

အရှင်ဇနကာဘိဝံသ
၏

အမှတ် (၂၁) ကျမ်းစာ

ပါရာဇိကဏ်ဘာသာဠိကာ

ပထမအုပ်

ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာကို နိဿယအဓိပ္ပါယ် စုံလင်စွာဖြင့်
တန်ဆာဆင်ထားပါသည်။

(တွဲဖက်ပို့ချရန် ပါဠိတော်နိဿယလည်းပါသည်။)

နယူးဘားမားအာဖရိကန်ပုံနှိပ်တိုက်

အမဂ္ဂပူရီ။

အရှင်ဇနကာဘိဝံသ၏ ဘဝသံသရာဖြစ်စဉ်အကျဉ်း

- ၁၁။ ၎င်းနှစ်မှာပင် နိုင်ငံတော်စာသင်ကျောင်းများ၌ သင်ကြားရန် မူလတန်း ဗုဒ္ဓဘာသာ လက်စွဲခေါ် သင်ခန်းစာများကို ရေးသားခဲ့သည်။
- ၁၂။ ၁၃၁၅-ခုနှစ်၌ (က) ဆဋ္ဌသံဂီတိ သြဝါဒါစရိယ သံဃနာယက၊
(ခ) ဆဋ္ဌသံဂီတိ ဘာရနိတ္ထာရက၊
(ဂ) ဆဋ္ဌသံဂီတိ ပါဠိပဋိဝိသောဓက၊
(ဃ) ဆဋ္ဌသံဂီတိ သြသာနသောဓေယျပတ္တပါဌက အဖြစ်
တင်မြှောက်တော်မူခြင်းကို ခံယူရသည်။
- ၁၃။ ၁၃၃၇-ခုနှစ်၊ ပဲခူးမြို့၌ ကျင်းပအပ်သော ဂိုဏ်းလုံးကျွတ် အစည်းအဝေးကြီးက ရွှေကျင်ဂိုဏ်းကြီး၏ ဥပဥက္ကဋ္ဌ (ဒုတိယသာသနာပိုင်)အဖြစ် တင်မြှောက်ခြင်းကို ခံယူရတော်မူသည်။
- ၁၄။ ၁၂၉၁-ခု၊ သက်တော် (၃၀)မှစ၍ ကျမ်းစာများကို စတင်ပြုစုတော်မူခဲ့ရာ ၁၂၉၃-ခုနှစ်တွင် ပဌမဦးဆုံး ကျမ်းစာကို ရေးသားပြီးစီးတော်မူ၍ ၁၃၃၈-ခု၊ တန်ဆောင်မုန်းလတွင် “နောက်ဆုံးဆယ်လ မြတ်ဗုဒ္ဓ” ကျမ်းစာကို ရေးသား ပြီးလျှင် “တစ်ဘဝသံသရာ”အမည်ဖြင့် ထေရုပ္ပတ္တိကို ကိုယ်တိုင် ရေးတော်မူခဲ့ သည်။ ပဉ္စပကရဏဘာသာဋီကာနှင့် မူလဋီကာနိဿယ ပါဠိတော်နိဿယ များကို ၁၃၃၆-ခု၊ တန်ဆောင်မုန်းလဆန်း ၅-ရက် (၁၈-၁၁-၇၄)နံလံာနေ့ ၁-နာရီအချိန် စတင်ပို့ချရေးသား၍ ၁၃၃၉-ခု၊ ဝါခေါင်လဆန်း ၁၂-ရက် နေ့မှာ ပြီးဆုံးခဲ့ပါသည်။ သုတ်မဟာဝါဘာသာဋီကာ ကို ၁၃၃၇-ခု၊ ဝါဆို လပြည့်ကျော် ၂-ရက် ကြာသပတေးနေ့ (၂၄-၇-၇၅) စတင်ပို့ချရေးသား၍ ၁၃၃၉-ခု၊ နတ်တော်လဆန်း ၁၃-ရက် (၂၃-၁၂-၇၇) သောကြာနေ့ ပျံလွန်တော်မမူမီ ၅-ရက်အလိုတွင် ပြီးတော်မူခဲ့ပါသည်။ ပါထေယျဘာသာဋီကာကိုပင် တစ်ရက်မျှသာ ရေးသားပို့ချခဲ့ပါသေးသည်။
- ၁၅။ ၁၃၃၉-ခုနှစ်၊ သက်တော် (၇၈)နှစ် အရောက် နတ်တော်လပြည့်ကျော် ၂-ရက် (၁၉၇၇-ခု၊ ဒီဇင်ဘာ ၂၇-ရက်) အင်္ဂါနေ့ညနေ(၄) နာရီ မိနစ် (၃၀)တွင် တစ်ဘဝအတွက် ငြိမ်းတော်မူပါသည်။

၁။ သဗ္ဗောဒိတော ကာရုညေန၊ နာထော ပရမတ္ထမာဝဟော၊
ကရောပယာတ နိဗ္ဗာနံ၊ ဩသဇ္ဇ ဒုက္ကရံ ကရံ။

ယော နာထော-ငါ၏ကိုးကွယ်၊ ငါ့ကိုကယ်၍၊ ငါ့နှယ်မခြား၊ လူနတ်များ၏၊ ကိုးစားရာသခင် အကြင်ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်မြတ်သည်။ ကာရုညေန-သတ္တဝါ ခပင်း၊ ဆင်းရဲခြင်းကြောင့်၊ ပြင်းပြလှစွာ၊ မဟာကရုဏာတော်သည်။ သဗ္ဗောဒိတော - မရှောင်သာအောင်၊ ခါခါထပ်ထပ်၊ နှိုးဆော်အပ်သည်ဖြစ်၍။ ကရောပယာတနိဗ္ဗာနံ-လက်လှမ်းမှီလောက်၊ အနီးရောက်လျက်၊ မျက်မှောက်ပြုရန်၊ မြတ်နိဗ္ဗာန်ကို။ ဩသဇ္ဇ-အလွယ်တစ်ကူ၊ လှမ်းမယူဘဲ၊ ဗိုလ်လူတွက်တာ၊ စွန့်လွှတ်ခွာ၍၊ ဒုက္ကရံ-သာမန်လူများ၊ မကြံအားအောင်၊ ထူးခြားလွန်ကဲ၊ ပြုနိုင်ခဲ့သော ပါရမီ ဖြည့်မှုကို။ ကရံ ကရောန္တော - လေးသင်္ချေကိန်း၊ ကပ်တစ်သိန်းမျှ၊ ထိန်းသိမ်းဆင့်ဆင့်၊ ပြုကျင့်တော်မူလျက်၊ ပရမတ္ထ-လူတ်နတ်အများ၊ ချမ်းသားပွားဖို့၊ တရားဖြင့်အေး၊ ကြီးပွားရေးကို။ အာဝဟော-ကိုယ်ဆင်းရဲမှု၊ လစ်လျူရှု၍၊ အမှုပါအောင်၊ ဆောင်တော်မူခဲ့ပါသတည်း။

၁။ တဿာယံ ဝိနယော နာမ၊ ဝိနယံ ယာမ ယေန နော၊
တတော ဝိနိယတေ ဗျာချာ၊ ဝိနယတ္ထတ္ထဝဏ္ဏနာ။

နော-သဒ္ဓါမကင်း၊ သာသနာတွင်း၌၊ ကပ်ချဉ်းဝင်နေ၊ တို့တစ်တွေသည်။ ယေန (ဓမ္မေန)-ကိုယ်နှုတ် ၂ ထွေ၊ စောင့်စည်းစေဖို့၊ ဥပဒေဆင်ထား၊ အကြင်တရားကြောင့်။ ဝိနယံ-ကိုယ်နေအေးအေး၊ နှုတ်ချိုမွှေးလျက်၊ ယဉ်ကျေးမွေ့သိမ်၊ တည်ငြိမ်သူအဖြစ်သို့။ ယာမ-သာမန်လူထက်၊ သာလွန်တက်၍၊ မပျက်ပုံသေ၊ ရောက်ကြရပေ၏။ အယံ (ဓမ္မော)-သာသနာတော် အသက်၊ ကြာရှည်ဆက်ဖို့၊ မိန့်မြွက်ပညတ်၊ ဤတရားတော်မြတ်သည်။ တဿ နာထဿ-ဗြဟ္မာလူနတ်၊ မြတ်ထက်မြတ်သည့်၊ နတ်နတ်ထွဋ်ထား၊ ထိုမြတ်ဘုရား၏။ ဝိနယောနာမ-လဇ္ဇိသူမွန်၊ သီလဝန်တို့၊ အလွန်လေးမြတ်၊ ကျင့်သင်အပ်သည့်၊ ပိဋကတ်ရတနာ၊ ဝိနည်းမည်ပါပေ၏။ တတော-ထိုသို့သာသနာ၊ သက်ရှည်ကြာအောင်၊ ဆက်ကာထားတတ်၊ တရားမြတ်၏ အဖြစ်ကြောင့်။ ဝိနယတ္ထတ္ထဝဏ္ဏနာ-ဝိနည်းတော်တွက်၊ ဋ္ဌကထာနက်ကို၊ ထပ်လျက်ဆင့်ကာ၊ ဖွင့်ကြောင်း ဖွင့်ရာဖြစ်သော၊ ဗျာချာ-နိဿယည်း အဓိပ္ပာယ်၊ ခပ်ကျယ်ကျယ်ဖြင့်၊ အလွယ်မှီရာ၊ ဘာသာဋီကာကို။ ဝိနိယတေ-ဆရာသီးသီး၊ ဋီကာကြီးတို့၊ မိုး၍လှစ်ဖွေ၊ ဆောင်ပြအပ်ပေလိမ့်သတည်း။ . . [သမိပဝတ္ထမာန်။]

ဝိနည်းကျင့်မှ လေးစားကြ။ ။ “ကာယဝါစာနံ ဝိနယနတော” နှင့်အညီ ဝိနည်းတော်လာ သိက္ခာပုဒ်များသည် ကိုယ်အနေ ယဉ်ကျေးအောင် နှုတ်အပြော ယဉ်ကျေးအောင် နည်းလမ်းညွှန်ပြသော သိက္ခာပုဒ်တော်များချည်း ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ရှေးရှေးက စ၍ ယခုခေတ်ကျအောင် လဇ္ဇီ (မကောင်းမှုကို စက်ဆုပ်သော) သူတော်စင် အရှင်မြတ်တို့သည် ဝိနည်းပိဋကတ်ကို မပြတ် ပို့ချ၍ ဝိနည်းတော်အတိုင်း ကျင့်လည်း ကျင့်တော်မူကြ၏။ ထိုကဲ့သို့ ဝိနည်းတော်အတိုင်း နေထိုင်တော်မူကြသော အရှင်မြတ်တို့ကို လူကြီးလူကောင်းတို့ လေးလေးမြတ်မြတ် ဆည်းကပ် ကိုးကွယ်ကြကုန်၏။ ရဟန်းတော်ချင်းလည်း ဝိနည်း လေးစားသော ပုဂ္ဂိုလ်ကိုသာ လေးစား ကြည်ညိုကြကုန်၏။

သာသနာ့အသက်။ ။ ဤဝိနည်းပညတ်တော်သည် နှစ်ပေါင်း နှစ်ထောင့် ငါးရာ ကျော်လာသော်လည်း ယနေ့တိုင်အောင် ခေတ်နှင့်လျော်သော ပညတ်တော်ပင် ဖြစ်နေသေး၏။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် မဟုတ်သူပင် ဖြစ်စေကာမူ ကာလဒေသနှင့် လျော်အောင် ဝိနည်းတော်အတိုင်း နေထိုင်သောပုဂ္ဂိုလ်ကို လေးစားတတ်၏။ ဤဝိနည်းပညတ်တော် တည်ရှိနေသေးသမျှ ကျင့်နေသော လဇ္ဇီသူတော်စင်များ ထင်ရှားနေသေးသမျှ ဤသာသနာတော်လည်း မကွယ်ပနိုင်သေးပေ။ ထို့ပြင်-သာသနာတော်၌ ရှင်သာမဏေ ဖြစ်မှု၊ ရဟန်းဖြစ်မှု စသည်များနှင့် ထိုရှင်သာမဏေ ရဟန်းတို့၏ ကျင့်ဝတ်သိက္ခာများလည်း ဤဝိနည်း၌သာ ပါရှိ၏။ ဝိနည်းတရားတော် ပျောက်ကွယ်သွားလျှင် ရဟန်းသာမဏေ အစစ်လည်း မဖြစ်နိုင်တော့ဘဲ၊ သုတ္တန် အဘိဓမ္မာတရားတော်များကို လေ့လာသော ရသေ့များသာ ဖြစ်နိုင်စရာ ရှိတော့မည် ဖြစ်ရကား သာသနာတော်ကြီးသည် အသက်ထွက်ပြီး ဖြစ်ရပေတော့မည်။ ထို့ကြောင့် “ဝိနယောနာမ သာသနဿ အာယု” ဟု ရှေးပညာရှိ သူတော်ကောင်းတို့ မိန့်မြွက်တော်မူခဲ့ပါပေသည်။

အသစ်စီစဉ်ရခြင်း။ ။ ထိုဝိနည်းတရားတော်၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ဖော်ပြသော မူလကျမ်းစာသည် ဝိနည်း အဋ္ဌကထာ ဖြစ်၍၊ ထိုအဋ္ဌကထာ၏ အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ဝဇီရဗုဒ္ဓိ၊ သာရတ္ထဒီပနီ၊ ဝိမတိ ဝိနောဒနီ ဋီကာတို့က ဖွင့်ပြထားသော်လည်း ပါဠိလို မကျွမ်းကျင်သော မြန်မာနိုင်ငံသူ နိုင်ငံသားတို့အတွက် ရှေးရှေးမြန်မာ ဆရာတော်များသည် ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ၏ နိဿယဂဏ္ဍီများကို စီစဉ်တော်မူခဲ့ကြပေသည်။ ရှေးဆရာတော်များ၏ ထိုနိဿယဂဏ္ဍီများကို မှီ၍ ပါဠိဋီကာများကို ကြည့်ရှုကာ (မိမိ ဆရာသမားတို့ကဲ့သို့) ပညာရှိအများလည်း ပေါ်ထွက်ခဲ့ကြပါသည်။ သို့သော် စာမေးပွဲအောင်မှုကို ပဓာနပြုသူများသော

ယနေ့ စာသင်နည်းကား တစ်မျိုးဖြစ်နေပါသည်။ ရှေးက အထက်အောက် အကုန် ပေါက်အောင် သင်ယူသောပုဂ္ဂိုလ် များခဲ့သလောက် ယခု နည်းပါးနေပါပြီ။ ဤ စာသင်နည်းမျိုးဖြင့် ကျမ်းရင်းနိုင်ဖို့ ဋီကာကြည့်နိုင်ဖို့ကို မဆိုထားဘိ၊ ရှေးနိဿယ ဖြင့်လည်း အချို့နေရာဝယ် အနက်အဓိပ္ပာယ် ရှင်းလင်းဖို့ အတော် ခဲယဉ်းပါသည်။ ထို့ကြောင့် သဒ္ဒါနည်းကျနသော နိဿယနက်နှင့်တကွ အောက်ခြေက ဋီကာ သဘောသွားအတိုင်း မြန်မာလို ဖွင့်ပြသော စာရေးနည်းသည် ယခုအခါ အဋ္ဌကထာ တိုင်းအတွက် လိုအပ်လျက် ရှိပါသည်။ ထိုဘာသာဋီကာကို အမှီပြု၍ ဂရုတစိုက် ကြိုးစားပါလျှင် အနက်ဉာဏ်ကြီးရင့်ကာ ပါဠိဋီကာတို့ကို နိုင်နင်းစွာ ကြည့်ရှု နိုင်သော စာချပုဂ္ဂိုလ်များ ဖြစ်နိုင်ပါလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် နိဿယ အဓိပ္ပာယ် အစုံပါသော ဘာသာဋီကာကို အသစ် စီစဉ်ရပါသည်။

ဝိနည်းကို စရခြင်း။ ။မိမိမှာ အဋ္ဌကထာကြီး ၃ ကျမ်း၏ ဘာသာဋီကာ များကို ရေးသားလိုသော ဆန္ဒ ပြင်းပြလျက်ရှိပါသည်။ ၁၃ နှစ်သားအရွယ်မှ စ၍ ၂၃ နှစ်သား အရွယ်တိုင်အောင် မန္တလေး-မဟာဝိသုဒ္ဓါရုံ၊ ပခုက္ကူ-မဟာဝိသုကာ ရာမတိုက်ကြီးတို့၌ ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာဋီကာတို့ကို ဆရာတော်များအထံ မပြတ် ဆိုဝါဖြင့် တက်ခဲ့ပါသည်။ ထို့နောက်လည်း ယနေ့တိုင်အောင် ဆက်လက် ပို့ချနေ သောကြောင့် ရေးစွမ်းနိုင်လောက်သော ဉာဏ်အားမှာ စိတ်ချဖွယ်ရာ ဖြစ် သော်လည်း အလုပ်ဒဏ်ကြောင့် ပင်ပန်းနေသော ကိုယ်အားကား စိတ်မချရပါ။ ထို့ကြောင့် ရည်ရွယ်သလောက် အထမမြောက်လျှင် ဝိနည်းအတွက် ကျန်ရစ် စေလိုရကား ဝိနည်းဘာသာဋီကာကိုသာ ပို့ချရင်း စာဆိုသော တပည့်များကို ရေးသားစေကာ ပါဠိဋီကာများနှင့် (အထူးအားဖြင့် သာရတ္ထဋီကာနှင့်) နောက်ဆုံး ပေါ် မအူဆရာတော်၏ နိဿယကို အမှီပြု၍ နေ့စဉ် ကြိုးစားခဲ့ပါသည်။ ထိုသို့ အရေးတကြီး ကြိုးစား၍ ပြေးပြေးသက်သာ စဉ်းစားခွင့် မရသောကြောင့် တစ်ချို့ အချက်များ မှားယွင်းခဲ့သော် ဖေးဖေးမမ ပြင်ဆင်ကြည့်ရှုနိုင်ကြပါစေသတည်း။

ဂစ္ဆတံ ဓလနံ ကွာပိ၊ ဘဝဇျေဝ ပမာဒတော၊

ဟသန္တိ ဒုဇ္ဇနာ တတ္ထ၊ သမာဒဟန္တိ သဇ္ဇနာ။

[ဂန္ထာရမ္မ (၁) ဟဟိရနိဒါန်း (၃၂) ဝေရဇ္ဇကဏ္ဍ (၃၄၅)ဟု
အခန်းကြီး ၃ ခန်း၌ မှတ်ဖွယ်ရာ ပုဒ်များကို အက္ခရာအစဉ်အတိုင်း
မာတိကာ ပြထားပါသည်။]

အက္ခရာစဉ် ပုဒ်ဖွင့်	စာမျက်နှာ
အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျ	၄၀၆
အစိန္တေယျ ၄ ပါး	၁၇၃
အဋ္ဌိတဿ (အန္တအနက်)	၁၇
အတ္တနာဝ သမ္ပနိ	၉၁
အတိစ္ဆထ-ကန်တော့ဆွမ်း	၂၀၇
အတ္တကိလမထ၌ ဝိဂ္ဂဟ	၃၇၈
အန္တရာယ် ဖျက်ပုံ	၁၇
အန္တောဂဓထေရဝါဒိ	၂၅
အထ ကသွား၌ အထအနက်	၃၆၂
အတ္ထယောဇနာ	၃၈၂
အတ္ထိဋ္ဌေ၍ သမ္ပဒါန် မဟုတ်	၅၈၅
အတ္ထုဒ္ဓါရ၊ အတ္ထုဒ္ဓေသ	၃၆၁
အဒုက္ခမသုခ၏ ဝစနတ္ထ	၆၂၇
အဒေသိသုံ ပုဒ်ပြီးပုံ	၂၇၃
အဓိစ္စသမုပ္ပန္နပုဒ်နက်	၄၄၇
အဓိပ္ပာယ်၌ ရုပ်ပြီးပုံ	၁၅၂
အဓိပ္ပေတဝိနယ	၃၂
အဓိဝစနံ	၃၆၉
အနတ္တိနိပုဒ်ဖွင့်	၈၃
အနယဗျသနံပုဒ်ဖွင့်	၃၀၆
အနုပါဒါယ ဝိမုတ္တိ	၈၇
အနုသန္တိက္ကမော	၄၇၂
အနေကဇာတိသံသာရံဂါထာဖွင့်	၉၉
အပ္ပမာဒေန သမ္မာဒေထ အဖွင့်	၁၀၅
အပရန္တတိုင်း (နမ္ပဒါမြစ် စသည် တည်ရာ)	၂၆၉
အပိနနှင့် အထဝါ	၄၃၆
အပ္ပေဝနာမ သွေပိ အဖွင့်	၃၅၂
အဗျဒံပုဒ်ဖွင့်	၂၀၂
အဘိဘဝန္တံ ဣဝံ၌ ဣဝအနက်	၈၀

အက္ခရာစဉ် ပုဒ်ဖွင့်	စာမျက်နှာ
အဘိလာပမတ္တဘေဒေါ	၃၆၈
အမတ် ပဒံ အဖွင့်	၂၂၉
အယဉ္ဇ ဝိတက္ကောစသည်၌ မှတ်ဖွယ်	၆၀၁
အရဟံ အဖွင့်	၃၉၆
အရဟံ၌ ရသမျှ ဖွင့်ရာဝယ် မှတ်ချက်	၄၀၈
အရိယသံဃံ	၁၅
အရိသသော (ပီတိသုခံ)	၅၈၅
အရိနံ ဟတတ္တာဏီ အနက်မှန်	၃၉၈
အရှင်အာနန္ဒာ၏ ဖွားဖက် မဟုတ်ပုံ	၆၆
အလင်္ကတပရိယတ္တိပုဒ် အဖွင့်	၂၃၄
အလဂဗ္ဗပမာနှင့် ဩဌမုခ	၁၅၇
အလဘနေယျပတိဋ္ဌာပုဒ် အဖွင့်	၁၄၇
အဝဇာရဏက္ခေဝါ	၃၈၆
အဝိဇ္ဇာ၏ ဝစနတ္ထ	၈
အဝိဇ္ဇာနှင့်	၃၇၀
အသမ္ပုဗ္ဗံ၌ ဘာဝပွဇာနနည်း	၇
အသမော စသည်	၄၃၂
အသမ္ပိဿံ (ဂိုဏ်းကြီး ၃ ဂိုဏ်း)	၁၇
အဿာသ ပဿာသနှင့် စပ်ပုံ	၂၄၅
အသောသိ အဖွင့်	၃၈၅
အာဂမသုဒ္ဓိ အဿန	၂၆
အာဏ (န) ကျ အညွှန်း	၅၁
အာဒိကလျာဏံ စသည်အဖွင့်	၄၇၆
အာနုဘာဝေန	၁၄
အာမန္တေသိ အနက်အမျိုးမျိုး	၉၀
အာရဟန္တနုရူပထောမနာ	၁
အာသယပုဒ်ဖွင့်	၁၃၅
အာဟာရဋ္ဌိတိကာ	၄၂၄
ဣတိ သဗ္ဗံ၌ ဣတိအနက်	၅၅
ဣတ္ထမျှတာရာနတ္ထ	၃၉၃
ဣရိယာပထပုဒ်ဖွင့်	၃၇၁
ဣတိ ဝါတပရိဝါတာ	၂၆၇
ဥက္ကဋ္ဌတဗ္ဗပုဂ္ဂလ	၄၄၀
ဥဒ္ဓါနနှင့် ဥဒါနအထူး	၁၈၉

အကွရာစဉ် ပုဒ်ဖွင့်

စာမျက်နှာ

ဥပဇ္ဈာယော မိ - စသည်၌ လျှောက်ထားနည်း		၂၁၄
ဥပဇ္ဈာယော, အာစရိယော		၂၃၀
ဥပဇ္ဈာသ, ဝါကျာရဗ္ဗ		၃၇
ဥပသင်္ကမိ, ဥပသင်္ကမိတွာ ထားပုံ		၄၉၇
ဥပသမ္ပဇ္ဇ အဖွင့်		၅၉၁
ဥပါဒါယ အဖွင့် (ဥပ္ပါဒပါဒက)		၃၅၁ (၂၉၂)
ဥပေက္ခကော (ဥပေါသထ)		၆၀၁ (၂၀၁)
ဧကပက္ခဒဿနနည်း		၂
ဧကမန္တံ အဖွင့်		၅၀၂
ဧတဒဂ္ဂံ		၉၁
ဧတဒတ္တာ ကထာ စသည်		၃၄၂
ဧတ္တာဟ အဖွင့်		၃၆၁
ဩကာသကရဏတ္ထံ၌ အတ္ထအနက်		၆၀
ဩပဗ္ဗတ္တေ		၅၄၇
ဩရိမပါရိမ		၅၆၇
ကန္တာရံ		၄၃၉
ကရကာဝဿံ		၂၆၂
ကရုဏာဝိဟာရ၌ အရကောက်		၃၆၃
ကလဟနှင့် ဝိဝါဒအထူး		၃၀၇
ကလျာဏော ကိတ္တိသဒ္ဓေါ		၃၉၄
ကသ္မိရဂန္ဓာရတိုင်း		၂၆၂
ကာမဉ္စ (ကိဉ္စာပိနှင့် တူ မတူ)		၁၈
ကာမသုခလ္လိကာ၌ ဝိဂ္ဂဟ		၃၇၈
ကာလုသိယံပုဒ်ဖွင့်		၆၀၃
ကာလေနကာလံ		၅၄၈
ကိဉ္စ ဘိယျော		၆၁၄
ကိဉ္စာပိအတွက် မှတ်ချက်		၃၈
ကိဉ္စာပိ၏ ဂရဟာဇောတက		၆၈
ကိလေသာသုံးမျိုး		၁၄၀
ကိဿ ပန၌ ပက္ခန္ဓရဇောတက		၆၀
ကုက္ကုစ္စကာသု၌ ကုက္ကုစ္စ တရားကိုယ်		၃၃၈
ကုက္ကုစ္စာပကတ အဖွင့်		၃၄၀
ကုသလတ္ထိကာနံ		၁၀
ကုသိတေန မုဋ္ဌဿတိနာ		၅၆၀

အက္ခရာစဉ် ပုဒ်ဖွင့်	စာမျက်နှာ
ကေတုမာလာရောင်	၂၂၁
ကော ပန ဝါဒေါ (သမ္ဘာဝနာ ဂရဟာ)	၄၀၇
ကော မေ ဝန္တတိဇီ ရုဠီနာမ်	၄၄၂
ခဏ္ဍာဗုဏ္ဏပဋိသင်္ခရဏံ	၇၅
ခမနီယံ စသည်	၄၉၉
ခီရဝိရေစနံ	၇၄
ခုရဂ္ဂေ အဖွင့်	၂၂၅
ခေတ္တံ၌ ဥပစာ (ခေဒံ)	၁၁ (၅)
ချူးပန်း ချူးနွယ်အခေါ်	၇၉
ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာ	၅၈၆
ဂရုပုဒ်အဖွင့်	၄၄၅
ဂရုဌာနီယံ	၅၀၃
ဂုဏ-ဖလ္လ၊ ဌာနျ၊ နည်းမှု အဝိနာ	၁၆၅
ဂေါတ္ထဝသေန၌ ဂေါတ္ထအနက်	၃၉၂
စေတိယပုဒ်အဖွင့်	၂၃၂
စေလုက္ခေပ-ဝေယမ္မိန္ဒြိယ	၃၂၀
ဆဋ္ဌိတပဋိတဥတ္တာပါ	၇၅
ဂဏဝေသံ အဖွင့်	၂၄၆
ဆန္ဒာဂမနံ စသည်အဖွင့်	၆၇
ဆဗ္ဗဿာဘိသေကောပုဒ်ဖွင့်	၂၃၉
ဆိန္ဒုဘိန္ဒုပဋ္ဌဓရော	၂၆၃
ဇယံပွမာဏံ (ပန်းတင်ခုံ)	၃၀၉
ဇာတရူပရဇတ အဖွင့်	၁၁၉
ဇိဂုစ္ဆတိ မညေ၌ မညေအနက်	၅၀၂
ဇီဝလောကော	၈
ဈာန်ကို မဂ္ဂခေါ်ပုံ	၂၀၃
တတောနိဒါနံ သမာသံ	၁၅၈
တတ္ထ သိယာ	၃၇၅
တထာဟိ ဝါကျ၌ ဉာဏဖြစ်ပုံ	၆၄
တထာဟိမှာ၊ ဉာဏာ ရံခါချဲ့မြဲစွဲ	၁၂၀
တဒုပိယပုဒ် အဖွင့်	၂၀၉
တရားဆုံးဖြတ်သူ အများနှင့်မရောသင့်	၂၄၂
တာသံယေဝစ၌ လှံကိုင့် ခွေးခေါ်နည်း	၁၆၇
တေ မော အဟိတာယ၌ ဖလ္လပစာ	၁၆၃

အက္ခရာစဉ် ပုဒ်ဖွင့်	စာမျက်နှာ
တေန ဂုတ္တံ အဖွင့်	၁၁၂
တေန၏ အနိယမနိဒ္ဒေသ ဖြစ်ပုံ	၃၄၆
တောပစ္စည်း၏ ကေဂုဏ်အနက်	၅၇၃
တံ ကိဿဟေတု အဖွင့်	၁၅၉
ဒန္တံ, ဂုတ္တံ, သန္တိန္ဒြိယံ	၂၂၃
ဒါမရိကော (ဒါးမြ)	၂၆၈
ဒိဋ္ဌိဂတံနှင့် စပ်၍ ဝိဓ-ဂတ အနက်တူပုံ	၂၄၁
ဒိဋ္ဌိသီလသာမညသယံတေန	၃၈၃
ဒိဗ္ဗဝိဟာရ စသည်	၃၇၀
ဒုက္ခ ဒုက္ခ စသော ၃ မျိုး	၃၅၈
ဒုက္ခ ဒေါမနဿ ဒေါသ (သုခ, သောမနဿ, ရာဂ)	၆၂၆
ဒုဂ္ဂဟိတံ၌ ကြိယာဝိသေသန	၁၇၀
ဒုတိယဇ္ဈာနာဒိနံ ပေ၊ ဒီပနတ္ထံ၌ မှတ်ချက်	၅၉၄
ဒုဗ္ဗုဋ္ဌိကာ အဖွင့်	၃၀၆
ဒေဝတာကုလ စသော ဗောဓိပင်အစောင့်များ	၃၂၄
ဒေဝဒန္တုဘိယော ဖလိသု	၃၂၁
ဒေဝဒုတေဟိ အဖွင့်	၂၆၈
ဒေသနာဝိလာသော	၅၂၁ (၅၄၃)
ဒေသိတော ပညတ္တော	၄၅
ဒွေတယော (ဒွတ္တယော)	၅၀၇
ဒွေဋ္ဌကဇာတော	၂၄၈
ဓပေဋ္ဌာက	၃၁၈
ဓပေမေဟိ အရကောက်	၂၁
ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနံ	၃၉
ဓမ္မစက္ကံ, အာဇာနတ္တံ	၇၈
ဓမ္မဋ္ဌိတိညာဏံ	၄၀၃
ဓမ္မနှင့် ဒေသနာတို့၌ ဝါဒကွဲပုံ	၁၄၅
ဓမ္မဓာတု	၅၄၂
ဓမ္မာသနံ အဖွင့်	၈၄
ဓမ္မောစ ဝိနယောစ၌ အမျိုးမျိုးဖွင့်ပုံ	၉၈
"ဓမ္မောတိ ဟေတု" ၌ အနက်ပေးပုံ	၁၄၉
ဓူရဂ္ဂိဟော အဖွင့်	၁၉၅
နဂရ-ဇနပဒဖြင့် ဌာနီလူကို ယူ	၃၁၀
နန အဝေါစုမှ အဖွင့်	၃၇၆

အက္ခရာစဉ် ပုဒ်ဖွင့်	စာမျက်နှာ
နမဿနီယံ, နမဿနေယျံ	၁၃
နာတော	၄
နာနာဝဇ္ဇနေ (ဧတာဝဇ္ဇန)	၆၂၂
နာနန္တရီမူ, ကာရဏူ, ဌာနဥပစာ	၁၁၁
နိပစ္စကာရာရဟံ	၅၁၂
နိဗ္ဗာန်ကို ခန္ဓာကိုယ်၌ ပညတ်တော်မူပုံ	၄၂၂
နိမိတ္တ, အနုဗျဉ္ဇန	၅၆၄
နိယကဗျတ္တံ၌ နိယကအနက်	၅၉၅
နိယမတ္ထော	၅၆၅
နိသဇ္ဇဒေါသ ၆ ပါး	၅၀၄
နီလဝဏ္ဏယောဂတော နီလံ၌ ဥပစာ	၅၉၆
နှစ် သုံး ၄ ပါး, ကံကတ္တားရှိရာ၌	၁၃၉
ပကတညုတ် အဖွင့်	၁၉၂
ပစ္စနိကဓမ္မေ ဈာပေတိ (ဈာယတိ)	၅၇၈
ပစ္စုသသမယေ	၄၂
ပဉ္စမတ္ထေဟိ အဖွင့်	၃၈၄
ပဇ္ဇရကရောဂါ (ပုလိပ်ကပ်)	၃၀၅
ပဋိယာဒိတ အဖွင့်	၂၀၈
ပဒပူရဏမတ္ထေ	၃၈၅
ပမာဒလေခါ	၂၈
ပယောဇဉ်ခေါ်ပုံ	၁၂
ပရိဘောဂဌာနံနှင့် စပ်၍ စေတီ ၃ မျိုး	၃၀၅
ပရိယတ္တိပုဒ် ပြီးပုံ	၁၅၆
ပရိယာယော	၅၁၆
ပရိယာယောယေဝ	၆၀၅
ပရိဝေဏ အဖွင့်	၇၉
ပဟူတပုဒ်ဖွင့်	၇၀
ပါဠိပဒဒိဝသ၌ သီဟိုဠ် ဣန္ဒိယအခေါ်ကွဲပုံ	၃၂၅
ပါရိဇုညပုဒ်ဖွင့်	၃၉၃
ပါသဏ္ဌပုဒ်ဖွင့်	၂၂၁
ပါဠိပုဒ်နက်	၁၄၄
ပိအနက်ကို ဟောသော ပုဒ်	၅၉၅
ပိဋကပုဒ်၏ အဖွင့်	၁၂၇
ပိသောဒရာဒိဂိုဏ်း	၄၅၂

အက္ခရာစဉ် ပုဒ်ဖွင့်	စာမျက်နှာ
ပီ. တိ သမ္ဘာဝနတ္ထေ	၄၅၇
ပုစ္ဆာ စောဒနာ နာမည်တပ်ပုံ	၆၃
ပုညာတိသန္တံ ဝိပုလံ	၁၄
ပုတ္တာနံသိ သာမညနိဗ္ဗေသု၊ ဧကသေသံ	၂၃၈
ပုဗ္ဗာစရိယာနုဘာဝံ (အာနုဘာဝအရကောက်)	၁၇
ပုဗ္ဗေဝ သန္တိဝါသေန အနက်	၂၂၆
ပုရေ ဒိပ္ပ (ဗွ) တိ အဆုံးအဖြတ်	၅၅
ပူဇိတာ၌ တင်၏ အရဟအနက်	၁၂၅
ပေဋကေပုဒ်ဖွင့်	၅၇၄
ပေါက္ခရဝဿံ	၃၀၃
ပေါရာဏာ ပန၌ ပနအနက်	၃၆၈
ပန္နနာ ပဝုတ္တော	၅၁၄
ဗာဟိရ၊ အဇ္ဈတ္တိကနိဒါန်း	၃၄၅
ဗုဒ္ဓစက္ခုနာ၌ မှတ်ဖွယ်	၃၀၆
ဗုဒ္ဓနိသေဝိတံ၌ ဥက္ကဋ္ဌနည်း	၆
ဗောဓိမဏ္ဍော အဖွင့်	၄၀၀ (၅၆၁)
ဗြာဟ္မဏောပုဒ်ဖွင့်	၃၈၈
ဘတ္တဝိသဂ္ဂပုဒ်ဖွင့်	၂၀၉
ဘယဘေရဝံ အဖွင့်	၂၆၄
ဘဝါဘဝံ	၇
ဘာဝပ္ပဓာန၊ ဘာဝလောပ	၁၀၈
ဘာသန္တရမေဝ (ကဗျာကသဒိသံ)	၂၉
ဘုရား အရဟတ္တမဂ်၏ ဂုဏ်ထူး	၅၅၅
ဘူမတ္ထရဏသင်္ခေပေန	၂၉၂
ဘောဇာ အနက် ၃ မျိုး	၃၉၀
မက္ခံ အသဟမာနော၌ မက္ခအရကောက်	၂၆၃
မဂ္ဂအနက်	၄၆၀
မဇ္ဈိကေ ပါဠိမှန်	၃၇၄
မဏ္ဍနကဇာတိယော	၅၃၃
မမာကာရေန	၅၂၁
မဟန္တံ၊ မဟတ္တာ	၂၉၇
မဟာကာရုဏီကော	၂
မဟာပစ္စရီ စသော နာမည်များ	၂၄
မဟိသကတိုင်း	၂၆၇

အက္ခရာစဉ် ပုဒ်ဖွင့်	စာမျက်နှာ
မာ ပိဋကသမ္ပဒါနေန၏ အနက်မှန်	၂၂၈
မိဂဝံပုဒ်ဖွင့်	၂၄၅
မုခမတ္တနိဒဿနံ အဖွင့်	၃၄၉
မူလအနက်များ	၃၇၃
မေခလာ ရုပ်ပြီးပုံ	၄၆၁
ယထာဟ အနက်ပေး	၅၂
ယထာ ဟိ၌ ဟိအနက်တစ်မျိုး	၁၁၈
ယထာတံ ဝိဇ္ဇစရဏသမ္ပန္နော	၄၁၄
ယဒိ အထတွဲရာ၌	၃၇၅
ယန္တုန အဖွင့်	၄၇
ယသ္မိံ ဌိတေ၌ ဝိနည်းတည်ပုံ	၁၆
ယေန ဘဂဝါ၌ ယေန တေနအနက်	၄၉၆
ယေန သာဝတ္ထိ၌ ယေန တေနအနက်	၇၃
ယေ သန္ဓာယ အနက်ပေးပုံ	၅၉
ယောနကတိုင်း	၂၇၀
ယံ တံ၌ တံအနက်ရှိ	၆၁၆
ယံ သန္ဓာယ၌ ယံအနက်	၁၆၄
ရတနသဒ္ဓါ၏ အနက်များ	၁၃
ရေစက်ချ အဓိပ္ပာယ်	၂၉၅
ရှင်ဘုရင် ပင့်သော်လည်း ချက်ချင်း မကြွ	၂၄၉
လက္ခဏအနက်၌ ဟိတ်ဝင်ပုံ	၆၇
လဒ္ဓဂုဏ	၃၅
လဒ္ဓသဒ္ဓါနံ (သဒ္ဓါနံ)	၄၉၃
လာဘနှင့် သတ္တာရ	၂၄၀
လောကဝိဝရဏတန်ခိုး	၂၃၅
လောကသန္တိဝါသေ	၅၅၃
ဝစနသိလိဌတာယ	၅၄၇
ဝဇ္ဇီသု၌ ရဋ္ဌိဗဟုဂုဏ်	၁၉၉
ဝဗုဓာနကဏ္ဍာယာ (မွန်းလွဲ)	၃၀၂
ဝနဝါသီတိုင်း	၂၆၈
ဝိစိတြာဟိ တဒ္ဓိတဂုတ္တိ	၅၃၅
ဝိနယော သံဝရတ္ထာယ-စသည်	၃၄၁
ဝိဘာဝနေနာမ အတ္ထေ	၅၁၁
ဝိမာနသဒိသံ၌ ဘာဝနပုံသက	၈၃

အက္ခရာစဉ် ပုဒ်ဖွင့်

စာမျက်နှာ

ဝိမုတ္တိရသံဃ် ရသအနက်		၉၇
ဝိမောက္ခန္တိကဉာဏ်		၄၄၃
ဝိသဋ္ဌာပုဒ်ဖွင့်		၇၈
ဝိဿဂန္ဓ		၈၅
ဝိဿတ္ထောပုဒ်ဖွင့်		၆၄
ဝိသုကမ္မနာပုဒ်ဖွင့်		၇၉
ဝိဟရတိ၏ သဒ္ဓါနက်		၃၇၂
ဝီရိယသမတံ		၈၇
ဝေရဉ္ဇာယံ အဖွင့်		၃၈၇
သင်္ကမ္ပိ စသည်		၁၉၀
သင်္ခေပနှင့် ဝိတ္တာရသဘော		၆၄
သစ္စာပြုခြင်း		၃၁၉
သစ္စိကာပညတ္တိ		၄၄၈
သတ္တ၊ ဩကာသ၊ သင်္ခါရလောက		၄၂၄
သတ္တပဒဝိတိဟာရော		၅၁၃
ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ		၂၅၆
သတ္တာဝါသ		၄၂၇
သတိ ဂတိ ဓိတိထူးပုံ		၃၃၈
သဒ္ဓါတစ်ချက် အနက်အများ (သာမညနိဋ္ဌေသ)		၃၆၀
သဒေဝကံ လောကံ စသည်		၄၆၂
သန္ဓေသန္တံ သာသန		၃၁၄
သမ္ပင်္ဂပါဒေန္တော		၅၅၁
သမ္ပတိဇာတော၊ ဥတ္တရေန မုခေါ		၅၁၃
သမ္ပိဏ္ဍနကို သမုစ္စယဟု ဖွင့်		၆၀၆
သဗ္ဗတာဠာဝစရ		၃၀၀
သမ္ပန်အမျိုးမျိုး		၁၄၀
သမ္ပန္နော ထားနည်း		၃၄၈
သမဏာ အဖွင့်		၃၈၉
သမယ၊ သမဝါယ စသည်		၃၅၁
သမယေန၌ ဟိတ်၊ ကရိုဏ်းအနက်		၃၆၆
သမ္မာဓာရုံ အနုပဝေစ္စိ		၃၀၇
သမ္မာဝါဂတော၌ အာဂတောမူကွဲ		၄၁၈
သမ္မာ သာမဉ္စ သဗ္ဗဓမ္မာနံ		၄၀၉
သမ္မာ သာမဉ္စ မှတ်ချက်		၅၅၃
သမ္မာသမ္ပုဒ်နှင့် ဗုဒ္ဓအထူး		၄၄၃

အက္ခရာစဉ် ပုဒ်ဖွင့်	စာမျက်နှာ
သမ္မာသမ္ဗောဓိ	၉၆
သမိပတ္တေ ဘုမ္မဝစနံ	၃၆၉
သမိပေကို ဟေဋ္ဌာဘာဂေဖွင့်	၃၇၄
သမုဒယ နိရောဓအနက်	၄၅၉
သမ္မောဒိအနက်	၄၉၈
သမ္မောဒနီယံ၊ သာရဏီယံ	၅၀၀
သယံ အဘိညာ စသည်အဖွင့်	၄၇၃
သရသရံသိဇာလ ဝိသုဒ္ဓနကေန	၃၁၃
သဝါသနာနံ အဖွင့်	၃၉၇
သဟ ဗောဓိပ္ပတိဋ္ဌာနာ၌ သာရတ္ထဖွင့်ပုံ	၃၃၀
သာဓာရဏပရိဘောဂေန	၄၉
သာဓုကိဋ္ဌနဒိဝသ	၇၃
သာမဂ္ဂိရသ	၅၁၅
သာလိနော၌ ဇာတျာပေက္ခ ဧကဝုဇ်	၂၁၈
သာသနာအမြစ်တွယ်နည်း	၃၃၄
သာသနဒါယာဒ	၂၃၆
သာသနာပြုသူတို့ အယူဝါဒ ပဌမသင်	၂၅၅
သီသကို ပဓာနဟု ဖွင့်	၆၂၇
သီဟဋ္ဌဒီပကေန (ဥပစာတင်ပုံ)	၂၂
သုဝဏ္ဏဘူမိ	၂၇၁
သုဒတိ၊ ပဌရတိ	၁၁၆
သေယျထိခံ	၃၄၅
သေဝနာ ၂ မျိုး	၆
သောတာပန်သည် သိက္ခာမလျှော	၂၁၃
သောဠသဝဿုဒ္ဓေသိကော အဖွင့်	၂၁၀
သံဝဏ္ဏနာ (အဋ္ဌကထာနှင့် တူ)	၂၂
သံဝရာသံဝရော၌ (အ) အနက်	၁၃၈
သံဝေဂဏိ အရ (သံဝေဂံ)	၄၃ (၅၈)
ဟတ္ထကမ္မ (ဟတ္ထကမ်)	၇၇
ဟတ္ထိနာဂ၌ ဟတ္ထိသည် ဝိသေသန	၂၄၅
ဟန္တ ဒါနိ အဖွင့်	၁၀၄ (၂၁၀)
ဟိမဝန္တာအရပ်	၂၇၀
ဟောတိ စေတ္တ၌ စအနက်	၃၆၇

ပါရောဂါကုသနည်း ဘာသာဗုဒ္ဓကောသလ

ဓမ္မစရန္တအဖွဲ့

ဗုဒ္ဓဗျူဟာမ။ မဟာကရုဏီကော- ကရုဏာ၌, စွဲပိုက်အစဉ်, ယှဉ်တော်
မူတတ်, မြတ်သော ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်တော်မူထသော၊ (မဟာကို
ကရုဏီက၌ စပ်သောနည်း)၊ ဝါ- ကြီးကျယ် မြင့်မြတ်, ကရုဏာဓာတ်၌,
မပြတ်အစဉ်, ယှဉ်တော်မူထသော၊ (မဟာကို ကရုဏာ၌ စပ်သောနည်း)၊

ယောနာထော - အကြင် သတ္တလောက၏ ကိုးကွယ်ရာ မြတ်စွာဘုရားသည်၊
ကပ္ပကောဋီဟိမိ-ကမ္ဘာ ကုဋေတို့ဖြင့် သော်မှလည်း၊ အပ္ပမေယျံ- မနှိုင်းယှဉ်
အပ် မနှိုင်းယှဉ်နိုင်သော၊ ဝါ - မရေတွက်အပ် မရေတွက်နိုင်သော၊ ကာလံ-
လေးအသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတသိန်း ကာလပတ်လုံး၊ လောကဟိတာယ - သတ္တ

ဗုဒ္ဓဗျူဟာမ။ ။ကျမ်း၏အစ၌ ပဏာမမင်္ဂလာကို ပြရာဝယ် ဂုဏ်ထူးဝိသေသကို
ဖော်ပြ၍ ပဏာမပြုလျှင် သဒ္ဓါတရား သာ၍ တိုးပွားဘွယ် ရှိသောကြောင့် ဂုဏ်ထူး
ဝိသေသကိုဖော်ပြသော ထောမနာပဏာမကိုပြုလိုသော အရှင်ဗုဒ္ဓသောသထေရ်သည်
“ယော ကပ္ပကောဋီဟိ”စသောဂါထာကိုမိန့်၊ “ငှ အသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတသိန်း ကာလ
ပတ်လုံး သတ္တတို့ အကျိုးငှါ ခဲယဉ်းစွာ ပြုအပ်သော ကောင်းမှုပါရမီတို့ကို ပြုကျင့်
ရသည်ဖြစ်၍ ခန္ဓာကိုယ်၏ ပင်ပန်းခြင်းသို့ ရောက်တော်မူခဲ့ရသော မဟာကရုဏာရှင်
တို့ဘုရားသခင်အား ရှိခိုးပါ၏”ဟူလို။

အာရန္တာနိရူပထောမနာ။ ။ထိုသို့ ထောမနာ ပဏာမကိုပြုရာ၌ ဘုရားရှင်ကို
ချီးမွမ်းတော်မူရာ ဂုဏ်တော်များစွာ ရှိပါသော်လည်း အားထုတ်အပ်သော ကျမ်းအား
လျော်စွာ ချီးမွမ်းခြင်းသည် ကျမ်းဆရာတို့၏ ထုံးစံဖြစ်၏၊ [“ပကတိဟေသာ, ယဒိဒံ
အာရန္တာနုရူပထောမနာ”ဋီကာ။] ထို့ကြောင့် ဝိနည်းဒေသနာတော်သည် (သုတ္တန်
ကဲ့သို့ ကရုဏာပညာ ၂ ပါးစုံ ပြဋ္ဌာန်းသည်လည်း မဟုတ်, အဘိဓမ္မာဒေသနာတော်
ကဲ့သို့ ပညာပြဋ္ဌာန်းသည်လည်း မဟုတ်) ကရုဏာပြဋ္ဌာန်းသော ဒေသနာတော်ဖြစ်ရ
ကား ကရုဏာကို ပဓာနထား၍ ထောမနာပြုတော်မူသည်။

မှန်၏ - ဘုရားရှင်သည် မဟာကရုဏာ ပြင်းပြတော်မူသောကြောင့်သာ ဝေရဉ္စာ
မြို့၌ အာဟာရဗုဒ္ဓကို ခံတော်မူလျက် ဝိနည်းပညတ်တို့ရန် တောင်းပန်ချိန်ကို စောင့်၍
နေတော်မူ၏၊ မဟာကရုဏာတော်ကြောင့်ပင် နောင်လာနောက်သားတို့ကို ထောံထား
ပဲ့ညွှာတော်မူ၍ “ မေထုန်မှီဝဲတာ မှန်သလား၊ သိခရဏီသိ = အင်္ဂါဇာတ် ပြင်ဘက်၌

လောကဏ် စီးပွားအလို၌၊ အတိဒုက္ခရာနိ - အလွန်အမင်း ခဲယဉ်းစွာပြုအပ်သော ကောင်းမှုတို့ကို၊ ကရောဇ္ဇော-ပြုတော်မူရသည်၊ (ဟုတ္တာ-ဖြစ်၍၊ ဝါ-ဖြစ်ခြင်းကြောင့်)၊ ခေဓံ-ခန္ဓာကိုယ်၏ ပင်ပန်းခြင်းသို့၊ ဂတော- ရောက်တော်မူရလေပြီ၊ မဟာကာရုဏိကဿ-သော၊ ဝါ-သော၊ တဿနာထဿ-သတ္တလောကဏ် ကိုးကွယ်ရာ ထိုမြတ်စွာဘုရားအား၊ (မေ-ဝါ၏)၊ နမော-ရှိခိုးခြင်းသည်၊ အတ္ထု-ဖြစ်ပါစေသတည်း။

အသားစွန်း ထွက်နေသလား” စသည်ဖြင့် လူကြီးလူကောင်းတို့ မပြောစကောင်းသော စကားမျိုးကိုပင် ပြောဆိုမေးမြန်း၍ သိက္ခာပုဒ် ပညတ်တော်မူရလေသည်။

ကေပက္ခဒဿနနည်း။ ။ယောကို နာထောနှင့်တွဲ၊ ယော ဟူသော အနိယမနှင့် တွဲဘို့ရာ “နာထော” ဟု တိုက်ရိုက်ပါသကဲ့သို့ မဟာကာရုဏိကဿ၏ နောက်၌ တဿ စွဲဘို့ရာ တိုက်ရိုက်မပါ။ ဤသို့ တဘက်၌သာပါ၍ တဘက်၌ မပါရာဝယ် အနိယမတက်၌ ပါသော နာထောပုဒ်ကို နိယမတက်သို့ လိုက်စေ၍၎င်း၊ နိယမတက်၌ပါသော မဟာကာရုဏိကဿ ပုဒ်ကို အနိယမတက်သို့ လိုက်စေ၍၎င်း အနက်ပေးရိုး ပြုကြသည်။ ၂ ဘက်လုံး၌ မပြတ် တဘက်၌သာ ပြထားခြင်းကို ကေပက္ခဒဿနနည်း ဟု ဆို၏။ ထိုသို့ တဘက်သာပြသဖြင့်လည်း စာနေကျဉ်း၍ ကျမ်းစာပေါ့ပါးခြင်း အကျိုးရှိသည်။

မဟာကာရုဏိကော။ ။ကိရုတိ- သူတပါးဒုက္ခကို ပယ်ရှားတတ်၏၊ ဣတိ၊ ကရုဏာ၊ ပရဒုက္ခံ ဝိက္ခိပတိ အပနေတိတိ အတ္ထော၊ ကရုဏာသည် ဆင်းရဲသူ၏ ဒုက္ခကို ဖယ်ရှားလို၏၊ တတ်နိုင်လျှင် ကယ်တင်သောအားဖြင့် ဒုက္ခကို ဖယ်ရှားလိုက်၏။ ဤနည်း၌ “ကိရု-ဝိက္ခိပနေ” ဟူသော ဓာတ်၊ ယုပစ္စည်းကို အနု ပြု၊ နကို (ရိနောက် ဖြစ်၍) ဣပ္ပိ၊ အာပဇ္ဇည်းဖြင့် “ကိရုဏာ” ဟု ပြီးပြီးနောက် ဣ ကို အ, ရ ၏ အကို ဥပ္ပိ၍ “ကရုဏာ” ဟု ပြီးသည်။ တနည်း၊ ဒုက္ခိတေသု-ဒုက္ခိတသတ္တာတို့ အပေ၌၊ ကိရိယတိ ပဿာရိယတိ - ဖြန့်အပ်၏၊ ဣတိ ကရုဏာ၊ ဒုက္ခိတသတ္တာကို အာရုံပြုသောကြောင့် ထိုသတ္တာတို့အပေ၌ ဖြန့်အပ်သော တရားတည်း။ [ပုန်ပြီးပုံမှာ ရှေ့အတိုင်းသာ။]

တနည်း။ ။ ကိဏာတိ - ညှဉ်းဆဲတတ်၊ ဖျက်ဆီးတတ်၏၊ ပရဒုက္ခေ - သူတပါး ဆင်းရဲခြင်းသည်၊ သတိ-သော်၊ ကာရုဏိကံ-သနားခြင်းရှိသူကို၊ ဟိ သတိ ဝိဗာဓတိ- ညှဉ်းဆဲ နှိပ်စက်တတ်၏၊ ဝိနာသေတိ ဝါ ပရဿ ဒုက္ခံ- တနည်း သူတပါး ဒုက္ခကို ဖျက်ဆီးတတ်၏၊ ဣတိအတ္ထော-ဤကား ကိဏာတိ၏အနက်၊ ကရုဏာသည် ကရုဏာရှင်ကိုလည်း (စိတ်မချမ်းမသာ ဖြစ်လာအောင်) ညှဉ်းဆဲတတ်၊ သူတပါး ဒုက္ခကိုလည်း (ကယ်ဆယ်သော အားဖြင့်) ဖျက်ဆီးတတ်သည်- ဟူလို၊ ဤအလို - ကိဓာတ်၊ ယုကို အနုပြု၊ ရိ လာ၊ ကိ ၏ ဣ ကို အ-ပြု။

တနည်း။ ။ ပရဒုက္ခေသတိ၊ သာဓုနံ-ကရုဏာရှင် သူတော်စင်တို့၏၊ ကမ္ပနံ- စိတ်နှလုံး၏တုန်လှုပ်ခြင်းကို၊ ဟဒယဓေဓံ-စိတ်နှလုံး၏ပင်ပန်းခြင်းကို၊ ကရောတိ ဣတိ ကရုဏာ၊ ကရုဏာရှင် သူတော်စင်များသည် သူတပါး ဒုက္ခရောက်နေသည်ကိုမြင်လျှင်

ကရုဏာအရင်းခံလျက် စိတ်မချမ်းသာမှုဖြစ်တတ်၏။ ထိုစိတ်မချမ်းသာမှုကို ကရုဏာက ပြုရာရောက်သည်-ဟူလို။ [ကရဇာတ်၊ ယုပစ္စည်းဖြင့် “ကရုဏာ” ဟု ပြီးရသည်။]

တနည်း။ ။ ကံ(သုခံ) - ချမ်းသာကို + ရုန္တိ - ပိတ်ဆို့တတ်၏။ ဣတိ “က + ရုန္တိဏာ”ဟု ဖြစ်သင့်လျက် နိရုတ္တိနည်းအားဖြင့် (န္တ) ချေ၍ “ကရုဏာ” ဟု ပြီးသည်။ ကရုဏာသည် သူတပါး ဒုက္ခကို ပယ်ရှားလိုခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ သူတပါး ဒုက္ခကို ပယ်လိုလျှင် မိမိ၏ သုခကို (အနည်းဖြစ်စေ အများဖြစ်စေ) စွန့်လွှတ်ရမိ ဖြစ်သောကြောင့် ကရုဏာသည် သုခကို ပိတ်ဆို့တတ်သည်-ဟူလို။

နိယုတ္တိတမ္ဘိတ်။ ။ ကရုဏာယ-၌၊ နိယုတ္တော-လွှဲသော ပုဂ္ဂိုလ်တည်း။ ကာရဏီကော-ပုဂ္ဂိုလ်။ “ခွါရေး + နိယုတ္တော” အရ ခေါ်ဝါရိက မည်သော တံခါးစောင့်သည် တံခါးအရပ်မှတစ်ပါး အခြားအရပ်သို့ လှည့်ပတ် သွားလာခိုက်၌လည်း (သူ၏အသက်မွေးမှုက တံခါးနှင့်ဆက်သွယ်နေသောကြောင့်) “ခေါ်ဝါရိက” ဟူသော နာမည်မပျက်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ဘုရားရှင်သည် ကရုဏာမှတစ်ပါး မေတ္တာစသည်၌ ဖြစ်ပါသော်လည်း အရင်းခံ ကရုဏာဇာတ် မပြတ်ရှိနေသောကြောင့် “ကာရုဏီက” ဟူသော နာမည်တော် မပျက်တော့ပေ။

တနည်း-အဿတ္တိ။ ။ ကရုဏာ (သနားခြင်း) သီလံ ယဿာတိ ကာရုဏီကော၊ ဆွမ်းခံလေ့ရှိသောကြောင့် ဘိက္ခုအမည်ရသူသည် ဆွမ်းမခံခိုက်မှာလည်း ဘိက္ခုအမည်ရမိရသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ သတ္တာတို့ အပေါ်၌ သနားလေ့ရှိသောကြောင့် ကာရုဏီက အမည်ရသောဘုရားရှင်သည် မေတ္တာစသည်ဖြစ်ခိုက်လည်း “ကာရုဏီက” အမည်တော် ရမိ ရသည်သာ။ ဤနည်းများ၌ မဟာကို ကရုဏာတရား၌စပ်ဘဲ ကာရုဏီကပုဂ္ဂိုလ်၌ စပ်၍ “မဟန္တာ + ကာရုဏီကော မဟာကာရုဏီကော - မြတ်သော ကာရုဏီက ပုဂ္ဂိုလ်” ဟု မှတ်၊ မဟာဝေယျာကရုဏီကော (မြတ်သော မဟာကရုဏ်း ကျမ်းတတ် ပုဂ္ဂိုလ်) ကဲ့သို့တည်း။ [မဟာကို ကာရုဏီက၌ စပ်သောနည်း ၊ မျိုးတွင် ပဌမနည်းကိုသာ နိဿယ၌ ပေးထားသည်။]

မဟာကို ကရုဏာ၌ စပ်သောနည်း ။ ။ မဟာတိ-ကြီးကျယ်သော + ကရုဏာ မဟာကရုဏာ၊ ဘုရားရှင်၏ ကရုဏာတော်သည် သတ္တာအားလုံး အပေါ်၌ ပြန့်နှံ့သောကြောင့် ဝိသယ (ပြန့်နှံ့ရာနယ်) ကျယ်ဝန်း၏။ တယောက်တယောက် အပေါ်၌ပင် အလွန်ပြင်းပြတော်မူရကား အနုဘာဝ (သတ္တိ) အားဖြင့်လည်း ကြီးမား၏။ ထို ကရုဏာတော်ကြောင့် သတ္တာတို့၏အကျိုးကို ပြီးစေရာ၌လည်း လောကီသုခသာ မက နိဗ္ဗာန်အထိ ပြီးစေနိုင်ရကား အကျိုးကြီးကျယ်မှုကို အကြောင်း ကရုဏာ၌ တင်စား၍ ဖလူပစာရအားဖြင့်လည်း မဟာကရုဏာအမည် ရနိုင်ပေသည်။ [မဟာဝိသယတာယ၊ မဟာနုဘာဝတာယ၊ မဟာဖလ (မလ) တာယစ မဟာတိ + ကရုဏာ မဟာကရုဏာ။] မဟာကရုဏာယ + နိယုတ္တော မဟာကာရုဏီကော။ [နိဿယ၌ ဤနည်းအတိုင်း ဒုတိယတနည်း ပေးထားသည်။]

တနည်း - အခြားသူတို့ ကရုဏာထက် မြင့်မြတ်၍ ပူဇော်အပ်သောကြောင့် မဟိယတေဟိ မဟာတိ၊ (အန္တပစ္စည်း၊ ဤပစ္စည်း။) မဟာတိစ + သာ + ကရုဏာစာတိ မဟာ

ကရုဏာ၊ “မဟာကရုဏာ အဿ အတ္ထိတိ မဟာကရုဏိကော—ချီးမွမ်းပူဇော်အပ်သော ကရုဏာရှိတော်မူသော” ဟု ပေး၊ ဤနည်းကို နိဿယ၌ မပေးပါ။ [အထဝါ “မဟတိ ပသတ္တာ + ကရုဏာ အဿ အတ္ထိတိ မဟာကရုဏိကော၊ ပူဇာဝစနော ဟေတ္တ မဟန္တသဒ္ဓေါ၊ မဟာပုရိသောတိ အာဒိသုဝိယ။]

ပွတ်ချက်။ ။ ကာ၌ ဝုဒ္ဓိရှိသောကြောင့် “ကာရုဏိက” ဟု ပြီးစေပြီးမှ မဟာနှင့် တွဲသော ပဌမနည်းသည် သဒ္ဓါသွား ဖြောင့်၏။ သို့သော် မဟာကရုဏိက ဟူသော ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာန်ပါရှိ၍ ကရုဏာတော်၏ မဟာကရုဏာ ဖြစ်ကြောင်းကို ဆက်သွယ်၍ ပြနေရသောကြောင့် အဓိပ္ပါယ်ကောက်သည်။ ဘုရားရှင်၏ ကရုဏာတော်ကိုယ်က ကြီးကျယ်သောကြောင့် မဟာကို ကရုဏာနှင့်တွဲပြီးမှ ဏိကပစ္စည်း သက်ရသော နော်နည်းသည် သုတ်ကြီးဖြင့် ဝုဒ္ဓိပြုရမည်ဖြစ်၍ သဒ္ဓါသွား ထောင့်သော်လည်း အဓိပ္ပါယ်ကား ဖြောင့်လှပေ၏။

နာထော။ ။ “နာထောတိ လောကပ္ပဋိဿရဏော” ဦးကာ၊ ဤအဖွင့်အလို နာထသဒ္ဓါသည် သတ္တလောက၏ကိုးကွယ်ရာ (ဘုရား) ဟူသောအနက်ကိုဟောသော အနိပ္ပန္နပါဠိပဒိက ပုဒ်ဖြစ်၍ ဝိဂ္ဂိုဟ်လုပ်ဘွယ်မလို၊ ဘုရားရှင်သည် သတ္တာတို့၏ အကျိုးမဲ့ကို ပယ်ရှား၍ စီးပွားချမ်းသာရေးကို စီစဉ်ပေးတော်မူရာ၌ ကြောင့်ကျ စိုက်တော်မူပုံမှာ “မေတ္တာ ကရုဏာ ကြီးပါပေ” ဟု ဆိုရသော ဘယ်မိ ဘယ်ဖ ဘယ်ဆရာသမားနှင့်မျှ မတူပါပေ၊ ဤသို့ သတ္တာတို့အပေါ်မှာ မိဘ ဆရာတို့ထက် သာလွန်၍ ကျေးဇူးပြုပေးတော်မူနိုင်သည့်ပြင်၊ မနှိုင်းယှဉ်အပ်သော ဂုဏ်တော်တို့နှင့်လည်း ပြည့်စုံတော်မူရကား ကမ္ဘာလောက၏ တဆူထည်းသော ကိုးကွယ်ရာ ဖြစ်တော်မူပါပေသည်။

တနည်း။ ။ “နာထ - ယာစနောပတာပိဿရိယာသိသာသု” ဟု ဓာတ်ကျမ်းရှိရကား “နာထတိ ယာစတိတိ နာထော—ဘိက္ခုတို့...သင်တို့ကို တောင်းပန်ပါတယ်၊ မိမိမှာ ရဟန်းဘဝ၌ ဘာများပြည့်စုံ နေပြီလဲ” ဟု စဉ်းစား၍ “မပြည့်စုံသေးလျှင် ပြည့်စုံအောင် ကျင့်ကြစမ်းပါ” ဟု တောင်းတောင်းပန်ပန် တိုက်တွန်းတော်မူတတ်သောကြောင့် နာထမည်တော်မူ၏။

တနည်း။ ။ နာထတိ ဥပတာပေတိတိ နာထော—ဝေနေယျတို့ သန္တာန်၌ရှိသော ကိလေသာတို့ကို (တရားဟောပြ ဆုမွှတော်မူသောအားဖြင့်) လောင်မြိုက် ပေးတတ်သောကြောင့် နာထမည်တော်မူ၏၊ (တနည်း) နာထတိ ဤသတိတိ နာထော—ဝေနေယျတို့ကို လွှမ်းမိုးအုပ်စိုးနိုင်သောကြောင့် နာထမည်တော်မူ၏၊ (တနည်း) နာထတိ အာသီသတိတိ နာထော— ဝေနေယျတို့၏ စီးပွားချမ်းသာကို မေတ္တာဖြင့် လိုလားတောင့်တတော်မူသောကြောင့် နာထမည်တော်မူ၏၊ ဤသို့ ယာစန, ဥပတာပ, ဣဿရ, အာသီသအနက်တို့ဖြင့်လည်း ဝိဂ္ဂဟပြုကြ၏၊ [နာထဓာတ်, အပစ္စည်း။]

တပ္ပ၊ ဝေ၊ ကာလံ။ ။ ကပ္ပါနံ + ကောဋိယော—ကပ္ပကောဋိယော၊ ပမေတဗ္ဗတိ ပမေယျံ၊ ပ ပုဗ္ဗ မာ ဓာတ်သည် နှိုင်းယှဉ်ခြင်း အနက်ဟော၊ ဤ နှိုင်းယှဉ်ခြင်း ကိုပင် “ဤရွှေ၊ ဤမျှ” ဟု ပိုင်းခြားခြင်း- ရေတွက်ခြင်း ဟု ဆိုကြသည်၊ မာ ဓာတ်နောင် ကျပစ္စည်းကို ဓာတွန်နှင့်တကွ ယေ့ပြု၍ “ပမေယျ” ဟု ဖြစ်၏၊ ထို ကျပစ္စည်းသည် သတ္တ

အနက်ကို ထွန်းပြန်၊ ထို့ကြောင့် “ပမေတုံ+အသတ္တုဏေယျံ” ဟု ဦးကာဖွင့်၏။ န+ပမေယျံ-အပ္ပမေယျံ၊ ကောဦးဟိဝိဉ္စ ပိသဒ္ဓါသည် အများနောင်ထိုင်သော သမ္ဘာဝနတ္ထ နိပါတ်၊ ထိုဝိဖြင့် ဂရဟတ္ထ (ကဲ့ရဲ့အပ်သော) အနည်းအနက်ကို ဆည်းပါ။ “ထိုကာလကို ကမ္ဘာကုဋေ တို့ဖြင့် သော်မှလည်း နှိုင်းယှဉ် ရေတွက်ခြင်းငှါ မတတ်နိုင်တုံ သေး၏၊ (သမ္ဘာဝနာဖြစ်ပုံ) ၁ နှစ် ၂ နှစ်စသော နှစ်အရေအတွက်ဖြင့်ကား ဆိုဘွယ်ရာပင်မရှိ” (ဂရဟာကိုဆည်းပုံ) ၊ ကမ္ဘာကုဋေချီ၍ တွက်လို့သာ မရသည်၊ ကမ္ဘာအသင်္ချေနှင့်ချီ၍ တွက်လျှင်ကား “၄ အသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတသိန်းရှိသည်” ဟု ဆိုလိုသည်။

[နိယာမ] မဟုပဏီတ၊ ဝါစက နောက်၊ ရောက်သည့် သမ္ဘာဝနာ၊ ပိသဒ္ဓါကား၊ ဂရဟာကို ပေါင်းဆည်းထွန်းမြဲ။

အတိဒုက္ကရာနိ။ ။ ဒုက္ခေန+ကရိယန္တေတိ ဒုက္ကရာနိ၊ အတိဝိယ+ဒုက္ကရာနိ အတိ ဒုက္ကရာနိ၊ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် မဟာကရုဏာတော် အစွမ်းကြောင့် သတ္တာတို့ အကျိုးကို ဆောင်တော်မူလိုလှသဖြင့် လက်တော်အနီးရောနေသော နိဗ္ဗာန်ကိုပင် စွန့်လွှတ်တော် မူကာ သာမန်လူတို့ (တကယ်ပြုဘို့ကိုမဆိုထားဘိ) ကြံစည်ရုံမျှမကြံစည်ဝံ့သော စွန့်ခြင်း ကြီး ၅ ပါးစသော ကောင်းမှုပါရမီများကို ဖြည့်ကျင့်တော်မူခဲ့ပေသည်။

ခေဒံဂတော။ ။ “ထိုသို့ ခဲယဉ်းစွာပြုကျင့်အပ်သော ကောင်းမှုတို့ကို ပြုတော်မူခဲ့ ခြင်းကြောင့် အဘယ်အရာကို ရတော်မူခဲ့ပါသနည်း” ဟု မေးဘွယ်ရှိ၍ “ခေဒံဂတော= ခန္ဓာကိုယ်၏ ပင်ပန်းခြင်းကို ရတော်မူခဲ့သည်” ဟု မိန့်သည်။ [“ကာယိကံ ခေဒမုပါ ဂတော၊ ပရိဿမံ (ပင်ပန်းခြင်းသို့) ပတ္တောတိ အတ္ထော ” - ဦးကာ၊] ဤစကားဖြင့် “ပါရမီ ဖြည့်တော်မူစဉ်တုန်းက ခန္ဓာကိုယ်သာ ပင်ပန်းတော်မူသည်၊ စိတ်တော်ကား မဆင်းရဲပါ” ဟု ပြသည်။ [“သဟိတံ-သည်းခံခြင်းငှါ၊ အသတ္တုဏေယျံ- မတတ်နိုင် လောက်အောင်၊ ခိဇ္ဇနံ-ပင်ပန်းခြင်း” နှင့်အညီ ဒုက္ခကို “ခေဒ” ဟု ခေါ်၏၊ ဒိဝါဒိ ဒိဒဓာတ်၊ ဏပစ္စည်း၊ သာရတ္တဉ္စ “ခိဇ္ဇတိ-ပင်ပန်းရ၏” ဟု ကတ္ထုသင်မြ၏။]

လောကဟိတာယ။ ။ သံသရာဝဋ်ဒုက္ခ၏ အနှိပ်စက်ဒဏ်ကို ခံနေရှာကြရသော သတ္တာအပေါင်းကို ထိုဒုက္ခမှ လွတ်မြောက်စေ၍ နိဗ္ဗာန်သုခ ရသို့ရှိသည်ကို ပြတော်မူအံ့ ဟု ကြံတော်မူကာ သတ္တလောက၏စီးပွားကို ဆောင်ရွက်ဘို့ရာ အလွန် ခဲယဉ်းသော စွန့်ခြင်းကြီး ၅ ပါးစသော ကောင်းမှုပါရမီတို့ကို ပြုတော်မူသည်၊ ထို့ကြောင့် လောက ဟိတာယကို ကရောဇ္ဇောဉ္စ တဒတ္ထသမ္ပဒါန် အဖြစ်ဖြင့် စပ်၊ တနည်း - ခေဒံဂတောဉ္စ စပ်၍ “လောက၏စီးပွားကို ပြုခြင်းငှါ (ပြုလို၍) ဆင်းရဲခံတော်မူခဲ့ရသည်” ဟုလို။ [လောကပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကို လောကပိဋအစွင့်ကျမှ ပြအံ့။]

နမောတဿ။ ။ နမောယောဂသမ္ပဒါန်ဖြစ်၍ “တဿ နာထဿ-အား” ဟု ပေး၊ “အတ္ထုတိ ပါဌသေသော” ဟု ဦးကာတို့ဆိုသောကြောင့် အတ္ထုထည့်သည်၊ “ငါ၏ ရှိခိုးခြင်းသည် (အခြားသူအား မဖြစ်စေဘဲ) ထို မြတ်စွာဘုရားအား ဖြစ်ပါစေ၊ မဟာ ကာရုဏိက နာထဂုဏ် ထို့နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသော ထို မြတ်စွာဘုရား ကိုသာ ရှိခိုးပါ သည်” ဟုလို။ [ဘုရားရှေ့တော်၌ လျှောက်ထားနေခြင်း မဟုတ်သောကြောင့် “မေ-ငါ၏” ဟု ပေးသည်၊ “ရှင်ဗုဒ္ဓသောသတည်းဟူသော ငါ၏” ဟုလို။]

ဓမ္မပ္ပဏာမ ဗုဒ္ဓနိသေဝိတံ - ဘုရားရှင်သည် , ကုန်စင်မလတ် , မှီဝဲတော်
မူအပ်သော၊ ယံဓမ္မဝရံ- အကြင် မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်, ဓမ္မက္ခန္ဓာ ဟု,
ဆယ်တန်သော တရားတော်မြတ်ကို၊ အသမ္ဘုဓံ ကောင်းစွာပိုင်ပိုင်, မသိနိုင်
ခြင်းကြောင့်၊ ဝါ - ကောင်းစွာပိုင်ပိုင် မသိနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဇီဝ
လောကော-သတ္တလောကသည်၊ ဘဝါ-တခုသော ဘဝမှ၊ ဘဝံ-တခုသော

ဓမ္မပ္ပဏာမ ။ ။ မဟာကရုဏာတော်ဖြင့် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ ဂုဏ်တော်အားလုံးကို
ချုံးလျက် ဗုဒ္ဓထောမနာပဏာမကိုပြုပြီး၍ ယခုအခါ တရားတော်ကို ထောမနာပဏာမ
ပြုလိုသောကြောင့် “အသမ္ဘုဓံ”စသော ဂါထာကိုမိန့်၊ “ဘုရားရှင်သည် အကုန်အစဉ်
မပြတ်မှီဝဲတော်မူအပ်သော အကြင် တရားတော်မြတ်ကို သတ္တလောကသည် မသိခြင်း
ကြောင့် တဘဝမှ တဘဝသို့ ပြောင်းသွားနေရ၏၊ ထိုတရားတော်မြတ်အား ရှိခိုးခြင်း
ဖြစ်ပါစေ”ဟူလို။

ဗုဒ္ဓနိသေဝိတံ ။ ။ “သဗ္ဗဓမ္မေ အဗုဒ္ဓိတိ ဗုဒ္ဓေါ” နှင့် အညီ, သိက္ခယ်ဟူသမျှကို
လုံးဝကုန်စင် သိမြင်တတ်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်နှင့်တကွ ဂုဏ်တော်များစွာတို့၏
တည်ရာဖြစ်၍ သဝါသနာကိုလေသာတို့မှ သန့်စင်သော ခန္ဓာတော်အစဉ်သည် “ဗုဒ္ဓ”
မည်တော်မူ၏၊ နိသေဝိယတေ (နိရဝသေသံ + သေဝိယတေ) - ဂေါစရ ဘာဝနာ
၂ ဖြာ တို့ဖြင့် အကြွင်းမရှိအောင် + မှီဝဲ ခံစားတော်မူအပ်၏၊ ဣတိ နိသေဝိတော၊
(ဓမ္မော)၊ [နိပုဗ္ဗ+ သေဝဓာတ်။] ဗုဒ္ဓေန+နိသေဝိတော-ဗုဒ္ဓနိသေဝိတော။

သေဝနာ ၂ မျိုး ။ ။ ဤ နိသေဝိတောနှင့် စပ်၍ ဂေါစရသေဝနာ-ဘာဝနာ
သေဝနာ ဟု သေဝနာ ၂ မျိုးကို ဖွင့်ကြ၏၊ ဂေါစရတော - အာရုံပြုသော အားဖြင့်+
သေဝနာ- မှီဝဲခြင်းတည်း၊ ဂေါစရသေဝနာ၊ ဘာဝနာယ-မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်စေခြင်း
တိုးပွားစေခြင်းအားဖြင့်+သေဝနာ ဘာဝနာသေဝနာ၊ နိဗ္ဗာန်, မဂ်, ဖိုလ်, ဓမ္မက္ခန္ဓာ
(ပရိယတ်) ဟု တရား ၄ မျိုး ခွဲခြားရ၏၊ ထိုတွင် မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်ဖြင့်၎င်း၊
ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ် ဖြင့်၎င်း, အဘိညာဉ် ဉာဏ်ဖြင့်၎င်း, အာရုံပြုအပ်သော နိဗ္ဗာန်ကို
ဂေါစရသေဝနာဖြင့် မှီဝဲအပ်၏၊ ဘုရားရှင်၏သန္တာန်၌ ဖြစ်စေအပ်သော မဂ်ဖိုလ်တရား
တို့ကို ဘာဝနာသေဝနာဖြင့် မှီဝဲအပ်၏၊ [ဘာဝနာ-မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်စေခြင်း။]
သူတပါးသန္တာန်၌ဖြစ်သော မဂ်ဖိုလ်တို့ကို စေတောပရိယ (ပရိတ္တဝါဒနာ) ဉာဏ်ဖြင့်
အာရုံပြုအပ်ရကား ဂေါစရသေဝနာဖြင့် မှီဝဲအပ်၏၊ ပရိယတ္တိဓမ္မကို ဒေသနာဉာဏ်
ဖြင့်၎င်း, သုံးသပ် ဆင်ခြင်သော သမ္မသနဉာဏ်ဖြင့်၎င်း အာရုံပြုအပ်ရကား ဂေါစရ
သေဝနာဖြင့် မှီဝဲအပ်၏။

ဥက္ကဋ္ဌနည်း ။ ။ ပစ္စေကဗုဒ္ဓနှင့် သာဝကတို့လည်း မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုနိုင်
မိမိတို့သန္တာန်၌ ဖြစ်စေနိုင်ရကား ထိုသေဝနာ ၂ မျိုးဖြင့် မှီဝဲအပ်သည်သာ၊ သို့ရာတွင်
မှီဝဲသူတို့တွင် အမြတ်ဆုံးပုဂ္ဂိုလ်ကို ပိုင်းခြားသော ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒ နည်းအားဖြင့် “ဗုဒ္ဓ
နိသေဝိတံ” ဟု မိန့်တော်မူသည်၊ [ကိဉ္ဇာပိ မဂ္ဂဇလနိဗ္ဗာနာနိ ပစ္စေကဗုဒ္ဓ ဗုဒ္ဓသာဝကော
ဟိဝိ ဂေါစရသေဝနာဒိနာ သေဝိတာနိ ဟောန္တိ၊ တထာပိ ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒဝသေန ဗုဒ္ဓ

ဘဝသို့၊ (တနည်း) ဘဝါဘဝံ-ငယ်သော ဘဝ၊ ကြီးသော ဘဝသို့၊ ဂစ္ဆတိ-
သွားရ ရောက်ရ၏။ အဝိဇ္ဇာဒိ ကိလေသဘောလ ဝိဒ္ဓံသိနော - အဝိဇ္ဇာ အစ
ရှိသော ကိလေသာ ပိုက်ကွန်ကို ဖျက်ဆီးလေ့ ရှိတော်မူသော၊ တဿ ဓမ္မ
ဝရဿ-မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန် , ဓမ္မက္ခန္ဓ်ဟု , ဆယ်တန်သော ထိုတရားတော်မြတ်
အားလည်း၊ (မေ-ငါ၏) နမော-သည်၊ အတ္ထု-တည်း။

နိသေဝိတန္တိ ဝုတ္တံ။- သာရတ္ထ။.... ဝဇီရဗုဒ္ဓိဉ္စကား “ ဗုဒ္ဓနိသေဝိတံ” ၌ ဗုဒ္ဓအရ ဗုဒ္ဓ၊
အနုဗုဒ္ဓမည်သော သာဝက , ပစ္စေကဗုဒ္ဓတို့ကိုပါ ဧကသေသနည်း သာမညနိဗ္ဗေသ
နည်းအားဖြင့် ယူလေသည်။

အသမ္ပုဓံ။ ။ [န+ သမ္ပုဓံ အသမ္ပုဓံ၊ သမ္ပုဓံ၌ သံပုဗ္ဗ ဗုဓဓာတ်- အန္တပစ္စည်း၊
န္တကို အံပြု။] ထို အန္တပစ္စည်းလည်း “ပဌန္တော- ရွတ်ဖတ်လိုခြင်းကြောင့်၊ နိသီဒတိ-
နေ၏” ၌ကဲ့သို့ ဟိတ်အနက်ကိုဟော၏။ “အပ္ပဋ္ဌိဝိဇ္ဈနတော” ဟု ဖွင့်သောကြောင့် တော
အနက်ဟော ဟု ယူကြ၏။ [အသမ္ပုဓန္တိ ပုဒ္ဓကာလကြိယာနိဗ္ဗေသော (ဂစ္ဆတိ၏ ပုဗ္ဗ
ကာလကြိယာကို ညွှန်ပြသော သဒ္ဓါ) ၊ တဿ အသမ္ပုဓုန္တော အပ္ပဋ္ဌိဝိဇ္ဈန္တောတိ
အတ္ထော၊ ယထာသဘာဝံ အပ္ပဋ္ဌိဝိဇ္ဈနတောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ဟေတုအတ္ထော ဟေတ္ထ
အန္တသဒ္ဓေါ၊ ပဌန္တော နိသီဒတိတိ အာဒိသုဝိယ။]

ဘာဝပ္ပဓာန။ ။ ဘာဝပုဒ် မပါဘဲ ဘာဝပုဒ်၏ အနက်ကို ယူရသောပုဒ်များ၌
ဘာဝပ္ပဓာနနည်း ဟု ဆို၏။ “ဒဿေန္တော-ပြလိုသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်” ဟု အနက်ပေး
ရာ၌ ပြလိုသောပုဂ္ဂိုလ်၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ (ပြလိုခြင်း) အလိုဆန္ဒကို အရကောက်ရ
သကဲ့သို့ ဤအသမ္ပုဓံ၌လည်း (ဘာဝပ္ပဓာနနည်းဖြင့်) မသိသောပုဂ္ဂိုလ်၏ဖြစ်ကြောင်း
ဖြစ်ရာ (မသိခြင်း) ကို အရကောက်လျှင် “ အပ္ပဋ္ဌိဝိဇ္ဈနတော” အစွင့်နှင့် အဓိပ္ပါယ်
ထပ်မံ၏။ ထို့ကြောင့် နိဿယ၌ အနက် ၂ မျိုးပေးထားလည်း ဤဘာဝပ္ပဓာနကြံသော
နည်း၌ အန္တပစ္စည်းလည်း ဟိတ်အနက်နှင့်တကွ ကတ္တားဟောသာတည်း။

ဘဝါဘဝံ။ ။ ဤပုဒ်ကို “ပဉ္စမုန္တဘဝါတပုဒ်၊ ဒုတိယန္တဘဝံ တပုဒ်” ဟု ၂ ပုဒ်
ကြံ၍ “ဘဝတော ဘဝန္တိ အတ္ထော” ဟု၎င်း၊ ခွန်သမာသ်ပုဒ် တပုဒ်ထည်း ဟု ကြံ၍
“ဗုဂ္ဂတိ သုဂတိဝသေန၊ ဟိနပဏီတဝသေန စ ခုဒ္ဓကံ မဟန္တဉ္စ ဘဝန္တိ အတ္ထော”
ဟု၎င်း ဋီကာစွင့်၏။ သမာသ်ကြံသောနည်း၌ ဘဝ + အဘဝဟုပုဒ်ဖြတ်၍ အသဒ္ဓါသည်
ဝုပ္ပ (တိုးပွားခြင်း) အနက်ဟော ဟု ကြံ၊ အသေက္ခာဓမ္မာ၌ အသဒ္ဓါသည် သေက္ခ
အဆင့်မှ တိုးတက်ကြီးပွားသော အရဟတ္တဖိုလ်တရားကို ဟောသကဲ့သို့တည်း။ အဘဝ
ပုဒ်က ဘဝအကြီးစားကို ဟောလျှင် တွဲဘက် ဘဝပုဒ်က (ပါရိသေသနည်းအားဖြင့်)
ဘဝ အသေးစားကို ဟောရတော့၏။ ထို့ကြောင့် “ ခုဒ္ဓကံ မဟန္တဉ္စ ” ဟု စွင့်သည်။

ခွန်သမာသ် ။ ။ ဘဝေါစ - သေးငယ်သော ဗုဂ္ဂတိဘဝလည်း၊ ဝါ- အထက်
အထက်ကို ထောက်၍ အောက်ကျသေးငယ်သော ဘဝလည်း၊ (နတ်ဘဝ ထောင့်လျှင်
လူ့ဘဝသည် သေးငယ်၏၊ စသည်။) အဘဝေါစ-ကြီးမားသော သုဂတိဘဝလည်း၊
ဝါ-အောက်အောက် ဘဝထောက်၍ အထက်အထက် ကြီးကျယ်သော ဘဝလည်း။

ဘဝါဘဝေါ-ဇယ်သောဘဝ ကြီးသော ဘဝ။ [သမာဟာရဒွန်အချို့၌ ပုလိန်ကိုလည်း အလိုရှိကြ၏။ ထို့ကြောင့် “ဘဝါဘဝေါ”ဟု ပုလိန်ဖြင့် ခိုကာဖွင့်သည်။]

တနည်း။ ။ဘူဇာတ်သည် ဝုဒ္ဓိအနက်ကိုလည်း ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “ဘဝနံ ဝဇနံ - တိုးပွားခြင်း၊ ဘဝေါ-ခြင်း၊ န+ဘဝေါ အဘဝေါ-တိုးပွားခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သော ဆုတ်ယုတ်ခြင်း”ဟု ကြံ၍ “ဘဝေါတိ ဝုဒ္ဓိ၊ အဘဝေါတိ ဟာနိ”ဟု ဖွင့်၏။ “ဘဝတိ- အမြဲထင်ရှားရှိ၏၊ ဣတိ ဘဝေါ” ဤသို့ ဝိဂ္ဂဟပြု၍ အမြဲဖြစ်သော အရာရ၏။ “အမြဲဖြစ်၏”ဟု ယူသော သဿတဒိဋ္ဌိကား(အကြောင်း အာရုံ၏ အမည်ကို တင်စားသော) ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ဘဝမည်၏။ “န+ဘဝေါ အဘဝေါ”ဟု ပြု၍ သဿတဒိဋ္ဌိ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိကို အဘဝဟု ၎င်း၊ တနည်းဖွင့်သေး၏။ ဤအလို “ဘဝါဘဝံ - တိုးပွားခြင်း ဆုတ်ယုတ်ခြင်းသို့၊ ဝါ-သဿတဒိဋ္ဌိ ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိသို့”ဟု အနက်ပေး။

ဇိဝလောကော။ ။လောကအရ သတ္တ၊ ဩကာသ၊ သင်္ခါရ ဟု လောက ၃ မျိုးနှင့် ဆိုင်နေသောကြောင့် “ဇိဝ”ဟု ဝိသေသန ကူမသည်။ ထိုဇိဝသဒ္ဓါဖြင့် ဩကာသ-သင်္ခါရ ၂ ပါးကို တားမြစ်၏။ ဇိဝတိ- အသက်ရှင်တတ်၏။ ဝါ-အသက်ရှိ၏။ ဣတိ ဇိဝေါ၊ ဇိဝေါစ+သော+လောကောစာတိ ဇိဝလောကော။ [“ဇိဝလောကောတိ သတ္တလောကော၊ ဇိဝဂ္ဂဟဏေန ဟိ သင်္ခါရတာဇနလောကံ (သင်္ခါရနှင့် တည်ရာ ဩကာသ လောကကို) နိဝတ္ထေတိ”-ခိုကာ။]

အဝိဇ္ဇာဒိ၊ ပေ၊ ဝိဒ္ဓံ သိနော။ ။ “အဝိဇ္ဇိယံ - မရထိုက်သော ကာယဒုစရိတ် စသည်ကို+ဝိဒ္ဓတိ-ရတတ်(ရအောင်ပြုတတ်)၏။ ဣတိ အဝိဇ္ဇာ၊ ဝိဇ္ဇိယံ-ရထိုက်သော သုစရိတ်ကို+ နဝိဒ္ဓတိ - မရတတ်။ ဣတိ အဝိဇ္ဇာ၊ အဝိဒိတံ - ခန္ဓာစသည်တို့၏ အနက် သဘောကို မထင်ရှားအောင်၊ ကရောတိ-ပြုတတ်၏။ ဣတိ အဝိဇ္ဇာ၊ ဤအားလုံးကား ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဝိဘင်္ဂဋ္ဌကထာမှ ခိုကာယူထားသော စကားတည်း။ အားလုံး ဝိပြိုဟ်စစ်မဟုတ်၊ ဝိပြိုဟ်ပြုချည်း ဖြစ်၏။

ဝိပြိုဟ်စစ်။ ။ “ဝိဒ္ဓတိတိ ဝိဇ္ဇာ၊ ဝိဒတိတိ ဝိဇ္ဇာ”ဟု ပြုပြီးမှ “န+ဝိဇ္ဇာ-အဝိဇ္ဇာ= ဝိဇ္ဇာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်”ဟု ဝိပြိုဟ်စစ်ပြု၊ “ဝိဒ္ဓတိ - မရသင့်သော ဒုစရိတ်ကို မရဘဲ ရသင့်သော သုစရိတ်ကို ရတတ်၏။ ဝိဒတိ - ခန္ဓာ စသည်တို့၏ အနက် သဘောကို သိတတ်၏”ဟု အနက်ပေး။ [သိ-ဆိုသည်ကား သိအပ်သော သဘောတရားအဖြစ်ကို ပြုခြင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဝိဒိတံ ကရောတိ”ဟု ဖွင့်ပါ။]

ထို့ပြင်-အန္တဝိရဟိတေ (အစအပိုင်းအခြားမှကင်းသော သံသရာ၌)၊ ဇဝါပေတိ-သတ္တာတို့ကို မရပ်မနား လျင်စွာသွားစေတတ်၏။ ဣတိ အဝိဇ္ဇာ၊ ဤ၌ “အန္တဝိရဟိတ ဇဝါ”ဟု ဆိုလိုလျက် “အ-ဝိ-ဇာ” တို့ကိုသာ ယူ၍ ကျန်သမျှကို ဝဏ္ဏနာသနိရုတ္တိ နည်းဖြင့် ချေ၊ ခွေဘော်လာသွင် အဝိဇ္ဇာဟု ပြီး၏။ “အဝိဇ္ဇမာနေသု-ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားမရှိသော ဣတ္ထိ ပုရိသစသည်တို့၌+ဇဝတိ - ဖြစ်တတ်၏။ (“ဝိဇ္ဇမာနေသု-ပရမတ္ထ အားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော ခန္ဓာစသည်တို့၌ + န ဇဝတိ - မဖြစ်တတ် ” ဟု

ပြောင်းပြန် အနက်ယူ၊) ဣတိ အဝိဇ္ဇာ၊ “အဝိဇ္ဇမာနဇဝါ” ဟု ဆိုလိုလျက် ရှေးနည်း အတိုင်း “အဝိ-ဇာ” ကို ယူ၊ ကုန်သမျှချေ၍ အဝိဇ္ဇာ ဟု ပြီး၏။ [ဝိဘင်း မူလဋီကာကို မှိုးသည်။]

အဝိဇ္ဇာဒိ၊ ပေ၊ ဝိဒ္ဓံသီ။ ။ အဝိဇ္ဇာ + အာဒိ ယေသံ (အကြင် တဏှာစသော ကိလေသာတို့၏) ဣတိ အဝိဇ္ဇာဒယော၊ ကိလိဿန္တိ ဧတေဟိတိ ကိလေသာ—သတ္တာတို့ ၏ ပူလောင်ကြောင်း ညစ်နွမ်းကြောင်းတရားတို့။ [ဒိဝါဒိကိလိသဓာတ်၊ အပစ္စည်း။] အဝိဇ္ဇာဒယော စ + တေ + ကိလေသာစာတိ အဝိဇ္ဇာဒိကိလေသာ၊ ဇာလယတိ အစ္စ္စာ ဒေတိ (ဖုံးအုပ်၏) ဧတေနာတိ ဇာလံ—ငါးတို့ကို ဖုံးအုပ်ကြောင်း ပိုက်ကွန်၊ စုရာဒိ ဇလဓာတ်၊ အစ္စ္စာဒန အနက်ဟော၊ ဣပစ္စည်း၊ (သက္ကတဉ္စ ပုလ္လိန် ဟု ရှိသော်လည်း ပါဠိဉ္စ နပုလ္လိန်သုံးကြ၏။) ဤသို့ သဒိသုပစာရအားဖြင့် ကိလေသာကို ဇာလ ဟု ခေါ်၊ အဝိဇ္ဇာဒိ ကိလေသာဇဝ + ဇာလံ အဝိဇ္ဇာဒိကိလေသဇာလံ၊ ဝိဒ္ဓံသတိ သိလေနာတိ ဝိဒ္ဓံသီ၊ (ဝိပုဉ္စ ခံသုဓာတ်၊ ဣ ပစ္စည်း။) အဝိဇ္ဇာဒိကိလေသဇာလံ + ဝိဒ္ဓံသီ အဝိဇ္ဇာဒိ ကိလေသဇာလဝိဒ္ဓံသီ။

ဗျက်ဆီးပုံ ။ ။ မဂ်တရားသည် ကိလေသာတို့ကို တိုက်ရိုက်ဖျက်ဆီး၏၊ မဂ်က ဖျက်ဆီးရာ၌ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြု၍ ဗျက်ဆီးရသောကြောင့် အဝိနာဘာဝ နည်းဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကလည်း ဖျက်ဆီးရာရောက်၏၊ အကျိုးအာရမဏိက မဂ်၏ ဝိဒ္ဓံသနသတ္တိကို အကြောင်းအာရုံပေါ်တင်စားသော ဇလူပစာရလည်း သင့်၏၊ မဂ်၏ဝိဒ္ဓံသနကိစ္စသည် ဖိုလ်ကျမှပြီး၏၊ ထို့ကြောင့် ဖိုလ်လည်း ကိလေသာကို ဖျက်ဆီးရာရောက်၏၊ အကြောင်း မဂ်၏ ဝိဒ္ဓံသနသတ္တိကို အကျိုးဖိုလ်၌ တင်စားသော ကာရုဏူပစာရလည်း သင့်၏၊ ပရိယတ် တရားတော်ကား ကိလေသာကို ဖျက်ဆီးခြင်း၏ အကြောင်းရင်း ဖြစ်သော ကြောင့် ကိလေသဝိဒ္ဓံသီ ဟုပင် မည်ထိုက်၏၊ ဤလည်း အကျိုးမဂ်၏ သတ္တိကို အကြောင်းရင်းပရိယတ်၌ တင်စားသော ဇလူပစာရလည်း သင့်၏။

ဓမ္မဝရဿ။ ။ ယထာနုသိဉ္စ — ဆုံးမတော်မူအပ်သည့်အတိုင်း၊ ပတိပဇ္ဇမာနေ— ကျင့်သူတို့ကို၊ အပါယေသု — အပါယ် ၄ ပါး တို့၌၊ အပတမာနေ — မကျ သည်တို့ကို၊ (ကတ္တာ- ဤ) ဓာရေတိ-ဆောင်ထားတတ်၏၊ ဣတိ ဓမ္မော၊ “အပါယ် မကျအောင် ဆောင်” ဟူရာ၌ အောံဆုံး သောတာပတ္တိမဂ်တရားကို ရည်ရွယ်သည်၊ တရား၄မျိုးတွင် မဂ်သည် နိဗ္ဗာန်ကိုအာရုံပြုလျက် အပါယ်ရောကြောင်း ကိလေသာကိုပယ်သောကြောင့် မဂ်နှင့် နိဗ္ဗာန်သည် အပါယ် မကျအောင် မုချဆောင်၏၊ ဖိုလ်လည်း ပဋိပဿဒ္ဓိပဟာန သတ္တိဖြင့် ထိုကိလေသာကို ငြိမ်းစေတတ်သောကြောင့်၎င်း၊ ပရိယတ္တိဓမ္မသည် ထိုမဂ်ကို ရှာ၍ လမ်းညွှန် ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊ ပရိယာယ်အားဖြင့် အပါယ်မကျအောင် ဆောင် သည်မည်၏။ [ပရိယာယ် ဟူရာ၌ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ကာရုဏူပစာ- ဇလူပစာကြိ။] “ဓမ္မောစ + သော + ဝရောစာတိ ဓမ္မဝရော—မိမိထက် အမြတ်မရှိ၍ အမြတ်ဆုံး တရား တော်” ဟူလို။

သံသပ္ပဏာမ

ယော အရိယသံဃော - အကြင်အရိယာသံဃာတော်သည်၊
သီလသမာဓိပညာ ဝိမုတ္တိဉာဏပဉ္စဘူတီဟိ - သီလ, သမာဓိ,
ပညာ, အရဟတ္တဖိုလ်, ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ် အစရှိကုန်သော၊ ဂုဏေဟိ -
လောကီလောကုတ္တရာဂုဏ်တို့နှင့်ယုတ္တော - ယှဉ်တော်မူ၏၊ ကုသလတ္ထိကာနံ -
ကုသိုလ်ဖြင့် အလိုရှိကုန်သော၊ ဝါ - ကုသိုလ်ဖြင့် အကျိုးရှိကုန်သော၊ ဝါ -
ကုသိုလ်ကို အလိုရှိကုန်သော၊ ဇနာနံ - သတ္တာတို့၏၊ ခေတ္တံ - လယ်ယာမြေ
ကောင်းဖြစ်တော်မူသော၊ တံ အရိယသံဃံ - ထိုအရိယာသံဃာတော်ကိုလည်း၊
(အဟံ-သည်) သိရသာ - ဥးခေါင်းရတနာမြတ်အင်္ဂါဖြင့်၊ နမာမိ - ကိုင်းညွတ်
ရှိကြိုး ရှိခိုးပါ၏။

သံသပ္ပဏာမ ။

တရားတော်ကို ထောမနာပဏာမ ပြုပြီး၍ ယခုအခါ၌
သံဃာတော်ကို ထောမနာပဏာမပြုတော်မူလိုသောကြောင့် “ဂုဏေဟိ ယော” စသော
ဂါထာကိုခန့်၊ “သီလစသော လောကီလောကုတ္တရာဂုဏ်တော်တို့နှင့် ပြည့်စုံ၍ ကုသိုလ်
လိုလားသူတို့၏ လယ်ယာမြေကောင်းဖြစ်တော်မူသော အရိယာသံဃာတော်ကိုလည်း
ရှိခိုးပါ၏” ဟူလို။

သီလ၊ ပေ၊ ပဘူတီဟိ။

စတုပါရိသုဒ္ဓိစသော သီလ, ဈာန်တည်းဟူသော သမာဓိ
(သမာဓိကို ခေါင်းတပ်၍ ဈာန်တရားကိုပင် ပြသည်။) , မဂ်ပညာ, ဖိုလ် (ဝိမုတ္တိဖြင့်
ကိလေသာတို့မှလွတ်သော ဖိုလ်ကိုပြသည်။) , ထိုဝိမုတ္တိကို ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာ
ဉာဏ် (“ ဝိမုတ္တိ - ဝိမုတ္တိညာဏ ” ဟု ဆိုလိုလျက် ဂါထာဖြစ်၍ ဧကဒေသသရူပေက
သေသ နည်းအားဖြင့် ဝိမုတ္တိ တခုကို ချေထားသည်။) ပဘူတိ သဒ္ဓါသည် အာဒိ၏
ပရိယာယ်ဖြစ်သော နိပါတ်ပုဒ်တည်း၊ ထိုပဘူတိဖြင့် ပဋိသန္တိဒါ - အဘိညာဉ်တို့ကိုယူ။

သဘရတ္တ ။

စတုပါရိသုဒ္ဓိသီလာဒိ သီလန္တိ ဂုစ္စတိ၊ သမာဓိတိ ပဌမဇ္ဈာနာဒိ၊
သမာဓိသီသေန ဟိ ပဌမဇ္ဈာနာဒယော ဂုတ္တော၊ ပညာတိ မဂ္ဂပညာ၊ ဝိမုတ္တိစ + ဝိမုတ္တိ
ညာဏန္တ ဝိမုတ္တိဝိမုတ္တိညာဏန္တိ ဝတ္တဗ္ဗေ ဧကဒေသသရူပေကသေသနယေန ဝိမုတ္တိ
ညာဏန္တိ ဂုတ္တံ၊ တတ္ထ ဝိမုတ္တိတိ ဖလံ၊ ဝိမုတ္တိညာဏန္တိ ပစ္စဝေက္ခဏညာဏံ၊ ပဘူတိ
သဒ္ဓေန ဆဋ္ဌဘိညာစတုပဋိသန္တိဒါဒယော ဂုဏာ သင်္ဂဟိတာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၊ ဧတ္ထစ သီလာ
ဒယော ဂုဏာ လောကီယာ လောကုတ္တရာစ ယထာသမ္ဘဝံ နိဗ္ဗိဋ္ဌာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ။

ဂုဏေဟိ။

သီလ-ဟူသည် ဝိရတိစေတနာတို့တည်း၊ ထိုတရားတို့သည် မဟာ
ကုသိုလ်၌၎င်း မဂ်ဖိုလ်တို့၌၎င်း ယှဉ်ရကား လောကီသီလ လောကုတ္တရာသီလ ၂ မျိုး
လုံးကို သီလ ဟု ယူ၊ ဈာန်လည်း လောကီဈာန် လောကုတ္တရာဈာန် ၂ မျိုးတည်း၊
မဂ်ဖိုလ်တို့ကား လောကုတ္တရာသက်သက်၊ ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်နှင့် ပဋိသန္တိဒါဉာဏ်
တို့ကား လောကီသာ၊ အဘိညာဉ်မှာ လောကီလောကုတ္တရာတည်း။

ကုသလတ္ထိကာနံ။

အတ္ထိကာ၌ အတ္တဓာတ်သည် ယာစ (လိုလားတောင့်တ
ခြင်း) အနက်ကို ဟော၏၊ အတ္တသဒ္ဓါနှင့် ယှဉ်ရာဝယ် ရူပသိဒ္ဓိ၌ တတိယာဝိဘတ်

သက်၍ “နေန + အတ္ထော = ဥစ္စာဖြင့် လိုလားသူ” ဟု လာ၏။ ထို့ကြောင့် “ကုသလေန + အတ္ထော ကုသလတ္ထော၊ ကုသလတ္ထော ယေသံ အတ္ထိတိ ကုသလတ္ထိကာ = ကုသိုလ်ဖြင့် လိုလားခြင်းရှိသူတို့ (ကုသိုလ်ဖြင့် အလိုရှိသူတို့) ” ဟု ပြု။ ယောဇနာ၌ အတ္ထကို ပယောဇန (အကျိုး) အနက်ယူ၍ “ ကုသိုလ်ဖြင့် အကျိုးရှိသူတို့ ” ဟု ဆို၏။ ပဌမပါရာဇိက အဖွင့်၌ကား “ပဋိပက္ခံ, အတ္ထယန္တိ ဣန္ဒြိယန္တိတိ ပစ္စတ္ထိကာ” ဟု တွေ့ရ၏။ ထိုအလို “အတ္ထယန္တိတိ အတ္ထိကာ၊ (ဣ၊ ကို အက ပြု၍, အကို ဣ ပြု)၊ ကုသလံ + အတ္ထိကာ - ကုသလတ္ထိကာ = ကုသိုလ်ကို အလိုရှိသူတို့” ဟု ပြု။

ရှေးနိယာမ်။ ။ နိယာမ်ဆရာတို့ကား “အတ္ထိက၏ယဉ်ရာဝယ် ဒုတိယာသက်လျှင် “အတ္ထ” ဟူသော အန္တတ္ထတွင်စပ်၊ တတိယာသက်လျှင် အတ္ထဟူသော အန္တတ္ထနှင့် ဖက်က၏ အနက်ဖြစ်သော ဗာဟုတ္ထ ၂ ပါးလုံး၌ စပ်” ဟု ဆို၏။ [“အတ္ထိက အယဉ်, ရှေ့ပုဒ်စဉ်မှာ, ဒုတိယာဝိဘတ်, သက်တုံလတ်က, အန္တတ်တွင်သာ, စပ်လေပါ။ တတိယာကား, ၂ ပါး အန္တတ်-စပ်ဗာဟုတ်” — နိယာမ်။] ဤသို့ ဆိုကြသော်လည်း တတိယာသည် အတ္ထသဒ္ဒါနှင့် ယဉ်သောကြောင့် သက်ရခြင်းဖြစ်ရကား “ကုသလေန + အတ္ထော” ဟု သမာသ်တွဲပြီးမှ ဖက်ကသက်ရမည်ဖြစ်၍ ကုသလေနကို ဖက်က၌ စပ်ခွင့်ပင် မရှိချေ။ နိယာမ်တချို့ကား “တတိယာကို ကံအနက်၌ သက်” ဟု ဆိုသေး၏။ “ပဋိပက္ခံ + အတ္ထယန္တိ” ဟု ဒုတိယာ တိုက်ရိုက်သက်ထားသော အဋ္ဌကထာ ရှိပြီးဖြစ်ရကား ထိုစကားလည်း အပိုပင်။

ခေတ္တံ။ ။ ခိဝိယတေ - ကြံချအပ်၏။ ဣတိ ခိတ္တံ = ကြံချအပ်သော မျိုးစေ့ [ခိပတ။] ခိတ္တံ-ကြံချအပ်သော မျိုးစေ့ကို + တာယတိ-စောင့်ရှောက်တတ်၏။ ဣတိ ခေတ္တံ = ကြံချအပ်သော မျိုးစေ့ကို အကျိုးများအောင် စောင့်ရှောက်တတ်သော လယ်, ယာ။ [ခိတ္တသဒ္ဒါပပဒ, တာဓာတ်, အ။] ဤကား - “ ခိတ္တံ ဗီဇံ မဟပ္ပလဘာဝကရဏေန တာယတိတိ ခေတ္တံ ” ဟူသော ဋီကာနှင့် အညီတည်း။ ဤနည်း၌ ခိဇ်ဇု ကို ဧပြေမှု, တ-တလုံးချေမှုကို သုတ်ကြီးဖြင့်ပြု၊ ဣဒိမောဂ္ဂလ္လာန် ၈၂ သုတ်၌မူ “ခိဝိယတိ ဧတ္ထာတိ ခေတ္တံ = မျိုးစေ့ကို ကြံချအပ်ရာ လယ်ယာ” ဟု ပြ၏။ အရိယသံသောတေကား ထိုလယ်ကဲ့သို့ ကုသိုလ် ကောင်းမှု မျိုးစေ့ကို အကျိုးများအောင် စောင့်ရှောက်တတ်သောကြောင့် သဒိသူပစာရအားဖြင့် “ခေတ္တံ” ဟု (နပုလ္လိန်အမည် မပျက်) ရသည်။

မှန်၏—ဥပစာတော်ဘဲ “ခေတ္တံဝိယ” ဟု ဥပမာတမ္ဘိတ်လုပ်လျှင် “တမ္ဘိတာ ဘိဓေယျ လိင်္ဂါ” နှင့် အညီ အဘိဓေယျလိင်္ဂလိုက်၍ “ခေတ္တော” ဟု ချရလိမ့်မည်။ ခေတ္တော ဟု မရှိဘဲ ခေတ္တံ ဟု ချည်းရှိရကား ဤဂါထာ၌၎င်း “အနုတ္တရံ ပုညက္ခေတ္တံ လောကဿ” ၌၎င်း “တံသဒိသတ္တာ အရိယသံသောပိ ခေတ္တန္တိ ဝုစ္စတိ” ဟု သဒိသူပစာရ အဖြစ်ဖြင့် ဋီကာတို့ဖွင့်ကြသည်။ ယောဇနာ၌ “ခေတ္တံ ဝိယာတိ ခေတ္တံ” ဟု ဥပမာတမ္ဘိတ်ပြုသည်ကို ဆင်ခြင်။

အရိယသံသံ။ ။ ကိလေသေဟိ အာရကာတိ အရိယာ = ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၊ နိရုတ္တိ နည်းဖြင့် အာကို ရသေ့ပြု, ရ၏ အကိုဇု, ကကို ယ ပြု၍ “အရိယာ” ဟု ပြီးသည်။ တနည်း— “အယေ + အရိယန္တိတိ အရိယာ = ကြီးပွားကြောင်း

ပယောဇနံ ။ ဣစ္စေဝံ - ဤဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ အစ္စန္တံ - စင်စစ်၊ ဝါ-
 အပိုင်းအခြားကိုလွန်၍၊ နမဿနိယံ-ရှိခိုးသင့် ရှိခိုးထိုက်သော၊
 ရတနက္ကယံ-ရတနာ ၃ပါး အပေါင်းကို၊ နမဿမာနော-ရှိခိုးသော၊ (အဟံ-
 ငါသည်၊) ဝိပုလံ-ပြန့်ပြောများပြားသော၊ ယံ ပုညာဘိသန္တံ-အကြင်ကောင်းမှု
 တည်းဟူသော မြစ်ရေအယဉ်ကို၊ အလတ္တံ-ရပေပြီ၊ တဿ ပုညာဘိသန္ဓဿ-
 ၏၊ အာနုဘာဝေန-အစွမ်းသတ္တိဖြင့်၊ ဝါ-ကြောင့်၊ ဟတန္တရာယော-ပယ်ဖျော့
 အပ်ပြီးသော အန္တရာယ်ရှိသည်၊ (ဟုတ္တာ-ဖြစ်၍၊) ဝဏ္ဏယိသံ-၌စပ်။

အကျင့်၌+ဖြစ်တတ်ကုန်သောကြောင့်အရိယာတို့မည်၏၊ အယသဒ္ဓါပပဒ ဣရိယဓာတ်၊
 အပစ္စည်း၊ “အယိရိယ” ဟု ပြီးမှ နိရုတ္တိနည်းဖြင့် ရနှင့် ယ ရှေ့နောက်ပြန်၊ ဣယကိုချေ၍
 “အရိယ” ဟု ဖြစ်သည်၊ အရိယာနံ+သံဃော (အပေါင်းတည်း) - အရိယသံဃော၊
 (တနည်း) ဒိဋ္ဌိသီလသာမညေန- မဂ်ဒိဋ္ဌိ မဂ်သီလတို့၏ တူမျှကုန်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်+
 သံဟညတေ-ပေါင်းစပ်အပ်၏၊ ဣတိ သံဃော၊ [သံပုဗ္ဗ + ဟနဓာတ်, ရ ပစ္စည်း။]
 အရိယောစ+သော+ သံဃောစာတိ အရိယသံဃော၊ နိဿယ၌ ပိသဒ္ဓါ အကြေကြံ၍
 “အရိယာသံဃာတော်ကိုလည်း” ဟု ပေးထား၏၊ ထိုကြေသောပိဖြင့် ဘုရား-တရားကို
 ပေါင်းသည်၊ ဓမ္မတုန်းကလည်း ပိ အကြေကြံ၍ ဘုရားကိုပေါင်းပါ။

သိရဿာ နမာမိ။ ။ ဗုဒ္ဓ-ဓမ္မပဏာမတို့၌ “နမော” ဟု ဆို၍ ဤ သံဃပဏာမကျမှ
 ဘာကြောင့် “ သိရဿာ နမာမိ ” ဟု ဆိုရသနည်း၊ အဖြေကား-ဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန်
 စံတော်မူပြီးနောက်၌ ဘုရားအကြောင်း တရားအကြောင်းတို့ကို ကောင်းကောင်း သိရ
 ခြင်းသည် သံဃာရတနာနှင့် ဆက်စပ်နေ၏၊ (သံဃာတော် နှိုသေးသောကြောင့်သာ
 ဘုရားတရားအကြောင်းကို သိရ၏၊) ဤသို့ သံဃာရတနာ၏ ကျေးဇူးများကြောင်းကို
 ပြလို၍ ဤ သံဃပဏာမကျမှ “ သိရဿာ ” ထည့်၍ဆိုသည်၊ [အဂ္ဂဝတော အပရဘာဝေ
 ဗုဒ္ဓဓမ္မရတနာနံပိ သမဓိဂမော သံဃရတနာမိနောတိ အရိယသံဃဿ ဗဟူပကာရာံ
 ဒဿေတံ ဣဓေဝ သိရဿာ န မာမိတိ ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌန္တံ- ဇီကာ။] ဤသို့ ဖွင့်သော်လည်း
 ကျမ်းဆရာ ကိုယ်တိုင်ကမူ ထိုသို့ ရည်ရွယ်ဟန် မတူပါ၊ ဂါထာဖြစ်၍ သင့်တော်သလို
 စီကုံးထားဟန်တူပါသည်။

ပယောဇနံ။ ။ ရတနက္ကယ ပဏာမကိုပြုပြီး၍ ထို ပဏာမစေတနာကို မိမိရည်ရွယ်
 အပ်သော အကျိုး၌ ညွတ်စေလို (ထိုအကျိုးကို ပေးစေလို) သောကြောင့် “ ဣစ္စေဝံ ”
 စသော ပါဌ်ကိုမိန့်၊ ပယောဇနိယတေ - မိမိ အလိုရှိအပ်သော အရာ၌ ယှဉ်ကပ်သုံးစွဲ
 အပ်၏၊ ဣတိ ပယောဇနံ၊ အန္တရာယ်ကင်းခြင်း ဟူသော ဒိဋ္ဌဓမ္မအကျိုးသည်ပင် (မိမိ
 အလိုရှိအပ်သော ကျမ်းပြီးဘို့အရေး၌) ယှဉ်ကပ်သုံးစွဲအပ်သောကြောင့် ပယောဇန
 (ပယောဇဉ်) မည်၏၊ ထိုပယောဇဉ်ကို “တဿာနုဘာဝေန ဟတန္တရာယော” ပါဌ်ဖြင့်
 ပြ၏၊ “ ဣစ္စေဝံ၊ ပေ၊ အလတ္တံ ” ဖြင့်ကား အကြောင်းပဏာမ စေတနာ၏ ကြီးကျယ်
 များပြားပုံကို ပြသည်။

ဣစ္စေဝံ ။ ။ ဣတိ+ဧဝံ နိပါတ် ၊ ခုအပေါင်းသည် ဆိုအပ်ပြီးသော ပဏာမ ၃ ဂါထာဖြင့်ပြအပ်သောအနက်ကို ညွှန်ပြသော နိဒဿနတ္ထတည်း။ ထို ကြောင့် ဦးကာနဲ့ “ယထာဝုတ္တနယေန” ဟု ဖွင့်သည်။ ဣစ္စေဝံကို နမဿမာနောဌ နိဒဿန+ နိဒဿန ဝန္တစပ်၊ [ဝဇီရဗုဒ္ဓိဌ “ဣတိသည် (ရတနာ ၃ ပါးပူဇော်ခြင်း—ဟူသော အစီအရင်၏) ပရိသမတ္တ (ပြီးဆုံးခြင်း) အနက်ရှိ၏၊ ဧဝံကား ဆိုအပ်ပြီးသော အစီအရင်ကို ညွှန်ပြခြင်း နိဒဿန အနက်ရှိ၏” ဟု ဆို၏၊ ထိုအလို “ဣစ္စေဝံ—ဤ ပြီးဆုံးပြီးသော ရတနာ ၃ ပါးကို ရှိခိုးပူဇော်ခြင်းဟူသော အစီအရင်ဖြင့်” ဟု အနက်ပေး။]

အစ္စန္တံ နမဿနီယံ။ ။ အတိ+အန္တံ— အပိုင်းအခြားကို+လွန်၍၊ နမဿိတဗ္ဗတိ နမဿနီယံ—ရှိခိုးသင့်ရှိခိုးထိုက်သော၊ “မည်သည့် အချိန်အခါ၌သာ ရှိခိုးထိုက်၏” ဟု အပိုင်းအခြားမထားဘဲ အမြဲရှိခိုးနေခြင်းငှါ ထိုက်ဘန်သော ရတနာ ၃ ပါး— ဟူလို၊ ဤကား သဒ္ဓတ္ထ၊ အစ္စန္တံကို “ကေန္တေန” ဟူသော အဖွင့်နှင့် “စင်စစ်” ဟူသော မြန်မာ နက်များကား အဓိပ္ပါယ်ထွာသော။

မှတ်ချက်။ ။ သီဟိုဠ်မှ နမဿ ဓာတ်၊ အနိယပစ္စည်းဖြင့် “နမဿနီယံ” ဟု ရှိ၏၊ “နမဿိတဗ္ဗ” ဟု အနိယ၏ ပရိယာယ် တဗ္ဗပစ္စည်းဖြင့် ဖွင့်သော သာရတ္ထလည်း အနိယ ပစ္စည်းဖြစ်ကြောင်းကိုပင် ပြ၏၊ နမဿာရဟံ— ဟု ဖွင့်သော ဝဇီရကား အနိယပစ္စည်း ၏ အရဟတ္တကိုပြ၏၊ ဤသို့သဒ္ဓါအနက်ရှင်းနေပါလျက် “နမဿနေယျံ” ပါဌ်ကို အတည် ပြ၍ “ နမဿနံ + အရဟတိတိ နမဿနေယျံ” ဟု ကြံကြခြင်းမှာ သက်သက် အပိုသာ တည်း၊ မှန်၏—အရဟတိအနက်၌ ဧကယသက်လျှင် “ နမဿနေယျံ” ဟု နာ၌ ဝုဒ္ဓိ ရောက်မှ စည်းကမ်းကျ၏၊ ထို ဝုဒ္ဓိကား မရှိ၊ ထို့ပြင်—အနိယပစ္စည်း တချက်ထည်းဖြင့် သဒ္ဓါအနက် ပြီးစီးပါလျက် “ နမဿိယတေ နမဿနံ ” ဟု ဘာဝသာနေ ကိတ်ပြီး နောက်မှ တဒ္ဓိတ်ဆက်ရခြင်းကား အချိန်ကုန်လှပမ်း၍ စည်းကမ်းဖျက်ရုံသာ။

ရတနတ္ထယံ။ ။ ရတိ-ဓမ္မလျော်ခြင်းကို+ဇနေတိ-ဖြစ်စေတတ်၏၊ ဣတိ ရတနံ၊ (“ရတိ+ဇနေ” ဟု ဖြစ်သင့်လျက် နိရုတ္တိနည်းဖြင့် တိ၏ ဣကို (အ) ပြ၊ ဇနေပုဒ်ကို ချေ၍) ရတနံ ဟု ဖြစ်သည်၊ ဘုရားကို အာရုံပြုနေရလျှင် စိတ်ချမ်းသာ၏၊ စိတ်ပျော်၏၊ တရားတော်နှင့် အရိယာသံဃာကို အာရုံပြုနေရလျှင်လည်း ဤနည်းပင်။ [“ယသ္မိ” မဟာနာမ သမယေ အရိသသာဝကော တထာဂတံ အနုဿရတိ၊ ပေ၊ လတတိ ဓမ္မုပသဉ္စိတံ ပါမောဇ္ဇိ-တရားနှင့်စပ်သော ဝမ်းမြော်ခြင်းကိုရ၏” စသော ပါဠိတော် ကား သာဓကတည်း။] တိတ္ထံ သမုဟော-တယံ၊ ရတနာနံ + တယံ- ရတနတ္ထယံ။

အခြား အနက်များ ။ ။ ရတန သဒ္ဓါသည် ပြခဲ့သော ဝိပျိဟ်ဝါကျနက် အပြင် “အလေးပြုအပ်” ဟူသော အနက်၊ “အဘိုးများစွာ ထိုက်တန်” ဟူသော အနက်၊ “အတုမရှိ” ဟူသော အနက်၊ “အလွန် တွေ့မြင်ရခဲ” ဟူသော အနက်၊ “အထက်တန်း ပုဂ္ဂိုလ်၏ အသုံးအဆောင်” ဟူသော အနက်၊ ဤ အနက်များကိုလည်း ဟောနိုင်၏၊ ထိုသို့ဟောရာ၌ ဓာတ်ပစ္စည်းခွဲ၍ ဝိဂ္ဂဟ မပြုရသော အနိပ္ပန္နပါဠိပဒိကပုဒ် ဟုမှတ်။

စိတ္တိကတံ မဟန္တု၊ အတုလံ ခုလ္လဘဒဿနံ၊
အနောမသတ္တပရိဘောဂံ၊ ရတနံ တေန ဝုစ္စတိ။

ပုညာဘိသန္ဓံ။ ။ အဘိသန္ဓတိ - တသွင်သွင် စီးတတ်၏။ ဣတိ အဘိသန္ဓော - တသွင်သွင် စီးတတ်သော မြစ်ရေ အယဉ် တည်း။ ဤနေရာ၌ မြစ်ရေ အယဉ် ကဲ့သို့ ဆက်ကာ ဆက်ကာ ဖြစ်၍လာသော ကောင်းမှုကုသိုလ် တို့ကို သဒ္ဓိသုပစ္စာရ အားဖြင့် “အဘိသန္ဓ” ဟု ခေါ်။ [“အဝိစ္စေဒေန ပဝတ္ထမာနံ ဟိ ပုညံ အဘိသန္ဓနဋ္ဌေန ပုညာဘိသန္ဓောတိ ဝုစ္စတိ” - ဋီကာ။] အတ္တနော သန္တာနံ-မိမိကိန်းရာ စိတ်အစဉ်ကို၊ ပုနာတိ-စင်ကြယ်စေတတ်၏။ ဣတိ ပုညံ။ [သက္ကတ၌ ပူဇော် ဥပဇာတ်အနုပဋိရှိသော ဥဏှပစ္စည်းဖြင့် “ပုဏှ” ဟု ရှိ၏။ ပါဠိ၌ “ပူဇော်” ဥညပစ္စည်းဖြင့် ပြီး၏။] ပုညံစ+တံ+အဘိသန္ဓော စာတိ ပုညာဘိသန္ဓော။

ဝိပုလံ အလတ္တံ။ ။ ထို ပုညာဘိသန္ဓသည် ဗုဒ္ဓဗုဏ္ဏာမ ပြုခိုက်၌ပင် မရေမတွက် နိုင်အောင် ဇောဝိထိအကြိမ်များစွာဖြစ်၍ ခန္ဓာအစဉ်၌ (ကမ္မပစ္စယသတ္တိဖြင့်) ပါဝင် နေရကား မြစ်ရေအယဉ်ကို ဥပစာတင်၍ ပြောရလောက်အောင် များ၏။ ဗုဒ္ဓဗုဏ္ဏာမ-သံဃဗုဏ္ဏာမ ပြုခိုက်၌လည်း ဤနည်းပင်။ ထို့ကြောင့် “ဝိပုလံ” ဟု မိန့်သည်။ [“ဝိပုဗ္ဗ+ပုလဇာတ်, ဝိတ္ထာရေ (ချွေထွင်ခြင်း, ကျယ်ပျံ့ခြင်း၌) ကပစ္စည်း” ဟု ထောမနိမိ ရှိ၏။ က်အနုပဋိရေ၊ ဝိပေါလတိ-ကျယ်ပျံ့များပြား၏။ ဣတိ ဝိပုလံ။] လဘဇာတ်နောင် ဣဝိဘတ်ကို ဣပ္ပိ၍ “အလတ္တံ” ဟု ဖြစ်၏။ အမှယောဂဖြစ်၍ “နမဿမာနော (အဟံ)” ဟု ထည့်သည်။

အာနုဘာဝေန။ ။ အာနုဘာဝသဒ္ဓါသည် တေဇ (တန်ခိုး) , ဥဿာဟ (အားထုတ်ခြင်း) , မန္တာ (သိခြင်း) , ပဘူ (အစိုးရသူ) , သတ္တိ (အစွမ်း) ဟု ၅ နက်ရှိ၏။ ထိုတွင် ဤနေရာ၌ သတ္တိအနက်ကိုဟော၏။ ထို့ကြောင့် “အာနုဘာဝေန-တန်ခိုးရှိစွာ အာနုဘော်” ဟု ပေးရိုးရှိသော်လည်း မပေးဘဲ “အစွမ်းသတ္တိ” ဟု ပေးသည်။ ထိုသတ္တိဟူသည်လည်း ကမ္မပစ္စယသတ္တိပင်တည်း။ [“တေဇော ဥဿာဟ မန္တာစ, ပဘူသတ္တိတိ ပဉ္စမေ၊ အာနုဘာဝေါတိ ဝုစ္စန္တိ, ပဘာဝေါတိစတေဝဒေ” တိ ဝုတ္တေသု ဟိ အတ္တေသု ဣမ သတ္တိယံ ဝတ္တတိ။ (သီလက္ခန္ဓံ ဋီကာသစ်)] အနု (ပုန ပြန်) တံ သမာပီ ဘာဝေတိ ဝဇေတိတိ အနုဘာဝေါ၊ အနုဘာဝေါယေဝ (သတ္တိ၌ ဏပစ္စည်းသက်၍) အာနုဘာဝေါ - မိမိကိန်းရာဖြစ်သော ခန္ဓာအစဉ်ကို အဘန်ဘန် တိုးတက်ကြီးပွားစေတတ်သော သတ္တိ။

ချဲ့ဥးအံ့ - ရတနတ္ထယပဏာမစေတနာ ဟူသောကောင်းမှု၌ ထိုကဲ့သို့ သတ္တိထူး ရှိ၏။ ထိုသတ္တိသည် မိမိကိုယ်တိုင် ဖြစ်စေနိုင်သော ဇနကသတ္တိ မဟုတ်သော်လည်း ရှေးကံကို (အားသေးနေလျှင်) ထောက်ပံ့အားပေးနိုင်သော (အားရှိနေပြန်လျှင်) ထပ်မံတိုးပွားအောင် ကူညီနိုင်သောဥပတ္တန္တကသတ္တိတည်း။ ထိုသတ္တိသည် အန္တရာယ် ကို တိုက်ရိုက်ဖျက်ဆီးရာ၌ (ဖျက်ဆီးခြင်း ကြိယာနှင့် သဟစရဏဖြစ်သော) ကရဏ ကာရကလည်း ဟုတ်၏။ အန္တရာယ် မဖြစ်အောင် ကာကွယ်ရာ၌ (အန္တရာယ် မဖြစ် ခြင်း၏ အကြောင်းမျှသာဖြစ်၍) ဟိတ်လည်း ဟုတ်၏။ ထို့ကြောင့် “အစွမ်းသတ္တိဖြင့်၊ ဝါ-ကြောင့်” ဟု ၂ နက်ပေးသည်။ [“သာစ သုဝိဟတန္တရာယတာယ (၏) ကရဘိ ဟေတုဝါ သမ္ဘဝတိ” - သီလက္ခန္ဓံ ဋီကာသစ်။]

သံဝဏ္ဏတဗ္ဗ
ထောမနာသေဉ်

ယသ္မိံ - အကြင်ဝိနည်းဝိဇ္ဇကသည်၊ ဌိတေ - ပါဠိအနက်၊ မပျက်စုံညီ၊ လဇ္ဇိပုဂ္ဂိုလ်တို့ သန္တာန်၌ ဖြစ်တည်သည် ရှိသော်၊ အဋ္ဌိတဿ - ကာမသုခလွှဲက အတ္တကိလမထာ နုယောဂဟူသော အဘို့ ၂ ပါး၌ တည်တော်မမူသော၊ သုသဏ္ဌိတဿ - မဇ္ဈိမ ပဋိပတ်၊ အကျင့်မြတ်၌ ကောင်းစွာ တည်တော်မူသော၊ ဘဂဝတော - ၏။

ဟတန္တရာယော။ ။ အဟညီ-ဇျက်ဆီးအပ်ပြီ၊ ဣတိ ဟတော၊ အန္တရေ + ဇေတိတိ အန္တရာယော၊ အန္တရ သဒ္ဓါပဝဒ ဣ (ဧ, အယ) ဇာတ်, အပစ္စည်း၊ ရှေးကုသိုလ် ကံကြောင့် ဖြစ်နေသော ရုပ်နာမ် (ခန္ဓာ) အစဉ်သည် ကောင်းမွန်ပြည့်စုံသော သမ္ပတ္တိ အစဉ် ဖြစ်၏။ ထိုအစဉ်၏ အကြား၌ ရှေးအကုသိုလ်ကံကြောင့် ဖြစ်စေ၊ ယခုဘဝ အကုသိုလ်ကံကြောင့်ဖြစ်စေ၊ ရောဂါဖြစ်ခြင်း စိတ်ဆင်းရဲစရာနှင့် တွေ့ကြုံရခြင်းသည် အနတ္တ (မကောင်းကျိုး) မည်၏။ ထိုမကောင်းကျိုးများကို “အန္တရာယ” ဟုခေါ်သည်။ “အန္တရေ-ရှေးကုသိုလ်ကံကြောင့် သမ္ပတ္တိဖြစ်နေသော ခန္ဓာအစဉ်၏ အလယ်အကြား ၌ + ဇေတိ - ဖြစ်ပေါ်လာတတ်၏” ဟု ပေး။ [ဟတော + အန္တရာယော အဿ (၏၊ ဝါ-သည်။) ဣတိ ဟတန္တရာယော။ (ဦးကာ ဝိဂ္ဂဟ)]

အန္တရာယ်ဗျက်ပုံ ။ ။ ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်၏ ရတနာ ၃ ပါးအပေါ်၌ ယုံကြည် (ကြည်ညို) ခြင်းဟူသော ပဿာဒကုသိုလ်၏ သမ္ပတ္တိဖြစ်ခြင်း၊ [ပညာ ဝီရိယ သတိ သမာဓိတို့ဖြင့် ပြည့်စုံ လုံလောက်နေခြင်းကို သမ္ပတ္တိဖြစ်ခြင်းဟု ဆိုသည်။] ရတနာ ၃ ပါးတည်းဟူသော ရှိခိုးရာခေတ်၏ သမ္ပတ္တိဖြစ်ခြင်း၊ [ကောင်းသော လယ်ယာသည် အပင်အသီးကို ဝေဆာထွားကြိုင်းစေသကဲ့သို့ ရတနာ ၃ ပါး တည်းဟူသော လယ်ယာ ၏လည်း စေတနာမျိုးစေ့ကို အကျိုးများစွာ ဖြစ်စေနိုင်လေခံအောင် ဂုဏ်တော်တို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်းကို “သမ္ပတ္တိဖြစ်ခြင်း” ဟု ဆိုလိုသည်။] ဤ သမ္ပတ္တိ ၂ ပါးကြောင့် ပဏာမ စေတနာသည် ရှေးကုသိုလ်ကံကို ထောက်ပံ့သောအားဖြင့်၎င်း၊ ရှေးအကုသိုလ်ကံ အကျိုးမပေးနိုင်အောင် ကာကွယ်သောအားဖြင့်၎င်း၊ ထိုအန္တရာယ်ကို ဖျက်ဆီးခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်။ [ဧတေနတဿ ပုညပ္ပဝါဟဿ (ကောင်းမှု ရေအယဉ်၏) အတ္တ နော ပဿာဒသမ္ပတ္တိယာ ရတနတ္ထယဿစ ဧတ္တဘာဝသမ္ပတ္တိယာ အတ္ထဝဏ္ဏနာယ (အဋ္ဌကထာဖွင့်ခြင်း၏) ဥပဿာတကဥပဒ္ဓဝါနံ ဟနနေ သမတ္ထတံ ဒီပေတိ။]

ထောမနာသေဉ်။ ။ ပဏာမပယောဇဉ်ကိုပြုပြီး၍ ယခုအခါ၌ဖွင့်အပ်လတံ့သော ဝိနည်းဝိဇ္ဇက၏ ဂုဏ်ထူးကိုပြုလျက် ချီးမွမ်းထောမနာလိုသောကြောင့် “ယသ္မိံဌိတေ” စသော ပါဠိကိုမိန့်၊ “အကြင်ဝိနည်းဝိဇ္ဇက တည်ရှိလသော် သာသနာတော် တည်၏” ဟုလို၊ [ဤဂါထာ၌ “ယသ္မိံ” ပေ၊ ပတိဋ္ဌိတံ ဟောတိ သုသဏ္ဌိတဿ ” သည် ဖွင့်ပြ ထိုက်သော သံဝဏ္ဏတဗ္ဗ ဝိနည်းဝိဇ္ဇကကို (သာသနာတည်ရေး၌ ကြီးလေးသော အကြောင်းဖြစ်၏) ဟု ချီးမွမ်းသောစကားတည်း။ “တံ ဝဏ္ဏသိဿံ ဝိနယံ” ကား ပဋိညာဉ် စကားတည်း။ “အဓိဿံ” ကား ဖွင့်ပုံ အခြင်းအရာကို အကျဉ်းပြသော

သာသနံ - သိက္ခာသုံးရပ် , သိမ်းကျုံးအပ်သည့်, သာသနာတော်မြတ်သည်။
ပတိဋ္ဌိတံ - မြဲမြံခိုင်ခံ့ တည်တန့်သည်။ ဟောတိ - ဖြစ်၏။ တံဝိနယံ - ထို ဝိနည်း
ပိဋကကို။ အမိဿံ-ဂိုဏ်းတပါးတို့၏အဖွင့်သံဝဏ္ဏနာနှင့်မရောမယှက်အောင်၊
ပုဗ္ဗာစရိယာနဘာဝံ-ရှေးဆရာတော်, အာနဘော်ဟု, ခေါ်ဝေါ်ရတောင်း,
အဋ္ဌကထာဟောင်းကို။ နိဿာယ- အားကိုးတခု , မှီငြမ်းပြု၍၊ ဝဏ္ဏယိဿံ-
ဖွင့်ပြပေအံ့။

ကရုဏပ္ပကာရ စကားတည်း။ “ နိဿာယ ပုဗ္ဗာစရိယာနဘာဝံ ” ကား အဋ္ဌကထာ
သစ်၏မှီရာနိဿာယကို ပြသောစကားတည်း။]

ယသ္မိံဋ္ဌိတေ။ ။ “ ပါဠိတောစ-ပါဠိတော်အားဖြင့်၎င်း၊ အတ္ထတောစ-အဋ္ဌကထာ
အားဖြင့်၎င်း၊ အနုနံ ကတွာ - မယုတ်မလျော့ (မပျက်မစီး) ဖြစ်၍၊ လဇ္ဈိပုဂ္ဂလေသု-
လဇ္ဈိပုဂ္ဂိုလ်တို့ သန္တာန်၌၊ ပဝတ္ထနဋ္ဌေန - ဖြစ်ခြင်းသဘောအားဖြင့်၊ ဋ္ဌိတေ - တည်လ
သော် ” ဟု သာရတ္ထဖွင့်၏။ ဤအဖွင့်ဖြင့် “ ဝိနည်း + တည် ” ဟူရာ၌ ပါဠိအဋ္ဌကထာ
အပြည့်အစုံ တတ်သိနားလည်သောအားဖြင့် လဇ္ဈိပုဂ္ဂိုလ်များ၌ တည်ရှိနေသည်ကို ဆိုလို
ကြောင်းဖြစ်၏။ စာအုပ် စာပေ ကျောက်ပြားတို့၌ တည်ရှိခြင်းကို၎င်း, အလဇ္ဈိပုဂ္ဂိုလ်တို့
ဝိနည်း တတ်သိနားလည်ခြင်းကို၎င်း “ ဝိနည်း + တည်ခြင်း ” ဟု မဆိုလိုကြောင်းကိုလည်း
ဗျုတ်ရေကနည်းအားဖြင့် ပြသည်။

သာသနံ ။ ။ “ အမိသီလ အမိစိတ္တ အမိပညာ သင်္ခါတ သိက္ခတ္တယ သင်္ဂဟိတံ
သာသနံ ” ဟု ဖွင့်၏။ အမိသီလ သိက္ခာဖြင့် သိမ်းယူလိုက်လျှင် သီလဆိုင်ရာ ဘုရား
အဆုံးအမတော်များ အကုန်ပါဝင်လာ၏။ အမိစိတ္တသိက္ခာဖြင့် သိမ်းလိုက်လျှင် သမာဓိ
ဆိုင်ရာ ဇာန်တရားဟူသော ဘုရားအဆုံးအမတော်များအကုန်ပါဝင်လာ၏။ အမိပညာ
သိက္ခာဖြင့် သိမ်းယူလိုက်လျှင် ဝိပဿနာပညာ မဂ်ပညာ ဗိုလ်ပညာဟူသော ဘုရား
အဆုံးအမတော်များအကုန်ပါဝင်လာ၏။ ထို့ကြောင့် “ သိက္ခတ္တယသင်္ဂဟိတံ သာသနံ ”
ဟု ဖွင့်သည်။ “ ဝိနည်းပိဋကတ် တည်လသော် ဤ ပြခဲ့သော သာသနာတော် ၃ ရပ်
တည်သည် ” ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ အမှတ်တမဲ့စဉ်းစားသူတို့သည် “ ရဟန်း သာမဏေများကို သာသနာ ”
ဟု ထင်မှားကြ၏။ ရဟန်း သာမဏေများသည် သာသနာ မဟုတ်၊ ပြခဲ့သောသာသနာ
တော် ဖျောက်ကွယ် မသွားအောင် ထမ်းဆောင်ထားသော “ သာသနာ့ဝန်ထမ်း =
သာသနာ့ဝန်ဆောင်များ ” သာတည်း။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်များလည်း ပရိယတ်သာသနာတော်
ကွယ်မသွားအောင် သင်ယူ ပို့ချ၍, သီလ-သမာဓိ-ပညာ တိုးပွားအောင် ကြိုးစားနေ
မှသာ သာသနာ့ဝန်ကိုထမ်းဆောင်ရာရေခံ၏။ ထိုသို့ထမ်းဆောင်ပါဘဲ အရေအတွက်
များရုံသာ ဖြစ်နေလျှင် “ လူများ၍ ပွဲမစည် ” သကဲ့သို့ ရဟန်း သံဃာ အရေ အတွက်
များသော်လည်း သီလ-သမာဓိ-ပညာ သာသနာတော်ကား စည်ကားမည်မဟုတ်၊ ထို
သူများအတွက် သူတော်ကောင်းတွေပါ မကောင်းဘက်ပါသွားစရာရှိရကား သာသနာ
တော်ကို ပစ္စည်း ၄ ပါးဖြင့် ထောက်ပံ့ရာဝယ် သူတို့ကိုပါထောက်နေရသဖြင့် တာဝန်ပို၍

လေးနေသောကြောင့် သာသနာ့ဝန်စီးများသာ ဖြစ်ရုံမက၊ ထိုသူတို့အတွက် သာသနာ မြန်မြန်ကွယ်သွားဘွယ်ပင် ရှိနေလေသည်။

အဋ္ဌိတဿ။ ။ “ကာမသုခလ္လိကတ္တကိလမထာနုယောဂသင်္ခါတေ အန္တဒ္ဓယေ အဋ္ဌိတဿာတိအတ္ထော” - သာရတ္ထ၊ နိဿယ၌ ဤနည်းအတိုင်း အနက်ပေးထား၏။ အန္တဒ္ဓယေ၌ အန္တသဒ္ဓါလည်း ဘာဂ (အဘို့အစု) အနက်ဟော၊ “ဒွေမေ ဘိက္ခဝေ အန္တာတိ ဒွေ ဣမေ ဘိက္ခဝေ ကောဋ္ဌာသာ၊ ဒွေ ဘာဂါတိ အတ္ထော” - မဟာဝါ၊ တေရသကဏ်။ [နိဒါန ဝဂ္ဂသံယုတ် အာဟာရဝဂ် ပဉ္စမသုတ်၌ကား အန္တကို လာမ ကန္တ ဟု လာမကပုဒ် ထည့်၍ ဖွင့်၏။] လောက၌ အကျင့်သည် “ကာမသုခလ္လိက (ကာမဂုဏ် ခံစားသော) အကျင့်၊ အတ္တကိလမထ (ခန္ဓာကိုယ်ကို ပင်ပန်းအောင် နှိပ်စက်သော) အကျင့်၊ မဇ္ဈိမပဋိပဒါ (ထို ၂ မျိုး၏ အလယ်၌ ဖြစ်သော အကျင့်) ဟု ၃ ဘို့ ၃ စုရှိ၏။ ထိုတွင် ၁-၂ အဘို့၌ မတည်သည်ကို “အဋ္ဌိတဿ” ဟု ဆိုသည်။ “အပတိဋ္ဌ ခ္ခါဟံ အာဝုသော အနာယူဟံ ဩဃမတရိ” = ငါသည် ကာမသုခလ္လိကအကျင့်ဖြင့် ရပ်၍ လည်း မနေဘဲ၊ အတ္တကိလမထအကျင့်ဖြင့် အားလည်းမထုတ်ဘဲ ဩဃကို (သံသရာ ရေအယဉ်ကို) ကူးမြောက်တော်မူခဲ့ပြီ။ [ကာမဂုဏ်ခံစားနေခြင်းသည် အလုပ်မလုပ် အားမထုတ်ဘဲ ရပ်နေခြင်းနှင့်တူ၏။ ရပ်နေလျှင် ဝဲဩဃရေထဲ၌ မြုပ်သွားဘွယ် ရှိ၏။ ခန္ဓာကိုယ်ပင်ပန်းအောင် အလွန်အားထုတ်ခြင်းကား လှုပ်ရှားနေခြင်းနှင့်တူ၏။ ထိုသို့ လှုပ်လျှင်လည်း ရေအယဉ်ဩဃ၌ မျောသွားပြန်၏။ မရပ်မလုပ်ဘဲ မဇ္ဈိမပဋိပဒါဖြင့် ဩဃကို ကူးလာခဲ့ လွန်လာခဲ့သည် - ဟူလို။ သံယုတ်၊ ပဌမ ဩဃတရဏသုတ်။]

သုသန္တိတဿ။ ။ “ယထာဝုတ္တ ကာမသုခလ္လိကာဒိ အန္တဒ္ဓယေ အဋ္ဌိတတ္တာယေဝ (ဆိုအပ်ခဲ့သော အန္တဒ္ဓယ၌ မတည်သောကြောင့်ပင်) မဇ္ဈိမာယ ပဋိပဒါယ သမ္မာ ဌိတတ္တာ သုသန္တိတဿာတိ ဧဝမတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗော” - ဤဦးကာအတိုင်း နိဿယ၌ အနက်ပေးသည်။ [ဝိနည်းပညတ်တော်သည် မလျော့လွန်း မတင်းလွန်းသော မဇ္ဈိမပဋိပဒါတည်း။ ထို့ကြောင့် မဇ္ဈိမပဋိပတ်ပြုသော ဝိနည်းအားလျော်စွာ ဘုရားရှင်ကိုလည်း “မဇ္ဈိမပဋိပတ်၌ ကောင်းစွာ တည်တော်မူသော” ဟု ထောမနာပြုသည်။

အသမ္ဘိဿံ။ ။ အာတယဂိရိဝါသီ၊ ဇေတဝနဝါသီဂိုဏ်းသားတို့၏ အဖွင့်တို့နှင့် ရောယှက် ရှုပ်ထွေးခြင်း မရှိစေဘဲ မဟာဝိဟာရဝါသီ ဂိုဏ်းသား ဖြစ်သော ဆရာ အစဉ်အဆက်၏ အဖွင့် သံဝဏ္ဏနာအတိုင်းသာ ဖွင့်ပြမည် - ဟူလို။ [အသမ္ဘိဿန္တိ - ဘာဝနပုံသက နိဓ္ဓေသော - ကြိယာဝိသေသနဟု ခေါ်သော ဘာဝနပုံသကကို ညွှန်ပြ သော သဒ္ဓါ၊ နိကာယန္တရလဒ္ဓိဟိ အသမ္ဘိဿံ ကတွာ အနာကုလံ ကတွာ ဝဏ္ဏယိဿံတိ ဝုတ္တံဟောတိ။] အရှင်ဗုဒ္ဓဆောသတို့လက်ထက်၌ ဂိုဏ်းကြီး ၃ ဂိုဏ်းသည် သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ထင်ရှားလျက်ရှိ၏။ အရှင်ဗုဒ္ဓဆောသသည် မဟာဝိဟာရဝါသီဂိုဏ်းဝင်တည်း။

နိဿာယ ပုပ္ဖာဓရိယာ နုတာဓံ။ ။ သိက္ခာပုဒ် ပညတ်တော်မူသင့်ရာ အချိန်အခါ ကိုမျှ အရှင်သာရိပုတြာစသော ပညာရှိကြီးများ မသိနိုင်ရကား ဝိနည်းဝိဇ္ဇာသည် ဗုဒ္ဓ ရှင်တော်မြတ်၏ အရာတော်သာဖြစ်၏။ ထိုမျှလောက် မြင့်မြတ်သော ဝိနည်းဝိဇ္ဇာကို

အနုနဘာဝနှင့်
ဝိသေသပယောဇန

စ - ဆက်ဥးအံ၊ ဉာဏဗျူဟိဒ္ဓေါတ မလာသဝေဟိ-
အရဟတ္တ မဂ္ဂဉာဏ် တည်းဟူသော ရေစင်ဖြင့်
အကြွင်းမဲ့ ဆေးအပ်ပြီးသော ရာဂ အစရှိသော
အညစ်အကြေး၊ ကာမာသဝအစရှိသော အာသဝေါရှိတော်မူကြကုန်သော၊
ဝါ-ရာဂအစရှိသော အညစ်အကြေး၊ ကာမာသဝ အစရှိသော အာသဝေါ

“အတ္တနော မတိ (မိမိဉာဏ်) အစွမ်းဖြင့် ဖွင့်ပြပေအံ”ဟု ပြောရုံမျှပင် မသင့်သော
ကြောင့် “ နိဿာယ ပုဗ္ဗာစရိယာနုဘာဝံ = ရှေးဆရာတို့၏ အာနုဘော်ကို မှီငြမ်းပြု၍
ဖွင့်အံ”ဟု အရှင်မဟာဗုဒ္ဓသောသထေရ် မိန့်လေသည်။ အာနုဘာဝသဒ္ဓါသည် အစွမ်း
သတ္တိအနက်ကိုဟော၏။ ထိုဉာဏ်ရည်ဉာဏ်စွမ်းဖြင့် ဖွင့်ပြအပ်သော အဋ္ဌကထာလည်း
အကြောင်းဉာဏ်စွမ်း၏အမည်ကို အကျိုးအဋ္ဌကထာပေါ်၌ တင်စား၍ ကာရဏပစ္စာရ
အားဖြင့် “အာနုဘာဝ” မည်၏။ ထို့ကြောင့် “ပုဗ္ဗာစရိယာနုဘာဝေါနာမ-အတ္တတော
(လိုရင်းအနက်အားဖြင့်) ပုဗ္ဗာစရိယေဟံ သံဝဏ္ဏိတာ အဋ္ဌကထာ”ဟု ဦးကာမိန့်သည်။

အနုနဘာဝနှင့် ဝိသေသပယောဇန ။ ။ “ နိဿာယ ပုဗ္ဗာစရိယာနုဘာဝံ ”
အရ ရှေးဆရာတို့၏ အဋ္ဌကထာဟောင်း ရှိနေကြောင်းကို သိရ၏။ ထိုသို့ သိရသဖြင့်
“ အဋ္ဌကထာဟောင်း ရှိနေလျှင် အဋ္ဌကထာသစ်ကို စီရင်ခြင်းဖြင့် အဘယ် အကျိုး
ရှိတော့အံ့နည်း ” ဟု စောဒနာဘူယ် ရှိပြန်၏။ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာဟောင်း၏
အနုနဘာဝ (မယုတ်မလျော့ တည်ရှိနေကြောင်း) ကို၎င်း ၊ အဋ္ဌကထာသစ်၏ ပယော
ဇန ဝိသေသ (အကျိုးထူးရှိကြောင်း) ကို၎င်း ပြလိုသောကြောင့် “ ကာမဉ္ဇ၊ ပေ၊
သမာရတိဿံ၊ ပေ၊ သမနုဿရန္တော ” ဟူသော ငှက်ဝါထာကို မိန့်သည်။ မှန်၏—ထို
ဝါထာတို့၌ “ ကာမဉ္ဇ၊ ပေ၊ သမုဒ္ဓဝရန္တယေဟိ ” တို့ဖြင့် ရှေး အဋ္ဌကထာဟောင်း၏
မယုတ်မလျော့ တည်ရှိကြောင်းကိုပြ၏။ “သံဝဏ္ဏနာ၊ ပေ၊ သမာရတိဿံ” ဖြင့် ဤ အ
ဋ္ဌကထာသစ်၏ အကျိုးထူးရှိကြောင်းကို ပြ၏။ “အဇ္ဈေသနံ၊ ပေ၊ သမနုဿရန္တော” ဖြင့်
အဋ္ဌကထာသစ် စီရင်ရန် တောင်းပန်သူ (အဇ္ဈေသကပုဂ္ဂိုလ်) ကို ပြသည်။ [အထ
ပေါရာဏဋ္ဌကထာသု ဝိဒ္ဓမာနာသု ပုန ဝိနယသံဝဏ္ဏနာယ ကိံ ပယောဇနံတိ ယော
ဝဒေယျ၊ တဿ ပေါရာဏဋ္ဌကထာယ အနုနဘာဝံ အတ္တနောစ သံဝဏ္ဏနာယ ပယော
ဇနံ ဒသေယန္တော ကာမဉ္ဇာတိ အာဒိမာဟ။]

ကာမဉ္ဇ။ ။ ဤ “ကာမံ” ပုဒ်ကို ယဒိပိ ကိဉ္ဇာဒိပုဒ်တို့ ကဲ့သို့ အနုဂ္ဂဟတ္ထ နိပါတ်
ဟု ကြံ၍ “ကာမံ သံဝဏ္ဏိတော—အကယ်၍ကား ဖွင့်အပ်ပါပေပြီ”ဟု အနက်ပေးလေ့
ရှိကြ၏။ ထိုအနက်သည် “ကာမံ ယဒိပိ သဒ္ဓတ္ထေ”ဟူသော အဘိဓာန်နှင့် လျော်ပေ၏။
သို့သော် “ကာမန္တိ ဧကန္တေန၊ ယဒိစ္စကံဝါ၊ သဗ္ဗသော (ဖွင့်လိုသမျှ အကုန်စုံအောင်)
တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ ” ဟူသော ဦးကာဖွင့်နှင့်ကား လုံးလုံးမတူတော့ချေ။ ထို့ကြောင့်
ဤနိဿယ၌ ဦးကာဖွင့်အတိုင်းသာ ပေးလိုက်သည်။ [ဧကန္တေန ဖြင့် ကာမံကို ဧကံသတ္တ

တို့ကို အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် တည်းဟူသောရေစင်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ ဆေးကြောပြီးတော်မူကြကုန်သော၊ ဝိသုဒ္ဓိဝိဇ္ဇာ ပဋိသန္ဓိဒေဟိ - အထူးသဖြင့် စင်ကြယ်သော ဝိဇ္ဇာ၊ ပဋိသန္ဓိဒါ ရှိတော်မူကြကုန်သော၊ သဒ္ဓမ္မ သံဝဏ္ဏနကောဝိဒေဟိ - ပရိယတ္တိ သဒ္ဓမ္မကို ဖွင့်ပြခြင်း၌ ကြွမ်းကျင်တော်မူကြကုန်သော၊ သလ္လေခိယေ - သလ္လေခိယ အကျင့်၌၊ ဝါ - ပရိက္ခရာတို့ကို နည်းပါးအောင် ခြိမ်ပစ်တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ဖြစ်ကြောင်းအကျင့်၌၊ နောသုလဘူပမေဟိ-လွယ်ကူစွာ ရအပ်သောဥပမာရှိတော်မူကြကုန်သော၊ မဟာဝိဟာရဿ-မဟာဝိဟာရဂိုဏ်း၏၊ ဓဇူပမေဟိ-အလံဥပမာ ရှိတော်မူကြကုန်သော၊ ဝါ-အလံသဘွယ် ဖြစ်တော်မူကြကုန်သော၊ ပုဗ္ဗာစရိယာသဘောဟိ - အရှင်မဟာကဿပ အစ

နိပါတ် ဟု ပြ၏၊ ယဒိန္ဒကံဖြင့် “ကမု-ဣန္ဒာယံ ဓာတ်၊ ဣ ပစ္စည်း၊ ကြိယာဝိသေသနတ္ထ အံဝိဘတ်” ဟု ပြ၏၊ ကာမေတိတိ ကာမော၊ “တံ-ကာမံ” ဟု ဝိဘဏ္ဍန္တံ။] စသဒ္ဓါလည်း “အဋ္ဌကထာဟောင်း ရှိလျှင် အဋ္ဌကထာသစ်ကို စီရင်ခြင်းဖြင့် အဘယ်အကျိုးရှိတော့အံ့နည်း” ဟု စောဒနာဘွယ်ရှိ၍ “ကာမံ” စသောစကားကို ဆိုရကြောင်း ပြသော ဝါကျာရမ္မဇောတကတည်း။ [ပြတ်ပြီးစင်းစင်း၊ ရှေ့ထုတ်လျှင်းမူ၊ ဖြစ်ခြင်း ဝါကျာရမ္မဇီ”-နိယာမ်။]

ပုဗ္ဗာစရိယာသဘောဟိ ။ ။ “အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ထိုအဋ္ဌကထာဟောင်းကို ဖွင့်အပ်ခဲ့ပါသနည်း” ဟု မေးဘွယ်ရှိ၍ ပုဗ္ဗာစရိယာသဘောဟိ-စသည်ကိုမိန့်၊ အာသဘာဝသဒ္ဓါသည် အကမ္မိယဋ္ဌ (မတုန်မလှုပ်စေအပ်၊ မတုန်လှုပ်စေနိုင် ဟူသော) အနက်နှင့် ဥတ္တမတ္တကို ဟော၏။ [“ဝိသိဋ္ဌာရိယနာဂေကာသဘဝ္ဂါမောက္ခပုဂံဝါ” ဝိသေဿာဒိန ဝဂ်အဘိဓာန်။] ပုဗ္ဗာစရိယာစ + တေ + အာသဘာဝာတိ ပုဗ္ဗာစရိယာသဘာဝ - ပရဝါဒီတို့၏ လှုပ်ချော့ချားမှုကြောင့် မတုန်လှုပ်တတ်၊ သီလစသော ဂုဏ်တော်တို့ဖြင့် မြင့်မြတ်သော အရှင်မဟာကဿပ စသော ထေရ်များ။

ဉာဏမ္မု၊ ပေ၊ ဓဇူပမေဟိ ။ ။ “ထိုရှေးဆရာမြတ်တို့သည် အဘယ်ဂုဏ်ထူး ရှိကြပါသနည်း” မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ဉာဏမ္မု၊ ပေ၊ ဓဇူပမေဟိ” ဟု ဝိသေသန (ဂုဏ်) ပုဒ်တို့ကို ပြသည်၊ ဉာဏသင်္ခါတံ + အမ္မု - ဉာဏမ္မု။ [အမ္မု၊ သလိလံ - ရှေ့] နိဿေသန + ဓောတာ - နိဗ္ဗေတာ၊ ဉာဏမ္မုနာ + နိဗ္ဗေတာ - ဉာဏမ္မုနိဗ္ဗေတာ၊ မလာနိစ (ရာဂဒေါသမောဟ ဟူသော အညစ်အကြေးတို့လည်း) + အာသဝါစ (ကာမစသော အာသဝေါတို့လည်း) မလာသဝါ၊ နိဗ္ဗေတာ + မလာသဝါ ယေဘိတိ နိဗ္ဗေတမလာသဝါ၊ ဤ စကားဖြင့် ထို ပုဗ္ဗာစရိယတို့၏ ခဏာသဝ ဖြစ်ကြောင်းကို ပြ၏။

ဝိသုဒ္ဓိဝိဇ္ဇာ ပဋိသန္ဓိဒေဟိ ။ ။ ဝိသေသေန + သုဒ္ဓါ - ဝိသုဒ္ဓါ၊ ဝိဇ္ဇာစ + ပဋိသန္ဓိဒါစ ဝိဇ္ဇာပဋိသန္ဓိဒါယော၊ ဝိသုဒ္ဓါ + ဝိဇ္ဇာပဋိသန္ဓိဒါယော ယေသံတိ ဝိသုဒ္ဓိ ဝိဇ္ဇာပဋိသန္ဓိဒါ၊ ဤစကားဖြင့် “သုက္ခဝိပဿက ခဏာသဝများ မဟုတ်ကြ၊ တေဝိဇ္ဇာ-ပဋိသန္ဓိဒါပတ္တ ခဏာသဝများဖြစ်ကြ၏” ဟု ပြသည်။

ရှိသော ရှေးဆရာမြတ်တို့သည်၊ စိတ္တေဟိ - ဆန်းကြယ်ကုန်သော၊ သမ္မုဒ္ဓေဟိ - ဘုရားမြတ်သို့ အစဉ်လိုက်ကုန်သော၊ ဝါ - ဘုရားမြတ်၏အလိုသို့ အစဉ်လိုက်ကုန်သော၊ နယေဟိ - နည်းတို့ဖြင့်၊ အယံဝိနယော - ဤ ဝိနည်း ပါဠိတော်ကို၊ ကာမံ - စင်စစ်ကေန၊ အမှန်အားဖြင့်၊ ဝါ - အလိုရှိတိုင်း၊ သံဝဏ္ဏိတော - ကောင်းစွာ ဖွင့်ပြအပ်ပါပေပြီ။ [နောက်၌ “ပန” ရှိသော ကြောင့် “ဉာဏမ္မုပေ၊ ကာမံ-တိုင်း၊ ကိဉ္ဇာပိ သံဝဏ္ဏိတော - အကယ်၍ကား ဖွင့်အပ်ပါပေပြီ။” ဤသို့ ထပ်၍ပေးပါဥပု။]

သဒ္ဓမ္မသံဝဏ္ဏန ကောဝိဒေဟိ။ ။ ပဋိသန္ဓိဒါပုတ္တ ရဟန္တာများဖြစ်သောကြောင့် ပိဋကတော်၏ အတ္ထမိဗ္ဗနိရုတ္တိတို့၌ ကျွမ်းကျင်ပြီးဖြစ်ရကား “သဒ္ဓမ္မံ ပေ၊ ကောဝိဒေဟိ” ဟု ဘူတကထာနိဝေသနဂုဏ်ကို ပြပြန်သည်။ [ဘူတ-ထင်ရှားအောင် + ကထာ-ပြောသော ဝိသေသန၊ သဒ္ဓမ္မဿ + သံဝဏ္ဏနာ - သဒ္ဓမ္မသံဝဏ္ဏနာ၊ သဒ္ဓမ္မသံဝဏ္ဏနာယံ + ကောဝိဒါ - သဒ္ဓမ္မသံဝဏ္ဏနကောဝိဒါ၊ ကဝတီတိကော = အသံပြုတတ်သော ဝေဒကျမ်းစာ၊ ဝါ - ပိဋကကျမ်းစာ၊ ကုဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊ ကံ + ဝိဒတီတိ ကောဝိဒေါ = ဝေဒတတ်သိ ပညာရှိ၊ (ဝါ - ပိဋကတတ်သိ ပညာရှိ၊) ထောမနိမိ၊ ကောဖြစ်အောင် သုတ်ကြီးဖြင့် အ ကို ဩမြူ။]

သလ္လေခိယေ၊ ပေ၊ ပမေဟိ။ ။ ပရိက္ခရာဗဟုလ္လံ-သက်န်းစသော ပရိက္ခရာတို့၏ ပေါများကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ သလ္လိခတိ-ခြစ်ပစ်သကဲ့သို့ နည်းပါးအောင်ပြုတတ်၏၊ ဣတိ သလ္လေခေါ၊ [သံပုဗ္ဗ + လိခဓာတ်၊ ဣ ပစ္စည်း။] သက်န်းစသော ပရိက္ခရာကို အပိုအပို အများအပြား မထားဘဲ (ပိုလျှင် စွန့်ကြဲပေးကမ်းလှူဒါန်း၍) မျှတရုံထားသော ပုဂ္ဂိုလ်တည်း၊ သလ္လေခဿ + ဘာဝေါ သလ္လေခိယံ = ပရိက္ခရာ နည်းနည်းပါးပါး သုံးစွဲတတ်သော အပ္ပိစ္ဆတာ သန္တုဋ္ဌိတာစသောဂုဏ်တည်း။ [ဝိမတိ၌ သလ္လေခအရ အပ္ပိစ္ဆတာ စသော ဂုဏ်ကို ယူ၍ “သလ္လေခေန-သလ္လေခ အကျင့်ဖြင့် + နိဗ္ဗတ္တံ-ဖြစ်သော ဓုတင်ဆောင်ခြင်း စသော အကျင့်” ဟု ဆိုသည်။] သုလဘာ + ဥပမာ သုလဘူပမာ၊ နတ္ထိ သုလဘူပမာ ယေသံတိ နောသုလဘူပမာ = “ထို အရှင်မဟာကဿပ စသော မထေရ်မြတ်တို့၏ သလ္လေခိယ အကျင့်ကို ကျင့်ကြပုံမှာ ယခုအခါ မည်သည့် ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ကျင့်ပုံနှင့် တူသည်” ဟု ဥပမာပြဆို မလွယ်ကူပါ-ဟူလို။

မဟာ၊ ပေ၊ ဓဇ္ဇပမေဟိ။ ။ “မဟာဝိဟာရ” ဟူသည် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ သာသနာတော်ရောက်စဉ် အရှင်မဟိန္ဒအား သံဃိကလူအပ်သော မေဆဝန်ဥယျာဉ်၌ တည်ဆောက်အပ်သော ပဉ္စမဆုံး ကျောင်းတိုက်တည်း။ ဤ မဟာဝိဟာရဿပါဌ်ဖြင့် ထို မဟာဝိဟာရ၌ နေလေ့ရှိသော ထေရ်များကို ဌာနပစာရအားဖြင့်၎င်း၊ ထို ထေရ်တို့နှင့် အယူတူသော အခြားကျောင်းတိုက်နေသူတို့ကို ပရမ္ပဒူပစာရအားဖြင့်၎င်း ယူ၍ ဤ မဟာဝိဟာရဿ ပါဌ်ဖြင့်ပင် အဘယဂိရိဝါသီ ဇေတဝနဝါသီ ဂိုဏ်းသားတို့ကို ကန့်သည်၊ ရထား (ကား) ကို မည်သူစီးလာသည် ဟု မသိလျှင် အလံကိုကြည့်၍ သိရ

ပယောဇန ဝိသေသ

ပန - ထိုသို့ ဖွင့်ပြအပ်ပြီးပါသော်လည်း၊ သော
သံဝဏ္ဏနာ - အဲသည် အဋ္ဌကထာဟောင်းသည်၊

သီဟဋ္ဌဒိပကေန-သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ဖြစ်သော၊ ဝါကျေန-စကားဖြင့်၊(တနည်း)
သီဟဋ္ဌဒိပကေန ဝါကျေန-သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့်၊ သင်္ခတတ္တာ-စီရင်အပ်သည်၏
အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒိပန္တရေ-သီဟိုဠ်ကျွန်းမှ တပါးသော ကျွန်း၌၊ သိက္ခဇနဿ-
ရဟန်းအပေါင်း၏၊ ကိဉ္စိအတ္ထံ - တစုံတခုသော အကျိုးကို၊ ယသ္မာ - အကြင့်

သကဲ့သို့“မဟာဝိဟာရဝါသီဂိုဏ်းသားတို့သည် ဘယ်လိုပုဂ္ဂိုလ်များ”ဟုမသိလျှင် အစ
ဖြစ်သော အရှင်မဟာကဿပစသော ထေရ်တို့ကိုကြည့်၍ သိရသည်၊ ထို့ကြောင့် အရှင်
မဟာ ကဿပထေရ်တို့ကိုပင် “ဇေဇော+ဥပမာ ယေသံ”ဟူသောဝိဂ္ဂဟအရ“ဇေပမ”
ဟု ဆိုသည်။

ဝိမတိ။ ။ ဝိဟာရသီသေန ဟေတ္တ တတ္ထဝါသီနဉ္စေဝ တေဟိ သမလဋ္ဌိကာနဉ္စ
သဗ္ဗေသံ သိက္ခန္တံ ဂဟဏံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ တသ္မာ မဟာဝိဟာရဝါသီနံ ဒိဋ္ဌိသီလဝိသုဋ္ဌိ
ယာ ပဘဝတ္ထေန (အစ အမွန်၏ အဖြစ်ဖြင့်) သညာဏ (အမှတ်အသား)
ဘူတတ္တာ ဓမ္မသင်္ဂါဟကာ မဟာကဿပတ္ထေရာဒယော ဇေပမာတိ ဝုတ္တာ။
[သာရတ္ထ၌ တမျိုးဖွင့်သေး၏၊ ရှုလေတော့။]

သံဝဏ္ဏိတော၊ ပေ၊ န္တ ယေဟိ။ ။ [သံဝဏ္ဏိတော+အယံ။] သံသည် သမ္မာအနက်
ဟော၊ သမ္မာဟူသည် မယုတ်မလျော့ခြင်း ပြည့်စုံခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် “အနနံ
ကတ္တာ”ဟု သမ္မာကို ထပ်ဆင့်၍ ဦးကာဖွင့်သည်၊ ထိုသို့ဖွင့်ရာ၌ နိတတ္ထနည်း နေယုတ္ထ
နည်းစသော နည်းမျိုးစုံပါသောကြောင့်“စိတ္တေဟိ နယေဟိ”ဟု၎င်း၊ ဘုရားရှင် အလို
တော်ကျဖြစ်သောကြောင့် “သမ္မုဋ္ဌဝရန္တယေဟိ” ဟု၎င်း မိန့်သည်။ [အန္တယ=အန+
အယ၊ သမ္မုဋ္ဌဝရံ+အနအယန္တိ အနဂစ္ဆန္တိတိ သမ္မုဋ္ဌဝရန္တယာ=ဘုရားမြတ်၏အလိုသို့
အစဉ်လိုက်သော နည်းများ၊ ပုဗ္ဗာစရိယာသဘောတို့၏ ဝိသေသနလုပ်၍ “ဘုရားမြတ်
သို့ အစဉ်လိုက်ကုန်သော ရှေးဆရာမြတ်တို့”ဟုလည်း သာရတ္ထဖွင့်သေး၏။]

ပယောဇန ဝိသေသ။ ။ရှေးအဋ္ဌကထာဟောင်း၏ မယုတ်မလျော့ ဖွင့်ထား
ကြောင်းကို ပြပြီး၍ မိမိအဋ္ဌကထာသစ်၏ အကျိုးထူးကို ပြလိုသောကြောင့် “သံဝဏ္ဏ
နာ၊ ပေ၊ သမာရဘိဿံ” ပါဠိကိုမိန့်၊ ထိုဆိုအပ်ပြီးသော ဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံသောရှေး
ဆရာမြတ်တို့ အပြည့် အစုံ ဖွင့်အပ်ပြီးသော အဋ္ဌကထာဟောင်း ရှိပါသော်လည်း ထို
အဋ္ဌကထာဟောင်းကို အရှင်မဟိန္ဒ စသောထေရ်များက သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ဆောင်ယူ
သောအခါ သီဟိုဠ်ကျွန်းသား ရဟန်းများသည် သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့် ပြင်လိုက်ကြ၏၊
ထို့ကြောင့် ထို သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့် တည်နေသော အဋ္ဌကထာသည် မြန်မာနိုင်ငံကဲ့သို့
အခြားကျွန်း၌နေသော ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ အကျိုးတစုံတခုကိုမျှ မပြီးစေနိုင်၊ ထို့ကြောင့်
ဗုဒ္ဓသီရိ၏ တောင်းပန်မှုကို အကြောင်းပြ၍ သီဟိုဠ်ဘာသာမှပြောင်းလွှဲ၍ ပါဠိဘာသာ
ဖြင့် အဋ္ဌကထာအသစ် စီရင်ပါမည်-ဟုလို။

ကြောင့်၊ န အဘိသန္တုဏာတိ-မပြီးစေနိုင်၊ တသ္မာ - ထို့ကြောင့်၊ (အဲသည် အဋ္ဌကထာ ဟောင်း၏ သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့် စီရင်ထားသည့် အတွက် ကျွန်း တပါး ရဟန်းအပေါင်း၏ တစုံတခုသော အကျိုးကို မပြီးစေနိုင်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့်၊) ဗုဒ္ဓသိရိဝ္ဗယဿ - ဗုဒ္ဓသိရိ အမည်ရှိသော၊ ထေရဿ - ထေရ်၏၊ အဇ္ဈေသနံ - တိုက်တွန်းတောင်းပန်ခြင်းကို၊ သမ္မာ - ကောင်းစွာ၊ သမနဿ ရန္တော-အစဉ်မပြတ် အမှတ်ရသည်၊ ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၊ ဣမံသံဝဏ္ဏနံ-ဤ အဋ္ဌ ကထာသစ်ကို၊ ပါဠိနယာနုရူပံ - ပါဠိတော်နည်း အားလျော်စွာ၊ ဝါ-ပါဠိ တော်နည်းအားလျော်သော မာဂဓဘာသာဖြင့်၊ ဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ သမာရတိ သံ-ကောင်းစွာအားထုတ်ပေအံ့၊

သံဝဏ္ဏနာ။ ။ဝဏ္ဏဓာတ်သည် ဝိတ္ထာရ-ချဲ့ခြင်း ဖွင့်ခြင်းအနက်ကိုလည်း ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်၏အနက်ကို အကျယ်ချဲ့ပြကြောင်းစကားကို “သံဝဏ္ဏနာ” ဟု ခေါ်၏၊ သံဝဏ္ဏိယတိ အတ္ထော ဧတ္ထ ဧဘာယဝါတိ သံဝဏ္ဏနာ၊ ထိုသံဝဏ္ဏနာကိုပင် “အတ္ထော ကထိယတိ ဧတ္ထ ဧဘာယဝါတိ အဋ္ဌကထာ”ဟု ခေါ်၏၊ [တ္ထကိုဋ္ဌပြ။]

သီဟဋ္ဌဒီပကေန။ ။သီဟံ-အဘဖြစ်သော ခြင်္သေ့ကို + လာတိ ဂဏှာတိ-ဖမ်းယူ တတ်၏၊ ဣဝံ သီဟဋ္ဌော၊ (သီဟသဒ္ဓါပပဒ+လာဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊ လကိုဋ္ဌပြ။) ဤ ဝိဂ္ဂဟအရ သီဟဓာဟု မင်းသားသည် သီဟဋ္ဌမည်၏၊ ထိုမင်း၏ အဆက်အနွယ် ဖြစ်သော ဝိဇယမင်းသားလည်း ကာရဏုပစာရအားဖြင့် သီဟဋ္ဌမည်၏၊ ထိုမင်းသား၏ နေရာကျွန်းသည် ဌာနုပစာရအားဖြင့် သီဟဋ္ဌမည်၏၊ သီဟဋ္ဌောစ+သော + ဒီပေါ ဓာတ် သီဟဋ္ဌဒီပေါ၊ သီဟဋ္ဌဒီပေ+ဇာတံ သီဟဋ္ဌဒီပကံ၊ (ဝါကျံ-ဘာသာစကား။)

သင်္ခတတ္တာ။ ။“သင်္ခတတ္တာတိ ရစိတတ္တာ (စီရင်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်)” ဟု ဝိမတိဖွင့်၏၊ မာဂဓဘာသာဖြင့်ရှိသော အဋ္ဌကထာကို သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့် ပြောင်း၍ စီရင်အပ်သည်-ဟုလို၊ ဥပမာ-ပါဠိတော်ကို မြန်မာလို ပြန်ထားသကဲ့သို့တည်း။ [အချို့ ကား- “ယခုအခါ မြန်မာနိဿယကဲ့သို့ ပါဠိ-သီဟိုဠ် ဘာသာ ၂ မျိုးတွင် စီရင်ထား သည်”ဟု လည်း ဆိုကြ၏။]

အဘိသန္တုဏာတိ။ ။အဘိ+သံ + ပုဗ္ဗ သွာဒိဂိုဏ်း ဘူဓာတ်သည် ရောက်ခြင်း အနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် “ ကိပ္ပိအတ္ထံ န အဘိသန္တုဏာတိ - တစုံတခုသော အကျိုးသို့ မသက်ရောက် ” ဟု သဒ္ဓတ္ထဖြစ်၏၊ ထို “မသက်ရောက်ခြင်း” ဟူသည် “အကျိုးကို မပြီးစေခြင်းပင်တည်း” ဟု ပြလို၍ “န သာဓေတိ” ဟု အဓိပ္ပါယ်တ္ထဖွင့်ကြ သည်။ [ဒီပန္တရေဉ္စ အန္တရသဒ္ဓါသည် အဘိဓာန်လာ အနက်တို့တွင် “အည” အနက် ဟောတည်း၊ “ဒီပေါစ+သော+အန္တရောစ (သီဟိုဠ်ကျွန်းမှ တခြားလည်းဟုတ်၏) ဣတိ ဒီပန္တရော။]

ပါဠိနယာနုပုံ ။ ။ “ပါဠိတော်၏ + နည်း” ဟူသည် ယခုအခါ ပါဠိတော်မှာ ရှိသော ပါဠိဘာသာတည်း၊ ပါဠိယာ-ပါဠိတော်၏ + နယော-သိကြောင်းနည်းတည်း၊ ပါဠိနယော - နည်း၊ ထို ပါဠိတော်နည်းအားလျော်သော ဘာသာ ဟူသည် မာဂဓ ဘာသာ (မဂဓတိုင်းသုံး စကား) တည်း၊ ပါဠိဘာသာနှင့် မာဂဓ ဘာသာကို သဘောတူဟုပင် ဆိုကြ၏။ သို့သော် စာအနေအထား အသွားအလာမှာ ပါဠိတော် သွားပုံက အစီအစဉ်မယျက် ဆက်ကာဆက်ကာ ဣန္ဒြေရရ သွား၏။ အဋ္ဌကထာစွင့်သော အခါ အရပ်စကားပြောသကဲ့သို့ တခါတခါ ရှည်ရှည် , တခါတခါ တိုထောင့်ထောင့် စွင့်ရ၏။ ထို့ကြောင့် “ပါဠိနယောန” ဟု မဆိုဘဲ “ပါဠိနယာနုပုံ” ဟု ဆိုဟန်တူသည်။

အဋ္ဌေသနံ ပေ၊ သမနုဿရဇန္တာ။ ။ အဓိ + ဣသဓာတ်သည် ရိရိသေသေ စေခိုင်းခြင်း (မြန်မာလို “တောင်းပန်တိုက်တွန်းခြင်း”) အနက်ကိုဟော၏။ “သမ နုဿရဇန္တာ” ဟု ဆိုသောကြောင့် ယခုမှ တောင်းပန်သည်မဟုတ်၊ ရှေးတုန်းက တောင်းပန်ဘူးကြောင်း သိရ၏။ သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့် ရှိနေသော အဋ္ဌကထာကို ပါဠိ ဘာသာဖြင့် ပြောင်းဆိုရန် အရှင်ဗုဒ္ဓသိရိက တောင်းပန်ဘူးသည်ကို အမှတ်ရသော ကြောင့် ယခုအဋ္ဌကထာသစ်ကို စီရင်မည် - ဟုလို။ [အဝုယီယတေ ဇေတနာတိ အဝု ယော-ခေါ်ဝေါ်အပ်ကြောင်း နာမည်၊ အာပုဗ္ဗ, ဝေဓာတ်, အဗစ္စည်း၊ အာကို ရဿ, ဧကို အယပြု၊ ဗုဒ္ဓသိရိတိ + အဝုယော ယဿာတိ ဗုဒ္ဓသိရိဝုယော။]

မှတ်ချက်။ ။ “သော ပန” ၌ ပနသည် အရုဗ္ဗတ္ထဇောတက (ရှေးအဋ္ဌကထာ ဟောင်း၏ သီဟိုဠ်ဘာသာဖြင့် တည်ရှိနေသည့်အတွက် နှစ်သက်ဘွယ် မကောင်း ကြောင်းကို ထွန်းပြသော) နိပါတ်ပုဒ်တည်း။ ထိုနိပါတ်မျိုး ရှိနေလျှင် ရှေ့ဝါကျ၌ ကိဉ္ဇာပိရှိရ - မရှိလျှင်လည်း ထည့်ရသည်။ ထို့ကြောင့် ရှေ့ဝါကျ၌ ကိဉ္ဇာပိထည့်၍ အနက်ပေးပုံကို ပြထား၏။ သာရတ္ထ၌ ပနအဖွင့်ကျမှ “ကိဉ္ဇာပိ ပုဉ္ဇာစနိယာသဘောဟိ၊ ပေ၊ သံဝဏ္ဏိတော၊ တထာပိ (ပနအဖွင့်) ယသ္မာ န အဘိသမ္ဘုဏာဝိ” ဟု ဖွင့်သည်။ ထိုသို့ ကိဉ္ဇာပိရှိရာ၌ “နန” ထည့်၍ စောဒနာဝါကျ ထုတ်ရိုးရှိ၏။ သို့သော် ကျမ်းအစဉ် အသိဉာဏ်ရှုပ်ထွေး၍ ဝန်လေးမည်စိုးသောကြောင့် လစ်လျူရှုပါသည်။ ပို့ချသော ဆရာတို့ကမူ စာဆိုသူ၏ ဉာဏ်လိုက်၍ ထိုက်သလို ပို့ချကြပါလေ။

ဝါကျခွဲ။ ။ “ကမဉ္ဇ၊ ပေ၊ သံဝဏ္ဏိတော...နယောဟိ” သည် ရှေ့ဝါကျကိုထောက်လှယ် (စောဒနာဘွယ်ရှိ၍ တက်လာသော) ဝါကျာရမ္ဘ ဝါကျ၊ ရှေ့ “ဘံ ဝဏ္ဏယိဿ” ဆိုင်ရာ ဝါကျသည် အာရဒ္ဓဝါကျ၊ (စ) သည် ဝါကျာရမ္ဘဇောတက နိပါတ်၊ တနည်း-ကိဉ္ဇာပိ ထည့်ထားသော ကမဉ္ဇဝါကျသည် နောဝါကျထောက်လှယ် အနုဂ္ဂဟတ္ထ (သမ္ဘာဝနာ) ဝါကျ၊ “သံဝဏ္ဏနာ၊ ပေ၊ ယသ္မာ” တိုင်အောင် ဝါကျသည် အရုဗ္ဗတ္ထ (ဂရဟာ) ဝါကျ၊ သော ပန၌ ပနသည် အရုဗ္ဗတ္ထ (ဂရဟာ) ဇောတက၊ “သံဝဏ္ဏနာ၊ ပေ၊ ယသ္မာ” သည် နောက်ဝါကျကို ထောက်လှယ် ကာရဏဝါကျ၊ “တသ္မာ၊ ပေ၊ သမာရတိဿံ... သမနုဿရဇန္တာ” သည် ဗလဝါကျ၊ [နနထည့်၍ စောဒနာဝါကျထုတ်လျှင် ကိဉ္ဇာပိ စသော ဝါကျတို့ကို တမျိုးနာမည်မှည့်ရသေး၏။ နောက်မှ ပြဌာန်းမည်။]

ကရုဏာပူဇနာရ တဉ္စသံဝဏ္ဏနံ-ထိုအဋ္ဌကထာသစ်ကိုလည်း၊ သမာရဘန္တော-
 ကောင်းစွာ အားထုတ်လသော်၊ (ဝါ- သော၊ အဟံ- သည်၊)
 မဟာအဋ္ဌကထာ-မဟာအဋ္ဌကထာကို၊ တဿာ- ထိုအဋ္ဌကထာသစ်၏၊ သရီရိ-
 အထည်ကိုယ်ကို၊ ဝါ- မူကို၊ ကတ္တာ- ပြု၍၊ မဟာပစ္စရိယံ-မဟာပစ္စရိ အဋ္ဌ
 ကထာ၌၊ ယော ဝိနိစ္ဆယော - အကြင်အဆုံးအဖြတ်ကို၊ ဝုတ္တော - ဆိုအပ်ပြီ၊
 တထေဝ - ထို့အတူပင်လျှင်၊ ကုရုန္တိနာမာဒိသု - ကုရုန္တိအမည် အစရှိသော
 အမည်ရှိကုန်သော၊ ဝိဿုတာသု - ထင်ရှားကုန်သော၊ အဋ္ဌကထာသု - အဋ္ဌ
 ကထာတို့၌၊ ယောဝိနိစ္ဆယော-ကို၊ ဝုတ္တော-ပြီ၊ တတောဝိ-ထိုအဆုံးအဖြတ်
 မှလည်း၊ ယုတ္တံ- သင့်တင့်သော၊ အတ္ထံ-အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို၊ အပရိစ္ဆန္တော-
 မစွန့်ဘဲ၊ အန္တောဝေရဝါဒံ-အတွင်း၌ပါဝင်သော ဝေရဝါဒရှိအောင်၊
 သံဝဏ္ဏနံ - အဋ္ဌကထာသစ်ကို၊ သမ္မ (သမ္မာ)-ကောင်းစွာ၊ သမာရဘိဿံ-
 အားထုတ်ပေအံ့။

ကရုဏာပူဇနာရ။ ။ ဣဒါနိ အတ္တနော သံဝဏ္ဏနာယ ကရုဏာပူဇနာရံ ဒသေသန္တော-
 သံဝဏ္ဏနံတဉ္စသံ အာဒိမာဟ၊ (ဋီကာ) [ကရုဏာ-ကျမ်းပြုခြင်း၏ + ပကာရ-အပြား၊
 “ဘယ်ပုံ ဘယ်နည်းပြုမည် ” ဟု ကျမ်းပြုပုံ အချိုးအစား။] “ ထိုအဋ္ဌကထာသစ်ကို
 အားထုတ်လသော် (အားထုတ်သောအခါ) မဟာအဋ္ဌကထာကို အထည်ကိုယ် (မူ)
 ထားမည်၊ [မူလ-အရင်းခံကို “မူ”ဟု ခေါ်၏။] မဟာပစ္စရိ အဋ္ဌကထာနှင့် ကုရုန္တိ
 စသော ထင်ရှားသော အဋ္ဌကထာတို့မှ သင့်မြတ်သော အဆုံးအဖြတ်ကိုလည်း ယူမည်၊
 ထင်ရှားသော ဝေရီများ၏ ဝါဒကိုလည်း ပါဝင်စေမည်၊ ဤသို့သော အချိုးအစားဖြင့်
 ဤအဋ္ဌကထာသစ်ကို စီရင်မည်” ဟုလို။

မဟာပစ္စရိယံ၊ ပေ၊ နာမာဒိသု။ ။ ပစ္စရိတိ ဥဠုပ္ပံ ဝုတ္တံ-ဖေါင်ကို “ပစ္စရိ” ဟု
 ခေါ်၏၊ တတ္ထ နိသီဒိတွာ ကတတ္တာ တမေဝနာမံ ဇာတံ=ထိုဖေါင်ပေါ်၌နေ၍ ပြုအပ်
 သောကြောင့် အဋ္ဌကထာလည်း (ဌာန၏အမည်ကို ဌာနီ၌ တင်စားသော ဌာနပစာရ
 အားဖြင့်) ပစ္စရိ ဟု ပင် နာမည်တွင်၏၊ ထို့နောက်မှ ကြီးကျယ်သောကြောင့် မဟာ ဟု
 အထူးပြု၍ “ မဟာပစ္စရိအဋ္ဌကထာ” ဟု ထင်ရှားသည်၊ “ကုရုန္တိဝလ္လိဝိဟာရ” ဟု
 ကျောင်းတိုက်ရှိ၏၊ ထိုကျောင်းတိုက်၌ စီရင်အပ်သော အဋ္ဌကထာလည်း ဌာနပစာရ
 အားဖြင့်ပင် “ကုရုန္တိအဋ္ဌကထာ” ဟု နာမည်တွင်၏၊ အာဒိဖြင့် ထိုအချိန်၌ ထင်ရှားသော
 အဋ္ဌအဋ္ဌကထာ၊ သင်္ခေပ အဋ္ဌကထာများကို ယူ။

ယုတ္တံ။ ။ ယုတ္တံ- မဟာအဋ္ဌကထာနည်းနှင့် ဖြစ်စေ၊ ဝိနယယုတ္တိနှင့် ဖြစ်စေ
 သင့်တင့်၏၊ ဣတိ ယုတ္တော၊ အတ္ထော-အနက်အဓိပ္ပါယ်တည်း၊ “ဝိနယယုတ္တိ” ဟူသည်
 ဝိနည်းပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက်မလာသော်လည်း ဝိနည်းပါဠိတော်နှင့် လျော်နေသော
 အယူအဆတည်း၊ ထိုအဋ္ဌကထာတို့၌ လာသော အဆုံးအဖြတ်မှ ယုတ္တိရှိသော အဆုံး
 အဖြတ်ကို ယူမည်၊ ယုတ္တိမရှိသော အဆုံးအဖြတ်ကို စွန့်မည်-ဟုလို။

ဥယျောဇန ^{၂၅} မေ-ငါ၏၊ တံ-ထိုအဋ္ဌကထာသစ်ကို၊ ပသန္တဝိတ္တာ-ကြည်လင်
 သောစိတ်ရှိကြကုန်သည်၊ (ဟုတွာ-၍) ထေရာ- ဆယ်ဝါရပြီ၊
 ထေရ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခုစ - ရဟန်းတို့သည်၎င်း၊ နဝ (နဝါ) - ငါးဝါ
 မကြွယ်၊ သီတင်းငယ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခုစ-၎င်း၊ မဇ္ဈိမာ-ငါးဝါပြည့်မတ်၊
 သီတင်းလတ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခုစ-၎င်း၊ ဓမ္မပုဒိပဿ-တရားတည်းဟူသော
 ဆီဒီးရှိတော်မူသော၊ တထာဂတဿ- မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဓမ္မ- တရားတော်ကို၊
 သက္ကစ္စ-ကောင်းစွာပြု၍၊ (တနည်း) သက္ကစ္စံ - ရိုရိုသေသေ၊ ပတိမာနယန္တာ-
 မြတ်နိုးကော်ရော်၊ ပူဇော်ကြကုန်လျက်၊ နိဿာမေန္တု-စူးစူးစိုက်စိုက်၊ နာယု
 လိုက်ကြကုန်လော့။

အန္တောဂဓထေရဝါဒံ ။ ။ အန္တောနိပါတ်+ဂတာ၊ (ဂန္တဗ္ဗော = ဂန္တဗ္ဗောကဲ့သို့
 တကို မပြု၍ “အန္တောဂဓ” ဟု ဖြစ်၏။) အန္တော-အတွင်း၌+ဂတာ-ဖြစ်သော ပါဝင်
 သော ထေရဝါဒတို့တည်း၊ အန္တောဂဓာ - တို့၊ ထေရာနံ - တိပိဋကပူဇနာဂ စသော
 ထေရ်တို့၏ + ဝါဒါ - ပြောဆိုအပ်သော အဆုံးအဖြတ်တို့တည်း၊ ထေရဝါဒါ - တို့၊
 အန္တောဂဓာ+ ထေရဝါဒါ ယဿံ ဣတိ အန္တောဂဓ ထေရဝါဒါ (သံဝဏ္ဏနာ)၊ တံ
 အန္တောဂဓထေရဝါဒံ၊ ဤဒုတိယာလည်း ကြိယာဝိသေသနအနက်၌ သက်၊ ထို့ကြောင့်
 “ထေရဝါဒေဝိ အန္တောကတွာ” ဟု “ကတွာ” ထည့်၍ ဋီကာဖွင့်သည်။

အဗ္ဗာ ။ ။ ဤဂါထာ၌ “တံ သံဝဏ္ဏနံ” ကို သမာရဏန္တောတွင် စပ်၍၊ နောက်
 “သံဝဏ္ဏနံ” ကို သမာရဏိယံ၌စပ်၊ “သဗ္ဗာ” ဟု ဆိုလိုလျက် ဣန္ဒဝဇီရဂါထာပါဒဖြစ်၍
 ဆန်းတဲ့အောင် “သဗ္ဗ” ဟု ရသသပြုထူးသည်၊ အနက်ပေးသောအခါ “သဗ္ဗာ” ဟု ပေး။
 [“ဆန်းကြောင့် ဖျက်ကြေ၊ ယွင်းကွက်ကွေ့၊ ဆောင်လေ့နက်ပေးခါ” - နိယာမ်။]

ဥယျောဇန ။ ။ ဤအဋ္ဌကထာကို ကောင်းစွာသင်ယူဘို့ရန် တိုက်တွန်းခြင်းကို
 “ဥယျောဇန (ဥယျောဇန)” ဟု ခေါ်၏။ ဧဝံ ကရဏပ္ပကာရံ ဒသေတော ဣဒါနိ
 သောတူဟိ (နာယုကြ သင်ယူကြသော စာသင်သားတို့သည်) ပဋိပဇ္ဇိတဗ္ဗဝိမိံ (ပြုကျင့်
 လိုက်နာထိုက်သော အစီအစဉ်ကို) ဒသေန္တော တံမေတိ အာဒိမာဟ၊ “ယခုငါဆိုအပ်
 လတုံသော အဋ္ဌကထာသစ်ကို တရားမီးရောင် ငြီးငြီးလောင်သား ထိပ်ခေါင်တွင်ထား
 မြတ်ဘုရား၏တရားတော်ကို ရိုသေစွာပူဇော်ကြသော အနေအားဖြင့် ထေရ နဝ မဇ္ဈိမ
 ဖြစ်သော ရဟန်းတော်များသည် ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ နာယုကြပါ” ဟုလို။

နိဿာမေန္တု၊ ပေ၊ မဇ္ဈိမာဓေ။ နိပုဗ္ဗ (ဘူဝါဒိ-စုရာဒိ) သမဓာတ်သည် ကြည့်ရှု
 နားထောင်ခြင်း အနက်ဟောတည်း၊ ပသန္တံ+စိတ္တံ ယေသံတိ ပသန္တဝိတ္တာ=သဒ္ဓါ၊ ပီတိ
 သောမနဿတို့ဖြင့် ကြည်လင်ရွှင်ပြသော စိတ်ရှိသူတို့၊ ထိရာ ယေသံ အတ္တိတိ ထေရာ=
 ခိုင်မြဲသော သီလ သမာဓိ ပညာ ဝိမုတ္တိ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿန ရှိသော ရဟန်းများ၊ ခိုင်မြဲ
 သော သီလစသည်မရှိဘဲ ဆယ်ဝါရပြီးသောရဟန်းတို့ကား (ဆယ်ဝါရပြီးချင်းတူသော
 ကြောင့်) ရုဋ္ဌိအားဖြင့် ထေရ်မည်၏၊ နဝ-မဇ္ဈိမတို့ကို နိဿယအတိုင်း သိပါ။

အာဂမသုဒ္ဓိဒဿန ဗုဒ္ဓေန - မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ယောဓမ္မောစ - အကြင်သုတ်
 အဘိဓမ္မာကို၎င်း၊ ယောဝိနယောစ - အကြင် ဝိနည်းကို၎င်း၊
 (ယထာ-အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်၊) ဝုတ္တော-ဟောတော်
 မူအပ်ပြီ၊ (သော- ထိုသုတ် အဘိဓမ္မာဝိနည်းကို၊) တထေဝ- ထို ဟောတော်
 မူအပ်တိုင်းသော အခြင်းအရာအားဖြင့်သာလျှင်၊ တဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏။

ဓမ္မပုဒ်ပဿ၊ ပေ၊ မာနယန္တာ။ ။ တရားတော်သည်ပင် မောဟမှောင်ကိုပယ်ရာ၌
 မီးရောင်နှင့်တူရကား “ဓမ္မောယေဝ + ပဒီပေါ ယဿာတိ ဓမ္မပဒီပေါ” ဟူပြီ၊ ဓမ္မအရ
 ဓမ္မဟူသည် သာသနာတော် ဓမ္မနှင့် ပါဠိတော်ဓမ္မတည်း၊ ပဋိပုဗ္ဗ မာနဓာတ် စုရာဒိ
 ကယပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော “ပဋိမာနယ” သဒ္ဓါသည်မြတ်နိုးခြင်း ပူဇော်ခြင်း အနက်ကို
 ဟော၏။ [သက္ကစ္စ] နက်တွင်ပဌမအနက်၌ သံပုဗ္ဗ, ကရဓာတ်, တွာပစ္စည်း, တွာကို ရစပြု၊
 ဒုတိယအနက်၌ “သက္ကစ္စ” ဟု ရှိသင့်လျက် ဆန်းကြောင့် နိဂ္ဂဟိတ်ချေ၊ အာဒရတ္ထ
 နိပါတ်ပုဒ်။]

အာဂမသုဒ္ဓိစသည်။ ။ ဆိုအပ်ပြီးသော စကားရပ်တို့ဖြင့် ဂန္ထာရမ္မအခဏ်းဝယ်
 ပြသင့်သော ရတနတ္ထယပဏာမမှစ၍ ပဋိညာဉ် ဥယျောဇဉ်တိုင်အောင် ပြပြီးပါသော်
 လည်း မိမိအဋ္ဌကထာသစ်၏ ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့ရာ (အာဂမ) ဖြစ်သော အဋ္ဌကထာဟောင်း
 တို့၏ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်ကြောင်းကို၎င်း၊ ထိုသို့ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သဖြင့် ထို အဋ္ဌကထာ
 ဟောင်းများ၏ ပမာဏဖြစ်ကြောင်းကို၎င်း၊ ထိုအဋ္ဌကထာဟောင်းတို့မှ ဘာသန္တရကို
 ပယ်ခြင်း စသည်ဖြင့် ပြုပြင်စီရင်ထားသော မိမိ အဋ္ဌကထာသစ်၏လည်း ပမာဏ
 ဖြစ်ကြောင်းကို၎င်း၊ ထိုသို့ ပမာဏဖြစ်သည့်အတွက် နောင်လာနောက်သားတို့ သင်ယူ
 သင့်ကြောင်းကို၎င်း၊ ပြလိုသောကြောင့် “ဗုဒ္ဓေန ဓမ္မော ဝိနယောစ ဝုတ္တော” မှ စ၍
 “သက္ကစ္စ တသ္မာ အနုသိက္ခိတဗ္ဗာ” တိုင်အောင် ဆက်၍ မိန့်ရပြန်သည်။ [ဗုဒ္ဓေနာတိ
 အာဝိနာ အတ္တနော သံဝဏ္ဏနာယ အာဂမသုဒ္ဓိဒဿန မုခေန (အာဂမသုဒ္ဓိပြခြင်းကို
 ပခေနပြုသဖြင့်) ပမာဏဘာဝံ ဒသေတော အနုသိက္ခိတဗ္ဗတံ ဒသေတိ။ - ဝိမတိ။]

အာဂမသုဒ္ဓိဒဿန။ ။ ထိုတွင် “ဗုဒ္ဓေန၊ ပေ၊ အကံသု” ဖြင့် အာဂမသုဒ္ဓိကို ပြ၏၊
 (၁) ဓမ္မဝိနယကို ဘုရားရှင်သည် ဟောတော်မူအပ်၏၊ (၂) ထို ဟောတော်မူအပ်
 တိုင်းသော အခြင်းအရာ အားဖြင့် အရှင်သာရိပုတြာ အရှင် မဟာကဿပ စသော
 သားတော်တို့သည် သိအပ်၏၊ (၃) [သံဂါယနာ ၃ တန်တင်အပ်ပြီးသော အဋ္ဌကထာ
 ကြီး၌ လာသော အဆုံးအဖြတ်ကို “ထို သားတော်များ၏အလို” ဟု ဆို၏။] ထိုအလိုကို
 မစွန့်ဘဲ သိဟိုင့် အဋ္ဌကထာဆရာတို့သည် အဋ္ဌကထာတို့ကို ပြုစုစီရင်ကြလေပြီ၊ ဤအဋ္ဌ
 ကထာသစ်၏ ဖြစ်ပေါ်လာရာ (အာဂမ) ကား ထိုအဋ္ဌကထာဟောင်းတို့ပင်ဖြစ်သည်-
 ဟူလို၊ [အာဂစ္ဆတိ ဣတောတိ အာဂမော၊ ဣတော-ဤအဋ္ဌကထာဟောင်းမှ၊ အာဂ
 ဂ္ဂတိ-အဋ္ဌကထာသစ်ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ ဣတိ၊ အာဂမော၊ အာဂမဿ-၏ + သုဒ္ဓိ-စင်ကြယ်
 ပုံတည်း၊ အာဂမသုဒ္ဓိယာ-ကို + ဒဿနံ- ပြကြောင်း စကားတည်း။]

ယေဟိပုတ္တေဟိ - အရှင်သာရိပုတ္တရာ အရှင်မဟာကဿပ အစရှိကုန်သော အကြင်သားတော်တို့သည်၊ ဤတော-သိအပ်ပြီ၊ တေသံ-ထို အရှင်သာရိပုတ္တရာ အရှင်မဟာကဿပ အစရှိသော ထို သားတော်တို့၏ မတိ - အလိုကို၊ ဝါ- အလိုအားဖြင့်ဖြစ်သော အဆုံးအဖြတ်ကို၊ အစ္စန္တော- မစွန့်ကုန်ဘဲ၊ (သီဟဋ္ဌကထာစရိယာ- သီဟိုဠ်အဋ္ဌကထာဆရာတို့သည်၊) ယသ္မာ- အကြံကြောင့်၊ ပုရေ-ရှေးအခါ၌၊ အဋ္ဌကထာ-အဋ္ဌကထာတို့ကို၊ အကံသု- ပြုကြကုန်ပြီ။

မဟာဏာဘဝ ဒဿန တသ္မာ - ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ မြတ်စွာဘုရား ဟောတော်မူ အပ်သည့်အတိုင်းအရှင်သာရိပုတြာအစရှိသော သားတော် တို့သည် သိအပ် , ထို သားတော်တို့၏အလိုကို မစွန့်ကုန်ဘဲ သီဟိုဠ် အဋ္ဌကထာဆရာတို့သည် အဋ္ဌကထာ တို့ကိုလည်း ပြုခဲ့ကုန်သည်၏

ပုတ္တေဟိ တထေဝ ဤတော။ ။ “ယေဟိ ပုတ္တေဟိ ဓမ္မသေနာပတိ အာဒိဟိ” - သာရတ္ထ၊ “မဟာကဿပတ္ထေရာဒိဟိ”-ဝိမတိ။ [ပုတ္တောတိ ပါဠိတောစ (ပါဠိတော် အားဖြင့်၎င်း) အတ္ထတောစ (အဋ္ဌကထာအားဖြင့်၎င်း) ဗုဒ္ဓေန ဘဂဝတာ ပုတ္တော၊ ပေ၊ တတ္ထ တတ္ထ ဘဂဝတာ ပဝတ္တိတာ ပကိဏ္ဍကဒေသနာယေဝ ဟိ အဋ္ဌကထာ= ထိုထိုနေရာ၌ ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်တိုင် အကျယ် ဟောတော်မူအပ်သော ရောရော နှောနှော ဒေသနာကိုပင် “ အဋ္ဌကထာ ” ဟု ခေါ်၏။ - သာရတ္ထ။] ဤဆရာသည် “ဘုရားဟောတော်မူတိုင်း အရှင်သာရိပုတြာကစ၍ သားတော်အများ သိအပ်ပြီ” ဟု အရှင်သာရိပုတြာကို ခေါင်းတပ်သည်၊ ဝိမတိဆရာကား ပဌမသံဂါယနာ တင်ချိန်မှ အရှင်မဟာကဿပ ဥးစီးသောကြောင့် အရှင်မဟာကဿပကို ခေါင်းတပ်သည်။

တေသံ မတိ မစ္စန္တော။ ။ “မတိ” အရ “အလိုအယူ” ရသော်လည်း ထိုအလို အတိုင်း ဖွင့်အပ် ဆုံးဖြတ်အပ်သော အဋ္ဌကထာ အဆုံးအဖြတ်တိုင်အောင် ကာရဏ ပစာရအားဖြင့် ယူပါ။ [မတိသင်္ခါတံ ဧေရပ္ပရမ္မရာယ ဥဂ္ဂဟေတွာ အာဂတံ အမ္ဘော နိဗ္ဗိတံ ပါဠိမုတ္တကံဝသေနစ ပဝတ္တံ သဒ္ဓအဋ္ဌကထာဝိနိစ္ဆယံ အပရိစ္စန္တော၊ - ဝိမတိ။ ဘုရားလက်ထက်မှစ၍ မထေရ်မြတ်အစဉ်အဆက်သည် သင်ယူအပ်ခဲ့ အဆက်မပြတ် ခဲ့သော ပါဠိတော်ကို ဖွင့်ခြင်း-ပါဠိတော်မှ အလွတ်ကို ဖွင့်ခြင်းအားဖြင့် ဖြစ်သော အလုံးစုံသော အဆုံးအဖြတ်ကို “မတိ” ဟု ဆိုသည်။]

အဋ္ဌကထာ အကံသု။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ ယောဝိဘတ်ကြေ၊ အကံသု၏ ကတ္တားကို “ သီဟဋ္ဌကထာစရိယာ ” ဟု ဋီကာများ ထည့်ကြသည်၊ သီဟိုဠ်အဋ္ဌကထာ ဆရာ တို့သည် အဋ္ဌကထာဟောင်း၌လာသော အဆုံးအဖြတ်အားလုံးကို မစွန့်ဘဲ မဟာအဋ္ဌ ကထာ, မဟာပစ္စရိအဋ္ဌကထာ, ကုရုဒ္ဓိအဋ္ဌကထာ, အန္ဓကအဋ္ဌကထာ, သင်္ခေပ အဋ္ဌကထာတို့ကိုပြုခဲ့ကြသည်။ [“ယော + သော” ဟု၎င်း, “ယေဟိ ပုတ္တေဟိ + တေသံ” ဟု ၎င်း, “ယသ္မာ + တသ္မာ” ဟု ၎င်း အနိယမ + နိယမအားဖြင့် သံကွင်းဆက်သကဲ့သို့ တဝါကျနှင့် တဝါကျ ဆက်နေပုံကို သတိပြုပါ။]

အဖြစ်ကြောင့်၊) အဋ္ဌကထာသု - ရှေး အဋ္ဌကထာတို့၌၊ ယံ-အကြင် စကား ရပ်ကို၊ ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်ပြီ၊ တံ - ထို စကားရပ်သည်၊ ပမာဒလေခံ - မေ့လျော့ သဖြင့် ရေးသားအပ်သောပါဠိကို၊ ဝါ-အမှတ်တမဲ့ ရေးသားမိသောပါဠိကို၊ ဝဇ္ဇယိတွာန - ရှောင်ကြဉ်၍၊ သဗ္ဗမ္ဘိ - အလုံးစုံသော စကားရပ်သည်လည်း၊ ဣမ-ဤသာသနာတော်၌၊ သိက္ခာသု-သိက္ခာ ၃ ပါးတို့၌၊ သဂါရဝါနံ-ရိယေ လေးစားခြင်း ရှိကြကုန်သော၊ ပဏ္ဍိတာနံ - ပညာရှိတို့၏၊ ယသ္မာ - အကြင် ကြောင့်၊ ပမာဏံဟိ (ပမာဏံဧဝ) - လိုရင်းပမာဏသာတည်း၊ တသ္မာစ- ထို့ကြောင့်၎င်း၊ (ရှေး အဋ္ဌကထာတို့၌ ဆိုအပ်သော စကားရပ်၏ ပမာဒ လေခပါဠိမှ တပါး အားလုံး ပမာဏ၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊) [တသ္မာ အနု သိက္ခိတဗ္ဗာမှ တသ္မာကို လှမ်းယူသည်။]

ပမာဏတာဝဒဿနံ ။ ။ အာဂမသုဒ္ဓိကို ပြုပြီး၍ ပမာဏတာဝကို ပြလိုသော ကြောင့် “ တသ္မာဟိ၊ ပေ၊ ပမာဏံ ဣမပဏ္ဍိတာနံ ” ကိုမိန့်၊ တသ္မာ - ထိုသို့ ဘုရား သားတော်တို့၏အလိုကို မစွန့်ဘဲ အဋ္ဌကထာတို့ကို ပြခဲ့ကြသောကြောင့်၊ ထို အဋ္ဌ ကထာတို့၌ ဆိုအပ်သော စကားအားလုံးပင် ပမာဏဖြစ်သည်။ [တသ္မာဟိ၌ “ဟိတိ နိပါတမတ္တံ၊ ဘဒ္ဒကြောင့်နည်း၊... ဟေတုအတ္ထဿ တသ္မာတိ ဣမိနာယေဝ ပကာသိ တတ္တာ-ဟိတ်အနက်ကို တသ္မာကပင် ပြုပြီးဖြစ်၍၊ ဟိနိပါတ်ထွန်းပြဘို့ရာ ဟိတ်အနက် မရှိ၊ အခြားအနက်လည်း မဖြစ်သင့်သောကြောင့်တည်း၊ (ဋီကာများ)၊ ဝိမတိ၌ကား “ ပမာဏံဟိ ပမာဏံဧဝ ” ဟု တနည်းပြသေး၏။]

သဂါရဝါနံ၊ ပေ၊ ပဏ္ဍိတာနံ။ ။ ပမိယတေ ဧတေနာတိ ပမာဏံ၊ ဧတေန-ဤ စကားဖြင့်၊ ပမိယတေ - နှိုင်းချိန်အပ် ဆုံးဖြတ်အပ်၏၊ ဣတိ-ထိုသို့ နှိုင်းချိန်ကြောင်း ဆုံးဖြတ်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ - ထို စကားသည်၊ ပမာဏံ - မည်၏၊ အနက် အဓိပ္ပါယ် သိဘို့အရေး၌၎င်း၊ ဆုံးဖြတ်ဘို့ အရေး၌၎င်း ထို အဋ္ဌကထာဟောင်းတို့၏ စကားကို ကြည့်၍ နှိုင်းချိန်ရ ဆုံးဖြတ်ရလောက်အောင် ကောင်းမွန် ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍၊ သိက္ခာ ၃ ပါး၌ လေးလေးစားစား ရှိကြသော ပညာရှိတို့၏ ပမာဏဖြစ်သည်-ဟူလို၊ [ယသ္မာ ပမာဏံ၌ ယသ္မာကို တသ္မာ အနုသိက္ခိတဗ္ဗာနှင့် တွဲပါ။]

ဝဇ္ဇယိတွာ ပမာဒလေခံ။ ။ “ထို အဋ္ဌကထာတို့၌ ဆိုအပ်သော စကားအားလုံး ပင် ပမာဏဖြစ်သည် ” ဟု ဆိုရာ၌ ပမာဒလေခစကားပါ ပမာဏ ဖြစ်သလောဟု စောဒနာဘွယ်ရှိ၍ “ဝဇ္ဇယိတွာ ပမာဒလေခံ” ဟု မိန့်သည်၊ ပမာဒလေခမှတစ်ပါး ကျန် အားလုံးကိုသာ ပမာဏဟု ဆိုလိုပါသည် - ဟူလို၊ [လိခိတဗ္ဗံတိ လေခံ၊ (လေခါ လည်းရှိ၊) ပမာဒေန - မေ့လျော့သဖြင့်၊ ဝါ - အမှတ်တမဲ့၊ လေခံ- ရေးအပ်သော (ရေးမိသော) စကားတည်း၊ ပမာဒလေခံ၊ ပေထက်အကွရာတင်သောအခါ၌ အမှတ် တမဲ့ မှား၍ရေးမိသော စကားကို “ ပမာဒလေခ ” ဟု ခေါ်သည်။]

အဘိန္နဘာဝနှင့် အနုသိက္ခိတဗ္ဗတာဒဿန တတော - ထို အဋ္ဌကထာဟောင်းတို့မှ၊ ဘာသန္တရ
မေဝ - သင်တိုင်းအင်္ဂါနှင့် တူသော သီဟိုဠ်ဘာသာ
ကိုသာလျှင်၊ ဟိတွာစ - ပယ်စွန့်၍၎င်း၊ ဝိတ္ထာရမဂ္ဂ-
အကျယ်ဖြစ်သော အဖွင့်အစဉ်ကို၊ သမာသယိတွာစ - ကျဉ်းစေ၍၎င်း၊ ဝါ-
အကျဉ်းချုံး၍၎င်း၊ သဗ္ဗ- အလုံးစုံသော၊ ဝိနိစ္ဆယံ - အဆုံးအဖြတ်ကို၊ အသေ
သယိတွာစ-မကြွင်းစေမူ၍၎င်း၊ ကိဉ္စိ - တစုံတခုသော၊ တန္တိက္ကမံ- ပါဠိတော်

အဘိန္နဘာဝ, အနုသိက္ခိတဗ္ဗတာ ဒဿန ။ ။ ပမာဏဘာဝကို ပြပြီး၍ အဘိန္န
ဘာဝကို၎င်း, အနုသိက္ခိတဗ္ဗတာကို၎င်း ပြလိုသောကြောင့် “တတောစ၊ပေ၊အနုသိက္ခိ
တဗ္ဗာ” ဟု မိန့်၊ ထိုတွင် “တတောစ၊ပေ၊ဟေသထိ ဝဏ္ဏနာပိ ” သည် အဘိန္နဘာဝ
(သီဟိုဠ်အဋ္ဌကထာဟောင်းများနှင့် ဤအဋ္ဌကထာသစ်၏ မကွဲမပြား တသားထည်း
ဖြစ်ကြောင်း) ကို ပြသောစကားရပ်တည်း၊ သီဟိုဠ်အဋ္ဌကထာတို့တွင် ဤ အဋ္ဌကထာ
သစ်၏မူဖြစ်သော မဟာအဋ္ဌကထာမှ သီဟိုဠ်ဘာသာကို ပယ်ခြင်း, အကျယ်ကို အကျဉ်း
ချုံးခြင်း, ပါဠိတော်အစဉ်ရှိတိုင်းကို မချန်မကျော်ဘဲ ဖွင့်ခြင်းဟူသော ရေးသားပုံ အစီ
အစဉ်မျှသာ ကွဲလွဲပါသည်၊ လိုရင်းစံကားသားမှာ မဟာအဋ္ဌကထာအတိုင်းပင် ဖြစ်၍
မကွဲလွဲပါ- ဟူလို၊ [ဝေရဉ္စကဏ္ဍကဲ့သို့ သုတ္တန်မှာလည်းပါ ဝိနည်းမှာလည်း ပါသော
စကားရပ်ကိုလည်း သုတ္တန်နှင့်လျော်အောင် ဖွင့်ပြဉ်းမည်ဖြစ်၍ ဤအဋ္ဌကထာသစ်ကပင်
အဋ္ဌကထာဟောင်းထက် စုံလင်ပါသေး၏။]

ဘာသန္တရမေဝ ဟိတွာ ။ ။ ဘာသတော - မာဂဓဘာသာမှ + အန္တရာ
(အညာ) - အခြားသော သီဟိုဠ်ဘာသာတည်း၊ ဘာသန္တရာ၊ [ဘာသန္တရမေဝ
ဟိတွာထိ ကဉ္စုကသဒိသံ သီဟဋ္ဌဘာသံ အပနေတွာ-ဒီကာ။] ကဉ္စုကဋ္ဌ ကစ (ဗန္ဓ
နေ) ဓာတ်, ဥကန်ပစ္စည်း၊ ထို ကဉ္စုကသဒ္ဓါသည် ချပ်ဝတ်, မြားကာ, မြွေရေလဲ,
အဝတ်သာမန် အနက်များအပြင် “ ဣတ္ထိန် စူဠိကာယံ ” ဟု တနက်ပါသေး၏၊ | “စူဠိ
ကာ” ကား “ဥးစွန်းအမောက်” အနက်ဖြစ်ဟန်တူသည်။] ချပ်ဝတ်ဟူသည် (သန္ဓာ
ဟ- တင်းကြပ်အောင် ဖွဲ့အပ်သော) စစ်သားတို့၏ အဝတ်တည်း၊ သံဖြင့် ပြုလုပ်ရ၏၊
ထို အဝတ်ကို ဝတ်သောအခါ အလယ်၌ ခါးပတ်ကိုလည်း ပတ်ရသည် - ဟု ဆို၏၊
(ကြပ်ကြပ်ရပ်ရပ် ချပ်နေအောင် ဝတ်အပ်သောကြောင့်) “ချပ်ဝတ်” ဟု ခေါ်သည်။

ထိုချပ်ဝတ်ကို အတုလုပ်၍ ချုပ်အပ်သော အင်္ဂါရှည်ကို “သင်တိုင်း” ဟု ခေါ်၏၊
ထို သင်တိုင်းသည် တယောက်၏ အဝတ်ကို အခြားတယောက် ဝတ်လို့ မဖြစ်နိုင်၊
အရပ်တူချင်း- ကိုယ်လုံးတူသူချင်းသာ ဝတ်၍ဖြစ်၏၊ ထို့အတူ သီဟိုဠ်ဘာသာလည်း
သီဟိုဠ်သားတို့နှင့်သာ တော်၏၊ အခြားကျွန်းသားနှင့် မတော်၊ ထို့ကြောင့် “ကဉ္စုက
သဒိသံ သီဟဋ္ဌဘာသံ ” ဟု ဆိုသည်၊ [မြန်မာဘာသာစသော အခြား ဘာသာတို့
လည်း အခြားလူမျိုးတို့ အလိုအားဖြင့် ကဉ္စုကသဒိသပင်တည်း၊ မာဂဓဘာသာကား
ပါဠိနားလည်လိုသူတိုင်း သင်ရမည်ဖြစ်၍ “အများသုံးဘာသာ” ဟု ဆိုလိုသည်။]

အစဉ်ကို၊ အဝေါက္ကမိတွာစ - မနုဿိန္ဒြိယာနံ - သုတ္တန္တိကာနံ - သုတ္တန္တိ
လာကုန်သော၊ ဝစနာနံ-စကားတို့၏၊ ဝါ-ပါဠိတို့၏၊ အတ္ထံ-အနက်အဓိပ္ပါယ်
ကို၊ သုတ္တာနုရူပံ-သုတ္တန်အားလျော်စွာ၊ ပရိဒီပယန္တိ-ထင်ရှားပြလျက်၊ အယံ
ဝဏ္ဏနာပိ-ဤ အဋ္ဌကထာသစ်သည်လည်း၊ ယသ္မာ-အကြင့်ကြောင့်၊ ဟေဿ
တိ-ဖြစ်လတ်၊ (တနည်း) ပရိဒီပယန္တိ-ထင်ရှားပြတတ်သော၊ အယံဝဏ္ဏနာပိ-
ကိုလည်း၊ (အမွေဟိ-ငါတို့သည်၊) ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဟေဿတိ-ပြုစီရင်အပ်

ဝိတ္ထာရ၊ ပေ၊ သမာသယိတွာ ။ ။ ရှေး အဋ္ဌကထာဟောင်းတို့ဝယ် အထက်မှာ
တိုက်ရိုက်လာမည့်စကားတို့ကို ရှေ့ ဆောင်ယူ၍ အကျယ်ချဲ့ပြလေ့ရှိ၏။ ဥပမာ-ဝဋ္ဋမ
ပါရာဇိကဋ္ဌ ဥပသမ္ပန္နောပုဒ်ကို ဖွင့်ရာဝယ် မဟာဝါခန္ဓကမ္ပဝဋ္ဌာန ပရိဝါမှိုင်း ဆောင်
ယူ၍ အပလောကနစသော ကံ ၄ ပါးကို အကျယ် ဖွင့်ပြခြင်းမျိုးတည်း။ ထိုကဲ့သို့သော
အကျယ်များကိုကား အကျဉ်းချုံး၍ ပါဠိတော်မှာ တိုက်ရိုက်တွေ့သောအခါမှဖွင့်ပြမည်-
ဟူလို။ [သမာသယိတွာ-သံပုဗ္ဗ အသုခာတ်၊ ဇာယပစ္စည်း။]

ဝိနိစ္ဆယံ၊ ပေ၊ အဝေါက္ကမိတွာ ။ ။ အကျယ်ကို အကျဉ်းချုံးသော်လည်း “ရှေး
အဋ္ဌကထာတို့၌ ပါသမျှဝိနိစ္ဆယကို မကျန်ရစ်စေရန်” ဟူလို၊ [သိသခာတ်၊ ကာရိတ်
ဇာယပစ္စည်း၊ န+သေသယိတွာ - အသေသယိတွာ။] [တန္တိယာ-ပါဠိတော်၏ +
ကမော-အစဉ်တည်း၊ တန္တိတ္တမော။] ဖွင့်မှ နားလည်မည်ဖြစ်၍ ဖွင့်သင့်သော ပါဠိ
အစဉ်ကို မကျော်မလွှားဘဲ ဖွင့်သောအားဖြင့်၎င်း၊ သိဟိန္ဒူအဋ္ဌကထာတို့၌ မဖွင့်သင့်
သောနေရာဝယ် ဖွင့်ထားသော အဖွင့်ကိုလည်း ဆိုင်ရာပါဠိနှင့် သင့်တော်သောနေရာ
သို့ ပြောင်း၍ ဖွင့်သောအားဖြင့်၎င်း၊ ပါဠိအစဉ်ကို မနုဿိန္ဒြိယာနံ ဖွင့်မည်- ဟူလို။
[ဝိ+အဝ+ကမုခာတ်၊ န+ ဝေါက္ကမိတွာ-အဝေါက္ကမိတွာ။]

သုတ္တန္တိကာနံ၊ ပေ၊ ဝဏ္ဏနာပိ ။ ။ ရှေးအဋ္ဌကထာတို့ဝယ် ဝေရုက္ခကဏ္ဍ-ဈာန
ကထာ၊ တတိယပါရာဇိက - အာနာပါဏကထာတို့ကဲ့သို့ သုတ္တန္တိလာသော ပါဠိတော်
များကို မဖွင့်ခဲ့ကြ၊ “သုတ္တန္တိကာနံ ဘာရော-သုတ္တန်ဆောင်တို့၏ တာဝန်ဘဲ” ဟု ဆို၍
ကျော်သွားကြသည်။ ဤ အဋ္ဌကထာကား ဝိနည်းပါဠိတော်မှာပါနေသော ထို သုတ္တန်
စကားများကိုလည်း ဆိုင်ရာသုတ္တန်အားလျော်စွာ ဖွင့်ပြမည်- ဟူလို၊ အယံဝဏ္ဏနာပိ
အပိဖြင့် ရှေးအဋ္ဌကထာဟောင်းများကိုပေါင်းသည်။ “ရှေးအဋ္ဌကထာများသာ ပမာဏ
ဖြစ်သည် မဟုတ်သေး၊ ဤအဋ္ဌကထာသစ်လည်း ပမာဏပင် ဖြစ်လိမ့်မည်” ဟူလို။

ဘဝိဿတိ၊ ကရိယိဿတိ ။ ။ ဦးကာတို့၌ ဟေဿတိကို ဤသို့ ၊ မျိုးဖွင့်ကြ၏။
ဘဝိဿတိဟု ဖွင့်ရာ၌ ဟူခာတ် ၊ ဿတိဝိတတ် ကတ္တားဟောဖြစ်၍ “အယံဝဏ္ဏနာ”
ပုဒ်သည် ဟိတွာ သမာသယိတွာ အသေသယိတွာတို့၏ ကတ္တားလည်းဟုတ်၊ ဟေဿတိ
၏ ကတ္တားလည်း ဟုတ်၏။ ကရိယိဿတိဟု ဖွင့်ရာ၌ကား ဟူခာတ်သည်ပင် “ဓာတုနံ
အနေကဗ္ဘတ္တာ” အရ ကရခာတ်၏အနက်ဟော၊ ကံဟော ယ ပစ္စည်းကြေ-ဟူကြိ။

အဖွင့်

ဘာသာဗိမာ

၃၁

လတံ၊] တသ္မာစ - ထို့ကြောင့်၎င်း၊ (ထိုသို့ ဤ အဋ္ဌကထာ သစ်၏လည်း ဘာသန္တရကို စွန့်ခြင်းသည်မှတစ်ပါး မထူးခြားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊) အယံဝဏ္ဏနာ-ဤအဋ္ဌကထာသစ်ကို၊ သတ္တဝ-ကောင်းစွာပြု၍၊ (ဟနည်း) သတ္တဝံ - လေးလေး စားစား၊ အနုသိက္ခိတဗ္ဗာ - နေ့ရက်မှန်မှန်၊ အဖန်ဖန်ဖြင့်၊ သင်အံ လေ့ကျက်၊ ဆောင်ရွက်ထိုက်၏၊ ဝါ- နေ့ရက် မှန်မှန်၊ အဖန်ဖန်ဖြင့်၊ သင်အံလေ့ကျက်၊ ဆောင်ရွက်ကြပါလေ၊ ဣတိ - ပဏာမစသည်ကို ပြဆိုရာ စကားရပ် အပြီးသတ်သတည်း။

မှတ်ချက်။ ။ ဟေဿတိကို ကရိယိဿတိ ဟု ကြံကြိဖန်ဖန် ဖွင့်ခြင်းမှလည်း “ဟိတွာ-စွန့်၍၊ သမာသယိတွာ-ချုံး၍၊ အသေသယိတွာ- မကျန်စေမူ၍ ” ဟူသော ကြိယာဝိသေသနတို့၌ ပုဂ္ဂိုလ်၏ ဗျာပါရ (ကြောင့်ကြစိုက်ပုံ) ပါနေသောကြောင့် ပုဂ္ဂိုလ် ကတ္တား (အမှေဟိ) ရအောင် ဖွင့်ခြင်းဖြစ်သည်။ “ဘဝိဿတိ” ဟု ဖွင့်၍ အယံဝဏ္ဏနာ ကို ကတ္တားလုပ်ရာ၌ကား ထိုသံဝဏ္ဏနာက ပယ်စွန့်မှု ချုံးမှု မကျန်စေမှုကို ပြတတ်သော သတ္တိဗျာပါရမရှိပါဘဲ ရှိသကဲ့သို့ တင်စားထားသော တဒ္ဓမ္မပစာရ ဟု ကြံ။

တသ္မာ အနုသိက္ခိတဗ္ဗာ ။ ။ ဤကား အနုသိက္ခိတဗ္ဗာဘာဝဒေသန စကားတည်း။ “ယသ္မာ ပမာဏံ၊ ယသ္မာ ဟေဿတိ” ဟု ယသ္မာ ၂ ခု ကို ဤတသ္မာနှင့် တွဲ၍ “အကြွင့် ကြောင့် ရှေးအဋ္ဌကထာတို့၌ ဆိုအပ်သော စကားအားလုံးသည် ပမာဏဖြစ်၏၊ အကြွင့် ကြောင့် ဤအဋ္ဌကထာသစ်လည်း ဘာသန္တရစွန့်ရုံမျှ စသည်သာ စကားအသုံး ကဲ့၍ အနက်အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့် မကွဲမပြား တသားထည်း ဖြစ်လတံ၊ ထိုအကြောင်း ၂ ပါး ကြောင့် ဤအဋ္ဌကထာသစ်ကို ရိရိသေသေ သင်ယူထိုက်သည်” ဟု မှတ်။

မှန်၏—ထိုအကြောင်း ၂ ပါးတွင် ရှေးအဋ္ဌကထာတို့က ပမာဏဖြစ်စေကာမူ ဤ အဋ္ဌကထာသစ်က ရှေးအဋ္ဌကထာများနှင့် ကွဲပြားနေလျှင် လေးလေးစားစား မသင်ယူ ထိုက်သေး၊ ဤအဋ္ဌကထာသစ်က ရှေးအဋ္ဌကထာများနှင့် မကွဲပြားသော်လည်း ရှေး အဋ္ဌကထာကိုယ်က ပမာဏမပြုလောက်ပြန်လျှင်လည်း ဤအဋ္ဌကထာသစ်ကို လေးလေး စားစား မသင်ယူထိုက်သေး၊ ယခုမှကား ရှေးအဋ္ဌကထာများကလည်း ပမာဏဖြစ်၊ ဤအဋ္ဌကထာသစ်ကလည်း ရှေးအဋ္ဌကထာနှင့် သဘောမကွဲပြား၊ ဤအကြောင်း ၂ ပါး ကြောင့် ဤအဋ္ဌကထာသစ်ကို လေးလေးစားစား သင်ယူထိုက်ပါသည်-ဟူလို။ [အနု (ပုနပ္ပုနံ) သိက္ခိယတေတိ အနုသိက္ခိတဗ္ဗာ၊ တဗ္ဗပစ္စည်းသည် တိုက်တွန်းခြင်းအနက်ကို ထွန်းပြနိုင်သောကြောင့် “သင်ယူကြပါလေ” ဟုလည်း ပေးသည်၊ ဣတိ သဒ္ဓါကား ဂန္ထာရမ္မပြီးဆုံးကြောင်းကို ပြသော ပရိသမာပနတ္ထ နိပါတ်ပုဒ်တည်း၊ ဂန္ထ-ကျမ်းဂန် ကို+ အာရမ္မ-စတည် အားထုတ်ခဏ်း။]

ဂန္ထာရမ္မအဖွင့် ပြီး၏။

ဗာဟိရနိဒါန်း၊ အဖွင့်

အဓိပ္ပေတနိနယံ တတ္ထ- ထိုဝါသာတို့၌၊ တံဝဏ္ဏယိဿံ ဝိနယန္တိ- တံဝဏ္ဏယိဿံ ဝိနယံဟူ၍၊ (မယာ- ငါသည်။) ဝုတ္တတ္တာ- ပဋိညာဉ်စကား ဆိုထားအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တာဝ- မဖွင့်မီ ရှေးဥျးစွာ၊ ဝိနယော- ဤအရာဝယ် အလိုရှိအပ်သော ဝိနည်းကို၊ (ယေန- အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊) ဝဝတ္ထပေတဗ္ဗော- ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ထိုက်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဤ အရာဝယ် အလိုရှိအပ်သော ဝိနည်း၏ ပိုင်းခြား သတ်မှတ်ထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ဝိနယောနာမ ဣမသကလံ ဝိနယပိဋကံ အဓိပ္ပေတန္တိ - “ ဝိနယောနာမ ၊ ပေ ၊ အဓိပ္ပေတံ ” ဟူသော၊ ဧတံ - ဤစကားကို၊ (မယာ- သည်၊) ဝုစ္စတိ- ဆိုအပ်၏၊ [ဣမ- ဤ တံဝဏ္ဏယိဿံ ဝိနယံဟူသော ပါဠိ၌၊ သကလံ- အလုံးစုံသော၊ ဝိနယပိဋကံ- ဝိနည်းပိဋကကို၊ ဝိနယောနာမ- ဝိနယမည်၏ ဟူ၍၊ အဓိပ္ပေတံ- အလိုရှိအပ်၏။]

အဓိပ္ပေတ ဝိနယ။ ။ ဝန္တုရမ္ဘဂါသာတို့၌ “တံဝဏ္ဏယိဿံ ဝိနယံ” ဟု ပဋိညာဉ်ကို ပြုခဲ့သည်အားလျော်စွာ ပဋိညာတ ပကရဏ (ဝန်ခံအပ်ပြီးသောကျမ်း) ကို ပြုတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် “ဝိနယတွေ များစွာရှိရာဝယ် ဤနေရာ၌ (သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗအဖြစ်ဖြင့်) အလိုရှိအပ်သော ဝိနယကို မဖွင့်ပြမီ သတ်မှတ်ထိုက်၏” ဟု ပြလိုသောကြောင့် “တတ္ထ” စသည်ကို မိန့်၊ [ဝဝတ္ထပေတဗ္ဗော - ဝိ+အဝ + ထပေတဗ္ဗော၊ ဝိ(ဝိသုံ)-အခြားဝိနည်းတို့မှ သီးခြား+အဝ (အဝန္တိန္ဒိတွာ)-ပိုင်းခြား၍=ခွဲခြား၍=ကန့်သတ်၍+ထပေတဗ္ဗော-ထားထိုက်၏၊ ဤကား သဒ္ဒတ္ထ၊ “နိယမေတဗ္ဗော-သတ်မှတ်ထိုက်၏” ဟု ဋီကာဖွင့်သည်ကား အဓိပ္ပာယ်ထွက်တည်း။]

တာဝ။ ။ “ပဌမတ္ထေ ကမတ္ထေစ၊ ဝတ္ထဗန္တရပေက္ခဏေ၊
အနုညာတေ တေသုအတ္ထေသု၊ တာဝသဒ္ဓေါ ပဒိဿတိ”
ဟူသော ငှုနက်တို့တွင် ပဌမတ္ထတည်း။ [တာဝသဒ္ဓေါ ပဌမန္တိ ဣမသ္မိံ အတ္ထေ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ - ဋီကာ။] နောက်၌ ဋီကာဟုလာသမျှ သာရတ္ထဋီကာဟု ချည်းမှတ်၊ တချို့သာဓက၌ “ဋီကာ” ဟု ပင် မဖော်ပြသော်လည်း သာရတ္ထစကားဟုပင် မှတ်ပါ။

တေနတံ၊ ပေ၊ အဓိပ္ပေတန္တိ။ ။ [“အဓိပ္ပေတန္တိ ” ဟု ရှေ့ပြန်လှည့်ဘို့ရာ ဣတိ သဒ္ဓါ ပါသင့်၏။] “ ဝိနယောနာမ သကလံ ဝိနယပိဋကံ ” သည် ဝဝတ္ထပနဝစန (ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ကြောင်း) စကားတည်း၊ တေနကဲ့သို့ နိယမဝါစက တသဒ္ဓါရှိရာ၌ အနိယမဝါစက ယသဒ္ဓါပါသော ဝါကျတခု (ရှေ့ကဖြစ်စေ နောက်မှာဖြစ်စေ) ရှိရ၏၊ မရှိလျှင်လည်း ထည့်ရ၏၊ ဤ၌ မရှိသောကြောင့် “ယသ္မိံ ဝဝတ္ထပေတဗ္ဗော” ဟု ဋီကာထည့်၍ “တေန ဟေတုနာ ဝိနယောနာမာတိ အာဒိတံ နိယာမကဝစနံ (သတ်မှတ်ကြောင်းစကားကို) ဝုစ္စတိတိ အတ္ထော ” ဟု ဖွင့်သည်။

မာတိကာ ပန - ဆက်ဥးအံ၊ အဿ - ထိုဝိနည်းပိဋကကို၊ သံဝဏ္ဏနတ္ထံ-
ဖွင့်ပြခြင်းအကျိုးငှါ၊ အယံ-ဤ ဆိုအပ်လတံသော ဂါထာကား၊
မာတိကာ - မာတိကာ တည်း။..... **ဧတံ** - တေနသမယေန ဗုဒ္ဓေါဘဂဝါ
ဝေရဉ္ဇာယံ ဝိဟရတိ အစရှိသော နိဒါန်းဖြင့် တန်ဆာဆင် အပ်သော ဤ
ဝိနည်းပိဋကကို၊ ယေန-အကြင်သူသည်၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ ယဒါ-အကြင်အခါ
၌၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ ယသ္မာ-အကြင်ကြောင့်၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ ယေနစ-အကြင်သူသည်လည်း၊
ဓာရိတံ - ဆောင်ရွက် မှတ်သားအပ်ပြီ၊ ယေနစ- အကြင် သူသည်လည်း၊
အာဘတံ - အဆက်ဆက် ဆောင်ရွက်အပ်ပြီ၊ ယတ္ထစ - အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌
လည်း၊ ပတိဋ္ဌိတံ-တည်ပြီ၊ ဧတံဝိဓံ - ဤအစီအရင်ကို၊ ဝတ္တာ-ဆိုပြီး၍၊ တတော-
ထိုမှ နောက်၌၊ တေနာတိအာဒိပါဌဿ - တေန အစရှိသော ပါဌ်၏၊ အတ္ထံ-
အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို၊ နာနပ္ပကာရတော - အထူးထူးသော အပြားအားဖြင့်၊
ဒဿယန္တော - ပြလျက်၊ ဝိနယဿ - ဝိနည်းပိဋက၏၊ အတ္ထဝဏ္ဏနံ - အနက်

သတ်မှတ်ထိုက်ပုံ။ ။ “ဤနေရာ၌ အလိုရှိအပ်”ဟူသည် သံဝဏ္ဏတဗ္ဗ (ဖွင့်စရာ)
အဖြစ်ဖြင့် အလိုရှိအပ်တည်း၊ ဝိနယဟူသော စကား၌ သံဝရဝိနည်း၊ ပဟာနဝိနည်း၊
ပိဋကဝိနည်းစသော ဝိနည်းအမျိုးမျိုးပါဝင်၍နေရာ “ဝဏ္ဏယိဿံ-ဖွင့်အံ”ဟု ပဋိညာဉ်
ပြုအပ်သော ဝိနည်းသည် အဘယ်ဝိနည်းပါနည်း၊ သံဝရဝိနည်းပါလော၊ သို့မဟုတ်
ပဟာနဝိနည်းပါလော - ဟု စောဒနာဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ဝိနယောနာမ သကလံ
ဝိနယ ပိဋကံ- “ဖွင့်ဘို့ရာဝိနည်း”ဟူသည် “အလုံးစုံသော ဝိနည်းပိဋကတည်း” ဟု
အလိုရှိအပ်သောဝိနည်းကို သတ်မှတ်ပြရသည်။ [သံဝရ-ပဟာနဝိနည်းများကို “အဋ္ဌ
သာလိနိ နိက္ခေပကဏ္ဍ၌ အကျယ်ပြထားလေသည်။]

အယံ မာတိကာ။ ။ အကျဉ်းချုပ်ခေါင်းစဉ်ကိုပြပြီးမှ သူ့အခန်းနှင့်သူ အကျယ်
ပြရလျှင် သာ၍ရှင်းလင်း နားလည်ဘွယ်ရှိခြင်းကြောင့် အကျဉ်းချုပ် ခေါင်းစဉ်ကို
ရှေးဥးစွာပြသည်။ [မာတာဝိယာတိ မာတိကာ၊ ဥပမာအနက်၌ ဣက ပစ္စည်း။]
အမိသည် သားသမီးများကို ဖြစ်စေတတ်သကဲ့သို့ အကျဉ်းချုပ် ခေါင်းစဉ်စကားလည်း
အကျယ်နိဋ္ဌေသများကို ဖြစ်စေတတ်ရကား အမိနှင့်တူသည် - ဟူလို၊ ထိုမာတိကာ၌
“၁-ယေနဝုတ္တံ၊ ၂-ယဒါဝုတ္တံ၊ ၃-ယသ္မာဝုတ္တံ၊ ၄-ယေနဓာရိတံ၊ ၅-ယေနအာဘတံ၊
၆-ယတ္ထ ပတိဋ္ဌိတံ၊ ၇-တေနာတိ၊ ပေါ၊ ဝိနယဿတ္ထ ဝဏ္ဏနံ”ဟု ၇ ပိုဒ်ရှိ၏။

အနက်ပေးပုံ။ ။ ဧတံ၏ အနက်ကို “တေန သမယေန” စသော နိဒါန်းနှင့်တကွ
ဝိနည်းပိဋက အားလုံးကို စွဲထား၏၊ ထိုသို့ စွဲခြင်းကား.... “ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ-ဧတံ
တေနသမယေန ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ ဝေရဉ္ဇာယံ ဝိဟရတိ အာဒိနိဒါန ဝစနပဋိမဏ္ဍိတံ
ဝိနယပိဋကံ ယေန ပုဂ္ဂလေန ဝုတ္တံ၊ ပေါ၊ ယေသု ပတိဋ္ဌိတံ၊ ဧတံ ယထာဝုတ္တဝိဓာနံ ဝတ္တာ
၊ ပေါ၊ ကရိယာဒိတိ”ဟူသော ဋီကာနှင့်အညီ စွဲခြင်းတည်း။

အဖွင့်ကို၊ ဝါ-အနက်ကို ဖွင့်ကြောင်းဖွင့်ရာ အဋ္ဌကထာကို၊ ကရိဿာမိ-ပြုပေ
အံ၊....ဣတိ အယံ - ဤ ဆိုအပ်ပြီးသည်ကား၊ မာတိကာ - မာတိကာတည်း၊
ဝါ- အကျဉ်းချုပ်ခေါင်းစဉ်တည်း၊ [ဤသို့ ရှေ့ပြန်၍ အုပ်ရသည်။]

တတ္ထ-ထိုမာတိကာပုဒ်တို့တွင်၊ တာဝ-ဓာရိတ် ယေန စာဘတံ
ဓမ္မသုတ္တံ၊ ယဒါ၊ ယသ္မာ စသည်တို့မှ ရှေးဥပဇ္ဈာ(နိဒ္ဒိဋ္ဌိ-ညွှန်ပြအပ်သော၊) ဝုတ္တိယေန
ယဒါ ယသ္မာတိ ဣဒံ ဝစနံ - ဝုတ္တိ ယေန ယဒါ ယသ္မာဟူသော
ဤစကားကို၊ တေန သမယေန ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ ဝေရဉ္ဇာယံ ဝိဟရတီတိ ဝေ
မာဒိဝစနံ - “တေန သမယေန ၊ ပေ၊ ဝိဟရတိ ” ဤသို့ အစရှိသော နိဒါန်း
စကားကို၊ သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်၍၊ ဝုတ္တိ-ဆိုအပ်ပြီး၊ ဟိ ယသ္မာ-အကြင့်ကြောင့်၊
ဣဒံ- ဤ တေန သမယေန ၊ ပေ ၊ ဝိဟရတိ အစရှိသော နိဒါန်း စကားသည်၊
ဗုဒ္ဓဿ- အလုံးစုံသော တရားတို့ကို သိတော်မူသော၊ ဘဂဝတော- မြတ်စွာ
ဘုရား၏၊ အတ္ထပစ္စက္ခဝစနံ - ကိုယ်တော်၏ မျက်မှော်၌ ဖြစ်သောစကားသည်၊
နဟောတိ-မဟုတ်၊ (တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ ဝါ- ထိုမြတ်စွာဘုရား၏ အတ္ထပစ္စက္ခ
ဝစနမဟုတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) ဝုတ္တိယေန ယဒါ ယသ္မာတိ ဣဒံ ဝစနံ - ကို၊
တေန သမယေန ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ ဝေရဉ္ဇာယံ ဝိဟရတီတိ ဝေမာဒိဝစနံ - ကို၊

တတ္ထ၊ ပေ၊ သန္ဓာယ ဝုတ္တိ။ ။ ထိုမာတိကာ၏ အကျယ်နိဒ္ဒေသကို ပြလို၍ “တတ္ထ”
စသည် မိန့်၊ [တတ္ထချီလျက်၊ စကားတက်မှု၊ မှတ်ယူ ဝိတ္တာရ-နိယာမ။] ထို အကျယ်
ဝါကျကား (ဝိနယဿတ္ထဝဏ္ဏနံ၏ အကျယ်ကုန်သည်တိုင်အောင် ဖြစ်သောကြောင့်)
ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ ကုန်သည်တိုင်အောင်တည်း၊ “ယေန ဝုတ္တိ၊ ယဒါ ဝုတ္တိ၊ ယသ္မာ
ဝုတ္တိ”ဟူသော မာတိကာ ၃ ရပ်သည် (ဝိနည်းဝိဇ္ဇာကအားလုံးကို မရည်ရွယ်) “တေန
သမယေန”စသော နိဒါန်းမျှလောက်ကိုသာ ရည်ရွယ်အပ်သော စကားဖြစ်သည်။

ဣဒဉ္စိ၊ ပေ၊ န ဟောတိ။ ။ [အထ ကသ္မာ ဣဒမေဝဝစနံ သန္ဓာယ ဝုတ္တိတိ အာဟ
ဣဒဉ္စိတိ အာဒိ-စောဒနာပါရစေ၊ အဘယ်ကြောင့် ဤနိဒါန်းလောက်ကိုသာ ရည်ရွယ်၍
ဆိုအပ်ပါသနည်း-ဟု မေးဘွယ်ရှိ၍ “ဣဒဉ္စိ”စသည် မိန့်၊ (သာရတ္ထကျမ်းတက်)၊ ဤ
ဦးကာ၌ ကသ္မာမေးပုံကို ကြည့်၍ ဣဒဉ္စိစသော ဝါကျကို ဟေတုဝါကျလုပ်ပြီးလျှင် ရှေ့
ဝါကျကို ပြန်၍ ဖလဝါကျလုပ်မှ အဖြေဝါကျဖြစ်၍ စာသွားထုံးစံကျသည်၊....ဟိသဒ္ဓေါ
ယသ္မာတိ အတ္ထေ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။] အကြင့်ကြောင့် ဤတေန သမယေန စသော နိဒါန်း
စကားသည် ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်တိုင် ဟောအပ်သော စကားမဟုတ်၊ ဘုရားစကား
မဟုတ်လျှင် “အဘယ်သူသည်၊ အဘယ်အခါ၌၊ အဘယ်အကြောင်းကြောင့် ဆိုအပ်
သော စကားဖြစ်သနည်း”ဟု မေးထိုက်၏၊ ထို့ကြောင့် “ဝုတ္တိ ယေန”စသော စကားကို
နိဒါန်းလောက်ကိုသာ ရည်ရွယ်၍ ဆိုအပ်သည်-ဟု ဖြေသည်။ [အတ္ထနော-ကိုယ်တော်
၏ + ပစ္စက္ခဝစနံ-မျက်မှော်၌ဖြစ်သော စကားတည်း၊ (ကိုယ်တော်တိုင် ဟောအပ်သော
စကားတည်း၊) အတ္ထပစ္စက္ခဝစနံ-ကား။]

သန္ဓာယ-၍၊ ဝုတ္တံ-ပြီး၊ တသ္မာ-ထို့၊ ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဝုတ္တံ ယေန ယဒါ ယသ္မာ ဟူသော ဤစကား၏ တေနသမယေန စသော နိဒါန်း စကားကို ရည်ရွယ်၍ ဆိုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ဣဒံဝစနံ- ဤ တေနသမယေန၊ ပေ၊ ဝိဟရတိ အစရှိသော နိဒါန်းစကားကို၊ ကေန-အဘယ်သူသည်၊ ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်သနည်း၊ ကဒါ- အဘယ်အခါ၌၊ ဝုတ္တံ- နည်း၊ ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်၊ ဝုတ္တံ- နည်း၊ ဣတိတေ- ဤပြဿနာကို၊ ဝတ္တဗ္ဗံ- ဆိုထိုက်၏။

မေးဘွယ်။ ။ “ဝုတ္တံ ယေန၊ ယဒါ၊ ယသ္မာ” ဟူသော မာတိကာ ၃ ရပ်ကို နိဒါန်း စကားလောက်ကိုသာ ရည်ရွယ်၍ ဆိုအပ်လျှင် မာတိကာကို အနက်ပေးစဉ်က အဘယ်ကြောင့် “တေ-ဤတေန သမယေန ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ ဝေရဉ္ဇာယံ ဝိဟရတိ အစရှိသော နိဒါန်းဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော ဝိနည်း ပိဋကကို” ဟု အနက်ပေး၍ ယေန ဝုတ္တံ ယဒါ ဝုတ္တံ ယသ္မာ ဝုတ္တံတို့၌လည်း စပ်စေခဲ့ပါသနည်း-ဟု မေးဘွယ်ရှိ၏။

အဖြေကား-—“ဝုတ္တံ ယေန” စသော မာတိကာ ၃ ရပ်ကို “တေန သမယေန” စသော နိဒါန်းလောက်ကိုသာ ငဲ့၍ ဆိုလိုသော်လည်း နိဒါန်းနှင့် နိဂုံးတို့သည် ဘုရားဒေသနာတော်တိုင်း၏ အစ အဆုံးဖြစ်ရကား ဘုရားဒေသနာတော် ဖြစ်သော ဝိနည်း ပိဋကတွင် ပါဝင်သောကြောင့် သီးခြားမခွဲတော့ဘဲ “တေ-ဤတေန သမယေန စသော နိဒါန်းဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော ဝိနည်း ပိဋကကို” ဟု ဆိုလိုက်ရတော့သည်။ ထိုသို့ မာတိကာတုန်းက နိဒါန်းနှင့်ဝိနည်းပိဋကကို ပေါင်း၍ဆိုခဲ့သော်လည်း အကျယ်ချဲ့သော အခါ ပိဋကနှင့် မပေါင်းဘဲ နိဒါန်းကိုသာ ခွဲပြလိုသောကြောင့် “တတ္ထ၊ ပေ၊ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ” ဟု မိန့်လေသည်။

တသ္မာ၊ ပေ၊ ကသ္မာ ဝုတ္တန္တိ။ ။ ဤတသ္မာမျိုး၌ မိမိရှေ့ကဝါကျကို မစွဲဘဲ ကဝါကျကျော် ရှေ့က “တသ္မာ” ထည့်၍ထားသော “ဝုတ္တံယေန၊ ပေ၊ သန္ဓာယဝုတ္တံ” ဝါကျကို လှမ်း၍စွဲရသည်။ ဣဒံဝါကျသည် ဟေတုဝါကျ၊ တသ္မာထည့်ထားသောရှေ့ဝါကျသည် ဖလဝါကျ၊ ဤ တသ္မာဝါကျကား လဒ္ဓဂုဏ်ဝါကျတည်း။ တသ္မာ - ထိုသို့ “ဝုတ္တံယေန၊ ယဒါ၊ ယသ္မာ” ဟူသောစကား၏ နိဒါန်းမျှလောက်ကိုသာ ရည်ရွယ်၍ ဆိုအပ်သော စကား၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ “ဘုရားဟော မဟုတ်သော ဤနိဒါန်းစကားကို အဘယ်သူ ဆိုအပ်သနည်း၊ အဘယ်အခါ ဆိုအပ်သနည်း၊ အဘယ်ကြောင့် ဆိုအပ်သနည်း” ဟူသော ဤပြဿနာကို ဆိုထိုက်သည်-ဟူလို။ [တသ္မာရှေ့၊ ဟိတ်ကိုဗွေ့၊ ပြား၍ ရှိမှခံ။... တသ္မာထို၊ ဟိတ်၏ဖိုလ်၊ စွဲဆို မြဲထုံးစံ။]

လဒ္ဓဂုဏ်။ ။ ပဌမ အကျိုးတပီးကိုပြသောဖလဝါကျကို ဆိုပြီးနောက် အကျိုးတပီးထပ်၍ပြသော ဖလဝါကျတခုရှိလျှင် ထိုဖလကို လဒ္ဓဂုဏ် (ရအပ်သောအကျိုးပြ) ဝါကျဟု မှတ်ပါ။

[နိယာမ] အကျိုးတပီး၊ ရှိတုံငြားက၊ တပီးအကျိုး၊ ရရိုးသည်လျှင်၊ လဒ္ဓဂုဏ်ပင် ဟု၊ စာနာရှု၊ ကျမ်းပြု ဉာဏ်အဟုတ်။

အဖြေ (ဆဒံ ဝစနံ - ဤ တေနသမယေန ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ ဝေရဉ္စာယံ
 ဝိဟရတိ အစရှိသော နိဒါန်းစကားကို၊) အာယသ္မတာ ဥပါလိ
 ဣရေန - အရှင် ဥပါလိထေရ်သည်၊ ဝုတ္တံ - လျှောက်အပ်ပြီး၊ [ဤဝါကျဖြင့်
 ကေနဝုတ္တံ၏အဖြေကို ပြ၏၊] ပန- အဘို့တပါးကား၊ (ကေနဝုတ္တံ၏ အဖြေမှ
 တပါး ကဒါဝုတ္တံ၏ အဖြေကား- ဟုလို၊) တဉ္စ- ထို နိဒါန်းစကားကိုလည်း၊
 ပဌမ မဟာသင်္ဂီတိကာလေ - ပဌမ မဟာသင်္ဂီယနာတင်ရာ ကာလ၌၊ ဝုတ္တံ-
 လျှောက်အပ်ပြီး၊ [ဤစကားဖြင့် ကဒါဝုတ္တံ၏အဖြေကိုပြ၏။] သော ပဌမမဟာ
 သင်္ဂီတိနာမစ-ဤ ပဌမ မဟာသင်္ဂီယနာ မည်သည်ကိုလည်း၊ (တနည်း) စ-
 ဆက်ဥပဒံ၊ သော ပဌမ မဟာသင်္ဂီတိနာမ - ဤ ပဌမ မဟာ သင်္ဂီယနာ
 မည်သည်ကို၊ ပဉ္စသတိက သင်္ဂီတိက္ခန္ဓကေ - ပဉ္စသတိက သင်္ဂီတိက္ခန္ဓက၌၊

မှတ်ချက် ။ ။ “ နိဒါနဝစနပဋိမဏ္ဍိတံ ဝိနယပိဋကံ ” ဟု ဋီကာဖွင့်ရာ၌ “နိဒါန
 ဝစနံ” အရ ဝေရဉ္စကဏ္ဍ ကုန်သည့်တိုင်အောင် ယူ၍ သုဒ္ဓိန္ဒကဏ္ဍစသော နေဒံပိုင်းကို
 “ဝိနယပိဋကံ” ဟု မှတ်ပါ။ မှန်၏ — နောက်၌ ဝေရဉ္စကဏ္ဍ စကားကိုပင် “ဝိနယ
 နိဒါနံ”ဟု များစွာသုံးစွဲလိမ့်မည်။ ထိုဝေရဉ္စကဏ္ဍ၌ ဘုရားကိုယ်တော်တိုင် မိန့်တော်မူ
 အပ်သောစကားများ ပါရှိသော်လည်း ဘုရားမိန့်တော်မူသည့်အတိုင်း အရှင်ဥပါလိက
 အရှင် မဟာကဿပအား လျှောက်နေခြင်းသာ ဖြစ်သောကြောင့် “ အာယသ္မတာ
 ဥပါလိဣရေန ဝုတ္တံ” ဟုပင် ဆိုနိုင်သည်။

ပဌမ မဟာသင်္ဂီတိကာလေ။ ။ယထာပစ္စယံ-တရားဟောတော်မူခြင်း သိက္ခာပုဒ်
 ပညတ်တော်မူခြင်း၏ အကြောင်းအားလျော်စွာ၊ ဝါ-အကြောင်းဝတ္ထုအလိုက်၊ တတ္ထ
 တတ္ထ-ဟိုအရပ် သည်အရပ်၌၊ ဒေသိတတ္တာ-ဟောတော်မူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်
 ၎င်း၊ ပညတ္တတ္တာစ - ပညတ်တော်မူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ဝိပုကိဏ္ဍာနံ-
 အထူးထူးရောပြွမ်း၍ နေကုန်သော၊ ဝါ- ပြန့်ကြဲနေကုန်သော၊ ဓမ္မဝိနယာနံ - တို့ကို၊
 သင်္ဂီဟေတုာ-သဘောတူရာ ပေါင်းယူ၍ + ဝါယနံ-ရွတ်ဆိုခြင်း၊ သင်္ဂီတိ- ခြင်း။

ပါရာဇိကချင်း၊ သံဃာဒိသေသ်ချင်း စသည်ဖြင့် ဝိနည်းမှာလည်း သဘောတူရာ
 ပေါင်းယူ၍၎င်း၊ ရှည်လျားသော သုတ်တို့ကို ဒီဃနိကာယစသည် နာမည်တပ်ကာ
 သုတ္တန်မှာလည်း သဘောတူရာ ပေါင်းယူ၍၎င်း၊ စိတ်အကြောင်းပြသော စကားရပ်ကို
 စိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍစသည် နာမည်တပ်ကာ အဘိဓမ္မာမှာလည်း သဘောတူရာ ပေါင်းယူ၍
 ၎င်း+ရွတ်ဆိုခြင်းကို “ သံဂါယနာ ” ဟု ခေါ်သည်။ မဟာစိ- ကြီးကျယ်သည်လည်း
 ဟုတ်၏၊ ဝါ-ပူဇော်အပ်မြတ်သည်လည်း ဟုတ်၏+သာ + သင်္ဂီတိစ-သံဂါယနာလည်း
 ဟုတ်၏၊ ဣတိ မဟာသင်္ဂီတိ၊ ပဌမာစ+သာ + မဟာသင်္ဂီတိစာတိ ပဌမမဟာသင်္ဂီတိ၊
 ပဌမမဟာသင်္ဂီတိယာ+ကာလော ပဌမမဟာသင်္ဂီတိကာလော။ [တဉ္စ ပန၌ စသဋ္ဌါ
 သည် ရှေ့ဝါကျ၌ဆိုအပ်ပြီးသောနိဒါန်းစကားပေါ်၌ ဤဝါကျ၏အနက်ကိုပေါင်းသော
 သဒ္ဓိဏ္ဍနတ္ထ၊ ပနကား ပက္ခန္ဓရတ္ထ။]

(သင်္ဂီတိကာရေဟိ- သံဂါယနာတင်ထေရ်တို့သည်၊) ကိဉ္ဇာပိဝုတ္တာ-အကယ်၍ကား မိန့်တော်မူအပ်ပါပေပြီ၊ ပန-ထိုသို့ပင်မိန့်တော်မူအပ်ပါသော်လည်း၊ နိဒါနကောသလ္လတ္ထံ- နိဒါန်း၌ ကျမ်းကျင်သူ၏အဖြစ် အကျိုးငှါ၊ ဣဓာပိ- ဤအဋ္ဌကထာ၏ အစ၌လည်း၊ ဣမိနာ နယေန-ဤ ဆိုအပ်လတံ့သောနည်းဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- သိထိုက်သေး၏။

ပဌမပေ၊ နာမေသာစ ॥ ॥ ပဌမ မဟာသံဂါယနာကို ပြလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် မပြီမီ ရှေးဥျးစွာ ဤ အဋ္ဌကထာ၌ မဟာသံဂါယနာတင်ပုံကို ပြရခြင်း၏ အကြောင်းကို ပြလိုသောကြောင့် “ပဌမမဟာသံဂီတိနာမ စေသာ” စသောပါဌ်ကိုမိန့်၊ ပဌမသံဂါယနာကို ဤဝိနည်းပိဋကဝယ် နောက်ရှုဠဝါသံဂီတိကုန္ဒက၌ သံဂါယနာတင်ထေရ်တို့ မိန့်ဆိုအပ်ပြီး ရှိ၏။ ထိုသို့ ရှိပြီးဖြစ်၍ ဤအဋ္ဌကထာအစ၌ မပြဘဲထားလျှင် စာသင်သားတို့ ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ၏ နိဒါန်း၌ ဉာဏ်မရှင်းဘဲဖြစ်လိမ့်မည်၊ ထို့ကြောင့် နိဒါန်း၌ ကျမ်းကျင်သော ဉာဏ်အကျိုးကို (စာသင်သားတို့အား) ရစေလိုသောကြောင့် ဤအဋ္ဌကထာ၌ ပဌမ မဟာသံဂါယနာတင်ပုံကို သိထိုက်ပါသည်၊ (သိအောင် ပြရပါသည်) -ဟူလို။ [နိဒါနကောသလ္လတ္ထံ-ဟူသောအကျိုးသည်ပင် ဤအဋ္ဌကထာ၌ သံဂါယနာတင်ပုံကို ပြရခြင်း၏ အကြောင်းလည်း ဖြစ်သည်။]

စ၏အနက် ॥ နာမေသာစ၌ စ၏အနက်ကို ဋီကာ၌ “စသဒ္ဓေါ ဤဒိသေသုဌာနေသု ဝတ္တဗ္ဗ သမ္ပိတ္တနက္ခော (ဤဝါကျ၌ ဆိုထိုက်သောအနက်ကို ဆိုအပ်ပြီးသော ရှေ့ဝါကျ၏အနက်၌ ပြန်၍ပေါင်းခြင်း အနက်ရှိ၏) ” ဟု ဖွင့်၏။ တဉ္စ ပဌမမဟာသံဂီတိကာလေ ဝုတ္တံ၏ အနက်သည် ရှေ့ဝါကျ၏အနက်၊ “သောစ ပဌမမဟာသံဂီတိဇံ ဝေဒိတဗ္ဗာ” ၏ အနက်ကား ဤဝါကျ၌ ဆိုထိုက်သောအနက်တည်း၊ ဤအဖွင့်ကို ရည်ရွယ်၍ “ဤ ပဌမ မဟာသံဂါယနာ မည်သည်ကိုလည်း” ဟု အနက်ပေးသည်။

ဥပညာသက္ခော ဝါ စသဒ္ဓေါ ॥ “စသဒ္ဓါသည် ဥပညာသအနက်ရှိ၏” ဟု ဋီကာတနည်းဖွင့်၏။ ဥပဇ္ဈာသမှ နုကို ဥပြု၊ ဒွေဘော်လာ၍ “ဥပညာသ” ဟု ဖြစ်၏။ နုာသ=နိ+အာသသည် ထပနအနက်ကို ဟော၏။ ဥပ (ဥပဂန္တာ) - ရှေ့ဝါကျ၏ အနက်၌ ကပ်၍၊ ဝါ-ဆက်၍၊ နုာသော-ထားခြင်းသည်၊ ဥပနုာသော-မည်၏။ “တဉ္စ ပဌမမဟာသံဂီတိကာလေ ဝုတ္တံ” ဟု ဆိုပြီးနောက် ထို မဟာသံဂါယနာ အကြောင်းကိုပင် (စကားဆက် မပြတ်ဘဲ) “ပဌမမဟာသံဂီတိနာမေသာစ၊ ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ” ဟု ဆိုသောကြောင့် ဤဝါကျမျိုးကို ဥပဇ္ဈာသဝါကျဟု ခေါ်၍ စကို ဥပဇ္ဈာသ ဇောတကဟု ခေါ်ရသည်-ဟူလို၊ ဤအဖွင့်အတိုင်း “စ-ဆက်ဥျးအံ့” ဟု တနည်းပေးသည်။

ဥပညာသောတိ ဝါ ကျာရန္တော ဝုဇ္ဇတိ ॥ ဤဋီကာသည် ဥပဇ္ဈာသနှင့် ဝါကျာရန္တကို သဘောတူ ဟု ဆိုလို၏။ [ဝါကျာသ - ဝါကျာတခုကို + အာရန္တော - ဆက်၍ အားထုတ်ခြင်း၊ ဝါကျာရန္တော- ခြင်း။] ယခုခေတ် ဆရာအများကား စကားမပြတ်သေးဘဲ ဇောဒနာဘွယ်ရှိ၍ ဆက်လာသောဝါကျကို “ဥပဇ္ဈာသ” ဟု ၎င်း၊ စကား

ပြတ်ပြီးမှ (ထိုပြီးပြီးသော စကားတွင်) စောဒနာဝင်စရာရှိသေး၍ ထပ်မံဆက်ရသော ဝါကျကို “ဝါကျာရမ္မ ဝါကျ” ဟု ၎င်း ခွဲကြသည်။ ဤအလို ဤ စသဒ္ဒါသည် စကား မပြတ်သေးဘဲ “ဤ ပဌမ မဟာသံဂါယနာကို ပဉ္စသတိက သံဂီတိက္ခန္ဓကံ၌ ဆိုအပ်ပြီး မဟုတ်ပါလော၊ အဘယ်အကျိုးငှါ ဤ၌ သိအပ်ပါသေးသနည်း” ဟု မေးတွယ်၍ ဆက်ပြသောကြောင့် ဥပဿာသ ဇောတက ဟု မှတ်။ [နောက်ဝါကျကို ဥပဿာသ၊ ဝါကျာရမ္မအမည်ပေးရာ၌ ရှေ့ဝါကျကို “အာရဒ္ဓဝါကျ” (အားထုတ်အပ်ပြီးဝါကျ) ဟု အမည်ပေးကြသည်။]

[နိယာမ] ပြတ်ပြီးခဲ့ရာ၊ ဆက်၍လာ၊ ဝါကျာရမ္မပင်။

မပြတ်စပ်ကာ၊ ဆက်၍လာ၊ ဥပဿာသတွင်။

နိဒါနကောသလ္လတ္ထံ။ ။ [နိဒါနံ၌ နိပုဗ္ဗဒါဘေတံ ယုပစ္စည်း။] နိဒဒါတိ (ဒေသနံ ဒေသကာလာဒိဝသေန အဝိဒိတံ ဝိဒိတံ ကတွာ နိဒဿေတီ) တိ နိဒါနံ = ဒေသ၊ ကာလ၊ ဒေသက၊ ဝတ္ထုစသောအားဖြင့် မထင်ရှားသောဒေသနာကို ထင်ရှားအောင်ပြု၍ ညွှန်ပြ တတ်သောကြောင့် “တေနသမယောန” စသော စကားကို နိဒါန်းဟု ခေါ်၏။ မှန်၏— ထိုနိဒါန်းစကား၌ ဝေရဉ္စာမြို့ဟူသောဒေသ၊ ထို၌ နေရာအခါဟူသောကာလ၊ ဘုရားရှင် ဟူသော ဒေသက၊ အရှင်သာရိပုတြာ၏ ဝိနည်းပညတ်ဘို့ရန် တောင်းပန်ခြင်းဟူသော အကြောင်းဝတ္ထုများ ထင်ရှားသည်။ [ပဌမ သံဂါယနာတင်ပုံကို ပြလိုက်သောအခါ အရှင်မဟာကဿပက အရှင်ဥပါလိအား “အဘယံကြောင့် ပညတ်တော်မူရသနည်း” ဟု မေးပုံပေါ်လာ၏။ ထိုအမေးကိုဖြေသောအခါ အရှင်ဥပါလိသည်ဝိနည်းကိုအစမှစ၍ ဖြေ၏။ ထို့ကြောင့် ဤတေနသမယေနစသောနိဒါန်းကို အရှင်ဥပါလိဆိုသောစကားဟု နားလည်ကြရ၏။ ထိုသို့ နားလည်ဘို့အကျိုးငှါ သံဂါယနာတင်ပုံကိုသိပါဉ်း—ဟုလို။]

မှတ်ချက်။ ။ “ကိဉ္ဇာဝါပေါဝုတ္တာ” သည် စောဒကပုဂ္ဂိုလ်အလိုဆန္ဒကို လိုက်လျော မြှောက်ပင့်ပေးသော အနုဂ္ဂဟတ္ထ (သမ္ဘာဝနာ) ဝါကျဖြစ်၏။ ဤဝါကျမျိုးကို စောဒက ပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုဆန္ဒ (အာဘောဂ) ကို အတွင်း၌ ငဲ့၍ပြထားသော ဝါကျဟု မှတ်။ ကိဉ္ဇာဝါကိုဖြုတ်၍ “နန” ဟု အာဘောဂဇောတကနိပါတ်ကို ထည့်လျှင် အာဘောဂ ဝါကျဖြစ်လာ၏။ ထို့နော် “နိဒါနကောသလ္လတ္ထံ” ဟူသော အဖြေကိုကြည့်၍ “ကိမတ္ထံ” ဟု အမေးသွင်းလိုက်ပြန်လျှင် (အာဘောဂဗလ-ခေါ်) စောဒနာဝါကျပေါ်လာပြန်၏။ ထို့ကြောင့် အာဘောဂဝါကျ၊ စောဒနာဝါကျသွင်း၍ တနည်းအနက်ပေးပုံကား—

“နန အာစရိယ ဒေသ ပဌမ မဟာသံဂီတိနာမ ပဉ္စသတိကသံဂီတိက္ခန္ဓကေ သံဂီတိကာရေဟိ ဝုတ္တာ၊ အထ (ထိုသို့ ဆိုအပ်ပြီးဖြစ်ပါလျက်) ကိမတ္ထံ ဣဓာပိ ဣမိနာ နယေန ဝေဒိတဗ္ဗာတိ စောဒနာ၊ ကိဉ္ဇာဝါ ဘဒြမုခ (ကောင်းသောမျက်နှာ ရှိသော စောဒက) ဒေသ ပဌမ မဟာသံဂီတိနာမ ပဉ္စသတိကသံဂီတိက္ခန္ဓကေ ဝုတ္တာ၊ နိဒါန ကောသလ္လတ္ထံ ပန ဣဓာပိ ဣမိနာနယေန ဝေဒိတဗ္ဗာတိ ပရိဟာရော။

ပဌမသံဂါယနာ

ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မှု
ပြီးနောက်
သုဘဒ္ဒမြောင့်

ဟိ - ချဲ့ဥးအံ့၊ လောကနာထေ - သတ္တလောက၏ ကိုးကွယ်ရာဖြစ်တော်မူသော၊ ဘဂဝတိ-မြတ်စွာဘုရား သည်၊ ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္ထနံ - ဓမ္မစကြာကို ဝေနေယျတို့၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်စေတော်မူခြင်းကိစ္စကို၊ ဝါ-ဓမ္မစကြာကို ဟောတော်မူခြင်းကိစ္စကို၊ [အခြားသဒ္ဓါနက်များကို အခံအဖွင့်မှာကြည့်၍

ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္ထနံဟိ။ ။ပဌမ မဟာသံဂါယနာမ-ကို ချဲ့လို၍ “ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္ထနံဟိ” စသည်မိန့်၊ ပဌမသံဂါယနာ တင်ခဏ်းကုန်သည်အထိ ဝိတ္ထာရဝါကျကြီးတရပ် ဟု မှတ်၊ ဤဝါကျကြီးကိုထောက်၍ ရှေ့ “ ပဌမ ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ ” သည် သင်္ခေပဝါကျအမည် ရပြန်၏။ ထိုဝိတ္ထာရဝါကျကြီးဝယ် “ ဓမ္မစက္က ပေ၊ ဥဿာဟံ ဇနေသိ ” ကို စကား တရပ်ဟုမှတ်၊ ထိုဝါကျ၌လည်း “ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ ပေ၊ ဓမ္မဝိနယ သံဂါ ယနတ္ထံ ဘိက္ခုနံ ဥဿာဟံ ဇနေသိ ” သည် လိုရင်းစကားတည်း၊ ထိုစကား၏ဆိုလို ရင်းကား-“အရှင်မဟာကဿပသည် ဓမ္မဝိနယကို သံဂါယနာတင်ဘို့ရန် ရဟန်းတို့၏ စိတ်အားထက်သန်မှုကို ဖြစ်စေပြီ” ဟုလို။

ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္ထနံ၊ ပေ၊ လောကနာထေ။ ။ “အဘယ်အခါ၌ ဥဿာဟကို ဖြစ်စေ သနည်း”ဟု မေးဘွယ်ရှိ၍ “ ကုသိနာရာယံ၊ ပေ၊ လောကနာထေ ” ဟု မိန့်၊ လောက နာထ မြတ်စွာဘုရားသည် ကုသိနာရံ - မလ္လာမင်းတို့ အင်ကြင်းမြုံဝယ် အစုံသော အင်ကြင်းပင်ပျိုတို့အလယ်ပြည့်ကြွယ်သောကဆုန်လ၏မိုးသေဝံထချိန်အခါ၌ ပရိနိဗ္ဗာန် စံဝင်တော်မူပြီးလသော် (ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မှုပြီးရာအခါ၌) ဥဿာဟကို ဖြစ်စေပါ သည်-ဟုလို၊ “ဗုဒ္ဓကိစ္စ မပြီးသေးမီ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မှုပါသလော”ဟု ဓောဒနာဘွယ် ရှိသောကြောင့် “ ဓမ္မစက္က၊ ပေ၊ ကတဗုဒ္ဓကိစ္စေ ” ဟု မိန့်၊ “ ဓမ္မစက္က ပွင့်တ္တနက်စမှစ၍ သုဘဒ္ဒပရိဗ္ဗာဇက ဝိနယနက်စ တိုင်အောင် ဗုဒ္ဓကိစ္စ အဝဝကို ပြတော်မူပြီးပြီ ဖြစ်၍ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မှုပါသည် ”-ဟုလို။

မှတ်ချက်။ ။ “ဘဂဝတိ လောကနာထေ”သည် “ကတဗုဒ္ဓကိစ္စေ ပရိနိဗ္ဗုတေ”၏ လက္ခဏာဝန္တ ကတ္တားတည်း၊ “ ပရိနိဗ္ဗုတေ ” ကား ဥဿာဟံ ဇနေသိ၌ ဇနေသိ၏ လက္ခဏာကြိုယာတည်း၊ ထို လက္ခဏာကြိုယာ၌ အာဇာရသဘောလည်း ပါသောကြောင့် “ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မှုပြီးရာ အခါ၌”ဟု အာဇာရအဓိပ္ပါယ်လည်း ယူနိုင်သည်။ [ရူပသိဒ္ဓိ ဘာသာဋီကာ ကာလတာဝေသုစ သုတ်အဖွင့်ကြည့်ပါ။]

ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္ထနံ။ ။ သဒ္ဓိန္ဒြိယာဒိ ဓမ္မော ယေဝ ပဝတ္ထနဋ္ဌေန စက္ကန္တိ ဓမ္မစက္ကံ၊ (ဋီကာ)၊ ဓမ္မအရ သဒ္ဓိန္ဒြေစသောဗိုလ်ငါးပါးကိုယူ၊ ထိုတရားများသည် (သဒ္ဓါလည်း သဒ္ဓါအဆက်ဆက်ဖြစ်ကာ၊ ဝီရိယလည်း ဝီရိယအဆက်ဆက်ဖြစ်ကာ၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် စက်လည်သကဲ့သို့) အဆက်မပြတ်ဖြစ်တတ်သောကြောင့် “ စရတိ ပဝတ္တတိ-အဆက် မပြတ် ဖြစ်တတ်လည်တတ်၏ ” ဟူသော ဝုဒ္ဓက္ခန္ဓာအညီ “စက္က”မည်၏၊ ဓမ္မောစ+

အနက်ပေးလိုလျှင် ပေးပါ။] အာဒိကတွာ- အစပြု၍၊ ယာဝသုဘဒ္ဒ ပရိဗ္ဗာဇက ဝိနယနာ - သုဘဒ္ဒ ပရိဗ္ဗာဇကို ဆုံးမတော်မူခြင်း ကိစ္စတိုင်အောင်၊ ကတဗုဒ္ဓကိစ္စ - ပြုအပ်ပြီးသော ဗုဒ္ဓကိစ္စရှိတော်မူသည်(ဖြစ်၍)၊ ကုသိနာရာယံ- ကုသိနာရုံမြို့၏ အနီး၌၊ ဥပဝတ္ထနေ- အကွေ့ဖြစ်သော၊ မလ္လာနံ- မလ္လာမင်း

သော + စက္ကဉ္ဇာတိ ဓမ္မစက္ကံ၊ ထို ဓမ္မစက်ကို ဝေနေယျတို့ သန္တာန်၌ ဖြစ်စေခြင်း (ဖြစ်အောင် တရားဟောတော်မူခြင်း) သည် “ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္ထန” မည်၏၊ ဓမ္မစက္ကဿ + ပဝတ္ထနံ ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္ထနံ၊ “ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္ထနံ-အဆက်ဆက်ဖြစ်တတ်သော သဒ္ဓိန္ဒြေစသား ဗိုလ်တရားကို ဝေနေယျတို့သန္တာန်၌ဖြစ်စေခြင်း ကိစ္စကို” ဟု ပေး။

တနည်း။ ။ စက္ကသဒ္ဓါသည် အာဏာစက်ဟူသော အနက်ကိုဟော၏၊ “စရတိ (အပ္ပတိဟတံ ပဝတ္ထတိ) -မပိတ်ပင်အပ်ဘဲ သတွာတို့သန္တာန်၌ ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ စက္ကံ၊ ထိုအာဏာသည် မတရားသဖြင့်မဟုတ် တရားသဖြင့် ဟု ပြလို၍ “ဓမ္မ” ဟု ဝိသေသန (မ) သည်၊ ဓမ္မော ယဿ အတ္ထိတိ ဓမ္မံ၊ ဓမ္မဉ္စ-တရားလည်းရှိ၏၊ ဝါ-တရားမှ မကင်း သည်လည်း ဟုတ်၏၊ တံ + စက္ကဉ္ဇာတိ ဓမ္မစက္ကံ-တရားရှိသော အာဏာစက်၊ ထိုတရား အာဏာကို (“ဋ္ဌမေ ဘိက္ခဝေ အန္တာ ပဉ္စဇိတေန နသေဝိတဌာ- ပဉ္စဇိတမှန်လျှင် အန္တ ၂ ပါးကို မမှီဝဲရ” စသည်ဖြင့်) ဝေနေယျတို့အပေါ်၌ဖြစ်စေခြင်း အမိန့်ပေးခြင်းကို “ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္ထန” ဟု ဆိုသည်။ [ဤကား “စက္ကန္တိ အာဏာ၊ ဓမ္မတော အနပေတတ္တာ (တရားမှမကင်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) ဓမ္မဉ္စ + တံ + စက္ကဉ္ဇာတိ ဓမ္မစက္ကံ ” ဟူသော ဇီကာအဓိပ္ပါယ်တည်း။]

တနည်း။ ။ “ဓမ္မေန ဉာယေန စက္ကန္တိ ပိ ဓမ္မစက္ကံ ” နှင့်အညီ “ဓမ္မေန + စက္ကံ- ဓမ္မစက္ကံ-အသင့်အားဖြင့် ဖြစ်သော အာဏာစက် ” ဟု ပေး၍ ပဝတ္ထနံနှင့် ဆက်လေ၊ ထို “သဒ္ဓိန္ဒြေစသော တရားတို့ကို ဝေနေယျတို့သန္တာန်၌ ဖြစ်စေခြင်းစသော ကိစ္စ” ဟူသည် ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္ထနသုတ်တော်ကို ဟောတော်မူခြင်းပင်တည်း၊ မှန်၏-ထိုသုတ်ကို ဟောတော်မူလိုက်မှ အရှင်ကောဏ္ဍညစသော ဝေနေယျတို့၌ သဒ္ဓိန္ဒြေစသော လောကုတ္တရာ ဗိုလ်တရားများ ဖြစ်ပေါ်လာကြ၏၊ ထိုသုတ်မဟောမီ၌ကား တပုဿ ဘလ္လိကတို့ သန္တာန်၌ လောကီသရဏဂုံ တည်ရုံမျှသာ ရှိသေးသည်။ [တံ ပနေတံ ဓမ္မစက္ကံ ယာဝ အညာသိကောဏ္ဍညတ္ထေရော အဋ္ဌာရသဟံ ဗြဟ္မကောဋီဟိ သဒ္ဓိံ သောတာပတ္တိဖလေ န ပတိဋ္ဌာတိ၊ တာဝ နံ ဘဂဝါ ပဝတ္ထေတိနာမ (ဖြစ်စေဆဲ မည်၏) ပတိဋ္ဌိတေ သတိ ပဝတ္ထိတံနာမ(ဖြစ်စေအပ်ပြီးမည်၏) ”-မဟာဝဂ္ဂ-သစ္စသံယုတ်၊ ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္ထနဝဂ်။]

ယာဝ၊ ပေါ၊ ကိစ္စ။ ။ ယာဝါတိ ပရိစ္ဆေဒတ္ထေ နိပါတော-ယာဝသည် ဗုဒ္ဓကိစ္စကို ပိုင်းခြားခြင်းအနက်ရှိသော နိပါတ်၊ ထို ယာဝနိပါတ်နှင့် ယှဉ်ရာပု၌ ဓာတုနာမာန- စသော ကာရကသုတ်နှင့်အညီ ပဉ္စမိသက်ရ၏၊ ထို့ကြောင့် “ဝိနယနာ” ဟု ရှိရသည်၊ ကတံ + ဗုဒ္ဓကိစ္စံ + ယေနာတိ ကတဗုဒ္ဓကိစ္စော (ဘဂဝါ)၊ ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္ထနံ အာဒိကတွာ ယာဝသုဘဒ္ဒပရိဗ္ဗာဇကဝိနယနာ” ပါ၌ဖြင့် ဗုဒ္ဓကိစ္စ၏သရုပ်ကို ပြသောကြောင့်

တို့၏ သာလဝနေ- အင်ကြင်းဥယျာဉ်၌၊ ယမကသာလာနံ - အင်ကြင်းပင်ပျို
အစုံတို့၏၊ အန္တရေ-အလယ်၌၊ ဝိသာခပုဏ္ဏမဒိဝသေ - ကဆုန်လပြည့်နေ့၌၊
ပစ္စုသ သမယေ - မိုးသောက်အခါ၌၊ အနုပါဒိသေသာယ - ကိလေသာတို့မှ

“ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနံ-ဖြစ်စေခြင်းကိစ္စကို၊ ယာဝ၊ပေ၊ဝိနယနာ-ဆုမ္မခြင်းကိစ္စ တိုင်အောင်”
ဟု ကိစ္စထည့်၍ ပေးသည်။ [သုဘဒ္ဒပရိဗ္ဗူတကို ပရိနိဗ္ဗာန်စံခါနီးမှ အကျွတ်တရား
ရစေတော်မူရသည်။ ထို့နောက် ဘုရားလက်ထက်တော်၌ တရားထူးရသူ မရှိတော့။]

သီလက္ခနံဋီကာသစ်။ ။သတ္တာနံ ဒဿနာနုတ္တရိယ (မြင်ရခြင်းတို့တွင် အမြတ်ဆုံး
ဖူးမြင်ရခြင်း) သရဏာဒိပဋိလဘဟေတုဘူတာသု ဝိဇ္ဇမာနာသုပိ အညာသု ဘဂ
ဝတော ကြိယာသု-ဘုရားရှင်ရှိနေသေးလျှင် ဘုရားဖူးရခြင်းဟူသော ဒဿနာနုတ္တရိယ၊
ဘုရားမကိုးကွယ်ရသေးသူတို့ ကိုးကွယ်ရခြင်းစသော သရဏာဒိ (အာဒိဋ္ဌိဒါနစသည်
ယူ) အကျိုးများကို ရစေခြင်းသည် ဗုဒ္ဓကိစ္စပင် ဖြစ်၏။ ထိုကိစ္စမျိုးမှာ မကုန်နိုင်အောင်
ကျန်နေသေးသော်လည်း၊ ဗုဒ္ဓေါမောဓေယျန္တိ ပဋိညာယ အနုလောမတော-“ငါသိလျှင်
သတ္တာတို့ကိုလည်း သိစေမည်” ဟူသော ပဋိညာဉ်အားလျော်စွာ၊ ဝေနေယျာနံ မဂ္ဂ
ဖလုပ္ပတ္တိ ဟေတုဘူတာ ကြိယာဝ နိပ္ပရိယာယေန ဗုဒ္ဓကိစ္စ နာမာတိ တံ (ထို ဗုဒ္ဓကိစ္စ
အစစ်ကို) သရူပတော ဒသေတံ ဓမ္မစက္ကပ္ပဝတ္တနဉ္စ၊ ပေ၊ဝိနယနာတိ ဝုတ္တံ။

ကုသိနာရာယံ၊ ဧဝံပစ္စုသသမယေ။ ။ ဤ ပါဌ်တို့ဖြင့် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ ပရိနိဗ္ဗာန်
စံရာဌာနနှင့် ကာလကိုပြ၏။ ထိုသို့ ကာလဒေသကို သေချာစွာ ပြရခြင်းသည် ဘုရားရှင်
တို့လို ပုဂ္ဂိုလ်ထူး ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်သည် ပရိနိဗ္ဗာန်မစံနိုင် (မသေနိုင်) ဟု အယူသည်းခြင်း၏
မှားကြောင်းကို၎င်း၊ ဘုရားရှင်သည် လောက၌ဖွား၍ လောက၌ ကြီးရသော ပုဂ္ဂိုလ်
ဖြစ်ကြောင်းကို၎င်း ပြရခြင်းအကျိုး ရှိ၏။

ကုသိနာရာယံ။ ။ကုသော ယဿာတိ ကုသိ-သမန်းမြက်ရှိသူ၊ ကုသိ + နရော
ယဿံတိ ကုသိနာရာ (န၏ အကို ဒိသပြ)၊ “ယဿံ - အကြင်မြို့၌” ဟု ပေး၊ မြို့ကို
တည်၍ရန် အလုပ်စသောအခါ လက်၌ သမန်းမြက်ကိုင်လာသူကို မြင်ရ၍ ထိုမြို့ကို
“ကုသိနာရာ” ဟု ခေါ်သတတ်။ [သို့ကို သမိပတ္တ၌ သက်။]

ဥပဝတ္တနော။ ။ဥပေစ္စ + ဝတ္တန္တိ ဝတ္တန္တိ ဧတေနာတိ ဥပဝတ္တနံ - ဥယျာဉ်မှ မြို့သို့
သွားသူတို့သည် ကပ်ရောက်၍ သွားကြောင်းဖြစ်သော အရပ်၊ အင်ကြင်း ဥယျာဉ်သည်
မြို့၏ အနောက်တောင်ဒေါင့်အရပ်မှာ ရှိ၏။ အင်ကြင်းပင် အတန်းလည်း ဥယျာဉ်မှ
အရှေ့သို့ တည့်တည့်တန်း၍ မြို့၏တောင်အပေါက်နှင့် တည့်လောက်သော နေရာဝယ်
မြောက်သို့ ကွေ့သွား၏။ ထိုကွေ့သွားရာ အရပ်ကို “ဥပဝတ္တနံ” ဟု ခေါ်သတတ်။ ထို
နေရာဝယ် အကြင်ပင်ပျို ၂ ပင်၏ အလယ်၌ ခင်းထားအပ်သော ညောင်စောင်းပေါ်
တွင် ဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူသည်။

ဝိသာခပုဏ္ဏမဒိဝသေ ။ ။ ပုဏ္ဏော + မာ ဧတ္ထာတိ ပုဏ္ဏမာ၊ ဝိသာခါယ +
နိယုတ္တာ ပုဏ္ဏမာ ဝိသာခပုဏ္ဏမာ - ဝိသာခါနက္ခတ်နှင့် ယှဉ်သော ပြည့်သော လရှိရာ
အခါ၊ ဝိသာခပုဏ္ဏမာစ + သာ + ဒိဝသောစာတိ ဝိသာခပုဏ္ဏမဒိဝသော။

ကြွင်းသော ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ ကုသတ္တရာရပ် မရှိသော၊ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ - နိဗ္ဗာနဓာတ်ဖြင့်၊ ပရိနိဗ္ဗုတေ - ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးသော်၊ ဘဂဝတော - ၏၊ ပရိနိဗ္ဗာနေ - ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူရာအရပ်၌၊ ဝါ - ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူခြင်းကြောင့်၊ သန္တိပတိတာနံ - ကောင်းစွာ ကြွရောက်ကြကုန်သော၊ သတ္တန္တံ ဘိက္ခုသတသဟဿာနံ - ခုနစ်သိန်းသော သံဃထေရ်ရဟန်းတို့၏၊ သံဃထေရေ - သံဃထေရ် ဖြစ်တော်မူသော၊ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ - အရှင်မဟာကဿပသည်၊ ဘဂဝတိ - သည်၊ သတ္တာဟ ပရိနိဗ္ဗုတေ - ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီး၍ ၇ ရက်ရှိလသော်၊ သုဘဒ္ဒေန - သုဘဒ်မည်သော၊ ဝဗု ပဗ္ဗဇိတေန - ကြီးသည်ဖြစ်၍ ရဟန်းပြုသူသည်၊ ဝါ - တောထွက်ရဟန်းကြီးသည်၊ (ဝုတ္တဝစနံ

ပစ္စုသသမယေ ။ ။ ပတိပုဗ္ဗဥုသ (ရုဇာယံ - နာကျင်ခြင်း ရောဂါဖြစ်ခြင်း) ဟူသော ဓာတ်နောင် က (က် အနုဗန်ရှိသော အ) ပစ္စည်း၊ ပစ္စုသေတိ ကာမကံ တိ ပစ္စုသော - (ထို အချိန်၌) ကာမလိုက်စားသူကို ရောဂါ ဖြစ်စေတတ်သောကြောင့် “ပစ္စုသ” မည်၏-ဟု ထောမနိမိဆို၏၊ [ပစ္စုသေတိ တိမိရံ ဝိနောဒေတိတိ-အမှောင်ကို ဖျက်တတ်သောကြောင့် “ပစ္စုသ” ဟု လည်း ပါဠိကျမ်းဆရာတို့ ကြံကြသေး၏၊ ထို ပစ္စုသသမယ ဟူသည် အရုဏ်မတက်မီ (အရုဏ်တက်ခါနီး) အချိန်တည်း။]

အနုပါဒိသေသယ ။ ။ ဥပေတေန-တဏှာဒိဋ္ဌိတို့သည် (ငါ့ဥစ္စာ ဟု ကပ်ယူ) စွဲလမ်းသော လောကီကံသည် + အာဒိယတေ - (မိမိ၏ အကျိုးအဖြစ်ဖြင့်) ယူအပ်၏၊ ဣတိ ဥပါဒိ၊ လောကီကံ၏ အကျိုးဖြစ်သော လောကီဝိပါက်နာမခန္ဓာနှင့် ကုသတ္တ (ကမ္မဇ) ရုပ်တရားတည်း၊ အရဟတ္တမဂ် အခိုက်အတန့်၌ ကိလေသာအားလုံး ကုန်သွားသောအခါ ထို ဥပါဒိတရားများသည် (ဘုရားရှင်၏ ခန္ဓာဘော်အစဉ်မှာ) ကျန်ရစ်သေး၏၊ ထို့ကြောင့် ကိလေသပရိနိဗ္ဗာန်စံချိန်က “သဟ + ဥပါဒိသေသေန (ကိလေသာတို့မှ ကြွင်းကျန်ရစ်သော ဝိပါက်ခန္ဓာကုသတ္တရာရပ်နှင့် + တကွ) ယာ ဝတ္တတိတိ သဥပါဒိသေသာ (နိဗ္ဗာနဓာတု) ” ဤ နိဗ္ဗာနဓာတ်ကား ထို ဥပါဒိသေသ မရှိတော့ရကား “နတ္ထိ + ဥပါဒိသေသော ယဿာတိ အနုပါဒိသေသာ” မည်၏။

နိဗ္ဗာနဓာတုယာ ပရိနိဗ္ဗုတေ ။ ။ နိဗ္ဗာတိ - ငြိမ်း၏၊ ဣတိ နိဗ္ဗာနံ၊ [နိပုဗ္ဗ ဝါဓာတ်, ယု ပစ္စည်း။] နိဗ္ဗာနဉ္စ - ငြိမ်းသေသည်လည်းဟုတ်၏၊ တံ + ဓာတုစ - ထင်ရှားရှိသော ဓာတ်သဘောလည်းဟုတ်၏၊ ဣတိ နိဗ္ဗာနဓာတု၊ ဓာတုယာ၌ နာဝိဘတ်သည် ဣတ္ထန္တုတလက္ခဏအနက်၌ သက်၏၊ ထို နိဗ္ဗာနဓာတ်သည် ပရိနိဗ္ဗုတေ၏ ဣတ္ထန္တုတလက္ခဏဖြစ်သည် - ဟူလို၊ ပရိနိဗ္ဗုတေ - ကား ပရိ + နိ ပုဗ္ဗ ဘူဝါဒိ သွာဒိ ဝုဓာတ်, တပစ္စည်း၊ ပရိနိဗ္ဗုတိတ္ထာတိ ပရိနိဗ္ဗုတော - ထက်ဝန်းကျင် ငြိမ်းပြီးပုဂ္ဂိုလ် (ပရိနိဗ္ဗာန် စံပြီးပုဂ္ဂိုလ်၊) ပရိနိဗ္ဗာနေကို “ပရိနိဗ္ဗာနဋ္ဌာနေ” ဟု ဖွင့်၏၊ ဤအလို “ပရိနိဗ္ဗာတိ တေတ္ထာတိ ပရိနိဗ္ဗာနံ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူရာအရပ်၊ နိမိတ္တဇ္ဈေဝါဘုဉ္စ-ဤအလို “ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူခြင်းကြောင့်” ဟု ပေး၍ သန္တိပတိတာနံစပ်။

၌စပ်)အာဝုသော-ငါ့ရှင်တို့၊ အလံ-ဝမ်းနည်းငိုကြွေးဘို့မသင့်၊ မာသောစိတ္တ-
ဝမ်းမနည်းကြကုန်လင့်၊ မာပရိဒေဝိတ္ထ - မငိုကြွေးကြကုန်လင့်၊ မယံ - ငါတို့
သည်၊ တေန မဟာသမဏေန-ထိုရဟန်းကြီးမှာ၊ [နိသတ္တတ္ထေ ကရဏဝစနံ။]
သုမုတ္တာ-ကောင်းစွာလှလှလွတ်ကြကုန်ပြီ၊ (မယံ-တို့သည်၊ ငါ-တို့ကို)၊ ဣဒံ-
ဤအမှုသည်၊ ဝေဝါ-သင်တို့အား၊ ကပ္ပတိ-အပ်၏၊ ဣဒံ-သည်၊ ဝေဝါ-တို့အား၊
န ကပ္ပတိ-မအပ်၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဥပဒ္ဓုတာစ- ချုတ်ချယ်အပ်ကုန်သည်လည်း၊
ဟောမ-ဖြစ်ကြကုန်၏၊ (တံကာလာပေက္ခ ဝတ္တမာန်၊) တနည်း “ဟောမ-
ဖြစ်ကြကုန်ပြီ၊ (အတိတတ္ထေ ဝတ္တမာနဝစနံ၊ ဝိဘတ္တိဝိပလ္လာသ - ဟူလို၊)
ဣဒါနိပန-ဤအခါ၌ကား၊ မယံ-တို့သည် ယံ-အကြင်အမှုကို၊ (ကာတံ-ပြုခြင်း
၄၂)၊ ဣန္ဒိယာမ-အလိုရှိကုန်အံ့၊ တံ-ထိုအမှုကို၊ ကရိယာမ- ပြုနိုင်ကုန်တော့
အံ့၊ ယံ-အကြင်အမှုကို၊ (ကာတံ-၄၂) န ဣန္ဒိယာမ-အလိုမရှိကုန်အံ့၊ တံ-
ထိုအမှုကို၊ န ကရိယာမ- မပြုဘဲ နေနိုင်ကုန်တော့အံ့၊ ဣတိ- သို့၊ ဝုတ္တဝစနံ-
ပြောဆိုအပ်သောစကားကို၊ အနုဿရန္တော- အမှတ်ရတော်မူသည်၊ ဟုတွာ
စ-ဖြစ်၍၎င်း၊ ဝါ- ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ (ဥဿာဟံ ဇနေသိ၌စပ်)၊

သတ္တန္တံ၊ ပေ၊ သံသတ္တေရော။ ။ သံသဿ-သံသာတော်၏၊ ထေရော-ထေရ်တည်း၊
(အကြီးဆုံးတည်း) သံသတ္တေရော၊ “ ထို သံသာသည် မည်မျှလောက် များသနည်း”
ဟု မေးတွယ်ရှိ၍ “သတ္တန္တံ ဘိက္ခုသတသဟဿာနံ” ဟု မိန့်၊ “ ထို ၇ သိန်း”ဟူသည်
လည်း နောက်လိုက်နောက်ပါများစွာရှိသော သံသထေရ်များချည်းဖြစ်၏၊ နောက်လိုက်
များပါ ရေတွက်လျှင် ဂဏန်းမပြနိုင်လောက်အောင် များသတတ်၊ မဟန္တော- သီလ
စသည်အားဖြင့် မြတ်သော၊ တနည်း- (အရှင်ကုမာရကဿပတောက်၍) ကြီးသော၊
ကဿပေါ မဟာကဿပေါ၊ ဤပုဂ္ဂိုလ်ကို ဥဿာဟံ ဇနေသိ၌ စပ်။

သတ္တာဟံ၊ ပေ၊ အနုဿရန္တော။ ။ “အဘယ့်ကြောင့် သံဂါယနာတင်ဘို့ရန်
အားထုတ်မှုကိုဖြစ်စေရသနည်း”ဟု အကြောင်းကိုမေးတွယ်ရှိသောကြောင့် “သတ္တာဟံ
ပရိနိဗ္ဗုတော၊ ပေ၊ ဝုတ္တဝစနံ အနုဿရန္တော” ဟု မိန့်၊ ဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပြီး
နောက် ၇ ရက်မြေခံနေ၌ သုဘဒ္ဒမည်သော တောထွက်ရဟန်းကြီးပြောအပ်သော စကား
ကို အမှတ်ရတော်မူခြင်းကြောင့် ဥဿာဟံကို ဖြစ်စေရသည်-ဟူလို။ [“သတ္တာဟံ ပရိ
နိဗ္ဗုတဿ အဿာတိ သတ္တာဟပရိနိဗ္ဗုတော (ဘဂဝါ)”။] အမှတ်ရခြင်းမှလည်း
ဒေါသဖြင့် အမှတ်ရခြင်း မဟုတ်၊ သုဘဒ္ဒ၏ ဘုရားရှင်ကို စော်ကားရသော တရား
သဘောကိုတွေး၍ သံဝေဂစိတ်ဖြင့် အမှတ်ရခြင်းတည်း။ [ဩဟိတဘာရ (ခန္ဓာဝန်ကို
ချပြီးသောရဟန္တာ) တို့၏ သံဝေဂတရားအားလုံးတို့၌ ထိတ်လန့်တတ်သော ဩတ္တပ္ပနှင့်
ယှဉ်သောဉာဏ်ကို “သံဝေဂ”ဟု ခေါ်သည်။]

သဗ္ဗသံဝေဂဓမ္မေသု၊ ဩတ္တပ္ပါကာရသဏ္ဌိတံ၊
ဉာဏမောဟိတဘာရာနံ၊ ဓမ္မသံဝေဂသညိတံ။

သံဝါယနာ တင်ဘိုရန်
ပဌမအကြိ

ယံ (ဌာနံ) - အကြင် အကြောင်းကြောင့်၊ ပါပ
ဘိက္ခု - ယုတ်မာသော ရဟန်းတို့သည်၊ ပါဝစနံ -
ပြဌာန်းသော စကားတော်သည်၊ ဝါ - မြတ်သော

စကားတော်သည်။ အတိတသတ္ထုကံ - လွန်လေပြီးသော ဆရာရှိ၏၊ ဣတိ -
ဤသို့၊ မညမာနာ - မှတ်ထင်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ-၍) ပက္ခံ - အလဇ္ဇိအသင်း
အပင်းကို၊ ပက္ခန္တိ အလဇ္ဇိ ပက္ခံ၊ လတိတွာ - ရ၍၊ ဝါ - ရလသော်၊ နစိရသေဝ -
မကြာမြင့်မီပင်၊ သဒ္ဓမ္မံ - ၃ ပါးသော သဒ္ဓမ္မကို၊ (ပရိယတ်၊ ပဋိပတ်၊ ပဋိဝေဓ
ကို) ဝါ - သာသနာတော်ကို၊ အန္တရဓာပေယျံ - ကွယ်စေကုန်ရာ၏၊ ဧတံဌာနံ -
ဤ သာသနာကွယ်ခြင်း၏ အကြောင်းသည်၊ ဝိဇ္ဇတိခေါ ပန - ရှိသည်သာ၊ စ-
ဆက်ဥးအံ၊ (တနည်း) စ - ထိုသို့ပင် အတိတသတ္ထုက ပါဝစနံဟု မှတ်ထင်ကြ

ဌာနံ ခေါ၊ ပေ၊ စိရဒ္ဓိတိကံ။ ။ သုဘဒ္ဓ၏စကားကို အမှတ်ရ၍ ပြပြီး၍ သံဝါယနာ
တင်ဘိုရန် ပဌမအကြိဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “ဌာနံ ခေါ၊ ပေ၊ စိရဒ္ဓိတိကံ” ဟူသော
ပါဌ်ကို မိန့်။ [တိဋ္ဌတိ ဧတ္ထ ဖလံ တဒါယတ္တဝုတ္တိတာယာတိ ဌာနံ၊ တဒါယတ္တဝုတ္တိ
တာယ - ထိုအကြောင်းနှင့်စပ်သော ဖြစ်ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဖလံ - အကျိုး
သည်၊ ဧတ္ထ-ဤအကြောင်း၌၊ တိဋ္ဌတိ - တည်ရ၏၊ ဣတိ - ထိုသို့ အကျိုး၏ တည်ရာ၏
အဖြစ်ကြောင့်၊ တံ-ထိုအကြောင်းသည်၊ ဌာနံ - မည်၏၊ ခေါတိ အဝဓာရဏေ၊ ဧတံ
ကာရဏံ ဝိဇ္ဇတေဝ၊ နော + နဝိဇ္ဇတိ (မရှိ မဟုတ်၊ ရှိသည်သာ) တိ အတ္ထော၊ ပနာတိ
ဝစနာလကံာရေ၊ (သိ-ဦး)။]

ယံ၊ ပေ၊ အန္တရဓာပေယျံ။ ။ ဤ “ယံ ပါပဘိက္ခု” စသော အနိယမဝါကျသည်
“ဌာနံ ခေါ ပနော” ၌ တော်၏ ဝိသေသနသဘောသက်၏၊ “ပါပဘိက္ခုတို့က သဒ္ဓမ္မကို
ကွယ်စေခြင်း-ဟူသော ဤအကြောင်း” ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် ဦးကာ၌ “ကိ” တံကာရဏန္တိ
အာဟ - ယံ ပါပဘိက္ခုတိ အာဒိ ” ဟု ယံ ပါပဘိက္ခု - စသော အနိယမဝါကျကို
ဝိသေသနအဖြစ်ဖြင့် ကျမ်းတက်သည်။ [အနိယမဝါကျဟူသမျှကို နိယမဝါကျတွင်းရှိ
နိယမဝါစကပုဒ်၏ ဝိသေသနသဘော သက်ရောက်ကြောင်း အမြဲမှတ်ပါ။] ယန္တိ
နိပါတမတ္ထံ၊ ဤအလို အနက်မရှိ၊ ကာရဏနိဓ္ဓေသောဝါ၊ ဤအလို “ ယံ - အကြင်
အကြောင်းကြောင့် ” ဟု ပေး၊ [ယေန ကာရဏေန အန္တရဓာပေယျံ၊ တဒေတံ
ကာရဏံ ဝိဇ္ဇတိတိ အတ္ထော။]

ပါပဘိက္ခု။ ပါတိ (ရက္ခတိ) အတ္တာနံ အသ္မာတိ ပါပံ-မိမိကို စောင့်ရှောက်
ခဲ့ရာဖြစ်သော မကောင်းမှု၊ [ကိုယ့်ကိုယ်ကို ထို မကောင်းမှုမဖြစ်အောင် စောင့်ရှောက်
ရသော (စောင့်ရှောက်စရာဖြစ်သော) မကောင်းမှု ” ဟူလို၊] ပါဓာတ်၊ ပပစ္စည်းဟု
ထောမနိမိဆို၏၊ ပါပံ (ယုတ်မာသောအလိုသည်) ယေသံ အတ္တိတိ ပါပါ၊ ပါပါစ +
တေ + ဘိက္ခုစာတိ ပါပဘိက္ခု။ [ပါပိကာယ လာမိကာယ ဣန္ဒာယ သမန္နာဂတာ
ဘိက္ခု။] ဤ ပါပဘိက္ခုကို “အန္တရဓာပေယျံ” ၌စပ်။

ပါကုန်သော်လည်း၊ ယာဝ - အကြင်မျှလောက်သော ကာလပတ်လုံး၊ ဓမ္မ
 ဝိနယော-သုတ်၊ အဘိဓမ္မာ၊ ဝိနည်းသည်၊ တိဋ္ဌတိ - ပါဠိအနက်၊ မပျက်စုံညီ၊
 လဇ္ဈိပုဂ္ဂိုလ်တို့ သန္တာန်၌ ဖြစ်တည်သေး၏၊ တာဝ - ထို ဓမ္မဝိနယ တည်သေး
 သမျှ ကာလပတ်လုံး၊ ပါဝစနံ-သည်၊ ဝါ-သည်၊ အနတိတ သတ္တုကမေဝ-
 မလွန်သေးသော ဆရာရှိသည်သာ၊ ဟောတိ- ၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ (တနည်း)ဟိ-
 သာဓကကား၊ ယောခေါ် အာနန္ဒ မယာ ဓမ္မောစ ဝိနယောစ ဒေသိတော
 ပညတ္ထော၊ သော ဝေါမမစ္စယေန သတ္တာတိ-ယော ခေါ်၊ ပေသတ္တာဟူသော၊

အတိတ၊ ပေါပါဝစနံ။ ။ “အတိတော + သတ္တာ ဧတ္ထ (ဤပါဝစနံ) တေသဝါ
 (ဤပါဝစနံ) ဣတိ အတိတသတ္တာကံ၊ [သမာသန္တကပစ္စည်း။] ပါဝစနံ “ပ +
 ဝစန” မှ ပ၏ အကို ဒိသပြု၍ “ ပါဝစန ” ဟု ဖြစ်၏၊ ပသည် ပဋ္ဌာန အနက်ဟော၊
 ပဋ္ဌာနံ + ဝစနံ ပါဝစနံ။ [“ပကဋ္ဌ-မြတ်သော + ဝစနံ ပါဝစနံ” ဟု တချို့နေရာ၌
 ပြု၏၊ န + စိရဿဝ န + စိရဿံ + ဝေ၊ စိရဿံ နိပါတ်။]

ယာဝစ၊ ပေါဟောတိ။ ။ သံဝါယနာတင်ခြင်း၏ သာသနာ ကြာရှည်စွာ တည်၍
 အရေး၌ အကြောင်းဖြစ်ပုံကို၎င်း၊ ဝုတ္တဉ္ဇေတံစသည်ဖြင့် သာဓကကို၎င်း၊ ပြလိုသော
 ကြောင့် ယာဝစ-စသည်မိန့်။ [ယာဝစာတိ အာဒိနာ သံဝိတိယာ သာသနစိရဋ္ဌတိက-
 ဘာဝေ ကာရဏံ သာဓကဉ္စ ဒေသတိ။-သီလက္ခန်ဋီကာသစ်၊ ယာဝ၊ ပေါတိဋ္ဌတိတိ-
 ယတ္ထကံ ကာလံ ဓမ္မောစ ဝိနယောစ လဇ္ဈိပုဂ္ဂလေသု တိဋ္ဌတိ။] ယာဝစ၌ စကို အထူး
 မဖွင့်ကြ၊ ပြတ်ပြီးဆက်သော ဝါကျာရမ္ဘဟု၎င်း၊ ပါပဘိက္ခုတို့က အတိတသတ္တာကဟု
 ထင်ခြင်းကို လက္ခဏာရူပိတင်သော အရုဇုတ္ထဇောတကဟု၎င်း ကြိုလိုက်သည်။

ဝုတ္တဉ္ဇေတံ။ ။ ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူခါနီး၌ ရဟန်းတော်တို့အား ဩဝါဒပေးတော်
 မူစဉ် ဟောတော်မူအပ်သော ပါဠိတော်တည်း၊ [ဟိသဒ္ဓါ အာဂမဒဇ္ဈိဇောတက။]
 ဒေသိတော ပညတ္ထောကို ဓမ္မောနှင့်၎င်း၊ ဝိနယောနှင့်၎င်း တွဲ၊ ထိုတွင် ဒိသဓာတ်သည်
 အနက်များစွာကိုဟောရာ၌ ဒါန-ဗောဓိနအနက်များလည်း ပါ၏၊ “အတိသဇ္ဇနံ ပဗော
 ဓနံ ဒေသနာ” ဟု ဖွင့်ရာ၌ အတိသဇ္ဇန - ဟူသည် ဒါနအနက်ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့်
 ဓမ္မဝိနယကို ဝေနေယျတို့အား ပေးခြင်း၊ ဝေနေယျတို့ကို သိစေခြင်းကို ဒေသနာ ဟု
 မှတ်၊ “ဒေသိတော - ပေးတော်မူအပ်ပြီ၊ ဝါ - သိစေတော်မူအပ်ပြီ” ဟု သဒ္ဓတ္ထ၊
 ဟောတော်မူအပ်ပြီ” ဟု သင်္ကေတတ္ထပေး။ [ဒိသ-အတိသဇ္ဇနေ အတိသဇ္ဇနံ ဒါနံ-
 သိဒ္ဓန္တကောမုဒိ။-မောဂ္ဂလ္လာန် ခါဒိကဏ္ဍ (၁၇၃) နိဿယ။]

ပညတ္ထော၌ ပပုဗ္ဗ၊ စုရာဒိ ဥ ပဓာတ်သည် “နိက္ခိပန-ထားခြင်း” အနက်ကိုဟော၏၊
 ထို့ကြောင့် ဓမ္မကို ဝေနေယျတို့သန္တာန်၌ (ပေးရုံသိစေရုံတွင် မကဘဲ) စွဲ-မြဲနေအောင်
 ထားခြင်း၊ ဝိနယကို အချင်းချင်းမရောအောင် ပါရာဇိက၊ သံဃာဒိသေသစသည်ဖြင့်
 ခွဲခြား၍ထားခြင်းကို “ပညာပန” ဟုမှတ်၊ ပညတ္ထော-“အပြားအားဖြင့် ထားတော်မူ
 အပ်ပြီ” ဟု သဒ္ဓတ္ထ၊ “ပညတ်တော်မူအပ်ပြီ” ဟု သင်္ကေတတ္ထပေး။ [ဓမ္မောဝိ ဒေသိတော

တေသုတ္တံ-ဤပါဠိကို၊ အဂတတ-သည်၊ ပုံတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ [အာနန္ဒ-
 အာနန္ဒာ၊ မယာ-င ဘုရားသည်၊ ယောဓမ္မောစ-အကြင်သုတ် အဘိဓမ္မာကို
 ၎င်း၊ ယော ဝိနယောစ - အကြင် ဝိနည်းကို၎င်း၊ ဒေသိတော - ဟောလည်း
 ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ပညတ္တော- ပညတ်လည်း ပညတ်တော်မူအပ်ပြီ၊ သော
 ဓမ္မောစ-သည်၎င်း၊ သောဝိနယောစ-သည်၎င်း၊ မမ-ငါ၏၊ အစ္စယေန- ပရိ
 နိဗ္ဗာန် စံလွန်တော်မူရာ အခါ၌၊ ဝါ-စံလွန်တော်မူခြင်းကြောင့်၊ ဝေါ - သင်
 တို့၏၊ သတ္တာ-ဆရာသည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်ရစ်လိမ့်မည်၊] (တသ္မာ-ထို့ ကြောင့်၊
 ထိုသို့ ဓမ္မဝိနယ တည်သေးသမျှ ပါဝစန၏ အနတိတ သတ္တုက၏ အဖြစ်
 ကြောင့်၊) အဟံ-ငါသည်၊ ယထာ-အကြင် အပြားအားဖြင့် (ဓမ္မစ-ကို၎င်း၊
 ဝိနယောစ - ကို၎င်း၊ သင်္ဂါယီယမာနေ - သင်္ဂါယနာတင်အပ်သော်၊) ဣဒံ
 သာသနံ-ဤသာသနာတော်သည်၊ အဒ္ဓနိယံ-ရှည်သော ကာလသို့ ရောက်နိုင်

စေဝ ပညတ္တောစ၊ သုတ္တာဘိဓမ္မသင်္ဂဟိတဿ ဟိ ဓမ္မဿ အတိသဇ္ဇနံ ပဗောဓနံ
 ဒေသနာ၊ တဿေဝ (ထိုဓမ္မကိုပင်) ပကာရတော ဣပနံ (ဝေနေယျသန္တာနေ ထပနံ)
 ပညာပနံ၊ ပေ၊ ဝိနယောပိ ဒေသိတောစေဝ ပညတ္တောစ၊ ပေ၊ တဿေဝ ပကာရတော
 ဣပနံ အသင်္ကရတော ထပနံ ဣပနံ။] “ဓမ္မ”အရပ်၌က ၃ ပုံလုံးကို ယူနိုင်သော်လည်း
 ဝိနယအတွက်ချန်၍ ဂေါဗလိဗဒ္ဓနည်းအားဖြင့် သုတ်နှင့်အဘိဓမ္မာကိုသာ ယူရသည်။

သော ဝေါ မမစ္စယေန သတ္တာ။ ။သောကို “သောဓမ္မော သောဝိနယော”ဟု
 ခဲ့၍ ခွဲပါ၊ အစ္စယေန “အတိ-လွန်၍+အယ-ဖြစ်ခြင်း”ဟု သဒ္ဓတ္ထဖြစ်၏၊ “လွန်၍
 ဖြစ်ခြင်း” ဟူသည် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူခြင်းတည်း၊ နာဝိဘတ်ကို သတ္တမီအနက်သက်၊
 တနည်း-ဟိတ်အနက်သက်။ [သောတိ ဓမ္မောစ ဝိနယောစ၊ မမစ္စယေနာတိ မမ အစ္စယ
 ကာလေ၊ ဘုဒ္ဓတ္ထေ ကရဏနိဗ္ဗေသောတိ အက္ခရစိန္တကာ ဝဒန္တိ၊ ဟေတုတ္ထေ ဓါ
 ကရဏဝစနံ၊ မမ အစ္စယဟေတု တုမှာကံ သတ္တနာမ ဘဝိဿတိ၊ - သီလကွန်ဋီကာ
 သစ်။] မိန့်ကော်မူလိုရင်းကား- “ယခုအခါ ငါဘုရားတပါးတည်းသာ သင်တို့ကို
 ဩဝါဒပေးတော်မူရ၊ ကန့်မြစ်တော်မူနေရသည်၊ ငါဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးသော
 အခါ၌ ဤ ရှစ်သောင်းလေးထောင်သော ဓမ္မက္ခန္ဓာဘုရားတို့က သင်တို့ကို ဩဝါဒပေး
 ရစ်၊ ကန့်မြစ်ရစ်ပါလိမ့်မည်”ဟုလို။

ယန္တုနာဟံ၊ ပေ၊ ဝိရဋ္ဌိတိကံ။ ။ “ယန္တုနာဟံ၊ ပေ၊ သင်္ဂါယေယံ”သည် တဝါကျ၊
 “ယထာ၊ ပေ၊ ဝိရဋ္ဌိတိကံ”သည် တဝါကျ၊ ဤဝါကျမျိုး၌ ပါသော “ယထာ” သည်
 ဥပမာနု ခဇာတက မဟုတ်၊ “ယေန ပကာရေန ယထာ”ဟု ပကာရ အနက်၌ ထာ
 ပစ္စည်းသက်ထားသော အဗျယပုဒ်တည်း၊ “ပကာရ-အပြား” ဟူသည်လည်း သင်္ဂါ
 ယနာတင်ပုံ တင်နည်း အပြား၊ တင်ပုံအခြင်းအရာ (အာကာရ)ပင်တည်း၊ ထိုသို့
 အာကာရဝါစက ယထာပုဒ်၏ စပ်ဘို့ရာ တိုက်ရိုက်မပါလျှင် တထာစပ်ရာ ကြိယာကို
 လက္ခဏာပုဒ်လုပ်၍စပ်ရသည်၊ ထို့ကြောင့် “ယထာ ဓမ္မစ ဝိနယောစ သင်္ဂါယီယမာနေ”
 ဟု ထည့်၍ အနက်ပေးသည်။

သည်။ စိရဋ္ဌိတိကံ- ကြာမြင့်စွာသောကာလပတ်လုံး တည်ခြင်းရှိသည်။ အဿ-
ဖြစ်ရာ၏။ တထာ- ထို အပြားအားဖြင့်၊ (သာသနာတော်၏ မြဲမြံခိုင်ကြံ့မှု၊
အရှည်ခံ၍ တည်တံ့နိုင်လေအောင်သော အပြားအားဖြင့်- ဟူလို၊) ဓမ္မဉ္စ-
သုတ် အဘိဓမ္မာကို၎င်း၊ ဝိနယဉ္စ - ကို၎င်း၊ ယန္တုနသင်္ဂါယေယျံ - အကယ်၍
သံဂါယနာတင်ရပါမူကား ကောင်းလေစွ၊ (ဣတိ-ဤသို့၊ စိန္တယန္တော-ကြံမိ
သည်။ ဟုတွာစ-၍၎င်း၊ ဝါ-ကြောင့်၎င်း၊ ဤသို့ “ဣတိစိန္တယန္တော” ဌာဝေ။)

သံဂါယနာတင်သို့ရန် စ-သည်သာမကသေး၊ ယံ(ယသွာ)-အကြင်အကြောင်း
ခုတိယအကြံ ကြောင့်၊ အဟံ-ကို၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ (အနုဂ္ဂဟိတော
ဌာဝေ။) ကဿပ-ကဿပ၊ တံ- သင်သည်၊ မေ- ငါ၏၊
သာဏာနိ- ပိုက်ဆံလျော်ဖြင့် ယက်အပ်ကုန်သော၊ နိဗ္ဗသနာနိ- ပြီးပြီးသော

သာသနံ ၊ ဝေ၊ စိရဋ္ဌိတိကံ ။ ။ သာသနန္တိ ပရိယတ္တိ ပတိပတ္တိ ပတိဝေဓဝသေန
တိဝိဓမ္မိသာသနံ၊ နိပ္ပရိယာယတော ပန (ဘုရားအဆုံးအမ အစစ်အမှန် အားဖြင့်ကား)
သတ္တတ္ထိံသ ဗောဓိပက္ခိယဓမ္မာ၊ အဗ္ဗါနံ + ဂမိတုံ + အလံတိ အဗ္ဗနိယံ၊ အဗ္ဗ-ဟူသော
နာမ်ပုဒ်နောင် “ဂမိတုံအလံ” အနက်၌ ဣယ ပစ္စည်းသက်၊ (န) လာ၊ အဗ္ဗါနဂါမိ-
ရှည်သော အခွန်သို့ ရောက်သည်၊ အဗ္ဗါနက္ခမံ - ရှည်သော အခွန်၌ ခံသည်၊ ဣတိ
အတ္ထော၊ စိရံ-ကြာမြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံး + ဌာဝေ - တည်ခြင်းသည်၊ ဧတဿ
အတ္ထိတိ စိရဋ္ဌိတိကံ၊ (သမာသန္တကပစ္စည်း၊) “အဗ္ဗနိယံ” အရ အရှည်ခံနိုင်ရည်ရှိခြင်း
သည် အကြောင်းသတ္တိ၊ အရှည်ခံနိုင်ရည် ရှိခြင်းကြောင့် “စိရဋ္ဌိတိကံ” အရ ကြာရှည်စွာ
တည်ခြင်းကား အကျိုးမျှော် (ထင်ရှားခြင်း) တည်း၊ ထို့ကြောင့် “အဗ္ဗနိယံ တတော
ယေဝစ စိရဋ္ဌိတိကံ ဘဝေယျ” ဟု သီလက္ခန္ဓံ ဒီကာသစ်ဖွင့်၏။

ယန္တုနန ။ “ယဒိပန သင်္ဂါယေယျံ၊ သာရဝတ” ဟု သီလက္ခန္ဓံဒီကာသစ် ဖွင့်၏။
အဘိဓာန်တို့၌ ယန္တုနကို တပုဒ်ထည်း အဖြစ်ဖြင့် မတွေ့ရ၊ ထို့ကြောင့် “ယဒိ + နန”
နိပါတ် ၂ ခုကို ပေါင်းထားသော နိပါတသမုဒါယ ဟု ကြံသင့်၏။ “ယဒိ + သာရဝတ”
တို့လည်း ထိုယန္တုန၏ အနက်ချည်းသာ ဖြစ်သင့်သည်၊ ဆက်ဥးအံ - ဤ ဝါကျ၌
“အကယ်၍ သင်္ဂါယနာ တင်ရမူကား ကောင်းလေစွ- ဟု ဘာကြောင့် အကြံဖြစ်ရ
သနည်း” ဟု အကြောင်းကို စဉ်းစားလျှင် သာဓကဝါကျ၏ ရှေ့က “ယာဝစ ဓမ္မ
ဝိနယော တိဋ္ဌတိ၊ တာဝ အနတိတသတ္ထ၊ ကမေဝ ပါဝစနံ ဟောတိ” ကို တွေ့ရသည်၊
“ဓမ္မဝိနယ ဟူသော သာသနာတော် ကြာရှည်တည်အောင် သင်္ဂါယနာ တင်ရလျှင်
ကောင်းလေစွ” ဟု အကြံဖြစ်သည်-ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် “တသ္မာ” ထည့်၍ နိဿယ၌
အနက်ပေးထားသည်၊ [တသ္မာတိ ဟိ ပဉ် အဇ္ဈာဟရိတွာ သင်္ဂါယေယျန္တိ ပဒေန သမ္ပန္န
နိယံ၊ - သီ-ဒီကာသစ်။]

ယဉ္ဇာတံ ဘဂဝတာ ၊ ဝေ၊ အနုဂ္ဂဟိတော ။ ။ သံဂါယနာတင်သို့ရန် အကြံ
ဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းတမျိုးကိုပြလို၍ “ယဉ္ဇာဟံ၊ ပေ၊ အနုဂ္ဂဟိတော” ဟူသော ပါဠိကို

ဝတ်ရုံခြင်းကိစ္စရှိကုန်သော၊ ပံသုကူလာနိ- ပံသုကူသင်္ကန်းတော်တို့ကို၊ ဓာရေ
ဿသိပန-ဆောင်နိုင်အံ့လော၊ ဣတိ - ဤသို့၊ ဝတ္တာ - မိန့်တော်မူ၍၊ စိဝရေ-
သင်္ကန်းတော်၌၊ သာဓာရဏပရိဘောဂေနစေဝ-တူသော ဆောင်ခြင်းရှိသော
သုံးဆောင်ခြင်းဖြင့်၎င်း၊ ဝါ-ဆက်ဆံသော သုံးဆောင်ခြင်းဖြင့်၎င်း၊ ဘိက္ခဝေ-

မိန့်၊ “သံဂါယနာတင်ဘို့ရန် ဒုတိယအကြံဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းကား ဘုရားရှင်က မိမိ
အပေါ်၌ ပြုအပ်သော အထူးချီးမြှင့်ခြင်း” ဟူလို။ [ဣဒါနိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန အတ္ထနော
(မိမိ၏အပေါ်၌) ကတံ အနုဂ္ဂဟဝိသေသံ ဝိဘာဝေန္တော (ထင်ရှားစေလိုသည် ဖြစ်၍)
အာဟ-ယဉ္ဇာဟံ ဘဂဝတာတိ အာဒိ။]

ယဉ္ဇ။ ။ ဤ စသဒ္ဓါသည် “ရှေ့အကြံဖြစ်ပုံသာမက၊ ဤအကြံလည်း ဖြစ်သေး၏” ဟု
ဆည်းသော သမုစ္စယအနက်ရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “စ - သည်သာမကသေး” ဟု ပေးသည်။
ယံကိုကား “ယသ္မာ” ဟု ဦးကာစွင့်၏။ “ယံ-အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊ အနုဂ္ဂဟိတော-
ချီးမြှောက်တော်မူအပ်ပြီ” ဟု ပေးပြီးနောက် “တသ္မာ-ထို့ကြောင့် (ထိုသို့ချီးမြှင့်တော်
မူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်)” ဟု ထည့်ပြီးလျှင် “ အာဏဏှံ ကိံ ဘဝိဿတိ” ၌စပ်၊
“ ကြိယာပရာမသနံ ဝါ တေ၊ တေန အနုဂ္ဂဟိတောတိ ဧတ္ထ အနုဂ္ဂဏှနံ ပရာမသတိ” ဟု
ဦးကာတနည်းစွင့်၏။ “ ယံ အနုဂ္ဂဟိတော - အကြင်ချီးမြှောက်တော်မူအပ်ပြီ၊ တဿ
(အနုဂ္ဂဟဿ) - ထိုချီးမြှောက်ခြင်း၏ ” ဟု ပေးစေလိုသည်။ နိဿယ၌ ပဌမတနည်း
သာ ပေးထားသည်။

ဓာရေဿသိ၊ ပေ၊ သမသမတ္ထပနေနစ။ ။ ဤစကားတို့ကား ချီးမြှင့်ပုံ အခြင်း
အရာကို ပြသော စကားတည်း။ ထိုစကားတွင်လည်း “ သာဓာရဏ ပရိဘောဂေန
စေဝ” ၏ဆိုင်ရာ ချီးမြှောက်ပုံကတမျိုး၊ “သမသမတ္ထပနေနစ” ၏ဆိုင်ရာ ချီးမြှောက်ပုံက
တမျိုး ဟု ၂ မျိုးကွဲ၏။ ထို့ကြောင့် “စေဝ+စ” ဟု သမုစ္စယတ္ထဇောတက ၂ မျိုးပြထား
သည်။ တို့တွင် “ဓာရေဿသိပန၊ ပေ၊ နိဗ္ဗသနာနိ” စသော စကားတော်ကို မိန့်တော်မူ၍
အရှင်မဟာကဿပ၏ သင်္ကန်းနှင့် ဘုရားရှင်၏ ပံသုကူသင်္ကန်းတော်ကိုလဲ၍ ဝတ်တော်
မူခြင်းသည် သင်္ကန်းတထည်ထည်း၌ ၂ ပါးဆက်ဆံသော သုံးဆောင်ခြင်းဖြင့် ချီးမြှင့်
ခြင်းတမျိုး ဖြစ်၏။

ဓာရေဿသိပန။ ။ “ဆောင်နိုင်မှာလော” ဟု မေးတော်မူခြင်းသည် ပကတိ
ကိုယ်အားကို ရည်ရွယ်၍ မေးတော်မူခြင်းမဟုတ်၊ အကျင့်အားကိုရည်ရွယ်၍ မေးတော်
မူခြင်းဖြစ်သည်။ “ကဿပ ဤသင်္ကန်းသည် ပုဏ္ဏားမည်သောကျွန်မ သေ၍ ထို
အလောင်းကို ရစ်ပတ်လျက် သုသာန်၌ ပစ်အပ်သောအဝတ်ကို ကောက်ယူ၍ ချုပ်အပ်
သော သင်္ကန်းဖြစ်သည်။ တပြည်သားခန့် လောက်တွေကို လက်တော်ဖြင့် အသာဇယ်၍
ဤအဝတ်ကို ကောက်ယူစဉ်က မဟာပထဝီမြေကြီးလည်း ပဲ့တင်ဘီးလျက် တုန်လှုပ်ခဲ့ရ
သည်။ ဤ သင်္ကန်းကိုဝတ်သူသည် ရဟန်းဖြစ်သည်ကစ၍ ပံသုကူတင်ဆောင်သော
ဇာတိပံသုကူလိကပုဂ္ဂိုလ်သာ ဖြစ်သင့်သည်။ ဤသင်္ကန်းနှင့်လျော်အောင် သင် တျင့်နိုင်
မည်လား” ဟု မေးတော်မူလိုရင်း ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ မိန့်တော်မူသောအခါ အရှင်မဟာ

တို့၊ အဟံ- သည်၊ ယာဝဒေ - အကြင်မျှလောက် ကာလပတ်လုံး၊ ကာမေဟိ-
ဝတ္ထုကိလေသာ ၂ ဖြာသောကာမတို့မှ၊ ဝိဝိဇ္ဇေဝ - ကင်းဆိတ်၍သာလျှင်၊
ပေ၊ ပဌမဇ္ဈာန် - ပဌမဇ္ဈာန်သို့၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ - ရောက်၍၊ (ဝိဟရိတုံ - နေခြင်း
၄၁)၊ အာကင်္ခါမိ - အလိုတော်ရှိအံ့၊ (တာဝဒေ - ထိုမျှလောက် ကာလ

ကဿပလည်း မိမိ၏ဆင်ပြောင်ငါးစီးအားကို မရည်ရွယ်ဘဲ အကျင့်ပဋိပတ်ကိုရည်ရွယ်
၍ “ ဓာရေယျာမဟံ ဘန္တေ - ဆောင်နိုင်လောက်ပါသည် ဘုရား ” ဟု လျှောက်ထား
လေသည်။ ထိုသို့ လျှောက်ထားပြီးနောက် သက်န်းချင်း လဲလှယ်၍ ဝတ်တော်မူသော
အခါ ဤ မဟာပထဝီမြေကြီးလည်း ပဲ့တင်ခတ်တီးလျက် မြည်ဟီးတုန်လှုပ်လေသည်။

သာဏာနိ ဗံ သုကူလ စီဝရာနိ။ ။ သာဏောန-ပိုက်ဆံလျှော်ချည်ဖြင့် + ပကတာနိ-
ပြုအပ် (ယက်အပ်) သော အဝတ်တို့တည်း၊ သာဏာနိ - တို့၊ ကူလမိဝါတိ ကူလံ-
ကမ်းသည် ရေအထက်က နေသကဲ့သို့ ဤအဝတ်သည် ပံသုကူကောက်စဉ်အခါဝယ် မြေ
အထက်ကနေသောကြောင့် ကမ်းနှင့်တူ၏၊ ပံသုနံ + ကူလံ ပံသုကူလံ၊ တနည်း၊ ကူလ-
ကု + ဥလ၊ ကုစ္ဆိတံ-စက်ဆုပ်အပ်သည်၏အဖြစ် (စက်ဆုပ်ဘွယ်) သို့ + ဥလတိ ဂစ္ဆတိ-
ရောက်တတ်၏၊ ဣတိ ကူလံ၊ ပံသုပိယ + ကူလံ ပံသုကူလံ - မြေမှုန်ပမာ ရွံဘွယ်ရာသို့
ရောက်သောအဝတ်။

နိဗ္ဗသနာနိ။ ။ နိ + ဝသနာနိ၊ (နိ) နိဗ္ဗိတံ + ဝသနံ (ဝတ်ခြင်း) ယေသံတိ နိဗ္ဗသ
နာနိ “ သုံးစွဲထားသဖြင့် ဟောင်းနေပြီ ” ဟုလို၊ ထို အဝတ်သည် တထည်တည်း
ဖြစ်သော်လည်း အစိတ်အစိတ် ချည်မြှင်အများကို ရည်ရွယ်၍ (အစိတ်အများ၏ အမည်
ကို အပေါင်းတထည်တည်း၌ ဝင်စားသော ဧကဒေသုပစာရအားဖြင့်) “ သာဏာ
နိ ” စသည်ဖြင့် ဗဟုဝစ်ထားသည်။ [ကိဉ္ဇာပိ ဧကမေဝ တံ စီဝရံ၊ အနေကာဝယဝတ္ထာ
ပန ဗဟုဝစနံ ကာတံတိ မဇ္ဈိမဂဏ္ဌိပဒေ ဝုတ္တံ။]

သာဓာရဏာ ပရိဘောဂေန။ ။ သ + ဓာရဏ၊ သမာနံ + ဓာရဏံ ယဿာတိ
သာဓာရဏော၊ (ဋီကာ)။ “ တူသော ဆောင်ခြင်းရှိ ” ဟူသည် ဘုရားလည်းသုံးဆောင်
နိုင်၊ အရှင်မဟာကဿပလည်း သုံးဆောင်နိုင်ခြင်းတည်း၊ “ ဆက်ဆံခြင်း ” ကား
ဝေါဟာရတ္ထ။ [ထောမနိမိဉ္စကား သဟကို သပြု၍ “ သဟ + ဓာရယတိတိ သဓာရဏံ ”
ဟု ပြုပြီးနောက် သုတ္တံ၌ ဏပစ္စည်းသက်၍ “ သာဓာရဏ ” ဟု ပြီးစေ၏။] သာဓာ
ရဏောစ + သော + ပရိဘောဂေါစာတိ သာဓာရဏာပရိဘောဂေါ၊ ဤ သာဓာရဏ
ပုဒ်သည် “ မည်သူနှင့် + ဆက်ဆံသနည်း ” ဟု သဟာဒိယောဂကိုငဲ့၏၊ ထို့ကြောင့်
“ အတ္တနာ-ကိုယ်တော်နှင့် ” ဟု သမသမတ္ထပနေနမှ အတ္တနာကိုယူ၍ အနက်ပေးကြသည်။

အဟံ ဘိက္ခုဝေ၊ ပေ၊ သမသမတ္ထ ပနေနစ။ ။ ဘုရားရှင်ချီးမြှောက်တော်မူပုံ
တမျိုးကို ပြုပြန်လို၍ “ အဟံဘိက္ခုဝေ၊ ပေ၊ သမသမတ္ထပနေနစ ” ဟု မိန့်၊ “ အဟံဘိက္ခုဝေ ”
စသော ပါဠိတော်ကား ကဿပသံယုတ် ပါဠိတော်တည်း၊ ထိုပါဠိတော်ကို “ ပ ” ဟု
ပေယျာလမြှုပ်၍ ၎င်း “ အာဒိနာ ” ဟု အာဒိသဒ္ဒါဖြင့် ၎င်း အကျဉ်းချုပ်ပြထား၏၊ ပဌမ
ဇ္ဈာန်စသော (နိရောဓသမာပတ်နှင့် တကွ) သမာပတ်ကိုးပါးကို “ အနုပုဗ္ဗဝိဟာရ-

ပတ်လုံး)၊ ကာမေဟိ-တို့မှ၊ ဝိဝိဇ္ဇေဝ-သာလျှင်၊ ပေ၊ ပဌမံဈာန်-သို့၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ-
 ချိ၊ ဝိဟရမိ-နေတော်မူနိုင်၏၊ ဘိက္ခုဝေ-တို့၊ ကဿပေ၊ ဝိ-ကဿပသည်လည်း၊
 ယာဝဒေ-လုံး၊ ကာမေဟိ-တို့မှ၊ ဝိဝိဇ္ဇေဝ-သာလျှင်၊ ပေ၊ ပဌမံဈာန်-သို့၊ ဥပ
 သမ္ပဇ္ဇ-ချိ၊ (ဝိဟရိတုံ-၄၊)၊ အာကင်္ခတိ-အံ (တာဝဒေ-လုံး)၊ ကာမေဟိ-တို့မှ၊
 ဝိဝိဇ္ဇေဝ-သာလျှင်၊ ပေ၊ ပဌမံဈာန်-သို့၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ-ချိ၊ ဝိဟရတိ-နေနိုင်၏၊ ဣတိ
 ဝေမာဒိနာ- ဤသို့ အစရှိသော၊ နယေန- နည်းဖြင့်၊ နဝါနုပုဗ္ဗဝိဟာရ ဆဋ္ဌာ
 ဘိညာပုဘောဒေ-အစဉ်အတိုင်းဝင်စား၍ နေကြောင်းဖြစ်သော ကိုးပါးသော
 သမာပတ် ၆ ပါးသော အဘိညာဉ်အပြားရှိသော၊ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မေ-ဥတ္တရိ
 မနုဿဓမ္မ၌၊ အတ္တနာ - ကိုယ်တော်နှင့်၊ သမသမတ္ထပနေနစ - ထပ်တူထပ်မျှ
 ထားတော်မူခြင်းဖြင့်၎င်း၊ အနုဂ္ဂဟိတော-ချီးမြှောက်တော်မူအပ်ပြီ၊ (တသ္မာ-
 ထို့ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့ ချီးမြှောက်တော်မူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) တဿ
 (မေ)-ထိုငါ၏၊ အညံ-သံဝါယနာတင်ခြင်းမှ တပါးသော၊ ကိ-အဘယ်ကိစ္စ

အစဉ်အတိုင်းနေကြောင်း သမာပတ်” ဟု၎င်း၊ ဣဒ္ဓိဝိစေသော (အာသဝက္ခယနှင့်တကွ)
 အဘိညာဉ် ၆ ပါးကို “ဆဋ္ဌဘိည” ဟု၎င်း ဆို၏၊ ထိုသံယုတ်ပါဠိတော်၌ အာသဝက္ခယ
 ကို အဆုံးထား၍ ဟောတော်မူသောကြောင့် “ ဆဋ္ဌဘိညာဒိ ” ဟု အချို့စာ၌ အာဒိ
 ပါသည်ကား မသင့်၊ “ဆဋ္ဌဘိညာပုဘောဒေ” ဟုသာ ရှိသင့်၏။

ယာဝဒေ အာကင်္ခါမိ။ ။ ယာဝဒေသည် “ယာဝဒေဝ” နှင့် အနက်တူနိပါတ်။
 [နောက်၌ “ယတ္ထကံ ကာလံ” ဟု ဋီကာဖွင့်လတုံ။] အာပုဗ္ဗ ကင်္ခဓာတ်သည် ဣစ္ဆာ
 အနက်ဟော၊ ထိုဣစ္ဆတ္ထဓာတ်သည် တုံပစ္စယန္တ ပုဒ်နက်ကို ဝံသောကြောင့် (ဣစ္ဆ
 ဧတ္ထသု သမာနကတ္ထုကေသု တဝေတုံဝါ-နှင့်အညီ) “ ဝိဟရိတုံ ” ဟု ထည့်ရသည်။
 [“ကာမေဟိ” စသည်တို့၏အဖွင့်ကို ဝေရဉ္စကတ္ထ၌၎င်း၊ ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မ ပုဒ်အဖွင့်ကို
 တတိယ ပါရာဇိက၌၎င်း သိရလတုံ။] ပဌမဈာန် ဝင်စားပြီးနောက် ဒုတိယဈာန်ကို
 ဝင်စားခြင်းစသည်ဖြင့် အစဉ်အတိုင်း ဝင်စား၍နေကြောင်း ဈာန်သမာပတ်ကို “အနု
 ပုဗ္ဗဝိဟာရ ” ဟု ခေါ်၏၊ ထိုသမာပတ်သည် စတုတ္ထနည်းအားဖြင့် ရူပဈာန် ၄, အရူပ
 ဈာန် ၄, နိရောဓနှင့်တကွ ၉ ပါးရှိသောကြောင့် “နဝါနုပုဗ္ဗဝိဟာရ” ဟု ဆိုသည်။

သမသမတ္ထပနေန။ ။ သမောယေဝဟုတွာ + သမော သမသမော - တူသည်
 သာလျှင်ဖြစ်၍ တူသူ၊ ဝါ-အလွန်တူသူ၊ သမသမံ-အလွန်တူအောင် + ထပနံ-ထားခြင်း၊
 သမသမတ္ထပနံ- “ အကြင်မျှလောက် ကာလပတ်လုံး ဈာန်သမာပတ်တို့ကို ငါဘုရား
 ဝင်စားနိုင်၏၊ ထိုမျှလောက် ကာလပတ်လုံး ကဿပလည်း ဝင်စားနိုင်၏ ” ဟု အလွန်
 တူအောင် (တန်းတူညီမျှအောင်) ထားတော်မူခြင်း။ [သက္ကတ၌ “သ္မာ” ဓာတ်ဟု
 ရှိသောကြောင့် (သ်) အစား ခွေဘော်လာသည်၊ ဣာပေပစ္စည်းဖြင့် “ထပနံ” ဟု
 ရှိသင့်လျက် ရဿပြု၍ “ ထပန ” ဖြစ်သည်၊ ပါဠိ၌ ဌာဓာတ်ဖြင့် အသုံးပြုလေ့ ရှိသော
 ကြောင့် “သမသမတ္ထပနေန” လည်း သင့်၏။]

သည်။ အာဏဏှံ - ကြွေးမည် မရှိသု၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာသည်။ ဝါ - ကြွေးကင်းကြောင်းကိစ္စသည်။ ဘဝိဿတိ - ဖြစ်တော့လတံ့နည်း။ ရာဇာ - မင်းသည်။ သကကဝစ ဣဿရိယာနုပ္ပဒါနေန - မိမိ၏ ချပ်ဝတ်တန်ဆာ ရာထူးဌာန နှစ်ရကို ပေးခြင်းဖြင့်၊ အတ္တနော - မိမိ၏၊ ကုလဝံသပ္ပဘိဌာပကံ - မင်းမျိုးမင်းနွယ်ကို တည်တန့်စေနိုင်သော၊ ပုတ္တံ - သားရတနာကို၊ အနုဂ္ဂဏှာတိဝိယ-

မှတ်ချက် ။ ။ “ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မေ” ကို နိဒဿန (သမသမတ္ထပနဖြစ်ပုံကို ဥဒါဟရုဏ်သော) နည်းဟု ဆို၍ “ဩဝဒ ကဿပ ဘိက္ခု၊ ကရောဟိ ကဿပ ဘိက္ခုနံ ဓမ္မကထံ၊ အဟံဝါ ကဿပ ဘိက္ခု၊ ဩဝဒေယျံ၊ တံဝါ၊ အဟံဝါ ကဿပ ဘိက္ခုနံ ဓမ္မကထံ ကရေယျံ၊ တံဝါ” ဤသို့ “ဩဝါဒပေးဘို့ရန် တရားဟောဘို့ရန် ကိစ္စ၌လည်း တန်းတူညီမျှ ထားပါသေးသည်” ဟု ဋီကာမိန့်သည်။

တဿ၊ ဝေ၊ ဘဝိဿတိ။ ။ ယဉ္ဇာဟံတုန်းက “ယံ (ယသ္မာ)” ဟု ပေးခဲ့လျှင် ဤနေရာ၌ “တသ္မာ” ထည့်ရသည်။ တသ္မာ - ထိုသို့ သာဓာရဏ ပရိဘောဂဖြင့်၎င်း၊ သမသမတ္ထပနဖြင့်၎င်း ချီးမြှောက်တော်မူအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ (ထိုချီးမြှောက်ခြင်းသည် ကျေးဇူး၊ ကျေးတင်နေခြင်း ဖြစ်ရကား) ထိုသို့ အချီးမြှောက်ခံခဲ့ရသော ငါ့မှာ သံဂါယနာ ဘင်ခြင်းဟူသော ကျွေးဆပ်နည်းမှတစ်ပါး အခြားကျွေးကင်းကြောင်းကိစ္စ မရှိတော့” ဟူလို၊ တနည်း - ရှေ့ ယံကို ကြိယာပရာမသန ကြံ၍ “ယံ အနုဂ္ဂဟိတော - အကြင် ချီးမြှောက်တော်မူအပ်ပြီ” ဟု ပေးလျှင် “တဿ (အနုဂ္ဂဟဿ) - ထိုချီးမြှောက်ခြင်း၏” ဟု ပေး၊ “ထိုသို့ ချီးမြှောက်ဘူးသော ကျေးဇူးကျေးအတွက် သံဂါယနာတင်သော အားဖြင့် ကျွေးဆပ်ခြင်းမှတစ်ပါး အခြား ကျွေးကင်းကြောင်းကိစ္စ မရှိတော့” ဟူလို။

နနုမံ၊ ဝေ၊ အနုဂ္ဂဟေသိ။ ။ ဤ“နနု”ကား မည်သူ့ကိုမျှ စောဒနာသည် မဟုတ်၊ မြတ်စွာဘုရား၏ ချီးမြှောက်ပုံ ထင်ရှားအောင် ဥပမာပြလျက် မိမိကိုယ်ကို မိမိပြန်၍ ဘိုက်တွန်းသော အရှင်မဟာကဿပ၏စကားဖြစ်သည်။ ထိုစကားရပ်၌ “သက ကဝစ ဣဿရိယာနုပ္ပဒါနေန” ဝယ် ကဝစ (ချပ်ဝတ်တန်ဆာ) သည် သင်္ကန်းတော်၏ ဥပမာ ဘည်း၊ ဣဿရိယသည် သမာပတ်အဘိညာဉ်၏ ဥပမာတည်း၊ ရှင်ဘုရင်သည် မိမိ၏ သားကို “ဤသားသည် ငါ၏ မင်းမျိုးမင်းနွယ် တည်စေနိုင်လိမ့်မည်” ဟု သိ၍ မိမိ၏ ချပ်ဝတ်တန်ဆာနှင့်ရာထူးကိုပေးသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ဘုရားရှင်လည်း “ဤကဿပသည် ငါ၏ သူတော်ကောင်းတရားကို တည်စေနိုင်လိမ့်မည်” ဟု သင်တော်မူ၍ သင်္ကန်းတော် ဖြင့်၎င်း တန်းတူညီမျှ ထားတော်မူခြင်းဖြင့်၎င်း ချီးမြှောက်တော်မူသည် - ဟူလို။

ကဝစ ဣဿရိယာနုပ္ပဒါနေန။ ။ ကံ (ဝါတံ) - လေကို၊ ဝဉ္ဇယတိ - လှည့်ပတ် ဘတ်၏၊ (လေမတိုးနိုင်အောင် ကာဆည်းထားသဖြင့် လေကို လှည့်ပတ်ရာရောက်၏) အတိ ကဝစော” ဟု ထောမနိမိဆို၏၊ ဣဿရဿ-အစိုးရသူ၏၊ တာဝေါ-ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ ရာထူးတည်း၊ ဣဿရိယံ၊ [ဤဣဿရိယံပုဒ်နှင့် အာဏဏှံ (အာနဏှံ) ပုဒ်တို့၏ ပြီးပုံကို နှုပသိဒ္ဓိ ကျပစ္စည်းခဏ်းမှာ ရှု။]

ချီးမြှောက်သကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ၊) ဘဝဝါ-သည်၊ မ-ကို၊ အယံ- ဤကဿပသည်၊ မေ-ငါ၏၊ သဒ္ဓမ္မဝံသပ္ပတိဋ္ဌာပကော - သုတော်ကောင်းတရား တည်းဟူသောအန္တယ်ကို တည်တန့်စေနိုင်သူသည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လိမ့်မည်၊ ဣတိ-သို့၊ မတို့ - သိတော်မူ၍၊ အသာဓာရဏေန - တပါးသော သာဝကတို့နှင့် ဆက်ဆံခြင်းမရှိသော၊ ဣမိနာ အနုဂ္ဂဟေန - ဤ ချီးမြှောက်တော်မူခြင်းဖြင့်၊ အနုဂ္ဂဟေသိ နန-ချီးမြှောက်တော်မူသည် မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ-သို့၊ စိန္တယန္တော-ကြံမိသည်၊ (ဟုတ္တာစ-ဖြစ်၍၎င်း၊ ဝါ-ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊) ဓမ္မဝိနယသင်္ဂါယနတ္ထံ - သုတ် အဘိဓမ္မာဝိနည်းကို သင်္ဂါယနာ တင်ခြင်းအကျိုးငှါ၊ ဘိက္ခုနံ-ရဟန်းတို့၏၊ ဥဿာဟံ-အားတက်သရောကို၊ ဇနေသိ-ဖြစ်စေပြီ။

ဓယာ - ငါသည်၊ ဝုတ္တဿ - ဆိုအပ်ပြီးသော၊ အတ္တဿ - အနက်ကို၊ သာဓကံ - ပြီးစေတတ်သော၊ ယထာ ကိံဝစနံ - အဘယ်စကားကို၊ ကော-

ဣတိ စိန္တယန္တော ။ ။ ဣတိ ဟူသော နိဒဿနဖြင့် ညွှန်ပြအပ်သော နိဒဿေတဗ္ဗကား “ယန္တုန သင်္ဂါယေယျံ၊ အနုဂ္ဂဟိတော (အနုဂ္ဂဟေသိ)” တို့တည်း၊ စိန္တယန္တောနှင့် တွဲဘက်ကား အနုဿရန္တောတည်း၊ ထို့ကြောင့် “အနုဿရန္တော-သည်၊ ဟုတ္တာစ-၎င်း၊ စိန္တယန္တော-သည်၊ ဟုတ္တာစ-၎င်း” ဟု စမပါဘဲလျက် သမုစ္ဆယတ္ထဇောတက (စ) ထည့်၍ (တနည်း-ယဉ္ဇာဟံမှ စကို လိုက်စေ၍) အနက်ပေးသည်။ [ဘိက္ခုနံကို ဥဿာဟံ၌စပ်၊ “ရဟန်းတို့၏၊ အားတက်သရောရှိမှု” ဟုလို။]

ယထာဟ။ ။ ဣဒါနိ ယထာဝုတ္တံ-မတ္ထံ သံဂီတိက္ခန္ဓက ပါဠိယာ (နဋ္ဌဝဂ္ဂ သံဂီတိက္ခန္ဓကပါဠိတော်ဖြင့်) သာဓေန္တော အာဟ-ယထာဟာတိအာဒိ၊ (သီလက္ခန္ဓ ဦးကာသစ် ကျမ်းတက်ပုံ)၊ ယထာဟ-ဟု စချီသောပါဠိကို သာဓကဝါကျ၊ ရှေ့ ဆိုအပ်ပြီးသော မိမိစကားကို သာဓုဝါကျဟု ခွဲ၊ [သာဓက - ဆိုအပ်ပြီးသောအနက်ကို ပြီးစေတတ်သော ဝါကျ၊ သာဓု-သက်သေပြ၍ ပြီးစေထိုက်သော ဝါကျ။] ဤ “ယထာဟ” ဟူသော အချိစကားကို သီလက္ခန္ဓဦးကာသစ်၌ အနက်အမျိုးမျိုး ဖွင့်ပြ၏။

[ဆောင်] (၁) ယထာဟသာ၊ တွေ့လေရာဝယ်၊ ယထာအနက်၊ ကိံဟုဘက်၍၊ ရှေ့ဆက်ကိုထုတ်၊ မယာဝုတ္တံ၊ အတ္တဿမှန်၊ သာဓကံတည်း၊ (၂) တဘန်ယေန - ပကာရေန ဟု၊ အခွင့်ပြုကာ၊ မယာဝုတ္တံ၊ တထာပြန်လျက်၊ ပါဠိယမ္ပိ၊ အာဟ သိလေ၊ (၃) တထေဇ္ဇင်ဟန်၊ ယံဝစနံဝယ်၊ ပါဠိယံမှာ၊ အာဟလာ၍၊ တထာတေန-ဝစနေနှင့်၊ မယာဝုတ္တံ-ဝစနံသည်၊ သံသန္တတိ၊ သမေတိဟု၊ ထည့်၍ယထာ၊ ဥပမာန္တော၊ ဂင်္ဂါဒေန၊ ယမုနောဒတည်း၊ (၄) တဝရှေလာ၊ ဝါကျတ္တာကို၊ ထည့်ကာယေန-ပကာရေနဟု၊ အခွင့်ပြုလျက်၊ ယထာနက်ယု၊ ထို့တူ တဘန်၊ တထာပြန်လျက်၊ ပါဠိယံအာဟ၊ ၄ နည်းပြ၍၊ ခန္ဓသီလက်၊ ဦးသစ်မြက်သည်၊ အနက်တွေရာ၊ ပေးဘို့တည်း။

အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အာဟ-မိန့်တော်မူသနည်း၊ မယာ-သည်၊ ဝုတ္တဿ-
သော၊ အတ္တဿ-ကို၊ သာဓကံ-သော၊ အထခေါ၊ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ
၊ ပေ၊ ဝိနယ ဝါဒိနော ဒုဗ္ဗလာ ဟောန္တိတိ-အထခေါ၊ ပေ၊ ဟောန္တိဟူသော၊
ဣဒံ ဝစနံ - ဤစကားကို၊ သံဂီတိကာရော- သံဂါယနာတင် ထေရ်အပေါင်း
သည်၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ။

၁။ ယထာ အနက်၊ ပေ၊ သာဓကံတည်း။ ။ မယာ ဝုတ္တဿ အတ္တဿ သာဓကံ
ယထာ ကိံ ဝစနံ ကော အာဟ၊ ဤသို့ ယထာအတွက် ကိံ ဟု ပုစ္ဆာထုတ်၍ “မယာ၊ ပေ၊
သာဓကံ” ဟု ရှေ့ကအပိုထည့်ပေးပါ။ ထို့နောက် “မယာ၊ ပေ၊ သာဓကံ ” ဟု ထည့်၍
“အထခေါ၊ ပေ၊ ဒုဗ္ဗလာ ဟောန္တိတိ- ဟူသော၊ ဣဒံ ဝစနံ (သံဂီတိကာရော) အာဟ”
ဟု အဖြေဝါကျ အပိုထည့်ရသည်။ ဤနည်းအတိုင်း နိဿယ ပေးထား၏၊ နေခံ၌ကား
ဤမျှလောက်ကျန်အောင် မပေးတော့ဘဲ “ယထာ ဟ-အဘယ်သို့ မိန့်တော်မူသနည်း” ဟု
အလွယ်ပေးလိမ့်မည်။

၂။ တအနိယေန၊ ပေ၊ သိလေ။ ။ ယထာကို “ယေန ပကာရေန” ဟု အနက်ဖွင့်၍
“ယထာ - အကြင် အပြားအားဖြင့်၊ မယာ - ငါသည်၊ ဝုတ္တံ - ဆိုအပ်ပြီ၊ တထာ - ထံ
အပြားအားဖြင့်၊ ပါဠိယမိ-၌လည်း၊ သံဂီတိကာရော-သည်၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ”
ဟု ပေး၍ “ကိံ - သို့၊ အာဟ-နည်း၊ အထခေါ၊ ပေ၊ ဟောန္တိတိ- ဟူ၍၊ အာဟ-
မိန့်တော်မူပြီ” ဟု အဖြေထည့်ပါ။

၃။ တထေဗ္ဗဒ္ဓဟန်၊ ပေ၊ ယမုနောဒတည်း။ ။ အထခေါ၊ ပေ၊ ဟောန္တိတိ-
ဟူသော၊ ယထာ (ယံ ဝစနံ) - အကြင်စကားကို၊ ပါဠိယံ-၌၊ (သံဂီတိကာရော-သည်၊)
အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ၊ တထာ (တေန ဝစနေန) - နှင့်၊ မယာ - သည်၊ ဝုတ္တံ - ဆိုအပ်
ပြီးသော၊ ဝစနံ - သည်၊ ဂင်္ဂါဒကေန - ဂင်္ဂါရေနှင့်၊ ယမုနောဒကံ - ယမုနာရေ
သည်၊ သံသန္တတိ စေဝ ယထာ- ရောနှောလည်း ရောနှောသကဲ့သို့၊ သမေတိစ ယထာ-
ညီညွတ်လည်း ညီညွတ်သကဲ့သို့၊ တထာ-တူ၊ သံသန္တတိစေဝ-ရောနှောလည်း ရောနှော
၏၊ သမေတိစ-ညီညွတ်လည်း ညီညွတ်၏၊ ဤသို့ ထည့်ပါငြိများစွာ ထည့်၍ပေးရသည်။

၄။ တဝနောကလ၊ ပေ၊ ပါဠိယံ အာဟ။ ။ နောက်မှာရှိသော ဝါကျအနက်
ကို ထည့်၍ ယထာကို ယေနပကာရေန ဟု အနက်ဆို၊ ထို့နောက် “တထာ တေန
ပကာရေန” ဟု ပြန်၍ “ပါဠိယံ အာဟ” ဟု ပေး၊ ပေးပုံမှာ - “ယထာ (ယေန ပကာ
ရေန) - အကြင် အပြားအားဖြင့်၊ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ-သည်၊ ဓမ္မဝိနယ သံဂါ
ယနတ္ထံ-ငှါ၊ ဘိက္ခုနံ-တို့၏၊ ဥဿာဟံ-ကို၊ ဇနေသိ-ပြီ၊ တထာ (တေနပကာရေန) -
ဖြင့်၊ ပါဠိယံ-၌၊ (သံဂီတိကာရော) အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ” ဟု ပေး၍ “ကိံ - အဘယ်သို့၊
အာဟ-နည်း၊ အထခေါ၊ ပေ၊ ဟောန္တိတိ - ဟူ၍၊ အာဟ-ပြီ” ဟု အဖြေဝါကျဆက်ပါ။

အနက်အမျိုးမျိုး ပေးရကျိုး ။ ။ ယထာဟ - ဟူသော ဝါကျတိုကလေးကို
အဘယ်ကြောင့် ဤမျှလောက်ကျယ်ဝန်းစွာ အနက်အမျိုးမျိုး ဖွင့်နေရပါသနည်း - ဟု

အထခေါ-ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ-သည်၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ အာမန္တေသိ-ခေါ်၍ သိစေတော်မူပြီ၊ [အာရုဿော - ဟု ခေါ်၍ “ကေမိဒါဟံ” စသည်ဖြင့် သိစေပြီ - ဟုလို၊] (ကိ- အဘယ်သို့ခေါ်၍ သိစေတော်မူသနည်း၊) အာရုဿော-ငါ့ရှင်တို့၊ အဟံ-ငါသည်၊ ကေ-တပါးသော၊ သမယံ-အခါ၌၊ [ဣဒအနက်မရှိ၊] ပါဝါယ-ပါဝါမြို့မှ၊ ကုသိနာရံ - ကုသိနာရုံမြို့သို့၊ (ဂမိဿာမိ-သွားအံ့၊ ဣတိ- ဤသို့ကြံ၍၊) မဟတာ - များစွာသော၊ ဘိက္ခုသံဃေန-ရဟန်းအပေါင်းနှင့်၊ ပဉ္စမတ္ထေဟိ-၅ လီ အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ဘိက္ခုသတေဟိ - ရဟန်းအရာ တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ - တကွ၊ အဗ္ဗါနမဂ္ဂပ္ပုပ္ပိပန္နော-အဓွန့်ရှည်သောခရီးကို သွားသည်၊ (အမှီ-ဖြစ်၏၊) ဣတိ- ဤသို့ အစရှိသော၊ သဗ္ဗံ-အလုံးစုံသော၊ သုဘဒ္ဒကဏ္ဍံ- သုဘဒ္ဒကဏ္ဍကို၊ ဝိတ္ထာရတော - အကျယ်

မေးဘွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား-သာနေတ္ထံ-ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ကို ပြီးစေခြင်း(ခိုင်လုံစေခြင်းအကျိုးငှါ၊) ပါဠိယာ-ကို၊ ဥဒါဟရိတဘာဝဿ - ထုတ်ဆောင်အပ်သည်၏ အဖြစ်၏၊ (ထုတ်ဆောင်ကြောင်း၏၊) ပစ္စက္ခတော ဝိညာယမာနတ္ထာ-တိုက်ရိုက်သိအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ဝိညာယမာနတ္ထဿ-သိအပ်သော အနက်အဓိပ္ပါယ်ရှိသော၊ သဒ္ဓဿ-သဒ္ဓါကို၊ ပယောဂေ-သုံးစွဲခြင်း၌၊ ကာမစာရတ္တာစ - အလိုရှိတိုင်း ဖြစ်နိုင်သောကြောင့်၎င်း၊ ယထာဟကိုပင် အဓိပ္ပါယ် ပေါ်လွင်အောင် အနက်အမျိုးမျိုးပေးရသည်၊ အဓိပ္ပါယ်ဝိဘာဝနတ္ထာ ဟိ အဉ္စ ယောဇနာ-မှန်၏၊ အနက် ယောဇနာခြင်းသည် ဆိုလိုရင်း အဓိပ္ပါယ် ထင်ရှားစေရခြင်း အကျိုးရှိ၏၊ -သိ၊ ဝီသစ်။

မှတ်ချက်။ ။ “ဘိက္ခုသတေဟိတိ” ဟု ဣတိပါသောကြောင့် “ဘိက္ခုသတေဟိ” တိုင်ရုံသာ သာဓကဟု ထင်စရာရှိသော်လည်း ထို ဘိက္ခုသတေဟိတိုင်ရုံမှာ ဥဿာဟဇနန မပါသေးဘဲ “ဟန္တမယံ၊ ပေ၊ ဝိနယဝါဒိနော ခုဗ္ဗလာ ဟောန္တိ” ကျမှ ဥဿာဟဇနန ပါသောကြောင့် “ဟောန္တိတိ” ကျမှ သာဓကဝါကျအဆုံး ဟု မှတ်ပါ၊ သတေဟိတိ၌ ဣတိကား အာဒိ အနက်ဟောတည်း။

ကုသိနာရံ (ဂမိဿာမိတိ) ။ ။ ကုသိနာရံပုဒ်ကို အဗ္ဗါနမဂ္ဂ ပုပ္ပိပန္နော၌ မစပ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် “ကုသိနာရံ ဂမိဿာမိတိ အဗ္ဗါနမဂ္ဂ ပုပ္ပိပန္နောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ” ဟု ဂမိဿာမိ စပ်ပုဒ်ထည့်၍ ဖွင့်ကြသည်၊ ပုပ္ပိပန္နော၏ ကံပုဒ်ကား အဗ္ဗါနမဂ္ဂတည်း၊ “အဗ္ဗါနမဂ္ဂံ + ပုပ္ပိပန္နော အဗ္ဗါနမဂ္ဂပ္ပုပ္ပိပန္နော” ဟု ပြု၊ ဤ၌ အဗ္ဗါန သဒ္ဓါသည် ဒီဃသဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်တည်း၊ [ဒီဃပရိယာယော ဟေတ္တ အဗ္ဗါနသဒ္ဓေါ။]

မဟတာ။ ။ “ဂုဏမဟတ္တေနပိ၊ သင်္ချာ မဟတ္တေနပိ မဟတာ” ဟု မဟတာအတွက် “ဂုဏ်တို့ဖြင့်မြတ်၊ အရေအတွက်အားဖြင့် များ” ဟု နက်ဖွင့်ကြ၏၊ သို့သော်-ထိုအချိန်၌ အရှင်မဟာကဿပ၏ ပရိသတ်တွင် ဘုရားရှင်ကို အပြစ်ပြောဝံ့သော သုဘဒ္ဒတောသွက်ကြီးပင် ပါဝင်နေရကား “ဂုဏ်အားဖြင့်မြတ်” ဟူသောအဖွင့်ကို စဉ်းစားသင့်၏၊ များရာလိုက်၍ “ယေဘုယျနည်းအားဖြင့် ဖွင့်သည်” ဟု သော်လည်း ကြံပါ။

အားဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-သိထိုက်၏၊ တတော-ထို သုဘဒ္ဒကဏ္ဍမ၊ ပရံ- နောက်၌၊ အာဟ-ဆက်၍ မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ဆက်၍မိန့်တော်မူသနည်း ၊) အာဝုသော - ငါ့ရှင်တို့၊ အဓမ္မော - ကုသလကမ္မပထတရား ဆယ်ပါး၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သော အကုသလကမ္မပထတရား ဆယ်ပါးသည်၊ ပုရေ ဒိပ္ပတိ-မကြာမီ ထွန်းကားလိမ့်မည်၊ ဝါ-မထွန်းကားမီ၊ ဓမ္မော-ကုသလ ကမ္မပထ

ဣတိသဗ္ဗံ သုဘဒ္ဒကဏ္ဍံ။ ။ “ပဉ္စမတ္ထေဟိ ဘိက္ခုသတေဟိ” တွင် သုဘဒ္ဒကဏ္ဍ မဆုံးသေးသောကြောင့် “ဣတိ” ဟု အာဒိအနက်ဟော ဣတိသဒ္ဓါဖြင့် ညွှန်ပြ၍ “သဗ္ဗ ကဏ္ဍံ”ဟု မိန့်သည်၊ သဗ္ဗံနှင့်တွဲသော ဣတိသဒ္ဓါကို အာဒိအနက်ဟောဟု အမြဲမှတ်ပါ၊ “သုဘဒ္ဒကဏ္ဍ - သုဘဒ္ဒမည်သော တောထွက်ရဟန်းကြီးနှင့် ဆိုင်သောအခင်း” ဟူသည် ပဉ္စသတိက သံဂီတိက္ခန္ဓကဋ္ဌာရင်း ၊ သုတ်မဟာဝါ ပရိနိဗ္ဗာန သုတ်၌ရင်း လာသော “အထခေါ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ၊ပေ၊ န တံ ကရိဿာမ”ဟူသော အခင်းတည်း၊ ထိုအခင်းကို ဤနေရာသို့ ဆောင်ယူ၍ အကျယ်သိပါလေ-ဟူလို။

[ဆောင်] နောက်သဗ္ဗံရှိ၊ ရှေ့ဣတိ၊ အာဒိအနက်ဟော။

တတောပရံ အာဟ ။ ။ တတောကို “ဘိက္ခုနံ ဥဿာဟဇနနတော ပရံ” ဟု သီလက္ခန္ဓီကာဟောင်း (အရှင်ဓမ္မပါလ) ဖွင့်၏၊ သို့သော် သုဘဒ္ဒကဏ္ဍ၌ ဥဿာဟ ဖြစ်စေပုံ မပါသေး၊ ယခု ပြအပ်လတုံသော “ဟန္တမယံ အာဝုသော ဓမ္မဉ္စ ဝိနယဉ္စ သင်္ဂါယေယျာမ၊ ပုရေအဓမ္မော ဒိပ္ပတိ” စသော စကားရပ်သာ ဥဿာဟဖြစ်စေပုံကို ပြသော ပါဠိဖြစ်သောကြောင့် ထို သီလက္ခန္ဓီကာဟောင်းအဖွင့်ကို သာရတ္ထဋီကာ စသည်တို့ မနှစ်သက်ရကား “တတော ပရန္တိ ဧတ္ထ တတော သုဘဒ္ဒကဏ္ဍတော ပရန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော” ဟု ဖွင့်ကြသည်။ [သဗ္ဗံ သုဘဒ္ဒကဏ္ဍံ ဝိတ္ထာရတော ဝေဒိတဗ္ဗန္တိ ဣမိနာ “ယံ န ဣန္ဒြိယာမ၊ န တံ ကရိဿာမ”တိ ဧတံ ပရိယန္တံ သုဘဒ္ဒကဏ္ဍပါဠိံ ဒေဿတွာ ဣဒါနိ အဝသေသံ ဥဿာဟဇနနပ္ပကာရပ္ပဝတ္ထံ (ဥဿာဟဖြစ်စေပုံ အပြားအားဖြင့် ဖြစ်သော) ပါဠိမေဝ ဒေဿန္တော ဟန္တမယံ အာဝုသောတိ အာဒိမာဟ၊-သာရတ္ထ။]

ပုရေဒိပ္ပတိ။ ။ “ဒိပ္ပတိ- ဒိဗ္ဗတိ”ဟု ပါဠိ ၂ မျိုးရှိ၏၊ ဒိဝါဒိ ဒိပဇောတိသည် ဒိတ္ထိ- ထွန်းပခြင်း အနက်ကို ဟော၏၊ ဒိဝုဇောတိသည် ဇုတိ-အနက်ကို ဟော၏၊ ထို ဇုတိကို “သောဘာ-တင့်တယ်ခြင်း”ဟု ဖွင့်ကြ၏။ [ကန္တိသောဘာ ဇုတိစ္ဆရိ-အဘိဓာန်။] အဓမ္မ၏ တင့်တယ်ခြင်း မဖြစ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် ဇုတိအနက်ဟော ဒိဝုဇောတိ မသင့်၊ ဒိတ္ထိ အနက်ဟော ဒိပဇောတိသာသင့်ရကား “ဒိပ္ပတိ”သာ ပါဠိမှန်ဖြစ်သင့်၏၊ သံယုဂ်ကြောင့် ဒိဋ္ဌိ ရသေပြ၊ ပုရေကို “အဝိနာမ” ဟု ပဌမ ဖွင့်ကြ၏၊ သီလက္ခန္ဓီကာသစ်၌ “သံသ ယတ္ထေ ဟိ အယံ ပုရေသဒ္ဓေါ - သံသယအနက်ဟော ” ဟု ဆို၏၊ ဒိပ္ပတိ၌ ဝတ္ထမာန် ဝိဘတ်လည်း ပုရေသဒ္ဓါနှင့် ယှဉ်ရသဖြင့် အနာဂတ်အနက်ကို ဟောရသည်၊ “အဓမ္မ သည် နောင်အခါ ထွန်းကားမည်လည်း မသိရ၊ ထွန်းကားချင် ထွန်းကားလိမ့်မည်”ဟု ဆိုလိုသတတ်။ [ဤအဓိပ္ပါယ်ကို နောက်၌ စိစစ်အံ့။]

တရားဆယ်ပါးကို၊ ပုရေ ပဋိဗာဟိယျတိ - မကြာမီ တားမြစ်အပ်လိမ့်မည်။ ဝါ-မတားမြစ်အပ်မီ၊ အဝိနယော-သံဝရဝိနည်း၊ ပဟာနဝိနည်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော တရားသည်၊ ပုရေ ဒိပ္ပတိ-မည်။ ဝါ-မီ၊ ဝိနယော-သံဝရဝိနည်း၊ ပဟာနဝိနည်းကို၊ ပုရေ ပဋိဗာဟိယျတိ-အပ်လိမ့်မည်။ ဝါ-မီ၊ အဓမ္မဝါဒိနော-အဓမ္မကိုပြောဆိုလေ့ရှိသူတို့သည်၊ ဗလဝန္ဓော-အားရှိကုန်သည်၊ ပုရေ ဟောန္တိ - မကြာမီ ဖြစ်ကြလိမ့်မည်။ ဝါ-မဖြစ်ကြမီ၊ ဓမ္မဝါဒိနော-တို့သည်၊ ဒုဗ္ဗလာ-အားမရှိကုန်သည်၊ ပုရေ ဟောန္တိ-မည်။ ဝါ-မီ၊ အဝိနယဝါဒိနော-အဝိနယကို ပြောဆိုလေ့ရှိသူတို့သည်၊ ဗလဝန္ဓော-နိဿိသည်။ ပုရေ ဟောန္တိ-မည်။ ဝါ-မီ၊ ဝိနယဝါဒိနော-တို့သည်၊ ဒုဗ္ဗလာ-နိဿိသည်။ ပုရေ

တနည်း။ ။ “အထဝါ ယာဝ အဓမ္မော ဓမ္မံ ပတိဗာဟိတံ သမတ္ထော ဟောတိ၊ တတော ပုရေတရမေဝါတိ အတ္ထော၊ အဓမ္မက ဓမ္မကို တားမြစ်သောရန် စွမ်းနိုင်လေသံရာ ထိုအခါမှ ရှေးဦးစွာ” ဟု အနက်မှတ်၊ အာသန္ဓေဟိ အနာဂတေ အယံပုရေသဒ္ဓေါ-ဤပုရေသဒ္ဓါသည် နီးကပ်သော အနာဂတ်အနက်၌ ဖြစ်၏၊ ဤအတိုင်း နိဿယ၌ အနက်ပေးထား၏။ [“လူမိုက်များ ထွန်းကားတဲ့ ကာလ” ဟူသော စကားအတိုင်း “ထွန်းကား” ဟု သုံးလိုက်သည်၊ ရှေးက “တောက်ပ” ဟု ပေးကြ၏။] “မကြာမြင့်မီ ထွန်းကားလိမ့်မည် ဖြစ်သောကြောင့် မထွန်းကားမီ ယခုနယ်က တင်ကြို၍ သံဝါယနာ တင်ထားကြဖို့” ဟု မိန့်တော်မူလိုသည်၊ ဤနည်းသည်....

“အနာဂတေ သန္တိကဋ္ဌေ၊ တထာတိတေ စိရန္တနေ၊
ကာလဒ္ဓယေဝိ ကဝိဟိ၊ ပုရာသဒ္ဓေါ နိပါတျတေ”

ဟူသော ဝဇီရဗုဒ္ဓိဂါထာနှင့်လည်း ညီ၏။ [သန္တိကဋ္ဌ-နီးကပ်သော၊ အနာဂတေ-အနာဂတ်အနက်၌၎င်း၊ (အနာဂတ်အဝေးကြီးမဟုတ်၊ မကြာမီထွန်းကားတော့မည် ဖြစ်၍) နီးကပ်နေသော အနာဂတ်-ဟူလို။] တထာ-ထိုပြင်၊ စိရန္တနေ-အလွန်ကြာခဲ့သော၊ အတိတေ-အတိတ်အနက်၌၎င်း။ [“ပုရေ-ရှေး” ဟူရာ၌ အတော်ကြီးကြာခဲ့သော ရှေးဟု ဆိုလိုသည်။] ကာလဒ္ဓယေဝိ-၌လည်း၊ ကဝိဟိ-တို့သည်၊ ပုရာသဒ္ဓေါ-ကို၊ [ပုရေလည်းနည်းတူ၊] နိပါတျတေ-ကျရောက်စေအပ်၏၊ ဝါ-သုံးစွဲအပ်၏.... ထို ၂ နက်တွင် ဤနေရာ၌ အနာဂတ်အနက်တည်း၊ ထို့ကြောင့်—

“ပုရေ ယာဝ ပုရာယောဂေ၊ နိစ္စံဝါကရဟိ ကဒါ၊
လိစ္ဆာယ မပိ ကိံပုတ္တေ၊ ဝတ္တမာနာ ဘဝိဿတိ”

ဟု သဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ မိန့်ကြသည်၊ ပုရေစသည်နှင့် ယှဉ်ရာဝယ် အနာဂတ် အနက်၌ ဝတ္တမာနသက်ပါ-ဟူလို၊ ထို့ကြောင့်ပင် ဦးကာတို့၌ “ဒိပ္ပတိတိ ဒိပ္ပဿတိ” ဟု ဖွင့်ကြသည်။ [အချို့က မဂ္ဂမန(လမ်းသွား) နည်းအားဖြင့် မရောက်သေးသော နောက်ပိုင်း “ရှေ့” ဟု သုံးရိုးရှိရကား “ပုရေ-လာမည့်ရှေး၌” ဟုလည်း ဖွင့်ကြသေး၏။]

ဟောန္တိ-မည်၊ ဝါ-မိ၊ မယံ- တို့သည်၊ ဟန္တု- ယခု၊ ဝါ- ယခုနယ်က ကြိုတင်၍၊ ဓမ္မဉ္စ-သုတ်အဘိဓမ္မာကို၎င်း၊ ဝိနယဉ္စ- ဝိနည်းကို၎င်း၊ သံဂါယေယျာမ-သံဂါယနာတင်ကြကုန်စို့၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အာဟ-ဆက်၍ မိန့်တော်မူပြီ။

ဘိက္ခု-တို့သည်၊ အာဟံသု- လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ (ကိံ - သနည်း၊) တန္တေ- အရှင်ဘုရား၊ တေနဟိ-တိုက်တွန်းပါ၏၊ ဝါ-ထိုသို့ သံဂါယနာတင်လိုပါလျှင်၊ ထေရော - သည်၊ ဘိက္ခု - သံဂါယနာတင်ရန် လျှောက်မည့် ရဟန်းတို့ကို၊ [သံဂီတိယာ အနုရူပေ ဘိက္ခု။] ဥစ္စိနတု-ရွေးချယ်တော်မူပါ၊ ဣတိ - ဤသို့၊ အာဟံသု-လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ ထေရော-သည်၊ သကလနဝင်္ဂ သတ္ထုသာသန ပရိယတ္တိဓရေ - အလုံးစုံ ၉ ပါးသော အင်္ဂါရှိသော မြတ်စွာဘုရား၏ ဆုံးမကြောင်း ပရိယတ်ကို ဆောင်နိုင်ကုန်သော၊ အနေကသတေစ - အရာမက

စိစစ်ချက်။ ။ပဌမနည်း၌ “အဝိနာမ”ဟူသော သံသယတ္ထသည် “ပုရေဒိပ္ပတိ-မကြာမီထွန်းကားလိမ့်မည်” ဟု ကေန်ဆုံးဖြတ်ချက်ပါသော ဒုတိယနည်းနှင့် ဆန့်ကျင်၏၊ ထို့ပြင်-သံဂါယနာ မတင်လျှင် အဓမ္မတွေ ထွန်းကားမည်အချက်၌ အနာဂတံသ အဘိညာဉ် ရပြီးသော အရှင်မဟာကဿပအတွက် သံသယ ဖြစ်ဘွယ်လည်း မရှိပါ၊ ထို့ကြောင့် “ပုရေဒိပ္ပတိ (အဝိနာမ ဒိပ္ပတိ) - ထွန်းကားမည်လည်း မသိရ၊ ဝါ-ထွန်းကားချင် ထွန်းကားလိမ့်မည်”ဟူသော သံသယတ္ထအဖွင့်ကို စဉ်းစားသင့်သည်။

အဓမ္မေသညံ။ ။အဓမ္မောနာမ ဒသကုသလကမ္မပထဓမ္မပဋိပက္ခဘူတော အဓမ္မော၊ အဝိနယောတိ ပဟာနဝိနယ သံဝရဝိနယာနံ ပဋိပက္ခဘူတော အဝိနယော။ [“အသဒ္ဓါ ပဋိပက္ခအနက်ဟော”ဟုလို။] “ဝိနယဝါဒိနော ဒုဗ္ဗလာ ဟောန္တိတိ” ဟု ဣတိသဒ္ဓါ ရှိစေရမည်၊ ထိုဣတိဖြင့် “တတော ပရံ အာဟ”ဟု၎င်း၊ “ယထာဟ”အမေးကို “ဣတိ အာဟ”ဟု၎င်း ညွှန်ပြသည်၊ ထို့ကြောင့် ဣတိ တလုံးအကြေကြံပါ။

တေနဟိ။ ။တေနဟိတိ ဥယျောဇနတ္ထေ နိပါတော=တေနဟိသည် သံဂါယနာ တင်မည့် ရဟန်းများကို ရွေးချယ်ခြင်း၌ တိုက်တွန်းသော နိပါတ်၊ (သာရတ္ထ)၊ ဤ ဒီကာအလို “တေနဟိ-တိုက်တွန်းပါ၏”ဟု ပေးကြ၏၊ “ယေနကာရဏေန-ကြောင့်၊ ထေရော-သည်၊ သံဂီတုကာမော - သံဂါယနာတင်တော်မူလို၏” ဟု အနိယမဝါကျ ထည့်ပြီးလျှင် “တေနဟိ-ထိုသို့ သံဂါယနာ တင်တော်မူလိုလျှင်၊ ဝါ-လိုခြင်းကြောင့်” ဟု လည်း ပေးနိုင်၏၊ အခြားနေရာ၌ ဤအဖွင့်မျိုးကိုလည်း တွေ့ရသည်။

သကလ၊ ပေ၊ ပရိဂ္ဂဟ သီတိ။ ။ဧတေန-ဤဝါကျဖြင့်၊ သုက္ခဝိပဿကဒီကာသဝ ပရိယန္တာနံ ယထာဝုတ္တ ပုဂ္ဂလာနံ- ပုထုဇဉ်အစ သုက္ခဝိပဿကရဟန္တာ အဆုံးရှိသော ဆိုအပ်ပြီး ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏သန္တာန်၌၊ အာဂမာမိဂမ သမ္ဘာဝေ-ပရိယတ်ဟူသော အာဂမ၊ ဖျာန်မဂ်ဖိုလ်ဟူသော အမိဂမတို့၏ ထင်ရှားရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ သတိဝိ၊ သဟ ပဋိသန္တိဒါဟိ-တို့နှင့် တကွ၊ တေဝိဇ္ဇာဒိဂုဏယုတ္တာနံ-တို့၏၊ အာဂမာမိဂမသမ္ပတ္တိယာ-

များစွာလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ - ရာပေါင်းများစွာလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊
 အနေက သဟဿေဝ - အထောင်မက များစွာလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ -
 ထောင်ပေါင်းများစွာလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ပုထုဇ္ဇနသောတာပန္နသကဒါဂါမိ
 အနာဂါမိ သုက္ခဝိပဿက ခိဏာသဝတိက္ခန္တု - ပုထုဇဉ်ရဟန်း၊ သောတာပန်
 ရဟန်း၊ သကဒါဂါမိရဟန်း၊ အနာဂါမိရဟန်း၊ သုက္ခဝိပဿက ရဟန္တာ
 ရဟန်းတို့ကို၊ ဝဇ္ဇေတွာ-ရှောင်ကြဉ်၍၊ ဝါ-ချန်လှပ်၍၊ တိပိဋကသဗ္ဗပရိယတ္တိ
 ပွဘေဒဓရေ-ပိဋက ဥပုံဟူသော အလုံးစုံသောပရိယတ္တိအပြားကို ဆောင်နိုင်
 ကုန်သော၊ ပဋိသန္တိဒါပတ္တေ-ပဋိသန္တိဒါသို့ရောက်ကုန်ပြီးသော၊ ဝါ-ရောက်
 အပ်ရအပ်ပြီးသော ပဋိသန္တိဒါရှိကုန်သော၊ မဟာနဘာဝေ-ကြီးသောအာနု

ဥက္ကံသဂတတ္တာ - သုက္ခဝိပဿက အဆုံးရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ပြည့်စုံပုံထက် လွန်ကဲ
 ခြင်းသို့ ရောက်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် (အာဂမ-အဓိဂမချင်း တူသော်လည်း သတ္တိ
 ချင်း မတူသောကြောင့်) သံဂီတိယာ မဟူပကာရတ္ထံ ဒဿေတိ - တေဝိဇ္ဇာဒိ ဂုဏ်ရှိ
 သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့က သံဂါယနာအား ကျေးဇူးများကြောင်းကိုပြ၏။

သကလံ ပေ၊ ဓရေ။ ။ သကလကို နဝင်္ဂိစ္စပ်၊ “အင်္ဂါ ၉ ပါးလုံး အစုံအလင်
 ရှိသော” ဟုလို၊ [သကလံ + သုတ္တဂေယျာဒိကံ နဝင်္ဂိ° ဧတ္ထ ဧတဿာဝါတိ သကလ
 နဝင်္ဂိ° (သတ္ထုသာသနံ) “ အတ္ထကာမေန ပရိယာပုဏ်တဗ္ဗတော (ဋီကာ)” ထောင့်၍
 ပဒိုပုဉ္စ အပဓာတ် တိပစ္စည်း၊ ပရိယာပုဏ်တဗ္ဗာတိ ပရိယတ္တိ = မိမိအကျိုးကို လိုလား
 သူတိုင်း သင်ယူထိုက်သောကြောင့် ပရိယတ္တိမည်၏၊ “ ဝိဋ္ဌဓမ္မိကာဝိပူရဏတ္ထံ ပရိယတ္တ
 ဘာဝတောစ” (ဋီကာ) ကို ထောက်၍ ပရိယတ္တိသည် ပရိယတ္တနှင့် အနက်တူ၊ သမတ္တ
 (စွမ်းနိုင်ခြင်း) အနက်ဟော၊ “ပရိယာပုဏာတိ-စွမ်းနိုင်၏၊ ဣတိ ပရိယတ္တိ ” ဟု ပြု၊
 ထောမနိဓိ၌ “အာပဓာတ်” ဟု ဆိုသည်၊ သကလနဝင်္ဂိ သတ္ထုသာသနံစ + တံ + ပရိယတ္တိ
 စာတိ သကလံ၊ ပေ၊ ပရိယတ္တိ၊ တံ + ဓာရေန္တိတိ သကလံ၊ ပေ၊ ဓရေ။]

သုက္ခ၊ ပေ၊ ခိဏာသဝေ။ ။ ခိဏာသဝပုဂ္ဂိုလ်သည် ဇာန်မရသောသုက္ခဝိပဿက၊
 ဇာနလာဘိ ဟု ၂ မျိုးရှိသောကြောင့် “ သုက္ခဝိပဿက ” ဟု ဝိသေသန (မ) သည်၊
 သမထဘာဝနာ သိနေဟာဘာဝန- (ဇာန်ရဘို့ရန်) သမထဘာဝနာဟူသော အစို
 အစေး၏ မရှိခြင်းကြောင့်၊ သုက္ခာ (လူခါ) ခြောက်ကပ်သော၊ အသိနိဗ္ဗာ - သိနေဟ
 မရှိသော (စိစိဖတ်ဖတ် မဟုတ်သော) ဝိပဿနာ ယေသံ တိ သုက္ခဝိပဿနာ = သမထ
 ဟူသော အစေးမကပ်သဖြင့် ခြောက်ကပ်သောဝိပဿနာရှိသောရဟန္တာများ။ [သမာ
 သန္တကပစ္စည်းသက်, န ကိုချေ၍ “ဝိပဿကာ” ဟု ဖြစ်သည်။]

မဟာနဘာဝေ ။ အနု (ပုနပ္ပုနံ) တံ သမ္ပိနံ ဘာဝေတိ ဝနေတိတိ အနု
 ဘာဝေါ၊ အနုဘာဝေါ ဝေ (သကတ္ထ၌ ဣပစ္စည်းသက်၍) အာနုဘာဝေါ၊ မိမိကိန်းရာ
 သတ္တာသန္တာန်ကို အာနုဘန် တိုးပွားစေတတ်သော တန်ခိုးသတ္တိ၊ မဟန္တော + အာနု
 ဘာဝေါ ယေသံတိ မဟာနဘာဝေါ။

တော် ရှိကုန်သော၊ ယေဘုယျေန-များသောအားဖြင့်၊ အဝတော-သည်၊ တေဒဂ္ဂံ - တေဒဂ်ရာထူးသို့၊ အာရောပိတေ - တင်အပ်ကုန်ပြီးသော၊ တေဝိဇ္ဇာဒိဘေဒေ-တေဝိဇ္ဇာ အစရှိသော အပြားရှိကုန်သော၊ ဧကေနပဉ္စသတေ - တပါးဖြင့် ယုတ်လျော့သော ငါးရာ အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ဒိဏာသဝ တိက္ခ၊ ယေဝ-ရဟန္တာ ရဟန်းတို့ကိုသာ၊ ပရိဂ္ဂဟေသိ- ပိုင်းခြား၍ ယူတော်မူပြီ၊ ဝါ-ရွေးချယ်တော်မူပြီ၊ ယေ-ယင်းရဟန်းတို့ကို၊ (တိဝိဇ္ဇက သဗ္ဗ ပရိယတ္တိပ္ပဘေဒ ဓရစသောဂုဏ်နှင့်ပြည့်စုံသော တပါးယုတ် ငါးရာသောရဟန်းတော်တို့ကို၊) သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်တော်မူ၍၊ အထခေါ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ ဧကေနပဉ္စအရဟန္တသတာနိ ဥစ္စိနိတိ-အထခေါ၊ ပေ၊ ဥစ္စိနိဟူသော၊ ဣဒံ-ဤစကားကို၊ (သံဂီတိကာဓရဟိ - သံဂါယနာတင် ထေရ်တို့သည်၊) ဝုတ္တံ - မိန့်တော်မူအပ်ပြီ၊ [အထခေါ-၌၊ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ-သည်၊ ဧကေနပဉ္စ အရဟန္တ သတာနိ-တပါးဖြင့် ယုတ်လျော့သော ငါးရာသော ရဟန္တာတို့ကို၊ ဥစ္စိနိ-ရွေးချယ်တော်မူပြီ။]

ယေဘုယျေန၊ ပေ၊ အာရောပိတေ။ ။ ယခုအခါ အရှင်မဟာကဿပ ရွေးချယ်အပ်သော ရဟန္တာများသည် တပါးလျော့ ငါးရာရှိ၏၊ တေဒဂ်ရာပုဂ္ဂိုလ်ကား ငါးရာမရှိ၊ အချို့လည်း ပရိနိဗ္ဗာန်စံလေပြီ၊ ထို့ကြောင့် တေဒဂ်ရာပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင် ကုန်သမျှ အတော်များများပါဝင်သည်ကိုရည်ရွယ်၍ “ယေဘုယျေန တေဒဂ္ဂမာရောပိတေ” ဟု ဆိုသတတ်။

တေဝိဇ္ဇာဒိဘေဒေ ။ ။ တိသော + ဝိဇ္ဇာ ယေသံတိ တိဝိဇ္ဇာ၊ တိဝိဇ္ဇာယေဝ တေဝိဇ္ဇာ (သုတ္တတဦးစဉ်၊) တေဝိဇ္ဇာ + အာဒိ ယေသံ (ဆဋ္ဌဘိညာဒီနံ) တိ တေဝိဇ္ဇာဒယော၊ တေဝိဇ္ဇာဒယော + ဘေဒါ (အထူးအပြားတို့သည်) ယေသံတိ တေဝိဇ္ဇာဒိဘေဒါ၊ ဧကေန + ဥနံ ဧကေနံ၊ ပဉ္စ + သတာနိ ပဉ္စသတံ၊ ဧကေနံ ပဉ္စသတံ ယေသန္တိ ဧကေနပဉ္စသတာ (တိက္ခ။)၊ “ပဉ္စသတေ” ဟူသော ပုလိန်မဟုတ်ကြည့်၍ မဟုမ္ဘိဟိ ဟု သိ။

ယေသန္တာယ ဣဒံဝုတ္တံ။ ။ သန္ဓာယနှင့်တွဲသော ယ သဒ္ဓါ၌ နိယမဝါစက (တ) သိ ခြားမရှိ၊ ထို ယသည်ပင် နိယမအနက် ဟော၏-ဟု ဆိုလိုသည်၊ (တနည်း) ယေ-အကြင်တပါးယုတ်ငါးရာသောရဟန်းတို့ကို၊ သန္ဓာယ-၍၊ အထခေါ၊ ပေ၊ ဥစ္စိနိတိ-ဟူသော၊ ဣဒံဝုတ္တံ (သံဂီတိကာဓရဟိ) ဝုတ္တံ၊ မဟာပိ တေယေဝ သန္ဓာယ “ဘေရော၊ ပေ၊ ပရိဂ္ဂဟေသိတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ” ဟု ရွေးသို့လှည့်၍ တသဒ္ဓါထည့်လျက် အနက်ပေးကြသေး၏၊ ဤစကားဖြင့် “ဧကေနပဉ္စ အရဟန္တသတာနိ” ဟု ပါဠိတော်မှာ သာမညဆိုသော်လည်း “ပြခဲ့သော တိဝိဇ္ဇက သဗ္ဗပရိယတ္တိပ္ပဘေဒဓရ-စသော ဂုဏ်ရှိသော ရဟန္တာများကို ရည်ရွယ်သည်” ဟု ပါဠိတော်နှင့် အဋ္ဌကထာကို နှိုင်းနှိုင်းပြသည်။

ပန - ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ပြဉ္စုဒ္ဓံ၊ ကိဿ - အဘယံ
 ကြောင့်၊ ထေရော-သည်၊ ဧကေနနံ-တစ်ပါးဖြင့်ယုတ်လျော့သည်ကို၊ အကာသိ-
 ပြုရသနည်း၊ ဣတိ-ဤကား၊ အမေးတည်း၊ အာယသ္မတော အာနန္ဒတ္ထေရဿ-
 ထေရ်၏၊ (ဩကာသဉ္စစပ်၊) ဩကာသ ကရဏတ္ထံ - အခွင့်ပြုခြင်းအကျိုးငှါ၊
 ဝါ-အခွင့်ပြုလိုခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ (ထေရော-သည်၊ ဧကေနနံ-
 ကို၊ အကာသိ-ပြီး၊ ဣတိ-ဤကား၊ အဖြေတည်း၊) ဟိ- ချဲ့ဉ္စုဒ္ဓံ၊ တေန အာယ
 သ္မတာ - ထို အရှင်အာနန္ဒာနှင့်၊ သဟာပိ - တကွ၎င်း၊ ဝိနာပိ - ကင်း၍၎င်း၊
 ဓမ္မသံဂီတိ-သုတ် အဘိဓမ္မာကို သံဂါယနာ တင်ခြင်းသည်၊ ဝါ-ကို၊ ကာတုံ-
 ပြုခြင်းငှါ၊ နသက္ကာ - မတတ်ကောင်း၊ ဟိ - မှန်၏၊ (တနည်း) ဟိ - ချဲ့ဉ္စုဒ္ဓံ၊

ကိဿပန။ ။ကသ္မာပန (သာရတ္ထ) ၊ ဆဋ္ဌိသကို ဟိတ်အနက်၌သက်-ဟု ပြသည်။
 ပက္ခန္တရဇောတကော ပနသဒ္ဓေါ၊ (သီလက္ခန္ဓံ ဦးကာသစ်၊) အဋ္ဌကထာ တကျမ်း
 လုံးသည် ထိုကျမ်းစာကို ကြည့်ရှုသူတို့အား နားလည်အောင် ကျမ်းဆရာကဖြေရှင်း
 ပြနေသကဲ့သို့ ဖြစ်ရကား ပရိဟာရဝါကျ ဟုချည်း-ဟု ဆိုလိုကြ၏။ ကျမ်းဆရာကိုပင်
 အခြားသူက မေးသကဲ့သို့ အကြားအကြား၌ ပုစ္ဆာဝါကျကို ကျမ်းဆရာကိုယ်တိုင် ပြ၏။
 ထို့ကြောင့် ထိုပုစ္ဆာဝါကျကို “ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ပြသောကြောင့်
 ပက္ခန္တရဝါကျ” ဟု ယူသည်။ အချုပ်မှာ-“ကိဿပန” ဝါကျသည် ရှေ့ထောက်လျှင်
 ပက္ခန္တရဝါကျ၊ နောက်ထောက်လျှင် ပုစ္ဆာဝါကျ၊ နောက်ဝါကျသည် ဝိသဇ္ဇနဝါကျ
 တည်း-ဟု မှတ်။ [ဝါကျတစ်ခုသည် ရှေ့ထောက်လျှင် နာမည်တမျိုး၊ နောက်ထောက်လျှင်
 နာမည်တမျိုးရ၏။ ဥပမာ-လူတယောက်သည် မိမိအထက်ကိုထောက်၍ သားဟု၎င်း၊
 အောက်ကိုထောက်၍ အဘဟု၎င်း နာမည်ရသကဲ့သို့တည်း။]

ဩကာသ ကရဏတ္ထံ။ ။ဩကာသဿ-ကို၊ကရဏံ ဩကာသကရဏံ၊ ဩကာသ
 ကရဏံစ+တံ+ အတ္ထောစာတိ ဩကာသကရဏတ္ထော၊ စတုတ္ထိ သကို အံပြု၊ တနည်း-
 ဩကာသကရဏနောင် သကို တွံပြု၊ ကိဿဟု အကြောင်းဖြင့် မေးသော်လည်း ကရ
 ဏတ္ထံ ဟု အကျိုးဖြင့် ဖြေနိုင်သည်။ “အခွင့်ပြုလိုခြင်းအကျိုးကို ရည်ရွယ်သောကြောင့်”
 ဟု ဆိုလိုသည်။

သီဋ္ဌိသစ်။ ။သီလက္ခန္ဓံဦးကာသစ်၌ကား- “ဩကာသကရဏနိမိတ္တံ= ဩကာသ
 ကရဏဟေတု၊ အတ္ထသဒ္ဓေါ ဟိ ကာရဏဝစနော - အတ္ထသဒ္ဓါကို အကြောင်းအနက်
 ဟော” ဟု ဖွင့်၏။ နိဂ္ဂဟိတ်လည်း ပဌမာဝိဘတ်၏ ကာရိယတည်း၊ သို့ ပဌမာဝိဘတ်
 လည်း ဟိတ်အနက်၌ သက်ရမည်တဲ့၊ ထိုအလို “ဩကာသ ကရဏတ္ထံ-အခွင့်ပြုလိုခြင်း
 ဟူသော အကြောင်းကြောင့်” ဟု ပေး၊ “ဧဝံသတိ ပုစ္ဆာသဘာဝတာ ဝိသဇ္ဇနာယ
 ဟောတိ=ဤသို့ အနက်ဖွင့်မှ ကိဿဟူသော အမေးနှင့်အဖြေ လျော်သည်” ဟု လည်း
 အကျိုးပြုလေသည်။ [အကြံ့သွန်ဟန်တူ၏။ ဝိသဇ္ဇနပုဒ်ကို နပုလ္လိန်ဟု သဒ္ဓါကျမ်းတို့မှာ
 ဆိုသောကြောင့် “ဝိသဇ္ဇနာယ” ဟု ဣတ္ထိလိန် သုံးစွဲပုံကိုလည်း စဉ်းစားပါ။]

(တနည်း) ဟိ(ယသ္မာ)- အကြံကြောင့်၊ သော ဟာယသ္မာ- ထိုအရှင်သည်၊ သေက္ခော-သေက္ခသည်၊ (ဟုတ္တာ-၍၊) သကရဏီယော-အထက်မဂ်အလို၌၊ ပြာဇယံကိစ္စနှင့်တကွ ဖြစ်၏၊ တသ္မာ - ထို့ကြောင့်၊ (သေက္ခ သကရဏီယ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) (တေန ဟာယသ္မတာ- ထို အရှင်အာနန္ဒာနှင့်၊) သဟာပိ- တကွလည်း၊ (ဓမ္မသံဂီတိ-သုတ်အဘိဓမ္မာကို သံဂါယနာတင်ခြင်းသည်၊ ဝါ-ကို၊ ကာတုံ-၌၊) နသက္ကာ-မတတ်ကောင်း၊ ပန-အဘို့တပါးကား၊ (တနည်း) ပန-သဟာပိ နသက္ကာ၏ အကြောင်းပြမှတပါး ဝိနာပိ နသက္ကာ၏ အကြောင်း

တေန ဟာယသ္မတာ။ ။ “ဩကာသကရဏတ္ထံ” ဟူသော အဖြေကို အကျယ် ပြလို၍ “တေန ဟာယသ္မတာ” စသည်မိန့်၊ ဟိသည် ဝိတ္ထာရဇောတကာ၊ ထို ဝိတ္ထာရ၏ နယ်ကား “အနုမတိယာ ဂဟေဿာမီတိ န ဥစ္စိနိ” တိုင်အောင်တည်း၊ ဤနေရာ၌လည်း “အာဟ-တေနဟီတိ အာဒိ” ဟု ကျမ်းတက်၍ “ဟိသဒ္ဓေါ ကာရဏတ္ထေ” ဟု ဖွင့်ပြီးလျှင် “ကေမိ ပန တမတ္ထံ ဝိဝရတိတိ ဝဒန္တိ” ဟု ဝိတ္ထာရဝါကျဟု ယူသူများကို “ကေမိ” ဟု သီလက္ခနိဋ္ဌိကာသစ် ဆိုသွားလေသည်။

ဓမ္မသံဂီတိ။ ။ သက္ကာသည် ကိတန္တပတိရူပက (ကိတ်ပုဒ်နှင့် အလားတူသော) ကတ္တားဟော နိပါတ်တည်း၊ ထိုကတ္တားကို၌ “ဓမ္မသံဂီတိ” ဟု ပဌမန္တကတ္တား ထားသည်၊ ထို ပဓာနကြိယာကို၌ ကတ္တားပုဒ်ထားပြီးမှ “ကာတုံ” ဟူသော အပဓာနကြိယာကို ငဲ့ပြန်သော်လည်း ပဌမန္တကတ္တား အဖြစ်ဖြင့် စီရင်အပ်ပြီးသောရပ်သည် မပြောင်းလွှဲ မပျက်စီးတော့၊ ဥပမာ-ညဉ့်မှောင်ထည်း၌ သားကို ခွေးဟူသောအထင် ဖြင့် သတ်ပြီးနောက် သားမှန်းသိသော်လည်း အသေအဖြစ်မှ မပြောင်းလွှဲ (ပြန်၍ မရှင်တော့) သကဲ့သို့တည်း၊ (တေဒမိန္ဒာဥပမာ၊) ထို့ကြောင့် ကာတုံ၌ အနက်သာလျှင် “ကို” ဟု ပေးရတော့သည်။

သောဟာယသ္မာ။ ။ ဤဝါကျလည်း သဟာပိ ဝိနာပိ နသက္ကာကိုပင် အကြောင်း ပြလျက် ခိုင်မြဲစေသော ဒဋ္ဌိဝါကျ၊ တနည်း - ထပ်၍၍သော ဝိတ္ထာရဝါကျတည်း၊ ထို ဝိတ္ထာရနယ်ကား “သဟာပိ ဝိနာပိ” တို့၏ ဆိုင်ရာကုန်ရုံမျှဖြစ်သော “တသ္မာ ဝိနာပိ နသက္ကာ” တိုင်အောင်တည်း၊ ထို ဝိတ္ထာရတွင်မှတစ်ဆင့် “သော ဟာယသ္မာ သေက္ခော သကရဏီယော” သည် ဟောတုဝါကျ၊ “တသ္မာ သဟာပိ နသက္ကာ” သည် ဇလဝါကျ၊ ထို့ကြောင့် “ဟိယသ္မာ” ဟု တနည်းပေး။

သေက္ခော။ ။ သိက္ခတိတိ သေက္ခော - ကျင့်ဆဲပုဂ္ဂိုလ်၊ သိက္ခဓာတ်၊ ဣပဇ္ဇည်း၊ (တနည်း) သိက္ခနံ သိက္ခာ-ကျင့်ခြင်း၊ သိက္ခာ ဧတဿ အတ္ထိတိ သေက္ခော-ကျင့်ခြင်း အလေ့ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၊ [တဒ္ဓိတ်၌လည်း တသီလ အနက်ဟောရှိသည်။] သော ဟိ အပရိယောသိတ သိက္ခတ္တာစ- သေက္ခအမည်ရသော ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် (ရဟန္တာကဲ့သို့ ပြီးဆုံးပြီးမဟုတ်ဘဲ) မပြီးဆုံးသေးသော သိက္ခာရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ တဒမိမုတ္တတ္တာစ- (ကျင့်ကြံမှု၌ စွန့်လွှတ်ထားသော ပုထုဇဉ်အချို့ကဲ့သို့ ထိုကျင့်ကြံမှု၌ သက်ဝင်မှု

ပြကို ဆိုဥးအံ၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ အဿ- ထို အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ ကိဉ္ဇိ-တစုံ
 တခုသော၊ ဒသဗလဒေသိတံ - မြတ်စွာဘုရားသည် ဟောတော်မူအပ်သော၊
 သုတ္တဂေယျာဒိကံ- သုတ္တ ဂေယျအစရှိသော တရားသည်(သာမည)၊ ဘဂဝ
 တော- ဇ်၊ အသမ္မုခါ- မျက်ကွယ်၌၊ ပဋိဂ္ဂဟိတံ နာမ- နာခံအပ်သော တရား
 မည်သည် (ဝိသေသ)၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ တသ္မာ- ကြောင့်၊ (အသမ္မုခါ ပဋိဂ္ဂဟိတ
 မည်သောတရား၏ မရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) (တေန အာယသ္မတာ-နှင့်၊)
 ဝိနာပိ- ကင်း၍လည်း၊ (ဓမ္မသံဂီတိ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ ကာတုံ-၄၊) နသက္ကာ။

ယဒိဇေ-အကယ်၍ ဤသို့ဖြစ်လသော်၊ ဝါ-ယင်းသို့ဖြစ်လျှင်၊ [(တနည်း)
 တေန အာယသ္မတာ - နှင့်၊ ဝိနာပိ - ၍လည်း၊ ဓမ္မသံဂီတိ - သည်၊ ဝါ - ကို၊
 ကာတုံ- ၄၊ ယဒိနသက္ကာ - အကယ်၍ မတတ်ကောင်းအံ့၊ ဇေသတိ - ဤသို့

မရှိမဟုတ်) စွဲစွဲမြဲမြဲသက်ဝင်နေသည့်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ဧကန္တေန သိက္ခနသီလော-
 ဧကန်ကျင့်သေ့ရှိ၏၊ တနည်း-သိက္ခာသု+ဇာတော၊ ဘဝေါ ဝါတိ သေက္ခော-အရိယာ
 ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့် သိက္ခာ ၃ပါးတို့၌ဖြစ်သူ၊ ဝါ-ဖြစ်ထွန်းကြီးပွားသူ၊ (တနည်း) ဣက္ခတိ
 ဧတာယာတိ ဣက္ခာ-သစ္စာ ၄ပါးကို ကြည့်ရှုကြောင်းသမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ သဟ + ဣက္ခာယ ယော
 ဝတ္တတိတိ သေက္ခာ-သမ္မာဒိဋ္ဌိနှင့်တကွဖြစ်သော ပုဂ္ဂိုလ်။

ယသ္မာ၊ ဝေ၊ ဝိနာပိ နသက္ကာ။ ။သဟာပိ နသက္ကာ၏ အကျယ်မှတစ်ပါး ဝိနာပိ
 နသက္ကာကိုချဲ့လို၍ “ယသ္မာပန” စသည်မိန့်၊ ပနသည် ပက္ခန္တ ရဇောတကာ၊ ယသ္မာဝါကျ
 ကို ကာရဏ၊ တသ္မာဝါကျကို ဇလ ဟု ခွဲ။ [ပနသန္တ အဿကို “အနေန” ဟု ဖွင့်ကြ၏၊
 ဆဋ္ဌိကတ္တား ဟု ဆိုလို၏၊ ထိုကတ္တားကို ပဋိဂ္ဂဟိတံ၌စပ်၊ သီလက္ခနံ ဋီကာသစ်၌ “နတ္ထိ၌
 စပ်သော သမ္ပဒါန်အနက်” ဟု တနည်းကြံသေး၏၊ နတ္ထိပုဒ်က သမ္ပဒါန်ကို ငဲ့သည် ဟု
 သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ မတွေ့ရသဖြင့် စဉ်းစားကြပါလေ။

ယဒိဇေ။ ။ “သဟာပိ နသက္ကာ” ဟူသော အကြောင်းပြထက် “ဝိနာပိ နသက္ကာ”
 ဟူသော အကြောင်းပြသည် သာဓွံအားရှိ၏၊ ဘာကြောင့်နည်း၊ ... သံဂါယနာတင်ရာ
 ဝယ် အရှင် အာနန္ဒာက ကျေးဇူးများသောကြောင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ ဝိနာပိ
 နသက္ကာ” နှင့်စပ်၍ စောဒနာကိုပြုပြီး လျှင် ထိုစောဒနာ၏ ပရိဟာရကိုပြုလိုသောကြောင့်
 “ ယဒိဇေ ” စသည်မိန့်။ [ပရူပဝါဒဒိဝဇ္ဇနတောတိုင်အောင် မျှော်သည်၊] “ ယဒိ+
 ဇေ-အကယ်၍ + ဤသို့ဖြစ်လျှင်၊ ဝါ-ယင်းသို့ဖြစ်လျှင်” ဟု အနက်ပေးရာ၌ ရှေ့ဝါကျရှိ
 ကြိယာကို ယဒိနှင့် တွဲဘက်၍၊ ဇေနောက်၌ သတိထည့်ပြီးလျှင် “ ဤ အရှင်အာနန္ဒာနှင့်
 ကင်း၍ ဓမ္မသံဂီတိကို ပြုခြင်းငှါ မတတ်ကောင်းသည်ရှိသော်” ဟု အနက်ကျယ်ဆိုလို၏၊
 ထို့ကြောင့် ထိုအတိုင်း နိဿယ၌ တနည်း အနက်ပေးသည်။

[နိယာမံ] ယဒိ + ဇေ, ၂ ပါးပြွမ်းလျက်၊ တတ်စွမ်းအလျောက်၊ အပြစ် ကောက်မှု၊
 နေခံစကားကို၊ မှတ်သားကိုင်လျက်၊ ယဒိထက်ဝယ်၊ စွက်သည့်ကြိယာ၊
 အသစ်ရှာ၊ ဇေနောက်မှာ သတိလာ၊ သန္တေသုလည်း ရံတခါ။

မတတ်ကောင်းလသော်။] သေက္ခော - သေက္ခသည်။ သမာနောပိ - ဖြစ်ပါသော်လည်း။ ဓမ္မသံဂီတိယာ - သုတ်အဘိဓမ္မာကို သံဂါယနာတင်ခြင်းအား။ ဗဟူကာရတ္တာ-များသောကျေးဇူးရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ထေရေန-သည်။ ဥစ္စိနိတဗ္ဗော - ရွေးချယ်ထိုက်သည်။ အဿ- ဖြစ်၏။ အထ - ထိုသို့ ရွေးချယ်ထိုက်ပါလျက်၊ ကဿာ-အဘယ့်ကြောင့်၊ န ဥစ္စိနိတော - ရွေးချယ်တော်မမူ

မှတ်ချက် ။ ။ ပြခဲ့သောနိယာမသည် ရှေးဆရာတို့၏ နိယာမတည်း။ ယဒိဖြင့် တက်လာသော ဝါကျသည် စောဒနာဝါကျ ဖြစ်သောကြောင့် “အပြစ်ကောက်မှု” ဟု ဆိုသည်။ “နောက်စကား” ဟူရာ၌ လွန်ပြီးအတိတ်ကိုပင် မဂ္ဂါဂမန- (လမ်းသွားနည်းအားဖြင့်) နောက်ဟု ဆိုထား၏။ “နသက္ကာ” ဟူသော ရှေ့ကြိယာကိုပင် ယဒိအထက်၌ စွက်ရသည်။ ကေဝုဏ်ဖြစ်လျှင် သတိ၊ ဗဟုဝုဏ်ဖြစ်လျှင် သန္တေသု - ဟု လာရသည်။ [သီလက္ခန္ဓာ ဋီကာသစ်၌ကား- “ဧဝံ ဝိနာ ယဒိ နသက္ကာ၊ တထာသတိ” ဟု ဖွင့်၏။ အဓိပ္ပါယ်တူသော်လည်း ဧဝံကို သတိနှင့် မတွဲဘဲ “တထာသတိ” ဟု အပိုထည့်ထားသဖြင့် နိယာမစာသွားနှင့် မတူတတ်ချေ။]

သေက္ခော သမာနောပိ ။ ။ ပိသဒ္ဓါလည်း အရုဗျတ္တ နိပါတ်တည်း။ “သေက္ခော သကရဏိယော” ဟု ရွေးကပြခဲ့သောအကြောင်းကို မနှစ်သက်သောကြောင့် “ပိ” ဟု ဆိုသည်။ “သမာနော” ဟု လက္ခဏာအနက်ဟော မာနနှင့် တွဲ၍ဆိုသောကြောင့် ရှေ့စကားကို “လက္ခဏာ + အနုစိ” တင်သည်ဟု ပြောစမှတ်ပြုကြသည်။ ထိုပိကို ဥစ္စိနိတဗ္ဗော အသ၌စပ်။ “သေက္ခဖြစ်သော်လည်း + ရွေးချယ်ထိုက်သည်” ဟုလို။

ဓမ္မသံဂီတိယာ ဗဟူကာရတ္တာ။ ။ အရှင်အာနန္ဒာကို မရွေးစေလိုသောဘက်က “သေက္ခဖြစ်သောကြောင့်” ဟု ပြထားသောအကြောင်းကို “သေက္ခော သမာနောပိ” ဟု လက္ခဏာရမိတင်ကာ ကော်ချပြီးနောက် အရှင်အာနန္ဒာကို ရွေးစေလိုသော မိမိဘက်က အကြောင်းကိုပြလို၍ “ဓမ္မသံဂီတိယာ ဗဟူကာရတ္တာ” ဟု မိန့်။ “သေက္ခ ဖြစ်သော်လည်း ဓမ္မသံဂီတိအား ကျေးဇူးများသောကြောင့် ရွေးချယ်ထိုက်သည်” ဟုလို။ [ဗဟူကာရတ္တာတိ ဗဟုဥပကာရတ္တာ၊ ဥပကာရဝစနော (ဥပကာရအနက်ကို ဟော၏) ဟေတ္တကာရသဒ္ဓေါ။-ဋီကာ။]

[ဆောင်] သူ့အာဘော်ကော်၊ ကိုယ့်အာဘော်၊ မေးသော် ထုတ်လေမင့်။

မှတ်ချက်။ ။ စိတ်ထည်းမှာရှိသော နှလုံးသွင်း (အာဘောဂ) ကိုပင် စောဒနာ လိုသော အခါ “အကြောင်း” အဖြစ်ဖြင့် ထုတ်ပြ၏။ ထို့ကြောင့် အကြောင်းကို “အာဘောဂ” ဟု ၎င်း၊ ထိုအကြောင်းပြ ဝါကျကို “အာဘောဂ ဟေတုဝါကျ” ဟု ၎င်း နာမည်တပ်၍၊ ထိုအကြောင်းပြဝါကျ၏ နောက်၌ရှိသောဝါကျကို “အာဘောဂလေ ဝါကျ” ဟု နာမည်တပ်ကြသည်။ ဤနေရာ၌ “ယဒိဧဝံ ပေ၊ အဿ” ကို အာဘောဂ ဟေတုဝါကျ၊ “အထ ကဿာ နဥစ္စိနိတော” ကို အာဘောဂ လေဝါကျ ဟု ခွဲပါ။ [အာဘောဂ မပါသော အမေးကို ပုစ္ဆာ၊ အဖြေကို ဝိသဇ္ဇန၊ အာဘောဂပါလျှင် စောဒနာ၊ ထို့နောက် အဖြေကို ပရိဟာရဟု ဝါကျနာမည်တပ်ရသည်။]

အပ်သနည်း၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ ပရူပဝါဒဝိဝဇ္ဇနတော-သုတပါး
 တို့၏ စွပ်စွဲခြင်းကို ရှောင်ကြဉ်လိုခြင်းကြောင့်၊ (န ဥစ္စိနိတော - အပ်၊ ဣတိ-
 ဤကား အဖြေတည်း၊) ဟိ- ချဲ့၊ ထေရော - သည်၊ အာယသ္မန္တေ အာနန္တေ-
 အရှင်အာနန္ဒာ၌၊ အတိဝိယ-အလွန်သာလျှင်၊ [ဝိယသဒ္ဓါ ဝေအနက်ဟော၊]
 ဝိဿတ္ထော-အကျွမ်းဝင်သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ တထာဟိ - ထိုစကား မှန်၏၊
 နံ-ထို အရှင်အာနန္ဒာကို၊ သိရသ္မိံ - ဥျးခေါင်း၌၊ ပလိတေသု - ဆံမြို့တို့သည်၊
 ဇာတေသုပိ-ပေါက်ကုန်သော်လည်း၊ ဝါ-ပေါက်ရာအခါကျတောင်မှလည်း၊
 အယံ ကုမာရကော - ဤ ဥျးပဉ္စင်းကလေးသည်၊ မတ္တိ - ကိုယ့်ပမာဏကို၊

ပရူပဝါဒဝိဝဇ္ဇနတော၊ ထေရောဟိ ။ ။ ပရေသံ + ဥပဝါဒေါ ပရူပဝါဒေါ၊
 တဿ + ဝိဝဇ္ဇနံ ပရူပဝါဒဝိဝဇ္ဇနံ၊ သံဂါယနာအား ကျေးဇူးများသော်လည်း အကြောင်း
 မှန်ကို မသိသူတို့က စွပ်စွဲဘွယ်ရှိသောကြောင့် အရှင်အာနန္ဒာကို မရှေးသေးဘဲ ချန်
 ထားသည်-ဟူလို၊ “ပရူပဝါဒ ဝိဝဇ္ဇနတော” ဟိတ်ကိုချဲ့လိုသောကြောင့် “ထေရောဟိ”
 စသည် မိန့်၊ ဟိတ်ပုဒ်နောက်၌၎င်း၊ ကထံ- တတ္ထ တို့နောက်၌၎င်း ရှိသောဝါကျသည်
 ဝိတ္ထာရသာ များ၏၊ ဤနေရာ၌ ဝိတ္ထာရ၏နယ်သည် “တံပရူပဝါဒံ ဝိဝဇ္ဇန္တော ပေ၊
 နဥစ္စိနိ” တိုင်အောင်တည်း၊ ပရူပဝါဒဝိဝဇ္ဇနတောကို သင်္ခေပဝါကျ၊ ထေရော- စသည်
 ကို ဝိတ္ထာရဝါကျ၊ ဟိကို ဝိတ္ထာရဇောတက-ဟု ခွဲ၊ သင်္ခေပနှင့် ဝိတ္ထာရဝါကျ၏ သဘော
 လက္ခဏာကား-စကားအကျဉ်း + အကျယ်သာ တွဲ၍ အဓိပ္ပါယ်အသားကျမှာ ထပ်တူ
 ဖြစ်ရခြင်းတည်း။

[နိယာမံ] ကထံ တတ္ထ၊ ဟိတ်ပြီနောက်မှာ၊ ဟိရောက်လာ၊ ချဲ့ကာယူကြမင်း။

ဝိဿတ္ထော၊ တထာဟိ။ ။ ဝိပုဗ္ဗ + သသဓာတ် + တပစ္စည်း၊ အဓိဝတ္ထာဒေဝတာ
 ပုဒ်၌ အဓိဝတ္ထာပုဒ်ကဲ့သို့ ဓာတွန်နှင့် တကွ တကို ဥတ္ထုပ္ပ၊ ဥကို ချေ၊ သတ္တတ၌ အကျွမ်း
 တဝင် ချစ်ခင်သူကို ဟောသော “ဝိသုတ္ထ” ပုဒ် ရှိ၏၊ ပါဠိ၌ ဝပျောက်၍ “ဝိဿ” ဟု
 ဒွေဘော်ရောက်ရသည်၊ ဝိဿသတိ - အကျွမ်းတဝင် ချစ်ခင်၏၊ ဣတိ ဝိဿတ္ထော၊
 အကျွမ်းဝင်ပုံကို ခိုင်လုံစေလိုသောကြောင့် “တထာဟိ၊ ပေ၊ ဩဝဒတိ” ဟု မိန့်၊ ရှေ့ဝါကျ
 သည် ဒဠိယ၊ ဤဝါကျသည် ဒဠိကရဏ၊ ဟိကား ဒဠိကရဏ ဇောတက။ [“တထာ-
 တံဝစနံ + ဟိသစ္စံ” ဟု အနက်ပေးကြ၏၊ နိဿယ၌ အလွယ်ပေးထား၏။]

တနည်း ။ ။ တထာ ဟိ-စသော ဝါကျကို ဉာပကဟေတု (သိစေတတ်သော
 အကြောင်းပြ) ဝါကျ၊ ရှေ့စကားကို ဉာပေတဗ္ဗ ဗလ (သိစေအပ်သော အကျိုး) ဝါကျ၊
 ဟိကို ဉာပကဟေတု ဇောတကကြိ၍ “ကသ္မာ ထေရော အာယသ္မန္တေ အာနန္တေ အတိ
 ဝိယ ဝိဿတ္ထော အဟောသိ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝိညာယတိ- သိအပ်သနည်း” ဟု ပုစ္ဆာ
 ဝါကျထည့်၍ “ဟိ (ယသ္မာ) -ကြောင့်၊ နံ၊ ပေ၊ ဩဝဒတိ၊ တထာ (တသ္မာ) -ကြောင့်၊
 ထေရော၊ ပေ၊ အဟောသိ၊ ဣတိ- သို့၊ ဝိညာယတိ-၏” ဟု အနက်ပေးနိုင်သေး၏၊

နအညာသိ - မသိတတ်လေစွ၊ ဣတိ - ဤသို့၊ ကုမာရကဝါဒေန - ကုမာရက ဟု ပြောဆိုကြောင်း စကားဖြင့်၊ ဝါ- ကုမာရက ဟူသော အသုံးအနှုန်းဖြင့်၊ ဩဝဒတိ - ပြောဆို ဆုံးမ၏။

စ-ဆက်ဥးအံ၊ အယံ အာယသ္မာ-ဤအရှင်အာနန္ဒာသည်၊ သက္ကုလပ္ပ သုတော-သာကီဝင် မင်းမျိုး၌ မွေးဖွားသော၊ တထာဂတဿ-မြတ်စွာဘုရား ၏၊ ဘာတာ-ညီတော်ဖြစ်သော၊ စူဠဝိတုပ္ပတ္တော-ဘထွေးတော်၏ သားတော်

ဥးခေါင်း၌ ဆံဖြူပေါက်လော့အောင် အသက်ကြီးတောင်မှ “ကုမာရက” ဟု သုံးနှုန်း ပြောဆိုပုံထောက်၍ “အရှင်အာနန္ဒာအပေါ်၌ အကျွမ်းဝင်ကြောင်း သိနိုင်၏” ဟုလို့၊ ဒဠိဝါကျလည်း ဖြစ်နိုင်၏။ ဝိတ္ထာရဆိုလောက်အောင်ကား မကျယ်ပါ။

[ဆောင်] တထာ ဟိ မှာ၊ ဉာပကာ၊ ရံခါ ခွဲ-မြဲ စွဲ။

ပလိတေသု ဇာတေသုပိ။ ။ ဝိသည် သမ္ဘာဝနာဇာတက၊ ဆံဖြူပေါက်တောင်မှ “ကုမာရက” ဟု ခေါ်ဝေါ်သေး၏။ ငယ်ရွယ်စဉ်ကဆိုလျှင် ပြောဘွယ်မရှိ၊ ကုမာရက ခေါ်မည်သာ-ဟူလို၊ “ဇာတေသု” ဟူသော လက္ခဏာလည်း အဓာရသဘောသက်၏။ ထို့ကြောင့် “ဆံဖြူပေါက်ရာ အခါ၌သော်မှလည်း” ဟု အာဓာရသဘောမှတ်ပါ။

နဝါယံ၊ ပေ၊ မညာသိ။ ။ ဧတ္ထ ဝါသဒ္ဓေါ ပဒုပ္ပရဏေ (ပုဂံပြည်စေရုံသာ၊ အနက် သီးခြားမရှိ-ဟူလို၊) အယံ ကုမာရကော-(ဤသူငယ်သည်၊ ဤဥးပဉ္စင်းကလေးသည်၊) အတ္တနော ပမာဏံ နဝတ ဇာနာတီတိ ထေရံ တဇ္ဇေန္တော (မြိမ်းချော့မြည်တွန်လိုသည် ဖြစ်၍) အာဟ-ဋီကာ၊ “ကုမာရက” ဟု သုံးစွဲခြင်းမှာလည်း ကုမာရကအရွယ် ရဟန်း ငယ် သာမဏေများ၏ ဆရာလုပ်နေသောကြောင့် ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲဟန်တူသည်။ “ကိုယ့် ပမာဏ မသိ” ဟူရာ၌ကား ထို ရဟန်းငယ် သာမဏေများကို ဆုံးမနိုင် - မဆုံးမနိုင် မသိခြင်းကို ဆိုလိုဟန်တူသည်။

မှန်၏ - ကိဋ္ဌာဂိရိ ဇနပုဒ်သားတို့သည် ဘုရားရှိစဉ်က မိမိတို့၏ သားငယ်များကို အရှင်အာနန္ဒာ အထံ၌ ရဟန်းသာမဏေ ပြုပေးကြကုန်၏။ သူတို့ ရည်ရွယ်ချက်ကား- “အရှင်အာနန္ဒာသည် ဘုရားနှင့် အကျွမ်းဝင်၏၊ ငါတို့ကလေးများကို ရဟန်းသာမဏေ ပြုပေးထားလျှင် ငါတို့သားများကို အကြောင်းပြု၍ မကြာမကြာ ကိဋ္ဌာဂိရိသို့ ကြွလာ လိမ့်မည်၊ ထိုအခါ ဘုရားရှင်ကိုလည်း ပင့်ခေါ်မိမ့်မည်၊ ဤသို့ ဘုရားရှင်ကို ပင့်လာလျှင် မကြာမကြာ ဖူးရလိမ့်မည်” ဟူသော ရည်ရွယ်ချက်တည်း။ “ဘုရားရှင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီး သော အခါ ထိုရည်ရွယ်ချက် မရှိတော့သဖြင့် ထို သားဖြစ်သော ရဟန်းသာမဏေများ ကို လူထွက်စေကြလေတော့၏။ ထိုအကြောင်းကိုသိ၍ အရှင်မဟာကဿပသည် အရှင် အာနန္ဒာကို “နဝါယံ ကုမာရကော မညာသိ” ဟု မြည်တွန်တော်မူသည်။

သက္ကုလပ္ပသုတောဇာယံ။ ။ “အညဉ္စိ ကာရုဏမာဟ-သက္ကုလပ္ပသုတော ဇာယသ္မာတိ” - သိ - ဋီ - သစ်၊ ဝိဿတ္တဖြစ်ခြင်းသည် သူတပါးတို့ ကဲ့ရဲ့ခြင်း၏ ပဌမ အကြောင်းတည်း၊ ထို ပဌမအကြောင်းမှတစ်ပါး အခြားအကြောင်းတမျိုးကို ပြလိုသော

တည်း၊ ဟိ - လဗ္ဗဒေါသ ဆက်၍ ပြအံ၊ တတြ (သတိ) - ထိုသို့ ဖြစ်လသော်၊
 [(တနည်း) တတြ- ထို ဝိဿတ္တ၏ အဖြစ်၊ တထာဂတ စူဠပိတုပုတ္တ၏ အဖြစ်
 သည်၊ သတိ- ဖြစ်လသော်၊ (ဥပဝဒေယျုဒ္ဓိစပ်။)] ဘိက္ခု- ထိုသည်၊ ဆန္ဒာ-
 ချစ်ခြင်းကြောင့်၊ အာဂမနိဝိယ-ဖြစ်ခြင်းကိုကဲ့သို့၊ (တနည်း)ဆန္ဒာဂမနိဝိယ-

ကြောင့် “သကျကုလပ္ပသုတော” စသည်ကို မိန့်သည်၊ အရှင်အာနန္ဒာသည် သာကီဝင်
 မင်းမျိုးဦးဖွားသော ညီတော်တပါးတည်း၊ ထိုသို့ “ညီတော် - တော်စပ်ခြင်းလည်း ပရူပ
 ဝါဒ ဖြစ်သိုရန် အကြောင်းတရပ်ဖြစ်သည်” ဟုလို။

သကျကုလပ္ပသုတော။ ။ “သာကီယကုလေ+ဇာတော၊ သာကီယကုလဘာဝေန
 ဝါ ပါကဋ္ဌောစ” ဟု သီလက္ခန္ဓိဋ္ဌိကာသစ်၌ ၂ နည်း ဖွင့်၏၊ ပဌမနည်းအလို သုဓာတ်
 သည် ဇနနအနက်ဟော၊ ပ ဥပသာရသည် အနက်ထူးမရှိ၊ သကျကုလေ + ပသုတော-
 ဖြစ်သုတည်း၊ သကျကုလပ္ပသုတော - သူ၊ ဒုတိယနည်းအလို သုဓာတ်သည် ဝိသုတ
 (ထင်ရှားခြင်း) အနက်ဟော၊ ပ အနက်ထူး မရှိပင်၊ သကျကုလ၌လည်း ဘာဝပ္ပဇာန
 ကြီး၊ သကျကုလေန- သာကီဝင်မင်းမျိုး အဖြစ်ဖြင့် + ပသုတော-ထင်ရှားသုတည်း။

တထာဂတဿ ဘာတာ။ ။ “အညံ ဟိ ကာရဏံ ဝဒတိ - တထာဂတဿ
 ဘာတာ စူဠပိတုပုတ္တောတိ” ဟု ကျမ်းတက်သော သီလက္ခန္ဓိဋ္ဌိကာသစ်အလို “ဘုရား
 ရှင်၏ ဘထွေးတော်သား ညီတော်တပါးဖြစ်ခြင်းလည်း ကဲ့ရဲ့ခြင်း၏ အကြောင်း
 တရပ်” ဟု ဆိုလို၏၊ သို့သော် “သကျကုလပ္ပသုတောစ” ဟု သမုစ္ဆယဝါကျ ဇောတက
 တခုသာပါ၍ တထာဂတဿစသည်၌ စသဒ္ဓါမပါသောကြောင့် “သကျကုလပ္ပသုတ-
 စူဠပိတုပုတ္တဘာတာ” ကို အကြောင်းတခုတည်း ဟုသာ ယူလိုပေသည်။

ဘာတာ။ ။ သီလက္ခန္ဓိဋ္ဌိကာသစ်၌ “ကနိဋ္ဌဘာတာ-ညီငယ်” ဟု ဖွင့်ပြီးလျှင် “စူဠ
 ပိတု ပုတ္တ-ဘထွေးတော်၏သား” ဟူသောစကားကို ထောက်၍ “ညီငယ်” ဟု ဆိုပါ
 သည်၊ အရွယ်အားဖြင့် ငယ်သောကြောင့် “ညီငယ်” ဟု ဆိုခြင်းမဟုတ်ပါ၊ အမှန်မှာ-
 “ဖွားဘက်တော်ဖြစ်သောကြောင့် အရွယ်တူဖြစ်ပါသည်” ဟု ဖွင့်၏၊ ထို့ပြင်-“အညေ
 ပန ဝဒန္တိ - နာယသ္မာ အာနန္ဒော ဘဂဝတာ သဟဇာတော - ဘုရားရှင်နှင့် ဖွားဘက်
 မဟုတ်၊ ဝယသာစ စူဠပိတုပုတ္တတာယစ ကနိဋ္ဌဘာတာယေဝ - အရွယ်အားဖြင့်၎င်း
 ဘထွေးတော်၏သား အဖြစ်အားဖြင့်၎င်း ညီငယ်ပင်တည်း၊ တထာဟိ မနောရထပူရ
 ဇာယံ (အင်္ဂုတ္တရဋ္ဌကထာယံ) ကေနိပါတဝဏ္ဏနာယံ သဟဇာတဂဏဇန သော န
 ဝုတ္တော=ဖွားဘက်တော်တွင် အရှင်အာနန္ဒာကို မဆိုအပ်” ဟု တနည်းဖွင့်သေးသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ဖွားဘက်တော် ၇ မျိုးကို ရေတွက်ရာဝယ် ဇာတ် အဋ္ဌကထာနိဒါန်း
 နှင့် မဟာပဒါန သုတ္တဋ္ဌကထာ၌ အရှင်အာနန္ဒာကို ထည့်ထား၏၊ အင်္ဂုတ္တရဋ္ဌကထာ၊
 ဧတဒ္ဒဂဝဂ်၊ ကာဠုဒါယီထေရအဖွင့်၌ “ဗောဓိသက္ကေန ဟိ သဒ္ဓိံ ဗောဓိရုက္ခော၊
 ရာဟုလမာတာ၊ စတသော နိမိကုမ္ဘိယော၊ အာရောဟဏီယ ဟတ္ထိံ (စီးတော်ဆင်)،
 ကဏ္ဍကော၊ ဆန္ဒော၊ ကာဠုဒါယီတိ ဗုဒ္ဓမေသတ္တ ကေဒိဝသေ ဇာတတ္တာ သဟဇာတာ
 နာမ အဟေသံ” ဟု အရှင်အာနန္ဒာ မပါဘဲ ဆိုသည်။

ဆန္ဒာဂတိလိုက်ခြင်းကိုကဲ့သို့၊ မညမာနာ- မှတ်ထင်ကြကုန်သည်။ (ဟုတွာ-၍၊ ဥပဝဒေယျံ၌စပ်၊) ဗဟု - များစွာကုန်သော၊ အသေကွပ်ပဋိသန္ဓိဒါပတ္တေ- အသေကွပ်ဖြစ်၍ပဋိသန္ဓိဒါသို့ရောက်ပြီးကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ထပေတွာ- ချန်ထား၍၊ သေကွပ်ပဋိသန္ဓိဒါပတ္တိ- သေကွပ်ဖြစ်၍ ပဋိသန္ဓိဒါသို့သာ ရောက်သော၊ အာနန္တိ-ကို၊ ထေရော-သည်၊ ဝါ-ထေရ်ကြီးနယ်၊ ဥစ္စိနိ-ရွေးချယ်ဘိ၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဥပဝဒေယျံ- စွပ်စွဲကုန်ရာ၏၊ တံ ပရူပဝါဒံ-ထိုသူတပါးတို့၏ အမှတ်လွဲ၍ စွပ်စွဲခြင်းကို၊ ဝါ- ထိုသူတပါးတို့၏ အမှတ်လွဲ၍ စွပ်စွဲမည့်အရေးကို၊ ပရိ

တတြ ဟိ။ ။ [“တတ္ထ ဟိ”လည်း ရှိ၏။] ဟိ အနက်ကို အထူးမဖွင့်ကြ၊ “အတိဝိဿတ္ထ၊ သကျကုလပ္ပသုတ စူဠဝိတု ပုတ္တုဖြစ်ခြင်းကြောင့် အဘယ်အပြစ်ရှိသနည်း” ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “တတြ ဟိ” စသည်ကိုမိန့်၊ တတြကို ဥပဝဒေယျံ၌စပ်၊ “အတိဝိဿတ္ထ စသည်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သူတပါးတို့စွပ်စွဲစရာရှိသည်”ဟုလို၊ ဟိသည် ဥပနာသ၊ လဒ္ဓဒေါသဇောတက၊ တတြ၌ တြကိုလည်း လက္ခဏာအနက်ဟော ဟုကြံ၊ “တတြာတိ တသ္မိ” ဝိဿတ္တာဒိဘာဝေ သတိ”- (သိဒ္ဓိသစ်)၊ ထိုလက္ခဏာမျိုး၌ ဟိတ် အနက်လည်း ရသင့်၏၊ ထို့ကြောင့် “အတိဝိဿတ္ထ သကျကုလပ္ပသုတ တထာဂတ ဘာတု ဘာဝတောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ဘာဝေန ဘာဝလက္ခဏေ ဟိ ကတ္ထမိ (အချို့ အရာ၌) ဟောတုအတ္ထော သမ္ပန္နတိ”ဟု ဖွင့်သည်။

မှတ်ချက်။ ။လက္ခဏာကို လက္ခကြိယာနှင့် ပေါင်းကြည့်၍ အကြောင်း + အကျိုး ရနိုင်လျှင် ထိုလက္ခဏာ၌ ဟိတ်အနက်လည်းရသည်၊ “ပလိတေသု”ကဲ့သို့ အကြောင်း + အကျိုးမရရာ၌ ကာလာဓာရသဘောသာ သက်သည်။ [နိယာမကို ရူပသိဒ္ဓိဘာသာ ဋီကာ - ကာလဘာဝေသုစသုတ်မှာရှု။] တနည်း- တတြ၌ တြကို နိမိတ်အနက်၌သက်၊ တတြာတိ ဝါ နိမိတ္တဘူတေ။

ဆန္ဒာဂမနံ။ ။ “ဆန္ဒာ+အာဂမနံ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ ဆန္ဒာ၌ ဟောတုမိ နိသတ္တဝစနံ- ဟိတ်အနက်၌ ပဉ္စဒိသက်၊ အာဂမနံကို ပဝတ္တနံ ဟု ဖွင့်၊ “ပဝတ္တနံ-ဖြစ်ခြင်း”ဟူသည် “အကတ္တဗ္ဗကရဏ - မပြုသင့်တာကိုပြုခြင်းတည်း” ဟု အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်သည်၊ ဤ အလို “ဆန္ဒာ+အာဂမနံ” ၊ ပုဒ်တည်း၊ တနည်း- ဆန္ဒာ+အာဂမ္ဘတိ သမ္ပယောဂဝသေန- ယှဉ်ခြင်းအစွမ်းဖြင့် ဆန္ဒသို့လိုက်သော အကုသိုလ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ကို “ဆန္ဒာဂမနံ”ဟု ခေါ်၊ ဤအလို သမာသ်ပုဒ်တည်း။

တနည်း- “ဆန္ဒာ+အာဂမနံ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်၍ အနန္တရူပံ+ဂမနံ အာဂမနံ-မတော် မလျော်ဖြစ်ခြင်း၊ ဆန္ဒေန+အာဂမနံ ဆန္ဒာဂမနံ-ဆန္ဒကြောင့် မတော်မလျော်ဖြစ်ခြင်း၊ “ဆန္ဒကြောင့် မပြုသင့်တာကိုပြုခြင်း” ဟုလို။ [ဆန္ဒေန သိနေဟေန အနန္တရူပံ ဂမနံ ပဝတ္တနံဝိယ၊ အကတ္တဗ္ဗကရဏံဝိယာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။-ဋီကာ။]

အနုမတိယာ။ ။ “အနု- မိမိစိတ်အားလျော်စွာ+မတိ-သိခြင်း”ဟူသည် အလိုက် သိစွာတောင်းပန်ကြခြင်းတည်း။ [အနုမတိယာတိ အနုညာယ၊ ယာစနာယာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။]

ဝဇ္ဇေန္တော-ရှောင်ကြဉ်လိုသည်။(ဟုတွာ-၍၊ဝါ-ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊)(တနည်း) ပရိဝဇ္ဇေန္တော - ရှောင်ကြဉ်လိုသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ [ဟေတွေတ္ထ အန္တ သဒ္ဓေါ၊ သီ-ဋီသစ်၊ အဓိပ္ပါယ်ကို “ အသမ္ဘုခံ ဗုဒ္ဓနိသေဝိတံ” အဖွင့်အတိုင်း သိပါ။] အာနန္ဒ-ကို၊ဝိနာ-ကြဉ်၍၊ သံဂီတိ-သံဂါယနာတင်ခြင်းသည်၊ ဝါ-ကို၊ ကာတုံ-၎င်း၊ နသက္ကာ-ကောင်း၊ ဘိက္ခုနံယေဝ-တို့၏သာလျှင်၊ အနုမတိယာ-လျော်စွာသိခြင်းဖြင့်၊ ဝါ-အလိုက်သိစွာ တောင်းပန်ခြင်းဖြင့်၊ ဂဟေဿာမိ-ယူတော့အံ့၊ ဣတိ - ဤသို့ ကြံတော်မူ၍၊ န ဥစ္စိနိ - ရွေးချယ်တော်မူ၊ အထ-တပါးလျော့ငါးရာကို ရွေးချယ်ပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ သယမေဝ - မိမိတို့ အလို အလျော်သာလျှင်၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ အာနန္ဒဿ-၏၊ အတ္ထာယ- အကျိုး၎င်း၊ ထေရံ-ကို၊ ယာစိသု-တောင်းပန်ကြကုန်ပြီ။

ယထာဟ-အဘယ်ကဲ့သို့ မိန့်တော်မူသနည်း၊ ဘိက္ခု အာယသ္မန္တံ မဟာ ကဿပံ၊ပေ၊ဥစ္စိနတူတိ-ဘိက္ခု၊ပေ၊ဥစ္စိနတုဟူ၍၊(အာဟ-မူပြီ) [“ဥဿာဟံ ဇနေသိ၊ယထာဟ”တုန်းက အတိုင်းအနက်အကျယ်လည်းပေးပါ။] ဘိက္ခု-တို့သည်၊ အာယသ္မန္တံ မဟာကဿပံ - ကို၊ ဧတံ - ဤစကားကို၊ အဝေါစုံ-လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ (ကိံ - နည်း၊) ဘန္တေ- အရှင်ဘုရား၊ အယံ အာယသ္မာ အာနန္ဒော - သည်၊ သေက္ခော - သည်၊ ကိဉ္ဇာပိ ဟောတိ - အကယ်၍ကား ဖြစ်ပါ၏၊(ကထာပိ- ထိုသို့သေက္ခဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ဥစ္စိနတု၌စပ်၊)ဆန္တာ-ချစ်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ ဒေါသာ - မုန်းခြင်းကြောင့်၎င်း၊ မောဟာ - မသိခြင်း

အထ၊ ပေ၊ ယာစိသု။ ။“အထခေါ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ ဧကေနနာနိ ပဉ္စ အရဟန္တသတာနိ ဥစ္စိနိ” ဟူသော စကားနှင့် စပ်၍ တပါးလျော့ထားမှု အတွက် ပုစ္ဆာပိသန္တနတို့ကို အကျယ်ပြုပြီး၍ ယခုအခါ အရှင်အာနန္ဒာကို ရွေးချယ်၍အတွက် တောင်းပန်ကြပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “ အထ၊ ပေ၊ ယာစိသု” ဟုမိန့်၊ ဤဝါကျသည် “အထခေါ၊ ပေ၊ ဥစ္စိနိ” ဟု ပြတ်ပြီးဝါကျကို ပြန်၍ဆက်သော ဝါကျာရမ္မတည်း၊ [ဤ အထသဒ္ဓါ၏ အဓိကရဏအနက်ဖြစ်သင့်ပုံကို ကစွည်းဘာသာဋီကာ အာချာတ်မှာရှု။]

ကိဉ္ဇာပိသေက္ခော။ ။ဤ “ကိဉ္ဇာပိသေက္ခော” ဝါကျကို “အဘဗ္ဗော အဂတိံ ဂန္တု” နှင့် မစပ်ပါနှင့်၊ မှန်၏-အဘဗ္ဗော အဂတိံ ဂန္တု၌စပ်လျှင်သေက္ခဖြစ်သော အရှင် အာနန္ဒာ၏ထူးခြားသော ဂုဏ်ဟု မှတ်ထင်ကြလိမ့်မည်၊ အမှန်အားဖြင့် သေက္ခဟူသမျှ မည်သည့်သေက္ခမျှ အဂတိမလိုက်တော့ပါ၊ ထို့ကြောင့် ကိဉ္ဇာပိသေက္ခောကို “အာယသ္မန္တံပိ အာနန္ဒံ ဥစ္စိနတု” ၌ လှမ်းစပ်ပါ၊ “ ကိဉ္ဇာပိ သေက္ခော = အသေက္ခပုဂ္ဂိုလ်များ အလယ်မှာ သေက္ခဖြစ်၍ သိမ်ငယ်စေကာမူ + အာယသ္မန္တံပိ အာနန္ဒံ ဥစ္စိနတု- အရှင် အာနန္ဒာကိုလည်း ရွေးချယ်တော်မူပါ” ဟုလို၊ ထို့ကြောင့် ဤကိဉ္ဇာပိသည် မြှင့်တင်သော အနုဂ္ဂဟ - သမ္ဘာဝနာ ဇောတက မဟုတ်၊ သေက္ခဖြစ်၍ သိမ်ငယ်ကြောင်းကို

ကြောင့်၎င်း၊ ဘယာ-ကြောက်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ အဂတိ- မရောံထိုက်သော အမှုသို့၊ ဂန္တု-ရောက်ခြင်းငှါ၊ အဘဗ္ဗော-မထိုက်ပါ၊ စ-အဂတိမလိုက်ရုံသာ မကသေး၊(ဝါကျသမုစ္စယဘေတက)အနေန-ဤအရှင်အာနန္ဒာသည်၊ ဘဂဝတော - ၏၊ သန္တကေ - အထံတော်၌၊ ဓမ္မောစ - သုတ် အဘိဓမ္မာကို၎င်း၊ ဝိနယောစ- ကို၎င်း၊ ဗဟုံ- များစွာ၊ [ကြိယာဝိသေသနဖြစ်၍ “ဗဟုံစ” ဟု ရှိမှကောင်းသည်၊] ပရိယတ္တော - သင်ယူအပ်ပါပြီ၊ ဘန္တေ - ရား၊ တေနဟိ- တိုက်တွန်းပါ၏၊ ထေရော-သည်၊ အာယသ္မန္တမ္ပိ အာနန္ဒ-ကိုလည်း၊ ဥစ္စိနတု-

ပြသော အရုဗ္ဗတ္ထ-ဂရဟာ ဘေတကတည်း။ [ကိဉ္ဇာဝိ သေက္ခော၊ တထာပိ ထေရော အာယသ္မန္တမ္ပိ အာနန္ဒ ဥစ္စိနတူတိ ဝေမေတ္ထ သမ္ပန္နော ဝေဒိတဗ္ဗော၊ န ပန “ ကိဉ္ဇာဝိ သေက္ခော၊ တထာပိ အဘဗ္ဗော အဂတိ ဂန္တု” တိ ယောဇေတမ္ပ။]

မှတ်ချက် ။ ။ ကိဉ္ဇာဝိတွေသမျှ၌ အနုဂ္ဂဟတ္ထ သမ္ဘာဝနာဝါကျဟုချည်း ယူလေ့ ရှိသော်လည်း အနက်အဓိပ္ပါယ်ကိုကြည့်၍ တရံတခါ ဤသို့ အရုဗ္ဗတ္ထ - ဂရဟာဝါကျ လည်း ယူရပါသည်။ [ကိဉ္ဇာဝိတိ အနုဂ္ဂဟ-ဂရဟာဝစနံ=ချီးမြှောက်မှု ကဲ့ရဲ့မှု] ခုလုံးကို ပြသောသဒ္ဓါ၊ တေန အာရညကတ္တံ အနုဂ္ဂဏှာတိ၊ ဣန္ဒာဝစရာနံ အပ္ပဟာနံ ဂရဟတိ၊- မူလပဏ်၊ အနက်အသုတ္တဋ္ဌကထာ။] ထိုအတိုင်းဆိုလျှင် ဤကိဉ္ဇာဝိကိုလည်း “ဂရဟာ- အနုဂ္ဂဟဝစနံ” ဟု ယူသင့်၏။ “သေက္ခဖြစ်ခြင်းကို ကဲ့ရဲ့၍၊ ရွေးချယ်ခြင်းကို ချီးမြှောက် သည်”ဟုလို။

အဘဗ္ဗော၊ ပေ၊ ပရိယတ္တော။ ။ အဘဗ္ဗောတိ အာဒိနာ ပန ဓမ္မသံဂီတိယာ တဿ အရဟတာဝံ ဒဿေန္တော ဝိဇ္ဇမာနဂုဏေ ကထေတိ=အဘဗ္ဗောစသည်ဖြင့် ထို အရှင်အာနန္ဒာ၏ ဓမ္မသံဂီတိအား ထိုက်တန်သူဖြစ်ကြောင်း ပြလို၍ ထင်ရှားရှိပြီး ဂုဏ် တို့ကို ပြောပြသည်၊ တတ္ထ ဆန္ဒာတိ ဆန္တေန၊ သိနေဟေနာတိအတ္တော၊ “ဆန္ဒ”အရ ဆန္ဒ စေတသ်ကို မယူလင့်၊ ချစ်ခင်တတ်သော လောဘကိုယူပါ-ဟုလို။

အဂတိ ဂန္တု။ ။ အဂန္တဗ္ဗံ+ဂန္တု-အကတ္တဗ္ဗံ ကာတုန္တိဂုတ္တံ ဟောတိ၊ ဂန္တုဒ္ဓာတိ ဂတိ၊ န+ ဂတိ အဂတိ - မရောက်ထိုက်သောအမှု၊ “မရောက်ထိုက်” ဟူသည် “မပြု ထိုက်သောအမှုတည်း” ဟု သိစေလို၍ “ အကတ္တဗ္ဗံ ” ဟု ဖွင့်သည်။ [“ထို အဂတိ လိုက်မှု” ဟူသည် တရားဆုံးဖြတ်ရာဌာန၊ အများဆိုင်ပစ္စည်းကို ဝေဘန်ရာဌာနတို့၌ သာ ဖြစ်နိုင်၏၊ ကိုယ့်ပစ္စည်းကို မိမိနှင့် ရင်းနှီးသူအား အကောင်းပေးခြင်း၊ မရင်းနှီး သူအား အညံ့ပေးခြင်းသည် အဂတိလိုက်ခြင်းမဟုတ်။]

တေနဟိ၊ ပေ၊ ဥစ္စိနတု ။ ။ နိဿယ၌ တေနဟိကို ဥယျောဇနတ္ထနိပါတ်ကြံ၍ အနက်ပေးထား၏၊ တနည်း - “ယေန ကာရဏေန အယံ အာယသ္မာ အာနန္တော ဆန္တာ၊ ပေ၊ အဘဗ္ဗော၊ ဗဟုံစ အနေန၊ ပေ၊ ပရိယတ္တော” ဟု အနိယမထည့်၍ “တေနဟိ- ထိုသို့ အဂတိလိုက်ခြင်းလည်းမရှိ၊ များစွာလည်း ဓမ္မဝိနယကို ဘုရားအထံတော်၌ သင်ယူအပ်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ထေရော၊ ပေ၊ ဥစ္စိနတု” ဟု ပေးပါဉ်း။

မူပါ၊ (ဣတိ-သို့၊ အဝေ၍-နိဗ္ဗိ၊ ဣတိတလုံးအကြေကြံ၊) အထ-တောင်းပန်ကြရာ ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ - သည်၊ အာယသ္မန္တမ္ပိ အာနန္တ-ကိုလည်း၊ ဥစ္စနိ-ရွေးချယ်တော်မူပြီ၊ (နိရုံးကိုပြုလို၍ ဧဝံ စသည်မိန့်၊) ဧဝံ- ဤသို့လျှင်၊ ဘိက္ခုနံ - တို့၏၊ အနမတိယာ - လျော်စွာ သိခြင်းဖြင့်၊ ဝါ- အလိုက်သိစွာ တောင်းပန်ခြင်းဖြင့်၊ ဥစ္စနိတေန- ရွေးချယ်အပ်ပြီးသော၊ ဝါ- ရွေးချယ်၍ယူအပ်ပြီးသော၊ [ဥစ္စနိတွာ ဂဟိတေန။] တေန အာယသ္မတာ-ထိုအရှင်အာနန္ဒာနှင့်၊ သဒ္ဓိံ- တကွ၊ ပဉ္စထေရသတာနိ- ငါးရာသောထေရ်တို့သည်၊ အဟောသုံ-ဖြစ်ကုန်ပြီ။

အထ-ရွေးချယ်ပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ ထေရာနံ- န်သော၊ ဘိက္ခုနံ- တို့၏၊ ဧတံ (ပရိဝိတက္ကနံ)-ဤအကြံအစည်သည်၊ ဝါ-ဤအတိုင်အပင်သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ [ဧတံ ပရိဝိတက္ကနံ အဟောသိ၊ နသဒ္ဓေနဟိ ပရိဝိတက္ကနံ ဒသေသတိ၊ -သီ-ဇ္ဇိ-သစ်၊ သို့သော် ကြံရုံဖြင့်မပြီး၊ အကြံအတိုင်းတိုင်ပင်မှတ်စွဲပြီးမည်၊ ထို့ကြောင့် “တိုင်ပင်”လည်း ပေးသည်။] (ကိံ-နည်း၊)မယံ- တို့သည်၊ ကတ္ထ-အဘယ်အရပ်၌၊ ဓမ္မဉ္စ-ကို၎င်း၊ ဝိနယဉ္စ-ကို၎င်း၊ သံဝါယေ ယျာမနုခေါ- သံဝါယနာတင်ကုန်ရာအံ့နည်း၊ ဣတိ- ဤ အကြံအစည်သည်၊ ဝါ- ဤအတိုင်အပင်သည်၊ အဟောသိ- ပြီ၊ အထ- တိုင်ပင်ကြရာ ထိုအခါ၌၊ ထေရာနံ ဘိက္ခုနံ၊ ဧတံ- ဤအကြံသည်၊ ဝါ-ဤအဆုံးအဖြတ်သည်၊ အဟောသိ-ပြန်ပြီ၊ (ကိံ-) ရာဇဂဟံ-ရာဇဂြိုဟ်မြို့သည်၊ ဝါ- ရာဇဂြိုဟ်မြို့၏အနီး ပတ်ဝန်းကျင်သည်၊ [ရာဇဂဟန္တိ ရာဇဂဟ သာမန္တံ ဂဟေတွာ ဝုတ္တံ။] မဟာဂေါစရံ- ကျယ်ဝန်းသော ဆွမ်းခံရာအရပ် ရှိ၏၊ ပဟူတ သေနာသနံ- များသော ကျောင်း အိပ်ရာ နေရာရှိ၏၊ မယံ - တို့သည်၊ ရာဇဂဟေ-၌၊ ဝဿံ-မိုင်းလပတ်လုံး၊ ဝသန္တ-နေကြကုန်လျက်၊ ဓမ္မဉ္စ- ကို၎င်း၊ ဝိနယဉ္စ၊ ယန္တုန သံဝါယေယျာမ - အကယ်၍ သံဝါယနာတင်ကြရပါမူကား ကောင်းလေစွ၊ အညေ-အခြားကုန်သော၊ ဘိက္ခု-

မဟာဂေါစရံ။ ။ ဂါဂေါစရန္တိ ဧတ္ထာတိ ဂေါစရော = နွားစားကျက်အရပ်၊ ဂေါစရောဝိယာတိ ဂေါစရော = နွားစားကျက်နှင့်တူသော ရဟန်းတော်များ၏ ဆွမ်းခံရာအရပ်၊ မဟန္တော ဂေါစရော အဿ (ဧတ္ထဝါ)တိ မဟာဂေါစရံ၊ (ရာဇဂဟံ)။

ပဟူတသေနာသနံ။ ။ သက္ကတဉ္စ “ပြဘူတ”သည် ပါဠိ၌ ဘကို ဟပြ၍ “ပဟူတ”ဟု ဖြစ်၏၊ ပကာရာ (ဟူတွာ) - အပြားတို့ဖြစ်၍ + ဘူတာနိ-ဖြစ်ကုန်သည်တို့တည်း၊ ပဟူတာနိ-တို့၊ ပဟူတာနိ + သေနာသနာနိ ယတ္ထာတိ ပဟူတသေနာသနံ၊ “ပဟူတ”ဟု ရသေ့ရှိသည်ကား ပါဠိပျက်။ [ပဟူတေတိ အနပ္ပကေ ဗဟုမိ၊ ပေ၊ ဘကာရဿဟိ ဟကာရော လန္တတိ၊ ခုပ္ပကပါဌ၊ တိရောကုန သုတ္တဋ္ဌကထာ။]

တို့သည်၊ ရာဇဂဟေ-၌၊ ဝဿံ - ဝါသို့၊ ယန္တုန န ဥပဂစ္ဆေယျံ - အကယ်၍ မကပ်ရောက်ကုန်မှကား ကောင်းလေစွ၊ ဣတိ-ဤအကြံသည်၊ ဝါ-ဤ အဆုံး အဖြတ်သည်၊ အဟောသိ-ပြန်ပြီ၊ ပန-ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး၊ စောဒကပက္ခကို ဆိုဥားအံ့၊ ကသ္မာ-အဘယ့်ကြောင့်၊ နေသံ-ထိုထေရ်တို့၏၊ ဧတံ-ဤအကြံသည်၊ ဝါ-ဤအဆုံးအဖြတ်သည် အဟောသိ-ဖြစ်ရသနည်း၊ အမှာကံ-ငါတို့၏၊ ဣဒံ ထာဝရကမ္မံ - ဤ ထာဝရအမှုကို၊ ဝါ- ဤ အရှည် တည်တန့်ကြောင်း အမှုကို၊ [ထာဝရကမ္မန္တံ စိရဋ္ဌာယိကမ္မံ။] ကောစိ- တစုံတယောက်သော၊ ဝိသဘာဝ ပုဂ္ဂလော - သုဘဒ္ဒအလား သဘောကွဲပြားသော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ [ဝိသဘာဝ ပုဂ္ဂလောတိ သုဘဒ္ဒသဒိသော။] သံဃမဇ္ဈံ - သံဃာ့ အလယ်သို့၊ ပရိသိတွာ- ဝင်၍၊ ဥက္ကောဋေယျ- လှုပ်ချောက်ချားရာ၏၊ ဝါ-တားမြစ်ရာ၏၊ ဣတိ-ဤသို့ စိုးရိမ်ခြင်းကြောင့်၊ ဧတံ-သည်၊ ဝါ-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ အထ-ထိုမှနေ၌၊ အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ-သည်၊ ဥတ္တိ ဒုတိယေန-ဥတ်ဟူသော ၂ ကြိမ် မြောက်ရှိသော၊ ကမ္မေန- ကမ္မဝါစာဖြင့်၊ သာဝေသိ- ကြားသိစေပြီ၊ တံ- ထို ဥတ္တိဒုတိယကမ္မဝါစာကို၊ သံဂီတိက္ခန္ဓကေ-ပဉ္စသတိကသံဂီတိက္ခန္ဓကဉ္စ၊ ဝုတ္တ နယေနော - ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဉာတဗ္ဗံ- သိထိုက်၏၊ ဝါ- သိကြပါလေ၊

အထ-ဥတ္တိဒုတိယ ကမ္မဝါစာဖြင့် ကြားသိစေပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ (ဂတော တိဉ္စဝေါ)တထာဂတဿ- ၏၊ ပရိနိဗ္ဗာနတော - ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူရာ နေ့မှ၊ သတ္တသု- ၇ ရက်ကုန်သော၊ သာဓုကိဋ္ဌန ဒိဝသေသု- သာဓုကိဋ္ဌန နေ့တို့သည်

သာဓုကိဋ္ဌနဒိဝသေသု။ ။သာဓုကိဋ္ဌနံနာမ- မည်သည်၊ သံဝေဂဝတ္ထု- သံဝေဂ ဉာဏ်၏ “ဇာတိဇရာ ဗျာတိမရဏ စသော” အကြောင်းကို၊ ကိစ္ဆေတွာ- ပြောဆို၍၊ အနိစ္စတာ ပဋိသယုတ္တာနိ-အနိစ္စလက္ခဏာနှင့်စပ်ယှဉ်ကုန်သော၊ ဂီတာနိ -ဂီတတို့ကို၊ (“မယ်ဖွဲ့ မောင်ဖွဲ့ သီးချင်းမျိုး မဟုတ်၊ သံဝေဂဖြစ်စရာ အနိစ္စလက္ခဏာနှင့်စပ်သော သီးချင်း” ဟူလို၊) ဂါယိတွာ-သီဆို၍၊ ပူဇောဝသေန - ပူဇော်ခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ကိဋ္ဌနတော-မြူးပျော်ကြခြင်းကြောင့်၊ သုန္နရံ+ ကိဋ္ဌနံ - ကောင်းသော + ပျော်မြူးခြင်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သာဓုကိဋ္ဌနံ-မည်၏။ [သာဓုကိဋ္ဌနဿ+ ဒိဝသာ သာဓုကိဋ္ဌနဒိဝသာ။]

အထဝါ။ ။သပရဟိတ သာဓနဋ္ဌေန - မိမိသူတပါး စီးအပွားကို ပြီးစေတတ် သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သာဓု-သာဓုမည်၏။ [“သာဓေတီတိ သာဓု”ဟု ပြု။] တေသံ- ထိုသူတော်ကောင်းတို့၏၊ သံဝေဂဝတ္ထု ကိစ္ဆေတွာ ကိစ္ဆေတွာ၊ ကိဋ္ဌနံ - မြူးပျော် ခြင်းတည်း၊ သာဓုကိဋ္ဌနံ- ခြင်း၊ ဥဋ္ဌာရပုညပသဝတော - မွန်မြတ်သော ပူဇော်ခြင်း ကောင်းမှုကိုတိုးပွားစေတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သမ္ပရာယိကတ္ထာဝရောမိ-တမလွန် အကျိုးနှင့် ဆန့်ကျင်ခြင်းမရှိသော၊ ကိဋ္ဌာဝိဟာရော - ပျော်မြူးခြင်းဟူသော နေခြင်း။

၎င်း၊ ဝါ- ကောင်းသောမြူးပျော်ခြင်း၏ နေ့တို့သည်၎င်း၊ သတ္တသု-ကုန်သော၊
 ဓာတုပူဇာဒိဝသေသုစ- ဓာတ်တော်ပူဇော်ရာ နေ့တို့သည်၎င်း၊ ဝိတိဝတ္ထေသု-
 လွန်ကုန်လသော်၊ (ဝတော၌ စပ်၊) အမှမာသော- တလထက်ဝက် ၁၅ ရက်
 သည်၊ အတိတ္တန္တော-လွန်ပြီး၊ ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ဝိမှာနံ-နွေလတို့၏၊ ဒိယမော
 မာသော- အခွဲအားဖြင့် ၂ ခုမြောက်လသည်၊ ဝါ- တလခွဲသည်၊ သေသော-
 ကြွင်း၏၊ ဝဿုပနာယိကာ-ဝါကပ်ရာနေ့သည်၊ ဥပကဋ္ဌာ-နီးကပ်ပြီး၊ [သတ္တတ
 အဘိဓာန်၌ “ဥပကဏ္ဍ” ဟု ရှိ၏၊] ဣတိ- ဤသို့၊ မတိဿ- သိ၍၊ မဟာကဿပ
 ဣရော-သည်၊ အာဝုသော- ငါရှင်တို့၊ ရာဇဝဟံ-သို့၊ ဂစ္ဆာမ- သွားကြစို့၊
 ဣတိ-ဤသို့မိန့်တော်မူ၍၊ ဥပမံ-ထက်ဝက်သော၊ ဘိက္ခုသံဃံ-ရဟန်းအပေါင်း
 ကို၊ ဂဟေတွာ-ခေါ်ယူ၍၊ ဧကံမဂ္ဂံ-တခုသော ခရီးသို့၊ ဂတော-ကြွတော်မူပြီး၊
 အနုရုဒ္ဓဣရောပိ-အရှင် အနုရုဒ္ဓါထေရ်သည်လည်း၊ ဥပမံ- သော၊ (ဘိက္ခု
 သံဃံ-ကို၊) ဂဟေတွာ-၍၊ ဧကံမဂ္ဂံ-သို့၊ ဂတော-ပြီး။

ပန- အဘို့တပါးကား၊ (တနည်း၊) ပန - အထူးကား၊ [သွားပုံ မတူ၍
 “အထူး” ဟု ဆိုသည်၊] အာနန္ဒဣရော-သည်၊ ဘဂဝတော-၏၊ ပတ္တစိဝရံ-
 သပိတ် သင်္ကန်းတော်ကို၊ ဂဟေတွာ - ၍၊ ဘိက္ခုသံဃပရိဝုတော - ရဟန်း
 အပေါင်း ခြံရံအပ်သည်၊ (ဟုတွာ-၍၊) သာဝတ္ထိ - မြို့သို့၊ ဂတိဿ-သွားပြီး၍၊
 ဝါ-မှ၊ ရာဇဝဟံ-မြို့သို့၊ ဂန္တုကာမော- သွားလိုသည်၊ (ဟုတွာ-၍၊) ယေန-
 အကြင်အရပ်၌၊ သာဝတ္ထိ-မြို့သည်၊ (အတ္ထိ-ရှိ၏၊) တေန-ထိုအရပ်၌၊ စာရိကံ-
 ဒေသစာရိကို၊ ပတ္တမိ-ဖဲကြွတော်မူပြီး၊ [(တနည်း၊) ယေန-အကြင် အရပ်အဘို့
 ဖြင့်၊ သာဝတ္ထိ-မြို့သို့၊ (ပတ္တမိတဗ္ဗာ-ဖဲကြွထိုက်၏၊) တေန-ထိုအရပ်အဘို့ဖြင့်၊
 စာရိကံ-ကို၊ ပတ္တမိ-ပြီး] အာနန္ဒဣရေန-သည်၊ ဂတ ဂတဋ္ဌာနေ - ရောက်
 အပ်ပြီး ရောက်အပ်ပြီးသောအရပ်၌၊ [ဂစ္ဆိယိတ္တာတိ ဂတံ၊ ဂတံဂတံ+ဋ္ဌာနံ
 ဂတဂတဋ္ဌာနံ၊] မဟာပရိဒေဝေါ - သည်းထန်စွာသော ငိုကြွေးခြင်းသည်၊

မှတ်ချက်။ ။ ဤ အဋ္ဌကထာ၌ သာဓုကီဋ္ဌန နေ့ ၇ ရက်၊ ဓာတုပူဇာ နေ့ ၇ ရက်-ဟု
 ဆိုပြီးနောက် “အမှမာသော အတိတ္တန္တော=တလခွဲလွန်ပြီး” ဟု ဆိုရာ၌ တရက်လိုနေ၏၊
 ထိုတရက်ကို အဂ္ဂိဈာပနတရက်ဟု ယူကြ၏၊ သီလက္ခန္ဓာအဋ္ဌကထာ၌ကား “သာဓုကီဋ္ဌန
 ၇ ရက်၊ အဂ္ဂိဈာပန ၇ ရက်၊ ဓာတုပူဇာ ၇ ရက်အားဖြင့် ၂၁ ရက်ဟု ဆို၍၊ ထို ၂၁ ရက်
 မြောက်နေ့၌ ဤကမ္မဝါစာကို ကြားသိစေသည်” ဟု ဆိုသည်၊ ထိုသို့ ရက်ချင်းမတူရာ၌
 ဤ အဋ္ဌကထာဝယ် အနည်းငယ် ပိုလွန်သောရက်ကို မရေတွက်လေဘဲ (ဂဏန်း မပြု
 လောက်) ဟု ယူဆ၍ ချန်ထားသည် - ဟု သာဓုတ္တန္တိကာ ကြံလေသည်။ [ဒိဃနိ
 ကာယံဆောင် ပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့် ဤ ခုဒ္ဒကနိကာယ ဆောင်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ မူလကပင် မှတ်သား
 လာပုံချင်းကွဲ၍ ဤသို့ ရက်မတူဘဲ ဖြစ်ဟန်တူသည်။]

အဟောသိ - ပြီ၊ (ကိံ)၊ ဘန္တေ အာနန္ဒ - အရှင်ဘုရား အာနန္ဒာ၊ ကုဟိံ - အဘယ်အရပ်၌၊ သတ္ထာရံ - ကို၊ ထပေတွာ - ပစ်ထားခဲ့၍၊ အာဂတော - လာခဲ့သည်၊ အသိ - ဖြစ်ပါသနည်း၊ ဣတိ - ဤသို့ လျှောက်၍၊ (မဟာပရိဒေဝေါ၊ အဟောသိ - ပြီ။)

ပန-ဆက်ဥးအံ၊ အနုပုဗ္ဗေန-အစဉ်အားဖြင့်၊ ထေရေ-သည်၊ သာဝတ္ထိ - သို့၊ အနုပ္ပတ္တေ-ရောက်လသော်၊ ဘဂဝတော-၏၊ ပရိနိဗ္ဗာနဒိဝသေဝိယ-ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူရာနေ့၌ကဲ့သို့၊ မဟာပရိဒေဝေါ-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ တတြ-ထိုသာဝတ္ထိမြို့၌၊ [သုဒ္ဓိအနက်မရှိ။] အာယသ္မာ အာနန္ဒော-သည်၊ အနိစ္စတာဒိ ပဋိသိယုတ္တာယ-အနိစ္စတာ အစရှိသော တရားနှင့်ယှဉ်သော၊ [သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ အနိစ္စာတိ အနိစ္စတာဒိ နယပ္ပဝတ္တာယ။] ဓမ္မိယာ-တရားရှိသော၊ ကထာယ-စကားဖြင့်၊ တံ မဟာဇနံ-ထိုများစွာသော လူအပေါင်းကို၊ သညာပေတွာ-ကောင်းစွာသိစေပြီး၍၊ ဝါ- သက်သာစေပြီး၍၊ [သညာပေတွာတိ သမဿာ သေတွာ။] ဇေတဝနံ - ဇေတဝန်ကျောင်းတိုက်သို့၊ ပဝိသိတွာ - ဝင်၍၊ ဒသ ဗလေန - မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဝသိတဂန္ဓကုဋိယာ - သီတင်းသုံးတော် မူသော ဂန္ဓကုဋိကျောင်းတော်၏၊ ခွါရံ-တံခါးကို၊ ဝိဝရိတွာ-လက်အုပ်ချီကာ ဖွင့်၍၊ မဗ္ဗပိဋံ-ညောင်စောင်း အင်းပျဉ်တော်ကို၊ နိဟရိတွာ- ထုတ်ဆောင်၍၊ ပပ္ဖေါရေတွာ-ခါ၍၊ ဂန္ဓကုဋိံ-တော်ကို၊ သမ္ပုဋ္ဌိတွာ-တံမြက်လှည်း၍၊ ဖိလာတ မာလာ ကစဝရံ-ညှိုးနွမ်းလေပြီး ပန်းတည်းဟူသော အမှိုက်ကို၊ ဆဇ္ဇေတွာ-စွန့်၍၊ မဗ္ဗပိဋံ-တော်ကို၊ အတိဟရိတွာ-တဖန်ဆောင်၍၊ ဝါ-ပြန်သွင်း၍၊ ပုန-တဖန်၊ ယထာဌာနေ-တည်မြဲတိုင်းသောအရပ်၌၊ ထပေတွာ- ထား၍၊ [ပဌမ ဌိတဌာနံ အနုတိတ္ထမိတွာ-မူလတည်ရာအရပ်ကို မလွန်ဘဲ၊ ယထာဌိတဌာနေ ယေဝ-တည်မြဲအရပ်၌သာ၊ ဌပေတွာတိ အတ္ထော။] ဘဂဝတော-၏၊ ဌိတ ကာလေ-တည်ရှိတော်မူစဉ် အခါ၌၊ ကရဏီယံ-ပြုသင့် ပြုထိုက်သော၊ ဝတ္တံ-

ယေန သာဝတ္ထိ၊ တေန။ ။ ယတ္ထ သာဝတ္ထိ၊ တတ္ထ စာရိကံ ပတ္တမိ၊ ယေန ဝါ ဒိသာ ဘာဂေန သာဝတ္ထိ ပတ္တမိတဗ္ဗာ ဟောတိ၊ တေန ဒိသာဘာဂေန စာရိကံ ပတ္တမိတိ အတ္ထော၊ ပဌမနည်းအလို နာဝိဘတ်သည် အဓိကရဏအနက်ကို ဟော၏၊ ဒုတိယနည်း အလို ကရိုဏ်းအနက်ကို ဟော၏။

ဂန္ဓကုဋိယာ ခွါရံ ဝိဝရိတွာ ။ ။ ပရိဘောဂ စေတိယ ဘာဝတော- ဂန္ဓကုဋိ၏ ပရိဘောဂစေတိ ထိုက်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဂန္ဓကုဋိယာ ခွါရံ ဝိဝရိတွာ ဝိဝရိ-ဂန္ဓကုဋိ တံခါးပေါက်ကို ရှိခိုးပြီးမှဖွင့်ပြီ၊ ဣတိအတ္ထော-ဤသို့အနက်မှတ်၊ ဒိသနိကာယံ သီလက္ခန် အဋ္ဌကထာ၌ကား “ဂန္ဓကုဋိံ ဝိဝရိတွာ” ဟု ထိုက်ရိုက်လာ၏။

သေနာသနဝတ်ကို၊ [သေနာသနေ ကတ္တဗ္ဗဝတ္တံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။] သဗ္ဗိ-အလုံးစုံ အကုန်အစင်၊ အကာသိ-ပြုပြီ။

အထ-ထိုမှနေ၍၊ ထေရော-သည်၊ ဘဂဝတော-၏၊ ပရိနိဗ္ဗာနတော-နေ့မှ၊ ပဟုတိ- စ၍၊ ဌာန နိသဇ္ဇ ဗဟုလတ္တာ - များသော ရပ်ခြင်း၊ ထိုင်ခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ [ဌာနဉ္စ + နိသဇ္ဇာစ ဌာနနိသဇ္ဇံ၊ ဌာနနိသဇ္ဇံ + ဗဟုလံ ယဿာ တိ ဌာနနိသဇ္ဇဗဟုလော၊] ဥဿန္ဓဓာတုကံ-များသောသလိပ်၊ သည်းခြေ၊ လေ ဟူသော ဓာတ်ရှိသော၊ ကာယံ-ကိုယ်ကို၊ [ဥပစိတ သေမှာဒိဓာတုကံ၊ ဥဿန္ဓ ကို "ဥပစိတ" ဟု ဖွင့်၏၊ ဥပုဗ္ဗသဒဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ စုဝေးများပြားခြင်းကို ဟော၏။] သမဿာသေတုံ-သက်သာစေခြင်းငှါ၊ ဒုတိယဒိဝသေ - ဇေတဝန် ကျောင်းတော်သို့ ရေခံပြီးနေခံ ၂ ရက်မြေခံနေ၍၊ ဒီရဝိရေစနံ-နွားနို့ ဟူသော ဝမ်းလျှောဆေးကို၊ ပိဝိတွာ -သောက်၍၊ ပိတာရေယေဝ-ကျောင်း၌သာလျှင်၊ နိသီဒိ-ပြီ၊ ယံ-ယင်းဝမ်းလျှောဆေးသောက်ခြင်းကို၊ သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်၍၊ [ယံ ဘေသဇ္ဇပါနံ သန္ဓာယ။] သုဘေန-သုဘမည်သော၊ မာဏဂေန-လုလင်သည်၊ ပဟိတံ-စေလွှတ်အပ်သော၊ မာဏဝကံ- လုလင်ငယ်ကို၊ ဧတံ - ဤ စကားကို၊ အဝေါစ-မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိံ) မာဏဝက-ငယ်၊ (အာဂန္တု-လိုက်လာခြင်း ငှါ၊) အကာလော-အခါမဟုတ်၊ မေ-၏၊ ဝါ-သည်၊ အဇ္ဇ-ယနေ့၊ ပီတာ-သေခံ အပ်သော၊ ဘေသဇ္ဇမတ္တာ- အနည်းငယ်သောဆေးသည်၊ အတ္ထိ - ရှိ၏၊ [အပ္ပ မတ္တကံ ဘေသဇ္ဇံ၊ အပ္ပတ္တောဟိအယံ မတ္တသဒ္ဓေါ၊ "ပမာဏိဿရိယေမတ္တာ၊ အက္ခရာဝယဝပ္ပကေ(အဘိဓာန်)။] သွေဝိ-နက်ဖန်၌လည်း၊ (ကာလဉ္စ-အခါ ကို၎င်း၊ သမယဉ္စ-အကြောင်းညီညွတ်ခြင်းကို၎င်း၊ ဥပါဒါယ-စွဲ၍၊ (တနည်း၊) သမယဉ္စ ဥပါဒါယ-အကြောင်းညီညွတ်မှ၊ အပ္ပေဝနာမ ဥပသင်္ကမေယျာမ- လာနိုင်ကုန်တန်ရာ၏၊ ဣတိ-သို့၊ အဝေါစ-ပြီ၊ [ဤဝါကျ၏ ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပါယ် ကို သမယအဖွင့်ကျမှ ပြမည်။]

ဒုတိယဒိဝသေ ။ ။ ဒေဝတာယ သံဝေဇိတဒိဝသတော၊ ဇေတဝနပိဟာရံ ပဝိဋ္ဌဒိဝသတော ဝါ ဒုတိယဒိဝသေတိ ဝဒန္တိ၊ ဤအဋ္ဌကထာ၌ ဒေဝတာ သံဝေဇနကို မပြခဲ့၊ သီလက္ခန်၌သာပြ၏၊ ထို့ကြောင့် ပဌမအဖွင့်သည် ထိုသီလက္ခန်အဋ္ဌကထာ၌သာ သင့်၏၊ ဤ၌ မသင့်။

ဒီရဝိရေစနံ ။ ။ ပိပုဗ္ဗရိစဓာတ်သည် ရုဓာဒိဖြစ်မှ "ရိဉ္စန-ဝမ်းလျှော့၊ ပျှီအံခြင်း" အနက်ကိုဟော၏၊ ထို့ကြောင့် "ပိရိဉ္စတိ ဧတေနာတိ ပိရေစနံ၊ ဒီရမေဝ + ပိရေစနံ ဒီရ ပိရေစနံ = ဝမ်းလျှော့ကြောင်းဖြစ်သော နွားနို့၊ ဝမ်းလျှော့အောင် ဆေးဖြင့် ထုံအပ် သော နွားနို့။ [ပရိဘာပိတံ ဒီရမေဝ + ပိရေစနန္တိ ဒီရပိရေစနံ။]

ဒုတိယဒိဝသေ-ဝမ်းလျှောဆေး သေခံပြီးနောက် ၂ ရက်မြောက်နေ့၌ [ဒီရ
 ဝိရေစနံ ပီတဒိဝသတော ဒုတိယဒိဝသေ။] စေတကတ္ထေရေန-စေတကထေရ်
 ဟူသော၊ ပစ္ဆာသမဏေန - နောက်လိုက် ရဟန်းနှင့် တကွ၊ [သဟတ္ထံ]
 ဂတ္တာ-၍၊ သုဘေန-မည်သော၊ မာဏဝေန - သည်၊ ပုဋ္ဌော- မေးအပ်သည်၊
 (ဟုတ္တာ-၍၊) ဒီဃနိကာယေ - ဒီဃနိကာယ်၌၊ သုဘသုတ္တံနာမ- သုဘသုတ်
 မည်သော၊ ဒသမံ- ဆယ်သုတ်မြောက်ဖြစ်သော၊ သုတ္တံ-သုတ်ကို၊ အဘာသိ-
 ဟောတော်မူပြီ၊ အထ - သုဘသုတ်ကို ဟောပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ ထေရော-
 သည်၊ ဇေတဝန ဝိဟာရေ - ကျောင်းတိုက်၌၊ ခဏ္ဍဖုလ္လ ပဋိသင်္ခရဏံ -
 ကျိုးပြတ်သောအရပ်၊ ပေါက်ကွဲသောအရပ်ကို ပြင်ဆင်မှုကို၊ ကာရာပေတွာ-
 ပြုစေ၍၊ ဝဿုပနာယိကာယ - ဝါကပ်ရာနေသည်၊ ဥပကဋ္ဌာယ - နီးကပ်လ
 သော်၊ ရာဇဝဟံ-သို့၊ ဂတော-ပြီ၊ တထာ-ထို့အတူ၊ မဟာကဿပတ္ထေရော-
 အရှင်မဟာကဿပထေရ်သည်၎င်း၊ အနုရုဒ္ဓတ္ထေရောစ-၎င်း၊ သဗ္ဗံ - သော၊
 ဘိက္ခုသံဃံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ရာဇဝဟမေဝ-သို့သာ၊ ဂတော-ပြီ။

တေန ခေါပန သမယေန-ထိုအခါ၌၊ (သံဝါယနာတင်ဘို့ရန် ရောက်လာ
 ရာ ထိုအချိန်၌၊) ရာဇဝဟေ- ၌၊ အဋ္ဌာရသ မဟာဝိဟာရာ - ၁၀ ရပ်သော
 ကျောင်းတိုက်ကြီးတို့သည်၊ ဟောန္တိ-ရှိကုန်၏၊ တေသဗ္ဗေပိ-ထို အလုံးစုံသော
 ကျောင်းတိုက်ကြီးတို့သည်လည်း၊ ဆဋ္ဌိတ ပတိတ ဥဏ္ဏာပါ-စွန့်အပ်ကုန်၊ ပြိုကျ

ခဏ္ဍဖုလ္လ ပဋိသင်္ခရဏံ။ ။ခဏ္ဍန္တိ ဆိန္တံ၊ ဖုလ္လန္တိ ဘိန္တံ၊ [“ခဋ္ဌိ-ဆေဒနေ” ဓာတ်။]
 ခဏ္ဍိယိတ္ထ-ဖြတ်ပိုင်းအပ်ပြီ၊ ဣတိ ခဏ္ဍံ-ဖြတ်ပိုင်းအပ်သည် ဖြစ်၍ ပြတ်နေသော အရပ်။
 [“ဖုလ္လ-ဝိကာသ ဘိဇ္ဇနေ - (ပွင့်ခြင်း၊ ပျက်ခြင်း)” ဟူသောဓာတ်။] ဖုလ္လတိ ဘိဇ္ဇ
 တိတိ ဖုလ္လံ = ပျက်သောအရပ်။ [သီလက္ခန္ဓီကာသစ်၌ ဝိကသနအနက်ကို ယူ၍
 “သေဝါလ+အဟိဆတ္တကာဒိ ဝိကသနံ-ရေညှိ၊ မှီစသော ပွင့်သောအရပ်” ဟု တနည်း
 ဖွင့်သေး၏။] ခဏ္ဍဖုလ္လာနံ+ ပတိသင်္ခရဏံ - ပြင်ဆင်ခြင်း၊ ခဏ္ဍဖုလ္လ ပတိသင်္ခရဏံ။
 [တေသံ ပတိသင်္ခရဏံ ပုန သမ္မာပါကတိက ကရဏံ (ပတိကို ပုန, သံကို သမ္မာ, ကရဏံ
 ကို ပါကတိကကရဏံဟု ဖွင့်)-တဘန်+ ကောင်းမွန်စွာ + ပင်ကိုယ်အတိုင်းဖြစ်အောင်
 ပြုခြင်း၊ အဘိနဝကရဏံ-အသစ်ပြုခြင်း၊ ဝါ- ပြင်ဆင်ခြင်း၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။]

ဆဋ္ဌိတ ပတိတ ဥဏ္ဏာပါ။ ။ဆဋ္ဌိယံ သူတိ ဆဋ္ဌိတာ၊ ပတိ သူတိ ပတိတာ၊ ဆဋ္ဌိ
 တာစ - (ပရိနိဗ္ဗာန် စံရာအရပ်သို့ ကြိုကုန်သောရဟန်းတို့သည်) စွန့်လွှတ်အပ်ကုန်
 သည်၎င်း၊ ပတိတာစ-(ထိုသို့ စွန့်လွှတ်အပ်ကုန်သည့်အတွက် ချတို့ ခဲစားအပ်သည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်) ပြိုကြကုန်သည်၎င်း၊ ဥဏ္ဏာပါစ-(တံမြက် မလှည်းရသည့်အတွက်
 ရော့ပြင်းသောအမှိုက် ရှိရကား) ဥဏ္ဏာပဖြစ်ကုန်သည်၎င်း၊ အဟေသံ၊ [ဥသည် ဥစ္ဆိဋ္ဌ
 (စွန့်အပ်) အနက်ဟော၊ ကလာပသဒ္ဓါသည် အပေါင်းအနက်ဟော၊ ဥစ္ဆိဋ္ဌော+
 ဏ္ဏာပေါယေသန္တိ ဥဏ္ဏာပါ-စွန့်အပ်သော အမှိုက်အပေါင်းရှိကုန်သော ကျောင်းတို့။]

ကုန်, အမှိုက်အပေါင်း ရှိကုန်သည်။ ဟောန္တိ-နံ၊ ဟိ-မှန်၏ (တနည်း၊) ဟိ-
 ချဲ့ဉ္စးအံ၊ ဘဂဝတော-၏၊ ပရိနိဗ္ဗာန- ကြောင့်၊ သဗ္ဗေ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-
 တို့သည်၊ အတ္တနော အတ္တနော-၏၊ ပတ္တစိဝရံ-ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဝိဟာရေစ-
 တို့ကို၎င်း၊ ပရိဝေဏေစ - ပရိဂုဏ်တို့ကို၎င်း၊ ဆဇ္ဇေတွာ-၍၊ အဂမံသု-နိဗြီ၊
 တတ္ထ-ထို ကျောင်းတိုက်တို့၌၊ [ခဏ္ဍဖုလ္လပဋိသင်္ခရဏန္တိ ဣမိနာ သမ္ပန္နော၊]
 ထေရာ-တို့သည်၊ ဘဂဝတော-၏၊ ဝစနပူဇနတ္ထုစ္ဆ- (သေနာသနက္ခန္ဓကလာ)
 စကားတော်ကို ပူဇော်ခြင်း အကျိုးငှါ၎င်း၊ တိတ္ထိယဝါဒ ပရိမောစနတ္ထုစ္ဆ-
 တိတ္ထိတို့၏ ပြောဆိုခြင်းမှ လွတ်မြောက်စေခြင်း အကျိုးငှါ၎င်း၊ ပဌမံ မာသံ-
 ပဌမလပတ်လုံး၊ ခဏ္ဍဖုလ္လပဋိသင်္ခရဏံ - ကျိုးပြတ်သော အရပ်, ပေါက်ကွဲ
 သော အရပ်ကို ပြင်ဆင်မှုကို၊ ကရောမ - ပြုကြကုန်စို့၊ ဣတိ- သို့၊ စိန္တေသု-
 ကြံကြကုန်ပြီ၊ ဝါ- တိုင်ပင်ကြကုန်ပြီ၊ ဟိ - မှန်၏ (တနည်း) ဟိ - ချဲ့ဉ္စးအံ၊
 တိတ္ထိယာ-တို့သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝဒေယျု-ပြောဆိုကုန်ရာ၏၊ (ကိံ) သဏဿ
 ဂေါတမဿ-၏၊ သာဝကာ- သာဝကတို့သည်၊ သတ္တရိ - ဆရာသည်၊ ဌိတေ
 ယေဝ-တည်ရှိစဉ်သာ၊ ဝိဟာရေ-တို့ကို၊ ပဋိဇဏ္ဍိသု-သုခသင်ကြကုန်ပြီ၊ ဝါ-
 စောင့်ရှောက်ကြကုန်ပြီ၊ [ဇဂ္ဂဓာတ်သည် သောဓန ပေါသန ရက္ခဏ အနက်
 ဟော။] ပရိနိဗ္ဗုတေ-ပရိနိဗ္ဗာန် စံပြီးလသော်၊ ဆဇ္ဇေသု - စွန့်ပစ်ကြကုန်ပြီ၊
 ဣတိ-သို့၊ (ဝဒေယျု-နံရာ၏) တေသံ - ထို တိတ္ထိဘူ၏၊ ဝါဒပရိမောစနတ္ထုစ္ဆ-

မှတ်ချက်။ ။ “ဆန္ဒိတ” စသော ဤ ၃ ပုဒ်သည် အရက္ခ၌ ဒွန်တွဲရမည်ကဲ့သို့ ထင်ရ
 သော်လည်း ၃ ပုဒ်လုံးပင် တေသဗ္ဗေနှင့် အရက္ခ၌ ဝိဟာရတို့ချည်း ဖြစ်သောကြောင့်
 ဝိသေသနတိပဒကမ္မဓာရေပုဒ်ဟု မှတ်ပါ။ ဆန္ဒိတာစ+တေ+ပတိတာစ+တေ+ ဥတ္တာပါ
 ဗာတိ ဆန္ဒိတပတိတ ဥတ္တာပါ။

ပရိဝေဏေ။ ။ ပရိသည် ပရိစ္ဆေဒအနက်ဟော၊ ပရိစ္ဆေဒဝသေန-အပိုင်းအခြား
 ၏ အဖြစ်ဖြင့်+ဝေဏိယန္တိ ဒိဿန္တိ - မြင်အပ်ကုန်၏၊ ဣတိ ပရိဝေဏော။ [ဝေဏ
 ဓာတ်သည် နိသာမန-ကြည့်ရှုခြင်း မြင်ခြင်းအနက်ဟော၊ (ဋီကာတို့၌ “ဝေဒိယန္တိ”
 ဟု တွေ့ရ၏။)] ကျောင်းတိုက်ကြီးတခုအတွင်း၌ ကျောင်းအသီးအသီးဝယ် ကာရံ
 ပိုင်းခြားအပ်သော ပရိဂုဏ်။

ဝစနပူဇနတ္ထု။ ။ သေနာသနဝတ္တာနံ ပညတ္တတ္တာ (သေနာသနဝတ်များကို
 ပညတ်တော်မူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း) သေနာသနက္ခန္ဓကေစ သေနာသန
 ပဋိဗဠာနံ ဗဟုနမ္ပိ ဝစနာနံ ဝုတ္တတ္တာ (သေနာသနက္ခန္ဓက၌ ကျောင်းအိပ်ရာနှင့်စပ်သော
 စကားများစွာတို့ကို ဟောတော်မူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊) သေနာသန
 ဗ္ဗတိသင်္ခရဏံပိ - ကျောင်းကိုပြင်ဆင်ခြင်းသည်လည်း၊ တဿ ပူဇာယေဝနာမ - ထို
 စကားတော်ကို ပူဇော်ခြင်း မည်သည်သာ။

ပြောဆိုခြင်းမှ (မိမိတို့ကို) လွတ်မြောက်စေခြင်း အကျိုးငှါလည်း၊ စိန္တေသုံ-
ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ဤအနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သည်၊ ဝါ- ဆိုလိုသည်၊
ဟောတိ- ၏၊ ဟိ-သာဓကကား၊ အထခေါ်ထေရာနံ ဘိက္ခုနံ၊ ပေ၊ သံဂါ
ယိဿာမာတိ-“အထခေါ်၊ ပေ၊ သာမ” ဟူသော၊ ဧတံ(သုတ္တံ)-ဤ ပါဠိကို၊
(သံဂိတိကာရေဟိ)ဝိ-သံဂါယနာတင် ထေရ်တို့သည်လည်း၊ ဝုတ္တံ-မိန့်တော်
မူအပ်ပြီ၊ [အထခေါ်-၌၊ ထေရာနံ-ကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ-တို့၏၊ ဧတံ-ဤအကြံ
သည်၊ ဝါ-ဤအတိုင်အပင်သည်၊ အဟောသိ-ပြီ(ကိံ)၊ အာဝုသော-တို့၊ ဘဂ
ဝတာ-သည်၊ ခဏ္ဍဗုလ္လပဋိသင်္ခရဏံ - ကို၊ ဝဏ္ဏိတံ - ချီးမွမ်းတော်မူအပ်ပြီ၊
[သေနာသနဝတ်ကို ပညတ်တော်မူခြင်း၊ သေနာသနနှင့်စပ်၍ များစွာ ဟော
တော်မူခြင်းကိုပင် “ချီ မွမ်းအပ်” ဟု ဆိုသည်။] အာဝုသော-တို့၊ ဟန္တ-ယခု၊
မယံ-တို့သည်၊ ပထမံမာသံ - လုံး၊ ခဏ္ဍဗုလ္လပဋိသင်္ခရဏံ - ကို၊ ကရောမ - စို့၊
မဇ္ဈိမံ မာသံ-မဇ္ဈိမလပတ်လုံး၊ သန္တိပတိတွာ-စုဝေး၍၊ ဓမ္မဉ္စ ဝိနယဉ္စ၊ သံဂါ
ယိဿာမ၊ ဣတိ-ဤအကြံသည်၊ ဝါ-ဤအတိုင် အပင်သည်၊ (အဟောသိ-ပြီ။)]

တေ-ထိုထေရ်တို့သည်၊ ဒုတိယဒိဝသေ-ကြံစည်ပြီးနောက် ၂ ရက်မြောက်
နေ့၌၊ [ခဏ္ဍဗုလ္လပဋိသင်္ခရဏံ ကရောမာတိ စိန္တိတဒိဝသတော ဒုတိယ
ဒိဝသေ၊ သောစ ဝဿုပနာယိက ဒိဝသတော ဒုတိယ ဒိဝသောတိ ဝေဒိ
တဗ္ဗော။] ဝတိော-၍၊ ရာဇခွါရေ-နန်းတော်တံခါး၌၊ အဋ္ဌံသု- ရပ်တော်မူကြ
ကုန်ပြီ၊ [ဥစ္စာရှင်က မမေးဘဲ အလိုရှိတာကို မပြောကောင်းသောကြောင့်
(ဆွမ်းရပ်သကဲ့သို့)ရပ်၍နေတော်မူကြသည်။] အဇာတသတ္တု- အဇာတသတ်
မည်သော၊ ရာဇာ - သည်၊ အာဝတိော - လာ၍၊ ဘန္တေ - အရှင်ဘုရားတို့၊ ကိံ-
အဘယ် ကိစ္စကြောင့်၊ [ကိန္တိ ကာရဏ ပုစ္ဆနတ္ထေ နိပပါတော၊ ကဿာကိ
အတ္ထော၊] အာဝတာ-ကြွလာတော်မူကြကုန်သည်၊ အတ္ထ- ဖြစ်ပါကုန်သနည်း၊
ဣတိ-ဤသို့၊ အတ္တနာ- သည်၊ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စံ - ပြုသင့်ပြုထိုက်သော ကိစ္စကို၊ ပဋိ
ပုစ္ဆိ-မေးလျှောက်ပြီ၊ ထေရာ- တို့သည်၊ အဋ္ဌရသ မဟာဝိဟာရ ပဋိသင်္ခရဏ
တ္တာယ- ဝဂ ရပ်သော ကျောင်းတိုက်ကြီးတို့ကို ပြင်ဆင်ခြင်းအကျိုးငှါ၊ ဟတ္ထ
ကမ္မံ-ဟတ္ထကမ်ကို၊ ဝါ-လက်ဖြင့်ပြုဘွယ်ကိစ္စကို၊ ပဋိဝေဒေသုံ-သိစေကြကုန်ပြီ၊
[နိဝေဒေသုံ၊ ဇာနာပေသုန္တိ အတ္ထော။] ဘန္တေ - တို့၊ သာဓု- ကောင်းပါပြီ၊
ဣတိ-သို့၊ ရာဇာ- သည်၊ ဟတ္ထကမ္မကာရကေ- ဟတ္ထကမ်ကို ပြုလုပ်တတ်ကုန်

ဟတ္ထကမ္မံ။ ။ ဟတ္ထဿ-လက်၏+ကမ္မံ-အလုပ်တည်း၊ ဟတ္ထကမ္မံ-လုပ်၊ ထို
“ဟတ္ထကမ်”ဟူသည် လက်သွားအလုပ်တည်း။ [ဟတ္ထကြိယံ၊ ဟတ္ထကမ္မဿ ကရဏံတိ
ဝုတ္တံ ဟောတိ”ဟု ဟု ဋီကာသစ်နှင့်၏၊ ထိုအလို လက်အလုပ်ကိုပြုလုပ်ခြင်း ကြိယာကို
“ဟတ္ထကမ်” ဟု ဆိုလို၏။]

သော၊ မနုဿေ-တို့ကို၊ ဝါ-လက်သွားတို့ကို။ အဒါသိ-ပေးလိုက်ပြီ၊ ထေရာ-
 တို့သည်၊ ပဌမံ မာသံ - လုံး၊ သဗ္ဗဝိဟာရေ- အလုံးစုံသော ကျောင်းတိုက်ကြီး
 တို့ကို၊ ပဋိသင်္ခရာပေတွာ - ပြင်ဆင်စေပြီး၍၊ ရညော- အား၊ အာရောစေသုံ-
 မိန့်တော်မူကြကုန်ပြီ၊ (ကိံ) မဟာရာဇ-မဟာရာဇော၊ ဝိဟာရ ပဋိသင်္ခရဏံ-
 ကျောင်းတိုက်တို့ကို ပြင်ဆင်မှုသည်၊ နိဋ္ဌိတံ- ပြီးပြီ၊ ဣဒါနိ - ယခုအခါ၌၊ ဓမ္မ
 ဝိနယ သင်္ဂဟံ-ဓမ္မဝိနယကို သိမ်းယူကြောင်း သံဂါယနာကို၊ [ဓမ္မဝိနယဿ-
 ကို+သင်္ဂဟော-သိမ်းယူကြောင်း(သံဂါယနာ)တည်း၊ ဓမ္မဝိနယသင်္ဂဟော။]
 ကရောမ-ပြုကုန်တော့အံ့၊ ဣတိ - သို့၊ အာရောစေသုံ - မိန့်တော်မူကြကုန်ပြီ၊
 [ပြုတော့မည်ဖြစ်၍ သမိပဝတ္ထမာန်ဖြင့် “ကရောမ”ဟု ထားသည်၊] ဘန္တေ-
 တို့၊ သာဓု-ကောင်းပါပြီ၊ ဝိသဋ္ဌာ-စွန့်လွှတ်အပ်သော စိတ်ရှိကုန်သည်၊ ဝါ-
 ရှံရှားခြင်းကင်း၊ ရဲတင်းကုန်သည်၊ (ဟုတွာ - ၍၊) ကရောထ - ပြုတော်မူကြ
 ပါကုန်၊ မယံ-ဒကာတော်၏၊ အာဏာစက္ကံ - အာဏာစက်သည်၊ ဟောတု-
 ဖြစ်ပါစေ၊ [အာဏာယေဝ အပ္ပဋိဟတဝုတ္တိယာ ပဝတ္တနဋ္ဌေန စက္ကန္တိ
 အာဏာစက္ကံ။]တုမှာကံ-အရှင်ဘုရားတို့၏၊ ဓမ္မစက္ကံ-ဓမ္မစက်သည်၊ ဟောတု-
 စေ၊ ဘန္တေ-တို့၊ အာဏာပေထ-စေခိုင်းတော်မူကြပါကုန်၊ ကိံ - အဘယ်ကို၊
 ကရောမိ-ပြုရပါမည်နည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ၊ မဟာရာဇ- မဟာရာဇော၊
 သင်္ဂဟံ-သိမ်းယူကြောင်း သံဂါယနာကို၊ ကရောန္တာနံ-ပြုကုန်သော၊ ဘိက္ခု
 နံ-တို့၏၊ သန္ဓိသဇ္ဇဋ္ဌာနံ-စုဝေးနေထိုင်ခြင်း၏အရပ်ကို၊ ဝါ-စည်းဝေးနေထိုင်ရာ
 အရပ်ကို၊ (ကာတုံ-ပြုခြင်းငှါ၊ ဝန္တတိ- သင့်၏၊) ဣတိ - ဤသို့ မိန့်တော်မူကြ
 ကုန်ပြီ၊ [သန္ဓိပတိတွာ + နိသိဒနဋ္ဌာနံ၊ “ နိသိဒနံ နိသဇ္ဇာ၊ သန္ဓိပတိတွာ+
 နိသဇ္ဇာ သန္ဓိသဇ္ဇာ၊ သန္ဓိသဇ္ဇာယ+ဋ္ဌာနံ သန္ဓိသဇ္ဇဋ္ဌာနံ ” ဟု ပြု။] ဘန္တေ-
 တို့၊ ကတ္ထ- အဘယ်အရပ်၌၊ ကရောမိ - မည်နည်း၊ ဣတိ - ဤသို့ လျှောက်ပြီ၊
 မဟာရာဇ - ဇော၊ ဝေဘာရပဗ္ဗတပဿေ -ဝေဘာရတောင် နံရံ၌၊ သတ္တပဏ္ဍိ
 ဂဟာဒ္ဒါရေ-စရည်းပင်ပေါက်ရာ လိုင်တံခါးအနီး၌၊ ကာတုံ - ငှါ၊ ယုတ္တံ- ၏၊
 ဣတိ-ဤသို့ မိန့်တော်မူကြကုန်ပြီ။

ဓမ္မစက္ကံ။ ။တထာ ဓမ္မောယေဝ စက္ကန္တိ ဓမ္မစက္ကံ၊ တံပန ဒေသနာညာဏပရိဝေဓ
 ညာဏဝသေန ဒုဝိဓိ ယုဇ္ဇတိ၊ တဒုဘယေနေဝ သံဂီတိယာ ပဝတ္တနတော၊-
 ဋီကာသစ်။

ဝိသဋ္ဌာ။ ။ဝိပုဗ္ဗ - သဇဇာတ် တပစ္စည်းဖြစ်၍ “ ဝိသဋ္ဌိ ” ပုဒ်ကဲ့သို့ (ဋ) ဖြင့်
 ပါဌ်မှန်ရှိစေ၊ ဝိသဋ္ဌိယတေတိ ဝိသဋ္ဌံ-စွန့်လွှတ်အပ်သောစိတ်၊ ကြောက်ရွံ့ကြောင့်ရွံ့နှင့်
 တွန့်သောစိတ်မဟုတ်ဘဲ ရဲရင့်သောစိတ်၊ ဝိသဋ္ဌံ ယေသံ အတ္တိတိ ဝိသဋ္ဌာ - စွန့်လွှတ်
 အပ်သောစိတ် ရှိသူများ၊ “နိရာသင်္ကမိတ္တာ” ဟု ဖွင့်သည်ကား အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်တည်း။

တန္တ-တို့၊ သာဓု-ပြီ၊ ဣတိခေါ-ဤသို့လျှင်၊ အဇာတသတ္တု-အဇာတသတ်
မည်သော၊ ရာဇာ-သည်၊ ဝိသုကမ္မနာ- ဝိသုကြိနတ်သားသည်၊ ဝါ- ဗိသုကာ
နတ်သားသည်၊ နိဗ္ဗိတသဒိသံ- ဖန်ဆင်းအပ်သော မဏ္ဍပ်နှင့်တူစွာ၊ (ကာရာ
ပေတွာ၌စပ်၊) သုဝိဘတ္တဘိတ္တိတ္တန္တ သောပါနံ-ကောင်းစွာဝေဘန်အပ်သော
နံရံ၊ သည်တိုင်း၊ စောင်းတန်းလည်းရှိထသော၊ နာနာဝိဓ မာလာကမ္မ လတာ
ကမ္မဝိစိတ္တိ-အထူးထူးအပြားပြားပြုလုပ်အပ်သောပန်း၊ အထူးထူးအပြားပြား

သတ္တပဏ္ဍိ ဂူဟဒ္ဒါရေ။ ။သတ္တ+ပဏ္ဍာနိ သတ္တပဏ္ဍိ၊ တံ အဿ အတ္ထိတိ သတ္တ
ပဏ္ဍိ-နဂိုဏ်း အရွက် ၇ ရွက်ရှိသောကြောင့် “သတ္တပဏ္ဍိ” ဟု အမည်ရခဲ့သော စရည်း
ပင်သည် နောက်၌ အရွက်များစွာ ရှိသော်လည်း အတွင်ရူဠီ ဘူတပုဗ္ဗ ဂတိကနည်းဖြင့်
သတ္တပဏ္ဍိ အမည်မပျက်တော့၊ သတ္တပဏ္ဍိဿ+ဇာတဂူဟာ-ပေါက်ရာဂူတည်း၊ သတ္တ
ပဏ္ဍိဂူဟာ (ဇာတပုဒ်ကြေ၊) တဿာ+ဒ္ဒါရံ သတ္တပဏ္ဍိဂူဟဒ္ဒါရံ။

ဝိသုကမ္မနာ။ ။သက္ကတအဘိဓာန်၌ “ဝိသုကြမာန်” ပုဒ်သည် ပါရှိ၌ “ဝိသုကမ္မ”
ဟု ဖြစ်၏၊ ဝိသုသဒ္ဓါသည် သကလအနက်ဟော၊ ဝိသေသ + ကမ္မန် (ဗျာပါရော)
ယဿာတိ ဝိသုကမ္မန်-အလုံးစုံသောအရာ၌ ပြုလုပ်နိုင်ခြင်း (ကြိယာ-ဗျာပါရ) ရှိသော
လက်သွားနတ်၊ ဤ ဝိသုကမ္မန်ပုဒ်ကိုလိုက်၍ မြန်မာတို့က လက်သွားကို “ဝိသုကာ=
ဗိသုကာ” ဟု ခေါ်ကြသည်။

နိဗ္ဗိတ သဒိသံ။ ။ဤပုဒ်ကို “မဏ္ဍပ် ကာရာပေတွာ” ဝယ် ကာရာပေတွာ၌စပ်လျှင်
ကြိယာဝိသေသနအနက်ပေး၊ “ဖန်ဆင်းအပ်သည်နှင့်တူစွာ+ ပြုလုပ်စေ” ဟုလို၊ မဏ္ဍပ်
စပ်လျှင် တုလျာမိကရဏ အနက်ပေး၊ “ဖန်ဆင်းအပ်သော + မဏ္ဍပ်နှင့် တူသော+
မဏ္ဍပ်” ဟုလို၊ ဤ ၂ မျိုးတွင် ကြိယာဝိသေသနအနက်က သာ၍ကောင်းသကဲ့သို့ ထင်၏။

သုဝိဘတ္တ၊ ပေ၊ သောပါနံ။ ။နိဗ္ဗိတသဒိသံကို ထင်ရှားစေလို၍ “သုဝိဘတ္တ၊ ပေ၊
ဒဗ္ဗဗ္ဗသရမဏ္ဍိ” ဟု မိန့်၊ ဘိတ္တိ၊ တန္တန္တ၊ သောပါနပုဒ်တို့ကို ခွန်တွဲ၊ ခွန်၏ရှေ့က သုဝိဘတ္တ
ပုဒ်ကို နောက်ပုဒ်များနှင့်တွဲ၍ “သုဝိဘတ္တဘိတ္တိ၊ သုဝိဘတ္တတန္တန္တ၊ သုဝိဘတ္တ သောပါနံ”
ဟု အဓိပ္ပါယ်မှတ်၊ သုဝိဘတ္တ+ဘိတ္တိတန္တန္တသောပါနံ ယဿာတိ သုဝိဘတ္တဘိတ္တိတန္တ
သောပါနော (မဏ္ဍပေါ၊) [“သန္တ” ဟု သက္ကတရှိသောကြောင့် တကို ထပြုသ အစား
ဒွေတော်လာ။] “ကောင်းစွာဝေဘန်” ဟူသည် ထားသင့်သောနေရာ၌ ကောင်းစွာ
ထားခြင်းတည်း။

[နိယာမ်] ခွန်၏ရှေ့နောက်၊ ပုဒ် ၂ ထောက်မှာ၊ ပုဒ်တိုင်းသာ၊ ယှဉ်ကာစပ်ရမည်။

နာနာဝိဓ၊ ပေ၊ ဝိစိတ္တိ။ ။ “နာနာဝိဓ- အထူးထူးအပြားပြား” ဟူသည် မာလာ
ကမ္မ၊ လတာကမ္မတို့က တမျိုးတပုံစံတည်းမဟုတ်ဘဲ ပုံအမျိုးမျိုးရှိခြင်းတည်း၊ ကတ္တဗ္ဗံတိ
ကမ္မံ၊ မာလာယေဝ+ကမ္မံ မာလာကမ္မံ၊ လတာယေဝ (နွယ်သည်ပင်) ကမ္မံ လတာကမ္မံ၊
ခြူးသတွာ၏လည်ဆန်များကဲ့သို့ လှပသော ပန်း- နွယ်ကို “ ခြူးပန်း-ခြူးနွယ် ” ဟု
ခေါ်ကြ၏၊ ထိုခြူးပန်းသည် သဇင်ပန်းခွေနှင့်တူသတတ်၊ “မာလာကမ္မံ-လတာကမ္မံ” ဟု

ပြုလုပ်အပ်သော နွယ်တို့ဖြင့်လည်း ထူးဆန်းထသော၊ [“အထူးထူးအပြားပြားသော ခြူးပန်း၊ ခြူးနွယ်တို့ဖြင့်လည်း ဆန်းကြယ် ထသော” ဟု လည်း ပေးသည်။] ရာဇဘဝန ဝိဘူတိ-မင်းနန်းတော်၏ ပြည့်စုံခြင်းကို၊ ဝါ-မင်းနန်းတော်၏ တင့်တယ်ခြင်းကို၊ အဘိဘဝန္တ ဣဝစ-လွှမ်းမိုးသကဲ့သို့လည်း ဖြစ်ထသော၊ ဝါ-လွှမ်းမိုးတော့မတတ်လည်း ဖြစ်ထသော၊ ဒေဝဝိမာနသီရိ-နတ်ဗိမာန်၏ အသရေကို၊ အဝဟသန္တ ဣဝစ-ပြက်ရယ်ပြုသကဲ့သို့လည်း ဖြစ်ထသော၊ သီရိယာ-ကြက်သရေအပေါင်း၏၊ နိကေတံ ဣဝစ-စုဝေးတည်နေရာ

သာမညဆိုသောကြောင့်၊ ခြူးပန်းခြူးနွယ်သာမက၊ အလှအပခြယ်လှယ်ထားသော ပန်းပျောက်၊ ပန်းခက်၊ ပန်းနွယ် (ပြောကြောင်း) အားလုံးပင် ပါဝင်နိုင်၏။ နာနာဝိဓာနိစ+တာနိ+မာလာကမ္မ လတာကမ္မာနိစာတိ နာနာဝိဓ မာလာကမ္မလတာကမ္မာနိ၊ တေဟိ+ဝိစိတ္တော နာနာဝိဓမာလာကမ္မလတာကမ္မဝိစိတ္တော။

အဘိဘဝန္တမိဝ၊ ပေ၊ ဝိဘူတိ။ ။ ရာဇဘဝနဿ+ဝိဘူတိ ရာဇဘဝန ဝိဘူတိ၊ [ရာဇဘဝန သမ္ပတ္တိ၊ ရာဇဘဝန သောဘံ ဝါ။] အဘိဘဝန္တမိဝ၌ ဣဝသည် ဥပရိက္ခာဇောတကတည်း၊ ဥပရိ-အထက်၌၊ ဝါ-အလွန်+ အာချာ-ဟောတတ်သော သဒ္ဓါတည်း၊ ဥပရိက္ခာ-ဌါ၊ ဤမဏ္ဍပ်က မင်း၏နန်းတော်ထက်သာနေသောကြောင့် မင်း၏နန်းတော်ကိုပင် လွှမ်းမိုးတော့မလို - ဟု အလွန်အကျွံချီးမွမ်းခြင်း အနက်ကို ထွန်းပြသော နိပါတ်-ဟူလို၊ [ဥပမာန ဥပမေယျခွဲခြား၍ မရသော အလွန်အကျွံပြောဆိုရာ၌ “ဥပရိက္ခာ” စကားချည်းတည်း၊ နောက် “အဝဟသန္တမိဝ” ၌လည်း နည်းတူ၊ ထို ဥပရိက္ခာ စကားများ၌ လွှမ်းမိုးတတ်သော သတ္တိ မရှိဘဲ သတ္တိရှိသကဲ့သို့ တင်စားထားသောကြောင့် တဒ္ဓမ္မပစာရသဒ္ဓါလည်း ဟုတ်၏၊ တချို့နေရာ၌ ရူပကအလင်္ကာလည်း ဖြစ်၏၊ ဤနေရာ၌ကား ရူပကမဟုတ်ပါ။]

[နိယာမ] နိသတ္တိကို၊ သတ္တိရှိစွာ၊ ကျမ်း၌မှာ၊ ဥပစာ-ဥပရိက်၊ ကျမ်းရိပ်ထောက်ဆ၊ ရူပက။

အဝဟသန္တ၊ ပေ၊ သီရိ။ ။ ဒေဝဝိမာနဿ+သီရိ ဒေဝဝိမာနသီရိ၊ အဝ-အော့ချသည့် အနေအားဖြင့်+ဟသန္တ-ပြုံးရယ်ခြင်းကို “ပြက်ရယ်ခြင်း၊ ပြောင်လှောင်ခြင်း” ဟု ခေါ်၏၊ နတ်ဗိမာန်၏ အသရေထက် မိမိ အသရေကသာ နေရကား နတ်ဗိမာန်၏ အသရေကို မဏ္ဍပ်က ပြောင်သလိုလှောင်သလို ဖြစ်နေသည်- ဟူလို၊ ဤ၌လည်း ပြောင်လှောင်တတ်သော သတ္တိမရှိဘဲ တင်စားထားသည်။

သီရိယာ နိကေတမိဝ ။ ။ “မဏ္ဍပ်တဆောင်လုံးမှာ ကြက်သရေပြည့်နေရကား ကြက်သရေ၏ တည်နေရာကဲ့သို့ ဖြစ်နေသည်” ဟူလို၊ [ဤ၌ကား ကြက်သရေ၏ တည်နေရာ အခြားအိမ်တဆောင်ကို ဥပမာပြု၍ မဏ္ဍပ်ကို ဥပမေယျပြုသောကြောင့် ဣဝသည် ဥပရိက္ခာမဟုတ်၊ အလင်္ကာကျမ်း၌လာသော အဘူတောပမာကို ထွန်းပြသော ဥပမာဇောတကသာ။]

အိမ်ကဲ့သို့လည်း ဖြစ်ထသော၊ ဒေဝမနုဿ နယနဝိဟင်္ဂါနံ - နတ် လူတို့၏ မျက်လုံးတည်းဟူသော ငှက်တို့၏၊ ကေနိပါတတိတ္ထံ ဣဝစ - တပေါင်းတည်း ကျေ့ဝက်ရာ ဆိပ်ကမ်းကဲ့သို့လည်းဖြစ်ထသော၊ သမ္ဗိဏ္ဍိတံ- တနေရာထည်း၌ ပေါင်းစုအပ်သော၊ လောကရာမဏေယျကံ-လောကဝယ် မွေ့လျော်ဘွယ်၏ အဖြစ်ကဲ့သို့၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗသာရမဏ္ဍံ - ကြည့်ရှုသင့် ကြည့်ရှုအပ် ကောင်းမြတ်သော

ကေ၊ ပေ၊ ဝိဟင်္ဂါနံ။ ။နတ်လူတို့၏ မျက်စိကို ငှက်အပေါင်းပုံသဏ္ဌာန်ပြု၍၎င်း၊ မဏ္ဍပ်ကို ရေဆိပ်ပုံသဏ္ဌာန်ပြု၍၎င်း ဥပမာပြသောကြောင့် ရူပကအလင်္ကာတည်း၊ ဣဝလည်း ရူပကဇောတကဿ၊ ရေဆိပ်တခု၌ ငှက်အုပ်ကြီးကျနေသကဲ့သို့ နတ်လူ တို့၏ တလှုပ်လှုပ်တရွရွဖြစ်သော မျက်လုံးများလည်း ဤမဏ္ဍပ်ကြီး၌ပင် တပိုင်တည်းကျရေခံနေကြ၊ကြည့်ရှုနေကြသည်-ဟူလို။

လောက၊ ပေ၊ သမ္ဗိဏ္ဍိတံ။ ။ ကေတ္တ - တခုသောအရပ်၌၊ ဝိဏ္ဍိတံ - ပေါင်းစုအပ်သော၊ ရာသိကတံ-အစုပြုအပ်သော-(သမ္ဗိဏ္ဍိတံကို ထပ်စွင့်၊) လောကေ - ၌၊ ရမဏီယဘာဝံဝိယ - မွေ့လျော်ဘွယ်ဝတ္ထု၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ (အဆင်တန်ဆာ) ကဲ့သို့၊-(ဋီကာ)၊ ဤဋီကာအလို“သမ္ဗိဏ္ဍိတံ”ဟူသော ဝိသေသနကို ရှေးဦးစွာပေး၊ “ရမဏီယဿ+ဘာဝေါ ရာမဏေယျကံ” ဟုလည်း ပြ၊ [ရမဏီယာဒိတော ကဏ်” သုတ်ဖြင့် စီရင်။] “ရမဏီယ” အရ မွေ့လျော်အပ်သော အရာဝတ္ထုရ၍၊ ထို ဝတ္ထု၏ ဖြစ်ကြောင်းဘာဝအနက်ကား အစွမ်းကုန် လှပသော အဆင်တန်ဆာများရသည်။

ဒဋ္ဌဗ္ဗသာရမဏ္ဍံ။ ။ဓမ္မရဟိတသာရံဝိယ - အကာမ္မကင်းသော အနှစ်ကဲ့သို့၎င်း၊ ကသဋ္ဌ ဝိနိမုတ္တံ-အဖတ်မှလွတ်သော၊ ပသန္တံဝိယစ-အကြည် (အဆီ) ကဲ့သို့၎င်း၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗေ သု(ဒဋ္ဌံ၊အရဟန္တပေသု) - တို့တွင်၊ သာရဘူတံ - အနှစ်ဖြစ်၍လည်း ဖြစ်သော၊ ပသန္တဘူတံစ-အကြည်ဖြစ်၍လည်း ဖြစ်သော၊ မဏ္ဍပ်၌စပ်၊-ဝဏ္ဏိပဒတို့အဖွင့်၊ “ ကြည့်ရှုထိုက်သော အရာဝတ္ထုတို့တွင် အဆီအနှစ် အကြည်လည်း ဖြစ်ထသော” ဟု ပေး၊ သာရတ္ထ အလိုမူ-“ဒဋ္ဌဗ္ဗော(ဒဿနိယော)+သာရဘူတော(ဝိသိဋ္ဌတရော)+မဏ္ဍော(မဏ္ဍနံ အလင်္ကာရော)ဧတဿာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗသာရမဏ္ဍော = ကြည့်ရှုစဘွယ် တင့်တယ် ထူးမြတ်သော တန်ဆာရှိသော”ဟု ပေး၊ [“သာရောစ+သော+မဏ္ဍောစာတိ သာရမဏ္ဍော၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော+သာရမဏ္ဍော ယဿာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗသာရမဏ္ဍော”ဟု ပြ၊]

မှတ်ချက်။ ။“လောကရာမဏေယျကံ ဣဝ သမ္ဗိဏ္ဍိတံ” သည် မဏ္ဍပ်၏ ဝိသေသနမဟုတ်၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗသာရမဏ္ဍံ၏ ဝိသေသနတည်း၊ ထို ဒဋ္ဌဗ္ဗသာရမဏ္ဍံ၌လည်း အန္တတ္ထ ဖြစ်သော အတွင်းနက်ဂုဏ်တွင်သာ စပ်ပါ၊ လောကဝယ် မွေ့လျော်ဘွယ် ဟူသမျှကို အကယ်၍ ပေါင်းစပ်ထားလျှင် ကြည့်ရှုဘွယ်အကောင်းဆုံး ဖြစ်သကဲ့သို့ ဤမဏ္ဍပ်၌လည်း ကြည့်ရှုဘွယ်ဟူသမျှတို့တွင် အကောင်းဆုံးတန်ဆာများ ပါရှိသည် - ဟူလို၊ ဤသို့ ဒဋ္ဌဗ္ဗသာရမဏ္ဍံတွင် စပ်စေလိုသောကြောင့်ပင် စ နိပါတ်ကို “ လောကရာမဏေယျကံ ဣဝ” ၌ မထားဘဲ “ ကေနိပါတ တိတ္ထံဗိဝစ” ၌ အဆုံးသတ်ခဲ့သည်။

အဆင်တန်ဆာရှိသော၊ မဏ္ဍပံ - မဏ္ဍပ်ကို၊ ဝါ - ဓမ္မာရုံကို၊ ကာရာပေတွာ-
ပြုစေပြီး၍၊ ဝိဝိဓ ကုသုမဒါမောလမ္မက ဝိနိဂ္ဂလန္တ စာရုပိတာနံ - အထူးထူး
အပြား ပြားတွဲလျားကျသောပန်းကုံးတို့ကို အံထွက်စေလျက် တင့်တယ်သော
မျက်နှာကြက်လည်း ရှိထသော၊ ရတနဝိမိတြမဏိကောန္တိမဓာလံ ဣဝ-ရတနာ
တို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သော ပဒမြားတို့ကို ဖြတ်တောက် ထုရိုက်ခြင်းဖြင့် ဖြစ်စေ

မဏ္ဍပံ ။ ။ မဏ္ဍီ (သုရိယရသ္မိံ) - နေရောင်ကို + ပါတိ - စောင့်ရှောက်တတ်၏၊
ဣတိ မဏ္ဍပေါ၊ နေရောင်ကာ အဆောက်အဦးကို “မဏ္ဍပ်” ဟု ခေါ်၏၊ ထောမနိမိ၌
“မဏ္ဍီ-တန်ဆာကို၊ ပါတိ-စောင့်ရှောက်တတ်၏” ဟု ပြု၍ “ဇနဝိဿမဋ္ဌာန-လူတို့
အပန်းဖြေရာအရပ်၊ ဒေဝါဒိဂေဟ-နတ်စသည်တို့၏ အိမ်” ဟု အနက်ဖွင့်၏၊ ဤနေရာ၌
ကား “ဘိတ္တိ၊ ထမ္ဘ၊ သောပါန” စသည်တို့ဖြင့် ခိုင်ခံ့အောင် ဆောက်လုပ်အပ်သော
သံဂါယနာတင်သော အခါ နေထိုင်သူရာ ဖြစ်သော ဓမ္မာရုံကြီးပင်တည်း။

ဝိဝိဓ၊ ပေါ၊ အလင်္ကရိတွာ ။ ။ ကာရေတွာတိုင်အောင် အဖြူထည် ဆောက်လုပ်
ပုံကို ပြုပြီး၍ တန်ဆာဆင်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “ဝိဝိဓ၊ ပေါ၊ အလင်္ကရိတွာ” ဟု မိန့်၊
ကုသုမဒါမာနိစ + တာနိ + ဩလမ္မကာနိစာတိ ကုသုမဒါမောလမ္မကာနိ (“ဩလမ္မက
ကုသုမဒါမာနိ” ဟု ဆိုသင့်လျက် “ဩလမ္မက” ဟူသော ဝိသေသနကို နောက်ချ၍
ဆိုသည်၊ ဥပမာ- “အာဟိတဂ္ဂိ-ဤထွန်းအပ်သောမီး” ဟူရာ၌ အာဟိတဝိသေသနကို
နောက်ချ၍ “အာဇာဟိတော” ဟု ဆိုသကဲ့သို့တည်း၊ [အဂ္ဂိ + အာဟိတော အဂ္ဂာ
ဟိတော၊ အာဟိတောတိ-အာဘတော၊ ဇာလိတောဝါ-သုတ္တနိပါတဉ္စ။]

ဝိဝိဓာနိ + ကုသုမဒါမောလမ္မကာနိ ဝိဝိဓကုသုမဒါမောလမ္မကာနိ - တွဲလျား
ကျသော အထူးထူးအဖုံဖုံ အမျိုးစုံ ပန်းဆိုင် (ပန်းကုံး) တို့၊ ဝိနိဂ္ဂလန္တ၌ ဝိ + နိပုဗ္ဗ-
ဂလဓာတ်၊ ကာရိတ်ကြေ၊ အန္တပစ္စည်း၊ ဂလဓာတ်သည် ယိုထွက်ခြင်းအနက်ကို
ဟော၏၊ ဝိနိဂ္ဂလံယတိ-ယိုထွက်စေတတ်၏၊ ဝါ-ယိုကျလာသကဲ့သို့ ထွက်လာစေတတ်
၏၊ ဣတိ ဝိနိဂ္ဂလန္တ ဝမေန္တ နိက္ခာမေန္တဝိယ-အံထွက်လာစေသကဲ့သို့၊] ဝိဝိဓ ကုသုမ
ဒါမောလမ္မကာနိ + ဝိနိဂ္ဂလန္တ ဝိဝိဓ၊ ပေါ၊ ဝိနိဂ္ဂလန္တ၊ တံ + စာရုပိတာနံ ဧတ္ထာတိ ဝိဝိဓ
ကုသုမဒါမောလမ္မက ဝိနိဂ္ဂလန္တ စာရုပိတာနော (မဏ္ဍပေါ။) ဤ ဝိသေသနဖြင့် မဏ္ဍပ်
ကို မျက်နှာကြက်- ကြက်ထားပုံကို၎င်း၊ ထို မျက်နှာကြက်မှ အံထွက်စေသကဲ့သို့ တွဲရ၍
ကျသော ပန်းကုံးတွေ ဆင်ပြင်ထားပုံကို၎င်း ထင်မြင်ပါစေ။

ရတန၊ ပေါ၊ တလဒိဝေ၊ ။ ရတနဗဟိ + ဝိမိတြီ ရတနဝိမိတြီ (တလံ)၊ ကောဇ္ဇနံ-
ဖြတ်တောက် (ထုရိုက်) ခြင်း၊ ကောဇ္ဇော - ခြင်း၊ မဏိနံ-တို့ကို + ကောဇ္ဇော မဏိ
ကောဇ္ဇော၊ မဏိကောဇ္ဇေန + နိဗ္ဗတ္တံ - ဖြစ်စေအပ်သော အပြင်တည်း၊ မဏိကောနိမံ၊
မဏိကောနိမဉ္စ + တံ + တလဉ္စာတိ မဏိကောနိမတလံ၊ ရတနဝိမိတြီစ + တံ + မဏိကော
နိမတလဉ္စာတိ ရတန၊ ပေါ၊ တလံ၊ [မဏယော ကောဇ္ဇောတွာ ကတတလတ္တာ မဏိကော
ဇ္ဇေန နိဗ္ဗတ္တံ တလန္တိ မဏိကောနိမတလံ၊] ဤ ကောင်းသည့် “နာနာပုပ္ဖုပဟာရ ဝိမိတြီ-
သုပရိနိဗ္ဗိတဘူမိကမ္မ” ၏ ဥပမာစကားတည်း။

အပ်သော မြေအပြင်ကဲ့သို့၊ နာနာပုပ္ဖုပဟာရဝိစိတြသုပရိနိဋ္ဌိတဘူမိကမ္မံစ-
အမျိုးမျိုးသော ပန်းပူဇော်ခြင်းဖြင့် ဆန်းကြယ်သော ကောင်းစွာ ပြီးပြီးသော
မြေအမှုလည်းရှိသော၊ နံ(မဏ္ဍပ်)-ထိုမဏ္ဍပ်ကို၊ ဝါ- ထိုဓမ္မာရုံကို၊ မြဟ္မ
ဝိမာန သဒိသံ - မြဟ္မာဗိမာန်နှင့် တူစွာ၊ ဝါ- တူအောင်၊ အလင်္ကရိတွာ-
တန်ဆာဆင်ပြီး၍၊ တသ္မိံ မဟာမဏ္ဍပေ-ထိုကြီးကျယ်ခမ်းနားသော ဓမ္မာရုံ၌၊
ပဉ္စသတာနံ - ငါးရာအတိုင်းအရှည် ရှိကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ- ထိုသို့၊ အနုဋ္ဌါနိ-

နာနာပုပ္ဖုပဟာရဝိစိတြသုပရိနိဋ္ဌိတဘူမိကမ္မံ။ ။ပုပ္ဖါနံ-ပန်းတို့ကို+ ဥပဟာရော-ကပ်၍ဆောင်ခြင်း၊
ဝါ-ပူဇော်ခြင်း၊ ပုပ္ဖုပဟာရော - ခြင်း၊ နာနာပုပ္ဖုပဟာရော-အမျိုးမျိုးအဖုံအဖုံစုံသော၊
ပုပ္ဖုပဟာရော-ပန်း ပူဇော်ခြင်းတည်း၊ နာနာပုပ္ဖုပဟာရော - ခြင်း၊ တေန + ဝိစိတြံ
နာနာ၊ ပေ၊ ဝိစိတြံ၊ သုပရိနိဋ္ဌိတံ- ကောင်းစွာ ပတ်ဝန်းကျင်ပြီးပြီးသော + ဘူမိကမ္မံ-
မြေ၌ပြုထိုက်သော အမှုကိစ္စတည်း၊ သုပရိနိဋ္ဌိတဘူမိကမ္မံ၊ နာနာပုပ္ဖုပဟာရ ဝိစိတြံ+
သုပရိနိဋ္ဌိတဘူမိကမ္မံ ယဿာတိ နာနာ၊ ပေ၊ ဘူမိကမ္မော (မဏ္ဍပေါ)၊ နံနှင့် အရတူ
ဖြစ်၍ “ဘူမိကမ္မံ” ဟု ဒုတိယန္တထားသည်၊ ထိုပုဒ်ကို နံ၏ တုလျာဓိကရဏာ ဝိသေသန
အဖြစ်ဖြင့်၎င်း၊ အလင်္ကရိတွာ၏ ကြိယာဝိသေသန အဖြစ်ဖြင့်၎င်း ပေးနိုင်၏။

ဥပမာနှင့် ဥပမေယျ။ ။နာနာ ပုပ္ဖုပဟာရ-စသောစကားဖြင့် မဏ္ဍပ်အတွင်း၌
ဆန်းကြယ်စွာ ပန်းမျိုးစုံပူဇော်ထားပုံကို၎င်း၊ မဏ္ဍပ်အတွင်း မြေအပြင်၌ ပြုပြင်ထားပုံ
ကို၎င်း ပြ၏၊ ထိုတွင် ပန်းမျိုးစုံတို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်စွာ ပူဇော်ထားပုံမှာ ရတန ဝိစိတြ-
ရွှေ၊ ငွေ၊ ပုလဲ၊ မြ၊ ကြောင်မျက်ရွှံ့၊ ဝရဇိန်၊ သန္တာနီ- ဟူသော ရတနာ ၇ ပါးတို့ဖြင့်
ဆန်းကြယ်နေပုံနှင့် တူ၏၊ ဘူမိကမ္မံ-ကျောက်ညိုအခဲကလေးများကို ထုခြေ၍ ဒင်ဖြင့်
ဆောင်ကာ သမံတလင်းပြုလုပ်ထားပုံကား “မဏိကောဋိမတလ - ပဒမြားညှိကလေး
များကို ထုခြေရိုက်ခွဲ၍ ဒင်ဆောင်ထားသော သမံတလင်းနှင့် တူပါပေသည်။” [ဧတ္ထစ
ရတနဝိစိတ္တဂ္ဂဟဏံ နာနာပုပ္ဖုပဟာရဝိစိတ္တတာယ နိဒဿနံ = ရတနဝိစိတ္တ သဒ္ဓါသည်
နာနာပုပ္ဖုပဟာရဝိစိတ္တ အဖြစ်၏ ဥပမာတည်း၊ မဏိကောဋိမတလဂ္ဂဟဏံ သုပရိ
နိဋ္ဌိတဘူမိကမ္မတာယ (နိဒဿနံ) တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။]

မြဟ္မဝိမာနသဒိသံ။ ။ဤပုဒ်ကို “ဘာဝနပုံသကံ-ကြိယာ၌စပ်ထိုက်သော နပုံလိန်
ရှိသော သဒ္ဓါတည်း” ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ “အလင်္ကရိတွာ၏ ကြိယာဝိသေသန” ဟုလှို၊
မဏ္ဍပ်ကို အဖြူထည်ဆောင်လုပ်စဉ်က “ဝိသုကမ္မုနာ နိဋ္ဌိတသဒိသံ-ဝိသုကြိဖန်ဆင်းအပ်
သကဲ့သို့ ဆောက်လုပ်စေ၏၊ ထိုမဏ္ဍပ်ကို တန်ဆာဆင်သောအခါ “မြဟ္မဝိမာနသဒိသံ-
မြဟ္မဗိမာန်နှင့်တူအောင် တန်ဆာဆင်စေသည်-ဟုလှို။

အနုဋ္ဌါနိ။ ။နတ္ထိ+အဋ္ဌေ၊ ယေသံတိ အနုဋ္ဌါနိ၊ “နတ္ထိ အဋ္ဌေ” တစ်ခါသော
ကြောင့် “တန်ဘိုးမရှိ” ဟု ထင်မှတ်စရာရှိ၏၊ အမှန်မှာ- “မည်၌ မည်၌ တန်သည်” ဟု
ပိုင်းခြတ်အပ်သော အဘိုးမရှိ၊ မပိုင်းခြတ်နိုင်အောင် အဘိုးတန်၏ - ဟု ဆိုလိုသည်။
[အပရိမာဏဋ္ဌါနိ၊ အဋ္ဌိတံ အသတ္တု၊ ဇောယျာနီတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ - သိ-ဒီ-သင်]

မဖြတ်နိုင်သော အဘိုးရှိကုန်သော၊ ပဉ္စကပ္ပိယပစ္စတ္တရဏသတာနိ - ငါးရာသော အပ်သော နေရာထိုင်အခင်းတို့ကို၊ ပညပေတွာ - ခင်းပြီး၍၎င်း၊ ဒက္ခိဏာဘာဂံ - တောင်အဘို့ကို၊ နိဿာယ - မှီ၍၊ ဝါ - ကျောပေး၍၊ ဥတ္တရာဘိမုခံ - မြောက်အရပ်သို့ရှေးရှု မျက်နှာမူသော၊ ထေရာသနံ - ထေရ်၏ နေရာကို၎င်း၊ မဏ္ဍပ မဇ္ဈေ-မဏ္ဍပ်အလယ်၌၊ ပုရတ္တာဘိမုခံ-အရှေ့အရပ်သို့ ရှေးရှုမျက်နှာမူသော၊ ဗုဒ္ဓဿ - အလုံးစုံသော တရားတို့ကို သိတော်မူပြီးသော၊ ဘဂဝတော-ဘုန်းတော်ကြီး ဘုရား၏၊ အာသနာရဟံ - သီတင်းသုံးတော် မူခြင်းကို ထိုက်သော၊ ဓမ္မာသနံ-တရား၏နေရာကို၎င်း၊ ဝါ-ဓမ္မကထိကပုဂ္ဂိုလ်၏နေရာကို၎င်း၊ ဝါ- တရားပလ္လင်ကို၎င်း၊ ပညပေတွာ - ခင်းပြီး၍၎င်း၊ ဧတ္ထ- ဤ တရားဟောပလ္လင်၌၊ ဒန္တခစိတံ-ဆင်စွယ်တို့ဖြင့် စီအပ်သော၊ [ဒန္တ ဟိ+ခစိတံ ဒန္တ ခစိတံ၊ စုရာဒိ “ခစ” ဓာတ်သည် “ဒန္တန - ဖွဲ့စီခြင်း” အနက်ကိုဟော၏၊] ဗီဇနိ-လေးထောင့်ရပ်ကို၊ ထပေတွာစ-ထား၍၎င်း၊ ဘိက္ခုသံဃဿ-ရဟန်း သံဃာတော်အား၊ အာရောစာပေသိ-လျှောက်ထားစေပြီ၊ (ကိ-နည်း၊) ဘန္တ-တို့၊ မမ-ဒကာတော်၏၊ ကိစ္စံ-ကိစ္စသည်၊ နိဗ္ဗိတံ-ပြီးစီးပါပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ (အာရောစာပေသိ-စေပြီ၊)

တသ္မိံ ခေါ်ပန သမယေ-၌၊ ကေစ္စေ- အချို့ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ အာယသ္မန္တံ အာနန္တိကို-ကို၊ သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်၍၊ ဧဝံ-သို့၊ အဟံသု-ပြောကြကုန်ပြီ၊ (ကိ-နိသနည်း၊) ဣမသ္မိံ ဘိက္ခုသံဃေ-ဤရဟန်းအပေါင်း၌၊ ဝါ-တွင်၊ ကော-တပါးသော၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ဝိဿဂန္ဓံ-စိမ်းစို့ ညှိဟောက်သော အနံ့ကို၊ ဝါယန္တော- လှိုင်စေလျက်၊ ဝါ- နံစေလျက်၊ ဝိစရတိ-လှည့်လည်၏၊

ကပ္ပိယ ပစ္စတ္တရဏာနိ ။ [ပတိ+အတ္ထရဏာ] အတ္ထရိတဗ္ဗာနိတိ အတ္ထရဏာနိ၊ ပတိရူပံ-သို့၊ နေရာနှင့်သူလျော်အောင်၊ (တနည်း) ပစ္စေကံ-အသီးအသီး၊ ဝါ-တပါးစီ တပါးစီထိုင်သို့ရန်+အတ္ထရဏာနိ-အခင်းတို့တည်း၊ ပစ္စတ္တရဏာနိ-တို့၊ “လက်လေးသစ် ရှည်သော သားမွေးအခင်း” စသည်တို့မှာ မထိုင်အပ်သောကြောင့် “ကပ္ပိယ” ဟု ဝိသေသနပြုသည်၊ ပိုးနေရာထိုင်၊ အမွေးတိုသော သားမွေးအခင်း၊ လက်ရှစ်သစ်ထက် အမြဲမရှည်သော ခုံအခင်းစသော ထိုင်ကောင်းသော အခင်းများ-ဟူလို၊

ဓမ္မာသနံ ။ ။ ဓမ္မဟူသည် တရားပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဓမ္မာသနကို “ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော အာသနာရဟံ” ဟု ဝိသေသနပြုသည်၊ ဓမ္မဿ-တရားတော်၏+အာသနံ-နေရာတော်တည်း၊ ဓမ္မာသနံ-ရာ၊ (တနည်း) ဓမ္မဖြင့် ဓမ္မကထိကပုဂ္ဂိုလ်ကို အဘေဒေါ ပစာရအားဖြင့်၎င်း ဌာနိဓမ္မ၏ ဓမ္မအမည်ကို ဌာနပုဂ္ဂိုလ်၌တင်စားသော ဌာနပစာရအားဖြင့်၎င်း ယူ၍ ဓမ္မကထိက၏နေရာကို “ဓမ္မာသန” ဟု ခေါ်သည်။

ဣတိ-သို့၊ (အာဟံသု-နိဗ္ဗိ)ထေရော-သည်၊ တံ-ထိုစကားကို၊ သုတွာ-ကြားရ၍၊ ဣမသ္မိံ-ဘိက္ခုသံဃေ-၌၊ ဝါ - တွင်၊ အညော - ငါမှတပါးသော၊ ဝိဿဝန္တံ-ကို၊ ဝါယန္တော-လျက်၊ ဝါ-လျက်၊ ဝိစရဏက ဘိက္ခုနာမ - လှည့်လည်သောရဟန်း မည်သည်၊ နတ္ထိ - မရှိ၊ အဒ္ဓါ - မချွတ်ကေန်၊ ဧတေ - ဤရဟန်းတို့သည်၊ မံ-ကို၊ သန္ဓာယ - ၍၊ ဝဒန္တိ - ပြောဆိုကြကုန်၏၊ ဣတိ - ဤသို့ကြံ၍၊ သံဝေဂံ - ထိတ်လန့်ခြင်းသို့၊ (ထိတ်လန့်ကြောင်း သဟောတ္တပ္ပဉာဏ်သို့၊)

ဝိဿ ဝန္တံ။ ။“ထ ဝိဿံ အာမဝန္တိယံ”အဘိဓာန် (၁၄၆) နှင့်အညီ ညီဖိုဖိုအနံသားစိမ်း ငါးစိမ်းအနံ့မျိုးကို“ဝိဿဝန္တံ”ဟု ခေါ်၏၊ ဤနေရာ၌ ကိလေသာမကင်းသေးသော အရှင်အာနန္ဒာအတွက် ထိုအနံ့နှင့်တူသော ကိလေသာအနံ့ကို “ဝိဿဝန္တံ”ဟု ဆိုသည်။ [သီလက္ခန်ဋီကာသစ်၌“ဝိဿဝန္တံ”ဟူသော ပါဠိကိုယူ၍“အနတ္တဇနနတော-အကျိုးမဲ့ကို ဖြစ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိဿ သင်္ကာသတာယ - အဆိပ်နှင့်တူသည့်အတွက်၊ ကိလေသော ဝိဿံ - ကိလေသာသည် အဆိပ်တည်း” စသည်ဖြင့် အမျိုးမျိုးဖွင့်လေသည်၊ ထိုအလို“ကိလေသာတည်းဟူသော အဆိပ်နဲ့ကို”ဟု ပေး။]

သံဝေဂံ။ ။သဟောတ္တပ္ပဉာဏ် (ဩတ္တပ္ပစေတသိက်နှင့်တကွဖြစ်သော ဉာဏ်) ကို “သံဝေဂ”ဟု ခေါ်၏၊ သံဝိဇ္ဇတိ ဧတေနာတိ သံဝေဂေါ၊ [“ဉာဏမောဟိတဘာရာနံ၊ ဓမ္မသံဝေဂသညိတံ = ချအပ်ပြီးသောခန္ဓာဝန် ကိလေသာဝန်ရှိသော ရဟန္တာတို့၏ ဉာဏ်ကို “ ဓမ္မသံဝေဂ ” ဟု အသိအမှတ်ပြုအပ်၏ ” ဟူသော စကား၌ “ဩဟိတဘာရာနံ”ဟူသောစကားကို ယေဘုယျနည်း၊ ပခာနနည်းအားဖြင့် ဆိုအပ်သောစကားဟု မှတ်၊ ဩဟိတဘာရာမဖြစ်သေးသော ပုထုဇဉ်သေက္ခတို့မှာလည်း ဤဓမ္မသံဝေဂမျိုး ဖြစ်နိုင်သည်သာ၊ မှန်၏-အရှင်အာနန္ဒာ၌ထိုစဉ်ကဖြစ်သော သံဝေဂသည် ဓမ္မသံဝေဂ (ဩတ္တပ္ပနှင့်ယှဉ်သောဉာဏ်) မဟုတ်လျှင် ထိတ်လန့်ကြောင်း ဒေါမနဿဖြစ်ရာ၏၊ ထိုဒေါမနဿကား ရဟန္တာဖြစ်အောင် တရားအားထုတ်ဘို့ရာ သေချာသောအကြောင်း မဟုတ်နိုင်၊-သီလက္ခန်ဋီကာသစ်။]

မှတ်ချက်။ ။“တသ္မိံခေါပန သမယေ၊ပေ၊သံဝေဂံ အာပဇ္ဇိ၊ ဧကစ္စေ”တိုင်အောင်သော စကားရပ်သည် ဤအဋ္ဌကထာ၏ ပါဠိရင်းမဟုတ်၊ သီလက္ခန်အဋ္ဌကထာမှ စာပြင်ဆရာတို့ ကူထားအပ်သော စကားတည်း၊ ထိုသို့ ယူရာမှာလည်း “တသ္မိံပန ဝိဝသေ”ဟူသော စကားကို တမျိုးပြင်၍ “တသ္မိံခေါပနသမယေ” ဟု ဝိနည်းစာသွားနှင့်တူအောင် ပြင်ဆင်ထားကြသည်၊ မှန်၏-သီလက္ခန်၌ “သန္ဓာယ ဘာသိတ = ရည်ရွယ်၍ ပြောအပ်သော” စကားကို ပြုပြီးနောက် အရှင်အာနန္ဒာကို တိုက်ရိုက်ပြောကြသော “ပစ္စက္ခဘာသိတ”စကားကိုပြုရာ၌“ဧကစ္စေန အာဟံသုယေဝ”ဟု ရှေ့ကို ညွှန်ပြသော “နံ”နှင့် “ဧဝ” ထည့်၍ပြန်၊ ဤ အဋ္ဌကထာ၌ကား “သန္ဓာယဘာသိတ” စကား မပါခဲ့သောကြောင့် ရှေ့ကိုပြန်၍ ညွှန်ပြစရာ မရှိရကား“နံ+ဧဝ”မပါဘဲ“ဘိက္ခု အာယသ္မန္တံ အာနန္တံ အာဟံသု” ဟူသာ ပြထားသည်၊ ထို့ကြောင့် “တသ္မိံ၊ပေ၊ ဧကစ္စေ”တိုင်အောင် စကားသည် ဤအဋ္ဌကထာ၏ မူရင်းမဟုတ်ဟု မှတ်။

အာပဇ္ဇိ-ရောက်ပြီ၊ ကေစွေ-နသော၊ [တသ္မိံ ခေါပန သမယေမှစ၍ ဤ ကေစွေ
 ဘိုင်အောင်သော ဝါကျသည် သီလက္ခန္ဓ် အဋ္ဌကထာမှ ယူထည့်ထားသော
 ဝါကျဖြစ်သည်။] ဘိက္ခု-တို့သည်၊ အာယသ္မန္တံ အာနန္တံ-ကို၊ အာဟံသု - နိဗ္ဗိ၊
 (ကိ-နည်း၊) အာရုသော- ငါ့ရှင်၊ သွေ - နက်ဖန်၌၊ သန္နိပါတော - သံဃာ
 အစည်းအဝေးတည်း၊ တုဉ္ဇ-လည်း၊ သေက္ခော-သေက္ခသည်၊ (ဟုတ္တာ-၍၊)
 သကရဏီယော - အထက်မဂ်အလို၌၊ ပြုဘွယ်ကိစ္စနှင့်တကွ ဖြစ်၏၊ တေန-
 ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သေက္ခသကရဏီယ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) တေ - အား၊ [ယုတ္တံ
 ၌စပ်၊ အလမတ္ထသမ္ပဒါနံ၊] ဝါ- သည်၊ [ဝန္တံ၌စပ်၊ အဝုတ္တကတ္တား၊] သန္နိ
 ပါတံ- သံဃာအစည်း အဝေးသို့၊ ဝန္တံ- သွားခြင်း၌၊ အယုတ္တံ-မသင့်၊ အပ္ပ
 ဧတ္တာ-မမေ့မလျော့သူသည်၊ ဟောဟိ-ဖြစ်ပါလော၊ ဣတိ-သို့၊ (အာဟံသု-။)

အထခေါ- ပြောဆိုရာ ထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာ အာနန္ဒော-သည်၊ သွေ-၌၊
 သန္နိပါတော- သံဃာအစည်းအဝေးတည်း၊ ယွာဟံ(ယော+အဟံ)-အကြင်
 ငါသည်၊ သေက္ခော- သည်၊ သမာနော- ဖြစ်ပါလျက်၊ သန္နိပါတံ- သို့၊ (ယံ)
 ဝန္တေယျ- အကြင်သွားရာ၏၊ (တဿ) မေ-ထို ငါ့အား၊ ဝါ- ၏၊ ဧတံ-ဤ
 သွားခြင်းသည်၊ နခေါ ပတိရူပံ-မလျှောက်ပတ်ချေ၊ [ဧတံရှိ၍ ယံဟု ထည့်ပြီး၊
 ယွာဟံရှိ၍ တဿ ဟု ထည့်သည်။] ဣတိ- ဤသို့ကြံ၍၊ ဗဟုဒေဝရတ္တိံ-ဗျားစွာ
 သာလျှင်ဖြစ်သော ညဉ့်ကို၊ [ဝီတိနာမေတွာ၌ စပ်၊] ကာယဂတာယ-ကိုယ်၌
 ဖြစ်သော၊ ဝါ-ဆံစသော ကောဠာသအပေါင်း၌ဖြစ်သော၊ သတိယာ-သတိ
 ဖြင့်၊ ဝီတိနာမေတွာ-လွန်စေပြီး၍၊ ရတ္တိယာ-၏၊ ပစ္စုသ သမယံ-၌၊ စက်မာ-
 စကြံမှ၊ ဩရောဟိတွာ-သက်ဆင်း၍၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ပဝိသိတွာ-ဝင်၍၊ နိပဇ္ဇိဿာမိ-
 လျောင်းရဥျးတော့အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ကာယံ- ကို၊ အာဝဇ္ဇေသိ-စောင်း
 လှည့်လိုက်ပြီ၊ [အာဝဇ္ဇေသိတိ ဥပ နာမေသိ၊ ဝဇ္ဇိဓာတ်က “စာဝ” အနက်
 ဟောသာ ရှိသောကြောင့် ဝဇ္ဇဓာတ်ကြံ၊ နှုကို ဇူပြု၊] ဒွေ- ၂ ဘက်ကုန်သော၊
 ပါဒါ-ခြေတို့သည်၊ ဘူမိတော-မြေမှ၊ ဝါ-တည်ရာအရပ်မှ၊ မုတ္တာ- လွတ်ကုန်
 ပြီ၊ သီသံစ - ဥျးခေါင်းသည်လည်း၊ ဗိဇ္ဇောဟနံ - ခေါင်းအုန်းသို့၊ အပ္ပတ္တံ-

သာရတ္ထ။ ။ တသ္မိံ ပနဒိဝသော၊ ပေါသံဝေဝံ အာပဇ္ဇိ၊ ကေစွေ နံ အာဟံသုယေဝ
 “သွေ အာရုသော သန္နိပါတော”တိ အာဒိ၊ ဣဒါနိ တံ ဒဿေန္တော အာဟ “ဘိက္ခု၊
 အာယသ္မန္တံ အာနန္တံ အာဟံသု” တိ အာဒိ။ ဤနိကာ၌ သီလက္ခန္ဓ်ဆိုပုံကို အပြည့်
 အစုံ ဆိုပြီးနောက် (ထိုသီလက္ခန္ဓ်စကားကို မဖွင့်ဘဲ) ဤ အဋ္ဌကထာ၌ပါသော စကား
 လောက်ကိုသာ ကျမ်းတက်ပြုလို၍ “ဣဒါနိ တံ ဒဿေန္တော အာဟ”ဟု မိန့်သည်။

မရောက်တတ်သေး၊ တေသ္မိံ အန္တရေ-ဤအတွင်း၌၊ အနုပါဒါယ-တဏှာဒိဋ္ဌိ
တို့၏ အစွမ်းဖြင့် တစုံတခုသောတရားကို မယူမူ၍၊ (တနည်း) အနုပါဒါယ-
ကိလေသာတို့၏ အနည်းငယ်မျှကို မယူမူ၍၊ အာသဝေဟိ - အာသဝေါတို့မှ၊
ဝါ- အာသဝေါနှင့် တကွဖြစ်သော ကိလေသာအားလုံးတို့မှ၊ စိတ္တံ - သည်၊
ဝိမုစ္ဆိ-လွတ်ပြီ၊

ဟိ - ချဲ့၊ အယံ အာယသ္မာ - ဤ အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ စက်မေန - စကြို
သွားခြင်းဖြင့်၊ ဗဟိ-ကျောင်းဆောင်၏ ပြင်ဘက်၌၊ ဝီတိနာမေတွာ - အချိန်ကို
လွန်စေ၍၊ ဝိသေသံ - တရားထူးကို၊ နိဗ္ဗတ္တေတံ - ဖြစ်စေခြင်းငှါ၊ အသက္ကော
န္တော-မစွမ်းနိုင်သည်၊(ဟုတွာ-၍)စိန္တေသိ-ပြီ၊(ကိံ)၊ဘဂဝါ-သည်၊ မံ-ကို၊
တေ-ဤစကားကို၊ အဝေါစ နန-မိန့်တော်မူဘူးသည် မဟုတ်ပါလော၊(ကိံ)
အာနန္ဒ-န္တာ၊ တံ-သည်၊ကတပုညော-ပြုအပ်ပြီးသော ကောင်းမှုရှိသည်၊အသိ-
ဖြစ်၏၊ ပဓာနံ - အားထုတ်ကြောင်း ဝီရိယကို၊ အနုယုဉ္ဇ - အားထုတ်လော၊
ဒိပ္ပံ - လျင်မြန်စွာ၊ အနာသဝေါ- အာသဝေါမရှိသည်၊ ဝါ - အာသဝေါ
ကင်းကွာ ရဟန္တာသည်၊ ဟောဟိသိ-ဖြစ်လိမ့်မည်၊ဇုတိ-သို့၊ အဝေါစ နန-
လော၊ [မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ်၊] စ - ဆက်၊ ဗုဒ္ဓါနံ - တို့၏၊ ကထာဒေါသော
နာမ-စကားတော်၏ ချွတ်ယွင်းချက်အပြစ် မည်သည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊ [ကထာယ+
အပရစ္ဆိနာမ၊] မမ-၏၊ ဝါ-သည်၊ ဝီရိယံ-ကို၊ အစ္စ္ဓာရဒ္ဓံ- အလွန် အားထုတ်
အပ်ပြီ၊ ဝါ- လွန်နေပြီ၊ တေန - ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဝီရိယလွန်နေသည်၏ အဖြစ်
ကြောင့်) မေ-၏၊ စိတ္တံ-သည်၊ ဥဒ္ဓစ္စာယ- ဥဒ္ဓစ္စအကျိုးငှါ၊ သံဝတ္ထတိ - ဖြစ်၏၊
ဟန္တ-ယခု၊ အဟံ-သည်၊ ဝီရိယသမတံ-ဝီရိယ၏ သမာဓိနှင့် ညီမျှသည်၏အဖြစ်

အနုပါဒါယ၊ပေ၊ဝိမုစ္ဆိ။ ။တဏှာဒိဋ္ဌိဝသေန ကိပ္ပိဓမ္မံ အဂ္ဂဟေတွာ-မည်သည့်
တရားကိုမျှ တဏှာဖြင့် ငါ့ဟာ ဟု မယူ , ဒိဋ္ဌိဖြင့်လည်း အတ္တဟု (စိတ်က) မယူမူ၍၊
ယေဟိဝါကိလေသေဟိ သဗ္ဗေဟိ မုစ္ဆတိ၊ တေသံ လေသမတ္တံပိ အဂ္ဂဟေတွာ = အကြင်
ကိလေသာအားလုံးတို့မှ လွတ်၏၊ ထိုကိလေသာတို့၏ အနည်းငယ်မျှကိုလည်း စိတ်က
မယူမူ၍ “ အာရုံမပြုမူ၍ ” ဟူလို၊ [“ အာသဝေဟိ ” သည် ဥပလက္ခဏနည်းသာ၊
ကိလေသာအားလုံးမှပင် လွတ်၏၊]

ကတပုညော။ ။ဝိဝုဉ္ဇပနိဿယဘူတံ(ဝဋ်မှကင်းသော နိဗ္ဗာန်၏အားကြီးသော
မှီရာအကြောင်းဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊) ကတံ(ဥပစိတံ)ပုညံ ယေနာတိ ကတပုညော၊ အရ
ဟတ္တာဓိဝမာယ- အရတ္တဗိုလ်ရဘို့ရာ၊ ကတာဓိကာရော- ပြုအပ်ပြီးသော အလွန်အကဲ
ပြုအပ်ခဲ့သောကောင်းမှုရှိ၏၊ ဇုတိ အက္ကော။

ဝီရိယ သမတံ။ ။စက်မနဝီရိယသာ- ၏၊ အဓိမတ္တတ္တာ-လွန်ကဲသော အတိုင်း
အရှည်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (လွန်နေသည့်အတွက်၊) တဿ-ထိုစကြိုသွားကြောင်း

ကို၊ ယောဇေမိ-ယှဉ်စေရဉ္စတော့အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ စက်မာ - မှ၊ ဩရော
 ဟိတွာ- ဆင်း၍၊ ပါဒဓောဝနဋ္ဌာနေ - ခြေဆေးရာအရပ်၌၊ ဌတွာ - တည်၍၊
 ပါဒေ-တို့ကို၊ ဓောဝိတွာ-ဆေးပြီး၍၊ ဝိဟာရံ-သို့၊ ပဝိသိတွာ-၍၊ မဉ္ဇကေ-
 ညောင်စောင်းငယ်၌၊ နိသီဒိတွာ-၍၊ ထောကံ - အတန်ငယ်၊ ဝိဿမိဿာမိ-
 အပန်းဖြေရဉ္စတော့အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ကာယံ-ကို၊ မဉ္ဇကေ - ၌၊ အပနာ
 မေသိ - စောင့်လှည့်လိုက်ပြီး၊ ဧဒ္ဒပါဒါ ဘူမိတောမုတ္တာ , သိသဉ္စ ဝိဓ္ဓောဟနံ
 အပတ္တံ၊ တေသ္မိံ အန္တရေ အနုပါဒါယ အာသဝေဟိ စိတ္တံ ဝိမုတ္တံ၊ ထေရဿ-
 ၏၊ စတု ဣရိယာပထ ဝိရဟိတံ - လေးပါးသော ဣရိယာပုထ်မှကင်းသော၊
 အရဟတ္တံ - အရဟတ္တဖိုလ်သည်၊ အဟောသိ - ပြီ၊ [ခြေတို့၏ တည်ရာမှ
 လွတ်ခြင်းကြောင့် ရပ်နေ , ထိုင်နေသည် ဟုလည်း မဆိုနိုင်၊ ဥျးခေါင်း၏
 ခေါင်းအုံးသို့ မရောက်ခြင်းကြောင့် အိပ်သည် ဟုလည်း မဆိုနိုင်၊ အသွား
 အတွက်ကား ပြောဘွယ်ရာပင် မရှိ၊] တေန-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ လေးပါးသော
 ဣရိယာပုထ်မှကင်း၍ ရဟန္တာဖြစ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ဣမသ္မိံ သာသနေ-
 ဤ သာသနာတော်၌၊ အနိပဇ္ဇော-လျောင်းလည်း မလျောင်းဘဲ၊ အနိသိဇ္ဇော-
 ထိုင်လည်းမထိုင်ဘဲ၊ အဋ္ဌိတော-ရပ်လည်းမရပ်ဘဲ၊ အစက်မဇ္ဇော-စကြိုလည်း
 မသွားဘဲ၊ ကော ဘိက္ခု-အဘယ်ရဟန်းသည်၊ အရဟတ္တံ-သို့၊ ပတ္တော-ရောက်
 သနည်း၊ ဣတိ- သို့၊ ဝုတ္တေ- ပြောဆိုအပ်သော်၊ အာနန္ဒထေရော-သည်၊ (အနိ
 ပဇ္ဇော-ဘဲ၊ အနိသိဇ္ဇော အဋ္ဌိတော အစက်မဇ္ဇော , အရဟတ္တံ- သို့၊ ပတ္တော-
 ပြီ၊) ဣတိ-သို့၊ ဝတ္ထု-ပြောဆိုခြင်းငှါ၊ ဝန္တတိ-သင့်၏။

အထ-ရဟန္တာဖြစ်ပြီးရာ ထိုအခါ၌၊ ထေရာ - နံသော၊ ဘိက္ခု - တို့သည်၊
 ဒုတိယဒိဝသေ- ၂ ရက်မြောက်နေ့၌၊ [ထေရေနအရ ဟတ္ထပ္ပတ္တ ဒိဝသတော
 ဒုတိယဒိဝသေ၊] ကတဘတ္တ ကိစ္စာ - ပြုအပ်ပြီးသော ဆွမ်းကိစ္စ ရှိကုန်သည်၊
 (ဟုတွာ) ပတ္တစိဝရံ- ကို၊ ပဋိသာမေတွာ - သိမ်းဆည်းပြီး၍၊ ဓမ္မသဘာယံ-
 တရားသဘင်၌၊ သိန္နိပတိတာ - စုဝေးကြကုန်ပြီး၊ [သဟ + တာသန္တိ ဧတ္ထာတိ
 သဘာ၊ ဓမ္မဿ + သဘာ ဓမ္မသဘာ၊ (မဏ္ဍပေါယေဝ)၊ ပက္ခဿ ပဉ္စမိယံ
 သန္နိပတိတာ။] ပန - အထူးကား၊ အာနန္ဒတ္ထေရော - သည်၊ အတ္တနော-၏။

ဝိရိယကို၊ ပဟာနဝသေန - ပယ်ခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်၊ သမာဓိနာ - နှင့်၊ သမရသတာ
 ပါဒနေန - တူမျှသော ကိစ္စရှိသည်၏ အဖြစ်သို့ရောက်စေခြင်းအားဖြင့်၊ ဝိရိယသမတံ
 ယောဇေမိ၊ [သမဿ-သမာဓိနှင့်ညီမျှသော ဝိရိယ၏+ဘာဝေါသမတာ၊ ဝိရိယဿ+
 သမတာ ဝိရိယသမတာ၊] “ဝိရိယသမတံ-ဝိရိယနှင့် သမာဓိကို” ဟုလည်း သိလက္ခန်
 ဋီကာသစ်၌ မူကွဲပြ၏။

အရဟတ္တပ္ပတ္တိံ-အရဟတ္တဖိုလ်သို့ ရောက်ခြင်းကို၊ ဝါ-ရဟန္တာဖြစ်ကြောင်းကို၊ ဉာပေတုကာမော-သိစေလိုသည်၊ (ဟုတော)၊ ဘိက္ခုဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ - အတူ၊ နဂတော-မသွား၊ ဘိက္ခု - တို့သည်၊ ယထာရမံ - အကြင်အကြင် ကြီးသူတို့ အတိုင်း၊ ဝါ - ကြီးစဉ်ငယ်လိုက်၊ အတ္တနော အတ္တနော - ၏၊ ပတ္တာသနေ-ရောက်အပ်သောနေရာ၌၊ နိသိဒန္တာ-ထိုင်ကုန်လသော်၊ အာနန္ဒတ္ထေရဿ-၏၊ အာသနံ-နေရာကို၊ ထပေတွာ - ချန်ထား၍၊ နိသိန္တာ- နံပြီ၊ တတ္ထ- ထိုရဟန်းတို့တွင်၊ ကေဟိမိ - အချို့ ရဟန်းတို့သည်၊ ဝါ - တို့က၊ ဧတံ အာသနံ - သည်၊ ကဿ-အဘယ်သူ၏ နေရာနည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္တေ-မေးအပ်သော်၊ အာနန္ဒတ္ထေရဿ-၏ နေရာပါတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ အာနန္ဒောပန-သည်ကား၊ ကုဟိ-သို့၊ ဂတော- သနည်း၊ ဣတိ - ဤသို့ မေးကြကုန်ပြီ၊ တသ္မိံ သမယေ-ထိုအချိန်၌၊ ထေရော-သည်၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ (ကိံ) ဣဒါနိ-၌၊ မယံ-၏၊ ဂမနကာလော - သွားချိန်တည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ ကြံပြီ၊ [ဂမနဿ+ကာလော ဂမနကာလော၊] တတော-ထိုသို့ အကြံဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ အတ္တနော-၏၊ အာနဘာဝံ-အာနဘောကို၊ ဒဿေန္တော-ပြုလျက်၊ ပထဝီယံ-၌၊ နိမုဇ္ဈိတွာ-ငုပ်၍၊ အတ္တနော-၏၊ အာသနေယေဝ-၌သာလျှင်၊ အတ္တာနံ - ကိုယ်ကို၊ ဒဿေသိ-ပြီပြီ၊ အာကာသေန- ကောင်းကင်ဖြင့်၊ အာဂတိံ - ၍၊ နိသိဒိ - ပြီ၊ ဣတိဝိ-ဤသို့လည်း၊ ဧကေ-အချို့ ဆရာတို့သည်၊ (ဝဒန္တိ - ဆိုကြကုန်၏၊) ဧဝံ- ဤသို့လျှင်၊ တသ္မိံ အာယသ္မန္တေ-ထို အရှင်အာနန္ဒာသည်၊ နိသိန္တေ-ထိုင်ပြီးလသော်၊ မဟာကဿပတ္ထေရော-သည်၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ အာမန္တေသိ-ခေါ်၍သိစေတော်

အရဟတ္တပ္ပတ္တိံ ဉာပေတုကာမော။ ။ “သေက္ခဖြစ်၍ ဓမ္မသံဂါတိ၌ သွင်းယူသို့ မထိုက်သော်လည်း မဟုဿတ ဖြစ်သောကြောင့် သွင်းယူကြစို့” ဟု ရှေးတုန်းကအကြံ ဖြစ်ခဲ့ကြသော ထေရ်တို့ကို (ယခုတော့ ရဟန္တာလည်းဖြစ်ပေါ့-ဟု) သောမနဿကို ဖြစ်စေခြင်းငှါ၎င်း၊ “ အပ္ပမတ္တော ဟောဟိ ” ဟု တိုက်တွန်းကြခြင်း၏ အကျိုး ရှိကြောင်းကို ပြခြင်းအကျိုးငှါ၎င်း၊ ကြားဝါမှုမပါ - သာသနာတော်၏ မွန်မြတ်ပုံကို ပြလို၍ ရဟန္တာဖြစ်ကြောင်း ပြောပြမှုကို ဘုရားရှင်လည်း ချီးမွမ်းတော်မူအပ်သော ကြောင့်၎င်း၊ မိမိ၏ရဟန္တာဖြစ်ကြောင်းကို သိစေလိုသည်။

ဧကေ။ ။ မဇ္ဈိမဘာဏကောနိယေဝ ဧကေ၊ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တုဗ္ဗိ ဟိ သဗ္ဗံ မဇ္ဈိမဘာဏကော ဝဒန္တိယေဝါတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ - သာရတ္ထ။ ဤစကားကို သီလက္ခန္ဓာအဋ္ဌကထာ၌ ဆိုပုံကို ထောက်၍ ဋီကာမိန့်သည်။ ထိုသီလက္ခန္ဓာ၌ ဒီသဘာဏကတို့ဆိုပုံ - မဇ္ဈိမဘာဏကတို့ ဆိုပုံ အပြည့်အစုံပြထားရာဝယ် ဒီသဘာဏကတို့ ဆိုပုံကို ရှေးဥပစာပြပြီးမှ “ မဇ္ဈိမ ဘာဏကောပန ဝဒန္တိ၊ အာနန္ဒတ္ထေရော အတ္တနော အရဟတ္တပ္ပတ္တိံ ဉာပေတုကာမော ” စသည်ကို ဆိုသည်။

မူပြီး(ကိ)အာရုဿော-တို့၊ ကိ-အဘယ်ကို၊ ပဌမံ-ရှေးဥပုသ်၊ သံဂါယာမ-သံဂါယနာ တင်ကုန်မည်နည်း၊ ဓမ္မဝါ- ဓမ္မကိုလော၊ ဝိနယံဝါ - ကိုလော၊ ဣတိ-ဤသို့၊ (အာမန္တေသိ-မူပြီး)ဘိက္ခု-တို့သည်၊ အာဟံသု-လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ (ကိ)ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊ [တိုက်ရိုက်ခေါ်ရန် မသင့်သောကြောင့် “ မဟာကဿပ” ဟု မပါသင့်။] ဝိနယောနာမ- ဝိနည်းမည်သည်၊ ဗုဒ္ဓသာသနဿ-ဘုရားသာသနာတော်၏၊ အာယု - အသက်တော်ပါတည်း၊ ဝိနယေ - သည်၊ ဌိတေ - ပါဌိအနက် မပျက်စုံညီ လဇ္ဇိပုဂ္ဂိုလ်တို့ သန္တာန်၌ ဖြစ်တည်လသော်၊ သာသနံ-သည်၊ ဌိတံ-တည်သည်၊ ဟောတိ-ဖြစ်ပါ၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဝိနည်းတည်မှ သာသနာတည်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ပဌမံ - စွာ၊ ဝိနယံ-ကို၊ သံဂါယာမ-သံဂါယနာတင်ကြပါကုန်စို့၊ ဣတိ-သို့၊ (အာဟံသု-န်ပြီ၊) ကိ-အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဓရံ-ပဓာနကို၊ ဝါ-ဝန်ဆောင်ကို၊ ကတွာ-၍၊ (သံဂါယာမ-န်မည်နည်း၊) ဣတိ-ဤသို့ မေးတော်မူပြီး၊ အာယသ္မန္တံ ဥပါလိ-ကို၊ (ဓရံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ကတွာ-၍၊ သံဂါယာမ-စို့၊) ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်ကြကုန်ပြီ။

အာနန္ဒော-သည်၊ (ဓရော-သည်၊ ဝါ-သည်၊ ဟောတုံ-ဖြစ်ခြင်းငှါ၊) နပဟောတိ ကိ - မစွမ်းနိုင်သလော၊ ဣတိ - ဤကား အမေးတည်း၊ နော နပဟောတိ - မစွမ်းနိုင်မဟုတ် စွမ်းနိုင်သည်သာ၊ အပိစ - ထိုသို့ပင် စွမ်းနိုင်ပါလော်လည်း၊ [ခေါ်ပန-အနက်မရှိ၊] သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-သည်၊ ဓရမာနောယေဝ-သက်တော်ထင်ရှား ရှိတော်မူစဉ်ကပင်၊ ဝိနယ ပရိယတ္တိ-ဝိနည်း ပရိယတ်ကို၊ နိဿာယ-မှီ၍၊ အာယသ္မန္တံ ဥပါလိ- ကို၊ တေဝဂ္ဂံ ဘိက္ခဝေ ၊ ပေ ၊ ယဒိဒံ

အာမန္တေသိ။ ။ တချို့နေရာ၌ ခေါ်ရုံသက်သက်ကို “အာမန္တန” ဟု သုံးနှုန်း၏၊ ပုံစံကား-ဟေဘိက္ခု၊ သာရိပုတ္တံ အာမန္တေဟိ (ခေါ်ချေလော)၊ တချို့နေရာ၌ အခေါ်မပါ၊ သိစေရုံကိုသာ “အာမန္တန” ဟု သုံးနှုန်း၏၊ ပုံစံကား - “အာမန္တယာမိ ဝေါဘိက္ခဝေ-ဘိက္ခုတို့ သင်တို့ကို သိစေတော်မူအံ့” တည်း၊ ဤနေရာ၌ကား “အာရုဿော” ဟု လည်း ခေါ်၊ “ကိ” ပဌမံ သံဂါယာမ ဓမ္မဝါ ဝိနယံဝါ” ဟု အကြောင်းအရာကိုလည်း မေးမြန်းပြောဆိုသောကြောင့် “ခေါ်၍ပြောဆိုပြီ” ဟု ပေး၊ “ဘိက္ခု အာလပိ၊ အဘာသိ” ဟု ဖွင့်ပြီးလျှင် ဤ အာလပန-ဘာသန ၊ မျိုးကိုပင် “သမ္မောဓေသီတိ အယမေတ္ထ အတ္ထော” ဟု ဖွင့်သည်။

ကိ အာနန္ဒော၊ ပေ၊ သံဂါယာမာတိ ။ ။ ဤစကားသည် ထိုအချိန်က တကယ် မေးကြ-ဖြေကြသော စကားမဟုတ်၊ သို့သို့ မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် အဋ္ဌကထာဆရာတို့ ထုတ်ပြအပ်သော ပုစ္ဆာစကားတည်း။ [ကိ အာနန္ဒော နပဟောသီတိ အဋ္ဌကထာစရိယေဟိ ထပိတပုစ္ဆာ။] ထိုပုစ္ဆာအလိုက် ဖြေသောစကားလည်း အဋ္ဌကထာတို့ စကားပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “သံဂါယာမာတိ” နေ၌ “အဝေါရံ” ဟု ထည့်၍ပေးသည်။

ဥပါလီတိ - တေဒဂ္ဂံ၊ ပေ၊ ဥပါလိဟု၍၊ တေဒဂ္ဂေ - တေဒဂ်အရာ၌၊ ထပေသိ-
 ထားတော်မူပြီ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အရှင်ဥပါလိ၏ သက်တော်ထင်ရှား
 ရှိတော်မူစဉ်ကပင် တေဒဂ်အရာ၌ ထားအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ဥပါလိ
 ဣရံ-ကို၊ ပုစ္ဆိတ္တာ-မေး၍၊ ဝိနယံ-ကို၊ သံဂါယာမ-ဖို့၊ ဣတိ-သို့၊ (အဝေါစုံ-
 လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊) [ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ယဒိခံ(ယော+အယံ) ဥပါလိ-အကြင်
 ဥပါလိသည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဧတံ(ဧသော ဥပါလိ)-သည်၊ မမ-၏၊ သာဝကာနံ-
 သာဝကဖြစ်ကုန်သော၊ ဝိနယဓရာနံ- ဝိနည်းကိုဆောင်ကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ-
 တို့တွင်၊ အဂ္ဂံ(အဂ္ဂေါ)-အမြတ်ဆုံးတည်း၊ (တနည်း) ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဥပါလိ-
 ဥပါလိဟူသော၊ ယဒိခံ (ခန္ဓပဉ္စကံ) - အကြင် ခန္ဓာငါးပါး အပေါင်းသည်၊
 (အတ္ထိ)၊ ဧတံ (ခန္ဓပဉ္စကံ)-သည်၊ မမ သာဝကာနံ ဝိနယဓရာနံ၊ ဘိက္ခုနံ-
 တို့တွင်၊ ဝါ - ရဟန်း ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သော ခန္ဓာငါးပါး အပေါင်းတို့တွင်၊
 အဂ္ဂံ-တည်း၊ ဝါ-တည်း။]

တတော-ထိုသို့ ဆုံးဖြတ်ပြီးရာအခါမှ နောက်၌၊ ထေရော- သည်၊ ဝိနယံ-
 ကို၊ ပုစ္ဆနတ္ထာယ - မေးခြင်း အကျိုးငှါ၊ အတ္တနာဝ - ကိုယ်တိုင် သာလျှင်၊
 အတ္တာနံ- မိမိကို၊ သမ္ပနိ- သမုတ်ပြီ၊ ဥပါလိဣတ္ထရောပိ- သည်လည်း၊ ဝိသဇ္ဇန
 ဣာယ-ဖြေဆိုခြင်းအကျိုးငှါ၊ (အတ္တနာဝ အတ္တာနံ) သမ္ပနိ-ပြီ၊ တတြ-ထိုသို့
 သမုတ်ရာ၌၊ အယံ - ဤ ဆိုအပ်လတုံကား၊ ပါဠိ - သံဝိတိက္ခန္ဓက ပါဠိတော်
 တည်း၊ အထခေါ-၌၊ အာယသ္မာမဟာကဿပေါ-သည်၊ သံဃံ-ကို၊ ဉပေသိ-
 သိစေပြီ၊ (ကိ) အာဝုသော- တို့၊ သံဃော - သံဃာတော်သည်၊ မေ - ၏၊
 (ဝစနံ-စကားကို) သုဏာတု- နားစိုက်ပါလော၊ သံဃဿ-၏၊ (ကမ္မံ-ဝိနယ
 ပုစ္ဆန ကံသည်၊) ပတ္တကလ္လ-လျှောက်ပတ်သော အခါရှိသည်၊ ယဒိ(သိယာ)-

တေဒဂ္ဂံ။ ။ဧသော အဂ္ဂေါ၊ လိင်္ဂဝိပလ္လာသေန ဟိ အယံ နိဓ္ဓေသော = ပုလိန်မှ
 နပုလိန်ပြန်ခြင်းအားဖြင့် ဤ ညွှန်ပြခြင်းဖြစ်သည်။ ယဒိဒန္တိစ ယော အယံတိ အတ္ထော၊
 ယံ+ဣဒံဟု နပုလိန်ပြန်နေသည်၊ အနက်မှာ “ယော + အယံ” ဟု ပုလိန်အနက်သာ၊
 ဤအစွင့်ကိုရည်ရှယ်၍ “ယဒိဒံသာ၊ ပုဒ်ရှိရာ၊ ဥ ဖြာသိန်နှင့်ရွေး၊ ၂ ဖြာဝုစံနှင့်တွေး”ဟု
 နိယာမဆိုကြသည်၊ ယဒိခံခန္ဓပဉ္စကံတိဝါယောဇေတဗ္ဗံ(နဂိုလိန်ရှိအတိုင်း ခန္ဓပဉ္စကံကို
 စွဲပါ) -ဟုလို။

အတ္တနာဝ သမ္ပနိ။ ။“အတ္တနာ”ကို သမ္ပနိ၏ ကြိယာဝိသေသနဟု မှတ်၊ အချို့က
 “အတ္တနာကို လိင်္ဂအနက်၌ တတိယသက် (ပုတ္တကတ္တား)”ဟု ဆိုကြ၏၊ ထေရောဟု
 ကတ္တားရှိပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ထိုစကားမသင့်၊ [ကေဝိပန လိင်္ဂဣတ္ထ တတိယာ၊ အဘိ
 ဟိတကတ္တုတာဝတောတိ ဝဒန္တိ၊ တဒယုတ္တမေဝ, ထေရောတိ ကတ္တုနော ဝိဇ္ဇမာန
 ဣာ၊-သိ-ဝိ-သစ်။]

အကယ်၍ ဖြစ်အံ့၊(ဝေသတိ-ဤသို့ဖြစ်လသော်၊) အဟံ- သည်၊ ဥပါလိ-ကို၊
 ဝိနယံ-ကို၊ ပုစ္ဆေယျံ-မေးရာပါ၏၊ [ပုစ္ဆဇာတ်က ဒွိကမ္မကဖြစ်၍ “ဥပါလိ-
 ဝိနယံ”ဟု ၂ ကံထားသည်၊] ဣတိ-ဤသို့၊ ဣပေသိ- သိစေပြီ၊ အာယသ္မာဝိ
 ဥပါလိ-သည်လည်း၊ သံသံ ဣပေသိ(ကံ)ဘန္တေ- တို့၊ သံဃော မေ (ဝစနံ)
 သုဏာတု၊ သံဃဿ၊ (ကမ္မံ-ဝိနယဝိသဇ္ဇနကံသည်၊)ပတ္တကလ္လံ ယဒိ(သိယာ၊
 ဝေသတိ)အဟံ၊ အာယသ္မတာ မဟာကဿပေန-သည်၊ ဝိနယံ-ကို၊ ပုစ္ဆော-
 မေးအပ်သည်၊ (ဟုတော့၊) ဝိသဇ္ဇေယျံ-ဖြေဆိုရာပါ၏၊ ဝါ-ဖြေရပါလိမ့်မည်၊
 ဣတိ-သို့၊ဣပေသိ-ပြီ၊ [ပုစ္ဆဇာတ်က ဇာတ်ကံကို ဟောသောကြောင့်“အဟံ
 ပုစ္ဆော”ဟု ဝုတ္တကံထား၍“ဝိနယံ”ကို အဝုတ္တကံထားသည်၊]

ဝေ-ဤသို့လျှင်၊ အတ္တနာဝ- သာလျှင်၊ အတ္တာနံ- ကို၊ သမ္ဗုဒ္ဓိတွာ- ပြီး၍၊
 အာယသ္မာ ဥပါလိ-သည်၊ အာသနာ- မှ၊ ဥဋ္ဌာယ- ထ၍၊ ဧကံသံ-တခုသော
 လက်ဝဲအသို့၊ ဝါ- လက်ဝဲတဘက် ပခုံးထက်၌၊ စိဝရံ- ကို၊ ကတွာ- ပြီး၍၊
 ထေရေ-နံသော၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ဝန္တိတွာ- ပြီး၍၊ ဓမ္မာသနေ-တရား၏ နေရာ၌၊
 ဝါ- တရားဟော ပလ္လင်၌၊ ဒန္တခစိတံ - ဆင်စွယ်တို့ဖြင့် စီအပ်သော၊ ဗီဇနိ-
 လေးထောင့်ယပ်ကို၊ ဂဟေတွာ-ကိုင်၍၊ နိသီဒိ-ထိုင်ပြီ၊ တတော-ထိုမှ နေ၍၊
 အာယသ္မာ မဟာကဿပေါ - သည်၊ ထေရာသနေ - ထေရ်၏နေရာ၌၊ နိသီဒိ
 တွာ-၍၊ အာယသ္မန္တံ ဥပါလိ-ကို၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊(ကံ)အာဝုသော ဥပါလိ-ငါ့ရှင်
 ဥပါလိ၊ပဌမံပါရာဇိကံ-ပဌမပါရာဇိကကို၊ကတ္ထ-အဘယ်အရပ်၌၊ဘဂဝတာ-
 သည်၊ ပညတ္တံ-ပညတ်တော်မူအပ်သနည်း၊ဣတိ-ဤသို့ မေးတော်မူပြီ၊ဘန္တေ-
 အရှင်ဘုရား၊ (ပဌမံပါရာဇိကံ) ဝေသာလိယံ-မြို့၌၊ (ပညတ္တံ-မူအပ်ပါပြီ၊)

ဗီဇနိ ဂဟေတွာ။ ။ ဧတ္ထ ဗီဇနိဂ္ဂဟဏံ ဓမ္မကထိကာနံ ဓမ္မတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊
 ဘဂဝါပိ ဟိ ဓမ္မကထိကာနံ ဓမ္မတာဒဿနက္ကမေဝ (ဓမ္မကထိကတို့၏ ထုံးစံကို ပြတော်
 မူခြင်းငှါသာ) ဝိဒိတ္တဗီဇနိ ဂဏှာတိ၊ နဟိအညထာ (ဤနည်းမှတစ်ပါး အခြားနည်း
 အားဖြင့် ဆိုလျှင်) သုဿပိ လောကဿ အလင်္ကာရဘူတံ ပရမုတ္တံသဂတံ သိက္ခာ
 သံယမာနံ ဗုဒ္ဓါနံ မုခန္ဓမဏှာလံ ပဋိစ္စာဒေတဗ္ဗံ ဟောတိ။

ပဌမံပါရာဇိကံ။ ။ ကသ္မာဝုတ္တံ (ပဌမ-ဟု ဘယ်ကြောင့် ဆိုအပ်သနည်း)၊
 နန တဿ (ထိုပါရာဇိက၏) သံဂီတိယာ ပုရိမောလေ (သံဂါယနာမတင်ဗီ
 ကာလက) ပဌမဘာဝေါ နယုတ္တော၊ နော နယုတ္တော၊ ဘဂဝတာ ပညတ္တာနုက္ကမေန
 ပါတိမောက္ခုဒ္ဓေသာနုက္ကမေန စ ပဌမဘာဝဿ သိဒ္ဓတ္တာ= ဘုရား ပညတ်တော်မူစဉ်
 အားဖြင့်၎င်း (ဘုရားလက်ထက်တော်ကပင်) ပါတိမောက်ရွတ်ရာ၌ ပဌမစဉ်ခြင်း
 အားဖြင့်၎င်း ပဌမအဖြစ်၏ ပြီးပြီးဖြစ်သောကြောင့် ပဌမဟု မဆိုသင့်ဟုတ်၊ ဆိုသင့်
 သည်သာ။

ဣတိ-ဤသို့လျှောက်-အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်ကိုအာရဗ္ဗ-အကြောင်းပြု၍(ပညတ္တိ-နည်း၊) ဣတိ - ဤသို့ မေးတော်မူပြီ၊ ကလန္တ ပုတ္တံ - ကလန္တသေဋ္ဌေး၏ သား ဖြစ်သော၊ သုဒိန္နံ-ကို၊ အာရဗ္ဗ-၍၊ ပညတ္တိ- ပြီ၊ ဣတိ - ပြီ၊ ကိသ္မိ ဝတ္ထုသ္မိ- အဘယ်ဝတ္ထုကြောင့်၊ ပညတ္တိ- နည်း၊ ဣတိ - ဤသို့ မေးတော်မူပြီ၊ မေထုန ဓမ္မေ-မေထုန်ကိုကျင့်ခြင်းကြောင့်၊ [နိမိတ္တတ္ထေ ဘုဗ္ဗဝစနံ၊] ပညတ္တိ- ပြီ၊ ဣတိ- ပြီ၊ အထေခေါ-၌၊ အာယသ္မာမဟာကဿပေါ- သည်၊ အာယသ္မန္တံ ဥပါလိ- ကို၊ ပဌမဿ ပါရာဇိကဿ-၏၊ ဝတ္ထုမ္ပိ-ဝတ္ထုကိုလည်း၊ ပုစ္ဆိ-မေးတော်မူပြီ၊ နိဒါနဗ္ဗိ ပုစ္ဆိ , ပုဂ္ဂလဗ္ဗိ ပုစ္ဆိ , ပညတ္တိမ္ပိ- မူလပညတ်ကိုလည်း၊ ပုစ္ဆိ- ပြီ၊ အနု ပညတ္တိမ္ပိ ပုစ္ဆိ , အာပတ္တိမ္ပိ ပုစ္ဆိ , အနာပတ္တိမ္ပိ- ကိုလည်း၊ ပုစ္ဆိ- ပြီ၊ စ-ဆက်၊ ပဌမဿ (ပါရာဇိကဿ)- ၏၊ ဝတ္ထုမ္ပိ- ကို၎င်း၊ နိဒါနဗ္ဗိ၊ ပေ၊ အနာပတ္တိမ္ပိ- ကို၎င်း၊ ပုစ္ဆိတိယထာ-မေးတော်မူသကဲ့သို့၊ တထာ-တူ၊ ဒုတိယဿ ပါရာဇိ ကဿ - ၏၊ ဝတ္ထုမ္ပိ ပုစ္ဆိ ၊ ပေ၊ အနာပတ္တိမ္ပိ ပုစ္ဆိ၊ တထာ - တူ၊ တတိယဿ ပါရာဇိကဿ ဝတ္ထုမ္ပိ ပုစ္ဆိ၊ ပေ၊ အနာပတ္တိမ္ပိ ပုစ္ဆိ၊ တထာ စတုတ္ထဿ ပါရာဇိ ကဿ ဝတ္ထုမ္ပိ၊ ပေ၊ အနာပတ္တိမ္ပိ ပုစ္ဆိ၊ ပုဋ္ဌော ပုဋ္ဌော-မေးအပ်မေးအပ်သော၊ ဝါ-မေးအပ်တိုင်းသော၊ ဥပါလိတ္ထေရော-သည်၊ ဝိသဇ္ဇေသိ-ပြီ၊

☞ တတော-ထို မေးဖြေပြီးရာအခါမှ နောက်၌၊ စတ္တာရိ - န်သော၊ ဣမာနိ ပါရာဇိကာနိ-တို့ကို [သင်္ဂဟံ အရောပေတွာ-၌စပ်၊] ဣဒံ-ဤ လေးပါးသော ပါရာဇိကသည်၊ ပါရာဇိကကဏ္ဍနာမ - ပါရာဇိကအခေါ်မည်၏၊ [ပါရာ ဇိကနံ+ကဏ္ဍံ-အပိုင်းအခေါ်မည်၊ ပါရာဇိကကဏ္ဍံ၊] ဣတိ-သို့၊ (ကိတ္တေ တွာ-သဘောတူပြောဆို၍၊) သင်္ဂဟံ-သိမ်းယူကြောင်း သံဂါယနာသို့၊ အာရော ပေတွာ - တင်၍၊ ထပေသုံ - ထားကြကုန်ပြီ၊ တေရသ - န်သော၊ သံဃာဒိ သေသာနိ-တို့ကို၊ (ဣဒံ - ဤ သိက္ခာပုဒ်အပေါင်းသည်၊) တေရသကံ-တေရ သကမည်၏၊ ဝါ-တဆဲ့ ဥပါးသောသိက္ခာပုဒ်အပေါင်း မည်၏၊ [တေရသာနံ- တဆဲ့ ဥ ပါးကုန်သော သိက္ခာပုဒ်တို့၏ + သမူဟော တေရသကံ၊] ဣတိ ကိတ္တေတွာ သင်္ဂဟံ အာရောပေတွာ ထပေသုံ၊ ဒွေ- န်သော၊ သိက္ခာပဒါနိ- တို့ကို၊ (ဣမာနိ-တို့သည်၊) အနိယတာနိ-တို့မည်၏၊ ဣတိ ကိတ္တေတွာ သင်္ဂဟံ အာရောပေတွာ ထပေသုံ၊ တိသ-သော၊ သိက္ခာပဒါနိ-တို့ကို၊ (ဣမာနိ) နိသဂ္ဂိ ယ ပါစိတ္တိယာနိ-နိသဂ္ဂိယပါစိတ်တို့တည်း၊ ဣတိ ကိတ္တေတွာ၊ ပေ၊ ထပေသုံ၊ ဒွေ နဂုတိ-၉၂ ပါးသော၊ သိက္ခာပဒါနိ-တို့ကို၊ ဣမာနိ၊ ပါစိတ္တိယာနိ - သုဒ္ဓ ပါစိတ်တို့တည်း၊ ဣတိ ကိတ္တေတွာ၊ ပေ၊ စတ္တာရိ သိက္ခာပဒါနိ ဣမာနိ ပါရိ ဒေသနိယာနိတိ၊ ပေ၊ ပဉ္စသတ္တတိ-၇၅ ပါးသော၊ သိက္ခာပဒါနိ ဣမာနိ သေဝိ

ယာနီတိ ၊ပေ၊ သတ္တ - ၇ ပါးကုန်သော၊ ဓမ္မေ - တို့ကို၊ (ဣမေ - ဤတရားတို့သည်၊) အဓိကရဏသမထာ - ထတို့တည်း၊ ဣတိ ကိစ္ဆေတွာ သင်္ဂဟံ အာရောပေတွာ ထပေသုံ၊ [ကိစ္ဆေတွာ-ကား ဋီကာထည့်ပါ၍။]

ဧဝံ-လျှင်၊ မဟာဝိဘင်္ဂံ-မဟာဝိဘင်းကို၊ သင်္ဂဟံ-သို့ အာရောပေတွာ-၍၊ ဘိက္ခုနီဝိဘင်္ဂံ-ဘိက္ခုနီဝိဘင်း၌၊ အဋ္ဌ-နသော၊ သိက္ခာပဒါနိ - တို့ကို၊ ဣဒံ-ဤသိက္ခာပုဒ်အပေါင်းသည်၊ ပါရာဇိကကဏ္ဍနာမ-မည်၏၊ ဣတိ(ကိစ္ဆေတွာ သင်္ဂဟံ အာရောပေတွာ) ထပေသုံ - နိဗြီ၊ သတ္တရသ - ၁၇ ပါးကုန်သော၊ သိက္ခာပဒါနိ- တို့ကို၊ (ဣဒံ) သတ္တရသကံ ဣတိ၊ပေ၊ ဆသဋ္ဌိသတ သိက္ခာပဒါနိ-၁၆၆ ပါးသော သိက္ခာပုဒ်တို့ကို ၊ပေ၊ ထပေသုံ - နိဗြီ၊ ဧဝံ - လျှင်၊ ဘိက္ခုနီဝိဘင်္ဂံ-ကို၊ သင်္ဂဟံ-သို့၊ အာရောပေတွာ - ၍၊ ဧတေနပ ဥပါယေန၊ ဤနည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ခန္ဓကပရိဝါရေဝိ - မဟာဝါခန္ဓက , စူဠဝါခန္ဓက, ပရိဝါတို့ကိုလည်း၊ (သင်္ဂဟံ)အာရောပေသုံ-နိဗြီ၊ ဧဝံ-လျှင်၊ သဉ္စတတောဝိဘင်္ဂံခန္ဓက ပရိဝါရံ-ဥတတောဝိဘင်းနှင့်တကွဖြစ်သော မဟာဝါခန္ဓက စူဠဝါခန္ဓကပရိဝါဟူသော၊ ဧတံ ဝိနယပိဋကံ- ဤ ဝိနည်းပိဋကကို၊ (သာမည ကံ) သင်္ဂဟံ - သို့၊ အာရူဠံ - တင်အပ်သော၊ သဗ္ဗံ - အလုံးစုံကို၊ (ဝိသေသ ကံ) မဟာကဿပတ္ထေရော-သည်၊ ပုစ္ဆိ - မေးတော်မူပြီ၊ ဥပါလိတ္ထေရော ဝိသဇ္ဇေသိ၊ ပုစ္ဆာ ဝိသဇ္ဇန ပရိယောသာနေ-အမေးအဖြေ၏အဆုံး၌၊ ပဉ္စ အရဟန္တသတာနိ-ငါးရာသော ရဟန္တာတို့သည်၊ သင်္ဂဟံ - သို့၊ အာရောပိတ နယေနပ - တင်အပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဂဏသဇ္ဈာယံ-အပေါင်းအားဖြင့် သရဇ္ဈာယ်ခြင်းကို၊ အကံသု-နိဗြီ၊ [ဂဏတော-အပေါင်းအားဖြင့်+ သဇ္ဈာယော ဂဏသဇ္ဈာယော။] ဝိနယသင်္ဂဟာဝသာနေ - ဝိနည်းကို သိမ်းယူကြောင်း သံဝါယနာ၏အဆုံး၌၊ ဥပါလိတ္ထေရော ဒန္တခရိတံ ဗိဇနိံ - ကို၊ နိက္ခိပိတွာ - ချထား၍၊ ဓမ္မာသနာ-မှ၊ ဩရောဟိတွာ-ဆင်း၍၊ ဝုဗ္ဗေ-ကြီးကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ဝဋ္ဋိတွာ-၍၊ အတ္တနော-၏၊ ပတ္တာသနေ-ရောက်အပ်သောနေရာ၌၊ နိသီဒိ-ပြီ။

မဟာဝိဘင်္ဂံ ။ ။ ဘိက္ခုပါတိမောက် သိက္ခာပုဒ်များကို အကျယ်ဝေဘန်သော (“ယောပနာတိ-ယောယာဒိသော” စသော) စကားရပ်ကို “မဟာဝိဘင်္ဂံ- မဟာဝိဘင်း” ဟု ခေါ်၏၊ မဟာန္တော-(ဘိက္ခုနီဝိဘင်းထက် ကျယ်ဝန်းသော)+ဝိဘင်္ဂါ-အကျယ်ဝေဘန်ကြောင်း ပဒဘာဇနီတည်း၊ မဟာဝိဘင်္ဂါ၊ ထိုမဟာဝိဘင်းကို “ဘိက္ခုဝိဘင်း” ဟုလည်း ခေါ်၏။

သဉ္စတတော၊ပေ၊ပရိဝါရံ။ ။မဟာဝိဘင်္ဂံ ဟု ခေါ်သော ဘိက္ခုဝိဘင်း၊ ဘိက္ခုနီဝိဘင်း , မဟာဝါခန္ဓက , စူဠဝါခန္ဓက, ပရိဝါ, ဤငါးပိုင်းကို “ ဝိနည်းငါးကျမ်း ” ဟု ခေါ်သည်၊ [ခန္ဓာနံ+သမူဟော ခန္ဓကော-သိက္ခာပုဒ်အစုတို့၏+အပေါင်း။]

ဝိနယံ- ကို၊ သံဂါယိတွာ- ပြီး၍၊ ဓမ္မံ - သုတ်အဘိဓမ္မာကို၊ သံဂါယိတု
 ကာမော- လိုသော၊ အာယသ္မာမဟာကဿပေါဘိက္ခု၊ ပုစ္ဆိ (ကိ')၊ ဓမ္မံ-
 ကို၊ သံဂါယန္တဟိ-နသော၊(အမေဟိ-တို့သည်၊)ကံ ခရံ ကတွာ, (ဓမ္မော-
 ကို)သံဂါယိတဗ္ဗော-သနည်း၊ ဣတိ-သို့မေးတော်မူပြီ၊ ဘိက္ခု၊ “အာနန္ဒတ္ထေရံ
 ခရံ ကတွာ(ဓမ္မော သံဂါယိတဗ္ဗော)” တိ အာဟံသု၊ အထခေါ၊ ပေ၊ဝိသဇ္ဇေ
 ယုန္တိ၊ အထခေါ၊ ပေ၊ ဗိဒနိံ ဝဟေတွာ၊ [အားလုံးတူပြီ၊] အထ- အရှင်
 အာနန္ဒာထိုင်ပြီးရာ ထိုအခါ၌၊မဟာကဿပတ္ထေရော အာနန္ဒတ္ထေရံ ဓမ္မံ ပုစ္ဆိ၊
 (ကိ')အာဝုသော အာနန္ဒ-ဗ္ဗာ၊ မြဟ္မဇာလံ-မြဟ္မဇာလသုတ်တော်ကို၊ ကတ္ထ-
 အဘယ်အရပ်၌၊ ဘာသိတံ-ဟောတော်မူအပ်သနည်း၊ ဣတိ-ဤသို့မေးတော်
 မူပြီ၊ ဘန္တေ-အရှင်ဘုရား၊ ရာဇဂဟံ-ရာဇဂြိုဟ်မြို့၏၊ အန္တရာစ-အကြား၌၎င်း၊
 နာဠန္ဒ- နာဠန္ဒာမြို့၏၊ အန္တရာစ- ၌၎င်း၊ ရာဇဂါရကေ - မင်းနန်းတော်၌၊
 အဗ္ဗလဋ္ဌိကာယံ-အဗ္ဗလဋ္ဌိကာဥယျာဉ်၌၊(ဘာသိတံ-ပါပြီ၊)ဣတိ-လျှောက်ပြီ၊
 ကံ အာရဗ္ဘ ဘာသိတံ ဣတိ၊ သုပ္ပိယံ-သုပ္ပိယမည်သော၊ ပရိဗ္ဗာဇကံစ-ပရိဗိုဇ်
 ကို၎င်း၊ မြဟ္မဒတ္တံ- မြဟ္မဒတ္တမည်သော၊ မာဏဝံစ- လုလင်ကို၎င်း၊ အာရဗ္ဘ
 ဘာသိတန္တိ၊ ကိသ္မိံ ဝတ္ထုသ္မိံ-ကြောင့်၊ ဘာသိတန္တိ၊ ဝဏ္ဏာဝဏ္ဏေ-ချီးမွမ်းခြင်း
 ကဲ့ရဲ့ခြင်းကြောင့်၊ ဘာသိတန္တိ၊ အထခေါ၊ပေ၊ မြဟ္မဇာလဿ- ၏၊ နိဒါနဗ္ဗိ-
 ကိုလည်း၊ ပုစ္ဆိ - မူပြီ၊ ပုဂ္ဂလဗ္ဗိ ပုစ္ဆိ၊ ဝတ္ထုဗ္ဗိ ပုစ္ဆိ၊

ပန-မေးပုံအထူးကား၊ အာဝုသော အာနန္ဒ၊ သာမညဖလံ-သာမညဖလ
 သုတ်တော်ကို၊ ကတ္ထ ဘာသိတန္တိ၊ ဘန္တေ၊ ရာဇဂဟေ-၌၊ ဇီဝကမ္မဝနေ-ဇီဝက
 ၏ သရက်ဥယျာဉ်၌၊ ဘာသိတန္တိ၊ ကေန- အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်နှင့်၊ သဒ္ဓိံ - တကွ၊
 ဘာသိတန္တိ၊ အဇာတသတ္တုနာ-အဇာတသတ်မည်သော၊ ဝေဒေဟိ ပုတ္တေန-
 ဝေဒေဟိမိဖုရား၏ သားတော်နှင့်၊ သဒ္ဓိံ ဘာသိတန္တိ၊ [ဤမေးဖြေပုံ ထူးသော
 ကြောင့် “ သာမညဖလံ ပနာဝုသော” ဟု ဝိသေသဇောတက “ပန” ထည့်
 သည်၊]အထခေါ၊ ပေ၊ သာမညဖလဿ-၏၊ နိဒါနဗ္ဗိ ပုစ္ဆိ ပုဂ္ဂလဗ္ဗိ ပုစ္ဆိ၊ ဧတေ
 နေဝပါယေန - ဤနည်းဖြင့်ပင်၊ ပဉ္စနိကာယေ - ငါးရပ်သော နိကာယ်တို့ကို၊
 ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ ပဉ္စနိကာယာနာမ - ငါးရပ်သော နိကာယ်တို့မည်သည်၊ ဒိဃနိကာ
 ယော-၎င်း၊ ပေ၊ ခုဒ္ဒကနိကာယော-၎င်း၊ ဣတိ-ဤသည်တို့တည်း၊ တတ္ထ- ထို
 ငါးရပ်သောနိကာယ်တို့တွင်၊ ခုဒ္ဒကနိကာယောနာမ-ကယ်မည်သည်၊ စတ္တာ
 ရော-နသော၊ နိကာယေ-တို့ကို၊ ထပေတွာ-ထား၍၊ အဝသေသံ-သော၊ ဗုဒ္ဓ
 ဝစနံ-ဘုရားစကားတော်တည်း၊ တတ္ထ-ထိုခုဒ္ဒကနိကာယ်၌၊ ဝါ-တွင်၊ ဝိနယော၊
 သေသခုဒ္ဒကနိကာယောတို့၌စပ်၊ (တနည်း) တတ္ထ-ထိုငါးရပ်သော နိကာယ်

တို့တွင်၊ (စက္ကာရော နိကာယာတိုင်အောင်စပ်၊) ဝိနယော-ကို၊ အာယသ္မတာ ဥပါလိတ္တေရေန-သည်၊ ဝိသဇ္ဇိတော-ဖြေတော်မူအပ်ပြီ၊ သေသဒုဒ္ဓက နိကာယောစ - ဝိနည်းမှကြွင်းသော ဒုဒ္ဓကနိကာယ်ကို၎င်း၊ စက္ကာရော- ကုန်သော၊ နိကာယာစ-တို့ကို၎င်း၊ အာနန္တတ္တေရေန-သည်၊ (ဝိသဇ္ဇိတာ-နိဗ္ဗိ) သဗ္ဗဗ္ဗိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ တဒေတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-ထို ဘုရားစကားတော်ကို၊ (ဝေဒိတဗ္ဗံစပ်၊) ဝါ-သည်၊ (ကေဝိဓံစသည်၌စပ်၊) ရသဝသေန- ရသ၏အစွမ်းဖြင့်၊ ကေဝိဓံ-တပါးသာအဘို့၏၊ ဓမ္မဝိနယဝသေန-ဓမ္မဝိနယတို့၏အပြားအားဖြင့်၊ ဒုဝိဓံ-နှစ်ပါး အပြားရှိ၏၊ ပဌမမဇ္ဈိမ ပစ္ဆိမဝသေန-ပဌမဗုဒ္ဓဝစန မဇ္ဈိမ ဗုဒ္ဓဝစန၊ ပစ္ဆိမ ဗုဒ္ဓဝစနတို့၏အပြားအားဖြင့်၊ တိဝိဓံ-၏၊ ပိဋကဝသေန-ပိဋကတို့၏အပြားအားဖြင့်၊ တထာ-ထို့အတူ သုံးပါးအပြားရှိ၏၊ နိကာယဝသေန-နိကာယ်တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ပဉ္စဝိဓံ-ရှိ၏၊ အင်္ဂဝသေန-အင်္ဂါတို့၏အပြားအားဖြင့်၊ နဝဝိဓံ - ရှိ၏၊ ဓမ္မက္ခန္ဓဝသေန-ဓမ္မက္ခန္ဓာတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ စတုရာသီတိ သဟဿဝိဓံ-ရှစ်သောင်းလေးထောင် အပြားရှိ၏၊ ဣတိ - သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏။

[ရသဝသေန ကေဝိဓံစသည်ကို ချဲ့လို၍ “ကထံရသဝသေန” စသည်မိန့်၊] ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ ရသဝသေန-ဖြင့်၊ ကေဝိဓံ - သနည်း၊ ဟိ- ချဲ့၊ ဘဝတော-သည်၊ အနတ္တရံ-အတုမရှိ မြတ်သော၊ သမ္မာသမ္ဗောဓိ-မဖေါက်မပြန် အမှန်ကိုယ်တိုင် သိစွမ်းနိုင်သော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို၊ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓိတွာ-ထိုးထွင်းကာ သိတော်မူပြီး၍၊ ယာဝ-အကြင်မျှလောက်၊ အနုပါဒိသေသာယ - ဝိပါကနာမက္ခန္ဓာ ကုက္ကုတ္တရုပ် အကြွင်းအကျန်မရှိသော၊

သမ္မာသမ္ဗောဓိ” ။ ။ သမ္မာ - မဖေါက်မပြန်၊ ဝါ- အမှန်အတိုင်း + သံ- ကိုယ်တော်တိုင် (ဆရာမရှိဘဲ) + ဗောဓိ - သိတတ်သော ဉာဏ်တော်၊ “ အနာဝရဏညာဏ ပဒဋ္ဌာနံ-အနာဝရဏဉာဏ်၏ နီးစွာသော အကြောင်းဖြစ်သော၊ မဂ္ဂညာဏံ- အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကို၎င်း၊ မဂ္ဂညာဏပဒဋ္ဌာနံ=မဂ်ညာဏ်လျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိသော၊ အနာဝရဏညာဏံစ-ကို၎င်း၊ သမ္မာသမ္ဗောဓိတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏” နှင့်အညီ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်နှင့် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို “သမ္မာသမ္ဗောဓိ” ဟု ခေါ်သည်။

ဆက်ဥပုဆံ- “ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် ” ဟူရာ၌ အခြား ရဟန္တာများ၏ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်မျိုးမဟုတ်-ဟု သိစေလို၍ “အနာဝရဏညာဏပဒဋ္ဌာနံ-အနာဝရဏဉာဏ်၏ နီးစွာသော အကြောင်းဖြစ်သော” ဟု ဝိသေသန (မ) သည်၊ ထို အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် ရလျှင် အနာဝရဏဉာဏ်လည်း ရတော့သည်ဖြစ်၍ အနာဝရဏဉာဏ်၏ နီးစွာသော အကြောင်းဖြစ်သည်၊ အနာဝရဏ ဟူသည်လည်း ထိုထိုသိက္ခာဟူသမျှ၌ အပိတ်အပင် မရှိသော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ပင်တည်း။

နိဗ္ဗာနဘေတုယာ-နိဗ္ဗာနဘေတုဖြင့်၊ ပရိနိဗ္ဗာယတိ-ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူ၏။ ဧတ္ထ န္တရေ-ဘုရားဖြစ်တော်မူပြီး၍ ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူရာ ဤကာလအတွင်း၌၊ ပဉ္စ စက္ကာလီသဝဿာနိ - လေးဆွဲငါးဝါတို့ပတ်လုံး၊ ဒေဝမနုဿနာဝ ယက္ခာ ဒယော-နတ် လူ နဂါး တိလူး အစရှိသူတို့ကို၊ အနုဿာသန္တေန-ဆိုးမတော် မူလျက်၎င်း၊ ပစ္စဝေက္ခန္တေနဝါ-ဆင်ခြင်တော်မူလျက်၎င်း၊ [ပစ္စဝေက္ခန္တေန ဝါတိ ဥဒါနာဒိဝသေန (ဥဒါန်းကျူးတော်မူခြင်း အစရှိသည်တို့၏ အစွမ်း ဖြင့်၊)ပဝတ္ထဓမ္မံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။]ယံ-အကြင်တရားစကားကို၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော် မူအပ်ပြီ၊ [“ယံ ဟိ ” ဟု ဟိ၏ အပြင်၌ရှိသော ယံ ကို ဝါကျအဆုံး ဝုတ္တံ၌သာ စပ်ရ၏။ အနားကပ်နေသော “သမ္မာသမ္ဗောဓိ” နှင့် မစပ်ရ။ [သမ္မ- အလုံးစုံသော၊ တံ - ထိုစကားတော်သည်၊ ဧကရသံဇေ - တခုတည်းသော အရသာရှိသည်သာလျှင်၊ ဝိမုတ္တိရသမေဝ - အရဟတ္တဖိုလ်ဟူသော အရသာ ရှိသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ - ၏၊ (တနည်း) ဧကရသံဇေ - တခုတည်းသော ပြည့်စုံခြင်း ရှိသည်သာလျှင်၊ ဝိမုတ္တိရသမေဝ - အရဟတ္တဖိုလ် ဟူသော ပြည့်စုံ ခြင်း ရှိသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ (တနည်း) ဧကရသံဇေ - တခုတည်းသော ကိစ္စရှိသည်သာလျှင်၊ ဝိမုတ္တိရသမေဝ-ကိလေသာတို့မှ လွတ်စေခြင်းဟူသော ကိစ္စရှိသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ-၏၊ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ (သဗ္ဗမ္ဘိ -သော၊ တဒေတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-သည်၊) ရသဝသေန-ဖြင့်၊ ဧကဝိဓံ- ၏၊ [ကထံစသော ဝါကျသည် ပုစ္ဆာ,ယဉ်စသည်ကား ဝိသဇ္ဇနာ, ဧဝံစသည်မှာ နိဂုံးဝါကျ၊ နောက်၌လည်း

ဝိမုတ္တိရသံ။ ။[ဧကရသံကို ထပ်ဖွင့်သောစကား။] အရဟတ္တဇလဿာဒံ-အရ ဟတ္တဖိုလ်ဟူသော (သာယာအပ်သော) အရသာရှိ၏။ “ဝိမုတ္တိ - ကိလေသာတို့မှ လွတ်ပြီ” ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ အရဟတ္တဖိုလ်ကို “ဝိမုတ္တိ” ဟု ၎င်း, “ရသိတဗ္ဗော အဿာဒိ တဗ္ဗောတိ” အရ သာယာအပ်သော အရသာကို “ရသ” ဟု ၎င်း ဖွင့်သည်။ “ဝိမုတ္တိ + ရသော အဿာတိ ဝိမုတ္တိရသံ (ဗုဒ္ဓဝစနံ)” ဟု ပြု။

ဝိမုတ္တိသမ္ပတ္တိကံဝါ အဂ္ဂဇလ နိပ္ပါဒနတော။ ။ဤအလို “အရဟတ္တဖိုလ်ဟူသော ပြည့်စုံခြင်းရှိ၏” ဟု ပေး၊ အလုံးစုံသော ဗုဒ္ဓဝစနသည် နောက်ဆုံး၌ အရဟတ္တဖိုလ်ကို ပြီးစေနိုင်သည်အည်း ဖြစ်သောကြောင့် “အရဟတ္တဖိုလ်ဟူသော သမ္ပတ္တိရှိ၏” ဟုလို၊ ဤအခွင့်ဖြင့် “ကိစ္စေ သမ္ပတ္တိယံ ရသော ” ဟူသော ရသသဒ္ဓါ၏ ၂ နက်တွင် သမ္ပတ္တိ အနက်ကို သိစေ၏။

ဝိမုတ္တိကိစ္စံဝါ ကိလေသာနံ အစ္စန္တိဝိမုတ္တိသမ္ပာဒနတော။ ။“ဝိမုတ္တိ သမ္ပာဒန- လွတ်ခြင်းကို+ကောင်းစွာဖြစ်စေ” ဟု ဆိုသဖြင့် “ဝိမုတ္တိ-လွတ်စေခြင်း” ဟု ကာရိတ် အကြေကြံ၊ ဝိမုတ္တိ + ကိစ္စံ ယဿာတိ ဝိမုတ္တိကိစ္စံ = ကိလေသာတို့မှ လွတ်စေခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။ ဤအခွင့်ဖြင့် ရသသဒ္ဓါ၏ အနက် ၂ ခု တွင် ကိစ္စအနက်ဟောဟု သိစေသည်။

ဤနည်းအတိုင်း။] ကထံ- အဘယ်သို့လျှင်၊ (သဗ္ဗဗိမ္ဗိ-သော၊ တဒေတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-
သည်။) ဓမ္မဝိနယဝသေန-ဖြင့်၊ ဒုပိဝံ-နည်း၊ စ-အဖြေကိုဆိုဉ်းအံ့၊ သဗ္ဗမေဝ-
သော၊ တေ- ဤဘုရားစကားတော်သည်၊ ဓမ္မောတိစေတ - ဓမ္မဟူ၍၎င်း၊ ဝိန
ယောတိစ-၎င်း၊ [ဣတိကို နေရာရွှေစပ်။] သင်္ချိ-ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏အဖြစ်
သို့၊ ဂစ္ဆတိ-ရောက်၏၊ တတ္ထ-ထိုဓမ္မဝိနယ ၂ ပါးတို့တွင်၊ ဝိနယံပိဋကံ-ဝိနည်း
ပိဋကသည်၊ ဝိနယော - ယမည်၏၊ အဝသေသံ- ဝိနည်းပိဋကမှ ကြွင်းသော၊
ဗုဒ္ဓဝစနံ-သည်၊ ဓမ္မော-မည်၏၊ တေနေတ-ထို့ ကြောင့်ပင်၊ (ဝိနယ ပိဋက၏
ဝိနည်းမည်သည်၏ အဖြစ် , ကြွင်းသော ဗုဒ္ဓဝစနံ၏ ဓမ္မမည်သည်၏ အဖြစ်

ဓမ္မောဓေဝ ဝိနယောစ။ ။ “ဝိနယပိဋကံ” ဟု ပိဋကသဒ္ဒါဖြင့် အထူးမပြုလျှင်
ဗုဒ္ဓဝစနံအားလုံးကို “ကိလေသေ ဝိနေတိ-ကိလေသာတို့ကိုပယ်ဖျော့နိုင်၏” ဟု ဝစနတ်
ပြု၍ “ဝိနယ” ဟု လည်း ခေါ်နိုင်၏။ “သုတ္တန္တဓမ္မ-အဘိဓမ္မ ဓမ္မ” ဟု အထူးမမလျှင်
“အပါယ ပတနတော-ကျင့်သူကို အပါယ်၌ ကျခြင်းမှ+ ဓာရေတိ-ဆောင်ထားနိုင်၏”
ဟု ဝစနတ်ပြု၍ ဗုဒ္ဓဝစနံအားလုံးကို “ဓမ္မ” ဟု လည်း ခေါ်နိုင်၏။ [ကိစ္ဆာပိ အဝိသေ
သေန သဗ္ဗဗိဗုဒ္ဓဝစနံ ကိလေသဝိနယေန ဝိနယော၊ ယထာနုသိဋ္ဌံ ပဋိပဇ္ဇမာနေ အပါယ
ပတနာဒိတော ဓာရဏေန ဓမ္မောစ ဟောတိ။]

တတ္ထ ပေ၊ ဓမ္မော။ ။ ဤနေရာ၌ အလိုရှိအပ်သော ဓမ္မဝိနယကို ထုတ်ပြခြင်းငှါ
“တတ္ထ ဝိနယပိဋကံ ” စသည်မိန့်၊ ခန္ဓာဒိဝသေန - ဖြင့်၊ သဘာဝဓမ္မဒေသနာဗဟုလ္လ
တော-သဘာဝဓမ္မကို ဟောခြင်းများသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အာဟ-အဝသေသံ ဗုဒ္ဓ
ဝစနံ ဓမ္မောတိ။

အထဝါ။ ။ ယဒိဝိ ဓမ္မောယေဝ ဝိနယော - အကယ်၍ကား ဝိနည်းလဲ ဓမ္မပင်
အမည်ရပါပေ၏၊ ဘာကြောင့်နည်း- ပရိယတ္တိ အာဒိ ဘာဝတော-သင်ယူအပ်, ထိုထို
အနက်၏ တည်ရာဖြစ်သော ပိဋကတရားချည်း ဖြစ်သောကြောင့်တည်း၊ တထာပိ-
သို့သော်လည်း၊ ဝိနယသဒ္ဒ သံန္နိဓာနော - (ဓမ္မဝိနယ) ဟု အနီး၌တည်သော ဝိနယ
သဒ္ဒါရှိသော၊ ဘိန္နာဓိကရဏဘာဝေန ပယုတ္တော ဓမ္မသဒ္ဒါ = “ ဓမ္မောစ+ သော+
ဝိနယော ” ဟု တုလျာဓိကရဏမဟုတ်ဘဲ, (ဓမ္မောစ+ ဝိနယောစ) ဟု ဘိန္နာဓိကရဏ
အဖြစ်ဖြင့် ဝိနယနှင့် ယှဉ်တွဲအပ်သော ဓမ္မသဒ္ဒါသည်၊ ဝိနယတန္တိဝိပရိတံ - ဝိနည်းပါဠိ
တော်၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော၊ တန္တိ-သုတ် အဘိဓမ္မာ ပါဠိတော်ဓမ္မကို၊ ဒီပေတိ-ပြစ်၊
ယထာ ပုညညာဏသမ္ဘာရာ-ပုညအရ ကောင်းမှုအားလုံးရသော်လည်း ဉာဏသမ္ဘာရ
နှင့် တွဲနေရသော ပုညသဒ္ဒါသည် ဉာဏ်၏အကြောင်းဖြစ်သော ကောင်းမှုမှကြွင်းသော
ကောင်းမှုကိုသာ ဟောရသကဲ့သို့၎င်း, ယထာ ဂေါဗလီဗဒ္ဓိ - ဂေါသဒ္ဒါသည် နွား
ဟူသမျှကို ဟောနိုင်သော်လည်း ဗလီဗဒ္ဓိနှင့် တွဲနေရသော ဂေါသဒ္ဒါသည် နွားလားမှ
ကြွင်းသော, ဝစ္ဆ-ဒမ္မ-ဇိဏ္ဏ (နွားငယ်, နွားသိုး, နွားအို ၃ မျိုးကိုသာ) ဟောရတော့
သကဲ့သို့၎င်းတည်း။

ကြောင့်ပင်၊)ယန္တုန မယံ၊ပေ၊သံဂါယေယျာမာတိ-ယန္တုနမယံ၊ ပေ၊ယျာမ
 ဟူ၍၎င်း၊ အဟံ ဥပါလိံ၊ ပေ၊ ပုစ္ဆေယျန္တိစ-ဟူ၍၎င်း၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ၊
 ဧဝံ-လျှင်၊(သဗ္ဗမိ-သော၊ တဒေတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-သည်၊) ဓမ္မဝိနယ ဝသေန-ဖြင့်၊
 ဒုဝိဓံ-၏၊ ကထံ-လျှင်၊(သဗ္ဗမိ တဒေတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ)၊ ပဌမ မဇ္ဈိမ ပစ္ဆိမဝသေန-
 ပဌမ ဗုဒ္ဓဝစန၊ ပေ၊ ပစ္ဆိမ ဗုဒ္ဓဝစနတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ တိဝိဓံ-နည်း၊ ဟိ-
 အဖြေကို ဆိုဥျးအံ့၊(တနည်း)ဟိ-ချေ၊ သဗ္ဗမေဝ-သော၊ ဣဒံ-ဤ ဘုရားစကား
 တော်သည်၊ ပဌမ ဗုဒ္ဓဝစနံ- ပဌမ ဗုဒ္ဓဝစန၎င်း၊ ပေ၊ ပစ္ဆိမ ဗုဒ္ဓဝစနံ - ၎င်း၊
 ဣတိ-ဤသို့၊ တိပုဘေဒံ-၃ ပါးအပြားရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ တတ္ထ-ထို ၃ ပါး
 တို့တွင်၊အနေကဇာတိသံသာရံ၊ပေ၊တဏှာနံ ခယမဇ္ဈဂါတိ-ဂါဟူသော၊ဣဒံ-
 ဤ ဘုရားစကားတော်သည်၊ ပဌမ ဗုဒ္ဓဝစနံ - မည်၏၊ ဝါ - ရှေးဥျးစွာသော
 ဘုရားစကားတော်မည်၏။

[ဂါထာနက်] (ယသ္မာ-အကြွင့်ကြောင့်၊)ဇာတိ-ပဋိသန္ဓေတည်နေရခြင်း
 သည်၊ (ဇရာ ဗျာဓိ မရဏာ မိဿတာယ- အို နာ သေရေး၊ ဒုက္ခဘေးတို့နှင့်၊
 ရောထွေး၍ နေသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊)ပုနပ္ပုနံ-ထပ်ကာထပ်ကာ၊(ဥပဂန္တု-
 ကပ်ရောက်ရခြင်းငှါ၊) ဒုက္ခာ-ဆင်းရဲလှချေ၏၊ (တသ္မာစ- ထို့ကြောင့်၎င်း၊
 တသ္မိံ - ထို တဏှာယောကျ်ား လက်သွားကို၊ အဒိဋ္ဌေ - ဉာဏ်ဖြင့် ထင်ထင်
 မတွေ့မြင်အပ်သေးသည် ရှိသော်၊ သာဇာတိ - ထို ဇာတိသည်၊ န နိဝတ္တတိ-

အချုပ်ကား— “ဓမ္မဝိနယ”၌ ဝိနယနှင့်တွဲနေရသော ဓမ္မသဒ္ဓါသည် (ပုည ဉာဏ
 သမ္ဘာရနည်း၊ ဂေါမလီဗဒ္ဓနည်းအားဖြင့်) ဝိနယအနက်မှကြွင်းသော သုတ်အဘိဓမ္မာ
 ကိုသာ ဟောရတော့သည်—ဟူလို၊ ပိဋက ၃ ပုံလုံး၏ ဓမ္မအမည်ကို သုတ်အဘိဓမ္မာ ၂ ပုံ
 ၌သာ တင်စားသောကြောင့် “ ဧကဒေယျူပစာရ = ဧကဒေသီမည်သော အပေါင်း၏
 အမည်ကို အစိတ်၌တင်စားသော သဒ္ဓါ” ဟုလည်း ကြိုသင့်၏။

အနေကဇာတိ သံသာရံ။ ။ဘုရားရှင်သည် မဂ် ၄ပါးကို ပစ္စဝေက္ခဏာ ဝီထိခြား
 ကာ တဆက်ထည်းရတော်မူ၏၊ ထို့ကြောင့် သောတာပတ္တိမဂ္ဂ ဝီထိကျပြီးနောက် မဂ်-
 ဖိုလ်-နိဗ္ဗာန်-ပယ်အပ်ပြီးကိလေသာ—ကျန်ကိလေသာတို့ကို ဆင်ခြင်သော ပစ္စဝေက္ခဏာ
 ၅ဝီထိ , အထက်မဂ် ၂ ပါး၌လည်း ၅ ဝီထိစီ ဖြစ်၏၊ အရဟတ္တမဂ္ဂ ဝီထိနောက်၌ ကျန်
 ကိလေသာ မရှိသောကြောင့် ၄ ဝီထိဖြစ်၏၊ ထိုတွင် ပယ်အပ်ပြီးကိလေသာကို ဆင်ခြင်
 သော ပစ္စဝေက္ခဏာ ဝီထိသည် ၁၉ ကြိမ်မြောက်ဖြစ်၏၊ ထိုသို့ ပယ်ပြီး ကိလေသာကို
 ဆင်ခြင်တော်မူရာဝယ် တဏှာကို ဆင်ခြင်ပြီးသောအခါ “ အနေကဇာတိသံသာရံ”
 စသော ဂါထာသည် စိတ်တော်မှာ (ဥဒါန်းကျူးသကဲ့သို့) ထင်မြင်လာလေသည်၊
 ထို့ကြောင့်“ထိုဂါထာကို ဘုရားရှင်၏ပဌမဆုံးတရားစကားတော်”ဟု ဓမ္မပဒဘာဏက
 အရှင်တို့က ယူဆကြလေသည်။

ဆုတ်နစ်မည်မဟုတ်၊ တသ္မာဓ- ကြောင့်၎င်း၊) ဂဟကာရံ - ခန္ဓာအိမ်ကို၊ အကြိမ်ကြိမ်အဖန်ဖန် စီမံတတ်သော တဏှာယောကျ်ားလက်သွားကို၊ ဂဝေသန္တော-မရမနေ ရှာဖွေသော၊ (အဟံ-သည်) အနိဗ္ဗိသံ-တဏှာမြင်ရန်၊ သဗ္ဗညာဏ်ကို၊ ကေနပိုင်ပိုင်၊ မရနိုင်သေးသည်၊ (ဟုတွာ-၍၊ ဝါ- ကြောင့်၊ ဧတ္တကံ

သင်္ခေပတ္တိ။ ။ အယမဿ သင်္ခေပတ္တော-ဤ ဆိုအပ်လတုံကား ဤ ဥဒါန်း၏ အကျဉ်းချုပ်အနက်တည်း၊ အဟံ ဣမဿ အတ္တဘာဝဂေဟဿ ကာရကံ တဏှာဝံစုကံ ဂဝေသန္တော (ယေနဉာဏေန တံ ဒဋ္ဌံ သတ္တာ၊ တဿ မောဓိဉာဏဿတ္တာယ ဒီပကံရပါဒမူလေ ကတာတိနိဟာရော ဧတ္တကံ ကာလံ အနေကဇာတိသတသဟဿသင်္ချံ သံသာရဝဋ် အနိဗ္ဗိသံ အနိဗ္ဗိသန္တော တံဉာဏံ အဝိဇ္ဇန္တော အလတန္တောယေဝ သန္ဓာဝိဿံ သံသရိ၊ ယသ္မာ ဇရာ ဗျာဓိ မရဏမိဿတာယ ဇာတိနာမေသာ ပုနပျန် ဥပဂန္တု ဒုက္ခာ၊ နစ သာ တသ္မိ အဒိဋ္ဌေ နိဝတ္တတိ၊ တသ္မာ တံ ဂဝေသန္တော သန္ဓာဝိဿံတိ အတ္တော။ [ပဌမဂါထာအဖွင့် သာရတ္ထ။]

ပုဒ်ချင်းဆက်ပုံ။ ။ “သန္ဓာဝိဿံ”သည် လိုရင်းတည်း၊ “သံသရိ”ဟု ဖွင့်သော ကြောင့် သံပုဗ္ဗ-ဓာဝုဓာတ်၊ အတိတ်ဟော အဇ္ဇတ္တနိ ဣဝိတတ်ကို ဂါထာအရာ၌ “ဣဿံ” ပြု၊ [ဂါထာယ မတိတတ္ထေ ဗုဒ္ဓဿံ၊ - သဒ္ဓနိတိသုတ်။] “အဘယ်သည်ဖြစ်၍ (အဘယ်ကြောင့်) ပြေးသွားခဲ့ရသနည်း”ဟု မေးဘွယ်ရှိ၍ “အနိဗ္ဗိသံ”ဟုမိန့်၊ “အဝိဇ္ဇန္တော”ဟု ဖွင့်သောကြောင့် နိပုဗ္ဗဝိသဓာတ်၊ အန္တပစ္စည်းဟုသိ၊ ဝိသဓာတ်လည်း နိဥပသာရကြောင့် “ရခြင်းအနက်ကို ဟော၏” ဟု သိစေလို၍ အဝိဇ္ဇန္တောကို “အလတန္တော” ဟု၎င်း “သဗ္ဗပဒံ သာဝဓာရဏံ”နှင့် အညီ ဝေထည်၍၎င်း ဖွင့်သည်။

အနေကဇာတိသံသာရံ။ ။ “အနေကဇာတိ သတသဟဿ သင်္ချံ သံသာရဝဋ်” ဟု ဖွင့်သောကြောင့် တမျိုးပြီးတမျိုး ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့် ဇာတိခေါ်သော ဘဝအမျိုးပေါင်း အသိန်းမက များ၏၊ ထို အများလည်း “တန်းလျားရှည်”မဟုတ်၊ လှည့်ပတ်၍ အထပ်ထပ်ဖြစ်ရကား “အဝိုင်း”ကြီးတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဝိုင်းကြီးပတ်ပတ်လည်သကဲ့သို့ သိန်းပေါင်းများစွာ ဘဝသံသရာဝိုင်းကြီးကို လှည့်လည် ပြေးသွားခဲ့ရသည် - ဟု မိန့်တော်မူလိုသည်။ [ဤပုဒ်ကို “ပတ်လုံး” ဟု ကာလအစွန္တ သံယောဂအနက်ပေးကြသည်မှာ မကောင်းပါ၊ သံဓာဝိဿံ၏ ကံသာဖြစ်သင့်ပါသည်၊ ကာလကိုကား “ဧတ္တကံ ကာလံ”ဟု ဇွဲကာ၌ ထည့်ထားသည်။]

ဂဟကာရံ ဂဝေသန္တော ။ ။ “အဘယ်ကိုပြုစဉ် ပြေးသွားခဲ့ရသနည်း”ဟု မေးဘွယ်ရှိ၍ “ဂဟကာရံ ဂဝေသန္တော”ဟု မိန့်၊ “ခန္ဓာအိမ်ကို ပြုလုပ်နေသော လက်သွားကို လိုက်၍ရှာစဉ် လှည့်ပတ် ပြေးသွားခဲ့ရသည်”ဟုလို၊ ဂဟံ-ခန္ဓာအိမ်ကို + ကရောတိ - ပြုလုပ် (ဆောက်လုပ်) တတ်၏၊ ဣတိ ဂဟကာရော၊ “ထိုခန္ဓာအိမ်၏ လက်သွား” ဟူသည် “တဏှာ” ပင်တည်း၊ တဏှာ၏ ဘဝကိုနှစ်သက်နေမှုကြောင့် ကံတရားစုက ဘဝခန္ဓာကိုပြုပေးရသဖြင့် အရင်းစစ်လျှင် ဘဝခန္ဓာအိမ်ကို ဆောက်လုပ်သူမှာ တဏှာလက်သွားပင်ဖြစ်သည်။

ကာလံ-ဤမျှလောက်သော ၄ အသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတသိန်း ကာလပတ်လုံး၊) အနေက ဇာတိသံသာရံ-အသိန်းမက ဘဝများစွာ သံသရာစက်ဝိုင်းကို၊ သန္တာဝိဿံ-ဆုံဝယ်တပ်နွား၊ ရဟတ်ချားသို့၊ ပြေးသွား ကျင်လည်ခဲ့ရလေ။

တံ ဉာဏံ။ ။ “တဏှာလက်သွားကို ရှာနေစဉ် အဘယ်အရာကို မရသည့်အတွက် (ထိုတဏှာကို မတွေ့နိုင်ဘဲ) လှည့်ပတ် ပြေးသွားနေရပါသနည်း” ဟု မေးဘွယ်ရှိ၍ “ယေန ဉာဏေန တံ ဒဠ္ဋံ သက္ကာ၊ တံ ဉာဏံ (အနိဗ္ဗိသံ) အဝိန္နန္တော” ဟု ဋီကာထည့်၍ ဖွင့်သည်။ ထို တဏှာလက်သွားကို မျက်ဝါးထင်ထင် တွေ့မြင်နိုင်သည့် အကြောင်းကား သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်တည်းဟူသော မှန်ပြောင်းတည်း။ ထို ဉာဏ်ကို မရသေးသည့်အတွက် ဘဝသံသရာစက်ဝိုင်းကြီးကို လှည့်ပတ် ပြေးသွားခဲ့ရသည်-ဟူလို။

ဒုက္ခာ ဇာတိ ပုနပ္ပုနံ ။ ။ “ အဘယ်ကြောင့် တဏှာလက်သွားကို ရှာနေပါသနည်း” ဟု မေးဘွယ်ရှိ၍ “ဒုက္ခာ ဇာတိ ပုနပ္ပုနံ” ဟု မိန့်သည်။ ဇာတိဟူသည် ဘဝအသစ် ဖြစ်ရခြင်း၊ ဝါ - ပဋိသန္ဓေနေရခြင်းတည်း။ ထို ပဋိသန္ဓေနေရခြင်းကား ခန္ဓာအိမ်၏ အစပဌမ (တိုင်ထူခြင်း၊ အုဉ်မြစ်ချခြင်းမျိုး) ဖြစ်၏။ ထိုသို့ ထပ်ကာထပ်ကာ ပဋိသန္ဓေ တည်နေရခြင်းသည် ဒုက္ခပင်တည်း။ “ဤသို့လျှင် ခန္ဓာအိမ်၏ အခြေခံ အစဖြစ်သော ဇာတိဒုက္ခ” ကို တဏှာလက်သွားက ပြုလုပ်နေသောကြောင့် “ ထို တဏှာလက်သွားကို ရှာသည် ” ဟူလို။ [သတ္တတဉ္စ “ပုနရံ” ဟု ရှိသော အဗျယပုဒ်သည် ပါဠိ၌ (ရံ) ပျောက်၍ နောက်ပုဒ်၌ ဒွေဘော်ရောက်၏။]

ဇရာ၊ ဗေ၊ မိဿတာယ။ ။ “ပဋိသန္ဓေတည်ခြင်း” ဟူသော ဇာတိသည် တရားကိုယ်အားဖြင့် ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ (စိတ် - စေတသိက်) နှင့် ကမ္မဇ ရုပ်တရားတည်း။ ထိုနာမ်-ထိုရုပ်၌ ဒုက္ခဝေဒနာ မယှဉ်ပါဘဲလျက် အဘယ်ကြောင့် “ဒုက္ခာ + ဇာတိ” ဟု မိန့်ရပါသနည်း။ ဤသို့ မေးဘွယ်ရှိရကား “ ဇရာဗျာဓိမရဏ မိဿတာယ ” ဟု ဋီကာထည့်သည်။ ဇာတိဖြစ်လျှင် ဇရာ-ဗျာဓိ-မရဏ ဟူသော ဒုက္ခတို့ မုချဖြစ်ရတော့၏။ ထိုသို့ ဇရာ ဗျာဓိ မရဏ ဒုက္ခတို့နှင့် ရောနှောနေသည့်အတွက် ဇာတိကိုလည်း (အကျိုး ဒုက္ခ၏ အမည်ကို အကြောင်း၌ တင်စားသော ဗလူပစာရ၊ အဝိနာဘာဝ နည်းအားဖြင့်) ဒုက္ခဟု ဆိုရတော့သည် - ဟူလို။ [ဇာတိပိဒုက္ခာ၌ ဒုက္ခာကို “အနေကေသံ ဒုက္ခာနံ ဝတ္ထု၊ ဘာဝတော” ဟု ဖွင့်လေ့ရှိကြသည်မှာလည်း ဤအဓိပ္ပါယ်ပင်တည်း။]

နစ၊ ဗေ၊ နိဝတ္တတိ။ ။ တဏှာလက်သွားကို မတွေ့ရသော်လည်း ခန္ဓာအိမ်၏ အစဖြစ်သော ထိုဇာတိသည် ကာလကြာလျှင် သူ့ဘာသာအဆက်ပျောက်၍ နောက်ဆုတ်နိုင်သည်မဟုတ်လော-ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “နစ သာ တသ္မိံ” အဝိဇ္ဇေ နိဝတ္တတိ” ဟု ဋီကာထည့်ရပြန်သည်။ “ တဏှာလက်သွားကို မတွေ့ရသမျှ (ဖမ်း၍မမိသမျှ) တဏှာပြုအပ်သော ဇာတိကလည်း အလိုအလျောက် နောက်ဆုတ်မည်မဟုတ်” ဟူလို။

အချုပ်မှာ ။ ။ ဇာတိကလည်း ထပ်ကာထပ်ကာ ကပ်ရောက်သို့ရန် ဆင်းရဲရခြင်း၊ တဏှာလက်သွားကိုဖမ်း၍ မမိသမျှလည်း ထိုဇာတိက အလိုအလျောက် နောက်မဆုတ်ခြင်း၊ ဤအကြောင်း ၊ ပါးကြောင့် အရင်းခံ ဖြစ်သော တဏှာ လက်သွားကို

ဂဟကာရက- ခန္ဓာအိမ်ကို အကြိမ်ကြိမ်အဖန်ဖန် စီမံတတ်သော တဏှာ
 ယောက်ျား ဟဲ့... လက်သွား၊ (ဒါနီ - သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကိုရပြီးရာ ယခုအခါ၌၊
 တွံ-သင်သည်၊ ဝါ- ကို) ဒိဋ္ဌော - ဉာဏ်ဖြင့်ထင်ထင် တွေ့မြင်အပ်ပြီးသည်၊
 အသိ-ဖြစ်၏၊ ပုန-တဖန်၊ ဂေဟံ-ခန္ဓာအိမ်ကို၊ န ကာဟသိ-ပြုလုပ်ရတော့မည်
 မဟုတ်၊ တေ - ၏၊ သဗ္ဗာ - ကြွင်းမဲ့ဥဿုံ အလုံးစုံကုန်သော၊ ဗာသုကာ-
 ကိလေသာ အခြင်ရနယ်တို့ကို၊ ဘဂ္ဂါ - မှန်မှန်ညက်ညက် ချိုးဖျက်အပ်ကုန်ပြီ၊
 ဂဟကုဋ်-ခန္ဓာအိမ်၏ အဝိဇ္ဇာအထွဋ်ကို၊ ဝိသင်္ခတံ-ဖျက်ဆီးအပ်ပြီ၊ စိတ္တံ-ငါ၏
 စိတ်သည်၊ ဝိသင်္ခါရဂတံ-သင်္ခါရကင်းမြဲ၊ နိဗ္ဗာန်ဘုံသို့၊ အာရုံပြုသောအားဖြင့်
 ရောံပြီ၊ (အဟဉ္စ-သည်လည်း၊) တဏှာနံ-သင်တဏှာတို့၏၊ ခယံ-ကုန်ကြောင်း
 ဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ် အရဟတ္တဖိုလ်ကို၊ အဇ္ဈဂါ-ရပြီ၊ (တနည်း) ဝိသင်္ခါရ
 ဂတံ-သင်္ခါရကင်းမြဲ၊ နိဗ္ဗာန်ဘုံသို့၊ အာရုံပြုသောအားဖြင့်ရောက်သော၊ စိတ္တံ-
 သည်၊ တဏှာနံ-တို့၏၊ ခယံ-ကို၊ အဇ္ဈဂါ-ပြီ။

“မတွေ့လျှင်မနေ” ဟူသော စိတ်စွဲဖြင့် ၄ အသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတသိန်းကာလကြာအောင်
 သဲသဲမဲမဲရှာနေသောငါသည်၊ တဏှာမြင်နိုင်ကြောင်း အကောင်းဆုံး သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို
 မရသေးသည့် အတွက် ဘဝဘန်ခါ သံသရာစက်ဝိုင်းကြီးကို (ဆီဆုံ၌တပ်ထားသော
 နွားကဲ့သို့၎င်း၊ ခြားရဟတ်ကဲ့သို့၎င်း) လှည့်ပတ်ပြေးသွားခဲ့ရသည်-ဟူလို။

ဂဟကာရက ၊ ပေ၊ ကာဟသိ။ ။ ပဌမဂါထာဖြင့် တဏှာလက်သွားရှာခဲ့ရပုံကို
 ပြပြီး၍ ဤ ဒုတိယဂါထာဖြင့် တဏှာလက်သွားအား စိတ်ထည်း၌ကြိမ်းမောင်းတော်မူပုံ
 ပြ၏။ ဥပမာ-သူခိုးကို လိုက်၍ရှာသူသည် သူခိုးကိုတွေ့သောအခါ ထုရိုက်၊ ကြိမ်းမောင်း
 သကဲ့သို့တည်း။ ထို့ကြောင့် ရှေးဥျးစွာ “ ဂဟကာရက ” ဟု ခေါ်တော် မူပြီးလျှင်
 “ဒိဋ္ဌော + အသိ = သင့်ကို ငါတွေ့ပြီ၊ ပုန ဂေဟံ နကာဟသိ- သင်သည်ငါ၏ ခန္ဓာကို
 ဆောင့်ရတော့မည်မဟုတ်” ဟု မိန့်တော်မူသည်။ [ဤသို့ခေါ်တော်မူခြင်း၊ ခေါ်ပြီးနောက်
 ဆက်၍ မိန့်တော်မူခြင်းများသည် စိတ်ထည်း၌သာ ဖြစ်သောကြောင့် စိတ်ခေါ် -
 ခေါ်တော်မူခြင်း၊ စိတ်မိန့်-မိန့်တော်မူခြင်းဟုမှတ်။]

ဗါသုကာဘဂ္ဂါ။ ။ အိမ်၌ အခြင်(ရနယ်) မရှိလျှင် မိုး၌မဖြစ်၊ ထို့အတူ ကိလေသာ
 တည်းဟူသော အခြင် (ရနယ်) မရှိလျှင်လည်း ခန္ဓာအိမ်မဖြစ်နိုင်၊ ယခုအခါ တဏှာ
 လက်သွားဆောက်သို့အိမ်အတွက် ကိလေသာအခြင်များကို ဖျက်ဆီးပြီးပြီ- ဟူလို။

ဂဟကုဋ် ဝိသင်္ခတံ ။ ။ ခန္ဓာအိမ်၏ အထွဋ်ကား အဝိဇ္ဇာတည်း၊ ထိုအဝိဇ္ဇာ
 အထွဋ်ကို ဖျက်ဆီးပြီးပြီ-ဟူလို။ [ဝိသဒ္ဓါသည်ဝိယောဂအနက်ဟော၊ အဝိဇ္ဇာအထွဋ်ကို
 “ဝိ-ကင်းအောင် + သင်္ခတံ-ပြုအပ်” ဟူသည် ဖျက်ဆီးအပ်ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့်
 “ဝိဉ္ဇသိတံ” ဟု ဋီကာစွင့်သည်။]

ကေစိ - အချို့သော ခန္ဓကဘာဏကထေရ်တို့သည်၊ ယဒါဟဝေ ပါတု ဘဝန္တိ ဓမ္မာတိ-ဓမ္မာအစရှိသော၊ ခန္ဓကေ-မဟာခန္ဓကဉ္စ၊ ဝါ-ခန္ဓကထည်းက၊ [ဥဒါနဂါထံ၌ အပေါင်းအာဇာရ + အစိတ်အာဇေယံစပ်၊ ရုက္ခေ + သာခါ ကဲ့သို့တည်း၊] ဥဒါနဂါထံ-ကို၊ (ပဌမ ဗုဒ္ဓဝစနန္တိ-ဟူ၍၊) အာဟု-နိဗ္ဗိ၊ ပန-ထိုသို့ပင် ဆိုကြပါကုန်သော်လည်း၊ သော-ဤ ယဒါဟဝေ ပါတုဘဝန္တိ ဓမ္မာ အစရှိသော ဂါထာကို၊ [ဝေဒိတဗ္ဗာ၌စပ်၊] ပါရိပဒ ဒိဝသေ-ကဆုန်လပြည့် ကျော် တရက်နေ့၌၊ သဗ္ဗညုဘာဝပ္ပတ္တဿ-သဗ္ဗညုအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူပြီး သည်ဖြစ်၍၊ သောမနဿညာဏေန-သောမနဿနှင့်ယှဉ်သောဉာဏ်တော်ဖြင့်၊ (တနည်း) သောမနဿမယ ညာဏေန-သောမနဿသည် သဟဇာတာဒိ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုအပ်သောဉာဏ်တော်ဖြင့်၊ ပစ္စယာကာရံ- ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်

ဝိသင်္ခါရဂတံစိတ္တံ။ ။ ဣဒါနိ မမစိတ္တံ ဝိသင်္ခါရံနိဗ္ဗာနံ သင်္ခါရကင်းသော နိဗ္ဗာန သို့ + ဂတံ (အာရမဏကရဏဝသေန အနုပဝိဋ္ဌံ-အာရုံပြုသောအားဖြင့် သက်ရောက်ပြီ)။

တဏှာနံ ခယမဇ္ဈဂါ။ ။ အဟဉ္စ တဏှာနံ ခယသင်္ခါတံ အရဟတ္တ မဂ္ဂံ၊ အရဟတ္တ ဖလံဝါ၊ အဇ္ဈဂါ အဓိဂတော ပတ္တောသ္မိ (ပတ္တော + အသ္မိ)၊ [ဒိယန္တိ တဏှာယော ဧတေနာတိ ခယော = တဏှာတို့၏ ကုန်ကြောင်းဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်၊ ဝါ - အရ ဟတ္တဖိုလ်။]

ဂဏ္ဍိပုဋ်အလို။ ။ “ဝိသင်္ခါရဂတံ-သော၊ စိတ္တံ-သည်၊ တဏှာနံ ခယံ အဇ္ဈဂါ” ဟု စိတ္တံကို အဇ္ဈဂါ၏ ကတ္တားဟု ဂဏ္ဍိပုဋ်၌ ဆိုသတတ်၊ ထိုအလို အဇ္ဈဂါ၌ အဓိပုဉ္ဇ ဝမှဇာတ် အဇ္ဈတနိ အာဝိဘတ်၊ ဂမုကို ကွစိဓာတုသုတ်ဖြင့် ဂါပြု၊ ခွင်းချေကပ်၊ အဟံကို ကတ္တားထည့်လျှင်ကား “အဇ္ဈတနိယမာတ္တမိဝါ အံဝါ = အဇ္ဈတ္တနိ၌ နှိုကိုဖြစ်စေ အံကို ဖြစ်စေ အာပြု” ဟူသော သဒ္ဓနိတိသုတ်ဖြင့် စီရင်၊ [သီလက္ခန်ဒီကာသစ်၌ စိတ္တံဟု ကတ္တားရှိရာ၌ “ပရောက္ခာ (အ) ဝိဘတ်” ဟု ဖွင့်သည်ကို ဆင်ခြင်ပါ။]

ကေစိ၊ ပေ၊ အာဟု ။ ။ ခန္ဓကဘာဏက (မဟာဝါ - စူဠဝါခန္ဓကကို ရွတ်အံ ဆောင်ရွက်ကြသော) ပုဂ္ဂိုလ်တို့က သူတို့၏ခန္ဓကထည်းက “ယဒါ ဟဝေ” စသော ဥဒါန်း ၃ ဂါထာကို ပဌမဗုဒ္ဓဝစနဟု ဆိုကြ၏၊ ဓမ္မာတိ၌ ဣတိသဒ္ဓါသည် အာဒိအနက် ဟော၊ ထိုဣတိဖြင့် တဆက်ထည်းလာသော ကျန်ဂါထာများကို ယူ၊ ဥဒါန်းဂါထာချင်း တူသောကြောင့် ဇာတျာပေက္ခနည်းအားဖြင့် “ဥဒါနဂါထံ” ဟု ကေဝုစံ ထားသည်၊ တနည်း-ထို ၃ ဂါထာတွင် ပဌမတဂါထာကိုသာ ယူစေလို၍ “ဥဒါနဂါထံ” ဟု ဆိုသည်။

သောပန၊ ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ။ ယဒါဟဝေ-စသည်ကို ပဌမ ဗုဒ္ဓဝစနဟု ဆိုသော ဝါဒကို မနှစ်သက်၍ “သောပန” စသည်မိန့်၊ ပနသဒ္ဓါ အရုဗျတ္တဇောတက၊ ခန္ဓက ဘာဏကကေစိတို့က ယဒါဟဝေ-စသောဂါထာကို ပဌမဗုဒ္ဓဝစနဟု ဆိုကြသော်လည်း “ထိုဂါထာကို ကဆုန်လပြည့် မိုးသေခံအချိန်မှာ ဘုရားဖြစ်တော်မူပြီးနောက် လပြည့်ကျော် တရက်နေ့ရောက်မှ ဥဒါန်းကျူးသော ဥဒါနဂါထာဟုသာသိထိုက်သည်” ဟုလို။

ကို၊ ပစ္စဝေက္ခန္တဿ-ဆင်ခြင်တော်မူစဉ်၊ ဥပ္ပန္နာ-ဖြစ်သော၊ ဥဒါနဂါထာတိ-
 ထာဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏၊ ပန-အဘို့တပါးကား၊ ပရိနိဗ္ဗာနကာလေ-ပရိနိဗ္ဗာန်
 စံတော်မူခါနီးအခါ၌၊ ဟန္တ ဒါနိ ဘိက္ခဝေ အာမန္တယာမိ ဝေါ, ဝယဓမ္မာ
 သင်္ခါရာ , အပ္ပမာဒေန သမ္မာဒေသတိ- ဒေသဟူသော၊ ယံ- အကြင်စကား
 တော်ကို၊ အဘာသိ- ဟောတော်မူပြီ၊ ဣဒံ- ဤစကားတော်သည်၊ ပစ္စိမ ဗုဒ္ဓ
 ဝစနံ-မည်၏၊ [ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဟန္တ- တိုက်တွန်းတော်မူ၏၊ ဒါနိ- ယခုအခါ၌၊
 ဝေါ-သင်တို့ကို၊ အာမန္တယာမိ-သတိပေးနှိုးဆော် သိစေတော်မူ၏၊ (ကိ-
 နည်း၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊) သင်္ခါရာ-ရုပ်နာမ်သင်္ခါရတို့သည်၊ ဝယဓမ္မာ-ပျက်စီး
 ခြင်းသဘောရှိကုန်၏၊ (တသ္မာ-ကြောင့်၊ တုဗ္ဗေ-တို့သည်) အပ္ပမာဒေန-ပမာဒ
 ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော သမ္မာပဋိပတ်အကျင့်မြတ်ဖြင့်၊ (တိဝိဓသိက္ခံ-သီလ
 သမာဓိ ပညာ ၃ ဖြာသောသိက္ခာကို၊) သမ္မာဒေသ- ပြီးစီးစေကြကုန်လော့၊

ပါဠိပဒ၊ ဝေ၊ ဥပ္ပန္နာ။ ။ ပါဠိပဒဒိဝသေတိ ဣဒံ သဗ္ဗညုဘာဝပ္ပတ္တဿာတိ ဧတေန
 န သမ္ပန္နိတဗ္ဗံ = (လပြည့်ကျော်တရက်နေ့၌ သဗ္ဗညုအဖြစ်သို့ ရောက်သည်မဟုတ်သော
 ကြောင့်) ပါဠိပဒဒိဝသေ ပုဒ်ကို သဗ္ဗညုဘာဝပ္ပတ္တဿနှင့် မစပ်လင့်၊ “ပစ္စဝေက္ခန္တဿ
 ဥပ္ပန္နာတိ ဧတေနပန သမ္ပန္နိတဗ္ဗံ = အထွက်တရက်နေ့၌ ဆင်ခြင်တော်မူစဉ် ဘုရားရှင်၏
 သန္တာန်၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဂါထာ” ဟု စပ်ပါ။

သောမနဿ၊ ဝေ၊ ဣဏေန။ ။ သောမနဿမယ၌ မယပစ္စည်းအနက် သီးခြား
 မရှိ၊ ဒါနမယံ, သီလမယံ ကဲ့သို့တည်း၊ သောမနဿမယေန + သမ္ပယုတ္တံ + ဣဏံ
 သောမနဿမယညာဏံ၊ (တနည်း) သောမနဿေန- သည် + ပကတံ-သဟဇာတာဒိ
 သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုအပ်သည်တည်း၊ သောမနဿမယံ - သည်၊ ပကတအနက်၌ မယ
 ပစ္စည်းသက်၊ “သောမနဿမယံစ + တံ + ဣဏံစာတိ” ဟု ပြု။

မှတ်ချက်။ ။ ဓမ္မပဒဘာဏကထေရ်တို့သည် သူတို့၏ ဓမ္မပဒ၌လာသော အနေက
 ဇာတိသံသာရံ ဂါထာကို သတွာတို့အား ကျေးဇူးများသည်ဖြစ်စေ မများသည်ဖြစ်စေ
 တရားတို့တွင် ပဌမဆုံးဖြစ်သောကြောင့် “ပဌ ဗုဒ္ဓဝစန” ဟု ယူကြ၏၊ ခန္ဓကဘာဏက
 ထေရ်တို့ကား အနေကဇာတိသံသာရံ ဂါထာသည် ပဌမဟုဆိုရသော်လည်း စိတ်ထည်း
 ၌သာ ဖြစ်နေသောကြောင့် သတွာတို့အား ကျေးဇူးမများ၊ နှုတ်တော်ဖြင့် ရွတ်အပ်
 သောတရားတို့တွင်ကား ယဒါဟဝေ - စသော ငါတို့၏ ခန္ဓကဂါထာသည် ပဌမဆုံး
 ဖြစ်၏၊ သတွာတို့ ကြားနာရသဖြင့် ကျေးဇူးလည်းများ၏၊ ထို့ကြောင့် ပဌမဗုဒ္ဓဝစန
 ဖြစ်သင့်သည်-ဟု ကိုယ်လိုရာဆွဲ၍ယူကြလေသည်။

ဟန္တ၊ ပေ၊ အာမန္တယာမိ ဝေါ။ ။ ဟန္တာတိ စောဒနတ္ထေ (တိုက်တွန်းခြင်း အနက်
 ၌) နိပါတော၊ ဣဓံ သမ္မာဒေသတိ ဟိ စောဒေမိ၊ အာမန္တယာမိတိ ပဋိဝေဒယာမိ၊
 ဗောဓေတိ အတ္ထော၊ ဝေါတိပန အာမန္တယာမိတိ ဧတဿ ကမ္မပဒံ၊ ပေ၊ န စတုတ္ထိ၊ -
 သိ ဦး သစ်။

ဣတိ - သို့၊ အာမန္တယာမိ-သတိပေးနှိုးဆော် သိခစတော်မူ၏။] ဥဘိန္တံ-ပဌမ ပစ္ဆိမ ဗုဒ္ဓဝစနံ ၂ပါးတို့၏၊ အန္တရေ-အလယ်၌၊ ယံ- အကြင်တရားစကား တော်ကို၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဧတံ-ဤ တရားစကားတော်သည်၊ မဇ္ဈိမ ဗုဒ္ဓဝစနံ-မည်၏၊ ဣတိ ဧဝံ-လျှင်၊ (သဗ္ဗမ္ဗိ-သော၊ တဒေတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-သည်၊) ပဌမ မဇ္ဈိမ ပစ္ဆိမ ဝသေန-ပဌမ ဗုဒ္ဓဝစနံ ‘ပေ၊ ပစ္ဆိမ ဗုဒ္ဓဝစနံတို့၏ အပြား အားဖြင့်၊ တိဝိမံ-၏။

ဝယဓမ္မာ သင်္ခါရာ။ ။ “ဝယ-ဗျက်ခြင်း” ဟု မိန့်တော်မူသဖြင့် အနိစ္စလက္ခဏာ ကို တိုက်ရိုက်ပြတော်မူ၏။ “ယဒနိစ္စံ၊ တံဒုက္ခံ၊ ယံဒုက္ခံ၊ တဒနတ္တာ” ဟု အခြား နေရာ၌ ဟောတော်မူခြင်းကြောင့် အနိစ္စလက္ခဏာကိုပဓာနပြု၍ ဒုက္ခ-အနတ္တလက္ခဏာ တို့ကိုလည်း အပဓာနအားဖြင့် ဤဝယဓမ္မာပါဌ်က ပြရာရောက်၏။ ထိုသို့ လက္ခဏာ ၃ပါးကို ထင်ရှားပြလိုက်သဖြင့် ထိုလက္ခဏာ ၃ပါးကို အာရုံပြုသော ဝိပဿနာဉာဏ်ကို လည်း (ကာရဏူပစာရ-နာနန္တရိကနည်းအားဖြင့်) ပြပြီးဖြစ်တော့၏။

ဤသို့လျှင် ဝယဓမ္မာ သင်္ခါရာပါဌ်ဖြင့် ဘုရားရှင်သည် အလုံးစုံသော တိတ္ထိတို့၏အရာ မဟုတ်သောဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏သီးခြားဥစ္စာဖြစ်သော(စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာန်း၏တည်ရာလည်း ဖြစ်၍ မလွဲနိုင်သော)နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း ဝိပဿနာအကျင့်ကောင်းကို ပြတော်မူသည် ဟုမှတ်။ [လက္ခဏတ္ထယဝိဘာဝနနယေနော တဒါရမဏံ ဝိပဿနံ ဒဿေန္တော သဗ္ဗ တိတ္ထိယာနံ အဝိသယဘူတံ ဗုဒ္ဓါဝေဏိကံ စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနာဓိဋ္ဌာနံ အဝိပရိတံ နိဗ္ဗာန ဂါမိနိပဋိပဒံ ပကာသေတိတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။]

မှတ်ချက်။ ။ ဝိပဿနာဉာဏ်သည် လောကုတ္တရာသမ္မာဒိဋ္ဌိစသော မဂ္ဂသစ္စာ၏ အခြေခံဖြစ်၏။ ထို မဂ္ဂသစ္စာသည် နိဗ္ဗာန်ကိုအာရုံပြု၍ဖြစ်ရကား နိရောဓသစ္စာ၏ အခြေခံ လည်း ဟုတ်၏။ ရုပ် နာမ် ခန္ဓာဟူသော ဒုက္ခတရားစုကိုလည်း အာရုံပြုသောကြောင့် ဒုက္ခသစ္စာ၏၎င်း၊ ထိုဒုက္ခ၏အကြောင်း သမုဒယသစ္စာ၏၎င်း၊ တည်ရာအခြေခံဟုလည်း ဆိုထိုက်၏။ ထို့ကြောင့် ဝိပဿနာဉာဏ်ကို “စတုသစ္စကမ္မဋ္ဌာနာဓိဋ္ဌာနံ” ဟု ဆိုသည်။

အပ္ပမာဒေန သမ္မာဒေထ။ ။ “ဝယဓမ္မာ သင်္ခါရာ” ပါဌ်ဖြင့် သမ္မာပဋိပတ် အကျင့်မြတ်ကိုပြတော်မူပြီး၍ ယခုအခါ ထို သမ္မာပဋိပတ်ကိုကျင့်ခြင်း၌ တိုက်တွန်းတော် မူလိုသောကြောင့် “အပ္ပမာဒေနသမ္မာဒေထ” ဟု မိန့်တော်မူသည်။ န + ပမာဒေါ အပ္ပ မာဒေါ-ပမာဒ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော သမ္မာပဋိပတ် (အကျင့်မြတ်)။ [ဣဒါနိ တတ္ထ သမ္မာပဋိပတ္တိယံ နိယောဇေတိ-အပ္ပမာဒေနသမ္မာဒေထာ တိ။]

အထဝါ။ ။ ဝယဓမ္မာသင်္ခါရာတိဧတေန သင်္ခေပေန သံဝေဇေတွာ - ဝယဓမ္မာ သင်္ခါရာဟူသော ဤပါဌ်ဖြင့် အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့် သံဝေဂ ဖြစ်စေတော်မူပြီး၍၊ အပ္ပ မာဒေန သမ္မာဒေထာတိ-ဟူ၍ သင်္ခေပနေဝ-အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်ပင်၊ နိရဝသေသံ သမ္မာပဋိပတ္တိံ ဒဿေတိ-အကြွင်းမရှိသော သမ္မာပဋိပတ်ကို ပြတော်မူသည်။ အပ္ပမာဒ ပဒံ ဟိ - မှန်၏၊ အပ္ပမာဒဟူသော ပုဒ်သည်၊ သိက္ခတ္ထယသင်္ဂဟိတံ ကောလပနိပုဏ္ဏံ

ကထံ - လျှင်၊ (သဗ္ဗမ္ဘိ တဒေတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ) ပိဋကဝသေန - ဖြင့်၊ တိဝိဓိ-
နည်း၊ ဟိ-အဖြေကား၊ သဗ္ဗမ္ဘိ-သော၊ ဧတံ-ဤတရားစကားတော်သည်၊ ပိနယ
ပိဋကံ-ကဏ္ဍ၊ သုတ္တန္တပိဋကံ - ၎င်း၊ အဘိဓမ္မပိဋကံ - ၎င်း၊ ဣတိ-သို့၊ တိပု
ဘေဒမေဝ-၃ ပါးအပြားရှိသည်ပင်၊ ဟောတိ - ၏၊ [ဗုဒ္ဓဝစနံကဲ့သို့ ပိဋက
သည်လည်း ၃ပါးပြားသည်ပင်-ဟူလို၊ ဤဝေမျိုးကို သန္တိဋ္ဌာနာဝဓာရဏာ ဟု
ချည်းမှတ်၊] တတ္ထ-ထို ၃ ပါးတို့တွင်၊ ပဌမသံဂီတိယံ-ပဌမသံဂါယနာ တင်ရာ
အခါ၌၊ သံဂီတဉ္စ - သံဂါယနာ တင်အပ်သည်လည်းဖြစ်သော၊ အသံဂီတဉ္စ-
လည်းဖြစ်သော၊ သဗ္ဗမ္ဘိ - အလုံးစုံကိုလည်း၊ [အသံဂီတန္တိ - သံဂီတိက္ခန္ဓက
(စူဠဝါ၌ ပါသော သံဂီတိက္ခန္ဓက) ကထာဝတ္ထုပ္ပကရဏာဒိ၊] သမောဓာ
နေတွာ - ပေါင်း၍၊ ဥတယာနိ - ဘိက္ခု၊ ဘိက္ခုနီအားဖြင့် ၂ ပါးကုန်သော၊
ပါတိမောက္ခာနိ - တို့၎င်း၊ ဧဒ္ဒ - ဘိက္ခု၊ ဘိက္ခုနီအားဖြင့် ၂ ပါးကုန်သော၊
ဝိဘင်္ဂါနိ-ပါတိမောက်ကို အကျယ်ဝေဘန်ရာ ပဒဘာဇနီတို့၎င်း၊ ဒွါဝိသတိ-
၂၂ ပါးသော၊ ခန္ဓကာနိ - တို့၎င်း၊ သောဠသပရိဝါရော- ၁၆ ဝါရတို့ဖြင့်

သာသနံ ပရိယာဒါယ တိဋ္ဌတိ- သိက္ခာ ၃ ရပ်ဖြင့် သိမ်းကျုံးအပ်သော အလုံးစုံပြည့်စုံ
သော သာသနာတော်ကို သိမ်းယူနိုင်၏။

မှတ်ချက်။ ။ ပဌမနည်း၌ ဝယဓမ္မာသင်္ခါရာနှင့် အပ္ပမာဒေနတို့အရ သမ္မာပဋိပတ်
ချည်း ရ၏၊ အထဝါတက်သော ဤနည်း၌ကား “ဝယဓမ္မာသင်္ခါရာ” ဖြင့် သံဝေဂ
ဖြစ်အောင် ဟောပြတော်မူ၏၊ “အပ္ပမာဒေနသမ္မာဒေထ” ဖြင့် သမ္မာပဋိပတ်ကို ပြတော်
မူ၏၊ “အပ္ပမာဒေန” ၏ အနက်မှာ ပဌမနည်းအတိုင်းပင်တည်း။

သမ္မာဒေထ၏ ကံ။ ။ သံပုဗ္ဗ - ပဒဓာတ် , ကာရိတ်ဏေပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော
သမ္မာဒေထပုဒ်၌ ကာရိတ်ကံ လိုနေ၏၊ “သိက္ခတ္တယ သင်္ဂဟိတံ” ဟူသော အဖွင့်နှင့်
“သမ္မာဒေသိတိ တိဝိဓသိက္ခံ နိဗ္ဗာဒေဟိ” ဟူသော ဝေရသကဏ် မဟာဝါပဗ္ဗန္ဓနန္ဒက
အဖွင့်ကိုမှီး၍ “တိဝိဓသိက္ခံ” ဟု ကံထည့်သင့်သည်၊ မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ် အဋ္ဌကထာ၌
ကား “အပ္ပမာဒေနသမ္မာဒေထာတိ-သတိအဝိပ္ပဝါသေန သဗ္ဗကိစ္စာနိ သမ္မာဒေထ”
ဟု ဖွင့်၏၊ အပ္ပမာဒေနပုဒ်၌ အရကောက်ချင်း မတူသောကြောင့် “သဗ္ဗကိစ္စာနိ” ဟု
ကံထည့်ထားသည်၊ ထိုအလို “အပ္ပမာဒေန-ပမာဒ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်သတိဖြင့်၊ သဗ္ဗ
ကိစ္စာနိ-အလုံးစုံသော ကိစ္စတို့ကို၊ သမ္မာဒေထ-ပြီးစီးစေကြလော” ဟု ပေး။

သောဠသပရိဝါရော။ ။ သောဠသဟိ ပရိဝါရေဟိ ဥပလက္ခိတတ္တာ သောဠသ
ပရိဝါရေဟိ ဝုတ္တံ-ဦးကား၊ “သောဠသဟိ-၁၆ ဝါရတို့ဖြင့်+ဥပလက္ခိတော-သော+
ပရိဝါရော သောဠသပရိဝါရော၊ [၁၆-ဝါရကိုပရိဝါပါဠိမှာ ရှု။] ပေါတ္တကေသု ပန
ကတ္တမိ ပရိဝါရေဟိ ဧတ္တကမေဝ ဒိဿတိ-တချို့စာအုပ်များ၌ “သောဠသ” မပါတ်
“ပရိဝါရော” ဟု သာ တွေ့ရ၏၊ စာအုပ်အများ၌ကား “သောဠသ” ပါသည်။

မှတ်သားအပ်သော ပရိဝါဒင်း၊ ဣတိ - ဤသို့၊ ဣဝံ - ဤ ပိဋကသည်၊ ဝိနယ ပိဋကံနာမ - က မည်၏၊ မြဟ္မဇာလာဒိ စတုတ္ထိံသ သုတ္တသင်္ဂဟော - မြဟ္မ ဇာလာသုတ် အစရှိသော သုံးဆွဲလေးသုတ်တို့ကို သိမ်းယူရာ သိမ်းယူကြောင်း ဖြစ်သော၊ ဒိယနိကာယော - ကာယ်၎င်း၊ [ဣတိ ဌ စပ်၊] မူလပရိယာယ သုတ္တာဒိ ဒိယဗုဒ္ဓတ ခွေ သုတ္တသင်္ဂဟော - မူလပရိယာယသုတ် အစရှိသော တရား ငါးဆွဲနှစ်သုတ် တို့ကို သိမ်းယူရာ သိမ်းယူကြောင်း ဖြစ်သော၊ မဇ္ဈိမ နိကာယော - ကာယ်၎င်း၊ [ဒိယဗုဒ္ဓတ - အခွဲအားဖြင့် နှစ်ရာ၊ ဝါ- တရား ငါးဆယ်၊] ဩဃတရဏသုတ္တာဒိ သတ္တ၊ပေ၊ သုတ္တသင်္ဂဟော - ဩဃတရဏ သုတ် အစရှိသော ခုနစ်ထောင် ခုနစ်ရာ ခြောက်ဆွဲနှစ်သုတ်တို့ကို သိမ်းယူရာ သိမ်းယူကြောင်းဖြစ်သော၊ သံယုတ္တနိကာယော - ကာယ်၎င်း၊ စိတ္တပရိယာ ဒါနသုတ္တာဒိ၊ပေ၊သင်္ဂဟော- စိတ္တပရိယာဒါနသုတ် အစရှိသော ကိုးထောင် ငါးရာ ငါးဆွဲခုနစ်သုတ်တို့ကို သိမ်းယူရာ သိမ်းယူကြောင်းဖြစ်သော၊ အင်္ဂုတ္တရ နိကာယော - ကာယ်၎င်း၊ ခုဒ္ဒကပါဌ ဓမ္မပဒ၊ ပေ၊ စရိယာပိဋကဝသေန-
 ခုဒ္ဒကပါဌ၊ ဓမ္မပဒ၊ ဥဒါန်း၊ ဣတိဝုတ် , သုတ္တနိပါတ် , ဝိမာနဝတ္ထု , ပေတ ဝတ္ထု , ထေရဝါထာ , ထေရီဝါထာ , ဇာတ် , နိဒ္ဒေသ , ပဋိသန္တိဒါမင်္ဂ , အပဒါန် , ဗုဒ္ဓဝင် , စရိယာပိဋကတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ပန္နရသပ္ပဘေဒေါ- တဆွဲငါးပါး အပြားရှိသော၊ ခုဒ္ဒကနိကာယော-ကာယ်၎င်း၊ဣတိ-သို့၊ ဣဝံ- ဤ ဘုရားစကားတော်သည်၊ သုတ္တန္တ ပိဋကံနာမ - က မည်၏၊ ဓမ္မသင်္ဂဟော- ဓမ္မသင်္ဂဟီ၎င်း၊ဝိဘင်္ဂါ-ဝိဘင်း၎င်း၊ ဓာတုကထာ-၎င်း၊ ပုဂ္ဂလပညတ္တိ-ပုဂ္ဂလ ပညတ်၎င်း၊ ကထာဝတ္ထု - ၎င်း၊ ယမကံ - ယမိုက်၎င်း၊ ပဋ္ဌာနံ - ပဋ္ဌာန်း၎င်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဣဝံ-ဤပိဋကသည်၊ အဘိဓမ္မပိဋကံနာမ-ကမည်၏။

တတ္ထ-ထို ၃ သွယ်သော ပိဋကတ်တို့တွင်(ဣမဿ ဝိနယဿ-ဤ ဝိနည်း ပိဋက၏၊) ဝိဝိဓေသေသနယတ္တာ - အထူးထူး အပြားပြား များသောနည်း၊

မြဟ္မ၊ပေ၊ သင်္ဂဟော။ ။သင်္ဂယန္တိ ဧတ္ထ ဧတေနဝါတိ သင်္ဂဟော၊ မြဟ္မဇာလာ ဒိနိစ+တာနိ+စတုတ္ထိံသ သုတ္တာနိစာတိ မြဟ္မဇာလာဒိ စတုတ္ထိံသ သုတ္တာနိ၊ တေသံ+ သင်္ဂဟော-မြဟ္မဇာလာဒိ စတုတ္ထိံသ သုတ္တသင်္ဂဟော=ဤအတိုင်း နိဿယပေးသည်၊ မြဟ္မဇာလာဒိစတုတ္ထိံသသုတ္တာနံဝါ သင်္ဂဟော ဧတဿာတိ မြဟ္မ၊ပေ၊ သင်္ဂဟော= မြဟ္မဇာလာ အစရှိသော ၃၄ သုတ်တို့ကို သိမ်းယူခြင်းရှိသော နိကာယ်၊ ဧဝံ သေသေ သုပိ ဝေဒိတဗ္ဗံ-ဋီကာ။

ဝိဝိဓ၊ပေ၊ နယတ္တာ။ ။ဝိဝိဓာစ-အထူးထူးအပြားပြား များသည်တို့လည်း+ ဝိသေသာစ-ထူးသည်တို့လည်း၊ ဝိဝိဓေသေသာ-တို့၊ ဤသို့ ခွန်ပုဒ်၏နောက်၌ရှိသော နယကို ၂ ပုဒ်လုံးနှင့်ယှဉ်၍ “ဝိဝိဓနယ-ဝိသေသနယ” ဟု မှတ်၊ ဝိဝိဓေသေသာ+ နယာ

ထူးသောနည်း ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ကာယဝါစာနံ-ကိုယ်နှုတ်တို့ကို၊
ဝိနယနကောစေတ - ဆုံးမတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ဝိနယတ္ထ ဝိဒူဟိ-

တ္ထောတိ ဝိဝိဓဝိသေသနယော၊ တသ္မာ ဝိဝိဓဝိသေသနယတ္တာ၊ ဤဟိတ်၏ သမ္ပန်ကို
အကွာတော ကြိယာ၏ ကံဖြစ်သော အယံဝိနယောကို ခံရသည်။ ထို့ကြောင့် “ဇမဿ
ဝိနယဿ” ဟု သမ္ပန်ထည့်သည်။ [ဟိတ်ဆိုက်လေရာ၊ ကြိယာ၏ ကံ ကတ္တားကို၊ ဟိတ်၏
သမ္ပန်ခံမြဲ။] ကတ္တားဟောဝါကျ၌ ကတ္တားကို၊ ကံဟောဝါကျ၌ ကံကို ဟိတ်၏သမ္ပန်
ခံရသည်။

ဝိနယနတော။ ။ “ဝိနယနတော- ဆုံးမတတ်သောကြောင့်၊ ဝါ - ဆုံးမခြင်း
ကြောင့်၊ ဝါ-ဆုံးမတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ” ဟု ၃ နက်ပေးလေ့ရှိကြ၏။ ထိုတွင်
ပဌမအနက်၌ ဆုံးမတတ်သောဝိနည်းကို ရ၏။ သို့ဖြစ်လျှင် “ ဆုံးမတတ်သောဝိနည်း
ကြောင့် (အယံ ဝိနယော- ဤဝိနည်းကို) ဝိနည်းဟုဆိုအပ်၏ ” ဟု အနက်ထွက်နေ
ရကား ဝိနယနတောဟူသော ဟေတုနှင့် “ဝိနယောတိ” ဟူသော ဟေတုမန္တတို့ အရ
မပြားသောကြောင့် သဒ္ဓထုံးစံမကျချေ။

ဘာဝတ္ထလည်းမကောင်း။ ။ “ဆုံးမခြင်းကြောင့်” ဟူသော ဒုတိယအနက်ကို
သီလက္ခန္ဓီကာသစ်၌လည်း ဖွင့်၏။ [ဝိနိယတေ - ခြင်း၊ ဝိနယနံ - ခြင်း၊ တတော၊
ဋီကာသစ်။] ဤသို့ဖွင့်သော်လည်း ဆုံးမခြင်းကြိယာကြောင့် ဝိနယအမည်ရသည်မဟုတ်
ရကား ထို ဘာဝသာနေလည်း မကောင်းပင်၊ မှန်၏ - ဘာဝသာနေမှန်သမျှ၌ သတ္တိ
မရ၊ ကြိယာသာ ရ၏။ ထို့ကြောင့် ဘာဝသာနေ၌ သတ္တိကိုညွှန်ပြသော ဣတိသဒ္ဓါ
မထည့်ရ၊ “ဝိနယနတော” ဟူသောဟိတ်ကား “ဣတိ-ဤသို့ ဆုံးမတတ်သည်၏ အဖြစ်
ကြောင့်” ဟု ပေးရသော ဣတိသဒ္ဓါ၏ အနက်ကိုပင်ပြသောဟိတ်တည်း။

ဘာဝပ္ပဓာန ဘာဝလောပ။ ။ အကျယ်ပြည့် “ကာယဉ္စ ဝါစဉ္စ ဝိနေတိကို ထေဝံ၌
“ ဝိနေတိတိ ဝိနယနံ ” ဟု ကတ္တုသုခိပြုရမည်မှာ သေချာ၏။ ထိုသို့ ကတ္တုသုခိပြုရ
သော်လည်း ဆုံးမတတ်သောဝိနည်းခြ်ကို အရမကောက်ဘဲ ဆုံးမတတ်သော ဝိနည်း၏
ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ (ဘာဝအနက်ဖြစ်သော) ဆုံးမ စွမ်းနိုင်သော သတ္တိကို အရကောက်
ရ၏။ ဤသို့ ဘာဝမပါဘဲ ဘာဝအနက်ကို ပဓာနရသောကြောင့် “ဘာဝပ္ပဓာနနည်း”
ဟု ဆိုကြ၏။ တနည်း- “ဝိနယနဘာဝတော” ဟု ဆိုလိုလျက် ဘာဝပုဒ်ကို ချေထား
သောကြောင့် ဘာဝလောပနည်း ဟုလည်း ဆိုကြသည်။

သီလက္ခန္ဓီ ဋီကာသစ် ။ ။ ဝိနယနတောတိ ဝိနယနဘာဝတော၊ ဘာဝပ္ပဓာန
နိဋ္ဌေသောယံ၊ ဘာဝလောပေါ ဝါ၊ ဣတရဿ (ဤသို့မကြံလျှင်) ဒဗ္ဗ မေဝ ပဓာနံ
သိယာ (“ဝိနေတိတိ ဝိနယနံ” အရ ဝိနည်းခြ်သာပဓာနဖြစ်နေရာ၏) တထာဝ သတိ
(ထိုသို့ဖြစ်နေပြန်လျှင်လည်း) ဝိနယတာဂုဏသမ္ပိနာ ဝိနယဒဗ္ဗေနေဝ ဟေတုဘူတေန
ဝိနယောတိ အကွာတော၊ န ပန ဝိနယတာဂုဏေနာတိ အနဓိပ္ပေတတ္ထပသင်္ဂေါ ဘာဝ
ယု=ဝိနယတာဂုဏသတ္တိနှင့် ပြည့်စုံသော ဝိနည်းခြ်ကြောင့် ဝိနည်းဟု ဆိုအပ်ပြီ၊ ဆုံးမ
တတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော ဂုဏ်သတ္တိကြောင့် ဝိနည်းဟု ဆိုအပ်သည်မဟုတ် ဟု မလို
အပ်သော အနက်၌ လျှင်းပါးဘွယ်ရှိသည်။

ဝိနယသဒ္ဓါ၏အနက်ကို သိကုန်သော ပညာရှိတို့သည်၊ အယံဝိနယော - ဤ
ဝိနည်းပိဋကကို၊ ဝိနယောတိ-ဝိနယမည်၏ဟူ၍၊ အက္ခာတော-ဆိုအပ်ပြီး၊

ဟိ-ဇွဲ၊ (တနည်း)ဟိ ယသ္မာ- ကြောင့်၊ ဧတ္ထ-ဤ ဝိနည်းပိဋက၌၊ ဝိဝိဓာ-
အထူးထူး အပြားပြား များကုန်သော၊ ပဉ္စဝိဓ ပါတိမောက္ခုဒ္ဓေသ ပါရာဇိ
ကာဒိသတ္တအာပတ္တိက္ခန္ဓ မာတိကာ ဝိဘင်္ဂါဒိပ္ပဘောဒါ-၅ ပါး အပြားရှိသော
ပါတိမောက္ခုဒ္ဓေသ , ပါရာဇိက အစရှိသော ၇ ပါးသော အာပတ်အစု ,
မာတိကာ,ဝိဘင်းအစရှိသောအပြားရှိကုန်သော၊နယာ-နည်းတို့သည်၊(သန္တိ-
နိ၏) တသ္မာ ဝိဝိဓ နယတ္တာ- ထိုသို့ အထူးထူး အပြားပြား များသော နည်း
ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ စ-အဘို့တပါးကား (ဝိဝိဓ နယတ္တာဟူသော
အကျဉ်းသင်္ခေပဟိတ်ပါဠိ၏အကျယ်ဝိတ္ထာရမှတပါးဝိသေသနယတ္တာဟူသော

အယံ ဝိနယော ဝိနယောတိ။ ။“အယံ ဝိနယော”ဟူသောကံနှင့် ဝိနယောတိ
ဟူသော အာကာရသည် အရက္ခေပြားရ၏၊ အရမက္ခေပြားဘဲ စကား ၂ ထပ်ထားလျှင်
အနတ္ထကဒေါသရောက်၏၊ ထို့ကြောင့် “အယံဝိနယော” အရ “တေနသမယေန ဗုဒ္ဓေါ
ဘဂဝါ” စသော ပါဠိတော်အစဉ်တည်းဟူသော သဒ္ဓပဗန္ဓ ဝိနည်းပိဋကရ၏၊ ထိုသဒ္ဓ
ပဗန္ဓကို သညီ၊ နာမီ၊ ခြပ်၊ အတ္ထပညတ် ဟု ခေါ်ကြ၏၊ ဝိနယမည်သော သညာနာမ
ရှိသည်၊ သဒ္ဓါအစဉ်ခြပ်လည်း ဖြစ်သည်၊ ဝိနယဟူသော ပါဠိ၏အနက် “အတ္ထပညတ်”
လည်းဖြစ်သည်- ဟူလို၊ “ဝိနယောတိ” အရကား ဝိနည်း ဟု ခေါ်အပ်သော သညာ
နာမ အမည်ရ၏။

ဝိဝိဓာ တိ။ ။ဂါထာ၏အနက်ကို ထင်ရှားစွာချဲ့ပြလို၍ “ဝိဝိဓာ ဟိ” စသည်မိန့်၊
ဂါထာသည် သင်္ခေပဝါကျ၊ “ဝိဝိဓာ”မှစ၍ “ဝိနယောတိ အက္ခာတော” တိုင်အောင်
သည် ဝိတ္ထာရဝါကျ၊ ဟိသည် ဝိတ္ထာရဇောတက၊ထို ဝိတ္ထာရဝါကျကြီးတွင် “ဝိဝိဓာ၊ပေ၊
ကာယံဝါစဉ္စ ဝိနေတိ”သည် ဟေတုဝါကျ၊ “တသ္မာ၊ ပေ၊ အက္ခာတော” သည် ဖလ
ဝါကျ၊ဤသို့ခွဲခိုက်၌ ဟိသည် ဟေတုဇောတကလည်းသင့်၊ထိုဟေတုဝါကျတွင် “ဝိဝိဓာ၊
ပေ၊ပဘောဒါ နယာ” သည် ဝိဝိဓနယကိုချဲ့သော တပက္ခ (၁) “ဝိသေသဘူတာ၊ ပေ၊
အနုပညတ္တိနယာ”သည် ဝိသေသနယကိုချဲ့သော တပက္ခ (၂) “ကာယိကာ၊ ပေ၊ ဝိနေ
တိ”သည် ဝိနယနတော ကာယဝါစာနံကို ချဲ့သောတပက္ခ (၃)၊ထို့ကြောင့် (၁) သည်
ပက္ခ, (၂) သည် ပက္ခန္တရာ (၂) သည် ပက္ခ, (၃) သည် ပက္ခန္တရာဝါကျ ဟုခွဲ၊ “တသ္မာ
၊ပေ၊ ဝိနယနတော” ကား ဂါထာ၌ပါသော ဟိတ်တို့၏ အကျယ်တည်း။

ဝိဝိဓာ၊ပေ၊နယာ။ ။ဝိနယ၌ ဝိဉ္စပသာရသည် ဝိဝိဓအနက်ဟော၊ “နိယန္တေ-
သိအပ်ကုန်၏၊ ဣတိ နယာ”နှင့်အညီ သိအပ်သော အနက်= သိအပ်သောအကြောင်း
အရာကို “နယ ” ဟု ခေါ်၏၊ “ဝိဝိဓနယ- ထူးထွေခြားနားများပြားသော အနက်”
ဟူသည် တမျိုးမက ၅ မျိုးပြားသော ဥဒ္ဓေသ, ၇ မျိုးပြားသော အာပတ်အစု, အကျဉ်း
အကျယ်ပြားသောမာတိကာနှင့် ဝိဘင်းတည်း၊ အာဒိမြင့် မဟာဝဂ္ဂဓန္ဓက,စူဠဝဂ္ဂဓန္ဓက,

အကျဉ်း သင်္ခေပဟိတ်ပါဠိ၏ အကျယ်ဝိတ္ထာရကား၊) ဧတ္ထ - ဤ ဝိနည်းဝိဇ္ဇာက
၌၊ ဝိသေသဘူတာ-ထူးကုန်သည်ဖြစ်၍ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒဠိကမ္မ သိထိလကရဏ
ပုယောဇနာ-မူလပညတ်ကို ခိုင်မြဲအောင်ပြုခြင်း၊ လျော့အောင်ပြုခြင်း အကျိုး
ရှိကုန်သော၊ အနုပညတ္တိနယာ - အနုပညတ်နည်းတို့သည်၊ (သန္တိ၊) တသွာ
ဝိသေသနယတ္တာ - ထိုသို့ ထူးသောနည်း ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ စ-
ကား၊ (ဝိသေသနယတ္တာ ဟူသော အကျဉ်းသင်္ခေပ ဟိတ်ပါဠိ၏ အကျယ်
ဝိတ္ထာရမှတစ်ပါး၊ ဝိနယနတောစေတ ကာယဝါစာနိဟူသော အကျဉ်းသင်္ခေပ
ဟိတ်ပါဠိ၏ အကျယ်ဝိတ္ထာရကား၊) ကာယိကဝါစာသိကအဇ္ဈာစာရနိသေဓန

ပရိဝါတို့ကိုယူ၊ ထိုတွင်လည်း ခန္ဓကဋ္ဌ မဟာခန္ဓကဋ္ဌပေါသထက္ခန္ဓကစသည်ဖြင့် ခန္ဓက
တွေများပြား၏၊ ပရိဝါဋ္ဌလည်း တဆွဲခြေခံဝါရစီရှိ၍ များပြား၏၊ ထို့ကြောင့် “ဝိဝိဓ
နယ” ဖြစ်သည်။

ဝိသေသဘူတာစ ॥ ၂။ ဝိဝိဓနယတ္တာကို ချဲ့ပြီး၍ ဝိသေသနယတ္တာကို ချဲ့သည်၊
စသည် ပက္ခန္ဓာရဇောတက၊ ဤ အကျယ်ကို ကြည့်၍ ဝိနယဋ္ဌ ဝိသည ဝိသေသ အနက်
ဟော ဟု သိ၊ ရှေ့ဝါကျမှ ဧတ္ထကို လိုက်စေ၍ “ ဝိသေသာ + နယာ ဧတ္ထ ” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၊
ထိုဝိနယသည် အနုပညတ်တမျိုးလည်း ဖြစ်သောကြောင့် မများချေ၊ သို့သော် ပညတ်ပုံ
ကား လောကဝဇ္ဇသိက္ခာပုဒ်၌ ဒဠိကမ္မဖြစ်အောင် ပညတ်တော်မူ၍ ပဏ္ဏတ္တိဝဇ္ဇ သိက္ခာ
ပုဒ်၌ သိထိလကရဏဖြစ်အောင် ပညတ်တော်မူသည်။ [ယထာဘူတံ လောကဝဇ္ဇေသု
(လောကဋ္ဌပင် အပြစ်ရှိသော ပါရာဇိကစသော သိက္ခာပုဒ်တို့၌) ဒဠိကမ္မပုယောဇနာ၊
ပဏ္ဏတ္တိဝဇ္ဇေသု (လောက ထုံးစံအားဖြင့် အပြစ်မရှိ၊ ဘုရားပညတ်တော်ကြောင့်သာ
အပြစ်ရှိသော သိက္ခာပုဒ်တို့၌) သိထိလကရဏပုယောဇနာတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ - ဝိကာ။]

ဆက်၉၂းအံ— ပဌမပါရာဇိကဋ္ဌ “တိရုစ္ဆာန ဂတာယပိ” ဟူသော အနုပညတ်သည်
“ တိရုစ္ဆာနမဋ္ဌ ဗ္ဗိဝကောင်းလေသလော ” ဟု တွေးတောခွင့်ကို တားမြစ်လျက် မူလ
ပညတ်ကို ခိုင်မြဲအောင်ပြု၏၊ ပဌမကထိနသိက္ခာပုဒ်၌ “ ဒဿာဟပရံ ” ဟူသော အနု
ပညတ်သည် “ အတိရေကသင်္ကန်းကို မထားရ ” ဟူသော မူလပညတ်ကို (၁၀ ရက်
လောက်တော့ ထားခွင့်ရသဖြင့်) အလျော့ပေးရာရောက်၏၊ ဤသို့ အနုပညတ် ဝိနယချင်း
တူပါလျက် လောကဝဇ္ဇတနည်း၊ ပဏ္ဏတ္တိဝဇ္ဇတမူ၊ ဤသို့မတူခြင်းကို “ဝိသေသ” ဟု
ဆိုသည်။

ယေဘုယျနည်း ॥ ၂။ သုက္ကဝိသဋ္ဌိသိက္ခာပုဒ်သည် လောကဝဇ္ဇတည်း၊ ထိုသိက္ခာ
ပုဒ်၌ “အညတြိသုပိနန္တာ” ဟူသော အနုပညတ်ကား အိပ်မက်၌ အပြစ်မရှိသောကြောင့်
မူလပညတ်ချက်ကို အလျော့ပေးရာရောက်၏၊ သဗ္ဗရိတ္တသိက္ခာပုဒ်သည် (ရဟန္တာသော်မှ
သင့်တတ်သော) ပဏ္ဏတ္တိဝဇ္ဇတည်း၊ ထို၌ “အန္တမသော တခဏိကာယပိ” ဟူသော
အနုပညတ်သည် “တခဏပေါင်းရုံအတွက်မျှ အောင်သွယ်မပေးရ” ဟု မူလပညတ်ချက်
ကို ခိုင်မြဲအောင်ပြု၏၊ ထို့ကြောင့် လောကဝဇ္ဇ၌ ဒဠိကမ္မ၊ ပဏ္ဏတ္တိဝဇ္ဇ၌ သိထိလကရဏ
ဟူသော အကျိုးရကို “ယေဘုယျနည်း” ဟု ဆရာတို့မိန့်ကြသည်။

တော-ကိုယ်၌ဖြစ်သော လွန်ကျူးမှု၊ နှုတ်၌ဖြစ်သော လွန်ကျူးမှုကို တားမြစ်
တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဘာဝပ္ပဓာန ဘာဝလောပ၊)သေ(သော)-
ဤဝိနည်းသည်၊ ကာယံ- ကိုယ်ကို၎င်း၊ ဝါစဉ္ဇ-နှုတ်ကို၎င်း၊ ဝိနေတိ- ကန့်မြစ်
ဆုံးမတတ်၏၊ ကာယဝါစာနံ-ကိုယ်နှုတ်တို့ကို၊ တသ္မာ ဝိနယနတောစ-ထိုသို့
ကန့်မြစ်ဆုံးမတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ဝိနယောတိ-ဝိနယမည်၏ဟူ၍၊

ကာယိက၊ပေါနိသေဓနတော။ ။ဝိနယနတောကိုချဲ့လို၍ ကာယိက စသည်မိန့်၊
အဇ္ဈာစာရော=အဓိ+အာစာရော၊အဓိသဒ္ဓါသည် အဘိဘဝနကြိယာနှင့်တကွ ပဝတ္တန
ကြိယာကို အထူးပြုသော ကြိယာဝိသေသန အနက်ဟောတည်း၊ အဘိဘဝိတွာ+
ပဝတ္တော+အာစာရော- အဇ္ဈာစာရော၊ (ပဝတ္တအလယ်ပုဒ်ကြော၊) ရဟန်းဟူသမျှ
စောင့်စည်းရမည့် “ မေထုန်မပြုရခြင်း , မုသားမပြောရခြင်း ” စသော စည်းကမ်းကို
ကျူးလွန်မှုကို “ အဘိဘဝိတွာ အာစာရ ” ဟု ဆိုသည်၊ ထိုကျူးလွန်မှုသည် ကိုယ်၌
ဖြစ်သော ကာယိကအဇ္ဈာစာရ၊ နှုတ်၌ဖြစ်သော ဝါစသိက အဇ္ဈာစာရဟု ၂ မျိုးရှိ၏။
[သညမဝေလံ-စောင့်စည်းအပ်သောကမ်း(စည်းကမ်း)ကို၊ အဘိဘဝိတွာ ပဝတ္တော
အာစာရော အဇ္ဈာစာရော (ဝိတိက္ကမော)၊ တဿ နိသေဓနတောတိ အတ္ထော။]

မှတ်ချက် ။ ။ မာနသိက အဇ္ဈာစာရ ရှိနိုင်သော်လည်း ဝိနည်းတရားက မတား
မြစ်နိုင်၊ “မနောဒွါရေ အာပတ္တိနာမ နတ္ထိ” ဟု ချွင်းချက်ပြုထား၏၊ ထို့ကြောင့် မာန
သိကကိုမပြတ် ချန်ထားသည်၊ [ကာယေ-ကာယဒွါရ၌၊ ပဝတ္တော- ဖြစ်သောလွန်ကျူး
မှုတည်း၊ ကာယိကော-မူ၊ဝစသိ-ဝစီဒွါရ၌၊ ပဝတ္တော+ဝါစသိကော။]

ကာယံ ဝါစဉ္ဇ ဝိနေတိ ။ ။ ဝိနည်းတရားတော်သည် ကာယဒွါရ ဝစီဒွါရကို
တိုက်ရိုက်အားဖြင့်ဆုံးမသည်မဟုတ်၊ ထိုဒွါရတို့၌ဖြစ်သော လွန်ကျူးမှုကိုသာ တိုက်ရိုက်
အားဖြင့် မြစ်တား၏၊ ထိုသို့ ဌာနိကျူးလွန်မှုကို ကန့်မြစ် (ဆုမ္မ)လျှင် ဌာန(ကာယဝစီ)
ဒွါရကိုလည်း ကန့်မြစ်ဆုမ္မရာရောက်သောကြောင့် ဌာနျူပစာရအားဖြင့် ကာယ ဝစီဒွါရ
ကိုလည်း ကန့်မြစ်ဆုမ္မရာရောက်သည်၊ ဤအလို“ကာယဉ္ဇ ဝါစဉ္ဇဝိနေတီတိ ဝိနယော”
ဟု ကတ္တုသာဓ်ပြု၊ [တေန (ထိုကာယိက ဝါစသိက အဇ္ဈာစာရ နိသေဓနတောပါ၌ဖြင့်)
တထာနိသေဓနမေဝ (ထိုကာယိက ဝါစသိကအမှုကို တားမြစ်ခြင်းသည်ပင်) ပရိယာ
ယေန (နည်းပရိယာယ်အားဖြင့်) ကာယဝါစာဝိနယနံ နာမ (ကိုယ်နှုတ်တို့ကို တားမြစ်
ခြင်းမည်၏) ဣတိ ဒေသေတိ၊-သီ၊ ဋီသစ်။]

မှတ်ချက် ။ ။ ဝိနေတိ ကြိယာကို မူရင်းထား၍ ကာယဝါစာဝိနယကို ဌာနျူ
ပစာရဟု ဋီကာဖွင့်လိုရင်း ဖြစ်၏၊ ကာယဉ္ဇ ဝါစဉ္ဇကို မူရင်းထားလျှင် ဌာနဖြစ်သော
ကာယဒွါရ ဝစီဒွါရတို့၏ ကာယဝါစာဟူသော အမည်ကို ဌာနိဖြစ်သော အဇ္ဈာစာရ၌
တင်စား၍ ဌာနိဖြစ်သော အဇ္ဈာစာရကို ကာယဝါစာဟူ၍ ဆိုသောကြောင့် ဌာနူပစာ
ဟု၎င်း၊ ဌာနကိုဆိုသဖြင့် ဌာနိကိုရသောကြောင့် နာနန္တရိကနည်း ဟု ၎င်း မှတ်ပါ။
[ကာရဏု ဌာနူပစာတို့၌ နာနန္တရိကနည်း ဟု ယူကြသည်။]

[နိယာမ်] နာနန္တရိမူ, ကာရဏု, ဌာနူပစာ။

အက္ခာတော - ပြီ၊ တေန - ထိုဝိဝိဓနယတ္တာ အစရှိသော ဟိတ် ၃ ရပ်ဖြင့်၊ တေဿ-ဤ ဝိနယသဒ္ဓါ၏ (“အဒိဝိနယသဒ္ဓါ၏” ဟုလို့၊) ဝစနတ္ထ ကောသလ္လတ္ထံ-ဝိဂြိုဟ်ဝစနတ်၌ ကျွမ်းကျင်သူ၏အဖြစ် ဟူသော ဉာဏ်အကျိုးငှါ၊ ဝိဝိဓဝိသေသနယတ္တာ၊ ပေ၊ အက္ခာတောတိ-တော ဟူသော၊ ဧတံ (ဂါထာဝစနံ)-ဤ ဂါထာ စကားကို၊ မယာ-သည်၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ ဝါ-ဆိုခဲ့ပြီ။

ပန-ကား၊ (ဝိနယသဒ္ဓါ၏ ဝစနတ္ထမှတစ်ပါး သုတ္တသဒ္ဓါ၏ ဝစနတ္ထကား၊) ဣတရံ- ဝိနည်းပိဋကမှတစ်ပါးသော သုတ္တန်ပိဋကကို၊ အတ္ထာနံ- စီးပွားတို့၏၊ (သုဝုတ္တတော စသည်၌စပ်၊) ဝါ-တို့ကို၊ သူစနတော-ထင်ရှားပြတ်သတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ သုဝုတ္တတော- ကောင်းစွာဟောအပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်

တသ္မာ၊ ပေ၊ ဝိနယနတော။ ။ တသ္မာ၏ စွဲရာအနက်က တမျိုးမက၊ ၃ မျိုးရှိသောကြောင့် “ ဝိဝိဓနယတ္တာ၊ ပေ၊ ဝိနယနတော ” ဟု မိန့်သည်၊ ဤနေရာမျိုးကို ရည်ရွယ်၍ “တသ္မာနောင်၊ ဟိတ်နှင့်ဆောင်၊ တူအောင်အနက်ကြံ ” - ဟု နိယာမ် ဆိုကြသည်။ [တသ္မာတိဝတ္ထာ အနေကဓာပရာမသနမာဟ-ဝိဝိဓနယတ္တာတိ အာဒိ၊-ဋီသစ်။]

တေန၊ ပေ၊ ဝုတ္တံ။ ။ [တေနာတိ ဝိဝိဓနယတ္တာဒိ ဟေတုနာ၊-သာရတ္ထ၊] ဝိဝိဓနယတ္တာစသော ဟိတ် ၃ ပါးသည် ဝိနယသဒ္ဓါ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော သဒ္ဓပဝတ္ထိနိမိတ်တည်း၊ အဘယ်အကျိုးငှါ “ ဝိဝိဓဝိသေသနယတ္တာ ” စသော အဒိဂါထာစကားကို ဆိုအပ်ခဲ့ပါသနည်း-ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “တေန၊ ပေ၊ ဝုတ္တံ” ဟု မိန့်၊ ထိုသဒ္ဓပဝတ္ထိနိမိတ်ဖြစ်သော ဟိတ် ၃ ပါးဖြင့် ဝိနယသဒ္ဓါ၏ ဝစနတ္ထ၌ (စာသင်သားတို့) ကျွမ်းကျင်နားလည်ဘို့ အကျိုးငှါ “ ဝိဝိဓဝိသေသနယတ္တာ ” စသော အဒိဂါထာကို ငါဆိုအပ်ပြီ-ဟုလို့။ [တေနကို ဝုတ္တံ၌မစပ်ဘဲ ဝစနတ္ထကောသလ္လတ္ထံ၌စပ်။]

ဇျေဉ္ဇ၊ အံ။ ။ တေန္တိ- ဂါထာဝစနံ၊ တေဿာတိ ဝိနယသဒ္ဓဿ၊ ဝစနတ္ထံစပ်၊ “ဝိနယသဒ္ဓါ၏ ဝစနတ္ထ” ဟုလို့၊ “ဝစနတ္ထ” ဟူသည် ဝိဂြိုဟ်ဝါကျတည်း၊ ဝိနယသဒ္ဓါ၏ “ဝစနတ္ထကောသလ္လ” ဟူသည် ဝိနယသဒ္ဓါကို “ဝိဝိဓာ + နယာ ဧတ္ထ” စသည်ဖြင့် ဝိဂြိုဟ်ပြုတတ်သော ဉာဏ်တည်း၊ “ ထိုသို့ သဒ္ဓါ၏အနက်၌ ကျွမ်းကျင်အောင်၊ ဝါ- ဝိဂြိုဟ်ဝစနတ်ပြုတတ်အောင် ဤဂါထာစကားကို ငါဆိုအပ်ခဲ့ပြီ ” ဟုလို့၊ ဤအလို “တေန” စသော ဝါကျသည် လဒ္ဓဂုဏ်လည်း မဟုတ်၊ နိဂုံးလည်းမဟုတ်၊ ရှေ့ ဂါထာစကား၌ မေးဘွယ်ရှိ၍ ဆက်ပြသော ဝါကျာရမ္ဘ ဝါကျသာတည်း။

ဣတရံပန ။ ။ ဝိနယသဒ္ဓါ၏ ဝစနတ္ထမှတစ်ပါး သုတ္တသဒ္ဓါ၏ ဝစနတ္ထကို ပြလို၍ “ဣတရံပန” စသည်မိန့်၊ ဣတရံကို အက္ခာတံ၌စပ်၊ ဣတရသဒ္ဓါသည် ဣမ၏ ပရိယာယ်မဟုတ်၊ ဝုတ္တပတိယောဂဝစန-ဆိုအပ်ပြီး၏ ယဉ်ဘက်အနက်ကို ဟောသော သဗ္ဗနာမ်ပုဒ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဤ” ဟု မပါစေဘဲ “ဝိနည်းပိဋကမှတစ်ပါးသော သုတ္တန်ပိဋကကို၊ ဝါ-ဝိနည်းပိဋက၏ ယဉ်ဘက်ဖြစ်သော သုတ္တန်ပိဋကကို” ဟု ပေးရသည်၊ နောက်လာမည့် “ဣတရောပန” ၌လည်း နည်းတူ။

၎င်း၊ သုစနတော - သီးတတ် ဖြစ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ အထ-
 ထိုမြို့သုစနတော-သွန်ချတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ သုတ္တာဏာ-ကောင်း
 စွာ စောင့်ရှောက်တတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ သုတ္တသဘာဝတောစ-တမျဉ်း
 ကြိုး ပန်းသီချည်နှင့်တူသော အဘို့ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ဝါ-တမျဉ်းကြိုး
 ပန်းသီချည်နှင့် သဘောတူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ (သုတ္တတ္ထ ဝိဒူဟိ-သုတ္တ
 သဒ္ဓါ၏ အနက်ကို သိကုန်သော ပညာရှိတို့သည်၊) သုတ္တန္တိ-သုတ္တမည်၏ဟူ၍၊
 အက္ခာတံ-ပြီ။

ဟိ-ဇွဲ၊ တံ- ထို သုတ္တန်ပိဋကသည်၊ အတ္တတ္ထပရတ္တာဒိဘေဒေ- မိမိစီးပွား၊
 သူတပါး စီးပွား အစရှိသော အပြားရှိကုန်သော၊ အတ္တေ - စီးပွားတို့ကို၊
 (တနည်း) အတ္တတ္ထ ပရတ္တာဒိဘေဒေ- အတ္တတ္ထ ပရတ္ထ အစရှိသော အပြား

အတ္တာနံ သုစနတော။ ။ “အတ္တတ္ထ ပရတ္တာဒိ ဘေဒေ” စသော အကျယ်ကို
 ကြည့်၍ “အတ္တာနံ သုစနတော” စသောဂါထာကို အနက်ပေးရသည်။ “သုစနတော”
 စသောပုဒ်များ၌လည်း ဝိနယနတော” ကဲ့သို့ ဘာဝပ္ပဓာန-ဘာဝလောပကြီး [အတ္တာ
 နန္တိ ပဒံ သုစနတော၊ ပေ၊ သုတ္တာဏာတိ ပဒေဟိ ယထာရဟံ ကမ္မသမ္ပန္နဝသေန (ကံ
 အဖြစ် သမ္ပန်အဖြစ်ဖြင့်) ယောဇေတဗ္ဗံ၊ သီ-ဇို-သစ်၊ ဤဂါထာနှင့် ရှေ့နောက်] ဂါထာ
 တို့သည် ပထျာအရိယာ ဂါထာတို့တည်း။]

အတ္တတ္ထ၊ ပေ၊ အတ္တေ။ ။ အတ္တသဒ္ဓါသည် ဘာသိတတ္ထ (ဟောအပ်သော ပါဠိ-
 အနက်) ကိုမဟော၊ ဟိတ (စီးပွား) ကို ဟော၏။ ထို့ကြောင့် “အတ္တေ-စီးပွားတို့ကို”
 ဟု ပေးရသည်။ မှန်၏-အတ္တသဒ္ဓါသည် ဘာသိတတ္ထကိုဟောလျှင် “အတ္တေ သုစေတံ”
 အရ မြဟ္မဇာလသုတ်သည် အတ္တတ္ထ (မိမိတည်းဟူသော မြဟ္မဇာလသုတ်၏အနက်)
 ကို၎င်း၊ ပရတ္ထ (တပါးသော သာမညဗလစသော သုတ်၏အနက်) ကို၎င်း ပြနိုင်ရာ
 ရှေ့၏၊ ထိုသို့ကား မပြနိုင်၊ မြဟ္မဇာလသုတ်သည် မြဟ္မဇာလသုတ်၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်
 ကိုသာ ပြနိုင်သည်။

ပရတ္တနံ အာဒိ။ ။ ဤသို့လျှင် မည်သည့်သုတ်မဆို၊ သူ့သုတ်၏ အနက်မှတစ်ပါး
 အခြားသုတ်၏အနက်ကိုမပြနိုင်သောကြောင့် အတ္တအရ ဘာသိတတ္ထကိုယူလျှင် “ပရတ္ထ”
 သည် အပိုပင်ဖြစ်ရာ၏။ တားမြစ်ဘို့ရာ ပရတ္ထ မရှိလျှင် အတ္တတ္တ၌ “အတ္တ” ဟူသော
 ဝိသေသနလည်း အပိုပင်ဖြစ်ရာ၏။ အတ္တတ္ထပရတ္ထအပြင် အာဒိဖြင့်ယူဘို့ရာ အနက်လည်း
 မရှိသောကြောင့် ပရတ္တာဒိ၌ အာဒိသဒ္ဓါလည်း အပိုပင်ဖြစ်ရာ၏။ ထို့ကြောင့် အတ္တတ္ထ
 စသည်၌ အတ္တအတွက် ဘာသိတတ္ထကိုမယူဘဲ ဟိတအနက်ကို ယူရသည်။

ဟိတအနက် ယူရကျိုး။ ။ ဟိတအနက်ကိုယူရာ၌ ဟိတဟူသည်လည်း သုတ်ပါဠိ
 တော်၏ စီးပွားမဟုတ်၊ သုတ်ကို သင်အံလေ့ကျက် ဆောင်ရွက်မှတ်သား ဟောကြား
 ပို့ချသူမှာ ရနိုင်သောစီးပွားတည်း။ မှန်၏-မြဟ္မဇာလသုတ်၌ သီလစသောဟိတများကို
 ဟောတော်မူ၏။ ထိုသုတ်ကို သင်ယူပို့ချသူသည် သီလစသော စီးပွားကို မိမိကိုယ်တိုင်

ရှိကုန်သော၊ အတ္ထေ- စီးပွား၊ အနက်တို့ကို၊ သူစေတိ - ထင်ရှားပြတတ်၏၊
 (အတ္ထာနံ- တို့ကို၊ တသ္မာ သူစနတော- ထိုသို့ ထင်ရှားပြတတ်သည်၏ အဖြစ်
 ကြောင့်၎င်း၊) စ-ကား၊ (သူစနတော ဟူသော အကျဉ်းသင်္ခေပ ဟိတ်ပါဌ်၏
 အကျယ်ဝိတ္ထာရမှ တပါး၊ သုဝုတ္တတော ဟူသော၊ ပေ၊ အံ၊) ဧတ္ထ-ဤသုတ္တန်
 ပိဋကဋ္ဌ၊ အတ္ထာ-အတ္တတ္ထ ပရတ္ထအစရှိသော စီးပွားတို့ကို၊ ဝါ-စီးပွား၊ အနက်

ရအောင်ယူနိုင်သောကြောင့် အတ္တတ္ထကိုထိုသုတ်က ညွှန်ပြ၏၊ ထိုပုဂ္ဂိုလ်က သူတပါးကို
 ဟောပြောပို့ချလျှင် ထိုသူတပါးမှာလည်း ထိုသီလစသော ဟိတတို့ကို သိရ-ကျင့်ရ-
 သဖြင့် ပရတ္ထကိုလည်း ထိုသုတ်က ညွှန်ပြရာရောက်သည်။

အာဒိဖြင့် ယူဘွယ်။ ။ ပရတ္တာဒိဋ္ဌ အာဒိဖြင့် ဒိဋ္ဌဓမ္မိကတ္ထ (ဤတဝဋ်ဖြစ်သော
 စီးပွား)၊ သမ္ပရာယိကတ္ထ (တမလွန်၌ဖြစ်သော စီးပွား)၊ လောကိယတ္ထ (သံသရာ
 လောကတွင်း၌ဖြစ်သော လူနတ်ဗြဟ္မာ ချမ်းသာရကြောင်း စီးပွား)၊ လောကုတ္တရတ္ထ
 (မဂ်ဖိုလ်စီးပွား) များကိုယူ။ [ဒိဋ္ဌဓမ္မိက သမ္ပရာယိကတ္ထေ လောကိယ လောကုတ္တရတ္ထေ
 စာတိ ဝေမာဒိဘေဒေ အတ္ထေ အာဒိသဒ္ဓေန သင်္ကဏှာတိ၊ အတ္ထသဒ္ဓေါစာယံ ဟိတပရိ
 ယာယဝစနော၊ န ဘာသိတတ္ထဝစနော၊-သာရတ္ထ။]

အထဝါ။ ။ “န ဟဉ်ဒတ္ထတ္ထိ ပသံသလာဘာ” ဟူသော ပုဒ်ကို နိဒ္ဒေသဖွင့်ရာ၌
 “အတ္ထတ္ထော၊ ပရတ္ထော၊ ဥဘယတ္ထော၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မိကော အတ္ထော၊ သမ္ပရာယိကော
 အတ္ထော။ [ဤ ငါးပါး၌ အတ္ထသဒ္ဓါသည် ဟိတအနက်ဟော၊] ဥတ္တာနော အတ္ထော-
 ပေါ်လွင်သောအနက်၊ ဂမ္ဘီရော (နက်နဲသော) အတ္ထော၊ ဂူဠော (လျှိုဝှက်အပ်သော)
 အတ္ထော၊ ပဋိစ္ဆန္ဓော (ဖုံးကွယ်အပ်သော) အတ္ထော၊ နေယျော (ပုဒ်တပါးကို ဆောင်ယူ
 ပြီးမှ သိအပ်သော) အတ္ထော၊ နိတော (တိုက်ရိုက် သိအပ်သော) အတ္ထော။ [ဤ ၆ပါး၌
 အတ္ထသဒ္ဓါသည် ဘာသိတတ္ထ ပရိယာယ်များတည်း။] အနဝဇ္ဇော (အပြစ်မရှိသော)
 အတ္ထော၊ နိတ္ထိလေသော (ကိလေသာမှ ထွက်မြောက်သော) အတ္ထော၊ ဝေါဒါနော
 (ဖြူစင်သော) အတ္ထော၊ ပရမတ္ထော (မြတ်သော နိဗ္ဗာန်ဟူသော အတ္ထ)။ [ဤ ၄ ပါး၌
 အတ္ထသဒ္ဓါသည် ဟိတအနက်ကိုလည်း ဟော၊ ဘာသိတတ္ထကိုလည်း ဟော၏။] ဤသို့
 ၁၅ ပါးသော အတ္ထတို့ကို ဖွင့်ပြထား၏။

ထိုအတ္ထများကို (သုတ္တပုဒ်၏ အဖွင့်မဟုတ်သောကြောင့်) သုတ္တကို မဝဲဘဲ နိဒ္ဒေသ၌
 ဖွင့်ပါသော်လည်း မြဟ္မဇာလသုတ်စသော သုတ်များသည် ထိုအတ္ထတို့ကို ပြနိုင်သည်
 သာ။ [ကိဉ္ဇာပိ သုတ္တနိရပေက္ခာ အတ္တတ္ထာဒယော ဝုတ္တာ၊ သုတ္တတ္တဘာဝေန အနိဋ္ဌိ
 ဣတ္တာ၊ တေသု ပန ဧကောပိ အတ္ထပ္ပဘေဒေါ သုဘျေန ဒီပေတဗ္ဗတံ နာတိက္ကမတိ။-
 ဋီကာ။] ဤနည်းအလိုအားဖြင့် “အတ္ထေ-စီးပွား၊ အနက်တို့ကို” ဟု ပေးပါ၊ “အတ္ထေ
 သူစေတိတိ သုတ္တံ” ဟု ဝစနတ္ထပြု၊ “သူစ-ပကာသနော” ဟူသောဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ သုဉ်
 ရသပြု။ [အမှာ။ ။ “တသ္မာဝိဝိနေယတ္တာ၊ ပေ၊ အက္ခာတော” ကို နည်းမှီ၍ “တသ္မာ
 အတ္ထာနံ သူစနတော ၊ ပေ ၊ အက္ခာတံ” ဟု ဖလဝါကျတခု အပိုထည့်၍ အနက်ပေး
 ထားသည်။]

တို့ကို၊ သုဝုတ္တာ-ကောင်းစွာဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ (ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ဝိညာယတိ - သိအပ်သနည်း၊) ဝေနေယျဇ္ဈာသယာနလောမေန - ဝေနေယျတို့၏ အဇ္ဈာသယအား လျော်သော အားဖြင့်၊ ဝုတ္တတ္တာ - ဟောတော်မူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဝိညာယတိ - ဝိ၏၊ အတ္တာနံ - တို့၏၊ တသ္မာ သုဝုတ္တတော- ထိုသို့ ကောင်းစွာဟောအပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊) စ-ကား၊ (သုဝုတ္တတော ဟူသော အကျဉ်းသင်္ခေပ ဟိတ်ပါဌ်၏ အကျယ်ဝိတ္တာရမှတပါး၊

သုဝုတ္တာ ဝေတ္တ ။ ။ စသဒ္ဓါသည် သုစနတော ဖွင့်ပြီး၍ သုဝုတ္တတော အဖွင့်ကို ပြသော ပက္ခန္ဓာ၊ နောက်၌လည်း ဤနည်းချည်း၊ သုတ္တကို “သု + ဥတ္တ” ဟု ခွဲ၊ ဝေတ္တ အတ္တာကို၍ “သုဠ + ဥတ္တာ ဝေတ္တာတိ သုတ္တံ” ဟု ဝစနတ္တ ပြ၊ ဝိနယ-အဘိဓမ္မတို့လည်း “အတ္တတို့ကို ကောင်းစွာဟောအပ်ရာ မဟုတ်လော” ဟု စောဒနာတွယ်၍ “ဝေနေယျဇ္ဈာသယာ ပေ၊ ဝုတ္တာ” ဟု မိန့်၊ ဝိနယ - အဘိဓမ္မတို့လည်း အတ္တတို့ကို ကောင်းစွာ ဟောအပ်ရာ ဟုတ်ပါပေ၏၊ သို့သော် သုတ္တန်ကဲ့သို့ ဝေနေယျ၏ အလိုလိုက်၍ နှစ်ခြိုက်အောင် ဟောတော်မူခြင်းမဟုတ်၊ အာဏာပညတ်တော်ကို ပြခြင်း၊ သဘာဝဓမ္မရှိသည့်အတိုင်း ပြခြင်းဖြစ်ရကား ဝေနေယျတို့ အတွက် သုတ္တန်လောက် အတ္တတို့ကို မရစေနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ဝိနယ-အဘိဓမ္မတို့ကို “သု + ဥတ္တ” ဟု မဆိုနိုင်-ဟူလို။

နိဿယမှတ်ချက် ။ ။ “ဝေနေယျ၊ ပေ၊ ဝုတ္တတ္တာ” ဟိတ်သည် “သုဥတ္တာ ဝေတ္တ = ကောင်းစွာဟောအပ်ရာဘဲ” ဟု သိနိုင်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော ဉာပကဟိတ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဝိညာယတိ” ဟု ကြိယာအပို ထည့်ထားသည်။

ဆက်ဥးအံ- ဝိနည်း၌ ဝေနေယျတို့ကို ဝိညာ၍ လျော့ပေးရသောအချက် ခွင့်ပြုရသောအချက်များ ပါရှိပေ၏၊ “အညတြ သုဝိနန္ဒာ၊ ဥတ္တရိ ဆပ္ပဒ္ဓဝါစာဟိ” စသည်တည်း၊ သို့သော် ထိုဝိညာမှုများ၌လည်း “ထို စည်းကမ်းလွန်လျှင် အာပတ်” ဟု အာဏာတော်ပညတ်က ပဓာနဖြစ်နေ၏၊ အဘိဓမ္မာ၌လည်း ဝေနေယျတို့ကို လိုက်လျော၍ “သဟေတုကဒုက်၊ ဟေတုသမ္ပယုတ္တဒုက်” ဟု ဟောခြင်းမျိုးရှိ၏၊ ထို၌လည်း ဓမ္မသဘာဝကိုယ်က ထိုသို့ ရနိုင်သောကြောင့် ဟောတော်မူခြင်းဖြစ်ရကား ဓမ္မသဘာဝသည် ပဓာနဖြစ်နေပြန်၏။

သုတ္တန်၌ကား အနည်းငယ်ပါရှိသော အာဏာကို၎င်း - များစွာပါရှိသော ခန္ဓာအာယတနစသော သဘာဝဓမ္မတို့ကို၎င်း ဝေနေယျတို့၏ အလိုဆန္ဒအတိုင်းသာ ထည့်သွင်း၍ ဟောတော်မူအပ်ကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် သုတ္တန်ဒေသနာသည်သာ ဝေနေယျတို့၏ စီးပွားကို ကေန်တိုက်ရိုက် ရစေနိုင်ရကား ထိုစီးပွားကို လက်တွေ့ရရှိကြသူ နတ် လူတို့ အလိုကျအောင် “သုဠ + ဥတ္တာ ဝေတ္တ” ဟု ဝစနတ္တ ပြရပေသည်။

သုဝုတ္တတ္တ ။ ။ သုတ္တေသု အာဏာ ဓမ္မသဘာဝါစ ဝေနေယျဇ္ဈာသယံ အနုဝတ္တန္တိ၊ န ဝိနယာဘိဓမ္မသုဝိယ ဝေနေယျဇ္ဈာသယော အာဏာဓမ္မသဘာဝေ၊ တသ္မာ ဝေနေယျာနံ ကေန္တဟိတပဋိလာဘသံဝတ္တနိကာ သုတ္တန္တဒေသနာ ဟောတီတိ သုဝုတ္တာ ဝေတ္တ အတ္တာတိ အာဒိဝုတ္တံ။

သဝနတောဟူသော၊ ပေ၊ အံ၊) သဿံ- ကောသံသည်၊ ဖလံ- အသီးကို၊ သဝတိ
 ဣဝ- သီးတတ်သကဲ့သို့၊ (တထာ- တ၊) ဧတံ- ဤ.... သည်၊ အတ္ထေ- အတ္တတ္ထ
 ပရတ္ထအစရှိသောစီးပွားတို့ကို၊ ဝါ- စီးပွားအနက်တို့ကို၊ သဝတိ- သီးတတ်၏၊
 ပသဝတိ- ဖြစ်စေတတ်၏၊ ဣတိ- ဤအနက်သည်၊ ဝါ- ကို၊ ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်သည်၊
 ဝါ- ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ (အတ္ထာနံ- တို့ကို၊ တသ္မာ သဝနတော- ထိုသို့
 သီးတတ် ဖြစ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊) စ- ကား၊ (သဝနတော
 ဟူသော အကျဉ်းသင်္ခေပဟိတ်ပါဌ်၏ အကျယ်ဝိတ္ထာရမှ တပါး၊ သုဒနတော
 ဟူသော၊ ပေ၊ အံ၊) ဧတံ- ဤ.... သည်၊ (အတ္ထေ-အတ္တတ္ထ ပရတ္ထ အစရှိသော
 စီးပွားတို့ကို၊ ဝါ- စီးပွား၊ အနက်တို့ကို၊) သုဒတိ - သွန်ချတတ်၏၊ (ကိမိဝ-
 အဘယ်ကဲ့သို့နည်း၊) [အဖြေကို မသိသေးဘဲ သာမညအနေဖြစ်၍ နပုလ္လိန်ဖြင့်
 မေးသည်။] ဇေနု- နွားမသည်၊ ဒီရံ- နို့ရည်ကို၊ သုဒတိဝိယ- သွန်ချသကဲ့သို့
 တည်း၊ ပဉ္စရတိ- သွန်ချတတ်၏၊ ဣတိ- ဤအနက်သည်၊ ဝါ- ကို၊ ဝုတ္တံ- သည်၊

သဝတိ၊ ပေ၊ ပသဝတိ။ ။ “အတ္ထေ သဝတိတိ သုတ္တံ” ဟုပြု၊ သုဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊
 ဘူဝါဒိ သုဓာတ်သည် သန္တ (စီးသွားခြင်း)၊ ဇနန (ဖြစ်စေခြင်း)၊ ဣဿရ အနက်
 များကိုဟော၏၊ ဤ၌ ဇနနအနက်ကိုယူစေလို၍ သဝတိကို “ပသဝတိတိ ဝုတ္တံဟောတိ”
 ဟု ဥဇုကတ္ထ ဖွင့်သည်၊ [ပသဝတိတိ ဖလတိ၊ နိပ္ပာဒေတိတိ အတ္ထော၊ - ဦးကာ၊ ဤနိပ္ပာ
 ဒနနှင့် ဇနနသည် အနက်တူပင်တည်း။] ဤပသဝတိသည် သဝတိ၏ အဖွင့်ဖြစ်သော
 ကြောင့် “သဿမိဝ ဖလံ” နှင့်တွဲ၍ အနက်မပေးရ။ [သုဒတိ၏အဖွင့် ပဉ္စရတိ၌လည်း
 နည်းတူ။]

သဿမိဝ ဖလံ။ ။ သုတ္တန်ပိဋကသည် (သင်ယူ လေ့ကျက် ဆောင်ရွက်ရာ ခဏ
 ၌ပင်) အတ္ထတို့ကို ချက်ခြင်းဖြစ်စေပါသလော-ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “သဿ
 မိဝ ဖလံ” ဟူသော ဥပမာန ဝါကျတို့ကလေးကိုမိန့်။ [ဤ ဥပမာနဝါကျကို ဥပမေယျ
 ဝါကျ၏အတွင်းသွင်း၍ နိဿယပေးထားသည်။] ကောက်ပင်သည် အပင်ပေါက်လျှင်
 ပေါက်ခြင်း အသီးကိုမဖြစ်စေနိုင်၊ ၂ လ ၃ လ စသည်ကြာမှ အသီးကိုဖြစ်စေနိုင်သကဲ့သို့၊
 ထို့အတူ သုတ္တန်သည်လည်း ထိုတရားတော်မှာ ပါသည့်အတိုင်း အစဉ်အလိုက်ကျင့်၍
 ကာလအတော်ကြာမှ အတ္တတ္ထပရတ္ထ စသည်ကို ဖြစ်စေနိုင်သည်- ဟူလို။ [အနုပုဗ္ဗ
 သိက္ခာဒိဝသေန ကာလန္တရေန အဘိနိပ္ပတ္တိံ ဒဿေန္တော အဟ-သဿမိဝ ဖလန္တိ။]

သုဒတိ ဧတံ ပေ၊ ပဉ္စရတိ။ ။ သုဓဓာတ် တပစ္စည်း၊ အတ္ထေ သုဒတိတိ သုတ္တံ၊
 သုဓဓာတ်သည် ဟိံသာ၊ ပဉ္စရဏ၊ နိရာသ (တားမြစ်ခြင်း) ဟူသော အနက်များကို
 ဟော၏၊ ဤ၌ ပဉ္စရဏအနက်ဟောဟု သိစေလို၍ “ပဉ္စရတိ” ဟု ဖွင့်သည်၊ ပဉ္စရတိ၌
 ပပုဗ္ဗ ခုနဓာတ်သည် “သေက-သွန်းလောင်းခြင်း” အနက်ကိုဟောသော သကမ္မက
 ဓာတ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “သွန်ချ” ဟု ပေးသည်၊ သီလက္ခန်ရှိကာသစ်၌ အကမ္မကဟု
 ယူ၍ ကာရိတ်သွင်းလျက် “ပဉ္စရဏပေတိ” ဟု ဆို၏၊ ထိုအဆိုကို စဉ်းစားသင့်၏။

ဝါ-သည်၊ ဟောတိ၊ (အတ္ထာနံ-တို့ကို၊ တသ္မာ သုဒနတော- ထိုသို့ သွန်ချတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊) စ-ကား၊ (သုဒနတော ဟူသော၊ ပေ၊ သုတ္တာဏာ ဟူသော၊ ပေ၊ ကား၊) ဧတံ - ဤ.... သည်၊ [ရွှေဝါကျမှ လိုက်သည်၊] နေ-
 ထို အတ္တတ္ထ ပရတ္ထအစရှိသော စီးပွားတို့ကို၊ ဝါ-စီးပွားအနက်တို့ကို၊ သုဠ-
 ကောင်းစွာ၊ တာယတိ-စောင့်ရှောက်တတ်၏၊ ရက္ခတိ-စောင့်ရှောက်တတ်၏၊
 ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ (အတ္ထာနံ-တို့ကို၊ တသ္မာ သုတ္တာဏာ-ထိုသို့ကောင်းစွာ
 စောင့်ရှောက်တတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊) စ-ကား၊ (သုတ္တာဏာ ဟူသော
 ပေ၊ သုတ္တသဘာဝတော ဟူသော၊ ပေ၊ ကား၊) ဧတံ - ဤ.... သည်၊ သုတ္တ
 သဘာဝံ - တမျဉ်းကြီး ပန်းသီချည်နှင့် တူသော အသို့ရှိ၏၊ ဝါ - တမျဉ်းကြီး

ဓေနိရိယဒီရံ။ ။ [ဥပမာနဝါကျကို အပြင်မှာရှိသည့်အတိုင်း နိဿယ အနက်
 ပေးထားသည်၊ သဿ မိဝ ဖလံကဲ့သို့ အတွင်းသွင်း၍လည်း ပေးနိုင်၏။] ဥပါယ
 (နည်းမှန်) နားလည်သူတို့အားသာ နွားမက နို့ရည်ကို သွန်ချပေးသကဲ့သို့ သုတ္တန်
 လည်း အကြောင်းမှန် ဥပါယ၌ နားလည်သူတို့အားသာ သွန်ချပေးသည် ဟု သိစေလို
 သောကြောင့် “ဓေနိရိယဒီရံ” ဟု ဥပမာန ဝါကျကို မိန့်။ [ဥပါယသမ္ပိနိယေဝ-
 အတ္တတို့ကို ရခြင်း၏အကြောင်းနှင့် ပြည့်စုံသူတို့အတွက်သာ၊ နိပ္ပဇ္ဇနကဘာဝံ-အတ္တကို
 ပြီးစေနိုင်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဒသောန္တော ဓေနိရိယ ဒီရန္တိ အာဟာ-ဒီကာ။]

ချေဥါးအံ— နွားငယ်ရှိချိန် ဟူသော အခါဝယ် နို့တိုင် ဟူသော ဌာနကို ညစ်ခြင်း
 ဟူသော အကြောင်းနှင့် ပြည့်စုံသူတို့အားသာ နွားမသည် နို့ရည်ကို သွန်ချပေး၏၊
 နွားငယ် မရှိချိန်၊ သို့မဟုတ် ဥျားချိုကိုညစ်သူအား သွန်ချမပေး၊ ထို့အတူ သုတ္တန်သည်
 ဆရာသွားကောင်းထံ နည်းခံလျက် သုတ္တန်လာသည်အတိုင်း နိဿရဏတ္ထအကျိုးကို
 မြှော်ကိုး၍ သင်ပြီးလျှင် လမ်းမှန်အောင် ကျင့်ကြံနေထိုင်ခြင်း ဟူသော အကြောင်းမှန်
 ဥပါယနှင့် ပြည့်စုံသူတို့အားသာ အတ္တတ္ထ စသည်ကို သွန်ချပေး၏၊ အလဂဗ္ဗပမာ
 သင်နည်း ချနည်းဖြင့် သင်၍ - ချ၍ အကျင့်ပျက်နေသူတို့အား ထိုအတ္တကို သွန်ချ၍
 မပေးပါ။

သုဠ၊ ပေ၊ ရက္ခတိ။ ။ သု သဗ္ဗုပပဒ တာဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊ “သုဠ + တာယ
 ကီတိ သုတ္တံ” ဟု ပြု၊ တာဓာတ်၏ စောင့်ရှောက်ခြင်းအနက်ကို သိစေလိုသောကြောင့်
 “ရက္ခတိ” ဟု ဥဇုကတ္ထဖွင့်သည်၊ ထိုတာဓာတ်သည် သက္ကတ၌ “ကြာ” ဟု ရှိ၏၊
 ထို့ကြောင့် နကို ဏပြု၍ “သုတ္တာဏာ” ဟု ရှိခဲ့၏၊ ဏာ၌ အာကား သွာဝိတတ်တည်း။

သုတ္တသဘာဝံ ဧတံ။ ။ သမာနော + ဘာဂေါယဿာတိ သဘာဝံ။ [ယသံ-
 အကြင်သုတ္တန်၏၊ သမာနော - တူသော၊ ဘာဂေါ - အသို့သည်၊ အတ္ထိ-၏၊ ဣတိ
 သဘာဝံ၊] သုတ္တေန- တမျဉ်းကြီးနှင့်၊ ဝါ-ပန်းသီချည်နှင့်၊ သဘာဝံ- တူသောအသို့
 ရှိသည်တည်း၊ သုတ္တသဘာဝံ၊ ထို့ကြောင့် “သုတ္တသဒိသံ” ဟု ဒီကာဖွင့်သည်၊ ဤနည်း
 အလို “သုတ္တံ ဝိယာတိ သုတ္တံ” ဟု ဥပမာ တဖွင့်ပြီ။

ပန်းသီချည်နှင့် သဘောတူ၏။ ဟိ- ချဲ့၊ တစ္ဆကာနံ - လက်သွားတို့၏၊ သုတ္တံ-
 တမျဉ်းကြီးသည်၊ [တိုင်းတာကြောင်း မျဉ်းကြီး - ဟူလို၊] ပမာဏံ- တိုင်းတာ
 ကြောင်းသည်၊ ဝါ-လိုရင်းပမာဏသည်၊ ဟောတိယထာ- ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-
 ဤအတူ၊ ဧတဗ္ဗိ - ဤ.... သည်လည်း၊ ဝိညူနံ - တရားဆုံးဖြတ်သော ပညာရှိ
 တို့၏(ပမာဏံ-နှိုင်းယှဉ်ကြောင်းသည်၊ ဝါ-လိုရင်းပမာဏသည်၊ ဟောတိ-
 ၏၊) စ-တမျဉ်းကြီးနှင့်တူပုံသာ မကသေး၊ သုတ္တေန-ချည်ဖြင့်၊ သင်္ဂဟိတာနိ-
 သိမ်းယူအပ်ကုန်သော၊ ဝါ- သီကုံးအပ်ကုန်သော၊ ပုပ္ဖါနိ-တို့ကို၊ (ဝါတေန-
 လေသည်၊) န ဝိကိရိယန္တိယထာ-ဖရိဖရဲ မဖြန့်ကြဲအပ်၊ မဖြန့်ကြဲနိုင်ကုန်သကဲ့
 သို့၊ န ဝိဒ္ဓိသိယန္တိယထာ- မဖျက်ဆီးအပ်၊ မဖျက်ဆီးနိုင်ကုန်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- တူ၊
 ဧတေန- ဤ....ဖြင့်၊ သင်္ဂဟိတာ- န်သော၊ အတ္ထာ- အတ္တတ္ထပရတ္တ အစရှိသော
 စီးပွားတို့ကို၊ ဝါ- စီးပွားအနက်တို့ကို၊ (မိစ္ဆာဝါဒေန- မိစ္ဆာဝါဒသည်၊)

ယထာဟိ။ ။သုတ္တသဘာဝတံယေဝ ဒသေသန္တော အာဟ-ယထာ ဟိတိ အာဒိ၊
 အခြားနေရာ၌ “ယထာ ဟိ” ဟု ဆိုလျှင် ဥပမာဆောင်၍ ထင်ရှားအောင် ပြသော
 (တပုဂ္ဂိုလ်ကရဏ) ဝါကျသာ များ၏။ ဤနေရာ၌ကား “တမျဉ်းကြီး- ပန်းသီချည်နှင့်
 တူ၏” ဟု အကျဉ်းပြပြီး၍ ထိုအကျဉ်းကို ချဲ့သောကြောင့် ဝိတ္ထာရ ဝါကျ ဖြစ်ရမည်၊
 ထိုဝိတ္ထာရတွင် “တစ္ဆကာနံ၊ ပေ၊ ဝိညူနံ” သည် တမျဉ်းကြီးနှင့် တူပုံကိုပြသော ဝိတ္ထာရ၊
 “ယထာစ၊ ပေ၊ အတ္ထာ” သည် ပန်းသီချည်နှင့် တူပုံကိုပြသော ဝိတ္ထာရတည်း။

တစ္ဆကာနံ၊ ပေ၊ ဝိညူနံ။ ။သစ်သားကို ဖြောင့်အောင်ရွှေ့သော သစ်ရွှေ့သမား
 လက်သွားတို့၌ (မဲရည်မိမိထားသော) မျဉ်းကြီးရှိ၏၊ ထိုမျဉ်းကြီးဖြင့် သစ်သားကို
 မှတ်သား၏၊ ထိုမျဉ်းသားထားသော နေရာကိုကြည့်၍ ယူသင့်-ပယ်သင့်သောအရာကို
 သိရ၏၊ ထို့ကြောင့် လက်သွားတို့မှာ မျဉ်းကြီးသည် အရေးကြီးသော အရာဝတ္ထုဖြစ်၏၊
 ထို့အတူ ငြင်းခုံမှု တခုခု ပေါ်ပေါက်၍ ပညာရှိအထံ ရောက်လျှင် သုတ္တန်ကို ကြည့်၍
 ယူသင့်-ပယ်သင့် (အမှန်-အမှား) ကို သိရသဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့်
 သုတ္တန်သည် ဝိနိစ္ဆယက ပညာရှိများအတွက် လိုရင်းအချက်ပင်ဖြစ်သည်။ [“ပဓိယတိ
 အနေနာတိ ပမာဏံ၊ ပဓိ တိ-နှိုင်းယှဉ်အပ်၊ တိုင်းအပ်၏”ဟု ပေး။]

ယထာစ။ ။စသဒ္ဓါသည် ရွှေ့နည်းကိုပေါင်းသော သမ္ပိတ္တန၊ “တမျဉ်းကြီးနှင့်
 တူပုံသာ မကသေး၊ ပန်းသီချည်နှင့်လည်း တူသေး၏” ဟူလို။ [“စ-ဥပမာ တနည်း၊
 လည်း၍ ပြဉ္စအံ” ဟု ပေး၍ ဝိကပ္ပနတ္ထ (စ) ဟုလည်း ကြံကြသေး၏၊ ၂ မျိုးလုံးနှင့်
 တပြိုင်နက်တူသောကြောင့် ဝိကပ္ပနတ္ထ မဖြစ်နိုင်၊ တမျဉ်းကြီးနှင့် တူပုံမှ တပါး ပန်းသီ
 ချည်နှင့်တူပုံကို ပြသောကြောင့် ပက္ခန္တရဇောတက (စ) ဟုလည်း ကြံသေး၏၊ ရှေ့၌
 အပေါင်း ပြပြီး၍ အစိတ်အစိတ် တခုစီ ချဲ့ပြမှသာ ပက္ခန္တရဝါကျ ဟု ယူသင့်၏၊ ဤ
 နေရာဝယ် ရှေ့တွင် အပေါင်း မပြခဲ့သောကြောင့် ပက္ခန္တရလည်း မသင့်။] ပန်းများကို
 ချည်ဖြင့် သီကုံးထားလျှင် လေသည် အရပ်တပါးသို့ လွင့်သွားအောင် ဖရိဖရဲ မဖြန့်ကြဲ

န ဝိကိရိယန္တိ - န၊ န ဝိဒ္ဓိသိယန္တိ - န၊ (တသ္မာ သုတ္တသဘာဝတောစ - ထိုသို့ တမျဉ်းကြီး ပန်းသီချည်နှင့်တူသော အဘို့ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ဝါ-နှင့် သဘောတူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ သုတ္တတ္ထဝိဒ္ဓဟိ-တို့သည်၊ သုတ္တန္တိ-ဟူ၍၊ အက္ခာတံ-ပြီ၊) တေန- ထိုအတ္ထာနံ သုစနတော အစရှိသော ဟိတ် ၆ ရပ်ဖြင့်၊ တေဿ- ဤသုတ္တသဒ္ဓါ၏၊ ဝစနတ္တကောသလတ္ထံ- ဝိပြိဟ်ဝစနတ်၌ ကျမ်းကျင် သူ၏အဖြစ်ဟူသော ဉာဏ်အကျိုးငှါ၊ အတ္ထာနံ သုစနတော၊ ပေ၊ အက္ခာတန္တိ- အက္ခာတံဟူသော၊ ဧတံ(ဝါထာဝစနံ)-ကို၊ (တနည်း) ဧတံ(အတ္ထဝစနံ)-ဤ အနက်ကို ပြကြောင်းစကားကို၊ မယာ-သည်၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ ဝါ-ဆိုခဲ့ပြီ။

≡ ပန-ကား၊ (သုတ္တသဒ္ဓါ၏ ဝစနတ္တမှတပါး အဘိဓမ္မသဒ္ဓါ၏ ဝစနတ္တကား) ဣတရော - သုတ္တန်ဝိဇ္ဇကမှ တပါးသော အဘိဓမ္မဝိဇ္ဇကကို၊ (အက္ခာတော၌

နိုင်၊ ထိုနေရာ၌လည်း ကြေမ္မသွားအောင် မဖျက်ဆီးနိုင်၊ ထို့အတူ သုတ္တန်ဖြင့်သိမ်းယူ ထားအပ်သော အတ္ထတို့ကို မိစ္ဆဝါဒသည် လွင့်သွားအောင်လည်း မဖြန့် ကြဲနိုင်၊ ဖျက်စီးသွားအောင်လည်း မဖျက်ဆီးနိုင်။

အတိသယနည်း။ ။ “အတ္ထေ သုစနတော” စသော အနက်အားလုံးသည် ဝိနယ အဘိဓမ္မာတို့၌လည်း ရနိုင်၏၊ ဝိနယအဘိဓမ္မာတို့လည်း အတ္ထတို့ကို ထင်ရှားအောင် ပြခြင်းစသော (သဒ္ဓပဝတ္ထိ နိမိတ်များ) ရှိကြ၏၊ သို့သော် ဝေနေယျတို့ အဇ္ဈာသယကို လိုက်၍ ဟောအပ်သော ဝိဇ္ဇကသည်သာ ဝိနယအဘိဓမ္မာတို့ထက် သာလွန်၍ ဝေနေယျ တို့၏ အတ္ထတို့ကိုပြခြင်းစသော အနက်ရှိသောကြောင့် အတိသယနည်းအားဖြင့် သုတ္တန် ဝိဇ္ဇကကိုသာ “သုတ္တ” ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်။

သုတ္တသဒ္ဓါ ဥပစာဖြစ်ပုံ။ ။ ဤသို့လျှင် “သုတ္တ” ဟူသော အမည်၏ သုတ္တန်ဝိဇ္ဇက ၏သာ မုချ အမည် ဖြစ်သောကြောင့် “သုတ္တာဂတံ သုတ္တပရိယာပန္တံ” ဟူသော ပါဠိ တော်ဝယ် ဝိနည်းကို “သုတ္တ” ဟု ခေါ်ရာ၌၎င်း၊ “သကဝါဒေ ပဉ္စသုတ္တသတာနိ” စသည်ဖြင့် ဝိနည်းသုတ် အဘိဓမ္မာတို့ကို “သုတ္တ” ဟု ခေါ်ရာ၌၎င်း ဘုရားဟောပါဠိ တော်ချင်းတူသောကြောင့် သဒ္ဓိသုပစာရအားဖြင့် တင်စား၍ခေါ်ထားသည်-ဟု မှတ်။

သာရတ္ထ ။ ။ ဝိနယဘိဓမ္မေဟိစ ဝိသေသေတွာ သုတ္တသဒ္ဓဿ အတ္ထော ဝတ္ထ ဓမ္မော၊ တသ္မာ ဝေနေယျဇ္ဈာသယဝသပ္ပဝတ္တာယ ဒေသနာယ (ဒေသနာသည်) အတ္တ ဟိတပရဟိတာဒိနိ သာတိသယံ ပကာသိတာနိ ဟောန္တိ၊ တဒပ္ပဓာနဘာဝတော (ထို ဝေနေယျဇ္ဈာသယ၏ ပဓာန၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ န အာဏာဓမ္မသဘာဝပဝတ္တာယ (အာဏာအားဖြင့်ဖြစ်သော ဝိနည်း၊ ဓမ္မသဘာဝအားဖြင့် ဖြစ်သော အဘိဓမ္မာ) ဒေသနာယ အတ္တဟိတပရဟိတာဒိနိ သာတိသယံ ပကာသိတာနိ န ဟောန္တိ) ၊ ဣတိ ဣဒမေဝ အတ္ထာနံ သုစနတော သုတ္တန္တိ ဝုတ္တံ၊ ဧဝံဂူကတွာ “ဧတ္တကံ တဿဘဂဝတော သုတ္တာဂတံ သုတ္တပရိယာပန္တန္တိ” စ၊ “သကဝါဒေ ပဉ္စသုတ္တသတာနိ” တိစ သုတ္တ သဒ္ဓါ ဥပစာရိတောတိ (ဥပစာတင်စားအပ်၏ ဟူ၍) ဂဟေတဓမ္မော။

စပ်၊) ယံ(ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ ဧတ္ထ- ဤ အဘိဓမ္မဝိဇ္ဇက၌၊ ဝုခိမန္တော-တိုးပွားခြင်းရှိကုန်သော၊ ဓမ္မာစ-တရားတို့ကို၎င်း၊ သလက္ခဏာ- အမှတ်အသားနှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာစ - တို့ကို၎င်း၊ ပူဇိတာ - ပူဇော်ထိုက် ကုန်သော၊ ဓမ္မာစ - ၎င်း၊ ပရိစ္ဆိန္တာ - ပိုင်းခြားအပ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာစ - ၎င်း၊ အဓိကာလွန်ကဲကုန်သော၊ ဓမ္မာစ-တို့ကို၎င်း၊ ဝုတ္တာ-ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ တေန-ကြောင့်၊ (ဝုခိမန္တ အစရှိသော တရားတို့ကို ဟောအပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) အဘိဓမ္မတ္ထဝိဒူဟိ - အဘိဓမ္မသဒ္ဓါ၏ အနက်ကို သိကုန်သော ပညာရှိတို့သည်၊ အဘိဓမ္မာ-အဘိဓမ္မမည်၏ဟူ၍၊ အက္ခာတော-ဆိုအပ်ပြီ။

ဟိ-ဈေ၊ အယံ အဘိသဒ္ဓေါ-ဤအဘိသဒ္ဓါသည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုခိလက္ခဏာပူဇိတာ ပရိစ္ဆိန္တာမိကေသု - ဝုခိအနက်၊ လက္ခဏာအနက်၊ ပေ၊ အဓိက အနက်တို့၌၊ ဒိဿတိ-ထင်ရှား၏၊ ဝါ-တွေ့မြင်အပ်၏၊ [ပါဠိတော်၌တွေ့မြင်အပ်၏-ဟူလို၊] တထာဟိ-ထိုစကားမှန်၏၊ (တနည်း) တထာဟိ-ထိုစကားကို ချဲ့ဉှားအံ့၊ သေ

ယံ ဧတ္ထ။ ။ယန္တိ ယသ္မာ (ဝိကာ)၊ “ပဌမာဝိတတ် ဟိတ်အနက်၌ သက်” ဟု ပြသည်၊ တနည်း- “ယသ္မာအနက်ဟောသော ယံနိပါတ်”ဟုပြသည်၊ “အဘိဓမ္မာတေန” ၌ တေနနှင့်လျော်အောင် “ယံ (ယေန)”ဟု နိဿယပေးကြသေးသည်။

အယံ ဟိ။ ။ထိုဂါထာကိုချဲ့လို၍ “အယံဟိ” စသည်မိန့်၊ ဤ ဝိတ္ထာရဝါကျကား “အဓိကာပိ ဓမ္မာ ဝုတ္တာ”တိုင်အောင်တည်း၊ “ဝုခိ သလက္ခဏာ” ဟု စာအမျှားရှိ၏၊ အဘိသဒ္ဓါက လက္ခဏာအနက်ကိုသာ ဟော၍ သလက္ခဏာအနက်ကို မဟောသောကြောင့် (သ) မပါသင့်၊ “ဝုခိလက္ခဏာ” ဟု ရှိရမည်၊ နောက် “အဘိညာတာ အဘိလက္ခိတာ”ဟူသော သာဓက၌ အဘိ၏လက္ခဏာအနက်ကိုသာပြလိမ့်မည်၊ [ဒိဿတိကို ရူပသံဃိ၌ ကမ္မရုပ်၊ သဒ္ဓနိဟိ၌ ဒိဝါဒိ ကတ္ထုရုပ်ဟု ဆို၏။]

တထာဟိ။ ။တထာ(တံ ဝစနံ)ဟိ သစ္စံ၊ ဟိသည် ဒဠိကရဏ ဇောတက၊ “သေဗာဠာ မေ၊ ပေ၊ အဘိတ္တန္တေန ဝဏ္ဏေနာတိ အာဒိသု အဓိကေ”တို့ကား ဒဠိကရဏ ဝါကျ၊ ယုတ္တိဒဠိ အာဂမဒဠိ ၊ မျိုးတွင် ပါဠိတော်အာဂမကို ပြသောကြောင့် အာဂမဒဠိကရဏတည်း၊ (တနည်း) “ကသ္မာ - ကြောင့်၊ အယံ အဘိသဒ္ဓေါ၊ ပေ၊ ဒိဿတိ၊ ဣတိ ဝိညာယတိ-နည်း”ဟု ဝုတ္တာဝါကျ အပိုထည့်၍...ဟိ(ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ သေသည်၊ ဗာဠာ၊ ပေ၊ အာဒိသု-တို့၌၊ ဝုခိယံ-၌၊ အာဂတော၊ ပေ၊ အဓိကေ-၌၊ အာဂတော၊ တထာ(တသ္မာ)-ကြောင့်၊ အယံ အဘိသဒ္ဓေါ၊ ပေ၊ ဒိဿတိ-၏၊ ဣတိ - သို့၊ ဝိညာယတိ - ၏၊ ဤသို့ပေးလျှင် တထာဟိစသော ဝါကျသည် ဉာပကဝါကျ၊ “အယံ အဘိသဒ္ဓေါ၊ ပေ၊ ဒိဿတိ” သည် ဉာပူဝါကျ၊ [“ဉာပက ဟေတုဝါကျ + ဉာပေတဗ္ဗ ဖလ ဝါကျ”ဟုလည်း နာမည်တပ်ကြ၏။] ဟိသည် ဉာပကဟေတု ဇောတက။ [တထာဟိမှာ၊ ဉာပက၊ ရံခါ ချဲ့ မြှင့်။]

(သော)-ဤအဘိသဒ္ဓါသည်(အာဂတော၌ စပ်)ဗာဠာ မေ အာဝုသော ဒုက္ခာဝေဒနာ အဘိက္ကမန္တိ နော ပဋိက္ကမန္တိ တိအာဒိသု- ဗာဠာ ၊ ပေ ၊ နော ပဋိက္ကမန္တိ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ဝုဗ္ဗိယံ-တိုးပွားခြင်းဟူသော အနက်၌၊ အာဂတော-လာ၏၊ [အာဝုသော-ငါ့ရှင်၊ မေ-၏၊ ဗာဠာ-ပြင်းပြကုန်သော၊ ဒုက္ခာ-ဆင်းရဲစေတတ်ကုန်သော၊ ဝေဒနာ - တို့သည်၊ အဘိက္ကမန္တိ - တိုးပါကုန်၏၊ နော ပဋိက္ကမန္တိ-မဆုတ်ပါကုန်၊ (ကဿပသံယုတ်စသည်၌ လာသည်၊) ယာတာ ရတ္တိယော အဘိညာတာ အဘိလက္ခိတာတိ အာဒိသု - တာ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ လက္ခဏေ-အမှတ်အသား ဟူသော အနက်၌၊ အာဂတော-၏၊ [အဘိညာတာ- လ ထက်ဝက် စသော အမှတ်အသားဖြင့် သိအပ်ကုန်သော၊ ဝါ- ထင်ရှားကုန်သော၊ အဘိလက္ခိတာ - လ ထက်ဝက် စသော အမှတ် အသားဖြင့် မှတ်သားအပ်ကုန်သော၊ ယာတာ ရတ္တိယော - အကြင်

အဘိက္ကမန္တိ ။ ။ အဘိဥပသာရသည် ကမနကြိယာ၏ တိုးပွားခြင်း (ဝုဗ္ဗိ) အနက်ကို ထွန်းပြ၏၊ ထို့ကြောင့် “ဝုဗ္ဗိယံ အာဂတော” ဟု ဆိုသည်၊ [အဘိက္ကမန္တိတိ ဧတ္ထ အဘိသဒ္ဓေါ ကမနကြိယာယ (ကမန္တိဝယ် ကမနကြိယာ၏) ဝုဗ္ဗိဘာဝံ အတိရေကတံ (တိုးပွားခြင်းရှိသည်၏အဖြစ် ဟူသော လွန်တက်သည်၏အဖြစ်ကို) ဒီပေတိ။]

အဘိညာတာ ။ ။ လသည် တဝက်သာရှိလျှင် ထို တဝက် အမှတ်အသားဖြင့် ညဉ့်ကို “အဋ္ဌမိ ညဉ့်” ဟူ၍ ၎င်း၊ လပြည့်လုနေလျှင် ထို ပြည့်လုနေသော လ အမှတ်အသားဖြင့် ညဉ့်ကို “စာတုဒ္ဓသိ ညဉ့်” ဟူ၍ ၎င်း၊ လပြည့်နေလျှင် ထိုပြည့်နေသောလ အမှတ်အသားဖြင့် ညဉ့်ကို “ပန္နရသိ (လပြည့်ညဉ့်)” ဟူ၍ ၎င်း သိအပ်၏၊ ထို့ကြောင့် “အဘိညာတာ-လထက်ဝက်စသော အမှတ်အသားဖြင့် သိအပ်ကုန်သော+ရတ္တိတို့” ဟု ဆိုသည်၊ အဘိလက္ခိတာ၌ မှတ်သားအပ်ပုံလည်း ဤနည်းပင်၊ [အဘိညာတာတိ အမုစန္ဒာဒိနာ (လ တဝက်အစရှိသော) ကေနစိ သညာဏေန (အမှတ်အသားဖြင့်) ဉာတာ သညာတာ၊ ပါကုဋ္ဌာတိ အတ္ထော၊-သာရတ္ထ။] ဤဋီကာ၌ “အဘိကို အမုစန္ဒာဒိနာ ကေနစိသညာဏေန” ဟု ဖွင့်သောကြောင့် “သညာဏေန - လထက်ဝက် စသော အမှတ်အသားဖြင့်+ဉာတာ အဘိညာတာ” ဟု ပြ။

အဘိလက္ခိတာ ။ ။ အဘိညာတာကိုပင် “အဘိလက္ခိတာ” ဟု ထပ်ဖွင့်သည်၊ အဘိလက္ခိတာ၌ အဘိကား အနက်သီးခြားမရှိ၊ လက္ခိတ၏ အနက်ကိုပင် ထွန်းပြသည်၊ အဘိလက္ခိတသဒ္ဓပရိယာယော အဘိညာတသဒ္ဓေါ၊ ပေ၊ ဧတ္ထ စ ဝါစကသဒ္ဓန္တရသန္ဓိဓာနေန (မှတ်သားခြင်းအနက်ကို တိုက်ရိုက်ဟောသော လက္ခိတဟူသော သဒ္ဓါတပါး၏ အနီး၌ တည်ရခြင်းကြောင့်) နိပါတာနံ (အဘိစသည်ကို နိပါတ် ဟု ဆိုထားသည်၊) တဒတ္ထဇောတကမတ္တတ္တာ (ထိုတွဲဘက်သဒ္ဓါ၏အနက်ကို ထွန်းပြရုံမျှ၏အဖြစ်ကြောင့်) လက္ခိတသဒ္ဓတ္ထဇောတကော (လက္ခိတသဒ္ဓါ၏အနက်ကို ထွန်းပြသော) အဘိသဒ္ဓေါ-အဘိသဒ္ဓါကို၊ လက္ခဏေ ဝတ္တတိ” တိ ဝုတ္တော၊-သာရတ္ထ။]

ညဉ့်တိုသည်။ သန္တိ-နိဇ္ဇာ (မူလပဏ္ဏာသ, ဘယဘေရဝသုတ်။)] ရာဇာဘိရာဇာ မနုဇိန္ဒောတိအာဒိသု-န္ဒော အစရှိသော ပါဠိရပ်တို၌၊ ပူဇိတေ - ပူဇော်ထိုက် ဟူသော အနက်၌၊ အာဂတော-၏ [မနုဇိန္ဒော-လူတို့ကို အစိုးရသော၊ ရာဇာ ဘိရာဇာ-မင်းအပေါင်းတို့သည် ပူဇော်ထိုက်သော စကြာမင်းသည်၊ (ဟုတွာ- ၍၊ ရဇ္ဇိ-မင်းအဖြစ်ကို၊ ကာရေဟိ-ပြုစေပါလော၊) မဇ္ဈိမပဏ္ဏာသ , သေလ သုတ်။] ပဋိဗလော ဝိနေတုံ အဘိဓမ္မေ အဘိဝိနယေတိ အာဒိသု - ယေ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို၌၊ ပရိစ္ဆိန္ဒ-ပိုင်းခြားအပ်ဟူသော အနက်၌၊ အာဂ

ရာဇာဘိရာဇာ။ ။ ပူဇိတော-ပူဇော်ထိုက်သော+ရာဇာ-တည်း၊ အဘိရာဇာ၊ ရာဇူဟိ - လက်အောက်ခံ မင်းတို့သည်+အဘိရာဇာ - ပူဇော်ထိုက်သော စကြာမင်း တည်း၊ ရာဇာဘိရာဇာ-မင်း၊ အဘိသဒ္ဓါသည် ပူဇိတအနက်ဟော၊ ပူဇိတ၌ တပစ္စည်း လည်း “တကယ်ပူဇော်အပ်” ဟူသော အနက်ကို မဟော၊ အရဟ (ပူဇော်ထိုက်) အနက်ကိုဟော၏၊ ထို့ကြောင့် “ပူဇိတေတိ ပူဇာရဟေ” ဟု ဦးကာဖွင့်သည်၊ “ပူဇော်ချင် ပူဇော်, မပူဇော်ချင်နေ, ထို စကြာမင်းကား ပူဇော်ထိုက်သည်” ဟူလို။

အဘိဓမ္မေ။ ။ “အညမညသင်္ကရိရဟိတေ ဓမ္မေ” ဟု အနက်ပြုသောကြောင့် “အဘိဓမ္မေ - အဘိဓမ္မာပိဋကဉ္စ” မပေးရကြောင်း ထင်ရှား၏၊ ဥပဇ္ဈာယ် ဆရာ၏ အင်္ဂါကို ပြသော မဟာဝါ-မဟာခန္ဓက အဋ္ဌကထာစသည်၌ “အဘိဓမ္မေတိ နာမ ရူပ ပရိစ္ဆေဒေ” ဟု ဖွင့်၏၊ သို့ဖြစ်လျှင် အဘိအတွက် ပရိစ္ဆိန္ဒအနက်ကိုယူ၍ “အဘိဓမ္မေ- ဝိနည်းနှင့် မရောရှက်အောင် ပိုင်းခြားအပ်သော သဘာဝဓိမ္မဉ္စ” ဟု အနက်ပေးသင့် သည်၊ အိပ်မက်၌ သက်လွှတ်ရာဝယ် ဝိနည်းအလိုအားဖြင့် အာပတ် မသင့်သော်လည်း အကုသိုလ်စေတနာကား ဖြစ်သည်သာ၊ ဤသို့ ဝိနည်း ပညတ်နှင့် မရောနှောအောင် ပိုင်းခြားအပ်သောသဘာဝဓမ္မအရာ၌လည်း တပည့်များကိုဆုံးမသင်ပြနိုင်မှ ဥပဇ္ဈာယ် ဆရာဖြစ်ထိုက်သည် - ဟူလို။ [အဘိဓမ္မေတိ သုဝိနန္တေန (၌) သုတ္တဝိသဋ္ဌိယာ (ကြောင့်) အနာပတ္တိဘာဝေပိ အကုသလစေတနာ ဥပလက္ခ တီတိ အာဒိနာ ဝိနယ ပညတ္တိယာ သင်္ကရိရဟိတေ ဓမ္မေ-သာရတ္ထ။]

ဝဒန္တိ ဝါဒ။ ။ ဓမ္မအချင်းချင်း မရောယှက်အောင် ပိုင်းခြားအပ်သည်ကို “အဘိ ဓမ္မ” ဟု ဆရာအချို့က ဆိုကြသည်၊ “ပါဏာတိပါတ” ဟူရာ၌ သတ်ကြောင်းစေတနာ သည် အကုသိုလ်ဓမ္မ၊ ကိုယ်တိုင် သတ်ခြင်း ကာယပယောဂ, စေခိုင်း၍သတ်ခြင်း ဝစီ ပယောဂသည် အဗျာကတဓမ္မ၊ အဒိန္နာဒါန၌ ခိုးယူကြောင်းစေတနာသည် အကုသိုလ် ဓမ္မ၊ ခိုးယူခြင်းပယောဂသည် အဗျာကတဓမ္မ၊ ဤသို့ ဓမ္မအချင်းချင်းလည်း ပိုင်းခြား အပ်သည်၊ [ပုဗ္ဗာပရိရောဓာဘာဝတော-ရှေ့နောက် ဆန့်ကျင်ဘက်မရှိခြင်းကြောင့်၊ ဓမ္မာနံယေဝ - တို့၏ပင်၊ အညမညသင်္ကရိရဟိတေ ဓမ္မေတိပိ ဝဒန္တိ၊ - သာရတ္ထ။] အဘိဝိနယေ၌ ဝိနည်း အချင်းချင်း ပိုင်းခြားပုံကို ပြသောကြောင့် ဓမ္မ အချင်းချင်း ပိုင်းခြားပုံကို ပြသော ဤ ဝဒန္တိ ဝါဒသည် သာ၍ကောင်းသကဲ့သို့ ထင်၏။

တော-၏၊ [အဘိဓမ္မေ-ပိုင်းခြား ကန့်သတ်အပ်သော ဓမ္မအရာ၌၎င်း၊ အဘိ
 ဝိနယေ-ပိုင်းခြား ကန့်သတ်အပ်သော ဝိနည်းအရာ၌၎င်း၊ ဝိနေတုံ - တပည့်
 တို့ကို သင်ကြားပို့ချ ဆုံးမခြင်းငှါ၊ ပဋိဗလော-စွမ်းနိုင်၏၊ (ဝိနည်းမဟာဝါ
 ပဗ္ဗဇ္ဇက္ခန္ဓက စသည်၌ လာသော ပါဠိ၊)] အညမည သင်္ကရိရဟိတေ -
 အချင်းချင်း ယောယုက်ခြင်းမှ ကင်းသော၊ ဓမ္မစ-ဓမ္မအရာ၌၎င်း၊ ဝိနယေစ-
 ၎င်း၊ (ဝိနေတုံ-ငှါ၊ ပဋိဗလော-၏) ဣတိ-ဤအနက်အဓိပ္ပါယ်သည်၊ ဝါ-ကို၊
 ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ အဘိက္ကန္တေန ဝဏ္ဏေနာတိ အာဒိသု - န အစရှိသော ပါဠိ
 ရပ်တိုင်၍၊ အဓိကေ-အလွန်အကဲ ဟူသော အနက်၌၊ အာဂတော-၏၊ [အဘိ
 က္ကန္တေန-အလွန်နှစ်သက်အပ်သော၊ ဝဏ္ဏေန-အဆင်းဖြင့်၊ (ဝန္တတိ-ရှိခိုးလာ
 သူကား၊ ကော-အဘယ်သူနည်း၊ ဝိမာနဝတ္ထု၌ လာသော ပါဠိ၊)]

အဘိဝိနယေ ။ ။ ဇာတရူပရဇတံ နပဋိဂ္ဂဟေတဗ္ဗတိ ဝဒန္တော ဝိနယေ ဝိနေတိ
 နာမ=“ရွှေငွေကို မခံယူကောင်း”ဟု ပြောဆိုဆုံးမသောဆရာသည် (အဘိမပါသော)
 ဝိနည်း၌ ဆုံးမသူ မည်၏၊ ဧတ္ထ (ဤ ဇာတရူပရဇတံကို ခံယူရာ၌) ဧဝံ ပဋိဂ္ဂဟေတော
 ပါမိတ္တိယံ၊ ဧဝံ ခုတ္တုဋ္ဌန္တိ ဝဒန္တောဝ အဘိဝိနယေ ဝိနေတိ နာမာတိ ဝဒန္တိ=ဘဏ္ဍာစိုး
 အနေအားဖြင့် ခံယူလျှင်ပါမိတ်၊ မိမိအတွက်ခံယူလျှင် နိသဂ္ဂိယ ပါမိတ်၊ လက်ဆော့
 သောအားဖြင့် ကိုင်ကြည့်လျှင် ခုတ္တုဋ္ဌအာပတ်၊ ဤသို့ အချင်းချင်း မရောယှက်အောင်
 ပိုင်းခြားအပ်သော ဝိနည်းအရာ၌ ဆုံးမသောဆရာသည် အဘိဝိနည်းအရာ၌ဆုံးမသည်
 မည်၏၊ [ထေယျစိတ်ဖြင့် ယူလျှင် တမတ်အထက် ပါရာဇိက၊ တမတ်အောက် တပဲ
 အထက် ထုလ္လစွဉ်း၊ တပဲအောက် ခုတ္တုဋ္ဌ ဟု၎င်း၊ ရုပ်ယဆန္ဒက သမ္ပုတိ ရသူမှာ ကိုင်
 ခြင်းကြောင့် အနာပတ်ဟု ၎င်း ပိုင်းခြားထားသေး၏၊ ထိုသို့ ပိုင်းခြား အပ်သော
 ဝိနည်းအရာ၌ ဆုံးမသောဆရာသည် အဘိဝိနယ၌ ဆုံးမသည်မည်၏။]

အညမည ၊ ပေ ၊ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ။ ပရိစ္ဆိန္န အနက်ကိုပင် “အညမည သင်္ကရ
 ဝိရဟိတေ”ဟု အခြောင့်စွင့်ပြသည်၊ အချင်းချင်းမရောယှက်အောင် ပိုင်းခြားအပ်သော
 ဓမ္မ၊ ဝိနယ-ဟူလို၊ ပြခဲ့သော ဝဒန္တိဝါဒများ၌ ဓမ္မနှင့် ဝိနယကို အညမညဟု မဆိုလို၊
 ဓမ္မအချင်းချင်း၊ ဝိနယအချင်းချင်းကို အညမညဟု ဆိုလိုသည်။

အဘိက္ကန္တေန ။ ။ ဧတ္ထ ကန္တိယာ (ကန္တေန ၌ ကန္တိကြိယာ၏ = နှစ်သက်ခြင်း
 ကြိယာ၏) အဓိကတ္တံ (သူတပါး၏ အဆင်းထက် သာလွန်သည်၏အဖြစ်ကို) အဘိ
 သဒ္ဓေါ ဒီပေတိတိ အာဟ-အဓိကေတိ။

မှတ်ချက် ။ ။ အဘိဓသော ဥပသာရပုဒ်တို့သည် များသောအားဖြင့် ဓာတ်၏
 အနက်ကို အထူးပြုကြကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် “အဘိက္ကမန္တိ အဘိညာတာ အဘိလက္ခိတာ
 အဘိက္ကန္တေန”ဟု ကြိယာနှင့်တွဲသော ပုံစံများကို တွေ့ရသည်၊ အနည်းငယ်အားဖြင့်
 နာမ်၏ရှေ့တွဲ တည်၍ နာမ်၏ အနက်ကိုလည်း ထွန်းပြကြ၏၊ ထို့ကြောင့် အဘိရာဇာ၊
 အဘိဓမ္မေ၊ အဘိဝိနယေနှင့် ဤ အဘိဓမ္မသဒ္ဓါတို့ကို တွေ့ရသည်၊ ထိုသို့ လွန်းပြရာဝယ်

စ-ဆက်၊ (အတ္တယုတ္တိကို ဆက်၍ ပြဉ္စုးအံ့၊) ဧတ္ထ- ဤ အဘိဓမ္မာပိဋကဋ္ဌ၊ (ဝုတ္တာဋ္ဌစပ်၊) ရူပူပပတ္တိယာ မဂ္ဂံ ဘာဝေတိ၊ မေတ္တာသဟဂတေန စေတသ၊ ကေဒိသံ ဖရိတွာ ဝိဟရတီတိ အာဒိနာ - သော၊ နယေန-ဖြင့်၊ ဝုနိမန္တော-တိုးပွားခြင်း ရှိကုန်သော၊ ဓမ္မာပိ - တို့ကိုလည်း၊ ဝုတ္တာ - ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ (တသ္မာ-ထိုသို့ဝုနိမန္တ တရားတို့ကို ဟောအပ်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊) [ရူပူပပတ္တိယာ-ရူပဘုံ၌ ဖြစ်ခြင်းငှါ၊ ဝါ-၏၊ မဂ္ဂံ-အကြောင်းဖြစ်သော ဈာန်ကို၊ ဘာဝေတိ-ဖြစ်စေ၏၊ ဝါ-တိုးပွားစေ၏၊ မေတ္တာသဟဂတေန- မေတ္တာနှင့် တကွဖြစ်သော၊ စေတသ- ဖြင့်၊ ကေဒိသံ- တခုသော အရပ်မျက်နှာကို၊ ဝါ - တခုသော အရပ်မျက်နှာ၌ နေသော သတ္တု အပေါင်းကို၊ ဖရိတွာ- ဖြန့်၍၊ ဝိဟရတိ-နေ၏၊] ရူပါရမဏံဝါ သဒ္ဓါရမဏံဝါတိ အာဒိနာ- သော၊

အဘိရာဇာဋ္ဌ ကမ္မသာဓနနှင့်တကွ ပူဇနကြိယာကို၎င်း၊ အဘိဓမ္မေ အဘိဝိနယေဋ္ဌ ကမ္မသာဓနနှင့်တကွ ပရိစ္ဆန္နနကြိယာကို၎င်း ထွန်းပြ၏၊ ထိုသို့နာမ်၏ရှေ့၌ တည်သော အဘိရာဇာ စသော ပုဒ်များကို ထုတ်ပြသဖြင့် ဤအဘိဓမ္မဋ္ဌလည်း ဓမ္မဟူသော နာမ်၏ ရှေ့တည်သော အဘိသဒ္ဓါသည် ကတ္တံစသော သာဓနနှင့်တကွ ဝုနိစသောကြိယာကို ထွန်းပြသည်-ဟု မှတ်။

သာရတ္ထ။ ။ဧတ္ထ အတိမာလာဒီသု အတိသဒ္ဓေါဝိယ (“အတိမာလာ-သွန်ကံ သောပန်း” စသည်တို့၌ အတိ ဥပသာရကဲ့သို့) အဘိသဒ္ဓေါ သဟ သာဓိနေန ကြိယံ ဝဒတီတိ အဘိရာဇအဘိဝိနယသဒ္ဓါ သိဒ္ဓါ၊ ဧဝံ အဘိဓမ္မသဒ္ဓေ အဘိသဒ္ဓေါ သဟ သာဓိနေန ဝုနိယာဒိကြိယံ (တိုးပွားခြင်း စသော ကြိယာကို) ဒီပေတီတိ အယမတ္ထော ဒဿိတောတိ ဒဋ္ဌမ္ပံ။

ဧတ္ထ။ ။ အဘိသဒ္ဓါ၏ ဝုနိစသော အနက်များစွာကို ဟောရာ၌ “ဗာဠာ မေ အာဝုသော ဒုက္ခာဝေဒနာ အဘိက္ကမန္တိ” စသော သာဓကများဖြင့် သဒ္ဓယုတ္တိ (သဒ္ဓါ သဘောအားဖြင့် သင့်လျော်မှု) ရှိကြောင်းကို သိရပါပြီ၊ ဤအဘိဓမ္မာ ပိဋကဋ္ဌ ဝုနိမန္တ စသောတရားများ ဟောတော်မူလျှင် အတ္တယုတ္တိမရှိရာသောကြောင့် ထိုအတ္တယုတ္တိရှိမရှိကို အတယ်သို့ သိရပါမည်နည်း ဟု မေးဘွယ်ရှိရကား “ဧတ္ထစ” စသည်မိန့်၊ စကား ပြတ်ပြီးကို ပြန်၍ဆက်သော ဝါကျာရမ္မတည်း။

ရူပူပပတ္တိယာ မဂ္ဂံ ဘာဝေတိ။ ။ “ရူပူပပတ္တိယာ မဂ္ဂံ ဘာဝေတိ” သည် ဓမ္မသင်္ဂဏီ-စိတ္တ၊ ဗျာဒကဏ္ဍ၊ ရူပါဝစရကုသိုလ်အခဏ်း စသည်၌ ဟောတော်မူအပ်သော ပါဠိတော်တည်း၊ ဘာဝေတိဖြင့် စိတ္တဝေန (စိတ်၏တိုးပွားခြင်း) ကိုပြ၏၊ “မေတ္တာသဟဂတေန၊ ပေ၊ ဖရိတွာဝိဟရတိ” ကား အပ္ပမညာဝိဘင်း ပါဠိတော်တည်း၊ ဖရိတွာဖြင့် အာရမဏ ဝုနန (မေတ္တာအာရုံ ပြုရာနယ်၏ ကျယ်ပြန့်လာပုံ) ကို ပြ၏၊ ဤသို့ အဘိဓမ္မာပိဋကဋ္ဌ ဝုနိမန္တ တရားတို့ကို ဟောတော်မူသောကြောင့် အဘိသဒ္ဓါ၏ ဝုနိအနက်ကို ဟောရာ၌ အတ္တယုတ္တိလည်း ရှိသည်-ဟူလို၊ “ဝုနိမန္တော + ဓမ္မာ ဧတ္ထာတိ အဘိဓမ္မော” ဟု ပြ။

နယေန-ဖြင့်၊ အာရမဏာဒိဟိ-အာရုံအစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ သံလက္ခဏီယတ္တာ-မှတ်သားအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ [သံလက္ခဏီယတ္တာတိ သဉ္ဇာနိတတ္တာ၊— ဒီကာ။] သလက္ခဏာ - အမှတ် အသားနှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာပိ- တို့ကိုလည်း၊ ဝုတ္တာ - နိဗ္ဗိ၊ (တသ္မာ - ထိုသို့ သလက္ခဏာ တရားတို့ကို ဟောအပ်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊) [ရူပါရမဏံဝါ-ရူပါရုံလျှင်အာရုံရှိသည် မူလည်းဖြစ်သော၊ သဒ္ဓါရမဏံဝါ-သော၊ ပေ၊ စိတ္တံ-သည်၊ ဥပ္ပန္နံ-ခဏတ္တယသို့ ရောက်သည်၊ ဟောတိ-၏။] သေက္ခာ ဓမ္မာ၊ အသေက္ခာ ဓမ္မာ၊ လောကုတ္တရာ ဓမ္မာတိ အာဒိနာ- သော၊ နယေန- ဖြင့်၊ ပူဇိတာ - ပူဇော်ထိုက် ကုန်သော၊ ဓမ္မာပိ-တို့ကိုလည်း၊ ဝုတ္တာ-နိဗ္ဗိ၊ ပူဇာရဟာ-ပူဇော်ထိုက်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ

ရူပါရမဏံဝါ၊ ပေ၊ သလက္ခဏာပိ။ ။ ဓမ္မသင်္ဂဏီ-စိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍ၊ ပဌမ မဟာ ကုသိုလ်စိတ်စသည်၌ ဟောတော်မူအပ်သောပါဠိတော်တည်း၊ တချို့စိတ်သည်ရူပါရုံကို အာရုံပြု၏၊ ထိုစိတ်ကို ရူပါရုံဖြင့် မှတ်သားအပ်၏၊ သဒ္ဓါရုံစသည်ဖြင့် မှတ်သားအပ်ရာ ၌လည်း နည်းတူ၊ အာရမဏာဒိဟိ၌ အာဒိဖြင့် သမ္ပယုတ္တ၊ ကမ္မဒ္ဓါရ၊ ပဋိပဒါတို့ကိုလည်း မှန်၏-ဉာဏသမ္ပယုတ္တံ စသည်ဖြင့်၎င်း၊ ကာယဒ္ဓါရေ ပဝတ္တံစသည်ဖြင့်၎င်း၊ သုခါ ပဋိပဒံ စသည်ဖြင့်၎င်း သမ္ပယုတ္တ စသည်တို့ဖြင့် မှတ်သား၍ ဟောတော်မူအပ်သော တရား များလည်း အဘိဓမ္မာ၌ ပါသည်၊ “သလက္ခဏာ+ဓမ္မာ ဧတ္တာတိ အဘိဓမ္မော” ဟု ပြု။

မှတ်ချက်။ ။ အဘိသဒ္ဓါက “သလက္ခဏ” အနက်ကို မဟော၊ လက္ခဏအနက်ကိုသာ ဟော၏၊ ထိုလက္ခဏဖြင့် လက္ခဏဝန္တကို (သလက္ခဏကို) အဝိနာဘာဝနည်းဖြင့် ယူ၍ “သလက္ခဏာ + ဓမ္မာ ဧတ္ထ ” ဟု ဝစနတ္ထပြုသည်၊ အဘိသဒ္ဓါက ဝုစိအနက်မျှ ကိုသာ ဟောပါလျက် “ဝုစိမန္တော+ဓမ္မာ ဧတ္ထ” ဟု ဝိပြိတ်ပြုခဲ့ရာ၌လည်း ဤနည်းပင်။

သေက္ခာ၊ ပေ၊ ပူဇိတာပိ။ ။ မုချအားဖြင့် လောကုတ္တရာ တရားများသာ ပူဇော် ထိုက်သောကြောင့် “သေက္ခာ ဓမ္မာ” စသည်ဖြင့် လောကုတ္တရာတို့ကိုသာ ပူဇိတအနက်၌ ပြုသည်။ [ဧကန္တတော လောကုတ္တရာဓမ္မာနံယေဝ ပူဇာရဟတ္တာ သေက္ခာဓမ္မာတိ အာဒိနာ လောကုတ္တရာယေဝ ပူဇိတာတိ ဒဿိတာ၊— ဒီကာ။] “သေက္ခာ ဓမ္မာ အသေက္ခာ ဓမ္မာ” သည် ဓမ္မသင်္ဂဏီ-တိကမာတိကာပါဠိတော်၊ “လောကုတ္တရာဓမ္မာ” ကား ဒုကပါဠိတော်တည်း၊ “ပူဇိတာ+ဓမ္မာ ဧတ္တာတိ အဘိဓမ္မော” ဟု ပြု။

ပူဇာရဟာတိ။ ။ ပူဇိတ၌ တပစ္စည်းသည် ကမ္မသာဓနဖြစ်သော်လည်း “အပ်” ဟု အဓိပ္ပါယ်မယူရဘဲ “ ထိုက် ” ဟု အဓိပ္ပါယ်မှတ်ပါဟု ပြလို၍ “ ပူဇာရဟာတိ အဓိပ္ပါယော ” ဟု ဖွင့်သည်၊ “ အပ် ” ဟု ဆိုလျှင် ပူဇော်ခြင်း ကြိယာသည် ထိုတရားတို့၌ အပ်လျက်-ကပ်လျက် အမြဲရှိရလိမ့်မည်၊ ထိုသို့ကား မရှိချေ၊ “ထိုက်” ဟု ဆိုလျှင်ကား ပူဇော်ချင် ပူဇော် - မပူဇော်ချင်နေ “ ပူဇော်ဘို့ရန် ထိုက်တန်သည်ကား အမှန်ပင် ဖြစ်သည် ” ဟု အဓိပ္ပါယ်ထွက်သည်၊ ထို့ကြောင့် ကမ္မသာဓန၌ “ အပ် ” ဟု ချည်း အမြဲ မပေးဘဲ “ထိုက်, သင့်, နိုင်” စသည်ဖြင့် သင့်တော်သလို ပေးရကြောင်းကို သိပါ။

ဝုတ္တံ၊ ဣတိ အယံ - ဤ ဆိုအပ်ပြီးကား၊ အဓိပ္ပါယ် - အလိုရှိအပ်သော အနက်တည်း၊ တသ္မာ - ထိုသို့ ပုဇိတတရားတို့ကို ဟောအပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့် ၎င်း၊) [သေက္ခာ - သေက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဥစ္စာဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာ၊ သံဝိဇ္ဇန္တိ- ရှိကုန်၏၊ စသည်ဖြင့်ပေး၊] ဖဿော ဟောတိ ဝေဒနာ ဟောတိတိ အာဒိနာ- သော၊ နယေန- ဖြင့်၊ သဘာဝ ပရိစ္ဆိန္နတ္တာ - သဘောအားဖြင့် ပိုင်းခြားအပ် ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပရိစ္ဆိန္နာ-ပိုင်းခြားအပ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာပိ ဝုတ္တံ၊ (တသ္မာ - ထိုသို့ ပရိစ္ဆိန္နတရားတို့ကို ဟောအပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊) [ဖဿော - တွေ့ထိခြင်း သဘောသည်၊ ဟောတိ - ၏၊ ဝေဒနာ - ခံစားခြင်း သဘောသည်၊ ဟောတိ-၏၊] မဟဂ္ဂတာ ဓမ္မာ၊ အပ္ပမာဏာ ဓမ္မာ၊ အနုတ္တရာ ဓမ္မာတိ အာဒိနာ-သော၊ နယေန- ဖြင့်၊ အဓိကာ- လွန်ကဲကုန်သော၊ ဓမ္မာပိ- တို့ကိုလည်း၊ ဝုတ္တံ-နိဗ္ဗိ၊ (တသ္မာ- ထိုသို့အဓိကတရားတို့ကို ဟောအပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ အဘိဓမ္မတ္ထဝိဒူဟိ- တို့သည်၊ အဘိဓမ္မော - မည်၏ ဟူ၍၊ အက္ခာတော-ပြီ၊) တေန- ထိုဝုခိန္ဒေတာစသော ဟိတ် ၅ ရပ်ဖြင့်၊ တေဿ- ဤ အဘိဓမ္မသဒ္ဓါ၏၊ ဝစနတ္ထကောသလတ္ထံ- ဝိပြုဟ်ဝစနတ်၌ ကျမ်းကျင်သူ၏ အဖြစ်ဟူသော ဉာဏ်အကျိုးငှါ၊ ယံတ္ထေဝုခိန္ဒေတာ၊ ပေ၊ အက္ခာတောတိ-ဟူ၍၊ တေ ဂါထာဝစနံ- ကို၊ မယာ-သည်၊ ဝုတ္တံ-ပြီ။

တ္ထေ-ဤ အချင်းချင်း ထူးခြားသော ဝိနယ - သုတ္တ - အဘိဓမ္မသဒ္ဓါတို့၌၊ (သမောဓာနေတဗ္ဗံ- ပေါင်းစပ်ထိုက်သော၊ ဝါ - သမာသ် တွဲထိုက်သော၊)

ဖဿော၊ ပေ၊ ပရိစ္ဆိန္နာပိ။ ။ “ဖဿော ဟောတိ” စသည်ကား ဓမ္မသင်္ဂဏီ- ဖိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍ စသော ပါဠိတော်တည်း၊ “ဖဿော” ဟု ဆိုလျှင် ဝေဒိယန စသော သဘောမှ ခွဲခြားကန့်သတ်၍ ဖုသနသဘောကိုပြန်၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် သဘာဝအားဖြင့် ပိုင်းခြားအပ်သော တရားများကို ဟောတော်မူသည်၊ “ပရိစ္ဆိန္နာ + ဓမ္မာ ဧတ္တာတိ အဘိဓမ္မော” ဟု ပြု။

မဟဂ္ဂတာ၊ ပေ၊ အဓိကာပိ။ ။ တိကမာတိကာ - ဒုကမာတိကာ ပါဠိတော်များ တည်း၊ မဟဂ္ဂုတ်တရားတို့သည် ပရိတ္တ (ကာမာဝစရ) တရားတို့ထက် သာလွန်၏၊ အပ္ပမာဏတရားတို့ကား မဟဂ္ဂုတ်တရားတို့ထက်ပင် သာလွန်သေး၏၊ အနုတ္တရတရား သည် သဉ္ဇတ္တရမည်သော လောကီတရားတို့ထက် သာလွန်၏၊ “အဓိကာ + ဓမ္မာ ဧတ္တာတိ အဘိဓမ္မော” ဟု ပြု။ [“ဝုခိန္ဒေတာပိ - သ လက္ခဏာပိမှစ၍ ပိသဒ္ဓါတို့သည် အပြန်အလှန်ဆည်းသော အညမညသမုစ္စည်းဟု မှတ်။]

မှတ်ချက် ။ ။ “အဓိကာပိ ဓမ္မာဝုတ္တံ” ၏ နောက်၌ “တသ္မာ ဝိဝိနေယတ္တာ” စသော ဝါကျကဲ့သို့ “တေန အဘိဓမ္မော အက္ခာတော” ဟု ဂါထာအတွင်း၌ရှိသော ဖလဝါကျ ပါသင့်၏၊ သိလောက်၍ အဋ္ဌကထာဆရာမပြခဲ့၊ နိဿယ၌ကား ထည့်၍ အနက်ပေးထားသည်။

ယံ-အကြင် ပိဋကသဒ္ဓါသည်၊ အဝိသိဋ္ဌံ-အနက်အားဖြင့် မထူး၊ တံ ပိဋကံ-
 ထို ပိဋကသဒ္ဓါကို၊ [တံပိဋကသဒ္ဓိဘိ အတ္ထော၊— ဋီကာ (အာဟုဉ် စပ်)၊]
 ပိဋကတ္ထဝိနု-ပိဋကသဒ္ဓါ၏ အနက်ကို သိကုန်သော ပညာရှိတို့သည်၊ ပရိယတ္တိ
 ဟ္တာဇနတ္ထတော-သင်ယူအပ်သည်၏အဖြစ်ဟူသောအနက်၊ တည်ရာဟူသော
 အနက်တို့ဖြင့်၊ ဝါ-သင်ယူအပ်သည်၏အဖြစ်ဟူသောအနက်၊ တည်ရာဟူသော
 အနက်ရှိ၏ ဟူ၍၊ အာဟု- ဆိုကြကုန်ပြီ၊ တေန- ထိုပိဋကသဒ္ဓါနှင့်၊ သမောဓာ
 နေတွာ- ပေါင်းစပ်၍၊ ဝါ - သမာသ်တွ၍၊ [တေနာတိ အာဒိနာ သမာသံ
 (သမာသ်ကို) ဒေသေတိ၊—ဋီကာ၊] တယောပိ-၃ ပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊
 ဝိနယာဒယော - ဝိနယ အစရှိသော သဒ္ဓါတို့ကို၊ ဥေယျာ - သိထိုက်ကုန်၏။

ယံ ပနေတ္ထ အဝိသိဋ္ဌံ ။ ။ ဝိနယ-သုတ္တ-အဘိဓမ္မသဒ္ဓါတို့၏ ဝစနတ္ထကို ပြပြီး၍
 ပိဋကသဒ္ဓါ၏ ဝစနတ္ထကို ပြလိုသောကြောင့် “ယံ ပနေတ္ထ” စသည်မိန့်၊ အချင်းချင်း
 အနက်အားဖြင့် ထူးခြား ကွဲလွဲခြင်းရှိသော ဝိနယ-သုတ္တ-အဘိဓမ္မသဒ္ဓါ ၃မျိုး တို့၌
 သမာသ်တွစပ်ထိုက်သော “ပိဋက” သဒ္ဓါကား (ဝိနယနှင့် တွဲတွဲ၊ သုတ္တနှင့် တွဲတွဲ၊
 အဘိဓမ္မနှင့် တွဲတွဲ) အနက်မထူးတော့ပြီ-ဟူလို၊ [ယံပနေတ္ထ အဝိသိဋ္ဌံတိ-တ္ထေ ဝိနယာ
 ဒိသု တိသု အညမညပိသိဋ္ဌေသု ယံ အဝိသိဋ္ဌံ သမာနံ၊ ဝိနယာဒယော ဟိ တယောသဒ္ဓါ
 အညမညံ အသာဓာရဏတ္တာ ဝိသိဋ္ဌာနာမ၊ ပိဋကသဒ္ဓါ ပန တေဟိ တိဟိပိ သာဓာ
 ရဏတ္တာ အဝိသိဋ္ဌောတိ ဝုစ္စတိ။]

ပရိယတ္တိဟ္တာဇနတ္ထတော ။ ။ ပရိယာပုဏိတဗ္ဗတ္ထ ပတိဋ္ဌာနတ္ထေ ဟိ ကရဏ
 ဘူတေဟိ၊ ဝိသေသနဘူတေဟိ ဝါ၊ (သိ-ဋီသစ်၊) ဤနည်းအတိုင်း ကရိုဏ်းအနက်၊
 သို့မဟုတ် ကြိယာဝိသေသနအနက်ကို ပဌမပေး၏၊ (အဝိစ) ပရိယတ္တိဟ္တာဇနတ္ထတော-
 ပရိယတ္တိဟ္တာဇနတ္ထန္တိ အာဟု၊ ဝစနတ္ထေဟိ တောသဒ္ဓေါ၊ ဣတိသဒ္ဓေန နိဂ္ဂိသိတဗ္ဗတ္တာ၊
 ဤနည်းအလို (“အနိစ္စတော-အနိစ္စ ဟူ၍၊ ဝိပဿတိ-၏” ကဲ့သို့) ဣတိသဒ္ဓါအကြေကြံ၊
 တောပစ္စည်းလည်း ပဌမာ အနက်သက်၊ ဤနည်းအတိုင်း ဒုတိယတနည်း အနက်ပေး
 သည်၊ ဤနည်းများအလို ပိဋကသဒ္ဓါသည် ပရိယတ္တိ-ဘာဇနအနက်တို့ကို ဟောသော
 အနိပ္ပန္န ပါဠိပဒိကပုဒ်ဖြစ်၍ ဝိပျိဟ်မလုပ်ရ၊ [အနိပ္ပန္နပါဠိပဒိကပဒေသေတံ = ဤ ပိဋကံ
 ပုဒ်သည် အနိပ္ပန္နပါဠိပဒိကပုဒ်တည်း။]

နိပ္ပန္နတနည်းကြံ ။ ။ ဓာတ်ပစ္စည်းတို့ဖြင့် ပြီးစေအပ်သောပုဒ်ကို နိပ္ပန္နပါဠိပဒိက
 ပုဒ်ဟု ခေါ်၏၊ ပိဋကံ၌ “ပိဋ-သဒ္ဓ သင်္ခာဓေသု (အသံပြုခြင်း၊ ပေါင်းခြင်း အနက်
 တို့၌) ” ဟု ဓာတ်ကျမ်းရှိ၏၊ ကျွန်ုပ်တို့ အကပြု၍ “ပိဋက” ဟု ဓာတ်ပစ္စည်းဖြင့် ပြီးနိုင်
 ရကား “ပိဋိယတိ သဒ္ဓိယတိ ပရိယာပုဏိယတိ-အသံပြုအပ် (သင်ယူအပ်) ၏၊ ဣတိ
 ပိဋကံ” ဟု ကမ္မသာဓန၎င်း၊ “ပိဋိယတိ သံသဒ္ဓိယတိ တံတဒတ္ထော ဧတ္တာတိ ပိဋကံ” ဟု
 အဓိကရဏ သာဓန၎င်း ပြု၊ “တ္ထေ-ဤဗုဒ္ဓဝစနံ၊ တံတဒတ္ထော-ထိုထိုစီးပွားကို၊ ဝါ-
 ထိုထိုအနက်ကို၊ ပိဋိယတိ-ပေါင်းစုအပ်၏” ဟု ပေး၊ (သိ-ဋီကာသစ် ပိဋဟ။)

ဟိ-ဇ္ဈ၊(တနည်း)ဟိယသွာ-ကြောင့်၊(နေ၌ တသွာရှိသည်၊)ပရိယတ္တိပိ-
 သင်ယူအပ်သော ပါဠိကိုလည်း၊ မာ ပိဋကသမ္ပဒါနေနာတိ အာဒိသု- နေန
 အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ပိဋကန္တိ-ပိဋကဟူ၍၊ ဂုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ [ပိဋကသမ္ပ
 ဒါနေန - ကျမ်းစာကို ကောင်းစွာပေးရာ၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝါ - ကျမ်းစာကို
 ကောင်းစွာတတ်ကျွမ်းကာမျှဖြင့်၊ မာဂဏိတ္ထ- ဤ အယူဝါဒသည် ငါတို့ကျမ်း
 စာနှင့် ညီမျှ၏ ဟု အတည်မယူကြကုန်လင့်၊] အထ၊ပေ၊အာဒါယာတိ အာဒိ
 သု-အာဒါယ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ယံကိဉ္စိ - အမှတ်မထား တပါးပါး

မာ ပိဋကသမ္ပဒါနေန။ ။ အင်္ဂုတ္တိုရ်၊ တိက၊ ဒုပံ၊ မဟာဝဂ္ဂ၊ ကာလာမသုတ်
 ပါဠိတော်တည်း၊ “အမှာကံ ပိဋကတန္တိယာ သဗ္ဗိံ သမေတီတိ မာဂဏိတ္ထ” ဟု ထိုအဋ္ဌ
 ကထာဖွင့်၏၊ ထိုအဖွင့်ဖြင့် မာ၏ တွဲဘက် “ဂဏိတ္ထ” ကြိယာထည့်ပါဟုပြု၏၊ ပိဋက
 သမ္ပဒါနေနကို “အမှာကံ ပိဋကတန္တိယာ သဗ္ဗိံ သမေတီ” ဟု ဖွင့်ခြင်းမှာ အဓိပ္ပါယ်
 ဖွင့်သာတည်း၊ ထို၏ဦးကာ၌ “ပိဋကံ (ဂန္ထော) သမ္ပဒိယတိ ဧတဿာတိ ပိဋက
 သမ္ပဒါနံ” ဂန္ထဿ ဥဂ္ဂဏှကော၊ “တေန ပိဋကဥဂ္ဂဏှက ဘာဝေန” ဟု ဖွင့်၏၊
 ထို၌ “ပိဋကံကို ဂန္ထော” ဖွင့်၏၊ “ဂန္ထဿ ဥဂ္ဂဏှကော” ကား “ပိဋကံ သမ္ပဒိယတိ
 ဧတဿာတိ ပိဋကသမ္ပဒါနံ” ဟူသော ပိဋက၏ အဘိဓေယျ တည်း၊ “ ပိဋကကို
 ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် ပေးရာ” ဟူသည် ပိဋကကို သင်ယူသော ပုဂ္ဂိုလ်တည်း
 ဟူလို၊ “တေန ပိဋကဥဂ္ဂဏှက ဘာဝေန” ကား သမ္ပဒါနေန၌ ဘာဝဗ္ဗဓာန ကြံ့ချိန်နှင့်
 မာဂဏိတ္ထ၌ စပ်ဘို့ရန်(ဝါကျာဝတ္ထိကန္တနည်းအားဖြင့်)ဆက်၍ဖွင့်သော အဖွင့်တည်း၊
 ထိုဘာဝ၏ အနက်ကား ပိဋကကျမ်းစာ၌ အလေ့အလာ များခြင်း - တတ်ကျွမ်းခြင်း
 တည်း၊ နိဿယ၌ ထိုအဖွင့်အတိုင်း ပေးထားသည်။

ဆက်ဥ၊အံ။ ။ ကျမ်းစာတမျိုး၌ အလေ့အလာများသူ - တတ်ကျွမ်းသူသည်
 (ဘယ်အရာမဆို)မိမိစာပေနှင့် ညီညွတ်မှ အမှန်ဟု ယူဆတတ်၏၊ ကျမ်းစာနှင့်ညီညွတ်
 တိုင်းလည်း မှန်ချင်မှ မှန်မည်၊ တချို့နေရာ၌ ကျမ်းစာကိုယ်က လွဲနေတတ် သေး၏၊
 ထို့ကြောင့် “အမှာကံ ပိဋကတန္တိယာ သဗ္ဗိံ သမေတီတိ မာဂဏိတ္ထ = ထို အယူဝါဒ
 သည် ငါတို့ကျမ်းစာ နှင့် ညီညွတ်၏ ဟု သဘောကျ၍ အတည်မယူလိုက်ကြနှင့်” ဟု
 ဘုရားရှင် မိန့်တော်မူသည်၊ ဤပါဠိ၌ ပိဋက သဒ္ဓါသည် ပရိယတ်ကျမ်းစာ ဟူသော
 အနက်ကို ဟော၏။

မှတ်ချက်။ ။ သာရတ္ထဦးကာ၌ “ပါဠိသမ္ပဒါနဝသေန မာဂဏှထ” ဟု တွေ့ရ၏၊
 မာနိပါတ်နှင့် ယဉ်ရာ၌ ဟိယုတ္တနိအဇ္ဈတ္တနိဝိဘတ်သာများ၏၊ ထို့ကြောင့် “ဂဏိတ္ထ”
 ဟု အဋ္ဌကထာအတိုင်း ပါ၍ရှိရမည်၊ ဝသေနကား အဋ္ဌကထာ၌ လာသော ဘာဝေန
 နှင့် အနက်တူတည်း၊ [သမ္ပဒါနကို “ပြည့်စုံ” ဟု ပေးကြ၏၊ အင်္ဂုတ္တိုရ်ဦးကာနှင့် မညီ၊
 သမ္ပဒါနပုဒ်ကလည်း ပြည့်စုံအနက်ကို မဟော၊ သဒ္ဓတ္ထိ-သမ္ပဒါပုဒ်ကသာ ပြည့်စုံခြင်း
 အနက်ကို ဟောသည်။]

သော၊ ဘာဇနဗ္ဗိ- တောင်းကိုလည်း၊ (ပိဋကန္တိ ဝုစ္စတိ) [အထ - ထိုအခါ၌၊ ပုရိသော-ယောကျာ်းတယောသံသည်၊ ကုဒါလပိဋကံ-ပေါက်တူးနှင့်တောင်းကို၊ အာဒါယ-ယူ၍၊ အာဂစ္ဆေယျ-လာရာ၏၊] တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ပရိယတ္တိ ကို၎င်း၊ ဘာဇနကို၎င်း ပိဋက ဟု ဆိုအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) ပိဋကံ-ပိဋက သဒ္ဓါကို၊ ပိဋကတ္ထဝိဒူ-တို့သည်၊ ပရိယတ္တိဗ္ဗာဇနတ္ထတော-တို့ဖြင့်၊ ဝါ- ဟူ၍၊ အာဟု- ကုန်ပြီ။

တေန သမောဓာနေတွာ တယောပိ ဝိနယာဒယော ဥေယျာတိ-ဥေယျာ ဟူသည်ကား၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဒုဝိဓတ္ထေန- ၂ ပါး အပြားရှိသော အနက်ရှိသော၊ တေန ပိဋကသဒ္ဓေန - နှင့်၊ သမာသံ- သမာသ်ကို၊ ကတွာ - ၍၊ ဝိနယောစ- ဝိနည်းလည်းဟုတ်၏၊ သော-ထိုဝိနည်းဟူသည်၊ ပရိယတ္တိဘာဝတော-သင်ယူ အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ တဿတဿအတ္ထဿ - ထိုထို အနက်၏၊ ဘာဇနတောစ - တည်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ပိဋကဉ္စ-ကလည်း ဟုတ်၏။

ကုဒါလပိဋကံ။ ။ဤပါဠိတော်ကား မူလပဏ္ဏာသ-ကဏဂူပမသုတ်ပါဠိတည်း၊ ပေါက်တူးအနက်ဟော “ကုဒါလ” သဒ္ဓါနှင့် တွဲနေသော ပိဋကသဒ္ဓါသည် သဟစရဏ (တကွဖြစ်ဘက်) နည်းအားဖြင့် “တောင်း” ဟူသောအနက်ကိုဟော၏၊ ကံ (ပထဝီ)- မြေကို + ဒါလေတိ - ဖောက်ခွဲတတ်၏၊ ဣတိ ကုဒါလံ။ [ကု ဝုစ္စတိ ပထဝီ၊ တဿာ ဒါလနတော (ဝိဒါလနတော) အယောမယော (သံဖြင့်ပြုအပ်သော) ဥပကရဏ ဝိသေသော ကုဒါလံနာမ၊ တာလပဏ္ဏာဝေတ္တလတာဒိဟိ ကတော ဘာဇနဝိသေသော (တောင်း) ပိဋကံနာမ၊ -သာရတ္ထ။]

တေန၊ ပေ၊ ဥေယျာ။ ။စာအုပ်များ၌ “ဣဒါနိတေန” ဟု ဣဒါနိပုဒ်ကို တွေ့ရ၏၊ ဆရာများလည်း ပါဠိရှိတိုင်း “ ဣဒါနိ-ဂါထာ ပုဗ္ဗဒ္ဓကိုဖွင့်ပြပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ တေန၊ ပေ၊ ဥေယျာတိ အပရဒ္ဓဿ-တေန၊ ပေ၊ ဥေယျာဟူသော ဂါထာ နော်ထက်ဝက်၏၊ အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော” ဟု ထည့်ပါဠိများစွာထည့်၍ အနက်ပေးကြ၏၊ စပ်ပုဒ်လည်း တိုက်ရိုက်မပါ၊ ဋီကာတို့လည်း မဖွင့်ကြသောကြောင့် စာအဓိပ္ပါယ်ပြောရင်း ကျမ်းတက် ရာမှ အပိုပါလာသော ပါဠိပိုဖြစ်ဟန်တူ၏။ [တေန၊ ပေ၊ ဥေယျာတိဂါထာပဒံ ဥလ္လိ ဂေတွာ- “တေန၊ ပေ၊ ဥေယျာတိ” ဟု ဂါထာပုဒ်ကို ဣတိသဒ္ဓါဖြင့်တည်ပြီး၍၊ တေနာတိ အာဒိနာ ဝိဝရတိ-တေနအစရှိသည်ဖြင့် ဖွင့်၏၊ -သီလက္ခန္ဓ်ဋီကာသစ်၊ ဤဋီကာကျမ်း တက်၌ “ ဣဒါနိ ” မပါပုံကို သတိပြုပါ၊ ဣတိသဒ္ဓါဖြင့် တည်ရာ၌ ဥလ္လိဂံသံဝဏ္ဏနာဟု ခေါ်၏၊ ထို့ကြောင့် “ဥလ္လိဂေတွာ” ဟု ဆိုသည်။]

ဝိနယောစ + သော + ပိဋကဉ္စ ။ ။ သဗ္ဗာဒိဟိ သဗ္ဗနာမေဟိ - သဗ္ဗစသော သဗ္ဗနာမ်တို့သည်၊ ဝုတ္တဿဝါလိဂံ အာဒိယတေ-ဆိုအပ်ပြီးပုဒ်၏ လိန်ကိုသော်လည်း ယူအပ်၏၊ ဝုစ္စမာနဿဝါ-ဆိုအပ်လတ်ပုဒ်၏ လိန်ကိုသော်လည်း ယူအပ်၏၊ ဣဓ ပန ဝတ္တိန္ဒာယ ဝုတ္တဿေဝ - ဤနေရာ၌ ဝဇ္ဇပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုအားဖြင့် ဆိုအပ်ပြီး၏

ဣတိ-ဤ ၂ ပါးသော သတ္တိကြောင့်၊ ဝိနယပိဋကံ-က မည်၏၊ ယထာဝုတ္တေ
 နေဝ- အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသည်သာလျှင် ဖြစ်သော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊
 [ယထာဝုတ္တနယေနာတိ - ဧဝံ ဒုဝိဓတ္တေနာတိအာဒိနာ ဝုတ္တပ္ပကာရေန၊—
 ဇီကာ၊] သုတ္တန္တ- သုတ္တန်လည်း ဟုတ်၏၊ [အန္တသဒ္ဓါ အနက်မရှိ၊] တံ-ထို
 သုတ္တန်ဟူသည်၊ ပိဋကဉ္စ-ဟုတ်၏၊ ဣတိ-ဤ ၂ ပါးသောသတ္တိကြောင့်၊ သုတ္တန္တ
 ပိဋကံ-မည်၏၊ အဘိဓမ္မောစ- ၏၊ သော- သည်၊ ပိဋကဉ္စ-၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊
 အဘိဓမ္မပိဋကံ-၏၊ ဣတိဧဝံ-သို့၊ တယောပိ- န်သော၊ ဧတေ ဝိနယာဒယော-
 ဤ ဝိနယအစရှိသော သဒ္ဓါတို့ကို၊ ညေယျာ-သိထိုက်ကုန်၏၊

စ-ဆက်၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ ဥတ္တာ- စာသင်သားတို့ သိပြီးခြင်းကြောင့်၊ ပုနပိ-
 တဖန်လည်း၊ ဝါ- ထပ်၍လည်း၊ တေသ္မေဝပိဋကေသု-ထိုပိဋက ၃ ပုံတို့၌ပင်၊
 (နာနာပ္ပကာရ ကောသလ္လတ္ထံ၌ စပ်၊) နာနာပ္ပကာရ ကောသလ္လတ္ထံ- အမျိုး
 မျိုးသော အပြားအားဖြင့် ကျွမ်းကျင်သူ၏ အဖြစ်ဟူသော ဉာဏ်အကျိုးငှါ၊
 တေသု-ထိုပိဋက ၃ ပုံတို့၌၊ (ပရိဒီပယေ၊ ဝိဘာဝယေတို့၌ စပ်၊) ယထာရဟံ-
 ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ ဒေသနာသာသနကထာဘေဒံ - ဒေသနာ အထူး

လိန်ကိုယူအပ်၏၊ ဣတိ ကတွာ “ဝိနယောစ+သော” ဟု ရှေ့ပုဒ်လိန်လိုက်၍ တသဒ္ဓါ၏
 လိန်ကို ထားသည်၊ (သီ-ဇီ-သစ်)။ [သမာသံဝါကျ၊ ရှေ့လိင်္ဂ၊ လိုက်ရ တ-အမြဲ။]

မှတ်ချက်။ ။ “ဧဝံ ဒုဝိဓတ္တေန ပိဋကသဒ္ဓေန” ဟု ပရိယတ္တိအနက်၊ ဘာဇနအနက်ကို
 ညွှန်ပြပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ပိဋကဉ္စ နောက်၌ “ပရိယတ္တိ ဘာဝတော တဿတဿ
 အတ္တဿ ဘာဇနတော” ဟု ထပ်၍ဆိုသို့ လိုမည်မထင်၊ နောက်မှ ထည့်ပါ၍ဟု ထင်၏၊
 ဆင်ခြင်ကြပါလော။

ဧဝံ ဥတ္တာစ။ ။ “ဝိနယ-သုတ္တ-အဘိဓမ္မသဒ္ဓါတို့နှင့် ပိဋကသဒ္ဓါ၏ ဝစနတ္ထကို
 စာသင်သားတို့ သိပြီးလျှင် ပိဋကသုံးပုံနှင့် စပ်၍ ပြဘွယ်စကားများ ပြည့်စုံပြီ မဟုတ်
 လော” ဟု စောကြောဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ဧဝံ ဥတ္တာစ” စသည်ကိုမိန့်၊ ဝစနတ္ထကို
 သိပြီး ဖြစ်လျှင် ထိုပိဋကတို့၌ နာနပ္ပကာရ (အမျိုးမျိုးသော သိစရာတွေ ရှိသေး၏၊
 ထို နာနပ္ပကာရ၌) တတ်သိကျွမ်းကျင်ခြင်း ဟူသော ကောသလ္လအကျိုးငှာ စာချဆရာ
 သည် ဆက်လက်၍ပြပါဥျား-ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ “ဥတ္တာဝ” ဟု အချို့စာအုပ်များ၌ ရှိ၏၊ စကားပြတ်ပြီးနောက်
 ဆက်ပြသော ဝါကျာရမှတ်ကို ထွန်းပြသိုရာ “ဥတ္တာစ” ဟု ရှိမှ စာသွားကောင်းသည်၊
 ထိုဥတ္တာ၏ ကဏ္ဍားသည် စာသင်သားတည်း၊ ပရိဒီပယေ-ဝိဘာဝယေတို့၏ ကဏ္ဍား
 ကား စာချဆရာတည်း၊ [ယောဇနာ၌ “ပဏ္ဍိတော” ဟု ထည့်၏၊] ဤသို့ ကဏ္ဍား
 ကွဲသောကြောင့် ဥတ္တာ၌ တွာကို ဟိတ်အနက်ဟောဟု ကြံ၍ (လက္ခဏအနက်လည်း
 သင့်ပါ၏) ဥတ္တာ၏ ကဏ္ဍားကိုလည်း “သောတုနံ” ဟု သမ္ပန်ထားရသည်၊ [ကဏ္ဍား
 ကွဲဘိ၊ မတူရှိသော်၊ စသော နိယာမ်ကို သတိပြုပါ။]

အပြား၊ သာသနအထူးအပြား၊ ကထာ အထူးအပြားကို၎င်း၊ သိက္ခာပွဟာန ဂန္ထိရတာဝဉ္ဇ-သိက္ခာ၊ ပဟာနံ၊ ဂန္ထိရဘော ဂုဏ်ကို၎င်း၊ ပရိဒီပယေ-ထက် ဝန်းကျင် ပြရာ၏။

ဒေသနာ၊ ပေ၊ ဘေဒံ။ ။ ဒေသနာဝ + သာသနံဝ + ကထာစာတိ ဒေသနာ သာသနကထာယော၊ ဒေသနာသာသနကထာနံ + ဘေဒေါ ဒေသနာ သာသနကထာ ဘေဒေါ၊ ဒွန်ပုဒ် နောက်၌ရှိသောဘေဒကို ဒွန်ပုဒ်တိုင်း ယှဉ်စပ်၍ “ ဒေသနာဘေဒံ၊ သာသနဘေဒံ၊ ကထာဘေဒံ” ဟု မှတ်၊ ဘေဒန္တိ နာနတ္ထံ = ဘေဒဟူသည် တမျိုးနှင့် တမျိုး မတူခြင်း၊ ကွဲပြားခြင်းတည်း၊ ဥပမာ - ပိဋကတ် ဟောပုံနှင့် သုတ္တန်- အဘိဓမ္မာဟောပုံတို့ မတူခြင်းတည်း၊ မတူပုံမှာ နောက်၌ ထင်ရှားလတံ့။

ဒေသနာဘေဒ ။ ။ ကထေတဗ္ဗာနံ အတ္ထာနံ - ဟောထိုက်သော အနက်တို့ကို၊ ဒေသကာယတ္ထေန (ဒေသက + အာယတ္ထေန) - ဒေသက ပုဂ္ဂိုလ်နှင့် စပ်သော၊ အာဏာဒိ ဝိမိနာ - အာဏာအစရှိသော အစီအရင်ဖြင့်၊ အတိသဇ္ဇနံ - ပေးခြင်းကို၊ ပဗောဓနံ-သိစေခြင်းကို၊ ဒေသနာတိ ဝုစ္စတိ၊ [အတိသဇ္ဇန-ပဗောဓနတို့၏ အဓိပ္ပါယ် ကို “ဒေသိတော-ပညတ္တော” အဖွင့်၌ ပြခဲ့ပြီ၊] ဒေသက ဘုရားရှင်၏ အာဏာပေးသော အာ-ဖြင့် ပညတ်တော်မူခြင်း၊ သတ္တာအများ၏ ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုပုံ ဝေါဟာရလိုက်၍ (ယောကျာ်း၊ မိန်းမ၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တာ စသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲ၍) ဟောတော်မူခြင်း၊ ဝရမတ္တသဘာဝရှိသည့် အတိုင်း ဟောတော်မူခြင်း၊ ဤသို့ ဒေသနာ ၃ မျိုး ပြားခြင်း သည် “ဒေသနာဘေဒ” မည်၏၊ ထို့ကြောင့် “ပိဋကတ် ၃ ပုံ၏ အာဏာဒေသနာ စသော အမည်သည် ဒေသကဘုရားရှင်နှင့်စပ်၍ ရအပ်သောနာမည်” ဟု မှတ်။

သာသနဘေဒ ။ ။ သာသိတဗ္ဗပုဂ္ဂလဂတေန-ဆုံးမထိုက်သောပုဂ္ဂိုလ်၌ ဖြစ်တည် သော၊ ယထာပရာဓာဒိနာ - ယထာပရာဓ အစရှိသော၊ သာသိတဗ္ဗဘာဝေန-ဆုံးမ ထိုက်သူ၏ အဖြစ်အားဖြင့်၊ အနုသာသနံ ဝိနယနံ-ဆုံးမခြင်းကို၊ သာသနန္တိ ဝုစ္စတိ၊ ဆုံးမထိုက်သော ဝေနေယျတို့၌ အပြစ်ရှိ၏၊ အလိုဆန္ဒ အညာသယလည်း ရှိ၏၊ ရုပ် နာမ် ခန္ဓာကိုယ်ဖြစ်၍ သဘာဝဓမ္မလည်း ရှိ၏၊ ဝိနည်း၌ ထိုအပြစ်အားလျော်စွာ ဆုံးမ တော်မူခြင်း၊ သုတ္တန်၌ ထိုအညာသယအားလျော်စွာ ဆုံးမတော်မူခြင်း၊ အဘိဓမ္မာ၌ ထို သဘာဝအားလျော်စွာ ဆုံးမတော်မူခြင်း၊ ဤသို့ ဆုံးမပုံ ၃ မျိုးပြားခြင်းသည် “သာသန ဘေဒ” မည်၏၊ ထို့ကြောင့် ပိဋက ၃ ပုံ၏ ယထာပရာဓသာသန-စသော အမည် ၃ မျိုး သည် ဆုံးမထိုက်သော ဝေနေယျနှင့်စပ်၍ ရအပ်သော အမည်ဟု မှတ်။

ကထာဘေဒ ။ ။ ကတေတဗ္ဗဿ သံဝရာသံဝရာဒိနော အတ္ထဿ - ကို၊ ကယနံ- ဟောခြင်းကို၊ (ဝစန ပဋိဗန္ဓတာ ကရဏံ-စကားဝါကျ၏ ဆက်စပ်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြခြင်းကို) ကထာတိ ဝုစ္စတိ၊ “ကထာ-ဟောခြင်း” ဟူသည် စကားဝါကျ တခုနှင့် တခု ဆက်စပ်အောင် ပြခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် ကထာကို “ဝစန ပဋိဗန္ဓတာ ကရဏံ” ဟု ဖွင့်သည်၊ “သံဝရာသံဝရ၊ ဒိဋ္ဌိဝိနိဓေဉ္စန၊ ဇာခရပပရိစ္ဆေဒ” အား ဖြင့် လေးပါး

ပရိယတ္တိဘေဒံ-သင်ယူပုံအထူးအပြားကို၎င်း၊(ဝိဘာဝယေဌစပ်၊)ယဟိံ-
 အကြင် ၃ ပါးသော ပိဋကဋ္ဌ၊ ဘိက္ခု- သည်၊ ယထာ - အကြင်အပြားတို့ဖြင့်၊
 ယံ သမ္ပတ္တိံ- အကြင် ပြည့်စုံခြင်းသို့၎င်း၊ ယံ ဝိပတ္တိဉ္စာပိ - အကြင် ပျက်စီးခြင်း
 သို့၎င်း၊ ပါပုဏ္ဏာတိ-ရောက်ရ၏၊(တဟိံ-၌၊) တမ္ဗိသဗ္ဗံ- ထိုအလုံးစုံကို၎င်း၊
 ဝိဘာဝယေ- ထင်စွာ ပြရာ၏၊(တနည်း) ယဟိံ- ၌၊ ဘိက္ခု- သည်၊ ယထာ-
 အကြင် ဥပါရမ္ဘအစရှိသော အကြောင်းတို့ကြောင့် သင်ယူခြင်း၊ ကောင်းစွာ
 ကျင့်ခြင်း၊ မကောင်းကျင့်ခြင်း ဟူသော အပြားတို့ဖြင့်၊ ယံ ပရိယတ္တိဘေဒ-
 သို့၎င်း၊ ယံ သမ္ပတ္တိံ - သို့၎င်း၊ ယံ ဝိပတ္တိဉ္စာပိ - သို့၎င်း၊ ပါပုဏ္ဏာတိ - ၏၊
 (တဟိံ- ၌၊) တမ္ဗိသဗ္ဗံ- ထို အလုံးစုံကိုလည်း၊ ဝိဘာဝယေ - ၏။

သော အနက်သည် (နောက်၌ အကျယ်ပြုလစုံအတိုင်း) ၃ မျိုးရှိ၏၊ ဝိနည်း၌ သံဝရာ
 သံဝရအနက်များကို စကားဝါကျချင်းစပ်အောင်၊ သုတ္တန်၌ ဗိဇ္ဇိဝိနိဝေဌနအနက်များ
 ကို စကားဝါကျချင်းစပ်အောင်၊ အဘိဓမ္မာ၌ နာမရူပပရိစ္ဆေဒ အနက်များကို စကား
 ဝါကျချင်းစပ်အောင် ဟောခြင်း ၃ မျိုးသည် ကထာဘေဒ မည်၏၊ ထို့ကြောင့် “ပိဋက
 သုံးပုံ၏ သံဝရာသံဝရကထာ — စသော ကထာ ၃ မျိုး အမည်သည် ဟောအပ်သော
 အနက်နှင့်စပ်၍ ရအပ်သောအမည်” ဟုမှတ်၊ ဋီကာများ၌လာသော ဂါထာကား —

ဒေသကဿ ဝသေနေတ္ထု , ဒေသနာ ပိဋကတ္တယံ၊
 သာသိတဗ္ဗ ဝသေနောဘံ, သာသနန္တိ ပဝုစ္စတိ။
 ကထေတဗ္ဗဿ အတ္ထဿ, ဝသေနာပိ ကထာတိစ၊
 ဒေသနာ သာသနကထာ—ဘေဒဓမ္မေဝံ ပကာသယေ။

တ္ထေ-ဤဒေသနာ, သာသန, ကထာ ၃ မျိုးတို့တွင်၊ ဒေသကဿ - ဒေသကဘုရား
 ရှင်၏၊ ဝါ-နှင့်၊ ဝသေန-အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ-စပ်သဖြင့်၊ ပိဋကတ္တယံ-ကို၊ ဒေသနာတိ-ဟူ၍၊
 ပဝုစ္စတိ-၏၊ သာသိတဗ္ဗ ဝသေန — ဆုံးမထိုက်သော ဝေနေယျတို့နှင့် စပ်သဖြင့်၊ ဧဘံ
 (ပိဋကတ္တယံ) -ကို၊ သာသနန္တိ-ဟူ၍၊ ပဝုစ္စတိ-၏၊ ကထေတဗ္ဗဿ-ဟောထိုက်သော၊
 အတ္ထဿ-၏၊ ဝသေနာပိ-ဖြင့်လည်း၊ ဧတံ—ကို၊ ကထာတိစ-ဟူ၍လည်း၊ ပဝုစ္စတိ-၏၊
 ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ ဒေသနာသာသနကထာဘေဒံပိ—ကိုလည်း၊ ပကာသယေ-၏။

ပရိယတ္တိဘေဒံ ဟူ၍။ ။ပရိယတ္တိဘေဒဉ္စ (ပရိယာ ပုဏ္ဏနဘေဒံ)ဝိဘာဝယေတိ
 သမ္ပန္နော = ပရိယတ္တိဘေဒံကို ဝိဘာဝယေနှင့်စပ်၊ ယဟိံတိ — ယသ္မိံ ဝိနယာဒိကေ
 ပိဋကေ၊ ယံ သမ္ပတ္တိံ စ ဝိပတ္တိံ စ ယထာ ပါပုဏ္ဏာတိ၊ တံပိသဗ္ဗံ ဝိဘာဝယေတိ သမ္ပန္နော-
 သာရတ္ထ၊ ဤအဖွင့်အလို တံပိသဗ္ဗံ၌ ပိသည် ပရိယတ္တိဘေဒကို ပေါင်းသော သမ္ပိဏ္ဏန
 တည်း၊ တံသဗ္ဗံ၌ တံဖြင့် သမ္ပတ္တိ ဝိပတ္တိနှင့် ယထာ၏အနက်ဖြစ်သော သင်ယူပုံအပြားကို
 စွဲရသည်၊ ယထာ၏အနက်ကား-သမ္ပတ္တိ ဝိပတ္တိသို့ ရေခံကြောင်းဖြစ်သော “သုပ္ပဋိပတ္တိ-
 ကောင်းစွာကျင့်ခြင်း၊ သုပ္ပဋိပတ္တိ-မကောင်းသဖြင့် ကျင့်ခြင်း” ဟူသော အပြားတည်း။

တကြ-ထိုဂါထာ၌၊ အယံ-ဤ ဆိုအပ်လတံ့ကား၊ ပရိဒီပနာ- ထက်ဝန်း ကျင် ပြခြင်းသည်၎င်း၊ ဝိဘာဝနာစ-ထင်စွာပြခြင်းသည်၎င်းတည်း၊ ဟိ- ချေ၊ တိဏိ-၃ ပုံ ကုန်သော၊ တောနိ ပိဋကနိ-တို့ကို၊ ယထာက္ခမံ-တိုင်း၊ အာဏာ ဝေါဟာရ ပရမတ္ထ ဒေသနာတိစ - အာဏာဒေသနာ , ဝေါဟာရဒေသနာ, ပရမတ္ထဒေသနာတို့ ဟူ၍၎င်း၊ [ကထာတိစမှ ဣတိစလိုက်။] ယထာပရာဓ ပေါ သာသနာနိတိစ-ယထာပရာဓသာသနာ, ယထာနုလောမသာသနာ, ယထာဓမ္မသာသနာတို့ဟူ၍၎င်း၊ သံဝရာသံဝရ၊ ပေါကထာတိစ-သံဝရာ သံဝရ ကထာ, ဒိဋ္ဌိဝိနိဝေဠနကထာ, နာမရူပ ပရိစ္ဆေဒ ကထာတို့ဟူ၍၎င်း၊ ဝုစ္စန္တိ- န်၏၊ ဟိ- ထပ်၍ ချဲ့ဉ်းအံ့၊ (တနည်း) ဟိ - နိဋ္ဌေသမှ တပါး , ပဋိနိဋ္ဌေသကို ဆိုဉ်းအံ့၊ ဧတ္ထ- ဤပိဋကတ် ၃ ပုံတို့တွင်၊ ဝိနယပိဋကံ-ကို၊ အာဏာရဟေန-

အထဝါ။ ။ယံ ပရိယတ္တိဘေဒံ သမ္ပတ္တိံ ဝိပတ္တိံ ယဟိံ ယထာ ပါပုဏာတိ၊ တံပိ သဗ္ဗံ ဝိဘာဝယေတိ ယောဇေတဗ္ဗံ၊ ဤနည်း၌ ယံကို “ပရိယတ္တိဘေဒံ”က စ၍ တွဲရ၏။ ထိုပရိယတ္တိဘေဒံကိုလည်း ပါပုဏာတိတွင် စပ်ရ၏။ တံပိသဗ္ဗံ၌ ဝိကား (ပရိယတ္တိဘေဒ သမ္ပတ္တိ ဝိပတ္တိ ဟူသော အပေါင်းနောင် ထိုင်သောကြောင့်) အစိတ်အစိတ်ကိုဆည်း သော အဝယဝသမုစ္စည်းတည်း၊ ယထာဇာနိအနက်ကိုလည်း ပရိယတ္တိ ဘေဒနှင့်လည်း ဆိုင်အောင် “ယထာတိ - ဥပါရမ္ဘာဒိဟေတု ပရိယာပုဏနာဒိပ္ပကာရေဟိ”ဟု ဖွင့်၏။ ဥပါရမ္ဘာဒိ၌ အာဒိဖြင့် နိဿရဏ ဓမ္မကောသရက္ခဏဟူသော အကြောင်းကြောင့် သင်ခြင်း၊ ကောင်းစွာကျင့်ခြင်း , မကောင်းကျင့်ခြင်း တို့ကိုယူ။ [“ ပရိယတ္တိဘေဒံ ” စသော ဤဂါထာ၌ ဋီကာဖွင့်သည့်အတိုင်း အနက် ၂ မျိုးကို အကျဉ်းမျှသာ ပေးထား ခဲ့၏။ နောက် အကျယ်ပြည့် အဓိပ္ပါယ်ကိုသိပြီးမှ ယထာဇာနိ စွဲနက်ကို သေချာစွာဖော်၍ နောက်ထပ် အနက်ကျယ် ပေးပါလေ။]

ပရိဒီပနာ ဝိဘာဝနာစ။ ။ပဌမဂါထာ၌ “ပရိဒီပယေ”ဟု ဆိုခဲ့သောစကားနှင့် လိုက်အောင် “ပရိဒီပနာ”ဟု၎င်း၊ ဒုတိယဂါထာ၌ “ဝိဘာဝယေ” နှင့် လိုက်အောင် “ဝိဘာဝနာ ” ဟု၎င်း စကားရှိသည်၊ အဓိပ္ပါယ်မှာ သဘောတူပင်။ [ပရိဒီပနာ ဝိဘာဝနာစာတိ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တဿ အနုရူပတော ဝုတ္တံ၊ အတ္ထတော ပန ဧကမေဝ။]

ဧတ္တ ဟိ။ ။ဤ ဟိလည်း ထပ်၍ချဲ့သော ဝိတ္ထာရပင်၊ ဆရာများကား ဂါထာတွင်းရှိ ပုဒ်ကို ဥဋ္ဌေသ, တောနိ ဟိ၊ ပေါဝုစ္စန္တိ ကို နိဋ္ဌေသ, ဧတ္တ ဟိ စသည်ကို ပဋိနိဋ္ဌေသဝါကျဟု ခွဲကြသည်။

အာဏာရဟေန ။ ။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ၏ဖြစ်ကြောင်း သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်တော်နှင့် မဟာကာရုဏီက၏ဖြစ်ကြောင်းမဟာကရုဏာတော်ကြောင့် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ ပေးတော် မူသမျှ အမိန့် အာဏာတော်သည် လွဲမှားစရာလည်း မရှိ - မသနား မညှာရာလည်း မရောက်၊ သတ္တာတို့၏နောင်ရေးကို မြှော်စွဲကော အလွန်သနားသော ကရုဏာတော် ကြောင့် အမိန့်ပေးတော် မူခြင်းဖြစ်ရကား ဗုဒ္ဓမြတ်စွာသည် အာဏာရဟ - အာဏာ တော်အရှင် ဖြစ်ထိုက်ပါပေသည်။ [အာဏံ ထပေတံ အရဟတီတိ အာဏာရဟော။]

အာဏာ ထားခြင်းငှါ ထိုက်တော်မူသော၊ ဘဂဝတာ - သည်၊ အာဏာ ဗာဟုလ္လတော-အာဏာများသည်၏ အဖြစ်အားဖြင့်၊ [ဝိနယဝိဇ္ဇကဿ-ဟု သမ္မုနံ၊] ဒေသိတတ္တာ - ဟောတော်မူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အာဏာ ဒေသနာတိ-နာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ သုတ္တန္တပိဋကံ-ကို၊ [အန္တသဒ္ဒါအနက် မရှိ၊ သုတ္တမေဝ+သုတ္တန္တံ၊ တဗ္ဘာဝဝုတ္တိ ကမ္မဓာရည်း၊] ဝေဟာရ ကုသလေန- အခေါ်အဝေါ်ပညတ်၌ ကျွမ်းကျင်တော်မူသော၊ ဘဂဝတာ - သည်၊ ဝေဟာရ ဗာဟုလ္လတော-ပညတ်၏ များသည်၏ အဖြစ်အားဖြင့်၊ ဒေသိတတ္တာ-ကြောင့်၊ ဝေဟာရဒေသနာတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ အဘိဓမ္မပိဋကံ-ကို၊ ပရမတ္ထ ကုသလေန-ပရမတ်၌ ကျွမ်းကျင်တော်မူသော၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ပရမတ္ထ ဗာဟုလ္လတော-ပရမတ်၏ များသည်၏အဖြစ်အားဖြင့်၊ ဒေသိတတ္တာ-ကြောင့်၊ ပရမတ္ထဒေသနာတိ-၍၊ ဝုစ္စတိ-၏။

အာဏာဗာဟုလ္လတော အာဏာဒေသနာ ။ ။ ဗဟုလာယ - များသော အာဏာ၏+ဘာဝေါ-တည်း၊ ဗာဟုလ္လံ၊ အာဏာယ-၏+ဗာဟုလ္လံ အာဏာဗာဟုလ္လံ၊ ဝိနည်းကို ပညတ်တော်မူရာ၌ “ပါရာဇိကကျစေ၊ သံသာဒိသေသံ သင့်စေ” စသည်ဖြင့် အမိန့်အာဏာတော်ကို များစွာသုံးတော်မူ၏ “သုဒိန်သည် မေထုန်မှုကို ပြု၏” စသည် ကား လောကဝေဟာရ အသုံးပင်တည်း၊ ဖျာန်ခဏ်း စသည်၌ “သဝိတက္ကံ သဝိစာရံ” စသည်ဖြင့် ပရမတ္ထ အသုံးအနှုန်းများလည်း ပါသေး၏၊ ဤသို့ ဝေဟာရ- ပရမတ္ထတို့ အနည်းငယ် ပါသေးသော်လည်း အာဏာတော်သာ များစွာပါသောကြောင့် ဝိနည်း ပိဋကတ်ကို “အာဏာဒေသနာ” ဟု ယျေဘုယျနည်းအားဖြင့် ခေါ်ဆိုအပ်သည်-ဟူလို၊ သုတ္တန်ကို “ဝေဟာရဒေသနာ” အဘိဓမ္မာကို “ပရမတ္ထဒေသနာ” ဟု ခေါ်ရာ၌လည်း ဤနည်းပင်။ [ဝေဟာရပရမတ္တာနံပိ သမ္ဘဝတော အာဟ-အာဏာဗာဟုလ္လတောတိ၊ ဣတရေသုပိ ဒေသဝနယော။] ဒေသီယတေတိ ဒေသနာ၊ အာဏာယ - များသော အာဏာ အားဖြင့် + ဒေသနာ - ဟောအပ်သည်တည်း၊ အာဏာဒေသနာ၊ နောက်၌ “ဝေဟာရတော ဒေသနာ၊ ပရမတ္ထတော ဒေသနာ” ဟု ပြု။ [ဝိနယပိဋကံ ဒေသိ တတ္တာ အာဏာဒေသနာတိ ဝုစ္စတိ ” ကို ကြည့်၍ ဒေသနာကို ကမ္မသာဓန ပြုရသည်၊ အာဏာဗာဟုလ္လတောကြည့်၍ “အာဏာယ+ဒေသနာ” ဟု ပြုရသည်။]

ဝေဟာရ ကုသလေန ။ ။ [ဝိ+အဝ+ဟရ။] ဝိသေသေန-ပရမတ္ထမှ ထူးသော အားဖြင့်+သတ္တာနံ- တို့၏+မနံ-စိတ်ကို+အဝဟရတိ-ဆွဲဆောင်နိုင်၏၊ ဣတိ ဝေဟာ ရော၊ လူအများ၏ပြောဆိုရိုးဖြစ်သော နာမည်ပညတ်စကားလုံးများတည်း၊ လူတို့သည် ဇဿ - ဝေဒနာ စသည်ဖြင့် ပရမတ်လိုပြောဟောလျှင် နားမလည်၍ စိတ်မဝင်စားနိုင်၊ “ယောကျ်ား၊ မိန်းမ၊ မြို့ပြ၊ ပြည်ရွာ” စသည်ဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ရိုး ပညတ်အတိုင်း နာမည် တင်၍ ဟောမှ သဘောကျ၍ ထိုစကား၌ စိတ်ဝင်စားနိုင်ကြသည်၊ ထို အများသုံး ဝေဟာရကိုလည်း ဟောပြသူကိုယ်တိုင် နားလည်ပြီးဖြစ်မှ သူတပါးနားလည်အောင်

တထာ-ထိုမှ တပါး၊ ပဌမံ-ပဌမဖြစ်သော ပိနည်းပိဋကကို၊ ပရပရာဓာ-
များသော အပြစ်ရှိကုန်သော၊ ယေတေ သတ္တာ-တို့သည်၊ (သန္တိ-န်၏) တေ-
ထိုသတ္တာတို့ကို၊ ယထာပရာဓံ-အပြစ်အားလျော်စွာ၊ ဧတ္ထ-ဤပိနည်းပိဋက၌၊
သာသိတာ-ဆုံးမတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အပြစ်အားလျော်
စွာ ဆုံးမအပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်) ယထာပရာဓသာသနန္တိ- ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-
၏၊ ဒုတိယံ-၂ ခု မြေခံ သုတ္တန်ပိဋကကို၊ အနေကဇ္ဈာသယာနာယစရိယာဓိ
မုတ္တိကာ-များသော အဇ္ဈာသယ၊ များသော အနုသယ၊ များသော အဓိမုတ္တိ

ပရိယာယ်အမျိုးမျိုးဖြင့် ဟောပြောနိုင်မည်၊ ဘုရားရှင်ကား ဝေါဟာရစကားပရိယာယ်ကို
အများ နားလည်အောင် လဲလှယ်သုံးစွဲမှု၌ အကျွမ်းကျင်ဆုံး ဖြစ်တော်မူပါပေသည်။

မှတ်ချက်။ ။ သုတ္တန်ပိဋကတ်၌ “ပုံညံ ဘိက္ခဝေ မာဘာယိတ္ထ-ကောင်းမှုကိုမကြောံ
ကြံနှင့်” စသော အာဏာသံ “စက္ခု အနိစ္စံ” စသော ပရမတ်သံများ အနည်းငယ်ပါ
သေး၏၊ အဘိဓမ္မာပိဋကတ်၌လည်း ပုဂ္ဂလပညတ်စသည်၌ကဲ့သို့ ပညတ်သံအနည်းငယ်
ပါသေး၏၊ ထို့ကြောင့် “ဗာဟုလ္လ” သဒ္ဒါထည့်၍ ဆိုထားသည်၊ ဤပြုခဲ့သော စကားစဉ်
အရ ဒေသက ဘုရားရှင်နှင့်စပ်၍ ဒေသနာ ခုမျိုးပြားကြောင်း ထင်ရှား၏၊ ထို့ကြောင့်
“ဒေသကဿ ဝသေနေတ္ထ၊ ဒေသနာ ပိဋကတ္ထယံ” ဟု ဆိုသည်။

တထာ၊ ပေ၊ ပရာဓာ။ ။ ဒေသနာဘေဒကိုပြုပြီး၍ သာသနဘေဒကို ပြလိုသော
ကြောင့် “တထာ” ဟု မိန့်၊ ဤတထာသဒ္ဒါသည် ပက္ခန္တရဇောတက၊ ပဌမံကို ဝုစ္စတိ၌
လွှမ်းစပ်၊ ပရပသဒ္ဒါသည် ဗဟုလ၏ ပရိယာယ်တည်း၊ [“ဧတ္ထ သာသိတာ” ကြည့်၍
“သာသီယန္တေ ဧတ္ထာတိ သာသနံ၊ အပရာဓဿ + အနုရူပံ ယထာပရာဓံ၊ ယထာ
ပရာဓံ + သာသနံ - ယထာပရာဓသာသနံ” ဟု ပြ။] နောက်၌လည်း နည်းတူ။

အနေကဇ္ဈာသယ၊ ပေ၊ ဓိမုတ္တိကာ။ ။ အဇ္ဈာသယ၌ အဓိအနက် မရှိ “အာသ
ယောဝ အဇ္ဈာသယော” ဟု ပြ၊ အာသယန္တိ ဝသန္တိ ဧတ္ထာတိ အာသယော-သတ္တာ
တို့၏ နေထိုင်ရာ တွင်း ချောက် စသော အရပ်တည်း၊ ဗိလာသယ (တောခွေးစသော)
တွင်းအောင်းသတ္တာ၊ ဒရိသယ (သစ်-ကျား စသော) ချောက်အောင်းသတ္တာတို့သည်
အခြားနေရာသို့ အစာရှာထွက်ကြသော်လည်း အချိန်ကျလျှင် မိမိတို့၏တွင်း၊ မိမိတို့၏
ချောက်သို့သာ ပြန်လာ၍ နေကြကုန်၏။

အာသယောဓိယာတိ အာသယော။ ။ ထို အာသယကဲ့သို့ ဒိဋ္ဌိနှင့်ဉာဏ်လည်း
သတ္တာတို့၏နေရာ ဖြစ်သောကြောင့် အာသယမည်၏၊ ချည်းအံ—ဒိဋ္ဌိသည် သဿတ
ဥစ္ဆေဒအားဖြင့် ၂ ပါးပြား၏၊ ဉာဏ်လည်း “အနုလောမိက ခန္တိ” ဟု ခေါ်သော
ဝိပဿနာဉာဏ်၊ “ယထာဘူတ” ဟု ခေါ်သော ကမ္မဿကတာဉာဏ်အားဖြင့် ၂ ပါး
ပြား၏၊ သတ္တာတို့လည်း ဝဇ္ဇနိဿိတ (ဝဋ်၌မီနေသော—ဝဋ်မှထွက်မြောက်မှုကို မလို
လားသော) သတ္တာ၊ ဝိဝဇ္ဇနိဿိတ (ဝဋ်မှ ထွက်မြောက်သော နိဗ္ဗာန်၌ မှီသော—
နိဗ္ဗာန်ကို တောင်းတသော) သတ္တာဟု ၂ မျိုးရှိ၏။

ရှိကုန်သော၊ သတ္တာ- တို့ကို၊ ယထာနုလောမံ - အကြင်အကြင် အဇ္ဈာသယ အစရှိသည်တို့အားလျော်စွာ၊ ဧတ္ထ - ဤသုတ္တန် ပိဋကဋ္ဌ၊ သာသိတာ - ဆုံးမ တော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အဇ္ဈာသယ စသည်အားလျော်စွာ ဆုံးမအပ်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၊) ယထာနုလောမံ သာသနန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏။

ထိုတွင် ဝဋ်နိဿိတသတ္တာတို့သည် ကုသိုလ်နှင့် တချို့ အကုသိုလ်များကို ပြုလုပ် နေခိုက်၌ ဒိဋ္ဌိမယဉ်သော်လည်း ထိုအမှုများနှင့်စပ်၍ အဆုံးသတ် ကောက်ချက်ချသော အခါ ရှေးရှေးကပါလာသော အထုံဝါသနာအားလျော်စွာ တချို့က သဿတဒိဋ္ဌိ အဆုံးသတ်စွဲယူ၍ တချို့က “သေလျှင် ပြတ်တာဘဲ” ဟု ဥစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိ အဆုံးသတ် စွဲယူ ကြကုန်၏။ ဝိဝဋ်နိဿိတသတ္တာတို့ကား ကံနှင့် ကံ၏အကျိုးကိုသိသော ကမ္မဿကတာ ဉာဏ်၊ အားလုံး အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တချည်းဘဲ ဟု ဆင်ခြင်တတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်၌ အဆုံးသတ်ကြကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုဒိဋ္ဌိ ထိုဉာဏ်တို့သည် သတ္တာတို့၏ နေထိုင်ရာ တွင်းအရပ် ချောက်အရပ်နှင့် တူသောကြောင့် အာသယအမည် ရကြလေသည်။

သဿတုစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိစ၊ ခန္တိစေဝါနုလောမိကာ၊
ယထာဘူတဉ္စ ယံဉာဏံ၊ ဧတံ အာသယသညိတံ။

သဿတုစ္ဆေဒ ဒိဋ္ဌိစ-ကို၎င်း၊ အနုလောမိကာ-သစ္စာ ၄ ပါးကို သိသို့ရန် လျော်ကန် သော၊ ခန္တိစေဝ-နှစ်သက်တတ်သော ဝိပဿနာဉာဏ်ကို၎င်း၊ ယထာဘူတံ-ဟုတ်မှန် တိုင်း ဖြစ်သော၊ ယံ ဉာဏံ- အကြင် ကမ္မဿကတာဉာဏ်သည်၊ အတ္ထိ-၏၊ ဧတံစ- ကို၎င်း၊ အာသယသညိတံ- အာသယ ဟု အသိအမှတ် ပြုအပ်၏။ [တထာဟိ ပုဗ္ဗာ စရိယဝသေန-ရှေးရှေးဘဝ၌ ကျင့်အပ် လေ့ကျက်အပ်သော အထုံဝါသနာ၏ အစွမ်း ဖြင့်၊ အာယတိ-နောင်အခါ၌၊ ပစ္စယေသတိ-အကြောင်းရှိလသော်၊ ဥပ္ပန္နမာနာရဟာ- ဖြစ်ထိုက်သော၊ သဿတုစ္ဆေဒသင်္ခါတာ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ သစ္စာနုလောမိကဉာဏ-ကမ္မဿ ကတာဉာဏသင်္ခါတာ သမ္မာဒိဋ္ဌိစ အာသယောတိ ဝုစ္စတိ။]

အနုသယစသည်။ ။ အဘိဓမ္မာ၌ လာသော အနုသယ ၇ ပါးသည် အနုသယ မည်၏၊ ရာဂစသော စရိုက် ၆ ပါးသည် စရိယမည်၏၊ တနည်း သုစရိုက် ဒုစရိုက်သည် စရိယမည်၏။ “အဓိ-လွန်လွန်ကဲကဲ (စွဲစွဲမြဲမြဲ) + မုတ္တိ - တစုံတခုသော အမှုကိစ္စ၌ သက်ဝင်ခြင်း” ဟူသည် “ယနေ့ ရဟန်းပြုဖြစ်အောင် ပြုမည်၊ ယနေ့ အရဟတ္တဖိုလ်ကို မရ-ရအောင် ကြိုးစားမည်” စသည်ဖြင့် တင်းတင်းမာမာ ဆုံးဖြတ်ခြင်းတည်း၊ တနည်း- ရှေးဝါသနာအလိုက် အလွန်အမင်း ပြင်းပြင်းပြုလိုလားသောတဏှာ-သို့မဟုတ် ဆန္ဒ တည်း။ [အဓိမုတ္တိနာမ အဇ္ဇေဝ ပဗ္ဗဇိဿာမိ၊ အဇ္ဇေဝ အရဟတ္တံ ဂဏှိဿာမိတံ အာဒိနာ တန္တိန္ဒာဘဝေန ပဝတ္တမာနံ သန္တိဋ္ဌာနန္တိ ဂဏှိပဒေသု ဝုတ္တံ၊ အာစရိယဓမ္မ ပါလတ္ထေရေန ပန သတ္တာနံ ပုဗ္ဗစရိယဝသေန အဘိရုစိတိ ဝုတ္တံ။]

ယထာနုလောမံ ။ ။ ပြခဲ့သည့်အတိုင်း သတ္တာတို့မှာ အဇ္ဈာသယ အမျိုးမျိုး၊ အနုသယ စသည်လည်း အမျိုးမျိုးရှိနေရကား တယောက်နှင့်တယောက် မတူကြသဖြင့်

တတိယံ-၃ ခုမြောက် အဘိဓမ္မပိဋကကို၊ ဓမ္မပုဉ္ဏမတ္ထေ-သဘာဝဓမ္မ အစုမျှ၌၊ အဟံ- ငါတည်း၊ မမံ- ငါ၏ဥစ္စာတည်း၊ ဣတိသညိနော- ဤသို့ မှတ်ထင်ခြင်း ရှိကုန်သော၊ သတ္တာ- တို့ကို၊ ယထာဓမ္မံ- သဘာဝဓမ္မအားလျော်စွာ၊ ဧတ္ထ- ဤအဘိဓမ္မပိဋက၌၊ သာသိတာ - နိဗြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သဘာဝဓမ္မ အားလျော်စွာ ဆုံးမအပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ယထာဓမ္မသာသနန္တိ-ဟူ၍၊ ပုစ္ဆတိ-၏။

ထိုသတ္တာတို့၏ အလိုကျအောင် ဟောပြော ဆုံးမတို့ ခဲယဉ်းလှ၏၊ ဤ သုတ္တန်ကား ထို အဇ္ဈာသယ စသည်တို့နှင့် အင်းကိုက် အန်ကိုက် အလိုက်သင့်အောင် ဟောတော် ညွှန်ပြ ဆုံးမရာဖြစ်၍ အလွန် အကျိုး များသော တရား ဖြစ်ပါပေသည်။ ထို့ကြောင့် “ယထာနုလောမံ-အကြင်အကြင် အဇ္ဈာသယ စသည်တို့အားလျော်စွာ+သာသနံ - ဆုမွတော်မူအပ်ရာတည်း”ဟူသော ဝစနတ်အရ “ယထာနုလောမသာသန”မည်၏။

ယထာနုလောမံ။ ။ “အဇ္ဈာသယာဒိနံ + အနုရူပံ” ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။ အဇ္ဈာ သယာဒိနံသည် ယထာ၏ အဖွင့်၊ အနုရူပံသည် အနုလောမံ၏အဖွင့်၊ ယေသံ ယေသံ- အကြင် အကြင် (အဇ္ဈာသယ စသည်) တို့အား + အနုလောမံ - လျော်သည်တည်း၊ ယထာနုလောမံ - သည်၊ စတုတ္ထိ တဗျူရိသံ၊ ဒုတိယာဝိဘတ်ကို ကြံယာဝိသေသန အနက်၌ သက်စေ၊ သီလက္ခန္ဓာဋီကာသစ်၌ “ယေယေဝါ အဇ္ဈာသယာဒယော အနု လောမာ၊တေဟိ တေဟိတိ အတ္ထော=အကြင်အကြင်လျော်သော အဇ္ဈာသယစသည်တို့ ဖြင့်”ဟု၎င်း “အာသယာဒိနံ၊ အနုလောမသာဝါ အနုရူပံ = အာသယ စသည်တို့အား လျော်သည်အား လျော်စွာ”ဟု၎င်း ဖွင့်သေး၏၊ ဤအဖွင့်၌ အနုရူပံသည် ယထာ၏ အဖွင့်တည်း။

အဟံမမန္တိ သညိနော။ ။ အဟံတိ မမံတိဟုခွဲ၊ အဟံဟုမှတ်ထင်ခြင်းသည် မာန သဘောတည်း၊ “မမံ+ဣဒံ မမံ”ဟုပြု၊ ငါ့ဥစ္စာ ဟု မှတ်ထင်ခြင်းသည် တဏှာသဘော တည်း၊ ထို ၂မျိုး၏ အခြေခံမှတ်ထင်ခြင်းကား ဒိဋ္ဌိသဘောတည်း၊ [ပါဠိတော်များ၌ “ဧတံ မမံ၊ ဧသောဟမသ္မိ၊ ဧသော မေ အတ္တာ”ဟု တဏှာ-မာန-ဒိဋ္ဌိ ၃ မျိုး အစဉ် အတိုင်းရှိ၏၊] ယခုစာများ၌ “မမာတိ”ဟု ရှိ၏၊ အမှန်ကင် ဣဒံ အနက်၌ ဣပစ္စည်း သက်၍ သုတ်ကြီးဖြင့် အမှကို မမပြု၊ နာမ်ငဲ့ သိသက် အံ ပြု၍ မမံ ဟု ပါဠိမှန် ရှိစေ၊ မောဂ္ဂလ္လာန်နိဿယသစ် (၆၀၁) မှာ ကြည့်ပါ။

ယထာဓမ္မံ။ ။ ဓမ္မဿ (ဓမ္မသဘာဝါယ) - တရားသဘောအား + အနုရူပံ- လျော်သည်တည်း၊ ယထာဓမ္မံ - သည်၊ (အဗျယီဘောသမာသံ) [ယထာဓမ္မန္တိ- နတ္ထေတ္ထ အတ္တာ (ဤ ပရမတ္ထတရားအစုမျှဖြစ်သော ရုပ်နာမ်ခန္ဓာ၌ အတ္တမရှိ၊ ဤကား ဒိဋ္ဌိပယ်ပုံ) အတ္တနိယံဝါ (အတ္တ၏ဥစ္စာလည်း မရှိ၊ ဤကား တဏှာပယ်ပုံ)၊ ကေဝလံ ဓမ္မမတ္တမေဝေတံတိ ဧဝံ ဓမ္မသဘာဝါယ+အနုရူပံတိ အတ္ထော။] ဤစကားစဉ်အရ- ဆုံးမထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ် ၃ မျိုးနှင့် စပ်၍ သာသန ၃ မျိုးပြားရကြောင်း သိသာ၏၊ ထို့ကြောင့် “သာသိတဗ္ဗဝသေနေတံ၊ သာသနန္တိ ပုဋ္ဌတိ” ဟု ဆိုသည်။

၁၃၈

ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ

ဗာဟိရနိဒါန်း

တထာ-ထိုမှ တပါး၊ [သာသနဘေဒမှတပါး ကထာဘေဒကား-ဟူလို၊] ပဌမံ - ရှေးဥုးစွာသော ဝိနည်း ပိဋကကို၊ အဇ္ဈာစာရ ပဋိပက္ခဘူတော-လွန်ကျူးမှု၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ သံဝရာသံဝရော - ငယ်သော စောင့်စည်းခြင်း၊ ကြီးသော စောင့်စည်းခြင်းကို၊ ဝါ-ငယ်သော စောင့်စည်းကြောင်းတရား၊ ကြီးသော စောင့်စည်းကြောင်းတရားကို၊ ဧတ္ထ - ဤ ဝိနည်း ပိဋက၌၊ ကထိတော - ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ - ကြောင့် (ထိုသို့ သံဝရာ သံဝရကို ဟောအပ်ရာ၏အဖြစ်ကြောင့်၊) သံဝရာသံဝရကထာတိ-ထာ ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ ဒုတိယံ-ကို၊ ခုဒ္ဒိသဋ္ဌိ ဒိဋ္ဌိ ပဋိပက္ခဘူတာ-၆၂ ပါးသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ တို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ဒိဋ္ဌိ ဝိနိဝေဌနာ-မိစ္ဆာအယူကို ဖြေရှင်းကြောင်းတရားကို၊ ဧတ္ထ - ဤ သုတ္တန်ပိဋက၌၊ ကထိတာ-ပြီ၊ ဣတိ - ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဒိဋ္ဌိဝိနိဝေဌနကို ဟောအပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ဒိဋ္ဌိဝိနိဝေဌန ကထာတိ-၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ တတိယံ-ကို၊ ရာဂါဒိ ပဋိပက္ခဘူတော - ရာဂ အစရှိသည်တို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ နာမရူပပရိစ္ဆေဒေါ- နာမ် ရုပ် ၂ပါး ပိုင်းခြားကြောင်းတရားကို၊ ဧတ္ထ-ဤ အဘိဓမ္မာပိဋက၌၊ ကထိတော-ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ နာမရူပပရိစ္ဆေဒကို ဟောအပ်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) နာမရူပပရိစ္ဆေဒ ကထာတိ-၍၊ ဝုစ္စတိ-၏။

သံဝရာ သံဝရော။ ။ သံဝရဏံ - စောင့်စည်းခြင်း၊ ဝါ - စောင့်စည်းကြောင်း သိက္ခာပုဒ်၊ သံဝရော-ခြင်း၊ ဝါ-ပုဒ်၊ “စောင့်စည်း” ဟူသည် ကာယဝါစာဟိ အဝီတိတ္တမော-ကိုယ်နှုတ်တို့ဖြင့် မလွန်ကျူးခြင်းတည်း၊ [ဝိနည်းအရာဖြစ်၍ စိတ်ကို မပြု၊] မဟန္တော သံဝရော- အသံဝရော၊ [အ သဒ္ဓါသည် အသေကွာမမ္ဘာ၌ကဲ့သို့ ဝုခိအနက် ဟော။] သံဝရောစ+ အသံဝရောစ သံဝရာသံဝရော၊ (သမာဟာရ၌နိစ္စ တရံတခါ ပုလ္လိန်ရှိ၏၊) ကြီးသော စောင့်စည်းခြင်းကို အသံဝရအရ၌ ယူပြီးဖြစ်ရကား “သံဝရ” အရ၌ ငယ်သော စောင့်စည်းခြင်းကိုသာ ယူရတော့၏၊ ပါရိသေသနည်း၊ ပုညညာဏ သမ္ဘာရနည်း၊ ဂေါဗလီဗဒ္ဓနည်းတည်း၊ [“ကထိယတိ ဧတ္ထာတိ ကထာ၊ သံဝရာသံဝရဿ+ကထာ၊ သံဝရာသံဝရကထာ” ဟုဆက်၊ ဂရုကအာပတ်ကြီးမှ စောင့်စည်းခြင်း၊ လဟုကအာပတ်ငယ်များမှ စောင့်စည်းခြင်းကိုဟောရာ ပိဋက။]

ဒိဋ္ဌိဝိနိဝေဌန ။ ။ ၆၂ ပါးသော မိစ္ဆာအယူသည် မြဟူဇာလသုတ်၌ လာ၏၊ ဝေဌဓာတ်သည် ရစ်ပတ်ခြင်းအနက်ကိုဟော၏၊ ဝိရှေးရှိသောကြောင့် “ဖြေရှင်းခြင်း” အနက်ကို ဟောရသည်၊ ဝိနိဝေဌိယန္တံ တောယာတိ ဝိနိဝေဌနာ = ဖြေရှင်းကြောင်း တရား၊ ဒိဋ္ဌိနံ+ဝိနိဝေဌနာ၊ ဒိဋ္ဌိဝိနိဝေဌနာ။ [ဒိဋ္ဌိဝိနိဝေဌနာယ+ကထာ၊ ဒိဋ္ဌိဝိနိဝေဌန ကထာ။] ဤစကားစဉ်အရ ဟောအပ်သောအနက် (တရားသား) ကို အကြောင်းပြု၍ ကထာ ခုမျိုးပြားကြောင်း သိသာသည်၊ ထို့ကြောင့် “ကထေတဗ္ဗဿ အတ္ထဿ၊ ဝသေ နာပိ ကထာတိစ” ဟု ဆိုသည်။

စ-ကား၊ (ဒေသနာ သာသန ကထာဘေဒ၏ ဝိတ္ထာရမှ တပါး၊ သိက္ခာ ပဟာန ဂမ္ဘီရဘာဝ၏ ဝိတ္ထာရကား၊) တီသုပိ- ၃ ပုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ စေတသု-ဤပိဋကတို့၌၊ တိဿော-နိဿော၊ သိက္ခာ-သိက္ခာတို့ကို၎င်း၊ တိဏိ-နိဿော၊ ပဟာနာနိ-တို့ကို၎င်း၊ စတုဗ္ဗိဇော- သော၊ ဂမ္ဘီရဘာဝေါစ- နက်နဲသည်၏ အဖြစ်ကို၎င်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- ၏၊ တထာဟိ - ထိုစကားကို ချဲ့ဉ်းအံ့၊ ဝိနယဝိဋ္ဌကေ - ၌၊ ဝိသေသေန- အဓိစိတ္တ , အဓိပညာသိက္ခာတို့မှ ထူးသော အားဖြင့်၊ အဓိသီလသိက္ခာ - ကွာကို၊ ဝုတ္တာ - ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ သုတ္တန္တ ပိဋကေ-၌၊ ဝိသေသေန-အဓိသီလ, အဓိပညာသိက္ခာတို့မှ ထူးသော အားဖြင့်၊ အဓိစိတ္တသိက္ခာ-ကို၊ ဝုတ္တာ-ပြီ၊ [လောကီဈာန်သမာဓိနှင့်ယှဉ်သော စိတ်ကို “အဓိစိတ္တ”ဟု ခေါ်သည်။] အဘိဓမ္မာပိဋကေ-၌၊ ဝိသေသေန- အဓိသီလ, အဓိစိတ္တသိက္ခာတို့မှ ထူးသော အားဖြင့်၊ အဓိပညာသိက္ခာ-ကို၊ ဝုတ္တာ-ပြီ။

တီသုပိဇေတေသု။ ။ “ဒေသနာ သာသန ကထာဘေဒံ” ဟူသော အကျဉ်းကို ချဲ့ပြီး၍ “သိက္ခာပဟာန ဂမ္ဘီရဘာဝံ”ဟူသော အကျဉ်းကိုချဲ့လိုသောကြောင့် “တီသုပိဇေတေသု” စသည်မိန့်၊ ပိသဒ္ဓါသည် အပေါင်းနောက် ထိုင်သောကြောင့် အဝယဝ သမုစ္စယတ္ထတည်း၊ [အဓိသီလ စသည်တို့၏အထူးကို ပဌမပါရာဇိက သိက္ခာသာဇီဝ သမာပန္နော အဖွင့်၌ တိုက်ရိုက်ပြလတံ။] ဂမ္ဘီရဘာဝေါ ဟူသော နောက်ဆုံး ကံကို ကြည့်၍ “ဝေဒိတဗ္ဗော” ဟု ထားသည်၊ ဆရာတို့ကား ထိုကြိယာကို လိန်ဝစ်ပြင်၍ “တိဿော သိက္ခာ ဝေဒိတဗ္ဗော, တိဏိ ပဟာနာနိ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ”ဟု ပေးကြ၏။

[ဆောင်] နှစ် သုံး လေးပါး, ကံကတ္တာနှင့်, ထားသည့်အရာ, ကြိယာမှာ, မှန်စွာနောက်ဖျား, ကံကတ္တာနှင့်, တူငြားလိန်ဝစ် အညီတည်း။

ဝိသေသေန။ ။ “သုတ္တန်အဘိဓမ္မာတို့မှထူးသောအားဖြင့်”ဟု တချို့ပေးကြ၏၊ သို့သော် ကံဟောဝါကျ၌ ကံသာ ပဓာနဖြစ်ရကား “အဓိသီလသိက္ခာ” ဟူသောကံ၏ ထူးခြားပုံကိုသာ ယူသင့်၏၊ ထို့ကြောင့် “အဓိစိတ္တ - အဓိပညာ” ဟူသော တွဲဘက် သိက္ခာတို့မှ ထူးသောအားဖြင့် အဓိသီလသိက္ခာကို ဟောတော်မူသည်ဟု မှတ်၊ “ထူး” ဆိုသည်မှာလည်း ဝိနည်းပိဋက၌ အဓိသီလသိက္ခာကို အများအပြား ဟောတော် မူခြင်းတည်း၊ မှန်၏ - ဝေရဉ္စကဏ္ဍ, မဟာဝါ ပဌဇ္ဇေခန္ဓက စသည်တို့၌ သမာဓိ ပညာ အကြောင်းအရာများကိုဟောထားသော်လည်း မများလှ, ကျန်ဝိနည်းပိဋကအားလုံး ၌ကား အဓိသီလသိက္ခာဟူသော သိက္ခာပုဒ်များချည်းသာ ဖြစ်သည်။

“ဝိသေသေန”ပုဒ်ကို သုတ္တန်အဘိဓမ္မာတို့၌လည်း လိုက်စေ၊ မှန်၏- သုတ္တန်ပိဋက၌ “ဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမေဟိ”စသည်ဖြင့် “အဓိစိတ္တ” ခေါ်သော သမာဓိတရားကိုသာ များစွာ ဟောတော်မူ၏၊ အဘိဓမ္မာပိဋက၌ အဓိပညာခေါ်သော ပညာဆိုင်ရာ ရုပ်နာမ်ခွဲသော တရားကိုသာ များစွာ ဟောတော်မူသည်။ [ဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမေဟိတိ အာဒိနာ သမာဓိ ဒေသနာဗဟုလ္လတော သုတ္တန္တ ပိဋကေ အဓိစိတ္တသိက္ခာတိ ဝုတ္တံ။]

စ-ကား၊ (သိက္ခာ၏ ဝိတ္တရာဇပုပ္ဖာပေါ်၊ ပဟာန၏ ဝိတ္တရာဇကား၊) ကိလေသာနံ-သံကိလေသာတို့၏၊ ဝါ- ကံ ကိလေသာတို့၏၊ [ကံ အထမြောက်သော ကိလေသာတို့၏- ဟူလို။] ဝိတိတ္တမပ္ပဟာနံ-ဝိတိတ္တမပဟာနကို၊ ဝါ-လွန်ကျူးမှုကို ပယ်ရှားကြောင်းတရားကို၊ (ဝုတ္တံ-ပြီ၊) (ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ဝိညာယတိ-သိအပ်သနည်း၊) သီလဿ-ဝိနည်း၌ ဟောတော်မူအပ်သောသီလ၏၊ ကိလေသာနံ- တို့၏၊ ဝိတိတ္တမပ္ပဝိပက္ခတ္တာ - လွန်ကျူးမှု၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်

ကိလေသာ ၃ မျိုး ။ ။ သတ္တတို့သန္တာန်၌ အစဉ်တစိုက် လိုက်ပါနေသော ကိလေသာသတ္တိ ရှိ၏၊ ထိုသတ္တိကို “အနုသယကိလေသာ” ဟု ခေါ်၏၊ [အနု- အစဉ်လိုက်၍+သယ-ကိန်းအောင်းနေသော ကိလေသာ။] ထိုသတ္တိ အခိုက် အတန်၌ ဥပါဒ်ခြင်း (ဖြစ်ခြင်း) မရှိသေး၊ ကုသိုလ်ကောင်းမှု ပြုနေချိန်မှာလည်း (မဂ်ဖြင့် မပယ်ရသေးသမျှ) ထို အနုသယကိလေသာသည် ကိန်းဝပ်လျက် ရှိသည်သာ၊ အာရုံတခုခုနှင့် တွေ့၍ ဥပါဒ်သော (ဖြစ်သော) ကိလေသာသည် “ပရိယုဋ္ဌာန ကိလေသာ” မည်၏၊ [ပရိ (ပရိယာဗိယိတွာ) ကုသိုလ်ဖြစ်ခြင်းကို လုယူ၍ + ဥဋ္ဌာနံ- ထကြွခြင်း။] ထိုသို့ စိတ်ထည်း၌ ထကြွ- ဖြစ်ပေါ်နေရုံတွင် မကဘဲ ကိုယ်မှု နှုတ်မှု တခုခုဖြင့် လွန်ကျူးလောက်အောင် ပြင်းထန်လာသော ကိလေသာသည် “ဝိတိတ္တမကိလေသာ” မည်၏၊ လူတယောက် အိပ်ပျော်နေပုံ၊ နိုးလာပုံ၊ နိုး၍ တစုံတရာ ပြုလုပ်နေပုံ ဤ ၃ ချက်ကို ဥပမာထား၍ အခိုက်အတန့်အားဖြင့် ကိလေသာ ၃ မျိုး ကွဲပြားပုံကို သိပါလေ။

ဝိတိတ္တမပ္ပဟာနံ ။ ။ စိတ်တွင်း၌ ထကြွမှုဟူသော ပရိယုဋ္ဌာန ကိလေသာ ဖြစ်နေသော်လည်း ဝိနည်း၌ လာသော သိက္ခာပုဒ်သီလကို စောင့်ထိန်းနေလျှင် ဝိတိတ္တမ (လွန်ကျူးမှု) မဖြစ်နိုင်၊ ထို့ကြောင့် ကိလေသာတို့၏ ဝိတိတ္တမ အခိုက်အတန့်ကို ပယ်ကြောင်း သိက္ခာပုဒ်များကို ဝိနည်း ပိဋက၌ ဟောထားတော်မူသည် ဟု မှတ်။

ကိလေသာနံ ။ ။ ဤပုဒ်သည် ရွှေကို၎င်း၊ နောက်ကို၎င်း စပ်သော ဥတယာပေက္ခ-ကာကောလောကန နည်းတည်း၊ ကိလေသာနံအရ “သံကိလေသ” ခေါ်သော ကိလေသာ ၁၀ ပါးရ၏၊ ဝိနည်းအရာဖြစ်သောကြောင့် ကိုယ်မှု နှုတ်မှုကို ဖြစ်စေတတ်သော ကမ္မကိလေသာကိုလည်း တနည်း ယူရ၏၊ [ကိလေသာနန္တိ - သံကိလေသဓမ္မာနံ၊ ကမ္မကိလေသာနံ ဝါ-ဒီကာ။]

ဝိတိတ္တမ၊ ပေ၊ သီလဿ ။ ။ သီလနှင့် ကျူးလွန်မှုသည် ဖြောင့်ဖြောင့်ဆန့်ကျင်၏၊ သီလမပျက်သမျှ ဝိတိတ္တမကိလေသာ မဖြစ်၊ ဝိတိတ္တမကိလေသာ ဖြစ်လျှင်လည်း သီလပျက်တော့၏၊ ထို့ကြောင့် သီလကို ပြုရာ ဝိနည်းပိဋက၌ ဝိတိတ္တမကိုပယ်သော တရားများကို ဟောထားတော်မူသည် ဟု သိရသည်။ [ဝိတိတ္တမပဋိပက္ခတ္တာသည် သိစေတတ်သော ဉာဏ်ပတ်တည်း။]

သမ္ပန်အမျိုးမျိုး ။ ။ သီလဿသည် ပဋိပက္ခတ္တာဝယ် တွာဟူသော မာဟုတ္တန္တ စပ်ရသော တွာသမ္ပန်တည်း၊ “သီလ၏+အဖြစ်” ဟူလို၊ ဤကဲ့သို့ တွာ (တချို့နေရာ၌-တာ) သမ္ပန်ကို (ကတ္တား ဟောရာ၌) ကတ္တားအနက် (ကံ ဟောရာ၌) ကံ အနက်

ကြောင့်၊ ဝိညာယတိ- ဧ၊ သုတ္တန္တဝိသုကေ- ဌ၊ (ကိလေသာနံ- သံကိလေသ
တရားတို့၏၊) ပရိယုဋ္ဌာနပ္ပဟာနံ- ပရိယုဋ္ဌာနပဟာနံကို၊ ဝါ- ကုသိုလ်အခွင့်
အလမ်းကို ကုန်ခန်းစေ၍ ထကြွမှုကို ပယ်ရှားကြောင်း တရားကို၊ ဝုတ္တံ - ပြီ၊

ပေးနိုင်၏၊ ထိုသို့ပေးလျှင် ထိုဘာဝပစ္စည်း၏ ရှေ့ပုဒ်အနက်ဖြစ်သော အန္တတ္ထမှာ စပ်ရ
သည်၊ ဤနေရာ၌ ကတ္တားအနက်ပေး၍ ပဋိပက္ခဟူသော အန္တတ္ထ (အတွင်းနက်) မှာ
စပ်၊ “သီလသည်(သီလက) ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သည်” ဟုလို။

[ဆောင်] ဣ-တာသမ္ပန္နံ၊ ဤတန်ကို၊ ကံနှင့်ကတ္တား၊ နက်ပြန်ငြားက၊
ဘာဝရှေ့ပုဒ်၊ ဘာဝယုဂ်မှာ၊ အန္တတ္ထာတွင်၊ စပ်ရာမြဲမှတ်၊
၏-ပြန်လတ်က၊ ဗာဟုတ္ထမှာ စပ်ရမြဲ။

ပဋိပက္ခတ္ထာ။ ။ပဋိပက္ခဿ+ဘာဝေါ-ပဋိပက္ခတ္တံ၊ ပဋိပက္ခဿသည် ဘာဝေါ၌
စပ်ရသော ဘာဝသမ္ပန္နံတည်း၊ ပဋိပက္ခဿ ဟူသော ဘာဝသမ္ပန္နံနှင့် သီလဿ
ဟူသော ဣသမ္ပန္နံသည် လိန်အားဖြင့်၎င်း၊ ဝစ်အားဖြင့်၎င်း၊ အရကောက်အားဖြင့်
၎င်း၊ တူမြဲတည်း၊ ထို့ကြောင့် “သီလံ” ဟူသော နပုလ္လိန် ကေဝုဏ်နှင့်တူအောင် “ပဋိ
(ဝိရုဋ္ဌံ) + ပက္ခံ ပဋိပက္ခံ” ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ နပုလ္လိန်ကေဝုဏ်ချ၊ အရကိုလည်း သီလကို
ကောက်ရသည်၊ [ဣသမ္ပန္နံဖြစ်သော သီလဿကိုပင် စပ်လာသော ပုဒ်ဖြစ်၍ “လာ
သမ္ပန္နံ” ဟုလည်း ခေါ်ကြ၏။]

[ဆောင်] ဘာဝသမ္ပန္နံ၊ ဣသမ္ပန္နံ၊ လာဟန် လိန်ဝစ်တူ။
ဘာဝရှေ့ပုဒ်၊ လာသည့်ပုဒ်၊ မယုတ် အရတူ။

ဝီတိက္ကမပဋိပက္ခ။ ။ပဋိပက္ခ ပုဒ်သည် “အဘယ်၏+ဆန့်ကျင်ဘက်နည်း” ဟု
မေးဘွယ်ရှိ၍ သမ္ပန္နံတခုကို ငဲ့နေသောပုဒ်တည်း၊ ထိုသို့ သမ္ပန္နံငဲ့နေသော ပုဒ်နောက်၌
ဘာဝဝင်လျှင် အလွတ်သမ္ပန္နံ (အပိုသမ္ပန္နံ) တခုရှိမြဲတည်း၊ ဤ၌ ဝီတိက္ကမသည် အလွတ်
သမ္ပန္နံတည်း၊ ထိုအလွတ်သမ္ပန္နံကိုလည်း ဘာဝယောဂ (ဘာဝနှင့် သမာသ တွဲစဉ်က
ယှဉ်ဘက်ဖြစ်သော) ပဋိပက္ခ၏ အတွင်းနက်တွင် စပ်ရသည်၊ လွန်ကျူးခြင်း၏ +
ဆန့်ကျင်ဘက်-ဟုလို။

[ဆောင်] သမ္ပန္နံငဲ့ထ၊ ပဒနောက်တွင်၊ ဘာဝဝင်သော်၊ ထို့ပြင်မချွတ်၊
အလွတ်သမ္ပန္နံ ရှိမြဲတည်း။
အလွတ်သမ္ပန္နံ၊ စပ်ရန်မှချ၊ ရှာဘွေကြသော်၊ ဘာဝယောဂ၊
သမ္ပန္နံ၏၊ အန္တတ္ထတွင် စပ်ရမြဲ။

ကိလေသာနံ ဝီတိက္ကမ။ ။ဝီတိက္ကမသည်လည်း “အဘယ်တို့၏ + ဝီတိက္ကမ
နည်း” ဟု မေးဘွယ်ရှိ၍ သမ္ပန္နံငဲ့သော ပုဒ်ပင်ဖြစ်ပြန်၏၊ ထို့ကြောင့် “ကိလေသာနံ”
လည်း ဘာဝသမ္ပန္နံ ဣ (တာ) သမ္ပန္နံတို့မှ အလွတ် (အပို) သမ္ပန္နံပင်တည်း၊ ထို
ကိလေသာနံကို ဝီတိက္ကမ၌ စပ်၊ “ကိလေသာတို့၏+လွန်ကျူးမှု” ဟုလို၊ ဤဒုတိယ
သမ္ပန္နံသည် ဘာဝယောဂ၌ မစပ်နိုင်ရကား နိယာမတို့အဆိုမှ တမျိုးခွဲ၍ ပဌမအလွတ်
သမ္ပန္နံတွင် စပ်ရပုံကို သတိပြုပါ။ [ဤနေရာလောက် သမ္ပန္နံများသောနေရာ တွေ့ခဲ့၏။]

(ကသ္မာ - ကြောင့်၊ ဝိညာယတိ - သိအပ်သနည်း၊) သမာဓိဿ - သုတ္တန်ဝယ်
 ဟောတော်မူအပ်သော သမာဓိ၏၊ (ကိလေသာနံ - တို့၏၊) ပရိယုဋ္ဌာနပ္ပင်္ဂိ
 ပက္ခတ္တာ - ပရိယုဋ္ဌာန်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိညာယတိ - ၏၊
 အဘိဓမ္မာပိဋက - ၌၊ ကိလေသာနံ - သံကိလေသ တရားတို့၏၊ [သုတ္တန်အဘိ
 ဓမ္မာ၌ ကိလေသာ ၁၀ ပါးလုံးကိုယူ။] အနုသယပ္ပဟာနံ - ကို၊ ဝါ - အစဉ်မပြတ်
 ကိန်းဝပ်ခြင်းကို ပယ်ရှားကြောင်းတရားကို၊ ဝုတ္တံ - ပြီ၊ (ကသ္မာ ဝိညာယတိ)၊
 ပညာယ - အဘိဓမ္မာဝယ် ဟောတော်မူအပ်သော ပညာ၏၊ ကိလေသာနံ -
 တို့၏၊ အနုသယပ္ပင်္ဂိပက္ခတ္တာ - အနုသယ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊
 ဝိညာယတိ - ၏။

စ - သည်သာ မကသေး၊ [ပဟာန်နှင့်စပ်၍ ဆိုဘွယ်ကျန်သေး၏ - ဟူလို၊
 စသည် သမုစ္ဆယတ္ထဇောတက။] ပဌမေ - ပဌမ ဖြစ်သော ဝိနည်း ပိဋက၌၊
 ကိလေသာနံ - ကိလေသာတို့ကို၊ တဒဂ်ပဟာနံ - တဒဂ်ပဟာန်ကို၊ ဝါ - ထိုထို
 သုသီလျ အစိတ်အပိုင်းဖြင့် ထိုထို ဒုသီလျအစိတ်အပိုင်းကို ပယ်ရှားကြောင်း
 တရားကို၊ (ဝုတ္တံ - ပြီ) ဣတရေသု - ဝိနည်းမှတစ်ပါးသော သုတ္တန် အဘိဓမ္မာ

ပရိယုဋ္ဌာန၊ ဗေ၊ ပညာယ။ ။ [ကိလေသာနံကို လိုက်စေ၊] သုတ္တန်၌ အဓိစိတ္တ
 (သမာဓိ) တရားကို များများဟောတော်မူ၏၊ ဈာန်သမာဓိဖြစ်နေလျှင် ကိလေသာတို့
 မထကြနိုင်ရကား သုတ္တန်၌ ကိလေသာတို့၏ ပရိယုဋ္ဌာနကို ပယ်ကြောင်း တရားကို
 ဟောတော်မူသည်ဟု သိနိုင်၏၊ အဘိဓမ္မာ၌ ပညာဆိုင်ရာကို များစွာ ဟောတော်မူ၏၊
 ပညာ - ဟူရာ၌ မဂ်ပညာတိုင်အောင် ယူပါ၊ ထိုမဂ်ပညာသည် အနုသယကို ပယ်နိုင်
 ရကား အဘိဓမ္မာ၌ ကိလေသာတို့၏ အနုသယ အခိုက်ကို ပယ်သောတရားကို ဟော
 ထားတော်မူသည် ဟု သိနိုင်၏။

တဒဂ်ပဟာနံ။ ။ တံ + အဂ် - တဒဂ်၊ တ - တလုံး ကြော၊ တဒဂ်ဿ - ထိုထို
 အကုသိုလ် အစိတ်အပိုင်းကို + ပဟာနံ - ပယ်ခြင်း (ပယ်ကြောင်းတရား) တည်း၊
 တဒဂ်ပဟာနံ - ခြင်း၊ မီးရောင်ဖြင့် အမှောင်ကိုပယ်ရာ၌ မီးရောင်လင်းခိုက်သာ ပယ်နိုင်
 ၏၊ မီးရောင်ပျောက်လျှင် အမှောင်ရောက်၏၊ ထို့အတူ ဒါန သီလစသော ကုသိုလ်အစိတ်
 အပိုင်းဖြင့် ထိုထို အကုသိုလ်အစိတ်အပိုင်းကို ပယ်ခြင်း (ကုသိုလ်ဖြစ်ခိုက် အကုသိုလ်
 မဖြစ်ခြင်း) သည် တဒဂ်ပဟာနံ မည်၏၊ ဤကား နေရာအားလုံး၌ တဒဂ်ပဟာနံ သုံးစွဲ
 ပုံတည်း၊ ဤဝိနည်းအရာ၌ကား သုသီလျ (ကောင်းသောသီလ) ဖြစ်ခိုက် ဒုသီလျ
 (သီလပျက်မှု) ကို ပယ်ရှားနိုင်ရကား (ဥပမာ - ပါရာဇိကသီလကို စောင့်ထိန်းခိုက်၌
 မေထုန်မှုစသောသီလပျက်မှုကိုပယ်နိုင်ရကား) ထိုထိုသုသီလျအစိတ်ဖြင့် ထိုထို ဒုသီလျ
 အစိတ်ကို ပယ်ခြင်းသည် တဒဂ်ပဟာနံမည်၏၊ ဤပယ်ခြင်းကို ဝိက္ခမ္ဘနပယ်ခြင်းလောံ
 ကြောသောကြောင့် “ အခိုက်အတန့်ပယ်ခြင်း ” ဟု ခေါ်ကြသည်။ [ဒီပါလောကေနောဝ၊
 (၃ + ၅၀) တမဿ ဒါနာဒိပုညကြိယဝတ္ထုဂတေန (ဝတ္ထု၌ဖြစ်သော) တေနတေန

ပိဋကတို့၌၊ (ကိလေသာနံ-တို့ကို၊) ဝိက္ခမ္ဘနသမုဇ္ဈဒပ္ပဟာနာနိ- ဝိက္ခမ္ဘန ပဟာနံ၊ သမုဇ္ဈဒပ္ပဟာနံတို့ကို၊ ဝါ- ပယ်ခွါခြင်းအားဖြင့် ပယ်ရှားကြောင်း တရား၊ အကြွင်းမဲ့ဖြတ်ခြင်းအားဖြင့် ပယ်ရှားကြောင်းတရားတို့ကို၊ (ဝုတ္တံနိ)။

စ-သည့်သာမကသေး၊ ပဌမေ - ပဌမဖြစ်သော ဝိနည်းပိဋက၌၊ ဒုစ္စရိတ သံကိလေသဿ - ကာယ ဝစီ ဒုစရိုက် ဟူသော သံကိလေသကို၊ ပဟာနံ- ပယ်ကြောင်းတရားကို၊ (ဝုတ္တံ)၊ ဣတရေသု - ဝိနည်းမှ တပါးသော သုတ္တန် အဘိဓမ္မာ ပိဋကတို့၌၊ တဏှာဒိဋ္ဌိသံကိလေသာနံ - တဏှာသံကိလေသ ဒိဋ္ဌိ သံကိလေသတို့ကို၊ (ပဟာနံ ဝုတ္တံ။)

ကုသလင်္ဂေန တဿတဿ အကုသလင်္ဂဿ ပဟာနံ တဒင်္ဂပဟာနန္တိ ဝုစ္စတိ၊ ဣပေန (ဤ ဝိနည်းအရာ၌ကား) တေနတေန သုသီလျင်္ဂေန တဿ တဿ ဒုသီလျင်္ဂဿ ပဟာနံ တဒင်္ဂပဟာနန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။—သာရတ္ထ။]

ဝိက္ခမ္ဘနပဟာနံ ။ ။ ဥပစာရသမာဓိ အပ္ပနာသမာဓိဖြင့် ကိလေသာတို့ကို ခွါထားသည်ရှိသော် တော်တော်နှင့် ထိုကိလေသာများမဖြစ်နိုင်၊ (တဒင်္ဂပဟာနံကဲ့သို့ အခိုက်အတန့်မျှ ခွါခြင်းမဟုတ်၊) သမာဓိများ မဖြစ်ခိုက်၌လည်း သမာဓိအရှိန်ကြောင့် နီဝရဏကိလေသာ မပေါ်လာဘဲ ကင်းကွာနေကြသည်—ဟူလို၊ ဥပမာ—ရေတပြင်လုံး မှော်တွေဖုံးနေရာဝယ် ရေခတ်လိုသူက မိမိပတ်လည်မှော်များကို ဒိမ်းဖြင့်ဖယ်ရှားသော အခါ ထိုနေရာ၌အတော်ကြာအောင် မှော်များပြန်မလာသကဲ့သို့တည်း၊ [ဥပစာရပ္ပနာ ဘေဒေန သမာဓိနာ ပဝတ္တိနိဝါရဏေန (နီဝရဏတို့၏ ဖြစ်ခြင်းကို တားမြစ်သဖြင့်) စသပ္ပဟာရေနေဝ (န + ဣဝ) ဇလတလေ သေဝါလဿ တေသံ နီဝရဏဓမ္မာနံ ဝိက္ခမ္ဘနဝသေန (ပယ်ခွါခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်) ပဟာနံ ဝိက္ခမ္ဘန ပဟာနံ။]

သမုဇ္ဈဒပ္ပဟာနံ ။ ။ ဝိက္ခမ္ဘနပဟာနံဖြင့် အတော်ကြာအောင်ပယ်ရုံသာ မက၊ မိမိသန္တာန်၌ရှိသော အနုသယတို့ကို ဆိုင်ရာမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် မကျန်အောင်ပယ်ခြင်းသည် သမုဇ္ဈဒပ္ပဟာနံမည်၏။ [စတုန္တံ အရိယမဂ္ဂါနံ ဘာဝိတတ္ထာ တံတံမဂ္ဂဝတော (ထိုထို မဂ်ရှိသူ၏) သန္တာနေ သမုဒယပက္ခိကဿ (သမုဒယဘက်သား ဖြစ်သော) ကိလေသ ဂဏဿ အစ္စန္တံ အပ္ပဝတ္တိသင်္ခါတသမုဇ္ဈဒဝသေန ပဟာနံ သမုဇ္ဈဒပ္ပဟာနံ။]

ဒုစ္စရိတ သံကိလေသဿ ။ ။ ဒုဠု + စရိတံ ဒုစ္စရိတံ = မကောင်းသော အကျင့်၊ ကိလေသေ ဟိ ဝါ ဒုသိတံ + စရိတံ ဒုစ္စရိတံ = ကိလေသာတို့မျက်ဆီးအပ်သော အကျင့်၊ (ဝိနည်းအရာဖြစ်၍ မနော-မပါ) ကာယဒုစရိုက် ဝစီဒုစရိုက် ဟူသော သံကိလေသကို ပယ်ကြောင်းတရားကို ဝိနည်း၌ဟောထားတော်မူသည်၊ [ကာယ ဝစီဒုစ္စရိတဝသေန ပဝတ္တံ သံကိလေသဿ တဒင်္ဂဝသေန ပဟာနန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။]

တဏှာ ဒိဋ္ဌိ သံကိလေသာနံ ။ ။ သုတ္တန်၌ဟောတော်မူအပ်သော ဈာန် သမာဓိ သည် ကာမစ္ဆန္တ (တဏှာ) ၏ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ရကား သုတ္တန်၌ တဏှာ သံကိလေသ ပဟာနံကို ဟောတော်မူအပ်သည်-ဟု၎င်း၊ အတ္တ စသည်မှလွတ်သော သဘာဝဓမ္မကို

စ-ကား၊(ပဟာနမှတပါး ဂန္တိရဘာဝကား-ဟူလို၊)တ္ထေ-ဤ ခုပုံသော ပိဋကတို့တွင်၊ ကေမေကသ္မိံ - တပုံတပုံသော ပိဋက၌၊ စတုဗ္ဗိဓောပိ-လေးပါး အပြားရှိသည်လည်း ဖြစ်သော၊ ဓမ္မတ္ထ ဒေသနာ ပဋိဝေဓ ဂန္တိရဘာဝေါ- ဓမ္မဇနက်နဲသည်၏အဖြစ်၊ အတ္ထဇနက်နဲသည်၏အဖြစ်၊ ဒေသနာ၏ နက်နဲ သည်၏အဖြစ်၊ ပဋိဝေဓ၏ နက်နဲသည်၏အဖြစ်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊ တတ္ထ- ထိုဓမ္မ အတ္ထ ဒေသနာ ပဋိဝေဓတို့တွင်၊ ဓမ္မောတိ- ကား၊ ပါဠိ - ပါဠိတော် တည်း၊ အတ္ထောတိ-ကား၊ တဿာယေဝ - ထိုပါဠိတော်၏ပင်၊ အတ္ထော- အနက်တည်း၊ ဒေသနာတိ-ကား၊ မနသာ- စိတ်တော်ဖြင့်၊ ဝဝတ္ထ ပိတာယ- မဟောမိ ပိုင်းခြား မှတ်သားအပ်သော၊ တဿာပါဠိယာ - ကို၊ ဒေသနာ-

ဟောပြရာ အဘိဓမ္မာ၌ အတ္တဒိဋ္ဌိ သံကိလေသ ပဟာနကို ဟောတော်မူအပ်၏ ဟု၎င်း ဆိုသည်။ [သမာဓိဿ ကာမတ္တန္တပဋိပက္ခတ္တာ သုတ္တန္တပိဋကေ တဏှာသံကိလေ သဿ ပဟာနံ ဝုတ္တံ၊ အတ္တာဒိဋ္ဌိနိမုတ္တသဘာဝဓမ္မပ္ပကာသနတော အဘိဓမ္မပိဋကေ ဒိဋ္ဌိသံကိလေသဿ ပဟာနံ ဝုတ္တံ။]

ပါဠိ။ ။ ပ+အာဠိပသည် “အမြတ်” အနက်ဟော၊ ပကဋ္ဌာနံ မြတ်သောစကား တို့၏+အာဠိ-အစဉ်တည်း၊ ပါဠိ-စဉ်၊ [ပကဋ္ဌာနံ (အမြတ်ဆုံး ဖြစ်ကုန်သော) သီလာဒိအတ္တာနံ-တို့ကို၊ ဗောဓနတော-သိစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း (ဤ ဟိတ်ဖြင့် “အနက်က မြတ်သောကြောင့် သဒ္ဓါအစဉ်ကိုလည်း ကာရဏပစာရအားဖြင့် “အမြတ် ဟု ခေါ်ရကြောင်း ပြ၏။ ”) သဘာဝ နိရုတ္တိဘာဝတော ဗုဒ္ဓါဒိဟိ ဘာသိ တတ္တာစ (ဤ ဟိတ်) ရပ်ဖြင့် သဒ္ဓါအစဉ် ကိုယ်တိုင်ကလည်း မြတ်ကြောင်း ပြ၏၊ မှန်ကန်သည့် အနက်အားလျော်စွာ ဆိုအပ်သည်ကို “ သဘာဝနိရုတ္တိ ” ဟု ဆိုသည်၊) ပကဋ္ဌာနံ ဝစနပဗန္ဓာနံ (မြတ်ကုန်သော၊ စကားတရပ်၏ အဖြစ်ဖြင့် ဇွဲထားအပ်သော ဝါကျတို့၏) + အာဠိတိ ပါဠိ။] ထိုပါဠိဟူသည် ဘုရားတရားတော်တည်း။

တဿာယေဝ အတ္ထော ။ ။ “ ထို ပါဠိတော်၏ အနက် ” ဟူသည် ထိုပါဠိကို ကြားရသူတို့၏စိတ်၌ သိအပ်သော အကြောင်းအရာတည်း၊ “အသေပနာစမာလာနံ” သည် ဓမ္မ (ပါဠိ) ၊ “လူမိုက်-လူဖျင်း-လူအ တို့ကိုမပေါင်းရခြင်း” ဟု ညွှန်ပြအပ်သော အကြောင်းအရာသည် “အတ္ထ” မည်၏၊ အရိယတေ ဉာယတေ- (ပါဠိကို မြင်ရကြားရ သောအခါ) စိတ်ဖြင့် သိအပ် မှတ်အပ်၏၊ ဣတိ အတ္ထော၊ [တဿာယေဝ၌ ဝေသည် “ရှေ့၌ ဆိုအပ်ပြီးသော ပါဠိကိုပင် ခိုင်မြဲစေသော သဒ္ဓိဋ္ဌာနာဝဓာရဏတည်း။]

တဿာ၊ ဗေ၊ ဒေသနာ။ ။ မဟောမိ စိတ်ဖြင့် စိစဉ်အပ်ပြီးသော တရားအစဉ်ကို (နာလိုသူတို့ ကြားအောင်) နှုတ်ဖြင့် ရွတ်ဆိုဟောပြခြင်းသည် ဒေသနာမည်၏၊ [ဝိ+ အဝ+ထပဓာတ်, တပစ္စည်း၊ ဝဝတ္ထပိယိတ္တ - ပိုင်းခြားမှတ်သားအပ်ပြီး၊ ဣတိ ဝဝတ္ထ ပိတာ၊ တနည်း-ဝိ+အဝ+ဌာဓာတ် ဏာပေပစ္စည်းဖြင့် “ ဝဝဌာပိတာ ” မှ ဓွေတော် လာ, အာကို ရဿမြဲ၍ ဧကိုတ္ထ ပြ။]

နှုတ်မြွက်၍ ဟောတော်မူခြင်းတည်း၊ ပဋိဝေဓောတိ- ကား၊ ပါဠိယာ-ပါဠိ
ဓမ္မကို၎င်း၊ ပါဠိအတ္ထဿစ- ပါဠိဓမ္မ၏ အနက်ကို၎င်း၊ ယထာဘူတာဝ

မှတ်ချက် ။ ။ ဓမ္မနှင့် ဒေသနာသည် အရကောက်အားဖြင့် တရားချည်းရသော
ကြောင့် မကွဲပြားသော်လည်း အခိုက်အတန့်အားဖြင့် ကွဲပြားသေးသောကြောင့် ဓမ္မ
ဟု၎င်း ဒေသနာ ဟု၎င်း ၊ မျိုး ခွဲထားသည်၊ ခွဲပြီးအံ့-တရားနာလိုသူတို့အား ဟော
ဘို့ရန် ပဌမ စိတ်ကူးထားအပ်သော (စိတ်ကူးထားခိုက်ဖြစ်သော) တရားအစဉ်သည်
ဓမ္မမည်၏၊ မှန်၏-တရားဟောပုဂ္ဂိုလ်သည် မဟောမီ ရှေးဥျးစွာ စိတ်ဖြင့် စိစဉ်လိုက်ရ
စိတ်ကူးလိုက်ရသေး၏၊ (တချို့မှာ ဆရာအထံ၌ သင်အံ၍ ထားရသေး၏၊) ထိုစိတ်ကူး
ထားသည့်အတိုင်း ဟောပြောအပ်သော တရားစကားသည် ဒေသနာမည်၏၊ ဤသို့
အခိုက်အတန့် အားဖြင့်ကား ကွဲပြားသည် ဟု မှတ်။

ပရမတ္ထဝါဒ ။ ။ “ဓမ္မောတိပါဠိတိ ဣတ္တဘဂဝတာဝုစ္စမာနဿ အတ္ထဿဝေါဟာ
ရဿစ ဒီပနော သဒ္ဓေါယေဝ ပါဠိနာမာတိ အဘိဓမ္မဋ္ဌကထာယ ဂဏ္ဍိပဒေသု ဝုတ္တံတိ
လိခိတံ = ဓမ္မောတိ ပါဠိဟူရာ၌ ဘုရားရှင်သည် ဟောတော်မူအပ်လတ်သော အနက်
အဓိပ္ပါယ်ကို၎င်း (ပုရိသောစသော) အဝေါအဝေါကို၎င်း ပြတတ်သော (မဟောမီ
စိတ်ဖြင့် မှတ်သားအပ်သော) သဒ္ဓရုပ်သည်သာ ပါဠိမည်၏ ” ဟု အဘိဓမ္မဋ္ဌကထာ၏
ဂဏ္ဍိပုဒ်တို့၌ ဆိုထားကြောင်းကို ကျမ်းစာတို့၌ ရေးသားထား၏။ [သဒ္ဓရုပ်ဖြစ်သော
ကြောင့် “ပါဠိ-ဓမ္မ” ဟူရာ၌ ပရမတ်တရားကို အရကောက်ရသည် - ဟူလို။]

ဒေသနာအရလည်း ပရမတ္ထပင် ။ ။ ဓမ္မနှင့်ဒေသနာသည် အရမပြားသောကြောင့်
ဤ ပရမတ္ထဝါဒီတို့အလိုအားဖြင့် “ဒေသနာ” အရလည်း နှုတ်ဖြင့် ရွတ်ဆိုခိုက်၌ဖြစ်သော
ပရမတ္ထသဒ္ဓကိုပင် ကော်ယူရသည်။ [တေသံ တေသံ အတ္ထာနံ-တို့ကို၊ ဗောဓကဘာဝေန
ဉာတော (သူတပါးတို့ကိုသိစေတတ်သည်၏အဖြစ်ဖြင့် ထင်ရှားသည်လည်းဖြစ်သော)
ဥဂ္ဂဟာဒိဝသေနစ ပုဗ္ဗေ ဝဝတ္ထဝိတော (သင်ယူခြင်း စသည်၏အစွမ်းဖြင့် မဟောမီ
ရှေ့အဘို့၌ မှတ်သားအပ်ပြီးလည်းဖြစ်သော) သဒ္ဓပ္ပမန္ဓော (ပရမတ္ထသဒ္ဓါအစဉ်သည်)
ဓမ္မော၊ ပစ္ဆိမံ ပရေသံ အဝဗောဓနတ္ထံ ပဝတ္ထိတော (ဖြစ်စေအပ်သော) တဒတ္ထပကာ
သကော (ထိုသိစေလိုရင်းအနက်အဓိပ္ပါယ်ကိုပြတတ်သော) သဒ္ဓေါ (ပရမတ္ထသဒ္ဓကို)
ဒေသနာတိ ဝေဒိတဌော၊ ဤကား ဓမ္မ-ဒေသနာတို့၏အရကို ပရမတ္ထသဒ္ဓ ကောက်ယူ
ကြသော ပရမတ္ထဝါဒီ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏အဆိုတည်း။

ပညတ္တိဝါဒ ။ ။ ပရမတ္ထသဒ္ဓါသည် (ရွတ်ဆိုခိုက်၌ ဖြစ်သောအသံ သဒ္ဓရုပ်သာ
ဖြစ်၍) အနက်ကိုထင်ရှားမပြနိုင်၊ တဝိဘတ်ဆုံးသော ပါဠိစကားတလုံးဖြစ်မှ အနက်ကို
ထင်ရှားပြနိုင်၏၊ ဥပမာ- “ပု” ဟုရွတ်ဆိုအပ်ဆဲသဒ္ဓရုပ်အခိုက်၌ “ယောကျ်ား” ဟူသော
အနက်ကို မပြနိုင်၊ “ပုရိသော” ဟု ဝေါဟာရ (ပညတ်) အခိုက်ကုမှ “ယောကျ်ား”
ဟူသောအနက်ကို ပြနိုင်သကဲ့သို့တည်း၊ ထို့ကြောင့် မဟောမီ စိတ်ဖြင့်မှန်းအပ်သော
ပါဠိပညတ်အစဉ်သည် ပါဠိ (ဓမ္မ) မည်၏၊ ရွတ်ဆို ဟောပြသောအခါ “အသေဝနာ”
ဟူသော အပေါင်း ပညတ္တိသဒ္ဓ, “ဗာလာနံ” ဟူသော အပေါင်းပညတ္တိသဒ္ဓသည်

ဗောဓော-မဇ္ဈိမဗြဟ္မာ ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ထိုးထွင်း၍သိခြင်းတည်း။ ဝါ-ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သောဉာဏ်တည်း။ [ဓမ္မနှင့် ဒေသနာတို့ အရတူသောကြောင့်၊ “ပါဠိယာ ပါဠိအတ္ထဿ” ဟု ဓမ္မနှင့် အတ္ထကိုသာပြု၍ “ဒေသနာယ” ဟု မပြုတော့။] စ-ကား၊ (ပဋိဝေဓမ္မတပါး ဂန္ထိရဘာဝကား၊) တီသုပိ- ၃ ပုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဧတေသု - ဤ ပိဋကတို့၌၊ ဧတေ ဓမ္မတ္ထ ဒေသနာ ပဋိဝေဓာ-တို့သည်၊ (ဂန္ထိရာ ဌ်စပ်၊) ယသ္မာ- ကြောင့်၊ သဿာဒိဟိ- ယုန် အစရှိသော သတ္တကလေးတို့သည်၊ မဟာသမုဒ္ဒေါ- သည်၊ ဝါ- ကို၊ (ဒုက္ခော

ဒေသနာမည်၏- ဟု ပညတ္တိဝါဒီ ဆရာတို့က ဆိုလိုကြသည်။ [သီဟဋ္ဌဂဏ္ဍိပဒေသု ပန ဝုတ္တံ - သဘာဝတ္ထဿ သဘာဝဝေါဟာရဿစ အနုရူပဝသေန ဘဂဝတာ မနသာ ဝဝတ္ထပိတာ ပဏ္ဏတ္တိ (ပညတ်ကို) ပါဠိတိ ဝုစ္စတိ။]

ဒေသနာအရလည်း ပညတ်ပင်။ ။ပါဠိအရ ပရမတ္ထသဒ္ဓကို ကောက်ဘဲ ပညတ္တိသဒ္ဓကို ကောက်လျှင် “ဒေသနာအရလည်း ပညတ္တိသဒ္ဓကိုပင် ကော်ရမည်” ဟု ပညတ္တိဝါဒီတို့က ဆိုကြ၏။ ဘာကြောင့်နည်း- “မနသာ ဝဝတ္ထပိတာယ ပါဠိယာ ဒေသနာ” ဟု စိတ်ဖြင့် မှန်းထားအပ်သော ပါဠိကိုပင် နှုတ်ဖြင့်ဟောရာ၌ “ဒေသနာ” အမည်ရသဖြင့် ပါဠိ (ဓမ္မ) နှင့် ဒေသနာတို့ အရမပြားသောကြောင့်တည်း။ ထို့ကြောင့်ပင် “ဒေသနာတိ ပညတ္တိ” ဟု နောက်၌ တနည်း ဖွင့်သည်။ ဤကား ပညတ္တိဝါဒီဘက်က ကောက်ချက်ချပုံတည်း။

ယထာဘူတာ ဝဗောဓော။ ။ယောယော + ဘူတာ ယထာဘူတံ = အကြင်အကြင် ထင်ရှားရှိနေသောသဘော (အမှန်အတိုင်းသဘော)၊ ယထာဘူတံ + အဝဗောဓော ယထာဘူတာဝဗောဓော၊ ပါဠိကို၎င်း၊ ထိုပါဠိ၏ အနက် အဓိပ္ပါယ်ကို၎င်း မလွဲမမှားရအောင် နားလည်ခြင်း (နားလည်သောဉာဏ်) သည် ပဋိဝေဓမည်၏။

တီသု၊ ပေ၊ ပဋိဝေဓော။ ။ပိဋက ၃ပုံကို “တီသု ဧတေသု” ဟု အာဓာရထား၍ ဓမ္မ အတ္ထ ဒေသနာ ပဋိဝေဓတို့ကို “ဧတေ ဓမ္မတ္ထဒေသနာပဋိဝေဓာ” ဟု အာဓာရထား၍ အဖြစ်ဖြင့် ထားရာ၌ အတ္ထ ဒေသနာ ပဋိဝေဓတို့သည် ပိဋကဓမ္မ အပေါ်၌ တည်သောကြောင့် အာဓာရ ဖြစ်သင့်ကြပေ၏။ ဓမ္မဟူသည်ကား ပိဋကတရားပင် ဖြစ်၏။ ပိဋကနှင့် ဤ ဓမ္မသည် အရမပြားရကား ပိဋကကို အာဓာရ၊ ဓမ္မကို အာဓာရ အဖြစ်ဖြင့် ထားခြင်းသည် အဘယ်နည်းဖြင့် သင့်ပါသနည်း - ဟု မေးတွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား- “ရက္ခေ + သာခါ - သစ်ပင်၌ + သစ်ခက်” ဟူရာဝယ် သစ်တပင်လုံးအပေါင်းကို အာဓာရထား၍ ထိုသစ်ပင်တွင် ပါဝင်သော အစိတ်အပိုင်း သစ်ခက်ကို အာဓာရထားသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ပိနည်းပိဋကတရားလုံးကို အာဓာရထား၍၊ ထို၌ ပါဝင်သော ပဌမပါရာဇိက စသော အစိတ်အစိတ် ဓမ္မကို အာဓာရ အဖြစ်ဖြင့် ထားခြင်းကြောင့် သင့်ပါ၏။ [ပါဠိသမုဒါယဿ (အပေါင်းပါဠိ၏) အာယဝပါဠိယာ အာဓာရဘာဝတော (ယုဇ္ဇတိ)၊ ယထာ- ရက္ခေ သာခါတိ။]

ဂါဟောဝိယစ- ခဲယဉ်းသဖြင့် သက်ဝင်အပ်သကဲ့သို့၎င်း၊ ဝါ - သက်ဝင်နိုင်ခဲ့သကဲ့သို့၎င်း၊ အလဘနေယျပုတိဋ္ဌာဝိယစ- မရအပ်သော ထောက်တည်ရာရှိသကဲ့သို့၎င်း၊ ဝါ-ထောက်တည်ရာမရနိုင်သကဲ့သို့၎င်း၊ တထာ-တူ၊)မန္တဗုဒ္ဓိဟိ-နဲ့ သောဗြဟ္မာဏ်ရှိသူတို့သည်၊ ဝါ- ပညာနဲ့သူ လူပြိုင်းတို့သည်၊ ဒုက္ခောဂါဟာစ - ခဲယဉ်းသဖြင့် သက်ဝင်အပ်ကုန်သည်၎င်း၊ ဝါ - သက်ဝင်နိုင်ခဲ့ ကုန်သည်၎င်း၊ အလဘနေယျပုတိဋ္ဌာစ-မရအပ်သောထောက်တည်ရာရှိကုန်သည်၎င်း၊ ဝါ-ထောက်တည်ရာကို မရနိုင်ကုန်သည်၎င်း၊ (ဟောန္တိ-နိဗ္ဗာ)တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ မဟာသမုဒြာဝယ် ယုန်သူငယ် အလား မန္တဗုဒ္ဓိတို့ ဒုက္ခောဂါဟ

ဒုက္ခောဂါဟာ။ ။ဩဂယန္တိ-ဗြဟ္မာဏ်ဖြင့် သက်ဝင်အပ်ကုန်၏၊ ဣတိ ဩဂါဟာ၊ [အဝပုဗ္ဗ ဂါဟုဓာတ် ဣပစ္စည်း။] ဒုက္ခောန+ဩဂါဟာ ဒုက္ခောဂါဟာ၊ ဓမ္မနှင့် အတ္တကို ထိုးထွင်း၍သိသော ခဲယဉ်း၏၊ ယခုအခါ၌ ထိုပါဠိ ထိုအနက်များကို တတ်သိအောင် နှစ်ပေါင်းများစွာ ကြိုးစားကြရပုံ၊ ထိုသို့ ကြိုးစားပါလျက်လည်း မတတ်နိုင်ကြပုံကြည့်၍ ဓမ္မအတ္တတို့၏ သိသောခဲယဉ်းကြောင်းကို စဉ်းစားကြည့်ပါ၊ ထိုသို့ တတ်သိသော ခဲယဉ်းခြင်းသည် ဓမ္မအတ္တတို့၏ ဒုက္ခောဂါဟာ အဖြစ်တည်း။ [တတ္ထ ပဋိဝေဓဿ (အတ္တ ဓမ္မတို့ကို သိသော ဗြဟ္မာဏ်၏) ဒုက္ခရဘာဝတော ဓမ္မအတ္တာနံ ဒုက္ခောဂါဟတာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။] လောက၌ ဟောပြော ပို့ချတတ်သော ဒေသနာဗြဟ္မာဏ်တို့ရန်လည်း လွယ်ကူချေ၊ ယခုအခါ စာချကောင်း တရားဟောကောင်း ပုဂ္ဂိုလ်တို့ နည်းပါးပုံကိုကြည့်ပါ၊ ထိုသို့ ဒေသနာဗြဟ္မာဏ်၏ ဖြစ်နိုင်သော ခဲယဉ်းခြင်းသည် ဒေသနာ၏ ဒုက္ခောဂါဟာ(သက်ဝင်သောခဲယဉ်းကြောင်း) အထိမ်းအမှတ်တည်း။ [ဒေသနာဗြဟ္မာဏဿ ဒုက္ခရဘာဝတော ဒေသနာယ ဒုက္ခောဂါဟတာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော။]

ပဋိဝေဓ။ ။“ပဋိဝေဓ” ခေါ်သော ဗြဟ္မာဏ်သည် သတ္တတို့သန္တာန်၌ ဖြစ်သောရန် ခဲယဉ်း၏၊ ယခုကာလ၌ လူတိုင်းမှာ ဓမ္မ အတ္တကို သိသောဗြဟ္မာဏ် မရှိပုံကို ကြည့်ပါ၊ ထိုသို့သောအသိဗြဟ္မာဏ်ဖြစ်နေပြန်သော်လည်း ထိုရှိနေသောအသိဗြဟ္မာဏ်ကိုမိမိကိုယ်တိုင် ဖြစ်စေ၊ သူတပါးကဖြစ်စေ သိသောလည်းမလွယ်ပါ၊ မှန်၏-မိမိမှာ မည်၍မည်မျှ တတ်သိနေမှန်းကို မိမိကိုယ်တိုင်လည်း မသိကြ၊ သူတပါးကလည်း “ဤသူဟာ မည်မျှလောက် တတ်သည်”ဟု သိသော ခဲယဉ်းလှ၏၊ ဤသို့ ပဋိဝေဓဗြဟ္မာဏ်၏ ဖြစ်သောလည်း ခဲယဉ်း၊ သိသောလည်း ခဲယဉ်းခြင်းသည် “ဒုက္ခောဂါဟာ” ပင်တည်း။ [ပဋိဝေဓဿ ပန ဥပ္ပါဒေတုံ အသက္ကုဏေယျတ္တာ တံဝိသယညာဏုပ္ပတ္တိယာ စ (ထိုပဋိဝေဓကို အာရုံပြုသော ဗြဟ္မာဏ် ဖြစ်ခြင်း၏) ဒုက္ခရဘာဝတော ဒုက္ခောဂါဟတာ ဝေဒိတဗ္ဗော။]

အလဘနေယျပုတိဋ္ဌာစ။ ။လဘိဘဗ္ဗာတိ လဘနိယာ၊ ဤကို စ၊ ယဋ္ဌေဘော်လ၍ “လဘနေယျာ”ဟုဖြစ်၏၊ န+လဘနေယျာ အလဘနေယျာ၊ အလဘနေယျာ + ပုတိဋ္ဌာ ယေသုတိ အလဘနေယျပုတိဋ္ဌာ။ [ယခုစာအုပ်များ၌ “လမ္ဘ”ဟု ရှိ၏၊ လဘဓာတ်က မိဝါဒိ မရှိသောကြောင့်၎င်း၊ ကံဟော အနိယပစ္စည်း ရှိပြီဖြစ်၍ ယ ပစ္စည်းလည်း

၁၄၈

ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာ

ဗာဟိရနိဒါန်း

အလဘနေယျပုတိဋ္ဌတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ဂန္ထိရာ-နက်နဲ ခက်ခဲကုန်၏၊ ဧဝံ-
ဤသို့လျှင်၊ ဧတ္ထ-ဤ ဂပုံသော ပိဋကတို့တွင်၊ ဧကမေကသ္မိ-၌၊ စတုဗ္ဗိဓောပိ-
သော၊ ဂန္ထိရဘာဝေါ-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊ [ဧဝံ-စသည်ကား နိဂုံးဝါကျ။]

အပရောနယော- တနည်းကား၊ (တနည်း) ပုဗ္ဗနယတော - ရှေ့နည်းမှ၊
အပရော-တပါးသော၊ နယော-နည်းကို၊ မယာ- သည်၊ ဂုစ္စတေ- ဆိုအပ်၏၊
ဝါ- ဆိုဥျးအံ့၊ ဓမ္မောတိ- ဓမ္မောဟူသည်ကား၊ ဟေတု- အကြောင်းတည်း၊
(တနည်း) ဟေတု-အကြောင်းသည်၊ ဓမ္မောတိ-ဓမ္မမည်၏၊ ဟိ-သာဓကကား၊

မလိုသောကြောင့်၎င်း “လန္တနေယျာ” ဖြစ်သွားလည်း၏။] ဒုက္ခောဂါဟ ဖြစ်သော်လည်း
တစိတ်တဒေသလောက်တော့ တချို့တလေ သက်ဝင်နိုင်စရာ ရှိသေး၏၊ ထိုသို့ တစိတ်
တဒေသလောက်ကို သက်ဝင်နိုင်သော်လည်း (သမုဒြာဝယ် ယုန်သူငယ် မထောက်နိုင်
သကဲ့သို့ မန္တဗုဒ္ဓိများလည်း) ဣဏ်ဖြင့်ထေ့၍ မထားနိုင်ကြ၊ နဲနဲပါးပါး သိသမျှလည်း
မေ့ပျောက်သွားတတ်သည် - ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် ဓမ္မ - အတ္ထ - ဒေသနာ - ပဋိဝေဓ
၄ပါးတို့ ဂန္ထိရဖြစ်ကြသည်။ [ဧကဒေသေန ဩဂါဟန္တေဟိ မန္တဗုဒ္ဓိဟိ ပတိဋ္ဌာ လဇ္ဈ
နသတ္တာတိ အာဟ-အလဘနေယျပုတိဋ္ဌတိ။]

ဝိနယာဒိ ဂန္ထိရ ။ ။ ဓမ္မစသော ၄ ပါးက ဒုက္ခောဂါဟ ဖြစ်သောကြောင့်
ဝိနည်း-သုတ္တန်-အဘိဓမ္မတို့လည်း ဂန္ထိရ(နက်နဲ ခက်ခဲသော) တရားများဖြစ်ကြလေ
သည်။ [ဧတ္ထစ ဓမ္မာဒိနံ ဒုက္ခောဂါဟဘာဝတော တေဟိ ဓမ္မာဒိဟိ(တို့ကြောင့်) ဝိနယာ
ဒယော ဂန္ထိရာတိ ဝိနယာဒိနံပိ စတုဗ္ဗိဓော ဂန္ထိရဘာဝေါ ဂုတ္တောယေဝ (ဆိုအပ်
တော့သည်သာ)၊ မှန်၏-ဝိနည်း သုတ္တန် အဘိဓမ္မဟူသည် ဓမ္မတို့တည်း၊ ထို့ကြောင့်
ဓမ္မဖြစ်သော ပိဋကတို့သည် သမုခေန (မိမိကို အကြောင်းပြသော အားဖြင့်) ဝိနည်း
သုတ်အဘိဓမ္မာတို့လည်း ဂန္ထိရဖြစ်ကုန်၏၊ ထို ဓမ္မသည် အနက်ပေါ်၌ တည်ရကား
တည်ရာဝိသယကို အကြောင်း ပြု၍လည်း ဝိနယစသည်တို့ ဂန္ထိရဖြစ်ကုန်၏၊ ဒေသနာ
နှင့် ပဋိဝေဓတို့ကား ဓမ္မအတ္ထလျှင် တည်ရာရှိသော ဝိသယီတို့တည်း၊ ထို ဝိသယီကို
အကြောင်းပြသောအားဖြင့်လည်း ဝိနယပိဋကစသည်တို့ ဂန္ထိရဖြစ်ကြသည်၊ ထို့ကြောင့်
“ဓမ္မစသော ၄ ပါးသာ ဂန္ထိရဖြစ်၏၊ ဝိနည်းပိဋကစသည်ကား ဂန္ထိရမဖြစ်” ဟု အပြစ်
မတင်သင့်ပါ။ [ဓမ္မာဒယော ဧဝ ဒုက္ခောဂါဟတ္တာ ဂန္ထိရာ၊ န ဝိနယာဒယောတိ
နစောဒေတဌမေတံ၊ သမုခေန ဝိသယဝိသယီမုခေနစ ဝိနယာဒိနံယေဝ ဂန္ထိရ
ဘာဝဿ ဂုတ္တတ္တာ။]

အပရောနယော ။ ။ ဓမ္မအတ္ထပုဒ်တို့၏ ပါဠိဝါစက၊ အဘိဓမ္မယျ (ဟောနက်)
ဝါစကနည်းမှတစ်ပါး၊ ဟေတုဝါစက ဗလဝါစကနည်းကို ပြလိုသောကြောင့် “အပရော
နယော” ဟု မိန့်။ [“အပရော နယော” ဟု စချီရာ၌ “ အကြောင်း အကျိုး ၂ မျိုးတွင်
တခုခုကိုသာ မလဲဘဲ ၂ မျိုးလုံးကို လဲ၍ပြသည်” ဟု ယူကြသောအယူသည် ဤနေရာ၌
သင့်၏၊ ဤနေရာ၌ ဓမ္မအရလည်း တမျိုးလဲ၊ အတ္ထအရလည်း တမျိုးလဲသည်-ဟူလို။]

ဟေတုမှိ ဉာဏံ ဓမ္မပုဋိသမ္ဘိဒါတိ - ဟူသော၊ ဧတံ(သုတ္တံ)-ဤပါဠိကို၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဝုတ္တံ-ပြီ (တနည်း)ကသွာ-ကြောင့်၊ ဟေတု-သည်၊ ဓမ္မောတိ-ဓမ္မမည်၏၊ ဣတိ - သို့၊ ဝိညာယတိ - သိအပ်သနည်း၊ ဟိ ယသွာ - ကြောင့်၊ ဟေတုမှိ ဉာဏံ ဓမ္မပုဋိသမ္ဘိဒါတိ-ဟူသော၊ ဧတံ(သုတ္တံ)- ဤပါဠိကို၊ ဘဂဝတာ- သည်၊ ဝုတ္တံ - ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ တသွာ - ကြောင့်၊ ဟေတု-သည်၊ ဓမ္မောတိ- မည်၏၊ ဣတိ- သို့၊ ဝိညာယတိ- ၏၊ [နောက်၌လည်း ဤအတိုင်း

ဓမ္မောတိ။ ။အနက်၂မျိုးပေးရာ၌ပဌမနည်းဝယ် ဣတိသဒ္ဓါသည် ပဒတ္တဝိပလ္လာသနိပါတ်၊ “ဓမ္မောတိ-တရား ဟူသည်ကား” ဟု မပေးရအောင် [ဓမ္မပုဒ်၏ “တရား” ဟူသော အနက်ကို ပြောင်းလွှဲစေသော နိပါတ်-ဟူလို၊ ဣတိနှင့် တွဲရသော “ဓမ္မော” ပုဒ်လည်း “ဓမ္မ-ဟု အနက်ပေးရသော သဒ္ဓပဒတ္တကပုဒ်တည်း၊ သဒ္ဓေါယေဝ + ပဒတ္တောယဿာတိ သဒ္ဓပဒတ္တကံ။] နောက်နည်း၌ ဣတိသဒ္ဓါသည် နာမဝါစကတည်း။

ဟေတု။ ။ဤနေရာ၌ ဓမ္မသဒ္ဓါသည် အကြောင်းအနက်ဟောတည်း။ “အတ္တနော ဖလံ ဒဟတိ ဝိဒဟတိ-စိမိတတ်၏၊ ဣတိ ဓမ္မော” ဟု ပြု၊ ဒဟတိ၌ ဓာဓာတ်၊ ဓာကို ဓာဓာဟု နွေဘော်ပြု၊ ရှေ့ ဓ ကို ဒ ပြု၊ နောက် ဓ ကို ဟ ပြု၊ ရဿလည်းပြု၊ ဓမ္မော၌လည်း ဓာဓာတ် ရမ္မပစ္စည်း ဟု ကြံ၊ [ဟေတုတိ ပစ္စယော၊ သော ဟိ အတ္တနော ဖလံ ဒဟတိတိ ဓမ္မောတိ ဝုစ္စတိ။]

ဝုတ္တံ နေတံ။ ။ “ဓမ္မသဒ္ဓါ၏ ဟေတုပရိယာယ် ဖြစ်ကြောင်းကို အဘယ်ကြောင့် သိနိုင်ပါသနည်း” ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ဝုတ္တံ နေတံ” စသည်မိန့်၊ ပဋိသမ္ဘိဒါဝိဘင်းပါဠိတော်၌ “ဟေတုမှိဉာဏံ ဓမ္မပုဋိသမ္ဘိဒါ” ဟူသော စကားတော်ကြောင့် ဓမ္မသဒ္ဓါ၏ ဟေတုပရိယာယ်ဖြစ်ကြောင်းသိနိုင်သည်-ဟူလို၊ မှန်၏- “ဓမ္မပုဋိသမ္ဘိဒါ” ဟူသော သမာသ်ပုဒ်ဝယ် ဓမ္မကို ဟေတုမှိ , ပဋိသမ္ဘိဒါကို ဉာဏံ - ဟု ပရိယာယ်လဲ၍ ဖွင့်သည်။ “ဓမ္မ+ပဋိသမ္ဘိဒါ ဓမ္မပုဋိသမ္ဘိဒါ” ဟု သတ္တမီ တပျုရိသ်ကိုလည်း ပြသည်။ [ဤ ဝါကျမျိုးသည် အာဂမဒဇ္ဈိဝါကျ၊ သာဓကဝါကျ ဖြစ်သော်လည်း ဓမ္မသဒ္ဓါ၏ ဟေတုဝါစကဖြစ်ကြောင်းကို သိစေတတ်သောကြောင့် ဉာဏံ ဟေတုဝါကျလည်း အမည်ရနိုင်၏၊ ရှေ့ဝါကျကား ဒဇ္ဈိယ၊ သာဓု , ဉာယု(ဉာပေတဗ္ဗ) ဖလဝါကျတည်း။]

အနက်ပေးတမျိုး။ ။ဝုတ္တံ နေတံ - စသောဝါကျ၌ နိဿယအနက်ပေးပုံအပြင် ဉာဏံဟေတုဝါကျ ထင်ရှားအောင် ဤသို့လည်း ပေးကြ၏။ဓမ္မောတိ ပဒဿ-၏၊ ဟေတုဝါစက ဘာဝေါ-အကြောင်းဟူသော အနက်ကို ဟောတတ်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ကသွာ-အဘယ်ကြောင့်၊ ဝိညာယတိ-သိအပ် သိနိုင်သနည်း၊ ဟိ ယသွာ - ကြောင့်၊ ဟေတုမှိ ဉာဏံ ဓမ္မပုဋိသမ္ဘိဒါတိ-ဟူသော၊ ဧတံ သုတ္တံ-ကို၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဝုတ္တံ-၏၊ တသွာ-ကြောင့်၊ ဓမ္မောတိပဒဿ ဟေတုဝါစကဘာဝေါ ဝိညာယတိ၊ [ပဋိသမ္ဘိန္ဒတိ - အသီးအသီး ခွဲခြားတတ်(ခွဲခြား၍သိတတ်) ၏၊ ဣတိ ပဋိသမ္ဘိဒါ၊ ပဋိ+သံပုဗ္ဗ-ဘိဒဓာတ်၊ အ ပစ္စည်း, ဣတ္ထိဇောတက အာပစ္စည်း။]

၂နည်းပေးနိုင်သည်။ ဟေတုမ္ပိ-အကြောင်း၌၊ ဉာဏံ-သိတတ်သောဉာဏ်သည်၊ ဓမ္မပ္ပဋိသန္တိဒါ - ဒါ မည်၏။ ပဋိသန္တိဒါဝိဘင်း၌ လာသော ပါဠိတော်၊] အတ္ထောတိ- ကား၊ ဟေတုဖလံ- အကြောင်း၏ အကျိုးတည်း၊ ဟိ- သာဓက ကား၊ ဟေတုဖလေဉာဏံ အတ္ထပ္ပဋိသန္တိဒါတိ- ဒါ ဟူသော၊ ဧတံသုတ္တံ- ကို၊ ဘဂဝတာ, ဝုတ္တံ၊ [ဟေတုဖလေ-အကြောင်း၏အကျိုး၌၊ ဉာဏံ- သည်၊ အတ္ထ ပ္ပဋိသန္တိဒါ-မည်၏၊] ဒေသနာတိ-ကား၊ ပညတ္တိ-ပရမတ္ထသဒ္ဓပညတ်တည်း၊ ဝါ - နာမပညတ်တည်း၊ ယထာဓမ္မံ - အကြင် အကြင် အဝိဇ္ဇာ အစရှိသော အကြောင်းသဘော, သင်္ခါရအစရှိသော အကျိုးသဘော၌၊ ဝါ-အဝိဇ္ဇာအစ ရှိသော အကြောင်းသဘော , သင်္ခါရ အစရှိသော အကျိုးသဘောအား

အတ္ထောတိ ဟေတုဖလံ။ ။ “ဟေတု အနုသာရေန-အကြောင်းသို့ အစဉ်လိုက် သဖြင့်၊ အရိယတိ-သိအပ် ရောက်အပ်၏။ ဣတိ အတ္ထော ” နှင့် အညီ အကြောင်းသို့ အစဉ်လိုက်၍ သိအပ် ရောက်အပ်သော အကျိုးကို “အတ္ထ”ဟု ခေါ်သည်။ [ဟေတု နော + ဖလံ ဟေတုဖလံ၊ တဉ္စ (ထိုအကျိုးကိုလည်း) ယသ္မာ ဟေတုအနုသာရေန အရိယတိ အဓိဂမိယတိ သမ္မာပုဏိယတိတိ အတ္ထောတိ ဝုစ္စတိ။]

ဒေသနာတိ ပညတ္တိ။ ။ ဒေသိယတိ အတ္ထော ဧတာယာတိ ဒေသနာ = အနက် (အဓိပ္ပါယ်) ကို ဟောအပ်ကြောင်း သိစေအပ်ကြောင်း ဖြစ်သောတရား၊ ပကာရေန ဉာဏိယတိ ဧတာယာတိ ပညတ္တိ = အနက် အဓိပ္ပါယ်ကို အပြားအားဖြင့် သိစေအပ် ကြောင်းဖြစ်သောတရား၊ ပကာရတော ဉာဏေတိဝါ ပညတ္တိ = အနက် အဓိပ္ပါယ်ကို အပြားအားဖြင့် သိစေတတ်သောတရား၊ ဤ ဝိဂြိုဟ်များနှင့်အညီ ဒေသနာနှင့် ပညတ္တိ သည် အရတူသောကြောင့် “ဒေသနာတိ ပညတ္တိ” ဟု ခွင့်သည်။

ပရမတ်, ပညတ်။ ။ ဒေသနာဟု၎င်း ပညတ္တိဟု၎င်း ခေါ်ဆိုအပ်သော ထိုတရား ဟူသည် ပရမတ္ထဝါဒီတို့ အလိုအားဖြင့် ဟောပြော ရွတ်ဆိုခိုက်၌ ဖြစ်သော တလုံးစီ တလုံးစီသော ပရမတ္ထသဒ္ဓရုပ်တည်း၊ ပညတ္တိဝါဒီတို့ အလိုအားဖြင့်ကား ထိုသဒ္ဓရုပ် အပေါင်းဖြစ်သော “အသေဝနာ” စသော ပညတ္တိသဒ္ဓတည်း၊ ဤသို့ ခွဲခြား၍မှတ်ပါ။

ယထာဓမ္မံ။ ။ ဤ ဓမ္မသဒ္ဓါသည် သဘာဝအနက်ကို ဟော၏။ “အဝိဇ္ဇာ အစ ရှိသော အကြောင်းသဘော, သင်္ခါရ အစရှိသော အကျိုးသဘော”၊ “ယောယော+ ဓမ္မော ယထာဓမ္မံ” ဟု ဝိစ္ဆာအဗျဟိတောပြု၍ သို့ကို အံ ပြု၊ နိဿယအတိုင်း ပေး၊ [ယထာဓမ္မန္တိ ဧတ္ထ ဓမ္မသဒ္ဓေါ ဟောဘုံစ ဟေတုဖလဉ္စ သမ္ပံ သင်္ဂဏှာတိ၊ သဘာဝ ဝါစကော ဟေသ ဓမ္မသဒ္ဓေါ၊ ပေ၊ ယောယော အဝိဇ္ဇာဒိသင်္ခါရာဒိ ဓမ္မော၊ တသ္မိံ တသ္မိံတိ အတ္ထော။]

တနည်း။ ။ “ဓမ္မဿ+အနုရူပံ ယထာဓမ္မံ”ဟု ပြု၍ နိဿယနောက်နည်းအတိုင်း ပေး၊ ပဋိဝေဓဉာဏ်သည် အမှန်ကိုသာ ထိုးထွင်း၍ သိသကဲ့သို့ ဘုရားရှင်၏ ဒေသနာ (ဟရား) တော်လည်း ဟုတ်မှန်သောသဘောအတိုင်းသာ ဖြစ်၏။ “အမှားကို မညွှန်,

လျော်စွာ၊ ဓမ္မာဘိလာပေါ - မဖေါက်မပြန် မှန်ကန်စွာ အနက်သို့ ရှေးရှု ရွတ်ဆိုအပ်သော ပရမတ္ထသဒ္ဓတည်း။ ဣတိ အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ အဓိပ္ပါ

အဟုတ်အမှန်ကိုသာ ညွှန်ပြသည်”ဟုလိုး၊ [ဒေသနာပိ ဟိ ပဋိဝေဓော ဝိယ အဝိပရီတံ သဝိသယဝိဘာဝနတော (မဖေါက်မပြန်မှန်ကန်စွာ မိမိဆိုင်ရာအနက်ကို ထင်စွာပြခြင်းကြောင့်) ဓမ္မာနုရူပံ ပဝတ္ထတိ၊ တတောယေဝစ အဝိပရီတာဘိလာပေါတိ (မဖေါက်မပြန် မှန်ကန်သောသဒ္ဓါဟူ၍) ဝုစ္ဆတိ။]

ဓမ္မာဘိလာပေါ။ ။ မည်သူမဆို နှုတ်မြွက် ပြောဆိုခါနီး၌ မိမိဆိုလိုအပ်သော အကြောင်းအရာ အနက်သို့ စိတ်ဖြင့် ရှေးရှုလိုက်ရသေး၏။ ထို့ကြောင့် “အဘိလပ္ပတိ-အနက်သို့ ရှေးရှု+ရွတ်ဆိုအပ်၏၊ ဣတိ အဘိလာပေါ” ဟု ပြု၊ ဘုရားရှင်၏ “အဘိလာပ”ခေါ်သော ဒေသနာတော်သည် အမှားမရှိ၊ အမှန်ချည်းသာ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဓမ္မသဒ္ဓါသည် အဝိပရီတ (သဘာဝ) အနက်ဟော ဟု မှတ်၊ “ဓမ္မာဘိလာပေါတိ-အတ္ထဗျူနကော (အနက်အဓိပ္ပါယ် ထင်ရှားပြတတ်သော) အဝိပရီတာဘိလာပေါ (မဖေါက်မပြန် မှန်ကန်သော+သဒ္ဓါ)”-ဋီကာ၊ [“ဓမ္မော (အဝိပရီတော) + အဘိလာပေါ ဓမ္မာဘိလာပေါ”ဟု ပြု။]

မှတ်ချက်။ ။ ပဋိသန္ဓိဒါဉာဏ် ၄ ပါး၏အာရုံတို့တွင် ဓမ္မဖြင့် ဓမ္မာပဋိသန္ဓိဒါဉာဏ် ၏ အာရုံကို၎င်း၊ အတ္ထဖြင့် အတ္ထပဋိသန္ဓိဒါဉာဏ်၏ အာရုံ ကို၎င်း၊ ဒေသနာဖြင့် နိရုတ္တိပဋိသန္ဓိဒါဉာဏ်၏ အာရုံဖြစ်သော ဓမ္မနိရုတ္တိ (မဖေါက် မပြန် မှန်ကန်သော သဒ္ဓါ) ကို၎င်း ပြသည် - ဟု မှတ်။ [ဧတေန ဓမ္မနိရုတ္တာဘိလာပေ ဉာဏံ နိရုတ္တိပဋိသန္ဓိဒါတိ ဧတ္ထ ဝုတ္တံ ဓမ္မနိရုတ္တိံ ဒသေတိ၊ သဒ္ဓသဘာဝတ္တာ ဒေသနာယ။]

အဓိပ္ပါယော။ ။ ဤအဓိပ္ပါယောနှင့် စပ်၍ ဝါဒ ၂ မျိုးရှိ၏။ ထိုတွင် ပရမတ္ထဝါဒီ ပုဂ္ဂိုလ်တို့က “ဓမ္မာဘိလာပေါ”၌ “အဘိလာပ”အရ ရွတ်ဆိုအပ်သော ပရမတ္ထသဒ္ဓရုပ် ရသောကြောင့် “ဒေသနာ”အရလည်း ပရမတ္ထသဒ္ဓကို အလိုရှိအပ်၏-ဟုပြလို၍ “အဓိပ္ပါယော”ဟု အဋ္ဌကထာမိန့်သည် ဟု ကောက်ချက်ချကြသည်။ [အဓိပ္ပါယောတိ ဧတေန ဒေသနာတိ ပညတ္တိတိ ဧတံ ဝစနံ ဓမ္မနိရုတ္တာဘိလာပံ (မဖေါက် မပြန် ဟုတ်မှန်စွာ ထုတ်ဖော် ရွတ်ဆိုအပ်သော ပရမတ္ထသဒ္ဓကို) သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ န တတော (ထို ပရမတ္ထ သဒ္ဓမှ) ဝိမုတ္တံ ပညတ္တိံ သန္ဓာယာတိ အဓိပ္ပါယံ ဒသေတိ။]

ပညတ္တိဝါဒီတို့ကား - “ဓမ္မာဘိလာပေါ” ဟူသော ဤပါး၌ “အဘိလပ္ပတိ-အနက်သို့ ရှေးရှု ရွတ်ဆိုအပ်၏” ဟု ဝစနတ္ထပြု၍ “အဘိလာပ”အရ ရွတ်ဆို အပ်သော ပရမတ္ထသဒ္ဓ ရသည်ကား မှန်၏။ သို့သော် အကြောင်းရင်း ပရမတ္ထသဒ္ဓကို ပြလျှင် ထိုပရမတ္ထသဒ္ဓ အပေါင်းဖြစ်သော ပညတ္တိသဒ္ဓကိုလည်း ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ပြပြီး ဖြစ်တော့၏။ မှန်၏ - ရွတ်ဆိုခိုက်၌ ဖြစ်သော တလုံးတလုံးသော ပရမတ္ထသဒ္ဓသည် အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို မပြနိုင်၊ အပေါင်းဖြစ်သော ပညတ္တိသဒ္ဓကသာ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ပြနိုင်၏။ “ဒေသနာ”ဟူသည် သူတပါးတို့အား အနက် အဓိပ္ပါယ် နားလည်အောင် ဟောပြခြင်းတည်း။ ထို့ကြောင့် “ဓမ္မာဘိလာပေါ” အရ ကာရဏူပစာရအားဖြင့်

ယော-မိမိ၏အလိုတည်း၊ ပဋိဝေဇောတိ-ကား၊ အဘိသမယော-အဘိသမယတည်း၊ [နောက်၌ တရားကိုယ်အားဖြင့် အကျယ်လာမည် ဖြစ်၍ အကျဉ်းပေးလိုက်သည်။] သောစ-ထိုအဘိသမယသည်လည်း၊ လောကီယ လောကုတ္တရေ-လောကီ လောကုတ္တရ ဖြစ်သော၊ ဝိသယတောစ - အာရုံအားဖြင့်၎င်း၊

ပညတ္တိသဒ္ဓကိုပါ ယူနိုင်သည်-ဟု ကောက်ချက်ချသည်။ [ပညတ္တိဝါဒီနော ပန ဧဝံ ဝေန္တိ၊ - ကိဉ္စာပိ ဓမ္မဘိလာပေါတိတ္ထေ အဘိလပ္ပတိတိ အဘိလာပေါတိ သဒ္ဓေါ (ပရမတ္ထသဒ္ဓကို) ဝုစ္စတိ၊ န ပဏ္ဏတ္တိ၊ တထာပိ သဒ္ဓေ ဝုစ္စမာနေ တဒနုရူပံ ဝေါဟာရံ (အခေါ်အဝေါ် နာမည် ပညတ်ကို) ဂဟေတွာ တေန ဝေါဟာရေန ဒီပိတဿ အတ္ထဿ ဇာနနတော သဒ္ဓေ (ပရမတ္ထသဒ္ဓကို) ကထိတေ တဒနုရူပါ ပဏ္ဏတ္တိပိ ကာရဏုပစာရေန ကထိတာယေဝ ဟောတိ။]

ပညတ္တိဝါဒီတို့ တနည်းကောက်ချက်ချပုံကား-“ဓမ္မဘိလာပေါတိ အတ္ထော” ဟု ဆိုလျှင် “ဒေသနာ” အရ ရွတ်ဆိုအပ် ဟောပြောအပ်သော ပရမတ္ထသဒ္ဓကို ရပေလိမ့်မည်၊ ယခုသော် “အတ္ထော” ဟု မဆိုဘဲ “အဓိပ္ပါယော” ဟု ဆိုထားသောကြောင့် “ဓမ္မဘိလာပေါ” သည် ဒေသနာအတွက် အနက်အရကိုပြသော အဖွင့် မဟုတ်၊ ဒေသနာအရ ပညတ္တိသဒ္ဓကိုအမှန်ရသော်လည်း အရင်းအစမှာ “အဘိလာပ (ပရမတ္ထသဒ္ဓ) ပင် ဖြစ်သည်” ဟု အရင်းအမြစ်ကို အဓိပ္ပါယ်ပြခြင်းသာ ဖြစ်ကြောင်း သိသာသည်-ဟု ကောက်ချက် ချကြသည်။ [အထဝါ “ဓမ္မဘိလာပေါတိ အတ္ထောတိ” အဝတွာ “ဓမ္မဘိလာပေါတိ အဓိပ္ပါယောတိ” ဝုတ္တတ္တာ ဒေသနာနာမ သဒ္ဓေါ (ပရမတ္ထ သဒ္ဓသည်) နဟောတိတိ ဒီပိတမေဝတိ။]

မှတ်ချက် ။ ။ သက္ကတ၌ “အဘိ + ပြ- ဣဏဓာတ်, အစ် ပစ္စည်းဖြင့် “အဘိ ပြာယ” ဟု ရှိ၏၊ ပါဠိ၌ “အဓိ+ပ-ဣဓာတ်, ဣပစ္စည်းကြီး၍ “အဓိပ္ပါယ” ဟု ဖြစ်၏၊ “အာသယ-အလို” ဟူသောအနက် “သမ္ပတ-သမုတ်အပ်” ဟူသောအနက်များကို ဟော၏၊ ဤနေရာ၌ “အာသယ” အနက်ဟောတည်း၊ [“အဓိပ္ပါယတိ-လွန်စွာ အပြားအားဖြင့် ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ အဓိပ္ပါယော” ဟု ပြ၊ အဓိပ္ပါယတေ ဣန္ဒြိယတေ-အလိုရှိအပ်၏၊ ဣတိ အဓိပ္ပါယော” ဟုပြ၍ “အဓိပ္ပါယော-အလိုရှိအပ်သောအနက်” ဟုလည်း ပေးကြ၏၊ စည်းကမ်းကျမည် မထင်။]

ပဋိဝေဇော။ ။ ဓမ္မ, အတ္ထ, ဒေသနာတို့ကို ပြပြီး၍ ပဋိဝေဇောကို ပြလိုသောကြောင့် “ပဋိဝေဇောတိ” စသည်မိန့်၊ ပဋိဝိဇ္ဇတိ - ထိုးထွင်း၍ သိတတ်၏၊ ဣတိ ပဋိဝေဇော၊ ပဋိဝိဇ္ဇန္တိ သမ္ပယုတ္တဓမ္မော ဧတေနာတိ ဝါ ပဋိဝေဇော၊ အဘိသမေဓိ - ထိုးထွင်း၍ သိတတ်၏၊ ဣတိ အဘိသမယော၊ အဘိသမေန္တိ သမ္ပယုတ္တဓမ္မော ဧတေနာတိ ဝါ အဘိသမယော၊ [အဘိ+သံ+ဣဓာတ်, အပစ္စည်း, ဣ=ဝတိမှိ ယေ ဂတုတ္တာတေ ဗုဒ္ဓုတ္တာ။]

သောစ၊ ပေ၊ အဝဗောဓော။ ။ ဣဒါနိ အဘိသမယပ္ပဘဒ္ဒတော (အဘိသမယ အပြားအားဖြင့်၎င်း) အဘိသမယပ္ပကာရတော (သိပုံအပြားအားဖြင့်၎င်း) အာရမဏတော သဘာဝတောစ ပါကဋိ ကာတုံ သောစာတိ အာဒိမာဟ၊ ချွဲဥျားအံ့-လောကီယ

အသမ္မောဟတောစ-မတွေဝေခြင်းအားဖြင့်၎င်း၊ အတ္ထာနုရူပံ-သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားအား လျော်စွာ၊ ဓမ္မေသု-အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားတို့၌၎င်း၊ ဓမ္မာနုရူပံ-အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားအားလျော်စွာ၊ အတ္ထေသု-သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားတို့၌၎င်း၊ ပညတ္တိပထာနုရူပံ- ဟောဖော်ပညတ်ခြင်း၏ အကြောင်းတရားအားလျော်စွာ၊ ပညတ္တိသု- ဒေသနာ ဟူသော သဒ္ဓ ပညတ်တို့၌၎င်း၊ ဝါ-ဒေသနာဟူသော နာမပညတ်တို့၌၎င်း၊ အဝဗောဓော-ထိုးထွင်း၍သိတတ်သောဉာဏ်တည်း၊ ဝါ- သိကြောင်းဉာဏ်တည်း။

ဣဒါနိ-၌၊ (ဝန္တိရဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗောဋ္ဌစပ်၊) ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဧတေသု ပိဋကေသု-တို့၌၊ ယံယံ ဓမ္မဇာတံဝါ-အကြင်အကြင်အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်း

လောကုတ္တရာဖြင့် အဘိသမယ ၂ မျိုးပြားကြောင်း ပြ၏၊ ဝိသယတော အသမ္မောဟတောဖြင့် သိပုံအပြားကို ပြ၏၊ တချို့အရာ၌ အာရုံပြုသောအားဖြင့် သိ၍ တချို့အရာ၌ (အာရုံမပြုဘဲ) မတွေမဝေသောအားဖြင့်သိသည်-ဟူလို၊ ဓမ္မေသု အတ္ထေသု ပညတ္တိသု ဖြင့် အဘိသမယ၏အာရုံကို ပြ၏၊ အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရားတို့ကို၎င်း၊ သင်္ခါရစသော အကျိုးတရားတို့ကို၎င်း၊ ဒေသနာဟူသော ပညတ်တို့ကို၎င်း၊ အဘိသမယက အာရုံပြုသည်-ဟူလို၊ အဝဗောဓောဖြင့် အဘိသမယ၏ အရေကောက်သဘာဝကို ပြ၏၊ “အဘိသမယ” အရ ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သောဉာဏ်ကို ကောက်ပါ-ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ အဝိဇ္ဇာစသော ဓမ္မကို၎င်း၊ သင်္ခါရစသော အတ္ထကို၎င်း၊ ထို ၂ ပါးစုံ၏ ပညတ်ကို၎င်း၊ အာရုံပြု၍သိသောဉာဏ်သည် လောကီအဝဗောဓတည်း၊ နိဗ္ဗာန်ကို အာရုံပြုသော မဂ်ဉာဏ်သည် လောကုတ္တရာ အဝဗောဓတည်း၊ ထို မဂ်ဉာဏ်သည် နိဗ္ဗာန်ကိုအာရမဏပဋိဝေဓအားဖြင့်သိစဉ် ဓမ္မ အတ္ထ ဒေသနာတို့ကိုလည်းအသမ္မောဟ (မတွေဝေသော)အားဖြင့် သိသည်။

အတ္ထာနုရူပံ၊ ပေ၊ အတ္ထေသု။ ။ အဝိဇ္ဇာသည် အကြောင်း၊ သင်္ခါရတို့သည် အကျိုးတရားများတည်း၊ သင်္ခါရတို့ကို ဖြစ်စေသောတရားကား အဝိဇ္ဇာတည်း၊ ဤသို့အကျိုးကိုလိုက်၍ အကြောင်းကို သိခြင်းသည် “ အတ္ထာနုရူပံ ဓမ္မေသု အဝဗောဓ ” တည်း၊ အဝိဇ္ဇာဟူသောအကြောင်းကြောင့် သင်္ခါရဟူသောအကျိုးတရားများ ဖြစ်ကြရ၏၊ ဤသို့ အကြောင်းလိုက်၍ အကျိုးကိုသိခြင်းသည် “ ဓမ္မာနုရူပံ အတ္ထေသု အဝဗောဓ ” တည်း။

ပညတ္တိပထာနုရူပံ ပညတ္တိသု။ ။ [ဒေသနာကို ပညတ္တိခေါ်ကြောင်း သတိပြုပါ။] ထို ဒေသနာဟူသော ပညတ်၏ အကြောင်းကား ဒေသတဗ္ဗဓမ္မ (ဟောထိုက်သော တရား) တည်း၊ မည်သည့်တရားကို မည်ကဲ့သို့သောစကား အသုံးအနှုန်းဖြင့် ဟောမှတရားနာသူတို့ (စာသင်သားတို့) နားလည်နိုင်မည်” ဟု သိခြင်းသည် “ ပညတ္တိပထာနုရူပံ ပညတ္တိသု အဝဗောဓ ” တည်း။ [ပညတ္တိ ပထာနုရူပံ ပညတ္တိသုတိ - ပညတ္တိယာ (ဒေသနာ ဟူသော ပညတ်ဖြင့်) ဝုစ္စမာနဓမ္မာနုရူပံ (ဟောအပ်လတ်သော တရားအားလျော်စွာ) ပဏ္ဏတ္တိသု (ဒေသနာ ပညတ်တို့၌) အဝဗောဓောတိ အတ္ထော။]

☞

အပြားသည်၎င်း၊ ဝါ-အကြင်အကြင် အဝိဇ္ဇာစသော ဖြစ်သမျှ အကြောင်း
 သည်၎င်း၊ ယံယံ အတ္တဇာတံဝါ-အကြင်အကြင် သင်္ခါရစသော အကျိုးအပြား
 သည်၎င်း၊ ဝါ-အကြင်အကြင်သင်္ခါရစသော ဖြစ်သမျှအကျိုးသည်၎င်း၊ ယထာ
 ယထာ - အကြင်အကြင် အပြားအားဖြင့်၊ ဉာပေတဗ္ဗော - သိစေလိုက်သော
 (သိစေလိုရင်းဖြစ်သော)၊ အတ္ထော - အနက်သည်၊ သောတုနံ - တရားနာ
 ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ဝါ-စာသင်သားတို့၏၊ ဉာဏဿ-၏၊ အဘိဓမ္မာ-ရှေးရှုသည်၊
 ဟောတိ-၏၊ တထာ တထာ - ထိုထို အပြားအားဖြင့်၊ (သောတုတို့ ဉာဏ်၏
 ရှေးရှုလောက်အောင်ဖြစ်သော ထိုထိုအပြားအားဖြင့်) တဒတ္တဇာတိကာ-
 ထိုအနက် အဓိပ္ပါယ်ကို ထွန်းပြတတ်သော၊ ယာစ အယံ ဒေသနာ - အကြင်
 ဒေသနာသည်၎င်း၊ ဣတ္ထ - ဤ ဓမ္မ အတ္တ ဒေသနာတို့၌၊ အဝိပရိတာဝဗောဓ
 သင်္ခါတော-မဖေါက်မပြန် ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော ဉာဏ် ဟု ဆိုအပ်သော၊
 ယောစ ပဋိဝေဓော-သည်၎င်း၊ (အတ္ထိ-၏) ဧတံ သဗ္ဗံ-ဤအလုံးစုံသော ဓမ္မ
 အတ္တ ဒေသနာ ပဋိဝေဓ အပေါင်းသည်၊ ဝါ - ကို၊ အနုပစိတကုသလသမ္ဘာ
 ရေဟိ-မဆည်းပူးအပ်သော ကုသိုလ်အဆောက်အဦးရှိကုန်သော၊ ဒုပ္ပညေ
 ဟိ-ပညာမဲ့သူ လူပြိန်းတို့သည်၊ သဿာဒိဟိ-တို့သည်၊ မဟာသမုဒ္ဒေါ-သည်၊
 ဝါ-ကို၊ ဒုက္ခောဝါဟော ဝိယစ-သို့၎င်း၊ ဝါ - ၎င်း၊ အလတနေယျပ္ပတိဋ္ဌော

ဣဒါနိ၊ ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ။ ဆိုအပ်ပြီးသော ဓမ္မ အတ္တ ဒေသနာ ပဋိဝေဓတို့
 ကြောင့် ပိဋကတို့၏ ဂုတ္တိ ရဖြစ်ပုံကို ပြလိုရကား “ဣဒါနိ” စသည်မိန့်၊ ဣဒါနိကို ဝေဒိ
 တဗ္ဗော၌စပ်၊ ဓမ္မဇာတံတိ ကာရုဏပ္ပဘေဒေါ-ဦးကာ၊ ဓမ္မဿ-အကြောင်း၏ + ဇာတံ-
 ဖြစ်သမျှ အပြားတည်း၊ ဓမ္မဇာတံ-ပြား၊ တနည်း- [ကာရုဏမေဝဝါ-ဦးကာ၊] ဤအလို
 ဇာတအတွက် အနက်မရှိ ဟု ကြံကြသည်၊ ဟုတ်မည် မထင်၊ ဓမ္မနှင့်ဇာတကို အရတူ ဟု
 ယူစေလို၍ “ကာရုဏမေဝဝါ” ဟု ဖွင့်ဟန်တူသည်။ “ဓမ္မော ယေဝ-သည်ပင် + ဇာတံ =
 ဖြစ်သောအကြောင်းတည်း၊ ဓမ္မဇာတံ-ကြောင်း” ဟု ကြံပါ။

ယာစာယံ၊ ပေ၊ ဒေသနာ။ ။ တရားဟောပုဂ္ဂိုလ်က နားလည်စေလိုသော
 အကြောင်းအရာ (အနက်အဓိပ္ပါယ်) ကို ကြားနာသူတို့ နားလည်နိုင်လောက်သော
 နည်းဖြင့် ဟောပြောနိုင်မှ ဒေသနာကောင်း (တရားကောင်း) ဟု ခေါ်ရသည်၊ ထို့ကြောင့်
 “ယထာ ယထာ ဉာပေတဗ္ဗော အတ္ထော” စသည်ဖြင့် ဒေသနာ၏ ဝိသေသနဂုဏ်ပုဒ်
 များကို မိန့်သည်။

အနုပစိတ ကုသလသမ္ဘာ ရေဟိ။ ။ ဥပစိယံ သူတိ ဥပစိတာ = ဆည်းပူးစုဆောင်း
 အပ်ကုန်သော ကုသလသမ္ဘာရတို့၊ ဥပစိတာစ + တေ + ကုသလသမ္ဘာရာစာတိ ဥပစိတ
 ကုသလသမ္ဘာရာ၊ နတ္ထိ + ဥပစိတကုသလသမ္ဘာရာ ယေသံတိ အနုပစိတကုသလ
 သမ္ဘာရာ။

ဝိယစ-၎င်း၊ ဝါ-၎င်း၊ (တထာ-တူ၊) ဒုက္ခောဂါဟံစ အလဘနေယျပ္ပတိဋ္ဌစ
 ဟောတိ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (မဟာသမုဒြာဝယ် ယုန်သုဇယ်တမျှ ဒုပ္ပညပုဂ္ဂိုလ်
 တို့ ဒုက္ခောဂါဟ အလဘနေယျပ္ပတိဋ္ဌ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ဂန္တိရံ-၏၊ ဝေဓိ-
 ဤသို့လည်း၊ ဝါ- ဤနည်းအားဖြင့်လည်း၊ ဧတ္ထ-ဤ ၃ ပုံသော ဝိဇ္ဇကတို့တွင်၊
 (ဧကမေကသ္မိံ - ဌ၊) စတုဗ္ဗိဓောဝိ-သော၊ ဂန္တိရဘာဝေါ-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-
 ၏၊ စ - နိဂုံးကို ဆိုဉ်းအံ့၊ ဧတ္တာဝတာ - ဤမျှ အတိုင်း အရှည်ရှိသော စကား
 အစဉ်ဖြင့်၊ [အဿတ္ထိ တဒ္ဓိတ် , တတိယန္တပုဒ်၊] (တနည်း) ဧတ္တာဝတာ-
 “တောနိ ဟိ တီဏိ ဝိဇ္ဇကနိ” အစ “ ဂန္တိရဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော ” အဆုံး
 ရှိသော ဤစကားအပိုင်းအခြားဖြင့်၊ [ပရိစ္ဆေဒတ္ထဝါစက၊] ဒေသနာသာသန
 ကထာ၊ ပေ၊ ပရိဒီပယေ ဣတိ - ပရိဒီပယေ ဟူသော၊ အယံ ဝါထာ - သည်၊
 ဝုတ္တတ္ထာ-ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ [ဝုတ္တော အတ္ထော
 ဧတိဿာတိ ဝုတ္တတ္ထာ (ဝါထာ)။]

ပန-ကား၊ (ပဌမဝါထာ၏ ပရိဒီပနာမှတစ်ပါး၊ ဒုတိယဝါထာ၏ ဝိဘာဝနာ
 ကို ဆိုဉ်းအံ့၊) ပရိယတ္တိဘေဝံ သမ္ပတ္တိံ ၊ ပေ၊ တဗ္ဗိသဗ္ဗံ ဝိဘာဝယေ ဣတိ-
 ဝိဘာဝယေ ဟူသော၊ ဧတ္ထ-ဤ ဝါထာ၌၊ တိသု-န်သော၊ ဝိဇ္ဇကေသု-တို့တွင်၊
 (ဧကမေကသ္မိံ - ဌ၊) တိဝိဓော- ၃ ပါးအပြားရှိသော၊ ပရိယတ္တိဘေဝေါ-

ဒုက္ခောဂါဟံ ။ ။ အဝိဇ္ဇာစသော သင်္ခါရစသော အကြောင်း အကျိုးတို့သည်
 ထိုးထွင်း၍ သိဘို့ခဲယဉ်းသောကြောင့် ဒုက္ခောဂါဟ ဖြစ်၏၊ ထို အဝိဇ္ဇာစသော တရား
 တို့ကို နာမည်တပ်၍ ပညတ်ဘို့ ဟောပြောဘို့ရာလည်း ခဲယဉ်း၏၊ ဘုရားပွင့်တော်မမူလျှင်
 ထိုတရားများကို နာမည်တပ်ဘို့ပင် ခဲယဉ်း၏၊ ထို့ကြောင့် ဒေသနာ ဟူသော ပညတ်
 တော် အတွက်လည်း ဒုက္ခောဂါဟ ဖြစ်၏၊ ပဋိဝေဓဉာဏ်ကား သတ္တာတို့သန္တာန်၌
 ဖြစ်ဘို့ရန် ခဲယဉ်းခြင်း၊ ထိုဉာဏ်ကိုပင် တဘန်လိုက်၍ အာရုံပြုဘို့လည်း ခဲယဉ်းခြင်း
 ကြောင့် ဒုက္ခောဂါဟ ဖြစ်သည်။ [အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရာဒီနံ ဓမ္မတ္ထာနံ ဒုပ္ပုဒ်ဝိဇ္ဈတာယ ဒုက္ခော
 ဂါဟတာ၊ တေသံ ပညာပနဿ ဒုက္ခရဘာဝတော တံဒေသနာယ၊ ပဋိဝေဓဿစ ဥပ္ပါ
 ဒနဝိသယီကရဏာနံ အသတ္တုဏေယျတာယ ဒုက္ခောဂါဟတာ ဝေဒိတဗ္ဗော။]

ဝေဓိ ။ ။ ဝိသဒ္ဓါဖြင့် ပဌမနည်းအရ ပြခဲ့သော ဂန္တိရဘာဝကို ပေါင်းစပ်သည်၊
 ပါဠိဓမ္မနှင့် ပါဠိဓမ္မ၏ အတ္ထတို့ကိုပြရာ ပဌမနည်းဖြင့်သာ ဂန္တိရဘာဝကို သိထိုက်သည်
 မဟုတ်သေး၊ ဟေတုဖလတို့ကိုပြရာ ဤ ဒုတိယနည်းဖြင့်လည်း သိထိုက်သည်-ဟူလို။

တိသု ဝိဇ္ဇကေသု ။ ။ ဧတ္ထ-ဤတိသု ဝိဇ္ဇကေသုပါဌ၌၊ ဧကေကသ္မိံတိ-ဧကေကသ္မိံ
 ပုဒ်ကို၊ အဓိကာရတော-ရှေ့ကလိုက်လာသော အဓိကာရနည်းအားဖြင့်၎င်း၊ ပကရဏ
 တော ဝါ-မလိုက်စေကာမူ တပါးစီကိုပြနေသော အရာဌာနအားဖြင့်၎င်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊
 “တိသု ဝိဇ္ဇကေသု” နောက်၌ ဧကေကသ္မိံ ထည့်၍ အနက်ပေးပါ-ဟူလို။

သင်ယူပုံ အထူးအပြားကို၊ ဝါ - သင်ယူအပ်သော ပါဠိ အထူး အပြားကို၊
 ဒဋ္ဌဗ္ဗော- မှတ်ထိုက်၏၊ ဟိ-ခွဲ၊ ပရိယတ္တိယော - သင်ယူခြင်းတို့သည်၊ ဝါ-
 သင်ယူအပ်သောပါဠိတို့သည်၊ အလဂဒ္ဓူပမာ-အလဂဒ္ဓူပမာ ပရိယတ်၎င်း၊
 နိဿရဏတ္တာ - တတ္တာဝါရိက ပရိယတ္တိ - ပရိယတ်၎င်း၊
 ဣတိ-သို့၊ တိဿော - ၃ မျိုးတို့တည်း၊ တတ္ထ- ထို ၃ မျိုးသော ပရိယတ်တို့
 တွင်၊ ယာ-အကြင် ပရိယတ်ကို၊ ဝါ-အကြင်ပါဠိကို၊ ဒုဂ္ဂဟိတာ - မကောင်း
 သဖြင့် သင်ယူအပ်ပြီ၊ ဥပါရမ္ဘာဒိဟေတု- ဥပါရမ္ဘ အစရှိသော အကြောင်း

ပရိယတ္တိဘေဒေါ။ ။ပရိယာပုဏနံ-သင်ယူခြင်း၊ ပရိယတ္တိ- ခြင်း၊ ပရိယတ္တိ
 ယာ+ဘေဒေါ၊ ပရိယာပုဏနပ္ပကာရော ဒဋ္ဌဗ္ဗောတိ၊ (ဒီကာ)၊ ဤနည်းအလို “ဘုရား
 ဟော ပိဋကသည် (ဥပမာ-မင်္ဂလသုတ်ဆိုလျှင် တမျိုးတည်းသာရှိ၏၊ ၃မျိုး မရှိနိုင်၊
 သို့သော်) သင်ယူသူတို့က ရည်ရွယ်ချက် ၃မျိုးတွင် မိမိလိုရာဖြင့်သင်ယူကြသောကြောင့်
 သင်ယူပုံ အခြင်းအရာသာ ၃မျိုးပြားသည်” ဟု ဆိုလိုသည်။

တနည်း။ ။သင်ယူခြင်း (သင်ယူပုံကြိယာ) ၃မျိုးပြားသောကြောင့် ထိုကြိယာ
 နှင့် ယှဉ်သော ပါဠိလည်း (နဂိုရိက တမျိုးတည်း ရှိစေကာမူ) ဌာနူပစာရအားဖြင့်
 ၃ မျိုးပြားရသည်၊ ဤအဓိပ္ပါယ် ယူပုံသည် နောက်လာမည့် “ ယာ ဒုဂ္ဂဟိတာ၊ ဥပါ
 ရမ္ဘာဒိဟေတု ပရိယာပုဏှ၊ အလဂဒ္ဓူပမာ” စသော (ပါဠိကို အရကောက်ရသော)
 အကျယ်နိဗ္ဗေသ စကားနှင့် သင့်လျော်သည်။ [အထဝါ တိဟိ ပကာရေဟိ ပရိယာ
 ပုဏိတဗ္ဗာ ပါဠိယော ဧဝ ပရိယတ္တိတိ ပုစ္ဆန္တိ၊ ပေ၊ ဧဝဉ္စကတွာ ဒုဂ္ဂဟိတာ ဥပါရမ္ဘာ
 ဒိဟေတု ပရိယာပုဏှ အလဂဒ္ဓူ ပမာတိ ပရတော နိဗ္ဗေသဝစနမ္ပိ (သင်ယူအပ်သော
 ပါဠိကို အရကောက်ပုံပြသော စကားလည်း) ဥပပန္နံ (သင့်လျော်သည်) ဟောတိ။]

ပရိယတ္တိ။ ။ပရိပုဗ္ဗ+အပ ဓာတ်၊ တိပစ္စည်း၊ သက္ကတ၌ “ပရိယတ္တိ” ဟု ရှိနှင့်ယ
 တွဲလျက်ရှိ၏၊ (အာပဓာတ်ဟု လည်း ဆို၏၊) ပါဠိ၌ ထိုအတွဲကိုခွဲ၍ “ပရိယတ္တိ” ဟု
 ဖြစ်ရသည်၊ ထိုကဲ့သို့ ရမျိုး၏နောက်၌ ပျောက်နေသော (ယ်) ကိုလာစေ၍ “ပရိယော
 သာနံ၊ ပရိယာပန္နံ၊ ပရိယောဂါဟေတွာ” စသည်ဖြင့် ပါဠိမှာရှိရသည်၊ ပရိယာပုဏှ
 ၌ကား ပရိ+အာပ+သွာဒိဏုပစ္စည်း၊ တ ပစ္စည်းတည်း။

ဥပါရမ္ဘာဒိဟေတု။ ။“ဒုဂ္ဂဟိတာ” အရ မကောင်းသင်ပုံကို သရုပ်ဖော်လို၍
 “ဥပါရမ္ဘာဒိဟေတု ပရိယာပုဏှ”ဟု မိန့်သည်၊ ဥပ- သူတပါးသို့ကပ်၍+အာရမ္ဘ-
 ညှဉ်းဆဲ နှိပ်စက်လိုခြင်း (“ သူက မအပ်” ဟု ပြောလျှင်၊ ငါက သူ့ကို ဂလန်လုပ်၍
 “အပ်၏” ဟု ညှဉ်းဆဲမည်၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် သူတပါးကိုစော်ကားလိုခြင်း)၊ အာဒိဖြင့်
 ဣတိဝါဒပမောက္ခ (သူတပါးက မိမိအပေါ် တင်အပ်သော အပြစ်၏လွှတ်ခြင်း)၊
 လာဘသတ္တာရ စသော ကုသိုလ်နှင့် မစပ်ယှက်သော အကျိုးများကိုယူ၊ [ဥပါရမ္ဘာဒိ
 ဟေတု ပရိယာပုဏှတိ-ဥပါရမ္ဘ ဣတိဝါဒပမောက္ခာဒိ ဟေတု ဥဂ္ဂဟိတာတိ အတ္ထော၊
 လာဘသတ္တာရာဒိဟေတုပရိယာပုဏနမ္ပိ ဧတ္ထေဝ သင်္ဂဟိတံတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။]

ကြောင့်၊ ပရိယာပုဋ္ဌာ-သင်ယူအပ်ပြီ၊ အယံ-ဤပရိယတ်သည်၊ ဝါ-ဤ သင်ယူ အပ်သော ပါဠိသည်၊ အလဂဒ္ဒုပမာ-အလဂဒ္ဒုပမာ ပရိယတ်မည်၏၊ ဝါ- မြွေဖမ်းခြင်းဥပမာရှိသောသင်ယူခြင်းမည်၏၊ ယံ-ယင်းမကောင်းသဖြင့်သင်ယူ ခြင်းကို၊ သန္ဓာယ - ရည်ရွယ်တော်မူ၍၊ [ယံ ပရိယတ္တိဒုဂ္ဂဟဏံ သန္ဓာယ] ဘဂဝတာ - သည်၊ သေယျထာပိ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ မေဓာနန္တိ - မေဓာနံ ဟူသော၊ (တေသုတ္တံ- ဤ အလဂဒ္ဒသုတ်ကို၊) ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ [မဇ္ဈိမ-ပံ။]

ဘိက္ခဝေ-တို့၊ သေယျထာပိ-ဤသို့ရုံခါ ဖြစ်တန်ရာသော ဥပမာမည်သည် ကား၊ အလဂဒ္ဒတ္ထိကော - မြွေဆိုးကို အလိုရှိသော၊ ဝါ-မြွေဆိုးဖြင့် အလို ရှိသော၊ [အာသိဝိသတ္ထိကော၊] အလဂဒ္ဒဂဝေသီ-မြွေဆိုးကို ရှာလေ့ရှိသော၊ [တဿိလတ္တ ဏီပစ္စည်း။] ပုရိသော-သည်၊ အလဂဒ္ဒ ပရိယေသနံ-မြွေဆိုးကို

အလဂဒ္ဒ။ ။အလဂဒ္ဒေါတိ စေတ္တ အာသိဝိသော (အဆိပ်မြင်းသောမြွေကို) ဝုတ္တံ၊ ဂဒေါတိ ဟိ ဝိသဿ နာမံ၊ တဉ္စ တဿ အလံပရိပုဏ္ဏံ (အပြည့်) အတ္ထိ၊ တသ္မာ “အလံ (ပရိယတ္တော=ပရိပုဏ္ဏော) ဂဒေါ အဿာတိ အနုနာသိက လောပံ (အလံ၌ နိဂ္ဂဟိတ်ကိုချေခြင်း) ဒကာရာဂမံစ ကတော အလဂဒ္ဒေါတိ ဝုတ္တံ။ [အလံ၏ ပရိယတ္တ၊ နိဝါရဏ ၂ နက်တွင် ပရိယတ္တအနက်ဟု ၎င်း၊ ပရိယတ္တဟူသည်လည်း ပြည့်စုံ လုံလောက် ခြင်းအနက်ဟု၎င်း သိစေလို၍ “ပရိယတ္တော = ပရိပုဏ္ဏော” ဟု ဖွင့်သည်၊ “အလံ+ဂဒေါ ယဿာတိ အလဂဒ္ဒေါ” ဟု ပြုစေလိုရင်းတည်း၊ တနည်း-အလံသဒ္ဒါ၏ သမတ္ထအနက် ကို ယူ၍ “အလံ ဇီဝိတဟရဏ သမတ္ထော (အသက်ကိုပယ်ရှားခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သော) + ဂဒေါယဿာတိ အလဂဒ္ဒေါ” ဟု ပြု။

အလဂဒ္ဒုပမာ။ ။အလဂဒ္ဒေါ (မြွေဆိုးကိုဖမ်းခြင်း) + ဥပမာ တေဿာတိ အလ ဂဒ္ဒုပမာ၊ အလဂဒ္ဒဖြင့် အလဂဒ္ဒဂဟဏတိုင်အောင်ယူ၊ ဥပမာ-အပူပဖြင့် အပူပခါဒနကို ယူ၍ “အပူပံ (မို့ကို ခဲစားခြင်းဟူသော) သီလံ ယဿာတိ အာပူပိကော” ဟု ပြီးရသကဲ့ သို့တည်း။ [အလဂဒ္ဒဿ ဂဟဏံ ဟေတ္တ အလဂဒ္ဒသဒ္ဓေန ဝုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ အာပူပိ ကောတိတ္ထေ အပူပသဒ္ဓေန အပူပခါဒနံ ဝိယ။] တနည်း- “အလဂဒ္ဒဂဟဏံ + ဥပမာ တေဿာတိ အလဂဒ္ဒ ဂဟဏုပမာ” ဟု ဆိုလိုလျက် “အလဂဒ္ဒဂဟဏံ” ဟူသော ရှေ့ ပုဒ်ဝယ် ဂဟဏ ဟူသော နောက်ပုဒ်ကို ချေထားသည်၊ ဥပမာ= “ဩဠမုခမုခေါ- ကုလားအုတ်နှုတ်သီးနှင့် တူသော နှုတ်ခမ်းရှိသူ” ဟူရာ၌ ဩဠမုခမှ မုခပုဒ်ကို ချေ၍ “ဩဠမုခေါ” ပြီးသကဲ့သို့တည်း။ [အလဂဒ္ဒဂဟဏုပမာတိ ဝါ ဝတ္တဗ္ဗေ မဇ္ဈေပဒ လောပံ ကတော (၃ ပုဒ်ခွဲလျှင် ဂဟဏသည် မဇ္ဈေပဒ ဖြစ်၏၊ ၂ ပုဒ်ခွဲလျှင် ရှေ့ပုဒ်၏နော် တစိတ်တည်း၊) အလဂဒ္ဒုပမာတိ ဝုတ္တံ၊ ဩဠမုခေါတိ အာဒီသုဝိယ။]

အလဂဒ္ဒ ပရိယေသနံ။ ။ “အလဂဒ္ဒ ပရိယေသနတ္ထံ” ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ “တဒတ္ထ သမ္ပဒါနိအနက်၌ သက်သော သ ဝိဘတ်ကို (အာယစတုတ္ထေက သုတ်၌ တု သဒ္ဒါဖြင့်) အံပြုထားသည် ” ဟု သိစေသည်၊ “ ပရိယေသန္တိ ဧတ္တာတိ ပရိယေသနံ ” ဟု ကြံ၍

ရှာမှီးခြင်းငှါ၊ စရမာနော-လှည့်လည်သည်၊ (အဿ-ဖြစ်ရာ၏) [ပရိကပ္ပေါ ပမာ ဖြစ်၍ “အဿ” ဟု ပရိကပ္ပကြိယာထည့်သည်။] သော- ထို ယောက်ျား သည်၊ မဟန္တ-ကြီးစွာသော၊ အလဂဒ္ဒါ-မြွေဆိုးကို၊ ပဿယျ - တွေ့ရာ၏- တမေနံ-ထိုမြွေဆိုးကို၊ ဝါ-၏၊ ဘောဂေဝါ- ကိုယ်၌သော်၎င်း၊ ဝါ-ကိုယ်ကို သော်၎င်း၊ နဂုံဌေဝါ-အမြီး၌သော်၎င်း၊ ဝါ-ကိုသော်၎င်း၊ ဂဏေယျ - ဖမ်း ကိုင်ရာ၏၊ [ဘောဂေဝိ သရီရေ။] တဿ - ထို မြွေဖမ်းသွား ယောက်ျား၏၊ သော အလဂဒ္ဒါ-သည်၊ ပရိဝတ္တိတု-ပြန်လည်၍၊ ဟတ္ထေဝါ- လက်၌သော် ၎င်း၊ ဗာဟာယဝါ- လက်မောင်း၌သော်၎င်း၊ အညတရသ္မိံ- အမှတ် မထား တပါးပါးသော၊ အင်္ဂပစ္စင်္ဂေဝါ- အင်္ဂါကြီးငယ်၌ သော်၎င်း၊ [ဟတ္ထဗာဟမှ ကြွင်းသမျှကို “အညတရအင်္ဂ ပစ္စင်္ဂ ” ဟု ဆိုသည်။] ခုသေယျ - ကိုက်ရာ၏၊ [“အလဂဒ္ဒါ-မြွေဟေဝံ” ဟု ပေးကြသော အနက်ကို ပြန်၍ မကိုက်နိုင်သော ကြောင့် စဉ်းစားပါ။] သော- ထို မြွေဖမ်းသွား ယောက်ျားသည်၊ တတော နိဒါနံ-ထို မြွေကိုက်ခြင်းဟူသော အကြောင်းရှိသော၊ မရဏံဝါ-သေခြင်းသို့ သော်၎င်း၊ မရဏမတ္တံ-သေခြင်းဟူသော အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဝါ-သေလု

“မြွေကို ရှာမှီးရာတောသို့” ဟု တနည်းပေးကြသေး၏၊ သို့သော် “စရတိ” ကြိယာ သည် ဆိုင်ရာအရပ်သို့ ရောက်ပြီးမှ လှည့်လည်ခြင်း အနက်ကို ဟောသောကြောင့် “သုဝတ္ထိယံ ပိဏ္ဍာယ စရတိ” ကဲ့သို့ အာဓာရကိုသာခွဲရကား ထိုအကြံကိုစဉ်းစားပါ။

ဟတ္ထ ဗာဟာယ ။ ။ မဏိဗန္ဓတော ပဋ္ဌာယံ ယာဝအဂ္ဂနခါ ဟတ္ထောတိ ဝေဒိ တဗ္ဗော=လက်ကောက်ဝတ်မှစ၍ လက်သည်းဖျားတိုင်အောင် “ဟတ္ထ” ဟု သိ၊ သဒ္ဓိံ အဂ္ဂဗာဟာယ အဝသေသော ဗာဟာတိ = လက်မောင်းအဖျားနှင့်တကွ ကြွင်းသော အရပ်ကို “ဗာဟာ ” ဟု သိ။ [ကတ္ထမိ ပန ကပ္ပရတော ပဋ္ဌာယပိ ယာဝအဂ္ဂနခါ ဟတ္ထောတိ=အချို့နေရာ၌ကား တတောင်မှစ၍ လက်သည်းဖျားတိုင်အောင် “ဟတ္ထ” ဟု ခေါ်၏၊ ထိုအခေါ်သည် တတောင် နှစ်တောင် စသည်ဖြင့် အတောင် တွက်ရာ၌ သုံးသော အခေါ်တည်း။]

တတော နိဒါနံ ။ ။ တံနိဒါနံ တံကာရဏံ တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ပေ၊ တံနိဒါနံတိ ဝတ္ထဗ္ဗေ ပုရိမပဒေ ပစ္စတ္ထေ နိသက္ကဝစနံ ကတွာ တဿစ လောပံ အကံတွာ နိဋ္ဌေသော၊ ဆိုလိုရင်းကား-“တတော+နိဒါနံ ယဿ” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြုပါ၊ “တတောဟူသော ရွှေပုဒ် ဝယ် ပဋ္ဌမာဝိဘတ်၏ အနက်၌ တောပစ္စည်း သက်ထား၏၊ ထိုတောပစ္စည်း မကြေ သော အလုတ္တသမာသ်တည်း” ဟု ဆိုလိုသည်၊ [တချို့အရာ၌ကား ပဋ္ဌမာဝိဘတ်ကို တောပြုသားသည် ဟုလည်း ဖွင့်၏၊ တတော နိဒါနံတိ တံနိဒါနံ တံဟေတုကန္တိ ပစ္စတ္တ ဝစနဿ တောအာဒေသော၊ သမာသေ စဿ လောပါဘာဝေါ၊ (သုဒိန္နကဏ္ဍ အဋ္ဌကထာ)] ယဿ-အကြင် မရဏ၊ မရဏမတ္တဒုက္ခ၏၊ တတော-ဆိုမြွေကိုက်ခံရခြင်း ဟူသော+နိဒါနံ- အကြောင်းသည်၊ အတ္ထိ-၏၊ ဣတိ တံ တတောနိဒါနံ။]

မတ္တဖြစ်သော၊ ဒုက္ခံဝါ- ဆင်းရဲသို့သော်၎င်း၊ နိဂစ္ဆေယျ- ရောက်ရာ၏၊ တံ-
ထိုသို့ မြွေကိုက်ခံရခြင်း၊ မရဏာ မရဏမတ္တဒုက္ခသို့ ရောက်ရခြင်းသည်၊ ကိဿ
ဟေတု- အဘယ်အကြောင်းကြောင့်နည်း၊ ဘိက္ခဝေ- တို့၊ အလဂဒ္ဒဿ- ၏၊
ဝါ- ကို၊ ဒုဂ္ဂဟိတတ္တာ - မကောင်းသဖြင့် ဖမ်းယူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်
တည်း၊ ဝါ-အဖမ်းမတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဧဝမေဝခေါ-ဤအတူသာလျှင်၊ ဣမ-ဤ သာသနာတော်၌၊
ဧကစ္စေ-အချို့ကုန်သော၊ မောဃပုရိသ-အချိုးနှီးယောက်ျားတို့သည်၊ ဝါ-
အလကားယောက်ျားတို့သည်၊ ဓမ္မံ-ပါဠိကို၊ [ဓမ္မန္တိ ပါဠိဓမ္မံ၊ ပါဠိဓမ္မသရုပ်ကို
သုတ္တံ - ဂေယျစသော အင်္ဂါ ၉ ပါး ထုတ်ပြသည်။] ပရိယာပုဏန္တိ - သင်အံ
လေ့ကျက် ဆောင်ရွက်ကြကုန်၏၊ သုတ္တံ- သုတ်ကို၎င်း၊ ပေ၊ ဝေဒလ္လံ - ကို၎င်း၊
ပရိယာပုဏန္တိ - န်၏၊ တေ- ထို မောဃပုရိသတို့သည်၊ တံ ဓမ္မံ - ထိုပါဠိကို၊
ပရိယာပုဏိတ္တာ-ပြီး၍၊ တေသံ ဓမ္မာနံ-ထိုပါဠိတို့၏၊ ပညာယ - ဖြင့်၊ အတ္ထံ-
အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို၊ ဝါ- အကျိုးကို၊ [ယထာဘူတံ ဘာသံတတ္ထံစ၊ ပယောဇ
နတ္ထံစ။] န ဥပပရိက္ခန္တိ-မစူးစမ်း မစိစစ်ကြကုန်၊ တေသံ - ထို မောဃပုရိသ
တို့၏၊ ဝါ-တို့သည်၊ တေဓမ္မာ-တို့သည်၊ ပညာယ- ဖြင့်၊ အတ္ထံ - ကို၊ ဝါ - ကို၊
အနုပ ပရိက္ခတံ-မစူးစမ်း မစိစစ်ကုန်လသော်၊ (ဂစ္ဆတံကဲ့သို့ နိဝိဘတ်၊) ဝါ-

တံ ကိဿဟေတု။ ။ယံ ဝုတ္တံ ဟတ္တာဒိသု ခုသနံ၊ တံ နိဒါနဉ္စ မရဏာဒိ ဥပဂမနံ
(တံ၏စွဲရာ အနိယမဝါကျ၊ “ဟတ္တာဒိသု ယံခုသနံ၊ တံနိဒါနဉ္စ ယံမရဏာဒိ ဥပဂမနံ”
ဟု ဆိုလိုသည်။) တံ (ထို လက်အစရှိသည်တို့၌ မြွေကိုက်ခံရခြင်း၊ မြွေကိုက်ခံရခြင်းလျှင်
အကြောင်းရှိသော ထို သေခြင်းစသည်သို့ ရောက်ရခြင်းသည်) ကိဿဟေတု- ကေန
ကာရဏေနာ တိ စေ။ [“ကေန ကာရဏေန”ဟု စွင့်ပုံထေခံ၍ ကိဿနှင့် ဟေတုသည်
တုလျာဓိကရဏတည်း ဟု၎င်း၊ ကိဿ၌ ဆဋ္ဌိသသည် “ဆဋ္ဌိ ဟေတုတ္တေဟိ”ဟူသော
မောဂ္ဂလ္လာန် သျာဒိကဏ္ဍ (၂၂) သုတ်ဖြင့် ဟိတ်အနက်၌ သက်၍၊ ဟေတု နောင်ကား
ဟိတ်အနက်၌ သက်သောသိကိုချေ ဟု၎င်း သိပါ။]

ဒုဂ္ဂဟိတတ္တာ။ ။ဒုဠု-မကောင်းသဖြင့် + ဂဟိတော-ဖမ်းယူအပ်သော မြွေတည်း၊
ဒုဂ္ဂဟိတော၊ ဒုဂ္ဂဟိတဿ + ဘာဝေါ ဒုဂ္ဂဟိတတ္တံ၊ ဒု၏အနက်ကို ဘာဝပစ္စည်း၏အနက်
ဟု ယူ၍ “ မကောင်းသဖြင့် ” ဖမ်းယူအပ်သော မြွေ၏ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာ (အဖမ်း
မတတ်ခြင်း) ကြိယာကို “ ဒုဂ္ဂဟိတတ္တာ ” အရ-ကောက်ယူပါ၊ “ဒုဗ္ဗနဿ + ဘာဝေါ
ဒေါမနဿ”၌ ဒု၏ အနက်ဖြစ်သော ဒုက္ခဝေဒနာကို ကောက်ယူရသကဲ့သို့တည်း။

ပရိယာပုဏန္တိ။ ။ဥဂ္ဂဏန္တိတိ အတ္ထော၊ သဗ္ဗယန္တိစေဝ-ရွတ်အံလည်း ရွတ်အံ
ကြကုန်၏၊ ဝါစုဂ္ဂတံ ကရောန္တော ဓာရေန္တိစ - နှုတ်တက်အောင်ပြု၍ ဆောင်လည်း
ဆောင်ထားကြ (အရကျက်ထားကြ) ကုန်၏၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ကုန်သော၊ တေသံ-တို့၏၊ တေ ဓမ္မာ- တို့သည်၊ နိဇ္ဈာနံ-အကြွင်းမဲ့ ရှုဆင်ခြင် တတ်သော ဉာဏ်ကို၊ န ဓမ္မန္တိ - မခံကုန်၊ တေ - ထိုမောဃပုရိသ တို့သည်၊ ဥပါရမ္ဘာနိသံသာစေ- ဥပါရမ္ဘ အကျိုးရှိကုန်သည်၎င်း၊ (သုတပါးတို့ဝါဒ၌ ကပ်၍ နှိပ်စက် ဖျက်ဆီးနိုင်ခြင်း အကျိုးရှိကုန်သည်၎င်း၊) ဣတိ - ဤသင်ယူ အပ်သော ပါဠိဖြင့်၊ ဝါဒပ္ပမောက္ခာနိသံသာစ - သုတပါးတို့ တင်အပ်သော အပြစ်၏ လွတ်ခြင်းအကျိုးရှိကုန်သည်၎င်း၊ (တနည်း) ဣတိ ဝါဒပ္ပမောက္ခာနိ သံသာစ- သုတပါးတို့ တင်အပ်သော ထိုထိုအပြစ်၏ လွတ်ခြင်း အကျိုးရှိကုန် သည်၎င်း၊ (ဟုတွာ- ဤ)ဓမ္မ-ကို၊ ပရိယာပုဏန္တိ-နိ၏။

န ဥပပရိက္ခန္တိ ။ ။ န ပရိဂ္ဂဟန္တိ (ဉာဏ်ဖြင့် မသိမ်းဆည်းကြ) နဝိစာရေန္တိ (မစိစစ်ကြ)၊ [ဥပ+ပရိ ဣက္ခဓာတ်သည် ကြည့်ရှုခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ “ဉာဏ်ဖြင့် မကြည့်ရှုကြ-မစိစစ်ကြ”ဟူလို။] ဣဒံ ဝုတ္တံ ဟောတိ-ဆိုလိုရင်းကား-“ဣမသ္မိံဌာနေ သီလံ ကထိတံ၊ ဣမ သမာဓိ၊ ဣမ ပညာ ကထိတာ “ဤနေရာ၌ သီလအကြောင်းကို ဟောအပ်၏၊ ဤနေရာ၌ သမာဓိအကြောင်း၊ ဤနေရာ၌ ပညာအကြောင်းကို ဟောအပ် ၏”ဟု ဘာသိတတ္ထကို၎င်း၊ “ငါတို့သည် ထိုသီလ သမာဓိ ပညာတို့ကို ဖြည့်ကုန်အံ့” ဟု ပယောဇနတ္ထကို၎င်း မစိစစ်ကြကုန်၊ သီလံ သမာဓိဿ ကာရဏံ၊ သမာဓိ ဝိပဿ နာယာတိ = သီလသည် သမာဓိ၏ အကြောင်း၊ သမာဓိသည် ဝိပဿနာ ပညာ၏ အကြောင်း၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် အကြောင်း အကျိုးကိုလည်း မစိစစ်ကြကုန်-ဟူလို။

န နိဇ္ဈာနံ ဓမ္မန္တိ ။ ။ နိဇ္ဈာနပညံ နက္ခမန္တိ၊ နိပုဗ္ဗ ဧဝဓာတ်သည် (ဥပနိဇ္ဈာန၌ ကဲ့သို့၊ စူးစိုက်စွာ ရှုခြင်း (ရှုဘက်သော ပညာ)ကို ဟော၏၊ “နက္ခမ - မခံ” ဟူရာ၌ “တပည့်သည် ဆရာကို မခံ”ဟု ဆိုလျှင် “ဆရာကို တပည့်က ဂရုမစိုက်၊ ဆရာအလို မလိုက်”ဟု အဓိပ္ပါယ်ရသကဲ့သို့ “ထိုဓမ္မတို့က ဉာဏ်ကို မခံ”ဟူရာ၌လည်း ထိုဓမ္မတို့က ဉာဏ်ကို ဂရုမစိုက်၊ ဉာဏ်၏အာရုံပြုကို မခံ၊ ဉာဏ်က ထိုဓမ္မတို့၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို မသိ ”ဟု အဓိပ္ပါယ်ယူရသည်။ [တေန ဣမမတ္ထံ ဒီပေတိ-တေသံ ပညာယ အတ္ထံ အနုပ ပရိက္ခန္တာနံ တေဓမ္မာ န ဥပဋ္ဌဟန္တိ - ဉာဏ်အား မထင်လာကုန်၊ ဣမသ္မိံဌာနေ သီလံ၊ သမာဓိ၊ ဝိပဿနာ၊ မဂ္ဂေါ၊ ဖလံ၊ ဝဇ္ဇံ ဝိဝဇ္ဇံ ကထိတန္တိ ဇာနိတံ နသက္ကာ ဟောန္တိတိ။]

ဥပါရမ္ဘာနိသံသာစေ။ ။ ဥပါရမ္ဘော+အာနိသံသော ယေသံတိ ဥပါရမ္ဘာနိ သံသာ၊ စာတတ်သူသည် သုတပါးတို့၏ အယူအဆ၌ (မဟုတ် မမှန်) ဟု အပြစ်တင် နိုင်၏၊ ထို အပြစ်တင်ခြင်းသည် သုတပါးတို့ကို ညှဉ်းဆဲရာရောက်၏၊ ဤသို့ သုတပါး တို့ကို အစ်ပြစ်တင်နိုင်ခြင်းသည် စာသင်ရခြင်း၏ပဋ္ဌမအကျိုးတမျိုးတည်း။ [တေ ပရေသံ ဝါဒေ ဒေါသာရောပနာနိသံသာ ဟုတွာ ပရိယာပုဏန္တိတိ အတ္ထော။]

ဣတိဝါဒပ္ပမောက္ခာနိသံသာ ။ ။ ဣတိကို “ဧဝံ ဧတာယ ပရိယတ္တိယာ” ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုသို့ဖွင့်သဖြင့် ဣတိနှင့် ဝါဒပ္ပမောက္ခာသည် သမာသ်မဟုတ်ဟု သိစေ၏၊ ဝါဒပ္ပ မောက္ခာနိသံသာကို “ အတ္ထုနော ဥပရိ ပရေဟိ အာရောပိတ ဝါဒဿ (နိဂ္ဂဟဿ)

စ- ဆက်ဥးအံ၊ ယဿ - အကြင် သီလစသည်ကို ဖြည့်ကျင့်ခြင်း၏၊ ဝါ- အကြင် မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်၏၊ အတ္ထာယ-အကျိုးငှါ၊(ကုလပုတ္တာ-တို့သည်၊)ဓမ္မ-ကို၊ ပရိယာပုဏန္တိ- န်၏၊ အဿ- ထိုပါဠိဓမ္မ၏၊ တဉ္စအတ္ထံ- ထိုသီလာဒိ ပရိပူရဏ အကျိုးကိုလည်း၊ ဝါ - ထို မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန် အကျိုးကိုလည်း၊ (ဧတေ ဒုဂ္ဂဟိတဂ္ဂါဟိနော - ဤ မကောင်းသဖြင့် သင်ယူအပ်သည် မည်လောံအောင် သင်ယူကြကုန်သော မောဃပုရိသတို့သည်၊) နာနဘောန္တိ-မခံစားကြရကုန်၊ (တနည်း) စ- ဆက်၊ ယဿ - အကြင် ဥပါရမ္ဘ , ဣတိဝါဒပ္ပမောက္ခ၏၊ အတ္ထာယ - ငှါ၊ ဓမ္မံ ပရိယာပုဏန္တိ၊ အဿ - ၏၊ တဉ္စအတ္ထံ - ထို ဥပါရမ္ဘ , ဣတိဝါဒပ္ပမောက္ခအကျိုးမျှကိုလည်း၊(ဧတေ ဒုဂ္ဂဟိတဂ္ဂါဟိနော-တို့သည်၊)

ပမောက္ခပယောဇနာ” ဟု ဖွင့်၏၊ မိမိအပေါ်၌ သူတပါးတို့က တင်အပ်သောဝါဒ၏ (နိုင်ကြောင်းအပြစ်၏) မိမိမှ လွတ်သွားခြင်းသည် (မိမိမှ လွတ်သွားအောင် ရှင်းလင်း နိုင်ခြင်းသည်) စာသင်ရခြင်း၏ ဒုတိယအကျိုးတမျိုးတည်း၊ အထဝါ-သောသော+ ဝါဒေါ ဣတိဝါဒေါ=ထိုထို အပြစ်၊ [ဣတိသည် သောသောအနက်ကို ညွှန်ပြ၏။] ဣတိဝါဒဿ + ပမောက္ခော ဣတိဝါဒပ္ပမောက္ခော၊ ဣတိဝါဒပ္ပမောက္ခော + အာနိသံသော ဧတေသံတိ ဣတိဝါဒပ္ပမောက္ခာနိသံသာ၊ ဤနည်း၌ ဣတိသည် နောက်ပုဒ်နှင့် သမာသ်ဖြစ်၏။

ယဿ ဓတ္ထာယ။ ။ယဿစ သီလာဒိပူရဏဿ၊ မဂ္ဂဖလနိဗ္ဗာနဿ ဝါ အတ္ထာယ ဣမသ္မိံ သာသနေ ကုလပုတ္တာ ဓမ္မံ ပရိယာပုဏန္တိ၊....တဉ္စဿ အတ္ထံ နာနဘောန္တိတိ-တဉ္စ အဿ ဓမ္မဿ သီလာဒိပရိပူရဏသင်္ခါတံ အတ္ထံ ဧတေ ဒုဂ္ဂဟိတဂ္ဂါဟိနော နာနဘောန္တိ န ဝိဇ္ဇန္တိ။ [ဤအတိုင်း ပဌမနည်းပေးသည်။] ယဿနှင့် အတ္ထာယတို့ အရ သီလာဒိပူရဏချည်းရသောကြောင့် ယဿကိုအတ္ထာယနှင့်သမ္ပန်+သမ္ပန္နီ ၂ မျိုးမပြားဘဲ ကွဲပြားသကဲ့သို့ ဆိုထားသော အဘောဒဘောဒူပစာရဟု ကြို၊ “ယဿ-အကြင် သီလာဒိ ပူရဏဟူသော+အတ္ထာယ-ငှာ”ဟုလည်း တုလျာဓိကရဏကြိုကြသေး၏၊မကောင်းသု၊ တုလျာဓိကရဏဆိုလျှင် “ယာယ အတ္ထာယ” ဟု ထားရိုးရှိသည်။

အထဝါ ။ ။ ယဿ ဥပါရမ္ဘဿ ဣတိဝါဒပ္ပမောက္ခဿဝါ အတ္ထာယ ယေ မောဃပုရိသာ ဓမ္မံ ပရိယာပုဏန္တိ၊တေ [“ပရေဟိ အယမတ္ထော န ဟောတိ” တိဝုက္ခေ ဒုဂ္ဂဟိတတ္တာယေဝ “သောယေဝ အတ္ထော” တိ ပဋိပါဒနက္ခမာ (တဘန်ပြီးစေခြင်း အတည်ဖြစ်စေခြင်း၌ ခံကုန်သည်) န ဟောန္တိတိ။] ပရဿ ဝါဒေ ဥပါရမ္ဘံ အာရောပေတုံ, အတ္ထနောဝါဒါ တံ မောစေတုံစ အသတ္ထောန္တာပိ တံ အတ္ထံ နာနဘောန္တိယေဝါတိ ဝေမတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ မောဃပုရိသတို့ စာသင်ရာ၌ နဂိုရ်ရည်ရွယ်ချက်ကိုက ဥပါရမ္ဘ (သူတပါးတို့၌ အပြစ်တင်နိုင်ခြင်း) ဣတိဝါဒပ္ပမောက္ခ (သူတပါးတို့က မိမိဝါဒ၌ အပြစ်တင်လာလျှင် ဖြေရှင်းနိုင်ခြင်း) တည်း၊ သို့သော် သင်ယူစဉ်က အနက် အဓိပ္ပါယ်ကို မစဉ်းစားဘဲ ဒုဂ္ဂဟိတဖြစ်အောင် သင်ယူခဲ့သောကြောင့် (သူတပါးတို့က

နာနဘောန္တိ-န၊ တေသံ- ထိုမောယပုရိသတို့၏၊ ဝါ - တို့သည်၊ ဒုဂ္ဂဟိတာ-
မကောင်းသဖြင့်သင်ယူအပ်ကုန်သော၊ တေဓမ္မာ-တို့သည်၊ ဒီဃရတ္တံ-ရှည်စွာ
သော ညဉ့်ပတ်လုံး၊ အဟိတာယ- စီးပွားမဲ့အလို၊ ငှါ၊ ဒုက္ခာယ- ဆင်းရဲခြင်း
ငှါ၊ သံဝတ္ထန္တိ- န၏၊ တံ- ထိုသို့ဖြစ်ရခြင်းသည်၊ (ထို ဆိုအပ်ပြီးသော အကျိုးကို
မပြီးစေနိုင်ခြင်း၊ အဟိတဒုက္ခအကျိုးငှါဖြစ်ရခြင်းသည်၊) ကိဿဟေတု-နည်း၊
[တံတိ- ယထာဝုတ္တဿ အတ္တဿ (သီလာဒိ ပရိပူရဏ အကျိုးကို၊ တနည်း-
ဥပါရမ္ဘဒိ အကျိုးကို) အနဘိသ မ္ဘုဏနံ , တေသံစ ဓမ္မာနံ အဟိတာယ
ဒုက္ခာယ သံဝတ္ထနံ ပရာမသတိ၊] ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဓမ္မာနံ-ပါဠိတို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊
ဒုဂ္ဂဟိတတ္တာ-မကောင်းသဖြင့် သင်ယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

“ဤအနိပ္ပာယ် မဟုတ်”ဟု ဆိုလျှင် “ဟုတ်တယ် ” ဟု မမြင်နိုင်ရကား) သူတပါး၏
ဝါဒ၌ အပြစ်တင်ခြင်းငှါ၎င်း၊ သူတပါးတို့တင်အပ်သောထိုအပြစ်ကို မိမိမှလွတ်အောင်
ဖြေခြင်း ၊ ၎င်း မစွမ်းနိုင်သောကြောင့် နဂိုရ်ရည်ရွယ်ချက်အကျိုး ၂ မျိုးကိုမျှ မရနိုင်ကြ
တော့-ဟူလို။

မှတ်ချက် ။ ။ ယဿစ တဉ္စတို့၌ စကို အဝဓာရဏတ္ထဟု သီလက္ခန္ဓိကာသစ်
ဖွင့်၏၊ “ယဿ အတ္ထာယစ-ငှါသာလျှင်၊ နာနဘဝန္တိစ-မခံစားရကုန်သည်သာ”ဟု
ပေးစေလို၏၊ ထိုအဖွင့်ကို သဘောမတူ၍ ရှေ့စကို ဝါကျာရမ္ဘဇောတက၊ နောက်စကို
သမုစ္စယတ္ထ ကြံလိုက်သည်၊ “ ထိုအကျိုးကိုလည်း မခံစားရ၊ နောက်၌ပြမည့် အဟိတ
ဒုက္ခအကျိုးငှါလည်း ဖြစ်သည်” ဟူလို။

ဒီဃရတ္တံ၊ ပေ၊ သံဝတ္ထန္တိ။ ။ တေသံ တေဓမ္မာ ဒုဂ္ဂဟိတတ္တာ (ဥပါရမ္ဘ, မာန,
ဒဗ္ဗ,မက္ခ, ပလာသာဒိဟေတုဘာဝေန) ၊ ဥပါရမ္ဘ၊ ပေ၊ ဘာဝေနကား ဒုဂ္ဂဟိတတ္တာ၏
အဖွင့်တည်း၊ ထို အဖွင့်ကိုကြည့်၍ ဒုအရ “ မကောင်း ” ဟူသည် ဥပါရမ္ဘ စသော
အကုသိုလ်စိတ္တုပ္ပါဒ်တည်း-ဟု သိစေ၏၊ ပလာသာဒိ၌ အာဒိအရလည်း နောက်အဋ္ဌ
ကထာဆိုပုံကိုကြည့်၍ လာဘသက္ကာရသိလောကတို့ကို ယူသင့်၏၊ အချို့ကား-အာဒိ
ဖြင့် မာယာသာဓဋ္ဌယျကို ယူကြသည်၊ မာယာသာဓဋ္ဌယျသည် စာသင် ခြင်းကြောင့်
ရနိုင်သောအကျိုး မဟုတ်ရကား ထိုအယူကို စဉ်းစားပါ။

အဋ္ဌကထာ။ ။ ယော ဟိ ဗုဒ္ဓဝစနံ ဧဝံ (ဤသို့ သင်ယူ-ပို့ချ-ဆောင်ရွက်ရလျှင်)
စိဝရာဒိနိ ဝါလဘိဿာမိ (စာမေးပွဲအောင်၍ သင်္ကန်းစသော ဆုလာဘ်ရလိမ့်မည်၊)
စတုပရိသမဇ္ဈေ ဝါမ ဇာနိဿန္တိ (ငါ့ကိုသိကြလိမ့်မည်၊ ငါ၏နာမည်ကျော်လိမ့်မည်၊)
ဇုတိ လာဘသက္ကာရာဒိဟေတု ပရိယာပုဏ္ဏာတိ၊ တဿ သာပရိယတ္တိ အလဂဗ္ဘုပမာ
နာမ (မြွေအဖမ်းမတတ်၍ အကိုက်ခံရသကဲ့သို့ စာသင်ပုံ စာချပုံ၌ စိတ်ထားမတတ်၍
အကုသိုလ်အဖြစ်ခံရသည် - ဟူလို၊) ဧဝံ ပရိယာပုဏ္ဏတော ဟိ ဗုဒ္ဓဝစနံ အပရိယာ
ပုဏ္ဏိတ္တာ နိဗ္ဗေဒိက္ခမနံ ဝရတရံ=ဤသို့ စိတ်ထားမကောင်းဘဲ သင်ယူပို့ချနေခြင်းထက်
မသင်မချဘဲ အိပ်နေခြင်းက မြတ်ပါသေး၏၊ (အိပ်နေစဉ် ဘဝင်စိတ်သာ ဖြစ်၍
အကုသိုလ် မဖြစ်သောကြောင့် မြတ်သေးရဲ့-ဟူလို၊) -အလဂဗ္ဘသုတ်။

ပန- ကား၊ (အလဂဒ္ဒူပမာပရိယတ္တိမှ တပါး နိဿရဏတ္တာပရိယတ္တိ ကား၊) ယာ-အကြင်ပရိယတ်ကို၊ သုဂ္ဂဟိတာ-ကောင်းစွာသင်ယူအပ်ပြီ၊ သီလ က္ခန္ဓာဒိ ပါရိပူရိယေဝ- သီလက္ခန္ဓာအစရှိသော ရုဏ်ကျေးဇူး၏ပြည့်စုံခြင်းကို သာလျှင်၊ အာကမ်မာနေန-လိုလားတောင်းတသည်၊ (ဟုတွာ)ပရိယာပုဋ္ဌာ- သင်ယူအပ်ပြီ၊ ဥပါရမ္ဘာဒိဟေတု-ဥပါရမ္ဘအစရှိသော အကြောင်းကြောင့်၊ န ပရိယာပုဋ္ဌာ-သင်ယူအပ်သည် မဟုတ်၊ အယံ-ဤပရိယတ်သည်၊ နိဿရဏတ္တာ- နိဿရဏတ္တာ ပရိယတ်မည်၏၊ ဝါ-သံသရာဝင်၊ ဘဝညွတ်မှ၊ လွတ်

လေပစာ။ ။ “တေ ဓမ္မာ အဟိတာယ သံဝတ္တန္တိ” ဟု ဆိုရာ၌ ဓမ္မတို့သည် အဟိတ ဒုက္ခအကျိုးငှာ မဖြစ်ကြ၊ (ဓမ္မတို့မှာ ဒုက္ခရောက်စရာ မရှိ)၊ သင်ယူသူတို့မှာ သင်အံ့ပို့ချခိုက် - ငြင်းခုံခိုက်တို့၌ အကုသိုလ်တိုးပွား၍ အဟိတဒုက္ခ ဖြစ်ဘွယ် ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် သင်ယူသည့်အတွက် ရရှိသောအကျိုး၏ အဟိတဒုက္ခ ဖြစ်မည်ကို သင်ယူ အပ်သော အကြောင်းပါဠိပေ၊ တင်စား၍ ဖလူပစာရအားဖြင့် “တေ ဓမ္မာ အဟိ တာယ ဒုက္ခာယ သံဝတ္တန္တိ” ဟု ဟောတော်မူသည်။ [ဧတ္ထ ဟိ ကာရဏေ ဖလ ဝေါဟာရေန “တေဓမ္မာ အဟိတာယ ဒုက္ခာယ သံဝတ္တန္တိ”တိ ဝုတ္တံ။]

ယာပန၊ ပေ၊ နိဿရဏတ္တာ။ ။ နိဿရဏတ္တာပရိယတ္တိကို ပြလို၍ “ယာပန” စသည်မိန့်၊ သုဂ္ဂဟိတာကိုပင် “သီလက္ခန္ဓာဒိ၊ ပေ၊ ပရိယာပုဋ္ဌာ” ဟု ထပ်ဖွင့်သည်၊ သီလက္ခန္ဓာ စသည်ကိုဖြည့်ကျင့်လိုသောကြောင့် “သု - ကောင်းသည်” ဟု ဆိုသည်၊ “စာသင်ရင်း သီလအကြောင်းအရာကိုတွေ့လျှင် သီလကို ဖြည့်ကျင့်လိုက်မည်၊ သမာဓိ အခဏ်း စသည်ရောက်လျှင်လည်း သမာဓိဖြစ်စေမည်၊ ဝိပဿနာအားထုတ်မည်၊ မဂ်ကို ဖြစ်စေမည်၊ ဖိုလ်ကို မျက်မှောက်ပြုမည်” ဟု ရည်ရွယ်၍သင်သည်- ဟူလို၊ သီလက္ခန္ဓာ ဒိနံ-တို့၏ + ပါရိပူရိ-ပြည့်စုံလုံလောက်ခြင်း၊ သီလက္ခန္ဓာဒိပါရိပူရိ - ခြင်း၊ အာဒိဖြင့် သမထ ဝိပဿနာ မဂ်ဖိုလ်ကို ယှ၊ ဤနိဿရဏတ္တာ၌ “သီလက္ခန္ဓာဒိ ပါရိပူရိ” ကိုကြည့်၍ ရှေ့အလဂဒ္ဒူပမာဝယ် ယဿ စတ္တာယဉ် ယဿ ကို “သီလဝါဒိပါရိပူရဏဿ” ဟု ဋီကာ ဖွင့်ခဲ့၏၊ ထို သီလဝါဒိ၏ အထွဋ်အထိပ်မှာ မဂ်ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ပင် ဖြစ်သောကြောင့် “မဂ္ဂဖလ နိဗ္ဗာနဿ ဝါ” ဟုလည်း တနည်းဖွင့်ခဲ့၏၊ “န ဥပါရမ္ဘာဒိဟေတု” ကား နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထ (ဗျတိရေကဝါကျ) တည်း။ [နိဿရဏံ + အတ္ထော ယဿာတိ နိဿရဏတ္တာ (ပရိယတ္တိ)-ဟု ပြ။]

မေးဘွယ်။ ။ အလဂဒ္ဒသုတ်၌ ကောင်းသောသင်ယူခြင်းကိုလည်း “သေယုထာဝိ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ အလဂဒ္ဓိ၊ တမေနံ အဗေဒေန ဒဏ္ဍေန သုနိဂ္ဂဟိတံ နိဂ္ဂဏှေယျ (အဖူး၌ ဆိတ်ခွါသဏ္ဌာန်ရှိသောဒုတ်ဖြင့် ကောင်းစွာနှိပ်အပ်သည်မည်အောင် နှိပ်ထားရာ၏)၊ ပေ၊ ဂီဝါယ သုဂ္ဂဟိတံ ဂဏှေယျ (ထိုသို့နှိပ်ထားပြီးလျှင် လည်ပင်း၌ ကောင်းစွာကိုင် အပ်သည်မည်အောင် ဖမ်းကိုင်ရာ၏) ဤသို့စသည်ဖြင့် မြွေအဖမ်းတတ်၍ မရဏ မရဏ မတ္တဒုက္ခသို့ မရောက်ပုံကို ဥပမာပြတော်မူ၏၊ ထို့ကြောင့် ဤနိဿရဏတ္တာနှင့် ဘယျာ ဝါရိကပရိယတ်ကိုလည်း “အလဂဒ္ဒူပမာပရိယတ္တိ” ဟု နာမည်မှည့်သင့်သည် မဟုတ်

မြောက်ခြင်း အကျိုးရှိသော သင်ယူခြင်းမည်၏။ ယံ- ယင်း ကောင်းစွာသင်ယူခြင်းကို၊ သန္ဓာယ-၍၊ တေသံ တေဓမ္မာ၊ ပေ၊ ဓမ္မာနန္တိ - ဟူသော၊ တေ သုတ္တံ-၍ ပါဠိကို၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဝုတ္တံ-ပြီး၊ [တေသံ-ထိုအမျိုးကောင်းသားတို့၏၊ ဝါ-တို့သည်၊ သုဂ္ဂဟိတာ - နိသော၊ တေဓမ္မာ - တို့သည်၊ ဒိဃရတ္တံ - လုံး၊ ဟိတာယ-ငှါ၊ သုခါယ-ငှါ၊ သံဝတ္ထန္တိ-န၏၊ တံ-ထိုသို့ဖြစ်ရခြင်းသည်၊ (ထိုသို့ ကောင်းကျိုးရ၍၊ ဟိတသုခအကျိုးငှါ ဖြစ်ရခြင်းသည်၊) ကိဿဟေတု-နည်း၊ တိက္ခဝေ-တို့၊ ဓမ္မာနံ- တို့၏၊ ဝါ- တို့ကို၊ သုဂ္ဂဟိတတ္တာ - ကောင်းစွာသင်ယူအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။]

ပန- ကား၊ (နိဿရဏတ္တာ ပရိယတ္တိမှတစ်ပါး ဘဏ္ဍာဂါရိကပရိယတ္တိကား၊) ယံ-အကြင် ပရိယတ်ကို၊ ပရိညာတက္ခန္ဓော - ပိုင်းခြား၍ သိအပ်ပြီးသော ဒုက္ခသစ္စာခန္ဓာရှိသော၊ ဝါ- ဒုက္ခသစ္စာခန္ဓာကို ပိုင်းခြား၍သိပြီးသော၊ ပဟိနကိလေသော - ပယ်အပ်ပြီးသော သမုဒယသစ္စာ ကိလေသာရှိသော၊

ပါလော-ဟု မေးဘွယ်ရှိ၏။ အဖြေကား-ကောင်းသော သင်ယူခြင်း၌ ရဟန္တာမဖြစ်သေးသူ၏ သင်ယူမှုကို နိဿရဏတ္ထပရိယတ်၊ ရဟန္တာဖြစ်ပြီးသူ၏သင်ယူမှုကို ဘဏ္ဍာဂါရိကပရိယတ် ဟု သီးခြားအမည်တူးရပြီး ဖြစ်သောကြောင့် (ကျမ်းစာတို့၌ “လဒ္ဓနာမဝိသေသတ္တာ” ဟု ဟိတ်လည်းကြ၏။) ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် မကောင်းသော သင်ယူခြင်းကိုသာ “အလဂဗ္ဗပမာ ပရိယတ္တိ” ဟု နာမည်မှည့်ရတော့သည်။ [နိဿရဏတ္ထဘဏ္ဍာဂါရိကပရိယတ္တိနံ ဝိသုံ ဂဟိတတ္တာ ပါရိသေသတော အလဂဗ္ဗဿ ဒုဂ္ဂဟဏူပမာ ပရိယတ္တိ အလဂဗ္ဗပမာတိ ဝိညာယတိ။]

ယံ သန္ဓာယ။ ။ ယံ ပရိယတ္တိသုဂ္ဂဟဏံ သန္ဓာယ အလဂဗ္ဗသုတ္တေ ဝုတ္တံ၊ ဒိဃရတ္တံ ဟိတာယ သုခါယ သံဝတ္ထန္တိတိ = သီလာဒိနံ အာဂတဋ္ဌာနေ သီလာဒိနိ ပူရေန္တာနံပိ အရဟတ္တံ ပတ္တာ ပရိသမဇ္ဈေ ဓမ္မံ ဒေသေတွာ ဓမ္မဒေသနာယ (၌) ပသန္ဓေဟိ ဥပနိတေ (ကြည်ညိုသူတို့ ပို့ဆောင်အပ်ကုန်သော) စတ္တာရော ပစ္စယေ ပရိဘုဉ္ဇန္တာနံပိ ပရေသံ ဝါဒေ သဟဓဓမ္မန (အကြောင်းနှင့်တကွ) ဥပါရမ္ပံ (ကပ်၍နှိပ်စက်ကြောင်းအပြစ်ကို) အာရောပေန္တာနံပိ သကဝါဒတော ဒေါသံ ဟရန္တာနံပိ (ပယ်ရှားကုန်သော်၎င်း) ဒိဃရတ္တံ ဟိတာယ သုခါယ သံဝတ္ထန္တိ။-ဋီကာ။ [ကောင်းသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် သင်ယူသူမှသာ လာဘသတ္တာရသိလောက ရသော်၎င်း သူတို့ဝါဒကို တရားသဖြင့် နှိမ်သော်၎င်း ကိုယ်ဝါဒ၌ သူတစ်ပါးတို့ တင်အပ်သော အပြစ်ကို လွှတ်အောင် ချေပသော်၎င်း အပြစ်မရှိ၊ ဟိတ သုခအကျိုးချည်းသာ ဖြစ်၏-ဟူလို၊]

ပရိညာတက္ခန္ဓောဗျာဒိ။ ။ ဒုက္ခပရိဇာနနေန ပရိညာတက္ခန္ဓော၊ သမုဒယပွဟာနေန ပဟိနကိလေသော၊ ပဋိဝိဒ္ဓါကုဗ္ဗပါတိ ပဋိဝိဒ္ဓအရဟတ္တဖလော၊ “နက္ခပ္ပတိ-မပျက်စီးတော့၊ ဣတိ အကုပ္ပံ” တိ ဟိ အရဟတ္တဖလသေသတံ နာမံ၊ သတိပိ ဟိ စတုနံ မဂ္ဂါနံ စတုနန္တ ဖလာနံ အကုပ္ပဘာဝေ (မဂ် ၄ ပါး ဖိုလ် ၄ ပါး မပျက်စီးခြင်းသဘော

ဝါ-သမုဒယသစ္စာကိလေသာကိုပယ်ပြီးသော၊ ဘာဝိတမဂ္ဂေါ-မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်စေအပ်ပြီးသော မဂ္ဂသစ္စာရှိသော၊ ဝါ - မဂ္ဂသစ္စာကို ပွားစေပြီးသော၊ ပဋိဝိဒ္ဓါကုပ္ပေါ - ထိုးထွင်း၍ သိအပ်ပြီးသော အရဟတ္တဖိုလ် ရှိသော၊ ဝါ- အရဟတ္တဖိုလ်ကို ထိုးထွင်း၍သိပြီးသော၊ သန္တိကတနိရောဓော-မျက်မှောက် ပြုအပ်ပြီးသော နိရောဓသစ္စာရှိသော၊ ဝါ - နိရောဓသစ္စာကို မျက်မှောက်ပြု ပြီးသော၊ ဒိဏာသဝေါ - ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ကေဝလံ - ဥပါရမ္ဘ စသည် မဏက် သက်သက်၊ ပဝေဏီပါလနတ္ထာယ - တရားတော်၏ အစဉ်အဆက်ကို စောင့်ရှောက်ခြင်းအကျိုးငှါ၊ ဝံသာနုရက္ခဏတ္ထာယ - မြတ်စွာဘုရား အနွယ် တော်ကို စောင့်ရှောက်ခြင်းအကျိုးငှါ၊ ပရိယာပုဏ္ဏာတိ - သင်ယူ၏၊ အယံ-ဤ၊ ပရိယတ်သည်၊ ဘဏ္ဍာဂါရိကပရိယတ္တိ-ဘဏ္ဍာဂါရိကပရိယတ်မည်၏၊ ဝါ- ဘဏ္ဍာတိုက်စိုးနှင့်တူသော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ သင်ယူအပ်သော ပါဠိမည်၏၊ ဣတိ-ပရိယတ္တိဘေဒ အပြီးတည်း။

ရှိကြသော်လည်း) သတ္တန္တံ သေက္ခာနံ သကသကနာမပရိစ္စာဂေန ဥပရူပရိ နာမန္တရ ပုတ္တိတော (သောတာပတ္တိမဂ်ဥပါဒ်ခိုက် သောတာပတ္တိမဂ္ဂဥပုဂ္ဂိုလ်ဟု နာမည်ရပြီးနော် ဖိုလ်ရောက်သော အခါ ထိုနာမည်ကို စွန့်၍ သောတာပတ္တိဖလဥပုဂ္ဂိုလ် ဟူသော နာမည် တမျိုး ပြောင်းပြန်သည်-ဟူလို၊) ဘေသံ-တို့၏၊ မဂ္ဂဖလဝနိ (ထိုမဂ် ၄ ပါး အောက်ဖိုလ် ၃ ပါးတို့ကို) အကုပ္ပါနီတိ နဝုစ္စန္တိ၊ အရဟာပန သဗ္ဗဒါပိ အရဟာယေဝ နာမာတိ တဿေဝ (ထိုရဟန္တာ၏သာ) ဖလံ အကုပ္ပန္တိ ဝုတ္တံ။

မှတ်ချက် ။ ။ အကျိုးဖြစ်သော ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်၏ အကုပ္ပဟူသော အမည်ကို အကြောင်းဖြစ်သော အရဟတ္တဖိုလ်၌တင်စား၍ အကြောင်းဖြစ်သော အရဟတ္တဖိုလ်ကို အကုပ္ပ ဟု ခေါ်သောကြောင့် ဖလူပစာတည်း၊ ဂုဏူပစာ၊ ဖလူပစာ၊ ဌာနူပစာတို့၌ အဝိနာဘာဝလည်း ရရှိတည်း။

[နိယာမ်] ဂုဏူ-ဖလူ၊ ဌာနူ၊ နည်းမူ အဝိနာ။

ကေဝလံ။ ။ ယေဘုယျတာ ဗျာမိဿေသု၊ ဝိသံ ယောဂေစ ကေဝလံ၊-အဘိဓာန် (၇၀၆) တွင် အဗျာမိဿ (ဥပါရမ္ဘ ဣတိဝါဒပ္ပမောက္ခ လာဘသတ္တာရ နိဿရဏတ္တ တို့နှင့် မရောခြင်း) အနက်ကို ယူ။

ပဝေဏီဈာနိ။ ။ ပဝေဏီတိ ဓမ္မသန္တတိ (ပါဠိတော်အစဉ်)၊ ဓမ္မဿ အဝိစ္စေဒေန (မပြတ်စဲသော အားဖြင့်) ပဝတ္တိတိ အတ္ထော၊ ဗုဒ္ဓဿ ဘဂဝတော ဝံသာနု ရက္ခဏတ္တံ (တရားတော်သည် ဘုရားမှဖြစ်လာသောကြောင့် ဘုရားရှင်၏ အနွယ်တော် တည်း၊ ထိုအနွယ်တော်ကို စောင့်ရှောက်ခြင်းငှါ၊) တတ္ထ ဝံသောပိ အတ္ထတော ပဝေဏီ ယေဝါတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ=အနွယ်ဆိုတာလည်း လိုရင်းမှတော့ တရားတော်အစဉ်ပင်။

ဘဏ္ဍာဂါရိကပရိယတ္တိ။ ။ “ဘဏ္ဍာဂါရေ+နိယုတ္တော” အရ ဘဏ္ဍာတိုက်စိုးကို “ဘဏ္ဍာဂါရိက” ဟု ခေါ်၏၊ ရဟန္တာဖြစ်ပြီးမှ စာသင်သောပုဂ္ဂိုလ်လည်း ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ

ပန-ကား၊(ပရိယတ္တိဘေဒံ ဟူသော သင်္ခေပ၏ ဝိတ္ထာရမှ တပါး သမ္ပတ္တိ ဟူသော သင်္ခေပ၏ ဝိတ္ထာရကား၊) ဝိနယေ - ဝိနည်း ပိဋကဋ္ဌ၊ သုပ္ပဋိပန္နော- ကောင်းစွာကျင့်သော၊ ဘိက္ခု- သည်၊ သီလသမ္ပတ္တိ* (သီလသမ္ပဒံ) - သီလ၏ ပြည့်စုံခြင်းကို၊ နိဿာယ-မှီ၍၊ ဝါ-ပကတူပနိဿယပြု၍၊ တိဿော - န်သော၊

၏ တရားဘဏ္ဍာတော်ကို မပျော်ပျက်အောင် ကိုယ်တိုင်ဆောင်ရွက်၍ (ရှင်ဘုရင်အား အလိုရှိရာတန်ဆာကိုဆက်သသောဘဏ္ဍာထိန်းကဲ့သို့)သူတပါးအားလည်းဟောပြော ပို့ချသော အားဖြင့် သင်ပေးတတ်ရကား “ ဘဏ္ဍာဂါရိကောဝိယာတိ ဘဏ္ဍာဂါရိ ကော”ဟု ပြု၊ “ ဘဏ္ဍာဂါရိကဿ + ပရိယတ္တိ ဘဏ္ဍာဂါရိကပရိယတ္တိ”။

မေးဘွယ်။ ။ပုထုဇဉ်သေက္ခတို့လည်း တရားတော်ကို မကွယ်စေလိုသောစိတ်ထား ဖြင့် သင်ယူတတ်ကြ၏၊ မှန်၏-သီဟိုဠ်ကျွန်းဝယ် မြာဟူဏတိဿ၊ သူပုန်ထ၍ ငတ်မွတ် ခေါင်းပါးသောဘေးကြံစဉ်က ရဟန္တာမဖြစ်သေးသော အချို့ပုဂ္ဂိုလ်များလည်း ဆွမ်း မပြည့်စုံပါဘဲ တရားတော်များ ပျော်ကွယ်သွားမည်စိုး၍ ကြိုးကြိုးစားစား မမေ့အောင် ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြပါသည်။ ထို ပုဂ္ဂိုလ်များ၏ သင်ယူခြင်းကို ဘဏ္ဍာဂါရိကပရိယတ်ဟု မဆိုထိုက်ပါလော-ဟု မေးဘွယ်ရှိ၏။

အဖြေကား-—ထိုသို့ တရားတော်မကွယ်အောင်ကြိုးစားခြင်းသည် မိမိကိုယ်တိုင်က ဘဝကန္တာရမှ မလွတ်သေးသောကြောင့် ဘဝကန္တာရမှ လွတ်ခြင်းအကျိုး ရှိရကား နိဿရဏတ္ထ ပရိယတ္တိသာ အမည်ရနိုင်ပါသည်။ [ကိဉ္ဇာပိ ပုထုဇ္ဇနော ပဝေဏီ* ပါလေ သာမီတိ အဇ္ဈာသယေန ပရိယာပုဏ္ဏာတိ၊ အတ္တနောပန အနိတ္တိဏ္ဍတ္တာ (မထွက်မြွေခံ သေးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) တဿ ပရိယတ္တိ နိဿရဏတ္တာနာမ ပရိယတ္တိ ဟောတိ၊ တသ္မာ ပုထုဇ္ဇနဿ ပရိယတ္တိ အလဂဒ္ဓုပမာဝါ ဟောတိ နိဿရဏတ္တာဝါ၊ သတ္တန္တံ သေက္ခာနံ ပရိယတ္တိ နိဿရဏတ္တာဝ၊ ခီဏာသဝါနံ ဘဏ္ဍာဂါရိကပရိယတ္တိ။]

မှတ်ချက်။ ။ပရိယတ္တိဘေဒံ သမ္ပတ္တိ*စသော ဂါထာ၌ အနက် ၂ နည်း ပြရာဝယ် နောက်နည်း၌ “ယထာတိ ယေဟိ ဥပါရမ္ဘာဒိဟေတု ပရိယာပုဏ္ဏာနာဒိပုကာရေဟိ” ဟု ဇွဲကာဖွင့်ခဲ့ရာ၌ အလဂဒ္ဓုပမာအတွက် ဥပါရမ္ဘဟေတုပရိယာပုဏ္ဏာန၊ နိဿရဏတ္ထ အတွက် နိဿရဏ၊ ဘဏ္ဍာဂါရိကအတွက် ဓမ္မကောသရက္ခဏ (တရားဘဏ္ဍာတိုက်ကို စောင့်ခြင်း) ဟူသော အပြားများကို ရည်ရွယ်၍ “ယထာ - ယေဟိ ပကာရေဟိ”ဟု ဖွင့်ခဲ့ရသည်ဟု မှတ်ပါ။

ဝိနယေ၊ ပေါနိဿာယ။ ။နိဿရဏတ္ထ ပရိယတ္တိဖြစ်အောင် ကောင်းစွာသင် ယူသူ၊ ကောင်းစွာ သင်ယူ၍ ဝိနည်းမှာ လာသည့်အတိုင်း သီလကို ဖြည့်ကျင့်သူကို “ ဝိနယေ သုပ္ပဋိပန္န”ဟု ဆိုသည်။ “သီလသမ္ပဒံ နိဿာယ” ၌ နိဿာယဖြင့် သီလ ပြည့်စုံခြင်းက ဝိဇ္ဇာ ၃ ပါးအား ပကတူပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုကြောင်းကို သိစေ၏၊ ချဲ့ဥားအံ-ဝိနည်းဝယ် ဝေရုဉ္စကဏ္ဍ၌ ပု- ဒိ- အာ ဟူသော ဝိဇ္ဇာ ၃ ပါးကို အကျယ်ဟောပြတော်မူ၏၊ ဝိနည်းသင်ယူစဉ် ထိုဝိဇ္ဇာ ၃ ပါးကို သိရသဖြင့် ဝိဇ္ဇာ ၃ ပါး ကို ရလိုသော အဇ္ဈာသယ ဆန္ဒသည် ပြင်းပြလျက် ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် သီလပြည့်စုံမှုကို

ဝိဇ္ဇာ- ဝိဇ္ဇာတို့သို့၊ ပါပုဏာတိ- နါ၊ (ကသွာ-ကြောင့်၊ ဝိညာယတိ- နည်း၊) တတ္ထ-ထို ဝိနည်း ပိဋကဋ္ဌ၊ တာသံယေဝစ- ထို ၃ ပါးသော ဝိဇ္ဇာတို့ကိုသာ လျှင်လည်း၊ ပဘေဒဝစနတော- အပြားအားဖြင့် ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်၊ (ဝိညာယတိ-နါ) သုတ္တ-၌၊ သုပ္ပဋိပန္နော-သော၊ (ဘိက္ခု - သည်၊) သမာဓိ သမ္ပဒ်-သမာဓိ၏ပြည့်စုံခြင်းကို၊ နိဿာယ-၍၊ ဝါ-၍၊ ဆ-နံသော၊ အဘိညာ- အဘိညာဉ်တို့သို့၊ ပါပုဏာတိ- နါ၊ (ကသွာ ဝိညာယတိ၊) တတ္ထ- ထို သုတ္တန် ပိဋကဋ္ဌ၊ တာသံယေဝစ-ထို ၆ ပါးသော အဘိညာဉ်တို့ကို သာလျှင်လည်း၊

အခြေခံ၍ ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်သော အခါ ရဟန္တာ ဖြစ်သည်နှင့် တပြိုင်နက် ဝိဇ္ဇာ ၃ ပါးလည်း (သူ၏ အဇ္ဈာသယအားလျော်စွာ) ပြည့်စုံလေသည်။ [“သမ္ပတ္တိ- သမ္ပဒ်”ဟု ပါဠိ ၂ ထွေ ရှိ၏၊ နောက်၌ သမ္ပဒ် ဟု ရှိသောကြောင့် “သမ္ပဒ်” ရှိခြင်းက ရှေ့နောက်ညီသည်။]

တာသံယေဝစ။ ။တာသံယေဝကို ပဘေဒဝစန၌စပ်၊ထိုဝိနည်း (ဝေရဉ္စကဏ္ဍ) ဝယ် ဝိဇ္ဇာ ၃ ပါးတို့ကိုသာ အပြားအားဖြင့် ဟောသည်-ဟူလို၊ အကျယ်ဟောသည် ကို“အပြားအားဖြင့် ဟော”ဟု ဆိုသည်၊ [“တာသံယေဝစ - တို့၏ သာလျှင်လည်း၊ ပဘေဒဝစနတော-အပြားကိုဟောတော်မူခြင်းကြောင့်”ဟုလည်း ပေးကြ၏၊] ဝေဖြင့် ကောင်းစွာရောထိုက်သော ပဋိသမ္ဘိဒါ-အဘိညာဉ်တို့ကိုကန့်၊ စဖြင့် “ပဋိသမ္ဘိဒါ- အဘိညာဉ်တို့ကို အကျဉ်းမျှ ဟောသေး၏”ဟု ဆည်းသည်၊ “ဝေလည်းထိုင်၊ စလည်း ထိုင်၊ လုံကိုင် ခွေးခေါ်နည်း”တည်း။ [တာသံယေဝါတိ အဝဇာရဏံ ပါပုဏိတဗ္ဗာနံ ဆဋ္ဌဘိညစကုပဋိသမ္ဘိဒါနံ ဝိနယေ ပဘေဒဝစနာဘာဝံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ ပေ၊ စ သဒ္ဓေန သမုစ္စိနနဉ္စ တာသံ ဧတ္ထ ဧကဒေသဝစနံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ။-သီ၊ ဋီသစ်။]

မှတ်ချက်။ ။“တာသံ၊ပေ၊ပဘေဒဝစနတော”ဟူသော ဟိတ်သည် ဣပကဟိတ် တည်း၊ ဝိဇ္ဇာ ၃ ပါးကို အကျယ် ဟောထားခြင်းကြောင့် ဝိဇ္ဇာ ၃ ပါးသို့ ရောက်နိုင် ကြောင်း သိရသည်-ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် “ဝိညာယတိ”ထည့်၍ အနက်ပေးထားသည်၊ ဇနကဟိတ် သမ္ပါပကဟိတ်များ မဖြစ်နိုင်ကြောင်းကို စိစစ်ကြည့်ပါလေ။

သုတ္တေ၊ပေ၊ ဆ အဘိညာ ။ ။ သုတ္တန်ကို ကောင်းစွာသင်သူသည် ထိုသုတ္တန်၌ အကျယ်ဟောတော်မူအပ်သော ဈာန်အဘိညာဉ်များကို တွေ့ရ၍ ရလိုသော ဆန္ဒပြင်းပြ လျက် ရှိရကား ဈာန်သမာဓိကို ကြိုးစားအားထုတ်၏၊ ထိုသို့ အားထုတ်၍ ဥပစာရ သမာဓိလောက် ရောက်လျှင်ပင် ဝိပဿနာတက်၍ အရဟတ္တဖိုလ်ရသော အခါ အထုံ ပါလာသော သမာဓိကြောင့် အဘိညာဉ် ၆ ပါးလည်း ပြီးစီးတော့၏။

တာသံ ယေဝစ။ ။သုတ္တန်၌ ဈာန်အဘိညာဉ်ခဏ်းတွေ များစွာပါသောကြောင့် “တာသံ ပဘေဒဝစန”ဟုဆိုသည်။[တာသံကို ဝစန၌စပ်လျှင် ဆဋ္ဌိကံ၊ ပဘေဒတော+ ဝစနံ ပဘေဒဝစနံ”ဟု ပြု၊ တာသံကို ပဘေဒ၌စပ်လျှင် သမ္ဗုဒ္ဓိ၊ ပဘေဒကား ဝစန၏ ကံတည်း၊ “ပဘေဒဿ-ကို၊ ဝစနံ ပဘေဒဝစနံ” ဟု ပြု၊ သို့သော် နောက်နည်းသည်

ပဘေဒဝစနတော-ကြောင့်၊ (ဝိညာယတိ-၏) အဘိဓမ္မေ-၌၊ သုပ္ပဋိပန္နော-
 သော၊ (ဘိက္ခု-သည့်) ပညာသမ္ပဒိ-ပညာ၏ ပြည့်စုံခြင်းကို၊ နိဿာယ - ၍၊
 ဝါ-၍၊ စတသော-နိသော၊ ပဋိသန္တိဒါ-ဒါတို့သို့၊ ပါပုဏာတိ-၏၊ (ကသွာ
 ဝိညာယတိ၊) တာသဉ္စ- ထို ၄ ပါးသော ပဋိသန္တိဒါ တို့ကိုလည်း၊ တတ္ထေဝ-
 ထို အဘိဓမ္မာပိဋကဋ္ဌသော၊ ပဘေဒဝစနတော-ကြောင့်၊ (ဝိညာယတိ၊) ဧဝံ-
 လျှင်၊ ဧတေသု-၌ ၃ ပုံသော ပိဋကတ်တို့၌၊ သုပ္ပဋိပန္နော-သော၊ (ဘိက္ခု-
 သည့်) ယထာဏ္ဏမေန-အကြင် အကြင် အစဉ်အားဖြင့်၊ ဝိဇ္ဇတ္တယ ဆဋ္ဌဘိညာ
 စတုပဋိသန္တိဒါတေဒံ - ဝိဇ္ဇာ ၃ ပါး အပေါင်း၊ ၆ ပါးသော အဘိညာဉ်၊
 ၄ ပါးသော ပဋိသန္တိဒါ အပြားရှိသော၊ ဣမံ သမ္ပတ္တိ- ဤ ပြည့်စုံခြင်းသို့၊
 ပါပုဏာတိ-၏။ [ဧဝံ- စသည်ကား နိဂုံး။]

မကောင်းလှ။] ဧဝံဖြင့် ပဋိသန္တိဒါ ၄ပါးကိုသာ ကန့်ပါ၊ အဘိညာဉ်ခြောက်ပါးတွင်
 ပု-ဒိ-အာ ဝိဇ္ဇာ ၃ပါးလည်း ပါဝင်သောကြောင့် ဝိဇ္ဇာ ၃ပါးကို ကန့်တွယ်မလို၊ စဖြင့်
 ပဋိသန္တိဒါတို့ အကျဉ်းမျှဟောထားခြင်းကို ဆည်းသည်။- [ဒုတိယေ တာသံဇေဝါတိ
 အဝဇာရဏံ စတသော ပဋိသန္တိဒါ အပေက္ခိတွာ ကတံ၊ န တိသော ဝိဇ္ဇာ၊ တာ ဟိ
 အဘိညာသု အန္တောဂတတ္တာ သုတ္တေ ဝိဘတ္တာ ယေဝါတိ၊ စသဗ္ဗေနစ ပဋိသန္တိဒါနံ
 ဧကဒေသဝစနံ သမုပ္ပါနာတိ။=သီ၊ ဋီသစ်။]

အဘိဓမ္မေ၊ ပေ၊ ဝစနတော။ ။ အဘိဓမ္မာကို မှတ်မှတ်သားသားသင်ယူသည်
 ရုပ်နာမ် ၂ပါးကို ခွဲခြားတတ်သောပညာ ပြည့်စုံ၏၊ ထိုပညာကို အခြေခံ၍ အရဟတ္တ
 မဂ်ရသောအခါ ပဋိသန္တိဒါ ၄ ပါးကိုလည်း တပါတည်း ရနိုင်၏၊ ဘာကြောင့် သိရ
 သနည်း၊.... အဘိဓမ္မာ၌ ပဋိသန္တိဒါ ဝိဘင်းဝယ် ပဋိသန္တိဒါကို အကျယ်ဟောထား
 တော်မူ၏၊ ထိုပဋိသန္တိဒါတို့ကို သင်ယူစဉ် ပဋိသန္တိဒါကို ရလိုသော အဇ္ဈာသယ ဆန္ဒ
 သည် ပြင်းပြလျက် ရှိတတ်ရကား ထိုဆန္ဒက ပဋိသန္တိဒါဉာဏ်ရရှိရန် ဓာတ်ခံဖြစ်ဘွယ်
 ရှိသောကြောင့် သိရပါသည်။

တာသဉ္စ တတ္ထေဝ။ ။ ဤ၌ စနှင့် ဧဝံကို ရှေ့ ၂ဌာနကဲ့သို့ တပေါင်းတည်းမထား
 ဘဲ ခွဲ၍ထားပုံကို သတိပြုပါ၊ တတ္ထေဝ၌ ဧဝံဖြင့် ဝိနည်း၊ သုတ္တန်တို့ကို ကန့်သည်၊
 ဝိနည်း၊ သုတ်တို့၌ ပဋိသန္တိဒါတို့ကို အပြားအားဖြင့် မဟော-ဟူလို၊ တာသဉ္စ၌ စဖြင့်
 ဝိဇ္ဇာအဘိညာဉ်တို့ကို ဆည်းသည်၊ တာသဉ္စ ပဘေဒဝစန - ထိုပဋိသန္တိဒါတို့လည်း
 (စဖြင့် ဝိဇ္ဇာပါဝင်သော အဘိညာဉ်တို့ကိုလည်း) အပြားအားဖြင့် ဟောသည်-ဟူလို၊
 [တာသဉ္စာတိတ္ထေ စသဗ္ဗေန သေသာနံပိ တတ္ထ (ထိုအဘိဓမ္မာ၌) အတ္ထိဘာဝံ ဒီပေတိ
 ပေ၊ ပဋိသန္တိဒါနံ ပန အညတ္ထ (ဝိနည်းသုတ်တို့၌) ပဘေဒဝစနာဘာဝံ၊ တတ္ထေဝ
 သဉ္စာ ဝိဘတ္တာဘာဝံ ဒီပေတုကာမော ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တနယေန အဝဇာရဏံ အကတွာ
 (တာသံဇေဝ-ဟု မပြဘဲ) တတ္ထေဝါတိ ပရိဝတ္တေတွာ (ပြောင်းလွှဲ၍) အဝဇာရဏံ
 ထပေသိ။]

ပန-ကား၊(သမ္ပတ္တိံ ဟူသော သင်္ခေပ၏ ဝိတ္ထာရမှတစ်ပါး ဝိပတ္တိံ ဟူသော သင်္ခေပ၏ ဝိတ္ထာရကား၊)ဝိနယေ-၌၊ ဒုပ္ပဒိပနွေ-မကောင်းသဖြင့်ကျင့်သော၊ (ဘိက္ခု-သည်)အနုညာတ သုခသမ္ပဿ အတ္တရဏ ပါဝရဏာဒိဗဿ သာမညတော-ခွင့်ပြုတော်မူအပ်သော ကောင်းသော အတွေ့ရှိသော အခင်း အခြံ အစရှိသည်တို့၏အတွေ့နှင့် တူကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဋိက္ခိတ္တေသု- ပယ်မြစ်တော် မူအပ်ပြီးကုန်သော၊ ဥပါဒိန္နက ဖဿာဒိသု - ဥပါဒိန္နကဖြစ်သော မာတုဂါမ၏ အတွေ့ အစရှိသည်တို့၌၊ အနဝဇ္ဇသညီ - အပြစ်မရှိ ဟု အမှတ်ရှိသည်၊ ဟောတိ - ဖြစ်၏၊ ဟိ- သင်္ခေပကကား၊ တထာဟံ ဘဂဝတာ ၊ ပေ ၊ အန္တရာယာယာတိ - ဟူသော၊ ဧတံ (ဝစနံ)- ဤစကားကို၊ အရိဋ္ဌေနာပိ- အရိဋ္ဌရဟန်းသည်လည်း၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ [ယေမေ (ယေ+ဣမေ) ဓမ္မာ- အကြင် မေထုန်အကျင့်တို့ကို၊ အန္တရာယိယာ - သဂ္ဂမောက္ခ၏ အန္တရာယ်၌ ယှဉ်ကုန်၏ ဟူ၍၊ ဘဂဝတာ - သည်၊ ဝုတ္တာ - နိဗ္ဗိ၊ တေဓမ္မေ-ထို မေထုန်အကျင့်တို့ကို၊ ပဋိသေဝတော-မှီဝဲသော ရဟန်း၏၊ (တေဓမ္မာ - တို့သည်၊)

ဒုပ္ပဒိပနွေ။ ။ [ပါဝရဏာတိဉ္စစပ်။] ကောင်းစွာမသင်ယူသူ၊ဝိနည်းလာသည့် အတိုင်း မဖြည့်ကျင့်လိုသူကို ဒုပ္ပဒိပနွဟု ဆိုသည်၊ထိုသို့ ဆရာနည်းရအောင် ကောင်းစွာ မသင်-ကောင်းစွာမကျင့်သူသည် “ နုညံသော ပိုးဖဲ ကတိပါတို့၏ အတွေ့သည် ရဟန်းတို့အား အပ်သကဲ့သို့ မာတုဂါမ၏အတွေ့လည်း ရဟန်းတို့အား အပ်၏ ” ဟု ယူဆ၍ မေထုန်မှုကိုပြုကာ သီလပျက်ခြင်းသို့ ရောက်ရတတ်သည်။

သုခသမ္ပဿာဒိ။ ။သုခေါ (သုန္ဓရော)သမ္ပဿော ဧတေသန္တိ သုခသမ္ပဿာနိ၊ (အတ္တရဏ ပါဝရဏာဒိနိ - တို့၊) အနုညာတာနိစ + တာနိ သုခသမ္ပဿအတ္တရဏ ပါဝရဏာနိစာတိ အနုညာတ၊ ပေ၊ ရဏာနိ၊ (ဥပါဒိန္နကဿ- ဥပါဒိန္နကမ္မဇရုပ် ပါရှိသော) ခန္ဓာကိုယ်၏၊ ဝါ- မာတုဂါမ၏ + ဖဿော- မေထုန်အတွေ့တည်း၊ ဥပါဒိန္နက ဖဿော-အတွေ့၊ အနဝဇ္ဇောဇ္ဇတိ+ သညာ ယဿာတိ အနဝဇ္ဇသညီ။

ဝုတ္တံဓိမောတံ။ ။ ဤသာဓကသည် အရိဋ္ဌသိက္ခာပုဒ် ပါဠိတော်သာဓကတည်း၊ ထို့ကြောင့် အရိဋ္ဌရဟန်း၏ ယူဆပုံကို အကျယ်ဆိုသင့်၏၊ ထိုအကျယ်ကို ထိုသိက္ခာပုဒ်၏ ဘာသာဒီကာ၌ပြထားပြီ။ [ယထာ-တထာ ၊ ဝါကျတွင် ရှေ့ကနေနေ နေခံကနေနေ ယပါသော အနိယမဝါကျကို အလျင်အနက်ပေးရသည်၊ ယထာ ကိုလည်း နောက်မှာရှိသော ယေ- တေတို့၏အတွင်းမှာ မစပ်ရ၊ တေ၏အပြင် (နေခံ) ၌ရှိသော နာလံ အန္တရာယာယံ စပ်ရသည်၊ အန္တရာယပုဒ်နက်ကို ဂန္ထာရမ္မတုန်းက ဖွင့်ခဲ့ပြီ၊ သဂ္ဂ (နတ်ပြည်၊ မြဟူ့ပြည်)။] အန္တရာယေ+နိယုတ္တာ, အန္တရာယံ ဝါဖလံ အရဟန္တိ, အန္တရာယဿ + ကရဏသီလာတိ အန္တရာယိကာ = နတ်ရွာနိဗ္ဗာန်တို့၏ အန္တရာယ်၌ ယှဉ်ကုန်, အန္တရာယ်အကျိုးကိုထိုက်ကုန်, အန္တရာယ်ကို ပြုလေ့ရှိကုန်သောတရားတို့။

ယထာ-အကြင် အပြားအားဖြင့်၊ အန္တရာယာယ-သဂ္ဂမောက္ခ၏ အန္တရာယ် အကျိုးငှါ၊ နာလံ-မစွမ်းနိုင်ကုန်၊ တထာ-ထို အပြားအားဖြင့်၊ အဟံ-သည်၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဒေသိတံ-ဟောတော်မူအပ်သော၊ ဓမ္မ-တရားကို၊ အာဇာနာမိ-သိ၏။] တတော - ထိုသို့ အပြစ်မရှိ ဟု မှတ်ထင်ခြင်း ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဝိတိတ္တမိတ္တာ-လွန်ကျူး၍) ဒုဿီလဘာဝံ-ဒုဿီလ၏ အဖြစ်သို့၊ ပါပုဏ္ဍာတိ- ရောက်ရ၏။

သုတ္တေ-၌၊ ဒုပ္ပဒိပန္နော-သော၊ (ဘိက္ခု-သည်၊) ဘိက္ခဝေ-တို့၊ စတ္တာရော- ၄ ယောက်ကုန်သော၊ ဣမေ ပုဂ္ဂလာ-တို့သည်၊ သန္တော သံဝိဇ္ဇမာနာ-ထင်ရှားရှိကုန်၏၊ ဣတိအာဒိသု - ဤသို့ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ အဓိပ္ပါယ်-ဘုရား၏အလိုတော်ကို၊ အဇာနန္တော-မသိခြင်းကြောင့်၊ ဒုဂ္ဂဟိတံ-မကောင်းသဖြင့် ယူအပ်သည်မည်လောက်အောင်၊ (မှားမှားယွင်းယွင်း)၊ ဂဏ္ဍာတိ-၏၊ ယံ- ယင်း မကောင်းသဖြင့် ယူအပ်သည်မည်လောက်အောင် ယူခြင်းကို၊ သန္တာယ-၍၊ အတ္တနာ - ပေ၊ ပသဝတီတိ- ဟူသော၊ (ဧတံသုတ္တံ-ကို၊ ဘဂဝတာ-သည်၊) ဝုတ္တံ-ပြီ၊ [အတ္တနာ-မိမိသည်၊ ဒုဂ္ဂဟိတေန-မကောင်းသဖြင့်

တတော ၊ ပေ ၊ ပါပုဏ္ဍာတိ ။ ။ တတော အနဝဇ္ဇသညိဘာဝဟေတုတော ဝိတိတ္တမိတ္တာ (ထည့်ပါငှ) ဒုဿီလဘာဝံ ပါပုဏ္ဍာတိ=အပြစ်မရှိဟု မှတ်ထင်ရုံမျှဖြင့် ဒုဿီလ မဖြစ်, အပြစ်မရှိဟုထင်သည့်အတွက် မေထုန်တိုလွန်ကျူးမှ ဒုဿီလဖြစ်သည်။

အဓိပ္ပါယ် အဇာနန္တော။ ။ ဘုရားရှင်သည် ပရမတ္ထဒေသနာကို နာရမှ တရားထူးရမည့် သူတို့အား ခန္ဓာ - စသော ပရမတ္ထတရားကို ဟောတော်မူ၏၊ ပညတ္တိဒေသနာကို နာရမှ တရားထူးရမည့်သူတို့အား “ပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တာ၊ မည်သူမည်ဝါ” ဟု နာမည်တပ်၍ ပညတ်တရားကို ဟောတော်မူ၏၊ “စတ္တာရောမေ ဘိက္ခဝေ ပုဂ္ဂလာ” စသော ဒေသနာသည် ပညတ္တိဒေသနာတည်း၊ ထို့ကြောင့် ပညတ်အားဖြင့် ဟောတော်မူလိုခြင်းသည် ဘုရားအလိုတော်တည်း၊ ထိုဘုရားရှင်၏အလိုတော်ကို မသိသောကြောင့် ပုဂ္ဂလ ဟု ခေါ်ရသော အတ္တသည် “သန္တော သံဝိဇ္ဇမာနာ” အရ တကယ်ပင် ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှားရှိ၏-ဟု ယူမှားလေသည်။

ဒုဂ္ဂဟိတံ။ ။ ဤပုဂ္ဂိုလ်သည် ကြိယာဝိသေသနတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဦးကာ၌ “ဒုဂ္ဂဟိတံ ကတ္တာ” ဟု ကတ္တာထည့်၍ဖွင့်သည်၊ အနက်ပေးရာ၌ကား “ကတ္တာ” ထည့်ဘွယ် မလို၊ နိဿယအတိုင်းသာ ပေးရသည်။ [တထာဟံ ဘဂဝတာ ဓမ္မ ဒေသိတံ အာဇာနာမိ၊ ယထာ တဒေဝိဒံ ဝိညာဏံ သန္တာဝတိ သံသရတိ၊ အနညံ = အကြင် အပြားအားဖြင့် ထိုဝိညာဉ်တခုတည်းသာ တဘဝမှတဘဝသို့ ပြေးသွားကျင်လည်၏၊ အခြားဝိညာဉ်တမျိုးက ပြေးသွား ကျင်လည်သည် မဟုတ်၊ ထိုအပြားအားဖြင့် ဘုရားဟောထားသည်ကို ငါသိပါ၏” ဟု “သာတိ” ရဟန်း၏ ယူနည်းကဲ့သို့ ဝိညာဉ်ကို အတ္တ ဟု ယူ၍ ထိုဝိညာဉ်ကို အဆက်မပြတ် (သဿတ) ဟု ယူခြင်းသည် ဒုဂ္ဂဟိတတည်း။]

ယူအပ်သော သဘောဖြင့်၊ (တနည်း) အတ္တနာ-၏၊ ဒုဂ္ဂဟိတေန - မကောင်းသဖြင့်ယူခြင်းဖြင့်၊ အဓမ္မစေတ-ငါဘုရားတို့ကိုလည်း၊ အတ္တာစိက္ခတိ-စွပ်စွဲ၏၊ အတ္တာနန္ဒ-မိမိကိုလည်း၊ (မိမိ၏ ကုသိုလ် အမြစ်အရင်းကိုလည်း)၊ ခနတိ-တူးဖျက်၏၊ ဗဟုံစ - များစွာလည်း၊ အပုညံ - မကောင်းမှုကို၊ ပသဝတိ-ဖြစ်စေ၏။] တတော - ထိုသို့ မကောင်းသဖြင့် ယူအပ်သည် မည်လောက်အောင် ယူခြင်းကြောင့်၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတံ-မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၏အဖြစ်သို့၊ ပါပုဏာတိ-၏။

အဘိဓမ္မ-၌၊ ဒုပ္ပဝိပဉ္ဇာ-သော၊ (ဘိက္ခု-သည်၊) ဓမ္မစိန္တံ-သဘာဝဓမ္မကို စဉ်းစားကြံစည်ခြင်းကို၊ အတိဓာဝန္တော-လွန်၍ပြေးသွားသည်၊ ဟုတ္တာ-၍၊ အစိန္တေ ယျာနိဝိ-မကြံအပ်မကြံထိုက်သော အကြောင်းအရာတို့ကိုလည်း၊

အတ္တနာ၊ပေ၊အတ္တာစိက္ခတိ။ ။အတ္တနာ ဒုဂ္ဂဟိတေနဓမ္မေန (သဘောဖြင့်) ဣတိ ပါဠိသေသော ဝေဒိတဗျော၊-ဋီကာ၊ အထဝါ“ဒုဂ္ဂဟဏံ-မကောင်းသဖြင့် ယူခြင်း၊ ဒုဂ္ဂဟိတံ - ခြင်း ” ဟု ဘာဝသာဓနပြု၊ အတ္တနာတိစ သာမိအတ္ထေ ကရဏဝစနံ၊ “မိမိ၏ မကောင်းသဖြင့် ယူခြင်းဖြင့် ” ဟု ပေးပါ - ဟူလို။ [အတ္တနာကို တတိယာဝိဘတ်ဆုံးသော နာမ်ပုဒ်နှင့် တူသော နိပါတ်ပုဒ် ဟုလည်း သီလက္ခန္ဓာ ဋီကာသစ်၌ တနည်းဆိုသေး၏၊ နိပါတ်ဖြစ်သောကြောင့်“အတ္တနာ-၏”ဟု ပေးနိုင်သည် ဟူလို။] “ပုဂ္ဂလာ သန္တော သံဝိဇ္ဇမာနာ”ကို ထောက်၍“ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်တိုင်က ပုဂ္ဂိုလ်သတ္တ-အတ္တရှိကြောင်း မိန့်တော်မူသည်”ဟု ဘုရားကို စွပ်စွဲရာရောက်သည်-ဟူလို။

အတ္တာနန္ဒ၊ပေ၊ပသဝတိ။ ။အတ္တနော ကုသလမူလာနိ ခဏန္တော-မိမိ၏ကုသိုလ်မူလ (အမြစ်) တို့ကို တူးပစ်သူသည်၊ အတ္တာနံ ခဏတိနာမ - မိမိကို တူးပစ်သည် မည်၏၊ ကုသိုလ်အားလုံး၏ အခြေခံမူလကား သမ္မာဒိဋ္ဌိ (အယူမှန်) တည်း၊ ထို အယူမှန် မရှိတော့သဖြင့် မိမိ၏ ကုသိုလ်အမြစ်ကို တူးပစ်ရာရောက်သည်-ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် “မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတံ ပါပုဏာတိ”ဟုအချုပ်ပြုလိမ့်မည်၊ ကုသိုလ်အမြစ်ပြတ်လေပြီးဖြစ်ရကား အကုသိုလ်တရားတွေကိုသာ များစွာဖြစ်စေတော့သည်။ [ပသဝတိကို သုတ္တပုဒ် အဖွင့်တုန်းကအတိုင်း နိပ္ပုဒ်နာမနက်ဟောကြံပါ၊ အတ္တာနံ၌လည်း (တကိုယ်လုံး၏ အတ္တအမည်ကို တကိုယ်လုံးတွင် ပါဝင်သော ကုသိုလ်မူလ၌ တစ်စားထားသောကြောင့်) ကေဒေယျူပစာ ဟု မှတ်။]

ဓမ္မစိန္တံ။ ။ဓမ္မသဘာဝဝိစာရံ-သဘာဝဓမ္မကို စဉ်းစားကြံစည်ခြင်းကို၊ (သီ-ဋီသစ်)၊ အတိဓာဝန္တောတိ- ဌာတဗ္ဗမရိယာဒါယံ အဋ္ဌတ္တာ (ရပ်သင့်သော အပိုင်း အခြား၌ မရပ်ဘဲ) စိတ္တုပ္ပါဒမတ္ထေနဝိ ဒါနံ ဟောတိ = စိတ်ဖြစ်ရုံမျှဖြင့်လည်း ဒါနဖြစ်နိုင်၏၊ ပစ္စည်းဝတ္ထုကို ပေးစွန့်မှ ဒါနဖြစ်သည် မဟုတ် - ဟူလို၊ ဤ၌ ရပ်သင့်သော အပိုင်းအခြားကား - ဒါနဆိုသည်မှာ လက်ရှိ ပစ္စည်းဝတ္ထု တခုခုကို စွန့်လွှတ်လှူဒါန်းကြောင်း စေတနာတည်း၊ ဤမျှလောက်သာ သဘာဝကို စဉ်းစား၍ ရပ်နေသင့်၏၊ ယခုမှာ ထိုမျှလောက်တွင် စဉ်းစားမှုမရပ်ဘဲ “ဒါနဆိုတာ စေတနာတည်း၊ ထို့ကြောင့်

စိန္တတိ- ကြိမိ၏၊ တတော-ထိုသို့ ကြိမိခြင်းကြောင့်၊ စိတ္တက္ခေပံ- စိတ်၏ ပုံ လွင့်ခြင်းသို့၊ ဝါ - စိတ် ကတောက်ကတက်သို့၊ ပါပုဏ္ဏာတိ-၏၊ ဟိ-သာဓက ကား၊ စတ္တာရိမာနိ ဘိက္ခဝေ ၊ ပေ ၊ အဿာတိ-ဟူသော၊ ဧတံ သုတ္တံ-ကို၊ (ဘဂဝတာ - သည်၊) ဝုတ္တံ-ပြီ၊ [ဘိက္ခဝေ-တို့၊ အစိန္တယျာနိ - မကြံအပ် မကြံထိုက်ကုန်သော၊ စတ္တာရိ-နိသော၊ ဣမာနိ - ဤ အကြောင်းအရာတို့ကို၊ န စိန္တတဗ္ဗာနိ-မကြံသင့် မကြံထိုက်ကုန်၊ ယာနိ-ယင်း မကြံအပ် မကြံထိုက် သော အကြောင်းအရာတို့ကို၊ စိန္တန္တော-ကြံသူသည်၊ ဥဗ္ဗာဒဿ-ရူးသွပ် ခြင်း၏၊ ဝိဃာတဿ- (မရူးသော်လည်း) စိတ်ပင်ပန်းခြင်း၏၊ ဘာဂီ- အဘျိုးရှိ သည်၊ အဿ-ဖြစ်ရာ၏၊ [ရူးဘျိုးရှိ၊ စိတ်ပင်ပန်းဘျိုးရှိသည်-ဟူလို၊ စတုကင်္ဂတ္တရ၊ အပဏ္ဏကဝဂ်၊.... ယာနိ စိန္တန္တောတိ ယာနိ ကာရဏာနိ စိန္တန္တော။]

ပစ္စည်းဝတ္ထုကို မစွန့်ဘဲ လှူဒါန်းလိုသော စိတ်စေတနာ ဖြစ်လျှင် ဒါနဖြစ်တာဘဲ” ဟု အစဉ်းစားလွန်သွားသည်ကို “အတိဓာဝန္တော” ဟု ဆိုသည်။

ထို့ပြင်— သယမေဝ စိတ္တံ အတ္တနော အာရမဏံ ဟောတိ=စိတ်သည် ကိုယ်တိုင်ပင် မိမိ၏ အာရုံဖြစ်နိုင်၏၊ ဥပမာ—ရာဂစိတ်သည် မိမိတည်းဟူသော ရာဂစိတ်ကို အာရုံပြု နိုင်၏၊ ဤကြံခြင်းလည်း လွန်၏၊ “သရာဂံ စိတ္တံ သရာဂံ စိတ္တံတိ ပဇာနာတိ” စသည်၌ ရှေ့ဝိထိမှာ ဖြစ်သော ရာဂစိတ်ကို ဆင်ခြင်သော နောက်ဝိထိစိတ်က သိခြင်းတည်း၊ အကြံလွန်သူကား “ဖြစ်နေသော ရာဂကို ထိုဖြစ်ခိုက် ရာဂစိတ်က အာရုံပြုသည် ” ဟု စဉ်းစားသည်၊ ထို့ပြင်- “သဗ္ဗံ စိတ္တံ သဘာဝဓမ္မာရမဏာမေဝ ဟောတိ=စိတ်ဟူသမျှ ပရမတ္ထသဘာဝကိုသာ အာရုံပြု၏၊” (သီ-ဋီသစ်၊) “ပညတ်ကို အာရုံမပြု” ဟူလို၊ ဤလည်း အကြံလွန်ခြင်းသာ၊ ယောကျ်ား၊ မိန်းမ၊ စသော ပညတ်များကိုလည်း စိတ်က အာရုံပြုရသည်။ [အချို့စာ၌ “အသဘာဝဓမ္မာရမဏာမေဝ” ဟု ရှိ၏။]

အစိန္တယျာနိ ။ “စတ္တာရိ မာနိ ဘိက္ခဝေ ” စသည်ကား အကြံလွန်သည့် အတွက် စိတ္တက္ခေပ (ဥဗ္ဗာဒ) ဖြစ်ပုံကို ပြသော စတုတ္ထအင်္ဂုတ္တိရှိ သာဓကတည်း၊ “အစိန္တယျာနိတိ=စိန္တတံ အသတ္တု ဇောယျာနိ၊ န စိန္တတဗ္ဗာနိတိ အစိန္တယျတ္တာ ယေဝ နစိန္တတဗ္ဗာနိ = ကြံခြင်းငှါ မစွမ်းနိုင်၊ (ထိုသို့ မစွမ်းနိုင်သောကြောင့်ပင်) ကြံခြင်းငှါ မထိုက်ကုန်” ဟု ဖွင့်သည်၊ မှန်၏—ဘုရားရှင်၏ အသာဓာရဏဉာဏ်တော် စသော အချို့ဂုဏ်တော်များသည် မကြံနိုင်အောင် ထူးဆန်းသော်လည်း အာရုံပြု၍ ကြံစည်နေရလျှင် ကုသိုလ်ဖြစ်သေး၏၊ ဤအစိန္တယျာနိ ပါးကား ကုသိုလ် စသော ကောင်းကျိုးကို မဖြစ်စေဘဲ ရူးသွပ်ခြင်း၊ မရူးလျှင်လည်း စိတ် ဆင်းရဲခြင်း ဟူသော မကောင်းကျိုးကိုသာ ဖြစ်စေသည်။ [ကမံ အစိန္တယျာနိဝိ ဆ အသာဓာရဏာဒီနိ အနုဿရန္တဿ ကုသလုပ္ပတ္တိဟေတုတော တာနိ စိန္တတဗ္ဗာနိ၊ ဣမာနိ ပန ဧဝံ နဟောန္တိ (ဤသို့ ကုသိုလ်မဖြစ်ကုန်)၊ ဣတိ အလေဘာဝတော နစိန္တတဗ္ဗာနိတိ အဓိ ပ္ပါယော၊ တေနာဟ—ယာနိ စိန္တန္တော ဥဗ္ဗာဒဿ ဝိဃာတဿ ဘာဂီ အဿာတိ။]

ဧဝံ-လျှင်၊ ဧတေသု - ဤဥပသေသံ ပိဋကတို့၌၊ ဒုပ္ပဒိပန္နော-သော၊ (ဘိက္ခု-
သည်၊) ယထာဏ္ဏမေန-ဖြင့်၊ ဒုဿိလတာဝံ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတာ စိတ္တက္ခေပဘေဒံ-
ဒုဿိလ၏ အဖြစ်၊ မှားသော အယူရှိသူ၏အဖြစ်၊ စိတ်ပျံ့လွင့်ခြင်း အပြား
ရှိသော၊ ဣမံဝိပတ္တိံ-ဤပျက်စီးခြင်းသို့၊ ပါပုဏ္ဏာတိ-၏၊ စ-နိရုံးကိုဆိုညွှန်းအံ့၊
တ္ထောဝတာ - ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော စကားအစဉ်ဖြင့်၊ (တနည်း၊)
တ္ထောဝတာ- “တ္ထေ ပန တီသု ပိဋကေသု ” အစ “ဝိပတ္တိံ ပါပုဏ္ဏာတိ ”
အဆုံးရှိသော ဤစကား အပိုင်းအခြားဖြင့်၊ ပရိယတ္တိဘေဒံ သမ္ပတ္တိံ ၊ ပေ ၊
ဝိဘာဝယေ ဣတိ- ဟူသော၊ အယဗ္ဗိဂါထာ-သည်လည်း၊ [ပိဖြင့် ရွှေဂါထာ
ကို ပေါင်း။] ဝုတ္တတ္တာ-ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဧဝံ-
လျှင်၊ နာနပ္ပကာရတော-အထူးထူးသော အပြားအားဖြင့်၊ ပိဋကနိ-တို့ကို၊
ဥတုာ - သိပြီး၍၊ တေသံ-ထို ပိဋကတို့၏၊ ဝသေန - အပြားအားဖြင့်၊ တေ
ဗုဒ္ဓဝစနံ-ကို၊ တိဝိဓန္တိ-ဟူ၍၊ ဉာတဗ္ဗံ-သိထိုက်၏၊ [ဧဝံ စသည်ကား “ကထံ
ပိဋကဝသေန တိဝိဓံ ” ကို ပြန်အုပ်သော နိရုံး။]

၂ ချက်ထပ်ပုံ။ ။ “အစိန္တေယျာနိ- န စိန္တေတဗ္ဗာနိ” ဟု အရဟ အနက်ဟော
ဏေယျပစ္စည်းနှင့် တဗ္ဗပစ္စည်း ၂ ချက်ဆင့်၍ဟောရာ၌ အစိန္တေယျာနိသည် ထို ၄မျိုး၏
မကြံထိုက်သောသဘောကိုပြသော “သဘာဝ နိဒဿန”တည်း၊ န စိန္တေတဗ္ဗာနိကား
မကြံဘို့ရန် တားမြစ်မှုကိုညွှန်ပြသော “ကတ္တဗ္ဗတာနိဒဿန”တည်း၊-ဋီကာ။

အစိန္တေယျ ၄ မျိုး။ ။ ဗုဒ္ဓဝိသယ၊ ဣဒ္ဓိဝိသယ၊ ကမ္မဝိပါက၊ လောကဝိသယ
တည်း၊ ချဲ့ညွှန်းအံ့- သဗ္ဗညုတညာဏာဒီနံ ဗုဒ္ဓဂုဏာနံ ပဝတ္တိစ အာနုဘာဝေါစ=သဗ္ဗ
ညုတညုဏ်စသော ဂုဏ်တော်တို့၏ဖြစ်ပုံ၊ သိစွမ်းနိုင်ပုံသည် “ဗုဒ္ဓဝိသယ-ဘုရားရှင်၏
အကြောင်းအရာ ” မည်၏၊ ဈာန်အဘိညာဉ်တို့၏ သူတပါးစိတ်ကို သိစွမ်းနိုင်ပုံ၊
ဝေးသော အဆင်းအသံကို သိနိုင် ကြားနိုင်ပုံစသော အစွမ်းသည် ဣဒ္ဓိဝိသယ မည်၏၊
ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနီယစသော ကံတို့၏ ယခုဘဝ၊ နောက်ဘဝတို့၌ အကျိုးပေးနိုင်ပုံသည်
ကမ္မဝိပါကမည်၏၊ “ကေနနုခေါ စန္ဒိမသုရိယာ ကတာ၊ ကေန မဟာပထဝီ၊ ကေန
သမုဒ္ဒေါ၊ ကေန သတ္တာ ဥပ္ပါဒိတာ၊ ကေန အဗ္ဗတာလနာဋိကေရာဒယောတိ ဧဝရူပါ
လောကဗိန္ဒာ-လ၊ နေ၊ မြေစသည်နှင့် သရက်၊ ထန်း၊ အုန်းစသည်ကို ဘယ်သူပြုလုပ်
ထားပါလိမ့်မည်နည်း” ဟု တွေးတောအပ်သောအရာသည် လောကဝိသယမည်၏။

အမှာ။ ။ ပရိယတ္တိဘေဒံ - စသောဂါထာ၌ အဓိပ္ပါယ် နားလည်နိုင်မည် မဟုတ်
သောကြောင့် ရှေ့၌ အနက်အကျဉ်းမျှ ပေးခဲ့၏၊ ယခုသော် “ပရိယတ္တိဘေဒသို့ ရောက်
ခြင်း၏ အကြောင်းဟူသည်-ဥပါရမ္မ၊ ဣတိဝါဒပမောက္ခ၊ နိဿရဏ၊ ဓမ္မကောသ ရက္ခ
ဏဟူသော အကြောင်းများတည်း” ဟု၎င်း၊ “ပရိယတ္တိဘေဒ-ဟူသည် ထိုအကြောင်း
၃ မျိုးကြောင့် သင်ယူပုံ သင်ယူနည်း ၃ မျိုး ကွဲပြားခြင်းတည်း” ဟု ၎င်း “သမ္ပတ္တိဝိပ

[ပရိယတ္တိဘေဒံ-စသော ဂါထာ၏ အနက်ကျယ်။] ပရိယတ္တိဘေဒံ - သင်ယူပုံ အထူးအပြားကို၎င်း၊ ယဟိံ-အကြင် ၃ ပုံသော ပိဋကဋ္ဌ၊ ဘိက္ခု- သည်၊ ယထာ - အကြင် ကောင်းစွာကျင့်ခြင်း၊ မကောင်းကျင့်ခြင်း ဟူသော အပြားတို့ဖြင့်၊ ယံ သမ္ပတ္တိံ စာပိ-အကြင် ပိဇ္ဇတ္တယ ဆဋ္ဌဘိည စတုပဋိသမ္ဘိဒါ ဟူသော ပြည့်စုံခြင်းသို့၎င်း၊ ယံ ဝိပတ္တိံ စာပိ-အကြင် ဒုဿီလဘာဝ၊ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ စိတ္တက္ခေပ ဟူသော ပျက်စီးခြင်းသို့၎င်း၊ ပါပုဏာတိ - ရောက်ရ၏၊ တဟိံ - ထို ၃ ပုံသောပိဋကဋ္ဌ၊ တံဝိ သမ္ပံ - ထို အလုံးစုံသော ကောင်းစွာ ကျင့်ခြင်း၊ မကောင်းကျင့်ခြင်း ဟူသော အပြား၊ သမ္ပတ္တိ ဝိပတ္တိကို၎င်း၊ (မိဖြင့် ပရိယတ္တိ ဘေဒကို ပေါင်း၊) ဝိဘာဝယေ - ထင်စွာပြရာ၏။

တနည်း။ ။ယဟိံ -၌၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ယထာ-အကြင်ဥပါရမ္မ၊ နိဿရဏ၊ ဓမ္မကောသရက္ခဏာကြောင့်သင်ယူခြင်း၊ ကောင်းစွာကျင့်ခြင်း၊ မကောင်းကျင့် ခြင်း ဟူသော အပြားတို့ဖြင့်၊ ယံ ပရိယတ္တိဘေဒံ - အကြင် သင်ယူပုံ အထူး အပြားသို့၎င်း၊ ယံ သမ္ပတ္တိံ စ-သို့၎င်း၊ (ရှေ့အတိုင်းပေး၊) ယံ ဝိပတ္တိံ စ-သို့၎င်း၊ ပါပုဏာတိ-၏၊ တဟိံ - ၌၊ တံဝိ သမ္ပံ - ထို အလုံးစုံသော ဥပါရမ္မ စသော အကြောင်းတို့ကြောင့် သင်ယူခြင်း ကောင်းစွာကျင့်ခြင်း မကောင်းကျင့်ခြင်း အပြား၊ ပရိယတ္တိဘေဒ သမ္ပတ္တိ ဝိပတ္တိဟူသမျှကိုလည်း၊ ဝိဘာဝယေ - ရာ၏။

တ္ထိသို့ ရောက်ခြင်း၏အကြောင်း ဟူသည် - ကောင်းစွာကျင့်ခြင်း၊ မကောင်းကျင့်ခြင်း တည်း”ဟု ၎င်း “သမ္ပတ္တိဟူသည် ပိဇ္ဇာ ၃ ပါး၊ အဘိညာဉ် ၆ ပါး၊ ပဋိသမ္ဘိဒါ ၄ ပါး တည်း”ဟု ၎င်း၊ “ဝိပတ္တိဟူသည် ဒုဿီလဖြစ်ခြင်း၊ မိစ္ဆာယူခြင်း၊ စိတ်ပျံ့လွင့် ရူးသွပ် ခြင်းတည်း” ဟု ၎င်း နားလည်ကြပြီ။ ထို့ကြောင့် ဋီကာဖွင့်ခဲ့သည့်အတိုင်း နိဿယ၌ ထပ်၍ အနက်ကျယ်ပြထားသည်။

ပဌမအနက်ပေးပုံ။ ။ပဌမအနက်ပေးပုံသည် “ပရိယတ္တိဘေဒံ ဝိဘာဝယေတိ သမ္ပန္နော”ဟု ဋီကာဖွင့် ပဌမနည်းအတိုင်း ပေးခြင်းတည်း၊ ဋီကာဆရာလည်း “ဝိနယေ ပန သုပုဋိပန္နော ” စသောအကျယ်၌ ပါပုဏာတိ ကြံယာကို သမ္ပတ္တိံ ဝိပတ္တိံ နှင့်သာ တွဲပုံ၊ ပရိယတ္တိဘေဒံနှင့် မတွဲပုံကိုကြည့်၍ ဖွင့်သည်။

ဒုတိယအနက်ပေးပုံ။ ။ ဒုတိယအနက်ပေးပုံသည် “အထဝါ ယံ ပရိယတ္တိဘေဒံ သမ္ပတ္တိံ ဝိပတ္တိံ စာပိ ယဟိံ ယထာ ပါပုဏာတိ”ဟု ဋီကာဖွင့်အတိုင်း ပေးခြင်းတည်း၊ ဋီကာဆရာသည် “တံဝိ သမ္ပံ-ထိုအားလုံး”ဟူသောစကားကို ကြည့်၍ ပရိယတ္တိဘေဒံ ကိုလည်း ယံနှင့် တွဲပြီးလျှင် ပါပုဏာတိကို စပ်စေသည်။ ဤနည်း၌ ယထာကိုလည်း “ယေဟိ ဥပါရမ္မာဒိဟေတု ပရိယာပုဏနာဒိပ္ပကာရေဟိ၊ ဥပါရမ္မ နိဿရဏ ဓမ္မ ကောသရက္ခဏာဟေတု ပရိယာပုဏနံ , သုပ္ပတိပတ္တိ ဒုပ္ပတိပတ္တိတိ ဧတေဟိ ပကာရေ ဟိတိ ဝုတ္တံဟေတိ” ဟု ဖွင့်သည့်အတိုင်း အနက်ပေးထားသည်။

[“တဒေတံ သဗ္ဗဗ္ဗိ ဗုဒ္ဓဝစနံ ရသဝသေန ဧကဝိဓံ၊ ဓမ္မဝိနယဝသေန ဒုဝိဓံ” စသည်ဖြင့် ပြခဲ့သော မာတိကာအစဉ်ဝယ် ဝိဇုက ၃ သွယ်နှင့်စပ်သော သိထိုက်သမ္မု အကျယ်ကိုပြပြီး၍ နိကာယ် ၅ ခုကို အကျယ်ပြလိုသောကြောင့် “ကထံ” စသည်မိန့်၊] ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ (သဗ္ဗဗ္ဗိ-သော၊ ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-သည်၊) နိကာယဝသေန-နိကာယ်တို့၏အပြားအားဖြင့်၊ ပဉ္စဝိဓံ-၅ ပါး အပြားရှိသနည်း၊ စ-အဖြေကား၊ (တနည်း) စ - ချဲ့၊ သဗ္ဗမေဝ - အလုံးစုံသာလျှင် ဖြစ်သော၊ ဧတံ-ဤ ဘုရားစကားတော်သည်၊ ဒိဃနိကာယော-ဒိဃနိကာယ် ၎င်း၊ ပေ၊ ခုဒ္ဒကနိကာယော-၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ပဉ္စပုဗ္ဗေဒံ-၅ ပါး အပြားရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ တတ္ထ-ထို ၅ ပါးတို့တွင်၊ ကတမော - အဘယ်သည်၊ ဒိဃနိကာယော-ဒိဃနိကာယ် မည်သနည်း၊ တိဝဂ္ဂသင်္ဂဟာနိ-၃ ဝဂ်တို့ဖြင့် သိမ်းယူရခြင်း ရှိကုန်သော၊ မြဟ္မဇာလာဒီနိ - မြဟ္မဇာလ အစရှိကုန်သော၊ စတုတ္ထိံသ-၃၄ ပါးသော၊ သုတ္တာနိ-သုတ်တို့သည်၊ ဒိဃနိကာယော-မည်၏၊ (တနည်း) ဒိဃနိကာယော- ဟူသည်၊ ကတမော-နည်း၊ တိဝဂ္ဂသင်္ဂဟာနိ-နိသော၊ မြဟ္မဇာလာဒီနိ-နိသော၊ စတုတ္ထိံသ-သော၊ သုတ္တာနိ-သုတ်တို့တည်း၊

ယဿ- အကြင် နိကာယ်၏၊ (သုတ္တဂဏနာတော - သုတ်အရေအတွက် အားဖြင့်၊) စတုတ္ထိံသေဝ-၃၄ သာလျှင် ဖြစ်သော၊ သုတ္တန္တာ-သုတ်တို့သည်၊ (သန္တိ-နိဇ္ဈိ) ဝဂ္ဂသင်္ဂဟဝသေန-ဝဂ်တို့ဖြင့် သိမ်းယူခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ- သိမ်းယူကြောင်း ငဝ်တို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ တိဝဂ္ဂေါ- ၃ ဝဂ် ရှိသော၊ သင်္ဂဟော-

တိဝဂ္ဂသင်္ဂဟာနိ။ ။ သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂ၊ မဟာဝဂ္ဂ၊ ပါထိယဝဂ္ဂ သင်္ခါတေဟိ တီဟိ ဝဂ္ဂေါဟိ သင်္ဂဟော ဧတေသန္တိ တိဝဂ္ဂသင်္ဂဟာနိ၊ သီလက္ခန္ဓဝဂ်ဖြင့် သိမ်းယူရာ၌ သုတ်ပေါင်း ၁၃ သုတ် ပါသွား၏၊ မဟာဝဂ်ဖြင့် သိမ်းယူရာ၌ သုတ်ပေါင်း ၁၀ သုတ် ပါသွား၏၊ ပါထိယဝဂ်ဖြင့် သိမ်းယူရာ၌ သုတ်ပေါင်း ၁၁ သုတ် ပါသွား၏၊ ဤသို့ ၃ ဝဂ် တို့ဖြင့် သိမ်းယူခြင်းရှိသော သုတ်များ-ဟူလို။

ဂါထာ။ ။ ဂါထာယ ဝေမတ္ထ ယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ ယဿ နိကာယဿ သုတ္တ ဂဏနာတော စတုတ္ထိံသေဝ သုတ္တန္တာ၊ ဝဂ္ဂသင်္ဂဟဝသေန တယောဝဂ္ဂါ အဿသင်္ဂ ဟဿာတိ တိဝဂ္ဂေါသင်္ဂဟော၊ ဧသ ပဌမော ဒိဃနိကာယောတိ အနုလောမိကော= အပစ္စနိကော၊ (ဘာကြောင့်နည်း) အတ္တာနုလောမတော (အနက်အားလျော်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း)၊ အန္တတ္တနာမောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ (ဋီကာ၊) ဤအတိုင်းနိဿယ၌ အနက်ပေးထားသည်၊ ရှေးက “ ပဌမော - သော၊ အနုလောမိကော - သော၊ ဧသ (ဧသော) - ဤ နိကာယ်သည်၊ ဒိဃနိကာယောတိ (ဒိဃနိကာယောနာမ) - မည်၏” ဟု ပေးကြ၏၊ ဋီကာနှင့်မညီ၊ ဒိဃနိကာယ် နာမည်ရပုံထက် အနုလောမိက ဖြစ်ပုံကို ပဓာနထား၍ ပြလိုသောကြောင့် အနုလောမိကောကို အဆုံးသတ်ပေးရသော ဋီကာ

သိမ်းယူကြောင်း အရေအတွက်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ ပဌမော-ရှေးဥဒ္ဓါသော၊ သေ-ဤနိကာယ်သည်၊ ဒိဃနိကာယောတိ-ဒိဃနိကာယ် ဟူ၍၊ အနုလောမိကော-အနက်အားလျော်သောအမည်ရှိ၏၊ ဝါ-အန္တတ္ထနာမည် ရှိ၏၊ [အန္တတ္ထနာမည်ရှိပုံမှာ နောက်၌ ထင်ရှားလတံ့။]

ပန-ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဥဒ္ဓါအံ၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ သေ-ဤနိကာယ်ကို၊ ဒိဃနိကာယောတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-နည်း၊ ဒိဃပ္ပမာဏာနံ-ရှည်သော အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ သုတ္တာနံ-သုတ်တို့၏၊ သမူဟတောစ-

နည်းသာ အဋ္ဌကထာဆရာ၏ အလိုကျသည်၊ ထို့ကြောင့်ပင် ကသ္မာ-စသည်ဖြင့် အနုလောမိကဖြစ်ပုံကို အဋ္ဌကထာ ဆက်ပြသည်။

မှတ်ချက်။ ။ “တယော ဝဂ္ဂါ အဿ သင်္ဂဟဿ” ဟူသော အဖွင့်ကို ကြည့်၍ တိဝဂ္ဂေါ၏ မဟုဗ္ဗိဟိဝစနတ္ထကို၎င်း တိဝဂ္ဂေါနှင့် သင်္ဂဟော၏ အရတူ (တုလျာမိကရဏ) အဖြစ်ကို၎င်း သိနိုင်သည်။ “တိဝဂ္ဂေါ- ၃ ဝဂ်ရှိ” ဟူရာ၌ “ ၃ ဝဂ်” အရ အစိတ် အစိတ် ဝဂ် ၃ ခု ရ၍ “ ၃ ဝဂ်ရှိ” အရ အပေါင်းဝဂ် ၃ ခု ရသောကြောင့် အစိတ် အပေါင်း အဖြစ်ဖြင့် ကွဲပြားသည်-ဟု မှတ်။

သိန္နီသစ်။ ။ သီလက္ခန္ဓာ ဦးကာသစ်၌ကား တိဝဂ္ဂေါနှင့် သင်္ဂဟောကို (အလယ်၌ ယဿခြားလျက်) စပ်ထားသော သမာသ်ပုဒ်တည်း၊ ဥပမာ-“နဝံ ပန ဘိက္ခုနာ စိဝရ လာဘောန-ဟူသော ပါတိမောက်၌ ပန + ဘိက္ခုနာ ၂ ပုဒ်ခြားလျက် နဝံနှင့် စိဝရ လာဘောနတို့ သမာသ်ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း” ဟု၎င်း၊ “တိဝဂ္ဂ သင်္ဂဟော ဟု ဆိုလိုလျက် (အ) ကို ဩပြုထားသည်” ဟု၎င်း၊ “သတ္တာဘံ+ပရိနိဗ္ဗုတဿ အဿာတိ သတ္တာဟ ပရိနိဗ္ဗုတော” ကဲ့သို့ ဗာဟိရတ္ထ မဟုဗ္ဗိဟိသမာသ် ဟု၎င်း ကြံ၍ “တိဝဂ္ဂေါ သင်္ဂဟော-ရေတွက်အပ်သော နိကာယ်၏ ၃ ဝဂ် ရှိသည်” ဟု အနက်ဖွင့်လေသည်။ “တိဝဂ္ဂေါ ယဿ” ဟု နိကာယကိုစွဲ၍ရန် “ယဿ” ဟု ရှိနေသောကြောင့် “တိဝဂ္ဂေါ သင်္ဂဟော” အရ နိကာယ်ရအောင် ဖွင့်ပုံမှစ၍ စဉ်းစားကြပါလေ။

ကသ္မာပန။ ။ အနုလောမိကတ္ထိယေဝ ဝိဘာဝေတုံ ကသ္မာပနာတိအာဒိမာဟ- ဂါထာ၌ “အနုလောမိကော” ဟူသော ပဓာန စကားအရ အနက်အားလျော်သော နာမည်ရှိပုံကိုပင် ထင်စွာပြခြင်းငှါ “ကသ္မာပန” စသော ပုစ္ဆာဝိသဇ္ဇန ၂ ဝါကျကို မိန့်လေသည်။ မဇ္ဈိမ-သံယုတ္တ- အင်္ဂုတ္တရနိကာယ်ကြီးတို့၌ လာသော သုတ်များထက် ရှည်လျားသော သုတ်တို့၏ အပေါင်းဖြစ်သောကြောင့်၊ ဝါ- ရှည်လျားသော သုတ် တို့၏ တည်နေရာ ဖြစ်သောကြောင့် “ဒိဃနိကာယ” ဟူသော နာမည်သည် အန္တတ္ထ နာမည်ဖြစ်၏၊ ရုဇ္ဈိနာမည် မဟုတ်-ဟုလို။

ဒိဃပ္ပမာဏာနံ။ ။ “ဒိဃပ္ပမာဏာနံ သုတ္တာနံ” ဖြင့် ဒိဃနိကာယော၌ ဒိဃ သဒ္ဓါသည် အရှည်ဂုဏ်၏ ဒိဃအမည်ကို သုတ်တို့၌ တင်စားထားသော ဂုဏူပစာရ တည်း ဟု ပြ၏၊ တနည်း-“ဒိဃော ဧတေသုတိ ဒိဃာနိ” ဟူသော အဿတ္ထိတဋ္ဌိတ်

အပေါင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ နိဝါသတောစ-တည်နေရာ၏အဖြစ်ကြောင့်
 ၎င်း၊ ဒီဃနိကာယောတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆတိ-၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ [ဝုစ္ဆန္တိတိုင်ရုံရည်ရွယ်
 သည်။] (တနည်း) ဟိ- ချဲ့၊ [လောကတောတိုင်အောင် ရည်ရွယ်သည်။]
 သမ္မဟနိဝါသ-အပေါင်းတည်နေရာတို့ကို၊ နိကာယောတိ-ယဟူ၍၊ ဝုစ္ဆန္တိ-
 န်၏၊ စ - သာဓကကား၊ နာဟံဘိက္ခဝေ၊ ပေ ၊ စိက္ခလ္လိကနိကာယောတိ ဝေ
 မာဒိနိ- နာဟံ၊ ပေ ၊ စိက္ခလ္လိကနိကာယော ဤသို့အစရှိသော ဥဒါဟရုဏ်တို့
 သည်၊ ဧတ္ထ- ဤ နိကာယသဒ္ဓါ၏ သမ္မဟ နိဝါသ အနက်တို့ကို ဟောသည်၏
 အဖြစ်၌၊ သာသနတောစ - သာသနာတော် ပြယုဂ်မှ၎င်း၊ လောကတောစ-
 လောကီပြယုဂ်မှ၎င်း၊ (သမာနိတာနိ-ကောင်းစွာ ဆောင်ယူအပ်ကုန်သော၊)
 သာဓကာနိ-ပြီးစေတတ်သော ဥဒါဟရုဏ်တို့တည်း၊ ဝါ-ပြီးစေတတ်သော
 သက်သေတို့တည်း၊ [ဘိက္ခဝေ - တို့၊ တိရစ္ဆာနဂတာ - တိရစ္ဆာန် ဖြစ်ကုန်
 သော၊ ဣဒံ(ဣမေ)ပါဏာ-ဤသတ္တတို့သည်၊ (ဣဒံ-နိပါတ်ပုဒ်၊) (စိတ္တာ)
 ယထာ-ဆန်းကြယ်ကုန်သကဲ့သို့၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ ဝါ-သို့ကလေဝံ၊
 စိတ္တံ-ဆန်းကြယ်သော၊ အညံ-တိရစ္ဆာန်အပေါင်းမှတစ်ပါးသော၊ ဧကနိကာ
 ယမ္ပိ-တခုသောအပေါင်းကိုလည်း၊ အဟံ-ငါတုရားသည်၊ န သမနုပဿာမိ-

ကို ပြ၏၊ ဒီဃာနံ-ရှည်သောသုတ်တို့၏ (ဂုဏ်ပစာ)၊ ဝါ-အရှည်ဂုဏ်ရှိသော သုတ်
 တို့၏ (အဿတ္တိ) + နိကာယော-အပေါင်းတည်း၊ ဝါ-တည်နေရာတည်း၊ ဒီဃနိကာ
 ယော ” ဟု ဆဋ္ဌိတရားရိသ်ပြု၊ “ သမ္မဟတော, နိဝါသတောစ ” ပါဠိဖြင့် နိကာယ
 သဒ္ဓါ၏ သမ္မဟအနက် နိဝါသအနက်၌ ထင်ရှားသော အဆင်ရူပိသဒ္ဓါ ဖြစ်ကြောင်း
 ကို ပြ၏။ [ဂုဏောပစာရေန တဋ္ဌိတဝသေနဝါ ဒီဃသဒ္ဓေန ဒီဃပ္ပမာဏာနိ သုတ္တာနိ
 ဂဟိတာနိ၊ နိကာယသဒ္ဓေါစ ရူပိဝသေန သမ္မဟနိဝါသဧတ္ထသု ဝတ္တတိတိ ဒဿေတိ
 ဒီဃပ္ပမာဏာနံ သုတ္တာနန္တိ အာဒိနာ။-သီ, ဝိသစ်။]

ဧတ္ထ သာဓကောနိ ။ ။ ဧတ္ထာတိ နိကာယသဒ္ဓဿ သမ္မဟနိဝါသာနံ ဝါစက
 ဘာဝေ၊ ... သာဓကောနိတိ အဓိပ္ပေတက္ကဿ သာဓကတော ဥဒါဟရဏာနိ ဝုစ္ဆန္တိ၊
 သက္ခိနိဝါ၊ [သာဓေန္တိတိ သာဓကောနိ-အလိုရှိအပ်သော အနက်ကိုပြီးစေတတ်သော
 ဥဒါဟရုဏ်တို့၊ ဝါ - သက်သေတို့၊] သာသနတောဘိ သာသန ပယောဂတော၊
 လောကတောတိ လောကိယပယောဂတော၊ ဤအလို“သမာနိတာနိ”ဟု ထည့်ပေး၊
 တနည်း-တောပစ္စည်းကို သတ္တမိအနက်၌သက်စေ၍ “သာသနေ, လောကေ ” ဟု
 အနက်မှတ်၊ ဤအလို “သမာနိတာနိ” ဟု ထည့်ဘွယ်မလို၊ နာဟံဘိက္ခဝေ - စသော
 သာဓကသည် အင်္ဂုတ္တိရုံပါဠိတော်ဟူသော သာသနာတော်မှ ထုတ်ဆောင်အပ်သော
 သာဓကတည်း၊ ပေါဏိကနိကာယော- စသောသာဓကကား ပိဋကဋ္ဌမပါဘဲ လောကီ
 ကျမ်းများမှ ထုတ်ဆောင်အပ်သော သာဓကဖြစ်သည်-ဟူလို။

မြင်တော်မမူ၊....ပေါဏိကနိကာယော- ပေါဏိကမင်းတို့၏နေရာ၊ စိက္ခလ္လိက
နိကာယော- စိက္ခလ္လိကမင်းတို့၏ နေရာ၊] ဧဝံ - ဤအတူ၊ သေသာနဗ္ဗိ- ဒိဃ
နိကာယ်မှ ကြွင်းသောနိကာယ်တို့၏လည်း၊ နိကာယဘာဝေ- နိကာယမည်
ကုန်သည်၏ အဖြစ်၌၊ ဝစနတ္ထော- သဒ္ဓါနက်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- သိထိုက်၏။

ကတမော - သည်၊ မဇ္ဈိမနိကာယော - နည်း၊ မဇ္ဈိမပ္ပမာဏာနိ- အလယ်
အလတ်၌ဖြစ်သော အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ [“ဒိဃနိကာယ် သုတ်များ
လောက်လည်း မရှည် , သံယုတ္တ - အင်္ဂုတ္တရသုတ်များလောက်လည်း မတို ”
ဟုလို့၊] ပဉ္စဒသဝဂ္ဂသင်္ဂဟာနိ - ၁၅ ဝဂ်တို့ဖြင့် သိမ်းယူ ရေတွက်ရခြင်းရှိ
ကုန်သော၊ မူလပရိယာယသုတ္တာဒီနိ- မူလပရိယာယသုတ် အစရှိကုန်သော၊
ဒိဃဗုဒ္ဓသတံ-အခွဲအားဖြင့် နှစ်ရာသော၊ ဝါ-တရားငါးဆယ်သော၊(သုတ္တာနိစ-
တို့သည်၎င်း၊) ခွေ - ၂ ပါးကုန်သော၊ သုတ္တာနိစ - ၎င်း၊ မဇ္ဈိမနိကာယော-
မည်၏၊ [ပဉ္စဒသဟိ ဝဂ္ဂေဟိ သင်္ဂဟော ဧတေသန္တိ ပဉ္စဒသဝဂ္ဂသင်္ဂဟာနိ၊]

ယတ္ထ-အကြင်နိကာယ်၌၊ဒိဃဗုဒ္ဓသတ သုတ္တန္တာ-အခွဲအားဖြင့် နှစ်ရာသော
သုတ်တို့သည်၎င်း၊ ဝါ-တရားငါးဆယ်သောသုတ်တို့သည်၎င်း၊ခွေ-ကုန်သော၊
သုတ္တာနိစ - ၎င်း၊ (သန္တိ - န်၏၊) ပဉ္စ ဒသဝဂ္ဂ ပရိဂ္ဂဟော - ၁၅ ဝဂ်တို့ဖြင့်
သိမ်းယူရေတွက်အပ်သော၊သော နိကာယော-သည်၊မဇ္ဈိမော-မဇ္ဈိမနိကာယ်
မည်၏၊[ပဉ္စဒသဝဂ္ဂ ပရိဂ္ဂဟောတိ-ပဉ္စဒသဟိ ဝဂ္ဂေဟိ ပရိဂ္ဂဟိတော၊ သင်္ဂဟိ
တောတိ အတ္ထော၊-ဋီကာ၊ “ပရိဂ္ဂယုတေတိ ပရိဂ္ဂဟော” ဟု ကမ္မသာဓပြု၊]

ကတမော-သည်၊ သံယုတ္တနိကာယော- နည်း၊ ဒေဝတာသံယုတ္တာဒိဝသေ
န-ဒေဝတာသံယုတ် အစရှိသည်တို့၏ အပြားဖြင့်၊ ဌိတာနိ - တည်ကုန်သော၊
ဩဃတရဏာဒီနိ-ဩဃတရဏသုတ်အစရှိကုန်သော၊ သတ္တသုတ္တ သဟဿာ
နိစ-ခုနစ်ထောင်သော သုတ်တို့သည်၎င်း၊သတ္တသုတ္တသတာနိစ-ခုနစ်ရာသော
သုတ်တို့သည်၎င်း၊ ခွါသဗ္ဗိ-ခြောက်ဆဲ့နှစ်ပါးသော၊ သုတ္တာနိစ- တို့သည်၎င်း၊
သံယုတ္တနိကာယော-မည်၏။

သတ္တသုတ္တ သဟဿာနိ-ခုနစ်ထောင်သော သုတ်တို့သည်၎င်း၊ သတ္တသုတ္တ
သတာနိစ-ခုနစ်ရာသော သုတ်တို့သည်၎င်း၊ ခွါသဗ္ဗိ-၆၂ ပါးသော၊သုတ္တန္တာ

သတ္တသုတ္တ၊ဗေ၊သင်္ဂဟော။ ။သတ္တသုတ္တ သဟဿာနိ, သတ္တသုတ္တ သတာနိ,
ခွါသဗ္ဗိသုတ္တန္တာတို့သည် အစိတ်တုလျက်, ဧသောသည် အပေါင်းတုလျက်၊ သံယုတ္တ
သင်္ဂဟောကား ထိုတုလျက် ၂ မျိုးလုံး၏ လိင်္ဂိတ်ဟု စပ်ပါ။ [“သုတ္တန္တာနံ သဟဿာ
နိ, သတ္တသုတ္တသတာနိစ ” ဟု ဋီကာ၌ မူကွဲပြ၏၊ သတ္တကို သဟဿနှင့် တွဲ၍ အနက်
ပေးလျှင် အဓိပ္ပါယ်တူပင် ထွက်၏။]

စေတ-သုတ်တို့သည်၎င်း၊ ဧသော-ဤသုတ်အပေါင်းသည်၊ သံယုတ္တသင်္ဂဟော-
သံယုတ္တနိကာယ်၏ သိမ်းယူအပ်သော သုတ်အပေါင်းတည်း။ [သံယုတ္တနိကာ
ယဿ+သင်္ဂဟော-ဋီကာ။]

ကတမော-သည်၊ အင်္ဂုတ္တရနိကာယော-နည်း၊ ဧကေက အင်္ဂါတိရေက
ဝသေန- တပါးတပါးသော အင်္ဂါ၏ပိုလွန်ခြင်း၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ ဌိတာနိ-
တည်ကုန်သော၊ စိတ္တပရိယာဒါနာဒီနိ - စိတ္တပရိယာဒါနသုတ် အစရှိကုန်
သော၊ နဝသုတ္တသဟဿာနိ - ကိုးထောင်သော သုတ်တို့သည်၎င်း၊ ပဉ္စသုတ္တ
သတာနိ - ငါးရာသော သုတ်တို့သည်၎င်း၊ သတ္တပဏ္ဏာသံ - ၅၇ ပါးသော၊
သုတ္တာနိစ - သုတ်တို့သည်၎င်း၊ အင်္ဂုတ္တရနိကာယော - မည်၏။ [အင်္ဂါနိ+
ဥတ္တရော ယေသံတိ အင်္ဂုတ္တရာနိ - အင်္ဂါတို့၏ ပိုလွန်ခြင်းရှိသောသုတ်တို့၊ ဒုက
နိပါတ် သုတ်များသည် ဧကနိပါတ်ထက် အင်္ဂါတပါး ပိုလွန်၏၊ ဤသို့စသည်
ဖြင့် အင်္ဂုတ္တရဖြစ်ပုံကို သိပါ။]

နဝသုတ္တသဟဿာနိ-ကိုးထောင်သောသုတ်တို့သည်၎င်း၊ ပဉ္စသုတ္တသတာ
နိစ-ငါးရာသောသုတ်တို့သည်၎င်း၊ သတ္တပဏ္ဏာသ - ၅၇ ပါးသော၊ သုတ္တာနိ-
သုတ်တို့သည်၎င်း၊ အယံ - ဤ အရေအတွက်သည်၊ အင်္ဂုတ္တရနိကာယေ - အင်္ဂု
တ္တရနိကာယ်၌၊ သင်္ချာ - အရေအတွက်တည်း။ [နဝသုတ္တသဟဿာနိ-စသည်
တို့၏ တုလျှတ်လိက် စပ်ပုံကို သတ္တသုတ္တသဟဿာနိ-ဂါထာအတိုင်းသိပါ။]

ကတမော-သည်၊ ခုဒ္ဒကနိကာယော-နည်း၊ သကလံ-အလုံးစုံသော၊ ဝိနယ
ပိဋကံ- ဝိနည်းပိဋကသည်၎င်း၊ သကလံ- သော၊ အဘိဓမ္မပိဋကံ - သည်၎င်း၊
ခုဒ္ဒကပါဌာဒယော- ခုဒ္ဒကပါဌ အစရှိကုန်သော၊ ပုဗ္ဗေ - ရှေ့၌၊ နိဒဿိတာ-
ညွှန်ပြအပ်ကုန်ပြီးသော၊ ပန္နရသဘောဒါစ-တဆွဲငါးပါး အပြားရှိသော တရား
တို့သည်၎င်း၊ စတ္တာရော - ကုန်သော၊ နိကာယေ - နိကာယ်ကြီး တို့ကို၊
ထပေတွာ-၍၊ အဝသေသံ-နိကာယ်ကြီးလေးရပ်မှ ကြွင်းသော၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ-
ဘုရားစကားတော်သည်၊ ခုဒ္ဒကနိကာယော-ခုဒ္ဒကနိကာယ်မည်၏။

ပုဗ္ဗေ နိဒဿိတာ ၊ ပေ ၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ။ ။ သုတ္တန္တပိဋက နိဒ္ဒေသေ-သုတ္တန်ပိဋကကို
ညွှန်ပြရာ၌၊ ဝါ-ညွှန်ပြတုန်းက၊ နိဒ္ဒိဋ္ဌာ- (ခုဒ္ဒကပါဌ ဓမ္မပဒ ဥဒါန-စသည်ဖြင့်) ညွှန်ပြ
အပ်ခဲ့ကုန်သော ၁၅ ပါးတို့၊ “ထပေတွာ၊ ပေ၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ” ကား “သကလံ ဝိနယပိဋကံ
၊ ပေ၊ ပန္နရသဘောဒါ” ဟု ဆိုအပ်ပြီးသောစကားကိုပင် စကားတမျိုးအားဖြင့် အကျဉ်း
ချုပ်ပြသော စကားတည်း၊ ထို့ကြောင့် ပေါင်းစရာအနက်မရှိရကား “ဗုဒ္ဓဝစနံ-၎င်း”
ဟု မပေးဘဲ “သည်” ဟုသာ ပေးရသည်။

ဒိဃအာဒိကေ - ဒိဃနိကာယ် အစရှိကုန်သော၊ စတုရောဝိ- ကုန်သော၊
ဧတေနိကာယေ-ဤနိကာယ်ကြီးတို့ကို၊ ထပေတွာ-၍၊ တဒညံ-ထိုနိကာယ်ကြီး
လေးရပ်မှ တပါးသော၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ - ဘုရားစကားတော်ကို၊ ခုဒ္ဒကော နိကာ
ယော-ခုဒ္ဒကနိကာယ်မည်၏ဟူ၍၊ မတော- သိအပ်၏၊ ဣတိ-နိကာယ် ၅ ရပ်
အပြီးတည်း၊ ဧဝံ-လျှင်၊ (သဗ္ဗမ္မိ - သော၊ ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ- သည်၊) နိကာယ
ဝသေန- ဖြင့်၊ ပဉ္စဝိမံ-၏၊ [ဧဝံ စသည်ကား နိဂုံး။]

ကထံ-အဘယ်သို့လျှင်၊ (သဗ္ဗမ္မိ- သော၊ ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-သည်၊) အင်္ဂဝသေ
န-အင်္ဂါတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ နဝဝိမံ - ၉ ပါးအပြားရှိသနည်း၊ ဟိ - အဖြေ
ကား၊ (တနည်း)ဟိ-ချဲ့၊ သဗ္ဗမေဝ-သော၊ ဣဒံ-ဤ ဘုရားစကားတော်သည်၊
သုတ္တံ-သုတ္တဝါဒ၊ ပေ၊ ဝေဒလ္လံ-ဝေဒလ္လဝါဒ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ နဝပ္ပဘေဒံ- ၉ ပါး
အပြားရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ တတ္ထ-ထို ၉ ပါးတို့တွင်၊ ဥဘတောဝိဘင်္ဂံ နိဒ္ဒေသ
ခန္ဓကပရိဝါရာ-ဥဘတောဝိဘင်း၊ စူဠနိဒ္ဒေသ၊ မဟာနိဒ္ဒေသ၊ စူဠဝဂ္ဂ မဟာ

နဝပ္ပဘေဒံ ။ ။ အင်္ဂသဒ္ဓါသည် အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုစီကို ဟော၏၊ ထို အစိတ်
အပိုင်းသည် တခုနှင့်တခု မရောဘဲ သီးခြား တည်ရှိရိုးတည်း၊ ဤ သုတ္တ အစရှိသည်
တို့ကား တခုနှင့်တခု ရောသကဲ့သို့ဖြစ်နေသောကြောင့် အဘယ်နည်းဖြင့် ဗုဒ္ဓဝစနံသည်
အင်္ဂါ ၉ပါးရှိပါသနည်း၊ ထင်ရှားစေအံ့ - “သုတ္တ” အမည်သည် “ဧတ္ထကံ တဿ
ဘဂဝတော သုတ္တာဂတံ” ၌ ပါတိမောက် ပါဠိတော်နှင့်ဆိုင်၏၊ “သကဝါဒေ ပဉ္စသုတ္တ
သတာနိ” စသည်၌ ဝိနည်း သုတ်အဘိဓမ္မာအားလုံးနှင့်ဆိုင်၏၊ “နဝဝိမသုတ္တ ပရိ
ယေဋ္ဌိ- ၉ပါးအပြားရှိသော သုတ်အနက်ကို ရှာမှီးစိစစ်ခြင်း” ဟူသော နေတ္ထိပါဠိ၌
သုတ္တ ဂေယျ စသော အင်္ဂါ ၉ပါးလုံးကိုပင် “သုတ္တ”ဟု နာမည်တခုထည်းဖြင့် ခေါ်
ဝေါ်ထား၏၊ ထို့ကြောင့် ဗုဒ္ဓဝစနံသည် ၉ပါးမပြားသင့် “သုတ္တ”အမည် တမျိုးသာ
ရှိသင့်၏-ဟု စောဒနာတွယ်ရှိသည်။

အဖြေကား- သုတ္တဟူသော အမည်သည် အင်္ဂါ ၉ပါးလုံးနှင့်ဆိုင်သော သာမည
အမည်တည်း၊ ဂေယျ စသော အမည်တို့ကား မိမိဆိုင်ရာ သဒ္ဓပဝတ္ထိနိမိတ်ကိုအကြောင်း
ပြု၍ ရအပ်သော ဝိသေသ နာမည်များတည်း၊ [သဒ္ဓပဝတ္ထိ နိမိတ်များမှာ ဆိုင်ရာ
နာမည်၌ ထင်ရှားပါလိမ့်မည်။] ထိုသို့ နာမည်ထူးကိုရထားသော ဂေယျ စသည်တို့
သည် သုတ္တ ဟူသော သာမည (အများနှင့်ဆက်ဆံသော) နာမည်ကို မခံယူကြတော့
ကုန်၊ ဥပမာ-“ရဟန်း”ဟု ဝိသေသနာမည်ကို ရသူသည် “လူ”ဟူသော သာမည
နာမည်ကို အခေါ်မခံလိုသကဲ့သို့တည်း၊ ထို ဂေယျစသော နာမည်ထူးမရနိုင်သော ဗုဒ္ဓ
ဝစနံကား (ပါရိသေသနည်းအားဖြင့်) သုတ္တဟူသော သာမည နာမည်ကိုသာ ခံယူရ
တော့၏၊ ထို့ကြောင့် သုတ္တအမည်သည် အင်္ဂါ ၉ပါးတွင်ဂေယျစသည်တို့နှင့်မရောသော
သီးခြား အင်္ဂါတပါး၏နာမည် ဖြစ်နိုင်ပေသည်။ [သုတ္တန္တိ သာမညဝိမိ၊ ဝိသေသ
ဝိသေသပရေ သနိမိတ္တာ။]

ဝဋ္ဋနန္ဒက၊ ပရိဝါတို့ကို၎င်း၊ သုတ္တနိပါတေ-သုတ္တနိပါတ်၌၊ ဝါ- သုတ္တနိပါတ် ထည်းက၊ မင်္ဂလသုတ္တ ရတနသုတ္တ နာလကသုတ္တ တုဝဋ္ဋကသုတ္တာနိ - မင်္ဂလ သုတ်၊ ပေ၊ တုဝဋ္ဋကသုတ်တို့ကို၎င်း၊ အညဗ္ဗိ - အခြားလည်းဖြစ်သော၊ သုတ္တ နာမကံ-သုတ် အမည်ရှိသော၊ တထာဂတဝစနံစ-ဘုရားစကားတော်ကို၎င်း၊ သုတ္တန္တိ-သုတ္တမည်၏ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-သိထိုက်၏၊ [သုတ္တန္တိ-ဟူသောအာကာရ

တချို့နာမည် ရှုဦး။ ။ နောက်၌ “သဂါထကံ-ဂေယျံ” ဟု ဆို၏၊ ဂါထာရှိသော ပါဠိကို “ဂေယျံ” ဟု ဆိုလျှင် မင်္ဂလသုတ္တ စသည်တို့လည်း “ဂေယျံ” တွင် ပါဝင်သင့် သည် မဟုတ်ပါလော-ဟု မေးတွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား - “မင်္ဂလသုတ္တ၊ ရတနသုတ္တ” စသည်ဖြင့် “သုတ္တ” ဟူသော နာမည်က ထင်ရှားပြီးသော (အထင်ရှဉ္စိ) နာမည် ဖြစ် သောကြောင့် မင်္ဂလသုတ်စသော သုတ်တို့သည် ဂေယျံတွင် မပါဝင်ဘဲ (ဂါထာတွင် လည်း မပါဘဲ) သုတ္တဟူသောအင်္ဂါတွင် ပါဝင်ကြရသည်၊ ထို့ကြောင့် အဋ္ဌကထာ၌ “သုတ္တနာမကံ” ဟု မိန့်သည်။ [နိရုဋ္ဌတ္တာ။]

ဂါထာနှင့်တကွမှ ဂေယျံ။ ။ “သ ဂါထကံ သုတ္တံ ဂေယျံ” ဟူသော အဋ္ဌကထာ၌ “ ဂါထာနှင့်တကွ ” ဟူသော စကားဝယ် ဂါထာအပြင် စုဏ္ဏိယလည်း ရှိ၏ - ဟု အဓိပ္ပါယ်ရ၏၊ ထို့ကြောင့် ဂါထာနှင့်တကွဖြစ်သော စုဏ္ဏိယသုတ်ကိုသာ “ဂေယျံ” ဟု ခေါ်၏၊ မင်္ဂလသုတ်စသည်၌ကား စုဏ္ဏိယမပါ။ [“ဧဝံ မေ သုတံ” စသော ပါသမျှ စုဏ္ဏိယကား ဘုရားစကားတော် မဟုတ်၊ သံဂါယနာတင်မှ ထည့်အပ်သော စကား တည်း။] ထို့ကြောင့်လည်း မင်္ဂလသုတ် စသည်တို့သည် ဂေယျံ၌ မဝင်နိုင်ဘဲ သုတ္တ ၌သာ ပါဝင်ကြရသည်။ [သဟတာဉ္စေန။]

ဥဘတောဝိဘင်းဂါထာများ။ ။ ဥဘတောဝိဘင်း (ပါတိမောက်၏ အကျယ် ပဒဘာဇနီ) ၌ ကုဋီကာရသိက္ခာပုဒ် စသည်ဝယ် ဂါထာများပါရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ဂါထာပါသော ဥဘတောဝိဘင်းအချို့ကို ဂေယျံ၌သွင်းထိုက်သည် မဟုတ်လော-ဟု မေးတွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား - ထိုဥဘတောဝိဘင်းလာ ဂါထာများသည် န + အည တော-အခြားက မဟုတ်၊ ဇာတ်တော်မှ ဂါထာများတည်း၊ ထို့ကြောင့် ထိုဂါထာ များသည် “ဇာတက” တွင် ပါဝင်ပြီးဖြစ်ရကား ဂေယျံ၌ မသွင်းယူထိုက်။

အချုပ် ။ ။ ဤ ပြခဲ့သော နည်းအားဖြင့်၎င်း၊ နောက်၌ လာလတုံသော အဖြေ အားဖြင့်၎င်း “ သုတ္တ ” အမည်၏ သာမညအမည် ဖြစ်ခြင်း၊ ဂေယျံ စသော အမည် တို့၏ သဒ္ဓပဝတ္တိနိဗိတ် ကိုယ်စီရှိသော ဝိသေသ အမည်များ ဖြစ်ခြင်း၊ မင်္ဂလသုတ္တ စသော အမည်၏ အထင်ရှဉ္စိ အမည်ဖြစ်ခြင်း၊ “ဂါထာနှင့်တကွ” ဟူသောစကားအရ ဂါထာချည်း ဖြစ်သော မင်္ဂလသုတ် စသည်တို့ ဂေယျံ၌ မပါဝင်နိုင်ခြင်း၊ ဥဘတော ဝိဘင်းလာ ဂါထာတို့သည် ဇာတ်တော်မှဖြစ်၍ ဇာတက၌ ပါဝင်ပြီးဖြစ်ခြင်း၊ ဤ အကြောင်းများကြောင့် သုတ္တစသော အင်္ဂါ ၉ ပါးတို့ တပါးနှင့်တပါး မရောယှက်ဘဲ သီးခြား တည်နေရကား ဗုဒ္ဓဝစနံသည် အင်္ဂါအားဖြင့် ၉ ပါး ပြားရသည် ဟု မှတ်။

ကို နဲ့၍ “ဝေဒိတဗ္ဗံ” ဟု ကေတုစိတသားသည်။] သဗ္ဗမ္ဗိ-သော၊ သဂါထကံ-
ဂါထာနှင့် တကွဖြစ်သော၊ သုတ္တံ - စုတ္တိယသုတ်ကို၊ ဂေယျန္တိ-ဂေယျ ဟူ၍၊
ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏၊ ဝိသေသေန - အထူးအားဖြင့်၊ [သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ်၌ တစု
တဝေးတည်း များစွာတည်ရှိသောကြောင့် “ဝိသေသ” ဟု ဆိုသည်။] သံယုတ္တ
ကေ-သံယုတ္တနိကာယ်၌၊ သကဏောပိ - အလုံးစုံလည်း ဖြစ်သော၊ သဂါထာ
ဝဂ္ဂေါ-သဂါထာဝဂ်ကို၊ (ဂေယျန္တိ-ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏) သကလံ - သော၊
အဘိဓမ္မပိဋကံ-ကို၎င်း၊ နိဂ္ဂါထကံ-ဂါထာမရှိသော၊ သုတ္တံ-ကို၎င်း၊ အညမ္ဗိ-
အခြားလည်းဖြစ်သော၊ အဋ္ဌဟိ-ရှစ်ပါးကုန်သော၊ အင်္ဂေဟိ - အင်္ဂါတို့ဖြင့်၊
အသင်္ဂဟိတံ-မသိမ်းယူအပ်သော၊ ယံဗုဒ္ဓဝစနံ-သည်၊ (အတ္ထိ-၏) တံစ- ထို
ဘုရားစကားတော်ကို၎င်း၊ ဂေယျာကရဏန္တိ - ဂေယျာကရဏ ဟူ၍၊ ဝေဒိ

သုတ္တန္တိ သာမညပိမိ၊ ဝိသေသပိဓယော ပရေ၊
သနိမိတ္တာ နိရုဋ္ဌတ္တာ၊ သဟတာညေန နာညတော။
ယထာဝုတ္တဿ ဒေါသဿ၊ နတ္ထိ ဧတ္တာဝဂါဟနံ၊
တသ္မာ အသင်္ဂဟိယေဝ၊ နဝင်္ဂံ သတ္ထုသာသနံ။

သုတ္တန္တိ - သုတ္တဟူသော အစီအရင်သည်၊ ဝါ - သုတ္တဟူသော အမည်သည်၊
သာမညပိမိ-တည်း၊ ပရေ-အခြားသော “ဂေယျ” စသောအမည်တို့သည်၊ သနိမိတ္တာ-
ဆိုင်ရာသဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်နှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သည်၊ ဟုတွာ-၍၎င်း၊ ဝါ-ဖြစ်ခြင်းကြောင့်
၎င်း၊ နိရုဋ္ဌတ္တာ - မင်္ဂလသုတ်စသည်တို့၌ သုတ္တဟူသော အမည်၏ ထင်ရှားသည်၏
အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ အညေန - အခြားတမျိုးနှင့်၊ သဟတာ- တကွ၏ အဖြစ်ကြောင့်
၎င်း၊ န+အညတော-ဥဘတောဝိဘင်းလာ ဂါထာတို့၏ ဇာတ်မှ တခြားမဟုတ်သည်
၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ဝိသေသ ပိဓယော - ဝိသေသ အစီအရင် (နာမည်) တို့တည်း၊
ယထာဝုတ္တဿ-အကြင်အကြင် ဆိုအပ်ပြီးသော၊ ဒေါသဿ-“သုတ္တ”ဟူသော အမည်
တမျိုးသာ ရသင့်၏ ဟူသော အပြစ်၊ ဥဘတောဝိဘင်း တချို့လည်း ဂေယျ၌ ပါဝင်
သင့်၏ဟူသော အပြစ်၏၊ ဧတ္တ-၌၊ အဝဂါဟနံ-သက်ဝင်နိုင်ခြင်းသည်၊ နတ္ထိ- မရှိ၊
တသ္မာ - ကြောင့်၊ နဝင်္ဂံ - အင်္ဂါကိုးပါးရှိသော၊ သတ္ထုသာသနံ- ဘုရား အဆုံးအမ
ပါဠိတော်သည်၊ အသင်္ဂဟိယေဝ - တပါးနှင့်တပါး မရောမယှက်၊ ခြားနားလျက်သာ
တည်း။ - (ဋီကာများ) ။

သဂါထကံ ဂေယျံ ။ ။ ဂါယိတဗ္ဗာတိ ဂေယျာ=ရွတ်ဆိုထိုက်သော (ရွတ်ဆိုလို့
ကောင်းသော) ဂါထာသည် ဂေယျမည်၏၊ ထိုဂါထာပါရှိသောစုတ္တိယနှင့် သုတ်သည်
“ဂေယျာ ယဿ အတ္ထိ”ဟူသော သဒ္ဒပဝတ္တိနိမိတ်ကြောင့် ဂေယျမည်၏။

ဂေယျာကရဏံ ။ ။ ဂေယျာကရဏနှင့် ဗျာကရဏ အနက်တူ၏၊ [ဗျာကရဏ-
အမေးအဖြေ။] “ကတမေဓမ္မာ ကုသလာ” စသည်ဖြင့် ပုစ္ဆာထုတ်၍ အဖြေပါသော
ဗုဒ္ဓဝစနံသည် ဂေယျာကရဏ မည်၏။ [သဂါထာဝဂ္ဂသံယုတ်စသည်၌ အမေး အဖြေ

တဗ္ဗ-၏၊ ဓမ္မပဒံ-ကို၎င်း၊ ထေရဂါထာ-ကို၎င်း၊ ထေရီဂါထာ-ကို၎င်း၊ သုတ္တ
နိပါတေ-၌၊ ဝါ-သုတ္တနိပါတ်ထည်းက၊ နောသုတ္တနာမိကာ-သုတ်အမည် မရှိ
ကုန်သော၊ သုဒ္ဓိကဂါထာစ-စုဏ္ဏိယမတက် သက်သက်သော ဝတ္ထုဂါထာတို့
ကို၎င်း၊ ဂါထာတိ-ဟူ၍၊ ဝေဒိတဌာ-၏၊ သောမနဿ ဉ္ဈဏမယိက ဂါထာ
ပဋိသံယုတ္တာ-သောမနဿနှင့်ယှဉ်သောဉ္ဈဏကြောင့်ဖြစ်သောဂါထာတို့နှင့်

ပါသော်လည်း “ဂေယျ” ဟူသော နာမည်ထူးရပြီးသောကြောင့် ဝေယျာကရဏ
နာမည်ကို မခံယူတော့ချေ၊ မှန်၏ - နာမည်ဟူသည် အရာကျယ်သော အများဆိုင်
နာမည် အရာကျဉ်းသော တပါးဆိုင် နာမည်ဟု ၂ မျိုးရှိ၏၊ တပါးဆိုင် နာမည်သည်
အရာကျဉ်းသောကြောင့် မိမိဆိုင်ရာ၌ ပို၍အားရှိ၏၊ ဥပမာ-ဝိုးစုန်းကြူးသည် ဝါးလုံး
ခေါင်း၌ လရောင်ထက် အားရှိသကဲ့သို့တည်း၊ သဒ္ဓါကျမ်း၌ “သာဝကာသဝိမိထက်
အနဝကာသဝိမိသည် အားရှိ၏” ဟူသော အသုံးမျိုးပင်တည်း။]

ဂါထာ။ ။ “သုတ္တနိပါတေ နော သုတ္တနာမိကာ သုဒ္ဓိကဂါထာ” ဖြင့် “မင်္ဂလ
သုတ္တ စသည်တို့သည် ဂါထာချည်းသက်သက် ဖြစ်သော်လည်း သုတ္တအမည်ရပြီး-သုတ္တ
အမည်က ထင်ရှားပြီးဖြစ်၍ ဂါထာအမည်တွင် မပါဝင်တော့” ဟု သိစေသည်၊ [သုဒ္ဓိက
ဂါထာနာမ ဝတ္ထုဂါထာ-ဝတ္ထုကြောင်းကို ဖော်ပြသောဂါထာတို့၊ သုတ္တနိပါတ်-ပါရာ
ယနဝဂ်၏ နိဒါန်းကို သံဂါယနာတင်သောအခါ ထိုပုစ္ဆာတို့၏ ဖြစ်ပေါ်လာပုံ ဝတ္ထု
ကြောင်းကို အရှင်အာနန္ဒာ ပြအပ်သောဂါထာတို့တည်း။]

သောမနဿ၊ ပေ၊ ဥဒါနန္တိ။ ။ သောမနဿေန+သမ္ပယုတ္တံ+ဉ္ဈဏံ သောမနဿ
ဉ္ဈဏံ၊ သောမနဿဉ္ဈဏမေဝ သောမနဿဉ္ဈဏမယံ၊ (မယပစ္စည်း သုတ္တံ၊) သောမန
ဿ ဉ္ဈဏ မယေန+နိဗ္ဗတ္တာ သောမနဿဉ္ဈဏမယိကာ = သောမနဿနှင့်ယှဉ်သော
ဉ္ဈဏကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော ဂါထာတို့။ [ဤသောမနဿဉ္ဈဏမယိကဂါထာ ပဋိ
သံယုတ္တာပါ၌ဖြင့် “ဥဒါန” နာမည်၏ အနုတ္တနာမည် ဖြစ်ကြောင်းကို ပြသည်။]
ဝမ်းမြောက်တော်မူလှ၍ စိတ်တွင်းမှာ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဂါထာတို့ကို (စိတ်မှ ပိုလျှံ၍
အန်ထွက်လာသကဲ့သို့) နှုတ်တော်ဖြင့် ကျူးရင့်သောအခါ “ဥဒါနံ” ဟု ခေါ်ရသည်၊
ဥပမာ-ဆီသည် ချင့်ခွက်မှ ပိုလျှံ၍ အပြင်သို့ အန်ထွက်သောအခါ “အဝသေက” ဟု
ခေါ်ရသကဲ့သို့၎င်း၊ ကြီးစွာ မိုဃ်းရှာသဖြင့် တဘက်ဆည်းကံက လျှံ၍ ထွက်လာသော
ရေကို “မဟောဃ” ဟု ခေါ်ရသကဲ့သို့ ၎င်းတည်း၊ ထိုဥဒါနံသည် တစုံတယေဒံအား
ဟောခြင်း မဟုတ်သောကြောင့် တရားနာခံမည့်ပုဂ္ဂိုလ်လည်း မလိုတော့ချေ။

သီ ဇ္ဇိ သင်။ ။ သောမနဿ၊ ပေ၊ သံယုတ္တာတိ ဧတေန ဥဒါနဋ္ဌေန (ဝမ်းမြောက်စွာ
ကျူးရင့်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) ဥဒါနန္တိ အနုတ္တသညတံ ဒဿေတိ၊ [“ဥဒါယတေ-
ဝမ်းမြောက်စွာကျူးရင့်အပ်၏၊ ဣတိ ဥဒါနံ” ဟုပြုပါ-ဟူလို၊ “ဥဒ-မောဒေ” ဓာတ်ကျမ်း။]
ပီတိဝေဂ သမုဋ္ဌာပိတော- ပီတိအဟုန်သည် ထွက်ပေါ်စေအပ်သော၊ ဥဒါဟာရော-
မြွက်ဆိုအပ်သော အသံတည်း။

စပ်ယဉ်ကုန်သော၊ ခွါသီတိ သုတ္တာ- ရှစ်ဆယ့်နှစ်သုတ်တို့ကို၊ ဥဒါနန္တိ-ဥဒါန ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏၊ ဝုတ္တဋ္ဌေတံ ဘဂဝတာတိအာဒိနယပ္ပဝတ္တာ- ဝုတ္တဋ္ဌေတံ ဘဂဝတာ အစရှိသော နည်းဖြင့် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒသုတ္တရသတသုတ္တန္တာ - ၁၀ သုတ်အလွန်ရှိသော တရာသောသုတ်တို့ကို၊ ဣတိဝုတ္တကန္တိ - တွက် ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏၊ အပဏ္ဏက ဇာတကာဒီနိ - အပဏ္ဏကဇာတ် အစရှိကုန်သော၊ ပညာသာမိကာနိ - ငါးဆယ် အလွန် ရှိကုန်သော၊ ပဉ္စဇာတကသတာနိ - ငါးရာသော ဇာတ်တို့ကို၊ ဇာတကန္တိ-ဇာတကဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ - ၏၊ စတ္တရော မေ ဘိက္ခဝေ အစ္ဆရိယာ အတ္တုတဓမ္မော အာနန္ဒေတိ အာဒိနယပ္ပဝတ္တာ -

ယေဘုယျနည်း။ ။ “သောမနဿညဏမယိက” ဟူသောစကားသည် ယေဘုယျ အားဖြင့် ဆိုအပ်သော စကားတည်း၊ ဘာကြောင့်နည်း - အချို့ ဥဒါန်းများ၌ ဓမ္မ သံဝေဂ (ဩတ္တပ္ပနှင့် တကွဖြစ်သောညဏ်) ကြောင့်လည်း ဖြစ်သောကြောင့်တည်း၊ ဂါထာပဋိသံယုတ္တ ဟူသော စကားလည်း ယေဘုယျနည်းပင်၊ ဂါထာ မဟုတ်သော အချို့ စုဏ္ဏိယဥဒါန်းလည်း ရှိသေးသောကြောင့်တည်း၊ [ဣဒံ (“ ဝမ်းမြောက်စွာ မြက်ဆိုအပ် ” ဟူသော ဤစကားကိုလည်း) ယေဘုယျန ဝုတ္တံ၊ ဓမ္မသံဝေဂဝသေန ဥဒိတဿပိ၊ ပေ၊ ဥဒါနဿ ဥဒါနပါဠိယံ အာဂတတ္တာ၊ တထာ ဂါထာပဋိသံယုတ္တာတိ ဣဒမ္ပိ ယေဘုယျေနဝ၊ ပေ၊ စုဏ္ဏိယဝါကျဝသေန ဥဒိတဿပိ တတ္ထ အာဂတတ္တာ။]

ခွါသီတိ။ ။ ဝိကာတိ၌ “ဥဒါနပါဠိယံ အဋ္ဌသု ဝဂ္ဂေသု ဒသ ဒသ ကတွာ အသီတိ ဇယဝ သုတ္တန္တာ သံဂီတာ၊ ပေ၊ ဣဓေပန ဒွေအသီတိ (ခွါသီတိ) သုတ္တန္တာတိ ဝုတ္တံ၊ တံ နလမေတိ (ထိုစကားသည် ဥဒါန်းပါဠိတော်နှင့် မညီ)၊ တသ္မာ အသီတိ သုတ္တန္တာ တိပါဌေန တဝိတဗ္ဗံ (အသီတိသုတ္တန္တာ ဟု ပါဠိရှိသင့်သည်) တဲ့။

ဣတိဝုတ္တကံ။ ။ ဝုတ္တဋ္ဌေတံ ဘဂဝတာတိ အာဒိ၌ အာဒိဖြင့် “ဝုတ္တံ အရဟတာ” စသည်ကိုယူ၊ ဣတိ ဝုတ္တံတိ ကာယတိ ကထိယတိတိ ဣတိ ဝုတ္တကံ=ဣတိဝုတ္တံ ဟု သံဂါ ယနာတင်စဉ်က ဆိုအပ် နာမည်တပ်အပ်သောကြောင့် ဣတိဝုတ္တက ဟု အမည်ရသည်၊ (တနည်း) “ဣတိဝုတ္တက” အမည်သည် ဝိပြိုဟ်မပြုရသော ရူဇ္ဈိနာမည်တည်း။ [ဣတိ ဝုတ္တံတိ သံဂီတံ ဣတိဝုတ္တကံ၊ ရူဇ္ဈိနာမံ ဝါ တံ၊ = သီ၊ ဝိသစ်။] ဣတိ ဝုတ္တကသုတ် လည်း တရာတဆဲ့နှစ်သုတ်ရှိသောကြောင့် ဒသုတ္တရ သုတ္တန္တာ ဟု မရှိရ၊ “ခွါဒသုတ္တရ သုတ္တန္တာ” ဟု ပါဠိရှိသင့်ကြောင်း ဝိကာတိ၌ရှင်းကြသည်။

ဇာတကံ။ ။ ဇာတံ ကာယတိ ကထေတိတိ ဇာတကံ၊ ဇာတသဋ္ဌူပပဒ-ကာ ဇာတ်၊ အပစ္စည်း၊ [ဇာတံ ဘူတံ (ဖြစ်ဘူးသော) ပုရာဝုတ္တံ (ရှေး၌စွဲမှီနေအပ်ဘူးသော) ဘဂဝတော ပုဗ္ဗစရိတံ (ရှေ့အကျင့်ကို) ကာယတိ ကထေတိ ပကာသေတိတိ ဇာတ ကံ၊ - ဝိကာ။] “ဇာတ်တော် ငါးရာငါးဆယ်” ဟု ဆိုသော်လည်း “ငါးရာလေးဆယ် ခုနစ်ဇာတ်” သာ ရှိ၏၊ သို့သော် ခေါ်မှတ်၍ လွယ်စေခြင်းငှါ အနည်းငယ် လိုသည်ကို မပြောပလောက်ဟု သဘောထား၍ “ပညာသာမိကာနိ ပဉ္စဇာတက သတာနိ” ဟု ဆိုသတတ်။

အာနန္ဒေ အစရှိသောနည်းဖြင့် ဖြစ်ကုန်သော၊ သဗ္ဗေဝိ- န်သော၊ အစ္ဆရိယ အတ္တုတဓမ္မ ပဋိသံယုတ္တာ - အစ္ဆရိယ အတ္တုတဓမ္မနှင့် စပ်ယှဉ် ကုန်သော၊ သုတ္တန္တာ-တို့ကို၊ အတ္တုတဓမ္မန္တိ-ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏၊ စူဠဝေဒလ္လ၊ ပေ၊ မဟာ ပုဏ္ဏမသုတ္တာဒယော-စူဠဝေဒလ္လသုတ်၊ မဟာဝေဒလ္လသုတ်၊ သမ္ဗာဒိဋ္ဌိသုတ်၊ သက္ကပဋ္ဌသုတ်၊ သင်္ခါရဘာဇနီယသုတ်၊ မဟာပုဏ္ဏမသုတ် အစရှိကုန်သော၊ သဗ္ဗေဝိ-န်သော၊ ဝေဒဉ္စ-အသိဉာဏ်ကို၎င်း၊ တုဋ္ဌိဉ္စ- နှစ်သက်ဝမ်းမြော်ခြင်း၊ ဝီတိသောမနဿ ကို၎င်း၊ လဒ္ဓါ လဒ္ဓါ- ရ၍ရ၍၊ ပုစ္ဆိတသုတ္တန္တာ- မေးအပ်သော သုတ္တန်တို့ကို၊ ဝေဒလ္လန္တိ - ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ - ၏၊ ဧဝံ (သဗ္ဗမ္ပိ ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ) အင်္ဂဝသေန နဝရိဓံ။ [ဧဝံ - စသည်ကား နိဂုံး။]

ကထံ - လျှင်၊ (သဗ္ဗမ္ပိ ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ) ဓမ္မက္ခန္ဓဝသေန- ဓမ္မက္ခန္ဓာတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ စတုရာသီတိ သဟဿဝရိဓံ-ရှစ်သောင်းလေးထောင် အပြားရှိသနည်း၊ စ-အဖြေကား၊ (တနည်း) စ-ချဲ့၊ သဗ္ဗမေဝ-သော၊ ဧတံ ဗုဒ္ဓဝစနံ-သည်၊ ခွါသီတိ ဗုဒ္ဓတော ဂဏှိ၊ ပေ၊ ပဝတ္တိနောတိ-ပဝတ္တိနောဟူ၍၊ ဧဝံ-သို့၊ ပရိဒီပိတ ဓမ္မက္ခန္ဓဝသေန-အရှင်အာနန္ဒာသည် ပြုအပ်သော ဓမ္မက္ခန္ဓာတို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ စတုရာသီတိ သဟဿပုဗ္ဗေဒံ - ရှစ်သောင်း လေးထောင် အပြားရှိသည်၊ ဟောတိ-၏။

အတ္တုတဓမ္မ။ ။ အတ္တုတော ဓမ္မော ဧတ္ထာတိ အတ္တုတဓမ္မံ၊ ဧတ္ထ - ဤ သုတ်၌၊ အတ္တုတော-မဖြစ်စဘူးထူးဆန်းသော+ ဓမ္မော-သတောကို၊ ဝါ-ဂုဏ်ကို၊ ခုတ္ထော-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ အတ္တုတဓမ္မံ။

ဝေဒလ္လံ။ ။ ဝေဒန္တိ - ဉာဏံ၊ တုဋ္ဌိန္တိ - ယထာဘာသိတ ဓမ္မဒေသနံ ဝီဒိတွာ “ သာဓု အယျေ၊ သာဓာဝုသော ” တိအာဒိနာ အပ္ပနုမောဒနဝသပ္ပဝတ္တံ ဝီတိသောမနဿံ၊ လဒ္ဓါ လဒ္ဓါတိ-လဘိတွာ လဘိတွာ၊ ပုနပျုနံ လဘိတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ “ဝေဒေါစတုဋ္ဌိ စ ဝေဒေါ” ဟု ဧကသေသံပြု၊ ဝေဒံ-ဉာဏံ၊ နှစ်သက်ခြင်းကို+ နိဿိတံ-မှီသောသုတ်တည်း၊ ဝေဒလ္လံ-သုတ်၊ ဤသို့ မိမိဆိုင်ရာ သဒ္ဓပ္ပဝတ္တိနိမိတ်ရှိသောကြောင့် ဂေယျ စသော ပါဠိတော်များသည် သုတ္တ ဟူသော သာမညအမည်ကို မယူဘဲ ဂေယျ စသော ဝိသေသအမည်ကိုသာ ယူကြလေသည်။

ကထံ ဓမ္မက္ခန္ဓဝသေန ။ ။ အင်္ဂါ ၉ တန်ကို ပြပြီး၍ ဓမ္မက္ခန္ဓာ ရှစ်သောင်းလေးထောင်ကို ပြလိုသောကြောင့် “ကထံ” စသည်မိန့်၊ “ကထံတတ္ထ၊ ဟိတ်ပြနောင်မှာ၊ ဟိရောက်လာ၊ ချွဲကာယူကြမင်း”-နှင့်အညီ တစုံတရာကို အကျယ်ပြလိုလျှင် “ကထံ” ဟု ပုစ္ဆာထုတ်ပြီးမှ ပြလေ့ရှိ၏၊ မြန်မာစကား ပြောရာ၌လည်း ဘုရားရှင်၏ အကြောင်းအရာကို အကျယ်ပြောလိုလျှင် “ဗုဒ္ဓရှင်တော်ဆိုတာ ဘယ်လိုပါလဲဆိုတော့” ဟု အမေးဝါကျ ထုတ်လေ့ရှိကြ၏၊ ထိုအမေးနောက်က အဖြေဝါကျကိုလည်း ဝိတ္ထာရဝါကျဟု ခေါ်သည်၊ ဓမ္မက္ခန္ဓ၌ ခန္ဓသဒ္ဓါသည် ရာသီ (အစု) အနက်ဟောတည်း။

ဂါထာနက်။ ။ မြာဟ္မဏ-ပုန်ဏား၊ ခွါသီတိသဟဿာနိ-ရှစ်သောင်း
 ၂ ထောင်သော ဓမ္မက္ခန္ဓာတို့ကို၊ ဗုဒ္ဓတော-ဘုရားအထံတော်မှ၊ ဂဏှိ-သင်ယူ
 ခဲ့ပြီး၊ ဒွေသဟဿာနိ-၂ ထောင်သော ဓမ္မက္ခန္ဓာတို့ကို၊ ဘိက္ခုတော-အရှင်
 သာရိပုတြာစသော ရဟန်းတော်တို့ အထံမှ၊ ဂဏှိ-ပြီး၊ ယေဓမ္မော-အကြင်ဓမ္မ
 က္ခန္ဓာတရားတို့သည်၊ မေ-ငါ၏၊ (ဇိဝုဂ္ဂေ-လျှာဖျား၌) ပဝတ္တိနော-နှုတ်တက်
 ရွှေ့ဖြစ်လာကြကုန်၏၊ (တေဓမ္မော - ထို ဓမ္မက္ခန္ဓာတရားတို့သည်၊) စတုရာသီတိ
 သဟဿာနိ-ရှစ်သောင်း လေးထောင်တို့တည်း။

တတ္ထ - ထို ဓမ္မက္ခန္ဓာတို့တွင်၊ ကောနုသန္ဓိကံ - တပါးသော အနုသန္ဓေ
 ရှိသော၊ သုတ္တံ-သည်၊ ဧကော- တပါးသော၊ ဓမ္မက္ခန္ဓော- ဓမ္မက္ခန္ဓာ မည်၏၊
 ယံ-အကြင်သုတ်သည်၊ အနောကောနုသန္ဓိကံ-များသော အနုသန္ဓေရှိ၏၊ တတ္ထ-ထို

ခွါသီတိဈာနိ။ ။ ဘုရားရှင်ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးနောက် ဂေါပက မောဂ္ဂလ္လာန
 မည်သောပုဂ္ဂိုလ်က အရှင်အာနန္ဒာအား မေးသည်မှာ-“အရှင်ဘုရားသည် မဟုဿုတ
 ပုဂ္ဂိုလ်ဟု ထင်ရှားပါသည်၊ အရှင်ဘုရား၏ ဆရာသခင် ဘုရားရှင်ဟောထားအပ်သော
 တယ်လေခံများသောတရားတို့ကို အရှင်ဘုရားဆောင်ထားပါသနည်း၊ ဤသို့မေးသော
 ပုဂ္ဂိုလ်အား “ခွါသီတိ” စသော ဤဂါထာဖြင့် ပြန်၍ဖြေဆိုလေသည်၊ ဆိုလိုရင်းကား-
 ရှစ်သောင်းနှစ်ထောင်သော ဓမ္မက္ခန္ဓာတို့ကို ဘုရားအထံတော်မှ သင်ယူခဲ့၏၊ နှစ်ထောင်
 သော ဓမ္မက္ခန္ဓာတို့ကို အရှင်သာရိပုတြာစသော ရဟန်းတော်များအထံမှ သင်ယူခဲ့၏၊
 ထို ၂ ပါးစုံကို ပေါင်း၍ ရှစ်သောင်းလေးထောင်သော တရားတော်များသည်၊ ငါ၏
 လျှာဖျား၌ ဖြစ်လျက်ရှိသည်၊ (အမြဲနှုတ်တက် ဆောင်ထားသည်) ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။ ခွါသီတိကို သဟဿာနိနှင့်တွဲ၊ “ ဘိက္ခုတောတိ ဓမ္မသေနာပတိ
 အာဒိနံ ဘိက္ခုနံ သန္တိကာ အဓိဂဏှိ” - ဦးကာ၊ အရှင်သာရိပုတြာစသော ရဟန္တာ
 အရှင်မြတ်တို့ဟောအပ်သော သမ္မာဒိဋ္ဌိသုတ်စသည်ကိုရည်ရွယ်၍ “ဘိက္ခုတောဂဏှိ”
 ဟုဆိုသည်၊ ယေဓမ္မော ပဝတ္တိနောတိ ယေဓမ္မော မမပဝတ္တိနော၊ [“ပဝတ္တန္တိတိ ပဝ
 တ္တိနော” ဟု ပြု။] ပဝတ္တမာနာ (ဖြစ်ကုန်လသော်) ဝါစုဂ္ဂတာ ဇိဝုဂ္ဂေ ပရိဝတ္တန္တိ-
 နှုတ်တက်ကုန်သည်ဖြစ်၍ ငါ၏လျှာဖျား၌ အလဲအလွယ် ဖြစ်လာကြ (တမျိုးပြီး တမျိုး
 နှုတ်သို့ တက်ရောက်ကြကုန်၏)၊ တေဓမ္မော စတုရာသီတိသဟဿာနိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊
 ကေမိဝါဒကို ဦးကာမှာရှုလေ၊ သုဘသုတ်- ဂေါပကမောဂ္ဂလ္လာန သုတ်တို့သည် ဘုရား
 ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပြီးမှ အရှင်အာနန္ဒာ ဟောအပ်သော်လည်း ဘုရားရှင်၏ နည်း
 အတိုင်း ဟောအပ်သည်ဖြစ်၍ “ဗုဒ္ဓတော ဂဏှိ” အရတွင် ပါဝင်ပြီးဖြစ်သတတ်။

ကောနုသန္ဓိကံ။ ။ ကောနုသန္ဓိကံ သုတ္တန္တိ သတိပဋ္ဌာနာဒိ (သတိပဋ္ဌာနသုတ်
 စသည်)၊ သတိပဋ္ဌာနသုတ္တန်သည် “ ကောယနော ယံ ဘိက္ခဝေ မဂ္ဂေါ ” စသည်ဖြင့်
 သတိပဋ္ဌာန် ၄ ပါးလုံးကို စတင်၍ ထိုလေးပါးကိုပင် အကျယ်ဟောပြသောကြောင့်
 အနုသန္ဓေ တပါးတည်းသာရှိသော သုတ်မည်၏။

များသောအနုသန္ဓေရှိသောသုတ်၌၊ အနုသန္ဓိဝသေန-အနုသန္ဓေတို့၏အပြားအားဖြင့်၊ ဓမ္မက္ခန္ဓဂဏနာ- ဓမ္မက္ခန္ဓာ အရေအတွက်သည်၊ (ဟောတိ - ၏၊) ဂါထာဗန္ဓေသု - ဂါထာဗန္ဓတို့၌၊ ပဉ္စပုစ္ဆနံ - ပြဿနာမေးကြောင်း စကားသည်၊ ဧကော- သော၊ ဓမ္မက္ခန္ဓော - မည်၏၊ ဝိသဇ္ဇနံ - ဖြေကြောင်းစကားသည်၊ ဧကော-သော၊ (ဓမ္မက္ခန္ဓော-မည်၏)။

အဘိဓမ္မေ-၌၊ ဧကမေကံ-တပါးတပါးသော၊ တိက ဒုကဘာဇနံ-တိက်ကို ဝေဘန်ကြောင်း , ဒုက်ကို ဝေဘန်ကြောင်း စကားသည်၎င်း၊ ဧကမေကံ-သော၊ စိတ္တဝါရ ဘာဇနံ-စိတ်အကြိမ်ကို ဝေဘန်ကြောင်းစကားသည်၎င်း၊ ဧကော-တပါးတပါးသော၊ ဓမ္မက္ခန္ဓော-မည်၏၊ ဝိနယေ- ၌၊ ဝတ္ထု - ဝတ္ထုကြောင်းသည်၊ အတ္ထိ-၏၊ [ရှင်သုဒ္ဓိန် ဝတ္ထုမျိုးတည်း။] မာတိကာ-မာတိကာသည်၊ အတ္ထိ - ၏၊ [ခွေမာတိကာခေါ် သိက္ခာပုဒ်များတည်း။] ပဒဘာဇနီ

အနောကနုသန္ဓိကံ။ ။ [နာနာနုသန္ဓိကံ ပရိနိဗ္ဗာနသုတ္တာဒိ။] ပရိနိဗ္ဗာနသုတ်မှာ (ပဌမတနေရာ၌ သူ့စကားအဆက်နှင့်သူ တရားဟောတော်မူ၏၊ နောက် တနေရာရောက်ပြန် လျှင်လည်း သူ့စကားအဆက်နှင့် လျော်စွာ တရားတမျိုး ဟောပြတော်မူပြန်၏) ဤသို့အားဖြင့် အနုသန္ဓေအမျိုးမျိုးရှိ၏၊ ထိုသုတ်ကို ကြည့်ပါလေ။

ပဉ္စပုစ္ဆနံ, ဝိသဇ္ဇနံ။ ။ “ကတိဆိန္ဓေ” စသော အမေးဂါထာသည် ဓမ္မက္ခန္ဓာတပါး၊ “ပဉ္စ ဆိန္ဓေ” စသော အဖြေဂါထာသည် ဓမ္မက္ခန္ဓာတပါးတည်း။ [ဤ၌ “ဝိသဇ္ဇနံ” ဟု နပုလ္လိန်ထားပုံကို သတိပြုပါ။]

တိက ဒုကဘာဇနံ။ ။ ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော် နိက္ခေပကဏ္ဍနှင့် အဋ္ဌကထာကဏ္ဍတို့၌ ကုသလတိက်ကို အကျယ်ဝေဘန်သော စကားရပ်, ဝေဒနာတိက်ကို အကျယ်ဝေဘန်သော စကားရပ် ၊ ပေ ၊ ဟေတုဒုက်ကို အကျယ်ဝေဘန်သော စကားရပ်များ ပါရှိ၏၊ ထိုသို့ တိက်တတိက် ဒုက်တဒုက်ကို ဝေဘန်သောစကားတရပ်သည် ဓမ္မက္ခန္ဓာတပါးတည်း ဟု မှတ်ပါ။

စိတ္တဝါရဘာဇနံ။ ။ စိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍ၌ ပဌမမဟာကုသိုလ်စိတ်အကြိမ်ကို ဝေဘန်သော စကားရပ်, ဒုတိယမဟာကုသိုလ်စိတ် အကြိမ်ကို ဝေဘန်သော စကားရပ်, ဤသို့ စသည်ဖြင့် သူ့စိတ်နှင့်ဆိုင်ရာစကားများ ပါရှိ၏၊ ထိုတွင် စိတ်တခုကို အကျယ်ဝေဘန်ရာ စကားတရပ်သည် ဓမ္မက္ခန္ဓာ တပါးတည်း။

ဧကောဓမ္မက္ခန္ဓော။ ။ ဧကမေကံ ဟု ဆိုခဲ့သောကြောင့် ဧကော ဓမ္မက္ခန္ဓော၌ “ဧကမေကော”ဟုအနက်မှတ်။ [ဧကမေကံ စိတ္တဝါရဘာဇနန္တိ ဝုတ္တတ္တာ ဧကမေကော ဓမ္မက္ခန္ဓောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ သိလောကံ၍ ဝိစ္ဆာမဆိုဘဲ “ဧကော” ဟု ဆိုသည် - ဟူလို။] တချို့ကား ဝိစ္ဆာလောပ ဟု ကြံကြ၏၊ ထိုအကြံကိုကား “ဧကေကောတိ အဝုတ္တေပိ ဟိ အယံအတ္ထော ဝိညာယမာနောဝ ဟောတိတိ ဧကော ဓမ္မက္ခန္ဓောတိ ဝုတ္တံ” ဟူသော သာရတ္ထစကားဖြင့် စဉ်းစားပါလေ။

ယံ-ပဒဘာဇနီသည်။ အတ္ထိ-၏။ [“ယောပနာတိ ယော ယာဒိသော” စသော
 မာတိကာ အဖွင့်တည်း။] အန္တရာပတ္တိ - အန္တရာပတ္တိဝါရသည်။ အတ္ထိ-၏၊
 အာပတ္တိ - အာပတ္တိဝါရသည်။ အတ္ထိ - ၏၊ အနာပတ္တိ - သည်။ အတ္ထိ - ၏၊
 တိကစ္ဆေဒေါ-တိက်တို့ကို ပိုင်းခြားကြောင်း စကားသည်။ အတ္ထိ- ၏၊ တတ္ထ-
 ထိုဝတ္ထုစသည်တို့တွင်၊ ကေမေကော-သော၊ ကောဋ္ဌာသော-အဘို့အစသည်။
 [ဤ ကောဋ္ဌာသောပါဌ်ဖြင့် ခန္ဓသဒ္ဓါ၏ အစုံအနက်ကိုမှတ်။] ကေမေကော-
 သော၊ ဓမ္မက္ခန္ဓာ-မည်၏။ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗျော-၏၊ ဧဝံ(သဗ္ဗံပိ ဧတံ ဗုဒ္ဓ
 ဝစနံ) ဓမ္မက္ခန္ဓဝသေန စတုရာသီတိသဟဿဝိမံ(ဟောတိ)။

[နိဂုံးကိုပြလို၍ ဧဝံ စသည်မိန့်။] ဧဝံ- လျှင်၊ အဘေဒတော- အပြားမရှိ
 သည်၏ အဖြစ်အားဖြင့်၊ (ရသ၌ အဘိန္နာရိသေသန စပ်) ရသဝသေန-ရသ၏
 အစွမ်းအားဖြင့်၊ ကေဝိမံ - တပါးသာ အဘို့ရှိသော၊ ဘေဒတော - အပြား
 အားဖြင့်၊ [ဓမ္မဝိနယာဒိ၌ စပ်။] ဓမ္မဝိနယာဒိဝသေန- ဓမ္မ ဝိနယ အစရှိသည်
 တို့၏ အပြားအားဖြင့်၊ ဒုဝိဇာဒိဘေဒံ-ဒုဝိဇာအစရှိသော အပြားရှိသော၊ ဧတံ
 ဗုဒ္ဓဝစနံ- ကို၊ သင်္ဂါယန္တေန- သံဂါယနာတင်တော်မူသော၊ မဟာကဿပ
 ပုဗ္ဗမေန-အရှင်မဟာကဿပအမှူးရှိသော၊ ဝသိဂဏေန-ရဟန္တာအပေါင်း
 သည်၊ [သံဂီတံ၌စပ်။] အယံ-ဤတရားသည်၊ ဓမ္မော-ဓမ္မတည်း၊ အယံ-သည်၊
 ဝိနယော-တည်း၊ ဣဒံ-သည်၊ ပဌမဗုဒ္ဓဝစနံ-တည်း၊ ပေ၊ အယံ ခုဒ္ဒကနိကာ

အန္တရာပတ္တိစသည် ။ ။ သိက္ခာပုဒ်ရင်း၏ အာပတ်အကြား၌ သင့်အပ်သော
 အာပတ်သည် အန္တရာပတ် မည်၏။ ဥပမာ - ဇောတိသိက္ခာပုဒ်၌ ပါစိတ် အာပတ်၏
 အကြားဝယ် “ ပဋိလာတံ ဥက္ခိပတိ၊ အာပတ္တိ ခုတ္တုဋ္ဌဿ = မီးတောင်စေလို၍ မီးစကို
 ပင့်ပေးရာ၌ ခုတ္တုဋ္ဌအာပတ် သင့်၏ ” ဟူသော စကားမျိုးတည်း။ အာပတ္တိဝါရ၊
 အနာပတ္တိဝါရတို့ ထင်ရှားပြီ။ တိကစ္ဆေဒ ဟူသည် “ ဒဿဟာတိက္ကန္တေ အတိက္ကန္တ
 သညိ၊ နိသဂ္ဂိယံ ပါစိတ္တိယံ၊ ဒဿဟာတိက္ကန္တေ ဝေမတိကော၊ နိသဂ္ဂိယံ ပါစိတ္တိယံ၊
 ဒဿဟာတိက္ကန္တေ အနတိက္ကန္တသညိ၊ နိသဂ္ဂိယံ ပါစိတ္တိယံ ” ကဲ့သို့ ပါစိတ် ၃ပါး၊
 စသည်ဖြင့် ပိုင်းခြားထားသော ဝါရတည်း။

အဘေဒတော။ ။ နတ္ထိ ဘေဒေါ ယဿာတိ အဘေဒံ (အပြားမရှိသော ဗုဒ္ဓ
 ဝစနံ) ၊ ဤသို့ “ အဘေဒ ” အရ ဗုဒ္ဓဝစနံကို ရသောကြောင့် ကေဝိမံနှင့် အရတူနေ
 ရကား ဝိသေသနနှင့် ဝိသေသျှတို့ အရကွဲအောင် “ အဘေဒဘာဝတော ” ဟု ဆိုလို
 လျက် ဘာဝလောပ၊ တနည်း-ဘာဝပွဇာနကြံ၍ အနက်ပေးထားသည်။

ဝသိဂဏေန။ ။ ဝသနံ (သမတ္တနံ) - စွမ်းနိုင်ခြင်း၊ ဝသော-ခြင်း၊ ဝါ-သတ္တိ၊
 ဝသော ဧတေသံ အတ္ထိတိ ဝသိနော-အစွမ်းသတ္တိရှိသော (တန်ခိုး ဣဉ္ဇိပါဒ်ရှိသော)
 ရဟန္တာများ၊ ဝသိနံ+ဂဏော ဝသိဂဏော၊ (မဇ္ဈေရဿ။)

ယော-တည်း၊ ဣမာနိ- ဤသည်တို့ကား၊ သုတ္တာဒီနိ- သုတ္တ အစရှိကုန်သော၊ နဝင်္ဂါနိ - အင်္ဂါ ၉ ပါးတို့တည်း၊ ဣမာနိ - ဤ တရားတို့သည်၊ စတုရာသီတိ ဓမ္မက္ခန္ဓသဟဿာနိ - တို့တည်း၊ ဣတိ ဣမံ ပဘောဒံ - ဤ အထူး အပြားကို၊ ဝဝတ္ထပေတွာဝ-ပိုင်းခြား၍သာလျှင်၊ သင်္ဂီတံ- ပြီ။

စ-သည်သာမကသေး၊ ကေဝလံ-ဥဒ္ဓါနသင်္ဂဟစသည်မဘက် သက်သက်၊ ဧတ္ထကမေဝ-ဤမျှ အတိုင်းအရှည် ရှိသော ဘောဒကိုသာ၊ (ဝဝတ္ထပေတွာ-၍၊ သင်္ဂီတံ- သံဂါယနာတင်အပ်သည်ကား၊ န- မဟုတ်သေး၊) အညံ- အခြားသော၊ [အညဗ္ဗိမှ ပိကို “သင်္ဂဟပူဘောဒဗ္ဗိ” ဟုရှေ့ ထိုင်စေ၊] ဥဒ္ဓါနသင်္ဂဟ၊ ပေ၊ ပဏ္ဏာသ သင်္ဂဟာဒိ အနေကဝိဓံ-ဥဒ္ဓါနသင်္ဂဟ၊ ပေ၊ ပဏ္ဏာသ သင်္ဂဟ အစရှိသော များသောအပြားရှိသော၊ တီသု ပိဋကေသု-ပိဋကဉာဏ်တို့၌၊ သန္တိဿမာနံ - ကောင်းစွာ တွေ့မြင်အပ်သော၊ သင်္ဂဟပူဘောဒဗ္ဗိ - သင်္ဂဟ အပြားကိုလည်း၊ ဝဝတ္ထပေတွာ ဧဝ-ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ပြီး၍သာလျှင်၊ သတ္တဟိ မာသေဟိ-ခုနစ်လတို့ဖြင့်၊ သင်္ဂီတံ-ပြီ။

[သံဂါယနာအဆုံး၌ အံဩဘွယ် ဖြစ်ပုံများကို ပြလို၍ “သင်္ဂီတိ ပရိယောသာနေစဿ” စသည်မိန့်၊] စ-ဆက်၊ အဿ - ထိုဘုရား စကားတော်ကို၊ သင်္ဂီတိ ပရိယောသာနေ - သံဂါယနာတင်ခြင်း၏ အဆုံး၌၊ မဟာကဿပ ဧတ္ထရေန-သည်၊ ဒသဗလဿ- ၏၊ ဣဒံ သာသနံ-ကို၊ ပဉ္စဝဿ သဟဿ ပရိမာဏံ-အနှစ် ၅၀၀၀ အတိုင်းအရှည် ရှိသော၊ ကာလံ - ကာလပတ်လုံး၊

ဥဒ္ဓါနသင်္ဂဟ။ ။ဥဒါန သဒ္ဓါသည် “ ဝမ်းမြောက်စွာ ကျူးရင့်အပ် ” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ ဥဒ္ဓါနသဒ္ဓါကား “ ဥဒ္ဓံ - အထက်၌၊ ဝါ - နောက်၌ + ဒါတိ - မပျောက်ပျက်အောင် စောင့်ရှောက်တတ်၏ ” ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ “မည်သည့် ဝတ္ထု နောက်၌ မည်သည့်ဝတ္ထုရှိ၏ ” စသည်ဖြင့် ဝတ္ထုများကို မပျောက်ပျက်အောင် စောင့်ရှောက်တတ်သော “ အကျဉ်းချုပ် ခေါင်းစဉ် ” ဟူသော အနက်ကို ဟော၏၊ [ဥ နောက်ဖြစ်၍ ဒ ဒွေဘော်နှင့်တကွ “ဥဒ္ဓါန” ဟု ပါဠိမှန်ရှိစေ၊] ဥဒ္ဓါနတော-အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့် + သင်္ဂဟော-သိမ်းယူကြောင်း အကျဉ်းချုပ်စကားသည်၊ ဥဒ္ဓါနသင်္ဂဟော-မည်၏၊ “ မတ္တဒီ ဝဇ္ဇိပုတ္တာစ ” စသော ဂါထာများတည်း။

ဝဂ္ဂသင်္ဂဟစသည်။ ။သီလက္ခန္ဓဝဂ္ဂ, မူလပရိယာယဝဂ္ဂ, စသည်ဖြင့် သုတ်တို့ကို သိမ်းယူကြောင်း ဝဂ်သည် ဝဂ္ဂသင်္ဂဟ မည်၏၊ အလွန် ကျယ်ဝန်းသော ဝါရုများကို ပေယျာလ မြှုပ်၍ အကျဉ်းချုပ်ယူကြောင်း စကားသည် ပေယျာလသင်္ဂဟ မည်၏၊ နိပါတ သင်္ဂဟကို အင်္ဂုတ္တိရံ, ဇာတ်စသည်၌ တွေ့ရလတ်၊ သံယုတ္တသင်္ဂဟကို သံယုတ် ပါဠိတော်၌ တွေ့ရလတ်၊ ပဏ္ဏာသသင်္ဂဟကို မူလပဏ္ဏာသ, စသည်ဖြင့် မဇ္ဈိမနိကာယ်၌ တွေ့ရလတ်။

ပဝတ္တနသမတ္ထံ-ဖြစ်ခြင်း၌စွမ်းနိုင်သည်ကို၊ ကတံ-ပြုအပ်ပါပေပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ သဉ္ဇာတပ္ပမောဒါ- လွန်စွာဖြစ်သော ဝမ်းမြောက်ခြင်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ၊) သာဓုကာရံ- သာဓု ဟု ပြုအပ်သောအသံကို၊ ဝါ- ကောင်းချီးကို၊ ဒဒမာနာ ဝိယ - မပေးသော်လည်း ပေးသကဲ့သို့၊ [သာဓုဣတိ ကရိယတိတိ သာဓု ကာရော၊ သာဓု မခေါ်တတ်ဘဲ ခေါ်တတ်သကဲ့သို့ ဆိုသော တဒ္ဓမ္မပစာ တည်း၊] အယံ မဟာပထဝီ-သည်၊ ဥဒကပရိယန္တံ - ရေ အဆုံး အပိုင်းအခြား ရှိသည်ကို၊ ကတွာ- ဤ၊ အနေကပ္ပကာရံ- တပါးမက များသော အပြားအား ဖြင့်၊ ဝါ- ကြိမ်ဖန်များစွာ၊ ကမ္မိ- တုန်လှုပ်ပြီ၊ သင်္ကမ္မိ - အထက် အထက်သို့ တက်ကာတက်ကာ ပြင်းစွာ တုန်လှုပ်ပြီ၊ သမ္ပကမ္မိ- အထက် အောက် နိမ့်တုံ မြင့်တုံ အပြားအားဖြင့် ပြင်းစွာတုန်လှုပ်ပြီ၊ သမ္ပဝေမိ-အရပ် လေးမျက်နှာ ယိမ်းထိုး၍ အမျိုးမျိုး အပြားအားဖြင့် ပြင်းစွာ တုန်လှုပ်ပြီ၊ အနေကာနိ - တပါး မက များစွာကုန်သော၊ အစ္ဆရိယာနိစ - ပန်းမိုဃ်းရှာခြင်း၊ အဝတ် မြှောက်ခြင်း အစရှိသော အံ့ဘွယ်တို့သည်လည်း၊ [အစ္ဆရံ ပဟရိတံ ယုတ္တာနိ အစ္ဆရိယာနိ၊ ပုပ္ဖဝဿ ဇေလုက္ခေပ၊ ဒိနိ၊] ပါတုရဟေသုံ-ထင်ရှားဖြစ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိအယံ- ဤ ဆိုအပ်ပြီးကား၊ ပဌမ မဟာသံဝါဟိနာမ-မည်၏။

ယာ- ယင်း ပဌမမဟာသံဝါဟိနာကို၊ [နိယမ- မရှိသော အနိယမ၊] လောကေ-၌၊ (ယေန - အကြံကြောင့်၊) ပဉ္စဟိ သတေဟိ - ငါးရာသော ရဟန္တာတို့သည်၊ ကတာ-ပြုတော်မူအပ်ပြီ၊ တေန-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ငါးရာ သော ရဟန္တာတို့ ပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ပဉ္စသတာတိစ-ပဉ္စသတာ သံဝါဟိနာဟူ၍၎င်း၊ ထေရေဟေဝ- ရဟန္တာထေရ်တို့ချည်းသာ၊ ကတတ္တာ- ကြောင့်၊ ထေရိကာတိစ-ထေရိကာသံဝါဟိနာဟူ၍၎င်း၊ ပဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏၊ ဣတိ-ဤတွင် ပဌမမဟာသံဝါဟိနာအပြီးတည်း။

သင်္ကမ္မိစသည့်။ ။ [ကမ္မိကို အထူးမဖွင့်ကြ။] သင်္ကမ္မိတိ (ဥဉ္စ ဥဉ္စ ဝစ္ဆန္တိ) သုဠာ + ကမ္မိ၊ [သံကို သုဠာ ဟု ဖွင့်၏၊ “ဥဉ္စ ဥဉ္စ ဝစ္ဆန္တိ” ကား သုဠာ၏အဓိပ္ပါယ်ကို ပြသော စကားတည်း။] သမ္ပကမ္မိတိ (ဥဉ္စ အဓောစ ဝစ္ဆန္တိ) သမ္ပကမ္မိ၊ [ပ ဥပသာရ၏ ပကာရ အနက် (တမျိုး မက ၂ မျိုးပြားကြောင်း) ပြလို၍ “ဥဉ္စ အဓောစ” ဟု ဖွင့်သည်။] သမ္ပဝေမိတိ စတုသု ဒိသာသု ဝစ္ဆန္တိ သုဠာ ပဝေမိ၊ [“စတုသု ဒိသာသု ဝစ္ဆန္တိ” ကား ပ အတွက် (အမျိုးမျိုး-ဟူသော) အနက်ကိုပြ၏။]

ဝိပုတ္တိဟိ။ ။ “သတေဟိ ပဉ္စဟိ ကတာ” ဤစကားဖြင့် “ပဉ္စ + သတာနိ ဇေတိဿာ အတ္တိတိ ပဉ္စသတာ” ဟု ဗဟုဗ္ဗိဟိ ဝစနတ်ကို ပြ၏ - ဟူ၍၎င်း၊ “ထေရေဟေဝ ကတတ္တာ” ဖြင့် “ထေရာ (မဟာကဿပါဒယော) ဇေတိဿာ အတ္တိတိ ထေရိကာ” ဟူသော အဿတ္ထိတဒ္ဓိတ်ကိုပြ၏-ဟူ၍၎င်း သာရတ္ထဖွင့်သည်။

ပန-ဆက်ဥးအံ၊ ဣမိဿာ ပဌမ မဟာသံဂိတိယာ-ဤ ပဌမ မဟာသံဂါယနာသည်။ ပဝတ္ထမာနာယ-ဖြစ်လသော်၊ ဝါ-ဖြစ်ရာ အခါ၌၊ ဝိနယံ - ကို၊ ပုစ္ဆန္တေန-သော၊ အာယသ္မတာ မဟာကဿပေန-သည်။ ပဌမံ အာရုသော ဥပါလိ၊ ပေ၊ ပညတ္တန္တိ ဝေမာဒိ ဝစန ပရိယောသာနေ - ပညတ္တံ ဤသို့ အစရှိသော စကား၏ အဆုံး၌၊ ဝတ္ထုမ္ပိ ပုစ္ဆိ နိဒါနမ္ပိ ပုစ္ဆိ ပုဂ္ဂလမ္ပိ ပုစ္ဆိတိ ဣပ္ပုဂ္ဂလမ္ပိ ပုစ္ဆိ ဟူသော ဤ စကားရပ်၌၊ ဝါ - ဤ စကားအရ၊ နိဒါနေ - ကို၊ ပုစ္ဆိတေ-မေးအပ်ပြီးသော်၊ တံ နိဒါနံ - ကို၊ အာဒိတော - မှ၊ ပဘုတိ - စ၍၊ ဝိတ္တာရေတွာ-အကျယ်ချဲ့၍၊ (ကထေတုကာမေန ဌစပ်၊) ယေနစ - အကြင် ပုဂ္ဂိုလ်သည်လည်း၊ ပညတ္တံ-ပညတ်တော်မူအပ်ပြီ၊ ယသ္မာစ-အကြင်အကြောင်းကြောင့်လည်း၊ ပညတ္တံ-ပြီ၊ တေ သဗ္ဗံ- ဤအလုံးစုံကို၊ ဝါ- ဤ အလုံးစုံသော ပညတ်တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ် , ပညတ်ခြင်း၏ အကြောင်း ဝတ္ထုကို၊ ကထေတုကာမေန - ဖြေဆိုလိုသော၊ အာယသ္မတာ ဥပါလိတ္ထေရေန - သည်၊ တေန သမယေန၊ ပေ၊ ဝိဟရတိတိ-ဝိဟရတိ ဟူသော၊ (ဣဒံ-ဤ နိဒါန်းစကားကို၊) ဝုတ္တံ-လျှောက်အပ်ပြီ၊ ဣတိ - ဤသို့ အစရှိသော၊ (ဣတိတလုံး အကြေကြံ၊) သဗ္ဗံ- အလုံးစုံသော နိဒါန်းစကားကို၊ (အာစရိယေန - စာချ ဆရာသည်၊) ဝတ္ထုဗ္ဗံ-ပြောဆိုထိုက်၏၊ ဧဝံ-လျှင်၊ ဣဒံ - ဤတေန သမယေန၊ ပေ၊ ဝိဟရတိ အစရှိသော နိဒါန်းစကားကို၊ အာယသ္မတာ ဥပါလိတ္ထေရေန-သည်၊ ဝုတ္တံ-ပြီ။

ပန-ဆက်၊ တဉ္စ-ထိုနိဒါန်းစကားကိုလည်း၊ ပဌမ မဟာသံဂိတိကာလေ-၌၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ - ၏၊ စ - နိဂုံးကို ဆိုဥးအံ၊ ဣတာဝတာ-ဤမှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော စကားအစဉ်ဖြင့်၊ ဣဒံဝစနံ ကေန ဝုတ္တံ ကဒါ ဝုတ္တန္တိ ဣမေသံ ပဒါနံ-ဣဒံ ဝစနံ၊ ပေ၊ ဝုတ္တံဟူသော ဤပုဒ်တို့၏ အတ္ထော-အနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ပကာသိတော-ထင်ရှားပြီအပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ-၏၊ [ဤ အဋ္ဌကထာအစ၌ ပြခဲ့သော “ကေန ဝုတ္တံ ကဒါ ဝုတ္တံ” ၂ ပုဒ်တို့၏ အနက် အဖွင့် ပြီးပြီ-ဟူလို။]

ဣမိဿာပန။ ။ ပဌမ သံဂါယနာ တင်ပုံကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ ပဌမ သံဂါယနာကို ပြရခြင်း၏အကျိုးကို ဆက်၍ပြလိုသောကြောင့် “ဣမိဿာပန” စသည်မိန့်၊ ပဌမသံဂါယနာတင်ခဏ်းကို ပြရခြင်း၏အကျိုးကား - “တေန သမယေန ဗုဒ္ဓေါဘဂဝါ” အစရှိသော နိဒါန်းစကားကို အရှင်ဥပါလိယေရ် ဆိုကြောင်း၊ ပဌမသံဂါယနာတင်ရာအခါ တုန်းကဆိုကြောင်း၊ အရှင်မဟာကဿပက မေးတော်မူသည့်အတွက် အရှင်ဥပါလိယေရ် ဆိုရကြောင်းကို နားလည်ရခြင်းတည်း၊ ထိုသို့ နားလည်ရခြင်းသည် ပဌမသံဂါယနာ တင်ခဏ်းကို ပြရခြင်း၏အကျိုးဖြစ်သည်၊-ဟူလို။

ဣဒါနိ-၌၊ ကသ္မာ ဝုတ္တန္တိ ဧတ္ထ - ဟူသော ဤအမေး၌၊ (ပရိဟာရေ-
အဖြေကို၊ မယာ-သည်။) ဝုတ္တတေ-ဆိုအပ်၏။ ဝါ-ဆိုဥးအံ့၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊
အယံ- ဤ အရှင်ဥပါလိကို၊ အာယသ္မတာ မဟာကဿပတ္ထေရေန - သည်၊
နိဒါနိ-ကို၊ ပုဋ္ဌော- မေးအပ်ပြီ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ နိဒါန်းကို မေးအပ်
သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) အနေန - ဤ အရှင် ဥပါလိသည်၊ တံ နိဒါနိ - ကို၊
အာဒိတော-မှ၊ ပဘုတိ-၍၊ ဝိတ္တာရေတုံ-၄၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ (ပရိဟာရေ-
ကို၊ မယာ၊ ဝုတ္တတေ-၏၊) ဧဝံ-လျှင်၊ ဣဒံ-ဤတေန သမယေန ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ
အစရှိသော နိဒါန်းစကားကို၊ အာယသ္မတာ ဥပါလိတ္ထေရေန- သည်၊ ပဌမ
မဟာသံဂီတိ ကာလေ - ၌၊ ဝဒန္တေနပိ - လျှောက်ပြန်သော်လည်း၊ ဣမိနာ
ကာရဏေန-အရှင်မဟာကဿပ၏ မေးခြင်းဟူသော ဤအကြောင်းကြောင့်၊
ဝုတ္တံ-ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏၊ စ-နိဂုံးကား၊ ဧတ္တာဝတာ-ဖြင့်၊ ဝုတ္တံ ယေန
ယဒါ ယသ္မာတိ ဣမေသံ မာတိကာပဒါနိ-တို့၏၊ အတ္ထော- သည်၊ ဝါ- ကို၊
ပကာသိတော-သည်၊ ဟောတိ-၏၊ [ဤအဋ္ဌကထာအစ ဝါထာဝယ် ပြခဲ့သော
ထိုမာတိကာ ၃ ပုဒ်တို့၏ အနက် အဓိပ္ပါယ်ပြခဏ်း ပြီးပြီ- ဟုလို၊]

ဣဒါနိ-၌၊ ဧရိတံ၊ ပေ၊ ဝိမိတတောတိ ဧတေသံ - တတော ဟူသော
ဤမာတိကာပုဒ်တို့၏၊ အတ္ထပ္ပကာသနတ္ထံ-အနက်ကို ထင်ရှားပြခြင်း အကျိုး
ငှါ၊ ဣဒံ-ဤစကားကို၊ ဝုတ္တတိ-၏၊ (ကိ-အဘယ်သို့ဆိုအပ်သနည်း၊ ဤအမေး
ကို ဗာဟိရ နိဒါန်းဆုံးခါနီး “ အာယောဂေါ ကရဏီယောတိ ” ကျမှ ပြန်
အုပ်ပါ၊) ပန - ဆက်၊ တေန သမယေန၊ ပေ၊ ဝိဟရတီတိ ဝေမာဒိဝစန
ပဋိမဏ္ဍိတ နိဒါနိ-ဝိဟရတိ ဤသို့ အစရှိသော စကားဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်
သော နိဒါန်းရှိသော၊ တံ ဧတံ ဝိနယပိဋကံ - ထို ဝိနည်း ပိဋကကို၊ ကေန-

မေးဘွယ် ။ ။ သံဂါယနာတင်ရာ၌ ဘုရားစကားတော်ကိုသာ သံဂါယနာတင်
ထိုက်သည် မဟုတ်လော၊ အဘယ်အကျိုးငှါ နိဒါန်းကိုလည်း သံဂါယနာ တင်ရပါ
သနည်း၊ အဖြေကား - ဘုရားဟောဒေသနာ၏ ကြာရှည်တည်တံ့ခြင်း၊ ပျောက်ပျက်
မသွားစေခြင်း၊ ယုံကြည်ဘွယ်ရှိခြင်းအကျိုးငှါ နိဒါန်းကိုလည်း သံဂါယနာ တင်ရပါ
သည်၊ ရဲ့ဥးအံ့- “မည်သည့်အခါတုန်းက၊ မည်သည့်အရပ်၌ မည်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်သည်
မည်သည့်ပရိသတ်မှာ ဤဒေသနာကို ဟောတော်မူ၏” ဟု ကာလ - ဒေသ - ဒေသက-
ပရိသတ်တို့ကို ညွှန်ပြထားလျှင် ထို ဒေသနာသည် “ ကြံစည်၍ထားသော ဒဏ္ဍာရီမျိုး
ဒေသနာမဟုတ်၊ တကယ်ဟောအပ်သောဒေသနာဖြစ်၏ ” ဟု ယုံကြည်လာ၏၊ ယုံကြည်
လျှင် အစဉ်အဆက် ဆောင်ရွက်မှတ်သားမည်ဖြစ်၍ မပျက်ပြားဘဲ ကြာရှည်စွာ တည်တံ့
နိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့် မည်သည့်ဒေသနာ၌မဆို ကာလ-ဒေသစသော အခြေခံနိဒါန်းများ
ပါရှိအောင် သံဂါယနာတင်ထားရပေသည်။

အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်သည်။ ဓာရိတံ - အာရုဏ်နှုတ်တက် ဆောင်ရွက်အပ်သနည်း။ ကေန-သည်။ အာဘတံ-အဆက်မပြတ်အောင် ဆောင်အပ် သနည်း။ ကတ္ထ-အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌၊ ပတိဋ္ဌိတံ- တည်သနည်း။ ဣတိ - ဤကား အမေးတည်း။ (ပရိဟာရော-ကို၊ မယာ)ဝုစ္စတေ-၏။ အာဒိတော-အစမှစ၍၊ တာဝ-အစဉ်အတိုင်း၊ [တာဝသဒ္ဓါ၏ အနက်တို့တွင် “ ကမ ” အနက်ဟော။] ဣဒံ - ဤ ဝိနည်းပိဋကကို၊ ဘဝဝတော-၏၊ သမ္ပုခါ - မျက်မှောက်တော်၌၊ အာယတ္တတာ ဥပါလိတ္ထေရေန - သည်။ ဓာရိတံ - အာရုဏ် နှုတ်တက် ဆောင်ရွက်အပ်ပြီ၊ တဿ-ထို အရှင် ဥပါလိ၏၊ သမ္ပုခတော-၌၊ တထာဂတေ - သည်၊ အပရိနိဗ္ဗုတေ - ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မမူသေးမီ၊ ဆဋ္ဌဘိညာဒိဘေဒေဟိ-ဆဋ္ဌဘိည အစရှိသော အပြားရှိကုန်သော၊ အနေကေဟိ - များစွာ ကုန်သော၊ ဘိက္ခုသဟဿေဟိ-ရဟန်း အထောင်တို့သည်။ ဓာရိတံ-ပြီ၊ တထာဂတေ-သည်၊ ပရိနိဗ္ဗုတေ- ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပြီး လသော်၊ မဟာကဿပဗ္ဗမုခေဟိ- အရှင်မဟာကဿပ အမှူးရှိကုန်သော၊ ဓမ္မသင်္ဂါဟကတ္ထေရေဟိ - ဓမ္မသင်္ဂါဟက ထေရ်တို့သည်၊ (ဓာရိတံ-ပြီ။)

ကေနာဘတန္တိတ္ထေ-ကေနာဘတံ ဟူသော ဤအမေး၌၊ (ပရိဟာရော-ကို၊ မယာ ဝုစ္စတေ။) တာဝ- တမ္ပပဏ္ဍိတ ရှေးဥားစွာ၊ ဇမ္ဗုဒီပေ-ဇမ္ဗုဒိပ်၌၊ ဥပါလိတ္ထေရ်-ကို၊ အာဒိကတွာ - အစပြု၍၊ အာစရိယ ပရံ ပရာယ - ဆရာအဆက်ဆက်သည်၊ ယာဝ - အကြင်မျှလောက်၊ တတိယသင်္ဂီတိ - တတိယသံဂါယနာသည်၊ (အတ္ထိ၊) တာဝ - ထိုတတိယ သံဂါယနာ တိုင်အောင်၊ အာဘတံ - အဆက်မပြတ်အောင် ဆောင်အပ်ပြီ၊ တတြ - ထိုဇမ္ဗုဒိပ်၌၊ (တနည်း)တတြ-ထို “အာစရိယပရမ္ပရာယ”ဟူသော စကားရပ်၌၊ အယံ-ဤ ဆိုအပ်လတံကား၊ အာစရိယပရံပရာ-ဆရာ အဆက်ဆက်တည်း။

ဓာရိတံ အာဘတံ။ ။ နှုတ်၌ တက်ရောက်နေအောင် (ရနေအောင်)ဆောင်ထားအပ်သော တရားသည် ဓာရိတမည်၏၊ [ဓရဓာတ်, စုရာဒိဏေ, တ။] အဆက်မပြတ်အောင် ဆက်၍ဆက်၍ ဆောင်ထားအပ်သောတရားသည် အာဘတ မည်၏။ [အာသည် အာဗန္ဓန အနက်ဟော၊ ဘရဓာတ်, တ။]

တတြာယံ၊ ပေ၊ ပရာ။ ။ တသ္မိံ ဇမ္ဗုဒီပေ အယံ အာစရိယာနံ ပရမ္ပရာ ပဝေဏီ ပဉ္စပါတိ-(သာရတ္ထ)၊ ပရာစ-နောက်အဆက်လည်း၊ ပရာစ -ထို့နောက် အဆက်လည်း၊ (ပရပရာ-ဟု ဖြစ်သင့်လျက် နိဂ္ဂဟိတ်လာ၍) ပရမ္ပရာ- ဟု ဖြစ်၏၊ တတြကို “တသ္မိံ ဇမ္ဗုဒီပေ”ဟု ဖွင့်သော်လည်း ပါတိမောသိက္ခာပုဂ္ဂိုလ်များ၌ “တတြိဒံ ပမာဏံ” စသည် ရှိရာဝယ် တတြဖြင့် ရှေ့စကားကို ပြန်၍ဖွင့်လေ့ရှိသည်။

ဥပါလိ-ဥပါလိထေရ်၎င်း၊ ဒါသကောစေတ-၎င်း၊ သောဏကော-၎င်း၊ သိဂ္ဂဝေါ-၎င်း၊ တထာ-ထိုမှတစ်ပါး၊ မောဂ္ဂလိပုတ္တော- မောဂ္ဂလိပုန်ဏား၏ သားဖြစ်သော၊ တိဿောစ-တိဿထေရ်၎င်း၊ (တနည်း) မောဂ္ဂလိပုတ္တော- တိဿောစ-မောဂ္ဂလိပုတ္တ တိဿထေရ်၎င်း၊ (ဣတိ - ဤသို့၊) ပဉ္စ-နသော၊ ဝိဇိတာဝိနော-ကိလေသာရန်ကို အောင်တော် မူပြီးကုန်သော၊ ဧတေ - ဤ ရဟန္တာ အရှင်မြတ်တို့သည်၊ ဇမ္ဗုသရိဌယေ-သပြေပင်နှင့် တူသော အမည် ရှိသော၊ ဒီပေ- ကျွန်း၌၊ ပရမ္ပရာယ- အဆက်ဆက်အားဖြင့်၊ ဝိနယံ - ဝိနည်း ပိဋကကို၊ အတ္ထိဇ္ဇမာနံ - မပြတ်မစဲအောင်၊ ယာဝ - လောက်၊ တတိယော - သော၊ သင်္ဂဟော- သိမ်းယူကြောင်း သံဂါယနာသည်၊ (အတ္ထိ - ၏၊ တာဝ - ထို တတိယသံဂါယနာတိုင်အောင်၊) အာနေသုံ-ဆောင်ခဲ့ကြကုန်ပြီ။

☞ ဟိ-ဇျ၊ အာယသ္မာ ဥပါလိ-သည်၊ ဣမံ ဝိနယဝံသံ- ဤဝိနည်း အနှယ်ကို၊ ဣမံ ဝိနယဘန္တိ-ဤဝိနည်းအစဉ်ကို၊ ဣမံဝိနယပဝေဏီ-ဤဝိနည်း အဆက် ကို၊ ဘဂဝတော-၏၊ သမ္ဗုခါ-၌၊ ဥဂ္ဂဟေတွာ- သင်ယူပြီး၍၊ ဗဟူနံ - နသော၊ ဘိက္ခုနံ-တို့၏၊ ဟဒယေ - စိတ်နှလုံး၌၊ ပတိဋ္ဌာပေသိ - တည်စေပြီ၊ ဟိ-မှန်၊ (တနည်း) ဟိ- ဇျ၊ [ဗဟူနံ ဟဒယေ ပတိဋ္ဌာပေသိကို ဇျ၊] တဿ အာယသ္မ တော-ထိုအရှင်ဥပါလိ၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ဝိနယဝံသံ-ကို၊ ဥဂ္ဂဟေတွာ-၍၊ ဝိနယေ-

ဝိဇိတာဝိနော။ ၊ ဝိဇိတသဗ္ဗကိလေသ ပဋိပက္ခတ္တာ = အောင်အပ်ပြီးကုန်သော အလုံးစုံကိလေသာရန် ရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိဇိတဝန္တော၊ (ဝီကာ) ၊ တာဝိ ပစ္စည်းကို တဝန္တ၊ ပစ္စည်းဖြင့် ဖွင့်သည်။ “ ဝိဇိနိ” သူတိ ဝိဇိတာဝိနော” ဟု ပြု။

ဇမ္ဗုသရိဌယေ။ ။ ဇမ္ဗုသဒိသနာမေ (သာရတ္ထ၊) ဤဦးကာ၌ “ သရိကို သဒိသ၊ အဂ္ဂယကို နာမ” ဟု ဖွင့်၊ သရိသဒ္ဓါ၏ သဒိသအနက်ဟောကြောင်းကို “ ဣယတမကိ” စသော ကစ္စည်း ဥဏာဒ်သုတ်၊ “ ဗျုစ္ဆာပသရိဝဏ္ဏ” ဟူသော တိကနိပါတ် ဇမ္ဗု ခါဒကဇာတ်၏ “ ဗျုပ္ပေါတကသမာနဝဏ္ဏ” ဟူသော အဖွင့်တို့ကိုကြည့်ပါ။ [ဇမ္ဗုနာ + သရိ + အဂ္ဂယော ယဿာတိ ဇမ္ဗုသရိဌယော (ဒီပေါ) ။]

ဝိမတိ။ ။ ဇမ္ဗုသရိဌယေတိ ဇမ္ဗုသဒိသော သိရိမန္တော အဂ္ဂယော နာမံ ယဿ ဒီပဿ၊ တသ္မိံ ဇမ္ဗုဒီပေတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ဤဦးကာအလို “ ဇမ္ဗုသရိဌယေ” ဟု ပါဌ်မှန်ရှိရမည်၊ “ သဒိသော” ဟု အပိုထည့်ရသဖြင့် ဤ ဝိမတိပါဌ်ကို စဉ်းစားသင့်၏၊ နိဿယတို့၌ “ ဇမ္ဗုသရိ အမည်ရှိသော” ဟု ပေးကြသည်ကား ဤဦးကာဖွင့်နှင့်လည်း မညီ၊ “ ဇမ္ဗုသရိဒီပ” ဟုလည်း အမည်မရှိသောကြောင့် မကောင်း။

ဝိနယဝံသံ ပေ၊ ပဝေဏီ ။ ။ ဝိနယဝံသံတိ အာဒိဟိ တိဟိ ဝိနယပါဠိယေဝ ကထိတာ၊ ပရိယာယ ဝစနတ္တာ - ဝံသ၊ တန္တိ၊ ပဝေဏီ ခု ပုဒ်လုံးက ပရိယာယံသဒ္ဓါများ ဖြစ်သောကြောင့် ဝိနယဝံသံ စသော ခု ပုဒ်တို့ဖြင့် ဝိနည်းပါဠိတော်ကိုပင် ဆိုအပ်သည်။

၌၊ ပကတညုတံ - ပဌမ ပြုအပ်သော သဘောကို သိသူတို့၏ အဖြစ်သို့၊ ဝါ-
တတ်သိနားလည် သူတို့၏ အဖြစ်သို့၊ ပတ္တေသု- ရောက်ကုန်သော၊ ပုဂ္ဂလေသု-
တို့တွင်၊ ပုထုဇ္ဇန သောတာပန္န သကဒါဂါမိ အနာဂါမိနော-တို့သည်၊ ဂဏ
ပထံ-ဂဏန်းလမ်းကို၊ ဝိတိဝတ္ထာ - လွန်ကုန်ပြီ၊ ဒီဏာသဝါနံ - တို့၏၊ ဧတံ
သဟဿံ-တထောင်သည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ၊ ဒါသကတ္ထေရောပိ-သည်လည်း၊
တဿေဝ-ထို အရှင်ဥပါလိ၏ပင်၊ သဒ္ဓိဝိဟာရိကော- ဥပဇ္ဈာယ်ယူ အတူနေ
တပည့်သည်၊ အဟောသိ - ပြီ၊ သော - ထို ဒါသကထေရ်သည်၊ ဥပါလိတ္ထေ
ရဿ-၏၊ သမ္ဗုဒ္ဓါ-၌၊ ဥဂ္ဂဟေတွာ-၍၊ တထေဝ- ထိုအရှင်ဥပါလိအတူသာ၊
ဝိနယံ - ကို၊ ဝါစေသိ - ဆိုစေပြီ၊ ဝါ - ပို့ချပြီ၊ တဿာပိ အာယသ္မတော-
ထိုအရှင် ဒါသက ၏လည်း၊ သန္တိကေ - ၌၊ ပေ၊ သဟဿမေဝ - သည်ပင်၊
အဟောသိ-ပြီ၊ ပေ၊ တထေဝ-ထိုဒါသကထေရ် အတူသာလျှင်၊ ပေ၊ သောပိ-
ထို သိဂ္ဂဝထေရ်သည်လည်း၊ ပေ၊ အရဟန္တ သဟဿဿ- ရဟန္တာတထောင်
၏၊ ဓုရုဂ္ဂါဟော- ပဓာနဖြစ်၍ သင်ယူသူသည်၊ အဟောသိ- ပြီ၊ ပေ၊ ဧတ္ထကာနိ
သတာနိတိဝါ-ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော အရာတို့ ဟူ၍ ၎င်း၊ ဝါ-ရာပေါင်း
မည်မျှတို့ဟူ၍၎င်း၊ ဧတ္ထကာနိသဟဿာနိတိဝါ-ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော
အထောင်တို့ ဟူ၍၎င်း၊ ဝါ- ဟူ၍၎င်း၊ အပရိစ္ဆိန္နာ-မပိုင်းဖြတ်အပ်ကုန်သည်၊
အဟေသံ- ပြီ၊ တဒါ- ထိုအခါ၌၊ ဇမ္ဗုဒီပေ-ဇမ္ဗုဒိပ်၌၊ အတိမဟာ - အလွန်
များသော၊ ဘိက္ခုသမုဒါယော- ရဟန်း အပေါ်င်းသည်၊ အဟောသိကိရ- ရှိခဲ့
သတတ်၊ ပန - ကား၊ မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿတ္ထေရဿ - ၏၊ အာနုဘာဝေါ-
သည်၊ တတိယ သံဂီတိယံ- တတိယသံဂါယနာတင်ခဏ်း၌၊ ပါကဋော-သည်၊
ဘဝိဿတိ-တုံ၊ ဧဝံ-လျှင်၊ ဣဒံဝိနယ ဝိဋကံ- ကို၊ တာဝ-တမ္ဗပဏ္ဍိမှ ရှေးဥျး
စွာ၊ ဇမ္ဗုဒီပေ - ၌၊ ဣမာယအာစရိယ ပရမ္ပရာယ - သည်၊ ယာဝ- လောက်၊
တတိယသံဂီတိ- သည်၊ အတ္ထိ - ၏၊ တာဝ-အောင်၊ အာဘတံ-ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊
ဝေဒိတမ္ပံ- ၏။ [ပဌမသံဂါယနာ ပြီးပြီ။]

ပကတညုတံ။ ။ပကတံ-အစပဌမ ပြုအပ်သောသဘောကို (သဘောရင်းကို) ဇာန
န္တိတိ ပကတညုနော၊ တေသံ+ဘာဝေါ ပကတညုတာ။ [ပကတညုတန္တိ ဝေယုတ္တိယံ
(ထက်မြက်သူတို့၏အဖြစ်သို့) ပဋုဘာဝံတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ” တို့ကား အဓိပ္ပါယ်စွင့်။]

ဓုရုဂ္ဂါဟော။ ။“ပဓာနေ အန္တိကေ ဓုရော”အဘိဓာန်နှင့်အညီ ဓုရသဒ္ဓါသည်
ပဓာနအနက်ဟောတည်း၊ ထို့ကြောင့်“ပဓာနဂ္ဂါဟိ အဟောသံ၊ သဗ္ဗေသံပါမောက္ခော
ဟုတွာ ဂဏ္ဍိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ” ဟု ဋီကာစွင့်သည်။ “ ဓုရော + ဟုတွာ + ဂါဟော
ဓုရုဂ္ဂါဟော”ဟုပြု၊ [“ဓုရဘာဝံ ဂဏ္ဍာတိတိ ဓုရုဂ္ဂါဟော”ဟု ယောဇနာပြုသေး၏။]

ဒုတိယသံဂါယနာအခဏ်း

ပန - ကား၊ ဒုတိယသင်္ဂါတိ ဝိဇာနနတ္ထံ - ဒုတိယ သံဂါယနာကို သိခြင်း အကျိုးငှါ၊ အယံ အနတ္တမော-ဤအစဉ်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊ ယဒါ-အကြင် အခါ၌၊ [ယဒါနိဗ္ဗာယိ သုတိ သမ္ဗန္ဓော။] သဒ္ဓမ္မံ - ပရိယတ္တိ သဒ္ဓမ္မကို၊ သင်္ဂါ ယိတွာန-သံဂါယနာတင်ပြီး၍၎င်း၊ သမ္ဗမိ-အလုံးစုံသောအရပ်၌၊ ဇောတယိ တွာစ-တွန်းလင်းစေပြီး၍၎င်း၊ ယာဝဇိဝိတပရိယန္တံ-အသက်အပိုင်းအခြား တိုင်အောင်၊ ဝါ- အသက်ဆုံးသည့် တိုင်အောင်၊ (ယာဝယျဉ်ရာ၌ ဒုတိယာ ထားသည်၊) ဌတွာ-တည်ပြီး၍၊ ပဉ္စသတာပိ-ငါးရာ အတိုင်းအရှည်ရှိသည် လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ [ပဉ္စ + သတာနိ ယေသန္တိ ပဉ္စသတာ၊] ဝိဇာသဝါ- ကုန်ပြီးသော အာသဝေါရှိကုန်သော၊ ဇုတိမန္တော - ပညာတည်း ဟူသော ဆီမီးရောင် ရှိကုန်သော၊ ဝါ - တန်ခိုးရှိန်စော် အာနုဘော် ရှိကြကုန်သော၊ ကဿပအာဒယော- အရှင်မဟာကဿပ အစရှိကုန်သော၊ တေ ထေရာ-ထို ထေရ်တို့သည်၊ ဝိဇာသေဟပဒိပါဝ - ကုန်ပြီးသော ဆီရှိသော ဆီမီးတို့ကဲ့သို့၊ အနာလယာ- ကပ်ငြိတွယ်တာ တဏှာမရှိကြကုန်သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ နိဗ္ဗာယိ သု- အနုပါဒိသေသ နိဗ္ဗာနဖြင့် မြေငြိမ်းချမ်းတော် မူကြကုန်ပြီး၊ [“တေပိ ထေရာ-ထိုထေရ်တို့သော်မှလည်း” ဟု ပိအကြေကြ၍လည်းအနက်ပေးကြ၏။]

အထ- ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူကြရာ ထိုအခါမှ နောက်၌၊ [ယဒါ၏ နိယမ] အနတ္တမေန - အစဉ်အားဖြင့်၊ ရတ္တိန္ဒြေဝသု - ညဉ့်နေ့တို့သည်၊ ဂစ္ဆန္တေသု- လွန်သွားကုန်လသော်၊ အဂ္ဂဝတိ-သည်၊ ဝဿသတ ပရိနိဗ္ဗာတေ- ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပြီးသော မြတ်စွာဘုရား၏ အနှစ်တရာ ရှိလသော်၊ ဝါ- ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပြီးနောက် အနှစ်တရာမြောက်လသော်၊ ဝေသာလိကာ-ဝေသာလီ ပြည်ဟူသောနေရာရှိကုန်သော၊ ဝဇ္ဇိပုတ္တကာ-ဝဇ္ဇိတိုင်း၌ အမျိုးသားဖြစ်ကုန်

ဇုတိမန္တော။ ။ဇောတိမန္တောတိ ဝတ္ထုဗ္ဗေ ဂါထာမန္တဝသေန (ဇောဆိုလျှင် ယဂိုဏ်း ပျက်မည်စိုး၍) ဇုတိမန္တောတိ (ဩကို ဥပြု၍) ဝတ္ထံ၊ တိဉ္စလည်း ယဂိုဏ်း ရအောင် ဒီသပြုထားသည်၊ ပညာဇောတိသမ္ပန္နာတိ အတ္ထော၊ [နေခံ၌ “ဝိဇာသေဟ ပဒိပါ” ကိုကြည့်၍ “ ပညာမီးရောင်ရှိကုန်သော ” ဟု ဖွင့်သည်။] တေဇဝန္တောတိဝါ၊ မဟာနုဘာဝါတိ ဝတ္ထံ ဟောတိ၊-ဦးကာ၊ ဤအလို ဇောတိမဟုတ်၊ ဇုတိပုဒ်ပင်တည်း။

ဝဇ္ဇိပုတ္တကာ။ ။ဝဇ္ဇိရဋ္ဌေ ဝေသာလိယံ ကုလသနံ ပုတ္တာ၊-ဦးကာ၊ ဝဇ္ဇိတိုင်းဝယ် ဝေသာလီမြို့၌ အမျိုးတို့၏ သားတို့၊ “ ဝဇ္ဇိသု + ပုတ္တာ ဝဇ္ဇိပုတ္တာ ” ဟု ပြု၊ က အနက် မရှိ၊ ဝဇ္ဇိတိုင်းတို့၌ အမျိုးသားတို့၊ ဝါ-ဝဇ္ဇိတိုင်းက အမျိုးသားတို့။

သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ဝေသာလိယံ- ဝေသာလီမြို့၌၊ [ဒီပေသံ၌ စပ်၊] သိင်္ဂီ
 လောဏကပ္ပေါ-တမျိုးတဖုံကြံဆအပ်သော သားချိုရှိသောဆားသည်၊ ဝါ-
 သားချိုဖြင့် ဆားကို ဆောင်၍ ဆားမရှိသောအခါ ယာဝကောလိက ဘောဇဉ်
 နှင့် ရောစပ်၍ စားခြင်းသည်၊ ကပ္ပတိ - အပ်၏၊ ဒွဂ်လကပ္ပေါ - တမျိုးတဖုံ
 ကြံဆအပ်သော လက် ၂ သစ်သည်၊ ဝါ - လက် ၂ သစ် နေမွန်းတိမ်းသော
 အခါ ယာဝကောလိက ဘောဇဉ်ကို စားခြင်းသည်၊ ကပ္ပတိ - ၏၊ ဂါမန္တရ
 ကပ္ပေါ-တမျိုးတဖုံကြံဆအပ်သောရွာတပါးသည်၊ ဝါ-ပဝါရိတ်သင့်ပြီးသော
 ရဟန်း၏ ရွာတပါးသို့ သွားအံ့ ဟု ကြံ၍ အတိရိတ် ဝိနည်းကံ မပြုအပ်သော
 ခဲတွယ်ဘောဇဉ်ကို စားခြင်းသည်၊ ကပ္ပတိ- ၏၊ အာဝါသကပ္ပေါ-တမျိုးတဖုံ

သိင်္ဂီလောဏ ကပ္ပေါ ။ ။ ဧတ္ထ ကပ္ပသဒ္ဒေါ ဝိကပ္ပတ္ထော၊ တေန သိင်္ဂီလောဏ
 ဝိကပ္ပေါဝိ ကပ္ပတိ၊ ဣဒမ္ပိ ပက္ခန္တရံ ကပ္ပတိတိ အတ္ထော၊ (ဝိမတိ)၊ သဒ္ဓါကျမ်း၌
 “ဝိကပ်” ဟူသည် တနည်းတဖုံ ပြုစီရင်ခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ပက္ခန္တရံ-အဖို့တပါး၊
 ဝါ - နည်းတမျိုး” ဟု ဖွင့်သည်၊ ဝိနည်း၌လာသော ရိုးရာနည်းမှတပါး တမျိုးတဖုံ
 ကြံဆအပ်သော ဤနည်းလည်းအပ်၏-ဟူလို၊ [သိင်္ဂီ ယဿ အတ္ထိတံ သိင်္ဂီ = တည်ရာ
 တည်းဟူသော ဥးချိုရှိသော၊ လောဏံ - ဆားတည်း၊ သိင်္ဂီစ+တံ+လောဏံစာတိ
 သိင်္ဂီလောဏံ၊ သိင်္ဂီလောဏေန+ကပ္ပေါ သိင်္ဂီလောဏကပ္ပေါ။]

အကျဉ်းစကား ။ ။ ဤ သိင်္ဂီလောဏကပ္ပေါစသော စကားစုသည် ပြောဆို၍
 လွယ်ကူအောင် အကျဉ်းချုပ် ပြအပ်သော စကားစုတည်း၊ အကျယ်မှာ - သိင်္ဂီန
 လောဏံ ပရိဟရိတွာ ပရိဟရိတွာ- သားချိုဖြင့် (သားချို၌ထည့်၍) ဆားကို သွား
 လေရာ ဆောင်ယူ၍၊ အလောဏက ပိဏ္ဍပါတေန သဒ္ဓိံ ဘုဉ္ဇိတုံကပ္ပတိ-ဆားမရှိသော
 ဆွမ်းနှင့် အတူရော၍ စားကောင်း၏၊ သိန္နိမိသိက္ခာပုဒ်အရ အာပတ် မသင့်- ဟူလို။

ဒွဂ်လကပ္ပေါ။ ။ ဒွဂ်လံ အတိက္ကန္တယ-မွန်းတည့်ပြီးနောက် အရိပ်လက် ၂ သစ်
 လောက် လွန်သော်လည်း၊ ဝိကာလေ ဘောဇနံ ဘုဉ္ဇိတုံ ကပ္ပတိ- (ထုံးစံအားဖြင့်)
 မအပ်သော်လည်း ဤ ကြံဆအပ်သော နည်းတမျိုးအားဖြင့် ဝိကာလ၌ ဘောဇဉ်ကို
 စားကောင်း၏-ဟူလို။

ဂါမန္တရကပ္ပေါ။ ။ ဂါမန္တရံ ဂမိဿာမိတိ ပဝါရိတေန အနတိရိတ္တဘောဇနံ
 ဘုဉ္ဇိတုံ ကပ္ပတိ=ပဝါရိတ်သင့်သောရဟန်းသည် (ထုံးစံအတိုင်းအားဖြင့် အနတိရိတ္တ
 ဘောဇဉ်ကို မစားကောင်းသော်လည်း) ရွာတပါးသို့ သွားစရာရှိလျှင် ထိုသွားစရာကို
 အကြောင်းပြု၍ စားကောင်း၏၊ ဟု ကြံစည်ကြသည်။

အာဝါသကပ္ပေါ။ ။ ဧကသီမာယံ နာနာသေနာသနေသု ဝိသုဝိသု ဥပေါသတာ
 ဒိနိ သံထကမ္မာနိ ကာတုံ ဝဇ္ဇတိ - (မဟာသံဃကြီးတစ်ဦး ကျောင်းဆောင် အများရှိရာ
 ကိုယ်ကျောင်း အသီးအသီး၌ ကံမပြုကောင်းသော်လည်း) ဤကြံဆထားသော နည်း
 ဖြင့်ကား ပြုကောင်း၏။

ကြိဆအပ်သော ကျောင်းသည်။ ဝါ - မဟာသိမ်ကြီး တသိမ်ထည်းဝယ်၊ အသီးသီးကျောင်း၌ သံဃာ့ကံကို ပြုခြင်းသည်။ ကပ္ပတိ-၏။ အနုမတိကပ္ပေါ-တမျိုးတဖုံ ကြိဆအပ်သော အလိုဆန္ဒသည်။ ဝါ - မလာရောက်သေးသော ရဟန်းတို့၏ အလိုဆန္ဒကို လာမှ ယူမည် ဟု ကြံ၍ ဝင်ဖြစ်သော သံဃာဖြင့် ကံပြုပြီးနောက်မှ အလိုဆန္ဒကို ယူခြင်းသည်။ ကပ္ပတိ - ၏။ အာစိဏ္ဏကပ္ပေါ-တမျိုးတဖုံကြိဆအပ်သော ဆရာဥပဇ္ဈာယ်တို့၏ အလေ့အကျက်သည်။ ကပ္ပတိ-၏။ အမထိတကပ္ပေါ-တမျိုးတဖုံ ကြိဆအပ်သော နိရုဉ်သည်။ ဝါ - နိရုဉ် အဖြစ်ကိုလည်းစွန့်၊ နိရုဉ် အဖြစ်သို့လည်း မရောက်သေးသော နိရုဉ်ကို ပဝါရိတ်သင့်ပြီးသော ရဟန်း၏ သောက်ခြင်းသည်။ ကပ္ပတိ-၏။ ဇေဋ္ဌာဂီ-သေရည်အဖြစ်သို့ မရောက်သေးသော သေရည်ကို၊ ပါတုံ - သောက်ခြင်းငှါ။ ကပ္ပတိ-၏။ အဒသကံ-အမြတ်အဆာမရှိသော၊ နိသိဒ္ဓနံ-နိသိဒ္ဓိရှိသည်။ ကပ္ပတိ-၏။ ဇာတရူပ ရဇတံ- ရွှေငွေသည်။ ကပ္ပတိ - ၏။ ဣတိ - သို့။ ဒသ- ကုန်သော။

အနုမတိကပ္ပေါ။ ။ [အနုမတိ—လျော်စွာဖြစ်သောအလို၊ ဝါ — ဆန္ဒ။] အနာဂတာနံ အာဂတကာလေ အနုမတိံ ဂဟေသာမိတိ တေသု အနာဂတေသုယေဝ ဝဂ္ဂေန သံဃေန သံဃကမ္မံ ကတွာ (ကံပြုပြီးမှ) ပစ္စာ အနုမတိံ ဂဟေတုံ ကပ္ပတိ။ ဝဂ္ဂကမ္မံ နဟောတိတိ အဓိပ္ပာယ်သော=မဟာသိမ်၌ ကံပြုသို့ သံဃာစည်းဝေးစဉ် မဟာသိမ်တွင် ပါဝင်နေသော ရဟန်းတချို့က မရောက်လာကြသေး၊ ထိုအခါ “လာတော့မှ သူတို့ဆန္ဒကို ယူတာပေါ့” ဟု ဆို၍ ကံပြုနှင့်ကြ၏။ ဝဂ္ဂကံ မဖြစ်ဘူးဘူး။ [ဝိနည်းထုံးစံအတိုင်းကား ဝဂ္ဂကံ ဖြစ်၍ ကံယူကံပင်တည်း။]

အာစိဏ္ဏကပ္ပေါ။ ။ စာချဆရာစသော အာစရိယနှင့် ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာကြီးတို့၏ အလေ့အကျက်ဟူသမျှ (ဝိနည်းနှင့် ညီညီ-မညီညီ) အပ်သည်ချည်းသာ။ [ဝိနည်းနှင့် ညီမှ အပ်သည်၊ မညီလျှင် မအပ်-ဟု အစစ်မှတ်။]

အမထိတကပ္ပေါ။ ။ [“တတ္ထန္တုမထိတံယုထ” ရက်တက်မဟုတ်သော နိရုဉ်တမျိုးကို “အမထိတ” ဟု ခေါ်။] ယံ ဒီရံ ဒီရဘာဝံ ဝိဇဟိတံ၊ ဒမိဘာဝံ အသမ္ပတ္တံ၊ တံ ဘုတ္တာဝိနာ ပဝါရိတေန အနတိရိတ္တံ ဘုဉ္ဇိတုံ ကပ္ပတိ။ [ထုံးစံအတိုင်း ကား ပဝါရိတ်သင့်သောရဟန်းမှာ မအပ်။]

ဇေဋ္ဌာဂီပါတုံ။ ။ ဧတ္ထ ဇေဋ္ဌာဂီတိ တရုဏသုရာ - နုသောသေရည်၊ ယံ မဇ္ဇသမ္ဘာရံ ဧကတော ကတံ-သေရည်ဖြစ်သော အဆောက်အဦးများကို တပေါင်းတည်းပြု၍ စိမ်ထားပြီး၊ မဇ္ဇဘာဝံ အသမ္ပတ္တံ-သေရည်ကံး မဖြစ်သေး၊ တံ ပါတုံ ဝဂ္ဂတိ။ [ဝိနည်းအလိုအားဖြင့် အဆောက်အဦးများကို ရော၍စိမ်ထားလျှင် မအပ်တော့။]

အဒသကံ။ ။ နိသိဒ္ဓနသိက္ခာပုဒ်၌ နိသိဒ္ဓိမှာ အမြတ်အဆာပါသည်။ သူတို့ကြိဆထားသော နည်းတမျိုးအားဖြင့်ကား အမြတ်အဆာ မပါသော်လည်း အပ်သတတ်။

ဣမာနိဝတ္ထုနိ-ဤဝတ္ထုတို့ကို၊ ဒီပေသျှ-ပြီ၊ တေသံ-ထိုဝဇ္ဇိတိုင်း၌ အမျိုးသား ရဟန်းတို့၏၊ သုသုနာဂပုတ္တော - သုသုနာဂမင်း၏ သားဖြစ်သော၊ ကာလာ သောကောနာမ-မည်သော၊ ရာဇာ-မင်းသည်၊ ပက္ခော-အသင်းအပင်းသည်၊ ဝါ-ဘက်သားသည်၊ အဟောသိ-ပြီ။

တေန ခေါပန သမယေန-၌၊ ကာကဏ္ဍကပုတ္တော-ကာကဏ္ဍက ပုန်ဏား ၏ သားဖြစ်သော၊ အာယသ္မာ ယသော-အရှင် ယသသည်၊ ဝဇ္ဇိသု - ဝဇ္ဇိ ဟု ဗဟုဝုဇ် အမည်ရသော၊ (ဇနပဒေ-ဇနပုဒ်၌) စာရိကံ - ဒေသစာရိကို၊ စရ မာနော-သော်၊ ဝေသာလိကာ - န်သော၊ ဝဇ္ဇိပုတ္တကာ - န်သော၊ ဘိက္ခု- တို့သည်၊ ဝေသာလိယံ-၌၊ ဒသ - န်သော၊ ဝတ္ထုနိ-တို့ကို၊ ဒီပေန္တိကိရ- မြကြ ကုန်သတတ်၊ ဣတိ-ဤသို့၊ သုတွာ-၍၊ (စိန္တေန္တော၌ စပ်) ယှာဟံ (ယော အဟံ)-သည်၊ ဒသဗလဿ-၏၊ သာသနဝိပတ္တိံ - သာသနာတော်၏ ပျက်စီး ခြင်းကို၊ သုတွာ- ကြားရ၍၊ ဝါ - ကြားရပါလျက်၊ အပ္ပေါသုတ္တော- အား ထုတ်ခြင်းမရှိသည်၊ ဝါ- ကြောင့်ကြမဲ့သည်၊ ဘဝေယျံ-ဖြစ်ရာ၏၊ (တဿ မေ- အား၊ ဝါ - ၏)) တေ-ဤသို့ ကြောင့်ကြမဲ့ဖြစ်ခြင်းသည်၊ န ခေါ ပဟိရူပံ- မလျှော့ပတ်ချေ၊ ဟန္တ-ယခု၊ အဟံ-သည်၊ အဓမ္မဝါဒိနော-အဓမ္မဝါဒီအလဇ္ဇိ ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊ နိဂ္ဂဟေတွာ- နှိပ်၍၊ ဓမ္မံ- ဓမ္မကို၊ ဒီပေမိ- ပြအံ့၊ ဣတိ - ဤသို့၊ စိန္တေန္တော-လျက်၊ ယေန- အကြင်အရပ်၌၊ ဝေသာလီ-သည်၊ (အတ္ထိ- ၏) တံ-ထိုဝေသာလီမြို့ရှိရာအရပ်သို့၊ အဝသရိ-သွားပြီ၊ တတြ ဝေသာလိယံ-၌၊ ကာကဏ္ဍကပုတ္တော - သော၊ အာယသ္မာယသော - သည်၊ ဟောဝနေ- မဟာဝုန်၌၊ ကုဋာဂါရသာလာယံ-ဧလစ်မွန်ချွန် အထွဋ်ရှိသောကျောင်း၌၊ ဝိဟရတိ-သီတင်းသုံးတော်မူ၏။

ဇာတဇ္ဇပံ ရဇတံ ။ ။ သရသတော (မိမိသဘောမှ) ဝိကာရံ အနာပဇ္ဇိတွာ (ပြောင်းလွဲခြင်းသို့ မရောက်ဘဲ) သဗ္ဗဒါ ဇာတဇ္ဇပမေဝ ဟောတိ-အခါခပ်သိမ်း ဖြစ်မြဲ သဘော ရှိသည်သာ၊ [“ဇာတံ+ဇ္ဇပံ ဇေတဿာတိ ဇာတဇ္ဇပံ” ဟု ပြု၊]- “ဓဝလ သဘာဝတာယ (မြို့ရွေးသော သဘောရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) ရာဇတိ-တောက်ပ တင့်တယ်၏၊ ဣတိ ရဇတံ” ဟု ပြု၊ “ရာဇ-ဒိတ္တိယံ” ခေတ်၊ တပစ္စည်း အာကို ရသေပြု။

ဝဇ္ဇိသုး ။ ဇနပဒဝစနတ္တာ-ဇနပုဒ်ဟောသဒ္ဓါ၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဗဟုဝစနံ ကတံ၊ ဧကောပိ ဟိ ဇနပဒေါ ရုဇ္ဇိသဒ္ဓတ္တာ (ဇနပုဒ် အပိုင်စားရသော ဝဇ္ဇိမင်းသားတို့၏ ဗဟုဝုဇ်အမည်ကို ဇနပုဒ်တခု၌ တင်စားထားသော ဌာနျူပစာ အတင်ရုဇ္ဇိသဒ္ဓါ၏အဖြစ် ကြောင့်) ဗဟုဝစနေန ဝုစ္စတိ။ [ဥပစာသဒ္ဓါတိုင်း၌ မူလလိနံဝုဇ် မပျက်ချ။]

တေနခေါပနသမယေန-၌၊ ဝေသာလိကာ၊ ဝဒန္တိပုတ္တကာဘိက္ခု-တို့သည်၊ ဥပေါသထေ-ဥပုသ်ဖြစ်သော၊ တဒဟု - ထိုနေ့၌ [တံ+အဟ၊ သို့ဝိဘတ်ကို ဥပ္ပါ] ကံသပါတိ-ရွှေ့ခွက်ကို၊ [ကံသပါတိန္တိ သုဝဏ္ဏပါတိ။] ဥဒကေန-ဖြင့်၊ ပူရေတွာ-ပြည့်စေ၍၊ ဘိက္ခုသံဃဿ-၏၊ မဇ္ဈေ-အလည်၌၊ ထပေတွာ-၍၊ အာဂတာဂတေ-လာကုန် လာကုန်သော၊ ဝေသာလိကေ-ဝေသာလီမြို့ ဟူသော နေရာရှိကုန်သော၊ ဥပါသကေ - တို့ကို၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝဒန္တိ - ပြောဆို အလှူခံကြကုန်၏(ကိ)၊ အာဂုသော-ဒါယကာတို့၊ သံဃဿ-အား၊ ကဟာ ပဏမ္ပိ-တကျပ်ကို၎င်း၊ ဝါ-တကျပ်ကိုဖြစ်စေ၊ အမုဗ္ဗိ - တကျပ်၏ ထက်ဝက် ကို၎င်း၊ ဝါ-ဝါးမူးကိုဖြစ်စေ၊ ပါဒမ္ပိ-တကျပ်၏ လေးဘို့တဘို့ကို၎င်း၊ ဝါ-တမတ်ကို ဖြစ်စေ၊ မာသက ရူပမ္ပိ-အရုပ်ရှိသော ဝဲကို၎င်း၊ ဝါ-တဝဲကိုဖြစ်စေ၊ ဒေထ-လှူကြကုန်လော့၊ သံဃဿ-၏၊ ပရိက္ခာရေန-ပရိက္ခရာဖြင့်၊ ကရဏီယံ-ပြုတွယ်သည်၊ ဘဝိဿတိ-ဖြစ်လိမ့်မည်၊ ဣတိ-သို့၊ ဝဒန္တိ - န်၏၊ ဣတိ-ဤသို့ အစရှိသော၊ (ဣတိ တလုံးကြေ၊) သဗ္ဗံ-အလုံးစုံသော စကားကို၊ ယာဝ-လောက်၊ ဣမာယ ပန ဝိနယသင်္ဂီတိယာ ၊ ပေ ၊ ဝုစ္စတိတိ-ဟူသော၊ (ပါဠိ-သံဂီတိက္ခန္ဓက ပါဠိသည်၊ အတ္ထိ-၏၊) တာဝ-ထို ပါဠိတိုင်အောင်၊ ဝတ္ထုဗ္ဗံ-ဆိုရာ၏၊ ဝါ-ဆိုပါလေ၊ [ဣမာယ ဝိနယသံဂီတိယာ-ဤ ဝိနယသံဂီတိယနာ၌၊ သတ္တဘိက္ခုသတာနိ - ခုနစ်ရာသော ရဟန်းတို့သည်၊ အနုနာနိ - မလျော့ ကုန်သည်၊ အနဓိကာနိ- မပိုကုန်သည်၊ အဟေသုံ - နိဗြီ၊ တသ္မာ - ကြောင့်၊ အယံ ဒုတိယသံဂီတိ-ကို၊ သတ္တသသိကာတိ-သတ္တသတိကာဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏။

စ-ဆက်၊/ဧဝံ - ဤသို့၊ တသ္မိံသန္တိပါတေ - ထို အစည်းအဝေး၌၊ ဒွါဒသ ဘိက္ခုသတ သဟဿာနိ-တဆဲ့ နှစ်သိန်းသော ရဟန်းတို့သည်၊ ဝါ-တသန်း နှစ်သိန်းသော ရဟန်းတို့သည်၊ အာယသ္မတာ ယသေန - သည်၊ သမုဿာ ဟိတာ - ကောင်းစွာ တိုက်တွန်းအပ်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ-၍၊) သန္တိပတိံသု-စည်းဝေးကြကုန်ပြီ၊ တေသံ-ထိုတသန်းနှစ်သိန်းသော ရဟန်းတို့၏၊ မဇ္ဈေ-၌၊ အာယသ္မတာ ရေဝတေန-သည်၊ ပုဋ္ဌေန - မေးအပ်သည်ဖြစ်၍၊ ဝိနယံ-ကို၊

ဥပေါသထေ။ ။ဥပ + ဝသထဟု ခွဲ၊ ဥပဝသန္တိ ဧတ္ထာတိ ဥပေါသထေ၊-ပဉ္စ အ နှင့် ခကို (အဝကို) ဩ ပြု၊ ဧတ္ထ-ဤနေ့၌၊ ဥပဝသန္တိ-(ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့က သီလ စောင့်ခြင်း၊ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် မဟုတ်သူတို့က လုံးလုံး အစာမစားခြင်း၊ တချို့က နို့ရည် မျှလောက် ပျားရည်မျှလောက်ကို သောက်ခြင်းစသော အကျင့်နှင့်) ဥပေတာ-ပြည့်စုံ ကုန်သည်၊ ဟုတွာ-၍ + ဝသန္တိ - နေထိုင်ကြ၏၊ ဣတိ ဥပေါသထေ။ [သဗ္ဗသော အာဟာရဿ အဘုဉ္ဇနသင်္ခါတေန အနုသနေနဝါ (အစာ မစားခြင်းဖြင့်၎င်း) ဝိရပါန မရပါနာဒိမတ္တေနဝါ ဥပေတာ ဟုတွာ ဝသန္တိတိ အတ္ထော။]

ဝိသဇ္ဇန္တေန-ဖြေဆိုသော၊ သဗ္ဗကာမိတ္ထေရေန- သဗ္ဗကာမိထေရ်သည်၊ ဒသ-
ကုန်သော၊ တာနိဝတ္ထုနိ-တို့ကို၊ ဝိနိစ္ဆိတာနိ-ဆုံးဖြတ်အပ်ကုန်ပြီ၊ အဓိကရ
ဏံ-ကို၊ ဝူပသမိတံ-ငြိမ်းစေအပ်ပြီ။

အထ-ထိုမှနောက်၌၊ ထေရာ-တို့သည်၊ ပုန-တဖန်၊ ဓမ္မဉ္စ - ကို၎င်း၊ ဝိန
ယဉ္စ-ကို၎င်း၊ သံဂါယိဿာမ-ကုန်စို့၊ ဣတိ-ဤသို့တိုင်ပင်၍၊ တိပိဋကဓရေ-
ပိဋကသုံးပုံကို ဆောင်ကုန်သော၊ ပတ္တပဋိသန္တိဒေ- ရောက်အပ် ရအပ်သော
ပဋိသန္တိဒါရှိကုန်သော၊ သတ္တသတေ - ခုနစ်ရာ အတိုင်းအရှည် ရှိကုန်သော၊
ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ဥစ္စိနိတွာ-ရွေးချယ်ပြီး၍၊ ဝေသာလိယံ-၌၊ ဝါလိကာရာမေ-
ဝါလိကာရုံကျောင်းတိုက်၌၊ သန္တိပတိတွာ-စည်းဝေး၍၊ မဟာကဿပတ္ထေရေ
န - သည်၊ သံဂါယိတသဒိသမေစ - သံဂါယနာ တင်အပ်သည်နှင့် တူစွာ
သာလျှင်၊ သဗ္ဗိ- သော၊ သာသနမလံ-သာသနာတော်၏ အညစ်အကြေးကို၊
သောစေတော - သုတ်သင်ပြီး၍၊ ပုန-တဖန်၊ ပိဋကဝသေန - ၎င်း၊ နိကာယ
ဝသေန-၎င်း၊ အင်္ဂဝသေန-၎င်း၊ ဓမ္မက္ခန္ဓဝသေနစ-၎င်း၊ (ဝဝတ္ထပေတွာ-
ပိုင်းခြား သတ်မှတ်၍၊) [ဝဝတ္ထပေတွာပါလျှင် ပိုကောင်း၏၊ မပါလျှင်
ထည့်ပါ၊] သဗ္ဗိ-သော၊ ဓမ္မဉ္စ-ကို၎င်း၊ ဝိနယဉ္စ-ကို၎င်း၊ သံဂါယိံသု-ကုန်ပြီ၊
အယံသံဂီတိ-သည်၊ အဋ္ဌဟိ မာသေဟိ-ရှစ်လတို့ဖြင့်၊ နိဋ္ဌိတာ-ပြီးပြီ။

လောကေ-၌၊ ယာ-အကြင် သံဂါယနာကို၊ (ယေန-ကြောင့်၊) သတ္တဟိ
သတေဟိ-ရဟန္တာခုနစ်ရာတို့သည်၊ ကတာ-ပြုအပ်ပြီ၊ တေန-ကြောင့်၊ သတ္တ
သတာတိစ-သတ္တသတာသံဂါယနာဟူ၍၎င်း၊ ပုဗ္ဗေ- ရှေ့၌၊ ကတံ-ပြုအပ်ပြီး
သော ပဌမသံဂါယနာကို၊ ဥပါဒါယ- ဉာဏ်ဖြင့်ယူ၍၊ ဝါ- ထောက်စာ၍၊
ဒုတိယာတိစ-ဒုတိယ သံဂါယနာဟူ၍၎င်း၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ ပန-ဆက်၊ သာအယံ
သံဂီတိ - ထို ဒုတိယ သံဂါယနာကို၊ ယေဟိ ထေရေဟိ - တို့သည်၊ သံဂီတာ-
သံဂါယနာ တင်အပ်ပြီ၊ တေသု-ထို ထေရ်တို့တွင်၊ ဝိဿုတာ-ထင်ရှားကျော်
စောကုန်သော၊ သဗ္ဗကာမိ - သဗ္ဗကာမိထေရ်သည်၎င်း၊ သာဇ္ဇောစ - သည်
၎င်း၊ ရေဝတော-သည်၎င်း၊ ခုဇ္ဇသောဘိတော-သည်၎င်း၊ ယသောစ-သည်
၎င်း၊ သာဏသမ္ဘူတော - သာဏအရပ်၌ နေသော သမ္ဘူတ ထေရ်သည်
၎င်း၊ ဧတေ ထေရာ - တို့သည်၊ အာနန္ဒတ္ထေရဿ - အရှင် အာနန္ဒာထေရ်၏၊
သဒ္ဓိဝိဟာရိကာ-ဥပဇ္ဈာယ်ယူ အတူနေတပည့်တို့တည်း၊ တထာဂတံ-ကို၊ ဒိဋ္ဌ
ပုဗ္ဗာ-ရှေ့၌ ဖူးမြင်လိုက်ကြကုန်ပြီ၊ [ဘုရားကို မှီလိုက်ကြသည် - ဟူလို၊]
သုမနောစ-ကို၎င်း၊ ဝါသဘဝါမိစ-ကို၎င်း၊ ဧစ္စ-ကုန်သော၊ ဣမေ-ဤထေရ်
တို့ကို၊ အနုရုဒ္ဓဿ-၏၊ သဒ္ဓိဝိဟာရိကာ - ဟူ၍၊ ဥေယျာ - သိထိုက်ကုန်၏။

တထာဂတံ-ကို၊ ဒိဋ္ဌပုဗ္ဗာ - ရှေး၌ ပူးမြင်လိုက်ကြကုန်ပြီ၊ [ပုဗ္ဗေ+ဒိဋ္ဌာ ဒိဋ္ဌ
ပုဗ္ဗာ၊ ဒိဋ္ဌ၌ တပစ္စည်းလည်း အတိတ်ကတ္တားဟော၊ ဒိဋ္ဌနှင့် ပုဗ္ဗကိုလည်း ရှေ့
နောက်ပြန်၊] ပန-ဆက်၊ ယေဟိထေရေဟိ- တို့သည်၊ ဒုတိယော - နှစ်ကြိမ်
မြောက်ဖြစ်သော၊ သင်္ဂဟော - ဓမ္မ ,ဝိနယတို့ကို သိမ်းယူကြောင်း သံဂါ
ယနာကို၊ သံဂီတော-သံဂါယနာတင်အပ်ပြီ၊ သဗ္ဗေပိ-ကုန်သော၊ တေထေရာ-
တို့သည်၊ ပန္နဘာရာ - ချအပ်ပြီးသော ခန္ဓာဝန်ရှိကြကုန်သော၊ ကတကိစ္စာ-
ပြုအပ်ပြီးသော မဂ်ကိစ္စ ရှိကြကုန်သော၊ အနာသဝါ - အာသဝေါကင်းကွာ
ရဟန္တာတို့ချည်းတည်း၊ ဣတိ အယံ - ဤ သံဂါယနာသည်၊ ဒုတိယသံဂီတိ-
ဒုတိယသံဂါယနာတည်း၊ [ဤတွင်ဒုတိယသံဂါယနာတင်ခဏ်းပြီးပြီ၊ သို့သော်
နောက်ဆက်တွဲ ကျန်သေး၍ အကုန်အစင် မပြီးတတ်သေး။]

ဧဝံ - လျှင်၊ ဣမံဒုတိယသံဂီတိ - ကို၊ သံဂါယိတွာ - ပြီး၍၊ တေ ထေရာ-
တို့သည်၊ အနာဂတေပိ - နောင်အခါ၌လည်း၊ သာသနဿ - ၏၊ ဝေရူပံ-
ဤသို့ သဘောရှိသော၊ အဗ္ဗုဒ္ဓံ-ဘေးရန်သည်၊ ဝါ-ခိုးမှုသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ
နုခေါ - ဖြစ်ဥားလတုံလော၊ ဣတိ - သို့၊ ဩလောကယမာနာ - ရှုမြင်ကုန်
လသော်၊ ဣမံ-ဤ အကြောင်းကို၊ အဒ္ဓသံသု - မြင်ကြကုန်ပြီ၊ (ကိ - အဘယ်
အကြောင်းကို၊ အဒ္ဓသံသု-န်သနည်း၊) ဣတော-ဤနှစ်မှ၊ ဝဿ သတဿ-
အနှစ်တရာ၏၊ ဥပရိ-အထက်၌၊ ဝါ-အထက်ဖြစ်သော၊ အဋ္ဌရသမေ ဝဿေ-
ဝဂ နှစ်မြောက်၌၊ ပါဠိလိပုတ္တေ - ပါဠိလိပုတ် မြို့၌၊ ဓမ္မာသောကောနာမ-
မည်သော၊ ရာဇာ-သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ-၍၊ သကလ ဇမ္ဗုဒီပေ-အလုံးစုံသောဇမ္ဗု
ဒိပ်၌၊ ရဇ္ဇိ-မင်းအဖြစ်ကို၊ ကာရေဿတိ-ပြုစေလတုံ၊ သော-ထိုဓမ္မာသောက
မင်းသည်၊ ဗုဒ္ဓသာသနော-၌၊ ပသီဒိတွာ-ကြည်ညို၍၊ မဟန္တံ - ကြီးစွာသော၊
လာဘသက္ကာရံ - လာဘ်ပူဇော်သက္ကာရကို၊ ပဝတ္တယိဿတိ - ဖြစ်စေလတုံ၊
တတော-ထိုသို့ဖြစ်စေခြင်းကြောင့်၊ တိတ္ထိယာ-တို့သည်၊ လာဘသက္ကာရံ-ကို၊
ပတ္တယမာနာ- တောင်းတကုန်သည်၊ (ဟုတွာ-၍) သာသနော-၌၊ ပဗ္ဗဇိတွာ-
ရှင်ရဟန်းပြုပြီး၍၊ သကံသကံ-မိမိ မိမိတို့၏ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဒိဋ္ဌိ-မိစ္ဆာအယူ
ကို၊ ပရိဒီပေဿန္တိ-ပြုကြကုန်လတုံ၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝါ-ဤနည်းအားဖြင့်၊ သာသနော-
၌၊ မဟန္တံ - သော၊ အဗ္ဗုဒ္ဓံ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ၊ ဣတိ - သို့၊ (အဒ္ဓသံသု- န်ပြီ။)

အဗ္ဗုဒ္ဓံ။ ။အဗ္ဗုဒ္ဓန္တိ ဥပဗ္ဗဝံ ဝဒန္တိ-ဘေးရန်ကို အဗ္ဗုဒ္ဓ ဟု ဆိုကြ၏၊ စောရကမ္ပဝိ
(ခိုးမှုလည်း “အဗ္ဗုဒ္ဓ”မည်၏)၊ ဘဂဝတောဝစနံ ထေနေတွာ အတ္တနောဝစနဿ
ဒီပနတော (ဝိနည်း၌လာသော ဘုရားစကားတော်ကို ခိုးဝှက်ထားပြီးလျှင် မိမိတို့၏
သိဝိလောကကပ္ပ-စသော စကားကို ပြခြင်းကြောင့်တည်း။)

အထ-မြင်တော်မူကြရာထိုအခါ၌၊ နေသံ-ထိုထေရ်တို့၏၊ ဧတံ-ဤစဉ်းစား
 ခြင်းသည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ (ကိံ-သနည်း၊) ကိံ - အသို့နည်း၊ မယံ- တို့သည်၊
 ဧတသ္မိံ အဗ္ဗုဒ္ဓေ - သည်၊ ဥပ္ပန္နေ - သော်၊ သမ္မုခေါ - ထင်ရှားသောမျက်နှာ
 ရှိကြကုန်သည်၊ ဝါ - မျက်မှောက်တို့သည်၊ [သန္နိဿမာနံ + မုခံ ယေသံတိ
 သမ္မုခေါ၊] ဘဝိဿာမနုခေါ - ဖြစ်ကုန်လိမ့်မည်လော၊ န ဘဝိဿာမနုခေါ-
 မဖြစ်ကုန်လိမ့်မည်လော၊ ဣတိ-သို့၊ (ဧတံ - သည်၊ အဟောသိ - ပြီ၊) အထ-
 စဉ်းစားရာ ထိုအခါ၌၊ သဗ္ဗေဝ-ကုန်သော၊ ဧတ - ထို ထေရ်တို့သည်၊ တဒါ-
 ထိုအခါ၌၊ အတ္တနော-မိမိမိမိ၏၊ (ဝိစ္ဆာလောပ၊) အသမ္မုခဘာဝံ-မျက်မှောက်
 မဟုတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဥ တွာ-၍၊ ကော-အဘယ်သူသည်၊ တံ အဓိကရ
 ကံ-ကို၊ ဝူပသမေတုံ- ငြိမ်းစေခြင်းငှါ၊ သမတ္ထော - စွမ်းနိုင်သည်၊ ဘဝိဿတိ
 နုခေါ - ဖြစ်လတုံနည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ ကြံ၍၊ သကလံ - အလုံးစုံသော၊ မနဿ
 လောကံ-လူ့ပြည်ကို၎င်း၊ ဆ ကာမာဝစရ ဒေဝလောကဉ္စ - ခြေခံထပ်သော
 ကာမာဝစရ နတ်ပြည်ကို၎င်း၊ သြလောကေန္တာ - ကြည့်ကုန်လသော်၊ ကမ္ဘိ-
 တစုံတယောက်ကို၊ န ဒိသွာ-မမြင်ရ၍၊ ဝါ- ခြင်းကြောင့်၊ မြဟ္မလောကေ-၌၊
 ပရိတ္တာယုကံ - နည်းသော အသက်ရှိသော၊ ဥပရိမြဟ္မလောကူပပတ္တိယာ-
 အထက်မြဟ္မာပြည်၌ဖြစ်ခြင်းငှါ၊ ဘာဝိတမဂ္ဂံ-ပွားစေအပ်ပြီးသောအကြောင်း
 ဈာန်ရှိသော၊ တိဿံနာမ- တိဿမည်သော၊ မဟာမြဟ္မာနံ- မဟာမြဟ္မာကို၊
 အဒ္ဓသံသု-မြင်ကြကုန်ပြီ၊

ဒိသွာန - ၍၊ နေသံ-ထိုထေရ်တို့၏၊ ဧတံ - ဤအကြံသည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊
 (ကိံ-သနည်း၊) မယံ-တို့သည်၊ ဧတဿ မြဟ္မုနော-၏၊ မနဿလောကေ-၌၊
 နိဗ္ဗတ္တနတ္ထာယ-ဖြစ်ခြင်းအကျိုးငှါ၊ ဥဿာဟံ-အားထုတ်ခြင်းကို၊ သစေကရေ
 ယာမ-အကယ်၍ ပြုကုန်အံ့၊ (ဝေံသတိ)၊ အဒ္ဓါ-မချွတ်ကေန်၊ သေ-ဤမြဟ္မာ
 သည်၊ မောဂ္ဂလိမြာဟ္မဏဿ - မောဂ္ဂလိပုန်ဏား၏၊ ဂေဟေ-၌၊ ပဋိသန္ဓိ-
 ကို၊ ဂဟေဿတိ-လတုံ၊ တတောစ-ထိုအိမ်မှလည်း၊ မန္တေဟိ-မန္တန်တို့ဖြင့်၊

ဘာဝိတမဂ္ဂံ။ ။ဥပ္ပါဒိတဇ္ဈာနံ၊ ဈာန် ဟိ တတြ (ထိုမြဟ္မာဘုံ၌) ဥပပတ္တိယာ
 (ဖြစ်ခြင်း၏) ဥပါယဘာဝတော (အကြောင်း၏အဖြစ်ကြောင့်) ဣမေမဂ္ဂေါတိ ဝုတ္တံ
 (ဈာန်ကို ဤနေရာ၌ “မဂ္ဂ” ဟု ခေါ်အပ်ပြီ)၊ “တံတံ ဥပပတ္တိ”မဂ္ဂေါတိ ဂဝေသတိတိ
 မဂ္ဂေါ = ထိုထို ပဋိသန္ဓေကို ရှာတတ်သောကြောင့် မဂ္ဂ မည်၏”ဟု ဝစနတ် ပြု၊ တရား
 ကိုယ်မှာ တချို့နေရာ၌ စေတနာ , တချို့နေရာ၌ စေတနာနှင့်ယှဉ်သော တရားကို
 ကောက်ရ၏၊ ဤနေရာ၌ကား စေတနာနှင့်ယှဉ်သော ဈာန် (ဝိတက်စသော ဈာန်အင်္ဂါ
 ၅ ပါး)ကို ကောက်ပါ။

ပလောဘိတော-ဖြားယောင်းအပ်သည်။ (ဟုတွာ-၍) နိက္ခမိတွာ- ထွက်၍၊ ပဗ္ဗဇ္ဇိဿတိ-လတံ၊ သော-ထို တိဿသည်။ ဧဝံ-သို့၊ ပဗ္ဗဇ္ဇိတွာ-၍၊ သကလံ-သော၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ-ကို၊ ဥဂ္ဂဟေတွာ-၍၊ အဓိဂတပ္ပဋိသန္တိဒေါ- ရအပ်ပြီးသော ပဋိသန္တိဒါရှိသည်။ ဟုတွာ-၍၊ တိတ္ထိယေ-တိတ္ထိတို့ကို၊ မဒ္ဒိတွာ-နှိပ်နင်း၍၊ တံ အဓိကရဏံ - ကို၊ ဝိနိစ္ဆိနိတွာ - ဆုံးဖြတ်၍၊ သာသနံ - ကို၊ ပဂ္ဂဏိဿတိ-ချီးမြှောက်လတံ၊ ဣတိ-သို့၊ (ဧတံ- ဤအကြံသည်၊ အဟောသိ-ပြီ။)

ဣတိ- ဤသို့ကြံပြီး၍၊ (ဣတိ တလုံးကြော)တေ (ထေရာ)- တို့သည်၊ မြဟ္မလောကံ-သို့၊ ဂစ္ဆာ-၍၊ တိဿံ-မည်သော၊ မဟာမြဟ္မာနံ-ကို၊ အဝေဂါစုံ-ပြီ၊ (ကိ-)၊ ပေ၊ မယဉ္ဇ-ငါတို့သည်လည်း၊ ပေ၊ ကဉ္စိ-တစုံတယောသော၊ သာသနံ-ကို၊ ပဂ္ဂဟေတုံ - ငှါ၊ သမတ္ထံ- စွမ်းနိုင်သူကို၊ အဒိဿာ - မမြင်ရခြင်းကြောင့်၊ မြဟ္မလောကံ- ကို၊ ဝိစိနန္ဒာ - စူးစမ်း ရှာဖွေကုန်လသော်၊ ဘဝန္တမေဝ-အရှင်မြဟ္မာမင်းကိုသာ၊ အဒ္ဓဿာမ - မြင်ကြရကုန်၏၊ သပ္ပုရိသ - သုတော်ကောင်း၊ သာဓု - တောင်းပန်ပါကုန်၏၊ မနုဿလောကေ - ၌၊ နိဗ္ဗတ္တိတွာ-၍၊ ဒဿဗလဿ-၏၊ သာသနံ-ကို၊ ပဂ္ဂဏိတုံ-ငှါ၊ ပဋိညံ-ပဋိညာဉ်ကို၊ ဒေဟိ-ပေးပါလော၊ ဣတိ-သို့၊ အဝေဂါစုံ-ပြောကြကုန်ပြီ။

ဧဝံ-သို့၊ ဝုတ္တေ- ပြောဆိုအပ်သော်၊ မဟာမြဟ္မာ - သည်၊ အဟံ-သည်၊ သာသနေ-၌၊ ဥပ္ပန္နံ-သော၊ အဗ္ဗုဒ္ဓံ- ကို၊ သောဓေတွာ-သုခသင်၍၊ သာသနံ-ကို၊ ပဂ္ဂဟေတုံ-ငှါ၊ သမတ္ထော-စွမ်းနိုင်သူသည်၊ ဘဝိဿာမိ ကိရ-ဖြစ်ရလိမ့်မည်တဲ့၊ ဣတိ - ဤသို့ တွေး၍၊ ဟဉ္စ ပဟဉ္စော - ရှင်လန်း အပြားအားဖြင့် ရှင်လန်းသည်၊ ဥဒဂ္ဂုဒဂ္ဂေါ - အလွန်တက်ကြွသည်၊ [အနက်တူ သဒ္ဓါ ၂ ခု ဖြစ်၍ “အလွန်” ဟု ဆိုသည်၊] ဟုတွာ-၍၊ သာဓုတိ-ကောင်းပါပြီ ဟူ၍၊ ပဋိသုဏိတွာ-ဝန်ခံ၍၊ ပဋိညံ - ကို၊ အဒါသိ - ပေးပြီ၊ ထေရာ-တို့သည်၊ မြဟ္မလောကေ-၌၊ တံကရဏီယံ-ထို ပြုတွယ်ကိစ္စကို၊ တိရေတွာ- ပြီးဆုံးစေပြီး၍၊ ဝုန- ဖန်၊ ပစ္စာဂမိ သု- ပြန်လာကြကုန်ပြီ။

တေန ခေါ ပန သမယေန - ၌၊ သိဂ္ဂဝတ္ထေရောစ - သိဂ္ဂဝ ထေရ်လည်းမည်သော၊ စက္ကဝဇ္ဇိတ္ထေရောစ-စက္ကဝဇ္ဇိထေရ်လည်းမည်သော၊ ဒွေပိ-နံသော၊ တိပိဋကဓရာ-ပိဋကသုံးပုံကိုဆောင်ကုန်သော၊ ပတ္တပဋိသန္တိဒါ-ရှိကုန်သော၊ ဒီဏာသဝါ- ကုန်ပြီးသော အာသဝေဂါ ရှိကုန်သော၊ နဝကာ - သီတင်းငယ် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒဟရဘိက္ခု-ရဟန်းငယ်တို့သည်၊ ဟောန္တိ-ရှိကုန်၏၊ [နဝကာကိုပင် ဒဟရဘိက္ခု ဟု ထပ်ဖွင့်သည်၊ နဝကာတိ ဝုတ္တမေဝတ္ထံ ဝိဘာဝေတုံ ဒဟရဘိက္ခုတိ ဝုတ္တံ၊] တေ-ထိုရဟန်းငယ်တို့သည်၊ တံအဓိကရဏံ-သို့၊ ဝါ-

ကို၊ န သမ္မာပုဏ် သု-မရောက်လာကြကုန်၊ ထေရာ-တို့သည်၊ အာဝုသော-တို့၊
တုမ္မေ-တို့သည်၊ အမှာကံ - တို့၏၊ ဣမသ္မိံ အဓိကရဏေ - ဌ၊ သဟာယကာ-
အဖေတို့သည်၊ နော အဟုဝတ္ထ-မဖြစ်ကြကုန်၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့
အဖေတို့မဖြစ်ခြင်းကြောင့်) ဝေါ-သင်တို့၏ (အပေါ်၌)၊ ဣဒံ ဒဏ္ဍကမ္မံ-
ဤဒဏ်အမှုသည်၊ ဟောတု-ဖြစ်စေ၊ (ကိံ - အဘယ်ဒဏ်အမှုနည်း၊) တိဿော
နာမ - သော၊ မြဟ္မာ - သည်၊ ဓောဂ္ဂလိပ္ပါယဏဿ - ၏၊ ဂေဟေ - ၌၊
ပဋိသန္ဓိံ - ကို၊ ဂဏှိဿတိ-လတ်၊ တံ-ထိုတိဿကို၊ တုမှာကံ - သင်တို့တွင်၊
ဧကော-တပါးသည်၊ ဝါ-တပါးက၊ နိဟရိတွာ- အိမ်မှ ထုတ်၍၊ ပဗ္ဗာဇေတု-
ရှင်ဖြစ်စေလော၊ ဝါ-ရှင်ပြုပေးလော၊ ဧကော-သည်၊ ဝါ-က၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ-ကို၊
ဥဂ္ဂဏှာပေတု - သင်ယူစေလော၊ ဝါ - ပို့ချပေးလော၊ ဣတိ - ဤ ဒဏ်အမှု
တည်း၊ ဣတိ- သို့၊ ဝတ္တာ- မိန့်တော်မူ၍၊ (ဣတိတလုံး အကြေကြံ) သဗ္ဗေပိ-
အလုံးစုံတို့ သည်လည်း၊ ယာဝတာယုကံ - အသက် အပိုင်းအခြား အတိုင်း၊
ဝါ-အသက်ရှည်သမျှ၊ ဌတွာ-တည်ပြီး၍၊ သဗ္ဗကာမိပ္ပဘုတယော-သဗ္ဗကာမီ
ထေရ် အစရှိကုန်သော၊ မဟိဒ္ဓိကာ- ကြီးသော တန်ခိုးရှိကြကုန်သော၊ ယေဝိ
ထေရာ- တို့သည်လည်း၊ လောကမိ - လောက၌၊ အဂ္ဂိက္ခန္ဓာဝ - မီးပုံကြီးတို့
ကဲ့သို့၊ ဇေလိတွာ-တောက်ပ၍၊ ဒုတိယံသင်္ဂဟံ-ဒုတိယသံဂါယနာကို၊ ကတွာ-
ပြုပြီး၍၎င်း၊ သာသနံ-ကို၊ ဝိသောဓေတွာန-သုခသင်ပြီး၍၎င်း၊ အနာဂတေဝိ-
နောင်အခါ၌လည်း၊ သဒ္ဓမ္မသုဒ္ဓိယာ- သူတော်ကောင်းတရား၏ စင်ကြယ်ခြင်း
၏၊ [ဒီကာ၌ “သဒ္ဓမ္မဝနိယာ - သူတော်ကောင်းတရား တိုးပွားခြင်း၏ ” ဟု
ရှိ၏၊] ဟေတု-အကြောင်းကို၊ ကတွာန-ပြုပြီး၍၎င်း၊ ပရိနိဗ္ဗုတာ- အနုပါဒိ
သေသ နိဗ္ဗာနဖြင့် မြေငြိမ်းချမ်းတော်မူကြလေကုန်ပြီ။

☞ ဒီကာသဝါ- နသော၊ ဝသိပတ္တာ - ဝသီဘော်သို့ ရောက်တော်မူကြကုန်
သော၊ [ဝသိဘာဝပတ္တာ-ဆိုလိုလျက် ဘာဝအကြေကြံ၊] ပဘိန္ဒပဋိသန္ဓိဒါ-
အပြားအားဖြင့် ကွဲပြားသော ပဋိသန္ဓိဒါ ရှိတော်မူကြကုန်သော၊ [အတ္တ-ဓမ္မ-
နိရုတ္တိ-ပဋိဘာန-အားဖြင့် ကွဲပြားသည်ကို “ပဘိန္ဒ” ဟု ဆိုသည်၊] တေပိနာမ
ထေရာ-ထိုထေရ်တို့မည်သည်လည်း၊ ဝါ - ထိုထေရ်မည်သူတို့သော်မှလည်း၊
အနိစ္စတာဝသံ-အနိစ္စတာနှင့် စပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်သို့၊ ဥပဂတာ-ရောက်ကြ

ယာဝတာယုကံ ဌတွာ။ ။ပရိနိဗ္ဗုတာတိ သမ္ဗုဒ္ဓော၊ ယာဝ အတ္တနော အတ္တနော
အာယုပ္ပမာဏံ၊ တာဝ ဌတွာ ပရိနိဗ္ဗုတာတိ အတ္ထော၊ ကိံ ပန ကတွာ တေထေရာ ပရိ
နိဗ္ဗုတာတိ (ဤသို့ မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့်) အာဟ-ဒုတိယံ သံဂဟံ ကတွာတိ အာဒိ၊
အနာဂတေပိ သဒ္ဓမ္မဝနိယာ ဟေတု ကတွာ ပရိနိဗ္ဗုတာတိ သမ္ဗုဒ္ဓော။

ရကုန်သေး၏။ဇမ္ဗိ-ယုတ်မာလှစွာသော၊ဒုရဘိသမ္ဘဝံ-မလွမ်းမိုးအပ် မလွမ်း
 မိုးနိုင်သော၊ အနိစ္စတံ-မမြဲသည်၏အဖြစ်ကို၊ ဧဝံ-ဤဆိုအပ်ပြီးသည့် အတိုင်း၊
 ဥတုာ-သိပြီး၍၊ နိစ္စံ-မြဲသော၊ အမတံ- မသေရာဖြစ်သော၊ ယံ ပဒံ - အကြင်
 နိဗ္ဗာန်သည်၊(အတ္ထိ-၏) တံ ပဒံ-သို့၊ ပတ္တု-ရောက်ခြင်းငှါ၊ ဓိရော - ပညာရှိ
 သည်၊ ဝါယမေ- အားထုတ်ရာ၏၊ ဣတိ- ဤကား တိုက်တွန်းခြင်းတည်း။....
 ဧတ္တာဝတာ- ဖြင့်၊ သဗ္ဗကာရေန - အလုံးစုံသော အပြားအားဖြင့်၊ ဒုတိယ
 သင်္ဂီတိဝဏ္ဏနာ - ဒုတိယသံဂါယနာ အဖွင့်သည်၊ နိဋ္ဌတာ - ပြီးပြီးသည်၊
 ဟောတိ-ဖြစ်၏။[ဒုတိယသံဂါယနာအပြီး၌ ဝမ်းနည်းဘွယ်ရာ ဂိုဏ်းပေါင်း
 များစွာ ကွဲသွားပုံကို ကထာဝတ္ထု၊အဋ္ဌကထာမှ ယူ၍ သာရတ္ထ၌ ပြထား၏။]

ဓိဏာသဝါ ဟူ၍။ ။ဣဒါနိ တေပိနာမ ဧဝံ မဟာနုဘာဝါ ထေရာ/အနိစ္စတာယ
 ဝသံ ဂတာ၊ ကိမင်္ဂံပန အညေတိ=ဤမျှလောက် တန်ခိုးကြီးသော ထေရ်တို့သော်မှ
 အနိစ္စတာနှင့် စပ်နေရသည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ကြရသေး၏၊ အခြား တန်ခိုးနည်းသူ
 တို့မှာ (ကိမင်္ဂံ) အဘယ့်ကြောင့် မလိုက်ရဘဲ နေနိုင်ကုန်အံ့နည်းဟု , သံဝေဇေတွာ
 ဩဝဒန္တော အာဟ ဓိဏာသဝါတိ အာဒိ။ [တေပိ၌ ပိသည် သမ္ဘာဝနာဇောတက။]

အနိစ္စတာဝသံ။ ။အနိစ္စတာဝသတ္တံ အနိစ္စတာယတ္တဘာဝံ၊ (ဝိကာ)၊ ဤသို့
 ဖွင့်သဖြင့် ဝသံ၌ ဘာဝဗ္ဗဓာန ကြံစေလို၏၊ ဝသ သဒ္ဓါ၏ အာယတ္တအနက်ကိုလည်း
 သိစေ၏၊ “အနိစ္စတာဓိနဘာဝန္တိ ဝတ္တံ ဟောတိ” ဟု ထပ်၍ဖွင့်ခြင်းဖြင့် အာယတ္တ
 သဒ္ဓါ၏ အဓိန (စပ်ခြင်း)အနက်ကို သိစေသည်။

ဧဝံ၊ပေ၊ဒုရဘိသမ္ဘဝံ။ ။ဇမ္ဗိ လာမကံ,ဒုရဘိသမ္ဘဝံ အနဘိဘဝနီယံ(မလွမ်းမိုး
 နိုင်သော)အတိတ္တမိတုံ အသက္ကုဏေယျံ(ထိုအနိစ္စတာကို မည်သူမျှကျော်လွန်ခြင်းငှါ
 မလွမ်းနိုင်သော) အနိစ္စတံ - ကို၊ ဧဝံ ဥတုာ (ဤဆိုခဲ့ပြီးသည့်အတိုင်း တန်ခိုးကြီး
 ရဟန္တာတို့သော်မှ အနိစ္စတာသဘောသို့ လိုက်ပါကြရ၏ ဟု သိ၍)ဣတိ သမ္ပန္နော။

ဧတ္တာဝတာ သဗ္ဗကာရေန။ ။ ဒုတိယသံဂါယနာတင်ပုံ ပြပြီးနောက် တိဿ
 ပြဟ္မာကြီးထံ သွား၍ တောင်းပန်ပုံ စသော နောက်ဆက်တွဲနှင့် တကွ ဆိုသင့် သမျှ
 အားလုံး ပြီးသည်ကို “သဗ္ဗကာရေန”ဟု ဆိုသည်၊ သာရတ္ထ၌ “သဗ္ဗကာရေနာတိ
 သဗ္ဗဗုကာရေန ဝတ္တံ၊ ကိဉ္စိပိ အသေသေတွာ ဒုတိယသင်္ဂီတိ သံဝဏ္ဏိတာ(ချဲ့ဖွင့်အပ်ပြီ)
 ဣတိ အဓိပ္ပာယ်ော”ဟု တွေ့ရ၏၊ ထိုအလို “သဗ္ဗကာရေန ဝတ္တံ”ဟုသာ ရှေးစာရှိဟန်
 တူ၏၊ “ ဒုတိယသင်္ဂီတိဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌတာ ဟောတိ ” ဟု ပါဟန် မတူ၊ ထိုသို့ မပါမှ
 သာ၍ ကောင်း၏၊ ဘာကြောင့်နည်း ဤ အဋ္ဌကထာက ဒုတိယသင်္ဂီတိကိုသာ ပြ၍
 ဒုတိယသင်္ဂီတိကိုဖွင့်သော “သံဝဏ္ဏနာ”မဟုတ်သောကြောင့်တည်း။

တတိယသံဂါယနာအခန်း

တိဿော-တိဿမည်သော၊ မဟာဗြဟ္မာပိ-လည်း၊ ဗြဟ္မလောကတော-
မှ၊ စရိတွာ-၍၊ မောဂ္ဂလိဗြာဟ္မဏဿ - မောဂ္ဂလိပုန်ဏား၏၊ ဂေဟေ - ဌ၊
ပဋိသန္ဓိ- ကို၊ အဂ္ဂဟေသိ-ယူပြီး၊ သိဂ္ဂဝတ္ထေရောပိ - သည်လည်း၊ တဿ-ထို
တိဿဗြဟ္မာ၏၊ ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏတော - ပဋိသန္ဓေယူရာ နေမှ၊ ပဘုတိ- စ၍၊
သတ္တဝဿာနိ-ဂုဏ်တို့ပတ်လုံး၊ ဗြာဟ္မဏဿ ဂေဟံ ဝိဇ္ဇာယ-ငှါ၊ ပါဝိသိ-
ပြီး၊ ဧကဒိဝသမ္ဘိ-တနေ၌လည်း၊ ဝါ-တနေမျှလည်း၊ ဥဋ္ဌုရ်မတ္တံ-တယောက်ချီ
မျှလောက်သော၊ ယာဂုံဝါ - ယာဂကို၎င်း၊ ကဋုစ္ဆုမတ္တံ- တဖွန်းမျှလောက်
သော၊ ဘတ္တံဝါ - ဆွမ်းကို၎င်း၊ နာလတ္ထ- မရ၊ ပန - အနွယ်ကား၊ သတ္တန္တံ
ဝဿာနိ-ဂု နှစ်တို့၏၊ အစ္စယေန- ဌ၊ ဧကဒိဝသံ- ဌ၊ အတိစ္ဆထဘန္တေတိ
ဝစနမတ္တံ-အတိစ္ဆထ ဘန္တေဟူသော စကားမျှကို၊ အလတ္ထ-ရပြီး၊ တံ ဒိဝသ
မေဝ- ဌပင်၊ ဗြာဟ္မဏောပိ-သည်လည်း၊ ဗဟိဒ္ဓါ- ပြင်ဘက်၌၊ ကိဉ္စိ-သော၊
ကရဏီယံ-ပြုဘွယ်ကိစ္စကို၊ ကတွာ-၍၊ အာဂစ္ဆန္တော-ပြန်လာလသော်၊ ပဋိ
ပထေ - ရှေးရှုခရီး၌၊ ဝါ- ခရီးရင်ဆိုင်၊ ထေရံ-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ ဘော ပဗ္ဗဇိတ-
အိုရဟန်း၊ အမှာကံ - ကျွန်ုပ်တို့၏၊ ဂေဟံ- သို့၊ အဂမိတ္ထ- ရောက်ခဲ့ပါကုန်
၏လော၊ ဣတိ-သို့၊ အာဟ- မေးပြီး၊ ဗြာဟ္မဏ- ဏား၊ အာမ-အိမ်း၊ အဂမိ
မှာ- ရောက်ခဲ့ကုန်ပြီး၊ ဣတိ- သို့၊ အာဟ-ပြီး၊ ကိဉ္စိ- ကို၊ အပိလဘိတ္ထ- ရခဲ့ပါ
ကုန်သလော၊ ဣတိ အာဟ၊ ဗြာဟ္မဏ၊ အာမ၊ လဘိမှာ - ရခဲ့ကုန်ပြီး၊ ဣတိ

တိဿောပိ၊ ဝေ၊ အဂ္ဂဟေသိ။ ။တတိယ သံဂါယနာခန်းကို အခြေအမြစ်နှင့်
တကွ အစမှစ၍ ပြလိုသောကြောင့် “ တိဿော ပိ ” စသည်မိန့်၊ “ ဂေဟေ ပဋိသန္ဓိ”
အဂ္ဂဟေသိ ” ကား ဌာနအိမ်၏အမည်ကို ဌာနီ ပုဏ္ဏားမ၌ တင်စားထားသော(မဉ္ဇူ
ဥက္ကဋ္ဌိံ ကရောန္တိ ကဲ့သို့) ဌာနပစာရ စကားတည်း၊ [တဿ ပန တန္တိဿယတ္တာ
(ထိုအိမ်က ထိုပုဏ္ဏားမ၏ မှီရာ၏အဖြစ်ကြောင့်) နိဿိတေ (မှီတတ်သည့်) နိဿယ
ဝေါဟာရေန (မှီရာ၏ နာမည်ဖြင့်) ဂေဟေ ပဋိသန္ဓိ” အဂ္ဂဟေသိတိပုတ္တံ၊ ယထာ-
မဉ္ဇူ ဥက္ကဋ္ဌိံ ကရောန္တိ၊ သဗ္ဗော ဂါမော အာဂတောတိ၊ (ဋီကာ)၊ သဗ္ဗော ဂါမော
၌လည်း ဌာနဂါမ၏အမည်ကို ဌာနီ ရွာသူရွာသားအပေါ်၌ တင်စားထား၏၊ ယခု
အခါ၌ကား သဗ္ဗော ဂါမော အာဂတောကို (ရွာနှင့်လူ မခွဲဘဲ ပြောအပ်သော)
အဘေဒေါပစာဟု ဆိုကြသည်။]

အတိစ္ဆထ ။ ။ အတိတ္တမိတွာ ဣစ္ဆထ - ဤအိမ်ကိုကျော်၍ အလိုရှိပါကုန်၊ ဣ
ဘိက္ခာ န လတ္တတိ၊ ဣတော အညတ္တ ဂန္တာ ဘိက္ခံ ပရိယေသထာတိ အဓိပ္ပါယော=ဤ
အိမ်၌ဆွမ်းမရနိုင်ပါ၊ ဤအိမ်မှ တခြားအိမ်သို့သွား၍ ဆွမ်းရှာပါကုန်-ဟူလို၊ [မြန်မာလို
“ကတော့ဆွမ်း” နှင့် သဘောတူပင်တည်း။]

အာဟ၊ သော - သည်၊ ဂေဟံ ဂတိံ၊ ပုစ္ဆိ - ပြီ၊ (ကိံ) တဿ ပဗ္ဗဇိတဿ -
ထိုရဟန်းအား၊ ကိဉ္စိ - ကို၊ အဒတ္တ - ပေးလိုက်ကြကုန်သလော၊ ဣတိ ပုစ္ဆိ၊
ကိဉ္စိ - ကို၊ န အဒမ္မာ - န၊ ဣတိ၊ အာဟ - ပြီ။

ဗြာဟ္မဏော - သည်၊ ဒုတိယဒိဝသေ - ဌ၊ ယရဒ္ဒါရေယေဝ - အိမ်တခါး
ပေါက်၌ပင်၊ နိသီဒိ - ပြီ၊ (ကိံ - အဘယ်သို့ကြံ၍ ထိုင်သနည်း၊) အဇ္ဇ - ယနေ့၊
ပဗ္ဗဇိတံ - ကို၊ မုသဘဝါဒေန - မုသဘဝါဒဖြင့်၊ နိဂ္ဂဟေဿာမိ - နှိပ်အံ့၊ ဣတိ -
ဤသို့ကြံ၍၊ နိသီဒိ - ပြီ၊ ထေရော ဒုတိယဒိဝသေ ဗြာဟ္မဏဿ၊ ယရဒ္ဒါရံ - အိမ်
ပေါက်သို့၊ သဗ္ဗတ္ထော - ရောက်ပြီ၊ ဗြာဟ္မဏော ထေရံ၊ ဒိသ္မာဝ - မြင်လျှင်
မြင်ခြင်းပင်၊ ဧဝံ - သို့၊ အာဟ - ပြီ၊ (ကိံ)၊ တုမှေ - သင်တို့သည်၊ ဟိယျော -
ယမန်နေ၌၊ ဝါ - ယမန်နေက၊ အမှာကံ - အကျွန်ုပ်တို့၏၊ ဂေဟေ - ဌ၊ ကိဉ္စိ - ကို၊
အလဒ္ဓါယေဝ - မရကုန်ဘဲသာလျှင်၊ လဘိမှာတိ - ရခဲ့ကုန်ပြီဟူ၍၊ အဝေါစုတ္တ -
ပြောကုန်ပြီ၊ တုမှာကံ - တို့အား၊ မုသဘဝါဒေါ - မုသားပြောခြင်းသည်၊ ဝဇ္ဇတိ
နခေါ - အပ်သလော၊ ဣတိ - သို့၊ အာဟ - ပြီ၊ ထေရော အာဟ၊ (ကိံ)၊
ဗြာဟ္မဏ၊ မယံ၊ တုမှာကံ - တို့၏၊ ဂေဟေ - ဌ၊ သတ္တဝဿာနိ - လုံး၊ အတိစ္ဆ
ထာတိ ဝစန မတ္တဗ္ဗိ - အတိစ္ဆထ ဟူသော စကားမျှကိုလည်း၊ အလဘိတွာ -
မရမူ၍၊ ဟိယျော - ဌ၊ အတိစ္ဆ ထာတိ ဝစနမတ္တံ - ကို၊ လဘိမှာ - ရကုန်ပြီ၊ အထ -
ထိုသို့ရခြင်းကြောင့်၊ ဧတံ ပဋိသန္ဓာရံ - ဤ စကား ပဋိသန္ဓာရကို၊ ဥပါဒါယ -
ဉာဏ်ဖြင့်ယူ၍၊ ဝါ - အကြောင်းပြု၍၊ ဧဝံ - ဤသို့ ရကုန်၏ ဟူ၍၊ အဝေါစုမှာ -
ပြောကုန်ပြီ၊ ဣတိ - သို့၊ အာဟ - ပြီ။

ဗြာဟ္မဏော စိန္တေသိ (ကိံ)၊ ဣမေ - ဤရဟန်းတို့သည်၊ ပဋိသန္ဓာရ မတ္တ
ဗ္ဗိ - ပဋိသန္ဓာရမျှကိုလည်း၊ လဘိတွာ - ၍၊ ဝါ - ရလသော်၊ လဘိမှာတိ - ရကုန်ပြီ
ဟူ၍၊ ပသံသန္တိ - ချီးမွမ်းကြကုန်၏၊ အညံ - အခြားသော၊ ကိဉ္စိ - သော၊ ခါဒနီ
ယံ - ကို၎င်း၊ ဘောဇနီယံ - ကို၎င်း၊ လဘိတွာ - ၍၊ ဝါ - သော်၊ ကသ္မာ - ကြောင့်၊
န ပသံသန္တိ - မချီးမွမ်းဘဲ နေကုန်တော့အံ့နည်း၊ ဣတိ - သို့၊ စိန္တေသိ (ဣတိ -
ဤသို့ကြံပြီး၍) ပသီဒိတွာ - ကြည်ညို၍၊ အတ္တနော - ၏၊ အတ္ထာယ - ငှါ၊ ပဋိယာ
ဒိတဘတ္တတော - အားထုတ်စေအပ်ပြီးသော ထမင်းမှ၊ ကဋ္ဌန္တုမတ္တံ - သော၊

ပဋိယာဒိတဘတ္တတော။ ပတိပုဗ္ဗ - ယတဓာတ်၊ ကာရိတ်ဏေ၊ တပစ္စည်း၊
ဧကို ဣ၊ တကို ဒပြ၊ ပတိယာဒိယိတ္တ - အားထုတ်စေအပ်ပြီ၊ ဝါ - ပြည့်စုံစေအပ်ပြီ၊ ဣတိ
ပတိယာဒိတံ (ဘတ္တံ)၊ [“သမ္မာဒေတော ထပိတဘတ္တတော”ဟူသော ဦးကာစွင့်ကား
အဓိပ္ပါယ်။] ယခုကာလ၌ “စိမ့်အပ်ပြီးသော ထမင်းမှ”ဟု ပေးကြ၏၊ အဓိပ္ပါယ်နက်
ပင်တည်း။

တတိယသံဂါယနာ

ဘာသာဒီကာ

တိက္ခံ-ကိုင်း၊ တဒုပိယံ-ထိုဆွမ်းအား လျှောက်ပတ်သော၊ ဗျဉ္ဇနံစ-ဟင်းလျာ
 ကိုင်း၊ ဒါပေတွာ- ပေးစေ၍၊ ဣမံတိက္ခံ- ဤဆွမ်းကို၊ [သဒိသုပစာ၊] သဗ္ဗ
 ကာလံ-အခါခပ်သိမ်း၊ တုမေ- အရှင်တို့သည်၊ လဘိဿထ- ရပါကုန်လတ်၊
 ဣတိ- သို့၊ အာဟ- လျှောက်ပြီး၊ သော- ထိုပုန်ဏားသည်၊ ပုနဒိသတော-
 နောက်တနေ့မှ၊ ပဘုတိ - ၍၊ ဥပသင်္ဂံ မန္တဿ - ချဉ်းကပ်လာသော၊ ထေရ
 သ-၏၊ ဥပသမံ- ငြိမ်သက်ပုံကို၊ ဒိသွာ-၍၊ ဘိယျောသော-လွန်သော၊ မတ္တာ
 ယ - အတိုင်းအရှည်ဖြင့်၊ (တနည်း) ဘိယျောသော မတ္တာယ - အတိုင်းထက်
 အလွန်၊ ပသိဒိတွာ-၍၊ ထေရံ- ကို၊ နိစ္စကာလံ - အမြဲ ကာလပတ်လုံး၊ အတ္တ
 နော-၏၊ ဃရေ-၌၊ ဘတ္တ ဝိသဂ္ဂ ကရဏတ္တာယ-ဆွမ်းကိစ္စကို ပြုခြင်းအကျိုး
 ၎င်း၊ ယာစိ- တောင်းပန်ပြီး၊ ထေရော - သည်၊ အဓိဝါသေတွာ - မိမိအထက်၌
 ဝင်သက်တည်နေစေ၍၊ (သဒ္ဓတ္ထ)၊ ဝါ- လက်ခံ၍၊ (ဝေါဟာရတ္ထ)၊ ဒိဝသေ
 ဒိဝသေ-နေ့တိုင်း နေ့တိုင်း၌၊ ဘတ္တကိစ္စ-ဆွမ်းကိစ္စကို၊ ကတွာ- ပြုပြီး၍၊ ဂစ္ဆ
 န္တော-ပြန်ခါနီးလသော်၊ ထောက် ထောက်-အနည်းငယ် အနည်းငယ်သော၊
 ဗုဒ္ဓဝစနံ-ကို၊ ကထေတွာ-ဟောပြီး၍၊ ဂစ္ဆတိ-၏။

သောပိမာဏဝကော-ထိုတိဿလုလင်ငယ်သည်လည်း၊ သောဠသဝဿု
 ဒွေသိကောယေဝ-၁၆ နှစ် ရှိပြီ ဟု ညွှန်ပြထိုက်သည်သာလျှင်၊ ဝါ-၁၆ နှစ်
 အရွယ်ရှိသည်သာလျှင်၊ (ဟုတွာ-၍) တိဏ္ဍံ ဝေဒါနံ-ဝေဒသုံးပုံတို့၏၊ ပါရဂူ-
 တဘက်ကမ်းရောက် တတ်မြောက်သည်၊ အဟောသိ-ပြီး၊ မြဟ္မလောကတော-
 မှ၊ အာဂတသုဒ္ဓသတ္တဿ-လာခဲ့သည်ဖြစ်၍ သန့်ပြန့်သော သတွာ၏၊ အာသ
 နေဝါ-နေရာထိုင်ခုံ၌၎င်း၊ သယနေဝါ- အိပ်ရာတင်၌၎င်း၊ အညော- အခြား
 သော၊ ကောစိ- တစုံတယောက်သော၊ နိသဇ္ဇိတာဝါ - ထိုင်သူ သည်၎င်း၊
 နိပဇ္ဇိတာဝါ-လျောင်းသူသည်၎င်း၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ သော-ထို တိဿလုလင်ငယ်
 သည်၊ ယဒါ-၌၊ အာစရိယဃရံ-ဆရာ့အိမ်သို့၊ ဝါ-ဆရာ့ကျောင်းသို့၊ ဂစ္ဆတိ-
 ၏၊ တဒါ- ၌၊ အဿ - ထိုလုလင်၏၊ မဉ္ဇူပိဋံ - ညောင်စောင်း အင်းပျဉ်ကို၊

တဒုပိယံ။ ။ဥပိယံ၌ ဥပ+ဣဇာတ်, ကာရိတ်ကြော၊ ကျပစ္စည်းဖြင့် “ဥပိယတေ-
 ကပ်ရောက်စေအပ်၏၊ ဣတိ ဥပိယံ၊ တသ္မိံ + ဥပိယံ တဒုပိယံ” ဟု ကြံ၊ ထို ထမင်း၌
 ကပ်ရောက်စေထိုက်သော (သဒ္ဓတ္ထ)၊ ထို ထမင်းအား လျှောက်ပတ်သော၊ (အဓိပ္ပာ
 ယတ္ထ၊) တဒနူရူပံ (ဒီကာ)။

ဘတ္တ ဝိသဂ္ဂ ကရဏတ္တာယ။ ။ဘတ္တဿ-ကို+ဝိသဂ္ဂေါ-ခံတွင်း၌စွန့်လွှတ်ခြင်း၊
 ဘတ္တဝိသဂ္ဂေါ - ခြင်း၊ (သဒ္ဓတ္ထ၊) ဆွမ်းစားခြင်း၊ (ဝေါဟာရတ္ထ၊) [“ဘတ္တကိစ္စ
 ကရဏတ္တာယ”-ဒီကာ။]

သေတေန- ဖြူသော၊ ဝတ္ထေန-အဝတ်ဖြင့်၊ ပဋိစ္စာဒေတွာ - ဖုံးအုပ်၍၊ လဝေတွာ - ချိပ်၍၊ ထပေန္တိ - ထားကြရကုန်၏၊ ထေရော- သည်၊ စိန္တေသိ-ကြံပြီ၊ (ကိ-နည်း၊)ဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ မာဏဝကံ-ကို၊ ပဗ္ဗာဇေတုံ-ရှင်ဖြစ်စေခြင်းငှါ၊ ဝါ- ရှင်ပြုပေးခြင်းငှါ၊ သမယော - အချိန်တန်ပြီ၊ ဣဓ - ဤအိမ်သို့၊ အာဂစ္ဆန္တဿ- လာရသော၊ မေ - ၏၊ စိရဉ္စ-ကြာလည်းကြာမြင့်ပြီ၊ မာဏဝကေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိံ-တက္က၊ ကာစိ-တစုံတခုသော၊ ကထာစ-ကောင်းသည်လည်း၊ နဥပ္ပဇ္ဇတိ- မဖြစ်သေး၊ [သာရတ္ထ၌ “စသဒ္ဓေါ အဝဓာရဏေ၊ ကာစိ ကထာ နေဥပ္ပဇ္ဇတိတိ အတ္ထော” ဟူရှိ၏၊ ထိုအလို စိရဉ္စ(စ)ပါဟန်မတူ၊ စိရဉ္စဟု စပါနေသောကြောင့် စ ၂လုံးကို အညမညဝါကျ သမုစ္စယတ္ထကြံလိုက်သည်၊] ဟန္တ- ယခု၊ ဒါနိ- ဤအခါ၌၊ ဣမိနာ ဥပါယေန- ဤ ဥပါယ်တမည်ဖြင့်၊ ဝါ- ဤအကြောင်းဖြင့်၊ ပလ္လင်္ဂ- နေရာပလ္လင်ကို၊ နိဿာယ-မှီ၍၊ ကထာ-သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇိဿတိ- ဖြစ်လတ်၊ ဣတိ- ဤသို့ကြံပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့ကြံပြီး၍၊ (ဣတိတလုံးကြော) ဂေဟံ- သို့၊ ဂတံ-၍၊ ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့် အဓိဋ္ဌာန်လသော်၊ တသ္မိံ ဂေဟေ-၌၊ မာဏဝကဿ- ၏၊ ပလ္လင်္ဂံ-ကို၊ ထပေတွာ- ၍၊ အညံ- အခြားသော၊ ကိဉ္စိ - တစုံတခုသော၊ အာသနံ - နေရာထိုင်ခုံကို၊ နဒိဿတိ-မတွေ့မြင်အပ်၊ တထာ- ထို မတွေ့မြင်လောက်အောင် အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ အဓိဋ္ဌာသိ-အဓိဋ္ဌာန်ပြီ။

ဗြာဟ္မဏဿ-၏၊ ဂေဟဇနော-အိမ်နေသူ လူအပေါင်းသည်၊ ထေရံ-ကို၊ ဒိဿာ-၍၊ အညံ-လုလင်၏ပလ္လင်မှ အခြားသော၊ ကိဉ္စိ-သော၊ အာသနံ-ကို၊ အပဿန္တော-မမြင်လသော်၊ မာဏဝကဿ-၏၊ ပလ္လင်္ဂံ-ကို၊ အတ္ထရိတွာ-ခင်း၍၊ ထေရဿ- အား၊ အဒါသိ-ပြီ၊ ထေရော- သည်၊ ပလ္လင်္ဂေ-၌၊ နိသီဒိ-ပြီ၊ မာဏဝကောဝိ- သည်လည်း၊ တနိဏညေဝ- ထို ခဏ၌ပင်၊ အာစရိယ

သောဋ္ဌဿ၊ ပေ၊ ဧကော ။ ။ [သောဋ္ဌသဝဿ + ဥဒ္ဓေသိက။] ဥဒ္ဓိသိတဗ္ဗောတိ ဥဒ္ဓေသော၊ သောဋ္ဌသဝသောတိ - ခဏ နှစ်ရှိပြီ ဟူ၍ + ဥဒ္ဓေသော - ညွှန်ပြထိုက် (ပြောဆိုထိုက်သူတည်း) သောဋ္ဌသဝဿုဒ္ဓေသော - သူ၊ သောဋ္ဌသဝဿုဒ္ဓေသောယေဝ + (ဏိကအနက် မရှိ) သောဋ္ဌသဝဿုဒ္ဓေသိကော၊ (တနည်း) ဥဒ္ဓေသံ-ပြောဆို ညွှန်ပြခြင်းကို၊ အရဟတီတိ ဥဒ္ဓေသိကော၊ သောဋ္ဌသဝသောတိ ဥဒ္ဓေသိကော သောဋ္ဌသဝဿုဒ္ဓေသိကော - ခဏ နှစ် ရှိပြီ ဟု ပြောဆို ညွှန်ပြခြင်းကို ထိုက်သူ၊ ဆိုလိုရင်းမှာ- “ခဏ နှစ် ရှိပြီ” - ဟူလို၊ [အတ္ထတော ပန သောဋ္ဌသဝဿိကောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။]

ဟန္တ ဒါနိ။ ။ ဟန္တကား အလုပ်ကိစ္စကို ဆုံးဖြတ်ချက်ချသော နိပါတ်တည်း။ “ကြာရှည် ရက်ဆွဲနေလို့ မဖြစ်၊ ယခုပင် လုပ်မှတ်” - ဟူလို၊ ဒါနိကား ထုံးစံအတိုင်း ကာလတ္ထတည်း။

ဃရာ-မှ၊ အာဂမ္မ-ပြန်လာ၍၊ ထေရ်-ကို၊ အတ္တနော-၏၊ ပလ္လင်္က-၌၊ နိသိန္ဒ-
ထိုင်နေသည်ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ ကုပိတော - စိတ်ဆိုးသည်၊ အနတ္တမနော - မိမိ
စိတ်မရှိသည်၊ (ဟုတွာ-၍) ကော - အဘယ်သူသည်၊ မမ-၏၊ ပလ္လင်္က-ကို၊
သမဏဿ-အား၊ ပညပေသိ-ခင်းပေးသနည်း၊ (ဣတိ အာဟ)၊ ထေရော-
သည်၊ ဘတ္တကိစ္စ-ကို၊ ကတွာ-ပြုပြီး၍၊ မာဏဝကဿ - ၏၊ စက္ကိတ္တဘာဝေ-
ကြမ်းတန်းသော သဘောရှိသူ၏အဖြစ်သည်၊ ဝုပသန္တေ - ပြီးလေသော်၊
ဧဝံ-သို့၊ အာဟ၊(ကိ-အာဟ)၊ မာဏဝက-ငယ်၊ တံ-သင်သည်၊ ကိစ္ဆိ-သော၊
မန္တ-မန္တန်ကို၊ ဇာနာသိ ကိပန-သိသလော၊ ဝါ-တတ်သလော၊ ဣတိ-သို့၊
(မေးပြီ)၊ မာဏဝကော-သည်၊ ဘော ပဗ္ဗဇိတ- အိုရဟန်း၊ ဒါနိ-ယခုခေတ်၌၊
မယိ-ကျွန်ုပ်သည်၊ ဝါ- ကျွန်ုပ်လိုလူမှ၊ မန္တေ - တို့ကို၊ အဇာနန္တေ - မသိလ
သော်၊ ဝါ-မတတ်လသော်၊ အညေ - အခြားကုန်သော၊ ကေ- ဘယ်သူတို့
သည်၊ ဇာနိဿန္တိ -လတုံနည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဝတွာ-၍၊ ထေရ်-ကို၊ ပုစ္ဆိ-မေးပြီ၊
(ကိ)၊ တုမှေ ပန-အရှင်တို့ကော၊ မန္တိ -ကို၊ ဇာနာထ-သိကုန်သလော၊ ဝါ-
တတ်ကုန်သလော၊ ဣတိ ပုစ္ဆိ၊ မာဏဝက-ငယ်၊ ပုစ္ဆိ-မေးလော့၊ ပုစ္ဆိတွာ-
မေးပြီး၍၊ ဇာနိတုံ - တတ်၊ မတတ်ကို သိခြင်းငှါ၊ သက္ကာ - တတ်ကောင်း၏၊
(ဣတိ အာဟ။)

အထခေါ-၌၊ မာဏဝကော-သည်၊ သနိဃဏ္ဏ၊ ကေဋု၊ ဘေသု- နိဃဏ္ဏ၊
ကျမ်း , ကေဋု၊ တကျမ်း တို့နှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော၊ ဝါ - အဘိဓာန်ကျမ်း
အလင်္ကာကျမ်းတို့နှင့်တကွဖြစ်ကုန်သော၊ သာက္ခရပ္ပဘေဒေသု-အက္ခရာအထူး
အပြားကို ပြသော သိက္ခာကျမ်း၊ နိရုတ္တိကျမ်းတို့နှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော၊ ဣတိ
ဟာသပဉ္စမေသု-ဣတိဟာသကျမ်းလျှင် ၅ ကျမ်းမြောက် ရှိကုန်သော၊ တိသု
ဝေဒေသု-တို့၌၊ ယာနိ ယာနိ ဂဏ္ဌိဌာနာနိ- အကြင်အကြင် ခက်ဆစ် အရပ်
တို့သည်၊ (သန္တိ- ရှိကုန်၏) ယေသံ ယေသံ (ဂဏ္ဌိဌာနာနံ) - တို့၏၊ နယံ-
နည်းကို၊ အတ္တနာ - ကိုယ်တိုင်လည်း၊ နေဝပဿတိ - မမြင်နိုင်၊ အဿ - ထို
လုလင်၏၊ အာစရိယောပိ - ဆရာသည်လည်း၊ န အဒ္ဓသ - မမြင်ခဲ့၊ တေသု
တေသု(ဂဏ္ဌိဌာနေသု)-တို့၌၊ ထေရ်-ကို၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ [“နိဃဏ္ဏ” စသည်တို့၏
ပုဒ်ပြီးပုံကို သီလက္ခန္ဓံ သာမညဗလ အဋ္ဌကထာ အဖွင့်မှာ ရှု]ထေရော-သည်၊
ပကတိယာပိ-ပင်ကိုယ်အားဖြင့်လည်း၊ တိဏ္ဍံဝေဒါနံ- တို့၏၊ ပါရဂူ - သည်၊

စက္ကိတ္တဘာဝေ ။ ။ စက္ကော + ယဿ အတ္တိတိ စက္ကိကော၊ စက္ကိကောယေဝ
စက္ကိတ္တံ၊ (ဣပစ္စည်း သတ္တံ) စက္ကိတ္တဿ + ဘာဝေါ စက္ကိတ္တဘာဝေါ။ [“စက္ကိက
ဘာဝေ”ဟု ကတလုံးထည်းရှိလျှင် သာ၍ရှင်း၏။]

ဟောတိ - ၏၊ ဣဒါနိ ပန - ယခု အခါ၌ကား၊ ပဋိသန္တိဒါပုတ္တော - သည်၊
ဟောတိ-၏၊ တေန-ကြောင့်၊ တဿ-ထိုထေရ်၏၊ တေသံ ပဉ္စာနံ-ထိုပြဿနာ
တို့ကို၊ ဝိသဇ္ဇနေ- ဖြေဆိုရခြင်း၌၊ ဘာရော-လေးသော တာဝန်သည်၊ နတ္ထိ -
မရှိ၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ တာဝဒေဝ-ထိုခဏ၌ပင်၊ တေပဉ္စေ - တို့ကို၊ ဝိသဇ္ဇေ
တွာ-ဖြေပြီး၍၊ မာဏဝကံ-ကို၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိံ - နည်း၊) မာဏဝက - ငယ်၊
အဟံ-ကို၊ တယာ-သည်၊ ဗဟုံ-စွာ၊ ပုစ္ဆိတော- မေးအပ်ပြီ၊ အဟမ္ဘိ - လည်း၊
ဒါနိ-၌၊ တံ-ကို၊ ကေံ ပဉ္စံ-ပြဿနာတရပ်ကို၊ ပုစ္ဆာမိ-မေးလို၏၊ မေ-အား၊
ဗျာကရိဿသိ-ဖြေဆိုလတုံလော၊ ဣတိ-သို့၊ (အာဟ-ပြီ၊) ဘောပဗ္ဗဇ္ဇိတ-
အို ရဟန်း၊ အာမ-အိမ်း၊ ပုစ္ဆ -မေးလော၊ ဗျာကရိဿာမိ-ဖြေဆိုအံ့၊ ဣတိ-
သို့၊ (အာဟ-ပြီ)ထေရော-သည်၊ စိတ္တယမကေ-စိတ္တယမိုက်၌၊ ဝါ-စိတ္တယမိုက်
ထည်းက၊ ယဿ စိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ပေါန နိရုဇ္ဈတိတိ-ယဿစိတ္တံ၊ ပေါ န နိရုဇ္ဈတိ
ဟူသော၊ ဣမံ ပဉ္စံ ပုစ္ဆိ၊ [အနက်ကို ယမိုက်အကောက်အတိုင်း ပေးပါ။]

မာဏဝေါ-သည်၊ ဥဒ္ဓံဝါ-အထက်ပုဒ်၌လည်း၊ (အဓော-အောက်ပုဒ်ကို
၎င်း၊) အဓောဝါ-အောက်ပုဒ်၌လည်း၊ (ဥဒ္ဓံ - အထက်ပုဒ်ကို၎င်း၊) ဟရိတုံ -
ဆောင်ခြင်းငှါ၊ အသက္ကောန္တော - မစွမ်းနိုင်သည်၊ (ဟုတွာ) ဘောပဗ္ဗဇ္ဇိတ-
ဟန်း၊ ဣဒံ - ဤ မန္တန်သည်၊ ကိံ နာမ - အဘယ်မည်သော မန္တန်ပါနည်း၊
ဣတိ အာဟ၊ မာဏဝ-လုလင်၊ အယံ - ဤ မန္တန်သည်၊ ဗုဒ္ဓမန္တောနာမ-ဗုဒ္ဓ
မန္တန်မည်၏၊ ဣတိ-ဤသို့ မိန့်ပြီ၊ ဘော-အရှင်၊ အယံ-ဤမန္တန်သည်၊ (သက္ကာ
၌ပင်) ဝါ- ကို၊ (ဒါတုံ၌ အပဓာနစပ်)၊ မယုဗ္ဗိ- ကျွန်ုပ်အားလည်း၊ ဒါတုံ-
ငှါ၊ သက္ကာပန-တတ်ကောင်းပါသလော၊ ဣတိ-ပြီ၊ မာဏဝ-လုလင်၊ အမေ
ဟိ-တို့သည်၊ ဂဟိတပဗ္ဗဇ္ဇိ - ယူအပ်သော ရှင်ရဟန်းအဖြစ်ကို၊ ဂဏှန္တဿ-
ယူသူအား၊ ဒါတုံ-ငှါ၊ သက္ကာ-၏၊ ဣတိအာဟ၊ တတော-ထိုသို့ မိန့်တော်မူ
ခြင်းကြောင့်၊ မာဏဝေါ - သည်၊ မာတာပိတရော - မိဘတို့ကို၊ ဥပသင်္က
မိတွာ- ၍၊ အာဟ- ပြီ၊ (ကိံ)၊ အယံ ပဗ္ဗဇ္ဇိတော - သည်၊ ဗုဒ္ဓမန္တနာမ - ကို၊
ဇာနာတိ-၏၊ စ-ထိုသို့ သိပါသော်လည်း၊ အတ္တနော - ၏၊ သန္တိကေ- အထံ၌၊
အပဗ္ဗဇ္ဇိတဿ - ရှင်ရဟန်း မပြုသူအား၊ န ဒေတိ - မပေးပါ၊ အဟံ - သည်၊
တေဿ- ဤရဟန်း၏၊ သန္တိကေ- ၌၊ ပဗ္ဗဇ္ဇိတွာ-၍၊ မန္တံ - ကို၊ ဥဂ္ဂဏိဿာမိ-

ဥဒ္ဓံဝါ၊ ပေါ၊ အသက္ကောန္တော ။ ။ ဥပရိမပဒေဝါ ဟေဋ္ဌိမပဒံ၊ ဟေဋ္ဌိမပဒေဝါ
ဥပရိမပဒံ အတ္တတော (အနက်အားဖြင့်) သမန္တာဟရိတုံ (ကောင်းစွာလျော်အောင်
ဆောင်ခြင်းငှါ) အသက္ကောန္တော၊ -သာရတ္ထ၊ ရှေ့ပုဒ်နှင့်နောက်ပုဒ်ကို အနက်သဘော
အားဖြင့် ရောနှောအောင်မဆောင်နိုင်၊ ပုဒ်ချင်းဆက်၍ အဓိပ္ပါယ် မသိနိုင်-ဟူလို။

သင်ယူပါရစေ၊ ဣတိ အာဟ၊ အထ - ထိုအခါ၌၊ အဿ - ထို လုလင်ငယ်၏၊
မာတာပိတရော - တို့သည်၊ ပဗ္ဗဇိတွာပိ - ရှိလည်း၊ နော - ဝါတို့၏၊ ပုတ္တော-
သည်၊ မန္တေ - တို့ကို၊ ဥဂ္ဂဏှတု - သင်ယူပစေ၊ ဂဟေတွာ - သင်ယူပြီး၍၊ ပုန-
တဘန်၊ အာဂမိဿတိ - ပြန်လာလိမ့်မည်၊ ဣတိ - သို့၊ မညမာနာ - မှတ်ထင်
ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ) ပုတ္တ - ချစ်သား၊ ဥဂ္ဂဏှ - သင်ယူလော့၊ ဣတိ - သို့၊ အနု
ဇာနိ သု-ခွင့်ပြုကြကုန်ပြီ။

ထေရော - သည်၊ ဒါရကံ - ကို၊ ပဗ္ဗာဇေတွာ-၍၊ တာဝ - မန္တန် မသင်မီ
ရှေးဥျးစွာ၊ ဧတ္ထိ သာကာရ ကမ္မဋ္ဌာနံ-၃၂ စရှိသော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ အာစိက္ခိ-
ပြောပြပြီ၊ [အာကာရသဒ္ဓါကောဋ္ဌာသ(အဘူအစု)အနက်ဟော၊ ကေသာ
လောမာ စသော ၃၂ စုပင်တည်း၊] သော-ထို တိဿ သာမဏေသည်၊ တတ္ထ-
ထို ဧတ္ထိ သာကာရ ကမ္မဋ္ဌာန်း၌၊ ပရိကမ္ပံ - ပရိကမ်ကို၊ ဝါ - အဖန်ဖန်ပွားမှုကို၊
ကရောန္တော - ပြုလသော်၊ န စိရဿေဝ - မကြာမြင့်မီပင်၊ သောတာပတ္တိ
ဖလေ-၌၊ ပတိဋ္ဌဟိ - တည်ပြီ၊ တတော - ထိုသို့ သောတာပန်ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊
ထေရော စိန္တေသိ (ကိံ - နည်း၊) သာမဏေရော - သည်၊ သောတာပတ္တိ
ဖလေ - ၌၊ ပတိဋ္ဌတော - တည်ပြီ၊ ဒါနိ-၌၊ သာသနတော - မှ၊ နိဝတ္တိတုံ-
ပြန်နစ်ခြင်းငှါ၊ အဘဗ္ဗော - မထိုက်တော့၊ ပန-ဆက်၊ အဿ - ထို သာမဏေ
အား၊ အဟံ-သည်၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ-ကို၊ ဝဗ္ဗေတွာ-တိုးပွားစေ၍၊ [ဥပရိမဂ္ဂေ - သ
ကမ္မဋ္ဌာနံ ဝဗ္ဗေတွာ။] သစေ ကထေယျံ-အကယ်၍ ဟောပြအံ့၊ (ဧဝံ သ
အရဟတ္တံ - သို့၊ ပါပုဏေယျ - ရာ၏၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ - ကို၊ ဂဟေတုံ-ငှါ၊ အ
သုက္ကော-အားထုတ်ခြင်းမရှိသည်၊ ဝါ-ကြောင့်ကြမဲ့သည်၊ ဘဝေယျ- ရာ န
[အရဟတ္တပ္ပတ္တိယာ ကတကိစ္စဘာဝတော-အရဟတ္တဖိုလ် ရေခံခြင်းအားဖြင့်
ကိစ္စပြီးပြီဖြစ်သောကြောင့် ကြောင့်ကြမဲ့နေစရာရှိသည်-ဟူလို၊] ဒါနိ-၌၊ နံ-
ထိုသာမဏေကို၊ စက္ခုဇ္ဇိတ္ထေရဿ-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ပေသေတုံ - ပို့ခြင်းငှါ၊
သမယော-အချိန်တန်ပြီ၊ ဣတိ (စိန္တေသိ)၊ တတော - ထိုသို့ အကြံဖြစ်ခြင်း
ကြောင့်၊ နံ- ထိုသာမဏေကို၊ အာဟ - မိန့်တော်မူပြီ၊ (ကိံ)၊ သာမဏေရ-
ဏော၊ တံ-သည်၊ ဧဟိ- လာလော့၊ ထေရဿ- ၏၊ သန္တိကံ- သို့၊ ဂတိံ-၍၊
ဗုဒ္ဓဝစနံ - ကို၊ ဥဂ္ဂဏှ - သင်ယူချေလော့၊ မမ - ၏၊ ဝစနေန - စကားဖြင့်၊

အဘဗ္ဗော၊ ပေ၊ နိဝတ္တိတုံ။ ။သောတာပန္နာနံ သီလေသု ပရိပူရကာရိတာယ
သမာဓိန္နသီလတော နတ္ထိ ပရိဟာနိ = သောတာပန်တို့မှာ သီလတို့၌ ဖြည့်လေ့ ရှိကုန်
သည့်အတွက် ဆောက်တည်အပ်ပြီးသော (ရဟန်းများ၏သိက္ခာ) သီလမှ ယုတ်လျော့
ခြင်းမရှိ၊ ဣတိ အာဟ အဘဗ္ဗော၊ ပေ၊ နိဝတ္တိတုံတိ။

(တနည်း)မမဝစနေန-ငါ့အလျှော့ဖြင့်၊ တဉ္စ- ထိုထေရ်ကိုလည်း၊ အာရောဂုံ- အနာမရှိသု၏ အဖြစ်ကို၊ ဝါ - ကျန်းမာကြောင်းကို၊ ပုစ္ဆ - မေးလေလော့၊ ဝေဉ္စ - ဤသို့လည်း၊ ဝဒေဟိ - လျှောက်လေလော့၊ (ကိ - အဘယ်သို့ လျှောက်ရမည်နည်း၊) ဘန္တေ - ရား၊ ဓံ- ကို၊ ဥပဇ္ဈာယော- သည်၊ တုမ္ဘာကံ- တို့၏၊ သန္တိကံ- သို့၊ ပဟိဏိ - စေလွှတ်လိုက်ပါပြီ၊ ဣတိ(ဝဒေဟိ)တေ-၏၊ ဥပဇ္ဈာယော - သည်၊ ကောနာမော - အဘယ်အမည် ရှိသနည်း၊ ဣတိစ- လည်း၊ ဝုတ္တေ- မေးအပ်သော်၊ ဘန္တေ - ဘုရား၊ သိဂ္ဂဝတ္ထေရောနာမ- သိဂ္ဂဝ ထေရ် မည်ပါ၏၊ ဣတိ - ဤသို့၊ ဝဒေယျာသိ - လျှောက်လေလော့၊ အဟံ- သည်၊ ကောနာမော- နည်း၊ ဣတိ ဝုတ္တေ, ဝေ-သို့၊ ဝဒေယျာသိ- လျှောက် လေလော့၊ (ကိ)၊ ဘန္တေ - ဘုရား၊ မမ-၏၊ ဥပဇ္ဈာယော- သည်၊ တုမ္ဘာကံ- တို့၏၊ နာမံ-အမည်တော်ကို၊ ဇာနာတိ-သိပါ၏၊ ဣတိ(ဝဒေယျာသိ)ဣတိ- ဤသို့၊ (အာဟ- မိန့်တော်မူပြီ၊ ဝါ- စကားသင်ပေးပြီ။)

ဘန္တေ-ဘုရား၊ ဝေ- အမိန့်တော်အတိုင်းပါ၊ ဣတိခေါ- လျှင်၊ တိဿော- သော၊ သာမဏောရော-သည်၊ ထေရံ-ကို၊ အဘိဝါဒေတွာ- အလွန်ရှိသေစွာ ဝပ်ချပြီး၍၊ ပဒက္ခိဏံ- အရိအသေကို၊ ကတွာ- ၍၊ အနုပုဗ္ဗေန- ဖြင့်၊ စဏ္ဍဝဇ္ဇိ ဣရဿ-၏၊ သန္တိကံ-သို့၊ ဝတိံ-၍၊ ဝဗ္ဗိတွာ-၍၊ ကေမန္တံ-၌၊ အဋ္ဌာသိ-ပြီ၊ ထေရော-သည်၊ သာမဏောရံ-ကို၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ ကုတော-အဘယ်အရပ်မှ၊ အာဂတော-သည်၊ အသိ-နည်း၊ ဣတိ (ပုစ္ဆိ)၊ ပေါဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ပတ္တစိဝ ရံ-ကို၊ ပဋိသာမေဟိ-သိမ်းဆည်းချေလော့၊ ဣတိ(အာဟ)၊ ဘန္တေ, သာဓု- ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့ လျှောက်၍၊ သာမဏောရော-သည်၊ ပတ္တစိဝရံ- ကို၊ ပဋိသာ မေတွာ-၍၊ ပုနဒိဝသေ-နောက်တနေ့၌၊ ပရိဝေဏ - ပရိဝုဏ်ကို၊ သမ္ပဇ္ဇိတွာ- တံမြက်လှည်း၍၊ ဥဒက ဒန္တပေါဏံ - ရေ, ဒဏ်ပူကို၊ ဥပဋ္ဌာပေသိ- အနီး၌ တည်စေပြီ၊ (အနီး၌ထားပြီ။)ထေရော-သည်၊ တဿ-ထို သာမဏော၏၊ သမ္ပ ဇ္ဇိတဌာနံ-တံမြက်လှည်းအပ်ပြီးသော အရပ်ကို၊ ပုန-တဖန်(ထပ်၍)၊ သမ္ပဇ္ဇိ- ပြီ၊ တံ ဥဒကံ- သာမဏောဆောင်အပ်ပြီးသော ထိုရေကို၊ ဆဋ္ဌေတွာ - စွန့်၍၊

ဥပဇ္ဈာယော ဓံ။ ။ အရှင်စဏ္ဍဝဇ္ဇိထံ ရောက်လျှင် လျှောက်တတ်အောင် “ဥပ ဇ္ဈာယော ဓံ ဘန္တေ” စသည်ဖြင့် လျှောက်ထားနည်းကို သင်ပြလေသည်၊ ဤသင်ပြချက်၌ အရှင်စဏ္ဍဝဇ္ဇိက “အဟံ ကောနာမော=ငါ့နာမည် ဘသူတဲ့တုန်း”ဟု မေးသောအခါ “အရှင်ဘုရားနာမည် အရှင် စဏ္ဍဝဇ္ဇိပါတဲ့” ဟု နာမည်ကို တိုက်ရိုက်လျှောက်မည် စိုး၍ “မမ ဥပဇ္ဈာယော ဘန္တေ တုမ္ဘာကံ နာမံ ဇာနာတိ - တပည့်တော်၏ ဥပဇ္ဈာယ် ဆရာသည် အရှင်ဘုရားတို့၏နာမည်ကို သိပါသည်ဘုရား”ဟု သင်ပြပုံကို သတိထား၍ “မထေရ်ကြီးတပါး၏ ရှေ့၌ ထိုမထေရ်၏နာမည်ကို မခေါ်ရ” ဟု သတိပြုပါ။

အညံ့-သော၊ ဥဒကံ-ကို၊ အာဟရိ-ဆောင်ပြီး၊ တဉ္စ ဒန္တကဋ္ဌံ-ထို သာမဏေ
 ဆောင်အပ်ပြီးသော ဒဏ်ပူကိုလည်း၊ အပနေတွာ-ဖယ်၍၊ အညံ့-သော၊ ဒန္တ
 ကဋ္ဌံ-ကို၊ ဂဏှိ-ယူပြီး၊ ဧဝံ-လျှင်၊ သတ္တဒိဝသာနိ-လုံး၊ ကတွာ-၍၊ [ဆဒိဝသာ
 နိ-ထင်သည်။] သတ္တမေ-သော၊ ဒိဝသေ-၌၊ ပုန-ဖန်၊ ပုစ္ဆိ-ပြီး၊ သာမဏေရော-
 သည်၊ ပုနပိ-လည်း၊ ပုစ္ဆေ-၌၊ ကထိတ သဒိသမေဝ - လျှောက်အပ်သည်နှင့်
 တူစွာသာလျှင်၊ ကထေသိ-လျှောက်ပြီး၊

ထေရော-သည်၊ သော-ထိုတိဿ ဗြဟ္မာသည်၊ ဝတ-စင်စစ်၊ အယံဗြာဟ္မ
 ဏော-ဤဗြာဟ္မဏကလေးပင်တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ သဉ္စာနိတွာ- ကောင်းစွာ
 သိ၍၊ ကိမတ္ထံ-အဘယ်အကျိုးငှါ၊ အာဂတော-သည်၊ အသိ-နည်း၊ ဣတိ-သို့၊
 အာဟ-မေးပြီး၊ တန္တေ၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ-ကို၊ ဥဂ္ဂဏ္ဍာယ-ငှါ၊ (အာဂတော-သည်၊
 အမှီ-၏) ဣတိ အာဟ၊ ထေရော-သည်၊ သာမဏေရ-ဏော၊ ဒါနိ-၌၊ ဥဂ္ဂဏ္ဍာ-
 လော၊ ဣတိ- သို့၊ ဝတွာ-၍၊ ပုနဒိဝသတော - နောက်တနေ့မှ၊ ပဘုတိ- ၍၊
 ဗုဒ္ဓဝစနံ- ကို၊ ပဋ္ဌပေသိ-စ၍ တည်စေပြီး၊ ဝါ-စ၍သင်စေပြီး၊ [ဥဂ္ဂဏ္ဍာပေတုံ
 အာရဘိ၊] တိဿော-သည်၊ သာမဏေရောဝ-သာမဏေသည်ပင်၊ ဟုတွာ-
 ၍၊ (တနည်း) သာမဏေရောဝ ဟုတွာ-သာမဏေအဖြစ်ဖြင့်ပင်၊ ဝိနယပိဋကံ-
 ကို၊ ထပေတွာ-၍၊ သဗ္ဗံ- သော၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ - ကို၊ အဋ္ဌကထာယ-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-
 ဥဂ္ဂဏှိ- ပြီး၊ ဥပသမ္ပန္နကာလေ ပန- ဥးပဉ္စင်း ဖြစ်ရာ အခါ၌ကား၊ အငဿိ
 ကောဝ - ဝါ မရသေးသည်သာလျှင်၊ သမာနော - လျက်၊ တ်ပိဋကဓရော-

ပုန သဗ္ဗန္တိ ။ ။ ဂုဏဝန္တာနံ - ခန္တိဂုဏစသည်နှင့် ပြည့်စုံသူတို့ အပေါ်၌သာ၊
 သင်္ဂဟေတဗ္ဗဘာဝတော- ချီးမြှောက်ထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် (သူတော်ကောင်း
 စိတ်ရှိသူကိုမှ ချီးမြှောက်ထိုက်သောကြောင့်) ထေရော သာမဏေရဿ ခန္တိဝီရိယ ဥပ
 ဋ္ဌာနံ (ပြုစုလုပ်ကျွေးခြင်း) အာဒိဂုဏေ-တို့ကို၊ ပစ္စက္ခကရဏတ္ထံ-မျက်မှောက်ပြုခြင်း
 (လက်တွေ့သိခြင်း) ငှါ၊ ဝိနာဝ အဘိညာယ (အဘိညာဉ်ကိုမသုံးဘဲ) ပကတိယာ
 ဝိမံသမာနော - ရိုးရိုး စုံစမ်းလိုသည်ဖြစ်၍၊ ပုန သဗ္ဗန္တောမိ - ထပ်၍ တံမြက်လှည်းမှ
 စသည်ကို၊ အကာသိ-ပြီး၊ [ကိုယ်လွဲထားသောနေရာကို ထပ်၍လွဲလျှင်၊ ကိုယ်ခပ်ထား
 သောရေကို ဖယ်၍ ထပ်ခပ်လျှင် စိတ်ဆိုး-မဆိုး စုံစမ်းခြင်း၊ ခန္တိ သောဝစဿတာဂုဏ
 ရှိ မရှိ သိခြင်းငှါ ပြုသည်-ဟူလို၊]

ထပေတွာ ဝိနယပိဋကံ ။ ။ သာမဏေရာနံ ဝိနယ ပရိယာပုဏနံ စာရိတ္တံ န
 ဟောတီတိ“ထပေတွာ ဝိနယ ပိဋကံ အဝသေသံ ဗုဒ္ဓဝစနံ ဥဂ္ဂဏ္ဍာပေသိ”တိ တိသုပိ
 ဂဏှိပဒေသု ဝုတ္တံ၊ ဤစကားသည် ဆရာဥဇ္ဈာယ်တို့က အမြဲကြပ်မ၍၊ ကြပ်မတိုင်းလည်း
 လိုက်နာသော ရှေးခေတ်နှင့်လျော်၏၊ ယခုခေတ်ကား ဆရာ ဥပဇ္ဈာယ်တို့၏ ကြပ်မမှု
 နည်းပါးသဖြင့် ဝိနည်းကို သာမဏေဘဝကပင် သင်ထားသင့်သည်။

ပိဋက ၃ ပုံ ဆောင်သည်။ အဟောသိ - ပြီ၊ အာစရိယုပဇ္ဈာယာ - တို့သည်၊
 မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿ ထေရဿ-၏၊ ဟတ္ထေ-၌၊ သကလံ-သော၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ-
 ကို၊ ပတိဋ္ဌာပေတွာ-တည်စေပြီး၍၊ ယာဝတာယုကံ-အောင်၊ ဝါ-မျှ၊ ဌတွာ-
 ၍၊ ပရိနိဗ္ဗာယံ သု-န်ပြီ၊ မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿထေရောပိ-သည်လည်း၊ အပရေန
 သမယေန- နေခံအခါ၌၊ ကမ္မဋ္ဌာနံ - ကို၊ ဝဗေတွာ - ၍၊ အရဟတ္တပ္ပတ္တော-
 သည်၊ (ဟုတွာ- ၍) ဗဟူနံ- များစွာသော ရဟန်းတို့အား၊ ဓမ္မဝိနယံ-ကို၊
 ဝါစေသိ- ဆိုစေပြီ၊ ဝါ- ပို့ချပြီ။

တေန ခေါပန သမယေန - ၌၊ ဗိန္ဒုသာရဿ - ဗိန္ဒုသာရ မည်သော၊
 ရညော-၏၊ ဧကသတပုတ္တာ-တရားတယောက်သောသားတို့သည်၊ အဟေသုံ-
 န်ပြီ၊ သဗ္ဗေ-န်သော၊ တေ-ထိုသားတို့ကို၊ အသောကော-အသောကမင်းသား
 သည်၊ အတ္တနာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိံ - ကွ၊ ဧကမာတိကံ - တူသောမယ်တော်ရှိသော၊
 တိဿကုမာရံ - တိဿမင်းသားကို၊ ထပေတွာ - ချန်ထား၍၊ ယာတေသိ -
 သတ်ပြီ၊ စ - ဆက်၊ ယာတေတွာ - သတ်ပြီး၍၊ [ယာတေန္တောရှိသည်ကား
 မကောင်း၊] စတ္တာရိ ဝဿာနိ-၄ နှစ်တို့ပတ်လုံး၊ အနဘိသိတ္တောဝ-အဘိသိက်
 မသွန်းအပ်ဘဲသာလျှင်၊ ရဇ္ဇံ-မင်းအဖြစ်ကို၊ ကာရေတွာ- ၍၊ စတုန္ဒဝဿာနံ-
 တို့၏၊ အစ္စယေန- လွန်ရာ အခါ၌၊ တထာဂတဿ - ၏၊ ပရိနိဗ္ဗာနတော-
 ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူရာ နှစ်မှ၊ ဤန္ဒဝဿသတာနံ - အနှစ် နှစ်ရာတို့၏၊ ဥပရိ-
 သော၊ အဋ္ဌာရသမေဝဿေ-တဆွဲရှစ်နှစ်မြော်၌၊ သကလဇမ္ဗုဒ္ဓိပေ-၌၊ ဧက
 ရဇ္ဇာဘိသေကံ- ဧကရာဇ် အဘိသိက်သို့၊ ပါပုဏိ-ပြီ။ [တောင်ကျွန်း တကျွန်း
 လုံး မဟုတ်၊ ဣန္ဒိယတိုင်းကိုပင် “ သကလဇမ္ဗုဒ္ဓိပေ” ဟု ဆိုသည်၊ ထိုစဉ်က
 သီဟိုဠ် စသည်၌လည်း ကိုယ့်မင်းနှင့်ကိုယ် ရှိကြ၏၊ ဧကရာဇဿ + ဘာဝေါ
 ဧကရဇ္ဇံ၊ ဧကရဇ္ဇံစ+တံ+အဘိသေကောစာတိ ဧကရဇ္ဇာဘိသေကော။]

ဗိန္ဒုသာရဿ။ ။ဗိန္ဒုသာရောနာမ သကျကုလပုသုတော (သင်္ကဏ်မင်းမျိုး၌
 စွားမြင်သော) စန္ဒဂုတ္တဿနာမ ရညော ပုတ္တော (စန္ဒဂုတ်မင်း၏ သားတော်တည်း)၊
 တထာဟိ-ပိဋုဋ္ဌာဘ သင်္ဂါမေ (ပိဋုဋ္ဌာဘမင်း၏ စစ်၌) ကပိလဝတ္ထုတော နိက္ခန္တသကျ
 ပုတ္တေဟိ မာပိတေ မောရိယနဂရေ ခတ္တိယကုလသမ္ဘဝေါ စန္ဒဂုတ္တကုမာရော ပါဠိလိ
 ပုတ္တေ ရာဇာ အဟောသိ၊ တဿ ပုတ္တော ဗိန္ဒုသာရောနာမ ရာဇကုမာရော ဝိတုအစ္စ
 ယေန ရာဇာဟုတွာ ဧကသတပုတ္တာနံ ဇနကော (အဘ) အဟောသိ၊ [ဧကဉ္စ သတဉ္စ
 ဧကသတံ (တရားတယောက်)၊ ဧကသတံစ+တံ ပုတ္တာစာတိဧကသတပုတ္တာ၊ တနည်း-
 ဧကသတံ+ယေသံတိ ဧကသတာ၊ ဧကသတာစ+ဘေ+ ပုတ္တာစာတိ ဧကသတပုတ္တာ-
 တရားတစ် အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော သားတို့၊ ဧကော + မာတာ အဿာတိ ဧကမာ
 တိကော။]

စ - ဆက်၊ အဿ - ထိုမင်း၏၊ အဘိသေကာနဘာဝေန - အဘိသိက်၏ အာနဘော်ကြောင့်၊ ဣမာရာဇိဒ္ဓိယော-ဤမင်း၏တန်ခိုးတို့သည်၊ အာဂတာ-ပေါ်လာကုန်ပြီ၊ [ကတမာ-တို့သည်၊ အာဂတာ-နိသနည်း၊ (ထည့်)] မဟာပထဝိယာ-၏၊ ဟေဋ္ဌာ-အောက်၌၊ ယောဇနပ္ပမာဏေ- တယူဇနာ အတိုင်း အရှည်ရှိသောအရပ်၌၊ အာဏာပဝတ္တိ-အာဏာ၏ဖြစ်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ-၏)၊ ဥပရိ အာကာသေ - အထက်ကောင်းကင်၌၊ တထာ- ထို့ အတူတည်း၊ အနောတတ္ထ ဒဟတော - အနဝတတ်အိုင်မှ၊ အဋ္ဌဟိကာဇေဟိ - ရှစ်ချောင်းသော ထမ်းပိုးတို့ဖြင့်၊ သောဠသ-၁၆ လုံးကုန်သော၊ ပါနီယဃဇေ-သောက်တော်ရေအိုးတို့ကို၊ ဒိဝသေ ဒိဝသေ-တိုင်း၊ ဒေဝတာ-တို့သည်၊ အာဟရန္တိ-ဆောင်ပို့ကြကုန်၏၊ ယတော-ယင်းသောက်တော်ရေအိုးတို့မှ၊ သာသနေ-၌၊ ဥပ္ပန္နသဒ္ဓေါ-ဖြစ်သောကြည်ညိုခြင်းရှိသည်၊ ဟုတွာ-၍၊ အဋ္ဌဃဇေ - ရှစ်လုံးသော အိုးတို့ကို၊ သဠမတ္တာနံ သဟဿာနံ - ခြောက်သောင်းအတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ တိဝိဋကဓရဘိက္ခုနံ-တို့အား၊ အဒါသိ- ပြီ၊ နေ္စယဇေ- တို့ကို၊ အဂ္ဂမဟေသိယာ-မြတ်သော မဟေသီဖြစ်သော၊ ဝါ-မိဖုရားခေါင်ဖြစ်သော၊ အသန္ဓိမိတ္တာယ-အသန္ဓိမိတ္တာအား၊ အဒါသိ-ပေးပြီ၊ စတ္တာရောဃဇေ-တို့ကို၊ အတ္တနာ-ကိုယ်တိုင်၊ ပရိဘုဒ္ဓိ- သုံးဆောင်ပြီ၊ ဒေဝတာဝေ- နတ်တို့သည်ပင်၊ ဟိမဝန္တေ - ၌၊ သိနိဋ္ဌံ - အဆီအစေးရှိသော၊ မုဒုကံ - နည့်သော၊ ရသဝန္တံ- အရသာရှိသော၊ နာဂလတာဒန္တကဠိနာမ-နာဂလတာဒန်ပူမည်သည်၊ ဝါ-န္တယ်ချို ဒန်ပူမည်သည်၊ (အတ္ထိ-၏) တံ-ထို ဒန်ပူကို၊ ဒိဝသေ ဒိဝသေ-တိုင်း၊ အာဟရန္တိ-ဆောင်ပို့ကြကုန်၏၊ ယေန- ယင်း ဒန်ပူဖြင့်၊ ရညောစ- ၏၎င်း၊ မဟေသိယာစ- ၏၎င်း၊ သောဠသာနံ နာဠကီတ္ထိသဟဿာနံစ- တသောင်းခြောက်ထောင်သော ကချေသည် မောင်းမတို့ ၏၎င်း၊ သဠမတ္တာနံ ဘိက္ခုသဟဿာနံစ - ၆ သောင်း အတိုင်းအရှည်ရှိသော ရဟန်းတို့၏၎င်း၊ ဒေဝသိကံ- တိုင်း၊ ဒန္တပေါနကိစ္ဆံ-ဒန်ပူကိစ္စသည်၊ နိပ္ပဇ္ဇတိ- ပြီးစီး၏။

အဘိသေက ဝေပ၊ ဒ္ဓိယော ။ ။ ပုညပ္ပဘာဝေန ပါပုဏိတဗ္ဗာဝိ ရာဇိဒ္ဓိယော (ကောင်းမှုအစွမ်းကြောင့် ရထိုက်ပါကုန်သော်လည်း ရာဇိဒ္ဓိတို့သည်) အရဟတ္တမဂ္ဂေန အာဂတာ ပဋိသန္တိဒါဒယော အဝသေသဝိသေသာ ဝိယ (အရဟတ္တမဂ် ရသည်နှင့် တပြိုင်နက် ဖြစ်လာကုန်သော ပဋိသန္တိဒါစသော ကျွင်းတရားထူးတို့ကဲ့သို့) ပယောဂသမ္ပတ္တိဘူတာ (ပယောဂကြောင့် ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သည်၊ ဟုတွာ-၍)၊ အဘိသေကာနဘာဝေန အာဂတာ (အဘိသိက် တန်ခိုးကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာကြသည်)၊ ဆိုလိုရင်းကား-ရှေးကံကြောင့်ရသော်လည်း အဘိသိက်မခံခင် မရ၊ အဘိသိက်ခံပြီးမှ ရသောကြောင့် “အဘိသေကာနဘာဝ”ဟု ဆိုရသည်-ဟူလို။

စ-ဆက်၊ အဿ - ထိုမင်းဘို့၊ ဒေဝသိကမေဝ - နေ့တိုင်းပင်၊ ဒေဝတာ-
 တို့သည်၊ အဂဒါမလကံ - ဆေး ရှစ်ရှားသီးကို၎င်း၊ အဂဒဟရိတကံ - ဆေး
 ဖန်ခါးသီးကို၎င်း၊ သုဝဏ္ဏဝဏ္ဏံ- ရွှေအဆင်းနှင့်တူသောအဆင်းရှိသော၊ ဂန္ဓ
 ရသ သမ္ပန္တံ-အနံ့အရသာနှင့်ပြည့်စုံသော၊ အမ္ဘပက္ကံစ-သရက်သီးမှည့်ကို၎င်း၊
 အာဟရန္တိ-နံ၊ တထာ-ထိုနတ်တို့သည်ပင်၊ ဆဒ္ဓန္တ ဒဟတော-ဆဒ္ဓန်အိုင်မှ၊
 ဝါ-ဆဒ္ဓန်အိုင်အနီး နတ်ဘုံမှ၊ [ဆဒ္ဓန္တသမိပေ ဌိတဒေဝဝိမာနတော၊] ပဉ္စ
 ဝဏ္ဏံ-ငါးပါးသော အဆင်းရှိသော၊ နိဝါသနပါရုရဏံ-အဝတ် အရုံကို၎င်း၊
 ဝီတကဝဏ္ဏံ-ရွှေသောအဆင်းရှိသော၊ ဟတ္ထပုဉ္ဇနပဋကံ-လက်သုတ်ပုဝါကို
 ၎င်း၊ ဒိဗ္ဗံ-နတ်၌ဖြစ်သော၊ ပါနကံစ-သစ်သီးဖျော်ရည်ကို၎င်း၊ အာဟရန္တိ-
 နံ၊ ပန-ဆက်၊ အဿ-ထိုမင်းဘို့၊ ဒေဝသိကမေဝ-ပင်၊ နာနဂန္ဓံ -နံ့သာချိုး
 ရေကို၎င်း၊ အနုဝိလေပန ဂန္ဓံ - အဘန်ဘန်လိမ်းကြောင်း နံ့သာကို၎င်း၊ ပါရု
 ပနတ္ထာယ - ခြုံရုံခြင်း အကျိုးငှါ၊ အသုတ္တမယိကံ - ချည်ဖြင့် ယက်အပ်သည်
 မဟုတ်သော၊ သုမနပုပ္ဖပဋံ -မြဲလေးပန်းပြေခံပါသော အဝတ်ကို၎င်း၊ မဟာ
 ရဟံ - မြတ်သူတို့အားသာ ထိုက်တန်သော၊ အဉ္စနံစ- မျက်စင်းကို၎င်း၊ နာဂ
 တဝနတော - နဂါးဘုံမှ၊ နာဂရာဇာနော - နဂါးမင်းတို့သည်၊ အာဟရန္တိ-
 ဆောင်ပို့ကြကုန်၏၊ ဆဒ္ဓန္တဒဟေဝ-၌ပင်၊ ဥဋ္ဌိတဿ-ပေါက်သော၊ သာလိ
 နော-သလေး၏၊ နဝဝါဟသဟဿာနိ-ဝါဟ ၉ ထောင်တို့ကို၊ ဒိဝသေ ဒိဝ
 သေ-တိုင်း၊ သုဝကာ - ကျေးတို့သည်၊ အာဟရန္တိ-နံ၊ [ဝါဟတံခု၏ အရေ
 အတွက်ကို အဘိဓာန်မှာရှု၊] မူသိကာ - ကြွက်တို့သည်၊ နိတ္ထုသကဏေ - ဖွဲ့
 ဆန်ကွဲမရှိသည်တို့ကို၊ ကရောန္တိ-နံ၊ ဧကောဝိ - တခုလည်းဖြစ်သော၊ ခဏ္ဍ

အဂဒါမလကံ။ ။အပ္ပကေနေဝ (အနည်းငယ်ဖြင့်ပင်) သရီရသောဓနသမတ္ထံ
 သဗ္ဗဒေါသဟရဏံ (ဝမ်းထည်းရှိသောအပြစ်အားလုံးကို ပယ်ရှားနိုင်သော) သြသဓာ
 မလကံ (ဝမ်းနှုတ်ဆေးရှစ်ရှားသီး) ။ [အဂဒသဠါ-သြသဓဇာ ပရိယာယ်။]

အသုတ္တ၊ပေ၊သုမနပုပ္ဖပဋံ။ ။ကပ္ပရက္ခတော နိဗ္ဗတ္တ ဒိဗ္ဗဒုဿတ္တာ (ပဒေသာပင်မှ
 ဖြစ်သော နတ်အဝတ်ဖြစ်သည့် အတွက်) သုတ္တေဟိ နကတန္တိ အသုတ္တမယိကံ၊ သဗ္ဗတ္ထ
 သုခမံ ဟုတ္တာ (တထည်လုံး နည်းသည် ဖြစ်၍) ဥဂ္ဂတပုဋ္ဌာနံ (ပေါ်တက်သော ပန်းပြေခံ
 တို့၏) အတ္ထိတာယ သုမနပုပ္ဖပဋံနာမ ဇာတံ။

ဥဋ္ဌိတဿသာလိနော ။ ။ သယံဇာတသာလိနော - (အလိုလိုပေါက်သော
 သလေး၏) ၊ သမုဒါယာပေက္ခဉ္စေတ္ထ ကေဝစနံ - (သဗ္ဗောဇနော ကဲ့သို့ အပေါင်း
 သလေးဇာတ်ကိုင့်သော ဇာတျာပေက္ခနည်းအားဖြင့် သာလိနော ဟု ကေဝုန်ဆိုထား
 သည်) ၊ သာလိနန္တိ အတ္ထော (သလေးတို့၏-ဟု ဗဟုဝုန် အဓိပ္ပါယ်နက်မှတ်ပါ။)

တဏှာလော - ဆန်ကြိုးသည်။ န ဟောတိ - မရှိ၊ ရညော-၏။ သဗ္ဗဋ္ဌာနေသု-
 အလုံးစုံသော အရာဌာနတို့၌၊ အယမေဝ တဏှာလော-ဤဆန်သည်သာ၊ ပရိ
 ဘောဂံ-သုံးဆောင်အပ်သည်၏အဖြစ်သို့၊ ဂစ္ဆတိ-၏။ မရမက္ခိကာ-ယင်ပျား
 ငယ်တို့သည်၊ မရံ-ပျားရည်ကို၊ ကရောန္တိ-န၏။ ကမ္မာရသာလာသု-ပန်းဝဲဖို့တို့
 ၌၊ အစ္ဆာ- လှုပ်တို့သည်၊ ကုဋံ- တူကို၊ ပဟရန္တိ- ထုရိုက်ကုန်၏။ ကရိကသကု
 နာ-ကရိကငှက်တို့သည်၊ အာဂတိော-၍၊ မရရဿရံ-သာယာသောအသံကို၊
 ဝိကုဇန္တာ - ကျူးရင့်ကုန်လျက်၊ ရညော - အား၊ ဗလိကမ္ပိ- အခွန်ဆက်မှုကို၊
 ကရောန္တိ- န၏။ (ဣတိ - သို့၊ ဣမာ ရာဇိဒ္ဓိယော - တို့သည်၊ အာဂတာ-နိဗြိ၊
 ရှေ့သို့ ပြန်လှည့်ပါ။)

ဣမာဟိ ဣဒ္ဓိဟိ-ဤ တန်ခိုးတို့နှင့်၊ သမန္တာဂတော- သော၊ ရာဇာ- သည်၊
 ကေဒိဝသံ - ၌၊ သုဝဏ္ဏသင်္ခလိက ဗန္ဓနံ - နောင်ဖွဲ့ကြောင်း ရှေ့ခြေချင်းကို၊
 [သုဝဏ္ဏသင်္ခလိကာယေဝ + ဗန္ဓနံ သုဝဏ္ဏသင်္ခလိကဗန္ဓနံ၊] ပေသေတွာ-
 စေလွှတ်၍၊ စတုန္ဒ-လေးဆူကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓါနံ-ကကုသန်စသောဘုရားရှင်တို့၏၊
 အဓိဂတ ရူပဒဿနံ-ရအပ်သောရှုပ်ပုံတော်တို့ကို ဖူးမြင်ရခြင်းရှိသော၊ ဝါ-
 ရှုပ်ပုံတော်တို့ကို ဖူးမြင်လိုက်ရသော၊ ကပ္ပါယုကံ-တကမ္ဘာပတ်လုံး အသက်
 ရှည်သော၊ ကာဠုနာမ- ကာဠု မည်သော၊ နာဂရာဇာနံ - ကို၊ အာနယိတွာ-
 ဆောင်ယူ၍၊ သေတစ္ဆတ္တဿ- ထီးဖြူ၏၊ ဟေဋ္ဌာ-၌၊ မဟာရဗေဟ - မြတ်သူတို့
 အားသာ ထိုက်သော၊ ပဉ္စကေ-၌၊ နိသီဒါပေတွာ- နေစေ၍၊ အနေကသတ
 ဝဏ္ဏေဟိ- အရာမက များသော အဆင်းရှိကုန်သော၊ ဇလဇ ထလဇပုဗ္ဗေဟိ-
 ရေ၌ဖြစ်သောပန်း၊ ကုန်း၌ဖြစ်သောပန်းတို့ဖြင့်၎င်း၊ သုဝဏ္ဏပုဗ္ဗေဟိစ-ရှေ့ပန်း
 တို့ဖြင့်၎င်း၊ ပူဇံ - ပူဇော်မှုကို၊ ကတွာ - ပြု၍၊ သဗ္ဗာလင်္ကာရ ပဋိမဏ္ဍိတေဟိ-
 အလုံးစုံသော တန်ဆာတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်ကုန်သော၊ သောဋ္ဌသဟိ နာဠု
 ကိတ္တိ သဟသေဟိ-တို့ဖြင့်၊ သမန္တတော-ပတ်ဝန်းကျင်၌၊ ပရိက္ခိပိတွာ-ဝန်း
 ရံ၍၊ အနန္တ ဉာဏဿ - အဆုံး မရှိသော သဗ္ဗညုတဉာဏ် ရှိတော်မူသော၊
 သဒ္ဓမ္မဝရစက္ကဝတ္ထိနော - သုတော်ကောင်းတရား တည်းဟူသော မြတ်သော
 စကြာရတနာကို လည်စေတော်မူနိုင်သော၊ သဗ္ဗာသဗ္ဗုဒ္ဓဿ- ၏၊ ရှုပ်- ရှုပ်ပုံ
 တော်ကို၊ မေ- ငါ၏၊ ဣမေသံ အက္ခိနံ- ဤ မျက်လုံးတို့၏ အာပါတံ- ရှေးရှု
 ကျခြင်းကို၊ တာဝကရောဟိ-ပြုစမ်းပါလော၊ ဣတိ-သို့၊ ဝတွာ-ပြောပြီး၍၊...

တေန-ထို နဂါးမင်းသည်၊ နိဗ္ဗိတံ- ဖန်ဆင်းအပ်သော၊ သကလသရီရဝိပ္ပ
 ကိဏ္ဏ၊ ပေ၊ သဿိရိကတာယ-အလုံးစုံသော ကိုယ်တော်၌ အထူးထူး အပြား
 ပြား ရောပြွမ်းသော ကောင်းမှုတော် အစွမ်းကြောင့်ဖြစ်သော ရှစ်ဆယ်သော

လက္ခဏာတော်ငယ် တို့ဖြင့် တန်ဆာ ဆင်အပ်သော သုံးဆွဲ နှစ်ပါးသော ယောက်ျားမြတ်၏ လက္ခဏာတော်တို့ဖြင့် အသရေရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊
 [“ရောပြွမ်းသော” မှစ၍ “သော” ဟု ပေးရသော ဝိသေသနတို့ကို ဒွတ္တိသ မဟာပုရိသလက္ခဏာ၌ စပ်၊] ဝိကသိတ ကမလုပ္ပလ ပုဏ္ဏရိက ပဋိမဏ္ဍိတံ-
 ပွင့်သော ပဒုမ္မာကြာနီ၊ ကြာညို၊ ကြာဖြူ၊ ကြာနီ၊ ကြာပုဏ္ဏရိကတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော၊ သလိလတလံ ဣဝ-ရေအပြင်ကို ကဲ့သို့၎င်း၊ ဝါ- ရေ အပြင်နှင့် တူသည်လည်းဖြစ်ထသော၊ [ဗုဒ္ဓရူပံ၌စပ်၊] တာရာဝဏ၊ ပေါသမုဇ္ဇလိ တံ-ကြယ်တာရာအပေါင်း၏ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်သော အရောင်တည်းဟူသော ကွန်ရှက်တို့ဖြင့် တောက်ပတင့်တယ်ခြင်းအားဖြင့် ကောင်းစွာတောက်ပသော၊ ဝဝနတလံဣဝ-ကောင်းကင် အပြင်ကိုကဲ့သို့၎င်း၊ ဝါ-ကောင်းကင် အပြင်နှင့် တူသည်လည်း ဖြစ်ထသော၊ နီလ ဝီတ၊ ပေ၊ ဝိလာသိတာယ-အညို့ အရှေ့ အနီ အစရှိသော အပြားရှိသော ဆန်းကြယ်သော အဆင်းအရောင်တို့ဖြင့် မြွေးရှက်အပ်သော တလံမျှလောက်သော ကိုယ်ရောင်တော် အဝန်းတို့ဖြင့် စမ္ပိယခြင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သဗ္ဗာပွဘာနုရာဝ ဣန္ဒြေဓူဝိဇ္ဇ၊ လတာ ပရိက္ခိတ္တံ - ဆည်းဈာရောင်တို့ဖြင့် အဖန်ဖန် တပ်စွမ်းဘွယ် ကောင်းသော

ပုညပ္ပဘာဝနိဗ္ဗတ္တံ။ ။ နဂါးမင်း ဖန်ဆင်းအပ်သော်လည်း ဘုရားရှင်၏ ကောင်းမှုတော်အစွမ်းကြောင့် ဖြစ်သော လက္ခဏာတော်ကြီးငယ်နှင့် တူသောကြောင့် သဒိသူ ပစာရအားဖြင့် “ပုညပ္ပဘာဝ နိဗ္ဗတ္တံ” ဟု ဆိုသည်။

ကမလုပ္ပလ ပုဏ္ဏရိက။ ။ “ကံ-ရေကို + အလံ-တန်ဆာဆင်တတ်၏” နှင့်အညီ ကြာအားလုံးကို “ကမလ” ဟု ခေါ်သင့်သော်လည်း ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် ဥပ္ပလ ပုဏ္ဏရိကတို့မှ ကြွင်းသော ပဒုမ္မာကြာနီကိုသာ ဟောရ၏။ “ဥပ္ပလ” ကား ကြာညို ကြာဖြူ ကြာနီ ရိုးရိုးတည်း၊ ကြာပုဏ္ဏရိက ဟူသည် ပဒုမ္မာကြာဖြူတည်း။ [ဋီကာ။]

တာရာ၊ ပေါသမုဇ္ဇလိတံ။ ။ သဗ္ဗတ္ထ ဝိပုကိဏ္ဍဿ တာရာဝဏဿ + ရသ္မိဇာလ ဝိသဒေဟိ + ဝိပျုရိတာယ (ဘာသမာနာယ) + သောဘာယ (ကန္တိယာ) သမုဇ္ဇလံ (သမ္မာ ဘာသမာနံ)၊ ဝိပျုရိတာ၌ ဝိပုဗ္ဗ ဖုရဓာတ်သည် ထင်ရှားပြခြင်း အနက်ကို ဟော၏။ “ထင်ရှားပြ” ဟူသည်လည်း တောက်ပခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဘာသ သမာနာယ ဟု ဖွင့်သည်။ “ဝိပျုရိတ သောဘာယ” လည်း သမုဇ္ဇလိတ၏ တောက်ပပုံ သရုပ်ကိုပြောပြသော သရူပကျာဝိသေသနတည်း။

သဗ္ဗာ၊ ပေ၊ ပရိက္ခိတ္တံ။ ။ သဗ္ဗာကာလ သဗ္ဗာတ ပဘာနုရာဝေဟိ-ညနေ ဆည်းဈာအချိန်၌ ကောင်းစွာဖြစ်သော တပ်စွဲဘွယ် အရောင်ရှိကုန်သော၊ ဣန္ဒြေစာပေ ဟိ-သကြားလေး ဟု အမည်ရသော သက်တန်ရောင်တို့သည်၎င်း၊ ဝိဇ္ဇ၊ လတာဟိစ-တို့သည်၎င်း၊ ပရိက္ခိတ္တံ (သမန္တတော ပရိဝါရိတံ) ကနကရိသိခရံ ဣဝ (သုဝဏ္ဏ ပဗ္ဗတကူဋံ ဣဝ)။

သက်တင်ရေးရောင် လျှပ်စစ်နွယ်ရောင်တို့ဖြင့် ဝန်းရံအပ်သော၊ ကနက ဂိရိ သီခရံ ဣဝ-ရွှေတောင်ထွဋ်ကဲ့သို့၎င်း၊ ဝါ-ရွှေတောင်ထွဋ်နှင့်တူသည်လည်း ဖြစ်ထသော၊ နာနာဝိရာဂ၊ ပေါသောဘံ-အထူးထူးအပြားပြား တပ်စွမ်းဘွယ် ကောင်းသော၊ ကင်းသော အညစ်အကြေးရှိသော ကေတုမာလာရောင်တို့ဖြင့် ကောင်းစွာ တောက်ပသော၊ သပ္ပာယ်သော ဥးထိပ်တော်၏ တင့်တယ်ခြင်း ရှိတော်မူထသော၊ မြဟ္မဒေဝ၊ ပေ၊ ဂဏာနံ-မြဟ္မာ၊ နတ်၊ လူ၊ နဂါး၊ ယက္ခ အပေါင်းတို့၏၊ နယန ရသာယနံ ဣဝ-မျက်လုံးတို့၏ ရသာယနဆေးကို ကဲ့သို့ ၎င်း၊ ဝါ-မျက်လုံးတို့၏ ရသာယန ဆေးနှင့် တူသည်လည်း ဖြစ်ထသော၊ ဗုဒ္ဓရူပံ-ဘုရားရုပ်ပုံတော်ကို၊ ပဿန္တော-ဖူးမျှော်လျက်၊ သတ္တဒိဝသာနိ- ခုနစ်ရက်တို့ပတ်လုံး၊ အက္ခိပူဇိနာမ-မျက်လုံးတို့ဖြင့် ပူဇော်ခြင်းမည်သည်ကို၊ အကာသိ-ပြီ။

ကိရ - ခွဲ၊ ရာဇာ-သည်၊ အဘိသေကံ-သို့၊ ပါပုဏိတွာ-ပြီး၍၊ တိဏိယေဝ သံဝစ္ဆရာနိ-သုံးနှစ်တို့ ပတ်လုံးသာလျှင်၊ ဗာဟိရကပါသဏ္ဍံ - သာသနာပဌ ဖြစ်သော ပါသဏ္ဍာအယူကို၊ ပရိဂ္ဂဟိ- စုံစမ်းလျက်သိမ်းယူပြီ၊ [ဝိမံသမာနော ပရိဂ္ဂဟေသိ၊] စတုတ္ထ သံဝစ္ဆ ရေ-၄နှစ်မြောက်၌၊ ဗုဒ္ဓသာသနာ-၌၊ ပသိဒိ- ပြီ၊ တဿ - ထိုအသောကမင်း၏၊ ဝိတာ - ခမည်းတော် ဖြစ်သော၊ ဗိန္နု သာရော-သည်၊ မြာဟ္မဏဘတ္တော-ပုန်ဏားတို့ကို ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်သည်။

နာနာဝိရာဂ ဝိမလကေတုမာလာ ။ ။ ကေတုမာလာနာမ သီသတော နိက္ခ မိတွာ ဥပရိမုဒ္ဓနိ ပုဉ္ဇော ဟုတွာ ဒိဿမာနရသ္မိရာသီတိ ဝဒန္တိ။ “ဥးခေါင်းတော်မှ ထွက်၍ အထက်ဥးထိပ်၌ အစုဖြစ်၍ ထင်ရှားသော အရောင်တော်အစုသည် ကေတု မာလာမည်၏” ဟု ဆိုကြ၏။ ထိုကို ပုံသဏ္ဌာန်ပေါ်အောင် ယခုခေတ် ဆင်းတုတော် များ၏ ဥးထိပ်တော်၌ စုနေသော အရောင်ပုံကိုထုလုပ်ကြ၏။ သို့သော် ထိုအရောင်ပုံ သည် များသောအားဖြင့် ဆံပင်တော် အရောင်ကဲ့သို့ ညိုမှောင် နေရကား တချို့က “ယောင်ပုံ=ယောင်ထုံးပုံ”ဟု ထင်မှားကြလေသည်။ ထိုသို့မထင်မှားရအောင် ဥးထိပ် တော်၌ အရောင်အဝါ စုနေပုံကိုပြလျှင် သာ၍ သဘာဝကျပေလိမ့်မည်။

အက္ခိပူဇံ။ ။ ၇ ရက်လုံးလုံး အစာမစားဘဲ ဘုရားပုံတော်ကို မျက်စိတို့ဖြင့်ကြည့်ရှု ဖူးမျှော်နေသောကြောင့် “အက္ခိဟိ+ပူဇာ အက္ခိပူဇာ”ဟု ဆိုသည်။ တနည်း- မျက်စိ ထည်း၌ ထိုပုံတော် အာရုံကို ထင်မြင်လာစေရကား “အက္ခိနံ-တို့အား + ပူဇာ အက္ခိ ပူဇာ”ဟု ခေါ်သည်။

ဗာဟိရကပါသဏ္ဍံ။ ။ ဗာဟိရကပဝေဒိတံ (သာသနာပ တိတ္ထိတို့သည် သိစေအပ် ဟောပြောအပ်သော) သမယဝါဒီ- အယူဝါဒကို။ [ဗာဟိရကပူဝေဒိတာ (ဟိ) သမယဝါဒါ - တို့ကို၊ သတ္တာနံ- သတ္တာတို့အတွက်၊ တဏှာပပါသံ ဒိဋ္ဌိပပါသဉ္စ ဝေန္တိ (ဩဒေန္တိ)-ထောင်တတ်ကုန်၏၊ ဣတိ ပါသဏ္ဌန္တိ ဂုဇ္ဈတိ။]

၂၂၂

ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာ

ဗာဟိရနိဒါန်း

အဟောသိ- ပြီ၊ သော- ထိုဗိန္ဒုသာရမင်းသည်၊ မြာဟ္မဏာနဉ္စ- တို့ဘို့ ၎င်း၊
မြာဟ္မဏဇာတိယ ပါသဏ္ဍာနံ- မြာဟ္မဏဇာတ်ရှိသော ပါသဏ္ဍာအယူရှိကုန်
သော၊ ပဏ္ဍရင်္ဂပရိဗ္ဗာဇကောဒီနဉ္စ- အဝတ်ဖြူဖြင့် ဖုံးလွှမ်းသော ကိုယ်အင်္ဂါ
ရှိသော ပရိဗ္ဗိဇ အစရှိသူတို့ဘို့၎င်း၊ သဗ္ဗမတ္တာနံ - ခြောက်သောင်း အတိုင်း
အရှည် ရှိသူတို့ဘို့၊ [နှစ်ရပ်ပေါင်းလျှင် ခြောက်သောင်းရှိသည်၊] နိစ္စဘတ္တံ -
နိစ္စဘတ်ကို၊ ပဌပေသိ - ဖြစ်စေပြီ၊ [ပဏ္ဍရေန + ပဋိစ္ဆန္တံ + အင်္ဂံ + ယေသံတိ
ပဏ္ဍရင်္ဂါ၊ ယခုအခါ ဖိုးသူတော်များနှင့် တူ၏၊ ထို ပဏ္ဍရင်္ဂ ပရိဗ္ဗိဇတို့လည်း
မြာဟ္မဏဇာတ်ရှိသူတို့ချည်းဖြစ်သောကြောင့် "မြာဟ္မဏဇာတိယပါသဏ္ဍာ
နံ" ဟု ဝိသေသနပြုသည်။] အသောကောပိ-သည်လည်း၊ ပိတရာ-သည်၊ ပဝတ္တိ
တံ- ဖြစ်စေအပ်ပြီးသော၊ ဒါနံ-ကို၊ အတ္တနော-၏၊ အန္တပုရေ-နန်းတော်
တွင်း၌၊ တထေဝ-ထိုအတိုင်းသာလျှင်၊ ဒဒမာနော-ပေးနေစဉ်၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊
သီဟပဉ္စရေ-ခြင်္သေ့ရုပ်ခံသော လေသာနန်းတံခါး၌၊ [ရေန- ဟု မရှိသင့်၊]
ဌိတော-ရပ်လျက်၊ တေ-ထိုပရိဗ္ဗိဇ အစရှိသူတို့ကို၊ ဥပသမ ပရိဗာဟိရေန-
ငြိမ်သက်ခြင်း၏ အပဉ္စဖြစ်သော၊ အာစာရေန- အကျင့်ဖြင့်၊ [ဣတ္ထန္တတ
လက္ခဏတ္ထ တတိယာ။] ဘုဉ္ဇမာနေ-စားနေသည်တို့ကို၎င်း၊ အသန္တိန္ဒြိယေ-
မငြိမ်သက်သော ဣန္ဒြိရှိသည်တို့ကို၎င်း၊ အဝိနိတ ဣရိယာပထေ-မဆုံးမ
အပ်သော ဣရိယာပုထ်ရှိသည်တို့ကို၎င်း၊ ဒိသ္မာ-မြင်ရ၍၊ စိန္တေသိ-စဉ်းစားပြီ၊
(ကိံ)၊ ဤဒိသံ-ဤကဲ့သို့ရှုအပ်သော၊ ဝါ-ဤမျှလေဘံများပြားသော၊ ဒါနံ-
အလှူကို၊ ဥပပရိက္ခိတ္တာ - စူးစမ်း နှိုင်းချိန်၍၊ ယုတ္တဋ္ဌာနေ- ပေးလှူသင့်သော
အရာ၌၊ ဒါတုံ-ငှါ၊ ဝဇ္ဇတိ-သင့်၏၊ ဣတိ-သို့၊ [စိန္တေသိ- ပြီ၊ ဟု ပြန်လှည့်။]

ဝေ-သို့၊ စိန္တေတွာ - ၍၊ အမစ္စေ- အမတ်တို့ကို၊ အာဟ- ပြောပြီ၊ (ကိံ)၊
ဘဏေ-အမောင်တို့၊ ဂစ္ဆထ-ကုန်၊ အတ္တနောအတ္တနော-၏၊ သာဓုသမ္ပတေ-
သူတော်ကောင်းဟု သမုတ်အပ်ကုန်သော၊ သမဏမြာဟ္မဏေ-တို့ကို၊ အန္တ
ပုရံ-သို့၊ အတိဟရထ - ပင့်ခဲ့ကြကုန်၊ ဒါနံ- ကို၊ ဒဿာမိ - ပေးလှူအံ့၊ ဣတိ
အာဟ၊ ပေ၊ တေတေ ပဏ္ဍရင်္ဂပရိဗ္ဗာဇကောဒီဝက နိဝဏ္ဏာဒယော - ထိုထို
ပဏ္ဍရင်္ဂပရိဗ္ဗိဇ၊ အာဒီဝက၊ နိဝဏ္ဏ အစရှိသူတို့ကို၊ အာနေတွာ-ပင့်ဆောင်

မြာဟ္မဏအတ္ထော။ ။အတ္တနော ပိတု စန္ဒဂုတ္တဿ ကာလတော ပဌာယ မြာဟ္မ
ဏေသု သမ္ပတ္တော (ကောင်းစွာ ဆည်းကပ်) အဟောသိ၊ စန္ဒကေန နာမ ကိရ မြာဟ္မ
ဏေန သမုဿာဟိတော (တိုက်တွန်းအပ်သည် ဖြစ်၍) စန္ဒဂုတ္တကုမာရော တေန ဝိန္န
နယေ ဌတ္တာ သကလဇမ္ပဒိပေ ဧကရန္တမကာသိ၊ တသ္မာ တသ္မိံ မြာဟ္မဏေ သဉ္ဇာတ
ဗဟုမာနဝသေန စန္ဒဂုတ္တကာလတော ပဌာယ သဋ္ဌိသဟဿမတ္တာ မြာဟ္မဏဇာတိ
ကာ တသ္မိံ ရာဇကုလေ နိစ္စဘတ္တိကာ (အမြဲတမင်းရရှိကုန်သည်) အဟောသုံ။

ပြီး၍၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ ဣမေ-ဤ ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည်၊ အမှာကံ - ကျွန်တော်တို့၏၊
အရဟန္တာ-ရဟန္တာတို့ပါတည်း၊ ဣတိ- သို့၊ အာဟံသု-နိဗြီ၊ အထ-၌၊ ပေ၊
ဥစ္စာဝစာနိ - အမြင့်အနိမ့် ဖြစ်ကုန်သော၊ အာသနာနိ - နေရာထိုင်ခုံတို့ကို၊
ပညပေတွာ - ခင်း၍၊ အာဂစ္ဆန္တု - လာကြပါကုန်၊ ဣတိ - သို့၊ ဝတွာ-၍၊
အာဂတာဂတေ- လာသု လာသုတို့ကို၊ အာဟ-ဗြီ၊ (ကိ)၊ အတ္တနော အတ္တ
နော-အား၊ ပဋိရူပေ-လျှောက်ပတ်သော၊ အာသနေ-၌၊ နိသီဒထ - ထိုင်ကြ
ပါကုန်၊ ဣတိ အာဟ၊ တေသု-ထို ပရိစ္ဆိဋ္ဌသုတို့တွင်၊ ဧကစ္စေ-အချို့ တို့သည်၊
ဘဒ္ဒ ဝိဋ္ဌကေသု-ကြိမ်ခက်အပ်သော ကောင်းသောအင်းပျဉ်ငယ်တို့၌၊ [ဝေတ္ထ
မယ ဝိဋ္ဌေသု - ကြိမ်ဖြင့် ပြုအပ်သော အင်းပျဉ် (ကြိမ် ကုလားထိုင်ကလေး)
ဋီကာ။] နိသီဒိံသု - နိဗြီ၊ ဧကစ္စေ-တို့သည်၊ ဖလကဝိဋ္ဌေသု - ပျဉ်ချပ်ထိုင်ခုံ
တို့၌၊ နိသီဒိံသု-နိဗြီ၊ တေ-ထိုသူတို့ကို၊ ဒိသ္မာ-ကြည့်၍၊ ရာဇာ-သည်၊ နေသံ-
ထိုသူတို့၏၊ အန္တော - အတွင်း၌၊ သာရော - သီလ အစရှိသော အနှစ်သည်၊
နတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတိ-သို့၊ ဥတွာ-၍၊ တေသံ-တို့အား၊ အနုရူပံ - လျော်သော၊
ခါဒနီယံ-ကို၎င်း၊ တောဇနီယံ-ကို၎င်း၊ ဒတွာ - ၍၊ ဥယျောဇေသိ-လွတ်လိုက်
ဗြီ၊ ဧဝံ - ဤ ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်၊ ကာလေ - အချိန်သည်၊ ဂစ္ဆန္တေ -
လွန်သွားလသော်၊ ဧကဒိဝသံ - ၌၊ ရာဇာ-သည်၊ သီဟပဉ္စရေ - ၌၊ [ရှေ့၌
သီဟပဉ္စရေန - ဟု ရှိခဲ့၏။] ဌိတော-လျက်၊ ရာဇဏိဏေန - မင်းရင်ပြင်ဖြင့်၊
[ရာဇနိဝေသနဒ္ဓါရေ-နန်းတော်တံခါးအနီး၌၊ ဝိဝဋ္ဌေန-ဟင်းလင်းပွင့်သော
(အမိုးအကာမရှိသော)၊ ဘူမိပ္ပဒေသေန၊ - ဋီကာ။] ဂစ္ဆန္တံ - သွားသော၊
ဒန္တံ-ယဉ်ကျေးသော၊ ဂုတ္တံ-သတိဖြင့် စောင့်ရှောက်အပ်သော၊ သန္တိန္ဒြိယံ-
ငြိမ်သက်သော ဣန္ဒြိရှိသော၊ ဣရိယာပထသမ္ပန္နံ - ကြည်ညိုတွယ် ဣရိယာ
ပုထ်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ [ဋီကာ၌ “သမ္ပန္နဣရိယာပထံ” ဟု ရှိ၏။] နိဌြောဓ
သာမဏေရံ-ကို၊ အဗ္ဗသ-မြင်ရဗြီ၊

အယံနိဌြောဓောနာမ - ဤ နိဌြောဓမည်သည်၊ ကောပန - အဘယ်သူ
နည်း၊ ဗိဗ္ဗုသာရ ရညော-၏၊ ဇေဋ္ဌပုတ္တဿ - အကြီးဆုံး သားဖြစ်သော၊

ဒန္တံဗျာဒိ ။ ကိလေသာပိပ္ပန္န ရဟိတ ဗိတ္တတာယ ဒန္တံ = တုန်လှုပ်တတ်သော
ကိလေသာမှ ကင်းသည့်အတွက် ဒန္တဖြစ်သော၊ “ယဉ်ကျေးသော” ဟု ဝေါဟာရတ္ထ
ပေ။ နိစ္စံ ပစ္စုပဋိတသတာရက္ခတာယ ဂုတ္တံ = အမြဲစွဲ၍ တည်သော သတိ အစောင့်
အရှောက် ရှိသည့်အတွက် ဂုတ္တဖြစ်သော၊ “သတိဖြင့် စောင့်ရှောက်အပ်” ဟု ပေ။
စက္ကာဒိ ဣရိယာနံ သန္တတာယ သန္တိန္ဒြိယံ၊ ပါသာဒိကေန ဣရိယာပထေန သမန္တာဂတ
တ္တာ သမ္ပန္နဣရိယာပထံ။

သုမနရာဇကုမာရဿ-သုမနမင်းသား၏၊ ပုတ္တော-သားတော်တည်း၊ တတြ-
ထိုစကားရပ်၌၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတံကား၊ အနုပုဗ္ဗိကထာ-အစဉ်အတိုင်း
သော စကားတည်း၊ ကိရ-ခဲ့၊ ဗိန္ဒုသုရရညော-၏၊ ဒုဗ္ဗလ ကာလေ
ယေဝ-အားမရှိရာ အခါ၌ပင်၊ အသောကကုမာရော-သည်၊ အတ္တနာ-သည်၊
လဒ္ဓံ-ပိုင်စား ရအပ်သော၊ ဥဇ္ဇေနိရဇ္ဇံ-ဥဇ္ဇေနိပြည်ကို၊ ပဟာယ-စွန့်၍၊
အာဂတ္တာ-၍၊ သဗ္ဗနဂရံ-အလုံးစုံသောမြို့ကို၊ အတ္တနော-၏၊ ဟတ္ထဂတံ-
လက်၌ရောက်သည်ကို၊ ကတွာ-၍၊ သုမနရာဇကုမာရံ-ကို၊ အဂ္ဂဟေသိ-ဖမ်း
ယူပြီ၊ တံဒိဿမေဝ-ထိုနေ့၌ပင်၊ သုမနဿ-သော၊ ရာဇကုမာရဿ-၏၊
သုမနာ နာမ-သုမနာမည်သော၊ ဒေဝီ-မိဖုရားသည်၊ ပရိပုဏ္ဏဂန္တာ-ပြည့်
သော ကိုယ်ဝန်ရှိသည်၊ အဟေသိ-ပြီ၊ သာ-ထိုသုမနာဒေဝီသည်၊ အညာ
တိကဝေသေန-သူတပါးတို့ မသိအပ်သော အသွင်အပြင်ဖြင့်၊ ဝါ-မထင်
ရှားသောအသွင်အပြင်ဖြင့်၊ (လူဆင်းရဲယောင်ဆောင်၍-ဟူလို၊) နိက္ခမိတွာ-
ထွက်၍၊ အဝိဒူရေ-အနီး၌၊ အညတရံ-တခုသော၊ စဏ္ဍာလဂါမံ-စဏ္ဍာလ
ရွာသို့၊ သန္ဓာယ-ရည်မှန်း၍၊ ဂစ္ဆန္တိ-သွားလသော်၊ ဇေဋ္ဌကစဏ္ဍာလဿ-
အကြီးအမှူးစဏ္ဍာလ၏၊ ဂေဟတော-အိမ်မှ၊ အဝိဒူရေ-၌၊ အညတရသို့-တခု
သော၊ နိဂြောဓရုက္ခ-ပြည်ညောင်ပင်၌၊ အဓိဝတ္ထာယ-စိုးအုပ်၍နေသော၊
ဒေဝတာယ-သည်၊ သုမနေ-သုမနာ၊ ဣတော-ဤအရပ်သို့၊ ဧဟိ-လာလော့၊
ဣတိ-သို့၊ ဝဒန္တိယာ-ပြောဆိုလသော်၊ ဝါ-ပြောဆိုသော၊ (ဒေဝတာယ-
၏၊) သဒ္ဓံ-အသံကို၊ သုတွာ-၍၊ တဿာ-ထိုနတ်၏၊ သမိပံ-အနီးသို့၊ ဂတဒ-
သွားပြီ၊ ဒေဝတာ-သည်၊ အတ္တနော-၏၊ အာနုဘာဝေန-ဖြင့်၊ ဧကံသာလံ-
ဇရပ်တဆောင်ကို၊ နိဗ္ဗိနိတွာ-ဖန်ဆင်း၍၊ ဧတ္ထ-ဤအရပ်၌၊ ဝသာဟိ-နေ
လော့၊ ဣတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ အဒါသိ-ပေးပြီ၊ သာ-ထိုသုမနာဒေဝီသည်၊
တံသာလံ-သို့၊ ပါဝိသိ-ဝင်ပြီ၊ စ-ဆက်၊ ဂတဒိဝေသယေဝ-ရောက်အပ်ရာ
နေ့၌ပင်၊ ပုတ္တံ-ကို၊ ဝိဇောယိ-ဖွားပြီ၊ သာ-ထို သုမနာဒေဝီသည်၊ တဿ-
ထိုသား၏၊ [နာမံ၌ စပ်၊] နိဂြောဓ ဒေဝတာယ-ပြည်ညောင်ပင်စောင့်
နတ်သည်၊ ပရိဂ္ဂဟိဘတ္တာ-သိမ်းပိုက်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နိဂြောဓော
တွေဝ-နိဂြောဓဟူ၍သာလျှင်၊ နာမံ-ကို၊ အကာသိ-ပြီ။

ဇေဋ္ဌကစဏ္ဍာလော-သည်၊ ဒိဋ္ဌဒိဿတော-မြင်အပ်ရာနေ့မှ၊ ပဘုတိ-
စ၍၊ တံ-ထိုသုမနာဒေဝီကို၊ အတ္တနော-၏၊ သာမိဓိတရံဝိယ-အရှင်၏သီးကို
ကဲ့သို့၊ မညမာနော-မှတ်ထင်သည်၊ (ဟူတွာ) နိဗ္ဗဒ္ဓဝတ္ထံ-မပြတ်ပေးအပ်သော
ဝတ်ကို၊ ပဋ္ဌပေသိ-ဖြစ်စေပြီ၊ [တနေလျှင် မည်မျှ ဟု သတ်မှတ်၍ ပေးအပ်

သော စားဘွယ် သောက်ဘွယ်ကို “နိဗ္ဗဝတံ” ဟု ခေါ်သည်။] ရာဇဓိတာ-
မင်းသမီးသည်၊ တတ္ထ-ထိုအရပ်၌၊ သတ္တဝသ္မာနိ-ခုနစ်နှစ်တို့ပတ်လုံး၊ ဝသိ-
ပြီ၊ နိဂြောဓကုမာရောပိ - သည်လည်း၊ သတ္တဝသ္မိကော - ခုနစ်နှစ်ရှိသည်၊
ဇာတော-ပြီ၊ တဒါ-ထိုအခါ၌၊ ဝရုဏတ္ထရောနာမ-ဝရုဏထေရ်မည်သော၊
ဧကော - တပါးသော၊ အရဟာ - ရဟန္တာသည်၊ ဒါရကဿ - ၏၊ ဟေတု
သမ္ပဒံ - အရဟတ္တဖိုလ် အကြောင်း၏ ပြည့်စုံခြင်းကို၊ ဒိသ္မာ - ၍၊ ရက္ခိတွာ-
စောင့်ရှောက်၍၊ တတ္ထ- ထိုအရပ်၌၊ ဝိဟရမာနော-နေစဉ်၊ (စိန္တေတွာ၌စပ်)
ဒါနိ-၌၊ ဒါရကော-သည်၊ သတ္တဝသ္မိကော-ရှိပြီ၊ နံ-ထို ကလေးကို၊ ပဗ္ဗာ
ဇေတုံ-ရှင်ဖြစ်စေခြင်းငှါ၊ ဝါ-ရှင်ပြုပေးခြင်းငှါ၊ ကာလော-အချိန်တန်ပြီ၊
ဣတိ စိန္တေတွာ၊ ရာဇဓိတာယ - အား၊ အာရောစာပေတွာ - ပြောစေ၍၊
နိဂြောဓကုမာရံ-နိဂြောဓမင်းသားကို၊ ပဗ္ဗာဇေသိ-ရှင်ဖြစ်စေပြီ၊ ဝါ-ရှင်ပြု
ပေးပြီ၊ ကုမာရော-မင်းသားသည်၊ ခုရဋ္ဌေယေဝ- သင်တုန်း၏ အဆုံး၌ပင်၊
ဝါ-ဆံချအပြီး၌ပင်၊ အရဟတ္တံ-အရဟတ္တဖိုလ်သို့၊ ပါပုဏိ-ပြီ။

သော-ထိုနိဂြောဓသာမဏေသည်၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ ပါတောဝ-စောစော
၌ပင်၊ သရီရံ-ကိုယ်ကို၊ ဇဂ္ဂိတွာ-သွပ်သင်ပြီး၍၊ [ဒန္တကဋ္ဌ ခါဒန မုခဇ္ဇောဝနာ
ဒိဟိ သရီရကမ္မံ ကတွာ။] အာစရိယုပဇ္ဈာယဝတ္ထံ - ဆရာ ဥပဇ္ဈာယ်တို့၏
ဝတ်ကို၊ ကတွာ-၍၊ ပတ္တစိဝရံ-ကို၊ အာဒါယ-၍၊ မာတု-မယ်တော်ဖြစ်သော၊
ဥပါသိကာယ-၏၊ ဝေဟဒ္ဒါရံ-အိမ်တံခါးပေါက်သို့၊ ဝန္တမိ-အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့
ကြံ၍၊ နိက္ခမိ-ထွက်လာပြီ၊ စ-ဆက်၊ အဿ-ထိုသာမဏေ၏၊ မာတု-၏၊ နိဝါ
သနဋ္ဌာနံ - နေရာအရပ်သည်၊ ဒက္ခိဏဒ္ဓါရေန - တောင် တံခါးပေါက်ဖြင့်၊
နဝရံ-သို့၊ ပဝိသိတွာ-၍၊ နဝရမဇ္ဈေန- မြို့လယ်လမ်းဖြင့်၊ ဝတံာ - ၍၊ ပါစိန
ဒ္ဓါရေန-အရှေ့တံခါးပေါက်ဖြင့်၊ နိက္ခမိတွာ-ထွက်၍၊ ဝန္တမ္မံ- သွားရသည်၊
ဟောတိ-၏၊ စ-ဆက်၊ တေနသမယေန-၌၊ အသောကော-မည်သော၊ ဓမ္မ
ရာဇာ-တရားမင်းသည်၊ ပါစိနဒိသာဘိမုခေါ-အရှေ့အရပ်သို့ ရှေးရှုမျက်နှာ
မူလျက်၊ သီဟပဋ္ဌရေ-၌၊ စက်မတိ- စကြိုသွားနေ၏၊ တင်္ခဏညေဝ- ထိုခဏ
၌ပင်၊ နိဂြောဓော-သည်၊ သန္တိန္ဒြိယော-ငြိမ်သက်သော ဣန္ဒြေရှိသည်၊ သန္တ
မာနသော-ငြိမ်သက်သော စိတ်ရှိသည်၊ ယုဂမတ္ထံ-ထမ်းပိုးတပြန်မျှအရပ်ကို၊

ခုရဋ္ဌေယေဝ။ ။ခုရကမ္မပရိယောသာနေယေဝ [ခုရဖြင့် ခုရကမ္မကို ဌာနပစာရ
အားဖြင့် ယူ။] တစပဉ္စကကမ္မဋ္ဌာနံ ဝဟေတွာ တံ ပရိဂ္ဂဏန္တော (ထို ကမ္မဋ္ဌာန်းကို
သိမ်းပိုက်လျက်) အန္တိမာယ ကေသဝဋီယာ (နောက်ဆုံး ဆံအစုကို) ဝေါရောပနာယ
(ချခြင်းနှင့်) သမကာလမေဝစ အရဟတ္တံ ပါပုဏိ။

ပေက္ခမာနော-ကြည့်သည်၊(ဟုတွာ-၍)ရာဇဏံ-မင်းရင်ပြင်သို့၊သမ္ပါပုဏ္ဏိ-
ကောင်းစွာရောက်လာပြီ၊ တေန-ထို့ကြောင့်၊ ကေဒိဝသံ ၊ ပေ၊ဣရိယာပထ
သမ္ပန္တိ-သမ္ပန္တဟူ၍၊(မယာ-သည်)ဝုတ္တံ-ပြီ။

ပန-ဆက်၊ ဒိသ္မာန-မြင်ရ၍၊ ဝါ- မြင်ရခြင်းကြောင့်၊ အဿ - ထိုမင်း၏၊
တေ-ဤအကြံသည်၊အဟောသိ-ပြီ၊(ကိ)၊သဗ္ဗောပိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊
အယံဇနော- ဤလူ အပေါင်းသည်၊ ဝိက္ခိတ္တစိတ္တော - အထူးထူး အပြားပြား
ပစ်လွှင့် အပ်သော စိတ်ရှိ၏၊ ဝါ- ပြန်လွှင့်သော စိတ်ရှိ၏၊ ဘန္တမိဂပ္ပဋိ
ဘာဝေါ - တုန်လှုပ်သော သမင်နှင့် တူ၏၊ [အနဝဋ္ဌိတတ္တာ - မတည်တံ့
သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ကာယစာပလ္လေန-ကိုယ်၏ လျှပ်ပေါ် လောင်လီသည်၏
အဖြစ်နှင့်၊သမန္တာဂတတ္တာ ဘန္တမိဂသဒိသော၊-ဒို့ကာ၊]အယံပနဒါရကော-
ဤကလေးသည်ကား၊ အဝိက္ခိတ္တစိတ္တော - အထူးထူး အပြားပြား ပစ်လွှင့်
အပ်သော စိတ်မရှိ၊ ဝါ- ပြန်လွှင့်သော စိတ်မရှိ၊ စ - သည်သာ မကသေး၊
အတိဝိယ-အလွန်အကဲသာလျှင်၊[ဤ“ဝိယ”မျိုးကို ဝေ အနက်ရှိ၏ဟု မှတ်၊]
အာလောကိတ ဝိလောကိတံစ-ရှေးရှု ကြည့်ပုံ၊ အထောင့် ကြည့်ပုံသည်၎င်း၊
သမဉ္ဇန ပသာရဏဉ္စ - ကွေးပုံ၊ ဆန့်ပုံသည်၎င်း၊ သောဘတိ-တင့်တယ်၏၊
အဒ္ဓါ-မချွတ်၊ တေဿ- ဤကလေး၏၊ အတ္တန္တရေ- အတွင်း၌၊ လောကုတ္တရ
ဓမ္မော-လောက၌ ထူးမြတ်သောတရားသည်၊ [သေသဇနော အဝိဇ္ဇမာနော
ဝိသိဋ္ဌဓမ္မော။] ဘဝိဿတိ-ရှိလိမ့်မည်၊ ဣတိ-ဤသို့ အကြံဖြစ်ပြီ၊ ရညော-၏၊
သဟဒာသနေနေဝ - မြင်လျှင် မြင်ခြင်းပင်၊ သာမဏေရေ -၌၊ စိတ္တံ - သည်၊
ပသိဒိ-ကြည်ညိုပြီ၊ ပေမံ-ချစ်ခြင်းသည်၊ သဏ္ဌဟိ-ကောင်းစွာတည်ပြီ။

ကသ္မာ-ကြောင့်၊(စိတ္တံ-သည်၊ ပသိဒိ-နည်း၊ ပေမံ-သည်၊ သဏ္ဌဟိ-နည်း၊)
ဟိ(ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ ပုဗ္ဗေ - ရှေးဘဝ၌၊ ပုညကရုဏကာလေ - ကောင်းမှု

ပုညကရုဏကာလေ ။ ။ ရှေးတစ်ခုသောဘဝ၌ ဖျားရည်ကုန်သည် ညီနောင်
ခုယောက် ရှိ၏၊ အကြီး ၂ ယောက်သည် အဝယ်သွား အရှာသွား၊ အငယ်ဆုံးကား
အရောင်းသွားဖြစ်၏၊ တနေ့သ၌ အကြီး ၂ ယောက် မရှိခိုက်မှာ ပစ္စေကမုဒ္ဒါကြွလာ၍
ဖျားရည်ဆွမ်း ခံ၏၊ ရေခပ်သွားသော မိန်းမတယောက်က မြင်၍ ဖျားရည် ကုန်သည်
အိမ်ကို ညွှန်ပြလိုက်၏၊ ဖျားရည်လှသောအခါ သပိတ်မှလျှံ၍ကျသော ဖျားရည်များကို
မြင်၍.....“ဤဇမ္ဗူဒိဝံ အထက် တယူဇနာ အောက် တယူဇနာ အာဏာပိုင်သော
ရှင်ဘုရင် ဖြစ်ရပါလိ၏”ဟု ဆုတောင်းလေသည်၊ သူသည် အသောကမင်း ဖြစ်လာ၏။

ဣဒိနာ မရဒါနေန, ဣမိ ဇမ္ဗူဒီပကေ၊
ဥဒ္ဓံ အဓော ယောဇနိကံ, မယံ အာဏာ ပဝတ္တတု။

ပြုရာ အခါ၌၊ သေ - ဤ သာမဏေသည်၊ ရညော - ၏၊ ဇေဋ္ဌကဘာတာ-
 နောင်တော်ကြီးဖြစ်သော၊ ဝါဏိဇ္ဇကော-ပျားရည်ကုန်သည်သည်၊ အဟော
 သိ ကိရ - ဖြစ်ခဲ့သတတ်၊ (တသ္မာ- ကြောင့်၊ စိတ္တံ ပဿီဒိ၊ ပေမံ သဏ္ဌဟိ-ဟု
 ရှေ့အမေးပြန်ဖြေ၊) ဟိ-သာဓကကား၊ ပုဗ္ဗေဝ သန္တိဝါသေန၊ ပေ၊ ဥပ္ပလံဝ
 ယထောဒကေတိ-ဒကေ ဟူသော၊ ဧတံ-ဤ ဝါယာစကားကို၊ (ပေါရာဏေ
 ဟိပိ-ရှေးဆရာတို့သည်လည်း၊) ဝုတ္တံ-ဗြီ၊ [ဥပ္ပလံဝါ-ကြာညို ကြာဖြူ ကြာနီ
 သည်၎င်း၊ (အညံဝါ-အခြားသော ပဒုမ္မာစသော ကြာသည်၎င်း၊) ဥဒကေ-
 ရေ၌၊ (ဇာယမာနံ-ပွင့်ထွန်း ပေပီပေါက်လာသည်ရှိသော်၊ ဒွိဟိ ကာရဏေ
 ဟိ - ရေနှင့် ညွှန် ဟူသော ၂ ပါးသော အကြောင်းတို့ကြောင့်၊ ဇာယတေ
 ယထာ-ဖြစ်ပေပီလာရသကဲ့သို့၊ တထာ - ထို့အတူ၊) တံပေမံ - ထိုချစ်ခြင်း
 သည်၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေးဘဝ၌၊ သန္တိဝါသေနဝါ-အတူတကွနေထိုင်ခဲ့ရခြင်းကြောင့်
 သော်၎င်း၊ ပစ္စုပ္ပန်ဟိတေနဝါ-ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ အစီးအပွားကို ပြုခြင်းကြောင့်
 သော်၎င်း၊ ဧဝံ-ဤ ၂ ပါးသော အကြောင်းတို့ကြောင့်၊ ဇာယတေ-ဖြစ်၏၊]

အနက်ကျယ်၊ [ဥပ္ပလံဝါ-ဥပ္ပလမည်၊ ညိုဖြူနီဟု၊ ရေကြည်ပေပီလွှမ်း၊
 သုံးမျိုးသော ကြာပန်းသည်၎င်း၊ အညံဝါ-ထိုးပြင်တပေါ်၊ ရေတွင်ပွားသည့်၊
 များပြား ဘိဏ္ဍံ၊ ကြာမျိုးစုံသည်၎င်း၊ ဥဒကေ - အပူ ဘေးဘယ၊ မြွေ၊ မခ
 အောင်၊ မြေကြည်လင်၊ ရေစင်ရေကောင်း၌၊ ဇာယမာနံ - တင့်တင့် ငွါးငွါး၊
 စွင့်စွင့်ကားလျက်၊ ပွင့်ပွားပေပီပေါက်လာသည်ရှိသော်၊ ဒွိဟိ ကာရဏေဟိ-

ပစ္စေကဗုဒ္ဓါပြန်ကြွ၍ နောင်တော် ၂ ယောက် ပြန်လာသောအခါ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါအား
 ပျားရည်လှူလိုက်ကြောင်း ပျားရည်အလှူကို သာဓုခေါ်ကြသောကြောင့်ကို ပြောပြလေ
 လျှင် ရုတ်တရက်သော် နောင်တော်ကြီး စိတ်ဆိုး၍ “စဏ္ဍာလကလံ ရဟန်းယောင်
 ဆောင်လာတတ်တယ်” ဟု ပြောမိ၏၊ နောင်တော်အလတ်ကလည်း “သင်၏ ပစ္စေက
 ဗုဒ္ဓါဆိုသူကို သမုဒြာတဘက်ကမ်း လှမ်းမပြစ်လိုက်ဘဲကိုး” ဟု ပြောမိ၏၊ နောက်မှ
 ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ၏ ကြည်ညိုအားကောင်းပုံကို ညီငယ်ကရှင်းပြ၍ သာဓုခေါ်ကြလေသည်၊
 သူတို့စကား အပြော မှားမှုကြောင့် နောင်တော်ကြီးသည် စဏ္ဍာလရွာ၌ မွေးသော
 နိဗ္ဗောဓသမဏေ ဖြစ်၍၊ နောင်တော်လတ်သည် သမုဒြာ တဘက်ကမ်းရှိ သီဟိုဠ်
 ကျွန်း၌ ဒေဝါနံ ပိယတိဿမင်း ဖြစ်လာ၏၊ ရေခပ် မိန်းမလည်း ပျားရည် ကုန်သည်
 ကလေး၏ဆုတောင်းပုံကို ပစ္စေကဗုဒ္ဓါပြန်ကြွအလာတွင် မေးမြန်း၍သိရသဖြင့် “သူမလဲ
 ထိုအခါ မိဖုရားခေါင်ဖြစ်ရပါလိ၏” ဟု ဆုတောင်းလေသည်၊ သူမသည် အသန္နိမိတ္တာ
 မိဖုရားဖြစ်လာ၏၊

အယျဿ မဓုလာဘာယ၊ အဟံ ဟတ္ထနိဒဿနာ၊
 ယဒါ သော ဘဝတေ ရာဇာ၊ တဒါ အဿံ မဟေသိကာ။

ပန်းအထွေထွေ၊ လျှမ်းဝေသို့၊ စန်းရေညွှန်ပြောင်း၊ ၂ပါးသောအကြောင်း
တို့ကြောင့်၊ ဇာယတေ ယထာ - ငွါးငွါးတင့်တင့်၊ ကားကားစွင့်၍၊ ဆင့်ကာ
မြင့်ကာ၊ ပွင့်လာရသကဲ့သို့၊ တထာ - ပမာထားယု၊ မခြားအတူသာလျှင်၊
တံပေမံ - မိချစ် ဘချစ်၊ ဆွေမျိုးချစ်မှ၊ စ၍သစ်ဆန်း၊ ထိုအချစ်ပန်းသည်၊
ပုဗ္ဗသန္တဝါသေနဝါ-ကွာမဝေးလှ၊ ရှေးဘဝ၌၊ တကွအတူ၊ ကြည်ဖြူပေါင်း
သင်း၊ နေထိုင်ခဲ့ရခြင်းကြောင့် သော်၎င်း၊ ပစ္စုပ္ပန်ဟိတေနဝါ - ယခုဘဝ၊ ပြု
သမျှ၌၊ ယုယသောအား၊ ကြီးမားလေအောင်၊ စီးပွားကိုဆောင်ခြင်းကြောင့်
သော်၎င်း၊ ဧဝံ (ဣမေဟိ ကာရဏေဟိ) - ရှေးမေတ္တာဆက်၊ ယခုတွက်မူ၊
ဆောင်ရွက်အကျိုး၊ ဤအကြောင်း ၂မျိုးတို့ကြောင့်၊ ဇာယတေ- မခွဲစတမ်း၊
အမြဲမှန်းလျက်၊ စွဲလမ်းချစ်ဝေ၊ ဖြစ်ရပေသတည်း။

အထ - ၌၊ ရာဇာ - သည်၊ သဉ္ဇာတပေမော - လွန်စွာဖြစ်သော ချစ်ခြင်းရှိ
သည်၊ သမ္မဟုမာနော-များစွာ မြတ်နိုးခြင်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ-၍) ဧတံ သာမ
ဏေရံ-ကို၊ ပက္ခောသထ-ခေါ်ချေကြကုန်၊ ဣတိ-သို့၊ အမစ္စေ-တို့ကို၊ ပေသေ
သိ-ပြီ၊ တေ-ထိုအမတ်တို့သည်၊ အတိစိရာယန္တိ-အလွန်ကြာမြင့်ကုန်၏၊ ဣတိ-
ဤသို့ကြံ၍၊ ပုန-တဖန်၊ တုရိတံ-လျင်စွာ၊ အာဂစ္ဆတု-လာပါစေ၊ ဣတိ-ဤသို့
ပြော၍၊ ဒွေတယော (ဒွတ္တယော)- ၂ ယောက် ၃ ယောက်သော အမတ်တို့ကို၊
ပေသေသိ-စေလွှတ်ပြီ၊ သာမဏေရော - သည်၊ အတ္တနော - ၏၊ ပကတိယာ
ဝေ - ပင်ကိုယ်အားဖြင့် သာလျှင်၊ အဂမာသိ - သွားပြီ၊ [မြန်မြန် လာစေလို
သော်လည်း မှန်မှန်ဘဲ လာသည်-ဟုလို၊] ရာဇာ-သည်၊ ပတိရူပံ-လျော့ပတ်
သော၊ အာသနံ-နေရာကို၊ ဥတွာ - ၍၊ နိသီဒေထ-ထိုင်ပါကုန်၊ ဣတိ အာဟ၊
သော- ထိုသာမဏေသည်၊ ဣတောစိတောစ-ဤမှ ဤမှလည်း၊ ဝိလောကေ
တွာ-စောင်းကြည့်၍၊ ဒါနိ-၌၊ အညေ-ငါမှတပါးကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊
နတ္ထိ-မရှိကုန်၊ ဣတိ-ဤသို့သိ၍၊ သမုသိတ သေတစ္ဆတ္တံ-ကောင်းစွာ စိုက်ထူ
အပ်သော ထီးမြူရှိသော၊ ရာဇပလ္လင်-ရာဇပလ္လင်သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-သွား၍၊

ဦးကာ။ ။ပုဗ္ဗေဝ သန္တိဝါသေနာတိတ္ထေ ဂါထာဗန္ဓဝသေန (ဂါထာဖြစ်သည့်
အတွက် ရွတ်ဆိုချောမောစေလို၍) ဝါသဒ္ဓဿ ရဿတ္တံ ကတံ၊ သန္တိဝါသေနာတိ
သဟ ဝါသေန၊ ပစ္စုပ္ပန်ဟိတေနာတိ ပစ္စုပ္ပန္န (ဝတ္တမာနဘဝေ) ဟိတစရဏေန၊
ဧဝံ (ဣမေဟိ ဦးဟိကာရဏေဟိ- “ ဤအကြောင်း ၂ပါးတို့တွင် တပါးပါးကြောင့် ”
ဟု မှတ်၊ ၂ပါးလုံး စုံမှမဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် ဝါသဒ္ဓါဖြင့် ဆိုသည်၊) သိနေဟ သင်္ခါတံ
တံပေမံ ဇာယတေ၊ ကိဝိယာတိ အာဟ - ဥပ္ပလံဝ ယထောဒကေတိ၊ ဧတ္ထာပိ
ဝါသဒ္ဓဿ ဝုတ္တနယေန ရဿတ္တံ ကတံ၊ အဝုတ္တသန္တိက္ကနတ္ထော စေတ္ထ ဝါသဒ္ဓေါ၊ တေန
ပဒုမာဒယော သင်္ဂဏှာတိ။ [ဦးကာမှ လိုရာကိုသာ ယူထားသည်။]

ပတ္တဂူဟဏတ္ထာယ-သပိတ်ကို ယူခြင်းအကျိုးငှါ၊ ရညော- အား၊ အာကာရံ- အခြင်းအရာကို၊ ဒသေသိ-ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ တံ-ထိုသာမဏေကို၊ ပလ္လင်္ကသမိ ပံ - ပလ္လင်အနီးသို့၊ ဥပဝစ္ဆန္တံယေဝ - ကပ်သွားသည်ကိုပင်၊ ဒိသ္မာ - မြင်၍၊ စိန္တေသိ-ပြီ(ကိံ)၊ အဇ္ဇေဝ-ယနေ၌ပင်၊ ဒါနိ-၌၊ အယံသာမဏေရော-သည်၊ ဣမဿဂေဟဿ- ဤ နန်းတော်၏၊ သာမိကော - အရှင်သည်၊ ဘဝိဿတိ-မည်၊ ဣတိ(စိန္တေသိ)သာမဏေရော-သည် ၊ ပေ၊ နိသီဒိ-ပြီ၊

☰

ရာဇာ အတ္တနော အတ္ထာယ၊ သမ္ပါဒိတံ-ပြီးစီးစေအပ်သော၊ သဗ္ဗံ-သော၊ ယာဝုခဇ္ဇကဘတ္တဝိကတိံ - အထူးပြုအပ်သော ယာဝု ခဲဘွယ် ထမင်းကို၊ ဥပ နာမေသိ-အနီးသို့ ညွတ်စေပြီ (သဒ္ဒတ္ထ)၊ ဝါ - ကပ်သွားပြီ၊ (ဝေါဟာရတ္ထ)၊ သာမဏေရော-သည်၊ အတ္တနော-အား၊ ယာပနီယမတ္တမေဝ-မျှတလောက်ရုံ ကိုသာ၊ သမ္ပဋိန္တိ-ခံယူပြီ၊ ရာဇာ - သည်၊ ဘတ္တကိစ္စာဝသာနေ - ဆွမ်းကိစ္စ၏ အဆုံး၌၊ အာဟ-ပြီ(ကိံ)တုမှာတံ-အသင်တို့၏၊ သတ္တာရာ - သည်၊ ဒိန္နော ဝါဒိ-ပေးအပ်သောဩဝါဒကို၊ ဇာနာထ-သိပါကုန်၏လော၊ ဣတိ(အာဟ)၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ ဧကဒေသေန-တစိတ်တဒေသ အားဖြင့်၊ ဇာနာမိ - သိပါ၏၊ ဣတိ(အာဟ)၊ တာတ-ချစ်သား၊ မယုမ္ပိ - ဒကာတော်အားလည်း၊ နံ - ထို ဩဝါဒကို၊ ကထေဟိ-ဟောပါလော၊ ဣတိ (အာဟ)၊ မဟာရာဇ - ဇာ၊ သာဓု-ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့ ပြော၍၊ ရညော-အား၊ အနုရုပံ-လျှောက်ပတ်သော၊ ဓမ္မပဒေ- ဓမ္မပဒ၌၊ ဝါ - ဓမ္မပဒထည်းက၊ အပ္ပမာဒ ဝဂ္ဂံ - အပ္ပမာဒဝဂ်ကို၊ အနုမောဒနတ္ထာယ - ဆွမ်းအနုမောဒနာ အကျိုးငှါ၊ အဘာသိ - ဟောပြီ၊ [ညီနောင်တွေသတ်၍ မင်းပြုသောကြောင့် မေ့မေ့လျော့လျော့နေသည်ထင်၍ “ရညော အနုရုပံ အပ္ပမာဒဝဂ္ဂံ” ဟု ဆိုသည်၊] ရာဇာ ပန-ကား၊ အပ္ပမာဒေါ ပေ၊ ပဒန္တိ-အပ္ပမာဒေါ၊ ပေ၊ ပဒံ ဟူသော နှစ်ပါးကို၊ သုတွာဝ - ကြားရ၍

အပ္ပမာဒေါ။ ။ “န+ပမာဒေါ အပ္ပမာဒေါ-မမေ့ခြင်း” ဟူသည် အရာရာ၌ သတိနှင့်မကင်းသောနေခြင်း (သတိရှိခြင်း)တည်း၊ [သတိယာ အဝိပ္ပဝါသော နိစ္စံ ဥပဋ္ဌိတာယ (အမြဲစွဲကပ်တည်နေသော) သတိယာ ဧတံ အဓိဝစနံ။]

အမတံပဒံ။ ။ အမတံဝုစ္စတိ နိဗ္ဗာနံ၊ [နတ္ထိ မတံ ဧတ္ထာတိ အမတံ- ဟု ပြု။] တံ ဟိ အဇာတတ္တာ နဇီယတိ နဗီယတိ၊ ထိုနိဗ္ဗာန်သည် စိတ်စေတသိက် ရုပ်ကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်း ဥပါဒ်သဘော မရှိရကား ရင့်ခြင်း ဇရာ , ပျက်ခြင်း မရဏလည်း မရှိတော့၊ တသ္မာ အမတန္တိ ဝုစ္စတိ၊ “အမဘာဿ + ပဒံ အမတပဒံ”ဟု သမာညဖြစ်သော်လည်း ဝါထာ ဖြစ်၍ သုခုစ္စာရဏနိဂ္ဂဟိတ်လာသည်၊ ပဒံသည်အကြောင်းအနက်ဟော၊ “အမတဿ+ အဓိဝဓုပါယော-ရခြင်း၏အကြောင်း” ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

၂၃၀

ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာ

ဗာဟိရနိဒါန်း

သာလျှင်၊ တာတ-သား၊ အညာတံ-သိအပ်ပါပြီ၊ ပရိယောသာပေဟိ-ပြီးဆုံး
စေပါလော၊ ဝါ-ပြီးဆုံးအောင် ဟောပါလော၊ ဣတိ အာဟ၊ အပ္ပမာဒေါ-
မမေ့မလျော့ခြင်းသည်၊ အမတံပဒံ - မသေရာ နိဗ္ဗာန်၏ အကြောင်းတည်း၊
ပမာဒေါ-မေ့လျော့ခြင်းသည်၊ မစ္စုနော-သေခြင်း၏၊ ပဒံ-အကြောင်းတည်း၊]

စ-ဆက်၊ အနုမောဒနာဝသာနေ - ဆွမ်းအနုမောဒနာ၏ အဆုံး၌၊ ဝါ-
ဆွမ်းတရားအဆုံး၌၊ တာတ-ချစ်သား၊ တေ-သင့်အား၊ အဋ္ဌ - ရှစ်အုပ်ကုန်
သော၊ ဓုဝတတ္တာနိ- အမြဲဆွမ်းအုပ်တို့ကို၊ ဒမ္မိ - လှူပါ၏၊ ဣတိ အာဟ - ပြီ၊
သာမဏေရော အာဟ၊ (ကိ)၊ မဟာရာဇ - ဇာ၊ တောနိ- ဤ ရှစ်အုပ်သော
ဆွမ်းတို့ကို၊ အဟံ-သည်၊ ဥပဇ္ဈာယဿ-ဥပဇ္ဈာယ်အား၊ ဒမ္မိ-လှူပါ၏၊ ဣတိ
အာဟ၊ တာတ-သား၊ အယံ ဥပဇ္ဈာယောနာမ-ဤဥပဇ္ဈာယ်မည်သည်၊ ကော-
အဘယ်သူပါနည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ မေးပြီ၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ ဝဇ္ဇာဝဇ္ဇံ- အပြစ်ငယ်
အပြစ်ကြီးကို၊ ဒိသ္မာ- မြင်၍၊ ဝါ - မြင်လသော်၊ စောဒေတာစ- အပြစ်တင်
တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၎င်း၊ သာရေတာစ-အောက်မေ့စေတတ်သောပုဂ္ဂိုလ်
သည်၎င်း၊ (ဥပဇ္ဈာယော နာမ-၏) ဣတိ (အာဟ၊) တာတ - သား၊ တေ-
အား၊ အညာနိဝိ-အခြားလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ အဋ္ဌ - ဆွမ်း ရှစ်အုပ်တို့ကို၊
ဒမ္မိ-၏၊ ဣတိ အာဟ၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ တောနိ-တို့ကို၊ အာစရိယဿ-အား၊

မစ္စုနောပဒံ ။ ။ မရဏဿ + ဥပါယော၊ ပမတ္ထော ဟိ ဇာတိံ နာတိဝတ္တတိ၊
မေ့လျော့သူသည် ဇာတိကို မလွန်နိုင်၊ ဇာတောပန ဇီယတိစေဝ မိယတိစ = ဖြစ်သူ
ကား အိုလည်းအို သေလည်းသေရတော့၏၊ ဣတိ ပမာဒေါ မစ္စုနော ပဒံနာမ ဟောတိ။

အညာတံ၊ ပေ၊ ပေဟိ။ ။ “သဒါ အပ္ပမာဒေန ဟုတွာ ဝတ္တိတဗ္ဗတိ = အခါတိုင်း
မေ့လျော့ခြင်းမရှိဘဲကုန်ရမည်” ဟူသောဤအကြောင်းကို၊ ဧတ္ထကေန ဝ မယာ ဉာတံ =
ဤ ၂ ပါဒဖြင့်ပင် သိအပ်ပြီ၊ တုမှေ ဓမ္မဒေသနံ နိဋ္ဌာပေထာတိ တသ္မိံ ဓမ္မေ အတ္တနော
ပတိပဇ္ဇိတုကာမတံ ဒီပေန္တော ဓမ္မဒေသနာယ ပရိယောသာနံ ပါပေတွာ ကထနေ
ဥဿာဟံ ဇနေသိ၊ အဋ္ဌကထာ စာသွားအတိုင်းဆိုလျှင် သိပါပြီ၊ “တရားကို အပြီး
သတ်လိုက်ပါတော့” ဟု အဓိပ္ပါယ်ယူစရာရှိ၏၊ ထိုသို့ မယူရ၊ တရားကို ပြီးဆုံးအောင်
ဟောပါ-ဟု တိုက်တွန်းသည်-ဟူလို့၊

ဥပဇ္ဈာယော အာစရိယော၊ ။ “ဝဇ္ဇာဝဇ္ဇံ” စသောစကားဖြင့် “ဝဇ္ဇာဝဇ္ဇံ
ဇာယတိ ဥပနိဇ္ဈာယတိ (ကပ်၍ရပြီးလျှင် သွန်သင်ဆုံးမတတ်၏) ဣတိ ဥပဇ္ဈာယော”
ဟူသော ဝစနတ္ထကို ပြ၏၊ “ဣမသ္မိံ သာသနေ သိက္ခိတဗ္ဗကဓမ္မေသု” စသော စကား
ဖြင့် “အာစာရံ-အကျင့်သိက္ခာကို + သိက္ခာပေတိ-သင်စေတတ် (သင်ပြပေးတတ်၏)၊
ဣတိ အာစရိယော” ဟူသော ဝစနတ္ထကို ပြ၏၊ အာစာရနောင် သိက္ခာပေတိအနက်၌
ဣယသက်၊ စာ၌ ရသေ့ပြု၊ [သိက္ခိတဗ္ဗဓမ္မကား ပိဋကနှင့် သီလစသည်တည်း။]

တတိယသံဂါယနာ

တာသဒ္ဓါကော

၂၃၁

ဒမ္မိ-၏။ ဣတိ အာဟ၊ တာတ-သား၊ အယံ အာစရိယော နာမ-မည်သည်၊
 ကော-နည်း၊ ဣတိ အာဟ၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ (အာစရိယောနာမ-မည်သည်၊)
 ဣမသ္မိံသာသနော-၌၊ သိက္ခိတဗ္ဗက ဓမ္မေသု - ကျင့်ထိုက်သော တရားတို့၌၊
 ပတိဋ္ဌာပေတာ-တည်စေတတ်သောပုဂ္ဂိုလ်ပါတည်း၊ ဣတိ အာဟ၊ တာတ-
 သား၊ သာဓု- ပြီ၊ တေ - အား၊ အညာနိဝိ-နံသော၊ အဋ္ဌ-တို့ကို၊ ဒမ္မိ-၏။
 ဣတိ အာဟ၊ မဟာရာဇ - ဇာ၊ တောနိဝိ - တို့ကိုလည်း၊ ဘိက္ခုသံဃဿ-
 ရဟန်း သံဃာအား၊ ဒမ္မိ - ၏။ ဣတိ အာဟ၊ တာတ - သား၊ အယံဘိက္ခု
 သံဃောနာမ-သည်၊ ကော-နည်း၊ ဣတိ အာဟ၊ မဟာရာဇ- ဇာ၊ ယံ-အကြင်
 ရဟန်းသံဃာကို၊ နိဿာယ-၍၊ အမှာကံ- တို့၏၊ အာစရိယပဇ္ဈာယာနဉ္စ-
 တို့၏၎င်း၊ မမစ-၎င်း၊ ပဗ္ဗဇ္ဇာစ - ရှင်အဖြစ်သည်၎င်း၊ ဥပသမ္ပဒါစ - ရဟန်း
 အဖြစ်သည်၎င်း၊ ဟောတိ - ဖြစ်ရ၏၊ သော ဘိက္ခုသံဃော - သည်၊ အယံ-
 ဤသည်ပင်တည်း၊ ဣတိ အာဟ၊ ရာဇာ - သည်၊ မတ္တာယ- ထက်၊ ဘိယျော
 သော-လွန်စွာ၊ တုဋ္ဌစိတ္တော-နှစ်သက်သောစိတ်ရှိသည်၊ ဟုတွာ-၍၊ အာဟ-
 ပြီ၊ (ကိံ)၊ တာတ-သား၊ တေ-အား၊ အညာနိ-နံသော၊ အဋ္ဌ-တို့ကို၊ ဒမ္မိ-၏။
 ဣတိ အာဟ၊

သာမဏေရော-သည်၊ သာဓု-ကောင်းပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ သမ္ပဒိန္နိတွာ- လက်
 ခံ၍၊ ပုနဒိဝသေ - ၌၊ ဧတ္ထိံသ - ဥက္ခိပ် ၂ ပါးသော၊ ဘိက္ခု - ရဟန်းတို့ကို၊
 ဂဟေတွာ-ပင့်ခေါ်၍၊ ရာဇန္တေပုရိ-သို့၊ ပရိသိတွာ-၍၊ ဘတ္တကိစ္စံ-ကို၊ အကာ
 သိ-ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ အညေဝိ-နံသော၊ ဧတ္ထိံသ - သော၊ ဘိက္ခု - တို့သည်၊
 တုမ္ပဟိ-တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ-တကွ၊ သွေ-၌၊ ဘိက္ခံ - ကို၊ ဂဏန္တု - ခံယူပါကုန်၊
 ဣတိအာဟ၊ ဧတေနော ဥပါယေန- ဤနည်းဖြင့်ပင်၊ ဒိဝသေဒိဝသေ-တိုင်း၊
 ဝဇ္ဇာပေန္တော- တိုးစေလျက်၊ သဗ္ဗိသဟဿာနံ - ၆ သောင်း အတိုင်းအရှည်
 ရှိကုန်သော၊ ဗြာဟ္မဏပရိဗ္ဗာဇကောဒီနံ-တို့၏၊ ဘတ္တံ-ထမင်းကို၊ ဥပန္နိန္နိတွာ-
 ဖြတ်၍၊ အန္တောနိဝေသနော-နန်းတော်အတွင်း၌၊ နိဂြောဓတ္ထေရေ-၌၊ ဂတေန-
 ဖြစ်သော၊ ပဿာဒေနော - ကြည်ညိုခြင်းကြောင့်ပင်၊ သဗ္ဗိသဟဿာနံ- ကုန်
 သော၊ ဘိက္ခုနံ-တို့သို့၊ နိစ္စဘတ္တံ-နိစ္စဘတ်ကို၊ ဝါ-မြဲသောဆွမ်းကို၊ ပဋ္ဌပေသိ-

အာစရိယော၊ ဧဝံ၊ ဟောတိ။ ။ အာစရိယဥပဇ္ဈာယတို့အတွက် ပဗ္ဗဇ္ဇာ ဥပသမ္ပဒါ
 ၂မျိုးလုံးရ၏။ မိမိ (နိဂြောဓသောမဏေ) အတွက် (ထိုအချိန်မှာ သာမဏေ ဖြစ်သော
 ကြောင့်) ပဗ္ဗဇ္ဇာတမျိုးသာရ၏။ ထို့ကြောင့် “ယထာလာဘယောဇနာနည်း (ရသင့်
 သည်ကိုယှဉ်စေရသောနည်း)” ဟုမှတ်၊ တနည်း- နောင်မှမည် ဥပသမ္ပဒါကိုရည်ရွယ်
 လျှင် သာမဏေအတွက်လည်း ၂မျိုးလုံးရ၏။

ဖြစ်စေပြီ၊ နိဂြောဓတ္ထေရာပိ - သည်လည်း၊ ရာဇာနိ-ကို၊ သ ပရိသံ - တက္ခ၊
တိသု-နိသော၊ သရဏေသု-တိ၌၎င်း၊ ပဉ္စသု- နိသော၊ သီလေသုစ-တိ၌၎င်း၊
ပတိဋ္ဌာပေတွာ-၍၊ ဗုဒ္ဓသမ္မာသန-၌၊ ပေါထုဇ္ဇနိကေန-ပုထုဇဉ်တို့၏ဥစ္စာဖြစ်
သော၊ ပဿာဒေန-ကြည်ညိုခြင်းဖြင့်၊ အစလပ္ပသာဒံ- မတုန်လှုပ်သော ကြည်
ညိုခြင်းရှိသည်ကို၊ ကတွာ-၍၊ ပတိဋ္ဌာပေသိ-ပြီ၊

ပုန-ဇန၊ ရာဇာ-သည်၊ အသောကာရာမနာမ-အသောကာရုံ မည်သော၊
မဟာဝိဟာရံ - ကျောင်းတိုက်ကြီးကို၊ ကာရေတွာ - ၍၊ သဗ္ဗိ သဟဿာနံ
ဘိက္ခုနံ, နိစ္စဘတ္တံ-ကို၊ ပဋ္ဌပေသိ- ဖြစ်စေပြီ၊ သကလဓမ္မုဒ္ဓိပေ - ၌၊ စတုရာ
သီတိယာ နဂရသဟဿေသု-ရှစ်သောင်း လေးထောင်သော မြို့တို့၌၊ စတုရာ
သီတိ သဟဿစေတိယ ပဋိမဏ္ဍိတဒနိ- ရှစ်သောင်းလေးထောင်သောစေတီ
တို့ဖြင့် တန်ဆာ ဆင်အပ်ကုန်သော၊ စတုရာသီတိ ဝိဟာရသဟဿာနိ - ရှစ်
သောင်း လေးထောင်သော ကျောင်းတိုက်တို့ကို၊ ဓမ္မေနေဝ - တရား သဖြင့်
သာလျှင်၊ နော အဓမ္မန-မတရားသဖြင့် မဟုတ်ဘဲ၊ ကာရာပေသိ - ဆောက်
လုပ်စေပြီ၊ ကိရ- ချဲ့၊ ကေဒိဝသံ - ၌၊ ရာဇာ- သည်၊ အသောကာရာမေ - ၌၊
ပေ၊ ဘဂဝတာ - သည်၊ ဒေသိတဓမ္မောနာမ - ဟောအပ်သော တရားတော်
မည်သည်၊ ကိတ္တကော - အဘယ်မျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသည်၊ ဟောတိ-နည်း၊
ဣတိ ပုစ္ဆိ၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ အင်္ဂတော-အားဖြင့်၊ နဝင်္ဂါနိ-ဥပါးသော အင်္ဂါ
တို့တည်း၊ ခန္တတော - အစုအားဖြင့်၊ စတုရာသီတိဓမ္မက္ခန္ဓ သဟဿာနိ-တို့
တည်း၊ ဣတိ(အာဟံသု)၊ ရာဇာ-သည်၊ ဓမ္မေ-၌၊ ပသီဒိတွာ - ၍၊ ဧကေကံ-
တပါးတပါးသော၊ ဓမ္မက္ခန္ဓံ - ကို၊ ဧကေကဝိဟာရေန - တရပ်တရပ်သော
ကျောင်းတိုက်ဖြင့်၊ ပူဇေဿာမိ-အံ့၊ ဣတိ- ဤသို့ကြံ၍၊ ကေဒိဝသမေဝ-တနေ
တည်း၌ပင်၊ ဆန္တဝုတိ ကောဋိဓနံ - ၉၆ ကုဋေသော ဥစ္စာကို၊ ဝိသဇ္ဇေတွာ-

၂၃

စေတိယ။ ။စိတိတဗ္ဗံ ပူဇေတဗ္ဗန္တိ စေတိယံ၊ [စိတ ဓာတ်, ကျ၊] ဣန္ဒကဒိဟိ
စိတတ္တာ ဝါ စေတိယံ၊ [စိယတေ - အုဋ် စသည်တို့ဖြင့် စိအပ်၏၊ ဣတိ စိတံ၊ စိတံ+
ယေဝ စေတိယံ၊ သုတ္တ ကျပစ္စည်း။]

အနသကာရာမေ ။ ။ ကောင်းမှုရှင်ဖြစ်သော မင်း၏ အသောက နာမည်ကို
ကျောင်းတိုက်ပေါ်၌ တင်စားသော (အကြောင်း၏ အမည်ကို အကျိုး၌ တင်စား
သော) ကာရဏုပစာရအားဖြင့် ကျောင်းတိုက်ကို “ အသောက ” ဟု ခေါ်သည်၊
[ကတေ အာရာမေ-ကျောင်းတိုက်ကို ပြုလုပ်အပ်ပြီးသော်၊ ပစ္စာ(ကျောင်းဆောက်
ပြီးနောက်) ကာရာပကဿ ခုညော နာမဝသေန နိရုဋ္ဌံ (တက်ရောက်စေအပ်, တင်စား
အပ်သော) နာမပဏ္ဏတ္တိံ သန္ဓာယ ဝုတ္တံ အသောကာရာမေ တိ။]

စွန့်၍၊ အမစွေ-တို့ကို၊ အာဏာပေသိ- ပြီ၊ (ကိံ) ဘဏေ-အမောင်တို့၊ ထေ-
လာကြကုန်၊ ဧကမေကသ္မိ-တရပ်တရပ်သော၊ နဂရေ-၌၊ ဧကမေကံ-တတိုက်
တတိုက်သော၊ ဝိဟာရံ-ကို၊ ကာရာပေန္တာ-နံလျက်၊ စတုရာသီတိယာ နဂရ
သဟဿေသု-တို့၌၊ ပေ၊ ကာရာပေထ- ပြုကြစေကုန်၊ ဣတိ (အာဏာပေသိ-
ပြီ၊) သယဉ္ဇ-ကိုယ်တိုင်လည်း၊ အသောကာရာမေ - အသောကာရံ ကျောင်း
တိုက်၌၊ အသောက မဟာဝိဟာရတ္ထာယ-အသောကကျောင်းကြီးအကျိုးငှါ၊
ကမ္ဘိ-အလုပ်ကို၊ ပဋ္ဌပေသိ-စ၍ ဖြစ်စေပြီ၊ သံဃော - သည်၊ ဣန္ဒဂုတ္တတ္ထေရံ
နာမ-ဣန္ဒဂုတ္တထေရ် မည်သော၊ မဟိဒ္ဓိကံ - သော၊ မဟာနဘာဝံ - သော၊
ဒိဏာသဝံ-ကို၊ နဝကမ္ဘာမိဋ္ဌာယကံ-အမှုသစ်ကို စီမံတတ်သောပုဂ္ဂိုလ်ကို၊
(ကတွာ၊) အဒါသိ-ပြီ၊ ထေရော-သည်၊ ယံယံ-အကြင် အကြင် အမှုသည်၊
နနိဋ္ဌာတိ-မပြီးနိုင်၊ တံတံ-ကို၊ အတ္တနော-၏၊ အာနဘာဝေန-ဖြင့်၊ နိဋ္ဌာ
ပေသိ-ပြီးစေပြီ၊ ဧဝမ္ဘိ-ဤသို့ (လူတို့ မတတ်နိုင်သော အရာကို) တန်ခိုးဖြင့်
ပြီးစေအပ်ပါ သော်လည်း၊ တိဟိ သံဝစ္ဆရေဟိ-၃ နှစ်တို့ဖြင့်၊ ဝါ-၃ နှစ်
ကြာမှ၊ ဝိဟာရကမ္ဘိ-ကျောင်းဆောက်မှုကို၊ နိဋ္ဌာပေသိ-ပြီးဆုံးစေပြီ၊ ဧက
ဒိဝသမေဝ-တနေ့ထည်း၌ပင်၊ သဗ္ဗနဂရေဟိ-တို့မှ၊ ပဏ္ဏာနိ - ကျောင်းပြီး
ကြောင်း စာလွှာတို့သည်၊ အာဂမိံသု-ရောက်လာကုန်ပြီ၊ အမစွာ-တို့သည်၊
ရညော-အား၊ အာရောစေသုံ-ကုန်ပြီ၊ (ကိံ)၊ ဒေဝ-မင်းမြတ်၊ စတုရာသီတိ
ဝိဟာရသဟဿာနိ-တို့သည်၊ နိဋ္ဌတာနိ-ပြီးပါကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့ သံတေ
ဥးတင်ကြကုန်ပြီ။

ရာဇာ-သည်၊ နဂရေ-၌၊ ဘေရိံ-စည်ကို၊ စရာပေသိ-လည်စေပြီ၊ (ကိံ-
နည်း၊) ဣတော-ဤနေ့မှ၊ သတ္တန္တံ ဒိဝသာနံ - တို့၏၊ အစ္စယေန - ၌၊ ဝိဟာရ
မဟော- ကျောင်း ပူဇော်ပွဲသည်၊ (ကျောင်း ရေစက်ချပွဲသည်၊) ဘဝိဿတိ-
လိမ့်မည်၊ သဗ္ဗေ- အလုံးစုံသော မြို့သူမြို့သားတို့သည်၊ အဋ္ဌင်္ဂသီလာနိ- အင်္ဂါ
ရှစ်ပါးရှိသောဥပုသ်သီလတို့ကို၊ သမာဒိယိတွာ-၍၊ အန္တောနဂရေစ- မြို့တွင်း
၌၎င်း၊ ဗဟိနဂရေစ-မြို့ပ၌၎င်း၊ ဝိဟာရမဟံ-ကို၊ [ဝိဟာရဿ-ကို+မဟော-
ပူဇော်ခြင်းတည်း၊] ပဋိယာဒေန္တ၊- စီရင်ကြစေ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ (ဘေရိံ စရာ

ပဏ္ဏာနိ အာဂမိံသု ။ ။ သဗ္ဗဝိဟာရေသု ကိရ ရာဟုနာ စန္ဒဿ ဂဟဏဒိဝသေ
(လင်ပုတ်ဖမ်းရာနေ့၌) ကမ္ဘိ အာရဘိတွာ (အလုပ်စ၍) ပုန ရာဟုနာ ဂဟဏဒိဝသေ
ယေဝ (နောက်တကြိမ် လင်ပုတ်ဖမ်းရာ နေ့၌ပင်) နိဋ္ဌာပေသုံ၊ တသ္မာ-ထိုသို့ ကျောင်း
အားလုံးပြီးချိန်က တချိန်တည်း ဖြစ်နေသောကြောင့် “ဧကဒိဝသမေဝ ပဏ္ဏာနိ အာ
ဂမိံသု”တိ ဝဒန္တိ။

ပေသိ)၊ တတော-ထိုမှနောက်၌၊ (ရာဇာ- သည်၊ ကတ္တားလိုက်စေ၍ အဋ္ဌာသိ
 ၌စပ်။)သတ္တန္တံ ဒိဝသာနံ-တို့၏၊ အစွယေန-၌၊ သမ္ဗာလင်္ကာရ ဝိဘူသိတာယ-
 အလုံးစုံသော တန်ဆာတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သော၊ (သေနာယ၌စပ်၊)
 အနေက သတသဟဿ သင်္ချာယ- အသိန်း မက များသော အရေအတွက်
 ရှိသော၊ စတုရနိဿာ-အင်္ဂါလေးပါးရှိသော၊ သေနာယ-စစ်တပ်သည်၊ ပရိ
 ဝုတော-မြို့ရံအပ်သည်၊(ဟုတွာ)၊ ဒေဝလောကေ-တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌၊
 အမရဝတိယာ - အမရဝတီမည်သော၊ ရာဇဓာနိယာ - မင်းနေပြည်၏၊ သိရိ
 တော-အသရေထက်၊ အဓိကတရသ သိရိကံဝိယ-သာ၍ လွန်ကဲသောအသရေ
 ရှိသကဲ့သို့၊ နဂရံ - မြို့ကို၊ ကာတုကာမေန - ပြုလိုသော၊ ဥဿာဟဇာတေန-
 ဖြစ်သော အားတက်သရောရှိသော၊ မဟာဇနေန-သည်၊ အလင်္ကာတပဋိယတ္တံ-
 တန်ဆာဆင်ခြင်းဖြင့် စီစဉ်အပ်ပြီးသော၊ နဂရံ- ကို၊ အနုဝိစရန္တော - အစဉ်
 လှည့်လည်လျက်၊ ဝိဟာရံ - ကျောင်းတိုက်သို့၊ ဂတိန္ဒာ-၍၊ ဘိက္ခုသံဃဿ-၏၊
 မဇ္ဈေ-၌၊ အဋ္ဌာသိ-ပြီ။

စ-ဆက်၊ တသ္မိံ ခဏေ- ၌၊ သန္နိပတိတာ - စည်းဝေးကုန်သော၊ အသီတိ
 ဘိက္ခု၊ ကောဋိယော - ကုဋေ ရှစ်ဆယ်သော ရဟန်းတို့သည်၊ အဟေသုံ-
 ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ ဘိက္ခုနီနဉ္စ- တို့၏လည်း၊ ဆန္ဒဝုတိသတသဟဿာနိ - ကိုးဆယ်
 ခြောက်သိန်းတို့သည်၊ အဟေသုံ-နိပြီ၊ တတ္ထ-ထို ရဟန်းသံဃာတို့တွင်၊ ခိဏာ
 သဝ ဘိက္ခု၊ ယေဝ-ရဟန္တာရဟန်းတို့ချည်းပင်၊ သတသဟဿသင်္ချာ-တံသိန်း
 အရေအတွက်ရှိကုန်သည်၊ အဟေသုံ-နိပြီ၊ တေသံ-ထိုရဟန္တာ ရဟန်းတို့၏၊
 တေ-ဤအကြံသည်၊ အဟောသိ- ပြီ၊ (ကိံ)၊ ရာဇာ- သည်၊ အတ္တနော - ၏၊
 အဓိကာရံ-အလွန်အကဲပြုအပ်သောကောင်းမှုကို၊ [“ကရိယတေတိကာရော၊
 အဓိကံ + ကာရော အဓိကာရော ”ဟု ပြု၊ ဇီကာ၌ “ အဓိကံ + ကာရံ ” ဟု
 ပြုခြင်းကား ဝါကျအနိုက်ကိုငဲ့၍ ပြုခြင်းတည်း။] အနဝသေသံ - အကြွင်းမဲ့၊
 သစေပသေယျ - အကယ်၍ မြင်ရအံ့၊ (ဧဝံသတိ) အတိဝိယ - လျှင်၊ ဗုဒ္ဓ
 သာသနေ-၌၊ ပသီဒေယျ-ကြည်ညိုရာ၏၊ ဣတိ - ပြီ၊ တတော - ထိုသို့ အကြံ

အလင်္ကာတ ပတိယတ္တံ။ ။ “အလင်္ကာရဏ ဝသေန (တန်ဆာဆင်ခြင်း၏ အစွမ်း
 ဖြင့်) သမ္ဗာသမ္ဗိတံ-အလုံးစုံ ပြင်ဆင်အပ်ပြီးသော” ဟု ဇီကာတွင်သည်။ [အလင်္ကာရဏံ
 အလင်္ကာတံ - မြင်း၊ အလင်္ကာတေန + ပတိယတ္တံ - စီစဉ်အပ် ပြင်ဆင်အပ်သော မြို့တည်း၊
 အလင်္ကာတပတိယတ္တံ- မြို့] “ပတိယတ္တံ- စပ်သော” ဟု ပေးမှား၏၊ ပတိ+ယတဘေတ်
 တပစ္စည်းတည်း၊ ယတဘေတ်သည် အားထုတ်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့်
 “အားထုတ်အပ်၊ စီမံ၊ စီစဉ်၊ ပြင်ဆင်အပ်”ဟု လျော်အောင်ပေး။

ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ လောကဝိဝရဏံနာမ-လောက၏ပွင့်လင်းကြောင်းမည်သော၊
ပါဠိဟာရိယံ-တန်ခိုးပြာဋိဟာကို၊ အကံသု-နိဗ္ဗိ၊ ရာဇာ-သည်၊ အသောကာ
ရာမေ - ဌ၊ ဌိတောဝ- တည်လျက်ပင်၊ စတုဒ္ဓိသံ - အရပ်လေးမျက်နှာကို၊ အန
ဝိလောကေန္တော-လှည့်လည်ကြည့်ရှုလသော်၊ သမန္တတော-ပတ်ဝန်းကျင်၌၊
သမုဒ္ဒပရိယန္တံ - သမုဒြာ အပိုင်းအခြားရှိသော၊ [ဣန္ဒြိယပတ်ဝန်းကျင် သမုဒြာ
ထိအောင်-ဟူလို။] ဗေဗ္ဗုဒ္ဓိပံ-ဗေဗ္ဗုဒ္ဓိကို၎င်း၊ ဥဠာရာယ-လွန်ကဲ မြင့်မြတ်သော၊
ဝိဟာရပူဇာယ-ကျောင်းပူဇော်ပွဲဖြင့်၊ ဝိရောစမာနာနိ-တင့်တယ်ကုန်သော၊
စတုရာသီတိစ ဝိဟာရသဟဿာနိ-တို့ကို၎င်း၊ ပဿတိ-၏။

သော-ထိုမင်းသည်၊ တံဝိဘူတိ-ထိုပြည့်စုံခြင်းကို၊ ပဿမာနော-ကြည့်ရှု
လျက်၊ ဥဠာရေန-မွန်မြတ်သော၊ ဝီတိပါမောဇ္ဇေန - နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်
ခြင်းနှင့်၊ သမန္တာဝတော-သည်၊ (ဟုတွာ-၍၊) အညဿဝိ-ငါမှတပါးလည်း
ဖြစ်သော၊ ကဿစိ - တစုံတယောက်၏၊ ဝေရူပံ - သော၊ ဥပ္ပန္နပုဗ္ဗံ - ရှေး၌
ဖြစ်ဘူးသော၊ ဝီတိပါမောဇ္ဇိ-သည်၊ အတ္ထိပန - ရှိလေသလော၊ ဣတိ - သို့၊
စိန္တန္တော- ကြံမိသည်၊ (ဟုတွာ) ဘိက္ခုသံဃံ-ကို၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ (ကိ°)၊ ဘန္တေ-
တို့၊ အမှကံ-ဒကာတော်တို့၏၊ လောကနာထဿ-လောက၏ ကိုးကွယ်ရာ
ဖြစ်တော်မူသော၊ တထာဂတဿ-၏၊ သာသနေ-၌၊ ကော - သည်၊ မဟာ
ပရိစ္စာရံ-များစွာစွန့်ကြဲအပ်သော ဝတ္ထု၊ ပစ္စည်းကို၊ ပရိစ္စဇိ - စွန့်ကြဲဘူးပါ
သနည်း၊ ကဿ-၏၊ ပရိစ္စာဂေါ-သည်၊ မဟန္တော-ကြီးကျယ်ပါပေ၏၊ ဣတိ-
သို့၊ ဝုဒ္ဓန္တိ-ပြောကြပါသနည်း၊ ဣတိ ပုစ္ဆိ၊ ဘိက္ခုသံဃော-သည်၊ မောဂ္ဂလိ
ပုတ္တတိဿတ္ထေရဿ - ၏၊ ဘာရံ - တာဝန်ကို၊ အကာသိ- ပြုပြီ၊ ထေရော
အာဟ၊ (ကိ°)၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ ဒသဗလဿ-မြတ်စွာဘုရား၏၊ သာသနေ-

လောက ဝိဝရဏံ ။ ။ အနေက သဟဿသင်္ချာယ ဩကာသ လောကဿ-
ထောင်ပေါင်းများစွာ အရေအတွက်ရှိသော ဩကာသ လောက၏၎င်း၊ တဒ္ဓိဝါသိ
သတ္တလောကဿစ - ၏၎င်း၊ ဝိဝရဘာဝ ကရဏ ပါဠိဟာရိယံ - ပွင့်သည်၏အဖြစ်
(ပွင့်ခြင်း) ကိုပြုကြောင်း တန်ခိုးသည်၊ လောကဝိဝရဏံ - မည်၏၊ တံ ကရောန္တော
ဣန္ဒြိယာ အန္တကာရံဝါ အာလောကံ ကရောတိ (အမှောင်ကိုလည်း အလင်းဖြစ်အောင်
ပြု၏)၊ အနာပါတံဝါ အာပါတံ ကရောတိ (မကျရောက်လာသော - မထင်ရှားသော
အာရုံကိုလည်း ကျရောက်အောင် ထင်ရှားအောင်ပြု၏။)

မောဂ္ဂလိပုတ္တ တိဿတ္ထေရဿ ။ ။ ထေရဿ မဟာနုဘာဝတ္တာ , ဥပ္ပရိမ္ပိ စေ
ကထေတဗ္ဗံ အတ္ထိ၊ တမ္ပိသောယေဝ ကထေဿတိတိ မညမာနော ဘိက္ခုသံဃော
(တန်ခိုးကြီးသည့်အတွက် , နောင်ခါ ဖြစ်စရာရှိလျှင် ထေရ်သည်ပင် ဖြေလိမ့်မည်ဟု
ယူဆသဖြင့်) ရညော ပုစ္ဆိတပဉ္စဿ ဝိသဇ္ဇနံ (အဖြေကို) ထေရဿ ဘာရံ အကာသံ။

၌၊ ပစ္စယဒါယကော နာမ - ပစ္စည်းကို ပေးလှူသူမည်သည်။ တယာ - အသင်
ဒကာတော်နှင့်၊ သဒိသော - တူသူသည်။ တထာဂတေ - သည်၊ ရေမာနေဝိ-
သက်တော်ထင်ရှား ရှိတော်မူစဉ်လည်း၊ ကောစိ - တစုံတယောက်သည်၊ န
အဟောသိ - မရှိခဲ့၊ တဝေဝ - အသင်ဒကာတော်၏သာ၊ ပရိစ္စာဂေါ - သည်၊
မဟာ - ကြီးကျယ်၏၊ ဣတိ - သို့၊ အာဟ - ပြီ။

ရာဇာ - သည်၊ ထေရဿ - ၏၊ ဝစနံ - ကို၊ သုတွာ - ၍၊ ဥဠာရေန - သော၊ ပီတိ
ပါမောဇ္ဇေန - သည်၊ နိရန္တရံ - အကြားမရှိအောင်၊ ဝါ - မပြတ်၊ ဖုဋ္ဌသရိရော-
ထိအပ်သောကိုယ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ) စိန္တေသိ - ပြီ၊ (ကိ)၊ မယာ - နှင့်၊ သဒိ
သော - သော၊ ပစ္စယဒါယကော - ပစ္စည်းကို ပေးလှူသူသည်၊ နတ္ထိကိရ - ရှိ
သတတ်၊ မယံ - ၏၊ ပရိစ္စာဂေါ - သည်၊ မဟာကိရ - ကြီးကျယ်သတတ်၊ အဟံ -
သည်၊ ဒေယျမေဓေန - ပေးလှူထိုက်သော သဘောရှိသောပစ္စည်းဖြင့်၊ သာသနံ -
ကို၊ ပဂ္ဂဏှာဓိကိရ - ချီးမြှင့်ရသတတ်၊ ဧဝံသတိ - သော်၊ အဟံ - သည်၊ သာသ
နဿ - ၏၊ ဒါယာဒေါ - အတွင်းလူဆွေမျိုးသည်၊ ဟောမိ ကိံ နုခေါ - ဖြစ်လေ
သလော၊ နဟောမိ ကိံ နုခေါ - မဖြစ်လေသလော၊ ဣတိ (စိန္တေသိ)၊ တတော -
ထိုသို့ အကြံဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ ဘိက္ခုသံဃံ - ကို၊ ပုစ္ဆိ - ပြီ၊ (ကိ)၊ ဘန္တေ - တို့၊
အဟံ - ဒကာတော်သည်၊ သာသနဿ - ၏၊ ဒါယာဒေါ - သည်၊ ဘဝါမိနုခေါ -
ဖြစ်ပါသလော၊ ဣတိ ပုစ္ဆိ၊ တတော - ထိုသို့ မေးခြင်းကြောင့်၊ မောဂ္ဂလိပုတ္တ
ဟိဿာတ္ထေရော - သည်၊ ရညော - ၏၊ ဣဒံဝစနံ - ကို၊ သုတွာ - ၍၊ ရာဇပုတ္တဿ -
မင်းသားဖြစ်သော၊ မဟိန္ဒဿ - မဟိန္ဒ၏၊ ဥပနိဿယသမ္ပတ္တိံ - အားကြီးသော
မှီရာအကြောင်း၏ ပြည့်စုံခြင်းကို၊ သမ္ပဿမာနော - ကောင်းစွာ မြင်တော်မူ
သည်၊ (ဟုတွာ) အယံကုမာရော - သည်၊ သစေ ပဗ္ဗဇိဿတိ - အံ၊ (ဧဝံသတိ)
သာသနဿ - ၏၊ အတိဝိယ - အလွန်အကဲသာလျှင်၊ ဝုခိ - ကြီးပွားခြင်းသည်၊
ဘဝိဿတိ - လတ်၊ ဣတိ - သို့၊ စိန္တေတွာ - ၍၊ ရာဇာနံ - ကို၊ တေ - ကို၊ အဝေါစ -

သာသနဿ ဒါယာဒေါ။ ။ သာသနဿ ဤတကော အပ္ပန္နရော ဟောမိ၊ န
ဟောမိတိအတ္ထော၊ (ဦကာ)၊ ဒါတဗ္ဗောတိ ဒါယော - ပေးထိုက်သောအမွေ၊ ဒါယံ - ကို၊
အာဒေါ - ခံယူတတ်၏၊ ဣတိ ဒါယာဒေါ၊ ဤဝိဂ္ဂိုဟ်နှင့်အညီ ဆိုလျှင် တကယ့်ကိုယ်
အမွေခံသူမှ “ဒါယာဒ” အမည်ရနိုင်၏၊ “သာသနဒါယာဒ” ဆိုလျှင်လည်း လောကု
တ္တရာ ၉ ပါး အမွေကို ခံနိုင်သူဖြစ်ရပေမည်၊ ဤနေရာ၌ကား - သဒိသူပစာရအားဖြင့်
အတွင်းကျသူကို “ဒါယာဒ” ဟု ဆိုသည်၊ မှန်၏ - ဆွေမျိုး၊ အတွင်းလူသည် အမွေကို
ခံယူရသကဲ့သို့ ထို့အတူ မိမိသားက သာသနာ့အတွင်း၌ ရှိနေသောကြောင့် သာသနာ့
တာဝန်ကို မိမိတာဝန်လို သဘောတား၍ အတွင်းကျသူ ကိုးကွယ် ဆည်းကပ်သူကို
လည်း “ဒါယာဒ” ဟု ခေါ်ရတော့သည်။

မိန့်တော်မူပြီ၊(ကိံ)၊မဟာရာဇ-ဇာ၊ဧတ္ထောဝတာ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော
ပစ္စည်းကို လူကမူဖြင့်၊ သာသနဿ ဒါယာဒေါ၊ နဟောတိ- မဟုတ်သေး၊
အဝိစခေါ-အဟုတ်ကား၊ ပစ္စယဒါယကောတိဝါ-ပစ္စယဒါယကာဟူ၍၎င်း၊
ဥပဋ္ဌာကောတိဝါ-သာသနာအလုပ်အကျွေးဟူ၍၎င်း၊ သင်္ချိ-ခေါ်ဝေါ်အပ်
သည်၏ အဖြစ်သို့၊ ဂစ္ဆတိ - ရောက်၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ မဟာရာဇ- ဇာ၊ ယောဝိ-
အကြင်သူသည်လည်း၊ ပထဝီတော - မြေမှ၊ ယာဝဗြဟ္မလောက ပရိမာဏံ-
ဗြဟ္မာ့ပြည်တိုင်အောင် အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ပစ္စယရာသိ - ပစ္စည်းအပုံကြီး
ကို၊ ဒဒေယျ-ရာ၏၊ သောဝိ-ထိုသူသည်လည်း၊ ပေါနဂစ္ဆတိ-မရောက်၊ ဣတိ-
ဤသို့မိန့်တော်မူပြီ၊ ဘန္တေ-ရား၊ အထ-ထိုသို့သာသနဒါယာဒေမဖြစ်သေးလျှင်၊
ကထဉ္စရဟိ- အဘယ်သို့ပြုမှ၊ သာသနဿ ဒါယာဒေါ ဟောတိ၊ ဣတိ- ဤသို့
လျှောက်ပြီ၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ အဇောဝါ-ကြွယ်ဝသူလည်းဖြစ်သော၊ ဒလိဒ္ဒေါ
ဝါ-ဆင်းရဲသူလည်းဖြစ်သော၊ ယောကောစိ-အကြင်အမှတ်မရှိ တစုံတယေခံ
သည်၊ အတ္တနော-၏၊ ဩရသံ - ရင်၌ဖြစ်သော၊ ပုတ္တံ - ကို၊ ပဗ္ဗာဇေတိ - ရှင်
ရဟန်း ပြုပေး၏၊ မဟာရာဇ- ဇာ၊ အယံ - ဤ ရှင်ရဟန်း၏ ခမည်းတော်ကို၊
သာသနဿ-၏၊ ဒါယာဒေါတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆတိ-၏။

ဧဝံ-သို့၊ ဝုတ္တေ-မိန့်တော်မူအပ်သော်၊ အသောကော-မည်သော၊ ရာဇာ-
သည်၊ အဟံ-သည်၊ ဇေရူပံ-သော၊ ပရိစ္ဆာဝံ-ကို၊ ကတွာပိ- ပြု၍သော်လည်း၊
သာသနဿ-၏၊ ဒါယာဒဘာဝံ-အတွင်းလူဆွေမျိုး၏အဖြစ်သို့၊ နေဝ ပတ္ထော
ကိရ-မရောက်သေးသူသာဖြစ်သတတ်၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ သာသနာ ဒါယာဒ
ဘာဝံ, ပတ္ထယမာနော-တောင့်တသည်၊ (ဟုတွာ) ဣတောဇိတောစ-လည်း၊
ဝိလောကေတွာ-ခပ်စောင်းစောင်းကြည့်၍၊ ဝါ - လသော်၊ အဝိဒူရေ ဌိတံ,
မဟိန္ဒကုမာရံ-ကို၊ အဒ္ဓသ-ပြီ၊ ပေ၊ အဟံ-သည်၊ ဣမံ ကုမာရံ-ကို၊ တံသာ
ကုမာရဿ-၏၊ ပဗ္ဗဇိတကာလတော - ရဟန်းပြုသွားရာ အခါမှ၊ ပဒုတိ-၍၊
ဩပရဇ္ဇေ-အိမ်ရှေ့မင်းအဖြစ်၌၊ ထပေတုကာမော - ထားလိုသည်၊ ကိဉ္စာပိ
(အမှီ)-အကယ်၍ကားဖြစ်၏၊ အထခေါ-ထိုသို့ပင်ဖြစ်သော်လည်း၊ ဩပရဇ္ဇေ
တောဝိ-ထက်လည်း၊ ပဗ္ဗဇ္ဇာဝ-သည်သာ၊ ဥတ္တမာ-မြတ်၏၊ ဣတိ-ဤသို့အကြံ
ဖြစ်ပြီ၊ တတော-ကြောင့်၊ ကုမာရံ အာဟ၊(ကိံ)၊ တာတ-ချစ်သော၊ တံ, ပဗ္ဗဇိ
တံ-ဌာ၊ သက္ခသိ-စွမ်းနိုင်လတုံလော၊ ဣတိ အာဟ၊ ကုမာရေ-သည်၊ ပကတိ

ကထံ စရဟိ။ ။“ဧတ္ထ စရဟိတိ နိပါတော အဗ္ဗန္တိ ဝိဝေတိ-ဤမျှလောက်များပြား
သော ပစ္စည်းတွေကို စွန့်လွှဲပါလျက် သာသနဒါယာဒေ မဖြစ်သေးလျှင် တယ်လိုလုပ်မှ
ဖြစ်နိုင်ပါသည်နည်း” ဟု မခံနိုင်သောလေသံဖြင့် “စရဟိ” ဟု ထည့်၍ ခေါ်ဝေါ်တော်မူ၏။

၂၃၀

ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာ

ဗာဟိရနိဒါန်း

ယာဝိ-လည်း၊ (နဂိုရ်ကလဲ) တိဿကုမာရဿ - ၏၊ ပဗ္ဗဇိတကာလတော ပဘုတိ၊ ပဗ္ဗဇိတကာမောဝ-သညဿ၊ (ဟုတွာ) ရညော ဝစနံ သုတွာ အတိဝိယ၊ ပါမောဇ္ဇဇာတော-ဖြစ်သောဝမ်းမြောက်ခြင်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ) အာဟ- သံတော်ဥုးတင်ပြီး၊ (ကိ)၊ ဒေဝ-မြတ်၊ ပဗ္ဗဇာမိ-ရှင်ရဟန်း ပြုပါအံ့၊ မိ-ဘုရားသားတော်ကို၊ ပေ၊ တဿာစ-ထိုသံဃမိတ္တာ၏လည်း၊ သာမကော- အရှင်ဖြစ်သော၊ အဂ္ဂိမြတ္တာနာမ-မည်သော၊ ကုမာရော-သည်၊ ယုဝရာဇေန- အိမ်ရှေ့မင်းဖြစ်သော၊ တိဿကုမာရေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ ပဗ္ဗဇိတော-ရဟန်း ပြုပြီးသည်၊ ဟောတိ - ၏၊ ရာဇာ-သည်၊ တံ-ထိုသံဃမိတ္တာကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ ပေ၊ တာတ-ခမည်းတော်၊ သာဓု-ပြီး၊ သက္ကောမိ-ပါ၏၊ ဣတိ အာဟ၊

ရာဇာ-သည်၊ ပုတ္တာနံ - သားတော် သွီးတော်တို့၏၊ မနံ - စိတ်ကို၊ လဘိ တွာ-၍၊ ပဟဋ္ဌစိတ္တော-အပြားအားဖြင့် ရှင်လန်းသောစိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ) ပေ၊ ဣမေဒါရကေ-ဤကလေးတို့ကို၊ ပေ၊ မိ-ဒကာတော်ကို၊ သာသနေ-၌၊ ဒါယာဒိ-ကို၊ ကရောထ- ပြုတော်မူပါကုန်၊ ဣတိ အာဟ၊ သံဃော ရညော ဝစနံ၊ သမ္ပဒိန္နိတွာ-လက်ခံပြီး၍၊ ကုမာရံ-ကို၊ မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿတ္ထေရေန- ထေရ် ဟူသော၊ ဥပဇ္ဈာယေန - ဥပဇ္ဈာယ်ဖြင့်၎င်း၊ မဟာဒေဝတ္ထေရေန - ဟူသော၊ အာစရိယေနစ - သရဏဂုဏ်ဆရာဖြင့်၎င်း၊ ပဗ္ဗာဇေသိ - ရှင်ဖြစ်စေ ပြီ၊ ဝါ-ရှင်ပြုပေးပြီ၊ မဇ္ဈန္တိကတ္ထေရေန-ဟူသော၊ အာစရိယေန-ကမ္မဝါစာ ဆရာဖြင့်၊ ဥပသမ္မာဒေသိ - မြင့်မြတ်သော ပဉ္စင်းအဖြစ်သို့ ရောက်စေပြီ၊ ဝါ- ပဉ္စင်းခံပေးပြီ၊ တဒါ - ၌၊ ကုမာရော - သည်၊ ပရိပုဏ္ဏဝိသတိဝသောဝ- ပြည့်သော အနှစ် ၂၀ ရှိသည်သာ၊ ဟောတိကိရ-တတ်၊ သော-ထိုမင်းသား သည်၊ တသ္မိယေဝ ဥပသမ္ပဒသီမ မဏ္ဍလေ - ထို ပဉ္စင်းခံရာ သိမ်တန်ဆောင်း ဝန်း၌ပင်၊ ပဋိသန္တိဒါဟိ၊ ပေ၊ ပါပုဏ္ဏိ-ပြီး၊ သံဃမိတ္တာယ - မည်သော၊ ရာဇ ဓိတာယာဝိ - ၏လည်း၊ အာစရိယာ - သရဏဂုဏ် ဆရာမသည်၊ အာယုပါလိ ဣရိနာမ- အာယုပါလီ ထရ်မည်သည်၊ (အဟောသိ)၊ ဥပဇ္ဈာယာ ပန- ဥပဇ္ဈာယ် ဆရာမသည်ကား၊ ဓမ္မပါလိဣရိနာမ-ဓမ္မပါလီထေရ်မည်သည်၊ အဟောသိ-ပြီး၊ တဒါ-၌၊ သံဃမိတ္တာ-သည်၊ အဋ္ဌရသဝဿာ-၁၈ နှစ်ရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ပဗ္ဗဇိတမတ္တံ - ရှင်ဖြစ်ကာမျှ ဖြစ်သော၊ တံ - ထိုသံဃမိတ္တာကို၊ တသ္မိယေဝသီမ မဏ္ဍလေ-၌ပင်၊ သိက္ခာယ-၌၊ ပတိဋ္ဌာပေသုံ - တည်ကြေ

ပုတ္တာနံ ။ဣတ္ထ ပုတ္တိဝိ(သွီးကိုလည်း) သာမညတော (သာမညနိဒ္ဒေသနည်း အားဖြင့်)ပုတ္တသဒ္ဓေန ပုတ္တာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ တနည်း- ပုတ္တောစ ဓိတာစ ပုတ္တာတိ ဧဝံ ဧကသေသနယေနဝါ(ဝိရူပေကသေသနည်းဖြင့်သော်လည်း)ဧဝံ ပုတ္တန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။

တတိယသံဝါယနာ

ဘာသာဋီကာ

၂၃၉

ကုန်ပြီ။ [ပါဏာတိပါတာ ဝေရမဏိ - စသော ၆ ပါးသော သိက္ခာပုဒ်၌ တည်စေ၍ သိက္ခမာန်ဖြစ်အောင်ပြုပေးကြသည်-ဟုလို၊] ဥဘိန္တံ- ၂ ယောသော သားတော် သွီးတော်တို့၏၊ ပဗ္ဗဇိတကာလေ - ၌၊ ရာဇာ - သည်၊ ဆဗ္ဗဿာ ဘိသေကော- အဘိသိက်သွန်းရာ အခါမှစ၍ ၆ နှစ်ရှိသည်၊ ဟောတိ-၏။

အထ-ထိုအခါ၌၊ မဟိန္ဒတ္ထေရာ - သည်၊ ဥပသမ္ပန္နတော - ရဟန်းဖြစ်ရာ အခါမှ၊ ပေါပရိယာပုဏန္ဒော-သင်ယူလသော်၊ ခွေဝိ- ၂ ကြိမ်လည်း ဖြစ်ကုန် သော၊ သံဂီတိယော-သံဝါယနာတို့သို့၊ အာရုဋ္ဌံ - တက်ရောက်စေအပ်သော၊ ဝါ-တင်အပ်သော၊ တိပိဋကသင်္ဂဟိတံ-ပိဋကတ် ၃ ပုံဖြင့် သိမ်းယူအပ်သော၊ သာဠကထံ-အဠကထာနှင့် တကွဖြစ်သော၊ သဗ္ဗံ-သော၊ ထေရဝါဒံ - ထေရ ဝါဒကို၊ တိဏ္ဍံဝဿာနံ-တို့၏၊ အဗ္ဘန္တရေ - အတွင်း၌၊ ပေ၊ ပါမောက္ခော- ပါမောက္ခသည်၊ ဝါ-အကြီးအမှူးသည်၊ အဟောသိ၊ ပေ၊ နဝ ဝဿာဘိသေ ကော-အဘိသိက် သွန်းရာမှ စ၍ ၉ နှစ်ရှိသည်၊ ဟောတိ၊ ပန-ဆက်၊ ရညော- ၏၊ အဠဝဿာဘိသေကကာလေ ယေဝ-၊ ပေ၊ ရှိရာ အခါ၌ပင်၊ ကောန္တပုတ္တ တိဿတ္ထေရာ-ကောန္တပုတ္တတိဿ ထေရ်သည်၊ ဗျာဓိပဋိကမ္မတ္ထံ-လေနာကို ကုစားခြင်း အကျိုးငှါ၊ ဘိက္ခာစာရဝတ္ထေန - ဆွမ်းခံ လှည့်လည်ခြင်း ဝတ်

ဆဗ္ဗဿာဘိသေကော။ ။ ဆ+ဝဿာနိ အဘိသေကတော (ပဋ္ဌာယ) အဿာ တိ ဆဗ္ဗဿာဘိသေကော၊ (ဋီကာ) ၊ [အခြားနေရာ၌ “သတ္တာဟံ+ပရိနိဗ္ဗုတဿ အဿ” ဟု ပြု၏၊ ထိုသို့ ပြုခြင်းသည် ပရိနိဗ္ဗုတပုဒ်က အဿနှင့် အရတူသောကြောင့် ဖြစ်၏၊ ဤ၌ အဘိသေကပုဒ်က ပုဂ္ဂိုလ်ကို မဟော၊ အဘိသိက်သွန်းရာကာလကိုဟော၍ အရမတူသောကြောင့် “အဘိသေကတော” ဟု ဋီကာဝိဂ္ဂဟပြုသည်။]

သဗ္ဗံထေရဝါဒံ။ ။ ခွေ သံဂီတိယော အာရုဋ္ဌာ ပါဠိယေဝေတ္ထ ထေရဝါဒေါတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ သာ ဟိ မဟာကဿပပုဗ္ဗဘူတိနံ ဝါဒတ္တာ ထေရဝါဒေါတိ ဝုစ္စတိ။ [“ထေ ရာနံ-မဟာကဿပ စသော ထေရ်တို့၏+ဝါဒေါ - ပြောဟော ပို့ချအပ်သော ပါဠိ တည်း၊ ဝါ-ပြောဆိုကြောင်း အယူဝါဒ ပါဠိတည်း၊ ထေရဝါဒေါ” ဟု ပြု၊]

ကောန္တပုတ္တတိဿတ္ထေရာ။ ။ ကောန္တသကုဏိယောနာမ ကိန္တရဇာတိယော- (ကိန္တရာမျိုး ဖြစ်သော ကောန္တငှက်မများ ရှိကြသည်၊) တာသု ကေဿာ ကုစ္ဆိယံ သယိတော (ကိန်းသော-ပဋိသန္ဓေနေသော) မနုဿဇာတိကော (လူဇာတ်ရှိသော) ရညာ ပေါသိတော (မင်းသည် မွေးစားအပ်သူသည်) ကောန္တပုတ္တတိဿတ္ထေရာ နာမ (ကောန္တကိန္တရီ၏သား တိဿထေရ်မည်၏) ၊ မုဆိုးတယောက်သည် ထိုကိန္တရာမ နှင့် သံဝါသပြု၍ ရသောကြောင့် “ မနုဿဇာတိကော ” ဟု ဆိုသည်၊ ထို ကိန္တရာမှ သားကြီးတိဿနှင့် သားငယ် သုမိတ္တ ဟု သား ၂ ယောက် ဖွား၏၊ ၂ ယောက်လုံးပင် နောင်အခါ ရဟန္တာဖြစ်ကြလေသတတ်။ [သာရတ္ထံ၌ ကေဝိဝါဒပါသေး၏၊ ထိုကေဝိ ဝါဒနှင့် ဗျာဓိပရိကမ္မံ စသည်၏ အကျယ်ကို ထိုဋီကာ၌ ရှုပါ။]

အကျင့်ဖြင့်၊ အာဟိဏ္ဏန္တော - လှည့်လည်လသော်၊ ပသတမတ္တံ - တလက်ဖက်
မျှလောက်သော၊ သပ္ပိ - ထောပတ်ကို၊ အလဘိတွာ - မရ၍၊ ဝါ - ကြောင့်၊ ဗျာဓိ
ဗလေန - လေရောဂါ၏ အစွမ်းကြောင့်၊ ပရိက္ခိဏာယုသင်္ခါရော - ကုန်ပြီး
သော အာယုသင်္ခါရရှိသည်၊ (ဟုတွာ) [ဗီရိတိန္ဒြေဟူသော အာယုကို ပြုစီမံ
လိုက်သော ရှေးကံကို “အာယုသင်္ခါရ” ဟု ခေါ်သည်။] ဘိက္ခုသံဃံ - ကို၊
အပ္ပမာဒေန - အပ္ပမာဒတရားဖြင့်၊ သြဝဒိတွာ - ဆုံးမ၍၊ အာကာသေ - ဌ၊
ပလ္လင်္ကေန - ဖြင့်၊ နိသီဒိတွာ - ၍၊ တေဇောဓာတု - တေဇောကသိုဏ်းလျှင်
အာရုံရှိသော စတုတ္ထဈာန် သမာပတ်ကို၊ သမာဗုဒ္ဓိတွာ - ဝင်စား၍၊ ပရိနိဗ္ဗာ
ယိ - ပြီ၊ ရာဇာ - သည်၊ တံ ပဝတ္တိ - ထို ဖြစ်ပုံကို၊ သုတွာ - ၍၊ လေရဿ - အား၊
သတ္တာရံ - ပူဇော်သတ္တာရကို၊ ကတွာ - ၍၊ မယိ - ငါသည်၊ ရဇ္ဇံ - ကို၊ ကာရေ
န္တေ - ပြုစေပါလျက်၊ ဧဝံ - ဤသို့၊ ဝါ - သို့ကလေးကပ်၊ ဘိက္ခုနံ - တို့ဘို့၊ ပစ္စယာ -
ပစ္စည်းတို့ကို၊ ဒုလ္လဘာနာမ - ရအပ်ခဲ့ကုန်သည် မည်ရသလော၊ ဣတိ - ဤသို့
ကြံ၍၊ နဂရဿ - ၏၊ စတုသုဒ္ဓါရေသု - လေးပေါက်သော တံခါးတို့၌၊ ပေါက္ခ
ရဏိယော - လေးထောင့်ကန်တို့ကို၊ ကာရာပေတွာ - ပြုစေပြီး၍၊ ဘေသဇ္ဇဿ -
ဆေးဖြင့်၊ ပူရာပေတွာ - ပြည့်စေ၍၊ ဒါပေသိ - လှူစေပြီ။

ကိရ - ချွေ၊ တေန သမယေန - ၌၊ ပါဠိပုတ္တဿ - ပါဠိပုတ်နေပြည်တော်
၏၊ စတုသုဒ္ဓါရေသု - တို့၌၊ စတ္တာရိသတ သဟဿာနိ - လေးသိန်းတို့၎င်း၊
သဘာယံ - မြို့လည်လွှတ်ရုံး၌၊ [နဂရမဇ္ဈေ ဝိနိစ္ဆယသဘာယံ။] သတသဟ
ဿံ - တသိန်း၎င်း၊ ဣတိ - သို့၊ ဒိဝသေ ဒိဝသေ - တိုင်း၊ ပဉ္စသတ သဟဿာနိ -
ငါးသိန်းသော အခွန်အတုပ်တို့သည်၊ ရေညာ - သို့၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ - န၏၊ တတော - ထို
ငါးသိန်းမှ၊ ရာဇာ - သည်၊ နိဋ္ဌာမတ္ထေရဿ - သို့၊ ဒေဝသိကံ - နေတိုင်း၊ သတ
သဟဿံ - ကို၊ ဝိသဇ္ဇေသိ - စွန့်လှူပြီ၊ ဗုဒ္ဓဿ - ၏၊ စေတိယေ - ၌၊ ဂန္ဓမာလာဒိဟိ -
တို့ဖြင့်၊ ပူဇနတ္ထာယ - ငှါ၊ သတသဟဿံ - ကို၊ (ဝိသဇ္ဇေသိ)၊ ဓမ္မဿ - သို့၊ သတံ
သဟဿံ - ကို၊ (ဝိသဇ္ဇေသိ)၊ တံ - ထိုတရားအတွက် တသိန်းကို၊ ဓမ္မဓရာနံ -
တရားကို ဆောင်ကုန်သော၊ ဗဟုသုတာနံ - များသောသုတ ရှိကုန်သော
ရဟန်းတို့၏၊ စတုပစ္စယတ္ထာယ - ငှါ၊ ဥပနိယတိ - ကပ်ဆောင်အပ်၏၊ သံဃဿ
သတသဟဿံ (ဝိသဇ္ဇေသိ)၊ ပေ၊ ဧဝံ - ဤသို့လျှင်၊ သာသနေ - ၌၊ ဥဠာရော -
မွန်မြတ်သော၊ လာဘသတ္တာရော - လာဘပူဇော်သတ္တာရသည်၊ နိဗ္ဗတ္တိ - ဖြစ်ပြီ။

လာဘသတ္တာရော။ ။ လပတ္တိတိ - ရအပ်၏၊ ဣတိ လာဘော၊ စတုနံ ပစ္စယာနမေတံ
အဓိဝစနံ၊ သတ္တုနံ - ရိုသေစွာ + ကာတဗ္ဗော ဒါတဗ္ဗော - ပြုထိုက် ပေးလှူထိုက်၏၊ ဣတိ
သတ္တာရော၊ စတ္တာရော ပစ္စယာယေဝ - ပစ္စည်း ၄ ပါးတို့ပင်တည်း၊ ပစ္စယာဇေဝ ပဏိတ

တိတ္ထိယာ-တို့သည်၊ ပရိဟိန လာဘသက္ကာရာ- ယုတ်လျော့သော လာဘ သက္ကာရာ ရှိကြကုန်သည်။ (ဟုတွာ) အန္တမသော - ဖြင့်၊ ယာသန္တာဒနဗ္ဗိ- အစားအဝတ်ကိုလည်း၊ [ယာသ-စားအပ်သောအစာ+အန္တာဒန-ဖုံးလွှမ်း ကြောင်းအဝတ်။] အလဘန္တာ - နှလသော်၊ လာဘသက္ကာရ်-ကို၊ ပတ္တယမာ နာ-တောင့်တကုန်လျက်၊ သာသနေ-၌၊ ပဗ္ဗဇိတွာ-၍၊ သကာနိ သကာနိ- မိမိဥစ္စာ မိမိဥစ္စာ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒိဋ္ဌိဂတာနိ - မိစ္ဆာအယူတို့ကို၊ အယံ - ဤ ကား၊ ဓမ္မော-တည်း၊ အယံ-ကား၊ ဝိနယော-တည်း၊ ဣတိ- သို့၊ ဒီပေန္တိ- ပြကြကုန်၏၊ ပဗ္ဗန္တိ-ကို၊ အလဘမာနာပိ - မရကုန်သော်လည်း၊ သယမေဝ- ကိုယ်တိုင်သာလျှင်၊ မုဇ္ဈောတွာ- ခေါင်းတုံးရိတ်၍၊ ကာသာယာနိ - ဖန်ရည် ဆိုးအပ်ကုန်သော၊ ဝတ္ထာနိ-အဝတ်တို့ကို၊ အန္တာဒေတွာ - ဖုံးလွှမ်း၍၊ ဝါ- ဝတ်၍၊ ဝိဟာရေသု-တို့၌၊ ဝိစရန္တာ - လှည့်လည် ကုန်လျက်၊ ဥပေါသထဗ္ဗိ- ဥပုသ်သို့၎င်း၊ ပဝါရဏဗ္ဗိ-သို့၎င်း၊ သံယကမ္မဗ္ဗိ-သို့၎င်း၊ ဂဏကမ္မဗ္ဗိ- ဂိုဏ်း၏ ကံသို့၎င်း၊ ပဝိသန္တိ-ပါဝင်ကြကုန်၏၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ တေဟိ-ထိုတိတ္ထိတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ ဥပေါသထံ နကရောန္တိ၊ တဒါ-ထိုအခါ၌၊ မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿတ္ထေရော- သည်၊ ဒါနိ-၌၊ ဣဒံ အဓိကရဏံ- ဤ အဓိကရဏ်းသည်၊ ဥပ္ပန္နံ - ဖြစ်ပြီ၊ တံ- ထို အဓိကရဏ်းသည်၊ နစိရဿေဝ-ပင်၊ ကက္ခဠံ-ကြမ်းတန်းသည်၊ ဘဝိဿ တိ- လတံ၊ တေ - ဤ အဓိကရဏ်းကို၊ ဣမေသံ - ဤရဟန်းတို့၏၊ မဇ္ဈေ-၌၊

ပဏီတာ (မွန်မြတ်သည်ထက် မွန်မြတ်ကုန်အောင်) သုန္နရသုန္နရာ- အောင်၊ အဘိသင်္ခ ရိတွာ ကတာ-အထူးစီမံ၍ ပြုအပ်ကုန်လျှင်၊ သက္ကာရောတိ ဝုစ္စတိ။ [ရိုးရိုးလှူအပ်သော ပစ္စည်းကို လာဘ , အထူးစီမံ၍ လှူအပ်သောပစ္စည်းကို သက္ကာရ ဟု ဆိုလိုသည်။] အထဝါ-ပရေဟိ ကာတဗ္ဗ ဂါရဝကြိယာ= ရိုသေမှုသည် သက္ကာရ၊ [သမ္မာ-ကောင်း မွန်စွာ၊ ဝါ-ရိုသေစွာ+ကာရော-ပြုခြင်း၊ သက္ကာရော- ခြင်း၊ ဟု ပြ။] ဤအလို ရိုးရိုး အလှူနှင့် အထူးအလှူကို လာဘဟု ယူ၊ ဗုဒ္ဓါဒိနံ ပူဇော ဝါ သက္ကာရော၊ ဤနည်း၌ ပန်း စသည်ဖြင့်ပူဇော်မှုကို သက္ကာရဟု ခေါ်၊ “လာဘ သက္ကာရ်-လာဘ်, ပူဇော်သက္ကာရကို” ဟု ပေးကြသောအနက်မှာ ဤ နောက်ဆုံးနည်းတည်း။

ဒိဋ္ဌိဂတံ။ ဒိဋ္ဌိယေဝ ဒိဋ္ဌိဂတံ၊ [ဂတအနက် သီးခြားမရှိ၊ တဗ္ဗာဝဝုတ္တိ ကမ္မဓာရ သမာသံ၊] (တနည်း) ဂန္တဗ္ဗာဘာဝတော - သိထိုက်သော သဘော၏ မရှိခြင်း ကြောင့်၊ ဒိဋ္ဌိယာ- ၏၊ ဂတံ - ဖြစ်ခြင်းမျှတည်း၊ (မိစ္ဆာအယူကို ယူခြင်းမျှတည်း)၊ ဣတိ ဒိဋ္ဌိဂတံ၊ (တနည်း) ဒိဋ္ဌိယာ-၏+ဂတံ-အပြားတည်း၊ ဒိဋ္ဌိဂတံ၊ ဒိဋ္ဌိဘေဒေါတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ လောကီယာ ဟိ ဝိဓ ယုတ္တ ဂတ ပကာရ သဒ္ဓေ သမာနတ္ထေ ဣစ္ဆန္တိ = လောကီသဒ္ဓါဆရာတို့သည် ဝိဓ , ယုတ္တ , ဂတ , ပကာရသဒ္ဓါတို့ကို အနက်တူ အလိုရှိ ကြသည်၊ ထို့ကြောင့် ဂတံကို “အပြား”ဟု ခွင့်နိုင်သည်-ဟုလို။

ဝသန္တေန-လျက်၊ ဝုပသမေတံ-၄၊ န သတ္တာ-မတတ်ကောင်း၊ ဣတိ - ဤသို့
 ကြံ၍၊ မဟိန္ဒတ္ထေရဿ - အား၊ ဂဏံ-ဂိုဏ်းကို၊ နိယျာတေတွာ - အပ်လွှဲ၍၊
 အတ္တနာ-သည်၊ ဗာသုဝိဟာရေန-ချမ်းသာစွာနေခြင်းဖြင့်၊ ဝိဟရိတုကာမော-
 သည်၊ (ဟုတွာ) အဟောဂင်္ဂါပဗ္ဗတံ- အဟောဂင်္ဂါတောင်သို့၊ အဂမာသိ-
 ပြီ၊ တေပိ တိတ္ထိယာ-တို့သည်လည်း၊ ဘိက္ခုသံဃေန - သည်၊ ဓမ္မေန - ဟုတ်
 မှန်သော သဘောဖြင့်၊ ဝိနယေန - စောဒနာ သာရဏာ ဝိနည်းဖြင့်၊ သတ္တု
 သာသနေန - မြတ်စွာဘုရား၏ အနိုးအမတော် ဟူသော ဥတ် ကမ္မဝါစာ
 ဖြင့်၊ နိဂ္ဂယမာနာပိ- နှိပ်အပ်ပါကုန်သော်လည်း၊ ဓမ္မဝိနယာနုလောမာယ-
 ဓမ္မ , ဝိနယအား လျော်သော၊ ပဋိပတ္တိယာ - အကျင့်၌၊ အသဏ္ဌဟန္တာ-
 မတည်ကုန်ဘဲ၊ အနေကရူပံ-တပီးမက များသော သဘောရှိသော၊ သာသ
 နဿ-၏၊ အဗ္ဗုဒ္ဓ - အယူဝါဒ ခိုးမှုကို၎င်း၊ မလဉ္စ - အညစ်အကြေးကို၎င်း၊
 ကဏ္ဍကဉ္စ-ဆူးပြောင့်ကို၎င်း၊ သမုဋ္ဌာပေသံ- ဖြစ်စေကြကုန်ပြီ၊ ကေစိ-အချို့
 သော တိတ္ထိတို့သည်၊ အဂ္ဂိ-ကို၊ ပရိစရန္တိ-လုပ်ကျွေးကြကုန်၏၊ ကေစိ-တို့သည်၊
 ပဉ္စာတပေန-၅ မျိုးသော အပူဖြင့်၊ တာပေန္တိ-ပူစေကြကုန်၏၊ [အလွန်နေပူ
 သော နေရာဝယ် မိမိ၏ ပတ်ဝန်းကျင် ၄ ဘက်၌ မီး ၄ ဖို ဖို၍ အလယ်၌
 ထိုင်ပြီးလျှင် နေပူကို ခံနေကြသည်၊] ကေစိ-တို့သည်၊ အာဒိဇ္ဇံ- နေကို၊ အနု
 ပရိဝတ္တန္တိ-အစဉ်လိုက်၍ လှည့်ကြကုန်၏၊ [ဥဒယကာလတော့ ပဘုတိ သူရိယံ
 ဩလောကယမာနာ ယာဝ အတ္တင်္ဂမာ သူရိယာဘိမုခါဝ ပရိဝတ္တန္တိ = နေ
 ထွက်သည်ကစ၍ နေဝင်သည်တိုင်အောင် နေသွားရာဘက်သို့ မျက်နှာလှည့်၍
 နေကိုကြည့်နေကြသည်၊] ကေစိ-တို့သည်၊ ဝေဝါ-သင်တို့၏၊ ဓမ္မဉ္စ-ကို၎င်း၊ ဝိန
 ယဉ္စ-ကို၎င်း၊ ဘိန္ဒိသာမ- ဖျက်ဆီးကုန်အံ့၊ ဣတိ - ဤသို့ပြော၍၊ ပဂ္ဂဏိံ သု-
 သုတို့အယူကို ချီးမြှောက်ကြကုန်ပြီ၊ တဒါ-၌၊ ဘိက္ခုသံဃော- သည်၊ တေဟိ-
 ထို တိတ္ထိတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ-အတူ၊ ဥပေါသထံဝါ-ကို၎င်း၊ ပဝါရဏံဝါ- ကို၎င်း၊
 န အကာသိ- မပြုတော့၊ အသောကာရာဓေ-၌၊ သတ္တဝဿာနိ- လုံး၊ ဥပေါ
 သထော-သည်၊ ဥပန္နိဇ္ဇိ-ပြတ်စဲပြီ၊

နုခေါပနေတံ သတ္တာ။ ။ တေသံ ဟိ မဇ္ဈေ ဝသန္တော (သုတို့၏ အလယ်မှာ
 နေလျှင်) တေသုယေဝ အန္တောဂတ္ထော (သုတို့အတွင်းပါနေသောကြောင့်) အာဒေယျ
 ဝစနော=နာယူအပ်သော စကားရှိသူ မဖြစ်နိုင်၊ (စကားကိုနားထောင်မည်မဟုတ်)၊
 တသ္မာ ဧဝံ စိန္တေသိ-ထို့ကြောင့် “န ခေါပနေတံ” စသော အကြံကို ကြံတော်မူသည်၊
 [ဤစကားကို နည်းယူ၍ “တရား ဆုံးဖြတ်ရမည့်သူသည် ၂ ဘက်လုံးနှင့် မရောယှက်
 သင့်” ဟု မှတ်၊]

ရညောဝိ-အားလည်း၊ ဧတမတ္ထံ-ဤအကြောင်းကို၊ အာရောစေသုံ-နပြီ၊ ရာဇာ ဧကံ အမတ္ထံ အာဏာပေသိ၊ (ကိ-အဘယ်သို့မှာ၍ စေခိုင်းသနည်း၊) ဝိဟာရ၊ ပေ၊ ကာရာပေဟိ - ပြုစေချေလော၊ ဣတိ - ဤသို့ မှာ၍ စေခိုင်းပြီ၊ အမစ္စော-သည်၊ ရာဇာနံ-ကို၊ ပဋိပုစ္ဆိ တုံ-ပြန်၍မေးခြင်းငှါ၊ အဝိသဟန္တော-မဝံ့သည်၊ (ဟုတွာ)၊ ပေ၊ ကထံ-အဘယ်နည်းဖြင့်၊ အဓိကရဏံ-သည်၊ ဝူပသမ္ပတိ န ခေါ-ငြိမ်းနိုင်ပါသနည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ မေးပြီ၊ တေ- ထိုအမတ်တို့သည်၊ အာဟံသု၊ (ကိ)၊ မယံ-ကျွန်ုပ်တို့သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ သလ္လက္ခေမ-မှတ်ထင်ကုန်၏၊ (ကိ)၊ ယထာနာမ-ဥပမာမည်သည်၊ ပစ္စန္တံ-တိုင်း၏ အစွန်အဖျားအရပ်ကို၊ ဝူပသမေန္တာ - ငြိမ်းစေသူတို့သည်၊ စောရေ - တို့ကို၊ ဃာတေန္တိ ယထာ- သတ်ရကုန်သကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ၊ ယေ- အကြင် ရဟန်းတို့သည်၊ ဥပေါသထံ-ကို၊ န ကရေန္တိ - န၊ တေ - တို့ကို၊ ရာဇာ-သည်၊ မာရာပေတုကာမော-သတ်စေလိုသည်၊ ဘဝိဿတိ- ဖြစ်လိမ့်မည်၊ ဣတိ-ဤသို့ မှတ်ထင်ကြကုန်၏၊ (ဣတိ-ဤသို့ ပြောကြကုန်ပြီ၊) ပေ၊ အဟံ-တပည့်တော်ကို၊ ရညော- သည်၊ ပေ၊ ပေသိတော-စေလွှတ်အပ်ပါပြီ၊ ပေ၊ အထ - ဌ၊ အမစ္စော-သည်၊ ထေရာသနတော-ထေရ်၏နေရာမှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ အသိနာ-ဖြင့်၊ သီသာနိ-ဥးခေါင်းတို့ကို၊ ပါတေတုံ-ကျစေခြင်းငှါ၊ အာရဒ္ဓေါ-အားထုတ်ပြီ၊ တိဿတ္ထေရော-သည်၊ တံ အမတ္ထံ-ကို၊ တထာ-ထို အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝိပုဋ္ဌိပန္နံ-ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန် ကျင့်နေသည်ကို၊ အဒ္ဓသ - ပြီ၊ တိဿတ္ထေရောနာမ - မည်သည်၊ ယောဝါယောဝါ-ဟုတ်ဟုတ်ငြားငြားသော ထေရ်သည်၊ န-မဟုတ်၊ ရညော-၏၊ ဧကမာတိကော-တူသော မယ်တော်ရှိသော၊ ဘာတာ-ညီတော်အရင်းဖြစ်သော၊ တိဿကုမာရောနာမ-တိဿမင်းသား မည်သူတည်း။

ကိရ-ဇ္ဈ၊ တံ-ထို တိဿမင်းသားကို၊ ရာဇာ- သည်၊ ပတ္တာဘိသေကော-ရောက်အပ်ပြီးသော အဘိသိက်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ) ဩပရဇ္ဇေ-အိမ်ရှေ့မင်းအဖြစ်၌၊ ထပေသိ-ထားပြီ၊ သော-ထို အိမ်ရှေ့မင်းသည်၊ ဧကဒိဝသံ-၌၊ ဝနစာရံ - တော၌ လှည့်လည်ခြင်းငှါ၊ (သ ဝိဘတ်ကို အံ့ပြီ၊) ဝါ - တောဝယ် လှည့်လည်အပ်သောအရပ်သို့၊ ဂတော-သွားသည်၊ (သမာနော)၊ မဟန္တံ-များစွာသော၊ မိဂသံဃံ-သားကောင်အပေါင်းကို၊ စိတ္တကိဋ္ဌာယ-ဆန်းကြယ်သော မြူးပျော်ခြင်းဖြင့်၊ ကိဋ္ဌန္တံ - မြူးပျော်နေသည်ကို၊ အဒ္ဓသ- ပြီ၊ ဒိသ္မာန-ကြောင့်၊ အဿ-ထို အိမ်ရှေ့မင်း၏၊ ဧတံ- ဤစဉ်းစားခြင်းသည်၊ အဟောသိ- ပြီ၊ (ကိ)၊ တိဏာဘက္ခာ- မြက်ဟူသော အစာရှိကုန်သော၊ ဣမေမိဝါ - ဤသားကောင်တို့သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝါ-သို့ကလောက်၊ တာဝကီဇ္ဇန္တိ- မြူးပျော်ကြ

ကုန်သေး၏။ ဣမေ သမဏာ - တို့သည်။ ရာဇကုလေ - မင်းနန်းတော်၌၊ ပဏီ
 တာနိ-နိသော၊ ဘောဇနာနိ- တို့ကို၊ ဘုဒ္ဓိတွာ-၍၊ မုဒုကာသု-နည့်ကုန်သော၊
 သေယျာသု-အိပ်ရာတို့၌၊ သယမာနာ-အိပ်ကြကုန်သည်။ (ဟုတွာ)ကိဝုနာမ
 ကိဋ္ဌိတံ - အဘယ်မည်သော မြူးပျော်ခြင်းကို၊ န ကိဋ္ဌိဿန္တိ - မမြူးပျော်ဘဲ
 နေကုန်လတုံနည်း၊ (ကိဋ္ဌိဿန္တိ ဧဝ - မြူးကြ ပျော်ကြကုန်လိမ့်မည်သာ၊)
 ဣတိ - ဤ စဉ်းစားခြင်းသည်၊ (အဟောသိ)၊ သော - ထို အိမ်ရှေ့မင်းသည်၊
 တတော-ထိုတောမှ၊ အာဝတိတ္တာ-ပြန်လာ၍၊ အတ္တနော-၏၊ ဣမံ ဝိတတ္ထံ-ဤ
 အကြံကို၊ ရညော-အား၊ အာရောစေသိ-ပြီ၊ ရာဇာ - သည်၊ အဋ္ဌာနေ- အရာ
 မဟုတ်သည်၌၊ ကုမာရေန - သည်၊ ကုတ္တုစ္ဆာယိတံ - ကုတ္တုစ္ဆကို ပြုအပ်ပြီ၊
 [ကုတ္တုစ္ဆနောင် ကရဓာတ်၏ အနက်၌ အာယသက်သော နာမဓာတ်။]ဟန္တ-
 ယခု၊ နံ-ထိုမင်းသားကို၊ ဧဝံ-ဤနည်းအားဖြင့်၊ သညာပေဿာမိ- နားလည်
 စေအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ကေဒိဝသံ - ၌၊ ကေနစိ ကာရဏေန-အကြောင်း
 တစုံတရာကြောင့်၊ ကုဒ္ဓေါဝိယ-စိတ်ဆိုးသကဲ့သို့၊ ဟုတွာ-၍၊ ဟိ-လာလော့၊
 သတ္တဒိဝသေန-ဖြင့်၊ [ကြိယပဝဂ္ဂ ဝိသေသန၊ ဒီကာ၌ “သတ္တဒိဝသေ” ဟု
 တွေ့ရ၏။] ရဇ္ဇံ- ကို၊ သမ္ပဋိစ္ဆ - လက်ခံလော့၊ တတော - ထိုမှ နောက်၌၊ တံ-
 သင့်ကို၊ ယာတေဿာမိ-သတ်အံ့၊ ဣတိ-သို့၊ မရဏဘယေန- သေဘေးဖြင့်၊
 တဇ္ဇေတွာ-ခြမ်းချောက်၍၊ တမတ္ထံ -ထိုအကြောင်းကို၊ သညာပေသိ-ပြီ။

သော ကုမာရော-သည်၊ သတ္တမေဒိဝသေ-၌၊ မံ-ကို၊ မာရေဿတိကိရ-
 သတ်လတုံတုံ၊ ဣတိ-ဤသို့ တွေး၍၊ စိတ္တရူပံ - စိတ်အားလျော်စွာ၊ ဝါ-စိတ်
 တိုင်းကျအောင်၊ န နှာယိ-ရေမချိုးနိုင်၊ န ဘုဒ္ဓိ-မစားနိုင်၊ န သုပိ-မအိပ်နိုင်၊
 အတိဝိယ-သာလျှင်၊ လူခသရီရော-ခြောက်ကပ်သော ကိုယ်ရှိသည်၊ အဟော
 သိ-ပြီ၊ တတော-ထိုသို့ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊ နံ - ထိုမင်းသားကို၊ ရာဇာ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊
 (ကိ)၊ တံ-သည်၊ ကိဿ-အဘယ့်ကြောင့်၊ ဧဝံပေါ-ဤသို့သဘောရှိသည်၊
 ဇာတော-ဖြစ်ရသနည်း၊ ဣတိ ပုစ္ဆိ၊ ဒေဝ - မြတ်၊ မရဏဘယေန-သေခြင်း
 ဘေးကြောင့်၊ ဧဝံပေါ-သည်၊ ဇာတော-ဖြစ်ရပါပြီ၊ ဣတိ အာဟ၊ အရေ-
 ဟဲ့အကောင်၊ တံ-သည်၊ ပရိစ္ဆန္နမရဏံ- ပိုင်းဖြတ်အပ်ပြီးသော သေခြင်းကို၊
 [၇ ရက်ရှိလျှင် သတ်မည် ဟု ပိုင်းဖြတ်အပ်သော သေခြင်းကို၊] သမ္ပဿ
 မာနော-ကောင်းစွာမြင်သည်၊ (ဟုတွာ)ဝိသဋ္ဌော-စွန့်လွှတ်အပ်သော ကိုယ်
 စိတ်ရှိသည်၊ ဝါ-လွတ်လွတ် ကျွတ်ကျွတ်၊ န ကိဋ္ဌသိနာမ - မမြူးပျော်နိုင်တုံ
 သေး၏၊ [နာမနှင့်ယှဉ်ရသောကြောင့် “ကိဋ္ဌိဿသိ ” ရှိလျှင် ကောင်း၏၊]
 အဿာသ ပဿာသ ပဋိဗဒ္ဓံ-ထွက်သက်ဝင်သက်နှင့် စပ်သော၊ မရဏံ-ကို၊

ပေက္ခမာနာ-ရှုနေကြကုန်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ကထံ-ကြောင့်၊ ကိဋ္ဌိဿန္တိ-
မြူးပျော်နိုင်ကုန်တော့အံ့နည်း၊ ဣတိ အာဟ၊

တတော-ထိုအခါမှ၊ ပတုတိ-၍၊ ကုမာရော-သည်၊ သာသနေ-၌၊ ပယိဒိ-
ပြီ၊ သော-ထိုမင်းသားသည်၊ ပုန-ဖန်၊ ကေဒိဝသံ-၌၊ မိဂဝံ - သားကောင်
တို့ကို သတ်ရာတောသို့၊ နိက္ခမိတွာ-၍၊ အရညေ - ၌၊ အနုဝိစာရမာနော-
အစဉ် လှည့်လည် လသော်၊ ယောနက မဟာဓမ္မရက္ခိတတ္ထေရံ - ယောနက
မဟာဓမ္မရက္ခိတထေရ်ကို၊ [ယောနကတိုင်း၌ မွေးဖွား၍ ဤဇမ္ဗူ ဒိပ်၌ ရဟန်း
ပြုသော ဓမ္မရက္ခိတထေရ်။] အညတရေန - တစီးသော၊ ဟတ္ထိနာဂေန-ဆင်
ပြောင်သည်၊ သာလသာခံ - အင်ကြင်းခက်ကို၊ ဂဟေတွာ - ကိုင်၍၊ ဗိဇီယ
မာနံ - ယပ်ခပ်အပ်လျက်၊ နိသိန္တံ- ထိုင်နေသည်ကို၊ အဒ္ဓသ-မြင်ရပြီ၊ ဒိသွာ-
ကြောင့်၊ ပါမောဇ္ဇဇာတော- ဖြစ်သော ဝမ်းမြောက်ခြင်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ)
စိန္တေသိ၊ (ကိ)၊ အဟဋ္ဌိ-လည်း၊ ကဒါ-၌၊ အယံ မဟာထေရောဝိယ-ကဲ့သို့၊
ပဗ္ဗဇေယျံနုခေါ-ရှင်ရဟန်း ပြုရပါအံ့နည်း၊ သောဒိဝသော- ထို ရှင်ရဟန်း
ပြုရာနေသည်၊ သိယာနုခေါ- ဖြစ်ရာအံ့လော၊ ဣတိ စိန္တေသိ၊ ပေ၊ တဿ-ထို
မင်းသားသည်၊ ပဿန္တဿေဝ - ကြည့်နေစဉ်ပင်၊ အာကာသေ-၌၊ ဥပ္ပတိ

အဿာသ ပဿာသ ပဋိဗ္ဗံ ။ ။ ငါသည် အသက်ရှူသည်မှ ရှိုက်သည့်အတွင်း
သေတန်လည်း သေစရာရှိ၏၊ ထိုအတွင်း မသေသေးလျှင် ဘုရား အဆုံးအမတော်ကို
လိုက်နာရသဖြင့် အလွန်ကောင်းလေစွ၊ ဤသို့ ရှုဆင်ခြင်နေသူကို “အဿာ ပေ၊ ပေက္ခ
မာန” ဟု ဆိုသည်။

မိဂဝံ ။ ။ [မိဂဝန္တိ-မိဂါနံ ဝါနနတော ဟေသနတော မာဓနတော မိဂဝန္တိ
လဗ္ဗသမညံ ဝနံ-သားကောင်တို့ကို ညှဉ်းဆဲရာ၏အဖြစ်ကြောင့် မိဂဝံဟူ၍ ရအပ်သော
အမည်ရှိသော တောသို့၊ ” -သာရတ္ထ။ [“လဗ္ဗသမညံ မိဂဝံ” ဟု စာရှိသော်လည်း
မကောင်း၊ “လဗ္ဗသမညံ ဝနံ” ဟု ရှိသင့်၏။] ဤအလို “မိဂေ+ ဝါတိ ဟိ” သတိ ဧတ္ထာတိ
မိဂဝံ” ဟု ပြု၊ ဝိမတိ၌ကား- “အရညေ ဝိစရိတွာ မိဂမာရဏကိဋ္ဌာ (သားကောင်တို့ကို
သတ်ကြောင်း ကစားခြင်း (အပျော်ပစ်ခတ်ခြင်း) သည်၊ မိဂဝံ-မည်၏၊ ပေ၊ မိဂဝဇ္ဇတ္ထံ
နိက္ခမိတွာတိ အတ္ထော” ဟု ဖွင့်၏၊ ဤအလို “မိဂါနံ-တို့ကို၊ ဝါယနံ- သတ်ခြတ်ခြင်း၊
ဝါ-သတ်၍ ကစားခြင်း၊ မိဂဝံ- ခြင်း” ဟု ပြု၊ သဝိဘတ်ကိုလည်း အံ့ပြု၍ “မိဂဝံ-
သားကောင်တို့ကို အပျော်သတ်ခြင်းငှါ” ဟု ပေး။

ဟတ္ထိနာဂေန ။ မဟာဟတ္ထိနာ၊ မဟန္တပရိယာယောဝိ ဟိ နာဂသဗ္ဗေတိ ဝဒန္တိ၊
 (“ဆင်ပြောင်ကြီးသည်” ဟု ပေး၊) အဟိနာဂါဒိတောဝါ ဝိသေသနတ္ထံ ဟတ္ထိနာဂေ
နာတိ ဝုတ္တံ-မြွေနဂါးစသည်မှ ထူးခြား ကွဲပြားအောင် ပြုလို၍ “ဟတ္ထိ” ဟု ဝိသေသန
ပြုသည်၊ (ဤအလို “ဆင်သည်” ဟု သာ ပေး။)

တွာ-ပုံကြွ၍၊ အသောကာရာမေ - ဌ၊ ပေါက္ခရဏိယာ - ရေကန်၏၊ ဥဒက
တလေ-၊ ပေ၊ လဂ္ဂေတွာ- ချိတ်၍၊ နှာယိတုံ- ၄၊ အာရဒ္ဓေါ- အားထုတ်ပြီး၊
ကုမာရော-သည်၊ ပေ၊ ရာဇာ-သည်၊ အနေကပ္ပကာရံ- တပါးမက များသော
အပြားရှိအောင်၊ ဝါ- အမျိုးမျိုး အဖုံဖုံ၊ ယာစိတွာပိ - ချိလည်း၊ တံ-ထို
မင်းသားကို၊ နိဝတ္ထေတုံ-ဆုတ်နစ်စေခြင်းငှါ၊ အသက္ကောန္တော - မစွမ်းနိုင်
သည်၊ (ဟုတွာ) အသောကာရာမဂမနိယမဂ္ဂံ-အသောကာရုံကျောင်းတိုက်သို့
သွားကြောင်းလမ်းကို၊ အလင်္ကာရာဇေတွာ-တန်ဆာဆင်စေ၍၊ ကုမာရံ-ကို၊
ဆဏဓေသံ-နှစ်သက်ဘွယ်အသွင်ကို၊ ဝါ-ပွဲသဘင်အသွင်ကို၊ ဝါဟာပေတွာ-
၍၊ အလင်္ကာတာယ - တန်ဆာဆင် အပ်သော၊ သေနာယ - သည်၊ ဝါ-ကို၊
ပရိဝါရာပေတွာ-ဝန်းရံစေ၍၊ ဝိဟာရံ- သို့၊ နေသိ-ပို့ဆောင်ပြီး၊

ယုဝရာဇာ - အိမ်ရှေ့မင်းသည်၊ ပဗ္ဗဇိဿတိ ကိရ - ရဟန်းပြုလိမ့်မည်တဲ့၊
ဇုတိ-သို့၊ သုတွာ - ၍၊ ဗဟု-နံသော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ ပတ္တစိဝရာနိ-တို့ကို၊
ပဋိယာဒေသုံ- စီစဉ်နှင့်ကြကုန်ပြီး၊ [အာဂတကာလေစိဝရာဒီနံ ပရိယေသနံ
ဘာရိယန္တိ ပဌမမေဝ ပတ္တစိဝရာနိ သမ္ပာဒေသုံ=ရေခံလာမှ သပိတ် သင်္ကန်း
ကို ရှာနေရလျှင် တာဝန်လေးမည်စိုး၍ စီစဉ်ထားနှင့်ကြသည်။] ကုမာရော-
သည်၊ ပဓာနဃရံ-ကမ္မဋ္ဌာန်း ကျောင်းသို့၊ [ဘာဝနာနုယောဂဝသေန ပရိ
ယာရမ္ဘဿ အနုရူပံ ဝိဝိတ္တသေနာသနံ = ကမ္မဋ္ဌာန်း အားထုတ်ခြင်းအား
လျောက်ပတ်သော တိတ်ဆိတ်သော ကျောင်း၊] ဝဇ္ဇာ-၍၊ မဟာဓမ္မရက္ခိ
တက္ကေရဿေဝ-၏ပင်၊ သန္တိကေ-၌၊ ပုရိသ သတ သဟဿေန- ယောက်ျား
တသိန်းနှင့်၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ ပဗ္ဗဇိ-ရှင်ရဟန်းပြုပြီး၊ ကုမာရဿ-၏၊ အနုပဗ္ဗဇိတာ
နံ-နောက်မှ ရဟန်းပြုကြသူတို့၏၊ ဝဏန ပရိစ္ဆေဒေါ-ဝဏန်းအပိုင်းအခြား
သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ကုမာရော- အိမ်ရှေ့မင်းသားသည်၊ ပေ၊ ပဗ္ဗဇိတော-ပြီး၊

တဿ ပဿန္တိဿေဝ ။ ။ အနာဒရေသာမိဝစနံ၊ တသ္မိံ ပဿန္တေယေဝါတိ
အတ္ထော၊ (ဋီကာ)၊ [သတ္တတ သဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ တကယ့်ကို မလေးစားရာ၌သာ “အနာ
ဒရံ” ဟု ဆိုသော်လည်း ပါဠိ၌မူ လေးစားမှုရှိသည်ဖြစ်စေ မရှိသည်ဖြစ်စေ ကြိယာ ၂ ခု
ပြင်နေလျှင် အနာဒရဟု ဆိုကြောင်း မှတ်ချက်ချပါ၊ ဤနေရာ၌ ဥပ္ပတနံ စသည်ကိုပြု
သောဇောရိမှာ မလေးစားမှု မရှိ၊ တိဿမင်းသားကို သဒ္ဓါတိုးစေလိုသော လေးစား
မှုပင် ရှိသေး၏။]

ဆဏဓေသံ ။ ။ တုပ္ပဇနနဓေသံ=နှစ်သက်ဘွယ်ကို ဖြစ်စေတတ်သောအသွင်ကို၊
ဥဿဝဓေသံ(ပွဲသဘင်အသွင်ကို) ဇုတိ အတ္ထော၊ [ဥဿဝေါတု ဆဏော မေတာ၊
(အဘိဓာန်)။] ပွဲသဘင် အခမ်းအနားထွက်သောအခါ ပြင်ဆင်ပုံကဲ့သို့ ပြင်ဆင်စေ
သည်ကို ဆိုလိုဟန်တူသည်။

အထ-ထိုအခါ၌၊ အညောဝိ- အခြားလည်းဖြစ်သော၊ ရညော-၏၊ ဘာဝိနေ
 ယျော-နမတော်၏သားဖြစ်သော၊ ဝါ-တူတော်ဖြစ်သော၊ သံဃမိတ္တာယ-
 သံဃမိတ္တာ၏၊ သာမိကော - ကြင်ဘက်တော် ဖြစ်သော၊ အဂ္ဂိဗြဟ္မာနာမ-
 မည်သော၊ ကုမာရော-သည်၊ အတ္ထိ-၏၊ သံဃမိတ္တာ-သည်၊ တံ-ထိုအဂ္ဂိဗြဟ္မာ
 မင်းသားကို၊ ပဋိစ္စ-စွဲ၍၊ ကေမေဝ- တယောက်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ ပုတ္တံ-ကို၊
 ဝိဇာယိ-ဖွားပြီး၊ သောဝိ-ထို အဂ္ဂိဗြဟ္မာ မင်းသားသည်လည်း၊ ယုဝရာဇာ-
 သည်၊ ပဗ္ဗဇိတော-ပြီး၊ ဣတိ သုတ္တာ ၊ ပေ ၊ တံ ဒိဝသမေဝ-၌ပင်၊ ပဗ္ဗဇိ-ပြီး၊
 ဧဝံ-သို့၊ ဥဋ္ဌာရဝိဘဝေန - မြင့်မြတ်သော စည်းစိမ် ရှိသော၊ ခတ္တိယဇနေန-
 မင်းဆွေ မင်းမျိုး လူအပေါင်းသည်၊ အနုပဗ္ဗဇိတော - အတုလိုက်၍ ရဟန်း
 ပြုအပ်သော၊ ရညော- ၏၊ ကနိဋ္ဌတာတာ-ညီတော်ကို၊ တိဿတ္ထေရောတိ-
 တိဿထေရ်ဟူ၍၊ ဝိညေယျော - သိထိုက်၏။ [“တိဿထေရ်ဆိုတာ မင်း၏
 ညီငယ် ဖြစ်သည်” ဟူသောစကားကို ပြန်၍အုပ်သည်။]

သော- ထို တိဿထေရ်သည်၊ တံ အမစ္ဆံ - ကို၊ တထာ - ထို အခြင်းအရာ
 အားဖြင့်၊ ဝိပ္ပဋိပန္နံ - ဖောက်ဖောက်ပြန်ပြန် ပြုကျင့်နေသည်ကို၊ ဒိဿာ - ၍၊
 စိန္တေသိ-ပြီး(ကိံ)၊ ရာဇာ-သည်၊ ထေရေ-တို့ကို၊ မာရာပေတံ-သတ်စေခြင်း
 ငှါ၊ န ပဟိဏေယျ-မစေလွှတ်ရာ၊ အဒ္ဓါ-မချွတ်၊ ဧတံ- ဤမကောင်းမှုသည်၊
 ဣမဿေဝ အမစ္ဆဿ - ၏ပင်၊ ဒုဂ္ဂဟိတံ-မကောင်းသဖြင့် ယူအပ်သောအမှု
 သည်၊ ဘဝိဿတိ-လတံ၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံပြီး၊ ဣတိ- ဤသို့ ကြံပြီး၍၊ ဝတံ-၍၊
 သယံ-မိမိကိုယ်တိုင်၊ တဿ-ထိုအမတ်၏၊ အာသန္နေ- အနီးဖြစ်သော၊ အာသ
 နေ-၌၊ နိသီဒိ-ပြီး၊ သော-ထိုအမတ်သည်၊ ထေရံ-ကို၊ သဉ္ဇာနိတွာ-မှတ်မိ၍၊
 သတ္တံ-လက်နက်ကို၊ နိပါတေတံ- ကျစေခြင်းငှါ၊ (ဥပုဓေ ခေါင်းပေါ်၌ ကျစေ
 ခြင်းငှါ) အဝိသဟန္တော-မရဲဝံ့သည်၊ (ဟုတွာ) ဝတံ-၍၊ ရညော-အား၊
 အာရောစေသိ-ပြီး၊ (ကိံ)၊ ဒေဝ- မင်းမြတ်၊ အဟံ-သည်၊ ဥပေါသထံ - ကို၊
 ကာတံ-ငှါ၊ အနိစ္ဆန္တာနံ-အလိုမရှိကုန်သော၊ ဧတ္ထကာနံနာမ-ဤမျှ အတိုင်း
 အရှည်ရှိသည် မည်ကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ - တို့၏၊ သီသာနိ - ဥပုဓေါင်းတို့ကို၊
 ပါတေသိ-ကျစေခဲ့ပါပြီ၊ အထ-ထိုမှနောက်၌၊ အယုဿ တိဿတ္ထေရဿ-
 အရှင်တိဿထေရ်၏၊ ပဋိပါဋိ- အစဉ်သည်၊ သမ္ပတ္တာ - ရောက်ပါပြီ၊ ကိန္တိ-
 အဘယ်သို့လျှင်၊ ကရောမိ - ပြုရပါမည်နည်း၊ ဣတိ (အာရောစေသိ)၊ ရာဇာ-
 သည်၊ သုတ္တာဝ-ကြားလျှင်ကြားခြင်းပင်၊ အရေ-ဖွဲ့အကောင်၊ ကိံ ပန- အသို့
 နည်း၊ တံ-ကို၊ မယာ-သည်၊ ဘိက္ခု - တို့ကို၊ ဃာတေတံ - ငှါ၊ ပေသိတော-
 စေခိုင်းအပ်သလော၊ ဣတိ-ဤသို့ပြော၍၊ တာဝဒေဝ-ထိုခဏ၌ပင်၊ သရီရေ-

ကိုယ်၌၊ ဥပ္ပန္နဒါဟော - ဖြစ်သော ပူလောင်ခြင်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ) ဝိဟာရံ ဂတိံ၊ ထေရေ-နိသော၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ပုစ္ဆိ- ပြီ၊ (ကိ)၊ ဘန္တေ - တို့၊ အယံ အမစ္စော-သည်၊ မယာ-ဒကာတော်သည်၊ အနာဏတ္ထောဝ-မစေခိုင်းအပ်ဘဲ သာလျှင်၊ ဧဝံ-သို့၊ အကာသိ-ပြုပါပြီ၊ ကဿ- န် (အပေါ်၌)၊ ဣမိနာ- ဤ မကောင်းမှုသည်၊ ဘဝိတဗ္ဗံနုခေါ-ဖြစ်ရာပါသည်နည်း၊ ဣတိ၊ ပုစ္ဆိ- ပြီ၊ ကေစ္စေ- အချို့ ကုန်သော၊ ထေရာ- တို့သည်၊ အယံ- ဤအမတ်သည်၊ တဝံ- န်၊ ဝစနေ န-စကားကြောင့်၊ အကာသိ-ပြီ၊ ဧတံ-ဤ မကောင်းမှုသည်၊ တုယံ- န်၊ ပါပံ- မကောင်းမှုတည်း၊ ဣတိ အာဟံသု၊ ကေစ္စေ - အချို့ ထေရ်တို့သည်၊ ဧတံ- ဤ မကောင်းမှုသည်၊ ဥဘိန္ဒုပိ - နှစ်ယောက်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဝေါ- တို့၏၊ ပါပံ- တည်း၊ ဣတိ အာဟံသု၊ ကေစ္စေ-တို့သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ အာဟံသု- ကုန်ပြီ၊ (ကိ)၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ ကိံ ပန- အသို့နည်း၊ တေ- န်၊ (စိတ္တံ၌စပ်) အယံ-ဤ အမတ်သည်၊ ဂတိံ-၍၊ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ယာတေတု-သတ်စေသတည်း၊ ဣတိ- သို့သော၊ စိတ္တံ-သည်၊ အတ္ထိ-ရှိသလော၊ ဣတိ(အာဟံသု)၊ ဘန္တေ-တို့၊ နတ္ထိ- မရှိပါ၊ သမဇ္ဈေါ - ညီညွတ်သော၊ ဘိက္ခုသံဃော - သည်၊ ဥပေါသထံ - ကို၊ ကရောတု - ပြုပါစေ၊ ဣတိ - သို့၊ ကုသလာဓိပ္ပာယော - ကောင်းမှု၌ဖြစ်သော အလိုရှိသည်၊ ဟုတွာ-၍၊ အဟံ-သည်၊ ပေသေသိံ - ပြီ၊ တံ- သည်၊ ကုသလာ ဓိပ္ပာယော-သည်၊ (ဟုတွာ သစေ ပေသေသိံ-အံ၊ ဧဝံသတိ) တုယံ- န်၊ ဝါ- သင်ဒကာတော်မှာ၊ ပါပံ - သည်၊ နတ္ထိ၊ ဧတံ - ဤမကောင်းမှုသည်၊ အမစ္စ သေဝ-၏သာ၊ ပါပံ-တည်း၊ ဣတိ အာဟံသု။

ရာဇာ- သည်၊ ဒွေဋ္ဌကဇာတော- ဖြစ်သော နှလုံး နှစ်ခွရှိသည်၊ (ဟုတွာ) အာဟ၊ (ကိ)၊ ဘန္တေ-တို့၊ မမ- န်၊ ဧတံဒွေဋ္ဌကံ-ဤ နှစ်ပါး အပြားအားဖြင့် တုန်လှုပ်ကြောင်း သံသယကို၊ ဝါ- ဤ နှလုံး နှစ်ခွကို၊ ဆိန္ဒိတွာ-၍၊ သာသနံ- ကို၊ ပဂ္ဂဟေတု-၎င်း၊ သမတ္ထော-သော၊ ကောစိ-သော၊ ဘိက္ခု- သည်၊ အတ္ထိ

ဒွေဋ္ဌကဇာတော။ ။ဒွိဓာ လေတိ ကမ္မတိ စိတ္တံ ဧတေနာဟိ ဒွေဋ္ဌကံ၊ ဟပစ္စယံ သကတ္ထုရတ္ထိကပုစ္ဆယဉ္စ ကတွာ၊ [ဒွိ+လေဓာတ် , ဟပစ္စည်း, သုတ္တံ၌ ကပစ္စည်းသက်, ဒွေဋ္ဌကံ၊] တေန+ဇာတော ဒွေဋ္ဌကဇာတော-စိတ်၏ ၂ ပါးအားဖြင့် တုန်လှုပ်ကြောင်း သံသယဖြင့်+ဖြစ်သည်၊ တံဝါ+ဇာတံ ယဿာတိ ဒွေဋ္ဌကဇာတော-ဖြစ်သောစိတ်၏ ၂ ပါးအားဖြင့် တုန်လှုပ်ကြောင်း သံသယရှိသည်။ [သီ၊ နိ သစ်-ဗြဟ္မဇာလသုတ်စဉ်၊] “ငါ့မှာ မကောင်းဖြစ်လေသလား၊ မဖြစ်လေသလား” ဟု ၂ မျိုးကွဲပြားမှုကို “ဒွိဓာ” ဟု ဆို၏၊ ထိုစိတ် ၂ ခုဖြစ်လျက် မငြိမ်မသက်ဖြစ်မှုကို “ဒွေဋ္ဌက” ဟု ခေါ်သည်၊ စိတ်နှစ်ခုဖြစ်၍ တုန်လှုပ်နေသည်-ဟူလို၊ နိဿယ၌ သဒ္ဓါနက်မပြည့်စုံဘဲ ရိုးရာအတိုင်းပေးလိုက်သည်။

နုခေါ-ရှိပါသလော၊ ဣတိ အာဟ၊ပေ၊ သမတ္ထော - န၊ ဣတိ - ဤသို့ မိန့်ကြ
ကုန်ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ တဒဟေဝ - ထို နေ၌ပင်၊ ဧကေကံ - တပါးစီ တပါးစီ၊
ဘိက္ခုသဟဿပရိဝါရေ-ရဟန်းတထောင် အခြံအရံရှိကုန်သော၊ စတ္တာရေ-
၄ ပါးကုန်သော၊ ဓမ္မကထိကေစ - ဓမ္မကထိက ရဟန်းတို့ကို၎င်း၊ ဧကေကံ-
တယောက်စီ တယောက်စီ၊ ပုရိသသဟဿပရိဝါရေ - န်သော၊ စတ္တာရေ-
န်သော၊ အမစ္စေစ- တို့ကို၎င်း၊ ထေရံ- ကို၊ ဂဏိတွာ- ပင့်၍၊ အာဂစ္ဆထ-
လာခဲ့ပါကုန်လော့၊ ဣတိ-ဤသို့မှာ၍၊ ပေသေသိ-ပြီ၊ တေ- ထို ဓမ္မကထိက၊
အမတ်တို့သည်၊ ဂတ္တာ-၍၊ ရာဇာ-သည်၊ ပက္ခောသတိ-ပင့်ခေါ်ပါ၏၊ ဣတိ-
သို့၊ အာဟံသု- ကုန်ပြီ၊ ထေရော-သည်၊ နာဂစ္ဆိ - မကြွလာ ၊ ပေ ၊ သဟဿ
သဟဿပရိဝါရေဝ-တထောင်တထောင် အခြံအရံရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်
သော၊ အဋ္ဌ၊ပေ၊ပေသေသိ-စေလွှတ်ပြန်ပြီ၊ ပေ၊ရာဇာ-သည်၊ ထေရေ- တို့ကို၊
ပုစ္ဆိ-ပြီ၊(ကိံ)၊ ဘန္တေ-တို့၊ အဟံ-ဒကာတော်သည်၊ ဒွိက္ခတ္တံ၊-ကြိမ်၊ပဟိဏိံ-
စေလွှတ်ပါပြီ၊ ကသ္မာ- ကြောင့်၊ ထေရော- သည်၊ နာဂစ္ဆိတိ - မကြွလာပါ
သနည်း၊ ဣတိ ပုစ္ဆိ၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ ရာဇာပက္ခောသတိတိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တတ္တာ-
လျှော့အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နာဂစ္ဆိတိ-မကြွလာ၊ ဧဝံ- သို့၊ ဝုတ္တေပန-
လျှောက်အပ်သော်ကား၊ အာဂစ္ဆေယျ - ကြွလာရာ၏၊ (ကိံ - အဘယ်သို့
လျှောက်အပ်သော် ကြွလာရာသနည်း၊)ဘန္တေ-ရား၊ သာသနံ-သည်၊ ဩသီဒ
တိ- ဆုတ်နစ်နေပါ၏၊ အမှာကံ- ဒကာတော်တို့၏၊ သာသနံ- ကို၊ ပဂ္ဂဟတ္ထာ
ယ-၄၊ သဟာယကာ - အဖော်တို့သည်၊ ဟောထ - ဖြစ်ပါကုန်၊ ဣတိ - သို့၊
(ဝုတ္တေ-လျှောက်အပ်သော်၊ အာဂစ္ဆေယျ-၏၊ ဣတိ အာဟံသု၊) အထ - ၌၊
ရာဇာ-သည်၊ တထာ- ထို နည်းပေးသည့်အတိုင်း၊ ဝတ္တာ - မှာ၍၊ သဟဿ

☞

ထေရော နာဂစ္ဆိတိ။ «ကိဉ္စာပိ ရာဇာ ပက္ခောသတိတိ ဝုတ္တေပိ ဓမ္မကမ္မတ္တာယ
အာဂန္တု ဝန္တတိ = “မင်းသည် ခေါ်၏” ဟု လျှောက်အပ်စေကာမူ တရားရှိသော
သာသနာကိစ္စ ကံအကျိုးငှါ အကယ်၍ကား လာသင့်ပါပေ၏၊ ဒွိက္ခတ္တံ၊ ပန ပေသိ
တေပိ န အာဂတောကိရ = သို့သော် ၂ ကြိမ် အပင့်လွှတ်အပ်သော်လည်း မလာဘဲ
နေသတဲ့၊ ထေရော ဟိ သဗ္ဗတ္ထ ပိချာတဝသေန သမ္ဘာဝနပ္ပတ္တိတော = ထေရ်သည်အရပ်
တိုင်းမှာ ထင်ရှား၍ ချီးမွမ်းခြင်း၏ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ သမ္ဘာဝိတဿစ ဥဉ္စ ကတ္တဗ္ဗ
ကိစ္စ သိဒ္ဓိတော = ချီးမွမ်းခံရသူအတွက် အထက်၌ ပြုဘွယ်ကိစ္စ၏ ပြီးစီးနိုင်ခြင်းကြောင့်
၎င်း၊ အသာရုပ္ပ ဝစန လေသေန နာဂစ္ဆိတိ = ရာဇာ ပက္ခောသတိ ဟူသော မလျှောက်
ပတ်သော စကားအမြွက်ကြောင့် မလာဘဲ နေတော်မူသည်။ [ရှင်ဘုရင်က ခေါ်သည်
ဟု ကြား၍ ဝမ်းသာအားရဖြင့် အလွယ်တကူ ကြွလာလျှင် ကဲ့ရဲ့စရာရှိ၏၊ အကဲ့ရဲ့ ခံရ
သူတို့ ရွက်ဆောင်အပ်သောကိစ္စလည်း အထမမြောက်နိုင်ဟုလည်း စဉ်းစားပါ။]

သဟဿပရိဝါရေ သောဋ္ဌသ (တက္ခိဝ် ၆ ပါးကုန်သော)၊ ဓမ္မကထိကေစ-
သောဋ္ဌသ အမစ္စေစ ပေသေသိ၊

ဘိက္ခု၊ စ-တို့ကိုလည်း၊ ပဋိပုစ္ဆိ - ပြီ၊ (ကိ)၊ ဘန္တေ - တို့၊ ထေရော-သည်၊
မဟလ္လကော နုခေါ-ကြီးပါပြီလော၊ ဒဟရောနုခေါ- ငယ်ပါသေးသလော၊
ဣတိ(ပဋိပုစ္ဆိ)၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ မဟလ္လကော-ကြီးပါပြီ၊ ဣတိ(အာဟံသု)၊
ဘန္တေ-တို့၊ ဝယံဝါ-လည်းပေါင်းချုပ်ကိုသော်၎င်း၊ သိဝိကံဝါ - ထမ်းစင်ကို
သော်၎င်း၊ အဘိရူဟိဿတိ - စီးတော်မူပါမည်လော၊ ဣတိ (ပုစ္ဆိ)၊ မဟာ
ရာဇ-ဇာ၊ နာဘိရူဟိဿတိ - စီးတော်မူလိမ့်မည်မဟုတ်၊ ဣတိ (အာဟံသု)၊
ဘန္တေ-တို့၊ ထေရော-သည်၊ ကုဟိ-အဘယ် အရပ်၌၊ ဝသတိ - သီတင်းသုံး
တော်မူပါသနည်း၊ ဣတိ(ပုစ္ဆိ)၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ ဂင်္ဂါယ-၏၊ ဥပရိ-အထက်၌၊
ဝါ-အညာ၌၊ ဝသတိ၊ ဣတိ(အာဟံသု)၊ ရာဇာ-သည်၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိ)၊
ဘဏေ - တို့၊ တေနဟိ - ထိုသို့ဖြစ်လျှင်၊ နာဓါသဃံသဋ္ဌိ - လှေအပေါင်းကို၊
[ကေတော သံဃဋ္ဌိတာ နာဝါ-လှေ ၂ စင်း စသည်ကို တပေါင်းတည်း ဖွဲ့ချည်
အပ်သော လှေအပေါင်း၊] ဗန္ဓိတွာ-ဖေါင်ဖွဲ့၍၊ တတ္ထေဝ-ထိုလှေဖေါင်၌ပင်၊
ထေရံ-ကို၊ နိသီဒါပေတွာ - နေစေ၍၊ ဒွိသုပိ- ၂ ဘက်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊
တိရေသု-ကမ်းတို့၌၊ အာရက္ခံ-ကို၊ သံဝိဓာယ-စီစဉ်၍၊ [သာသနပစ္စတ္တိကာနံ
ဗဟုဘာဝတော အာဟ-အာရက္ခံ သံဝိဓာယာတိ၊] ထေရံ-ကို၊ အာနေထ-
ပဋိခွဲကြကုန်လော၊ ဣတိအာဟ၊ ဘိက္ခု၊ စ၊ ပေါရညော-၏၊ သာသနံ-နှုတ်မှာ
စကားကို၊ အာရောစေသုံ-လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ ထေရော- သည်၊ သုတွာ-၍၊
ယံ(ယသ္မာ)-အကြင်ကြောင့်၊ အဟံ-သည်၊ မူလတော-အစမှ၊ ပဋ္ဌာယ-စ၍၊
သာသနံ-ကို၊ ပဂ္ဂဏိဿာမိ- ချီးမြှောက်အံ့၊ ဣတိ- ဤသို့ကြံ၍၊ ပဗ္ဗဇိတော-
ရဟန်းပြုခဲ့သည်၊ အမိ-၏၊ (တသ္မာ-ကြောင့်)ဒါနိ-၌၊ မေ-ငါ၏ (အထံသို့)၊
အယံ- ဤ ရည်မှန်းအပ်သော၊ သောကာလော-ထိုအခါသည်၊ အနုပ္ပတ္တော-
အစဉ်ရောလာပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ဓမ္မဓဏ္ဍံ-သားရေပိုင်းကို၊ ဂဟေတွာဝ-
ယူ၍သာလျှင်၊ ဥဋ္ဌဟိ-ထပြီ။

ဓမ္မံ ။ ။ ဥပရိ မဏ္ဍပသဒိသံ ပဒရစ္ဆန္တံ, (အထက်ပေါ်က မဏ္ဍပ်ကဲ့သို့ အပြန်
အားဖြင့် ယှဉ်ချပ်မိုးအပ်သော) သဗ္ဗပါလိဂုဏ္ဏိဝေါ ဆာဒေတွာ ကတံ, (တနည်း....
အားလုံး ထက်ဝန်းကျင် ရစ်ပတ်ခြင်းရှိအောင် မိုးကာ၍ပြုအပ်သော ရထားအလုံခြံ
သော) သကဋ္ဌပိသေသံ-လည်းအထူးကို၊ ဝယုန္တိ ဝဒန္တိ။

ယံ ခေါ၊ ဝေ၊ အနုပ္ပတ္တော ။ ။ “ယန္တိ ယသ္မာ” ဟု ဦးကာများ ဖွင့်ကြ၏၊ ထို
အတိုင်းနိဿယအနက်ပေးထားသည်၊ အဟံ မူလတော ပဋ္ဌာယ ယံ (ယသ္မိံ ကာလေ)-
၌၊ သာသနံ-ကို၊ ပေါသော ကာလော အနုပ္ပတ္တော”ဟု ပေးရလျှင် သာ၍သင့်မည်။

အထ-၌၊ ထေရော-သည်၊ သွေ-၌၊ ပါရုလိပုတ္တံ - သို့၊ သမ္မာပုဏိဿတိ-
ကောင်းစွာ ရောက်လိမ့်မည်၊ ဣတိ - ဤသို့ ဆိုထိုက်ရာနေ၏၊ ရတ္တိဘာဂေ-
ညဉ့်အဘို့၌၊ ရာဇာ-သည်၊ သုပိနံ-အိပ်မက်ကို၊ အဒ္ဓသ-မြင်မက်ပြီ၊ ဝေရူပေါ-
ဤသို့သဘောရှိသော၊ သုပိနော-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊(ကိ°)၊ သဗ္ဗသေတော-
အလုံးစုံ ဖြူသော၊ ဝါ-တကိုယ်လုံး ဖြူသော၊ ဟတ္ထိနာဂေါ- ဆင်ပြောင်သည်၊
အာဂတော-၍၊ ရာဇာနံ-ကို၊ သီသတော-မှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ ပရာမသိတွာ- သုံးသပ်
၍၊ ဒက္ခိဏေ ဟတ္ထေ - လက်ျာလက်၌၊ အဂ္ဂဟေသိ- ကိုင်ပြီ၊ ဣတိ(ဝေရူပေါ-
သော၊ သုပိနော အဟောသိ) ပုန ဒိဝသေ- တဖန်နေ၌၊ (နောကံဘနေ၌၊)
ရာဇာ - သည်၊ သုပိနဇ္ဈာယကေ - အိပ်မက်ကျမ်းကို ရွတ်အံသု ထိုကို၊ ဝါ-
အိပ်မက်တိတ္ထုကျမ်း တတ်သူထိုကို၊ [သုပိနံ - အိပ်မက်ကျမ်းကို+ အဇ္ဈယန္တိ-
ရွတ်အံကုန်၏၊ ဣတိ သုပိနဇ္ဈာယကာ၊] ပုစ္ဆိ- ပြီ၊(ကိ°)၊ မယာ-သည်၊ ဝေ
ရူပေါ- သော၊ သုပိနော-ကို၊ ဒိဋ္ဌော- မြင်မက်အပ်ပြီ၊ မေ- ၏၊ ကိ°-အဘယ်
အကျိုး အပြစ်သည်၊ ဘဝိဿတိ - နည်း၊ ဣတိ (ပုစ္ဆိ)၊ မဟာရာဇ - ဇာ၊
တံ-အရှင်မင်းမြတ်ကို၊ ဧကော-တပါးသော၊ သမဏနာဂေါ- ရဟန်း တည်း
ဟူသော ဆင်ပြောင်သည်၊ ဒက္ခိဏေ ဟတ္ထေ-၌၊ ဂဏှိဿတိ- ကိုင်ပါလိမ့်မည်၊
ဣတိ(အာဟံသု)၊ အထ-၌၊ ရာဇာ-သည်၊ တာဝဒေဝ-ထိုခဏ၌ပင်၊ ထေရော-
သည်၊ အာဂတော - ကြွလာပြီတဲ့၊ ဣတိ - သို့၊ သုတွာ - ၍၊ ဂင်္ဂါတီရံ-ဂင်္ဂါ
မြစ်ကမ်းသို့၊ ဂတော-၍၊ နဒီ°-သို့၊ ဩတရိတွာ- ၍၊ အဿုဂန္ထန္တော - ရှေးရူ
သွားလသော်၊ ဝါ-ခရီးဥးကြိုဆိုလသော်၊ ဇာတုမတ္ထေ-ပဆစ်ဒူးဝန်းအတိုင်း
အရှည် ရှိသော၊ ဥဒကေ- ၌၊ ထေရံ - ကို၊ သမ္မာပုဏိတွာ - ကောင်းစွာမှီ၍၊
ထေရဿ- အား၊ ဝါ - သည်၊ နာဝါတော - လှေဖေ၍မှ၊ ဩတရန္တဿ-
သက်ဆင်းတော်မူစဉ်၊ ဟတ္ထံ - ကို၊ အဒါသိ - လှမ်းပေးပြီ၊ ထေရော - သည်၊
ရာဇာနံ-ကို၊ ဒက္ခိဏေဟတ္ထေ-၌၊ အဂ္ဂဟေသိ-ပြီ၊

တံ- ထို ကိုင်ခြင်းကို၊ ဒိသ္မာ - ၍၊ အသိဂ္ဂါဟာ - သန်လျက် လက်စွဲတော်
တို့သည်၊ ထေရဿ- ၏၊ သီသံ- ကို၊ ပါတေဿာမ - ကျစေကုန်အံ့၊ ဣတိ -
ဤသို့ကြံ၍၊ ကောသတော-သန်လျက်အိမ်မှ၊ အသိ°-သန်လျက်ကို၊ အဗ္ဗဟိ°သု-
ဆွဲနှုတ်ကြကုန်ပြီ၊ [အာပုဗ္ဗ, ဝဟဓာတ်၊] ကသ္မာ-ကြောင့်နည်း၊ ယော-သည်၊
ရာဇာနံ-ကို၊ ဟတ္ထေ-၌၊ ဂဏှတိ-ကိုင်၏၊ တဿ-၏၊ သီသံ-ကို၊ အသိနာ-ဖြင့်၊
ပါတေတဗ္ဗံ- ကျစေရာ၏၊ ဣတိတေ- ဤသို့ ကျစေခြင်းသည်၊ ရာဇကုလေသု-
မင်းမျိုးတို့၌၊ စာရိတ္တံကိရ - ကျင့်ဝတ်ဖြစ်သတတ်၊ ဝါ - ထုံးစံ ဖြစ်သတတ်၊
(တသ္မာ-တို့ကြောင့်တည်း၊) ရာဇာ-သည်၊ ဆာယံ-အရိပ်အရောင်ကို၊ ဒိသ္မာ

ဝေ-မြင်၍ပင်၊ (တနည်း) ဆာယံ ဒိသ္မာဝေ-ရိပ်ခနဲ မြင်လိုက်လျှင်ပင်၊ အာဟ-
ပြောပြ၊ (ကိံ)၊ ပုဗ္ဗေဝိ-ရှေး၌လည်း၊ အဟံ-သည်၊ ဘိက္ခုသု-တို့၌၊ ဝိရဒ္ဓကာ
ရိက္ခာ-ချွတ်ယွင်းမိခြင်းဟူသောအကြောင်းကြောင့်၊ အဿာဒံ-သာယာမှုကို၊
နဝိန္ဒာမိ - မရခဲ့၊ ထေရေ - ၌၊ မာဝိရန္တိတ္ထ - မချွတ်ယွင်းကြကုန်လင့်၊ ဣတိ
(အာဟ)၊ ထေရောပန-သည်ကား၊ ကသ္မာ- ကြောင့်၊ ရာဇာနံ-ကို၊ ဟတ္ထေ-
၌၊ အဂ္ဂဟေသိ-ကိုင်ရသနည်း၊ ဣတိ- ဤကား အမေးတည်း၊ [ဘုရင့်လက်ကို
ဆွဲခြင်းသည် လက်ဆွဲ၍ နှုတ်ဆက်သလို ဖြစ်သောကြောင့် ဤပုစ္ဆာကို ထုတ်ရ
သည်။] ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ရညာ- သည်၊ ပဉ္စ- ကို၊ ပုစ္ဆနတ္ထာယ- ၄၊ ပက္ခော
သာပိတော-ပင့်ခေါ်စေအပ်ပြီ၊ တသ္မာ- ကြောင့်၊ အယံ- ဤမင်းသည်၊ မေ-
၏၊ အန္တေဝါသိကော - အနီးနေ တပည့်တည်း၊ ဣတိ - ဤသို့ အယူရှိခြင်း
ကြောင့်၊ အဂ္ဂဟေသိ-ပြီ၊ (ဣတိ- ဤကား အဖြေတည်း။)

ရာဇာ ထေရံ အတ္တနော ဥယျာနံ နေတွာ - ပင့်ဆောင်၍၊ ဗာဟိရတော-
ပြင်ဘက်၌၊ တိက္ခတ္တံ-၃ ထပ်၊ ပရိဝါရေတွာ-ဝန်းရံစေ၍၊ အာရက္ခံ-အစောင့်
အရှောက်ကို၊ ထပေတွာ-၍၊ သယမေဝ-ကိုယ်တိုင်သာလျှင်၊ ထေရဿ - ၏၊
ပါဒေ-တို့ကို၊ ခောဝိတွာ-ဆေးပေး၍၊ တေလေန-ဆီဖြင့်၊ မက္ခေတွာ - လိမ်း
ပေး၍၊ ပေ၊ ထေရော-သည်၊ မမ-၏၊ ကင်္ခံ-ယုံမှားသံသယကို၊ ဆိန္ဒိတွာ-ဖြတ်၍၊
ဥပ္ပန္နံ-ဖြစ်နေသော၊ အဓိကရဏံ-အဓိကရုဏ်းကို၊ ဝုပသမေတွာ-၍၊ သာသနံ-
ကို၊ ပဂ္ဂဟေတု-ချီးမြှောက်ခြင်းငှါ၊ ပဋိဗလော နုခေါ- စွမ်းနိုင်လိမ့်မည်လော၊
ဣတိ-သို့၊ ဝိမံသနတ္ထာယ- စုံစမ်းခြင်းအကျိုးငှါ၊ ဘန္တေ- ရား၊ အဟံ-သည်၊
ဧကံ- တမျိုးသော၊ ပါဋိဟာရိယံ - ကို၊ ဒဠကာမော - ကြည့်လိုပါ၏၊ ဣတိ
အာဟ၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ ကတရံ ပါဋိဟာရိယံ-အဘယ် တန်ခိုးပြာဋိဟာကို၊
ဒဠကာမော-သည်၊ အသိ-နည်း၊ ဣတိ-ဤသို့မေးပြီ၊ ဘန္တေ-ရား၊ ပထဝိကမ္ပ
နံ- မြေလှုပ်ခြင်းကို၊ ဒဠကာမော(အမှီ)၊ ဣတိ-ပြီ၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ သကလ
ပထဝိကမ္ပနံ- တမြေပြင်လုံးလှုပ်ခြင်းကို၊ ဒဠကာမော, အသိ-လော၊ ပဒေသ
ပထဝိကမ္ပနံ - တစိတ်တပိုင်း မြေလှုပ်ခြင်းကို၊ ဒဠကာမော, အသိ- လော၊
ဣတိ-ပြီ၊ ဘန္တေ-ရား၊ ဧတ္ထ-ဤ ၂ မျိုးတို့တွင်၊ ကတရံ- အဘယ်လှုပ်ခြင်းကို၊
ဒုတ္တရံ - ခဲယဉ်းသဖြင့် ပြုအပ်ပါသနည်း၊ ဣတိ-ပြီ၊ မဟာရာဇ - ဇာ၊ ဥဒက
ပုဏ္ဏာယ-ရေဖြင့်ပြည့်သော၊ ကံသပါတိယာ-ရွှေခွက်၌၊ သမ္ပံ-သော၊ ဥဒကံ-
ကို၊ ကမ္ပေတံ-လှုပ်စေခြင်းငှါ၊ ဒုတ္တရံ ကိံနုခေါ-သလော၊ ဥဒါဟု-သို့မဟုတ်၊
ဥပနံ-ထက်ဝက်သော၊ (ဥဒကံ- ကို၊ ကမ္ပေတံ- ၄၊ ဒုတ္တရံကိံနုခေါ- လော၊)
ပေ၊ ပဒေသ ပထဝိကမ္ပနံ- ကို၊ ဒုတ္တရံ- ၏၊ ဣတိ အာဟ၊ [မြင်ရသူတို့မှာသာ

ခဲယဉ်းသည် ဟု ထင်ရသည်၊ တန်ခိုးဖြင့် မိဋ္ဌာန်ရာ၌ကား ထူး၍ မခဲယဉ်းပါ။]
ဘန္တေ-ရား၊ တေနဟိ-ထိုသို့ဖြစ်လျှင်၊ ပဒေသပထဝိကမ္ပနံ-ကို၊ ပဿိဿာမိ-
ကြည့်လိုပါ၏၊ ဣတိ အာဟ။

မဟာရာဇ-ဇာ၊ တေနဟိ-လျှင်၊ သမန္တတော - ပတ်ဝန်းကျင်၌၊ ယောဇ-
နေ- တယူဇနာအရပ်၌၊ ပုရတ္ထိမာယ ဒိသာယ - အရှေ့အရပ်၌၊ ဝါ-အရှေ့
အရပ်က၊ ဧကေန စက္ကေန-စက်တီးတတီးဖြင့်၊ သီခံ-အပိုင်းအခြားကို၊ အတ္တ
မိတ္တာ-နင်း၍၊ ရထော-ရထားသည်၊ တိဋ္ဌတု-တည်ပါစေ၊ ပေ၊ ဥပမုဘာဂဝေန-
ထက်ဝက်သော အသို့ဖြင့်၊ သီခံ-ကို၊ အတ္တမိတ္တာ - နင်း၍၊ ဝါ-ဖိ၍၊ ဧကော-
တခွက်သော၊ ဥဒကပါတိ-ရေခွက်သည်၊ တိဋ္ဌတု-စေ၊ ဣတိ-ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊
တထာ-ထိုမိန့်တော်မူသည့်အတိုင်း၊ ကာရာပေသိ- ပြုစေပြီ၊ ထေရော-သည်၊
အဘိညာပါဒကံ- အဘိညာဉ်၏ အခြေခံဖြစ်သော၊ စတုတ္ထဇ္ဈာနံ-ကို၊ သမာ
ပဇ္ဇိတွာ-ဝင်စား၍၊ တတော-ထို စတုတ္ထဈာန်မှ၊ ဝုဇ္ဇာယ-ထ၍၊ ရာဇာ-သည်၊
ပဿတု-မြင်စေသတည်း၊ ဣတိ- ဤသို့ကြံ၍၊ ယောဇနပုမာဏ ပထဝိစလနံ-
တယူဇနာ အတိုင်းအရှည် ရှိသော မြေလှုပ်ခြင်းကို၊ အမိဋ္ဌဟိ - အမိဋ္ဌာန်ပြီ၊
ပုရတ္ထိမာယ ဒိသာယ-၌၊ ဝါ-က၊ ရထဿ - ၏၊ အန္တောသီမာယ - အပိုင်း
အခြားအတွင်း၌၊ ဌိတော-တည်သော၊ ပါဒေါဝ-ခြေသည်သာ၊ စလိ-လှုပ်ပြီ၊
ဣတရော-အခြားသော ရထား၏ အစိတ်အပိုင်းသည်၊ နဇလိ-မလှုပ်၊ [သွား
ခြင်းကိစ္စ ပြီးစေတတ်ချင်း တူသောကြောင့် ရထား၏ဘီးကိုပင် “ပါဒ ” ဟု
ခေါ်သည်၊] ဧဝံ- တူ၊ ဒက္ခိဏ ပစ္ဆိမ ဒိသာသု- တို့၌၊ အဿ ပုရိသာနံ-မြင်း၊
ယောကျာ်းတို့၏၊ အန္တောသီမာယ - ၌၊ ဌိတပါဒါယေဝ- တည်သောခြေတို့
သည်သာလျှင်၎င်း၊ ဥပမုပမံ - ထက်ဝက် ထက်ဝက်သော၊ သရီရဉ္စ - ကိုယ်
သည်၎င်း၊ စလိံသု- နိပြီ၊ ပေ၊ ဥပမုဘာဂဝတမေဝ- ထက်ဝက်သောအသို့၌
ရောသည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ ဥဒကံ-သည်၊ စလိ-ပြီ၊ အဝသေသံ-ကြွင်းသော
ရေသည်၊ နိစ္စလံ-လှုပ်ခြင်းမရှိသည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့မှတ်အပ်၏၊

ရာဇာ-သည်၊ တံပါဋိဟာရိယံ-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ ဒါနိ-၌၊ ထေရော-သည်၊
သာသနံ- ကို၊ ပဂ္ဂဏိတု- ချီးမြှောက်ခြင်းငှါ၊ သက္ခတိ- စွမ်းနိုင်လတုံ၊ ဣတိ-
သို့၊ နိဋ္ဌိ-ဆုံးဖြတ်ခြင်းသို့၊ ဂတိာ- ရောက်၍၊ အတ္တနော - ၏၊ ကုတ္တုစုံ-ကို၊
ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ (ကိံ)၊ ဘန္တေ-ရား၊ အဟံ၊ ပေ၊ ပဟိကိံ-ပါပြီ၊ သော-ထိုအမတ်
သည်၊ ပေ၊ ဝေါရောပေသိ - ခွင်းပါပြီ၊ ဧတံပါပံ-သည်၊ ကဿ- အဘယ်သူ၏
(မကောင်းမှုသည်)၊ ဟောတိ-နည်း၊ ဣတိ (ပုစ္ဆိ) မဟာရာဇ-ဇာ၊ ကိံပန-
အသို့နည်း၊ အယံ-ဤ အမတ်သည်၊ ပေ၊ ယာတေတု-သတ်ပေစေ၊ ဣတိ-သို့၊

တေ- သင် ဒကာတော်၏၊ စိတ္တံ - သည်၊ အတ္ထိ - လော၊ ဣတိ - ဤသို့ မေးပြီး၊
တန္တေ-ရား၊ နတ္ထိ-မရှိပါ၊ ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီး၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ တေ-၏၊
ဝေရူပံ- ဤသို့ သဘောရှိသော၊ စိတ္တံ- သည်၊ သစေ နတ္ထိ- အံ၊ (ဧဝံသတိ)၊
တုယံ- ၏၊ ပါပံ- သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဣတိ- ဤသို့မိန့်တော်မူပြီး၊

အထ-၌၊ ထေရော - သည်၊ ရာဇာနံ - ကို၊ တေမတ္ထံ - ဤ အကြောင်းကို၊
[စေတနာ မပါလျှင် အပြစ်မရှိဟူသော ဤအကြောင်းကို၊] ဣမိနာ သုတ္တေန-
ဤသုတ်ဖြင့်၊ သညာပေသိ-နားလည်စေပြီး၊(ကေန-အဘယ်သုတ်ဖြင့်၊ သညာ
ပေသိ- သနည်း၊) စေတနာဟံ ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ မနသာတိ- စေတနာဟံ၊ ပေ၊
မနသာဟူသော၊ (ဣမိနာ သုတ္တေန သညာပေသိ၊) [ဘိက္ခဝေ- တို့၊ အဟံ-
သည်၊ စေတနံ - စေတနာကို၊ ကမ္မံ-ကံဟူ၍၊ ဝဒါမိ - ၏၊ စေတယိတွာ- ပုရိမ
စေတနာဖြင့် စေ့ဆော်၍၊ ကာယေန-ကာယဒွါရဖြင့်၎င်း၊ ဝါစာယ-ဝစိဒ္ဓါရ
ဖြင့်၎င်း၊ မနသာ - မနောဒွါရဖြင့်၎င်း၊ ကမ္မံ - အထမြောက်ကြောင်း ကံကို၊
ကရောတိ-၏၊] တမေဝတ္ထံ - ထို အနက်အဓိပ္ပါယ်ကိုပင်၊ ပရိဒီပေတုံ-ထင်ရှား
ပြခြင်းငှါ၊ တိတ္ထိရဇာတကံ - တိတ္ထိရဇာတ်ကို၊ အာဟရိ - ဆောင်ပြီး၊ (ကိံ)၊
မဟာရာဇ-ဇာ၊ အတိတေ-အတိတ်အခါ၌၊ ဒီပကတိတ္ထိရော-တယ်ခါသည်၊
တာပသံ- ရသေ့ကို၊ ပုန္နိ - ပြီ၊ (ကိံ)၊ ဉာတကောနော၊ ပေ၊မနောတိ- မနော
ဟူ၍၊ (ပုန္နိ၊) [နော- ငါတို့၏၊ ဉာတကော-ဆွေမျိုးခါသည်၊ နိသိန္နော-နေ၏၊
ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ဗဟု-များစွာသော၊ ဇနော - ခါ အပေါင်းသည်၊ အာဝန္တ
တိ- လာပါ၏၊ (လုဒ္ဓကော-လာလာသမျှကို ဖမ်း၍သတ်သော မုဆိုးသည်၊)
ပဝိစ္စ-တပည့်တော်ကိုစွဲ၍၊ ကမ္မံ-ပါဏာတိပါတကံသို့၊ ဖုသတိ-ရောက်ပါ၏၊
ယသ္မိံ -ထိုသို့ရောရာ၌၊ မေ-၏၊မနော-စိတ်သည်၊သင်္ကတေ-ငါ့မှာ မကောင်းမှု
ရောက်လေသလား ဟု ယုံမှား၍နေပါ၏။]

တာပသော-သည်၊ အာဟ-ပြီး၊ (ကိံ)၊ တေ - သင်၏၊ (စိတ္တံ -၌စပ်၊) မမ-
၏၊ သဒ္ဓေနစ-အသံကြောင့်၎င်း၊ ရူပဒဿနေနစ-အဆင်းကို မြင်ရခြင်းကြောင့်
၎င်း၊ အာဝတိန္ဒာ - ၍၊ ဧတေပက္ခိနော - ဤငှက်တို့ကို၊ ဗန္ဓုန္တ၊ ဝါ- နှောင်ဖွဲ့မှု

ဒီပကတိတ္ထိရော ။ ။ အတ္တနော နိသိန္နဘာဝဿ ဒီပနတော ဧဝံ(ဤသို့ ဒီပက
ဟူ၍)လဒ္ဓနာမော တိတ္ထိရော၊ “ ဒီပေတိ - ဤ နေရာ၌ မိမိနေကြောင်းကို ပြတတ်၏၊
ဣတိ ဒီပကော”ဟု ပြ၊ မုဆိုးက ဖမ်း၍ သင်ပေးထားသော တယ်ခါ(အခြားခါတို့ကို
မြှားသော ခါ) တည်း၊ မုဆိုးသည် ထိုခါကို ခြင်းဟုဖြင့် တောထည်း ယူသွား၍ ချ၊
အနီး၌ ထားပြီးလျှင် တွန်အောင်လုပ်၏၊ ထိုခါ၏ တွန်သံကြောင့် လာကြသော အခြား
ခါများကို ဖမ်း၏၊ [ဇာတ်တော် အကျယ်ကို သာရတ္ထမှာ ။]

လည်း နှောင်ဖွဲ့အပ်ပစေကုန်၊ ဟညန္တဝါ-သတ်မူလည်း သတ်အပ်ပစေကုန်၊
ဣတိ-ဤသို့သော၊ စိတ္တံ-သည်၊ အတ္ထိပန- ရှိသလော၊ ဣတိ - ဤသို့ မေးပြီး၊
ပေါတတော- ထိုမှ နောက်၌၊ နံ-ထိုခါကို၊ တာပသော သညာပေသိ၊ (ကိံ)
တေ-၏၊ စိတ္တံ-နှောင်ဖွဲ့စေလို သတ်စေလိုသော စိတ်သည်၊ သစေ နတ္ထိ - အံ၊
(ဝေံသတိ၊) ပါပံ-သည်၊ နတ္ထိ-သင့်မှာ မရှိ၊ ဟိ - မှန်၏၊ စေတယန္တမေဝ-
စေ့ဆော်သူသို့သာ၊ ပါပံ-သည်၊ ဖုသတိ - ထိရောက်၏၊ အ စေတယန္တံ - သို့၊
န(ဖုသတိ)-ရောက်၊ မနော-သင်၏ စိတ်သည်၊ စေ န ပခုဿတိ - အကယ်၍
မပျက်စီးအံ့၊ [မကောင်းမှုကို ပြုခြင်း၌ စိတ်ညွှတ်အံ့ - ဟူလိုး] (ဝေံသတိ-
လသော်၊) ပဋိစ္စ- သင့်ကို စွဲ၍၊ ကမ္မံ - မုဆိုးပြုအပ်သော မကောင်းမှုသည်၊ န
ဖုသတိ-သင်သို့ မထိရောက်၊ အပ္ပေါသုက္ကဿ - မကောင်းမှု၌ အားထုတ်ခြင်း
မရှိသော၊ ဘဒြဿ- ကောင်းသော၊ (တေ-၏၊ စိတ္တံ-ကို)ပါပံ-သည်၊ နဥပ
လိမ္ပတိ-မလိမ်းကျံ မကပ်ငြိနိုင်၊ ဣတိ-သို့၊ သညာပေသိ၊(ဣတိ-သို့၊ အာဟရိ-
ဆောင်ပြီး၊) ဝေံ-သို့၊ ထေရော-သည်၊ ရာဇာနံ-ကို၊ သညာပေတွာ - နားလည်
စေပြီး၍၊ တတ္ထေဝရာဇယျာနေ-ထိုမင်းဥယျာဉ်၌ပင်၊ သတ္တဒိဝသာနိ-ပတ်လုံး၊
ဝသန္တော - နေလျက်၊ ရာဇာနံ -ကို၊ သမယံ-ဘုရားအယူဝါဒကို၊ ဥဂ္ဂဏှာပေ
သိ-သင်ယူစေပြီး။

ရာဇာ- သည်၊ သတ္တမေဒိဝသေ-၌၊ အသောကာရာမေ-၌၊ ဘိက္ခုသံဃံ-
ကို၊ သန္တိပါတာပေတွာ-၍၊ သာဏိပါတာရံ-အဝတ်ကန့်လန့်ကာကို၊ ပရိက္ခိ
ပါတေတွာ-ကာရံစေပြီး၍၊ သာဏိပါတာရန္တရေ - အဝတ်ကန့်လန့်ကာ၏
အတွင်း၌၊ နိသိန္ဓော - နေလျက်၊ ဧကလဒ္ဓိကေ - တူသော အယူရှိကုန်သော၊
ဘိက္ခု-တို့ကို၊ ဧကတော - တပေါင်းတည်း၊ ကာရာပေတွာ - ပြုစေ၍၊ ဧက
မေကံ-တစုတစုသော၊ ဘိက္ခုသမူဟံ-ရဟန်းအပေါင်းကို၊ ပက္ခောသာပေတွာ-
ခေါ်စေ၍၊ ပုစ္ဆိ-ပြီး၊ (ကိံ)၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-သည်၊ ကိံဝါဒီ - အဘယ် အယူ
ရှိတော်မူသနည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိ၊ တတော-ထိုသို့မေးခြင်းကြောင့်၊ သဿတ
ဝါဒီနော- သဿတ အယူရှိသူတို့သည်၊ (သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ- သည်၊) သဿတ
ဝါဒီ-သဿတ အယူရှိ၏၊ ဣတိ၊ အာဟံသု-န်ပြီ၊ [ထိုဝါဒများ၏အကျယ်ကို

သမယံ ဥဂ္ဂဏှာပေသိ ။ ။ ဘုရားသာသနာ ပြုလိုသူသည် ဘုရား အယူဝါဒကို
နားလည်မှ မှန်ကန်စွာပြုနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် မဟာရာဇာအား ဘုရားအယူဝါဒကို ပဌမ
သင်ပေးလေသည်။ [ယခုခေတ် သာသနာပြု အစိုးရများလည်း ဘုရားရှင်၏ အလို
တော်ဖြစ်သော ဝိနည်းကို နားလည်ပြီးမှ သာသနာကို ချီးမြှောက်သင့်ကြ၏၊ သို့မဟုတ်
လျှင် အနာတလွဲ ဆေးတလွဲဖြစ်၍ ဆေးအတွက် ဝန်လေးတတ်သည်။]

များသောအားဖြင့် မြဟ္မဇာလသုတ် ပါဠိအဋ္ဌကထာ၌၎င်း သာရတ္ထဒီကာ၌
 ၎င်း ရှုကြပါလေ။] ကေစ္စသဿတိကာ- ကေစ္စသဿတ အယုရှိသုတို့သည်၊
 (သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-သည်၊ ကေစ္စသဿတဝါဒီ-ရှိ၏၊ ဣတိ-သို့၊ အာဟံသု-ပြီ၊)
 အန္တာနန္တိကာ-အန္တာနန္တ အယုရှိသုတို့သည်၊ ပေ၊ အမရာဓိက္ခေပိကာ-
 အမရာဓိက္ခေပ အယုရှိသုတို့သည်၊ ပေ၊ အဓိစ္စသမုပ္ပန္တိကာ - အဓိစ္စသမုပ္ပန္တ
 အယုရှိသုတို့သည်၊ ပေ၊ သညီဝါဒါ - သညာရှိ၏ဟု ပြောဆိုကြောင်း အယု
 ရှိသုတို့သည်၊ ပေ၊ အသညီဝါဒါ-သညာမရှိဟု ပြောဆိုကြောင်း အယုရှိသုတို့
 သည်၊ ပေ၊ နေဝသညီနာသညီဝါဒါ-နေဝသညီနာသညီဟု ပြောဆိုကြောင်း
 အယုရှိသုတို့သည်၊ ပေ၊ ဥစ္ဆေဒဝါဒါ-ဥစ္ဆေဒဟု ပြောဆိုကြောင်း အယုရှိသု
 တို့သည်၊ ပေ၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနဝါဒါ-ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာန်ကို ပြောဆိုကြောင်း အယု
 ရှိသုတို့သည်၊ (သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-သည်၊) ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာနဝါဒီ-ရှိ၏၊ ဣတိ-သို့၊
 အာဟံသု - နိဗ္ဗိ၊ ရာဇာ - သည်၊ ပဌမမေဝ - အကေပင်၊ သမယဿ - ဘုရား
 အယုတော်၏၊ ဝါ-ကို၊ ဥဂ္ဂဟိတတ္တာ-သင်ယူအပ်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဣမေ-
 ဤသုတို့သည်၊ ဘိက္ခု-ရဟန်းအစစ်တို့သည်၊ န-မဟုတ်ကုန်၊ ဣမေ-တို့သည်၊
 အညတိတ္ထိယာ-သာသနာဝင်ပုဂ္ဂိုလ်မှ တပါးသော တိတ္ထိတို့တည်း၊ ဣတိ-
 သို့၊ ဥတွာ-၍၊ တေသံ-ထို တိတ္ထိတို့အား၊ သေတကာနိ-မြဲကုန်သော၊ ငတ္တာ
 နိ-အဝတ်တို့ကို၊ ဒတွာ-ပေး၍၊ ဥပ္ပမ္မာဇေသိ-လူထွက်စေပြီ၊ သဗ္ဗေပိ-ကုန်
 သော၊ တေ- ထိုလူထွက်တို့သည်၊ သဋ္ဌိသဟဿာ - ခြောက်သောင်း အတိုင်း
 အရှည်ရှိကုန်သည်၊ အဟေသု-နိဗ္ဗိ။

အထ-ထိုမှနောက်၌၊ ပေ၊ မဟာရာဇ-ဇော၊ (သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-သည်၊) ဝိဘဇ္ဇ
 ဝါဒီ-ခွဲခြားဝေဘန်၍ ဟောတော်မူလေ့ရှိ၏၊ ဣတိ (အာဟံသု၊) ဧဝံ - သို့၊
 ဝုတ္တေ-ပြောဆိုအပ်သော်၊ ရာဇာ-သည်၊ ထေရံ-ကို၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ (ကိံ)၊ ဘန္တေ-
 ရား၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-သည်၊ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ - ဝိဘဇ္ဇဝါဒီပါလော၊ ဣတိ (ပုစ္ဆိ)၊
 မဟာရာဇ - ဇော၊ အာမ - အိမ်း၊ ဣတိ - ဤသို့ မိန့်တော်မူပြီ၊ တတော-ထိုမှ

ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ ။ ။ ဝေရဉ္စကဏ္ဍေ အာဂတနယေန - ဝေရဉ္စကဏ္ဍ၌ လာသော
 နည်းဖြင့်၊ ဝေနယိကာဒိဘာဝံ ဝိဘဇ္ဇ ဝဒတိတိ ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ- (သင်စွပ်စွဲသလို ဝေန
 ယိက မဟုတ်၊ ယခု ဝါမိန့်တော်မူသည့်အတိုင်း ဝေနယိက အမည်ရ၏-ဟု) ခွဲခြား၍
 ဟောတော်မူသောကြောင့် ဝိဘဇ္ဇဝါဒီ မည်တော်မူ၏၊ ဘုရားရှင်သည် များစွာသော
 အရာဌာနတို့၌ ခွဲခြား၍ ဟောတော်မူလေ့ရှိ၏၊ သောမနဿကို ကာမဂုဏ်အာရုံပြု၍
 မဖြစ်စေသင့်၊ တောထွက်မှုစသည်ကိုအာရုံပြု၍ ဖြစ်စေသင့်၏၊ သင်္ကန်းကို သာယာသော
 အားဖြင့် မသုံးဆောင်သင့်၊ အရှက်ကို ကာကွယ်သော အားဖြင့် သုံးဆောင်သင့်၏၊
 ဤသို့ စသည်ဖြင့် ခွဲခြား၍ ဟောတော်မူသည်။

နောက်၌၊ ရာဇာ-သည်၊ ဘန္တေ-တို့၊ ဒါနိ-၌၊ သာသနံ-သာသနာတော်သည်၊
 သုဒ္ဓံ - စင်ကြယ်ပါပြီ၊ ဘိက္ခုသံဃော - သည်၊ ဥပေါသထံ - ကို၊ ကရေတု-
 ပြုတော်မူပါ၊ ဣတိ-ဤသို့လျှောက်၍၊ အာရက္ခံ - အစောင့်အရှောက်ကို၊ ဒတ္တာ-
 ပေး၍၊ နဂရံ-သို့၊ ပါပိသိ - ပြီ၊ ပေ၊ တသ္မိံ သန္နိပါတေ- ထို အစည်းအဝေး၌၊
 သဗ္ဗဘိက္ခုသတသဟဿာနိ- သိန်းပေါင်းခြောက်ဆယ်သော ရဟန်းတို့သည်၊
 ဝါ - ၆ သန်းသော ရဟန်းတို့သည်၊ အဟေသု- န်ပြီ၊ တသ္မိံ သမာဂမေ- ထို
 အစည်းအဝေး၌၊ မောဂ္ဂလိပုတ္တ တိဿတ္ထေရေ-သည်၊ ပရပ္ပဝါဒံ - သူတပါး
 တို့၏ အမျိုးမျိုးသော အယူကို၊ မဒ္ဒမာနော - နှိပ်နင်းလျက်၊ ကထာဝတ္ထုပ္ပ
 ကရဏံ- ကထာဝတ္ထုကျမ်းကို၊ အဘာသိ - ဟောတော်မူပြီ၊ တတော - ထိုမှ
 နောက်၌၊ သဗ္ဗသတ သဟဿ သင်္ချာသု - သိန်းပေါင်းခြောက်ဆယ် အရေ
 အတွက်ရှိကုန်သော၊ ဝါ-၆ သန်းအရေအတွက်ရှိကုန်သော၊ ဘိက္ခုသု-တို့တွင်၊
 ဥစ္စိနိတွာ - ရွေးချယ်၍၊ တိပိဋက ပရိယတ္တိဓရေနံ - ပိဋကသုံးပုံ ဟူသော ပရိ
 ယတ်ကို ဆောင်ကုန်သော၊ ပဘိန္န ပဋိသန္တိဒါနံ - အပြားအားဖြင့် ကွဲပြား
 သော ပဋိသန္တိဒါ ရှိကုန်သော၊ တေဝိဇ္ဇာဒိဘေဒါနံ - တေဝိဇ္ဇာ အစရှိသော
 အပြားရှိကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ-တို့၏၊ ဧကံ သဟဿံ-တထောင်ကို၊ ဂဟေတွာ-
 ယူ၍၊ ပေ၊ သင်္ဂါယိံ သု ယထာ - သံဂါယနာ တင်ခဲ့ကြကုန်သကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ-
 လျှင်၊ ဓမ္မဉ္စ-သုတ် အဘိဓမ္မာကို၎င်း၊ ဝိနယဉ္စ-၎င်း၊ သင်္ဂါယန္တော - ပေါင်းစု
 ရွတ်ကာ သံဂါယနာတင်လျက်၊ သဗ္ဗံ-သော၊ သာသနမလံ-သာသနာတော်၏
 အညစ်အကြေးကို၊ ဝိသောဓေတွာ- သုခိသင်၍၊ တတိယသင်္ဂီတိံ - ကို၊ အကာ
 သိ - ပြီ၊ သင်္ဂီတိ ပရိယောသာနေ - ၌၊ အနေကပ္ပကာရံ - များသောအပြား
 ရှိအောင်၊ ဝါ- ကြိမ်ဖန်များစွာ၊ (ကြိယာဝိသေသန၊) ပထဝီ- သည်၊ အကမ္မိ
 တ္ထ-ပြီ၊ ပေ၊ လောကေ- ၌၊ ယာ-ယင်း သံဂါယနာကို၊ (ယသ္မာ - ကြောင့်၊)
 ဘိက္ခုသဟဿေန-သည်၊ ကတာ-ပြီ၊ တသ္မာ - ကြောင့်၊ သဟဿိကာတိစ-
 သဟဿိကာ သံဂါယနာဟူ၍၎င်း၊ ပုရိမာ-ရှေး၌ဖြစ်ကုန်သော၊ ဧ- ၂ ကြိမ်
 သော သံဂါယနာတို့ကို၊ ဥပါဒါယ- စိတ်ဖြင့်ယူ၍၊ ဝါ-ထေခံစာ၍၊ ဂတိယာ
 တိစ-တတိယသံဂါယနာ ဟူ၍၎င်း၊ ဝုစ္စတိ- ၏၊ ဣတိ - ဤတွင် တတိယသံဂါ
 ယနာအပြီးတည်း၊ အယံ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ တတိယသင်္ဂီတိ-တည်း၊ စ-နိဂုံးကို
 ဆိုဥးအံ့၊ ဧတ္တာဝတာ-ဤမျှအတိုင်းအရှည်ရှိသော “အာယသ္မာဟိ ဥပါလိ”

ပရပ္ပဝါဒံ ။ ။ ထို တတိယသံဂါယနာတင်ခါနီး၌ ဖြစ်နေသော အယူဝါဒနှင့်
 နောင်ခါ ဖြစ်မည့် အယူဝါဒများကို ရည်ရွယ်သည်၊ [ပရေသံ+ပဝါဒေါ - အမျိုးမျိုး
 အဖုံဖုံ မျိုးပေါင်းစုံသော ဝါဒတည်း၊ ပရပ္ပဝါဒေါ။]

အစရှိသော စကားအစဉ်ဖြင့်၊ ကေနာဘတန္တိ တေဿ ပဉ္စဿ- ကေနာဘတံ ဟူသော ဤပြဿနာကို၊ ဝိသဇ္ဇနတ္ထံ- ၄၊ ဇမ္ဗုဒီပေ တာဝံ၊ ပေ၊ သင်္ဂဟောတိ- ဇမ္ဗုဒီပေတာဝံ၊ ပေ၊ သင်္ဂဟောဟူသော၊ ယံ - အကြင် စကားကို၊ (မယံ) အဝေါစုမှ- နိဗ္ဗိ၊ [ပဌမသံဂါယနာတင်ခဏ်း အဆုံးတုန်းက ဆိုခဲ့ပြီ- ဟုလို၊] တဿ-ထို ဇမ္ဗုဒီပေတာဝံ အစရှိသောစကားရပ်၏၊ အတ္ထော-သည်၊ ဝါ-ကို၊ ပကာသိတောဝ-ပြအပ်ပြီးသည်သာလျှင်၊ ဟောတိ-၏၊ [တတိယသံဂါယနာ ပြီးပြီ၊]

ဇ ဌာန သာသနာပြုခဏ်း

ပန-ကား၊ တတိယသင်္ဂဟတော-တတိယသံဂါယနာမှ၊ ဥဒ္ဓံ-အထက်ဖြစ် သော နောက်ကာလ၌၊ ဣမံဒီပံ - ဤ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့၊ မဟိန္ဒာဒီဟိ - အရှင် မဟိန္ဒ အစရှိသော ထေရ်တို့သည်၊ (ဝိနယံ- ကို) အာဘတံ- ဆောင်အပ်ပြီ၊ မဟိန္ဒတော-အထံမှ၊ ဥဂ္ဂဟေတွာ-၍၊ ကိဉ္စိကာလံ-အနည်းငယ်သောကာလ၌၊ အရိဋ္ဌတ္ထေရာဒီဟိ - အရိဋ္ဌထေရ် အစရှိသော ထေရ်တို့သည်၊ အာဘတံ-ပြီ၊ တတော-ထိုမှ နောက်၌၊ ယာဝဇ္ဇတနာ - ယနေ့တိုင်အောင်၊ တေသံယေဝ- ထိုအရှင်မဟိန္ဒအစရှိသောထေရ်တို့၏ပင်၊ အန္တေဝါသိက ပရမ္ပရာဘူတာယ- အနီးနေတပည့် အဆက်ဆက် ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ အာစရိယ ပရမ္ပရာယ- သည်၊ အာဘတံ-ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏၊ ယထာ(ယေန ပကာရေန)- အကြင် အကြောင်းကြောင့်၊ (တတိယသင်္ဂဟတော-မှ၊ ဥဒ္ဓံ-၌၊ ဣမံဒီပံ၊ ပေ၊ အာစရိယ ပရမ္ပရာယ-သည်၊ အာဘတံ-ပြီ၊) တထာ-ထိုအကြောင်းကြောင့်၊ ပေါရာဏာ- ရှေးအဋ္ဌကထာဆရာတို့သည်၊ [ပေါရာဏာတိ အဋ္ဌကထာစရိယာ၊] တတော မဟိန္ဒော ဣန္ဒိယော၊ ပေ၊ ပိဋကံ တမ္ပပဏ္ဍိယာတိ - ဟူ၍၊ အာဟု - ဆိုကြ ကုန်ပြီ၊ တတော-ထိုမှ နောက်၌၊ မဟိန္ဒော - မဟိန္ဒထေရ်၎င်း၊ ဣန္ဒိယော- ၎င်း၊ ဥတ္တိယော- ၎င်း၊ သမ္ဗလော - ၎င်း၊ တထာ-ထိုမှ တပါး၊ ပဏ္ဍိတော- ပညာရှိသော၊ ဘဒ္ဒနာမော - ဘဒ္ဒသာလ အမည်ရှိသော ထေရ်၎င်း၊ [ဘဒ္ဒ နာမောတိ ဘဒ္ဒသာလတ္ထေရော၊ နာမဿ ကေဒေသနာပိ ဝေါဟာရော ဒိဿတိ- နာမည်ကို တပိုင်းတစ ခေါ်ခြင်းကိုလည်း လောက၌ တွေ့အပ်၏၊ ဥပမာ-ဒေဝဒတ္တကို "ဒတ္တ" ဟု ခေါ်ခြင်းမျိုးတည်း၊] မဟာပညာ-ကြီးသော

တတိယသင်္ဂဟတော နေ ။ ။ ဇမ္ဗုဒိပ်၌ အဆက်ဆက် ဆောင်ပုံကို ပြပြီး၍ သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ အဆက်ဆက် ဆောင်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် "တတိယသင်္ဂဟတော ပန" စသည် မိန့်၊ [သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ အဆက်ဆက် ဆောင်ပုံကိုသာ ပြလိုရင်းဖြစ်သော် လည်း စကားဆက်စပ်နေသဖြင့် ဇ ဌာနလုံး သာသနာပြုပုံကို ပြလိုမည်၊]

ပညာရှိကုန်သော၊ ဧတေနာဂါ - ဤရဟန္တာတို့သည်၊ ဓမ္မဗီပါ - မှ၊ ဣဇ-
ဤ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့၊ အာဂတာ-ကြွလာကုန်ပြီ၊ တေ-ထိုထေရ် တို့သည်၊ တမ္မ
ပဏ္ဍိယာ- တမ္မပဏ္ဍိမည်သောကျွန်း၌၊ ဝါ- သီဟိုဠ်ကျွန်း၌၊ [တမ္မပဏ္ဍိယာတိ
ဘုမ္မဝစနံ။] ဝိနယံ ဝိဇ္ဇကံ-ကို၊ ဝါစယံ သု-ဆိုစေကုန်ပြီ၊ ဝါ-ပို့ချကုန်ပြီ၊ ပဉ္စ-
၅ ပါးကုန်သော၊ နိကာယေ - တို့ကို၎င်း၊ [ဝိနည်းအဘိဓမ္မာမှ တပါးသော
နိကာယ် ၅ ရပ်ကို ယူ၊] သတ္တပကရဏေစေဝ-အဘိဓမ္မာ ၇ ကျမ်းတို့ကို၎င်း၊
ဝါစေသုံ-ကုန်ပြီ။

တတော - ထိုမှနောက်၌၊ မေဓာဝီ - ထက်မြက် လျင်မြန်သော ပညာရှိ
သော၊ အရိဇ္ဈော-အရိဇ္ဈထေရ်သည်၎င်း၊ [ကတ္တားအားလုံးကို ပကာသေသုံ၌
စပ်၊] ပဏ္ဍိတော - ပညာရှိသော၊ တိဿဒတ္ထောစ - ထေရ်သည်၎င်း၊ ဝိသာရ
ဒေါ-ကင်းသော ရွံ့ရှားခြင်း ရှိသော၊ ကာဠသုမနော-သည်၎င်း၊ ဒီဃနာမ
ကော-ဒီဃ အမည်ရှိသော၊ ထေရောစ - သည်၎င်း၊ ပဏ္ဍိတော-သော၊ ဒီဃ
သုမနော-သည်၎င်း၊ ပုနဒေဝ-တဖန်သာလျှင်၊ [သုမနအမည်ချင်းထပ်၍ “ပုန
ဒေဝ” ဟု ဆိုသည်၊ နေခံ၌လည်း ဤနည်းချည်း။] ကာဠသုမနော-သည်၎င်း၊
နာဂတ္ထေရောစ-သည်၎င်း၊ ဗုဒ္ဓရက္ခိတော-သည်၎င်း၊ မေဓာဝီ-သော၊ တိဿ
တ္ထေရောစ - သည်၎င်း၊ ပဏ္ဍိတော - သော၊ ရေဝတ္ထေရောစ - သည်၎င်း၊ ပုန
ဒေဝ-သာလျှင်၊ မေဓာဝီ-သော၊ ဝိနယေ-ဝိနည်း၌၊ ဝိသာရဒေါ-ကင်းသော
ရွံ့ရှားခြင်းရှိသော၊ သုမနောစ - သည်၎င်း၊ ဗဟုဿုတော - များသောသုတ
ရှိသော၊ ဂဇောဝ - ဆင်ပြောင်ကြီးကိုကဲ့သို့၊ ဒုပ္ပဓိသိယော - မဖျက်ဆီးအပ်
မဖျက်ဆီးနိုင်သော၊ စူဠနာဂေါ- သည်၎င်း၊ ရောဟဏေ-ရောဟဏဇနပုဗ္ဗံ၊
သာဓုပူဇိတော-ယူတော်ကောင်းတို့ ပူဇော်အပ်သော၊ ဓမ္မပါလိတနာမောစ-
ဓမ္မပါလိတ အမည်ရှိသော ထေရ်သည်၎င်း၊ တဿ-ထိုဓမ္မပါလိတထေရ်၏၊
သိဿော- သော၊ မဟာပညော- သော၊ တိပေဋကော- ပိဋကသုံးပုံရှိသော၊

ဧတေနာဂါ ။ ။ “အာဂုံ နကရောန္တိတိ နာဂါ” ဟူသော ဋီကာ စကားကို
ဝိဂြိုဟ်ပြ ဟု မှတ်၊ ထို့ကြောင့် “နတ္ထိ + အာဂု ဧတေသန္တိ နာဂါ” ဟု ဝိဂြိုဟ်စစ် ပြ၊
အာဂုသဒ္ဓါသည် ပါပ၏ ပရိယာယ်တည်း။ [ဧတေသံ - ဤ ရဟန္တာတို့၏၊ အာဂု-
မကောင်းမှုသည်၊ နတ္ထိ။]

မေဓာဝီ။ ။ အသနိဝိယ သိလုစ္စယေ(တောင်ထွဋ်တို့ကို မိုးကြိုးက ဖျက်ဆီးသကဲ့
သို့) ကိလေသေ မေဓတိ ဟိံသတိတိ မေဓာ၊ (ကိလေသာတို့ကို ဖျက်ဆီးတတ်သော
ပညာ) ခိပ္ပံ ဂဟဏဓာရဏဋ္ဌေန ဝါ မေဓာ-(တနည်း) မေဓာ သဒ္ဓါသည် အလျင်
အမြန် သင်ယူနိုင် မှတ်သားနိုင်သော ပညာကို ဟောသော အနိပ္ပန္နပုဗ္ဗတည်း၊ မေဓာ
ယဿ အတ္ထိတိ မေဓာဝီ။

ဝါ-ပိဋကသုံးပုံကိုဆောင်သော၊ ခေမနာမော-ခေမ အမည်ရှိသော၊ (ယောထေရော - သည်၊) ဒီပေ - သီဟိုဠ်ကျွန်း၌၊ တာရက ရာဇာဝ - ကြယ်များသေဋ္ဌနင်း၊ ရွှေလမင်းကဲ့သို့၊ ပညာယ-ဖြင့်၊ အတိရောစထ-အလွန်တင့်တယ်ပြီ၊ (သောစ - ထို ခေမထေရ်သည်၎င်း၊) မေဓာဝီ - သော၊ ဥပတိသောစ-သည်၎င်း၊ မဟာကသိ-မြတ်သောတရားစကားရှိသော၊ ဝါ-ဓမ္မကထိကကြီးဖြစ်သော၊ ဖုဿဒေဝေါ - သည်၎င်း၊ ပုနဒေဝ - တဖန်သံသလျှင်၊ မေဓာဝီ-သော၊ သုမနော - သည်၎င်း၊ ဗဟုဿုတော - သော၊ ပုပ္ဖနာမော - (ပဒုမ္မာ ကြာပန်း အမည်ရှိသော) မဟာပဒုမထေရ်သည်၎င်း၊ [ပုပ္ဖနာမောတိ မဟာပဒုမတ္ထေရော၊] မဟာကထိ- သော၊ သဗ္ဗတ္ထပိဋကေ - ပိဋက ၃ ပုံ အလုံးစုံ၌၊ ကောဝိဒေါ - ကျွမ်းကျင်တော်မူသော၊ မဟာသိဝေါ - သည်၎င်း၊ ပုနဒေဝ-လျှင်၊ မေဓာဝီ-သော၊ ဝိနယေ-၌၊ ဝိသာရဒေါ-သော၊ ဥပါလိစ- သည်၎င်း၊ မဟာပညော-သော၊ သဒ္ဓမ္မဝံသကောဝိဒေါ-သုတော်ကောင်းတရား တည်းဟူသော အနွယ်၌ ကျွမ်းကျင်တော်မူသော၊ မဟာနာဂေါ - သည်၎င်း၊ ပုနဒေဝ-လျှင်၊ မေဓာဝီ-သော၊ သဗ္ဗတ္ထပိဋကေ - ၌၊ ကောဝိဒေါ - သော၊ အဘယော-သည်၎င်း၊ မေဓာဝီ-သော၊ ဝိနယေ-၌၊ ဝိသာရဒေါ-သော၊ တိဿတ္ထေရောစ-သည်၎င်း၊ တဿ - ထို တိဿထေရ်၏၊ သိဿော - သော၊ မဟာပညော-သော၊ ဗဟုဿုတော-သော၊ ပုပ္ဖနာမော-မြလေးပန်းနှင့်တူသော “သုမန” အမည်ရှိသော၊ (ယောထေရော-သည်၊) သာသနံ-ကို၊ အနုရက္ခန္တော-အစဉ်စောင့်ရှောက်လျက်၊ ဇမ္ဗုဒီပေ-၌၊ ပတိဋ္ဌိတော-တည်ပြီ၊ (သောစ-ထို သုမနထေရ်သည်၎င်း၊) မေဓာဝီ - သော၊ ဝိနယေ- ၌၊ ဝိသာရဒေါ - သော၊ စူဠာဘယောစ-သည်၎င်း၊ မေဓာဝီ-သော၊ သဒ္ဓမ္မဝံသကောဝိဒေါ-သော၊ တိဿတ္ထေရောစ - သည်၎င်း၊ မေဓာဝီ ဝိနယေ ဝိသာရဒေါ၊ စူဠဒေဝေါစ-သည်၎င်း၊ မေဓာဝီ - သော၊ သဗ္ဗတ္ထဝိနယေ - ၌၊ ကောဝိဒေါ- သော၊ သိဝတ္ထေရောစ-

တိပေဋကော ။ ။ တိဏိ ပိဋကနိ ယဿာတိ (တိပိဋကော) ဟု ဖြစ်သင့်လျက် ဆန်းတုံအောင် (ဇရိုဏ်းရအောင်) “တိပေဋကော”ဟု ဆိုသည်။

အတိရောစထ ။ ။ အဇ္ဇတ္တနိ အာကို ဣပြိန္တိ “အတိရောစိတ္တ” ဟု ဆိုလိုလျက် ဆန်းတုံအောင် တ ကိုချေ၊ ဣကို အ-ပြိန္တိ “အတိရောစထ”ဟု ဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် ဂီကာ၌ “အတိဝိယ ရောစိတ္တ”ဟု ခွင့်သည်။

ဇမ္ဗုဒီပေ ပတိဋ္ဌိတော ။ ။ [ပုပ္ဖနာမောတိ သုမနတ္ထေရော၊] ဇမ္ဗုဒီပေ ပတိဋ္ဌိတောတိ- သုမနတ္ထေရော ကိရ ကေသ္မိံ သမယေ သီဟန္တဒီပေ သာသနေ ဩသက္ကမာနေ (သာသနာ ဆုတ်ယုတ်လသော်) ဇမ္ဗုဒီပံ ဂန္တော ဥဂ္ဂဟိတော (ပိဋကကို သင်ယူ၍) သာသနံ အနုရက္ခန္တော တတ္ထေဝ (ထိုဇမ္ဗုဒီပင်၌ပင်) ပတိဋ္ဌာသိ။

သည်၎င်း၊ မဟာပညာ- ကြီးသော ပညာ ရှိတော်မူကြကုန်သော၊ ဝိနယညူ- ဝိနည်းကို တတ်သိတော်မူကြကုန်သော၊ မဂ္ဂကောဝိဒါ- နတ်ပြည်လမ်း နိဗ္ဗာန် လမ်းတို့၌ကျွမ်းကျင်တော်မူကြကုန်သော၊ [သဂ္ဂမဂ္ဂမောက္ခမဂ္ဂေသု ကောဝိဒါ။] တေနာဂါ- ထိုရဟန္တာတို့သည်၊ တမ္မပဏ္ဍိယာ- မည်သော၊ ဒီပေ-သီဟိုဠ် ကျွန်း၌၊ ဝိနယံ ပိဋကံ-ကို၊ ပကာသေသံ-ထင်ရှားပြကြကုန်ပြီး

တတြ-ထိုဆိုအပ်ပြီးသော စကားရပ်၌၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတံ့ကား၊ အနုပုဗ္ဗိကထာ-အစဉ်အတိုင်းသော စကားတည်း၊ ကိရ-နဲ့၊ မောဂ္ဂလိပုတ္တ တိဿထေရော - သည်၊ ဣမံ တတိယ ဓမ္မသင်္ဂီတိံ - ဤ တတိယဓမ္မ သင်္ဂါယနာကို၊ ကတွာ-၍၊ ဝေံ-သို့၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊ (ကိံ)၊ ကတ္ထ-အဘယ်အရပ်၌၊ အနာဂတေ-နောင်အခါ၌၊ သာသနံ - တော်သည်၊ သုပ္ပတိဋ္ဌိတံ - ကောင်းစွာတည်သည်၊ ဘဝေယျနုခေါ-ဖြစ်ရာအံ့နည်း၊ ဣတိ(စိန္တေသိ-ပြီ)အထ-၌၊ ဥပပရိက္ခတော-စူးစမ်းဆင်ခြင်တော် မူသော၊ အဿ- ထို ထေရ်၏၊ ဧတံ - ဤသို့သော အသိဉာဏ်သည်၊ အဟောသိ (ကိံ)၊ ပစ္စန္တိမေသု - မဇ္ဈိမဒေသ၏ အစွန်အဖျား ဖြစ်ကုန်သော၊ ဇနပဒေသု-ဇနပုဒ်တို့၌၊ သုပ္ပတိဋ္ဌိတံ-သည်၊ ဘဝိဿတိ- လတံ့၊ ဣတိ - သည်၊ (အဟောသိ၊) သော - ထို မောဂ္ဂလိပုတ္တ တိဿထေရ်သည်၊ ဧတသံ ဧတသံ ဘိက္ခုနံ-ထိုထိုရဟန်းတို့၏၊ ဘာရံ-တာဝန်ကို၊ ကတွာ - ၍၊ ဧတေတ ဘိက္ခု-တို့ကို၊ တတ္ထ တတ္ထ-ထိုထို အရပ်သို့၊ ပေသေသိ-စေလွှတ်ပြီး

[စေလွှတ်ပုံကိုအကျယ်ပြုလို၍ မဇ္ဈန္တိကထေရံစသည်မိန့်၊]မဇ္ဈန္တိကထေရံ-ကို၊ ကသ္မိရဂန္ဓာရရဋ္ဌံ-ကသ္မိရဂန္ဓာရတိုင်းသို့၊ ပေသေသိ-ပြီ၊ (ကိံ-အဘယ်သို့ မှာ၍ စေလွှတ်သနည်း၊) တံ-သည်၊ ဧတံ ရဋ္ဌံ-အဲဒီတိုင်းသို့၊ ဂစ္စော-၍၊ ဧတ္ထ-အဲဒီတိုင်း၌၊ သာသနံ-ကို၊ ပတိဋ္ဌာပေဟိ-တည်စေချေလော၊ ဣတံ-ဤသို့မှာ၍ စေလွှတ်ပြီး၊ မဟာရေဝတ္ထေရံ-ကို၊ [“မဟာဒေဝထေရ်”ဟုလည်းရေးကြ၏။] တထေဝ - ထို့အတူပင်၊ ဝတ္တာ - မှာ၍၊ မဟိံသကမဏ္ဍလံ - မဟိံသကနယ် အဝှမ်းသို့၊ ပေသေသိ- ပြီ၊ ရက္ခိတတ္ထေရံ- ကို၊ ဝနဝါသိံ-ဝနဝါသိံ တိုင်းသို့၊ (ပေသေသိ၊) ယောနက ဓမ္မရက္ခိတတ္ထေရံ-ကို၊ အပရန္တံ - အပရန္တံ တိုင်းသို့၊ (ပေသေသိ)၊ မဟာဓမ္မရက္ခိတတ္ထေရံ - ကို၊ မဟာရဋ္ဌံ - မဟာရဋ္ဌံ တိုင်းသို့၊ (ပေသေသိ၊) မဟာရက္ခိတတ္ထေရံ-ကို၊ ယောနကလောကံ - ယောနကတိုင်း အပေါင်းသို့၊ (ပေသေသိ၊) မဇ္ဈိမတ္ထေရံ-ကို၊ ဟိမဝန္တ ဒေသဘာဂံ-ဟိမဝန္တာ အရပ်အဘို့သို့၊ (ပေသေသိ၊) သောဏတ္ထေရဉ္စ - ကို၎င်း၊ ဥတ္တရတ္ထေရဉ္စ-ကို ၎င်း၊ သုဝဏ္ဏဘူမိံ - သုဝဏ္ဏဘူမိ အရပ်သို့၊ (ပေသေသိ၊) အတ္တနော - ၏၊ သဒ္ဓိပိဟာရိကံ - ဖြစ်သော၊ မဟိန္ဒတ္ထေရံ - ကို၊ ဣန္ဒိယတ္ထေရေန - နှင့်၎င်း၊

ဥတ္တိယတ္ထေရေန - နှင့်၎င်း၊ အဒ္ဓဿာလတ္ထေရေန - နှင့်၎င်း၊ သဒ္ဓိ - တက္က၊ တမ္ဗပဏ္ဏိဒိပံ - သို့၊ ပေသေသိ - ပြီ၊ (ကိ)၊ တုမေ - တို့သည်၊ တမ္ဗပဏ္ဏိဒိပံ - သို့၊ ဝတ္တော - ရှိ၊ ဣတ္ထ - အဲဒီသီဟိုဠ်ကျွန်း၌၊ သာသနံ - ကို၊ ပတိဋ္ဌာပေထ - တည်စေချေကြကုန်၏၊ ဣတိ - ဤသို့မှာ၍ စေလွှတ်ပြီ၊ သဗ္ဗေဝိ - အလုံးစုံသော ထေရ်တို့သည်လည်း၊ တံတံ ဒိသာဘာဂံ - ထိုထို အရပ်အဘို့သို့၊ ဝစ္ဆန္တာ - သွားကုန်လသော်၊ ပစ္စန္တိမေသု - န်သော၊ ဇနပဒေသု - တို့၌၊ ပဉ္စဝဂ္ဂေါ - ငါးပါး အစုရှိသော၊ ဝဏော - ရိုက်သော်လည်း၊ ဥပသမ္ပဒကမ္မာယ - ဥပသမ္ပဒကံအလို၌၊ အလံစွမ်းနိုင်၏၊ ဣတိ - သို့၊ မညမာနာ - သိကုန်သည်၊ (ဟုတွာ - ရှိ၊) အတ္တပဉ္စမာ - မိမိလျှင် ၅ ပါးမြောက်ရှိကုန်သည်၊ (ဟုတွာ - ရှိ၊) အဝဓံသု - ကြွတော်မူကြကုန်ပြီ။ [အတ္တာ + ပဉ္စမော ဧတေသန္တိ အတ္တပဉ္စမာ၊ မဇ္ဈိမဒေသဣန္ဒြိယ၌ ရဟန်း ၁၀ ပါးရှိမှ ဥပသမ္ပဒကံ ဆောင်နိုင်သော်လည်း ပစ္စန္တရာဇ်၌ ငါးပါးရှိလျှင် ကံဆောင်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် “ပဉ္စဝဂ္ဂေါ၊ ပေ၊ ဥပသမ္ပဒကမ္မာယ” ဟု မိန့်၏။]

တေနခေါပန သမယေန - ဇာတိင်း ဇဋ္ဌာနသို့ သာသနာပြုလွှတ်ရာ ထိုအခါ၌၊ ကသ္မိရ ဝန္တာရ ရဋ္ဌေ - ၌၊ သဿပါကသမယေ - ကောက်မှည့်ရာ အခါ၌၊ အာရဝါဠောနာမ - အာရဝါဠမည်သော၊ [အာရဝါဠော + ဇာတော အာရဝါဠော၊] နာဂရာဇာ - သည်၊ ကရကာဝဿနာမ - ရှောက်ရွာမိုဃ်းမည်သည်ကို၊ ဝဿာပေတွာ - ရွာစေ၍၊ သဿံ - ကောက်ကို၊ ဟရာပေတွာ - ဆောင်စေ၍၊ ဝါ - မျှော၍၊ မဟာသမုဒ္ဒံ - သို့၊ ပါပေတိ - ရောက်စေ၏၊ ပန - ဆက်၊ မဇ္ဈန္တိကတ္ထေရာ - သည်၊ ပါဠိလိပုတ္တတော - မှ၊ ဝေဟာသံ - သို့၊ အတ္တဂ္ဂတ္တော - ပျံကြွ၍၊ ဟိမဝတိ - ဟိမဝန္တာ၌၊ အာရဝါဠ ဖဟဿ - အာရဝါဠရေအိုင်၏၊ ဥပရိ - အထက်၌၊ ဩတရိတွာ - သက်ဆင်း၍၊ အာရဝါဠ ဖဟပိဋ္ဌိယံ - အာရဝါဠအိုင်

ကသ္မိရ ဝန္တာရတိုင်း။ ။ ကသ္မိရတိုင်းသည် ဟိမဝန္တာ၏အနောက်မြောက်စွန်း၌ တည်ရှိ၏၊ ပန်ဂျပ်နယ်၏ အရှေ့မြောက်ဘက် စွန်းနှင့် စပ်လျက်ရှိ၏၊ ကသ္မိရတိုင်း၏ အနောက်ဘက်၌ သိန္ဓုမြစ်ခြားလျက် ဝန္တာရတိုင်း တည်ရှိ၏၊ ထို ဝန္တာရတိုင်းကား အာဖဂါနိစ်ဌာနနယ်၌ ပါဝင်၏၊ ထို့ကြောင့် နီးကပ်သော တိုင်း ၂ ခုကို ပေါင်းစပ်၍ “ကသ္မိရ ဝန္တာရတိုင်း” ဟု ခေါ်ထားသတတ်။

ကရကာဝဿံ ။ ။ “ဟိမပါတနကဝဿံ - ဆီးနှင်း ကျစေတတ်သောမိုဃ်း” ဟု ဋီကာဖွင့်၏၊ ဝိမတိ၌ “ ကရကာဝရာသဒိသံ ဝါ ဝဿံ - ရေကယားမှ ရေကယဉ်နှင့် တူသော မိုဃ်း ” ဟု တနည်း ဖွင့်သေး၏၊ အဘိဓာန်၌ “ ကရကာ မေဿပါသာဏေ၊ ကရကော ကုဏ္ဍိကာယစ = ဣတ္ထိလိန် ကရကာသည် မိုဃ်းသီး အနက်ဟော၊ ပုလ္လိန် ကရက သဒ္ဓါကား ရေကယား အနက်ဟော ” ဟု ဆို၏၊ မိုဃ်းသီးပါသော မိုဃ်းကို “ရှောက်ရွာမိုဃ်း” ဟု ရှေးအဘိဓာန်နိဿယ ဆိုသည်။

အပြင်၌၊ စင်္ကမတိဝိ - စကြိုလည်းကြွ၏၊ ဝါ-စကြိုကြွ၍လည်းပြန်၊ တိဋ္ဌတိဝိ-
ရပ်လည်းရပ်၏၊ ဝါ-ပြန်၊ နိသီဒတိဝိ-ထိုင်လည်းထိုင်၏၊ ဝါ-ပြန်၊ သေယျမ္ဗိ-
အိပ်ခြင်းကိုလည်း၊ ကပ္ပေတိ-ပြန်၊ (တနည်း၊) သေယျမ္ဗိကပ္ပေတိ-အိပ်၍လည်း
ပြန်၊ နာဂမာဏဝကာ-နဂါးလုလင်ငယ်တို့သည်၊ တံ-ထိုထေရ်ကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊
အာရဝါဠဿ-မည်သော၊ နာဂရာဇဿ - အား၊ အာရောစေသုံ - ပြောကြ
ကုန်ပြီ၊ (ကိ)၊ မဟာရာဇ- ဇာ၊ ဧကော - တယောက်သော၊ ဆိန္ဒ ဘိန္ဒ ပဋ
ဧရော-စုတ်ပြတ်သော အဝတ်ကိုဆောင်သော၊ ဘဏ္ဍု-ဥးပြည်း ခေါင်းတုံး
ဖြစ်သော၊ [ဘဏ္ဍုတိ မုဏ္ဍကော။] ကာသာဝဝသနော - ဖန်ရည် ဆိုးအပ်
သော အဝတ်ရှိသူသည်၊ အမှာကံ-ကျွန်ုပ်တို့၏၊ ဥဒကံ-ရေကို၊ ခူသေတိ-ဖျက်
ဆီးနေပါ၏၊ ဣတိ (အာရောစေသုံ)။

နာဂရာဇာ-သည်၊ ကာဝဒေဝ-တို့ခံစား၍ပင်၊ ကောဓာဘိဘူတော-ဒေါသ
လွှမ်းမိုးအပ်သည်၊ (ဟုတွာ-၍) နိက္ခမိတွာ-၍၊ ထေရ်-ကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ မက္ခံ-
သုတပါး၏ ဂုဏ်ကို ချေဖျက်တတ်သော ဒေါသကို၊ အသဟမာနော - မခံ
နိုင်သည်၊ (ဟုတွာ-၍) အန္တလိက္ခေ-ကောင်းကင်၌၊ အနေကာနိ- များစွာ
ကုန်သော၊ ဘိသနကာနိ - ကြောက်မက်ရွယ်တို့ကို၊ [ဘေရဝါရမဏာနိ၊]
နိမ္မိနိ-ဖန်ဆင်းပြီ၊ တတော တတော - ထိုထိုအရပ်မှ၊ ဘုဿာ - ပြင်းထန်ကုန်
သော၊ ဝါတာ-မုန်တိုင်းလေတို့သည်၊ ဝါယန္တိ-လာကုန်၏၊ ရက္ခာ-တို့သည်၊
ဆိဇ္ဇန္တိ-ပြတ်ကုန်၏၊ ပဗ္ဗတကူဋ္ဌာနိ-တောင်ထွင်တို့သည်၊ ပတန္တိ-ပြိုကျကုန်၏။

ဆိန္ဒဘိန္ဒပဋ္ဌဓရာ ။ ။ ဆိန္ဒောစ+သော+ဘိန္ဒောစာတိ ဆိန္ဒဘိန္ဒော၊ (ဝိသေ
သနောဘယပဒ ကမ္မစာရေ)၊ ဆိန္ဒဘိန္ဒောစ + သော+ ပဋ္ဌောစာတိ ဆိန္ဒဘိန္ဒပဋ္ဌော၊
တံ+ဓာရေတိတိ ဆိန္ဒဘိန္ဒပဋ္ဌဓရာ၊ သတ္တကေန ဆိန္ဒ-ဒါးငယ်ဖြင့်လည်း ဖြတ်အပ်+
ရင်္ဂေန ဘိန္ဒ - ဆိုးရည်ဖြင့်လည်း ဖျက်အပ်သော+ပဋ္ဌ - အဝတ်ကို၊ ဓာရဏကော-
ဆောင်သော၊ နာဂမာဏဝကတို့သည် ဤမျှလောက် ကျန်အောင် ဤအစွင့်အတိုင်း မသိ၊
ထို့ကြောင့် သူတို့သိသလို “စုတ်ပြတ်သော အဝတ်ကို ဆောင်သော”ဟု ပေးသည်။

မက္ခံ အသဟမာနော။ ။ ထေရ် ပဋိစ္စ (ထေရ်ကြောင့်) အတ္တနော သန္တာနေ
ဥပ္ပန္နံ (မိမိမှာ ဖြစ်လာသော) ပရေသံ ဂုဏမက္ခနလက္ခဏံ (သူတပါးဂုဏ်ကို ချေဖျက်
ခြင်း လက္ခဏာရှိသော မက္ခကို၊ အသဟမာနော-သန္တာရေဘုံ (အပြင်မထွက်အောင်
စိတ်၌ ဆောင်ထားခြင်းငှါ) အဓိသဟိတုံ (လွှမ်းမိုး ဖျောက်ဖျက်ခြင်းငှါ၊ ဝါ-သည်းခံ
ခြင်းငှါ၊) သမေတုံ (ငြိမ်စေခြင်းငှါ) အသက္ကောန္တော [ဤအစွင့်ကြည့်၍ “သူတပါး
ဂုဏ်ကို ချေဖျက်လိုသောဒေါသကို “မက္ခ” ခေါ်သည်ဟု မှတ်၊ သူတပါးက မိမိအပေါ်
ပြုထားဘူးသော ကျေးဇူးကို ချေဖျက်တတ် - ကျေးဇူးကင်းတတ်သော သဘောကို
“မက္ခ”ဟု ထင်မှားတတ်ကြသည်။]

မေယာ-မိဃ်းတို့သည်၊ ဝဇ္ဇန္တိ - ထစ်ချုန်းကုန်၏၊ ဝိဇ္ဇုလတာ - လျှပ်စစ်နွယ်
တို့သည်၊ နိစ္ဆရန္တိ-ပြက်ကုန်၏၊ ဝါ-ထွက်ကုန်၏၊ အသနိယော - မိုးကြိုးတို့
သည်၊ ဖလန္တိ - ကွဲကုန်၏၊ ဝဂနတလံ - ကောင်းကင် တပြင်လုံးသည်၊ ဘိန္တု
ဝိယ-ကွဲသကဲ့သို့၊ ဥဒကံ-ကို၊ ပဋ္ဌရတိ-ယိုချ၏၊ ဘယာနကရူပါ- ကြောက်စေ
တတ်သည်၏အဖြစ် ဟူသော သဘောရှိကုန်သော၊ ဝါ-ကြောက်စရာကောင်း
ကုန်သော၊ နာဂကုမာရာ-နဂါးလုလင်တို့သည်၊ သန္တိပတန္တိ - စည်းဝေးကြ
ကုန်၏၊ [နာဂကုမာရေ - တို့ကို၊ သန္တိပါတေတိ- စည်းဝေးစေ၏၊ ဟု ရှိလျှင်
သယမ္ဗိနှင့် သာ၍အဆက်တူ၏၊] သယမ္ဗိ-ကိုယ်တိုင်လည်း၊ ရူမာယတိ-အမိုး
ကို ပြု၏၊ ဝါ-အမိုးလွှတ်၏၊ ပဇ္ဇလတိ- အလျှံတောက်၏၊ ဝါ-အလျှံလွှတ်၏၊
ပဟရဏဝုဋ္ဌိယော - လက်နက်မိဃ်းတို့ကို၊ ဝိသဇ္ဇေတိ - လွှတ်၏၊ [မိဃ်းသီး
မိဃ်းပေါက်ကဲ့သို့ လက်နက်များကို ကျစေ၏- ဟူလျှ်၊] ဆိန္ဒဘိန္တုပဋ္ဌစရော-
စုတ်ပြတ်သော အဝတ်ကို ဆောင်သော၊ အယံမုဏ္ဍကော - ဤ ကတုံးစုတ်
သည်၊ (ကအတွက် ကုန္တိတအနက်ဟော၊) ကော-ဘယ်သူတဲ့ နည်း၊ ဝါ-
ဘယ်ကကောင်လဲဟ၊ ဣတိ အာဒိဟိ- ဤသို့ အစရှိကုန်သော၊ ဖရသဝစနေ
ဟိ-ကြမ်းတန်းသော စကားတို့ဖြင့်၊ ထေရံ-ကို၊ သန္တဇ္ဇေတိ-ခြိမ်းချောက်၏၊
ထေ-လာကြကုန်၊ ဣမံ သမဏံ-ကို၊ ဝဏ္ဏထ- လက်ရ ဖမ်းကြကုန်၊ ဟနထ-
ညှဉ်းဆဲကြကုန်၊ နိဒ္ဒမထ- ဆွဲထုတ်ကြကုန်၊ [ဝဟေတွာ အပနေထ၊] ဣတိ-
ဤသို့၊ နာဂဗလံ - နဂါးစစ်တပ်ကို၊ အာဏာပေသိ- အာဏာပေး၏၊ ဝါ-
အမိန့်ပေး၏၊

ထေရော- သည်း၊ သမ္ဗု - သော၊ တံဘိ သနကံ - ထို ကြောက်မက်ဘွယ်ကို၊
အတ္တနော-၏၊ ဣဒ္ဓိဗလေန-တန်ခိုးအစွမ်းဖြင့်၊ ပဋိဗာဟိတွာ-တားဖြစ်၍၊ နာဂ
ရာဇာနံ-ကို၊ အာဟ-ပြီ၊ (ကိံ၊) သဒေဝကောဝိ - နတ်နှင့်လည်း တကွဖြစ်
သော၊ လောကော-သတွာအပေါင်းသည်၊ အာဂတိန္ဒာ-၍၊ မိ-ကို၊ စေတာသ
ယေယျ-အကယ်၍ ထိတ်လန့်စေဉာ်းတော့၊ (ဝေံသတိဝိ- ဤသို့ ထိတ်လန့်စေ
ပါသော်လည်း၊) မေ-၏၊ ဘယဘေရဝံ - သေးသေးငယ်ငယ် ဘေးအသွယ်
သွယ်ကိုမျှ၊ ဇနေတုံ - ဖြစ်စေခြင်းငှါ၊ ပဋိဗလော - စွမ်းနိုင်သည်၊ နအဿ-

ဘယဘေရဝံ ။ ။ ဘယဘေရဝံနာမ ခုဉ္စါနုခုဉ္စကံ ဘယံ၊ အထဝါ - ဘယန္တိ
စိတ္တုတြာသဘယံ(စိတ်၏ထိတ်လန့်ခြင်း၊ ဝါ-ထိတ်လန့်ကြောင်းဘေး) ပဋိဿသေတံ
အဓိဝစနံ-ကြောက်တတ်သောဒေါသ၏ အမည်၊ [စိတ်ဆိုးရာ၌ ပြင်းထန်သောဒေါသ
ဖြစ်သကဲ့သို့ ကြောက်ရာ၌လည်း တွန့်ဆုတ်သောဒေါသ ဖြစ်သည်၊] ဘေရဝန္တိ-ဘယ
ဇနကံ (ကြောက်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ ချောက်လှန့်တတ်သော) အာရမဏံ။

မဖြစ်ရာ၊ မဟာနာဂ-နဂါးကြီး၊ တံ-သင်သည်၊ သ သမုဒ္ဒံ-သမုဒြာနှင့်တကွ
ဖြစ်သော၊ သ ပဗ္ဗတံ-တောင်နှင့်တကွဖြစ်သော၊ သမ္ဘမဟိ-တမြေပြင်လုံးကို၊
ဥက္ခိပိတွာ - မြှောက်၍၊ မမ - ၏၊ ဥပရိ - အပေါ်၌၊ သစေပိ ခိပေယျာသိ-
အကယ်၍ပင် ပစ်ချစေဥျားတော့၊ (ဧဝံသတိပိ - သော်လည်း၊) မမ - ၏၊ ဘယ
ဘေရဝံ-ကိုမျှ၊ ဇနေတုံ-ငှါ၊ နေဝသတ္တုဏေယျာသိ- မစွမ်းနိုင်ရာ သည်သာ၊
ဥရဂါမိပ-နဂါးမင်း၊ အညဒတ္ထု-စင်စစ်အားဖြင့်၊ တဝ-သင်၏၊ ဝိယာတော
ဝေ-ပင်ပန်းခြင်းသည်သာ၊ အဿ-ဖြစ်ရာ၏၊ ဣတိ(အာဟ)၊

ဧဝံ ဝုတ္တေ နာဂရာဇာ,ဝိဟတာနုဘာဝေါ-မျက်ဆီးအပ်ပြီးသောအစွမ်း
သတ္တိရှိသည်၊ နိဗ္ဗလဝါယာမော - အကျိုးမရှိသော အားထုတ်ခြင်းရှိသည်၊
(ဟုတွာ)၊ ဒုက္ခိ-ကိုယ်ဆင်းရဲခြင်း ရှိသည်၊ ဒုမ္မနော-မကောင်းသော စိတ်ရှိ
သည်၊ ဝါ - စိတ်ဆင်းရဲခြင်းရှိသည်၊ အဟောသိ - ပြီ၊ တံ - ထို နဂါးမင်းကို၊
ထေရော-သည်၊ တနိဏာနရူပါယ-ထိုခဏအခါလျော်သော၊ ဓမ္မိယာ-တရား
ရှိသော၊ ကထာယ-စကားဖြင့်၊ သန္တသေတွာ-ပစ္စုပ္ပန် သံသရာကျိုး ၂ ဖြာကို
ကောင်းစွာရှုမြင်စေပြီး၍၊ သမာဒါပေတွာ- ကုသိုလ်တရားတို့ကို ကောင်းစွာ
ယူစေပြီး၍၊ ဝါ-ကုသိုလ်တရားတို့၌ ဆောက်တည်စေပြီး၍၊ သမုတ္တေဇေတွာ-
ကုသိုလ်တရားတို့၌ ကောင်းစွာထက်သန်စေပြီး၍၊ သမ္ပဟံသေတွာ-အားတက်
သရောရှိပုံ၊ ထင်ရှားရှိသောဂုဏ်တို့ဖြင့် ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် ရှင်လန်း
စေပြီး၍၊ [ဤပုဒ်တို့၏ အဓိပ္ပာယ် အကျယ်ကို ဝေရဉ္စကဏ္ဍ အဆုံးနား၌
ဖွင့်လတံ့။] တီသု-ကုန်သော၊ သရဏေသု-သရဏဂုံတို့၌၎င်း၊ ပဉ္စသု-နသော၊
သီလေသုစ - တို့၌၎င်း၊ စတုရာသီတိယာ နာဂသဟဿေဟိ - ရှစ်သောင်း
လေးထောင်သော နဂါးတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ၊ ပတိဋ္ဌာပေသိ-တည်စေပြီ၊ အညေဝိ-
အခြားလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဗဟု-များစွာကုန်သော၊ ဟိမဝန္တာဝါသိနော-
ဟိမဝန္တာ၌ နေကုန်သော၊ ယက္ခာစ - ဘီလူးတို့သည်၎င်း၊ ဂန္ဓဗ္ဗာစ - ဂန္ဓဗ္ဗ
နတ်တို့သည်၎င်း၊ ကုမ္ဘဏ္ဍာစ-ကုမ္ဘဏ်နတ်တို့သည်၎င်း၊ ထေရဿ - ၏၊ ဓမ္မ
ကထံ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ သရဏေသုစ - တို့၌၎င်း၊ သီလေသုစ - တို့၌၎င်း၊ ပတိဋ္ဌ
ဟိံသု-ကုန်ပြီ၊ ပဉ္စကော - ပဉ္စကမည်သော၊ ယက္ခောပိ - ဘီလူးသည်လည်း၊
ဘရိယာယ-သော၊ ယက္ခိနိယာ-နှင့်၎င်း၊ ပဉ္စဟိစ ပုတ္တသတေဟိ- တို့နှင့်၎င်း၊
သဒ္ဓိံ၊ ပဌမေ ဖလေ-ပဌမဖိုလ်၌၊ ဝါ-သောတာပတ္တိဖိုလ်၌၊ ပတိဋ္ဌိတော-ပြီ၊
အထ-ထိုမှ နောက်၌၊ အာယသ္မာမဇ္ဈန္တိကတ္တေရော-သည်၊ သဗ္ဗေဝိ-နသော၊
နာဂယက္ခရက္ခသေ- နဂါး, ဘီလူး, ရက္ခိယတို့ကို၊ အာမန္တေတွာ-ခေါ်၍၊
ဧဝံ-သို့၊ အာဟ၊ (ကိ)၊....ဒါနိ-၌၊ ကောဝံ-ဒေါသကို၊ မာဇနယိတ္ထ- မဖြစ်

စေကြကုန်လင့်၊ ဣတော - ဤနေ့မှ၊ ဥဒ္ဓံ - အထက်ဖြစ်သော နောက်၌၊ ပုရေ
ယထာ - ရှေး၌ကဲ့သို့၊ သဿဃာတဉ္စ - ကောက်ပင် ဖျက်ဆီးမှုကိုလည်း၊ မာ
အကတ္တ - မပြုကြကုန်လင့်၊ ဟိ - တိုက်တွန်းသင့်၏၊ ပါဏိနော - သတ္တာတို့သည်၊
သုခကာမာ - ချမ်းသာကို လိုလားကြကုန်၏၊ သတ္တေသု - သတ္တာတို့၌၊ မေတ္တံ -
မေတ္တာရှိသော စိတ်ကို၊ ကရောထ - ပြုကြကုန်လော၊ မနုဇာ - လူတို့သည်၊ သုခံ -
ချမ်းချမ်းသာသာ၊ ဝသန္တု - နေကြပါစေကုန်၊ ဣတိ (အာဟ).... သိဗ္ဗေဝိ -
ကုန်သော၊ တေ - ထို နဂါး ဘီလူး ရက္ခိသ်တို့သည်၊ ဘန္တေ - ရား၊ သာဓု -
ကောင်းပါပြီ၊ ဣတိ - သို့၊ ထေရဿ - အား၊ ပတိဿုဏိတွာ - ဝံခံ၍၊ ယထာ
နုသိဋ္ဌံ - အကြင်အကြင် ဆုံးမအပ်သော အကျင့်ကို၊ ပဋိပဇ္ဇိသု - ကျင့်ကြကုန်ပြီ၊
[ယံယံ + အနုသိဋ္ဌံ ယထာနုသိဋ္ဌံ၊ အနုသိဋ္ဌံ + အနုတိတ္တဗ္ဗဝါ ယထာနုသိဋ္ဌံ -
ဆုံးမအပ်သည်ကို မလွန်ကျူးဘဲ။]

စ-ဆက်၊ တံ ဒိဝသမေဝ - ထိုနေ့၌ပင်၊ နာဂရာဇဿ - အား၊ ပူဇာသမ
ယော - ပူဇော်ပွဲအခါသည်၊ ဟောတိ၊ အထ-၌၊ နာဂရာဇာ - သည်၊ အတ္တနော
၏၊ ရတနမယံ - ရတနာဖြင့် ပြုအပ်သော၊ ဝါ - ရတနာအတိပြီးသော၊ ပလ္လင်္ကံ -
ကို၊ အာဟရာပေတွာ - ဆောင်ယူစေ၍၊ ထေရဿ - သို့၊ ပညပေသိ - ခင်းပေး
ပြီ၊ ပေ၊ နာဂရာဇာဝိ - သည်လည်း၊ ထေရံ - ကို၊ ဗီဇယမာနော - ယပ်ခပ်လျက်၊
သမိပေ-၌၊ အဋ္ဌာသိ - ပြီ၊ တသ္မိခဏေ-၌၊ ကသ္မိရဂန္ဓာရ ရဋ္ဌဝါသိနော - ကသ္မိရ
ဂန္ဓာရတိုင်း၌ နေသတို့သည်၊ ပေ၊ အမှာကံ - တို့၏၊ နာဂရာဇတောဝိ - ထက်
လည်း၊ ထေရော - သည်၊ မဟိဒ္ဓိကတရော - သာ၍ကြီးသော တန်ခိုးရှိ၏၊ ဣတိ -
ဤသို့ကြ၍၊ ထေရမေဝ - ကိုသာ၊ ဝဋ္ဋိတွာ - ၍၊ နိသိန္ဓာ - ထိုင်ကုန်ပြီ၊ ထေရော -
သည်၊ တေသံ - ထိုလူတို့အား၊ အာသိဝိသောပမသုတ္တံ - အာသိဝိသောပမ
သုတ်တော်ကို၊ [သဋ္ဌာယတနဝဂ္ဂသံယုတ်၊ အာသိဝိသဝဂ်၌ ပါသည်။] ကထေ
သိ - ပြီ၊ သုတ္တပရိယောသာနေ-၌၊ အသိတိယာ ပါဏသဟဿာနံ - ရှစ်သောင်း
သော သတ္တာတို့၏၊ ဓမ္မာသိသမယော - သစ္စာ ၄ ပါး တရားကို ထိုးထွင်း၍
သိခြင်းသည်၊ အဟောသိ - ပြီ၊ ကုလသတ သဟဿံ - အမျိုးတသိန်းသည်၊ ပဗ္ဗ
ဇိ - ရှင်ရဟန်းပြုပြီ၊ တတော - ထိုအခါမှ၊ ပဘုတိ - ၍၊ ကသ္မိရဂန္ဓာရာ - ကသ္မိရ
ဂန္ဓာရတိုင်းတို့သည်၊ ယာဝဇ္ဇတနာ - ယနေ့တိုင်အောင်၊ [ဤ အဋ္ဌကထာ
ရေးတုန်းက “ယနေ့” ကိုဆိုသည်။] ကာသာဝပဇ္ဇောတာ - သင်္ကန်းရောင်
တို့ဖြင့် တပြောင်ပြောင် တောက်ပကုန်သည်၊ (ဟုတွာ - ၍)၊ ဣသိဝါတပရိ
ဝါတာဝေ - ရဟန်းတော်တို့၏ ဝတ်ခြင်း ရုံခြင်း ကွေးခြင်း ဆန်ခြင်းတို့ကြောင့်
ဖြစ်သော လေတို့သည် ထက်ဝန်းကျင် တိုက်ခတ်အပ်ကုန်သည်၊ အဟေသံ -

န်ပြီ၊ [ရွှေမှ အဟောသိကို ဝံ့ပြင်၍ လိုက်စေ။]...တဒါ - ၉ တိုင်း ၉ ဌာနသို့ သာသနာပြုစေလွှတ်ရာ ထိုအခါ၌၊ မဇ္ဈန္တိကော-မည်သော၊ ဣသိ - ရဟန္တာ သည်၊ ကသ္မိရဂန္ဓာရံ-သို့၊ ဂတိော-ကြွတော်မူ၍၊ ဒုဋ္ဌိ - ဒေါသသည် ဖျက်သိး အပ်သော၊ (ဒေါသကြီးသော)၊ နာဂံ - ကို၊ ပဿာဒေတွာ - ကြည်ညိုစေ၍၊ ဗဟု - များစွာသော သတ္တာတို့ကို၊ ဗန္ဓနာ - သံသရာနှောင်အိမ်မှ၊ [ဗန္ဓနာတိ သံသာရ ဗန္ဓနတော။] မောစေသိ - လွတ်စေပြီ၊ ဣတိ-ကသ္မိရ ဂန္ဓာရတိုင်း၌ သာသနာပြုပုံ အပြီးတည်း။

မဟာရေဝတ္ထရောပိ - သည်လည်း၊ မဟိံသကမဏ္ဍလံ - မဟိံသကနယ် အဝှမ်းသို့၊ ပေ၊ ဒေဝဒူတ သုတ်တော်ကို၊ ကထေသိ - ပြီ၊ [ထိုသုတ် ၃ပရိ ပဏ္ဏာသ၌ ပါ၏။] သုတ္တပရိယောသာနေ-၌၊ စတ္တာလီသ ပါဏသဟဿာနိ- လေးသောင်းသော သတ္တာတို့သည်၊ ဓမ္မစက္ခု-သစ္စာ ၄ ချက်၊ တရားနက်၌၊ အောက်မဂ် ၃ခု၊ ဉာဏ်စက္ခုကို၊ [ဓမ္မ+စက္ခု၊ ဓမ္မစက္ခု။] ပဋိလဘိံ သု-ရကုန် ပြီ၊ စတ္တာလီသံ ယေဝ ပါဏ သဟဿာနိ - လေးသောင်းသော သတ္တာတို့ သည်ပင်၊ ပဗ္ဗဇိံ သု-ပြီ၊ [ဓမ္မစက္ခုန္တိ ဟေဋ္ဌာ မဂ္ဂတ္တယေ ဉာဏံ၊ ကေမိ ပနေတ္ထ ပဌမ မဂ္ဂဉာဏမေဝ တေ ပဋိလဘိံ သူတိ ဝဒန္တိ။]...မဟိံသန္တိကော - ကြီးသော တန်ခိုးရှိသော၊ မဟာရေဝေါ- မဟာရေဝထေရ်သည်၊ မဟိံသံရဋ္ဌိ-မဟိံသ တိုင်းသို့၊ ဂတိောန - ကြွတော်မူပြီး၍၊ ဒေဝဒူတေဟိ - နတ်နှင့်တူသော တမန်

ဣသိဝါတပရိဝါတာ။ ။ ဘိက္ခုနံ နိဝါသနပါရူပနဝါတေနစေဝ ဟတ္ထပါဒါနံ သမဉ္ဇန ပဿာရဏာဒိဝါတေနစ သမန္တတော ဗီဇိယမာနာ(ယင်ခပ်အပ်သကဲ့သို့ ဖြစ် ကုန်သည်) အဟောသံ။ [ဣသိနံ+ဝါတာ ဣသိဝါတာ၊ ဣသိဝါတေဟိ- တို့သည်+ပရိ ဝါတာ-ထက်ဝန်းကျင် တိုက်ခပ်အပ်သည်တို့တည်း၊ ဣသိဝါတ ပရိဝါတာ-တို့၊ တချို့ စသ၌ “ပရိဝါတာ” ဟု ရှိ၏၊ “သမန္တတော” ဖွင့်ပုံထောက်၍ “ပရိဝါတာ” ဟု ပါဠိမှန် ဖြစ်သင့်၏၊ ပရိကိုသာ “သမန္တတော” ဟု ဖွင့်နိုင်၍ “ပတိ” ကိုကား “သမန္တတော” ဟု မဖွင့်နိုင်။]

မဟိံသကမဏ္ဍလံ။ ။ ဤ မဟိံသ တိုင်းသည် ယခုအခါ မိုက်မိုက်နယ်၏ မြောက် ဘက်အစွန်း “ချီတယ်ဂရုက” မည်သော စီရင်စုအတွင်း၌ တည်ရှိသတတ်၊ [မဏ္ဍလနှင့် ရင်းသည် ပရိယာယ်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “မဟိံသကရဋ္ဌိ” ဟု နောက်၌ သုံးစွဲသည်။] သာရတ္ထဋီကာ၌ မဟိံသကမဏ္ဍလကို “အန္ဓကတိုင်း” ဟု ဆို၏၊ အန္ဓကတိုင်းနှင့် မဟိံသကမဏ္ဍလသည် နယ်ချင်း နီးစပ်နေသောကြောင့် ဋီကာဆရာတို့ လက်ထက်က အန္ဓကမင်း၏အာဏာသည် မဟိံသကတိုင်အောင် ပြန့်နှံ့ဟန်တူ၏၊ ထို့ကြောင့် အန္ဓက တိုင်းအတွင်းသွင်း၍ ဖွင့်ဟန်တူသည်-ဟု မော်လမြိုင် တောင်ပေါက် ဆရာတော် ရေး အပ်သော ဗုဒ္ဓသာသနိက ပဌာဝင်ကျမ်း၌ ဖော်ထားသည်။

ငါးပါးတို့ဖြင့်၊ စောဒေတွာ - သတိပေး နှိုးဆော်ပြီး၍၊ ဗဟူ - များစွာသော သတ္တဝါတို့ကို၊ ဗန္ဓနာ - သံသရာနှောင်အိမ်မှ၊ မောစေသိ-ပြီ၊ ဣတိ - မဟိံသ တိုင်း၌ သာသနာပြုပုံ အပြီးတည်း။

ပန-ကား၊ ရက္ခိတတ္ထေရော-သည်၊ ဝနဝါသိ - ဝနဝါသိတိုင်းသို့၊ ဂတ္တာ-၍၊ အာကာသေ-၌၊ ဌတွာ-တည်၍၊ အနမတဂ္ဂပရိယာယကထာယ-အနမတဂ္ဂပရိယာယဒေသနာဖြင့်၊ [အနမတဂ္ဂသံယုတ်၌ ပါသော တရားစကားဖြင့်၊] ဝနဝါသိကေ-ဝနဝါသိ တိုင်းသုတိုင်းသားတို့ကို၊ ပသာဒေသိ-ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ အဿ-ထိုထေရ်၏၊ ကထာပရိယောသာနေ-တရားစကား၏ အဆုံး၌၊ သဋ္ဌိ သဟဿာနံ-ခြောက်သောင်းသော သတ္တဝါတို့၏၊ ဓမ္မာဘိသမယော - သစ္စာ လေးပါးတရားကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းသည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ သတ္တတိသဟဿ မတ္တာ - ခုနစ်သောင်း အတိုင်းအရှည်ရှိသော လူတို့သည်၊ ပဗ္ဗဇိံသု-န်ပြီ၊ ပဉ္စ ဝိဟာရသတာနိ-ငါးရာသော ကျောင်းတိုက်တို့သည်၊ ပတိဋ္ဌဟိံသု-တည်ကုန် ပြီ၊ ဧဝံ - လျှင်၊ သော - ထို ရက္ခိတထေရ်သည်၊ တတ္ထ - ထို ဝနဝါသိတိုင်း၌၊ သာသနံ - ကို၊ ပတိဋ္ဌာပေသိ - တည်စေပြီ....မဟိဋ္ဌိကော - သော၊ ရက္ခိတတ္ထေရော - သည်၊ ဝနဝါသိ - ဝနဝါသိတိုင်းသို့၊ ဂတ္တာန-၍၊ အန္တလိက္ခေ-ကောင်းကင်၌၊ ဌိတော-တည်လျက်၊ တတ္ထ - ထိုဝနဝါသိတိုင်း၌၊ အနမတဂ္ဂိယံ - အနမတဂ္ဂနှင့်စပ်သော ဒေသနာကို၊ ဒေသေသိ - ပြီ၊ ဣတိ - ဝနဝါသိ တိုင်း၌ သာသနာပြုပုံအပြီးတည်း။

စောဒေတွာ ဒေဝဉ္စတေဟိ။ ။ကလေး၊ သူအို၊ သူနာ၊ သူသေ၊ အညှဉ်းဆဲခံ (အကျဉ်းသား) ဤငါးမျိုးကို ဒေဝဉ္စတဟုခေါ်သည်။ [အညှဉ်းဆဲခံသူနေရာ၌ ညှဉ်းဆဲ သူကိုလည်း တနည်း ထည့်သွင်း၏။] တေ ဟိ ဒေဝါဝိယ ခုတာ-နတ်များနှင့် တူသော (ကမ္ဘာပျက်ခါနီး၌ နတ်တို့က နှိုးဆော်သကဲ့သို့ နှိုးဆော်တတ်ကြသော) တမန်တို့ တည်း။ ဝိသုဒ္ဓိဒေဝါနံ ဝါ ခုတာ (ဝိသုဒ္ဓိနတ်မည်သော ရဟန္တာတို့၏+တမန်သဘွယ် ဖြစ်ကြသူတို့) ဣတိ ဒေဝဉ္စတာ-သီ၊ ဝိကာသစ်။] ကလေးငယ်သည် ကျင်ကြီးကျင်ငယ် ၌ လူးလဲနေစဉ် “ခင်ဗျားတို့....ကျုပ်ကိုကြည့်ကြပါ၊ ခင်ဗျားတို့လို လက် ခြေပါသော် လည်း မသုတ်သင်နိုင်ပါ၊ ခင်ဗျားတို့လို ကျုပ်လို နေရဉှားမည့် ကလေးဘဝကို မလွန် နိုင်ကြသေးပါ၊ ယခုလို လက်ခြေကို အသုံးချနိုင်သော အချိန်က တရားကို ကြိုးစား ကြပါ”ဟု မပြောသော်လည်း ပြောရာရောသည်၊ သူအိုစသူတို့ကလည်း ဤအတိုင်းပင် သတိပေး နှိုးဆော်လျက် ရှိကြ၏။

ဝနဝါသိ။ ။ဘုံဘိုင်-ဘုံဘေ (ဗုဒ္ဓမြိုင်) နယ်၏ တောင်ဘက်အစွန်း၊ ကာဏာရာ နယ်အတွင်း၌ တည်ရှိသတတ်၊ သာဝတ္ထိနှင့် ယူဇနာ ၂၀၀ ဝေးသည်ဟု ဆို၏၊ ဓမ္မပဒ၌ လာသော ဝနဝါသိ တိဿသာမဏေ၏ နေထိုင်ရာဖြစ်သော အရပ်ပင်တည်း။

ယောနကဓမ္မရက္ခိတတ္ထေရောပိ-သည်လည်း၊ အပရန္တကံ-သို့၊ ဂတိာ-၍၊ အဂ္ဂိန္ဒြေပမသုတ္တန္တကထာယ- အဂ္ဂိန္ဒြေပမသုတ် တရားစကားတော်ဖြင့်၊ [အင်္ဂုတ္တိရိမ္မာ ပါသည်။] အပရန္တကေ - အပရန္တကတိုင်းသားတို့ကို၊ ပသာဒေတွာ-ကြည်ညိုစေ၍၊ သတ္တတိပါဏသဟဿာနိ-၇ သောင်းသော သတ္တာတို့ကို၊ ဓမ္မာမတံ - တရားတည်းဟူသော အမြိုက်ရေကို၊ ပါယေသိ - သောက်စေပြီ၊ ခတ္တိယကုလတောဝေ-မှပင်၊ ပုရိသသဟဿာနိ - တို့သည်၊ ပဗ္ဗဇိံသု-ကုန်ပြီ၊ သမဓိကာနိ- အပိုအလွန်နှင့်တကွ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဆဋ္ဌတ္ထိ သဟဿာနိစ - ခြောက်ထောင်သော မိန်းမတို့သည်လည်း၊ (တနည်း) သမဓိကာနိ ဆဋ္ဌတ္ထိ သဟဿာနိစ - ခြောက်ထောင်ကျော် မိန်းမတို့သည်လည်း၊ [သမဓိကာနိတိ သဟဿာနိ (အပိုနှင့် တကွဖြစ်ကုန်သော) သဟတ္ထော ဟေတ္တသံသဒ္ဓေါ၊ သံ+ အဓိကာနိ ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ သံသဒ္ဓါသည် သဟ အနက်ဟော။] ပဗ္ဗဇိံသု-ကုန်ပြီ ၊ ပေ ၊ယောနကော-ယောနကတိုင်းသားဖြစ်သော၊ ဓမ္မရက္ခိတော-ဓမ္မရက္ခိတထေရ်သည်၊ အပရန္တ- သို့၊ ဝိဂါဟိတွာ- သက်ဝင်၍၊ အဂ္ဂိန္ဒြေပမေန - အဂ္ဂိန္ဒြေပမသုတ်ဖြင့်၊ ဧတ္ထ - ဤ အပရန္တတိုင်း၌၊ ဗဟု-များစွာကုန်သော၊ ဇနေ-လူတို့ကို၊ ပသာဒေသိ-ကြည်ညိုစေပြီ၊ ဣတိ- အပရန္တတိုင်း၌ သာသနာပြုပုံ အပြီးတည်း။

ပန - ကား၊ မဟာဓမ္မရက္ခိတတ္ထေရော - သည်၊ မဟာရဋ္ဌံ - မဟာရဋ္ဌသို့၊ ဂတိာ, မဟာနာရဒကဿပ ဇာတက ကထာယ-မဟာနာရဒကဿပဇာတ်တော် တရားစကားဖြင့်၊ [ဇာတ်ကြီးဆယ်တွဲ၌ပါသော နာရဒဇာတ်။] မဟာရဋ္ဌကေ- မဟာရဋ္ဌ တိုင်းသားတို့ကို၊ ပေ ၊ တေရသ သဟဿာနိ-တသောင်း ဂုဏ်ထောင်တို့သည်၊ ပဗ္ဗဇိံသု-နိပြီ၊ ပေ၊မဟာဓမ္မရက္ခိတော - သော၊ သောဇုသိ - ထိုရဟန္တာအရှင်မြတ်သည်၊ မဟာရဋ္ဌံ -သို့၊ ဂတိာ-၍၊ ဇာတကံ- မဟာနာရဒကဿပဇာတ်တော်ကို၊ ကထယိတွာန-ဟောတော်မူ၍၊ မဟာ

အပရန္တကံ ။ ။ မန္တလိစကြာမင်း လက်ထက်၌ ၄ ကျွန်းကို လှည့်လည်ရာဝယ် အနောက်ကျွန်းမှ ပါလာသူတို့ကို မဇ္ဈိမဒေသ၏ အနောက်စွန်း အရပ်၌ စကြာမင်း၏ သားတော်ကြီးက နေရာချပေးထား၏၊ ထိုနေရာကို “အပရ+အန္တ=မဇ္ဈိမဒေသ၏ အနောက်+အစွန်ကျသောကြောင့် “အပရန္တ” ဟု ခေါ်၏၊ သုနုသဉ္ဇါသည် ပုတ္တ၏ ပရိယာယ်တည်း၊ မင်းသားကြီးပေးအပ်သော နေရာဖြစ်၍ “သုနု”နှင့် တွဲစပ်၍ “သုနာပရန္တ” ဟုလည်း ခေါ်ကြသည်၊ တည်ရာအားဖြင့် မွီဖျင်မြို့မြောက်၊ သာနစီရင်စုနှင့် စုရပ် စီရင်စုနယ်များ၌ တည်ရှိသတတ်၊ [ထိုအရပ်၌ပင် နမ္မဒါမြစ်၊ သစ္စဗန်တောင်၊ သုပ္ပါရက ဆိပ်ကမ်းနှင့် ဝါဏီဇဂါမတို့ တည်ရှိကြကြောင်းကို ဗုဒ္ဓသာသနိက ပဌာနီဝင်ကျမ်း၌ တောင်ပေါက်ဆရာတော် ဆုံးဖြတ်ထား၏၊ ကြည့်ရှုကြပါလေ။]

ဇနိ-ကို၊ ပဿာဒေသိ-ဗြ၊ ဣတိ-မဟာရဋ္ဌတိုင်း၌ သာသနာပြုပုံ အပြီးတည်း။
[ဤ မဟာရဋ္ဌတိုင်းသည် ဗုဒ္ဓမြင်နယ် အလယ်ပိုင်း၊ သဝနမြောက်ဘက် စီရင်စု
နယ်များ၌ တည်ရှိ၍၊ ယခုလည်း ထိုနေရာကို “မဟာရာဇ်ဌ” ဟု ခေါ်ကြသေး
သတတ်။]

☞ မဟာရက္ခိတတ္ထေရောပိ ယောနကရဋ္ဌံ ဂတ္တိာ , ကာဠကာရာမ သုတ္တန္တ
ကထာယ - ကာဠကာရာမ သုတ္တန္တတရားစကားဖြင့်၊ ယောနကလောကံ -
ယောနကတိုင်းသား လူအများကို၊ ပဿာဒေတွာ - ၍၊ သတ္တတိ သဟဿာမိ
ကဿ-ခုနစ်သောင်းအလွန်ရှိသော၊ ပါဏသတသဟဿဿ-သတ္တာတသိန်း
အား၊ မဂ္ဂဗလလင်္ကာရ်-မဂ်ဖိုလ် တည်းဟူသော တန်ဆာကို၊ အဒါသိ-ဗြ၊
စ-ဆက်၊ အဿ-ထို ထေရ်၏၊ သန္တိကေ - ၌၊ ဒသ သဟဿာနိ- လူပေါင်း
တသောင်းတို့သည်၊ ပဗ္ဗဇိ သု- နိဗြ၊ပေ၊...တဒါ-၌၊ မဟာရက္ခိတော-သော၊
သော ဣသိ-သည်၊ ယောနရဋ္ဌံ-ယောနကတိုင်းသို့၊ ဂတ္တိာ-၍၊ ကာဠကာရာမ
သုတ္တန္တ-ဖြင့်၊ ယောနကေ - ယောနကတိုင်း၌ နေကုန်သော၊ တေ - ထို လူ
တို့ကို၊ ပဿာဒေသိ-ဗြ၊ ဣတိ-ယောနကတိုင်း၌ သာသနာပြုပုံ အပြီးတည်း။

ပန-ကား၊ မဇ္ဈိမတ္ထေရော - သည်၊ ကဿပ ဂေါတ္တတ္ထေရေန-ကဿပ
ဂေါတ္တထေရ်နှင့်၎င်း ၊ ပေ ၊ ဟိမဝန္တာပဒေသံ- သို့၊ ဂတ္တိာ- ၍၊ ပေ၊ ဓမ္မစက္က
ပဝတ္တန သုတ္တန္တ ကထာယ-ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနသုတ္တန္တတရားစကားဖြင့်၊ တံ ဒေသံ-
ထိုအရပ်ကို၊ ဝါ-ထိုအရပ်၌နေသူလူအပေါင်းကို၊ ပဿာဒေတွာ- ၍၊ အသီတိ
ပါဏ ကောဋိယော - ကုဋေရှစ်ဆယ်သော သတ္တာတို့ကို၊ မဂ္ဂဗလ ရတနာနိ-
မဂ်ဖိုလ် ရတနာတို့ကို၊ ပဋိလာဘေသိ - ရစေပြီ၊ စ - ဆက်၊ ပဉ္စပိ - ငါးပါး
လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ တေ ထေရာ-တို့သည်၊ ပဉ္စရဋ္ဌာနိ-ငါးရပ်သော စိန့်တိုင်း

ယောနကရဋ္ဌံ။ ။ဤတိုင်းသည် ဟိမဝန္တာတောင်၏ အနောက်မြောက်၊ ဣဒ္ဓိယ
ပြည်၏ အပြင်ဘက်ရောက်နေ၏၊ ရှေးဟောင်းမြို့မှာ “သာကလ” မြို့တည်း၊ ထိုသာကလ
မြို့၌ ထီးနန်းစံခိုက်ဖြစ်သော မိလိန္ဒမဟာရာဇာနှင့် အရှင်နာဂသိန်ထေရ်တို့ အမေးအဖြေ
ပြုရာ ဒေသလည်း ဖြစ်သတတ်၊ ယောနကနှင့် ယဝန , တူရကီတို့သည် ပရိယာယ်
နာမည်များဖြစ်သောကြောင့် ယခုအခါ တူရကီလူများ နေထိုင်ရာအရပ်ပင်တည်း။

ဟိမဝန္တာပဒေသံ။ ။ဟိမဝန္တာ၏ မြောက်ဘက် အရှေ့ဘက်အရပ်ကို “ဟိမဝန္တာ
ပဒေသံ” ဟု ခေါ်၏၊ ထို အရပ်၌ တိုင်းတခုတည်းမက, တိုင်း ၅ ခု ရှိသောကြောင့်
ရဋ္ဌ ဟု မသုံးဘဲ “ပဒေသံ” ဟု သုံးစွဲထားသည်။ [“ပဉ္စရဋ္ဌာနီတိ - ပဉ္စစိနရဋ္ဌာနီ” ဟု
ဦးကာဖွင့်၏၊ စိန့်တိုင်း ၅ ရပ်-ဟူသည် ခိုတန်နယ်, ယရကန်နယ်, တိဗက်နယ်, ဘူတန်
နယ်နှင့် တရပ်ပြည်များတည်း။]

တို့ကို၊ [ပဉ္စဝိစေနရဋ္ဌာနိ၊]ပသာဒေသုံ-နိဗြိ၊ ကေမေကဿ-တပါးတပါး၏၊ သန္တိကေ-ဌ၊ သတ သဟဿမတ္တာ-တသိန်း အတိုင်းအရှည်ရှိသော အမျိုးသားတို့သည်၊ ပဗ္ဗဇိ*သု-နိဗြိ၊ ပေ၊မဇ္ဈိမတ္ထေရော - သည်၊ ဟိမဝန္တာ - သို့၊ ဂစ္ဆာ-၍၊ ယက္ခသေနံ- ဘီလူးစစ်တပ်ကို၊ ဓမ္မစက္ကပဝတ္ထနံ-ဓမ္မစက္ကပဝတ္ထန သုတ္တန်ကို၊ ပကာသေန္တော - ထင်ရှားဟောပြုလျက်၊ ပသာဒေယိ - ဗြိ၊ ဣတိ-ဟိမဝန္တာအရပ်၌ သာသနာပြုပုံ အပြီးတည်း။

သောဏတ္ထေရောပိ - သည်လည်း၊ ဥတ္တရတ္ထေရေန - နှင့်၊ သဒ္ဓိံ - တကွ၊ သုဝဏ္ဏဘူမိ* - သုဝဏ္ဏဘူမိအရပ်သို့၊ အဇမာယိ - ဗြိ၊ စ - ဆက်၊ တေန သမယေန- ဌ၊ [တသ္မိံ သမယေ၊ တေသံ ဂမနတော ပုဗ္ဗဘာဂကာလေ၊] တတ္ထ-ထို သုဝဏ္ဏဘူမိအရပ်၌၊ ကော-တယောက်သော၊ ရက္ခသီ - ရက္ခိဿမသည်၊ သမုဒ္ဒတော-မှ၊ နိက္ခမိတ္တာ - ၍၊ ရာဇကုလေ - မင်းမျိုး၌၊ ဇာတေ ဇာတေ-ဖွားကုန် ဖွားကုန်သော၊ ဒါရကေ - သူငယ်တို့ကို၊ ခါဒတိ- ခဲစား၏၊ စ-ဆက်၊

သုဝဏ္ဏဘူမိ။ ။ဣဒ္ဓိယသမုဒြာ ဗင်္ဂလာအော်အရှေ့ဘက်၌တည်ရှိသော စုမတြာကျွန်းကို “သုဝဏ္ဏဘူမိ” ဟု ခေါ်၏။ ထိုကျွန်းကို “သုဝဏ္ဏဘူမိ”ဟု ယူကြရာ၌ ခိုင်လုံသော အထောက်အထားကား-ဣဒ္ဓိယကျောက်စာဘက်ဆိုင်ရာတို့က နာဠန္ဒကျောင်းတိုက်ကြီးနေရာကို တူးဖော်ကြသောအခါ ကြေးပုရပိုက်၌ “ သုဝဏ္ဏဒီပ-ခေါ် စုမတြာကျွန်း၏ဘုရင် သိရိဗလပုတ္တဒေဝမင်းသည် ရာဇာဂဟ ဂယာစီရင်စုအတွင်းပါဝင်သော ဒေဝပါလမင်းပိုင် ရွာငါးရွာကို မိမိပိုင်ဖြစ်သော သုဝဏ္ဏဒီပမှ ရွာငါးရွာဖြင့် လဲလှယ်၍ နာဠန္ဒာကျောင်းတိုက်ကြီးအား လှူဒါန်းတော်မူကြောင်း” တွေ့ရခြင်းတည်း။ ထို့ပြင်-နောက်၌ “ ဒီပဿ သမန္တတော အာရက္ခံ ထပေတွာ ” ကို ထောက်၍ ရေပတ်လည်ပိုင်းနေသော ကျွန်းဖြစ်ကြောင်း ကိုလည်း သိနိုင်၏။ [ဒီပနှင့် ဘူမိသည် ပရိယာယ်တည်း။] ထို့ကြောင့် သုဝဏ္ဏဘူမိ ခေါ် မူလနေရာသည် မြန်မာအများသံနေကြသော ကုန်းမြေဖြစ်သော “ သထုံ ” မဟုတ်၊ ဗုဒ္ဓဘာသာဆိုင်ရာ ရှေးဟောင်း အဆောက်အဦးကြီးများ ယခုတိုင် ရှိနေသေးသော စုမတြာကျွန်းသို့ ဖြစ်သည် ဟု ဆုံးဖြတ်ကြသည်။

ထို သုဝဏ္ဏဘူမိ စုမတြာကျွန်းမှတစ်ဆင့် ယဝဠီပခေါ် ဇာဝါး (ဂျာဝါး) ကျွန်း၊ [ဤကျွန်းသည် ယခုအခါ အင်ဒိုနေရှား အစိုးရ၏ မြို့တော်တည်ရာ ဖြစ်သတတ်။] ဗာလီကျွန်း၊ ဘိုရညိုကျွန်း၊ စင်္ကာပူ၊ မလ္လာယု (မလေး) ခေါ် ပသျူးကျွန်း၊ ကမ္ဘောဒီယားခေါ် မေင်ပြည်၊ လာအိုခေါ် လောပြည်၊ အင်ဒိုချိုင်းနား၊ ယိုးဒယား နှင့် မြန်မာပြည်အေခံပိုင်း ရာမညတိုင်း သထုံပြည်တို့သို့ သာသနာ ပြန့်နှံ့သွားသောကြောင့် ထိုကျွန်း ထိုပြည်များ၌လည်း ဗုဒ္ဓဘာသာဆိုင်ရာ အဆောက်အဦးများတွေ့ရှိရရုံမက၊ တချို့ ကျွန်း-ပြည်များ၌ ယခုတိုင်အောင် ဗုဒ္ဓဘာသာ သာသနာတော်ထွန်းကားလျက် ရှိရသည်-ဟု ယူဆကြသည်။ [အကျယ်ကို ဗုဒ္ဓသာသနိကပဌာပီကျမ်းကြီး၌ ရှုပါလေ။]

တံ ဒိဝသမေဝ - ထို အရှင်သောဏတို့ ရောက်ရာနေ၌ပင်၊ ရာဇကုလေ - ၌၊
 ကော - သော၊ ဒါရကော - သည်၊ ဇာတော - ဖွားပြီးသည်၊ ဟောတိ-၏၊
 မနုဿာ-တို့သည်၊ ထေရံ-ကို၊ ဒိဿာ-၍၊ ဧသော - ဤသူသည်၊ ရက္ခသာနံ-
 ရက္ခိ၍သိတို့၏၊ သဟာယကော-အဖေတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ မညမာနာ-မှတ်ထင်
 ကြကုန်သည်၊ (ဟုတွာ) အာဝုဓာနိ-လက်နက်တို့ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ထေရံ-
 ကို၊ ပဟရိတုကာမာ- ပုတ်ခတ်လိုကုန်သည်၊ (ဟုတွာ) အာဂစ္ဆန္တိ - န်၏၊
 ထေရော- သည်၊ ကိံ - အဘယ်ကြောင့်၊ တုမှေ-တို့သည်၊ အာဝုဓဟတ္ထာ-
 လက်၌ လက်နက်ရှိကုန်သည်၊ ဝါ - လက်နက် စွဲကိုင်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)
 အာဂစ္ဆထ-လာကြကုန်သနည်း၊ ဣတိ-သို့၊ (အာဟ-မေးပြီ) တေ - ထိုလူ
 တို့သည်၊ အာဟံသု - နိပြီ၊ (ကိံ)၊ ပေ၊တုမှေ - တို့သည်၊ တေသံ - ထို ရက္ခိ၍သိ
 တို့၏၊ သဟာယကာ-တို့တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ (မညမာနာ ဟုတွာ အာဝုဓဟတ္ထာ၊
 အာဂစ္ဆာမ-လာကြကုန်၏၊ ဣတိ-ဤသို့ ပြောကုန်ပြီ) ထေရော-သည်၊ မယံ
 ရက္ခသာနံ၊ သဟာယကာ-တို့သည်၊ န-မဟုတ်ကုန်၊ မယံ-တို့သည်၊ ပါဏာတိ
 ပါတာ-ပါဏာတိပါတမှ၊ ဝိရတာ-ရှောင်ကြဉ်ကြကုန်သော၊ ပေ၊မဇ္ဇပါနာ-
 မှ၊ ဝိရတာ - န်သော၊ ဧကဘတ္တိကာ - တထပ်ထည်းသော နံနက်ဆွမ်း ရှိကုန်
 သော၊ သီလဝန္တော - သီလရှိကုန်သော၊ ကလျာဏဓမ္မာ - ကောင်းသော
 ကိုယ်ကျင့်တရား ရှိကုန်သော၊ သမဏာနာမ-သမဏတို့မည်၏၊ ဣတိ အာဟ။

စ - ဆက်၊ တသ္မိံယေဝ ခဏေ - ၌ပင်၊ သာရက္ခသီ - ထိုရက္ခိ၍သိမသည်၊
 သ ပရိဝါရာ - အခြွေအရံနှင့်တကွ ဖြစ်သည် (ဟုတွာ)၊ သမုဒ္ဒတော-မှ၊ နိက္ခ
 မိ- ထွက်လာပြီ၊ (ကိံ - အဘယ်သို့ကြံ၍ ထွက်လာသနည်း၊) ရာဇကုလေ-၌၊
 ဒါရကော - သည်၊ ဇာတော - ပြီ၊ တံ-ထိုကလေးကို၊ ခါဒိဿာမိ-ခဲစားအံ့၊
 ဣတိ - ဤသို့ကြံ၍၊ (နိက္ခမိ-ပြီ) မနုဿာ - တို့သည်၊ တံ - ထိုရက္ခိ၍သိမကို၊
 ဒိဿာ-၍၊ ဘန္တေ - ရား၊ သော ရက္ခသီ - အဲဒီ ရက္ခိ၍သိမသည်၊ အာဂစ္ဆတိ-
 လာနေပါ၏၊ ဣတိ- ဤသို့ပြော၍၊ ဘိတာ-ကြောက်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ) ဝိ
 ရဝိံသု-မြည်တမ်းကြကုန်ပြီ၊ ထေရော-သည်၊ ရက္ခသေဟိ-တို့ထက်၊ ဒိဂုဏေ-
 ၂ ဆတက်များကုန်သော၊ အတ္တဘာဝေ-အတ္တဘောတို့ကို၊ နိဗ္ဗိနိတွာ-ဖန်ဆင်း
 ၍၊ တေဟိ အတ္တဘာဝေဟိ-တို့ဖြင့်၊ သံပရိသံ-ပရိသတ်နှင့် တကွဖြစ်သော၊ တံ
 ရက္ခသီ-ထို ရက္ခိ၍သိမကို၊ မဇ္ဈေ-အလယ်၌၊ ကတွာ-၍၊ ဥဘောသု ပသေသု-
 နှစ်ဘက်သော နံပါးတို့၌၊ (ဘေး ၂ ဘက်က) ပရိက္ခိပိ - ဝန်းရံပြီ၊ (ဝိုင်းပြီ)၊
 သ ပရိသာယ-သော၊ တဿာ-ထို ရက္ခိ၍သိမ၏၊ တေ-ဤအကြံသည်၊ အဟော
 သိ-ပြီ၊ (ကိံ)၊ အဗ္ဗါ-မချွတ်၊ ဣမေဟိ-ဤသူတို့သည်၊ ဣဒံ ဌာနံ-ဤအရပ်ကို၊

[ဣဒံဌာနံ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဤသို့ ၂မျိုးလည်းပေး၊] လဒ္ဓံ-ပိုင်စားရအပ်သည်၊
 တဝိဿာတိ-မည်၊ မယံပန -ကား၊ ဣမေသံ-တို့၏၊ ဘက္ခာ-အစာတို့သည်၊
 တဝိဿာမ-နံတောလတံ၊ ဣတိ - ဤအကြံသည်၊ (အဟောသိ-ပြီ၊ ဣတိ-
 ဤသို့ကြံပြီး၍၊) သဗ္ဗေ-နံသော၊ ရက္ခသာ-တို့သည်၊ ဘိတာ-ကြောံကုန်သည်၊
 (ဟုတွာ) ဝေဂသာ - လျင်သော အဟုန်ဖြင့်၊ ပလာယိ'သု-ပြေးကြကုန်ပြီ၊
 ထေရောပိ-သည်လည်း၊ တေ- ထို ရက္ခိယတို့ကို၊ ယာဝ-အကြင်မျှလောက်၊
 အဒဿနံ-မမြင်ရခြင်းသည်၊ (ဟောတိ၊) တာဝ-ထိုမမြင်ရသည်တိုင်အောင်၊
 ပလာပေတွာ (ပလာယေတွာ)-ပြေးစေ၍၊ ဒိပဿ-ကျွန်း၏၊ သမန္တတော-
 ပတ်ဝန်းကျင်၌၊ ရက္ခံ-အစောင့်အရှောက်ကို၊ ထပေသိ-ထားပြီ၊ [ဣတော
 ပဋ္ဌာယ မာ ပဝိသန္တ၊ ဣတိ အဓိဋ္ဌာနဝသေန သမန္တာ အာရက္ခံ ထပေသိ၊]

စ - ဆက်၊ တသ္မိံသမယေ-၌၊ သန္တိပတိတံ - စည်းဝေး ရောက်လာသော၊
 မဟာဇနကာယံ - များစွာသော လူအပေါင်းကို၊ မြဟ္မဇာလသုတ္တန္တကထာ
 ယ- မြဟ္မဇာလသုတ် တရားစကားဖြင့်၊ ပဿဒေတွာ-၍၊ ပေ၊ ပန - ဆက်၊
 ဣတ္ထ - ဤ တရားပွဲ၌၊ သဗ္ဗိသဟဿာနံ - ခြောက်သောင်းသော သတွာ
 တို့၏၊ ဓမ္မာဘိသမယော အဟောသိ၊ ကုလဒါရကာနံ-အမျိုးသားငယ်တို့၏၊
 အနုဗ္ဗာနိ သဟဿာနိ-အခွဲအားဖြင့် လေးထောင်တို့သည်၊ ဝါ-သုံးထောင်
 ငါးရာတို့သည်၊ ပဗ္ဗဇိ'သု-ပြီ၊ ကုလဓိတာနံ-အမျိုးသီးတို့၏၊ ဒိယဗုသဟဿံ-
 အခွဲအားဖြင့် ၂ထောင်သည်၊ ဝါ-တထောင့်ငါးရာသည်၊ (ပဗ္ဗဇိ)၊ ပေ၊ ဇာတ
 ဒါရကာနံ-မွေးဖွားသောကလေးတို့၏၊ သောဏုတ္တရနာမမေဝ-သောဏုတ္တရ
 ဟူသော အမည်ကိုသာ၊ ကရောန္တိ - ပြုကြကုန်၏.... မဟိဒ္ဓိကာ - နံသော၊
 သောဏုတ္တရာ - သောဏထေရ် ဥတ္တရထေရ် တို့သည်၊ သုဝဏ္ဏဘူမိ' - သို့၊
 ဝတိန္ဒာန-၍၊ ပိသာစေ- မြေဘုတ်ဘီလူးတို့ကို၊ ဝါ-ရက္ခိယတို့ကို၊ နိဒ္ဒမေတွာ
 န-နှင်ထုတ်ပြီး၍၊ မြဟ္မဇာလံ - ကို၊ အဒေသိသုံ - ဟောတော်မူကုန်ပြီ၊ ဣတိ-
 သုဝဏ္ဏဘူမိအရပ်၌ သာသနာပြုပုံ အပြီးတည်း၊

အဒေသိသုံ။ ။ “အဒေသိသုံ” ဟု ရှိသင့်သော်လည်း ဇရိုဏ်းလိုသောကြောင့်
 နိဂ္ဂဟိတ်ကို သုသို့ ပြောင်းရွှေ့၍ “အဒေသိသုံ” ဟု ဖြစ်ရသည်။ [ဌာနန္တရဂတိ နိဂ္ဂဟိ
 တဿ၊—သဒ္ဓနိတိ၊ သန္တိ (၁၆၈)၊ “ဆန်းစောင့်ရမည့်ဌာန၌ နိဂ္ဂဟိတ်သည် မိမိမှီရာကို
 စွန့်၍ တည်ရာတပါးသို့ ပြောင်းရွှေ့နိုင်၏” ဟုလိ။] ဤမျှသောစကားအစဉ်ဖြင့် ရှစ်ဌာန
 သာသနာပြုခဏ်း ပြီးပြီ၊ သီဟိုဠ် သာသနာပြုပုံမှာ ကျယ်ဝန်းလှ၍ သီးခြားတခဏ်း
 ပြုလတ်။

သီဟိုဠ်ကျွန်း သာသနာပြုခဏ်း

ပန-ကား၊ မဟိန္ဒတ္ထေရော-သည်။ ပေ၊ အဇ္ဈိဋ္ဌော-စေခိုင်း တိုက်တွန်းအပ်သည်။ (ဟုတွာ)၊ [အဇ္ဈိဋ္ဌောတိ အာဏတ္ထော၊ ဥပဇ္ဈာယ်နှင့် သံဃာက အထက်ဘန်းကျ၍ “ တိုက်တွန်း တောင်းပန် ” ဟု အနက် မဖြစ်သင့်သောကြောင့် “ အာဏတ္ထော - စေခိုင်းအပ် ” ဟု ခိုကာ ဖွင့်သည်။] စိန္တေသိ- ပြီ၊ (ကိ)၊ မေ-အား၊ ဝါ-၏၊ တမ္ဗပဏ္ဍိဒိပံ- သို့၊ ဂန္တု- ငှါ၊ ကာလောနုခေါ- အချိန်တန်ပြီလော၊ နော (ကာလောနုခေါ)- အချိန်မတန်သေးသလော၊ ဣတိ (စိန္တေသိ)၊ အထ- ဌ၊ ဝိမံသတော- စူးစမ်းဆင်ခြင်သော၊ အဿ-ထိုအရှင်မဟိန္ဒ၏၊ န တာဝကာလော- အချိန်မတန်သေး၊ ဣတိ-ဤသို့ ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည်၊ အဟောသိ- ပြီ၊ ပန- ပရိဟာရပက္ခမှ တပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဥးအံ့၊ ကိ- အဘယ်ကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ အဿ-ထိုအရှင်မဟိန္ဒထေရ်၏၊ ဧတံ-သည်၊ အဟောသိ-နည်း၊ (ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊) မုဋ္ဌသိဝရညော- မုဋ္ဌသိဝမင်း၏၊ [ထိုအချိန်က သီဟိုဠ်မင်းကြီး၊] မဟလ္လကဘာဝံ-ကြီးရင့်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ (ဒိသ္မာ ဧတံ အဟောသိ၊ ဣတိ-ဤကား အဖြေတည်း၊) တတော-ထိုမှနောက်၌၊ စိန္တေသိ- ပြန်ပြီ၊ (ကိ)၊ အယံရာဇာ-သည်၊ မဟလ္လကော-ပြီ၊ ဣမံ-ဤမင်းကို၊ ဂဏှိတွာ-ယူ၍၊ ဝါ-လက်ကိုင်ပြု၍၊ သာသနံ-ကို၊ ပဂ္ဂဟေတု-ချီးမြှောက်ခြင်းငှါ၊ န သက္ကာ-မတတ်ကောင်း၊ ဣဒါနိ ပန- ဌကား၊ (ယခု မကြာခင်ပင်)၊ အဿ- ထို မုဋ္ဌသိဝမင်း၏၊ ပုတ္တော-သော၊ ဒေဝါနံ ဝိယတိဿော-ဒေဝါနံ ဝိယတိဿသည်၊ ရဇ္ဇံ-မင်းအဖြစ်ကို၊ ကာရေဿတိ-ပြုစေလတံ၊ တံ-ထိုမင်းကို၊ ဂဏှိတွာ-၍၊ ဝါ-၍၊ သာသနံ-ကို၊ ပဂ္ဂဟေတု-ငှါ၊ သက္ကာ-သည်၊ ဘဝိဿတိ-တံ၊ ဟန္တ-ယခု၊ ယာဝ-လောက်၊ သော သမယော-ထိုအချိန်သည်၊ အာဂစ္ဆတိ-ရောက်လာ၏၊ တာဝ-ထိုအချိန်ရောက်လာသည့်တိုင်အောင်၊ ဣတကေ- တို့ကို၊ ဩလောကေမ-ကြည့်ကုန်ဥးအံ့၊ ပန-တဖန်၊ [ပန ဒါနိတိတ္ထေ ဒါနိတိ နိပါတမတ္တံ (အနက်မရ နိပါတ်မျှသာ)၊] မယံ-တို့သည်၊ ဣမံ ဇနပဒံ-သို့၊ အာဂစ္ဆေယျာမ ဝါ- ပြန်လာနိုင်ကုန် မူလည်း ပြန်လာနိုင်ကုန် ရ၏၊ န ဝါ အာဂစ္ဆေယျာမ - ပြန်မလာနိုင်ကုန် မူလည်း ပြန်မလာနိုင်ကုန်ရာ၊ ဣတိ- ဤသို့ အကြံဖြစ်ပြီ။

သော-ထို အရှင်မဟိန္ဒသည်၊ ဧဝံ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ ဥပဇ္ဈာယဉ္စ- ကို၎င်း၊ ဘိက္ခုသံဃဉ္စ- ကို၎င်း၊ ဝဇ္ဇိတွာ-၍၊ အသောကာရာမတော- မှ၊ နိက္ခမ္မ-၍၊ ဣန္ဒိယာဗီဟိ-ဣန္ဒိယအစရှိကုန်သော၊ တေဟိ- န်သော၊ တေဟိ ထေရေဟိ-တို့နှင့်၎င်း၊ သံဃမိတ္တာယ-၏၊ ပုတ္တေန-သော၊ သုမနသာမဏေရေန-နှင့်၎င်း။

ဘဏ္ဍုကေန-ဘဏ္ဍုကမည်သော၊ ဥပါသကေနစ- နှင့်၎င်း၊ သဒ္ဓိ-တက္ခ၊ ရာဇ
 ဂဟနဂရ ပရိဝတ္တကေန - ရာဇဂြိုဟ်မြို့ကို လက်ျာရစ်လည်သော လမ်းဖြင့်၊
 ဝါ-လက်ျာရစ်လည်သောသွားခြင်းဖြင့်၊ ဒက္ခိဏဂိရိ ဇနပဒေ-၌၊ စာရိကံ-ကို၊
 စရမာနော-လှည့်လည်လျက်၊ ဝါ-လှည့်လည်ရင်း၊ ဉာတကေ-တို့ကို၊ ဩလော
 ကေန္တော-လျက်၊ ဆမာသေ-တို့ကို၊ အတိတ္တာမေသိ-လွန်စေပြီ၊ အထ - ထိုမှ
 နေ၌၊ အနုပုဗ္ဗေန-အားဖြင့်၊ မာတု-မယ်တော်၏၊ နိဝေသနဌာနံ-နေရာအရပ်
 ဖြစ်သော၊ ဝေဒိသနဂရံနာမ - ဝေဒိသမြို့ မည်သော အရပ်သို့၊ သမ္ပတ္တော-
 ရောက်ပြီ၊ ကိရ-ချွေ၊ အသောကော-သည်၊ ကုမာရကာလေ-မင်းသား ဖြစ်စဉ်
 အခါ၌၊ ဇနပဝံ-ကို၊ လဘိတွာ-အပိုင်စားရ၍၊ ဥဇ္ဇေနိ-ဥဇ္ဇေနိသို့၊ ဂစ္ဆန္တော-
 သော်၊ ဝေဒိသနဂရံ-သို့၊ ပတွာ-၍၊ ဝေဒိသသေဋ္ဌိဿ-၏၊ ဓိတရံ-ကို၊ အဂ္ဂ
 တေသိ-ယူပြီ၊ သာ - ထို သေဌေးသို့သည်၊ တံဒိဝသမေဝ - ၌ပင်၊ ဂဗ္ဘံ - ကို၊
 ဂဏှိတွာ-၍၊ ဥဇ္ဇေနိယံ-၌၊ မဟိန္ဒကုမာရံ-ကို၊ ဝိဇောယိ-ဖွားပြီ၊ [အကျယ်ကို
 သာရတ္ထမှာရူ။] ကုမာရဿ - ၏၊ စုဒ္ဒသဝဿကာလေ - တဆွဲလေးနှစ် ရှိရာ
 အခါ၌၊ ရာဇာ-သည်၊ အဘိသေကံ-သို့၊ ပါပုဏိ- ပြီ၊ တဿ - ထို ထေရ်၏၊
 သာမာတာ-သည်၊ တေနသမယေန - ၌၊ ဉာတိဃရေ- ဆွေမျိုးတို့၏ အိမ်၌၊
 ဝသတိ-၏၊ တေန- ကြောင့်၊ အထာနုပုဗ္ဗေန ပေ၊ သမ္ပတ္တောတိ - သမ္ပတ္တော
 ဟူ၍၊ (မယာ) ဂုတ္တံ-ပြီ၊ စပန-ဆပ်၍ ဆက်ဥးအံ့၊ သမ္ပတ္တိ-ရောက်လာသော၊
 ထေရံ-ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ ထေရမာတာ - ထေရ်၏ မယ်တော်ဖြစ်သော၊ ဒေဝီ-
 သည်၊ ပါဒေသု-ခြေတို့၌၊ သိရသာ-ဖြင့်၊ ဝဗ္ဗိတွာ-၍၊ တိက္ခံ-ကို၊ ဒတွာ-လှူ၍၊
 ထေရံ-ကို၊ အတ္တနာ-သည်၊ ကတံ-ဆောက်လုပ်အပ်သော၊ ဝေဒိသဂိရိမဟာ
 ဝိဟာရံနာမ - ဝေဒိသဂိရိ မည်သော ကျောင်းတိုက်ကြီးသို့၊ အာရောပေသိ-
 တက်ရောက်စေပြီ၊ ဝါ-ကျောင်းတင် လှူဒါန်းပြီ၊

ထေရော - သည်၊ တသ္မိံဝိဟာရေ-၌၊ နိသိန္နော - လျက်၊ စိန္တေသိ (ကိံ)၊
 အမှာကံ - တို့၏၊ ဣမ - ဤမြို့၌၊ ကတ္တဗ္ဗကိစ္စံ - ပြုတွယ်ကိစ္စသည်၊ နိဋ္ဌိတံ- ပြီ၊
 ဣဒါနိ-၌၊ လင်္ကာဒိပံ-လင်္ကာကျွန်းသို့၊ ဝါ-သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့၊ ဂန္တု-၄၊ သမ
 ယောနုခေါ-အချိန်တန်ပြီလော၊ ဣတိ-သို့၊ (စိန္တေသိ)၊ တတော-ထိုမှနောက်၌၊
 စိန္တေသိ (ကိံ)၊ မေ - ၏၊ ဝိတရာ - ခမည်းတော်သည်၊ ပေသိတံ - ပို့အပ်

ရာဇဂဟ၊ ပေ၊ ပရိဝတ္တကေန။ ရာဇဂဟနဂရံ-ကို၊ ပရိဝတ္တော-ရှောင်ကြဉ်
 ၍၊ (မြို့တွင်းမဝင်ဘဲ ရှောင်၍)၊ တတော-ထိုမြို့မှ၊ မဟိ-အပြင် (ဘေး)၌၊ တံ-ထိုမြို့ကို၊
 ပဒက္ခိဏံ ကတွာ-လက်ျာရစ်လည်မှု ပြု၍၊ ဂတမဂ္ဂေန-သွားသောလမ်းဖြင့်၊ ဂမနေနဝါ-
 (တနည်း) သွားခြင်းဖြင့်၊

သော၊ အဘိသေကံ - ကို၊ ဒေဝါနံ ပိယတိသော - ဒေဝါနံပိယတိသမင်း
 သည်၊ တာဝ အနုဘဝတု - ခံစားပုံစေဉ်း၊ [အဘိသိက်ပို့ပုံ အကျယ် လာ
 လတုံ၊] ရတနတ္ထယဂုဏ်စ-ရတနာသုံးပါးအပေါင်း၏ဂုဏ်ကိုလည်း၊ တာဝ
 သုဏာတု - ကြားနှင့်ပစေဉ်း၊ ဆဏတ္ထဉ္စ - ပွဲသဘင် အတွက်ကြောင့်လည်း၊
 [ဆဏ နိမိတ္တံ-ဆဏ ဟေတု၊ အတ္ထသဒ္ဓါ ဟေတုအနက်ဟော၊] နဝရတော-မှ၊
 နိက္ခမိတွာ-၍၊ မိဿကပဗ္ဗတံ-မိဿကတောင်သို့၊ တာဝအဘိရူပာတု-တက်ပ
 စေဉ်း၊ တဒါ-၌၊ တံ - ထိုမင်းကို၊ တတ္ထ-ထို မိဿကတောင်၌၊ ဒက္ခိဿာမ-
 တွေ့ကုန်အံ့၊ ဣတိ(စိန္တေသိ)၊ အထ-ကြံပြီးရာထိုအခါ၌၊ အပရံ-တပါးသော၊
 မာသံ-တလပတ်လုံး၊ တတ္ထေဝ-ထို ဝေဒိသဂိရိကျောင်း၌ပင်၊ ဝါသံ-နေခြင်း
 ကို၊ ကပ္ပေသိ - ပြုပြီ၊ စ-ဆက်၊ မာသာတိက္ကမေန - တလလွန်သဖြင့်၊ ဇေဋ္ဌ
 မူလမာသ ပုဏ္ဏမာယံ-ဇေဋ္ဌနက္ခတ်၊ မူလနက္ခတ်တို့နှင့် စန်းယဉ်သော နယုန်
 လပြည့်နေ့၌၊ ဥပေါသထဒိဝံသေ-၌၊ သန္တိပတိတာ - စည်းဝေး ရောက်လာ
 ကုန်သော၊ သဗ္ဗေပိ-အလုံးစုံသောထေရ်တို့သည်လည်း၊ အမှာကံ-တို့၏၊ တမ္ဗ
 ပဏ္ဍိဒိပံ- သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့၊ ဂမနာယ - သွားခြင်းငှါ၊ ကာလောနုခေါ - အချိန်
 တန်ပြီလော၊ ဥဒါဟု-သို့မဟုတ်၊ နော ကာလောနုခေါ - အချိန်မတန်သေး
 သလော၊ ဣတိ-သို့၊ မန္တယိသု- တိုင်ပင်ကြကုန်ပြီ၊ တေန - ကြောင့်၊ ပေါရာ
 ဏာ-တို့သည်၊ အာဟု-ပြီ၊ (ကိံ)။

တဒါ-ထိုအခါ၌၊ နာမေန-အမည်အားဖြင့်၊ မဟိန္ဒနာမ - မဟိန္ဒ မည်
 သော အရှင်မြတ်သည်၊ သံဃတ္ထေရော - သံဃထေရ်သည်၊ အဟု-ဖြစ်ပြီ၊ ဣန္ဒ
 ယော-မည်သော၊ ထေရော-၎င်း၊ ဥတ္တိယော-သော၊ ထေရော-၎င်း၊ ဘဒ္ဒသ
 လော-သော၊ ထေရောစ-၎င်း၊ သဗ္ဗလော-သော၊ ထေရော-၎င်း၊ မဟိဒ္ဓိကော-
 သော၊ ဆဋ္ဌဘိညော-မြောက်ပါးသော အဘိညာဉ်ရှိသော၊ သုမနော-သော၊
 သာမဏေရောစ - ရဟန္တာ သာမဏေ၎င်း၊ [ဆဋ္ဌဘိညော၌ အာသဝက္ခယ
 ပါပြီ၊] တေသံ-ထို ထေရ်တို့၏၊ သတ္တမော- ခုနစ်ယောက်မြောက် ဖြစ်သော၊
 ဒိဋ္ဌသစ္စော-အနာဂါမိမဂ်ဖြင့် မြင်ပြီးအပ်သော သစ္စာ ၄ ပါးရှိသော၊ ဘဏ္ဍ
 ကော-ဘဏ္ဍကမည်သော၊ ဥပါသကော - ဥပါသကာ၎င်း၊ [အရှင်မဟိန္ဒ၏
 တူဖြစ်သော ဥပါသကာကလေးတည်း၊] ဣတိ- ဤသို့၊ ဧတေ မဟာနာဂါ-
 ဤ ရဟန္တာကြီးတို့သည်၊ [များရာလိုက်၍ ရဟန္တာ ဟု ဆိုသည်၊ ဥပါသကာ
 သည် အနာဂါမိသာ ဖြစ်သေး၏၊ ဒိဋ္ဌသစ္စောတိ အနာဂါမိမဂ္ဂေန ပဋိဝိဒ္ဓ
 သစ္စော၊] ရဟောဂတာ -ဆိတ်ငြိမ်ရာအရပ်၌ ရောက်ကုန်သည်၊ (ဟုတွာ)
 မန္တယိသု-ပြီ၊ (ဣတိ အာဟု)။

တဒါ-၌၊ ဒေဝါနံ-နတ်တို့၏၊ ဣန္ဒြော-အရှင်ဖြစ်သော၊ သက္ကော-သကြားသည်၊ မဟိန္ဒထေရ်- ကို၊ ဝါ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-၍၊ ပေ၊ဘန္တေ -ရား၊ မုဒုသိဝရာဇာ-သည်၊ ကာလင်္ကတော-နတ်ရွာစံပါပြီ၊ ဣဒါနိ၊ ပေ၊ကာရေသိ-ပြုစေပါပြီ၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေန-သည်လည်း၊ တုမေ-တို့ကို၊ အနာဂတေ-နောင်အခါ၌၊ မဟိန္ဒောနာမ-မည်သော၊ ဘိက္ခု - သည်၊ တမ္ဗပဏ္ဍိတိပံ-ကို၊ ဝါ-တမ္ဗပဏ္ဍိကျွန်းသူ လူအပေါင်းကို၊ ပဿဒေဿတိ - ကြည်ညိုစေလိမ့်မည်၊ ဣတိ- သို့၊ ဗျာကတာ - ဗျာဒိတ်စကား မိန့်ကြားတော်မူအပ် ပါကုန်ပြီ၊ ဘန္တေ - ရား၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ (ဣဟ အနက်မရှိ၊) ဝေါ-တို့၏၊ ဒီပဝရံ-ကျွန်းမြတ်သို့၊ ဝမနာယ-ငှါ၊ ကာလော -အချိန်တန်ပါပြီ၊ အဟမ္ဗိ -ဒကာတော်သည်လည်း၊ ဝေါ- တို့၏၊ သဟာယော - အဖော်သည်၊ ဘဝိဿာမိ - ပါမည်၊ ဣတိ-သို့၊ (အဝေါစ-ပြီ၊) ပန-အံ့၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ သက္ကော-သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ အာဟ-သနည်း၊ ကိရ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ ဘဝေါ-သည်၊ အဿ - ထိုသကြားအား၊ ဗောဓိမူလေယေဝ-ဗောဓိပင်၏အနီး အောက်၌ပင်၊ ဗုဒ္ဓ စက္ခုနာ - ဗုဒ္ဓစက္ခုတော်ဖြင့်၊ လောကံ-ကို၊ ဝေါလောကေတွာ - ကြည့်တော်မူ၍၊ အနာဂတေ-၌၊ ဣမဿ ဒီပဿ-၍ သီဟိုဠ်ကျွန်း၏၊ သမ္ဗုဒ္ဓိ-ပြည့်စုံခြင်းကို၊ ဒီသ္မာ-၍၊ တေမတ္ထိ-ကို၊ [အရှင်မဟိန္ဒထေရ်၏ သီဟိုဠ်ကျွန်းကို ကြည်ညိုစေမည့် အကြောင်းကို၊] အာရောစေသိ-မိန့်တော်မူပြီ၊ တဒါ-၌၊ တံဝိ-သည်လည်း၊ သဟာယော-သည်၊ ဘဝေယျာသိ - ဖြစ်ရစ်လော၊ ဣတိစ - ဤသို့လည်း၊ အာဏာပေသိ-စေခိုင်းတော်မူခဲ့ပြီ၊ တသ္မာ ဧဝံ အာဟ- ပြီ၊ ပေ၊ အတ္တသတ္တမော - မိမိလျှင် ခုနစ်ယောက်မြောက်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ) ဝေဒိသကပဗ္ဗတာ-မှ၊ ဝေဟာသံ-ကောင်းကင်သို့၊ ဥပ္ပတိတွာ- ပျံကြွတော်မူ၍၊ အနုရာဓပုရဿ - အနုရာဓမြို့၏၊ ပုရတ္ထိမာယ ဒိသာယ - အရှေ့အရပ်၌၊ မိဿကပဗ္ဗတေ - မိဿကတောင်၌၊ ပတိဋ္ဌဟိ-တည်ပြီ၊ ပန- ဆက်၊ ယံ - ယင်းတောင်ကို၊ တေရဟိ - ယခုအခါ၌၊ စေတိယပဗ္ဗတောတိဝိ - စေတိယတောင် ဟူ၍လည်း၊ သဉ္စာနန္တိ - သိမှတ်ကြကုန်၏၊ တေန-ကြောင့်၊ ပေါရာဏာ-တို့သည်၊ အာဟု-န်ပြီ၊ (ကိ)။

☞ ရာဇဂဟေ-မြို့၌၊ ဝေဒိသဂိရိမှိ - ဝေဒိသဂိရိ ကျောင်းတိုက်၌၊ တိသရတ္ထိယော - ညဉ့်သုံးဆယ်တို့ပတ်လုံး၊ ဝသိတွာ - သီတင်းသုံးတော်မူပြီး၍၊ ဝမနဿ- သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ သွားခြင်း၏၊ ကာလောဝ - အချိန်တန်ပြီသာ၊ မယံ-တို့သည်၊ ဥတ္တမံ-မြတ်သော၊ ဒီပံ-ကျွန်းသို့၊ ဝဇ္ဇာမံ- သွားကြကုန်စို့၊ ဣတိ-ဤသို့ တိုင်ပင်၍၊ တေ - ထို အရှင်မဟိန္ဒ အမှူးရှိသော ထေရ်တို့သည်၊ ဟံသရာဇာဝ - ဟင်္သာမင်းကဲ့သို့၊ အဗ္ဗရေ - ကောင်းကင်၌၊ ဇမ္ဗုဒီပါ - ဇမ္ဗုဒီပေါ်မှ၊

၂၇၀

ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာ

ဗာဟိရနိဒါန်း

ပဋိနာ-ပုံကြွတော်မူကြကုန်ပြီ၊ [ပလ-ဝတိမိ၊ တပစ္စည်း၊ တကို နပြ၊ (ပလိနာ) လကို ငြိမ်း "ပဋိနာ" လည်း သင့်၏၊] ဧဝံ- ဤသို့လျှင်၊ ဥပ္ပတိတာ - ပုံကြွကြ ကုန်သော၊ ထေရာ-တို့သည်၊ ဟံသာ-ဟင်္သာတို့သည်၊ နဂမုဒ္ဓနိ-တောင်ထိပ် ဌ၊ ပတန္တိဇ္ဇဝ-ကျကုန်သကဲ့သို့၊ (တထာ-ထို့အတူ၊) ပုရသေဋ္ဌဿ-မြတ်သော အနုရာဇမြို့၏၊ ပုရတော - အရှေ့အရပ်၌၊ မေဃသန္တိတေ - မိုဃ်းတိမ်ညိုနှင့် တူသော၊ နဂုတ္တမေ- တောင်တို့တွင် အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော၊ ဝါ - တောင်မြတ် ဖြစ်သော၊ ပဗ္ဗတေ-မိဿကတောင်၌၊ ဝါ - စေတီယတောင်၌၊ သိလကုဋ္ဌမိ- သိလကုဋ္ဌမည်သော တောင်ထိပ်၌၊ နိပတိသု - ကျရောက်ကြကုန်ပြီ၊ (ဇုတိ အဘဟု)။

စ-ဆက်၊ ဧဝံ-လျှင်၊ ဣန္ဒိယာဒီဟိ-ဣန္ဒိယအစရှိသော ထေရ်တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ အာဂတိံ၊ ပတိဋ္ဌဟန္တာ-တည်တော်မူသော၊ အာယသ္မာ မဟိန္ဒတ္ထရော- သည်၊ သမ္ဗာသမ္ဗုဒ္ဓဿ-၏၊ ပရိနိဗ္ဗာနတော- ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူရာနှစ်မှ၊ (ထိုနှစ်ကိုချန်၍ နောက်ကိုယူ၊) ဒွိန္ဒဝဿသတာနံ -အနှစ် နှစ်ရာတို့၏၊ ဥပရိ- အထက်၌၊ ဆတ္တိသတိမေ-၃၆ နှစ်မြောက်ဖြစ်သော၊ ဝဿ-နှစ်၌၊ ဣမသ္မိ ဝိပေ-ဤသီဟိုဠ်ကျွန်း၌၊ ပတိဋ္ဌဟိ-တည်ပြီ၊ ဇုတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊ ဟိ- ချဲ့၊ အဇာတသတ္တုဿ-အဇာတသတ်မင်း၏၊ အဋ္ဌမေ - နန်းစံရှစ်နှစ်မြောက် ဖြစ်သော၊ ဝဿ-၌၊ သမ္ဗာသမ္ဗုဒ္ဓေါ - သည်၊ ပရိနိဗ္ဗာယိ - ပြီ၊ တသ္မိယေဝ ဝဿ-ထို ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူရာနှစ်၌ပင်၊ [ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူရာနေ့လည်း ဟုတ်၏- ဟု ဆိုကြသည်။] သီဟ ကုမာရဿ - ၏၊ ပုတ္တော - သော၊ တမ္ဗပဏ္ဍိ ဒီပဿ - ၏၊ အာဒိရာဇာ - အစဆုံးမင်းဖြစ်သော၊ ဝိဇယကုမာရော - ဝိဇယ မင်းသားသည်၊ ဣမဒီပံ-ဤ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့၊ အာဂတိံ-၍၊ မနုဿာဝါသံ- လူတို့၏နေရာကို၊ အကာသိ - ပြီ၊ [ထိုနှစ်မတိုင်မီက ဘီလူးများ နေကြသည်- ဟုလို၊] ဇမ္ဗုဒီပေ - ၌၊ ဥဒယဘဒြဿ - ဥဒယဘဒ္ဒ မင်းသား၏၊ စုဒ္ဒသမေ- မြောက်ဖြစ်သော၊ ဝဿ- နှစ်သည်၊ သမ္ဗုတ္တေ - ရောက်လသော်၊ (ဇီကာ၊) ဣမ-ဤ သီဟိုဠ်ကျွန်း၌၊ ဝိဇယော-သည်၊ ကာလံ-နတ်ရွာစံချိန်ကို၊ အကာသိ-

ပုရတော ၊ ဧဝံ ၊ နဂမုဒ္ဓနိ ။ ။ ဣဒါနိ တဿ ပဗ္ဗတဿ ပတိဋ္ဌိတဋ္ဌာနဉ္စ (ထို စေတီယတောင်၏ တည်ရာအရပ်) ထေရာနဉ္စ တတ္ထ နိပတဋ္ဌာနံ (ထိုတောင်ဝယ် ထေရ်တို့ ကျရောက်ရာအရပ်) ဒဿေတံ ပုရတော ပုရသေဋ္ဌဿာတိ အာဒိဂါထမာဟ၊ ပုရတောတိ ပါမိနဒိသာဘာဂေါ၊ ပုရသေဋ္ဌဿာတိ အနုရာဇပုရသင်္ခါတဿ ပုရဝရဿ၊ မေဃသန္တိတေတိ သမန္တတော နိလဝဏ္ဏတ္တာ နိလမဟာမေဃသဒိဿေ၊ သိလကုဋ္ဌမိတိ ဧဝံနာမကေ ပဗ္ဗတကုဋေ၊ ဟံသာဝ နဂမုဒ္ဓနိတိ ပဗ္ဗတမုဒ္ဓနိ ဟံသာဝိယ။

ပြုပြီး ဥဒယဘဒြဿ-၏၊ ပဉ္စဒသမေ- ဖြစ်သော၊ ဝသေသ - သည်၊ (သမ္ပတ္တေ-
သော်၊) ပဏ္ဍုဝါသုဒေဝေါ နာမ - ပဏ္ဍုဝါသုဒေဝ မည်သော မင်းသည်၊
ဣမသ္မိဒိပေ-၌၊ ရဇ္ဇံ-မင်းအဖြစ်သို့၊ ပါပုဏိ- ပြီ၊ တတ္ထ - ထို ဇမ္ဗူဒိပ်၌၊ နာဂ
ဒါသကရညော- နာဂဒါသကမင်း၏၊ ပေ၊ စ - ဆက်၊ တသ္မိယေဝ ဝသေသ-
၌ပင်၊ အဘယောနာမ - အဘယမည်သော၊ ရာဇကုမာရော - သည်၊ ပေ၊ သုသု
နာဂရညော-၏၊ ပေ၊ အဘယရညော-၏၊ ဝိသတိဝဿာနိ- နန်းစံအနှစ် ၂၀
တို့သည်၊ ပရိပူရိသု-ပြည့်ကုန်ပြီ၊ အထ-ထိုမှနောက်၌၊ အဘယဿ-၏၊ ဝိသတိ
မေ-နန်းစံ အနှစ် ၂၀ မြောက်ဖြစ်သော၊ ဝသေသ-သည်၊ (သမ္ပတ္တေ- သော်၊)
ပကုဏ္ဍကာဘယောနာမ - ပကုဏ္ဍကာဘယမည်သော၊ ဒါမရိကော - သူပုန်
မင်းသည်၊ ရဇ္ဇံ- ကို၊ အဂ္ဂဟေသိ- ပြီ၊ တတ္ထ- ထို ဇမ္ဗူဒိပ်၌၊ ကာဠာသောက
ဿ- ကာဠာသောကမင်း၏၊ သောဠသမေ-မြောက်ဖြစ်သော၊ ပေ၊ သတ္တရသ
ဝဿာနိ - တို့သည်၊ ပရိပူရိသု - နိပြီ၊ တာနိ - ထို တဆွဲခုနစ်နှစ် တို့သည်၊
ဟေဠာ-အောင်၌၊ ဧကေန ဝသေသန- တနှစ်နှင့်၊ သဟ-ကွ၊ အဠရသ-၁၀ နှစ်
တို့သည်၊ ဟောန္တိ - နိ၏၊ တတ္ထ-၌၊ စန္ဒဂုတ္တဿ-စန္ဒဂုတ္တမင်း၏၊ စုဒ္ဒသမေ -
မြောက်ဖြစ်သော၊ ပေ၊ မုဋ္ဌသိဝရာဇာ-မုဋ္ဌသိဝမင်းသည်၊ ရဇ္ဇံ-သို့၊ ပါပုဏိ-ပြီ၊
တတ္ထ - ၌၊ အသောကဓမ္မရာဇဿ- အသောက တရားမင်း၏၊ သတ္တရသမေ-
မြောက်ဖြစ်သော၊ ပေ၊ ဒေဝါနိပိယတိသော- ဒေဝါနိ ပိယတိဿမင်းသည်၊
ရဇ္ဇံ- သို့၊ ပါပုဏိ-ပြီ။

စ-ဆက်၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေ-သည်၊ ပရိနိဗ္ဗုတေ-ပြီးလသော်၊ အဇာတသတ္တု-
အဇာတသတ်မင်းသည်၊ စတုဝိသတိ ဝဿာနိ-ပတ်လုံး၊ ရဇ္ဇံ-ကို၊ ကာရေသိ-
ပြုစေပြီ၊ ဥဒယဘဒြော-ဥဒယဘဒ္ဒမင်းသည်၊ သောဠသ(ဝဿာနိ)- ပတ်လုံး၊
(ရဇ္ဇံ ကာရေသိ၊) အနုရုဒ္ဓေါစ- အနုရုဒ္ဓါမင်းသည်၎င်း၊ မုဏ္ဍောစ-မုဏ္ဍမင်း
သည်၎င်း၊ အဠဝဿာနိ-ပတ်လုံး၊ (ရဇ္ဇံ ကာရေသိ၊) နာဂဒါသကော-နာဂ
ဒါသကမင်းသည်၊ စတုဝိသတိဝဿာနိ - ပတ်လုံး၊ (ရဇ္ဇံ ကာရေသိ၊) သုသု
နာဂေါ-သုသုနာဂမင်းသည်၊ ပေ၊ တသေဝ-ထို သုသုနာဂမင်း၏ပင်၊ ပုဏ္ဏော-
သားတော်ဖြစ်သော၊ ကာဠာသောကော - ကာဠာသောက မင်းသည်၊ ပေ၊

ဒါမရိကော ။ ယုဒ္ဓကာရကော - စစ်တိုက်မှုကိုပြုသော၊ စောရော - သူပုန်
တည်း၊ [“ဒါမရံ - သတ်ဖြတ်ညှဉ်းဆဲမှုကို+ ကရောတိတိ ဒါမရိကော”ဟု ကြံ၊ ဒါမရ
ပုန်ကိုလိုက်၍ “ဒါးမြ” ဟု ခေါ်ဟန်တူသည်။] ထို ပကုဏ္ဍကာဘယသည် အဘယ
မင်း၏ တူပင်တည်း၊ သို့သော် စစ်တိုက်၍ (သူပုန်ထ၍) တိုင်းပြည်ကိုယူရသောကြောင့်
ဒါမရိကဟု ခေါ်သတတ်။

အသောကဿ-၏၊ ပုတ္တကာ-သားတော်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒသဘာတုကရာဇာ
နော-တကျိပ်သော ညီတော် နောင်တော်မင်းတို့သည်၊ ခွေဝိသတိဝဿာနိ-
၂၂ နှစ်တို့ပတ်လုံး၊ ရဇ္ဇံ-ကို၊ ကာရေသုံ-နိဗြိ၊ တေသံ-ထို မင်းတို့၏၊ ပစ္ဆာ-
နောက်၌၊ နဝ - ကိုးယောက်ကုန်သော၊ နန္ဒာ - နန္ဒမင်းတို့သည်၊ ခွေဝိသတိ
မေဝ-၂၂ နှစ်ပတ်လုံးပင်၊(ရဇ္ဇံ ကာရေသုံ)၊ ပေ၊တဿ-ထိုမိနုဿာရမင်း၏၊
အဝဿာနေ-အဆုံး၌၊ အသောကော ရဇ္ဇံ ပါပုဏိ၊တဿ-၏၊ အဘိသေကာ-
အဘိသိက်ခံရာနှစ်မှ၊ ပုရေ - ရှေး၌၊ စတ္တာရိ-လေးနှစ်တို့သည်၊ (ဟောန္တိ-
နိ၏၊) အဘိသေကတော-အဘိသိက်ခံရာနှစ်မှ၊ အဋ္ဌာရသမေ-သော၊ ဝဿေ-
၌၊ ဣမသ္မိဒိပေ-၌၊ မဟိန္ဒုတ္တရော-သည်၊ ပတိဋ္ဌိတော-တည်ပြီ၊ ဧဝံ - လျှင်၊
ဧတေန ရာဇဝံသာနုဿာရေန-ဤရာဇဝင်ကို အစဉ်လျှောက်သဖြင့်၊ သမ္မာသမ္ဗု-
ဒ္ဓဿ၊ပေ၊ပတိဋ္ဌဟိတိ-ပတိဋ္ဌဟိ ဟူသော၊ ဧတံ-ဤအကြောင်းအရာကို၊ ဝေဒိ
တဗ္ဗံ-သိအပ်သိနိုင်၏။

စ - ဆက်၊ [ပြတ်ပြီးကို ပြန်ဆက်၊] တသ္မိဒိဝသေ-၌၊ [အရှင်မဟိန္ဒုတို့
ကြွရောက်ရာနေ့၌၊] တမ္ဗပဏ္ဏိဒိပေ-၌၊ ဇေဋ္ဌမူလနက္ခတ္တိနာမ-ဇေဋ္ဌမူလနက္ခတ်
သဘင်မည်သည်၊ ဟောတိ၊ရာဇာ-သည်၊ နက္ခတ္တံ-နက္ခတ်သဘင်ကို၊ ယောဿာ
ပေတွာ-ကြွေးကြော်စေ၍၊ ဆဏံ-ပွဲသဘင်ကို၊ ကရောထ-နိလော၊ ဣတိ-သို့၊
အမစ္စေစ-တို့ကိုလည်း၊ အာဏာပေတွာ-၍၊ စတ္တာလီသ ပုရိသ သဟဿပရိ
ဝါရော-လေးသောင်းသော ယောက်ျားအခြံအရံရှိသည်၊(ဟုတွာ)၊ နဝရမ္ဘာ-
မှ၊ နိက္ခမိတွာ-၍၊ ယေန-အကြင်အရပ်၌၊ မိဿာက ပဗ္ဗတော-သည်၊(အတ္ထိ၊)
ဧတေန-သို့ မိဂဝံ-သားကောင်တို့ကို အပျော်လိုက်၍ ညှဉ်းဆဲခြင်းကို၊ ကိဋ္ဌိတု
ကာမော-ကစားလိုသည်၊(ဟုတွာ၊) ပါယာသိ-သွားပြီ၊ အထ-ထိုအခါ၌၊
တသ္မိ ပဗ္ဗတေ-၌၊ အမိဝတ္ထာ - စိုးအုပ်၍ နေသော၊ ကော-သော၊ ဒေဝတာ-
သည်၊ ရညော-အား၊ ထေရေ-တို့ကို၊ ဒေဿဿာမိ-ပြအံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊
ရောဟိတ မိဂရူပံ-စိုင်းသမင် အသွင်ကို၊ ဂဟေတွာ-ယူ၍၊ အဝိဒူရေ-၌၊ တံဏ
ပဏ္ဏာနိ- မြက်သစ်ရွက်တို့ကို၊ ခါဒမာနာဝိယ - ခဲစားသကဲ့သို့၊ ရေတိ - လှည့်
လည်၏၊ ရာဇာ-သည်၊ တံ-ထို စိုင်းသမင်ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ ဒါနိ-၌၊ ပမတ္တံ- မေ
လျော့နေခိုက်ကို၊ ဝိဇ္ဇိတုံ-ပစ်ခွင်းခြင်းငှါ၊ အယုတ္တံ-မသင့်၊ [အပျော်ကစားခြင်း
ဖြစ်၍ ပြေးနေတုန်း ပစ်ရမှ ပျော်သည်-ဟုလို၊] ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ဇိယံ-လေး
ညှို့ကို၊ ဖေါဇေသိ-ခါပြီ၊(တနည်း၊) ဇိယံ ဖေါဇေသိ-ညှို့သံပေးပြီ၊ မိဂေါ-
စိုင်းသမင်သည်၊ အမ္မတ္ထလမဂ္ဂံ-သရက်ကုန်းလမ်းကို၊ ဂဟေတွာ- ယူ၍၊ ပလာ
ယိတုံ-ပြေးခြင်းငှါ၊ အာရတိ-အားထုတ်ပြီ၊ ရာဇာ -သည်၊ ပိဋ္ဌိတော ပိဋ္ဌိတော-

နောက်မှ နောက်မှ၊ အနုဗန္ဓုန္တော-အစဉ်လိုက်လျက်၊ အမ္မတ္ထလမေဝ-သရက်
ကုန်းသို့သာ၊ အဘိရုဟိ-တက်ပြီ၊ မိဂေါပိ-သည်လည်း၊ ထေရာနံ-တို့၏၊ အဝိ
ဒူရေ-၌၊ အန္တရဓာယိ-ကွယ်ပျောက်ပြီ။

မဟိန္ဒတ္ထေရေ-သည်၊ ရာဇာနံ-ကို၊ အဝိဒူရေ-၌၊ အာဂစ္ဆန္တံ-ကို၊ ဒိသွာ-
၍၊ မဇ္ဇိယေဝ-ငါတပါးတည်းကိုသာ၊ ရာဇာ-သည်၊ ပဿတု-မြင်စေသတည်း၊
ဣတရေ-ငါမှတပါးအခြားသူတို့ကို၊ မာ ပဿတု-မမြင်စေသတည်း၊ ဣတိ-သို့၊
အဓိဋ္ဌဟိတွာ-၍၊ [အများကိုမြင်လျှင် ကြောံမည်စိုး၍ တပါးတည်းမြင်အောင်
မိဋ္ဌာန်တော်မူသည်၊] တိဿ တိဿ-တိဿ၊ တိဿ၊ ဣတော-ဤ အရပ်သို့၊
ဧဟိ-လာလော့၊ ဣတိ၊ အာဟ-ခေါ်ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ သုတွာ-၍၊ စိန္တေသိ-
(ကိ)၊ ဣမသ္မိံ ဒိပေ-ဤသီဟိုဠ်ကျွန်း၌၊ ဇာတော - မွေးဖွားသူသည်၊ ဝါ-
မွေးဖွားသူမှန်လျှင်၊ မံ - ကို၊ တိဿာတိနာမံ - တိဿဟူသော အမည်ကို၊
ဂဟေတွာ - ၍၊ အာလပိတုံ - ခေါ်ခြင်းငှါ၊ သမတ္ထောနာမ - စွမ်းနိုင်သူ
မည်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဆိန္ဒ ဘိန္ဒ ပဋ္ဌဓရော-သော၊ ဘဏ္ဍု-သော၊ ကာသာဝ
ဝသနော-ဖန်ရည်ဆိုးအပ်သော အဝတ်ရှိသော၊ အယံ ပန-ဤသူသည်ကား၊
မံ-ကို၊ နာမေန-အမည်အားဖြင့်၊ အာလပတိ-၏၊ အယံ-ဤသူသည်၊ ကော-
အဘယ်သူသည်၊ ဘဝိဿတိနုခေါ-ဖြစ်ပါလိမ့်မည်နည်း၊ မနုဿောဝါ - လူ
လေလော၊ အမနုဿောဝါ-နတ်လေလော၊ ဣတိ-သို့၊ (စိန္တေသိ) ခထရော-
သည်၊ အာဟ၊ (ကိ) မဟာရာဇ - ဇာ၊ မယံ - တို့သည်၊ ဓမ္မရာဇဿ-
တရားမင်းဘုရား၏၊ သာဝကာ - စကားတော်ကို နားထောင်ကြကုန်သော၊
သမဏာ-ရဟန်းတို့တည်း၊ တဝ-အသင် ဒကာတော်၏ (အပေါ်၌)၊ အနု
ကမ္မာယ ဧဝ - လျော်စွာ တုန်လှုပ်တတ်သော ကရုဏာကြောင့်သာလျှင်၊
ဇမ္ဗုဒီပါ-မှ၊ ဣဓ - ဤ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့၊ အာဂတာ - လာခဲ့ကြကုန်ပြီ၊ ဣတိ-
သို့၊ (အာဟ- ပြီ) [သင့်အတွက် သက်သက် ဇမ္ဗုဒိပ်မှလာခဲ့သည်၊ လူလား
နတ်လား ဟု တွေးမနေနှင့်-ဟူလို၊ “အနု-လျော်စွာ+ကမ္မာ-တုန်လှုပ်တတ်”
ဟူသည် ကရုဏာတည်း၊]

[သမဏ ရှိကြောင်းကို မသိဘူး မကြားဘူးတဲ့ “ သမဏာ မယံ မဟာ
ရာဇ ” ဟု မိန့်လေသလော - ဟု ယုံမှားဘွယ်ရှိ၍ ကြားဘူးကြောင်းကို ပြလို
သောကြောင့် “ တေနစ ” စသည်မိန့်၊] စ - ဆက်၊ တေန သမယေန - ၌၊
ဒေဝါနိပိယတိဿ မဟာရာဇာစ - သည်၎င်း၊ အသောကဓမ္မရာဇာစ- သည်
၎င်း၊ အဒိဋ္ဌသဟာယကာ-မမြင်အပ်ဘူးသော အဆွေတော်တို့သည်၊ ဟောန္တိ-
ဖြစ်ကုန်၏၊ [အဒိဋ္ဌာ (ဟူတွာ) သဟာယာ အဒိဋ္ဌသဟာယာ၊] စ - ဆက်၊

ဒေဝါနံ ဝိယတိဿ မဟာရာဇဿ-၏၊ ပုညာနုဘာဝေန - ပုညးကံ၏ အာနု
 ဘော်ကြောင့်၊ ဆာတက ပဗ္ဗတပါဒေ - ဆာတဝါဟ တောင်ခြေ၌၊ [ဆာတ
 ဝါဟဿနာမ ပဗ္ဗတဿ ပါဒေ၊] ကေမိ-တခုသော၊ ဝေဠုဝုဓ္မေ - ဝါးရုံ၌၊
 ရထယဥ္ဋိပမာဏာ - ရထားနှင်တံ ပမာဏရှိကုန်သော၊ ဝါ - ရထားအလံရိုး
 ပမာဏရှိကုန်သော၊ [အာယာမတောစ(အရှည်)အာဝနတောစ(လုံးပတ်)
 ရထပတောဒေန သမပ္ပမာဏာတိ တိသု ဂဏ္ဍိပဒေသု ဝုတ္တံ၊ ဂဏ္ဍိပဒေ ပန
 “ရထဿ ဓဇယဥ္ဋိ ပမာဏာတိ ဝုတ္တံ၊] တိဿော-၃ မျိုးကုန်သော၊ [အမျိုး
 အစား ၃မျိုး-ဟူလို၊] ဝေဠုယဥ္ဋိယော-လက်ကိုင်ဒုတ်လုပ်ရန်လျော်ကန်သော
 ဝါးပင်တို့သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇိသု-ပေါ်ပေါက်ကုန်ပြီ၊ [အဘိသေကသမကာလမေဝ
 ဥပ္ပဇ္ဇိသု , ဧဝမုတ္တရိပိ ဝက္ခမာန အစ္ဆရိယာနံ ပါတုဘာဝေါ (အဘိသိက်
 ခံခြင်းနှင့်တပြိုင်နက် ပေါ်လာပုံ) ဝေဒိတဗ္ဗော၊] ကော- ဝါးပင်တမျိုးသည်၊
 လတာယဥ္ဋိနာမ-လတာယဥ္ဋိမည်၏၊ ကော-ဝါးပင်တမျိုးသည်၊ ပုပ္ဖယဥ္ဋိနာမ-
 မည်၏၊ ကော-သည်၊ သကုဏယဥ္ဋိနာမ-မည်၏၊

တာသု-ထို ဝါးပင်တို့တွင်၊ လတာယဥ္ဋိ-လက်ကိုင်ဒုတ်လုပ်ရန် လျော်ကန်
 သော နွယ်ဝါးသည်၊ ရဇတဝဏ္ဏာ- ငွေအဆင်းရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ တံ-ထို
 ဝါကိုး၊ အလင်္ကာရိတွာ-၍၊ ဥပ္ပန္နလတာ - ဖြစ်သောနွယ်သည်၊ ကဉ္စနဝဏ္ဏာ-
 ရွှေအဆင်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ခါယတိ-ထင်ရှား၏၊ ပန-ကား၊ ပုပ္ဖယဥ္ဋိယံ-
 လက်ကိုင်ဒုတ်လုပ်ရန် လျော်ကန်သော ပန်းဝါး၌၊ နိလဝီတ လောဟိတော
 ဒါတ ကာဠဝဏ္ဏာနိ- အညို, အရွှေ, အနီ, အဖြူ, အမဲ အဆင်းရှိကုန်သော၊
 ပုပ္ဖာနိ - တို့သည်၊ သုဝိဘတ္တ ဝဏ္ဏ ပတ္တကိဉ္စက္ခာနိ - ကောင်းစွာ ဝေဘန်အပ်
 သော ညာတံ, အရွက်, ဝတ်မှု ဝတ်ဆန်ရှိကုန်သည်၊ ဟုတွာ - ၍၊ ခါယန္တိ-
 ထင်ရှားကုန်၏၊ သကုဏ ယဥ္ဋိယံ - လက်ကိုင်ဒုတ်လုပ်ရန် လျော်ကန်သော
 ငှက်ဝါး၌၊ ဟံသ ကုတ္တုဋ ဇီဝ ဇီဝကာဒယာ - ဟင်္သာ , ရေကြက် , ဇီဝဇိုး
 အစရှိကုန်သော၊ သကုဏာ-တို့သည်၎င်း၊ နာနပ္ပကာရာနိ-အထူးထူးသော
 အပြားရှိကုန်သော၊ စတုပ္ပဒါနိစ-အခြေလေးချောင်းရှိသော သားကောင်တို့
 သည်၎င်း၊ သဇီဝါနိဝိယ- အသက်ရှိကုန်သကဲ့သို့၊ (အရှင်တို့ကဲ့သို့) ခါယန္တိ-
 ထင်ရှားကုန်၏၊

စ-သာဓကကား၊ ဒီပဝံသေပိ - ဒီပဝင်၌လည်း၊ ဆာတပဗ္ဗတပါဒမိ ပေါ
 သဏ္ဍိတာတိ-သဏ္ဍိတာ ဟူသော၊ ဧတံ-ဤဂါထာစကားကို၊ ဝုတ္တံ-ရှေးဆရာ
 တို့ ဆိုအပ်ပြီ၊... [ဆာတပဗ္ဗတပါဒမိ-ဆာတဝါဟ တောင်ခြေ၌၊ တယော-
 ၃မျိုးကုန်သော၊ [ဆန်းကြောင့် “တယော” ဟု ဆိုထားသည် တိဿောဟု

မှတ်။] ဝေဠုယဋ္ဌိယော - လက်ကိုင်ဒုတ်လုပ်ရန် လျော်ကန်သော ဝါးပင်
 တို့သည်။ အဟု - ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ သေတာ - ဖြူသော ဝါးပင်သည်။ ရတေယဋ္ဌိဝ-
 ငွေလက်ကိုင်ဒုတ်ကဲ့သို့၊ (ဟောတိ)၊ လတာ - နွယ်ဝါးသည်။ ကဉ္စနသန္တိဘာ-
 ရှေ့အဆင်းနှင့် တူသော အဆင်းရှိ၏၊ နိလာဒိ-အညှိအစရှိသော၊ ယာဒိသံ-
 အကြင်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ ပုပ္ဖံ-ပန်းသည်၊ (အတ္ထိ-လောက၌ရှိ၏၊) ပုပ္ဖယဋ္ဌိမှိ-
 လက်ကိုင်ဒုတ်လုပ်ရန် လျော်ကန်သော ပန်းဝါး၌၊ တာဒိသံ-ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်
 သော၊ (ပုပ္ဖံ အတ္ထိ၊) သကုဏယဋ္ဌိမှိ - လက်ကိုင်ဒုတ်လုပ်ရန် လျော်ကန်သော
 ငှက်ဝါး၌၊ သကုဏာ - တို့သည်။ သရူပေနေဝ-သရုပ်သကောင်အားဖြင့်သာ၊
 (အရှင်ကဲ့သို့သာ၊) သဏ္ဌိတာ-ကောင်းစွာ တည်ကုန်၏။]

သမုဒ္ဒတောပိ - သမုဒြာမှလည်း၊ အဿ-ထို ဒေဝါနိပိယတိဿမင်းတို့၊
 မုတ္တာမဏိဝေဠုရိယာဒိ အနေကဝိဟိတံ - ပုလဲ , ပဒမြား , ကြောင်မျက်ရွှံ
 အစရှိသော များသော အပြားရှိသော၊ ရတနံ - ရတနာသည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇိ - ပေါ်
 ပေါက်ပြီ၊ ပန - ဆက်၊ တမ္ဗပဏ္ဍိယံ- ၌၊ ဟယမုတ္တာ - မြင်းသဏ္ဌာန် ရှိသော
 ပုလဲ၎င်း၊ [အဿရူပသဏ္ဌာနာ မုတ္တာ။] ဂဇမုတ္တာ-ဆင်သဏ္ဌာန်ရှိသော ပုလဲ
 ၎င်း၊ ရထမုတ္တာ-ရထားသဏ္ဌာန်ရှိသော ပုလဲ၎င်း၊ အာမလကမုတ္တာ-ရှစ်ရှား
 သီး သဏ္ဌာန်ရှိသော ပုလဲ၎င်း၊ ဝလယမုတ္တာ-လက်ကောက်သဏ္ဌာန်ရှိသော
 ပုလဲ၎င်း၊ အင်္ဂုလိဝေဠုကမုတ္တာ - လက်စွပ်သဏ္ဌာန်ရှိသော ပုလဲ၎င်း၊ ကကုဒ
 ဖလမုတ္တာ-ရေခတ်သီးသဏ္ဌာန်ရှိသောပုလဲ၎င်း၊ ပါကတိမုတ္တာ - ပကတိ
 သဘောရှိသောပုလဲ၎င်း၊ ဣတိ-သို့၊ အဋ္ဌ - ရှစ်မျိုးကုန်သော၊ မုတ္တာ-ပုလဲတို့
 သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇိံသု - ပေါ်ပေါက် ကုန်ပြီ၊ သော - ထို ဒေဝါနိ ပိယတိဿမင်း
 သည်၊ တာ ယဋ္ဌိယောစ-ထို ဝါးတို့ကို၎င်း၊ တာ မုတ္တာစ-ထိုပုလဲတို့ကို၎င်း၊
 အညံ-အခြားသော၊ ဗဟုံ-များစွာသော၊ ရတနံစ- ကို၎င်း၊ အသောကဿ-
 မည်သော၊ ဓမ္မရဉ္စော - အား၊ ပဏ္ဏာကာရတ္ထာယ - လက်ဆောင် ပဏ္ဏာ
 အကျိုးငှါ၊ ပေသေသိ-ပို့ပြီ။

အသောကော-သည်၊ ပသီဒိတာ-ကြည်ညို၍၊ တဿ-ထို ဒေဝါနိ ပိယ
 တိဿမင်း၏ (အထံသို့၊) ဆတ္တံ - ထီးဖြူတော်ကို၎င်း၊ စာမရံ-စာမရီသားခြီး
 ခြင်ခတ်ကို၎င်း၊ ခဏ္ဍံ-သန်လျက်ကို၎င်း၊ မောဠိံ-မကိုဋ်ကို၎င်း၊ ရတနပါဒုကံ-
 ရတနာခြေနင်းကို၎င်း၊ ပဉ္စ-၅ မျိုးကုန်သော၊ ရာဇကကုဒဘဏ္ဍာနိ-မင်းအား
 ထိုက်သော ခြတ်သော ဘဏ္ဍာတို့ကို၊ ဝါ-မင်းမြှောက်တန်ဆာ ဘဏ္ဍာတို့ကို၊
 [ရာဇာရဟဥတ္တမဘဏ္ဍာနိ။] ပဟိဏိ -ပို့ပြီ၊ အညံ- အခြားသော၊ အဘိသေ
 ကတ္ထာယ-အဘိသိက် အကျိုးငှါ၊ ဗဟုဝိဓံ-များသော အပြားရှိသော၊ ပဏ္ဏာ

ကာရံစ-လက်ဆောင် ပဏ္ဏာကိုလည်း၊ (ပဟိဏိ၊) သေယျထိဒံ- အဘယ်
 လက်ဆောင်ပဏ္ဏာကို၊ (ပဟိဏိ-သနည်း၊) သင်္ခ-လက်ျာရစ်လည်သော
 ခရုသင်း၎င်း၊ ဂင်္ဂါဒကံ - ဂင်္ဂါရေ၎င်း၊ ငမုမာနံ - အရေအဆင်း တိုးပွား
 ကြောင်း တန်ဆာမှုန့်၎င်း၊ [ဝမုမာနန္တိ - အလင်္ကာရ စုဏ္ဏံ (မျက်နှာချေ
 ပေါင်ဒါမှုန့်)၊ နဟာန စုဏ္ဏံ (ရေချိုးဆပ်ပျာမှုန့်) တိ ကေမိ။] ဝဋ်သကံ-
 ဥျးဆောက်ပန်း၎င်း၊ ဘိင်္ဂါရံ - ရွှေကရား၎င်း၊ ဝါ - ရွှေရေတကောင်း၎င်း၊
 နန္ဒိယာဝဋ်-နန္ဒိယာဝဋ် ရွှေခွက်၎င်း၊ [ကာကပဒသဏ္ဌာနာ မင်္ဂလတ္ထံ ကတာ
 သုဝဏ္ဏဘာဇနဝိကတိ=ကျီးခြေသဏ္ဌာန်ရှိသော နှစ်သက်စတွယ် လက်ျာရစ်
 လည်သော ရွှေခွက်အထူး၊] သိဝိကံ - ထမ်းစင်၎င်း၊ ကညံ - မင်းသွီး၎င်း၊
 ကဋ္ဌန္တု-ယောက်မ၎င်း၊ ဝါ-ဇွန်း၎င်း၊ အဓောဝိမံ-မဖွပ်မလျော်ထိုက်သော၊
 ဝါ-ဖွပ်လျော်တွယ် မလိုသော၊ ဒုဿယုဂံ-ဝတ်လဲတော် အစုံ၎င်း၊ [ကိလိဇ္ဇေ
 ဇာတေ အဂ္ဂိမိ ပက္ခိတ္တမတ္တံ ပရိသုဒ္ဓဘာဝံ ဥပဂစ္ဆန္တိ အဓောဝိမံ ဒုဿယုဂံ၊]
 ဟတ္ထပုဉ္ဇနံ-လက်သုတ်ပဝါ၎င်း၊ ဟရိစန္ဒနံ- စန္ဒကူးရွှေ၎င်း၊ အရုဏဝဏ္ဏ
 မတ္တိကံ-အရုဏ် အဆင်းရှိသော မြေညက်၎င်း၊ အဉ္ဇနံ-မျက်စဉ်း၎င်း၊ ဟရိဋ္ဌ
 ကံ - ဆေးဖန်ခါးသီး၎င်း၊ အာမလကံ - ဆေးရှစ်ရှားသီး၎င်း၊ ဣတိ - ဤ
 လက်ဆောင် ပဏ္ဏာတော်ကို၊ (ပဟိဏိ-ပို့ပြီ၊) စ-သာကေကား၊ ဒီပဝံသေပိ-
 ဌ်လည်း၊ ဝါလဗီဇနိ မုဏ္ဏိသံ၊ ပေ၊ ပါဟေသိ အသောကဂ္ဂယောတိ-ဝါလဗီဇနိ
 မုဏ္ဏိသံ၊ ပေ၊ ပါဟေသိ အသောကဂ္ဂယော ဟူသော၊ တေ - (ဂါထာဝစနံ)-
 ကို၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊

အသောကဂ္ဂယော-အသောက အမည်ရှိသော မင်းသည်၊ ပုညကမ္မာဘိ
 နိဗ္ဗတ္တံ-ပုဉ်းကံတော်ကြောင့် ဖြစ်သော၊ ဝါလဗီဇနိ - သားမြီးခြင်ခတ်ကို၎င်း၊
 ဥဏ္ဏိသံ-နဖူးသင်းကျစ်ကို၎င်း၊ ဆတ္တံ- ထီးဖြူကို၎င်း၊ ခဏ္ဍံ - ကို၎င်း၊ ပါဒုကံ-
 ကို၎င်း၊ ဝေဌနံ - ဥျးရစ်ခေါင်းပေါင်းကို၎င်း၊ [ခေါင်းပေါင်းကြီးကုသား
 များ၏ ခေါင်းပေါင်း။] သာရပါမင်္ဂ-ကောင်းမြတ်သော ရတနာ ဆောင်လုံး
 ချည်ကို၎င်း၊ [ဥတ္တမံ ရတနပါမင်္ဂသုတ္တံ။] ဘိင်္ဂါရံ-ရွှေကရားကို၎င်း၊ နန္ဒိဝဋ်ကံ-
 နန္ဒိဝဋ်ကရွှေခွက်ကို၎င်း၊ ပေ၊ အဓောဝိမံ - မဖွပ် မလျော်အပ်သော၊ ဝါ-

ဟရိစန္ဒနံ။ ။ ဟရိဝဏ္ဏစန္ဒနံ-ရွှေအဆင်းရှိသော (ဝါသော) စန္ဒကူး၊ လောဟိတ
 စန္ဒနံ ဝါ - (တနည်း) စန္ဒကူးနီ၊ ဂေါသိတစန္ဒနန္တိ အတ္ထော၊ တံ ဟိ ဥဋ္ဌနေ ကုထိတ
 တေလမ္ပိ ပက္ခိတ္တမတ္တံ သကလမ္ပိတေလံ အဂ္ဂိံ ဝ နိဗ္ဗာပနသမတ္တံ စန္ဒနံ၊ တေနော ဂေါသိတ
 စန္ဒနန္တိ ဝုစ္စတိ၊ (စန္ဒကူးနီကို ဂေါသိတစန္ဒကူးဟု ခေါ်အပ်သည်၊) ဂေါသဋ္ဌါသည်
 ရေ အနက်ဟော၊ ဂေါဝိယ + သိတံ-မြေသော + စန္ဒနံ-တည်း၊ ဂေါသိတစန္ဒနံ။

ဖွပ်လျော်ဘွယ် မလိုသော၊ ဝတ္ထကောဋီကံ - ဝတ်လဲတော် အစုံကို၎င်း၊ သော
ဝတ္ထပပါတီ - ရွှေခွက်ကို၎င်း၊ ကဋ္ဌု - ကို၎င်း၊ မဟဋ္ဌိ - များသော အဘိုး
ရှိသော၊ ဝါ - အဘိုးများစွာထိုက်သော၊ ဟတ္ထပုဉ္ဇနံ - ကို၎င်း၊ ကာဇံ -
ထမ်းပိုးဖြင့် ထမ်းဆောင်အပ်သော၊ (တထမ်းသော) အနောတတ္ထောဒကံ -
အနဝတတ်ရေကို၎င်း၊ (တနည်း) အနောတတ္ထောဒကံ ကာဇံ - အနဝတတ်
ရေတထမ်းကို၎င်း၊ ဥတ္တမံ - ကောင်းမြတ်သော၊ ဟရိန္ဒနံ - ခန္ဓကူးရွှေကို၎င်း၊
ဝါ - ဝေါသီတစန္ဒကူးနီကို၎င်း၊ နာဂမာဟတံ - နဂါးတို့ ဆောင်ပို့ အပ်သော၊
[မ-အာရုံ] အရုဏဝတ္ထမတ္တိကံ - ကို၎င်း၊ အဉ္ဇနံ - ကို၎င်း၊ ပေမဟဋ္ဌိ - သော၊
အမတောသမံ - အမြိုက်ဆေးလုံးကို၎င်း၊ သုဝကာဟဋ္ဌိ - ကျေးတို့ဆောင်ပို့
အပ်သော၊ သုဂန္ဓံ - ကောင်းသော အနံ့ရှိသော၊ သဌိဝါဟသတံ - ဝါဟ
၆ ထောင် အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ သာလီ - သလေးစပါးကို၎င်း၊ ပါဟေသိ-
ပို့ပြီ။

စ - ဆက်၊ ကေဝလံ - ဓမ္မလက်ဆောင်မဘက် သက်သက်၊ ဧတံ အာမိသ
ပဏ္ဏာကာရံ - ဤ အာမိသလက်ဆောင်ကိုသာ၊ န(ပေသေသိ) - ပို့သည်မဟုတ်
သေး၊ ဣမံ ဓမ္မပဏ္ဏာကာရမ္ဘိ - ဤ ဓမ္မလက်ဆောင်ကိုလည်း၊ ပေသေသိကိရ-
ပို့လိုက်သတတ်၊ (ကိ)၊ “အဟံ ဗုဒ္ဓဉ္စ ဓမ္မဉ္စ၊ ပေသဒ္ဓါ သရဏမုပေဟိ” တိ
“အဟံ ဗုဒ္ဓဉ္စ ဓမ္မဉ္စ၊ ပေသဒ္ဓါ သရဏ မုပေဟိ” ဟူ၍၊ ပေသေသိ - ပို့လိုက်ပြီ၊
[အဟံ - ကျွန်ုပ်သည်၊ ဗုဒ္ဓဉ္စ - မြတ်စွာဘုရားကို၎င်း၊ ဓမ္မဉ္စ - တရားတော်ကို၎င်း၊
သံဃဉ္စ - အရိယာသံဃာတော်ကို၎င်း၊ သရဏံ - ကိုးကွယ်ရာဟူ၍၊ ဂတော -
ဆည်းကပ်ပါပြီ၊ သကျပုတ္တဿ - သာကီဝင်မင်းသား မြတ်ဘုရား၏၊ သာသ
နေ - သာသနာတော်၌၊ ဥပါသကတ္ထံ - ဥပါသကာ၏အဖြစ်ကို၊ ဒေသေသိ -
လျှောက်ထားပါပြီ၊ ဥတ္တမေ - မြတ်သော၊ ဇိနသာသနေ - ဘုရားသာသနာ
တော်၌၊ တိသု-ရတနာသုံးပါး ဟူကုန်သော၊ ဣမေသု ဝတ္ထုသု - ဤဝတ္ထုတို့၌၊
တံပိ-အသင် အဆွေတော်သည်လည်း၊ စိတ္တံ-ကို၊ ပသာဒေဟိ-ကြည်ညိုစေပါ
လော၊ သဒ္ဓါ(သဒ္ဓါယ)-ယုံကြည်သောသဒ္ဓါဖြင့်၊ [ယ ကြေသည်၊] သရဏံ-
ဟူ၍၊ ဥပေဟိ-ဆည်းကပ်ပါလော့။]

အမတောသမံ။ ။ ဧဝံနာမိကာ-ဤ အမတောသမ အမည်ရှိသော၊ ဂဠိကဇာတိ-
သကြားလုံးမျိုးတည်း၊ အမတသဒိသ ကိစ္စတ္တာ - အမြိုက်ဆေးနှင့်တူသော ကိစ္စရှိသည့်
အတွက်၊ ဧဝံ ဝုစ္စတိ-ဤသို့ အမတောသမဟူ၍ ဆိုအပ်၏၊ တံပန ရာဇုနံ မုခသောဓန
နဟာနပရိယောသာနေ (မျက်နှာသစ်ပြီး ရေချိုးပြီး အဆုံး၌) မဟတာ ပရိဟာရေန
(များစွာသော အဆောင်အယောင်ဖြင့်) ဥပနေန္တိ - ဆက်သကြရကုန်၏။ [အကျယ်ကို
သာရတ္ထမှာ ရှု။]

သွာယံရာဇာ-သည်၊ တံ ဒိဝသံ-၌၊ [အရှင်မဟိန္ဒနှင့်တွေ့ရာနေ့၊] အသောက
 ရညာ - သည်၊ ပေသိတေန-ပို့ လိုက်အပ်သော၊ အဘိသေကေန-အဘိသိက်
 အဆောံအဉ္စုးဖြင့်၊ ကေမာသာဘိသိတ္တော- အဘိသိက်သွန်းအပ်သောမင်း၏
 တလရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဟိ-မှန်၊ ဝိသာခါ ပုဏ္ဏမာယံ-ကဆုန်လပြည့်နေ့၌၊
 အဿ - ထိုမင်းကို၊ အဘိသေကံ - အဘိသိက် သွန်းလောင်းမှုကို၊ အကံသု-
 န်ပြီ၊ [ထိုခေတ်ကစ၍ ယနေ့အချိန်တိုင်အောင် ကဆုန်လပြည့်နေ့၌ အဘိသိက်
 သွန်းကြသတတ်၊ အဘိသိက်သွန်းပုံ အစီအစဉ်ကို သာရတ္ထမှာရူ၊] သော-ထို
 မင်းသည်၊ အစိရဿုတံ-မကြာမြင့်မီက ကြားအပ်သော၊ တံ သာသနပ္ပဝုတ္တိ-
 ထို သာသနာတော်၏ အကြောင်းကို၊ အနုဿရမာနော - မပြတ် အမှတ်ရ
 နေစဉ်၊ ထေရဿ-၏၊ သမဏာမယံ၊ ပေသံဝကာတိ-ကာ ဟူသော၊ တံ ဝစ
 နံ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ အယျာ-အရှင်မြတ်တို့သည်၊ အာဂတာနုခေါ- ကြွလာကြ
 ကုန်လေပြီလော၊ ဣတံ-ဤသို့ ကြံ၍၊ တာဝဒေဝ-ထိုခဏ၌ပင်၊ အာဝုဓံ - ကို၊
 နိက္ခိပိတွာ - ချ၍၊ သမ္မောဒနီယံ-ဝမ်းမြောက်သင့် ဝမ်းမြောက်ထိုက်သော၊
 ကထံ-ကို၊ ကထယမာနော - ပြောဆိုလျက်၊ ကေမန္တံ - ၌၊ နိသီဒိ - ထိုင်ပြီ၊
 ယထာဟ-အဘယ်ကဲ့သို့ ဆိုသနည်း၊ အာဝုဓံ၊ ပေ၊ အတ္ထု၊ ပသညိတန္တိ-အတ္ထုပ
 သညိတံဟူ၍၊ (အာဟ-ပြီ)---[ရာဇာ-သည်၊ အာဝုဓံ-ကို၊ နိက္ခိပိတွာန-၍၊ ကေ
 မန္တံ-၌၊ ဥပ၊ ဝိသိ-ကပ်ဝင်ပြီ၊ နိသဇ္ဇ-ထိုင်ပြီး၍၊ ဗဟံ-များစွာသော၊ အတ္ထုပ
 သညိတံ- အကျိုးစီးပွားနှင့် စပ်ယှဉ်သောစကားကို၊ သမ္မောဒိ - ဝမ်းမြောက်
 ဝမ်းသာ ပြောဆိုပြီ၊]

စ-ဆက်၊ တသ္မိ-ထိုမင်းသည်၊ သမ္မောဒနီယကထံ-ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာ
 ပြောဆိုအပ်သော စကားကို၊ ကုရုမာနော ယေဝ - ပြုနေစဉ်ပင်၊ တာနိပိ
 စတ္တာလီသ ပုရိသသဟဿာနိ-တို့သည်လည်း၊ အာဂတ္တာ - ၍၊ သမ္မဝါရေ
 သံ- ခြံရံကြကုန်ပြီ၊ တဒါ - ၌၊ ထေရော - သည်၊ ဣတရေပိ-ဒိမိမှတပါးလည်း
 ဖြစ်ကုန်သော၊ ဆဇနေ-မြောက်ယောံသော လူတို့ကို၊ ဒသေသိ-ပြုပြီ၊ ရာဇာ-
 သည်၊ ဒိဿာ-၍၊ ဣမေ - ဤသူတို့သည်၊ ကဒါ - အဘယ်အခါ၌၊ အာဂတာ-
 လာပါကုန်သနည်း၊ ဣတိ-သို့၊ အာဟ-ပြီ၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ မယာ-နှင့်၊ သန္တိ
 ယေဝ - လျှင်၊ (အာဂတာ- န်ပြီ၊) ဣတိ - ဤသို့ မိန့်တော်မူပြီ၊ ဣဒါနိပန-
 ကား၊ ဇမ္ဗုဒိပေ-၌၊ အညေပိ - အခြားလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဝေရူပါ - ဤသို့
 သဘောရှိကုန်သော၊ သမဏာ-တို့သည်၊ သန္တိ-ရှိပါကုန်သေးသလော၊ ဣတိ-
 ဤသို့ လျှောက်ပြီ၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ သန္တိ-ကုန်၏၊ တေရဟိ-ယခုအခါ၌၊ ဇမ္ဗု
 ဒိပေါ-သည်၊ ကာသာဝပဇ္ဇောတော- သင်္ကန်းရောင်ဖြင့် တောက်ပ၏၊ ဣသိ

ဝါတပရိဝါတော-ရဟန်းတို့၏ ဝတ်ခြင်း ရုံခြင်း ကွေးခြင်းဆန့်ခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်သော လေတို့သည် ထက်ဝန်းကျင် တိုက်ခတ်အပ်၏။ တသ္မိ - ထိုဓမ္မုဒ္ဓိဝ် ဌ၊...တေဝိဇ္ဇာ-ဝိဇ္ဇာသုံးပါး ရှိကုန်သော၊ ဣဒ္ဓိပတ္တာ - ရောက်အပ် ရအပ်ပြီး သော တန်ခိုးရှိကုန်သော၊ ဝါ - ဣဒ္ဓိဝိဓ အဘိညာဉ်သို့ ရောက်ပြီးကုန်သော၊ စေတောပရိယ ကောဝိဒါ - သူတပါးစိတ်ကို ဝိုင်းခြား၍ သိခြင်း၌ ကျွမ်းကျင် ကုန်သော၊ ဓိဏာသဝါ-ကုန်ပြီးသော အာသဝေါ ရှိကုန်သော၊ အရဟန္တာ- ရဟန္တာဖြစ်ကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓဿ - ၏၊ သာဝကာ - သာဝကတို့သည်၊ ဗဟု- များကုန်၏၊ ဣတိ (အာဟ) [ဤဝါထာ၌ အဘိညာဉ်ငါးပါး တိုက်ရိုက် လာ၏၊ ဒိဗ္ဗသောတကိုကား ထိုငါးပါးနှင့် ဆက်စပ်၍ ပါလာပြီဟု မှတ်၊]

ဘန္တေ-တို့၊ (တုဗ္ဗေ) ကေန-အဘယ်ခရီးဖြင့်၊ အာဂတာ - ကြွလာခဲ့ကြ ကုန်သည်၊ အတ္ထ - ဖြစ်ပါကုန်သနည်း၊ ဣတိ - ဤသို့ မေးပြီ၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ ဥဒကေန - ရေကြောင်းခရီးဖြင့်၊ နေဝ (အာဂတာ) - လာခဲ့ကြသည်မဟုတ်၊ ထလေန - ကုန်းကြောင်းခရီးဖြင့်၊ န (အာဂတာ)၊ ရာဇာ - သည်၊ အာကာ သေန-ဖြင့်၊ အာဂတာ-ကုန်ပြီ၊ ဣတိ - သို့၊ အညာသိ - သိပြီ၊ ထေရော-သည်၊ ရညော-မင်း၏၊ ဝါ-မင်းမှာ၊ ပညဝေယျတ္ထိယံ-ပညာထက်မြက်သူ၏ အဖြစ် သည်၊ အတ္ထိနုခေါ- ရှိလေသလော၊ ဣတိ - သို့၊ ဝိမံသနတ္ထာယ - စုံစမ်းခြင်း အကျိုးငှါ၊ အာသန္တိ-အနီးဖြစ်သော၊ အဗ္ဗရက္ခံ - သရက်ပင်ကို၊ အာရဗ္ဗ-၍၊ ပဉ္စ-ကို၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ (ကိ)၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ အယံရက္ခော-သည်၊ ကိနာမော- အဘယ်အမည်ရှိသနည်း၊ ဣတိ (ပုစ္ဆိ) ဘန္တေ - ရား၊ အဗ္ဗရက္ခောနာမ- သရက်ပင်မည်ပါ၏၊ ဣတိ (အာဟ)၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ ဣမံပန အဗ္ဗ-ကိုကား၊ မုဉ္ဇိတွာ-လွှတ်၍၊ အညော-သော၊ အဓမ္မော-သရက်ပင်သည်၊ အတ္ထိ - ရှိသေး သလော၊ နတ္ထိ - မရှိတော့သလော၊ ဣတိ (ပုစ္ဆိ)၊ ဘန္တေ - ရား၊ အညေဝိ- အခြားလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဗဟု-န်သော၊ အဗ္ဗရက္ခော-တို့သည်၊ အတ္ထိ-ရှိပါ ကုန်သေး၏၊ ဣတိ (အာဟ)၊ မဟာရာဇ - ဇာ၊ ဣမံ အဗ္ဗစ - ကို၎င်း၊ တေ အဓမ္မစ-တို့ကို၎င်း၊ မုဉ္ဇိတွာ-လွှတ်၍၊ အညေ-န်သော၊ ရက္ခော-တို့သည်၊ အတ္ထိ နုခေါ-ရှိကုန်သေးသလော၊ ဣတိ (ပုစ္ဆိ)၊ ဘန္တေ- ရား၊ အတ္ထိ-ကုန်သေး၏၊ တေပန - ထိုသစ်ပင်တို့သည်ကား၊ န အဗ္ဗရက္ခော - သရက်ပင်မဟုတ်ပါကုန်၊ ဣတိ (အာဟ)၊ အညေ-န်သော၊ အဓမ္မစ-တို့ကို၎င်း၊ အနဓမ္မစ-သရက်ပင် မဟုတ်သည်တို့ကို၎င်း၊ မုဉ္ဇိတွာ-၍၊ အညော - သော၊ ရက္ခော- သည်၊ အတ္ထိ ပန-လော၊ ဣတိ (ပုစ္ဆိ)၊ ဘန္တေ-ရား၊ အယမေဝ အဗ္ဗရက္ခော-ဤသရက်ပင် သာပါတည်း၊ ဣတိ (အာဟ)၊

မဟာရာဇ - ဇာ၊ သာဓု - ကောင်းပြီ၊ ပဏ္ဍိတော - ဉာဏ်ရှိသည်၊ အသိ-
ဖြစ်ပါပေ၏၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ တေ-၏၊ ဝါ-မှ၊ ဉာတကာ-ဆွေးမျိုးတို့သည်၊
အတ္ထိပန-ရှိကုန်သလော၊ ဣတိ (ပုစ္ဆိ)၊ ဘန္တေ - ရား၊ ဗဟု-နိသော၊ ဇနာ-
လူတို့သည်၊ အတ္ထိ - န်၏၊ ဣတိ (အာဟ)၊ မဟာရာဇ - ဇာ၊ တေ- ထို ဆွေးမျိုး
တို့ကို၊ မုဉ္ဇိတွာ-၍၊ အညော-နိသော၊ ကေစိ-နိသော၊ အညာတကာပိ-ဆွေးမျိုး
မတော်သူတို့သည်လည်း၊ အတ္ထိ-နိသေးသလော၊ ဣတိ (ပုစ္ဆိ)၊ ဘန္တေ-ရား၊
အညာတကာ-တို့သည်၊ ဉာတကေဟိ-တို့ထက်၊ ဗဟုတရာ-သ၍များပါကုန်
၏၊ ဣတိ (အာဟ)၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ တဝ-၏၊ ဉာတကေစ-တို့ကို၎င်း၊ အညာ
တကေစ-တို့ကို၎င်း၊ မုဉ္ဇိတွာ - ၍၊ အညော - သော၊ ကေစိ-သည်၊ အတ္ထိ-
လော၊ ဣတိ (ပုစ္ဆိ)၊ ဘန္တေ - ရား၊ အဟမေဝ - ဒကာတော်သာပါတည်း၊
ဣတိ(အာဟ)၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ သာဓု-ကောင်းပြီ၊ အတ္ထာနာမ-မိမိမည်သည်၊
အတ္ထာနာ-၏၊ နေဝ ဉာတကော-ဆွေးမျိုးလည်းမဟုတ်၊ န အညာတကော-
ဆွေးမျိုးမတော်သူလည်းမဟုတ်၊ ဣတိ (အာဟ)၊ အထ-၌၊ ထေရော-သည်၊
ရာဇာ-သည်၊ ပဏ္ဍိတော-ဉာဏ်ရှိ၏၊ ဓမ္မ-ကို၊ အညာတံ - သိခြင်းငှါ၊ သက္ခိ
ဿတိ-စွမ်းနိုင်လတံ၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ စူဠဟတ္ထိ ပဒေါပမသုတ္တံ-ကို၊ ကံထေ
သိ - ပြီ၊ [မူလပဏ္ဏာသ၌ ပါသည်၊ ရဟန်းပြုရပုံနှင့် ရဟန်းတို့၏ အကျင့်ကို
နားလည်စေလို၍ ဤသုတ်ကို ဟောတော်မူသည်။] ကထာ ပရိယောသာနေ-
တရားစကား၏အဆုံး၌၊ ရာဇာ-သည်၊ တိသု - နိသော၊ သရဏေသု - တို့၌၊
စတ္တာလီသာယ ပါဏ သဟဿေဟိ - လေးသောင်းသော သတ္တာတို့နှင့်၊
သဒ္ဓိံ-တကွ၊ ပတိဋ္ဌဟိ-တည်ပြီ၊

စ-ဆက်၊ တန်ဏညေဝ-ထိုခဏ၌ပင်၊ ရညော-ဘို့၊ ဘတ္တံ-ပွဲတော် ထမ်း
ကို၊ အာဟရိယိတ္တ - ဆောင်ပို့အပ်ပြီ၊ စ - ဆက်၊ ရာဇာ - သည်၊ သုတ္တန္တံ -
စူဠဟတ္ထိ ပဒေါပမသုတ်တော်ကို၊ သုဏန္တောဝ - နာစဉ်ပင်၊ ဣမေသံ - ဤ
အရှင်တို့အား၊ ဣမသ္မိံ ကာလေ - ၌၊ ဘောဇနံ - သည်၊ နကပ္ပတိ - မအပ်၊
ဣတိ-သို့၊ အညာသိ-သိခဲ့ပြီ၊ [“ရတ္တုပရတော၊ ဝိရတော ဝိကာလဘောဇနာ”
ဟု ကြားနာစဉ်ကပင် သိခဲ့ပြီ၊] ပန-ထိုသို့ပင် သိပါသော်လည်း၊ အပုစ္ဆိတွာ-
မမေးမူ၍၊ ဘုဉ္ဇိတံ-ငှါ၊ အယုတ္တံ-မသင့်၊ ဣတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ , ဘန္တေ - တို့၊
ဘုဉ္ဇိဿထ-ဘုန်းပေးပါကုန်လတံလော၊ ဣတိ ပုစ္ဆိ၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ အမှာ
ကံ-တို့အား၊ ဣမသ္မိံ ကာလေ-ဤအချိန်၌၊ ဘောဇနံ-သည်၊ နကပ္ပတိ-မအပ်၊
ဣတိ(အာဟ)၊ ဘန္တေ-ရား၊ ကသ္မိံ ကာလေ-၌၊ ကပ္ပတိ-နည်း၊ ဣတိ(ပုစ္ဆိ)၊
မဟာရာဇ-ဇာ၊ အရဏုပ္ပမနတော - အရုဏ်တက်ချိန်မှ၊ ပဋ္ဌာယ-၍၊ ယာဝ

မဇ္ဈိကသမယာ- မွန်းတည့်ချိန်တိုင်အောင်၊ (ကပ္ပတိ-၏) ဣတိ(အာဟ)၊ ဘန္တေ-တို့၊ နဂရံ - သို့၊ ဂစ္ဆာမ - သွားကြပါကုန်စို့၊ ဣတိ (အာဟ)၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ အလံ-မသင့်၊ ဣဓေဝ-ဤအရပ်၌သာ၊ ဝသိဿာမ- နေရစ်ကုန်အံ့၊ ဣတိ အာဟ၊ ဘန္တေ-ရား၊ တုမှေ-တို့သည်၊ သစေ ဝသထ-အကယ်၍ နေရစ်ကုန်အံ့၊ (ဧဝံ သတိ-သော်) အယံ ဒါရကော - ဤသူငယ်သည်၊ အာဂစ္ဆတု-လိုက်ပါစေ၊ ဣတိ (အာဟ)၊ မဟာရာဇ- ဇာ၊ အယံဒါရကော - ဤသူငယ်သည်၊ အာဂတဖလော-လာပြီးသော ဖိုလ်ရှိ၏၊ ဝိညာတသာသနော-သိအပ်ပြီးသော ဘုရား အဆုံးအမတော်ရှိ၏၊ ပဗ္ဗဇ္ဇာပေက္ခော - ရှင်အဖြစ်ကို ရှုငဲ့သူတည်း၊ ဝါ-ရှင်လောင်းတည်း၊ ဣဒါနိ-ယခုပင်၊ (မကြာခင်) ပဗ္ဗဇိဿတိ-ရှင်ပြုတော့လတံ့၊ ဣတိ (အာဟ)၊ [နဂိုရ်က လူဝတ်ကြောင်ဖြင့် ခေါ်ခဲ့ခြင်းမှာလည်း မိမိတို့ကို လူဖြစ်ကြောင်း သိဖို့ရန် ခေါ်ခဲ့ခြင်းတည်း၊ ယခုအခါ ထိုကိစ္စပြီးပြီ ဖြစ်၍ ရှင်ပြုပေးတော့မည်- ဟုလို၊] ရာဇာ-သည်၊ ဘန္တေ-ရား၊ တေနဟိ-ထိုသို့ဖြစ်လျှင်၊ သွေ-နက်ဖန်၌၊ ရထံ-ကို၊ ပေသေဿာမိ - ပို့လိုက်ပါအံ့၊ တံ- ထိုရထားကို၊ အဘိရူဟိတော - စီး၍၊ အာဂစ္ဆေယျာထ - ကြွလာတော်မူပါကုန်၊ ဣတိ-သို့၊ ဝတွာ-လျှောက်၍၊ ဝဗ္ဗိတွာ-၍၊ ပတ္တမိ-ပြီ။

ထေရော-သည်၊ ရညော-သည်၊ အစိရပတ္တန္တဿ - ဖဲသွားသော မင်း၏ ကြာမြင့်သော ကာလမရှိသေးမီ၊ ဝါ-ဖဲသွား၍ မကြာမြင့်မီ၊ သုမနသာမဏေရံ-ကို၊ အာမန္တေသိ-ခေါ်၍ ပြောပြ၊ (ကိံ)၊ သုမန-န၊ ဟေိ - လာလော့၊ တံ့-သည်၊ ဓမ္မဿဝနဿ- တရားနာခြင်း၏၊ ကာလံ - အချိန်ကို၊ ယောသေဟိ-ကြွေးကြော်ချေလော့၊ ဣတိ- ဤသို့ ခေါ်၍ ပြောပြ၊ ဘန္တေ - ရား၊ ကိတ္တကံဌာနံ-အဘယ်မျှ အတိုင်း အရှည်ရှိသော အရပ်ကို၊ သာဝေန္တော - ကြားစေလျက်၊ ယောသေမိ - ကြွေးကြော်ရပါမည်နည်း၊ ဣတိ - ဤသို့ လျှောက်ပြီ၊ သကလံ တမ္ဗပဏ္ဍိဒီပံ - သီဟိုဠ် တကျွန်းလုံးကို၊ (သာဝေန္တော - လျက်၊ ယောသေဟိ-လော့၊) ဣတိ(အာဟ)၊ ဘန္တေ-ရား၊ သာဓု-ပြီ၊ ဣတိ - ဤသို့ လျှောက်၍၊ သာမဏေရော-သည်၊ အဘိညာပါဒကံ - အဘိညာဉ်၏ အခြေခံဖြစ်သော၊ စတုတ္ထဇ္ဈာနံ- ကို၊ သမာပဇ္ဇိတွာ-၍၊ ဝုဋ္ဌာယ - ၍၊ အဓိဋ္ဌဟိတွာ-အဓိဋ္ဌာန်ပြီး၍၊ (သီဟိုဠ်တကျွန်းလုံး ကြားစေသတည်း-ဟု မိဋ္ဌာန်၍) သမာဟိတေန-ကောင်းစွာ အာရုံ၌ထားအပ်သော၊ ဝါ-တည်ကြည်သော၊ စိတ္တေန-ဖြင့်၊ သကလံ- သော၊ တမ္ဗပဏ္ဍိဒီပံ - ကို၊ သာဝေန္တော - လျက်၊ တိက္ခဏ္ဍါ- ၃ ကြိမ်၊ ဓမ္မဿဝနဿ - ၏၊ ကာလံ - ကို၊ ယောသေသိ- ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ တံသဒ္ဓံ - ကို၊ သုတွာ - ၍၊ ထေရာနံ - တို့၏၊ သန္တိကံ - သို့၊ ပေသေသိ - ပြီ၊

၂၉၀

ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာ

ဗာဟိရနိဒါန်း

(ကိ-အဘယ်သို့မှာ၍ စေလွှတ်သနည်း။) တန္တေ-တို့၊ ကောစိ-တစုံတခုသော၊ ဥပဒ္ဒဝေါ-တေးရန်သည်၊ အတ္ထိ-ကိ- ရှိပါသလော၊ ဣတိ - ဤသို့ မေးဆိုရန် မှာ၍ စေလွှတ်ပြီ၊ အမှာကံ-တို့၏၊ ကောစိ-သော၊ ဥပဒ္ဒဝေါ- သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ ဓမ္မဿဝနဿ-၏၊ ကာလံ-ကို၊ ယောသာပယိမှ-ကြွေးကြော်စေကုန်ပြီ၊ ဗုဒ္ဓဝစနံ-ဘုရားစကားတော်ကို၊ ကထေတုကာမာ-ဟောလိုကုန်သည်၊ အမှ-ဖြစ်ကုန်၏၊ ဣတိ-ဤသို့ မိန့်တော်မူပြီ။

စပန-ထပ်၍ ဆက်ဥးအံ့၊ သာမဏေရဿ- ၏၊ တံ သဒ္ဓံ - ကို၊ သုတွာ-၍၊ ဘုမ္မာ-မြေ၌မှီကုန်သော၊ ဒေဝတာ-နတ်တို့သည်၊ သဒ္ဓံ-ကို၊ အနဿာဝေသံ-တဆင့် ကြားစေကြကုန်ပြီ၊ တေန ဥပါယေန - ဤနည်းဖြင့်၊ ယာဝ မြဟ္မလောကာ-မြဟ္မာပြည်တိုင်အောင်သဒ္ဓေါ-သည်၊ အဗ္ဘုဂ္ဂစ္ဆိ-ပြန်နံ၍တက်ပြီ၊ တေနသဒ္ဓေန- ကြောင့်၊ မဟာ - ကြီးစွာသော၊ ဒေဝတာသန္ဓိပါတော - နတ်မြဟ္မာတို့၏ အစည်းအဝေးသည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ထေရော- သည်၊ မဟန္တိ-သော၊ ဒေဝတာ သန္ဓိပါတံ-ကို၊ ဒိသ္မာ-၍၊ သမစိတ္တသုတ္တန္တံ-သမစိတ္တသုတ္တန်ကို၊ ကထေသိ-ပြီ၊ [အဂ္ဂိတ္တရနိကာယ် ဒုကနိပါတ်။] ကထာပရိယောသာနေ-၌၊ အသင်္ချေယျာနံ - မရေတွက်အပ် မရေတွက်နိုင်ကုန်သော၊ ဒေဝတာနံ- နတ်မြဟ္မာတို့၏၊ ဓမ္မာဘိသမယော-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ဗဟူ-နံသော၊ နာဂါစ-နဂါးတို့သည်၎င်း၊ သုပဏ္ဏာစ- ဝဋ္ဋန်တို့သည်၎င်း၊ သရဏေသု - တို့၌၊ ပတိစ္စဟိံ သု-နံပြီ၊ သာရိပုတ္တတ္ထေရဿ-သည်၊ ဣမံ သုတ္တန္တံ - ဤ သမစိတ္တသုတ္တန်ကို၊ ကထယတော - ဟောတော်မူစဉ်၊ ယာဒိသော - အကြင်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ ဒေဝတာသန္ဓိပါတော - နတ်မြဟ္မာတို့၏ အစည်းအဝေးသည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ခဲ့ပြီ၊ မဟိန္ဒတ္ထေရဿာပိ - ၏လည်း၊ တာဒိသော - ထိုကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊ ဝါ-ထိုမျှလောက်များပြားသော၊ (ဒေဝတာသန္ဓိပါတော-သည်၊) ဇာတော-ဖြစ်ပြီ။ [ယာဒိသောဝဉ္စ(ဝ)ပိုဟန်တူ၏၊ ယာဒိသော တာဒိသောသည် ဣဝံ၏ အနက်ပင်တည်း၊ ယာဒိသော(စ)ရှိလျှင် ကောင်း၏၊ “စ-ဆက်” ဟုပေး။]

အထ-ထိုမှနောက်၌၊ တဿာရတ္ထိယာ-၏၊ အစ္စယေန - လွန်ရာအခါ၌၊ ရာဇာ-သည်၊ ထေရာနံ- တို့သို့၊ ရထံ- ကို၊ ပေသေသိ - စေလွှတ်ပြီ၊ သာရထိ-ရထားထိန်းသည်၊ ရထံ-ကို၊ ကေမန္တေ-၌၊ ထပေတွာ - ထား၍၊ ထေရာနံ-တို့အား၊ အာရောစေသိ-ပြီ၊ (ကိ-)၊ တန္တေ-တို့၊ ရထော-သည်၊ အာဂတော-ရောက်ပါပြီ၊ အဘိရူဟထ - စီးတော်မူကြပါကုန်၊ ဝစ္ဆိဿာမ - သွားကြပါကုန်စို့၊ ဣတိ-သို့၊ (အာရောစေသိ) ထေရာ-တို့သည်၊ မယံ-တို့သည်၊ ရထံ-ကို၊ န အဘိရူဟာမ-မစီးကုန်၊ [ဂိလာနမဟုတ်လျှင် မစီးကောင်းသောကြောင့်

သီဟိုဠ်သာသနာပြု

ဘာသာဋီကာ

၂၉၁

မစီးကြ။] တုံ-သည်၊ ဂစ္ဆ-သွားနှင့်လော၊ ပစ္ဆာ-နောက်မှ၊ မယံ-တို့သည်၊ အာဂစ္ဆိယာမ-လိုက်ခဲ့ကုန်အံ့၊ ဣတိ ဝတွာ-၍၊ ဝေဟာသံ- ကောင်းကင်သို့၊ အတ္တုဂ္ဂတော - ပုံကြွ၍၊ အနုရာဓပုရဿ - အနုရာဓမြို့၏၊ ပုရတ္ထိမဒိသာယံ - အရှေ့အရပ်၌၊ ပဌမက စေတိယဌာနေ-ပဌမကစေတီအရပ်၌ [နောင်အခါ စေတီတည်မည့်အရပ်၊] ဩတရိံသု - သက်ဆင်းတော်မူကြကုန်ပြီ၊ ဟိ- မှန်၊ တံ စေတိယံ-ထိုစေတီကို၊ ထေရေဟိ - တို့သည်၊ ပဌမံ-စွာ၊ ဩတိဏ္ဏဌာနေ- သက်ဆင်းအပ်သောအရပ်၌၊ ကတတ္ထာယေဝ- ပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ပင်၊ ပဌမကစေတိယန္တိ- ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ၏၊ ရာဇာပိ- သည်လည်း၊ သာရထိံ- ကို၊ ပေသေတွာ-စေလွှတ်၍၊ အန္တော နိဝေသနေ-နန်းတော်တွင်း၌၊ မဏ္ဍပံ-မဏ္ဍပ်ကို၊ ပဋိယာဒေထ-စီရင်ကြကုန်၊ ဣတိ-သို့၊ အမစ္စေ- တို့ကို၊ အာဏာ ပေသိ - စေခိုင်းပြီ၊ တာဝဒေဝ - ထို ခဏ၌ပင်၊ သဗ္ဗေ - တို့သည်၊ ဟဋ္ဌတုဌာ- ရှင်လန်း နှစ်သက်ကြကုန်သည်၊(ဟုတွာ၊) အတိဝိယ-လျှင်၊ ပါသာဒိကံ-စိတ်၏ ကြည်လင်ခြင်းကို ဖြစ်စေနိုင်သော၊ မဏ္ဍပံ- ကို၊ ပဋိယာဒေသုံ-စီရင်ကြကုန်ပြီ၊

ပုန-တဖန်၊ ရာဇာ-သည်၊ စိန္တေသိ-ပြီ၊(ကိံ)၊ ဟိယျော-မနေ့က၊ ထေရော- သည်၊ သီလက္ခန္ဓံ - သီလအစုကို၊ ကထယမာနော - ဟောစဉ်၊ ဥစ္စာသယန မဟာသယနံ-မြင့်သောနေရာ ကြီးကျယ်ခမ်းနား ဆန်းပြားသောနေရာသည်၊ နကပ္ပတိ-မအပ်၊ ဣတိ၊ အာဟ-ဟောတော်မူပြီ၊ အယျာ - တို့သည်၊ အာသ နေသု- ထိုင်ခုံအမြင့်နေရာတို့၌၊ နိသီဒိဿန္တိနုခေါ - ထိုင်ကြ ကုန်မည်လော၊ န နိသီဒိဿန္တိနုခေါ-မထိုင်ဘဲ နေကြကုန်မည်လော၊ ဣတိ (စိန္တေသိ၊) တဿ- ထိုမင်းသည်၊ ဝေံ-သို့၊ စိန္တယန္တဿေဝ- ကြံစဉ်ပင်၊ သော သာရထိ- သည်၊ နဂရဒ္ဓါရံ - သို့၊ သဗ္ဗတ္ထော - ရောက်ပြီ၊ တတော - ထိုသို့ ရောက်ခြင်း ကြောင့်၊ ထေရေ-တို့ကို၊ ပဌမတရံ-မိမိ၏ရှေးဥားစွာ၊ အာဂတော-ရောက်နှင့်၍၊ ကာယဗန္ဓနံ-ခါးပန်းကြိုးကို၊ ဗန္ဓိတွာ-ဖွဲ့၍၊ ဝါ-ဗန်း၍၊ စိဝရံ-ကို၊ ပါရူပန္တေ- ရုံနေသည်တို့ကို၊ အဒ္ဓသ-ပြီ၊ ဒိသွာ-၍၊ အတိဝိယ-လျှင်၊ ပသန္တစိတ္တော-ကြည် ညှိသောစိတ်ရှိသည်၊ ဟုတွာ၊ အာဂတော-၍၊ ရညော-အား၊ အာရောစေသိ- ပြီ၊ (ကိံ)၊ ဒေဝံ- မြတ်၊ ထေရာ- တို့သည်၊ အာဂတာ-န်ပြီ၊ ဣတိ (အာရော စေသိ၊) ရာဇာ-သည်၊ ရထံ - ကို၊ အာရုဋ္ဌာ - စီးတော်မူကုန်သလော၊ ဣတိ ပုစ္ဆိ၊ ဒေဝံ-မြတ်၊ န အာရုဋ္ဌာ-စီးတော်မမူပါကုန်၊ အပိစ-ထိုသို့ပင်စီးတော် မမူပါကုန်သော်လည်း၊ မမ-၏၊ ပစ္ဆတော-မှ၊ နိက္ခမိတွာ-ထွက်လာကုန်၍၊ ပဌမတရံ-စွာ၊ အာဂတော-ရောက်နှင့်၍၊ ပါစိနဒ္ဓါရေ-အရှေ့တံခါး၌၊ ဌိတာ- တည်ပါကုန်ပြီ၊ ဣတိ(အာရောစေသိ၊)

ရာဇာ - သည်၊ ရထမ္ဗိ - ကိုလည်း၊ နာဘိရဟိံသု - စီးတော်မမူကြကုန်၊
 ဣတိ-သို့၊ သုတ္တာ-၍၊ ဒါနိ-၌၊ အယျာ-တို့သည်၊ ဥစ္စာသယန မဟာသယနံ-
 ကို၊ န သာဒယိဿန္တိ-သာယာတော်မူကြလိမ့်မည်မဟုတ်၊ ဣတိ စိန္တေတွာ၊
 ဘဏေ-အမောင်တို့၊ တေနဟိ-တို့သို့ ဖြစ်လျှင်၊ ထေရာနံ - တို့သို့၊ ဘူမတ္ထရဏာ
 သင်္ခေပေန-မြေအခင်း အသွင်ဖြင့်၊ ဝါ-မြေပေါ်၌ ခင်းပုံခင်းနည်းဖြင့်၊ အာ
 သနာနိ - နေရာတို့ကို၊ ပညပေထ - ခင်းကြကုန်၊ ဣတိဝတွာ၊ ပဋိပထံ - ရှေးရှု
 ဖြစ်သောလမ်းသို့၊ ဝါ-ခရီးရင်ဆိုင်၊ အဂမာသိ-ပြီ၊ အမစ္စာ-တို့သည်၊ ပထဝီ
 ယံ- ၌၊ တန္တိကံ-သပေါ်ဖျာကို၊ ဝါ- ဖျာကြမ်းကို၊ ပညပေတွာ- ၍၊ ဥပရိ-
 အထက်၌၊ ကောဇဝကာဒိနိ- ကော်ဇော အစရှိကုန်သော၊ စိတ္တတ္ထရဏာနိ-
 ဆန်းကြယ်သော အခင်းတို့ကို၊ ပညပေသုံ-ပြီ၊ ဥပ္ပါဒ ပါဌကာ-ဖြစ်ပုံကိုမှတ်၊
 နိမိတ်ဖတ်တတ်သူတို့သည်၊ ဝါ-နိမိတ်ကျမ်းတတ် ဆရာတို့သည်၊ ဒိသွာ -၍၊
 ဒါနိ-၌၊ ဣမေဟိ-ဤထေရ်တို့သည်၊ ပထဝီ-ကို၊ ဂဟိတာ-ယူအပ်ပြီ၊ ဣမေ-ဤ
 ထေရ်တို့သည်၊ တမ္ဗပဏ္ဍိဒိပဿ-၏၊ သာမိကာ-ဆရာအရှင်တို့သည်၊ ဘဝိဿ
 န္တိ-ဖြစ်ကုန်လတ်၊ ဣတိ-သို့၊ ဗျာကရိံသု-ဗျာဒိတ်စကား ပြောကြားကြကုန်
 ပြီ၊ ရာဇာဝိ-သည်လည်း၊ ဂတ္တာ - အကြံသွား၍၊ ထေရေ-တို့ကို၊ ဝဗ္ဗိတွာ- ၍၊
 မဟိန္ဒတ္ထရဿ-၏၊ ဟတ္ထတော-မှ၊ ပတ္တံ-ကို၊ ဂဟေတွာ - ၍၊ မဟတိယာ-
 ကြီးစွာသော၊ ပူဇာယစ-ပူဇော်ခြင်းဖြင့်၎င်း၊ သက္ကာရေနစ-ကောင်းစွာပြုခြင်း
 ဖြင့်၎င်း၊ ဝါ-အရိုအသေပြုခြင်းဖြင့်၎င်း၊ ထေရေ-တို့ကို၊ နဂရံ-သို့၊ ပဝေသေ
 တွာ - ဝင်စေ၍၊ အန္တောနိဝေသနံ - နန်းတော်တွင်းသို့၊ ပဝေသေသိ - ပြီ၊
 ထေရော-သည်၊ အာသနပညတ္တိံ-နေရာခင်းပုံကို၊ ဒိသွာ-၍၊ အမှာကံ-တို့၏၊
 သာသနံ-သာသနာတော်သည်၊ သကလလင်္ကာဒိပေ-အလုံးစုံသော လင်္ကာ
 ကျုံး၌၊ ဝါ-အလုံးစုံသောသီဟိုဠ်ကျွန်း၌၊ ပထဝီဝိယ-မြေသည်ကဲ့သို့၊ ပတ္တဋ္ဌံ-
 ပြန့်နှံ့သည်၎င်း၊ နိစ္စလဉ္စ-မတုန်မလှုပ်သည်၎င်း၊ ဟုတွာ-၍၊ ပတိဋ္ဌဟိဿတိ-
 တည်လတ်၊ ဣတိ-သို့၊ စိန္တေန္တော-လျက်၊ နိသီဒိ-ပြီ။

ဘူမတ္ထရဏ သင်္ခေပေန။ ။ဘူမတ္ထရဏာကာရေန - မြေ၌ခင်းအပ်သော အခင်း
 (ခင်းပုံခင်းနည်း) ဖြင့်၊ ဘူမိယံ-၌၊ အတ္ထရဏံ-ခင်းခြင်းတည်း၊ ဘူမတ္ထရဏံ၊ ဘူမတ္ထ
 ရဏေ-မြေဝယ်ခင်းပုံ အခြင်းအရာ၌ + သင်္ခေပေါ-ထည့်သွင်းအပ်သော ခင်းပုံ ခင်း
 နည်းတည်း၊ ဘူမတ္ထရဏ သင်္ခေပေါ-နည်း။

ဥပ္ပါဒပါဌကာ။ ။နိမိတ္တပါဌကာ၊ နေမိတ္တိကာတိ အတ္ထော၊ ဥပ္ပန္နံ-ဖြစ်ခြင်း
 (ဖြစ်ပုံ)တည်း၊ ဥပ္ပါဒေါ- ခြင်း၊ ထိုဖြစ်ပုံ အခြင်းအရာကို ပြသော (ဤ အကြောင်း
 ဖြစ်လျှင် နောင်ခါ ဤအကျိုးဖြစ်လိမ့်မည်-ဟု အကြောင်းနိမိတ်ကို ပြသော) နိမိတ္တ
 ကျမ်းတတ်သူကို“ဥပ္ပါဒပါဌက” ဟု ခေါ်သည်။

ရာဇာ-သည်၊ ထေရေ-တို့ကို၊ ပဏီတေန-သော၊ ခါဒနိယေန - ဖြင့်၎င်း၊
 ဘောဇနိယေ-ဖြင့်၎င်း၊ သဟတ္တာ-ဖြင့်၊ သန္တပေတွာ-ကောင်းစွာ တင်းတိမ်
 စေပြီး၍၊ သမ္ဘဝါရေတွာ-ကောင်းစွာ ပယ်မြစ်စေပြီး၍၊ အနုဠာဒေဝိပ္ပမုခါနိ-
 အနုဠာဒေဝိအမှူးရှိကုန်သော၊ ပဉ္စုတ္တိသတာနိ-ငါးရာသောမောင်းမတို့ကို၊
 ထေရာနံ-တို့ကို၊ အဘိဝါဒနံ-ကို၎င်း၊ ပူဇာသတ္တာရဉ္စ-ပုဇော်မှု၊ အရိအသေ
 ပြုမှုကို၎င်း၊ ကရောန္တု - ပြုလုပ်ကြကုန်၊ ဣတိ - သို့၊ ပဏ္ဏာသာပေတွာ-
 ခေါ်စေ၍၊ ကေမန္တံ-၌၊ နိသီဒိ-ပြီ၊ ထေရော-သည်၊ ဘတ္တကိစ္စာဝသာနေ-
 ဆွမ်းကိစ္စ၏ အဆုံး၌၊ သပရိဇနဿ-အခြွေအရံနှင့် တကွဖြစ်သော၊ ရညော-
 မင်းအား၊ ဓမ္မရတနဝဿံ - တရားရတနာတည်း ဟူသော မိုဃ်းကို၊ ဝဿ
 နန္ဒာ-ရွာစေလျက်၊ ပေတဝတ္ထု - ပေတဝတ္ထုကို၎င်း၊ ဝိမာနဝတ္ထု-ကို၎င်း၊
 သစ္စသံယုတ္တဉ္စ - ကို၎င်း၊ ကထေသိ- ပြီ၊ ထေရဿ - ၏၊ တံဓမ္မဒေသနံ - ကို၊
 သုတွာ-နာရ၍၊ တာနိ ပဉ္စုတ္တိသတာနိဝိ-ထို ငါးရာသော မောင်းမတို့သည်
 လည်း၊ သောတာပတ္တိဖလံ-ကို၊ သန္တာကံသု(သန္တိ + အကံသု)-မျက်မှောက်
 ပြုကြကုန်ပြီ၊ ယေတေ မနုဿာ-အကြင်လူတို့သည်၊ ပုရိမံဒိဝသေ-ရှေးနေ၌၊
 ဝါ-မနေတုန်းက၊ မိဿကပဗ္ဗတေ-၌၊ ထေရေ-တို့ကို၊ အဒ္ဓသံသု-ဖူးမြင်ခဲ့ကြရ
 ကုန်ပြီ၊ တေဝိ-ထိုလူတို့သည်လည်း၊ တေသုတေသု ဌာနေသု-တို့၌၊ ထေရာနံ-
 တို့၏၊ ဂုဏေ-တို့ကို၊ ကထေန္တိ - ပြောကုန်၏၊ တေသံ- ထိုသူတို့၏(စကားကို)၊
 သုတွာ-၍၊ မဟာဇနကာယော - သည်၊ ရာဇင်္ဂဏေ - မင်းယင်ပြင်၌၊ သန္တိ
 ပတိတွာ-၍၊ မဟာသဒ္ဓံ - ကျယ်စွာသော အသံကို၊ အကာသိ-ပြီ၊ ရာဇာ-
 သည်၊ ဒေသော သဒ္ဓေါ-သည်၊ ကိ-အဘယ်နည်း၊ ဣတိ၊ ပုန္တိ-ပြီ၊ ဒေဝ-မြတ်၊
 နာဂရာ-မြို့သူ မြို့သားတို့သည်၊ ထေရေ - တို့ကို၊ ဒဠု - ဖူးမြော်ခြင်းငှါ၊ ဝါ-
 ဖူးမြော်ခွင့်ကို၊ န လဘာမ-မရကြကုန်၊ ဣတိ-သို့၊ ဝိရဝန္တိ - မြည်တမ်းကြပါ
 ကုန်၏၊ ဣတိ-ဤသို့ သံတော်ဥုးတင်ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ ဣမ - ဤ နန်းတော်
 တွင်းသို့၊ သစေပဝိသိဿန္တိ - အကယ်၍ ဝင်လာကုန်အံ့၊ (ဝေံသတိ) ဩကာ
 သော-နေရာအရပ်သည်၊ န ဘဝိဿတိ-ရှိလိမ့်မည် မဟုတ်၊ ဝါ-ဆန့်လိမ့်မည်

ပေတဝတ္ထု၊ ဓပ၊ ကထေသိ။ ။ ဒေသနာဝိမိကုသလော ထေရော - ဒေသနာ
 စီစဉ်ခြင်း၌ ကျွမ်းကျင်သော ထေရ်သည်၊ ဇနဿ သံဝေဂံ ဇနေတုံ , ပဌမံ ပေတဝတ္ထု
 ကထေတွာ - သေလွန်သူတို့၏ အကြောင်းကို ပြသော ပေတဝတ္ထုကို ပဌမဟော၍၊
 တဒနန္တရံ သံဝေဂဇာတံ ဇနံ အဿာသေတုံ သဂ္ဂကထာဝသေန ဝိမာနဝတ္ထုစ
 ကထေတွာ တဒနန္တရံ ပဋိလဋ္ဌဿာသာနံ (ရအပ်သော သက်သာရာ ရှိသူတို့အား)
 မာ ဧတ္ထ အဿာဒံ ကရောထ၊ နိဗ္ဗာန မဓိဂန္တု ဝါယမထာတိ သဂ္ဂပဋိဝေတ္ထောယ
 ဥဿာဟံ ဇနေန္တော အန္တေ သစ္စသံယုတ္တံ ကထေသိတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

မဟုတ်၊ ဣတိ-သို့၊ စိန္တေတွာ-၍၊ ဘဏေ-တို့၊ ဂစ္ဆထ-ကုန်၊ ဟတ္ထိသာလံ-ဆင်တင်းကုန်ကို၊ ပဋိဇ္ဇေတွာ-သုခသင်၍၊ ဝါလုကံ - သဲကို၊ အာကိရိတွာ-လောင်းထည့်၍၊ ပဉ္စဝဏ္ဏာနိ - ငါးမျိုးသော အဆင်းရှိကုန်သော၊ ပုပ္ဖဂီနိ-တို့ကို၊ ဝိကိရိတွာ-ကြဲဖြန့်၍၊ စေလဝိတာနံ-အဝတ်မျက်နှာကြက်ကို၊ ဗန္ဓိတွာ-ဖွဲ့ကြက်၍၊ မင်္ဂလဟတ္ထိဋ္ဌာနေ-မင်္ဂလာ ဆင်တော်တည်ရာ အရပ်၌၊ ထေရာနံ-တို့သို့၊ အာသနာနိ-နေရာတို့ကို၊ ပညပေထ - ကုန်၊ ဣတိ-သို့၊ အာဟ - ပြီ၊ အမစ္စာ-တို့သည်၊ တထာ-ထိုအမိန့်အတိုင်း၊ အကံသု-ပြုကြကုန်ပြီ။

ထေရော-သည်၊ တတ္ထ-ထိုအရပ်သို့၊ ဂစ္ဆာ-၍၊ နိသီဒိတွာ-၍၊ ဒေဝဒူတသုတ္တန္တံ-ကို၊ ကထေသိ-ပြီ၊ ကထာပရိယောသာနေ-တရားစကား၏ အဆုံး၌၊ ပါဏသဟဿံ-သတ္တာတထောင်သည်၊ သောတာပတ္တိဖလေ - ၌၊ ပတိဋ္ဌဟိ-တည်ပြီ၊ တတော-ထိုမှနောက်၌၊ ဟတ္ထိသာလာ-သည်၊ အတိသမ္ဗာဓာ-အလွန်ကျဉ်းမြောင်း၏၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ဒက္ခိဏ္ဍါရေ- မြို့တော်၏ တောင်တံခါး၌၊ နန္ဒနဝနယျာနေ - နန္ဒနဝန ဥယျာဉ်၌၊ အာသနံ - ကို၊ ပညပေသံ - နိပြီ၊ ထေရော-သည်၊ တတ္ထ-ထိုအရပ်၌၊ နိသီဒိတွာ - ၍၊ အာသိဝိသောပမသုတ္တံ-ကို၊ ကထေသိ-ပြီ၊ တမ္ဗိ-ထိုအာသိဝိသောပမ သုတ်ကိုလည်း၊ သုတွာ-နာရ၍၊ ပါဏသဟဿံ-သည်၊ သောတာပတ္တိဖလံ-ကို၊ ပဋိလဘိ-ရပြီ၊ ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ အာဂတဒိဝသတော-ရောက်လာရာ နေ့မှ၊ ဒုတိယဒိဝသေ - နှစ်ရက်မြောက်နေ့၌၊ အမုဒဟယျ သဟဿာနံ - အခွဲအားဖြင့် သုံးထောင်သော သတ္တာတို့၏၊ ဝါ- နှစ်ထောင်ငါးရာသော သတ္တာတို့၏၊ ဓမ္မာဘိသမယော အဟောသိ၊ ထေရဿ - သည်၊ နန္ဒနဝနေ- နန္ဒနဥယျာဉ်၌၊ အာဂတာဂတာဟိ-လာကုန်လာကုန်သော၊ ကုလိတ္တိဟိ - အမျိုးကောင်း မိန်းမတို့နှင့်၎င်း၊ ကုလသုဏ္ဍာဟိ- အမျိုးကောင်း ချွေးမတို့နှင့်၎င်း၊ ကုလကုမာရိဟိ-အမျိုးကောင်း အပျိုတို့နှင့်၎င်း၊ သဒ္ဓိံ၊ သဓမ္မာဒမာနဿေဝ-ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာ ပြောဟောနေစဉ်ပင်၊ သာယန္တသမယော-ညနေချိန်သည်၊ ဇာတော-ဖြစ်ပြီ။

ထေရော-သည်၊ ကာလံ-အချိန်ကို၊ သလ္လက္ခေတွာ-မှတ်သား၍၊ ဒါနိ-၌၊ မိဿကပဗ္ဗတံ- သို့၊ ဂစ္ဆာမ- နအံ၊ ဣတိ-ဤသို့ပြော၍၊ ဥဋ္ဌဟိ- ထတော်မူပြီ၊ အမစ္စာ-တို့သည်၊ ဘန္တေ-တို့၊ ကတ္ထ - အဘယ်အရပ်သို့၊ ဂစ္ဆထ - ကြွတော်မူကြမလို့ ပါနည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ အမှာကံ-တို့၏၊ နိဝါသနဋ္ဌာနံ-နေရာအရပ်သို့၊ (ဂစ္ဆာမ- သွားကြမလို့၊) ဣတိ-ဤသို့မိန့်တော်မူပြီ၊ တေ-ထို အမတ်တို့သည်၊ ရညော-အား၊ သံဝိဒိတံ-သံတော်ဥျးတင်ခြင်းကို၊ ကတွာ-၍၊ [ရညော နိဝေဒနံ (သိစေခြင်း-သံတော်ဥျးတင်ခြင်း) ကတွာ၊]

ရာဇာနုမတေန - မင်း၏အလိုဖြင့်၊ အာဟံသု - လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊ (ကိံ)၊
 ဘန္တေ - တို့၊ ဣဒါနိ - ဤ၊ တတ္ထ - သို့၊ ဂန္တု - ငှါ၊ အကာလော - အချိန် မဟုတ်
 တော့ပါ၊ ဣဒမေဝ နန္ဒနဝနုယျာနံ - ဤ နန္ဒနဝန ဥယျာဉ်သည်ပင်၊ အယျာနံ -
 တို့၏၊ အာဝါသဌာနံ - နေရာ အရပ်သည်၊ ဟောတု - ဖြစ်ပါစေ၊ ဣတိ - သို့၊
 (အာဟံသု၊) အလံ - မသင့်၊ ဂစ္ဆာမ - အံ့၊ ဣတိ - ဤသို့ မိန့်တော် မူကုန်ပြီ၊
 [ပုရဿ အစ္စာသန္တတ္တာ (နန္ဒနဥယျာဉ်က မြို့နှင့် အလွန်နီးသည့်အတွက်)
 သာရပုံ န ဟောတိ - မလျှောက်ပတ်၊ ဣတိ - ထို့ကြောင့်၊ ပဋိက္ခိပန္နော အာဟ၊]
 ပုန - တဖန်၊ ရညော - ၏၊ ဝစနေန - ဖြင့်၊ အာဟံသု - န်ပြီ၊ (ကိံ)၊ ဘန္တေ - တို့၊
 ရာဇာ - သည်၊ အာဟ - ပြီ၊ (ကိံ)၊ မမ - ၏၊ ပိတုသန္တကံ - ခမည်းတော်၏ ဥစ္စာ
 ဖြစ်သော၊ မေဃဝနံနာမ - မေဃဝန်မည်သော၊ ဧတံ ဥယျာနံ - ဤဥယျာဉ်
 သည်၊ နဂရတော - မြို့မှ၊ နာတိဒူရံ - ဝေးလည်း မဝေးလွန်းပါ၊ နာစွာသန္တံ -
 နီးလည်း မနီးလွန်းပါ၊ ဂပနာ - ဂမန သမ္ပန္နံ - သွားလမ်း ပြန်လမ်းနှင့်လည်း
 ပြည့်စုံပါ၏၊ ဧတ္ထ - ဤမေဃဝန်ဥယျာဉ်၌၊ ထေရာ - တို့သည်၊ ဝါသံ - နေခြင်းကို၊
 ကပ္ပေန္တု - ပြုတော်မူပါကုန်၊ ဣတိ - သို့၊ (အာဟ - လျှောက်ပါပြီ၊ ဣတိ - သို့၊
 အာဟံသု - တဆင့် လျှောက်ကြကုန်ပြီ၊) ပေ။

ရာဇာပိ - သည်လည်း၊ တဿာရတ္ထိယာ - ၏၊ အစ္စယေန - ၌၊ ထေရဿ - ၏၊
 သမိပံ - အနီးသို့၊ ဂတ္တာ - ၌၊ သုဿယိတဘာဝံ - ချမ်းသာစွာ ကျိန်းစက်ရ
 သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ပုစ္ဆိတွာ - ၌၊ ဘန္တေ - ရား၊ ဘိက္ခုသံဃဿ - အား၊
 အာရာမော - အာရာမသည်၊ ကပ္ပတိ - အပ်ပါသလော၊ ဣတိ - သို့၊ ပုစ္ဆိ - ပြီ၊
 ထေရော - သည်၊ မဟာရာဇ - ဇာ၊ ကပ္ပတိ - ၏၊ ဣတိ - သို့၊ ဝတွာ - ၌၊ အနု
 ဇာနာမိဘိက္ခဝေ အာရာမန္တိ - ဟူသော၊ ဣမံသုတ္တံ - ဤပါဠိတော်ကို၊ အာဟရိ -
 ဆောင်တော်မူပြီ၊ ရာဇာ - သည်၊ တုဋ္ဌော - နှစ်သက်သည်၊ ဟုတွာ - ၌၊ သုဝဏ္ဏ
 ဘိင်္ဂါရံ - ရွှေကယားကို၊ ဝါ - ရွှေရေတကောင်းကို၊ ဂဟေတွာ - ၌၊ ထေရဿ -
 ၏၊ ဟတ္ထေ - လက်၌၊ ဥဒကံ - အလှူရေစက်ကို၊ ပါတေတွာ - ကျစေ၍၊ [(တနည်း)
 ပါပေတွာ - ရောက်စေ၍] မဟာမေဃဝနုယျာနံ - ကို၊ အဒါသိ - ပြီ၊ ဥဒက

ဥဒကံ ပါတေတွာ။ ဥဒကန္တိ ဒက္ခိဏောဒကံ၊ စာအများ၌ပင် “ ပါတေတွာ ”
 ဟု ရှိ၏၊ သို့သော် မဟာဝါစီဝရက္ခန္တက၌ “ သံဃာ ၂ ဘက် ကွဲနေရာဝယ် တဘက်၌
 ဒက္ခိဏောဒကရေကို လှူ၏၊ အခြားတဘက်၌ သင်္ကန်းကို လှူ၏ ” စသည်ဖြင့် လာ၏၊
 ထိုစကားကိုထောက်၍ “ ထေရဿ ဟတ္ထေ ဥဒကံ ပါပေတွာ ” ဟု ပါဠိရှိလျှင် ကောင်း
 မည်ထင်သည်၊ [ယခုကာလ၌ ရေတစက်တစက်ချသောရေစက်ချကား စာလာပေလာ
 မဟုတ်ပါ။]

ပါတေန-လက်ထည်းဝယ် ရေကျခြင်းနှင့်၊ သဟ-ကွ၊ ပထဝီ - သည်၊ ကမ္မိ-
 တုန်လှုပ်ပြီး၊ [နယံလဆုတ် ၂ ရက်နေ့၌ လှသည်၊] အယံ-ဤမြေလှုပ်ခြင်းသည်၊
 မဟာဝိဟာရေ-၌၊ ပဌမော-သော၊ ပထဝီကမ္မေ-ခြင်းသည်၊ အဟောသိ-ပြီး၊
 ရာဇာ - သည်၊ ဘိတော-ကြောက်သည်၊ (ဟုတွာ - ရှိ၊) ထေရံ-ကို၊ ပုစ္ဆိ
 (ကိ)၊ အန္တေ-ရား၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ပထဝီ-သည်၊ ကမ္မတိ-နည်း၊ ဣတိ
 (ပုစ္ဆိ) မဟာရာဇ-ဇာ၊ မဒဘာယိ-လင့်၊ ဣမသ္မိံဒီပေ-၌၊ ဒသဗလဿ-၏၊
 သာသနံ-သည်၊ ပတိဋ္ဌဟိဿတိ-တံ၊ ဣဒဉ္စ-ဤဌာနသည်လည်း၊ ပဌမံ-သော၊
 ဝိဟာရဌာနံ-ကျောင်းတိုက် တည်နေရာသည်၊ ဘဝိဿတိ-တံ၊ ဧတံ-ဤမြေ
 လှုပ်ခြင်းသည်၊ တဿ-ထို သာသနာတော် တည်လတ်ခြင်း၊ ဤဌာန၏ ပဌမ
 ကျောင်းတိုက်နေရာ ဖြစ်လတ်ခြင်း၏၊ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ-ရှေ့ပြေးနိမိတ်တည်း၊ ဣတိ-
 ဤသို့ မိန့်တော်မူပြီး၊

ရာဇာ-သည်၊ မတ္တာယ-ထက်၊ ဘိယျောသော-လွန်စွာ၊ ပသီဒိ-ကြည်ညိုပြီး၊
 ထေရော-သည်၊ ပုနဒိဝသေပိ-၌လည်း၊ ရာဇဂေဟေယေဝ - မင်းနန်းတော်
 ၌ပင်၊ ဘုဒ္ဓိတွာ-ရှိ၊ နန္ဒနဝနေ - ၌၊ အနမတဂ္ဂိယာနိ - အနမတဂ္ဂနှင့် စပ်ယှဉ်
 သော တရားတို့ကို၊ ကထေသိ-ပြီး၊ ပုနဒိဝသေ-၌၊ အဂ္ဂိက္ခန္ဓောပမ သုတ္တံ-အဂ္ဂိ
 က္ခန္ဓောပမသုတ်ကို၊ ကထေသိ-ပြီး၊ ဧတေနော ဥပါယေန - ဖြင့်ပင်၊ သတ္တဒိဝ
 သာနိ-လုံး၊ ကထေသိ-ပြီး၊ ဒေသနာ ပရိယောသာနေ-၌၊ အမုနဝမာနံ ပါဏာ
 သဟဿာနံ -အခွဲအားဖြင့် ကိုးထောင်သော သတ္တာတို့၏၊ ဝါ - ရှစ်ထောင်
 ဝါးရာသော သတ္တာတို့၏၊ ဓမ္မာဘိသမယော-သည်၊ အဟောသိ-ပြီး၊ စ-ဆက်၊
 တတော - မှ၊ ပဌာယ-ရှိ၊ နန္ဒနဝနံ- သည်၊ သာသနဿ - ၏၊ ဇောတိ ပါတု
 ဘာဝဋ္ဌာနံ-ထွန်းလင်းခြင်း၏ ထင်ရှားဖြစ်ရာ အရပ်တည်း၊ ဣတိကတွာ- ဤ
 အကြောင်းကြောင့်၊ ဇောတိဝနန္တိ နာမံ-ကို၊ လဘိ-ပြီး၊ ပန- ဆက်၊ သတ္တမေ
 ဒိဝသေ-၌၊ ထေရာ - တို့သည်၊ အန္တေပုရေ - ၌၊ ရညော - အား၊ အပ္ပမာဒ
 သုတ္တံ-ကို၊ [အဂ္ဂိတ္တရနိကာယ်၌လာသော မဟာ အပ္ပမာဒသုတ် (ရာဇောဝါဒ
 သုတ်လည်း ဟူ၏)]၊ ကထယိတွာ- ဟောပြီး၍၊ စေတိယဂိရိမေဝ - သို့သာ၊
 အဂမံသု-န်ပြီး၊

အထခေါ-၌၊ ရာဇာ-သည်၊ အမစ္စေ-တို့ကို၊ ပုစ္ဆိ (ကိ)၊ ထေရော-သည်၊
 အမ္မေ-တို့ကို၊ ဝါဠေန - တင်းကြပ်သော၊ ဩဝါဒေန - ဖြင့်၊ ဩဝဒတိ-ဆုံးမ
 တော်မူ၏၊ ဝစ္ဆေယျနုခေါ - ပြန်ကြွလှိုလေသလော၊ ဣတိ (ပုစ္ဆိ)၊ အစ္စော-
 တို့သည်၊ ဒေဝ-မြတ်၊ ဘုမ္မေဟိ-အရှင်မင်းမြတ်တို့သည်၊ ထေရော-ကို၊ အယာ
 စိတော - မတောင်းပန်အပ်ဘဲ၊ သယမေဝ - အလိုလိုသာလျှင်၊ အာဂတော-

ကြွလာတော်မူပြီ၊ တသွာ-ကြောင့်၊ တဿ-ထိုထေရ်၏၊ အနာပုစ္ဆာဝ-မပန်
 ပြောဘဲသာလျှင်၊ ဂမနဗ္ဗိ-ပြန်ကြခြင်းသည်လည်း၊ ဘဝယျ-ဖြစ်တန်ရာပါ၏၊
 ဣတိ အာဟံသု၊ တတော-ထိုမှနောက်၌၊ ရာဇာ-သည်၊ ရထံ - ကိုး၊ အဘိဂ္ဂဟိ
 တွာ-၍၊ ဒွေ-နသော၊ ဒေဝိယောစ - တို့ကိုလည်း၊ အာရောပေတွာ - တင်၍၊
 စေတိယဂိရိ-သို့၊ မဟစ္စံ-ကြီးကျယ်သော၊ (တနည်း)မဟစ္စာ-သော၊ ရာဇာနု
 ဘာဝေန - ဖြင့်၊ အဂမာသိ - ပြီ၊ ဂစ္ဆာ-၍၊ ဒေဝိယော-တို့ကို၊ ကေမန္တံ-၌၊
 အပက္ကမာပေတွာ - ဖဲစေ၍၊ သယမေဝ - မိမိချည်းသာ၊ ထေရာနံ - တို့၏၊
 သမိပံ-သို့၊ ဥပသင်္ကမန္တော - သွားလသော်၊ အတိဝိယ - အလွန်အကဲသာ
 လျှင်၊ ကိလန္တရူပေါ- ပင်ပန်းသူ၏အဖြစ် ဟူသော သဘောရှိသည်၊ (ဘာဝ
 ပ္ဗဓာန)၊ ဟုတွာ-၍၊ ဥပသင်္ကမိ- ပြီ၊ တတော - ထိုသို့ ပင်ပန်းစွာလာခြင်း
 ကြောင့်၊ နံ-ထိုမင်းကို၊ ထေရော အာဟ (ကိံ)၊ မဟာရာဇ - ဇာ၊ ကသွာ--
 ကြောင့်၊ တံ-သည်၊ ဧဝံ- သို့၊ ကိလမ မာနော-ပင်ပန်းခံလျက်၊ အာဂတော--
 လာရသနည်း၊ ဣတိ(အာဟ)၊ ဘန္တ - တို့၊ တုမှေ-တို့ကို၊ [တုမှေ ဇာနနတ္ထန္တိ
 သမ္ပန္နော(ဋီကာ)၊]မမ-အား၊ ဂါဠ-တင်းကြပ်သော၊ ဩဝါဒံ-ကို၊ ဒတွာ-၍၊
 ဣဒါနိ-၌၊ အယျာ- အရှင်တို့သည်၊ (ထည့်၊) ဂန္တုကာမာနခေါ- ပြန်ကြလို့
 ကုန်လေသလော၊ ဣတိ-သို့ ဇာနနတ္ထံ-သိခြင်းအကျိုးငှါ၊ (အာဂတော- ပြီ၊)
 ဣတိ- ပြီ၊ မဟာရာဇ- ဇာ၊ မယံ - တို့သည်၊ န ဂန္တုကာမာ - ပြန်ကြလို့ကုန်
 သည်မဟုတ်၊ အပိစ-ထိုသို့ပြန်မကြလို့ကုန်သော်လည်း၊ အယံ-ဤအခါသည်၊
 ဝဿပနာယိက ကာလောနာမ-ဝါကပ်ရာ အချိန်အခါမည်၏၊ တတြ-ထိုသို့
 ဝါကပ်ချိန်၌၊ သမဏေန-သည်၊ ဝဿပနာယိကဋ္ဌာနံ- ဝါကပ်ရာ အရပ်ကို၊
 ဉာတုံ-ငှါ၊ ဝန္တတိ- သင့်၏၊ ဣတိ (အာဟ)။

တံ ဒိဝသမေဝ-၌ပင်၊ အရိဋ္ဌောနာမ-အရိဋ္ဌမည်သော၊ အမစ္စော-သည်၊
 ပဉ္စပဏ္ဏာသာယ - ငါးကျိပ် ငါးယောက်သော၊ ဇေဋ္ဌ ကနိဋ္ဌဘာတုကေဟိ-

မဟစ္စံ။ ။ “ကရုဏတ္ထေ ပစ္စတ္တဝစနံ၊ မဟတာ ရာဇာနုဘာဝေနာတိ အတ္ထော”
 ဟု ဋီကာဖွင့်သောကြောင့် “မဟစ္စံ”ဟု နိဂ္ဂဟိတန္တရိစေရမည်၊ “မဟန္တဿ+ဘာဝေါ
 မဟစ္စံ-ကြီးကျယ် မြင့်မြတ်သူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ကြီးကျယ်ခမ်းနားသော ရာဇာနု
 ဘာဝ, ရစေ၊ သီလက္ခန် သာမညဇလသုတ်အဋ္ဌကထာ၌ “မဟစ္စာတိပိ ပါဠိ”ဟု ရှိသေး
 ၏၊ အစွင့်ကို ထို၏ ဋီကာသစ်မှာ ရှုပါ။

ပဉ္စပဏ္ဏာသာယ ။ ။ ဧတ္ထ စတုပညာသာယာတိ ဝတ္ထုဗ္ဗံ၊ ဧဝံ ဟိသတိ ဥပရိဝုစ္စ
 မာနံ ခွါသဋ္ဌိအရဟန္တာတိ ဝစနံ သမေတိ။ [၅၄ ယောဒြစ်မှ လာခဲ့တုန်းက ၇ ပါးနှင့်
 အရိဋ္ဌပါ ပေါင်း၍ ၆၂ ဖြစ်နိုင်သည်-ဟုလို့။]

နောင်တော် ညီတော်တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ ရညော-၏၊ သမိပေ-၌၊ ဌိတော-လျက်၊
 အာဟ-ဗြီ(ကိ)၊ ဒေဝ-မြတ်၊ အဟံ-သည်၊ ထေရာနံ- တို့၏၊ သန္တိကေ - ၌၊
 ပဗ္ဗဇိတုံ-၄၊ ဣန္ဒာမိ-၏၊ ဣတိ-ဗြီ၊ ဘဏေ-အမောင်၊ သာဓု-ဗြီ၊ ပဗ္ဗဇဿု-
 လော၊ ဣတိ-သို့၊ ရာဇာ-သည်၊ အနုဇာနိတွာ-ခွင့်ပြု၍၊ ထေရံ-ကို၊ သမ္ပဋိန္ဒာ
 ပေသိ-လက်ခံစေပြီ၊ ဝါ-အပ်နှင်းပြီ၊ ထေရာ-သည်၊ တဒဟေဝ-ထိုနေ၌ပင်၊
 ပဗ္ဗာဇေသိ - စေပြီ၊ သဗ္ဗေ - အလုံးစုံသော အမတ်တို့သည်၊ 'ခုရဂ္ဂေယေဝ-
 သင်တုန်း၏ အဆုံး၌ပင်၊ ဝါ-ခေါင်းရိတ်အပြီး၌ပင်၊ အရဟတ္တံ-သို့၊ ပါပုဏိံ
 သု-ဗြီ၊ ရာဇာပိ-သည်လည်း၊ တဒ္ဓိဏေယေဝ - ၌ပင်၊ ကဏ္ဍကေန - ဆူးဖြင့်၊
 စေတိယဂ်ဏံ-ခေတိတော် အပြင်ကို၊ [ထိုအချိန်၌ စေတိ မရှိသေး၊] ပရိက္ခိ
 ပိတွာ-ကာရံပြီး၍၊ ဣသဋ္ဌိယာ-၆၂လုံးသော၊ လေဏသု-လိုက်တို့၌၊ ကမ္မံ-
 အမှုကို၊ ပဌပေတွာ-စတည်စေ၍၊ နဂရမေဝ-သို့သာ၊ အဂမာသိ- ပြန်သွား
 ပြီ၊ တေပိထေရာ-တို့သည်လည်း၊ ဒသဘာတိက သမာကုလံ - ဆယ်ယောက်
 သော ညီတော်နောင်တော်တို့ဖြင့်ရောပြွမ်းသော၊ ရာဇကုလံ-မင်းမျိုးကို၊ ပသာ
 ဒေတွာ- စေ၍၊ မဟာဇနံ-ကို၊ ဩဝဒမာနာ-ဆုံးမကုန်လျက်၊ စေတိယ ဂိရိမ္ပိ-
 စေတိယတောင်၌၊ ဝဿံ-မိုဃ်းလပတ်လုံး၊ ဝသိံ-သု- နံပြီ၊ တဒါပိ - ၌လည်း၊
 စေတိယဂိရိမ္ပိ-၌၊ ပဌမံဝဿံ-ပဌမဝါသို့၊ ဥပဂတာ - ကပ်ရောက်ကုန်သော၊
 ဣသဋ္ဌိ-ခြေခံကျိပ် ၂ပါးသော၊ အရဟန္တာ-ရဟန္တာတို့သည်၊ အဟေသံ-နံပြီ၊

၉၀

အထ-၌၊ အာယသ္မာ-မဟိန္ဒော- သည်၊ ဝုတ္တဝသော - မိုဃ်းလပတ်လုံး
 နေပြီးသည်၊ (ဟုတွာ၊) ပဝါရေတွာ-ပဝါရဏာပြုပြီး၍၊ ကတ္တိကပုဏ္ဏမာယံ-
 တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်နေ့၌၊ ဥပေါသထ ဒိဝသေ - ဥပုသ်နေ့၌၊ ရာဇာနံ- ကို၊
 တေဒဝေါစ၊ [သီတင်းကျွတ်လပြည့် နေ့၌ ပဝါရဏာပြုပြီး၍ တလလွန်မှ
 နန်းတော်၌ ဆွမ်းဘုဉ်းပေးပြီးနောက် မိန့်တော်မူသတတ်၊] (ကိ')၊ မဟာ
 ရာဇ-ဇာ၊ အမှေဟိ-တို့သည်၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-ကို၊ စိရဒိဋ္ဌော-ကြာမြင့်သော

ဒသဘာတိကသမာကုလံ။ ။ မုဋ္ဌသိဝမင်း၏သားတော်တို့သည် အာယ၊ ဒေဝါနံ
 ဝိယတိဿ၊ မဟာနာဂ၊ ဥတ္တိယ၊ မတ္တာဘယ၊ သူရိယတိဿစသော အားဖြင့် ၁၀ ယောခံ
 ရှိသတတ်။

သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ။ ။ ဘုရားရှင်၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သော ဓာတ်တော်ကိုပင်
 သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါဟု သုံးစွဲသည်။ အပေါင်း၏ အမည်ကို အစိတ်၌ တင်စားသော ဧက
 ဒေသျှပစာရ စကားတည်း။ ဥပမာ- “သမုဒ္ဓေါ မယာ ဒိဋ္ဌော” ဟူရာ၌ သမုဒ္ဓါ၏
 အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သော မိမိမြင်ရာ အရပ်ကလေးကို သမုဒ္ဓေါဟု ခေါ်ဝေါ် သုံးစွဲခြင်း
 ကဲ့သို့တည်း။ [အဝယဝေ သမုဒါယဝေါဟာရဝသေန ဧဝမာဟာတိ ဒဋ္ဌဉ္စ၊ ယတာ-
 သမုဒ္ဓေါ မယာ ဒိဋ္ဌောတိ။]

ကာလ၌ ဖူးမြင်အပ်ခဲ့ပြီ၊ ဝါ- ဖူးမြင်ခဲ့ရသည်မှာ ကြာလှပါပြီ၊ အနာထာ ဝါသံ-ကိုးကွယ်ရာမဲ့နေခြင်းကို၊ ဝသာမ-နေကြရကုန်၏၊ [ဝသိမှ-ဟု အတိတ် ကြိယာရှိသည်မှာ မကောင်း၊] မယံ - တို့သည်၊ ဇမ္ဗုဒိပံ - သို့၊ ဂန္ထု- ၄၊ လူ့စွာမ-နံ၏၊ ဣတိ(အဝေါစ)၊ ရာဇာ - သည်၊ အာဟ၊ (ကိ) ဘန္တေ-တို့၊ အဟံ- ဒကာတော်သည်၊ တုမေ-တို့ကို၊ စတူဟိ-နံသော၊ ပစ္စယေဟိ- တို့ဖြင့်၊ ဥပဋ္ဌဟာမိ-လုပ်ကျွေးပါ၏၊ အယဉ္ဇ မဟာဇနော-သည်လည်း၊ တုမေ-တို့ကို၊ နိဿာယ - ဤ၊ တိသု သရဏေသု ပတိဋ္ဌိတော၊ ကသ္မာ - ကြောင့်၊ တုမေ- တို့သည်၊ ဥက္ကဏ္ဍိတာ - ပျင်းရိကုန်သည်၊ အတ္ထ - ဖြစ်ပါကုန် သနည်း၊ ဣတိ (အာဟ)၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ နော-တို့သည်၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-ကို၊ စိရဒိဋ္ဌော-ပြီ၊ ဝါ-ပြီ၊ အဘိဝါဒန၊ ပေ၊ ဌာနံ - ရှိခိုးမှု၊ ခရီးဥး ကြိုဆိုမှု၊ လက်အုပ်ချီမှု၊ အရိ အသေပြုမှုကိုပြုရာအရပ်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိ၊ တေန-ကြောင့်၊ ဥက္ကဏ္ဍိတာ-နံသည်၊ အမှ-နံ၏၊ ဣတိ- ဤသို့ မိန့်တော်မူပြီ၊ ဘန္တေ-တို့၊ တုမေ-တို့သည်၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ- သည်၊ ပရိနိဗ္ဗာတော-ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ အဝေါစုတ္တနန- မိန့်တော်မူခဲ့ကုန်သည် မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ- ဤသို့လျှောက်ပြီး၊

မဟာရာဇ-ဇာ၊ ကိဉ္ဇာပိ ပရိနိဗ္ဗာတော-အကယ်၍ကား ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော် မူပါပေပြီ၊ အထခေါ-ထိုသို့ပင် ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပါသော်လည်း၊ အဿ-ထို မြတ်ဘုရား၏၊ သရီရ ဓာတုယော- သရီရဓာတ်တော်တို့သည်၊ [ကိုယ်တော်၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သော ဓာတ်တော်တို့ကို “သရီရဓာတု” ဟု ဧကဒေသျှ၊ ပစာရအားဖြင့် ဆိုသည်၊] တိဋ္ဌန္တိ-တည်ရှိကုန်သေး၏၊ ဣတိ-ဤသို့ မိန့်တော် မူပြီ၊ ဘန္တေ - တို့၊ တုမေ-တို့သည်၊ ထူပပတိဋ္ဌာနံ - ပုထိုးတော်တည်ခြင်းကို၊ အာကင်္ခယ- အလိုတော် ရှိကုန်၏၊ ဣတိ - သို့၊ အညာတံ - သိအပ်ပါပြီ၊ ဝါ- နားလည်ပါပြီ၊ ဘန္တေ-ရား၊ ထူပံ-ပုထိုးတော်ကို၊ ကရောမိ-ပြုပါအံ့၊ ဒါနိ- ဌ၊ ဘူမိဘာဝံ-မြေအဘို့ကို၊ ဝိစိနာထ - ရွေးချယ်တော်မူပါကုန်၊ ဘန္တေ - တို့၊ အဝိစ- ထိုသို့ ပုထိုးတော်ကို ပြုလိုပါသော်လည်း၊ ဓာတုယော - ဓာတ်တော် တို့ကို၊ ကုတော-အဘယ်အရပ်မှာ၊ လန္တာမ-ရနိုင်ပါကုန်အံ့နည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီး၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ သုမနေန-သုမနသာမဏေနှင့်၊ သဒ္ဓိံ-ကွ၊ မန္တေ ဟိ-တိုင်ပင်လော၊ ဣတိ-ဤသို့ မိန့်တော်မူပြီ၊ ဘန္တေ - ရား၊ သာဓု - ပြီ၊ ဣတိ- သို့၊ ရာဇာ-သည်၊ သုမနံ - ကို၊ ဥပသင်္ကမိတွာ - ဤ၊ ပုစ္ဆိ (ကိ)၊ ဘန္တေ - ရား၊ ဒါနိ-ဌ၊ ကုတော-မှာ၊ ဓာတုယော- တို့ကို၊ လန္တာမ - ရပါကုန်အံ့နည်း၊ ဣတိ (ပုစ္ဆိ)၊ သုမနေန အာဟ(ကိ)၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ တံ-သည်၊ အပ္ပေါဿုက္ကော- ဓာတ်တော်ရမှု၌ ကြောင့်ကြမဲ့သည်၊ (ဟုတွာ- ဤ) ဝိထိယော - လမ်းတို့ကို၊

သောဓာပေတွာ - သုဓ်သင်စေပြီး၍၊ ဓဇပဋ္ဌာက ပုဏ္ဏဃဋ္ဌာဒီဟိ - တံခွန်၊ ကုက္ကာဒံ၊ ရေပြည့်အိုး အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ အလင်္ကာရာပေတွာ-၍၊ သ ပရိဇနော- အခြွေအရံနှင့်တကွ၊ ဥပေါသထံ-ကို၊ သမာဒိယိတွာ - ကောင်းစွာယူ၍၊ ဝါ- ဆောင်တည်၍၊ သဗ္ဗတာဋ္ဌာဝစရေ-အလုံးစုံသော တူရိယာဘဏ္ဍာ၊ တူရိယာ တီးသူတို့ကို၊ ဥပဋ္ဌာပေတွာ-စုဝေးတည်နေစေ၍၊ မင်္ဂလဟတ္ထိ - ကို၊ သဗ္ဗာ လင်္ကာရ ပဋိမဏ္ဍိတံ-အလုံးစုံသောတန်ဆာတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သည်ကို၊ ကာရာပေတွာ-၍၎င်း၊ အဿ- ထို မင်္ဂလာဆင်၏၊ ဥပရိ-အပေါ်၌၊ သေတ ခ္စတ္ထံ - ထီးမြူကို၊ ဥဿာပေတွာစ - စိုက်ထူစေပြီး၍၎င်း၊ သာယနသမယေ- ညနေချမ်းအခါ၌၊ မဟာနာဂ ဝနယျာနာတိမုခေါ-မဟာနာဂဝန် ဥယျာဉ်သို့ ရှေးရှု မျက်နှာမူလျက်၊ ယာဟိ - သွားပါလော့၊ အဒ္ဓါ - မချွတ်ကေန်၊ တသ္မိံ ဌာနေ-၌၊ ဓာတုယော-တို့ကို၊ လစ္ဆသိ-ရပါလိမ့်မည်၊ ဣတိ (အာဟာ)ရာဇာ- သည်၊ သာဓု-ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ သမ္ပဋိန္ဒြိယ-ပြီ၊ ထေရာ-တို့သည်၊ စေတိယဂီရိမေဝ- သို့သာ၊ အဂမံသု- န်ပြီ။

တတြ - ထိုစေတိယတောင်၌၊ အာယသ္မာ မဟာမဟိန္ဒတ္ထေရော - သည်၊ သုမနသာမဏောရံ- ကို၊ အာဟ (ကိံ)၊ သာမဏောရ-ဏော၊ တံ-သည်၊ ဂစ္ဆ- ချေ၊ ဇမ္ဗုဒီပေ-၌၊ တဝ-၏၊ အယျကံ-ဘိုးတော်ဖြစ်သော၊ အသောကံ-သော၊ ဓမ္မရာဇာနံ-ကို၊ ဝါ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-၍၊ မမ-၏၊ ဝစနေန-ဖြင့်၊ (တနည်း) မေဝစနေန-ငါ့အပြောဖြင့်၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝဒေဟိ-ပြောလေလော့၊ (ကိံ)၊ မဟာ ရာဇ-ဇာ၊ ဝေါ- သင်တို့၏၊ သဟာယော - အဆွေတော် ဖြစ်သော၊ ဒေဝါနံ ဝိယတိသော-သည်၊ ဗုဒ္ဓသာသနေ-၌၊ ပသန္နော - သည်၊ (ဟုတွာ) ထူပံ- ငှက်ထိုးတော်ကို၊ ပတိဋ္ဌာပေတုကာမော - တည်စေ လို၏၊ တုမှာကံ - တို့၏၊ ဟတ္ထေ-၌၊ ဓာတု-သည်၊ အတ္ထိကိရ- ရှိသတတ်၊ တံ-ထို ဓာတ်တော်ကို၊ မေ- အား၊ ဒေထ - ပေးလိုက်ပါကုန်၊ ဣတိ (ဝဒေဟိ)၊ တံ - ထိုဓာတ်တော်ကို၊ ဂဟေတွာ-ပြီး၍၊ ဒေဝရာဇာနံ-သော၊ သတ္တံ-ကို၊ ဝါ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-၍၊

သဗ္ဗတာဋ္ဌာဝစရေ ဥပဋ္ဌာပေတွာ ။ ။ ကံသတာဋ္ဌာဒိ (ကြေးမောင်း အစရှိ သော)-တာဋ္ဌံ (တီးခတ်အပ်သော အစိတ်အစိတ်သော တူရိယာသည်) အဝစရတိ ဧတ္ထာကိ တာဋ္ဌာဝစရံ ဝုဇ္ဈတိ အာတတပိတတာဒိ သဗ္ဗံ တူရိယာဘဏ္ဍံ (တူရိယာဘဏ္ဍာ အပေါင်း)၊ ပေ၊ ဧတ္ထသဟစရဏနယေန (တူရိယာနှင့်တူရိယာတီးသူ၏ တကွဖြစ်ဘက် နည်းအားဖြင့်) သဗ္ဗတူရိယာဘဏ္ဍာနံ - တို့ကို၊ ဝါဒကာပိ - တီးမှုတ်တတ်သူတို့သည် လည်း၊ ဝါ-ကိုလည်း၊ ဂဟေတုံ ဝုဇ္ဈန္တိ၊ ဣတိ တေသဗ္ဗေ (ထိုတူရိယာ၊ တူရိယာတီးသူ အားလုံးတို့ကို) ဥပဋ္ဌာပေတွာ၊ သန္တိပါတာပေတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

စေ-သို့၊ ဝဒေဟိ- ပြောလေလော့၊ (ကိ*)၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ တုမ္မာကံ-တို့၏၊
 ဟတ္ထေ-၌၊ ဒက္ခိဏဒါဌာစ- လက်ယာစွယ်တော်၎င်း၊ ဒက္ခိဏက္ခကဉ္စ-လက်
 ယာညှပ်ရိုးတော်၎င်း၊ (ဣတိ-သို့) ဧဒေ ဓာတုယော- ၂ဆူသော ဓာတ်တော်
 တို့သည်၊ အတ္ထိကိရ-ရှိကုန်သတတ်၊ တတော-တို့ ၂ဆူသော ဓာတ်တော်တို့မှ၊
 တုမ္မေ-တို့သည်၊ ဒက္ခိဏဒါဌ-ကို၊ ပူဇေထ-ပါကုန်၊ ဒက္ခိဏက္ခကံပန-ကိုကား၊
 မယံ-အား၊ ဒေထ-ပေးလိုက်ပါကုန်၊ ဣတိ (ဝဒေဟိ)၊ ဝေဉ္စ - ဤသို့လည်း၊
 နံ-ထိုသင်္ကြားကို၊ ဝဒေဟိ- ပြောလေဥးလော့၊ (ကိ*)၊ မဟာရာဇ - ဇာ၊
 ကဿာ-ကြောင့်၊ တုမ္မေ- တို့သည်၊ အမ္မေ - တို့ကို၊ တမ္မပဏ္ဏိဒီပံ-သို့၊ ပဟိကိ
 တွာ-၍၊ ပမဇ္ဇထ-မေ့လျော့နေကုန်သနည်း၊ ဣတိ(ဝဒေဟိ-လော့၊ ဣတိ-သို့၊
 အာဟ-မှာပြီ၊) တန္တေ-ရား၊ သာဓု-ပြီ၊ ဣတိဓေါ - လျှင်၊ သုမနော-သည်၊
 ထေရဿ ဝစနံ သမ္ပုဋ္ဌိန္နိတွာ၊ တာဝဒေဝ-ထိုခဏ၌ပင်၊ ပတ္တစိ - ရံ အာဒါယ
 ဝေဟာသံ အဗ္ဘုဂ္ဂတိံ၊ ပါဠိပုတ္တန္တိရေ-ပါဠိပုတ်မြို့တံခါး၌၊ ဩရုယ-
 သက်ဆင်း၍၊ ရညော သန္တိကံ ဂတိံ၊ တေမတ္ထံ အာရောစေသိ၊

ရာဇာ-သည်၊ တုဋ္ဌော-နှစ်သက်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ သာမဏေရဿ - ၏၊
 ဟတ္ထတော ပတ္တံ ဂဟေတွာ၊ ဂန္ဓေဟိ-နံသာတို့ဖြင့်၊ ဥဗ္ဗနေတွာ-ပွတ်တိုက်၍၊
 ဝရမုတ္တသဒိသာနံ-မြတ်သောပုလဲနှင့်တူကုန်သော၊ ဓာတူနံ-ဓာတ်တော်တို့
 ဖြင့်၊ ပူရေတွာ - ပြည့်စေ၍၊ အဒါသိ-ပြီ၊ သော - ထိုသုမနသာမဏေသည်၊
 တံ-ထို ဓာတ်တော်ကို၊ ဂဟေတွာ - ပြီး၍၊ ဒေဝရာဇာနံ- သော၊ သက္ကံ-သို့၊
 ဥပသင်္ကမိ-ပြီ၊ ဒေဝရာဇာ သက္ကော၊ သာမဏေရံ- ကို၊ ဒိသ္မာဝ-၍သာလျှင်၊
 ဝါ - မြင်လျှင် မြင်ခြင်းပင်၊ တန္တေသုမန - အရှင်သုမန၊ ကိ* အာဟိဏ္ဏသိ -
 အဘယ်ကြောင့် လှည့်လည်နေသနည်း၊ ဣတိအာဟ၊ [ရဟန်းတရားကိုတော့
 အားမထုတ်ဘဲ ဘာကြောင့် ဟိုလယ် သည်လယ် လယ်နေသနည်း- ဟုလို၊]
 မဟာရာဇ-ဇာ၊ တံ-သည်၊ အမ္မေ- တို့ကို၊ တမ္မပဏ္ဏိဒီပံ-သို့၊ ပေသေတွာ-၍၊
 ကဿာ-ကြောင့်၊ ပမဇ္ဇသိ-နည်း၊ ဣတိ (အာဟ)၊ တန္တေ-ရား၊ နပ္ပမဇ္ဇာမိ-
 မမေ့မလျော့ပါ၊ ဝဒေဟိ-ပြောပါလော့၊ ကိ*-အဘယ်ကို၊ ကရောမိ-ပြုရပါ
 မည်နည်း၊ ဣတိ - ဤသို့ လျှောက်ပြီ၊ တုမ္မာကံ - တို့၏၊ ဟတ္ထေ-၌၊ ဒက္ခိဏ

ပမဇ္ဇထ ။ ။ စာအုပ်များ၌ “ ပမဇ္ဇိတ္ထ ” ဟု နာမယောဂ အတိတ် ကြိယာကို
 တွေ့ရသော်လည်း မကောင်း၊ ထိုအချိန်တိုင်အောင် မေ့နေသောကြောင့် ပစ္စုပ္ပန်သာ
 ကောင်း၏၊ ရှေ့၌ “ တုမ္မေ ပူဇေထ ” ထောက်၍ ဤသို့လည်း “ တုမ္မေ ပမဇ္ဇထ ” ဟု
 မဟုတ်သော ရှိသင့်သည်၊ သို့သော် နောက်၌ “ တံ ပမဇ္ဇသိ ” ရှိလတ်ဖြစ်၍ ဤသို့ ပမဇ္ဇသိ
 ဟု ရှိလျှင်လည်း ရှေ့နောက်ညီ၏။

ဒါဌာစ-၎င်း၊ ဒက္ခိဏက္ခကဋ္ဌ-၎င်း၊ (ဣတိ-သို့)ဒွေ-နိသော၊ ဓာတုယော-
 တို့သည်၊ အတ္ထိကိရ- နိသတတ်၊ တတော - ထို ၂ ဆူသော ဓာတ်တော်တို့မှ၊
 တုမှေ ဒက္ခိဏဒါဌ ပူဇေထ၊ ဒက္ခိဏက္ခကဋ္ဌ ပန-ကိုကား၊ မယံ-အား၊ ဒေထ-
 ကုန်၊ ဣတိ-ဤသို့ ပြောပြ၊ ဘန္တ-ရား၊ သာဓု-ကောင်းပါပြီ၊ ဣတိ ခေါ်-
 ဤသို့လျှင်၊ ဒေဝါနိ-တို့၏၊ ဣန္ဒော-အရှင်ဖြစ်သော၊ သက္ကော-သည်၊ ယောဇန
 ပုမာဏ- တယူဇနာ အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ မဏိထူပံ - ပဒမြားပုထိုးတော်
 ကို၊ ဥဒ္ဓါဇေတွာ-ဖွင့်၍၊ ဒက္ခိဏက္ခကဓာတုံ - လက်ယာ ညှပ်ရိုးတော်ဓာတ်
 ကို၊ နိဟရိတွာ - ထုတ်ဆောင်၍၊ သုမနဿ-အား၊ အဒါသိ - ပြီ၊ သော-ထို
 သာမဏေသည်၊ တံ-ထိုဓာတ်တော်ကို၊ ဂဟေဘွာ-၍၊ စေတိယဂိရိမိယေဝ-
 စေတိယတောင်၌သာလျှင်၊ ပတိဋ္ဌာသိ-တည်ပြီ။

အထခေါ-၌၊ မဟိန္ဒပုမုခါ- အရှင်မဟိန္ဒ အမှူးရှိကုန်သော၊ သဗ္ဗေဝိ-
 နိသော၊ တေ မဟာနာဂါ-ထို ရဟန္တာကြီးတို့သည်၊ အသောကဓမ္မရာဇေန-
 သည်၊ ဒိန္နဓာတုယော-ပေးအပ်သော ဓာတ်တော်တို့ကို၊ စေတိယဂိရိမိယေဝ-
 ၌သာလျှင်၊ ပတိဋ္ဌာပေတွာ- တည်စေ၍၊ ဒက္ခိဏက္ခကံ - ကို၊ အာဒါယ - ၍၊
 ဝဗ္ဗမာနကစ္ဆာယာယ-တိုးပွားသော အရိပ်ရှိရာအခါ၌၊ ဝါ-မွန်းလွဲအခါ၌၊
 မဟာနာဂဝနုယျာနံ-သို့၊ အဝမံသု-နိပြီ၊ ရာဇာပိ - သည်လည်း၊ သုမနေန-
 သည်၊ ဝုတ္တပ္ပကာရံ-ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော၊ ပူဇာသက္ကာရံ - ပူဇော်
 သက္ကာရကို၊ ကတွာ-၍၊ ဟတ္ထိက္ခန္ဓဝရဂတော-မြတ်သော ဆင်ကျောက်ကုန်း
 ထက်၌ ရောက်သည်၊ (ဟုတွာ၊)သယံ-ကိုယ်တိုင်၊ မင်္ဂလဟတ္ထိမတ္ထကေ-မင်္ဂလာ
 ဆင်တော်ဥျးကင်း၌၊ သေတစ္ဆတ္တံ-ထီးဖြူတော်ကို၊ ဓာရယမာနော-ဆောင်း
 လက်၊ မဟာနာဂဝနံ-သို့၊ သမ္မာပုဏိ-ပြီ၊ အထ-၌၊ အဿ-ထိုမင်း၏၊ ဧတံ-
 ဤအကြံသည်၊ အဟောသိ-ပြီ (ကိံ)၊ အယံ - ဤ ဓာတ်တော်သည်၊ သမ္မာ
 သမ္ဗုဒ္ဓဿ-၏၊ ဓာတု-ဓာတ်တော် အစစ်သည်၊ သစေ(ဟောတိ)-အံ၊ (ဝေံ
 သတိ)၊ ဆတ္တံ-ထီးဖြူတော်သည်၊ အပနမတု-ဖဲ၍ ညွတ်ပါစေသတည်း၊ မင်္ဂလ

ဝဗ္ဗမာနကစ္ဆာယာယ။ ။ပစ္ဆိမာဘတ္တံတိ အတ္ထော၊ ပစ္ဆိမာဘတ္တမေဝ ဟိ ဆာယာ
 ဝဗ္ဗတိ-မွန်းလွဲမှ အရိပ်သည် တိုးပွား၏၊ ဝဗ္ဗမာနကာ + ဆာယာ ဧတ္တာတိ ဝဗ္ဗမာန
 ကစ္ဆာယာ။

ဆတ္တံ အပနမတု။ ။ဣဒံ သေတစ္ဆတ္တံ (ဤ ငါဆောင်းထားသော ထီးဖြူသည်)
 သယမေဝ မေ သိသောပရိတော အပတ္တမေတွာ (အလိုလို ငါဥျးခေါင်းပေါ်မှ ဖဲ၍ =
 စောင်း၍) ဓာတုစင်္ကောဋကောသိမုခံ ဟုတွာ (ဓာတ်တော်ကလပ်သို့ ရှေးရှုမြင်၍)
 နမေတုတိ အတ္ထော။

ဟတ္ထိ-သည်၊ ဇဏ္ဍကေဟိ - ပုဆစ် ခူးဝန်းတို့ဖြင့်၊ ဘူမိယံ-၌၊ ပတိဋ္ဌဟတု-
တုပ်ဝပ်ပါစေသတည်း၊ ဓာတုစင်္ကောဋကံ - ဓာတ်တော်ပန်းကလပ်သည်၊
မယံ-၏၊ မတ္တကေ - ဥးထိပ်၌၊ ပတိဋ္ဌာတု - တည်ပါစေသတည်း၊ ဣတိ - သို့၊
(တေဒဟောသိ)၊ ရညော-၏၊ စိတ္တုပ္ပါဒေန-စိတ်ဖြစ်ခြင်းနှင့်၊ သဟ - တပြိုင်
နက်၊ ဆတ္တံ-သည်၊ အပနမိ-ဖဲ၍ ညွတ်ပြီ၊ ဟတ္ထိ-သည်၊ ဇဏ္ဍကေဟိ-တို့ဖြင့်၊
ပတိဋ္ဌဟိ-ပြီးပေ၊ ရာဇာ - သည်၊ အမတေနော - အမြိုက်ရေစင်ဖြင့်သာလျှင်၊
အဘိသိတ္တ ဂတ္ထောဝိယ - ဥးထိပ်၌ သွန်လောင်းအပ်သော ကိုယ်ရှိသူကဲ့သို့၊
ပရမေန - လွန်ကဲသော၊ ဝီတိပါမောဇ္ဇေန - နှစ်သက် ဝမ်းမြောက်ခြင်းနှင့်၊
သမန္တာဂတော-သည်၊ ဟုတ္တာ-၍၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ(ကိ)၊ ဘန္တေ-တို့၊ ဓာတု - ကို၊
ကိ-အဘယ်သို့၊ ကရောမ-ပြုရပါကုန်မည်နည်း၊ ဣတိ(ပုစ္ဆိ)၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊
ဟတ္ထိကုမ္ဘမိယေဝ-ဆင်ဥးကင်း၌သာ၊ တာဝ ထပေဟိ - ထားပါဥးလော၊
ဣတိ-ဤသို့ မိန့်တော်မူပြီ။

ရာဇာ - သည်၊ ဓာတုစင်္ကောဋကံ - ကို၊ ဂဟေတွာ - ၍၊ ဟတ္ထိကုမ္ဘ-၌
ထပေသိ-ပြီ၊ နာဂေါ-မင်္ဂလာဆင်တော်သည်၊ ပမုဒိတော-ဝမ်းမြောက်သည်၊
(ဟုတ္တာ) ကောဇ္ဇနာဒံ - ကြီးကြာသံကို၊ နဒိ-ကြူးရင့်ပြီ၊ မဟာမေယော -
သည်၊ ဥဋ္ဌဟိတွာ - တက်၍၊ ပေါက္ခရဝဿံ - ကြာဖက်မိုဃ်းကို၊ (ကြာဖက်၌
ကျသောမိုဃ်းကဲ့သို့ စွပ်စေလိုသူကိုသာ စွပ်သောမိုဃ်းကို၊) ဝဿိ - ရွာပြီ၊
ဥဒကပရိယန္တံ-ရေအဆုံး အပိုင်းအခြားရှိသည်ကို၊ ကတွာ - ၏၊ မဟာဘူမိ
စာလော - ကြီးစွာသော မြေလှုပ်ခြင်းသည်၊ အဟောသိ - ပြီ၊ ပစ္စန္တေဝိ-ပစ္စ
န္တရစ်၌ သော်မှလည်း၊ (မဇ္ဈိမဒေသ၏ အစွန်အဖျားအရပ်၌ သော်မှလည်း၊)
သမ္မာသမ္မုဒ္ဓဿ-၏၊ ဓာတု - သည်၊ ပတိဋ္ဌဟိဿတိနာမ - တည်တော်မူတုံ
သေး၏၊ ဣတိ- ဤသို့တွေး၍၊ ဒေဝမနုဿာ - တို့သည်၊ ပမောဒိ'သု - ကုန်ပြီ၊
ဝေ-သို့လျှင်၊ ဣဒ္ဓါနဘာဝသိရိယာ-တန်ခိုးအာနုဘော်ဟူသော အသရေဖြင့်၊

မတ္တကေ ပတိဋ္ဌာတု။ ။ ထိုအချိန်၌ ဓာတ်တော်တည်ရာကလပ်သည် အရှင်မဟိန္ဒ
လက်တော်၌ ရှိသေး၏၊ ထို့ကြောင့် အရှင်မဟိန္ဒ၏လက်တော်မှ ဓာတ်တော်နှင့်တကွ
ကြွလာ၍ ငါ၏ဥးထိပ်၌ တည်ပါစေသတည်းဟု မိဋ္ဌာန်သည်။ [ဣဒံ ဓာတုစင်္ကောဋကံ
ထေရဿ ဟတ္ထတော ဓာတုယာသဟ အာဂန္တံ သိရသ္မိံ မေ ပတိဋ္ဌာတုတိအတ္ထော။]

ပေါက္ခရဝဿံ။ ။ ပေါက္ခရပတ္တပမာဏံ (ကြာဖက်ပမာဏ ရှိသည်ဖြစ်၍) ဝလာ
ဟကမဇ္ဈေ ဥဋ္ဌဟိတွာ ကမေန ဖရိတွာ (အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်၍) တေမေတုကာမေယေဝ
တေမယမာနံ (စိုစေလိုသူတို့ကိုသာ စိုစွပ်စေလျက်) မဟန္တံ ဟုတွာ ဝဿတိ။

ဒေဝမနုဿာနံ-တို့၏၊ ပီတိ-ကို၊ ဇနယန္တော-ဖြစ်စေလျက်၊...မဟာဝိရော-
 ကြီးသောလုလ္လရှိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရားသည်၊ စာတုမာသိနိယာ-မိုဗ်း
 လေးလအဆုံး တန်ဆောင်မုန်းလပြည့်ဖြစ်သော၊ ပုဏ္ဏမာယံ- လပြည့်နေ့၌၊
 ဣမ-ဤ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့၊ ဒေဝလောကမှ-နတ်ပြည်မှ၊ အာဂတိော- ကြွလာ
 တော်မူ၍၊ ဟတ္ထိကုမ္ဘေ-ဆင်ဥျးကင်း၌၊ ပတိဋ္ဌိတော- ပြီ၊ ဣတိ - ဤသို့ ရှေး
 ဆရာတို့ ဆိုကြကုန်ပြီ။

အထ-၌၊ အဿ-ထိုမင်း၏၊ သော ဟတ္ထိနာဂေါ- သည်၊ အနေက
 တာဠာဝစရပရိဝါရိတော-များစွာသော တူရိယာဘဏ္ဍာ၊ တူရိယာ တီးသူ
 တို့သည် ခြံရံအပ်သည်၊ (ဟုတွာ) အတိဝိယ-လျှင်၊ ဥဠာရေန-မွန်မြစ်သော၊
 ပူဇာသတ္တုရေန-ဖြင့်၊ သတ္တရိယာနော-အရိအသေပြုအပ်သည် (ဟုတွာ၊)
 ပစ္ဆိမဒိသာဘိမုခေါဝ- အနေခံအရပ်သို့ ရှေးရှုလျက်သာ၊ အပသတ္တန္တော-
 နောက်ဆုတ် နောက်ဆုတ်သွားလျက်၊ ယာဝ-အကြင်မျှလောက်သော အရပ်
 ၌၊ နဂရဿ-၏၊ ပုရတ္ထိမဒ္ဒါရံ - သည်၊ (အတ္ထိ)၊ တာဝ- ထို မြို့ရွာတံခါး
 တိုင်အောင်၊ ဂတိော-၍၊ ပုရတ္ထိမေနဒ္ဒါရေန-ဖြင့်၊ နဂရံ-သို့၊ ပေါပူဇာယ-ကို၊
 ကရိယမာနာယ-ပြုအပ်စဉ်၊ ပေါမဟေဇဝတ္ထုနာမ - မဟေဇဝတ္ထု မည်သော
 အရပ်သည်၊ [မဟေဇ နာမကေန ယက္ခေန ပရိဂ္ဂဟိတံ ဧကံ ဒေဝဌာနံ (နတ်
 ကွန်း)]၊ အတ္ထိကိရ-သတတ်၊ တတ္ထ-ထို မဟေဇဝတ္ထု အရပ်သို့၊ ဂတိော-၍၊
 ပုန - တဖန်၊ ဣပါရာမာဘိမုခေါယေဝ - ထူပါရုံသို့ ရှေးရှုသည် သာလျှင်၊
 ဟုတွာ၊ ပဋိနိဝတ္ထိ-ပြန်နစ်ပြီ။

မဟာဝိရော ။ ။ မဟာပရုတ္တမော၊ မဟာဝိရာဝယဝတ္ထာ စေတ္တ (ဓာတ်တော်က
 မဟာဝိရ ဘုရား၏ အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သောကြောင့်) သတ္ထုဝေါဟာရေန ဓာတုယောဝ
 နိဋ္ဌိဋ္ဌာ (ဘုရားနာမည်တော်ဖြင့် ဓာတ်တော်တို့ကို ညွှန်ပြသည်။)၊ [ဧကဒေသျှပစာ-
 ဟူလိ။]

အပသတ္တန္တော ။ ။ ပိဋ္ဌိတော ပိဋ္ဌိတောယေဝ - နောက်ဆုတ် နောက်ဆုတ်အား
 ဖြင့်ပင်၊ ပစ္ဆိမဒိသာဘိမုခေါ ဟုတွာ ဩသတ္တန္တော (ဆုတ်လသော်) ဂစ္ဆန္တောတိ
 အတ္ထော၊ [သတ္တ-ဂတေ (ဓာတ်ကျမ်း)]၊ ကိဉ္ဇာပိ သေ ပစ္ဆိမဒိသံ န ဩလောကေတိ-
 နောက်ဆုတ်သွားနေရကား အနောက်အရပ်ကိုတော့ မကြည့်တာ မှန်တယ်၊ တထာပိ
 ပစ္ဆိမဒိသံ သန္ဓာယ ဂစ္ဆတိ - သို့သော် ပစ္ဆိမအရပ်ကို မှန်းပြီးသွားနေ၏၊ ဣတိ ပစ္ဆိမာ
 ဘိမုခေါတိ ပုတ္တံ။

နဂရံ ပရိသိတွာ ။ ။ ပိဋ္ဌိတော ပိဋ္ဌိတောယေဝ အာဂန္တော ဒ္ဓါရေ သမ္ပတ္တေ ပရိ
 ဝတ္တိတွာ (နောက်ဆုတ်ဘဲ ပြန်လှည့်၍) ဥဇုကေနေဝ နဂရံ ပါရိသိတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

စ-ဆက်၊ တေန သမယေန-၌၊ ထူပါရာမေ-ထူပါရုံ၌၊ ပုရိမကာနိ-ရှေး၌
 ဖြစ်ကုန်သော၊ တိဏ္ဍိ-၃ဆူ ကုန်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓါနိ - တို့၏၊ ပရိဘောဂ
 စေတိယဋ္ဌာနိ-ပရိဘောဂစေတီ တည်ရာအရပ်သည်၊ ဟောတိ - ၏၊ ကိရ-ခဲ့၊
 အတိတေ - လွန်လေပြီးသော အခါ၌၊ အယံဒီပေါ - ဤ သီဟိုဠ်ကျွန်းသည်၊
 ဩဇဒီပေါနာမ - ဩဇကျွန်း မည်သည်၊ အဟောသိ - ဖြစ်ခဲ့ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊
 အဘယောနာမ-မည်၏၊ နဂရံ-သည်၊ အဘယပုရံနာမ-အဘယပုရ မည်၏၊
 စေတိယပဗ္ဗတော- သည်၊ ဒေဝကုဋပဗ္ဗတောနာမ-ဒေဝကုဋတောင် မည်၏၊
 ထူပါရာမေ- သည်၊ ပဋိယာရာမောနာမ - ပဋိယာရုံမည်၏၊ တေန ခေါပန
 သမယေန-၌၊ ကကုသန္ဓော-သော၊ ဘဂဝါ- သည်၊ လောကေ-၌၊ ဥပ္ပန္နော-
 ပွင့်တော်မူပြီးသည်၊ ဟောတိ-၏၊ တဿ-ထို မြတ်စွာဘုရား၏၊ သာဝကော-
 သော၊ မဟာဒေဝေါနာမ-မည်သော၊ ထေရော-သည်၊ ဘိက္ခုသဟဿန-
 နှင့်၊ သဒ္ဓိံ -တကွ၊ မဟိန္ဒတ္ထေရော - သည်၊ စေတိယပဗ္ဗတေ - ၌၊ ပတိဋ္ဌာတိ
 ဝိယ-တည်သကဲ့သို့၊ [ဥပမာန၌ ပစ္စုပ္ပန်ကြိယာဖြင့် ထားရိုး၊] (တထာ-တူ၊)
 ဒေဝကုဋေ-၌၊ ပတိဋ္ဌာသိ - ပြီ၊ တေန ခေါပန သမယေန-၌၊ ဩဇဒီပေ - ၌၊
 သတ္တာ -တို့သည်၊ ပဇ္ဇရကေန-ပြင်းထန်သော အဖျားရောဂါဖြင့်၊ ဝါ-ပုလိပ်

ပရိဘောဂ၊ ပေ၊ န္ဓာနံ။ ။ ပရိဘုတ္တုပကရဏာနိ - သုံးစွဲတော် မူအပ်ပြီးသော
 အဆောက်အဦးတို့ကို၊ နိဒဟိတွာ - သိမှီး၍၊ (ထာပနာ၍)၊ ကတံ စေတိယံ ပရိ
 ဘောဂစေတိယန္တိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊ တိပိဓံဟိ စေတိယံ ဝဒန္တိ၊ - ပရိဘောဂ စေတိယံ၊ ဓာတု
 စေတိယံ၊ ဓမ္မစေတိယန္တိ၊ [ဓာတ်တော်ကို ထာပနာ၍ တည်အပ်သော စေတီသည်
 ဓာတုစေတီမည်၏။ [ဓာတ်တော်သက်သက်လည်း ဓာတုစေတီ ပင်။] ပဋိစ္စသမုပ္ပါ
 ဝါဒိလိခိတပေါတ္ထကံ (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စသော တရားတော်ကို ရေးသား အပ်သော
 စာအုပ် ပေစာကို) နိဒဟိတွာ ကတံ ပန ဓမ္မစေတိယံနာမ။

တနည်း၊ စေတီ ၃မျိုး။ ။ သာရိရိကံ ပရိဘောဂိကံ ဥဒ္ဓိဿကံတိ ဧဝမ္ပိ တိပ္ပဘောဓံ
 စေတိယံ ဝဒန္တိ၊ [ဓာတ်တော်သက်သက်နှင့် ဓာတ်တော် ထာပနာရာ စေတီကို သာရိ
 ရိက (ကိုယ်တော်မှဖြစ်သော စေတီ) ဟု ခေါ်၏၊ ဘုရား အသုံးအဆောင်တော်နှင့်
 အသုံးအဆောင်တော်များကို ထာပနာရာ စေတီကို ပရိဘောဂိကစေတီ ဟု ခေါ်၏၊
 သက်တော်ထင်ရှား မြတ်ဘုရားကို ရည်မှန်း၍ပူဇော်ရာ၌ ရည်မှန်းအပ်သောဘုရားရှင်
 သည်၎င်း၊ ဘုရားရှင်ပွား ဆင်းတုတော်သည်၎င်း ဥဒ္ဓိဿကစေတီ မည်၏။] အယံ ပန
 ပဘောဒေါ (ဤ နောက်နည်း အပြားသည်ကား) ပဋိမာရူပဿဝိ (ဆင်းတုတော်
 ကိုလည်း) ဥဒ္ဓိဿကစေတိယေနော သင်္ဂဟိတတ္တာ သုဋ္ဌုတရံ ယုဇ္ဇတိ။

ပဇ္ဇရကေန။ ။ ပဇ္ဇရကောနာမ ရောဂေါ ဝုစ္စတိ၊ [ပ-အပြင်းအထန် + ဇရ-ဖျားနာ
 သော ရောဂါကို ပဇ္ဇရက ဟု ခေါ်။] သောစ ယက္ခာနုဘာဝေန သမုပ္ပန္နော - ဘီလူး
 တန်ခိုးကြောင့် ဖြစ်၏။ [ရက္ခသေဟိ ဇနယေတ္ထ , ရောဂေါ ပဇ္ဇရကော၊ - မဟာဝင်။]

ကပ် ရောဝါဖြင့်၊ [ရှေးက “ယဉ်းအနာဖြင့် ” ဟု ပေး၏။] အနယဗျသနံ-
 ကြီးပွားခဲ့ ပျက်စီးခြင်းသို့၊ အာပဇ္ဇန္တိ - ရောက်ကုန်၏၊ ကကုသန္ဓော ဘဂဝါ၊
 ဗုဒ္ဓစက္ခုနာ - ဗုဒ္ဓ စက္ခုတော်ဖြင့်၊ လောကံ - ကို၊ ဩလောကေန္တော-
 ကြည့်တော်မူလသော်၊ တေသတ္ထေ - တို့ကို၊ အနယဗျသနံ - သို့၊ အာပဇ္ဇန္တိ-
 တို့ကို၊ အဒ္ဓသ-မြင်တော်မူရပြီ၊ ဒိသ္မာ-၍၊ စက္ကာလီသာယ ဘိက္ခုသဟဿေ
 ဟိ-လေးသောင်းသော ရဟန်းတို့သည်၊ ပရိဝုတော-ခြံရံအပ်သည်၊ (ဟုတွာ)
 အဂဓာသိ-ပြီ၊ တဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ အာနုဘာဝေန-တော်ကြောင့်၊
 တာဝဒေဝ-ထိုခဏ၌ပင်၊ ပဇ္ဇရကော-သည်၊ ဝုပသန္တော-ငြိမ်း၏၊ ရောဂေ-
 သည်၊ ဝုပသန္တော - လသော်၊ ဘဂဝါ ဓမ္မံ ဒေသေသိ၊ ပေ၊ ဘဂဝါ - သည်၊
 မေကရဏံ- မေကရိုဏ် ရေစစ်တော်ကို၊ ဒတွာ - ၍၊ ပတ္တမိ - ပြီ၊ တံ - ထို
 မေကရိုဏ်ကို၊ အန္တော - ၌၊ ပက္ခိပိတွာ-ထည့်စွင်း၍၊ ဝါ - ထာပနာ၍၊ ပဋိ
 ယာရာမေ-၌၊ စေတိယံ-ကို၊ အကံသု- န်ပြီ၊ မဟာဒေဝေါ- မဟာဒေဝထေရ်
 သည်၊ ဒိပံ- ဩဇကျန်းကို၊ အနုသာသန္တော - ဆုံးမလျက်၊ ဝိဟာသိ-ပြီ။

ပန - ကား၊ ကောဏာဂမနဿ - မည်တော်မူသော၊ ဘဂဝတော-၏၊
 ကာလေ-၌၊ အယံဒိပေါ-သည်၊ ဝရဒိပေါနာမ - မည်သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊
 ရာဇာ-သည်၊ သမေဏ္ဍိနာမ- သမေဏ္ဍိမည်၏၊ နဂရံ-သည်၊ ဝမုမာနံနာမ-
 ဝမုမာနမည်၏၊ ပဗ္ဗတော - ယခုအခါ စေတိယတောင်သည်၊ သုဝဏ္ဏကူဇော
 နာမ-သုဝဏ္ဏကူဇတောင်မည်၏၊ တေန ခေါပန သမယေန-၌၊ ဝရဒိပေ-၌၊
 ဒုဗ္ဗုဒ္ဓိကာ-မကောင်းသော မိုဃ်းရွာခြင်းသည်၎င်း၊ ဒုဒ္ဓိက္ခံ-ထမင်း၏ မပြည့်

အနယဗျသနံ။ ။ အနယော - အဝုခို - မကြီးပွားခြင်း၊ ကာယိကံ စေတသိကဉ္စ
 သုခံ ဗျသတိ (ဝိ + အသတိ) ဝိက္ခိပတိ ဝိနာသေတိ - ဖျက်ဆီးတတ်၏၊ ဣတိ ဗျသနံ၊
 အနယော (ဟုတွာ) ဗျသနံ အနယဗျသနံ။

ဗုဒ္ဓစက္ခုနာ။ ။ ဗုဒ္ဓစက္ခု-ဟူသည် ဣန္ဒြိယ ပရောပရိယတ္တိဉာဏ်နှင့် အာသယာနု
 သယဉာဏ်တည်း၊ ထိုဗုဒ္ဓစက္ခုတော်၌ သတွာတွေ ဒုက္ခဆင်းရဲနေပုံမထင်နိုင်၊ ထို့ကြောင့်
 ဗုဒ္ဓစက္ခုဖြင့် ပဌမကြည့်တော်မူပြီးနောက်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်ဖြင့် ဆက်၍ ဆင်ခြင်တော်
 မူမှ ဒုက္ခရောက်နေပုံ ထင်လာသည် ဟု မှတ်။ [ပဌမံ ဗုဒ္ဓစက္ခုနာ လောကံ ဩလော
 ကေတွာ ပစ္ဆိမသဗ္ဗညုတညာဏေန ဩလောကေန္တော တေသတ္ထေ အနယဗျသနံ
 အာပဇ္ဇန္တိ ဒိသ္မာတိ ဂဟေတဗ္ဗံ။]

ဒုဗ္ဗုဒ္ဓိကာ။ ။ ဝိသမဝဿာဒိဝသေန (မညီမမျှ မိုဃ်းရွာခြင်း၏အစွမ်းဖြင့်) ဒုဋ္ဌာ
 အသောဘနာ ဝုပ္ပိယေဝ (မိုဃ်းရွာခြင်းသည်ပင်) ဒုဗ္ဗုဒ္ဓိကာ၊ [သမာသန္တကပစ္စည်း၊]
 ဘိက္ခုယ + အဘာဝေါ (ဒုလ္လဘဘာဝေါ ဝါ)၊ ဒုဒ္ဓိက္ခံ၊ သဿာနံ + အဘာဝေါ
 (အသမ္ပန္နတာ ဝါ) ဒုဿသံ။

စုံခြင်းသည်၎င်း၊ ဝါ-ဝတ်မွတ်ခေါင်းပါး အစာရှားခြင်းသည်၎င်း၊ ဒုဿသံ-
 ကောက်၏ မပြည့်စုံခြင်းသည်၎င်း၊ ဟောတိ-၏၊ သတ္တာ-တို့သည်၊ ဆာတက
 ရောဂေန - ဆာလောင်မွတ်သိပ်ကြောင်း ရောဂါဖြင့်၊ [ရှေးက “သရောကြီး
 ခိုင်းသည်” ဟု ခေါ်ကြသည်။] အနုယဗျသနံ-သို့၊ အာပဇ္ဇန္တိ-နိ၏၊ ပေ၊ ဒိသွာ-
 ၍၊ တိသ ဘိက္ခုသဟဿ ပရိဂုတော - ရဟန်းသုံးသောင်း ခြံရံအပ်သည်၊
 (ဟုတွာ) အဝဓာသိ- ပြီ၊ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝေန-ဘုရားရှင်၏ အာနုဘော်ကြောင့်၊
 ဒေဝေါ-မိုဃ်းသည်၊ သမ္မာ-ကောင်းစွာ၊ ဓာရံ- ရေအယဉ်ကို၊ အနုပ္ပဝစ္ဆိ-
 ရွာချပြီ၊ ဝါ-ပေးပြီ၊ သုဘိက္ခံ-ထမင်း၏ပြည့်စုံခြင်းသည်၊ ဝါ-သာယာဝပြော
 အစာပေါ်ခြင်းသည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ ပေ၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဘိက္ခုသဟဿ ပရိ
 ဝါရံ-ရဟန်းတထောင် အခြံအရံရှိသော၊ မဟာသုမနိနာမ-သော၊ ထေရံ-
 ကို၊ ဒီပေ-ဝရကျန်း၌၊ ထပေတွာ-၍၊ ကာယဗန္ဓနံ-ခါးဗန်းကြိုးတော်ကို၊ ဒတ္တာ-
 ၍၊ ပတ္တမိ-ပြီ၊ တံ-ထို ခါးဗန်းကြိုးတော်ကို၊ အန္တော-၌၊ ပက္ခိပိတွာ-၍၊ ဝါ-
 ၍၊ စေတိယမကံသု။

ပန - ကား၊ ကဿပဿ-သော၊ ဘဂဝတော - ၏၊ ကာလေ - ၌၊ အယံ
 ဒီပေါ- သည်၊ မဏ္ဍဒီပေါနာမ - မည်သည်၊ အဟောသိ - ပြီ၊ ရာဇေ - သည်၊
 ဇယန္တောနာမ-မည်၏၊ နဂရံ-သည်၊ ဝိသာလံနာမ-၏၊ ပဗ္ဗတော-သည်၊ သုဘ
 ကုဋောနာမ- သုဘကုဋတောင် မည်၏၊ တေန ခေါပန သမယေန - ၌၊ မဏ္ဍ
 ဒီပေ-၌၊ မဟာဝိဝါဒေါ-ကြီးစွာသောစစ်ပွဲသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဗဟု-နိသော၊
 သတ္တာ- တို့သည်၊ ကလဟာဝိဂ္ဂဟဇာတာ-ဖြစ်သော သတ်ပုတ်ခြင်း ငြင်းခုံခြင်း

သမ္မာဓာရံ အနုပ္ပဝစ္ဆိ။ ။ဥဒကဓာရံ သမ္မာ ဝိမုဉ္ဇိ၊ (ဋီကာ) အနု+ဥပ + ဝိသ
 ဓာတ် ကြိဟန်တူသည်၊ ဤအလို “ဝေစ္ဆိ” ဟု ရှိသင့်၏၊ မောဂ္ဂလ္လာန် ခါဒိကဏ္ဍ (၈၂၈)
 သုတ်နိဿယ၌ကား ဒါဓာတ်ကို ဝစ္ဆုပ္ပိ၏၊ ထိုအလို “အနုပဝစ္ဆိ-ပေးပြီ” ဟု ဆို။

မဟာဝိဝါဒေါ ဟောတိ။ ။ဇယန္တ မဟာရာဇေန စတဿ ကနိဋ္ဌဘာတုကေန
 သမိဒ္ဓကုမာရေန စ သဒ္ဓိံ မဟာယုဒ္ဓံ ဥပဋိတံ၊ ပေ၊ ဟောတိတိ စ ကြိယာကာလံ (ငြင်းခုံ
 ခြင်း ကြိယာ၏ ဖြစ်ဆဲကာလကို) အပေက္ခိတွာ ဝတ္တမာနပယောဂေါ - ဝတ္တမာန်
 ဝိဘတ်ကို သုံးစွဲခြင်းဖြစ်၏၊ တံကာလာပေက္ခဝတ္တမာန်-ဟူလို။

ကလဟာ ပေ၊ ဇာတာ။ ။ကလဟောနာမ မတ္ထကပ္ပတ္တော ကာယကလဟောဝိ
 (ကိုယ်ဖြင့် သတ်ပုတ်ခြင်းသည်၎င်း) ဝါစာကလဟောဝိ (နှုတ်ဖြင့် နာလောက်အောင်
 ဆဲဆိုခြင်းသည်၎င်းတည်း။) ဝိပစ္စနိကဋ္ဌဟဏံ (သတ်ပုတ်ခြင်း ရှေ့အတို၌ ဆန့်ကျင်
 ဘက် ယူခြင်းသည်) ဝိဂ္ဂဟော - မည်၏၊ ကလဟောစ+ဝိဂ္ဂဟောစ ကလဟာဝိဂ္ဂဟာ၊
 တေ+ဇာတာ စတေသံတိ ကလဟာဝိဂ္ဂဟဇာတာ။

ရှိကြကုန်သည်။ (ဟုတွာ) အနယဗျသနံ-သို့၊ အာပဇ္ဇန္တိ-နိဇ္ဇာ၊ ပေ၊ ဒိသွာ-၍၊
 ဝိသတိ ဘိက္ခုသဟဿပရိဝုတော-ရဟန်း၊ သေဝင်းခြံရံအပ်သည်။ (ဟုတွာ)
 အာဂတော - ၍၊ ဝိဝါဒံ - စစ်ပွဲကို၊ ဝူပသမေတွာ - ငြိမ်းစေ၍၊ ဓမ္မံ-ကို၊ ပေ၊
 ဘဂဝါ-သည်၊ ဘိက္ခုသဟဿ ပရိဝါရံ-သော၊ သဗ္ဗနန္ဒနာမ-သော၊ ထေရံ-
 ကို၊ ဒီပေ- မဏ္ဍကုန်း၌၊ ပတိဋ္ဌာပေတွာ-၍၊ ဥဒကသာဠကံ- ရေသနပ်တော်
 ကို၊ ဒတွာ-၍၊ ပတ္တမိ-ပြီ၊ ပေ၊ တာနိ-ထို စေတီတော်တို့သည်၊ သာသနန္တရ
 ဓာနေန- သာသနာတော် ကွယ်ခြင်းကြောင့်၊ နဿန္တိ - ပျက်စီးကုန်၏၊ ဌာန
 မတ္တံ- တည်ရာမျှသည်၊ အဝသိသတိ- ကြွင်းကျန်တော့၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊
 တေနစသမယေန၊ ပေ၊ အဟောသီတိ-ဟူ၍၊ (မယာ-သည်၊) ဝုတ္တံ-ပြီ။

တဒေတံ-ထိုစေတီတည်ရာအရပ်သည်၊ ဝါ-ကို၊ စေတိယေသု - တို့သည်၊
 ဝိနဋ္ဌေသု- ပျက်စီးကုန်ပြီးလသော်၊ ဒေဝတာနုဘာဝေန - ကြောင့်၊ ကဏ္ဍက
 သမာကိဏ္ဍသာဓေဟိ- ဆူးတို့ဖြင့် ရောပြွမ်းသော အခက်ရှိကုန်သော၊ နာနာ
 ဂစ္ဆေဟိ-အမျိုးမျိုးသော ချုံတို့သည်၊ ပရိဝုတံ - ဝိုင်းရံအပ်သည်၊ (ဟုတွာ)
 တိဋ္ဌတိ-၏၊ (ကိ-အဘယ်ပုံကြံသကဲ့သို့ ဖြစ်၍တည်သနည်း၊) နံ-ထိုစေတီတော်
 တို့ တည်ရာအရပ်ကို၊ ကောစိ-တစုံတယောက်သည်၊ ဥန္တိဋ္ဌာသုစိမလကစဝရေ
 ဟိ-စားကြွင်း၊ မစင်၊ အညစ်အကြေး၊ အမှိုက်တို့ဖြင့်၊ မာပဒူသေသိ- မဖျက်
 ဆီးပါစေလင့်၊ ဣတိ - ဤပုံကြံသကဲ့သို့ ဖြစ်၍တည်ပြီ၊ [မာ ယောဂကြောင့်
 အဇ္ဇတ္တနီ(ဤ)ဝိဘတ် ရှိသင့်သည်။] [(တနည်း) ကိ- အဘယ်သို့ နတ်တို့မှာ
 အကြံဖြစ်၍တည်သနည်း၊ နံ-ကို၊ ကောစိ-သည်၊ ဥန္တိဋ္ဌာသုစိမလ ကစဝရေဟိ-
 တို့ဖြင့်၊ မာ ပဒူသေသိ - လင့်၊ ဣတိ-ဤသို့ နတ်တို့မှာ အကြံဖြစ်၍ တည်ပြီ၊]
 အထခေါ - ၌၊ အဿ ဟတ္ထိနော - ၏၊ ပုရတော ပုရတော - ရွှေကရွှေက၊
 ဂတော-၍၊ ရာဇပုရိသာ-တို့သည်၊ သဗ္ဗဂစ္ဆေ - တို့ကို၊ ဆိန္ဒိတွာ-၍၊ ဘုဗ်-ကို၊
 သောဓေတွာ-၍၊ တံ-ထိုစေတီတည်ရာအရပ်ကို၊ ဟတ္ထတလသဒိသံ-လက်ဝါး
 အပြင်နှင့်တူသည်ကို၊ အကံသု-ကုန်ပြီ၊ ဟတ္ထိနာဂေါ-သည်၊ ဂတော၊ တံဌာနံ-
 ထိုအရပ်ကို၊ ပုရတော-ရွှေ၌၊ ကတွာ- ၍၊ (ပုရတောကတွာ - ဥြးတိုက်၍၊)
 တဿ-ထို အရပ်၏၊ ပန္နိမဒိသာဘာဂေ-၌၊ ဗောဓိရုက္ခဌာနေ - ဗောဓိပင်
 တည်ရာအရပ်၌၊ [နောင်တည်မည့်အရပ်-ဟူလို] အဋ္ဌာသိ-တည်ပြီ။

အထ-၌၊ အဿ-ထိုမင်္ဂလာဆင်တော်၏၊ မတ္တကတော-မှ၊ ဓာတု-ဓာတ်
 တော်ကို၊ ဩရောပေတု-ချခြင်းငှါ၊ အာရတိံသု-နိဗ္ဗာ၊ နာဂေါ-သည်၊ ဩရော
 ပေတု-ငှါ၊ ဝါ-ချခွင့်ကို၊ န ဒေတိ-မပေး၊ ရာဇာ ထေရံ ပုန္နိ(ကိ)၊ ဘန္တေ-
 ရား၊ ကသ္မာ - ကြောင့်၊ နာဂေါ-သည်၊ ဓာတု-ကို၊ ဩရောပေတု-ငှါ၊ ဝါ-

အောက်သို့ ချခွင့်ကို၊ နဒေတိ-မပေးပါသနည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ လျှောက်ပြီ၊ မဟာ
 ရာဇ - ဇာ၊ အာရုဠ - အထက်၌ တင်အပ်ပြီးသော ဓာတ်တော်ကို၊ ဩရော
 ပေတုံ-အောက်သို့ ချခြင်းငှါ၊ နဝနုတိ-မသင့်၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ (ဓာတုံ-
 ကို၊ ဩရောပေတုံ - ငှါ၊ နဒေတိ-မပေး၊) ဣတိ (အာဟ)၊ စ - ဆက်၊ တသ္မိ-
 ကာလေ - ၌၊ အဘယဝါပိယာ - အဘယရေကန်၌၊ ဥဒကံ - သည်၊ ဆိန္ဒူ-
 ပြတ်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ သမန္တာ - ပတ်ဝန်းကျင်၌၊ ဘူမိ - သည်၊ ဖလိတာ-
 ကွဲသည်၊ ဟောတိ-၏၊ မတ္တိကာပိဏ္ဍာ-မြေညက်ဆိုင်တို့ကို၊ သုဥဒ္ဓရာ-လွယ်ကူ
 စွာ ထုတ်ယူအပ်ကုန်၏၊ တတော-ထို့ကြောင့်၊ မဟာဇနော - သည်၊ သီဃံ
 သီဃံ-စွာ၊ မတ္တိကံ-ကို၊ အာဟရိတွာ-၍၊ ဟတ္ထိကုမ္ဘပုမာဏာ-ဆင်ဥျားကင်း
 ပမာဏရှိသော၊ ဝတ္ထု-တည်ရာကို၊ ဝါ-မြေခုံကို၊ [ရှေးက “ အကြည် ” ဟု
 ခေါ်၏။] အကာသိ-ပြီ၊ စ- ဆက်၊ တာဝဒေဝ-၌ပင်၊ ထူပကရဏတ္ထိ- ပုထိုး
 တော်ပြုခြင်း အကျိုးငှါ၊ ဣဋ္ဌကာ-အုဋ္ဌတို့ကို၊ ကာတုံ-ငှါ၊ အာရတိသု - နိဗ္ဗိ၊
 ယာဝ-အကြင်မျှလောက်၊ ဣဋ္ဌကာ-တို့သည်၊ န ပရိနိဋ္ဌန္တိ-မပြီးစီးကုန်သေး၊
 တာဝ-ထိုမျှလောက်သော ကာလပတ်လုံး၊ ဟတ္ထိနာဂေါ-သည်၊ ကတိပါဟံ-
 အနည်းငယ်သော ရက်ပတ်လုံး၊ ဝါ- ၂ ရက် ၃ ရက်၊ ဒိဝါ-၌၊ ဗောဓိရုက္ခ
 ဌာနေ-ဗောဓိပင် တည်မည့်အရပ်၌၊ ဟတ္ထိသာလာယံ- ၌၊ တိဋ္ဌတိ-၏၊ ရတ္တိ-
 ၌၊ ထူပပတိဌာနဘူမိ-ပုထိုးတော်တည်ရာ မြေကို၊ ပရိယာယတိ- လက်ျာရစ်
 လှည့်လည်၏။

အထ-၌၊ ဝတ္ထု-တည်ရာမြေခုံကို၊ စိနာပေတွာ - စီစေပြီး၍၊ ရာဇာ ထေရံ
 ပုန္နိ(ကိ)၊ ဘန္တေ-ရား၊ ကိဒိသော-သော၊ ထူပေါ-ကို၊ ကာတဗ္ဗော-နည်း၊
 ဣတိ(ပုန္နိ)၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ ဝိဟိရာသိ သဒိသော-ကောစပါးပုံနှင့်တူသော၊
 (ထူပေါ-ကို၊ ကာတဗ္ဗော- ၏၊) ဣတိ (အာဟ)၊ ဘန္တေ သာဓုတိ ရာဇာ၊
 ဇဗ္ဗပုမာဏံ-ပန်းတင်ခုံ ပမာဏရှိသော အရပ်တိုင်အောင်၊ ထူပံ-ကို၊ စိနာ

ဟတ္ထိသာလာယံ တိဋ္ဌတိ ။ ။ ဒိဝါ ဝတ္ထုပရိနိနာယ ဩကာသံ ကုရုမာနော
 (နေ့အခါ၌ တည်ရာမြေခုံစီခွင့်ကို ပြုလျက်) တတော ဓာတုံ ဂဟေတွာ (ထို မြေခုံမှ
 ဓာတ်တော်ကိုယူ၍) ကုမ္ဘေ ထပေတွာ သဓာတုကောဝ တိဋ္ဌတိတိ ဝဒန္တိ။

ပရိယာယတိ ။ ။ မတ္တကတော ဓာတုံ တတ္ထ ပတိဌာပေတွာ (ဥျားကင်းပေါ်မှ
 ဓာတ်တော်ကို ထို ပြီးပြီးသော မြေခုံပေါ်၌ထား၍) သဓာတုတံ ထူပပတိဌာနဘူမိံ
 ရတ္တိဘာဂေ အနုပရိယာယတိ။ [အနု+ပရိ+ယာဓာတ်, ဒိဝါဒိယပစ္စည်း။] သမန္တ
 တော ဝိစရတိတိ အတ္ထော။

ဇဗ္ဗပုမာဏံ။ ။ ပုပ္ဖဌာနပုမာဏံ၊ ထူပကုန္တိတော - ပုထိုးတော်ဝမ်းမှ၊ ဟေဋ္ဌာ
 ဘာဂံ ဟိ ထူပဿ ဇဗ္ဗာတိ ဝဒန္တိ။

ပေတွာ-၍၊ ဓာတု ဩရောပနုတ္ထာယ-ဓာတ်တော်ကို အောက်သို့ချခြင်းအကျိုး
 ၄၊ မဟာသတ္တာရံ-ကြီးစွာသော ပူဇော်သတ္တာရကို၊ ကာရေသိ-ပြီ၊ သကလ
 နဂရဉ္စ - အလုံးစုံသော မြို့သည်၎င်း၊ ဝါ- တမြို့လုံးသည်၎င်း၊ ဇနပဒေါစ -
 ဇနပုဒ်သည်၎င်း၊ ဝါ- တနယ်လုံးသည်၎င်း၊ ဓာတုမဟဒဿနတ္ထံ-ဓာတ်တော်
 ပူဇော်ပွဲကို ဖူးမြင်ခြင်း အကျိုး၄၊ သန္နိပတိ - စည်းဝေးပြီး၊ စပန - ထပ်၍
 ဆက်ဥးအံ့၊ တသ္မိ မဟာဇနကာယေ - ထို များစွာသော လူအပေါင်းသည်၊
 သန္နိပတိတေ-စည်းဝေးပြီးလသော်၊ ဒသဗလဿ-၏၊ ဓာတု - သည်၊ ဟတ္ထိ
 ကုမ္ဘတော မှ၊ သတ္တတာလပ္ပမာဏံ-ထန်းဂုဆင့်ပမာဏရှိသော၊ ဝေဟာသံ-
 သို့၊ အတ္တဂ္ဂတ္တာ-၍၊ ယမကပါဋိဟာရိယံ-အစုံအစုံသောတန်ခိုးပြာဋိဟာကို၊
 ဒသေသိ- ပြီ၊ တေဟိ တေဟိ ဓာတုပဒေသေဟိ - ထိုထိုဓာတ်တော် အစိတ်
 အပိုင်းတို့မှ၊ ဆန္တံ-ခြေခံသွယ်ကုန်သော၊ ဝဏ္ဏာနံ-ရောင်ခြည်တော် အဆင်း
 တို့၏၊ ဥဒကဓာရာစ - ရေအယဉ်တို့သည်၎င်း၊ အဂ္ဂိက္ခန္ဓာစ - မီး အစုတို့သည်
 ၎င်း၊ ပဝတ္ထန္တိ-န၏၊ သာဝတ္ထိယံ-၌၊ ကဏ္ဍမ္မမူလေ-ကဏ္ဍဥယျာဉ်စောင့်သည်
 စိုက်အပ်သော သရက်ပင်၏အနီးအောက်၌၊ ဘဂဝတာ-သက်တော်ထင်ရှား
 မြတ်ဘုရားသည်၊ ဒသိတ ပါဋိဟာရိယ သဒိသမေဝ - ပြတော် မူအပ်သော
 တန်ခိုးပြာဋိဟာနှင့်တူသည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ ပါဋိဟာရိယံ-သည်၊ အဟော
 သိ- ပြီ၊ တဉ္စ- ထို တန်ခိုးပြာဋိဟာ သည်လည်း၊ ထေရာနုဘာဝေန - ထေရ်၏
 အာနုဘော်ကြောင့်၊ နေဝ(ဟောတိ)-ဖြစ်သည်မဟုတ်၊ ဒေဝတာနုဘာဝေန-
 နတ်တို့၏အာနုဘော်ကြောင့်၊ န(ဟောတိ)-ဖြစ်သည် မဟုတ်၊ အပိစ-စင်စစ်
 ကား၊ ဗုဒ္ဓါနုဘာဝေနေဝ- ကြောင့်သာ၊ (ဟောတိ)၊

ကိရ-ချဲ့၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဓရမာနောဝ-သက်တော်ထင်ရှားရှိတော်မူစဉ်
 ကပင်၊ အဓိဋ္ဌာသိ - အဓိဋ္ဌာန်တော်မူခဲ့ပြီ၊ (ကိ°)၊ မယိ-သည်၊ ပရိနိဗ္ဗုတေ-
 ပြီးလသော်၊ တမ္မပဏ္ဍိဒိပေ - ၌၊ အနုရာဓဿ-၏၊ ဒက္ခိဏဒိသာဘာဝေ - ၌၊
 ပုရိမကာနံ-နသော၊ တိဏ္ဍံ-သော၊ ဗုဒ္ဓါနံ-တို့၏၊ ပရိဘောဂ စေတိယဋ္ဌာနေ-
 ပရိဘောဂစေတီ တည်ရာအရပ်၌၊ မမ - ၏၊ ဒက္ခိဏက္ခက ဓာတုပတိဋ္ဌာန
 ဒိဝသေ - လက်ယာ ညှပ်ရိုးဓာတ်တော် တည်ရာနေ၌၊ ယမကပါဋိဟာရိယံ-

သကလနဂရဉ္စ ဇနပဒဉ္စ ။ ။ နဂရဖြင့် မြို့သူ မြို့သားကို၎င်း၊ ဇနပဒဖြင့် နယ်သူ
 နယ်သားကို၎င်း ယူ၊ မြို့နှင့် မြို့သား မခွဲခြားဘဲ တသားတည်း စကားသုံးသော အဘေ
 ဒေါပစာရတည်း၊ တနည်း - ဌာနဖြင့် ဌာနကို ယူရသော ဌာနပစာရတည်း။ [နဂရ
 ဝါသိနော ဇနပဒဝါသိနောစ အဘေဒတော နဂရဇနပဒသဋ္ဌေဟိ ဂုတ္တာ၊ သဗ္ဗော
 ဂါမော အာဂတော၊ မဇ္ဇာ ဥက္ကဋ္ဌိံ ကရောန္တိတိ အာဒိသု ဝိယံ။]

သည်။ ဟောတု-ဖြစ်ရစ်စေသတည်း။ ဣတိ-သို့၊ (အဓိဋ္ဌာသိ-ပြီ) ဧဝံ - ဤသို့လျှင်၊ ဗုဒ္ဓါ-ဘုရားရှင်တို့ကို၊ အဓိန္ဒိယာ-မကြံစည်အပ် မကြံစည်နိုင်ကုန်၊ ဗုဒ္ဓဓမ္မာ-ဘုရားရှင်၏ ဂုဏ်တော်တို့ကို၊ အဓိန္ဒိယာ-ကုန်၊ အဓိန္ဒိယေ-မကြံစည်အပ် မကြံစည်နိုင်သော ဘုရားရှင်၌၊ ပဿန္နာနံ-ကြည်ညိုသူတို့၏၊ ဝိပါကော-အကျိုးသည်လည်း၊ ဝါ-ကိုလည်း၊ အဓိန္ဒိယော-သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ-ဤသို့ ရှေးဆရာတို့ ဆိုကြကုန်ပြီ။

ကိရ-ချေ၊ သမ္မာသမ္မုဒ္ဓေါ-သည်၊ ဣမံဒီပံ- သို့၊ ဓရမာနကာလေဝိ-သက်တော်ထင်ရှားရှိစဉ်အခါ၌လည်း၊ တိက္ခတ္ထံ-၃ ကြိမ်၊ ဝါ-၃ ခေါက်၊ အဝဓာသိ- ကြွတော်မူပြီ၊ [အကျယ်ကို သာရတ္ထမှာရှု] ပဌမံ-စွာ၊ ယက္ခဒမနတ္ထံ-ဘိလူးတို့ကို ဆုံးမခြင်းငှါ၊ ဧကကောဝ- တပါးတည်းသာလျှင်၊ အာဂတိော-၍၊ ပေ၊ အာဝိဇ္ဇိ- လှည့်လည်တော်မူပြီ၊ ဒုတိယံ-နှစ်ကြိမ်မြောက်၌၊ မာတုလဘာဂိနေယျာနံ-ဥးလေး၊ တူ ဖြစ်ကုန်သော၊ နာဂရာဇနံ - နဂါးမင်းတို့ကို၊ ဒမနတ္ထာယ-ငှါ၊ ဧကကောဝ-လျှင်၊ အာဂတိော-၍၊ တေ-ထိုနဂါးမင်းတို့ကို၊ ဒမေတွာ-၍၊ အဝဓာသိ-ပြီ၊ တတိယံ- ၌၊ ပဉ္စဘိက္ခုသတပရိဝါရော- သည်၊ (ဟုတွာ၊) အာဂတိော-၍၊ မဟာစေတီယဋ္ဌာနေစ - မဟာစေတီ တည်မည့်အရပ်၌၎င်း၊ ထူပါရာမစေတီယဋ္ဌာနေစ-၌၎င်း၊ မဟာဗောဓိပတိဋ္ဌိတဋ္ဌာနေစ-မဟာဗောဓိတည်မည့်အရပ်၌၎င်း၊ ပေ၊ ကလျာဏိယ စေတီယဋ္ဌာနေစ-ကလျာဏိယစေတီတည်မည့်အရပ်၌၎င်း၊ နိရောဓသမာပတ္တိံ-ကို၊ သမာပဇ္ဇိတွာ - ၍၊ နိသီဒိ - ပြီ၊ ဣဒံ-ဤ ယခုကြွလာတော် မူခြင်းသည်၊ အဿ - ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ စတုတ္ထံ-၄ ကြိမ်မြောက်၊ ဓာတုသရီရေန-ညှပ်ရိုးဓာတ်တော်တည်းဟူသောကိုယ်တော်ဖြင့်၊ အာဂမနံ-ကြွလာတော်မူခြင်းတည်း၊ စ ပန-ထပ်၍ဆက်၊ အဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ ဓာတုသရီရတော-မှ၊ နိက္ခန္တ ဥဒကဖုသိတေဟိ-ထွက်သော ရေပေါက်တို့သည်၊ (အဖုဋ္ဌ၌စပ်၊) သကလတမ္ဗပဏ္ဍိတလေ-အလုံးစုံသောသီဟိုဠ်ကျွန်းအပြင်၌၊ ကောစိ-တစုံတခုသော၊ အဖုဋ္ဌောကာသောနာမ - မထိအပ်သောအရပ်မည်သည်၊ န အဟောသိ - မရှိပြီ၊ ဧဝံ-လျှင်၊ အဿ- ၏၊ တံ ဓာတုသရီရံ-သည်၊ ဥဒကဖုသိတေဟိ-တို့ဖြင့်၊ တမ္ဗပဏ္ဍိတလဿ-၏၊ ပရိဋ္ဌာဟံ-ပူအိုက်ခြင်းကို၊ ဝုပသမေတွာ - ငြိမ်းစေ၍၊ မဟာဇနဿ-အား၊ ပါဠိဟာရိယံ-တန်ခိုးပြာဋိဟာကို၊ ဒသေတွာ-ပြီး၍၊ ဩတရိတွာ-၍၊ ရညော-၏၊ မတ္တကေ-၌၊ ပတိဋ္ဌာသိ-ပြီ။

ရာဇော-သည်၊ သဖလံ-အကျိုးရှိသော၊ မနုဿ ပဋိလာဘံ-လူ့ အဖြစ်ကိုရခြင်းကို၊ မညမာနော- မှတ်ထင်သည်၊ (တနည်း) မနုဿ ပဋိလာဘံ-ကို၊

သဖလံ-အကျိုးရှိ၏ဟူ၍၊ မညမာနော၊ (ဟုတွာ) မဟန္တံ-သော၊ သက္ကာရံ-ကို၊
ကရိတွာ - ၍၊ ဓာတု - ကို၊ ပတိဋ္ဌာပေသိ - ပြီ၊ ဓာတု ပတိဋ္ဌာပနေန - နှင့်၊
သဟ-ကွ၊ မဟာဘူမိစာလော - သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ စ ပန - ထပ်၍ဆက်၊
တသ္မိံဓာတု ပါဠိဟာရိယေ - ဌ၊ စိတ္တံ - ကို၊ ပသာဒေတွာ-၍၊ ရညော - ၏၊
ဘာတာ-နောင်တော်ဖြစ်သော၊ အဘယောနာမ - သော၊ ရာဇကုမာရော-
သည်၊ ပုရိသသဟဿေန-နှင့်၊ သန္တိ ပဗ္ဗဇိ၊ စေတရဋ္ဌဂါမတော - စေတရဋ္ဌ
ရွာမှ၊ ပဉ္စဒါရကသတာနိ-ငါးရာသောကလေးတို့သည်၊ ပဗ္ဗဇိသု-န်ပြီ၊ ဒွါရ
မဏ္ဍလာဒီဟိ-ဒွါရမဏ္ဍလ အစရှိကုန်သော၊ ဂါမကေဟိ- ရွာငယ်တို့မှ၊ နိက္ခ
မိတွာ- ၍၊ ပဉ္စပဉ္စ ဒါရကသတာနိ - ငါးရာ ငါးရာစီသော ကလေးတို့သည်၊
ပဗ္ဗဇိသု-န်ပြီ၊ သဗ္ဗာနိဝိ - ကုန်သော၊ အန္တော နဂရတောစ- မြို့တွင်းမှ၎င်း၊
ဗဟိနဂရတောစ-မြို့ပတ်မှ၎င်း၊ ပဗ္ဗဇိတာနိ- ရဟန်းပြုကုန်သော၊ တိသ ဘိက္ခု
သဟဿာနိ-ရဟန်းသုံးသောင်းတို့သည်၊ အဟေသု-န်ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ ထူပသ္မိံ-
သည်၊ နိဋ္ဌိတေ-ပြီးပြီးလသော်၊ ရာဇာစ-သည်၎င်း၊ ရာဇဘာတိကာစ-မင်း၏
ညီတော်တို့သည်၎င်း၊ ဒေဝိယောစ-တို့သည်၎င်း၊ ဒေဝနာဂယက္ခာနံဗြိ- နတ်
နဂါး ဘီလူးတို့၏ သော်မှလည်း၊ ဝိမှယကရံ - အံ့ဩဘွယ်ကို ပြုတတ်သော၊
ပစ္စေကံ ပစ္စေကံ-အသီးအသီးသော၊ ပူဇိ - ပူဇော်မှုကို၊ အကံသု - န်ပြီ၊ ပန-
ဆက်၊ ဓာတုပူဇာယ - ဓာတ်တော်ပူဇော်ပွဲသည်၊ နိဋ္ဌိတာယ - ပြီးလသော်၊
ဓာတုဝရေ- ဓာတ်တော်မြတ်သည်၊ ပတိဋ္ဌိတေ- တည်ပြီးလသော်၊ မဟိန္ဒတ္ထေ
ရော- သည်၊ မေဃဝနယျာနမေဝ - မေဃဝနဥယျာဉ်သို့သာ၊ ဂစ္ဆာ - ကြွ၍၊
ဝါသံ-သီတင်းသုံးခြင်းကို၊ ကပ္ပေသိ-ပြုပြီ၊

တသ္မိံ ခေါ်ပနသမယေ-ထိုအခါ၌၊ အနုဠာဒေဝိ-သည်၊ ပဗ္ဗဇိတုကာမာ-
ရှင်ရဟန်းပြုလိုသည်၊ ဟုတွာ ရညော အာရောစေသိ၊ ရာဇာ-သည်၊ တဿာ-
ထိုအနုဠာဒေဝိ၏၊ ဝစနံ-ကို၊ သုတွာ-၍၊ ထေရံ-ကို၊ ဧတံ အဝေါစ (ကိံ)၊
ဘန္တေ-ရား၊ အနုဠာဒေဝိ-သည်၊ ပဗ္ဗဇိတုကာမာ- ပါ၏၊ နံ-ကို၊ ပဗ္ဗာဇေထ-
ရှင်ရဟန်းဖြစ်ပါစေကုန်၊ ဝါ-ရှင်ရဟန်းပြုပေးပါကုန်၊ ဣတိ-ဤသို့လျှော့ပြီ၊
မဟာရာဇ-ဇာ၊ အမှာကံ-တို့အား၊ ဓာတုဂါမံ-ကို၊ ပဗ္ဗာဇေတုံ-ငှါ၊ န ကပ္ပ
တိ-မအပ်၊ ပါဠိပုတ္တေပန-၌ကား၊ မယံ-၏၊ ဘဂိနီ-သော၊ သံဃမိတ္တတ္ထေရီ
နာမ- သံဃမိတ္တာထေရီ မည်သည်၊ အတ္ထိ - ၏၊ တံ-ကို၊ ပတ္တောသာပေဟိ-
ပင့်ခေါ်စေလော၊ စ ပန - ထပ်၍ဆက်၊ မဟာရာဇ - ဇာ၊ ဣမသ္မိံဒီပေ - ဌ၊
ပုရိမကာနံ- ရှေး၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ တိဏ္ဍံ-န်သော၊ သဗ္ဗာသဗ္ဗုဒ္ဓါနံ - တို့၏၊
ဗောဓိ-ဗောဓိပင်သည်၊ ပတိဋ္ဌာသိ - တည်ဘူးပြီ၊ အမှာကံဝိ- ငါတို့၏လည်း၊

ဘဝတော - ၏၊ သရသရံသိဇာလ ဝိသဇ္ဇနကေန - အဆီ ဩဇာ ရှိသော
ရောင်ခြည်တော် ကွန်ယက်ကို လွှတ်တော်မူတတ်သော၊ ဝါ-သက်တော်ထင်
ရှား ရှိစဉ် အခါ၌ကဲ့သို့ ရောင်ခြည်တော် ကွန်ယက်ကို လွှတ်တော် မူတတ်
သော၊ ဗောဓိနာ - ဗောဓိပင်သည်၊ ဣဇ-ဤ သီဟိုဠ်ကျွန်း၌၊ ပတိဋ္ဌာတဗ္ဗ-
တည်သင့်၏၊ တဿာ-ကြောင့်၊ ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (သဘာဝ
နေ - သဝဏ်စာလွှာကို၊ ပဟိယမာနေ - ပို့အပ်သော်၊) သံဃမိတ္တာ - သည်၊
ဗောဓိ-ကို၊ ဂဟေတွာ - ၍၊ အာဂစ္ဆေယျ-၏၊ တထာ-ဖြင့်၊ သာသနံ - ကို၊
ပဟိဏေယျာသိ-ပို့ပါလော့၊ ဣတိ-ဤသို့ မိန့်တော်မူပြီ။

ဘန္တေ-ရား၊ ပေ၊ မန္တန္တော-တိုင်ပင်လျက်၊ အရိဋ္ဌိနာမ-သော၊ အတ္တနော-
၏၊ ဘာဂိနေယျံ - တူတော်ကို၊ အာဟ (ကိ)၊ တာတ-တူတော်၊ တံ-သည်၊
ပါဠိပုတ္တံ-သို့၊ ဂတိာ-၍၊ မဟာဗောဓိနာ-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ အယျံ သံဃမိတ္တ
တ္ထရိ-ကို၊ အာနေတံ-ပင့်ဆောင်ခြင်းငှါ၊ သက္ခိဿသိ-စွမ်းနိုင်လတုံလော၊
ဣတိ(အာဟ)၊ ဒေဝ-မြတ်၊ မေ-အား၊ ပဗ္ဗန္တံ-ကို၊ သစေ အနုဇာနိဿသိ-
အကယ်၍ ခွင့်ပြုအံ့၊ (ဝေသတိ) သက္ခိဿာမိ - စွမ်းနိုင်ပါလိမ့်မည်၊ ဣတိ-ပြီ၊
တာတ-တော်၊ ဂစ္ဆ-သွားပါချေ၊ ထေရိ-ကို၊ အာနေတွာ - ပြီး၍၊ ဝါ-ပြီးမှ၊
ပဗ္ဗဇာဟိ-ရှင်ရဟန်းပြုပါလော့၊ ဣတိ-ပြီ၊ သော- ထိုအရိဋ္ဌသည်၊ ရညော
စ-၏၎င်း၊ ထေရဿစ-၏၎င်း၊ သာသနံ - သဝဏ်စာလွှာ နှုတ်မှာစကားကို၊
ဂဟေတွာ - ၍၊ ထေရဿ - ၏၊ အဓိဋ္ဌာနဝသေန - အဓိဋ္ဌာန်ခြင်း၏ အစွမ်း
အားဖြင့်၊ ကေဒိဝသေနေဝ - တနေ့ထည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဝါ - နေ့ချင်းပေါက်
သာလျှင်၊ [ကေဒိဝသေနေဝ အဂမာသီတိ သမ္ပန္နော။] ဇမ္ဗူကောလ ပနနံ-
ဇမ္ဗူကောလဆိပ်သို့၊ ဂတိာ- သွား၍၊ နာဝံ-လှကို၊ အဘိရူဟိတွာ - စီး၍၊
သမုဒ္ဒံ-ကို၊ အတိတ္တဒိတွာ-ဖြတ်ကျော်၍၊ ပါဠိပုတ္တမေဝ - ပါဠိပုတ်မြို့သို့
ဖြောင့်ဖြောင့်သာ၊ အဂမာသိ - ရောက်ပြီ၊ အနုဋ္ဌာ - မည်သော၊ ဒေဝီပိ -
သည်လည်း၊ ပဉ္စဟိ ကညာသတေဟိ- ငါးရာသော မင်းသမီးတို့နှင့်၎င်း၊ ပဉ္စဟိ
အန္တပုရိကာသတေဟိစ-ငါးရာသော နန်းတွင်းသူတို့နှင့်၎င်း၊ သဒ္ဓိ- အတူ၊
ဒေသီလာနိ-ဆယ်ပါးသီလတို့ကို၊ သမာဓိယိတွာ-ဆော်တည်၍၊ ကာသာယာ

သရသရံသိဇာလ ဝိသဇ္ဇနကေန ။ ။ သိနိဒ္ဓတာယ - စိစိဇတ်ဇတ် စေးကပ်သည်၏
အဖြစ်ကြောင့်၊ ရသဝန္တ ဩဇဝန္တ - ဩဇာ ရှိသော၊ အဘိနဝရံသိဇာလံ (ဘုရား
လက်ထက်တော်က အဟောင်းမဟုတ်) အသစ်ရောင်ခြည်ကွန်ယက်ကို၊ ဝိသဇ္ဇန္တေန၊
အထဝါ၊ သရသကာလေ ဓရမာနကာလေ-သက်တော်ထင်ထင် ရှိတော်မူစဉ်အခါ၌၊
ဗုဒ္ဓေနဝိယ-ဘုရားရှင်ကဲ့သို့၊ ရံသိဇာလံ ဝိသဇ္ဇန္တေန။

နိ- ဖန်ရည်ဖြင့် ဆိုးအပ်ကုန်သော၊ ဝတ္ထာနိ - အဝတ်တို့ကို၊ အစ္ဆာဒေတွာ-
 ဖိုးလွှမ်း၍၊ ဝါ-ဝတ်၍၊ နဝရဿ-၏၊ ကေဒေသေ - တခုသောအရပ်၌၊ ဥပ
 သယံ-မှီတင်း နေထိုင်ရာကျောင်းကို၊ [ဥပ-ကပ်မှီ၍+သယံ-နေရာကျောင်း၊]
 ကာရာပေတွာ-ဆော်လုပ်စေပြီး၍၊ နိဝါသံ-နေခြင်းကို၊ ကပ္ပေသိ-ပြုပြီး၊ [ဒသ
 သီလာနိ- စသော ဤစကားကိုထောက်၍ ယခုအခါ ဆယ်ပါးသီလ ဆော်တည်
 သူတို့ သစ်ခေါက်ဆိုးအဝတ်ကို ဝတ်လေ့ရှိကြသည်။]

အရိဋ္ဌာပိ-သည်လည်း၊ တံ ဒိဝသမေဝ-ထို ရောက်ရာနေ၌ပင်၊ ရညော-
 မင်းအား၊ သာသနံ- သဝဏ်စာလွှာကို၊ အပ္ပေသိ - ဆက်သပြီး၊ ဧဝံ - ဤသို့
 လည်း၊ အဝေါစ-သံတော်ဥျးတင်ပြီး၊ (ကိံ)၊ ဒေဝ- မင်းမြတ်၊ တေ - အရှင်
 မင်းမြတ်၏၊ ပုတ္တော-သော၊ မဟိန္ဒုတ္တရော-သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ အာဟ-မှာလိုက်
 ပါပြီး၊ (ကိံ)၊ တေ - ခမည်းတော် မင်း၏၊ သဟာယကဿ - အဆွေတော်
 ဖြစ်သော၊ ဒေဝါနံ ပိယတိဿဿ-မည်သော၊ ရညော-၏၊ ဘာတု - နောင်
 တော်၏၊ ဇာယာ-မိဖုရားဖြစ်သော၊ အနုဋ္ဌာနာမ- မည်သော၊ ဒေဝီ - သည်၊
 ပဗ္ဗဇိတုကာမာ-ရှင်ရဟန်း ပြုလိုပါ၏၊ တံ- ထို အနုဋ္ဌာဒေဝီကို၊ ပဗ္ဗာဇေတု-
 ဌာ၊ အယံ သံဃမိတ္တတ္ထေရိံ - ကို၊ ပဟိဏထ - ပို့လိုက်ပါကုန်၊ အယျာယ-
 အရှင်မနှင့်၊ သဒ္ဓိံ ဧဝ-အတူသာလျှင်၊ မဟာဗောဓိံစ-မဟာဗောဓိပင်ကိုလည်း၊
 (ပဟိဏထ-ပို့လိုက်ပါကုန်၊) ဣတိ-သို့၊ (အာဟ-မှာလိုက်ပါပြီး၊) ဣတိ-သို့၊
 အဝေါစ-ပြီး၊ ထေရဿ-၏၊ သာသနံ-နှုတ်မှ စကားကို၊ အာရာစေတွာ-၍၊
 သံဃမိတ္တတ္ထေရိံ-ကို၊ ဝါ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-၍ ဧဝံ အာဟ(ကိံ)၊ အယျေ-
 အရှင်မ၊ တုမှာကံ- တို့၏၊ ဘာတာ - မောင်တော်ဖြစ်သော၊ မဟိန္ဒုတ္တရော-
 သည်၊ မိ-အကျွန်ုပ်ကို၊ တုမှာကံ- တို့၏၊ သန္တိကံ ပေသေသိ၊ (ကိံ-အဘယ်သို့
 မှာ၍ စေလွှတ်လိုက်သနည်း၊) ဒေဝါနံ ပိယတိဿဿ- သော၊ ရညော - ၏၊
 ဘာတု-နောင်တော်၏၊ ဇာယာ-မိဖုရားဖြစ်သော၊ အနုဋ္ဌာနာမဒေဝီ - သည်၊
 ပေ၊ ပဗ္ဗဇိတုကာမာ-ပါ၏၊ တံ-ထိုအနုဋ္ဌာဒေဝီကို၊ အာဂတိတွာ-၍၊ ပဗ္ဗာဇေထ
 ကိရ-ရှင်ရဟန်း ပြုပေးပါကုန်တဲ့၊ ဣတိ-ဤသို့မှာ၍၊ (ပေသေသိ၊) သာ-ထို
 သံဃမိတ္တာ ထေရီသည်၊ တာဝဒေဝံ - ထိုခဏ၌ သာလျှင်၊ တုရိတ တုရိတာ-
 အလွန်လျင်မြန်သည်၊ (ဟုတွာ)ရညော-၏၊ ပေ၊ အာဟ(ကိံ)၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊

ဧဝံ အဝေါစ။ ။ရာဇသန္ဓေသံ အပ္ပေတွာ ထေရဿ မုခသာသနံ (နှုတ်မှစကား
 ကို) ဝိညာပေန္တော ဧဝံ အဝေါစ၊ မင်း၏သဝဏ်လွှာကိုဆက်ပြီးနောက် ထေရ်၏ နှုတ်မှာ
 စကားကို သံတော်ဥျးတင်သည်-ဟုလို။ [အကြောင်းအရာကို ကောင်းစွာညွှန်ပြသော
 စာကို “သန္ဓေသ” ဟု ခေါ်၏၊ သံ-ကောင်းစွာ+ဒေသ-ညွှန်ပြကြောင်း။]

မယံ-သွီးတော်၏၊ ဘာတာ-သော၊ မဟိန္ဒုတ္တရော-သည်၊ ဝေ-ဤသို့မှာ၍၊ ပဟိ
 ကိ-စေလွှတ်လိုက်ပါပြီ၊ (ကိ)၊ ရညော-၏၊ ဘာတု-၏၊ ပေ၊ ပဗ္ဗဇိတုကာမာ-
 သည်၊ (ဟုတွာ) မယံ - ၏၊ အာဂမနံ - ကို၊ ဥဒိက္ခတိ ကိရ-မြော်လင့်နေပါ
 သတဲ့၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ အဟံ- သည်၊ တဗ္ဗပဏ္ဍိဒိပံ-သို့၊ ဂစ္ဆာမိ - သွားပါ
 အံ၊ ဣတိ (အာဟ)၊ ရာဇာ အာဟ (ကိ)၊ အဗ္ဗ-ချစ်သွီး၊ မေ-၏၊ ပုတ္တော-
 သားတော်သည်၊ (သမာနော)ပိ- ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ ဝါ-ဖြစ်သည်လည်း
 ဖြစ်သော၊ မဟိန္ဒုတ္တရော - သည်၎င်း၊ မေ-၏၊ နတ္တာ - မြေးတော်ဖြစ်သော၊
 သုမနသာမဏေရာဇ-သည်၎င်း၊ မံ- ကို၊ ဆိန္ဒဟတ္ထဝိယ- ပြတ်သော လက်ရှိ
 သူကိုကဲ့သို့၊ ကရောန္တာ-န်လျက်၊ တဗ္ဗပဏ္ဍိဒိပံ-သို့၊ ဂတာ- နံပြီ၊ တဿ မယံ-
 သည်၊ တေပိ- ထိုသားတော် မြေးတော်တို့ကိုလည်း၊ အပဿန္တဿ - မမြင်
 ရလသော်၊ ဝါ-သော၊ (တဿမယံ-၏) ဥပ္ပန္နော- ဖြစ်သော၊ သောကော-
 ဝမ်းနည်းခြင်းသည်၊ တဝ-၏၊ မုခံ- မျက်နှာကလေးကို၊ ပဿန္တဿ - မြင်ရ
 လသော်၊ ဝုပသမ္ပတိ-ငြိမ်းပေါ်၏၊ အဗ္ဗ-ချစ်သွီး၊ အလံ-မတော်ပါ၊ တံ-သည်၊
 မာ အဂမာသိ-လင့်၊ ဣတိ (အာဟ)။

မဟာရာဇ-ဇာ၊ မေ-သည်၊ ဘာတု-၏၊ ဝစနံ-ကို၊ ဘာရိယံ-လေးစားအပ်
 ပါ၏၊ ဝါ-ဝန်လေးပါ၏၊ အနုဋ္ဌာပိ ခတ္တိယာ-အနုဋ္ဌာ မင်းသွီးသည်လည်း၊
 ဣတ္ထိသဟဿ ပရိဝုတာ-မောင်းမ တထောင် ခြံအပ်သည်၊ (ဟုတွာ-၍၊)
 ပဗ္ဗဇ္ဇာပုရေက္ခာရာ-ရှင်ရဟန်းအဖြစ်ကို ရှေးရှုပြုသည်၊ (ဟုတွာ) မံ- ကို၊ ပရိ
 မာနေတိ-မြော်နေပါ၏၊ ပေ၊ အဗ္ဗ-တေနဟိ - ထိုသို့ ဖြစ်လျှင်၊ မဟာဗောဓိ-
 ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဂစ္ဆာမိ-သွားပါလော့၊ ဣတိ (အာဟ)၊ ရညော - သည်၊
 ကုတော-အဘယ်မှာ၊ မဟာဗောဓိ-ကို၊ (လဇ္ဈေ-ရအပ်သနည်း၊ ဣတိ-ဤကား
 အမေးတည်း၊) [မေးဘွယ်ရှိသည်-ဟုလို၊] ကိရ- ချဲ့၊ ရာဇာ-သည်၊ တတော-
 ထိုအခါမှာ၊ ပုဗ္ဗေဝ-၌ပင်၊ ဓာတုဂ္ဂဟဏတ္ထာယ-ဓာတ်တော်ကို ပင့်ဆောင်ခြင်း
 အကျိုးငှါ၊ သုမနေ - သည်၊ အနာဂတေ-မလာမီ၊ လင်္ကာဒိပံ - သို့၊ မဟာ
 ဗောဓိ-ကို၊ ပေသေတုကာမော-ပို့လိုသည်၊ (ဟုတွာ၊) ကထံနခေါ-အဘယ်
 သို့လျှင်၊ အသတ္တဃာတာရဟံ- ဒါးဖြင့်ဖြတ်ခြင်းကို မထိုက်သော၊ [သတ္တေန+
 ယာတော သတ္တဃာတော- ဒါးဖြင့် ဖြတ်ခြင်း၊ သတ္တဃာတံ န အရဟတီတိ
 အသတ္တဃာတာရဟော၊]၊ ပေ၊ ပေသေဿာမိ-ပို့ရပါအံ့နည်း၊ ဣတိ- ဤသို့
 ကြံ၍၊ ဥပါယံ-နည်းလမ်းကို၊ အပဿန္တော-မမြင်လသော်၊ မဟာဒေဝံနာမ-
 သော၊ အမစ္စံ-ကို၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ သော-ထိုအမတ်သည်၊ အာဟ(ကိ)၊ ဒေဝ-မြတ်၊
 ဗဟု-န်သော၊ ပဏ္ဍိတာ-န်သော၊ ဘိက္ခု-တို့သည်၊ သန္တိ-န်၏၊ ဣတိ(အာဟ၊)

ရာဇာ - သည်၊ တံ-ထို စကားကို၊ သုတ္တာ - ဤ၊ ဘိက္ခုသံဃဿ - ဘို့၊ ဘတ္တိ-
 ဆွမ်းကို၊ ပဋိယာဒေတွာ-စီရင်စေပြီး၍၊ ဘတ္တိကိစ္ဆာဝသာနေ-၌၊ သံဃံ - ကို၊
 ပုစ္ဆိ - ပြီ၊ (ကိ*)၊ ဘန္တေ-တို့၊ ဘဂဝတော - ၏၊ မဟာဗောဓိနာ - သည်၊
 လင်္ကာဒီပံ-သို့၊ ဂန္တဗ္ဗံနုခေါ - ရောက်ထိုက်ပါသလော၊ နော ဂန္တဗ္ဗံနုခေါ-
 သလော၊ ဣတိ(ပုစ္ဆိ)၊ သံဃော-သည်၊ မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿတ္ထေရဿ - ၏၊
 ဘာရံ-တာဝန်ကို၊ အကာသိ-ပြီ၊ ထေရော - သည်၊ မဟာရာဇာ - ဇာ၊ မဟာ
 ဗောဓိနာ-သည်၊ လင်္ကာဒီပံ-သို့၊ ဂန္တဗ္ဗံ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝတ္တာ-မိန့်တော်မူ၍၊
 ဘဂဝတော-၏၊ ပဉ္စ-နိသော၊ မဟာအဓိဋ္ဌာနာနိ-ကြီးစွာသော မိဋ္ဌာန်တော်
 မူခြင်းတို့ကို၊ ကထေသိ-ပြောပြတော်မူပြီ။

ပဉ္စ-၅ ပါးတို့ဟူသည်၊ ကတမာနိ- အဘယ်တို့နည်း၊ ကိရ - ချဲ့၊ ဘဂဝါ-
 သည်၊ မဟာပရိနိဗ္ဗာနမဉ္ဇေ- မဟာပရိနိဗ္ဗာန် ခံတော်မူရာ ညောင်စောင်း၌၊
 နိပဉ္စော-လျောင်းတော်မူသည်၊ (ဟုတွာ-၍)၊ လင်္ကာဒီပေ-၌၊ မဟာဗောဓိ
 ပတိဋ္ဌာပနတ္ထာယ-မဟာဗောဓိပင်ကို တည်စေခြင်းအကျိုးငှါ၊ အသောက
 မဟာရာဇာ- သည်၊ မဟာဗောဓိဂ္ဂဟဏတ္ထံ-ငှါ၊ ဂမိဿတိ - သွားလိမ့်မည်၊
 တဒါ-၌၊ မဟာဗောဓိဿ-၏၊ ဒက္ခိဏသဘာဝါ-လက်ယာအကိုင်သည်၊ သယ
 မေဝ-အလိုလိုသာလျှင်၊ ဆိဇ္ဇိတွာ-ပြတ်၍၊ သုဝဏ္ဏကဋ္ဌာဟေ-ရွှေဖျင်းအိုး၌၊
 ပဟိဋ္ဌာတု - တည်စေသတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ အဓိဋ္ဌာသိ-မူပြီ၊ ဣဒံ-ဤ မိဋ္ဌာန်
 တော်မူခြင်းသည်၊ ဧကံ-တမျိုးသော၊ အဓိဋ္ဌာနံ - မိဋ္ဌာန်တော်မူခြင်းတည်း၊
 တတ္ထ-ထို ရွှေဖျင်းအိုး၌၊ ပတိဋ္ဌာနကာလေစ-၌လည်း၊ မဟာဗောဓိ-သည်၊
 ဟိမဝလာဟကဂဗ္ဘံ- ဆီးနှင်းပြည့်သော တိမ်တိုက်သို့၊ [ဟိမပုဏ္ဏဝလာဟက
 ဂဗ္ဘံ။] ပဝိသိတွာ - ၍၊ ပတိဋ္ဌာတု - တည်း၊ ဣတိ အဓိဋ္ဌာသိ၊ ဣဒံ - သည်၊
 ဒုတိယံ- ၂ ကြိမ်မြောက်ဖြစ်သော၊ အဓိဋ္ဌာနံ-တည်း။

သတ္တမေ ဒိဝသေ-၌၊ ဟိမဝလာဟက ဂဗ္ဘတော-မှ၊ ဩရုယ-၍၊ သုဝဏ္ဏ
 ကဋ္ဌာဟေ-၌၊ ပတိဋ္ဌဟန္တာ-လျက်၊ ပတ္တေဟိစ- အရှက်တို့မှ၎င်း၊ ဖလေဟိ
 စ-အသီးတို့မှ၎င်း၊ ဆဗ္ဗဏ္ဏရံသိယော- ၆ပါးသော အဆင်းရှိသော ရောင်ခြည်
 တို့ကို၊ [ဆ+ဝဏ္ဏ+ရံသိယော၊] မုဉ္ဇတု-လွှတ်စေသတည်း၊ ဣတိ အဓိဋ္ဌာသိ၊
 ဣဒံ တတိယံ အဓိဋ္ဌာနံ၊ ထူပါရာမေ - ၌၊ ဒက္ခိဏကွဓာတု-လက်ယာ ညှပ်ရိုး
 ဓာတ်တော်သည်၊ စေတိယမိ-၌၊ ပတိဋ္ဌာနဒိသေ-တည်ရာနေ၌၊ ယမကပါဒိ
 ဟာရိယံ - အစုံအစုံသော တန်ခိုး ပြာဋိဟာကို၊ ကရောတု- ပြုစေသတည်း၊ ပေ၊
 လင်္ကာဒီပမိယေဝ-၌ပင်၊ မေ-၏၊ ဒေါဏမတ္တာ-တစ်ဖက်အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်
 သော၊ ဓာတုယော - တို့သည်၊ မဟာစေတိယမိ - ၌၊ ပတိဋ္ဌာနကာလေ -

တည်ရာအခါ၌၊ ဗုဒ္ဓဝေသံ-ဘုရားအသွင်တော်ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ ဝေဟာသံ-
သို့၊ အတ္တဂ္ဂတိွာ-၍၊ ယမကပါဠိဟာရိယံ-ကို၊ ကရောန္တု-နိသတည်း၊ ဣတိ
အဓိဋ္ဌာသိ၊ ဣဒံ ပဉ္စမ မဓိဋ္ဌာနံ၊ ဣတိ-ဤငါးပါးတို့တည်း၊ [ကတမာနိပဉ္စကို
ပြန်အုတ်၊]

ရာဇာ-သည်၊ ပဉ္စ-နိသော၊ ဣမာနိ မဟာအဓိဋ္ဌာနာနိ-တို့ကို၊ သုတွာ-၍၊
ပသန္တစိတ္တော - ကြည်ညိုသောစိတ်ရှိသည်၊ (ဟုတွာ) ပါဠိလိပုတ္တတော - မှ၊
ယာဝ - အကြင်မျှလောက်သော အရပ်၌၊ မဟာဗောဓိ - သည်၊ (အတ္ထိ)၊
တာဝ-ထို မဟာဗောဓိပင်ရှိရာအရပ်တိုင်အောင်၊ မဂ္ဂ-ကို၊ ပဋိဇ္ဇဂ္ဂါပေတွာ-
သုဓိသင်စေပြီး၍၊ သုဝဏ္ဏကဋ္ဌာဟတ္ထာယ - ရွှေဖျင်းအိုး အကျိုးငှါ၊ ဗဟု -
သော၊ သုဝဏ္ဏံ-ကို၊ နိဟရာပေသိ-ထုတ်ဆောင်စေပြီ၊ စ-ဆက်၊ တာဝဒေဝ-
၌ပင်၊ ရညော - ၏၊ စိတ္တံ-ကို၊ ဥတွာ - ၍၊ ဝိသုကမ္မဒေဝပုတ္တော - ဝိသုကြံ
နတ်သားသည်၊ ကမ္မာရဝဏ္ဏံ-ရွှေပန်းတိမ်သည် အသွင်ကို၊ [ရညော ပကတိ
သုဝဏ္ဏကမ္မာရဝဏ္ဏံ(နဂါရ်ရွှေပန်းတိမ်သည် အသွင်ကို)] နိဗ္ဗိနိတွာ-ဖန်ဆင်း
၍၊ ပုရတော- ၌၊ အဋ္ဌာသိ- တည်ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ တံ-ထို ပန်းတိမ်သည်ကို၊
ဒိသ္မာ-၍၊ တာတ - အမောင်၊ ဣမံ သုဝဏ္ဏံ-ကို၊ ဂဟေတွာ - ၍၊ ကဋ္ဌာဟံ-
ဖျင်းအိုးကို၊ ကရောဟိ-လော၊ ဣတိအာဟ၊ ဒေဝ-မင်းမြတ်၊ ပမာဏံ-ပမာဏ
ကို၊ ဇာနာထ-သိတော်မူပါကုန်၊ ဣတိ - ဤသို့ သံတော်ဥျးတင်ပြီ၊ တာတ -
အမောင်၊ တွမေဝ-သည်သာ၊ ဥတွာ-၍၊ ကရောဟိ-လော၊ ဣတိ-ပြီ၊ ဒေဝ-
မြတ်၊ သာဓု-ကောင်းပါပြီ၊ ကရိဿာမိ-အံ၊ ဣတိ-ဤသို့ဝန်ခံ၍၊ သုဝဏ္ဏံ-ကို၊
ဂဟေတွာ-၍၊ အတ္တနော-၏၊ အာနဘာဝေန-ဖြင့်၊ ဟတ္ထေန- လက်ဖြင့်၊ ပရိ
မဇ္ဈိတွာ-ပွတ်သပ်၍၊ နဝဟတ္ထပရိက္ခေပံ- ကိုးတောင် အဝန်းအဝိုင်း ရှိသော၊
ပဉ္စဟတ္ထဥဗ္ဗေမံ - ငါးတောင်အစောက်ရှိသော၊ တိဟတ္ထဝိက္ခန္တံ - သုံးတောင်
အကျယ်ရှိသော၊ အဋ္ဌဂိုလ ဗဟလံ - လက်ရှစ်သစ် အထူရှိသော၊ ဝါ-လက်
ရှစ်သစ် အထူရှိသော၊ ဟတ္ထိသောဏ္ဍပုမာဏာ မုခဝန္တိ - ဆင်နွှာမောင်းပမာဏ
ရှိသော နှုတ်ခမ်းလုံးရှိသော၊ သုဝဏ္ဏကဋ္ဌာဟံ-ကို၊ နိဗ္ဗိနိ-ဖန်ဆင်းပြီ။

ပဋိဇ္ဇဂ္ဂါပေတွာ။ ။သောဓာပေတွာ၊ ခါဏုကဏ္ဍကာဒိနိ ဟရာပေတွာ (ပယ်
ရှားစေ၍) တတ္ထ ဗလဝရိပုလဝါလုကံ (အားကြီးများပြားသော သဲကို) ဩကိရာပေ
တွာ-ကြဲဖြန့်စေ၍၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

နဝဟတ္ထပရိက္ခေပံဈာနိ။ ။ နဝ ဟတ္ထပုမာဏော + ပရိက္ခေပေါ အဿာတိ
နဝဟတ္ထပရိက္ခေပေါ (ကဋ္ဌာဟော)၊ ပရိက္ခေပတော (လုံးပတ် အားဖြင့်) နဝ ဟတ္ထ
ပမာဏန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ [ပမာဏံ စသည်၌ ဒုတိယာ၊] တိဟတ္ထဝိက္ခန္တိတံ -
တိဟတ္ထပုမာဏဝိတ္တာရံ၊ [တဘက်နှင့် တဘက် အကွာ အဝေးကို ပြသောကြောင့်

အထ-၌၊ ရာဇာ-သည်၊ သတ္တယေဒုဇနာယာမာယ-ခုနစ်ယူဇနာ အလျား ရှိသော၊ တိယောဇနဝိတ္ထာရာယ-သုံးယူဇနာအပြည့်ရှိသော၊ မဟာတိယာ-ကြီး စွာသော၊ သေနာယ- ဖြင့်၊ ပါရုလိပုတ္တတော- မှ၊ ပေ၊ အဂမာသိ၊ သေနာ- စစ်တပ်သည်၊ သမုဿိတဓဇပဋ္ဌာကံ - ကောင်းစွာ စိုက်ထူအပ်သော တံခွန် ကုက္ကာရှိသော၊ နာနာရတန ဝိစိတ္တံ-ရတနာအမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် ဆန်းကြယ်သော၊ အနေကာလင်္ကာရပဋိမဏ္ဍိတံ-တပါးမက များသောတန်ဆာတို့ဖြင့် တန်ဆာ ဆင်အပ်သော၊ နာနာဝိဓ ကုသုမသမာကိဏ္ဍံ - အမျိုးမျိုး အပြား ရှိသော ပန်းတို့ဖြင့် ရောပြွမ်းသော၊ အနေကတူရိယသံသုဋ္ဌံ-တပါးမကများစွာသော တူရိယာတို့သည် ကြွေးကျော်အပ်ရာဖြစ်သော၊ မဟာဗောဓိ- ကို၊ ပရိက္ခိပိ- ဝန်းရံပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ သဟဿမတ္တေ-တထောင် အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ ဂဏပါမောက္ခ-ဂိုဏ်း၏ အကြီးအမှူးဖြစ်ကုန်သော၊ မဟာထေရေ-တို့ကို၊ ဂဟေတွာ-ပင့်ခေါ်၍၊ သကလဗ္ဗဒီပေ-၌၊ ပတ္တာဘိသေကာနံ-ရောက်အပ် သော အဘိသိက်ရှိကုန်သော၊ ရာဇနံ-တို့၏၊ သဟဿေန - ဖြင့်၊ အတ္တာနဉ္စ- မိမိကို၎င်း၊ မဟာဗောဓိ- ၈ - ကို၎င်း၊ ပရိဝါရာပေတွာ - ပိုင်းရံစေ၍၊ မဟာ ဗောဓိမူလေ- ၌၊ ဌတွာ-၍၊ ဥလ္လောကေသိ - မော်၍ဖူးပြီ၊ မဟာဗောဓိဿ- ၏၊ ခန္ဓဉ္စ- ပင်စည်ကို၎င်း၊ ဒက္ခိဏမဟာသာခါယ- ၏၊ စတုဟတ္ထပ္ပမာဏပဒေ သဉ္စ-လေးထောင်ပမာဏရှိသော အရပ်ကို၎င်း၊ ဌပေတွာ-၍၊ အဝသေသံ- ကြွင်းသောအရပ်သည်၊ အဒဿနံ-မမြင်အပ်သည်၏အဖြစ်သို့၊ (ဘာဝပ္ပဓာန၊) အဂမာသိ-ရောက်ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ တံ ပါရိဟာရိယံ- ကို၊ ဒိသွာ- ၍၊ ဥပ္ပန္န

“ဝိက္ခန္တ”ဟု ရှိသင့်၏၊ သတ္တတ အဘိဓာန်၌ ဝိတ္ထာရအနက်ကိုဟောရာဝယ်“ဝိဇ္ဇန္တ” ဟု တွေ့ရ၏၊ ပါဠိလို “ဝိက္ခန္တ” ပင်တည်း။] “ဟတ္ထိ၊ ပေ၊ မုခဝဋ္ဋိ”၌ အိုးနားခမ်း အဆုံးမှာ လုံးနေအောင် ပြုအပ်သော နားခမ်းလုံးကို “မုခဝဋ္ဋိ”ဟု ဆိုသည်၊ ထိုဘေး နားခမ်းအောက်နားက ပြောကြောင်းကို ဆိုလိုသည်မဟုတ်။

သမုဿိတ ဓဇ ပဋ္ဌာကံတျာဒိ။ ။ ဥဿာပိတ (စိုက်ထူစေအပ်သော) နီလ ဝိတာဒိ ဝိဝိဓ ဓဇပဋ္ဌာကံ၊ [အဘိဓာန်၌ ဓဇနှင့် ပဋ္ဌာကာသည် ပရိယာယ်တည်း၊ ရှေးက“ပဋ္ဌာကာ-ကုက္ကာဒိ”ဟု ပေးကြ၏။] နာနာရတန ဝိစိတ္တံ - တတ္ထတတ္ထ ရစိတ (စီခြယ်အပ်သော) နာနာရတနေဟိ သုဝိစိတ္တံ၊ အနေကာလင်္ကာရ ပဋိမဏ္ဍိတံ- ပဿန္တဇနပူဇိတေဟိ (ကြည်ညိုသူတို့ ပူဇော်အပ်ကုန်သော) ဟတ္ထ၊ ပဂါဒိဟိ (လက် တန်ဆာ အစရှိကုန်သော) နာနာလင်္ကာရေဟိ သဋ္ဌိတံ၊ နာနာဝိဓကုသုမ သမာကိဏ္ဍံ- ဥပဟာရဝသေန (ပူဇော်ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်) ဥပနိတေဟိ နာနပ္ပကာရေဟိ ဝဏ္ဏ ဂန္ဓ သပ္ပန္နေဟိ ဇလဇထလဇ ပုပ္ဖေဟိ အာကိဏ္ဍံ၊ အနေကတူရိယသံသုဋ္ဌံ - ပဉ္စိကတူရိယ သံသောသိတံ။

ဝိတိပါမောဇ္ဇော - ဖြစ်သော နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ခြင်း ရှိသည်။ (ဟုတွာ)
ဘန္တေ - တို့၊ အဟံ - သည်၊ ပေါသကလဇမ္ပုဒီပရဇ္ဇေန - အလုံးစုံသော ဇမ္ပုဒီပ
မှ ဖြစ်သော မင်း၏ ဥစ္စာ အခွန်တဏှာ ဩဇာ အာဏာဖြင့်၊ ပူဇေမိ - ပူဇော်
ပါ၏၊ ဣတိ - သို့၊ ဘိက္ခုသံဃဿ - အား၊ ဝတွာ - ၍၊ အဘိသေကံ - ကို၊
အဒါသိ - ပြီး၊ [ရညော + ဣဒံ ရဇ္ဇံ၊ သကလဇမ္ပုဒီပတော ဥပ္ပဇ္ဇနက(ဖြစ်သော)
အာယောစေဝ (အခွန်အတုပ်) အာဏာဒယောစ - အာဏာစသည်တို့၊]

တတော - ထိုမှနောက်၌၊ ပုပ္ဖ ဝန္တာဒိဟိ - ပန်း၊ နံသာ အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊
ပူဇေတွာ - ၍၊ ဘိက္ခုတ္တံ - ကြိမ်၊ ပဒက္ခိဏံ - အရိအသေကို၊ ကတွာ - ၍၊ အဋ္ဌသု-
ရှစ်ပါးကုန်သော၊ ဌာနေသု - တို့၌၊ ဝဗ္ဗိတွာ - ၍၊ ဥဋ္ဌာယ - ၍၊ အဉ္ဇလီ - လက်အုပ်
ကို၊ ပဂ္ဂယ - ၍၊ ဌတွာ - ၍၊ သစ္စဝစန ကိရိယာယ - သစ္စာစကားကို ပြုခြင်းဖြင့်၊
ဗောဓိ - ကို၊ ဝဏ္ဏိတုကာမော - သည်၊ (ဟုတွာ) ဘူမိတော - မှ၊ ယာဝ - အကြင်
မျှလောက်သော အရပ်၌၊ မဟာဗောဓိဿ - ၏၊ ဒက္ခိဏသာခါ - လက်ယာကိုင်
သည်၊ (အတ္ထိ)၊ တာဝ - ထို လက်ယာကိုင်တိုင်အောင်၊ ဥစ္စံ - မြင့်သည်ကို၊
ကတွာ - ၍၊ ဌပိဘဿ - ထားအပ်သော၊ သမ္ပရတနမယပိဌဿ - အလုံးစုံသော
ရတနာတို့ဖြင့် ပြုအပ်သောခုံ၏၊ ဥပရိ - ၌၊ သုဝဏ္ဏကဋ္ဌာဟံ - ရွှေဖျင်းအိုးကို၊
ဌပပါပေတွာ - ၍၊ ရတနပိဌံ - သို့၊ အာရုယ - ၍၊ သုဝဏ္ဏတုလိတံ - ရွှေစုတ်တံကို၊
ဝဟေတွာ - ၍၊ မနောသိလာယ - ဆေးဒန်း မြင်းသီလာဖြင့်၊ လေခံ - အရေး
အသားကို၊ ကတွာ - ပြု၍ (တား၍)၊ မဟာဗောဓိနာ - သည်၊ လင်္ကာဒိပေ - ၌၊
ယဒိ ပတိဌာတဗ္ဗံ - အကယ်၍ တည်တော်မူထိုက်အံ့၊ အဟံစ - ငါသည်လည်း၊
ဗုဒ္ဓသာသနေ - ၌၊ နိဗ္ဗေမတိကော - ယုံမှားခြင်းမရှိသည်၊ ယဒိ (ဟောမိ) - အံ့၊
(ဧဝံသတိ)၊ မဟာဗောဓိ - သည်၊ သယမေဝ - သာလျှင်၊ ဣမသ္မိံ သုဝဏ္ဏ
ကဋ္ဌာဟေ - ၌၊ ဩရုယ - သက်ဆင်းတော်မူ၍၊ ပတိဌာတု - တည်ပါစေသတည်း၊
ဣတိ - သို့၊ သစ္စဝစန ကိရိယံ - သစ္စာစကားပြုခြင်းကို၊ အကာသိ - ပြီ၊ သစ္စ ကိရိ
ယာယ - သစ္စာပြုခြင်းနှင့်၊ သဟ - တပြိုင်နက်၊ ဗောဓိသာခါ - သည်၊ မနောသိ
လာယ - ဖြင့်၊ ပရိစ္ဆိန္နဌာနေ - ပိုင်းခြားအပ်ရာအရပ်၌၊ ဝါ - တားအပ်ရာ
အရပ်က၊ ဆိဇ္ဇိတွာ - ပြတ်၍၊ ဝန္တကလလပူရဿ - နံသာညွှန်တို့ဖြင့် ပြည့်သော၊
သုဝဏ္ဏကဋ္ဌာဟဿ - ၏၊ ဥပရိ - ၌၊ အဌာသိ - ပြီ၊

တဿ - ထို ဗောဓိပင်ပျို၏၊ [တဿာ - ရှိလျှင် “ဗောဓိအကိုင်း၏” ဟု
ပေး၊] ဥဗ္ဗေနေန - အစောက်အားဖြင့်၊ ဒသဟတ္ထော - ဆယ်တောင်ရှိသော၊
ခန္ဓော - ပင်စည်သည်၊ ဟောတိ - ၏၊ စတုဟတ္တာ စတုဟတ္တာ - လေးတောင်
ရှိကုန်၊ လေးတောင်ရှိကုန်သော၊ ပဉ္စ - န်သော၊ မဟာသာခါ - အကိုင်းကြီး

တို့ကို၊ ပဉ္စဟိယေဝ-၅ လုံးပင်လျှင် ဖြစ်ကုန်သော၊ ဖလေဟိ-တို့ဖြင့်၊ ပဋိမတ္ထိ
 တာ-တန်ဆာဆင်အပ်ကုန်ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ ခုဒ္ဒကသာခါနိ - အကိုင်းငယ်တို့၏၊
 သဟဿံ- အထောင်သည်၊ (ဟောတိ-၏) အထ - ဌ၊ ရာဇာ- သည်၊ မူလ
 လေခါယ-မူလအရေး၏၊ ဥပရိ- ဌ၊ တိဝဂ်လပ္ပဒေသေ-လက် ခုသစ်ရှိသော
 အရပ်၌၊ အညံ-အခြားသော၊ လေခံ-ကို၊ ပရိစ္ဆိန္ဒ-ပိုင်းဖြတ်ပြီ၊ ဝါ-တားပြီ၊
 တတော- ထိုအရေးမှ၊ တာဝဒေဝ - ဌသာလျှင်၊ ပုဗ္ဗုဠကာ - အဖုတို့သည်၊
 ဟုတွာ-၍၊ ဒသ - နိသော၊ မဟာမူလာနိ-တို့သည်၊ နိက္ခမိသု-နိပြီ၊ ပန - ဖန်၊
 ဥပရူပရိ-ဌ၊ တိဝဂ်လေ တိဝဂ်လေ-လက် ခုသစ်ရှိသောအရပ်၊ လက် ခုသစ်
 ရှိသောအရပ်၌၊ အညာ-နိသော၊ နဝ- နိသော၊ လေခါ - တို့ကို၊ ပရိစ္ဆိန္ဒ ပြီ၊
 တာဟိဝိ - ထို အရေးအသားတို့မှလည်း၊ ဒသ ဒသ - နိသော၊ ပုဗ္ဗုဠကာ-
 တို့သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ နဝတိ-ကိုးဆယ်သော၊ မူလာနိ-တို့သည်၊ နိက္ခမိသု-နိပြီ။

ပဌမကာ - ရှေး၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒသ - နိသော၊ မဟာမူလာ - တို့သည်၊
 စတုရဂ်လမတ္တံ - လက်လေးသစ် အတိုင်းအရှည် တိုင်အောင်၊ နိက္ခန္တာ-နိပြီ၊
 ဣတရေပိ-အခြားသောအမြစ်တို့သည်လည်း၊ ဂဝက္ခဇောလသဒိသံ-ဇာပေါက်
 တပ်အပ်သော လေသောက်ပြုတ်င်းနှင့်တူစွာ၊ [ဘာဝနပုံသဏံ၊ ဇံလကပဝါဠ
 သဒိသံ ကတွာတိ အတ္ထော၊ သစ်သားချောင်းလေးတွေကို ဇာပေါက်ဖောက်
 ၍တပ်ထားသော တံခါးရှက်နှင့်တူစွာ၊] အနုသိဗ္ဗန္တာ- အထပ်ထပ် ချပ်စပ်
 ကုန်လျက်၊ ဝါ - အထပ်ထပ် ရောယှက်ကုန်လျက်၊ နိက္ခန္တာ - ထွက်ကုန်ပြီ၊
 ဣတ္ထကံ-ဤမျှလောက်သော၊ ပါဠိဟာရိယံ-ကို၊ ရာဇာ-သည်၊ ရတန ဝိဌမတ္ထ
 ကေ-ရတနာမြင့်စုံထိပ်၌၊ ဌိတောယေဝ-တည်လျက်သာ၊ ဒိသွာ-၍၊ အဉ္စလိ-
 လက်အုပ်ကို၊ ပဉ္စယ-ချီမြှောက်၍၊ မဟာနာဝံ-ကြယ်စွာသောအသံကို၊ နဒိ-
 မိန့်မြွက်ပြီ၊ အနေကာနိ - များစွာကုန်သော၊ ဘိက္ခုသဟဿာနိ - တို့သည်၊
 သာဓုကာရံ-သာဓု သာဓုဟု ပြုအပ်သောအသံတို့၊ ဝါ-ကောင်းချီးကို၊ အကံ
 သု-နိပြီ၊ သကလရာဇသေနာ - အလုံးစုံသောမင်းတို့၏ စစ်တပ်တို့သည်၊ ဥန္တာ
 ဒိနိ-အထက်သို့ တက်သော ကြွေးကြော်သံ ရှိကုန်သည်၊ ဝါ-ပဲ့တင်ထပ်သော
 အသံ ရှိကုန်သည်၊ အဟေသံ - ဖြစ်ကုန်ပြီ၊ စေလုက္ခေပ သတ သဟဿာနိ-
 အဝတ်တို့ကိုမြှောက်၍ ငွေရမ်းခြင်း အသိန်းတို့ကို၊ ပဝတ္တယိသု - ဖြစ်စေကြ

စေလုက္ခေပ သတ သဟဿာနိ ။ ။ တေသံ တေသံ ဇနာနံ သိသောပရိ
 (ဥးခေါင်း အပေ၍) ဘမန္တာနံ (ရစ်ဝဲကုန်သော) ဥတ္တရာသင်္ဂဇေလနံ (အပေ၍
 အဝတ်သို့) ဥက္ခေပသတသဟဿာနိ - မြှောက်ခြင်း အသိန်းတို့သည်။ [အထက်
 မြှောက်၍ပစ်ခြင်း မဟုတ်၊ ဥးခေါင်းအပေ၍ ငွေရမ်းခြင်းတည်း။]

ကုန်ပြီ၊ ဘုမ္မကဒေဝေ-မြေ၌တည်ကုန်သော နတ်တို့ကို၊ အာဒိကတွာ-အစပြု၍၊ ယာဝ-အကြင်မျှလောက်၊ မြဟ္မကာယိကာ-ပဌမဈာန်မြဟ္မာအပေါင်း၌ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒေဝါ-မြဟ္မာတို့သည်၊ (သန္တိ)၊ တာဝ-ထိုပဌမဈာန်မြဟ္မာတိုင်အောင်၊ သာဓုကာရံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ ပဝတ္တယိံ-သု။

ရညော-သည်၊ ဣမံ ပါဠိဟာရိယံ-ကို၊ ပဿန္တဿ- ဖူးမြော်လျက်၊ ပီတိယာ-ပီတိသည်၊ နိရန္တရံ-မပြတ်၊ ဖုဋ္ဌသရီရဿ-ပြန့်နှံ့အပ်သောကိုယ်ရှိသည်ဖြစ်၍၊ အဗ္ဗလီ - ကို၊ ပဂ္ဂဟေတွာ - ၍၊ ဌိတဿေဝ - တည်စဉ်ပင်၊ မဟာဗောဓိ-သည်၊ မူလသတေန-အမြစ်တရာဖြင့်၊ [ဒေသသု လေခါသု ဧကေကာယဒေသဒေသ ဟုတွာ နိက္ခန္တမူလသတေန၊] သုဝဏ္ဏကဋ္ဌာဟေ - ၍၊ ပတိဋ္ဌာသိ-တည်ပြီ၊ ဒေသ- န်သော၊ မဟာမူလာနိ-အမြစ်ကြီးတို့သည်၊ သုဝဏ္ဏကဋ္ဌာဟတလံ- ရွှေဖျင်းအိုး အပြင်ကို၊ အာဟစ္စ - ထိရောက်၍၊ အဋ္ဌသု - တည်ကုန်ပြီ၊ အဝသေသာနိ - ကြွင်းကုန်သော၊ နဝတိ - ကိုးဆယ်သော၊ ခုဒ္ဒကမူလာနိ - အမြစ်ငယ်တို့သည်၊ အနုပုဗ္ဗေန- အစဉ်အားဖြင့်၊ ဝဇ္ဇနကာနိ - ကြီးပွားကုန်သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ ဂန္ဓကလလေ - နံ့သာညွှန်၌၊ ဩရုယု-သက်ဆင်း၍၊ ဌိတာနိ-တည်ကုန်ပြီ၊ ဧဝံ-သို့၊ မဟာဗောဓိမှိ - သည်၊ သုဝဏ္ဏကဋ္ဌာဟေ-၍၊ ပတိဌိတမတ္ထေ- တည်ပြီးကာမျှ ဖြစ်လသော်၊ မဟာပထဝီ- သည်၊ စလိ - လှုပ်ပြီ၊ အာကာသေ - ကောင်းကင်၌၊ ဒေဝဒုန္နုဘိယော - မိုဃ်းစည်ကြီး တို့သည်၊ ဖလိံသု-မြည်ဟိန်းကုန်ပြီ၊ ပဗ္ဗတာနံ - တို့၏၊ နစ္ဆေဟိ-ယိမ်းကဟန်တို့ဖြင့်၎င်း၊ ဒေဝါနံ-တို့၏၊ သာဓုကာရေဟိ-တို့ဖြင့်၎င်း၊ ယက္ခာနံ - တို့၏၊ ဟိကာရေဟိ-ဟိင်၊ ဟိင် ဟု ပြုအပ်သော အသံတို့ဖြင့်၎င်း၊ [ယက္ခာ ဟိ ဝိမှယဇတာ ဟိ ဟိံတိ သဒ္ဓိ နိစ္ဆာရေန္တိ။] အသုရာနံ-တို့၏၊ ထုဘိဇပေဟိ - ချီးမွမ်းသံ တို့ဖြင့်၎င်း၊ မြဟ္မာနံ-တို့၏၊ အပ္ပေါဋ္ဌနေဟိ - လက်ပန်းပေါင်းခတ်ခြင်း တို့ဖြင့်၎င်း၊ ဝါ-လက်ခမောင်းခတ်ခြင်းတို့ဖြင့်၎င်း၊ မေဃာနံ - တို့၏၊ ဂဇ္ဇိတေဟိ-ချုန်းသံ

ဒေဝဒုန္နုဘိယော ဖလိံသု ။ ။ ဒေဝဒုန္နုဘိယော ထနိံသု၊ ဒေဝဒုန္နုဘိတိစ နတ္ထေ ကာစိ ဘေရိ အဓိပ္ပေတာ၊ အထခေါ ဥပ္ပါတဘာဝေန (အထူးအဆန်းကျရောက်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်) အာကာသဂတော နိစ္ဆေါသသဓ္ဓေါ (ကောင်းကင်၌ ဖြစ်သော ကြွေးကြော်သံ)၊ ဒေဝေါတိ ဟိ မေဓော၊ တဿဟိ အတ္တဘာဝေန (မမှီမမှိုင်းဘဲ ကြည်လင်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်) အာကာသဝဏ္ဏဿ (ကောင်းကင်အဆင်းရှိသော) ဒေဝဿ (မိုဃ်းရွာခြင်း) အဘာဝေန သုက္ခဂဇ္ဇိတဿညိတေ (အခြေခံတိုက် ချုန်းခြင်း ဟု အသိအမှတ် ပြုအပ်သော) သဓ္ဓေ (အသံသည်) နိစ္ဆရန္တေ (ထွက်လသော်) ဒေဝဒုန္နုဘိတိ သမညာ၊ တသ္မာ၊ ပေ၊ ဒေဝေါ သုက္ခဂဇ္ဇိတံ ဂဇ္ဇိတိ ဝုတ္တိဟောတိ။ [ဘေရိ ဒုန္နုဘိ ဝုတ္တာထ (အဘိဓာန်)၊ ဒုန်ဒုန်တိသဓ္ဓေန၊ ဥဘတိ ပူရတိတိ ဒုန္နုဘိ။]

တို့ဖြင့်၎င်း၊ စတုပ္ပါဒါနံ-အခြေ ၄ ချောင်းရှိသောသားကောင်တို့၏၊ ရဝေဟိ-
မြည်ဟည်းသံတို့ဖြင့်၎င်း၊ ပက္ခိနံ-တို့၏၊ ရုတေဟိ-တွန်သံတို့ဖြင့်၎င်း၊ သဗ္ဗတာဠာ
စရာနံ - အလုံးစုံသော တူရိယာ ဘဏ္ဍာတို့၏၊ သကသက ပဋိဘာနေဟိ- မိမိ
မိမိ ဥစ္စာဖြစ်သော တီးသူတို့ ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်လာသော အသံ တို့ဖြင့်
၎င်း၊ ပထဝီတလံ - မြေအပြင်သည်၊ ယာဝ မြဟ္မလောကာ - အောင်၊ ကေ
ကောလာဟလံ-တပြိုင်နက် အုတ်အုတ်ကျက်ကျက်ရှိသည်၊ ကေနိန္ဒာဒံ-တပြိုင်
နက် ပဲ့တင်သံရှိသည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊

ပဉ္စသု-ကုန်သော၊ သာခါသု-အကိုင်းတို့၌၊ ဖလတော ဖလတော-အသီး
တိုင်း၊ အသီးတိုင်းမှ၊ ဆဗ္ဗဏ္ဍရံသိယော - ခြောက်ပါးသော အဆင်းရှိသော
ရောင်ခြည်တော်တို့သည်၊ နိက္ခမိတွာ- ဤ၊ သကလ စက္ကဝါဠ - အလုံးစုံသော
စကြာဝဠာကို၊ ရတနဂေါပါနသီ ဝိနန္ဒ-ရတနာအခြင်ရနယ်တို့ဖြင့် မြှေးယှက်
အပ်သည်ကို၊ ကုရုမာနာဝိယ-ပြုကုန်သကဲ့သို့ ယာဝ မြဟ္မလောကာ-အောင်၊
အတ္တဂ္ဂစ္ဆိသု-နိပြီ၊ စပန-ထပ်၍ ဆက်ဥးအံ့၊ တဇ္ဇဏတော-မှ၊ ပဘုတိ-၍၊
သတ္တဒိဝသာနိ-တို့ပတ်လုံး၊ မဟာဗောဓိ-သည်၊ ဟိမဝလာဟကဂစ္ဆိ - သို့၊
ပဝိသိတွာ-၍၊ အဋ္ဌာသိ-ပြီ၊ မဟာဗောဓိ - ကို၊ ကောစိ - သည်၊ န ပဿတိ-
မမြင်ရတော့၊ ပေ၊ သတ္တမေ ဒိဝသေ-၌၊ သဗ္ဗဒိသာဟိ-တို့မှ၊ ဟိမာစ-ဆီးနှင်း
တို့သည်၎င်း၊ ဆဗ္ဗဏ္ဍရံသိယောစ - တို့သည်၎င်း၊ အာဝတ္ထိတွာ - လည်၍၊
မဟာဗောဓိမေဝ - သို့သာ၊ ပဝိသိ သု၊ စက္ကဝါဠဂဗ္ဗေ - စကြာဝဠာတိုက်
သည်၊ ဝိဂတ ဟိမဝလာဟကေ - ကင်းသော ဆီးနှင်း တိမ်တိုက်ရှိသည်ဖြစ်၍၊
ဝိပ္ပသန္ဓေ - အထူးသဖြင့် ကြည်လင်လသော်၊ မဟာဗောဓိ - သည်၊ ပရိပုဏ္ဏ
ခန္ဓသာခါပသာခေါ- ပြည့်စုံသော ပင်စည်၊ ခက်မ၊ ခက်သေးရှိသည်၊ ပဉ္စဖလ
ပဋိမဏ္ဍိတော- ငါးလုံးသောအသီးတို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်အပ်သည်၊ (ဟုတွာ)
သုဝဏ္ဏကဋ္ဌာဟေ-၌၊ ပတိဋ္ဌိတောဝ-သာလျှင်၊ ပညာယိတ္တ-ထင်ရှားပြီ၊

ပထဝီတလံ၊ ပေ၊ အဟောသိ ။ ။ ကောလာဟလနှင့် နိန္ဒာဒံ ပုဂံတို့သည် သူ
သဘာဝအတိုင်း ဆိုလျှင် ပုလ္လိန်တို့တည်း၊ ဤ၌ “ကောလာဟလံ၊ နိန္ဒာဒံ” ဟု ရှိသော
ကြောင့် “ပထဝီတလံ” ဟု ရှိခဲ့မှ ရှေ့နေခံညီမည်။ [“ ကေတော ပဝတ္ထကောလာဟလံ၊
ကေတော ပဝတ္ထနိဇ္ဈေသံ၊-ဋီကာ။] ထို့ပြင် “ ယာဝမြဟ္မလောကာ တာဝ ” ဟု
မရှိရာ၊ တာဝပါလျှင် “မြဟ္မလောကော” ဟု ရှိရမည်၊ “မြဟ္မလောကာ” ဟု ရှိလျှင်လည်း
တာဝ မလို။

ပရိပုဏ္ဏ၊ ပေ၊ ပဋိမဏ္ဍိတော။ ။ ပရိပုဏ္ဏသာခါပသာခါဟိ စေဝ ပဉ္စဟိ ဖလေ
ဟိစ ပဋိမဏ္ဍိတော၊ ဤ ဋီကာတွင် အလို “ ပရိပုဏ္ဏခန္ဓသာခါပသာခါပဉ္စဖလပဋိမဏ္ဍိ
တော” ဟု တသမာသ်တည်း ရှိရမည်။

ရာဇာ - သည်၊ မဟာဗောဓိ* - ကို၊ ဒိသွာ-၍၊ တေဟိ ပါဠိဟာရိယေဟိ-
 တို့ကြောင့်၊ သဉ္ဇာတ ဝီတိပါမောဇ္ဇော-လွန်စွာဖြစ်သော နှစ်သက်ဝမ်းမြော်
 ခြင်းရှိသည်၊ (ဟုတော့၊) သကလ ဇမ္ဗုဒီပရဇ္ဇေန - အလုံးစုံသော ဇမ္ဗုဒီပမှ
 ဖြစ်သော မင်း၏ဥစ္စာ အခွန်ဘဏ္ဍာ ဩဇာအာဏာဖြင့်၊ တရုဏ မဟာ
 ဗောဓိ* - နုပျိုသော မဟာဗောဓိပင်ကို၊ ပူဇေဿာမိ - အံ့၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊
 အဘိသေကံဒေတွာ၊ သတ္တဒိဝသာနိ-တို့ပတ်လုံး၊ မဟာဗောဓိဌာနေယေဝ-
 ဌ်သာ၊ အဋ္ဌာသိ-ပြီ၊ မဟာဗောဓိ- သည်၊ ပုဗ္ဗကတ္တိက ပဝါရဏာ ဒိဝသေ-
 ပုဗ္ဗကတ္တိကာနက္ခတ်နှင့် ယှဉ်သော ပဝါရဏာနေ၌၊ ဝါ - သီတင်းကျွတ်
 လပြည့် ပဝါရဏာနေ၌၊ သာယနသမယေ - ၌၊ ပေ၊တတော - ၌၊ ဟိမဝန္တာ
 သတ္တာဟံ - ဟိမဝန္တာ သတ္တာဟကို၎င်း၊ ဝါ - ဆီးနှင်း တိမ်တိုက်၌ ကိန်းရာ
 ခုနစ်ရက်ကို၎င်း၊ အဘိသေက သတ္တာဟဉ္စ - အဘိသေက သတ္တာဟကို၎င်း၊
 ဝါ- အဘိသိက်သွန်းရာ ခုနစ်ရက်ကို၎င်း၊ ဝီတိနာမေတွာ -လွန်စေ၍၊ ကာလ
 ပက္ခဿ-လဆုတ်ပက္ခဏ၊ ဥပေါသထဒိဝသေ-၌၊ ရာဇာ-သည်၊ ဧကဒိဝသေ
 နေဝ- တနေ့ထည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ပါဠိပုတ္တံ - သို့၊ ပရိသိတွာ - ၍၊ ကတ္တိက
 ဇဏ္ဍပက္ခဿ - တန်ဆောင်မုန်းလဆန်း ပက္ခဏ၊ ပါဠိပဒ ဒိဝသေ - အထွက်
 တရက်နေ၌၊ ဝါ - လဆန်း ၁ ရက်နေ၌၊ မဟာဗောဓိ* - ကို၊ ပါစိန မဟာ
 သာလမူလေ - မြို့ရှေ့ အင်ကြင်းပင်၏အနီးအောက်၌၊ ထပေသိ- ပြီ၊

သုဝဏ္ဏကဋ္ဌာဟေ-၌၊ ပတိဋ္ဌိတ ဒိဝသတော- မှ၊ သတ္တရသမေ - သော၊
 ဒိဝသေ-၌၊ မဟာဗောဓိဿ-၏၊ အဘိနဝကိုရာ-အသစ်ဖြစ်သော အညွန့်တို့
 သည်၊ ပါတုရဟေသုံ-န်ပြီ၊ တေ-ထိုအညွန့်တို့ကို၊ ဒိသွာပိ-၍လည်း၊ ပသန္နော-
 သော၊ ရာဇာ-သည်၊ ပုန-ဖန်၊ မဟာဗောဓိ* -ကို၊ ရဇ္ဇေန-မင်း၏ဥစ္စာ အခွန်
 ဘဏ္ဍာ ဩဇာအာဏာဖြင့်၊ ပူဇေန္တော-လျက်၊ သကလ ဇမ္ဗုဒီပါ ဘိသေကံ-
 အလုံးစုံသော ဇမ္ဗုဒီပ၌ဖြစ်သော အဘိသိက်ကို၊ အဒါသိ-ပြီ၊ တဒါ-၌၊ သုမန
 သာမဏေရော - သည်၊ ကတ္တိကပုဏ္ဏမဒိဝသေ - ၌၊ ဓာတုဂ္ဂဟဏတ္ထံ - ၄၊
 ဂတော-သည်၊ (သမာနော-သော်၊) မဟာဗောဓိဿ-ကို၊ ကတ္တိကဆဏပူဇ်-
 ကတ္တိကာနက္ခတ်ပွဲသဘင်ဖြင့်ပူဇော်ခြင်းကို၊ အဒ္ဓသ-ပြီ၊ ဧဝံ-လျှင်၊ မဟာဗောဓိ
 မဏ္ဍတော-မဟာဗောဓိမဏ္ဍိုင်မှ၊ အာနေတွာ-၍၊ ပါဠိပုတ္တော-၌၊ ထပိတံ-
 သော၊ မဟာဗောဓိ* - ကို၊ သန္ဓာယ - ၍၊ တေနဟိ၊ ပေ၊ ဂစ္ဆာဟိတိ - ဟူ၍၊
 အာဟ-ပြောပြီ၊ [စာ ၃ မျက်နှာကျော်လောက်က ပြောခဲ့သည်-ဟူလို၊] သာ-
 ထို သံဃမိတ္တာထေရီသည်၊ သာရုတိ- ကောင်းပါပြီ ဟူ၍၊ သမ္ပဒိန္နိ - ဝန်ခံပြီ၊

ရာဇော-သည်၊ မဟာဗောဓိရက္ခန္ဓာတ္ထာယ-မဟာဗောဓိကို စောင့်ရှောက်ခြင်း အကျိုးငှါ၊ အဋ္ဌာရသ-တဆဲ ရှစ်ယောက်ကုန်သော၊ ဒေဝတာကုလာနိ-နတ်မျိုးတို့ကို၎င်း၊ အဋ္ဌ - ကုန်သော၊ အမစ္စကုလာနိ - အမတ်မျိုးတို့ကို၎င်း၊ အဋ္ဌ - န်သော၊ မြာဟ္မဏကုလာနိ - ပုန်ကားမျိုးတို့ကို၎င်း၊ အဋ္ဌ-န်သော၊ ကုဋုမ္ဘိယကုလာနိ-သူကြွယ်မျိုးတို့ကို၎င်း၊ အဋ္ဌ-န်သော၊ ဂေါပက ကုလာနိ-ဂေါပကမျိုးတို့ကို၎င်း၊ အဋ္ဌ-န်သော၊ တရစ္ဆကုလာနိ - တရစ္ဆမျိုးတို့ကို၎င်း၊ အဋ္ဌ-န်သော၊ ကာလိင်္ဂကုလာနိ-ကာလိင်္ဂမျိုးတို့ကို၎င်း၊ ဒတ္တာ-လူပြီး၍၎င်း၊ ဥဒကသိဉ္ဇနတ္ထာယ-ရေသွန်းလောင်းခြင်း အကျိုးငှါ၊ အဋ္ဌ-န်သော၊ သုဝဏ္ဏယဋ္ဌေစ-ရွှေအိုးတို့ကို၎င်း၊ အဋ္ဌ-န်သော၊ ရဇတယဋ္ဌေစ-တို့ကို၎င်း၊ ဒတ္တာ-၎င်း၊ ဣမိနာ ပရိဝါရေန-ဤအခြံအရံနှင့်တကွ၊ [သဟဏ္ဌေ ကရဏာဝစနံ။] မဟာဗောဓိ - ကို၊ ဂင်္ဂါယ - ၌၊ ဝါ - ဂင်္ဂါမြစ်သည်းက၊ နာဝံ - သို့၊ အရောပေတ္တာ-၍၊ သယမ္ဗိ-လည်း၊ နဝရဇတာ-မှ၊ နိက္ခမိတွာ-၍၊ ဝိဇ္ဈာဒဝိ-ဝိဇ္ဈာတောကို၊ သမတိတ္တဗ္ဗ-လွန်မြောက်၍၊ အနုပုဗ္ဗေန-ဖြင့်၊ သတ္တဟိ ဒိဝသေဟိ-

ဒေဝတာကုလာနိ။ ။ မဟာဗောဓိ' ပရိဝါရေတွာ ဌိတနာဂယက္ခာဒိဒေဝတာကုလာနိ-နဂိုရ်က မဟာဗောဓိကို ဝန်းရံစောင့်ရှောက်၍ တည်နေကြသော နဂါး ယက္ခ (နတ်) စသော နတ်မျိုးတို့ကို၊ [ဒတ္တာ-၌စပ်၊] အထက်အောက် တယူဇနာစီ အာဏာပိုင်သောကြောင့် ထိုနတ်အမျိုးတွင်ပါဝင်သော နာဂ ယက္ခ စသူတို့ကိုလည်း လိုက်သွားကြဘို့ရန် အမိန့်ပေးနိုင်သည်။

အမစ္စမြာဟ္မဏကုလာနိ။ ။ ဗောဓိဿ ကတ္တဗ္ဗဝိစာရဏတ္ထာယ (ပြုသင့်သမျှကို စီမံသို့ရာ အမတ်တို့ကို) အဒါသိ-ပေးလှူလိုက် (ထည့်လိုက်) ပြီ၊ လောကသမ္မတတ္ထာ (ဘိသိက် ခံရာဝယ် မြာဟ္မဏတို့ကို ရေစင်သွန်းစေခြင်း စသည်ဖြင့် မြာဟ္မဏတို့၏ ရေလောင်းမှုကို လူတို့က အမွန် အမြတ် ဟု သမုတ်အပ်သည့် အတွက်) ဥဒကသိဉ္ဇနတ္ထာယ (ဗောဓိပင်ကို ရေလောင်းသို့ရာ မြာဟ္မဏတို့ကို) အဒါသိ။

ကုဋုမ္ဘိယကုလာနိ။ ။ ဗောဓိဿ ကတ္တဗ္ဗပူဇောပကရဏဂေါပနတ္ထာယ (ပြုထိုက်သော ပူဇော်ဘွယ် အဆောက်အဦးတို့ကို ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက်သို့ရာ) အဒါသိ၊ ထိုနည်းကိုလိုက်၍ တန်ခိုးကြီးဘုရား၌ ယခုအခါ ဂေါပကလူကြီးများထားကြရသည်။

ဂေါပက, တရစ္ဆ, ကာလိင်္ဂ။ ။ ဂေါပကာ ရာဇကမ္ပိနော, တထာ တရစ္ဆာ-ဂေါပကနှင့် တရစ္ဆတို့သည် မင်းမှုထမ်းနသူများတည်း၊ (မဟာဂဏ္ဍိပုဒ်) ၊ ဂဏ္ဍိပဒေပန "ဂေါပကကုလာနိ ဗောဓိသိဉ္ဇနတ္ထံ ခီရဓေနုပါလနတ္ထာယ=ဗောဓိပင်ကို နွားနို့ရည်ဖြင့် သွန်းလောင်းသို့ရန် နို့ထွက် နွားမတို့ကို ထိန်းကြောင်းသို့အလို့ငှါ လှူလိုက်သည်၊ တရစ္ဆကုလာနိ ကာလိင်္ဂကုလာနိ ဝိဿာသိကာနိ ပဋ္ဌာနမနုဿာနိ = တရစ္ဆနှင့် ကာလိင်္ဂကုလ တို့ကား အကျွမ်းတဝင်ရှိကြသော ပဋ္ဌာန်လူမျိုး တို့တည်း၊ ဣတိ ဝုတ္တံ။ [ဋီကာ၌ အခြားဝါဒလည်း ရှိသေး၏။]

တို့ဖြင့်၊ တာမလိတ္တိ-တာမလိတ္တိ ဆိပ်ကမ်းသို့၊ အနုပုတ္တော-ပြီ၊ အန္တရာမဂ္ဂေ-
ခရီးအကြား၌၊ ဒေဝနာဂ မနုဿာ-ဘို့သည်၊ ဥဠာရံ - သော၊ မဟာဗောဓိ
ပုဇ်-ကို၊ အကံသု-န်ပြီ၊ ရာဇာပိ-သည်လည်း၊ သမုဒ္ဒတိရေ-၌၊ သတ္တဒိဝသာနိ-
လုံး၊ မဟာဗောဓိ-ကို၊ ထပေတွာ-၍၊ သကလ ဇမ္ဗုဒီပမဟာရဇ္ဇံ - အလုံးစုံ
ဇမ္ဗုဒီပ၌ ဖြစ်သော မဟာရာဇာ၏ ဥစ္စာ အခွန် ဘဏ္ဍာ ဩဇာ အာဏာကို၊
အဒါသိ-ပြီး၊ ဣဒံ-ဤသို့ ပေးလှူခြင်းသည်၊ အဿ-ထိုမင်း၏၊ တတိယံ-၃ ကြိမ်
မြောက် ဖြစ်သော၊ ဇမ္ဗုဒီပရဇ္ဇသမ္ပဒါနံ - ဇမ္ဗုဒီပ၌ ဖြစ်သော မင်း၏ ဥစ္စာ
အခွန်ဘဏ္ဍာ ဩဇာအာဏာကို ကောင်းစွာ ပေးခြင်းသည်၊ ဟောတိ-၏။

ဝေ-သို့၊ မဟာရဇ္ဇေန-မဟာရာဇာ၏ ဥစ္စာ အခွန်ဘဏ္ဍာ ဩဇာအာဏာ
ဖြင့်၊ ပူဇေတွာ-ပူဇော်ပြီး၍၊ မာဂသိရမာသဿ-နတော်လ၏၊ ပဌမပါဠိပဒ
ဒိဝသေ - ပဌမ အထွက်တရက်နေ့၌၊ (လဆန်းတရက်နေ့) အသောကော-
မည်သော၊ ဓမ္မရာဇာ - သည်၊ မဟာဗောဓိ - ကို၊ ဥက္ခိပိတွာ - မြှောက်ချီ၍၊
ဂလပ္ပမာဏံ - လည်မျိုပမာဏ ရှိသော၊ ဥဒကံ-သို့၊ ဩရုယျ - သက်ဆင်း၍၊
နာဝါယံ-၌၊ ပတိဋ္ဌာပေတွာ - ပြီး၍၊ သံဃမိတ္တတ္ထေရိမ္မိ - ကိုလည်း၊ သပရိ
ဝါရံ-အခြံအရံနှင့်တကွ၊ နာဝံ-သို့၊ အာရောပေတွာ- တင်ပြီး၍၊ အရိဋ္ဌံ-မည်
သော၊ အမစ္ဆံ-ကို၊ တေဒဝေါစ၊ (ကိံ)၊ တာတ - အမောင်၊ အဟံ - သည်၊
မဟာဗောဓိ-ကို၊ တိက္ခတ္တံ-၃ကြိမ်၊ သကလဇမ္ဗုဒီပရဇ္ဇေန-ဖြင့်၊ ပူဇေတွာ-
ပြီး၍၊ ဂလပ္ပမာဏံ ဥဒကံ၊ ဩရုယျ၊ မမ-၏၊ သဟာယကဿ- အဆွေတော်၏
(အထံသို့)၊ ပေသသိ-ပို့ လိုက်ပါပြီ၊ သောပိ-ထို အဆွေတော်သည်လည်း၊
ဝေမေဝ-ဤ အတိုင်းပင်၊ မဟာဗောဓိ- ကို၊ ပူဇေတွာ - ပူဇော်ပါစေ၊ ဣတိ-
ဤသို့မှာလိုက်ပြီ၊ ဝေ-သို့၊ သဟာယကဿ-၏အထံသို့၊ သာသနံ-ကို၊ ဒတွာ-
ပြီး၍၊ ဒသဗသဿ-၏၊ သ ရသရံသိဇာလံ - အဆီဩဇာ ရှိသော ရောင်ခြည်
တော်ကွန်ယက်ကို၊ ဝိမုဉ္ဇန္တော-လွှတ်တော်မူတတ်သော၊ မဟာဗောဓိရုက္ခော-

ဣဒမဿ တတိယံ။ ။ သုဝဏ္ဏကဋ္ဌာဟေ ပတိဋ္ဌိတမဟာဗောဓိဿ ရဇ္ဇသမ္ပဒါနံ
သန္ဓာယ ဝုတ္တံ၊ တေတာ ပုဗ္ဗေ ပန (ရွှေဖျင်း မရောက်မီ ရွှေး၌ကား) ကေဝါရံ သဒ္ဓါယ
(သဒ္ဓါသက်သက်ဖြင့်) သကလဇမ္ဗုဒီပရဇ္ဇေန မဟာဗောဓိ ပူဇေသိ ယေဝ၊-တသွာ
တေန သဒ္ဓိံ စတုတ္ထမိဒံ သမ္ပဒါနံ။

ပဌမ ပါဠိပဒဒိဝသေ။ ။ လဆန်း ၁ ရက်ကို ဆိုသည်၊ ဤအခေါ်လည်း သီဟိုဠ်
အခေါ်အတိုင်း ခေါ်ခြင်းတည်း။ [မြန်မာအခေါ်လည်း ဤအတိုင်းပင်။] ဣဒိယအခေါ်
အားဖြင့်ကား ကောင်းကင်ကလံပြည့်လျှင် အခေါ်အဝေါ် မာသလည်း တလ ပြည့်၏၊
ထို့ကြောင့် ထိုဣဒိယအခေါ်အားဖြင့် လပြည့်ကျော် ၁ ရက်ကို ပဌမပါဠိပဒ၊ လဆန်း
၁ရက်ကို ဒုတိယ ပါဠိပဒ ဟု ခေါ်သည်ဟုမှတ်။ [ဋီကာ။]

သည်။ ဂစ္ဆတိစတ ရေ - ဪ...သွားရှာပေ၊ တကား၊ [အရေတိ ခေဒေ-
စိတ်ဆင်းရဲသံ၊] ဣတိ-သို့၊ ကန္နိတွာ-မြည်တမ်း၍၊ (တချို့ စာ၌ “ဇန္နိတွာ”
ဟု ရှိ၏) အဉ္စလိ-လက်အုပ်ကို၊ ပဏ္ဍဟေတွာ-၍၊ အဿုနိ - မျက်ရည် တို့ကို၊
ပဝတ္တယမာနော-ဖြစ်စေလျက်၊ အဋ္ဌာသိ-ပြီ။

မဟာဗောဓိသမာရုဋ္ဌာ-မဟာဗောဓိပင်သည် ကောင်းစွာ တက်ရောက်
အပ်သော၊ သာပိ ခေါ် နာဝါ - ထို လှေတော်သည်လည်း၊ မဟာရာဇဿ-
အသောက မဟာရာဇာသည်၊ ပဿတော ပဿတော - ကြည့်စဉ် ကြည့်စဉ်၊
မဟာသမုဒ္ဒတလံ-မဟာသမုဒြာအပြင်သို့၊ ပက္ခန္ဓာ-ပြေးဝင်ပြီ၊ မဟာသမုဒ္ဒေ
ပိ-၌လည်း၊ သမန္တာ-၌၊ ယောဇနိ-တယူဇနာတိုင်တိုင်၊ ဝိစိယော-လှိုင်းတို့သည်၊
ဝူပသန္တာ-မြိမ်သက်ကုန်ပြီ၊ ပဉ္စဝဏ္ဏာနိ - ငါးပါးသော အဆင်းရှိကုန်သော၊
ပဒုမာနိ - ပဒုမ္မာကြာပန်း တို့သည်၊ ပုပ္ဖိတာနိ - ပွင့်ကုန်ပြီ၊ အန္တလိက္ခေ -
ကောင်းကင်၌၊ ဒိဗ္ဗာနိ-နတ်၌ဖြစ်ကုန်သော၊ တူရိယာနိ- တို့သည်၊ ပဝဇ္ဇိ-သု-
မြည်ကုန်ပြီ၊ အာကာသေ-ကောင်းကင်၌၊ ထလဇ လေဇ ရုက္ခာဒိ သန္တိဿိတာ
ဟိ-ရေ၌ဖြစ်ကုန်၊ ကုန်း၌ဖြစ်ကုန်သော သစ်ပင်အစရှိသည်တို့၌ မှီကုန်သော၊
[အာဒိသဒ္ဓေန ပဗ္ဗတာဒိသန္တိဿိတာ ဒေဝတာ သင်္ဂဏာတိ၊] ဒေဝတာဟိ-
တို့သည်၊ ပဝတ္တိတာ - ဖြစ်စေအပ်သော၊ အတိဝိယံ-လျှင်၊ ဥဋ္ဌာရာ - မွန်မြတ်
သော၊ ပူဇာ-သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ သံယမိတ္တာထေရိပိ-ထေရ်မသည်လည်း၊
သုပဏ္ဏရူပေန - ဂဠုန်အသွင်ဖြင့်၊ မဟာသမုဒ္ဒေ-၌၊ နာဂ ကုလာနိ- တို့ကို၊
[မဟာဗောဓိဂဟဏတ္ထံ အာဂတာနိ နာဂကုလာနိ၊] သန္တာသေသိ-ထိတ်
လန့်စေပြီ။

ဥတြိတ္ထရူပါ- ထိတ်လန့်ကုန်သည်၏အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိကုန်သော၊
တေစနာဂါ-တို့သည်လည်း၊ အာဂတိန္ဒာ-၍၊ တံဝိဘူတိ-ထိုတင့်တယ်ခြင်းကို၊
ပဿိတွာ-၍၊ ထေရိ-ကို၊ ယာစိတွာ-၍၊ မဟာဗောဓိ-ကို၊ နာဂဘဝနံ-နဂါး
ဘုံသို့၊ အဘိဟရိတွာ-ရွှေရှုဆောင်၍၊ သတ္တဒိဿာနိ-လုံး၊ နာဂရဇ္ဇေန-နဂါး
မင်း၏ဥစ္စာ အခွန်ဘဏ္ဍာဩဇာအာဏာဖြင့်၊ ပူဇေတွာ-၍၊ ပုန-တဖန်၊ နာဝါ
ယံ-၌၊ ပတိဋ္ဌာပေသုံ-န်ပြီ၊ တံ ဒိဝသမေဝ-၌ပင်၊ နာဝါ-သည်၊ ဇမ္ဗူကောလ
ပန္နနံ-သို့၊ အဂမာသိ-ပြီ၊ အသောကမဟာရာဇာပိ-သည်လည်း၊ မဟာဗောဓိ
ဝိယောဂဒုက္ခိတော - မဟာဗောဓိပင်နှင့် ကွေကွင်းရခြင်းကြောင့် ဖြစ်သော
ဆင်းရဲခြင်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ကန္နိတွာ-၍၊ ရောဒိဘွာ - ၍၊ ယာဝ ဒဿန
ဝိသယံ-မြင်လောက်ရာ အရပ်တိုင်အောင်၊ ဩလောကေတွာ-၍၊ ပဋိနိဝတ္တိ-
ပြန်နစ်ပြီ၊ ဒေဝါနံ ဝိယတိသော- သော၊ မဟာရာဇာပိ-သည်လည်း၊ သုမန

သာမဏေရဿ-၏၊ ဝစနေန - ကြောင့်၊ မာဂသိရမာသဿ - နတော်လ၏၊
 ပဌမပါဠိပဒဒိဝသတော-မှ၊ ပဘုတိ-၍၊ ဥတ္တရဒ္ဓါရတော-မှ၊ ပဌာယ - ၍၊
 ယာဝ-လောက်၊ ဇမ္ဗုကောလပဉ္စနံ-သည်၊(အတ္ထိ)၊ တာဝ-အောင်၊ မဂ္ဂ-ကို၊
 သောဓာပေတွာ-၍၊ အလင်္ကာရာပေတွာ-၍၊ နဂရတော-မှ၊ နိက္ခမနဒိဝသေ-
 ဌ၊ ဥတ္တရဒ္ဓါရသမီပေ-၌၊ သမုဒ္ဒသာလ ဝတ္ထုသ္မိ-သမုဒ္ဒသာလ ဝတ္ထုအရပ်၌၊
 ဌိတောယေဝ - သာလျှင်၊ တာယဝိဘူတိယာ - ထို တင့်တယ်ခြင်းဖြင့်၊ မဟာ
 သမုဒ္ဒေ-၌၊ အာဂစ္ဆန္တိယေဝ-လာစဉ်သာလျှင် ဖြစ်သော၊ မဟာဗောဓိ-ကို၊
 ထေရဿ-အရှင်မဟိန္ဒထေရ်၏၊ အာနုဘာဝေန-ကြောင့်၊ ဒိသ္မာ-ဖူးမြင်ရ၍၊
 တုဋ္ဌမာနသော-နှစ်သက်သော စိတ်ရှိသည်၊(ဟုတွာ)၊ နိက္ခိမိတွာ-၍၊ သဗ္ဗိ-
 သော၊ မဂ္ဂ-ကို၊ ပဉ္စဝဏ္ဏေဟိ - ငါးပါးသော အဆင်းရှိကုန်သော၊ ပုဗ္ဗေ
 ဟိ - တို့ဖြင့်၊ ဩကိရာပေန္တော - ကြံဖြန့်စေလျက်၊ အန္တရန္တရေ - အကြား
 အကြား၌၊ ပုဗ္ဗအတ္ထိယာနိ-ပန်းစေတီတော်တို့ကို၊ ဌပေန္တော - လျက်၊ ကော
 ဟေနေဝ-လျှင်၊ ဇမ္ဗုကောလပဉ္စနံ - သို့၊ ဂတ္တာ - ၍၊ သဗ္ဗတာဠာဝစရ ပရိ
 ဝုတော-သည်၊(ဟုတွာ)၊ ပုဗ္ဗရမဂန္ဓဝါသာဒိဟိ- ပန်း၊ အခိုး၊ အနံ့၊ အထုံ
 အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ ပူဇယမာနော - လျက်၊ ဂလပ္ပမာဏံ - လည်မျိုပမာဏ
 ရှိသော၊ ဥဒကံ- ရေထည်းသို့၊ ဩရုယု - ၍၊ ဒသဗလဿ - ၏၊ သရသရံသိ
 ဇာလဝိသဇ္ဇနကော-အဆီဩဇာရှိသော ရောင်ခြည်တော် ကွန်ယက်ကို လွှတ်
 တော် မူတတ်သော၊ မဟာဗောဓိရုက္ခော-သည်၊ အာဂတော ဝတ ရေ-ဟေ..
 ကြွလာပေပေါ်တကား၊ [အရေတိ ပသံသာယ (ချီးမွမ်းခြင်း) သာရဝတာတိ
 အတ္ထော၊] ဣတိ- သို့၊ ပသန္တဝိတ္ထော - သည်၊ (ဟုတွာ)၊ မဟာဗောဓိ- ကို၊
 ဥက္ခိပိတွာ-မြှောက်ချီ၍၊ ဥတ္တမဂ္ဂေ- မြတ်သော အင်္ဂါဖြစ်သော၊ သိရသ္မိ- ၌၊
 ပတိဋ္ဌာပေတွာ - ၍၊ မဟာဗောဓိ- ကို၊ ပရိဝါရေတွာ - ၍၊ အာဂတေဟိ-
 န်သော၊ သောဠသဟိ-န်သော၊ ဇာတိသမ္ပန္နကုလေဟိ-ဇာတ်နှင့် ပြည့်စုံသော
 အမတ်မျိုး၊ ပုန်ဏားမျိုးတို့နှင့်၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ [အဋ္ဌဟိ အမစ္စကုလေဟိ၊ အဋ္ဌဟိစ

သမုဒ္ဒသာလဝတ္ထုသ္မိ။ ။ ထိုအရပ်၌ တည်သူတို့သည် သမုဒ္ဒါကို မြင်ရ၏၊ ထို
 အရပ်၌ သမုဒ္ဒါမြင်ရသော အထိမ်းအမှတ်ဖြင့် စရပ်တဆောင် ဆောက်ထားသည်၊
 ထိုစရပ်ကို “သမုဒ္ဒသာလာ” ဟု ခေါ်၏၊ “သမုဒ္ဒဒိဋ္ဌသာလာ” ဟု ဆိုလိုလျက် ဒိဋ္ဌပုဒ်
 အကြေကြီး၊ [သမုဒ္ဒဿ + ဒိဋ္ဌသာလာ သမုဒ္ဒသာလာ၊] ထိုစရပ်သည် သမုဒ္ဒါသန္တ
 သာလာ = သမုဒ္ဒါ၏ အနီးစရပ်” ဟု ထင်ရှား၏၊ ထို စရပ်၏ တည်ရာဒေသသည်
 “သမုဒ္ဒသာလဝတ္ထု” မည်၏၊ ကျောင်း၏ တည်ရာဒေသကို “ဝိဟာရဝတ္ထု” ခေါ်
 သကဲ့သို့တည်း။

မြာဟူဏကုလေဟိ၊] သမုဒ္ဒတော - မှ၊ ပစ္စုတ္တရိတွာ - တဖန်တက်၍၊ သမုဒ္ဒ
 တီရေ-၌၊ မဟာဗောဓိ - ကို၊ ဌပေတွာ-၍၊ တိဏိဒိဝသာနိ-လုံး၊ သကလတမ္မ
 ပတ္တိဒီပရဇ္ဇေန - အလုံးစုံသော သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ဖြစ်သော မင်း၏ဥစ္စာ အခွန်
 အဏ္ဍာ ဩဇာ အာဏာဖြင့်၊ ပူဇေသိ-ပြီ၊ သောဠသန္တ - န်သော၊ ဇာတိသမ္ပန္န
 ကုလာနံ-တို့အား၊ ရဇ္ဇံ-မင်းအဖြစ်ကို၊ ဝိစာရေသိ-စီမံရန်စွန့်ပေးပြီ (တနည်း)
 သောဠသန္တ - န်သော၊ ဇာတိသမ္ပန္နကုလာနံ - တို့ကို၊ ရဇ္ဇံ - ကို၊ ဝိစာရေသိ-
 စီရင်စေပြီ။

အထ - ထိုမှ နောက်၌၊ စတုတ္ထဒိဝသေ-၌၊ မဟာဗောဓိ - ကို၊ အာဒါ
 ယ-၍၊ ဥဋ္ဌာရံ - သော၊ ပူဇံ-ကို၊ ကုရုမာနော-လျက်၊ အနုပုဗ္ဗေန- ဖြင့်၊ အနု
 ရာဓပုရံ-သို့၊ သမ္ပတ္တော-ပြီ၊ အနုရာဓပုရေဝိ - ၌လည်း၊ မဟာသက္ကာရံ-ကို၊
 ကတွာ-၍၊ စတုဒ္ဒသီဒိဝသေ-၌၊ ဝဗ္ဗမာနကန္တာယာယ-တိုးပွားသော အရိပ်
 ရှိရာ အခါ၌၊ ဝါ-မွန်းလွဲ အခါ၌၊ မဟာဗောဓိ - ကို၊ ဥတ္တရစ္ဆါရေန - ဖြင့်၊
 ပဝေသေတွာ - သွင်း၍၊ နဂရမဇ္ဈေန - မြို့လယ်လမ်းဖြင့်၊ အဘိဟရန္တော-
 ရှေးရှုဆောင်လျက်၊ ဒက္ခိဏဒွါရေန-ဖြင့်၊ နိက္ခာမေတွာ-ထွက်စေ၍၊ ဒက္ခိဏ
 ဒွါရတော- မှ၊ ပဉ္စမနုသတိကေ - လေးအပြန် ငါးရာ ရှိသော၊ [ဤနေရာ၌
 ဌာနေ မလိုသေး၊ နောက်၌ "ကောဋ္ဌကဋ္ဌာနေ" ဟု စပ်ပုဒ် လာလိမ့်မည်။]
 ယတ္ထ-အကြင်အရပ်၌၊ အမှာကံ-တို့၏၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-သည်၊ နိရောဓသမာ
 ပတ္တိ - ကို၊ သမာပဇ္ဇိတွာ-၍၊ နိသီဒိ-ပြီ၊ ပုရိမကော-န်သော၊ တယော-န်သော၊
 သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ - တို့သည်လည်း၊ သမာပတ္တိ - သို့၊ အပ္ပေတွာ - ရောက်၍၊
 (တနည်း) သမာပတ္တိ အပ္ပေတွာ-သမာပတ်ဝင်စား၍၊ နိသီဒိ သု-မုဘူးကုန်
 ပြီ၊ ယတ္ထ-၌၊ ကကုသန္ဓဿ၊ ဘဂဝတော-၏၊ မဟာသီရိသဗောဓိ-မြတ်သော
 ကုက္ကိုဗောဓိပင်သည်၎င်း၊ ပေ၊ ဥဒုမ္ဗရဗောဓိ- ရေသဖန်းဗောဓိပင်သည်၎င်း၊
 ပေ၊ နိဂြောဓဗောဓိ- ပြည်ညောင်ဗောဓိပင်သည်၎င်း၊ ပတိဋ္ဌာသိ-တည်ဘူးပြီ၊
 မဟာမေဃဝနုယျာနဿ-၏၊ တိလကဘူတေ-မှန်ကုသဘွယ်ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊
 ဝါ-တန်ဆာသဘွယ်ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ [အလင်္ကာရဘူတေ။] သုမန သာမဏေ
 ရဿ-၏၊ ဝစနေန-ကြောင့်၊ ပဌမမေဝ-ရှေးဥျားကပင်၊ ကတဘူမိပရိကဓမ္မ-
 ပြုအပ်ပြီးသော ဘူမိပရိကံရှိသော၊ [အတန်တန် ပြုလုပ်ပြင်ဆင်မှုကို ပရိကံဟု

ရဇ္ဇံဝိစာရေသိ။ သောဠသန္တကုလာနံ (တို့အား) ရဇ္ဇံ နိယျာတေတွာ သယံ
 ဒေါဝါရိကဋ္ဌာနေ ဌာတွာ တယောဒိဝသေ အနေကပ္ပကာရံ ပူဇံ ကာရာပေသိ၊ ပေ၊ ရဇ္ဇံ
 ဝိစာရေသိတိ ရဇ္ဇံဝိစာရေတုံ ဝိသဇ္ဇေသိ-စွန့်ပေးပြီ၊ သောဠသဟိ ဝါ ဇာတိသမ္ပန္န
 ကုလေဟိ (တို့သည်၊ ဝါ-တို့ကို၊) ရဇ္ဇံ ဝိစာရာပေသိ (စီရင်စေပြီ) ဣတိ အတ္ထော။

ခေါ်သည်။] တသို့ ရာဇဝတ္ထုဒွါရကောဋ္ဌကဋ္ဌာနေ - ထို မင်းဥယျာဉ်၏ တံခါးမုခ်တည်မည့် အရပ်၌၊ ပတိဋ္ဌာပေသိ-တည်စေပြီ။

ကထံ-အဘယ်သို့ တည်စေသနည်း၊ ကိရ-ရဲ့၊ ဗောဓိ - မဟာဗောဓိကို၊ ပရိဝါရေတွာ - ရှိ၊ အာဂတာနိ - ပါလာကုန်သော၊ သောဠသ - နံသော၊ တာနိ ဇာတိသမ္ပန္န ကုလာနိ-တို့သည်၊ ရာဇဝေသံ- မင်းအသွင်ကို၊ ဂဏှိ-သု- န်ပြီ၊ ရာဇာ - သည်၊ ဒေါဝါရိကဝေသံ - တံခါးစောင့်အသွင်ကို၊ ဂဏှိ - ပြီ၊ သောဠသကုလာနိ-တို့သည်၊ မဟာဗောဓိ-ကို၊ ဂဟေတွာ - ကိုင်၍၊ ဩရော ပယိ-သု-အောက်သို့ ချကြကုန်ပြီ၊ မဟာဗောဓိ-သည်၊ တေသံ-ထိုအမျိုးသား တို့၏၊ ဟတ္ထတော - မှ၊ မုတ္တသမနန္တရမေဝ - လွတ်သည်၏ အခြားမဲ့၌ပင်၊ အသီတိ ဟတ္ထပ္ပမာဏံ-အတောင်ရှစ်ဆယ် ပမာဏရှိသော၊ ဝေဟာသံ-သို့၊ အတ္တဂ္ဂတော-၍၊ ဆဗ္ဗဏ္ဏရံသိယော - တို့ကို၊ မုဉ္ဇိ-လွတ်ပြီ၊ ရံသိယော-တို့သည်၊ သကလဒီပံ-ကို၊ ပတ္တရိတွာ-ပြန်နံ၍၊ ဥပရိမြဟ္မလောကံ- အထက်မြဟ္မာ့ပြည် ကို၊ အာဟစ္စ-ထိခိုက်၍၊ အဋ္ဌိသု-န်ပြီ၊ မဟာဗောဓိ ပါရိဟာရိယံ-ကို၊ ဒိသ္မာ- ရှိ၊ သဉ္စာတပသာဒါနိ-လွန်စွာဖြစ်သောကြည်ညိုခြင်းရှိကုန်သော၊ ဒသ ပုရိသ သဟဿာနိ-တသောင်းသောယောကျာ်းတို့သည်၊ အနုပုဗ္ဗဝိပဿနံ-အစဉ် အတိုင်းသော ဝိပဿနာဉာဏ်ကို၊ [ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ် , ဘင်္ဂဉာဏ် စသည်ကို ဆိုသည်။] ပဋ္ဌပေတွာ - ဖြစ်စေ၍၊ အရဟတ္တံ-သို့၊ ပတွာ - ရောက်၍၊ ပဗ္ဗဇိ သု-န်ပြီ၊ သူရိယေ-သည်၊ အတ္တင်္ဂတေပန-ဝင်သော်ကား၊ ရောဟိဏီ နက္ခတ္တေ န-ဖြင့်၊ [ရောဟိဏီနက္ခတ်နှင့်ယှဉ်လျက်-ဟူလို၊] ပထဝီယံ-၌၊ ပတိဋ္ဌာသိ-ပြီ၊ ဗောဓိပ္ပတိဋ္ဌာနာ-ဗောဓိပင်တည်ခြင်းနှင့်၊ သဟ-တပြိုင်နက်၊ ဥဒကပရိယန္တံ- ရေအဆုံး အပိုင်းအခြားရှိသည်ကို၊ ကတွာ မဟာပထဝီ, အကမ္ဘိ၊ [နိဒဿန နည်းတည်း၊ မြေလှုပ်ခြင်းသာမက, အခြားအံ့ဘွယ်များလည်းဖြစ်ကြသည်။]

ရာဇဝတ္ထုဒွါရ၊ ပေ၊ ပတိဋ္ဌာပေသိ။ ။ရာဇုယျာနဿ ဒွါရကောဋ္ဌကဋ္ဌာနေ၊ ဤပါဌ်၏ နောက်၌ “ မဟာဗောဓိ ” ဟု ပါသေးသည်ကား အပို၊ “ မဟာဗောဓိ” ဥတ္တရဒွါရေန ” ၌ရှိသော မဟာဗောဓိ၏ စပ်ဘို့ရာ ပဓာနကြိယာသည် ဤ“ပတိဋ္ဌာ ပေသိ” ကြိယာပင်ဖြစ်၍ ကြိယာတခုတည်းအတွက် မဟာဗောဓိ ၊ ထပ် မပါထိုက်၊ ပဝေသေတွာ စသော ကြိယာတို့မှာ အပဓာနသာ၊ ထို့ပြင်“ပဉ္စဓနသတိကေ ဌာနေ” ဟု ရှိပြန်၏၊ ထိုဌာနေလည်း အပိုပင်၊ ဘာကြောင့်နည်း ထို ပဉ္စ ဓနသတိကေ၏ စပ်ဘို့ရာ “ ရာဇဝတ္ထုဒွါရကောဋ္ဌကဋ္ဌာနေ ” ဟု ရှိသောကြောင့်တည်း။ [ဤကဲ့သို့ အစပ်ဝေးသော နေရာမျိုး၌ နိဿယတို့က အစပ်ထည့်ပေးကြသဖြင့် အထပ်ထပ် ပါ နေလေ့ ရှိတတ်သည်။]

၃၃၀

ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ

ဗာဟိရနိဒါန်း

စပန-ထပ်၍ဆက်ဥးအံ၊မဟာဗောဓိ-သည်၊ပတိဋ္ဌဟိတွာ-၍၊သတ္တဒိဝသာ
နိ-ခုနစ်ရက်တို့ပတ်လုံး၊ ဟိမဝဏ္ဏ-ဆီးနှင်းပြည့်သောတိမ်တိုက်၌၊ သန္တိသီဒိ-
ကောင်းစွာ တည်နေပြီ၊ လောကဿ-လူအပေါင်း၏၊ အဒဿနံ - မမြင်အပ်
သည်၏ အဖြစ်သို့၊ အဂမာသိ - ရောက်ပြီ၊ သတ္တမေဒိဝသေ-၌၊ ဝိဂတဝလာ
ဟကံ-ကင်းသော တိမ်တိုက်ရှိသော၊ နဘံ - ကောင်းကင်သည်၊ အဟောသိ၊
ဆဗ္ဗဏ္ဏရံသိယော-တို့သည်၊ ဇလန္တာ-တောက်ပကုန်လျက်၊ ဝိပ္ပုရန္တာ-ထိုထို
ဤဤလှည့်လည်ကုန်လျက်၊ [ဝိပုဗ္ဗ ဖရဇာတ်, စလနအနက်၊ ဣတောစိတောစ
သံသရန္တာ၊] နိစ္ဆရိသု-ထွက်ကုန်ပြီ၊ [နိပုဗ္ဗ ဖရဇာတ်, စကို ဆပြီ၊ နိစ္ဆရိ
သုတိ နိက္ခမိသု၊] မဟာဗောဓိဿ-၏၊ ခန္ဓောစ- ပင်စည်သည်၎င်း၊ သာခါ
ယောစ-အကိုင်းတို့သည်၎င်း၊ ပတ္တာနိစ - အရွက်တို့သည်၎င်း၊ ပဉ္စ-ငါးလုံး
ကုန်သော၊ ဖလာနိစ-အသီးတို့သည်၎င်း၊ ဒဿိသု- ထင်ရှားကုန်ပြီ၊ [ဒဿိ
သုတိ ပညာယိသု၊] မဟိန္ဒတ္ထေရာစ- သည်၎င်း၊ ပေါမဟာဗောဓိဋ္ဌာနမေဝ-
မဟာဗောဓိတည်ရာ အရပ်သို့သာ၊ အဂမံသု-နိပြီ၊ ယေဘုယျေန-များသော
အားဖြင့်၊ သဗ္ဗေ-နသော၊ ဒိပဝါသိနော- သီဟိုဠ်ကျွန်း၌နေသူတို့သည်၊ သန္တိ
ပတိသု - နိပြီ၊ တေသံ - ထို သီဟိုဠ်ကျွန်းသူ ကျွန်းသားတို့သည်၊ ပဿန္တာနံ
ယေဝ-ဖူးမျှော်ကုန်စဉ်ပင်၊ ဥတ္တရသာခတော-မြောက်ကိုင်းမှ၊ ဧကံ - သော၊
ဖလံ - သည်၊ ပစ္စိတွာ - မှည့်၍၊ သာခတော - မှ၊ မုစ္စိ - လွတ်ပြီ၊ ဝါ-ကျွေပြီ၊
ထေရော-သည်၊ ဟတ္ထံ - ကို၊ ဥပနာမေသိ - အနီးသို့ ညွတ်စေပြီ၊ ဝါ - ခံယူပြီ၊
ဖလံ-သည်၊ ထေရဿ-၏၊ ဟတ္ထေ-၌၊ ပတိဋ္ဌာသိ-ပြီ၊ ထေရော-သည်၊ တံ-ထို
အသီးကို၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ ရောပယ-ပေါက်စေလော့၊ ဝါ-စိုက်လော့၊ ဣတိ-
ဤသို့ပြော၍၊ ရညော - အား၊ အဒါသိ - ပြီ၊ ရာဇာ - သည်၊ ဂဟေတွာ - ၍၊
သုဝဏ္ဏ ကဋာဟေ - ၌၊ မဓုရပံသု- ချိုဆိမ့်သော မြေမှုန့်ကို၊ အာကိရိတွာ-
လောင်းထည့်၍၊ ဝန္ဓကလလံ-နံသာညွှန်ကို၊ ပူရေတွာ-၍၊ ရောပေတွာ-၍၊ မဟာ

သဟ ဗောဓိပ္ပတိဋ္ဌာနာ။ ။သဟ ဗောဓိပ္ပတိဋ္ဌာနေနာတိ ဝတ္ထုဗ္ဗေ ဝိဘတ္တိံ ဝိပရိ
ဏာမံ ကတွာ သဟ+ဗောဓိပ္ပတိဋ္ဌာနာတိ နိသက္ကဝစနံ ကတံ၊သတိ ဟိ သဟယောဂေ
ကရဏဝစနေန ဘဝိတဗ္ဗံ၊ ဤသို့ ပဉ္စမိကို တတိယာ၏ ဝိပရိဏာမ (ဝိပလ္လာသ) ဟု
ဤနေရာ၌ သာရတ္ထဗွင်သော်လည်း ဘိက္ခုနီ-ပဌမသံဃာဒိသေသ်၌မူ “သဟ+ဝတ္ထုဇ္ဈာ
စာရာဘိ-ဝတ္ထုဝိတိက္ကမေန + သဟ , သဟယောဂေ ကရဏ ဝစနပ္ပသင်္ဂေ (တတိယာ
သက်သို့ လျဉ်းပါးတွယ် ရှိလသော်) ဣဒံ နိသက္ကဝစနံ ” ဟု ဝိပလ္လာသမဆိုဘဲ သဟ
ယုဉ်ရာ ပဉ္စမိသက်ထားသည်-ဟုဆိုသည်၊ ပဉ္စမိသာ မက ဤကဲ့သို့ သဟယုဉ်ရာမျိုးဝယ်
သတ္တမိလည်း သက်၏၊ “သဟ+ သစ္စေကတေ မယံ” ဝဋ္ဋသုတ်-စရိယာပိဋက။

ဗောဓိ အာသန္နဋ္ဌာနေ - မဟာဗောဓိ၏ အနီးဖြစ်သောအရပ်၌၊ (တနည်း) မဟာအာသန္နဋ္ဌာနေ-ကြီးစွာသော ကျောက်ဖျာနေရာသည် တည်အပ်ရာအရပ်၌၊ ဌပေယျံ-ပြီ၊ သဗ္ဗေသံ-တို့သည်၊ ပဿန္တာနံယေဝ-နစဉ်ပင်၊ စတုဟတ္ထပုမာဏာ-လေးတောင် အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော၊ အဋ္ဌ-ရှစ်ပင်ကုန်သော၊ တရုဏာဗောဓိရုက္ခာ-ဗောဓိပင်ပျိုတို့သည်၊ ဥဋ္ဌဟိံသု-ပေါ်ထွက်ကုန်ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ တံ အစ္ဆရိယံ-ထို အံ့ဩဘွယ်ကို၊ ဒိသွာ- ဤ၊ အဋ္ဌ-ကုန်သော၊ တရုဏာဗောဓိရုက္ခေ-တို့ကို၊ သေတစ္ဆတ္တေန - ထီးမြူတော်ဖြင့်၊ ပူဇေတွာ- ဤ၊ အဘိသေကံ-ကို၊ အဒါယိ-ပြီ၊

တတော-ထို ဗောဓိပင်တို့မှ၊ ဧကံဗောဓိရုက္ခံ-ဗောဓိတပင်ကို၊ အာဂမနကာလေ-၌၊ မဟာဗောဓိနာ-သည်၊ ပဌမ ပတိဋ္ဌိတောကာသေ- ရှေးဥျးစွာ တည်အပ်သော အရပ်ဖြစ်သော၊ ဗျေကောလပန္နနေ-၌၊ ရောပယိံသု - စိုက်ကြကုန်ပြီ၊ ဧကံ - တပင်ကို၊ တဝတ္ထမြာဟူဏဿ - တဝတ္ထပုဏ္ဏား၏၊ ဂါမဒ္ဒါရေ- ရွာတံခါးအနီး၌၊ (ရောပယိံသု- န်ပြီ၊) ဧကံ- ကို၊ ထူပါရောမေ-၌၊ (ရောပယိံသု၊) ဧကံ-ကို၊ ဣဿရနိဗ္ဗာနဝိဟာရေ- ဣဿရနိဗ္ဗာနကျောင်း၌၊ (ရောပယိံသု၊) ဧကံ - ကို၊ ပဌမစေတီယဋ္ဌာနေ - ပဌမစေတီ တည်မည့်အရပ်၌၊ (ရောပယိံသု၊) ဧကံ - ကို၊ စေတီယပဗ္ဗတေ-၌၊ (ရောပယိံသု၊) ဧကံ - ကို၊ ရောဟဏဇနပဒမိ-ရောဟဏဇနပုဒ်၌၊ ဂေါရဂါမေ - ၌၊ ဝါ-ဆွမ်းခံရာရွာ၌၊ (ရောပယိံသု၊) ဧကံ - ကို၊ ရောဟဏဇနပဒမိယေဝ - ၌ပင်၊ စန္ဒနဂါမေ-၌၊ (ရောပယိံသု၊) ဣတရေသံ-အခြားကုန်သော၊ စတုဇ္ဇံ-နံသော၊ ဖလာနံ-တို့၏၊ ဗိဇေဟိ - မျိုးစေတို့မှ၊ ဇာတေ - ပေါက်ကုန်သော၊ ဒုတ္တိံသဗောဓိတရုဏေ- သုံးဆွဲနှစ်ပင်သော ဗောဓိပင်ပျို ဘို့ကို၊ ယောဇနိယ အာရာမေသု - ယူဇနာအတွင်းဝယ် ပါဝင်သော အာရာမတို့၌၊ [အနုရာဓ ပုရဿသမန္တာ ယောဇနဿ အန္တောဂမအာရာမေသု၊] ပတိဋ္ဌာပေသု-န်ပြီ၊ ဧဝံ-

မဟာဗောဓိ အာသန္နဋ္ဌာနေ။ ။ပုဗ္ဗပဿေန - မဟာဗောဓိ၏ အရှေ့ဘေး၌၊ မဟာသီလာသနေန-ကြီးစွာသော ကျောက်ဖျာနေရာသည်၊ ပတိဋ္ဌိတဋ္ဌာနေ-တည်အပ်သောအရပ်၌၊ ဤသို့သာရတ္ထ၌ တွေ့ရ၏၊ ဝိမတိဋ္ဌကား ဗောဓိမပါဘဲ “မဟာ အာသန္နဋ္ဌာနေတိ ပုဗ္ဗပဿေ မဟာသီလာသနေန ပတိဋ္ဌိတဋ္ဌာနေ”ဟု ရှိသည်။

ဣဿရနိဗ္ဗာန ဝိဟာရေ။ ။ဣဿရနိဗ္ဗာနသင်္ခါတေ ကဿပဝိဟာရေ၊ ဣဿရနိဗ္ဗာန ဝိဟာရေတိ (ဟိ) -ဟူသော ဤစကားကို၊ ပုဗ္ဗသင်္ကေတဝသေန (ရှေး အမှတ် အသား၏ အစွမ်းဖြင့်) ပုတ္တံ၊ ဣဒါနိပန သော ဝိဟာရော ကဿပဂိရိတိ ပညာတော၊ [ဣဿရသမဏာရာမလည်း ခေါ်၏။]

လျှင်၊ ပုတ္တနတ္တ ပရမ္ပပရာယ- သားစဉ် မြေးဆက်အားဖြင့်၊ သမန္တာ- ဌ၊ ဒိပ ဝါသိနံ- တို့၏၊ ဟိတာယ- စီးပွားအလိုငှါ၊ သုခါယ-ငှါ၊ ဒဿဗလဿ- ၏၊ ဓမ္မဇေဘူတေ- တရားအလံတော် ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ မဟာဗောဓိမိ-သည်၊ ပတိ ဌိတေ-တည်ပြီးလသော်၊ အနုဋ္ဌာဒေဝိ-သည်၊ ပဉ္စဟိ ကညာသတေဟိ-တို့၎င်း၊ ပဉ္စဟိစ အန္တေပုရိကာသတေဟိ- တို့၎င်း၊ ဣတိ-သို့၊ မာတုဂါမသဟဿေန- နှင့်၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ သံဃမိတ္တာထေရိယာ-၏၊ သန္တိကေ-၌၊ ပဗ္ဗဇိတွာ-၍၊ နစိရဿေ ဝ- မိပင်၊ သပရိဝါရာ- အခြံအရံနှင့် တကွဖြစ်သည်၊ (ဟုတွာ၊) အရဟတ္ထေ- ဌ၊ ပတိဋ္ဌာသိ-ပြီ၊ ရညော-၏၊ ဘာဂိနေယျော-သော၊ အရိဋ္ဌောဝိ-သည်လည်း၊ ပဉ္စဟိ ပုရိသသတေဟိ- တို့နှင့်၊ သဒ္ဓိံ ထေရဿ (အရှင်မဟိန္ဒ ထေရ်၏) သန္တိ ကေ ပဗ္ဗဇိတွာ နစိရဿေဝ သပရိဝါရော အရဟတ္ထေ ပတိဋ္ဌာသိ၊

အထ - ထိုမှနောက်၌၊ ကေဒိဝသံ-၌၊ ရာဇာ-သည်၊ မဟာဗောဓိ-ကို၊ ဝဋ္ဌိတွာ-၍၊ ထေရေန-နှင့်၊ သဒ္ဓိ-ကွ၊ ထူပါရာမံ-သို့၊ ဝစ္ဆတိ-၏၊ တဿ- ထိုမင်းသည်၊ လောဟပါသာဒဋ္ဌာနံ - ကြေးပြာသာဒ် တည်မည့် အရပ်သို့၊ [လောဟပါသာဒဿ- ၏၊ ကတ္တဗ္ဗဋ္ဌာနံ - ပြုထိုက်ရာအရပ်၊] သဗ္ဗတ္တဿ- ကောင်းစွာရောက်စဉ်၊ ပုရိသံ-တို့သည်၊ ပုပ္ဖါနိ- တို့ကို၊ အဘိဟရိံသု-ရှေးရှု ဆောင်ပို့ကြကုန်ပြီ၊ ဝါ-ဆက်သကြကုန်ပြီ၊ ရာဇာ - သည်၊ ထေရဿ-အား၊ ပုပ္ဖါနိ - တို့ကို၊ အဒါသိ - လှူပြီ၊ ထေရော - သည်၊ ပုပ္ဖေဟိ-တို့ဖြင့်၊ လောဟ ပါသာဒဋ္ဌာနံ-ကို၊ ပူဇေသိ-ပြီ၊ ပုပ္ဖေသု-တို့သည်၊ ဘူမိယံ-၌၊ ပတိတမတ္ထေသု- ကျပြီးခါမျှ ဖြစ်ကုန်လသော်၊ မဟာဘူမိစာလော - သည်၊ အဟောသိ - ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ ဘန္တေ-ရား၊ ကဿာ- ကြောင့်၊ ဘူမိ - မြေသည်၊ စလိတာ- လှုပ်ပါသနည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ပုစ္ဆိ-ပြီ၊ မဟာရာဇ - ဇာ၊ ဣမသ္မိံ ဩကာသေ- ဤအရပ်၌၊ သံဃဿ-၏၊ အနာဂတေ- ၌၊ ဥပေါသထာဝါရံ- ဥပုသ်ကျောင်း ဆောင်သည်၊ ဘဝိဿတိ-မည်၊ ဧတံ-ဤမြေလှုပ်ခြင်းသည်၊ တဿ- ထိုဥပုသ် ကျောင်းဆောင် ဖြစ်လတံ့ခြင်း၏၊ ပုပ္ဖနိဗ္ဗတ္တံ-ရှေ့ပြေးနိမိတ်တည်း၊ ဣတိ- သို့၊ (အာဟ-ပြီ၊)

ပုတ္တနတ္တ ၊ ဗေ ၊ မဟာဗောဓိမိ ။ ။ အနုရာဇပုရဿ သမန္တာ ဧဝံ ပုတ္တနတ္တ ပရမ္ပရာယ မဟာဗောဓိမိ ပတိဌိတေတိ အတ္ထော၊ - သာရတ္ထ၊ ပုတ္တနတ္တပရမ္ပပရာ- ဟူရာ၌ လူတို့၏ သားစဉ်မြေးဆက် မဟုတ်၊ မူလမဟာဗောဓိ၏ သားဖြစ်သော ဒက္ခိဏ သာခါ မဟာဗောဓိ၊ ထို၏ အပင်မှ ပေါက်၍ မြေးဖြစ်သော မဟာဗောဓိ၊ ဤသို့ “အစဉ် အဆက်အားဖြင့်” ဟု ဆိုလိုသည်။

☸ ရာဇာ-သည်၊ ပုန-ဖန်၊ ထေရေန သဒ္ဓိံ၊ ဂစ္ဆန္တော-သော်၊ အဗ္ဗင်္ဂဏဋ္ဌာနံ-
အဗ္ဗင်္ဂဏ အရပ်သို့၊ ပတ္တော-ပြီ၊ တတ္ထ-ထိုအရပ်၌၊ အဿ-ထိုမင်းဘို့၊ ဝဏ္ဏ
ဂန္ထ သမ္ပန္တံ-အဆင်း အနံနှင့် ပြည့်စုံသော၊ အတိမရရသံ-အလွန်ချိုမြိန်သော
အရသာရှိသော၊ ဧကံ-တလုံးသော၊ အဗ္ဗပတ္တိ-သရက်သီးမှည့်ကို၊ အာဟရိ
ယိတ္ထ-ဆောင်ပို့ အပ်ပြီ၊ ရာဇာ-သည်၊ တံ-ထိုသရက်သီးမှည့်ကို၊ ထေရဿ-
အား၊ ဝါ-၏၊ ပရိဘောဂတ္ထာယ - ဘုဉ်းပေးခြင်း အကျိုးငှါ၊ အဒါယိ - ပြီ၊
ထေရော-သည်၊ တတ္ထေဝ-ထို အရပ်၌ပင်၊ ပရိဘုဒ္ဓိတွာ-၍၊ ဣဒံ-ဤ သရက်
စေ့ကို၊ တတ္ထေဝ-၌ပင်၊ ရောပေထ- ပေါက်စေ့ကြကုန်၊ ဣတိ အာဟ၊ ရာဇာ-
သည်၊ တံအဗ္ဗဋ္ဌိံ-ထိုသရက်စေ့ကို၊ ဂဟေတွာ-၍၊ တတ္ထေဝ - ထို အရပ်၌ပင်၊
ရောပေတွာ-စိုက်၍၊ ဥဒကံ- ကို၊ အာသိဋ္ဌိ - လောင်းပြီ၊ အဗ္ဗဗီဇရောပနေန-
သရက်စေ့စိုက်ခြင်းနှင့်၊ သဟ-တပြိုင်နက်၊ ပထဝီ အကမ္ဘီ၊ ပေ၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊
ဣမသ္မိံ ဩကာသေ-၌၊ သံဃဿ- ၏၊ အနာဂတေ-နောင်အခါ၌၊ အဗ္ဗင်္ဂဏံ
နာမ-အဗ္ဗင်္ဂဏမည်သော၊ (ဝါ - သရက်ပြင် မည်သော)၊ သန္တိပါတဋ္ဌာနံ-
စည်းဝေးရာ အရပ်သည်၊ ဘဝိဿတိ - မည်၊ ဧတံ - ဤ မြေလှုပ်ခြင်းသည်၊
တဿ - ထို အဗ္ဗင်္ဂဏမည်သော စည်းဝေးရာ အရပ် ဖြစ်လတုံခြင်း၏၊ ပုဗ္ဗ
နိမိတ္တံ-တည်း၊ ဣတိ-ပြီ။

ရာဇာ-သည်၊ တတ္ထ-ထိုအရပ်၌၊ အဋ္ဌ- ရှစ်ဆုပ်ကုန်သော၊ ပုပ္ဖမုဋ္ဌိယော-
ပန်းဆုပ်တို့ကို၊ ဩကိရိတွာ- ကြံဖြန့်၍၊ ပေ၊ မဟာစေတီယဋ္ဌာနံ-မဟာစေတီ
တည်မည့်အရပ်သို့၊ ပတ္တော- ရောက်ပြီ၊ တတ္ထ-၌၊ တဿ-ထိုမင်းဘို့၊ ပုရိသာ-
တို့သည်၊ စမ္ပကပုပ္ဖါနိ- စကားပန်းတို့ကို၊ အဘိဟရိံ သု-ရွှေ့ ပို့ ဆောင်ကြ
ကုန်ပြီ၊ တာနိ-ထိုစကားပန်းတို့ကို၊ ရာဇာ ထေရဿ အဒါယိ၊ ပေ၊ ဗုဒ္ဓဿ-
အလုံးစုံသော တရားတို့ကို သိတော်မူသော၊ ဘဂဝတော- ၏၊ အသဒိသော-
အတူရှိတော်မူသော၊ မဟာထူပေါ-ပုထိုးတော်ကြီးသည်၊ ဝါ-မဟာစေတီ
တော်သည်၊ ဘဝိဿတိ၊ ဧတံ-သည်၊ တဿ-ထို ပုထိုးတော်ကြီး ဖြစ်လတုံ
ခြင်း၏၊ ပုဗ္ဗနိမိတ္တံ- တည်း၊ ဣတိ- မူပြီ၊ ဘန္တေ- ရား၊ အဟမေဝ - သည်သာ၊
ကရောမိ-အံ့၊ ဣတိ-ပြီ၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ အလံ- မသင့်၊ တုမ္ဘာကံ-တို့၏၊ ဝါ-
တို့မှာ၊ အညံ-သော၊ ဗဟု-သော၊ ကမ္မိ-အလုပ်သည်၊ အတ္ထိ-ရှိသေး၏၊ ပန-
ထိုသို့ပင် ကိုယ်တိုင်မပြုရပါသော်လည်း၊ တုမ္ဘာကံ-တို့၏၊ နတ္တာ-မြေးတော်
ဖြစ်သော၊ ဒုဋ္ဌဝါမဏိ အဘယောနာမ- ဒုဋ္ဌဝါမဏိအဘယမည်သော မင်း
သည်၊ ကာရေဿတိ-ပြုစေလတုံ၊ ဣတိ-ပြီ၊ [“မဟာစေတီယဋ္ဌာနံနှင့် မဟာ
ထူပေါ်”ဟု ပါဠိသုံးစွဲပုံထောက်၍ စေတီနှင့် ပုထိုးကို အတူ ဟု မှတ်။]

အလ-၌၊ ရာဇာ-သည်၊ ဘန္တေ - ရား၊ မယံ - ၏၊ နတ္တာ- သည်၊ သစေ
 ကရိဿတိ-အံ့၊ (ဧဝံသတိ-သော်၊) မယာ-သည်၊ ကတံယေဝ-ပြုအပ်သည်
 မည်သည်သာ၊ ဣတိ-ဤသို့လျှောက်၍၊ ဒွါဒသဟတ္ထံ - ၁၂ တောင်ရှိသော၊
 ပါသာဏတ္ထမ္ဘ - ကျောက်တိုင်ကို၊ အာဟာရာပေတွာ-၍၊ ဒေဝါနိပိယတိဿ
 သ-မည်သော၊ ရညော-၏၊ နတ္တာ-ဖြစ်သော၊ ဒုဋ္ဌဝါမဏိအဘယောနာမ-
 ဒုဋ္ဌဝါမဏိအဘယမည်သော မင်းသည်၊ ဣမသ္မိပဒေသေ - ၌၊ ထူပံ - ကို၊
 ကရောတု-ပြုရစ်စေသတည်း၊ ဣတိ-သို့၊ အက္ခရာနိ- အက္ခရာတို့ကို၊ လိခါပေ
 တွာ-ရေးစေ၍၊ ပတိဋ္ဌာပေတွာ-၍၊ ဝဋ္ဌိတွာ-၍၊ ထေရံပုစ္ဆိ၊ (ကို) ဘန္တေ-
 ရား၊ တမ္ပပဏ္ဍိဒိပေ-၌၊ သာသနံ- သည်၊ ပတိဋ္ဌိတံ နခေါ - တည်ပါပြီလော၊
 ဣတိ(ပုစ္ဆိ)၊ မဟ ရာဇ-ဇာ၊ သာသနံ-သည်၊ ပတိဋ္ဌိတံ-ပါပြီ၊ ပန-ထိုသို့ပင်
 သာသနာတည်ပြီးပါသော်လည်း၊ အဿ-ထို သာသနာတော်၏၊ မူလာနိ-
 အမြစ်တို့သည်၊ န တာဝ ဩတရန္တိ-မသက်ဆင်းကုန်သေး၊ ဣတိ-ပြီ၊ ဘန္တေ-
 ရား၊ ကဒါ-၌၊ မူလာနိ- တို့သည်၊ ဩတိဏ္ဍာနိနာမ - သက်ဆင်းပြီးသည်တို့
 မည်သည်၊ ဘဝိဿန္တိ - ဖြစ်ပါကုန်လတ္တံ့နည်း၊ ဣတိ (ပုစ္ဆိ)၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊
 ယဒါ-၌၊ တမ္ပပဏ္ဍိဒိပကာနံ - သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ မာတာဝိတူနံ-
 တို့၏၊ တမ္ပပဏ္ဍိဒိပေ-၌၊ ဇာတော-မွေးဖွားသော၊ ဒါရကော-သည်၊ တမ္ပ
 ပဏ္ဍိဒိပေ-၌၊ ပဗ္ဗဇိတွာ- ၍၊ တမ္ပပဏ္ဍိဒိပမိယေဝ-၌ပင်၊ ဝိနယံ - ကို၊ ဥဂ္ဂဟေ
 တွာ-၍၊ တမ္ပပဏ္ဍိဒိပေ-၌၊ ဝါစေဿတိ-ပို့ချလတ္တံ့၊ တဒါ-၌၊ သာသနဿ-
 ၏၊ မူလာနိ-တို့သည်၊ ဩတိဏ္ဍာနိနာမ-မည်သည်၊ ဘဝိဿန္တိ-တို့၊ ဣတိ-ပြီ၊

ဘန္တေ-ရား၊ ဒေသော - ဤကဲ့သို့ ရှိအပ်သော၊ ဘိက္ခု-သည်၊ အတ္ထိပန-
 ရှိပါသလော၊ ဣတိ (ပုစ္ဆိ)၊ မဟာရာဇ-ဇာ၊ အတ္ထိ - ၏၊ မဟာအရိဋ္ဌာ-
 မဟာအရိဋ္ဌမည်သော၊ ဘိက္ခု-သည်၊ တေသ္မိကမ္မေ-ဤအမှု၌၊ ပဋိပလော-၏၊
 ဣတိ-ပြီ၊ ဩတော်နောင်တော် ငါးဆယ်နှင့်အတူ စေတိယတောင်၌ရဟန်း
 ပြန့်သောထေရ်ကို ရည်ရွယ်၍ “မဟာအရိဋ္ဌာ ဘိက္ခု” ဟု မိန့်သည်။]
 ဘန္တေ- ရား၊ ဧတ္ထ - ဤ သာသနာ အမြစ်တွယ်အောင် ပြုရာ၌၊ မယာ-သည်၊
 ကိံ - အဘယ်ကို၊ ကာတဗ္ဗံ - ပြုထိုက်ပါသနည်း၊ ဝါ-ပြုရပါမည်နည်း၊ ဣတိ

မူလာနိ၊ ၁၀၀၊ န တာဝဩတရန္တိ။ ။ ဣမိနာ “မဟာရာဇ- ဣမသ္မိဒိပေ သတ္ထု၊
 သာသနံ ပတိဋ္ဌိတမတ္ထမေဝ (တည်ပြီးရုံမျှသာ) အဟောသိ၊ န တာဝ သုပ္ပတိဋ္ဌိတံ
 (ကောင်းကောင်း မတည်တံ့သေး)” ဣတိ ဒေသေတိ၊ ဩတရန္တိတိ ဟိ အတိတတ္ထေ
 ဝတ္ထမာနဝစနံ၊ တေနေဝါဟ ကဒါ ပန ဘန္တေ မူလာနိ ဩတိဏ္ဍာနိနာမ (တည်ကုန်
 ပြီးမည်သည်) ဘဝိဿန္တိတိ။

(ပုစ္ဆိ)၊ မဟာရာဇ မဏ္ဍပ် ကာတုံ ဝနုတိတိ၊ ဘန္တေ-ရား၊ သာဓု-ပြီ၊ ဣတိ-
 သို့၊ ရာဇာ - သည်၊ မေဃဝဏ္ဏာဘယ အမစ္စဿ - မေဃဝဏ္ဏာဘယ မင်း၏
 အမတ်၏၊ ပရိဝေဏဋ္ဌာနေ-ပရဝုဏ်တည်မည့်အရပ်၌၊ [မေဃဝဏ္ဏာဘယဿ
 ရညော အမစ္စေန ကတ္တဗ္ဗဿ (နောင်အခါ ပြုထိုက်သော) ပရိဝေဏဿ
 ဝတ္ထုဘူတေ ဌာနေ၊] မဟာသင်္ဂီတိကာလေ-ပံဌမ မဟာသံဝါယနာ တင်ရာ
 အခါ၌၊ အဇာတသတ္တု မဟာရာဇေန - သည်၊ ကတမဏ္ဍပပဉ္စကာရံ- ပြုအပ်
 သော မဏ္ဍပ်နှင့် တူစွာ၊ [မဏ္ဍပပဉ္စကာရန္တိ မဏ္ဍပသဒိသံ၊ သဒိသတ္တမိ ဟိ
 ပကာရသဒ္ဓိ ဝဏ္ဏယန္တိ။] ရာဇာနဘာဝေန-ဖြင့်၊ မဏ္ဍပ်- ကို၊ ကာရေတွာ-၍၊
 သဗ္ဗတာဌာဝစရေ - တို့ကို၊ သကသကသိပ္ပေသု-မိမိ မိမိတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော
 အတတ်တို့၌၊ ပယောဇေတွာ-ယှဉ်စေ၍၊ သာသနဿ-၏၊ မူလာနိ - တို့ကို၊
 ဩတရန္တာနိ - တို့ကို၊ ပဿိဿာမိ-အံ၊ ဣတိ - ဤသို့ကြံ၍၊ အနေက ပုရိသ
 သဟဿ ပရိဝုတော - အထောင်မကသော ယောက်ျားသည် ခြံရံအပ်သည်၊
 (ဟုတွာ၊) ထူပါရာမံ-ထူပါရုံတည်မည့်အရပ်သို့၊ အနုပ္ပတ္တော-ပြီ။

တေန ခေါပန သမယေန-၌၊ ထူပါရာမေ-၌၊ အဋ္ဌသဋ္ဌိ ဘိက္ခုသဟဿာ
 နိ- ခြေခံသောင်း ရှစ်ထောင်သော ရဟန်းတို့သည်၊ သန္တိပတိံ သု - နံပြီ၊ မဟာ
 မဟိန္ဒတ္ထေရဿ-၏၊ အာသနံ-သည်၊ ဒက္ခိဏဘိမုခံ-တောင်အရပ်သို့ ရှေးရှု
 မျက်နှာမူလျက်၊ ပညတ္တံ - ခင်းထားအပ်သည်၊ ဟောတိ - ၏၊ မဟာအရိဋ္ဌ
 တ္ထေရဿ-၏၊ ဓမ္မာသနံ-တရားဟောပလ္လင်သည်၊ ဥတ္တရာဘိမုခံ - လျက်၊ ပည
 တ္တံ-သည်၊ ဟောတိ-၏၊ အထခေါ-၌၊ မဟာအရိဋ္ဌတ္ထေရော-သည်၊ ဝါ- ကို၊
 မဟိန္ဒတ္ထေရေန-သည်၊ အဇ္ဈိဋ္ဌော-တိုက်တွန်းအပ်သည်၊ (ဟုတွာ)အတ္တနော-
 အား၊ အနုရူပေန-လျော်သော၊ ပတ္တာနုတ္တမေန-ရောက်အပ် (ရအပ်)သော
 အစဉ်ဖြင့်၊ ဓမ္မာသနေ-၌၊ နိသီဒိ-ပြီ၊ မဟိန္ဒတ္ထေရပုဗ္ဗမုခေါ- နံသော၊ အဋ္ဌသဋ္ဌိ-
 ၆ ကျိပ် ရှစ်ပါးသော၊ မဟာထေရာ - တို့သည်၊ ဓမ္မာသနံ - ကို၊ ပရိဝါရေ
 တွာ - ၍၊ နိသီဒိံ သု - နံပြီ၊ ရညောဝိ - ၏လည်း၊ ကနိဋ္ဌဘာတာ - ညီတော်
 အငယ်ဖြစ်သော၊ မတ္တာဘယတ္ထေရနာမ - မတ္တာဘယထေရ်မည်သည်၊ ဓုရ
 ဝှါဟော-ပဓာနအဖြစ်ကို ယူသူသည်၊ ဝါ-ဝန်ဆောင်သည်၊ ဟုတွာ-၍၊ ဝိနယံ-
 ကို၊ ဥဂ္ဂဏှိဿာမိ- သင်ယူအံ၊ ဣတိ-ဤသို့ကြံ၍၊ ပဉ္စဟိ ဘိက္ခုသတေဟိ သဒ္ဓိံ၊
 မဟာအရိဋ္ဌတ္ထေရဿ-၏၊ ဓမ္မာသနမေဝ-ကိုပင်၊ ပရိဝါရေတွာ-၍၊ နိသီဒိ-
 ပြီ၊ အဝသေသာ- နံသော၊ ဘိက္ခုဝိ- တို့သည်၎င်း၊ [ဝိဖြင့် ရှေးရဟန်းတို့ကို
 ပေါင်း၊] သရာဇိကာ- မင်းနှင့်တကွဖြစ်သော၊ ပရိသာစ- သည်၎င်း၊ [စဖြင့်
 ဘိက္ခုကို ဆည်း၊] အတ္တနော အတ္တနော- ၏၊ ပတ္တာသနေ-၌၊ နိသီဒိံ သု - နံပြီ။

အထ-ထိုမှနောက်၌၊ အာယသ္မာ မဟာအရိဋ္ဌတ္ထေရော-သည်၊ တေန သမ
 ယေန၊ ပေ၊ ပုဗ္ဗိမန္တမူလေတိ - မူလေ အစရှိသော၊ [ဣတိ အာချတ္ထ၊ ဝေရဉ္စ
 ကဏ္ဍအားလုံးကိုယူ၊] ဝိနယနိဒါနိ-ဝိနည်းပါဠိတော်၏နိဒါန်းကို၊ အဘာသိ-
 ရွတ်ဆိုပြီ၊ စ ပန- ထပ်၍ဆက်၊ အာယသ္မတာ အရိဋ္ဌတ္ထေရေန - သည်၊ ဝိနယ
 နိဒါနေ-ကို၊ ဘာသိတေ-ရွတ်ဆိုအပ်ပြီးသော်၊ အာကာသံ-သည်၊ (မဟာဝိရဝံ-
 ကျယ်စွာသောအသံကို၊) ရဝိ-မြည်ပြီ၊ [ဋီကာ၌ “မဟာဝိရဝံ” မပါ၊ “မေဃ
 ဝိရဟိတဿ-မိုဃ်းရွာခြင်းမှကင်းသော၊ နိဗ္ဗလသေဝံ အာကာသဿ ဝိရဝိ
 တတ္တာ အာကာသံ ဝိရဝိတိ ဂုတ္တံ” ဟု ရှိ၏။] အကာလဝိဇ္ဇုလံတာ- အခါမဲ့၌
 ဖြစ်သော လျှပ်စစ်နွယ်တို့သည်၊ နိစ္ဆရိသု - ထွက်ကုန်ပြီ၊ ဒေဝတာ- တို့သည်၊
 သာဓုကာရံ-ကို၊ ဝါ-ကို၊ အဒိသု-နိပြီ၊ မဟာပထဝီ-သည်၊ ဥဒက ပရိယန္တံ -
 ရေအဆုံးအပိုင်းအခြားရှိသည်ကို၊ ကတွာ- ၍၊ သင်္ကမ္ပိ- ပြီ၊

ဧဝံ - ဤသို့လျှင်၊ အနေကေသု - ကုန်သော၊ ပါဠိဟာရိယေသု - တို့သည်၊
 ဝတ္တမာနေသု - ဖြစ်ကုန်လသော်၊ အာယသ္မာအရိဋ္ဌတ္ထေရော - သည်၊ မဟာ
 မဟိန္ဒပုဗ္ဗမေဟိ-အရှင်မဟာမဟိန္ဒ အမှူးရှိကုန်သော၊ အဋ္ဌသဋ္ဌိယာ-၆ ကျိပ်
 ရှစ်ပါးသော၊ ပစ္စေကဂဏီဟိ-အသီးအသီးဂိုဏ်းရှိတော်မူကြကုန်သော၊ ဝါ-
 အသီးအသီး ဂိုဏ်းစီးနာယက ဖြစ်တော်မူကြကုန်သော၊ ဒီဏာသဝ မဟာ
 ထေရေဟိ - ရဟန္တာ မဟာထေရ်တို့သည်၎င်း၊ တဒညေဟိ- ထိုမဟာထေရ်
 တို့မှ တပါးကုန်သော၊ အဋ္ဌသဋ္ဌိဘိက္ခု သဟဿေဟိစ-၆သောင်း ရှစ်ထောင်
 သော ရဟန်းတို့သည်၎င်း၊ ပရိဝုတော-ခြံရံအပ်သည်၊ (ဟုတွာ) ပဌမကတ္တိက
 ပဝါရဏာဒိဝသေ - ပဌမကတ္တိကာနက္ခတ်နှင့် ယှဉ်သော ပဝါရဏာနေ၌၊
 ဝါ- သီတင်းကျွတ်လပြည့် ပဝါရဏာနေ၌၊ ထူပါရာမဝိဟာရမဇ္ဈေ- ထူပါရုံ
 ကျောင်းတိုက် အလယ်၌၊ သတ္ထု - မြတ်စွာဘုရား၏၊ ကရုဏာဂုဏဒီပကံ-
 ကရုဏာဂုဏ်တော်ကိုပြတတ်သော၊ ဘဂဝတော-၏၊ အနုသိဋ္ဌိကရာနံ-အဆုံး

သတ္ထု ကရုဏာဂုဏဒီပကံ။ သမားတော်သည် လူနာတို့အား သနားသဖြင့်
 ရွံရှာဘွယ်အနာ၊ မမြင်အပ်သောအရာတို့၌ ဆေးလိမ်းပေးခြင်းအစရှိသည်ဖြင့် ဆေးကု
 သကဲ့သို့ ဘုရားရှင်လည်း မဟာကရုဏာတော်ကြောင့် ကိလေသာအနာ စွဲကပ်သော
 ပုထုဇဉ်ရဟန်းတို့အား (ဘုရားရွှေနှုတ်တော်ဖြင့် မမြှောက်ထိုက်သော “ သီခရဲဏီ သိ ”
 စသော စကားတို့ကိုပင် မြှက်ဆိုတော်မူကာ) ကိလေသာအနာပျောက်အောင် ဝိနည်း
 ပညတ် ဆေးထူး ဆေးမြတ်ဖြင့် ကုစားတော်မူသည်၊ ထို့ကြောင့် ဝိနည်း ဝိဇ္ဇကသည်
 ဘုရားရှင်၏ ကရုဏာဂုဏ်တော်ကို ထုတ်ဖော်ပြသသော တရားမြတ် ဖြစ်ပေသည်။

အမတော်ကို ပြုကျင့် လိုက်နာသတို့၏၊ ကာယကမ္မ ဝစီကမ္မ ဝိပုဋ္ဌိတဝိနယနိ-
 ကာယကံ ဝစီကံတို့၏ တုန်လှုပ်ခြင်းကို ပယ်ရှားတတ်သော၊ ဝိနယဝိဇ္ဇကံ-ကို၊
 ပကာသေသိ - ထင်ရှားပြတော်မူပြီ၊ စ - ဆက်၊ ပကာသေတွာ- ပြီး၍၊ ယာဝ
 တာယုကံ-အသက်အပိုင်းအခြားအတိုင်း၊ ဝါ-အသက်ရှည်သမျှ၊ တိဋ္ဌမာနော-
 တည်လျက်၊ ဗဟူနံ - များစွာသော ရဟန်းတို့အား၊ ဝါစေတွာ- ပို့ချပြီး၍၊
 ဗဟူနံ - များစွာသော ရဟန်းတို့၏၊ ဟဒယေ- စိတ်နှလုံး၌၊ ပတိဋ္ဌာပေတွာ-
 တည်စေပြီး၍၊ အနုပါဒိသေသာယ- ဝိပါကနာမက္ခန္ဓာ ကုသုတ္တာရုပ် အကြွင်း
 အကျန် မရှိသော၊ နိဗ္ဗာနဓာတုယာ- ဖြင့်၊ ပရိနိဗ္ဗာယိ-တော်မူပြီ။

မဟာမဟိန္ဒပုဗ္ဗမုခါ- န်သော၊ တသ္မိံ သမာဂမေ-ထိုအစည်းအဝေး၌၊...
 သမာဂတာ - အညီအညွတ် ကြွရောက်တော် မူလာကြကုန်သော၊ အဋ္ဌသဋ္ဌိ-
 သော၊ စုရက္ခါဟာ- ပခာန အဖြစ်ကို ယူကုန်သော၊ ဝါ - ဝန်ဆောင်ဖြစ်ကုန်
 သော၊ ပစ္စေကဂဏိနော - အသီးအသီး ဂိုဏ်းရှိတော် မူကြကုန်သော၊ ဝါ-
 အသီးအသီး ဂိုဏ်းစီးနာယက ဖြစ်တော်မူကြကုန်သော၊ သဗ္ဗေ-ကုန်သော၊
 ဓမ္မရာဇဿ-တရားမင်း ဘုရား၏၊ သာဝကာ - စကားကို နားထောင်ကြကုန်
 သော၊ ခိဏာသဝါ- ကုန်ပြီးသော အာသဝေါ ရှိတော်မူကြကုန်သော၊ ဝသိ
 ပုတ္တံ-ဝသီဘော်သို့ ရောက်တော်မူကြကုန်သော၊ တေဝိဇ္ဇာ-သုံးပါးသော
 ဝိဇ္ဇာရှိတော်မူကြကုန်သော၊ ဣဒ္ဓိကောဝိဒါ - ဣဒ္ဓိဝိဓအဘိညာဉ်၌ ကျွမ်းကျင်
 တော် မူကြကုန်သော၊ မဟေသယော - မြတ်သော ဣသိ ဖြစ်တော်မူကြ
 ကုန်သော၊ ဟေဝိ မဟာထေရာ - ထို မဟာထေရ် တို့သည်လည်း၊ ဥတ္တမတ္ထံ-
 မြတ်သော အရဟတ္တဖိုလ်ဟူသော အကျိုးကို၊ အဘိညာယ-ထူးသော ဉာဏ်
 ဖြင့် သိ၍၊ ရာဇိနော-မင်းကို၊ [ဥပယောဂတ္ထေ သာမိဝစနံ၊] အနုသာသိ သု-
 ဆုံးမတော်မူကြကုန်ပြီ၊ (အနုသာသိတွာ-ပြီး၍၊) အာလောကံ - ဉာဏ်ရောင်
 အလင်းကို၊ ဒဿယိတွာန-ပြီး၍၊ ဣမံ မဟိ-သီဟိုဠ်ကျွန်းခွင်၊ ဤမြေအပြင်ကို၊
 ဩဘာသေတွာ-ထွန်းလင်းစေပြီး၍၊ အဂ္ဂိက္ခန္ဓာဝ-မီးပုံကြီးတို့ကဲ့သို့၊ ဇလိတွာ-
 တောက်ပပြီး၍၊ နိဗ္ဗာယိ သု-အနုပါဒိသေသ၊ နိဗ္ဗာနဖြင့်၊ မြေငြိမ်းချမ်းတော်
 မူကြကုန်ပြီ။ [မဟာမဟိန္ဒထေရ်သည် ဆွဲနှစ်ဝါအရတွင် သီဟိုဠ်သို့ကြွ၍ နှစ်ဝါ
 နေပြီးမှ ဝိနည်းကို တည်စေတော်မူ၏၊ မြေခံဆွဲနှစ်ဝါရမှ ပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်
 မူသည်-ဟု ဆိုကြသတတ်။]

ကာယ ဝေ ဝိပုဋ္ဌိတ ဝိနယနံ ။ ။ ကာယဝစီဒ္ဓါရေသု အဇ္ဈာစာရဝသေန
 ပဝတ္တဿ ကိလေသဝိပုဋ္ဌိတဿ ဝိနယနကရံ = ကာယဝစီဒ္ဓါရတို့၌ လွန်ကျူးမှုသည်
 အတွင်းကိလေသာ၏ လှုပ်ရှားခြင်းတည်း။ ထို လှုပ်ရှားမှုကို ဝိနည်းက ပျောက်ကင်း
 အောင် ပြုတတ်သည်။

☞ တေသံ- ထိုထေရ်တို့၏၊ ပရိနိဗ္ဗာနတော- မှ၊ အပရဘာဂေ- ဌ၊ အညေ
 ပိ-အခြားလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ တေသံ ထေရာနံ - တို့၏၊ အန္တေ ဝါသိကာ-
 အနီးနေတပည့် ဖြစ်ကုန်သော၊ တိဿဒတ္တ ကာဠသုမန ဒိဃသုမနာဒယောစ-
 တိဿဒတ္တ , ကာဠသုမန , ဒိဃသုမန အစရှိသော ထေရ်တို့၎င်း၊ အရိဋ္ဌတ္ထေ
 ရဿ-၏၊ အန္တေ ဝါသိကာ - တို့၎င်း၊ အန္တေ ဝါသိကာနံ - တို့၏၊ အန္တေ
 ဝါသိကာစ-တို့၎င်း၊ ဣတိဝေ-သို့၊ ပုဗ္ဗေ- ရှေး၌၊ ဝုတ္တပ္ပကာရာ - ကုန်သော၊
 [“တတော မဟိန္ဒော ဣနိယော” စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်ခဲ့ကုန်ပြီးသော၊] အာစ
 ရိယ ပရမ္ပရာ- ဆရာ အဆက်ဆက်တို့သည်၊ ဣမံ ဝိနယပိဋကံ - ကို၊ ယာဝဇ္ဇ
 တနာ-ယနေတိုင်အောင်၊ အာနေသုံ-ကုန်ပြီ၊ တေန-ကြောင့်၊ တတိယ သင်္ဂ
 ဟတော ပန-၊ ပေ၊ အာဘတန္တိ-တတိယသင်္ဂဟတော ပန၊ ပေ၊ အာဘတံဟူ၍၊
 (မယာ) ဝုတ္တံ - ဆိုအပ်ပြီ၊ ဝါ - ဆိုခဲ့ပြီ၊ [တတိယသံဝါယနခဏ်း အပြီး၌
 ဆိုခဲ့သည်-ဟူလို၊] ဤတွင် သီဟိုဠ်ကျွန်း သာသနာပြုခဏ်း ပြီး၏။

ဝိနည်းတည်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်ပြခဏ်း

ကတ္ထ ပတိဋ္ဌိတန္တိ-တံ ဟူသော အမေး၌၊ (ဝိသဇ္ဇနံ - ကို၊ ဝေ-ဖြင့်၊ ဝေဒိ
 တဗ္ဗံ-၏) ယေသံ-ရဟန်းတို့၏၊ (ဟဒယေ-စိတ်၌၊) ပါဠိတောစ-အားဖြင့်
 ၎င်း၊ အတ္ထတောစ-အနက်အားဖြင့်၎င်း၊ ဝါ- အဋ္ဌကထာအားဖြင့်၎င်း၊ အနူ
 နံ-မယုတ်လျော့သည်၊ (ဟုတွာ) ဝတ္ထုတိ- ဖြစ်၏၊ မဏိယဓေ- ပဒေခြားအိုး၌၊
 ပက္ခိတ္တတေလ မိဝ- ထည့်အပ်သောခြင်္သေ့ဆီကဲ့သို့၊ [သီဟတေလမိဝ။] ဤသ
 ကမ္မိ-အနည်းငယ်မျှလည်း၊ န ပဉ္စရတိ-မယိုထွက်၊ ဝေရူပေသု-ဤသို့ သဘော
 ရှိကုန်သော၊ အဓိမတ္တ သတိ ဂတိ မိတိမန္တေသု- လွန်ကဲသောအတိုင်းအရှည်
 ရှိသော သတိ ပညာ ဝီရိယ ရှိတော်မူကြကုန်သော၊ လန္တိသု - မကောင်းမှုမှ
 ရှက်ခြင်း ရှိတော်မူကြကုန်သော၊ ကုတ္တုစ္စကေသု - အပ်လေသလော , မအပ်

သတိ ဂတိ မိတိမန္တေသု ။ ။ သတိတိ ဗုဒ္ဓဝစနံ ဥဂ္ဂဟေတွံ ဓာရဏသတိ=
 ဆောင်ရွက် မှတ်သားနိုင်သောသတိ၊ ဂတိတိ ဥဂ္ဂဏှနကဂတိ= သင်ယူနိုင်သောဉာဏ်၊
 မိတိတိ သန္တိဋ္ဌာနံ ကတွာ ဂဏှနကဉာဏံ=ဆုံးဖြတ်တတ်သောဉာဏ်၊ ဂတိတိဝါ ပညာ
 ဂတိ၊ မိတိတိ ဗုဒ္ဓဝစနံ ဥဂ္ဂဏှနဝီရိယံ, သဇ္ဈယန ဝီရိယံ(စာပြန်နိုင်သောဝီရိယ) ဓာရဏ
 ဝီရိယဉ္စ (အရကျက်၍ ဆောင်ရွက်ထားနိုင်သော ဝီရိယ) ။

ကုတ္တုစ္စကေသု။ ။ ကုတ္တုစ္စကေသုတိ-အဏုမတ္တေသုပိ ဝဇ္ဇေသု ဒေါသဒဿာ
 ဝိတာယ ကပ္ပိယာကပ္ပိယံ နိဿာယ (အပ်-မအပ်ကို မှီ၍) ကုတ္တုစ္စကာရိသု-စဉ်းစား
 တတ်သောကုတ္တုစ္စကို ပြုလေ့ရှိသူတို့၌၊ [အကုသိုလ်ထည်းက ကုတ္တုစ္စမဟုတ်, စဉ်းစား
 တတ်သောဉာဏ်နှင့် တချို့အတွက် ယုံမှားသံသယ ဖြစ်မှုတည်း။]

လောဟု၊ တွေးတော ယုံမှားခြင်း ရှိတော်မူကြကုန်သော၊ သိက္ခာကာမေသု-
သိက္ခာ ၃ ပါးကို လိုလားတော် မူကြကုန်သော၊ ပုဂ္ဂလေသု - တို့၌၊ ပတိဋ္ဌိတံ-
တည်ပြီ၊ ဣတိ - ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ - ၏၊ တသ္မာ - ထို့ကြောင့်၊ (အဓိမတ္တသတိ
စသော ဂုဏ်နှင့်ပြည့်စုံသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၌ တည်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) ဝိနယ
ပံတိဋ္ဌာပနတ္ထံ-ဝိနည်းတည်စေခြင်း အကျိုးငှါ၊ ဝိနယပရိယတ္တိယာ - ၏၊ အာနိ
သံသံ - အကျိုးကို၊ သံလက္ခေတွာ - မှတ်သား၍၊ သိက္ခာကာမေန - သော၊ ဘိက္ခု
နာ - သည်၊ ဝိနယော - ကို၊ ပရိယာပုဏိတဗ္ဗော - သင်ယူထိုက်၏။

တတြ - ထို အာနိသံသံ သလ္လက္ခေတွာဟူသော စကားရပ်၌၊ အယံ - ဤ
ဆိုအပ်လတံကား၊ ဝိနယ ပရိယတ္တိယာ - ဝိနည်းပရိယတ်၏၊ အာနိသံသော -
အကျိုးအာနိသင်တည်း၊ ဟိ - ချေ၊ ဝိနယ ပရိယတ္တိကုသလော - ဝိနည်းပရိယတ်၌
ကျွမ်းကျင်သော၊ ပုဂ္ဂလော - သည်၊ သာသနေ - သာသနာတော်၌၊ ပဋိလဒ္ဓ
သဒ္ဓါနံ - ရအပ်သောသဒ္ဓါ ရှိကုန်သော၊ ကုလပုတ္တာနံ - အမျိုးကောင်းသား
တို့၏၊ မဟာပိတုဋ္ဌာနိယော - မိဘအရာ၌ တည်သည်၊ ဟောတံ - ၏၊ ဟိ - မှန်၏၊
နေသံ - ထို အမျိုးကောင်းသားတို့၏၊ ပဗ္ဗဇ္ဇာ - ရှင်အဖြစ်သည်၎င်း၊ ဥပသမ္ပ
ဒါ - အထက်တန်းဖြစ်သော ပြည့်စုံခြင်းသည်၎င်း၊ (သဒ္ဓတ္ထ) [ဥပရိဘူတာ +
သမ္ပဒါ ဥပသမ္ပဒါ၊] ဝါ - မြင့်မြတ်သော ရဟန်းအဖြစ်သည်၎င်း၊ (ဝေါဟာ
ရတ္ထ) ဝတ္ထာနု ဝတ္ထပဋိပတ္တိ - ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်ကိုကျင့်ခြင်းသည်၎င်း၊ အာစာရ
ဂေါစရ ကုသလတာ - ရဟန်းတို့အား လျောက်ပတ်သော အကျင့်၊ ရဟန်းတို့
ချဉ်းကပ်ထိုက်သော ကျက်စားရာအရပ်တို့၌ ကျွမ်းကျင်သူ၏ အဖြစ်သည်၎င်း၊
တဒါယတ္တာ - ထို ဝိနည်းကျွမ်းကျင် ပညာရှင်နှင့် စပ်၏၊ [ထို အားလုံးကို
ဝိနည်းဗိုရ်က ပြပေးရ၊ သင်ပေးရသည် - ဟူလို၊] အပိစ - သည်သာ မကသေး၊
အဿ - ထို ဝိနည်းဗိုရ်သည်၊ ဝိနယပရိယတ္တိ - ကို၊ နိဿာယ - ၍၊ အတ္တနော -

မာတာပိတုဋ္ဌာနိယော။ ။ အကတ္တဗ္ဗတော နိဝါရေတွာ ကတ္တဗ္ဗေသု ပတိဋ္ဌာ
ပနတော (မပြုထိုက်သောအမှုမှ တား၍ ပြုထိုက်သောအမှု၌ တည်စေတတ်သည်၏
အဖြစ်ကြောင့်) မာတာပိတုဋ္ဌာနိယောတိ ဂုတ္တံ။ [မာတာပိတုနံ + ဌာနံ မာတာပိတု
ဌာနံ၊ မာတာပိတုဋ္ဌာနေ + တိဋ္ဌတိတိ မာတာပိတုဋ္ဌာနိယော။]

အာစာရ ဂေါစရကုသလတာ။ ။ သမဏာစာရေသုစေဝ - သစ်သီးပေးခြင်း၊
ဝါးပေးခြင်း စသော မိစ္ဆာဇီဝ နှင့်၊ ကိုယ်အနေ ကြမ်းတန်းခြင်း အစရှိသည်ကို မပြု
ကျင့်ဘဲ၊ ရဟန်းတို့အား လျောက်ပတ်သော အကျင့်တို့၌၎င်း၊ သမဏဂေါစရေသုစ-
ပြည့်တန်ဆာအိမ်၌ ကျက်စားခြင်း စသည်ကို ရှောင်ကြဉ်၍ ဆွမ်းစသော အကျိုးငှါ
ရဟန်းတို့ချဉ်းကပ်ထိုက်သော ကျက်စားရာအရပ်တို့၌၎င်း၊ ကုသလတာ - အဖြစ်။

၏၊ သီလက္ခန္ဓော- သီလဂုဏ် ကျေးဇူးသည်၊ ဝါ- ကို၊ သုရတ္တော-ကောင်းစွာ လုံခြုံစေအပ်သည်၊ သုရက္ခိတော-ကောင်းစွာစောင့်ရှောက်အပ်သည်၊ ဟောတိ- ၏၊ ကုတ္တု၊ စွာပကတာနံ-ကုတ္တု၊ စွသည် ပင်ကိုယ်သဘောမှကင်းအောင် ပြုအပ် ကုန်သော၊ ဝါ - ကုတ္တု၊ စွသည် နှိပ်စက်အပ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခုနံ - တို့၏၊ ပဋိ သရဏံ - ကိုးကွယ် လည်းလျောင်းရာသည်၊ ဟောတိ - ဖြစ်၏၊ ဝိသာရဒေါ- ကင်းသော ရွံရှားခြင်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ) သံသမဇ္ဈေ - ဌ၊ ဝေါဟရတိ- ပြောဆိုနိုင်၏၊ ပစ္စတ္တိကေ-မိမိ၊ သာသနာ ၂ ဖြစ်၏ ရန်သူတို့ကို၊ သဟဓမ္မေန- အကြောင်းနှင့်တကွ ဖြစ်သော စကားဖြင့်၊ [သကာရဏေန ဝစနေန။] သ နိဂ္ဂဟိတံ-ကောင်းစွာနှိပ်အပ်သည် မည်လောက်အောင်၊ နိဂ္ဂဏှာတိ-နှိပ်နိုင်၏၊ သဒ္ဓမ္မဋ္ဌိတိယာ- ၃ ပါးသော သဒ္ဓမ္မ၏တည်တံ့ခြင်းငှါ၊ ပဋိပန္နော- ကျင့်သည်၊ ဝါ-ကျင့်ရာရေခံသည်၊ ဟောတိ-၏၊ တေန-ကြောင့်၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ပဋိမေ ဘိက္ခဝေ ၊ ပေ ၊ ဟောတိတိ - ပဋိမေ ဘိက္ခဝေ ၊ ပေ၊ ဟောတိဟူ၍၊ အာဟ- ဟောတော်မူပြီ၊ [ပဉ္စက အင်္ဂုတ္တိရ်နှင့် ပရိဝါဒ်ပါသည်။]

ကုတ္တု၊ စွာပကတာနံ။ ။ ကုတ္တု၊ စွေန - အပ်လေသလော မအပ်လေသလောဟု တွေးတော ကြံစည်တတ်သော စိတ္တုပ္ပါဒ်သည်၊ အပကတာ - (သံသယကင်း၍ စိတ် ရှင်းနေသော ပင်ကိုယ်သဘောမှ) ကင်းအောင်ပြုသူတို့တည်း၊ (သဒ္ဓတ္တ) ၊ ဝါ-နှိပ်စက် အပ်သူတို့တည်း၊ (ဝေါဟာရတ္ထ) ၊ [ကပ္ပိယာကပ္ပိယံ နိဿာယ ဥပ္ပန္နေန ကုတ္တု၊ စွေန အဘိဘူတာနံ၊] အရပ်တပါး၌ ကုတ္တု၊ စွဖြစ်သောရဟန်းတို့သည် ဤဝိနည်းမိရ်ပုဂ္ဂိုလ်ထံ လာ၍ မေးကြရ၏၊ ထိုအခါ ဝိနည်းမိရ်က အဆုံးအဖြတ် ပေးလျှင် ကုတ္တု၊ စွ သံသယ ရှင်းသွား၏၊ ထို့ကြောင့် ကုတ္တု၊ စွဖြစ်သူတို့၏ လည်းလျောင်းရာ ဖြစ်သည်။

ဝိသာရဒေါ။ ။ ဝိနည်းမတတ်ဘဲစကားပြောလျှင် “ဝါပြောတာ မှားသွားလေ သလား” ဟု ယုံမှားဖြစ်၍ ရဲရဲဝံ့ဝံ့ မပြောနိုင်၊ ဝိနည်းတတ်သူကား မမှားအောင်ပြော နိုင်သောကြောင့် ရဲဝံ့စွာပြောနိုင်၏။ [“ဝိဂတော+သာရဒေါ (ဘယံ) ယဿ” ဟုပြု။]

ပစ္စတ္တိကေ ။ ။ “ ပဋိပက္ခံ အတ္တယန္တိ ဣန္ဒြိယံ ပစ္စတ္တိကာ ” ဟု ပြခဲ့ပြီ၊ အတ္တ ပစ္စတ္တိကာ၊ သာသန ပစ္စတ္တိကာ ဟု ၂ မျိုးရှိ၏၊ အရှင်ဗုဒ္ဓကိုစွပ်စွဲသော မေတ္တိယ ဘူမဇက ရဟန်းတို့သည် အရှင်ဗုဒ္ဓကို ပါရာဇိကဖြင့် စွပ်စွဲကြ၏၊ ဤသို့ မိမိတဉ္စားတည်း၏ရန်သူ သည် အတ္တပစ္စတ္တိကာမည်၏၊ အရိဋ္ဌရဟန်းကဲ့သို့ ဘုရား အဆုံးအမတော်ကို ဆန့်ကျင် ဘက်ပြုသူသည် သာသနပစ္စတ္တိကာမည်၏၊ ဝိနည်းကျမ်းကျင်သောပုဂ္ဂိုလ်သည် ထိုရန်သူ ၂ မျိုးလုံးကို အကြောင်းလုံလောက်စွာ (သက်သေသာဓကပြု၍) နှိပ်နိုင်သည်။

သဒ္ဓမ္မဋ္ဌိတိယာ။ ။ ပရိယတ္တိ၊ ပဋိပတ္တိ၊ ပဋိဝေဓဟူသော သဒ္ဓမ္မ ၃ ပါး၏တည်တံ့ ဘို့ရန် ဝိနည်းမိရ် ပုဂ္ဂိုလ်သည် အကြောင်းရင်း အခြေခံဖြစ်၏၊ အစွမ်းကုန် ဆုတ်နေ သော သာသနာတော်ကို ဝိနည်းမိရ် ၅ ပါးရှိလျှင် အခြား ပုဂ္ဂိုလ်များကို ရှင်ရဟန်း ပြုပေးကာ ပြန်၍စည်ကားအောင် တတ်နိုင်သည်။

စ-သည့်သာမကသေး၊ သံဝရမူလကာ-စောင့်စည်းခြင်းလျှင် အကြောင်းရင်းရှိကုန်သော၊ ယေကုသလာဓမ္မာ-အကြင်ကုသိုလ်တရားတို့ကို၊ ဘဝတာသည့်၊ ဝုတ္တာ - နိဗ္ဗိ၊ ဝိနယဓရော - ဝိနည်းမိရ် ဖြစ်သော၊ ပုဂ္ဂလော - သည်၊ တေသံဝိ-ထိုကုသိုလ်တရားတို့၏လည်း၊ ဒါယာဒေါ- ပေးအပ်သောအမွေကို ခံယူရသူတည်း၊ ဝါ-အမွေခံတည်း၊ [ကုသိုလ်ပေးအပ်သော အကျိုးကို ခံယူရသူ-ဟူလို၊] (ကသွာ-နည်း၊) တေသံ ဓမ္မာနံ-ထိုကုသိုလ်တရားတို့၏၊ ဝိနယမူလကတ္တာ-ဝိနည်းလျှင် အကြောင်းရင်း ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဟိ- သာမကကား၊ ဝိနယော သံဝရတ္ထာယ၊ ပေ၊ စိတ္တဿ ဝိမောက္ခောတိ- ဝိနယော သံဝရတ္ထာယ၊ ပေ၊ စိတ္တဿ ဝိမောက္ခော ဟူသော၊ တေ(သုတ္တံ)- ဤပါဠိကို၊ ဘဝတာဝိ-သည်လည်း၊ ဝုတ္တံ-ဗြိ၊ [ပရိဝါစုဋ္ဌသင်္ဂါမ၊] ဝိနယော- ဝိနည်း ပညတ်တော်သည်၊ ဝါ - ဝိနည်းကိုသင်ယူခြင်းသည်၊ သံဝရတ္ထာယ- ကာယဒွါရ ဝစီဒွါရတို့ကို စောင့်စည်းခြင်းအကျိုးငှါ၊ (ဟောတိ - ၏) သံဝရော-ကာယဒွါရ ဝစီဒွါရတို့ကို စောင့်စည်းခြင်းသည်၊ အဝိပ္ပဋိသာရတ္ထာယ- နှလုံး မသာမယာ မဖြစ်ခြင်းအကျိုးငှါ၊ ဝါ- စိတ်နှလုံး၏ သာယာ မြေခြင်း အကျိုးငှါ၊ (ဟောတိ)၊ အဝိပ္ပဋိသာရော-စိတ်နှလုံး၏ သာယာ မြေခြင်းသည်၊ ပါမောဇ္ဇတ္ထာယ-ဝမ်းမြောက်သမှု နသောဝီတိအကျိုးငှါ၊ [ပမောဒေါယေဝ ပါမောဇ္ဇံ၊ သုတ္တံဗျာ ပစ္စည်း။] (ဟောတိ)၊ ပါမောဇ္ဇံ-သည်၊ ဝီတတ္ထာယ (ဝီတိ+အတ္ထာယ)-ဝမ်းသာရှင်ပျ ဗလဝီတိအကျိုးငှါ၊ (ဟောတိ)၊ ဝီတိ-သည်၊ ပဿဒ္ဓတ္ထာယ(ပဿဒ္ဓိ+အတ္ထာယ)-ကာယပဿဒ္ဓိ စိတ္တပဿဒ္ဓိ အကျိုးငှါ၊ ဝါ-ကိုယ်စိတ်ရှင်လန်း ငြိမ်းချမ်းခြင်းအကျိုးငှါ၊ (ဟောတိ)၊ ပဿဒ္ဓိ-သည်၊ သုခတ္ထာယ - ကာယိကသုခ စေတသိကသုခအကျိုးငှါ၊ ဝါ - ကိုယ်စိတ် နှစ်ဖြာ ချမ်းသာခြင်း အကျိုးငှါ၊ (ဟောတိ)၊ သုခံ - သည်၊ သမာဓတ္ထာယ (သမာဓိ+အတ္ထာယ) - တည်ကြည်စွာတိ သမာဓိအကျိုးငှါ၊ (ဟောတိ)၊

ဝိနယော သံဝရတ္ထာယ။ ။ဝိနယောတိ ဝိနယဿ ပရိယာပုဏ္ဏံ၊ ဝိနယောတိဝါ ဝိနယပညတ္တိ (ဝိနည်းပညတ်တော်ကို) ဝုတ္တာ၊ တသ္မာ သကလာပိ ဟိ ဝိနယပညတ္တိ (ဝိနယပရိယာပုဏ္ဏံဝါ) ကာယဝစီဒွါရသံဝရတ္ထာယာတိ အတ္ထော၊ အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိ ပရိယောသာနဿ သီလဿ ဥပနိဿယပစ္စယော ဟောတိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ=ဝိနည်း နားလည်မှ သီလကို ဖြည့်ကျင့်လိုသော ဆန္ဒဖြစ်နိုင်ရကား ဝိနည်းကို သင်ယူခြင်းသည် အာဇီဝ ပါရိသုဒ္ဓိအဆုံးရှိသော သီလအား ပကတူပနိဿယဖြင့် ကျေးဇူးပြုသည်။

အဝိပ္ပဋိသာရော။ ။ပါပပုညာနံ ကတာကတနုသောစနဝသေန (ပါပကို ပြုမိခြင်း၊ ပုညကို မပြုမိခြင်းကိုလိုက်၍ ဝမ်းနည်းခြင်း၏အစွမ်းအားဖြင့်) စိတ္တဝိပ္ပဋိသာရာ ဘာဝေါ(စိတ်၏ ဝိပ္ပဋိသာရ မဖြစ်ခြင်း)။

၃၄၂)

ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ

ဗာဟိရနိဒါန်း

သမာဓိ-သည်၊ ယထာဘူတ ဉာဏဒဿနတ္ထာယ - မဖေါက်မပြန်၊ ဟုတ်မှန် တိုင်းပင်၊ သိမြင်သမျှ၊ နသောဝိပဿနာဉာဏ်အကျိုးငှါ (ဟောတိ)၊ ယထာ ဘူတ ဉာဏဒဿနံ-သည်၊ နိဗ္ဗိဒတ္ထာယ-ဆင်းရဲဝင်ကြီး၌၊ ငြီးငွေ့နိုင်ကြောင်း အကောင်းဆုံး ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိ ဝိပဿနာဉာဏ် အကျိုးငှါ (ဟောတိ)၊ နိဗ္ဗိ ဒါ - သည်၊ ဝိရာဂတ္ထာယ - မတပ်နှစ်သက်ကြောင်း အရိယာမဂ် အကျိုးငှါ (ဟောတိ)၊ ဝိရာဂေါ-သည်၊ ဝိမုတ္တတ္ထာယ-ကိလေသာ အပေါင်း၊ ကောင်း ကောင်း လွတ်လပ်၊ အရဟတ္တဖိုလ် အကျိုးငှါ (ဟောတိ)၊ ဝိမုတ္တိ - သည်၊ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနတ္ထာယ- အရဟတ္တဖိုလ်ကိုပင် သိမြင်တတ်သော ပစ္စဝေက္ခ ဏာဉာဏ် အကျိုးငှါ (ဟောတိ)၊ ဝိမုတ္တိဉာဏဒဿနံ - သည်၊ အနုပါဒါ- သင်္ခါရမှန်သမျှ မကျန်ရအောင် လုံးဝမယူမူ၍၊ ပရိနိဗ္ဗာနတ္ထာယ - ဒုက္ခ ခပ် သိမ်း ငြိမ်းရာမှန် ပရိနိဗ္ဗာန်အကျိုးငှါ (ဟောတိ)။

ကထာ-ဝိနည်းစကားသည်၊ တေဒတ္ထာ-ဤအနုပါဒါ ပရိနိဗ္ဗာန်ဟူသော အကျိုးရှိ၏၊ မန္တနာ-ဝိနည်းအရေး၊ ဆွေးနွေးတိုင်ပင်ခြင်းသည်၊ တေဒတ္ထာ-

ယထာဘူတညာဏဒဿနံ။ ။ သပစ္စယနာမရူပပရိဂ္ဂဟော- အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာ၊ ကံ၊ အာဟာရ၊ စသော အကြောင်းနှင့် တကွ နာမ်ရုပ်တို့ကို ပိုင်းခြား၍ ယူကြောင်း ဉာဏ်၊ နိဗ္ဗိဒါတိ ဝိပဿနာ၊ အထဝါ - ယထာဘူတညာဏဒဿနံ တရုဏဝိပဿနာ (ဥဒယဗ္ဗယဉာဏ်ဟူသော နသောဝိပဿနာကို သမာဓိက ကျေးဇူးပြုသည်-ဟုလို၊) အထဝါ တက်သောနည်း၌ နိဗ္ဗိဒါ ဟူသည် သိခါပတ္တဝုဋ္ဌာနဂါမိနိ ဝိပဿနာ (မဂ် နားကပ်နေသော ထိပ်ဆုံး ဝုဋ္ဌာနဂါမိနိ ဝိပဿနာ) တည်း။

ဝိရာဂ , ဝိမုတ္တိ။ ။ ဝိရာဂေါတိ-အရိယမဂ္ဂေါ၊ ဝိရဇ္ဇတိ ဧတေနာတိ ဝိရာဂေါ- မတပ်နှစ်သက်ကြောင်း (ရာဂ၏ ချုပ်ကြောင်း) မဂ်၊ ဝိမုတ္တိတိ - အရဟတ္တ ဗလံ၊ ဝိမုတ္တိတ္ထာတိ ဝိမုတ္တိ - ကိလေသာတို့မှ လွတ်ပြီးသော အရဟတ္တဖိုလ်၊ စတုဗ္ဗိဓောပိ ဟိ အရိယမဂ္ဂေါ အရဟတ္တဿ ဥပနိဿယော ဟောတိ။

အနုပါဒါ ပရိနိဗ္ဗာနတ္ထာယ ။ ။ ကိဉ္စိဓမ္မံ အဂ္ဂဟေတွာ (အနုပါဒါ အဖွင့်) အနဝသေသေတွာ (မယူဆိုသည်မှာ ဘာမျှမကျန်တော့ စေခြင်း- ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်) ပရိနိဗ္ဗာနတ္ထာယ။

တေဒတ္ထာ ကထာ။ ။ အယံ ဝိနယကထာ နာမ - ဤ ဝိနည်းစကား မည်သည်၊ တေဒတ္ထာ၊ အနုပါဒါပရိနိဗ္ဗာနတ္ထာယာတိ အတ္ထော၊ [အဓိပ္ပာယ်ထွက်တည်း၊ နိဿယ အတိုင်းသာ အနက်ပေး၊ သော+အတ္ထော ယသာတိ တေဒတ္ထာ။]

မန္တနာ။ ။ မန္တနာပိ (ကထာသာ မက၊ မန္တနာသည်လည်း) ဝိနယမန္တနာဝေ၊ ဧဝံကရိယာမ-ဤသို့ အပ်သောအရာကို ပြုကြစို့၊ ဣတိ ဝိနယပရိမဋ္ဌသံသန္တနာ-ဤသို့ ဝိနည်းနှင့်စပ်သော အကြောင်းအရာကို တိုင်ပင်နှီးနှောခြင်း။

ရှိ၏။ ဥပနိဿာ - အကျိုးအရပ်ရပ် , ကပ်၍ နေရာ, များစွာသော အကြောင်း အဆက်ဆက်သည်။ တေဒတ္ထာ-၏။ သောတာဝဇ္ဇာနိ-အဆက်ဆက်အကြောင်း မှန်, နာခံ၍ ဖြစ်သော ဉာဏ်သည်။ တေဒတ္ထံ-၏။ အနုပါဒါ-ဥပါဒါန်တို့ဖြင့် မစွဲလမ်းမှုရှိ၊ စိတ္တဿ-၏။ ယဒိဒံ (ယော + အယံ) ဝိမောက္ခော - အကြင် ကိလေသာ အရပ်ရပ်, လွတ်လပ်သော အရဟတ္တဖိုလ်သည်။ (အတ္ထိ - ၏။ သောပိ-ထိုအရဟတ္တဖိုလ်သည်လည်း။ တေဒတ္ထော-ဤအနုပါဒါ ပရိနိဗ္ဗာန်

ဥပနိဿာ။ ။ ဥပနိသိဒတိ ဧတ္ထ ဖလံ တပ္ပဋိဗဒ္ဓဝတ္ထိတာယာတိ = ဤအကြောင်း၌ အကျိုးသည် ကပ်ရောက်တည်နေ၏။ (တဒုကြောင့်နည်း) အကျိုးက ထိုအကြောင်းနှင့် စပ်သော ဖြစ်ခြင်းရှိသောကြောင့်တည်း။ ထို့ကြောင့် “ဥပနိဿာ ဝုစ္စတိ ကာရဏံ- အကြောင်းကို ဥပနိဿာ ဟု ဆိုအပ်၏”။ [ဥပ+ နိပုဗ္ဗ - သဒ္ဓဇာတ်, ကိပ္ပစွည်း ကြံ၊ ဣတ္ထိဇောတက အာပစ္စည်းလည်းသက်။] ဝိနယော သံဝရတ္ထာယာတိအာဒိ ကာရဏ ပရမ္ပရာ တေဒတ္ထာတိ အတ္ထော။

သောတာဝဇ္ဇာနိ ။ ။ [သောတ - နားကို + အဝဇ္ဇာနိ - ရှေးရှု ထားခြင်း (နားထောင်ခြင်း)။] ဣမိဿာ ပရမ္ပရပစ္စယကထာယ-ဤအကြောင်း အဆက်ဆက် စကားကို၊ သောတာဝဇ္ဇာနိ-ခြင်း၊ ဣမံ ကထံ သုတ္တာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ယံ ဉာဏံ, တံ တေဒတ္ထံ။ [သောတာဝဇ္ဇာနိဖြင့် နားထောင်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သောဉာဏ်တိုင်အောင် ကာရားက ပစာရအားဖြင့် ယူစေလို၍ “ဥပ္ပဇ္ဇတိ ယံဉာဏံ, တံ” ဟု မိန့်သည်။]

ယဒိဒံ၊ ပေ၊ ဝိမောက္ခော။ ။ ယော အယံ စတူဟိ ဥပါဒါနေဟိ အနုပါဒိယိတွာ (အနုပါဒါ အဖွင့်)၊ စိတ္တဿ အရဟတ္တဖလ သင်္ခါတော ဝိမောက္ခော၊ သောပိ တေဒတ္ထာယ အနုပါဒါပရိနိဗ္ဗာနတ္ထာယာတိ ဧဝမေတ္ထသမ္ပန္နော ဝေဒိတဗ္ဗော၊ [“အကျိုး ငှါ(ဟောတိ - ၏)။” ဟူသော စကားနှင့် “အကျိုး ရှိ၏” ဟူသော စကားသည် အဓိပ္ပါယ်တူ၏။ ထို့ကြောင့် “တေဒတ္ထာ-အကျိုးရှိ၏” ဟု ဗဟုဗ္ဗိဟိနက် ပေးရသည်။]

တနည်း။ ။ ယော အယံ အနုပါဒါ စိတ္တဿ ဝိမောက္ခသင်္ခါတော မဂ္ဂေါ - သည်။ အတ္ထိ-၏။ ဟေဋ္ဌာ ဝုတ္တံ သဗ္ဗံပိ (အောက်၌ ဆိုအပ်ပြီးသော ကထာ, မန္တနာ, ဥပနိဿာ, သောတာဝဇ္ဇာနိ, အားလုံးသည်လည်း) တေဒတ္ထမေဝ-ဤအနုပါဒါဝိမောက္ခဟူသော အကျိုးရှိသည်သာ။ ဤသို့ သာရတ္ထံ၌ တနည်း ယောဇနာပြီးလျှင် “ဧဝံ သတိ-ဤ ယောဇနာ နည်းအတိုင်းဖြစ်လသော်၊ ဣမိနာ-ဤ ယဒိဒံ စိတ္တဿ အနုပါဒါဝိမောက္ခော ဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ မဟုဿာဟတော - ကြီးစွာသော အားထုတ်ခြင်းဖြင့်၊ သာမိတဗ္ဗံ နိယတပယောဇနံ (ပြီးစေထိုက်သော ခြံသော အကျိုး) ဒဿိတံ ဟောတိ၊ ဟေဋ္ဌာ ဝိရာဂေါ၊ ပေ၊ နိဗ္ဗာနတ္ထာယာတိ ဣမိနာ ပန လမ္ပ မာနာနိသံသံ (တမျိုးပြီးတမျိုးဆက်၍ အဆက်ဆက် ရထိုက်သော အာနိသင် အကျိုးကို) ဒဿိတန္တိ ဝေဒိတဗ္ဗံ” ဟု မိန့်သည်။ ဤနည်း အလို ယဒိဒံ စသော ဝါကျကို အလျင်ပေး၍ “တေဒတ္ထာ ကထာ” စသော လေးပုဒ်ကို နောက်မှ ပေးစေလို၏။ “ကထာ-သည်၊ တေဒတ္ထာ-ဤအနုပါဒါ ဝိမောက္ခ ဟူသော အကျိုးရှိ၏” စသည်ဖြင့် ပေး။

ဟူသော အကျိုးရှိ၏။)တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဝိနည်းမိရ ပုဂ္ဂိုလ်၏ ကုသိုလ် တရားတို့၏ အမွေခံ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) [သာဓုဝါကျက ပဓာနပုဒ်ကို လှမ်း စွဲသည်။] ဝိနယပရိယတ္တိယာ-ဝိနည်းပိဋကကို သင်ယူခြင်း၌၊ အာယောဂေါ- သု စိ ပု ဓာ၊ ဤလေးဖြာဖြင့်၊ ခါခါကြိုးကုတ်၊ အားထုတ်မှုကို၊ ကရဏီယော- ပြုထိုက်၏။ ဝါ- ပြုပါလေ၊ ဣတိ-ဤကား တိုက်တွန်းခြင်းတည်း။ [သု (သုဏေ ယျ-နာယူပါ၊ သင်ယူပါ) စိ(စိန္တေယျ-ကြံစည်ပါ၊ စဉ်းစားပါ) ပု(ပုစ္ဆေ ယျ-ကြံစည်၍ မရလျှင် မေးပါ) ဓာ(ဓာရေယျ-မေးပြီးလျှင် မှတ်ထားပါ)]။

စ-နိဂုံးကို ဆိုဥားအံ့၊ ဧတ္တာဝတာ - ဤမျှ အတိုင်းအရှည် ရှိသော စကား အစဉ်ဖြင့်၊ [တတ္ထ ဝုတ္တံ ယေန ယဒါ ယသ္မာ - မှ စ၍ “ကရဏီယော” တိုင်အောင်သော စကားအစဉ်ဖြင့်-ဟူလို၊ သံဝဏ္ဏိတာ၌ စပ်။] ဝိနယသံဝဏ္ဏ နတ္ထံ-ဝိနည်းပါဠိတော်ကို ဖွင့်ပြခြင်း အကျိုးငှါ၊ ယာသာ မာတိကာ - အကြင် မာတိကာကို၊ (မယာ-သည်၊) ထမိတာ-ထားအပ်ပြီး၊ ဝါ-ထားခဲ့ပြီး၊ [ဤ အဋ္ဌ ကထာ အစဉ် “အယံမာတိကာ” ဟု အစချီ၍ “ဝုတ္တံ ယေန” စသော ဂါထာ ဖြင့် မာတိကာ ထားခဲ့ပြီး-ဟူလို၊] တတ္ထ-ထို မာတိကာ၌၊ တာဝ - တေနာတိ အာဒိပါဠိသစသောဂါထာမှ ရှေးဥားစွာ၊ ဝုတ္တံ ယေန၊ ပေ၊ ဝိမိတတောတိ- ဝုတ္တံ ယေန၊ ပေ၊ ဝိမိတတော ဟူသော၊ ဣမိဿာ ဂါထာယ-ဤပဌမဂါထာ ၏၊ အတ္ထော-ကို၊ ပကာသိတော- ထင်ရှားပြအပ်ပြီး၊ စ - နိဂုံးအတွက်၊ ထပ်၍ ဆက်အံ့၊ ဝိနယဿ - ဝိနည်းပါဠိတော်၏၊ ဗာဟိရနိဒါန ဝဏ္ဏနာ - ဗာဟိရ နိဒါန်း အဖွင့်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ယထာဓိပ္ပာယ်- အလိုအားလျော်စွာ၊ (ဖွင့်လို သလောက်)၊ သံဝဏ္ဏိတာ - ဖွင့်အပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ - ဗာဟိရ နိဒါန်း အပြီးတည်း။

ဝိမတိ။ ။ အထဝါ- ယောအယံ ကိဉ္စိ ဓမ္မံ အနုပါဒါ (တစုံတခုသော တရားကို မစွဲလမ်းမှု၍) စိတ္တဿ ဝိမောက္ခော ဝိမုစ္စနံ ဝိဂမော ပရိနိဗ္ဗာနံ၊ ဧတဒတ္တာ ကထာတိ ဧဝံ ဥပသံဟရဏဝသေန ယောဇေတုမ္ဘိ ဝနုတိ၊ မဂ္ဂဗလ ဝိမောက္ခဿ ပုဗ္ဗေ ဝုတ္တတ္တာ၊ ဤအလို “ဝိရာဂေါ ဝိမောက္ခော” ဟု မဂ်ဖိုလ်တို့ကို ဆိုအပ်ပြီးဖြစ်သောကြောင့် “အနု ပါဒါ-၍၊ စိတ္တဿ-၏၊ ယော အယံ ဝိမောက္ခော- နောက်ဆုံး စုတိစိတ္တက္ခန္ဓာ အကြင် ကျွတ်လွတ် ကွာကင်း ပရိနိဗ္ဗာန် စံခြင်းသည်၊ အတ္ထိ-၏၊ ကထာ-သည်၊ ဧတဒတ္တာ- ဤ နောက်ဆုံး စိတ္တက္ခန္ဓာ ကျွတ်လွတ်ကွာကင်း ပရိနိဗ္ဗာန်စံရခြင်းအကျိုးရှိ၏” ဤသို့ စသည်ဖြင့် ပေးစေလိုသည်။

ဗာဟိရနိဒါန်းအဖွင့် ပြီး၏။

ဝေရဉ္စကဏ္ဍအဖွင့်

☞ ဣဒါနိ- ဗာဟိရနိဒါန်းကိုပြပြီးရာ ယခုအခါ၌၊ [အတ္ထဝဏ္ဏနံ ကရိဿာမိ
၌စပ်၊] တေနာတိ အာဒိ ၊ပေ၊ ဝိနယဿတ္ထဝဏ္ဏနန္တိ-တေနာတိ ၊ ပေ၊ ဝိနယ
ဿတ္ထဝဏ္ဏနံဟူ၍၊ ဝုတ္တတ္တာ - ပဋိညာဉ်စကား ၊ ဆိုထားအပ်ပြီး၏ အဖြစ်
ကြောင့်၊ (ဤ အဋ္ဌကထာ အစနားက ဆိုခဲ့သောကြောင့်-ဟုလို၊) တေန သမ
ယေန ဗုဒ္ဓေါဘဂဝါတိ အာဒိနိ-တေနသမယေန ဗုဒ္ဓေါဘဂဝါ အစရှိသော
ပုဒ်တို့၏၊ အတ္ထဝဏ္ဏနံ-အနက်အဖွင့်ကို၊ ကရိဿာမိ-ပြုပေအံ့၊ သေယျထိဒံ-ထို

အနုသန္တေ။ ။ ဗာဟိရနိဒါန်းကို ပြပြီး၍ ယခုအခါ၌ အဇ္ဈတ္တိကနိဒါန်းနှင့်တကွ
ဝိနည်းပါဠိတော်ကို ဖွင့်ပြတော်မူလိုသော အဋ္ဌကထာဆရာသည် “ဣဒါနိ ၊ပေ၊ ကရိ
ဿာမိ” ဟူသော ပဋိညာဉ်ပါဠိကိုမိန့်၊ ချဲ့ဥးအံ့- ဟောရာကာလ၊ ဒေသ၊ ပရိသတ်
စသည်ဖြင့် မထင်ရှားသောဝိနည်းကို ထင်ရှားအောင် ညွှန်ပြသော စကားရပ်သည်
နိဒါန်းမည်၏၊ နိဒါတိ အဝိဒိတံ ဝိဒိတံ ကတွာ နိဒဿေတိ - မထင်ရှားသည်ကို
ထင်ရှားအောင် ညွှန်ပြတတ်၏၊ ဣတိ-နိဒါနံ၊ [နိပုဗ္ဗ ဒါဓာတ် ယုပစ္စည်း။] ထို နိဒါန်း
သည် ဤ ဝိနည်းအတွက် ဗာဟိရနိဒါန်း အဇ္ဈတ္တိကနိဒါန်းဟု ၊ မျိုးရှိ၏။

ဗာဟိရနိဒါန်း။ ။ အဋ္ဌကထာဆရာသည် ဤ အဋ္ဌကထာ၏ ဂန္ထာရမ္မအဆုံး၌
“ဝုတ္တံ ယေန ယဒါ ယသ္မာ”စသော မာတိကာကို ပြခဲ့၏၊ ထို မာတိကာအရ “ကေန
ဝုတ္တံ-တေန သမယေနစသော နိဒါန်းကို အဘယ်သူဆိုအပ်သနည်း”စသော ပြဿနာ
များ ဖြစ်ပေါ်လာ၏၊ ထိုပြဿနာ၏ အဖြေများသည် ဝိနည်းပိဋကကို သာ၍ထင်ရှား
အောင် ပြတတ်သောကြောင့် နိဒါန်းလည်းမည်၏၊ ထိုနိဒါန်းသည် ဝိနည်းပါဠိတော်၌
တိုက်ရိုက် မပါဝင်သောကြောင့် ဗာဟိရ (ဝိနည်းပါဠိတော်၏ပြင်ပ) နိဒါန်းမျှသာ
ဖြစ်သည်၊ ထို ပြဿနာများကို ဖြေဆိုသည့်အနေ ရောက်အောင် ဖွင့်ပြခဲ့သော စကား
ရပ်သည် ဗာဟိရနိဒါနဝဏ္ဏနာ မည်၏။

အဇ္ဈတ္တိကနိဒါန်း။ ။ဝေရဉ္စကဏ္ဍ တကဏ္ဍလုံးသည် ဝိနည်းပါဠိတော်၌တိုက်ရိုက်
ရှိသောကြောင့် အဇ္ဈတ္တိက (ဝိနည်းပါဠိတော်၏ အတွင်း၌ဖြစ်သည်) လည်း ဟုတ်၏၊
ဝိနည်းပညတ်တော်မူရခြင်း၏ အကြောင်းရင်း အခြေခံဖြစ်သော အရှင်သာရိပုတြာ၏
တောင်းပန်ပုံလည်း ပါရှိသောကြောင့် နိဒါန်းလည်း ဟုတ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဝေရဉ္စ
ဘာဏဝါရ တရပ်လုံးသည် အဇ္ဈတ္တိကနိဒါန်း မည်၏၊ ထို့ကြောင့်ပင် ဝေရဉ္စကဏ္ဍ
ဆုံးခါနီးဖြစ်သော သရဏဂုံအခန်းကို ဖွင့်ရာ၌ “အတိဘာရိယံ ဝိနယနိဒါနံ ကရော
တိ” ဟု ဝေရဉ္စကဏ္ဍကိုပင် “ဝိနည်း၏နိဒါန်း” ဟု သုံးစွဲထားသည်။

သေယျထိဒံ။ ။သေယျထိဒံတိစ တံကတမံတိ အတ္ထေနိပါတော၊ ဣဒံဝါ၊ ပေ၊
ကတမံတိဝိ ဝဋ္ဋတိ၊ [သီ-မြဟ္မဇာလ-ဋီသစ်။] ပဌမနည်းအလို “သေယျထိဒံ”သည်
နိပါတ်တပုဒ်သာ၊ ဤအတိုင်း နိဿယအနက်ပေးထား၏၊ ဒုတိယနည်းအလို “သေယျ

အနက်အဖွင့်ဟူသည် အဘယ်နည်း၊ တေနာတိ အနိယမနိဒ္ဒေသဝစနံ ဘျာဒိ-
 တေနာတိ အနိယမနိဒ္ဒေသဝစနံ အစရှိသည်တည်း၊ (ဤသို့ အဖြေဝါကျ ထည့်
 ပေးပါ။) တေနာတိ - တေနဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ အနိယမ နိဒ္ဒေသဝစနံ -
 သတ်မှတ်ခြင်းမရှိသော သမယကို ညွှန်ပြကြောင်းသဒ္ဒါတည်း၊ တဿ - ထို
 တေနသဒ္ဒါ၏၊ သရူပေန-သရုပ်သကောင်အားဖြင့်၊ အဝုတ္တေနပိ - ဆိုအပ်ပြီး
 မဟုတ်ပါသော်လည်း၊ အပရဘာဂေ-နောံအသို့၊ အတ္ထတော - ဖြစ်သော
 အနက်အားဖြင့်၊ သိဒ္ဓေန-ထင်ရှားသော၊ ယေနာတိ ဣမိနာ ဝစနေန-ယေန
 အစရှိသော ဤစကားဖြင့်၊ ပဋိနိဒ္ဒေသော - အကျယ် ညွှန်ပြခြင်းကို၊ ကာတ
 ဓဗ္ဗော-ပြုထိုက်၏၊ ဟိ-ချဲ့ဥးအံ့၊ (တနည်း) ဟိယသ္မာ-အကြံကြောင့်၊ အပရ

ထာ+ဇ္ဈံ” ၂ပုဒ်တွဲတည်း၊ “ဇ္ဈံ-ဤအတ္ထဝဏ္ဏနာ ဟူသည်+သေယျထာ- အဘယ်
 နည်း” ဟု ပေး၊ ယဒိဗ္ဗံပုဒ်ကဲ့သို့ လိန် ၃ပါး ၃၈ ၂ ပါး လျော်အောင် အနက်ပေးနိုင်
 သည်၊ “တံ+ကထံ”ဟု ဖွင့်သော သာရတ္ထအလိုအားဖြင့် “ထို အတ္ထဝဏ္ဏနာသည်+
 အဘယ်သို့ ပြားသနည်း” ဟု ပေး၊ “ထိုအတ္ထဝဏ္ဏနာသည် တမျိုးမက များပြားစွာ
 ရှိလေရာ၊ ထိုအပြားကား အဘယ်နည်း” ဟုလို့။

တေနာတိ အနိယမနိဒ္ဒေသဝစနံ ။ ။ ပါဠိတော်၌ “တေန သမယေန” ကို
 အစဆုံးတွေ့ရ၏၊ ထို “တေန” ဖြင့် သမယကို ညွှန်ပြ၏၊ ထို ညွှန်ပြအပ်သော သမယ
 ကိုလည်း “မည်သည့် သမယ”ဟု မသတ်မှတ်ရသေး၊ ထို့ကြောင့် ထိုတေနသဒ္ဒါသည်
 သတ်မှတ်ခြင်း မရှိသော သမယကို ညွှန်ပြကြောင်း သဒ္ဒါဖြစ်သည် ဟုလို့။ [နိယမနံ-
 သတ်မှတ်ခြင်း၊ နိယမော - သတ်မှတ်ခြင်း၊ နတ္ထိ နိယမော ယဿ (သမယဿာ) တိ
 အနိယမော၊ အနိယမဿ-သတ်မှတ်ခြင်းမရှိသော သမယကို+ နိဒ္ဒေသဝစနံ - ညွှန်ပြ
 ကြောင်းသဒ္ဒါတည်း၊ အနိယမနိဒ္ဒေသဝစနံ။]

မှတ်ချက်။ ။ အခြားနေရာ၌ တသဒ္ဒါ ဟူသမျှကို “နိယမ နိဒ္ဒေသဝစနံ (သတ်မှတ်
 အပ်ပြီးအနက်ကို ညွှန်ပြကြောင်းသဒ္ဒါ)” ဟု၎င်း၊ “နိယမဝါစက” ဟု၎င်း သုံးစွဲလေ့
 ရှိသော်လည်း ဤနေရာ၌ “အနိယမနိဒ္ဒေသ”ဟု သုံးစွဲထားသောကြောင့် “တ သဒ္ဒါ
 တွေ့တိုင်း နိယမသဒ္ဒါဟုချည်း မမှတ်ဘဲ “ပုဗ္ဗေ နိဝါသံ ယော ဝေဒိ၊ ပေ တမဟံ မြူမိ
 မြာဟ္မာံ” ကဲ့သို့ ယ သဒ္ဒါ ပါရှိရာ၌ “တ”ကို နိယမ နိဒ္ဒေသဟု၎င်း၊ ယသဒ္ဒါ မရှိသော
 ဤ “တေန သမယေန”၌ တ ကို “အနိယမ နိဒ္ဒေသ”ဟု၎င်း ခွဲခြား၍မှတ်ပါ။

တဿ ။ ပေ ။ ပဋိနိဒ္ဒေသော ကာတဓဗ္ဗော ။ ။ [တဿကို ပဋိနိဒ္ဒေသော၌ စပ်၊
 ပဋိနိဒ္ဒေသောကိုလည်း “ဝိတ္ထာရနိဒ္ဒေသော”ဟုဖွင့်၏။] “ထို တေနသဒ္ဒါ၏အကျယ်ကို
 ယေနစသော သဒ္ဒါ (ဝါကျ) ဖြင့် အကျယ်ပြရမည်” ဟုလို့၊ “ယေန သမယေနစသော
 သဒ္ဒါသည် ပါဠိတော်၌ သရုပ်သကောင် (တိုက်ရိုက်) အားဖြင့် ဆိုထားအပ်ပြီးမရှိသည်
 မဟုတ်ပါလော”ဟု စောဒနာဘွယ်ရှိသောကြောင့် “သရူပေန အဝုတ္တေနပိ အတ္ထတော
 သိဒ္ဓေန” ဟု မိန့်၊ ပါဠိတော်၌ သရုပ်သကောင်အားဖြင့် (တိုက်ရိုက်) ဆိုထားအပ်ပြီး

ဘာဝေ-၌၊ အာယသ္မတောသာရိပုတ္တဿ-အရှင်သာရိပုတြာ၏၊ ဝိနယပညတ္တိယာစန ဟေတုဘူတော- ဝိနည်းပညတ်ဘို့ရန် တောင်းပန်ခြင်း၏ အကြောင်း ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ပရိဝိတက္ကော - အကြံသည်၊ သိဋ္ဌေ၊ - ထင်ရှား၏၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အရှင် သာရိပုတြာ၏ ဝိနည်း ပညတ်ဘို့ရန် တောင်းပန်ခြင်း၏အကြောင်း ဖြစ်၍ဖြစ်သော အကြံ၏ ထင်ရှားသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ယေန သမယေန - အကြင်အခါ၌၊ သော ပရိဝိတက္ကော - ထိုအကြံသည်၊ ဥဒပါဒိ- ထင်ရှားဖြစ်ပြီး၊ တေနသမယေန - ထိုအခါ၌၊ (အရှင်သာရိပုတြာ၏ ဝိနည်းပညတ်ဘို့ရန် တောင်းပန်ခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်၍ဖြစ်သောအကြံဖြစ်ရာ ထိုအခါ၌၊) ဗုဒ္ဓေါ-အလုံးစုံသော တရားတို့ကို သိတော်မူပြီးသော၊ တဂဝါ- သည်၊ ဝေရဉ္စာယံ-ဝေရဉ္စာမြို့၌၊ ဝိဟရတိ-၏၊ ဣတိဝေ-ဤသို့၊ ဧတ္ထ-ဤ တေန သမယေန ဗုဒ္ဓေါတဂဝါ ဝေရဉ္စာယံ ဝိဟရတိဟူသော ဝါကျ၌၊ သမ္ပန္နော- ဝါကျတို့၏ စပ်ခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-သိထိုက်၏။

မရှိသည်ကား မှန်၏၊ သို့သော် “ အတ္ထတော သိဋ္ဌ- အနက်အားဖြင့် ထင်ရှားပြီးသား ဖြစ်သည်။ [ဝိသဒ္ဓါ အရုဗ္ဗတ္ထဇောတက၊ အတ္ထတောကို “ဥပ္ပန္နအတ္ထတော”ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုသို့ ဥပ္ပန္နကို ထည့်၍ဖွင့်ခြင်းလည်း အပရဘာဂေနှင့် အတ္ထတော၏အကြား၌ စပ်ပတ် မရှိသောကြောင့် စပ်ပတ်ရအောင်ထည့်ခြင်းတည်း၊ “အပရဘာဂေ ဥပ္ပန္နအတ္ထ”ဟူသည် “နောက်၌+ဖြစ်သော အကြောင်းအရာတည်း။]

အပရဘာဂေဟိ၊ ပေ၊ သမ္ပန္နော။ ။ “အပရဘာဂေ အတ္ထတော သိဋ္ဌေန၊ ပေ၊ ပဋိနိဋ္ဌေသော ကာတဗ္ဗော”ဟူသောစကားကိုပင် အကျယ်ပြလို၍ ဤဝါကျကိုမိန့်သည်၊ [နောက်၌ တသ္မာရှိသောကြောင့် “ဟိယသ္မာ” ဟုလည်း တနည်းပေးရသည်။] ဤ ဝေရဉ္စကဏ္ဍကို အစဉ်လျှောက်၍ ကြည့်သောအခါ နေ၌ အရှင်သာရိပုတြာ၏ ဝိနည်း ပညတ်ဘို့ရန် တောင်းပန်ခြင်း၏ အခြေခံဖြစ်သော အကြံဖြစ်ပုံကိုတွေ့နိုင်၏၊ [“အထ ခေါ် အာယသ္မတော သာရိပုတ္တဿ ရဟာဂတဿ ဧဝံ စေတသော ပရိဝိတက္ကော ဥဒပါဒိ” စသောစကားကိုလှမ်းကြည့်ပါ၊] ဤကား အပရဘာဂေ ဥပ္ပန္နအတ္ထ ထင်ရှား ပုံတည်း၊ ထို ထင်ရှားသောအနက်ကို ယူ၍ “ယေန သမယေန အာယသ္မတော သာရိ ပုတ္တဿ ဝိနယပညတ္တိယာစနဟေတုဘူတော ပရိဝိတက္ကော ဥဒပါဒိ ” ဟု တေန၏ အနက်ကို အကျယ်ပြသော အနိယမဝါကျတခု အပိုရနိုင်၏၊ ထိုသို့ ရနိုင်သောကြောင့် ထိုဝါကျကိုထည့်၍ ပါဠိတော်မှာ အနက်ပေးသောအခါ “တေန သမယေန”၌ သမယ ဟူသည် “ အခြား မဟုတ်၊ အရှင်သာရိပုတြာ၏ ဝိနည်းပညတ်ဘို့ရန် တောင်းပန်ဘို့ အကြံဖြစ်ရာ သမယတည်း”ဟု တေန၏အနက်ကို အကျယ်သိရလေသည်။

တသ္မာ၊ ပေ၊ သမ္ပန္နော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ။ ဤဝါကျ ကား အနက်အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့် ထင်ရှားခြင်း တည်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် ရအပ်သောအကျိုးကို ပြသော ဇလ ဝါကျတည်း၊ “အပရဘာဂေ ဟိ၊ ပေ၊ သိဋ္ဌေါ” ဟူသော ရှေ့ဝါကျသည် ဟေတုဝါကျ၊

ဟိ- မှန်၏။ ယတ္ထ ယတ္ထ-အကြင် အကြင်ပါဠိရပ်၌၊ တေနာတိ-တေနဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။ တတ္ထတတ္ထ - ထိုထို ပါဠိရပ်၌၊ ပုဗ္ဗေဝါ- ရှေး၌သော်၎င်း၊ ပစ္ဆိမဝါ - နောက်၌သော်၎င်း၊ အတ္ထတော - ဖြစ်သော အနက်အားဖြင့်၊ သိဗ္ဗေန-ထင်းရှားသော၊ ယေနာတိ ဣမိနာဝစနေန - ယေန အစရှိသော ဤ စကားဖြင့်၊ ပဋိနိဗ္ဗေသော-ကို၊ ကာတဗ္ဗော-ပြုထိုက်၏။ ဝါ-ပြုရမည်၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊ ယဒိဒံ(ယံ+ဣဒံ) ဝိဓာနံ- အကြင် စီမံခြင်းသည်၊ (အတ္ထိ-၏) အယံ-ဤစီမံခြင်းသည်၊ သဗ္ဗသ္မိံဝိ-အလုံးစုံလည်း ဖြစ်သော၊ ဝိနယေ-ဝိနည်း ပိဋက၌၊ ယုတ္တိ- သင့်မြတ်သော စီမံခြင်းတည်း၊ [(တနည်း) ယဒိဒံ - (ယာ +

ထို့ကြောင့် “ဟိသဗ္ဗေါ ဟေတုဒ္ဓိ၊ ယသ္မာတိ အတ္ထော”ဟု သာရတ္ထဖွင့်သည်။ နောက် ဝါကျ၌ တသ္မာတ္ထေတိုင်း ရှေ့ဝါကျရှိ “ဟိ”ကို ဤသို့ချည်း ဖွင့်လေ့ရှိ၏။ ထိုသို့ ဖွင့်ခြင်း ကား တသ္မာတ္ထေက ဝါကျကိုသာ မှန်း၍ဖွင့်ခြင်းတည်း။ ထို ဟိသဗ္ဗေါမျိုးသည် ရှေ့ဝါကျ ကို ထောက်ပြန်လျှင် “အပရဘာဂေဟိ၊ ပေ၊ သမ္ပန္နော ဝေဒိတဗ္ဗော”တိုင်အောင် မြှော်၍ ဝိတ္တာရဇောတကလည်း သင့်သည်သာ။ ထို့ကြောင့် “ဟိ-ချည်းအံ”ဟု ပေးနိုင်ပါသည်။

သမ္ပန္နော။ “ပါဌသေသေ၊ ဒုရတထွေ၊ ဝိသေ-ဝိသေသံ၊ ရှေ့ဖြစ်နောက်ပြန်၊ ဤ ၃ တန်ကြောင့်၊ သမ္ပန္နောကို , သဘောကျမ်း၌ ထားမြဲ” နှင့် အညီ ထို ၃ တန်တွင် ဤနေရာ၌ ပါဌသေသမ္ပမက၊ ဝါကျသေသလည်း ဖြစ်သောကြောင့် ထိုဝါကျကို ထည့်၍ အနက်သဗ္ဗန်ပါ ဟု သိစေလိုရကား “သမ္ပန္နော ဝေဒိတဗ္ဗော”ဟု မိန့်သည်။ ဤ စကား အရ ဝိနည်းပါဠိတော်ကို ပို့ချသော အခါ “ယေန သမယေန၊ ပေ၊ ဥဒပါဒိ” ဟူသော အနိယမဝါကျကို ထည့်၍ ပို့ချကြရသည်။ ထို အနိယမဝါကျထည့်ပြီးသောအခါ တေန သမယေန၌ တေနလည်း နိယမနိဗ္ဗေသဝစနဖြစ်တော့ရကား “တေန သမယေန-အရှင် သာရိပုတြာ၏ ဝိနည်းပညတ်သို့ရန် တောင်းပန်ခြင်း၏ အကြောင်ဖြစ်သော အကြံ ဖြစ်ရာ ထိုအခါ၌” ဟု တသဗ္ဗါအတွက် သေချာတတ်အပ် သတ်မှတ်ပြီး သမယကို ညွှန်ပြနိုင်တော့သည်။

အယံဟိ၊ ပေ၊ ကာတဗ္ဗောတိ။ “တေနာတိ၊ ပေ၊ ပဋိနိဗ္ဗေသော ကာတဗ္ဗော” ဟူသော မူလစကား၏ ယုတ္တိရှိပုံကို ခိုင်လုံစေနိုင်သော ယုတ္တိဒဏ္ဍီကို ပြလို၍ အယံဟိ စသည်ကိုမိန့်သည်။ “ယတသဗ္ဗါ နိစ္စသမ္ပန္နာပေက္ခာ=ယသဗ္ဗါနှင့် တသဗ္ဗါတို့သည်အမြဲ ဆက်သွယ်မှုကို ဝံ့ခြင်းရှိကြသည်” ဟူသော ပရိဘာသာနှင့်အညီ (ဤနေရာသာမက) ဝိနည်းပါဠိတော်ဝယ် တသဗ္ဗါတ္ထေသမ္ပန္နံ ယ ပါသောဝါကျကို အနက်အားလျော်စွာ ထည့်၍စပ်ရမြဲ ဖြစ်သည်- ဟူလို့၊ [သဗ္ဗသ္မိံဝိ၌ ဝိသဗ္ဗါသည် အဝယဝ သမုစ္စည်း၊ “ဤ တနေရာသာမက၊ ဝိနည်းပိဋကအားလုံး နေရာတိုင်းမှာ”ဟူလို့။]

ယဒိဒံ။ ။ သာရတ္ထ၌ “ယံ+ဣဒံ ဝိဓာနံ” ဟု ပဌမနည်း ဖွင့်၏။ ဤ အဖွင့်သည် “ပဋိနိဗ္ဗေသော ကာတဗ္ဗောတိ” ၌ တဗ္ဗပစ္စည်း၏ ဝိမိ (ပေသ) အနက်ကို ရည်ရွယ် သော အဖွင့်တည်း။ ဤအတိုင်း နိဿယ၌ ပဌမနည်းပေးသည်။ ယဒိဒံကို “ယာ+အယံ

အယံ) ယုတ္တိ-အကြင်ယုတ္တိသည်၊ (အတ္တိ-၏) အယံ-ဤယုတ္တိသည်၊ သဗ္ဗသ္မိံ-ဝိ-
သော၊ ဝိနယေ-၌၊ ယုတ္တိ-တည်း။]

တတြ-ထို ယုတ္တိကိုပြခြင်း၌၊ ဣဒံ-ဤ ဆိုအပ်လတုံကား၊ မုခမတ္တနိဒဿနံ-
အနည်းငယ်သော အကြောင်းကို ညွှန်ပြခြင်းတည်း၊ ဝါ-အမြွက်မျှကို ညွှန်ပြ
ခြင်းတည်း၊ ဘိက္ခဝေ - တို့၊ ယေန - အကြင် အကြောင်းကြောင့်၊ သုဒိန္နော-
သုဒိန်သည်၊ မေထုနံ ဓမ္မံ - မေထုန် အကျင့်ကို၊ ပဋိသေဝိ - မှီဝဲပြီး၊ တေနဟိ-
ထို အကြောင်းကြောင့်ပင်၊ ဘိက္ခုနံ-တို့အား၊ ဝါ-ဘို့ဘို့၊ သိက္ခာပဒံ-သိက္ခာ
ပုဒ်ကို၊ ပညပေဿာမိ - ပညတ်တော်မူအံ့၊ ယသ္မာ - အကြံကြောင့်၊ ပဋိ
သေဝိ-ပြီး၊ တသ္မာပညပေဿာမိ၊ ဣတိ - ဤအနက်သည်၊ ဝါ- ဤအနက်ကို၊
ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သည်၊ ဝါ-ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ တာဝ-နောက်၌
အနက်အားဖြင့် ထင်ရှားပုံမှ ရှေးဥပစာ၊ ပုဗ္ဗေ - ၌၊ အတ္ထတော - ဖြစ်သော
အနက်အားဖြင့်၊ သိဒ္ဓန္တေန - ထင်ရှားသော၊ ယေနာတိ ဣမိနာဝစနေန - ဖြင့်၊
ပဋိနိဒ္ဓေသော - အကျယ်ညွှန်းပြခြင်းသည်၊ ယုဇ္ဇတိ - သင့်၏၊ [“သဒ္ဓယုတ္တိ-
အတ္ထယုတ္တိ ရှိသည်” ဟုလို၊]

ယေနသမယေန-၌၊ ကုမ္ဘကာရပုတ္တော-အိုးထိန်းသည်၏ သားဖြစ်သော၊
ဓနိယော-ဓနိယသည်၊ ရညော- မင်း၏၊ ဒါရုနိ - သစ်တို့ကို၊ အဒိန္နံ - မပေး

ယုတ္တိ”ဟု နောက်တနည်း ခွင့်ပြန်၏၊ ထိုအဖွင့်ကား “အယံ သဗ္ဗသ္မိံ-ဝိ ဝိနယေ ယုတ္တိ”
ဟူသော အယံ၏ စပ်ပုဒ်ကိုကြည့်၍ဖွင့်သော အဖွင့်တည်း၊ ထိုအဖွင့်အတိုင်း နိဿယ၌
တနည်း အနက်ပေးသည်၊ ယုတ္တိဟူသည် သဒ္ဓယုတ္တိ (သဒ္ဓါနည်းအားဖြင့် သင့်လျော်
ခြင်း) အတ္ထယုတ္တိ (အနက်အဓိပ္ပါယ်အားဖြင့်လည်း သင့်လျော်ခြင်း) တည်း။

တတြိဒံ မုခမတ္တနိဒဿနံ။ ။ [တဿာ ယထာရတ္ထယုတ္တိယာ ပရိဒီပနေ (တတြ
အဖွင့်) ဣဒံ မုခမတ္တနိဒဿနံ=ဥပါယမတ္တနိဒဿနံတိ အတ္ထော၊ (သာရတ္ထ)။] မုခ၊
ဒွါရ၊ ဥပါယ၊ သဒ္ဓါတို့သည် အလဲအလှယ်သုံးနိုင်သော (အဓိပ္ပါယ်တူသော) ပရိယာယ်
သဒ္ဓါတို့တည်း၊ ရိုးရာဖြစ်သော မုခ-ဒွါရ (ပါးစပ်-တံခါးပေါက်) တို့သည် အစား
အစာတို့၏ ဝင်ရာဝင်ကြောင်း လူအများတို့၏ ဝင်ရာဝင်ကြောင်း ဖြစ်ကြသကဲ့သို့၎င်း၊
ဥပါယသဒ္ဓါလည်း “အကြောင်း”ဟူသော အနက်ကိုဟောသကဲ့သို့၎င်း၊ ဤယခုပြမည့်
အနက်သမ္ပန်နည်းလည်း ဝိနည်း ပိဋက အရပ်ရပ်ရှိသော တသဒ္ဓါတို့ အတွက် အနက်
သမ္ပန်ခြင်း၏ ဝင်ကြောင်းနည်းလမ်း ဖြစ်သည်-ဟုလို၊ မတ္တသဒ္ဓါကား အပ္ပ (အနည်း
ငယ်) အနက်ဟောတည်း၊ “မျှ” ဟု မြန်မာ ပြန်ကြ၏၊ “မုခမတ္တ = အနည်းငယ်
အကြောင်း” ဟူသည်ကိုပင် “အမြွက်မျှ”ဟု အနက်ပေးကြသည်၊ “နှုတ်ဖြင့် အနည်း
ငယ်မျှ မြွက်ဆိုခြင်း” ဟုလို၊ ဤနေရာ၌ “စာဖြင့် အနည်းငယ်မျှ ရေးသားခြင်းလည်း
မုခမတ္တပင်”။

အပ်သော ဥစ္စာကို၊ အာဒိယတိ - ယူ၏၊ တေန သမယေန - ဌ၊ (ရှင်ဓနိယ၏ သစ်တို့ကိုယူရာ ထိုအခါ၌၊) ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ ရာဇဂဟေ၊ ဝိဟရတိ - ၏၊ ဧဝံ - ဤသို့၊ ပစ္စာ - နောက်၌၊ အတ္ထတော သိဒ္ဓေန ယေနာတိ ဣမိနာဝစနေန ပဋိ နိဒ္ဓေသော ယုဇ္ဇတိ၊ ဣတိ (ဣဒံ) - ဤ ဆိုအပ်ပြီးကား၊ မုခမတ္တနိဒဿနံ - တည်း၊ [ရှေ့က တထိဒံ မုခမတ္တနိဒဿနံကို ပြန်၍ အုပ်သည်၊] တေနာတိ ဝစနဿ - တေန ဟူသော သဒ္ဓါ၏၊ အတ္ထော - ကို၊ (မယာ - သည်၊) ဝုတ္တော - ဆိုအပ်ပြီး၊ [“ဝုတ္တော၊ ပေ၊ အတ္ထော” ဟူသော ဤဝါကျတို့ကလေးကား နိဂုံး တည်း၊ တေနပုဒ်၏ အနက်ကို ဖွင့်ခြင်းကိစ္စပြီးပြီ - ဟုလို၊]

ပန-အဘျိဘပါးကား၊ (တနည်း) ပန-တေနပုဒ်၏ အတ္ထဝဏ္ဏနာမ တပါး သမယေန ပုဒ်၏ အတ္ထဝဏ္ဏနာကို ဆိုဥးအံ့၊ သမယေနာတိ ဧတ္ထ - သမယေန ဟူသော ဤပါဌ၌၊ တာဝ-နေမှ ရှေးဥးစွာ၊ ဝါ - နာဝိဘတ်မှ ရှေးဥးစွာ၊ (နိဒ္ဒိဋ္ဌော - ညွှန်ပြအပ်သော) သမယသဒ္ဓေါ - သမယသဒ္ဓါသည်၊ ဝါ-ကို၊ (ဒိဿတိ၌ စပ်၊) သမဝါယေ-အကြောင်း အပေါင်းဟူသော အနက်၌၎င်း၊ ဝါ-အကြောင်း ညီညွတ်ခြင်း ဟူသော အနက်၌၎င်း၊ ခဏေ- အခွင့် ဟူသော အနက်၌၎င်း၊ ကာလေ - အခါဟူသော အနက်၌၎င်း၊ သမူဟေ - အပေါင်း ဟူသော အနက်၌၎င်း၊ ဟေတုဒိဋ္ဌိသု - အကြောင်းဟူသော အနက် , အယူ ဟူသော အနက်တို့၌၎င်း၊ ပဋိလာဘေ-ရခြင်းဟူသော အနက်၌၎င်း၊ ပဟာ နေစ-ပယ်ခြင်းဟူသော အနက်၌၎င်း၊ ပဋိဝေဓေစ-ထိုးထွင်း၍ သိအပ်သော သဘော ဟူသော အနက်၌၎င်း၊ ဝါ-ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော ဉာဏ်ဟူသော အနက်၌၎င်း၊ ဒိဿတိ-ထင်ရှား၏၊ ဝါ-တွေ့မြင်အပ်၏၊ တထာဟိ-ထိုစကား

အာဒိယတိ။ ။ “အာဒိယတိ ဧဝံ” ဟု စာအုပ်များ၌ တွေ့ရ၏၊ ဘုရားရှင်သည် ရှင်ဓနိယ၏ သစ်တို့ကိုယူပြီးမှ ရာဇဂြိုဟ်မြို့၌ နေတော်မူသည်မဟုတ်၊ သစ်တို့ကို ယူနေဆဲ အချိန်မှာ ရာဇဂြိုဟ်၌ နေတော်မူခိုက် ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် “ အာဒိယတိ ” ဟု ပစ္စုပ္ပန် ကြိယာရှိရမည်၊ “အာဒိယတိ”ဟု ပြင်သော ဆရာတို့ကား ရှေ့၌ “ပဋိသေဝိ”ဟူသော အတိတ်ကြိယာကိုကြည့်၍ ထိုကြိယာနှင့် အသွားတူအောင် ပြင်ကြဟန်တူ၏၊ ထိုသို့ ပြင်၍ “အာဒိယိ + ဣတိ” ဖြတ်ပြီးလျှင် ဣတိကို ဧဝံနှင့်တွဲ၍ အနက်ပေးလိုဟန် တူသည်။

တထာဟိ။ ။ “သမယသဒ္ဓေါ တာဝ၊ ပေ၊ ဒိဿတိ” ဟူသော မိမိစကားကို ခိုင်မြဲ အောင် ပြုလို၍ “တထာဟိ” စသည်ကို မိန့်၊ ဤသို့တက်ရာ၌ “သမယသဒ္ဓေါ တာဝ၊ ပေ၊ ဒိဿတိ” ဟူသော ရှေ့ဝါကျသည် ဒဋ္ဌိယ၊ တထာဟိ စသော ဝါကျသည် ဒဋ္ဌိကရဏ၊ ဟိကား ဒဋ္ဌိကရဏဇောတက ဟုခွဲ၊ “တထာ (တံဝစနံ) -ထိုစကားသည်၊ ဟိ-မှန်၏” ဟုပေး၊ နိဿယ၌ အလွယ်ပေးထားသည်၊ တနည်း - သမယသဒ္ဓါ၏ အတ္ထုဒ္ဓါရကို သင်္ခေပအားဖြင့် ပြပြီး၍ ထိုသင်္ခေပကို ချဲ့လိုသောကြောင့် “တထာဟိ” စသည်ကို မိန့်၊

မှန်၏။(တနည်း) တထာဟိ-ထိုစကားကို ခွဲဉ္စအံ့၊ အဿ-ဤ သမယသဒ္ဒါ
၏၊ ကာလဉ္စ-လာသင့်ရာ အခါကို၎င်း၊ သမယဉ္စ-အကြောင်း ညီညွတ်ခြင်းကို
၎င်း၊ ဥပါဒါယ-ဉာဏ်ဖြင့်ယူ၍၊ ဝါ- စဉ်းစား နှိုင်းချိန်၍၊ သွေဝိ- နက်ဖန်၌
လည်း၊ အပ္ပေဝနာမ ဥပသင်္ကမေယျာမ-လာနိုင်ကုန်တန်ရာ၏၊ ဝါ-လာဘို့ရာ

ဤအလို“တထာဟိ”မှ စ၍“ပဋိဝေဓော အတ္ထော”တိုင်အောင် ဝိတ္ထာရဝါကျ၊ သမယ
သဒ္ဒေါတာဝ စသော စကားသည် “သင်္ခေပဝါကျ” ဟု ခွဲ၊ “တထာ(တံဝစနံ)- ကို၊
ဟိ-ခွဲဉ္စအံ့”ဟု ပေး၊ နိဿယ၌ အလွယ်ပေးထားသည်၊ “တထာဟိမှာ၊ ဉာဏာ၊
ရန်ခါ ခွဲ-မြဲစွဲ”နှင့် အညီ၊ မြိ(ဒဋ္ဌိ)၊ ခွဲ(ဝိတ္ထာရ)အပြင် ဉာဏဟေတုဝါကျ လုပ်၍
လည်း တနည်းပေးကြသေး၏၊ ထိုနည်းကို ဝိတ္ထာရအဆုံးကျမှ ပြအံ့။

သမဝါယ ။ ။ သံ+အယ + အပစ္စည်းဖြင့် သမယပြီး၏၊ သံ+ အဝ + အယ+
ဏပစ္စည်းဖြင့် သမဝါယပြီး၏၊ သဟကာရိကာရဏံ - အကျိုးကို အတူပြုလေ့ ရှိသော
အကြောင်းသည်၊ (ဟုတွာ)၊ သန္တိန္တု- တပေါင်းတည်း၊ သမေတိ-ကောင်းစွာ ဖြစ်
တတ်၏၊ ဣတိ၊ သမယော၊ သမဝေတိ-သံ+အဝ+ ဧတိ-တပေါင်းတည်း + သက်ဝင်၍
(ပါဝင်၍) + ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ၊ သမဝါယော၊ ဤ ဝိပြိုဟ်အရ “သမဝါယော-
တပေါင်းတည်း ပါဝင်၍ဖြစ်သော အကြောင်းအပေါင်း” ဟု သဒ္ဒတ္ထ၊ “အကြောင်း
ညီညွတ်ခြင်း” ဟု အဓိပ္ပါယ်ထွေပေး။

ကာလဉ္စ သမယဉ္စ ။ ။ စက္ခုပသာဒ၊ ရူပါရုံ၊ အာလောက၊ မနသိကာရ ဟူသော
အကြောင်း ငှပါးအပေါင်းသည် စက္ခုဝိညာဉ်အကျိုးကို အတူပြုလေ့ ရှိသော “သဟ
ကာရိ ကာရဏ” ဖြစ်၍ ထို ငှ ပါးပေါင်းဆုံ ညီညွတ်ခြင်းကိုပင် “အကြောင်း ညီညွတ်
ခြင်း”ဟု ခေါ်ရသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ (ယနေ့ ဝမ်းနှုတ်ဆေးသောက်ထားသော်လည်း)
နက်ဖန်၌ သွားနိုင်လေသံအောင် ကိုယ်အားရှိခြင်း၊ သွားခြင်းကြောင့် ဘေးရန် မရှိခြင်း၊
ဤအကြောင်း ၂ခု၏ညီညွတ်မှုကို သမယဉ္စအရ “သမယ(သမဝါယ)”ဟု ခေါ်သည်၊
ကာလဉ္စ၌ ကာလကား လာသင့်သော အချိန်အခါတည်း။ [ကာလောနာမ - ဥပ
သင်္ကမနဿ ယုတ္တပတ္တကာလော၊ သမယောနာမ - တဿေဝ ပစ္စယသမာမဂ္ဂိ၊ အတ္ထ
တော တဒနုရူပံ သရီရမလဉ္စေဝ, တပ္ပစ္စယပရိဿယဘာဝေါစ။]

ဥပါဒါယ ။ ။ ဥပ-အနက်မရှိ+အာဒါယ-ဉာဏ်ဖြင့်ယူ၍၊ (သဒ္ဒတ္ထ)၊ ထိုဥပါဒါန
ဟူသည် သွားသို့အချိန်တော်-မတော်ကို စဉ်းစားနှိုင်းချိန်ခြင်းဟူသော ကာလဥပါဒါန၊
သွားနိုင်သောအားရှိ-မရှိနှင့် သွားသည့်အတွက် ဘေးရန်ရှိ-မရှိ၊ ဤအကြောင်း ၂ပါး
ကို စဉ်းစားနှိုင်းချိန်ခြင်းဟူသော သမယဥပါဒါန-ဟု ၂မျိုးရှိ၏၊ ထို ၂မျိုးလုံးစဉ်းစား
မှုကို “ဥပါဒါယ” ဟု ခေါ်ရကား ဋီကာ၌ “ဥပဓာရေတွာ” ဟု ဖွင့်၏၊ ထို့ကြောင့်
“ဥပါဒါယ-စဉ်းစားနှိုင်းချိန်၍” ဟု အဓိပ္ပါယ်ထွေလည်းပေး။ [ဥပါဒါနံနာမ ဉာဏေန
တေသံ (ထို ကာလသမယတို့ကို) ဂဟဏံ= သလ္လက္ခဏံ၊ တသ္မာ ကာလဉ္စ သမယဉ္စ
ပညာယ ဂဟေတွာ၊ ဥပဓာရေတွာတိ အတ္ထော။]

မသေချာကုန်၊ ဣတိဝေမာဒိသု-ဤသို့အစရှိသောပါဠိရပ်တို့၌၊ သမဝါယော-
အကြောင်းညီညွတ်ခြင်း ဟူသော၊ အတ္ထော-အနက်သည်၊ ဒိဿတိ-၏။

ဘိက္ခဝေ - တို့၊ (ယောဩကာသော - အကြင် အခွင့်ကို၊) ဗြဟ္မစရိယ
ဝါသာယ-မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယကို ကျင့်သုံးခြင်းငှါ၊ ခဏောစ-ဏောဟူ၍၎င်း၊ သမ
ယောစ-သမယဟူ၍၎င်း၊ (ဝုစ္ဆတိ - ဆိုအပ်၏၊ သောဩကာသော - သည်။)

အပ္ပေဝနာမ သွေပိ ဥပသင်္ကမေယျာမ ။ ။ အဘိဓာန် အဗျယဝဂ် (၁၁၅၈)
ဂါထာ၌ အပ္ပေဝနာမကို သံသယတ္ထဟု ဆို၏။ သွေပိ၌ ပိကိုကား ဦးကာအများ မဖွင့်ကြ၊
ဝဇီရဗုဒ္ဓိ၌သာ မန္တာနုညာ အပေက္ခ (အနည်းငယ် ခွင့်ပြုခြင်းကို ခွင့်ခြင်း) အနက်ဟု
ဖွင့်သည်။ ဥပသင်္ကမေယျာမကိုကား “အာဂစ္ဆေယျာမ” ဟု ဖွင့်ကြ၏။ အပ္ပေဝနာမ၏
“သံသယတ္ထ”ဟူသည် လာဘျိုရန်သံသယဖြစ်ခြင်း = အသေအချာဝန်မခံနိုင်ခြင်းတည်း။
ဤဝါကျ၏ရှေ့၌ “အကာလော၊ ပေ၊ ပီတာ”ဟု (သုတသုတ်ရင်း၌) ရှိ၏။ ထို ရှေ့ဝါကျနှင့်
ဤဝါကျကို ဆက်စပ်၍ မြန်မာပြန်လျှင် “ လုလင်ငယ် ယနေ့ ငါ့မှာ ဝမ်းနှုတ်ဆေး
သောက်ထားလို့ လိုက်လာဘျိုရန် အခါမဟုတ်တော့၊ နက်ဖန်လဲ အချိန်ကာလနှင့်
အကြောင်း ညီ-မညီကို နှိုင်းချိန်ပြီးမှ လာနိုင်စရာရှိတယ်၊ အကြောင်းမညီညွတ်လျှင်
လာနိုင်မည်မဟုတ်၊ (ယနေ့မလိုက်နိုင်၊ နက်ဖန်လဲမသေချာ) ” ဟုလို၊ သို့ဖြစ်လျှင်
သွေပိ၌ ပိ (အပိ) သဒ္ဓါသည် ဝဇီရဗုဒ္ဓိဖွင့်သလို “ မန္တာနုညာပေက္ခ ” အနက်ထက်
(ယနေ့မလာနိုင်ခြင်းကို ပေါင်းဆည်းသော) ရိုးရာသမုစ္စည်းအနက်ပင် သင့်မည်
ထင်၏။ ရိုးရာသမုစ္စည်းအနက် ဖြစ်သောကြောင့်လည်း အဋ္ဌကထာနှင့် အခြားဦးကာတို့
အထူးမဖွင့်ကြဟန်တူသည်။

မှတ်ချက် ။ ။ သံသယအနက်ပေးရာ၌ “အပ္ပေဝနာမ ဥပသင်္ကမေယျာမ-ချဉ်းကပ်
နိုင်ကုန်ငြားအံ့လည်း မသိ”ဟု ရှေးကပေးကြ၏။ ထိုရှေးအနက်ကို စဉ်းစားသင့်သည်၊
ဘာကြောင့်နည်း၊ ဤစကားသည် အပင့်လာသော လုလင်ငယ်အား အရှင်အာနန္ဒာက
ပြောအပ်သောစကားတည်း။ ထိုမျှလောက်ကြီးကျယ်သောပုဂ္ဂိုလ်က “နက်ဖန် ချဉ်းကပ်
နိုင်ငြားအံ့လည်း မသိ ” ဟု မိန့်တော်မမူထိုက် သောကြောင့်တည်း။ [ချဉ်းကပ်နှင့်
“လာ”ကား သဘောတူပင်။]

ခဏ, သမယ ။ ။ ခဏသဒ္ဓါသည် အခွင့် (ဩကာသ) အနက်ကိုဟောသော အနိ
ပုန္န ပါဠိပဒိကပုဒ်တည်း။ ထို အခွင့်အနက်ဟော သမယသဒ္ဓါကိုကား “သမေတိ သမာ
ဂစ္ဆတိ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယံ ဧတ္ထ တဒါဓာရ ပုဂ္ဂလေဟိတိ သမယော ” ဟု ဦးကာဝိဂ္ဂိဟ်ပြီ၏။
ထို ပိဂ္ဂဟနှင့်အညီ “သမယော-မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ၏ မိမိတည်ရာ ပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့် ပေါင်းဆုံ
မိရာအခွင့်” ဟု သဒ္ဓတ္ထပေးပါ။ ဆက်ဥျးအံ-အဋ္ဌက အင်္ဂုတ္တိရ်၌ “ရပ်ပြစ်ရှစ်ပါး”ဟု
ခေါ်ကြသောအက္ခဏ (မင်္ဂလာဘို့ အခွင့်မဟုတ်သော) ရှစ်ပါးကို ရှေးဥျးစွာ ဟောတော်
မူ၏။ ထို့နောက် “ဧကောဝခေါ ဘိက္ခဝေ” အစချီလျက် ၉ ခုခွဲခဏကို ဟောတော်
မူ၏။ ထို နဝမခဏကား “ဣဒ ဘိက္ခဝေ တထာဂတော လောကေ ဥပ္ပဇ္ဇတိ” စသည်ဖြင့်

ကောဝခေါ-တခုတည်းသော တထာဂတုပ္ပါဒစသော နဝမခဏသာတည်း။
ဣတိ ဝေမာဒီသု-တို့၌၊ ခဏော-အခွင့်ဟူသော၊ (အတ္ထော ဒိဿတိ၊) ဥဏ္ဏ
သမယော-အပူ၏ အခါ၎င်း၊ ဝါ-ပူချိန်၎င်း၊ ပရိဋ္ဌာဟသမယော-အအိုက်၏
အခါ၎င်း၊ ဝါ-အိုက်ချိန်၎င်း၊ ဣတိ ဝေမာဒီသု-တို့၌၊ ကာလော-အခါဟူသော၊
(အတ္ထော ဒိဿတိ၊) ပဝနသ္မိံ - ကပိလဝတ်ပြည်၏ အနီး တောအုပ်ကြီး၌၊
မဟာသမယော-များစွာသော အပေါင်းသည်၊ ဝါ-ကြီးကျယ်သော အစည်း
အဝေးသည်၊ (ဟောတိ-ဖြစ်ပါ၏၊) ဣတိ ဝေမာဒီသု၊ သမူဟော - အပေါင်း

လာသော “တထာဂတ၏ ပွင့်တော်မူခြင်း၊ တရားတော်ကို ဟောခြင်း၊ မိမိက မဇ္ဈိမ
ဒေသ၌ ဖြစ်ရခြင်း၊ အထိုင်း အ အ မဟုတ်သော ဉာဏ်ရှိသူဖြစ်ရခြင်း” လေးပါးတည်း။

မှတ်ချက် ။ ။ ထိုလေးပါးအပေါင်းကိုမှ “ ခဏ တခု ” ဟု ဟောတော် မူသော
ကြောင့် “ကောဝ-တခုတည်းသော (ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒ) နဝမခဏသာတည်း” ဟု ပေးလေ့
ရှိသောအနက်ကို စဉ်းစားပါ။ “ဗုဒ္ဓုပ္ပါဒ (ဘုရားပွင့်ခြင်း) တပါးတည်းသည် နဝမ
ခဏမဟုတ်သေး၊ ၄ ပါးစုံမှ နဝမခဏဖြစ်သည်” ဟုလို၊ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်၌
“ တထာဂတော ဥပ္ပဇ္ဇတိ ” ကို ထောက်၍ “ကောဝ-တထာဂတုပ္ပါဒ စသော တခု
တည်းသော နဝမခဏသာတည်း” ဟု ပေးပါ။ ဤပါဠိ၌ “ခဏောစသမယောစ” ဟု
ခဏနှင့် သမယကို အနက်တူဖွင့်သောကြောင့် သမယသဒ္ဓါလည်း ခဏအနက်ဟောဟု
သိနိုင်သည်။

ကာလ, သမယ။ ။ သမေန္တိတ္ထေ (တောနဝါ) သံဂစ္ဆန္တိ ဓမ္မာ သဟဇာတဓမ္မေဟိ
(ဥပ္ပါဒါဒိဟိဝါ) တိ သမယော၊ ဧတ္ထ-ဤအခါ၌၊ ဝါ, တောန-ဤအခါဖြင့်၊ ဓမ္မာ-
တရားတို့သည်၊ သဟဇာတဓမ္မေဟိ - တကွဖြစ်ဘက် တရားတို့နှင့်၊ ဝါ, ဥပ္ပါဒါဒိဟိ-
ဥပါဒ် အစရှိသည်တို့နှင့်၊ သမေန္တိ သံဂစ္ဆန္တိ-ပေါင်းမိကြကုန်၏၊ ဣတိ, သော-ထိုအခါ
သည်၊ သမယော - မည်၏၊ “ အခါကာလ ” ဟူသည် ပရမတ္ထအားဖြင့် ထင်ရှား မရှိ၊
ရှေးလူကြီးသူမတို့ “စိတ်၏ဖြစ်ရာကာလ, ရုပ်၏ဖြစ်ရာကာလ” စသည်ဖြင့် ပရမတ္ထတို့၏
တည်ရာကဲ့သို့၎င်း, ပရမတ္ထတို့၏ တည်ကြောင်းကဲ့သို့၎င်း, ကြံစည်အပ်သော ပညတ်
မျှသာတည်း၊ ဥဏ္ဏဿ+သမယော=ဥဏ္ဏသမယော-အပူ၏အခါ, (“အပူ၏ ဖြစ်ရာ
အခါ=ပူချိန်” ဟုလို၊) ပရိဋ္ဌာဟဿ+သမယော ပရိဋ္ဌာဟ သမယော၊ [ပါတိမောက်
နှာနသိက္ခာပုဒ်။]

သမူဟ, သမယ။ ။ အဝယဝါနံ-အစိတ်အစိတ်တို့၏+သမံ- အညီအမျှ၊ (ဝါ-
တနည်း၊ သဟ-အတူတကွ၊) အယနံ-ဖြစ်ခြင်းသည်၊ သမယော-မည်၏၊ [သံ+ အယ။
သံသဒ္ဓါသည် သမံအနက်, တနည်း သဟအနက်ဟော။] သမံ-အညီအညွတ်၊ ဥဟော-
ကြံစည်အားထုတ်တတ်သော အပေါင်းသည်၊ သမူဟော-မည်၏၊ မဟာန္တာ- များစွာ
သော၊ သမယော-နတ်မြဟ္တာ အပေါင်းတည်း၊ မဟာသမယော၊ [သမယောကို “သဒ္ဓိ
ပါတော” ဟု မဟာသမယသုတ် အဋ္ဌကထာ ဖွင့်၏။] ပဝနံ၌ ပ သဒ္ဓါသည် ဘုသ
(အကြီးအကျယ်) အနက်ဟော၊ ပဝုဋ္ဌံ-ကြီးကျယ်သော+ ဝနံ, ပဝနံ။

ဟူသော၊ (အတ္ထော ဒိဿတိ။)....ဘဒ္ဒါလိ-ဘဒ္ဒါလိ၊ တေ-သည၊ သမယောပိ-
 သိက္ခာပုဂ္ဂိုလ်၊ ဖြည့်ကျင့်ခြင်း၏ အကြောင်းသည်လည်း၊ ဝါ- ကိုလည်း၊ အပ္ပဋိ
 ဝိဇ္ဇာ-ထိုးထွင်း၍ မသိအပ်သည်၊ အဟောသိ- ပြီ၊ ဘဂဝါ- မြတ်စွာဘုရား
 သည်၊ သာဝတ္ထိယံ - ဌ၊ ဝိဟရတိ - ၏၊ ဘဂဝါပိ - သည်လည်း၊ မံ - ငါ့ကို၊
 ဇာနိဿတိ-သိတော်မူလိမ့်မည် (ကိ-အဘယ်သို့ သိတော်မူလိမ့်မည်နည်း၊)
 ဘဒ္ဒါလိနာမ-ဘဒ္ဒါလိမည်သော၊ ဘိက္ခု - ရဟန်းသည်၊ သတ္ထု-ငါ့ဘုရား၏၊
 သာသနေ-သာသနာတော်၌၊ သိက္ခာယ-သိက္ခာ၌၊ အပရိပူရကာရီ-ဖြည့်ကျင့်
 မှုကို ပြုလေ့မရှိ၊ ဣတိ-သို့၊ ဇာနိဿတိ-သိတော်မူလိမ့်မည်၊ ဘဒ္ဒါလိ-လိ၊ တေ-
 သည်၊ အယမ္ဗိသမယော - ၍ သိက္ခာပုဂ္ဂိုလ်၊ ဖြည့်ကျင့်ခြင်း၏ အကြောင်းသည်
 လည်း၊ ဝါ-ကိုလည်း၊ အပ္ပဋိဝိဇ္ဇာ၊ အဟောသိ၊ ဣတိ ဧဝမာဒိသု၊ ဟေတု-
 အကြောင်း ဟူသော၊ အတ္ထော ဒိဿတိ။

ဟေတု၊ သမယ။ ။ ပစ္စယန္တရသမာဂမေ ဧတိ ဖလံ ဧတသ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ပဝတ္တတိ
 စာတိ သမယော။ [သံသည် သမောဓာန (သမာဂမ) အနက်ဟော။] အကူအညီ
 ဖြစ်သော အခြား အကြောင်းများနှင့် ပေါင်းမိသော် အကျိုးတရားတို့ ဥပါဒ်ခြင်း၏
 အကြောင်းလည်းဖြစ်၊ တည်နေခြင်းဟူသော ပဝတ္တိ၏ အကြောင်းလည်း ဖြစ်သော
 ပဓာနအကြောင်းကို ဟေတု ဟု ဆိုသည်။

သမယောပိ ခေါ် တေ ဘဒ္ဒါလိ။ ။ ဤပါဠိကား မဇ္ဈိမပိ-ဘဒ္ဒါလိသုတ်ပါဠိတော်
 တည်း၊ ချဲ့အံ့-ဘဒ္ဒါလိရဟန်းသည် ဝိကာလဘောဇန သိက္ခာပုဂ္ဂိုလ်ကို ပညတ်တော်မူသော
 အခါ “ သူမကျင့်နိုင်ပါ ” ဟု တားမြစ်ပြီးနောက် ဘုရားထံ ပြန်၍ တောင်းပန်၏၊
 ထိုအခါ ဘဒ္ဒါလိအား ဘုရားရှင်မိန့်တော်မူသည်မှာ-ဘဒ္ဒါလိ.... သင်သိထိုက်သော
 အကြောင်းတခုရှိ၏၊ ထိုအကြောင်းကို သင်မသိ၊ (ဘာအကြောင်းလဲဆိုလျှင်) မြတ်စွာ
 ဘုရားသည် ငါနှင့်နီးကပ်သော သာဝတ္ထိမှာပင် သီတင်းသုံးတော်မူ၏၊ မြတ်စွာဘုရား
 ကတော့ ငါ့ကို “ သိက္ခာ၌ ဖြည့်ကျင့်လေ့ မရှိသော ရဟန်း-ဟု သိတော်မူတော့မှာဘဲ ”
 ဤသို့ တွေး၍ ပူဆွေးနိုင်သော အကြောင်းတည်း။

ဆက်ဥပုအံ။ ။ မြတ်စွာဘုရား၏ အထင်သေးခံရမည်ကို သိခြင်းသည် အကြောင်း၊
 ထိုသို့သိလျှင် သိက္ခာကို (မတားမြစ်ဘဲ) ဖြည့်ကျင့်ခြင်းသည် အကျိုးတည်း၊ ထို့ကြောင့်
 သမယောကို “ သိက္ခာပဒပရိပူရဏဿ ဟေတု ” ဟု သာရတ္ထ၌၎င်း၊ “ သိက္ခာပဒါ-
 ဝိလိဃီနဿ (သိက္ခာပုဂ္ဂိုလ်ကို မချန်ကျော်ခြင်း၏) ဟေတု ” ဟု ဝိမတိ၌၎င်း၊ ဖွင့်သည်၊ ထို
 သိသို့ရန် အကြောင်းသည် ခက်ခဲစွာ တွေးမှ သိရမည့် အကြောင်း မဟုတ်၊ အလွယ်
 တကူ သိနိုင်သော သာမန် အကြောင်းကလေးတည်း၊ ထို့ကြောင့် သမယောပိ ဟု
 ဂရဟာဇောတက ပိဿဒ္ဓါဖြင့်ဆိုသည်၊ ဘဂဝါပိ၌ ဝိကား (ပါဠိတော်၌ ဘိက္ခု-ဘိက္ခုနီ-
 ဥပါသက-ဥပါသိကာ-နာနာတိတ္ထိယတို့၏ အထင်သေးခြင်းလည်း လာသောကြောင့်)
 ထို ဘိက္ခုစသည်ကို ဆည်းသော ရိုးရာသမုစ္စည်းတည်း။

တေနခေါပန သမယေန-၌၊ ဥဂ္ဂါဟမာနော-ဥဂ္ဂါမာနမည်သော၊ သမဏ မုဏ္ဍိကာပုတ္တော-ရဟန်းဥးပြည်းမ၏သားဖြစ်သော၊ ပရိဗ္ဗာဇကော-သည်၊ သမယပ္ပဝါဒကေ - အယူကိုအပြားအားဖြင့် ပြောဆိုရာ ဖြစ်သော၊ တိန္ဒြကာ စီရေ- တည်ပင် အစဉ်အတန်းရှိသော၊ ဝါ- တည်ပင် အစဉ်တို့ဖြင့် ကာရံအပ်

ဒိဋ္ဌိ သမယ ။ ။ သမေတိ သံယောဇနဘာဝတော သမ္ပန္နော ဧတိ အတ္တနော ဝိသယေ ပဝတ္တတိတိ သမယော၊ သံယောဇနဘာဝတော - ဒိဋ္ဌိသံယောဇဉ် တမျိုး၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အတ္တနောဝိသယေ-မိမိအာရုံ၌၊ သမေတိ(သမ္ပန္နော+ဧတိ=ပဝတ္တတိ)- ဆက်စပ်လျက်ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သမယော-(ဒိဋ္ဌိသည်)သမယမည်၏။

တေန၊ ပေ၊ ပဋိဝသတိ။ ။ မဇ္ဈိမပံ-သမဏမုဏ္ဍိကာသုတ်ပါဠိတည်း၊ ထိုပရိဗ္ဗာဇ၏ မူလနာမည်သည် “မာန” မည်၏၊ (“သုမန” ဟုလည်း မူကွဲရှိသေး၏၊) ထိုအတတ် ဤအတတ်ကို အနည်းငယ် အနည်းငယ်စီ ကိုယ်တိုင်လည်းသင်တတ် သူတပါးကိုလည်း သင်ပေးတတ်သောကြောင့် “ဥဂ္ဂါဟ” ဟု ဝိသေသန ကုမလျက် “ဥဂ္ဂါဟမာန” ဟု ထင်ရှားသည်၊ [ကိဋ္ဌိ ကိဋ္ဌိပန ဥဂ္ဂဟိတုံ ဥဂ္ဂဟာပေတုံ သမတ္ထတာယ ဥဂ္ဂါဟမာနောတံ နံ သဉ္ဇာနန္တိ။—ပံ အဋ္ဌကထာ။] “ဥဂ္ဂါဟောစ+သော+မာနောစာတိ ဥဂ္ဂါဟမာနော။ [“ဥဂ္ဂဟမာနော ” ဟုလည်း မူကွဲရှိ၏၊ သုဒ္ဓကာရိတ် ၂ ချက်ရသမျှ၌ ကာရိတ်ရုပ်သာ များသောအားဖြင့် ထင်ရှား၏၊ ဥပမာ—“ကုဋ္ဌိ” ကာရယမာနေန (ကိုယ်တိုင်လည်းပြု၊ သူတပါးကိုလည်း ပြုစေသော) ” ဟူရာ၌ကဲ့သို့တည်း။]

သမဏမုဏ္ဍိကာပုတ္တော။ ။ သမဏမုဏ္ဍိကာယ-ရဟန်းဥးပြည်းမ၏+ ပုတ္တော— သမဏမုဏ္ဍိကာပုတ္တော၊ (သာရတ္ထ) သမဏမုဏ္ဍကဿ - ရဟန်း ဥးပြည်း၏ + ပုတ္တော—သမဏမုဏ္ဍကပုတ္တော၊ (သိ-ဋ္ဌိသစ်) ။ [ဤသို့ ပါ၌ ၂ မျိုးရှိသည်ပြင်, “သမဏ မုဏ္ဍိကာပုတ္တော” ဟုလည်း မူကွဲရှိ၏။]

သမယပ္ပဝါဒကေ ။ ။ ပကာရေန ဝဒန္တိ ဧတ္ထာတိ ပဝါဒေါ (ဏပစ္စည်း) ၊ ပဝါဒေါယေဝ ပဝါဒကော၊ (သုတ္တန္တ ကပစ္စည်း။) [တနည်း ဣပစ္စည်းဖြင့် “ပဝါ ဒကော” ဟု တခါတည်းအပြီးကြီး သို့သော် ဣပစ္စည်းသည် အဓိကရဏဟော နည်း ပါး၏။] သမယဿ+ပဝါဒကော၊ သမယပ္ပဝါဒကော— “စင်္ကီ၊ တာရုက္ခ၊ ပေါက္ခရ သာတိ စသော မြာဟူဏပညာရှိများ၊ ပရိဗ္ဗာဇ အများတို့၏ နိမိတို့ အယူအမျိုးမျိုးကို ပြောကြဆိုကြရာဖြစ်သော အာရာမ” ဟူလို။

တိန္ဒြကာစီရေ။ ။ တိန္ဒြကော၊ ပေ၊ တိမ္ဗရ- တည်ပင်အကြီးစား၊ ဝါ- တရပ် တည်ပင်၊ စိယတေတိ စီရံ-စီအပ်သော အစဉ်အတန်း၊ တိန္ဒြကာနံ+စီရံ-တိန္ဒြကာစီရံ၊ တံ (ထို တည်ပင်တို့၏ အစဉ်အတန်းသည်) ယဿာတိ တိန္ဒြကာစီရေ = တည်ပင် အစဉ်အတန်း (အကာအရံ) ရှိသောအာရာမ၊ ဤအလို “တိန္ဒြကာ” ဟု ရသသိရှိသင့်မည် ထင်သည်၊ တနည်း—အာစီရသဒ္ဓါသည် သစ်ပင်အစဉ်အတန်းဟော၊ “တိန္ဒြကာနံ+ အာစီရံ ယဿာတိ တိန္ဒြကာစီရေ” ဟု ပြု။

သော၊ ကေသာလကေ - ကေသာလက မည်သော၊ မလ္လိကာယ - မလ္လိကာ မိဖုရား၏၊ အာရာမေ- အာရာမိန္ဒ၊ ပဋိဝသတိ - နေ၏၊ ဣတိ ဝေမာဒိသု-၌၊ ဒိဋ္ဌိ-အယူဟူသော၊ (အတ္ထော ဒိသတိ)....ဒိဋ္ဌေဓမ္မေ-မျက်မှောက်ထင်ထင် တွေ့မြင်အပ်သောသဘော၌၊ ဝါ- ပစ္စက္ခ အတ္တဘော၌၊ ယော အတ္ထောစ- အကြင် စီးပွားသည်၎င်း၊ သမ္ပရာယိကော- တမလွန်ဘဝ၌ ယှဉ်သော၊ ယော

ကေသာလကေ။ ။ကော + သာလာ ဧတ္ထာတိ ကေသာလကော၊ (သမာသန္တ ကပစ္စည်းသက်၊) နောင်အခါ၌ တန်ခိုးကြီးသော ပေါဋ္ဌပါဒပရိဗ္ဗိဇ်ကို အကြောင်းပြု၍ စရပ်များစွာ ရှိသော်လည်း အစ ပဌမ၌ စရပ်တဆောင်သာ ရှိသောကြောင့် ထို ပဌမ နာမည် တွင်နေရကား အတွင်ရှု၍ ဘူတပုဗ္ဗဂတိကနည်းအားဖြင့် “ကေသာလက”ဟု အမည်ရသည်၊ ဥပမာ- နဂိုရ်က ၄ အိမ်သာ ရှိ၍ “လေးအိမ်စုရွာ” ဟု တွင်ခဲ့သော ရွာသည် အိမ်တရာရှိသော်လည်း ထိုအမည် မပျောက်သကဲ့သို့တည်း၊ ထိုအာရာမိန္ဒသည် ကောသလမင်း၏မိဖုရား မလ္လိကာ၏အာရာမိ (မြိ) တည်း။

ပဋိလဘ, သမယ ။ ။ သမိတိ - ပေါင်းဆုံခြင်း၊ သမယော - ပေါင်းဆုံခြင်း၊ “ပေါင်းဆုံခြင်း”ဟူသည် စီးပွားနှင့် ပုဂ္ဂိုလ်၏ ပေါင်းဆုံခြင်းတည်း၊ ထိုပေါင်းဆုံခြင်း မျိုးကို “ရခြင်း”ဟု ခေါ်ကြသည်၊ ဗြူကာတို့၌ ယောအတ္ထောကို “ဝုနိ”ဟု ဖွင့်၍ အတ္ထာဘိ သမယာ၌ အတ္ထကိုကား “ဟိတပဋိလာဘာ”ဟု ဖွင့်ပြန်၏၊ ဒါန, သီလ, ဘာဝနာနှင့် လောကီစည်းစိမ် ဥစ္စာတို့၏ တိုးတက် ကြီးပွားမှုကို “ဝုနိ” ဟု ဆို၍ ထို တိုးတက်မှု သည်ပင် ချမ်းသာခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်၍ “ဟိတ = စီးပွား” ဟု ဆိုလိုဟန်တူ၏၊ [ဟိနောတိ ပဝတ္တတိ ဗလံ ဧတေနာတိ ဟိတံ။]

“အပ္ပမတ္တော ဥဘော အတ္ထေ, အဓိဂ္ဂဏှာတိ ပဏ္ဍိတော၊
ဒိဋ္ဌေဓမ္မေ ယောအတ္ထော, ယောစတ္ထော သမ္ပရာယိကော၊
အတ္ထာဘိသမယာ ဓီရော, ပဏ္ဍိတောတိ ပဝုစ္စတိ”

ဟူသော သဂါထာဝဂ်-ကောသလသံယုတ်မှ ယူထားသော ပါဠိတည်း၊ ဒိဋ္ဌေ ဓမ္မေစ ၊ ပေ ၊ သမ္ပရာယိကော” ၊ ပါဒသည် ဥဘော အတ္ထေ၏ သရုပ်ပြတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ယော အတ္ထော”တို့၏ နိယမကို “ဥဘော (တေ) အတ္ထေ အဓိဂ္ဂဏှာတိ” ဟု ပြန်၍ တွဲသင့်သည်၊ နှေးက “အတ္ထာဘိသမယာ = တဒတ္ထာဘိသမယာ- ထို အကျိုး ၊ ပါးကို ရခြင်းကြောင့်”ဟု ပေးကြသည်ကို စဉ်းစားပါ။

ဒိဋ္ဌေဓမ္မ သမ္ပရာယိက ။ ။ “ဒိဋ္ဌေဓမ္မ ယော အတ္ထော”ကို သမ္ပရာယိကောကဲ့သို့ တပွိုတ်ပုဒ်လုပ်လျှင် “ဒိဋ္ဌေဓမ္မိကော”ဟု ဖြစ်၏၊ “ဒိဋ္ဌော (သမ္ပရာယိကကဲ့သို့ နောက်မှ တွေ့ရမည်မဟုတ်ဘဲ) မျက်မှောက်ထင်ထင်တွေ့မြင်အပ်သော + ဓမ္မော-သဘောတည်း၊ ဒိဋ္ဌေဓမ္မော-သဘော၊ ဒိဋ္ဌေဓမ္မေ-၌ + နိယုတ္တော-ယှဉ်သော (ဖြစ်သော) စီးပွားတည်း၊ ဒိဋ္ဌေဓမ္မိကော-ပွား”ဟု ပြု၊ သမ္ပရာယိန္တ သံ + ပရာ + ဣဇာတ်, ဣပစ္စည်း၊ သမ္ပရေတဗ္ဗော, သမ္ပာပုဏိတဗ္ဗော-ကံ ကိလေသာတို့၏အစွမ်းဖြင့် ကောင်းစွာရောထိုက်သော တမလွန် ဘာတည်း၊ ဣတိ သမ္ပရာယော၊ သမ္ပရာယေ-၌ + နိယုတ္တော-သမ္ပရာယိကော။

အတ္ထောစ-သည့်၎င်း၊ (အတ္ထိ-၏)ဥဘော- ၂ မျိုးကုန်သော၊ တေ အတ္ထေ-
 ထိုစီးပွားတို့ကို၊ ယော ဓီရော- အကြင်ပညာရှိသည်၊ အဓိဂ္ဂဏှာတိ- ယူနိုင်၏၊
 (ပါဠိတော်အတိုင်းလည်း)၊ အတ္ထာဘိသမယာ-အစီးအပွား ၂ မျိုးကို ရခြင်း
 ကြောင့်၊ သော ဓီရော-ထို ပညာရှိကို၊ ပဏ္ဍိတောတိ- ပဏ္ဍိတ်ဟူ၍၊ ပဌစွတိ-
 ၏၊ ဣတိ ဝေမာဒီသု၊ ပဋိလာဘော-ရခြင်းဟူသော၊ (အတ္ထော ဒိဿတိ)....
 သမ္မာ-ကောင်းစွာ၊ ဝါ - အကြွင်းမဲ့၊ မာနာဘိသမယာ - မာနကို အရဟတ္တ
 မဂ်ဖြင့် ပယ်ခြင်းကြောင့်၊ ဒုက္ခဿ- တေဘူမကဝဋ်ဒုက္ခ၏၊ အန္တိ - အဆုံးကို၊
 အကာသိ - ပြုပြီ၊ ဣတိ ဝေမာဒီသု၊ ပဟာနံ - ပယ်ခြင်းဟူသော၊ (အတ္ထော
 ဒိဿတိ။)

အတ္ထာဘိသမယာ ဓီရော ။ ။ ပညာအမြော်အမြင်ရှိသူသည် ဤဘဝ စီးပွားကို
 လည်း ရအောင်ယူနိုင်၏၊ နောင် သံသရာစီးပွားကိုလည်း ယခုဘဝကပင် ကုသိုလ်
 ကောင်းမှု အကြောင်းစုကို ပြုသောအားဖြင့် ရအောင်ယူပြီး ဖြစ်တော့၏၊ ထို့ကြောင့်
 ပညာရှိသူအတွက် “အတ္ထာဘိသမယ-စီးပွား ၂ မျိုးကို ရခြင်း” ဟု ဆိုသည်၊ [“သမ္မ
 ရာယိကောပိ အတ္ထော ကာရဏဿ နိပ္ပန္နတ္တာ ပဋိလဇ္ဈေါနာမ ဟောတိ”-သာရတ္ထ။]
 ဓီရော၌ ဓီသဒ္ဓါပပဒ ရာဇာတ်, အပစ္စည်း၊ ဓိယာ-ပညာဖြင့်၊ ရာတိ- စီးပွား ၂ ပါးကို
 ယူတတ်၏၊ ဣတိ ဓီရော၊ (ကိတန္တသမာဿ)၊ ဓီရော-ပညာဖြင့် ၂ ပါးသောစီးပွားကို
 ယူတတ်သူ၊ တနည်း- ဓိ ယဿ အတ္ထိတိ ဓီရော၊ (ရပစ္စည်း၊) ဓီရော-ပညာရှိသူ။

ပဏ္ဍိတော။ ။ ပဏ္ဍာသဒ္ဓါပပဒ ဣဇာတ်, တပစ္စည်းကြီး၍ “သုခုမေသုပိ အတ္ထေသု-
 သိမ်မွေ့နက်နဲသော အနက်(အရာဌာန) တို့၌လည်း၊ ပဉ္စတိ ဂစ္ဆတိ-သွားနိုင်၏၊ ဣတိ
 ပဏ္ဍာ၊ ပဉ္စဇာတ်, အပစ္စည်း၊ ပဏ္ဍာယ-ပညာဖြင့်၊ ဣတော-ဖြစ်သူတည်း၊ ပဏ္ဍိတော-
 သူ၊ “မည်သည့်ကိစ္စမဆို ပညာဖြင့် ဖြစ်တတ်သူ=စဉ်းစဉ်းစားစား လုပ်တတ်သူ”ဟူလို၊
 တနည်း-ပဏ္ဍာ သဉ္ဇာတာ အဿ အတ္ထိတိ ပဏ္ဍိတော=လွန်စွာဖြစ်သော ပညာရှိသူ၊
 [“သဉ္ဇာတံ တာရကာဒိတို့တော”-မောဂ္ဂလ္လာန်, ဇာဒိကဏ္ဍ (၄၅) သုတ်ဖြင့်
 သဉ္ဇာတ အဿ အနက်၌ ဣတပစ္စည်းသက်၊ ဒုက္ခိတော, မျာမိတောတို့ကဲ့သို့တည်း။]

ပဟာနံ, သမယံ။ ။ [သမ+ယ၊ ယ၌ ယာဇာတ် ကာရိတ်ပစ္စည်းကြေ, အပစ္စည်း]
 သမဿ(နိရောဓဿ) -ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသို့ + ယာနံ-ရောက်စေခြင်းသည်၊ သမယော-
 မည်၏၊ (သာရတ္ထ) ။ “ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသို့ ရောက်စေခြင်း ” ဟူသည် ချုပ်ငြိမ်းအောင်
 ပယ်ခြင်းတည်း၊ တနည်း - (န + ယာနံ အယာနံ၊) သမ္မာ - ကောင်းစွာ၊ အယာနံ
 (အပဂမော, အပဝတ္တိ) -ကင်းခြင်းမဖြစ်ခြင်းသည်၊ သမယော-မည်၏၊ သမ္မာမာနာဘိ
 သမယာ၌ သောတာပတ္တိမဂ် ပယ်ပြီး၍ ကျန်နေသော ယာထာဝ မာန ၃ ပါးကို အရ
 ဟတ္တမဂ်ဖြင့် အကြွင်းမရှိအောင် ပယ်ခြင်းကို “ ကောင်းကောင်းကြီး ပယ်ခြင်း ” ဟု
 ဆိုသည်၊ [အောက်တန်းစား၏ ဟိနမာနံ, အလတ်တန်းစား၏ သဒိသမာနံ, အထက်
 တန်းစား၏ ပဏီတမာနံကို “ယာထာဝမာနံ-မှန်ကန်သော မာနံ”ဟု ခေါ်သည်။]

ဒုက္ခဿ-ဒုက္ခသစ္စာ၏၊ ပိဋနဋ္ဌော-မိမိကိန်းရာ သတ္တာကို ညှဉ်းဆဲနိုင်စွမ်း
ခြင်းအနက်သဘောသည်၎င်း၊ သင်္ခတဋ္ဌော-ကောင်းစွာရောက်၍ အကြောင်း
တရားတို့သည် ပြုစီမံအပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောသည်၎င်း၊
သန္တာပဋ္ဌော - မိမိကိန်းရာ သတ္တာကို ပြင်းစွာ ပူလောင်ခြင်း အနက်သဘော
သည်၎င်း၊ ဝိပရိဏာမဋ္ဌော-ဇရာ မရဏ ၂ ပါးသည် ဖောက်ပြန်စေအပ်သည်

ပဋိဝေဓေ,သမယ။ ။ဤဏောန - ဤဏ်သည်၊ သမ္မာ - ကောင်းစွာ၊ ဇောဋ္ဌော-
ရောက်ထိုက်၏၊ (“အဓိဂန္တဋ္ဌော-သိထိုက်၏” ဟုလို၊) ဣတိ သမယော၊ ဤအလို “ပဋိ
ဝေဓေ-ထိုးထွင်း၍သိထိုက်သောသဘော၌” ဟုပေး၊ သမ္မာ-ကောင်းစွာ၊ ဇော၊ ဂစ္ဆတိ၊
ဗုဇ္ဈတိ- သိတတ်၏၊ ဣတိ သမယော၊ ဤအလို “ ပဋိဝေဓေ - သဘာဝဓမ္မတို့ကို သူ
သဘော အမှန်ကျအောင် ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော ဤဏ်၌” ဟု ပေး၊ ဤအတိုင်းပင်
ဂါသာ၌ အနက်ပေးထားသည်။

ပိဋနန္တ ။ ။ ဒုက္ခသစ္စဿ ပိဋနံ တံ သမာပီနော ဟိ သနံ = ဒုက္ခသစ္စာ၏ (ဒုက္ခ
သစ္စာက) ညှဉ်းဆဲခြင်း ဆိုသည်မှာ ထို ဒုက္ခနှင့် ပြည့်စုံနေသော (ဒုက္ခကိန်းနေရာ)
သတ္တာကို ညှဉ်းဆဲခြင်းတည်း၊ “ညှဉ်းဆဲ” ဆိုသည်မှာလည်း အဝိပ္ပာရိကတာကရဏံ
(သစ်ပင်ကလေးကို မတိုးတက်အောင် ညှဉ်းဆဲထားသကဲ့သို့) မိမိကိန်းရာ သတ္တာကို
ပြန်နံတိုးပွားခြင်းမရှိအောင် ပြုထားခြင်းတည်း၊ ပိဋနမေဝ + အတ္ထော (တ္ထကို ဋ္ဌ “ဋ္ဌ”
ပြု၍) ပိဋနဋ္ဌော။

သင်္ခတဋ္ဌ။ ။ သံ (သမစ္စ) - ကံစသော ကိလေသာ သော ဆိုင်ရာအကြောင်း
တရားတို့ ကောင်းစွာရောက်၍ + (ကရိယတေ) - ပြုအပ်စီမံအပ်၏၊ ဣတိ သင်္ခတော၊
ဤ ဝိဂြိုဟ်အရ အကြောင်းသမုဒယတို့ ပြုစီမံအပ်သော ဒုက္ခသစ္စာကိုသာ တိုက်ရိုက်
ရသော်လည်း ဘာဝဗ္ဗဓာန ကြံ၍ “ ပြုစီမံအပ်သည်၏ အဖြစ် ” ဟူသော အပြုအစီမံ
ခံနေရခြင်း (လုပ်တိုင်းခံနေရခြင်း) ကို ယူ၊ သို့မှ “သင်္ခတမေဝ + အတ္ထော သင်္ခတဋ္ဌော”
ဟု အတ္ထနှင့် အရတူနိုင်မည်။

သန္တာပဋ္ဌ။ ။ ဒုက္ခဒုက္ခတာဒိဝသေန-ဒုက္ခဒုက္ခတာ အစရှိသည်တို့၏အစွမ်းဖြင့်၊
[အာဒိဖြင့် သင်္ခါရဒုက္ခတာ၊ ဝိပရိဏာမဒုက္ခတာ ၂ ပါးကိုယူ။] သန္တာပနံ-ပြင်းစွာ
ပူလောင်ခြင်းသည်၊ သန္တာပေါ-မည်၏၊ သန္တာပပါယေဝ + အတ္ထော သန္တာပဋ္ဌော၊
ပုဂ္ဂလဟိ သနံ- မိမိကိန်းရာ ပုဂ္ဂိုလ်ကို ညှဉ်းဆဲခြင်းသည်၊ ပိဋနံ - ပိဋန သဘောတည်း၊
အတ္ထနောဝေ-မိမိ၏သာ (မိမိဘာသာ)၊ တိခိဏဘာဝေါ- ထက်မြက်သည်၏ အဖြစ်
(ပူလောင်နေခြင်း ဟူသော) သဘောသည်၊ သန္တာပေါ-သန္တာပ သဘောတည်း၊
ဣတိ-ဤကား ပိဋနနှင့် သန္တာပအထူး၊- သစ္စဝိဘင်း မူလဋီကာ။

ဆက်ဥပုသ် - ဒေါသမုဒ္ဒေ, ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဏ်တို့၌ ရှိသော ဒုက္ခ
ဝေဒနာကို ဒုက္ခအစစ်ဖြစ်သောကြောင့် “ဒုက္ခ ဒုက္ခ” ဟု ခေါ်၏၊ ဒုက္ခသစ္စာဖြစ်သော
ရုပ်နာမ်ကိုဖြစ်ပေါ်လာအောင် ပြုလုပ်မှုဟူသမျှကို “သင်္ခါရဒုက္ခ” ဟု ခေါ်၏၊ ရုပ်နာမ်
ခန္ဓာ၏ ဖောက်ပြန် ပျက်စီးမှုကို “ဝိပရိဏာမဒုက္ခ” ဟု ခေါ်၏။

၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောသည်၎င်း၊ အဘိသမယဌော - ထိုးထွင်း၍ သိအပ်သော အနက်သဘောတည်း၊ ဝါ-ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော ဉာဏ်၏ အာရုံဖြစ်သော အနက်သဘောတည်း၊ ဣတိဝေ မာဒီသု-တိဉ္စ၊ ပဋိဝေဝေ-ထိုးထွင်း၍ သိအပ်သော သဘော ဟူသော၊ ဝါ-ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော

ဝိပရိကာမဋ္ဌ။ ။ဝိပရိကာမီယတေ - (ဇရာသည်၎င်း မရဏသည်၎င်း) နှိရိ အတိုင်းမထားဘဲ ဖောက်ပြန်စေအပ်၏၊ [ဇရာကလည်းအိုစေ၊ မရဏကလည်းသေစေ ဖျက်စီးစေအပ်သည်-ဟူလို၊] ဣတိ ဝိပရိကာမော-မည်၏၊ [ဝိ+ပရိပုဗ္ဗ+နမုဓာတ်၊ ကာရိတ်ကြေ၊ ဏပစ္စည်း၊] ဤနေရာ၌ ဘာဝဗ္ဗဓာနကြီး၍ “ဖောက်ပြန်စေအပ်သည်၏ အဖြစ်” တည်းဟူသော ဖောက်ပြန်အောင် အလုပ်ခံရခြင်းကိုယူ၍ အတ္ထနှင့် ရှေးနည်း အတိုင်းတွဲ ဖွဲ့၏—“အတ္ထ”ဟူသည် ဒုက္ခသစ္စာ၏သဘောတည်း၊ “သ-ထင်ရှား ရှိသော+ဘာဝ-အခြင်းအရာ”၊ ထို့ကြောင့် ပိဋနဋ္ဌစသည်၌ “အတ္ထ-အနက်သဘော” ဟူသည် ဒုက္ခသစ္စာ၏အစစ်အမှန်ထင်ရှားရှိသော ပိဋနဋ္ဌသောအခြင်းအရာများတည်း၊ ထိုအခြင်းအရာရအောင် တချို့ပုဒ်များ၌ ဘာဝဗ္ဗဓာန ကြီးခဲ့ရသည်။

အဘိသမယဋ္ဌ။ ။ပိဋနဋ္ဌသောအနက်၎င်းသည် အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တိုင်းထိုးထွင်း၍ သိထိုက်သော (ထိုးထွင်း၍သိရမည့်) အနက်သဘောများ ဖြစ်သောကြောင့် “အဘိ သမေတဗ္ဗော ပဋိဝိဇ္ဈိတဗ္ဗော-ဉာဏ်ဖြင့်ထိုးထွင်း၍သိထိုက်၏” ဟူသော ဝိပရိဟ် အရ “အဘိသမယ” မည်ကြလေသည်၊ “အဘိသမယဋ္ဌ” အရ ပိဋနဋ္ဌသော ၄ ပါးတို့ကို ရလျှင် “အဘိသမယဋ္ဌာ”ဟု မဟုတ်ဘဲဖြင့် ဆိုပါတော့လော၊ ဤသို့ စောဒနာဘွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား-ထို ၄ပါးလုံးပင် “အဘိသမေတဗ္ဗဘာဝ” (ထိုးထွင်း၍ သိထိုက်သည်၏ အဖြစ်) အားဖြင့် တခုတည်းကဲ့သို့ယူ၍ “အဘိသမယဋ္ဌော”ဟု ကေတုစံဖြင့်ဟောတော် မူသည်၊ တနည်း-ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော ဉာဏ်၏+အာရုံချည်းဖြစ်၍ သဘောတူ သောကြောင့် ကေတုစံဖြင့် ဟောတော်မူသည်၊ “သာမညနိဓ္ဓေသနည်း”ဟူလို။

မှတ်ချက်။ ။“ဒုက္ခဿ ပိဋနဋ္ဌော”စသောပါဠိသည် ပဋိသမ္ဘိဒါမဂ်၊ ယုဂနန္ဒဝဂ်၊ သစ္စကဿပါဠိတည်း၊ ထို၌ “ကထံ သောဠသဟိ အာကာရေဟိ အဘိသမယဋ္ဌေန စတ္တာရိသစ္စာနိ ကေပဋိဝေဓာနိ” ဟု ပုစ္ဆာထုတ်၍ “ဒုက္ခဿ ပိဋနဋ္ဌော၊ ပေ၊ အဘိ သမယဋ္ဌော”စသည်ဖြင့် သစ္စာတပါးလျှင် အနက် ၄ ပါးစီ ပြထား၏၊ အဘိသမယဋ္ဌ ကား သီးခြားအနက်မဟုတ်၊ ထို ၄ ပါး၏ အဘိသမယဋ္ဌဖြစ်ကြောင်း အချုပ်ပြသော စကားသာတည်း၊ ထို့ကြောင့် “အဘိသမယဋ္ဌော-တည်း”ဟု အနက်ပေးသည်။

မေးခွန်း။ ။သမယသဒ္ဓါ၏ အတ္ထုပ္ပါရကိုပြရာ၌ အဘယ်ကြောင့် အဘိသမယ၏ အနက်၌ဖြစ်သော ပဟာနတ္ထ စသည်တို့ကို ပြရသနည်း၊ အဖြေကား-ဥပသာရပုဒ်တို့ သည် သူတို့ကိုယ်တိုင် အနက်သီးခြား မဟောနိုင်၊ တွဲဘက်ပုဒ်၏အနက်ကိုသာ ထွန်းပြ နိုင်၏၊ ဤ အဘိသမယ၌လည်း သမယ၏ အနက်ကိုသာ အဘိက ထွန်းပြနိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့် ပဟာနတ္ထသော အနက်များလည်း သမယသဒ္ဓါ၏ အနက်များပင် ဖြစ်ရ

ဉာဏ်ဟူသော၊ (အတ္ထော ဒိဿတိ။) [အမှာ၊ “ တထာဟိ ” ဌ် ဟိကို ဉာဏ်ဟောတုဇောတကကြိ၍၎င်း၊ တထာကို တသ္မာအနက်ကြိ၍၎င်း၊ တနည်း အနက်ပေးကြဟန်ကား - “ အာစရိယံ - အရှင်အဋ္ဌကထာဆရာ၊ ကသ္မာ - အဘယ့်ကြောင့်၊ သမယသဒ္ဓေါ-သည်၊ သမဝါယေ-၌၎င်း၊ ပေ၊ ပဋိဝေဓေ-၌၎င်း၊ ဒိဿတိ - ထင်ရှား၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝိညာယတိ - သိအပ်ပါသနည်း၊ ဣတိ - ဤကား အမေးတည်း၊ (ဤသို့ ပုစ္ဆာဝါကျ အပိုထည်း၊) ခဠမုခ-ကောင်းသော မျက်နှာရှိသော ငါ့ရှင်စောဒက၊ ဟိ (ယသ္မာ) - ကြောင့်၊ အဿ-ဤသမယသဒ္ဓါ၏၊ အပ္ပေဝနာမ၊ ပေ၊ ဥပသင်္ကမေယျာမာတိ အာဒိ သု-တို့၌၊ သမယော - သော၊ အတ္ထော- သည်း၊ ဒိဿတိ၊ ပေ၊ ဒုက္ခဿ ပိဋန ဌော၊ ပေ၊ အဘိသမယဌောတိ အာဒိသု-တို့၌၊ ပဋိဝေဓော - သော၊ အတ္ထော- သည်း၊ ဒိဿတိ၊ တထာ- (တသ္မာ) - ထို့ ကြောင့်၊ သမယသဒ္ဓေါ - သည်း၊ သမဝါယေ-၌၎င်း၊ ပေ၊ ပဋိဝေဓေ-၌၎င်း၊ ဒိဿတိ - ထင်၏၊ ဣတိ- သို့၊ ဝိညာယတိ-သိအပ်၏၊ ဣတိ-ဤကားအဖြေတည်း၊ ဤသို့ ဉာဏ်ဟောတုဝါကျ ဖြစ်သည် အားလျော်စွာ “ ဝိညာယတိ ” စသော ထည့်သင့်ရာ ပုဒ်များကို ထည့်၍ပေးကြသည်၊ ဆရာကိုယ်တိုင် လက်ထပ်ပြု၍ချမပေးလျှင် ရှုပ်ထွေးဘွယ် ရှိသောကြောင့် ဉာဏ်နုသူများကို ချမပေးသင့်ပါ။]

ကား သမယသဒ္ဓါ၏ အတ္ထုဒ္ဓါရတွင် ထည့်သွင်းနိုင်လေသည်။ [ဥပသက္ခါနံ ဇောတက မတ္တတ္တာ တဿ တဿ အတ္ထဿ ဝါစကော သမယသဒ္ဓေါဇောတိ သမယသဒ္ဓဿ အတ္ထုဒ္ဓါရေပိ သဥပသက္ခေါ (အဘိဥပသာရနှင့် တကွဖြစ်သော) သမယသဒ္ဓေါ ဝုတ္တော။... သာရတ္ထ။]

သဒ္ဓါတချက် အနက်အများ။ ။ သမယသဒ္ဓါ၏ အတ္ထုဒ္ဓါရကို ပြရာ၌ “ သမေတိ သမဝေတိတိ သမယော ” အရ သမဝါယ အနက်ကို ဟောသော သမယသဒ္ဓါသည် သမူဟစသော အနက်များကို မဟောနိုင်၊ “ သမံ + အဝယဝါနံ အယနံ-သမယော ” အရ သမူဟအနက်ဟော သမယသဒ္ဓါလည်း သမဝါယစသော အနက်များကို မဟောနိုင်၊ ဤသို့ ဆိုင်ရာ သမယသဒ္ဓါ၏ ဖြစ်ကြောင်း (ပဝတ္ထိနိမိတ်) ကို ထောက်၍ သမယသဒ္ဓါ တခုလျှင် အနက်တခုကိုသာ ဟောနိုင်သော်လည်း သာမညနိဓ္ဓေသနည်း (သမယသဒ္ဓါ ချင်း တူသည့်အတွက် တခုတည်း ညွှန်ပြအပ်သောနည်း) အားဖြင့် “ သမယသဒ္ဓါ တခု တည်းက သမဝါယ-သမူဟစသောအနက်များကိုဟောသည် ” ဟု ဆိုထားလေသည်။ - သာရတ္ထ။ [အဘိဓာန် အနက်ကတ္ထဝင်္ဂ၌ ပုဒ်တခုတည်းက အနက်ကတ္ထ ဟောပုံကိုလည်း ဤနည်းပင်မှတ်။]

သာမညဝစနီယတ္ထံ, ဥပါဒါယ အနက်ကော၊
အတ္ထံ ဝဒေ န ဟိ သဒ္ဓေါ, ဧကော နေကတ္ထကော သိယာ။ (သိ-ဝိ-သစ်)

ပန-အတ္ထုဒ္ဓါရ သာမညမှတပါး အတ္ထုဒ္ဓေသဝိသေသကို ဆိုဥးအံ့၊ ဣတ္ထိတေနသမယေန ဟူသောပါဌ်၌၊ အဿ - ဤသမယ သဒ္ဓါ၏၊ ကာလော-အခါဟူသော၊ အတ္ထော - အနက်သည်၊ (ဟောတိ)၊ တသ္မာ - ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သမယသဒ္ဓါ၏ ကာလအနက်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ယေန ကာလေန - အကြင်အခါ၌၊ ပေ၊ ပရိဝိတတ္ထော- သည်၊ ဥဒပါဒိ- ပြီ၊ တေန ကာလေန-၌(ဝိဟရတိ-၏)ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ဣတ္ထ- ဤ တေနသမယေန ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ အစရှိသော ဝါကျ၌၊ အတ္ထော-ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-မှတ်ထိုက်၏။

ဣတ္ထ-ဤ တေနသမယေနဟူသော ပါဌ်အရာ၌(ဌတွာ-တန်ရပ်၍၊ ဝိတဏ္ဏ ဝါဒိ-ဝိတဏ္ဏဝါဒိ ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊) အာဟ-ဆိုပြီ၊(ကိ-အဘယ်သို့ ဆိုသနည်း၊

ကာလော အတ္ထော။ ။ သမယသဒ္ဓါ၏ အတ္ထုဒ္ဓါရကိုပြပြီး၍ အတ္ထုဒ္ဓေသကိုပြလို သောကြောင့် “ဣဓ ပနဿ ကာလတ္ထော” ဟု မိန့်၊ သမဝါယစသော အနက်တို့၏ မဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ “ဘဂဝါ ဝေရဉ္စာယံ” ဟု ဒေသကနှင့် ဒေသကို ပြသကဲ့သို့ ကာလကိုလည်း အခြေခံနိဒါန်း အဖြစ်ဖြင့် ပြသင့်သောကြောင့်၎င်း၊ သမယသဒ္ဓါ၏ အနက်များတွင် ဤနေရာ၌ ကာလအနက်သာ သင့်သည်-ဟူလို။

အတ္ထုဒ္ဓါရ၊ အတ္ထုဒ္ဓေသ ။ ။ “သမယသဒ္ဓေါ တာဝံ” မှစ၍ “ပဋိဝေဓော အတ္ထော” တိုင်အောင် ဝါကျများသည် “အတ္ထာနံ - သမယသဒ္ဓါ အတွက် ရနိုင်သမျှ အနက်တို့ကို + ဥဒ္ဓါရော-ထုတ်ပြရာစကားတည်း” အရ အတ္ထုဒ္ဓါရဝါကျမည်၏။ ထိုတွင် ဝါထာကို သင်္ခေပ၊ တထာဟိ စသည်ကို ဝိတ္ထာရဟု၎င်း၊ ဝိတ္ထာရတွင်သည်း သမဝါ ယတ္ထပြဝါကျကိုပကွ၊ သမဟတ္ထပြဝါကျကို ပကွန္တရဟု၎င်း၌၊ ထိုသို့ အတ္ထုဒ္ဓါရပြသမျှ၌ အဓိပ္ပေတတ္ထ (ဤနေရာ၌ အလိုရှိအပ် သုံးစွဲအပ်သော အနက်ကို) ကောက်ပြမြဲ ဖြစ်၏။ ထိုအဓိပ္ပေတတ္ထ ဝါကျကို “အတ္ထဿ-ဤနေရာ၌ အလိုရှိထိုက်သော အနက်တခုကို+ ဥဒ္ဓေသော - ညွှန်ပြရာ ဝါကျတည်း” အရ အတ္ထုဒ္ဓေသ ဝါကျမည်၏။ ထိုအတ္ထုဒ္ဓါရ ဝါကျတို့ပင် အများနှင့်ဆက်ဆံသော အနက်တို့ကိုပြရာဖြစ်၍ “သာမညဝါကျ” ဟု ၎င်း၊ အတ္ထုဒ္ဓေသဝါကျတို့ပင် ဤနေရာဌာန အထူးအတွက် ပြရာဖြစ်၍ “ဝိသေသ ဝါကျ” ဟု၎င်း နာမည်တပ်ကြသည်။

[နိယာန်] အတ္ထုဒ္ဓါရ၊ ရှိလတ်က၊ အဓိပ္ပေတတ္ထ ကောက်မြီသာ။
ပေါင်းပြီးစိတ်ပြ၊ နောက်ပကွ၊ ယူကြ ပကွန္တာ။

ဧတ္တာဟ။ ။ သမယေန၌ သမယ၏အနက်ကို ဖွင့်ပြပြီး၍ နေ၏အနက်ကို ပြရာဝယ် သုတ္တန် အဘိဓမ္မာတို့၌ကဲ့သို့ ဒုတိယာ သတ္တမီဝိဘတ်ဖြင့် မညွှန်ပြဘဲ တတိယာဝိဘတ် ဖြင့် ညွှန်ပြခြင်း၏ အကျိုးပယောဇဉ်ကို ပြလိုသောကြောင့် “ဧတ္တာဟ” စသော ပရမ္ပုဒ စောဒနာကိုမိန့်သည်။ [ကိုယ်တိုင် စောဒနာခြင်းမျိုး မဟုတ်ဘဲ “ဤနေရာ၌ ဝိတဏ္ဏ ဝါဒိပုဂ္ဂိုလ် ဆိုဘူးပြီ” ဟု သူတပါးနှုတ်ဖြင့် စောဒနာခြင်း (သူတပါးက စောဒနာဘူး သည့်အနေဖြင့် ဆိုခြင်း) ကို ပရမ္ပုဒစောဒနာဟု ဆိုသည်။]

အာစရိယ-အရှင် အဋ္ဌကထာဆရာ၊) အထ-စောဒနာပါဠာအံ၊ (တနည်း) အထ - ထိုသို့ ဖြစ်လျှင်၊ သုတ္တန္တေ - သုတ္တန် ပိဋက၌၊ ဧကံသမယံတိ - ဟူ၍၊ ဥပယောဂဝစနေန-ဒုတိယာဝိဘတ်ဖြင့်၊ နိဒ္ဒေသော-ညွှန်ပြခြင်းကို၊ ကတောယထာစ-ပြုအပ်သကဲ့သို့၎င်း၊ အဘိဓမ္မ-၌၊ ယသ္မိံသမယေ ကာမာဝစရန္တိ-ဟူ၍၊ ဘုမ္မဝစနေန - သတ္တမီ ဝိဘတ်ဖြင့်၊ (နိဒ္ဒေသော ကတောယထာစ)၊ တထာ-တူ၊ အကတွာ-(ဥပယောဂဝစနေ ဘုမ္မဝစနေတို့ဖြင့် ညွှန်ပြမှုကို)မပြုမူ၍၊ ကသ္မာ - ကြောင့်၊ ဣဓ - ဤ ဝိနည်းပိဋက၌၊ တေနသမယေနာတိ - ဟူ၍၊ ကရဏဝစနေန-ကရိုဏ်းဝိဘတ်ဖြင့်၊ နိဒ္ဒေသော-ကို၊ ကတော-နည်း၊ ဣတိ-သို့၊ အာဟ-ဆိုပြီး။

တတ္ထ-ထိုသုတ္တန်ပိဋက၊ အဘိဓမ္မာပိဋကတို့၌၊ တထာ-ထိုဒုတိယာဝိဘတ် သတ္တမီဝိဘတ်တို့ဖြင့်၊ အတ္ထသမ္ဘဝတော-အနက်၏ ဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ ဣဓ-ဤ ဝိနည်းပိဋက၌၊ အညထာ-ဒုတိယာ သတ္တမီတပါးသော တတိယာ ဝိဘတ်ဖြင့်၊ အတ္ထသမ္ဘဝတောစ - အနက်၏ ဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်၎င်းတည်း။ [(တနည်း)တတ္ထ-တို့၌၊ တထာ-တို့ဖြင့်၊ အတ္ထသမ္ဘဝတောစ - ၎င်း၊ ဣဓ-၌၊ အညထာ-ဖြင့်၊ အတ္ထသမ္ဘဝတောစ-၎င်း၊ သုတ္တန္တေ-၌၊ ဧကံသမယန္တိ-ဟူ၍၊

အထ, ကသ္မာ။ ။အထသည် စောဒနာလိုကြောင်းကိုပြသော နိပါတ်ပုဒ်တည်း။ နနံနှင့် အနက်တူ ဟု ဖွင့်ကြ၏၊ ယောဇနာ၌ “နနံ=ပုစ္ဆာမိ (မေးပါရစေ)”ဟု ဖွင့်၏၊ “အထ စောဒေမိ - စောဒနာပါဠာအံ” ဟုလည်း ပေးကြ၏၊ သို့သော် မြန်မာများ ပြောဆိုရိုး၌ မေးလို စောဒနာလိုသောအခါ “အနို့” “ဒီလိုဆိုရင်” “ဒါဖြင့်” စသော စကားလုံးများကို အပိုသုံးလေ့ရှိကြ၏၊ အထလည်း ထိုကဲ့သို့သော ပါဠိသုံးတမျိုးပင် ဖြစ်သင့်၏၊ ထို့ကြောင့် “အထ - ထိုသို့ဖြစ်လျှင်”ဟု အနက်ပေးသင့်သည် ထင်သည်၊ “အထ - ထိုသို့ သမယသဉ္စါက ကာလအနက်ကိုဟောလျှင်”.. “သုတ္တန်၌ကဲ့သို့ ကာလ အစွန္တသယောဂ ပြဘို့ရာ ဒုတိယာဖြင့် ဖြစ်စေ၊ အဘိဓမ္မာ၌ကဲ့သို့ ကာလာဓာရကို ပြဘို့ရာ သတ္တမီဖြင့် ဖြစ်စေ ညွှန်ပြသင့်သည် မဟုတ်ပါလော၊ ထိုသို့ မညွှန်ပြဘဲ အဘယ်ကြောင့် တတိယာဖြင့် ညွှန်ပြရပါသနည်း” ဟုလို။ [ကသ္မာကို ယထာ၏အပြင်မှာ နေသောကြောင့် တထာ၏အတွင်းရှိ ပုဒ်များ၌မစပ်ဘဲ တထာ အပြင်ဘက်က “ကရဏ ဝစနေန နိဒ္ဒေသော ကတော” ချစ်။]

တတ္ထ၊ ပေ၊ အတ္ထသမ္ဘဝတော။ ။ဤဝါကျသည် အကျဉ်းဖြေသော ဝိသဇ္ဇနဝါကျ တည်း၊ ဤဟိတ်မျိုးကို စပ်ပုဒ်ကြိယာ ထိုက်ရိုက်မပါသည့်အတွက် “ဟိတ်ကတုံး” ဟု ခေါ်ကြ၏၊ အနက်ကိုလည်း “ဖြစ်သင့်ခြင်းကြောင့်တည်း”ဟု အလွယ်ပေးကြ၏၊ [ရှေ့ ပုစ္ဆာဝါကျ၏ ကသ္မာအမေးကို ပြန်၍ဖြေသောကြောင့် ပုစ္ဆာဝါကျမှ ကသ္မာကိုဖြုတ်၍ ကျန်ပုဒ်များကိုလိုက်စေကာ အနက်အကျယ်လည်း ပေးနိုင်ပါသည်၊ နိဿယ တနည်း ပေးပုံကို ကြည့်ပါ။]

ဥပယောဂဝစနေန-ဖြင့်၊ နိဒ္ဒေသော-ကို၊ ကတောယထာ - ၎င်း၊ အဘိဓမ္မေ-
၌၊ ယသ္မိသမယေကာမာဝစရန္တိ-ဟူ၍၊ ဘုမ္မဝစနေန - ဖြင့်၊ နိဒ္ဒေသော-ကို၊
ကတောယထာ-၎င်း၊ တထာ-တ၊ အကတွာ-၍၊ ဣဓ - ၌၊ တေနသမယေနာ
တိ-၍၊ ကရဏဝစနေန-ဖြင့်၊ နိဒ္ဒေသော - ကို၊ ကတော - ပြုအပ်ပြီ၊.... ဤသို့
ပုစ္ဆာဝါကျမှ လိုက်သင့်ရာပုဒ်တို့ကိုလိုက်စေ၍ ဉာဏ်ထက်သူများကိုချပေါ့။]

ကထံ-အဘယ်သို့ဖြစ်သင့်သနည်း၊ တာဝ-အဘိဓမ္မာပိဋက ပိနည်းပိဋက
တို့မှ ရှေးဥါးစွာ၊ သုတ္တန္တေ-၌၊ အစ္စန္တသယောဂတ္ထော - အစ္စန္တ သယောဂ
အနက်သည်၊ သမ္ဘဝတိ-၏၊ ဟိ-ချ၊ (တနည်း)ဟိယသွာ- ကြောင့်၊ ယံသမ
ယံ-အကြင်ကာလပတ်လုံး၊ ဘဝဝါ-သည်၊ မြဟ္မဇာလာဒီနိ-မြဟ္မဇာလ အစ
ရှိကုန်သော၊ သုတ္တန္တာနိ-သုတ္တန်တို့ကို၊ ဒေသသိ-ဟောတော်မူပြီ၊ တံသမယံ-
ထိုအခါပတ်လုံး၊ အစ္စန္တမေဝ-အပိုင်းအခြားကိုလွန်၍သာလျှင်၊ ဝါ-အဆက်
မပြတ်သာလျှင်၊ ကရဏာဝိဟာရေန - ကရဏာဝိဟာရဖြင့်၊ ဝါ - ကရဏာ

ကထံ။ ။ထိုကဲ့သို့ အကျဉ်းပြုပြီးနောက် “ကထံ” ဟု စချီ၍ဖြစ်စေ၊ ကထံမပါဘဲ
ဟိနိပါတ်ကိုသာ ပြု၍ဖြစ်စေ တက်လာသောဝါကျသည် ပိတ္တာရဝါကျတည်း၊ ထိုတွင်
“သုတ္တန္တေ ၊ ပေ ၊ ဥပယောဂနိဒ္ဒေသော ကတော”သည် “တတ္ထ တထာ အတ္ထသမ္ဘ
ဝတော” ဟူသော သင်္ခေပ၏ သုတ္တန်အတွက် ပိတ္တာရ၊ “အဘိဓမ္မေ၊ ပေ၊ ဘုမ္မဝစနေန
နိဒ္ဒေသော ကတော” သည် အဘိဓမ္မာအတွက် ပိတ္တာရတည်း၊ ဣဓပန ၊ ပေ ၊ ကရဏ
ဝစနေန နိဒ္ဒေသော ကတော” သည် “ဣဓ အညထာ အတ္ထသမ္ဘဝတော ” သင်္ခေပ၏
ပိတ္တာရတည်း၊ ပိတ္တာရဝါကျ သုံးရပ်လုံး စာသွားတူ၏၊ ထို့ကြောင့် သုတ္တန်အတွက်
ပိတ္တာရတခုကို စဉ်းစားရာ၏။

ဝါကျခွဲ။ ။“သုတ္တန္တေတာဝ အစ္စန္တသယောဂတ္ထော သမ္ဘဝတိ” သည် သင်္ခေပ
ဝါကျ၊ “ယံ ဟိ ၊ ပေ၊ ဥပယောဂနိဒ္ဒေသော ကတော” ၃ ဝါကျသည် ပိတ္တာရဝါကျ၊
[သံရတ္ထ၌ “ကထံ သမ္ဘဝေါ - ကထံ သမ္ဘဝတိ ” ဟု နောက်နား၌ ဖွင့်ထားပုံကို
ကြည့်၍ ပိတ္တာရဝါကျ ဟု နာမည်တပ်သည်။] ထို ၃ ဝါကျတွင် “ ယံ သမယံ ၊ ပေ၊
ကရဏာဝိဟာရေန ဝိဟာသိ ” ဟူသော အနိယမနိယမ ၂ ဝါကျသည် ဟောတုဝါကျ၊
“ တသ္မာ၊ ပေ၊ ကတော ” သည် ဗလဝါကျ၊ ထို့ကြောင့် ယံဟံ၌ ဟိကို ရှေ့ထောက်၍
ပိတ္တာရဇောတက၊ နောက်ဗလဝါကျထောက်၍ ဟောတုဇောတက ဟု မှတ်။

ကရဏာဝိဟာရေန ။ ။ ထုံးစံအားဖြင့် မဟာကရဏာ သမာပတ် ဝင်စားနေ
ခြင်းကို “ ကရဏာဝိဟာရ=ကရဏာဖြင့် နေခြင်း ” ဟု ခေါ်ရိုးတည်း၊ သုတ္တန်တရား
တို့ကို ဟောတော်မူချိန်၌ကား ဒေသနာ ဉာဏ်တော်သည် ကရဏာ၏ အခံဖြစ်သော
ဒုက္ခိတသတ္တာပညတ်ကို အာရုံမပြု၊ ဟောအပ်သော တရားကိုသာ အာရုံပြုတော်မူ၏၊
ထို့ကြောင့် တရားဟောနေတော်မူခြင်းသည် ပရဟိတပဋိပတ္တိ (သူတပါးတို့၏ စီးပွား
ကို ကျင့်တော်မူခြင်း) တည်း၊ ထိုကျင့်ခြင်းလည်း ကရဏာ အရင်းခံ၍ ဖြစ်၏၊ သို့ဖြစ်၍

ဝိဟာရသာလျှင် အရင်းခံရှိသော ပရဟိတပဋိပတ်ဖြင့်၊ ဝိဟာသိ-ဗြီ၊ တသ္မာ-
ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အဆက်မပြတ်သာလျှင် ကရုဏာဝိဟာရဖြင့်သီတင်းသုံး
တော်မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) တဒတ္ထဇောတနတ္ထံ - ထို အစ္စန္ဒသံယောဂ
အနက်ကို ထွန်းပြခြင်းအကျိုးငှါ၊ တတ္ထ-ထို သုတ္တန် ပိဋကဋ္ဌ၊ ဥပယောဂနိဒ္ဒေ
သော-ကို၊ ကတော-ဗြီ၊ [အောံအဓိပ္ပါယ်ကိုကြည့်၍ တနည်းအနက်ပေးပါ။]

စ- အဘို့ တပါးကား၊ အဘိဓမ္မေ - ဌ၊ အဓိကရဏတ္ထော-အဓိကရဏ
အနက်သည်၎င်း၊ ဘာဝေန ဘာဝလက္ခဏတ္ထောစ-ဘာဝေန ဘာဝလက္ခဏ
အနက်သည်၎င်း၊ သမ္ဘဝတိ-၏၊ ဟိ - ချ၊ (တနည်း) ဟိယသ္မာ - ကြောင့်၊
ကာလတ္ထော- အခါဟူသော အနက်ဖြစ်သော၊ ဝါ - ကာလသဒ္ဒါ၏ အနက်
ဖြစ်သော၊ သမယောစ - အခါသည်၎င်း၊ သမုတတ္ထော - အပေါင်းဟူသော
အနက်ဖြစ်သော၊ ဝါ-သမုတသဒ္ဒါ၏အနက်ဖြစ်သော၊ သမယောစ-အပေါင်း
သည်၎င်း၊ တတ္ထ-ထိုအဘိဓမ္မာပိဋကဋ္ဌ၊ ဝုတ္တာနံ-ဟောတော်မူအပ်ကုန်သော၊

အကြောင်းရင်းဖြစ်သော ကရုဏာ၏ ကရုဏာဝိဟာရအမည်ကို အကျိုးဖြစ်သော ပရ
ဟိတပဋိပတ်ဟူသော တရားဟောခြင်း၌တင်စား၍ ကာရဏပစ္စာရအားဖြင့် ပရဟိတ
ပဋိပတ်ကို ကရုဏာဝိဟာရဟု ခေါ်သည်။ [“ တသ္မာ ကရုဏာဝသေန ပဝတ္ထော
ပရဟိတပဋိပတ္တိသင်္ခါတော ဝိဟာရော ဣမ ကရုဏာဝိဟာရောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော ”—
သာရတ္ထ။] အကြောင်း ကရုဏာဝိဟာရကို ဆိုသဖြင့် အကျိုး ပရဟိတပဋိပတ်လည်း
ရသောကြောင့် နည်းအားဖြင့် နာနန္တရိကနည်း ဟု မှတ်။

အစ္စန္ဒမေဝဝိဟာသိ ။ ။ ထို ကရုဏာဝိဟာရသည် တရားစ၍ ဟောသည်က
ဆုံးသည်တိုင်အောင် အဆက်မပြတ် ဖြစ်၏၊ ထိုသို့ အဆက်မပြတ်အောင် (ကရုဏာ
ဝိဟာရနှင့်) ယှဉ်ခြင်းအနက်ကို “အစ္စန္ဒသံယောဂတ္ထ”ဟု ဆိုသည်၊ ဤအဖွင့်အတိုင်း
“ဧကံ-တပါးသော၊ သမယံ-တရားဟောတော်မူရာ အခါပတ်လုံး”ဟု ပေး။

တနည်း အနက်ပေးအွယ်။ ။ ယံ ဟိ စသော အနိယမ-နိယမဟေတု ၂ ဝါကျကို
ရှေ့ဝါကျ၌ ပြန်စပ်၍ ထိုရှေ့ဝါကျကို ဖလဝါကျ၊ တသ္မာစသော ဝါကျကိုလည်း ထိုဖလ
ဝါကျနှင့်စပ်၍ လဒ္ဓဂုဏ ဝါကျဟု အမည်ပေးကာ-“တသ္မာရှေ့ ဟိတ်ကိုတွေ့ ပြား၍
ရှိမှခံ၊....တသ္မာထို၊ ဟိတ်၏ဖိုလ်၊ စွဲဆိုမြဲထုံးစံ”ဟု နိယာမဆိုကြသေး၏၊ ထိုအတိုင်း
လည်း တနည်း အနက်ပေးကြပါလေ။ [အတ္ထော အက္ခရ သညာတောသုတ်၏ ဝုတ္တိ
ဇဝါကျ၌လည်း ဤပြခဲ့သည့်အတိုင်း ခွဲနိုင်သည်။] အဘိဓမ္မာ-ဝိနည်းအတွက် ဝိတ္ထာရ
တို့၌လည်း ဤနည်းအတိုင်း ခွဲရာ၏၊ သုတ္တန်ဝိတ္ထာရပြီး၍ အဘိဓမ္မာဝိတ္ထာရကို ပြရာ၊
အဘိဓမ္မာဝိတ္ထာရပြီး၍ ဝိနည်းဝိတ္ထာရကိုပြရာ ဝါကျများကိုကား ပက္ခ၊ ပက္ခန္တရဟု ခွဲ။

အဓိကရဏံဟိ ပေ၊ ဓဿာဒိဓမ္မာနံ ။ “ အဓိကရဏတ္ထော သမ္ဘဝတိ ” ၏
ဝိတ္ထာရ၊ [အဓိကရဏနှင့် ဘာဝေနဘာဝလက္ခဏတို့၏ အဓိပ္ပါယ်ကို သဒ္ဒါကျမ်းများ၌
ရှု။] ကာလတ္ထော သမယော = “ ကာလသင်္ခါတော + အတ္ထော , ကာလသဒ္ဓဿ +

ဖဿာဒိဓမ္မာနံ - ဖဿအစရှိသော တရားတို့၏ အဓိကရဏံ-တည်ရာတည်း။ စ- အဘို့တပါးကား၊ ခဏသမဝါယဟေတု သင်္ခါတဿ - ခဏ၊ သမဝါယ၊ ဟေတုဟု ဆိုအပ်သော၊ သမယဿ - သမယ၏၊ ဘာဝေန- ဖြစ်ခြင်း ကြိယာ ဖြင့်၊ တေသံ-ထို ဖဿအစရှိကုန်သောတရားတို့၏၊ ဘာဝေါ- ဖြစ်ခြင်းကြိယာ ကို၊ လက္ခိယတိ-မှတ်သားအပ်၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ တည်ရာ၏အဖြစ်၊ ကြိယာတပါးဖြင့် ကြိယာတပါးကို မှတ်သားအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) တဒတ္တဇောတနတ္ထံ-ထိုအဓိကရဏအနက်၊ ဘာဝေနဘာဝလက္ခဏအနက်ကို ထွန်းပြခြင်း အကျိုးငှါ၊ တတ္ထ - ထို အဘိဓမ္မာပိဋက၌၊ ဘုမ္မဝစနေန - ဖြင့်၊ နိဒ္ဒေသောကတော၊ [သုတ္တန်တုန်းကကဲ့သို့ တနည်း အနက်ပေးလေဥုး။]

စ- အဘို့တပါးကား၊ [တချို့စာ၌ “ဇုဓ ပန”ဟု ရှိ၏။] ဇုဓ- ဤဝိနည်း ပိဋက၌၊ ဟေတုအတ္ထော - ဟိတ်အနက်သည်၎င်း၊ ကရဏတ္ထောစ - ကရိုဏ်း အနက်သည်၎င်း၊ သမ္ဘဝတိ - ၏၊ ဟိ-ချဲ့၊ (တနည်း) ဟိယသ္မာ - ကြောင့်၊ ယောသော သိက္ခာပဒပညတ္တိသမယော - အကြင်သိက္ခာပုဒ် ပညတ်ရာ အခါ ကို၊ သာရိပုတ္တာဒိဟိဝိ - အရှင်သာရိပုတြာ အစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ သော်မှ အတ္ထော”ဟု ၂ နည်းဖွင့်၏၊ သမ္မဟတ္ထော၌လည်း နည်းတူ၊ ထိုအခါကာလသည် ဖဿစသော တရားတို့၏တည်ရာဖြစ်၏၊ ထိုတရားအပေါင်းသည် ဖဿစသော အစိတ် အစိတ်တရားတို့၏ တည်ရာဖြစ်၏၊ ဤအဖွင့်အလို “ယသ္မိံသမယေ - အကြင် အခါ၌၊ ဝါ-အကြင်တရားအပေါင်း၌”ဟု ပေး။

ခဏ၊ ဝေါလက္ခိယတိ ။ ။ ဘာဝေန ဘာဝလက္ခဏတ္ထော သမ္ဘဝတိ၏ ဝိတ္ထာရ၊ ဤအဖွင့် အလို “ယသ္မိံသမယေ - အကြင် နဝမဓဏသည်၊ (ခဏ အနက်)၊ [မူလ ဒီကာ၌ စတုစက္ကသမ္ပတ္တိခဏလည်းဖွင့်သေး၏၊] ဝါ-အကြင် (အာရုံ၊ မနသိကာရ စသော) အကြောင်း အပေါင်းသည်၊ (သမဝါယ အနက်) ဝါ-အကြင် (ယောနိသော မနသိကာရ-ဟူသော) ပဓာနအကြောင်းသည် (ဟေတုအနက်)၊ သတိ-ဖြစ်လသော်၊ စိတ္တံ-သည်၊ ဥပ္ပန္နံ-သည်၊ ဟောတိ-၏”ဟု ပေး၊ ထို ခဏစသည်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းဖြင့်+ စိတ်-ဖဿစသော တရားတို့၏ဖြစ်ခြင်းကို မှတ်သားမှုသည် ဘာဝေန+ဘာဝလက္ခဏ မည်၏၊ ထိုအနက်များ၏ အဓိပ္ပါယ်အကျယ်ကိုကား အဋ္ဌသာလိနိကျမှ သိရလတုံ။

ယောဟိ၊ ဝေါ၊ တတ္ထတတ္ထ ဝိဟာသိ။ ။ “ဟေတုအတ္ထော ကရဏတ္ထောစ သမ္ဘဝတိ”ဟူသော သင်္ခေပကိုချဲ့လို၍ “ယောဟိ” စသည်ကိုမိန့်၊ [ဒီကာ၌ “ကထံ သမ္ဘဝတိတိ အာဟ ယောဟိ သောတိ အာဒိ”ဟု ကျမ်းတက်၏၊ ထို၌ ကထံဟု ပုစ္ဆာထုတ်၍ တက်သောကြောင့် “ယော ဟိ”စသည်ကို ဝိတ္ထာရဟု ကြိုသည်။]

သာရိပုတ္တာဒိဟိဝိ ခုဗ္ဗိဇညဇယျော။ ။ [ဝိသဒ္ဓါသည် သမ္ဘာဝနာ ဇောတက။] “သိက္ခာပုဒ် ပညတ်ချိန်ကို (အခြားပုဂ္ဂိုလ် မဆိုထားဘိ) ပညာဉာဏ်ဘက်၌ တေဒဂ် ရသော အရှင်သာရိပုတြာစသော ပုဂ္ဂိုလ်များသော်မှ မသိနိုင်” ဟုလို၊ ဤစကားဖြင့်

လည်း၊ ဒုဗ္ဗိညေယျော-မသိအပ်မသိနိုင်၊ ဟေတုဘူတေန-ဟိတ်ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊
 တေနသမယေန - ထိုအခါကြောင့်၊ သိက္ခာပဒ ပညတ္တိ ဟေတု - သိက္ခာပုဒ်
 ပညတ်ခြင်း၏ အကြောင်းကို၊ အပေက္ခမာနောစ - ရှုင့်တော် မူလျက်၎င်း၊
 ကရုဏာဘူတေန - ကရုဏ်း ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ တေနသမယေန - ထိုအခါဖြင့်၊
 သိက္ခာပဒါနိ-သိက္ခာပုဒ်တို့ကို၊ ပညပယန္တောစ - ပညတ်တော်မူလျက်၎င်း၊
 တတ္ထတတ္ထ - ထိုထိုအရပ်၌၊ ဝိဟာသိ - သိတင်းသုံးတော်မူပြီ၊ တသ္မာ - ထို့
 ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ထိုအခါကြောင့် သိက္ခာပုဒ်ပညတ်ခြင်း၏ အကြောင်းကို ရှုင့်
 တော်မူလျက်၎င်း၊ ထိုအခါဖြင့် သိက္ခာပုဒ်တို့ကို ပညတ်တော်မူလျက်၎င်း
 သိတင်းသုံးတော် မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) တဒတ္ထဇောတနတ္ထံ - ထိုဟိတ်

“အခြားပုဂ္ဂိုလ် မသိနိုင်၊ ဘုရားရှင်သာ သိနိုင်၏”ဟု သိက္ခာပုဒ် ပညတ်ချိန်ကိုမြှင့်တင်
 ပေးသည်။ ထိုသို့ အခြားပုဂ္ဂိုလ်များ မသိနိုင်သောကြောင့်ပင် နောက်၌ အရှင်သာရိ
 ပုတြာသည် ဝိနည်းပညတ်ဘို့ရန် တောင်းပန်သောအခါ “န တာဝ သာရိပုတ္တ”စသည်
 ဖြင့် သိက္ခာပုဒ်ပညတ်ဘို့ရန် အချိန်မတန်သေး-ဟု မိန့်တော်မူသည်။

ဟေတုဘူတေန။ ။ ဤဟေတုဘူတေနကို “သိက္ခာပဒ ပညတ္တိဟေတုစ အပေက္ခ
 မာနော” နှင့်တွဲ၊ “ ဟိတ် အနက်ဖြစ်သော ထိုအခါကြောင့် သိက္ခာပုဒ် ပညတ်ခြင်း၏
 အကြောင်းဝတ္ထု (လွန်ကျူးမှုစသည်) ကို ရှုမြော် စောင့်ဆိုင်းတော်မူလျက် နေတော်
 မူနှင့်ပြီ” ဟုလို၊ မရောက်လာသေးသော အချိန်သည် (နေခြင်းကြိယာနှင့် အတူတကွ
 မဖြစ်သောကြောင့် ကရုဏ်းမဖြစ်ဘဲ) ဟိတ်သာ ဖြစ်သည်၊ ဥပမာ - “အန္ဓေန-စားရ
 မည့် အစာကြောင့်၊ ဝသတိ-တင်ကြို၍ နေနှင့်၏” ဤ၌ ဟိတ်အနက် ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။

ကရုဏာဘူတေန။ ။ ဤပုဒ်ကို “သိက္ခာပဒါနိ ပညပယန္တော” နှင့်တွဲ၊ “ကရုဏ်း
 ဖြစ်သော ထိုအခါဖြင့် သိက္ခာပုဒ်တို့ကို ပညတ်တော်မူလျက် နေတော်မူပြီ” ဟုလို၊
 ဤသို့ ပုဒ်အစဉ်ရှိတိုင်း မတွဲဘဲ အနက်အဆင်သင့်ရာပုဒ်နှင့် တွဲ၍ အနက် ပေးခြင်းကို
 “ယထာလာဘယောဇနာနည်း” ဟု ဆိုသည်၊ ဤ၌ သိက္ခာပုဒ်ပညတ်ခြင်းနှင့် ပညတ်
 တော်မူရာ အချိန်အခါသည် အတူတကွ ဖြစ်သောကြောင့် အချိန် အခါကို ဟိတ်ဟု
 မခေါ်ဘဲ “ကရုဏာ ကာရက”ဟု ခေါ်၏၊ ဥပမာ-“အသိနာ ဆိန္ဒတိ- သန်လျက်ဖြင့်
 ဖြတ်၏” ဤ၌ သန်လျက်နှင့် + ဖြတ်ခြင်းကြိယာသည် အတူတကွ ဖြစ်၍ အသိနာကို
 ကရုဏ်း ခေါ်သကဲ့သို့တည်း၊ ထို့ကြောင့် လဆန်းတရက် တနင်္ဂနာရီအချိန်၌ ပညတ်တော်
 မူလျှင် ထိုအချိန်ကိုပင်မှန်း၍ “တေန သမယေန-ထိုအခါဖြင့်”ဟု ပေးရသည်။

ဆဏ် ဥးအံ - အမှန်အားဖြင့် အချိန်ကာလသည် သိက္ခာပုဒ်ပညတ်မှု၌ ကျေးဇူး
 ပြုနိုင်သော အကြောင်းလည်း မဟုတ်၊ သိက္ခာပုဒ် ပညတ်မှုကို အထူးပြီးစေနိုင်သော
 ကြိယာသာကေတမ (ကရုဏာ) သတ္တိလည်း မရှိ၊ ထိုထိုကျူးလွန်မှုသည်သာ သိက္ခာပုဒ်
 ပညတ်ခြင်း၏ အကြောင်းလည်းဖြစ် ကရုဏ်းလည်း ဖြစ်သည်၊ ဘုရားရှင်လည်း သိက္ခာ
 ပုဒ် ပညတ်တော်မူသေးဘဲ ထိုကျူးလွန်မှုကို စောင့်ဆိုင်း၍ နေတော်မူ၏၊ သိက္ခာပုဒ်
 ပညတ်တော်မူသော အခါလည်း ထိုရှေ့အဘို့က ပြီးပြီးသော ကျူးလွန်မှုအပြစ်ဖြင့်ပင်

အနက်၊ ကရိုဏ်းအနက်ကို ထွန်းပြခြင်းအကျိုးငှါ၊ ဣမ - ဤ ပိနည်းပိဋကဋ္ဌ၊ ကရဏဝစနေန-ဖြင့်၊ နိဒ္ဒေသော ကတော-ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိဘဗ္ဗော -၏၊ [သုတ္တန်တုန်းကကဲ့သို့ပင် တနည်းအနက်ပေးလေဥုး၊]

စ-အကျဉ်းချုပ်ကား၊ ဧတ္ထ-ဤတေန သမယေနပုဂ္ဂိုလ်ကို ဖွင့်ပြရာ၌၊ ဥပယောဂေန၊ ပေါသော ဣဓာတိ- ဥပယောဂေန၊ ပေါ သော ဣမ ဟူသော၊ (အယံ သင်္ဂဟဂါထာ- ဤသင်္ဂဟဂါထာသည်၊) ဟောတိ- ၏၊ [တံတံအတ္ထံ - ထိုထို အစွန္တသံယောဂအနက်၊ အဓိကရဏအနက်၊ ဘာဝေနဘာဝလက္ခဏအနက် ကို၊ အပေက္ခိယ-ရှု၍၊ အညတြ-ပိနည်းပိဋကမူတပါး အခြားသော သုတ္တန် ပိဋက အဘိဓမ္မာပိဋကတို့၌၊ ဥပယောဂေန- ဒုတိယာဝိဘတ်ဖြင့်၎င်း၊ ဘုဗ္ဗေန- သတ္တမိဝိဘတ်ဖြင့်၎င်း၊ သမယော-သမယသဒ္ဓါကို၊ ဝုတ္တေ- (အရှင်အာနန္ဒာ) မိန့်တော်မူအပ်ပြီ၊ ဣမ-ဤပိနည်း ပိဋကဋ္ဌ၊ (ဟေတွတ္ထံ- ဟိတ်အနက်ကို၎င်း၊ ကရဏတ္ထံစ-ကရိုဏ်းအနက်ကို၎င်း၊ အပေက္ခိယ-၍၊) ကရဏေနဝ- ကရိုဏ်း ဝိဘတ်ဖြင့်သာလျှင်၊ သော-ထိုသမယသဒ္ဓါကို၊ ဝုတ္တော - (အရှင်ဥပါလိ) မိန့်တော်မူအပ်ပြီ။]

ပညတ်တော်မူ၏။ သို့သော် ထိုကျူးလွန်မှုကို ကာလပေါ်တင်စား၍ ဌာနပစ္စာရအား ဖြင့် ကာလကိုပင် ဟောတု ဟု ၎င်း၊ ကရဏဟု၎င်း ခေါ်ထားလေသည်။ [နိပ္ပရိယာ ယတော ပန ဝီတိတ္တမောဝ ဟောတုဘူတော ကရဏဘူတောစ။]

ပါဠိတော်အနက်။ ။ဤအဖွင့်အတိုင်း “ ယေန သမယေန-၌၊ အာယသ္မတော သာရိပုတ္တဿ ပိနယပညတ္တိယာစနဟေတုဘူတော ပရိဝိတတ္ထော ဥဒပါဒိ၊ တေန သမယေန-ထိုအခါကြောင့်၊ ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ ဝေရဉ္စာယံ ဝိဟရတိ”ဟု ဟိတ်အနက်သာ ပေး၊ ဤနိဒါန်း၌ ကရိုဏ်းအနက် မရသင့်သေး၊ သိက္ခာပုဒ်များကျမှ “ယေနသမယေန-၌၊ အာယသ္မာသုဒ္ဓိန္နော မေထုနဓမ္မံ ပဋိသေဝိ၊ တေနသမယေန - ထိုအခါကြောင့်၊ (သိက္ခာပဒပညတ္တိဟေတု အပေက္ခမာနော) မဟာဝနေ - ၌၊ ပေါ ဝိဟရတိ- ၏” ဟု ဟိတ်အနက်၎င်း “တေနသမယေန-ဖြင့်၊ (သိက္ခာပဒ-ကို၊ ပညပယန္တော-လျက်)၊ ပေါ ဝိဟရတိ-၏”ဟု ကရိုဏ်းအနက်၎င်း ပေးပါ။

ဟောတိဓမ္မတ္ထ။ ။ဧတ္တာဟ - စသော စောဒနာပရိဟာရဝါကျတို့ဖြင့် အကျယ် ပြအပ်ပြီးအနက်ကို အကျဉ်းချုပ် ပြလိုသောကြောင့် “ဟောတိဓမ္မတ္ထ” အစရှိသော ဂါထာကိုမိန့်၊ ဧတ္တာဟ - စသော ဝါကျအပေါင်းသည် ဝိတ္ထာရဝါကျ၊ ဤဝါကျကား သင်္ခေပဝါကျ၊ စသဒ္ဓါကား သင်္ခေပဘေတက၊ သင်္ခေပဝါကျနှင့် ဝိတ္ထာရဝါကျတို့သည် အကျဉ်းအကျယ်မျှသာ စကားအသုံးကွဲ၍ အဓိပ္ပါယ်အရမှာ တူမြဲသာတည်း၊ ဤ၌ ထိုသို့ တူပုံကိုလည်း စိစစ်ကြည့်ပါ။

[နိဃာန်] ဟောတိဓမ္မတ္ထ၊ စ-နက်ရ၊ သင်္ခေပဟု စွဲ။

ပန-ဝါဒန္တရကား၊ ပေါရာဏာ- ရှေးဆရာတို့သည်၊ ဝဏ္ဏယန္တိ - ဖွင့်ဆိုကြကုန်၏၊ (ကိ- နည်း၊) ကံ သမယန္တိ ဝါ - ကံသမယံ ဟူသည်လည်း ဖြစ်သော၊ ယသ္မိံ သမယေတိ ဝါ - ယသ္မိံ သမယေဟူသည်လည်း ဖြစ်သော၊ တေနသမယေနာတိ ဝါ - တေနသမယေန ဟူသည်လည်း ဖြစ်သော၊ သေ (သေသော) - ဤ သဒ္ဓါ ၃ ပါး အပေါင်းသည်၊ အဘိလာပ မတ္တဘေဒေါ- သဒ္ဓါမျှဖြင့် ကွဲပြား၏၊ ဝါ - သဒ္ဓါလောက်သာ ကွဲပြား၏၊ သဗ္ဗတ္ထ - အလုံးစုံသော သဒ္ဓါ ၃ မျိုး၌၊ ဘုဗ္ဗမေဝ-အဓိကရဏသာလျှင် ဖြစ်သော၊ အတ္ထော- သည်၊ (ဟောတိ-၏) ဣတိ-သို့၊ (ဝဏ္ဏယန္တိ)၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ တေသံ-ထို ရှေးဆရာတို့၏၊ လဒ္ဓိယာ-အယူအားဖြင့်၊ တေန သမယေနာတိ- ဟူ၍၊ ဝုတ္တေဝိ- ဆိုအပ်သော်လည်း၊ တသ္မိံ သမယေတိ အတ္ထော - တသ္မိံ သမယေဟူသော အနက်ကို၊ ဝေဒိတဇ္ဈော-၏။

ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝတိ ဣမေသံ - ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝတိ ဟုကုန်သော ဤ ပုဒ်တို့၏၊ အတ္ထံ- ကို၊ ပရတော-နောက်ဂုဏ်တော်အဖွင့်၌၊ ဝဏ္ဏယိဿာမ-ဖွင့်ကုန်အံ့၊ [ဤအဖွင့်မျိုးကို “ အတိဒေသသံဝဏ္ဏနာ = ညွှန်ပြသော အဖွင့်” ဟု ခေါ်၍၊ နောက်၌ တိုက်ရိုက်ဖွင့်မည့်အဖွင့်ကို “ ပစ္စက္ခသံဝဏ္ဏနာ” ဟု ခေါ်သည်]

ပေါရာဏာပန ။ ။ နေအနက်ကို ငွေ့ပြရာ၌ သကဝါဒကို ဆရာပြ၍ သိရပါပြီ၊ ပေါရာဏဆရာတို့လည်း ဤအတိုင်းပင် ပြကြပါသလော-ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ ပေါရာဏာပန ” စသည်မိန့်၊ ဤ ပနမျိုးကို ဝါဒတမျိုး ပြသောကြောင့် “ ပက္ခန္တရဇောတက ” ဟု ယူကြ၏၊ တချို့ကလည်း ဝါဒအထူးကို ပြသောကြောင့် “ ဝိသေသဝါကျ ” ဟု ဆိုကြ၏၊ သို့သော် သမယအဖွင့်တုန်းကကဲ့သို့ အပေါင်းပြပြီး၍ တခုပြီးတခု အစိတ်အစိတ်ချမှ ပက္ခန္တရသဘောသက်၏၊ အတ္ထုဒ္ဓါရ သာမညမျိုးပြပြီး၍ အတ္ထုဒ္ဓေသကို ပြမှလည်း ဝိသေသသဘောသက်၏၊ ဤ၌ ပက္ခန္တရသဘော ဝိသေသသဘော မရှိရကား ပြတ်ပြီးဆက်သော ဝါကျာရမ္မဇောတကသာ ဖြစ်သင့်သည်။

အဘိလာပ မတ္တဘေဒေါ ။ ။ အဘိလပ္ပတိ-အနက်သို့ ရှေ့ (မှတ်၍) + ရွတ်ဆိုအပ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ သဒ္ဓေါ-သဒ္ဓါဟူသမျှသည်၊ အဘိလာပေါ - အဘိလာပမည်၏၊ မတ္တသံဌာသည် “ အပ္ပေဝဓာရဏေ မတ္တံ ” နှင့်အညီ အဝဓာရဏ အနက်ဟော၊ အဘိလာပမတ္တေန-သဒ္ဓါမျှဖြင့်၊ (ဤ၌ “ မျှ ” ကား အဝဓာရဏတည်း “ သဒ္ဓါလောက်သာ ” ဟု ဆိုလိုသည်၊) ဘေဒေါ - ထူးခြား (ကွဲလွဲ) သည်တည်း၊ အဘိလာပ မတ္တဘေဒေါ - သည်၊ ထို ရှေးဆရာတို့ အလိုအားဖြင့် ဂုတိယာဝိဘတ်၊ သတ္တမိဝိဘတ်၊ ဘတိယာဝိဘတ်ဟူသော ဝိဘတ် (သဒ္ဓါ) အားဖြင့်သာ ကွဲလွဲထူးခြား၏၊ အနက်ကိုကား “ ဌ ” ဟု အဓိကရဏအနက်ချည်းသာ ပေးရမည်၊ [တသ္မာ - စသည်ကား ပေါရာဏဝါဒ၏ အကျိုးရကိုပြသော ဗလဝါကျ၊ ရှေ့ဝါကျသည် ကာရဏဝါကျ။]

ပန-အဘို့တပါးကား၊ [“ပန - အတိဒေသ သံဝဏ္ဏနာမှတပါး ပစ္စက္ခ သံဝဏ္ဏနာကို ဆိုဥျားအံ့” ဟု ဆရာတို့ ပေးကြသည်။] ဝေရဉ္စာယံ ဝိဟရတိတိတ္ထေ- “ဝေရဉ္စာယံ ဝိဟရတိ” ဟူသော ဤပါဌ်၌၊ ဝေရဉ္စာတိဇေတံ-ဝေရဉ္စာ ဟူသော ဤအမည်သည်၊ အညတရဿ-အမှတ်မထားတပါးသော၊ နဝရဿ-မြို့၏၊ အဓိဝစနံ- အမည်တည်း၊ တဿံ ဝေရဉ္စာယံ - ထို ဝေရဉ္စာမြို့ အနီး၌၊ (ဝိဟရတိ-တော်မူ၏)၊ (ဇေတံ-ဤ သတ္တမိဝိဘတ်သည်၊) သမိပတ္ထေ - သမိပ အနက်၌၊ ဘုမ္မဝစနံ - တည်ရာ အာဇာရအနက်ကို ဟောသော ဝိဘတ်တည်း၊ (တနည်း)ဇေတံ-ဤ ဝေရဉ္စာယံဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ သမိပတ္ထေ-၌၊ ဘုမ္မဝစနံ- သတ္တမိဝိဘတ်ရှိသော သဒ္ဒါတည်း။

အညတရဿ၊ ပေ၊ အဓိဝစနံ ။ ။ ဝိဂတော + ရဇော ဧတ္ထာတိ ဝိရဇာ၊ အခွန် အတုကို ကောခံခြင်းစသော ညှဉ်းဆဲမှုအပြစ် မရှိသောကြောင့် “ ကင်းသောအပြစ် ရှိရာမြို့” [ဝိရဇာယေဝ (ဣပစ္စည်း သုတ္တ) ဝေရဉ္စာ၊ နိဂ္ဂဟိတ်လည်းလာ၊] ဝေရဉ္စတ္ထေ ဇာတံတိ ဝေရဇာ၊ သေရိဝါဏီဇဇာတ်၌ လာသည့်အတိုင်း ဘုရားအလောင်းနှင့် ဒေဝဒတ်အလောင်းတို့ လွန်ခဲ့သော ၅ ကပ်လောက်က ပဌမဆုံးရန်ဖြစ်ရာ မြို့ဖြစ်သော ကြောင့် “ဝေရဉ္စာ” ဟု ခေါ်သတတ်၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ကေစိဆရာတို့သည် ဝေရဉ္စာ သဒ္ဒါ၏ ပုံဝတ္ထိနိမိတ်ကို ရှာကြံဖွင့်ဆိုကြ၏၊ အဋ္ဌကထာဆရာကား ထိုအဖွင့်များ၏ ယုတ္တိမရှိလှသောကြောင့် ဝေရဉ္စာဟူသောအမည်သည် များစွာသောအရပ်၏ အမည် ဖြစ်နိုင်သော်လည်း “ထိုမြို့အပေါ်၌ ထင်ရှားသော အထင်ရှဉ္စိအမည်သာ” ဟု ပြလို၍ “အညတရဿ၊ ပေ၊ အဓိဝစနံ” ဟု မိန့်သည်။

[နိယာမံ] အဓိဝစနံ၊ နာမံရှိက၊ များလှနက်တွင်၊ လိုအင်နက်မှီ၊ ထင်ရဉ္စိ။

သမိပတ္ထေ။ ။ ဝေရဉ္စာယံ၌ သတ္တမိဝိဘတ်နက်သည် အာဇာရ ၄ မျိုးတွင် သာမိ ဝိကာဇာရတည်း၊ ထို့ကြောင့် သတ္တမိဝိဘတ်ကို သမိပအာဇာရအနက်၌ သက်သော ဝိဘတ်ဟု ဆိုလိုသည်၊ “ ဝေရဉ္စာယံ-ဝေရဉ္စာမြို့အနီး၌” ဟု ဝိဘတ်အတွက် အနီးဟု အနက်ပိုပေး၊ တချို့ သဒ္ဒါကျမ်း၌ကား သာမိဝိကာဇာရ မပါ၊ အာဇာရ ၃ မျိုးသာ လာ၏၊ ထိုအလို “ ဝေရဉ္စာယံ” ပုဒ်ကို သမိပုပ္ပစာရ (အနီးရှိသော ဝေရဉ္စာမြို့၏ အမည်ကို အနီးဖြစ်သော နဋေရတမာပင်၌ တင်စားသော) သဒ္ဒါဟု မှတ်၊ ဥပမာ- “ ဂင်္ဂါယံ ဂါဝေါစရန္တိ - ဂင်္ဂါမြစ်၌ နွားတို့ လှည့်လည်ကြ၏ ” ဟု ရာဇကုသို့တည်း၊ ဤသို့ ဥပမာကြံရာ၌ကား “ဝေရဉ္စာယံ-ဝေရဉ္စာမြို့၌” ဟူသော အနက်ပေး။

ဘုမ္မဝစနံ။ ။ “ဇေတံ-ဤဝိဘတ်” ဟု စွဲရာ၌ ဘုမ္မဝစနံအရလည်း ဝိဘတ်ရအောင် “ဘုမ္မဿ - တည်ရာ အာဇာရ အနက်ကို + ဝစနံ - ဟောသော ဝိဘတ်တည်း၊ ဘုမ္မ ဝစနံ-ဘတ်” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၊ “ဇေတံ-ဤသဒ္ဒါ” ဟု စွဲရာ၌ကား ဘုမ္မဝစနံအရလည်း သဒ္ဒါ ရအောင် “ဘုမ္မဝစနံ ယဿ အတ္ထိတိ ဘုမ္မဝစနံ” ဟု အဿတ္ထိ ဝိဂ္ဂဟပြု၊ နေရာတိုင်းမှာ ဤနည်းချည်းတည်း။

ဝိဟရတိတိဇေတံ - ဝိဟရတိဟူသော ဤသဒ္ဒါသည်၊ အဝိသေသေန - အထူးမမ၊ သာမညအားဖြင့်၊ ဣရိယာပထ၊ ဒိဗ္ဗ၊ မြဟ္မ၊ အရိယ ဝိဟာရေ သု - ဣရိယာပထဝိဟာရ၊ ဒိဗ္ဗဝိဟာရ၊ မြဟ္မဝိဟာရ၊ အရိယဝိဟာရတို့တွင်း အညတရဝိဟာရသမဂ္ဂိပရိဒီပနံ - အမှတ်မထား တပါးပါးသော ဝိဟာရနှင့်

အညတရ ဝိဟာရ၊ ပေ၊ မေတံ။ ။ “ဝေရဉ္ဇာယံ ဝိဟရတိ-ဝေရဉ္ဇာဉ္စ နေ၏” ဟူသောစကားသည် နေခြင်းအမျိုးမျိုးနှင့်ဆိုင်သော သာမညစကားတည်း၊ “သွား၍ ရပ်၍ ထိုင်၍ လျောင်း၍နေ၏” ဟု ဣရိယာပထ ဝိဟာရနှင့်လည်း ဆိုင်၏၊ “ဈာန်ဝင် စားလျက် နေ၏” ဟု ဒိဗ္ဗဝိဟာရနှင့်လည်း ဆိုင်၏၊ “မေတ္တာပွား၍ နေ၏” ဟု မြဟ္မ ဝိဟာရနှင့်လည်းဆိုင်၏၊ “ဖလသမာပတ်ဝင်စား၍ နေ၏” ဟု အရိယဝိဟာရနှင့်လည်း ဆိုင်၏၊ သာမညစကားဟူသမျှ၌ ဤသို့ချည်း အနက်အများပါဝင်ရိုးတည်း၊ ထို့ကြောင့် “အဝိသေသေန၊ ပေ၊ ပရိဒီပန မေတံ” ဟု မိန့်သည်။

အဝိသေသေန။ ။ သဒ္ဓန္တရသန္တိဓာနသိဉ္ဇေန - “ပဌမံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ” စသော သဒ္ဓါတပါး၏ အနီး၌တည်နေခြင်းအားဖြင့် ထင်ရှားသော၊ ဝိသေသ ပရာမသနေန- ထူးသော အနက်ကို သုံးသပ်ခြင်းနှင့်၊ ဝိနာ-ကင်း၍၊ (အညတရ ဝိဟာရ ပရိဒီပနံ၌ စပ်၊) ဤအလို အဝိသေသေန၌ အသဒ္ဓါသည် ဝိဟာ အနက်တောဟုကြံ၊ “အဝိသေ သေန-မည်သည့် ဝိဟာရဟု အထူးပြုမှုမှ ကင်းသဖြင့်” ဟုပေး၊ အထဝါ- အဝိသေသေနာတိ နဝိသေသေန - အထူး မမသဖြင့်၊ ဝိဟာရဘာဝသာမညေန - ဝိဟာရ အဖြစ် အားဖြင့် တူသည်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဤအလို အသဒ္ဓါ၏ ပဋိသေခအနက်ကြံ၍ “အဝိသေသေန-အထူး မမ သာမညအားဖြင့်” ဟု နိဿယ၌ ပေးသည်။

ဒိဗ္ဗဝိဟာရ၊ ။ ဝိဟရဏံ - နေခြင်း၊ ဝိဟာရော - ခြင်း၊ ဝိဟရတိ ဧတေနာတိဝါ ဝိဟာရော-နေကြောင်းတရား၊ ဒိဝိ-မြဟ္မာပြည်၌၊ ဘဝေါ- ဖြစ်သည်တည်း၊ ဒိဗ္ဗော- သည်၊ လောကီဈာန် ဝင်စား၍ နေခြင်းသည် မြဟ္မာပြည်၌ အဖြစ် များသောကြောင့် တဗ္ဗဟုလ္လနည်းအားဖြင့်ဒိဗ္ဗမည်၏၊ ဒိဗ္ဗောစ+သော+ဝိဟာရောစာတိ ဒိဗ္ဗဝိဟာရော၊ တနည်း- မြဟ္မာဘဝကို ဆောင်နိုင်သောကြောင့် “ဒိဗ္ဗ ဘဝါဝဟဝိဟာရ” ဟု ဆိုလို လျက် အလယ်ပုဒ်ကိုချေ၍ လောကီဈာန် ၉ ပါးကို “ဒိဗ္ဗဝိဟာရ” ဟု ခေါ်သည်။

မြဟ္မဝိဟာရ။ ။ မြဟ္မာနံ - မြင့်မြတ်သူတို့၏+ဝိဟာရ-နေကြောင်း တရားတို့ တည်း၊ [မြဟ္မာနော-မြတ်ကုန်သော+ဝိဟာရ-တို့တည်း၊] မြဟ္မဝိဟာရ-တို့၊ မေတ္တာ စသော အပ္ပမညာ ၄ ပါးတည်း၊ ထို ၄ ပါးကို ပွားများ၍ နေခြင်းသည် မြင့်မြတ်သူ တို့၏နေခြင်း၊ မြင့်မြတ်သော နေခြင်းတည်း။

အရိယဝိဟာရ။ ။ အရိယာ-ဖြူစင်ကုန်သော၊ ဝိဟာရ-တို့တည်း၊ (တနည်း) အရိယာနံ-အရိယာတို့၏၊ ဝိဟာရ-တို့တည်း၊ အရိယဝိဟာရ-တို့၊ ဖလသမာပတ်ကို ဝင်စား၍နေခြင်းသည် ပုံထူဇဉ်တို့နှင့် မဆက်ဆံသော အရိယာတို့၏ နေခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဖိုလ် ၄ ပါးကို အရိယဝိဟာရ ဟု ခေါ်၏။ [ဣရိယာပထကို နေ၌ပြအံ။]

ပြည့်စုံခြင်းကိုပြကြောင်း သဒ္ဒါတည်း။ ပန-ထိုသို့ပင် အညတရ ဝိဟာရသမဏီ
ကို ပြပါသော်လည်း။ ဣ - ဤ ဝေရဉ္စာယံ ဝိဟရတိ ဟူသော ပါဠိ၌၊ ဌာန
ဂမန နိသဇ္ဇ သယနပ္ပဘေဒေသု-ရပ်ခြင်း၊ သွားခြင်း၊ ထိုင်ခြင်း၊ လျောင်းခြင်း
အပြား - ရှိကုန်သော၊ ဣရိယာပထေသု - ဣရိယာပုထ် တို့တွင်၊ အညတရ
ဣရိယာပထ သမာယောဂပရိဒီပနံ-အမှတ်မထားတပါးပါးသော ဣရိယာ
ပုထ်နှင့် ယှဉ်ပုံကို ပြကြောင်းသဒ္ဒါတည်း။ တေန - ထို့ကြောင့်၊ (ဝိဟရတိ
သဒ္ဒါ၏ တပါးပါးသော ဣရိယာပုထ်နှင့်ယှဉ်ပုံကို ပြကြောင်းသဒ္ဒါ၏ အဖြစ်
ကြောင့်၊)ဌိတောဝိ-ရပ်တော်မူသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဂစ္ဆန္တောဝိ-ကြွတော်
မူသည်လည်း ဖြစ်သော၊ နိသိန္တောဝိ - ထိုင်တော် မူသည်လည်း ဖြစ်သော၊

ဣဓပန၊ ဝေ၊ ပရိဒီပနံ။ ။ “ဝိဟရတိ” ဟု သာမညအားဖြင့် ဆိုထားသောကြောင့်
“ဝိဟာရ ၄ ပါးတွင် တပါးပါးသော ဝိဟာရကို ပြသော သဒ္ဒါဖြစ်နေလျှင် ဤနေရာ၌
အဘယ်ဝိဟာရကိုပြသော သဒ္ဒါဖြစ်ပါသနည်း” ဟုမေးတွယ်ရှိသောကြောင့် “ဣဓပန”
စသည်မိန့်၊ “ဤနေရာ၌ ဣရိယာပထဝိဟာရကို ပြသော (ဣရိယာပုထ် တပါးပါးနှင့်
ပြည့်စုံ၍နေခြင်းကို ပြသော) သဒ္ဒါဖြစ်သည် ” ဟုလို၊ “ ဝိဟရတိတိ အဝိသသေန ”
စသော ရှေ့ဝါကျနှင့် “ဣဓပန” စသော ဤနောက်ဝါကျသည် အတ္ထုဒ္ဓါရ သာမညနှင့်
အတ္ထုဒ္ဓေသဝိသေသဝါကျ မျိုးပင်တည်း၊ ရှေ့ဝါကျဖြင့် “ဝိဟရတိ” အရ ရသင့်သမျှ
အနက်တို့ကို ထုတ်ပြ၏၊ သမယပုဒ်စွင့်တုန်းကကဲ့သို့ “တထာဟိ” စသည်ဖြင့် ချလိုလျှင်
ဝိဟာရတပါးစီကို ချပြနိုင်၏၊ ဣဓပန-စသည်ကား “ ဣဓပနဿကာလော အတ္ထော ”
ဟု ဖွင့်ပြခဲ့သောသမယ၏ အတ္ထုဒ္ဓေသမျိုးပင်တည်း။

အနက်ရကိုကြည့်၍ ထုတ်။ ။ ဤသို့ ရသင့်သောအနက်တို့ကို ထုတ်ပြနိုင်ခြင်းသည်
လည်း “အတ္ထပ္ပကရဏာလိင်္ဂါ၊ ဩစိတျာကာလဒေသတော” စသော သဒ္ဓထုံးစံအတိုင်း
ရသင့်သောအနက်ကို ထုတ်ပြခြင်းဖြစ်သည်- ဟု မှတ်။ [“ဣရိယာပထ သမာယောဂ
ပရိဒီပနံတိ-ဣတရဝိဟာရသမာယောဂပရိဒီပနဿ ဝိသေသဝစနဿ အဘာဝတော
ဣရိယာပထဝိဟာရသမာယောဂပရိဒီပနဿစ အတ္ထသိဒ္ဓတ္တာ (အနက်အားဖြင့်ပြီးသည်
၏ အဖြစ်ကြောင့်) ဝုတ္တံ” -သာရတ္ထ။]

ဣရိယာပထ ။ ။ ဣရိယနံ-ဖြစ်ခြင်း၊ ဣရိယာ-ဖြစ်ခြင်း၊ “ထိုဖြစ်ခြင်း” ဟူသည်
ကာယပ္ပယောဂေါ-ကိုယ်၏ ပယောဂ၊ ကာယိကကြိယာ-ကိုယ်၌ ဖြစ်သော အမူအရာ
(ကိုယ်ဖြင့် ပြုအပ်သောကိစ္စ) တည်း၊ ဣရိယာယ-ကိုယ်အမူအရာဟူသော ဖြစ်ခြင်း၏၊
ပထော-အကြောင်းသည်၊ ဣရိယာပထော-မည်၏၊ သွား၊ ရပ်၊ ထိုင်၊ လျောင်း၊ ၄ ပါး
ရ၏၊ ကိုယ်နှင့်ဆိုင်သောကိစ္စကို ပြသောအခါ သွားလျက်သော်လည်း ပြရ၏၊ ရပ်လျက်
သော်လည်း ပြရ၏၊ ထိုင်လျက်သော်လည်း ပြရ၏၊ လျောင်းလျက်သော်လည်း ပြရ၏၊
ထို ၄ ပါးကိုလွှတ်၍ ကိုယ်ကိစ္စကို မပြနိုင်၊ ထို့ကြောင့် ဤ ၄ ပါးကို “ ဣရိယာပထ -
ကိုယ်အမူအရာ၏ဖြစ်ကြောင်း” ဟု ဆိုသည်။

သယာနောပိ - လျောင်းတော် မူသည်လည်း ဖြစ်သော၊ ဘဂဝါ - မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဝိဟရတိစ္စေဝ-ဝိဟရတိ ဟူ၍သာလျှင်၊ ဝေဒိတဗ္ဗော - သိထိုက်၏၊ ဟိ-မှန်၏၊(တနည်း) ဟိ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ သော-ထိုမြတ်စွာဘုရားကို၊ (ဝစ္စတိဉ္စဝ) ဝါ-သည်၊(ဟရတိ ပဝတ္တေတိတို့၌ စပ်၊) ဧကံ ဣရိယာပထဗာဓန-တပါးသော ဣရိယာပုထ်၏ ညောင်းညာတော်မူခြင်းကို၊ အညေန - အခြားသော၊ ဣရိယာပထေန - ဖြင့်၊ ဝိစ္ဆိန္နိတွာ - ဖြတ်တော်မူ၍၊ အပရိပတန္တံ - မလဲကျအောင်၊ အတ္တဘာဝံ - အတ္တဘောကို၊ ဟရတိ - ဆောင်တော်မူ၏၊ ပဝတ္တေတိ - ဖြစ်စေတော်မူ၏၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဣရိယာတပါး၊ ညောင်းညာများကို , တပါးဖြင့်ဖြတ် , မကျ လတ်အောင် , အတ္တဘောကို ဆောင်တော်မူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်)၊ ဝိဟရတိတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။

သောဟိ၊ ပေ၊ ဝိ ဟရတိတိဝုစ္စတိ။ ။ ကြွ-ရပ်-ထိုင်-လျောင်းတော်မူသော ဘုရားရှင်ကို “ ဝုစ္စတိပိ တိဋ္ဌတိပိ နိသီဒတိပိ သယတိပိ ” ဟု ကြိယာ အသီးသီးဖြင့် မဆိုဘဲ “အဘယ်ကို အဘယ်ဖြင့် ဖြတ်တော်မူ၍၊ အဘယ်ကို အဘယ်သို့ ဆောင်သောကြောင့် ဝိဟရတိ-ဟု ဆိုအပ်ပါသနည်း”ဟု မေးဘွယ်ရှိရကား “သော ဟိ” စသည်ကို မိန့်၊ ဤဝါကျသည် ရှေ့ဝါကျ၌ စောဒနာဘွယ်ရှိ၍ တက်လာသော ဝါကျာရမှလည်း ဟုတ်၏၊ နှောံ တသ္မာကိုထောက်၍ ဟေတုဝါကျလည်းဟုတ်၏။ [“ကဿ ကေန ဝိစ္ဆိန္နနံ ကထံ ကဿ ပဝတ္တနံတိ အနန္တာလိနစောဒနံ သန္ဓာယာဟ-သောဟိတိ အာဒိ” - သာရတ္ထ။]

ဆက် ၃၊ အံ - ဝိဟရတိ၌ ဝိ ဥပသေရသည် ဝိစ္စေဒနအနက်ဟော၊ ဟရဓာတ်ကား ဆောင်ခြင်းအနက်ဟော၊ ထို့ကြောင့် အသွားများ၍ ညောင်းတော်မူလျှင် ထိုညောင်းမှုကို ရပ်ခြင်းဖြင့် ဖြတ်တော်မူ၏၊ အထိုင်များ၍ ညောင်းတော်မူလျှင် ရပ်ခြင်းဖြင့် ထိုအညောင်းကို ဖြတ်တော်မူ၏၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ဣရိယာပုထ်ပြောင်း၍ အညောင်းအညာဖြေလျက် ခန္ဓာကိုယ် အတ္တဘောကို အပ်ရာထဲ၌ ပုံလဲ၍ ကျမသွားအောင် ဆောင်ထားခြင်းကို “ဝိဟရတိ” ဟု ခေါ်ရကား (ထို ဝိဟရတိကြိယာ၌ ဣရိယာပုထ် ၄ ပါးလုံး ပါဝင်ရကား) ကြွ-ရပ်- ထိုင်-လျောင်း၊ သင့်ရာပြောင်းလျက်၊ အကြောင်းအားလျော်စွာ နေတော်မူသော ဘုရားရှင်ကို “ဝုစ္စတိပိ” စသည်ဖြင့် မဆိုဘဲ “ဝိဟရတိ” ဟု ကြိယာ တခုတည်းဖြင့် အားလုံးပြီးအောင် ဆိုအပ်လေသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ဝိဟရတိ - ဣရိယာတပါး၊ ညောင်းညာများကို၊ တပါးဖြင့်ဖြတ်၊ မကျလတ်အောင်၊ အတ္တဘောကို ဆောင်တော်မူ၏၊ (သဒ္ဓတ္ထ) ။ ဟရတိကို ပဝတ္တေတိဟု ဖွင့်သောကြောင့် “ဝါ-အတ္တဘောကို တာရှည်စွာ ဖြစ်စေတော်မူ၏”ဟု အဓိပ္ပါယ်တ္ထ၊ “ဝါ-နေတော်မူ၏” ဟု သင်္ဂေတတ္ထ-ဝေါဟာရတ္ထပေး။ [ဣရိယာပထဿ-ဣရိယာပုထ်၏၊ ဝါ-ဣရိယာပုထ်က + ဗာဓနံ - ကိုယ်ခန္ဓာကို နှိပ်စက်ခြင်းတည်း၊ ဣရိယာပထဗာဓနံ-ခြင်း၊ “နှိပ်စက်ခြင်း”ဟူသည် ညောင်းညာခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဣရိယာပထဗာဓနံ- ဣရိယာပုထ်၏ နှိပ်စက်ခြင်းကို” ဟု သဒ္ဓတ္ထလည်းပေးနိုင်၏။]

နဋ္ဌေရုပုစိမန္တမူလေတိတ္ထေ - ဤပါဌ်၌၊ နဋ္ဌေရုနာမ - နဋ္ဌေရုမည်သည်၊ ယက္ခော - ဘုမ္မဇိုင်းနတ်တည်း၊ ပုစိမန္တောတိ - ကား၊ နိမ္မရက္ခော - တမာပင်တည်း၊ မူလန္တိ-ကား၊ သမိပံ - အနီးတည်း၊ ဟိ - ချေ၊ အယံ မူလသဒ္ဓေါ- ဤမူလသဒ္ဓါသည်၊ ဝါ-ကို၊ မူလာနိ - အမြစ်တို့ကို၊ ဥဒ္ဓရေယျ- နှုတ်ရာ၏၊ အန္တမသော-အောက်ထစ်ဆုံးအားဖြင့်၊ ဥသီရ နာဠိမတ္တာနိပိ-ပန်းရင်းရိုးမျှ တို့ကိုလည်း၊ ဥဒ္ဓရေယျ-၏၊ ဣတိ အာဒိသု-တို့၌၊ မူလမူလေ-အမြစ်ဟူသော မူလ၌၊ ဒိဿတိ- ထင်ရှား၏၊ ဝါ - တွေ့မြင်အပ်၏၊ လောဘော - လောဘသည်၊ အကုသလမူလံ-အကုသိုလ်မူလတည်း၊ ဣတိ အာဒိသု၊ အသာဓာရဏဟေတု

နဋ္ဌေရုနာမ ယက္ခော။ ။နဋ္ဌသဒ္ဓါသည် သုသိရ (သစ်ခေါင်း) အနက်ဟော၊ နဋ္ဌေ-သစ်ပင်အခေါင်း၌၊ ရဟတိ-ပေါက်၏၊ ဣတိ နဋ္ဌေရု၊ အလုတ္တကိတန္တ သမာသိ၊ (တနည်း) နဋ္ဌေ - ကျူတော၌+ရဟတိတိ နဋ္ဌေရု၊ (တနည်း) ဥရသဒ္ဓါသည် (ဥရဝေလယံ၌ကဲ့သို့) မဟန္တအနက်ဟော၊ “ဥရ - ကြီးကျယ်သော+နဋ္ဌော- အခေါင်းသည်၊ ဣတ္ထိ အတ္ထိ ဣတိ နဋ္ဌေရု”ဟု ဖွင့်ကြသော်လည်း “ထိုသို့ အကျယ်ဖွင့်သဖြင့် ဘာအကျိုးရှိအံ့နည်း”ဟု သဘောပိုက်၍ “နဋ္ဌေရုမည်သော နတ်ဘီလူး”ဟု ဖွင့်လေသည်၊ ထိုနတ်သည် အုပ်စိုးအပ်သောသစ်ပင်ကို “ နဋ္ဌေရုဿ + ပုစိမန္တော နဋ္ဌေရုပုစိမန္တော = နဋ္ဌေရုနတ်၏ တမာပင်”ဟု ပြု။ [“နဋ္ဌေရုနာ + အဓိဝတ္ထော-အုပ်စိုးအပ်သော + ပုစိမန္တော နဋ္ဌေရုပုစိမန္တော” ဟုလည်း ပြုကြ၏။]

မူလမူလေ။ ။“မူလ-ပတိဋ္ဌာယံ”ဟု ဓာတ်ကျမ်းရှိ၏၊ မူလတိ (တည်ရ၏) ဣတ္ထေ ဧတေနာတိ မူလံ = သစ်ပင်တပင်လုံး၏ တည်တံ့ရာ တည်တံ့ကြောင်းအမြစ်၊ ဤဝိဂ္ဂဟအရ သစ်ပင်၏အမြစ်သာ မူလသဒ္ဓါ၏ မုချအနက်တည်း၊ ဟေတုအနက် အနီးအနက်တို့မှာ ပရိယာယ်အနက် များသော၊ ဟေတုအနက်ကို သဟဇာတ်တရားတို့၏ တည်တံ့ကြောင်းဖြစ်၍ သဒ္ဓိသုပစာရအားဖြင့် မူလသဒ္ဓါက ဟော၏၊ အနီးအနက်ကို (အမြစ်၏ အနီးဖြစ်၍) သဒ္ဓိပျူပစာရအားဖြင့် မူလသဒ္ဓါကဟော၏၊ ထို့ကြောင့် ထို ၂ နက်ကို ဟောရာ၌ မူလသဒ္ဓါသည် အတင်ရဋ္ဌိ သဒ္ဓါသာဖြစ်သည်။

ဆက်ဥပုအံ - ထိုသို့မုချနက် ဥပစာရနက် ၂ မျိုးရရာ၌ မုချအနက်ကို ပြလိုလျှင် အနက်တူ သဒ္ဓါ ၂ ခု တွဲ၍ ပြရိုးတည်း၊ ဥပမာ - ဒုက္ခအစစ်ဖြစ်သော ဒုက္ခဝေဒနာသုံးပါးကို သင်္ခါရ ဝိပရိကာမ ဒုက္ခတို့မှ ကွဲပြားအောင် “ဒုက္ခဒုက္ခ” ၎င်း ၊ ရုပ်အစစ်ဖြစ်သော နိပ္ပန္နရုပ်များကို အနိပ္ပန္နရုပ်တို့မှ ကွဲပြားအောင် “ပေရူပ”ဟု၎င်း ဆိုရသကဲ့သို့တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဤ၌လည်း ဥပစာရတ္ထဖြစ်သော ဟေတု-သမိပံအနက်တို့မှ ကွဲပြားအောင် “မူလမူလေ”ဟု မူလသဒ္ဓါ ၂ ခု တွဲ၍ မိန့်သည်။

အသာဓာရဏဟေတုမှီ။ ။လောဘသည် လောဘသဟဇာတ် စိတ္တုပ္ပါဒ်ရုပ်တို့နှင့်သာ ဆက်ဆံသော ဟိတ်တည်း၊ ဒေါသသဟဇာတ် စသည်တို့နှင့် မဆက်ဆံ၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် (ဟေတုပစ္စည်း အသွားအတိုင်း) လောဘစသည်ကို အခြားတရားတို့နှင့် မဆက်ဆံသော “အသာဓာရဏဟိတ်”ဟု ဆိုသည်။

မှိ-မဆက်ဆံသောအကြောင်း၌၊ (ဒိဿတိ)၊ ယာဝ-အကြင်မျှလောက်သော အရပ်၌၊ မဇ္ဈန္တိကေ ကာလေ-မွန်းတည့်အခါ၌၊ ဆာယာ-အရိပ်သည်၊ ဖရတိ-ပြန်နွံ၏၊ နိဝါတေ - လေမရှိရာအခါ၌၊ ဝါ - လေငြိမ်ရာအခါ၌၊ ပဏ္ဏာနိ-သစ်ရွက်တို့သည်၊ ပတန္တိ - ကျကုန်၏၊ ဧတ္တာဝတာ - ဤမျှ အတိုင်းအရှည် ရှိသော အရပ်သည်၊ ရုက္ခမူလံ - ရုက္ခမူလမည်၏၊ ဣတိ အာဒိသု၊ သမိပေ-အနီးဟူသောအနက်၌၊ (ဒိဿတိ)။

ပန-အတ္ထုဒ္ဓါရ သာမညမှတစ်ပါး အတ္ထုဒ္ဓေသဝိသေသကိုဆိုဉ်းအံ့၊ ဣဝေ-ဤဝေရဉ္စာယံ၊ ဝိဟရတိ ဟူသော ပါဠိ၌၊ သမိပေ - အနီးဟူသော အနက်၌၊ အဓိပ္ပေတော - အလိုရှိအပ်၏၊ တဿာ - ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အနီးအနက်၌ အလိုရှိအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်) နဋ္ဌေရယက္ခေန-နဋ္ဌေရမည်သောဘုမ္မဇိုင်း နတ်သည်၊ အဓိဂ္ဂဟိတဿ-လွမ်းမိုး၍ယူအပ်သော၊ ဝါ-သိမ်းပိုက်အပ်သော၊ ပုစိမန္တဿ-တမာပင်၏၊ သမိပေ-အနီးအော်၌၊ (ဝိဟရတိ-၏) ဣတိ ဝေ-သို့၊ ဧတ္ထ-ဤဝေရဉ္စာယံ ဝိဟရတိ နဋ္ဌေရပုစိမန္တမူလေ ဟူသောပါဠိ၌၊ အတ္ထော-ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော - ၏၊ [မြေနှင့်စပ်၍ နေရသော နတ် ဟူသမျှကို “ဘုမ္မဒေဝ” ဟု ခေါ်၏၊ ထို့ကြောင့် နဋ္ဌေရနတ်ကို “ဘုမ္မဇိုင်း” ဟု ခေါ်ရသည်၊ သစ်ပင်၌ တည်သောကြောင့် “ရုက္ခဇိုင်း” ဟု မြန်မာတို့က ခေါ်ကြ၏၊ ပါဠိ၌ “ရုက္ခ ဒေဝ” ဟု မရှိ၊ “ရုက္ခဋ္ဌက” ဟူသာ ရှိသည်။]

သောပုစိမန္တော - သည်၊ ရမဏိယော - မွေ့လျော်ဘွယ် ကောင်းသည်၊ ပါယာဒိကော-စိတ်ကြည်နူးခြင်းကို ဖြစ်စေနိုင်သည်၊ (ဟုတွာ-၍) အနေကေ သံ-တပင်မက များစွာကုန်သော၊ ရုက္ခာနံ- သစ်ပင်တို့၏၊ အာဓိပစ္စံ - အကြီး အကဲ၏အဖြစ်ကို၊ ကုရုမာနောဝိယ-ပြုသကဲ့သို့၊ [ဝိသသည်ဥပရိက္ခာဇောတကံ၊ မဏ္ဍပ်ဆောက်ခင်း ပြန်ကြည့်၊] တဿနဝရဿ-၏၊ အဝိဒူရေ-အနီး၌ဖြစ် သော၊ ဂမနာဂမနသမ္ပန္နော-သွားလမ်း လာလမ်းနှင့် ပြည့်စုံသော၊ ဌာနေ-

သမိပေ။ ။ဤသမိပေကို“ဟေဋ္ဌာဘာဂေ”ဟု ဖွင့်၏၊ “သစ်ပင် အနီး”ဆိုသော် လည်း သစ်ပင်နှင့် မလွှမ်းမကမ်းအရပ် မဟုတ်၊ အကိုင်အခက်တို့၏ အောက်အရပ်ပင် ဖြစ်သည်-ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် “မူလေ-အနီးအော်၌”ဟု ပေး။ [“မဇ္ဈန္တိကေ” ဟု ပါဠိမျက်တတ်၏၊ “န” ကို န နှင့် ဟ ဆင့်၍ ကျောက်စာရေး၏၊ အောက်က ဟ ကို တဝမ်းပူထင်၍ စာအုပ်များ၌ “မဇ္ဈန္တိကေ”ဟု မှားလေသည်၊ “မဇ္ဈောစ + သော + အဟောစာတိ မဇ္ဈန္တော” ၊ မောဂ္ဂလ္လာန်၌ အဟကို နှ (ဏ) ပြု၏၊ ရူပသိဒ္ဓိ၌ကား “အဟဿ + မဇ္ဈော မဇ္ဈဏော၊ အဟကို အန ပြု” ဟု ဆို၏၊ “မဇ္ဈဏောယေဝ မဇ္ဈဏိကော”ဟု ပြု။]

အရပ်၌၊ အဟောသိကိရ - ရှိခဲ့သတတ်၊ အထ - ထိုအခါ၌၊ ဘဂဝါ - သည်၊
 ဝေရဉ္စ-ဝေရဉ္စာမြို့သို့၊ ဂဗ္ဘာ-ရောက်တော်မူ၍၊ ပတိရူပေ-သံဃတံ ငါးလျောက်
 ပတ်သော၊ ဌာနေ-အရပ်၌၊ ဝိဟရန္တော-သီတင်းသုံးတော်မူလသော်၊ တဿ
 ရုက္ခဿ-ထို တမာပင်၏၊ သမိပေ-အနီးဖြစ်သော၊ ဟေဋ္ဌာဘာဂေ- အောက်
 အဘို့၌၊ ဝိဟာသိ - ပြီ၊ တေန - ကြောင့်၊ ဝေရဉ္စာယံ ဝိဟရတိ နဋေရုပုစိမန္တ
 မူလေတိ-ဟူ၍၊ (အာယသ္မတာ ဥပါလိတ္ထေရေန) ဝုတ္တံ-မိန့်တော်မူအပ်ပြီ။

တတ္ထ-ထို“တေန သမယေန ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ ဝေရဉ္စာယံ ဝိဟရတိ နဋေရု
 ပုစိမန္တမူလေ” ဟူသော စကားရပ်၌၊ (ကဿစိ - တစုံတယောက်၏၊ ဧဝံ-
 ဤသို့၊ ပရိဝိတက္ကော - အကြံသည်၊) သိယာ - ဖြစ်ရာ၏၊ (ကိ - အဘယ်သို့
 ဖြစ်ရာသနည်း၊) တာဝ - နဋေရု ပုစိမန္တမူလေပုဒ်မှ ရှေးဥျးစွာ၊ (နိဒ္ဒိဋ္ဌာယံ-
 ညွှန်ပြအပ်သော၊) ဝေရဉ္စာယံ-ဝေရဉ္စာမြို့၌၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ယဒိဝိဟရတိ-အံ၊
 (ဧဝံသတိ- သော်၊) နဋေရုပုစိမန္တမူလေတိ- ဟူ၍၊ (အာယသ္မတာ ဥပါလိ
 တ္ထေရေန) နဝုတ္တဗ္ဗံ-မဆိုသင့်၊ အထ-ထိုသို့မဟုတ်၊ တတ္ထ-ထိုနဋေရုပုစိမန္တမူလ
 အရပ်၌၊ ယဒိဝိဟရတိ-အံ၊ (ဧဝံသတိ-သော်၊) ဝေရဉ္စာယန္တိ-ဟူ၍၊ နဝုတ္တဗ္ဗံ၊

တတ္ထသိယာ ။ “ သိယာတိ ကဿစိ ဧဝံ ပရိဝိတက္ကော သိယာ၊ ဝက္ခမာနာ
 ကာရေန - ဆိုအပ်လတံသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ကဒါစိ - ၌၊ စောဒေယျ ဝါတိ
 အတ္ထော” - သာရတ္ထ၊ ပဌမနည်းအတိုင်း နိဿယသေးထား၏၊ နောက်နည်း အတိုင်း
 “ကဿစိ-တစုံတယောက်၏၊ စောဒနာ-စောဒနာသည်၊ သိယာ-ဖြစ်ရာ၏” ဟုလည်း
 ပေးနိုင်၏၊ “တ္ထောဟ” ရှိရာ၌ တကယ်စောဒနာဘူးသည့် အနေအားဖြင့် စောဒနာ
 ခြင်းတည်း၊ “တတ္ထ သိယာ” ဟုရှိရာ၌ကား သိယာ၌ ပရိကပ္ပတ္ထဇယုဝိဘတ်ကြောင့်
 “တိုက်ရိုက်တော့ မစောဒနာဘူးပါ၊ သို့သော် စောဒနာစရာရှိ၏” ဟု အဋ္ဌကထာ
 ဆရာက ဆိုလိုသည်။

စောဒနာလိုရင်း။ ။ “ ပါဠိလိပုတ္တေ ပါသာဒေ ဝိဟရတိ ” ဟူရာ၌ အာဓာရ
 ၂ မျိုးရှိသော်လည်း “ပါဠိလိပုတ်ပြည်၌ + ပြာသာဒ်” ဟု နေရာဒေသက တခုတည်း
 ဖြစ်သောကြောင့် အာဓာရ ၂ ခုရှိသင့်၏၊ “ဝေရဉ္စာယံ နဋေရုပုစိမန္တမူလေ” ဟု အာဓာရ
 ၂ ခု ရှိရာ၌ကား ဝေရဉ္စာယံ အရ ဝေရဉ္စာမြို့တွင်း ရ၍၊ နဋေရုပုစိမန္တမူလေအရ မြို့ပြင်
 ဘက်ရှိ တမာပင်ကို ရသောကြောင့် ဒေသချင်း မတူရကား “တေန သမယေန ဝိဟ
 ရတိ” အရ ထိုတချိန်တည်းဝယ် ၂ ဌာန၌နေ၍ မဖြစ်သောကြောင့် “ ထို အာဓာရ ၂ ခု
 လုံးကို အရှင်ဥပါလိယေရ် မဆိုသင့်၊ တခုခုသာ ဆိုသင့်သည် ” ဟုလို။

ယဒိ အထ။ ။ ထိုစောဒနာ၌ “ယဒိ၊ အထ” ဟု ဝါကျ ၂ ခု၏အစ၌ နိပါတ်တခုစီ
 တွေ့ရ၏၊ ယဒိသည် ပရိကပ္ပဇောတက၊ “အကယ်၍ နေအံ့၊ ထိုသို့ နေလျှင် (သည်လို
 ဆိုလျှင်) ” ဟု ဖြစ်၏၊ အထ၏ အနက်များစွာတွင် ထောမနိဓိ၌ “ဝိကပ္ပ” အနက်
 လည်းပါ၏၊ ယဒိဖြင့် ရှေ့တနည်းကိုပြပြီး၍ နောက်တနည်းကို ပြလိုရာ၌ “အထ” ဟု

ဟိ-မှန်၏။ (တနည်း) “ကသ္မာ-ကြောင့်၊ နဝတ္ထဗ္ဗံ - မဆိုထိုက်သနည်း” ဟု ပုစ္ဆာဝါကျအပိုထည့်၊ ဟိ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဥဘယတ္ထ- ၂ပါးသော အရပ်၌၊ တေနော သမယေန-ထိုတချိန်တည်းဖြင့်ပင်၊ အပုဗ္ဗံ အစရှိမံ-မရှေးမနှောင်း၊ ဝိဟရိတုံ - သီတင်းသုံးတော်မူခြင်းငှါ၊ နသတ္တာ - မတတ်ကောင်း၊ (တသ္မာ-ကြောင့်၊ နဝတ္ထဗ္ဗံ... ဤသို့ ဟိယသ္မာ၏ နိယမထည့်) “ဇုတိ - သို့၊ သိယာ-ဖြစ်ရာ၏” ဟု ကိ အမေးကို ပြန်၍အုပ်။

တေ-ဤဝေရဉ္စာယံဝိဟရတိ နဋ္ဌေရုပုဗ္ဗိမန္တမူလေဟူသော စကားကို၊ ဝေ-ဤ သင်စောဒက ကြံဆအပ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ နခေါဒဋ္ဌဗ္ဗံ - မမှတ်ထိုက်၊ သမိပတ္တေ ဘုဗ္ဗဝစနန္တိ - ဟူ၍၊ အဝေါစုမှာ နနု - ဆိုခဲ့ကုန်ပြီ မဟုတ်

စချီလေ့ရှိ၏။ “အထ - ထိုသို့ မဟုတ်၊ သို့မဟုတ်၊ ထိုနည်းမှ တမျိုးတဖုံကား” ဟု ဝါသဒ္ဓါကဲ့သို့ ဝိကပ်အနက်ပေးရသည်။ ရှေ့ဝါကျမှ ယဒိကိုလည်း လိုက်စေ။ [တချို့ကား အထကိုပင် ယဒိနှင့်အနက်တူယူ၍ “အထဝိဟရတိ-အကယ်၍နေအံ့” ဟုလည်း ပေးကြသေး၏။ ထိုပေးခြင်းလည်း “အထ တတ္ထဝိဟရတိတိ-ယဒိ နဋ္ဌေရုပုဗ္ဗိမန္တမူလေ ဝိဟရတိ” ဟူသော သာရတ္ထအဖွင့်နှင့် လျော်၏-ဟု ထင်သည်။]

[နိယာမသစ်] စောဒနာချက်၊ ၂မျိုးဆက်က၊ ရှေ့တွက်ယဒိ၊ သုံးရိုးရှိကို၊ ပရိကပ္ပ၊ အနက်ပြု၍၊ အထနောက်ချန်၊ ဝိကပ်ကြံလော၊ မှတ်ရန် တဝ၊ အထအတွက်၊ ယဒိနက်ပင်၊ မှတ်ချက်တမျိုး၊ ဥဒ္ဓါန်ထိုးသည်၊ ရှေးရိုးလက်သုံး အရှိတည်း။

နဟိ။ ပေ။ ဝိဟရိတုံ။ ။ “ဇုဒါနိ စောဒကော တမေဝ အတ္ထနော အဓိပ္ပါယ် န ဟိ သတ္တာတိ အာဒိနာ ဝိဝရတိ” ဟူသော သာရတ္ထ၌ ဝိတ္တာရအဖွင့်ဟု မမှတ်သင့်၊ ဒဋ္ဌိကရဏနှင့် ဟေဟုကိုပြသော အဖွင့်သာ ဟု ယူဆင့်သည်။ “န ဟိ တက်ရာ၊ ဟိနက်မှာ၊ ဟိတ်ပါဒဋ္ဌိစွဲ” နိယာမ။

နခေါ။ ပေ။ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ။ ။ “ငါ့ရှင် စောဒက....ဤ စောဒနာစကား အားလုံးကို သင့်ကိုယ်တိုင်အနက်မှန်ကိုမသိ၍ ဆိုအပ်ပြီ” ဟု ပြလိုသောကြောင့် “နခေါ၊ ပေ၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ” ဟု မိန့်၊ ဤ ဝေရဉ္စာယံ ဝိဟရတိ နဋ္ဌေရုပုဗ္ဗိမန္တမူလေဟူသော စကားကို “ယဒိ တာဝဘဂဝါ” စသည်ဖြင့် သင်ကြံဆသည့်အတိုင်း မမှတ်ရ၊ “ငါ့ရှင် ကြံဆသည် အတိုင်း ဝေရဉ္စာမြို့တွင်းနှင့် မြို့ပြင်ဘက်က တမာပင်အောက်ဝယ် တချိန်တည်းနေတော်မူခြင်းကို ပြသောစကား မဟုတ်” ဟုလို။

နနု။ ပေ။ မူလေတိ။ ။ စောဒကပုဂ္ဂိုလ်၏ စောဒနာကိုပယ်ရှားပြီး၍ ယခုအခါ၌ အလိုရှိအပ်သော အနက်မှန်ကို၎င်း၊ ထိုအနက်မှန်ကိုလည်း ရှေ့နား၌ ဆိုထားခဲ့ပြီး ဖြစ်ကြောင်းကို၎င်း၊ ထိုသို့ ဆိုထားခဲ့ပါလျက် သင့်ကိုယ်တိုင် ထူလွန်း (အ) လွန်း၍ နားမလည်ခဲ့ ကြောင်းကို၎င်း၊ (တိုက်ရိုက် မပြောဘဲ၊ သွယ်ဝိုက်၍) ပြလိုသောကြောင့် “နနု အဝေါစုမှာ” စသည်မိန့်၊ ထိုစကားရပ်၏အဓိပ္ပါယ်ကို ပါဠိရှိအတိုင်း သိလောက်ပြီ။

လော၊ တသ္မာ - ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ သမိပတ္ထေ ဘုမ္မဝစနံ ဟု ဆိုခဲ့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ဂင်္ဂါယမုနာဒိနံ - ဂင်္ဂါမြစ်၊ ယမုနာမြစ် အစရှိသည်တို့၏၊ သမိပေ-အနီး၌၊ စရန္တာနိ-လှည့်လည်ကုန်သော၊ ဂေါယုထာနိ-နွားအပေါင်း တို့ကို၊ ဂင်္ဂါယံ စရန္တိ၊ ယမုနာယံ စရန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စန္တိယထာ-ဆိုအပ်ကုန် သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-ဤ၊ အတူ၊ ဣဓာပိ-ဤဝေရဉ္စာယံ ဝိဟရတိ နဋေရုပုဗ္ဗိမန္တမူလေ ဟူသော ပါဠိ၌လည်း၊ ဝေရဉ္စာယ- ဝေရဉ္စာမြစ်၊ သမိပေ- အနီး၌၊ ယဒိဓံ နဋေရုပုဗ္ဗိမန္တမူလံ-အကြင် နဋေရုတမာပင်၏ အနီးအောက်သည်၊ (အတ္ထိ)၊ တတ္ထ-ထိုနဋေရု တမာပင်၏အနီးအောက်၌၊ ဝိဟရန္တော-သီတင်းသုံးတော် မူသော မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဝေရဉ္စာယံ ဝိဟရတိ-နဋေရုပုဗ္ဗိမန္တမူလေတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏။

ဟိ-ဆက်ဥးအံ၊ ဝေရဉ္စာဝစနံ- ဝေရဉ္စာသဒ္ဓါသည်၊ အဿ-ထိုမြတ်စွာ ဘုရား၏၊ ဂေါစရဂါမနိဒဿနတ္ထံ-ဂေါစရဂါမ်ကို ညွှန်ပြရခြင်း အကျိုးရှိ၏၊ နဋေရုပုဗ္ဗိမန္တမူလဝစနံ-နဋေရုပုဗ္ဗိမန္တမူလသဒ္ဓါသည်၊ ပဗ္ဗဇိတာနုဂ္ဂဟ နိဝါသ ဌာန နိဒဿနတ္ထံ- ရဟန်းတို့အား လျှောက်ပတ်သော နေရာအရပ်ကို ညွှန်ပြ ရခြင်းအကျိုးရှိ၏၊ တတ္ထ-ထို ဝေရဉ္စာသဒ္ဓါ၊ နဋေရုပုဗ္ဗိမန္တမူလ သဒ္ဓါတို့တွင်၊ ဝေရဉ္စာကိတ္တနေန - ဝေရဉ္စာသဒ္ဓါကို ပြောဆိုခြင်းဖြင့်၊ အာယသ္မာ ဥပါလိ ဣရော- သည်၊ ဘဂဝတော - ၏၊ ဂဟဋ္ဌာနုဂ္ဂဟကရဏံ - အိမ်၌တည်သူ

“ဂင်္ဂါယံ ယမုနာယံ” ဟု ဝေရဉ္စာယံအတိုင်း ပါဠိရှိသင့်၏။ ထို ၂ ပုဒ်သည် သမိပတ္ထံ ဘုမ္မဝစနံ၊ တနည်း သမိပူပစာတည်း၊ [ယူထော နိတ္ထိ သဇာတိယ - တိရစ္ဆာနာန မုစ္စတေ=ဇာတ်တူ တိရစ္ဆာန်အပေါင်းကို “ယူထ” ဟု ဆိုအပ်၏၊-အဘိဓာန်။]

ဂေါစရ၊ ဧဝံ၊ မူလဝစနံ။ ။ “ဝေရဉ္စာယံ” အရ ဝေရဉ္စာမြစ်ကိုမရဘဲ မြို့အနီးက တမာပင်ရလျှင် “ နဋေရုပုဗ္ဗိမန္တမူလေ ” ဟု အာဇာရတခုသာ ဆိုသင့်သည် မဟုတ် လော၊ သမိပတ္ထ-အဓိကရဏတ္ထံ ဟု အာဇာရ ၂ ခုကိုဆိုခြင်းသည် အဘယ်အကျိုးရှိပါ သနည်း-ဟု မေးတွယ်ရှိသောကြောင့် “ဂေါစရ” စသည်မိန့်။ [ပါဠိရှိအတိုင်း အဓိပ္ပါယ် သိနိုင်ပြီ။]

တတ္ထ ဝေရဉ္စာကိတ္တနေန၊ ဧဝံ၊ ဒဿတိ။ ။ [“ကိတ္တ-သံသဒ္ဓေ=ကောင်းစွာ ပြောဆိုခြင်း” ဟု ဓာတ်ကျမ်းရှိ၏။] “ ဝေရဉ္စာသဒ္ဓါကို ပြောဆိုခြင်းဖြင့် အဘယ် အကျိုး၊ ပုဗ္ဗိမန္တမူလသဒ္ဓါကို ပြောဆိုခြင်းဖြင့် အဘယ်အကျိုး အဆက်ဆက်ကို အရှင် ဥပါလိထေရ် ပြပါသေးသနည်း ” ဟု မေးတွယ်ရှိသောကြောင့် “ တတ္ထ ” စသည် မိန့်။ “ ထို ၂ ပုဒ်ကို မိန့်ဆိုသဖြင့် ဂဟဋ္ဌာနုဂ္ဂဟ - ပဗ္ဗဇိတာနုဂ္ဂဟ စသော များစွာသော အကျိုးကို ပြသည် ” ဟုလို့၊ ထိုအကျိုးများကို “တေနဿ ဝနေယေဝ ဝိဟာရံ ဒဿ တိ” တိုင်အောင် သိလေ။

လူဝတ်ကြောင်တို့ကို ချီးမြှောက်မှုပြုတော်မူခြင်းကို၊ ဒဿတိ-ပြစ်၊ နဋေရု ပုစိမန္တမူလကိတ္တနေန - နဋေရုပုစိမန္တမူလသဒ္ဒါကို ပြောဆိုခြင်းဖြင့်၊ ပဗ္ဗဇိတာ နဂ္ဂဟကရဏ-ရဟန်းတို့ကို ချီးမြှောက်မှု ပြုတော်မူခြင်းကို၊ ဒဿတိ - ဇ၊ တထာ-ထိုမှ တပါး၊ ပုရိမေန- ရှေးဝေရဉ္စာသဒ္ဒါဖြင့်၊ ပစ္စယဂ္ဂဟဏတော- ပစ္စည်း ၄ ပါးကို ခံယူတော်မူခြင်းကြောင့်၊ အတ္တကိလမထာနုယောဂဝိဝဇ္ဇနံ- အတ္တကိလမထ အကျင့်ကို အဖန်ဖန် အားထုတ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်း အကျင့်ကို၊(ဒဿတိ)၊ ပစ္ဆိမေန-နောက် နဋေရုပုစိမန္တမူလသဒ္ဒါဖြင့်၊ ဝတ္ထု ကာမပ္ပဟာနတော - ဝတ္ထုအာရုံ ကာမဂုဏ်တို့ကို ပယ်တော်မူခြင်းကြောင့်၊ ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂ ဝိဝဇ္ဇနုပါယနိဒဿနံ - ကာမသုခလ္လိကကို အဖန်

ဂဟန္တ-ပဗ္ဗဇိတာနုဂ္ဂဟ ။ ။ ဝေရဉ္စာမြို့ကိုမှီ၍ လူဝတ်ကြောင်တို့၏ ပစ္စည်း ၄ပါးကို ခံယူခြင်း၊ လာခွင့် ဆည်းကပ်ခွင့်ပေးခြင်း၊ တရားဟောခြင်း၊ သရဏဂုံသီလ တို့၌ တည်စေခြင်း၊ ရှေးအကြောင်းအားလျော်စွာ မဂ်ဖိုလ်တရားထူးကို ရစေခြင်းသည် လူဝတ်ကြောင်တို့ကို ချီးမြှောက်ခြင်းတည်း၊ ရဟန်းအများ၏ ပါဠိ အဋ္ဌကထာ သင်ယူ မေးမြန်းတို့ ကမ္မဋ္ဌာန်းအားထုတ်သို့ သင့်လျော်သော ဆိတ်ငြိမ်ရာ တမာပင်အောက်၌ နေတော်မူခြင်းသည် ရဟန်းတို့ကို ချီးမြှောက်တော်မူခြင်းတည်း။

အတ္တကိလမထာနုယောဂဝိဝဇ္ဇနံ။ ။ “ဝေရဉ္စာမြို့ကိုမှီ၍ ပစ္စည်းလေးပါး ခံယူ သေးသည်” ဟု ဆိုသဖြင့် ဆွမ်း စသည်ကို မသုံးဆောင်ဘဲ ခန္ဓာကိုယ်ပင်ပန်းကြောင်း အကျင့်မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းကိုလည်း ဝေရဉ္စာသဒ္ဒါဖြင့် ပြစ်၊ [အတ္တာ၌ အဒဓာတ် ကြံသော နည်းမှတပါး အာပုဗ္ဗ + ဓာဓာတ် + တပစ္စည်းကြံ၍ “အာဟိတော အဟံ မာနော ဧတ္တာတိ အတ္တာ” ဟု ဋီကာဝိဂြိုဟ်ပြစ်၊ “အာဓိယတေ ဧတ္တာတိ အတ္တာ”ဟု ပြုစေလို၏၊ ဧတ္တ-၍ အတ္တဘော (ခန္ဓာကိုယ်) ၌၊ အဟံမာနော- ငါ ဟူသော မာန ကို၊ အာဓိယတေ (အာဟိတော) - ဆောင်ထားအပ်၏၊ ဣတိ အတ္တာ၊ ကိလမတိ ဧတေနာတိ ကိလမထော၊ (ကိလန္တဘာဝေါ - ဟု ဋီကာဖွင့်ပုံကြည့်၍ ကရဏသာဓ် ကြံသည်၊ (အတ္တဿ+ ကိလမထော- အတ္တကိလမထော-အတ္တဘော၏ ပင်ပန်းကြောင်း အကျင့်၊ “ဥပဝါသ- အစာလုံးလုံး စားဘဲ ဥပုသ်စောင့်သုံးခြင်း၊ ကဏ္ဍကာပဿယ သေယျ-ဆူးပြောင့်စိုက်ထားသော တကဲမှီယျဉ်ချပ်ကို မှီ၍အိပ်ခြင်း” စသော ခန္ဓာကိုယ် ကို ညှဉ်းဆဲသောအကျင့်တည်း၊ အတ္တကိလမထာဿ-ကို၊ အနုယောဂေါ (အနုအနု+ ယောဂေါ) -အဖန်ဖန် (ထပ်ကာထပ်ကာ) အားထုတ်ခြင်းသည်၊ အတ္တကိလမထာ နုယောဂေါ-မည်၏။]

ကာမသုခပေါပါယဒဿနံ။ ။ ရူပသဒ္ဓစသော ကာမဂုဏ်ငါးပါးကို ကိလေသာ ကာမ၏ တည်ရာဝတ္ထုဖြစ်သောကြောင့် “ဝတ္ထုကာမ”ဟု ခေါ်၏၊ “ကာမိယတေတိ ကာမော”ဟု ပြု၊ ထို ကာမကို လိုလားသော တဏှာလောဘကို “ကိလေသာကာမ” ဟု ခေါ်၏၊ “ကာမေဘိတိ ကာမော”ဟု ပြု၊ ထို ကိလေသာကာမနှင့် ယှဉ်သောသုခ

ဖန် အားထုတ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ကြောင်း နည်းလမ်းပြခြင်းကို၊ (ဒဿတိ)၊
[“ဒဿနံ, ဒဿတိ ” ဟု] ခုထပ်သော်လည်း ဒဿနံ၏ ကတ္တားသည်
ဘုရားရှင်၊ ဒဿတိ၏ ကတ္တားကား အရှင်ဥပ၊ လိတည်း။]

စ - သည်သာမကသေး၊ ပုရိမေန - ဖြင့်၊ ဓမ္မဒေသနာဘိယောဂံ - တရား
ဟောတော်မူခြင်း၌ လွန်စွာ အားထုတ်ခြင်းကို၊ (ဒဿတိ)၊ ပစ္ဆိမေန-ဖြင့်၊
ဝိဝေကာဓိမုတ္တိ-ဝိဝေက၌ စွဲစွဲမြဲမြဲ သက်ဝင်တော် မူခြင်းကို၊ (ဒဿတိ)၊

(လောဘမူ သုခဝေဒနာ) ကို “ကာမသုခ” ဟု ခေါ်၏။ ကာမေသု-ဝတ္ထုကာမတို့၌ +
သုခံ-(အာရုံပြု၍) ဖြစ်သော သုခတည်း။ ကာမသုခံ-ဝတ္ထုကာမတို့၌ဖြစ်သော သုခ၊
ကာမသုခံယေဝ ကာမသုခလ္လိကံ၊ [ယဒနုပ - သုတ်ဖြင့် သတ္တု၌ လျှိကပစ္စည်းသက်ဟု
ယောဇနာဆို၏။] ကာမသုခလ္လိကဿ - ဝတ္ထုကာမတို့၌ဖြစ်သော ကိလေသာကာမ
ချမ်းသာကို၊ အနုယောဂေါ (အနုဘဝေါ) -အဖန်ဖန်အားထုတ်ခြင်းသည်၊ ဝါ-ခံစား
ခြင်းသည်၊ ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂေါ-မည်၏။ ဤအလို “ဝတ္ထုအာရုံ ကာမဂုဏ်၌
ဖြစ်သော ချမ်းသာကို (ခံစားသောအားဖြင့်) အဖန်ဖန် အားထုတ်ခြင်း” ဟု ပေး၊
ကာမဂုဏ်အာရုံများကို ပယ်ခွါ၍ တောသစ်ပင်အောက်၌ ကိုယ်တော်တိုင် နေပြတော်
မူခြင်းသည် (ဤသို့နေမှ ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂကို ရှောင်နိုင်မည်-ဟု အဓိန့်တော်
မရှိသော်လည်း ရှိသကဲ့သို့) ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၏နည်းလမ်းကို ပြတော်မူရာရောက်၏။

ဝိမတိ ၊ ။ဝတ္ထုကာမာရမဏော သုခေ သမ္ပယောဂဝသေန လိနာ ယုတ္တာ ကာမ
တဏှာ၊ ဤအလို “ ကာမသုခေ - ဝတ္ထုကာမလျှင် အာရုံရှိသောသုခ၌ + လိယတိ-
ပုန်းအောင်းသကဲ့သို့ ယဉ်တတ်၏။ ဣတိ ကာမသုခလ္လိကာ-မည်၏။ ကာမတဏှာရ၏။
လိကာ၌ လိဓာတ်၊ နိလိယနအနက်ဟော၊ ဣပစ္စည်းကို အကပြု၊ ဣတ္ထိလိနံထုံးစံအတိုင်း
အကိုဇ္ဈပြု၊ လ ဒွေဘော်လာ၊ (တနည်း) တံ သဟစရိတေ (ထိုကာမတဏှာနှင့်တကွ
ဖြစ်သော) ကာမသုခေါ အာရမဏဘူတေ အလ္လိနာ ပဝတ္တတိ၊ ဤအလို အာပုဉ္ဇ၊
လိဓာတ်သည် အလ္လိယန အနက်ဟော၊ ကာမသုခေ-ကာမတဏှာနှင့် တကွဖြစ်သော
ကာမဂုဏ်ချမ်းသာ၌ + အလ္လိယတိ-အာရုံပြုသောအားဖြင့် ငြိကပ်တတ်၏။ ဣတိ ကာမ
သုခလ္လိကာ-မည်၏။ ကာမခံစားသောအခါ ကိလေသာကာမနှင့် တကွဖြစ်သော သုခ
ဝေဒနာဖြစ်၏။ ထိုသုခကို “ ကာမသုခ ” ဟု ခေါ်၏။ ထိုသုခကို အာရုံပြုသောအခါ
ထိုကဲ့သို့ ထပ်၍ ချမ်းသာလိုသော နောက်နောက် ကာမတဏှာဖြစ်၏။ ထိုတဏှာသည်
ရှေးရှေး ကာမသုခ၌ ငြိကပ်သကဲ့သို့ဖြစ်ရကား ကာမသုခလ္လိကာမည်၏။

ဓမ္မဒေသနာ၊ ပေ၊ ဓိမုတ္တိ။ ။ အဘိ-အလွန် + ယောဂ - အားထုတ်ခြင်း၊ [သ
ဥဿာဟဘာဝေါ - အားထုတ်ခြင်းရှိသူ၏အဖြစ် (သာရတ္ထ)။] “ဝေရဉ္စာမြို့ အနီး
နေတော်မူ၏ ” ဟု ဆိုသဖြင့် တရားဟောဘို့ရန် မြို့အနီး၌ နေခြင်း ဖြစ်ရကား ဝေရဉ္စာ
သဒ္ဓါဖြင့် ဓမ္မဒေသနာဘိယောဂကို ပြ၏။ ထိုသို့ မြို့အနီး နေတော်မူရင်းပင် လူတို့မှ
ကင်းသောဝိဝေက၌ စိတ်ညွတ်တော်မူပုံကိုကား နဋ္ဌေရုပုစိမန္တမူလသဒ္ဓါဖြင့် ပြသည်။

ပုရိမေန - ဖြင့်၊ ကရုဏာယ - ကရုဏာတော်ဖြင့်၊ ဥပဂမနံ - ချဉ်းကပ်တော်
မူခြင်းကို၊ (ဒဿေတိ)၊ ပစ္ဆိမေန-ဖြင့်၊ ပညာယ-ပညာတော်ဖြင့်၊ အပဂမနံ-
ဖွဲ့တော်မူခြင်းကို၊ (ဒဿေတိ)။

ပုရိမေန၊ သတ္တာနံ-တို့၏၊ ဟိတသုခနိပ္ပါဒနာဓိမုတ္တတံ- စီးပွားချမ်းသာကို
ပြီးစေခြင်း၌ စွဲစွဲမြဲမြဲ သက်ဝင်တော်မူသည်၏အဖြစ်ကို၊ ဒဿေတိ၊ ပစ္ဆိမေန၊
ပရဟိတသုခကရဏေ-သုတပါး၏ စီးပွားချမ်းသာကို ပြုခြင်း၌၊ နိရူပလေပနံ-
တဏှာဖြင့် လိမ်းကျံ ကပ်ငြိမှု ရှိတော် မမူခြင်းကို၊ ဒဿေတိ၊ ပုရိမေန၊ ဓမ္မိက
သုခ၊ ပရိစ္စာဂနိဗ္ဗိတံ - တရားနှင့် ယှဉ်သော သုခကို မစွန့်ခြင်းလျှင် အကြောင်း
ရှိသော၊ ဖါသုဝိဟာရံ-ချမ်းသာစွာနေတော်မူခြင်းကို၊ (ဒဿေတိ)၊ ပစ္ဆိမေန-
ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မာနုယောဂ နိဗ္ဗိတံ-ဥတ္တရိမနုဿဓမ္မကို အဖန်ဖန်အားထုတ်
ခြင်းလျှင် အကြောင်းရှိသော၊ ဖါသုဝိဟာရံ (ဒဿေတိ)၊ ပုရိမေန၊ မနုဿာ
နံ-တို့အား၊ ဝါ- တို့၏အပေါ်၌၊ ဥပကာရဗဟုလတံ - များသော ကျေးဇူး
ရှိသည်၏အဖြစ်ကို၊ (ဒဿေတိ)၊ ပစ္ဆိမေန ဒေဝတာနံ ဥပကာရဗဟုလတံ
(ဒဿေတိ)၊ ပုရိမေန၊ လောကေ- လောက၌၊ ဇာတဿ - ဘွားမြင်တော်
မူသောမြတ်စွာဘုရား၏၊ လောကေ-၌၊ သံဇမ္ဘဘဝံ-ကြီးပွားတော်မူသည်၏
အဖြစ်ကို၊ (ဒဿေတိ)၊ ပစ္ဆိမေန၊ လောကေန-လောကနှင့်၊ အနုပလိတ္တတံ-
မလိမ်းကျံ မကပ်ငြိသည်၏ အဖြစ်ကို၊ (ဒဿေတိ)။

ဥပဂမနံ, အပဂမနံ။ ။ ဝိဝေက၌ အလွန်မွေ့လျော်ပါလျက် လူတို့ရှိရာမြို့ရွာသို့
ကြွတော်မူခြင်းသည် လူတို့အား သနားသော ကရုဏာတော်ကြောင့် တရားဟောရန်
ကြွတော် မူခြင်းသာတည်း။ “လောဘစသည်ကို လိုလား၍ ကြွတော်မူခြင်း မဟုတ်”
ဟူလို၊ ထိုသို့ ကြွတော်မူ၍ တရားဟောခြင်း ကိစ္စပြီးလျှင် အချိန်အခါကို ဉာဏ်တော်ဖြင့်
သိ၍ ဝိဝေကရာသီရန် ပြန်ကြွတော်မူ၏။ “နဝိရောဓာဒိ နိဗ္ဗိတံ-လူတို့နှင့် သဘောချင်း
မကိုက်၍ စိတ်ဆိုးမာန်ဆိုးနှင့် ပြန်ခဲ့ခြင်း မဟုတ်”ဟူလို။

ဟိတသုခ၊ ပေါ၊ နိရူပလေပနံ။ ။ ဝေရဉ္ဇာမြို့အနီး၌ နေတော်မူခြင်းသည် သတ္တာ
တို့၏ စီးပွားချမ်းသာကို ပြီးစေသော နေတော်မူခြင်းဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် ဝေရဉ္ဇာသဒ္ဓါ
ဖြင့် သတ္တာတို့၏ စီးပွားချမ်းသာပြီးစေမှု၌ စိတ်ညွတ်လျက်ရှိကြောင်းကိုပြ၏။ ထိုဟိတ
သုခကို ပြီးစေပြီးနောက် ဆက်လက်၍ စကားတပြောပြောနှင့် ရောရောနှောနှော မနေဘဲ
ကျောင်းတော်သို့ ပြန်ကြွနိုင်ပုံ ထောက်၍၊ ပရဟိတသုခကို ပြီးစေရာဝယ် တဏှာဖြင့်
တွယ်တာမှု မရှိကြောင်းကိုလည်း ပုစိမန္တသဒ္ဓါဖြင့် ပြသည်။

ဥပကာရဗဟုလတံ။ ။ ဝေရဉ္ဇာကို မှီနေခြင်းသည် မြို့နေသူ လူတို့အား ကျေးဇူး
များ၏။ မြို့ပြင်ပ သစ်ပင်အောက်၌ နေတော်မူခြင်းသည် လူအများမှ ကင်းဆိတ်သော
ကြောင့် နတ်တို့အား ကျေးဇူးများ၏။ မှန်၏။-နတ်မြဟ္မာတို့သည် လူတို့မှ ကင်းဆိတ်
သော အရပ်သို့သာ ချဉ်းကပ်လိုကြသည်။

ပုရိမေန၊ ကေပုဂ္ဂလောဘိက္ခဝေ ၊ ပေ၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါတိ- ဟူ၍၊ ဝစန
 တော-ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်၊ ယဒတ္ထိ-အကြင်အကျိုးငှါ၊ ဘဂဝါ-သည်၊
 ဥပ္ပန္နော - ဖြစ်တော်မူပြီ၊ တဒတ္ထပရိနိပ္ပါဒနံ - ထို အကျိုးကို ပြီးစေခြင်းကို၊
 (ဒဿေတိ)၊ [ဘိက္ခဝေ - ထို့၊ လောကေ - ဌ၊ ကေပုဂ္ဂလော - တဆူတည်း
 သော ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇမာနော - ပွင့်တော်မူလသော်၊ ဗဟုဇနဟိတာယ-
 လူအများ၏စီးပွားအလိုငှါ၊ ဗဟုဇနသုခါယ-လူအများ၏ချမ်းသာအလိုငှါ၊
 လောကာနုကမ္မာယ - သတ္တလောကကို သနားစောင့်ရှောက် ချီးမြှောက်တော်
 မူခြင်းငှါ၊ ဒေဝမနုဿာနံ-ကျွတ်ထိုက်ကြသူ နတ်လူတို့၏၊ အတ္ထာယ- ပရမတ္ထ
 နိဗ္ဗာန်အကျိုးငှါ၊ ဟိတာယ-ဖိုလ်၏ဖြစ်ကြောင်း မဂ်အကျိုးငှါ၊ သုခါယ-ဖလ
 သမာပတ်ချမ်းသာအကျိုးငှါ၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ- ပွင့်တော်မူ၏၊ ကေပုဂ္ဂလော- တဆူ
 တည်းသောပုဂ္ဂိုလ်ဟူသည်၊ ကတမော-နည်း၊ အရဟံ-ပူဇော်အထူးကိုခံတော်
 မူထိုက်သော၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-မဖေါက်မပြန် ကိုယ်တော်တိုင် အလုံးစုံသော
 တရားတို့ကို သိတော်မူသော၊ တထာဂတော-မြတ်စွာဘုရားတည်း။]

ပစ္ဆိမေန၊ ယတ္ထ - အကြင်အရပ်၌၊ ဥပ္ပန္နော - ဖြစ်တော်မူခဲ့ပြီ၊ တဒနရူပ
 ဝိဟာရံ - ထိုဖြစ်ရာအရပ်အားလျော်စွာ နေတော်မူခြင်းကို၊ (ဒဿေတိ)၊
 ဟိ-မှန်၊ (တနည်း) ဟိ-ချဲ့၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ပဌမံ - ရှေးဥျားစွာ၊ လုမ္ဗိနီဝနေ-
 လုမ္ဗိနီဥယျာဉ်၌၊ ဥပ္ပန္နော- ဖြစ်တော်မူပြီ၊ ဒုတိယံ - နှစ်ကြိမ်မြောက်၊ ဗောဓိ
 မဏ္ဍေ-ဗောဓိမဏ္ဍိုင်၌၊ ဝါ-အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်၏ကြည်လင်ရာ

လောကေ ၊ ပေ၊ အနုပလိတ္တတံ ။ ။ မြို့ကိုမှီခြင်းသည် လူ့လောက၌ ဖွားမြင်၍
 လူ့အာမိသကို သုံးဆောင်ခြင်းဖြင့် ကြီးမြင့်ရကြောင်းကိုပြ၏၊ မှန်၏-လူစင်စစ်ဖြစ်သော
 ကြောင့်သာ လူတို့နေရာမြို့ရွာကို မှီနေသည်၊ ဤစကားဖြင့် တန်ခိုးကြီးမားသော်လည်း
 ဘုရားရှင်ကို နတ်ဟု မထင်မှားနှင့် ဟု တားမြစ်သည်၊ တောသစ်ပင်အောက်၌ နေတော်
 မူသဖြင့် “ရေ၌ ဖြစ်သော ကြာပန်းသည် ရေနှင့်မလိမ်းကုံသကဲ့သို့၊ လူ၌မွေးဖွားသော်
 လည်း လူတို့နှင့် မရောနှော မလိမ်းကုံ”ဟု ပြသည်။

ကေပုဂ္ဂလော၊ ပေ၊ နိပ္ပါဒနံ ။ ။ ဤ ပါဠိတော်သည် ကေရ်တ္တရ ပါဠိတည်း၊
 ထိုပါဠိတော်၌ “ ပုဂ္ဂိုလ်ထူးတပါး ထင်ရှားပေလောလျှင် အများ၏ အတ္ထ ဟိတ သုခ
 အကျိုးငှါ ပေပေါက်လာ၏ ” ဟု ဆို၏၊ ထို့ကြောင့် ဝေရဉ္စသဒ္ဓါဖြင့် “ ထို မူလ
 ရည်ရွယ်ရင်း ဖြစ်သော ဗုဒ္ဓကိစ္စကို ပြီးပြေအောင် နေတော်မူခြင်း” ဟု ပြ၏။ [ပါဠိ
 တော်၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ထိုပါဠိ၏ အဋ္ဌကထာမှယူ၊] နဋ္ဌေရုပုပိမန္တသဒ္ဓါဖြင့်ကား
 “ လုမ္ဗိနီဥယျာဉ်ဟူသော တော၌ ဖွားမြင်ခဲ့၍ ဗောဓိပင်ဟူသော တော၌ ဘုရားဖြစ်ခဲ့
 သည်အားလျော်စွာ တောသစ်ပင်အောက်မှာပင် နေတော်မူခြင်းကို”ပြ၏။

ဗောဓိပင် အရပ်၌၊ ဥပ္ပန္နော၊ ဣတိ - ဤသို့၊ လောကီယ လောကုတ္တရာယ-
လောကီလောကုတ္တရာဖြစ်သော၊ ဥပ္ပတ္တိယာ-ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့်၊ ဝနေယေဝ-
တော၌သာလျှင်၊ ဥပ္ပန္နော-ဖြစ်တော့မူပြီ၊ တေန - ထို့ကြောင့်၊ အဿ - ထို
မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝနေယေဝ-တော၌သာလျှင်၊ ဝိဟာရံ - သီတင်းသုံးတော်
မူခြင်းကို၊ ဒဿတိ၊ ဣတိဝေမာဒိနာ-ဤသို့အစရှိသော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊
တ္ထေ-ဤဝေရဉ္စာယံဝိဟာရတိ နဋ္ဌေရုပုစိမန္တမူလေဟူသောပါဠိ၌၊ အတ္ထယောဇ-
နာ- အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ယှဉ်စေခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- ၏။

မဟတာ ဘိက္ခုသံဃေန သဒ္ဓိတိတ္ထေ-ဤပါဠိ၌၊ မဟတာတိ-ကား၊ ဂုဏ
မဟတ္ထေနပိ - ဂုဏ်တို့ဖြင့် မြတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊ မဟတာ -
မြတ်သော၊ သင်္ချာမဟတ္ထေနပိ-အရေအတွက်အားဖြင့် များသည်၏ အဖြစ်
ကြောင့်လည်း၊ မဟတာ-များသော၊ ဟိ-ဧ၊ သော ဘိက္ခုသံဃော-ထိုရဟန်း
အပေါင်းသည်၊ ဂုဏဟိဝိ-ဂုဏ်တို့ဖြင့်လည်း၊ မဟာ-မြတ်သည်၊ အဟောသိ-
ပြီ၊ (ကသ္မာ-နည်း၊) ယသ္မာ-ကြောင့်၊ တတ္ထ-ထိုရဟန်းအပေါင်း၌၊ ဝါ-တွင်၊
ယော - အကြင်ရဟန်းသည်၊ ပစ္ဆိမကော - ဂုဏ်အားဖြင့် နောက်ဆုံးသည်၊
ဟောတိ၊ သော - သည်၊ သောတာပန္နော - သောတာပန်တည်း၊ (တသ္မာ-
ထိုကြောင့်တည်း၊) သင်္ချာယပိ-အရေအတွက်အားဖြင့်လည်း၊ မဟာ-များသည်၊
အဟောသိ၊ (ကသ္မာ)၊ ပဉ္စသတသင်္ချတ္တာ - ဝါးရာအရေအတွက် ရှိသည်၏
အဖြစ်ကြောင့်တည်း။

ဝေမာဒိနာ၊ ပေ၊ အတ္ထယောဇနာ။ ။ အာဒိသဒ္ဓေန ဝေရဉ္စာကိတ္တနတော
ရူပကာယဿအနုဂ္ဂဏှနံ (ဝေရဉ္စာကိုမှီ၍ ပစ္စည်း ၄ပါးကိုခံယူသုံးဆောင်ခြင်းကြောင့်
ခန္ဓာကိုယ် ရူပကာယတော်ကို ချီးမြှောက်ကြောင်း) ဒဿတိ၊ နဋ္ဌေရုပုစိမန္တကိတ္တန
တော ဓမ္မကာယဿ (ဆိတ်ငြိမ်သော တော၌နေခြင်းကား သမာပတ် ဝင်စားခြင်း၊
ရဟန်းတို့အား တရားတော်မေးမြန်းခွင့် ရစေခြင်းကြောင့် တရားတော် ချီးမြှောက်ရာ
ရောက်၏၊) ဤသို့ စသည်ဖြင့် သွယ်ဝိုက်၍ ပြသော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ဝေရဉ္စာယံ
ဝိဟာရတိ နဋ္ဌေရုပုစိမန္တမူလေပုစိတို့၌ ယှဉ်စေခြင်းသည် (ယှဉ်ကပ်၍ အဓိပ္ပါယ်ပြရခြင်း
သည်) အတ္ထယောဇနာ မည်၏။ [အတ္ထဿ - ရသင့်သော အနက် အဓိပ္ပါယ်ကို +
ယောဇနာ- (ဝေရဉ္စာယံ နဋ္ဌေရုပုစိမန္တမူလေ သဒ္ဓါတို့၌) ယှဉ်စေခြင်း၊ ယှဉ်ကပ်၍
ပြခြင်းတည်း၊ အတ္ထယောဇနာ-ခြင်း။]

မဟတာတိ။ ။ ဂုဏမဟတ္ထေနဖြင့် မဟန္တသဒ္ဓါ၏ ဥတ္တမတ္တ (အမြတ်အနက်)ကို
ပြ၏၊ “မဟတာ-မြတ်သော” ဟု ပေး၊ သင်္ချာမဟတ္ထေနဖြင့် မဟန္တသဒ္ဓါ၏ ဗဟုတ္တ
(အများဟူသော အနက်)ကို ပြ၏၊ “မဟတာ-များသော” ဟု ပေး။

ဘိက္ခုနံ-ရဟန်းတို့၏၊ သံဃေန - အပေါင်းနှင့်၊ ဘိက္ခုသံဃေန - ရဟန်းအပေါင်းနှင့်၊ ဒိဋ္ဌိသီလ သာမညသင်္ခါတ သင်္ခာတေန - ဒိဋ္ဌိသီလ၏ တူမျှသည်၏အဖြစ်ဟု ဆိုအပ်သော ဂုဏ်အားဖြင့် ပေါင်းစပ်အပ်သော၊ သမဏဂဏေန-ရဟန်းအပေါင်းနှင့်၊ ဣတိအတ္ထော-ဤကားအနက်၊

ဘိက္ခုနံ၊ ပေါသမဏဂဏေန။ ။ “ဘိက္ခုနံ+သံဃေန-ဘိက္ခုသံဃေန”သည် ဝါကျာဝတ္ထိကန္တနည်းဖြင့် ပြီးစလွယ်ပြီသော လဟကနည်း ဝစနတ္ထတည်း။ ဘိက္ခုနံ+သံဃော - ဘိက္ခုသံဃော” ဟု ပဒေါဝတ္ထိကန္တ ဂရုကနည်း ပြုစေလိုသည်။ အချို့က “ဘိက္ခုနံ + သံဃော” ကို အဘောဒ ဘောဒူပစာရ ဟု ကြံကြ၏။ အဘောဒ ဘောဒူပစာမှန်သမျှလည်း “ဘိက္ခုဝေ သံဃော” ဟု ကမ္မဓာရ်ပြုမှ ဝိပြိုက်စစ် ဖြစ်သည်ဟု ယူကြသတက်။ “ဘိက္ခုနံ သံဃေန”ဟု ဘိက္ခုနံအရ အစိတ်အစိတ် ရဟန်းများရ၍+သံဃေန အရ အပေါင်းရသဖြင့် အဝယဝိ + အဝယဝသမ္ပန် ဖြစ်ပါလျက် အဘောဒ ဘောဒူပစာ ကြံခြင်းကစ၍ ရိုးရာမကြချေ။

ဒိဋ္ဌိစ သီလာနိစ ဒိဋ္ဌိသီလံ၊ (သီလပညာဏ်ကဲ့သို့ သမာဟာရဒွန်) သမာနဿ - တူသော ဒိဋ္ဌိသီလ၏ + ဘာဝေါ, သာမညံ၊ ဘိက္ခုနံသည် ပုထုဇဉ် အရိယာရဟန်းအားလုံးကို ဟောနိုင်သော်လည်း “ယော ပစ္စိမကော, သော သောတာပန္နော”ဟု ဆိုသောကြောင့် အရိယာရဟန်းများကိုသာယူ၊ ထို အရိယာရဟန်းတို့ ဒိဋ္ဌိသီလအချင်းချင်း သမာနဖြစ်ဘို့အကြောင်း (ဘာဝအနက်) ကား မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးတွင် ပါဝင်သော ဒိဋ္ဌိ၏ အရိယနိယျာနိကဂုဏ်နှင့် သမ္ပဝါစာ ကမ္မန္တ အာဇီဝဟူသောသီလ၏ မကျိုးမပေါက် မပြောက် မကျားခြင်းဂုဏ်တည်း။

ဒိဋ္ဌိသီလဿ+သာမညံ-ဒိဋ္ဌိသီလသာမညံ၊ ဒိဋ္ဌိသီလသာမညံ ဣတိ သင်္ခါတော ဒိဋ္ဌိသီလသာမညသင်္ခါတော - ဒိဋ္ဌိသီလ၏ တူမျှသည်၏ အဖြစ် ဟု ဆိုအပ်သောဂုဏ်၊ လောက၌ သဘောချင်းတူမှ ပေါင်းစပ်၍ဖြစ်၏။ အရိယာဘိက္ခုတို့လည်း ဒိဋ္ဌိသီလအားဖြင့် သဘောချင်းတူကြ၏။ ထို့ကြောင့် “ဒိဋ္ဌိသီလ သာမညသင်္ခါတေန + သံဃာတော, ဒိဋ္ဌိသီလသာမညသင်္ခါတ သံဃာတော - ဒိဋ္ဌိသီလ၏ တူမျှသည်၏အဖြစ် ဟု ဆိုအပ်သောဂုဏ်အားဖြင့် ပေါင်းစပ်သောအပေါင်း။ [တချို့နေရာ၌ “သင်္ခါတ” မပါဘဲ “ဒိဋ္ဌိသီလသာမညသံဃာတေန”ဟုသာ ရှိ၏။ ဤကား သာရတ္ထမှပင် “ဧဝံ ဂုတ္တာယ ဒိဋ္ဌိယာ ဧဝံ ဂုတ္တာနဉ္စ သီလာနံ သမညသင်္ခါတေန သံဃာတော သံဃာဋီတော သမေတော”ဟု သင်္ခါတသဒ္ဓါပါလျက် ရှိသည်။]

မှတ်ချက်။ ။ ဤကား “ဒိဋ္ဌိယာ သီလာနံ” ပုဒ်တို့ကိုထောက်၍ “ဒိဋ္ဌိသီလဿ+သာမညံ”ဟု ဆဋ္ဌိတံပျရိသ်၎င်း, သာမည သင်္ခါတေနကို ထောက်၍ သံဃာတောနှင့် ဝိသေသနတ္ထ တတိယာ တပျရိသ်၎င်း တွဲစပ်သည်။ “သံဃာဋီတော-ပေါင်းစပ်အပ်၏၊ သမေတော - တကွဖြစ်စေအပ်၏” ကို ထောက်၍ သံဃောကိုလည်း “သံဟညတေ (ပေါင်းစပ်အပ်၏) ဣတိ သံဃော” ဟု ပြု၊ သံဟနာညာယဝါ ရောသောသုတ်ဖြင့် စီရင်၊ “သမဏဂဏေန”သည် ဘိက္ခုသံဃေန၏ ဟောနက်ပြ အဘိဓယေတ္ထတည်း။

သဒ္ဓိန္ဒြိယ-ကား၊ ကေတော-တပေါင်းတည်း၊ ဝါ-အတုတကွ၊ ပဉ္စမတ္တေဟိ
 ဘိက္ခုသတေဟိတိ-ကား၊ ဧတေသံ - ဤ ရဟန်းအရာတို့၏၊ ပဉ္စ - ငါးလီကုန်
 သော၊ မတ္တာ-အတိုင်းအရှည်သည်၊ (အတ္ထိ) ဣတိ-ကြောင့်၊ (တာနိ ဘိက္ခု
 သတာနိ-တို့သည်) ပဉ္စမတ္တာနိ- ပဉ္စမတ္တတို့မည်၏၊ ပမာဏံ- အတိုင်းအရှည်
 ကို၊ မတ္တာတိ- မတ္တာ ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆတိ- ၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ပမာဏကို
 မတ္တ ဟု ဆိုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ဘောဇနေ မတ္တညူတိ - ၍၊ ဝုတ္တေ-
 ဆိုအပ်သော်၊ ဝါ-ဆိုအပ်ရာ၌၊ ဘောဇနေ-ဘောဇန၌၊ မတ္တ-အတိုင်းအရှည်
 ကို၊ ဇာနာတိ- သိ၏၊ ဣတိ- ဤသို့သော၊ အတ္ထော - အနက်သည်၊ ဟောတိ
 ယထာ- သို့၊ ဧဝံ - ဤ အတူ၊ ဣဓာပိ- ဤ ပဉ္စမတ္တေဟိဟူသော ပါဠိလည်း၊
 တေသံ ဘိက္ခုသတာနိ- ထို ရဟန်းအရာတို့၏၊ ပဉ္စ- ငါးလီကုန်သော၊ မတ္တာ
 (ပမာဏံ)-အတိုင်းအရှည်သည်၊ အတ္ထိ-၏၊ ဣတိ-ဤသို့သော၊ အတ္ထော-ကို၊
 ဒဋ္ဌဗ္ဗော- ၏။

ဘိက္ခုနီ-တို့၏၊ သတာနိ-အရာတို့တည်း၊ ဘိက္ခုသတာနိ-ရဟန်းအရာတို့၊
 ပဉ္စမတ္တေဟိ - ငါးလီ အတိုင်းအရှည် ရှိကုန်သော၊ တေဟိ ဘိက္ခုသတေဟိ-
 ထိုရဟန်းအရာတို့နှင့်၊ (သဒ္ဓိ)၊ ဧတေန - ဤ ပဉ္စမတ္တေဟိ ဘိက္ခုသတေဟိ
 ဟူသောပါဠိဖြင့်၊ (ဒဿိတံ၌စပ်)၊ မဟတာ ဘိက္ခုသံဃေနသဒ္ဓိန္ဒြိယ-ဟူ၍၊ ယံ-

မတ္တာတိပမာဏံ၊ ပေ၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော။ ။ ပမာဏံဿရိယေမတ္တာ-စသောအဘိဓာန်
 လာ ဣတ္ထိလိန် မတ္တာသဒ္ဓါ၏ အနက်တို့တွင် ဤနေရာ၌ ပမာဏအနက်ဟော ဟု သိစေ
 လို၍ “မတ္တာတိ ပမာဏံ ဝုစ္ဆတိ” ဟု မိန့်သည်။ “တသ္မာ၊ ပေ၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗောဖြင့် ထိုပမာဏ
 အနက်ကို ယူရခြင်း၏ အကျိုးလက် ပြသည်၊ ထိုတွင် “ယထာ၊ ပေ၊ ဟောတိ” သည်
 ဥပမာနဝါကျ၊ “ဧဝံ၊ ပေ၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော” ကား ဥပမေယျဝါကျ၊ “တေသံ ဘိက္ခုသတာနိ၊
 ပေ၊ ပမာဏံဖြင့် “ပဉ္စ မတ္တာ ဧတေသံတိ ပဉ္စမတ္တာနိ” ဟု မဟုဇ္ဇိဟိသမာသ်ကို ပြသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ပဉ္စ + မတ္တာ၏ နောက်၌ “ပဉ္စ + ပမာဏံ” ဟု ယခုစာအုပ်များ၌
 တွေ့ရ၏၊ ထိုပဉ္စနှင့် ပမာဏံသည် သမာသ်မဟုတ်၊ ရှေ့ “ပဉ္စ + မတ္တာကို ထပ်၍ ဖွင့်သော
 ဝါကျသာ၊ ဝါကျဖြစ်လျှင်လည်း ပဉ္စကို ပဉ္စ ဟု ထပ်၍ ဖွင့်သဖြင့် အကျိုး မထူးချေ၊
 မတ္တာကိုသာ “ပမာဏံ” ဟု ထပ်၍ ဖွင့်သင့်သည်၊ ဤ အဖွင့်မျိုးကို လဟုမတ္တာတယော
 ရသသာသုတ် အဖွင့် ရူပသိဒ္ဓိ၌ “လဟု + မတ္တာ = ပမာဏံတိ” ဟု တွေ့ရ၏၊ ထို့ကြောင့်
 ဤလည်း “ပဉ္စ + မတ္တာ ပမာဏံတိ” ဟု မူလပါဠိဟောင်း ဖြစ်ကောင်း ဖြစ်ပါလိမ့်မည်၊
 ပဉ္စနှင့် မတ္တာလည်း ဝုစ္ဆတိ-မဟုသော ဝိသေသန ဝိသေသျှ ဟု မှတ်။ [သီလက္ခနီဦးကာ
 သစ်၌ကား “ပဉ္စ + မတ္တာ (နောက် ပဉ္စ-မပါ) ပမာဏာတိ ဟူသော (ဝါကျ)၊ နိကာရ
 လောပေါစေတ္တ နပုံသကလိဂ်တ္တာ” ဟုဖွင့်လေ၏၊ “ပမာဏာနိ” ဆိုလိုလျက် နိကြေသည်
 ဟု ဆိုလိုသတတ်၊ ထိုအလို မတ္တာလည်း မဟုဝုစ္ဆပင် ဆိုလို၏၊ ထို ဦးကာသစ် စကား
 အားလုံးကို စဉ်းစားကြပါလေ။]

အကြင်စကားကို၊ ဝုတ္တံ-ပြီး၊ ဧတ္ထ-ဤစကား၌၊ မဟတော- မဟန္တဖြစ်သော၊ တဿ ဘိက္ခုသံဃဿ-ထိုရဟန်းအပေါင်း၏၊ သင်္ချာမဟတ္တံ-အရေအတွက် အားဖြင့်များသည်၏အဖြစ်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဒဿိတံ - ပြအပ်သည်၊ ဟောတိ၊ ပန-ဆက်၊ (တနည်း) ပန-အဘို့တပါးကား၊ ပရတော- နောက်၌၊ အဿ- ထို ဘိက္ခုသံဃာ၏၊ နိရဠာဒေါ ဟိ သာရိပုတ္တံ ၊ ပေ ၊ သောတာပန္နောတိ - ဟူသော၊ ဝစနေန - စကားတော်ဖြင့်၊ ဂုဏမဟတ္တံ - ဂုဏ်တို့ဖြင့် မြတ်သည်၏ အဖြစ်သည်၊ အာဝိ-ထင်စွာ၊ ဘဝိဿတိ၊ [သာရိပုတ္တံ-ရာ၊ ဘိက္ခုသံဃော- ရဟန်းအပေါင်းသည်၊ နိရဠာဒေါ-ဒုဿီလဟုခိုးသူမရှိ၊ နိရာဒီနဝေါ-ဒုဿီလ ညစ်, အပြစ်မရှိ၊ အပဝတကာဠကော - ဒုဿီလ တည်းဟူသော ကင်းသော အမည်းအညစ် ရှိ၏၊ သုဒ္ဓေါ - စင်ကြယ်၏၊ သာရေ - သီလ,သမာဓိ, ပညာ ဟူသော အနှစ်၌၊ ပတိဋ္ဌိတော-တည်၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ သာရိပုတ္တံ-ရာ၊ ဣမေသံ ပဉ္စန္ဒံ ဘိက္ခုသံတာနံ - ဤ ငါးရာကုန်သော ရဟန်းတို့တွင်၊ ယော - အကြင် ရဟန်းသည်၊ ပစ္ဆိမကော - ဂုဏ်အားဖြင့် နောက်ဆုံးသည်၊ (ဟောတိ)၊ သော-ထိုရဟန်းသည်၊ သောတာပန္နော-သောတာပန်တည်း။]

အသောသီ ခေါ် ဝေရဉ္စော မြာဟ္မဏောတိ ဧတ္ထ- ဟူသော ဤပါဌ၌၊ အသောသီတိ-အသောသီ ဟူသည်ကား၊ သုဏိ - ကြားပြီး၊ ဥပလဘိ-ရပြီး၊ သောတဒ္ဓါရိသမ္ပတ္တဝစနနိဋ္ဌေါသာနုသာရေန-သောတဒ္ဓါရိသို့ ရောက်လာ သော စကားသံကိုအစဉ်လိုက်သော မနောဒ္ဓါရိဝိထိဖြင့်၊ အညာသိ - သိရပြီး၊ ခေါ်တိ- ခေါ်ဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ ပဒပူရဏမတ္ထေ - ပုဒ်၏ ပြည့်ကြောင်းမျှ၌၊

အသောသီတိ ၊ ပေ ၊ အညာသိ ။ ။ အသောသိ၌ အသဒ္ဓါသည် ပဋိသေဓ၊ သိ၌ ဝိဘတ်သိ ဟု ထင်မည်စိုးသောကြောင့် “သုဏိ” ဟု မူလသံဝဏ္ဏနာဖွင့်၊ ထိုသို့ ဖွင့်သဖြင့် အသဒ္ဓါသည် အဇ္ဇတနိကြောင့်လာသော အာဂုံ (အ) တည်း၊ သိ၌လည်း သ အာဂုံ, ဤဝိဘတ်ဟု သိစေ၏၊ သုဏိ အရ “ကြားခြင်း” ဟူသည်လည်း ကြားကာမတ္ထ မဟုတ်၊ ထိုသတင်းကို အမှတ်တရ အဖြစ်ဖြင့် “ရခြင်း” ဟု ပြလို၍ “ဥပလဘိ” ဟု လောကဝေါဟာရအားဖြင့် အနုသံဝဏ္ဏနာဆင့်သည်၊ မြန်မာ၌လည်း “ဒီသတင်းကို ကြား+ရသည်” ဟု ရနှင့်တွဲ၍ သုံးလေ့ရှိသည်၊ ထိုရခြင်းဟူသည်လည်း သောတဒ္ဓါရိက ဝိထိနှင့် တဒနုဝတ္ထက မနောဒ္ဓါရိဝိထိဖြစ်ပြီးနောက်, ထိုဝိထိသို့ အစဉ်လိုက်သော သုဒ္ဓ မနောဒ္ဓါရိဝိထိများဖြင့် သိခြင်းတည်း” ဟု ပြလို၍ “သောတဒ္ဓါရိပေ၊ အညာသိ” ဟု ပရမတ္ထသဘောအားဖြင့် ဒုတိယအနုသံဝဏ္ဏနာ ဆင့်သည်။

ပဒပူရဏမတ္ထေ ။ ။ ပူရယတိ အနနာဘိ ပူရဏံ၊ ပဒဿ - ပုဒ်၏ + ပူရဏံ- ပြည့်ကြောင်းတည်း၊ ဝါ - တန်ဆာဆင်သကဲ့သို့ ပြည့်ပြီး ဝေဆာကြောင်းတည်း၊ ပဒ ပူရဏံဝေ-ပုဒ်၏ ပြည့်ပြီးဝေဆာကြောင်းသည်ပင်၊ ပဒပူရဏမတ္တံ-မည်၏၊ မတ္တသဒ္ဓါ

(ပဝတ္ထော- သော၊) နိပါတော- နိပါတ်တည်း၊ ဝါ- တနည်း၊ အဝဇာရဏတ္ထေ-အဝဇာရဏအနက်၌ (ပဝတ္ထော)နိပါတော၊ တတ္ထ-ထိုနှစ်မျိုးတို့တွင်၊ အဝဇာရဏတ္ထေန-အဝဇာရဏအနက်ရှိသော ခေါ်သဒ္ဓါဖြင့်၊ အသောသိဝေ - ကြားသိရသည်သာ၊ အဿ - ထိုပုဏ္ဏား၏၊ ကောစိ - တစုံတခုသော၊ သဝနန္တရာယော-ကြားသိရခြင်း၏ အန္တရာယ်သည်၊ န အဟောသိ-မရှိ၊ ဣတိ အယံ အတ္ထော-ဤအနက်ကို [ဣတိကိုပင် “အယံအတ္ထော” ဟုဖွင့်၊] ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၏၊ ပဒပူရဏေန ပန - ပဒပူရဏ ခေါ်သဒ္ဓါဖြင့်ကား၊ ဗျဉ္ဇနသိလိဋ္ဌတာ မတ္တမော- ရွှေနောက်သဒ္ဓါတို့၏ ပြေပြစ်ညက်ညောကုန်သည်၏ အဖြစ်မျှကိုသာ၊ (ဝေဒိတဗ္ဗ-၏၊)

သည် ဧဝအနက်ဟော၊ ထိုမတ္တဖြင့် ပဒပူရဏမှတစ်ပါး အခြား အနက်အထူးမရှိ ဟုပြသည်၊ ဆက်ဥးအံ- “အသောသိ-ကြားသိရပြီ” ဟု ဆိုသဖြင့် (အခြားအနက်ကို ပယ်ရှားနိုင်သော) အညတ္ထာပေါဟနနည်းအားဖြင့်၎င်း၊ “သဗ္ဗဝါကျံ သာဝဇာရဏံ- ဝါကျတိုင်းမှာ ဧဝအနက် ပါနိုင်၏” ဟူသော ပရိတာသာအားဖြင့်၎င်း၊ “မကြားရခြင်း - ကြားသိသောရန် အန္တရာယ်တစုံတရာရှိခြင်း” ဟူသောအနက်ကို ကန့်ကွက်တားမြစ်နိုင်ရကား ခေါ်အတွက် အဝဇာရဏအနက်ကို ပြဘွယ်မလိုဟု ယူဆ၍ “ပဒပူရဏမတ္ထော” ဟု မိန့်သည်။

အဝဇာရဏတ္ထေဝါ ။ ။ ဝါကျတိုင်း၌ အဝဇာရဏအနက်ကို တိုက်ရိုက်ပြနိုင်သော ပုဒ်ရှိလျှင် ထိုပုဒ်က အဝဇာရဏအနက်ကို တိုက်ရိုက်ပြမှ သာ၍ ထင်ရှားသောကြောင့် “အဝဇာရဏတ္ထေဝါ” ဟု တနည်းဖွင့်ပြန်သည်။ [အဝဇာရဏတ္ထေတိ ပန ဣမိနာ “အန္တောဂဓာဝဇာရဏေပိ သဗ္ဗသ္မိ” ဝါကျေ ဒိဋ္ဌတော (တိုက်ရိုက်အားဖြင့်) အဝဇာရဏတ္ထံ ခေါ်သဒ္ဓဂဟဏံ ” တိ ဒသေတိ-သာရတ္ထ။ [ဒိဋ္ဌတောနေရာ၌ “ဒိဋ္ဌတော” ဟု တွေ့ရ၏၊ အဗ္ဗဋ္ဌသုတ် ဋီကာသစ်၌ “နိတုတ္ထတော” ဟု ရှိ၏။]

တတ္ထ၊ ဧဝ၊ မတ္ထ၊ ဧဝ။ ။ ထို အဝဇာရဏတ္ထ ခေါ်သဒ္ဓါဖြင့် သိရသောအနက်များကို ပြလို၍ “တတ္ထ အဝဇာရဏတ္ထေန အသောသိ ဧဝ (ဂဟေတဗ္ဗတ္ထ)၊ နာဿ ကောစိ သဝနန္တရာယော အဟောသိ (နိဝတ္ထေတဗ္ဗတ္ထ) ဣတိ အယမတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော” ဟု မိန့်သည်။ “အဝဇာရဏအနက်ရှိသော ခေါ်သဒ္ဓါက ထိုအနက်များကိုပြလျှင် ပဒပူရဏမျှဖြစ်သော ခေါ်သဒ္ဓါဖြင့် အဘယ်အကျိုး ရှိသနည်း” ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ပဒပူရဏေန ပန” စသည်ကို မိန့်၊ ပဒပူရဏ ခေါ်သဒ္ဓါဖြင့်ကား ရွှေနောက်သဒ္ဓါ (ပုဒ်) တို့၏ ပြေပြစ်ညက်ညောခြင်း အကျိုးရှိသည်-ဟုလို။

ချဲ့ဥ၊ အံ- ခေါ်သဒ္ဓါမပါဘဲ “အသောသိ... ဝေရဉ္ဇော ဗြာဟ္မဏော” ဟု ဆိုလိုက်လျှင် အသောသိပုဒ်နှင့် ဝေရဉ္ဇောပုဒ်တို့သည် ရွတ်ဆိုရာ၌ မချောမော မပြေပြစ်ကြ၊ “အသောသိခေါ်” ဟု ခေါ်သဒ္ဓါပါခြင်းကြောင့်ကား အသောသိပုဒ်သည် ချောက်ကပ်ကပ် မဟုတ်တော့ဘဲ ဝေဝေဆာဆာနှင့် တန်ဆာဆင်ထား သကဲ့သို့ ပြည့်ဖြိုး၍

ဝေရဉ္ဇာယံ - ဝေရဉ္ဇာမြို့၌၊ ဇာတော - မွေးဖွားသတည်း။ (ဝေရဉ္ဇာ-
 ဝေရဉ္ဇာမြို့၌မွေးဖွားသူ)၊ ဝေရဉ္ဇာယံ-၌၊ ဘဝေါ-ဖြစ်သတည်း။(ဝေရဉ္ဇာ-
 ဝေရဉ္ဇာမြို့၌ ဖြစ်သူ၊) ဝါ - တနည်း။ အဿ - ထိုပုဏ္ဏား၏၊ ဝေရဉ္ဇာ-
 ဝေရဉ္ဇာမြို့ ဟူသော၊ နိဝါသော-နေရာသည်၊ အတ္ထိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (သော)
 ဝေရဉ္ဇာ-ဝေရဉ္ဇမည်၏၊ ပန - ဆက်၊ မာတာပိတူဟိ - မိဘတို့သည်၊ ကတ
 နာမဝသေန- ပြုအပ်သော နာမည်၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ အယံ-ဤ ပုဏ္ဏားကို၊
 ဥဒယောတိ - ဥဒယဟူ၍၊ ဝုဇ္ဇတိ၊ ပြာဟံ- မန္တန်ကို၊ ဝါ - ဝေဒကျမ်းစာကို၊

လာ၏၊ ရွတ်ဆိုသောအခါလည်း “အဿောသိခေါဝေရဉ္ဇော” ဟု ရှေ့နောက်ပုဒ်တို့
 ညက်ညက်ညောညော ချောမောလာ၏၊ ထို့ကြောင့် အနက်ထူး မပြနိုင်သော်လည်း
 ပဒပူရဏခေါ်သဒ္ဒါဖြင့် ရှေ့နော်သဒ္ဒါတို့၏ ပြေပြစ်ညက်ညော ချောမောခြင်းအကျိုးကို
 ရစေနိုင်သည်-ဟူလို။

သဘရတ္ထ။ ။အဿောသီတိ ဟိ ပဒံ ခေါသဒ္ဓေ ဂဟိတေ တေန (ထို ခေါသဒ္ဓါ
 ကြောင့်) ဖုလ္လိတမဇ္ဈိတ ဝိဘူသိတံဝိယ ဟောန္တိ ပုရိတံနာမဟောတိ၊ တေန စ ပုရိမ
 ပစ္ဆိမပဒါနိ သိလိဋ္ဌာနိ ဟောန္တိ၊ သိလိဿန္တိတိ သိလိဋ္ဌာနိ၊ သိလိဋ္ဌာနံဘဝေါသိလိဋ္ဌ
 တာ၊ ဗျဉ္ဇနာနံ+သိလိဋ္ဌတာ ဗျဉ္ဇနသိလိဋ္ဌတာ (သဒ္ဓါပုဒ်တို့၏ညက်ညောကုန်သည်၏
 အဖြစ်၊) [ယောဇနာ၌ “ပဒ ဗျဉ္ဇနာနံ + သိလိဋ္ဌာ”ဟု တာ မပါဘဲ ဆဋ္ဌိသမာသ်
 တွဲ၏၊ “ပဒပူရဏေန ပန” ၌ ပနကိုလည်း “ပဒ” ဟု ယူ၍ “ပဒ ဗျဉ္ဇနသိလိဋ္ဌတာ
 မတ္တမေဝ” ဟု ပါဠိရှိလေ၏၊ မကောင်းလှ။] ဗျဉ္ဇနသိလိဋ္ဌတာဝေ ဗျဉ္ဇနသိလိဋ္ဌတာ
 မတ္တံ၊ မတ္တသဒ္ဓေါစေတ္ထ ဝိသေသနိဝတ္ထိအတ္ထော၊ (ဋီကာ)၊ တေနဿ အနတ္တန္တရတံ
 (အနက်ထူး မရှိကြောင်းကို) ဒဿေတိ၊ ဝေသဒ္ဓေန ပန ဗျဉ္ဇနသိလိဋ္ဌတာဿ ဧကန္တိ
 ကတံ-မတ္တမေဝ၌ ဧဝံဖြင့်ကား ဗျဉ္ဇနသိလိဋ္ဌတာ၏ ဧကန်၏အဖြစ်ကို (သဒ္ဓိဋ္ဌာနာဝ
 ဓာရဏကို) ပြ၏။

ဝေရဉ္ဇာယံ ၊ ပေ၊ ဝေရဉ္ဇော။ ။ဇာတ၊ အာဂတ၊ ဣဿရ၊ နိဝါသ အနက်တို့၌
 ဏပစ္စည်းသက်ဟု ရူပသိဗ္ဗိစသော သဒ္ဓါကျမ်းတို့ဆိုကြ၏၊ ထိုအနက်များတွင် အာဂတ
 ဣဿရအနက် မရသင့်သောကြောင့် “ ဝေရဉ္ဇာယံ + ဇာတော၊ ဝေရဉ္ဇာ ဝါ အဿ
 နိဝါသော”ဟုခန့်သည်၊ ယခုစာအုပ်များ၌“ဝေရဉ္ဇာယံ+ဘဝေါ”ဟုလည်း တွေ့ရ၏၊
 ဘဝသဒ္ဓါသည် “သတ္တာ”ဟု ခေါ်သော ထင်ရှားဖြစ်ခြင်း သာမညကို ဟောရကား
 ဇာတံ(မွေးဖွားခြင်း) အနက်က သာ၍ သေချာသောကြောင့်၎င်း၊ “ ဝေရဉ္ဇာယံ ဝါ
 ဘဝေါ”ဟု ဝိကပ္ပနတ္ထ ဝါသဒ္ဓါလည်း မပါသောကြောင့်၎င်း၊ “ဝေရဉ္ဇာယံ ဘဝေါ”
 သည် နောက်မှ ထည့်ပါဠိဖြစ်ဟန်တူသည်၊ သို့သော် ဝဇီရဗုဒ္ဓိ၌“ဘဝေါ ဝိဇ္ဇမာနော”
 ဟု ဖွင့်လှက်ရှိသေး၏၊ ယောဇနာ၌ကား“ဝေရဉ္ဇာယံ ဘဝေါ ဝေရဉ္ဇော၊ ဝေရဉ္ဇာ ဝါ
 အဿ နိဝါသောတိဝိ ပါဠိဋ္ဌာ” ဟု မူကွဲပြသည်၊ ထိုအလိုလည်း “ဇာ တာ” ရှိလျှင်
 “ဘဝေါ” မရှိသင့် “ဘဝေါ”ရှိလျှင်လည်း “ဇာတော” ရှိသင့်၊ တမျိုးသာရှိသင့်၏
 ဟု သိသာပြန်၏။

အဏတိ-ရွတ်အံတတ်၏။ ဣတိ၊ မြာဟ္မဏော-မည်၏။ မန္တေ - မန္တန်တို့ကို၊ သဇ္ဈယတိ-သရဇ္ဈာယ်တတ်၏။ ဣတိအတ္ထော-ဤကားအနက်၊ ဟိ-မှန်၏။ ဣဒမေဝ - ဤ မြာဟ္မံအဏတိဟူသော ဝိဂြိုဟ်ဝါကျသည်သာ၊ ဇာတိမြာဟ္မဏာနံ-ဇာတ်အားဖြင့် မြာဟ္မဏဖြစ်သူတို့၏။ နိရုတ္တိဝစနံ-ထုတ်ဘော်ပြောဆိုအပ်သော ဝိဂြိုဟ်ဝါကျတည်း။ [ယောဇနာ၌ “ဇာတိမြာဟ္မဏာနံ-တို့ကို၊ နိရုတ္တိဝစနံ-ဟောသော သဒ္ဒါတည်း” ဟု ပေးလေ၏။] ပန-ကား၊ အရိယာ-အရိယာ

မြာဟ္မံ၊ ဝေ၊ သဇ္ဈယတိတိအတ္ထော။ ။ မြဟ္မုနော ဣဒံ မြာဟ္မံ၊ ဣဒံအနက် ဣပစ္စည်းသက်၍ “မြာ” ဟု ဖြစ်၏။ “ဝေဒကျမ်း (မေဒင်ကျမ်း) များသည် (ပုဂ္ဂိုလ်တို့ အယူအားဖြင့်) မြဟ္မာမင်း ပြုစုစီရင်အပ်သောကြောင့် မြဟ္မာ၏ ဥစ္စာတည်း” ဟု ဆိုလိုသတတ်။ [ဥပမာ- ဝိဇ္ဇကသုံးပုံသည် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ ဥစ္စာဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။] အဏဇာတ်သည် သဒ္ဓ (အသံပြုခြင်း) အနက်ဟော ဟု ဇာတ်ကျမ်း၌ ဆို၏။ ထို့ကြောင့် အဏတိကို သဇ္ဈယတိ ဟု ဇာတ်နက်ဖွင့်သည်။ [သံ + အဓိပုဗ္ဗ ဣဇာတ်ဖြစ်၍ အဓိကို အဇ္ဈုပြု၊ ဣကို အယပြုလျှင် “သဇ္ဈယတိ” ဟူသာ ပြီး၏။ သဇ္ဈာဟု ဒီသမရှိသင့်၊ သက္ကတအဘိဓာန်၌ ကာရိတ်မပါသော ယုပစ္စည်းဖြင့် “အရယန=အဇ္ဈယန” ဟု ရသေ့ပြင်ရှိ၏။ အဇ္ဈာယကော-စသည်၌ကား ဣပစ္စည်းကြောင့် ဒီသမရှိရသည်။]

မန္တေ။ ။ “မန္တ = ဂုတ္တတာသနေ” ဟု ဇာတ်ကျမ်းရှိသည့်အတိုင်း “မန္တိယန္တေ = လုံခြုံစွာ ဆိုအပ်ကုန်၏” ဟူသောဝစနတ္ထ အရ ဣရဝေဒ စသော ကျမ်းစာတို့ကို “မန္တ (မန္တန်)” ဟု ခေါ်၏။ [ဝေဒေါ မန္တော သုတိတ္ထိယံ၊ - အဘိဓာန်။] ထိုဝေဒသည်လည်း မန္တဝေဒ၊ မြာဟ္မဝေဒ၊ ကပ္ပဝေဒအားဖြင့် သုံးပါးရှိ၏။ ထိုတွင် နောက်၂ ပါးသည် ဣရဝေဒ စသော မန္တန်တို့ကို မှီရ၏။ ထို့ကြောင့် မန္တတို့သာ ပဓာနဖြစ်ရကား ပဓာနနည်းအားဖြင့် “မန္တေ” ဟု ဖွင့်သည်။ “မြာဟ္မဝေဒ၊ ကပ္ပဝေဒတို့ကိုလည်း သရဇ္ဈာယ်ကြ၏” ဟုလို။

မှတ်ချက်။ ။ အဋ္ဌကထာအလို “မြာဟ္မံ + အဏတိတိ မြာဟ္မဏော” ဟု ကိတန္တတပျုရိသ်တွဲရသော်လည်း သက္ကတအဘိဓာန်၌ “မြာဟ္မံ-ကို၊ ဝေတ္တိ-တတ်သိ၏။ ဝါ၊ အဒီတေ - သရဇ္ဈာယ်၏” ဟု တဒ္ဓိတ်ဝိဂ္ဂဟပြု၍ မြာဟ္မနောင် အဏ် (ဏ) ပစ္စည်းသက်၏။ ပုရာဏောပုဒ်ကဲ့သို့ ဏ အနုဗန်လည်း မကြေရ။

ဣဒမေဝ ဝေ၊ နိရုတ္တိဝစနံ။ ။ ဣဒမေဝ၌ ဝေဖြင့် “မြဟ္မတော - မြဟ္မာမှ၊ ဇာတော-မွေးဖွားသူတည်း။ ဝါ၊ မြဟ္မုနော-၏ + အပစ္စံ-သားတည်း” ဟူသော နိရုတ္တိများကို တားမြစ်သည်။ ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် ဝေဒမန္တန်တို့ကို ရွတ်အံကြ တတ်သိကြသောကြောင့် “မြာဟ္မံ + အဏတိ (ဝေတ္တိ အဒီတေဝါ)” ဟူသော ဝိဂြိုဟ်သည်သာ အနက်မှန်အတိုင်း ထုတ်ဆိုအပ်သော ဝိဂြိုဟ်အစစ်တည်း။ “မြဟ္မတော + ဇာတော” စသော ဝိဂြိုဟ်တို့ကား ပုဂ္ဂိုလ်တို့က (မိမိတို့ကို အထင်ကြီးအောင်) ကြံဆောင် ပြုလုပ်အပ်သော ဝိဂြိုဟ်များဖြစ်သည်-ဟုလို၊ နိဟိတော-အနက်မှန်ကို ထုတ်ခေါ်၍ + ဥတ္တိ-ဆိုကြောင်း ဝိဂြိုဟ်ဝါကျသည်၊ နိရုတ္တိ-မည်၏။

ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို၊ (အရိယာနံ - တို့၏) ဗာဟိတပါပတ္တာ - မျှောအပ်ပြီးသော
မကောင်းမှုရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ မြာဟ္မဏာတိ-တို့ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆန္တိ၊ ဒါနိ-
ယခုအခါ၌၊ ယဒတ္ထံ - အကြင်အနက်ကို၊ ဝါ - အကြင်အကြောင်း အရာကို၊
ဝေရဉ္စော - ဝေရဉ္စာမြို့၌ မွေးဖွားသော၊ ဝါ - မြို့ဝေရဉ္စော နေရာရှိသော၊
မြာဟ္မဏော-ဥဒယပုဏ္ဏားသည်၊ အသောသိ-ပြီး၊ တံ-ထိုအနက်ကို၊ ဝါ- ကို၊
ပကာသေန္တော-ပြလိုသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သမဏော ခလု ဘော ဂေါတ
မောတိ အာဒိ - မော အစရှိသော စကားကို၊ အာဟ-ပြီး၊

တတ္ထ-ထိုစကားရပ်၌၊ သမိတပါပတ္တာ - ငြိမ်းစေအပ်ပြီးသော မကောင်း
မှုရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သမဏောတိ - သဏောဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ဟိ-
သာဓကကား၊ ဗာဟိတပါပေါတိ မြာဟ္မဏော၊ သမိတပါပတ္တာ သမဏော

အရိယာပန....ဝုစ္ဆန္တိ။ ။ ဇာတိမြာဟ္မဏ-ဝိသုဒ္ဓိမြာဟ္မဏဟု မြာဟ္မဏ ၊ မျိုး
တွင် ဝိသုဒ္ဓိမြာဟ္မဏတို့၏ နိရုတ္တိ (ဝစနတ္ထ)ကို ပြလို၍ “ အရိယာပန ” စသည်မိန့်၊
ဗာဟိတပါပတ္တာဖြင့် “ ပါပေ-မကောင်းမှုတို့ကို၊ ဝါဟယန္တိ-မျှောစေတတ် (မျှော
တတ်) ကုန်၏၊ ဣတိ၊ မြာဟ္မဏာ-တို့ မည်၏ ” ဟု ဝိဂြိုဟ် ပြစေလိုသည်။ ဝဟဇာတ်၊
ကာရိတ်ကြေ၊ ဝုဒ္ဓိပြ၊ ဝကိုမပြ၊ ဗာဟကိုနိရုတ္တိ နည်းအားဖြင့် မြာဟ္မပြ၊ ယုပစ္စည်းကို
အနပြ၊ မြာဉ္စ ရအက္ခရာကြောင့် နကို ဏပြ၊ ဤအကြံသည် “ ပါပကေ အကုသလေ ဓမ္မ
ဝါဟေန္တိတိ ခေါ ဝါသေဋ္ဌ.... မြာဟ္မဏ မြာဟ္မဏာတွေဝ ပဌမံ အက္ခရံ ဥပနိဗ္ဗတ္တံ ”
ဟူသော သုတ်ပါဏယျ-အဂ္ဂညသုတ်ပါဠိတော်နှင့် လျော်မည်ထင်သည်။

ဝါဒအမျိုးမျိုး။ ။ “ ဗဟန္တိပါပေ ဗဟိကရောန္တိတိ မြာဟ္မဏာ နိရုတ္တိနယေန ”
ဟု သီလက္ခန္ဓံ သာမညဗလသုတ် ဋီကာသစ် ဝိဂြိုဟ် ပြ၏၊ ဗဟဇာတ်၏ ဗဟိကရဏ
အနက် မရှိသောကြောင့် စဉ်းစားသင့်သည်၊ ယောဇနာ၌ကား “ ဗာဟိတပါပတ္တာ ”
အပြင် “ ဗာဟိရပါပတ္တာတိဝိ အတ္ထိ ” ဟု မူကွဲပြ၍ “ အပဉ္စ ပြအပ်ပြီးသော မကောင်းမှု
ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ” ဟု အနက် ဖွင့်လေ၏၊ ဗာဟိတပါပတ္တာကို ကြည့်၍
“ ဗာဟိတော + အဏော ယေဟိတိ မြာဟ္မဏာ ” ဟုလည်း ဝိဂြိုဟ် ပြကြသေး၏၊
“ ယေဟိ-အကြင်ရဟန္တာတို့သည်၊ အဏော-မကောင်းမှုကို၊ ဗာဟိတော-မျှောအပ်ပြီ ”
ဟု ပေး၊ ဤဝိဂြိုဟ်ကိုလည်း အဏသဒ္ဓါက မကောင်းမှု အနက်ဟော မရှိသောကြောင့်
စဉ်းစားသင့် သည်သာ။

သမိတပါပတ္တာ သမဏော။ ။ “ သမိတပါပ-ငြိမ်းစေအပ်ပြီးသော မကောင်းမှု
ရှိသူ ” ဟူသည် မကောင်းမှုတို့ကို ငြိမ်းစေပြီးသူ ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ ပါပေ -
မကောင်းမှုတို့ကို + သမေသိ (သမာပယိ) -ငြိမ်းစေပြီ၊ ဣတိ သမဏော ” ဟု ပြ၊ သမ
ဇာတ် ကာရိတ်ကြေ ယုပစ္စည်းကိုအနပြ၊ “ သမ = သရ်မ ” ဟု သက္ကတ၌ရပါသောကြောင့်
နကို (ရဟာဒိတောဏ သုတ်ဖြင့်) ဏပြ၊ [“ သမိတာတိ - သမာပိတာ (ငြိမ်းစေအပ်
ကုန်) ” အဗ္ဗဋ္ဌသုတ် ဋီကာသစ်။]

၃၉၀

ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာ

အဗ္ဗတ္တိကနိဒါန်း

တိ ဝုစ္စတီတိ-ဟူသော၊ ဧတံ (သုတ္တံ) - ဤပါဠိတော်ကို၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ၊
[ဗာဟိတပါပေါ- မျှောအပ်ပြီးသော မကောင်းမှုရှိ၏၊ ဣတိ - ထို့ကြောင့်၊
မြာဟ္မဏော - မြာဟ္မဏ မည်၏၊ သမိတပါပတ္တာ - ငြိမ်းစေအပ်ပြီးသော
မကောင်းမှုရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ သမဏောတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊]စ-ဆက်
ဥးအံ၊ ဘဂဝါ- သည်၊ အနတ္တရေန - အတုမရှိ မြတ်သော၊ အရိယမဂ္ဂေန-
အရိယာမဂ်ဖြင့်၊ သမိတပါပေါ-ငြိမ်းစေအပ်ပြီးသော မကောင်းမှုရှိတော်မူ၏၊
တေန-ကြောင့်၊ သမဏောတိ-သမဏဟူသော၊ ယဒိဒံနာမံ-အကြင်အမည်
သည်၊(အတ္ထိ)၊ ဧတံ-ဤအမည်သည်၊ အဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ ယထာဘူစွ
ဂုဏာမိဂတံ- ဟုတ်မှန်သောဂုဏ်တော်ကြောင့် ရအပ်သောအမည်တည်း။

ခလုတိ-ခလုဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ အနုဿဝနတ္ထေ-အဆင့်ဆင့် ကြားခြင်း
အနက်၌၊ (ပဝတ္ထော) နိပါတော၊ ဘောတိ - ဘောဟူသော သဒ္ဒါသည်၊

ဝုတ္တံ ဧဟံ။ ။ ဤသာဓကသည် “ဗာဟိတပါပတ္တာ မြာဟ္မဏောတိ ဝုစ္စန္တိ”
ဟူသော သာဓကနှင့် “သမိတပါပတ္တာ သမဏောတိ ဝုစ္စတိ”ဟူသော သာဓက ၂ ရပ်လုံး၏
သာဓကတည်း။ ထိုသာဓကလည်း ဓမ္မပဒ၌လာသော ဂါထာတမျိုးစီမှ ယူအပ်သော
ပါဠိများတည်း။ မှန်၏- “ဗာဟိတပါပေါတိ မြာဟ္မဏော”သည် ၃၈၈ (အညတရ
မြာဟ္မဏ ပဗ္ဗဇိတဝတ္ထု)မှ ယူအပ်သော ပါဠိတည်း။ “သမိတပါပတ္တာ သမဏောတိ
ဝုစ္စတိ”ကား ၂၆၅ (ဟတ္ထကဝတ္ထု)မှ ယူအပ်သောပါဠိတည်း။ [ထိုပါဠိ၌ “သမိ
တတ္တာဟိ ပါပါနံ သမဏောတိ ပဝုစ္စတိ”ကိုချိုး၍ ယူထားသည်။]

ဘဂဝါစ၊ ပေ၊ သမဏောတိ။ ။ “မြတ်စွာဘုရား၏ သမဏဟူသော အမည်
သည် အနတ္တအမည်တည်း”ဟု ပြလို၍ “ဘဂဝါစ” စသောဝါကျကို ထပ်၍ဆက်ပြန်
သည်။ [ယောယော - အကြင်အကြင် ဂုဏ်သည်၊ ဘူတော - ထင်ရှားရှိ၏၊ တံတံ-
ထိုထိုဂုဏ်သည်၊ ယထာဘူတံ-မည်၏၊ (အဗျယီတောသမာသံဖြစ်၍ နပုံလိန်)၊ ယထာ
ဘူတမေဝ ယထာဘူစုံ သုတ္တံ၌ ဣပစ္စည်း၊ “အကြင်အကြင် ထင်ရှားရှိသော ဂုဏ်
(သဒ္ဓတ္ထ)၊ ဟုတ်မှန်သောဂုဏ်(သင်္ကေတတ္ထ)၊ သီလက္ခန္ဓာသိက္ခာသင်္ခန္ဓာကား “ယထာ
ဘူတံ ပဝတ္ထော ယထာဘူစုံ”ဟု တွေ့ရ၏၊ ယထာဘူတံပုဒ်ရင်းကပင် “အကြင်အကြင်
ထင်ရှားရှိသောဂုဏ်”ဟူသောအနက်ကို ဟောနိုင်သောကြောင့် ထိုသို့ကားကို စဉ်းစား
ပါ၊ ယထာဘူစုံစ + တံ + ဂုဏောစာတိ ယထာဘူစွဂုဏော၊ ယထာဘူစွဂုဏေန + အမိ
ဂတံ ယထာဘူစွဂုဏာမိဂတံ။]

ခလုတိ၊ ပေ၊ နိပါတော။ ။ နိပါတ်ပုဒ်တို့သည် အနက်များစွာကို ဟောနိုင်
ထွန်းပြနိုင်သော်လည်း “သမဏော ခလု ဘော ဂေါတမော”စသည်ဖြင့် ကြားသိအပ်
သောအရာကို ပြသောကြောင့် ခလုသဒ္ဒါကို “အနုဿဝနတ္ထနိပါတ်”ဟု ဖွင့်သည်၊
[အနု-အဆင့်ဆင့်၊ (ဝါ-တယောက်စကား တယောက်နား၊) + သဝနံ - ကြားသိ

မြာဟ္မဏဇာတိကာနံ- မြာဟ္မဏဇာတိ ရှိသတို့၏၊ ဇာတိသမုဒါဂတံ - ဇာတိ အားဖြင့်လာသော၊ အာလပနမတ္တံ-ခေါ်ဝေါ်ကြောင်း စကားမျှသာတည်း၊ ဟိ-သာဓကကား၊ ဘောဝါဒိနာမ၊ပေ၊သင်္ကဉ္စနောတိ-ဟူသော၊ ဧတံပိ - ဤ စကားကိုလည်း၊ (ဘဂဝတာ-သည်း) ဝုတ္တံ - ပြီ [ယော - အကြင်သူသည်၊ သင်္ကဉ္စနော-ဖိစီးနှိပ်နယ်တတ်သော ရာဂအစရှိသော အနှောင့်အရှက်တို့နှင့် တကွဖြစ်သည်၊ သစေ ဟောတိ-အကယ်၍ ဖြစ်အံ့၊(ဧဝံသတိ-သော်)သော- ထိုသူသည်၊ ဘောဝါဒိနာမ - ဘောဘော ဟု ပြောဆိုလေ့ ရှိသူမည်သည်၊ ဟောတိ-၏၊] ဝေါတမောတိ- ဝေါတမောဟူသော သဒ္ဒါဖြင့်၊ ဘဂဝန္တံ-ကို၊

ရခြင်း။] “ခလု- တဆင့်စကား ကြားသိရသည်ကား” ဟု ကြိယာနှင့်မတူဘဲ သီးခြား ဖြစ်စေ၊ “ဝိဟရတိ ခလု- နေတော်မူသတတ်၊ အတ္တဂ္ဂတော ခလု- လွမ်းမိုး၍ တက် သတတ်”ဟု နောက်ကြိယာများနှင့် တွဲစပ်၍ဖြစ်စေ အလိုရှိသလို အနက်ပေးနိုင်၏။

ဘောတိ၊ပေ၊အာလပနမတ္တံ။ ။မြာဟ္မဏာနံ+ဇာတိ၊ မြာဟ္မဏဇာတိ-ပုန်ကား ဇာတိ၊ မြာဟ္မဏဇာတိ + ဧတေသံတိ မြာဟ္မဏဇာတိကာ (ယောဇနာ)၊ သမုဒါ ဂတံ၌ သံ+ဥတို့ အနက်ထူး မရှိကြ ဟု ပြလို၍ “ဇာတိသမုဒါဂတံတိ-ဇာတိယာ+ အာဂတံ”ဟု သာရတ္ထဖွင့်၏၊ အာလပနမတ္တံ၌ မတ္တဖြင့် “ခေါ်ခြင်း (ခေါ်ရုံ) မှတပါး အခြားအနက်ထူး မရှိ”ဟု တားမြစ်သည်၊ “ဘော” ဟု ခေါ်ဝေါ်ရာ၌လည်း ပုဂ္ဂလာ လပန၊ တနည်း-သဇီဝါလပန (သက်ရှိပုဂ္ဂိုလ်ကိုခေါ်ခြင်း)၊ နိဇ္ဇိဝါလပန- (သက်မဲ့ အရာဝတ္ထုကိုခေါ်ခြင်း)၊ ဓမ္မာလပန (“အတ္ထဝိသံဘော-အံ့တွယ်ကောင်းလေစွဟရို့” ကဲ့သို့ ဓမ္မသဘောကို ခေါ်ခြင်း)၊ ဟု ၃ မျိုး ရှိ၏ ဟု သဒ္ဒနိတိဆို၏၊ ဤ နေရာ၌ကား သဇီဝ-သက်ရှိဖြစ်သောပုဏ္ဏားကို လာ၍ပြောသူက ခေါ်အပ်သော အာလုပ်တည်း။

ပုဂ္ဂလာလပနေ စေဝ, ဓမ္မသာလပနေ ဝိစ၊
 နိဇ္ဇိဝါလပနေစာဝိ, ဘောသဒ္ဓေါ တီသု ဒိဿတိ။

ဝုတ္တမ္ဗိဟေတံ ။ ။ဝိသဒ္ဓါသည် “ဝုတ္တံ ဟေတံ ” ဟု ရှေ့နား၌ ဆိုအပ်ပြီးသော သာဓကကို ဆည်း၏-ဟု ကြံသင့်၏၊ “ရှေ့သာဓကသာ မဟုတ်၊ ဤသာဓကကိုလည်း ဘုရားဟောတော်မူအပ်သည်”ဟုလို၊ ဆရာတို့ကား မြာဟ္မဏဇာတိရှိသတို့၏ ဇာတိ အာဂတအာလုပ်ဖြစ်ကြောင်းကို ငါသာ ဆိုအပ်သည် မဟုတ်၊ ဘုရားရှင်လည်း (ပဗ္ဗ ပဒ၌) ဟောတော်မူအပ်ပြီ ဟု သမုစ္စည်း တမျိုးကြံ၍ “ဘဂဝတာဝိ”ဟု ထည့်ကြသည်၊ [“ဘောဇ္ဇတိ ဝဒတိ သီလေနာတိ ဘောဝါဒိ”ဟု ဤကာရန္တဖြစ်သော်လည်း ဝါစာ သိလိဋ္ဌအကျိုးငှါ “ဘောဝါဒိနာမ”ဟု ရသံသုတ်၌ ပုံစံထုတ်၏။]

သင်္ကဉ္စနော၊ ။ “ကံစိ(ကိဉ္စ)-အဘိမဒ္ဓနေ(စု)”ဟု ဓာတ်ကျမ်းရှိ၏၊ ရာဂါ ဒယော ဟိ သဒတ္တ ကိဉ္စေန္တိ မဒ္ဓန္တိ ပလိဗုနေန္တိ- (ကောက်စပါး နယ်သကဲ့သို့) ဖိစီး နင်းနယ်တတ် ကုန်၏၊ ဇ္ဇတိ ကိဉ္စနာတိ ဝုစ္စန္တိ၊ သဟ ကိဉ္စနောဟိ ယော ဝတ္တတိတိ သင်္ကဉ္စနော=ဖိစီးနှိပ်နယ်တတ်သော ရာဂစသော အနှောင့်အရှက်တို့နှင့်တကွဖြစ်သူ။

ဂေါတ္ထဝသေန-အန္တယ်၏အစွမ်းအားဖြင့်၊ ပရိကိတ္တေတိ-ပြောဆို၏၊ တသ္မာ-
ကြောင့်၊ သမဏော ခလု ဘောဂေါတမောတိ ဧတ္ထ-ဤပါရှိသော၊ ဘော-အရှင်၊
ဂေါတမ ဂေါတ္ထော - ဂေါတမအန္တယ် ရှိသော၊ သမဏော - ရဟန်းသည်၊
ဝိဟရတိကိရ-နေသတတ်၊ ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော။

ပန-ကား၊ သကျပုတ္တောတိ ဣဒံ - ဤသဒ္ဓါသည်၊ ဘဂဝတော-၏၊ ဥစ္စာ
ကုလ ပရိဒီပနံ-မြင့်မြတ်သောအမျိုးကို ပြကြောင်းသဒ္ဓါတည်း၊ သကျကုလာ
ပဗ္ဗဇိတောတိ-ဤ သဒ္ဓါသည်၊ သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတဘာဝပရိဒီပနံ-သဒ္ဓါဖြင့် ရဟန်း
ပြုခဲ့သည်၏အဖြစ်ကို ပြကြောင်း သဒ္ဓါတည်း၊ ကေနစိ - တစုံတခုသော၊ ပါရိ
ဇုညေန-ဆုတ်ယုတ်ပျက်စီးခြင်းသည်၊ အနတ္တိဘူတော - မလွှမ်းမိုးအပ်သည်။

ဂေါတ္ထဝသေန ။ ။ ဂေါသဒ္ဓါပပဒ+တာဓာတ်+တပစ္စည်း၊ ဂေါသဒ္ဓါသည်
အဘိဓာနနှင့် ဗုဒ္ဓိ (သဒ္ဓါနှင့် အသိဉာဏ်=စိတ်) ကို ဟော၏၊ ဂံ-သဒ္ဓါနှင့်အသိဉာဏ်
ကို+တာယတိ စောင့်ရှောင့်တတ်၏၊ ဣတိ ဂေါတ္ထံ၊ ဤ “ ဂေါတ္ထ-အန္တယ် ” ဟူသည်
ထိုအမျိုး၏ ပဌမဆုံးယောက်ျားမှစ၍ (ထိုအန္တယ် မတိမ်ကော မပျောက်ကွယ်သမျှ)
ထိုအမျိုးတွင် ပါဝင်သူ လူအများနှင့် ဆက်ဆံသော သာမညသဘောတမျိုးတည်း၊
ထိုအန္တယ် (သာမညသဘော) မပျောက်ကွယ်သေးသမျှ “ဂေါတ္ထ” ဟူသော သဒ္ဓါကို
၎င်း၊ ဂေါတမအန္တယ်ဟု အများအသိအမှတ်ပြုမှု (အသိဉာဏ်) ကို၎င်း၊ ထိုအန္တယ်က
မပျောက်အောင် စောင့်ရှောက် ထား၏၊ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်များ၌ သုဒ္ဓေါဒန
မင်းကြီးကို၎င်း၊ အရှင်အာနန္ဒာ ကို၎င်း၊ “ ဂေါတမ ” ဟု သုံးစွဲ၍ ဗိသွေတော်ကို
“ဂေါတမီ” ဟု သုံးစွဲလေသည်။

သကျပုတ္တော....ပရိဒီပနံ။ ။ သကျဿ - သာကီဝင်မင်းဖြစ်သော သုဒ္ဓေါဒန
မဟာရာဇာ၏+ပုတ္တော - သားတည်း၊ သကျပုတ္တော - သား၊ ခတ္တိယဇာတ်၏ ပဌမ
မင်းသည် မဟာသမ္မတမင်းတည်း၊ သာကီဝင်မင်းမှ အခြားမင်းတို့သည် ခတ္တိယဇာတ်
နှင့် မြာဟူဏ စသော အခြားဇာတ်တို့၏ ပေါင်းဖော်ရာမှ ပေါက်ဖွားသော မင်းတို့
တည်း၊ သာကီဝင်မင်းတို့ကား ထိုသို့ အခြားဇာတ်နှင့် ရောစပ်ခြင်းမရှိ၊ ခတ္တိယအချင်း
ချင်းမှ ပေါက်ဖွားသောမင်းများဖြစ်၍ သာကီဝင်မင်းမျိုးကို “အသမ္ဘန္တ ခတ္တိယကုလ-
အခြားဇာတ်နှင့် မထုန်အားဖြင့် ရောစပ်ခြင်းမရှိသော ခတ္တိယမျိုး” ဟု ခေါ်ကြသည်၊
ထိုသို့ ဇာတ်မပြားသောကြောင့်လည်း “ဥစ္စာကုလ-မြင့်မြတ်သောအမျိုး” ဟု သမုတ်
ကြလေသည်။ [ဥစ္စာသယန၌ကဲ့သို့ “ဥစ္စာ” သည် အာကာရန္တနိပါတ်။]

သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတ....ဝုတ္တံဟောတိ။ ။ သဒ္ဓါယဇေ+ပဗ္ဗဇိတော- သဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတော၊
ဧဝံဖြင့် (ရဋ္ဌပါလသုတ်လာ) ဇရာ၊ ဗျာဓိ၊ ဘောဂ၊ ဉာတိ ပါရိဇုည ငှ ပါးကိုကန့်၊
ထိုငှပါးတွင် တစုံတခုသော ပါရိဇုည၏နှိပ်စက်မှုကြောင့် ရဟန်းပြုခဲ့သည်မဟုတ်၊ သဒ္ဓါ
သက်သက်ဖြင့် ရဟန်းပြုခဲ့သည်၊ ထိုသဒ္ဓါပဗ္ဗဇိတအဖြစ်ကို ထင်ရှားစေလို၍ “ကေနစိ
ပါရိဇုညေန” စသည်မိန့်၊ ပြခဲ့သော ပါရိဇုည ငှ ပါးတွင် တစုံတခုမျှ မလွှမ်းမိုးအပ်ဘဲ

(ဟုံတွာ)၊ အပရိက္ခိဏံယေဝ - မကုန်ခန်းသည်သာဖြစ်သော၊ တံကုလံ - ထိုအမျိုးကို၊ ပဟာယ-ပယ်စွန့်၍၊ ပဗ္ဗဇိတော-ရဟန်းပြုသော၊ (“သမဏော-ရဟန်းတော်သည်” ဟု ပါဠိတော် လှမ်းစပ်၊) ဣတိ - ဤ အနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဓုတ္တံ-ဆိုအပ်သည်၊ ဝါ-ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ-၏၊ တတော-ထို“သကျကုလာ ပဗ္ဗဇိတော” ပုဒ်မှ၊ ပရိ- နောက်ပုဒ် အပေါင်းသည်၊ ဓုတ္တတ္ထမေဝ-ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ရှိသည်သာ။

တံ ခေါ ပနာတိ- တံ ခေါ ပန သဒ္ဓါသည်၊ ဣတ္ထန္တုတဘျာနတ္ထေ - ဣတ္ထန္တုတဘျာနအနက်၌၊ ဥပယောဂဝစနံ-ဒုတိယာဝိဘတ်ရှိသော သဒ္ဓါတည်း၊ တဿ ခေါပနဘောတောဂေါတမဿ-ထိုအရှင်ဂေါတမ၏၊ ဣတိအတ္ထော-

၂၉ နှစ်အရွယ်တော်မှာ မကုန်ခန်းနိုင်သော ဥစ္စာတွေနှင့် ကြီးကျယ်သော ဆွေတော်မျိုးတော်များကို ခွဲခွါ၍ ရဟန်းပြုခဲ့သည်-ဟုလို၊ ပရိဇာနိ-ဆုတ်ယုတ်ခြင်း၊ ပရိဇာနိ-ခြင်း၊ “ဇာဟာဟိနိ” ဟူသော မောဂ္ဂလ္လာန် ပဉ္စမကဏ္ဍ (၅၀) သုတ်ဖြင့်၊ “ဇာဟာနိယံ” ဟူသော ဓာတ်နောင် နိပစ္စည်းသက်၊ (နေသံဒ္ဓိအလို တိပစ္စည်းကို နိဗ္ဗာ) ပရိဇာနိယေဝ ပါရှိစေသည်။ [သကတ္ထံ ကျပစ္စည်း၊ ဇာ၏ အာကို သုတ်ကြီးဖြင့် ဥပ္ပါ၊ နိဗ္ဗာဓုချေ၊ ကျကို ဥပ္ပါ၊ ဒွေဘော်လာ။]

ဝါဒန္တရ၊ ။ယောဇနာ၌ “ပရိဟာနိဇေ ပါရှိစေသည်၊ သကဓတ္ထ ကျပစ္စယော” ဟု ဆို၏၊ မောဂ္ဂလ္လာန် ဇာဓာတ်ကို သတိမထား၍ ဟာဓာတ် ကြံခြင်းဖြစ်သည်၊ ထိုဟာကို ဖြေရဉ္စးမည်ဖြစ်၍ ဇာဓာတ်ရှိလျှင် ဇာဓာတ်က သာ၍ရုပ်ပြီးလွယ်သည် မဟုတ်ပါလော၊ သီလက္ခန္ဓာသစ်၌ကား “ပရိဇိယနံ ပရိဟာယနံ ပါရှိစေသည်” ဟု၎င်း၊ “ပရိဇိရတိဝါ ပရိဇိဇ္ဈော၊ တဿ ဘာဂေါ ပါရှိစေသည်” ဟု၎င်း ဇရဓာတ် ကြံလေသည်။

ဣတ္ထန္တုတဘျာနတ္ထေ၊ ။အယံပကာရော-ဤသို့ ထူးခြားသော အပြားတည်း၊ ဣတ္ထံ - ပြား၊ ကိတ္တိသဒ္ဓ၏ ရိုးရိုးအသံ၏ ဖြစ်ပုံမှ ထူးခြားသော ပြန့်နှံ့ကျော်စောခြင်း ဂုဏ်တည်း၊ ဣတ္ထံ - ဤ ထူးခြားသောဂုဏ်အပြားသို့ + ဘုတော (ပတ္တော) - ရောက်သည်တည်း၊ ဣတ္ထန္တုတော-သည်၊ [ပြန့်နှံ့၍တက်ခြင်းဟူသော ထူးခြားသောဂုဏ်သို့ ရောက်သော ကိတ္တိသဒ္ဓသည် ဣတ္ထန္တုတမည်၏၊] ထိုကိတ္တိသဒ္ဓသည် “မည်သူ၏ ကိတ္တိသဒ္ဓ” ဟု ဥစ္စာရှင်ကို မဖော်ပြလျှင် မထင်ရှားသောကြောင့် “တံ ဘဝန္တံ ဂေါတမံ - ထိုအရှင်ဂေါတမ၏ + ကိတ္တိသဒ္ဓ” ဟု ကိတ္တိသဒ္ဓ၏ ဥစ္စာရှင်ကို ဖော်ပြရသည်၊ ထို့ကြောင့် “ထိုအရှင်ဂေါတမ” ဟူသော အနက်သည် “ဣတ္ထန္တုတဿ - ကို + အာချာနံ - ထင်ရှားအောင် ပြောပြတတ် ထွန်းပြတတ်၏” အရ ဣတ္ထန္တုတဘျာန မည်၏၊ ထို ဣတ္ထန္တုတဘျာနဖြစ်သော အရှင်ဂေါတမနှင့် ကိတ္တိသဒ္ဓတို့၏ သာမီ + သံအဖြစ်ဖြင့် စပ်ခြင်းသမ္ပန်သည်လည်း ဌာနပစာရအားဖြင့် ဣတ္ထန္တုတဘျာနပင် မည်၏၊ ထို ဣတ္ထန္တုတဘျာနသမ္ပန်ကို သဒ္ဓထုံးစံအရ ဒုတိယာဝိဘတ်က ဟောသောကြောင့် “ဣတ္ထန္တုတဘျာနတ္ထေ ဥပယောဂဝစနံ” ဟု မိန့်သည်၊ ဤထက် အကျယ်ကို သဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ ရှိပါ။

ဤကားအနက်၊ ကလျာဏောတိ - ကား၊ ကလျာဏဂုဏ သမန္နာဂတော - ကောင်းမြတ်သောဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံသော၊ သေဋ္ဌော - မြတ်သော၊ ဣတိ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ကိတ္တိသဒ္ဓေါတိ-ဟူသည်ကား၊ ကိတ္တိဝေ-ကောင်းစွာ ပြောဆိုအပ်သော ဂုဏ်သတင်းသာတည်း၊ ဝါ- တနည်း၊ ထုတိယောသော-

မှတ်ချက်။ ။ဤအဋ္ဌကထာ၌ အပ္ပုပ္ပတောကို မဖွင့်သော်လည်း သာမညဇလ သုတ် အဋ္ဌကထာ၌ “အပ္ပုပ္ပတောတိ - သဒ္ဓေဝကံ လောကံ အဇ္ဈောတ္တရိတွာ ဥပ္ပ တော”ဟု ဖွင့်၏။ ထိုအဖွင့်၌ အဘိကို အနက်ရှိကြ၍ အဇ္ဈောတ္တရိတွာဟု ဖွင့်၏။ သဒ္ဓါ ကျမ်းတို့၌ကား “ဣတ္ထပ္ပုပ္ပတာချာန အနက်ကို အဘိက ထွန်းပြသည်ဟု ဆို၍၊ အဘိ အတွက် အနက်ထူး မရှိ” ဟု ဆိုကြသည်။ ထို့ကြောင့် ဤနေရာ၌ “သီလကွန် အဋ္ဌ ကထာ ဆရာသည် သဒ္ဓါအဆိုကိုမငဲ့ဘဲ ဖွင့်သွားသည်” ဟု မှတ်သင့်၏။

ကလျာဏော ။ “ကလျာဏဂုဏသမန္နာဂတော” ဟု ဖွင့်သောကြောင့် ကလျာဏောကို အဿတ္တိ၊ သို့မဟုတ် သမန္နာဂတတဗ္ဗိတ်ဟု ကြံမှားတတ်၏။ ထိုအဖွင့် သည် တဗ္ဗိတ်ပြမဟုတ်၊ “ကလျာဏော ကိတ္တိသဒ္ဓေါ” အရ ကျော်စောသံ၏အကြောင်း အရာက “အရဟံ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ” စသည်ဖြင့် ကောင်းသောကြောင့် ကိတ္တိသဒ္ဓလည်း အနက်ကို အကြောင်းပြု၍ ကာရဏူပစာရ အားဖြင့် အကောင်း ဖြစ်ရတော့သည်- ဟု ပြသောအဖွင့်တည်း။ “သေဋ္ဌော”၌လည်း အနက်ကမြတ်သောကြောင့် ကိတ္တိသဒ္ဓလည်း အမြတ်ဖြစ်ရတော့သည်-ဟု မှတ်၊ ထို့ကြောင့် “ကလျာဏော-ကောင်းမြတ်သော” ဟုပေး။ [“ကလျာဏောတိ- ဘဒ္ဒကော၊ ကလျာဏဘာဝေါ စသံ ကလျာဏဂုဏ ဝိသယတာယာတိ အာဟ-ကလျာဏဂုဏသမန္နာဂတောတိ၊ ပေါ၊ သေဋ္ဌောတိ ဧတ္ထာဝိ ဇေသဝနယော ”- သာရတ္ထ၊ ယောဇနာ၌ “ကလျာဏေန သမန္နာဂတော ကလျာ ဏော”ဟု တဗ္ဗိတ်ဖွင့်သည်ကို စဉ်းစားပါ။]

ကိတ္တိဝေ။ ။ ဧဝံဖြင့် ကိတ္တိမှတစ်ပါး အခြားသဒ္ဓတမျိုးမရှိ - ဟု ကန့်၍ ကိတ္တိနှင့် သဒ္ဓကို အရတူဟု သိစေ၏။ ကိတ္တိယတေ-ကောင်းစွာ ပြောဆိုအပ်၏။ ဣတိ ကိတ္တိ၊ (ကိတ္တိ=သံသဒ္ဓေ-ကောင်းစွာဆိုခြင်း၊ တိပစ္စည်း၊ တ တလုံးချေ၊) သဒ္ဓိယတေ-ပြော ဆိုအပ်၏။ ဣတိ သဒ္ဓေါ၊ ကိတ္တိဝေ သဒ္ဓေါ ကိတ္တိသဒ္ဓေါ-(ကောင်းစွာ ပြောဆိုအပ် သော)ဂုဏ်သတင်း။ [“ဝဏ္ဏောယေဝ ဟိ ကိတ္တောတဗ္ဗတော ကိတ္တိ၊ သဒ္ဓနိယတော သဒ္ဓေါတိစ ဝုစ္စတိ ”-သာရတ္ထ။]

မှတ်ချက်။ ။ “ကိတ္တိသဒ္ဓေါတိ ကိတ္တိယေဝ” ကဲ့သို့ သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ သမာသ်ပုဒ်ကို ယူ၍ ဖွင့်ရာ၌ “(သဒ္ဓကဲ့သို့) ချန်ထားအပ်သောပုဒ်နှင့် (ကိတ္တိကဲ့သို့) ဖော်ထုတ်အပ် သောပုဒ်သည် အရတူ၏” ဟု သိစေ၏။ တရံတခါ၌မူ “ဒိဋ္ဌိယေဝ ဒိဋ္ဌိဂတံ ” ကဲ့သို့ နောက်ပုဒ်၏ အနက်ထူးမရှိကြောင်းကိုလည်း သိစေ၏။

သမာသပဒသေကဿ၊ အဝစနေန သေသတာ၊
တဿ ဣပေတိ တုလျတ္တာ-နတ္ထဘာဝံစ ဧကဒါ။

ချီးမွမ်းခြင်းအားဖြင့် ဖြစ်သော ကျော်စောသံတည်း။ ပန- အယုတပါးကား။
 ဣတိပိ သောဘဂဝါတိ အာဒိသု-ဣတိပိ သောဘဂဝါအစရှိသော ပါဠိရပ်
 တို့၌၊ တာဝ- ပဒတ္တမှ ရှေးဦးစွာ၊ အယံ- ဤ ဆိုအပ်လတံကား၊ ယောဇနာ-
 ပုဒ်တို့ကို ယှဉ်စေခြင်းတည်း။ သောဘဂဝါ-ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဣတိပိ-
 ဤအကြောင်း ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ အရဟံ- အရဟံမည်တော်မူ၏၊
 ဣတိပိ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ မည်တော်မူ၏၊ ပေ၊ ဣတိပိ၊ ဘဂဝါ-
 ဘဂဝါမည်တော်မူ၏၊ ဣတိ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ ယောဇနာ-တည်း၊ ဣမိနာစ
 ဣမိနာစကာရဏေန-ဤအကြောင်း ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ (အရဟံ-
 အရဟံ မည်တော်မူ၏၊) ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ဣဒါနိ - ယခုအခါ၌၊ ဝိနယဧရာနံ - ဝိနည်းမိုရ် ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ သုတ္တန္တနယ
 ကောသလ္လတ္ထံ-သုတ္တန်နည်း၌ ကျွမ်းကျင်သူတို့၏ အဖြစ်ဟူသော ဉာဏ်အကျိုး
 ငှါငင်း၊ ဝိနယသံဝဏ္ဏနာရဗ္ဗေ-ဝိနည်းအဖွင့်ကို အားထုတ်စအခါ၌၊ [အာရမ္ဘ
 သဒ္ဓါသည် အာဒိအနက်ဟော။] ဗုဒ္ဓဂုဏပဋိသိယုတ္တာယ- ဘုရားဂုဏ်တော်
 တို့နှင့် စပ်ယှဉ်သော၊ ဓမ္မိယာ - တရားရှိသော၊ ကထာယ-စကားဖြင့်၊ စိတ္တ
 သမ္ပဟံသနတ္တဉ္စ - စိတ်၏ ရှင်လန်းခြင်း အကျိုးငှါငင်း၊ ဧတေသံ ပဒါနံ- ဤ
 အရဟံအစရှိသော ပုဒ်တို့၏၊ ဝိတ္တာရနယေန - အကျယ်နည်းဖြင့်၊ ဝဏ္ဏနံ-
 အဖွင့်ကို၊ ကရိဿာမိ-ပြုပေအံ့၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ (ဝိနည်းမိုရ်တို့၏ သုတ္တန္တ
 နယကောလလ္လ အကျိုး၊ စိတ္တသမ္ပဟံသန အကျိုးငှါ အရဟံ အစရှိသော

ထုတိဿောသောဝါ။ ။ ဤ၌ ကိတ္တိကို ထုတိ၊ သဒ္ဓေါကို ဆောသော ဟု ဖွင့်၏၊
 ကိတ္တနံ-ကောင်းစွာဆိုခြင်း၊ ဝါ- ချီးမွမ်းခြင်း၊ ကိတ္တိ- ခြင်း၊ သဒ္ဓိယတိတိ သဒ္ဓေါ-
 ပြောဆိုအပ်သော အသံ၊ ထိုအသံလည်း “သာမန် အသံမဟုတ်၊ ကျယ်စွာသော (ဝါ-
 ကျော်ကြားသော) အသံ” ဟု သံဇေလိ၍ “ဆောသော” ဟု ဖွင့်သည်၊ ကိတ္တိယာ-ချီးမွမ်း
 ခြင်းအားဖြင့် + ပဝတ္ထော-သော၊ သဒ္ဓေါ- ကျော်စောသံတည်း။ [ထဝနံ အဘိတ္ထဝနံ
 ထုတိ-ချီးမွမ်းခြင်း၊ ထုတိယာ ပဝတ္ထော ဆောသော ထုတိဿောသော၊-သာရတ္ထ။]

ဣမိနာစ၊ ပေ၊ ကာရဏေန။ ။ ဣတိပိ၌ ဣတိသဒ္ဓါသည် (လက်ဖြင့် ထောက်ပြ
 သကဲ့သို့) အနီးဖြစ်သော ဂုဏ်တော်များကို မျက်မှောက်ပြုခြင်း ညွှန်ပြခြင်းအနက်ရှိ၏၊
 မှန်၏-အရဟံစသော ဂုဏ်တော်များကို အာရုံပြုသော ပညာရှိသူတော်ကောင်းတို့၏
 စိတ်၌ ဂုဏ်တော်များသည် ထင်ပေါ်လျက် ရှိ၏၊ ထိုသို့ထင်ပေါ်လာလျှင် အနီးအနား၌
 ရောက်နေသကဲ့သို့ ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဣတိကို “ဣမိနာ” ဟု အနီးဟော ဣမသဒ္ဓါဖြင့်
 ဖွင့်ပြသည်၊ ဝိသဒ္ဓါကား ဂုဏ်တော် အများကို စုပေါင်းခြင်း သမ္ပိဏ္ဏန အနက်ရှိ၏၊
 ထို့ကြောင့် ဂုဏ်တော်အများရအောင် “ဣမိနာစ ဣမိနာစ” ဟု စသဒ္ဓါနှင့်တကွ ဝိစ္ဆာ
 ပုဒ်ဖြင့် ဖွင့်ပြလေသည်။

ပုဒ်တို့၏ အဖွင့်ကို အကျယ်ပြုမည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) သောဘဂဝါ ဣတိပိ အရဟန္တအာဒိ-အစရှိသော၊ ယံ-အကြင်စကားကို၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ၊ တတ္ထ-ထိုစကားရပ်၌၊ အာရကတ္တာ - ဝေးကွာတော်မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ အရိနံ-ရန်သူတို့၏၎င်း၊ ဝါ-တို့ကို၎င်း၊ အရာနံ-အကန့်သောက်ဆန်တို့၏၎င်း၊ ဝါ-တို့ကို၎င်း၊ ဟတတ္တာ - သတ်ဖြတ် ဖျက်ဆီးအပ်ကုန်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ပစ္စယာဒိနံ - ပစ္စည်း အစရှိသည် တို့အား၊ (အလမတ္ထ သမ္ပဒါနံ၊) အရဟတ္တာ-ထိုက်တန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ပါပကရဏေ- မကောင်းမှုကိုပြုခြင်း၌၊ ရဟာဘာဝါ-ဆိတ်ကွယ်ရာမရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ တာဝသမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါစသောဂုဏ်တော်တို့မှ ရှေးဥျးစွာ၊ ဣတိ ဣမေဟိ ကာရဏေဟိ-ဤအကြောင်းတို့ကြောင့်၊ သောဘဂဝါ-ထိုမြတ်စွာဘုရားကို၊ အရဟန္တိ-အရဟံဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗော။

[အာရကတ္တာ ဟတတ္တာ စသော ဟိတ်တို့ကို တခုပြီးတခုချဲ့လို၍ “သောဟိ” စသည်မိန့်၊] ဟိ-ချဲ့ဥျးအံ့၊ သော-ထို မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သဗ္ဗကိလေသေဟိ-အလုံးစုံသော ကိလေသာတို့မှ၊ အာရကာ- ဝေးကွာတော်မူ၏၊ သုဝိဇ္ဇရ ဝိဒူရေ-အလွန်ဝေးသည်ဖြစ်၍ ဝေးသောအဝေး၌၊ ဝါ- အလွန် အလွန်အဝေး၌၊ ဌိတော-တည်တော်မူ၏၊ (ကသ္မာ-အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊) မဂ္ဂေန-မဂ်ဖြင့်၊ သဝါသနာနံ - ဝါသနာနှင့် တကွ ဖြစ်ကုန်သော၊ ကိလေသာနံ - ကိလေသာတို့၏၊ ဝါ - တို့ကို၊ ဝိဒ္ဓသိတတ္တာ - ဖျက်ဆီးအပ်ကုန်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဣတိ(တသ္မာ)အာရကတ္တာ-ဤသို့ ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာ

ဣဒါနိ၊ပေ၊ကမိဿာဒိ။ ။ ဣတိပိ သောဘဂဝါ-စသောဂုဏ်တော်များသည် သုတ္တန်ပါဠိတော်၌ လာသော ဂုဏ်တော်များတည်း၊ “သုတ္တန္တိကာနံ ဝစနာနမတ္ထံ၊ သုတ္တာနုရူပံ ပရိဒီပယန္တိ” ဟု အောက်ဂန္ထာရမ္ဘ၌ ဆိုခဲ့သည်အားလျော်စွာ ထိုသုတ္တန်ပါဠိများ၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်၌ ဝိနည်းမိရ်များ ကျွမ်းကျင်ခြင်း အကျိုးငှါ၎င်း၊ အရဟံ စသော ဂုဏ်တော်များ၏ ပုဒ်နက်ကို တတ်သိနားလည်သဖြင့် ဤဝိနည်း သင်သူတို့၏ စိတ်ကို ရှင်ယူအားတက်စေခြင်းငှါ၎င်း၊ ဂုဏ်တော်ပုဒ်များ၏ အနက်ကို ဖွင့်ပြလိုသောကြောင့် ဣဒါနိစသည်ကို မိန့်။

အာရကာဟိ။ ။ သုဠု + ဝိဒူရော-သုဝိဇ္ဇရော (အလွန်ဝေးသည်၊) သုဝိဇ္ဇရေန + ဝိဒူရော-အလွန်ဝေးသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် အဝေးကြီးဝေးသောအဝေး၊ သည့်ထက်ဝေးစရာ မရှိသော (အဝေးဆုံးဝေးသော) အဝေး-ဟူလို၊ “ ကိလေသာတို့မှ ဝေးခြင်း ” ဟူရာ၌ “အရပ်ဒေသအားဖြင့် အဝေး မဟုတ်၊ အကြွင်းမဲ့ ပယ်ထားသဖြင့် ဝေးသော အဝေး” ဟု ပြလိုသောကြောင့် “မဂ္ဂေန ကိလေသာနံ ဝိဒ္ဓသိတတ္တာ” ဟု မိန့်။

တော်မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အရဟံ-အရဟံမည်တော်မူ၏၊ [တသ္မာနောက် ဟိတ်ရှိလျှင် တသ္မာနှင့် ထိုဟိတ်ကို အနက်တူ ပေးရိုး။]

စ-အတ္တိတပါးကား၊ (တနည်း) စ-အာရကတ္တာ ဟူသော သင်္ခေပဟိတ် ပါဠိ၏ ဝိတ္ထာရမှတပါး၊ အရိနံဟတတ္တာဟူသော သင်္ခေပဟိတ်ပါဠိ၏ ဝိတ္ထာရ ကို ဆိုဥးအံ့၊ အနေန - ဤ မြတ်စွာဘုရားသည်၊ တေကိလေသာရယော - ထို ကိလေသာ ရန်သူတို့ကို၊ မဂ္ဂေန-မဂ်ဖြင့်၊ ဟတာ - သတ်အပ်ကုန်ပြီ၊ အရိနံ-

သဝါသနာနံ။ ။အခြားရဟန္တာများလည်း ကိလေသာတို့ကို မဂ်ဖြင့် အကြွင်းမဲ့ ပယ်ထားပြီး ဖြစ်သောကြောင့် “အရဟံ” မည်သင့်သည် မဟုတ်ပါလော-ဟု မေးတွယ် ရှိ၍ “သဝါသနာနံ”ဟု မိန့်၊ အခြားရဟန္တာများ၏ ကိလေသာကိုပယ်ရာ၌ ဝါသနာ ကျန်ရစ်သေးသောကြောင့် “အလွန့်အလွန့် ဝေးသည်”ဟု မဆိုသာ၊ ဘုရားရှင်ကား ဝါသနာ မကျန်အောင် ပယ်တော် မူသောကြောင့် “အလွန့်အလွန့် ဝေးသည် ” ဟု ဆိုထိုက်လေသည်၊ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်၏ အရဟံ (ကိလေသာတို့မှဝေးတော်မူခြင်း) ဂုဏ်သည် အခြားရဟန္တာတို့နှင့် မဆက်ဆံသော ဂုဏ်တော်တပါး ဖြစ်ရလေသည်။

ဝါသနာ။ ။ဝါသိယတေ-ခန္ဓာအစဉ်၌ စွဲကပ်တည်နေစေအပ်၊ ဝါ ထုံထားအပ် ၏၊ ဣတိ၊ ဝါသနာ-မည်၏၊ [ဝါသနာနာမ ကိလေသသတ္တိ။] ကိလေသာကုန်သွား သော်လည်း ထို အထုံဝါသနာဟူသော ကိလေသသတ္တိသည် ရဟန္တာများသန္တာန်၌ ကျန်ရစ်၏၊ ထို အထုံဝါသနာကျန်ရစ်သေးသောကြောင့်ပင် တချို့ရဟန္တာများ၏ ကိုယ် အမူအရာ နှုတ်အမူအရာသည် ရဟန္တာ မဖြစ်မီကကဲ့သို့ ဖြစ်နေတတ်သေး၏၊ မှန်၏- အရှင်ဝိလိန္တဝစ္ဆထေရ်သည် ရှေးဘဝများနှင့် ရှင်ဘုရင်ဖြစ်ခဲ့ဘူး၏၊ ထို ရှင်ဘုရင်ဘဝ များစွာတုန်းက မာန၏ သတ္တိဟူသော အလေ့အလာ ဝါသနာသည် ဘဝများစွာ ခန္ဓာ အစဉ်၌ စွဲကပ်လျက် ထုံလျက်ပါနေရကား ရဟန္တာဖြစ်သောအခါလည်း ထိုဝါသနာ မပျောက်ဘဲ လူတဘက်သားကို “ဝသလ=အကောင်”ဟု ပြောဆိုလေ့ ရှိသတတ်၊

ပုဂ္ဂံ၊ ပု။ ။ဤနည်းအရ ဘုရားရှင်၏ဂုဏ်တော်ကို “အာရကော” ဂုဏ်တော်ဟု ဆိုလိုလျက် နိရုတ္တိနည်းအားဖြင့် အာကို အ (ကာ၌ အာကိုလည်း အ) ကကို ဟ- နိဂ္ဂဟိတ်လည်းလာ၍ “ အရဟံ ” ဟု ပြီးရသတတ်၊ အာရကောပုဒ်ကား နိပေါတ်ဖြစ်၍ ဝိပြိဟ်မလုပ်ရ။ [အာရကောတိစေတ္တ အာကာရဿ ရဿတ္တံ ကကာရဿစ ဟကာရံ သာနုဿရံ (သ + အနုဿရံ သနိဂ္ဂဟိတ်) ကတွာ နိရုတ္တိနယေန (ဝဏ္ဏဝိကာရံ ဝဏ္ဏာဂမနိရုတ္တိ နည်းဖြင့်) အရဟန္တံ ပဒသိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊- သာရတ္ထ။] “အရဟံ- ဝါသနာနှင့်တကွ ကိလေသာတို့မှ အလွန့်အလွန့် ဝေးကွာတော်မူပါပေ၏”ဟု ပေး။

တေဝာနေန....အရဟံ။ ။ကိလေသာတို့သည် အကျိုးမဲ့ကို ပြုတတ်သောကြောင့် အတွင်းရန်သူများတည်း၊ “ အရယော- ကိလေသာရန်သူတို့ကို + အဟနိ- သတ်ဖြတ် တော်မူပြီ၊ ဣတိ (အရိသဒ္ဓါပပဒ၊ ဟနဓာတ်၊ ကိပစ္စည်းဖြင့် “အရိဟံ” ဟု ဆိုလိုလျက် နိရုတ္တိနည်းဖြင့် ရိ၌ ဣကို အ၊ နိဂ္ဂဟိတ်လည်းလာ၍) အရဟံ ဟု ဖြစ်သည်။ [“အရိနံ

၃၉၈

ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ

အဇ္ဈတ္တိကနိဒါန်း

ရန်သူတို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊ ဣတိ(တသ္မာ)ဟတတ္တာပိ-ဤသို့ သတ်အပ်ကုန်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊ အရဟံ-၏။

စ-ကား၊ (တနည်း) စ - အရိနံဟတတ္တာ ဟူသော သင်္ခေပဟိတ်ပါဠိ၏ ဝိတ္တာရမု တပါး၊ အရာနံ ဟတတ္တာဟူသော သင်္ခေပဟိတ်ပါဠိ၏ ဝိတ္တာရကို ဆိုဥုးအံ့၊ အဝိဇ္ဇာတဏှာမယနာဘိ-အဝိဇ္ဇာတဏှာ အတိပြီးသော ပုံတောင်း ချက်မလည်း ရှိထသော၊ ပုညာဒိ အဘိသင်္ခါရာရံ - ပုညာ-ပုည၊ အာနေဉ္စ ဟူသော အဘိသင်္ခါရထေခံဆန်လည်းရှိထသော၊ ဇရာမရဏနေမိ-ဇရာမရဏ ဟူသော အကွပ်တကုလည်း ရှိထသော၊ အာသဝ သမုဒယ မယေန-အဝိဇ္ဇာ စသည်တို့၏ ဖြစ်ကြောင်း အာသဝ အတိပြီးသော၊ အက္ခေန - ဝင်ရိုးဖြင့်၊ ဝိဇ္ဇိတွာ-လျှိုထိုး၍၊ တိဘဝရထေ- ကာမရူပ၊ အရူပ ဟု၊ ဘဝ ၃ ပါး၊ ဝဋ် ရထား၌၊ သမာယောဇိတံ-အညီအမျှ၊ အစမှ စ၍ ယှဉ်တပ်အပ်သော၊ ဝါ- အလုံးစုံ အကုန်အစင် အစမှစ၍ ယှဉ်တပ်အပ်သော၊ အနာဒိကာလ ပဝတ္တံ- အစမရှိသော ကာလ၌ ဖြစ်ခဲ့သော၊ ယံဇေတံ သံသာရစက္ကံ - အကြင် သံသရာ စက်ဘီးသည်(အတ္တိ)၊ တဿ-ထိုသံသရာစက်ဘီး၏၊ (အရာ၌ စပ်၊)အနေန-

ဟတတ္တာ အရိဟာတိ ဝတ္တဗ္ဗေ နိရုတ္တိနယေန အရဟန္တိ ဝုတ္တံ”-သံသရာတ္ထ။] “အရ+ဟံ- ကိလေသာမာရ်၊ သူပုန်ရန်တို့ကို တွန်းလှန် သတ်ဖြတ်တော်မူနိုင်ပါပေ၏”ဟု ပေး။

အရိနံ ဟတတ္တာ။ ။အရိနံသည် ဟတတ္တာဝယ် ဣဉ္စစပ်ရသော ဣ သမ္ပန်၊ ဟတ ကား “ဟတာနံ + ဘာဝေါ” ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြုရာ၌ ဘာဝေါကိုစပ်ရသော ဘာဝသမ္ပန်၊ “ဘာဝသမ္ပန်၊ ဣသမ္ပန်၊ လာဟန် လိနံဝစ်တူ”နှင့်အညီ အရိနံနှင့် လိနံဝစ်တူအောင် “ဟတာနံ+ဘာဝေါ-ဟတတ္တံ” ဟု ပြုရသည်။ “ဘာဝရှေပုဒ်၊ လာသည့်ပုဒ်၊ မယုတ် အရတူ” နှင့်အညီ ဘာဝရှေက ဟတပုဒ်နှင့်စပ်လာသော အရိနံပုဒ်တို့သည် အရတူ၏၊ ထို့ကြောင့် “ဟညိ”သု-ဗျက်ဆီးအပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ ဟတာ”ဟု အရိနံနှင့်အရတူအောင် ကမ္မသာဓိ မဟုတ်ပြု၍အတိုင်း နိဿယအနက်ပေးသည်။ “ဟတတ္တာ-သတ်ဖြတ်တတ် ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်”ဟု ကတ္တားအနက်ပေးသည်ကို စဉ်းစားကြပါလေ၊ အရာနံ ဟတတ္တာ၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။ [သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါအဖွင့်၌ ထပ်၍ ပြဉ္စုးမည်။]

ယဉ္ဇေတံ၊ ပေါဟတတ္တာပိ။ ။ဟတတ္တာ၌ ပါဖြင့် “အရိနံ ဟတတ္တာ” ဟူသော ရှေဟိတ်ကိုပေါင်း၊ ဤနည်း၌ “အရသဒ္ဓူပာဒ ဟနဓာတ် ကိပစ္စည်းဖြင့် အရဟံ”ပြီး၏၊ “အရေ- အကန့်ထေခံဆန်တို့ကို + ဟနိ-ချိုးဖျက်တော်မူပြီ၊ ဣတိ အရဟံ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု။

ယဉ္ဇေတံ သံသာရစက္ကံ။ ။ [အဝိဇ္ဇာစသော တရားများကို ရထား၏စက်ဘီး ပုံသဏ္ဌာန်လုပ်၍ ရူပကအလင်္ကာဖြင့် တန်ဆာဆင်ထားသော စကားတည်း။] ရထား၏ ဘီး၌ပုံတောင်း (ချက်မ) အကန့် (ထောက်ဆန်) အကွပ် (တကူ) ၃ ဌာနရှိ၏၊ ထိုတွင် စက်ဘီး၌ ပုံတောင်း (ပဒေါင်း) သည် ပဌမဖြစ်သကဲ့သို့ သံသရာစက်ဘီး ၌လည်း

၂၂ မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဗောဓိမဏ္ဍေ - အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်၏ ကြည်လင်ရာ ဘုရားဖြစ်ချိန်အခါ၌၊ ဝါ...အရဟတ္တ၊ ပေ၊ ရာဗောဓိပင် ၄၁ န၌၊ ဝိရိယပါဒေဟိ-ဝိရိယခြေတော်တို့ဖြင့်၊ သီလပထဝိယံ-သီလမြေ၌၊ ပတိဋ္ဌာယ- ရပ်တည်တော်မူ၍၊ သဒ္ဓါဟတ္ထေန - သဒ္ဓါလက်တော်ဖြင့်၊ ကမ္မက္ခယကရံ-ကံ တို့၏ ကုန်ခြင်းကို ပြုတတ်သော၊ ဉာဏဇရသုံ-ဉာဏ်တည်းဟူသော ပုဆိန်ကို၊ ဝဟေတော-စွဲကိုင်တော်မူ၍၊ သဗ္ဗေ - ကုန်သော၊ အရာ- အကန့်ထောက်ဆန်

အဝိဇ္ဇာနှင့် ဘဝတဏှာသည် ပဌမအခြေခံဖြစ်၏။ ထိုပုံတောင်း၌ အကန့် ထောက်ဆန် တပ်ရသကဲ့သို့ အဝိဇ္ဇာနှင့် တဏှာပုံတောင်း၌လည်း ပုည အပုည အာနေဉ္စဟူသော အဘိသင်္ခါရများကို အကန့် ထောက်ဆန်အဖြစ်ဖြင့် တပ်ရလေသည်။ စက်ဘီး၏ အကန့် ထောက်ဆန်များ၌ အနားသတ် အကွပ်တကူ တပ်ထားသကဲ့သို့ ထိုသင်္ခါရ အကန့် ထောက်ဆန်၌လည်း တဘဝ အဆုံးသတ်ဖြစ်သော ဇရာ မရဏအကွပ်ကို တပ်ထား သည်။ ထိုစက်ဘီးလည်အောင် ဝင်ရိုးတပ်ရသကဲ့သို့ “အာသဝသမုဒယာ အဝိဇ္ဇာသမု ဒယော” နှင့်အညီ အဝိဇ္ဇာ၏ အကြောင်းဖြစ်သော အာသဝေါဝင်ရိုးကို လျှိုထိုး တပ် ထားရသည်။ ဝိပါကနာမက္ခန္ဓာနှင့် ကဋတ္တာရုပ်တို့ကား ကာမ-ရူပ-အရူပဘဝတို့တည်း။ ထိုဘဝ ၃ ပါးကို ရထားသဏ္ဌာန်လုပ်၍ ထို (ဝိပါကဝဋ်) ရထား၌ ဝင်ရိုးနှင့်တကွ စက်ဘီးတပ်လျက် (ခန္ဓာအာယတနဇာတ်တို့) အဆက်မပြတ် ဖြစ်ခြင်းအားဖြင့် မပြတ် လည်နေသော အကြင်သံသရာစက်ဘီး ရှိ၏။

ဘုရားရှင်သည် ဗောဓိမဏ္ဍိုင်၌ သီလမြေပေါ်ဝယ် ဝိရိယခြေတော် ၂ ဘက်တို့ဖြင့် တည့်မတ်စွာရပ်တော်မူ၏။ “သီလ လုံခြုံပြည့်စုံအောင် ဝိရိယဖြင့် ကြိုးစားတော်မူသည်” ဟူလို၊ ထို့နော် သမာဓိသွေးကျော၌ ကောင်းစွာသွေးအပ်ပြီးသော အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် ပုဆိန်ကြီးကား ကံ သင်္ခါရဟူသမျှကို လုံးဝကုန်စင်အောင် ဖျက်ပစ်နိုင်၏။ ထိုပုဆိန်ကြီး ကို ယုံကြည်စွာသော သဒ္ဓါလက်တော်ဖြင့် စွဲကိုင်ဘော်မူကာ ထို သံသရာ စက်ဘီး၏ အကန့်ထောက်ဆန်များကို ထွားထွားညက်ညက် အကုန်ဖျက်အောင် ဖျက်ဆီးတော် မူလေရာ၊ ထောက်ဆန် ဖျက်ပြီးသော စက်ဘီး လည်း နောက်ထပ် မလည်နိုင်တော့ ရကား ဝဋ်ရထားလည်း တန့်ရပ်ရလေတော့သတည်း။

ဝိဂ္ဂဟများ။ ။ အဝိဇ္ဇာစ ဘဝတဏှာစ အဝိဇ္ဇာဘဝတဏှာ၊ [သမာဟာရဒ္ဒနွေပိ ကတ္ထမိ ပုမိတ္ထိလိင်္ဂ မိစ္ဆန္တိ သဒ္ဓမ္မိဒ္ဓ၊ ယထာ- အာဓိပစ္စပ္ပရိဝါရော၊ ဆန္ဒပါရိသုဗ္ဗိ၊ ပဋိ သန္တိပဝတ္ထိယံ၊ (မောဂ္ဂလ္လာန်)။] အဝိဇ္ဇာဘဝတဏှာဇေ - အဝိဇ္ဇာဘဝတဏှာ မယော၊ သုတ္တန္တ မယသက်၊ တနည်း - “အဝိဇ္ဇာဘဝတဏှာ+ပကတိ ယဿာတိ အဝိဇ္ဇာဘဝတဏှာမယော = အဝိဇ္ဇာနှင့် ဘဝတဏှာ အထည်ကိုယ်ရှိသော၊ အဝိဇ္ဇာ ဘဝတဏှာအတိပြီးသော၊ အဝိဇ္ဇာဘဝတဏှာမယောစ+သော+နာဘိဘာတိ အဝိဇ္ဇာ ဘဝတဏှာမယနာဘိ၊ [ချက်ဟော နာဘိသဒ္ဓါ ပုံလိင်၊ မယံ- ဟု ယောဇနာရှိသည်ကို စဉ်းစားပါ။]

တို့ကို၊ ဟတ-ဖျက်ဆီးအပ်ကုန်ပြီ၊ အရာနံ-တို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊ ဣတိ(တသ္မာ) ဟတတ္တာပိ- ဤသို့ ဖျက်ဆီးအပ်ကုန်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊ အရဟံ-၏။

အထဝါ- ထို့ပြင် တနည်းကား၊ အနမတဂ္ဂသံသာရဝနံ- နှစ် ရာ ထောင် လျောက်၊ ဉာဏ်ဖြင့် လျောက်လည်း၊ မဇ္ဈိမဗျူဟာ၊ ကေနသိအပ်သော အစ မရှိသော သံသရာစက်ဝိုင်းကို၊ သံသာရစက္ကန္တိ - သံသရာစက်ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-

ပုညံ+အာဒိ ယေသံတိ ပုညာဒယော၊ အာဒိဖြင့် အပုည-အာနန္ဒတို့ကိုယူ၊ အဘိ သင်္ခါရနှင့် ကမ္မဓာရည်းတွဲ၊ ပုညာဒိအဘိသင်္ခါရာ+ အရာ + ယဿာတိ ပုညာဒိအဘိ သင်္ခါရာရံ၊ ဇရာမရဏံ+နေမိ ယဿာတိ ဇရာမရဏံနေမိ၊ (စက္ကံဇွဲ၍ နပုံလိနိ၊)အာသဝါ ဧဝ (အဝိဇ္ဇာဒိန္နံ ကာရဏတ္ထာ)သမုဒယော အာသဝသမုဒယော၊ တဿော+ဘဝါ တိ ဘဝံ၊ တိဘဝံစ+တံ+ရထောစာတိ တိဘဝရထော၊ သမံ + အာဒိတော+ယောဇိတံ သမာယောဇိတံ၊ (“သမံ+အာ+ယောဇိတံ” ဟု ပုဂံခွဲ၊) သံဝါ (သဗ္ဗသော) + အာဒိတော+ယောဇိတံ-သမာယောဇိတံ၊ (သံသဒ္ဓါ သဗ္ဗသောအနက်ဟော၊)နတ္ထိ+ အာဒိ ယဿာတိ အနာဒိ၊ အနာဒိစ + သော + ကာလောစာတိ အနာဒိကာလော၊ အနာဒိကာလော+ပဝတ္တံ အနာဒိကာလပဝတ္တံ။

ဗောဓိ+မဏ္ဍာ ဧတ္ထ (ကာလေ၊ ဌာနေဝါ)ဇုတိ ဗောဓိမဏ္ဍော (မဏ္ဍံ)၊ ဝိရိယာနိ ဧဝ ပါဒါဝိရိယပါဒါ၊ [အကုသိုလ် သံကိလေသာကို ပယ်သော ဝိရိယသည် မြေ၌ တည်မတ်စွာ ဖိနှိပ်ထားသော ခြေတဘက်၊ ကုသိုလ် ဝေါဒါနကို ဖြစ်စေသော ဝိရိယ သည် ရွှေတိုး၍ လှမ်းသောခြေတဘက်၊] အခြေခံသီလမပါလျှင် သမာဓိပညာအစစ်ကို မဖြစ်စေနိုင်သောကြောင့် “သီလမေဝ+ပထဝီ သီလပထဝီ”၊ ယုံကြည်မှု မရှိသူသည် လက်မပါသူကဲ့သို့ မည်သည့် အဖိုးတန် ရတနာကိုမျှ မကေခံယူနိုင်သောကြောင့် “သဒ္ဓါ ဧဝ+ဟတ္ထော သဒ္ဓါဟတ္ထော”၊ မဂ်ဉာဏ်ဖြင့် ကိလေသာကိုပယ်လိုက်လျှင် ကိလေသာ အဓမ္မပါမပါသော ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံများလည်း အကျိုးမပေးနိုင်တော့ရကား “ကမ္မ ကွယံ-ကံ သင်္ခါရတို့၏ ကုန်ခြင်းကို+ ကရောတိတိ ကမ္မကွယကရော” မည်၏၊ ပရံ+ သုနာတိ (ညည်းဆဲ သတ်ဖြတ်တတ်၏၊) ဇုတိ ပရသု၊ ပကို ဖပြု၍ “ရေသု”ဟုလည်း ရှိ၏၊ သက္ကတအဘိဓာန်၌ “ပရသု”သာ ရှိသည်။

အထဝါ။ ။ပြခဲ့သော နည်း၌ အဝိဇ္ဇာ တဏှာ သင်္ခါရနှင့် ဇရာမရဏတို့ကိုသာ သံသရာစက် သဏ္ဌာန်လုပ်၍ ဝိပါကနာမက္ခန္ဓာ ကဋတ္တာရုပ်များကို ရထားသဏ္ဌာန် လုပ်ပြီးလျှင် သင်္ခါရတည်းဟူသော အကန့်ထောခံဆန်များကို ဖျက်ဆီးပုံပြု၏၊ ဤအထဝါ တက်သောနည်းကား ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါအားလုံးကို စက်ဘီးပုံသဏ္ဌာန်လုပ်၍ပြသည်၊ ဤနည်း၌ ရထားကို သီးခြားမပြတော့ဘဲ သက်သက် သံသရာစက်ဘီးကိုသာ ပြ၍ ထို စက်၏ အကန့်ထောက်ဆန်များ ဖျက်ဆီးပုံကိုပြသည်။ [ဧဝံ အရာနံ ဟတတ္တာတိ ဧတ္ထ ဝုတ္တအရသာတေ (ဆိုအပ်ပြီးသော အကန့်တို့ကို ဖျက်ဆီးခြင်း၌၊) သံသာရံ စက္ကံဝိယ စက္ကံဘိ ဂဟေတွာ အတ္ထယောဇနံ ကတွာ ဣဒါနိ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာက္ကမေနိ တံ ဒေသေတုံ အထဝါတိ အာဒိမဟာ။-သုရတ္ထ။]

ဆိုအပ်၏။ တဿစ-ထိုသံသရာစက်၏လည်း။ အဝိဇ္ဇာ-အဝိဇ္ဇာသည်။ နာဘိ-
ပုံတောင်းချက်မတည်း။ (ကသ္မာ-နည်း။) မူလတ္တာ-အရင်းခံ၏ အဖြစ်ကြောင့်
တည်း။ ဇရာမရဏံ-သည်။ နေမိ-အကွပ်တကူတည်း။ (ကသ္မာ)။ ပရိယောသာ
နတ္တာ - အဆုံး၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း။ သေသာ - ကြွင်းကုန်သော။ ဒသ-
ကုန်သော။ ဓမ္မာ-တို့သည်။ အရာ-အကန့်ဝေခံဆန်တို့တည်း။ (ကသ္မာ)။ အဝိဇ္ဇာ
မူလကတ္တာ - အဝိဇ္ဇာအရင်းခံ ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း။ ဇရာမရဏ
ပရိယန္တတ္တာစ-ဇရာမရဏ အဆုံးရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်းတည်း။

တတ္ထ-ထိုအဝိဇ္ဇာ အစရှိသည်တို့တွင်၊ ဒုက္ခာဒိသု- ဒုက္ခသစ္စာ အစရှိသည်
တို့၌၊ အညာဏံ- သိခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်မောဟသည်။ အဝိဇ္ဇာ-မည်၏။ စ-
ဆက်။ ကာမဘဝေ-ကာမဘဝ၌၊ အဝိဇ္ဇာ-သည်။ ကာမဘဝေ- ကာမဘဝ၌၊
သင်္ခါရာနံ-အကျုံးဝင်သော သင်္ခါရတို့အား၊ [တနည်း၊ ကာမဘဝေ-ဖြစ်စေ
ထိုက်သော ကာမဘဝ၌၊ သင်္ခါရာနံ - ဖြစ်စေတတ်သော သင်္ခါရတို့အား၊]
ပစ္စယော-ဟောတိ၊ ပေ၊ ဣတရေသု-အခြား ရူပ အရူပဘဝတို့၌၊ သေနယော-
ဤနည်းတည်း။ ပေ၊ ရူပဘဝေ-၌၊ တယော- ၃ ပါးကုန်သော ဖဿတို့သည်။

• အနမတဂ္ဂသံသာရဝဋ္ဋံ။ ။ [အနု+အမတ+အဂ္ဂး] န + မတော- အမတော၊
အနု အနု-အနှစ်တရာ တထောင် စသည်ဖြင့် အစဉ်လိုက်၍ အစဉ်လိုက်၍+အမတော
အနမတော၊ အနမတော+အဂ္ဂေါယဿာတိ အနမတဂ္ဂံ-အစဉ်လိုက်၍ မသိအပ်သော
အစရှိသော သံသရာဝဋ်၊ ဝဋ်တိ-“အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်” စသည်ဖြင့် ဆက်ကာ
ဆက်ကာ လည်တတ်၏။ ဣတိ၊ ဝဋ်၊ ဤသို့ အဆက်ဆက်လည်နေသော ဝဋ်တရားကို
“သံသရာစက်ဝိုင်း”ဟု ခေါ်သည်။ [“ အနု အနု အမတဂ္ဂံ အဝိညာဟပုဗ္ဗကောဂ္ဂိုဏ်
သံသာရမဏ္ဍလံ”-သာရတ္ထ။]

အပ္ပာ ။ ။ ဤ အထဝါတက်သောနည်း၌ “ ပစ္စယော ဟောတိ ” အရ ပစ္စည်း
ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ပုံများကို ပဋ္ဌာန်းလေ့လာပြီးသူတို့ အလွယ်တကူ သိနိုင်သောကြောင့်၎င်း၊
မလေ့လာသူတို့အတွက်လည်း နားလည်၍ မလွယ်သောကြောင့်၎င်း၊ အသူးမစွင့်ပြတ်
လစ်လျူရှုရတော့မည်။

ကာမဘဝေ သင်္ခါရာနံ။ ။ ကာမဘုံ၌ အကျုံးဝင်သော(ကာမာဝစရ)ပုညာဘိ
သင်္ခါရ ၈ ပါး၊ အပုညာဘိသင်္ခါရ ၁၂ ပါးကို “ ကာမဘဝေ သင်္ခါရာနံ ” ဟု ဆိုသည်။
[ကာမဘူမိပရိယာပနန္တံ ပုညာ ပုညသင်္ခါရာနံ။] တနည်း- ကာမဘဝအရဘုံကို
မကောက်ဘဲ ကာမဥပပတ္တိ (ကာမဝိပါက်-ကမ္မဇရုပ်) ဘဝကို ကောက်၍ ထိုဘဝကို
ဖြစ်စေတတ်သော ရှေးဘဝက ကာမကုသိုလ် အကုသိုလ် သင်္ခါရကို “ ကာမဘဝေ
သင်္ခါရာနံ ” ဟု ဆိုသည်။ [“ ကာမဘဝေ နိပ္ပါဒေတဗ္ဗေ ယေ ပုညာပုညသင်္ခါရာ၊
တေသံ ကာမဘဝူပပတ္တိနိဗ္ဗတ္တကသင်္ခါရာနံတိ အတ္ထော”-သာရတ္ထ။]

တက္ကေဝ-ထို ရူပဘုံ၌ပင်၊ တိဿန္တံ- ၃ ပါးကုန်သော ဝေဒနာတို့အား၊ ပေ၊ တဏှာကာယာနံ - တဏှာအပေါင်းတို့အား၊ ပေ၊ တတ္ထတတ္ထ - ထိုထိုဘုံ၌၊ သာသာ တဏှာ - ထိုထို တဏှာသည်၊ တဿ တဿ ဥပါဒါနဿ - ထိုထို ဥပါဒါန်အား၊ ပစ္စယော ဟောတိ၊ ဥပါဒါနာဒယော- ဥပါဒါန်အစရှိသည် တို့သည်၊ ဘဝါဒိနံ-ဘဝ အစရှိသည်တို့အား၊ ပစ္စယာ ဟောန္တိ။

ကထံ-အဘယ်သို့ ကျေးဇူးပြုကုန်သနည်း၊ ဣမ-ဤလောက၌၊ ကေစ္စော- အချို့သုသည်၊ ကာမေ-ကာမဂုဏ်တို့ကို၊ ပရိဘုဒ္ဓိဿာမ - သုံးဆောင်ခံစား ကုန်အံ့၊ ဣတိ - ဤသို့ ကြံ၍၊ ကာမုပါဒါနပစ္စယာ - ကာမုပါဒါန် ဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ကာယေန-ကာယဒွါရဖြင့်၊ ဒုစ္စရိတံ-ဒုစရိုက်ကို၊ စရတိ- ကျင့်၏၊ ဝါစာယ - ဖြင့်၊ (ဒုစ္စရိတံ စရတိ) မနသာ ဒုစ္စရိတံ စရတိ၊ ဒုစ္စရိတ ပါရိပူရိယာ-ဒုစရိုက်၏ ပြည့်ခြင်းကြောင့်၊ အပါယေ-၌၊ ဥပပဇ္ဇတိ - ပဋိသန္ဓေ နေရ၏၊ တတ္ထ- ထိုအပါယ်ဘုံ၌၊ အဿ-ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဥပပတ္တိ ဟေတုဘူတံ- ပဋိသန္ဓေ၏ အကြောင်းဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ကမ္မံ-ကံသည်၊ ကမ္မဘဝေါ-ကမ္မဘဝ မည်၏၊ ကမ္မနိဗ္ဗတ္တာ-ကံကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော၊ ခန္ဓာ- ခန္ဓာတို့သည်၊ ဥပပတ္တိ ဘဝေါ - ဥပပတ္တိဘဝ မည်၏၊ ခန္ဓာနံ-တို့၏၊ နိဗ္ဗတ္တိ - ဖြစ်ခြင်းသည်၊ ဇာတိ- ဇာတိမည်၏၊ ပရိပါကော-ရင့်ခြင်းသည်၊ ဇရာ-ဇရာမည်၏၊ ဘေဒေါ-ပျက်စီး ခြင်းသည်၊ မရဏံ - မရဏမည်၏၊ အပရော - အခြားသူသည်၊ သဂ္ဂသမ္ပတ္တိံ - နတ်ပြည် စည်းစိမ်ကို၊ အနုဘဝိဿာမိ - ခံစားအံ့၊ (ရှေးအတိုင်းပေး၊) ကမ္မ ဘဝေါ - ကမ္မဘဝ မည်၏၊ ဣတိ - ဤသို့ အစရှိသော၊ သောဝေဒနယော- ထိုနည်းပင်တည်း။

≡ အပရောပန-အခြားသူသည်ကား၊ ပေ၊ မေတ္တံ - မေတ္တာကို၊ ဝါ-မေတ္တာ ရှိသောစိတ်ကို၊ [မေတ္တာ အာသ စိတ္တဿာတိ မေတ္တံ။] ဘာဝေတိ-ဖြစ်စေ၏၊ ဝါ - ပွားစေ၏၊ ကရုဏံ၊ ပေ၊ ဥပေက္ခံ ဘာဝေတိ၊ ဘာဝနာပါရိပူရိယာ- ဘာဝနာ၏ ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်၊ ပေ၊ သေသုပါဒါန မူလိကာသု - ကြွင်းသော ဥပါဒါန်အရင်းခံ ရှိကုန်သော၊ ယောဇနာသုပိ - ယောဇနာတို့၌လည်း၊ သေ နယော-ဤနည်းတည်း။

[ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဒေသနာတော် အစဉ်အားဖြင့် ပစ္စည်း ပစ္စယုပ္ပန်ဖြစ်ပုံကို ပြပြီး၍၊ ယခုအခါ ပဋိသန္တိဒါမဂ် ပါဠိကိုဆောင်၍ နိဂုံးအုပ်လိုသောကြောင့် “ဝေမယံ အဝိဇ္ဇာဟေတု” စသောပါဠိကို မိန့်၊] ဝေ - ဤသို့လျှင်၊ အယံ အဝိဇ္ဇာ - ဤအဝိဇ္ဇာသည်၊ ဟေတု - အကြောင်းတည်း၊ သင်္ခါရာ - သင်္ခါရ တို့သည်၊ ဟေတု သမုပ္ပန္နာ - အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော အကျိုးတို့တည်း။

ဥဘောဓိ- ၂ ချိုးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဧတေ- ဤ အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရတို့သည်၊
 ဟေတု သမုပ္ပန္နာ - အကြောင်းကြောင့်ဖြစ်သော အကျိုးတို့တည်း၊ ဣတိ-သို့၊
 ပစ္စယပရိဂ္ဂဟေ-အကြောင်းတို့ကို ပိုင်းခြား၍ယူခြင်း၌၊ ပညာ-(ကင်္ခါရိတရဏ
 ဝိသုဒ္ဓိဉာဏ်) ပညာသည်၊ ဓမ္မဋ္ဌိတိညာဏံ-ဓမ္မဋ္ဌိတိဉာဏ်တည်း၊ ဝါ-အကျိုး
 တရားတို့၏ တည်ရာ ဖြစ်သော အကြောင်းကို သိတတ်သော ဉာဏ်တည်း၊
 အတိတံ - အတိတ် ဖြစ်သော၊ အဒ္ဓါနိပိ - ကာလ၌လည်း၊ ပေ၊ အနာဂတံ-
 အနာဂတ်ဖြစ်သော၊ အဒ္ဓါနိပိ - ၌လည်း၊ အဝိဇ္ဇာ- အဝိဇ္ဇာသည်၊ ဟေတု-
 အကြောင်းတည်း၊ ပေ၊ ဧတေန နယေန - ဤနည်းဖြင့်၊ သမ္ပပဒါနိ - အလုံးစုံ
 သော ပုဒ်တို့ကို၊ ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗာနိ - အကျယ်ချဲ့ထိုက်ကုန်၏၊ [“ အဒ္ဓါနိပိ-
 ကာလပတ်လုံးလည်း” ဟု ပေးကြသေး၏၊]

တတ္ထ - ထို ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌၊ အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရ - တို့သည်၊ ဧကော - သော၊
 သင်္ခေပေါ-ချိုးချဉ်းအပ်ရာ အကြောင်းတည်း၊ ဝိညာဏ၊ ပေ၊ ဝေဒနာ-ဝိညာဉ်
 နာမ်ရုပ် သဠာယတန ဖဿ ဝေဒနာတို့သည်၊ ဧကော-သော၊ (သင်္ခေပေါ-
 ချိုးချဉ်းအပ်ရာ အကျိုးတည်း၊) တဏှာပါဒါနဘဝါ- တဏှာ ၃၂၁၆၂၀ ကမ္မ
 ဘဝတို့သည်၊ ဧကော-သော၊ (သင်္ခေပေါ-ချိုးချဉ်းအပ်ရာ အကြောင်းတည်း၊)
 ဇာတိ ဇရာ မရဏံ - သည်၊ ဧကော - သော၊ (သင်္ခေပေါ - ချိုးချဉ်း အပ်ရာ
 အကျိုးတည်း၊) စ- ဆက်၊ ဧတ္ထ - ဤ လေးပါးသော သင်္ခေပတို့တွင်၊ ပုရိမ
 သင်္ခေပေါ-ရှေ့သင်္ခေပသည်၊ အတိတော-အတိတ်ဖြစ်သော၊ အဒ္ဓါ- ကာလ
 တည်း၊ ဒွေ- ၂ပါးကုန်သော၊ မဇ္ဈိမာ-အလယ် သင်္ခေပတို့သည်၊ ပစ္စုပ္ပန္နော-
 သော၊ အဒ္ဓါ-တည်း၊ ဇာတိဇရာမရဏံ-သည်၊ အနာဂတော-သော၊ အဒ္ဓါ-
 ကာလတည်း။

ဓမ္မဋ္ဌိတိညာဏံ။ ။ တိဋ္ဌန္တိ ဧတ္ထ ဖလဓမ္မာတိ ဌိတိ၊ ဓမ္မာနံ-သင်္ခါရစသော အကျိုး
 တရားတို့၏ + ဌိတိ - တည်တံ့ရာအကြောင်းတည်း၊ ဓမ္မဋ္ဌိတိ- သင်္ခါရစသော အကျိုး
 တရားတို့၏ တည်တံ့ရာအကြောင်း၊ ဓမ္မဋ္ဌိတိယာ-၌ + ဉာဏံ- ဖြစ်သောဉာဏ်သည်၊
 (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားစုကို သိသောဉာဏ်သည်)၊ ဓမ္မဋ္ဌိတိညာဏံ-မည်၏။

သင်္ခေပေါ။ ။ ဧတ္ထ-ဤ အဘို့အစဉ်၊ အဝိဇ္ဇာဒယော-အဝိဇ္ဇာ စသော တရား
 တို့ကို၊ သံခိပ္ပန္တိ - ချိုးအပ်ကုန်၏၊ ဣတိ သင်္ခေပေါ၊ “ ဟေတု ” ဟု ဆိုလျှင် အဝိဇ္ဇာ
 စသော အကြောင်းငါးပါးလုံးပါဝင်၏၊ “ဝိပါက” ဟု ဆိုလိုက်လျှင် ဝိညာဉ် စသော
 အကျိုးငါးပါးလုံး ပါဝင်၏၊ ထို့ကြောင့် အကြောင်းတစု အကျိုးတစု ဟု ချိုးရာ
 ပေါင်းစပ်ရာဖြစ်သော အဘို့အစုကို “သံခေပ” ဟု ခေါ်၏၊ [“သင်္ခေပေါ-သိမ်းယူရာ၊
 ကောဠာသော-အဘို့၊ ရာသိ-အစု ” -ဝိမတိ။]

စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤလေးပါးသောသင်္ခေပတို့၌၊ အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရဂ္ဂဟဏေန-
 အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရတို့ကို တိုက်ရိုက် ယူခြင်းဖြင့်၊ တဏှာဥပါဒါနဘဝါ - တဏှာ
 ဥပါဒါန် ဘဝတို့သည်၊ ဝါ-တို့ကို၊ ဂဟိတာဝ - ယူအပ်ကုန်သည် သာလျှင်၊
 ဟောန္တိ-ကုန်၏၊ ဣတိ - ထို့ကြောင့်၊ ပဉ္စ - ငါးပါးကုန်သော၊ ဣမေဓမ္မာ-
 ဤတရားတို့သည်၊ အတိတေ - အတိတ် ဘဝ၌၊ ကမ္မဝန္တံ - ကမ္မဝင်္တတည်း၊
 ဝိညာဏာဒယော-ဝိညာဉ်အစရှိကုန်သော၊ ပဉ္စ - ကုန်သော၊ ဣမေဓမ္မာ-တို့
 သည်၊ ဧတရဟိ - ယခုဘဝ၌၊ ဝိပါကဝန္တံ - ဝိပါကဝင်္တတည်း၊ တဏှာဥပါဒါန
 ဘဝဂ္ဂဟဏေန - တဏှာဥပါဒါန် ဘဝတို့ကို တိုက်ရိုက် ယူခြင်းဖြင့်၊ အဝိဇ္ဇာ
 သင်္ခါရ-တို့သည်၊ ဝါ-တို့ကို၊ ဂဟိတာဝ ဟောန္တိ၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ပဉ္စ၊
 ဣမေဓမ္မာ-တို့သည်၊ ဧတရဟိ-၌၊ ကမ္မဝန္တံ-တည်း၊ ဇာတိဇရာမရဏာပဒေသေ
 န- ဇာတိ ဇရာ မရဏ တို့ကို ညွှန်ပြခြင်းဖြင့်၊ ဝိညာဏာဒိနံ - ဝိညာဉ် အစ
 ရှိသည်တို့၏၊ ဝါ - တို့ကို၊ နိဗ္ဗိဋ္ဌတ္တာ - ညွှန်ပြအပ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊
 ပဉ္စ၊ ဣမေဓမ္မာ-တို့သည်၊ အာယတိ-နောင်အနာဂတ်ဘဝ၌၊ ဝိပါကဝန္တံ -
 တည်း၊ ယေ- ယင်းပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တရားတို့သည်၊ အာကာရတော - ထင်ရှား
 ပြအပ်သော သရုပ်အားဖြင့်၊ ဝါ- အပြားအားဖြင့်၊ ဝိသတိဝိဓာ - နှစ်ဆယ်
 အပြားရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ [အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရကို ယူသဖြင့်၊ တဏှာဥပါဒါန်
 ကမ္မဘဝယူရခြင်း၏ အကြောင်းစသည်ကို သင်္ဂြိုဟ်အဖွင့်ကြည့်၍ သိပါလေ။]

စ-ဆက်၊ (တနည်း၊ စ-စံတုသင်္ခေပမှတပါး တိသန္ဓိကို ဆိုဥျားအံ့၊) ဧတ္ထ-
 ဤ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၌၊ သင်္ခါရ ဝိညာဏာနံ - သင်္ခါရ ဝိညာဏ်တို့၏၊ အန္တရာ-
 အကြားသည်၊ ဧကော-တပါးသော၊ သန္ဓိ-အကြောင်း အကျိုးအစပ်တည်း၊
 ဝေဒနာ တဏှာနံ-ဝေဒနာ တဏှာတို့၏၊ အန္တရာ-သည်၊ (ဧကော-သော၊)
 သန္ဓိ-အကျိုးအကြောင်း အစပ်တည်း၊ ဘဝဇာတိနံ-ဘဝဇာတိတို့၏၊ အန္တရာ-
 သည်၊ (ဧကော-သော၊) သန္ဓိ- အကြောင်းအကျိုး အစပ်တည်း၊ ဣတိ - သို့၊

ဝိပါကဝန္တံ၊ ပေ၊ အာကာရာ။ ။ဝိပါကသဒ္ဓါသည် “ဝိပါကာ ဓမ္မာ”ဟူသော
 တိက်ပုဒ်ကဲ့သို့ နာမ်ဝိပါကကိုသာ ဟောရင်းဖြစ်သော်လည်း ပဓာနနည်း တဗ္ဗာဟုလ္လ
 နည်းအားဖြင့် နာမ - ရူပ - သဋ္ဌာယတန တို့၌ ရုပ်အကျိုးများ ကိုလည်း ဤ ဝိပါကဝင်္တ
 အဖြစ်ဖြင့် ယူရတော့သည်၊ တနည်း - ဝိပါက သဒ္ဓါသည် ကမ္မဇသဒ္ဓါ၏ ပရိယာယ်
 တည်း၊ ထို့ကြောင့် ရုပ်ဝိပါက နာမ်ဝိပါက ၊ မျိုးလုံးကိုပင် “ဝိပါက”ဟု ယူနိုင်သည်။
 [“ဝိပါကပဓာနံ ဝဋ်၊ ဝိပါကဗဟုလံဝါ ဝဋ်န္တိ အတ္ထော၊ ကမ္မဇပရိယာယောဝါ ဧတ္ထ
 ဝိပါကသဒ္ဓေါ” - ဝိမတိ။] “အာကရိယန္တိ ပကာသိယန္တိ - ထင်ရှား ပြအပ်ကုန်၏၊
 ဣတိ အာကာရာ၊ အဝိဇ္ဇာဒိသရူပါ၊ ” - ဝိမတိ၊ အတိတဟေတုအာဒိနံဝါ ပကာရာ
 အာကာရာ၊ -သာရတ္ထ။

(ဇာနာတိ စသည် စပ်၊) ဘဂဝါ - သည်၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ (စတုသင်္ခေပံ စသည် စပ်၊) စတုသင်္ခေပံ-လေးပါးသော အဘို့ရှိသော၊ တိယဒ္ဓံ-သုံးပါးသော ကာလ ရှိသော၊ ဝိသတာကာရံ - နှစ်ဆယ်သော အပြားရှိသော၊ တိသန္ဓိ - သုံးပါး သော အစပ်ရှိသော၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်-ပွါဒ်ကို၊ သမ္မာကာရတော-အလုံးစုံသော အပြားအားဖြင့်၊ ဇာနာတိ-သိတော်မူ၏၊ ပဿတိ-မြင်တော်မူ၏၊ အညာတိ- သိတော်မူ၏၊ ပဋိဝိဇ္ဈတိ-ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူ၏။

တံ - ထိုသိခြင်းသည်၊ ဉာတဋ္ဌေန- သိတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက် ကြောင့်၊ ဉာဏ-ဉာဏ်မည်၏၊ ပဇာနနဋ္ဌေန- အပြားအားဖြင့် သိတတ်သည် ၏အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ ပညာ-ပညာမည်၏၊ တေန- ထို့ကြောင့်၊ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟေ ပညာ ဓမ္မဋ္ဌိတိ ညာဏန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ ဘဂဝါ- သည်၊ ဣမိနာဓမ္မဋ္ဌိတိညာဏေန - ဖြင့်၊ တေဓမ္မေ - ထို ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် တရားတို့ကို၊ ယထာဘူတံ- ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ၊ ဥတွာ- သိတော်မူ၍၊ တေသု- ထိုတရားတို့၌၊ နိဗ္ဗိန္ဒန္တော - ဗလဝ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ငြီးငွေ့တော် မူသည်၊ ဝိရဇ္ဇန္တော- အရိယာမဂ်တို့ဖြင့် မတပ်မက်တော်မူသည်၊ ဝါ - စက်ဆုပ်တော်မူသည်၊ ဝိမုစ္စန္တော-လွတ်မြောက်တော်မူသည်၊ (ဟုတွာ) ဝုတ္တပ္ပကာရဿ-ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော၊ ဣမဿ သံသာရက္ခေဿ-ဤသံသရာစက်၏၊ အရေ-အကန့် ထေခံဆန်တို့ကို၊ ဟနိ၊ ဝိဟနိ၊ ဝိဒ္ဓံသေသိ- ဖျက်ဆီးတော်မူပြီ၊ ဝေဓိ-ဤနည်း အားဖြင့်လည်း၊ (ဝိဖြင့် ရှေ့နည်းကို ပေါင်း၊) အရာနံ - တို့၏၊ ဝါ - တို့ကို၊ ဟတတ္တာပိ - ဖျက်ဆီးအပ်ကုန်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊ အရဟံ- ၏။

စ - အဘို့တပါးကား၊ (တနည်း) စ - အရာနံ ဟတတ္တာဟူသော သင်္ခေပ ဟိတ်ပါဌ်၏ ဝိတ္တာရမှတပါး၊ ပစ္စယာဒိနံ အရဟတ္တာ ဟူသော သင်္ခေပဟိတ်

ဇာနာတိ စသည်။ ။ဇာနာတိ-သိ၏၊ ပဿတိ-မျက်စိဖြင့် မြင်သကဲ့သို့ ဉာဏ် စက္ခုဖြင့် မြင်သိ- သိ၏၊ အညာတိကား ဇာနာတိ၏ ပရိယာယ်၊ အာပုဗ္ဗ ဉာဏ် တိဝိဘတ်ပင်၊ ပဋိဝိဇ္ဈတိကား ပဿတိ၏ ပရိယာယ် အဖွင့်။

နိဗ္ဗိန္ဒန္တော၊ ဝေ၊ ဝိဒ္ဓံသေသိ။ ။ ဗလဝဝိပဿနာယ နိဗ္ဗိန္ဒန္တော၊ အရိယမဂ္ဂေဟိ ဝိရဇ္ဇန္တော ဝိမုစ္စန္တော၊ ယဒါ ဘဂဝါ ဝိရဇ္ဇတိ ဝိမုစ္စတိ၊ တဒါ အရေ ဟနတိ နာမ၊ (မဂ်အခိုက်၌ အကန့်တို့ကို ဖျက်ဆီးဆဲမည်၏၊) အဘိသမ္ပုဋ္ဌက္ခဏံ ဂဟေတွာ ဝုတ္တံ “ဟနိ ဝိဟနိ ဝိဒ္ဓံသေသိ”တိ၊ [ဘုရားဖြစ်ရာအခါ၌ သတ်ပြီး (အတိတ်) ဖြစ်၍ “ဟနိ” စသည်ဖြင့် အတိတ်ကြိယာကို ဆိုသည်။] ဟနဓာတ်၏ ဟိံသာဂတိ ၂ နက်တွင် ဂတိ အနက်ကို ယူမည်စိုး၍ “ဝိဟနိ” ဟု ဖွင့်၊ ဟိံသာ အနက်ကိုယူပါ ဟူလို၊ ဟိံသာဘူရာ ၌လည်း သတ်ခြင်းကို ယူမည်စိုး၍ “ ဝိဒ္ဓံသေသိ” ဟု ဝိမုဗ္ဗ ခံသုခာတ်ဖြင့် အဓိပ္ပါယ် ဖွင့်ပြန်သည်။ “ဖျက်ဆီးခြင်း” ဟု အဓိပ္ပါယ် မှတ်ပါ-ဟူလို။

ပါဠိ၏ ဝိတ္တာရကို ဆိုဥးအံ့၊ အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျတ္တာ - အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ-မြတ်သည်ဖြစ်၍ အလှူကို ခံယူတော်မူထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ စိဝရာဒိပစ္စယေ - သင်္ကန်း အစရှိကုန်သော ပစ္စည်းတို့ကို၎င်း၊ ပူဇာဝိသေသဉ္စ - ပူဇော်အထူးကို၎င်း၊ အရဟတိ-ထိုက်တန်တော်မူ၏၊ စ-ဆက်၊ တေနဝံ - ထို့ကြောင့်ပင်၊ (ထိုသို့ အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျ၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်၊) တထာဂတေ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဥပ္ပန္နေ- ပွင့်တော်မူလသော်၊ ယေနေစိ-အမှတ်မရှိ အလုံးစုံကုန်သော၊ မဟေသက္ခာ - ကြီးသော တန်ခိုးရှိကုန်သော၊ ဒေဝမနဿာ-တို့သည်၊ (သန္တိ၊) တေ-ထို နတ်လူတို့သည်၊ အညတ္တ-မြတ်စွာဘုရားမှတပါး၊ အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့၌၊ ပူဇာ-ပူဇော်မှုကို၊ န ကရောန္တိ - မပြုကြတော့ကုန်၊ တထာဟိ-ထိုစကားမှန်၏၊ သဟမ္ပတိ-မည်သော၊ မြဟ္တာ-သည်၊ သိနေဂ္ဂမေတ္တန-မြင့်မိုရ်တောင် အတိုင်းအရှည် ရှိသော၊ ဝါ - မြင့်မိုရ်တောင်လောက် ကြီးသော၊ ရတနဒါမေန-ရတနာပန်းဆိုင်ဖြင့်၊ တထာဂကံ - ကို၊ ပူဇေသိ-ပူဇော်ဘူးပြီ၊ စ-သည်သာမကသေး၊ ယထာဗလံ-စွမ်းအားရှိသလောက်၊ အညေဝိ-သဟမ္ပတိမြဟ္တာမှ အခြားလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဒေဝါ-နတ် မြဟ္တာတို့သည်၎င်း၊ ဗိမ္ဗိသာရ ကောသလရာဇာဒယော- ဗိမ္ဗိသာရမင်း၊ ကောသလ

အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျတ္တာစ၊ ပေ၊ ပူဇာဝိသေသဉ္စ။ ။ ဒက္ခန္တိ ဝနန္တိ သတ္တာ ဧတာယာတိ ဒက္ခိဏာ-သတ္တာတို့၏ ကြီးပွားကြောင်းအလှူ၊ ဒက္ခိဏံ အရဟတီတိ ဒက္ခိဏေယျော = အလှူကိုခံထိုက်သော ရဟန္တာ၊ အဂ္ဂေါ ဟုတ္တာ ဒက္ခိဏေယျော အဂ္ဂဒက္ခိဏေယျော = မြတ်သည်ဖြစ်၍ အလှူခံထိုက်သူ၊ [ကိလေသာတို့မှ စင်ကြယ်သောကြောင့် (အမှိုက်သရိုက်ပေါင်းမြက်တို့မှ စင်ကြယ်သောလယ်ယာမြေကောင်းနှင့် တူရကား) မြတ်သော အလှူခံပုဂ္ဂိုလ် (အလှူခံတို့တွင် အမြတ်ဆုံးပုဂ္ဂိုလ်) ဟူလို၊ အဂ္ဂကို ဒက္ခိဏာတွင် စပ်မှား၍ “မြတ်သောအလှူ”ဟု အဓိပ္ပါယ်မှတ်တတ်သည်။]

စိဝရာဒိ ပေ၊ ပူဇာဝိသေသဉ္စ ။ ။ စိဝရာဒိ၌ အာဒိဖြင့် ဆွမ်းစသော သာမန်လှူရိုးပစ္စည်းများကိုယူ၊ ပူဇေတဗ္ဗာ-ပူဇော်ထိုက်၏၊ ဣတိ ပူဇာ၊ (ဒါတဗ္ဗံ ဒါနံကုသို့) ပူဇော်ဘွယ်ပစ္စည်း ရစေ၊ ပူဇာစ+သာ+ဝိသေသောစာတိ ပူဇာဝိသေသော=သာမန်လှူရိုးထက်တိုး၍ပြုအပ်သော အထူးတလည်ပူဇော်ဘွယ်၊ ထို့ကြောင့် သာမန်လှူရိုးထက် ကြီးကျယ်သော မြင့်မိုရ်တောင်လောက် ပန်းကုံးကြီး၊ ရှစ်သောင်း လေးထောင်သော ကျောင်းများကို သရုပ်သုတ်ပြသည်။ [“မဟန္တော+ ဣသော (အစိုးရခြင်း) ယေသံတိ မဟေသာ၊ မဟေသာ ဣတိ အက္ခာယန္တိတိ မဟေသက္ခာ - ကြီးသော အစိုးရခြင်းရှိသူတို့ ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော နတ်လူတို့၊ အပ္ပေသာ ဣတိ + အက္ခာယန္တိတိ အပ္ပေသက္ခာ = နည်းသော အစိုးရခြင်းရှိသူတို့ ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော နတ်လူတို့၊ ဤသို့ပေးမှ သဒ္ဓါနက်ပြည့်စုံသည်၊ “ကြီးသော တန်ခိုးရှိကုန်၊ နည်းသော တန်ခိုးရှိကုန်”ဟူသော အနက်မှာ အများသုံး အဓိပ္ပါယ်နက်သာတည်း။]

မင်းအစရှိကုန်သော၊ မနဿာစ-လူတို့သည်၎င်း၊ ပူဇေသို - ပူဇော်ကြကုန်ပြီး၊ စ-သည်သာမကသေး၊ ပရိနိဗ္ဗုတံဗ္ဗိ- ပရိနိဗ္ဗာန် စံတော်မူပြီးလည်းဖြစ်သော၊ ဘဂဝန္တံ-ကို၊ ဥဒ္ဓိဿ-ရည်စူး၍၊ ဆန္နုတိကောသီဇနံ-ကိုးဆယ့်ခြောက်ကုဋေ သော၊ ဥစ္စာကို၊ ဝိသဇ္ဇေတွာ-စွန့်လွှတ်၍၊ အသောကမဟာရာဇာ-အသောက မဟာရာဇာသည်၊ သကလဇမ္ဗုဒ္ဓိပေ - အလုံးစုံသော ဇမ္ဗုဒ္ဓိနှင့်၊ စတုရာသီတိ ဝိဟာရသဟဿာနိ-ရှစ်သောင်း လေးထောင်သော ကျောင်းတို့ကို၊ ပတိဋ္ဌာ ပေသိ- တည်စေပြီး၊ (ဤတိုင်အောင် မဟေသက္ခပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ပူဇာဝိသေသကို ပြသည်။) အညေသံ-အခြားသော အမဟေသက္ခ နတ်လူတို့၏၊ ပူဇာ ဝိသေသာ နံ- အလွန် မကြီးကျယ်သော ပူဇော်ဘွယ် အထူးတို့အား၊ (အရဟတာဝေ- ထိုက်သည်၏ အဖြစ်၌၊) ဝါဒေါ - ပြောဆိုဘွယ်သည်၊ ကောပန - အဘယ် မှာနည်း၊ ဝါ-အဘယ်မှာ ရှိပါတော့အံ့နည်း၊ ဧဝံ-သို့၊ ပစ္စယာဒိနံ-တို့အား၊ ဣတိ (တသ္မာ) အရဟတ္တာပိ-ဤသို့ ထိုက်တန်တော်မူသည်၏ အဖြစ် ကြောင့် လည်း၊ အရဟံ-မည်တော်မူ၏။

စ-အဘို့တပါးကား၊ (တနည်း) စ - ပစ္စယာဒိနံ အရဟတ္တာ ဟူသော သင်္ခေပ ဟိတ်ပါဌ်၏ ဝိတ္ထာရမှတပါး , ပါပကရဏေ ရဟာဘာဝါ ဟူသော သင်္ခေပဟိတ်ပါဌ်၏ ဝိတ္ထာရကိုဆိုဥးအံ့၊ လောကေ - ၌၊ ကေဝိ - အချို့ကုန်

ကောပနဝါဒေါ ။ ။ ကောပန ဝါဒေါ, ကထာဝ ကာ,ပဂေဝ - စသည်ဖြင့် လာသမျှ၌ သမ္ဘာဝနာ (ဖြင့်တင်သော) ဝါကျသာ များသော်လည်း ဤ နေရာ၌ “ သဟဗ္ဗတိဗြဟ္မာ-အသောကမဟာရာဇာ စသော အထက်တန်း နတ်လူတို့၏ ပူဇာ ဝိသေသကိုတောင် ခံယူထိုက်သေးတာဘဲ အခြား အောက်တန်း နတ်လူတို့၏ မကြီး ကျယ်သော ပူဇာဝိသေသကို ခံယူထိုက်သည်၏အဖြစ်မှာ ပြောစရာပင်မလိုတော့” ဟု အောက်တန်းကိုပြသောကြောင့် ဂရဟာဝါကျသာ ဖြစ်သင့်သည်။ [“အမဟေသက္ခေ ဟိ ဒေဝမနုဿေဟိ ကရိယမာနာနံ နာတိဥဋ္ဌာရာနံ ပူဇာဝိသေသာနံ အရဟတာဝေ ကာနာမ ကထာ”-သာရတ္ထ။]

မှတ်ချက် ။ ပူဇာဝိသေသာနံ၏ စပ်ရာပုဒ်ကို “အရဟတာဝေ”ဟု ဋီကာထည့်ပုံ ထောက်၍ ဤ ဝါကျမျိုး၌ အရဟတာဝေကဲ့သို့ အာဓာရတမျိုးကို ထိုက်သလို ထည့်ရ မည် - ဟု သတိပြုပါ။ ထို့ပြင် - “ယထာဝုတ္တစီဝရာဒိ ပစ္စယာနံ ပူဇာဝိသေသဿစ အနုစ္ဆရိကတ္တာပိအရဟံ”ဟု ဋီကာဖွင့်ပုံကိုထောက်၍ ပစ္စယာဒိနံကို အလမတ္ထသမ္ပဒါနံ ကြိုသည်။ “အရဟ - ထိုက်တန်” ဟူသည်လည်း အနုစ္ဆရိက-လျော်ကန်ပင်တည်း။ “ပူဇာဝိသေသာနံတိ ပဒံ ဝါဒေါတိ ပဒေကမ္ပံ” ဟု ယောဇနာ၌ စာစပ်လွှဲသည်။

ယထာဝလောကေ ။ ။ ပါပကရဏေ ရဟာဘာဝါဟိတ်၏ ဝိတ္ထာရ တပက္ခကို ပြလို၍ “ယထာဝ ” စသည်မိန့်၊ ဤနည်း၌ နတ္ထိ + ရဟော ယဿာတိ အရဟော-

သော၊ ပဏ္ဍိတမာနိနော-မိမိကိုယ်ကိုပညာရှိဟုမှတ်ထင်ကုန်သော၊ ဗာလာ-
 လုမိုက်တို့သည်၊ အသိလောကဘယေန - ကျော်စောမဲ့မည်မှ ကြောက်ခြင်း
 ကြောင့်၊ ဝါ-နာမည်ပျက်မည်မှ ကြောက်ခြင်းကြောင့်၊ ရဟော - ကွယ်ရာ၌၊
 ပါပံ - မကောင်းမှုကို၊ ကရောန္တိယထာ- ပြုကြကုန်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ သေ-ဤ
 မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ကဒါစိ-တစ်ခါမျှ၊ (ရဟော-၌၊ ပါပံ-ကို) နကရောတိ-
 ပြုတော်မမူ၊ ပါပကရဏော- မကောင်းမှုကိုပြုခြင်း၌၊ ဣတိ (တသ္မာ) ရဟာ
 ဘာဝတောဝိ-ဤသို့ ကွယ်ရာအရပ် ရှိတော်မမူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊
 အရဟံ-၏။

စ-အကျဉ်းချုပ်ကား၊ ဧတ္ထ-ဤအရဟံပုဂ္ဂိုလ်ကို ဖွင့်ပြရာ၌၊ အာရကတ္တာ၊ ပေ၊
 တေနဝုစ္စတိတိ - ဟူသော၊ အယံသင်္ဂဟဂါထာ ဟောတိ၊ [အာရကတ္တာ-
 ဝါသနာနှင့်တကွ ကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာတော်မူသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊
 ကိလေသာရိနံ-ကိလေသာ ရန်သူတို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊ ဟတတ္တာစ - သတ်အပ်
 ကုန်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ (ယောမုနိ-အကြင်မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ယေန-
 အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊) ဟတသံသာရစက္ကာရော(ဟတ+သံသာရစက္က+
 အရော)- ဖျက်ဆီးအပ်ပြီးသော သံသရာစက်၏ အကန့်ထောက် ဆန်ရှိတော်
 မူ၏၊ ဝါ-သံသရာစက်၏အကန့်ထောင့်ဆန်တို့ကို ဖျက်ဆီးတော်မူပြီ၊ (တေနစ-
 တို့ကြောင့်၎င်း၊) ပစ္စယာဒီနံ-ပစ္စည်း စသည်တို့အား၊ အရဟော-ထိုက်တန်
 တော်မူ၏၊ (တေနစ- ၎င်း၊) ရဟော- ၌၊ ပါပါနိ- တို့ကို၊ န ကရောတိ- မူ၊
 တေနစ-၎င်း၊ သောမုနိ-ကို၊ အရဟံ-အရဟံဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။]

မကောင်းမှုပြု၍ ကွယ်ရာအရပ်ရှိတော် မမူ၊ အချို့ပဏ္ဍိတမာနိတို့သည် နာမည်ပျက်မှာ
 ကြောက်သောကြောင့် ကွယ်ရာ၌ မကောင်းမှုကို ပြုကြ၏၊ ဘုရားရှင်ကား ကွယ်ရာ၌
 သော်မှလည်း မကောင်းမှုကို ပြုတော် မမူ၊ “အများမျက်မြင် အထင်အရှား ပြု၍မှာ
 သာ၍ ဝေးပါသေးရဲ့”ဟူလို။ [အတ္တာနံ ပဏ္ဍိတံ (ပညာရှိ ဟု) မညန္တိတိ ပဏ္ဍိတမာနိ
 နော၊ န+သိလောကော အသိလောကော=ကျော်စောခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက် (အကဲ့ရဲ့
 ခံရခြင်း=နာမည်ပျက်ခြင်း) ဂရဟာဘယေနာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊-သာရဏ။]

မှတ်ချက်။ ။ အရဟံပုဂ္ဂိုလ်သည် “ဘဂဝတော အရဟတော” စသည်ဖြင့် ဂစ္ဆန္တာဒိ
 ဂိုဏ်းဝင်ပုဂ္ဂိုလ်တည်း၊ ပြခဲ့သော အဖွင့်များ၌ကား အာရကာနိပါတ်၊ အရိ+ဟ- အရ+
 ဟ တို့၌ ကိပစ္စည်း၊ အ+ရဟော၌ သမာသ်ဖြစ်၍ အန္တပစ္စည်း မပါသောကြောင့် ဂစ္ဆ
 န္တာဒိ မဟုတ်၊ အရဟံပုဂ္ဂိုလ်၏ ရသင့်သမျှ အနက်တို့ကို ဖွင့်ပြခြင်းသာ ဖြစ်သည်၊ အရဟ
 ဇာတ်ဖြင့် ပြီးသော “ပစ္စယာဒီနံ အရဟတီတိ အရဟံ” တပုဒ်သာ ဂစ္ဆန္တာဒိရပ်တည်း။
 [ဘဂဝါပုဂ္ဂိုလ်တည်း ဤသို့ ဂိုဏ်းနှင့်မဆိုင်သော အနက်များကို ရသင့်သမျှ ဖွင့်ပြဉ်း
 လတုံ] ။

ပန- အဘို့တပါးကား၊ (တနည်း) ပန - အရဟံ ဟူသော သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပုဒ်၏ အတ္ထသံဝဏ္ဏနာမတပါး၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဟူသော သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပုဒ်၏ အတ္ထသံဝဏ္ဏနာကို ဆိုဉျားအံ့၊ သမ္မာ-မဖေါက်မပြန်၎င်း၊ သာမဉ္ဇ-ကိုယ်တော်တိုင်သာလျှင်၎င်း၊ သဗ္ဗဓမ္မာနံ-အလုံးစုံသောတရားတို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊ ဗုဒ္ဓတ္တာ-သိအပ်ကုန်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ-သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ မည်တော်မူ၏၊

သမ္မာ သာမဉ္ဇ ။ သမ္မာသည် အဝိပရိတ (မဖေါက်မပြန် အမှန်) အနက်ဟော နိပါတ်၊ သာမံသည် သယံ (ကိုယ်တိုင်) အနက်ဟောနိပါတ်၊ စ-သဒ္ဓါကား သမ္မာကို ပေါင်းသော သဒ္ဓိဏ္ဍာန၊ “သမ္မာ ဗုဒ္ဓ - အမှားမရှိ အမှန်သိရုံသာမက၊ သာမံ ဗုဒ္ဓ-ကိုယ်တိုင်လည်း သိသည်” ဟုလို၊ [အချို့ကား- “သာမန္တိ သယမေဝ၊ အနည နေယျော ဟုတ္တာတိ အတ္ထော” ဋီကာစွင့်ကို ကြည့်၍ သာမဉ္ဇံ စကို အဝဇာရဏတ္ထ ကြိကြ၏၊ ထိုအကြံကို စဉ်းစားသင့်၏၊ ဘာကြောင့်နည်း- “သာမဉ္ဇာတိ သယမေဝ” ဟု မစွင့်၊ စမပါဘဲ “သာမန္တိ သယမေဝ” ဟု စွင့်သောကြောင့်တည်း၊ ဆက်ဉျားအံ့- “သဗ္ဗပဒံ သာဝဇာရဏံ” နှင့် အညီ သယံ ဟု ဆိုလျှင် “ကိုယ်တိုင်သာ” ဟူသော အဝဇာရဏအနက်လည်း ရနိုင်သည်၊ ထို့ကြောင့် မြဟ္မဇာလသုတ် သုညတပြခဏ်း၌ “သယံ အဘိညာ” ကို “အနညနေယျော ဟုတ္တာ သယမေဝ” ဟု စွင့်သည်။]

သဗ္ဗဓမ္မာနံ ဗုဒ္ဓတ္တာ ။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ ပုဒ်ရင်း၌ “သဗ္ဗဓမ္မ” မပါ၊ သကမ္မကဓာတ် ဖြစ်သော ဗုဒ္ဓသဒ္ဓါက ကံကိုဇ်သောကြောင့် သိခြင်းကြိယာ၏ ဝိသယ (သိရာအာရုံ) ဖြစ်သောကံကို ထည့်ရသည်၊ ထိုသို့ ထည့်ရာ၌လည်း “ဓမ္မ” ဟုသာ မထည့်ဘဲ သဗ္ဗ သဒ္ဓါ ထည့်ရခြင်းကား “မည်သည့် တရား” ဟု တစိတ်တချို့ကို ခွဲခြား၍ မဆိုရာ၌ “အားလုံးသောတရား” ဟု အဓိပ္ပါယ်ယူရိုး ရှိသောကြောင့်တည်း၊ “ပဒေသဿ- တစိတ်တချို့ကို၊ အဂ္ဂဟဏေသတိ - ခွဲခြား၍ ယူခြင်း မရှိလသော်၊ ဂဟေတဗ္ဗဿ- ယူထိုက်သော အနက်၏၊ နိပ္ပဒေသတာ- တစိတ်တဘို့ တချို့ မဟုတ် (အားလုံး) ၏ အဖြစ်ကို၊ ဝိညာယတိ-၏၊ ယထာ-ကား၊ ဒိက္ခိတော-ဉျားပြည်းခေါင်းတုံးသည် (ရသေ့ ပရိမ္ပုဇ် ရဟန်းသည်)၊ နဒဒါတိ-မပေးတတ်” ဟူရာ၌ “ဘာဆို ဘာမှမပေးတတ်” ဟု အဓိပ္ပါယ် မှတ်ရသကဲ့သို့တည်း။

မှတ်ချက် ။ “သဗ္ဗဓမ္မာနံ-တို့၏၊ ဝါ- တို့ကို၊ ဗုဒ္ဓတ္တာ-သိအပ်ကုန်ပြီး၏ အဖြစ် ကြောင့်” ဟု အနက်ပေးပုံကိုလည်း “အရီနံ ဟတတ္တာ” ၌ကဲ့သို့ မှတ်၊ “တို့ကို” ဟု ပေးခြင်းမှာ “တ္ထ ဘာ သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ ဤနှစ်တန်ကို၊ ကံနှင့်ကတ္တား၊ နက်ပြန်ငြားက” စသော နိယာမ်နှင့်အညီတည်း၊ ထိုအနက်လည်း လိုရင်းမဟုတ်၊ အပဓာနသာ၊ ဤသို့ မပေးဘဲ “သဗ္ဗဓမ္မာနံ-တို့ကို၊ ဗုဒ္ဓတ္တာ-သိတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်” ဟု ပေးလျှင် “ဘာဝ သမ္ဗုဒ္ဓံ၊ တာသမ္ဗုဒ္ဓံ” စသော နိယာမ်များနှင့် မညီရုံသာ မက၊ သဒ္ဓါစည်းကမ်းလည်း မကျချေ၊ မှန်၏ - “သဗ္ဗဓမ္မာနံ” ကို ဗုဒ္ဓ၌ ကံအဖြစ်ဖြင့်သာ စပ်စေလိုလျှင် အဘယ် သဒ္ဓါနည်းအရ ဆဋ္ဌိကံထားနိုင်ပါသနည်း။ [“သဗ္ဗဓမ္မာနံတိပဒံ ဗုဒ္ဓတ္တာတိပဒေ ကမ္မံ”

တထာဟိ - ထို စကားကို ချဲ့ဉ်းအံ့၊ သေ - ဤ မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သဗ္ဗ
 ဓမ္မေ-တို့ကို၊ သမ္ဘာ-၎င်း၊ သာမဉ္ဇ-၎င်း၊ ဗုဒ္ဓေါ-သိတော်မူပြီ၊ အဘိညေဃျ-
 ထူးသော ဉာဏ်ဖြင့် သိထိုက်ကုန်သော၊ ဓမ္မေ - သစ္စာ လေးပါး တရားတို့ကို၊
 အဘိညေဃျတော - အဘိညေဃျ၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ (ဘာဝပ္ပဓာန , တနည်း-
 ဘာဝလောပကြံ၊) ဗုဒ္ဓေါ- ပြီ၊ ပရိညေဃျ - ပိုင်းခြား၍ သိထိုက်ကုန်သော၊
 ဓမ္မေ - ဒုက္ခသစ္စာ တရားတို့ကို၊ ပရိညေဃျတော - ပရိညေဃျ၏ အဖြစ်ဖြင့်၊
 (ဗုဒ္ဓေါ- ပြီ) ပဟာတဗ္ဗေ - ပယ်ထိုက်ကုန်သော၊ ဓမ္မေ- သမုဒယ အဘို့တွင်
 ပါဝင်သောတရားတို့ကို၊ ပဟာတဗ္ဗတော-ပဟာတဗ္ဗ၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ (ဗုဒ္ဓေါ-
 ပြီ) သန္တိကာတဗ္ဗေ - မျက်မှောက် ပြုထိုက်ကုန်သော၊ ဓမ္မေ - နိရောဓသစ္စာ
 တရားတို့ကို၊ သန္တိကာတဗ္ဗတော- သန္တိကာတဗ္ဗ၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ (ဗုဒ္ဓေါ- ပြီ)
 ဘာဝေတဗ္ဗေ-မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်စေထိုက်ကုန်သော၊ ဓမ္မေ - မဂ္ဂသစ္စာတရား
 တို့ကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗတော-ဘာဝေတဗ္ဗ၏အဖြစ်ဖြင့်၊(ဗုဒ္ဓေါ-ပြီ) စ-သာဓက
 ကား၊ တေနေဝ - ထို့ကြောင့်ပင်၊ အဘိညေဃျံ၊ ပေ၊ မြာဟူဏာတိ - ဟူ၍၊
 အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ။

ဟု ယောဇနာ ဖွင့်သော်လည်း ထိုအဖွင့်သည်ပင် သဒ္ဓါစည်းကမ်း မကျပါ။] ဝိဂြိုဟ်
 လုပ်ရာ၌ကား အရဟံ အဖွင့်တုန်းက အနေန ကတ္တာကို ပဓာနကေခံ၍ “အရယော+
 အဟနီတိ အရဟံ”ဟု ကတ္တုသာဓ်ပြုရသကဲ့သို့ “သမ္ဘာ+သာမဉ္ဇ+သဗ္ဗဓမ္မေ အဗုဒ္ဓိတိ
 သမ္ဘာသမ္ဗုဒ္ဓေါ”ဟု ကတ္တုသာဓ်ပင် ပြုရသည်။

တထာဟိ။ ။တထာဟိ စသောစကားတို့ကား သဗ္ဗဓမ္မေအရကို၎င်း၊ သမ္ဘာအရ
 မဖေါက်မပြန် အမှန်အတိုင်း သိပုံကို၎င်း အကျယ်ပြသော စကားတည်း၊ အဘိညေဃျ
 တရားတို့ကို အဘိညေဃျအဖြစ်ဖြင့်၊ ပရိညေဃျ စသည်တို့ကို ပရိညေဃျစသည် အဖြစ်
 ဖြင့် သူ၏ သဘောအမှန်အတိုင်း သိတော်မူသည်-ဟူလို၊ အနိစ္စစသော လက္ခဏာရသ
 စသောအားဖြင့် (အဘိ-ထူးသောဉာဏ်ဖြင့်+ညေဃျ-သိထိုက်သော) သစ္စာ ၄ ပါး
 လုံးကို အဘိညေဃျဟု ဆို၏၊ “အဘိညေဃျဘာဝတော”ဆိုလိုလျက် ဘာဝပုဒ်ကြော၊
 တနည်း-အဘိညေဃျ၌ ဘာဝပ္ပဓာနကြံ၊ ပရိညေဃျတော-စသည်၌လည်း နည်းတူ။

ပဟာတဗ္ဗေ သန္တိကာတဗ္ဗေ ။ ။ တဏှာနှင့်တကွ အဝိဇ္ဇာစသော သမုဒယ
 အသင်းဝင်အားလုံးကို “ပဟာတဗ္ဗေ” ဟု ဆို၏၊ [“ပဟာတဗ္ဗေတိ- သမုဒယပက္ခိ
 ယေ”-သာရတ္ထ၊] နိဗ္ဗာန်တပါးထည်းကို “သန္တိကာတဗ္ဗေ”ဟု ဗဟုဝစ်ဆိုခြင်းကား
 “အပ္ပစ္စယာ ဓမ္မာ, အသင်္ခတာ ဓမ္မာ”ကဲ့သို့ အပရိစ္ဆေဒတ္ထ (မည်သည့်တရားဟု မပိုင်း
 ဖြတ်အပ်သေးသော အနက်ရှိသော) ဗဟုဝစ်တည်း၊ တနည်း-သ ဥပါဒိသေသ, အနု
 ပါဒိသေသ နိဗ္ဗာန် ၊ မျိုး ရှိသောကြောင့်, တနည်း- နိဗ္ဗာန်သာမက ဖိုလ်ကိုပါ ယူလို
 သောကြောင့် ဗဟုဝစ်ထားသည်၊-သာရတ္ထ။

မြာဟူဏ-သေလပုဏ္ဏား၊ မေ-ငါသည်၊ အဘိညေယျံ-ထူးသောဉာဏ်ဖြင့်
 သိထိုက်သော ဒုက္ခသစ္စာတရားကို၊ [အဘိညေယျန္တိ ဣမိနာ ဒုက္ခသစ္စ မာဟ၊]
 အဘိညာတံ - ထူးသော ဉာဏ်ဖြင့် သိအပ်ပြီ၊ ဘာဝေတဗ္ဗဉ္စ - မိမိ သန္တာန်၌
 ဖြစ်စေထိုက်သော မဂ္ဂသစ္စာ တရားကိုလည်း၊ ဘာဝိတံ - ဖြစ်စေအပ်ပြီ၊ ဝါ-
 ပွားစေအပ်ပြီ၊ (စဖြင့် သန္တိကာတဗ္ဗကိုဆည်း၍၊ သန္တိကာတဗ္ဗဉ္စ - မျက်မှော်
 ပြုထိုက်သော နိရောဓသစ္စာ တရားကိုလည်း၊ သန္တိကတံ- မျက်မှောက်ပြုအပ်
 ပြီ၊) ပဟာတဗ္ဗံ-ပယ်ထိုက်သော သမုဒယသစ္စာ တရားကို၊ ပဟိနံ-ပယ်အပ်ပြီ၊
 တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဗုဒ္ဓေါ-ဗုဒ္ဓမည်တော်မူသည်၊ အသ္မိ-ဖြစ်၏၊ [တနည်း- ပါရိ
 သေသနည်းအရ အဘိညေယျဖြင့် ဒုက္ခသစ္စာ၊ နိရောဓသစ္စာ ၂ ပါးကိုယူ၊ ဤ
 နည်းအလို စဖြင့် သန္တိကာတဗ္ဗကို ဆည်းတွယ် မလို၊]

(ထို သစ္စာ ၄ပါးကို အကျယ်ပြလိုသောကြောင့် “ အဝိစ ” စသည်မိန့်၊)
 အဝိစ - အကျဉ်းနည်းသာ မကသေး၊ စက္ခု - စက္ခုပသာဒသည်၊ ဒုက္ခသစ္စံ-
 ဒုက္ခသစ္စာတည်း၊ တဿ - ထို စက္ခုပသာဒ၏၊ မူလကာရဏဘာဝေန- မူလ
 အကြောင်း၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ တံသမုဋ္ဌာဝိကာ - ထို စက္ခုပသာဒကို မြှစ်စေတတ်
 သော၊ ပုရိမတဏှာ - ရှေးဘဝ၌ ဖြစ်သော တဏှာသည်၊ (ပုရိမဘဝသိဒ္ဓါ
 တဏှာ၊) သမုဒယသစ္စံ-တည်း၊ [စက္ခုပသာဒရုပ်ကို ကံကဖြစ်စေရာ၌ တဏှာ
 အရင်းခံလျက်ရှိသောကြောင့် “တဿ မူလကာရဏဘာဝေန” ဟုဆိုသည်၊]
 ဥဘိန္ဒု-ဒုက္ခသမုဒယ ၂ ပါးလုံးတို့၏၊ အပ္ပဝတ္တိ - မဖြစ်ကြောင်း နိဗ္ဗာန်သည်၊
 [အပ္ပဝတ္တိတိ အပ္ပဝတ္တိ နိဗ္ဗတ္တံ၊] နိရောဓသစ္စံ - တည်း၊ နိရောဓဗျဇာနနာ-
 နိရောဓကို အပြားအားဖြင့် သိတတ်သော၊ [သန္တိကီရိယာဘိသမယ ဝသေ
 န - မျက်မှောက်ပြုခြင်း ဟူသော ထိုးထွင်း သိခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၊ နိရောဓဿ
 ပဋိဝိဇ္ဈနာ၊] ပဋိပဒါ-မဂ်တည်းဟူသော အကျင့်သည်၊ မဂ္ဂသစ္စံ-တည်း၊ ဣတိ
 ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ ဧကေက ပဒုဒ္ဓါရေနဝိ - တခုတခုသော အစုကို ထုတ်ခြင်းဖြင့်
 လည်း၊ [ဧကေက ကောဋ္ဌာသ နိဒ္ဓါရဏေန၊ ပဒသဒ္ဓါ ကောဋ္ဌာသအနက်
 ဟော၊ စက္ခုဆိုင်ရာတစု၊ သောတဆိုင်ရာတစု စသည်ဖြင့် တစုစီတစုစီ ထုတ်
 ခြင်း-ဟူလို၊] သဗ္ဗဓမ္မေ-တို့ကို၊ သမ္မာ-၎င်း၊ သာမဉ္ဇ-၎င်း၊ ဗုဒ္ဓေါ-သိတော်မူပြီ၊
 သောတ ဃာန ဇိဝှါကာယ မနေသုဝိ - သောတဒွါရ၊ ပေ၊ မနောဒွါရတို့၌
 လည်း၊ သေနယော-ဤနည်းတည်း၊

ဧတေနေနယေန-ဤနည်းဖြင့်ပင်၊ ရူပါဒိနိ-ရူပါရုံအစရှိကုန်သော၊ ဆ-
 ခြောက်ပါးကုန်သော၊ အာယတနာနိ - တို့ကို၎င်း၊ စက္ခုဝိညာဏာဒယော-
 စက္ခုဝိညာဉ် အစရှိကုန်သော၊ ဆ-ကုန်သော၊ ဝိညာဏကယာ - ဝိညာဉ်

အပေါင်းတို့ကို၎င်း၊ ပေ၊ ဒွတ္တိံသုကာရာ- ၃၂ ပါးသော အဘို့ အစုတို့ကို
 ၎င်း၊ ပေ၊ ပထမာဒီနိ - ပထမဈာန် အစရှိကုန်သော၊ စက္ကာရိ - ကုန်သော၊
 ဈာနာနိ-တို့ကို၎င်း၊ ပဋိလောမတော-ပဋိလုံအားဖြင့်၊ ဇရာမရဏာဒီနိ-ဇရာ
 မရဏ အစရှိကုန်သော၊ အနုလောမတော - အနုလုံအားဖြင့်၊ အဝိဇ္ဇာဒီနိ-
 အဝိဇ္ဇာအစရှိကုန်သော၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါနိ-ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါတို့ကို၎င်း၊
 ယောဇေတဗ္ဗာနိ-ယှဉ်စေထိုက်ကုန်၏။

တတြ-ထို ရူပါရုံစသော အစုတို့တွင်၊ အယံ-ဤ ဆိုအပ်လတံကား၊ ကေ
 ပဒယောဇနာ-တခုသောအစုကို ယှဉ်စေခြင်းတည်း၊ ဇရာမရဏံ-သည်၊ ဒုက္ခ
 သစ္စံ-တည်း၊ ဇာတိ-သည်၊ သမုဒယသစ္စံ-တည်း၊ ဥဘိန္နမ္ဘိ-တို့၏လည်း၊ နိဿ
 ရဏံ -ထွက်မြောက်ရာ နိဗ္ဗာန်သည်၊ နိရောဓသစ္စံ-တည်း၊ နိရောဓပ္ပဇာနနာ-
 နိရောဓကို အပြားအားဖြင့် သိတတ်သော၊ ပဋိပဒါ - သည်၊ မဂ္ဂသစ္စံ-တည်း၊
 ဣတိ ဧဝံ-လျှင်၊ ဧကေကပဒုဒ္ဓါရေန - ဖြင့်၊ သဗ္ဗဓမ္မေ-တို့ကို၊ သမ္မာ- ၎င်း၊
 သာမဉ္ဇ-၎င်း၊ ဗုဒ္ဓေါ- သိတော်မူပြီ၊ အနုဗုဒ္ဓေါ-သိထိုက်သည်အားလျော်စွာ
 သိတော်မူပြီ၊ [“ဗုဒ္ဓိတဗ္ဗဓမ္မဿ အနုရူပတော+ဗုဒ္ဓေါ”-ဇိကာ။]ပဋိဗုဒ္ဓေါ-
 ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူပြီ၊ တေန-ကြောင့်၊ သမ္မာသာမဉ္ဇ သဗ္ဗဓမ္မာနံ ဗုဒ္ဓတ္တာ
 ပန သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါတိ-ဟူ၍၊ (မယာ) ဝုတ္တံ။

ပန-အဘို့တပါးကား၊ (တနည်း) ပန - “ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ” ဟူသော
 သံဝဏ္ဏတဗ္ဗပုဒ်၏ အတ္ထသံဝဏ္ဏနာမတပါး၊ ဝိဇ္ဇာစရဏ သမ္ပန္နော ဟူသော
 သံဝဏ္ဏတဗ္ဗပုဒ်၏ အတ္ထသံဝဏ္ဏနာကို ဆိုဥးအံ၊ ဝိဇ္ဇာဟိ-ဝိဇ္ဇာ ၊ မျိုးတို့
 နှင့်၎င်း၊ စရဏေနစ-စရဏနှင့်၎င်း၊ သမ္ပန္နတ္တာ-ပြည့်စုံတော်မူသည်၏ အဖြစ်
 ကြောင့်၊ (တနည်း) ဝိဇ္ဇာဟိ - တို့ဖြင့်၎င်း၊ စရဏေနစ - စရဏဖြင့်၎င်း၊
 သမ္ပန္နတ္တာ- ပြည့်စုံတော်မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နော - ၏၊
 တတ္ထ-ထို ဝိဇ္ဇာစရဏတို့တွင်၊ ဝိဇ္ဇာတိ- ဟူသည်ကား၊ တိဿောပိ- ၃ ပါး
 လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ ဝိဇ္ဇာ-ဝိဇ္ဇာတို့၎င်း၊ အဋ္ဌပိ-ရှစ်ပါးလည်းဖြစ်ကုန်သော၊

ဝိဇ္ဇာ....သမ္ပန္နတ္တာ။ ။ [ဝိဇ္ဇာပုဒ်၏ ဝစနတ္ထကို “ အဝိဇ္ဇာဒီ ကိလေသဇာလ
 ဝိဒ္ဓံသိ”ဟူသော ပဏာမ၌ ဖွင့်ပြခဲ့ပြီ။] ထိုဝိဇ္ဇာသည် ၃မျိုးတနည်း , ၈ မျိုးတနည်း
 ရှိသောကြောင့် “ဝိဇ္ဇာဟိ”ဟု ဗဟုဝစ်ထား၍, စရဏမှာ တနည်းသာရှိသောကြောင့်
 “စရဏေန” ဟု ဧကဝစ်ထားဟန် တူသည်၊ စရတိ ဧတေနာတိ စရဏံ = နိဗ္ဗာန်သို့
 သွားကြောင်းအကျင့်၊ [ဝိဇ္ဇာသည် မျက်လုံးနှင့်တူ၍ စရဏသည် ခြေနှင့်တူ၏၊ ထို
 ၂ ပါးစုံမှသာ နိဗ္ဗာန်လမ်းသို့ အမှန်အတိုင်း သွားနိုင်သည်။] သမ္ပန္နတ္တာကို “သမန္နာ
 ဂတတ္တာ, ပရိပုဏ္ဏတ္တာ”ဟု ၂ နည်းဖွင့်၏၊ ထိုအတိုင်း နိဿယပေးသည်။

ဝိဇ္ဇာ-တို့၎င်းတည်း၊ တိဿော-ကုန်သော၊ ဝိဇ္ဇာ-တို့ကို၊ ဘယဘေရဝသုတ္တေ-
ဘယဘေရဝသုတ်၌၊ ဂုတ္တနယေနေဝ- ဟောတော်မူအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်
သောလျှင်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-ကုန်၏၊ အဋ္ဌ-ကုန်သော၊ ဝိဇ္ဇာ-တို့ကို၊ အဗ္ဗဋ္ဌသုတ္တေ-
အဗ္ဗဋ္ဌသုတ်၌၊ (ဂုတ္တနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗာ)၊ ဟိ-မှန်၏၊ တတြ-ထို အဗ္ဗဋ္ဌ
သုတ်၌၊ ဝိပဿနာညာဏေန-ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့်၎င်း၊ မနောမယိဒ္ဓိယာစ-
မနောမယိဒ္ဓိဉာဏ်နှင့်၎င်း၊ သဟ-တကွ၊ ဆ-ကုန်သော၊ အဘိညာ-အဘိ
ညာဉ်တို့ကို၊ ပရိဂ္ဂဟေတွာ-သိမ်းယူ၍၊ အဋ္ဌ-ကုန်သော၊ ဝိဇ္ဇာ-တို့ကို၊ ဂုတ္တာ-
ကုန်ပြီ၊ သီလသံဝရော-စောင့်စည်းကြောင်း သီလ၎င်း၊ ဣန္ဒြိယေသု-စက္ခု
စသော ဣန္ဒြိယတို့၌၊ ဂုတ္တဒ္ဓါရတာ-စောင့်ရှောက်အပ်သော တံခါး ရှိသု၏
အဖြစ်၎င်း၊ ဘောဇန-ဘောဇဉ်၌၊ မတ္တညတာ-အတိုင်းအရှည်ကို သိသု၏
အဖြစ်၎င်း၊ ဇာဂရိယာနယောဂေါ- နိုးကြားခြင်းရှိသု၏အဖြစ်၌ အဖန်ဖန်
အားထုတ်ခြင်း၎င်း၊ သတ္တ-ခုနစ်ပါးကုန်သော၊ သဒ္ဓမ္မာ-သုဟော်ကောင်း
တရားတို့၎င်း၊ စတ္တာရိ- ၄ ပါးကုန်သော၊ ရူပါဝစရဇ္ဈာနာနိ-ရူပါဝစရဇ္ဈာန်
တို့၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ပန္နရသ-တဆွဲငါးပါးကုန်သော၊ ဣမေ-ဤတရားတို့ကို၊
စရဏန္တိ-ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-သိထိုက်ကုန်၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ ပန္နရသ-ကုန်သော၊
ဣမေယေဝ ဓမ္မာ-တို့ကိုပင်၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဧတေဟိ-ဤတရားတို့ဖြင့်၊

သီလသံဝရာဒိ။ ။ သံဝရိယတိ ဧတေနာတိ သံဝရော = အကုသိုလ်မဖြစ်အောင်
စောင့်ရှောက်အပ်ကြောင်း တရား၊ သီလဓမ္မ + သံဝရော - သီလသံဝရော၊ တရား
ကိုယ်မှာ “ သီလ ” ဟု ခေါ်ဝေါ်အပ်သော ဝိရတိနှင့် စေတနာတည်း၊ [ယှဉ်ဘက်
သမ္ပယုတ်များကိုလည်းကောင်းသေး၏၊] ဂေါပိယတေတိ ဂုတ္တံ၊ ဂုတ္တံ ဒ္ဓါရံ ယေနာတိ ဂုတ္တ
ဒ္ဓါရော = စောင့်ရှောက်အပ်သော (စက္ခုစသော) ဒ္ဓါရရှိသူ၊ ဂုတ္တဒ္ဓါရဿ + ဘာဝေါ =
ဂုတ္တဒ္ဓါရတာ၊ တရားကိုယ်မှာ သတိတည်း၊ မတ္တံ + ဇာနာတိတိ မတ္တည = ဘောဇဉ်ကို
ရှာသောအခါ ဒါယကာ၏ သဒ္ဓါတရားနှင့် ပစ္စည်းအင်အားကို၎င်း၊ မိမိ၏ အသုံးကို
၎င်း၊ နှိုင်းချိန်၌ သင့်တော်ရုံခံယူသောအားဖြင့် ပမာဏကိုသိသူ၊ သုံးစွဲသောအခါလည်း
မိမိနှင့် သင့်မသင့်ကို နှိုင်းချိန်၌ သင့်တော်အောင်သုံးစွဲသူ , ပစ္စဝေက္ခဏာ ဆင်ခြင်၍
သုံးစွဲသူတည်း၊ တရားကိုယ်မှာ ဉာဏ်ပညာတည်း။

ဇာဂရေတိတိ ဇာဂရော၊ [ဇာဂရဇာတ်, တနာဒိ, ဘူဝါဒိတည်း၊] ဇာဂရဿ-
နိုးကြားထကြွသူ၏ + ဘာဝေါ = ဇာဂရိယံ (ဏှပစ္စည်း၊) ဇာဂရိယေ + အနယောဂေါ
ဇာဂရိယာနယောဂေါ = တရားကိုယ်မှာ ဝိရိယတည်း၊ သူတော်တရား ၇ ပါးကား
“သဒ္ဓါဝီရိ, သတိပညာ, ဗောဓိဿန္တ, ဟိရေတ္တ, သတ္တသဒ္ဓမ္မာ”တည်း၊ [သူတော်ဥစ္စာ
ခုနစ်ဖြာနှင့် မှားတတ်သည်၊ ထို၌ သီလ စာဂပါ၍ ဝိရိယသတိ မပါ၊ ဤ၌ သီလသံဝရ
ပါပြီးဖြစ်၍၎င်း, အထက်တန်းတရားကျင့်ရာ၌ စာဂမလိုသောကြောင့်၎င်း, သီလ စာဂ
မပါ, ဝိရိယ သတိသာ ပါသည်။]

အရိယသာဝကော- အရိယာသာဝကသည်။ အမတ်-မအို မသေ အမြဲနေရာ ဖြစ်သော၊ ဒိသံ-နိဗ္ဗာန်အရပ်သို့၊ စရတိ ဝစ္ဆတိ-သွားရ၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ နိဗ္ဗာန်သို့သွားရကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) စရဏန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တာ- ကုန်ပြီ၊ ယထာဟ-အဘယ်သို့ ဟောတော်မူသနည်း၊ ဣမ မဟာနာမ အရိယ သာဝကော သီလဝါ ဟောတိတိ-ဟူ၍၊ (အာဟ-ဟောတော်မူပြီ၊) ဣတိ- ဤသို့ အစရှိသော၊ ဝိတ္တာရော-အကျယ်ကို၊ (ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊) ဘဂဝါ-သည်၊ ဣမာဟိ ဝိဇ္ဇာဟိ- တို့နှင့်၎င်း၊ ဣမိနာစ စရဏေန-နှင့်၎င်း၊ သမန္တာဝတော- ပြည့်စုံတော်မူ၏၊ တေန-ကြောင့်၊ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နောတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆတိ။

တတ္ထ - ထို ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပဒါတို့တွင်၊ ဝိဇ္ဇာသမ္ပဒါ - ဝိဇ္ဇာ၏ ပြည့်စုံခြင်း သည်၊ ဘဂဝတော-၏၊ သဗ္ဗညုတံ-သဗ္ဗညု၏အဖြစ်ကို၊ ပူရေတွာ- ပြည့်စေ၍၊ ဌိတာ-တည်၏၊ စရဏသမ္ပဒါ - စရဏ၏ ပြည့်စုံခြင်းသည်၊ မဟာကာရုဏိက တံ-မဟာကာရုဏိက၏ အဖြစ်ကို၊ ဝါ-မဟာကာရုဏာ သမာပတ်ကို၊ (ပူရေ တွာ ဌိတာ)၊ အညော-မြတ်စွာဘုရားမှအခြားသော၊ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နော- ဝိဇ္ဇာစရဏနှင့် ပြည့်စုံသူသည်၊ နိယောဇေတိ ယထာ - ယှဉ်စေ သကဲ့သို့၊ တထာ- တို့အတူ၊ သော- ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ သဗ္ဗညုတယ - သဗ္ဗညု၏

တတ္ထ ဝိဇ္ဇာသမ္ပဒါ။ ။ ပြခဲ့သော ဝိဇ္ဇာနှင့် စရဏသည် သာဝကရဟန္တာများ သန္တာန်၌လည်းရနိုင်ပါပေ၏။ သို့သော် သာဝကများ၏ ဝိဇ္ဇာစရဏသည် ဘုရားရှင်၏ ဝိဇ္ဇာစရဏလောက် အထက်တန်းမရောက်သောကြောင့် ဝိဇ္ဇာစရဏ ဂုဏ်တော်သည် ဘုရားရှင်၏ အသာဓာရဏဂုဏ်တော်တပါးဖြစ်ကြောင်းပြလို၍ “တတ္ထဝိဇ္ဇာသမ္ပဒါ” စသည်မိန့်၊ ချည်းအံ့- ဝိဇ္ဇာတို့တွင် အာသဝက္ခယဉာဏ် ဟူသော အရဟတ္တ မဂ်ဉာဏ် ပါ၏၊ သာဝကများ၏ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်သည် ကိသေသာ ကုန်စေနိုင်ခြင်းမှ တပါး အခြားသတ္တိထူးမရှိ၊ ဘုရားရှင်၏အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကား (ထိုဉာဏ်ရသည်နှင့် တပြိုင်နက် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကိုလည်း ပိုင်ပြီး ဖြစ်သောကြောင့်) သဗ္ဗညုတဉာဏ်အား ကျေးဇူးပြုလျက် ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် “ ဝိဇ္ဇာသမ္ပဒါ ဘဂဝတော သဗ္ဗညုတံ ပူရေတွာ ဌိတာ ” ဟု မိန့်သည်၊ ထို့ပြင်- စရဏတို့တွင် ကရုဏာဇာနိပါဝင်၏၊ သာဝကတို့၏ ကရုဏာသည် ဘုရားရှင်၏ ကရုဏာကို မမှီနိုင်၊ ဘုရားရှင်၏ ကရုဏာကား သတ္တာ တယောက်အပေါ်၌ ဖြစ်စေ၊ အများအပေါ်၌ ဖြစ်စေ၊ အလွန် ကြီးကျယ်သော မဟာ ကရုဏာတော်ပေတည်း၊ ထို့ကြောင့် “စရဏသမ္ပဒါ မဟာကာရုဏိကတံ” ဟုမိန့်သည်၊ ဤနည်းအားဖြင့် ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နဂုဏ်တော်သည် အခြား သာဝကများနှင့် မဆက်ဆံ သော ဂုဏ်တော်တပါး ဖြစ်ပေသည်။

ယထာတံ ။ ။ “ယထာ တံ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နောတိ ဧတ္ထ တံ တိ နိပါတမတ္တံ၊ ယထာ အညောပိ ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္နော နိယောဇေတိ၊ တထာ အယံတိ အတ္ထော ” - သာရတ္ထ၊ ဤသို့ကာဖွင့်အတိုင်း ဤဝါကျမျိုးကို အနက်ပေးကြရသည်။

အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝါ - သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်တော်ဖြင့်၊ သဗ္ဗသတ္တာနံ - အလုံးစုံသော သတ္တာတို့၏၊ အတ္ထာနတ္ထံ - အကျိုး၊ အကျိုးမဲ့ကို၊ ဥတွာ - သိတော်မူ၍၊ မဟာ ကာရုဏိကတာယ - မဟာကာရုဏိက၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝါ - မဟာ ကရုဏာ သမာပတ်ဖြင့်၊ အနတ္တံ - အကျိုးမဲ့ကို၊ ပရိဝဇ္ဇေတွာ - ရှောင်ကြဉ်၍၊ အတ္ထေ- အကျိုး၌၊ နိယောဇေတိ - ယှဉ်စေတော်မူ၏၊ တေန - ကြောင့်၊ အဿ-ထို မြတ်စွာဘုရား၏၊ သာဝကာ-စကားကိုနားထောင်ကုန်သောတပည့်တို့သည်၊ သုပ္ပဋိပန္နာ - ကောင်းစွာ ကျင့်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ ဒုပ္ပဋိပန္နာ - မကောင်း သဖြင့် ကျင့်ကုန်သည်၊ နော (ဟောန္တိ)-မဖြစ်ကုန်၊ ဟိ-မှန်၏၊ ဝိဇ္ဇာစရဏ ဝိပန္နာနံ- ဝိဇ္ဇာစရဏနှင့် မပြည့်စုံကုန်သော ဆရာတို့၏၊ သာဝကာ-သာဝက တို့သည်၊ အတ္တန္တပါဒယော ဝိယ - အတ္တန္တပ အစရှိသူတို့ကဲ့သို့၊ ဒုပ္ပဋိပန္နာ- မကောင်းသဖြင့် ကျင့်ကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊

သောဘနဂမနတ္တာ-တင့်တယ်သော ကြွသွားခြင်း ရှိတော်မူသည်၏အဖြစ် ကြောင့်၎င်း၊ သုန္တရိ-ကောင်းသော၊ ဌာနံ-အရပ်သို့၊ ဂတတ္တာ-ကြွသွားတော် မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ သမ္မာ- ကောင်းစွာ၊ ဂတတ္တာ- ၎င်း၊ သမ္မာ- ကောင်းစွာ၊ ဂဒတ္တာစ- မိန့်မြွက်တော်မူတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ သု

တေနဿ။ ။ဝိဇ္ဇာစရဏသမ္ပန္န ဂုဏ်တော်သည် သာဝကတို့၏ လမ်းမှန်ကျင့်သို့ အရေး၌ ကြီးလေးသော အကြောင်းတရပ် ဖြစ်ပုံကို ပြလိုသောကြောင့် “ တေနဿ ” စသည်မိန့်၊ ဝိဇ္ဇာစရဏမပြည့်စုံကြသော ဘုရားအတုတို့၏သာဝကတို့သည် မိမိကိုယ်ကို ပင်ပန်းအောင် ကျင့်ခြင်း စသည်ဖြင့် အလွဲအမှားကို ကျင့်မိကြသကဲ့သို့၊ ဝိဇ္ဇာစရဏ ပြည့်စုံလုံလောက်သော ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ သာဝကတို့မှာ အလွဲအမှားကို မကျင့်မိဘဲ လမ်း မှန်ကို ကျင့်ကြရပေသည်။

ဝိဇ္ဇာစရဏဝိပန္နာနံ။ ။ဝိပုဗ္ဗ ပဒေသတ် တပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော ဝိပန္နသဒ္ဓါသည် (သမ္ပန္န၏ပြောင်းပြန်) မပြည့်စုံဟူသော အနက်ကို ပြ၏၊ ဝိပန္နန္တိ-ဖေါက်ပြန် ဖျက်စီး ကုန်၏၊ ဝါ- မပြည့်စုံကုန်၊ ဣတိ ဝိပန္နာ၊ ဝိဇ္ဇာစရဏေန- ဝိဇ္ဇာစရဏနှင့်၊ ဝိပန္နာ- မပြည့်စုံသူတို့တည်း၊ ဝိဇ္ဇာစရဏဝိပန္နာ-တို့၊ ဝိပန္နသိလောစသော ပုဒ်ကဲ့သို့ “ဖျက်စီး သော ဝိဇ္ဇာစရဏရှိသူတို့”ဟု ဝိသေသန ပရပဒ်ကြံ၍သော်လည်း ပေး။

အတ္တန္တပါဒယော။ ။ အတ္တာနံ-မိမိကို၊ တပတိ - ပူလောင်တတ် (မီးဖြင့်မြှိုက် သလို ဆင်းရဲစေတတ်) ၏၊ ဣတိ အတ္တန္တပေါ၊ (ဒီပံကရောကဲ့သို့ ပြီးစေ၊) အစာကို အလွန် ချိုးချန်၍ ကျင့်ခြင်း၊ သံဆူးရှိသော နေရာအပေါ်၌ အိပ်ခြင်း စသော အတ္တ ကိလမထအကျင့်များကို ကျင့်သူတည်း၊ အာဒိဖြင့်(စတုကင်္ဂီတ္တရ၊ ၄-ပံ၊ မဟာဝဂ်လာ) မုဆိုး တံငါ စသော သူတပါးကို ဆင်းရဲအောင်ပြုသော ပရန္တပနှင့် ဥဘယန္တပ ပုဂ္ဂိုလ် များကို ယူ။

ဂတော - သုဂတော မည်တော်မူ၏၊ ဟိ - ချဲ့၊ ဂမနမ္ပိ - သွားခြင်းကိုလည်း၊
 ဂတန္တိ - ဂတံဟူ၍၊ ဝုစ္ဆတိ၊ ဘဂဝတော - ၏၊ တံစ - ထို ကြွသွားတော်မူခြင်း
 သည်လည်း၊ သောဘနံ - တင့်တယ်၏၊ ပရိသုဒ္ဓံ - ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်၏၊
 အနဝဇ္ဇံ-အပြစ် မရှိ။

ပန-ပရိဟာရပက္ခမှတပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဥါးအံ့၊ တံ - ထို ကြွသွား
 ခြင်းဟူသည်၊ ကိ-အဘယ်နည်း၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ အရိယမဂ္ဂေါ-
 အရိယာမဂ်တည်း၊ (ဣတိ-ဤကား အဖြေတည်း၊)ဟိ-မှန်၏၊ သေ-ဤမြတ်စွာ
 ဘုရားသည်၊ တေန ဂမနေန-ထိုအရိယာမဂ်တည်းဟူသော ကြွသွားခြင်းဖြင့်၊
 ခေမံ-ဘေးတို့၏ ကုန်ရာဖြစ်သော၊ ဒိသံ - နိဗ္ဗာန်အရပ်သို့၊ အသဇ္ဇမာနော-
 ဗြိကပ်တော်မမူဘဲ၊ ဂတော-ကြွတော်မူပြီ၊ ဣတိ(တသ္မာ)သောဘနဂမနတ္တာ-
 ဤသို့ တင့်တယ်သော အရိယာမဂ်တည်းဟူသော သွားခြင်း ရှိတော်မူသည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်၊ သုဂတော-သုဂတောမည်တော်မူ၏။

စ-အဘို့တပါးကား၊ (တနည်း)စ-သောဘနဂမနတ္တာဟူသော သင်္ခေပ
 ဟိတ်ပါဌ်၏ ဝိတ္ထာရမှတပါး၊ သုန္နရိဌာနံ ဂတတ္တာ ဟူသော သင်္ခေပ ဟိတ်

ဂမနမ္ပိဟိ၊ ပေ၊ အနဝဇ္ဇံ။ ။ ပြခဲ့သောဟိတ်များကိုချဲ့လို၍ “ဂမနမ္ပိဟိ”စသည်မိန့်၊
 “ဂတေဌိတေ သမ္ပဇာနကာရိ ” နှ့်ကဲ့သို့၊ တပစ္စည်းသည် ဘောဟောတည်း ဟု သိစေ
 လို၍ “ဂမနမ္ပိ ဂတန္တိ ဝုစ္ဆတိ” ဟုမိန့်၊ သုဂတော၌ သုဉ္ဇပသာရသည် “သောဘနံ” အနက်
 ဟော ဟု ၎င်း၊ ထိုသောဘနအရ တင့်တယ်ခြင်း ဂုဏ်သည်လည်း သန့်ရှင်းစင်ကြယ်
 သောကြောင့် ဖြစ်၏၊ ထို သန့်ရှင်းစင်ကြယ်ခြင်း ဂုဏ်သည်လည်း နိဗ္ဗာန်အာရုံပြုသော
 သွားခြင်းဖြစ်သည့် အတွက် လောဘဒေါသ စသော အပြစ်ကင်းသောကြောင့် ဖြစ်၏
 ဟု ပြလို၍ “သောဘနံ+ပရိသုဒ္ဓံ+အနဝဇ္ဇံ” ဟု အဆင့်ဆင့် ဖွင့်သည်။

ကိံ ပနတံ၊ အရိယမဂ္ဂေါ ။ ။ “ ထို သွားခြင်းဟူသည် လောကပြောရိုး
 သွားခြင်းမျိုး မဟုတ်၊ အရိယာမဂ်တည်းဟူသော သွားခြင်းတည်း ” ဟု သိစေလို၍
 “ကိံ ပနတံ” စသည်ကို မိန့်၊ မှန်၏-ဘုရားရှင်၏ အရိယာမဂ် ၄ ပါးသည် (ဝီရိယအပို
 ခြားလျက် အလွတ်အာရုံများ၌ ဗြိကပ်ကြန့်ကြာခြင်း မရှိ၊ ဝီရိယဉာဏ်တိုင်း) ပစ္စဝေက္ခ
 ဏာဇောဝီရိယများလောက်သာ ခြား၍ တဆက်တည်းသွားတော်မူ၏၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်
 တော် တည်းဟူသော သမ္ပတ္တိအထူးကိုလည်း ဆောင်နိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်၏
 အရိယာမဂ် အသွားသည် ထူးထူးခြားခြား တင့်တယ်သော “သောဘနံ” ဂုဏ်နှင့်
 ပြည့်စုံပါပေသည်၊ ဤနည်းအရ “သောဘနံ+ ဂတံ ယဿာတိ သုဂတော--တင့်တယ်
 သာညွှင်း၊ အရိယာမဂ်တည်းဟူသော သွားခြင်းရှိတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား ” ဟု
 ပြု၊ [သုဘ-ဒိတ္တိယံ (တင့်တယ်တောက်ပခြင်း) ဟူသော ဓာတ်နောင် ယုပစ္စည်းသက်၊
 သောဘတိတိ သောဘနံ။]

ပါဠိ၏ ဝိတ္တာရကို ဆိုဥးအံ၊ သေ - ဤ မြတ်စွာဘုရားသည်၊ သုန္ဓရံ - သော၊
 ဌာနံ-အရပ်သို့၊ အမတံ- မအို မသေ အမြဲနေရာဖြစ်သော၊ နိဗ္ဗာနံ-နိဗ္ဗာန်သို့၊
 ဂတော- ကြွတော်မူပြီ၊ သုန္ဓရံ-သော၊ ဌာနံ-သို့၊ ဣတိ(တသ္မာ) ဂတတ္တာဝိ-
 ဤသို့ ကြွတော်မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊ သုဂတော-၏၊ [ဤဂတတ္တာဝိ
 တပစ္စည်းကား ကတ္တားဟောဖြစ်၍ “သုန္ဓရံ ဌာနံ” ဟု ဒုတိယာကံထားသည်၊
 အရိနံ ဟတတ္တာ စသည်နှင့်မတူ၊]

စ-အဘို့တပါးကား၊ (တနည်း)စ-သုန္ဓရံဌာနံ ဂတတ္တာဟူသော သင်္ခေပ
 ဟိတ်ပါဠိ၏ ဝိတ္တာရမှ တပါး၊ သမ္မာဂတတ္တာ ဟူသော...ဆိုဥးအံ၊ သမ္မာ-
 ကောင်းစွာ၊ ဂတော-ကြွတော်မူပြီ၊ တေနတေန မဂ္ဂေန- ထိုထိုမဂ်ဖြင့်၊ ပဟိ
 နေ - ပယ်အပ် ကုန်ပြီးသော၊ ကိလေသေ - ကိလေသာ တို့သို့၊ ပုန-တဘန်၊
 အပစ္စာ-ဂစ္ဆန္တော-ပြန်မလာဘဲ၊ (ဂတော-ကြွတော်မူပြီ) စ-သာဓကကား၊

သုန္ဓရဉ္စေသ။ ။ “သု သောဘနေ သုခေ သမ္မာ၊ ဘုသသုဠသမိဒ္ဓိသု” ဟူသော
 သုအနက်တို့တွင် (သုန္ဓရအနက်မပါ) သုဠအနက်ဟု ရူပသိဒ္ဓိ ဆို၏၊ ထိုသုဠ ဟူသည်
 လည်း သုန္ဓရအနက်ပင်တည်း-ဟု သိစေလို၍ “သုန္ဓရံ” စသည်မိန့်၊ [သုဠနှင့် သုန္ဓရကို
 ပရိယာယ် ဟု မှတ်၊ ဥပမာ- “ဒုဠ+မနော ဒုမ္မနော” ဟု ပြုပြီးနောက် “သုဠ+မနော
 သုမနော” ဟု မပြုဘဲ သုဠ၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သော သုန္ဓရပုဒ်ဖြင့် “သုန္ဓရံ + မနော
 သုမနော” ဟု ပြုရာ၌ ကဲ့သို့တည်း။] ထို “သုန္ဓရ-အကောင်း” ဟူသည် မကောင်း
 သော ဒုက္ခသင်္ခါရတို့မှကင်း၍ ဧကန္တသုခဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “သုဠ
 (သုန္ဓရံ) + ဂတောတိ သုဂတော = မကောင်းဒုက္ခ၊ သင်္ခါရကင်း၊ ကောင်းခြင်းအမှန်၊
 မြတ်နိဗ္ဗာန်သို့၊ ဧကန်ကြသွားတော်မူသော မြတ်စွာဘုရား” ဟု ပြု။

သမ္မာ ဂ တော။ ။ သုသဒ္ဓါ၏ အနက်ကို “သမ္မာ” ဟု ဖွင့်၊ ထို သမ္မာဂတ
 ဟူသည် “ထိုထိုမဂ်ဖြင့် ပယ်အပ်ပြီးသော ကိလေသာဆီသို့ ပြန်၍မလာသော (ဉာဏ်
 သွား) သွားခြင်းတည်း” ဟု သိစေလို၍ “တေန တေန မဂ္ဂေန” စသည်မိန့်၊ မှန်၏-
 ပုထုဇဉ်နှင့် ဈာနလာဘီတို့သည် တဒဂ် ဝိက္ခမ္ဘန ပဟာန်ဖြင့် ကိလေသာတို့ကို ပယ်နိုင်
 သော်လည်း ထို ကိလေသာများဆီသို့ ပြန်လာကြသေး၏၊ ဘုရားရှင်၏ ကိလေသာ
 ပယ်ပုံကား ထိုကဲ့သို့ ပြန်၍မလာတော့ ဤနည်း၌ “သမ္မာ+ ဂတော သုဂတော-ထိုထို
 မဂ်ဖြင့်၊ ပယ်ဖျက်တုန်းခွါ၊ ကိလေသာသို့၊ တခါနောက်ကျော့၊ မရောက်တော့ဘဲ၊ ခိုင်မြဲ
 ကောင်းမြတ်၊ ကြံသွားတော်မူတတ်သော မြတ်စွာဘုရား” ဟု ပြု။

မှတ်ချက်။ ။ “ကိလေသေ-တို့ကို၊ အပဉ္စာဂစ္ဆန္တော- မပြန်လာစေဘဲ” ဟု ပေးကြ
 ၏၊ သဒ္ဓါနေပုံက ကာရိတ်ပစ္စည်း မပါသောကြောင့်၎င်း၊ “သမ္မာ+ဂတော-ကောင်းစွာ
 သွား” ဟုရာ၌ သွားသောပုဂ္ဂိုလ်၏ ပြန်မလာခြင်းကိုသာ ဆိုထိုက်၍ ကိလေသာ၏
 ပြန်မလာခြင်းကို ဆိုဘွယ်မလိုသောကြောင့်၎င်း၊ ထိုအနက်ကို စဉ်းစားသင့်၏။

“သောတာပတ္တိမဂ္ဂေန၊ ပေါသုဂတော” တိ-ဟူ၍၊ (ဓမ္မသေနာပတိနာ မဟာ နိဒ္ဒေသေ ဝုတ္တံ၊) [သောတာပတ္တိမဂ္ဂေန-ဖြင့်၊ ယေ ကိလေသာ-တို့ကို၊ ပဟိနာ- ပယ်အပ်ကုန်ပြီ၊ တေကိလေသေ - တို့သို့၊ နပုနေတိ နပစ္စေတိ နပစ္စာဂစ္ဆတိ- မပြန်လာ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သုဂတော-၏၊ ပေါ]

ဝါ - တနည်း၊ သမ္မာ - ကောင်းစွာ၊ ဂတော - ကြွတော်မူခဲ့ပြီ၊ ဒီပင်္ကရ ပါဒမူလတော-ဒီပင်္ကရမြတ်စွာဘုရား၏ခြေတော်ရင်းမှ၊ ပဘုတိ-စ၍၊ ယာဝ ဗောဓိမဏ္ဍာ - ဗောဓိမဏ္ဍိုင်တိုင်အောင်၊ တနည်း-ယာဝ-အကြင်မျှလောက် သော အရပ်၌၊ ဗောဓိမဏ္ဍာ - ဗောဓိမဏ္ဍိုင်သည်၊ (အတ္ထိ)၊ တာဝ - ထို ဗောဓိမဏ္ဍိုင်တိုင်အောင်၊ သမတ္ထိ သပါရမိပုရိကာယ - အမျှ သုံးဆယ်၊ များ ကျယ်အညီ၊ ပါရမီတို့ကိုပြည့်စေတတ်သော၊ သမ္မာပဝိပတ္တိယာ-မှန်ကန်သော အကျင့်ဖြင့်၊ သဗ္ဗလောကဿ - အလုံးစုံသော သတ္တလောက၏၊ ဟိတ သုခ မေဝ-စီးပွားချမ်းသာကိုသာလျှင်၊ ကရောန္တာ - ပြုတော်မူလျက်၎င်း၊ သဿ တံ-သဿတဒိဋ္ဌိ၎င်း၊ ကာမသုခံ- ကာမသုခလွှဲကအကျင့်၎င်း၊ အတ္တကိလမထံ- အတ္တကိလမထအကျင့်၎င်း၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဣမေအန္တေ - ဤ အဘို့အစုတို့သို့၊ အနုပဂစ္ဆန္တောစ - ကပ်ရောက်တော် မမူဘဲ၎င်း၊ ဂတော - ကြွတော်မူခဲ့ပြီ၊ ဣတိ (တသ္မာ) သမ္မာဂတတ္တာပိ - ဤသို့ ကောင်းစွာ ကြွတော်မူခဲ့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊ သုဂတော-၏။

သမ္မာဝါဂတော။ ။ “သမ္မာဂတတ္တာ” ဟူသော ဟိတ်ကိုပင် တနည်းချဲ့ပြန်လို၍ (ရှေ့ ပက္ခန္ဓရ ဝိတ္တာရများကဲ့သို့ “စ” ဟု မတက်ဘဲ ဝါသဒ္ဓါဖြင့် “သမ္မာ ဝါ ဂတော” ဟု တက်သည်၊ ပဌမနည်း၌ ပြခဲ့သော “သမ္မာဂမန” သည် အရဟတ္တမဂ် ထိအောင် သိခါပတ္တ (အထွဋ်အထိပ်ရောက်) သမ္မာဂမနတည်း၊ ဤ ဒုတ်ယနည်းအရ “သမ္မာ ဂမန” ကား ဘုရားဖြစ်တို့ရန် ပါရမီဖြည့်သောအားဖြင့် သွားနေသော အာဂမနိယ ပဋိ ပဒါ (ဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်ကြောင်းအကျင့်) သမ္မာဂမနတည်း။ [“ဣဒဉ္စ သိခါပတ္တံ သမ္မာဂမနံ ယာယ အာဂမနိယပဋိပဒါယ သိဉ္စ၊ သာပိ သမ္မာဂမနမေဝါတိ ဧဝံပိ ဘဂဝါ သုဂတောတိ ဒဿေဘုံ သမ္မာ ဝါ ဂတောတိ အာဒိဝုတ္တံ” - ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မဟာဋီကာ၊] ဤ နည်း၌ “သုဂတော - ဒီပင်္ကရ၊ ထွဋ်ချာသနင်း၊ ခြေတော်ရင်းမှ၊ စ၍ဗောဓိ၊ မဏ္ဍိုင် ထိအောင်၊ ပါရမီဖြည့်ကာ၊ ကောင်းစွာ ကြွတော်မူခဲ့သော မြတ်စွာဘုရား” ဟု ပေး။

မူကွဲ။ ။ “သမ္မာဝါဂတော” ဟု ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ-ဋီကာတို့၌ရှိ၏။ “သမ္မာဝါ အာဂတော” ဟု ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ-သာရတ္ထဋီကာတို့၌ တွေ့ရ၏။ ထို ၂ မျိုးတွင် “သာပိ သမ္မာဂမနမေဝ” ဟု ၎င်း ၊ သဿ တံ ဥစ္ဆေဒံတိ ဣမေ အန္တေ အနုပဂစ္ဆန္တော ဂတောတိ ဧတေန ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒဂတ် ဒဿေတိ (သဿတဥစ္ဆေဒ အဘို့ ၂ ပါးသို့ မကပ်ရောက်ဘဲ အဝိဇ္ဇာ စသည်ကြောင့်သာ သင်္ခါရစသည် ဖြစ်၏၊ သဿတလည်း

စ-အဘို့တပါးကား (တနည်း) စ-သမ္မာဂတတ္တာဟူသော သင်္ခေပဟိတ် ပါဠိ၏ ဝိတ္ထာရမှ တပါး သမ္မာဂဒတ္တာ ဟူသော သင်္ခေပဟိတ်ပါဠိ၏ ဝိတ္ထာရ ကို ဆိုဥုးအံ့။ သေ-ဤမြတ်စွာဘုရားသည်၊ သမ္မာ-ကောင်းစွာ၊ ဂဒတိ-ဟော မိန့်တော်မူ၏၊ ယုတ္တဌာနေ-သင့်လျော်သော အရပ်၌၊ ယုတ္တမေဝ-သင့်လျော် သည်သာလျှင် ဖြစ်သော၊ ဝါစံ- စကားကို၊ ဘာသတိ - ဟောမိန့်တော်မူ၏၊ သမ္မာ-ကောင်းစွာ၊ ဣတိ(တသ္မာ)ဂဒတ္တာပိ-ဤသို့ဟောမိန့်တော်မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊ သုဂတော-၏၊ တတြ-ထိုသို့ သင့်လျော်သောအရပ်ဝယ် သင့်လျော်သောစကားကို ဟောမိန့်ရာ၌၊ ဣဒံ-ဤဆိုအပ်လတုံကား၊ သာကေ သုတ္တံ-သက်သေခံ သုတ်တည်း၊ တထာဂတော-သည်၊ ယံဝါစံ-ကို၊ အဘူတံ- မဟုတ်ဟူ၍၊ အတန္တံ-မမှန်ဟူ၍၊ အနတ္တသံဟိတံ - စီးပွားနှင့် မစင်ယှဉ်ဟူ၍၊ ဇာနာတိ-သိတော်မူ၏၊ သာစ- ထို စကားသည်လည်း၊ ဝါ-ကိုလည်း၊ [ဤ စသဒ္ဓါကား ရှေ့ အနိယမကိုင့်သော အပေက္ခာအနက်၊] ပရေသံ-သူတပါး တို့သည်၊ အပ္ပိယာ - မနှစ်သက်အပ်သည်၊ အမနာပါ - မမြတ်နိုးအပ်သည်၊ ဟောတိ၊ တထာဂတော-သည်၊ တံဝါစံ - ကို၊ နဘာသတိ - မိန့်တော်မမူ၊

မဟုတ်၊ ဥစ္ဆေဒလည်းမဟုတ်ဟု ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အသွားကိုပြ၏) ၊ ကာမသုခံ အတ္တကိလ မထံတိ ဣမေ အနုပဂစ္ဆန္တော ဂတောတိ ဧတေန အနိယမဂ္ဂဂတိံ ဒဿေတိ၊ (ကာမ သုခ အတ္တကိလမထ ၂ ပါးသို့ မကပ်ရောဟု ဆိုသဖြင့် မဇ္ဈိမပဋိပဒါခေါ်သော အနိယ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးတည်းဟူသော အသွားကိုပြ၏၊) ဟူသော သာရတ္ထိ၌ပင် “ဂမန၊ ဂတိ” ဟူသော အသုံးများကို တွေ့ရသောကြောင့်၎င်း၊ သုဂတောကို “သု+အာဂတော”ဟု ပုဒ်ဖြတ်သို့ မသင့်သောကြောင့်၎င်း “သမ္မာဝါ ဂတော”သာ မူရင်းတည်း၊ “ဂတော- ကြွတော်မူခဲ့ပြီ ” ဟု အတိတ် တပစ္စည်းကို ကြည့်လျှင် “ ဒီပင်္ကရာ မြတ်စွာဘုရား၏ ခြေတော်ရင်းမှစ၍ ကြွတော်မူခဲ့”ဟု အဓိပ္ပာယ်မှန်လည်း ရသည်။

ထို့ပြင် “ယာဝဗောဓိမဏ္ဍာ တာဝ”ဟု တွေ့ရ၏၊ ယာဝတာဝ ၂ မျိုးပါလျှင် အလယ် ပုဒ်၌ ပဌမန္တ ရှိရိုးတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ယာဝဗောဓိမဏ္ဍံ (မဏ္ဍော) တာဝ”ဟု သော်လည်း ရှိရမည်၊ ထိုသို့ ပဌမန္တ မရှိလျှင် တာဝမပါဘဲ “ယာဝဗောဓိမဏ္ဍာ”ဟု နိပါတယောဂ အပါဒါန်သော်လည်း ရှိရမည်၊ ဗောဓိမဏ္ဍာ သဒ္ဓါကား ကာလကို အရ ကောက်လျှင် ပုလ္လိန်၊ ဌာနကိုအရကောက်လျှင် နပုလ္လိန်၊ ထို့ပြင် ဤ အဋ္ဌကထာ၌ “ပါရမိ ပူရိတာယ” ပါဠိကို ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ “ပါရမိ ပူရိကာယ”ဟု တွေ့ရ၏၊ သဗ္ဗာပဋိပတ္တိယာနှင့် အရတူဖြစ်၍ ဣတ္ထိလိန်အရာဝယ် တွေ့ကို အကပြုလျှင် ရှေ့ “အ”ကို ဣ ပြုရမိ ဖြစ်သော ကြောင့် “ပူရိကာယ” သာ ပါဠိမှန်တည်း။

သမ္မာစေသ ဂဒတိ။ ။ “သမ္မာ ဂဒတိတိ (သုဂဒေါမှ ဒကို တပြု) သုဂတော- စကား ၆ မျိုး၊ ပြောဆိုရိုးတွင်၊ ကျိုးရှိဟုတ်မှန်၊ သူ နာခံလို၊ မနာလိုဟု၊ ထို ၂ မျိုးသာ၊ ကောင်းမွန်စွာဖြင့်၊ ချိန်ခါချင့်မျှော်၊ ဟောမိန့်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား”ဟု ပြ။

တထာဂတော-သည်၊ ယမ္ဗိဝါစံ - ကိုလည်း၊ [ပိသဒ္ဓါသည် မဆိုချင်းတူသော
 ကြောင့် ရှေ့စကားကို ပေါင်းသော သမ္ဗိက္ခနတ္ထ၊] ဘူတံ-ဟုတ်၏ဟူ၍၊ တစ္ဆံ-
 မှန်၏ ဟူ၍၊ အနတ္ထသံဟိတံ - ဟူ၍၊ ဇာနာတိ - ၏၊ သာစ ပရေသံ အပ္ပိယာ
 အမနာပါ၊ တံပိဝါစံ တထာဂတော နဘာသတိ၊ စခေါ- အန္တယကား၊ (န
 ဘာသတိမှ ဘာသတိကိုပြောင်းသော အန္တယ၊) ယံဝါစံ-ကို၊ တထာဂတော၊
 ပေ၊ အမနာပါ၊ တတြ-ထိုစကား၌၊ တထာဂတော-သည်၊ တဿာဝါစာယ-
 ကို၊ ဝေယျာကရဏာယ-မိန့်မြွက်တော်မူခြင်းငှါ၊ ကာလည-အခါကိုသိတော်
 မူသည်၊ ဟောတိ- ၏၊ [ပိယ မနာပဖြစ်သော စကား ခုခွန်းကိုလည်း အပ္ပိယ
 အမနာပနည်းမှီး၍ပေးပါ၊ “ ပိယာ-ချစ်အပ်သည်၊ မနာပါ-မြတ်နိုးအပ်သည် ”
 ဟုသာ ထူး၏၊] ဣတိ ဝေ-ဤသို့၊ သမ္ဘာ-စွာ၊ (ဣတိ တသ္မာ) ဂဒတ္တာပိ-ဤသို့
 ဟောမိန့်တော်မူတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊ သုဂတော-၏၊ ဣတိ-သို့၊
 ဝေဒိတဗ္ဗော-၏။

ပန-ကား၊ (တနည်း) ပန-သုဂတော ဟူသော သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပုဒ်၏ အတ္ထ
 သံဝဏ္ဏနာမှတစ်ပါး၊ လောကဝိဒူဟူသော သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပုဒ်၏ အတ္ထသံဝဏ္ဏနာ
 ကို ဆိုဥားအံ့၊ သဗ္ဗထာ- ခပ်သိမ်းသော အပြားအားဖြင့်၊ ဝိဒိတလောကတ္တာ-
 သိအပ်ပြီးသော လောက ရှိတော်မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ-လောကကို
 သိတော်မူပြီး၏အဖြစ်ကြောင့်၊ လောကဝိဒူ-၏၊ ဟိ-ခဲ့၊ သောဘဂဝါ-သည်၊
 သဘာဝတော-ဒုက္ခသစ္စာဟူသော သဘော၎င်း၊ [ဣတိတွင် စပ်ရမည်ဖြစ်၍
 လိင်္ဂတ္ထ၌ “ တော ” ပစ္စည်းသက်။] သမုဒယတော-သမုဒယသစ္စာ၎င်း၊ နိရောဓ
 တော - နိရောဓသစ္စာ၎င်း၊ နိရောဓပါယတော - နိရောဓသို့ ရောက်ကြောင်း
 မဂ္ဂသစ္စာ၎င်း၊ ဣတိ-သို့၊ သဗ္ဗထာ-ဖြင့်၊ လောကံ - ကို၊ အဝေဒိ အညာသိ-

သဗ္ဗထာ၊ ပေ၊ ဝိဒူ။ ။ “ လောကံ + အဝေဒိတိ လောကဝိဒူ ” ဟုသာ ပြုလိုရင်း၊
 “ မည်သည့် အခြင်းအရာအားဖြင့် သိသည် ” ဟု သိပုံ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းကို မယူသဖြင့်
 “ သဗ္ဗထာ-သိတွယ်ဟူသမျှကို အကုန်အပြားအားဖြင့် ” ဟု ထည့်ရသည်၊ [“ သဗ္ဗ ဓမ္မေ
 ဗုဒ္ဓိ ” တုန်းက သဗ္ဗထည့်ရခြင်းမျိုးတည်း၊] တုရားနှင့်စပ်လာလျှင် သိပြီးကိစ္စက ပြီးပြီ
 ဖြစ်၍ အတိတ်ဝိဂြိုဟ်ချည်း ပြုရသည်၊ သဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ကား “ တေကာလိက ” ဥပဒေသ
 အတိုင်း ကာလသုံးပါးနှင့်ဆိုင်အောင် “ ဗုဒ္ဓိတိ ” စသည်ဖြင့် ပြုလေသည်။

သဘာဝတော....ပါယတော။ ။ [သဗ္ဗထာ၏ သရုပ်ပြစကားတည်း၊ မှန်၏-
 ဤလေးပါးအပြင် သိတွယ်တရား မကျန်တော့၊] သ-ထင်ရှားရှိသော + ဘာဝ-အမှတ်
 လက္ခဏာ၊ ဤ အနက်အရ ပရမတ္ထ ဟူသမျှကို “ သဘာဝ ” ဟု ဆိုသင့်သော်လည်း
 သမုဒယသစ္စာ စသောနာမ်ကို သီးခြားယူလတံ့ဖြစ်၍ ဒုက္ခတရားကိုသာ “ သဘာဝ ”
 အရ ယူရတော့သည်၊ [သဘာဝတောတိ ဒုက္ခသဘာဝတော၊] မှန်၏-ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ

သိတော်မူပြီ၊ ပဋိဝိဇ္ဈိ-ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူပြီ၊ ယထာဟ - အဘယ်သို့ ဟော
တော်မူသနည်း၊ ယတ္ထခေါ် အာရသော ပေါပရဉ္စာတိ-ဟူ၍၊ အာဟ- ဟော
တော်မူပြီ၊ [အာရသော-ငါ့ရှင်ရောဟိတနတ်သား၊ ယတ္ထ - အကြင်လောက
အဆုံး၌၊ နဇေယတိ- ဖြစ်လည်း မဖြစ်ရ၊ ဝါ-ပဋိသန္ဓေလည်း မနေရ၊ န ဇီယ
တိ- အိုလည်း မအိုရ၊ န မိယတိ-သေလည်း မသေရ၊ န စဝတိ-အဆက်ဆက်
လည်း မစုတေရ၊ န ဥပပဇ္ဇတိ-အဆက်ဆက်လည်း ပဋိသန္ဓေ မနေရ၊ အဟံ-
ငါသည်၊ လောကဿ-၏၊ တံအန္တံ-ထိုအဆုံးကို၊ ဂမနေန-ပကတိ သွားခြင်း
ဖြင့်၊ ဣတေယျန္တိ-သိအပ် သိနိုင်၏ဟူ၍၊ ဒိဋ္ဌေယျန္တိ- မြင်အပ် မြင်နိုင်၏ ဟူ၍၊
ပတ္တေယျန္တိ-ရောက်အပ် ရောက်နိုင်၏ဟူ၍၊ န ဝဒါမိ - ဟောတော်မူ၊ အာရ
သော-သား၊ အဟံ - ငါဘုရားသည်၊ လောကဿ - ၏၊ အန္တံ - အဆုံးသို့၊
အပတွာဝ-မရောက်မူ၍သာလျှင်၊ ဝါ-မရောက်သမျှ၊ ဒုက္ခဿ-၏၊ အန္တကိရိ
ယံ-အဆုံးပြုခြင်းကို၊ နဝဒါမိ-ဟောတော်မူ၊ အဝိစ-သို့သော်လည်း၊ (ပကတိ

ဟူသော လောကီတရားသည် “သံခိတ္တေန ပဉ္စုပါဒါနက္ခန္ဓာ ဒုက္ခာ” နှင့်အညီ ဒုက္ခ
သဘော ရှိသည်ချည်းတည်း၊ သမုဒယတောဖြင့် ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်းမှန်သမျှ တဏှာသာ
မက အဝိဇ္ဇာ စသည်ကိုပါယူ။ [ယတော သမုဒေတိ၊ တတော တဏှာဒိတော။]

ယထာဟ ။ “ဇာတိ စသည်မှ ကင်းသော စကြာဝဠာ (ကမ္ဘာလောက
ဩကာသ) အဆုံးကို သိနိုင်မြင်နိုင် ပေါက်ရောက်နိုင်ကောင်းပါ၏လော”ဟု ရောဟိတ
နတ်သား၏ အမေးကို ဖြေသော (ရောဟိတ ဒေဝပုတ္တသံယုတ်လာ) သုတ်တည်း၊
စိတ်ဝင်စားဘွယ် ကောင်းသော ထို သုတ်အကျယ်ကို ထိုသံယုတ်မှာ ရှု၊ [နဇေယတိ
စသော သုံးပုဒ်ဖြင့် ဇာတိ ဇရာ မရဏကို တိုက်ရိုက်ပယ်ပြီး၍ “န စဝတိ နဥပပဇ္ဇတိ”
ဖြင့် တပြောင်းပြန်ပြန် စုတေရ၊ ပဋိသန္ဓေနေရမှုကို ပယ်သည်။]

လောကဿန္တံ ။ ။ ရောဟိတ နတ်သားသည် ရှေးဘဝတုန်းက သူ့ကိုယ်တိုင်
အဘိညာဉ်ဖြင့် စကြာဝဠာ ကမ္ဘာလောက ဩကာသ၏ အဆုံးကို ရှာဘူးသူ ဖြစ်၍
ဩကာသလောကအဆုံးကို မေးသော်လည်း ဘုရားရှင်ကား သင်္ခါရလောကအဆုံးကို
ဖြေတော် မူသည်၊ ထို့ကြောင့် “ လောကဿန္တန္တိ သင်္ခါရလောကဿ အန္တဘူတံ
နိဗ္ဗာနံ ” ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။

ဣတေယျံ စသည်။ ။ ဤ၊ ဒိသ၊ ပပုဗ္ဗ အပခတ် တေယျ ပစ္စည်းဖြင့် ဤတေယျံ
စသည်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် တေယျပစ္စည်း၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သော တဗ္ဗပစ္စည်းဖြင့် “ဇာနိ
တဗ္ဗံ ” စသည်ဖြင့် ဋီကာဖွင့်သည်။ “ ဤတာယံ၊ ဒိဋ္ဌာယံ၊ ပတ္တာယံ ” ဟုလည်း မူကွဲ
ရှိသတတ်၊ ထိုမူကွဲ တုပစ္စည်းဖြစ်၍ “ဤတာ+အယံ” စသည်ပုဒ်ဖြတ်၊ “အယံ- ဤနိဗ္ဗာနံ
ကို အလိုရှိသူသည်၊ ဤတာ-သိ၏၊ ဒိဋ္ဌာ-မြင်၏၊ ပတ္တာ-ရောက်၏၊ ဣတိ နဝဒါမိ”
ဟု ပေး။

အသွားဖြင့် လောကအဆုံးသို့မရောက်နိုင်ပါသော်လည်း၊) အာဝုသော၊ အဟံ-
 သည်၊ ဗျာမမတ္တေ-တလံ အတိုင်းအရှည်ရှိသော၊ ဝါ-တလံမျှလောက်သော၊
 သသညမှိ - သညက္ခန္ဓာနှင့် တကွဖြစ်သော၊ သမနကေ - ဝိညာဏက္ခန္ဓာနှင့်
 တကွဖြစ်သော၊ ဣမသ္မိံ ယေဝ ကဋ္ဌေဝရေ-ဤကိုယ်ကောင်၌ပင်၊ လောကဉ္စ-
 ဒုက္ခသစ္စာ ဟူသော လောကကို၎င်း၊ လောကသမုဒယဉ္စ - လောက၏ ဖြစ်
 ကြောင်း သမုဒယသစ္စာကို၎င်း၊ လောကနိရောဓဉ္စ - လောက၏ ချုပ်ခြင်းကို
 ၎င်း၊ ဝါ - လောက၏ ချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်ကို၎င်း၊ လောကနိရောဓေါမိနိ -
 လောက၏ချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော၊ ပဋိပဒဉ္စ - အကျင့်ဖြစ်
 သော မဂ္ဂသစ္စာကို၎င်း၊ ပညပေမိ-ပညတ်တော်မူ၏။

လောကဿ-သင်္ခါရလောက၏၊ အန္တော - အဆုံးဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သို့၊
 ဂမနေန-ပကတိသွားခြင်းဖြင့်၊ ကုဒါစနံ-တရံတဆစ်မျှ၊ နပတ္တဗ္ဗော-မရောက်အပ်
 မရောက်နိုင်၊ လောကန္တိ-သင်္ခါရလောက၏ အဆုံးဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သို့၊ အပတ္တာ-
 မရောက်မူ၍၊ ဝါ-မရောက် မချင်း၊ ဒုက္ခာ-ဒုက္ခမှ၊ ပမောစနံ-လွတ်မြောက်
 ခြင်းသည်၊ န အတ္ထိ-မရှိ။

အဝိစ။ ။ “ထိုသို့ခြေချင်အသွားဖြင့် လောကအဆုံးကို မသိနိုင် မမြင်နိုင် မပေါက်
 ရောက်နိုင်ပါသော်လည်း” - “တလံမျှ-ဟု တိုင်းတာ၍ ရအပ်သော ဤကိုယ်အရပ်၌ပင်
 ထိုလောကအဆုံးကို ငါဘုရားပညတ်တော်မူသည်” ဟု ပြလို၍ “အဝိစ” ဟု မိန့်တော်
 မူ၏၊ ဗျာမမတ္တေကဋ္ဌေဝရေဖြင့် နှုပက္ခန္ဓာကိုပြ၏၊ သသညမှိဖြင့် သညာကိုခေါင်းတပ်၍
 ကျန် စေတသိက် ခန္ဓာ ၂ ပါးကိုပြ၏၊ သမနကေဖြင့် ဝိညာဏက္ခန္ဓာကိုပြ၏။ [သံယုတ်
 အဋ္ဌကထာ၌ သစ္စာ ၄ ပါးကို တိုက်ရိုက်ဖွင့်၏။]

သာရတ္ထ။ ။ လောကန္တိ ခန္ဓာဒိလောကံ၊ [လောကီခန္ဓာ , အာယတန , ဓာတ်
 ဟူသော ဒုက္ခသစ္စာ၊] လောကနိရောဓန္တိ တဿလောကဿ နိရုဇ္ဈနံ = ထိုလောက၏
 ချုပ်ခြင်းကို၊ [ဤအဖွင့်ကား ဗျာမမတ္တခန္ဓာကိုယ်၌ မဟိဒ္ဓတရားဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို
 မရနိုင်သောကြောင့် ချုပ်ခြင်း သာမညကို ကောက်ယူသော အဖွင့်တည်း။] နိဗ္ဗာန
 ဧဝေါ၊ [ခန္ဓာမုတ် နိဗ္ဗာန်ကို ခန္ဓာနှင့် ဆက်သွယ်၍ ပညတ်ရသောကြောင့် ခန္ဓာကိုယ်
 ၌ ပညတ်တော်မူ၏” ဟု တနည်းဖွင့်သည်။] အဒေသံပိ ဟိ တံ (ယေသံ နိရောဓော,
 တေသံ ဝသေန) ဒေသတောပိ ဥပစာရဝသေန နိဒ္ဓိသီယတိ = အရပ်ဒေသ မရှိသော်
 လည်း ခန္ဓာဟူသော ဒေသကို အစွဲပြု၍ ဌာနပစာရအားဖြင့် နိဗ္ဗာန်ကိုလည်း ချုပ်ရာ
 ဒေသရှိသကဲ့သို့ ညွှန်ပြရလေသည်၊ ဥပမာ - “စက္ခု လောကေ ဝိယရူပံ သာတရူပံ၊
 ဧတ္ထေသာ တဏှာ ပဟိယမာနာ ပဟိယတိ” ၌ ဝိယရုပ်ကို အာရုံပြုသော တဏှာကို
 ပယ်အပ်ရာဝယ် ပယ်ရာဌာန စက္ခုပသာဒကို (“ဧတ္ထ- ဤစက္ခု၌”ဟု) ဒေသအဖြစ်ဖြင့်
 ညွှန်ပြရသကဲ့သို့တည်း။

တသ္မာ - ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ လောကအဆုံးသို့ မရောက်သမျှ ဒုက္ခမှ မလွတ်နိုင်သောကြောင့်၊) ဟဝေ-စင်စစ်၊ လောကဝိဒ္ဓု-လောကကို သိသော၊ လောကန္တရ- လောကအဆုံးသို့ ရောက်သော၊ ဝုသိတဗြဟ္မစရိယော-ကျင့်သုံး အပ်ပြီးသော မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယရှိသော၊ သမိတာဝိ- အလုံးစုံသော ကိလေသာ တို့ကို ငြိမ်းစေပြီးသော၊ ဝါ-သစ္စာ ၄ ပါး တရားကို ထိုးထွင်း၍သိပြီးသော၊ သုမေဓော - ကောင်းသော ပညာရှိသည်၊ လောကဿ - သင်္ခါရလောက၏၊ အန္တိ - အဆုံးဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ကို၊ ဥတ္တာ- သိ၍၊ ဝါ- သိခြင်းကြောင့်၊ ဣမံ လောကံ-ဤပစ္စုပ္ပန်လောကကို၎င်း၊ ပရဉ္စလောကံ-တမလွန်လောကကို၎င်း၊ နာသီသတိ-မတောင့်တတော့၊

အဝိစ - သည်သာ မကသေး၊ လောကာ - လောကတို့သည်၊ သင်္ခါရ လောကော - သင်္ခါရလောက ၎င်း၊ သတ္တလောကော - ၎င်း၊ ဩကာသ

လောကန္တရ။ “လောကန္တိ + ဂစ္ဆတိတိလောကန္တရ” ဤ ဝိဂြိုဟ်အလိုအားဖြင့် တကယ်ကိုယ် လောကအဆုံး နိဗ္ဗာန်ရောက်မှ “လောကန္တရ” ဟု ဆိုရမည်ဖြစ်သော်လည်း နိဗ္ဗာန်မရောက်သေးဘဲ လောက၌ ရှိနေသေးသော ရဟန္တာကို ဤပါဠိက ဆိုလိုသော ကြောင့် “ ဒုက္ခသစ္စာ လောကကို ပိုင်းခြားကာ သိပြီး၍ လောကသမုဒယ (သမုဒယ သစ္စာ) ကို ပယ်နိုင်လျှင် လောကဆိုင်ရာ ကိစ္စအားလုံး ပြီးဆုံးတော့သဖြင့် “လောက အဆုံးသို့ရောက်သည်မည်တော့၏” ဟု ပြလိုသောကြောင့် “ပရိညာဘိသမယေန လောကံ ဝိဒိတာ ပဟာနာဘိ သမယေန လောကန္တရ” ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။ [“ဘဝါနံ အန္တိ နိဗ္ဗာနံ ဂတောတိ ဘဝန္တဂေါ” - ဟု ဘဝဝါဂုဏ်တော်၌ ဖွင့်အပ်လတံသောဋီကာကို တော်၍ “လောက၏ အဆုံးဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်သို့ (အာရုံပြုသောအားဖြင့်) ရောက်သော” ဟုလည်း ပေးနိုင်၏။]

သမိတာဝိ ။ သမုဓာတ်, တာဝိပစ္စည်းကြံ၍ “သဗ္ဗေသံ ကိလေသာနံ သမိ တတ္တာ” ဟု ဋီကာဖွင့်၏။ “ကိလေသေ + သမေသိ (ငြိမ်းစေပြီး) ဣတိ သမိတာဝိ” ဟု ပြ၊ သံပုဗ္ဗ + ဣဓာတ် + တာဝိ-ကြံ၍ “စတုဿန္တဓမ္မာနံ အဘိသမိတတ္တာ” ဟု တနည်းဖွင့်၏။ “စတုဿန္တဓမ္မေ သမေသိ (သိပြီ) ဣတိ သမိတာဝိ” ဟု ပြ။ [ဣန္ဒဝဇီရပါဒဖြစ်၍ “သမိ တာဝိ” ဟု ရသယပြုထား၏။ “လောကဿ အန္တိ သမိတာဝိ ” ဟု ပါဠိရင်းအတိုင်း ပါဠိမှန်ရှိစေ။]

အဝိစ တဿော လောကာ၊ ။ မုဒ္ဒမြတ်စွာ၏ လောကဝိဒ္ဓုအဖြစ်ကို သဘာဝတော- စသော သစ္စာ ၄ ပါးဖြင့် ပြခဲ့ပြီ။ “စတုသစ္စဝိနိမုတ္တော ဧ ယောနာမ နတ္ထိ” နှင့်အညီ သစ္စာ ၄ ပါးမှ လွတ်သော သိဘွယ်ရာလည်း မရှိတော့၊ ထို့ကြောင့် “လောကဝိဒ္ဓု ဂုဏ်တော်ကို အပြည့်အစုံပြု၍ ပြီးပြီ” ဟု ဆိုထိုက်ပါသော်လည်း ပြောရိုးဆိုစဉ်လောက ကား မစုံသေး၊ ထို့ကြောင့် လောက ၃ ပါးစုံအောင် “အဝိစ” စသည်မိန့်။

လောကော- ၎င်း၊ ဣတိ-သို့၊ တယော- ၃ ပါးတို့တည်း၊ တတ္ထ - ထိုသုံးပါး
သော လောကတို့တွင်၊ လောကော- သည်၊ ဧကော - တပါးတည်း၊ သဗ္ဗေ-
ကုန်သော၊ သတ္တာ - သဘောတို့သည်၊ အာဟာရဋ္ဌိတိကာ - အကြောင်းတရား
ဟူသော တည်ရာရှိကုန်၏၊ ဣတိ-သို့၊ အာဂတဋ္ဌာနေ- လာသော ပါဠိရပ်၌၊

သတ္တလောက။ ။ ရူပါဒီသု - ရူပစသော အာရုံတို့၌+သဉ္စတိ- ကပ်ငြိတတ်၏၊
ဣတိ သတ္တော၊ ဧတ္ထ- ဤသဘော၌၊ ကုသလာကုသလံ - ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကို၎င်း၊
တဗ္ဗိပါကောစ-ထို၏အကျိုးကို၎င်း၊ လောကီယတိ-တွေ့မြင်အပ်၏၊ ဣတိ လောကော၊
(လောက - ဓာတ်၊ ဒဿနအနက်ဟော၊) သတ္တောစ+သော + လောကောစာတိ
သတ္တလောကော၊ ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓါနံ-ဇီဝိတိန္ဒြေနှင့် စပ်ကုန်သော၊ ခန္ဓာနံ-တို့၏၊ သမူဟော-
အပေါင်းသည်၎င်း၊ သန္တာနော-အစဉ်သည်၎င်း၊ ရ၏။

ဩကာသလောက။ ။ ဧတ္ထ-ဤတည်ရာ၌၊ ဇင်္ဂမာစ-ရွှေ့ရှား သွားလာတတ်သော
သက်မဲ့ အရာတို့ကို၎င်း၊ ထာဝရာစ - ခိုင်မြဲစွာတည်သော သက်မဲ့ အရာတို့ကို၎င်း၊
လောကီယန္တိ-တွေ့မြင်အပ်ကုန်၏၊ ဣတိ လောကော၊ ဩကာသောစ- ဇင်္ဂမထာဝရ
တို့၏ တည်ရာလည်းဟုတ်၏၊ သော-ထိုတည်ရာ ဟူသည်၊ လောကောစ-ဇင်္ဂမထာဝရ
တို့ကို တွေ့မြင်အပ်ရာလည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ-ဩကာသလောကော၊ အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓါနံ-
ဇီဝိတိန္ဒြေနှင့် မစပ်ကုန်သော၊ ရူပါနံ-ဥတုဇ ရုပ်တို့၏၊ သမူဟော- အပေါင်းကို၎င်း၊
သန္တာနောစ-အစဉ်ကို၎င်း၊ (လက္ခတိ)။ [“ရူပါဒီနံ” ဟုဋီကာများ၌ အာဒိပါနေ၏၊
ဆင်ခြင်ပါ၊ “ဥတုဇရူပါနံ” ဟု ရှိသော ဝိမတိက ကောင်း၏။]

သင်္ခါရလောက။ ။ ဥဘယေဝိ ခန္ဓာ သင်္ခါရလောကော = ဣန္ဒြိယဗဒ္ဓ အနိန္ဒြိယဗဒ္ဓ
(သက်ရှိ သက်မဲ့) ၂မျိုးလည်း ဖြစ်ကုန်သော ရုပ် နာမ် ခန္ဓာတို့သည် သင်္ခါရလောက
မည်၏၊ [သင်္ခါရိယတေ-အဝိဇ္ဇာတဏှာ ကံ စသော အကြောင်းတရားတို့ ပြုစီမံအပ်၏၊
ဣတိ သင်္ခါရော၊ လုဇ္ဈတိ ပလုဇ္ဈတိ-ပျက်တတ်၏၊ ဣတိ လောကော၊ သင်္ခါရောစ+သော+
လောကောစာတိ သင်္ခါရလောကော၊ လုဇ ဓာတ်၊ ဏပစ္စည်း၊ ဇကို စပြုပြီးမှ က ပြု၊
အချို့စာ၌ကား လုစဓာတ်ဖြင့် “လုစ္စန ပလုစ္စနဋ္ဌေနာတိ လောကော” ဟု ရှိ၏။]

သဗ္ဗေသတ္တာ အာဟာရဋ္ဌိတိကာ။ ။ ဤ၌ အာဟာရ သဒ္ဓါသည် ပစ္စယအနက်ကို
ဟော၏၊ “ပစ္စယတ္ထော ဟေတ္ထ အာဟာရသဒ္ဓေါ၊ အယမာဟာရော အနုပ္ပန္နဿဝါ
ကာမစ္ဆန္တဿ ဥပ္ပါဒါယ - ဤသုဘနိမိတ်သည် မဖြစ်သေးသော ကာမစ္ဆန္တ၏ဖြစ်တို့ရာ
အကြောင်းတည်း ” ဟူသော ပါဠိတော်၌ အာဟာရသဒ္ဓါ ကဲ့သို့တည်း၊ အာဟာရ
သဒ္ဓါအတွက် ဤသို့ အကြောင်း (ပစ္စယ) အနက်ကို ယူလိုက်မှ ကမဋ္ဌိကာရ စသော
အာဟာရ ၄ပါးလုံးမရှိသော အသညသတ် သဘောများလည်း (ဆိုင်ရာ အကြောင်း
မကင်းရကား) သဗ္ဗေသတ္တာအရတွင်ပါဝင်နိုင်ကြသည်၊ ဌိတိကိုလည်း “တိဋ္ဌန္တိ ဧတ္ထာတိ
ဌိတိ” ဟုပြု၊ အာဟာရော + ဌိတိ ဧတေသံတိ အာဟာရဋ္ဌိတိကာ = အကြောင်းတရား
ဟူသော တည်ရာရှိကုန်၏။

သင်္ခါရလောကော-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော - န၊ လောကော-သည်၊ သဿတော-
အခါခပ်သိမ်းထင်ရှားရှိ၏။ ဝါ-မြဲ၏၊ ဣတိဝါ-ဤသို့သော်၎င်း၊ လောကော-
သည်၊ အသဿတော-သဿတမဟုတ်၊ ဝါ-မမြဲ၊ ဣတိဝါ- ဤသို့သော်၎င်း၊
ဣတိ-သို့၊ အာဂတဋ္ဌာနေ- ဌ၊ သတ္တလောကော ဝေဒိတဗ္ဗော။

ယာဝတာ-အကြင်မျှလောသောအရပ်၌၊ စဗ္ဗိမသုရိယာ-လ၊ နေ တို့သည်၊
ပရိဟရန္တိ-လက်ျာရစ်လည်ကုန်၏၊ ဒိသာ-အရပ်မျက်နှာတို့သည်၊ ဝိရောစမာ
နာ - တင့်တယ်ကုန်လျက်၊ ဘန္တိ - တောက်ပကုန်၏၊ တာဝ - ထိုမျှအတိုင်း

သင်္ခါရလောကော ဝေဒိတဗ္ဗော။ ။ “သဗ္ဗေသတ္တာ” ဟူသော ရွှေစကားနှင့်
“သင်္ခါရလောကော” ဟူသော နောက်စကားသည် မဆန့်ကျင်ပါလောဟု မေးဘွယ်
ရှိ၏။ “ပုဂ္ဂလာမိဋ္ဌာန် ဒေသနာဖြစ်သောကြောင့် မဆန့်ကျင်ပါ” ဟု ဖြေ၊ ချည်းအံ-
“သဗ္ဗေသတ္တာ” ဟု ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဒေသနာ၏ တည်ရာပြု၍ ဟောထားပါသော်လည်း
“အာဟာရဋ္ဌိတိက = အကြောင်းတရားကြောင့် + တည်တံ့သော အရာ” ဟူသည်
သံတွာ အကောင် အထည် မဟုတ်၊ ကံ စသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော ကမ္မဇ
စသော ရုပ်တရား၊ အဝိဇ္ဇာတဏှာ စသော အကြောင်းကြောင့် တည်တံ့သော သင်္ခါရ
ဝိညာဉ်စသော နာမ်တရားများသာတည်း။ ထို့ကြောင့် “သဗ္ဗေသတ္တာ အာဟာရဋ္ဌိတိ
ကာ” အရ ရုပ်နာမ်ဟူသော သင်္ခါရလောကကိုသာ အရကောက်ရသည်။

သဿတောလောကော..သတ္တလောကော။ ။ “လောကသည် မြဲ၏” စသော
အယူသည် တိတ္ထိတို့အယူတည်း။ ထိုတိတ္ထိတို့ကား ရုပ်နာမ်အပေါ်၌ ရုပ်နာမ်ဟု မယူ
ဆဘဲ “သတ္တာ” ဟု စွဲလမ်းယူဆ၏။ ထို့ကြောင့် လောကအရ တိတ္ထိတို့အလိုအတိုင်း
သတ္တလောကကို ယူရသည်။

ဟာဝတာ၊ ပေါဝသော။ ။ ယာဝတာသည် နိပါတ်ဖြစ်၍ လိုရာဝိဘတ် ကြေနိုင်
၏။ ဤ၌ သတ္တမိဝိဘတ်ကြေဟု သိစေလို၍ “သတ္တကေဋ္ဌာနေ” ဟု ဋီကာဖွင့်၊ ပရိဟရန္တိ
ပရိညပသာရကြောင့် ဟရဓာတ်လည်း ပရိဝတ္တန (လက်ျာရစ် လည်ခြင်း) အနက်
ဟောဟု သိစေလို၍ “ပရိဝတ္တန္တိ ပရိပ္ပမန္တိ” ဟု ဖွင့်၊ ဒိသာသည် ပဌမန္တပုဒ်၊ ဘာ
ဓာတ်လည်း ဒိတ္တိအနက်ဟော ဟု သိစေလို၍ “တေသံ ပရိပ္ပမနေနေဝ တာတာဒိသာ
ပဘဿရာဝ ဟုတွာ ဝိရောစန္တိ = ထို လ၊ နေတို့၏ လက်ျာရစ် လည်နေခြင်းကြောင့်ပင်
ထိုထိုအရပ်တို့သည် ပြီးပြီးပြန် အရောင်ထွက်ကုန်လျက်သာလျှင် တင့်တယ်တောက်ပ
ကုန်၏” ဟုဖွင့်၊ တနည်း- ဒိသာကို ဒုတိယန္တိ၊ ဘန္တိ၌လည်း ကာရိတ် အကြေကြံ၍
“ဒိသာ-တို့ကို၊ ဘန္တိ သောဘေန္တိ-တင့်တယ်စေကုန်၏၊ ဩဘာသယန္တိ-ထွန်းလင်း
စေကုန်၏” ဟု ဖွင့်သည်။

တာဝ သဟဿော လောကော။ ။ “တတ္ထကေန ပမာဏေန သဟဿပ္ပကာ
ရော ဩကာသလောကော” အဖွင့်အတိုင်း နိဿယပေးထား၏။ တနည်း- “တာဝ
သဟဿဝါ” ဟုလည်း ပါဠိရှိသတတ်၊ “တာဝ + သဟဿံ အဿာတိ တာဝ

အရှည်ရှိသော ပမာဏဖြစ်၊ လောကော-ဩကာသလောကသည်၊ သဟဿ
ဇာ-တထောင်ပြား၏၊ ဧတ္ထ - ဤ ဩကာသလောကတထောင်၌၊ စော-သင်
ဗကမြဟ္တာ၏၊ ဝသော - အလိုသည်၊ ဝတ္တတိ - ဖြစ်၏၊ ဣတိ အာဂတဋ္ဌာနေ
ဩကာသလောကော ဝေဒိတဋ္ဌော၊ အဝဝါ-သည်၊ တံဝိ-ထိုလောက ၃ပါး
ကိုလည်း၊ သဗ္ဗဿ အဝေဒိ။

(ထိုလောက ၃ မျိုး သိတော်မူပုံကို အကျယ်ပြုလို၍ တထာဟိ - စသည်
မိန့်၊) တထာဟိ - ထို စကားကို ချဲ့ဥးအံ့၊ အဿ-ထို မြတ်စွာဘုရား သည်၊
(ဝိဒိတော၌စပ်) လောကော-လောကသည်၊ ကော-တပါးတည်း၊ သဇ္ဇေ-
အလုံးစုံကုန်သော၊ သတ္တာ-သတ္တတို့သည်၊ အာဟာရဋ္ဌိတိကာ - အကြောင်း
တရားဟူသော တည်ရာရှိကုန်၏၊ လောကာ- တို့သည်၊ ဧစ္စေ - ၂ပါးတို့တည်း၊
နာမဉ္စ-နာမ်၎င်း၊ ရူပဉ္စ-ရုပ်၎င်းတည်း၊ [“တယော လောကာ” စသည်ကို
“ဧစ္စေလောကာ” အတိုင်းပေး၊] တိဿော - သုံးပါး ကုန်သော၊ ဝေဒနာ-
ဝေဒနာတို့တည်း၊ စတ္တာရော - နှစ်သော၊ အာဟာရ - အာဟာရတို့တည်း၊
ပဉ္စ-နှစ်သော၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ-ဥပါဒါနက္ခန္ဓာတို့တည်း၊ ဆ-နှစ်သော၊ အဇ္ဈတ္တိ
ကာနိ အာယတနာနိ - အဇ္ဈတ္တိကာယတနတို့တည်း၊ သတ္တ - ခုနစ်ပါး ကုန်
သော၊ ဝိညာဏဋ္ဌိတိယော - ဝိညာဏဋ္ဌိတိတို့တည်း၊ အဋ္ဌ-နှစ်သော၊ လောက
ဓမ္မာ-လောကဓမ်တို့တည်း၊ နဝ - ကုန်သော၊ သတ္တာဝါသ - သတ္တာဝါသ
တို့တည်း၊ ဒသ-ကုန်သော၊ အာယတနာနိ-ရုပ် အာယတနတို့တည်း၊ ဒွါဒသ-

သဟဿာဝါ=ထိုလ,နေတို့၏ လှည့်လည်ရာအရပ်ပေါင်း တထောင်ရှိသော အရပ်”
ဟုပေး၊ ဤ ဂါထာသည် “မူလ-ပံ, မြဟ္မနိမန္တနသုတ်” ပါဠိတည်း၊ ဗကမြဟ္တာ၏
အာဏာပြန့်နှံ့ရာအရပ်ကို ပြသောအရာဖြစ်၍ “လောကော” အရ ဩကာသလောက
ကို ယူရသည်။

ဝိညာဏဋ္ဌိတိ။ ။ဝိညာဏံ တိဋ္ဌတိ ဧတ္တာတိ ဝိညာဏဋ္ဌိတိ၊ ဝိညာဏ ပတိဋ္ဌာန
ဿေတံ အဓိဝစနံ၊ (သုတ်မဟာဝါ, မဟာပဒါန သုတ္တ အဋ္ဌကထာ၊) ဝိညာဏပတိဋ္ဌာ
နဿာတိ ပဋိသန္ဓိဝိညာဏဿ တေရဟိ ပတိဋ္ဌာနကာရဏဿ - တည်ခြင်း၏
အကြောင်း၏၊ (အဓိဝစနံ-တည်း၊) အတ္တတော ဝုတ္တဝိသေသဝိသိဋ္ဌာ (ဆိုအပ်ပြီးသော
ပဋိသန္ဓေတည်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်ကုန်သော) ပဉ္စဝေါကာရေ ရူပဝေဒနာ သညာ
သင်္ခါရက္ခန္ဓာ, စတုဝေါကာရေ ဝေဒနာဒယော တယောခန္ဓာ ဝေဒိတဋ္ဌာ (ဝိညာဏ
ဋ္ဌိတိ ဟု သိထိုက်ကုန်၏) ။

လောကဓမ္မာ။ ။လောကဿ - သတ္တလောက၏၊ ဓမ္မာ-မချွတ်ကေန်, အမှန်
ဖြစ်လှံသော သဘောတံတွာ ဓမ္မတာတို့တည်း၊ လောကဓမ္မာ-တို့၊ သတ္တာဟူသမျှ
သည် လာဘ အလာဘစသော ရှစ်ပါးတွင် တပါးပါးနှင့် ကေန်တွေရမည်ဖြစ်၍ လာဘ
စသော ရှစ်ပါးကို “လောကဓမ္မ”ဟု ခေါ်သည်။

ကုန်သော၊ အာယတနာနိ - အာယတနတို့တည်း၊ အဋ္ဌာရသ - ကုန်သော၊
ဓာတုယော-ဓာတ်တို့တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ အယံသင်္ခါရလောကောပိ-ကိုလည်း၊
သဗ္ဗထာ-ဖြင့်၊ ဝိဒိတော-ပြီ။

ပန-အဘို့တပါးကား၊ ဝါ - သင်္ခါရလောက သိပ္ပံမှတပါး သတ္တလောက
သိပ္ပံကို ဆိုဉ်းအံ့၊ သေ-ဤမြတ်စွာဘုရားသည်၊ သဗ္ဗေသမ္ဘိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်
ကုန်သော၊ သတ္တာနံ-တို့၏၊ အာသယံ-အာသယကို၊ ဇာနာတိ-သိတော်မူ၏၊
အနုသယံ-အနုသယကို၊ ဇာနာတိ-၏၊ စရိတံ-သုစရိတ် ဒုစရိတ်ကို၊ ဝါ-ရာဂ
စသောစရိတ်ကို၊ ဇာနာတိ-၏၊ အဓိမုတ္တိ-စွဲစွဲမြဲမြဲသက်ဝင်ခြင်းကို၊ ဇာနာတိ-
၏၊ အပ္ပရဇက္ခေ - ပညာမျက်စိ၌ နည်းသော ရာဂ ဒေါသ မောဟမြူ ရှိကုန်
သော၊ သတ္ထေ-သတ္တာတို့ကို၎င်း၊ [အပ္ပံ+ရဇော + အက္ခိမိ + ယေသံတိ အပ္ပ
ရဇက္ခော၊] မဟာရဇက္ခေ- ပညာမျက်စိ၌ များသော ရာဂ ဒေါသ မောဟ မြူ
ရှိကုန်သော၊ သတ္ထေ၊ တိက္ခိန္ဒြိယေ-ထက်သောသဒ္ဓါစသော ဣန္ဒြိရှိကုန်သော၊
သတ္ထေ၊ မုဒိန္ဒြိယေ-နံ့သောသဒ္ဓါစသော ဣန္ဒြိရှိကုန်သော၊ သတ္ထေ၊ သွာကာ
ရေ-ကောင်းသောပင်ကိုယ်သဘော ရှိကုန်သော၊ [သုန္ဓရာကာရေ ကလျာဏ
ပကတိကေ ဝိဝဇ္ဇဇ္ဈာသယေတိ အတ္ထော၊] တနည်း-ကောင်းသော အာသယ
စရိတစသော အဘို့ရှိကုန်သော၊ [“ယေသံဝါ အာသယာဒယော အာကာရာ
ကောဋ္ဌာသာ သုန္ဓရာ၊ တေသွာကာရာ” - ဋီကာ၊] သတ္ထေ-တို့ကို၎င်း၊ ဒွါကာ
ရေ- မကောင်းသော ပင်ကိုယ်သဘော ရှိကုန်သော၊ ဝါ-မကောင်းသော
အာသယ စသော အဘို့ ရှိကုန်သော၊ သတ္ထေ၊ သုဝိညာပယေ - လွယ်ကူစွာ
သိစေအပ် သိစေထိုက်ကုန်သော၊ သတ္ထေ၊ [သု + ဝိ + ဉာ + ဏာပေ + ဣပစ္စည်း၊]
ဒုဝိညာပယေ-ခဲယဉ်းသဖြင့် သိစေအပ် သိစေထိုက်ကုန်သော၊ သတ္ထေ၊ ဘဗ္ဗေ-
ကျွတ်ထိုက်ကုန်သော၊ သတ္ထေ၊ အဘဗ္ဗေ - မကျွတ်ထိုက်ကုန်သော၊ သတ္ထေ
တို့ကို၎င်း၊ ဇာနာတိ-သိတော်မူ၏၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့ အာသယ

သတ္တာဝါသ။ သတ္တာ+အာဝသန္တိ ဧတေသုတိ သတ္တာဝါသာ၊ ဧတေသု-ဤ
သတ္တာအပေါင်းတို့၌၊ သတ္တာ-အစိတ်အစိတ် သတ္တာတို့သည်၊ အာဝသန္တိ-တည်နေ
ကြကုန်၏၊ ဣတိ သတ္တာဝါသာ၊ ဤဝိဂ္ဂဟအရ သတ္တနိကာယ (သတ္တာအပေါင်း) ရ၏၊
“ရက္ခေ+သခါ- သစ်ပင်၌ + သစ်ခက်” ဟူရာဝယ် သစ်ပင် တပင်လုံးသည် အစိတ်
သစ်ခက်၏ တည်ရာဖြစ်သကဲ့သို့ သတ္တာအပေါင်းလည်း အသီးသီးသော အစိတ်သတ္တာ
၏ တည်ရာဖြစ်သည်။ [ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာန်ဖြစ်၍ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တာကို အရေကော်ရသော်လည်း
သင်္ခါရလောကသိပ္ပံကို ဖြသော အရာဖြစ်၍ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာကိုသာ ဆိုလိုသည်၊ ဝိညာဏ
ဦးတိ၊ လောကဓင်၊ သတ္တာဝါသတို့ကို သာရတ္ထကြည်၍ အကျယ်သိပါ။]

စသည်ကို သိတော်မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သတ္တလောကောပိ-ကိုလည်း၊ သဗ္ဗဏှာ-ဖြင့်၊ ဝိဒိတော-သိတော်မူအပ်ပြီး၊

စ - ကား၊ (တနည်း) စ-သတ္တလောကသိပုံမှတစ်ပါး ဩကာသလောက သိပုံကိုဆိုဉ္စားအံ့၊ သတ္တလောကော-ကို၊ ဝိဒိတော(ယထာ)-သိတော်မူအပ်ပြီး ကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တု၊ ဩကာသလောကောပိ-ကိုလည်း၊ (ဝိဒိတော-သိတော်မူအပ် ပြီ)၊ တထာဟိ-ထိုစကားကို ချဲ့ဉ္စားအံ့၊ သေဘဂဝါ-ဤ မြတ်စွာဘုရားသည်၊ [အနန္တာ လောကဓာတုယောဇနံက ဘဂဝါနှင့်တွဲ၍ အဝေဒိ၊ အညာသိ၊ ပဋိဝိဇ္ဈိ၌ လှမ်းစပ်၊] ဧကံ စက္ကဝါဠ- တခုသော စကြာဝဠာသည်၊ အာယာမ တော-အလျားအားဖြင့်၎င်း၊ ဝိတ္တာရတော-အနံအားဖြင့်၎င်း၊ ယောဇနာနိ- ယူဇနာတို့၏၊ ဒွါဒသ သတသဟဿာနိ-တသန်း နှစ်သိန်းတို့သည်၎င်း၊ တိဏိ သဟဿာနိ - ၃ ထောင်တို့သည်၎င်း၊ စက္ကာရိ သတာနိ - ၄ ရာတို့သည်၎င်း၊ ပညာသဉ္စ ယောဇနာနိ-၆းဆယ်သော ယူဇနာတို့သည်၎င်း၊ (ဟောတိ-၏) [စက္ကဝါဠ-ဟူသော ပကတိကိုငဲ့၍ “ဟောတိ” ဟု ဧကဝုစချ်။]

ပရိက္ခေပတော - အဝန်း အဝိုင်းအားဖြင့်၊ ပရိမဏ္ဍလံ - ဝန်းဝိုင်းသော၊ သဗ္ဗ-အလုံးစုံသော စကြာဝဠာသည်၊ ဆတ္တိံ သ သတ သဟဿာနိ - ယူဇနာ ၃ သန်း ၆ သိန်းတို့သည်၎င်း၊ ဒသဉ္စေဝ သဟဿာနိ-တသောင်းတို့သည်၎င်း၊ အဗျုဗ္ဗာနိသတာနိစ-အခွဲအားဖြင့် လေးရာတို့သည်၎င်း၊ ဝါ - ၃၅၀ တို့သည် ၎င်း၊ (ဟောတိ)၊တတ္ထ-ထိုစကြာဝဠာ၌၊ ဒုဝေ သတသဟဿာနိ- ၂ သိန်း တို့၎င်း၊ စက္ကာရိ နဟုတာနိ-၄ သောင်းတို့၎င်း၊ ဧတ္ထကံ-ဤမျှ အတိုင်းအရှည်၊ ဗဟလတ္ထေန-အထု၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝါ - အထု၏အဖြစ်ဖြင့်၊ အယံ ဝသုန္ဓရာ-ဤ မြေကြီးကို၊ သင်္ခါတာ - ဆိုအပ်၏။တဿာဝေ-ထို မြေကြီးကိုပင်၊ သန္ဓာ ရကံ - ကောင်းစွာ ဆောင်တတ်သော၊ ဝါ-ခံတတ်သော၊ ဇလံ - ရေသည်၊ စက္ကာရိ သတသဟဿာနိ - ယူဇနာ ၄ သိန်း တို့၎င်း၊ အဋ္ဌေဝ နဟုတာနိ- ရှစ်သောင်းတို့၎င်း၊ ဧတ္ထကံ - ဤမျှအတိုင်းအရှည်၊ [ဗဟလတ္ထေန၌ ဝိသေသန စပ်၊] ဗဟလတ္ထေန - ဖြင့်၊ ဝါ-ဖြင့်၊ ဝါတေ - လေ၌၊ ပတိဋ္ဌိတံ - တည်၏။ တဿာပိ- ထိုရေကိုလည်း၊ သန္ဓာရကော-သော၊ ဝါ-သော၊ မာလုတော- လေသည်၊ နဝ သတသဟဿာနိ-ယူဇနာကိုးသိန်းတို့ တိုင်တိုင်၎င်း၊ သဋ္ဌိစေဝ သဟဿာနိ- ခြောက်သောင်းတို့ တိုင်တိုင်၎င်း၊ နတံ- အဇဉာပြင်၊ အောက် ကောင်းကင်သို့၊ ဥဂ္ဂတော (အဝ+ဂတော)-သက်၏၊ သော - ဤသည်ကား၊ လောကဿ-ဩကာသလောက၏၊ သဏ္ဌိတိ-အထက်အောက် အလုံးစုံအားဖြင့် တည်နေပုံတည်း၊ [ဟေဋ္ဌာ ဥပရိတောစာတိ သဗ္ဗသော ဌိတိ။]

စ-ဆက်၊ ဝေ-သို့၊ သဏ္ဌိတေ-အထက်အောက် အလုံးစုံအားဖြင့် တည်သော၊
ဧတ္ထ-ဤ စကြာဝဠာ၌၊ ပဗ္ဗတုတ္တမော - တောင်တို့တွင် အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော၊
သိနေရ-မြင့်မိုရ်တောင်သည်၊ ယောဇနာနံ-တို့၏၊ စတုရာသီတိ သဟဿာနိ-
ရှစ်သောင်းလေးထောင်တို့ တိုင်တိုင်၊ မဟဏ္ဏဝေ - ကြီးစွာသော သမုဒ္ဒရာ၌၊
အဇ္ဈောဂါဠော-သက်ဝင်နစ်မြုပ်၏၊ တာဝဒေဝ-ထိုရှစ်သောင်းလေးထောင်
တိုင်တိုင်ပင်၊ အစ္စုဂ္ဂတော - အထက်သို့ တက်၏၊... တတော - ထို မြင့်မိုရ်
တောင်အော်၊ ဥပဗျုပဗေန-ထက်ဝက် ထက်ဝက်သော၊ ပမာဏေန-ပမာဏ
ဖြင့်၊ ယထာတ္ထမံ - အစဉ်အတိုင်း၊ အဇ္ဈောဂါဠုဂ္ဂတာ (အဇ္ဈောဂါဠု + ဥဂ္ဂ
တာ)-အောက်သို့လည်းသက်ကုန်၊ အထက်သို့လည်း တက်ကုန်သော၊ ဒိဗ္ဗာ-
နတ်၌ ဖြစ်ကုန်သော၊ နာနာရတန ဝိစိတ္တာ - အမျိုးမျိုးသော ရတနာတို့ဖြင့်
ထူးဆန်းကုန်သော၊ [ဧတေသတ္ထ မဟာသေလော၌စပ်၊] ယုဂန္ဓရော-ယုဂန္ဓီရ်
တောင်၎င်း၊ ဤသဓရော- ဤသမိုရ်တောင်၎င်း၊ ကရဝိကော-ကရဝိကတောင်
၎င်း၊ သုဒဿနော - သုဒဿနတောင်၎င်း၊ နေမိန္ဒရော - နေမိန္ဒရတောင်၎င်း၊
ဝိနတကော-ဝိနတကတောင်၎င်း၊ ဗြဟ္မာ- ကြီးကျယ်သော၊ အဿကဏ္ဍော
ဝိရိ-အသကဏ်တောင်း၎င်း၊(ဣတိ-ဤသို့၊)သတ္တ-ခုနစ်လုံးကုန်သော၊ ဧတေ
မဟာသေလော-ဤ တောင်ကြီးတို့သည်၊ သိနေရဿ-မြင့်မိုရ်တောင်၏၊ သမန္တ
တော-ပတ်ဝန်းကျင်၌၊ မဟာရာဇာနံ-နတ်မင်းကြီးတို့၏၊ အာဝါသာ-နေရာ
တို့သည်၊ ဒေဝယက္ခနိသေဝိတာ - နတ် , ဘီလူးတို့သည် မှီဝဲအပ်ကုန်သည်၊
(ဟောန္တိ)။

ဟိမဝါ-ဆောင်းခါတိုင်တိ, ဆီးနှင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်, ဟိမဝန္တာ
မည်သော၊ ဝါ- နွေခါတိုင်ပြန်, ဆီးနှင်းကို အန်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်
ဟိမဝန္တာမည်သော၊(ဟိမံ+ယတ္ထအတ္ထိတိ ဟိမဝါ၊ဟိမံ+ဝေတီတိ ဟိမဝါ၊)
ပဗ္ဗတော - တောင်ကို၊ ဝါ- သည်၊ ယောဇနာနံ - ယူဇနာတို့၏၊ ပဉ္စသတာနိ-
ငါးရာတို့တိုင်တိုင်၊ ဥစ္စော - မြင့်၏၊ ယောဇနာနံ - တို့၏၊ တိဏိသဟဿာနိ-
သုံးထောင်တို့ တိုင်တိုင်၊ အာယတ ဝိတ္ထတော - ရှည်လျားပြန့်ကျယ်၏၊ စတုရာ
သီတိ သဟဿေဟိ- ရှစ်သောင်းလေးထောင် ကုန်သော၊ ကုဋေဟိ - အထွဋ်
တို့ဖြင့်၊ ပဋိမဏ္ဍိတော-တန်ဆာဆင်အပ်၏။

ယဿာဓမ္မယာ-အကြင် သပြေပင်၏၊ အာနုဘာဝေန - ကမ္ဘာဆုံးတိုင်
တည်တန့်နိုင်သော အာနုဘော်ကြောင့်၊ (အယံဒီပေါ - ဤကျွန်းသည်၊) ဓမ္မ၊
ဒီပေါ- ဓမ္မ၊ ဒိပ်ဟူ၍၊ ဝါ- သပြေကျွန်းဟူ၍၊ ပကာသိတော-ထင်ရှား၏၊ နဂ
ဝယာ-နဂ အမည်ရှိသော၊ (သာဓမ္မ- ထိုကျွန်းကို မှတ်သားကြောင်း သပြေ

ပင်သည်။) [န ဝန္တတိတိ နဂေါ၊ အပ္ပိယတေတိ အပ္ပယော (ခေါ်ဝေါ်အပ်
 သော အမည်၊) နဂေါ ဣတိ အပ္ပယော ယဿာတိ နဝပ္ပယော၊] တိပဉ္စ
 ယောဇနက္ခန္ဓ ပရိက္ခေပေါ - တဆွေငါးယူဇနာ ပင်စည်လုံးပတ် ရှိ၏၊ ပညာသ
 ယောဇနက္ခန္ဓသာခါယာမာ-ယူဇနာငါးဆယ် ပင်စည်အလျား၊ခက်မအလျား
 ရှိ၏၊ သမန္တတော - ပတ်ဝန်းကျင်၌၊ သတယောဇန ဝိတ္ထိဏ္ဏာ - ယူဇနာတရာ
 ပြန့်ကျယ်၏၊ တာဝဒေဝ - ထို ယူဇနာတရာတိုင်တိုင်ပင်၊ ဥဂ္ဂတာ - အထက်သို့
 တက်၏၊

စက္ကဝါဠသိလုစ္စယော - စကြာဝဠာ ကျောက်တောင်သည်၊ ဧဒ္ဒအသီတိ
 သဟဿာနိ-ရှစ်သောင်း နှစ်ထောင်တို့ တိုင်တိုင်၊ မဟဏ္ဏဝေ - ကြီးစွာသော
 သမုဒ္ဒရာ၌၊ အဇ္ဈောဂါဠော - သက်ဝင်၏၊ တာဝဒေဝ - ထိုရှစ်သောင်း
 နှစ်ထောင်တိုင်တိုင်ပင်၊ အဇ္ဈုဂ္ဂတော - အထက်သို့တက်၏၊ အယံ - ဤ စကြာ
 ဝဠာတောင်သည်၊ သဗ္ဗိ-အလုံးစုံသော၊ တံလောကဓာတု-ထိုလောကဓာတ်
 ကို၊ ပရိက္ခိပိတ္တာ - ဝန်းရံ၍၊ ဌိတော - တည်၏။

တတ္ထ-ထိုစကြာဝဠာ၌၊ စန္ဒမဏ္ဍလံ - လဝန်းမိမာန်သည်၊ ကေနပညာသ
 ယောဇနံ - တခုယုတ် ယူဇနာ ငါးဆယ်ရှိ၏၊ ဝါ - လေးဆယ်ကိုးယူဇနာရှိ၏၊
 သူရိယမဏ္ဍလံ - နေဝန်း မိမာန်သည်၊ ပညာသယောဇနံ - ယူဇနာ ငါးဆယ်
 ရှိ၏၊ တာဝတိံသဘဝနံ - တာဝတိံသာ ဘုံသည်၊ ဒသသဟဿယောဇနံ -
 ယူဇနာတသောင်း ရှိ၏၊ [မူလ နတ်မြို့ကိုဆိုသည်၊ ပတ်ဝန်းကျင်၌ တသောင်း
 မက ကျယ်ပြန့်၏၊] အသုရဘဝနံ - အသုရာဘုံ သည်၎င်း၊ အဝိစိမဟာ
 နိရယော-အဝိစိဝရဲကြီးသည်၎င်း၊ ဇမ္ဗုဒီပေါစ - ဇမ္ဗုဒီပ်သည်၎င်း၊ တထာ -
 ထို့အတူ ယူဇနာတသောင်းရှိ၏၊ အပရဂေါယာနံ - အပရဂေါယာန် ကျွန်း
 သည်၊ ဝါ-အနောကျွန်းသည်၊ သတ္တသဟဿယောဇနံ-ယူဇနာ ခုနစ်ထောင်
 ရှိ၏၊ ပုဗ္ဗဝိဒေဟော - အရှေ့ဝိဒေဟကျွန်းသည်၊ တထာ-ထို့အတူ ခုနစ်ထောင်
 ရှိ၏၊ ဥတ္တရကုရူ - မြောက်ကုရူကျွန်းသည်၊ အဋ္ဌသဟဿ ယောဇနော - ယူဇနာ
 ရှစ်ထောင်ရှိ၏။

စ- ဆက်၊ ဧတ္ထ- ဤကျွန်းကြီး လေးကျွန်းတို့တွင်၊ ဧကမေကော - တခုတခု
 သော၊ မဟာဒီပေါ-ကျွန်းကြီးသည်၊ ပဉ္စသတ ပဉ္စသတ ပရိတ္တဒီပ ပရိဝါရော -
 ငါးရာ ငါးရာသော ကျွန်းငယ် အခြံအရံ ရှိ၏၊ တံ သဗ္ဗမ္ဘိ - ထို အလုံးစုံလည်း
 ဖြစ်သော အဆောက် အဦးသည်၊ ဧကံ - တခုသော၊ စက္ကဝါဠံ - စကြာ
 ဝဠာတည်း၊ ဧကော-သော၊ လောကဓာတု-လောကဓာတ်တည်း၊ တဒန္တရေ
 သု-ထိုလောကဓာတ် အကြားတို့၌၊ လောကန္တရိက နိရယာ-လောကန္တရိက်

ရဲတို့သည်၊(သန္တိ)၊ ဧဝံ-သို့၊အနန္တာနိ-အဆုံး အပိုင်းအခြား မရှိကုန်သော၊
 စက္ကဝါဠာနိ - တို့ကို၊ အနန္တာ - ကုန်သော၊ လောကဓာတုယော - တို့ကို၊
 အနန္တေန-သော၊ ဗုဒ္ဓညာဏေန-ဘုရားဉာဏ်တော်ဖြင့်၊အဝေဒိ အညာသိ-
 သိတော်မူပြီ၊ ပဋိဝိဇ္ဈိ - ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူပြီ၊ ဧဝံ- ဤသို့လျှင်၊ အဿ - ထို
 မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဩကာသလောကောပိ- ဩကာသလောကကိုလည်း၊
 သဗ္ဗထာ-ဖြင့်၊ ဝိဒိတော-ပြီ၊ ဧဝမ္ပိ- လည်း၊ သဗ္ဗထာ - ဖြင့်၊ ဣတိ (တဿ)
 ဝိဒိတလောကတ္တာ-ဤသို့ သိအပ်ပြီးသော လောကရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊
 ဝါ - လောကကို သိတော်မူပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ လောကဝိဒူ - လောကဝိဒူ
 မည်တော်မူ၏။

ပန- ကား၊ (တနည်း) ပန- လောကဝိဒူ ဟူသော သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပုဒ်၏
 အတ္ထသံဝဏ္ဏနာမ္ပတပါး , အနုတ္တရော ဟူသော သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပုဒ်၏ အတ္ထ
 သံဝဏ္ဏနာကိုဆိုဉ္ဇးအံ၊ အတ္တနော- ကိုယ်တော်ထက်၊ ဂုဏောဟိ-ဂုဏ်တို့ဖြင့်၊
 ဝိသိဋ္ဌတရဿ-သာလွန်ထူးကဲသော၊ ကဿစိ-တစုံတယောက်၏၊ အဘာဝါ-
 မရှိခြင်းကြောင့်၊ တေဿ- ဤ မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဥတ္တရော- ကိုယ်တော်ထက်
 ထူးမြတ်သူသည်၊ နတ္ထိ - မရှိ၊ ဣတိ - ထို့ကြောင့်၊ အနုတ္တရော - အနုတ္တရ
 မည်တော်မူ၏။

သဗ္ဗထာ ဝိဒိတော။ ။ သင်္ခါရလောကကို လက္ခဏာ ရသ ပစ္စုပ္ပန်နှင့် ပစ္စုပ္ပန်
 အားဖြင့် စုံလင်စွာသိခြင်း၊ သတ္တလောကကို (အာသယံဇာနာတိ စသည်ဖြင့် ပြခဲ့သည့်
 အတိုင်း) အာသယ အနုသယ စသည်ဖြင့် စုံလင်စွာသိခြင်း၊ ဩကာသလောကကို
 အကျယ်အဝန်း အဝေး အကွာ ပုံသဏ္ဌာန် စသည်ဖြင့် စုံလင်စွာသိခြင်းကို “သဗ္ဗထာ
 ဝိဒိဟော” ဟု ဆိုသည်။

အတ္တနောပန၊ ပေါ၊ အနုတ္တရော။ ။ အတ္တနောကို ဝိသိဋ္ဌ၌ ဝိဘတ္တအပါဒါန်စပ်၊
 “၏”ဟု သမ္ပန်ပေး၍ ဂုဏောဟိ၌ မစပ်သင့်၊ “မိမိထက်ထူးသူ တစုံတယောက်မျှမရှိ”ဟုလို၊
 “ဘာအားဖြင့် ထူးသူလဲ ” ဟု မေးဘွယ်ရှိ၍ “ဂုဏောဟိ ” ဟု ဝိသေသနထည့်သည်၊
 “သီလစသော ဂုဏ်တော်အားဖြင့် ထူးသူ”ဟုလို၊ [အတ္တနောတိ နိဿက္ကတ္ထေ (ပဉ္စမိ
 အပါဒါန်အနက်၌) သာမိဝစနမေတံ၊ အတ္တတောတိ အတ္ထော ”-ဦးကာ။]

ဝိသိဋ္ဌတရဿ။ ။ ဤ တရပစ္စည်းကိုကြည့်လျှင် “ မြတ်စွာဘုရားထက် ဝိသိဋ္ဌတရ
 (အလွန်ထူးသူသာ) မရှိ၊ (သာမန်ထူးသူ) ဝိသိဋ္ဌတော့ရှိ၏ ” ဟု နှိုင်းပြုရာရေခံ၏၊ အမှန်
 မှာ - မြတ်စွာဘုရားထက် (သာမန်ထူးသူ) ကို မဆိုထားဘိ၊ တူသူတောင်ပင် မရှိပါ၊
 “ဝိသိဋ္ဌတရဿ ” ဟု တရပစ္စည်းထည့်၍ ဆိုခြင်းမှာ “အနုတ္တရ”၌ တရ ပါနေသော
 ကြောင့် သဒ္ဓါနေလိုက်ဘက်အောင် သက်သက် အပိုထည့်ခြင်းသာတည်း၊ [“တရ
 ဂုဟဏဓမ္မတ္ထ အနုတ္တရောတိပဒဿ အတ္တနိဗ္ဗေသတဿ ကတံ၊ န ဝိသိဋ္ဌဿ ကဿစိ
 အတ္ထိတာယ ”-ဦးကာ။]

တထာဟိ-ထိုစကားကို ချဲ့ဥးအံ့၊ သေ ဘဝဝါ- ဤမြတ်စွာဘုရားသည်၊
 သီလဂုဏေနပိ- သီလဂုဏ်တော်ဖြင့်လည်း၊ သဗ္ဗ-အလုံးစုံသော၊ လောကံ-
 သတ္တလောကကို၊ အဘိဘဝတိ - လွှမ်းမိုးတော် မူနိုင်၏၊ သမာဓိဂုဏေနပိ
 လောကံ အဘိဘဝတိ၊ ပညာဂုဏေနပိ လောကံ အဘိဘဝတိ၊ ဝိမုတ္တိဂုဏေ
 နပိ - အရဟတ္တဖိုလ် ဂုဏ်တော်ဖြင့်လည်း၊ လောကံ အဘိဘဝတိ၊ ဝိမုတ္တိ
 ဉာဏဒဿနဂုဏေနပိ - အရဟတ္တဖိုလ်ကို သိမြင်တတ်သော ပစ္စဝေက္ခဏာ
 ဂုဏ်တော်ဖြင့်လည်း၊ လောကံ အဘိဘဝတိ၊ (အဋ္ဌကထာ၌မြှုပ်ထားသည်ကို
 ဖော်ပါ)၊ သီလဂုဏေနပိ - ဖြင့်လည်း၊ အသမော + တခါတလေမျှ အတူ
 ရှိတော်မမူ၊ အသမသမော-အတူမရှိသောရှေးဘုရားတို့နှင့်သာ တူတော်မူ၏၊
 (တနည်း) အသမသမော- အတူမရှိသော ရှေးဘုရားရှင်များဟူသော အတူ
 ရှိတော်မူ၏၊ အပ္ပဋိမော - ဂုဏ်အားဖြင့် အတူရှိတော် မမူ၊ အပ္ပဋိဘာဂေါ-
 ဂုဏ်အားဖြင့် တူသောအဘို့ ရှိတော်မမူ၊ အပ္ပဋိပုဂ္ဂလော - ဂုဏ်အားဖြင့်
 မြင်ဘက်ပုဂ္ဂိုလ် ရှိတော် မမူ၊ ပေါ [အားလုံး ဖော်ပေးပါ။]

ယထာဟ-အတယ်သို့ ဟောတော်မူသနည်း၊ နခေါပနာဟံ ဘိက္ခဝေ၊ ပေါ၊
 သီလသမ္ပန္နတရန္တိ-ဟူ၍၊ အာဟ- ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့ အစရှိသော၊ ဝိတ္တာရော-
 ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- ၏၊ [ဘိက္ခဝေ - တို့၊ အဟံ- ငါဘုရားသည်၊ သဒေဝကေ-
 နတ်နှင့် တကွဖြစ်သော၊ သမာရကေ - မာရ်နှင့် တကွဖြစ်သော၊ သမ္ဗုဒ္ဓကေ-

အဘိဘဝတိ ။ ။ သီလပြည့်စုံခြင်း၏ ပကတိပနိဿယအကြောင်းသည် ဟိရိ
 ဩတ္တပ္ပ မေတ္တာ ကရုဏာတို့တည်း၊ ထူးထူးခြားခြား ပြည့်စုံခြင်း၏ အကြောင်းကား
 သဒ္ဓါ သတိ ဝီရိယ ပညာတို့တည်း၊ ဘုရားရှင်၌ရှိသော ထိုအကြောင်းများသည် အခြား
 ပုဂ္ဂိုလ်တို့မှာရှိသော အကြောင်းများနှင့်မတူ၊ ဟိရိချင်းယှဉ်လျှင် ဘုရားရှင်၏ ဟိရိက
 သာဓိတန်ခိုးထက်၏၊ ဤသို့ အကြောင်းတရားတွေက နာမည်ချင်းတူသော်လည်း သတ္တိ
 သာနေသောကြောင့် ဘုရားရှင်၏ သီလတော်သည် ဆန့်ကျင်ဘက်ကိုပယ်ရာ၌ အခြား
 သူတို့၏သီလထက်သာလွန်တော်မူရကား သီလဂုဏ်အားဖြင့်လည်း လွှမ်းမိုးတော်မူနိုင်
 ပေသည်၊ သမာဓိစသော ဂုဏ်တော်များ၏ သာလွန်ပုံကို ဤနည်းမှီး၍ သိပါ။

အသမောသေည်။ ။ ကေသိံပိ ကာလေ နတ္ထိ ဧတဿ သီလာဒိဂုဏေန သမောတိ
 အသမော၊ အသမေဟိ + သမော အသမသမော၊ အသမာဝါ + သမာ ဧတဿာတိ
 အသမသမော၊ သီလာဒိဂုဏေန နတ္ထိ ဧတဿ ပဋိမာတိ အပ္ပဋိမော၊ သေသံပဒဒ္ဒယေ
 ပိ ဧသေဝနယော၊ တတ္ထ ဥပမာမတ္ထံ ပဋိမာ၊ ဥပမာသာမန်ကို “ပဋိမာ” ဟု သိ၊ သဒိသု
 ပမာ ပဋိဘာဂေါ- ထပ်တူကျသောဥပမာကို ပဋိဘာဂ - တူသောအဘို့ဟု သိ၊ ယဂ
 ဂ္ဂါဟဝသေန- (အစုံယူခြင်း၊ အပြိုင်ယူခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်) ဌိတော ပဋိပုဂ္ဂလောတိ
 ဝေဒိတဗ္ဗော-ဋီကာ၊ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို နိဿယအတိုင်း သိပါ။

မြဟွာနှင့် တကွ ဖြစ်သော၊ လောကေ - ဩကာသ လောက၌၊ သဿမဏ ဗြာဟ္မဏိယာ - သမဏဗြာဟ္မဏနှင့် တကွဖြစ်သော၊ သဒေဝ မနဿာယ - သမ္ပတိနတ်ဟူသောမင်း၊ ကြွင်းသော လူနှင့်တကွဖြစ်သော၊ ပဇာယ-သတွာ အပေါင်း၌၊ အတ္တနော - မိမိထက်၊ သီလသမ္ပန္နတရံ - သီလနှင့် သာ၍ ပြည့်စုံသူကို၊ န ပဿာမိ-မြင်တော်မမူ၊ (စတုတ္ထအင်၊ ဥရုဝေဠဝဂ်)] ဧဝံ-ဤ အတူ၊ အဂ္ဂပသာဒသုတ္တာဒီနိ-အဂ္ဂပသာဒသုတ် အစရှိသည်တို့ကို၎င်း၊ (စတုတ္ထအင်၊ စတ္တဝဂ်) န မေ အာစရိယော အတ္ထိတိအာဒိကာ-န မေ အာစရိယော အတ္ထိ အစရှိကုန်သော၊ ဂါထာယောစ - ဂါထာတို့ကို၎င်း၊ (ဝိနည်း မဟာဝါ.) ဝိတ္တာရေတဗ္ဗာ-ချဲ့ထိုက်ကုန်၏။

ပုရိသဒဗ္ဗေ-ဆုံးမထိုက်သော ယောက်ျားတို့ကို၊ သာရေတိ-လိုရာအရပ်သို့ ရောက်အောင် သွားစေတော် မူနိုင်၏၊ ဒမေတိ - ငြိမ်သက်စေတော် မူနိုင်၏၊ ဝိနေတိ - ဆုံးမတော် မူနိုင်၏၊ ဣတိ - ဤအနက်သည်၊ ဝါ - ကို၊ ဝုတ္တံ - သည်၊ ဟောတိ-၏၊ တတ္ထ-ထို ပုရိသဒဗ္ဗေသာရထိ ပုဒ်၌၊ အဒန္တာ - မဆုံးမအပ်ကုန်သေးသော၊ ဝါ-မယဉ်ကျေးကုန်သေးသော၊ ဒမေတုံ-ဆုံးမခြင်းငှါ၊ ယုတ္တာ-

ပုရိသဒဗ္ဗေ သာရေတိ။ ။ဒမိတဗ္ဗာ-ငြိမ်သက်စေထိုက် (ဆုံးမထိုက်) ကုန်၏၊ ဣတိ ဒဗ္ဗေ (ဒမု+ဣ) ပုရိသာစ + တေ + ဒဗ္ဗေဓာတိ ပုရိသဒဗ္ဗေ၊ (ဝိသေသန ပရိပါတကမ္မဓာရည်း)၊ အလွန်အမြတ်ကိုညွှန်ပြသော (ဥတ္တဋ္ဌနိဋ္ဌေသ) နည်းအားဖြင့် “ပုရိသ” ဟု ဆိုထားသည်၊ ဣတ္ထိများလည်း ဆုံးမထိုက်ကုန်သည်သာ၊ သာရေတိတိ သာရထိ၊ သရဓာတ် ကာရိတ်ကြေ၊ “သရိသ္မာ ရထိ”ဟူသော ကွာဒိမောဂ္ဂလ္လာန် ၉၂ သုတ်ဖြင့် ရထိပစ္စည်းသက်၊ ရံ အနုဗန်ဇေ။ [“သာရ ဒုဗ္ဗလေ”ဟူသော ဓာတ်နက်ဖြင့် သာရဓာတ် (ကာရိတ်ကြေ) ရထိ ပစ္စည်းဖြင့်လည်း သာရထိပြီး၏၊ “သာရေတိ (အသေ သုဗ္ဗလေ ကရောတိ) တိ သာရထိ”ဟု ဓာတုတ္ထသင်္ဂဟ၌ ဝိဂ္ဂဟပြု၏၊ ထိုဒုဗ္ဗလ အနက်ကား (ကောင်းအောင်ဆုမ္မသော) ဤနေရာနှင့် သင့်မည်မထင်။

ဒမေတိ, ဝိနေတိ။ ။“သရ-ဂတိ၌”ဓာတ်နက်အရ “သာရေတိ-သွားစေ”ဟု သဒ္ဓတ္ထဖြစ်၏၊ လိုရာအရပ်သို့ ရောက်အောင်သွားစေနိုင်လျှင် ယဉ်ကျေးအောင် ဆုံးမနိုင်သူဖြစ်သောကြောင့် “ဒမေတိ, ဝိနေတိ”ဟု အဓိပ္ပါယ်တ္ထဖွင့်ပြသည်၊ ထိုတွင် ဒမေတိ၌ ဒမုဓာတ်၏အနက်သည် သတ္တတ၌ သမ-ဒဏ္ဍ ၂ နက်ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် သာရတ္ထ၌ “ဒမေတိတိ သမေတိ-ငြိမ်သက်စေ၏”ဟု ဖွင့်သည်၊ ထိုငြိမ်သက်စေခြင်းဟူသည် “ကိုယ်နှုတ် စိတ်တို့ကို ငြိမ်ငြိမ်သက်သက်ရှိအောင် ဆုမ္မခြင်းတည်း” ဟု သိစေလို၍ “ဝိနေတိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ”ဟု ဆိုလိုရင်း ဥဇုကတ္ထကို အဋ္ဌကထာဖွင့်ပြသည်။

ဒမေတုံယုတ္တာ။ ။ဒဗ္ဗအရကို “အဒန္တာ ဒမေတုံ ယုတ္တာ”ဟုဖွင့်၊ မယဉ်ကျေးသူ တွေကား မရေတွက်နိုင်အောင် များ၏၊ ထို့ကြောင့် “ဒဗ္ဗအရ မယဉ်ကျေးသူတိုင်းကို မယူနှင့်၊ ဆုမ္မသင့်သော=ဆုမ္မ၍ရလောက်သော မယဉ်ကျေးသူများကို ယူပါ”ဟုလို။

သင့်ကုန်သော၊ တိရစ္ဆာနပုရိသံပိ - တိရစ္ဆာန အထီးတို့သည်၎င်း၊ မနုဿ ပုရိသံပိ - လူယောက်ျားတို့သည်၎င်း၊ အမနုဿပုရိသံပိ - တိလူး နတ်ယောက်ျားတို့သည်၎င်း၊ ပုရိသဒမ္မတိ-ပုရိသဒမ္မတို့မည်၏။

တထာဟိ-ထိုစကားကို ချဲ့ဥးအံ့၊ ဘဂဝတာ - သည်၊ (ဒမိတာ စသည်၌ စပ်၊) အပဋ္ဌာလော-အပဋ္ဌာလမည်သော၊ နာဂရာဇာ-နဂါးမင်း၎င်း၊ စူဠောဒရာ-စူဠာဒရ မည်သော၊ နာဂရာဇာ - ၎င်း၊ မဟောဒရာ - မည်သော၊ နာဂရာဇာ-၎င်း၊ အဂ္ဂိသိခေါ- မည်သော၊ နာဂရာဇာ-၎င်း၊ ဓနုပါလော-မည်သော၊ ဟတ္ထိ - ဆင်၎င်း၊ ဣတိ ဝေမာဒယော - ဤသို့ အစရှိကုန်သော၊ တိရစ္ဆာနပုရိသံပိ-တိရစ္ဆာန အထီးတို့ကိုလည်း၊ ဒမိတာ-ဆုံးမအပ်ကုန်ပြီ၊ နိဗ္ဗိသာ - ဒေါသ တည်းဟူသော အဆိပ်အတောက် မရှိသည်တို့ကို၊ ကတာ-ပြုတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ သရဏေသုစ- သရဏဂုံတို့၌၎င်း၊ သီလေသုစ- သီလတို့

သဘရတ္ထ ။ ။ အဒန္တာတိ ဣဒံ သဗ္ဗေနသဗ္ဗံ ဒမတံ အနုပဂတာ ပုရိသဒမ္မတိ ဝုတ္တာတိကတွာ ဝုတ္တံ = အဒန္တာ (မယဉ်ကျေးသူတို့) ဟူသော ဤစကားကို လုံးလုံး မဆုံးမအပ်သေးသူ တို့ကိုသာ ပုရိသဒမ္မ ဟု ဆိုအပ်ကုန်၏ဟု နှလုံးသွင်း၍ အဋ္ဌကထာ ဆိုအပ်သည်၊ ယေပန ဝိပူကတဒမ္မဘာဝါ , သဗ္ဗထာ ဒမေတဉ္ဇတံ နာတိဝတ္တာ၊ တေပိ ပုရိသဒမ္မာဇေ = သို့သော် မပြီးသေးသော ဆုံးမထိုက်ကုန်သည်၏အဖြစ် ရှိကြသော လုံးဝ ဆုံးမထိုက်သည်၏အဖြစ်ကို မလွန်ကြဘဲ (တချို့တဝက်ဆုံးမပြီး) သူများလည်း ပုရိသဒမ္မတို့ပင်တည်း။ [ဥပမာ-သီလရှိရုံသာ ယဉ်ကျေး၍ သမာဓိ ပညာ မရှိကြသေးသူများလည်း ဆုံးမထိုက်သောသဘောကို မလွန်ကြသေးသောကြောင့် ပုရိသဒမ္မပင် မည်ကြသကဲ့သို့တည်း။]

မှတ်ချက် ။ ။ ဤအဖွင့်ကိုထောက်လျှင် သာရတ္ထဆရာ လက်ထက်က အဋ္ဌကထာ စာကိုယ်၌ “ ဝိသုဒ္ဓသီလာနံ ပေ၊ ဒန္တေပိ ဒမေတိယေဝ ” ဟူသော “ (တချို့တဝက် ယဉ်ကျေးပြီးသူတို့ကို ဆုံးမပုံပြသော) ဝါကျ မပါ ” ဟု သိသာ၏၊ ထို့ကြောင့်ပင် ယခု အဋ္ဌကထာများ၌ ပါနေသော “ ဝိသုဒ္ဓသီလာဒီနံ ” စသော စကားကို “ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ ” စသည်ဖြင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်စကား ဟု ကိုးကားသွားရုံ မက၊ အဒန္တာကိုလည်း “ သဗ္ဗေနသဗ္ဗံ အဒန္တာ ဧကဒေသေန ဒန္တာစ ဣမ အဒန္တဂ္ဂဟဏေန (ဧကသေသံပြု၍) သင်္ဂဟိတာတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ ” ဟု ဆိုသွားလေသည်၊ ဤသို့ သာရတ္ထဖွင့်စဉ်က အဋ္ဌကထာစာရှိပုံနှင့် ယခု စာရှိပုံ မတူကြောင်းကို သိထားမှသာ သာရတ္ထအဘော်ကို နားလည်ပေလိမ့်မည်။

တိရစ္ဆာန ပုရိသံပိ ။ ။ တိရော သဒ္ဓူပပဒ + အဆိ + ယု၊ ယုကို အနုပြု၊ အကို ဒီသပြု၊ သက္ကတ၌ “ တိရံသံ ” ဟု ရှိ၏၊ သံပျောက်၍ (စ) ခွေဘော် ရောက်သဖြင့် “ တိရစ္ဆာန ” ဟု ပြီးရသည်၊ တိရော-ဖိလော၊ အဉ္ဇန္တိ-ရှည်လျား ကြီးမားတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ တိရစ္ဆာနာ။ [“ ဒေဝ မနုဿာဒယောဝိယ ဥဗ္ဗံ ဒီဃံ အဟုတွာ (အထက်မရှည်ဘဲ) တိရိယံ ဒီဃာတိ အတ္ထော ” - “ နိဗ္ဗိသာ ကတာ ဒေါသဝိသဿ ဝိနောဒနေန ” ။]

၌၎င်း၊ ပံတိဋ္ဌာဝိတာ-တည်စေတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။ သစ္စကနိဂဏ္ဌပုတ္တ အမ္မဋ္ဌ
 မာဏဝက ပေါက္ခရသာတိ သောဏဒန္တ ကုဋဒန္တာဒယော-နိဂဏ္ဌ၏သား
 ဖြစ်သော သစ္စကပရိစ္ဆိဋ်၊ အမ္မဋ္ဌလုလင်၊ ပေါက္ခရသာတိ ပုဏ္ဏား၊ သောဏ
 ဒန္တပုဏ္ဏား၊ ကုဋဒန္တပုဏ္ဏားအစရှိကုန်သော၊ မနုဿပုရိသာပိ-တို့ကိုလည်း၊
 ဒမိတာ-ကုန်ပြီ။ အာဠာဝက သုစိလောမ ခရလောမ ယက္ခ သက္ကဒေဝရာဇာ
 ဒယော-အာဠာဝကဘီလူး၊ သုစိလောမဘီလူး၊ ခရလောမဘီလူး၊ သကြား
 နတ်မင်း အစရှိကုန်သော၊ အမနုဿပုရိသာပိ - လူနှင့် တူသော နတ်ဘီလူး
 ယောက်ျားတို့ကိုလည်း၊ ဒမိတာ- ဗြိမ်သက်စေအပ်ကုန်ပြီ။ ဝိစိတြေဟိ- ဆန်း
 ကြယ်ကုန်သော၊ ဝိနယနုပါယေဟိ- ဆုခွခြင်း၏ဥပါယ်တမည်တို့ဖြင့်၊ ဝိနိတာ-
 ဆုမွတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။ ကေသိ- ကေသိ၊ အဟံ- ငါတုရားသည်၊ ပုရိသဒမ္ပေ -
 ဆုမွထိုက်သောယောက်ျားတို့ကို၊ သဏ္ဌေနပိ- အနုနည်းဖြင့်လည်း၊ ဝိနေမိ -
 ဆုမွတော်မူ၏၊ ဖရုသေနပိ - အကြမ်းနည်းဖြင့်လည်း၊ ဝိနေမိ - ၏၊ သဏ္ဌဖရု
 သေနပိ - အနုနည်း အကြမ်းနည်းဖြင့်လည်း၊ ဝိနေမိ-၏၊ ဣတိ - ဤသို့သော၊
 ဣဒံသုတ္တံ- ဤကေသိသုတ်ကို (တေုတ္တအင်္ဂုတ္တိရ်ကေသိဝဂ်) ဧတ္ထ-ဤ “ဝိနိတာ
 ဝိစိတြေဟိ ဝိနယနုပါယေဟိ” ဟူသော ပါဠိ၏ အနက်၌၊ ဝိတ္ထာရေတဗ္ဗိ-
 ချဲ့ထိုက်၏။

မနုဿ ပုရိသာ။ ။မနော+ဥဿန္တံ၊ (နပုလ္လိန်) ယေသံတိ မနုဿာ (နူကိုချေ) ၊
 ဥဿန္တံ၌ ဥပုဗ္ဗ သဒဓာတ်၊ တပစ္စည်း၊ “ဥပစိတ=တိုးပွား” အနက်ဟော၊ [ယေသံ-
 အကြင်လူတို့၏၊ ဥဿန္တံ - တိုးပွားသော၊ ဝါ - မြင့်မြတ်သော၊ မနော-စိတ်သည်၊
 အတ္ထိ။] ဇမ္ဗူဒိပ်၌ နေသူတို့သည် ရဲရင့်ခြင်း၊ သတိကောင်းခြင်း၊ ဥပုသ်စောင့်မှု စသော
 မြဟ္မစရိယကို ကျင့်ခြင်းအားဖြင့် မြောက်ကျွန်းသားတို့ထက်၎င်း၊ တာဝတိံသာ နတ်တို့
 ထက်၎င်း၊ စိတ်နေစိတ်ထား ကြီးမားကြကုန်၏၊ ထို့ကြောင့် “မနော+ဥဿန္တံ ယေသံ”
 ဟူသော ဝိဂ္ဂဟသည် ဇမ္ဗူဒိပ်သားတို့ကို ရည်ရွယ်သောဝိဂ္ဂဟတည်း၊ အခြားကျွန်းကြီး
 နှင့် ကျွန်းငယ်၌ နေသူတို့ကား သဒိသုပစာရအားဖြင့် မနုဿအမည် ကြေသည်၊ သဒ္ဓါ
 ကျမ်းတို့၌ကား “မနုနော - မနုမည်သော မဟာသမ္ပတမင်း၏ + အပစ္စံ” ဟု ၎င်း၊
 “ကာရဏာကာရာနံ-အကြောင်းဟုတ်သည် မဟုတ်သည်ကို၊ မနတိ- သိတတ်၏” ဟု
 ၎င်း ဝိဂ္ဂဟပြုကြသေး၏။

အမနုဿ ပုရိသာ။ ။န+မနုဿာ အမနုဿာ = လူမဟုတ်ကုန်၊ လူနှင့် တူကုန်
 သော နတ် မြဟ္မာ ဘီလူးတို့၊ [နသဒ္ဓါ သဒိသအနက်ကို ထွန်းပြီ၏၊ လူမဟုတ်ကာမျှကို
 ငြိသော အဘာဝအနက်၊ လူမှတပါး အခြားသဘာဝ ဟူသော အညအနက် စသည်
 တို့ကို မထွန်းပြီ၊ အညအနက်ကို ထွန်းပြလျှင် တိရစ္ဆာန်တို့လည်း အမနုဿတွင်ပါဝင်
 ကြလိမ့်မည်။]

အပိစ - သည်သာ မကသေး၊ ဝိသုဒ္ဓသီလာနံ - စင်ကြယ်သော သီလ ရှိသူ
 စသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား၊ ပဌမဇ္ဈာနာဒိနိ - ပဌမဇ္ဈာန် အစရှိသည် တို့ကို၎င်း၊
 သောတာပန္နာဒိနိ - သောတာပန် အစရှိသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့အား၊ ဥတ္တရိမဂ္ဂ
 ပဋိပင်္စမ-အထက်မဂ်၏အကျင့်ကို၎င်း၊ အာစိက္ခန္တော-ဟောပြတော်မူလျက်၊
 ဒန္တေပိ-တချို့ တဝက် ယဉ်ကျေးပြီးသူတို့ကိုလည်း၊ ဒမေတိယေဝ-ယဉ်ကျေး
 စေတော်မူသည်သာ။

အထဝါ- ထို့ပြင် တနည်းကား၊ အနုတ္တရော ပုရိသဒမ္မသာရထိတိ ဣဒံ-
 အနုတ္တရော ပုရိသဒမ္မသာရထိ ဟူသော ဤပုဒ်သည်၊ ဧကမေဝ- တခုတည်း
 သာလျှင်ဖြစ်သော၊ အတ္ထပဒံ-အနက်ကိုပြသောဝါကျပုဒ်တည်း၊ ဟိ-ချဲ့ဥးအံ၊
 ဘဂဝါ- ကို၊ (ဝုစ္စတိဉ္စစပ်) ဝါ-သည်၊ (သာရေတိဉ္စစပ်)၊ ယထာ-အကြင်

အပိစနှင့် အထဝါ။ ။ “အထဝါ ဝိသုဒ္ဓသီလာနံ” ဟု ဤပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ
 ရှိ၏၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ “အပိစ ဘဂဝါ ဝိသုဒ္ဓသီလာနံ” ဟု ရှိ၏၊ အကြောင်းဖြစ်စေ အကျိုး
 ဖြစ်စေ သဒ္ဓါဖြစ်စေ အနက်ဖြစ်စေ တခုခုပြောင်းလွှဲဆိုလိုရာ၌သာ “အထဝါ-ထို့ပြင်
 တနည်းကား” ဟု ထားလေ့ရှိ၏၊ ဆိုခဲ့ပြီးသောနည်းမှ မပြောင်းဘဲ ထပ်လောင်းထည့်
 စွက်ရာ၌ကား “အပိစ-သည်သာမကသေး” ဟု ထားလေ့ရှိ၏၊ ဤနေရာ၌ အဒန္တတို့ကို
 ယဉ်ကျေးစေပုံ ပြပြီး၍ တချို့တဝက် ဒန္တဖြစ်ပြီးသူတို့ကို ယဉ်ကျေးစေပုံ ထပ်လောင်း
 ပြသော အရာဖြစ်ရကား ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အတိုင်း “အပိစ” ဟု ရှိခြင်းသာ ကောင်း၏၊ ရှေ့၌
 အဝုတ္တ ကတ္တားသာ ရှိခဲ့သောကြောင့် “ဘဂဝါ” ဟု ဝုတ္တကတ္တား ပါခြင်းလည်း
 ကောင်း၏၊ အမှန်အားဖြင့်လည်း “အထဝါ ဝိသုဒ္ဓသီလာဒိနိ” စသော စကားသည်
 သာရတ္ထဋီကာဆရာတို့လက်ထက်တိုင်အောင် မရှိခဲ့ဘဲ နောက်ပုဂ္ဂိုလ်တို့ဝိသုဒ္ဓိမဂ်မှယူ၍
 ထည့်အပ်သော ပါဠိသာ ဖြစ်သည်။

အထဝါ၊ ဝေ၊ အတ္ထပဒံ။ ။ ရှေ့နည်း၌ “အနုတ္တရော” ဂုဏ်တော် တပါး၊
 “ပုရိသဒမ္မသာရထိ” ဂုဏ်တော်တပါး၊ ဤသို့ နှစ်ပါးရှိ၏၊ ထိုအလို ဂုဏ်တော် ၁၀ ပါး
 ဟုမှတ်၊ ဤ အထဝါ တက်သောနည်း၌ကား “အနုတ္တရော” သည် ပုရိသဒမ္မသာရထိ၏
 ဝိသေသနမျှသာဖြစ်၏၊ ဆုမွတော်မူရာ၌ အခြားဆရာများနှင့်တူတော်မမူဘဲ သာလွန်
 ကျွမ်းကျင်တော်မူသည်ကို “အနုတ္တရ” ဟု ဆိုလို၏၊ အနုတ္တရောနှင့် ပုရိသဒမ္မသာရထိ
 ၂ ပုဒ်လုံးပေါင်းမှ အနက်တမျိုးရသောကြောင့် “ဧကမေဝ အတ္ထပဒံ” ဟု မိန့်သည်၊
 ဤ၌ “ပဒံ” ဟူသည် တဝိဘတ်ဆုံးသော ဝိဘတုန္တပဒ မဟုတ်၊ အနက်ကို ထင်ရှား
 ပြသော ဝါကျပဒတည်း၊ “ပဇ္ဇတေဉာယတေ အတ္ထော (ဆိုလိုရင်းအနက်ကို) ဧတေ
 နာတိ ပဒံ” ဟု ပြု၊ [“အတ္ထပဒန္တိ-အတ္ထဘိဗ္ဗနကံ ပဒံ= ဆိုလိုရင်းအနက်ကို ထင်ရှား
 ပြတတ်သော ပဒတည်း၊ ဝါကျန္တိ အတ္ထော”-သာရတ္ထ။]

ဘဂဝါဟိ။ ။ ဆုမွတော်မူရာ၌ အတူမရှိ ကျွမ်းကျင်တော်မူပုံကို ချဲ့ပြလို၍ “ဘဂ
 ဝါဟိ” စသည်ကိုမိန့်၊ [“တထာ သာရေတိ” ကြည့်၍ “ယထာ ယေန ပကာရေန သာရိ

အခြင်းအရာအားဖြင့် သွားစေအပ်ကုန်လသော်၊ ကေပလ္လကေနေဝ-တထက်
ဝယ်တည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဝါ- တထိုင်တည်းဖြင့်သာလျှင်၊ နိဿိန္ဒာ - ထိုင်ကုန်
လျက်၊ အဋ္ဌဒိသာ - သမာပတ် ရှစ်ပါးတည်း ဟူသော အရပ်တို့သို့၊ အသဇ္ဇ
မာနာ-မဠိကပ်ကုန်ဘဲ၊ ဓာဝန္တိ-ပြေးသွားနိုင်ကုန်၏၊ တထာ - ထို အခြင်း
အရာအားဖြင့်၊ ပုရိသဒမ္မေ - ဆုမ္မထိုက်သော ယောက်ျားတို့ကို၊ သာရေတိ-
သွားစေတော်မူနိုင်၏၊ တသ္မာ-ထို့ ကြောင့်၊ အနတ္တရောပုရိသဒမ္မသာရထိတိ-
ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ စ-ဆက်၊ ဟတ္ထိဒမကေန ဘိက္ခဝေ၊ ပေ၊ ဓာဝတီတိ-ဟူသော၊
ဣဒံ သုတ္တံ-ကို၊ ဧတ္ထ-ဤအနတ္တရောပုရိသဒမ္မသာရထိ အဖွင့်၌၊ ဝိတ္တာရေတဗ္ဗံ-
ဇွဲထိုက်၏၊ [ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဟတ္ထိဒမကေန-ဆင်ကို ဆုမ္မတဘ်သောဆရာသည်၊
ဟတ္ထိဒမ္မေ-ဆုမ္မထိုက်သော ဆင်သည်၊ ဝါ-ကို၊ သာရိတော- သွားစေအပ်
သည်၊ (သမာနော-ဖြစ်လသော်) ကေယေဝဒိသံ- တခုတည်းသော အရပ်သို့
သာလျှင်၊ ဓာဝတိ- ပြေးသွား၏၊ (ဥပရိပံ)” ဆင်ဆရာ ကောင်းကောင်းက
ဆင်ကိုမောင်းနှင်လျှင် ထိုဆင်သည် တခြားအရပ်သို့မသွားဘဲ၊ ဆရာမောင်း
လိုရာ အရပ်တခုသို့သာ ပြေးသွားသည်-ဟူလို။]

ယမာနာ”ဟု ဖြစ်သင့်ရကား ဤအတိုင်း နိဿယနက် ပေးသည်၊] ဘုရားရှင် ဆုမ္မတော်
မူလိုက်လျှင် အဆုံးမခံရသော ပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် သမာပတ် ရှစ်ပါး အရပ်များသို့ ဗြိကပ်
ရပ်နားခြင်းမရှိဘဲ ဈာန်တပါးပြီး တပါး အလျင်အမြန် ဝင်စားနိုင်ကြလေသည်၊ သမာ
ပတ် ရှစ်ပါး၌ အမြန်ဆုံးဝင်စားနိုင်ခြင်းကို [“သာရထိ၊ သာရေတိ-သွားစေနိုင်၏”
ဟူသော ပါဠိအားလျော်စွာ “ဓာဝန္တိ-ပြေးသွားကုန်” ဟု ၎င်း၊ သမာပတ် ရှစ်ပါး
ကိုလည်း “ပြေးသွားရာ အရပ်ရှစ်မျက်နှာ”ဟု၎င်း၊ သဒိသုပစာရအားဖြင့် တင်စား၍
ဆိုထားသည်၊ “အသဇ္ဇမာန-မဠိမကပ်”ဟူသည် ဝသိတော် ပေါက်သဖြင့် အပိုအာရုံ
များ၌ ရပ်နားမှု မရှိခြင်းတည်း။]

သာရတ္ထ ။ ။ အဋ္ဌဒိသာတိ အဋ္ဌသမာပတ္တိယော၊ တာ ဟိ အညမညံ သမ္ပန္နာပိ
(အချင်းချင်း ဆက်စပ်နေပါကုန်သော်လည်း) “အသံကိဏ္ဍတာဝေန ဒိဿန္တိ အပ
ဒိဿန္တိ (ရောနှောခြင်းမရှိဘဲ မြင်အပ်ကုန်၏) ဣတိ ဒိသာ” ဟု ပြု၊ ဤအလို ဒိသာ
သဒ္ဓါသည် သမာပတ်ရှစ်ပါးဟူသောအနက်ကို တိုက်ရိုက်ဟော၏၊ ဒိသာဝိယာတိဝါ
ဒိသာ=အရပ်ရှစ်မျက်နှာနှင့် တူသောကြောင့်လည်း သမာပတ်ရှစ်ပါးကို “ဒိသာ”ဟု
ဆို၊ သွားစရာအရပ်က အရပ်ရှစ်မျက်နှာသာရှိသောကြောင့်“အဋ္ဌဒိသာ”ဟု ဆိုသည်၊
ဘုရားရှင်၏ အချို့ ပုရိသဒမ္မသာဝကတို့ကား နိရောဓသမာပတ်သို့၎င်း၊ အမတဒိသာ
(နိဗ္ဗာန်) သို့၎င်း ပြေးသွားနိုင်ကြ၏၊ ထို့ကြောင့် “အဋ္ဌဒိသာတိ-နိဒဿနမတ္တမေတံ=
နိဒဿနနည်းသာ”ဟု ဖွင့်သည်၊ [ကေယေဝ ဒိသံ ဓာဝတီတိ-အတ္တနော ကာယံ
အပရိဝတ္တေန္တော (ဆင်သည် မိမိကိုယ်ကို အခြား အရပ်သို့ မလည်စေဘဲ) ဣတိ
အဓိပ္ပါယ်ယော။]

ဒိဋ္ဌဓမ္မိက သမ္ပရာယိက ပရမတ္ထေဟိ - ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ ယှဉ်သော စီးပွား၊
တမလွန်ဘဝ၌ ယှဉ်သော စီးပွား၊ ပရမတ္ထဖြစ်သော နိဗ္ဗာန် တရားတို့ဖြင့်၊
ယထာရဟံ-ထိုက်သည် အားလျော်စွာ၊ အနသာသတိ - သွန်သင် ဆုမ္မတော်
မူတတ်၏၊ ဣတိ၊ သတ္တာ - သတ္တာမည်တော်မူ၏၊ အဝိစ- သည်သာမကသေး၊
သတ္တာ- ဟူသည်၊ ဘဂဝါ-ဘုရားတည်းဟူသော၊ သတ္ထဝါဟော - ကုန်သည်

ဒိဋ္ဌဓမ္မိက၊ ပေးသတ္တာ။ ။ ဒိဋ္ဌဓမ္မနှင့် သမ္ပရာယကို သံဃယအဖွင့်၌ ပြခဲ့ပြီ၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မ-
မျက်မှောက်ဘဝ၌ + နိယုတ္တော - ဒိဋ္ဌဓမ္မိကော၊ သမ္ပရာယေ + နိယုတ္တော - သမ္ပရာယိကော၊
ပရမော - အမြတ်ဆုံးဖြစ်သော + အတ္ထော - စီးပွားတည်း၊ ပရမတ္ထော၊ ထို ခု မျိုးတွင်
တမျိုးနှင့်ထိုက်တန်သူအား တမျိုးရအောင်၊ ၂ မျိုး ခု မျိုးထိုက်တန်သူအား ၂ မျိုး ခုမျိုး
ရအောင် တရားဟောသောအားဖြင့် ဆုမ္မတော်မူသည်။ [သံသဇာတ် ရတ္ထပစ္စည်း။]

အဝိစ, သတ္တာဘဂဝါ သတ္ထဝါဟော။ ။ [အဝိစ, “သတ္တာဝိယ သတ္တာ, ဘဂဝါ
သတ္ထဝါဟော” ဟု မူကွဲရှိ၏။] သဟံ* အတ္ထေန (ဥစ္စာနှင့်) ဝတ္တတိတိ သတ္ထော = အရင်း
အနှီး ဥစ္စာဘဏ္ဍာနှင့်တကွဖြစ်သော (အရပ်တပါးသို့ ကုန်ရောင်းသွားသူ) လူအပေါင်း
သည် သတ္တမည်၏၊ ဟိတူပဒေသာဒိဝသေန - ထို ငယ်သားတို့၏စီးပွားကို ညွှန်ပြခြင်း
အစရှိသည်အစွမ်းဖြင့်၊ ပါလိတဗ္ဗော-စောင့်ရှောက်ထိုက်သော၊ သာသိတဗ္ဗော-သွန်သင်
ထိုက်သော၊ သတ္ထော - နေခံလိုက်ငယ်သား ကုန်သည်အများသည်၊ ဧတဿ အတ္ထိတိ
သတ္တာ၊ သတ္ထဝါဟော - နောက်လိုက်ကုန်သည်ငယ်များကို ဘေးကင်းရာသို့ ပို့ဆောင်
တတ်သော ကုန်သည်မှူးကြီးရ၏။ [သတ္ထောနောင် အဿတ္ထိအနက်၌ ဣ (မောဂ္ဂလ္လာန်
အလို အ) ပစ္စည်းသက်လျှင် “သတ္ထော” ဟူသော ပြီးသင့်ပါလျက် အဘယ်ကြောင့်
“သတ္တာ” ဟု ပြီးရသနည်း - ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “နိရုတ္တိနယေန” ဟု ဋီကာများ
ဖွင့်ကြသည်၊ ဝတ္တဝိကာရနိရုတ္တိနည်းဖြင့် ဩကို အာပြု၍ “သတ္တာ” ဟုပြီးသည်-ဟူလို။]

ဆက်ဥးအံ - ကုန်သည်မှူးကြီးကို “သတ္တာ” ခေါ်လျှင် ဘုရားရှင်တည်းဟူသော
သတ္ထဝါဟကား အဘယ်နည်းဖြင့် “သတ္တာ” မည်သနည်းဟု - မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့်
“သောဝိယ, ဘဂဝါတိ အာဟ-သတ္တာ, ဘဂဝါ သတ္ထဝါဟော” ဟု ဝိသုဒ္ဓိမဂ်ဋီကာ
ဝိမတိဋီကာတို့ ဖွင့်ကြသည်၊ ဘုရားရှင်ကား ထို ကုန်သည်မှူးကြီးနှင့် တူသောကြောင့်
သဒိသုပစာရအားဖြင့် “သတ္တာ” မည်သည် - ဟူလို၊ သာရတ္ထ၌ကား “သောဝိယ
ဘဂဝါတိ အာဟ-သတ္တာဝိယသတ္တာ, ဘဂဝါ သတ္ထဝါဟော” ဟု တွေ့ရ၏၊ ထိုအလို
ဥပမာတဒ္ဓိတ် လုပ်ရမည်ကဲ့သို့ ထင်၏၊ ဥပမာတဒ္ဓိတ် လုပ်လျှင် ကုန်သည်မှူးကြီးကို
ဟောသော သတ္တနောင် အ(ဣ) ပစ္စည်း တတန် သက်ရဉ္စာမည်ဖြစ်၍ “သတ္ထော” ပင်
ပြန်၍ဖြစ်ခွင့်ရှိ၏၊ ထိုနောက်မှ နိရုတ္တိနည်းဖြင့် “သတ္တာ” ဟု တတန် ပြီးစေရလိမ့်မည်၊
ဤသို့ “သတ္တာဝိယာတိ သတ္တာ” ဟု ဥပမာတဒ္ဓိတ် ဆင့်လျှင် ပဌမ အဿတ္ထိပစ္စည်း၊
ဒုတိယ ဥပမာဝါစကပစ္စည်း ဟု ပစ္စည်း ၂ ထပ်သက်၍ နိရုတ္တိနည်း ၂ ခါ လာရမည်
ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊ ပုဒ်ပြီးတူရာ၌ တဒ္ဓိတ်ပစ္စည်း ၂ ထပ်သက်သဖြင့် အကျိုးမထူးဘဲ၊
သဒိသုပစာ ကြံရုံမျှဖြင့် ကိစ္စ ပြီးနိုင်သောကြောင့်၎င်း၊ အခြား ဋီကာတို့၌ မပါသော

မှူးကြီးတည်း၊ သတ္တဝါဟော - ကုန်သည် မှူးကြီးသည်၊ သတ္တေ - ကုန်သည် အပေါင်းတွင်၊ ပါဝင်သော လူတို့ကို၊ ကန္တာရံ-ခရီးခဲကို၊ တာရေတိ ယထာ-လွန်မြောက် စေသကဲ့သို့၊ စောရကန္တာရံ - ခိုးသူခရီးခဲကို၊ တာရေတိယထာ-သို့၊ ဝါဠကန္တာရံ-သားရဲခရီးခဲကို၊ တာရေတိယထာ-သို့၊ ဒုမ္ဘိက္ခကန္တာရံ-ဝတ်မွတ်ခေါင်းပါး အစာရှားသော ခရီးခဲကို၊ တာရေတိယထာ-သို့၊ နိရုဒကန္တာရံ-ရေမရှိသောခရီးခဲကို၊ တာရေတိယထာ-လွန်မြောက်စေ သကဲ့သို့၊ ဥတ္တာရေတိ ယထာ-ဘေးကင်းရာအရပ်သို့ ကပ်ဆောင်လျက် လွန်မြောက်စေ သကဲ့သို့၊ နိတ္တာရေတိ ယထာ-ဘေးရှိရာအရပ်မှ ထုတ်ဆောင်လျက် လွန်မြောက် စေသကဲ့သို့၊ ပတာရေတိယထာ-သိမ်းသိမ်းပိုက်ပိုက် လွန်မြောက်စေသကဲ့သို့၊

ကြောင့်၎င်း၊ “သတ္တာဝိယာတိ” ပါဠိသည် ရှေးပါဠိမဟုတ်နိုင်၊ အမှန်အားဖြင့်လည်း “အဝိစ” တက်သော ဤဝါကျသည် မဟာနိဒ္ဒေသ-အဋ္ဌကဝဂ္ဂ- သာရိပုတ္တသုတ်မှ “သတ္တာတိ သတ္တာ ဘဂဝါ သတ္တဝါဟော” စသော ပါဠိကို (သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗ “သတ္တာ တိ” ကိုချန်၍) အကုန်ယူထားသောဝါကျ ဖြစ်သောကြောင့်လည်း “သတ္တာဝိယာတိ” ဟု လုံးလုံးမရှိသင့်။

သတ္တဝါဟော သတ္တေ။ ။ယထာ စသည်ကား နိဒ္ဒေသပါဠိတော်အရ အကျယ်ပြ သောဝါကျတည်း၊ သတ္တံ-နောက်လိုက်ငယ်သား၊ ကုန်သည်အများကို၊ ဝဟတိ-လိုရာ ရောက်အောင်၊ ပို့ဆောင်တတ်၏၊ ဣတိ၊ သတ္တဝါဟော၊ (ခေါင်းဆောင်ကုန်သည်မှူး ကြီးတည်း)၊ ထို့နောက် “သတ္တေ - သတ္တေ” ဟု ပါဠိ ၂ ထွေတွေရ၏၊ “သတ္တိကေ ဇနေ = ကုန်သည် အပေါင်းတွင်၊ ပါဝင်ကုန်သော လူတို့ကို ” ဟု ဋီကာများ ဖွင့်ပုံကို ထောက်လျှင် “ သတ္တေ ” သာ သင့်၏၊ တကွကြောင့်နည်း ဇနောနှင့် သတ္တော ပရိယာယ်ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊ ကုန်သည်အပေါင်းဟော သတ္တပုဒ်ကို ကေဝုစံ ဝိဂ္ဂဟ ချည်း ဋီကာတို့ပြု၍၊ ဤနေရာ၌ မဟုတ်ရှိသောကြောင့်၎င်းတည်း။

ကန္တာရံ။ ။က သဒ္ဓါသည် ဥဒကသဒ္ဓါ၏ပရိယာယ်၊ ကံ+တာရေန္တိ ဧတ္တာတိ ကန္တာရော၊ ဧတ္ထ-ဤအရပ်၌၊ ဇနာ-ခရီးသွားသူ လူတို့သည်၊ ကံ-ရေကို၊ တာရေန္တိ- လွန်မြောက်စေကြရကုန်၏၊ ဣတိကန္တာရော၊ ရေမရှိသဖြင့် ရေကိုယူ၍သွားရသောကြောင့် “ရေကို လွန်မြောက်စေရာတော ” ဟု ဆိုသည်၊ “ ရေက ဤခရီးကို လွန်မြောက်စေ သည်” ဟုလို၊ ဤ ဝိဂ္ဂဟအရ ရေမရှိသော နိရုဒက ကန္တာရသာ မူချရ၏၊ စောရ၊ ဝါဠ၊ ဒုမ္ဘိက္ခ၊ ဇာတိ စသော ကန္တာရတို့ကား လွန်မြောက်သို့ ခဲယဉ်းချင်းတူသောကြောင့် သဒိသုပစာရအားဖြင့် “ ကန္တာရ-လွန်မြောက်သို့ ခဲခက်သောခရီး၊ ဝါ-ခရီးခဲ ” ဟု အမည်ရကြသည်။ [စောရေဟိ၊ ဝါဠေဟိ (ခြင်္သေ့ စသော သားရဲကောင်တို့သည်) + အဓိဋ္ဌိတော-စွဲမှီတည်နေအပ်သော+ကန္တာရော-သည်၊ စောရကန္တာရော၊ ဝါဠကန္တာ ရော-မည်၏၊ ဒုလ္လဘာ+ဘိက္ခာ ဧတ္တာတိ ဒုမ္ဘိက္ခော၊ ဒုမ္ဘိက္ခော-ခဲယဉ်းစွာ ရအပ် သော ထမင်းရှိရာလည်းဟုတ်၏၊ သော+ကန္တာရောဇာတိ ဒုမ္ဘိက္ခကန္တာရော၊ ဇာတိ မေဝ+ကန္တာရော၊ ဇာတိကန္တာရော။]

ခေမန္တဘူမိ* - ဘေးကင်းရာ နယ်မြေသို့။ သမ္ဗုဒ္ဓပေတိ ယထာ - ကောင်းစွာ
 ရောက်စေသကဲ့သို့။ ဝေမေဝံ-ဤအတူ၊ ဘဂဝါ-ဘုရားတည်းဟူသော၊ သတ္တ
 ဝါဟော-ကုန်သည်မှူးကြီးသည်။ သတ္ထေ-သတ္တာတို့ကို၊ ကန္တာရံ-ကို၊ တာရေ
 တိ-၏၊ ဇာတိကန္တာရံ-ဇာတိခရီးခဲကို၊ တာရေတိ-တော်မူ၏၊ ဣတိအာဒိနာ-
 ဤသို့ အစရှိသော၊ နိဒ္ဒေသနယေနပိ-နိဒ္ဒေသပါဠိတော်နည်းဖြင့်လည်း၊ ဧတ္ထ-
 ဤသတ္တာပုဒ်အဖွင့်၌၊ အတ္ထော ဝေဒိတဗ္ဗော၊ [ဝေမေဝံဟု နိဒ္ဒေသပါဠိတော်၌
 ရှိ၏၊ ဘဂဝါ နောက်၌လည်း “သတ္တာ” ဟု မရှိ၊]

☞ ဒေဝမနုဿာနန္တိ-ကား၊ ဒေဝါနဉ္စ - နတ်တို့၏၎င်း၊ မနုဿာနဉ္စ - ၎င်း၊
 (သတ္တာ-ဆရာဖြစ်တော်မူ၏) ဧတံ - ဤ ဒေဝမနုဿာနံ ဟူသော သဒ္ဒါကို၊
 ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒဝသေန- မြတ်သော သတ္တာတို့ကို ပိုင်းခြားခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်
 ၎င်း၊ ဘဗ္ဗပုဂ္ဂလ ပရိစ္ဆေဒဝသေန- ကျွတ်ထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့ကို ပိုင်းခြား
 ခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်၎င်း၊ ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ ဘဂဝါ-သည်၊ တိရစ္ဆာရဂတာ
 နံပိ- တို့၏လည်း၊ ဝါ- တို့အားလည်း၊ အနုဿာသနိပ္ပဒါနေန - အဆုံးအမကို
 ပေးတော်မူခြင်းကြောင့်၊ သတ္တာယေဝ-ဆရာပင်တည်း။

တာရေတိ စသည်။ ။အခေမန္တဌာနံ အတိတ္တာမေတိ-ဘေးမကင်းသောအရပ်
 ကို လွန်မြောက်စေ၏၊ ဥတ္တာရေတိ စသည်ကား တာရေတိပုဒ်ကိုပင် ဖွင့်ထွားအောင်
 ဥပသာရပုဒ်တို့ဖြင့် တန်ဆာဆင်ထားသော ပုဒ်များတည်း၊ ဥ-စသည်အတွက် အနက်
 ထူးမရှိ-ဟူလို၊ တနည်း- ဥ - စသည်ကို အနက်ရှိကြ၍ ဥတ္တာရေတိ-ဘေးကင်းရာသို့
 ပို့ဆောင်လျက် လွန်မြောက်စေ၏၊ ဥ သည် ဥပနယ (ပို့ဆောင်ခြင်း) အနက်ဟော၊
 နိတ္တာရေတိ - ဘေးမကင်းရာမှ ထွက်မြောက်စေလျက် လွန်မြောက်စေ၏၊ နိ သည်
 နိက္ခာမန အနက်ဟော၊ ပတာရေတိ-လက်ဖြင့် ပွေ့ပိုက်သကဲ့သို့ သိမ်းပိုက်၍ လွန်မြော်
 စေ၏၊ ပ သည် ပရိဂ္ဂဟဏ အနက်ဟော၊ တာရဏစသည်၊ အားလုံး၏ ဆိုလိုရင်းမှာ
 “ဘေးကင်းရာသို့ ရောက်စေခြင်းတည်း” ဟု သိစေလို၍ “ခေမန္တဘူမိ သမ္ဗုဒ္ဓပေတိ”
 ဟု မိန့်သည်၊ ခေမန္တ၌ အန္တသဒ္ဓါအနက်ထူး မရှိ “ခေမောယေဝ + ခေမန္တော” ဟု
 တန္တာဝုတ္တိ ကမ္မဓာရည်း ပိဂ္ဂဟပြီ။

ဥက္ကဋ္ဌ....ဘဗ္ဗပုဂ္ဂလ။ ။ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒဝသေနာတိဥက္ကဋ္ဌသတ္တ ပရိစ္ဆေဒဝသေန
 (မြင့်မြတ်သော အထက်တန်းဖြစ်သော သတ္တာတို့ကို ပိုင်းခြားခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့်)
 ဤစကားကို “ဥက္ကဋ္ဌနည်း” ဟု ဆို၏၊ ဥက္ကဋ္ဌ သတ္တာကို ပိုင်းခြားလိုက်သဖြင့် ဩမက
 (အောက်တန်း) တိရစ္ဆာန်များလည်း ပါဝင်တော့သည်-ဟူလို၊ “ဥက္ကဋ္ဌကို ပိုင်းခြားရုံ
 သာမက၊ သစ္စာ ၄-ပါး တရားထူးကို သိထိုက်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကိုလည်း ပိုင်းခြားခြင်း
 ဖြစ်သည်” ဟု ပြလို၍ “ဘဗ္ဗပုဂ္ဂလပရိစ္ဆေဒဝသေနစ” ဟု မိန့်သည်၊ ဤစကားအရ၌
 လည်း အဘဗ္ဗဖြစ်သော လူနတ်နှင့် တိရစ္ဆာန်များ ပါဝင်နိုင်သည်သာ၊ ထို့ကြောင့်
 “ဘဂဝါ ပန” ဟု ဆက်၍ “တေပိ ဟိ” စသည်ဖြင့် အကျယ်တက်သည်။

ဟိ-ဇွဲ၊ တေပိ - ထို တိရစ္ဆာန်တို့သည်လည်း၊ ဘဂဝတော - ၏၊ ဓမ္မဿ ဝနေန-တရားတော်ကို နာရခြင်းကြောင့်၊ ဥပနိဿယသမ္ပတ္တိ-ဥပနိဿယ၏ ပြည့်စုံခြင်းသို့၊ ပတ္တာ-ရောက်၍၊ တာယဝေ ဥပနိဿယ သမ္ပတ္တိယာ - ထို ဥပနိဿယသမ္ပတ္တိကြောင့်ပင်၊ ဒုတိယေ အတ္တဘာဝေဝါ - ဒုတိယ အတ္တဘော၌ သော်၎င်း၊ တတိယေ အတ္တဘာဝေဝါ - ၌သော်၎င်း၊ မဂ္ဂဖလဘာဂိနော-မဂ်ဖိုလ်ဟူသော အဘို့ရှိကုန်သည်၊ ဟောန္တိ၊ [ဥပ-အားကြီးသော+နိဿယ-မှီရာ၊ “မဂ်ဖိုလ်ရခြင်း၏ အားကြီးသော မှီရာအကြောင်း”ဟုလို၊]

စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ- ဤ မဂ္ဂဖလဘာဂီ ဖြစ်ရာ၌၊ မဏ္ဍုကဒေဝပုတ္တာဒယော-ဖီးနတ်သား အစရှိသူတို့သည်၊ နိဒဿနံ-ညွှန်ပြအပ်သော သက်သေတည်း၊ ကိရ-ဇွဲ၊ ဘဂဝတိ-သည်၊ (ဒေသယမာနေ၌ လက္ခဏဝန္တကတ္တား) ဂဂ္ဂရာယ-ဂဂ္ဂရာမည်သော၊ ပေါက္ခရဏိယာ-၏၊ တိရေ-ကမ်းနား၌၊ စမ္မာနဂရဝါသီနံ-စမ္မာမြို့၌ နေသူတို့အား၊ ဓမ္မံ - ကို၊ ဒေသယမာနေ-ဟောတော်မူလသော်၊ ဝါ- ဟောတော်မူစဉ်၊ ဧကော - တကောင်သော၊ မဏ္ဍုကော - ဖီးသည်၊ ဘဂတော-၏၊ သရေ-အသံတော်၌၊ နိမိတ္တံ-တရားဟူသော အာရုံကို၊ [ရှေးက အထုံပါသောကြောင့်၊ တရား ဟု အာရုံယူနိုင်သည်၊] အဂ္ဂဟေသိ-ယူပြီး၊ တံ-ထို ဖီးကို၊ (သန္တိရုမ္ဘိတွာ၌စပ်) ဧကော-တယောက်သော၊ ဝစ္ဆပါလကော-နွားကျောင်းသားသည်၊ ဒဏ္ဍံ- ဒုတ်ကို၊ ဩလုတ္တံ - ထောက်၍၊ တိဋ္ဌန္တော-ရပ်လသော်၊ တဿ-ထိုဖီး၏၊ သီသေ-ဥးခေါင်း၌၊ သန္တိရုမ္ဘိတွာ - ဖိနှိပ်၍၊ အဋ္ဌာသိ-တည်မိပြီး၊ သော-ထိုဖီးသည်၊ တာဝဒေဝ - ထိုခဏ၌ပင်၊ ကာလံ ကတွာ-သေ၍၊ တာဝတိံသ ဘဝနေ - တာဝတိံသာဘုံ၌၊ ဒွါဒသယောဇနိ ကေ-တဆဲ့နှစ်ယူဇနာရှိသော၊ ကနကဝိမာနေ-ရွှေဗိမာန်၌၊ နိဗ္ဗတ္တိ-ဖြစ်ပြီး။

စ - ဆက်၊ သုတ္တပ္ပဗုဒ္ဓေါဝိယ - အိပ်ပြီးသည်ဖြစ်၍ နိုးသကဲ့သို့၊ [သုတ္တော ဟုတွာ ပဗုဒ္ဓေါ သုတ္တပ္ပဗုဒ္ဓေါ၊] ဝါ-အိပ်သောယောက်ျား၊ နိုးသောလားသို့၊ တတ္ထ-ထို တာဝတိံသာဘုံ၌၊ အစ္ဆရာသံယာတပရိဝုတံ- နတ်သွီးအပေါင်း ခြံရံအပ်သော၊ အတ္တာနံ-မိမိကို၊ ဒိသွာ-မြင်၍၊ အရေ-အို...အချင်းတို့၊ အဟံ ပိ-ငါသော်မှလည်း၊ ဣမ- ဤနတ်ပြည်၌၊ နိဗ္ဗတ္တောနာမ-ဖြစ်ရသူမည်သည်၊ အသ္မိ-ဖြစ်တုံသေး၏၊ ကိံကမ္မံ-အဘယ်ကံကို၊ အကာသိံနခေါ - ပြုခဲ့ပါလိမ့် မည်နည်း၊ ဣတိ - သို့၊ အာဝဇ္ဇန္တော - ဆင်ခြင်လသော်၊ ဘဂဝတော - ၏၊ သရေ - ၌၊ နိမိတ္တဂ္ဂါဟာ - အမှတ်အသားယူခြင်းကို၊ အညတြ-ကြည့်၍၊ ကိဗ္ဗိ-တစုံတခုသောကံကို၊ နံ အဒ္ဓသ-မမြင်ရ၊ သော-ထိုနတ်သားသည်၊ တာဝဒေဝ-ထိုခဏ၌ပင်၊ ဝိမာနေန-ဗိမာန်နှင့်၊ သဟ- တကွ၊ အာဝဇ္ဇန္တော - လာ၍၊ တာဝ

တော-၏၊ ပါဒေ- ခြေတော်တို့ကို၊ သိရသာ - ဖြင့်၊ ဝဋ္ဌိ - ဝပ်ချပြီး၊ ဘဂဝါ- သည်၊ ဇာနန္ဒောဝ-သိတော်မူလျက်သာလျှင်၊ ပုစ္ဆိ - မေးတော်မူပြီ။(ကိ)။

ဣဒ္ဓိယာ-နတ်တို့၏တန်ခိုးဖြင့်၎င်း၊ ယသသာ-နတ်တို့၏ အခြွေအရံဖြင့်၎င်း၊ ဇလံ - တောက်ပလျက်၊ အဘိက္ကန္တေန - အလွန် နှစ်သက်ဘွယ်သော ရုပ်ပုံ သဏ္ဌာန်ဖြင့်၎င်း၊ ဝဏ္ဏေန - အရေအဆင်း အရောင်အဝါ ဖြင့်၎င်း၊ သဗ္ဗာ - အလုံးစုံကုန်သော၊ ဒိသာ - အရပ်တို့ကို၊ ဩဘာသယံ - ထွန်းလင်းစေလျက်၊ မေ-ငါ၏၊ ပါဒါနိ- ခြေတော်တို့ကို၊ ဝဋ္ဌတိ- ရှိခိုးသူကား၊ ကော- အဘယ်သူ နည်း၊ ဣတိ-ဤသို့ မေးတော်မူပြီ။

အဟံ-တပည့်တော်သည်၊ ပုရေ-ရှေးဘဝ၌၊ ဝါရိဂေါစရော- ရေဟူသော ကျက်စားရာရှိသော၊ ဥဒကေမဏ္ဍုကော-ရေ၌ဖါးသည်၊ ဝါ- ရေဖါးသည်၊ အာသိ- ဖြစ်ခဲ့ပါပြီ၊ တဝ-ရှင်တော်ဘုရား၏၊ ဓမ္မံ- တရားတော်ကို၊ သုဏန္တ သာ-နာယူစဉ်၊ ဝစ္ဆ ပါလကော-နွားကျောင်းသားသည်၊ အဝဓိ-သတ်ပါပြီ။

ဘဂဝါ-သည်၊ တဿ-ထိုနတ်သားအား၊ ဓမ္မံ-ကို၊ ဒေသေသိ-ဟောတော် မူပြီ၊ ဒေသနာဝသာနေ - တရားတော်အဆုံး၌၊ စတုရာသီတိယာ ပါဏသဟ သာနံ-ရှစ်သောင်းလေးထောင်သော သတ္တုတို့၏၊ ဓမ္မာဘိသမယော-သစ္စာ ၄ ပါး တရားကို ထိုးထွင်း၍သိခြင်းသည်၊ အဟောသိ - ပြီ၊ ဒေဝပုတ္တောဝိ- နတ်သားသည်လည်း၊ သောတာပတ္တိဖလေ - ၌၊ ပတိဋ္ဌာယ - တည်၍၊ သိတံ- ပြုံးခြင်းကို၊ ကတွာ-၍၊ ပတ္တမိ-ပြန်သွားပြီ၊ ဣတိ-ဤကား၊ (နိဒဿနံ-တည်း)။

ကောမေ ဝဋ္ဌတိ။ ။ “ကောဝဋ္ဌတိ-ဘယ်သူ ရှိခိုးသနည်း” ဟု အနက်ပေးလျှင် ထိုအမေးအတိုင်း “မဏ္ဍုကော အဟံဝဋ္ဌာမိ” ဟု ဖြေရလိမ့်မည်။ ဤနေရာ၌ ထိုသို့ မေးလို ဖြေလိုရင်းမဟုတ်၊ “ရှိခိုးသူကား ဘယ်သူနည်း” ဟု မေးလိုရင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဝဋ္ဌတိကို ကြိယာဟောပုဒ် မလုပ်တော့ဘဲ ခြိမ်ကိုဟောသော ရုဋ္ဌိနာမ်ပုဒ်တမျိုး လုပ်၍ ထိုနောင် သိဝိဘတ်ချေထားသည်။ [ဂေါသာလဆရာကြီးကို “မာခလိ” ဟု၎င်း၊ အရှင် ကောဏ္ဍညကို “အညာသိ” ဟု၎င်း၊ ဝိသေသနပြုရာ၌လည်း ရုဋ္ဌိနာမ် ချည်းတည်း။]

ဂါထာအဖွင့် ။ ။ ကောတိ ဒေဝနာဂယက္ခဝဋ္ဌဗ္ဗာဒီသု-ကော ကတမော၊ မေတိ မမ၊ ပါဒါနိတိ- ပါဒေ (လိင်္ဂဝိပလ္လာသ)၊ ဣဒ္ဓိယာတိ ဇေဝရူပါယ ဒေဝိဒ္ဓိယာ၊ ယသ သာတိ-ဒေသေန ပရိဝါရေန၊ ဇလန္တိ-ဝိဇ္ဇောတမာနေ၊ အဘိက္ကန္တေနာတိ-အတိ ဝိယ ကန္တေန ကမနိယေန အဘိရူပေန၊ ဝဏ္ဏေနာတိ-ဆဝိဝဏ္ဏေန သရိရဝဏ္ဏနိဘာယ။

မဏ္ဍုကောဟံ ။ ။ ဥဒကေမဏ္ဍုကောဖြင့် “ထလေမဏ္ဍုက - ကုန်းဖါး” ကို တားမြစ်၏၊ ဝါရိဂေါစရောဖြင့် “ထလေဂေါစရ - ကုန်းပေါ်ကျက်စားသော တချို့ ရေသံတွာ (လိပ်စသည်) ကို တားမြစ်၏” ဤဝတ္ထုဖြင့် ဒုတိယအတ္ထဘောဉ် မဂ္ဂဖလ ဘာဂိဖြစ်ပုံကို ပြသည်။

ပန - ကား၊ (တနည်း) ပန - သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ဂုဏ်တော်မှ အထူးကား၊
(ဋီကာ)၊ ယံကိဉ္စိ - အမှတ်မရှိ ကြွင်းခဲ့သည့် အလုံးစုံသော၊ ဥေယျံနာမ-
သိသင့် သိထိုက်သော တရားမည်သည်၊ အတ္ထိ- ရှိ၏၊ သဗ္ဗဿ- အလုံးစုံသော
တရား၏၊ ဝါ-ကို၊ ဗုဒ္ဓတ္တာပိ - သိတော်မူအပ် ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း၊
ဝိမောက္ခန္တိကဗျဏ္ဍဝသေန - ဝိမောက္ခန္တိကဗျဏ္ဍ၏ အစွမ်းဖြင့်၊ ဝါ - အရ
ဟတ္ထမဂ်၏အဆုံး အရဟတ္တဖိုလ်၌ဖြစ်သော အလုံးစုံသော ဘုရားဉာဏ်တော်
၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဗုဒ္ဓေါ- ဗုဒ္ဓေါ မည်တော်မူ၏။

ဝါ-တနည်း၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ စတ္တာရိ-ကုန်သော၊ သစ္စာနိ-သစ္စာတို့ကို၊
အတ္တနာပိ- ကိုယ်တော်တိုင်လည်း၊ ဗုဒ္ဓိ-သိတော်မူပြီ၊ အညေ - အခြားကုန်
သော၊ သတ္တေပိ - သတ္တာတို့ကိုလည်း၊ ဗောဓေသိ - သိစေတော်မူပြီ၊ တသ္မာ-

ဝိမောက္ခန္တိကဗျဏ္ဍာ ။ ။ သဗ္ဗသော ပဋိပက္ခေဟိ ဝိမုစ္ဆတီတိ ဝိမောက္ခော-
ဆန္နုဿိတကံ ကိလေသာတို့မှ အကုန်အစင် လွတ်မြောက်သောကြောင့် အရဟတ္တမဂ်
သည် ဝိမောက္ခမည်၏၊ ထို၏ အဆုံးဖြစ်သော ဖိုလ်သည် “ဝိမောက္ခဿ + အန္တော
ဝိမောက္ခန္တော” မည်၏၊ အရဟတ္တဖိုလ်ရသည်နှင့်တပြိုင်နက် ဘုရားရှင်၏ ဉာဏ်တော်
အားလုံး (သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်တော်နှင့်တကွ အာသယာနုသယ ဉာဏ်တော် စသည်)
ရသောကြောင့် (ဝိမောက္ခန္တေ - အရဟတ္တမဂ်၏အဆုံး အရဟတ္တဖိုလ်၌+ဘဝ-ဖြစ်
သော ဉာဏ်တော်အားလုံးသည်၊) ဝိမောက္ခန္တိကံ- မည်၏၊ ထိုဝိမောက္ခန္တိကဗျဏ္ဍဖြင့်
သိဘွယ်ဟူသမျှကို သိတော်မူသောကြောင့် ဗုဒ္ဓမည်တော်မူသည်။

မှတ်ချက်။ ။ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဂုဏ်တော်ဖြင့် အလုံးစုံကိုသိတော်မူရာ၌ သစ္စာ ၄ပါး
အားလုံးသာ စုံသည်၊ ဤအလုံးစုံကား သစ္စာ ၄ပါးအပြင် သိဘွယ်ဟူသမျှ သစ္စာပိုမုတ်
တရား ပညတ်များပါ သိတော်မူသည်၊ ဤသို့ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓမှ ထူးသော ကြောင့်ပင်
“ယံ ပန” ၌ ပနကို “ဝိသေသဇောတကနိပါတ်” ဟု ဋီကာဖွင့်သည်၊ ဂုဏ်တော်တပါး
ကိုဖွင့်ပြီး၍ အခြားဂုဏ်တော်တပါးကိုဖွင့်သောကြောင့် ပက္ခန္တိရလည်းသင့်မည်သာ။
[“သဗ္ဗဿ” နောင် တချို့စာ၌ ပိကျ၏၊ “ပိတိ ဥပရိဝုစ္စမာနော ဝိသေသော ဧဘာဘီ
ယတိ” ဟု ဖွင့်သောကြောင့် “သဗ္ဗဿပိ” ဟု ရှိစေ၊ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဂုဏ်တော်မှ ထူးသော
ပဌမနည်းအပြင် “ယသ္မာဝါ” စသော ဆိုလတုံနည်းကို ထွန်းပြသော သမုစ္ဆယတ္ထ
ဇောတက (ပိ) ဟု ဆိုလိုသည်၊ ဤနည်းအလို “ဗုဒ္ဓတ္တာပိ” ဟု ရှေ့၌ အနက်ပေးသည်၊
ထိုသို့မဟုတ်ဘဲ “သဗ္ဗဿပိ” ဟု ရှိတိုင်းပေး၍ အစိတ်အစိတ်ကိုဆည်းသော “အဝ
ယဝသမုစ္ဆယ၊ သမ္ဘာဝနာဇောတက” ဟုလည်း ကြိုသင့်၏။]

ယသ္မာဝါ။ ။ ဤ၌ “အဗုဒ္ဓိတိ ဗုဒ္ဓေါ” ဟု သုဒ္ဓကတ္ထုသာမိ၊ “ဗောဓေသိတိ
ဗုဒ္ဓေါ” ဟု ဟေတုကတ္ထုသာမိလုပ်၍ ထို ၂ ပုဒ်ကို ဧကသေသ်လုပ်၊ ဤအလို “သမ္မာ
သမ္ဗုဒ္ဓေါ” ဖြင့် ဘုရားရှင်၏ ထိုးထွင်း၍သိနိုင်သော ပဋိဝေဓ ဉာဏ်တော်စွမ်းကိုပြ၏၊
“ဗုဒ္ဓေါ” ဖြင့်ကား “ဗောဓေသိ-သိစေ” ကို ထောက်၍ ဒေသနာဉာဏ်တော်၏အစွမ်း

ကြောင့်၊ ဝေမာဒိဟိ - ကုန်သော၊ ကာရဏေဟိ - အကြောင်း တို့ကြောင့် လည်း၊ ဗုဒ္ဓေါ- ဗုဒ္ဓေါမည်တော်မူ၏။ [“ဝေမာဒိဟိ ကာရဏေဟိ” ပါသော ကြောင့် တသ္မာပိုဟန်တူ၏။]

စ-ဆက်၊ ဣမဿ အတ္ထဿ - ဤ အနက်ကို၊ ဝိညာပနတ္ထံ - ၄၊ ဗုဒ္ဓိတာ သစ္စာနီတိ ဗုဒ္ဓေါ၊ ဗောဓေတာ ပဇာယာတိ ဗုဒ္ဓေါတိ - ဟူ၍၊ ဧဝံ - ဤသို့၊ ပဝဏ္ဏော-ဖြစ်သော၊ သဗ္ဗောဝိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ နိဒ္ဒေသနယောဝါ- နိဒ္ဒေသနည်းကိုသော်၎င်း၊ ပဋိသန္တိဒါနယောဝါ - ပဋိသန္တိဒါနည်းကိုသော် ၎င်း၊ ဝိတ္တာရေတဗ္ဗော-ချဲ့ထိုက်၏။ [သစ္စာနိ-သစ္စာတို့ကို၊ ဗုဒ္ဓိတာ - သိတော် မူတတ်၏။ (တုပစ္စည်း)၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဗုဒ္ဓေါ-မည်တော်မူ၏၊ ပဇာယ-သဘော အပေါင်းသည်၊ ဝါ - ကို၊ (ဓာတ်ကတ္တား၊ ကာရိတ်ကံ) သစ္စာနိ - တို့ကို၊ ဗောဓေတာ-သိစေတော်မူတတ်၏၊ ဣတိ ဗုဒ္ဓေါ။]

ပန - ကား၊ ဝါ - ဗုဒ္ဓေါဟူသော သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပုဒ်၏ အတ္ထသံဝဏ္ဏနာမ တပါး၊ ဘဂဝါဟူသော သံဝဏ္ဏေတဗ္ဗပုဒ်၏ အတ္ထသံဝဏ္ဏနာကို ဆိုဥးအံ့၊ ဘဂဝါတိ ဣဒံ-ဘဂဝါဟူသောဤအမည်သည်၊ အဿ-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ ဂုဏဝိသိဋ္ဌ သတ္တုတ္တမ ဂရုဂါရဝါဓိဝစနံ-သီလ အစရှိသောဂုဏ်တို့ဖြင့် ထူးကဲ သော အလုံးစုံသောသဘောတို့ထက် မြတ်သော အလေးပြုအပ်သောပုဂ္ဂိုလ်၏

ကိုပြ၏။ ဤသို့ ဂုဏ်တော် ၂ ပါး ထူးခြားပုံကို ခွဲပါ။ [ဟေတုကတ္တုသာဓ်၌ ကာရိတ် ပစ္စည်းကြော၊ ထိုဏအနုမန်ကာရိတ်ကြောင့် “ဗောဓေါ” ဟု ဝုဒ္ဓိမပြုခြင်းမှာ ဝုဒ္ဓိအပြုက မမြဲသောကြောင့်တည်း၊ ဥပမာ-“ပဏ္ဏသောသာ-သစ်ရွက်တို့ကို ခြောက်သွေ့စေနိုင် သော လေတို့” ဟူရာ၌ ဝုဒ္ဓိမပြုဘဲ “ပဏ္ဏသုသာ” ဟုလည်း ရှိနိုင်သကဲ့သို့တည်း။]

နိဒ္ဒေသ-ပဋိသန္တိဒါနယောဝါ။ ။ စူဠနိဒ္ဒေသ (ပါရာယနဝဂ္ဂ-သိဝိယပဉ္စ သုတ္တ နိဒ္ဒေသ) နှင့် ပဋိသန္တိဒါမဂ် (မဟာဝဂ္ဂ-အာနာပါန ကထာ) ပါဠိသည် အသွားတူပင် ဖြစ်၍ တနည်းနည်းကို ယူလျှင် ပြီးနိုင်သောကြောင့် မည်သည့်နည်း ဟု မသတ်မှတ်ဘဲ အနိယမတ္ထဝါသ၌ဖြင့် ဆိုထားသည်။ [၂ မျိုးလုံးရလျှင် သမုစ္စည်း၊ တမျိုးမရ တမျိုး ရလျှင် ဝိကပ်၊ အသေအချာ မသတ်မှတ်လျှင် အနိယမတ္ထတည်း။]

ဂုဏဝိသိဋ္ဌ.... ဂါရဝါဓိဝစနံ။ ။ ဂါရဝေန- ရှိသေလေးစားသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် (ရှိသေလေးစားသောအားဖြင့်) + ဝုစ္စမာနံ-ခေါ်ဝေါ်ပြောဆိုအပ်သော + အဓိဝစနံ- အမည်တည်း၊ ဂါရဝါဓိဝစနံ၊ ဂုဏေဟိ-သီလစသောဂုဏ်တို့ဖြင့် + ဝိသိဋ္ဌော-ထူးကဲ သောပုဂ္ဂိုလ်တည်း၊ ဂုဏဝိသိဋ္ဌော၊ သဗ္ဗေဟိ + ဥက္ကမော - သတ္တုတ္တဓမ္မော၊ ဂုဏဝိသိ ဋ္ဌောဓမ္မော + သတ္တုတ္တဓမ္မောစာတိ ဂုဏဝိသိဋ္ဌသတ္တုတ္တဓမ္မော၊ [ဂုဏဝိသိဋ္ဌော-ဝိသေ သနသည် ဟေတုမန္တ ဝိသေသနတည်း၊ “ဂုဏဝိသိဋ္ဌ ဖြစ်သောကြောင့် သဘောတို့ထက် မြတ်သည်” ဟူလို၊ “ဤတောခေါ်သဉ္ဇသဒ္ဓတ္တဟိ ဥက္ကမဿ” - ဇိကာ၊] ဂုဏဝိသိဋ္ဌ

ရိသေ လေးစားသည်၏ အဖြစ်အားဖြင့် ပြောဆိုအပ်သော အမည်တည်း။
တေန - ကြောင့်၊ ပေါရာဏာ - ရှေးဆရာတို့သည်၊ ဘဂဝါတိ၊ ပေါဘဂဝါ
တေန ဝုစ္စတိဟိ-ဟူ၍၊ အာဟု-ဆိုကြကုန်၏။

၀ ဂါထာနက်။ ။ဘဂဝါတိဝစနံ-ဘဂဝါဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ သေဋ္ဌိ-
အထူးသဖြင့် ချီးမွမ်းအပ်သောသဒ္ဒါတည်း၊ ဘဂဝါတိဝစနံ-ဘဂဝါဟူသော
သဒ္ဒါသည်၊ ဥတ္တမံ - မြတ်သော သဒ္ဒါတည်း၊ (တနည်း) ဘဂဝါတိဝစနံ-
ဘဂဝါသဒ္ဒါ ဟောအပ်သော အနက်သည်၊ သေဋ္ဌိ - အထူးသဖြင့် ချီးမွမ်း
အပ်သော အနက်တည်း၊ ဘဂဝါတိဝစနံ - သည်၊ ဥတ္တမံ - မြတ်သော အနက်

သတ္တုတ္တမောစ + သော + ဂရုစာတိ ဂုဏ်ရိသိဋ္ဌသတ္တုတ္တမဂရ၊ ဂုဏ်ရိသိဋ္ဌ သတ္တုတ္တမ
ဂရုနော- ဇာ + ဂါရဝါမိဝစနံ- ရိသေလေးစားသောအားဖြင့် (ခေါ်ဝေါ် ပြောဆိုအပ်
သော) အမည်တည်း၊ ဂုဏ်ရိသိဋ္ဌ သတ္တုတ္တမ ဂရုဂါရဝါမိဝစနံ - မည်။ [ဂရုနောဋ္ဌ
ဂရုလည်းသင့်၏၊ ထိုဂရု(ဂရု)ကို အမိဝစနံ၌စပ်၊ “ဘဂဝါ - ဟူသော အမည်သည်
အလေးမြဲအပ်သော (ရိသေလေးစားလေသော) ပုဂ္ဂိုလ်၏အမည် ဖြစ်သည်”ဟူလို။]

ဂါထာ။ ။ပဌမပါဒသည် ဂုဏ်ရိသိဋ္ဌ၏ သာဓက၊ မှန်၏-သေဋ္ဌိသည် ဝိသေသ
အနက်၌ ဣဌပစ္စည်းတည်း၊ ဒုတိယပါဒသည် သတ္တုတ္တမ၏သာဓက၊ တတိယပါဒသည်
ဂရုဂါရဝ၏သာဓက၊ စတုတ္ထပါဒသည် အမိဝစနံ၏သာဓက၊ ဤ ပေါရာဏဂါထာကို
ကြည့်၍ပင် အဋ္ဌကထာဆရာလည်း “ဘဂဝါတိဗ္ဗဒံ ပနဿ ဂုဏ်ရိသိဋ္ဌ၊ ပေါ ဂါရဝါမိ
ဝစနံ”ဟု ဖွင့်သည်။

ဝစနံသေဋ္ဌိ ။ ။ ဘဂဝါသဒ္ဒါ၏ ဟောနက်သည် ဘုရားတည်း၊ ထို ဘုရားတည်း
ဟူသောအနက်က သေဋ္ဌဖြစ်သောကြောင့် “ဘဂဝါ” ဟူသော သဒ္ဒါလည်း (တကွ
ဖြစ်ဘက် သဟစရဏနည်း၊ အနက်ကိုအကြောင်းပြုသော ကာရဏပစ္စေရအားဖြင့်)
သေဋ္ဌ (ချီးမွမ်းအပ်သော) သဒ္ဒါ ဖြစ်တော့၏၊ [“သေဋ္ဌဝါစကံ ဝစနံ (ချီးမွမ်း
အပ်သော ဘုရားအနက်ဟောသဒ္ဒါကို) သေဋ္ဌဂုဏသဟစရဏတော (သေဋ္ဌဂုဏ်နှင့်
တကွ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်)သေဋ္ဌန္တိ ဝုတ္တံ” - ဒီကာ။] တနည်း - “ဝုစ္စတိဟိ ဝစနံ”ဟု
ကမ္မသင်္ခယပြု၍ ဘဂဝါသဒ္ဒါသည် ဟောအပ်သော ဘုရားတည်းဟူသောအနက်ကို အရ
ကောက်၊ နိဿယ၌ ဤ ၂ နည်းလုံး အနက်ပေးထားသည်၊ သေဋ္ဌိကိုလည်း ဥတ္တမံနှင့်
အနက်ကွဲအောင် “အထူးသဖြင့် ချီးမွမ်းအပ်” ဟု ပေးသည်၊ ဝစနံမုတ္တမံလည်း
ဤနည်းအတိုင်းမှတ်။

ဂရု။ ။“ဂရု-သေစနေ၊ ဥဂ္ဂိရဏေဝါ”ဟု ဓာတ်ကျမ်း ရှိသောကြောင့် “ဂရုတိ
သိဋ္ဌတိ-တပည့်တို့အပေါ်၌ မေတ္တာရေးကို သွန်းလောင်းတတ်၏၊တနည်း၊ ဂိရတိဝဇေတိ-
မေတ္တာအစေးကို အန်ထုတ်တတ်၏၊ ဣတိ ဂရု၊ (“ဘရ-မရ၊ပေ၊ဗန္ဓာ ဥ” မောဂ္ဂလ္လင်္ဂ
ကောဒိသုတ်ဖြင့် ဥ ပစ္စည်း၊ ဂိရဓာတ်၌ ဂိ၏ ဣကို အ-ပါ) ဤသို့ ပိဂ္ဂဟပြု၍ အာစရိယ
ကို အရကောက်ရမည် ဖြစ်သောကြောင့် ဘဂဝါ၏ ပဓိယာယဉ်ဖြစ်သော ဤဝစနံဟူ၍

တည်း၊ (တထာဂတော - မြတ်စွာဘုရားသည်၊)-ဂါရဝယုတ္တော-အလေး
ပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော ဂုဏ်နှင့်ယှဉ်တော် မူ၏၊ (ယေန ကာရဏတ္ထ
ယေန-အကြင် အကြောင်း ၃ ပါး အပေါင်းကြောင့်၊ ယော တထာဂတော-
သည်၊) ဂရု - ဂရုမည်တော်မူ၏၊ တေန ကာရဏတ္ထယေန - ကြောင့်၊ သော
တထာဂတော-ကို၊ ဘဂဝါ-ဘဂဝါဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-ဆိုအပ်၏။

ထို ဝိပျိဟ်များကို ပြုသင့်-မပြုသင့် စဉ်းစားထိုက်၏၊ မှန်၏-ဘဂဝါကို “ဆရာ” ဟူသော
အနက်၌ သုံးလေ့မရှိ၊ “ဆရာ” ဟူသော အနက်ကား “သတ္တာ ဒေဝမနုဿာနံ ”
ဂုဏ်တော်ဖြင့် ပြီးခဲ့ပြီ၊ ဟိန္ဒူတို့လည်း သူတို့၏ ဘုရားကို “ဘဂဝံ=ဘဂဝံ” ဟု ဆိုလေ့
ရှိကြ၏၊ [“ဂရုံ ဟိ လောကေ ဘဂဝါတိ ဝဒန္တိ ”-သီလက္ခန္ဓံ။] ထို့ပြင်-ဘဂဝါသဒ္ဓါ၏
“မဟန္တ - ကြီးမြတ်သူ၊ ပူဇု - ပူဇော်ထိုက်သူ ” အနက်လည်း သတ္တတ အဘိဓာန်၌
လည်း၊ ထို့ကြောင့် “ ဂရုတိ သိဉ္စတိတိ ဂရု ” စသော ဝိဂ္ဂဟကို ဤနေရာ၌ မသုံးဘဲ
အလေးပြုအပ်သူကို ဟောသော မဟန္တတ္ထ ပူဇုတ္ထဝါစီ ရဋ္ဌိအနိပ္ပန္နပါဠိပဒိက ပုဒ် ဟု
ကြံသင့်မည် ထင်သည်။

ဂါရဝယုတ္တော ။ ။ “ ဂရုနော - လေးစားအပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ + ဘာဝေါ-
ဖြစ်ကြောင်း ဖြစ်ရာဂုဏ် ” ဟူသည် ပြခဲ့သော သီလစသော ဂုဏ်တည်း၊ ထို့ကြောင့်
“ဂါရဝ” အရ သီလစသော ဂုဏ်ထူးရ၏၊ ထိုဂုဏ်ထူးနှင့် ယှဉ်သောကြောင့် “ဂါရ
ဝေန + ယုတ္တော-ဂါရဝယုတ္တော” ဟု ဆိုသည်၊ [ဂါရဝယုတ္တောတိ ဂရုဘာဝယုတ္တော၊
ဂရုဂုဏယောဂတော ”-ဋီကာ။] တနည်း- “ဂရုကာရ-အလေးပြုတတ်သူ” ဟု ဆိုလို
လျက် ကာရပုဒ်ချေ၍ “ဂရု” ဟု ဆို၊ “ ဂရုနော-အလေးပြုတတ် ပူဇော်တတ်သူ၏ +
ဘာဝေါ- ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ အမှုအရာ ” ဟူသည် ရှိသေလေးစားခြင်း ပူဇော်ခြင်း
တည်း၊ ဂါရဝံ - ရှိသေလေးစားခြင်းကို + ယုတ္တော - သင့်လျော်ထိုက်တန်၏၊ ဣတိ
ဂါရဝယုတ္တော။ [“ဂရုကာရဏံ ဝါ သာတိသယံ အရဟတီတိ ဂါရဝယုတ္တော ”-ဋီ။]

မှတ်ချက်။ ။ ဤနည်းအရ “ဂါရဝယုတ္တော” သည် သေဉ္စ ဥတ္တမံတို့ကဲ့သို့ ဘဂဝါ
မည်ခြင်း၏ အကြောင်းပြ တမျိုး ဟု မှတ်၊ ကေစိတို့ကား “လောကီ အတတ်သင် ဆရာ
တို့သည် “ဂရု=ဂရု” မည်ကြသော်လည်း ဂါရဝဂုဏ်မရှိကြ၊ ထိုဆရာတို့မှ ထူးခြားအောင်
သုံးလောကဆရာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာကို “ဂါရဝယုတ္တော” ဟု ဝိသေသန ပြုသည်-ဟု ဆိုကြ၏၊
ဤ ကေစိတို့အလို “ဂါရဝယုတ္တော-သော၊ ဂရု-ဆရာဖြစ်တော်မူ၏” ဟု ပေး၊ “ဂရု-
ဆရာ” ဟူသော အနက်ကစ၍ ထိုကေစိဝါဒကို စဉ်းစားသင့်လေသည်။ [ဝိမတိကား
“ ဂရုနှင့် ဂါရဝယုတ္တော ” ကို သမာသ်ပုဒ် တပုဒ် ဟု ကြံလေသေး၏။] ဤ ဂါထာ၌
“ယေန ကာရဏတ္ထယေန ဂရု၊ တေန ကာရဏတ္ထယေန ဘဂဝါတိ ဝုစ္စတိ” ဟု ဋီကာတို့
ဆိုသောကြောင့် ဂရုမည်ခြင်း၏ အကြောင်းနှင့် ဘဂဝါမည်ခြင်း၏ အကြောင်းသည်
၃ ပါးချင်းတူ၏၊ ထိုသို့တူပုံကို ပြသောကြောင့် ဤဂါထာသည် “ဂုဏဝိသိဋ္ဌ၊ ပေ ၊ ဂရု
ဂါရဝါဓိဝစနံ ” ၏ သာကေဖြစ်နိုင်ပေသည်။

ဟိ-ဇွဲ၊ နာမံ-နာမည်သည်၊ အာဝတ္ထိကံ - အခိုက်အတန့် အားဖြင့် ထင်ရှားသော နာမည်၎င်း၊ လိဂီကံ - အသွင် သဏ္ဌာန်အားဖြင့် ထင်ရှားသော နာမည်၎င်း၊ နေမိတ္ထိကံ-အကြောင်းမှလာသောနာမည်၎င်း၊ အဓိစ္စသမုပ္ပန္နံ-တစုံတခုသော အကြောင်းကို မစွဲမဲ့၍ ဖြစ်သော နာမည်၎င်း၊ ဣတိ - ဤသို့၊ စတုဗ္ဗိမံ-၄ ပါးအပြားရှိ၏၊ [အဓိစ္စ သမုပ္ပန္နံနာမ-အဓိစ္စသမုပ္ပန္နံ မည်သည်၊ လောကီယဝေါဟာရေန - လောက၌ ထင်ရှားသော အခေါ် အဝေါ်ဖြင့်၊ ယာဒိစ္ဆကံ- အကြင်အကြင် အလိုရှိတိုင်းဖြစ်သော နာမည်တည်း၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊]

တတ္ထ-ထိုလေးပါးသော နာမည်တို့တွင်၊ ဝန္တော - အမိအနီး၌ နေတတ်သောနွားငယ်၊ ဒမ္ဘော-ဆုဗ္ဗထိုက်သော နွားသိုး၊ ဗလီဗဒ္ဓေါ - ခွန်အား ပြည့်မတ်၊ ကြက်သရေလာဘ်ကို ပေးတတ်သော နွားလား၊ ဣတိဝေဓာဒိ- ဤသို့ အစရှိသော နာမည်သည်၊ အာဝတ္ထိကံ - အာဝတ္ထိကနာမ် မည်၏၊ [နာမ်ဆိုသည်နှင့်နာမည်ဆိုသည်မှာ သဘောတူ၏၊] ဒဏ္ဍိ-ဒုတ်ရှိသူ၊ ဆတ္ထိ-ထီးရှိသူ၊ သိဒ္ဓိ - အမောက်ဥးစွန်းရှိသော ဥဒေါင်း၊ ကရိ - နှာမောင်း တည်းဟူသော လက်ရှိသောဆင်၊ ဣတိဝေဓာဒိ - ဤသို့ အစရှိသော နာမည်သည်၊ လိဂီကံ-မည်၏....တေဝိဇ္ဇော-၃ပါးသောဝိဇ္ဇာရှိသူ၊ ဆဠာဘိညော-ခြောက်ပါးသော အဘိညာဏ်ရှိသူ၊ ဣတိဝေဓာဒိ - ဤသို့ အစရှိသော နာမည်သည်၊ နေမိတ္ထိကံ-မည်၏....သိရိဝမုကော-သိရိဝမုကကျွန်၊ ဓနဝမုကော - ဓနဝမုကကျွန်၊ ဣတိ ဝေဓာဒိ-သည်၊ ဝစနတ္ထံ- သဒ္ဓါ၏ အနက်ကို၊ အနုပေက္ခိတွာ- မငဲ့မဲ့၍၊ ပဝတ္ထံ-ဖြစ်သော၊ အဓိစ္စသမုပ္ပန္နံ-အဓိစ္စသမုပ္ပန္နံနာမ် တည်း။

ပန-ဆက်၊ ဘဂဝါတိဣဒံနာမံ-ဘဂဝါဟူသော ဤအမည်သည်၊ နေမိတ္ထိကံ - အကြောင်းမှလာသော နာမည်တည်း၊ မဟာမာယာယ - မယ်တော် မဟာမာယာသည်၊ န ကတံ- ပြုအပ်သောနာမည် မဟုတ်၊ သုဒ္ဓေါဒနမဟာ

စတုဗ္ဗိမံ ဟိ နာမံ ။ အဓိဝစနံနှင့် နာမံသည် ပရိယာယ်တည်း၊ “ဘဂဝါတိ ဣဒံ၊ပေ၊ဓိဝစနံ”ဟု ဆိုခဲ့သည့်အတိုင်း ဘဂဝါ ဟူသော နာမည်သည် ဂုဏ်နာမ်တမျိုး ဖြစ်၏၊ ထိုဘဂဝါနာမည်နှင့်စပ်၍ နာမအမျိုးမျိုးကိုချုပ်လိုသောကြောင့်“စတုဗ္ဗိမံဟိ” စသည်မိန့်၊ ထိုနာမတို့၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ရှုပသိဦးပုဂံစစ် စသော သဒ္ဓါကျမ်းများ၏အဖွင့်ကို ကြည့်ပါလေ။ [ထိုတွင် “အဓိစ္စသမုပ္ပန္နံ” ၌ အဓိစ္စသဒ္ဓါကို “အဓိ+ဗ္ဗုဓာတ်, တွာ ပစ္စည်း” ဟု ကြံ၍ “အဇ္ဈယန” ပုဂံကဲ့သို့ ရွတ်ဆိုခြင်း အနက်ဟော ဟု ယူပြီးလျှင် “အဓိစ္စ - မိဘ စသူတို့က (မည်သူတဲ့-ဟု) ပြောဆို၍၊ ဝါ-ပြောဆိုခြင်းကြောင့်+ သမုပ္ပန္နံ-ဖြစ်သောနာမည်တည်း၊ အဓိစ္စသမုပ္ပန္နံ-မည်”ဟု ကြံပါ။]

ရာဇေန-သုဒ္ဓေါဒနမဟာရာဇာသည်၊ န ကတံ၊ အသီတိယာ ဣတိသဟဿေ
ဟိ-ဆောတော်ရှစ်သောင်း မျိုးတော်အပေါင်း တို့သည်၊ န ကတံ၊ သက္ကသန္တ၊
သိတာဒီဟိ-သကြား၊ သန္တသိတနတ်မင်း အစရှိကုန်သော၊ ဒေဝတာဝိသေ
သေဟိ-နတ်အထူးတို့သည်၊ န ကတံ-ပြုအပ်သောနာမည် မဟုတ်၊

ဟိ-သာဓကကား၊ ဘဂဝါတိ နေတံ နာမံ၊ ပေါယဒိဒံဘဂဝါတိ-ဟူသော၊
တေသုတ္တံ- ဤ ပါဠိကို၊ ဓမ္မသေနာပတိနာ - သည်၊ ဝုတ္တံ- မိန့်တော်မူအပ်ပြီ၊
ဘဂဝါတိ-ဘဂဝါဟူသော၊ တေနာမံ-ဤ အမည်တော်ကို၊ မာတရာ-သည်၊
နကတံ၊ ပေါတေ-ဤဘဂဝါဟူသော အမည်တော်သည်၊ ဗုဒ္ဓါနံ-အလုံးစုံသော
တရားတို့ကို သိတော်မူကြကုန်သော၊ ဘဂဝန္တာနံ - ဘုန်းတော်ကြီး ဘုရား
တို့၏၊ ဗောဓိယာ-ဗောဓိပင်၏၊ မူလေ- အနီးအော်၌၊ သဗ္ဗညုတညာဏဿ-
ကို၊ ပဋိလာဘာ-ရခြင်းနှင့်၊ သဟ-တပြိုင်နက်၊ ဝိမောက္ခန္တိကံ-အရဟတ္တမဂ်၏
အဆုံး အရဟတ္တဖိုလ်ခဏ၌ဖြစ်သော နာမည်တည်း၊ ဘဂဝါတိ - ဟူသော၊
ယဒိဒံ(ယာအယံ)ပညတ္တိ-အကြင်နာမည်ပညတ်တော်သည်၊ (အတ္ထိ)၊ အယံ-
ဤ နာမည် ပညတ်တော်သည်၊ သန္တိကာ - အလုံးစုံသော တရားတို့ကို မျက်
မှောက်ပြုခြင်းလျှင် အရင်းခံရှိသော၊ ဝါ - ဘုရားကိုယ်တော်တိုင် မျက်မှောက်
ပြုတော်မူအပ်သော၊ ပညတ္တိ-နာမည်ပညတ်တော်တည်း။

ဝုတ္တံဥတံ ။ ။ [မဟာနိဓ္ဓေသအဋ္ဌကဝဂ္ဂ တုဝဋ္ဌကသုတ်၊ သာရိပုတ္တသုတ်။]
ဝိမောက္ခန္တေ-အရဟတ္တမဂ်၏အဆုံး အရဟတ္တဖိုလ်၌+ဇာတံ-ဖြစ်သောအမည်တည်း၊
ဝိမောက္ခန္တိကံ၊ အရဟတ္တဖိုလ်ခဏ၌ ရအပ်သောအမည်ဖြစ်လျှင် အခြား ခီဏာသဝတို့
လည်း“ဘဂဝါ”အမည်ကို ရထိုက်သည်မဟုတ်လောဟု စောဒနာဘွယ်ရှိသောကြောင့်
“သဟ သဗ္ဗညုတညာဏဿ ပဋိလာဘာ” ဟု မိန့်၊ သဗ္ဗညုတညာဏ်တော်ကို ရမူနှင့်
ဝပ်သော နာမည်တော်ဖြစ်၍ အခြားခီဏာသဝတို့ ဘဂဝါနာမည် မရထိုက်ကြ-ဟူလို၊

သန္တိကာ ပညတ္တိ ။ ။ သန္တိကို ပစ္စက္ခ (မျက်မှောက်) အနက်ဟော အဗျယ
(နိပါတ်) ဟု အဘိဓာန်အဗျယဝဂ်၌ ဆို၏၊ ဤ၌ မျက်မှောက် အနက်တွင်သာ မက၊
မျက်မှောက်ပြုခြင်း (မျက်စိဖြင့်မြင်ရသလိုသိခြင်း) တိုင်အောင် ကာရဏုပစာရအားဖြင့်
ယူ၍ “သန္တိ ယဿာတိ သန္တိကာ-အလုံးစုံသောတရားကို မျက်မှောက်ပြုခြင်းရှိသော
ပညတ်”ဟု ပြ၊ အလုံးစုံသောတရားတို့ကို မျက်မှောက်ပြုခြင်းသည်ပင် “ဘဂဝါ”ဟု
ပညတ်ရခြင်း၏အကြောင်း (ပဝတ္ထိနိမိတ်) ဖြစ်သောကြောင့် “သန္တိ ကိရိယာနိမိတ္တာ”
ဟု နိမိတ္တာပုဒ်ကို ထည့်၍ခွင့်သည်။

တနည်း-“သန္တိ+ကတာ သန္တိကာ-မျက်မှောက်ပြုအပ်သောပညတ်” (ကတ
တဒ္ဓိတ်၊) [“ပစ္စက္ခသိဒ္ဓါ” ဟု ဋီကာခွင့်သည်ကား အဓိပ္ပါယ်ခွင့်သာ၊] ဘုရားရှင်
သည် ဘဂဝါအမည်ရခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်သော ဂုဏ်တော်များကို မျက်မှောက်ပြုပြီး

စ-ဆက်၊ စတံနာမံ-ဤ ဘဂဝါဟူသောနာမည်သည်။ ယံ ဂုဏ်နိမိတ္တကံ- အကြင်ဂုဏ်တော်အများဟူသော အကြောင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော နာမည်တည်း။ တေသံ ဂုဏာနံ-ထို ဂုဏ်တော်တို့ကို၊ ပကာသနတ္ထံ- ထင်ရှား ပြခြင်းအကျိုးငှါ၊ ဘဂိဘဇိ၊ပေ၊တတောတိ-ဟူသော၊ ဣမံဂါထံ-ကို၊ ဝဒန္တိ- အရှင် သာရိပုတြာတို့ မိန့်တော်မူကြကုန်၏၊ ဝါ - သံဂါယနာတင်ထေရ်တို့ မိန့်တော်မူကြကုန်၏၊ (ယောဘဂဝါ - သည်၊) ဘဂိ - ဣဿရိယ၊ စသည့် အပြား၊ ဘုန်းခြောက်ပါး ရှိတော်မူ၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သော(ဘဂဝါ)-ကို၊ ဘဂဝါတိ-ဘဂဝါဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ - ဆိုအပ်၏၊ ယောဘဂဝါ - သည်၊ ဘဇိ- မဂ်ဖိုလ် အစရှိသော ဓမ္မရတနာအပေါင်းနှင့် အစွန်အဖျားကျသော တော ကျောင်းတို့ကို မှီဝဲလေ့ရှိတော်မူ၏၊ ဣတိ သောဘဂဝါ ဘဂဝါတိ ဝုစ္စတိ၊ ယောဘဂဝါ - သည်၊ ဘဂိ - ပစ္စည်းလေးဝ , မြတ်ရသနှင့် , သီလစသား၊ တရားအသို့ရှိတော်မူ၏၊ ဣတိ သောဘဂဝါ ဘဂဝါတိ ဝုစ္စတိ၊ယောဘဂဝါ- သည်၊ ဝိဘတ္တဝါ-မဂ်ဖိုလ်စသား၊ တရားရတနာတို့ကို အထူးအားဖြင့် ခွဲခြား

(သိမြင်အပ်ပြီး)ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဘဂဝါဟူသောနာမည်ပညတ်ကိုလည်း မျက်မှောက်ပြုအပ် ပြီးပင်ဖြစ်တော့၏။ [တံဂုဏာဝိယ သာပိ သန္တိကတာဝေနာမ ဟောတိ၊ နပရေသံ ဝေါဟာရမတ္ထေန၊ “သုတပါးတို့က ပိုင်း၍ခေါ်ကြလို့၊ ဘဂဝါအမည်ရသည် မဟုတ်၊ ဂုဏ်တော်များကို မျက်မှောက်ပြုသကဲ့သို့ ဘဂဝါဟူသောပညတ်ကိုလည်း မျက်မှောက် ပြုအပ်ပြီးဖြစ်သောကြောင့် အလိုလိုပြီးစီးသော နာမည်တော်ဖြစ်သည်”ဟူလို။]

ယံဂုဏ်နိမိတ္တကံ။ ။ယေ+ဂုဏာ-ယံ ဂုဏာ (ယ-တနှင့် သမာသံတွဲရာ၌နိဂ္ဂဟိတ် သော်လည်းလာ၊ နောက်ပုဒ်၌ ခွေဘော်သော်လည်း လာရ၏၊ ဤ၌ နိဂ္ဂဟိတ်လာ၊) ယံဂုဏာစ+တေ နိမိတ္တာနိစာတိ ယံဂုဏ်နိမိတ္တာနိ၊ ယံဂုဏ်နိမိတ္တေဟိ+ဇာတံ ယံဂုဏ် နိမိတ္တကံ၊ (ဇာတအနက်၌ ကပစ္စည်း၊)ယောဇနာ၌ ဤအတိုင်း ပါ၍ရှိ၏၊ နေမိတ္တိကံ- ဟု ရှိလျှင် ဣကပစ္စည်း ဟု ကြံ။

ဝဒန္တိ။ ။ဝဒန္တိ၏ကတ္တားသည် အရှင်သာရိပုတြာ တပါးတည်းဖြစ်သော်လည်း ဂါရဝအားဖြင့် မဟုတ်ဆိုထား၏၊ တနည်း- ရှင်သာရိပုတြာ၏ စကားကိုပင် အတု လိုက်၍ဆိုကြသော အဋ္ဌကထာသံဂါယနာတင်ထေရ်များကိုမှန်း၍ “ဝဒန္တိ” ဟု အရှင် ဗုဒ္ဓဘောသမိန့်သည်။ (ဋီကာများ)။

ဘဂိ ဘဇိ၊ပေ၊ဝုစ္စတိ။ [ဥပေန္တဝဇိရာဂါထာ] ဣဿရိယာဒိဘေဒေါ ဘဂေါ အဿ အတ္ထိတိ ဘဂိ (ဤပစ္စည်း)၊ မဂ္ဂဗလာဒိအရိယဓမ္မရတနံ အရညာဒိဝိဝေကဋ္ဌာနံစ ဘဇိသေဝိ (မှီဝဲတော်မူပြီ) သီလေနာတိ ဘဇိ၊ [တသိလတ္ထ ဣပစ္စည်းဖြစ်၍ “ဘာဇိ” ဟု ရှိသင့်သော်လည်း ဆန်းကြောင့် ရဿ၊ တနည်း - ဝုဋ္ဌိအပြု မဖြစ်။] စိဝရာဒိပစ္စ ယာနံ အတ္ထရဿာဒိနံစ သီလာဒိဂုဏာနံစ ဘာဂိ၊ [ဆန်းကြောင့် ရဿပြု၍ ဘာဂိ၊] ဝိဘဇိ ဥဒ္ဓေသနိဒ္ဓေသာဒိပ္ပကာရေဟိ ဓမ္မရတနံတိ ဝိဘတ္တဝါ-ဝေဘန်တော်မူပြီ။

ဝေဘန်တော်မူပြီ၊ ဣတိ သောဘဂဝါ ဘဂဝါတိ ဝုစ္ဆတိ၊ ယောဘဂဝါ-
 သည်၊ ဘဂ္ဂံ - ရာဂ အစရှိသည်ကို ချိုးဖျက်အပ်သည်ကို၊ အကာသိ - ပြုတော်
 မူပြီ၊ ဣတိ သောဘဂဝါ ဘဂဝါတိ ဝုစ္ဆတိ၊ ယောဘဂဝါ- သည်၊ ဂရု-သီလ
 စသား၊ ဂုဏ်တော်များကြောင့်၊ ထူးခြားမြင့်မြတ်၊ အလေးပြုအပ်တော်မူ၏၊
 ဣတိ သောဘဂဝါ ဘဂဝါတိ ဝုစ္ဆတိ၊ ယောဘဂဝါ- သည်၊ ဘာဂျဝါ-
 လောကီ လောကုတ္တရာ၊ ချမ်းသာပြီးရန် ၊ အထွဋ်အထိပ်သို့ ရောက်သော
 ဘုန်းကံပါရမီ ရှိတော်မူ၏၊ ဣတိ သောဘဂဝါ ဘဂဝါတိ ဝုစ္ဆတိ၊ ယော
 ဘဂဝါ- သည်၊ ဗဟူဟိ - များစွာကုန်သော၊ ဉာယေဟိ - ဘာဝနာအစဉ်
 ဟူသော နည်းလမ်းတို့ဖြင့်၊ သုဘာဝိတတ္ထနော - ကောင်းစွာ ပွားစေအပ်
 သော သဘောရှိတော်မူ၏၊ ဣတိ သောဘဂဝါ ဘဂဝါတိ ဝုစ္ဆတိ၊ ယော
 ဘဂဝါ-သည်၊ ဘဝန္တဂေါ- ဘဝသုံးတန်၊ ဆုံးရာမှန်သည့်၊ နိဗ္ဗာန်သို့ အာရုံ
 ပြုသောအားဖြင့် ရောက်တော်မူ၏၊ ဣတိ သောဘဂဝါ ဘဂဝါတိ ဝုစ္ဆတိ။

စ - ဆက်၊ နိဒ္ဒေသေ- နိဒ္ဒေသပါဠိတော်၌၊ ဝုတ္တနယေနေဝ- ဟောအပ်
 ပြီးသောနည်းဖြင့်သာလျှင်၊ ဣတ္ထ-ဤဂါထာ၌၊ တေသံ တေသံ ပဒါနံ - ထိုထို
 ပုဒ်တို့၏၊ အတ္ထော-ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊ အယံ ပန- ဤ ဆိုအပ်လတံ ဂါထာ
 ကား၊ အပရောနယော - အခြားတနည်းတည်း၊... (ယောဘဂဝါ - သည်၊

ရာဂါဒိပါပဓမ္မံ ဘဂ္ဂံ (ချိုးဖျက်အပ်သည်ကို) အကာသိတိ ဘဂဝါတိ ဝုစ္ဆတိတိ
 သဗ္ဗတ္ထ သမ္ပန္နော၊ [“ဣတိ ဘဂဝါတိ ဝုစ္ဆတိ” ကို ဘဂီဇသည်တုန်းကလည်းထည့်စွက်၍
 အနက်သမ္ပန်ပါ-ဟူလို၊ နိဿယ၌ ဤအတိုင်း သမ္ပန်ထားသည်၊] ယသ္မာ ဂရု၊ တသ္မာဝိ
 ဘဂဝါတိ အတ္ထော၊ ပါရမီတာသင်္ခါတံ ဘာဂုံ အဿ အတ္ထိတိ ဘာဂျဝါ၊ ဗဟူဟိ
 ဉာယေဟိတိ ကာယဘာဝနာဒိကေဟိ အနုနကေဟိ ဘာဝနက္ကမေဟိ၊ သုဘာဝိတတ္ထ
 နောတိ ပစ္စတ္ထေ ဧတံ သာမိဝစနံ၊ တေန သုဘာဝိတသဘာဝေါတိ အတ္ထော။ [အတ္ထ
 သဒ္ဓါ သဘာဝဝါစက၊ ဆဋ္ဌိဝိဘတ်လည်း ပဌမအနက်သက်။] ဘဝါနံ အန္တံ နိဗ္ဗာန်
 ဂတောတိ ဘဝန္တဂေါ၊ ဤကား နိဒ္ဒေသပါဠိတော်မှ လိုရင်းကိုထုတ်၍ ဖွင့်ထားသော
 ဋီကာများတည်း၊ သာရတ္ထ၌ကား ထို ပါဠိရင်းကိုလည်း ထုတ်ပြထားသည်။

နိရုတ္တိနည်း။ ။ “တတ္ထတတ္ထ ဘဂဝါတိ သဒ္ဓသံဗ္ဗိ နိရုတ္တိနယေနေဝ ဝေဒိတဗ္ဗော”
 ဟု ဋီကာတို့ဆိုသောကြောင့် ဘဂီ၊ ဘဇိ၊ ဘာဂီ၊ သုဘာဝိတတ္ထော၊ ဂရုတို့ကို ဝဏ္ဏ
 ဝိကာရ နိရုတ္တိနည်းအားဖြင့် တခါတည်း ဘဂဝါပြု၊ ဝိဘတ္တဝါမှ ဝိဘတ္တသဒ္ဓါ၊ [နေဝံ
 ဂါထာ၌ တတ္ထဝါမှ တတ္ထသဒ္ဓါ၊] ဘာဂျဝါမှ ဘာဂျသဒ္ဓါတို့ကို၎င်း “အကာသိ ဘဂ္ဂံ”
 အရ ဘဂ္ဂဝါမှ ဘဂ္ဂသဒ္ဓါကို၎င်း တခါတည်း ဘဂပြု၊ ဘဝန္တဂေါကို ဝဏ္ဏနာသနည်း
 အားဖြင့် နှုတ်ချေ၊ ဝဏ္ဏဝိပရိယယ နည်းဖြင့် ဝနှင့် ဂကို ရှေ့နောက်ပြန်၊ ဝဏ္ဏဝိကာရ
 နည်းဖြင့် ဩကို အာပြု။

ယတော-အကြောင့်၊) ဘာဂဝါ- ဘုန်းကံပါရမီ ရှိတော်မူ၏၊ တတော-
 ကြောင့်၊ သောဘဂဝါ-သည်၊ ဘဂဝါ-မည်တော်မူ၏၊ ယောဘဂဝါ- သည်၊
 ယတော-ကြောင့်၊ ဘဂဝါ- ချီးဖျက်အပ်ပြီးသော ကိလေသာ ရှိတော်မူ၏၊
 တတော၊ သောဘဂဝါ-သည်၊ ဘဂဝါ-မည်တော်မူ၏၊ ယောဘဂဝါ-သည်၊
 ယတော-ကြောင့်၊ ဘဂဝါ - ဣဿရိယ၊ စသည့် အပြား၊ ဘုန်းခြောက်ပါး
 တို့နှင့်၊ ယုတ္တော-ယှဉ်တော်မူ၏၊ တတော-ကြောင့်၊ သောဘဂဝါ၊ ဘဂဝါ-
 မည်တော်မူ၏၊ ယောဘဂဝါ-သည်၊ ယတော-ကြောင့်၊ ဝိဘတ္တဝါ-ကုသိုလ်
 စသား၊ များအပြားဖြင့်၊ တရားတို့ကိုဝေတန်တော်မူပြီ၊ တတော၊ သောဘဂဝါ၊
 ဘဂဝါ-မူ၏၊ သောဘဂဝါ-သည်၊ ယတော-ကြောင့်၊ ဘတ္တဝါ - ဥတ္တရိ
 မနုဿဓမ္မတို့ကို မှီဝဲတော်မူပြီ၊ တတော သောဘဂဝါ၊ ဘဂဝါ-မူ၏၊ ယော
 ဘဂဝါ- သည်၊ ယတော - ကြောင့်၊ ဘဝေသု - ဘဝတို့၌၊ ဝန္တရမနော-
 ထွေးအန်အပ်ပြီးသော သွားကြောင်းတဏှာရှိတော်မူ၏၊ ဝါ- သွားကြောင်း
 တဏှာကိုထွေးအန်တော်မူပြီ၊ တတော-ကြောင့်၊ သောဘဂဝါ၊ ဘဂဝါ-မူ၏၊
 တတ္ထ-ထိုဂါထာ၌၊ ဝဏ္ဏာဝမော ဝဏ္ဏဝိပရိယယောတိ - ဝဏ္ဏာဝမော
 ဝဏ္ဏဝိပရိယယော အစရှိသော၊ ဧတံ နိရုတ္တိလက္ခဏံ-ဤ နိရုတ္တိလက္ခဏာကို၊
 ဂဟေတွာဝါ-ယူ၍သော်၎င်း၊ သဒ္ဓနယေန- သဒ္ဓါကျမ်း၌လာသော နည်းဖြင့်၊

အပရော နယော ။ ။ ဘာဂဝါ- စသောပုဒ်တို့ဖြင့် ဆိုအပ်လတံ့သော အနက်
 အားလုံးသည် နိဗ္ဗေသနည်းလာ “ဘဂီ၊ ဘဇီ” စသော ပုဒ်တို့ဖြင့် ပြအပ်ပြီးသော
 အနက်များတွင် ပါဝင်ပြီးဖြစ်၏၊ သို့သော် တချို့ရပ်များ၏ ပြီးပုံမှာ ပြခဲ့သော ပြီးပုံနှင့်
 မတူ၊ ဥပမာ - ပြခဲ့သောနည်း၌ ဘာဂီမှ ဘဂဝါပြီး၏၊ ပြလတံ့သော နည်း၌ကား
 “ဘာဂေါ အဿ အတ္ထိ”အနက်၌ ဘဂဝါပုဒ်ရင်းဖြင့် ပြီး၏၊ ဤသို့ ရပ်ပြီးခြင်း မတူရုံ
 သာမက၊ “ဘဝေသု ဝန္တရမနော” ကဲ့သို့ အနက်ပေးပုံလည်းမတူသည့်ပြင် ပြခဲ့ပြီးသော
 ၉ ပုဒ်၏ အနက်ကို ၆ ပုဒ်ဖြင့် စုံအောင် ပြလိုသောကြောင့် “အယံပန အပရော နယော”
 ဟု မိန့်သည်၊ “သဒ္ဓါပြီးပုံ အနက်ပေးပုံ-၂ မျိုးလုံး ပြောင်းလွဲ၍ တနည်းပြမည်”ဟုလို၊

ဝဏ္ဏဝိပရိယယောတိ။ ။ [ဝိ+ပရိ+ဣဇာတ်, အပစ္စည်းဖြစ်၍ “ဝိပရိယယော”
 ဟု သက္ကတအဘိဓာန်ရှိ၏၊] ယယောတိ၌ အာချုတ္တ ဣတိသဒ္ဓါဖြင့် ဝဏ္ဏဝိကာရ, ဝဏ္ဏ
 နာသ, ဧတု အတ္ထာတိသယယောဂတို့ကို ယု၊ ထို နိရုတ္တိနည်း ငါးပါးကို သဒ္ဓါအဖွင့်
 တို့၌ ရှိ။

သဒ္ဓနယေနဝါ.... ဂဟေတွာ ။ ။ နိရုတ္တိလက္ခဏာသည် သဒ္ဓါနည်းမှ တမျိုး
 တခြားဖြစ်၏၊ [“ကပ္ပေါ မျာကရဏံ ဇောတိ, -သတ္တံ သိက္ခာ နိရုတ္တိစ”ဟု မျာကရဏ
 (သဒ္ဓါ)နှင့် နိရုတ္တိကို တမျိုးစီ ခွဲထားပုံကို ကြည့်ပါ။] ထို့ကြောင့် “သဒ္ဓနယေနဝါ”
 ဟု အနိယမတ္ထဝါသဒ္ဓါဖြင့် ဆိုသည်၊ ဘာဂဝါ စသည်မှ ဘဂဝါ ဖြစ်အောင် နိရုတ္တိ

ပိသောဒရာဒိ ပက္ခေပလက္ခဏံ-ပိသောဒရာဒိ ဂိုဏ်း၌ ထည့်သွင်းခြင်း လက္ခဏာကို၊ ဂဟေတွာဝါ - သော်၎င်း၊ (ဘဂဝါတိ ဝုစ္ဆတိ ဟိန္ဒိ လှမ်းစပ်၊) ယသ္မာ - ကြောင့်၊ အဿ - ထို မြတ်စွာဘုရား၏၊ လောကီယ လောကုတ္တရ သုခါဘိနိဗ္ဗတ္တကံ-လောကီချမ်းသာလောကုတ္တရာချမ်းသာကိုဖြစ်စေနိုင်သော၊ ဒါနသီလာဒိ-ဒါနသီလ အစရှိသော၊ ပါရပုတ္တံ-အပြီးအဆုံးသို့ရောက်သော၊ ဘာဂုံ - ဘုန်းတော်သည်၊ အတ္ထိ - ၏၊ တသ္မာ - ထို့ကြောင့်၊ ဘာဂူဝါတိ-ဘာဂူဝါဟူ၍၊ ဝတ္ထုဗ္ဗေ - ဆိုထိုက်လျက်၊ ဘဂဝါတိ - ဘဂဝါဟူ၍၊ ဝုစ္ဆတိ-ဆိုအပ်၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဉာတမ္ပ-သိထိုက်၏။

နည်းဖြင့် ဖြစ်စေ၊ သဒ္ဓါနည်းဖြင့် ဖြစ်စေ၊ တနည်းနည်းဖြင့် ပြီးစီးစေနိုင်ပါသည်-ဟူလို၊ နိရုတ္တိနည်းဖြင့် စီရင်ရာ၌ မည်သည့် သုတ်အရဟု သုတ်ကို ညွှန်ပြတွယ် မလို၊ သဒ္ဓါနည်းဖြင့် စီရင်ရာ၌ကား တေသုဝုဒ္ဓိကဲ့သို့ သုတ်များကို ညွှန်ပြရသေးသည်။

ပိသောဒရာဒိ ပက္ခေပလက္ခဏံ။ ။ “ ပိသောဒရာဒိနိ ယထောပဒိဋ္ဌံ=ပိသောဒရာ အစရှိသော ပုဒ်တို့သည် ညွှန်ပြအပ်သည့်အတိုင်း (ပါဠိရှိတိုင်း) ပြီးကုန်၏”-(ပါဏိနိ သုတ်)၊ ပိသောဒရာပုဒ်နှင့်ရှုပ်ပြီးပုံ အခြင်းအရာတူသောပုဒ်တို့ကို “ပိသောဒရာဒိဂိုဏ်း” ဟု ခေါ်၏၊ ထိုပိသောဒရာဒိဂိုဏ်း၌သွင်းခြင်းကို “ပိသောဒရာဒိပက္ခေပ”ဟု ဆိုသည်၊ ထိုသို့ ထည့်သွင်းခြင်းသည်ပင် ရှုပ်ပြီးကြောင်းလက္ခဏာ တမျိုးဖြစ်၍ “ပိသောဒရာဒိ ပက္ခေပလက္ခဏံ ” ဟု ဆိုသည်။ [ပိသောဒရာဒိနိ သဒ္ဓါနိ အာကတိဂဏဘာဝတော (ပိသောဒရာနှင့်တူသောသဒ္ဓါတို့၏ ရှုပ်ပြီးပုံအခြင်းအရာတူသောအားဖြင့်ယူအပ်သော သဒ္ဓါအပေါင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်) ဝုတ္တံ- ပိသောဒရာဒိပက္ခေပလက္ခဏံ ဂဟေတွာဝါ၊ ပက္ခိပနမေဝ လက္ခဏံ၊ တပ္ပရိယာပန္တတာကရဏံ ဟိ ပက္ခိပနံ=ထိုဂိုဏ်း၌ ပါဝင်အောင် ပြုခြင်းသည် ပက္ခိပန မည်၏။=ဋီကာ။]

ပိသောဒရာရှုပ်ပြီးပုံ။ ။ ဖုသိတံ+ဥဒရံ ယဿာတိ ဖုသိတောဒရော=ရေပေါက် ဟူသော ဝမ်းမိုက်ရှိသော မိန်းမတစ်ပါး၊ [ဖုသိတသဒ္ဓါ “ရေပေါက်” အနက် ဟော၊] ဖုသိတောဒရော၌ ဇကို ပ, ဥကို ဣ, တကို ဧ, သခွင်းချေကပ်၍ “ပိသောဒရော” ဟု ပြီးသည်၊ တနည်း-“ပိသဒံ+ဥဒရံ ယဿ”ဟု ပြု၍ “ ပိသဒေါ ဒရော ” မှ ဒကို ချေ၍ “ပိသောဒရော”ဟု ပြီး၏၊ ပိသဒလည်း ရေပေါက်အနက်ဟောပင်။

ဘာဂူဝါ။ ။ “ ဘဇိတမ္ပ - ကံပြုသူတို့သည် ကပ်ရောက်ထိုက်၏၊ ဣတိ ဘာဂုံ ” ဘဇဇောတိ ဣပစ္စည်းဖြင့် (ဘာ၌ ဝုဒ္ဓိပြု၍) ပြီးသော ဘာဂူပုဒ်သည် “ အသုဘေစ သုဘေ ကမ္မေ, ဘာဂုံ ဝုတ္တံ ဒွယေပိစ ”ဟူသော အဘိဓာန်နှင့်အညီ ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံ ၂ မျိုးကိုဟောသော်လည်း ဤနေရာ၌ ကုသိုလ်ကံကို ယူစေလို၍ “လောကီယ၊ ပေါသီလာဒိပါရပုတ္တံ”ဟုပိသေသနပြုသည်၊ လောကီယသုခဟူသည် လူနတ် စည်းစိမ် ကို ခံစားရသောသုခတည်း၊ လောကီကုသိုလ်များသည် ထို လောကီသုခကို ပြီးစေ၏၊ လောကုတ္တရာသုခ ဟူသည် ဖလသမာပတ်နှင့် နိဗ္ဗာန်၏သန္တိသုခ တည်း၊ မဂ်ကုသိုလ်

ပန - အဘိတပါးကား၊ (တနည်း) ပန- ဘာဂျဝါ ဟူသော သင်္ခေပ၏
 ဝိတ္ထာရမှ တပါး၊ ဘဂ္ဂဝါ ဟူသော သင်္ခေပ၏ ဝိတ္ထာရကို ဆိုဥျးအံ့၊ ယသ္မာ-
 ကြောင့်၊ လောဘ ဒေါသ မောဟ၊ပေါက်လေသသတသဟဿာနိ-လောဘ၊
 ဒေါသ၊ မောဟ၊ ဝိပရိတမနသိကာရ ,.... အဟိရိက အနောတ္တပ္ပ , ကောဓ
 ဥပနာဟ,မက္ခပလာသ,ဣဿာမစ္ဆရိယ,မာယာသာဌေယျ,ထမ္ဘသာရမ္ဘ,
 မာန အတိမာန, မဒ ပမာဒ, တဏှာ အဝိဇ္ဇာ, ၃ ပါး အပြား ရှိသော
 အကုသလမှုလ, ဒုစ္စရိတသံကိလေသ, မလ, ဝိသမ,သညာ,ဝိတက္က, ပပဉ္စ,....
 ၄ပါးအပြားရှိသော ဝိပရိယေသ,ဂန္ထ,ဩဃ,ယောဂ,တဏှာ,ဥပါဒါန်,....

သည် ထိုလောကုတ္တရာသုခကိုပြီးစေ၏၊ ဝိဝနနိသိတဖြစ်သော ဒါနသီလစသော ပါရမီ
 ကုသိုလ်များလည်း မဂ်ကို ကျေးဇူးပြုနိုင်ရကား လောကုတ္တရာ သုခကို ပြီးစေနိုင်သို့ရန်
 အခြေခံကောင်းမှုဖြစ်၏၊ [“ဘာဂျဝါ”မှ ဘဂဝါဖြစ်ပုံကို နိရုတ္တိနည်းဆိုလျှင် ဘာဂျကို
 ဘဂျ၊ ဝိသောဒရာဒိဂိုဏ်း၌သွင်းသော သဒ္ဓါနည်းဆိုလျှင် “ဝိသောဒရာဒိနိ ယထော
 ပဒိဋ္ဌ” သုတ်ဖြင့် ဘာ၏အာကို ရသေ့ပြု၊ ယကိုလည်းချေ၊ ကစ္စည်းကျမ်း အလို ရသံ
 သုတ် တေသုဝုဋ္ဌိသုတ်တို့ဖြင့် ရသေ့ပြု၊ ယချေ။]

ယသ္မာ ပန လောဘ ။ ။ ကိလေသာတို့ကိုပြုရာ၌ ဧကက , ဒုက, တိကစသော
 အားဖြင့် ပြ၏၊ “ဝိပရိတ မနသိကာရ”ဟူသည် အနိစ္စကို နိစ္စဟု နှလုံးသွင်းခြင်းစသော
 အမှားနှလုံးသွင်းခြင်းတည်း၊ အခြားနေရာ၌ “ဝိပလ္လာသ”ဟု ခေါ်၏၊ ထို ဝိပလ္လာသသည်
 ၁၂ ပါးရှိ၍ များသော်လည်း ဝိပလ္လာသ သာမညအားဖြင့် တပါးတည်းယူသည်၊ ဒုက၌
 အဟိရိကအနောတပ္ပတတွဲ-စသည်ဖြင့် ၂ ပါးစီဘွဲ့ပါ၊ တိက၌ အကုသလမူ ၃, ဒုစ္စရိတ် ၃,
 တဏှာ ဒိဋ္ဌိ ဒုစ္စရိတအားဖြင့် ကိလေသ ၃, ရာဂ - ဒေါသ - မောဟအားဖြင့် မလ ၃,
 ဝိသမလည်း ထို ၃ ပါးပင်၊ ကာမ-ဗျာပါဒ-ဝိဟိံသာအားဖြင့် သညာ ၃, ကာမဝိတက်
 စသော ဝိတက် ၃, တဏှာ-ဒိဋ္ဌိ-မာနအားဖြင့် ပပဉ္စ ၃။

ဧကုတ္တ ။ “ဝိပရိတတော-အနိစ္စစသောဝတ္ထုတို့ကို နိစ္စစသော ဖေါက်ပြန်သော
 အားဖြင့် + သေန္တိ-ရှာမှီးတတ်ကုန်၏” နှင့်အညီ ဝိပလ္လာသတရားတို့ကိုပင် ဝိပရိယေသ
 တရားဟု ဆိုထား၏၊ အနိစ္စ-ဒုက္ခ-အနတ္တ-အသုဘဝတ္ထု ၄ ပါး၌ နိစ္စ-သုခ-အတ္တ-
 သုတဟု မှားမှားယွင်းယွင်းဖြစ်သော တရားလေးပါးတည်း၊ သညာ-စိတ္တ-ဒိဋ္ဌိ ၃ ဖြင့်
 မြှောက်လျှင် ဝိပလ္လာသ ၁၂ ပါးရှိ၏၊ အာသဝ-စသည်တို့ ထင်ရှားပြီ။

တဏှာ ။ ။ တဏှာသည် “စိဝရဟေတုဝါ တဏှာ ဥပ္ပဇ္ဇမာနာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ” ဤသို့
 စသည်ဖြင့် စိဝရတဏှာ , ဝိဏှပေါတတဏှာ , သေနာသနတဏှာ , ဣတိဘဝါဘဝ
 တဏှာ-ဟု ၄ မျိုးလာ၏။ [ဣတိ ဘဝါဘဝ၌ ဣတိသည် နိဒဿနအနက် ရှိ၏၊ ဘဝါ
 ဘဝဟူသည် ပဏီတ, ပဏီတတရတည်း၊ သင်္ကန်းစသော အကြောင်းကြောင့် တဏှာ
 ဖြစ်သကဲ့သို့ “ဣတိ-ဤ အတူ၊ ဘဝါဘဝဟေတု- ကောင်းသော, ကောင်းသည်ထက်
 ကောင်းသော ဆီ များ တင်လဲ စသည်ကြောင့်လည်း တဏှာဖြစ်သည်”ဟုလို။]

၅ ပါးသော စေတောဒိလ၊ ဝိနိဗန္ဓ၊ နိဝရဏ၊ အဘိနန္ဒန၊... ၆ ပါးသော ဝိဝါဒမူလ၊ တဏှာကာယ၊... ၇ ပါးသော အနုသယ၊ ၈ ပါးသော မိစ္ဆာတ္တ၊ ၉ ပါးသော တဏှာမူလက၊ ၁၀ ပါးသော အကုသလကမ္မပလ၊ ၆၂ ပါးသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ တရားရှစ်ပါးသော တဏှာဝိစရိုက်အပြားရှိသော အလုံးစုံသော ပူလောင်ကြောင်းပူအိုက်ကြောင်းဖြစ်သော ကိလေသာအသိန်းတို့ကို။

စေတောဒိလ။ ။ စေတော ဒိလတိ ထဋ္ဌဘာဝံ အာပဇ္ဇတိ-ဧတေဟိတိ စေတော ဒိလာနိ၊ [ဘူဝါဒိ၊ ဒိလဓာတ်သည် ကပ္ပိနအနက်ဟောဟု ဓာတ်ကျမ်းရှိ၏။ ဧတေဟိ-ဤဘုရား၌ ယုံမှားမှု စသည်တို့ကြောင့်၊ စေတော-စိတ်သည်၊ ဒိလတိ ထဋ္ဌဘာဝံ အာပဇ္ဇတိ-ခက်ဆန်သည်၏အဖြစ်သို့ ရောက်တတ်၏။] ဘုရား တရား သံဃာ သိက္ခာ၌ ယုံမှားသံသယ ဖြစ်မှုဟူသော ဝိစိကိစ္ဆာ ၄ ပါးနှင့် သမ္ပဟုစာရိတို့အပေါ်၌ ဒေါသကြီးမှုတည်း။

စေတော ဝိနိဗန္ဓ။ ။ စေတော ဝိရူပံ နိဗန္ဓိယတိ ဧတေဟိတိ စေတောဝိနိဗန္ဓာ၊ [ဧတေဟိ-ဤ ရာဂစသော တရားတို့သည်၊ စေတော-စိတ်ကို၊ ဝိရူပံ-ပင်ကိုယ်သဘောမှ ဖောက်ပြန်အောင်၊ နိဗန္ဓိယတိ - ဆုပ်ကိုင်ထားသကဲ့သို့ ဖွဲ့ထားအပ်၏။ ဣတိ-ထိုသို့ စိတ်ကို ဖွဲ့ထားတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (အရတ္တကတ္တုသာဓန)၊ စေတော ဝိနိဗန္ဓာ-ထိုမည်၏။] ကာမ၌၎င်း၊ မိမိကိုယ်၌၎င်း၊ ရုပ်အဆင်း၌၎င်း၊ ရာဂမကင်းမှု ၃ ပါး၊ စားချင်တိုင်းစား၍ အိပ်ခြင်း၌ ချမ်းသာမှုကို အားထုတ်ခြင်း၊ နတ်တဝတခုခုကို တောင့်တ၍ မြဟ္မစရိယကို ကျင့်ခြင်းတည်း။ နိဝရဏ ၅ ပါးထင်ရှားပြီ၊ အဘိနန္ဒန ငါးပါးကား ရူပစသော အာရုံငါးပါး၌ အလွန်နှစ်သက်သော တဏှာ ၅ မျိုးတည်း။

ဝိဝါဒမူလ။ ။ ခိုက်ရန်ငြင်းခုံခြင်း၏ အခြေခံတရား ၆ ပါးကား-ကောဓ၊မက္ခ၊ ဣဿာ၊ သာဠေယျ၊ ပါပိစ္ဆတာ (အလိုဆိုးရှိသူ၏အဖြစ်)၊ သံဒိဋ္ဌိပရာမာသ (မိမိအယူကို မှားသောအားဖြင့် သုံးသပ်တတ်သောဒိဋ္ဌိ) တို့တည်း။ [“စိတ်ဆိုးသူသည် စိတ်ဆိုးခြင်းကြောင့် ရန်ဖြစ်တတ်၏” စသည်ဖြင့် သိလေ။]

တဏှာကာယ။ ။ တဏှာအပေါင်း ၆ ပါးကား ရူပါရုံ၌ တပ်မက်သော ရူပတဏှာ၊ ဓမ္မတဏှာတို့တည်း။ အနုသယ ၇ ပါး ထင်ရှားပြီ၊ မိစ္ဆာတ္တတရား ရှစ်ပါးကား-မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ မိစ္ဆာသင်္ကပ္ပ-စသော မိစ္ဆာမဂ္ဂင် ရှစ်ပါးတည်း။

တဏှာမူလက။ ။ တဏှာအရင်းခံ ရှိသော တရား ၉ ပါးကား-လိုချင်မှုတဏှာကို အကြောင်းပြု၍ ရှာဖွေမှု၊ ရှာခြင်းကြောင့် ရမှု၊ ရခြင်းကြောင့် (ဒီဟာကို ငါသုံးမည်၊ ဒီဟာကို သိမ်းထားမည် - စသည်ဖြင့်) ဆုံးဖြတ်မှု၊ ဆုံးဖြတ်မှုကြောင့် (ဆန္ဒရာဂ) နှစ်သက် တွယ်တာမှု၊ ဆန္ဒရာဂကြောင့် (အဇ္ဈောသာန) မျိုး၍ ချလိုက်သကဲ့သို့ ထိုပစ္စည်း၌ အပြီးတိုင် သက်ဝင်မှု၊ ထိုအဇ္ဈောသာနကြောင့် (ငါ့ဟာ-ဟု) သိမ်းပိုက်မှု၊ ထိုသိမ်းပိုက်မှုကြောင့် မပေးရက်အောင် ဝန်တိုမှု၊ ဝန်တိုမှုကြောင့် စောင့်ရှောက်မှုကို အကြောင်းပြု၍ ဒုတ်ဒါးကိုင်ရ - ရန်ဖြစ်ရ - နင်ဘဲ ငါ့ဟ ပြောဆိုရ - လိမ်လည်ရ၊ ဤသို့ စသော အကုသလဓမ္မတို့ ဖြစ်ကြလေ၏။ ထိုအားလုံး တဏှာအရင်းခံလျက် ရှိသည်။

အဘဉ္စိ-ချိုးဖျက်တော်မူပြီ၊ ဝါ-တနည်း၊ သင်္ခပတော-အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်၊ ပဉ္စ-ငါးပါးကုန်သော၊ ကိလေသ အဘိသင်္ခါရ ခန္ဓ မစ္စ၊ ဒေဝပုတ္တမာရေ- ကိလေသမာရ်၊ အဘိသင်္ခါရမာရ်၊ ခန္ဓမာရ်၊ မစ္စမာရ်၊ ဒေဝပုတ္တမာရ်တို့ကို၊ အဘဉ္စိ - ချိုးဖျက်တော်မူပြီ၊ တေသံ ပရိဿယာနံ - ဤ ဘေးရန်တို့၏၊ ဝါ- တို့ကို၊ တသ္မာ ဘဂ္ဂတ္တာ-ထိုသို့ ချိုးဖျက်တော်မူအပ်ကုန်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဘဂ္ဂဝါတိ-ဘဂ္ဂဝါ ဟူ၍၊ ဝတ္ထဗ္ဗေ-ဆိုထိုက်လျက်၊ ဘဂဝါတိ- ဘဂဝါ ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ စ-သဘဏကား၊ ဧတ္ထ-ဤဘဂဝါဟူသောပုဒ်အဖွင့်၌၊ ဘဂ္ဂရာဂေါ ပေ၊ တေန ဝုစ္စတိတိ- ဟူ၍၊ အာဟ-ရှေးကလည်း ဆိုခဲ့ဘူးပြီ။

ယောဘဂဝါ-သည်၊ ယေန ကာရဏေန-ကြောင့်၊ ဘဂ္ဂရာဂေါ- ချိုးဖျက် အပ်ပြီးသော ရာဂရှိတော်မူ၏၊ ဘဂ္ဂဒေါသော-ချိုးဖျက်အပ်ပြီးသော ဒေါသ ရှိတော်မူ၏၊ ဘဂ္ဂမောဟော-ချိုးဖျက်အပ်ပြီးသော မောဟရှိတော်မူ၏၊ အနာ သဝေါ - အာသဝေါ ရှိတော်မူ၊ အဿ - ထို မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဝါ- သည်း၊ ပါပကာ-ယုတ်မာကုန်သော၊ ဓမ္မာ-တရားတို့ကို၊ ဘဂ္ဂါ-ချိုးဖျက်အပ်ကုန်ပြီ၊ တေန- ကြောင့်၊ (သောဘဂဝါ- ကို) ဘဂဝါ- ဘဂဝါဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏။

စ-ဆက်ဥးအံ့၊ ဘာဂျဝန္တတာယ - ဘာဂျဝန္တတာ ရုဏ်တော်ဖြင့်၊ သတ ပုညဇလက္ခဏာဓရဿ-ရာပေါင်းများစွာသော ဘုန်းသမ္ဘာကြောင့်ဖြစ်သော လက္ခဏာတော်ကို ဆောင်တော်မူသော၊ အဿ - ထို မြတ်စွာဘုရား၏၊ ရူပ ကာယသမ္ပတ္တိ-ရူပကာယ၏ ပြည့်စုံခြင်းသည်၊ ဝါ-ကို၊ ဒီဗိတာ-ပြအပ်သည်။

အပ္ပာ ။ ။ အကုသလကမ္မပထတရား ၁၀ ပါး ထင်ရှားပြီ၊ ၆၂ ပါးသော မိစ္ဆာ အယူကို မြဟူဇာလသုတ်မှာရှု၊ တဏှာတရားရှစ်ပါးကို သင်္ဂြိုဟ်အဖွင့်မှာရှု၊ “ ဝိစရိတ ပဘောဒမ္ပ ပဘောဒသဒ္ဓါကို လောဘပဘောဒ - ဒေါသပဘောဒ စသည်ဖြင့် ဧကကမ္ပ စ၍ ပုဒ်တိုင်း၌ ယှဉ်စပ်ပေးပါ၊ အားလုံး ဒွန်ပုဒ်များ ဖြစ်သောကြောင့် “ဒွန်၏ နောက်၌၊ ရှိသောပိုဒ်၊ ယှဉ်လိုက်ပုဒ်တိုင်းသာ”တည်း၊ မာရ်ငါးပါးကို နားလည်လောက်ပြီ။

ဘာဂျဝန္တတာယဓဿ။ ။ ပြီးခဲ့သော ဘာဂျဝါ ဘဂ္ဂဝါ၊ ပုဒ်တို့ဖြင့် ရအပ်သော ဒီပနတ္ထကို ပြလိုသောကြောင့် “ဘာဂျဝန္တတာယ ဓဿ” စသည်မိန့်၊ “သတပုညဇ”၌ တရာ အတိကျ ဘုန်းကံကြောင့်ဖြစ်သည် ဟု မမှတ်ရ၊ သတ သဒ္ဓါသည် မဟုအနက်ကို ဟောသော အနေကသင်္ချာဖြစ်၍ “ ရာပေါင်းများစွာ ” ဟု မှတ်ပါ၊ ချဲ့ဥးအံ့-အနန္တ လောကဓာတ်တို့၌ ရှိသမျှသဘာဝတို့ အကြိမ်တရာစီပြုအပ်သော ဒါနစသော ကောင်းမှု ကံများကို တပုံ-ပုံ၊ ထိုဒါနအပုံ- သီလအပုံစသောအပုံကို တရာဖြင့်မြှောက်၊ ထိုမျှလောက် များပြားသော ကုသိုလ်ကံနှင့် ဘုရားအလောင်း တပါး၏ ဒါန-သီလ စသော ပါရမီ ကုသိုလ်သည် ညီမျှ၏၊ ဤ ကုသိုလ်များကို “ သတပုည ” ဟု ဆိုသည်၊ ထိုသတပုည ကြောင့် ဖြစ်သော လက္ခဏာတော်ကြီး-ငယ်များကို “သတပုညဇလက္ခဏာ”ဟု မှတ်။

ဟောတိ-၏၊ ဘဂ္ဂဒေါသတာယ - ဘဂ္ဂဒေါသတာ ဂုဏ်တော်ဖြင့်၊ ဓမ္မကာယ သမ္ပတ္တိ-ဓမ္မကာယ၏ပြည့်စုံခြင်းသည်၊ ဝါ-ကို၊ (ဒီပိတာ-သည်၊ ဟောတိ-၏) တထာ-ထိုမှတပါး၊ လောကီယသရိက္ခကာနံ - လောကီလူအများ၊ ပညာရှိ ပုဂ္ဂိုလ်အများတို့၏၊ ဗဟုမတဘာဝေါ - များစွာ မြတ်နိုးအပ်သည်၏ အဖြစ် သည်၎င်း၊ ဝါ-ကို၎င်း၊ (ဒီပိတာဟောတိ၌ လှမ်းစပ်)၊ ဂဟဋ္ဌပဋ္ဌဇိတေဟိ- လူဝတ်ကြောင့် ရသေ့ ရဟန်းတို့သည်၊ အဘိဂမနိယတာ - ရှေးရှု ကပ်ရောက် အပ်သည်၏ အဖြစ်သည်၎င်း၊ ဝါ- ကို၎င်း၊ အဘိဂတာနံ - ရှေးရှု ကပ်ရောက် ကုန်သော၊ နေသံ-ထို လူဝတ်ကြောင့် ရသေ့ ရဟန်းတို့၏၊ ကာယစိတ္တ ဒုက္ခာ ဝနယနေ- ကိုယ်ဆင်းရဲ၊ စိတ်ဆင်းရဲတို့ကို ပယ်ရှားခြင်း၌၊ ပရိဗလဘာဝေါ-

ဇ္ဇမကာယ....ဓမ္မကာယ သမ္ပတ္တိ။ ။ရှေးပုဂ္ဂိုလ်များကံရှိခြင်း ဟူသော ဘာဂျဝန္တ တာဂုဏ်တော်ကြောင့် အမျိုးမြတ်ခြင်း - အခြွေအရံများခြင်း စသော အကျိုးဖလ၏ ပြည့်စုံမှုများ ဖြစ်နိုင်သော်လည်း ထိုအကျိုးများ၏ အရင်းခံမှာ ရုပ်ပုံတော်၏ သပ္ပာယ် ခြင်းသာဖြစ်သောကြောင့် “ရူပကာယသမ္ပတ္တိ ဒီပိတာ” ဟု လိုရင်းပခေနအကျိုးကို သာ ပြသည်။ “ဓမ္မကာယ-တရားအပေါင်း”ဟူသည် ဉာဏ်တော်-လုလ္လ ဝိရိယတော် မဟာကရုဏာတော် စသော ဓမ္မနှင့် ဆိုင်ရာ သမ္ပဒါတို့တည်း၊ ထို သမ္ပဒါ တို့သည် ကိလေသာကို ပယ်ခြင်းဟူသော ပဟာနသမ္ပဒါ ရှေ့သွားရှိသောကြောင့် “ကိလေသာ ပယ်မှု ဟူသော ဘဂ္ဂဒေါသတာဖြင့် ဓမ္မကာယသမ္ပတ္တိကိုပြသည်”ဟု ဆိုသည်။

တထာ၊ ဝေ၊ အဘိဂမနိယတာ။ ။တထာဖြင့် ဘာဂျဝန္တတာ ဘဂ္ဂဒေါသတာ ကို ပြန်၍ညွှန်းသည်။ “လောကီယ”ဟူသည် လူ့လောက၌ဖြစ်နေကြသော လူအများ တည်း၊ “လောကေ+ဘဝါလောကီယာ”ဟုပြု၊ “သရိက္ခက” ဟူသည်ကား စူးစမ်း ဆင်ခြင်ထုတ်သောပညာရှိများတည်း၊ သဟ+ဣက္ခာယ ယေ ဝတ္တန္တိတိ သရိက္ခကာ= စူးစမ်းတတ်သောဉာဏ်နှင့်တကွ ဖြစ်သူတို့၊ [နောက် သရိက္ခကကို “ကုသလဂဝေသီ” ဟု သာရဏ္ဏဋ္ဌင်္ဂဉ္စားလတံ၊] သာမန်လူအများသည် ဘာဂျဝန္တ (ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးမားသော) ပုဂ္ဂိုလ်များကို မြတ်နိုးကြ၏၊ ပညာရှိတို့ကား ဘာဂျဝန္တထက် ဘဂ္ဂဒေါသပုဂ္ဂိုလ်ကိုသာ များစွာ မြတ်နိုးကြသည်၊ လူဝတ်ကြောင့်များသည် ဘာဂျဝန္တပုဂ္ဂိုလ်အထံ ဆည်းကပ် ကြ၏၊ ရသေ့ရဟန်းပညာရှိတို့ကား ဘဂ္ဂဒေါသပုဂ္ဂိုလ်အထံ ဆည်းကပ်ကြသည်။

ကာယစိတ္တဒုက္ခာဝနယနေ ။ နောက်၌ လာလတံ အတိုင်း အာမိသကို ပေးတော်မူသောအခါ၊ ထိုအာမိသကိုရရှိခြင်း၊ ရုပ်ပုံတော်ကိုပသာဒစက္ခုဖြင့်ကြည့်နေ ရခြင်းတို့ကြောင့် ရောက်လာသူတို့မှာ ကိုယ်ဆင်းရဲမှု ကင်းပျောက်၏၊ ဟောပေးအပ် သောတရားကိုနာရခြင်း၊ တရားတော်ကို ဉာဏ်စက္ခုဖြင့် ကြည့်ရှု နေရခြင်းတို့ကြောင့် စိတ်ဆင်းရဲမှု ကင်းပျောက်၏၊ ထို့ကြောင့် ရုပ်ပုံတော်သပ္ပာယ်ခြင်း၏အကြောင်းဖြစ်သော ဘာဂျဝန္တတာဖြင့် ကာယိကဒုက္ခ ပယ်နိုင်ပုံ ကို၎င်း၊ ဘဂ္ဂဒေါသတာဖြင့် စိတ္တဒုက္ခ ပယ်နိုင်ပုံကို၎င်း ပြသည်။

စွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်သည်၎င်း၊ ဝါ - ကို၎င်း၊ အာမိသဒါန ဓမ္မဒါနေဟိ-
 အာမိသကို ပေးခြင်း၊ ဓမ္မကို ပေးခြင်းတို့ဖြင့်၊ ဥပကာရိတာ - ကျေးဇူးပြုခြင်း
 ရှိသည်၏ အဖြစ်သည်၎င်း၊ ဝါ - ကို၎င်း၊ လောကီယ လောကုတ္တရသုခေဟိ-
 လောကီချမ်းသာ လောကုတ္တရာ ချမ်းသာတို့နှင့်၊ သမ္ပယောဇနသမတ္တတာစ-
 ယှဉ်စေခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သည်၏ အဖြစ်သည်၎င်း၊ ဝါ - ကို၎င်း၊ ဒီပိတာ - ပြအပ်
 သည်၊ ဟောတိ-၏။

စ-အဘူတပါးကား၊ (တနည်း) စ- ဘဂ္ဂဝါဟူသော သင်္ခေပ၏ ဝိတ္ထာရမှ
 တပါး ယုတ္တောဘဂေဟိ ဟူသော သင်္ခေပ၏ ဝိတ္ထာရကို ဆိုဥးအံ့၊ ယသ္မာ-
 ကြောင့်၊ လောကေ-၌၊ ဣဿရိယ ဓမ္မ ယသ သိရိ ကာမ ပယတ္တေသု-ဟုကုန်
 သော၊ ဆသု-ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု - ဘုန်းတော်ဂုဏ်တို့၌၊ (ဓမ္မသဒ္ဓါ ဂုဏဝါ
 စက)၊ ဘဂသဒ္ဓေါ- ဘဂသဒ္ဓါသည်၊ ဝတ္တတိ - ဖြစ်၏၊ စ-ဆက်၊ အဿ-ထို
 မြတ်စွာဘုရား၏၊ သကစိတ္တေ-ကိုယ်တော် စိတ်၌၊ ပရမံ-လွန်ကဲသော၊ ဣဿ
 ရိယံ-အစိုးရသူ၏ အဖြစ်သည်၊ (အတ္ထိ-ရှိ၏၊) ဝါ- တနည်း၊ အဏိမာလဃိ
 မာဒိကံ- အဏိမာလဃိမာ အစရှိသော၊ လောကီယသဇ္ဇတံ - လောကီလူတို့
 သမုတ်အပ်သော၊ သဗ္ဗာကာရ ပရိပူရံ-အလုံးစုံအခြင်းအရာတို့ဖြင့်ပြည့်စုံသော
 ဘုန်းတော်သည်၊ (အတ္ထိ၊) တထာ-ထိုမှတပါး၊ လောကုတ္တရော - လောကု

အာမိသ - ဓမ္မဒါန ။ ။ ပုဂ္ဂိုလ် ကြီးမားတော်မူသော ဘာဂျဝန္တတာကြောင့်
 ဆည်းကပ်လာသော ရှင်ရဟန်းတို့အား ဆွမ်းသင်္ကန်း စသော အာမိသကို ပေးတော်
 မူနိုင်၏၊ ကိလေသာကုန်ပြီးခြင်း ဟူသော ဘဂ္ဂဒေါသတာကြောင့် ဆည်းကပ် လာသူ
 တို့အား တရား ဟောပေးတော် မူနိုင်၏၊ ထိုသို့ ပေးတော် မူခြင်းဖြင့် ထိုသူတို့အား
 ကျေးဇူးပြုနိုင်သည်။

လောကီယ လောကုတ္တရသုခ။ ။ ငါဘုရားသည် ရှေးတုန်းက အာမိသဒါန ဓမ္မ
 ဒါနကို ပြုခဲ့သောကြောင့် ယခုအခါ လောကတွင် အမြတ်ဆုံးအဖြစ်သို့ ရောက်ရသည်၊
 သင်တို့လည်း ငါဘုရားကဲ့သို့ ကျင့်ကြံ (အာမိသကိုပေးကြ တရားကိုကျင့်ကြံ) ဟု
 တိုက်တွန်းတော်မူရာ ရောက်သဖြင့် ဘုရားရှင်ကိုအားကျ၍ ကျင့်သူတို့မှာ လောကီသုခ
 လောကုတ္တရာသုခကို ရနိုင်ကြသည်၊ ထို့ကြောင့် ဘာဂျဝန္တတာဖြင့် သတ္တာတို့အား
 လောကီသုခနှင့် ယှဉ်စေနိုင်ကြောင်းကို၎င်း၊ ဘဂ္ဂဒေါသတာဖြင့် လောကုတ္တရာသုခနှင့်
 ယှဉ်စေစွမ်းနိုင်ကြောင်းကို၎င်း၊ ပြတော်မူသည်။

ယသ္မာစ လောကေ။ ။ “ယုတ္တော ဘဂေဟိ” အရ အကျယ်ပြုလို၍ “ယသ္မာစ”
 မိန့်၊ ဣဿရိယ - စသော ဘုန်းခြောက်ပါးသည် ဘုရားငွေ့တော်မှ ထင်ရှားသည့်
 မဟုတ်၊ အလွန်ရှေးကျသော သတ္တတကျမ်းများ၌ပင် ဘုန်းခြောက်ပါးကို ပြလျက်ရှိ၏၊
 ထို့ကြောင့် “လောကေ ဘဂသဒ္ဓေါ ဝတ္တတိ” ဟု မိန့်သည်၊ [သက္ကတ၌ “ဩ” ပုဒ်ကို
 ပါဠိ၌ “သိရိ” ဟု ပြန်ကြ၏။]

တ္ထရာကိုးပါးဟူသော၊ ဓမ္မော- ဓမ္မဘုန်းတော်သည်၎င်း၊ လောကတ္ထယ ဗျာပ
 ကော-လောကသုံးပါး၌ ပြန့်နှံ့သော၊ ယထာဘူစွ ရုဏာဓိဂတော- ဟုတ်မှန်
 သောရုဏ်တော်ကြောင့် ရအပ်သော၊ အတိဝိယ- အလွန် အကဲသာလျှင်၊ ပရိ
 သုဒ္ဓေါ- ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သော၊ ယသော- ယသဘုန်းတော်သည်၎င်း၊
 ရူပကာယ ဒဿနဗျာဝဋ္ဌ ဇနနယနပ္ပသာဒဇနန သမတ္တာ- ရူပကာယတော်ကို
 ပူးမျှော်ခြင်း၌ ကြောင့်ကြစိုက်သောလူတို့၏ မျက်လုံးတို့၏ ကြည်လင်ခြင်းကို
 ဖြစ်စေခြင်း၌ စွမ်းနိုင်သော၊ သဗ္ဗာကာရ ပရိပူရာ-အလုံးစုံ အခြင်းအရာတို့ဖြင့်
 ပြည့်စုံသော၊ သဗ္ဗင်္ဂပစ္စင်္ဂသိရီ - အလုံးစုံသော အင်္ဂါကြီးငယ်တို့၏ အသေရ
 ဟူသော သိရီဘုန်းတော်သည်၎င်း၊ အတ္တဟိတံဝါ- ကိုယ်တော်စီးပွားမူလည်း
 ဖြစ်သော၊ ပရဟိတံဝါ- သူတပါး စီးပွားမူလည်း ဖြစ်သော၊ ယံယံ-အကြင်
 အကြင်စီးပွားကို၊ အနေန-ဤမြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဣစ္ဆိတံ-အလိုတော်ရှိအပ်
 ၏၊ ပတ္တိတံ- တောင့်တတော်မူအပ်၏၊ တဿ တဿ-ထိုထိုစီးပွား၏၊ တထေ
 ဝ-ထို တောင့်တတိုင်းသာလျှင်၊ အဘိနိပ္ပန္နတ္တာ-ပြီးစီးသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊
 ဣစ္ဆိတိစ္ဆိတတ္ထနိပ္ပတ္တိသညိတော - အလိုရှိအပ် အလိုရှိအပ်သော စီးပွား၏
 ပြီးစီးခြင်း ဟု သိမှတ်အပ်သော၊ ကာမော - ကာမဘုန်းတော်သည်၎င်း၊ သဗ္ဗ
 လောက ဂရုဘာဝပ္ပတ္တိ ဟေတုဘူတော - တလောကလုံး၏ လေးစားထိုက်
 သည်၏ အဖြစ်သို့ ရောက်ခြင်း၏ အကြောင်း ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ သမ္မာဝါယာမ
 သင်္ခါတော- သမ္မာဝါယာမဟု ဆိုအပ်သော၊ ပယတ္ထောစ-ပယတ္တဘုန်းတော်
 သည်၎င်း၊ အတ္ထိ - ၏၊ ဣမေဟိ ဘဂဝဟိ - ဤ ဣဿရိယ၊ စသည့် အပြား၊
 ဘုန်းခြောက်ပါးတို့နှင့်၊ တဿာယုတ္တတ္တာပိ- ထိုသို့ ယှဉ်တော်မူသည်၏ အဖြစ်
 ကြောင့်လည်း၊ “ဘဂါ အဿ သန္တိ”တိ ဣမိနာ အတ္ထေန-ဘဂါ အဿ
 သန္တိဟူသော ဤအနက်ကြောင့်၊ ဘဂဝါတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ၊

ပရမဉ္ဇဿ၊ ဝေ၊ အတ္ထိ။ ။ ထိုဘုန်းတော်ခြောက်ပါးသည် မြတ်စွာဘုရား၌ အလွန်
 မြင့်မြတ်စွာရှိကြောင်း၊ ထိုဘုန်းရှိသူကို “ဘဂဝါ”ဟု ခေါ်တမ်းဆိုလျှင် ဘုရားရှင်သာ
 ဘဂဝါအမည်ရသင့်ကြောင်း ပြလို၍ “ပရမဉ္ဇဿ”စသည်မိန့်၊ ဣဿရဿ+ဘာဝေါ
 ဣဿရိယံ၊ အဏုနော - အဏုမြူသဘွယ် သေးငယ်သောအတ္တဘော၏ + ဘာဝေါ
 အဏိမာ၊ လဗုနော + ဘာဝေါ လဗိမာ၊ [လံသုသဒ္ဓါသည် အလျင်အမြန်အနက်ဟော
 “လဟု” သဒ္ဓါနှင့် အနက်တူသော သတ္တတသဒ္ဓါတည်း၊ “အဏ္ဌာဒိတို့မော”-မောဂ္ဂ
 လ္လာန်၊ တဒ္ဓိတ် ၆၂ သုတ်ဖြင့် ဘာဝအနက်၌ ဣမသက်၊ ယဝါကဲ့သို့ သိကို အာပြု၊]
 လဗိမာဒိကံ၌ အာဒိဖြင့် “မဟိမာ- ပတ္တိ-ပါကမ္ပ-ဤသိတာ-ဝသိတာ- ယတ္ထကာမာ
 ဝသာယိတာ”ဟူသော ၆ ပါးကိုယူ၊ ထိုရှစ်ပါးလုံးပင် ဣဿရိယဘုန်းတော်တပါး၏
 အပြားချည်းတည်း၊ ထိုရှစ်ပါး၏ အနက်အကျယ်ကို ရတနာရုဏ်ရည်၌ ပြခဲ့ပြီ။

ပန-ကား၊(တနည်း)ပန-ယုတ္တောဘဂေဟိ ဟူသော သင်္ခေပ၏ဝိတ္ထာရမှ
တပါး၊ ဝိဘတ္တဝါဟူသော သင်္ခေပ၏ ဝိတ္ထာရကိုဆိုဉ်းအံ့၊ ယသ္မာ - ကြောင့်၊
ကုသလာဒီဟိ - ကုသိုလ် အစရှိကုန်သော၊ ဘေဒေဟိ - အပြားတို့ဖြင့်၊ သဗ္ဗ
ဓမ္မေ-အလုံးစုံသော တရားတို့ကို၊ ဝိဘတ္တဝါ-ဝေဘန်တော်မူပြီ၊ ဝါ-တနည်း၊
ခန္ဓာယတန ဓာတု သစ္စ ဣန္ဒြိယ ပဋိစ္စ သမုပ္ပါဒါဒီဟိ - ခန္ဓာ၊ အာယတန၊
ဓာတ်၊ သစ္စာ၊ ဣန္ဒြေ၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အစရှိကုန်သော၊ (ဘေဒေဟိ-တို့ဖြင့်၊
ဝိဘတ္တဝါ - ပြီ) ဝါ-နည်း၊ ဝီဠန သင်္ခတ သန္တာပ ဝိပရိဏာမဋ္ဌေန - ဝီဠန
အနက်သဘော၊ သင်္ခတအနက်သဘော၊ သန္တာပအနက်သဘော၊ ဝိပရိဏာမ
အနက်သဘောအားဖြင့်၊ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ-ဒုက္ခအရိယသစ္စာကို၎င်း၊ အာယု
ဟန နိဒါန သံယောဂ ပလိဗောဓဋ္ဌေန - အာယုဟန အနက်သဘော၊ နိဒါန
အနက်သဘော၊ သံယောဂအနက်သဘော၊ ပလိဗောဓအနက်သဘောအား
ဖြင့်၊ သမုဒယံ အရိယသစ္စံ-ကို၎င်း၊ နိဿရဏာ ဝိဝေကာသင်္ခတ အမတဋ္ဌေန-
နိဿရဏအနက်သဘော၊ ဝိဝေကအနက်သဘော၊ အသင်္ခတအနက်သဘော၊

ယသ္မာပန ကုသလာဒီ ဘေဒေဟိ။ ။“ကုသလာဒီဘေဒေဟိ” သည် “ကုသ
လာဓမ္မာ၊ အကုသလာဓမ္မာ၊” စသော ဓမ္မသင်္ဂဏီပုဂ္ဂိုလ်တော်ကို ရည်ရွယ်သောစကား
တည်း၊ ခန္ဓာယတန စသည်ကား ခန္ဓဝိဘင်း စသော ပုဂ္ဂိုလ်တော်ကို ရည်ရွယ်သော
စကားတည်း၊ ဝီဠန သင်္ခတ-စသည်ကား သုတ္တန်ပုဂ္ဂိုလ်တော်များ၌ လာသော သစ္စာ
အနက်များတည်း၊ ဒုက္ခသစ္စာ၏ ဝီဠနဋ္ဌစသည်ကို ရှေ့သမယ အဖွင့်၌ ပြခဲ့ပြီ၊ [ဝီဠနဋ္ဌ
စသည်၌ အတ္တမှတ္တကို ငွေ့၊ ထိုအတ္တ (အနက်) ဟူသည် သဘောတည်း။]

သမုဒယအနက်။ ။အာယုဟန-အာ+ ဥဟန၊ အာသဒ္ဓါသည် ပြန့်နှံ့ခြင်းအနက်
ဟော၊ အာ-ထိုထိုအာရုံကို နှစ်သက်သောအားဖြင့်ပြန့်နှံ့၍+ ဥဟန-ဒုက္ခကို ပေါင်းစု
ခြင်း၊ တနည်း- အာယဿ - သမုဒယကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဒုက္ခကို+ ဥဟန-
ဖြစ်စေခြင်း၊ နိဒေဝါတိ ဒုက္ခံတိ နိဒါနံ - ဒုက္ခကို အပ်နှင်းသကဲ့သို့ ဖြစ်စေတတ်သည်၏
အဖြစ်ဟူသော+ အတ္တ-အနက်သဘော၊ [နိဒါနကဲ့သို့ ဘာဝသာဓန မရသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၌
ဘာဝဗျဿနချည်းကြံပါ၊] သံယောဂ - သံသရာဒုက္ခနှင့် ယှဉ်စေခြင်း၊ ပလိဗောဓ-
မဂ်ကို (မရအောင်) တားမြစ်ခြင်း။

နိရောဓအနက်။ ။နိဿရဏဋ္ဌ (နိဿရန္တိ ဧတ္ထ သတ္တံ) - သတ္တာတို့ သံသရာ
ဝဋ်မှ လွတ်မြောက်ရာ၏အဖြစ် ဟူသော အနက်သဘော၊ ဝါ-အလုံးစုံသောသင်္ခတတို့မှ
လွတ်မြောက်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘော၊ ဝိဝေကဋ္ဌ-အလုံးစုံသောသင်္ခါရ
တို့မှ ကင်းဆိတ်သည်၏အဖြစ်၊ အသင်္ခတဋ္ဌ-မည်သည့် အကြောင်းတစုံတရာမျှ မပြုအပ်
သည်၏အဖြစ်၊ အမတဋ္ဌ-သေရခြင်း မရှိသည်၏အဖြစ်၊ ဝါ-သတ္တာဘို့မသေကြောင်း၏
အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘော။

အမတအနက်သဘောအားဖြင့်၊ နိရောဓံ အရိယသစ္စံ-နိရောဓ အရိယသစ္စာ ကို၎င်း၊ နိယျာန ဟေတု ဒဿနာဓိပတေယျဋ္ဌေန- နိယျာန အနက်သဘော၊ ဟေတု အနက်သဘော၊ ဒဿန အနက်သဘော၊ အာဓိပတေယျ အနက် သဘောအားဖြင့်၊ မဂ္ဂ အရိယသစ္စံ - ကို၎င်း၊ ဝိဘတ္တဝါ - ဝေဘန်တော်မူပြီ၊ ဝိဘဇိတွာ - ဝေဘန်၍၊ ဝိဝရိတွာ - ချဲ့ထွင်၍၊ ဒေသိတဝါ- ဟောတော်မူပြီ၊ ဣတိ-ဤအနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်သည်၊ ဝါ-ဆိုလိုသည်၊ ဟောတိ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဝိဘတ္တဝါတိ-ဟူ၍၊ ဝတ္ထဗ္ဗေ-လျက်၊ ဘဂဝါတိ ဝုစ္စတိ။

စ-အဘိတပါးကား၊ (တနည်း) စ-ဝိဘတ္တဝါဟူသောသင်္ခေပဏ်ဝိတ္ထာရမှ တပါး၊ ဘတ္တဝါဟူသော သင်္ခေပဏ် ဝိတ္ထာရကို ဆိုဥးအံ့၊ ယသ္မာ - ကြောင့်၊ သေ - ဤ မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဒိဗ္ဗ မြဟ္မ အရိယဝိဟာရေ - ဒိဗ္ဗဝိဟာရ မြဟ္မ ဝိဟာရ အရိယဝိဟာရတို့ကို၎င်း၊ ကာယ စိတ္တ ဥပဓိဝိဝေကေ-ကာယဝိဝေက စိတ္တဝိဝေက ဥပဓိဝိဝေက တို့ကို၎င်း၊ သုညတပ္ပဏိဟိတာနိဗ္ဗိတ္တဝိမောက္ခေ-

မဂ္ဂအနက်။ ။ နိယျာန-ဝဋ်ဒုက္ခမှ လွတ်မြောက်ခြင်း၊ [နိယျာနိက-ဟု မရှိရ၊] ဟေတု-နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်ကြောင်း၏ အဖြစ်၊ ဒဿန-နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်မြင်ခြင်း၊ ဝါ - သစ္စာ ၄ ပါးကို မြင်ခြင်း၊ အာဓိပတေယျ - သစ္စာ ၄ ပါးကို မြင်ခြင်းကိစ္စဝယ် သမ္ပယုတ်တရားတို့အပေါ်၌ အကြီးအကဲ၏အဖြစ်၊ [သစ္စဝိဘင်း မူလဒ္ဓိကာနှင့် သာရတ္ထ တို့မှ ယူသည်၊ အနက်အကျယ်ကို သဂြိုဟ်တာသာဒ္ဓိကာ သစ္စာအခင်း၌ ဆိုထားပြီ။]

ယသ္မာသေ။ ။ [ဒိဗ္ဗ-မြဟ္မ-အရိယဝိဟာရ တို့ကို ဝိဟာရတိပုဒ်၌ ဖွင့်ပြခဲ့ပြီ၊] ကာယဿ-ကိုယ်၏၊ ဝိဝေကော-ကာမဂုဏ် အာရုံတို့မှ ကင်းရှင်းခြင်း၊ (ကာမဂုဏ် တို့နှင့် ခွဲခွါ၍ တယေခံသည်းနေခြင်း) သည် ကာယဝိဝေက၊ စိတ္တဿ-၏၊ ဝိဝေကော- နီဝရဏတို့မှ ကင်းရှင်းခြင်း (ဈာန်ဝင်စား၍နေခြင်း) သည် စိတ္တဝိဝေက၊ ဥပ + ဓိယတိ ဧတ္ထာတိ ဥပဓိ-ကပ်၍ + ထားအပ်ရာ (တည်ရာ) ဖြစ်သောကြောင့် ဥပဓိမည်၏၊ ကာမုပဓိ၊ ခန္တုပဓိ၊ ကိလေသုပဓိ၊ အဘိသင်္ခါရုပဓိ-ဟု ၄ မျိုးရှိ၏၊ ကာမဂုဏ် ၅ ပါးသည် သုခ၏ တည်ရာ ကာမုပဓိ၊ ခန္တာ ၅ ပါးသည် ဒုက္ခ၏ တည်ရာ ခန္တုပဓိ၊ ကိလေသာ တို့သည် အပါယ်ဒုက္ခ၏ တည်ရာ ကိလေသုပဓိ၊ အဘိသင်္ခါရ (ကံ) သည် ဝဋ်ဒုက္ခ၏ တည်ရာ သင်္ခါရုပဓိ၊ ဥပဇီနံ-ဥပဓိ ၄ ပါးတို့၏၊ ဝိဝေကော-ကင်းရှင်းရာ နိဗ္ဗာန်သည်၊ ဥပဓိဝိဝေကော-မည်၏။

သုညတပဓိ ဝိမောက္ခေ။ ။ နိဗ္ဗာန်သည် သင်္ခါရတို့မှ ကင်းဆိတ်သော သုည၊ တဏှာဖြင့် မတောင့်တအပ်သော အပ္ပဏိဟိတ၊ ပုံသဏ္ဌာန်အရိပ် နိမိတ်မရှိသော အနိ ဗိတ္တတရားတည်း၊ နိဗ္ဗာန်၏ ထိုသုည (သုညတ) အခြင်း အရာ၊ အပ္ပဏိဟိတ- အခြင်း အရာ၊ အနိဗိတ္တအခြင်းအရာတို့ကို အာရုံပြုသော မဂ်လည်း (အကြောင်း အာရုံ၏ အမည်ကို အကျိုးအာရုံမဏိကဋ် တင်စားသော ကာရဏုပစာရ အားဖြင့်) သုညတ စသည်မည်၏၊ ကိလေသာတို့မှလွတ်သောကြောင့် ဝိမောက္ခလည်း မည်၏။

သုညတဝိမောက္ခ အပ္ပဏိဟိတဝိမောက္ခ အနိမိတ္တဝိမောက္ခတို့ကို၎င်း၊ အညေ-
အခြားကုန်သော၊ လောကီယ လောကုတ္တရ-လောကီ လောကုတ္တရာဖြစ်ကုန်
သော၊ ဥတ္တရိမနဿဓမ္မေစ - ဥတ္တရိမနဿဓမ္မတို့ကို၎င်း၊ ဘဇိ-မှီဝဲတော်မူပြီ၊
သေဝိ-မှီဝဲတော်မူပြီ၊ ဗဟုလံ-ကြိမ်ဖန်များစွာ၊ အကာသိ-ပြုတော်မူပြီ၊ တသွာ-
ကြောင့်၊ ဘတ္တဝါတိ-ဟူ၍၊ ဝတ္တဗွေ-လျက်၊ ဘဝဝါ ဝုစ္စတိ။

ပန- အဘို့တပါးကား၊ (တနည်း)ပန-ဘတ္တဝါဟူသော သင်္ခေပ၏ ဝိတ္ထာရ
မှတပါး၊ ဝန္တဂမနော ဘဝေသု ဟူသော သင်္ခေပ၏ ဝိတ္ထာရကို ဆိုဥးအံ့၊
ယသွာ-ကြောင့်၊ တိသု-ကုန်သော၊ ဘဝေသု-တို့၌၊ တဏှာသင်္ခါတံ-တဏှာဟု
ဆိုအပ်သော၊ ဂမနံ-သွားကြောင်းကို၊ အနေန-ဤ မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဝန္တ-
ထွေးအန်တော် မူအပ်ပြီ၊ တသွာ - ကြောင့်၊ ဘဝေသုဝန္တဂမနောတိ- ဟူ၍၊
ဝတ္တဗွေ-လျက်၊ ဘဝသဒ္ဓတော-ဘဝသဒ္ဓါမှ၊ တကာရံ- ဘ အက္ခရာကို၎င်း၊
ဂမနသဒ္ဓတော-ဂမနသဒ္ဓါမှ၊ ဂကာရံ-ကို၎င်း၊ ဝန္တသဒ္ဓတော-ဝန္တသဒ္ဓါမှ၊
ဝကာရဉ္စ-ကို၎င်း၊ အာဒါယ-ယူ၍၊ ဘဝဝါတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ၊ လောကေ- ၌၊
မေဟနဿ ခဿ မာလာတိ-မေဟနဿ ခဿ မာလာဟူ၍၊ ဝတ္တဗွေ-ဆိုထိုက်
လျက်၊ မေခလာတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိယထာ-ဆိုအပ်သကဲ့သို့တည်း။ [မေဟနဿ-
အင်္ဂါဇာတ်ဟူသော၊ ခဿ-အရပ်၏၊ မာလာ-ပန်း၊ (ခါးကြိုးတန်ဆာ။)]

သော ဣမံ လောကန္တိ-ဟူသည်ကား၊ သော ဘဝဝါ-ထိုမြတ်စွာဘုရား
သည်၊ [အရဟံစသော ဂုဏ်တော်နှင့် ပြည့်စုံသော ဆိုအပ်ပြီးသော မြတ်စွာ
ဘုရားကို တသဒ္ဓါဖြင့် ညွှန်ပြသည်၊] ဣမံခလာကံ - ဤ လောကကို၊ ဣမိနာ-

ယသွာပန တိသုဘဝေသု။ ။ “ဝုစ္စတိ ဧတေနာတိ ဂမနံ” အရ ဘဝ ၃ ပါးတို့၌
လှည့်လည်သွားလာကြောင်း တရားဟူသည် ကိလေသာနှင့် ကံ (အဘိသင်္ခါရ) တည်း။
ထိုတရားတို့တွင် တဏှာသာ ပဓာနဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် “တဏှာသင်္ခါတံ ဂမနံ” ဟု
မိန့်၊ ဝမိယိတ္ထ-အန်ထုတ်အပ်ပြီ၊ ဣတိ ဝန္တံ၊ “ထိုတဏှာကို အရိယာမဂ်တည်းဟူသော
ခံတွင်းဖြင့် အန်ထုတ်အပ်ပြီ” ဟုလျှ်၊ “ဝန္တံ + ဂမနံ ယေနာတိ ဝန္တဂမနော = ထွေးအန်
အပ်ပြီးသော သွားကြောင်းတဏှာ ရှိတော်မူသောဘုရား၊ ဝါ-သွားကြောင်းတဏှာ
ကို ထွေးအန်ပြီးသောဘုရား၊ (ဇိတိန္ဒြိယောကဲ့သို့ တတိယာဗဟုဗွီဟိ) ၊ ဘဝေသု+
ဝန္တဂမနော- ဘဝဝန္တဂမနော။

မေခလာ။ ။ မေဟနသဒ္ဓါသည် အင်္ဂါဇာတ၏ ပရိယာယ်တည်း။ (အဘိဓာန်-
၂၇၀) “မေဟန + ခ + မာလာ” မှ မေ + ခ + လာတို့ကိုယူ၊ ကျန်သမျှကို ဝတ္တနာသ
နိရုတ္တိနည်းဖြင့်ချေ၍ “မေခလာ-ခါးကြိုးတန်ဆာ” ဟု ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ဘဝဝန္တဂမနော
ပုဒ်ဝယ် ဘဝမှ ဘ၊ ဝန္တမှ ဝ၊ ဂမနမှ ဂကိုယူ၊ ဂနှင့် ဝ ရွှေ့နေသော် ပြန်၊ ဝ၏ အ-ကို
ဒီသပြု၍ “ဘဝဝါ” ဟု ပြီး၏၊ အားလုံး နိရုတ္တိနည်းချည်းတည်း။

ဤ “ဣမံ လောကံ” ဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ (နိဒ္ဒေသတိ၏ ကရိုဏ်းထည့်၊) ဣဒါနိ - ယခုအခါ၌၊ ဝတ္ထုဗ္ဗံ - ဆိုထိုက်သော လောကကို၊ (ဆိုတော့မည့် လောကကို၊) နိဒ္ဒေသတိ- ညွှန်ပြ၏။

သ ဒေဝကန္တိ - ကား၊ ဒေဝေဟိ - နတ်တို့နှင့်၊ သဟ-တကွ၊ (ဝတ္ထုမာနံ- ဖြစ်သော၊) သဒေဝကံ-နတ်တို့နှင့်တကွဖြစ်သော၊ ဧဝံ - ဤအတူ၊ မာရေန- မာရ်နတ်နှင့်၊ သဟ (ဝတ္ထုမာနံ- သော၊) သမာရကံ- မာရ်နတ်နှင့် တကွဖြစ် သော၊ မြဟ္မာနာ-မြဟ္မာနှင့်၊ သဟ (ဝတ္ထုမာနံ)، သမြဟ္မကံ-မြဟ္မာနှင့် တကွ ဖြစ်သော၊ သမဏဗြာဟ္မဏေဟိ-သမဏ ဗြာဟ္မဏတို့နှင့်၊ သဟ (ဝတ္ထုမာနံ) သဿမဏဗြာဟ္မဏိ - သမဏ ဗြာဟ္မဏတို့နှင့်တကွဖြစ်သော၊ ပဇာတတ္တာ- ကံ ကိလေသာတို့ကြောင့် အပြားအားဖြင့်ဖြစ်ရသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဇာ- ပဇာ မည်၏၊ တံ ပဇံ - ထို သတ္တုအပေါင်းကို၊ (သန္တိကတွာ ဌာစပ်၊) ဒေဝ မနုဿေဟိ- နတ်လူတို့နှင့်၊ သဟ (ဝတ္ထုမာနံ) သဒေဝမနုဿံ - နတ်လူတို့နှင့် တကွဖြစ်သော၊ [ပဇံဌာစပ်။]

ဣဒါနိ ဝတ္ထုဗ္ဗံ နိဒ္ဒေသတိ။ ။ “ဣမံ လောကံ = ဤလောက” အရ အများမျက်မြင် လူ့လောကကိုသာ ယူမည်စိုး၍ “ဣဒါနိ ဝတ္ထုဗ္ဗံ နိဒ္ဒေသတိ” ဟု မိန့်သည်။ မျက်မြင် လူ့လောကကိုသာ မယူဘဲ “သဒေဝကံ သမာရကံ” စသည်ဖြင့် ယခု ဆိုတော့မည့် လောကအားလုံးကို ယူပါ-ဟူလို။

သဟ ဒေဝေဟိ သဒေဝကံ ။ ။ “သဟ+ဒေဝေဟိ” ဝိဂြိုဟ်သည် လဟုက နည်းအားဖြင့် ပြီးစလွယ်ပြီအပ်သောဝိဂြိုဟ်တည်း။ “သဟ+ဒေဝေဟိ ယော ဝတ္ထုတိ” ဟု ဂရုကနည်းပြီ။ “သဒေဝကံ” ဟု ဒုတိယန္တထားခြင်းလည်း “သော ဣမံ လောကံ သဒေဝကံ” စသည်ဖြင့် ဝါကျရှိကဲ့သို့သော ဝါကျာဝတ္ထိကန္တနည်း အရ ထားခြင်း တည်း။ ထုံးစံအတိုင်းဆိုလျှင် “သဟ+ဒေဝေဟိ ယော ဝတ္ထုတိတိ သဒေဝကော၊ တံ သဒေဝကံ” ဟု ပြရမည်။ [“သဟ ဒေဝေဟိတိ အာဒိသု (အာဒိဖြင့် “သဟ+ မာရေန” စသည်ကို ယူ၊) သဟ ဒေဝေဟိ ဝတ္ထုတိတိ သဒေဝကော၊ လောကော၊ တံ သဒေဝကံ တိ အာဒိနာ ယောဇေတဗ္ဗံ”-ဝိမတိ။] နိဿယ၌ကား “သဒေဝကံ” နှင့်လျော်အောင် “ဝတ္ထုတိ” မထည့်ဘဲ “ဝတ္ထုမာနံ” ဟု ထည့်ထားသည်။

ပဇာတတ္တာ။ ။ ဤ ဟိတ်ဖြင့် ပဇာ၏ ဝိဂ္ဂဟကိုပြသည်။ ယထာသကံ ကမ္မကိလေ သေဟိ-အကြင်အကြင် မိမိဥစ္စာဖြစ်သော ကံ ကိလေသာတို့ကြောင့်၊ ပကာရေန- (လူ စသည်နှင့် နတ်စသည် မတူအောင်၎င်း၊ အချင်းချင်း တယောက်နှင့် တယောက်မတူ အောင်၎င်း) အမျိုးမျိုး အစားစား အပြားအားဖြင့် + ဇာတာ - ဖြစ်သော သတ္တု အပေါင်းတည်း၊ ပ+ဇာ-အပြားအားဖြင့် ဖြစ်သော သတ္တုအပေါင်း။ [ပပုဗ္ဗ ဇန ခာတ်, ကိပုဗ္ဗည်း, ကမ္မဇာ စသည်ကဲ့သို့ ပြီးစေ။]

တတ္ထ - ထို သဒေဝကံ အစရှိသော သဒ္ဓါတို့တွင်၊ သဒေဝက ဝစနေန-
 သဒေဝကသဒ္ဓါဖြင့်၊ ဝါ-သဒေဝကံ၌တည်သော ဒေဝသဒ္ဓါဖြင့်၊ ပဉ္စကာမာ
 ဝစရ ဒေဝဂ္ဂဟဏံ- အောက်နတ်ပြည်ငါးထပ်ရှိ ကာမာဝစရနတ်တို့ကို ယူခြင်း
 ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏၊ သမာရက ဝစနေန-သမာရကသဒ္ဓါဖြင့်၊ ဝါ- သမာရကံ၌
 တည်သော မာရသဒ္ဓါဖြင့်၊ ဆဋ္ဌကာမာဝစရဒေဝဂ္ဂဟဏ-ခြောက်ခုခြောက်
 ဝသဝတ္ထိနတ်ပြည်ရှိ ကာမာဝစရနတ်တို့ကို ယူခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ - ၏၊ သ

တတ္ထ သဒေဝက ဝစနေန။ ။ဝစနေတ္ထ(ဝိဂ္ဂိုဟ်)ကိုပြုပြီး၍ ထိုဝိဂ္ဂိုဟ်၏ဟောနက်
 ဝစနိယတ္ထ (အရကောကံ) ကို ပြလိုသောကြောင့် တတ္ထ - စသည်မိန့်၊ “သဒေဝကံ”
 တပုဒ်လုံးအရယူလျှင် ဩကာသလောက နတ်ဘုံဌာန ရလိမ့်မည်၊ သဒေဝကံ၌ပါသော
 ဒေဝသဒ္ဓါ၏အနက်သတ် ထိုဘုံဌာန၌ရှိသော နတ်တို့ကိုရသည်၊ ထို့ကြောင့် “သဒေဝက
 ဝစနေန”ကို သမုဒါယောပစာရ (ဧကဒေသျူပစာရ) ကြံ၍ “သဒေဝကံ၌ပါသော
 ဒေဝသဒ္ဓါ တစ်စုံဖြင့် အောက်နတ်ပြည်ငါးထပ်ရှိ နတ်တို့ကိုယူ”ဟု ဆိုလိုရင်းမှတ်ပါ။

ဝိမတိ။ ။သဒေဝကဝစနေနာတိ သဒေဝကသဒ္ဓေ ဌိတဒေဝသဒ္ဓေန၊ တဿာပိ
 (ထို ဒေဝသဒ္ဓါ၏လည်း) သဒေဝကပဒေ အန္တောဘူတတ္တာ (အတွင်းဝင်သည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်) အဝယဝေ သမုဒါယောပစာရေန (ဒေဝဟူသောတစ်စုံ၌ သဒေဝက
 ဟူသော အပေါင်းနာမည်ကိုတင်စားသော ဧကဒေသျူပစာရအားဖြင့်) ဝေါဟာရော
 ကတော၊....ဧဝံ ဥပရိပိ (အထက် သမာရကံစသည်၌ ဤနည်းပင်)။

ပါရိသေသနည်း။ ။ဒေဝသဒ္ဓါသည် နတ်ပြည် ၆ထပ်ရှိ နတ်များကို၎င်း၊ “ဗြဟ္မ
 ပါရိသန္ဓာနံဒေဝါနံ” စသည်ဖြင့် လာရာ၌ ဗြဟ္မာအားလုံးကို၎င်း၊ လူသားဖြစ်သော
 ရှင်ဘုရင် (ဒေဝ)ကို၎င်း၊ ဟောနိုင်သော်လည်း ဝသဝတ္ထိနတ်နှင့် ဗြဟ္မာ - ရှင်ဘုရင်
 ဒေဝတို့ကို သမာရကံ သ ဗြဟ္မကံ သဒေဝမနုဿံပုဒ်တို့ဖြင့် သီးခြား ယူလတုံဖြစ်၍
 သဒေဝကံ၌ ဒေဝသဒ္ဓါဖြင့် ပါရိသေသနည်းအရ ကျန်သမ္ပနတ်ကိုသာ သိမ်းယူရသည်။

အဝိတ်ဝိဂ္ဂဟ အပေါင်းရ။ ။သဒေဝကန္တိစ အဝယဝေန ဝိဂ္ဂဟော- သဒေဝကံ၌
 “သဟ+ဒေဝေဟိ”ဟု လောက၏တစ်စုံဖြစ်သော ဒေဝဖြင့် ဝိဂ္ဂိုဟ်ပြု၏၊ သမုဒါယော
 သမာသတ္ထော = (ထိုသို့ အစိတ်ဖြင့် ဝိဂ္ဂိုဟ်ပြုထားသော်လည်း) အပေါင်းဖြစ်သော
 လောကအားလုံးရသည်၊ “ဒေဝနှင့်တကွဖြစ်သော လောကအားလုံး”ဟူလို။

ဆဋ္ဌကာမာဝစရ ဒေဝဂ္ဂဟဏံ။ ။၆ ထပ်မြောက် ပရနိမ္မိတဝသဝတ္ထိနတ်ပြည်ရှိ
 နတ်များကို “ဆဋ္ဌကာမာဝစရဒေဝ” ဟု ဆိုသည်၊ သမာရကံ၌ မာရအရ မာရ်နတ်
 တယောက်ထည်းသာ ရသော်လည်း မာရ်နတ်သည် ဝသဝတ္ထိနတ်ပြည်၌ နေရကား ထို
 မာရ်နတ်နှင့် နီးကပ်နေသော ထို ဆဋ္ဌကာမာဝစရ နတ်အားလုံးကို ပစ္စာသတ္တိနည်း
 အားဖြင့် ယူပါ-ဟူလို၊ [ဆဋ္ဌကာမာဝစရဒေဝဂ္ဂဟဏံ ပစ္စာသတ္တိဉာယနာတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ၊-
 ဋီကာများ၊-ပစ္စာသတ္တိနည်းကို နည်းလေးဆယ်မှာ ရှူ။] ဝိမတိကား “အတူတကွ
 နေဘော်နေဘက်ဖြစ်၍ သဟစရကနည်းအားဖြင့် ယူရသည်”ဟု ဆို၏။

ဗြဟ္မကဝစနေန - သဗြဟ္မက သဒ္ဓါဖြင့်၊ ဝါ - သဗြဟ္မက၌ တည်သော ဗြဟ္မ သဒ္ဓါဖြင့်၊ ဗြဟ္မကာယိကာဒိ ဗြဟ္မဂ္ဂဟဏံ - ပဌမဈာန် ဗြဟ္မာ အစရှိသော ဗြဟ္မာတို့ကို ယူခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏၊ သဿမဏဗြဟ္မဏီဝစနေန - သဿ မဏဗြဟ္မဏီ သဒ္ဓါဖြင့်၊ ဝါ - သဿမဏဗြဟ္မဏီ၌ တည်သော သမဏ ဗြဟ္မဏသဒ္ဓါဖြင့်၊ သာသနဿ-သာသနာတော်၏၊ ပစ္စတ္ထိကပစ္စာမိတ္တသမဏ ဗြဟ္မဏဂ္ဂဟဏံ - ဆန့်ကျင်ဘက်ကို အလိုရှိသော ရန်သူဖြစ်သော သမဏ ဗြဟ္မဏတို့ကိုယူခြင်းကို၎င်း၊ သမိတပါပ ဗာဟိတပါပ သမဏဗြဟ္မဏဂ္ဂဟ ဏာ-ငြိမ်းစေအပ်ပြီးသော မကောင်းမှုရှိသော သမဏ , မျှောအပ်ပြီးသော မကောင်းမှုရှိသော ဗြဟ္မဏတို့ကို ယူခြင်းကို၎င်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ - ၏၊ ပဇာဝစ နေန - ပဇာသဒ္ဓါဖြင့်၊ သတ္တလောကဂ္ဂဟဏံ - သတ္တလောကကို ယူခြင်းကို၊

ဗြဟ္မကာယိကာဒိဗြဟ္မဂ္ဂဟဏံ။ ။ဗြဟ္မကာယိကသဒ္ဓါသည် ပဌမဈာန် ဘုံသား ဗြဟ္မာများကို ဟော၏၊ အာဒိဖြင့် အထက်ရူပနှင့် အရူပဗြဟ္မာများကို ယူ၊ သဗြဟ္မက၌ ဗြဟ္မသဒ္ဓါသည် မဟာဗြဟ္မာကို ဟောရင်းတည်း၊ အခြား ဗြဟ္မာများကိုကား ပစ္စာ သတ္တိနည်းအားဖြင့် ယူရသည်။ [ပစ္စာသတ္တိနှင့် ပစ္စာသန္ဓ အနက်တူ၏၊ ထို့ကြောင့် အလွန် နီးကပ်သော ဗြဟ္မာများကို ယူခြင်းကို “ပစ္စာသတ္တိနည်း” ဟု ဆိုသည်၊ “သဗြဟ္မကဝစနေန ဗြဟ္မကာယိကာဒိဗြဟ္မဂ္ဂဟဏံတိ ဧတ္ထာပိ ဧသေဝနယော(ဤပစ္စာ သတ္တိနည်းပင်တည်း)။”]

ပစ္စတ္ထိကပစ္စာမိတ္တ။ ။ပတိ+အတ္တိက၊ ပတိပက္ခံ-ဆန့်ကျင်ဘက်ကို၊ အတ္ထယန္တိ- လိုလားတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ ပစ္စတ္ထိကာ။ [ပဌမပါရာဇိက၌ ဤဝိဂ္ဂဟ တွေ့ရလေတံ၊ နိဒါန်း “ကုသလတ္တိကာနံ” ကို နည်းမှီ၍ “ပတိပရိရဇ္ဈေ-ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော+ အတ္ထော- တောင့်တခြင်းတည်း၊ ပစ္စတ္ထော- ခြင်း၊ ပစ္စတ္ထော ဧတေသံ အတ္တိတိ ပစ္စတ္ထိကာ ” ဟု လည်း ပြု၊] ပတိပက္ခာ-ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်ကုန်သော၊ အမိတ္တာ-ရန်သူတို့တည်း၊ ပစ္စာ မိတ္တာ-တို့။ [“ပတိ+အမိတ္တ” မှ “ပစ္စမိတ္တ” ဟူသော ဖြစ်သင့်သည်၊ ယခုစာများ၌ “ပစ္စာမိတ္တ” ဟု ရှိသည်။] ပစ္စတ္ထိကာဝေ ပစ္စာမိတ္တာ ပစ္စတ္ထိကပစ္စာမိတ္တာ။

နိဒဿနနည်း။ ။ သဿမဏဗြဟ္မဏီ၌ သမဏဗြဟ္မဏသဒ္ဓါဖြင့် သာသနာ တော်၏ဆန့်ကျင်ဘက်ရသောသမဏနှင့် ပုန်ကားဗြဟ္မဏတို့ကို၎င်း၊ ရဟန္တာဖြစ်သော သမဏဗြဟ္မဏတို့ကို၎င်း၊ ယူခြင်းသည် နိဒဿန (ညွှန်ပြကြောင်း) နည်းမျှသာတည်း၊ ထို သမဏဗြဟ္မဏသဒ္ဓါဖြင့် ရန်သူလည်း မဟုတ်၊ ရဟန္တာလည်း မဟုတ်သော သမဏ ဗြဟ္မဏတို့ကိုလည်း ယူနိုင်သည်။ [ပစ္စတ္ထိက၊ ပေ၊ ဗြဟ္မဏန္တိ နိဒဿနမတ္ထမေတံ။]

ပဇာဝစနေန သတ္တလောကဂ္ဂဟဏံ။ ။ဤအဖွင့်ကိုထောက်လျှင် ဣမံလောကံ၌ လောကသဒ္ဓါက သတ္တလောကကို မဟောနိုင်သောကြောင့် သတ္တလောကကို ယူဘို့ရာ “ပဇာ”သဒ္ဓါကို ဆိုရသည် - ဟု အဓိပ္ပါယ်ရ၏၊ အမှန်အားဖြင့်ကား ဣမံ လောကံ၌ လောကသဒ္ဓါလည်း သတ္တလောကကို ဟောနိုင်ပါ၏၊ သို့သော် ထို“လောက” သဒ္ဓါ

ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ သဒေဝမနဿ ဝစနေန - သဒေဝမနဿ သဒ္ဓါဖြင့်၊ သမ္မုတိဒေဝ အဝသေသ မနဿဂ္ဂဟဏံ-သမ္မုတိနတ် ဟူသော မင်း၊ ကြွင်းသော လူတို့ကို ယူခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊ ဧဝံ - ဤသို့လျှင်၊ ဧတ္ထ- ဤ ၅ ပုဒ်တို့တွင်၊ တိဟိ- ၃ ပါး

သည် ဩကာသလောက သင်္ခါရလောကကိုလည်း ဟောသေးရကား ဗျာဘိစာရ ဖြစ်နေ၏၊ [သတ္တလောက ဩကာသလောက သင်္ခါရလောက ၃မျိုးလုံး ရှေးရှုပါဝင်လာသည်ကို ဗျာဘိစာရ ဟု ခေါ်၏၊]၊ ထို့ကြောင့် ထို ဗျာဘိစာရ မဖြစ်ဘို့ရာ သတ္တလောက သက်သက်ကိုသာ ဟောသော ပဇာသဒ္ဓါကိုထင်၍ ဆိုရပြန်သည်။ [“လောကသဒ္ဓဿ ဩကာသလောကဒိနဗ္ဗိ သာဓာရဏတ္တာ သတ္တလောကာဝေဏိကမေဝ ပဇာဂဟဏံ ကတံ”-ဝိမတိ။]

သဘရတ္ထ ။ ။ ကာမံ သဒေဝကန္တိ အာဒိဝိသေသနာနံ ဝသေန သတ္တလောက ဝိသယော လောကသဒ္ဓေါတိ ဝိညာယတိ၊ တုလျယောဂတ္တာ တေသံ၊ သလောမကော သပက္ခကောတိ အာဒိသု ပန အတုလျယောဂေပိ အယံ သမာသော လက္ခတိတိ ဗျာဘိစာရဒဿနတော ပဇာဂဟဏံ။ [သဒေဝကံစသော ဝိသေသနတို့သည် တူသော ယှဉ်ဘက်အနက်ကိုဟောကြ၏၊ နတ်တို့နှင့်တကွ (နတ်တို့နှင့် အတူယှဉ်ဘက်) ဟူသည် မာရိ မြဟွာ ဟူသော သတွာတို့ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ သဒေဝကံ လောကံ ” ဌ လောကသဒ္ဓါသည် သတ္တလောကကိုဟော၏-ဟု သိသာ၏၊ “သလောမကော-အမွေ့ရှိသောငှက်၊ သပက္ခကော - အတောင်ရှိသော ငှက် ” ဟု ဝိဇ္ဇမာန အနက်ဟော သ (သဟ) နှင့် သမာသံတွဲရာ၌ကား အတူယှဉ်ဘက်အနက်ကို မဟောရကား ဤ“သဒေဝကံ”ဌလည်း “နတ်ရှိသော လောက” ဟု အနက်ပေးလျှင် ထိုလောကအရ၌ ဩကာသလောက ရသောကြောင့် ထို ဩကာသလောကကို တားမြစ်ဘို့ရာ ပဇာ သဒ္ဓါကို ဆိုရသည်။] ဤအဖွင့်အလို ဇနုလောကံ အရ သတ္တလောကကို ယူစေလိုဟန်တူသည်။

သမ္မုတိဒေဝ...ဂဟဏံ။ ။ သမ္မုတိနတ်၊ ဥပပတ္တိနတ်၊ ဝိသုဒ္ဓိနတ်ဟု နတ် ၃မျိုးရှိ၏၊ သမ္မုတိနတ် ဟူသည် “ ဒေဝ ” ဟု လူတို့ သမုတ်အပ်သော ရာဇ (ရှင်ဘုရင်) တည်း၊ ဥပပတ္တိနတ်ဟူသည် နတ်ပဋိသန္ဓေနေရသော နတ်မြဟွာတို့တည်း၊ ဝိသုဒ္ဓိနတ် ဟူသည် ကိလေသာတို့မှ စင်ကြယ်သော ရဟန္တာများတည်း၊ သဒေဝကံ သဗြဟ္မကံတို့ဖြင့် ဥပပတ္တိနတ်ကို၎င်း၊ သဿမဏာ မြာဟူဏံဖြင့် ဝိသုဒ္ဓိနတ်ကို၎င်း ယူခဲ့ပြီး ဖြစ်၍ ပါရိသေသ နည်းအားဖြင့် သဒေဝမနဿံ၌ ဒေဝ အရ သမ္မုတိနတ် ဟု ခေါ်ရသော ရှင်ဘုရင်ကိုသာယူရတော့သည်၊ “အဝသေသ မနဿံ” အရ၌ကား သမဏာမြာဟူဏာနှင့် ရှင်ဘုရင်တို့မှတစ်ပါး ကြွင်းသမျှ လူတို့ကို ယူ။

ဝေမေတ္ထ၊ ပေါပဇာဝသေန သတ္တလောကော ။ ။ “သဒေဝကံ၊ သမာရကံ၊ သဗြဟ္မကံ ၃ ပုဒ်တို့ဖြင့် ဩကာသလောကကို ယူအပ်၏” ဟု ဆိုသောကြောင့် “ဇနုလောကံ-ဤ ဩကာသလောကကို” ဟု အနက်ပေးကြ၏၊ သို့သော် ပြုခဲ့သောသာရတ္ထစသော ဋီကာများဖွင့်ပုံကို ထောက်လျှင် သဒေဝကံ စသည်တို့ဖြင့်လည်း သတ္တလောကကိုပင် ယူရမည်ကဲ့သို့ ထင်၏၊ “ တိဟိ ပဒေဟိ ဩကာသလောကော ” ဟူသော အဋ္ဌ

ကုန်သော၊ ပဒေဟိ-သဒေဝကံ အစရှိသောပုဒ်တို့ဖြင့်၊ ဩကာသလောကော-
ဩကာသလောကကို၊ ဂဟိတော- ယုံအပ်ပြီ၊ ဒွိဟိ - ကုန်သော၊ (ပဒေဟိ-
သဿမဏဗြာဟ္မဏိ အစရှိသော ပုဒ်တို့ဖြင့်၊) ပဇာဝသေန - ပဇာ သဒ္ဓါ၏
အစွမ်းဖြင့်၊ သတ္တလောကော- သတ္တလောကကို၊ ဂဟိတော-ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့၊
ဝေဒိတဗ္ဗော-၏။

အပရော နယော - အခြားတနည်းကား၊ (“ပုဗ္ဗနယတော-မှ၊ အပရော-
သော၊ နယော- ကို၊ ဝေ-ဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏။” ဟုလည်းပေး၊) သဒေဝကံ
ဂ္ဂဟဏေန - သဒေဝက သဒ္ဓါဖြင့်၊ ဝါ - သဒေဝက၌ တည်သော ဒေဝသဒ္ဓါ၊

ကထာအဖွင့်သည် ရှေးဦးကာလရာတို့ လက်ထက်က ရှိမှ ရှိရဲ့လား-ဟု ယုံမှားမိတော့
၏။ [သုတ္တန်အဋ္ဌကထာတို့၌ကား “ဩကာသလောကေန သဒ္ဓိံ သတ္တလောကော”
ဟု ရှိ၏၊ ထိုအဖွင့်ကပင် သတ္တလောကကို ပခာနထား၍ ဆိုသောကြောင့် သင့်သကဲ့သို့
ထင်၏။] သဿမဏဗြာဟ္မဏိ သဒေဝမနုဿံ ပုဒ်တို့ဖြင့်ကား (ပဇာပုဒ်ကိုထောင်၍)
သတ္တလောကကို ယူရသည်။

ပါဠိတော်အနက် ။ ။ ယခုအခါ ဤအဖွင့်ကိုသာ အတည်ပြု၍ “သဒေဝကံ-
အောက်နတ်ပြည်ငါးထပ်ရှိ နတ်တို့နှင့်လည်း တကွဖြစ်သော၊ သမာရကံ-မာရ်နတ်၏
တည်နေရာဖြစ်သော ဝသဝတ္တိနတ်ပြည်ရှိ နတ်အပေါင်းနှင့်လည်းတကွ ဖြစ်သော၊ သ
ဗြဟ္မကံ-ဗြဟ္မာ ၂၀ နှင့်လည်းတကွ ဖြစ်သော၊ ဣမံ လောကံ- ဤ ဩကာသလောကကို
၎င်း။ [သုတ္တန်အဋ္ဌကထာစာရှိအလို “ဤဩကာသလောက သတ္တလောကကို၎င်း”]
သဿမဏ ဗြာဟ္မဏိ-သာသနာတော်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် သမဏဗြာဟ္မဏ, မကောင်းမှု
တို့ကို ငြိမ်းစေပြီးသော သမဏ , မျှောပြီးသော ဗြာဟ္မဏတို့နှင့်လည်း တကွဖြစ်သော၊
သဒေဝမနုဿံ-သမ္မုတိနတ်ဟူသောမင်း, ကြွင်းသောလူတို့နှင့်လည်း တကွဖြစ်သော၊
(ဣမံ မပါ၊) ပဇံစ-သတ္တအပေါင်းကို၎င်း ”ဟု ဝိမတိ ဖွင့်သည့်အတိုင်း အနက်ပေး
ကြသည်။ [ဤ၌ “ပဇံစ”ဟု စ-အပိုထည့်ရပုံကို စဉ်းစားပါ။]

အပရောဝါဒ ။ ။ “ အပရော ပနသဒေဝကန္တိအာဒိ ပဉ္စဟိပဒေဟိ သတ္တလော
ကောဝ ဂဟိတော” ဟု ဝိမတိ၌ အပရောဝါဒလာ၏၊ ထိုဆရာတို့ကား ပဇံကို ဣမံ
လောကံ၏ ဝိသေသနဟု ယူ၍ “သဒေဝကံ-သော၊ ပဇံ-သတ္တအပေါင်း ဟူသော၊
ဣမံလောကံ-ဤ သတ္တလောကကို၎င်း၊ သမာရကံ ပဇံ ဣမံ လောကံ, သ ဗြဟ္မကံ ပဇံ
ဣမံလောကံ, သဿမဏဗြာဟ္မဏိ ပဇံ ဣမံလောကံ, သဒေဝမနုဿံ ပဇံ ဣမံလောကံ-
ကို၎င်း”ဟု အနက်ပေးလိုကြ၏၊ ထို အပရောဝါဒအလိုလည်း “ တိဟိ ပဒေဟိ ဩကာ
သလောကော”ဟူသော အဋ္ဌကထာဖွင့် ရှိဟန်မတူ၊ ရှိပြန်လျှင်လည်း ထို အဋ္ဌကထာ
အဖွင့်ကိုပင် အားမရ၍ တနည်းပြကြဟန်တူသည်။

အပရော နယော ။ ။ သဒေဝကံ စသော ပုဒ်တို့၏ ဝိပြိုဟ်ဝါကျမှာ ရှေးနည်း
အတိုင်းသာတည်း၊ ဟောနက်အရကောက်ဖြစ်သော အဘိဓမ္မယျ (ဝစနိယတ္ထ) ကိုသာ
တနည်းပြလို၍ “ အပရော နယော ” ဟု မိန့်။ [အရူပဈာန်ကို အာနေဉ္စာဘိသင်္ခါရ

ဖြင့်၊ အရူပါဝစရဒေဝလောကော - အရူပါဝစရဗြဟ္မာအပေါင်းကို၊ ဂဟိတော-ယူအပ်ပြီ၊ သမာရကဂ္ဂဟဏေန-သမာရကသဒ္ဓါဖြင့်၊ ဝါ-သမာရက၌ တည်သော၊ မာရသဒ္ဓါဖြင့်၊ ဆကာမာဝစရ ဒေဝလောကော - နတ်ပြည် ၆ ထပ်ရှိ ကာမာဝစရ နတ်အပေါင်းကို၊ ဂဟိတော-ပြီ၊ သဗြဟ္မကဂ္ဂဟဏေန-သဗြဟ္မကသဒ္ဓါဖြင့်၊ ဝါ-သဗြဟ္မက၌တည်သော ဗြဟ္မ သဒ္ဓါဖြင့်၊ ရူပိ ဗြဟ္မ လောကော - ရုပ်ရှိသော ဗြဟ္မာအပေါင်းကို၊ ဝါ - ရူပဗြဟ္မာအပေါင်းကို၊ ဂဟိတော-အပ်ပြီ၊ သဿမဏာမြာဟ္မဏျာဒိဂ္ဂဟဏေန-သဿမဏာမြာဟ္မဏီ

ခေါ်ကြောင်း သတိပြု။] အရူပဗြဟ္မာတို့သည် အရူပဇာန်သမာပတ်ကို ဝိင်စားလျက် ငြိမ်သက်စွာသော အာနေဉ္စဝိဟာရဖြင့် နေကြသော အခါ လွန်စွာတောက်ပတင့်တယ် ကုန်ရကား “ ဒိဗ္ဗန္တိ - ထွန်းတောက်ကုန်၏၊ ဣတိ ဒေဝါ ” ဟူသော ဝိဂ္ဂိုဟ်နှင့်အညီ ဒေဝအမည် ရနိုင်ကြ၏၊ ဘုရားရှင်လည်း “ အာကာသာနဉ္စာယတနူပဂါနံ ဒေဝါနံ ” စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူ၏၊ ထို့ကြောင့် သဒေဝကံ၌ ဒေဝ သဒ္ဓါဖြင့် အရူပဗြဟ္မာများ ကို ယူရသည်၊ အခြား ဒေဝ-ဗြဟ္မာတို့ကို နောက် ၂ ပုဒ်ဖြင့် ယူလတံဖြစ်၍ ပါရိသေသ နည်းတည်း။ [“အရူပါဝစရဒေဝလောကော ဂဟိတော ပါရိသေသညာယေန၊ ဣတ ရေသံ ပဒန္တရေဟိ ဂဟိတတ္တာ” - ဝိမတိ။]

သမာရက ဆကာမာဝစရ ဒေဝလောကော ။ ။ နတ်ပြည် ၆ ထပ်ရှိ နတ် လောကသည် ရိုးရိုးအခါ၌ မိမိတို့အထက်က (သကြားမင်းကဲ့သို့) အမြဲအုပ်စိုးသော နတ်မင်းကြီးတို့၏ အလိုသို့ လိုက်ကြရသော်လည်း မာရ်နတ်က (သုပုန် ဒဗြဟ္မာတို့ကဲ့သို့) တခါတခါ အထူးအာဏာပြုလျှင် မာရ်နတ်၏အလိုသို့ လိုက်ကြရလေသည်၊ ထို့ကြောင့် သမာရကံ၌ မာရသဒ္ဓါကို ပဓာနနည်းကြံ၍ ထိုမာရသဒ္ဓါဖြင့် နတ်ပြည် ၆ ထပ်ရှိ နတ် အပေါင်းကို ယူရသည်၊ ဝိမတိ၌ ဥပပတ္တိဒေဝချင်း တူ၍ သဒိသုပစာရဟု လည်း ဆို၏။ [ဆကာမာဝစရဒေဝလောကဿ သပိသေသံ (အာဏာပြုခြင်း ပူးဝင်ခြင်း စသော အထူးနှင့်တကွဖြစ်လသော်) မာရဿ ဝသေ ဝတ္တနတော အာဟ သမာရကဂ္ဂဟဏေန တျာဒိ-ဋီကာများ။] သဒေဝကံဖြင့် အရူပဗြဟ္မာတို့ကို ယူပြီးဖြစ်သောကြောင့် သဗြဟ္မ ကံ၌ ဗြဟ္မသဒ္ဓါဖြင့် ရူပဗြဟ္မာများကိုသာ ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် ယူရတော့သည်။

အနက် ပေ၊ ပုံ။ ။ ဤပြခဲ့သောအဖွင့်နှင့်အညီ - “သဒေဝကံ - အရူပဗြဟ္မာတို့နှင့် လည်း တကွဖြစ်သော၊ သမာရကံ - မာရ်နတ်၏ အာဏာပြန့်နှံရာ နတ်ပြည် ၆ ထပ်ရှိ နတ်အပေါင်းနှင့်လည်း တကွဖြစ်သော၊ သဗြဟ္မကံ-ရူပဗြဟ္မာအပေါင်းနှင့်လည်းတကွ ဖြစ်သော၊ ဣမံ လောကံ - (ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ ယခုပါ၌ရှိအလို) ဤ ဩကာသလောက ကို၎င်း၊ (သုတ္တန်အဋ္ဌကထာအလို) သတ္တလောက၊ ဩကာသလောကကို၎င်း၊ ဟုပေး။

သဿမဏ၊ ပေ၊ သတ္တ လောကော။ ။ ဤဝါကျ၌ ဝါသဒ္ဓါ ၂ ချက် ပါနေ၍ ဝါ တခုလျှင် မူလအနက်နှင့်တကွ ၂ နက်စီ ရသောကြောင့် “၁-စတုပရိသဝသေန မနုဿ လောကော၊ ၂-သမ္မုတိဒေဝေဟိဝါ သဟ မနုဿလောကော၊ ၃-စတုပရိသဝသေန

စသော သဒ္ဓါဖြင့်၊ ဝါ - သဿမဏ ဗြာဟ္မဏီစသည်၌ တည်သော သမဏ ဗြာဟ္မဏစသော သဒ္ဓါဖြင့်၊ စတု ပရိသဝသေန-ပရိသတ် ၄ပါးတို့၏ အစွမ်း ဖြင့်၊ မနုဿလောကော - လူအပေါင်းကို၊ ဂဟိတော - ပြီ၊ ဝါ - တနည်း၊ သမ္ဗုတိဒေဝေဟိ- သမ္ဗုတိနတ်တို့နှင့်၊ သဟ-တကွ၊ မနုဿလောကော ဂဟိ တော၊ ဝါ-တနည်း၊ အဝသေသ သဗ္ဗသတ္တလောကော-ကြွင်းသော အလုံးစုံ သော သတ္တလောကကို၊ ဂဟိတော၊ [“အဝသေသ သဗ္ဗသတ္တ လောကော ဝါ”၌ ဝါသည် မနုဿလောကောကို ဝိကပ် ပြသောကြောင့် “စတု ပရိသ

အဝသေသသဗ္ဗသတ္တလောကောဝါ၊ ၄- သမ္ဗုတိဒေဝေဟိ ဝါ သဟ အဝသေသသဗ္ဗ သတ္တလောကော”ဟု ၄ ဝါကျ (၄ နက်) ရကြောင်းကို သိပါ၊ ထိုတွင် ၂ နံပါတ် ဝါသည် စတုပရိသဝသေန၏ဝိကပ်၊ ၃ နံပါတ်ဝါသည် မနုဿလောကော၏ ဝိကပ်၊ ၄ နံပါတ်ဝါသည် စတုပရိသဝသေနနှင့် မနုဿလောကော၏ ဝိကပ်တည်း။ [အဘိဓာန်၌ ပရိသတ် ၈ ပါးလာ၏၊ အထက် ၄ ပါးကို သဒ္ဓေဝကံစသည်ဖြင့် ယူပြီးဖြစ်၍ “သမဏ၊ ဗြာဟ္မဏ၊ ခတ္တိယ၊ ဂဟပတိ” ၄ ပါးကိုသာ ယူတော့လေတုံ။] ထိုအတိုင်း...

(၁) ပါဠိတော်အနက် ။ ။ “သဿမဏ ဗြာဟ္မဏီ” - သမဏပရိသတ်၊ ဗြာဟ္မဏပရိသတ်နှင့်လည်း တကွဖြစ်သော၊ သဒ္ဓေဝမနုဿံ - သမ္ဗုတိနတ်ဟူသော ခတ္တိယပရိသတ်၊ ကြွင်းသောလူ ဟူသော ဂဟပတိပရိသတ်နှင့်လည်း တကွဖြစ်သော၊ ပဇံ-ပရိသတ် ၄ ဖြာ လူသတ္တအပေါင်းကို၎င်း” ဟုပေး။ [“သဿမဏ ဗြာဟ္မဏီ”တိ ဣမိနာ သမဏပရိသာ ဗြာဟ္မဏပရိသာစ ဂဟိတာ ဟောန္တိ၊ သဒ္ဓေဝမနုဿန္တိဣမိနာ ခတ္တိယပရိသာ ဂဟပတိပရိသာစ ဂဟိတာ၊ ... စတုပရိသသင်္ခါတံ ပဇံ” - သာရတ္ထ။]

(၂) ပါဠိတော် အနက် ။ ။ [ပဌမနည်း၌ ပရိသတ် ၄ ပါးကိုသာ ယူသော ကြောင့် သုဒ္ဓလူများကျန်နေရကား ထိုတို့ကိုပါ အောင်ပရိသတ်နာမည်မတပ်ဘဲ ဒုတိယ နည်းကို ပြသည်။] “သဿမဏဗြာဟ္မဏီ” - သမဏဗြာဟ္မဏီ တို့နှင့်လည်း တကွဖြစ် သော၊ သဒ္ဓေဝမနုဿံ - သမ္ဗုတိနတ်ဟူသောမင်း၊ ကြွင်းသော ဂဟပတိသုဒ္ဓ လူမျိုးတို့ နှင့်လည်း တကွဖြစ်သော၊ ပဇံ-အစုလေးဖြာ၊ လူသတ္တအပေါင်းကို၎င်း” ဟု ပေး။ [သဿမဏဗြာဟ္မဏီတိ ဣမိနာ သမဏဗြာဟ္မဏာ ဂဟိတာ၊ သဒ္ဓေဝမနုဿံတိ ဣမိနာ သမ္ဗုတိဒေဝသင်္ခါတာ ခတ္တိယာ၊ ဂဟပတိသုဒ္ဓသင်္ခါတာ အဝသေသမနုဿာစ ဂဟိတာ ဟောန္တိ၊ “ပဇံတိ ဣမိနာ စတုဟိ ပကာရေဟိ ဌိတာ ဧတေယေဝ မနုဿသတ္တာ ဝုတ္တာ” - ဋီကာ။]

(၃-၄) ။ ။ [ရှေးနည်းများ၌ လူသတ္တသာရ၍၊ နဂါး ဂဠုန် ငရဲသား စသို့တို့ ကျန်သေးသောကြောင့် ထိုအားလုံးပါဝင်အောင် “အဝသေသ သဗ္ဗသတ္တလောကော ဝါ”ဟု မိန့်သည်။] (၃) နံပါတ်၌ (၁) နံပါတ်အတိုင်း ပရိသတ်နာမည်တပ်၍ “ပဇံ- ပရိသတ်လေးဝ၊ လူသုဒ္ဓနှင့်၊ နာဂ ဂဠုန်၊ ငရဲသားစသော သတ္တ ပေါင်းစုံကို ၎င်း” ဟုပေး၊ (၄) နံပါတ်၌ ပရိသတ်နာမည်မတပ်ဘဲ (၂) နံပါတ်အတိုင်းပေး၍ “ပဇံ-

ဝသေန၊ သမ္မုတိဒေဝဟိ ဝါ သဟ” တို့ကို လိုက်စေ၍ တနည်းအနက်ပေး နိုင်၏။ ထို့ကြောင့် “ဝါ-တနည်း၊ စတုပရိသဝသေန-ဖြင့်၊ အဝ သေသ သဗ္ဗ သတ္တလောကော-ကို၊ ဂဟိတော-ပြီ၊ ဝါ-တနည်း၊ သမ္မုတိဒေဝဟိ-တို့နှင့်၊ သဟ၊ အဝသေသသဗ္ဗသတ္တလောကော-ကို၊ ဂဟိတော-ပြီ” ဟု ပေးပါ။]

အာပိစ-သည်သာ မကသေး၊ ဧတ္ထ-ဤသဒေဝကံ အစရှိသောသဒ္ဓါတို့တွင်၊ သဒေဝကဝစနေန- သဒေဝက သဒ္ဓါဖြင့်၊ ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒတော - မြတ်သော

၄ စုံကွဲပြား၊ လူအများနှင့်၊ နဂါး ဂဠုန်၊ ငရဲသားစသော သတ္တဝါအပေါင်းစုံကို၎င်း” ဟု ပေးပါ။ [ဧတ္ထာပိ စတုပရိသဝသေန သမ္မုတိဒေဝဟိ ဝါ သဟ အဝသေသသဗ္ဗ သတ္တလောကောတိ ယောဇေတဗ္ဗံ (အနက်ယောဇနာပါ)၊ (၃) စတုပရိသသဟိတော အဝသေသသုဒ္ဓနာဂနေရယိကာမိ သတ္တလောကော၊ (၄) စတုဓာ ဌိတမနုဿသဟိ တော ဝါ အဝသေသ နာဂသုပတ္တနေရယိကာမိ (အာဒိဖြင့် တိရစ္ဆာန် ပြိတ္တာယူ) သတ္တလောကော”-ဒီကာ။]

ပဇာအတွက် စွဲနက်အမျိုးမျိုး။ သဟ+သမဏဗြာဟ္မဏဟိ ယာ ဝတ္တတီတိ သဿမဏဗြာဟ္မဏီ (ပဇာ)၊ သဟ+ဒေဝမနုဿဟိ ယာ ဝတ္တတီတိ သဒေဝမနုဿာ (ပဇာ)၊ ၁-၂ အလို “ယာ ပဇာ- အကြင် လူသတ္တဝါအပေါင်းသည်” ဟု စွဲလျှင် သဿမဏ ဗြာဟ္မဏီ အရ သမဏဗြာဟ္မဏတို့နှင့် တကွဖြစ်သော လူသတ္တဝါ အပေါင်း သာရ၏၊ ၃-၄ အလို “ယာပဇာ- အကြင် လူနှင့်တကွ နဂါး ဂဠုန် ငရဲသားစသော သတ္တဝါအပေါင်း” ဟု စွဲလျှင် သဿမဏဗြာဟ္မဏီ အရ ထိုသတ္တဝါအပေါင်းပင် ရ၏၊ သဒေဝမနုဿာ၌လည်း နည်းတူ၊ ဤသို့ ပဇာ၏စွဲနက်ကို အမျိုးမျိုးမှန်းဆ၍ သဿမဏ ဗြာဟ္မဏီ သဒေဝမနုဿာတို့အရ အနက်လေးမျိုး ဖွင့်ပြလေသည်။

အပိစေတ္ထ။ ။ ဤ “အပိစ” စသည်ကား ပြခဲ့သော အပရောနယောကို ထပ်၍ ဖြည့်သောကောင်းတည်း။ “ပြခဲ့သော အပရော နယောသာ မကသေး၊ အခြား အပရော နယောလည်း ရှိသေးသည်” ဟုလို၊ ရှေးနည်းနှင့် ဤနည်း ထူးပုံကား-ရှေးနည်း၌ “သဒေ ဝကံ” အရ အရူပဗြဟ္မာတဘို့၊ “သမာရကံ” အရ ကာမာဝစရနတ်တဘို့၊ ဤသို့ စသည် တဘို့မီ စွဲခြား၍ အနက်အရကောက်ယူရ၏။ အပိစတက်သော ဤနည်း၌ကား- သဒေ ဝကံ အရလည်း လောကအားလုံး၊ သမာရကံ၊ သဗြဟ္မကံ၊ သဿမဏဗြာဟ္မဏီတို့ အရလည်း အသီးအသီး လောကအားလုံးချည်း အနက်အရ ယူရသည်။ [ဧတ္တာ ဝတာ ဘာဂသော (တဘို့မီအားဖြင့်) လောကံ ဂဟေတွာ ယောဇနံ (အနက် ယောဇ နာပုံ) ဒသေတွာ ဣဒါနိ တေန တေန ဝိသေသေန (ဒေဝ-မာရစသော ဝိသေသနဖြင့်) အဘာဂသော (တဘို့မီမစွဲဘဲ) ယောဇနံ ဒသေတုံ အပိစေတ္တာတိ အာဒိဝုတ္တံ။]

သဒေဝကဝစနေန။ ။ ဤပုဒ်ကို သာဓေဓန္တော အဗ္ဗုဂ္ဂတောတို့၌စပ်၊ သဒေဝက သဒ္ဓါဖြင့် ပြီးစေလျက် လွှမ်းတက်ပြီ၊ အဘယ်ကို ပြီးစေသနည်း၊ သဗ္ဗဿပိ လောကဿ သန္တိကတဘာဝံ-လောကအားလုံးကို မျက်မှောက်ပြုနိုင်ကြောင်း ပြီးစေသည်၊ သဒေ ဝက သဒ္ဓါတခုလည်းဖြင့် အဘယ်နည်းအရ ပြီးစေနိုင်ပါသနည်း၊ ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒတော-

ဂတိကို ပိုင်းခြားခြင်းအားဖြင့်၊ သဗ္ဗဿာပိ-အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ လောကဿ - လောက၏၊ ဝါ - ကို၊ သန္တိကတဘာဝံ - မျက်မှောက် ပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ သာဓေဇန္တာ-ပြီးစေလျက်၊ တဿဘဂဝတော-ထိုမြတ်စွာဘုရား၏၊ ကိတ္တိသဒ္ဓေါ - ကျော်စောသံသည်၊ အဗ္ဘုဂ္ဂတော - လွှမ်းမိုး၍ တက်ပြီ၊ တတော-ထိုမှနေ၍၊ ယေသံ-အကြင်သူတို့၏၊ (ဝိမတိ-တွေးတောခြင်းသည်၊) သိယာ-ဖြစ်ရာ၏၊ (ကိ*-အဘယ်သို့ ဖြစ်ရာသနည်း၊) မာရော မာရ်နတ်သည်၊ မဟာနဘာဝေါ - ကြီးသော အာနုဘော် ရှိ၏၊ ဆကာမာဝစရိဿရော - ဖြစ်သလို ကာမာဝစရနတ်တို့ကို အစိုးရ၏၊ ဝသဝတ္တိ-မိမိအလို၌ဖြစ်စေနိုင်၏၊

ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒနည်းအရ ပြီးစေနိုင်ပါသည်။ [သာဓေဇန္တာအရာဝယ် ဝိမတိ၌ “သာဓေဇန္တာ ” ဟု ရှိ၏၊ မကောင်းလှ၊ သန္တိကတဘာဝံကား ပါဠိတော်မှ သန္တိကတွာကို ယူထားသော ပုဒ်တည်း။]

ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒ။ ။ “ဒေဝ-မနုဿ-နိရယ-ပေတ-တိရစ္ဆာန” ဂတိ ၅ ပါးတွင် ဒေဝဂတိသည် ဥက္ကဋ္ဌ (အမြတ်) တည်း၊ ထို ဒေဝတို့တွင်လည်း အရူပဒေဝသည် သာလွန် မြင့်မြတ်သော ဥက္ကဋ္ဌတရတည်း၊ သဒေဝကံ၌ ဒေဝသဒ္ဓါဖြင့် ထိုဥက္ကဋ္ဌတရ အရူပဗြဟ္မာတို့ကို ပိုင်းခြား၍ ပြသည်။ “ (ဥက္ကဋ္ဌနည်းအရ) အရူပဗြဟ္မာနှင့်တကွ ဤ လောကကို ကိုယ်တော်တိုင်သိခြင်းကိုပြသဖြင့် ဩမကဖြစ်သော အောက်တန်းလောက အားလုံးကိုလည်း သိခြင်းကိစ္စ ပြီးစီးကြောင်းကို ပြပြီးဖြစ်တော့သည်” ဟုလို။

သဘုရတ္ထ။ ။ ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒတောတိ ဥက္ကံသဂတိ ဝိဇာနနေန၊ (သယံ အဘိညာ ကြည့်၍ “ဝိဇာနနေန” ဟု ဖွင့်သည်၊) ပဉ္စသု ဟိ ဂဘီသု ဒေဝဂတိပရိယာပနာဝ သေဋ္ဌာ၊ တတ္ထာပိ အရူပိနော ဒုရုသမုဿာရိတ (တချို့စာ၌ သမုဿါဋီတ) ကိလေသ ဒုက္ခတာယ (ဝေးစွာပယ်ရှားအပ်ပြီးသောကိလေသာဒုက္ခရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် ၎င်း) သန္တပဏီတအာနန္ဒ ဝိဟာရသမဂ္ဂိတာယ အတိဝိယ ဥက္ကဋ္ဌာ၊- ဤဋီကာအတိုင်း “သဒေဝကံ-အရူပဗြဟ္မာတို့နှင့်လည်း တကွဖြစ်သော” ဟု ပေး။ [ဥက္ကဋ္ဌနည်းအပြင် သီလက္ခန္ဓိကာသစ်၌ ပဓာနနည်းလည်း လာ၏။]

မာရော....ဝသဝတ္တိ။ ။ “ ဆကာမာဝစရိဿရော ” ဟု ဆိုသောကြောင့် “ သကြားမင်း သုယာမနတ်မင်းစသော ထိုထိုနတ်ပြည်ရှိ မင်းတို့ကဲ့သို့ အစိုးရသည်” ဟု ယူမှားမည်စိုး၍ “ဝသဝတ္တိ” ဟု မိန့် ၊ “အစိုးရ” ဆိုသည်မှာ နတ်မင်းများ အစိုးရ သကဲ့သို့ ပိုင်စိုးသော အစိုးရခြင်းမဟုတ်၊ ယိုနတ်များကိုပူးဝင်နိုင်ခြင်း တခါတရံ ခါးမြ သူပုန်တို့ကဲ့သို့ မတရားအာဏာပြခြင်းအားဖြင့် သူ့အလိုလိုက်စေနိုင်သော အစိုးရခြင်း တည်း-ဟု ဆိုလိုသည်။ [“တေန (ထို ဝသဝတ္တိပါ၌ဖြင့်) သာဟသိကကရဏေန (အနိုင်အထက် နှိပ်စက်မှုကိုပြုခြင်းဖြင့်) ဝသဝတ္တာပနမေဝ (အလိုသို့ လိုက်စေခြင်း သည်ပင်) တဿာဓိပစ္စံ (ထို မာရ်နတ်၏ အကြီးအကဲအဖြစ်တည်း) ဣတိ ဒဿေတိ၊ သော ဟိ ဆဋ္ဌဒေဝလောကေပိ အနိဿရော (ထို မာရ်နတ်သည် သူ၏နေရာ ပရနိမ္မိတ

ဝါ - မိမိအလိုသို့ လိုက်စေနိုင်၏။ သောဝိ - ထို မာရ်နတ်ကိုလည်း။ ဧတေန-
 ဤ မြတ်စွာဘုရားသည်။ သန္တိကတောကိ - မျက်မှောက်ပြုအပ်လေသလော၊
 ဣတိ-သို့၊ (ဝိမတိ-သည်၊ သိယာ-၏) တေသံ-ထိုသူတို့၏၊ ဝိမတိ - တွေးတော
 ခြင်းကို၊ ဝိမမန္တော-ပယ်ဖျောက်လျက်၊ သမာရကန္တိ-သမာရကံဟူ၍၊ (ကိတ္တိ
 သဒ္ဓေါ - သည်၊) အတ္တဂ္ဂတော- ပြီ၊ ပန - အဘို့တပါးကား၊ ယေသံ - တို့၏၊
 (ဝိမတိ-သည်၊) သိယာ-၏၊ (ကိ - နည်း၊) မြဟ္တာ-မဟာမြဟ္တာသည်၊ မဟာ
 နဘာဝေါ-၏၊ ကေရ်လိယာ - လက်တချောင်းဖြင့်၊ ကေသ္မိံ စက္ကဝါဠသဟ
 သေ- တထောင်သော စကြာဝဠာ၌၊ အာလောကံ - အရောင်အလင်းကို၊
 ဖရတိ - ဖြန့်နိုင်၏၊ ဒွိဟိ-ကုန်သော၊ အင်္ဂုလီဟိ-တို့ဖြင့်၊ ဒွိသု စက္ကဝါဠ သဟ
 သေသု - တို့၌၊ အာလောကံ ဖရတိ၊ (ဤအတိုင်း ဖော်ပြပါ) ဒသဟိ-
 ကုန်သော၊ အင်္ဂုလီဟိ - တို့ဖြင့်၊ ဒသသု စက္ကဝါဠ သဟသေသု - တသောင်း
 သော စကြာဝဠာတို့၌၊ အာလောကံ-အရောင်အလင်းကို၊ ဖရတိ-ဖြန့်နိုင်၏၊
 အနုတ္တရံ-အတုမရှိမြတ်သော၊ ဈာနသမာပတ္တိ သုခံ-ဈာန်သမာပတ်ချမ်းသာ
 ကိုလည်း၊ ပဋိသံဝေဒေတိ- ခံစားနိုင်၏၊ သောဝိ - ထို မဟာမြဟ္တာကိုလည်း၊
 သန္တိကတောကိ -လော၊ ဣတိ-သို့၊ (ဝိမတိ-သည်၊ သိယာ- ၏) တေသံ ဝိမ
 တိံ ဝိမမန္တော သ မြဟ္တာကန္တိ-သ မြဟ္တာကံဟူ၍ (ကိတ္တိသဒ္ဓေါ)အတ္တဂ္ဂတော-
 ပြီ၊ တတော-၌၊ ယေသံ-တို့၏၊ (ဝိမတိ-သည်၊) သိယာ- ၏၊ (ကိ - နည်း၊)

ဝသဝတ္တိနတ်ပြည်၌သော်မှ အစိုးမရ)၊ တတ္ထ ဝသဝတ္တိဒေဝရာဇဿဝ ဣဿရတ္တာ”
 သီလက္ခန္ဓိဋ္ဌိကာသစ်။] “သမာရကံ-မြထပ်နတ်မျိုး၊ သူ့တန်ခိုးဖြင့်၊ လွှမ်းမိုးပိုင်နင်း၊
 မာရ်နတ်မင်းနှင့်လည်း တကွဖြစ်သော”ဟု ပေး။

မြဟ္တာ မဟာနဘာဝေါ။ ။ “မြဟ္တာ”ဟု သာမည ဆိုသော်လည်း စကြာဝဠာ
 တသောင်းကို အစိုးရသော မဟာမြဟ္တာကို ယူ၊ “ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒတော”ကို ဤ၌လည်း
 ယူ၍ ဥက္ကဋ္ဌနည်း (ပဓာနနည်း) ဟုမှတ်။ [“မြဟ္တာမဟာနဘာဝေါတိ ဒသသဟသိယံ
 မဟာမြဟ္တာနော ဝသေန ဝဒေတိ၊ ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒတောတိ ဟိ ဝုတ္တံ”-ဋီကာများ။]

အနုတ္တရဉ္စ... သုခံ။ ။ ဤ၌ အနုတ္တရသဒ္ဓါသည် “သေဋ္ဌ=အမြတ်” အနက်ဟော
 တည်း။ လောကုတ္တရာ ၉ ပါးဟော မဟုတ်၊ ထို မြဟ္တာမင်းသည် (အများအားဖြင့်
 သာသနာ့ကာလ၌ ပုထုဇဉ်သာဖြစ်၍) လောကုတ္တရာ သုခကို မခံစားနိုင်၊ ထို့ကြောင့်
 ဋီကာများ၌ “အနုတ္တရံတိ သေဋ္ဌံ”ဟု ဖွင့်၍ “န+လောကုတ္တရံ” ဟု ထပ်ဆင့်သည်။
 [“နဝလောကုတ္တရံ”ရှိသည်ကား ပါဠိမျက်။] “သမြဟ္တာကံ-မဟာမြဟ္တာမင်းနှင့်လည်း
 တကွဖြစ်သော၊ ဣမံ လောကံ- (ရှေးနည်းအတိုင်း) ကို၎င်း”-“သဿမဏဗြာဟ္မဏံ”-
 သာသနာတော်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်တို့နှင့်လည်း တကွဖြစ်သော”ဟုပေး၊
 [ရသေ့ ပရိဗ္ဗူဇ်များကို သမဏ ဟု ခေါ်ထားသည်။]

ပုထု-များစွာကုန်သော၊ သမဏဗြာဟ္မဏာ-ရဟန်းပုဏ္ဏားတို့သည်၊ သာသန
 ပစ္စတ္တိကာ- သာသနာတော်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ကို အလိုရှိကြကုန်၏၊ တေဝိ-ထို
 ရဟန်းပုဏ္ဏားတို့ကိုလည်း၊ သစ္စိကတာ ကိ- ကုန်လေသလော၊ ဣတိ(ဝိမတိ-
 သည်၊) သိယာ-၏၊ တေသံ ဝိမတိံ ဝိမေန္တော- ပယ်ဖျော့လျက်၊ သဿမဏ
 ဗြာဟ္မဏိံ ပဇနိ-သဿမဏဗြာဟ္မဏိံ ပဇိဟူ၍၊ အတ္တဂ္ဂတော- ပြီးစေ-ဤသို့
 လျှင်၊ ဥက္ကဋ္ဌ၊ ကဋ္ဌာနံ-မြတ်ကုန် မြတ်ကုန်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ဝါ- တို့ကို၊ သစ္စိ
 ကတဘာဝံ-မျက်မှောက်ပြုအပ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ပကာသေတွာ-ထင်ရှား
 ပြပြီး၍၊ အထ-ထိုမှနောက်၌၊ သမ္ပုတိဒေဝေ- သမ္ပုတိနတ်ဟူသော မင်းတို့ကို
 ၎င်း၊ အဝသေသ မနုဿေစ - ကြွင်းသောလူတို့ကို၎င်း၊ ဥပါဒါယ-ဉာဏ်ဖြင့်
 ယူ၍၊ ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒ ဝသေန - ဥက္ကဋ္ဌပရိစ္ဆေဒ၏ အစွမ်းအားဖြင့်၊ သေသ
 သတ္တ လောကဿ-ကြွင်းသော သတ္တလောက၏၊ ဝါ-ကို၊ သစ္စိကတဘာဝံ-
 ကို၊ ပကာသေန္တော-ထင်ရှားပြုလျက်၊ သဒေဝမနုဿန္တိ-ဟူ၍၊ (ကိတ္တိသဒ္ဓေါ)
 အတ္တဂ္ဂတော၊ အယံ- ဤ ဆိုအပ်ပြီးကား၊ ဧတ္ထ - ဤ သဒေဝကံ အစရှိသော
 သဒ္ဓါတို့၌၊ အနုသန္နိက္ကမော - အနုသန္ဓေအစဉ်တည်း၊ ဝါ - ပုဂံအနက်တို့၏
 ဆက်စပ်ပုံအစဉ်တည်း။

ဥက္ကဋ္ဌ၊ ကဋ္ဌာနံ။ ။ ပြခဲ့သော အရူပဒေဝ၊ မာရ၊ မဟာဗြဟ္မာ၊ သမဏဗြာဟ္မဏ
 တို့သည် ဥက္ကဋ္ဌပုဂ္ဂိုလ်များတည်း၊ (သမဏဗြာဟ္မဏတို့လည်း လူ့လောက၌ ဥက္ကဋ္ဌတို့
 ပင်၊) ဥက္ကဋ္ဌ၊ ကဋ္ဌကို “ဥက္ကဋ္ဌ+ဥက္ကဋ္ဌ”ပုဒ်ခွဲ၊ ဝိစ္ဆာပုဒ်တည်း။ [သီလက္ခန္ဓ ဋီကာသစ်၌
 “ဥက္ကဋ္ဌဋ္ဌာနာနန္တိ ဥက္ကဋ္ဌသဂတိကာနံ-လွန်ကဲသောဋ္ဌာန+လွန်ကဲသောဂတိရှိသူတို့၏”
 ဟု တွေ့ရ၏၊ သုတ္တနိပါတ် အာဠာဝက သုတ္တဋ္ဌကထာ၌လည်း “ဥက္ကဋ္ဌဋ္ဌာနေသု” ဟု
 ဋ္ဌာနသဒ္ဓါ သုံးထား၏၊ ထို့ကြောင့် “ဥက္ကဋ္ဌ၊ ကဋ္ဌာနံ”အရာဝယ် “ဥက္ကဋ္ဌဋ္ဌာနာနံ-မြင့်
 မြတ်သော ဋ္ဌာနတို့၏”ဟု မူကွဲ ရှိပုံကိုလည်း သိပါ။]

အထ သမ္ပုတိ ဒေဝေ ဟူ၍။ ။ သဒေဝကံစသော ပုဒ်များဖြင့် ဗြဟ္မာနတ်နှင့်
 သမဏ ဗြာဟ္မဏတို့ကို ယူခဲ့ပြီး၊ ခတ္တိယ၊ ဂဟပတိခေါ် ဝေဿ၊ သုဗ္ဗလူများနှင့် ငရဲသား
 တိရစ္ဆာန် ပြိတ္တ-များ ကျန်သေး၏၊ ထိုတွင် ခတ္တိယစသော လူများသည် ငရဲသား
 စသည်တို့ကို ထောက်လျှင် ဥက္ကဋ္ဌဖြစ်ကြသေး၏၊ ထို့ကြောင့် ကျန်သမျှသံတွာအားလုံး
 ကိုသိမ်းကြီးရာဝယ် ဥက္ကဋ္ဌနည်းအားဖြင့် ခတ္တိယနှင့် ကြွင်းလူများကိုသာ နာမည်တပ်လို
 သောကြောင့် “သဒေဝမနုဿံ” ဟု မိန့်သည်၊ ဤ သဒေဝမနုဿံ၌ ဩမကဖြစ်သော
 ငရဲသား စသူတို့လည်း ပါဝင်ပြီ-ဟူလို။

အနုသန္နိက္ကမော။ ။ အဘယ်ကြောင့် “သဒေဝက”ကို ဥးစွာပြသနည်း၊ ဥက္ကဋ္ဌ
 ပရိစ္ဆေဒအားဖြင့် လောကအားလုံးကို မျက်မှောက်ပြုကြောင်း ပြီးစေလိုသောကြောင့်
 သဒေဝကံကို ဥးစွာပြသည်၊ သဒေဝကံဖြင့် လောကအားလုံး သိမ်းကြီးပြီးဖြစ်ပါလျက်

ပန-အဘိတပါးကား၊ သယံ အဘိညာ သန္တိကတွာ ပဝေဒေတိတိ ဧတ္ထ-
သယံ အဘိညာ သန္တိကတွာ ပဝေဒေတိဟူသော ဤပါဌ်၌၊ သယန္တိ - သယံ
ဟူသည်ကား၊ သာမံ-ကိုယ်တော်တိုင်၊ အပရနေယျော-သူတပါးတို့ မသိစေ
အပ်သည်၊ ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ အဘိညာတိ-ကား၊ အဘိညာယ - ထူးသော ဉာဏ်
ဖြင့် သိတော်မူ၍၊ အဓိကေန- လွန်ကဲသော၊ ဉာဏေန - သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်တော်
ဖြင့်၊ ဥတွာ-သိတော်မူ၍၊ ဣတိအတ္ထော - ဤကား အနက်၊ သန္တိကတွာတိ-
ကား၊ ပစ္စက္ခံ-မျက်မှောက်ကို၊ ကတွာ-ပြု၍၊ ဧတေန-ဤသန္တိကတွာဟူသော

အဘယံကြောင့် သမာရကံကို ဆိုရပြန်သည်။ “တန်ခိုးကြီးသော မာရ်နတ်ကို
မျက်မှောက်ပြုမှ ပြုနိုင်ပါ့မည်လား”ဟု တချို့က ယုံမှားစရာရှိသောကြောင့် ထိုယုံမှား
မှုကို ပယ်ဖျောက်လို၍ သမာရကံကို ဆိုရပြန်သည်။ ဤသို့စသည်ဖြင့် (ယခုကာလ အနု
သန္ဓေ တက်သကဲ့သို့) အဝိစေတ္တ စသည်ဖြင့် ပြခဲ့သည့်အတိုင်း သဒ္ဓေဝကံ သမာရကံ
စသော ပုဒ်တို့၏၎င်း၊ ထိုပုဒ်အနက်များ၏၎င်း၊ တခုပြီးတခု ဆက်သွယ်ပုံ အစဉ်သည်
အနုသန္တိတ္ထမ မည်၏။ [အနုသန္ဓာနံ- ပုဒ်တို့၏၎င်း၊ အနက်တို့၏၎င်း တပုဒ်ပြီးတပုဒ်
တနက်ပြီးတနက် ဆက်သွယ်ခြင်းသည်၊ အနုသန္တိ- အနုသန္တိမည်၏၊ အနုသန္တိယေဝ-
သည်ပင်၊ ကမော- အစဉ်တည်း၊ အနုသန္တိတ္ထမော၊ သီလက္ခန္ဓာအဋ္ဌကထာ၌ “ဘာဝါ
နုတ္တမော”ဟု မူကွဲရှိသေး၏၊ အဓိပ္ပါယ်ကို ထို အဋ္ဌကထာအဖွင့်မှာ ရှု။]

သယန္တိ။ ။ [“သံ, သာမံစ, သယံစာထ ” အဘိဓာန်။] “သယံသည် သာမံ
အနက်ဟော နိပါတ်” ဟု သိစေလို၍ “သာမံ ” ဟု သဒ္ဓတ္ထဖွင့်၊ “သယံ အဘိညာ=
ကိုယ်တော်တိုင်သိ”ဟု ဆိုလျှင် “သူတပါးကဟောပြောမှ သိရသည်မဟုတ်”ဟူသော
အနက်လည်း အညတ္ထာပေါဟန နည်းအားဖြင့် ရနိုင်သောကြောင့် “အပရနေယျော
ဟုတွာ”ဟု အဓိပ္ပါယ်တ္ထ ထပ်ဆင့်သည်၊ တနည်း-“သဗ္ဗပဒံ သာဝဓာရဏံ”နှင့်အညီ
“သယံ-ကိုယ်တော်တိုင်သိ”ဟု အဝဓာရဏအနက် ရနိုင်သောကြောင့်၊ ထိုအဝဓာ
ရဏ(ဝေ)၏ နိဝတ္တေတဗ္ဗတ္ထကို ပြလို၍ “အပရနေယျော ဟုတွာ”ဟု ထပ်ဆင့်သည်။
[ပရေတိ-တို့သည်၊ န နေပျော - မသိစေအပ် (ကာရိတ်ကြေ)၊ အပရနေယျော၊
(အ)သည် နေယျောနှင့် သဒ္ဓါ မစပ်သောကြောင့် အယုတ္တသမာသံ၊ (တနည်း)
ပရေတိ+နေယျော ပရနေယျော - သူတပါးတို့ သိစေအပ် သိအောင် ဟောပြောအပ်သူ၊
န+ပရနေယျော အပရနေယျော၊ ဤသို့ပြုလျှင် ယုတ္တသမာသံပင်တည်း။]

အဘိညာတိ။ ။ “အဘိညာယ” ဟု ဆိုလိုလျက် ယချေထားသည်ဟု သိစေလို၍
“အဘိညာယ ” ဟု ပဌမဖွင့်၊ [ပဋိသင်္ခါ + ယောနိသော၌ ပဋိသင်္ခါကဲ့သို့တည်း၊]
ထို အဘိညာယ၌ အဘိသဒ္ဓါသည် ကရိုဏ်းဝိဘတ်နက်နှင့်တကွ အဓိက (ဝိသေသ)
အနက်ဟောဟု၎င်း၊ ကြေနေသော ယ သည် တွာပစ္စည်း၏ ကာရိယဟု၎င်း သိစေ
လို၍ “အဓိကေန+ဉာဏေန ဥတွာ တိ အတ္ထော”ဟု ခုတ်ယူဖွင့်သည်၊ ဤ “အဓိက+
ဉာဏ”ဟူသည် သဒ္ဓေဝကစသည်ကို သိနိုင်သော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ပင်တည်း။

ပါဠိဖြင့်၊ အနုမာနာဒိပဋိက္ခေပေါ-အနုမာနအစရှိသော သိခြင်းကိုပယ်ခြင်းသည်၊ ဝါ-ကို၊ ကတော-ပြုအပ်သည်၊ ဟောတိ-၏၊ ပဝေဒေတိတိ- ဟူသည်ကား၊ ဗောဓေတိ-သိစေတော်မူ၏၊ ဉာပေတိ-သိစေတော်မူ၏၊ ပကာသေတိ-ထင်ရှားပြတော်မူ၏။

သန္တိကတွာ။ ။သန္တိသဒ္ဓါသည် ပစ္စက္ခအနက်ဟောနိုင်ပါတ်ဟု သိစေလို၍ “ပစ္စက္ခကတွာ” ဟု ဖွင့်၊ ဤသန္တိကတွာဖြင့် “အဘိညာ” အရ သိခြင်း ဟူသည် မျက်စိဖြင့် မြင်ရသကဲ့သို့ သေသသချာချာ သိခြင်းဟုပြု၍၊ အနုမာန စသော သိခြင်းမျိုးကိုလည်း ပယ်သည်၊ အနုမာနာဒိဉ္စ အာဒိဖြင့် ဥပမာန၊ အတ္ထာပတ္တိ၊ သဒ္ဓန္တရသန္တိဓာန၊ သမ္ပယောဂ၊ ဝိပ္ပယောဂစသော သိခြင်း၏အကြောင်းများကို ယူ။

ချဲ့အံ့။ ။အာဝိဝိုင်းမှာ မြစ်ရေတိုးပုံကို အစဉ်လိုက်၍ အထက်၌ မိုဃ်းရွာကြောင်း သိခြင်းမျိုးသည် အနုမာန (အနု-အစဉ်လိုက်၍ + မာန-နှိုင်းချိန်တတ်သော) အသိတည်း၊ တစုံတရာကို နားမလည်လျှင် ဥပမာဆောင်၍ ပြသောအခါ နားလည်၏၊ ထိုနားလည်ခြင်းသည် ဥပမာဖြင့် သိခြင်းတည်း၊ ပုဗ္ဗ မခေတ္တိတသုတ်၌ ပုဗ္ဗဟု သာမည ဆိုသော်လည်း “အသရံ-သရကင်းအောင် ပြု၍ခွင်း” ဟု ဆိုသဖြင့် ပုဗ္ဗအရ သရမဟုတ် မျည်းဟူသောအနက် ရောက်လာ၏၊ ဤသို့ သိရခြင်းသည် အတ္ထာပတ္တိ သိရခြင်းတည်း၊ ထိုအသိသည်ပင် “အသရံ” ဟု သဒ္ဓါတပါး၏အနီး၌ တည်နေပုံကို ထောက်ရသောကြောင့် သဒ္ဓန္တရ သန္တိဓာနအသိလည်း ဖြစ်၏။

သတ်နည်း ဖြတ်နည်း လက်နက်လုပ်နည်းများကို တတ်သိရာ၌ ဉာဏ်ဟု ဆိုကြသော်လည်း ထို အကုသိုလ်စိတ်၌ ဉာဏ်မယှဉ်-အကြံပိတက်သာ ယှဉ်သောကြောင့် “ဉာဏ်မဟုတ်၊ ပိတက်သာတည်း” ဟု သိခြင်းသည် သမ္ပယောဂ ဝိပ္ပယောဂအားဖြင့် သိခြင်းတည်း၊ ဗာလနှင့် အတူသွား အတူလာနေသူကို “ဗာလ” ဟု သိခြင်းသည် သဟစရဏအားဖြင့် သိခြင်းတည်း၊ ဤ အနုမာနစသော အသိများသည် ပစ္စက္ခသိလေသံ မသေချာ (တရံတခါ လွဲပင် လွဲတတ်သေး) ရကား ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏အသိသည် ထိုအနုမာနစသော အသိ မဟုတ်၊ တိုက်ရိုက်သိ ဟု ပြလို၍ “သန္တိကတွာ” ဟု မိန့်တော်မူသည်။

ပဝေဒေတိ။ ။ [ဝိဒဓာတ် + ကာရိတ်ဏေ။] ဝိဒဓာတ်၏ အနုဘဝနအနက် ယူမည်စိုး၍ “ဗောဓေတိ” ဟု မူလသံဝဏ္ဏနာဖွင့်၊ ဗောဓေတိ၌ ဗုဓဓာတ်၏ ဇာဂရဏ (နိုးခြင်း) ပိကသန (ပွင့်ခြင်း) အနက်များကို ယူမှားမည်စိုး၍ “ဉာပေတိ” ဟု အနုသံဝဏ္ဏနာဆင့်၊ ဤ ၂ ပုဒ်လုံးပင် ပဝေဒေတိ၏ သဒ္ဓတ္ထချည်းတည်း၊ “ပကာသေတိ” ကား သိစေဟူသည် “ထင်ထင်ရှားရှားနားလည်အောင်ပြခြင်းတည်း” ဟု အဓိပ္ပါယ်ကို ဖွင့်သော အဓိပ္ပါယ်တ္ထတည်း၊ ပဝေဒေတိ၌ ပ ဥပသာရအတွက် အထူးမဖွင့်။

ဆက်ဥပုအံ့ - “ပဝေဒေတိ - သိစေတော်မူ၏” ဟုရာ၌ သဒ္ဓေဝကံ စသည်ကို သန္တိကတွာတွင် မရပ်စေဘဲ ဤ ပဝေဒေတိတိုင်အောင် လိုက်စေ၍ “သဒ္ဓေဝကံစသော လောကပဇကို (တရားနာသူတို့အား) သိစေတော်မူ၏” ဟုမှတ်၊ မှန်၏-နတ်မြဟ္မာ-

သော ဓမ္မံ ဒေသေတိ အာဒိ၊ ပေါပရိယောသသံနကလျာဏန္တိ - ကား၊ သော ဘဂဝါ - သည်၊ သတ္တေသု - သတ္တတို့၌၊ ကာရုညတံ - သနားခြင်း ရှိတော် မူသည်၏ အဖြစ်ကို၊ ပဋိစ္စ-စွဲ၍၊ အနတ္တရံ - အတုမရှိ မြတ်သော၊ ဝိဝေကသုခံ - ဝိဝေက ချမ်းသာကို၊ ဝါ - ဖလသမာပတ် ချမ်းသာကို၊ ဟိတ္တာပိ - စွန့်တော် မူ၍လည်း၊ ဓမ္မံ - တရားကို၊ ဒေသေတိ - ဟောတော်မူ၏၊ တဉ္စ - ထိုတရားတော် ကိုလည်း၊ အပ္ပံဝါ - အနည်းငယ်ကိုသော်၎င်း၊ ဗဟုံဝါ - များစွာကိုသော်၎င်း၊ ဒေသေန္တော - ဟောတော်မူလသော်၊ အာဒိကလျာဏာဒိပ္ပကာရမေဝ - အာဒိ

နှင့် ငရဲ ပြိတ္တာတို့ကို ဘုရားရှင် ပွင့်တော်မူလာမှ ရှိမှန်း သိကြရ၏၊ လူနှင့် တိရစ္ဆာန် တို့ကိုလည်း မည်သည့်အကြောင်းကြောင့် ဤကဲ့သို့ အမျိုးမျိုးအစားစား ဖြစ်နေကြပုံကို ဘုရားပွင့်လာမှ နားလည်ရပေသည်၊ ယခုအချိန်မှာပင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် မဟုတ်သူတို့ နတ် မြဟ္မာနှင့် ငရဲ ပြိတ္တာရှိမှန်း မသိကြ၊ ဘာကြောင့် လူချင်း တိရစ္ဆာန်ချင်း ကွဲပြား သည်ကိုလည်း မသိကြ။

ကာရုညတံ။ ။ ကာရုဏာယေဝ ကာရုညံ (ကျ ပစ္စည်း သတ္တ)၊ ဤသို့ ကာရုည လောက်တွင်ဆိုလျှင် မဟာကာရုဏာတော် ရသောကြောင့် ဆိုလိုရင်း ပြီးလောက်၏၊ “ကာရုညတံ” ဟု တာပစ္စည်း ပါနေခြင်းကြောင့်ကား သတ္တ ၂ ပစ္စည်း မရှိသင့်သော ကြောင့် “ကာရုညံ ယဿ အတ္တိတိ ကာရုညော၊ ကာရုညဿ + ဘာဝေါ ကာရုည တာ” ဟု အဿတ္တိအတွင်းသွင်းပြီးမှ ဘာဝတ္ထတာပစ္စည်း သက်ရလိမ့်ဥျးမည်။

ဟိတ္တာပိ ဝိဝေကသုခံ။ ။ ဥပမိဝိဝေကဖြစ်သောနိဗ္ဗာန်၌ (အာရုံပြု၍ ဖြစ်သော) ဖလသမာပတ်ချမ်းသာကို “ဝိဝေကသုခ” ဟု ခေါ်သည်၊ [ဝိဝေကေ-ဥပမိဝိဝေက ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်၌+ ပဝတ္တံ-အာရုံပြုသောအားဖြင့် ဖြစ်သော+သုခံ=ဝိဝေကသုခံ၊] ဝိသဒ္ဓါသည် အဇဟိတ္တာကိုဆည်းသော အဝုတ္တသမုစ္စည်း၊ “တချို့ ဒေသနာတော်သည် ဝိဝေကသုခကို မစွန့်ဘဲ ဖလသမာပတ်နှင့် ရောလျက်လည်း ဖြစ်၏” ဟုလို၊ မှန်၏- ဘုရားရှင်သည် တချို့အခါ၌ တရားဟောတော်မူစဉ် တရားနာသူတို့ သာဓု ခေါ်နေ ခိုက်၌၎င်း၊ နာပြီးတရားကို ပြန်၍စဉ်းစားနေခိုက်၌၎င်း အချိန်ကိုပိုင်း၍ ဖလသမာပတ် ဝင်စားတော်မူ၏၊ သာဓုခေါ်ပြီးချိန် စဉ်းစားပြီးချိန်၌ သမာပတ်မှထတော်မူ၍ ရှေ့ကို ဆက်လက်ဟောတော်မူသည်။ [“ဝိဝေကသုခန္တိ ဖလသမာပတ္တိသုခံ၊ တေန ဝိမိဿာပိ (ထိုသုခနှင့်ရောလျက်လည်း) ကဒါနိ ဘဂဝတော ဓမ္မဒေသနာ ဟောတီတိ ဟိတ္တာ ပီတိ ဝိသဒ္ဓဂ္ဂဟဏံ” - ဒီကာများ။]

အပ္ပံဝါ ဗဟုံဝါ။ ။ “ဥဒ္ဓါဒိတံ-နှုတ်တော်မှ ထုတ်ဖော်အပ်ကာမျှ တရားကို+ ဇာနာတိ-ချက်ချင်းသိနိုင်၏” အရ အသိမြန်သော ဥဒ္ဓါဒိတညူတို့အတွက်အနည်းငယ် ကိုသာ ဟောတော်မူ၏၊ “ဝိပဉ္စိတံ - အကျယ် တဝင့် ခွဲဖွင့်အပ်သော တရားကိုမှ+ ဇာနာတိ” အရ ဝိပဉ္စိတညူတို့အတွက် များစွာသော (အကျယ် ဖြစ်သော) တရားကို ဟောတော်မူ၏။

ကလျာဏ အစရှိသော အပြားရှိအောင်သာလျှင်၊ ဒေသေတိ - မူ၏၊ ကထံ - အဘယ်သို့ ဟောတော်မူသနည်း၊ ဟိ - ချဲ့ဉ်းအံ့၊ ဧကဂါထာပိ - တခုတည်းသော ဂါထာသည်လည်း၊ ဓမ္မဿ - ပရိယတ် တရားတော်၏၊ သမန္တဘဒ္ဒိကတ္တာ - ထက်ဝန်းကျင် ကောင်းသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ပထမပါဒေန-ပထမ

အာဒိ....ဓကာရမေဝ။ ။ “အာဒိမ္ပိကလျာဏံ ဘဒ္ဒကံ အနဝဇ္ဇမေဝ ကတ္တာ ဒေသေတိ၊ မဇ္ဈေပိ၊ ပေ၊ ဒေသေတိတိ ဝုတ္တံဟောတိ” - သီလက္ခန္ဓ် အဋ္ဌကထာ၊ ဤ၌ ကလျာဏံကို ဘဒ္ဒကံ ဟု ဖွင့်၊ ထိုအကောင်းဟူသည် နိယျာနိက (ဝဋ်မှ ထွက်မြောက် တတ်သော) အကောင်းတည်း၊ နိယျာနိကအဖြစ်ဟူသည်လည်း လောကအာမိသကို ငဲ့ခြင်းစသော အပြစ်ကင်းသောကြောင့်တည်း-ဟု ပြလို၍ “အနဝဇ္ဇံ” ဟု ထပ်ဆင့်၊ “ကတ္တာ”ဟု ထည့်သဖြင့် “ အာဒိကလျာဏံ ” စသည်၌ ဒုတိယာ ဝိဘတ်ကို ကြိယာ ဝိသေသန အနက်ဟောဟု သိစေ၏၊ “အာဒိကလျာဏံ-အစဉ်လည်း ကောင်းအောင် ၎င်း” စသည် ပေး၊ ထိုပုဒ်များကို ခဉ့်၏ ဝိသေသနပုဒ် လုပ်၍လည်း ပေးကြသေး၏၊ သို့သော် ကြိယာဝိသေသန အနက်သည် သာ၍ အဓိပ္ပာယ် လေးနက်၏၊ “ သာမန် ဟောတော်မူသည် မဟုတ်၊ အာဒိကလျာဏစသည် ဖြစ်အောင် (ဗျာပါရ စိုက်၍) ဟောတော်မူသည် ” ဟု ပုဂ္ဂလ ဗျာပါရကို ထင်ရှားစေနိုင်သည်-ဟုလို။

ကထံ, ဧကဂါထာပိ။ ။ ဓမ္မ၏ အာဒိကလျာဏ စသည်ကို ချဲ့လို၍ “ကထံ” ဟု မိန့်၊ ဧကဂါထာကို “အာဒိကလျာဏာ” စသည်၌ စပ်၊ “ပိ” ကား ထိုမျှနည်းပါးသော ဂါထာတခု၌ပင် အာဒိကလျာဏစသည် ရနိုင်သေး၏၊ ထိုထက်များသော ဓမ္မတို့၌ကား ဆိုဘွယ် မရှိပြီ - ဟု ပြသော သမ္ဘာဝနာဇောတက ဟု သီလက္ခန္ဓ် ဋီကာသစ်ဖွင့်၏၊ ထို အဖွင့်ချိုးကို လိုက်၍ “အနည်း အယုတ်, ပုဒ်နောင်ထုတ်က, ပိ ယုတ် ဂရဟာ, ဖြစ်တုံ ပါလည်း, စပ်ရာပုဒ်မှာ, များမြတ်ပါမူ, သမ္ဘာဝနာပင် ယူ” ဟု စပ်ဆိုကြ၏။ [“ ဧက ဂါထာ ” ဟူသော အပ္ပ (အနည်းငယ်) နောင်ထိုင်သောကြောင့်, “ ဂရဟ ဇောတက ” ပြခဲ့သော သမ္ဘာဝနာအနက်ကို ဆည်းသောကြောင့် “ သမ္ဘာဝနာသမုစ္စည်း ” ဟုလည်း ယူ၍ “ အပ္ပ-ဟိန, ဝါစကနောက်, ရောက်သည့် ဂရဟာ, ပိသဒ္ဓါကား, သမ္ဘာဝနာကို ပေါင်းဆည်းထွန်းမြ် ” ဟု စပ်ဆိုကြသည်။]

ပဌမပါဒေန။ ။ အဋ္ဌကထာ၌ “ဧကဂါထာပိ ပဌမပါဒေန အာဒိကလျာဏာ ” ဟု ဂါထာနှင့်ပါဒကို တွဲပြားသကဲ့သို့ ဆိုထား၏၊ အမှန်အားဖြင့်ကား ပါဒမှတစ်ပါး ဂါထာဟူ၍ မရှိ၊ သို့သော် မကွဲပြားသော်လည်း ကွဲပြားသကဲ့သို့ တင်စား၍ “အဘေဒ ဘေဒူပစာရ” အားဖြင့် “ဂါထာ၏+ပဌမပါဒ” ဟု သာမီ+သံအဖြစ်ဖြင့်ခေါ်ဝေါ်ထား လေသည်၊ “ မနဿဿ+သီသံ ” ကဲ့သို့ အဝယဝိ+အဝယဝသမ္ပန်တည်း။ [ကိဉ္ဇာပိ အဝယဝဝိနိမုတ္တော သမုဒါယောနာမ ပရမတ္ထတော ကောစိ နတ္ထိ၊ ယေသု ပန အဝ ယဝေသု သမုဒါယရူပေန အပေက္ခိတေသု ဂါထာတိ သမညာ၊ တံ တတော ဘိန္နိဝိယ ကတ္တာ သံသာမီ ဝေါဟာရံ အာရောပေတွာ (သံ + သာမီဝေါဟာရသို့ တင်စား၍) ဒဿေန္တော ပဌမေန ပါဒေန အာဒိကလျာဏာတိ အာဒိမာဟ-သာရတ္ထ။]

ပါဒဖြင့်၊ အာဒိကလျာဏာ-အစဉ်လည်းကောင်း၏၊ ဒုတိယတတိယပါဒေဟိ-
 ဒုတိယပါဒ တတိယပါဒတို့ဖြင့်၊ မဇ္ဈေကလျာဏာ-အလယ်၌လည်း ကောင်း
 ၏၊ ပစ္ဆိမပါဒေန - ပစ္ဆိမပါဒဖြင့်၊ ပရိယောသာန ကလျာဏာ - အဆုံး၌
 လည်းကောင်း၏၊ ကောနုသန္ဓိကံ-တခုသော အနုသန္ဓေရှိသော၊ သုတ္တံ-သုတ်
 သည်၊ နိဒါနေန-နိဒါန်းဖြင့်၊ အာဒိကလျာဏံ-၏၊ နိဂမနေန - နိဂုံးဖြင့်၊ ပရိ
 ယောသာနကလျာဏံ-၏၊ သေသေန - ကြွင်းသော သုတ္တန်ပါဠိရပ်ဖြင့်၊ မဇ္ဈေ
 ကလျာဏံ-၏၊ နာနာနုသန္ဓိကံ- အထူးထူးသော အနုသန္ဓေ ရှိသော၊ သုတ္တံ-
 သည်၊ ပဌမာနုသန္ဓိနာ-ပဌမ အနုသန္ဓေဖြင့်၊ အာဒိကလျာဏံ-၏၊ ပစ္ဆိမေန-
 နောက်ဆုံး အနုသန္ဓေဖြင့်၊ ပရိယောသာန ကလျာဏံ-၏၊ သေသေဟိ-ကြွင်း
 သောအနုသန္ဓေ၊ သုတ္တန် ပါဠိရပ်တို့ဖြင့်၊ မဇ္ဈေ ကလျာဏံ-၏၊ သကလောဝိ-
 အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ သာသနဓမ္မော-ဘုရား အဆုံး အမကို ပြတတ်သော
 ပရိယတ်တရားတော်သည်၊ အတ္တနော-မိမိဟူသောပါဠိတော်၏၊ အတ္တဘူတေ
 န-အနက်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ သီလေန - သီလဖြင့်၊ (တပဿ-ဥတ္တမော - ပုံစံ၌

နိဒါန်း၊ နိဂုံး။ ။ “ဧဝံ မေ သုတံ” စသော “တေနသမယေန ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ”
 စသောစကားကို နိဒါန်း ဟု ခေါ်၏၊ “ဣဒမဝေါစ ဘဂဝါ၊ ပေ၊ အဘိနန္ဒါ” ကဲ့သို့၎င်း၊
 ဣတိ ယံ တံ ဝုတ္တံ၊ ဣဒမေတံ ပဋိစ္စ ဝုတ္တံ (ဣတိဝုတ် ပါဠိ) ကဲ့သို့၎င်း၊ အဆုံးသတ်စကား
 ကို နိဂုံးဟု ခေါ်၏၊ ထို နိဒါန်းနိဂုံးများလည်း ဘုရားစကားတော်နှင့် လျော်စွာ သံဂါ
 ယနာတင်ထေရ်တို့ စီစဉ်ထားအပ်သော စကားဖြစ်၍ ဘုရားဟောဒေသနာတော်တွင်
 ပါဝင်ကြသည်။

ကော-နာနာနုသန္ဓိကံ။ ။ “အနုသန္ဓေတခုရှိသောသုတ်” ဟူသည် မင်္ဂလသုတ်
 ဝယ် နတ်သား၏လျှောက်ထားခြင်းဟူသော အနုသန္ဓေတခုသာရှိသကဲ့သို့ အနုသန္ဓေ
 တခုသာရှိသော သုတ်တည်း၊ ဗြဟ္မဇာလသုတ်၌ ဆရာတပည့်တို့၏ ကဲ့ရဲ့- ချီးမွမ်းခြင်း၊
 ရဟန်းတော်များ၏ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို ချီးမွမ်းခြင်း ဟု အနုသန္ဓေ ၂ မျိုး ရှိ၏၊
 ထို ၂ မျိုးမှစ၍ အနုသန္ဓေအမျိုးမျိုး ရှိသောသုတ်သည် နာနာနုသန္ဓိကသုတ်မည်၏။

သကလောဝိ သာသနဓမ္မော။ ။ “ဧကောနုသန္ဓိကံ သုတ္တံ” စသည်ဖြင့် ပြခဲ့သော
 နည်းသည် သုတ္တန်ပိဋကနှင့်သာ ဆိုင်၏၊ ယခုအခါ ပိဋက နှစ်ပုံလုံးနှင့်ဆိုင်သော အာဒိ
 ကလျာဏ စသည်ကိုပြလို၍ “သကလောဝိ” စသည်မိန့်၊ “သုတ္တန် သာမက၊ အလုံးစုံ
 လည်းဖြစ်သော သာသနဓမ္မ” ဟူလို၊ ပိသဒ္ဓါသည် သုတ္တန်နှင့် တကွ ပိဋက အစိတ်
 အစိတ်ကိုဆည်းသော အဝယဝသမုစ္စည်း။ [သာသနဿ-“အလုံးစုံသော မကောင်းမှု
 ကို မပြုရခြင်း၊ ကုသိုလ်ကိုပြည့်စုံစေရခြင်း၊ မိမိစိတ်ကို ဖြူစင်စေရခြင်း”ဟူသော “သဗ္ဗ
 ပါပဿ အကရဏံ” စသော ဘုရားအဆုံးမတော်ကို၊ ဝါ-ပဋိပတ် ပဋိဝေဓ သာသနာ
 တော်ကို (ဝိမတိ) + (ပကာသကော-ပြတတ်သော) ဓမ္မော-ပရိယတ် တရားတော်
 သည်၊ သာသနဓမ္မော-၏- သာရတ္ထ။]

တပဿာပုဒ်ကဲ့သို့ ပိသေသန၊) အာဒိကလျာဏော - ဧ၊ (အတ္တဘူတေဟိ-
 ကုန်သော၊) ၁။ မထဝိပဿနာ မဂ္ဂဖလေဟိ-သမထ ဝိပဿနာမဂ်ဖိုလ်တို့ဖြင့်၊
 မဇ္ဈေကလျာဏော-ဧ၊ (အတ္တဘူတေန-သော၊) နိဗ္ဗာနေန-နိဗ္ဗာန်ဖြင့်၊ ပရိ
 ယောသာနကလျာဏော-ဧ၊ ဝါ-တနည်း၊ သီလသမာဓိဟိ - သီလသမာဓိတို့
 ဖြင့်၊ အာဒိကလျာဏော-ဧ၊ ဝိပဿနာ မဂ္ဂေဟိ-ဝိပဿနာမဂ်တို့ဖြင့်၊ မဇ္ဈေ
 ကလျာဏော - ဧ၊ ဖလနိဗ္ဗာနေဟိ - ဖိုလ်နိဗ္ဗာန် တို့ဖြင့်၊ ပရိယောသာန
 ကလျာဏော - ဧ၊ ဝါ - တနည်း၊ ဗုဒ္ဓသုဗောဓိတာယ - မြတ်စွာဘုရား၏
 ကောင်းစွာသိခြင်းရှိတော်မူသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အာဒိကလျာဏော- ဧ၊
 ဓမ္မသုဓမ္မတာယ-တရားတော်၏ ကောင်းသော တရားတော်၏အဖြစ်ကြောင့်၊

အတ္တနော အတ္တဘူတေန။ ။ပရိယတ်တရားတော် အားလုံးသည် သီလသမာဓိ
 ဝိပဿနာ ပညာဟူသော ပဋိပတ်နှင့် မဂ်ပညာ ဖိုလ်ပညာ နိဗ္ဗာန်ဟူသော ပဋိဝေဓကို
 ပြသော တရားတော်ချည်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် “သီလစသည်ကို မိမိဟူသော ပရိယတ်၏
 ဟောနက်” ဟု ဆိုသည်၊ အတ္တဘူတေနကို သမထဝိပဿနာ မဂ္ဂဖလေဟိ၌၎င်း၊ နိဗ္ဗာ
 နေန၌၎င်း လိုက်စေ၊ သာသနာတော်ဝယ် သီလအစ နိဗ္ဗာန်အဆုံးရှိသောကြောင့် ထို
 ၂ ပါးကို ပြသော တရားများကို အာဒိ + ပရိယောသာနကလျာဏ ဟု ၎င်း၊ သမထ
 စသည် ပြသော တရားကို မဇ္ဈေကလျာဏ ဟု ၎င်း မိန့်သည်။

သီလသမာဓိဟိဝါ။ ။ သာသနာတော်၌ ပဋိပတ္တိအကျင့် ဟူသမျှသည် အသိ
 ပညာရဘို့ရာချည်းတည်း၊ ထိုပညာကိုလည်း သမာဓိမရှိဘဲ မရနိုင်၊ ထို့ကြောင့် သီလနှင့်
 သမာဓိကို အာဒိ၊ ဝိပဿနာ ပညာ မဂ်ပညာကို မဇ္ဈေ၊ ထိုပညာ၏ အကျိုးဖြစ်သော
 ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ကို ပရိယောသာန ဟု တနည်းပြပြန်လို၍ “သီလသမာဓိဟိဝါ” စသည်မိန့်။
 [ပရိယောသာန၌ ဖိုလ်အရ သဉ္ဇပါဒိသေသ နိဗ္ဗာန်ကို၎င်း၊ နိဗ္ဗာန်အရ အနုပါဒိသေသ
 နိဗ္ဗာန်ကို၎င်း တနည်းပြသေး၏။]

ဗုဒ္ဓသုဗောဓိတာယဝါ။ ။ သုဠ+ဗောဓော သုဗောဓော၊ သုဗောဓော ယဿ
 အတ္တိတိ သုဗောဓီ၊ သုဗောဓိနော+ဘာဝေါ သုဗောဓိတာ=ကောင်းစွာသိခြင်းရှိသော
 ဗုဒ္ဓ၏ အဖြစ်ဟူသည် သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓတာ (မဖေါက် မပြန် ကိုယ်တော်တိုင် အလုံးစုံကို
 သိနိုင်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်) တည်း၊ ပရိယတ်တရားတော်
 သည် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာလျှင် အစအမွန်ရှိ (ဗုဒ္ဓမြတ်စွာမှစ၍ဖြစ်ခဲ့) သောကြောင့် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏
 သုဗောဓိတာ (ဘုရားစစ် ဘုရားမှန် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော် ရှင်၏ အဖြစ်) သည် တရား
 တော်၏ အစကောင်းခြင်း အာဒိကလျာဏတည်း။

ဓမ္မသုဓမ္မတာ။ ။ တရားတော်၏ ကောင်းသော တရားတော်၏ အဖြစ် (တရား
 စစ် တရားမှန်) ဟူသည် ထိုတရားတော်က ကိလေသာကို ပယ်နိုင်ခြင်း၊ တရားတော်မှာ
 မြူစင်သန့်ရှင်း ရာဂစသော အညစ်အကြေးကင်းခြင်း၊ ဟောထားသမျှ၌ ထည့်သွင်း
 စရာ မရှိ၊ အပိုလည်း မရှိ၊ ပြည့်စုံလုံလောက်ခြင်းတည်း၊ ထိုကဲ့သို့ သုဓမ္မ၏ အဖြစ်သည်

မဇ္ဈေကလျာဏော - ဇ်၊ သံဃသုပ္ပဋိပတ္တိယာ - သံဃာတော်၏ ကောင်းစွာ
ကျင့်ခြင်းကြောင့်၊ ပရိယောသနကလျာဏော - ဇ်၊ ဝါ - တနည်း၊ တံ-ထို
တရားတော်ကို၊ သုတ္တာ-ကြားနာရ၍၊ တထတ္တာယ- ထို ဟောတော်မူတိုင်း၏
အဖြစ်ဟူသော အကျိုးငှါ၊ ဝါ-ထို ဟောတော်မူတိုင်း ဖြစ်ဘို့ရာ၊ ပဋိပန္နေန-
ကျင့်သူသည်၊ အဓိဝန္တဗ္ဗာယ-ရထိုက်သော၊ အဘိသမ္ဘောဓိယာ - သဗ္ဗညုတ
ဉာဏ်တော်ဖြင့်၊ အာဒိကလျာဏော-ဇ်၊ ပစ္စေကဗောဓိယာ- ပစ္စေကဗောဓိ
ဉာဏ်ဖြင့်၊ မဇ္ဈေကလျာဏော - ဇ်၊ သာဝကဗောဓိယာ - သာဝက ဗောဓိ
ဉာဏ်ဖြင့်၊ ပရိယောသန ကလျာဏော- ဇ်၊ စ- သည်သာ မကသေး၊ သုဿ
မာနော-ကြားနာအပ်သော်၊ ဝါ-ကြားနာရလျှင်၊ ဒေသ-ဤ ဘုရားတော်သည်

တရားတော်၏ အထည်ကိုယ်တရပ်လုံး ကောင်းခြင်း မဇ္ဈေကလျာဏတည်း။ [တာယ
မဇ္ဈေကလျာဏံ-တံသရိရတ္တာ (သကလသာသန ဓမ္မ၏ ထို တရား အထည်ကိုယ်၏
အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊) -သာရတ္ထ။]

သံဃသုပ္ပဋိပတ္တိ။ ။ဘုရားဆုံးမတော် မူသည့်အတိုင်း ကျင့်ခြင်းသည် သုပ္ပဋိပတ္တိ
တည်း၊ ဤသို့ အစ အလယ် အဆုံး ဥပါးလုံးကောင်းခြင်းသည်ပင် သာသနာတော်၏
သမ္ပတ္တိဂုဏ် (ပြည့်စုံလုံလောက်ပုံ) တည်း၊ ဤကိုရည်ရွယ်၍ “ဗုဒ္ဓ သုဗုဒ္ဓတာ လောကေ၊
ဓမ္မဿစ သုဓမ္မတာ၊ သံဃဿ သုပ္ပဋိပတ္တိ၊ သော သာသနသမ္ပဒါ” ဟုမိန့်တော်မူသည်။

တံ သုတ္တာ.... အဘိသမ္ဘောဓိယာ ဝါ။ ။ဤနည်းကား အကျိုး ရခြင်း၏ အာဒိ
မဇ္ဈ ပရိယောသနကို အကြောင်းတရားပေါ်၌တင်စားသော ဗလူပစာရနည်းတည်း၊
[“တထတ္တာယာတိ ယထာ ဘဂဝတာ ဓမ္မော ဒေသိတော၊ တထတ္တာယ (တထာ
ဘာဝါယ) -ထိုဘုရား ဟောတော်မူတိုင်း၏ အဖြစ်အကျိုးငှါ၊ ဘုရားဟောတိုင်း ဖြစ်
ဘို့ရာ။] ထိုအတိုင်း ဖြစ်ဘို့ရာ ကျင့်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် ရောက်အပ် ရအပ်သော အဘိ
သမ္ဘောဓိဟူသည် သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်တည်း၊ ထိုဉာဏ်တော်သည် အဂ္ဂ (အမြတ်ဆုံး)
ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း၊ နောက်ဗောဓိ ၂ ပါး၏ အခြေခံ ဖြစ်သောကြောင့်၎င်း အာဒိ
ကလျာဏ မည်၏၊ [ဘုရားပွင့်မှ နောက်ဗောဓိ ၂ ပါးကို ဆုတောင်း တတ်ကြသော
ကြောင့် အခြေခံဟု ဆိုသည်။] ပစ္စေကဗောဓိဉာဏ်သည် ဂုဏ်အားဖြင့် အလယ်အလတ်
ဖြစ်သောကြောင့် မဇ္ဈေကလျာဏမည်၏၊ သာဝက ဗောဓိဉာဏ်သည် ဂုဏ်အားဖြင့်
နောက်ဆုံး ဖြစ်သောကြောင့် ပရိယောသန ကလျာဏ မည်၏။ [သာရတ္ထ၌ “ တဒု
ဘယတာယဝါ ” ဟု ဝေဖန်ရ၏၊ ပါဠိပျက်နေဟန် တူသည်။]

သုဿ မာနော စေသ။ ။ပြခဲ့သော နည်းများကိုပင် ထပ်၍ ဖြည့်စွက် လိုသော
ကြောင့် ဝါ-ဟု မတက်ဘဲ “ စ ” ဟု တက်သည်၊ ဝိမုတ္တာယတနသီလေ-နီဝရဏတို့မှ
လွတ်မြောက်ခြင်း၏ အကြောင်း ဟူသော အဥျာပဓာန၌ (နီဝရဏတို့မှ လွတ်စေမည်
ဟူသော ရည်ရွယ်ချက်၌ - ဟူလို၊) ဌတွာ သဗ္ဗမ္ပံ သုဏန္တဿ နီဝရဏာနံ ဝိက္ခမ္ဘန
သမ္ဘာဝတော - (နီဝရဏတို့ကို ခွါနိုင်ခြင်း၏ ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်)

နိဝရဏဝိက္ခမ္ဘနတော - နိဝရဏတို့ကို ပယ်ခွါ နိုင်ခြင်းကြောင့်၊ သဝနေနဝိ-
ကြားနာရခြင်း ဖြင့်လည်း၊ ကလျာဏမေဝ-ကောင်းကျိုးကိုသာ၊ အာဝဟာ-
တိ-ဆောင်နိုင်၏။ ဣတိ - ထို့ကြောင့်၊ အာဒိကလျာဏော-၏။ ပဋိပဋ္ဌိယ
မာနော-ကျင့်အပ်သော်၊ ဝါ-ကျင့်လျှင်၊ သမထဝိပဿနာသုခါဝဟနတော-
သမထချမ်းသာ ဝိပဿနာချမ်းသာကိုဆောင်နိုင်ခြင်းကြောင့်၊ ပဋိပတ္တိယာဝိ-
ကျင့်ခြင်းဖြင့်လည်း၊ ကလျာဏမေဝ-ကိုသာ၊ အာဝဟတိ-၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊
မဇ္ဈေကလျာဏော-၏။ တထာ-ထို သုခ ၂ပါးကိုဆောင်နိုင်လောက်အောင်
သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ-ထို ဘုရားဟောတော် မူတိုင်းသော အခြင်း
အရာအားဖြင့်၊ ပဋိပဇ္ဇော - ကျင့်အပ်ပြီးသည်၊ (သမာနော)စ-ဖြစ်ပြန်သော်
လည်း၊ ပဋိပတ္တိဖလေ-ပဋိပတ်အကျိုးသည်၊ နိဋ္ဌိတေ-ပြီးဆုံးလသော်၊ တာဒိ
ဘာဝါဝဟနတော - တာဒိဘောဂုဏ်ကို ဆောင်နိုင် ခြင်းကြောင့်၊ ပဋိပတ္တိ
ဖလေနဝိ-ပဋိပတ် အကျိုးဖြင့်လည်း၊ ကလျာဏမေဝ - ကောင်းကျိုးကိုသာ၊
အာဝဟတိ-၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပရိယောသာနကလျာဏော-၏။ စ-သည်သာ
မကသေး၊ နာထပ္ပဘဝတ္တာ - မြတ်စွာဘုရား ဟူသော အစအမွှန် ရှိသည်၏
အဖြစ်ကြောင့်၊ ပဘဝသုဒ္ဓိယာ-အစအမွှန်၏ စင်ကြယ်ခြင်း အားဖြင့်၊ အာဒိ
ကလျာဏော-၏။ အတ္ထသုဒ္ဓိယာ - အကျိုး၏ စင်ကြယ်ခြင်း အားဖြင့်၊ မဇ္ဈေ

ဤ ပရိယတ္တိဓမ္မသည် (မကျင့်နိုင်သေးစေကာမူ) ကြားနာရုံ မျှဖြင့်လည်း နိဝရဏ
တို့ကို ခွါနိုင်၏။

ပဋိပဋ္ဌိယမာနော။ ။ တရားတော်မှာလာသည့်အတိုင်း ကျင့်အပ်သည်ရှိသော်
(ကျင့်အပ်စဉ် - ကျင့်ပြန်လျှင်၊ မာနပစ္စည်း ပစ္စုပ္ပန်အနက်ဟော၊) သမထ ချမ်းသာ
ဝိပဿနာချမ်းသာကို ဆောင်နိုင်၏။ “တထာပဋိပဇ္ဇောတိ- ယထာ သမထဝိပဿနာ
သုခံ အာဝဟိ၊ ယထာဝါ သတ္တာရာ အနုသိဋ္ဌံ” ဟူကာ၊ ဤအတိုင်း အနက်ပေးထား
သည်။ ကျင့်အပ်ပြီးသည်ရှိသော် (ကျင့်ပြီးသောအခါ) ရဟန္တာဖြစ်၍ ဣဋ္ဌကို အနိဋ္ဌဟု
ရှုနိုင်ခြင်း၊ အနိဋ္ဌကို ဣဋ္ဌဟု ရှုနိုင်ခြင်းစသော တာဒိဂုဏ်ကိုဆောင်နိုင်၏။ [ပဋိပဇ္ဇော၌
တပစ္စည်းသည် အတိတ် (တရားကို အရကောံဘို့ရာ) ကံ အနက်ဟောတည်း၊ လက္ခဏာ
အနက်ကိုကား မဟောနိုင်သောကြောင့် “သမာနော” ဟု ကူပေး။] ဤသို့ အစအကျိုး၊
အလယ်အကျိုး၊ အဆုံးအကျိုးကို ဆောင်နိုင် သောကြောင့် အကြောင်းတရားတော်
လည်း ဖလူပစာရအားဖြင့်ပင် အာဒိကလျာဏစသည် မည်ရတော့သည်။

နာထပ္ပဘဝတ္တာ။ ။ ဤ တရားတော်၏ အရင်း အစသည် ဘုရားရှင်တည်း၊
အရင်းခံ အကြောင်းက ကောင်းသဖြင့် အကျိုးတရားလည်း ကာရဏူပစာရအားဖြင့်
အာဒိကလျာဏဖြစ်၏ - ဟူလို။ [ပဘဝတိ တေသ္မာတိ ပဘဝေါ - စ၍ ဖြစ်ရာဌာန၊
နာထော + ပဘဝေါ ယဿာတိ နာထပ္ပဘဝေါ။] နိရုပတ္တိလေသ (ကိလေသာကင်း၍

ကလျာဏော - ဇ်၊ ကိစ္စသုဒ္ဓိယာ-ကိစ္စ၏ စင်ကြယ်ခြင်းအားဖြင့်၊ ပရိယော
သာနကလျာဏော-၏၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ ဒေသော ဘဂဝါ - ဤမြတ်စွာ
ဘုရားကို၊ ဝါ-သည်၊ အပ္ပံဝါ- အနည်းငယ်သော တရားကိုသော်၎င်း၊ ဗဟုံ
ဝါ-များစွာသော တရားကိုသော်၎င်း၊ ဒေသေန္တော-ဟောတော်မူလသော်၊
အာဒိကလျာဏာဒိပ္ပကာရမေဝ - အာဒိကလျာဏ အစရှိသော အပြားရှိ
အောင်သာလျှင်၊ ဒေသေတိ-၏၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗေား

ပန - အဘို့တပါးကား၊ သာတ္ထံ သဗျဉ္ဇနန္တိ ဝေမာဒိသု-သာတ္ထံ သဗျဉ္ဇနံ
ဤသို့အစရှိသော ပါဠိရပ်တိုင်း၊ [“အတ္ထော ဝေံ ဝေဒိတဗ္ဗော ” ဟု ထည့်၊]
ယသ္မာ - အကြင့်ကြောင့်၊ [ဤယသ္မာ၏ နယ်သည် “တသ္မာ သာတ္ထံ” စသော
ဝါကျ၏ရှေ့ မြဟွစရိယံကျမှ ဆုံး၏၊] ဣမံ ဓမ္မံ - ဤတရားတော်ကို၊ ဒေသေ
န္တော-ဟောတော်မူလသော်၊ ဝါ-ဟောတော်မူရင်းပင်၊ သာသနမြဟွစရိယံ-
သာသန မြဟွစရိယကို၎င်း၊ မဂ္ဂမြဟွစရိယဉ္စ - မဂ္ဂမြဟွစရိယ ကို၎င်း၊ ပကာ

သန္နရှင်းသောတရား) ဖြစ်ရကား ဝဋ်မှ ထွက်မြောက်ခြင်းအကျိုးသည် တရားတော်၏
အတ္ထသုဒ္ဓိ (သန္နရှင်းသော အကျိုး) တည်း၊ ထိုသို့ အကျိုးကောင်းသဖြင့် အကြောင်း
တရားလည်း ဇလူပစာရအားဖြင့် မဇ္ဈေကလျာဏဖြစ်၏-ဟူလို၊ တရားတော်လာသည့်
အတိုင်း သုပ္ပဋိပတ္တိ (ကောင်းစွာကျင့်ခြင်း) ကိစ္စသည် တရားတော်၏ ကိစ္စသုဒ္ဓိတည်း၊
ဤ ကိစ္စသုဒ္ဓိလည်း တရားတော်၌ တည်သော ဌာနီဖြစ်ရကား ဌာနျူပစာရ အားဖြင့်
တရားတော်လည်း ပရိယောသာနကလျာဏဖြစ်သည်-ဟူလို၊ တသ္မာ-စသည်ကား
ထိုအားလုံးသော ကလျာဏကို ပြန်၍ဖုံးသော နိဂုံးဝါကျတည်း။

သာတ္ထံ သဗျဉ္ဇနန္တိ ဝေမာဒိသု။ ။ [“ဣဒါနိ၊ ပေ၊ မြဟွစရိယသဒ္ဓဿ သာတ္ထံတိ
အာဒိနိ ပဒါနိ ဝိသေသနဘာဝေန ဝုတ္တာနိ၊ န ဓမ္မပဒဿ (သာတ္ထံစသော ဝိသေသန
ပုဒ်တို့သည် မြဟွစရိယံပုဒ်၏ ဝိသေသနများဖြစ်ကြ၏၊ သော ဓမ္မံ၌ ပါသော ဓမ္မပုဒ်၏
ဝိသေသနများ မဟုတ်ကြ၊) ဣတိဒဿနမုခေန (ဤအနက်အဓိပ္ပါယ် ပြခြင်းကို ပဓာန
ထား၍) နာနပ္ပကာရတော အတ္ထံ ဝိဝရိတုကာမော သာတ္ထံ သဗျဉ္ဇနန္တိ ဝေမာဒိသု
ပနာတိ အာဒိမာဟ” - ဝိမံတိ။]

သာသန.... မဂ္ဂမြဟွစရိယဉ္စ။ ။ “သာသန” အရ ပရိယတ်-ပဋိပတ် သာသနာ
၂မျိုးလုံးရ၏၊ ထို သာသနာ ၂မျိုးလုံးသည် “မြဟွ-မြတ်သော+စရိယံ-(ပရိယတ်
က) လေ့ကျက်အပ် (ပဋိပတ်က) ကျင့်အပ်သောအကျင့်တည်း” အရ မြဟွစရိယမည်၏၊
[တိသော သိက္ခာ (ပဋိပတ်) သကလောစ တန္တိ ဓမ္မော (ပရိယတ်) သာသနမြဟွ
စရိယံနာမ၊ ဘဂဝါ ဟိ ဓမ္မံ ဒေသေန္တော သီလာဒိကေဝိယ တပ္ပကာသကံ တန္တိ ဓမ္မံပိ
ပကာသေတိ ဧဝံ , သဒ္ဓတ္ထသမုဒါယတ္တာ ပရိယတ္တိဓမ္မဿ = ဘုရားရှင်သည် တရား
ဟောတော်မူလျှင် သီလ သမာဓိ ပညာ သိက္ခာ ၃ရပ် ပဋိပတ်ကို ထင်ရှားပြတော်မူ

သေတိ- ထင်ရှားပြတော်မူ၏။ နာနာနယေဟိ-အထူးထူးသော နည်းတို့ဖြင့်၊ ဒီပေတိ-ပြတော်မူ၏။ တဉ္စ-ထို မြဟ္မစရိယသည်လည်း၊ ယထာနုရူပံ-အကြင် အကြင် သင့်လျော်သည့်အတိုင်း၊ ဝါ - ထိုက်သည်အားလျော်စွာ၊ [ယံယံ+

သက္ကသို့၊ ထိုသီလစသည်ကိုပြသော ပရိယတ္တိဓမ္မကိုလည်း ထင်ရှားပြတော်မူသည်သာ၊ (ဘဒ္ဒကောင့်နည်း) ပရိယတ်ပါဠိဓမ္မ ဟူသည် အခြား မဟုတ်၊ ဘုရားဟောတော်မူ အပ်သော တရားတွင် ပါဝင်သော သဒ္ဓါအပေါင်းနှင့် အနက်အပေါင်းပင် ဖြစ်သော ကြောင့်တည်း။-ဝိမတိ။] အရိယအဋ္ဌကဏ်သည် မဂ္ဂမြဟ္မစရိယမည်၏။

မှတ်ချက်။ ။သီလက္ခန္ဓ် အဋ္ဌကထာ၌ သာတ္ထိ စသော ဝိသေသနများကို ဓမ္မပုဒ်၏ ဝိသေသန အဖြစ်ဖြင့် ဖွင့်၍ မြဟ္မစရိယံအရကိုလည်း ပါဠိဓမ္မကို မယူဘဲ သိက္ခာ ၃ ပါး ဟူသော သာသန မြဟ္မစရိယကိုသာ ယူလေသည်။ သို့နည်းနှင့်သူ ရှေ့နောက် လိုက် လျော့၍ ဤမှာလည်း ကိုယ်နည်းနှင့်ကိုယ် ရှေ့နောက် လိုက်လျော့ ပေသည်။ အရှင်ဗုဒ္ဓ နောင်သတပါးထည်းက ထိုသို့ ၂ မျိုး ဖွင့်ရခြင်း မှာလည်း ရှေးရှေးကပင် ဝိနယဓရတို့ အနက်အဓိပ္ပါယ်ယူဆပုံနှင့် သုတ္တန္တိကတို့ယူဆပုံ မတူခဲ့သောကြောင့် ရှေးစာရှိအတိုင်း သာ အရှင်ဗုဒ္ဓနောင်သလိုက်ရသောကြောင့်တည်း။ [သာရတ္ထ ဋီကာ၌ကား သီလက္ခန္ဓ် အဋ္ဌကထာမှယူ၍ သာတ္ထိစသော ပုဒ်များကို ဖွင့်ထားသောကြောင့် အဋ္ဌကထာ ၂ ရပ်၏ အဖွင့်မတူကြောင်းကို သတိမထားမိဘဲ ရှိတတ်သည်။]

နာနာနယေဟိ။ ။ပကာသေတိ၌ ပကို နာနာနယေဟိ၊ကာသေတိကို ဒီပေတိ ဟု ဖွင့်၏။ “သော ဓမ္မ ဒေသေတိ”-“ မြဟ္မစရိယံ ပကာသေတိ”ဟု ဝါကျဆက်ပုံကို ကြည့်၍ ဆိုအပ်လတ်အဓိပ္ပါယ်ကို သိပါ။ မြဟ္မစရိယံအရ တန္တိဓမ္မမြဟ္မစရိယ ဟူသည် ဓမ္မ ဒေသေတိ၌ ဓမ္မပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် ဓမ္မ ဒေသေန္တော (တရားဟောတော်မူ လျှင်ပင်) တန္တိဓမ္မ မြဟ္မစရိယကို ဥဇုကဝုတ္တိ နည်းအားဖြင့် တိုက်ရိုက်ပြတော် မူ၏။ အကြောင်း ပရိယတ္တိဓမ္မကိုပြသဖြင့် အကျိုးပဋိပတ် မြဟ္မစရိယ၊ ပဋိဝေဓ မဂ္ဂမြဟ္မစရိယ ကိုလည်း ဝက်ဝုတ္တိ ကာရဏူပစာရအားဖြင့် သွယ်ဝိုက်၍ ပြတော်မူသည်။

ယထာနုရူပံ ။ ။ မြဟ္မစရိယံအရ၌ ပါဝင်သော “ ပါဠိတော် ဓမ္မ , သိက္ခတ္ထယ သင်္ဂဟ, မဂ္ဂ ”ဟု မြဟ္မစရိယ ၃ မျိုးတွင် သိက္ခတ္ထယသင်္ဂဟ-မဂ္ဂ ဟူသော မြဟ္မစရိယ ၂ ပါးသည် “သာတ္ထိ”သာဖြစ်၏၊ သဗျဉ္ဇန မဖြစ်၊ ပါဠိတော်ဓမ္မကား သာတ္ထိ သဗျဉ္ဇန ၂ မျိုးလုံးဖြစ်၏။ ဤသို့ ထိုက်သည်အားလျော်စွာ (ယထာလာဘယောဇန နည်းဖြင့်) ယူပါ-ဟု သိစေလို၍ “ယထာနုရူပံ” မိန့်။ [“ယထာနုရူပန္တိ ယထာရဟံ၊ သိက္ခတ္ထယ သင်္ဂဟံ ဟိ သာသနမြဟ္မစရိယံ မဂ္ဂမြဟ္မစရိယဉ္စ အတ္ထသမ္ပတ္တိယာ၊ ပေ၊ သာတ္ထိမေဝ၊ နတု သဗျဉ္ဇနံ၊ တန္တိဓမ္မသင်္ခါတံ သာသနမြဟ္မစရိယံ ယထာဝုတ္တေန အတ္ထေန(သမ္ပတ္တိအနက် အားဖြင့်) သာတ္ထိ သဗျဉ္ဇနဉ္စ”-ဝိမတိ။]

အတ္ထသမ္ပတ္တိယာ သာတ္ထိ။ ။သဟ+ အတ္ထေန ယံ ဝတ္တတိတိ သာတ္ထိ၊ ယံ-အကြင် မြဟ္မစရိယသည်၊ အတ္ထေန-အကျိုးနှင့်၊ ဝါ-အနက်နှင့်၊ သဟ-တကွ၊ ဝါ-အပြည့် အစုံ၊ ဝတ္တတိ+ဣတိ တံ သာတ္ထိ၊ သဟကို သပြု၊ သဟနိပါတ်သည် ဤနေရာ၌ သမိဗ္ဗိခေါ်

ဝေရဉ္စကဏ္ဍ

ဘာသာဦးကာ

၄၇၃

အနုရူပံ ယထာနုရူပံ။] အတ္ထသမ္ပတ္တိယာ-အနက်နှင့်ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-
အကျိုးနှင့် ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်၊ သာတ္ထံ - သာတ္ထ မည်၏၊ ဗျဉ္စနသမ္ပတ္တိယာ-
သဒ္ဒါနှင့် ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်၊ သဗျဉ္စနံ - သဗျဉ္စနမည်၏။

သမ္ပတ္တိအနက်ဟော ဟု သိစေလို၍ “အတ္ထသမ္ပတ္တိယာ” ဟု သဟအတွက် သမ္ပတ္တိအနက်
ဖွင့်သည်။ သဗျဉ္စနံလည်း နည်းတူ။

ဇောမနိမိ။ ။ “သဟ-သာဟိဇ္ဈေ (သဟိတဿ+တာဝေါ သာဟိဇ္ဈံ-တကွ
ဖြစ်သည်၏ အဖြစ်=တကွဖြစ်ခြင်း)၊ သာကလျေ (သကလဿ+တာဝေါ သာကလံ=
အလုံးစုံ၏အဖြစ်=အားလုံးစုံခြင်း)၊ သာဒိဿျေ (အတူ၏အဖြစ်)၊ ယောဂပဇ္ဇေ
(တပြိုင်နက်၏ အဖြစ်)၊ ဝိဇ္ဇမာနတ္ထေ (ထင်ရှားရှိသည်၏အဖြစ်)၊ သမိဒ္ဓိယံ (သမ္မာ+
ဇုဒ္ဓိ=အတိသမ္ပတ္တိ)၊ သမ္ပန္နေ၊ သာမတ္ထေ (စွမ်းနိုင်သည်၏အဖြစ်)။ ဤသို့ သဟ၏
အနက် များစွာရှိ၏။ ထို့ကြောင့် “သဟ-တကွ” ဟု အနက်ပေးသော်လည်း ဤနေရာ၌
ပြည့်စုံခြင်းကို “တကွ” ဆိုသည် ဟု ယူပါ။ ဥပမာ- “အကုသလာ-ကုသိုလ်ဟေဟိ”
ဟု အနက်ပေးသော်လည်း ကုသိုလ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်အနက်ကို ယူရသကဲ့သို့တည်း။

သမ္ပတ္တိဖြစ်ပုံ ။ ။ ကိရာတာဒိမိလက္ခဝစနာနံပိ သာတ္ထသဗျဉ္စနတ္ထေ သမာနေပိ
ဝိသိဇ္ဈတ္တဗျဉ္စနယောဂံ သန္တာယ (သဟတ္ထော ဒေဝဒတ္ထော သဝိတ္ထောတိ အာဒိဇိယ-
သာတ္ထံ သဗျဉ္စနံတိ ဝုတ္တံ-ကိရာတစသော တောင်သူလူရိုင်းတို့ စကားမာလည်း သူတို့
ဆိုင်ရာအနက် (အကျိုး) သဒ္ဒါများ ပြည့်စုံ၏။ သို့သော် ထိုသို့ သာမန် ပြည့်စုံခြင်းကို
မယူဘဲ ထု ခြားသော အနက်သဒ္ဒါတို့နှင့် ယှဉ်ပုံကို ရည်ရွယ်၍ သာတ္ထံ သဗျဉ္စနံ - ဟု
ဆိုအပ်လေသည်။ ဥပမာ-ထူးခြားသော လက်ရှိသော-များပြားသော စည်းစိမ်ရှိသော
ဒေဝဒတ်ကို သဟတ္ထော သဝိတ္ထော ဟု ဆိုအပ်သကဲ့သို့တည်း။ (ဝိမတိ)။

သိက္ခတ္တယမဂ္ဂတို့ သာတ္ထဖြစ်ပုံ။ ။ သိက္ခတ္တယ... မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယဉ္စ အတ္ထသမ္ပတ္တိ
ယာ သမ္ပန္နတ္ထတာယ (တိုက်ရိုက်အကျိုးရှိ) ဥပရုပဒိအဓိဝန္တဗ္ဗ သင်္ခါတအတ္ထသမ္ပတ္တိယာစ
(အထက်အထက်အကျိုးရှိ) သဟ အတ္ထေန ပယောဇနေန ဝတ္ထတီတိ သာတ္ထ မေဝ။
[ဤဦးကာ၌ အတ္ထကို ပယောဇန (အကျိုး) ဟု ဖွင့်ပုံ၊ သဝိတက္ကာဓမ္မာကဲ့သို့ မဟုဇ္ဈိဟံ
သမာသိပ္ပံပုံကို သတ်ပြပါ။] သီလ သမာဓိ ပညာ ဟူသော သိက္ခတ္တယ ဗြဟ္မစရိယသည်
(သီလစောင့်ခိုက် စိတ်ရောကိုယ်ပါ ချမ်းသာခြင်း၊ သမာဓိ ဖြစ်ခိုက် စိတ် တည်ကြည်
ငြိမ်းခြင်း၊ ပညာဖြစ်ခိုက် အသိဉာဏ် ထက်သန်ခြင်း ဟူသော) တိုက်ရိုက် အကျိုးနှင့်
ပြည့်စုံ၏။ (သီလသည် အသက်သမာဓိကို၊ သမာဓိသည် အထက်ပညာကို၊ ဝိပဿနာ
ပညာသည် အထက်မဂ်ပညာကို ရစေနိုင်သောကြောင့်) အထက်အထက် အကျိုးနှင့်
လည်း ပြည့်စုံ၏။ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယသည် ကိလေသာကို ပယ်နိုင်ခြင်း ဟူသော တိုက်ရိုက်
အကျိုး၊ ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ဟူသော အထက်အထက် အကျိုးနှင့်ပြည့်စုံ၏။

ပါဠိဓမ္မ၏ သာတ္ထဖြစ်ပုံ ။ ။ ယံအတ္ထံ သုတွံ တထာပင်္ဂုပဇ္ဇန္တာ သဒ္ဓဒုက္ခက္ခယံ
ပါပုဏန္တိ၊ တဿ တာဒိသသမ္ပတ္တိ အတ္ထသမ္ပတ္တိနာမ = အကြင် အနက် အဓိပ္ပါယ်ကို
ကြားနာပြီး၍ ထိုတရားအတိုင်း ကျင့်သူတို့သည် ဒုက္ခအားလုံး ကုန်ဆုံးရာ နိဗ္ဗာန်သို့

သင်္ကာသန ပကာသန ဝိဝရဏာ ဝိဘဇန ဥတ္တာနိကရဏာ ပညတ္တိ အတ္ထပဒ သမာယောဂတော - သင်္ကာသနအနက် ပကာသနအနက်, ဝိဝရဏအနက်, ဝိဘဇနအနက်, ဥတ္တာနိကရဏအနက်, ပညတ္တိအနက် ဟူသော အနက် အစု

ရောက်ရကုန်၏။ ထိုတရား၏ ထိုအကျိုးနှင့် ပြည့်စုံခြင်းသည် အတ္ထသမ္ပတ္တိ (အကျိုး ပြည့်စုံပုံတည်း။) ဤ၌ “ယံ အတ္ထံ သုတ္တာ”ကို ထောက်၍ “သာတ္ထိ-အနက်နှင့်လည်း တကွဖြစ်သော” ဟု၎င်း, “သဗ္ဗဒုက္ခက္ခယံ ပါပုဏန္တိ” ထောက်၍ “သာတ္ထိ - အကျိုး နှင့်လည်း တကွဖြစ်သော” ဟု၎င်း အနက်ပေး။

ပါဠိဓမ္မ၏ သဗျဉ္ဇနဖြစ်ပုံ ။ ။ ဗျဉ္ဇနသမ္ပတ္တိနာမ သိထိလဓနိတာဒိ ဗျဉ္ဇနပရိ ပုဏ္ဏတာယ မာဂဓိကာယ သဘာဝနိရုတ္တိယာ ဂမ္ဘီရဗ္ဗိအတ္ထံ ဥတ္တာနံ ကတ္တာ ဒဿန သမတ္ထတာ = ပါဠိတော်ဓမ္မ ဟူသော အထည်ကိုယ် အတိုင်းအားဖြင့် သိထိလ ဓနိတ စသော ဗျဉ္ဇနဗုဒ္ဓိ ဆယ်ပါးနှင့်ပြည့်စုံ၏။ အလွန်နက်နဲသော သတိပဋ္ဌာန် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သစ္စာ ၄ပါးစသော အနက် အဓိပ္ပါယ်ကိုသော်မှ ထင်ရှားအောင် ပြဆိုရာ စကားပရိ ယာယ်လည်း ပြည့်ကြွယ်၏။ မှန်၏-ပြခဲ့သောတရားများကို ထင်ရှားအောင်ဟောပြော ဆိုရာ မြန်မာဘာသာနှင့် အခြားဘာသာ စကားတို့၌ နာမည်တပ်သို့ စကားလုံးပင် စုံစုံလင်လင် မရှိ၊ ထို့ကြောင့် ပါဠိပျက်စကားလုံးများကို ထည့်သွင်းသုံးစွဲရသည်။ [ဤ အဖွင့်ကိုထောက်၍ “သ ဗျဉ္ဇနံ-သိထိလ ဓနိတစလော သဒ္ဓါ, နက်နဲသော အဓိပ္ပါယ် ကိုပင် ပေါ်လွင်အောင်ပြနိုင်သော သဒ္ဓါနှင့်လည်း တကွဖြစ်သော” ဟု ပေး။]

သင်္ကာသန ။ ပေ ။ သာတ္ထိ။ ။ နေတ္ထိပါဠိတော်လာ အတ္ထဗျဉ္ဇနတို့ကို ပြလို၍မိန့်၊ “သင်္ခေပတော ကာသိယတိ ဒီဗိယတိတိ သင်္ကာသနန္တိ ကမ္မသာဓနဝသေန အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ဧဝံ သေသေသုပိ” - ဝိမတိ၊ “မညဓာနော ဘိက္ခု၊ ဗဒ္ဓေါ မာရဿ၊ အမည ဓာနော မုဒတ္တာ = ဘိက္ခု.... မှတ်ထင်သူကို မာရ်သည် နှောင့်ဖွဲအပ်၏။ မမှတ်ထင်သူ သည် လွတ်သွား၏” ဤသို့ အကျဉ်းဟောရုံဖြင့် သိလောက်သော (နှောက်ထပ် ချဲ့စရာ မလိုသော) အနက်ကို “သင်္ကာသန” ဟု ခေါ်၏။ သံသဒ္ဓါသည် သင်္ခေပအနက်ဟော။

ပကာသန ။ ။ ပဋ္ဌာ-ခရီးဥးစွာ + ကာသနံ - ပြအပ်သော အနက်သည်။ ပကာ သနံ-မည်၏။ “သဗ္ဗံ ဘိက္ခဝေ အာဒိတ္တံ” စသည်ကဲ့သို့ နောက်ထပ် ချဲ့ဆိုရန် အခြေခံ ပဋ္ဌမစကားကို “ပကာသန” ဟု ခေါ်၏။ ပသဒ္ဓါ အာဒိကမ္မအနက်ဟော၊ ဤသင်္ကာသန ပကာသန ၂ ပါးသည် တိက္ခိန္ဒြိယပုဂ္ဂိုလ်ကို ငဲ့၏။ တိက္ခိန္ဒြိယာပေက္ခမေတံ ပဒဒ္ဓယံ.... ဥဘယမ္ပေတံ ဥဒ္ဓေသတ္ထဝစနံ (အကျဉ်းကို ဟောသောသဒ္ဓါ) ။ ဋီကာများ။]

ဝိဝရဏ, ဝိဘဇန ။ ။ ဝိဝရိယတေ-အကျယ် ဖွင့်အပ်၏။ ဣတိ ဝိဝရဏံ၊ ဝိဘဇိ ယတေ-အကျယ်ဝေဘန်အပ်၏။ ဣတိ ဝိဘဇနံ၊ ချဲ့ရုံသာချဲ့၍ အစိတ်အစိတ် မဝေဘန် လျှင် ဝိဝရဏ၊ ၂ မျိုး ၃ မျိုး စသည် ခွဲခြားဝေဘန်လျှင် ဝိဘဇန၊ [“သိဒ္ဓိတ္ထံသံ ဝိတ္ထာရ ဝစနံ, သက် ဝုတ္တဿ ပုနဝစနဉ္စ ဝိဝရဏဝိဘဇနာနိ၊ ဥဘယမ္ပေတံ နိဒ္ဓေသတ္ထဝစနံ (အကျယ်အနက်ကိုဟောသောသဒ္ဓါ) ။.... မဇ္ဈိမိန္ဒြိယာပေက္ခမေတံ ပဒဒ္ဓယံ = ဤ ၂ ပုဒ် သည် အလယ်အလတ် ပညိန္ဒြိယကိုငဲ့သော ပုဒ် ၂ ပါးတည်း” - ဋီကာများ။]

တို့နှင့် ကောင်းစွာယှဉ်ခြင်းကြောင့်၊ သာတ္ထံ-သာတ္ထ မည်၏၊ အက္ခရ ပဒ ဗျဉ္စ
နာကာရ နိရုတ္တိ နိဒ္ဒေသ သမ္ပတ္တိယာ - အက္ခရသဒ္ဒါ၊ ပဒသဒ္ဒါ၊ ဗျဉ္စသဒ္ဒါ၊
အာကာရသဒ္ဒါ၊ နိရုတ္တိသဒ္ဒါ၊ နိဒ္ဒေသသဒ္ဒါတို့နှင့် ပြည့်စုံခြင်းကြောင့်၊ သဗျဉ္စနံ-

ဥတ္တာနီကရဏ၊ ပညတ္တိ။ ။ “ဥတ္တာနံ-ပေ၊ လွင်အောင်၊ ကရိယတေ-ပြုအပ်၏”
နှင့်အညီ ဖွင့်အပ်ပြီး (ဝိဝရဏပြုအပ်ပြီး) အနက်ကိုပင် သာဓိကျယ်ဝန်းစွာ (တရံတခါ
ဥပမာ ဆောင်၍) ထင်ရှားအောင် ပြုအပ်သော အနက်သည် ဥတ္တာနီကရဏ မည်၏။
“ပကာရေဟိ-အမျိုးမျိုးအစားစား အများအပြားတို့ဖြင့် + ဣပနံ - သိစေအပ်သော
အနက်တည်း” နှင့်အညီ ၂ မျိုး ၃ မျိုးစသည် အကျယ်ဝေတန်အပ်ပြီး ဝိဘဇန ပြုအပ်ပြီး
နောက် သာဓိကျယ်ဝန်းစွာ အမျိုးမျိုးအစားစား သိစေအပ် ဝေတန်အပ်သောအနက်
သည် ပညတ္တိမည်၏။ [“ဝိဝရဿ ဝိတ္တာရတရာဘိဓာနံ ဝိဘတ္တဿ စ ပကာရေဟိ
ဣပနံ ဥတ္တာနီကရဏပညတ္တိယော၊ ဥဘယဓမ္မေတံ ပဋိနိဒ္ဒေသတ္ထဝစနံ... မုဒိန္ဒြိယာပေက္ခ
မေတံ ပဒဒ္ဓယံ” - ဋီကာများ။]

မှတ်ချက်။ ။ “သောတူနံ စိတ္တတောသနေန စိတ္တာနိသဓနေနစ ဣပနံ ပညတ္တိ-
တရားနာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏စိတ်ကို နှစ်သက်စေခြင်း (ဉာဏ်မထက်သူတို့၏ စိတ်ကို) ဉာဏ်
ထက်အောင် ပြုခြင်းအားဖြင့် အပြားအားဖြင့် နှစ်သက်စေခြင်း ဉာဏ်ထက်စေခြင်း
သည် ပညတ္တိမည်၏” ဟု သာရတ္ထဉ္စနှင့်သေး၏။ ထိုအဖွင့်ကား ဉာဓာတ်၏ တုဋ္ဌိအနက်
နိသဓအနက်ကို ယူ၍ ဖွင့်ခြင်းတည်းဟု မှတ်၊ အလွန်ကျယ်ဝန်းစွာ ပဋိနိဒ္ဒေသ ပြုလိုက်
သောအခါ ဉာဏ်နံသော မုဒိန္ဒြိယပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် အသိဉာဏ် ထက်သန်လာ၍ အလွန်
စိတ်ရွှင်ပျက်သည်-ဟူလို။

အတ္ထပဒသမာယောဂတော။ ။ ဤဟိတ်ကား သာတ္ထံ၏အနက်ပြတည်း၊ မှန်၏-
သ+အတ္ထဉ္စ အတ္ထကို အတ္ထပဒ၊ သကို သမာယောဂ ဟု ဖွင့်၏၊ အတ္ထပဒဉ္စ ပဒသဒ္ဒါလည်း
ကောဋ္ဌာသ အနက်ဟော။ [“အတ္ထပဒသမာယောဂတောတိ - ယထာဝုတ္တာနိ ဧဝ
ဆ ပဒါနိ-ဆိုအပ်ပြီးသော ၆ ပဒတို့သည်ပင်၊ ပရိယတ္တိယာ - ပရိယတ်ပါဠိ၏၊ အတ္ထ
ဝိဘာဂတ္တာ - ဝေတန်အပ်သော အနက်အဘို့အစုတို့၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အတ္ထပဒါနိ -
တို့မည်၏၊ တေဟိ သဟိတတာယ-ထိုအတ္ထပဒတို့နှင့် တကွဖြစ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊
အတ္ထကောဋ္ဌာသယုတ္တတ္တာ - အနက်အစုနှင့် ယှဉ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (သာတ္ထံ-
သာတ္ထမည်၏။) -ဝိမတ်။] ဤအလို “သာတ္ထံ-(တနက်မက) ခြောက်ခုသော အနက်
အစုတို့နှင့်လည်း တကွဖြစ်သော” ဟု ပေး။

အက္ခရ ပဒ၊ သဗျဉ္စနံ ။ ။ ခရေဓာတ်၏ ခယစသော (သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌ ဖွင့်လေ့
ရှိသော) အနက်တို့တွင် ကမ္မန (သဉ္စရဏ) လှုပ်ရှားလှည့်လည်ခြင်း အနက်ကို ယူ၍
“နရေဟိ-ပရိယာယ်တပါးသို့ မလှည့်လည်တတ်၊ ဣတိ အက္ခရံ” ဟုပြု၊ ဗုဒ္ဓေါ ဟု ရွတ်၍
မပြီးသေးမီ “ဗု” ဟူသော “ဗ္ဓေါ” ဟူသော တလုံးတလုံးသော ဝဏ္ဏတည်း၊ မှန်၏-
ဗုဒ္ဓေါဟူသော ပုဒ်သည် (အနက်အားဖြင့်) ဖိနောဟု ပရိယာယ်တပါးသို့ ပြောင်းသွား
လှည့်လည်နိုင်သော်လည်း “ဗု” ဟူသော ဝဏ္ဏမှာ ထိုသို့ လှည့်လည်ဘို့ရာ ပရိယာယ်

သဗျဉ္ဇနမည်၏။ အတ္ထဂန္ထိရတာ ပဋိဝေဓဂန္ထိရတာဟိ - အတ္ထဂန္ထိရတာ ပဋိဝေဓဂန္ထိရတာတို့ဖြင့်၊ သာတ္ထိ-မည်၏။ ဓမ္မဂန္ထိရတာ ဒေသနာဂန္ထိရတာ ဟိ-ဓမ္မဂန္ထိရတာ ဒေသနာဂန္ထိရတာတို့ဖြင့်၊ သဗျဉ္ဇန-မည်၏။ အတ္ထပဋိဘာန

ဝဏ္ဏတပါး မရှိ။ [“န ဟိ ဝဏ္ဏဿ ပရိယာယော ဝိနွတိ၊ ယထာ ဟိ ပဒံ သဝေဝစန တာယ အတ္ထဝေသန ပရိယာယံ (ပရိယာယံတပါးသို့) စရန္တံ သဗ္ဗရန္တံဝိယ ဟောတိ၊ န ဧဝံ ဝဏ္ဏော၊ အဝေဝစနတ္တာ” - သာရတ္ထ။] တနည်း - “မာ အကတ္ထ” ဌ္ဍိ မာကဲ့သို့ သော “ဧဝံ ကိရတံ” ဌ္ဍိ တံကဲ့သို့သော အက္ခရာတလုံးထည်း ရှိသောပုဒ်သည် အက္ခရာ မည်၏။

ပဒ၊ ဗျဉ္ဇန ။ ။ ပုရိသောကဲ့သို့ တပိဘတ်ဆုံးသော အက္ခရာအပေါင်းသည် ပဒ မည်၏။ [ပဉ္စတေ အတ္ထော ဧတေနာတိ ပဒံ = အနက်ကိုသိအပ်ကြောင်းပုဒ်။] တပုဒ်နှင့် တပုဒ် အနက်အဓိပ္ပါယ် ဆက်သွယ်နေသော ပုဒ်အပေါင်းဝါကျသည် “ဗျဉ္ဇန” မည်၏။ [အတ္ထိ-လိုရာအနက်ကို + ဗျဉ္ဇေတိ-ထင်ရှားပြတတ်၏၊ ဝါ-အပြည့်အစုံပြတတ်၏၊ ဣတိ ဗျဉ္ဇနံ။] “ဧကေကဝဏ္ဏော အက္ခရံ၊ အက္ခရသမူဟော ပဒံ၊ ပဒသမူဟောဝါကျံ” ဟု ပြောရိုးဖြစ်သော ဝါကျကိုပင် “ဗျဉ္ဇန” ဟု ခေါ်ထားသည်။

အာကာရနိရုတ္တိ။ ။ အာကာရသဒ္ဓါသည် ပကာရနှင့်အနက်တူ၊ ဝါကျတခုထည်း မကဘဲ ဝါကျအများအပြားကို “အာကာရ” ဟု ဆိုသည်။ [တတ္ထ ကတမော ဆန္ဒန္တာ (တဝါကျ)၊ ယော ဆန္ဒော ဆန္ဒိကတာ ကတ္တုကမ္ပတာ (တဝါကျ) ဣတိ ဝေမာဒိသု ကထိတသေဝ ဝါကျဿ (ဆိုအပ်ပြီးသော ဝါကျကိုပင်) အနက်ကိရေ ဝိဘာဂ ကရဏံ (များသောအပြားအားဖြင့် ဝေဘန်မှုကိုပြုခြင်းသည်) အာကာရော နာမ” - သာရတ္ထ။] ဝိဂြိုဟ်သည် နိရုတ္တိမည်၏။ နိဟရိတွာ - အနက်ကို ထုတ်ဖော်၍ + ဥတ္ထိ- ဆိုကြောင်းဝိဂြိုဟ်။ [“ဧသော ဝေဒနာတိ အာဒိသု အာကာရေန (အပြားအားဖြင့်) ကထိတံ - (ဆိုအပ်ပြီးသော စကားကို) ဖုသတိတိ ဧသော၊ ဝေဒယတိတိ ဝေဒနာတိ နိဟရိတွာ ဝိတ္ထာရဝစနံ နိရုတ္တိနာမ” - သာရတ္ထ။]

နိဗ္ဗေသ။ ။ အစွမ်းကုန် ဝိဂြိုဟ်လုပ်၍ အကျယ်ပြုအပ်သော စကားသည် နိဗ္ဗေသ မည်၏။ မဂ္ဂေါကို “ နိဗ္ဗာနံ မဂ္ဂတိတိ - နိဗ္ဗာန်ကို ရှာတတ်သောကြောင့်၎င်း၊ နိဗ္ဗာနတ္ထိ ကေဟိ ဝါ မဂ္ဂိယတိတိ - နိဗ္ဗာန်ကို အလိုရှိသူတို့ရှာအပ်သောကြောင့်၎င်း၊ ကိလေသေ မာရေန္တော နိဗ္ဗာနံ ဂစ္ဆတိတိ - ကိလေသာတို့ကိုသတ်လျက် နိဗ္ဗာန်သို့ အာရုံပြုသော အားဖြင့် သွားတတ်သောကြောင့်၎င်း မဂ္ဂမည်၏” ဟု ရနိုင်သမျှ ဝိဂြိုဟ်လုပ်ပြ၏။ ထို ဝိဂြိုဟ်သည် “ နိရဝသေသံ - အကြွင်းအကျန် မရှိအောင် + ဒေသော - ညွှန်ပြကြောင်း စကားတည်း” အရ နိဗ္ဗေသမည်၏။ [“နိဗ္ဗစန ဝိတ္ထာရော - ဝိဂြိုဟ်အကျယ်သည်၊ နိရဝသေသံဒေသနတ္တာ နိဗ္ဗေသော” - သာရတ္ထ။] ဝိဂ္ဂဟ ၃ မျိုးတို့တွင် ရှေ့ ၂ နည်း၌ မဂ္ဂဓာတ် အပစ္စည်း၊ တတိယနည်း၌ “မာရေန္တ + ဂမ္မဓာတ် ကိုပစ္စည်း” “မာရေန္တဂ” ဟု ပြီးသင့်လျက် နိရုတ္တိနည်းအားဖြင့် မဂ္ဂပြီးသည်။ [ဤကားတို့၌ အက္ခရာ-ပဒစသည်ကို အခြားနည်းအားဖြင့်လည်း ဖွင့်ပြကြသေး၏။]

ပဋိသန္တိဒါရိသယတော-အတ္ထပဋိသန္တိဒါ, ပဋိဘာန ပဋိသန္တိဒါတို့၏ အာရုံ
၏အဖြစ်ကြောင့် သာတ္ထံ-၏၊ (ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ-သိအပ်၏၊) ဓမ္မနိရုတ္တိ
ပဋိသန္တိဒါရိသယတော - ဓမ္မ ပဋိသန္တိဒါ, နိရုတ္တိပဋိသန္တိဒါတို့၏ အာရုံ၏

အတ္ထဂန္တိရတာ....သာတ္ထံ။ ။ ဂန္တိရ ၄ ပါးဖြင့် အတ္ထဗျဉ္စနကို ပြလို၍ “အတ္ထ
ဂန္တိရတာ” စသည် မိန့်။ [ထို ၄ ပါးကို စတုဗ္ဗိဓော ဂန္တိရတာဝေါဟာရ ခွဲပြခဲ့ပြီ။]
ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော ပဋိဝေဓဉာဏ်သည် အတ္ထအပေါ်၌ မှီ၍ဖြစ်ရ၏။ ထို့ကြောင့်
အတ္ထအရ အတ္ထဂန္တိရ-ပဋိဝေဓဂန္တိရ ၂ မျိုးလုံးကိုယူရသည်။ [“ပဋိဝေဓဿာပိ အတ္ထ
သန္တိဿိတတ္တာ ဝုတ္တံ အတ္ထဂန္တိရတာပဋိဝေဓဂန္တိရတာဟိ သာတ္ထံတိ၊ (ဘာကြောင့်
နည်း) အတ္ထဂုဏဒီပနတော တာသံ = ထို ဂန္တိရ ၂ ပါးတို့က အတ္ထ၏ ဂုဏ်ကို ပြနိုင်
သောကြောင့်တည်း” - သာရတ္ထ။]

ဓမ္မဂန္တိရတာ....သဗျဉ္စနံ။ ။ ဓမ္မ ဟူသည် သဒ္ဓါ အပေါင်းတည်း၊ ဒေသနာ
ဟူသည်လည်း နှုတ်ဖြင့် ဟောပြောအပ်သော သဒ္ဓါအပေါင်း ပင်တည်း။ ထို့ကြောင့်
“ဓမ္မဂန္တိရ၊ ပေ၊ သဗျဉ္စနံ” ဟု မိန့်သည်။ [ဓမ္မ ဒေသနာနံ ဗျဉ္စနသန္တိဿိတတ္တာ
(“ဗျဉ္စန ရူပတ္တာ-သဒ္ဓါအထည်ကိုယ်၏ အဖြစ်ကြောင့်” ဝိမတိ) ဝုတ္တံ ဓမ္မဂန္တိရတာ
ဒေသနာဂန္တိရတာဟိ သဗျဉ္စနံတိ၊ (ကသွာ) တာသံ (ထို ဂန္တိရတာ ၂ ပါးတို့၏)
ဗျဉ္စနသမ္ပတ္တိဒီပနတော” - သာရတ္ထ။]

အတ္ထပဋိဘာန....သာတ္ထံ။ ။ ပဋိသန္တိဒါ ၄ ပါး၏အာရုံဖြစ်သော အတ္ထဗျဉ္စနတို့ကို
ပြလို၍မိန့်၊ ပါဠိတော်ဓမ္မသည် အနက်နှင့်မပြည့်စုံပါလျှင် မပြည့်စုံသောအနက်ကိုအာရုံ
ပြု၍ အတ္ထပဋိသန္တိဒါဉာဏ်, ပဋိဘာန ပဋိသန္တိဒါဉာဏ်များ မဖြစ်နိုင်၊ အနက်နှင့်ပြည့်
စုံသောကြောင့်သာ ထိုအနက်ကိုအာရုံပြု၍ ထိုပဋိသန္တိဒါ ၂ ပါးဖြစ်နိုင်ရကား ပါဠိတော်
ဓမ္မသည် သာတ္ထံ-အနက်နှင့်ပြည့်စုံကြောင်း သိသာထင်ရှားသည်။ ဤ၌ ပါသော ဟိတ်
များသည် ဉာဏဟိတ်များတည်း။ ထို့ကြောင့် “သိသာထင်ရှား၏” ဟု ဆိုသည်။
နိဿယ၌လည်း “သာတ္ထံ-၏၊ ဣတိ ဝိညာယတိ” ဟု ထည့်လိုက်ထည့်ပါ။ [“အာဟ-
အတ္ထပဋိဘာနပဋိသန္တိဒါရိသယတော သာတ္ထံတိ, အတ္ထသမ္ပတ္တိယာ အသတိ တဒ
ဘာဝတော (ထိုပဋိသန္တိဒါ ၂ ပါးမဖြစ်နိုင်ခြင်းကြောင့်) ” - သာရတ္ထ။]

ဓမ္မနိရုတ္တိ....သဗျဉ္စနံ။ ။ ပါဠိတော်ဓမ္မသည် သဒ္ဓါမပြည့်စုံလျှင် ထိုမပြည့်စုံသော
သဒ္ဓါကို အာရုံပြု၍ ဓမ္မပဋိသန္တိဒါ နိရုတ္တိပဋိသန္တိဒါ ၂ ပါးတို့ မဖြစ်နိုင်ကြ၊ ထိုဉာဏ်
၂ ပါးဖြစ်ပုံကို ထောက်၍ သဒ္ဓါပြည့်စုံကြောင်း သိသာ၏။ [“အာဟ - ဓမ္မနိရုတ္တိ ပဋိ
သန္တိဒါရိသယတော သဗျဉ္စနံတိ၊ အသတိ ဗျဉ္စနသမ္ပတ္တိယာ တဒဘာဝတော”။]
နိရုတ္တိဟူသည် “တန္တိပဒါနံ- ပါဠိတော်လာသော ပုဒ်တို့ကို၊ နိဟရိတွာ- အဋ္ဌကထာဖွင့်
သကဲ့သို့ အနက်ထင်အောင် ထုတ်ဖော်၍၊ ဝစနံ (ဥတ္တိ) - ဟောအပ်သောသဒ္ဓါတည်း။
ပဋိဘာနဟူသည် အတ္ထ-ဓမ္မ-နိရုတ္တိ ၃ ပါးကို အာရုံပြုသောဉာဏ်တည်း။

အဖြစ်ကြောင့်၊ သဗျဉ္ဇနံ-၏၊ (ဣတိ-သို့၊ ဝိညာယတိ၊) ပဏ္ဍိတဝေဒနီယတော-
 ပညာရှိတို့ သိထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သရိက္ခကဇနပ္ပသာဒကံ - စူးစမ်း
 ဆင်ခြင်တတ်သော ပညာရှိ လူအပေါင်းကို ကြည်ညို စေတတ်၏၊ ဣတိ-
 ထို့ကြောင့်၊ သာတ္ထံ-၏၊ သဒ္ဓေယျတော-ကြည်ညိုထိုက်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊
 ဝါ-ကြည်ညိုစရာ ကောင်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ လောကီယဇနပ္ပသာဒကံ-
 လောကီလူအပေါင်းကို ကြည်ညိုစေတတ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ သဗျဉ္ဇနံ - ၏၊
 ဂန္တိရာဓိပ္ပာယတော - နက်နဲသော အဓိပ္ပာယ် ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊
 သာတ္ထံ -၏၊ ဥတ္တာနုပဒတော - ပေါ်လွင်သော ပုဒ်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊

ပဏ္ဍိတ....သာတ္ထံ။ ။ သဒ္ဓါ အသုံးအနှုန်း မည်မျှပင် ကောင်းစေကာမူ အနက်
 အဓိပ္ပာယ် မပြည့်စုံလျှင် ပညာရှင်တို့ မကျေနပ်ကြ၊ ဤတရားတော်ကား အနက်အဓိပ္ပာယ်
 ပြည့်စုံသောကြောင့် ပညာရှိ (သရိက္ခက) တို့ကို ကြည်ညိုစေ ကျေနပ်စေနိုင်သည်၊
 အောက်၌ မြစ်ရေတိုးနေသော အကျိုးကိုထင်၍ အထက်၌ မိုဗ်းရွာ၏ ဟု အကြောင်း
 ကို မှန်းဆနိုင်သကဲ့သို့ ပညာရှိများ ကျေနပ်ပုံကို ထောက်၍ အနက်ပြည့်စုံခြင်းကိုလည်း
 မှန်းဆနိုင်သည်-ဟူလို။ [ဖလောနုမာန-အကျိုးကို အစဉ်လိုက်၍ အကြောင်းကို သိသော
 နည်းတည်း၊ သရိက္ခကပုဒ်ကို ဘဝဝါအဖွင့်၌ ပြခဲ့ပြီ၊ “ကုသလဂဝေသီ”ဟု သီလကွန်
 ဇိကာသစ် ဖွင့်သည်မှာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်သာ။]

သဒ္ဓေယျ....သဗျဉ္ဇနံ။ ။ ဉာဏ်ရှိသူမဟုတ်သော လောကီလူအများသည် အနက်
 အဓိပ္ပာယ်ကို မစဉ်းစားကြ၊ သဒ္ဓါ အသုံးအနှုန်းကောင်းလျှင် ကြည်ညိုတတ်ကြ၏၊ ထို
 လောကီလူများ ကြည်ညိုပုံကိုထောက်၍ သဒ္ဓါအသုံးအနှုန်းပြည့်စုံကြောင်း (သဗျဉ္ဇန
 ဖြစ်ကြောင်း) သိသာသည်၊ ဤ၌လည်း ဖလောနုမာနနည်းပင်တည်း။ [ဤစကားမှန်၏-
 ယခုအခါ ဘုရား တရားတော်များကို အသံသာသာနှင့် ရွတ်နေလျှင် အဓိပ္ပာယ်မသိ
 သော်လည်း လူအများ ကြည်ညိုကြလေသည်။]

ဂန္တိရာ....သဗျဉ္ဇနံ။ ။ သစ္စာ ၄ ပါးစသော လေးနက်သောအဓိပ္ပာယ် ရှိသော
 ကြောင့် တရားတော်သည် သာတ္ထလည်း ဖြစ်၏၊ သဒ္ဓါအသုံးအနှုန်းလည်း အများ
 နားလည်အောင် ပေါ်ပေါ်လွင်လွင် ရှိသောကြောင့် သဗျဉ္ဇနလည်း ဖြစ်၏။ [ဤနေရာ၌
 “စကားအသုံးပေါ်လွင်မှုကို သဗျဉ္ဇနဂုဏ်”ဟု ဆိုသည်ကိုပင် အလင်္ကာ၌ ပသာဒဂုဏ်
 အတ္ထဗျတ္တိဂုဏ် ဟု ဆိုသည်။]

မှတ်ချက် ။ ။ နေတ္တိနည်းမှစ၍ အတ္ထဗျဉ္ဇန အမျိုးမျိုးသည် “ အတ္ထသမ္ပတ္တိယာ
 သာတ္ထံ , ဗျဉ္ဇနသမ္ပတ္တိယာ သဗျဉ္ဇနံ ” ၏ အကျယ်ချည်းတည်း၊ တနည်းစီ တနည်းစီ
 ဖွင့်ပြခြင်းမဟုတ်၊ ထို့ကြောင့် ဝိကပ္ပနတ္ထဝါသဒ္ဓါလည်း မပါ၊ သမုစ္စယတ္ထစသဒ္ဓါလည်း
 မပါဘဲ ဆက်ကာ ဆက်ကာ ဖွင့်ပြလေသည်။ [သဗ္ဗောပေသ အတ္ထသမ္ပတ္တိယာ သာတ္ထံ၊
 ဗျဉ္ဇနသမ္ပတ္တိယာ သဗျဉ္ဇနံ သဗ္ဗပဌမံ ဝုတ္တသေဝ အတ္ထဒ္ဓယဿ ပပဇ္ဇောတိ ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊
 -သာရတ္ထ။]

သဗျဉ္စနံ - ဧ။ ဥပနေတဗ္ဗဿ - ကပ်ဆောင်ထိုက်သော အနက်၏။ အဘာဝတော - မရှိခြင်းကြောင့်၊ ဝါ - မရှိသည့်အတွက်၊ သကလပရိပုဏ္ဏဘာဝေန - အလုံးစုံ ထက်ဝန်းကျင် ပြည့်စုံသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ကေဝလပရိပုဏ္ဏ - ကေဝလပရိပုဏ္ဏ မည်၏။ အပနေတဗ္ဗဿ - ပယ်ရှားထိုက်သော အနက်၏။ အဘာဝတော - ကြောင့်၊ ဝါ - တွက်၊ နိဒ္ဒေါသဘာဝေန - အပြစ် မရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပရိသုဒ္ဓိ - ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်၏။ သိက္ခတ္တယ ပရိဂ္ဂဟိတတ္တာ - သိက္ခာသုံးရပ်ဖြင့် သိမ်းယူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဗြဟ္မဘူတေဟိ - ဗြဟ္မ ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော၊ သေဋ္ဌေဟိ - မြတ်သောဘုရား ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ အရိယာ

ဥပနေတဗ္ဗ...ပရိပုဏ္ဏံ။ ။ ကေဝလသဒ္ဓါကို သကလအနက်ဟောဟု သိစေလို၍ “သကလပရိပုဏ္ဏ ဘာဝေန” ဟု မိန့်၊ “အလုံးစုံ ပြည့်စုံနေခြင်းမှလည်း နောက်ထပ် ထည့်သွင်းရာ ဝေါဒါနတ္တ (ဖြူစင်သန့်ရှင်းသောအနက်ကောင်း) မကျန်တော့ခြင်းကြောင့် ဖြစ်၏” ဟု သိစေလို၍ “ဥပနေတဗ္ဗဿ အဘာဝတော” ဟု မိန့်၊ “ကေဝလပရိပုဏ္ဏ - ထည့်သွင်းသွင်းရန် အနက်ကောင်း မကျန်တော့သဖြင့် အလုံးစုံ ထက်ဝန်းကျင် ပြည့်စုံ သော” ဟု ပေး။

အပနေတဗ္ဗ...ပရိသုဒ္ဓိ။ ။ ဘုရားဟောအပ်သော သီလ သမာဓိ ပညာ (လောကီ၊ လောကုတ္တရာမဂ္ဂင်ဟူသော) ဗြဟ္မစရိယတွင် မည်သည့်တရားသည် ကိလေသာအညစ် အကြေး မကင်းဟု၎င်း၊ ပါဠိဓမ္မ ဗြဟ္မစရိယတွင်လည်း မည်သည့်တရားသည် လောက အာမိသကို၎်၍ ဟောထားသဖြင့် ကိလေသာအညစ်အကြေးမကင်း ဟု၎င်း ဆိုဘွယ်ရာ ပါနေလျှင် ထို အညစ်အကြေးကို ပယ်ထိုက်၏။ “ဤ ဗြဟ္မစရိယမှာ ထိုသို့ ပယ်နှုတ် သွိုရာ ကိလေသာအညစ်အကြေး မပါသောကြောင့် ပရိသုဒ္ဓိဖြစ်၏” ဟု ပြလို၍ “အပနေ တဗ္ဗဿ အဘာဝတော” ဟု မိန့်၊ “ပရိသုဒ္ဓိ - စွန့်ပယ်သွိုရာ အနက်ညစ် မပါသဖြင့် ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်သော” ဟု ပေး။

သိက္ခတ္တယ ပရိဂ္ဂဟိတတ္တာ ။ ။ “သိက္ခတ္တယေန - သီလ သမာဓိ ပညာ သိက္ခာ ဥပါးအပေါင်းဖြင့် ပရိဂ္ဂဟိတံ - သိမ်းယူအပ်သော ဗြဟ္မစရိယတည်း” နှင့်အညီ သိက္ခာ ဥရပ်ဖြင့် သိမ်းယူအပ်သော ဗြဟ္မစရိယ ဟူသည် ရှေး၌ ပြခဲ့သော တန္တိဗြဟ္မစရိယ၊ သိက္ခတ္တယ ဗြဟ္မစရိယ၊ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယပင်တည်း။ တန္တိဗြဟ္မစရိယသည် သိက္ခာဥပါးကို ပြသော ပါဠိတော်ဓမ္မ ဖြစ်သောကြောင့် သိက္ခာ ဥပါးဖြင့် သိမ်းယူလျှင် ထိုပါဠိတော် ဓမ္မအားလုံး ပါဝင်တော့၏။ သိက္ခတ္တယ ဗြဟ္မစရိယသည် သီလ သမာဓိ ဝိပဿနာ ပညာဟူသော ပဋိပတ်အကျင့်များဖြစ်၏။ သီလဟူရာ၌ သီလအားလုံး ပါဝင်သကဲ့သို့ သမာဓိ ပညာ ဟူရာ၌လည်း သမာဓိပညာ အကျယ်အားလုံး ပါဝင်၏။ ထို့ကြောင့် သိက္ခာ ဥပါးဖြင့် သိမ်းယူလျှင် ပဋိပတ္တိ ဗြဟ္မစရိယ အားလုံး ပါဝင်၏။ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယ ဟူသည် မဂ္ဂင်၍စံခြာ ပဋိဝေဓ သာသနာပင်တည်း။ ထိုမဂ္ဂဗြဟ္မစရိယလည်း (သီလ သမာဓိ ပညာ) သိက္ခာ ဥပါးအပြင် မရှိရကား သိက္ခာ ဥပါးဖြင့် သိမ်းယူလျှင် မဂ္ဂဗြဟ္မ စရိယအားလုံး ကုန်စင်တော့၏။

သာဝကတို့သည်၊ စရိတဗ္ဗတော - ကျင့်ထိုက်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့်၎င်း၊ တေသံ-ထိုမြတ်သောဘုရား ပစ္စေကဗုဒ္ဓ၊ အရိယာသာဝကတို့၏၊ စရိယဘာဝတောစ-အကျင့်၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ဗြဟ္မစရိယံ-ဗြဟ္မစရိယမည်၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ သာတ္ထံ သဗျဉ္ဇနံ၊ ပေ ၊ ဗြဟ္မစရိယံ ပကာသေတိတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊

အဝိစ- ပရိယာယ် တနည်းကား၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ သနိဒါနံ- နိဒါန်းနှင့် တကွဖြစ်သော၊ သဥပ္ပတ္တိကဉ္စ-အတ္ထုပ္ပတ္တိနှင့်လည်းတကွဖြစ်သော၊ (ဓမ္မ-ကို) ဒေသေန္တော - ဟောတော်မူလျက်၊ အာဒိကလျာဏံ- အောင်၊ ဒေသေတိ-ဟောတော်မူ၏၊ ဝေနေယျာနံ-ဝေနေယျတို့အား၊ အနုရူပတော-လျော်သော အားဖြင့်၎င်း၊ အတ္ထဿ- သီလစသောအနက်၏၊ အဝိပရိတာယစ-မဖေ၍ ပြန်သည်၏ အဖြစ်အားဖြင့်၎င်း၊ ဟေတုဒါဟရဏယုတ္တတောစ- ဟိတ်ဥဒါဟရဏတို့နှင့်ယှဉ်သောအားဖြင့်၎င်း၊ မဇ္ဈေကလျာဏံ(ဒေသေတိ)၊ သောတူနံ-

ဗြဟ္မာဘူတေဟိ....စရိယံ။ ။“ဗြဟ္မဟိ-မြတ်သောဗုဒ္ဓ၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓ၊ ဗုဒ္ဓသာဝကတို့သည် + စရိယံ-ကျင့်ထိုက်သော အကျင့်တည်း” ဟု၎င်း၊ “ဗြဟ္မာနံ-တို့၏ + စရိယံ-အကျင့်တည်း” ဟု၎င်း အဋ္ဌကထာအလို ဝိဂ္ဂိဟ်ပြီ။ [“ဗြဟ္မံ + စရိယံ-ဗြဟ္မစရိယံ” ဟု ဋီကာ ပြုသေး၏။]

အဝိစ, ယသ္မာ။ ။ ဤ “အဝိစ” သည် ဆိုအပ်ပြီးကို ထပ်၍ ဖြည့်စွက် လိုသော ကြောင့် တက်သောစကား မဟုတ်၊ ဆိုအပ်ပြီး အနက်အဓိပ္ပါယ် ကိုပင် စကား အသုံး အနှုန်းတမျိုးပြင်၍ ဖွင့်လိုသောကြောင့်တက်သောစကားတည်း၊ ထို့ကြောင့် “အဝိစ-ပရိယာယ်တနည်းကား” ဟု ပေးသည်။ [“ယထာဝုတ္တမေဝတ္ထံ အပရေနပိ ပရိယာယေန ဒေသေတံ အဝိစာတိအာဒိ ဝုတ္တံ” - ဝိမတိ။] ယသ္မာကို ဝုစ္စတိ တိုင်အောင် “ယသ္မာ ဒေသေတိ, ပကာသေတိ, ဝုစ္စတိ” ဟု ကြိယာတိုင်းမှာစပ်။

သနိဒါနံ သဥပ္ပတ္တိကဉ္စ။ ။ ဘုရားရှင်၏တရားတော်၌ ဒေသ, ဒေသက, ပရိသတ်ကို ညွှန်ပြသော “တေန သမယေန ဗုဒ္ဓေါ ဘဂဝါ ဝေရဉ္ဇာယံ” ကဲ့သို့ အခြေခံနိဒါန်းလည်း ပါ၏၊ “မည်သည့် အကြောင်းဝတ္ထုကို စွဲ၍ ဤတရားကို ဟောရသည်” ဟု အတ္ထုပ္ပတ္တိ (ဖြစ်ပေါ်လာသော အကြောင်းဝတ္ထု) လည်း ပါ၏၊ ဥပမာ-ပဌမပါရာဇိက ပညတ်တော်ဓမ္မ၌ ရှင်သုဒ္ဓိ၏ အကြောင်းဝတ္ထုမျိုးတည်း၊ ဤသို့ နိဒါန်းနှင့်တကွ အတ္ထုပ္ပတ္တိ ပါရှိခြင်းသည် တရားတော်၏ အစကောင်းခြင်း ဟူသော အာဒိကလျာဏ ပင်တည်း။ [ဤအချက်ကို နည်းမှီ၍ ယခုအခါ ကျမ်းစာရေးရာ၌ နိဒါန်း (တချို့၌ ဤကျမ်းဖြစ်ပေါ်လာခြင်း အကြောင်းအတ္ထုပ္ပတ္တိပါ) ကျမ်းအစ၌ ရေးကြသည်။]

ဝေနေယျာနုရူပတော စသည်။ ။ တရားတော်၏ ဝေနေယျတို့အဇ္ဈာသယနှင့် လျော်ခြင်း, သီလစသောအနက်၏ မှန်ကန်ခြင်း (တိတို့တို့ တရားကဲ့သို့ အမှားမရှိခြင်း) “တံ ကိဿဟေတု” စသည်ဖြင့် အကြောင်းပြ ပါရှိခြင်း, သေယုထာပိ ဘိက္ခုဝေ- စသည်ဖြင့် ဥဒါဟရဏခေါ်သော ဥပမာပါရှိခြင်းသည် အလယ်စာသား ကောင်းခြင်း

နာယူသူတို့၏၊ သဒ္ဓါပဋိလာဘေန-သဒ္ဓါကို ရခြင်းဖြင့်၎င်း၊ နိဂမနေနစ-နိဂုံး
 ဖြင့်၎င်း၊ ပရိယောသာနကလျာဏံ ဒေသေတိ၊ စ-ဆက်၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ ဒေသ
 နန္တော-ဟောတော်မူလသော်၊ ဝါ-ဟောတော်မူရင်းပင်၊ မြဟ္မစရိယံ-သာသန
 မြဟ္မစရိယ၊ မဂ္ဂမြဟ္မစရိယကို၊ ပကာသေတိ-ထင်ရှားပြတော်မူ၏၊ တဉ္စ ထို
 မြဟ္မစရိယကိုလည်း၊ (မြဟ္မစရိယန္တိ ဝုစ္စတိဉ္စစပ်) ဝါ-သည်လည်း၊ (သာတ္ထံ
 စသည်ဉ္စစပ်)ပဋိပတ္တိယာ-ကျင့်ခြင်းကြောင့်၊ ဝါ- ကျင့်သည့်အတွက်၊ အဓိဂမ
 ဗျတ္တိတော - ထိုးထွင်း၍သိအပ်သော မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်၏ ထင်ရှားခြင်းကြောင့်၊
 သာတ္ထံ-အနက်၊ အကျိုးနှင့်လည်းတကွဖြစ်၏၊ ဝါ-အနက်အကျိုးနှင့် ပြည့်စုံ၏၊
 ပရိယတ္တိယာ- သင်ခြင်းကြောင့်၊ ဝါ- သင်သည့်အတွက်၊ အာဂမဗျတ္တိတော-

ဟူသော မဇ္ဈေကလျာဏတည်း။ [ယခုအခါ ကျမ်းစာရေးရာ၌လည်း ဝေနေယျာနရူပ
 စသည်ဖြစ်အောင် သတိပြုရပေသည်။ မိမိ တတ်ကြောင်း လက်စွမ်းပြနေလျှင် မဇ္ဈ
 ကလျာဏ ဖြစ်မည် မဟုတ်။]

သဒ္ဓါပဋိလာဘေန, နိဂမနေန။ ။ တရားတော်ကို ကြားနာ၍ ပြီးသောအခါ
 တရားသဘောကို ယုံကြည်ခြင်း-တရားရှင် ဖြစ်တော်မူသော ဘုရားကို ကြည်ညိုခြင်း
 သည်၎င်း၊ တရားအဆုံး၌ နိဂုံးသည်၎င်း၊ တရားတော်၏ အဆုံးကောင်းခြင်း ပရိယော
 သာနကလျာဏတည်း။ [ယခုအခါ ကျမ်းစာရေးရာ၌လည်း စာကြည့်သူတို့၏ ကျမ်းစာ
 အဆိုကို သဘောကျခြင်း၊ ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်အပေါ် ကြည်ညိုစိတ်ဖြစ်ခြင်း ရှိမှသာ၎င်း၊
 ကျမ်းစာအဆုံး၌ နိဂုံးကောင်းကောင်းပါမှ၎င်း၊ အဆုံးတိုင်အောင် ကောင်းသော
 ကျမ်းစာ ဟု ဆိုနိုင်ပေမည်။]

ဧဝံ ဒေသနန္တော စ ပကာသေတိ ။ ။ “တရားဟောခြင်း ကိစ္စက တဌာန,
 မြဟ္မစရိယကို ပြခြင်းကိစ္စက တဌာန, ဤသို့ ၊ ကိစ္စ ၊ ဌာန ကွဲတော့သည် မဟုတ်၊ တရား
 ဟောတော်မူရင်းပင် မြဟ္မစရိယပြခြင်း ကိစ္စလည်း ပြီးတော့၏”ဟု ပြလို၍ “ဧဝံ ဒေသ
 နန္တောစ”ဟု (ဟောစဉ် ဟောရင်း ဟူသော) ပစ္စုပ္ပန် အနက်ပြ အန္တပစ္စည်းဖြင့် အဉ္စ
 ကထာဆရာ ပြသည်၊ မှန်၏ - တရားဟောတော်မူလျှင် တန္တိဓမ္မမြဟ္မစရိယ ဟူသော
 တရားတော်သည်၎င်း၊ ထိုတရားတော်၏ အနက်အဓိပ္ပါယ်ဖြစ်သော သိက္ခတ္တယ မြဟ္မ
 စရိယနှင့် မဂ္ဂမြဟ္မစရိယသည်၎င်း၊ လောက၌ အထင်အရှား ပေါ်လာတော့၏၊ ထိုသို့
 ပေါ်လာစေခြင်းကို “မြဟ္မစရိယံ ပကာသေတိ”ဟု ဆိုလိုသည်။

ပဋိပတ္တိယာ အဓိဂမဗျတ္တိတော။ ။ “အဓိဂမိယတေ- ထိုးထွင်း၍ သိအပ်၏”
 နှင့်အညီ ထိုးထွင်း၍ သိအပ်သော သစ္စပ္ပုဋ္ဌိဝေဓ (မဂ်ဖိုလ်) နိဗ္ဗာန်သည် အဓိဂမမည်၏၊
 အဓိဂမဿ-၏၊ ဗျတ္တိ-ထင်ရှားခြင်းတည်း၊ အဓိဂမဗျတ္တိ-ခြင်း၊ အနက်အဓိပ္ပါယ်နှင့်
 အကျိုးမပြည့်စုံ၍ သာတ္ထံမဖြစ်သော မြဟ္မစရိယကို မည်မျှပင်ကျင့်သော်လည်း အဓိဂမ
 (တရားထူး) မရနိုင်၊ ဤ မြဟ္မစရိယကား ကျင့်ခြင်းကြောင့် တရားထူးရပုံ ထင်ရှား
 ရကား အနက်အဓိပ္ပါယ်နှင့် အကျိုးတရားပြည့်စုံသော သာတ္ထဂုဏ်ရှိသည်-ဟူလို။

အာဂမဓ်ထင်ရှားခြင်းကြောင့်၊ ဝါ-ဗာဟုဿစွဂုဏ်၏ထင်ရှားခြင်းကြောင့်၊ သဗျဉ္ဇနံ-သဒ္ဓါနှင့်လည်းတကွဖြစ်၏။ ဝါ-၏။ သီလာဒိပဉ္စ ဓမ္မက္ခန္ဓယုတ္တတော- သီလအစရှိသော ငါးပါးသော တရားဂုဏ်ကျေးဇူးနှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်၊ ကေဝလပရိပုဏ္ဏံ - အလုံးစုံ ထက်ဝန်းကျင် ပြည့်စုံ၏။ နိရူပတ္တိလေသတော- ဥပတ္တိလေသမရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ နိတ္တရဏတ္တာယ-ဝဋ်မှထွက်မြော်ခြင်းအကျိုးငှါ၊ ပဝတ္တိတော- ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ လောကာမိသနိရပေက္ခတောစ - လောကအာမိသကို မငဲ့ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ ပရိသုဒ္ဓံ - ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်၏။ သေဋ္ဌဋ္ဌေန- အမြတ် ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ မြဟ္မဘူတာနံ- မြတ်သည်ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော၊ ဗုဒ္ဓပစ္စေကဗုဒ္ဓ ဗုဒ္ဓသာဝကာနံ-ဘုရားပစ္စေကဗုဒ္ဓ၊ ဘုရားသာဝကတို့၏၊ စရိယတော- အကျင့်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ မြဟ္မစရိယန္တိ- ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ၏၊ တသ္မာဝိ- ကြောင့်လည်း၊ (ပိဖြင့် ရွှေတသ္မာကို ဆည်းသည်) သော ဓမ္မံ ဒေသေတိ အာဒိကလျာဏံ၊ ပေ၊ မြဟ္မစရိယံ ပကာသေတိတိ-ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏။

ပရိယတ္တိယာ အာဂမဗျတ္တိတော ။ ။ မကောင်းသဖြင့် ဟောအပ်သော တရားတို့၌ သင်အံလေ့ကျက်သူမှာ သင်လေသင်လေ မကျေနပ်စရာ ယုံမှား တွေဝေစရာတွေကိုသာ တွေ့ရ၏။ [ယခုအခါ ထိုသို့ ဖြစ်နေပုံကို သတိပြုပါ။] ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏တရားတို့၌ လေ့ကျက်သူကား ထိုသို့မဖြစ်ဘဲ သင်လေသင်လေ အကြားအမြင် (သုတ) များလေ ဖြစ်လေခံအောင် သဒ္ဓါကောင်းအဖို့ဖွဲ့ပြည့်စုံရကား သဗျဉ္ဇနံဖြစ်သည်-ဟူလို။ [“အတ္တတ္ထပရတ္တာ အာဂစ္ဆန္တိ ဧတ္ထ ဧတေနဝါ” အရမိမိသာတပါး စီးပွားတို့ လာရာလာကြောင်း ဖြစ်သော တရားကို အာဂမဟု ခေါ်၏။ ဤနေရာ၌ ထိုအာဂမတို့ကို တတ်သိ နားလည်သော ဗာဟုဿစွဂုဏ်ကို ကာရဏူပစာ ဌာနပစာရအားဖြင့် “အာဂမ”ဟု ယူပါ။]

သီလာဒိပဉ္စ ဓမ္မက္ခန္ဓ ယုတ္တတော ။ ။ “သီလက္ခန္ဓံ၊ သမာဓိက္ခန္ဓံ၊ ပညာက္ခန္ဓံ၊ ဝိမုတ္တိက္ခန္ဓံ၊ ဝိမုတ္တိညဏဒဿနက္ခန္ဓံ”ဟူသော ၅ ပါးအပြင် အကောင်းတရားမရှိတော့၊ ထို ၅ ပါးအစုံအလင် ပါသောကြောင့် ဤ မြဟ္မစရိယသည် ကေဝလပရိပုဏ္ဏံ ဖြစ်၏။ [သီလက္ခန္ဓံ (သီလဂုဏ် = ကျေးဇူး)၊ ဝိမုတ္တိ- အရဟတ္တဖိုလ်၊ ဝိမုတ္တိညဏဒဿန- အရဟတ္တဖိုလ်ကို သိတတ် မြင်တတ်သော ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်။]

နိရူပတ္တိလေသတော စသည်။ ။ တချို့ဘာသာတရားများသည် မိစ္ဆာအယူကို ပြခြင်း၊ ထိုအယူမှားကိုပင် အထင်ကြီးစေခြင်း ဟူသော ဗိဋ္ဌိ မာန ဥပတ္တိလေသတို့ ပါဝင်နေ၏။ ဝဋ်ဒုက္ခမှ လွတ်မြောက်ကြောင်းတရား မပါ။ “လောကေန-လူအပေါင်းသည် အာမသီသတေ- တဏှာဖြင့် ငါ့ဟာ ငါ့ဟာဟု သုံးသပ်စွဲလမ်းအပ်၏” အရ လာဘသတ္တာရဟူသော လောကာမိသကိုလည်းငဲ့လျက် မြော်လျက်ရှိ၏။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ မြဟ္မစရိယကား လာဘသတ္တာရ မမြော်မြင်ဘဲ ဖြူစင်သောမေတ္တာ ကယ်တင်လိုသော စိတ် စေတနာဖြင့် ဟောအပ်ရကား ပရိသုဒ္ဓံဖြစ်သည်။

သာဓု ခေါ် ပနာတိ - ကား၊ သုန္ဒရံ ခေါ် ပန - ကောင်းမြတ် သည်သာ၊
 အတ္ထာဝဟံ - စီးပွားကို ဆောင်နိုင်၏၊ သုခါဝဟံ - ချမ်းသာကို ဆောင်နိုင်၏၊
 ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ တထာရူပပါနံ အရဟတန္တိ - ကား၊ သောဘဝံ ဂေါတမော-
 ထို ရှင်ဂေါတမသည်၊ ယထာရူပေါ - အကြင်သို့သဘောရှိ၏၊ ဝေရူပပါနံ - ဤသို့
 သဘောရှိကုန်သော၊ ယထာဘူရုဇ္ဈာဓိဂမေန - ဟုတ်မှန်သော ဂုဏ်တော်
 ကို ရခြင်းကြောင့်၊ လောကေ - လောက၌၊ အရဟန္တာတိ - ရဟန္တာ ဟူ၍၊
 လဗ္ဗသဒ္ဓါနံ - ရအပ်သော ယုံကြည်ခြင်းရှိကုန်သော၊ အရဟတံ - ရဟန္တာတို့ကို၊

သုန္ဒရံ ခေါ် ပန။ ။ “သုန္ဒရေဒဋ္ဌိကဗ္ဗေစာ” စသော အဘိဓာန်လာ သာဓုသဒ္ဓါ၏
 အနက်တို့တွင် သုန္ဒရအနက် ဟု သိစေလို၍ “သုန္ဒရံ ခေါ် ပန” ဟု မိန့်၊ ထို သုန္ဒရ
 (အကောင်း) ဟူသည်လည်း သတ္တာဒေဝမနုဿာနံ အဖွင့်၌ ပြခဲ့သော စီးပွား ၃ မျိုး
 နှင့် ထိုဒိဋ္ဌဓမ္မိကစသော သုခ ၃ မျိုးကို ဖူးမြင်သူများအတွက် ဆောင်နိုင်သောကြောင့်
 (အကျိုး အကောင်း၏ အမည်ကို အကြောင်း ဖူးမြင်ခြင်းအပေါ် တင်စားသော ဇလူ
 ပစာရအားဖြင့်) အကောင်းခေါ်သည် - ဟု သိစေလို၍ “အတ္ထာဝဟံ” စသည်မိန့်၊
 [အတ္ထသုခံ - စီးပွားချမ်းသာကို၊ သာဓေတိ - ပြီးစေနိုင်၏၊ ဣတိ, တံ ဒဿနံ - သည်၊
 သာဓု - မည်၏၊ သာဓေတိ, ဣ ပစ္စည်း။]

ယထာရူပေါ ၊ ပေ၊ အရဟတံ။ ။ တထာရူပပါနံ၏ အနိယမဝါကျကို ထည့်စွက်၍
 ပြလိုသောကြောင့် “ယထာရူပေါသော ဘဝံ ဂေါတမော” ဟု မိန့်၊ “ယထာရူပေါ-
 အကြင် အရဟံစသော ဂုဏ်တော်တို့နှင့် ပြည့်စုံသည်၏ အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိ၏”
 ဟု ဆိုလိုသည်၊ ဝေရူပပါနံကား တထာရူပပါနံ၏ အဖွင့်၊ ဤ ဝေရူပပါနံနှင့် လဗ္ဗသဒ္ဓါနံကို
 အရဟတံ၌ စပ်၊ “ဤသို့သဘောရှိကုန်သော (လောက၌ အရဟန္တာ ဟု အများကြည်ညိုမှု
 ယုံကြည်မှုကို ခံရကုန်သော) ရဟန္တာများ” ဟူလို၊ ယထာဘူရုဇ္ဈာဓိဂမေနကို
 လဗ္ဗ၌ ဝိသေသန အဖြစ်ဖြင့်စပ်၊ “ဟုတ်မှန်သော ဂုဏ်တော်ကို ရခြင်းကြောင့် “လဗ္ဗ-
 ရအပ်” ဟူလို။

လဗ္ဗသဒ္ဓါနံ ။ ။ လဗ္ဗါ + သဒ္ဓါ ယေဟိ (အကြင်ရဟန္တာတို့သည်) ဣတိ လဗ္ဗ
 သဒ္ဓါ = ရအပ်သော ကြည်ညိုခြင်းရှိသူတို့၊ ဝါ - ကြည်ညိုခြင်းကို ခံရသူတို့၊ “လဗ္ဗသဒ္ဓါနံ-
 ရအပ်သော ကျော်စောသံရှိကုန်သော” ဟုလည်း ပါ၍ရှိ၏၊ [“လဗ္ဗသဒ္ဓါနန္တိ - ပဋိ
 လဗ္ဗကိတ္တိသဒ္ဓါနံ” ဟု အဗ္ဗဋ္ဌသုတ်ဋီကာသစ်လည်းဖွင့်၏။] သို့သော် သာရတ္ထ၌ “ယထာ
 ဘူရုပေါ အရဟတန္တိ ဣမိနာ ဓမ္မပ္ပမာဏာနံ (တရားဟူသော အတိုင်းအတာ ရှိကုန်-
 တရားကို တိုင်းတာ၍ တရားပြည့်ဝမှု ကြည်ညိုလေ့ ရှိကြကုန်သော) လူဓပ္ပမာဏာနံ -
 (ခေါင်းခေါင်းပါးပါးကျင့်ခြင်း ဟူသော အတိုင်းအတာရှိကုန် = ခေါင်းခေါင်းပါးပါး
 ကျင့်မှ ကြည်ညိုလေ့ ရှိကြကုန်သော) သတ္တာနံ - တို့၏၊ ဘဂဝတော (ဘုရားရှင်၏
 အပေါ်၌) ပသာဒါဝဟတံ ဒဿေတိ” ဟု ဖွင့်သောကြောင့် ကြည်ညိုခြင်းအနက်ဟော
 “လဗ္ဗသဒ္ဓါ” သာ ရှေးပါ၍ ဖြစ်ဟန်တူသည်။

ဒဿနံဟောတီတိ-ကား၊ ပဿာဒသောမ္မာနိ- ကြည်လင် အေးမြကုန်သော၊
အက္ခိနိ - မျက်လုံးတို့ကို၊ ဥဗ္ဗိလိတွာ - ဖွင့်၍၊ ဒဿနမတ္ထမ္ပိ - ဖူးမြင်ရခြင်းမျှ
သည်လည်း၊ ဝါ- ဖူးမြင်ရရုံမျှသည်လည်း၊ သာဓု- ကောင်းသည်၊ ဟောတိ-

ပဿာဒသောမ္မာနိ အက္ခိနိ ဥဗ္ဗိလိတွာ။ ။ပဿိဒန္တိတိ ပဿာဒါ၊ သောမဿ+
ဣဒံ သောမ္ပံ၊ (ဣဒံအနက် ဣပစ္စည်း)၊ သောမဿဒ္ဓါသည် ရေ ဟူသော အနက်၊
လဟူသောအနက်ကို ဟော၏။ [သဝတီတိ သောမော၊ (သုဓာတ်မာန် ပစ္စည်း၊)
ယိုစီးတတ်သောရေ၊ အရောင်တို့ကို ယိုတတ်သော လ။] ထိုလ၊ ရေတို့၏ ဥစ္စာဟူသည်
အဓဇာတ်တည်း၊ ပဿာဒါနိ စတာနိ-သောမ္မာနိစာတိ ပဿာဒသောမ္မာနိ (ဝိသေသ
နောတယပဒကမ္မဓာရံ) “ကြည်လင် ဖြေကုန်သော”ဟုပေး၊ (တနည်း) ပဿာဒေန-
စိတ်၏ ကြည်လင်ခြင်းကြောင့်၊ သောမ္မာနိ - ဖြေသော မျက်လုံးတို့တည်း၊ ပဿာဒ
သောမ္မာနိ-တို့၊ (အဗ္ဗဠသုတ်၊ သီ-ဇိသစ်)။ [“ပဿာဒေန+သုန္ဒရာနိ” ဟု ယောဇနာ
ဖွင့်သည်ကို စဉ်းစားပါ။] ဥပုဗ္ဗ+မိလဓာတ်၊ ဘူဝါဒိဖြစ်၍ “ဥဗ္ဗိလိတွာ”ဟု ပါဠိရှိစေ၊
စုရာဒိဆိုလျှင် “ဥဗ္ဗိလေတွာ”လည်း သင့်သည်။

ဒဿနမတ္ထမ္ပိ။ ။ပါဠိတော်၌ “ဒဿနံ”ဟုသာ ရှိ၏၊ သို့သော် ဖူးတွေပြီးနောက်
ပြဿနာမေးခြင်း တရားနာခြင်းစသော အထက်ကိစ္စများ ရှိသေးရကား ဖူးမြင်ရခြင်း
သည် ပဌမအဆင့်ဖြစ်သော သာမန်ကိစ္စကလေးမျှဖြစ်သောကြောင့် “ဒဿနမတ္ထံ”ဟု
အပ္ပတ္တဝါစက မတ္တသဒ္ဓါကို ထည့်၍၎င်း၊ ထို ဖူးမြင်ရခြင်း ကလေးသော်မှ “သာဓု-
ကောင်းလှပြီဖြစ်၍” သမ္ဘဝနာ ငါးသဒ္ဓါကိုထည့်၍၎င်း ဖွင့်သည်။ [အဗ္ဗဠသုတ်၊ သီ-
ဇိသစ်။] ဤဝိသဒ္ဓါမျိုးကို အနည်းနောင်ထိုင်သောကြောင့် “ဂရဟာဇောတက” ဝိ ဟု
ယူ၍၊ ထိုဝိဖြင့် သမ္ဘဝနာအနက်ကိုလည်းဆည်းသော သမ္ဘဝနာသမုစ္စည်း ဟုလည်း
ယူကြ၏၊ ဤသို့ဖူးမြင်ရုံမျှဖြင့် အကျိုးရ၍ကောင်းပုံကိုလည်း မူလပံ-စူဠသီဟနာဒသုတ်
အဋ္ဌကထာလာ ခင်ပုတ်ငှက်ဝတ္ထုဖြင့် သိရာ၏။

ခင်ပုတ်ငှက် ။ ။ ဘုရားရှင်သည် ဝေဒိသကတောင် ဣန္ဒသီလဂူ၌ သီတင်းသုံး
တော်မူစဉ် ခင်ပုတ်ငှက် တကောင်သည် ဆွမ်းခံကြွတော်မူသော ဘုရားရှင်ကို နေ့စဉ်
လမ်းတဝက်အထိလိုက်ပို့၍ လမ်းတဝက်မှကြိုနေ၏၊ တနေ့သ၌ ညနေချမ်းဝယ် သံဃာ
တော်များနှင့်အတူ ထိုင်နေတော်မူသော ဘုရားရှင်ကို ဥးခေါင်း ညွတ်ကာ ရိုသေစွာ
ရှိခိုးနေ၏၊ ထို အခြင်းအရာကိုမြင်၍ ပြုံးတော်မူသော ဘုရားရှင်အား အရှင် အာနန္ဒာ
က (ပြုံးတော်မူခြင်း၏ အကြောင်းကို) မေးလျှောက်သောအခါ “ဤခင်ပုတ်ငှက်သည်
ငါ့ဘုရားရှင်နှင့် သံဃာများကို ကြည်ကြည်ညိုညိုရှိခိုးဖူးမျှော်မှုကြောင့် နတ်ပြည်လူ့ပြည်
တို့၌ ကျင်လည်ပြီးနေခံ သောမနဿမည်သော ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ ဖြစ်လိမ့်မည်”ဟု များမတ်
ပေးတော်မူသည်။

ဧဝံ အဇ္ဈာသယံ ကတွာ။ ။ပါဠိတော်၌ “သာဓုခေါ ပန၊ ပေါဒဿနံ ဟောတိ”
ဟူသောဝါကျသည် “ပုဏ္ဏား၏ အဇ္ဈာသယဖြစ်ပုံကိုပြသော အာကာရဝါကျတည်း”
ဟု သိစေလို၍ “ဧဝံ အဇ္ဈာသယံ ကတွာ”ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်သည်၊ အဋ္ဌကထာအလိုမှာ

ဖြစ်၏၊ ဣတိ ဧဝံ - ဤသို့၊ အဇ္ဈာသယံ - အလိုဆန္ဒကို၊ ကတွာ - ပြစ်၊ (“ဥပသင်္ကမိ-သွားပြီ ” ဟု ပါဠိတော်၌ လှမ်းစပ်။)

ဤမျှသာဖြစ်သော်လည်း ပါဠိတော်အနက်ပေးရာ၌ “ကိံ အသောသိ - အဘယ်သို့ ကြားသိရသနည်း” ဟု၎င်း၊ “ကိံ အပ္ပဂ္ဂတော - အဘယ်သို့ လွှမ်းမိုး၍တက်သနည်း” ဟု၎င်း ပုစ္ဆာ ၂ ရပ်ထည့်ရ၏၊ ထို ၂ ရပ်၏အဖြေကို ပါဠိတော်မှာ ရှင်းရလိမ့်ဥားမည်။

သာရတ္ထ။ ။ မြဟ္မစရိယံ ပကာသေတီတိ ကိတ္ထိသဒ္ဓေါ အပ္ပဂ္ဂတောတိ ဧဝမေတ္ထ သမ္ပန္နော၊... ပကာသေတိနောင် ဣတိထည့်၍ “ကိတ္ထိသဒ္ဓေါ အပ္ပဂ္ဂတော” သို့ ပြန်စပ်ပြီးလျှင် “ဒဿနံ ဟောတီတိ” ဝါကျ၏ ဣတိနောက်၌ကား “ဧဝံ အဇ္ဈာသယံ ကတွာ” ဟု အပိုထည့်၍ တေနုပသင်္ကမိ၌ စပ်စေလိုသည်၊ ဤ သာရတ္ထ၌ “အသောသိ” သို့ ပြန်၍စပ်ဘို့ရန် မညွှန်ပြ။

ဝိမတိ။ ။ တတြာယံ ပါဠိယောဇနက္ကမော (ပါဠိတော်အနက်ပေးပုံ) - ဝေရဠော မြာဟ္မဏော “သမဏောခလုပေါပိဟရတိ” တိစ၊ တံခေါပန ဘဝန္တိ ခေါတမံ “ဣတိပိသော၊ ပေါပဝေဒေတီတိ ဧဝံ ကလျာဏော ကိတ္ထိသဒ္ဓေါ အပ္ပဂ္ဂတော” တိစ “သောဓမ္မံ ဒေသေတိ၊ ပေါပရိယောသာန ကလျာဏံ၊ ဒေသေန္တောစ သာတ္ထသဗ္ဗနာဒိ ဂုဏသံယုတ္တံ မြဟ္မစရိယံ ပကာသေတီ” တိစ၊ “သာဓု ခေါပန တထာရူပင်္ဂံ အရဟတံ ဒဿနံ ဟောတီ” တိစ အသောသိ၊ သုတွာစ အထခေါ ဝေရဠော မြာဟ္မဏော ယေန ဘဂဝါ တေနုပသင်္ကမိတိ။

မှတ်ချက် ။ ။ ဤဝိမတိ၌ သန္တိကတွာ ပဝေဒေတိ နောင် ဣတိထည့်၍ အပ္ပဂ္ဂတော ပြန်စပ်၏၊ အသောသိသို့ကား နောက်ဆုံး ဟောတီတိကျမှ ပြန်လှည့်သည်၊ “ဧဝံ အဇ္ဈာသယံ ကတွာ” ကိုလည်း ပါဠိတော်အနက်ပေးရာ၌ မထည့်စေလို၊ အဋ္ဌကထာဆရာက (ကြားသည်နှင့်တပြိုင်နက် ပုဏ္ဏားမှာ အဇ္ဈာသယံဖြစ်သည်ဟု ပြလို၍ ၎င်း၊ ထိုအဇ္ဈာသယံကြောင့်ပင် ဘုရားထံ သွားသည်ဟု ပြလို၍၎င်း) အပိုထည့်ခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ယူလိုဟန်တူသည်။

အတ္ထနောမတိ။ ။ “ဣတိပိသောဘဂဝါ၊ ပေါမုဒ္ဓေါဘဂဝါတိ” ဟု ဂုဏ်တော်အဆုံးမှာ ဣတိထည့်၍ ကိတ္ထိသဒ္ဓေါ အပ္ပဂ္ဂတောသို့ ပြန်စပ်စေလို၏၊ ဘာကြောင့်နည်း၊... ဂုဏ်သတင်း ကျော်စောမှုမှာ ဂုဏ်တော်များနှင့်သာ ဆိုင်သောကြောင့်၎င်း၊ သီလက္ခန်သာမညဖလသုတ်၌ ကိတ္ထိသဒ္ဓေါ အပ္ပဂ္ဂတောနောင် “ဣတိပိ၊ ပေါဘဂဝါတိ” ဟု ဂုဏ်တော်များနှင့်သာ အဆုံးသတ်လျက် ဣတိသဒ္ဓေါ ရှိသောကြောင့်၎င်းတည်း၊ အသောသိသို့ကား (ဝိမတိအတိုင်းပင်) ဒဿနံ ဟောတီတိမှ ပြန်၍ လှည့်စေလို၏၊ ဘာကြောင့်နည်း... အထခေါ ဝေရဠော မြာဟ္မဏောကဲ့သို့ နောက်၌ ဆက်စပ်စရာမပါသော (အမူဋ္ဌသုတ် ပါဠိတော်စသော) ပါဠိတော်များ၌လည်း “ဒဿနံ ဟောတီတိ” ဟု နောက်ပြန်လှည့်ဘို့ရာ ဣတိသဒ္ဓေါ ပါသောကြောင့်တည်း၊ [ပါဠိတော်ကို ပို့ချရာ၌ ဝါဒအမျိုးမျိုးကိုပြောပြ၍ ပို့ချလျှင် စာသင်သားတို့ အသိဉာဏ်ရှုပ်တွယ် ရှိသောကြောင့် နှစ်သက်ရာတနည်းကိုသာ ပို့ချသင့်ပါသည်။]

အထခေါ ဝေရဉ္စော ခြာဟ္မဏော ယေန ဘဂဝါ၊ တေနုပသင်္ကမိတိ
 ဧတ္ထ-ပါဌိ၌၊ ယေနာတိ-ယေန၌ နာဝိဘတ်သည်။ ဘုမ္မဧတ္ထ-တည်ရာ အာဓာရ
 အနက်၌၊ ကရဏဝစနံ-ကရိုဏ်းဝိဘတ်တည်း။ (တနည်း) ယေနာတိ-ယေန
 ဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ ဘုမ္မဧတ္ထ-၌၊ ကရဏဝစနံ-ကရိုဏ်းဝိဘတ်ရှိသော သဒ္ဓါ
 တည်း။ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ယေနသဒ္ဓါ၏ ဘုမ္မဧတ္ထ ကရိုဏ်းဝိဘတ်
 ရှိသော သဒ္ဓါ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ယတ္ထ - အကြင်အရပ်၌၊ ဘဂဝါ - သည်၊
 အတ္ထိ-ရှိတော်မူ၏၊ တတ္ထ-ထိုအရပ်၌၊ ဝါ-သို့၊ ဥပသင်္ကမိ - သွားပြီ၊ ဣတိ
 ဧဝံ-ဤသို့၊ ဧတ္ထ-ဤ ယေနဘဂဝါ-တေနုပသင်္ကမိ ဟူသောပါဌိ၌၊ အတ္ထော-
 ကို၊ ခဉ္စဗ္ဗော-၏၊ ဝါ-တနည်း၊ ယေန ကာရဏေန-အကြင်အကြောင်းကြောင့်၊
 ဘဂဝါ - မြတ်စွာဘုရားသို့၊ ဝါ-မြတ်စွာဘုရား အထံသို့၊ ဒေသမနုဿဟိ-
 နတ် လူတို့သည်၊ ဥပသင်္ကမိတဗ္ဗော- သွားထိုက်၏၊ တေန ကာရဏေန - ထို
 အကြောင်းကြောင့်၊ ဥပသင်္ကမိ - သွားပြီ၊ ဣတိ ဧဝံ ဧတ္ထ အတ္ထော ခဉ္စဗ္ဗော၊
 စ-ဆက်၊ ကေန ကာရဏေန - အဘယ် အကြောင်းကြောင့်၊ ဘဂဝါ - သို့၊
 ဝါ- သို့၊ ဥပသင်္ကမိတဗ္ဗော- သွားထိုက်သနည်း၊ နာနပ္ပကာရဂုဏာဝိသေသာ
 ဓိဂမာဓိပ္ပါယေန - အထူးထူးသော အပြားရှိသော ဂုဏ်အထူးကို ရခြင်း၌
 ဖြစ်သောအလိုကြောင့်၊ (ဥပသင်္ကမိတဗ္ဗော - ၏) သာဒုဖလုပဘောဂါဓိပ္ပါ
 ယေန-ကောင်းသော အရသာရှိသော အသီးတို့ကို စားခြင်း၌ဖြစ်သောအလို

ဘုမ္မဧတ္ထကရဏဝစနံ။ ။ယေနကဲ့သို့ တေနုပသင်္ကမိ၌ တေနလည်း ဘုမ္မဧတ္ထပင်ဟု
 သိစေလိုသောကြောင့် “ယတ္ထ ဘဂဝါ၊ တတ္ထ ဥပသင်္ကမိ”ဟု အနက်ပြုသည်။ ဤအလို
 “ယေန-အကြင်အရပ်၌၊ ဘဂဝါ အတ္ထိ၊ တေန-ထိုအရပ်၌”ဟု ပေး၊ “ထိုအရပ်၌+
 သွား” ဟူသော အနက်သည် သုံးစွဲရိုး မကျသောကြောင့် “ယေနာတိ ဝါ ဘုမ္မဧတ္ထ
 ကရဏဝစနံ၊ တေနာတိ ပန ဥပယောဂဧတ္ထ - တေနကိုကား (သို့) ဟု ပေးရသော
 ဥပယောဂ (ဒုတိယာ) အနက်၌ တတိယာသက်ပါ”ဟု မြဟ္မဇောလသုတ် ဋီကာသစ်၌
 ဝဒန္တိဝါဒလာသည်။ ထိုဝါဒအတိုင်းပင် ယခုအခါ အနက်ပေးကြ၏။

ယေနဝါ ကာရဏေန။ ။ကာရဏဟူသည် ဥပသင်္ကမနကြိယာ၏ အကြောင်း
 ဖြစ်သော ဟိတ်အနက်တည်း။ [“ယေန ဝါ ကာရဏေနာတိ ဟေတုမှိ ဣဒံ ကရဏ
 ဝစနံ”-သာရတ္ထ။] ယေန၏ စပ်ပွားကို “ဥပသင်္ကမိတဗ္ဗော”ဟု ထည့်၍၊ တေနလည်း
 ကာရဏ(ဟိတ်)အနက်ပင်ဟု သိစေလိုသောကြောင့် “ယေန ဝါ ကာရဏေန၊ ပေ၊
 တေန ကာရဏေန ဥပသင်္ကမိ”ဟု အနက်ဖွင့်သည်။ ဤ၌ “သွားခြင်း၏ အကြောင်း”
 ဟူသည် နာနပ္ပကာရဂုဏာဝိသေသာဓိဂမာဓိပ္ပါယာ = ဂုဏ်ထူး အမျိုးမျိုးကို ရလိုသော
 ဆန္ဒပင်တည်း။ [သွားအပ်သောအရာက ပုဂ္ဂိုလ်မဟုတ်ဘဲ မြို့ရွာဌာနဖြစ်လျှင် “ယေန
 ဒိသာဘာဂေန-ဖြင့်” ဟု ကရိုဏ်းအနက်လည်း ပေးနိုင်သေး၏။]

ကြောင့်၊ ဒီဇဝဏေဟိ - ငှက် အပေါင်းတို့သည်၊ နိစ္စဖလိတ မဟာရုက္ခော-
 အမြဲအသီးရှိသော သစ်ပင်ကြီးသို့၊ ဥပသင်္ကမိတောဝိယံ - သွားအပ်သကဲ့သို့
 တည်း၊ စ-ဆက်၊ ဥပသင်္ကမိတိ-ဟူသောပါဌ်၌၊ ဂတော-သွားပြီး၊ ဣတိ ဝုတ္တံ
 ဟောတိ၊ ဥပသင်္ကမိတွာတိ-ဟူသောသဒ္ဒါသည်၊ ဥပသင်္ကမန ပရိယောသာန
 ဒီပနံ - သွားခြင်း၏ အပြီးအဆုံးကို ပြကြောင်းသဒ္ဒါတည်း၊ အထဝါ- ထို့ပြင်
 တနည်းကား၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ ဂတော-သွားပြီးသောပုဏ္ဏားသည်၊ တတော - ထို
 ရောက်ရာအရပ်မှ၊ အာသန္ဓတရံ - သာ၍ နီးသော၊ ဘဂဝတော - ၏၊ သမိပ
 သင်္ခါတံ-အနီး ဟု ဆိုအပ်သော၊ ဌာနံ-အရပ်သို့၊ ဂတ္တာ-သွားပြီး၍၊ (သမ္မော
 ဒိဋ္ဌစပ်၊) ဣတိပိ-ဤအနက်သည်လည်း၊ ဝါ-ကိုလည်း၊ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊

၀၀နတ္ထ။ နာနပ္ပကာရဂုဏာဝိသေသာနံ + အဓိဂမော၊ - နာနပ္ပကာရဂုဏာဝိသေ
 သာဓိဂမော၊ တသ္မိံ ပဝတ္ထော အဓိပ္ပါယော - နာနပ္ပကာရဂုဏာ ဝိသေသာဓိဂမာဓိပ္ပါ
 ယော၊ သာဒီယန္တိ (အဿာဒီယန္တိတိ) သာဓူနိ၊ သာဓူနိစ + တာနိ + ဖလာနိစာတိ
 သာဓုဖလာနိ၊ သာဓုဖလာနံ ဥပဘောဂေါ - သာဓုဖလူပဘောဂေါ၊ တသ္မိံ ပဝတ္ထော
 အဓိပ္ပါယော - သာဓုဖလူပဘောဂါဓိပ္ပါယော၊ ဖလာနိ သဉ္စာတာနိ အဿာတိ ဖလိ
 တော၊ (သဉ္စာတံ အဿအနက်၌ ဣတပစ္စည်းသက်၊) မဟာရုက္ခောနှင့် ကမ္မစာရေတွဲ။

ဥပသင်္ကမိ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ။ ။ ဥပသင်္ကမိ၌ “ဥပ+ အနက်မရှိ၊ ကမုခတ်သာ
 အနက်ရှိ၏”ဟု ပြလို၍ “ဂတော”ဟု ဖွင့်၊ ဥပသင်္ကမိတွာကား သွားခြင်းကိစ္စ ပြီးဆုံး
 ကြောင်း (အတိတ်ဖြစ်ကြောင်း) ကို ပြသော သဒ္ဒါတည်း၊ ဥပသင်္ကမိတွာပုဂ္ဂိုလ်က သွား
 ခြင်း ကိစ္စပြီးကြောင်း (အတိတ်ဖြစ်ကြောင်း) ပြလျှင် “ဥပသင်္ကမိ”တုန်းက မပြီးသေး
 ကြောင်း (ပစ္စုပ္ပန်ဖြစ်ကြောင်း) ပြပြီးဖြစ်တော့၏၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာများ၌ “ဥပသင်္က
 မိတိ ဥပသင်္ကမိန္ဒော”ဟု ပစ္စုပ္ပန်ဟောအန္တသဒ္ဒါဖြင့် ဖွင့်သည်၊ ဤအလို “ဥပသင်္ကမိ-
 သွား၏၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-သွားပြီး၍”ဟု ပေး။

မေးဘွယ်။ ။ “ဥပသင်္ကမိ”အရ သွားဆဲ-ပစ္စုပ္ပန်ကို ဆိုလိုလျှင် အဘယ်ကြောင့်
 “ဥပသင်္ကမိ” ဟု အတိတ်ကြိယာ သုံးထားပါသနည်း ဟု မေး၊ အဖြေကား - တစုံ
 တခုသောအရပ်သို့ သွားသူသည် လမ်းခရီးတွင် ပါဝင်သော ထိုထိုအရပ် အစိတ်အပိုင်း
 ကို လွန်၍ လွန်၍ သွားရ၏၊ ထို့ကြောင့် လွန်ပြီး အစိတ်အပိုင်း အရပ်ကို ရည်ရွယ်၍
 “ဥပသင်္ကမိ-သွားပြီး” ဟု အတိတ်ကြိယာကို၎င်း၊ သွားခြင်းကိစ္စ မပြီးသေးသည်ကို
 ရည်ရွယ်၍ “ဥပသင်္ကမိန္ဒော”ဟု (ဋီကာ၌) ပစ္စုပ္ပန်ကြိယာကို၎င်း၊ သုံးစွဲထားသည်၊
 [ကိမ္ဘိဌာနံ ဂစ္ဆန္တော (သွားသူသည်) တံတံဒေသာတိက္ကမေန ဥပသင်္ကမိ၊ ဥပသင်္က
 မိန္ဒောတိ ဝတ္ထုဗ္ဗတံ လတတိ-သာရတ္ထ။]

အထဝါ။ ။ ဤနည်း၌ကား “ဥပသင်္ကမိ-သွားပြီး”ဟု အတိတ်အနက်ပင်ပေး၊ ထို
 “သွားပြီးခြင်း” ဟူသည်လည်း ပဌမသွားခြင်းကိစ္စ ပြီးခြင်းတည်း၊ ဥပမာ-ဘုန်းကြီး
 တပါးထံ သွားသူသည် ပဌမကျောင်းသို့ သွားပြီးခြင်းမျိုးကဲ့သို့တည်း၊ ဥပသင်္ကမိတွာ

ဘဂဝတာ သဒ္ဓိံ သမ္မောဒိတိ- ကား၊ မေနိယာဒိနိ-ခမနိယ အစရှိသော အကြောင်းအရာတို့ကို၊ ပုစ္ဆန္တော-မေးတော်မူလျက်၊ ဘဂဝါ-သည်၊ တေန-လို ပုဏ္ဏားနှင့်၊ (သဒ္ဓိံ-တက္ခ၊ သမပ္ပဝတ္တမောဒေါ-အညီအမျှ ဖြစ်သော ရော နှောခြင်းရှိသည်၊ ဟောတိယထာ-ဖြစ်သကဲ့သို့၊) ဧဝံ ဟူ၊ သောပိ-ထိုပုဏ္ဏား သည်လည်း၊ ဘဂဝတာ - နှင့်၊ သဒ္ဓိံ သမပ္ပဝတ္တမောဒေါ အဟောသိ - ပြီး သီတောဒကံ-ရေအေးသည်၊ ဥဏှောဒကေန-ရေနှေးနှင့်၊ သမ္မောဒိတံ-အညီ အမျှ ရောနှောခြင်း ရှိသည်၏ အဖြစ်သို့၊ ကေိဘာဝံ - တခုတည်း၏ အဖြစ်သို့၊ ဂစ္ဆတိဝိယ-ရောက်သကဲ့သို့၊ (နိစ္စပ္ပဝတ္တိဝတ္တမာန်ဖြစ်၍ ပစ္စုပ္ပန်ထားသည်၊) တထာ သမ္မောဒိတံ ကေိဘာဝံ အဂမာသိ-ပြီးဘောဂေါတမ-အရှင်ဂေါတမ၊ ကစ္ဆိ - အသို့ပါနည်း၊ (စတုစ္ဆတ္ထံ - ၄ ပါးသော ဣရိယာပုထ် တည်းဟူသော စက်ရှိသော၊ နဝဒ္ဓါရံ - ကိုးပေါက်သောခွါရရှိသော၊ ဣဒံ သရီရယန္တံ - ဤ

အရကား ထိုရောက်ပြီးအရပ်မှ တဆင့် တရားနာသို့ ပြဿနာမေးသို့ သင့်လျော်သော အရပ် (ဘုန်းကြီးအထံ) ရောက်အောင် နီးကပ်စွာ သွားခြင်းမျိုးတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဥပသင်္ကမိ-သွားပြီ၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-ရောက်ရာအရပ်မှ တဆင့် နီးကပ်သော အရပ်သို့ သွားပြီး၍”ဟု ပေး။

ယထာ၊ ပေါ၊ အဂမာသိ။ “ယထာ၊ ပေါ၊ တေန”သည် ဥပမာနဝါကျ၊ “ဧဝံ၊ ပေါ၊ အဟောသိ”သည် ဥပမေယျဝါကျ၊ “သီတောဒကံ၊ ပေါ၊ အဂမာသိ”ကား ထို၂ဝါကျ လုံး၏ ဥပမာနဝါကျ၊ ဤဝါကျကိုထောက်၍ ရှေ့၂ဝါကျ လုံးပင် ဥပမေယျဝါကျ ဖြစ် ပြန်၏၊ “သမပ္ပဝတ္တမောဒေါ အဟောသိ”ဖြင့် သံမောဒိဉ္စ သံဥပသာရသည် သမအနက် ဟော၊ မောဒိဉ္စ အတိတ်ဟော ဤ ဝိဘတ်ဟု သိစေ၍ “သီတောဒကံ ဝိယ ” စသော ဝါကျဖြင့် “မုဒဓာတ်သည် ဤနေရာ၌ ဟာသ (ပျော်ရွှင် ဝမ်းမြောက်ခြင်း) စသော အနက်ဟောမဟုတ်၊ မိဿန (ရောနှောခြင်း) အနက်ဟော”ဟု သိစေသည်။ [“မုဒေါ ဟာသ ကိဋ္ဌာ စုဏ္ဏာ- ဒနေသု စုတု မိဿနေ”-ဓာတွတ္တသင်္ဂဟ။] ဤမိဿန အနက် ကို သီလက္ခနီကဿင်္စ “မုဒသဒ္ဓေါ ဟေတ္တ သံသန္တနေယေဝ” ဟု သံသန္တန ဆိုသည်၊ သဒ္ဓိနိတိဉ္စ “မုဒ-သံသဂ္ဂေ”ဟု ရှိ၏၊ အနက်တူပင်တည်း၊ “သမ္မောဒိ-ခမနိယ၊ စသည် သတော၊ မေးမြန်းပြောလျက်၊ ရောနှောမိလေပြီ” ဟု ပေး။ [သမံ+ပဝတ္တမောဒေါ၊ ယဿာတိ သမပ္ပဝတ္တမောဒေါ၊ သမံ+မောဒေါ - သမ္မောဒေါ၊ သမ္မောဒေါ၊ ယဿ အတ္ထိတိ သမ္မောဒိ၊ တဿ+ဘာဂေါ သမ္မောဒိတာ။]

ရှေ့၂ဝါကျကားပုံ။ “ဘဂဝတာ သဒ္ဓိံ သမ္မောဒိ” ပါဠိတော်၌ သမ္မောဒိ ကြိယာ၏ကတ္တာသည် မြာဟူဏောတည်း၊ ထို့ကြောင့် ထိုမြာဟူဏ၏ သမ္မောဒနသည် ပဓာနဖြစ်၏၊ ထိုသို့ ပဓာနဖြစ်သောကြောင့် ဥပမေယျ အဖြစ်ဖြင့် ဝါကျ ထားရသည်၊ ဘုရား၏ သမ္မောဒနကား အပ္ပဓာနတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဥပမာနဝါကျအဖြစ်ဖြင့်ထားရ သည်။ [မည်သည့်နေရာ၌မဆို ဥပမာန မှန်သမျှ လိုရင်းပဓာန မဟုတ်ရ။] သာရတ္ထ

ကိုယ်တည်းဟူသောယ[န္တ]ာ(ကို)ခမနီယံ-သည်းခံအပ်သည်းခံနိုင်ပါ၏လော၊ ဝါ-ခန့်ကျန်းပါ၏လော၊ ကစ္စိ - ပါနည်း၊ ယာပနီယံ - ရှည်သောကာလသို့ ရောက်စေအပ်ရောက်စေနိုင်ပါ၏လော၊ ဝါ-မျှတပါ၏လော၊ ကစ္စိ၊ ဘောတော ဂေါတမဿစ-၏၎င်း၊ သာဝကာနဉ္စ - တို့၏၎င်း၊ အပ္ပါဗာဓံ - နှိပ်စက်ပြင်းစွာ၊ မခံသာသော၊ ရောဂါကြီး၏ မရှိခြင်းသည်၊ (အတ္ထိ - ရှိပါ၏လော၊) (ကစ္စိ) အပ္ပါတကံ - ဆင်းရဲပြိုငြင်၊ အသက်ရှင်ဘွယ်၊ ရောဂါငယ်၏ မရှိခြင်းသည်။

ဤကား ဤကဲ့သို့ မခွဲဘဲ “ပုဗ္ဗဘာသိတာယ-ဘုရားရှင်သည် ရှေးဦးစွာ နှုတ်ဆက်လေ့ ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဘုရားရှင်က ရှေးဦးစွာသမ္မောဒနပြုသည်ဟု၎င်း၊ တဒနကရဏ တာယ-ထိုနှုတ်ဆက်မှုကို နောက်မှအတုလိုက်၍ ပြုသောကြောင့် မြာဟ္မဏက နောက်မှ သမ္မောဒနပြုသည် ဟု၎င်း” ဆိုလေသည်။

အဋ္ဌကထာဖွင့်ပုံ။ ။ သို့သို့ အပြန်အလှန် လိုက်လိုက်လျောလျော ပြောကြရာ၌ “ကစ္စိတေ....ခမနီယံ” စသည်ဖြင့် ပြောလေ့ရှိသောကြောင့် “ခမနီယာဒီနိ ပုစ္ဆန္တော” ဟု အဋ္ဌကထာထည့်၍ ဖွင့်သည်။ ခမနီယာဒီနိ၌ အာဒိဖြင့် နောက်၌လာမည့် “ယာ ပနီယံ အပ္ပါဗာဓံ” စသည်ကိုယူ။

ခမနီယံ၊ ယာပနီယံ။ ။ “ခမနီယန္တိ - ဣဒံ စတုစက္ကံ နဝဒ္ဓါရံ သရီရယန္တိ ဒုက္ခ မဟုလတာယ သဘာဝတော ဒုဿဟံ၊ ကစ္စိ ခမိတုံ သတ္တုဏေယျန္တိ ပုစ္ဆတိ”-သာရတ္ထ။ [ခန္ဓာကိုယ်သည် သွားပြီးလျှင် ရပ်ရ၊ ရပ်ပြီးလျှင် ထိုင်ရ၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ဣရိယာပုထ် တပါးပြီး တပါး ပြောင်း၍ ရွက်ဆောင်ရသောကြောင့် ဘီးငှ ဘီး တပ်ထားသော ယ[န္တ]ာ(ရထား)နှင့်တူ၏။ မျက်စိပေါက် နားပေါက်စသည်ဖြင့် အပေါက် ၉ ပေါက် လည်းရှိ၏။ ဒုက္ခများသည့်အတွက် နဂိုရသဘောအတိုင်းအားဖြင့် သည်းခံနိုင်ဘို့ခဲယဉ်း လှ၏။ ထို့ကြောင့် “ဘယံနယ်လံ... သည်းခံနိုင်ပါ၏လော”ဟု မေးသည်။ “ဒုဿဟံ ခမိတုံ သတ္တုဏေယျံ”တို့ကို ထောက်၍၎င်း၊ အခြားပါဠိတော်များ၌ “ကစ္စိ တေ”ဟု အဝုတ္တကတ္တား ထိုက်ရိုက်ပါနေသောကြောင့်၎င်း “ခမိတဉ္စတိ ခမနီယံ”ဟု ကမ္မသင်္ဂ ပြု၊ အနီယပစ္စည်းလည်း သတ္တအနက်ကို ထွန်းပြသည်။ [ခမ (ခန္တိယံ) + အနီယ။] ယာပနီယန္တိ-ပစ္စယာယတ္တဝုတ္တိကံ(အာဟာရစသော အကြောင်းနှင့်စပ်သော ဖြစ်ခြင်း ရှိသောကိုယ်တည်းဟူသော ဤယ[န္တ]ာ(ကို)စိရပဗန္ဓသင်္ခါတာယ ယာပနာယ(ကြာရှည် ဆက်သွယ်တည်နေခြင်းဟူသော ယာပနာဖြင့်) ကစ္စိ ယာပေတုံ သတ္တုဏေယျံ။ [ယာ ဓာတ်+ဏာပေ+အနီယ။] “ယာပေတဉ္စတိ ယာပနီယံ-ရှည်သောကာလသို့ ရောက် စေအပ်၊ ရောက်စေနိုင်ပါ၏လော”ဟု မေးသည်။

အပ္ပါဗာဓံ အပ္ပါတကံ ။ ။ “ဘောတော ဂေါတမဿ” ဟူသော သမ္ပန်ကို ထောက်၍၎င်း၊ “သီသရောဂါဒိ အာဗာဓာဘာဝေန”ကို ထောက်၍၎င်း၊ အပ္ပါဗာဓံ စသည်၌ “အာဗာဓဿ၊ အာတကံဿ + အဘာဝေါ အပ္ပါဗာဓံ အပ္ပါတကံ” ဟု အဗျဟိဘောပြု၊ အာဗာဓဟူသည် မခံမရပ်နိုင်အောင် လွန်စွာ နှိပ်စက်တတ်သော

(အတ္ထိ-လော၊) ကစ္ဆိ၊ လဟုဠာနံ-လျှင်မြန် ပေါ့ပါး၊ ထသွားနိုင်ခြင်းသည်။
 (အတ္ထိ၊) ကစ္ဆိ၊ ဗာသုဝိဟာရော-ချမ်းသာစွာ နေရခြင်းသည်။ အတ္ထိ၊ ဣတိ
 အာဒိကာယ-ဤသို့ အစရှိသော၊ ယာယကထာယ-အကြင်စကားဖြင့်၊ သမ္မော
 ဒိ-ရောနှောင့်ပြီ၊ [တံကို နေဝံမှ ကထံနှင့်တွဲ]ဝိတိပါမောဇ္ဇသင်္ခါတံ-နှစ်သက်
 ဝမ်းမြောက်ခြင်း ဟု ဆိုအပ်သော၊ သမ္မောဒံ- နှစ်သက် ဝမ်းမြောက်ခြင်းကို၊
 ဇနနတော - ဖြစ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ (ဘာဝပ္ပဓာန ကြံ၊)
 သမ္မောဒိတုံ-၄၊ ယုတ္တဘာဝတောစ-သင့်လျော်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊
 သမ္မောဒနိယံ-သမ္မောဒနိယ မည်သော၊ အတ္တဗျူဉ္ဇန-မဓရတာယ-အနက်သဒ္ဒါ
 တို့၏ ချို့မြန် ကောင်းမြတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သုဝိရမ္ဘိကာလံ - အလွန်
 ကြာမြင့်စွာသော ကာလပတ်လုံးလည်း၊ သာရေတုံ (နိရန္တရံ ပဝတ္တေတုံ)-
 အဆက်မပြတ် ဖြစ်စေခြင်း၄၊ အရဟဏ္ဏပတော - ထိုက်တန်သော သဘော

ခေါင်းကိုက်ရောဂါစသော ရောဂါအကြီးစားတည်း၊ အာ (ဘုသော) လွန်စွာ၊ ဗာဓ
 တိ-နှိပ်စက်တတ်၏၊ ဣတိ အာဗာဓော။ [အာပုဗ္ဗ+ဗာဓဓာတ်, အ ပစ္စည်း။] အာတက်
 ဟူသည် “အာတက်တိ ဧတေနာတိ အာတကော = ဆင်းရဲငြိုငြင်စွာ အသက်ရှည်ရ
 ကြောင်း” နေမကောင်းထိုင်မသာ ညောင်းညာခြင်းစသော ရောဂါအငယ်စားတည်း။
 [အာပုဗ္ဗ+တကိဓာတ်, အပစ္စည်း၊ “တကိ ဘူ ကိစ္ဆဇီဝနေ”-ဓာတုတ္တသင်္ဂဟ။]

လဟုဠာနံ ဗလံ ဗာသုဝိဟာရော။ ။တံတံကိုစကရဏေ-ဆိုထိုကိုစကို ပြုခြင်း၌၊
 ဥဠာန သုခတာယ-ထခြင်း၌ လွယ်ကူသည်၏အဖြစ်အားဖြင့်၊ ကစ္ဆိ လဟုဠာနံ၊ တဒန္တ
 ရူပဗလ ယောဂတော-ထို ပေါ့ပေါ့ပါးပါး ထသွားနိုင်ခြင်းအားလျော်သောအားနှင့်
 ယှဉ်ခြင်း အားဖြင့်၊ ကစ္ဆိ ဗလံ၊ သုခဝိဟာရသမ္ဘာဝေန - ချမ်းသာစွာ နေရခြင်း၏
 ထင်ရှားရှိသည်၏အဖြစ်ဖြင့်။ [“ဗလသမ္ဘဝေန”ဟုလည်းရှိ၏။] ကစ္ဆိ ဗာသုဝိဟာရော
 အတ္ထိ၊ ဣတိ တတ္ထတတ္ထ ကစ္ဆိသဒ္ဓိ ယောဇေတွာ အတ္ထော ဝေဒိတဌော-ဦးကာ။

သမ္မောဒနိ (နိ) ယံ။ ။ “ဝိတိပါမောဇ္ဇသင်္ခါတံ”ဖြင့် သမ္မောဒံ အရ ရောနှော
 ခြင်းအနက်ကို မယူဘဲ “ဝမ်းမြောခြင်းအနက်ကိုယူပါ”ဟု သိစေ၏။ [အားကြီးသော
 နှစ်သက်မှုသည် ဝိတိ၊ အားသေးသော နှစ်သက်မှုသည် ပါမောဇ္ဇ၊ ပဓမာဒနံ-ဝမ်းမြော
 ခြင်း၊ ပမောဒေါ-ခြင်း၊ ပမောဒေါယေဝ. ပါမောဇ္ဇံ၊ (သုတ္တ-ဏှပစ္စည်း)] “သမ္မောဒံ
 ဇနနတော” ဖြင့် “သမ္မောဒံ + ဇနတိတိ သမ္မောဒနိကား ဇနတိ တံဒ္ဓိတိ၊ ဣတ
 ပစ္စည်း၊ ကကိုယပြု”ဟု သိစေသည်။ ဤအလို “နိယံ”ဟု ရသသရှိစေ၊ “သမ္မောဒိတုံ
 ယုတ္တဘာဝတောစ” ဖြင့် “သမ္မောဒိတဗ္ဗာ- ဝမ်းမြောက်သင့် ဝမ်းမြောက်ထိုက်၏၊
 ဣတိ သမ္မောဒနိယာ”ဟု ကမ္မသာဓန ဝိဂ္ဂဟ တနည်းကို ပြသည်။ သံပုဗ္ဗ+ မုဒဓာတ်+
 အနိယပစ္စည်း၊ ဤနည်း၌ “နိယံ”ဟု ဒိသရှိစေ။ [အဖွင့်များ၌ “တံကထ”ဟု ဒုတိယန္တ
 ငဲ့၍ သမ္မောဒနိယံ စသည်ဖြင့် ဒုတိယန္တရှိသော်လည်း ဝိဂ္ဂိဟ်ပြသောအခါ “ကထာ”
 ငဲ့၍ “သမ္မောဒနိယာ”စသည် ပြ။]

ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ သရိတဗ္ဗဘာဝတောစ- အမှတ်ရထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ သာရဏီယံ-သာရဏီယမည်သော၊ ဝါ- တနည်း၊ သုယျမာနသုခတော-ကြားနာအပ်သည် ရှိသော် ချမ်းသာစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သမ္မောဒနီယံ-မည်သော၊ အနုဿရိယမာနသုခတော-အောက်မေ့အပ်သည် ရှိသော် ချမ်းသာစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သာရဏီယံ-မည်သော၊ တထာ - ထိုမှ တပါး၊ ဗျဉ္ဇနပရိသုဒ္ဓတာယ - သဒ္ဓါ၏ ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သမ္မောဒနီယံ - မည်သော၊ အတ္ထပရိသုဒ္ဓတာယ- အနက် အဓိပ္ပါယ်၏ ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သာရဏီယံ-မည်သော၊ ဣတိ ဧဝံ - ဤသို့၊ အနေကေဟိ - များစွာကုန်သော၊ ပရိယာယေဟိ-အကြောင်းတို့ဖြင့်၊ သမ္မောဒနီယံ- နှစ်သက် ဝမ်းမြော်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်သော၊ (တနည်း) သမ္မောဒနီယံ- ဝမ်းမြော်သင့် ဝမ်းမြော်ထိုက်သော၊ သာရဏီယံ - အဆက်မပြတ် ဖြစ်စေထိုက်သော၊ ဝါ- အဆက်မပြတ်

သာရဏီယံ။ ။ သာရေတုံကို “ နိရန္တရံ ပဝတ္ထေတုံ ” ဟု ဖွင့်၊ ထိုသို့ ဖွင့်ခြင်းဖြင့် “သရ-ဂတိစိန္တာယံ” ဓာတ် နက် ၂ ပါးတွင် ဂတိအနက်ကို ယူစေလိုသည်၊ ဂတိလည်း ပဝတ္ထိအနက်ဟော၊ “သာရေတုံ အရဟတပတော” ဖြင့် “သာရေတဗ္ဗာ-အဆက်မပြတ် ဖြစ်စေထိုက်၏၊ ဣတိ သာရဏီယာ” ဟု ကမ္မသာဓကပြုစေလိုသည်၊ [သရဓာတ်, ကာရိတ်ဏေ, အနီယပဋည်း။] “အနက် အဓိပ္ပါယ်နှင့် သဒ္ဓါ (စကားသုံး) ကောင်းလှသဖြင့် ဤစကားမျိုးကို အဆက်မပြတ် ထပ်ကာထပ်ကာ ဖြစ်စေထိုက်သည်” ဟုလို၊ [သီလက္ခန္ဓ, အဗ္ဗုဋ္ဌသုတ် ဋီကာသစ်၌ “သာရေတုံ အရဟတီတိ အတ္ထေ ယထာပဒံ (သာရဏီယံ-ဟု ပုဂံရှိသည့်အတိုင်း) ဒီဃေန (သာ၌ ဒီဃဖြင့်) သာရဏီယန္တိ ဝုတ္တံ” ဟု ဆို၏၊ ထိုအလို “သာရဏံ+ အရဟတီတိ သာရဏီယံ” ဟု အရဟတီတဉ္စိတ် ကြံစေလိုသည်။

သရိတဗ္ဗဘာဝတော။ ။ သရိတဗ္ဗဘာဝတောဖြင့် “သရိတဗ္ဗာတိ သာရဏီယာ” ဟု ပြုစေလို၏၊ သရဓာတ်, စိန္တာ (ကြံစည်အောက်မေ့ အမှတ်ရခြင်း) အနက်ကို ယူ၊ သရိတဗ္ဗာ (အနက်သဒ္ဓါ ကောင်းလှသဖြင့် ကြားနာပြီးနောက် မပြတ်မပြတ်) အမှတ်ရထိုက်၏၊ ဣတိ သာရဏီယာ။ [“သာရဏီယန္တိ ဝုတ္တဗ္ဗေ ဒီဃံ ကတွာ (ဝါစာသိလိဋ္ဌ အကျိုးငှါ ဒီဃပြု၍) သာရဏီယန္တိ ဝုတ္တံ ” -သာရတ္ထ။]

သုယျမာနသုခတော စသည် ။ ။ ဤပြခဲ့သော အနက်များသည် သဒ္ဓါအားဖြင့် ရထိုက်သော အနက်များတည်း၊ ယခုအခါ သဘာဝအားဖြင့် (စကား၏ ပင်ကိုယ် သဘောအတိုင်း) ရနိုင်သော အနက်များကို ပြလို၍ “သုယျမာန သုခတော” စသည် မိန့်၊ သုခယတိ-ချမ်းသာစေတတ်၏၊ ဣတိ သုခါ၊ သုယျမာနာ - ကြားနာအပ်သော်၊ သုခါ-ချမ်းသာစေတတ်သော စကားသည်၊ သုယျမာနသုခါ- မည်၏၊ အနုဿရိယမာနာ - အောက်မေ့အပ်သော်၊ သုခါ-အနုဿရိယမာနသုခါ၊ ကြားပြီးနောက် ပြန်၍ အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို နှိပ်နယ်စဉ်းစားသောအခါ အနှိပ်အနယ် ခံနိုင်ရကား ပြန်၍ တွေး

အမှတ်ရထိုက်သော၊ တံ ကထံ-ထိုစကားကို၊ ဝီတိသာရေတွာ (ပရိယော
သာပေတွာ နိဋ္ဌာပေတွာ)-ပြီးဆုံးစေပြီး၍၊ ယေနတ္ထေန- အကြင်အကြောင်း
ကြောင့်၊ အာဂတော - လာခဲ့ပြီ၊ တံ - ထိုအကြောင်းကို၊ ပုစ္ဆိတုကာမော-
မေးလိုသည်၊ (ဟုတွာ) ကေမန္တိ - သင့်တင့်လျောက်ပတ်စွာ၊ နိသီဒိ-ထိုင်ပြီ၊

ကေမန္တိန္တိ - ကေမန္တိ ဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ ဘာဝနပုံသကနိဒ္ဒေသော-
ဘာဝနပုံသကကိုညွှန်ပြကြောင်းသဒ္ဒါတည်း၊ ဝိသမံ စန္ဒိမသုရိယာ ပရိဝတ္တန္တိ
တိ အာဒိသုရိယ-ပရိဝတ္တန္တိ အစရှိသောပါဠိရပ်တို၌ဝိသမံသဒ္ဒါကဲ့သို့တည်း။
[တနည်း-ဝိသမံ၊ ပေါပရိဝတ္တန္တိတိ အာဒိသု-တို၌၊ ဝိ သမန္တိ-ဝိသမံသဒ္ဒါသည်၊
ဘာဝနပုံသကနိဒ္ဒေသော-သည်၊ ဟောတိဝိယ-ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း၊] တသ္မာ-
ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ကေမန္တိသဒ္ဒါ၏ ဘာဝနပုံသက နိဒ္ဒေသ၏အဖြစ်ကြောင့်၊)

သူကို ချမ်းသာစေတတ်၏၊ ထို့ကြောင့် သာရဏီယဖြစ်သည်၊ သဘာဝနိရုတ္တိ မာဂဓ
ဘာသာဖြစ်၍ ဝစနစာတုရိယ (တင့်တယ်သော စကား) ဖြစ်သောကြောင့် ဗျဉ္ဇနပရိ
သုဒ္ဓဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် သမ္မောဒနီယ (ကြားနေရခိုက်၌) ဝမ်းမြောစရာကောင်းသည်၊
အနက် အဓိပ္ပါယ်ကလည်း လာဘ်မြှော်မှန်းမှု မာန်တက်ကြွမှု စသော အညစ်အကြေး
ကိလေသာ မပါသောကြောင့် ပရိသုဒ္ဓဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ထပ်၍ အမှတ်ရထိုက်သည်။

ဝီတိသာရေတွာ။ ။ ဝီတိသာရေတွာ၌ ဝိ + အတိ + သရ (ဂတိမှ) - ဇောပစ္စည်းဖြင့်
ပြီးသောကြောင့် “အထူးအားဖြင့် + လွန် + သွားစေ၍” ဟု သဒ္ဒတ္ထ ဖြစ်၏၊ ထို “အတူ
အားဖြင့် လွန်သွားစေခြင်း” ဟူသည် စကားပြီးဆုံးခြင်းတည်း-ဟု အဓိပ္ပါယ်ယူစေလို၍
“ပရိယောသာပေတွာ” ဟု အဓိပ္ပါယ်ထွေဖွင့်သည်၊ ပရိယောသာပေတွာ၌ “ပရိ + အဝ +
သာဓာတ်၊ ဇာပေပစ္စည်းတည်း၊” သာဓာတ်၏ “ဗလ၊ ပါက၊ အဿာဒ၊ တနုကရဏ”
အနက်များကို ယုမှားမည် စိုး၍ “နိဋ္ဌာပေတွာ” ဟု ထပ်ဆင့်၍ ဖွင့်ရသည်။

ဘာဝနပုံသက နိဒ္ဒေသော။ ။ ကြိယာ ဝိသေသနကို သတ္တတ သဒ္ဒါကျမ်းတို့၌
“ဓာတုဝိသေသန” ဟု ခေါ်၍၊ သာသနာတော်ကျမ်း (အဋ္ဌကထာ ဋီကာ) ၌ “ဘာဝ
နပုံသက” ဟု ခေါ်သည်၊ “ဘာဝေ-ကြိယာ၌၊ ဝတ္တမာနံ-ဖြစ်သော၊ နပုံသကံ-နပုံလိနံ
ရှိသော သဒ္ဒါတည်း၊ ဘာဝနပုံသကံ-ဒ္ဒါ၊” “ဘာဝံ-သို့ + အနုဂတံ-လိုက်သော +
နပုံသကံ” ဟုလည်း ပြု၏၊ “ကြိယာ၌ + ဖြစ်” ဟူသည် ကြိယာ၌ စပ်ဆိုက်ရခြင်းတည်း၊
ထို့ကြောင့် “ကေမန္တိ-သင့်တင့် လျောက်ပတ်စွာ” ဟု ပေး၍၊ နိသီဒိ၌ ကြိယာဝိသေ
သနစပ်၊ “ဝိသမံ-မညီမညွတ်” ဟု ပေး၍ ပရိဝတ္တန္တိ၌ စပ်ရသကဲ့သို့တည်း၊ ကေ +
အန္တိ၌ ဒုတိယာဝိဘတ်များလည်း ကြိယာဝိသေသန အနက်၌ သက်၊ ဆက်ဥျးအံ-
“သင့်တင့်လျောက်ပတ်စွာ” ဟု အနက်ပေးခြင်းသည် “ယုတ္တပဒေသေ” ဟု ဖွင့်သတုံ
သော ဝိမတိကို နည်းမှီး၍ပေးခြင်းသာတည်း၊ “ယထာ နိသိန္ဓော ကေမန္တိ နိသိန္ဓော
ဟောတိ၊ တထာ” ဟု ဖွင့်သော အဋ္ဌကထာအလိုမှ “သင့်တင့် လျောက်ပတ်သော တခု
သောအရပ်၌ ထိုင်သည်မည်လောက်အောင်” ဟု ပေးသင့်သည်။

ယထာ - အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ နိသိန္ဒော - ထိုင်သူသည်၊ ကေမန္တံ - သင့်တင့် လျောက်ပတ်စွာ၊ နိသိန္ဒော - ထိုင်နေသည်၊ ဟောတိ - ၏၊ ဟထာ - ထို အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ နိသိဒ္ဓိ - ထိုင်နေပြီ၊ ဣတိဝေ - ဤသို့၊ ဧတ္ထ - ဤ ကေမန္တံ နိသိဒ္ဓိဟူသော ပါဠိ၌၊ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ ဝါ-တနည်း၊ ဧတံ - ဤ ကေမန္တံ သဒ္ဓါသည်၊ ဘုဗ္ဗတ္ထေ-၌၊ ဥပယောဂဝစနံ - ဒုတိယာဝိဘတ်ရှိသော သဒ္ဓါတည်း၊ (တနည်း) ဧတံ - ဤ ကေမန္တံ၌ ဒုတိယာ ဝိဘတ်သည်၊ ဘုဗ္ဗတ္ထေ-၌၊ ဥပယောဂဝစနံ - ဒုတိယာ ဝိဘတ်တည်း၊ နိသိဒ္ဓိတိ - ဟူသည်ကား၊ ဥပါဝိသိ - ကပ်ဝင်ပြီ၊ ဟိ-ချဲ့ဥးအံ့၊ ပဏ္ဍိတာ - ပညာရှိကုန်သော၊ ပုရိသာ - တို့သည်၊ ဂရုဠာနိယံ-အလေးပြုထိုက်သူ၏တည်ရာအရပ်သို့၊ ဥပသင်္ကမိတွာ- သွားပြီး၍၊ အာသနကုသလတာယ-နေရာ၌ ကျမ်းကျင်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ကေမန္တံ-စွာ၊ ဝါ-၌၊ နိသိဒ္ဓိန္ဒ-ထိုင်ကြကုန်၏၊ အယဉ္ဇ-ဤပုဏ္ဏားသည်လည်း၊ ဧတသံ - ထို ပညာရှိတို့တွင်၊ အညတရော - တယောက် အပါအဝင်တည်း၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ကေမန္တံ-စွာ၊ ဝါ- ၌၊ နိသိဒ္ဓိ-ပြီ။

ပန-ပရိဟာရပက္ခမှတပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဥးအံ့၊ ကထံ-အဘယ်သို့၊ နိသိန္ဒော-ထိုင်သူသည်၊ ကေမန္တံ-စွာ၊ နိသိန္ဒော-ထိုင်သူမည်သည်၊ ဟောတိ- သနည်း၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ ဆ-ဖပါးကုန်သော၊ နိသဇ္ဇဒေါသေ-

ဘုဗ္ဗတ္ထေ ဝါ ဧတံ ဥပယောဂဝစနံ။ ။ဧကံ သမယံကဲ့သို့ အဓိကရဏ အနက်၌ သက်သော ဒုတိယာဝိဘတ်၊ ဝိမတိ၌ “ကေသိ” အန္တေ” ဟု သဒ္ဓတ္ထုဖွင့်၍ “ယုတ္တပဒေ သေတိ အတ္ထော” ဟု အဓိပ္ပါယ် (သင်္ကေတတ္ထ) ဖွင့်သည်၊ သီလက္ခနံ သာမညဗလ သုတ် အဋ္ဌကထာ၌လည်း “အနုစ္ဆရိကေ ကေသိ” ပဒေသေ” ဟု တွေ့ရ၏၊ “ သင့်တင့် လျောက်ပတ်သော တခုသောအရပ်၌” ဟု ပေး။ [အန္တကို ပဒေသ ဟု ဖွင့်ခြင်းသည် အနက်များတွင် ကောဠာသအနက်နှင့် လျော်သလိုရှိ၏၊ အစွန် (အဆုံး) စသောအနက် များနှင့်ကား လုံးဝ မလျော်၊ ပဒေသ အနက်ကို အန္တ၏ သီးခြား အနက်တမျိုး ဟု သော်လည်း မှတ်။]

ဥပါဝိသိ။ ။ “နိသိဒ္ဓိ” ၌ ချဉ်းကပ်၍ထိုင်နေခြင်းကိုပြလိုသောကြောင့် “ဥပါဝိသိ” ဟု အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်သည်၊ “ဥပ-ချဉ်းကပ်၍+ ဝိသိ-ဝင်နေပြီ” ဟုလို၊ [အဇ္ဈတ္တနီကြောင့် အ-လာ၊ သန္နိစပ်၍ “ဥပါ” ဟု ဖြစ်၏။] “ဥပသင်္ကမိတွာ+ နိသိဒ္ဓိ- သွားပြီး၍+ ချဉ်းကပ် ထိုင်နေပြီ” ဟု နိသိဒ္ဓိကြိယာနှင့် တွဲကြည့်မှ ဥပသင်္ကမိ ဥပသင်္ကမိတွာ တို့၌ ချဉ်းကပ်အနက်မဖွင့်ဘဲ သွားခြင်းအနက်ဖွင့်ပုံကို သာ၍ သဘောကျစရာရှိသည်။

ဂရုဠာနိယံ။ ။ တိဋ္ဌတိ ဧတ္ထာတိ ဌာနိယော (ပဒေသော)၊ ဌာ+ အနိယ၊ ဂရု နော+ ဌာနိယော ဂရုဠာနိယော။ [ယောဇနာ၌ “ဂရုအရာ၌ ထားထိုက်သောပုဂ္ဂိုလ်” ဟု ဖွင့်၏၊ မကောင်း။]

ထိုင်ခြင်း၏ အပြစ်တို့ကို၊ [နိသဇ္ဇနံ နိသဇ္ဇာ၊ (နိ + သဒ - ကျ။) နိသဇ္ဇာယ + ဒေါသာ နိသဇ္ဇဒေါသာ၊] ဝဇ္ဇေတွာ - ရှောင်ကြဉ်၍၊ နိသိန္ဓော - ထိုင်သူသည်၊ ကေမန္တံ - စွာ၊ နိသိန္ဓော - ထိုင်သူ မည်သည်၊ ဟောတိ - ၏၊ (ဣတိ - ဤကား အဖြေတည်း၊) သေယျထိဒံ - အဘယ်ခြောက်ပါးသော အပြစ်တို့ကို၊ (ဝဇ္ဇေတွာ နိသိန္ဓော ကေမန္တံ နိသိန္ဓော ဟောတိ - နည်း၊) အတိဒူရံ - အလွန်ဝေးသော အရပ်၎င်း၊ ဝါ - အလွန်ဝေးသော အရပ်၌ ထိုင်နေခြင်း၎င်း၊ (နောက်၌လည်း နည်းတူ၊) အစွာသန္တံ - အလွန်နီးသော အရပ်၎င်း၊ ဥပရိဝါတံ - လေညာ အရပ်၎င်း၊ ဥန္တကပ္ပဒေသံ - မြင့်မောက်သော အရပ်၎င်း၊ အတိသမ္ပုဓံ - အလွန်ရှေးရှုအရပ်၎င်း၊ အတိပစ္စာ - အလွန် နောက်ကျသော အရပ်၎င်း၊ ဣတိ - ဤ ဖြစ်ပါးသော အရပ်တို့ကို၊ (ဝဇ္ဇေတွာ နိသိန္ဓော ကေမန္တံ နိသိန္ဓော ဟောတိ။)

သေယျထိဒံ။ ။ “သေယျထိဒံ၊ တက်လာပြန်၊ ဖေါဟန်ဂုဠတ္ထ” နှင့်အညီ၊ အပြစ် ဖြစ်ပါးသရုပ်က တိဒံမြင်နေသောကြောင့် ထိုသရုပ်ကို ဖေါလိုရာ၌ “သေယျထိဒံ” ဟု ထားလေ့ရှိ၏။ သို့သော် - တပွါကဋီကရဏ ဝါကျဟုကား နာမည် မတပ်သင့်၊ ဖြစ်ပါး သရုပ်ကို ဆက်ပြလို၍မေးသော ပုစ္ဆာ ဝါကျသာတည်း။ အတိဒူရံ - စသည်ကား ဝိသဇ္ဇန ဝါကျတည်း။ ထို ဖြစ်ပါးကို အတိဒူရေ ဟု စသည်ဖြင့် ချဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ထိုဝိတ္ထာရကို သောက်၍ ရွှေဝိသဇ္ဇနဝါကျကို သင်္ခေပ ဝါကျဟုလည်း ခေါ်နိုင်သည်။

အတိဒူရံ စသည်။ ။ နိသဇ္ဇဒေါသေ၏ သရုပ်ပြ ဖြစ်သောကြောင့် ထိုနှင့် ဝိဘတ် တူအောင် “အတိဒူရံ” စသည်ဖြင့် ဒုတိယန္တထားသည်။ ဣတိ၌ စပ်ရမည်ဖြစ်၍ “ကို” ဟု ကံအနက်မပေးဘဲ လိင်္ဂတ္ထသာပေးသည်။ အတိဒူရ အစွာသန္တံ မဟုတ်သော နာတိဒူရ နစွာသန္တံအနက်ကို “ဥဘိန္တံ ပသာရိတဟတ္ထာ သံသန္တနေန ဒဋ္ဌဗ္ဗံ = ချဉ်းကပ်သူ ချဉ်းကပ် ခံသူ ၊ ယောက်တို့၏ ဆန့်တန်းသောလက်ချင်း မထိခိုက်လောက်သော အရပ်” ဟု ဝိကာသတ်မှတ်သည်။

ဆက်ဥပုသံ။ ။ “အတိဒူရံ” အရ “အလွန်ဝေးသော အရပ်” ရသော်လည်း အရပ်သည် အပြစ်ဒေါသ မဟုတ်၊ ထိုအရပ်၌ ထိုင်နေခြင်းသာ အပြစ်ဒေါသဖြစ်သော ကြောင့် ဌာနအရပ်၏အမည်ကို ဌာနီ ထိုင်နေခြင်း အပေါ်၌ တင်စားသော ဌာနပစ္စာရ စကားဟုမှတ်၊ အစွာသန္တံ စသည်၌လည်း နည်းတူ။ [အတိတ္ထန္တော - လွန်ကဲသော + ခူရော - ဝေးသော အရပ်တည်း၊ အတိဒူရော - ရပ်၊ အစွာသန္တော၌လည်း နည်းတူ၊ ဝါတဿ + ဥပရိ - ဥပရိဝါတံ (အဗျယိဘော ဖြစ်၍ နပုံလိနိထား)၊ ဥဋ္ဌံ + နတော ဥန္တတော (အထက်သို့ညွတ်သော မြင့်သော) + ပဒေသောနှင့် ကမ္မဇာရဲတွဲ၊ သင်္ဂတံ - ပေါင်းဆုံမိသော + မုခံ - မျက်နှာတည်း၊ (ထောမနိမိ ဝိဂ္ဂဟ)၊ သမ္ပုဓံ - ပေါင်းဆုံ မိသော မျက်နှာ (သဋ္ဌတ္ထ) ဝါ - မျက်မှောက် (သင်္ကေတတ္ထ)၊ ဝါ - မျက်နှာချင်းဆိုင် (အဓိပ္ပါယတ္ထ)၊ အတိသမ္ပုဓံ - အလွန်မျက်မှောက် (မျက်နှာချင်းတုံတုံ)၊ [နောက်၌ “အတိသမ္ပုဓါ” ဟု ရှိ၏၊ သို့ကို အာပြု။] ပစ္စာသဒ္ဓါကား နိပါတ်ပုဒ်တည်း။

ဟိ-ဗျ၊ အတိဒ္ဓရေ- အလွန်ဝေးသော အရပ်၌၊ နိသိန္ဓော - ထိုင်သုသည်၊ ကထေတုကာမော-ပြောလိုသည်၊ သစေ ဟောတိ - အကယ်၍ဖြစ်အံ့၊ (ဧဝံ သတိ-သော်၊) ဥစ္စာသဒ္ဓေန-မြင့်သော(ကျယ်သော)အသံဖြင့်၊ ကထေတဗ္ဗံ-ပြောရာသည်၊ ဝါ- ပြောရသည်၊ ဟောတိ- န၊ အစ္စာသန္ဓေ- အလွန်နီးသော အရပ်၌၊ နိသိန္ဓော - သည်၊ သံယုဇ္ဇနံ- ထိခိုက်ခြင်းကို၊ ကရောတိ- ပြု၏၊ ဥပရိ ဝါတေ-လေညာအရပ်၌၊ နိသိန္ဓော-သည်၊ သရီရဂန္ဓေန-ကိုယ်အနံ့ဖြင့်၊ (ဈေး နံ့ စသော မကောင်းသော အနံ့ဖြင့်၊) ဗာဓတိ - နှိပ်စက်၏၊ ဥန္တတပ္ပဒေသေ- မြင့်မောက်သောအရပ်၌၊ နိသိန္ဓော-သည်၊ အဂါရဝံ-မရှိသေခြင်းကို၊ ပကာ သေတိ-ထင်ရှားပြု၏၊ အတိသမ္ဗုဒ္ဓါ-အလွန် ရှေးရှုအရပ်၌၊ နိသိန္ဓော- သည်၊ ဒဋ္ဌကာမော-ကြည့်လိုသည်၊ သစေဟောတိ - အံ့၊ (ဧဝံသတိ- သော်၊) စက္ခု နာ - မိမိမျက်လုံးဖြင့်၊ စက္ခု - လေးစားထိုက်သူ၏ မျက်လုံးကို (တနည်း) စက္ခုနာ စက္ခု-မျက်လုံးချင်းချင်း၊ အာဟစ္စ-ထိခိုက်၍၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- ကြည့်ရှုရာသည်၊ ဝါ-ကြည့်ရှုရသည်၊ ဟောတိ-၏၊ အတိပစ္ဆာ-အလွန်နောက်ကျသော အရပ် ၌၊ နိသိန္ဓော-သည်၊ ဒဋ္ဌကာမော-သည်၊ သစေဟောတိ- အံ့၊ (ဧဝံသတိ၊) ဂီဝံ - လည်ကို၊ ပသာရေတွာ - လှည့်လည်ဆန့်တန်း၍၊ [ပရိဝတ္တနဝသေန ပသာရေတွာ-ဒီကာ၊] ဒဋ္ဌဗ္ဗံ ဟောတိ၊ တသ္မာ - ကြောင့်၊ (ထိုသို့အပြစ် ၆ ပါး ရှိသောကြောင့်၊) အယမ္ဗိ-ဤပုန်ဏားသည်လည်း၊ ဆ-န်သော၊ ဧတေ နိသဇ္ဇ ဒေါသေ-ဤ ထိုင်ခြင်း၏အပြစ်တို့ကို၊ ဝဇ္ဇေတွာ-၍၊ နိသိဒိ-ပြီ၊ တေန-ကြောင့်၊ ကေမန္တံ နိသိဒိတိ-ဟူ၍၊ (သံဂီတိကာရေဟိ) ဝုတ္တံ-ဆိုအပ်ပြီ။

ကေမန္တံ နိသိန္ဓော ခေါဝေရဉ္စောမြွေဟူဏော ဘဂဝန္တံ တေဒဝေါစာတိ (တ္ထေ)-ကေမန္တံ၊ ပေ၊ တေဒဝေါစဟူသော ဤပါဌ၌၊ တေန္တိ - တော်ဟူသော ပါဌဖြင့်၊ ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ဝတ္တဗ္ဗံ-ဆိုထိုက်သော၊ အတ္ထံ-အနက်ကို၊ ဒသေ တိ - ပြု၏၊ ဒကာရော - ဒ အက္ခရာသည်၊ ပဒသန္ဓိကရော - ပုဒ်တို့၏ စေ့စပ် ညက်ညော ချောမောမှုကို ပြုတတ်၏၊ [ပဒါနံ + သန္ဓိ + ကရောတိတိ ပဒသန္ဓိ ကရော၊ သန္ဓိစပ်ထားသည်-ဟူလို] အဝေါစာတိ-ဟူသည်ကား၊ အဘာသိ- ပြောပြီ၊ [မရိမသေဖြစ်၍ “အာရောစေသိ” ဟု မဖွင့်ဘဲ “အဘာသိ” ဟု ဖွင့်၊] သုတံမေတန္တိ - ဟူသည်ကား၊ မေ-အကျွန်ုပ်သည်၊ တေ - ဤအကြောင်းကို၊ သုတံ-ကြားအပ်ပါပြီ၊ မယာ-သည်၊ တေ-ကို၊ သုတံ-ပြီ၊ ဣတိ-ဤ သုတံ မေတံ ဟူသောပါဌဖြင့်၊ ဣဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ဝတ္တဗ္ဗံ-သော၊ အတ္ထံ-ကို၊ ဒသေတိ- ၏၊ ဘောဂေါတမာတိ-ဟူသောပါဌဖြင့်၊ ဘဂဝန္တံ-ကို၊ ဂေါတ္ထေန-အနွယ် အားဖြင့်၊ အာလပတိ-ခေါ်၏။

ဣဒါနိ-၌၊ ယံ- အကြင်အကြောင်းကို၊ တေန - ထိုပုဏ္ဏားသည်၊ သုတံ-ပြီ၊
တံ - ထိုအကြောင်းကို၊ ဒဿန္တော - ပြလိုသည်၊ (ဟုတွာ၊) န သမဏော
ဂေါတမောတိ၊ ဝေမာဒိ-န သမဏော ဂေါတမော ဤသို့ အစရှိသောစကား
ကို၊ အာဟ-ပြောပြီ တတြ-ထို န သမဏော ဂေါတမော အစရှိသောစကား
ရပ်၌၊ အယံ-ဤ ဆိုအပ်လတံကား၊ အနုတ္တရာနပဒ ဝဏ္ဏနာ-မပေါ်လွင်သော
ပုဒ်တို့၏အဖွင့်တည်း၊ မြာဟ္မဏေတိ-ကား၊ ဇာတိမြာဟ္မဏေ-ဇာတ်အားဖြင့်
မြာဟ္မဏမည်သူတို့ကို၊ ဝါ-ပုန်ကားတို့ကို၊ [“ဇာတိယာ+မြာဟ္မဏာ-ဇာတိ
မြာဟ္မဏာ”ဇာတိယာဝိသေသနဖြင့် ဗာဟိတပါပတာယကို ကန့်။]

ဇိ ဣတိ-ကား၊ ဇဇ္ဇရိဘူတေ-ဆွေးမြေ့ ယိုယွင်းခြင်းသို့ရောက်ပြီ ကုန်သော၊
ဇရာယ-ဇရာသည်၊ ခဏ္ဍိစ္စာဒိဘာဝံ-ခဏ္ဍိစ္စအစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်သို့၊ အာပါ
ဒိတေ - ရောက်စေအပ်ပြီးကုန်သော၊ ဝုဓေတိ- ကား၊ အင်္ဂပစ္စင်္ဂါနံ - အင်္ဂါ
ကြီးငယ်တို့၏၊ ဝုခိမရိယာဒပ္ပတ္တေ-ကြီးပွားခြင်း၏ အဆုံးအပိုင်း အခြားသို့

ဇိ ဣတိ။ ။အဇိရိသု-အိုမင်းကုန်ပြီ၊ ဣတိ ဇိဏ္ဏာ၊ ဇိဏ္ဏံ ဇရဓာတ်၊ အတိတ်
ဟော တပစ္စည်း ဟု သိစေလို၍ “ဇဇ္ဇရိဘူတေ”ဟု ဖွင့်သည်၊ ဇဇ္ဇရံ “ဇရဓာတ်၊ ဇရ
ပစ္စည်း”ဟု ဣဒါနိမောဋ္ဌလ္လာန် ၁၅၂ သုတ်ဆို၏၊ ဓာတွန်ရကို ဇပြုစေလိုဟန် တူသည်။
[ထောမနိဓိ၌ “ဇဇ္ဇ (ဇရဇ) ဓာတ်၊ အရန် ပစ္စည်း” ဟု ဆို၏။] ဇဇ္ဇရဏံ - ဆွေးမြေ့
ယိုယွင်းခြင်း၊ ဇဇ္ဇရာ-ခြင်း၊ ဇဇ္ဇရံ - ခြင်းသို့ + ဘူတာ - ရောက်ပြီးသူတို့တည်း၊ ဇဇ္ဇရိ
ဘူတာ-တို့၊ ပါကဋီကရဏကဲ့သို့ ဇဇ္ဇရနောင် ဤပစ္စည်းသက်။

ထို့နောက် ဇိဏ္ဏ၏ အိုပုံ သရုပ်ကို ပြလို၍ “ဇရာယ၊ပေ၊ အာပါဒိတေ” ဟု အနု
သံဝဏ္ဏာဖွင့်၊ ဤ၌ အာပါဒိတကို ထောက်၍ ရှေ့ ဘူတေကိုလည်း “ဘူ = ပတ္တိယံ
(ရောက်ခြင်း) အနက်ဟော” ဟု သိပါ၊ ဇရာသည် (ဇရာ က) ခဏ္ဍိစ္စသော အဖြစ်သို့
ရောက်စေအပ်ပြီးသူတို့ကို၊ “ဇိဏ္ဏ” ခေါ်သည် ဟူလိုး သဗ္ဗာတော ခဏ္ဏော (သွားကြိုး
ခြင်း) အတ္တိတိ ခဏ္ဏိတော၊ (ဣတပစ္စည်း၊) ခဏ္ဏိတဿ - ကျိုးသော သွားရှိသူ၏၊
ဘာဝေါ-သည်၊ (သွားကျိုးခြင်းသည်)၊ ခဏ္ဏိစ္စံ-မည်၏၊ အာဒိဖြင့် “ပလိတကေသ
ဘာဝ-ဖြူသောဆံရှိသူ၏အဖြစ် (ဆံဖြူခြင်း)၊ ဝလိတ္တစတာ-တွန့်သောအရေရှိသူ၏
အဖြစ် (အရေတွန့်ခြင်း) စသည်ကို ယူ၊ “ဇိဏ္ဏ-အရွယ်လျောသက်၊ ဇရာတွက်ကြောင့်၊
ကိုယ်လက်ယိုယွင်း၊ အိုမင်းပြီးကုန်သော”ဟု ပါဠိတော်ပေး။

ဝုဓေ။ ။ဝုဓဓာတ်၊ အတိတ်ဟော တပစ္စည်း၊ ဝုခိသု-ကြီးရင့်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ ဝုဓာ၊
“ကြီးရင့်”ဟူသည် လက်ခြေစသော ကိုယ်အင်္ဂါ အစိတ်အပိုင်းတို့ (ဤဘဝအတွက်)
အစွမ်းကုန်ကြီးရင့်မည့် အပိုင်းအခြားသို့ရောက်ပြီးခြင်းတည်း-ဟု ပြလို၍ “အင်္ဂပစ္စင်္ဂါနံ”
စသည်မိန့်။ [ဝုခိယာ-ကြီးရင့်ခြင်း၏ + မရိယာဒေါ - အပိုင်းအခြားတည်း၊ ဝုခိမရိ
ယာဒေါ-ခြား၊ (မရိ + အာပုဗ္ဗ + ဒေါ (အဝခဏ္ဏနေ) ဓာတ်၊ အ ပစ္စည်း၊) “ဝုဓေ-အင်္ဂါ
ခြေလက်၊ အားကုန်တက်သဖြင့်၊ ကြီးရင့်ပြီးကုန်သော”ဟု ပေး။

ရောက်ပြီးကုန်သော၊ မဟလ္လကေတိ-ကား၊ ဇာတိမဟလ္လကတာယ-မွေးဖွားခြင်းအားဖြင့် ကြီးသည်၏အဖြစ်ကို ယူတတ်သည်၏အဖြစ်နှင့်၊ သမန္တာဂတေပြည့်စုံကုန်သော၊ စိရကာလပ္ပသုတေ - မွေးဖွားပြီးသော ပုန်ဏားတို့၏ ကြာမြင့်သောကာလ ရှိကုန်သော၊ ဣတိ ဂုတ္တံ ဟောတိ၊ အဒ္ဓဂတေတိ - ကား၊ အဒ္ဓါနံ- ရှည်သောအခွန်သို့၊ ဂတေ-ရောက်ပြီးကုန်သော၊ ဒွေတယော (ဒွတ္တယော)- ၂ ဆက် ၃ ဆက် အတိုင်းအရှည် ရှိကုန်သော၊ ရာဇပရိဝဇ္ဇေ - မင်းအဆက်ဆက်တို့ကို၊ အတီတေ - လွန်ပြီးကုန်သော၊ ဣတိ - ဤကား၊ အဓိပ္ပါယော- အလိုရှိအပ်သော အနက်တည်း၊ ဝယော အနုပ္ပတ္တေတိ-ကား၊ ပစ္ဆိမဝယံ- ပစ္ဆိမအရွယ်သို့၊ သမ္ပတ္တေ- ရောက်ပြီးကုန်သော၊ ပစ္ဆိမဝယောနာမ- ပစ္ဆိမအရွယ်မည်သည်၊ ဝဿသတဿ- အနှစ်တရာ၏၊ ပစ္ဆိမော-နောက်ဆုံး

မဟလ္လကေ။ ။ [မဟန္တ သဒ္ဓါပပဒ + လာဇာတ်-ဏှ၊ ပစ္စည်း။] မဟန္တအရ စည်းစိမ် ဥစ္စာအားဖြင့် များခြင်း၊ ဂုဏ်အားဖြင့် မြတ်ခြင်းကို ယူမည်စိုး၍ “ဇာတိမဟလ္လကတာယ သမန္တာဂတေ” ဟု ဖွင့်၊ “ဇာတိမဟလ္လက” အရ အမျိုးအားဖြင့် မြတ်ခြင်းကို ယူမည်စိုးပြန်၍ “စိရကာလပ္ပသုတေ” ဟု အဓိပ္ပါယ်ထွက် ထင်စွင့်၊ “ကြာမြင့်သောကာလ၌ (ကာလက) မွေးဖွားခဲ့သူတို့” ဟု ဆိုသဖြင့် “ဇာတိ” အရ ဥပ္ပတ္တိ (ဖြစ်ခြင်း=မွေးဖွားခြင်း) ကို၎င်း၊ မဟလ္လကအရ ကြီးခြင်းကို၎င်း ယူပါဟု သိစေသည်။ မဟတ္တံ-ကြီးသည်၏ အဖြစ်ကို+လာန္တိ ဂဏှန္တိ-ယူတတ်ကုန်၏” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၊ “မဟလ္လက-မွေးဖွားခဲ့ရာ၊ ချိန်ခါးစိုး၍၊ ကြီးသည် အဖြစ်ကို ယူတတ်ကုန်သော” ဟု ပေး။

အဒ္ဓဂတေ။ ။ အဒ္ဓ သဒ္ဓါသည် သမဘာဝ (ညီမျှသော ထက်ဝက်အဘို့) ကို မဟော၊ အခွန်အနက်ဟော ဟု သိစေလို၍ အဒ္ဓါနံဂတေ ဟု ဖွင့်၏၊ “အဒ္ဓါနံ+ဂတာ အဒ္ဓဂတာ” ဟုပြု၊ အဒ္ဓါနံအရ ခရီးအခွန်ကိုမယူဘဲ ကာလ အခွန်ကို၎င်း၊ ထိုကာလ၏ မည်မျှလောက်ရှည်ကြာကြောင်းကို၎င်း ပြလို၍ “ဒွေတယော ရာဇပရိဝဇ္ဇေ အတီတေ” ဟုဖွင့်၊ ပရိဝဇ္ဇနံ-အဘန်ဘန် (အဆက်ဆက်) လည်ခြင်း၊ ပရိဝဇ္ဇော-ခြင်း၊ ရာဇနံ-တို့၏+ ပရိဝဇ္ဇော-အဆက်ဆက် လည်ခြင်းတည်း၊ ရာဇ ပရိဝဇ္ဇော-ခြင်း၊ “တမင်းပြီးတမင်း ဆက်သောအားဖြင့် မင်းဆက် ၂ ဆက် ၃ ဆက် တွေ့ကြုံလိုက်သောလူကြီးများ” ဟုလို၊ “အဒ္ဓဂတေ-မင်း ၂ ဆက် ၃ ဆက်လည်သဖြင့် ရှည်သောအခွန်သို့ ရောက်ပြီးကုန်သော” ဟု ပေး။

မှတ်ချက်။ ။ “ဒွေ တယော” ကို ဝါကျလော သမာသ်လောဟု ခြွင်းစားသင့်၏၊ ဝါကျဖြစ်လျှင် ဝါသဒ္ဓါ ပါသင့်၏၊ ဝါသဒ္ဓါ မပါသောကြောင့် ဝါသဒ္ဓါကို ချေထားသော သင်္ချောဘယပဒ မဟုတ္တိဟိသမာသ်သာဖြစ်သင့်၏၊ သို့ဖြစ်လျှင် “ဒွေ ဝါတယော ဝါပရိမာသံ ဧတေသံတိ” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ ခွဲ၏ဇူကို အာပြုပြီးလျှင် ရသယလည်း ပြ၍ “ဒွတ္တယော-၂ ဆက်၊ သို့မဟုတ် ၃ ဆက် အတိုင်းအရှည်ရှိကုန်သော” ဟု ပါဌအနက်ရှိသင့်၏၊ ပါဌများ၌ကား “ဒွေ တယော ဘိက္ခု” စသည်ဖြင့်သာ တွေ့ရသည်။ --

၅၀၀

ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာ

အဇ္ဈတ္တိကနိဒါန်း

ဖြစ်သော၊ တတိယဘာဝေါ-သုံးခုမြောက်အဘို့တည်း၊ အဝိစ-တနည်းကား၊
ဇိဏ္ဏတိ-ဟူသည်ကား၊ ပေါရာဏေ-ရှေး၌ဖြစ်ကုန်သော၊ စိရကာလပ္ပဝတ္တ
ကုလန္တယေ-ကြာမြင့်သောကာလ၌ဖြစ်ခဲ့သောအမျိုးအနွယ်ရှိကုန်သော၊ ဣတိ
ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ဝုဇ္ဈေတိ-ဟူသည်ကား၊ သီလာစာရာဒိ ဝုဏ္ဏဝုနိယုတ္တေ-သီလ
အာစာရ အစရှိသောဝုဏ္ဏတို့၏ ကြီးမြတ်ခြင်းနှင့် ယှဉ်ကုန်သော၊ မဟလ္လကေ
တိ-ဟူသည်ကား၊ ဝိဘဝမဟန္တတာယ- စည်းစိမ်များသည်၏အဖြစ်နှင့်၊ သမ
န္တာဝတေ- ပြည့်စုံကုန်သော၊ မဟဒ္ဒနေ- များသော ဥစ္စာရှိကုန်သော၊ မဟာ

ဝယောအနုပ္ပတ္တေ ။ ။ ဝယ သဒ္ဓါသည် အယွယ်သာမန်ကို ဟောသော်လည်း
ဇိဏ္ဏေ စသည်တို့နှင့် အတူဆိုအပ်သော အရာဌာန ဖြစ်၍ ပကရဏ (အရာ) အား
လျော်စွာ ပစ္ဆိမဝယကိုယူ၊ ဝယံ-ပစ္ဆိမအရွယ်သို့+အနုပ္ပတ္တာ - ရောက်သူတို့တည်း၊
ဝယောအနုပ္ပတ္တာ-တို့၊ မနောဂိုဏ်းပုဒ်ဖြစ်၍ သမာသ်အလယ် ဩရောက်သည်၊ ပစ္ဆိမ
ဝယဟူသည် (ဘုရားလက်ထက်တော်၌ အသက်တရာတမ်း ဖြစ်ရကား) အသက်
တရာကို ခုပုံ ပုံ၍ ၆၇ နှစ်မှနောက် တပုံတည်း။ [“သတ္တ သဋ္ဌိတော ပဌာယ ပစ္ဆိမ
ဝယော”-ဋီကာ။] “ဝယောအနုပ္ပတ္တေ-ခြောက်ဆဲ့ ခုနစ်နှစ်၊ လွန်ပြီးဖြစ်၍၊ ပစ္ဆိမ
အယွယ်သို့ ရောက်ပြီးကုန်သော” ဟုပေး။

အဝိစ ဇိဏ္ဏတိ ။ ။ ဤ အဝိစသည် ထပ်ဖြည့်လို၍မဟုတ်၊ သက်သက် တနည်း
ပြသော အတ္ထန္တရိကပ္ပန ဇောတကသာတည်း၊ အပရောနယောနှင့် သဘောတူ၏၊
ထောမနိမိ၌ “ဇရပုဒ်သည် ဝုဇ္ဈ၊ ဇိဏ္ဏ၊ ဇရာယုတ္တ၊ ပုရာတန-၄ နက်ကိုဟော၏” ဟုပြ၏၊
ထိုတွင် ပုရာတနအနက်ကို ယူ၍ “ပေါရာဏေ” ဟု မူလဖွင့်၊ ထို ပေါရာဏဟူသည်လည်း
“ ပေါရာဏာ အာဟု ” စသည်၌ကဲ့သို့ ရှေး၌ဖြစ်၍ လွန်လေပြီး မဟုတ်၊ ဆွေဟောင်း
မျိုးဟောင်းကို “ပေါရာဏ” ခေါ်သည် - ဟု သိစေလို၍ “စိရကာလ ” စသည်ဖြင့်
အဓိပ္ပာယ်ထွင်း၊ ဤစကားဖြင့် ထိုပုဏ္ဏားအမျိုး၏ ထင်ရှားကြောင်းကို ပြသည်။

ဝနနတ္ထ ။ ။ အဇိရိတိ ဇိဏ္ဏံ (ကုလံ) - ဆွေဟောင်း မျိုးဟောင်း၊ ဇိဏ္ဏ ဘဝါ
ဇိဏ္ဏာ (ဆွေဟောင်း မျိုးဟောင်း၌ ဖြစ်သူတို့)၊ အဿတ္တိသော်လည်းပြီ၊ ပုရာဏေ+
ဘဝါ ပေါရာဏာ- ဆွေဟောင်းမျိုးဟောင်း၌ဖြစ်သူတို့၊ (ဆွေကြီး မျိုးကြီး၌ ဖြစ်သူ
တို့)၊ အနု အနု+အယတိ ပဝတ္တတိတိ အန္တယော - အဆက်ဆက်ဖြစ်သော အနွယ်၊
ကုလဿ+အန္တယော ကုလန္တယော၊ စိရကာလံ-၌+ပဝတ္တော- စိရကာလပ္ပဝတ္တော၊
စိရကာလပ္ပဝတ္တော+ကုလန္တယော ယေသံတိ စိရကာလပ္ပဝတ္တကုလန္တယာ။

ဝုဇ္ဈေ ။ ။ ဝယောအနုပ္ပတ္တေအရ၌ ဇောတိဝုဇ္ဈကို ဆိုလတုံဖြစ်၍ ပဌမနည်း၌ကဲ့သို့
အင်္ဂါခြေလက် ကြီးရင့်ခြင်းကို မယူဘဲ သီလ - အာစာရစသော ဝုဏ္ဏကြီးရင့်ခြင်းကို
ယူစေလို၍ “သီလာစာရာဒိ” စသည်မိန့်၊ ဝုနိယုတ္တေဖြင့် အဿတ္တိတဦးကို ပြ၏၊ ဝုဇ္ဈ
တိတိဝုဇ္ဈော=ကြီးရင့်သောသီလအာစာရ၊ ဝုဇ္ဈော ဇောတသံ အတ္တိတိ ဝုဇ္ဈါ-ကြီးရင့်သော
သီလအာစာရ (ဝါနိတ္တသီလ၊ စာရိတ္တသီလ) စသော ဝုဏ္ဏရှိသူတို့။

ဘောဂေ-များသော စည်းစိမ်ရှိကုန်သော၊ အဗ္ဗဂတေတိ- ကား၊ မဂ္ဂပဋိပန္န-
လမ်းကိုသွားကုန်သော၊ မြာဟ္မဏာနံ-ပုဏ္ဏားတို့၏၊ ဝတစရိယာဒိမရိယာဒံ-
အကျင့်ကိုကျင့်ခြင်း အစရှိသော အပိုင်းအခြားကို၊ အဝီတိတ္တဗ္ဗ - မလွန်ကျူး
မူ၍၊ စရမာနေ-ကျင့်ကုန်သော၊ ဝယောအနုပ္ပတ္တေတိ- ကား၊ ဇာတိဝုမ္မ ဘာဝ
မ္မိ - မွေးဖွားခြင်းအားဖြင့် ကြီးသည်၏အဖြစ်လည်း ဖြစ်သော၊ အန္တိမဝယံ-
နောက်ဆုံး အရွယ်သို့၊ အနုပ္ပတ္တေ - ရောက်ပြီးကုန်သော၊ (“ မြာဟ္မဏေ-
တို့ကို” ဟုပါဠိတော်လွှမ်းစပ်၊) ဣတိ ဧဝံ-သို့၊ ဧတ္ထ-ဤဇိဏ္ဏေဝုဗ္ဗေအစရှိသော
ပါဠိရပ်၌၊ ယောဇနာ-အနက်ကို ယှဉ်စေခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏၊

ဣဒါနိ-၌၊ အဘိဝါဒေတိတိ ဧဝမာဒိနိ-အဘိဝါဒေတိ ဤသို့အစရှိသော
ပုဒ်တို့ကို၊ န သမဏော ဂေါတမောတိ ဧတ္ထ- ဤပါဠိ၌၊ ဝုတ္တ နကာရေန-
ဆိုအပ်ပြီးသော န အက္ခရာနှင့်၊ ယောဇေတွာ - ယှဉ်စေ၍၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ အတ္ထ
တော - အနက်အားဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာနိ-န၏၊ (ကိ - နည်း၊) နဝန္တဘိဝါ-
ရှိလည်း မခိုးတတ်၊ ဝါ-ရှိခိုးထိုက်၏ဟုလည်း မမှတ်ထင်၊ အာသနာ-နေရာမှ၊
နဝုဠဟတိဝါ - ထလည်း မထတတ်၊ ဝါ-ထထိုက်၏ ဟုလည်း မမှတ်ထင်၊
ဣမ-ဤအရပ်၌၊ ဘောဇန္တာ - အရှင်တို့သည်၊ နိဿိဒန္တု- ထိုင်ပါကုန်၊ ဣတိ

မဟလ္လကေ။ ။ “မဟလ္လက” အရလည်း ဇာတိမဟလ္လကမယူဘဲ ဝိဘဝမဟလ္လက
ကို ယူစေလို၍ ဝိဘဝစသည်မိန့်၊ သမန္နာဂတေဟု ဖွင့်သော်လည်း “မဟန္တ-စည်းစိမ်၏
များသည်၏အဖြစ်ကို+လာန္တိ ဂဏှန္တိတိ မဟလ္လကာ” ဟုသာ ပြု၊ (ကတ္တုသုဓိရသော
ပုဒ်၌ အဿတ္ထိလုပ်ဘွယ် မလို၊) ဝိဘဝသဒ္ဓါသည် ဓန၊ နိဗ္ဗာန၊ သမ္ပတ္တိဝိနာသ
(စည်းစိမ်ဖျက်ခြင်း) ဥပစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိအနက်များကိုဟောသောကြောင့် နိဗ္ဗာန်စသောအနက်
များကို တားမြစ်လို၍ “မဟဒ္ဓဓန” ဟု ဖွင့်၍ ဓနအရလည်း စည်းစိမ် အသုံးအဆောင်
အားလုံးကို ယူစေလို၍ “မဟာဘောဂေ” ဟု ဆင့်၍ဖွင့်ပြန်သည်။ [ဓန နိဗ္ဗာန သမ္ပတ္တိ-
ဝိနာသုစ္ဆေဒဒိဋ္ဌိယော၊ ဝုတ္တာ ဝိဘဝသဒ္ဓေန၊ ဣတိ ဝိညူ ဝိဘာဝယေ။ - သဒ္ဓနီတိ။]

အဗ္ဗဂတေ။ ။ “အဗ္ဗါနံ+ဂတာ” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ “အဗ္ဗ” အရ ကာလအခွန်ကို
မယူဘဲ ခရီးအခွန်ကို ယူစေလို၍ “မဂ္ဂပဋိပန္န” ဟု ဖွင့်၊ မဂ္ဂ-အရလည်း ပကတိလမ်းကို
မယူရ၊ သဒိသုပစာရအားဖြင့် “ကျင့်စဉ်လမ်း” ကို ယူရမည်ဟု သိစေလို၍၎င်း၊ “ပဋိ
ပန္န” အရလည်း သွားခြင်းကိုမယူဘဲ ကျင့်ခြင်းကိုယူစေလို၍၎င်း “ ဝတစရိယာဒိ ”
စသည်မိန့်၊ ဝတဿ - အကျင့်ကို+စရိယာ - ကျင့်ခြင်းတည်း၊ ဝတစရိယာ+အာဒိ
ယဿာဘိ ဝတစရိယာဒိ (မရိယာဒေါ)၊ အာဒိဖြင့် ပုန်ဏားတို့၏ နေထိုင် ချက်ပြုတ်
စားသောက်မှုစသည်ကိုယူ၊ “အဗ္ဗဂတေ-ပုဏ္ဏားထုံးတမ်း၊ ကျင့်စဉ်လမ်းကို၊ ဖြောင့်တန်း
မတ်မတ်၊ လိုက်သွားတတ်ကုန်သော” ဟု ပေး။ [“ဝယောအနုပ္ပတ္တေ” ကား ပဌမ
နည်းအတိုင်းပင်တည်း။]

စေ-ဤသို့၊ အာသနေနပိ-နေရာဖြင့်လည်း၊ န ဥပနိမန္တေတိဝါ - ဖိတ်လည်း
မဖိတ်မန်တတ်၊ ဝါ-ဖိတ်မန်ထိုက်၏ ဟုလည်း မမှတ်ထင်၊ ဣတိ-သို့၊ (ဝေဒိ
တဗ္ဗာနိ-နိ၏) ဟိ-ဆက်၊ ဣတ္ထ-ဤ န အဘိဝါဒေတိဝါ အရှိုသောပ၊ ဥရိရပ်
၌၊ ဝါသဒ္ဓေါ- ဝါသဒ္ဓါသည်၊ ရူပံ နိစ္စံဝါ အနိစ္စံဝါတိ အာဒိသု ဝိယ- ရူပံ
နိစ္စံဝါ အနိစ္စံဝါအစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌ကဲ့သို့၊ ဝိဘာဝနေနာမ-သဘောကို
ထင်စွာပြခြင်း မည်သော၊ အတ္ထ - အနက်၌၊ ဟောတိ-၏၊ [ရူပံ - ရုပ်သည်၊
နိစ္စံဝါ-နိစ္စလော၊ ဝါ- နိစ္စသဘောရှိသလော၊ အနိစ္စံဝါ- အနိစ္စလော၊ ဝါ-
အနိစ္စ သဘော ရှိသလော၊] စေ - ဤသို့၊ ဝံတွာ - ပြောပြီး၍၊ အထ - ထိုမှ
နေ၌၊ အတ္ထနော-မိမိကို၊ [အဘိဝါဒနာဒိနိဋ္ဌစပ်၊] အဘိဝါဒနာဒိနိ-ရှိခိုးခြင်း
အစရှိသည် တို့ကို၊ အကရောန္တံ - မပြုသော၊ ဘဂဝန္တံ - ခြတ်စွာဘုရားကို၊
ဒိသွာ-မြင်ရ၍၊ တယိဒံ ဘောဂေါတမ တထေဝါတိ-ဟူ၍၊ အာဟ- ပြောပြ၊
မယာ-အကျွန်ုပ်သည်၊ ယံ တံ - အကြင် အကြောင်းကို၊ သုတံ-ပြီ၊ တံ - ထို
အကြောင်းသည်၊ တထေဝ - ထို ကြားအပ်သည့် အတိုင်းသာတည်း၊ မေ-၏။

နာသနာ ဝုဠဟတိ။ ။ ဗြာဟ္မဏေဇိဏ္ဍေ-စသော ဒုတိယန္တပုဒ်များသည် န အဘိ
ဝါဒေတိ၊ န နိမန္တေတိ ကြိယာတို့နှင့်သာစပ်နိုင်၏။ န ပစ္စုဠေတိနှင့်မစပ်နိုင်၊ ဘာကြောင့်
နည်း၊ “န အာသနာ ဝုဠဟတိ” ဟု ဖွင့်ရကား “ပုန်ဏားတို့ကို + နေရာမှ မထ” ဟု
အနက်မဖြစ်နိုင်သောကြောင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ပစ္စုဠေတိနှင့်တွဲခိုက် “ ဗြာဟ္မဏေ-
တို့ကို၊ (ဒိသွာ-မြင်၍၊ မြင်လသော်)” ဟု ဒိသွာထည့်၍ စပ်ပါ၊ တနည်း- ပစ္စုဠာန
အတွက် ပစ္စုဠမနအနက်ယူလျှင် “ဗြာဟ္မဏေ-တို့ကို၊ န ပစ္စုဠေတိ-နေရာမှ အလျင်ထ၍
ခရီးဥျး မကြိုတတ်” ဟု ဒိသွာ မထည့်ဘဲ တိုက်ရိုက်စပ်နိုင်၏၊ “အာစရိယံ ပန ဒူရ
တောဝ ဒိသွာ ပစ္စုဠာယ (အလျင်ထ၍) ပစ္စုဠမနကရဏံ (ခရီးဥျးကြိုမှုကိုပြုခြင်းသည်)
ပစ္စုဠာနံနာမ” - ဟု အခြားနေရာ၌ အဋ္ဌကထာဖွင့်သည်၊ ဤ၌ “နာသနာ ဝုဠဟတိ”
ဟု ဥဋ္ဌာနသာပြု၍ ပစ္စုဠမန မပြုခြင်းကား ဥပလက္ခဏ (အနက်တခုကိုသာ ဖွတ်၍)
ဖွင့်ပြခြင်းတည်း။

ဝိဘာဝနေ နာမ အတ္ထေ။ ။ “ပကတိ ဝိဘာဝနသင်္ခါတေ အတ္ထေ” ဟု သာရတ္ထ
ဖွင့်၏၊ ဤ၌ သင်္ခါတေဖြင့် နာမ၏ အနက်ကို အဓိပ္ပါယ် ပေါ်အောင် ဖွင့်သည်၊ န အဘိ
ဝါဒေတိဝါ၌ ဝါသဒ္ဓါသည် ဝိကပ္ပနစသောအနက်ကိုမဟော၊ “ရူပံ နိစ္စံဝါ အနိစ္စံဝါ”၌
ဝါကဲ့သို့ “ပင်ကိုယ်သဘောကို ထင်ရှားပြခြင်း” ဟူသော ဝိဘာဝနအနက်ကို ဟော
သည်-ဟူလို၊ “ န အဘိဝါဒေတဗ္ဗတိ သလ္လက္ခေတိတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ” ဟု အဓိပ္ပါယ်တ္ထ
ဖွင့်ပုံကြည့်၍ “န အဘိဝါဒေတိဝါ - ရှိလည်း မခိုးတတ်” ဟု ပေးလျှင် “တတ်” ဟူသော
အသုံးသည် ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ပင်ကိုယ်သဘောကို ပေါ်လွင်စေသောအသုံးတည်း၊ ဥပမာ-
“သူတို့လူမျိုးက လူကြီးကို ရှိမခိုးတတ်ဘူး၊ ရှိခိုးထိုက်တယ်လို့ မမှတ်ဘူး” ဟု ဆိုလျှင်
ထိုလူမျိုး၏ပင်ကိုယ်သဘော အလေ့အထ ပေါ်လွင်သကဲ့သို့တည်း။

တံ သဝနဉ္စ-ထို ရှေးက ကြားရခြင်းသည်၎င်း၊ ဒဿနဉ္စ - ယခု တွေ့မြင်ရခြင်း သည်၎င်း၊ သံသန္တတိ-နွီးနှော၏၊ သမေတိ - ညီညွတ်၏၊ အတ္တတော-အနက် အားဖြင့်၊ ဧကိဘာဝံ - တခုတည်း၏ အဖြစ်သို့၊ ဂစ္ဆတိ - ရောက်၏၊ ဟိ-မှန်၊ (တနည်း၊) ဟိ- အကြံကြောင့်၊ အဝံဂေါတမော - သည်၊ (ဇိဏ္ဏေ ဝုဓေ စသော ပါဠိတော်အတိုင်း ဇေတိဆိုပါ။) အာသနေန-နေရာဖြင့်၊ နနိမန္တေတိ ဝါ-တတ်၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ (တထေဝ - ထို ကြားအပ်သည့် အတိုင်းသာ တည်း)။ [ရှေ့ကမူရင်းဖြစ်သော တထေဝကို ပြန်လှည့်၊ တံ သဝနဉ္စ - စသည် ကား၊ တထေဝ၏ အဖွင့်သာ။] ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ အတ္တနာ - မိမိသည်၊ သုတံ- ကြားအပ်သော အကြောင်းကို၊ ဒိဋ္ဌေန-မြင်အပ်သောအရာဖြင့်၊ နိဂမေတွာ- နိဂုံးအုပ်၍၊ ဝါ- ဆုံးဖြတ်၍၊ နိန္ဒန္တော - ယခုအခါ ကဲ့ရဲ့လိုသည်၏ အဖြစ် ကြောင့်၊ တယိဒံ ဘောဂေါတမ နသမ္ပန္နမေဝါ တိ- ဟူ၍၊ အာဟ-ပြောပြီး၊ အဘိဝါဒနာဒီနံ-ရှိခိုးခြင်းအစရှိသည်တို့ကို၊ တံ အကရဏံ-ထိုမပြုခြင်းသည်၊ န ယုတ္တမေဝ-မသင့်လျော်သည်သာ။

အထ-ကဲ့ရဲ့ရာ ထိုအခါ၌၊ အဿ-ထို ပုဏ္ဏားအား၊ (ဒေသတုကာမော အာဟဉ္စစပ်၊) ဝါ-၏၊ (တံ အညာဏံဉ္စစပ်) ဘဂဝါ-သည်၊ အတ္တုတ္တံသန ပရဝုပ္ပနဒေါသံ - မိမိကို ချီးမြှောက်ခြင်း၊ သူတပါးကို ရှုတ်ချခြင်း အပြစ်သို့၊

တံ သဝနဉ္စ စသည်။ ။ တထေဝ၏အနက်ကိုပြလို၍ “တံ၊ပေ၊ဧကိဘာဝံ ဂစ္ဆတိ” ဟု မိန့်၊ “တထေဝ-ထို ကြားအပ်သည့်အတိုင်းသာလျှင်” ဟူသည် “အကြား-အမြင် ၊မျိုးလုံး တထပ်တည်း တူနေခြင်းပင်တည်း” ဟူလို၊ ထိုစကားကိုပင် ခိုင်မြဲ စေလို၍ (ဒဋ္ဌိ) တနည်းအကြောင်းပြလို၍ “န ဟိ” စသည်မိန့်၊ နောက်၌ နိမန္တေတိတိဟု ဣတိ ပါနေသောကြောင့် ဟေတုဝါကျက သာ၍ အဋ္ဌကထာ အနက်ပေးရာ၌ အားကောင်း ၏၊ ပါဠိတော်အနက်ပေးရာ၌မူ ဣတိ မပါသောကြောင့် ဒဋ္ဌိသာ ပေး။

ဧဝံ၊ပေ၊န သမ္ပန္နမေဝ။ ။ ဧဝံကို နိဂမေတွာ၌ စပ်၊ နိဂမေတွာ၌ “နိ-နိဋ္ဌာနံ- (အပြီးအဆုံးသို့) + ဂမေတွာ-ရောက်စေ၍” ဟု အနက်မှတ်၊ ရှေးကကြားအပ်ခဲ့သော အကြောင်းကို ယခု တွေ့မြင်အပ်သောအရာဖြင့် အပြီးအဆုံးသို့ရောက်စေသည်၊ ဝါ-ဆုံး ဖြတ်ချက်ချသည်-ဟူလို၊ “နိန္ဒန္တော” အရကား “တယိဒံ န သမ္ပန္နမေဝ” တည်း၊ အခြား ဂူ ဖ်တွေ ရှင်ဂေါတမမှာ ပြည့်စုံနေပါလျက် “အဘိဝါဒန စသည်ကိုပြုခြင်း” ဟူသော ဤဂုဏ်တခု မပြည့်မစုံ ဖြစ်နေသည်-ဟူလို၊ ထို့ကြောင့် “ဟံ၊ ပေ၊ နယုတ္တမေဝ” ဟု အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်သည်၊ “အဘိဝါဒန စသည်ကို မပြုခြင်းဟာ မသင့်တော်ပါ” ဟူလို။

အတ္တုတ္တံသန၊ပေ၊အနုပဂပ္ပ ။ ။ သူတပါးက မိမိကို စွပ်စွဲကဲ့ရဲ့သည့်အခါ မိမိ ဂုဏ်တွေကို ထုတ်ဖော်ဝါကြားလျှင် အတ္တုတ္တံသန အပြစ် ဖြစ်တတ်၏၊ ကဲ့ရဲ့သူကို ပြန်၍ ရှုတ်ချသော အားဖြင့် ပရဝုပ္ပန အပြစ်လည်း ဖြစ်တတ်၏၊ ဘုရားရှင်သည် ထိုအပြစ်

အနုပဂမ္မ-မကပ်ရောမုန္တိ၊ ကရုဏာသီတလဟဒယေန-ကရုဏာတော်ကြောင့်
 အေးမြသော စိတ်နှလုံးတော်ဖြင့်၊ တံ အညာဏံ-ထို မသိခြင်းကို၊ [“အရှင်
 ဂေါတမသည် ငါ့အား ရှိခိုးမှုစသည်ကို ပြုထိုက်သူ မဟုတ်” ဟု နားမလည်
 ခြင်းကို၊] ဝိဓေတွာ- ပယ်ဖျောက်တော်မူ၍၊ ယုတ္တဘာဝံ- သင့်လျော်သည်၏
 အဖြစ်ကို၊ [ရှိခိုးမှုစသည်ကို မပြုသော်လည်း၊ “နယုတ္တမေဝ” ဟု ကဲ့ရဲ့သည့်
 အတိုင်း မဟုတ်၊ ယုတ္တ ဖြစ်ကြောင်းကို၊] ဒသေတုကာမော - ပြတော်မူလို
 သည်၊ (ဟုတွာ) နာဟန္တံ မြာဟ္မဏ၊ ပေ ဝိပတေယျာတိ-ဟူ၍၊ အာဟ-ဗြ၊

တဩ-ထို နာဟန္တံ မြာဟ္မဏအစရှိသောစကားရပ်၌၊ အယံ- ဤ ဆိုအပ်
 လတုံကား၊ သင်္ခေပတ္တော- တည်း၊ မြာဟ္မဏ-ပုဏ္ဏား၊ အဟံ-ငါသည်၊ အပ္ပဋိ
 ဟဒေတန-ပေါက်ပင်မတားဆီးအပ်သော၊ သဗ္ဗညုတညာဏစက္ခုနာ-သဗ္ဗညုတ
 ဉာဏ်တည်းဟူသော မျက်လုံးတော်ဖြင့်၊ ဩလောကေန္တောဝိ-ကြည့်ပါသော်
 လည်း၊ (နပဿာမိ၌ စပ်၊) ယံ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အဟံ-သည်၊ အဘိဝါဒေ
 ယျံဝါ-ရှိမှုလည်း ခိုးရာ၏၊ ပစ္စုဋ္ဌေယျံဝါ-နေရာမှ အလျင်ထ၍ ခရီးဥးမှုလည်း
 ကြိုဆိုရာ၏၊ အာသနေန-ဖြင့်၊ နိမန္တေယျံဝါ-ဖိတ်မှုလည်း ဖိတ်မန့်ရာ၏၊ [ဤ၌
 ဝါတို့ကား အနိယမတ္ထတည်း၊] တံ ပုဂ္ဂလံ- ကို၊ သဒေဝကာဒိဘေဒေ-သဒေ
 ဝက အစရှိသောအပြားရှိသော၊ တေသ္မိလောကေ-၌၊ န ပဿာမိ-မြင်တော်
 မမူ၊ [အနန္တရိယံဝါနေရာဝယ် “အနန္တရိယံစ” ဟု မူကွဲရှိ၏၊ ထိုမူကွဲက
 ကောင်းပုံရသည်၊] စ- သည်သာ မကသေး၊ ယွာဟံ - အကြင်ငါသည်၊ အဇ္ဇ-
 ယနေ၊ သဗ္ဗညုတံ-သဗ္ဗညုအဖြစ်သို့၊ ပတ္တော-ရောက်ပြီးသည်၊) ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊
 ဝါ-ဖြစ်မှ၊) ဝေရူပံ- ဤသို့သဘောရှိသော၊ နိပစ္စကာရာရဟံ-ရိသေတုပ်ဝပ်မှု

၂ ရပ်သို့ မကပ်ရောက်ဘဲ ခြေသော စိတ်ထားဖြင့် ပြန်၍ မိန့်တော်မူလေသည်။ [အတ္တ
 နော-မိမိကို+ဥတ္တံသနံ-ဂုဏ်ဖော်သောအားဖြင့် ချီးမြှောက်ခြင်း၊ အတ္တုတ္တံသနံ-ခြင်း၊
 ပရဿ-သူတပါးကို+ဝမ္ဘနံ-အပြစ်ကို ထုတ်ပြ၍ ရှုတ်ချခြင်း၊ ပရဝမ္ဘနံ-ခြင်း။]

ဩလောကေန္တော။ ။ဘုရားရှင်သည် ဘုရားဖြစ်ပြီး၍ မကြာမီပင် အရိအသေ
 ပြု၍ နေဘို့ရာ ပုဂ္ဂိုလ်ကို တကမ္ဘာလုံး၌ ကြည့်တော်မူဘူးပါသည်၊ ထိုသို့ ကြည့်တော်
 မူဘူးသည်ကို ရည်ရွယ်တော်မူ၍ “ဩလောကေန္တော” ဟု မိန့်တော်မူသည်။

နိပစ္စကာရာရဟံ။ နိပတနံ - တုပ်ဝပ်ခြင်း၊ နိပစ္စံ-ခြင်း၊ (နိ+ ပတ+ဣ။)
 နိပစ္စဿ+ ကာရော- နိပစ္စကာရော၊ နိပစ္စကာရဿ - အား (အလမတ္တသမ္ပဒါနံ) +
 အရဟော-နိပစ္စကာရာရဟော၊ ဋီကာ၌ “ပါဏာတိပါတာရဟံ” ကိုလည်း “ပဏီ” ဟု
 ပါဌမှန်ပြင်၊ နိပတနံ နိပါတော၊ ပကာရေန+ နိပါတော-ပဏီပါတော၊ ပ-သက္ကတ၌
 (ပြ) ဥပသာရနောက်ဖြစ်၍ နကို ဏပြန်စေ။

ပြခြင်းအားထိုက်သော၊ ပုဂ္ဂလံ-ပုဂ္ဂိုလ်ကို(ယံ)နပဿာမိ-အကြင်မြင်တော်
မမူ၊ တဿမေ-ထိုငါ၏၊ ဧတံ-ဤ ရှိသေတုပ်ဝပ်မှုပြုထိုက်သူကို မမြင်ခြင်းကို၊
အနန္တရိယံ - မအံ့ဩအပ်ပါ၊ ဝါ - မအံ့ဩလောက်ပါ၊ အဝိစ- စင်စစ်ကား၊
ယဒါပိ - အကြင်အခါ၌လည်း၊ အဟံ-ငါသည်၊ သမ္ပတိဇာတော - မွေးဖွား
ပြီး၍ ယခုတခဏသာ ရှိသေးသည်၊ (သမာနောဝ- ဖြစ်စဉ်ကပင်၊) ဥတ္တရေန
မုခေါ-မြောက်အရပ်၌မျက်နှာရှိသည်၊ ဝါ-မြောက်အရပ်သို့ရှေးရှု၊ သတ္တပဒ
ဝီတိဟာရေန-ခုနစ်ဖဝါး လှမ်းခြင်းဖြင့်၊ ဂစ္ဆာ-သွား၍၊ သကလံ- အလုံးစုံ
သော၊ ဒသသဟဿိ လောကဓာတု - တသောင်းသော လောကဓာတ်ကို၊
ဩလောကေသိ - ကြည့်တော်မူခဲ့ပြီ၊ တဒါပိ - ထိုအခါ၌လည်း၊ (ထိုအခါ
တုန်းက သော်မှလည်း၊) ယံ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အဟံ-သည်၊ အဘိဝါဒေယျံ
ဝါ- ရာ၏၊ ပစ္စုဋ္ဌေယျံဝါ- ရာ၏၊ အာသနေန- ဖြင့်၊ နိမန္တေယျံဝါ- ရာ၏၊ သ
ဒေဝကာဒိဘဒေ-သော၊ ဧတသ္မိလောကေ-၌၊ တံပုဂ္ဂလံ - ကို၊ န ပဿာမိ-
မူ၊ အထခေါ - စင်စစ်ကား၊ မံ - ငါ့ကို၊ သောဠသကပ္ပ သဟဿာယုကော-
ကပ္ပါပေါင်းတသောင်းခြောက်ထောင်အသက်ရှည်သော၊ ဒီဏာသဝ မဟာ
ဗြဟ္မာပိ- ရဟန္တာမဟာဗြဟ္မာသည် သော်လည်း၊ အဉ္စလိ - ကို၊ ပဂ္ဂဟေတွာ-
ချီမြောက်၍၊ တံ- အသင်မင်းသားသည်၊ လောကေ - လောက၌၊ မဟာပုရိ
သော - မြတ်သော ယောကျ်ားပါတည်း၊ တံ-သည်၊ သဒေဝကဿ- နတ်နှင့်
တကွဖြစ်သော၊ လောကဿ-၏၊ ဝါ-ထက်၊ အဂ္ဂေါစ - အဥျးအဖျားလည်း
ဟုတ်ပါ၏၊ ဇေဋ္ဌောစ - အကြီးအကဲလည်း ဟုတ်ပါ၏၊ သေဋ္ဌောစ - အမွန်
အမြတ်လည်း ဟုတ်ပါ၏၊ တယာ - အသင် မင်းသားထက်၊ ဥတ္တရိတရော-
သာလွန်မွန်မြတ်သူသည် နတ္ထိ-မရှိပါ၊ ဣတိ-ဤသို့ပြော၍၊ သဉ္စာတ သောမန
ဿော-လွန်စွာဖြစ်သော ပမ်းမြောက်ခြင်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ)၊ ပဋိမာနေသိ-
မြတ်နိုးကော်ရော် ပူဇော်ဘူးပြီ။

စ-ဆက်၊ တဒါပိ - ထို အခါ၌လည်း၊ အဟံ-သည်၊ အတ္တနာ- မိမိထက်၊
ဥတ္တရိတရံ-သာလွန်မွန်မြတ်သူကို အပဿန္တော-မမြင်ရသည်၊(ဟုတွာ-၍၊)
အဂ္ဂေါဟ မသ္မိလောကဿ၊ဇေဋ္ဌောဟမသ္မိ လောကဿ၊ သေဋ္ဌောဟမသ္မိ

သမ္ပတိဇာတော စသည်။ ။ သမ္ပတိ+ဇာတဿ အဿာတိ သမ္ပတိဇာတော၊
(မာသဇာတော ကဲ့သို့တည်း၊) “ဥတ္တရေနမုခေါတိ ဥတ္တရာဘိမုခေါ၊ - ” ဋီကာ၊
ဥတ္တရေန + မုခံ ယဿာတိ ဥတ္တရေနမုခေါ၊ နာ ဝိဘတ်မကြေသော အလုတ္တသမာသံ၊
ထိုနာလည်း“ပုရတ္ထိမေန တေရဋ္ဌော”ကဲ့သို့ အဓိကရုဏအနက်၌ သက်၊ ဝီတိဟရုဏံ-
ရှေ့ခြေကိုလွန်၍ နောက်ခြေကို ဆောင်ခြင်း၊ ဝါ- လှမ်းခြင်း၊ ဝီတိဟာရော- ခြင်း၊
သတ္တပဒဿ-ကို + ဝီတိဟာရော၊ သတ္တပဒဝီတိဟာရော-ခြင်း။

လောကဿာတိ-ဟူ၍၊ အာသတိ-ရဲရင့်သူတို့၏ဥစ္စာဖြစ်သော၊ ဝါစံ-စကားကို၊ နိစ္ဆာရေသိ-မိန့်မြွက်ဘူးပြီ၊ [အဟံ-သည်၊ လောကဿ-တလောကလုံးထက်၊ အဂ္ဂေါ-အဥးအဖျားသည်၊ အသ္မိ-ဖြစ်၏၊ အဟံ လောကဿ-ထက်၊ ဇေဋ္ဌော-အကြီးအကဲသည်၊ အသ္မိ-၏၊ အဟံ လောကဿ-ထက်၊ သေဋ္ဌော-အမွန်အမြတ်သည်၊ အသ္မိ-၏] ဝေ- ဤသို့၊ သမ္ပတိဇာတဿာပိ - မွေးဖွားပြီး၍ ယခု တခဏမျှသာ ရှိသေးသည်လည်းဖြစ်သော၊ မယံ-၏၊ အဘိဝါဒနာဒါရဟော - ရှိခိုးခြင်း အစရှိသည်ကို ထိုက်သော၊ ပုဂ္ဂလော - သည်၊ နတ္ထိ-မရှိခဲ့၊ သွာဟံ-သည်၊ ဣဒါနိ-၌၊ သဗ္ဗညုတံ-သဗ္ဗညုအဖြစ်သို့၊ ပစ္ဆော-ပြီးသည်၊ (ဟုတွာ) ကံ-အဘယ်သူ့ကို၊ အဘိဝါဒေယျံဝါ-ရှိမူလည်း ခိုးရာဥးအံ့နည်း၊ ပစ္စုဋ္ဌေယျံဝါ - နေရာမှ အလျင်ထ၍ ခရီးဥးမူလည်း ကြိုဆိုရာဥးအံ့နည်း၊ အာသနေန-ဖြင့်၊ နိမန္တေယျံဝါ-ဖိတ်မူလည်း ဖိတ်ရာဥးအံ့နည်း၊ မြာဟ္မဏ-ပုဏ္ဏား၊ တဿာ-ကြောင့်၊ တံ-သည်၊ တထာဂတော-မြတ်စွာဘုရား အထံမှ၊ ဝေရူပံ - ဤသို့သဘောရှိသော၊ နိပစ္စကာရံ - ရိသေတပ်ဝပ်မှု ပြုခြင်းကို၊ မာပတ္ထယိတ္ထ- မတောင်းတပါလင့်၊ [အဇ္ဇတနိ ဩကံ ဣပြု၍ ပတ္ထယိ ဟု ရှိသင့်၏၊ ပတ္ထယိတ္ထကိုကား ဝစနဝိပလ္လာသ ကြံ။] ဟိ - မှန်၏၊ မြာဟ္မဏ - ပုဏ္ဏား၊ ယံ-အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ တထာဂတော-သည်၊ အဘိဝါဒေယျံဝါ - ရာ၏၊ ပစ္စုဋ္ဌေယျံဝါ-ရာ၏၊ အာသနေန- ဖြင့်၊ နိမန္တေယျံဝါ - ရာ၏၊ တဿ ပုဂ္ဂလဿ-၏၊ မုဒ္ဒါပိ-ဥးထိပ်သည်လည်း၊ ရတ္ထိပရိယောသာနေ-ညဉ့်အဆုံး၌၊ ပရိပါကသိထိလဗန္ဓနံ-မှည့်ရင့်ခြင်းကြောင့်လျော့သောအဖွဲ့ရှိသော၊ ဝဏ္ဏော-အညွှာမှ၊ ပဝုတ္တတာလဖလမိဝ - ကြွေကျသော ထန်းသီးကဲ့သို့၊ ဂိဝတော-လည်ပင်းမှ၊ ပစ္ဆိဇ္ဇိတွာ-ပြတ်၍၊ သဟသာဝ- အဆောတလျှင်သာလျှင်၊ ဘူမိယံ-မြေ၌၊ ဝိပတေယျ-ကျရာ၏၊ ဣတိ- ဤကား၊ သင်္ခေပတ္ထော-တည်း (တကြာယံသင်္ခေပတ္ထောကို ပြန်အုပ်သည်)။

ပရိပါက၊ ပေ၊ ဖလံဝိယ။ ။ပရိပစ္စနံ - မှည့်ရင့်ခြင်း၊ ပရိပါကော-ခြင်း၊ ပရိပါကေန + သိထိလံ ပရိပါကသိထိလံ၊ ပရိပါကသိထိလံ၊ ဗန္ဓနံ ယဿာတိ ပရိပါကသိထိလဗန္ဓနံ (တာလဖလံ)၊ ဝဏ္ဏတိ ဗန္ဓတိ ဧတ္ထာတိ ဝဏ္ဏော (ဖွဲ့ရာ အညွှာ၊ အခိုင်) ဝဋ်ဇာတ်၊ ကပစ္စည်း၊ ကြွေကျခြင်းအနက်ကိုဟောသော ပဝုတ္တန္တ ဓာတ်ကြံထားသည်ကို မတွေ့မီ၊ “ပဝုတ္တောတိ ပတိတော” ဟု မဟာဝါ မဟာခန္ဓက ဩဝါဒခဏ်း၌၎င်း၊ “ဗန္ဓနာ ပဝုတ္တော၊ ပေ၊ ဗန္ဓနတော ပမုတ္တဘာဝေ” ဟု ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဝိကာ ပဌမဂါထာ အစွင့်၌၎င်း ဖွင့်ထားသည်ကိုသာ တွေ့ရ၏၊ “ဝုတ္တသိရော” ကဲ့သို့ ပပုဗ္ဗ ဝုစ္ဆ၊ သို့မဟုတ် ဝပဇာတ်၊ တ ပစ္စည်းဖြင့် ပြီးစေသင့်သည်။ [ပပုဗ္ဗ ဝစဇာတ်၊ တပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော (ဆိုအပ်ဟု အနက်ထွက်သော) ပဝုတ္တသဒ္ဓါကား ဤနေရာနှင့် မဆိုင်။]

ဝေ-ဤသို့၊ ဝုတ္တေဝိ-မိန့်တော်မူအပ်ပါသော်လည်း၊ မြာဟ္မဏော-သည်၊ ဒုပ္ပညတဿ-ပညာမရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝါ- ပညာမရှိသည့်အတွက်၊ (အသလ္လက္ခေန္တော၌စပ်၊) တထာဂတဿ-၏၊ လောကေ-၌၊ ဇေဋ္ဌဘာဝ-ကို၊ အသလ္လက္ခေန္တော- မမှတ်သားနိုင်သည်၊ (ဟုတွာ- ဖြစ်၍၊ ဝါ-ကြောင့်၊ အသဟမာနော၌ စပ်၊) ကေဝလံ - သက်သက်၊ တံဝစနံ - ထိုစကားကို၊ အသဟမာနော - သည်းမခံနိုင်သည်၊ (ဟုတွာ - ၍၊) အရသရူပေါဘဝံ ဂေါတမောတိ-ဟူ၍၊ အာဟ-ပြောပြီ၊ [“တထာဂတဿစ” ဟု စပ်သည် ကား အပို၊ ဆည်းစရာ မရှိ၊ အင်္ဂုတ္တိရံ အဋ္ဌကထာ၌လည်း မပါ၊] ကိရ-ချွ၊ အယံ - ဤ ဆိုအပ်လတံကား၊ အဿ-ထို ပုဏ္ဏား၏၊ အဓိပ္ပာယ်ော - အလို တည်း၊ လောကေ - ၌၊ ယံ အဘိဝါဒန ပစ္စုပ္ပန် အဉ္စလိကမ္မ သာမိစိကမ္မ- အကြင်ရှိခိုးမှု၊ နေရာမှ အလျင်ထ၍ ခရီးဥးကြိုဆိုမှု၊ လက်အုပ်ချီမှု၊ အရိအသေ ပြုမှုကို၊ သာမဂ္ဂိရသောတိ-သ ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ တံ-ထို အဘိဝါဒန စသော အမှုသည်၊ ဘောတော ဂေါတမဿ- ၏ သန္တာန်၌၊ (အား-ဟုလည်း ပေး ကြ၏၊) နတ္ထိ- မရှိ၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အဘိဝါဒန စသော အမှု၏ မရှိခြင်းကြောင့်၊) ဘဝံဂေါတမော-သည်၊ အရသရူပေါ အရသဇောတိကော၊ အရသ သဘာဝေါ - သာမဂ္ဂိရသ မရှိသူ၏အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိ၏၊ ဣတိ အဓိပ္ပာယ်ော။

သာမဂ္ဂိရသ ။ ။ ရသီယတိ အဿာဒီယတိတိ ရသော - သာယာအပ်သော အရသာ၊ ထို“ရသ”ဟူသည် အဘိဝါဒနစသော ရိသေမှုတည်း၊ မှန်၏-ထိုအရိအသေ ပြုမှုသည် (အရိအသေ ခံရသူအတွက်) နှစ်သက်ဝမ်းမြောက်ကြောင်း အရသာတမျိုး ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့်ပင် အရိအသေ ခံချင်ကြသည်၊ အရိအသေ ပေးသူအတွက်လည်း (ဟန်လုပ်ခြင်းမဟုတ်ဘဲ တကယ်စေတနာရင်းဖြင့်) အရိအသေပေးခြင်း ဖြစ်လျှင် သာယာဘွယ် (ဝမ်းမြောက်မှု) အရသာတမျိုးပင် ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဤ အရသာကို “သာမဂ္ဂိရသ”ဟု ခေါ်ရသည်၊ သမဂ္ဂါနံ + သော သာမဂ္ဂိ- (ကြီးသူငယ်သူတို့ စိတ်ချင်း မတုံကြလျှင် အဘိဝါဒနစသော အမှုကိုမပြုကြ၊ ညီညွတ်သူတို့သာပြုကြသောကြောင့်) ညီညီညွတ်ညွတ် ဖြစ်နေကြသူတို့၏ + ရှိခိုးမှု စသော အလုပ်ကို သာမဂ္ဂိ ဟု ခေါ်၏၊ သာမဂ္ဂိစ + သာ + ရသောစာတိ သာမဂ္ဂိရသော - ညီညွတ်သူတို့၏ဥစ္စာ သာယာဘွယ် ကောင်းသော ရိသေမှု။ (ပိဋံ မဇ္ဈေရဿပြီ။)

အရသ ရူပေါ။ ။ ထို သာမဂ္ဂိရသ မရှိသူသည် “နတ္ထိ + ရသော ယဿ” ဟူသော ဝစနတ္ထအရ “အရသ” မည်၏၊ ဤ “အရသ” အရ ပုဂ္ဂိုလ်ရသောကြောင့် ရူပနှင့် အရ မတူရကား ဘာဝပ္ပဓာန၊ တနည်း “အရသဘာဝ” ဟု ဆိုလိုလျက် ဘာဝပ္ပဓိကြေသည် ဟုကြံ၊ ထိုသို့ ကြံမှသာ ရူပနှင့်အရတူ၍ “အရသော + ရူပံ ယဿာတိ အရသရူပေါ ” ဟု ဖြစ်နိုင်သည်၊ ရူပအရလည်း “ရုပ်-အဆင်း” စသော အနက်ကိုယူမည် စိုး၍ “အရသ

အထ-ပြောဆိုရာ ထိုအခါ၌၊ အဿ-ထိုပုဏ္ဏားအား၊ (သန္တဿန္တော၌ စပ်၊) ဝါ-၏၊ (စိတ္တ၌ စပ်၊) ဘဝဝါ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ စိတ္တမုဒုတာဝဇန နတ္ထံ-စိတ်၏ နညံသည်၏အဖြစ်ကိုဖြစ်စေခြင်း အကျိုးငှါ၊ ဥဇ္ဇဝိပစ္စနိကဘာဝံ- ဖြောင့်ဖြောင့် ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ကို၊ ပရိဟရန္တော - ရှောင်လွှဲတော် မူလျက်၊ အညထာ-ပုဏ္ဏားရည်ရွယ်အပ်သော အနက်မှ တပါးသော အပြား အားဖြင့်၊ တဿ ဝစနဿ-ထိုအရသရူပေါ ဟူသော သဒ္ဒါ၏၊ အတ္ထံ-အနက် ကို၊ အတ္တနိ-ကိုယ်တော်၌၊ သန္တဿန္တော - ကောင်းစွာ ပြတော်မူလိုသည်၊ (ဟုတွာ- ရှိ၊) အတ္ထိခွေသ မြာဟ္မဏ ပရိယာယောတိ အာဒိ - အတ္ထိခွေသ မြာဟ္မဏ ပရိယာယော အစရှိသော စကားကို၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ၊ တတ္ထ- ထိုအတ္ထိခွေသ အစရှိသော စကားရပ်၌၊ ပရိယာယောတိ-ကား၊ ကာရဏ- အကြောင်းတည်း၊ ဟိ- မှန်၏၊ အံယံ ပရိယာယသဒ္ဒေါ- သည်၊ ဒေသနာဝါရ ကာရဏေသု-ဟောအပ်သော တရား၊ အလှည့် အကြိမ်၊ အကြောင်းဟူသော အနက်တို့၌၊ ဝတ္တတိ-၏၊

ဇာတိကော” ဟု ဖွင့်ပြီးလျှင် ဇာတိအရလည်း အမျိုးဇာတ်ကို ယူမည် စိုး၍ “အရသ သဘာဝေါ” ဟု ထပ်၍ဖွင့်သည်။ “မည်သူမျှ မတိုက်တွန်းရာဘဲ ပင်ကိုယ်သဘောအတိုင်း အားဖြင့်ပင် အဘိဝါဒနစသော သာမဂ္ဂိရသ မရှိ” ဟူလို၊ ဤအဖွင့်အတိုင်း “အရသ ရူပေါ - အဘိဝါဒနစသော သာမဂ္ဂိရသ မရှိသူ၏အဖြစ်ဟူသော သဘောရှိ၏” ဟုပေး။

စိတ္တမုဒု၊ ဧပ၊ ပရိဟရန္တော။ ။ “ငါသည် အရသရူပ မဟုတ်၊ ငါတို့လိုပုဂ္ဂိုလ်မျိုး သည် ရှိခိုးမှုစသည်ကို မပြုသိုက်” ဟု တိုက်ရိုက်ပယ်လိုက်လျှင် ပုန်ဏား၏ စိတ်သည် ခက်ထန်ကြမ်းတမ်းတူယှာ ရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် ပုန်ဏား၏စိတ်ကို နညံလာအောင် ဆွဲ ဆောင်သောအားဖြင့် “အတ္ထိ ခွေသ မြာဟ္မဏ ပရိယာယော = ငါဘုရားကို အရသရူပ ဟု ဆိုလိုလျှင် ဆိုစရာ အကြောင်း ရှိပါရဲ့” ဟု မိန့်တော်မူကာ ထို အကြောင်းကိုပင် “ယေ တေ ရူပရသာ” စသည်ဖြင့် ချဲ့ပြတော်မူသည်။

အညထာ၊ ဧပ၊ သန္တဿန္တော။ ။ အရသရူပေါ - ဟူသော သဒ္ဒါ၏ အနက်ကို ပုန်ဏားက အဘိဝါဒနစသော သာမဂ္ဂိရသ မရှိခြင်းကို ရည်ရွယ်၏၊ ထိုရည်ရွယ်ချက်မှ တခြား ရူပရသစသော သာမဂ္ဂိရသ မရှိပုံ ပြခြင်းကို “အညထာ တဿ ဝစနဿ အတ္ထံ သန္တဿန္တော” ဟု ဆိုလိုသည်။

ပရိယာယော။ ။ ပရိယာယောတိ ဒေသေတဗ္ဗံ အတ္ထံ အဝဂမေတိ မောဇေတီတိ ပရိယာယော = ဟောထိုက်သော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို သိစေတတ်သောကြောင့် ဒေသ နာတော်သည် ပရိယာယမည်၏။ [ပရိပုဗ္ဗ, ဣဓာတ်, တနည်း-အယဇာတ် (ကာရိတ် ပစ္စည်းကြေ) ဏပစ္စည်း။] ပရိယာယတိ (အပရာပရံ ပရိဝတ္တတိ) တိ ပရိယာယော = တလှည့်ပြီး တလှည့် ဆက်ကာဆက်ကာ လည်တတ်သောကြောင့် အလှည့်အကြိမ်သည် ပရိယာယမည်၏။ [ကာရိတ်ပစ္စည်း မပါ, ရှေ့အတိုင်း ဇာတ်ပစ္စည်း၊ ပရိသဒ္ဒါသည်

ဟိ-နဲ့၊ မဓုပိဏ္ဍိကပရိယာယောတွေဝ နံ ဓာရေဟိတိ အာဒိသု-မဓု ၊ပေ၊
 ဓာရေဟိ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ သေ - ဤ ပရိယာယ သဒ္ဓါသည်၊ ဒေသ
 နာယံ - ဟောအပ်သော တရားဟူသော အနက်၌၊ ဝတ္ထုတိ - ၏၊ (မူလ
 ပဏ္ဏာသ, ဒုတိယသီဟနာဒဝဂ်, အဋ္ဌမမဓုပိဏ္ဍိကသုတ်၊ ပါဠိတော်ရင်းအတိုင်း
 ဣမံ ထည့် နံ အနက် မရှိ၊) [ဣမံ - ဤ တရားတော်ကို၊ မဓုပိဏ္ဍိက ပရိယာ
 ယောတွေဝ-မဓုပိဏ္ဍိကဒေသနာတော်ဟူ၍သာ၊ ဓာရေဟိ-မှတ်ပေတော့၊]
 ကဿ န ခေါ် အာနန္ဒ အဇ္ဇ ပရိယာယော ဘိက္ခုနီယော ဩဝဒိတုန္တိ အာဒိ
 သု-ကဿ၊ပေ၊တုံ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ဝါရေ-အလှည့်အကြိမ်ဟူသော
 အနက်၌၊ ဝတ္ထုတိ-၏၊ (ဥပရိပဏ္ဏာသ, ပဉ္စမ သဠာယတနဝဂ်, တေုတ္ထနန္ဒကော
 ဝါဒသုတ်၊) [အာနန္ဒ-အာနန္ဒာ၊ အဇ္ဇ-ယနေ၊ ဘိက္ခုနီယော-ရဟန်းမတို့ကို၊
 ဩဝဒိတုံ-ဆုံးမခြင်းငှါ၊ ကဿ - အဘယ်ရဟန်း၏၊ ပရိယာယော န ခေါ်-
 အလှည့်အကြိမ်နည်း၊] သာဓု ဘန္တေ ဘဂဝါ အညံ ပရိယာယံ အာစိက္ခတု
 ယထာယံ သိက္ခသံယော အညာယ သဏ္ဌဟေယျာတိ အာဒိသု- သာဓု ၊ပေ၊
 သဏ္ဌဟေယျ အစရှိသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ကာရဏေ - အကြောင်း ဟူသော
 အနက်၌၊ ဝတ္ထုတိ-၏၊ (တတိယပါရာဇိက၊) [ဘန္တေ-မြတ်စွာဘုရား၊ သာဓု-
 တောင်းပန်ပါ၏၊ ဘဂဝါ - သည်၊ ယထာ - အကြင် အကြောင်းဖြင့်၊ အယံ
 ဘိက္ခုသံယော-ဤရဟန်း အပေါင်းသည်၊ အညာယ-အရဟတ္ထဖိုလ်၌၊ သဏ္ဌ
 ဟေယျ - ကောင်းစွာ တည်ရာ၏၊ အညံ - အခြားသော၊ တံ ပရိယာယံ - ထို
 အကြောင်းကို၊ အာစိက္ခတု-ဟောပြတော်မူပါ၊] ဣဓ-ဤအတ္ထိဒ္ဓေသမြာဟူ၍
 ပရိယာယော အစရှိသော ပါဠိရပ်၌၊ သွာယံ - ထို ပရိယာယ သဒ္ဓါသည်၊
 ကာရဏေ-အကြောင်းဟူသော အနက်၌၊ ဝတ္ထုတိ-၏၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊
 (ထိုသို့ ပရိယာယသဒ္ဓါ၏ အကြောင်းဟူသော အနက်၌ ဖြစ်သည်၏အဖြစ်
 ကြောင့်၊) ဧတ္ထ-ဤ အတ္ထိဒ္ဓေသအစရှိသော ပါဠိရပ်၌၊ ဧဝံ-သို့၊ အတ္ထော-ကို၊
 ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၏၊ (ကိ - နည်း၊) မြာဟူ၍-ပုန်ဏား၊ ယေန ကာရဏေန-အကြင်
 အကြောင်းဖြင့်၊ မံ - ငါ့ကို၊ အရသရူပေါ သမဏော ဂေါတမောတိ-မော
 ဟူ၍၊ [ပါဠိတော်၌ ဘဝံနရာဝယ် သမဏော ဟု ရှိသည်၊] ဝဒမာနော-
 ပြောဆိုလသော်၊ ဝါ-ပြောဆိုသော၊ ပုဂ္ဂလော - ပုဂ္ဂိုလ် သည်၊ သမ္မာ-ဟုတ်

ပုနပ္ပုနံ (အထပ်ထပ် အဆက်ဆက်) အနက်ဟော။] ပရိယာယတိ (အတ္တနော ဇလံ
 ပရိဂ္ဂဟေတွာ ဝတ္ထုတိ) တိ ပရိယာယော = မိမိအကျိုးကို သိမ်းပိုက်၍ ဖြစ်တတ်သော
 ကြောင့် အကြောင်းသည် ပရိယာယမည်၏။ [ပရိသဒ္ဓါသည် ပရိဂ္ဂဟတ္ထ, ဣဓာဘ်ကား
 ဝတ္ထနတ္ထ။]

မှန်စွာ၊ ဝဒေယျ-ပြောဆိုရာ၏၊ ဝါ-ပြောဆိုသည် မည်ရာ၏၊ အဝိတထဝါဒီ
တိ-မချွတ်မယွင်း ပြောဆိုလေ့ရှိသူဟူ၍၊ သရ်- ခေါ်ဝေါ်အပ်သည်၏အဖြစ်
သို့၊ ဂစ္ဆေယျ-ရေခံရာ၏၊ တေကာရဏံ-သည်၊ အတ္ထိခေါ်-ရှိသည်သာ၊ (ဣတိ-
ဤသို့၊ ဝေဒိဘဗ္ဗော-၏၊ ရှေ့ပြန်လှည့်ဘို့ရာ “ဂစ္ဆေယျာတိ” ဟု ဣတိပါလျှင်
ကောင်း၏၊ မပါလျှင် ထည့်။)

ပန-ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကိုဆိုဥးအံ့၊ သော-ထိုအကြောင်း
ဟူသည်၊ ကတမော-အဘယ်နည်း၊ ဣတိ- ဤကား အမေးတည်း၊ မြာဟ္ဗဏာ-
ပုဏ္ဏား၊ ယေ တေ ရူပရသာ - အကြွင်း ရူပရသာ တို့သည်၎င်း၊ ပေ၊ ယေ တေ
ဖေါဋ္ဌဗ္ဗရသာ-အကြွင်း ဖေါဋ္ဌဗ္ဗရသာတို့သည်၎င်း၊ (သန္တိ- ရှိကုန်၏၊) တေ- ထို
ရူပရသာသည်တို့ကို၊ တထာဂတဿ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပဟိနာ-ပယ်အပ်
ကုန်ပြီ၊ ဣတိ - ဤ ရူပရသာသည်တို့ကို ပယ်ပြီးခြင်းအကြောင်းတည်း၊ ဣတိ-
ဤကား အဖြေတည်း၊ (ကတမောကိုပြန်ဖြေသည်၊ ဣတိ တပုဒ်လည်းကြေ။)
ကိ- အဘယ်အနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ဇာတိဝသေနဝါ- ခတ္တိယ
အစရှိသော ဇာတ်၏ အစွမ်းအားဖြင့်သော်၎င်း၊ [ခတ္တိယာဒိဇာတိဝသေန၊
အာဒိဖြင့် မြာဟ္ဗဏယျ၊ ယောဇနာ၌ “ဇာတိပဋိဗဒ္ဓေန - ဇာတ်နှင့်စပ်သဖြင့်
သော်၎င်း” ဟုဖွင့်၏၊] ဥပပတ္တိဝသေနဝါ-နတ်တို့၌ ပဋိသန္ဓေနေခြင်း၏အစွမ်း
အားဖြင့်သော်၎င်း၊ ဝါ-ပဋိသန္ဓေနှင့် စပ်သဖြင့်သော်၎င်း၊ [ဒေဝေသု ဥပပတ္တိ
ဝသေန-ဋီ၊] သေဋ္ဌသမ္ပတာနဗ္ဗိ-အမြတ်ဟု သမုတ်အပ်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်
သော၊ [“အပိသဒ္ဓေန ပဂေဝ အသဋ္ဌသမ္ပတာနံ”-ဋီကာ၊ အပိသဒ္ဓါ သမ္ဘာ
ဝနာဇောတက-ဟူလို၊] ပုထုဇ္ဇနာနံ-ပုထုဇဉ်တို့၏သန္တာန်၌၊ (ဥပပတ္တိ၌စပ်၊)
ဝါ-ပုထုဇဉ်တို့သည်၊ (အဿာဒေန္တာနံစသည်၌စပ်၊) ရူပါရမဏာဒိနိ-ရူပါရုံ
အစရှိသည်တို့ကို၊ အဿာဒေန္တာနံ - လွန်စွာ သာယာ ကုန်လသော်၊ အဘိ

အဝိတထဝါဒီ။ ။သက္ကတံ၌ “သမုဗ်” ဟူသော အမျှယ်သည် ပါဠိ၌ “သမ္ဘာ” ဟု
ဖြစ်၏၊ သောဘန (ဤ၌ တင့်တယ်၊ အကောင်း၊ အသင့် အနက်များပါဝင်၏)၊
သင်္ဂတ(ပေါင်းခြင်း)၊ မနည (နှစ်သက်ဘွယ်)၊ သစ္စဝါကျ (မှန်သောစကား) ဟူသော
အနက်များကို ဟော၏၊ ဤ၌ သစ္စဝါကျအနက်ဟောဟု သိစေလို၍ “သမ္ဘာဝဒေယျ” ကို
“အဝိတထ + ဝါဒီ- မှန်သောစကားကို + ဆိုလေ့ရှိသူ” ဟု ဖွင့်သည်၊ [အဝိတထကိုပင်
တချို့နေရာ၌ အဝိပရိတံ (မဖေါက်မပြန် မှန်ကန်စွာ) ဟုလည်း အဋ္ဌကထာဖွင့်သည်။]

အဿာဒေန္တာနံ စသည်။ ။အဿာဒေန္တာနံကို အဘိနန္ဒန္တာနံ - ရန္တန္တာနံဟု
ထပ်ဖွင့်၊ အဘိနန္ဒန္တာနံ- သပ္ပိတိကတဏှာဝသေန ပမောဒမာနာနံ၊ (ပီတိနှင့်တကွ
ဖြစ်သော တဏှာဖြင့် လွန်စွာ ဝမ်းမြောက်နေမှုကို အဘိနန္ဒနဟု ခေါ်သည်၊) ရန္တန္တာ
နန္တိ-ဗလဝရာဂဝသေန ရန္တန္တာနံ၊ (နှစ်သက် ဝမ်းမြောက်ရုံတွင်မကဘဲ အားကြီးသော

နန္ဒန္တနံ- လွန်စွာနှစ်သက်ကုန်လသော်၊ ရဇန္တနံ- တပ်မက်ကုန်လသော်၊ ကာမသုခဿာဒသင်္ခါတာ- ကာမသုခဿာဒ ဟု ဆိုအပ်ကုန်သော၊ ယေတေ ရူပသဒ္ဓ ဂန္ဓ ရသ ဖေါဋ္ဌဗ္ဗရသာ - အကြင် ရူပရသ၊ သဒ္ဓရသ၊ ဂန္ဓရသ၊ ရသ ရသ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗရသတို့သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ- ဖြစ်ကုန်၏၊ ယေ-ယင်း ရူပရသ စသည် တို့သည်၊ ဣမံ လောကံ - ဤသတ္တလောကကို ဂီတိယ- လည်ပင်း၌၊ ဗဒ္ဓိတွာ ဝိယ- ဖွဲ့ချည်သကဲ့သို့၊ အာဝိဉ္ဇန္တိ- ဆွဲငင်ကုန်၏။

ရာဂအစွမ်းဖြင့် တပ်မက်မှုကို ရဇန္တဟု ခေါ်သည်။) ထို ၂ မျိုးလုံးပင် “အဿာဒန- လွန်စွာ သာယာခြင်း” ဖြစ်သည်။

ကာမသုခဿာဒ။ «ကာမေ-ကာမဂုဏ်၌+ပဝတ္တံ - အာရုံပြုသော (ခံစား သော) အားဖြင့်ဖြစ်သော + သုခံ-သုခဝေဒနာတည်း၊ ကာမသုခံ-နာ၊ ဤစကားအရ ကာမသုခ (ကာမချမ်းသာ) ဟူသည် ကာမဂုဏ်ခံစားရာ၌ ဖြစ်သော တဏှာနှင့် ယှဉ် သော သုခဝေဒနာတည်း၊ ထိုသုခကို အတူယှဉ်ဘက် တဏှာကလည်း သာယာ၏၊ နောက်နောက်စိတ်၌ပါသော တဏှာကလည်း သာယာ၏၊ ထို့ကြောင့် “အဿာဒိ ယတိတိ အဿာဒေါ=သာယာအပ်သော အရသာ၊ ကာမသုခ၌+တံ+အဿာဒေါ စာတိ ကာမသုခဿာဒေါ” ဟု ပြု၊ ရူပရသ စသည်တို့နှင့်အရတူပင်ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် “ကာမသုခဿာဒသင်္ခါတာ ရူပရသာပေ၊ဖေါဋ္ဌဗ္ဗရသာ” ဟု ဖွင့်သည်၊ ဤအဖွင့်သည် “ ပဉ္စကာမဂုဏေ ပဋိစ္စ ဥပ္ပဇ္ဇတိ သုခံ သောမနဿံ၊ အယံ ကာမာနံ အဿာဒေါ (သာယာအပ်သော အရသာတည်း)” ဟူသော ပါဠိတော်များနှင့်ထပ်မိ၏။

ရူပရသဒိ။ «မိမိ သဘောကျသော ရူပါရုံကို ကြည့်နေရသောအခါ တဏှာနှင့် ယှဉ်သော သောမနဿဝေဒနာ (ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာ) ဖြစ်၏၊ ထိုဝေဒနာကို (ယှဉ်ဘက်တဏှာကလည်း သာယာ၏၊ နေ့နောက်တဏှာကလည်း ထိုဝေဒနာမျိုး ဖြစ်ချင်လာအောင် သာယာ၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုဝေဒနာသည် “ရသီယတိ အဿာဒိ ယတိ-သာယာအပ်၏” အရ ရသလည်းမည်၏၊ ရူပဿ-ရူပါရုံ၏+ ရသသာ-အရသာ တည်း၊ ရူပရသော-သာ၊ သဒ္ဓရသစသည်၌လည်း နည်းတူ၊ “ရူပ ပရိဘောဂေန ဥပ္ပန္န တဏှာသမ္ပယုတ္တသောမနဿဝေဒနာ (တို့ကို) ရူပတော နိဗ္ဗတ္တိတွာ (ရူပါရုံမှဖြစ်၍) ဟဒယတပ္ပနတော (စိတ်နှလုံးကို နှစ်သိမ့်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) အဗ္ဗရသာ ဒယော ဝိယ (သရက်သီး စသည်မှဖြစ်သော အရသာကို အဗ္ဗရသစသည် ခေါ်ရသကဲ့ သို့) ရူပရသာတိ ဝုစ္စန္တိ” - အဋ္ဌက အင်္ဂုတ္တိုရ်ဋီကာ၊ ပဌမပံ၊ မဟာဝဂ္ဂ၊ (သာရတ္ထံ၌ ပါဠိပျက်နေ၏)။

ယေ၊ပေ၊အာဝိဉ္ဇန္တိ။ «ထိုသို့အရသာရှိသောကြောင့်ပင် လည်ပင်း၌ ကြိုးကွင်း တပ်၍ဆွဲသကဲ့သို့ ပုထုဇဉ်သတ္တာတွေကို ထိုကာမဂုဏ်တို့ကဆွဲဆောင်နိုင်ကြလေသည်။ [အာ၊ ဝိပုဗ္ဗ အဆိ (အဉ္ဇ) ဓာတ်သည် အာယာမ-ရှည်အောင် ဆွဲငင်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊] ထို့ကြောင့် “အာဝိဉ္ဇန္တိတိ အာကုဇ္ဈန္တိ” ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။ [အဆိ အဉ္ဇောစ ဘွာယာမေ-ဓာတုတ္ထသင်္ဂဟး]

စ-ဆက်၊ ဝတ္ထုာရမဏာဒိသာမဂ္ဂိယံ-ဝတ္ထု၊ အာရုံ အစရှိသော အကြောင်းတို့၏ ပေါင်းဆုံ ညီညွတ်ခြင်းသည်၊ (သတိ- သော်၊ ဝါ- ကြောင့်၊ အာဒိဖြင့် အာလောကမနသိကာရစသည်ယူ၊) ဥပ္ပန္နတ္တာ- ဖြစ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သာမဂ္ဂိရသာတိ- သာမဂ္ဂိရသာတို့ဟူ၍၊ ဝုစ္စန္တိ- ဆိုအပ်ကုန်၏၊ သဗ္ဗေပိ- အလုံးစုံလည်းဖြစ်ကုန်သော၊ တေ- ထိုရူပရသစသည်တို့ကို၊ ကထာဝတဿ- သည်၊ ပဟိနာ- ပယ်အပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ- ဤအနက်သည်၊ ဝါ- ကို၊ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ မယံ

သာမဂ္ဂိရသ။ ။ ထို ရူပရသ စသည်တို့ကို အဘယ်ကြောင့် “သာမဂ္ဂိရသ” ဆိုအပ်သနည်း - ဟု မေးတွယ် ရှိသောကြောင့် “-ဝတ္ထုာရမဏာဒိ သာမဂ္ဂိယန္တံ ” ဟု မိန့်၊ သမဂ္ဂါနံ-ညီညွတ်သော ဝတ္ထု၊ အာရုံအစရှိသည်တို့၏+သော၊ သာမဂ္ဂိ၊ သာမဂ္ဂိယံ-ဝတ္ထု၊ အာရုံ အစရှိသော အကြောင်း တို့၏ ပေါင်းဆုံခြင်း ဟူသော ညီညွတ်မှုသည်၊ (သတိ-ရှိလသော်၊ ဝါ-ရှိခြင်းကြောင့်၊) ဥပ္ပန္နာ+ရသာ - ရသာတို့တည်း၊ သာမဂ္ဂိရသာ-တို့၊ စက္ခုဝတ္ထုနှင့် ရူပါရုံ အာလောက မနသိကာရ ဟူသော အကြောင်းတို့ ပေါင်းဆုံမိလသော် စက္ခုဒွါရဝီထိ နှင့် တဒနဝတ္တိကမနောဒွါရဝီထိတို့ ဖြစ်ကြလေရာ၊ တဏှာနှင့်တကွ သုခဝေဒနာလည်း ဇောစောရာတွင်ပါဝင်၏၊ ထို တဏှာနှင့် တကွ သုခကို “သာမဂ္ဂိရသ” ဟု ခေါ်သည်၊ သောတဝတ္ထု၊ သံဒွါရုံ၊ အာကာသ၊ မနသိကာရ စသည်တို့ ပေါင်းဆုံရာ၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။ [“စက္ခုရူပေန သံဝါသာ၊ ရာဂဗုတ္တံ ဝိဇောယတိ” စသော ပါဠိတော်များနှင့် သဘောတူပင်။]

မှတ်ချက် ။ ။ “ ဝတ္ထုာရမဏာဒိသာမဂ္ဂိယန္တံ - ဝတ္ထု၊ အာရမဏာဒိ ကာရဏ သာမဂ္ဂိယံ ” - ဋီကာ၊ ဤ၌ ကာရဏကိုထောက်၍ “ သာမဂ္ဂိယံ- သည်၊ သတိ- သော်၊ ဝါ-ကြောင့်” ဟု လက္ခဏာဟိတ် ပေးလိုက်သည်။

တေ သဗ္ဗေပိ.... ပဟိနာ။ ။ ရူပရသ၌ ရသအရနှင့် ကာမသုခဿာဒ၌ အဿာဒအရမှာ ရူပါရုံစသည်၌တည်သော ဣဋ္ဌအရသာ(ကောင်းသောအခြင်းအရာ) ကိုလည်း တချို့နေရာ၌ ကောက်ယူရ၏၊ ဤနေရာ၌ကား ထိုဣဋ္ဌအရသာကို မယူဘဲ ထိုအာရုံကို အာရုံပြု၍ဖြစ်သော တဏှာနှင့်ယှဉ်သော သုခသောမနဿကို ယူရသည်၊ ဘာကြောင့်နည်း - ဣဋ္ဌအရသာသည် ပဟာတဗ္ဗဓမ္မ မဟုတ်သဖြင့် ပယ်၍ မဖြစ်၊ တဏှာသမ္ပယုတ္တ သုခသာ ပဟာတဗ္ဗအကုသလ ဖြစ်သည့်အတွက် ပယ်၍ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

ယောဇနာ။ ။ အဿာဒနှင့်ရသာတို့အရ ယခုပြခဲ့သော ဝစနတ္ထနှင့် အရနကာကံတို့သာ “ အယံ (ဤ သုသောမနဿသည်) ကာမာနံ အဿာဒေါ (သာယာအပ်သော အရသာတည်း)၊ အမ္မရသော၊ (အမ္မဿ+ ရသော) ” စသည်တို့နှင့် ညီမျှ၏၊ ပါရာဇိကဏ်ယောဇနာ၌ကား “ သုခေန သမ္ပယုတ္တော အဿာဒေါ၊ သုခဿာဒေါ (သုခနှင့်ယှဉ်သော သာယာတတ်သောတဏှာ)၊ ကာမေသု ပဝတ္တော သုခဿာဒေါ ကာမသုခဿာဒေါ၊ ရသန္တိ အဿာဒေန္တိတိ ရသာ၊ (သောမနဿဝေဒနာ)၊ ရူပေ + ပဝတ္တာ + ရသာ ရှာရသာ ” စသည်ဖြင့် ဝိဂ္ဂဟပြုလေသည်။

ပဟိနာတိ-မယံ ပဟိနာဟူ၍၊ ဝတ္ထဗ္ဗေဝိ-ဇနိတော်မူထိုက်ပါသော်လည်း၊ မမာ
 ကာရေန-ငါ ဟူသော အခြင်းအရာဖြင့်၊ အတ္တာနံ - ကိုယ်တော်ကို၊ အနက္ခိ
 ပန္နော-ချီမြှောက်တော် မမူလိုသည်၊ (ဟုတွာ) ဓမ္မ-ကို၊ ဒေသေတိ-၏၊ ဝါ-
 တနည်း၊ သေ-ဤ တထာဂတဿ ပဟိနာ ဟူသော စကားတော်သည်၊ ဘဂ
 ဝတော-၏၊ ဒေသနာဝိလာသော-ဒေသနာတော်ကို တင့်တယ်စေတတ်သော
 ဉာဏ်တော်တည်း၊ ဝါ- ဒေသနာတော်ကို တင့်တယ်စေတတ်သော ဉာဏ်
 တော်ဖြင့် ဟောအပ်သော တရားတော်တည်း၊ တတ္ထ - ထို တထာဂတဿ
 ပဟိနာ ဟူသော ပါဠိရပ်၌၊ ပဟိနာတိ - ဟူသည်ကား၊ စိတ္တသန္တာနတော-
 စိတ်အစဉ်မှ၊ ဝိဂတော - ကင်းကုန်ပြီ၊ ဝါ - တနည်း၊ ဇဟိတာ - စွန့်အပ်
 ကုန်ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ ဧတသ္မိ အတ္ထေ-ဤဇဟိတာ ဟူသောအနက်၌၊ ကရဏေ-

မမာကာရေန ။ ။ “မမ အတ္တာတိတ္ထေ မမာတိဗ္ဗံ အမှသဒ္ဓတ္ထဝါစိသဒ္ဓန္တရံ”
 ဟူသော ဓမ္မစေတိယသုတ်ဒီကာ အလိုအားဖြင့် မမသည် အမှသဒ္ဓါ၏အနက်ကို ဟော
 သောပုဒ်တမျိုးဖြစ်၏၊ [မမအတ္တာ - ငါဟူသော အတ္တ၊] ထို့ကြောင့် “မမံဇ္ဇတိ-
 ငါဟူ၍ + ပဝတ္ထော - သော + အာကာရော - အခြင်းအရာတည်း” ဟု ပြ၍ “မမာကာ
 ရော” ဟု ကမ္မဓာရည်းသမာသ် ဖြစ်၏။ [ယောဇနာ၌ နိဂ္ဂဟိတ်အပိုလာ၌ ကာရ
 သဒ္ဓါကို ဥစ္စာရဏ (ရွတ်ခြင်း) အနက်ဟောဟု ယူပြီးလျှင် “မမံကာရေနာတိ မမ ဝစ
 နေန-ငါဟုဆိုခြင်း” ဟု ဖွင့်လေ၏။]

အနက္ခိပန္နော ။ ။ “ငါ” ဟု စကားသုံးလျှင် မာန်မာနဖြင့် မိမိကို မြှောက်ပင့်ရာ
 ရောက်၏၊ ထိုသို့ မြှောက်ပင့်ရာ ရောက်သော စကားသည် ပုန်ကားနှင့် မလျောက်ပတ်၊
 ထို့ကြောင့် “မယံ” ဟု မသုံးဘဲ ဝေနေယျဇ္ဈာသယအားလျော်စွာ “တထာဂတဿ” ဟု
 စကားသုံးတော်မူသည်။ [“အတ္တုတ္တံသနဝသေန ကထိတေ မြာဟ္မဏဿ အသပ္ပါယ
 ဘာဝတော အတ္တာနံ အနက္ခိပန္နော” - ဒီကာ၊]

ဒေသနာဝိလာသော ဝါ ။ ။ ဝေနေယျဇ္ဈာသယမှ တနည်း ပြသော စကား
 တည်း၊ “ဒေသနံ-ဒေသနာတော်ကို + ဝိလာသေတိ-တင့်တယ် စမ္ပုယ်စေတတ်၏”
 ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ ဟောထိုက်သောအပြားကို နည်းမျိုးစုံ သိတော်မူနိုင်သော
 သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်နှင့် ဒေသနာဉာဏ်တော်ကို “ဒေသနာဝိလာသ” ဟု ခေါ်၏။
 [“ဒေသေတဗ္ဗပကာရဇာနနံ ဟိ ဒေသနာဝိလာသော၊ တဿ ဒေသနာဉာဏဉ္စ” -
 ဓမ္မသင်္ဂဏီ ဒုကအဖွင့် မူလဒီကာ။] ဤကား ထိုဉာဏ် တော် ၂ ပါးဖြင့် ဟောထား
 အပ်သော “တထာဂတဿ ပဟိနာ” ပါဠိကို (အကြောင်းဉာဏ်၏အမည်ကို အကျိုး
 တရား၌တင်စားအပ်သော) ကာရဏူပစာရအားဖြင့် ဒေသနာဝိလာသဟု ယူပါ။

ဝိဂတော ဇဟိတာ ဝါ ။ ။ [ပဟိနာ၌ ပပုဗ္ဗ + ဟာဓာတ်, တကို ဤဏ ပြုပြီးမှ
 သုတ်ကြီးဖြင့် ဇာကို န ပြု။] ဟာဓာတ်သည် “ဂတိ, စာဂ, ဟာနိ” ဟု ၃ နက်ရှိ၏၊
 ထိုတွင် ဂတိအနက်ဟောတည်း၊ “ဂတိဟူသည်လည်း ပဉ္စာသာရကြောင့် ကင်းကွာ

ကရိုဏ်းဝိဘတ်၏ ကတ္တား အနက်၌၊ သာမိဝစနံ - သာမိဝိဘတ်ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ- မှတ်ထိုက်၏၊ တေသံ - ဤ ရူပရသံ စသည် တို့၏၊ အရိယာမဂ္ဂသတ္တေန- အရိယာမဂ်ဇာတ် , လက်နက်မြတ်ဖြင့်၊ ဥစ္ဆိန္နံ - ဖြတ်အပ်ပြီးသော၊ တဏှာ ဝိဇ္ဇာမယံ- တဏှာအဝိဇ္ဇာဟူသော၊ (မယပစ္စည်း အနက် မရှိ၊ သုတ္တ) မူလံ- ဘဝ၏ အမြစ်သည်၊ [မူလန္တံ - ဘဝမူလံ-ဒီကာ။] (အတ္ထိ - ရှိ၏) ဣတိ- ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အရိယာမဂ်ဇာတ် , လက်နက်မြတ်ဖြင့်၊ ဖြတ်အပ်ပြီးသော တဏှာအဝိဇ္ဇာဟူသော ဘဝမြစ်ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်) ဥစ္ဆိန္နမူလာ-ဥစ္ဆိန္န မူလတို့ မည်၏၊ နေသံ-ထိုရူပရသံ စသည်တို့၏၊ တာလဝတ္ထုဝိယ- ထန်းပင်၏ တည်ရာမြေကဲ့သို့၊ ကတံ - ပြုအပ်ပြီးသော၊ ဝတ္ထု - တည်ရာ စိတ်အစဉ်သည်၊ (အတ္ထိ-ရှိ၏) ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ထန်းပင်၏ တည်ရာမြေကဲ့သို့ ပြုအပ် ပြီးသော တည်ရာ စိတ်အစဉ် ရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) တာလာဝတ္ထု ကတာ - တာလာဝတ္ထုကတတို့ မည်၏၊ ဟိ-ချဲ့၊ တာလရက္ခံ - ထန်းပင်ကို၊

ခြင်းတည်း”ဟု သိစေလို၍ “ဝိဂတာ”ဟု ဖွင့်၏၊ “ပဟိယံ”သု-ကင်းကွာကုန်ပြီ၊ ဣတိ ပဟိနာ”ဟု ပြု၊ “စိတ္တသန္တာနတော”ကား ထိုဝိဂမနကြိယာ၏ အပါဒါန်ကိုဉ်သော ကြောင့်၎င်း၊ တတာဂတဿ ဟူသော သမ္ပန်၏ သမ္ပန္နီကို ပြလိုသောကြောင့်၎င်း၊ ထည့်အပ်သောပုဒ်တည်း၊ ဤနည်း၌ “တေ-ထိုရူပရသံစသည်တို့သည်၊ တတာဂတဿ- ၏၊ စိတ္တသန္တာနတော-မှ၊ ပဟိနာ-ကင်းကွာကုန်ပြီ”ဟု ပါဠိတော်၌ပေး၊ ဟာဇာတ်၏ စာဂ အနက်ကို ယူ၍ “ဇဟိတာ”ဟု တနည်းဖွင့်၊ သကမ္မကကြိယာ ဖြစ်သောကြောင့်၊ “တေ-ထိုရူပရသံစသည်တို့ကို၊ တတာဂတဿ-သည်၊ ပဟိနာ-ပယ်အပ်ကုန်ပြီ ”ဟု ပေး၊ ထို့ကြောင့် “ကရဏေ သာမိဝစနံ”ဟု ဖွင့်သည်။

တာလာ၊ ပေ၊ တာလာဝတ္ထုကတာ။ ။တာလဿ-၏ + ဝတ္ထု-တည်ရာတည်း၊ ရှေးက ထန်းပင်ပေါက်ဘူး၍ ယခုအခါ ထန်းပင်မရှိသောမြေနေရာတည်း၊ ထို့နောက် အဋ္ဌကထာအတိုင်း ဝိဂဟပြု၍ ဝတ္ထုတ္တာန မပ္ပယောဂေါအရ “ဝိယ” စသည်ကို ချေပြီး သောအခါ “တာလဝတ္ထုဝတ္ထုကတာ”ဟု ပြီး၏၊ ထိုအခါ နိရုတ္တိနည်း (သို့မဟုတ် သုတ်ကြီး) ဖြင့် ဩဠမုခေါ ပုဒ်ကဲ့သို့ ဝတ္ထုတခုကိုချေ၊ လ၌ အ ကိုလည်း ဒီသပြု၍ “တာလာဝတ္ထုကတာ”ဟု ဖြစ်၏၊ ဩဠမုခေါပုဒ်ပြီးပုံကို (၁၅၇) အလဂ္ဂဒ္ဓါပမာပုဒ် ဖွင့်၌ ပြခဲ့ပြီ။ [“တာလဝတ္ထုဝတ္ထုကတာ” တိ ဝတ္ထုဗ္ဗေ ဩဠမုခေါတိ အာဒိသု ဝိယ မဇ္ဈေပဒလောပံ ကတွာ အကာရဉ္စ ဒီဃံ ကတွာ တာလာဝတ္ထုကတာတိ ဝတ္ထံ။]

ယထာ ဟိ။ ။ “တာလာဝတ္ထုနှင့် တူအောင် ထို ရူပရသံ စသည်တို့၏ တည်ရာ ဝတ္ထုကို အဘယ်သို့ ပြုအပ်သနည်း” ဟု မေးဘွယ် ရှိသောကြောင့် “ယထာဟိ” စသည်မိန့်၊ ရှေ့ ဝိဂဟ (သင်္ခေပ) ဝါကျ၌ပင် ဥပမာပါပြီးဖြစ်သောကြောင့် ဤ “ယထာ ဟိ” စသည်ကို တပ္ပါကဋီကရဏမကြံသဲ ဝုစ္စန္တီတိုင်အောင် ဝိတ္ထာရဝါကျ ဟု ကြံပါ၊ ထိုဝိတ္ထာရတွင် ဥပမာန-ဥပမေယျ ထပ်၍ခွဲ၊ ထန်းပင်နှင့် ရူပရသံစသည်၊ ထန်းပင်ကို

သမူလံ-အမြစ်နှင့်တကွ၊ ဥဒ္ဓရိတွာ-ပယ်နှုတ်၍၊ တဿ - ထိုထန်းပင်၏၊ ဝတ္ထု
 မတ္တေ-တည်ရာမျှဖြစ်သော၊ တသ္မိံ ပဒေသေ - ထို အရပ်ကို၊ ကတေ - ပြုအပ်
 ပြီးသော်၊ ပုန-တဖန်၊ တဿ တာလဿ-ထို ထန်းပင်၏၊ ဥပ္ပတ္တိ - ဖြစ်ခြင်း
 သည်၊ န ပညာယတိယထာ-မထင်ရှားတော့ သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-ဤအတူ၊ အရိယ
 မဂ္ဂသတ္တေန - အရိယာမဂ် ဓာတ်၊ လက်နက်မြတ်ဖြင့်၊ သမူလေ - ဘဝမြစ်နှင့်
 တကွ ဖြစ်ကုန်သော၊ ရူပါဒိရသေ-ရူပါဒိရသတို့ကို၊ ဥဒ္ဓရိတွာ-ပယ်နှုတ်ပြီး၍၊
 တေသံ - ထို ရူပါဒိရသတို့၏၊ ပုဗ္ဗေ - သရာဇဖြစ်ရာ ရှေးအခါ၌၊ [သရာဇ
 ကာလေ-ဋီကာ၊] ဥပ္ပန္နပုဗ္ဗဘာဝေန-ဖြစ်ဘူးသည်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝတ္ထုမတ္တေ-
 တည်ရာမျှဖြစ်သော၊ စိတ္တသန္တာနေ-စိတ်အစဉ်ကို၊ ကတေ - ပြုအပ်ပြီးသော်၊
 သဗ္ဗေဝိ - အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ တေ - ထို ရူပရသ စသည်တို့ကို၊
 တာလာဝတ္ထုကတာတိ-တို့ဟူ၍၊ ဝုစ္စန္တိ-န၏၊ ဝါ- တနည်း၊ အဝိရူဠိဓမ္မတ္တာ-
 စည်ပင်ခြင်းသဘော မရှိကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ မတ္တကစ္ဆိန္နတာလောဝိယ-
 လည်ဆစ်ပန်အိုး၌ ဖြတ်ချိုးအပ်ပြီးသော ထန်းပင်ကဲ့သို့၊ ကတာ- ပြုအပ်ကုန်

နှုတ်ပစ်လိုက်ခြင်းနှင့် ရူပရသစသည်ကိုပယ်ခြင်း၊ ထန်းပင်ကိုနှုတ်ပြီးသောအခါ နေရာ
 အလွတ်သာ ကျန်တော့ခြင်းနှင့် ရူပရသ စသည်တို့ကို ပယ်ပြီးသောအခါ ထို ရူပရသ
 စသည်တို့ နောက်ထပ်ဖြစ်ဘို့ရာ မဟုတ်သော စိတ်အစဉ်သာ ကျန်ခြင်းသည် တူမျှ၏။
 “တာလာဝတ္ထုကတာ- ထန်းပင်၏တည်ရာဖြစ်ဘူးသော မြေအရပ်ကဲ့သို့ ပြုအပ်သော
 တည်ရာစိတ်အစဉ်ရှိကုန်သည်” ဟု ပေး။

အဝိရူဠိဓမ္မတ္တာဝါ။ ။ဝိရူဟာဏံ-စည်ပင်ခြင်း၊ ဝိရူဠိ-စည်ပင်ခြင်း။ [ဝရိံ ဝိရူဠိံ
 ကဲ့သို့ ရူဟဓာတ်၊ တိပစ္စည်းကြ။] န + ဝိရူဠိ-အဝိရူဠိ၊ အဝိရူဠိ + ဓမ္မော ယေသန္တိ အဝိ
 ရူဠိဓမ္မာ-စည်ပင်ခြင်းသဘော မရှိသော ရူပရသစသည်တို့၊ အဝိရူဠိဓမ္မာနံ + ဘာဝေါ
 အဝိရူဠိဓမ္မတ္တံ (မစည်ပင်တော့ခြင်း)၊ ဤပုဒ်ကို ကတာဉ္စစပ်။

မတ္တကစ္ဆိန္နတာလောဝိယ ကတာ။ ။ [မတ္တကေ-ထိပ်၌၊ ဝါ-ပန်အိုး၌၊ (ပန်အိုး
 က) + ဆိန္နော ဖြတ်အပ်သောထန်းပင်တည်း၊ မတ္တကစ္ဆိန္နော-ပင်၊ တာလောနှင့် ကမ္မ
 ဓာရတွ။] ထန်းလက်တို့၏ အောက်ခြေကို “ပန်အိုး” ဟု ခေါ်၏၊ ထန်းပင်၌ ပန်အိုး
 ပြတ်လျှင် နေံထပ် မစည်ပင်တော့သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ရူပရသ စသည်တို့ကို (အရိယာ
 မဂ်ဖြင့် ပယ်ဖြတ်၍) နောက်ထပ် မစည်ပင်အောင် ပြုအပ်ကုန်ပြီ-ဟူလို၊ ဤအဓိပ္ပါယ်ကို
 ရည်ရွယ်၍ “အထဝါ မတ္တကစ္ဆိန္နတာလဿ ဌိတံ အဋ္ဌိတဉ္စ အမနသိကတွာ (ပန်အိုး
 ပြတ် ပြီးသော ထန်းပင်ငုတ်တို့၏ ငုတ်တို့အတိုင်း တည်ခြင်း မတည်ခြင်းကို မစဉ်းစား
 ဘဲ) ပုန အနုပ္ပတ္တိဓမ္မတာသဒိသန္တိ ဥပမေတွာ (နေံထပ် မဖြစ်ခြင်းအားဖြင့် သဘော
 တူပုံကို ဥပမာလုပ်၍) တာလာဝတ္ထုဝိယ ကတာတိ ဝိသေသနာသမာသဝံသေန အတ္ထ
 ဂ္ဂဟဏေဝိ (ဥပမာ ပုဗ္ဗပဒ ကမ္မဓာရသမာသအဖြစ်ဖြင့် အနက်ယူလျှင်လည်း) နကောစိ
 ဒေါသော (ဘာပြစ်မျှမရှိ)” ဟု ဝိမတိ၌ ဒုတိယတနည်း ဖွင့်သည်။

ပြီး၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ လည်ဆစ်ပန်အိုး၌ ဖြတ်ချိုးအပ်ပြီးသော ထန်းပင် ကဲ့သို့ ပြုအပ်ပြီး၏အဖြစ်ကြောင့်၊) တာလာဝတ္ထုကတာ-တာလာဝတ္ထုကတ တို့မည်၏၊ ပန - ဆက်၊ ယသ္မာ - အကြင့်ကြောင့်၊ ဧဝံ - သို့၊ တာလာဝတ္ထု ကတာ-ထန်းပင်၏တည်ရာမြေကဲ့သို့ ပြုအပ်ပြီးကုန်သော တည်ရာစိတ်အစဉ်ရှိ ကုန်သော ရူပရသအစရှိသည်တို့သည်၊ အနဘာဝံ-နောံ၌ဖြစ်ခြင်းမရှိအောင်၊

နတ္ထ။ ။ ဤအဋ္ဌကထာ-ဗုဒ္ဓိယနည်း၌ “တာလာ+အဝတ္ထု” ဟု ပုဒ်ဖြတ်၊ န+ ဝတ္ထု အဝတ္ထု (ပန်အိုး၌ ဖြတ်အပ်ပြီးဖြစ်၍ အရွက် အသီး စသည်တို့၏ တည်ရာမဟုတ် သော ထန်းပင်)၊ အဝတ္ထုစ+ဓာ+တာလောစာတိ (အဝတ္ထုတာလော-ဟု ဖြစ်သင့် လျက် ပိသေသနပုဒ်ကိုနောက်ချ၍) “တာလာဝတ္ထု” ဟု ဆိုသည်၊ တာလာဝတ္ထုပိယ+ ကတာ တာလာဝတ္ထုကတာ - “အရွက် အသီး စသည်တို့၏ တည်ရာ မဟုတ်သော ထန်းပင်မှတ်တို့ကဲ့သို့ ပြုလုပ်အပ်ကုန်ပြီ” ဟု ပါဠိတော်အနက်ပေး၊ ဤသို့ သဒ္ဒါအနက် ပြီးနိုင်ပါလျက် အဋ္ဌကအင်္ဂုတ္တရနိကာနှင့် သာရတ္ထတို့ တမျိုးဖွင့်သွားကြလေသည်။

သာရတ္ထနှင့် အင်္ဂုတ္တရ နိကာ။ ။ “ဣမိနာပနတ္ထေန ဣဒံ ဒေသေတိ၊ ရူပရသာဒိ ဝစနေန ဝိပါကဓမ္မဓမ္မော ဟုတွာ ပုဗ္ဗေ ဥပ္ပန္နာ ကုသလာကုသလဓမ္မော ဂဟိတာ” - စသည်တည်း၊ ဤနိကာတို့ အလိုအားဖြင့် ရူပရသစသည်တို့ အရ (တဏှာသမ္ပယုတ္တ သောမနဿဝေဒနာတို့ကို မယူဘဲ) အကျိုးကိုဖြစ်စေတတ်သောသဘောရှိကုန်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့် ရှေးရှေးက ဖြစ်ခဲ့ပြီးသော ကုသိုလ် အကုသိုလ်တို့ကို ယူရသည်၊ ထိုတရား တို့သည် ဘုရားရှင်၏ သန္တာန်မှာ ရှေးကဖြစ်ခဲ့ကြဘူးသော်လည်း ဥးထိပ်နှင့် တူသော အဝိဇ္ဇာတဏှာပန်အိုးကို ဖြတ်ချိုးပြီးဖြစ်ရကား နောက်ထပ် အရွက်အသီးနှင့် တူသော အကျိုးဝိပါက်ကို မဖြစ်စေနိုင်ကြပေဘူး၊ ထို့ကြောင့် ထို ရူပရသစသည်တို့ကို ပန်အိုး ဖြတ်ပြီးသော ထန်းပင်မှတ်တို့ကဲ့သို့ ပြုအပ်ကုန်ပြီ” ဟု ဆိုလိုသတတ်။

ဝိမတိ အပြစ်တင်ပုံ။ ။ “ယံ ပန သာရတ္ထဒီပနိယံ၊ ပေ၊ ရူပရသာဒိနံ ကုသလာ ကုသလတ္ထံ ဝုတ္တံ၊ တံ (ထိုစကားသည်) တေတထာဂတဿ ပဟိနာတိ အာဒိပါဠိယာ၊ ကာမသုခဿာဒသင်္ခါတာ ရူပရသာတိအာဒိအဋ္ဌကထာယစ နသမေတိ” ဟု သာရတ္ထ စကားကိုပယ်ရှားပြီးလျှင် သူ့အလိုကိုကား “တာလာဝတ္ထုပိယ ယေသံ ဝတ္ထု အဝတ္ထု ကတာ၊ တေ ရူပရသာဒယော တာလာဝတ္ထုကတာ” ဟု မဟုဗ္ဗိဟိသမာသံ ပြု၍ “မတ္တ ကန္တိန္ဒတာလော ပိယ ကတာ” ဟူသော အဋ္ဌကထာလည်း မဟုဗ္ဗိဟိသမာသံပြုသည်- ဟု ဆိုသွားလေသည်၊ မဟုဗ္ဗိဟိသမာသံပြု ဟုတ်-မဟုတ်ကို စဉ်းစားသင့်၏။

ယသ္မာ ပန ။ ။ ဤ ယသ္မာပနမှစ၍ “တထာ ကတာ ဟောန္တိ” တိုင်အောင် ဟောတုဝါကျ၊ “တသ္မာ၊ ပေ၊ ကတာတိ” ကား ဖလဝါကျ၊ ထိုဟောတုဝါကျတွင် “ယထာ၊ ပေ၊ တထာ ကတာ ဟောန္တိ” သည် အနဘာဝံ ကတာ၌ အနဘာဝံ၏ အနက်ကို ထင်ရှားအောင်ပြသော တပ္ပါကဒီကရဏဝါကျ၊ ရှေ့ဝါကျသည် တပ္ပါကဒီကရဏီယ ဝါကျ။ [ရှေ့စကားကို ဆက်၍ပြသော ဥပဿာသ၊ ရှေ့ဝါကျသည် အာရဒ္ဓဝါကျ ဟု လည်းခွဲ။] ထိုယထာ တထာဆိုင်ရာ ဝါကျတို့ကား အနိယမ-နိယမဝါကျတို့တည်း။

ကတော-ပြုအပ်ပြီးကုန်သည်။ ဟောန္တိ-ဖြစ်ကုန်၏။ ယထာ-အကြင်အခြင်းအရာ
 အားဖြင့် ပြုအပ်ကုန်လေသော်၊ နေသံ-ထို ရူပရသစသည်တို့၏၊ ပစ္စာ-နေခံ၌၊
 ဘာဝေါ- ဖြစ်ခြင်းသည်၊ န ဟောတိ-မရှိ၊ တထာ- ထို အခြင်းအရာအားဖြင့်၊
 (ထိုသို့ နေခံ၌ဖြစ်ခြင်း မရှိနိုင်လောက်အောင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊)
 ကတော-ပြုအပ်ပြီးကုန်သည်။ ဟောန္တိ-န၏။ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ တာလာ
 ဝတ္ထုကဲ့သို့ ပြုအပ်ပြီးသောတည်ရာစိတ်အစဉ်ရှိကုန်သော ရူပရသစသည်တို့၏
 နောက်၌ ဖြစ်ခြင်း မရှိအောင် ပြုအပ်ပြီးကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) အန
 ဓာဝံကတောတိ- အနဘာဝံကတောဟူ၍၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ၊

ဟိ- ဆက်၊ အယံ - ဤ၌ ဆိုအပ်လတံကား၊ ဧတ္ထ - ဤ အနဘာဝံကတော
 ဟူသော ပါဠိ၌၊ ပဒစ္ဆေဒေါ-ပုဒ်တို့ကို ဖြတ်ခြင်းတည်း၊ အနု - နောက်၌၊
 အဘာဝံ-ဖြစ်ခြင်းမရှိအောင်၊ ကတော - ပြုအပ်ကုန်ပြီ၊ အနဘာဝံကတော-နိဗ္ဗိ၊
 ဣတိ-ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ ပဒစ္ဆေဒေါ-တည်း၊ အနဘာဝံ ဂတာတိဝိ-ဂတာ
 ဟူ၍လည်း၊ ပါဠော-ပါဠိသည်၊ (အတ္ထိ-ရှိသေး၏၊) တဿ-ထို အနဘာဝံ
 ဂတာဟူသော ပါဠိ၏၊ အနု - နောက်၌၊ အဘာဝံ - မဖြစ်ခြင်းသို့၊ ဂတာ-
 ရောက်ကုန်ပြီ၊ ဣတိအတ္ထော- ဤကားအနက်၊ [တတ္ထ - ထို အနဘာဝံ ဂတာ
 ဟူသောပါဠိ၌၊ ပဒစ္ဆေဒေါ-ပုဒ်တို့ကိုဖြတ်ခြင်းကား(ဣတိ၌ တုလျှတ်လိင်္ဂတ်
 စပ်၊) အနု-နောက်၌၊ အဘာဝံ - မဖြစ်ခြင်းသို့၊ ဂတာ- ကုန်ပြီ၊ အနဘာဝံ
 ဂတာ - နိဗ္ဗိ၊ ဣတိ - ဤသို့တည်း၊] အနစ္စရိယာတိ ပဒဿ - အနစ္စရိယာ

ဗုဒ္ဓပုံကြည့်၍သိ။ «ယထာ-ယထာစွင့်ပုံထောင့်၌ အနဘာဝံ၌ ကြိယာဝိသေသန
 ဟု သိရ၏၊ မှန်၏-“တထာ-ထို အခြင်းအရာအားဖြင့်”ဟု ပေးရသော အနက်သည်
 ကြိယာဝိသေသန အနက်တည်း၊ “ပစ္စာဘာဝေါန ဟောတိ” ထောက်၍ “အနု+
 အဘာဝေါ”ဟု ပုဒ်ဖြတ်ပြီးလျှင် အနုသဒ္ဓါပစ္စာအနက်ဟောဟု၎င်း၊ “နေသံ ဘာဝေါ
 န ဟောတိ” ထောက်၍ “နတ္ထိ ဘာဝေါယေသံတိ အဘာဝေါ” ဟု ဗဟုဗ္ဗိဟိ ဖြစ်
 ကြောင်းကို၎င်း သိရ၏၊ “အနု(ပစ္စာ)အဘာဝေါ အနဘာဝေါ”ဟု ကမ္မဓာရေ ဗဟုဝုဉ်
 ဖြစ်သော်လည်း ကြိယာဝိသေသနဖြစ်၍ သဒ္ဓထုံးစံအရ ဒုတိယာကေဝစနန္တဖြင့် “အန
 ဘာဝံ” ဟု ထားသည်။

အနဘာဝံ ဂတာ။ ။ “အနဘာဝေါ”ဟူသော ဗဟုဝုဉ် ပုဒ်ရင်းက ကေဝစနန္တ
 ဖြစ်ရပုံကို အားမရ၍ တချို့ဆရာတို့က “ဂတာ” ဟု ပါဠိတမျိုး သုံးစွဲကြ၏၊ ထိုပါဠိ
 ၌ကား အဘာဝံ၌ “န+ဘာဝေါ-အဘာဝေါ”ဟု ကမ္မဓာရေသာပြု၊ ဤနောက်နည်း၌
 “တတ္ထ ပဒစ္ဆေဒေါ-အနု+အဘာဝံ ဂတာ အနဘာဝံဂတာတိ”ဟူသော ပဒစ္ဆေဒပြု
 ဝါကျသည် ပဌမနည်းကိုမှီး၍ နောက်ဆရာတို့ ထည့်အပ်သော အပိုဝါကျ ဟု ထင်၏၊
 ဘာကြောင့်နည်း.... “အနု အဘာဝံ ဂတာတိ အတ္ထော”ဟူသော ရှေ့ဝါကျဖြင့်ပင်
 ပဒစ္ဆေဒပြုပုံ ထင်ရှားပြီးဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

၅၂၆ ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ အဇ္ဈတ္တိကနိဒါန်း

ဟူသောပုဒ်၏။ အနု အစ္စရိယာတိ ပဒေစ္ဆဒေါ-အနု အစ္စရိယာဟုပုဒ်ဖြတ်ခြင်းကို၊ ကတော ယထာ-ပြုအပ်သကဲ့သို့တည်း။ [အနုစ္စရိယာ - အဖန်ဖန် အံ့ဩအပ်ကုန်သော၊ ဣမာ ဂါထာယော - ဤ ဂါထာတို့သည်၊ ပဋိဘံသု-ဉာဏ်အားထင်လာကုန်ပြီ။]

အာယတိ” အနုပ္ပါဒဓမ္မာတိ-ကား၊ အနာဂတေ-နောင်အခါ၌၊ အနုပ္ပဇ္ဇနက သဘာဝါ - ဖြစ်ခြင်းသဘော မရှိကုန်၊ ဟိ - မှန်၊ ယေ - အကြင်ရူပရသ စသည်တို့သည်၊ အဘာဝံ-မဖြစ်ခြင်းသို့၊ ဂတော-ရောက်ကုန်ပြီ၊ တေ - ထို ရူပ ရသ စသည်တို့သည်၊ ပုန - တဖန်၊ ကထံ - အဘယ်သို့လျှင်၊ ဝါ - အဘယ် အကြောင်းကြောင့်၊ ဥပ္ပဇ္ဇိဿန္တိ-ဖြစ်ကုန်တော့လဲတုံနည်း၊ တေန-ထို့ ကြောင့်၊ အနဘာဝံ ဂတော, အာယတိ” အနုပ္ပါဒဓမ္မာတိ-ဟူ၍၊ အာဟ - မိန့်တော်မူပြီ၊ အယံ ခေါ် မြာဟ္မဏ ပရိယာယောတိ- ကား၊ မြာဟ္မဏ - ပုဏ္ဏား၊ ယေန-အကြင် အ ကြောင်းဖြင့်၊ မ-ငါ့ကို၊ အရသရူပေါ သမဏော ဂေါတမောတိ-ဟူ၍၊ ဝဒမာနော- ပြောဆိုလသော်၊ ဝါ-ပြောဆိုသောပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ သမ္မာ-ဟုတ်မှန်စွာ၊ ဝဒေယျ - ပြောဆိုရာ၏၊ ဝါ - ပြောဆိုသည် မည်ရာ၏၊ (ဟံ)

ယထာ ၊ ပေ ၊ အနုစ္စရိယာတိ။ ။ ဤ ဥပမာနဝါကျဖြင့် အနဘာဝံ နှင့် အနုစ္စရိယာတို့ သန္တိစပ်ပုံတူကြောင်းကိုသာပြ၏။ အနု၏ အနက်ချင်းကား မတူနိုင်၊ မှန်၏- “ဣမာအနုစ္စရိယာ ဂါထာယော ပဋိဘံသု” ပါဠိတော်မှ ဥဒါဟရုဏ်ထုတ်ပြုအပ်သော ဤ အနု + အစ္စရိယာ၌ အနုသဒ္ဒါသည် (ပုနုပ္ပုန) အနက်ဟောတည်း။ [“အနု + အစ္စရိယာတိ- သဝနကာလေ ဥပရူပရိ ဝိမှယကရာ” - သာရတ္ထ။] ဤ၌ “သဝနကာလေ- ကြားရာ အခါ၌၎င်း၊ ဥပရူပရိ - အထက် အထက်၌၎င်း” ဟု ဆိုသဖြင့် “ထပ်ကာ ထပ်ကာ” ဟူသော ပုနုပ္ပုန အနက်ကို အနုသဒ္ဒါကဟောကြောင်း သိစေသည်။ အနဘာဝံ၌ အနုကား အထပ်ထပ် အနက်ကို မဟော , ပစ္စွာ အနက်ကိုသာ ဟော၏။ ဘာကြောင့်နည်း- တာသဝတ္ထကဲ့သို့ ပြုအပ်သော ရူပရသ စသည်တို့သည် အကြိမ် ကြိမ်ဖြစ်တို့ကို မဆိုထားဘဲ၊ နောက်သပ်၍တကြိမ်မျှ မဖြစ်တော့သောကြောင့်တည်း။

အနာဂတေ၊ ပေ၊ သဘာဝါ ။ ။ အာပုဗ္ဗ, ယာဓာတ် , တိပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော “အာယတိ” သဒ္ဒါသည် ရှည်လျားခြင်းစသော အနက်ကို မဟော, အနာဂတကာလ အနက်ကို ဟော၏ဟု ၎င်း, ဒုတိယဝိဘတ်လည်း သတ္တမုတ္တဟု ၎င်း သိစေလို၍ “အနာဂတေ”ဟု ဖွင့်၊ [အာယာတိ - ရှေးရှုလာတတ်၏၊ ဣတိ အာယတိ။] အနုပ္ပါဒဓမ္မံ ဥပ္ပါဒဝယ် ဏပစ္စည်းသည် ဘောအနက်ဟော , ဓမ္မလည်း သဘာဝအနက်ဟောဟု သိစေလို၍ “အနုပ္ပဇ္ဇနကသဘာဝါ” ဟု ဖွင့်သည်။ “ဥပ္ပဇ္ဇနံ ဥပ္ပါဒေါ၊ ဥပ္ပါဒေါစ+သော + ဓမ္မောစာတိ ဥပ္ပါဒဓမ္မော”ဟု ပြုပြီးမှ နှင့် မဟုမ္ဘိဟိတွံပါ။ အာယတိ” အနုပ္ပါဒဓမ္မာသည် အနဘာဝံကတ၏ ဆိုလိုရင်းအဓိပ္ပါယ်ကို ထပ်၍ပြသောစကားသာတည်း။ ထို့ကြောင့် “ယေဟိ” စသည်ကို မိန့်သည်။

ကာရဏံ - ထိုအကြောင်းသည်။ ဣဒံခေါ-ဤသည်ပင်တည်း။ ဝါ- ဤ ရူပရသ
စသည်တို့ကို ပယ်ပြီးခြင်းပင်တည်း။ နောစ ခေါ ယံ တံ သန္ဓာယ ဝဒေသီတိ-
ကား၊ တံ-သည်။ ယံ-အကြင်အကြောင်းကို၊ သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်၍၊ ဝဒေသီ-
အရသရူပေါ ဘဝံ ဂေါတမောဟု ပြော၏။ သောစ ပရိယာယော - ထို
အကြောင်းသည်ကား၊ န ဟောတိ-မရှိ။

ပန - ပရိဟာရပက္ခမှတစ်ပါး စောဒကပက္ခကို ဆိုဉ်းအံ့၊ ဘဂဝါ- သည်။
ကဿာ - အဘယ့်ကြောင့်၊ ဧဝံ-ဤသို့၊ အာဟ - မိန့်တော်မူပါသည်။ ဧဝံ-
ဤသို့၊ ဝုတ္တေ - မိန့်တော်မူအပ်သော်၊ ဗြာဟ္မဏေန - သည်၊ ယော သာမဂ္ဂိ
ရသော-အကြင် သာမဂ္ဂိရသကို၊ ဝုတ္တော-ပြောဆိုအပ်ပြီ၊ တဿ-ထို သာမဂ္ဂိ
ရသ၏၊ အတ္တနိ-ကိုယ်တော်၌၊ ဝိဇ္ဇမာနတာ-ထင်ရှားရှိသည်၏ အဖြစ်သည်။
ဝါ-ကို၊ အနုညာတာ-ခွင့်ပြုအပ်သည်။ ဝါ-ခွင့်ပြုရာရောက်သည်။ ဟောတိနန-
ဖြစ်သည် မဟုတ်ပါလော၊ ဣတိ-ဤကား စောဒနာတည်း။ (ဧတ္ထ-ဤစောဒ
နာ၌၊ ပရိဟာရော-အခြေကို၊ မယာ-ငါသည်။) ဝုစ္စ - တ-ဆိုအပ်၏၊ ဝါ-
ဆိုဉ်းအံ့၊ န ဟောတိ-မဖြစ်၊ ဝါ-ခွင့်ပြုအပ်ရာမရောက်၊ (တနည်း)ဧဝံ - သို့၊
ဝုတ္တေပိ-မိန့်တော်မူအပ်ပါသော်လည်း၊ ဗြာဟ္မဏေန - သည်၊ ယောသာမဂ္ဂိ
ရသော-ကို၊ ဝုတ္တော-ပြီ၊ တဿ- ၏၊ အတ္တနိ - ၌၊ ဝိဇ္ဇမာနတာ-သည်။ ဝါ-

ရှေ့ နောက် ပါဠိအနုစာ ။ ။ “အယံခေါဗြာဟ္မဏ ” စသော စကားရပ်သည်
နိဂုံးတည်း။ ဤနိဂုံး၌ “အရသရူပေါ သမဏော ဂေါတမောတိ ” ဟု ရှိသကဲ့သို့ ရှေ့
“အတ္ထိဒ္ဓေသ” စသော အခြေခံစကား၌လည်း ပါဠိတော်အဋ္ဌကထာ ၂ ရပ်လုံးမှာပင်
“သမဏော ဂေါတမော ” ဟု အများပြောရိုးအတိုင်း ရှိသင့်၏။ ယခုစာများ၌ ပါဠိ
တော်မှာသာ “သမဏော”ဟုရှိ၍ အဋ္ဌကထာ၌ “ဘဝံဂေါတမော”ဟု ရှိနေသည်ကို
စဉ်းစားပါ။ “နောစခေါယံ တံ”အစချီသောဝါကျ၌ကား ပါဠိတော်အနက်ပေးသော
အခါ ပြောပုံ အခြင်းအရာကို ထည့်လိုလျှင် ပုန်ဏားပြောသောစကားဖြစ်၍ “အရသ
ရူပေါ ဘဝံ ဂေါတမော”ဟု ဘဝံပုဒ်ကိုပင် ထည့်ရပေမည်။

ကဿာပေ၊ ဟောတိတိ ။ ။ “နော စ ခေါ , ယံ တံ သန္ဓာယ ဝဒေသီ = သင်
ရည်ရွယ်၍ ပြောဆိုအပ်သော (အဘိဝါဒန စသော သာမဂ္ဂိရသ မရှိခြင်းဟူသော)
အကြောင်းကား ငါတို့မှာ မရှိ”ဟူသော စကားတော်ကို ကောက်ချက်ချလျှင် “သာမဂ္ဂိ
ရသ မရှိခြင်းသည် မရှိ”ဟူသော ပဋိသေခ ၂ ခု အတွက် အဘိဝါဒနစသော သာမဂ္ဂိ
ရသ ရှိပါ၏, (ရှိခိုးမှု စသည်ကို ပြပါ၏။) ” ဟု ခွင့်ပြုရာ ရောက်နေသောကြောင့် ထို
အနက်ကို မကျေနပ်သော စောဒက၏ အလိုအဘောဂနှင့်တကွ စောဒနာပုံကို ပြလို၍
“ကဿာ ပန”စသည်ကို မိန့်။ [ကဿာ ပန သည် စောဒနာ ဝါကျ , နနုစသည်ကား
စောဒကာဘောဂဝါကျ၊ ဗွိပဋိသေခော ပကတုတ္တော - ပဋိသေခ ၂ ခုရှိသော စကား
ရပ်သည် ပဋိသေခပေါသော ပကတိ အနက် ရှိ၏။]

ကို၊ အနညာတာ-သည်၊ ဝါ-သည်၊ နဟောတိ-မဖြစ်၊ ဟိ- ချဲ့၊ (တနည်း)ဟိ ယသ္မာ - အကြံကြောင့်၊ ယော - အကြံ ပုံရှိလ်သည်၊ တံ သာမဂ္ဂိရသံ - ထို သာမဂ္ဂိရသကို၊ ကာတု - ပြုခြင်းငှါ၊ ဘဗ္ဗော - ထိုက်သည်၊ ဟုတ္တာ - ဖြစ်၍၊ ဝါ - ဖြစ်ပါလျက်၊ န ကရောတိ- မပြု၊ သော - ထိုပုံရှိလ်သည်၊ ဝါ- ကို၊ တဒ ဘာဝေန-ထို သာမဂ္ဂိရသ၏ မရှိခြင်းကြောင့်၊ အရသရူပေါတိ- အရသရူပေါ ဟူ၍၊ ဝတ္ထဗ္ဗော-ပြောဆိုထိုက်သည်၊ ဘဝေယျ-ဖြစ်ရာ၏၊ ဘဝါ ပန-မြတ်စွာ ဘုရားသည်ကား၊ ဧတံ-ဤ သာမဂ္ဂိရသကို၊ ကာတု-ပြုခြင်းငှါ၊ အဘဗ္ဗောဝ- ထိုက်ပင် မထိုက်၊ ဝါ- ထိုက်ကိုယ်မထိုက်၊ ဧတန - ထို့ ကြောင့်၊ အသမံ-ထို သာမဂ္ဂိရသကို၊ ကရဏေ - ပြုခြင်း၌၊ အဘဗ္ဗတံ - မထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ပကာသေန္တော - ထင်ရှား ပြတော်မူလိုသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ နောစခေါ ယံ တံ သန္ဓာယ ဝဒေသီတိ-ဟူ၍၊ အာဟ-မိန့်တော်မူပြီ၊ (ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ န ဟောတိ- မဖြစ်၊ ဝါ-ခွင့်ပြုအပ်ရာ မရောက်၊ ဟိ ယသ္မာကိုပြန်အုပ်၊)ယံ ပရိ ယာယံ-ကို၊ သန္ဓာယ-ရည်ရွယ်၍၊ တံ-သည်၊ မိ- ကို၊ အရသရူပေါတိ- ဟူ၍၊ ဝဒေသိ-၏၊ သော-ထိုအကြောင်းကို၊ အမှေသု-တို့၌၊ နေဝဝတ္ထဗ္ဗော-ပြောပင် မပြောထိုက်၊ ဝါ-ပြောကိုယ် မပြောထိုက်၊ ဣတိ-ဤကား အနက်။

န ဟောတိ, ယော ဟိ။ ။ “န ဟောတိ (နောစခေါ စသော စကားတော်ကို မိန့်ပါသော်လည်း ကိုယ်တော်မြတ်၌ အဘိဝါဒနစသော သာမဂ္ဂိရသရှိ၏ဟု ခွင့်ပြုရာ မရောက်ပါ”ဟု ဆိုလိုသည်၊ ထို့ကြောင့်“ဧဝံ ဂုတ္တေဝံ”ဟု ဂုတ္တေဟူသော စောဒက၏ လက္ခဏပုဒ်ကို အရူဗျတ္တဇောတက ပိ သဒ္ဓါဖြင့် လက္ခဏအရူစိတင်၍ လိုက်သင့်ရာ ပုဒ် များကို လိုက်စေလျက် အနက်ကျယ်တမျိုး ပေးထားသည်၊ ယော ဟိ-စသည်ကား“န ဟောတိ” ဟူသော သင်္ခေပ၏ ဝိတ္ထာရတည်း၊ တနည်း - န ဟောတိဟု ဖြေရခြင်း၏ အကြောင်းကိုပြလို၍ ယောဟိ စသည်မိန့်၊ ဤအလို သန္ဓာယ ဝဒေသီတိ၌ ဣတိတလုံး အကြကြပါ၊ သာမဂ္ဂိရသကို ပြုကိုယ်မပြုထိုက်ကြောင်း ထင်ရှားပြလို၍“ယံ တံ သန္ဓာ ယ ဝဒေသိ ”ဟု မိန့်တော်မူခြင်းကြောင့်၊ န ဟောတိ- ခွင့်ပြုရာမရောက် ” ဟုလို၊ ဤ နောက်နည်းသာ အကျဉ်း-အကျယ်ဖြေရာရောက်သဖြင့် သာ၍ အဓိပ္ပါယ်လှသည်။

ဆိုလိုရင်း။ ။ထို ဝိတ္ထာရ၏ ဆိုလိုရင်းကား- အဘိဝါဒနစသော သာမဂ္ဂိရသကို ပြုထိုက်ပါလျက် မပြုသူကိုသာ “အရသရူပေါ” ဟု အပြစ်တင်ထိုက်သည်၊ ဘုရားရှင် ကား ထို သာမဂ္ဂိရသကို သူတပါးအား ပြုကိုယ်မပြုထိုက်၊ ထို့ကြောင့် “ နောစ ခေါ ယံ တံ သန္ဓာယ ဝဒေသိ ” ဟူသောစကားသည် သာမဂ္ဂိရသ ပြုကိုယ် မပြုထိုက်ဟု ထင်ရှားပြသော စကားရပ်ဖြစ်ရကား “သာမဂ္ဂိရသမရှိ - မဟုတ်၊ ရှိ၏”ဟု ခွင့်ပြုရာ မရောက်ပါ-ဟုလို၊ ထို့ကြောင့်ပင် “သော နေဝ ဝတ္ထဗ္ဗော” ဟု (ဧဝံသဒ္ဓါဖြင့်)သင် ရည်ရွယ်အပ်သော သာမဂ္ဂိရသ၏ မရှိခြင်းအကြောင်းကိုကား ပြောကိုယ်ပင် မပြော ထိုက်”ဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်သည်။

ဝေ-သို့၊ ဗြာဟ္မဏော-သည်၊ အတ္တနာ-မိမိသည်၊ အဓိပ္ပေတံ-အလိုရှိအပ်
 သော၊ အရသရူပတံ-အရသရူပ၏ အဖြစ်ကို၊ (အရသရူပ အမည်ရသု၏ ဖြစ်
 ကြောင်းဖြစ်ရာ အပြစ်ကို- ဟူလို၊) အာရောပေတံ- တက်ရောက်စေခြင်းငှါ၊
 [အာပုဗ္ဗ, ရူဟဓာတ်, ဏာပေ၊] ဝါ-တင်ခြင်းငှါ၊ အသက္ခောန္တော - မစွမ်း
 နိုင်သည်၊ (ဟုတွာ - ဤ) အထာပရံ - ထိုမှ တပါးသော၊ နိဗ္ဗောဂေါ ဘဝံ
 ဂေါတမောတိ အာဒိ-ဂေါတမော အစရှိသော စကားကို၊ အာဟ - ပြော
 ပြန်ပြီ၊ စ-ဆက်၊ သဗ္ဗပရိယာယေသု - အလုံးစုံသော ဝါရတို့၌၊ ဧတ္ထ - ဤ
 အရသရူပေါ ဟူသော ဝါရ၌၊ ဝုတ္တနယေနေဝ - ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းဖြင့်
 သာလျှင်၊ ယောဇနတ္ထမံ-ယောဇနာ အစဉ်ကို၊ ဝိဒိတွာ - သိပြီး၍၊ သန္ဓာယ
 ဘာသိတမတ္ထံ - သန္ဓာယဘာသိတ အနက်ကို၊ ဝေ-ဤ ဆိုအပ်လတ်သောနည်း
 ဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ - သိထိုက်၏၊ ဗြာဟ္မဏော - သည်၊ ဝယော ဝုဗ္ဗာနံ-အရွယ်
 အားဖြင့် ကြီးရင့်သူတို့ကို၊ တမေဝ အဘိဝါဒနကမ္မာဒိ- ထို ရှိခိုးခြင်းအစရှိ
 သော အရိအသေပြုမှုကိုပင်၊ လောကေ-လောက၌၊ သာမဂ္ဂိပရိဘောဂေါတိ-
 ဟူ၍၊ မညမာနော- မှတ်ထင်သည်၊ (ဟုတွာ)၊ တဒဘာဝေန-ထို သာမဂ္ဂိပရိ
 ဘောဂ၏ မရှိခြင်းကြောင့်၊ ဘဂဝန္တံ-ကို၊ နိဗ္ဗောဂေါတိ-နိဗ္ဗောဂေါ ဟူ၍၊
 အာဟ-ပြောပြန်ပြီ၊ ဘဂဝါ ပန-သည်ကား၊ ရူပါဒိသု-ရူပအစရှိသောအာရုံ

သန္ဓာယဘာသိတ မတ္ထံ (တ္ထံ)။ ။မတ္ထံ, မတ္ထံ ဟု ပါဌ် ၂ ထွေရှိ၏၊ စာသွားကို
 ထောက်လျှင် “ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းအတိုင်းသာ (ပုဒ်ချင်းစပ်သော ပဒယောဇနာ,
 အနက်ပေးပုံပြသော အတ္ထယောဇနာ) ဟူသော ယောဇနာ အစဉ်ကို သိပြီး၍ သန္ဓာယ
 ဘာသိတအနက် (ပုဏ္ဏားရည်ရွယ်အပ်သော အနက်, ဘုရားရှင် ရည်ရွယ်တော်မူအပ်
 သော အနက်) ကို ဤသို့ သိထိုက်၏” ဟု အဓိပ္ပါယ်ရသော်လည်း “အတ္ထ”သဒ္ဒါသည်
 သဒ္ဒါဘိဓေယျတ္ထ (အနက်အဓိပ္ပါယ်) ကို ဟောရာဝယ် (ယောဇနာ၌ နပုံလိန်ရှိ၏-ဟု
 ဆိုသော်လည်း အဘိဓာန်မှာ) နပုံလိန်ရှိသောကြောင့် ထိုမတ္ထံပါဌ်ကို အားမရကြ၊မတ္ထံ
 ပါဌ်၌ကား နပုံလိန်မတ္ထသဒ္ဒါရှိသောကြောင့်“ယောဇနာအစဉ်ကို သိပြီးဖြစ်၍ သန္ဓာယ
 ဘာသိတ (အနက်) မျှကို ဤသို့သိထိုက်၏ ” ဟု အဓိပ္ပါယ်ရသည်၊ ထို မတ္ထသဒ္ဒါသည်
 အဝဓာရဏ အနက်ဟော ဖြစ်ရကား ထိုမတ္ထဖြင့် “သိအပ်ပြီးသော ယောဇနတ္ထမကို
 ထပ်၍သိဘွယ် မလို” ဟု ကန့်နိုင်သည်၊ မိမိတို့အားရသောပါဌ်ကိုသာ ဆင်ခြင်သုံးစွဲပါ။

နိဗ္ဗောဂေါ။ ။ “ဘောဂ” အရ စည်းစိမ်ဥစ္စာအနက်ကို ယူမည်ဦး၍ “ပရိ
 ဘောဂ” ဟု ဖွင့်၏၊ “သုံးစွဲခံစား” အနက်ကိုယူပါ-ဟူလို၊ ရှိခိုးခြင်းစသောရိုသေမှုသည်
 အချင်းချင်း ညီညွတ်နေသူတို့ သုံးစွဲခံစားအပ်သောကြောင့် သာမဂ္ဂိပရိဘောဂမည်၏၊
 ပရိဘုဇ္ဇတေတိ ပရိဘောဂေါ၊ သာမဂ္ဂိစ + သာ + ပရိဘောဂေါစာတိ သာမဂ္ဂိပရိ
 ဘောဂေါ၊ “ဘုဇ္ဇတေတိ ဘောဂေါ၊နတ္ထံ+ဘောဂေါ ယဿာတိ နိဗ္ဗောဂေါ=သာမဂ္ဂိ

တို့၌၊ သတ္တာနံ - သတ္တာတို့၏၊ ယွာယံ ဆန္ဒရာဂပရိဘောဂေါ - အကြင် ဆန္ဒ
ရာဂဖြင့် သုံးစွဲခြင်းသည်၊ (အတ္တိ-၏) တဒဘာဝံ- ထို ဆန္ဒရာဂပရိဘောဂ၏
မရှိခြင်းကို၊ အတ္တနိ - ကိုယ်တော်၌၊ သမ္ပဿမာနော-ကောင်းစွာ မြင်တော်
မူသည်၊ (ဟုတွာ) အပရမ္ပိ-အခြားလည်းဖြစ်သော၊ ပရိယာယံ-အကြောင်းကို၊
အနုဇောနာတိ-ခွင့်ပြုတော်မူ၏။

ပုန-တဖန်၊ ဗြာဟ္မဏော-ပုန်ဏားသည်၊ လောကေ-၌၊ ဝယောဝုဗ္ဗာနံ-
တို့ကို၊ ယံအဘိဝါဒနာဒိကုလသမုဒါစာရကမ္မံ-အကြင် ရှိခိုးခြင်း အစရှိသော
အမျိုးကောင်းတို့၏ အကျင့်ဖြစ်သော အမှုကို၊ [ကုလသမုဒါစာရကမ္မန္တိ-
ကုလာစာရသင်္ခါတံ ကမ္မံ-သာရတ္ထ၊ သံ + ဥ အနက်သီးခြား မရှိ၊ ဓာတွတ္ထာ
နုဝတ္ထက ဥပသာရ - ဟု သိစေ၏၊] လောကိယာ - လောကီ လူတို့သည်၊
ကရောန္တိ-နိ၏၊ တဿ-ထို အဘိဝါဒနအစရှိသော ကုလသမုဒါစာရအမှု၏၊
ဝါ - ကို၊ အကိရိယံ - မပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဝါ - မပြုခြင်းကို၊ သမ္ပဿ
မာနော-ကောင်းစွာမြင်သည်၊ (ဟုတွာ) ဘဂဝန္တံ-ကို၊ အကိရိယဝါဒေါတိ-
ဒေါ ဟူ၍၊ အာဟ - ပြောပြန်ပြီ၊ ဘဂဝါပန-သည်ကား၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊
ကာယဒုစ္စရိတာဒိနံ-ကာယဒုစရိုက် အစရှိသည်တို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊ အကိရိယံ-
မပြုထိုက်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဝဒတိ-ဟောတော်မူ၏၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊
တံ အကိရိယဝါဒံ - ထို အကိရိယဝါဒကို၊ အတ္တနိ - ၌၊ သမ္ပဿ မာနော-
ကောင်းစွာမြင်တော်မူသည်၊ (ဟုတွာ) အပရမ္ပိ-သော၊ ပရိယာယံ-ကို၊ အနု
ဇောနာတိ - ၏၊ စ- ဆက်၊ တတ္ထ - ထို ကာယဒုစ္စရိတံ အစရှိသောပုဒ်တို့တွင်၊

မရိဘောဂ မရှိ၊ ဝါ-ညီညွတ်သူတို့၏ ဥစ္စာဖြစ်သော သုံးဆောင်ခံစားထိုက်သော အဘိ
ဝါဒနစသောရှိသေမှုမရှိ ဟုပေး၊ ဘုရားအလိုတော်ဘက်၌ “ဘုဉ္ဇနံ ဘောဂေါ” ဟု ပြု၊
“နိဗ္ဗောဂေါ-ရူပါရုံ စသည်တို့ကို ဆန္ဒရာဂဖြင့် သုံးဆောင် ခံစားခြင်းမရှိ” ဟု ပေး။

အကိရိယဝါဒေါ။ ။ [ကရ + ရိရိယပစ္စည်းဖြင့် “ကိရိယ ” ဟု ပုဒ်ရင်းတည်း၊
သုတ်ကြီးဖြင့် ကိရိ ဣကိုချေမှ “ကြိယ” ဖြစ်သည်၊] “အကိရိယံတိ အကရဏဘာဝံ”
ဟု သာရတ္ထဗွင်သောကြောင့် အကိရိယံ၌ “နကရိယတေတိ အကိရိယံ” ဟု ကမ္မသာဓိ
ပြုပြီးနောက် ဘာဝပ္ပဓာန၊ တနည်း ဘာဝလောပကြံပါ၊ မှန်၏-တဿ (ကာယဒုစ္စရိ
တာဒိနံ) ဟူသော ပုဒ်တို့သည် ဘာဝသမ္ပန်တို့တည်း၊ (ယောဇနာ၌ “ကံ” ဟု ဆိုထား
သည်ကို စဉ်းစားပါ၊) ထို “မပြုထိုက်သည်၏အဖြစ် ” ဟူသည် မပြုသင့်ခြင်းတည်း၊
ဝဒန္တိ ဇေတနာတိ ဝါဒေါ-ပြောဆိုကြောင်းအယူ၊ ပုန်ဏားအလိုအားဖြင့် တဏှာဒိဋ္ဌိ၊
ဘုရားအလိုတော်အားဖြင့် ဉာဏ်ကိုအရကောက်၊ အကိရိယံ ဣတံ + ဝါဒေါ ယဿာတိ
အကိရိယဝါဒေါ - အဘိဝါဒန စသော အမှုကို မပြုထိုက် ဟု အယူရှိ၏၊ ဘုရားအလို
တော်၌ “ဒုစရိုက်အမှုကို မပြုထိုက် ဟု အယူရှိတော်မူ၏” ဟု ပေး။

ကာယဒုစ္စရိတန္တိ-ကာယဒုစ္စရိတံပုဒ်ဖြင့်၊(ဝေဒိတဋ္ဌာ၌စပ်၊) ပါဏာတိပါတံ အဒိန္နာဒါန မိစ္ဆာစာရစေတနာ- ပါဏာတိပါတံ, အဒိန္နာဒါန, မိစ္ဆာစာရ စေတနာတို့ကို၊ ဝေဒိတဋ္ဌာ-သိထိုက်ကုန်၏။ ဝစီဒုစ္စရိတန္တိ-တံဟူသောပုဒ်ဖြင့်၊ မုသာဝါဒ၊ ဝိသုဏ္ဍဝါစာ၊ ဖရသဝါစာ၊ သမ္ပပ္ပလာပ စေတနာ - မုသာဝါဒ, ဝိသုဏ္ဍဝါစာ, ဖရသဝါစာ, သမ္ပပ္ပလာပစေတနာ တို့ကို၊ ဝေဒိတဋ္ဌာ - န်၏။ မနောဒုစ္စရိတန္တိ - ပုဒ်ဖြင့်၊ အဘိဇ္ဈာ ဗျာပါဒ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိယော - အဘိဇ္ဈာ, ဗျာပါဒ, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိတို့ကို၊ ဝေဒိတဋ္ဌာ-န်၏။ တေ ဓမ္မေ-ထိုတရားတို့ကို၊ ထပေ တွာ-ထား၍၊ (တေဟိ ဓမ္မေဟိ-တို့မှ၊) အဝသေသာ-ကြွင်းကုန်သော၊ အကု သလာဓမ္မာ-တို့ကို၊ အနေကဝိဟိတာ ပါပကာ အကုသလာဓမ္မာတိ-အနေက ဝိဟိတ ပါပက အကုသလာဓမ္မတို့ဟူ၍၊ ဝေဒိတဋ္ဌာ-န်၏။

ပုန-ဖန်၊ မြာဟ္မဏော-သည်၊ တမေဝ အဘိဝါဒနာဒိကမ္မံ - ထို ရှိခိုးခြင်း အစရှိသော အမှုကိုပင်၊ ဘဂပတိ-၌၊ အပဿန္တော-သည်၊ (ဟုတွာ) ဣမံ- ဤ ရှင်ဂေါတမကို၊ အာဂမ္မ - စွဲ၍၊ အယံ လောကတန္တိ - ဤ လောကအစဉ် အလာသည်၊ အယံ လောကပဝေဏိ - ဤ လောကအဆက်ဆက်သည်၊ ဥန္တိ ဇ္ဇတိ-ပြတ်စဲ၏၊ ဣတိ-သို့၊ မညမာနော-မှတ်ထင်သည်၊ (ဟုတွာ) ဘဂဝန္တိ- ကို၊ ဥန္တေဒဝါဒေါတိ-ဒေါဟူ၍၊ အာဟ-ပြောပြန်ပြီ၊ ဘဂဝါပန-သည်ကား၊

အနေကဝိဟိတာနံ ။ ။ ပါဠိတော်၌ ဒုစရိုက်များကို ပြပြီးနောက် “အနေက ဝိဟိတာနံ ပါပကာနံ အကုသလာနံ ဓမ္မာနံ”ဟု ပြ၏။ ထိုပါဠိဖြင့် ဒုစရိုက် ဆယ်ပါးမှ ကြွင်းသော ဣဿာ, မစ္ဆရိယ, မာယာ, သာဠေယုစသော အကုသိုလ်တွေ များစွာရှိ သေး၏။ ထို အကုသိုလ်များကို ပါရိသေသနည်းအားဖြင့်ယူပါ-ဟု သိစေလို၍ “ထပေ တွာ တေဓမ္မေ အဝသေသာ” စသည်မိန့်၊ ဝိဟိတ၌ ဝိပုဉ္ဇမာဓာတ်, တပစ္စည်း၊ ဝိဓန္ဓု အနက်တူ၊ “အနေကော+ဝိဟိတာ ယေသံတိ အနေကဝိဟိတာ- တပါးမက များသော အပြားရှိကုန်သော”ဟု ပေး။ [“အနေကဝိဟိတာတိ အနေကပ္ပကာရာ”-ဋီကာ။]

လောကတန္တိ ။ ။ လောကဿ-လူအပေါင်း၏+တန္တိ - အစဉ် အလာတည်း၊ “လောကတန္တိ”ကိုပင် “လောကပ္ပဝေဏိ”ဟု ပရိယာယ်ထင်ဆင့်သည်။ တနောတိ ဝိတ္ထာရေတိတိ တန္တိ=ချွေထွင်တတ်သောအစဉ်၊ (တနုဓာတ်, တိ)၊ “ပဝေဏတိ ပဗန္ဓာ ဂစ္ဆတိ ပဝတ္တတိ-ဆက်ကာဆက်ကာ ဖြစ်တတ်၏၊ ဣတိ ပဝေဏိ၊ ပပုဗ္ဗ, ဝေဏဓာတ်, ဂတိအနက်ဟော, ဣပစ္စည်း၊ ဤပစ္စည်းထပ်သက်၍ “ပဝေဏိ”ဟုလည်း ရှိ၏။

ဥန္တေဒဝါဒေါ ။ ။ ဥန္တိဇ္ဇတေ-ဖြတ်အပ် ဖြတ်ထိုက်၏၊ ဣတိ ဥန္တေဒေါ၊ ဥန္တေ ဒေါဣတိ ဝါဒေါ ယဿာတိ ဥန္တေဒဝါဒေါ - “ရှိခိုးခြင်းသော လောကစဉ်လာကို ပယ်ခွါ ဖြတ်တော့ထိုက်၏ ဟု အယူရှိ၏”၊ ဘုရားရှင်ဘက်၌ “ရာဂစသော အကုသိုလ် တရားကို ပယ်ရှား ဖြတ်တောက်ထိုက်၏ ဟု အယူရှိတော်မူ၏”ဟု ပေး။

၅၃၂

ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာ

အဇ္ဈတ္တိကနိဒါန်း

ယသ္မာ - ကြောင့်၊ အဋ္ဌသု - ဂ ပါးကုန်သော၊ လောဘသဟဂတံ စိတ္တေသု-
 လောဘသဟဂတံစိတ်တို့၌၊ ပဉ္စ ကာမဂုဏ်ကရာဇဿ - ရူပါရုံ အစရှိသော
 ငါးပါးသော ကာမအစဉ်ဖြစ်သော ရာဂ၏၎င်း၊ ဝါ-ကို၎င်း၊ [ရူပါဒိသု ဝတ္ထု
 ကာမဒကာဋ္ဌာသေသု ဥပ္ပဇ္ဇမာနော ရာဂေါ။] ဦးသု-၂ ပါးကုန်သော၊ အကု
 သလ စိတ္တေသု-အကုသိုလ်စိတ်တို့၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇနကဒေါသဿစ-ဖြစ်သော ဒေါသ
 ၏၎င်း၊ ဝါ- ကို၎င်း၊ [စာတို့၌ ဥပ္ပဇ္ဇမာနကဟု ရှိ၏၊ ဥပ္ပဇ္ဇနက ကောင်းသည်
 ထင်၏။] အနာဂါမိမဂ္ဂေန- အနာဂါမိမဂ်ဖြင့်၊ ဥစ္ဆေဒံ - ဖြတ်တောက်ထိုက်
 သည်၏အဖြစ်ကို၊ ဝဒတိ - ဟောတော်မူ၏၊ ပန - အဘို့တပါးကား၊ သမ္မာ
 ကုသလ သမ္ဘဝဿ-အလုံးစုံသော အကုသိုလ်တို့၌ဖြစ်သော၊ နိရဝသေဿ-
 အကြွင်းမရှိသော၊ မောဟဿ - မောဟ၏၊ ဝါ-ကို၊ အရဟတ္တမဂ္ဂေန- အရ
 ဟတ္တမဂ်ဖြင့်၊ ဥစ္ဆေဒံ- ကို၊ ဝဒတိ - ၏၊ တယော - ၃ ပါးကုန်သော၊ တေ-ထို
 တရားတို့ကို၊ ထပေတွာ-၍၊ (တိဟိ တေဟိ-တို့မှ၊) အဝသေသာနံ-ကြွင်းကုန်
 သော၊ ပါပကာနံ - ယုတ်မာကုန်သော၊ အကုသလာနံ - အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်
 သော၊ ဓမ္မာနံ - သက္ကာယဒိဋ္ဌိ အစရှိသော တရားတို့၏၊ ဝါ - တို့ကို၊ ယထာနု
 ရူပံ-လျောက်ပတ်သည် အားလျော်စွာ၊ စတုဟိ-၄ ပါးကုန်သော၊ မဂ္ဂေဟိ-
 မဂ်တို့ဖြင့်၊ ဥစ္ဆေဒံ-ကို၊ ဝဒတိ-၏၊ တသ္မာ - ထို့ကြောင့်၊ တံဥစ္ဆေဒဝါဒံ-ထို
 ဥစ္ဆေဒဝါဒကို၊ အတ္တနိ-၌၊ သမ္ပဿမာနော - သည်၊ (ဟုတွာ) အပရမ္ပိ ပရိ
 ယာယံ အနုဇာနာတိ။

ပုန မြာဟ္မဏော, သမဏော ဂေါတမော - သည်၊ ဝယောဝုဒ္ဓာနံ- ထို့ကို၊
 ဣဒံ အဘိဝါဒနာဒိ ကုလသမုဒါစာရကမ္မံ - ဤ ရှိခိုးခြင်း အစရှိသော အမျိုး
 ကောင်းတို့၏ အကျင့်ဖြစ်သော အလုပ်ကို၊ ဇိဂုစ္ဆတိ မညေ- စက်ဆုပ်သကဲ့သို့
 ဖြစ်၏၊ (တနည်း) ဇိဂုစ္ဆတိမညေ-စက်ဆုပ်၏ဟု ထင်၏၊ တေန - ထို့ကြောင့်၊
 တံ-ထို အဘိဝါဒနစသော ကုလသမုဒါစာရအမှုကို၊ န ကရောတိ-မပြု၊ ဣတိ-
 သို့၊ မညမာနော-သည်၊ (ဟုတွာ) ဘဂဝန္တံ-ကို၊ ဇေဂုစ္ဆတိ- ဇေဂုစ္ဆဟူ၍၊
 အာဟ-ပြောပြန်ပြီ၊ ဘဂဝါပန-သည်ကား၊ ယသ္မာ - ကြောင့်၊ ကာယဒုစ္စရိ
 တာဒိဟိ - ကာယဒုရိုက် အစရှိသည်တို့ကို၊ ဇိဂုစ္ဆတိ - စက်ဆုပ်တော်မူ၏၊
 ကိံ-အဘယ် အနက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ တိဝိဓံ-၃ ပါး အပြားရှိ
 သော၊ ယဉ္စ ကာယဒုစ္စရိတံ-အကြင် ကာယဒုရိုက်သည်၎င်း၊ စတုပ္ပိဓံ-၄ ပါး

ဇိဂုစ္ဆတိမညေ။ ။သာရတ္တံ “ဇိဂုစ္ဆတိဝိယ”ဟု ဖွင့်၏၊ မညေအဋ္ဌါ (ဝိယနှင့်
 အနက်တူ) ဥပမာဇောတကတည်း၊ “ဇိဂုစ္ဆတိဝါ သလ္လကေမိ” ဟု ဖွင့်ရာ၌ကား
 မညေ၌ မနဓာတ်, ဒိဝါဒိယ, မိဝိဘတ်ကို ပြော-ဟု ဖြစ်၏။

အပြားရှိသော၊ ယဉ္ဇ ဝစီဒုစ္စရိတံ-အကြင် ဝစီဒုစ္စရိတ်သည်၎င်း၊ တိဝိဓံ-သော၊
 ယဉ္ဇ မနောဒုစ္စရိတံ-အကြင် မနောဒုစ္စရိတ်သည်၎င်း၊ တာနိ ဒုစ္စရိတာနိ- ထို
 ဒုစ္စရိတ်တို့ကို၊ ထပေတွာ - ရှိ၊ (တေဟိ ဒုစ္စရိတေဟိ-တို့မှ၊) အဝသေသာနံ-
 ကုန်သော၊ လာမကဋ္ဌေန-ယုတ်ညံ့ကုန်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘော
 ကြောင့်၊ ပါပကာနံ-ယုတ်မာကုန်သော၊ အကောသလ္လသ မ္ဘူတဋ္ဌေန-ဉာဏ်၏
 ဆန့်ကျင်ဘက် မောဟကြောင့် ကောင်းစွာဖြစ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်
 သဘောကြောင့်၊ အကုသလာနံ- အကုသိုလ် မည်ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ - တရား
 တို့သို့၊ ယာစ သမာပတ္တိ-အကြင် ကောင်းစွာရောခြင်းသည်၎င်း၊ ယာစ သမာ
 ပဇ္ဇနာ-အကြင် ကောင်းစွာ ရောက်ခြင်းသည်၎င်း၊ ယောစ သမာပီဘာဝေါ-
 အကြင် ပြည့်စုံသည်၏အဖြစ်သည်၎င်း၊ (အတ္ထိ - ၏) တံ သဗ္ဗမ္ဘိ - ထို အလုံးစုံ
 ကိုလည်း၊ မဏ္ဍနကဇာတိယော - တန်ဆာဆင်လေ့ ရှိသူ၏ အဖြစ် ဟူသော
 သဘောရှိသော၊ ပုရိသော-သည်၊ ဂုဏ်-မစင်ကို၊ ဇီရုစ္ဆတိဝိယ-စက်ဆုပ်သကဲ့
 သို့၊ ဟိရိယတိဝိယ- ရှက်သကဲ့သို့၊ (တထာ - တူ၊) ဇီရုစ္ဆတိ- စက်ဆုပ်တော့

ဇေရုစ္ဆိ။ ။ “ဇီရုစ္ဆနံ ဇီရုစ္ဆာ၊ ဇီရုစ္ဆာ + သီလံ အဿ အတ္ထိတိ ဇေရုစ္ဆိ (တသီလ
 တဒ္ဓိတ်) - “ရှိခိုးမှုစသော အမျိုးကောင်းတို့၏အလုပ်ကို စက်ဆုပ်ခြင်းအလေ့ ရှိ၏” ဟု
 ပေး၊ “ငါက အမျိုးမြတ်၊ အဆင်းလှ၊ ပညာတတ်ဖြစ်တယ်၊ ဘာကြောင့် သူတပါးကို
 ရှိခိုးရမှာလဲ” ဟု အဘိဝါဒနစသော အလုပ်ကို စက်ဆုပ်သည်-ဟူလို၊ ဘုရားရှင်ဘက်၌
 “ဒုစ္စရိတ်အလုပ်ကို စက်ဆုပ်ခြင်းအလေ့ ရှိတော်မူ၏” ဟု ပေး၊ နောက်၌ “ဇေရုစ္ဆိ
 တံတိ ဇီရုစ္ဆနသီလတံ” ဟု သာရတ္ထ၌ တသီလတဒ္ဓိတ်နက် ဖွင့်သည်။

လာမကဋ္ဌေန ပါပကာနံ ။ ။ ပါပက သဒ္ဓါသည် အယုတ်တမာ အနက်ကို
 ဟောသော အနိပ္ပန္န ပါဠိပဒိကပုဒ် ဟု ပြလို၍ “လာမကဋ္ဌေန” ဟု ဖွင့်၊ တနည်း-
 “ပါပေန္တိ - မိမိကိန်းရာ သတ္တုကို အပါယ် ၄ ပါးသို့ ရောက်စေတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ
 ပါပကာ” ဟု ပြ၍ ယုတ်မာသော အကုသိုလ်တရားများကို အရကောက်ပါ။

အကောသလ္လသ မ္ဘူတဋ္ဌေန ။ ။ အ + ကောသလ္လ - ဉာဏ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်
 မောဟ၊ အကုသိုလ်မှန်သမျှ မောဟလှည့်လျက် ပါသောကြောင့်၎င်း၊ မောဟအရင်းခံ၍
 ဖြစ်ရသောကြောင့်၎င်း “အကောသလ္လသ မ္ဘူတဋ္ဌေန” ဟု မိန့်သည်။ [သမာပတ္တိကို
 “သမာပဇ္ဇနာ သမာပီဘာဝေါ” ဟု အဘိဓမ္မာပါဠိတော်သွားအတိုင်း ထပ်ဖွင့်သည်။]

မဏ္ဍနကဇာတိယော ။ ။ မဏ္ဍယတိ သီလေနာတိ မဏ္ဍနော၊ (သဒ္ဓကုဓဇလ မဏ္ဍ
 ဣသုတိ၊) မဏ္ဍနောယေဝ မဏ္ဍနကော (ကပစ္စည်းသုတ္တ)၊ ကပစ္စည်းပါသောကြောင့်
 မဏ္ဍန၌ ဘောဟောမကြိဘိ ကတ္တားဟောကြသည်၊ ထိုနောက် ဇာတိနှင့်အရတူအောင်
 ဘာဝပွမာနကြ၍ “မဏ္ဍနကော + ဇာတိ + ယဿာတိ မဏ္ဍနကဇာတိကော” ကကို
 ယပြ၍ “ဇာတိယော” ဟု ဖြစ်၏၊ “မဏ္ဍနဇာတိယော-တန်ဆာဆင်ခြင်းသဘောရှိသူ”
 ဟု ပေးကြသောအနက်ကား ဤဝစနတ္ထနှင့် မလျော်။

မူ၏၊ ဟိရိယတိ-ရှက်တော်မူ၏၊ (ဣတိ-သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊) တသ္မာ-
 ထို့ကြောင့်၊ တံ ဇေဂုန္တိတံ-ထိုစက်ဆုပ်ခြင်း၊ အလေ့ရှိသည်၏အဖြစ်ကို၊ အတ္တနိ
 သမ္ပဿမာနော (ဟုတွာ) အပရမ္ပိ ပရိယာယံ အနုဇာနာတိ၊ တတ္ထ - ထို
 ဇိဂုန္တာမိ ကာယဒုစ္စရိတေန အစရှိသောပါဌ်၌၊ ကာယဒုစ္စရိတေနာတိ ဧတ္ထ-
 တေန ဟူသောဤပါဌ်၌၊ ဥပယောဂဧတ္ထ-ဒုတိယာဝိဘတ်၏အနက်၌၊ ကရဏ
 ဝစနံ-ကရိုဏ်းဝိဘတ်ကို၊ ဒဋ္ဌမ္ပံ ၏၊

ပုန ဗြာဟ္မဏော၊ တမေဝ အဘိဝါဒနာဒိကမ္ပံ - ကိုပင်၊ ဘဂဝတိ - ၌၊
 အပဿန္တော-သည် (ဟုတွာ)၊ အယံ-ဤ ရှင်ဂေါတမသည်၊ ဣမံ လောက
 ဇေဋ္ဌက ကမ္ပံ-ဤလောကဝယ် ကြီးသူတို့၏အပေ၌ ပြုထိုက်သောရိသေမှုကို၊
 ဝါ-ဤ လောကဝယ်အမြတ်ဟု သမုတ်အပ်သော ရိသေမှုကို၊ ဝိနတိ - ပယ်
 ဖျောက်၏၊ ဝိနာသေတိ-ဖျက်ဆီး၏၊ အထဝါ-တနည်းကား၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊
 တေ သာမိစိကမ္ပံ - ဤ ရိသေမှုကို၊ န ကဏေတိ-မပြု၊ တသ္မာ - ထို့ကြောင့်၊
 အယံ-ဤရှင်ဂေါတမကို၊ ဝိနတဓမ္မော-ဆုံးမထိုက်၏၊ နိဂ္ဂဟိတဓမ္မော-နှိပ်ကွပ်
 ထိုက်၏၊ ဣတိ-သို့၊ မညမာနော (ဟုတွာ) ဘဂဝန္တံ - ကို၊ ဝေနယိကောတိ-
 ဝေနယိကောဟူ၍၊ အာဟ-ပြောပြန်ပြီ၊ တတြ-ထိုဆိုအပ်ပြီးသော ၂ ဝိကပ်
 တို့၌၊ [ယထာဝုတ္တေသု ဒွိသုပိ အတ္တဝိကပ္ပေသု-ဒီ။] အယံ- ဤ ဆိုအပ်လတ်
 ကား၊ ပဒတ္တော - ပုဒ်နက်တည်း၊ ဝိနယတိ - ပယ်ဖျောက် ဖျက်ဆီးတတ်၏၊
 ဣတိ၊ ဝိနယော-ယမည်၏၊ ဝိနာသေတိ-ဖျက်ဆီးတတ်၏၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊
 ဝိနယောဝေ-ဖျက်ဆီးတတ်သူသည်ပင်၊ ဝေနယိကော-ကမည်၏၊ ဝါ-တနည်း၊
 ဝိနယံ-ဆုံးမ နှိပ်ကွပ်ခြင်းကို၊ အရဟတိ - ထိုက်၏၊ ဣတိ ဝေနယိကော-၏၊

လောကဇေဋ္ဌကကမ္ပံ ။ ။ လောကေ ဇေဋ္ဌကနံ ကတ္တဗ္ဗကမ္ပံ - လောကဝယ်
 ကြီးသူတို့အပေ၌ ပြုထိုက်သော ရိသေမှု၊ လောကေဝါ သေဋ္ဌသမ္ပတံ ကမ္ပံ- လောက၌
 အမြတ်ဟု သမုတ်အပ်သော ရိသေမှု၊ (ဒီကာ) ရှေ့နည်း၌ ဝုဒ္ဓကို ဖြေ၊ “ဇေဋ္ဌာယေဝ
 ဇေဋ္ဌကော”ဟု ဆက်၊ နောက်နည်း၌ ပဿတ္ထကို ဖြေ၊ ဇေဋ္ဌဣတိ သမ္ပတံ ဇေဋ္ဌကံ။

ဝေနယိကော ။ ။ ပုဒ်ပြီးပုံ အဋ္ဌကထာ၌ပါပြီ၊ ပဌမနည်း၌ ဝိပုဗ္ဗနိဇာတ်သည်
 (ဝိနယေ လောကေ အဘိဇ္ဈာဒေါမနဿံကဲ့သို့) ပယ်ဖျောက် ဖျက်ဆီးခြင်း အနက်ကို
 ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် “ဝိနာသေတိ”ဟု ဖွင့်သည်၊ ဣကပစ္စည်းလည်း သီးခြားအနက်
 မရှိ၊ သုတ္တတဒ္ဓိတ်၊ “ဝေနယိကော-ကြီးသူတို့အပေ၌ ပြုထိုက်သော ရိသေမှုကို ဖျက်
 ဆီးတတ်၏”ဟုပေး၊ ဒုတိယနည်း၌ ဝိ- နိဇာတ်သည် နိဂ္ဂဟ (နှိပ်ခြင်း) အနက်ဟော၊
 ဝိနယနံ-ဆုမ္ပနှိပ်ကွပ်ခြင်း၊ ဝိနယော-ခြင်း၊ အရဟတိအနက်၌ ဣကသက်၊ ထို့ကြောင့်
 “နိဂ္ဂဟံ အရဟတိ” ဟုဖွင့်၊ “ကြီးသူတို့အား ရိသေမှုကို မပြုတတ်သဖြင့် နှိပ်ကွပ်
 ဆုံးမထိုက်၏” ဟု ပေး။

နိဂ္ဂဟံ-နိဂ္ဂဟိဒ္ဓိန္ဒြိယံ၊ အရဟတိ-၏။ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ဘဂဝါပန-ကား၊
 ယသ္မာ- ကြောင့်၊ ရာဂါဒိနံ - ရာဂ အစရှိသော အကုသိုလ်တို့၏၊ ဝါ - တို့ကို၊
 ဝိနယာယ-ပယ်ဖျော့ခြင်းငှါ၊ ဝုပသမာယ-ငြိမ်းအေးခြင်းငှါ၊ ဓမ္မ-တရားကို၊
 ဒေသေတိ-ဟောတော်မူ၏၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ ဝေနယိကော - ဝေနယိက
 မည်တော်မူသည်၊ ဟောတိ-၏၊ စ-ဆက်၊ ဣတ္ထ-ဤဘုရားအလိုတော်ကိုပြသော
 အတ္ထဝိကပ်ဉ္စ၊ အယမေဝ-ဤဝိနယာယဓမ္မ ဒေသေတိဟူသော အနက်သည်ပင်၊
 ပဒတ္ထော-ဝေနယိကောပုဒ်၏ အနက်တည်း၊ [ဝိနယာယ-ပယ်ဖျောက်ခြင်းငှါ၊
 ဝါ- ငြိမ်းအေးခြင်းငှါ၊ ဓမ္မ ဒေသေတိ၊ ဣတိ ဝေနယိကော၊] ဟိ-မှန်၏၊
 တဒ္ဓိတဝုတ္တိ - တဒ္ဓိတိ ဟူသော ဝုတ္တိသည်၊ ဝိစိတြာ - ဆန်းကျယ်၏၊ သွာယံ-

အယမေဝ ဣတ္ထ ။ ။ အယံဖြင့် ဆိုအပ်ပြီးသော “ဝိနယာယ ဓမ္မ ဒေသေတိ၊
 တသ္မာ ဝေနယိကော ဟောတိ ” ကို ပြန်၍ ညွှန်၏၊ ဝေဖြင့် ရှေးနည်း၌ ပဒတ္ထကို
 သီးခြားပြသကဲ့သို့ ဤနည်း၌ ပဒတ္ထကို သီးခြားပြတွယ်မလိုဟု ကန့်၊ ဤ ပြအပ်ခဲ့သော
 “ဝိနယာယဓမ္မ ဒေသေတိ”သည်ပင် ပဒတ္ထဖြစ်သောကြောင့် ပဒတ္ထကို သီးခြားပြတွယ်
 မလို-ဟု ဆိုလိုသည်၊ ထိုသို့ ဝေဖြင့် နိဝဒတ္ထတဗ္ဗ-ဂဟတဗ္ဗ (ကန့်အပ်သောအနက်၊
 ယူအပ်သောအနက်) ကို ပြပြီးဖြစ်သောကြောင့် ယခုစာအုပ်များဝယ် ပဒတ္ထော၏နောက်၌
 “ဝိနယာယ ဓမ္မ ဒေသေတိတိ ဝေနယိကော ” ဟု ရှိသည်မှာ ပိုနေဟန်တူသည်။ [ဤ
 အဖွင့်အရ “ ဝေနယိကော - ရာဂ အစရှိသော ကိလေသာတို့ကို ပယ်ဖျောက်ခြင်းငှါ
 တရားဟောတော်မူ၏”ဟု ပေး။]

ဝိစိတြာဟိ။ ။ ပုဏ္ဏားအလိုကိုပြရာ၌ သကတ္ထ-အရဟတ္ထအနက်ဝယ် တမဓိတေ-
 စသောသုတ်ဖြင့် ဣကပစ္စည်း သက်၍ ဝေနယိကောပြီးပုံသည် သဒ္ဓါကျမ်း၌ တိုက်ရိုက်
 ထင်ရှား၏၊ “ဝိနယာယ ဓမ္မ ဒေသေတိ”ဟု ဝိဂ္ဂိုဟ်ပြု၍ ဝိနယနောင် တဒတ္ထသမ္ပဒါနံနှင့်
 ဓမ္မဒေသေတိအနက်၌ ဣကပစ္စည်းကား အဘယ်နည်းဖြင့် သက်နိုင်ပါသနည်း ” ဟု
 မေးတွယ်ရှိသောကြောင့် “ ဝိစိတြာဟိ တဒ္ဓိတဝုတ္တိ ” ဟု မိန့်သည်၊ အကြင် အကြင်
 အနက်၌ လောကီလူအများက တဒ္ဓိတပစ္စည်းကို သုံးစွဲထား၏၊ ထိုထို အနက်ကိုပင်
 လိုက်၍ တဒ္ဓိတပစ္စည်းက ဟောနိုင်ခြင်းသည် တဒ္ဓိတပစ္စည်း၏ ဆန်းကြယ်ခြင်းပင်
 တည်း၊ ဥပမာ-“မာသဒ္ဓမကာသိ-အသံမပြုပါနှင့်”ဟု ပြောသူကို “ မာသဒ္ဓိကော-
 အသံမပြုပါနှင့်ဟု ပြောသူ”ဟု အကာသိနှင့် ဝဒတိအနက်၌ ဣကပစ္စည်း သက်ထား
 သည်မှာ တဒ္ဓိတ၏ ဆန်းကြယ်ပုံတမျိုး ဖြစ်သကဲ့သို့တည်း။

တဒ္ဓိတဝုတ္တိ။ ။ တဒ္ဓိတသင်္ခါတာ- တဒ္ဓိတဟု ဆိုအပ်သော + ဝုတ္တိ - ဝုတ္တိတည်း၊
 တဒ္ဓိတဝုတ္တိ-တဒ္ဓိတဟူသောဝုတ္တိ၊ ပုဒ်ချင်းစပ်ထားသည်ကို “သမာသဝုတ္တိ”ဟု ခေါ်ရ
 သကဲ့သို့ ပုဒ်နှင့်ပစ္စည်း စပ်ထားသည်ကိုလည်း “တဒ္ဓိတဝုတ္တိ” ဟု ခေါ်ရ၏၊ “ဝုတ္တိ”
 ဟူသောနာမည်သည် ဝါကျ၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော သမာသတဒ္ဓိတပုဒ်တို့၏ နာမည်
 တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဥပပဒသမာသေ ပန ဝုတ္တိယေဝ (အမြဲ သမာသဖြစ်၏)၊ ဝါဘိ

ထိုမြတ်စွာဘုရားသည်၊ တံ ဝေနယိကဘာဝံ-ထိုဝေနယိက၏အဖြစ်ကို၊ အတ္တနိ သမ္ပဿမာနော(ဟုတွာ)အပရမ္ပိပရိယာယံ အနုဇာနာတိ။

ပုန မြာဟ္မဏော ယသ္မာ၊ အဘိဝါဒနာဒိနိ- န်သော၊ သာဓိစိကမ္မာနိ- ရိသေမ္ပတို့ကို၊ ကရောန္တာ-ပြုသူတို့သည်၊ ဝယောဝုဓေ-တို့ကို၊ တောသေန္တိ- နှစ်သက်စေကုန်၏၊ ဟာသေန္တိ-ရှင်းလင်းစေကုန်၏၊ အကရောန္တာ ပန-မပြုသူ တို့သည်ကား၊ တာပေန္တိ-ပူလောင်စေကုန်၏၊ ဝိဟေသေန္တိ - ညှဉ်းဆဲကုန်၏၊ နေသံ ထိုကြီးရင့်သူတို့၏၊ ဒေါမနဿံ-နှလုံး မသာယာခြင်းကို၊ ဥပ္ပါဒေန္တိ- ဖြစ်စေကုန်၏၊ စ-ဆက်၊ ဘဂဝါ-သည်၊ တာနိ-ထို ရိသေမ္ပတို့ကို၊ နကရောတိ- ပြုတော်မမူ၊ တသ္မာ၊ အယံ-ဤရှင်ဂေါတမသည်၊ ဝယောဝုဓေ-တို့ကို၊ တပတိ- လောင်မြိုက်တတ်၏၊ ဣတိ မညမာနော(ဟုတွာ ဘဂဝန္တံ တပဿိတိ-တပဿိ ဟူ၍၊ အာဟ-ပြန်ပြီ၊) ဝါ- တနည်း၊ သပ္ပုရိသာစာရ ဝိရဟိတတ္တာ-သူတော် ကောင်း အကျင့်မှ ကင်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ အယံ-ဤ ရှင်ဂေါတမသည်၊ ကပဏပုရိသော - အထီးကျန်စွဲ ဆင်းရဲသော ယောကျ်ားတည်း၊ ဣတိ မည မာနော(ဟုတွာ) ဘဂဝန္တံ တပဿိတိ-၍၊ အာဟ-ပြန်ပြီ၊ ဣ- ထိုဆိုအပ် ပြီးသောအတ္ထဝိကင်္ဂတို့၌၊ [ဝေနယိကောတုန်းက စွဲသည့်အတိုင်း၊] အယံ-ဤ ဆိုအပ်လတုံကား၊ ပဒတ္ထော - ပုဒ်နက်တည်း၊ တပတိ- လောင်မြိုက်တတ်၏၊ ဣတိ တပေါ - တပမည်၏၊ ဒေါသေတိ - စိတ်ကို ပျက်စီးစေတတ်၏၊ ဝါ-

တဒ္ဓိတဝိဓာနေ သဗ္ဗတ္ထ ဝတ္ထတေ၊ တေန သဗ္ဗတ္ထ ဝါကျုရတ္ထိယော (ဝါကျနှင့် တဒ္ဓိတ် တို့သည်) ဟောန္တိ” ဟု ရူပသိဒ္ဓိ၌ဆိုသည်။ [“တဒ္ဓိတဉ္စံ + ဝတ္ထိ - တဒ္ဓိတ်တို့၏ ဖြစ်ခြင်း”ဟု ရှေးက အနက်ပေးကြသည်ကို စဉ်းစားပါ။]

တာပေန္တိ။ ။တာပေန္တိနောက်၌ ဝိဟေသေန္တိသည် အဓိပ္ပါယ်တ္ထုဋ္ဌံ၊ “ပူလောင် စေခြင်းဟူသည် မီးဖြင့် မြိုက်သကဲ့သို့ ညှဉ်းဆဲခြင်းတည်း-ဟူလို၊ “ဒေါမနဿံ နေသံ ဥပ္ပါဒေန္တိ”ကား တာပေန္တိ၏ သဘာဝတ္ထ (အဘိဓမ္မာသဘော)အဖွင့်တည်း၊ “ညှဉ်း ဆဲ”ဟူသည် ထိုသူတို့စိတ်၌ ဒေါမနဿဖြစ်စေခြင်းတည်း-ဟူလို။

ကပဏပုရိသော။ ။ ကပိ (ကြိပ) ဓာတ်သည် သတ္တိ၊ ဒယာ၊ အန္တောဒန ခု နက် ရှိ၏၊ ကပိတဗ္ဗော ဒယိတဗ္ဗော-သနားထိုက်၏ (သနားစရာ ကောင်း၏၊) ဣတိ ကပ ဏော၊ (ယုကို အနု၊ နကို ဏာပြု။) ဂုဏဝိရဟိတတာယ-သူတော်ကောင်း အထက်တန်း လူတို့၏ ဂုဏ်မှ ကင်းသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒိနမနုဿော-လူနဲ့ လူမဲ့ လူဆင်းရဲတည်း။

ဒေါသေတိ ဝိဟေသေတိ။ ။ဒေါသေတိသည် ဒေါမနဿံ ဥပ္ပါဒေတိ တုန်းက ကဲ့သို့ ဒေါမနဿ ဖြစ်လောက်အောင် စိတ်ကိုပျက်ဆီးခြင်းတည်း၊ ဝိဟေသေတိကား ဝိဟေသေန္တိ အတိုင်းပင်တည်း။ [ဤ တပတိကိုလည်း ရှေးတာပေန္တိ တုန်းကကဲ့သို့ ဝိဟေသေတိဟု ဖွင့်သောကြောင့် ဓာတ်နက်အားဖြင့် ဒါဟအနက်ချည်းသာ။]

မျက်ဆီးတတ်၏။ ဝိဟေသေတိ-ညည်းဆဲဘတ်၏။ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ ဧတံ-
 ဤတပေါဟူသော အမည်သည်။ သာဓိစိကမ္မာကရဏဿ - ရိသေမ္မကို မပြု
 ခြင်း၏။ နာမံ-အမည်တည်း။ အဿ-ထိုရှင်ဝေါတမ၏။ တပေါ-လောင်မြို့က်
 တတ်သော သာဓိစိကမ္မကို မပြုခြင်းသည်။ အတ္ထိ - ၏။ ဣတိ၊ တပဿီ - သီ
 မည်၏။ ဒုတိယေ-ဒုတိယဖြစ်သော၊ အတ္ထဝိကပ္ပေ - အတ္ထဝိကပ်၌။ ဗျဉ္ဇနာနိ-
 သဒ္ဓါတို့ကို၊ ဝါ-ဓာတ် ပစ္စည်းတို့ကို၊ အဝိစာရေတွာ-မစိစစ်မှ၍၊ ဝါ-မစိစစ်
 တော့ဘဲ၊ လောကေ-၌၊ ကပဏ ပုရိသော -ကို၊ တပဿီတိ-သီ ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-
 အပ်၏။ ဘဂဝါ ပန-ကား၊ အကုသလာ-ဖြစ်ကုန်သော၊ ယေ ဓမ္မာ- အကြင်
 တရားတို့ကို၊ လောကံ-သံတွာအပေါင်းကို၊ တပနတော- လောင်မြို့က်တတ်
 ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ [ဘာဝပ္ပဓာနကြံ၊] တပနိယာတိ - တပနိယတို့
 ဟူ၍၊ [အနိယပစ္စည်း၊ ကတ္တားဟော၊] ဝုစ္စန္တိ - ဆိုအပ်ကုန်၏။ တေသံ-ထို
 အကုသိုလ် တရားတို့၏။ ဝါ - တို့ကို၊ ပဟိနတ္တာ - ပယ်အပ်ကုန်ပြီး၏ အဖြစ်
 ကြောင့်၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ တပဿီ - တပဿီဟူ၍၊ သနံ - ခေါ်ဝေါ်အပ်
 သည်၏အဖြစ်သို့၊ ဂတော-ရောက်ပြီ၊ တသ္မာ - ထို့ကြောင့်၊ တံ တပဿီတံ-
 ထို တပဿီ၏ အဖြစ်ကို၊ အတ္ထနိ - ၌၊ သမ္ပဿမာနော (ဟုတွာ) အပရစ္ဆိ
 ပရိယာယံ အနုဇာနာတိ-၏။ တတြ-ထို အတ္ထဝိကပ်၌၊ အယံ-ဤဆိုအပ်လတံ
 ကား၊ ပဒတ္ထော - ပုဒ်နက်တည်း၊ တပန္နိ - လောင်မြို့က်တတ်ကုန်၏။ ဣတိ-
 ထို့ကြောင့်၊ တပါ-တို့မည်၏။ ဧတံ-ဤ တပဟူသော အမည်သည်။ အကုသလာ
 ဓမ္မာနံ - အကုသိုလ် တရားတို့၏၊ အဓိဝစနံ - အမည်တည်း၊ ဟိ-မှန်၊ ဣ
 တပ္ပတိ ပေစ္စ တပ္ပဘိတိ-ဣဓ၊ ပေ၊ တပ္ပဘိဟူသော၊ ဧတံ(သုတ္တံ) - ဤပါဠိကို၊
 ဘဂဝတာပိ-မြတ်စွာဘုရားသည်လည်း၊ ဝုတ္တံ- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ [ဣ
 ဤ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌၊ တပ္ပတိ- ပူပန်ရ၏၊ ပေစ္စ- တမလွန် ဘဝ၌၊ ဝါ-တမလွန်
 ဘဝသို့ရောက်၍၊ တပ္ပတိ-၏၊] တထာ-ထိုမှတပါး၊ တေ တပေ-ထိုလောင်မြို့က်

ဗျဉ္ဇနာနိ အဝိစာရေတွာ။ ။တိဿ၊ ခုတ္တဟူသော ပါဠိများ၏ တိဿ မည်သူ၊
 ခုတ္တမည်သူကိုဟောရာ၌ “မည်သည့်ဓာတ်၊ မည်သည့်ပစ္စည်း” ဟု သဒ္ဓါကိုမစိစစ်ရတော့
 ဘဲ “အနိပ္ပန္နပါဠိပဒိက” နာမ်တမျိုး ဖြစ်သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ကပဏအနက်ကို ဟော
 ရာ၌ တပဿီပုဒ်လည်း ဓာတ်ပစ္စည်း မစိစစ်ရသော အနိပ္ပန္နပါဠိပဒိက နာမ်တမျိုးဖြစ်
 သည်- ဟူလို။ [“တိဿခုတ္တသဒ္ဓေသုဝိယ ဣမသ္မိံအတ္ထေ အသံနာပေစ္စယောတိ ဗျဉ္ဇ
 ဝိစာရံ အကတွာ၊ အနိပ္ပန္နပါဠိပဒိကဝသေန” - ဋီကာ။ (“တိဿ ဒတ္ထ” ဟု စာရှိ၏။
 ဒတ္ထသည် အနိပ္ပန္န မဟုတ်၊ ဒေဝဒေတ္တာမှ ဒေဝပုဒ်ကိုချေ၍ ကျန်နေသော ပုဒ်တည်း။
 အဂ္ဂတ္ထရဋီကာ၌ “ဒုတ္တ” ဟု ရှိသည်။)]

တတ်သော အကုသိုလ်တရားတို့ကို၊ အသိ၊ နိရသိ၊ ပဟာသိ - ပယ်စွန့်ပြီး၊
ဝိဒ္ဓိသေသိ-ဖျက်ဆီးပြီး၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ တပဿိ-တပဿိ မည်၏။

ပုန မြာဟ္မဏော,တံအဘိဝါဒနာဒိကမ္မံ-သည်၊ ဒေဝလောကဂမ္ဘသမ္ပတ္တိ
ယာ- နတ်ပြည် ပဋိသန္ဓေ၏ ပြည့်စုံခြင်းငှါ၊ ဒေဝလောကပဋိသန္ဓိလာဘာယ-
နတ်ပြည် ပဋိသန္ဓေကိုရခြင်းငှါ၊ သံဝတ္ထတိ- ဖြစ်၏၊ ဧဝံ - ဤသို့၊ မညမာနော-
မှတ်ထင်သည်၊ (ဟုတ္တာ- ဖြစ်၍၎င်း၊ ဝါ - ဖြစ်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊) ဘဂဝတိ-
၌၊ အဿ - ထို အဘိဝါဒန အစရှိသောအမှု၏၊ အတာဝံ- မရှိခြင်းကို၊ ဒိသ္မာ
စ- မြင်၍၎င်း၊ ဝါ - မြင်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ ဘဂဝန္တံ - မြတ်စွာဘုရားကို၊ အပ
ဂဗ္ဘောတိ - အပဂဗ္ဘောဟူ၍၊ အာဟ - ပြီ၊ ဝါ - တနည်း၊ ကောဝေသေန-
ဒေါသ၏အစွမ်းဖြင့်၊ ဘဂဝတော-၏၊ မာတုကုစ္ဆိယံ-မယ်တော်၏ဝမ်း၌၊ ပဋိ
သန္ဓိဂ္ဂဟဏေ-ပဋိသန္ဓေယူခြင်း၌၊ ဒေါသံ-အပြစ်ကို၊ ဒဿေန္တော-ပြလိုသည်။

တေ တပေ အသိ။ ။ [ဒိဝါဒိ အသု ဓာတ်သည် ခေပ-ပစ်ပယ်ခြင်း အနက်ကို
ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် ဤဝိဘတ်-ဒိဝါဒိ ယဖြင့် “အသိ” ပြီးသည်။] အသိကို
နိရသိ = နိ+အသိ ဟု ဥပသာရ တန်ဆာဆင်၍ ဖွင့်၏၊ ပဟာသိသည် ဓာတ်နက်၊
ဝိဒ္ဓိသေသိကား အဓိပ္ပါယ်နက်တည်း၊ ပုနပြီး တပဿိ၌ အသိကား ဣပစ္စည်း၊ ပုဏ္ဏား
ဘက်၌ “တပဿိ (သိပစ္စည်း) - ကြီးရင့်သူတို့ကို လောင်မြိုက်တတ်သော ရိသေမှု
မပြုခြင်းရှိသူ၊ ဝါ-သူတော်ကောင်းတို့အကျင့် မပြည့်စုံသဖြင့် လူနံ လူမဲ့ လူဆင်းရဲ”ဟု
ပေး၊ ဘုရားရှင် အလိုတော်ဘက်၌ “တပဿိ - မိမိကိန်းရာ သတ္တဝါကို လောင်မြိုက်
တတ်သော အကုသိုလ်တို့ကို ပယ်တော်မူပြီး ပုဂ္ဂိုလ်”ဟု ပေး။

ပဋိသန္ဓိ ပဋိလာဘာယ။ ။ “အပဂဗ္ဘော” ပါဠိတော်နှင့် လိုက်လျောအောင်
“ဒေဝလောကဂမ္ဘ” ဟု ဆိုပြီး၍ ဘုမ္မဇိုင်းနတ်မှတပါး အထက်နတ်များ၌ ကိုယ်ဝန်
မနေရသဖြင့် ဂမ္ဘအရ “ကိုယ်ဝန်၊ ဝမ်းတိုက်” အနက်များကို မယူစေဘဲ ပဋိသန္ဓေ
ဟူသောအနက်ကို ယူစေလိုသောကြောင့် “ဒေဝလောကပဋိသန္ဓိ”ဟု ထပ်၍ဖွင့်သည်။
“သမ္ပတ္တိ- ပြည့်စုံခြင်း” ဟူသည် “နတ် ပဋိသန္ဓေကို ရခြင်းတည်း” ဟု သိစေလို၍
သမ္ပတ္တိယာကိုလည်း “လာဘာယ”ဟု ထပ်၍ဖွင့်သည်။

ကောဝေသေနဝါ။ ။ “ကောဝေသေနဝါ” စသော ဤစကားသည် “ဟိနော
ဝါ ဂဗ္ဘော အဿ” ဟူသော ဝိဂ္ဂဟနှင့် “ဟိနောဝါဿ မာတုကုစ္ဆိမ္မိ ဂမ္ဘ ဝါသော
အဟောသိ”ဟူသောအဓိပ္ပါယ်ပြကို ရည်ရွယ်အပ်သော စကားတည်း၊ လူတယောကို
စိတ်ဆိုး၍ “ကျွန်မသား” ဟု ဆဲရာ၌ အဓိကစ၍ အမျိုးညံ့ပုံပြလျက် ဆဲခြင်းဖြစ်သကဲ့
သို့၊ ဘုရားရှင်ကိုလည်း စိတ်ဆိုး၍ “အပဂဗ္ဘော-အမိဝမ်း၌ ယုတ်ညံ့သော ပဋိသန္ဓေ
နေရခြင်းရှိသူ” ဟု အဓိကစ၍ မစင်ကြယ်ကြောင်းကို၎င်း၊ ယုတ်ညံ့သော ပဋိသန္ဓေ
နေခဲ့ရကြောင်းကို၎င်း ပြလျက်ဆဲသည်၊ ထို့ကြောင့် “မာတုကုစ္ဆိသ္မိ” ပဋိသန္ဓိဂ္ဂဟဏေ
ဒေါသံ ဒဿေန္တောပိ”ဟု မိန့်သည်။

ဟုတွာဝိ-ဖြစ်၍လည်း၊ ဧဝံ-ဤသို့ အပဂဗ္ဘောဟူ၍၊ အာဟ-ပြန်ပြီ၊ တတြ-ထို
 ဆိုအပ်ပြီးသော အတ္တဝိကပ်တို့၌၊ အယံ-ကား၊ ပဒတ္တော-တည်း၊ ဂမ္ဘတော-
 နတ်ပြည် ပဋိသန္ဓေမှ၊ အပဂတော- ကင်းသူတည်း၊ ဣတိ-ထို ကြောင့်၊ အပ
 ဂဗ္ဘော-ဗ္ဘ မည်၏၊ ဒေဝလောကူပပတ္တိ- နတ်ပြည်ပဋိသန္ဓေသို့၊ ပါပုဏိတုံ-
 ရောက်ခြင်းငှါ၊ အဘဗ္ဘော - မထိုက်သူတည်း၊ ဣတိ - ကား၊ အဓိပ္ပါယ်ော-
 ပုန်ကား၏ အလိုတည်း၊ ဝါ-တနည်း၊ အဿ- ထို ရှင်ဂေါတမ၏၊ ဟိနော-
 ယုတ်ညံ့သော၊ ဂဗ္ဘော - ပဋိသန္ဓေသည်၊ (အတ္ထိ)၊ ဣတိ အပဂဗ္ဘော - ၏၊
 ဒေဝလောကဂမ္ဘပရိဗာဟိရတ္တာ-နတ်ပြည်ပဋိသန္ဓေမှ အပ၏အဖြစ်ကြောင့်၊
 အာယတိ-နောင်အခါ၌၊ ဟိနဂမ္ဘ ပဋိလာဘ ဘာဝိ-ယုတ်ညံ့သော ပဋိသန္ဓေ
 ကို ရခြင်းအဘို့ ရှိသူတည်း၊ ဣတိ - ကား၊ (အဓိပ္ပါယ်ော- အဓိပ္ပါယ် တမျိုး
 တည်း၊) ဝါ- တနည်း၊ အဿ-ထိုရှင်ဂေါတမ၏၊ ဟိနော- သော၊ မာတုကုမ္ဘိ
 မှိ- အမိဝမ်း၌၊ ဂမ္ဘာသော- ပဋိသန္ဓေ နေရခြင်းသည်၊ အဟောသိ - ရှိခဲ့ပြီ၊
 ဣတိ-ကား၊ အဓိပ္ပါယ်ော-အဓိပ္ပါယ်တမျိုးတည်း၊

ဂမ္ဘတော+အပဂတော ။ ။ အပဂဗ္ဘော၌ အပသဒ္ဓါသည် အပေတအနက်
 ဟော၊ ဂမ္ဘနှင့် အပကိုလည်း “ဂမ္ဘအပ”ဟု တပျာရိသ် သမာသ်စပ်ပြီးမှ “အပဂမ္ဘ”ဟု
 ရှေ့နောက်ပြန်ရသည်၊ (နိဗ္ဗာန်စသော တပျာရိသ် အဆန်းမျိုးတည်း)၊ ဂမ္ဘ၏အနက်
 ကိုလည်း “ဒေဝလောကူပပတ္တိ”ကိုထောက်၍ “နတ်ပြည် ပဋိသန္ဓေ”ဟု ပေး၊ [ဂမ္ဘ
 သဒ္ဓါ အမိဝမ်းတိုက်နှင့် ကိုယ်ဝန်အနက်ကို ဟောရိုးဖြစ်သော်လည်း ဌာနဝမ်းတိုက်၏
 အမည်ကို ဌာနိပဋိသန္ဓေပေါ် တင်စား၍ ဌာနပစာရအားဖြင့် ပဋိသန္ဓေကို၎င်း၊ လူ
 စသောပဋိသန္ဓေနှင့် တူသောကြောင့် သဒ္ဓိသုပစာရအားဖြင့် အမိဝမ်းမရှိသော နတ်ပဋိ
 သန္ဓေကို၎င်း ဂမ္ဘအရ ယူပါ။] “အပဂဗ္ဘော-နတ်ပြည် ပဋိသန္ဓေမှ ကင်းသူတည်း”
 ဟု ပါဠိတော်အနက်ပေး။

ဟိနောပါ၊ ပေ၊ အပဂဗ္ဘော ။ ။ အပသဒ္ဓါ ဟိနအနက်ဟော၊ ဤ မာတုဗ္ဗိဟိ
 ဝိဂ္ဂဟ၌ အဓိပ္ပါယ် ၂ မျိုးပြု၏၊ ထိုတွင် “ဒေဝလောကပေ၊ ဟိနဂမ္ဘပဋိလာဘ ဘာဝိ”
 သည် ပဌမအဓိပ္ပါယ် တမျိုးတည်း၊ အဘိဝါဒန စသော နိဿေမှုကို မပြုသဖြင့် နောင်
 အခါ၌ နတ်ပြည်ပဋိသန္ဓေနေရတော့မည်မဟုတ်ရကား “ယုတ်ညံ့သော ပဋိသန္ဓေသာ
 ရာရှိရှိသူဖြစ်သည်”ဟု နောက်ဘဝ ပဋိသန္ဓေကိုရှုတ်ချသည်၊ အာယတိကိုသောက်ပါ၊
 “အပဂဗ္ဘော-ယုတ်ညံ့သော ပဋိသန္ဓေ ရှိမည့်သူ”ဟု ပါဠိတော်အနက်ပေး။

ဟိနောဝါဿ၊ ပေ၊ အဟောသိ ။ ။ “ဟိနော ဝါ ဂမ္ဘော အဿ” ဟူသော
 ဝိဂ္ဂဟ၏ ဒုတိယအဓိပ္ပါယ်တမျိုးတည်း၊ ဤ အဓိပ္ပါယ်ကား “ကောဝေသနဝါ၊ ပေ၊
 ဒေါသံ ဒသေန္တော”ဟု အောက်၌ ဆိုအပ်ခဲ့သောနည်းအတိုင်း ပြအပ်သောအဓိပ္ပါယ်
 တည်း။ [“ဟိနော ဝါ.ဿ”ဟု ဝိကပ္ပနတ္ထဝါသဒ္ဓါဖြင့် ပါဠိမှန်ရှိစေ။] “အဘိဝါဒန

ပန-အဘူတပါးကား၊ ဘဂဝတော-၏၊ ယသ္မာ- ကြောင့်၊ အာယတိ-၌၊ ဂဟ္တသေယျာ - အမိဝမ်း၌ ကိန်းအောင်းရခြင်းသည်၊ အပဂတာ - ကင်းပြီ၊ တသ္မာ - ကြောင့်၊ သော - ထို မြတ်စွာဘုရားသည်၊ တံ အပဂဟ္တတံ - ထို အပဂဟ္တ၏ အဖြစ်ကို၊ အတ္တနိ - ၌၊ သမ္ပဿမာနော (ဟုတ္တာ) အပရမ္ဘိ ပရိယာယံ အနုဇာနာတိ၊ စ - ဆက်၊ တတြ - ထို ဘုရား အလိုတော် ဘက်၌၊ ယဿ ခေါ် မြာဟူဏ၊ ပေ၊ ပဟိနာတိ ဧတေသံ ပဒါနံ - ယဿ ခေါ်၊ ပေ၊ ပဟိနာ ဟူကုန်သော ဤပုဒ်တို့၏၊ အတ္ထော- အနက်ကို၊ ဧဝံ - ဤဆိုအပ်လတုံ သောနည်းဖြင့်၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော- မှတ်ထိုက်၏၊ မြာဟူဏ- ဏား၊ ယဿပုဂ္ဂလဿ- အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ အနာဂတေ-နောင်အခါ၌၊ ဂဟ္တသေယျာ- အမိဝမ်း၌ ကိန်းအောင်းခြင်းကို၎င်း၊ ပုနဟ္တဝေ- တဖန်ဘဝ၌၊ အဘိနိဗ္ဗတ္တိ - အသစ်ဖြစ် ခြင်းကို၎င်း၊ အနတ္တရေန - အတုမရှိ မြတ်သော၊ မဂ္ဂေန - အရဟတ္တမဂ်ဖြင့်၊ ဝိဟတကာရဏတ္တာ - ဖျက်ဆီး အပ်ပြီးသော အကြောင်းရှိသည်၏ အဖြစ် ကြောင့်၊ ပဟိနာ-ပယ်အပ်ပြီ၊ ဣတိ - သို့၊ (ဒဋ္ဌဗ္ဗော-မှတ်ထိုက်၏) စ-ဆက်၊ ဧတ္ထ-ဤ ဂဟ္တသေယျသဒ္ဓါ၊ ပုနဟ္တဝါဘိနိဗ္ဗတ္တိ သဒ္ဓါတို့တွင်၊ ဂဟ္တသေယျဂ္ဂဟ ဏေန-ဂဟ္တသေယျ သဒ္ဓါဖြင့်၊ ဇလောဗုဇယောနိ - ဇလောဗုဇယောနိကို၊ ဂဟိ

စသော ရိသေမှုကို မပြုရကား အမိ ကိုယ်တိုင်က ယုတ်ညံ့ သဖြင့် ယုတ်ညံ့သော ပဋိ သန္ဓေ နေခဲ့ရခြင်း ရှိသူ ဖြစ်သည်။” ဟု လွန်ခဲ့သော ပဋိသန္ဓေ နေရပုံကို ရှုတ်ချသည်။ “အဟာသိ” ဟူသော အတိတ်ကြိယာကို ထောက်ပါ။ “အပဂဟ္တော-ယုတ်ညံ့သော ပဋိသန္ဓေနေခဲ့ရခြင်း ရှိသူတည်း” ဟု ပေး။

ဂဟ္တသေယျာ။ ။ ဂဟ္တသဒ္ဓါသည် အမိဝမ်းတိုက်အနက်၊ ကိုယ်ဝန်သူငယ် အနက် များကိုဟော၏။ ဤ၌ “အမိဝမ်းတိုက် အနက်ဟော” ဟု ပြလို၍ “ဂဟ္တ + သေယျာ” ဟု ဋီကာမိန့်သည်။ “သေယျာ-ကိန်းခြင်း” ဟူသည် အမိဝမ်း၌ ဆယ်လမျှ နေရခြင်း တည်း။ ဤ ဂဟ္တသေယျာဝါ၌ဖြင့် ယောနိ ၄ ပါးတွင် ဇလောဗုဇယောနိကို ပြ၏။ [ဇလော ဗုဗ္ဗိ-သားအိမ်၌+ဇ-ဖြစ်သူ။]

ဝိဟတကာရဏတ္တာ။ ။ ဘုရားရှင်သည် အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် အဝိဇ္ဇာတဏှာပြဋ္ဌာန်း သောကိလေသာတို့ကိုသာ တိုက်ရိုက်ပယ်တော်မူ၏။ ထိုသို့ အကြောင်းရင်းကိုပယ်လိုက် သဖြင့် အဝိဇ္ဇာတဏှာအဖေ၊ မပါသော ကုသိုလ် အကုသိုလ်ကံတို့သည် နောက်နောင် ဘဝ၌ အကျိုးမပေးနိုင်ကြတော့ ရကား ထိုကံတို့ကိုလည်း ပယ်ရာရောက်၏။ ထိုသို့ အကြောင်းကံ ကိလေသာတို့ကို ပယ်ခြင်းသည်ပင် အကျိုး ဂဟ္တသေယျာ - ပုနဟ္တဝါဘိ နိဗ္ဗတ္တိကိုလည်း ပယ်ခြင်းဖြစ်သောကြောင့် “ဂဟ္တသေယျာ ပုနဟ္တဝါဘိနိဗ္ဗတ္တိ ပဟိနာ” ဟု မိန့်တော်မူသည်။ [ကမ္မကိလေသာနံ မဂ္ဂေန ဝိဟတတ္တာ အာဟ-ဝိဟတကာရဏ တ္တာတိ- ဋီကာ။] အကျိုးနာမည်ကို အကြောင်း၌တင်စားသော ဖလုပစာရစကား ဟု မှတ်။

တာ - ယူအပ်ပြီ၊ ပုနတ္တဝါဘိနိဗ္ဗတ္တိဂ္ဂဟဏေန - ပုနတ္တဝါဘိနိဗ္ဗတ္တိသဒ္ဓါဖြင့်၊
ဣတရာ - ဇလာဗုဇယောနိမှ တပါးကုန်သော၊ တိဿောပိ - ၃ ပါးသော
ယောနိတို့ကိုလည်း၊ ဂဟိတာ-နိဗ္ဗိ။ -

အပိစ-တနည်းကား၊ ဂတ္တဿ- ကိုယ်ဝန်သူငယ်၏၊ သေယျာ - ကိန်းခြင်း
တည်း၊ ဂတ္တသေယျာ- ကိုယ်ဝန်သူငယ်၏ ကိန်းခြင်း၊ ပုနတ္တဝေါ ဇေ - တဖန်
ဘဝသည်ပင်၊ အဘိနိဗ္ဗတ္တိ- အသစ်ဖြစ်ခြင်းတည်း၊ ပုနတ္တဝါဘိနိဗ္ဗတ္တိ - ခြင်း၊
ဣတိ ဇေ-သို့၊ ဣတ္ထ- ဤ ၂ ပုဒ်တို့၌၊ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ စ - ဆက်၊ (တနည်း)
စ - ထင်ရှားအောင် ပြဉ္စားအံ့၊ ဝိညာဏဋ္ဌိတိတိ - တိ ဟူ၍၊ ပုဏ္ဏေပိ - ဆိုအပ်
သော်လည်း၊ ဝါ-ဆိုအပ်ရာ၌လည်း၊ ဝိညာဏတော - ဝိညာဏ်မှ၊ အညာ-
အခြားသော၊ ဌိတိ - တည်ခြင်းသည်၊ န အတ္ထိ ယထာ - မရှိတော့ သကဲ့သို့၊
ဇေ-ဤ အတူ ဣဓာပိ- ဤဂတ္တသေယျာ ဟူသော ပါဠိ၌လည်း၊ ဂတ္တတော-
ကိုယ်ဝန်သူငယ်မှ၊ အညာ-အခြားသော၊ သေယျာ-ကိန်းခြင်းသည်၊ န - မရှိ
တော့၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏၊ အဘိနိဗ္ဗတ္တိစ နာမ-အဘိနိဗ္ဗတ္တိ မည်သည်

ပုနတ္တဝါဘိနိဗ္ဗတ္တိ။ ။ [“ပုနရ်”ဟု သက္ကတရှိသောကြောင့် ပါဠိ၌ ပျောသွား
သော (ရ်) အစား နောက်ပုဒ်၌ ခွေဘော်လာသည်။] ဤပါဠိဖြင့် အဏ္ဏဇ၊ သံသေ
ဒဇ၊ သြပပပါတိက၊ ယောနိ ၃ ပါးကို ပါရိသေသနည်းအားဖြင့် ပြ၏၊ ထို့ကြောင့် “ဂတ္တ
သေယျာ-ဇလာဗုဇသတွာ အဖြစ်ဖြင့် အဓိဝမ်း၌ကိန်းခြင်းကို၎င်း၊ ပုနတ္တဝါဘိနိဗ္ဗတ္တိ-
အဏ္ဏဇ၊ သံသေဒဇ၊ သြပပပါတိကသတွာ အဖြစ်ဖြင့် ဘဝသစ်၌ အသစ်ဖြစ်ခြင်းကို၎င်း”
ဟု ပါဠိတော်အနက်ပေးပါ။

မှတ်ချက်။ ။ အပဂဗ္ဘောနှင့်လျော်အောင် ဂတ္တသေယျာတမျိုးသာ ပယ်ကြောင်းကို
ပြသင့်သော်လည်း စကားစပ်လျင်းသဖြင့် ပုနတ္တဝါဘိနိဗ္ဗတ္တိကိုပါ ပြတော်မူသည်- ဟု
ဋီကာဆိုသည်။

အပိစ။ ။ ဂတ္တအရ (အဓိဝမ်းတိုက် အနက် မယူဘဲ) ကိုယ်ဝန်သူငယ် အနက်ကို
ယူ၍၎င်း၊ ပုနတ္တဝနှင့် အဘိနိဗ္ဗတ္တိကိုလည်း သတ္တဗီတပုရိသ် မကြိဘဲ အရတူ ကမ္မ
ဘေရည်း ကြိ၍၎င်း ဝိဂ္ဂဟတမျိုးစီ ပြပြန်လို၍ အပိစ-စသည်မိန့်၊ ဤနည်း၌ “ဂတ္တဿ +
သေယျာ ” ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြု၍ ပဟိနာနှင့် စပ်သော အခါ သေယျာ (ကိန်းခြင်း) ကိုသာ
ပယ်ရာရော၍ ဂတ္တ (ကိုယ်ဝန်သူငယ်အဖြစ်) ထို ပယ်ရာမရသော် မဟုတ်ပါလော-
ဟု စောဒနာဘွယ် ရှိသောကြောင့် “ယထာစ၊ ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ” ဟု မိန့်သည်၊ ဝိညာဏ
ဌိတိ (ဝိညာဉ်၏ + တည်ခြင်း) ဟူရာ၌ “ တည်ခြင်း ” ဟု သီးခြား မရှိ၊ ဝိညာဉ်သာ
ရှိသကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ဂတ္တသေယျာ၌လည်း ကိန်းခြင်း ဟု သီးခြား မရှိ၊ အဓိဝမ်း၌
ကိန်းအောင်းသော (သူငယ်ကိုယ်ဝန်) သာ ရှိသည်၊ ထို့ကြောင့် ဂတ္တသေယျာ ပဟိနာ
ဖြင့် ကိုယ်ဝန်သူငယ်အဖြစ်ကို (ပယ်ရာမရောက်သည် မဟုတ်) ပယ်ရာရောသော်-ဟူလို။

လည်း၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ပုနတ္ထဝဘူတာပိ- တဖန်ဘဝ ဖြစ်၍ ဖြစ်သော အဘိ
 နိဗ္ဗတ္တိသည်၎င်း၊ အပုနတ္ထဝဘူတာပိ-တဖန်ဘဝ မဟုတ်သည်ဖြစ်၍ ဖြစ်သော
 အဘိနိဗ္ဗတ္တိသည်၎င်း၊ အတ္ထိ- ဧ၊ ဣမ စ - ဤအရာ၌သည်၊ ပုနတ္ထဝဘူတာ-
 တဘန်ဘဝဖြစ်၍ဖြစ်သောအဘိနိဗ္ဗတ္တိကို၊ အဓိပ္ပေတာ-အလိုရှိအပ်၏၊ တသ္မာ-
 ကြောင့်၊ ပုနတ္ထဝေါဝေ၊ အဘိနိဗ္ဗတ္တိ ပုနတ္ထဝါဘိနိဗ္ဗတ္တိတိ- ပုနတ္ထဝေါ၊ ပေ၊
 နိဗ္ဗတ္တိ ဟူ၍၊ (မယာ- သည်၊) ဝုတ္တံ- ဆိုအပ်ပြီ၊ ဝါ-ဆိုခဲ့ပြီ။

ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ အာဂတကာလတော-ရေခံလာရာအခါမှ၊ ပဋ္ဌာယ-စ၍၊
 အရသရူပတာဒီဟိ - တာ အစရှိကုန်သော၊ အဋ္ဌဟိ - န်သော၊ အက္ကောသ
 ဝတ္ထုဟိ-အက္ကောသဝတ္ထုတို့ဖြင့်၊ အက္ကောသန္တမ္ပိ - ဆဲရေးသည်လည်း ဖြစ်
 သော၊ ပြာဟ္မဏံ - ကို၊ ဓမ္မိဿရော - တရားကို အစိုးရတော်မူသော၊ ဝါ-
 တရားကြောင့် သတ္တာတို့ကို အစိုးရတော်မူသော၊ ဓမ္မရာဇာ - တရားမင်း ဖြစ်
 တော်မူသော၊ ဓမ္မဿာမိ-တရား၏ အရှင်ဖြစ်တော်မူသော၊ [“သွာမိန်” ဟု
 သက္ကတရှိ၏၊ ပါဠိ၌ ဝပျောက်၍ ခွေဘာဝ၎င်း၊ (နိ)ပျောက်၍ မီဟု ဒီဃ၎င်း
 ရှိရသည်၊ သံ (ဥစ္စာ) အဿ အတ္ထိတိ သာမီ၊] တထာဂတော-ရှေးဘုရားတို့
 အတုကြွလာတော်မူသော၊ ဘဂဝါ-သည်၊ အနုကမ္မာယ-သနားတော်မူခြင်း
 ဖြင့်၊ သီတလေနေဝ- အေးမြသည် သာလျှင် ဖြစ်သော၊ စက္ခုနာ - မျက်လုံး
 တော်ဖြင့်၊ ဩလောကေန္တော- ကြည့်တော်မူလျက်၊ (အညထာ ဒသေတွာ
 စဝ်၊) ယံ ဓမ္မဓာတု- အကြင်သဗ္ဗညုတဉာဏ်မြတ်၊ ဓမ္မဓာတ်ကို၊ ပဋိဝိဇ္ဈိတွာ-

အဘိနိဗ္ဗတ္တိစနာမ။ ။ပုနတ္ထဝါဘိနိဗ္ဗတ္တိ၌ “ပုနတ္ထဝ”ဟု ဝိသေသန(မ)ရခြင်း၏
 အကြောင်းကို ပြလိုသောကြောင့် အဘိနိဗ္ဗတ္တိစနာမ - စသည် မိန့်၊ အဘိနိဗ္ဗတ္တိသည်
 နေခံဘဝသစ် (ပဋိသန္ဓေ ရုပ် နာမ် ခန္ဓာ) ဟူသော ဖြစ်ခြင်း၊ ယခုဘဝမှာပင် ရုပ်နာမ်
 တို့၏ အသစ်အသစ်ဖြစ်ခြင်း ဟု ၂ မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် နေခံဘဝသစ်ဟူသော ဖြစ်ခြင်းကို
 ယူစေလို၍ “ပုနတ္ထဝ”ဟု ဝိသေသန (မ) ရသည်-ဟူလို။

ဓမ္မဓာတု။ ။“ဓမ္မေ-ကြွင်းမဲ့ဥဿုံ၊ အလုံးစုံတရားတို့ကို၊ ဓာရေတိ (ဥပဓာရေ
 တိ)-စူးစမ်းသိတတ်၏” ဟူသော ဝစနတ္ထနှင့်အညီ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို “ဓမ္မ
 ဓာတု” ဟု ခေါ်၏။ [ဓမ္မာနံ ယထာသဘာဝေတာ အဝဗုဇ္ဈနသဘာဝေါ၊ သဗ္ဗညုတ
 ဉာဏဿေတံ အဓိဝစနံ။]

ပဋိဝိဇ္ဈိတွာ။ ။ဤ ပဋိဝိဇ္ဈန (ထိုးထွင်းသိခြင်း) ကား သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို မျက်
 မှောက်ပြုခြင်းတည်း၊ “မျက်မှောက်ပြု”ဟူသည်လည်း လောကအသုံးအားဖြင့် ရခြင်း
 တည်း-ဟု၎င်း “တွာပစ္စည်းလည်း ဟိတ်အနက်၌ သက်”ဟု၎င်း သိစေလို၍ “သန္တိ
 ကတွာ ပဋိလဘိတွာ ပဋိလဘာဝေတု”ဟု သာရတ္ထဖွင့်သည်။

ထို့ထွင်းကာ သိတော် မူခြင်းကြောင့်၊ ဒေသနာဝိလာသပ္ပတ္တော - ဒေသနာ
 တော်ကို တင့်တယ်စွာ ဖြစ်စေတတ်သော ဒေသနာဉာဏ်သို့ရောက်တော်မူသည်။
 ဟောတိ-၏။ တဿာ ဓမ္မဓာတုယာ-ထိုဓမ္မဓာတ်၏။ ဝါ- ကို၊ သုပ္ပဋိဝိဒ္ဓတ္တာ-
 ကောင်းစွာထိုးထွင်း၍ သိအပ်ပြီး၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိဂတဝလာဟကေ-ကင်း
 သော တိမ်တိုက်ရှိသော၊ အန္တလိက္ခေ - ကောင်းကင်၌၊ သမဗ္ဗုဒ္ဓတော-
 ကောင်းစွာ ရှေးရှုတက်လာသော၊ ပုဏ္ဏဓန္ဒောဝိယ- လပြည့်ဝန်းသည်ကဲ့သို့
 ၎င်း၊ သရဒကာလေ-သရဒဥတုအခါ၌၊ သူရိယောဝိယစ- နသည်ကဲ့သို့၎င်း၊
 မြာဟ္မဏာဿ-၏၊ ဟဒယန္ဓကာရံ-စိတ်နှလုံး၌ အမှိုက်မှောင်ကို၊ ဝိမေန္တော-
 ပယ်ဖျောက်တော်မူလျက်၊ တာနိ ယေဝ အက္ခောသဝတ္ထုနိ- ထို အက္ခောသ
 ဝတ္ထုတို့ကိုပင်၊ တေန တေန ပရိယာယေန-ထိုထိုအကြောင်းဖြင့်၊ အညထာ-
 ပုန်ဏား ရည်ရွယ်အပ်သော အကြောင်းမှ တပါးသော အကြောင်း ဖြင့်၊
 ဒေသတ္တာ-ပြတော် မူပြီး၍၊ ပုနဝိ-တတန်လည်း၊ အတ္တနော- ကိုယ်တော်၏၊
 ကရုဏာဝိပ္ပာရိ- ကရုဏာတော်၏ ပြန့်နှံ့ပုံကို၎င်း၊ (ပကာသေန္တော၌ စပ်၊)
 အဋ္ဌဟိ-န်သော၊ လောကဓမ္မေဟိ-လောကဓမ္မတို့ကြောင့်၊ အကမ္ဘိယဘာဝေ
 န-လှုပ်ရှားခြင်း မရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ပဋိလဒ္ဓတာဒိဂုဏလက္ခဏံ - ရအပ်
 ပြီးသော တာဒိဂုဏ်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏ လက္ခဏာဖြစ်သော၊ ပထဝီသမဗိတ္တတံ

ဒေသနာဝိလာသ။ ။ ရှေ့ “တထာဂတဿ ပဟိနာ”၌ ဒေသနာဝိလာသ အရ
 သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို ယူပြီးဖြစ်၍ ဤနေရာ၌ ဒေသနာဉာဏ်တော်ကိုသာ ယူရတော့၏။
 ထို့ကြောင့် “ ရုစိဝသေန ပရိဝတ္တိတွာ (ပြောင်းလွှဲ၍) ဒေသေတံ သမတ္ထတာ ဒေသနာ
 ဝိလာသော” ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။

ကရုဏာဝိပ္ပာရိ။ ။ “ဓရဏာဝိတိ-တကိုယ်လုံး ပြန့်နှံ့သော ဝိတိ” ဟုရာ၌ကဲ့သို့
 ဓရဓာတ်သည် ဗျာပန (ပြန့်နှံ့ခြင်း) အနက်ဟောတည်း၊ ဝိပ္ပရဏံ-ဝိပ္ပာရော၊ ကရုဏာ
 ယ+ဝိပ္ပာရော ကရုဏာဝိပ္ပာရော- [သဗ္ဗသတ္တေသု မဟာကရုဏာယ ဓရဏံ။]

ပဋိ၊ ပေ၊ လက္ခဏံ။ ။ ဣဋ္ဌံပိ တံဝိယ (အနိဋ္ဌံဝိယ) အနိဋ္ဌံပိ တံဝိယ (ဣဋ္ဌံဝိယ)
 ပဿတိတိ တာဒိ၊ တာဒိနံ-ဣဋ္ဌကိုလည်း အနိဋ္ဌကဲ့သို့ရှုတတ်၊ အနိဋ္ဌကိုလည်းဣဋ္ဌကဲ့သို့
 ရှုတတ်သော ရဟန္တာတို့၏ + ဂုဏော တာဒိဂုဏော (မတုန်လှုပ်ခြင်း ဂုဏ်)၊ ပဋိ
 လဒ္ဓေါ+တာဒိဂုဏော သေနာတိ ပဋိလဒ္ဓတာဒိဂုဏော၊ တဿ+ လက္ခဏံ- ပဋိလဒ္ဓ
 တာဒိဂုဏလက္ခဏံ။ [ယောဇနာ၌ “တာဒိဂုဏောဝေ+လက္ခဏံ” ဟု တွေ့၏။]

ပထဝီသမဗိတ္တတံ ။ ။ ဤပါဌ်ဖြင့် တာဒိဂုဏလက္ခဏာကို ထင်ရှားစေအောင်
 ဥပမာပြသည်။ မြေကြီးသည် မစင် စွန့်ချခြင်း တူးဆွခြင်းတို့ကြောင့်၎င်း၊ ပန်းနံသာ
 စွန့်ချခြင်း တို့ကြောင့်၎င်း ထူးခြားသော ပြောင်းလွှဲမှု မရှိသကဲ့သို့ လာဘ အလာဘ
 စသည်ကြောင့် သာယာခြင်း စိတ်ပျက်ခြင်းအားဖြင့် ပြောင်းလွှဲ လှုပ်ရှားမှု မရှိခြင်း
 ကိုပင် တာဒိမည်သောရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်များ၏ ဂုဏ်အမှတ်အသားဖြစ်သည်-ဟုလျှ်။

မြေကြီးနှင့်တူသော စိတ်ရှိသူ၏အဖြစ် ဟူသော၊ အကုပ္ပဓမ္မတဉ္စ - စိတ်ပျက်ခြင်းသဘောမရှိသူ၏အဖြစ်ကို၎င်း၊ ပကာသေန္တော - ထင်ရှားပြတော်မူလျက်၎င်း၊ (ဒေသေန္တော နောက်ရှိ “ဒေသနံ ဝဓေသိ” စပ်၊) အယံမြာဟ္မဏော - သည်၊ ကေဝလံ - သက်သက်၊ ပလိတသိရ ခဏ္ဍာန္တ ဝလိတ္တစတာဒီဟိ - ဖြူသော ဥဒါန်းခေါင်းရှိသူ၏အဖြစ်၊ ကျိုးသော သွားရှိသူ၏အဖြစ်၊ တွန့်သော အရေရှိသူ၏အဖြစ် အစရှိသည်တို့ဖြင့်၊ အတ္တနော - မိမိ၏၊ ဝုမုဘာဝံ - ကြီးရင့်သူ၏အဖြစ်ကို၊ သဉ္ဇာနသတိ - မှတ်ထင်၏၊ [အင်္ဂုတ္တရဋ္ဌ - “သလ္လေက္ခေတံ” ဟု ရှိ၏၊] စခေါ - ဗျုတ်ရိုက်ကား၊ အတ္တာနံ - မိမိကို၊ ဇာတိယာ - ဇာတိသည်၊ အနုဂတံ - အစဉ်လိုက်အပ်သည်ကို၎င်း၊ ဝါ - အစဉ်လိုက်နေကြောင်းကို၎င်း၊ ဇရာယ - ဇရာသည်၊ အနုသဋ် - အဖန်ဖန် ရစ်ပတ်အပ်သည်ကို၎င်း၊ ဝါ - နေကြောင်းကို၎င်း၊ ဗျာဓိနာ - ဗျာဓိသည်၊ အဘိဘူတံ - လွှမ်းမိုးအပ်သည်ကို၎င်း၊ ဝါ - နေကြောင်းကို၎င်း၊ မရဏေန - မရဏသည်၊ အတ္တဟဋ် - ရှေးရှု ထိခိုက်အပ်သည်ကို၎င်း၊ ဝါ - နေကြောင်းကို၎င်း၊ ဝနုခါဏုဘူတံ ဝဋ်၏ သစ်ငုတ်သဘွယ်ဖြစ်၍ ဖြစ်သည်

အကုပ္ပဓမ္မတံ။ ။ ကုပ္ပနံ ကုပ္ပေါ - စိတ်ပျက်စီးခြင်း၊ (စိတ်ဆိုးခြင်း) ၊ နတ္ထိ + ကုပ္ပဓမ္မော ယဿာတိ အကုပ္ပဓမ္မော၊ တဿ + ဘာဝေါ အကုပ္ပဓမ္မတာ၊ မြေကြီးနှင့်တူသော စိတ်ရှိတော်မူရကား သူတပါးက ဆဲသော်လည်း စိတ်ဆိုးခြင်းသဘော မရှိမှုတည်း၊ ဂဏ္ဍိပုဒ်တို့၌ကား ဖလသမာပတ်ကို အကုပ္ပဓမ္မတာဟု ဆိုကြသတတ်၊ [အကုပ္ပဓမ္မတန္တိ ဧတ္ထ - အကုပ္ပဓမ္မောနာမ ဖလသမာပတ္တိတံ တီသု ဂဏ္ဍိပဒေသု ဝတ္တံ၊ ပရေသု ပန အတ္ထောသန္တေသုပိ အတ္တနော ပထဝီသမဓိတ္တတာလက္ခဏံ အကုဇ္ဈနသဘာဝတန္တိ ဧဝမေတ္ထ အတ္ထော ဂဟေတဗ္ဗောတိ အမှာကံ ခန္တိ - သာရတ္ထ။] ဤ စသဒ္ဓါဖြင့် ကရုဏာဝိပ္ပုရိကိုဆည်း၊ ပဋိလဒ္ဓတာဒိဂုဏလက္ခဏံ၊ ပထဝီသမဓိတ္တတံတို့ကား အကုပ္ပဓမ္မတံ၏ ဝိသေသနမူလဖြစ်၍ ဆည်းဘွယ်မလို၊ [ယောဇနာ၌ တမျိုးဆည်း၏။]

ပလိတံ ပေတစတာ။ ။ ပလိတံ + သိရော ယဿာတိ ပလိတသိရော၊ ခဏ္ဍာ + ဒန္တော ယဿာတိ ခဏ္ဍဒန္တော၊ ဝလိ + တစော ယဿာတိ ဝလိတ္တစော၊ ၎င်းတို့ကို ဒွန်တွဲ၊ တေသံ + ဘာဝေါ - ပလိတံ ပေတတ္တစတာ။

ဇရာယ အနုသဋ်။ ။ သဋ်၌ သရဓာတ် တပစ္စည်း၊ “သရ - ဂတိမိ” ခတ်နက်၊ “ဇရာယ - သည် + အနု - အထပ်ထပ် + သဋ် - ရောက်အပ်” ဟူသည် ဇရာက ရစ်ပတ် သကဲ့သို့ဖြစ်သောကြောင့် “ဇရာယ ပလိဝေဋ္ဌိတံ” ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။

ဝနုခါဏုဘူတံ။ ။ သစ်ငုတ်တို့ကို လာလာသမျှက ဝဋ်၍တိုက်ကြသကဲ့သို့ သံသရာ ဝဋ်၌ ဖြစ်ဖြစ်သမျှသော ပျက်စီးမှု ဗျသနတို့၏ တိုက်ခိုက်ရာ သတ္တာတယောက်ဖြစ်သောကြောင့် “ဝနုခါဏု” ဟု ဆိုသည်၊ တနည်း - သံသရာမှ မနှုတ်နိုင်အောင် သစ်ငုတ်သဘွယ် ဖြစ်နိုင်သောကြောင့် “ဝနုခါဏု” ဟု ဆိုသည်၊ “ဝနုခါဏု ဟုတွာ ဘူတော ဝနုခါဏုဘူတော” ဟု ဖြူ။

ကိုင်း၊ ဝါ-ဖြစ်၍ ဖြစ်နေကြောင်းကိုင်း၊ အဇ္ဇ - ယနေ့၊ ဝါ - ယနေ့လိုက်၊ မရှိတွာ-သေပြီး၍၊ ပုန - တဖန်၊ သွေဝ- နက်ဖန်၌ပင်၊ ဥတ္တာနသယနဒါရက ဘာဝဂမနိယံ - ပက်လက် အိပ်ခြင်းရှိသော သူငယ်၏အဖြစ်သို့ ရောက်ထိုက် သည်ကိုင်း၊ ဝါ-ထိုက်ကြောင်းကိုင်း၊ နော ဇာနာတိ-မသိရှာ၊ ပန-ထိုသို့ပင် မသိရှာသော်လည်း၊ မဟန္တေန - ကြီးစွာသော၊ ဥဿာဟေန - အားထုတ် ခြင်းဖြင့်၊ မမ-ငါ၏၊ သန္တိကံ-အထံသို့၊ အာဂတော-လာခဲ့ရှာပေ၏၊ အဿ- ဤပုဏ္ဏား၏၊ တံ အာဂမနံ - ထို လာခြင်းသည်၊ သာတ္ထကံ - အကျိုးရှိသည်၊ ဟောတု-ဖြစ်ပါစေ၊ ဣတိ - သို့၊ စိန္တေတွာ-ကြံတော်မူပြီး၍၊ ဒဿေန္တော၌ စပ်၊) ဣမသ္မိံ လောကေ - ဤလောက၌၊ အတ္တနော - ကိုယ်တော်၏၊ အပ္ပဋိ သမံ-ဆန့်ကျင်ဘက် အတူမရှိသော၊ ပုရေဇာတဘာဝံ-ရှေးဥျးစွာဖြစ်ရသော ပုဂ္ဂိုလ်၏အဖြစ်ကို၊ ဒဿေန္တော - ပြတော်မူလျက်ကိုင်း၊ သေယျထာပိ မြာဟ

အဇ္ဇမရှိတွာ၊ ပေ၊ ဂမနိယံ။ ။ ဤစကားဖြင့် ယနေ့တကယ် သေမည်ကို ပြလို သည် မဟုတ်၊ ပုန်ကား၏ အသက်အရွယ် ကြီးရင့်ပြီဖြစ်၍ သေခါနီးကြောင်း ထင်ရှား ပြလို၍ ကြံစည်ပြောဆိုအပ်သော ပရိကပ္ပစကားတည်း၊ တနည်း-မွေးလာလျှင် မည်သူ မဆို သေရမည် ဖြစ်၍ သေခြင်းသဘော ရှိကြောင်း၊ သေပြီးလျှင်လည်း နောက်ထပ် သူငယ်ကလေးဖြစ်၍ သဘော ရှိကြောင်း ပြသော စကားတည်း။ [“ဥတ္တာနံ သယနံ ယဿာတိ ဥတ္တာနသယနော - ဒါရကော၊ တဿံ+ဘာဝေါ၊ ဥတ္တာနသယနဒါရက ဘာဝံ+ဂမနိယော”ဟု အဆင့်ဆင့် ဝစနတ္ထ ပြု၊ ယောဇနာ၌ “ဥတ္တာနသယနဒါရက ဘာဝေါ+ဂမနိယော ယေန”ဟု ဗဟုဗ္ဗိဟိ ပြသည်မှာ ရှုပ်ထွေးရုံသာ။

မဟန္တေန ဥဿာဟေန။ ။ ဘုရားအသံတော်လာခါနီး၌ “သံဓုခေါပန တထာ ရူပါနံ အရဟတံ ဒဿနံ ဟောတိ” ဟု အကြံဖြစ်၍ လာသို့ရန် အားတက်သရောရှိသည် ကို “ကြီးစွာသော အားထုတ်ခြင်း” ဟု ဆိုသည်။

ဝါဗျနံ။ ။ “အယံ မြာဟဏော” မှ စ၍ “သာတ္ထကံ ဟောတု” တိုင်အောင် ဘုရားရှင်၏ ကြံတော်မူပုံကိုပြသော စိန္တနာကာရဝါကျတည်း၊ ထိုဝါကျဖြင့် ကရုဏာ ဝိပွါရကိုပြသည်၊ ထိုတွင် သဗ္ဗာနာတိတိုင်အောင် အနွယ , နောစခေါ-မှစ၍ “ဘာဝ ဂမနိယံ”တိုင်အောင် ဗျတ်နေကာ “မဟန္တေန ပေ၊ အာဂတော” သည် သမ္ဘာဝနာ ဝါကျ၊ ရွှေဝါကျသည် ဂရဟာဝါကျ၊ (မသိခြင်းကိုကဲ့ရဲ့၍ လာခြင်းကိုချီးမြှင့်သည်၊) “တဒဿ၊ ပေ၊ ဟောတု”သည် ဥပဇ္ဈာသ၊ ရွှေဝါကျကား အာရဋ္ဌ၊ တနည်း-“ကြီးစွာ သော ဥဿာဟဖြင့် လာသောကြောင့် အကျိုးရှိပါစေ”ဟု အဓိပ္ပါယ်ယူလျှင် ယသ္မာ- တသ္မာထည့်၍ ရွှေဝါကျသည် ကာရုဏ၊ တဒဿစသော ဝါကျသည် ဖလဝါကျတည်း။

အပ္ပဋိသမံ ပုရေဇာတဘာဝံ။ ။ နတ္ထိ+ပဋိသမော (ဆန့်ကျင်ဘက်တူသူ) ဣတိ အပ္ပဋိသမော၊ အနိယာဖြစ်ခြင်းအားဖြင့် ရှေးဥျးစွာဖြစ်တော်မူခြင်း၌ အပြိုင် မရှိရကား အပ္ပဋိသမံ=အနညသာဓာရဏ (သူတပါးတို့နှင့်မဆက်ဆံသော) ပုရေဇာတဖြစ်သည်။

ဏာတိ အာဒိနာ-ဏ အစရှိသော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊ ဗြာဟ္မဏဿ-ဏ္ဍား၏ အကျိုးငှါ၊ ဝါ-ဏ္ဍားသို့၊ [တဒတ္ထသမ္ပဒါနံ၊ “အား” ဟု သမ္ပဒါနံပေးကြ သည်ကို သဒ္ဓါနည်းဖြင့် စဉ်းစားပါ။] ဓမ္မဒေသနံ - တရားဒေသနာတော်ကို၊ ဝဇေသိ-တိုးပွားစေတော်မူပြီ။

တတ္ထ - ထို ဓမ္မဒေသနာ၌၊ သေယျထာတိ - သေယျထာ ဟူသော သဒ္ဓါ သည်၊ ဩပဗ္ဗတ္တေ - ဥပမာ အနက်၌ (ပဝတ္ထော - ဖြစ်သော၊) နိပါတော- နိပါတ်တည်း၊ ဝီတိ-ဝီ ဟူသော သဒ္ဓါသည်၊ သမ္ဘာဝနတ္ထေ - ထင်စွာ ဖြစ်စေ ခြင်းအနက်၌၊ (ပဝတ္ထော - သော၊ နိပါတော - တည်း၊) ဥဘယေနာရိ- သေယျထာ + ဝီ ဟူသော နိပါတ် ၂ ပါးဖြင့်လည်း၊ ဗြာဟ္မဏ-ဏား၊ ယထာ နာမ-ဥပမာ မည်သည်ကား၊ ဣတိ-ဤအနက်ကို၊ ဒသေတိ-ပြန်၊ ပန-ဆက်၊ ကုတ္တုဋီယာ အဏ္ဍာနိ အဋ္ဌဝါ ဒသဝါ ခွါဒသဝါတိ ဣတ္ထ-ခွါဒသဝါဟူသော ဤ ပါး၌၊ ကုတ္တုဋီယာ - ကြက်မ၏၊ ဝုတ္တပ္ပကာရတော - ဆိုအပ် ပြီးသော အပြားရှိသောအုထက်၊ ဝါ-အုအောံ၊ ဥနာဓိကာနိဝိ- အလိုအပိုလည်းဖြစ် ကုန်သော၊ အဏ္ဍာနိ-အုတို့သည်၊ ကိဉ္ဇာပိ ဟောန္တိ - အကယ်၍ကား ရှိပါပေ ကုန်၏၊ အထခေါ-ထိုသို့ပင်ရှိပါကုန်သော်လည်း၊ ဝဇေသိလိဋ္ဌတာယ-သဒ္ဓါ၏

ဤသို့ အပ္ပဋိသမပုရေဇာတ အဖြစ်ကို “ဝေမေဝ ခေါ အဟံ၊ ပေ၊ ဧကောဝ လောကေ အဘိသမ္ပုဇ္ဈေ” ဟု ပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက်ပြသောကြောင့် “ဒသေန္တော” ဟု အဋ္ဌ ကထာ မိန့်၏၊ ဤသို့ တိုက်ရိုက်မပြတ် သွယ်ဝိုက်၍ ထင်ရှားစေသောကြောင့် ကရုဏာ ဝိပ္ပာရ်-အကုပ္ပဓမ္မတံတို့၌ “ ပကာသေန္တော ” ဟု မိန့်သည်။

ဩပဗ္ဗတ္တေ။ ။ ဥပမာယေဝ-ဥပမာသည်ပင်၊ (ဣပစ္စည်း သတ္တုဖြစ်၍) ဩပဗ္ဗ- မည်၏၊ ဥပမာဝါကျ ဖြစ်ကြောင်းကို ထွန်းပြသည်ကို “ ဥပမာ အနက်ဟော ” ဟု ဆိုလိုသည်။

ဝီတိ သမ္ဘာဝနတ္ထေ။ ။ [သမ္ဘာဝနတ္ထေတိ - အဝိနာမ ဧဝံသိယာတိ ဝိကပ္ပ နတ္ထော သမ္ဘာဝနတ္ထော၊ တသ္မိံ ဇောတကတာယ ဝိသဒ္ဓေါ ဝတ္တတိ၊- သာရတ္ထ။] ဤသမ္ဘာဝနာသည် (ဂရဟာ၏ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော) ချီမြှောက်ခြင်းမဟုတ်၊ အဝိနာမ ဧဝံသိယာ (ဤသို့သော ဥပမာမည်သည်လည်း ဖြစ်တန်ရာ၏ဟု) ကြံစည်ခြင်းတည်း၊ ဆိုလိုရင်းကား- “ သေယျထာပိ ကုတ္တုဋီယာ အဏ္ဍာနိ အဋ္ဌဝါ ဒသဝါ ခွါဒသ ဝါ ” စသည်ဖြင့် ပြအပ်သော ဥပမာသည် ဧကန်ဖြစ်ခဲ့ဘူးသော ဥပမာမဟုတ်၊ “ ဤ အဘိုင်းလည်း ဖြစ်နိုင်စရာရှိ၏ ” ဟု ကြံစည် ပြောဆိုအပ်သော ဥပမာဖြစ်သည် ဟု ဆိုလိုသည်၊ ထို့ကြောင့် “ သေယျထာပိ-ဤသို့ရံခေါ၊ ဖြစ်တန်ရာသော ဥပမာမည်သည် ” ဟု ပေး။ [အပ် ဟု မဆိုဘဲ ဝီဟု ဆိုခြင်းကြောင့် အပ်၏ ပရိယာယ်ဖြစ်သော ဝီနိပါတ် တမျိုးလည်း ရှိ၏ဟု သိပါ။]

ညက်ညောသည်၏ အဖြစ်ဟူသော အကျိုးငှါ၊ ဧဝံ- ဤသို့ အဋ္ဌဝါ၊ ဒသဝါ၊
 ဒ္ဓါဒသဝါဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-မိန့်တော်မူအပ်ပြီ၊ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ ၏၊ [(တနည်း)
 အာစရိယ - အရှင် အဋ္ဌကထာဆရာ၊ ကုတ္တုဋီယာ - ၏၊ ဝုတ္တပ္ပကာရတော-
 ထက်၊ ဝါ-အောံ၊ ဥုနာမိကာနိပိ-နသော၊ အဏ္ဏာနိ-တို့သည်၊ ဟောန္တိနန-
 ရှိကုန်သည် မဟုတ်ပါလော၊ အထ - ထိုသို့ ရှိပါကုန်လျက်၊ (ကိမတ္ထာယ-
 အဘယ် အကျိုးငှါ)၊ ဧဝံ - ဤသို့ အဋ္ဌဝါ၊ ဒသဝါ၊ ဒ္ဓါဒသဝါ ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-

ကိဉ္ဇာပိ။ ။ ကိဉ္ဇာပိကို ဟောန္တိနှင့်တွဲ၊ ကိဉ္ဇာပိ၊ ယဒိပိ၊ ကာမဉ္ဇ နိပါတ်ပုင်တခုခု
 ရှေ့ဝါကျ၌ရှိလျှင် နောက်ဝါကျ၌ ပန-တတာပိ-အထခေါ(တရံတခါ-စ) နိပါတ်ပုင်
 တခုခုရှိမိတည်း၊ ဤကား “ အထခေါ ” ဟု ရှိသည်၊ ထိုတွင် ရှေ့ဝါကျကို အနုဂ္ဂဟ
 ဝါကျ၊ နောက်ဝါကျကို ဂရဟာဝါကျဟု ခွဲ၍ ကိဉ္ဇာပိ-ပန စသော နိပါတ်များကိုလည်း
 အနုဂ္ဂဟဇောတက၊ ဂရဟာဇောတကဟု ခွဲရိုးပြုကြ၏၊ “ ကိဉ္ဇာပိတိ-အနုဂ္ဂဟ ဂရဟ
 ဝစနံ၊ တေန အာရညကတ္တံ အနုဂ္ဂဏ္ဍတိ၊ ဣစ္ဆာစာရာနံ အပ္ပဟာနံ ဂရဟတိ (အာရ
 ညကင် ဓုတင်ဆောင်မှုကို ချီမြှောက်၍၊ အလိုဆိုးမပယ်ခြင်းကို ကဲ့ရဲ့သည်) ” ဟူသော
 မူလပံ - အနက်ဏသုတ္တဋ္ဌကထာ၌ကား ကိဉ္ဇာပိ တခုတည်းကပင် အနုဂ္ဂဟ - ဂရဟာ
 ၂ မျိုးကို ထွန်းပြသကဲ့သို့ မိန့်သည်။ [“ အနုဂ္ဂဟတော-အလျော်အားဖြင့်+ဂဟဏံ-
 ယူခြင်းသည်၊ အနုဂ္ဂဟော ” -ဋီကာ။]

[နိယာမ] ကိဉ္ဇာပိနှင့်၊ ယဒိပိ ကာမဉ္ဇ၊ ရှေ့ဝါကျမှာ ရှိလေရာ၊ နောက်မှာ
 တထာပိ ဟု၊ နိပါတောနှင့်၊ အထခေါ ပန၊ ရှိနေကျ။

အမှာ။ ။ ကိဉ္ဇာပိ ထိုင်ရာဝါကျသည် တရံတခါ ဂရဟာဝါကျ ဖြစ်နိုင်ကြောင်း
 ကို၎င်း၊ ထို ဝါကျမျိုး၌ ကိဉ္ဇာပိကိုဖြုတ်၍ နနုထည်လျှင် စောဒကာဘောဂ ဝါကျနှင့်
 စောဒနာဝါကျဖြစ်နိုင်ကြောင်းကို၎င်း “ ကိဉ္ဇာပိ သေက္ခာ ” ပုင် အဖွင့်၌ပြခဲ့ပြီ၊ ဤလည်း
 ထိုနည်းကိုမှီး၍ “ နနု ကုတ္တုဋီယာ ဝုတ္တပ္ပကာရတော ဥုနာမိကာနိပိ အဏ္ဏာနိ ဟောန္တိ၊
 (စောဒကာဘောဂ) ၊ အထ ကိမတ္ထာယ ဧဝံဝုတ္တံ (စောဒနာဝါကျ) ” ထုတ်၍ တနည်း
 အနက်ပေးထားသည်၊ ဝစနသိလိဋ္ဌတာယ-ဟု အကျိုးဖြင့် ဖြေပုံကိုကြည့်၍ “ ကိမတ္ထာ
 ယ ” ဟု အမေးထုတ်သည်၊ အကြောင်းဖြင့်မေးသည်ကို အကျိုးဖြင့်ဖြေသောအရာလည်း
 ရှိသောကြောင့် “ ကသ္မာ ” လည်း ထုတ်နိုင်ပါ၏။

ဝစနသိလိဋ္ဌတာယ။ ။ သိလိဋ္ဌဿ + ဘာဝေါ သိလိဋ္ဌတာ၊ ဝစနဿ သိလိဋ္ဌတာ
 ဝစနသိလိဋ္ဌတာ၊ ဂဏန်းတခုတည်း ပြတ်တောက်တောက် မသုံးဘဲ အခြားဂဏန်းနှင့်
 တွဲစပ်၍ သုံးခြင်းသည် စကား အသုံးကို ညက်ညော ချောမောစေ၏၊ အဋ္ဌဝါ သဒ္ဓါ
 သည် ဒသဝါနှင့်တွဲသောအခါ ညက်ညော ချောမော၏၊ ရွတ်ဆိုရာ၌ နားဝင် ချီ၏၊
 ဒသဝါသဒ္ဓါလည်း အဋ္ဌဝါနှင့်၎င်း ဒ္ဓါဒသဝါနှင့်၎င်း တွဲသောအခါ ထို့အတူပင်တည်း၊
 ထို့ကြောင့် ရွတ်ဆိုရာ၌ ချောမောခြင်း နားဝင် ချီခြင်းကို ဝစန သိလိဋ္ဌတာဟု မှတ်၊
 သောက၌လည်း “ ၂ ခု ၃ ခု ” - “ လေးခု ငါးခု ” စသည်ဖြင့် စကားချောအောင် ဂဏန်း
 ၂ ခု ၃ ခု တွဲ၍ သုံးစွဲလေ့ရှိကြသည်။

မိန့်တော်မူအပ်ပါ သနည်း၊ (ဣတိ - ဤကား စောဒနာတည်း၊ အခြမုခ-
 ကောင်းသော မျက်နှာရှိသော ငါ့ရှင်စောဒနာ၊) ကုတ္တုဒိယာ-၏၊ ဝုတ္တပ္ပကာ
 ရတော-ထက်၊ ဝါ-အောက်၊ ဥပနာမိကာနိဝိ-ကုန်သော၊ အဏ္ဏာနိ-တို့သည်၊
 ကိဉ္ဇာဝိ ဟောန္တိ-အကယ်၍ကား ရှိပါပေကုန်၏၊ အထခေါ-လည်း၊ ဝစန
 သိလိဋ္ဌတာယ - ၄၊ ဧဝံ - ဤသို့ အဋ္ဌဝါ ဒသဝါ၊ ဒွါဒသဝါ ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ - ပြီ၊
 ဣတိ - ကား အဖြေတည်း၊ ဣတိ - သို့၊ (ဣတိ တလုံးကျေ၊) ဝေဒိတဗ္ဗ-၏၊
 ဟိ-မှန်၊ ဧဝံ- ဤသို့ မိန့်တော်မူအပ်သော်၊ လောကေ - လောက၌၊ သိလိဋ္ဌ
 ဝစနံ-ညက်ညောသောစကားသည်၊ ဟောတိ-၏၊

တာနဿုတိ ပဒဿ - တာနဿု ဟူသောပုဒ်၏၊ တာနိ+ အဿုဘိပဒစ္ဆေ
 ဒေါ-တာနိ+အဿုဟုပုဒ်ဖြတ်ခြင်းကို၊ (ကာတဗ္ဗော-၏၊) ဘဝေယျံ-ဖြစ်ကုန်
 ရ၏၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ကုတ္တုဒိယာ သမ္မာ အဓိသယိတာနိတိ - ကား၊
 ဇနေတ္ထိယာ - ဖြစ်စေတတ်၊ မွေးဖွားတတ်သော၊ ဝါ - အဓိရင်း ဖြစ်သော၊
 တာယ ကုတ္တုဒိယာ-ထိုကြက်မသည်၊ ပက္ခေ-အတောင်တို့ကို၊ ပသာရေတွာ-
 ဖြန့်ကာ၍၊ တေသံ-ထိုကြက်အုဘို့၏၊ ဥပရိ-အထက်၌၊ သယန္တိယာ-ဝပ်လျက်၊
 (ဝပ်သောအားဖြင့်-ဟူလို၊) သမ္မာ- ကောင်းစွာ၊ အဓိသယိတာနိ- အထက်၌
 ဝပ်အပ်ကုန်သည်၊ သမ္မာ ပရိသေဒိတာနိဘိ-ကား၊ ကာလေန-ရှေးကာလနှင့်၊
 ယုတ္တံ-သင့်လျော်သော) ကာလံ-နောကာလ၌၊ (တနည်း) ကာလေနကာလံ-

တာနိ+အဿု။ ။ တာနဿုကို “တာနိ+အဿု” ဟု ပဒစ္ဆေဒ သံဝတ္ထုနာကို
 ပြု၍ “တံ ကုဒါဿု” စသည်၌ကဲ့သို့ အဿုကို အနက်မဲ့နိပါတ်ဟု ထင်မှတ်မည် စိုးသော
 ကြောင့် “ဘဝေယျံ” ဟု ဖွင့်သည်၊ “ အသဓာတ်နောင် ယျေဝိဘတ်ကို ဓာတွန်နှင့်
 တကွ (ဿု) ပြုထားသည်” ဟူလို။

တာယ ပေ၊ အဓိသယိတာနိ ။ ။ ဇနေတ္ထိယာဖြင့် မွေးစားအဓိကို တားမြစ်၍
 “အဓိအရင်း” ဟု ပြ၏၊ ဇနေတိ-ဖြစ်စေတတ်၏၊ ဝါ-မွေးဖွားတတ်၏၊ ဣတိ ဇနေတ္ထိ။
 [ဇနဓာတ်၊ ကာရိတ် ဇနောပစ္စည်း၊ တိပစ္စည်း၊ သက္ကတ၌ “ဇနယတြီ” ဟု ဤပစ္စည်း
 သက်သေး၏။] ပက္ခေ ပသာရေတွာသည် သမ္မာ၏အဖွင့်၊ အုတို့ကို မထိခိုက်အောင်
 အပြင်မှ လေမသလှပ်အောင် အတောင်တို့ကို ဖြန့်ကာသောအားဖြင့် “ကောင်းစွာ”
 ဟူလို၊ ဥပရိသည် အဓိ၏အဖွင့်။

ကာလေနကာလံ ။ ။ သီလက္ခန္ဓံ သာမညဗလ သုတ္တဋ္ဌကထာ (ဒုတိယဈာန်
 ဥပမာ) ၌ “ ကာလေ ကာလေ ” ဟု ဖွင့်၏၊ ဦးကာသစ်၌ “ ကော ကောယ ” ကဲ့သို့
 ကာလေနကာလံကို ရှုဦးပုဒ်တပုဒ်ထည်းဟု ဖွင့်၏၊ “ကာလေ ကာလေ” ဟု အဋ္ဌကထာ
 ဖွင့်သည်မှာလည်း အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်သာ ဖြစ်ရာ၏၊ “ အဋ္ဌပေးသင့်ရာ အခါတိုင်း အခါ
 တိုင်း၌ ” ဟု ပေး၊ “မကြာ မကြာ” ဟု ဆိုလိုသည်။

အခါတိုင်း အခါတိုင်း၌၊ ဥတုံ-အငွေကို၊ ငဏှာပေန္တိယာ-ယူစေလျက်၊ (ယူစေသောအားဖြင့်- ဟူလို၊) သုဠ- စွာ၊ သမန္တတော - ထက်ဝန်းကျင်၌၊ သေဝိတာနိ - နူးနှပ်အပ်ကုန်သည်၊ ဥသ္မိကတာနိ - အငွေရှိသည်တို့ကို ပြအပ်ကုန်သည်၊ (အသု-န်ရာ၏၊) ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ သမ္မာပရိဘာဝိတာနိတိ-ကား၊ ကာလေနကာလံ သုဠ သမန္တတော, ဘာဝိတာနိ-အနံဖြင့်ထုံအပ်ကုန်သည်၊ ကုတ္တုဒ္ဓဂန္ဓံ - ကြက်နံကို၊ ဂါဟာဝိတာနိ - ယူစေအပ်ကုန်သည်၊ (အသု-န်ရာ၏၊) ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ဣဒါနိ-၌၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ တာယ ကုတ္တုဒ္ဓိယာ-သည်၊ ဧဝံ-သို့၊ တိဟိ- ဥပါးကုန်သော၊ ပကာရေဟိ-အပြားတို့ဖြင့်၊ တာနိ အဏ္ဍာနိ-ထိုအုတို့သည်၊ ဝါ - တို့ကို၊ ပရိပါလိယမာနာနိ - ထက်ဝန်းကျင် စောင့်ရှောက် အပ်ကုန်လသော်၊ ပူတိနိ- ပုတ်ကုန်သည်၊ န ဟောန္တိ - မဖြစ်ကုန်၊ နေသံ-ထို ကြက်အုတို့၏၊ ယော အလ္လသိနေဟော-အကြင် စိုသော အစေးသည်၊ (အတ္ထိ-ရှိ၏၊) သောဝိ-ထိုစိုသော အစေးသည်လည်း၊ ပရိယာဒါနိ-ထက်ဝန်းကျင်+ယူအပ်သည်၏အဖြစ်သို့၊ (သဒ္ဓတ္ထ) [ပရိ+အာ+ဒါ-ယု၊ ဘာဝပ္ပဓာန၊] ဝါ-ကုန်ခမ်း

ကာလေန၊ ပေ၊ ဥသ္မိကတာနိ။ ။မကြာမကြာ ကြက်ငွေကို ယူစေခြင်း(ပေးခြင်း) ကိုပင် “သမ္မာ ပရိသေဝိတ”ဟု ဆိုသည်။ သမ္မာကို “သုဠ” ပရိကို “သမန္တတော” ဟု ဖွင့်သည်။ ဘုဝါဒိ သိဒဓာတ်သည် (အခြား အနက်များနှင့်တကွ) ပါက (နူးနှပ်အောင် ပြုတ်ဖြောခြင်း; အဝတ်များကို ပေါင်းတင်ခြင်း, ထမင်းနပ်အောင် နှပ်ခြင်း) အနက်ကိုဟော၏၊ ထိုအနက်များလည်း အငွေရအောင် ပြုခြင်းမျိုးပင်ဖြစ်ရကား သေဝိတာနိကို “ဥသ္မိကတာနိ”ဟု အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်သည်။ [ဥသ္မာ + ယေသံ အတ္ထိတိ ဥသ္မိနိ (အဏ္ဍာနိ၊) ဥသ္မိနိ+ကတာနိ ဥသ္မိကတာနိ၊ မဇ္ဈေရဿ။]

ကာလေန၊ ပေ၊ ဂေါပိတာနိ။ ။ကာလေနကာလံကို “သုဠ သမန္တတော”ဟု ဖွင့်ပုံမှာ ရှေ့အတိုင်းတည်း၊ စုရာဒိဂိုဏ်း ဘူဓာတ်သည် ပရိရှေရှိလျှင် “ ဝါသိတ- အနံကိုစွဲနေစေခြင်း” အနက်ကို ဟော၏၊ ထို့ကြောင့် “ကုတ္တုဒ္ဓဂန္ဓံ ဂါဟာဝိတာနိ”ဟု အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်သည်၊ ထိုသို့ ယူစေခြင်းကိုပင် “အနံဖြင့်ထုံခြင်း”ဟု ခေါ်ကြသည်။

မှတ်ချက်။ ။သမ္မာ အဓိသယနအမှုသာ ကြက်မကြီးက တမင်လာ ပြုအပ်သော အသုတ်တည်း၊ သမ္မာ ပရိသေဝန - ပရိဘာဝန ၊ မျိုးကား ကြက်မကြီး၏ ဝပ်ပေးမှုကြောင့် အလိုလိုပြီးစီးသော အကျိုးများဖြစ်သည်၊ မှန်၏-ကြက်မကြီးသည် ကောင်းကောင်း မှန်မှန်ဝပ်ပေးလျှင် ကြက်အုအတွင်းရှိ အစိုအစေးများလည်း အပူငွေ့ကြောင့် အလိုလိုခြောက်သွား၏၊ ကြက်မကြီး၏ ကိုယ်အနံလည်း ကြက်ဥတို့၌ ထုံပြီးဖြစ်တော့၏။

ပူတိနိ။ ။မကောင်းနဲ့ လှိုင်ခြင်း, ပြန့်နှံ့ခြင်း, ဖောက်ခွဲခြင်းအနက်ဟော ပူဓာတ်, တိပစ္စည်း၊ မကောင်းနဲ့ရှိသော အရာဝတ္ထုကို ဟောရာ၌ အဘိဓမ္မေယုလိန် လိုက်၍ လိန် ဥပါးတည်း၊ ဤ အဏ္ဍာနိကိုး၍ နပုလိန်။

ခြင်းသို့၊ (အဓိပ္ပါယ်တ္ထ၊) ဂစ္ဆတိ-ရောက်၏၊ [အစီအစဉ် ကုန်ခြင်းသည် အုခံ ပါးခြင်း၊ ပါဒ နှစ် တူဏှကတို့ ထက်ခြင်း၏ အကြောင်းတည်း၊] ကပါလံ- အုခံသည်၊ တနုကံ- ပါးလုပ်သည်၊ ဟောတိ၊ ပါဒနသိခါစ- ခြေသည်းဖျားတို့ သည်၎င်း၊ မှတူဏှကဉ္စ-နှုတ်သီးဖျားသည်၎င်း၊ ခရံ-ခက်မာသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ကုဏ္ဍုဋ္ဌပေါတကာ-ကြက်ငယ်တို့သည်၊ ပရိပါတံ(ပရိဏာမ-လည်း ရှိ၏)- ရင့်ကျက်ခြင်းသို့၊ ဂစ္ဆန္တိ-ရောက်ကုန်၏၊ ကပါလဿ-၏၊ တနုကတ္တာ-ပါးလုပ် သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဗဟိဒ္ဓါ-အပဉ္စ၊ ဂါ-အပြင်ဘက်က၊ အာလောကော- အရောင်အလင်းသည်၊ အန္တော-အတွင်း၌၊ ပညာယတိ-ထင်ရှား၏၊ အထ- ထိုအခါ၌၊ တေကုဏ္ဍုဋ္ဌပေါတကာ-ထို ကြက်ငယ်တို့သည်၊ မယံ - ငါတို့သည်၊ သင်္ကုဋိတဟတ္ထပါဒါ-လွန်စွာကွေးသောအတောင်၊ ခြေရှိကုန်သည်၊ (ဟုတွာ) သမ္မာဓေ-ကျဉ်းမြောင်းသောအရပ်၌၊ စိရံ-ကြာမြင့်စွာ၊ သယိမ္မာ ဝတ-ကိန်း နေရကုန်ပြီတကား၊ [“ဟတ္ထာတိ ပက္ခာ၊ သုဋ္ဌ+ ကုဋိတာ သင်္ကုဋိတာ၊ သင်္ကု ဋိတာ+ဟတ္ထပါဒါ ယေသံအမှာကံတိ ”ဟု တွဲ။] ဗဟိ-အပြင်ဘက်၌၊ အယဉ္စ အာလောကော-ဤ အရောင် အလင်းကိုလည်း၊ ဒိဿတိ - တွေ့မြင် အပ်၏၊ ဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ဧတ္ထ-ဤ အရောင်အလင်း ရှိရာအရပ်၌၊ နော-ငါတို့၏၊ သုခ ဝိဟာရော-ချမ်းသာစွာ နေရခြင်းသည်၊ ဘဝဿတိ - ဖြစ်လတ်၊ ဣတိ-ဤသို့ ကြုံ၍၊ နိက္ခမိတုကာမာ - ထွက်လိုကုန်သည်၊ ဟုတွာ - ၍၊ ကပါလံ-အုခံကို၊ ပါဒေန-ခြေဖြင့်၊ ပဟရန္တိ-ကျောက်ကန် ကြကုန်၏၊ ဂိဝံ-လည်ပင်းကို၊ ပဿ ရေန္တိ - ဆန့်တန်းကြ ကုန်၏၊ တတော - ထိုသို့ ကျောက်ကန် ဆန့်တန်းခြင်း ကြောင့်၊ တံ ကပါလံ - ထို အုခံသည်၊ ဧဝော-နှစ်ခြမ်း၊ ဘိဇ္ဇတိ- ကွဲတော့၏၊ ကုဏ္ဍုဋ္ဌပေါတကာ-ကြက်ငယ်တို့သည်၊ ပက္ခေ-အတောင် တို့ကို၊ ဝိရုနန္တော- ခါကုန်လျက်၊ တံဏာနရူပံ-ထိုပေါက်ခါစ ခဏအားလျော်စွာ၊ ဝိရဝန္တာ- တစီစီ မည်ကုန်လျက်၊ နိက္ခမန္တိ - ထွက်လာကုန်၏။

စ-ဆက်၊ ဝေဝံ-ဤသို့၊ နိက္ခမန္တာနံ-ထွက်လာကုန်သော၊ နေသံ-ထိုကြက်ငယ် တို့တွင်၊ ယော - အကြင် ကြက်ငယ်သည်၊ ပဌမတရံ- ရှေးဥားစွာ၊ နိက္ခမတိ- ထွက်လာ၏၊ သော-ထိုရှေးဥားစွာထွက်လာသောကြက်ငယ်ကို၊ ဇေဋ္ဌောတိ- အကြီးဆုံး ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆတိ-၏၊ တသ္မာ - ထို့ကြောင့်၊ ဘဂဝါ - သည်၊ တာယ ဥပမာယ-ထိုဥပမာဖြင့်၊ အတ္တနော-ကိုယ်တော်၏၊ ဇေဋ္ဌကဘာဝံ-အကြီးဆုံး၏ အဖြစ်ကို၊ သာဓေတုကာမော-ပြီးစေတော်မူလိုသည်၊ (ဟုတွာ) ပြာဟ္မဏံ- ကို၊ “ယော နုခေါ တေသံ ကုဏ္ဍုဋ္ဌစွာပကာနံ၊ ပေါကိန္တိ သုဿ ဝစနိယော” တိ-ဟူ၍၊ ပုစ္ဆိ-မေးတော်မူပြီ၊ တတ္ထ - ထို ယော နုခေါ တေသံ ကုဏ္ဍုဋ္ဌော

ပကာနံဟူသော ပါဠိ၌၊ ကုတ္တုရန္တာပကာနန္တိ-ကား၊ ကုတ္တုရပေါတကာနိ-
 ကြက်ငယ်တို့တွင်၊ ကိန္တိ သွဿ ဝစနိယောတိ - ကား၊ သော-ထို ကြက်ငယ်
 သည်၊ ဝါ-ကို၊ ကိန္တိ-အဘယ်သို့လျှင်၊ ဝစနိယော-ပြောဆိုထိုက်သည်၊ အဿ-
 ဖြစ်ရာသနည်း၊ ကိန္တိ-လျှင်၊ ဝတ္တဗ္ဗော-ပြောဆိုထိုက်သည်၊ ဘဝေယျ-ဖြစ်ရာ
 သနည်း၊ ဇေဋ္ဌောတိဝါ-အကြီးဆုံးဟူ၍သော်၎င်း၊ ကနိဋ္ဌောတိဝါ-အငယ်ဆုံး
 ဟူ၍သော်၎င်း၊ ဝတ္တဗ္ဗော-သည်၊ ဘဝေယျ-သလော၊ သေသံ-ကြွင်းသောပုဒ်
 အပေါင်းသည်၊ ဥတ္တာနတ္ထမေဝ-ပေါ်လွင် ထင်ရှားသော အနက်ရှိသည်သာ၊
 တတော-ထိုမှ နောက်၌၊ (တနည်း) တတော-ထိုသို့မေးတော်မူခြင်းကြောင့်၊
 မြာဟ္မဏော - သည်၊ ဇေဋ္ဌောတိဿ ဘောဂေါတမ ဝစနိယောတိ - ဟူ၍၊
 အာဟ-ပြောပြ၊ ဘောဂေါတမ-မ၊ သော-ထို ရှေးဥျံ့စွာ ထွက်လာသော
 ကြက်သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဇေဋ္ဌောတိ-အကြီးဆုံးဟူ၍၊ ဝစနိယော-သည်၊ အဿ-
 ဖြစ်ပါ၏၊ ကသ္မာ-အဘယ်ကြောင့်နည်း၊ ဣတိစေ-ဤသို့ မေးအံ့၊ ဟိ-အကြံ
 ကြောင့်၊ နေသံ-ထို ကြက်ငယ်တို့တွင်၊ သော-ထို ရှေးဥျံ့စွာ ထွက်လာသော
 ကြက်သည်၊ ဇေဋ္ဌော-အကြီးဆုံးပါတည်း၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်တည်း၊ ယသ္မာ-
 ကြောင့်၊ နေသံ-ထို ကြက်ငယ်တို့တွင်၊ သော-ထိုရှေးဥျံ့စွာ ထွက်လာသော
 ကြက်သည်၊ ဝုမ္မတရော-အကြီးဆုံးတည်း၊ ဣတိ အတ္ထော- ဤကား အနက်။

အထ-ထိုမှနောက်၌၊ အဿ-ထိုပုန်ဏားအား၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဩပဗ္ဗံ-
 ဥပမာကို၊ သမ္ပုပ္ပါဒေန္တော-ဥပမေယျနှင့် ကောင်းစွာ ရောနှောစေလိုသည်၊
 (ဟုတွာ) အာဟ- မိန့်တော်မူသည်ကား၊ ဝေမေဝ ခေါ် အဟံ မြာဟ္မဏာတိ

မူကွဲ။ ။ “သော ဟိ နေသံ ဇေဋ္ဌော (တိ၊ ယသ္မာ)” ဟု အဋ္ဌကနိပါတ် အင်္ဂုတ္တရ
 ဋ္ဌကထာရှိ၏၊ ထို စာရှိအတိုင်း ကောင်း၏၊ ဘာကြောင့်နည်း.... “သော ဟိ နေသံ
 ဇေဋ္ဌော ဟောတီတိ” ဟု ပါဠိတော်မှာပင် ဣတိသဒ္ဓါ တိုက်ရိုက်ပါသောကြောင့်၎င်း၊
 ထိုဣတိကြောင့်ပင် “ကသ္မာ တိ စေ” ဟု ပုစ္ဆာဝါကျ ထုတ်နိုင်သောကြောင့်၎င်းတည်း၊
 ထို့ပြင်- “သော နေသံ ဝုမ္မတရော” သည် သော နေသံဇေဋ္ဌော၏ အဖွင့်ဖြစ်ကြောင်း
 သာ၍ ထင်ရှားအောင် “ဣတိအတ္ထော” ဟု ထည့်ထားသောကြောင့် “သောဟိ” ၌
 ဟိ အတွက် ယသ္မာ ဟုသာ ဖွင့်သင့်ရကား ဤ အဋ္ဌကထာ၌ တသ္မာသည် ပါဠိပျက်၊
 ယသ္မာဟု ရှိသော အင်္ဂုတ္တိရ်အဋ္ဌကထာပါဠိသာ အမှန်တည်း၊ ဇေဋ္ဌောကိုလည်း ဝုမ္မကို
 ဖြေ၍ ဝိသေသ အနက်ဟော ဣဋ္ဌပစ္စည်း၏ပရိယာယ် တရားစွည်းဖြင့် “ဝုမ္မတရော”
 ဟု ဖွင့်သည်။

သမ္ပုပ္ပါဒေန္တော။ ။ သံ + ပဉ္စိ + ပဒ-ကာရိတ်ဏေ၊ ဥပမာနကို ဥပမေယျနှင့်
 ဆက်စပ်စေခြင်း၊ ရောနှောစေခြင်း အနက်ဟောတည်း၊ ထို့ကြောင့် “သံသန္ဓေန္တော”
 ဟု ဋီကာဖွင့်သည်။

အာဒိ-ဏ အစရှိသည်တည်း၊ (တနည်း) သမ္ပုပ္ပါဒေန္တော (ဟုတွာ) ဧဝ
 မေဝ ခေါ်အဟံ ပြာဟူဏာတိ အာဒိ-ဏ အစရှိသော၊ (ယံ ဝစနံ- အကြင်
 စကားသည်၊ အတ္ထိ-၏၊ တံ ဝစနံ- ကို၊) အာဟ- မိန့်တော်မူပြီ၊ သော ကုတ္တု
 ဇန္တုပကော-ထို ကြက်ငယ်သည်၊ ဇေဋ္ဌောတိ- အကြီးဆုံးဟူ၍၊ သင်္ချံ- ခေါ်
 ဝေဝီအပ်သည်၏ အဖြစ်သို့၊ ဝန္တတိပ ထာ- ရောက်သကဲ့သို့၊ ဧဝ- ဤ၊ အတူ၊
 အာဟမိ- ငါဘုရားသည်လည်း၊ အဝိဇ္ဇာဂတာယ- အဝိဇ္ဇာ၌ဖြစ်သော၊ ပဇာယ-
 သတွာအပေါင်းတွင်၊ (“ ကောဝ- တဆူတည်းသာလျှင်၊ အဘိသမ္ပုဇ္ဈေ-
 ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူပြီ၊ ဝါ- ရတော်မူပြီ ” ဟု ပါဠိတော်၌ စပ်၊) အဝိဇ္ဇာ
 ဂတာယာဘိတ္တေ- ဤပါဌ်၌၊ အညာဏံ- မသိခြင်းကို၊ ဝါ- ဉာဏ်၏ ဆန့်ကျင်
 ဘက် မောဟကို၊ အဝိဇ္ဇာ - အဝိဇ္ဇာဟူ၍၊ ဝုစ္ဆတိ- ၏၊ တတ္ထ - ထို အဝိဇ္ဇာ၌၊
 ဂတာယ ဖြစ်သော၊ ပဇာယာတိတေ- ပဇာယဟူသောဤသဒ္ဒါသည်၊ သတ္တာ
 ဝိဝစနံ - သတွာကိုဟောသော သဒ္ဒါတည်း၊ တသ္မာ - ကြောင့်၊ ဧတ္ထ- ဤ
 အဝိဇ္ဇာဂတာယ ဟူသော ပါဌ်၌၊ (ဧဝမေတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော စပ်၊) အဝိဇ္ဇဏှ
 ကောသဿ- အဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော အုခွံ၏၊ အန္တော- အတွင်း၌၊ ပဝိဋ္ဌေသု-
 ဝင်နေကုန်သော၊ သတ္ထေသု- ထိုတွင်၊ ဣတိဧဝ- ဤသို့၊ အတ္ထော- ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-
 ၏၊ အဏှဘူတာယာတိ - ကား၊ အဏှော - အုခွံ၌၊ ဘူတာယ - ဖြစ်သော၊
 ဇာတာယ- ဖြစ်သော၊ သဉ္ဇာတာယ- ကောင်းစွာဖြစ်သော၊ (ပဇာယ- တွင်၊)
 ဟိ- ထင်ရှားအောင်ပြဉ္စးအံ့၊ အဏှော- အုခွံ၊ နိဗ္ဗတ္တာ- ဖြစ်ကုန်သော၊ ကေဓ္စေ-
 အချို့ ကုန်သော၊ သတ္တာ- အဏှာဇေသတွာတို့ကို၊ အဏှဘူတာတိ - အဏှဘူတ
 တို့ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆန္တိ ယထာ- ဆိုအပ်ကုန်သကဲ့သို့၊ ဧဝ- ဤ၊ အတူ၊ သမ္ဗာပိ- အလုံး
 စုံလည်းဖြစ်သော၊ (အဏှဇေ, ဇလဗုဇေ, သံသေဒဇေ, ဩပပါတိက, အားလုံး-
 ဟုလို၊) အယံပဇာ - ဤ သတွာအပေါင်းကို အဝိဇ္ဇဏှကောသေ - အဝိဇ္ဇာ
 တည်းဟူသောအုခွံ၌၊ နိဗ္ဗတ္တတ္တာ- ဖြစ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ အဏှဘူတာတိ-
 အဏှဘူတာဟူ၍၊ ဝုစ္ဆတိ- ၏၊ ပရိယောနဒ္ဓါယာတိ- ကား၊ တေန အဝိဇ္ဇဏှ

အာဟ- ဧဝမေဝ၊ ဧဝ၊ အာဒိ ။ ။ “ အာဟ၏နောက်၊ အာဒိရောက်မှ၊ ပဌမာ
 ဝိဘတ်, ကြေ၏မှတ် ” နှင့်အညီ “ အာဒိ ” ဟု ပဌမန္တထားသည်၊ ဤ အရာမျိုးကို
 နိဿယအတိုင်း အနက် ၂ မျိုးပေးကြ၏။ [အာဟ၏ရှေ့, အာဒိတွေ့သော်, ဒုတိယာ
 ဝိဘတ်, ကြေ၏မှတ်။]

ပရိယောနဒ္ဓါယ ။ ။ ပရိကို သမန္တတောဖွင့်၏၊ ဩနဒ္ဓါ၌ “ နဟ= ဗန္ဓနေ ” အရ
 ဗဒ္ဓါယဟု ဓာတ်နက်ဖွင့်၍ ကြိုးဖြင့်ဖွဲ့ချည်သကဲ့သို့ ဖွဲ့ချည်ခြင်းကိုယူမည် စိုးသောကြောင့်
 “ ဝေဠိတာယ ” ဟု ထပ်ဖွင့်သည်။

ကောသေန- ထိုအဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော အခွံသည်၊ သမန္တတော-ထက်ဝန်းကျင်၌၊ ဩနဒ္ဓါယ-မြေးယွက်အပ်သော၊ ဗဒ္ဓါယ- ဖွဲ့အပ်သော၊ ဝေဋ္ဌိတာယ- ရစ်ပတ် အပ်သော၊ (ပဇာယ - တွင်း) အဝိဇ္ဇာဏ္ဍကောသံ ပဒါလေတွာတိ- ကား၊ အဝိဇ္ဇာမယံ-အဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော၊ တံ အဏ္ဍကောသံ- ထို အခွံကို၊ ဘိန္နိတွာ- ဖောက်၍၊ ကောဝ လောကေတိ-ကား၊ သကလေပိ - အလုံးစုံလည်းဖြစ်သော၊ လောကသန္တိဝါသေ-အစိတ်အစိတ်သတ္တုတို့၏ ကောင်းစွာ ရော၍တည်နေရာ အပေါင်းဖြစ်သော သတ္တလောက၌၊ အဟမေဝ ကော- ငါတုရား တဆူတည်းသာ၊ အဒုတိယော-နှစ်ဆူမြောက် မရှိသည်၊ (ဟုတွာ-၍၊ “ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ-ဗြ ” ဟု ပါဠိတော်၌ စင်၊) အနတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗောဓိ” အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါတိတ္ထေ - ပါဠိ၌၊ အနတ္တရန္တိ - ကား၊ ဥတ္တရဝိရဟိတံ-မိမိထက် မြတ်သောတရားမှ ကင်းသော၊ သဗ္ဗသေဋ္ဌံ - အလုံးစုံသော တရားတို့ထက် မြတ်သော၊ သမ္မာသမ္ဗောဓိန္တိ - ကား၊ သမ္မာ-မဖေ၊ မပြန်ရင်း၊ သာမဉ္ဇ- ကိုယ်တော်တိုင်သာလျှင်ရင်း၊ ဗောဓိ”-သိတတ်သောဉာဏ်ကို၊ အထဝါ-ထို့ပြင် တနည်းကား၊ ပသတ္ထံ- ချီးမွမ်းအပ်သည်လည်း ဖြစ်သော၊ သုန္နရံစ- ကောင်းသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဗောဓိ”-ကို၊ (အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ-ဗြ၊)

လောကသန္တိဝါသေ ။ ။ “လောကောယေဝ+သင်္ဂမ္မ သမာဂမ္မ နိဝါသဋ္ဌေန လောကသန္တိဝါသော၊ သတ္တနိကာယော ” - အင်္ဂုတ္တရဋီကာ၊ “ နိဝသန္တိ ဣတ္ထာတိ နိဝါသော၊ သင်္ဂမ္မ+နိဝါသော - သန္တိဝါသော၊ လောကောယေဝ+သန္တိဝါသော- လောကသန္တိဝါသော ” ဟု ပြုစေလို၏၊ အပေါင်းအစုဖြစ်သော သတ္တလောကသည် အစိတ်စိတ် သတ္တုတို့၏ လာရောက် တည်နေရာ ဖြစ်သောကြောင့် “ လောက သန္တိဝါသ ” မည်၏။

ဥတ္တရဝိရဟိတံ ။ ။ “နတ္ထိ ဥတ္တရော ယဿာတိ အနတ္တရော=မိမိထက် လွန်မြတ်သောတရား မရှိ” ဟူသည် မိမိထက်မြတ်သော တရားမှကင်းခြင်း၊ မိမိသာ အမြတ်ဆုံး ဖြစ်ခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဥတ္တရဝိရဟိတံ သဗ္ဗသေဋ္ဌံ” ဟု အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ “သမ္မာ + သာမဉ္ဇ + ဗောဓိ” ဖွင့်ပုံသည် “ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓေါ ” ဂုဏ်တော်ဖွင့်နှင့် တူ၏၊ သာရတ္ထ၌ သာမဉ္ဇကို “သယမေဝစ” ဟု ဖွင့်၏၊ ဤဖွင့်ပုံသည် ထိုဂုဏ်တော်ဖွင့်၌ “ ဧဝသဒ္ဓါကို ရသင့်၍ ထည့်ရသည်၊ စသဒ္ဓါကား ထုံးစံအတိုင်း သမ္ဗုဏ္ဍနတည်း ” ဟု ပြခဲ့သော အဓိပ္ပါယ်ကို ထောက်ခံလျက်ရှိသည်၊ အထဝါ တက်သောနည်း၌ကား သမ္မာသည် ပသတ္ထအနက်ဟော၊ သံသည် သုန္နရအနက်ဟော တည်း၊ သံ၏အနက်တွင် သုန္နရအနက် မပါ၊ သမ္မာနှင့် သုန္နရသည် သဘောတူ၏-ဟု ယူပါ။ [ပ+သံသ+တ၊ “ သာသ ဝသ သံသ သသာ ထော ” မောဂ္ဂလ္လာန် သုတ်ဖြင့် တကို ထ ပြ၍ “ပသတ္ထံ” ဟု ပါဠိမှန်ရှိစေ။]

ရုက္ခောပိ - ဗောဓိပင်ကို၎င်း၊ မဂ္ဂေါပိ - အရဟတ္တမဂ်ကို၎င်း၊ သဗ္ဗညုတညာဏမ္ပိ-သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို၎င်း၊ နိဗ္ဗာနမ္ပိ- နိဗ္ဗာန်ကို၎င်း၊ ဗောဓိတိ- ဗောဓိဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ - ၏၊ ဟိ - ချေ၊ ဗောဓိရုက္ခမူလေ-ပဌမာဘိ သမ္မုဒ္ဓေါတိစ - ဒွေ၊ ဟူ၍၎င်း၊ အန္တရာစ ဂယံ အန္တရာစဗောဓိန္တိ စ-မိ*ဟူ၍၎င်း၊ အာဂတဋ္ဌာနေ သု-လာသော ပါဠိရပ်တို့၌၊ ရုက္ခော - ဗောဓိပင်ကို၊ ဗောဓိတိ- ဗောဓိဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ [ဗောဓိရုက္ခမူလေ-ဗောဓိပင်၏အနီး အောက်၌၊ ပဌမ-အားလုံးသော သတ္တာဟတို့၏ ရှေးဥးစွာ၊ အဘိသမ္မုဒ္ဓေါ - ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူပြီးသည်၊ (ဝိနည်းမဟာဝါ၊ ဗောဓိကထာ၊) ဂယံ - ဂယာရွာ၏၊ အန္တရာစ-အကြား၌၎င်း၊ ဗောဓိ* -ဗောဓိပင်၏၊ အန္တရာစ-၎င်း၊ (ဝိနည်းမဟာဝါ၊ ပဉ္စဝဂ္ဂိယကထာ၊) ဗောဓိ ဝုစ္စတိ စတူသု မဂ္ဂေသု ဉာဏန္တိ - ဏံဟူ၍၊ အာဂတဋ္ဌာနေ-၌၊ မဂ္ဂေါ- အရဟတ္တမဂ်ကို၊ (ဗောဓိတိ-၍၊ ဝုစ္စတိ - ၏၊) [စတူသု-၄ ပါးကုန်သော၊ မဂ္ဂေသု-အရိယာမဂ်တို့၌၊ ဉာဏံ - သိတတ်သောဉာဏ်ကို၊ ဗောဓိ - ဗောဓိဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ - ၏၊ (စူဠနိဒ္ဒေသ၊ ပါရာယနဝဂ်၊ ခဂ္ဂဝိသာဏသုတ်၊) ပပ္ပေါတိ ဗောဓိ* ဝရဘူရိမေဓသောတိ- သောဟူ၍၊ အာဂတဋ္ဌာနေ-၌၊ သဗ္ဗညုတညာဏံ-သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို၊ (ဗောဓိတိ-၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊) [ဝရဘူရိမေဓသော-မြတ်သောမြေကြီးသဘွယ်ပြန့်ကျယ်သောပညာရှိသော (“မဟာပထဝီဝိယ ပတ္ထဝရပညော” - ဇီကာ၊ ပါဠိအဘိဓာန်၌ မြေဟောပရိယာယ်တွင် ဘူရိသဒ္ဓါပါ၏၊ သက္ကတ၌ကား “အမျှား အနက်ဟော ” ဟု လာ၏၊) ကုမာရော - မင်းသားသည်၊ ဗောဓိ* - သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်သို့၊ ပပ္ပေါတိ - ရောက်နိုင်၏၊ (သုတ်ပါထေယျ၊ သတ္တမ - လက္ခဏသုတ်။) ပတွာန ဗောဓိ* အမတံ အသင်္ခတန္တိ-တံဟူ၍၊ အာဂတဋ္ဌာနေ-၌၊ နိဗ္ဗာနံ-နိဗ္ဗာန်ကို၊ (ဗောဓိတိ ဝုစ္စတိ၊) [အမတံ- မအို မသေ၊ အမြဲနေရာဖြစ်သော၊ အသင်္ခတံ- အကြောင်းတရားတို့သည် ကောင်းစွာရောက်၍ မပြုပြင်အပ်သော၊ ဗောဓိ* - နိဗ္ဗာန်သို့၊ ပတွာန-ရော၍၊] ပန- အတ္ထုဒ္ဓါရ သာမညမှတစ်ပါး အတ္ထုဒ္ဓေသ ဝိသေသကို

ဗောဓိ၏ဝေဒနတ္ထ။ ။သစ်ပင်သည် “အဗုဇ္ဈိ ဧတ္ထ” ဟူသော အဓိကရဏသာဓိကြောင့် “ဗောဓိ” မည်၏၊ “အလုံးစုံသော တရားတို့ကို သိတော်မူခဲ့ရာ သစ်ပင်” ဟုလို၊ အရိယာမဂ်သည် “သယံ ဗုဇ္ဈတိ-မိမိကိုယ်တိုင် သစ္စာ ၄ပါးကို သိတတ်၏” ဟူသော ကတ္ထုသာဓိကြောင့်၎င်း၊ ဗုဇ္ဈန္တိ တေန-သမ္ပယုတ်တရားတို့၏ သစ္စာ ၄ပါးကို သိကြောင်းဟူသော ကရဏသာဓိကြောင့်၎င်း “ဗောဓိ” မည်၏၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်သည် “သဗ္ဗဓမ္မေ ဗုဇ္ဈတိ-အလုံးစုံသောတရားတို့ကို (အလုံးစုံ အခြင်းအရာအားဖြင့်) သိတော်မူတတ်၏” ဟူသော ကတ္ထုသာဓိကြောင့် “ဗောဓိ” မည်၏၊ နိဗ္ဗာန်သည် “ဗုဇ္ဈတေ-သိအပ်၏” ဟူသော ကမ္မသာဓိကြောင့် “ဗောဓိ” မည်၏။

ဆိုဉ္ဇးအံ၊ ဣမ- ဤသမ္မာသမ္ဗောဓိံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါဟူသော ပါဌ်၌၊ အဂ္ဂတော- မြတ်စွာဘုရား၏၊ အရဟတ္တမဂ္ဂညာဏံ - အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်တော်ကို၊ အဓိပ္ပေတံ- အလိုရှိအပ်၏၊ သဗ္ဗညုတညာဏံ- သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို၊ (အဓိပ္ပေတံ- ၏) ဣတိဗိ-ဤသို့လည်း၊ ဝဒန္တိ-ဆိုကြကုန်သေး၏။

အညေသံ - ဘုရားမှတပါး၊ အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ အရဟတ္တမဂ္ဂေါ - အရဟတ္တမဂ်သည်၊ အနုတ္တရာဗောဓိ - အနုတ္တရာဗောဓိသည်၊ ဟောတိ - ဖြစ်သလော၊ န ဟောတိ-မဖြစ်သလော၊ ဣတိ-ဤကားအမေးတည်း၊ နဟောတိ-မဖြစ်၊ ကသ္မာ- အဘယ်ကြောင့်နည်း၊ အသဗ္ဗရုဏဒါယကတ္ထ - အလုံးစုံသောရုဏ်ကို မပေးနိုင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ (ဣတိ - ဤကား အဖြေတည်း၊) [လိုက်သင့်သောပုဂ္ဂိုလ်များကိုလိုက်စေ၍ အနက်ကျယ်ပေးလေ၊] ဟိ-ဧ၊ တေသံ-ထိုဘုရားမှတပါး၊ အခြားပုဂ္ဂိုလ်တို့တွင်၊ ကဿမိ - အချို့ပုဂ္ဂိုလ်၏၊ အရဟတ္တမဂ္ဂေါ-သည်၊ အရဟတ္တဖလမေဝ - အရဟတ္တဖိုလ်ကိုသာ၊ ဒေတိ-ပေးနိုင်၏၊ (သုက္ခ ဝိပဿကပုဂ္ဂိုလ်၏ မဂ်ကို ဆိုသည်၊) ကဿမိ - ၏၊ (အရဟတ္တမဂ္ဂေါ-သည်၊) တိဿော- ၃ ပါးကုန်သော၊ ဝိဇ္ဇာ-ဝိဇ္ဇာတို့ကို၊ (ဒေတိ-၏၊ တေဝိဇ္ဇာပုဂ္ဂိုလ်၏မဂ်ကို ဆိုသည်၊) ကဿမိ (အရဟတ္တမဂ္ဂေါ) ဆ- ၆ ပါးကုန်သော၊ အဘိညာ-အဘိညာဉ်တို့ကို၊ (ဒေတိ၊ ဆဠာတိညပုဂ္ဂိုလ်၏ မဂ်ကို ဆိုသည်၊) ကဿမိ (အရဟတ္တမဂ္ဂေါ) စတဿော- ၄ ပါး ကုန်သော၊ ပဋိ

အသဗ္ဗရုဏဒါယကတ္ထာ။ ။န + သဗ္ဗရုဏာ- အသဗ္ဗရုဏာ၊ ဒေတိတိတိ ဒါယကော (မဂ္ဂေါ)၊ အသဗ္ဗရုဏာနံ + ဒါယကော - အသဗ္ဗရုဏ ဒါယကော၊ အသီးသီးသမာသ်စပ်ခိုက်၌ အနက်မပေးရသေး၊ အနက်ပေးရာ၌ နကို ဒါယကနှင့် တွဲရသောကြောင့် စပ်သင့်သော ဒါယကပုဂ္ဂိုလ်နှင့် မစပ်ဘဲ၊ မစပ်သင့်သော သဗ္ဗရုဏနှင့် စပ်ထားသော “အယုတ္တသမာသ်” တည်း၊ သမာသ်စပ်ပြီးသော်လည်း “သဗ္ဗရုဏာနံ န ဒါယကော” ဝါကျတုန်းကကဲ့သို့ ဆိုလိုရင်းအနက်ကို သိစေနိုင်မှ ဤသမာသ်မျိုး စပ်ရသည်။ [“အယုတ္တသမာသောယံ- ဝမကတ္တာ၊ ယထာ အသုရိယပဿ ဘနိ မုခါနိ”-ဋီကာ။]

တိဿော ဝိဇ္ဇာ။ ။ “အရဟတ္တမဂ်သည် ဝိဇ္ဇာ ၃ ပါးကိုပေး၏” ဟူရာ၌ ထိုမဂ်ကိုယ်တိုင် “ပု-ဒိ-အာ” ၃ ပါးတွင် အာသဝက္ခယဉာဏ်ဝိဇ္ဇာ ဖြစ်နေသည်ဟုတ်လော၊ အဘယ်နည်းဖြင့် ဝိဇ္ဇာ ၃ ပါးကို ပေးသနည်း-ဟု မေးဘွယ်ရှိ၏၊ အဖြေကား၊-အရဟတ္တမဂ်ဟူရာ၌ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးလုံး ပါ၏၊ အာသဝက္ခယဉာဏ် ဟူသည်ကား သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင် ၁ ပါးသာတည်း၊ ထို့ကြောင့် အရဟတ္တမဂ်သည် သူနှင့်အတူတကွ ပါဝင်သော အာသဝက္ခယဉာဏ်ကို၎င်း၊ ပုဗ္ဗေနိဝါသဉာဏ် ဒိဗ္ဗစက္ခုဉာဏ်ဟူသော လောကီဝိဇ္ဇာ ၂ ပါးကို၎င်း (ထို ၂ ပါးဆိုင်ရာ အမှိုက်မှောင်ကို ပယ်သောအားဖြင့်) ပေးနိုင်သည်၊ အဘိညာဉ် ၆ ပါး ပေးရာ၌လည်း ဤနည်းပင်။

သန္တိဒါ - ပဋိသန္တိဒါတို့ကို၊ (ဒေတိ - န၊ ပဋိသန္တိဒါပတ္တ ပုဂ္ဂိုလ်၏ မဂ်ကို ဆိုသည်။) ကဿဗိ(အရဟတ္တမဂ္ဂေါ)သဘဝကပါရမိညာဏ်-သဘဝကပါရမိ ဉာဏ်ကို၊ ဒေတိ-န၊ [အဂ္ဂသဘဝကတို့ ရထိုက်သော လောကီ လောကုတ္တရာ ဉာဏ်ကို သဘဝကပါရမိဉာဏ်ဟု ခေါ်သည်။] ပစ္စေကဗုဒ္ဓါနိပိ-ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ တို့၏သော်မှလည်း၊ (အရဟတ္တမဂ္ဂေါ-သည်။) ပစ္စေကဗေဓိညာဏမေဝ- ပစ္စေကဗေဓိဉာဏ်ကိုသာ၊ ဒေတိ-န၊ ဗုဒ္ဓါနိ-ဘုရားရှင်တို့၏၊ အရဟတ္တမဂ္ဂေါ ပန - သည်ကား၊ သဗ္ဗဂုဏသမ္ပတ္တိ - အလုံးစုံသောဂုဏ်တို့၏ ပြည့်စုံခြင်းကို၊ ဒေတိ၊ (ကောဝိယ-အဘယ်ကဲ့သို့နည်း၊) ရညော- မင်း၏၊ အဘိသေကော- အဘိသိက် ရေစင်သည်၊ သဗ္ဗလောကီဿရိယဘာဝ်-အလုံးစုံသော လောက၌ အစိုးရခြင်းရှိသူ၏ အဖြစ်ကို၊ ဒေတိဝိယ-ပေးသကဲ့သို့တည်း၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ အညဿ-ဘုရားမှတပါး၊ အခြားသော၊ ကဿဗိပိ-တစုံတယောက်၏လည်း၊ (အရဟတ္တမဂ္ဂေါ- သည်။) အနတ္တရာဗေဓိ- သည်၊ န ဟောတိ- နိုင်၊ ဣတိ- ဤကား အကျယ်အဖြေတည်း၊ အဘိသမ္ပုဒ္ဓေါတိ - ကား၊ အတ္တညာသိ- သိတော်မူပြီ၊ ပဋိဝိဇ္ဇိ-ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူပြီ၊ ပတ္တော-ရောတော်မူပြီးသည်၊ အမှိ-ဖြစ်၏၊ အဓိဂတော-ရတော်မူပြီးသည်၊ အမှိ-၏၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊

ဣဒါနိ-၌၊ ဘဂဝတာ-သည်၊ ဝေမေဝ ခေါ်အဟံ မြာဟူဏာတိ အာဒိ နာ-ဏ အစရှိသော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊ ဝုတ္တံ-မိန့်တော်မူအပ်သော၊ ယဒေတံ ဩပဗ္ဗသမ္ပုဒ္ဓိပါဒနံ-အကြင်ဥပမာနကို ဥပမေယျနှင့် ကောင်းစွာ ဆက်စပ်စေ ခြင်းသည်၊ အတ္ထိ-၏၊ [“ဩပဗ္ဗတ္တဿ ဥပမေယျေန သမ္ပဒေဝ ပဋိပါဒနံ”- ဇီကာ၊] တံ-ထို ဩပဗ္ဗသမ္ပုဒ္ဓိပါဒနကို၊ ဧဝံ - ဤ ဆိုအပ်လတံသောနည်းဖြင့်၊ အတ္ထေန - ဥပမေယျ အနက်နှင့်၊ [“ဥပမေယျတ္ထေန”- ဇီကာ၊] သန္တိ-

အဘိသေကောပိယရညော။ ။ရာဇအဘိသိက်ရေစင်ကို ဥျးထိပ်၌သွန်းလောင်း ခြင်းသည် တနိုင်ငံလုံး အစိုးရခြင်း ဟူသော အာဏာကို ပေးသကဲ့သို့၊ ဘုရားရှင်၏ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်လည်း အလုံးစုံသော ဘုရားဂုဏ်တော်၏ပြည့်စုံခြင်းကို ပေးနိုင်၏၊ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်၏ အရဟတ္တမဂ်သာလျှင် “အနတ္တရာဗေဓိ” အမည်ရသည်။

အတ္တညာသိ။ ။ဇီကာတို့၌ “ဇာနိ” ဟု ဖွင့်ကြ၏၊ အဘိ အနက်မရှိ - ဟူလို၊ ထိုဇာနနလည်း “န အနုဿဝါဒိဝသေန - တဆင့် ကြား၍ သိရခြင်း စသော အသိ မဟုတ်” ဟု ပြလို၍ “ပဋိဝိဇ္ဇိ” ဟုဖွင့်၊ “ထိုးထိုးထွင်းထွင်းသိခြင်း” ဟူလို၊ ထိုပဋိဝိဇ္ဇေ လည်း အဝေး၌ တည်သောအရာ၏ လက္ခဏာသဘောကို လှမ်း၍သိခြင်းမျိုး မဟုတ် ဟု ပြလို၍ “ပတ္တောမှိ-ရောက်ပြီးဖြစ်၏” ဟု မိန့်သည်၊ ထို ရောက်ခြင်းလည်း မိမိက သွား၍ရောက်ခြင်း မဟုတ် ဟု ပြလို၍ “အဓိဂတောမှိ- (မိမိသန္တာန်၌ ဖြစ်စေခြင်း အားဖြင့်) ရခြင်းဖြစ်သည်” ဟူလို။

တကွ၊ သံသန္ဓေတွာ-ရောနှောစေ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏၊ [“ သံသန္ဓေတွာ ” ဟု
 ကာရိတ် ဣပစ္စည်းနှင့်တကွ အင်္ဂုတ္တရဋ္ဌကထာရှိတိုင်း ကောင်း၏ “တံ” ဟု
 တံပုဒ်ရှိသောကြောင့် အကမ္မကသံသန္ဓိတွာကား မကောင်း၊] ဟိ-ဇွဲ၊ တဿာ
 ကုတ္တုဒိယာ-၏၊ အတ္တနော - မိမိ၏၊ အဇ္ဈေသု-အုတို၍၊ အဓိသယနာဒိ တိရိစ္ဆ
 ကြိယာကရဏံ - အထက်၌ဝပ်ခြင်း အစရှိသော ဂုဗါး အပြားရှိသော အမူ
 အရာပြုခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ ယထာ-သိထိုက် သကဲ့သို့၊ (ဂမ္ဘဂ္ဂဟဏကာလော
 ဝေဒိတဗ္ဗောမ္ဘဝေဒိတဗ္ဗလိုက်၊) ဧဝံ-ဤ၊ အတု၊ ဗောဓိပလ္လင်္ဂ-ဗောဓိပလ္လင်၌၊
 နိသိန္နဿ-ထိုင်နေတော် မူသော၊ ဗောဓိသတ္တ ဘူတဿ - ဘုရားအလောင်း
 ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ ဘဂဝတော-၏၊ အတ္တနော-ကိုယ်တော်၏၊ စိတ္တသန္တာနော-
 စိတ်အစဉ်၌၊ အနိစ္စံ - အနိစ္စ၊ ဒုက္ခံ - ဒုက္ခ၊ အနတ္တာ - အနတ္တ၊ ဣတိ - ဤသို့၊
 တိရိစ္ဆာနုပဿနာ ကရဏံ - ဂုဗါး အပြားရှိသော အနုပဿနာကို ပြုခြင်းကို၊
 ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏၊ ကုတ္တုဒိယာ-၏၊ တိရိစ္ဆကြိယာ သမ္ပါဒနေန-ဂုဗါးအပြားရှိသော
 အမူအရာကိုကောင်းစွာပြီးစေခြင်းကြောင့်၊ အဏ္ဏာနံ-တို့၏၊ အပုတိတာဝေါ-
 မပုတ် ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော ဝိယ - ကဲ့သို့၊ ဧဝံ ဗောဓိသတ္တ
 ဘူတဿ ဘဂဝတော၊ တိရိစ္ဆာနုပဿနာသမ္ပါဒနေန- ကြောင့်၊ ဝိပဿနာ
 ဉာဏဿ - ၏၊ အပရိဟာနိ - မယုတ်လျော့ခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော - ထိုက်၏၊
 ကုတ္တုဒိယာ တိရိစ္ဆကြိယာကရဏေန-ကြောင့်၊ အဏ္ဏာနံ-တို့၏၊ အလ္လသိနေဟ
 ပရိယာဒါနံ-စိုသောအစေး၏ကုန်ခန်းခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ ဝိယ-သို့၊ ဧဝံ ဗောဓိ
 သတ္တဘူတဿ ဘဂဝတော တိရိစ္ဆာနုပဿနာသမ္ပါဒနေန၊ ဘဝတ္ထယာနဂတ
 နိကန္တိ သိနေဟ ပရိယာဒါနံ-ဘဝ ဂုဗါးသို့ အစဉ်လိုက်သော တဏှာနိကန္တိ
 အစေး၏ကုန်ခန်းခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏၊ ကုတ္တုဒိယာ တိရိစ္ဆကြိယာကရဏေန၊
 အဏ္ဏကပါလာနံ - ဥဇွံတို့၏၊ တနုဘာဝေါ - ပါးလွပ် ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို၊
 ဝေဒိတဗ္ဗော ဝိယ၊ ဧဝံ ဗောဓိသတ္တဘူတဿ ဘဂဝတော တိရိစ္ဆာနုပဿနာ
 သမ္ပါဒနေန အဝိဇ္ဇဏ္ဍကောသဿ တနုဘာဝေါ ဝေဒိတဗ္ဗော - ၏၊ ကုတ္တုဒိ
 ယာ တိရိစ္ဆကြိယာကရဏေန ကုတ္တုဒိန္ဒြိယာပကဿ၊ ပါဒနသိခါ တုဏှကဝံနံ-
 ခြေသည်းဖျား နှုတ်သီးတို့၏၊ ထဒ္ဒခရဘာဝေါ - ကြမ်းတန်းသည်၏ အဖြစ်၊
 ခက်မာသည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော ဝိယ - သို့၊ ဧဝံ ဗောဓိသတ္တဘူတဿ
 ဘဂဝတော တိရိစ္ဆာနုပဿနာသမ္ပါဒနေန၊ ဝိပဿနာ ဉာဏဿ-၏၊ တိက္ခ

ထဒ္ဒခရဘာဝေါ။ ။ မုဒုဘူတဿာပိ ခရဘာဝေါပတ္တိ ဟောတီတိ တဇ္ဇိဝတ္ထနတ္ထံ
 ထဒ္ဒခရဘာဝေါဘိဝုတ္တံ = တချို့ အရာဝတ္ထုသည် နုည့်သော်လည်း မာနေတတ်၏၊
 ထိုဝတ္ထုမျိုးကို တားမြစ်သော ထဒ္ဒထည့်၍ဆိုအပ်၏၊ “ကြမ်းတန်းခက်မာသည်” ဟုလို။

ခရ ဝိပ္ပသန္တသုရဘာဝေါ- ထက်မြက်သည်၏အဖြစ်၊ ခက်မာသည်၏ အဖြစ်၊ အထူးကြည်လင်သည်၏အဖြစ်၊ ရဲရင့်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ကုတ္တု၊ ဝိယာ တိဝိဓကြိယာကရဏေန၊ ကုတ္တု၊ ဇန္တုပကဿ-၏၊ ပရိဏာမကာလော- ရင့်ရာအခါကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗောဝိယ၊ ဝေ၊ ပေါပိပဿနာဉာဏဿ-၏၊ ပရိဏာမ ကာလော- ရင့်ရာ အခါကို၊ (ဝနိတကာလော - တိုးပွားရာအခါကို)၊ ဝဗ္ဗဂ္ဂ ဟဏကာလော-ကိုယ်ဝန်ယူရာ အခါကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော- ၏၊ တတော- ထိုမှ နောက်၌၊ ပေါ၊ ပါဒနသိခါယ ဝါ-ခြေသည်းဖျားဖြင့်သော်၎င်း၊ မုခတုဏှကေ နဝါ-နှုတ်သီးဖျားဖြင့် သော်၎င်း၊ အဏှကောသံ - အုခွံကို၊ ပဒါလေတွာ-

တိက္ခ ခရ ဝိပ္ပသန္တ သုရဘာဝေါ။ ။ဝိပဿနာဉာဏ် ဟူသော ပညိန္ဒြေသည် သမာဓိန္ဒြေကောင်းလေ သင်္ခါရအတွင်း၌ စိုက်၍စိုက်၍ ဝင်လေ ဖြစ်၏။ ထိုသို့ စိုက်ဝင် ခြင်းသည် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ တိက္ခဘာဝ (ထက်ခြင်း သဘော) တည်း။ မြှားသည် ထက်သော်လည်း မှတ်တိုင် ပစ်ခွက်သို့ ရောက်သောအခါ တိုး၍ ချော်သွားတတ် သကဲ့သို့ အာရုံ၌ ချော်မသွားဘဲ သတိန္ဒြေစွမ်းဖြင့် စွဲ၍မြဲ၍ နေခြင်းသည် ဝိပဿနာ ဉာဏ်၏ ခရဘာဝ (သန်မာသောသဘော) တည်း။ ထိုသို့ သန်မာသော်လည်း သိမ်မွေ့ သောကိလေသာ နိကန္တိတဏှာ ဖြစ်ပေါ်လာလျှင် မကြည်မလင်ရှိတတ်၏။ ထိုသို့ မဖြစ် စေဘဲ သမ္ပိန္ဒြေစွမ်းဖြင့် ကြည်လင်နေခြင်းသည် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ ပသန္တဘာဝတည်း။ ထိုသို့ ကြည်လင်နေသော်လည်း အကြား အကြား၌ ဆုတ်နစ် ဆုတ်နစ် လုပ်နေလျှင် ရဲရင့်ရာမရောက်။ ထိုသို့ မဆုတ်နစ်စေဘဲ ဝီရိယိန္ဒြေစွမ်းဖြင့် ရဲရင့်တိုးတက် နေခြင်းသည် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ သုရဘာဝတည်း။

ပရိဏာမ၊ ပေါ၊ ဝဗ္ဗဂ္ဂဟဏကာလော။ ။သဒ္ဓသနဉာဏ်မှစ၍ ဉာဏ်စဉ်အတိုင်း တက်လာသော ဝိပဿနာသည် ဝုဠာနဂါမိနီ ဝိပဿနာအဆင့်အတန်းသို့ ရောက်လျှင် ပရိဏာမ (ရင့်သော) ကာလသို့ ရောက်၏။ ထိုအချိန်မှာ မင်္ဂတည်းဟူသော သားငယ် ကို ဖွားမြင်သို့ရာ ကိုယ်ဝန်ယူနေသကဲ့သို့လည်းဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “ပရိဏာမကာလော ဝဗ္ဗဂ္ဂဟဏကာလော” ဟု မိန့်သည်။ “ပရိဏာမ” အရာဝယ် “ပရိပါက” ဟု လည်း အဋ္ဌကထာပါ၌ ရှိ၏။ အနက်တူပင်၊ ပရိပုဗ္ဗ၊ နမုဓာတ်လည်း “ပရိဏာမံ - အစာ ကြေခြင်း” စသည်ဖြင့် ရင့်ခြင်း အနက်ကိုပင် ဟော၏။ [“ပရိဏာမကာလောတိ ဝုဠာနဂါမိနီဘာဝပုတ္တိ၊ တဒါ စ သာ မဂ္ဂညာဏဂန္ထံ ဂဏှန္တိ ဝိယ ဟောတိ ” - သာရတ္ထ။]

မှတ်ချက် ။ ။ ဤဦးကာ၌ ပရိဏာမကာလနှင့် ဝဗ္ဗဂ္ဂဟဏကာလ ၊ မျိုးကိုသာ ဖွင့်၍ ဝနိတကာလကို ဖွင့်သောကြောင့် ဝနိတကာလောသည် (တိဝိဓအနုပဿနာ အရ ၃ မျိုး ပြည့်အောင်) နောက်မှ ထည့်ပါ၌ ဖြစ်ဟန်တူ၏။ ထို့ပြင် - အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တာနုပဿနာတို့ကို တိဝိဓ ဟု ဆို၍ ဤပရိဏာမ စသည်တို့ကို တိဝိဓအနုပဿနာ ဟု ဆိုခြင်း မဟုတ်။ ပရိဏာမနှင့် ဝနိတတွင် “ပရိဏာမ” က ကြီးပွားရုံတွင် မက၊ ရင့်ပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ဝနိတကာလက နောက်ကျနေခြင်းလည်း သဘာဝမကျ။

ဖေါက်ခွဲ၍၊ [ပပုဗ္ဗ, ဒလ-ဝိဒါရဏေ(ဖေါက်ခွဲခြင်း)၊ စုရာဒိ၊] ပက္ခေ-အတောင်
 တို့ကို၊ ပဗ္ဗေါဇေတွာ - ခါ၍၊ [ပ ပုဗ္ဗ, ဖုဋ္ဌ-(စုရာဒိ) ဝိဓုနနေ- ခါတွက်ခြင်း၌၊]
 သောတ္ထိနာ-ချမ်းသာသဖြင့်၊ အဘိနိဗ္ဗိဒါကာလော-ပေါက်ထွက်ရာအခါကို၊
 ဝေဒိတဌော ဝိယ၊ ဧဝံ၊ ပေါဝိပဿနာဉာဏဂန္ထံ- ဝိပဿနာဉာဏ်တည်းဟူ
 သော ကိုယ်ဝန်ကို၊ ဂဏှာပေတွာ-ယူစေ၍၊ အနုပုဗ္ဗာဓိဂတေန-အစဉ်အတိုင်း
 ရအပ်သော၊ အရဟတ္တမဂ္ဂေန-ဖြင့်၊ အဝိဇ္ဇဏှကောသံ-အဝိဇ္ဇာတည်းဟူသော
 အုခံကို၊ ပဒါလေတွာ, အဘိညာပက္ခေ- လောကီ အဘိညာဉ် တည်းဟူသော
 အတောင်တို့ကို၊ (လောကုတ္တရာအဘိညာဉ်ကို အရဟတ္တမဂ္ဂေနဖြင့် ယူခဲ့ပြီ၊)
 ပဗ္ဗေါဇေတွာ သောတ္ထိနာ, သကလဗုဒ္ဓဂုဏသန္တိကတကာလော - အလုံး
 စုံသော ဘုရားဂုဏ်တော်ကို မျက်မှောက်ပြုအပ်ရာ အခါကို၊ ဝေဒိတဌော-၏၊
 ဣတိ - ဤသို့၊ တံ- ထို ဩပဗ္ဗသဗ္ဗဒိပါဒနကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ - ၏၊ (ရှေ့စကား
 ပြန်အုပ်သည်။)

သွာဟံ ဗြာဟ္မဏ ဇောဌော သေဌော လောကဿာတိ-ကား၊ ဗြာဟ္မဏ-
 ဣား၊ သော အဟံ-ထိုငါသည်၊ (သန္နံ ဂတော, သေဌောတို့၌ စပ်၊) တေသံ
 ကုတ္တု၊ ဣန္ဒြိယပကာနံ-တို့တွင်၊ ပဌမတရံ-စွာ၊ အဏှကောသံ-ကို၊ ပဒါလေတွာ,
 အဘိနိဗ္ဗိဒေါ - ပေါက်ထွက်သော၊ ကုတ္တု၊ ဣပေါတကော-သည်၊ ဇောဌော-
 အကြီးဆုံးသည်၊ ဟောတိ ယထာ၊ ဧဝံ အဝိဇ္ဇာဂတယံ-အဝိဇ္ဇာ၌ဖြစ်သော၊
 ပဇာယ - တွင်၊ တံ အဝိဇ္ဇဏှကောသံ ပဒါလေတွာ ပဌမတရံ, အရိယာယ
 ဇာတိယာ-အရိယာဇာတ်ဖြင့်၊ ဇောတတ္တာ-ဖြစ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဇောဌော-
 ဂုဗ္ဘတရောတိ-အကြီးဆုံးဟူ၍၊ (ဇောဌောကို “ဂုဗ္ဘတရော” ဟု ထင်ဖွင့်သည်၊)
 သန္နံ -သို့၊ ဂတော- ရောက်ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ သဗ္ဗဂုဏေဟိ - တို့ဖြင့်၊ အပ္ပဋိ
 သမတ္တာ - အတုမရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ သေဌောတိ - အမြတ်ဆုံး ဟူ၍၊
 သန္နံ ဂတော။

ဧဝံ-ဤသို့၊ ဘဂဝါ- သည်၊ အတ္တနော - ၏၊ အနုတ္တရံ-ဤ ဇောဌ သေဌ
 ဘာဝထက်မြတ်သော ဂုဏ်မရှိသော၊ ဇောဌသေဌဘာဝံ- အကြီးဆုံး၏အဖြစ်၊
 အမြတ်ဆုံး၏အဖြစ်ကို၊ ဗြာဟ္မဏဿ-အား၊ ပကာသေတွာ-ပြတော်မူပြီး၍၊

အဘိနိဗ္ဗိဒါကာလော။ ။ အဘိ + နိပုဗ္ဗ, ဘိဒေတိ, ဒိဝါဒိ၊ အဘိနိဗ္ဗိဇ္ဇတိ
 (ပေါက်ထွက်၏) ဧတ္ထာတိ အဘိနိဗ္ဗိဒါ၊ သာစ+သာ+ကာလောစာတိ အဘိနိဗ္ဗိဒါ
 ကာလော၊ ရုဓာဒိ ဘိဒေတိရှိသော်လည်း “ပဒါလေတွာ” ဟု ဖေါက်ခွဲမှု ပါပြီးဖြစ်၍
 ဤနေရာ၌ “ပေါက်ထွက်ခြင်း” အနက်ကို ဟောသော အကမ္မကလည်းဖြစ်သော ဒိဝါဒိ
 ဘိဒေတိ ဟု ကြံသည်။

ဣဒါနိ-၌၊ ယာယ ပဋိပဒါယ - အကြင် အကျင့်ဖြင့်၊ တံ - ထို အနုတ္တရဇေဋ္ဌ
 သေဋ္ဌဘောဂုဏ်ကို၊ အဓိဂတော-ရတော်မူပြီ၊ တံ (ပဋိပဒံ)- ကို၊ ပုပ္ဖဘာဂ
 တော- ရှေ့အဘို့မှ၊ ပဘုတိ-စ၍၊ ဒဿတုံ- ပြတော်မူခြင်းငှါ၊ အာရဒ္ဓံ ခေါ်
 ပန မေ မြာဟ္မဏာတိ အာဒိ-ဏ အစရှိသော စကားကို၊ အာဟ-မိန့်တော်
 မူပြီ၊ ဝါ-တနည်း၊ ဘဂဝတော-၏၊ အနုတ္တရံ-သော၊ ဣမံ ဇေဋ္ဌသေဋ္ဌဘာဝံ-
 ကို၊ သုတ္တာ -၍၊ မြာဟ္မဏဿ - ၏၊ ကာယ ပဋိပဒါယ - အဘယ်အကျင့်ဖြင့်၊
 ဣမံ-ဤ အနုတ္တရ ဇေဋ္ဌသေဋ္ဌဘောဂုဏ်သို့၊ ပက္ခောနုခေါ- ရောက်ပါလိမ့်မည်
 နည်း၊ ဣတိ-သို့၊ စိတ္တမေဝ-စိတ်အကြံသည်သာ၊ [ဝေဖြင့် ယုံကြည်မှုမရှိသေး-
 ဟု ကန့်၊ ဝေမပါဘဲ “စိတ္တမုပ္ပန္နံ” ဟု လည်း မူကွဲရှိ၏၊] ဥပ္ပန္နံ-ဖြစ်ပြီ၊ တဿ-
 ဣာ-၏၊ စိတ္တံ-စိတ်အကြံကို၊ အညာယ-သိတော်မူ၍၊ အဟံ - သည်၊ ဣမာယ
 ပဋိပဒါယ - ဖြင့်၊ အနုတ္တရံ - သော၊ ဣမံ ဇေဋ္ဌသေဋ္ဌဘာဝံ - သို့၊ ပက္ခော-
 ရောက်တော်မူပြီ၊ ဣတိ- ဤအနက်ကို၊ ဒဿန္တော - လိုသည်၊ (ဟုတ္တာ-၍)
 ဝေ-သို့၊ ဝါ- ဤ အာရဒ္ဓံခေါ်ပန မေ မြာဟ္မဏအစရှိသည်ဟူ၍၊ အာဟံ-ပြီး၊
 တတ္ထ - ထို အာရဒ္ဓံ ခေါ်ပနမေ အစရှိသော စကားရပ်၌၊ အာရဒ္ဓံ ခေါ်ပနမေ
 ဝီရိယံ အဟောသီတိ-သိ ဟူသည်ကား၊ မြ ဟ္မဏ-ဣာ-၊ မယာ - သည်၊ အနု
 တ္တရော-ဤ ဇေဋ္ဌသေဋ္ဌဘာဝထက် မြတ်သောဂုဏ်မရှိသော၊ အယံ ဇေဋ္ဌသေဋ္ဌ
 ဘာဝေါ-ဤ အကြီးဆုံး၏အဖြစ်၊ အမြတ်ဆုံး၏အဖြစ်ကို၊ ကုသီတေန-ပျင်းရိ
 သည်၊ မုဋ္ဌဿတိနာ - ပျောက်ကင်းသော သတိရှိသည်၊ သာရဒ္ဓကာယေန-

ကုသီတေန။ ။ကုစ္ဆိတံ-စက်ဆုပ်အပ်စွာ၊ ဝါ-ရှုံ့စရာ ကောင်းလောက်အောင်၊
 သီဒတိ-အလုပ်ကိစ္စဟူသမျှ၌ ဆုတ်နစ်ဖင့်နှေးတတ်၏၊ ဣတိ (“ကု+သီဒေါ” ဟု ဖြစ်
 သင့်လျက် ဒကို တပြု၍) ကုသီတော။ [ကုပုဗ္ဗ, သီဒ-အ။] ဝီရိယေနာဓိဂန္တဋ္ဌဿ
 အတ္ထဿ အလာဘတော ကုစ္ဆိတေနာကာရေန သီဒတိတိ ကုသီဒေါ၊ ကုသီတောတိ
 စေတ္တ တတ္ထံ၊ သုဂတောတိ ဧတ္ထဝိယ-သဒ္ဓနီတိ။] (တနည်း) ကုသီယတေ အက္ခောသီ
 ယတေ-ဆဲအပ်၏၊ (ပျင်းလွန်း၍အဆဲခံရ၏၊) ဣတိ ကုသီတော၊ [ကုသ- တ၊ ဣဒါ
 မောဂ္ဂလ္လာန် ဂဌသုတ်၌ ဤလာ၍ “ကုသီတ” ဟု ဒိဃဖြင့် ရုပ်ရှိ၏။]

မုဋ္ဌဿတိနာ။ ။“မုသ-သမ္ပောသေ (ပျောက်ကင်းခြင်း)” ဟု ဓာတ်နက် ရှိ၏၊
 ထို့ကြောင့် “မုသတိတိ မုဋ္ဌာ၊ မုဋ္ဌာ+သတိ ယဿာတိ မုဋ္ဌဿတိ - ပျောက်သော
 သတိရှိသူ၊ ဝါ- သတိကင်းသူ။ [“မုဋ္ဌဿတိနာတိ ဝိနဋ္ဌဿတိနာ၊ သတိ ဝိရဟိ
 တေနာတိ အက္ခော”-ဋီကာ၊ ဝိနဋ္ဌ၌ ဝိပုဗ္ဗ, နသ-နာသေ (ပျောက်ပျက်ခြင်း) ဓာတ်
 တည်း၊ “မုဋ္ဌဿတိ-လွတ်သောသတိရှိသူ” ဟု ပေးကြသည်ကား မုဋ္ဌ၌ မုစဓာတ်ဟု
 ထင်မှားခြင်းကြောင့်တည်း၊ “မေုလျော့သော သတိရှိသူ” ဟု အဓိပ္ပါယ်နက်လည်း
 ပေးကြ၏၊ သတိသည် မမေုလျော့သောကြောင့် သာ၍ အဓိပ္ပါယ်ပျက်၏။]

ပူလောင်သောကိုယ်ရှိသည်။ ဝိက္ခိတ္တစိတ္တေန-ပျံလွင့်သောစိတ်ရှိသည်။(ဟုတွာ)
 န အဓိဂတော -ရအပ်သည်မဟုတ်။ အဝိစ - စင်စစ်ကား၊ တဒဓိဂမာယ-ထို
 အနတ္တရ ဇေဋ္ဌသေဋ္ဌဘောဂုဏ်ကို ရခြင်းငှါ၊မေ-သည်၊ ဝီရိယံ-သည်၊ ဝါ-ကို၊
 အာရဒ္ဓံ - အားထုတ်အပ်သည်၊ အဟောသိ - ဖြစ်ပြီ၊ ဗောဓိမဏ္ဍော - ဗောဓိ
 မဏ္ဍိုင်၌၊ ဝါ-အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်၏ ကြည်လင်ရာ ဗောဓိပင်
 အရပ်၌၊ [“ဗောဓိတိ ပညာ ဝုစ္စတိ၊ သာ ဧတ္ထ မဏ္ဍော (ပသန္နာ) ဇာတာတိ
 သော ပဒေသော ဗောဓိမဏ္ဍောတိ ပညာတော”] နိသိန္ဓေန - နေတော်မူ
 သော၊ မယာ-သည်၊ စတုရင်္ဂသမန္နာဂတံ- ၄ ပါးသောအင်္ဂါနှင့်ပြည့်စုံသော၊
 ဝီရိယံ အာရဒ္ဓံ အဟောသိ၊ ပဂ္ဂဟိတံ - ချီမြှောက်အပ်သည်၊ အသိထိလပ္ပဝတ္တိ
 တံ- မလျော့အောင် ဖြစ်စေအပ်သည်၊ (အဟောသိ)၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊
 စ-ဆက်၊ အာရဒ္ဓတ္တာယေဝ-ကြောင့်ပင်၊ မေ-၏၊ တံ-ထိုဝီရိယသည်၊ အသန္တီ
 နံ- မပြုကပ်သည်၊ ဝါ - မတွန့်ဆုတ်သည်၊ အဟောသိ-ပြီ။

သာရဗ္ဗကာယေန။ ။ သ+အာရဗ္ဗ၊အာပုဗ္ဗ ရတဓာတ်သည်ဝိကောပန (ညှဉ်းဆဲ
 ဖျက်ဆီးခြင်း)အနက်၊ အားထုတ်ခြင်းအနက်ကို ဟော၏၊ ဤနေရာ၌ ဝိကောပနကြံ၍
 “အာရဟ္မတိ-ညှဉ်းဆဲဖျက်ဆီးတတ်၏၊ ဣတိ အာရဗ္ဗေါ၊ ဒရထ (ကိလေသာပူလောင်
 ခြင်း) ရ၏၊ သုဟ+အာရဗ္ဗေန ယော ဝတ္တထီတိ သာရဗ္ဗေါ၊ သာရဗ္ဗေါ+ကာယော
 ယဿာတိ သာရဗ္ဗကာယော (နှိပ်စက်ဖျက်ဆီးတတ်သော ကိလေသာပူလောင်ခြင်း
 နှင့်တကွ ဖြစ်သောကိုယ်ရှိသူ) ။ [သာရဗ္ဗကာယေနာတိ သဒရထကာယေန-ဋီကာ။]

ဝိက္ခိတ္တစိတ္တေန။ ။ ဝိဝိဓံ-အထူးထူး အပြားပြား+ဝိတ္တံ- (ဟိုအာရုံ ဒီအာရုံသို့)
 ပစ်လွှင့်အပ်သောစိတ်တည်း၊ ဝိက္ခိတ္တံ-စိတ်၊ အထူးထူးအပြားပြား ပစ်လွှင့်အပ်သော
 စိတ်ကိုပင် “ ပျံလွင့်သောစိတ် ” ဟု အဓိပ္ပါယ်ထွေပေးသည်၊ ဝိက္ခိတ္တံ + စိတ္တံ ယဿာတိ
 ဝိက္ခိတ္တစိတ္တော။

စတုရင်္ဂသမန္နာဂတံ ။ ။ “ကမံ တစောစ နှာရုစ၊ အဋ္ဌိစ အဝသိဿတု၊ ဥပ
 သုဿတေဝ မယံ၊ သရီရေ မံသလောဟိတံ ” နှင့်အညီ တရားအားထုတ်တော်မူစဉ်
 အရေ၊ အကြော၊ အရိုး၊ ဤ ၃ မျိုး ဖျက်စီးသော်လည်း အရေးမလုပ် နောက်မဆုတ်
 ခြင်းသည် အင်္ဂါ ၃ ပါး၊ အသားအသွေး ခြောက်ကပ်နေသော်လည်း အရေး မလုပ်
 နောက်မဆုတ်ခြင်းသည် တပါး၊ ဤသို့အားဖြင့် ဝီရိယမှာ အင်္ဂါ ၄ ပါးရှိသည်။

ပဂ္ဂဟိတံ။ ။ အာရဗ္ဗ-အားထုတ်၍၊ သိထိလံ အကတွာ-ပေါ်ပေါ်လျော့လျော့ မပြု
 မူ၍၊ ဒဗ္ဗပရတ္တမံသင်္ခါတုဿဟနဘာဝေန - ခိုင်မြဲစွာ အဆင့်ဆင့်မြင့်သော အရာသို့
 ရောက်အောင်အားထုတ်ခြင်းဟု ဆိုအပ်သော အားထုတ်ခြင်းရှိသည်၏အဖြစ်ဖြင့်၊ ဂဟိ
 တံ-ယူအပ်ပြီးသည်။ [“ဝီရိယံ အာရဒ္ဓံ-ဝီရိယကို အားထုတ်အပ်” ဟုရာ၌ “ဝီရိယနှင့်
 အားထုတ် ” ဟူသည် တမျိုးတည်းဖြစ်နေ၍ ကွဲပြားအောင် အာရဒ္ဓံကို “ ပဂ္ဂဟိတံ၊
 အသိထိလပ္ပဝတ္တိတံ ” ဟု ဆိုလိုရင်းအနက်ကို ဖွင့်သည်။]

စ-ဆက်၊ ကေဝလံ - သတိမဘက်၊ သက်သက်၊ ဝီရိယမေဝ - ဝီရိယသည် သာ - (အာရဋ္ဌံ-သည်၊) န-မဟုတ်သေး၊ မေ-၏၊ သတိပိ- သတိ သည်လည်း၊ အာရမဏာဘိမုဒိတာဝေန - အာရုံသို့ ရှေးရှုသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဥပဋ္ဌိတာ- ကပ်၍တည်သည်၊ အဟောသိ-ပြီ၊ [ဥပ-(အာရုံပေါ်၌ ပေါလော ပေါလော မျောမသွားဘဲ) စွဲကပ်၍+ဋ္ဌိတာ-တည်သည်။] စ-ဆက်၊ ဥပဋ္ဌိတတ္ထာ ယေဝ- အာရုံ၌ ကပ်၍ တည်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်၊ အသမ္မုဋ္ဌာ - မပျောက်ပျက် သည်၊ (အဟောသိ၊) ပဿဒ္ဓေါ ကာယော အသာရဒ္ဓေါတိ - ကား၊ ကာယ စိတ္တ ပဿဒ္ဓိဝသေန- ကာယပဿဒ္ဓိ၊ စိတ္တပဿဒ္ဓိတို့၏ အစွမ်းဖြင့်၊ မေ-၏၊ ကာယောပိ - နာမကာယ၊ ရူပကာယ သည်လည်း၊ ပဿဒ္ဓေါ - ငြိမ်းအေး သည်၊ အဟောသိ - ပြီ၊ တတ္ထ-ထို “ ပဿဒ္ဓေါ ကာယော အသာရဒ္ဓေါ ” ဟူသော ပါဠိ၌၊ ယသ္မာ-အကြံကြောင့်၊ နာမကာယေ - နာမကာယသည်၊ ပဿဒ္ဓေ - ငြိမ်းအေး လသော်၊ ရူပကာယောပိ- ယ သည်လည်း၊ ပဿဒ္ဓေါ ယေဝ-ငြိမ်းအေးတော့သည်သာ၊ ဟောတိ၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ နာမကာယော ရူပကာယောတိ-ဟူ၍၊ အဝိသေသေတွာဝ-အထူးမပြုမူ၍သာလျှင်၊ ပဿဒ္ဓေါ ကာယောတိ-ယော ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-မိန့်တော်မူအပ်ပြီ၊ အသာရဒ္ဓေါတိ-ကား၊ သောစ-ထို ကာယသည်လည်း၊ ပဿဒ္ဓတ္ထာယေဝ - ငြိမ်းအေးသည်၏ အဖြစ် ကြောင့်ပင်၊ အသာရဒ္ဓေါ - ပူလောင်ခြင်းနှင့် တကွ မဖြစ်သည်၊ ဝိဂတဒရ ထော-ကင်းသောပူလောင်ခြင်းရှိသည်၊ (အဟောသိ)၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ သမာဟိတံ စိတ္တံ ကေဂ္ဂန္တိ-ကား၊ မေ-၏၊ စိတ္တဗ္ဗိ - စိတ်သည်လည်း၊ ဝါ-ကို လည်း၊ သမ္မာ အာဟိတံ=သုဋ္ဌ၊ ထပိတံ-ကောင်းစွာ ထားအပ်သည်၊ အပ္ပိတံ ဝိယ-ဝိတက်သည် တင်သွင်း အပ်သကဲ့သို့၊ ဝါ- အပ္ပနာသို့ ရောက်သကဲ့သို့၊ အဟောသိ-ပြီ၊ စ-ဆက်၊ သမာဟိတတ္ထာ ဝေ-ကောင်းစွာအာရုံ၌ထားအပ် သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်၊ ကေဂ္ဂံ - တခုတည်းသော အာရုံရှိသည်၊ အလေ နိပ္ပန္နနံ-တုန်လှုပ်ခြင်းမရှိသည်၊ (အဟောသိ)၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ဧတ္တာ

သမာဟိတံ။ ။သံ+အာဟိတံ၊ သံသည် သမ္မာအနက်ဟော၊ အာပုဗ္ဗ၊ ဓာဓာတ် ထပနအနက်ဟောဟု ပြလို၍ “သမ္မာ (သုဋ္ဌ) ထပိတံ”ဟု ဖွင့်သည်၊ ကောင်းစွာထား ခြင်းဟူသည် အပ္ပနာသို့ရောက်နေသကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် “အပ္ပိတံ ဝိယ” ဟု ဖွင့်သည်၊ ဥပစာရသမာဓိဖြင့် ဈာန်၏ ရှေ့အဘို့၌ စိတ်၏ တည်ငြိမ်နေခြင်း-ဟူလို။

ကေဂ္ဂံ အလေ နိပ္ပန္နနံ။ ။ဥဒ္ဓစ္စ အစွမ်းဖြင့် စိတ်ပျံ့လွင့်နေခြင်းသည် တုန်လှုပ်ခြင်း မည်၏၊ ထိုသို့ မပျံ့သောကြောင့် “ဧကံ အဂ္ဂံ (အာရမဏံ) ယဿ” အရ.ကေဂ္ဂဖြစ်၏၊ ဤ လှုပ်ခြင်းမရှိသော အလေကိုပင် နိပ္ပန္နနံ ဟု ထင်ဖွင့်သည်။

ဝတာ-ဤမျှ အတိုင်းအရှည်ရှိသော စကားအစဉ်ဖြင့်၊ [ဝိရိယ၊ သတိ၊ ပဿဒ္ဓိ၊ သမာဓိတို့၏ ကိစ္စပြီးစီးပုံကိုပြသော “အာရဒ္ဓံ ခေါ မေ မြာဟ္မဏ” စသော စကားအစဉ်ဖြင့်၊] ဈာနဿ-၏၊ ပုဗ္ဗဘာဝပဋိပဒါ-ရှေ့အသို့၌ ဖြစ်သော အကျင့် သည်၊ ဝါ-ကို၊ ကထိတာ-မိန့်တော်မူအပ်ပြီးသည်၊ ဟောတိ-၏။

ဣဒါနိ-ပုဗ္ဗဘာဝပဋိပဒါကို ပြပြီးရာ ယခု အခါ၌၊ ဣမာယ ပဋိပဒါယ- ဤအကျင့်ဖြင့်၊ အဓိဝတံ- ရအပ်ပြီးသော၊ ပဌမဇ္ဈာနံ- ကို၊ အာဒိ'ကတွာ-၌၊ ဝိဇ္ဇတ္တယ ပရိယောသနံ - ဝိဇ္ဇာ ၃ ပါး အပေါင်း အဆုံးရှိသော၊ ဝိသေသံ- တရားထူးကို၊ ဒဿန္တော-ပြတော်မူလိုသည်၊ (ဟုတွာ)သော စ ခေါ အဟန္တိ အာဒိ'-သောစခေါ အဟံ အစရှိသော ပါဠိရပ်ကို၊ အာဟ - ပြီး၊ တတ္ထ - ထို သောစခေါ အဟံ အစရှိသော ပါဠိရပ်၌၊ ဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမေဟိ ဝိဝိဇ္ဇ အကု သလေဟိ ဓမ္မေဟိတိ အာဒိနံ-ဓမ္မေဟိ အစရှိသော ပုဒ်တို့၏၊ (အတ္ထောဌ္ဍစပ်၊) တတ္ထ ကတမေ ကာမာ၊ ပေ၊ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိဘိ အာဒိနာ- တတ္ထ၊ ပေ၊ ဓမ္မေဟိအစရှိသော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊ ဝိဘင်္ဂေယေဝ-ဈာနဝိဘင်း ပါဠိတော် ၌ပင်၊ (အခြားပါဠိမှာ မဟုတ်၊ ဈာန်အကြောင်းကို ပြသော ဈာနဝိဘင်းမှာ ပင်) အတ္ထော-အနက်ကို၊ ကိဉ္ဇာပိဝုတ္တော-အကယ်၌ကား ဟောတော်မူအပ် ပါပေပြီ၊ တထာပိ - ထိုသို့ပင် ဟောတော်မူအပ် ပါသော်လည်း၊ အဋ္ဌကထာ နယံ- အဋ္ဌကထာဖွင့်နည်းကို၊ ဝိနာ - ကြဉ်၍၊ (အတ္ထော - အနက်အဓိပ္ပာယ် သည်၊) သုဋ္ဌ၊- ကောင်းစွာ၊ နပိကဇော-မထင်ရှား၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (ထိုသို့ အဋ္ဌကထာဖွင့်နည်းကို ကြဉ်၍ အနက် အဓိပ္ပာယ် မထင်ရှားသည်၏ အဖြစ် ကြောင့်၊) အဋ္ဌကထာနယေနေဝ - အဋ္ဌကထာဖွင့်နည်းဖြင့်သာလျှင်၊ နံ-ထို အနက်ကို၊ ပကာသယိဿာမိ- ထင်ရှားပြဉ်းအံ့။

[ပါဠိတော်နက်။ တတ္ထ-ထို ဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမေဟိ အစရှိသော ပါဠိရပ် ၌၊ ကာမာ-ကာမဘူဟူသည်၊ ကတမေ-အဘယ်တို့နည်း၊ ဆန္နော-ကာမဂုဏ် ကို လိုချင် တောင်းတတ်သော လောဘသည်၊ ကာမော - ကာမ မည်၏၊ ရာဂေါ-ဆန္ဒထက်တိုးတက်၍ စွဲမက်တတ်သော လောဘသည်၊ ကာမော-၏။

ကိဉ္ဇာပိ၊ ပေ၊ နံ ပကာသယိဿာမိ ။ ကိဉ္ဇာပိကို “ ဝိဘင်္ဂေယေဝ အတ္ထော ဝုတ္တော” နှင့်တွဲ၍ အနုပ္ပဟတ္ထဝါကျ၊ “တထာပိ၊ ပေ၊ ပိကဇော” သည် “အရုဗ္ဗတ္ထ (ဂရဟာ) ဝါကျ” ဟု ခွဲ၊ တနည်း-ပရိဟာရာဘောဂ ဟေတုဝါကျ၊ “ဣတိ၊ ပေ၊ ပကာ သယိဿာမိ” ကား ပရိဟာရာဘောဂ ဖလံဝါကျ၊ ဤသို့ ပဌမခွဲ၍ ကိဉ္ဇာပိနေရာဝယ် “နန” ထည့်လျက် စောဒကဘောဂဝါကျ လုပ်ပြီးလျှင် “ကသွာ အဋ္ဌကထာနယေန နံ ပကာသယိဿာမိ” ဟု စောဒနာဝါကျ အလိုသွင်း၍ အနက်ပေးလေဉ်း။

ဆန္ဒရာဂေါ - ရာဂထက် တိုးတက်၍ လိုချင် စွဲမက်တတ်သော လောဘသည်၊
 ကာမော၊ သင်္ကပ္ပေါ - နိမိတ္တ အနုဗျဉ္ဇနကို ကြံစည်တတ်သော လောဘသည်၊
 ကာမော၊ ရာဂေါ - သင်္ကပ္ပထက် တိုးတက်၍ စွဲမက်တတ်သော လောဘသည်၊
 ကာမော၊ သင်္ကပ္ပရာဂေါ - ရာဂထက် တိုးတက်၍ ကြံစည် စွဲမက်တတ်သော
 လောဘသည်၊ ကာမော၊ ဣမေ-ဤ ဆန္ဒစသည်တို့ကို၊ ကာမာ-ကာမတို့ဟူ၍၊
 ဝုစ္စန္တိ-ဆိုအပ်ကုန်၏၊ တတ္ထ - ထိုဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမေဟိ အစရှိသော ပါဠိရပ်၌၊
 အကုသလာဓမ္မာ - အကုသိုလ်တရားတို့ ဟူသည်၊ ကတမေ - တို့နည်း၊ ကာမ
 နန္ဒော- ကာမ နန္ဒ၎င်း၊ ဗျာပါဒေါ-၎င်း၊ ထိနမိဒ္ဓံ-၎င်း၊ ဥဒ္ဓစ္စကုတ္တုစုံ-၎င်း၊
 ဝိစိကိစ္ဆာ-၎င်းတည်း၊ ဣမေ- ဤကာမ နန္ဒစသည်တို့ကို၊ အကုသလာဓမ္မာ-
 တို့ဟူ၍၊ ဝုစ္စန္တိ- န်၏၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဣမေဟိစ ကာမေဟိ-ဤ ကာမတို့မှ၎င်း၊

ဆန္ဒော ကာမော၊ ဧဝံ၊ သင်္ကပ္ပရာဂေါ ။ ။ နိဿယအနက်အတိုင်းပင် ဆန္ဒ
 စသည်နှင့် ရာဂစသည်တို့ ကွဲပြားပုံကိုသိနိုင်ပြီ၊ လောဘတရုဏည်းပင် ဖြစ်သော်လည်း
 ဖြစ်ပုံအခြင်းအရာ ကွဲပြားပုံ၊ သူ့အခိုက်အတန့်နှင့်သူ ဖြစ်ရသောကြောင့် အခိုက်အတန့်
 ကွဲပြားပုံကိုစွဲ၍ ဆန္ဒစသောအမည်ကို ရသည်။

နိမိတ္တ။ ။ နိမိတ္တသင်္ကပ္ပနာနာမ အဝယဝေ သမောဓာနေတွာ (ဣတ္ထိ ပုရိသောတံ
 အာဒိနာ ဧကန္တိကတွာ) ဥပရူပရိကိလေသုပ္ပတ္တိယာ နိမိတ္တဿ ကပ္ပနာ = လက် ခြေ
 စသော အစိတ် အစိတ်တို့ကိုပေါင်း၍ (မိန်းမဘဲ ယောက်ျားဘဲဟု တပေါင်းတည်းပြု၍)
 ဆက်ကာ ဆက်ကာ ကိလေသာဖြစ်ခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သောပုံသဏ္ဌာန်ကို ကြံစည်
 ခြင်းသည် နိမိတ္တကပ္ပနာမည်၏။ - ဦးကာ၊ ဤစကားအရ “ မိန်းမသဏ္ဌာန်တကိုယ်လုံး
 ယောက်ျားသဏ္ဌာန် တကိုယ်လုံးကို နိမိတ္တ” ဟု မှတ်၊ “နိမိတ္တတေ-မိန်းမဘဲ ယောက်ျား
 ဘဲ ဟု မှတ်ယူအပ်၏၊ ဣတိ၊ နိမိတ္တ” ဟု ပြု၊ နိပုဗ္ဗ မိဒဓာတ်-တက် (တ) ပစ္စည်းဟု
 ထောမနိမိဆို၏။ [“နိမိယတေ သညာယတေ ဧတေနာတိ နိမိတ္တံ=မိန်းမဘဲ ယောက်ျား
 ဘဲဟု မှတ်သားကြောင်းပုံသဏ္ဌာန်” ဟု လည်း ပြု၏၊ နိ+မိ+တ။]

အနုဗျဉ္ဇန။ ။ အနုဗျဉ္ဇနကပ္ပနာ ပန ဟတ္တာ သောဘနာ ပါဒေါ သောဘနာတိ ဧဝံ
 အနုဗျဉ္ဇနဝသေန ကပ္ပနာ = “လက်ကလေးတွေက လှပါပေကုန်၏၊ ခြေကလေးတွေက
 လှပါပေကုန်၏” ဟု အစိတ်အစိတ် အင်္ဂါ၏ အစွမ်းအားဖြင့် ကြံစည်ခြင်းသည် အနု
 ဗျဉ္ဇနကပ္ပနာ မည်၏၊ အသေးစိတ် ကိုယ်အင်္ဂါများကို “ အနုဗျဉ္ဇန = လက္ခဏာတော်
 ငယ်” ဟု ခေါ်ရသကဲ့သို့၊ ဤလည်း လက် ခြေစသော ကိုယ်အင်္ဂါ အစိတ် အစိတ်ကို
 “အနုဗျဉ္ဇန” ဟု ခေါ်၏၊ ထမင်းစားရာ၌ ဗျဉ္ဇနမည်သော ဟင်းလျာသည် ထမင်း
 အရသာကို တိုး၍ ထင်ရှားစေသကဲ့သို့၊ လက် ခြေစသော ကိုယ်အင်္ဂါ အစိတ် အစိတ်
 လည်း ကြံစည်သူတို့၏ ကိလေသာစိတ်ကိုပို၍ ထင်ရှားစေတတ်၊ ထကြွစေတတ်၏။
 [“အနု အနု-အတန်တန်+ဗျဉ္ဇယတိ - ထင်ရှား ပြတတ်၏၊ ဣတိ၊ အနုဗျဉ္ဇန” ဟု ပြု၊
 အနု+ဝိ+ပုဗ္ဗ အဓ္မဓာတ်၊ ယု ပစ္စည်း။]

ဣမေဟိစ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ-ဤအကုသိုလ် တရားတို့မှ၎င်း၊ ဝိဝိက္ခော-
ကင်းဆိတ်သည်၊ ပဝိဝိက္ခော - အပြားအားဖြင့် ကင်းဆိတ်သည်၊ ဟောတိ-၏၊
တေန-ကြောင့်၊ ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိ ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိတိ-ဝိဝိစ္စ
ဝ၊ ပေ၊ ဓမ္မေဟိ ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏။]

သေယျထိဒံ-ထိုအဋ္ဌကထာနည်းဟူသည် အဘယ်နည်း၊ ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေ
ဟိတိ - ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိ အစရှိသည်တည်း၊ (အမေးဝါကျ၏ အဖြေကို
သီးခြားထည့်သော ဝါကျတည်း၊) ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိတိ-ကား၊ ကာမေဟိ-
ကာမတို့မှ၊ ဝိဝိစ္စိတွာ-ကင်းဆိတ်၍၊ ဝိနာ-ကင်းသည်၊ ဟုတွာ-၍၊ အပသဏ္ဌိ
တွာ-ဖွဲ့၍ရှောင်ရှား၍၊ ပန-ဆက်၊ ဧတ္ထ - ဤဝိဝိစ္စေဝ ဟူသော ပါဠိ၌၊ ယော
အယံ ဝေကာရော-အကြင်ဝေသဒ္ဓါသည်၊ (အတ္ထိ-၏၊) သော-ထိုဝေသဒ္ဓါကို၊
နိယမတ္ထောတိ - နိယမတ္ထဟူ၍၊ ဝါ-အမြဲသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ခြင်း အနက်ရှိ၏
ဟူ၍၊ ဝေဒိတဗ္ဗော - ၏၊ စ - ဆက်၊ ယသ္မာ - ကြောင့်၊ နိယမတ္ထော - ရှိ၏၊
တသ္မာ - ကြောင့်၊ ပဌမဇ္ဈာနံ - သို့၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ - ရောက်၍၊ ဟသ္မိ* ဝိဟရဏ
သမယေ-ထို နေရာအခါ၌၊ အဝိဇ္ဇမာနာနဗ္ဗိ-ထင်ရှားမရှိသည်လည်းဖြစ်ကုန်
သော၊ ကာမာနံ - ကာမတို့၏၊ တဿ ပဌမဇ္ဈာနဿ - ၏၊ ပဋိပက္ခဘာဝံ-
ဆန့်ကျင်ဘက်တို့၏ အဖြစ်ကို၎င်း၊ ကာမပရိစ္စာဂေနေဝ- ကာမတို့ကို စွန့်ခြင်း

ဝိဝိစ္စိတွာ။ ။ ဝိဝိစ္စိ၌ ဝိပုဗ္ဗ, ဝိစဓာတ်, တွာပစ္စည်းဟု ပြလို၍ “ဝိဝိစ္စိတွာ” ဟုဖွင့်။
[ရုပ်ပြီးပုံကိုသဒ္ဓါကျမ်းတို့၌။] ဝိစဓာတ်သည် ဝိဝေက (ကင်းခြင်း=ဆိတ်ငြိမ်ခြင်း)
အနက်ဟောဟု ပြလို၍ “ဝိနာ ဟုတွာ” ဟု ဖွင့်၊ ထိုကင်းခြင်းလည်း “အလိုလိုကင်းခြင်း
မဟုတ်၊ ကင်းအောင် စွန့်ခွါခြင်းကြောင့် ကင်းခြင်း” ဟု ပြလို၍ “အပသဏ္ဌိတွာ” ဟု
ဖွင့်သည်။ [ဘူဝါဒိသတ္တဓာတ်သည် ဂတိ အနက်ဟော၊ အပ ရှေးရှိသောကြောင့်
အပတ္တမန (စွန့်ခွါသွားခြင်း) အနက်ကို ဟောသည်၊ ထို့ကြောင့် ဒီကာ၌ အပသဏ္ဌိ
တွာကို “ပဇဟနဝသေန အပတ္တမိတွာ” ဟု အနက်ဖွင့်သည်။]

နိယမတ္ထော။ ။ နိယမော - အမြဲ သတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ခြင်း ဟူသော + အတ္ထော
ယဿာတိ နိယမတ္ထော၊ နိပုဗ္ဗ, ယမုဓာတ်-အပစ္စည်းဖြင့် ပြီးသော နိယမသဒ္ဓါသည်
ဤနေရာ၌ နိစ္ဆယ အနက်ဟောတည်း၊ ဤ ဆုံးဖြတ်ခြင်းအနက်သည် တိုက်ရိုက် ပြအပ်
သော ဒဿနတ္ထတည်း၊ “ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိ--ကာမတို့မှ နကန်မုချကင်းသောကြောင့်
သာ၊ ပဌမံ ဇ္ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ-ပဌမဇ္ဈာန်ကိုရနိုင်၏၊ ကာမတို့မှ မကင်းလျှင် ပဌမ
ဇ္ဈာန်ကို မရနိုင်” ဟု ဆိုသဖြင့် ကာမတို့သည် ပဌမဇ္ဈာန်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ကြောင်း
ကို၎င်း၊ ကာမတို့ကို ပယ်စွန့်ခြင်းသာ ပဌမဇ္ဈာန်ရခြင်း၏ နည်းမှန်ဖြစ်ကြောင်းကို၎င်း
ထို ဝေသဒ္ဓါက သွယ်ဝိုက်၍ပြနိုင်၏၊ ထိုသွယ်ဝိုက်၍ ပြအပ်သော အနက်ကား ဒီပနတ္ထ
တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ယသ္မာစ၊ ပေ၊ ဒီပေတိ” ဟု မိန့်သည်။

ကြောင့်သာလျှင်၊ အဿ-ထိုပဌမဈာန်ကို၊ အဓိဂမံစ-ရခြင်းကို၎င်း၊ ဒီပေတိ-
 ပြန်၊ ကထံ-အဘယ်သို့ ပြသနည်း၊ ဟိ-အဖြေကို ဆိုဥးအံ့၊ ဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမ
 ဟိတိ - ဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမေဟိဟူ၍၊ ဧဝံ - ဤသို့၊ နိယမေ - ဧဝသဒ္ဓါဖြင့် အမြဲ
 သတ်မှတ်ခြင်းကို၊ ကရိယမာနေ-ပြုအပ်သော်၊ ဣဒံ-ဤဝေဏ္ဏဗလသည်၊ (ဧဝ
 သဒ္ဓါ၏ အကျိုးသည်၊) ပညာယတိ-ထင်ရှား၏၊ (ကိံ - အဘယ်သို့ ထင်ရှား
 သနည်း၊) နနု-စင်စစ်၊ ဣမဿ ဈာနဿ-ဤပဌမဈာန်၏၊ ကာမာ-ကိလေသာ
 ကာမ တို့သည်၊ ပဋိပက္ခဘူတာ - ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်၏၊ ယေသု-
 ယင်း ကိလေသာကာမတို့သည်၊ သတိ - ရှိကုန်လသော်၊ ဣဒံ-ဤ ပဌမဈာန်
 သည်၊ နပ္ပဝတ္ထတိ-မဖြစ်နိုင်၊ (ကောဝိယ-အဘယ်ကဲ့သို့နည်း၊) အန္ဓကာရေ-
 အမှိုက်မှောင်သည်၊ သတိ-ရှိလသော်၊ ပဒီပေါ-ဆီမီးရောင်လည်၊ နပ္ပဝတ္ထတိ
 ဝိယ-မဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့တည်း၊ [ဥပမာနဝါကျကို အပြင်အတိုင်းထား၍ အနက်

ကထံ။ ။ ထိုဒီပနတ္ထကိုပင် ဥပမာဆောင်၍ ထင်ရှားအောင် ပြလိုသောကြောင့်
 “ကထံ”စသည် မိန့်၊ “ကထံ”သည် ပုစ္ဆာဝါကျ၊ ဝိဝိဇ္ဇေဝကာမေဟိတိ ဧဝံ ဟိ-
 စသော ဝါကျသည် “တသ္မာ နိယမံ ကရောတိ” တိုင်အောင် ဝိသဇ္ဇနဝါကျ၊ ထိုပုစ္ဆာ
 ဝိသဇ္ဇန ၂ ဝါကျလုံးသည် တပ္ပါကဋီကရဏဝါကျ၊ ရှေ့ဒီပနတ္ထဝါကျသည် အပါကဋ္ဌ
 ဝါကျဟု ခွဲ၊ ကထံတက်လာသော ဝိတ္ထာရဝါကျ ဟူသော ခွဲရိုးရှိသော်လည်း ဤ“ဝိတ္ထာ
 ရ”ဆိုလောက်အောင် အကျယ်မချဲ့၊ ဋီကာ၌လည်း “တမေဝ အတ္ထံ ပါကဋ္ဌံ ကာတုံ”ဟု
 တပ္ပါကဋီကရဏအဖြစ်ဖြင့် ကျမ်းတက်သည်၊ ထိုအတွင်းရှိ ဝါကျများကိုလည်း ဥပမာန
 ဥပမေယျ၊ ပက္ခ-ပက္ခန္တရ၊ ဟေတု-ဗလဝါကျ ဟု ခွဲ၊ “တေသံ ပရိစ္စာဂေနေဝစ” ၌
 စသည် ပဋိပက္ခဘာဝမှ တပါး ကာမပရိစ္စာဂ အကျိုးကို ပြသော ပက္ခန္တရဇောတက
 တည်း၊ “တသ္မာ နိယမံ ကရောတိ”ကို ထောက်၍ “ဧဝံ ဟိ၊ ပေ၊ ပညာယတိ”သည်
 ဟေတုဝါကျ၊ ထို့ကြောင့် “ဟိ-ယသ္မာ”ဟု တနည်း ခွဲနိုင်၏။

ဧဝံ နိယမေ။ ။ “ဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမေဟိ”ဟု ဧဝမပါဘဲ ဟောတော်မူလျှင် “ပဌမ
 ဈာန် အမှိုက်အစာ၌ ကိလေသာကာမတို့မှ ကင်းရှင်းနေ၏”ဟူသော အနက်အဓိပ္ပါယ်
 ကိုသာ သိရ၏၊ “ဝိဝိဇ္ဇေဝ”ဟု ဧဝဖြင့် နိယမပြုခြင်းကြောင့်ကား ဤဆိုအပ်လတုံသော
 ဧဝတ္ထဇော အနက်အဓိပ္ပါယ်များ ထင်ရှားလာသည်၊ ထိုအနက်ကား “ယေသု သတိ”မှ
 စ၍ “ပါရိမတီရဿေဝ”တိုင်အောင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဣတိထည့်၍ “ဣဒံ ပညာယတိ”
 ဟု ပြန်စပ်သည်။

နနုပဿ။ ။ “နနု” နိပါတ်ပုဒ်သည် ဝဉ္စစသော အနက်များနှင့်တကွ အဝဇော
 ရဏ အနက် နိစ္ဆယအနက်ဟော - ဟု ထောမနိမိ၌ ဆို၏၊ ထိုတွင် ဝိဝိဇ္ဇေဝ၌ ဧဝ၏
 ကိုယ်စား ဖြစ်သော နိယမတ္ထကို ဖွင့်ပြသော အရာဖြစ်သောကြောင့် နိစ္ဆယ အနက်
 တည်း၊ “နနု-စင်စစ်”ဟု ပေးရိုးရှိ၏၊ သီဟိုဠ်မှ၌ နနု-မဿ (နနံ + အဿ) ဟု ရှိ၏၊
 ထို နနံလည်း နိစ္ဆယတ္ထ နိပါတ်ပုဒ်။

ပေးသည်။ အမှောင်နှင့်ကာမ , မီးရောင်နှင့် ပဌမဈာန် တူသည်။] ၈ - အဘို့
 တပါးကား၊ ဩရိမတီရ ပရိစ္ဆာဂေနေဝ - ဤဘက်ကမ်းကို စွန့်ခြင်းကြောင့်
 သာလျှင်၊ ပါရိမတီရဿ-ထိုဘက်ကမ်းကို၊ အဓိဂမော-ရခြင်းသည်၊ ဟောတိ
 ဣဝ-ဖြစ်သကဲ့သို့၊ (ဝေ-တူ၊) တေသံ-ထို ကိလေသာကာမတို့ကို၊ ပရိစ္ဆာဂေ
 နေဝ-စွန့်ခြင်းကြောင့်သာလျှင်၊ အဿ-ဤ ပဌမဈာန်ကို၊ အဓိဂမော-သည်၊
 ဟောတိ-၏၊ [ဥပမာနဝါကျကို အတွင်းသွင်း၍ပေးပုံ၊] (ဣတိ- ဤသို့၊ ဣဒံ-
 ဤ ဝေတ္ထုဖလသည်၊ ပညာယတိ - ၏၊) [ကိ အမေးကို ဣတိထည့်၍ ပြန်ဖြေ
 သည်၊] တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ဤ ဝေတ္ထုဖလ၏ ထင်ရှားသည်၏ အဖြစ်
 ကြောင့်၊) နိယမံ-ဝေသဒ္ဓါဖြင့် အမြဲ သတ်မှတ်ခြင်းကို၊ ကရေတိ-ပြု၏၊ ဣတိ-
 ဤကားအဖြေတည်း၊ [ကထံအမေးကို ပြန်အပ်သည်၊]

တတ္ထ - ထို ဝိဝိစ္စဝကာမေဟိ ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ ဟူသော
 ပါဠိ၌၊ (စောဒကဿ - စောဒကပုဂ္ဂိုလ်၏၊ ဤဒိသီ - ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊
 စောဒနာ - သည်၊) သိယာ - ဖြစ်ရာ၏၊ (ကိဒိသီ - အဘယ်ကဲ့သို့ ရှုအပ်သော၊
 စောဒနာ - သည်၊ သိယာ - နည်း၊ ပနသည် ပုစ္ဆာဇောတကနိပါတ်ပုဒ်၊)
 ကသ္မာ-အဘယ်ကြောင့်၊ သေ-ဤ ဝေသဒ္ဓါကို၊ ပုဗ္ဗပဒေယေဝ - ရှေ့ပုဒ်၌သာ၊
 ဝုတ္တော - ဟောတော်မူအပ်သနည်း၊ ဥတ္တရပဒေ - နောက်ပုဒ်၌၊ န ဝုတ္တော-
 ဟောတော်မူအပ်သနည်း၊ အကုသလေဟိ- အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မ
 ဟိ-တရားတို့မှ၊ အဝိဝိစ္စာဝိ-မကင်းဆိတ်မူ၍လည်း၊ ဈာန် - ဈာန်ကို၊ ဥပသမ္ပ
 ဇ္ဇ- ပြီးစေ၍၊ ဝိဟရေယျကိံ - နေနိုင်သလော၊ ဣတိ ဤဒိသီ - ဤကဲ့သို့ ရှုအပ်
 သော၊ စောဒနာ - သည်၊ သိယာ - ၏၊ တေ - ဤ ရှေ့ပုဒ်၌သာ ဝေသဒ္ဓါကို
 ဆိုခြင်းကို၊ [“တေန္တိ ပုဗ္ဗပဒေယေဝ အဝဓာရဏာဝဇနံ” - ဒီကာ၊] ဝေ-ဤ
 သင်စောဒကကြံဆအပ်သောအခြင်းအရာအားဖြင့်၊ နခေါ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ-မမှတ်ထိုက်၊
 [“တတ္ထ သိယာ, န ခေါ ပနေတံ ဝေ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ” တို့၏ အဓိပ္ပါယ်ကို ဝေရဉ္စာယံ
 နဠေရပုစိမန္တမူလေ တုန်းက အဖွင့်အတိုင်း သိပါ၊]

ဟိ-ချဲ့ဥးအံ့၊ (တနည်း)-ဟိ ယသ္မာ - အကြွင့် ကြောင့်၊ [အဖြေအားလုံး
 ဆုံးမှ ဣတိ ထည့်၍ ပြန်လှည့်မည်၊] တံ နိဿရဏတော - ထို ကာမတို့၏

ဩရိမံ-ပါရိမံ ။ ။ ဩရသဒ္ဓါသည် သက္ကတ၌ “ အဝရ ” ဟု ရှိ၏၊ အဝပုဒ္ဓ
 ရာဓာတ်-က ပစ္စည်း၊ အဝရိယတိ-ဆုံးဖြတ်သောအားဖြင့် ယူအပ်၏၊ ဣတိ အဝရော
 (ဩရော)=ဤဘက်ကာလဒေသ ရ၏၊ ဩရေ+ဘဝံ ဩရိမံ (ဤဘက်ကမ်း)၊ ပရော
 ယေဝ ပါရော - ဟိုဘက်အရပ်၊ (သုတ္တတဒ္ဓိတ်, ဏပစ္စည်း၊) ပါရေ+ဘဝံ ပါရိမံ=
 ဟိုဘက်၌ဖြစ်သော ကမ်း။

၅၆၈

ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာ

အဇ္ဈတ္တိကနိဒါန်း

ထွက်မြောက်ကြောင်း ထွက်မြောက်ရာ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ [“ နိဿရန္တိ နိဂ္ဂ
 ဇ္ဈန္တိ စေတန၊ ဧတ္ထဝါတိ နိဿရဏံ၊ တေသံ(ကာမာနံ) နိဿရဏံ-တန္နိဿ
 ရဏံ”-ဒီကာ၊] ပုဗ္ဗပဒေ ဝေ-ရှေပုဗ်ဉ္စသာ၊ ဝေ-ဤ ဝေသဒ္ဓါကို၊ ဝုတ္တော-
 ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဟိ-မှန်၏၊ ကာမဓာတု သမတိက္ကမနတော-ကာမဓာတ်
 ကို လွန်မြောက်ကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ကာမရာဂ ပဋိပက္ခတောစ-
 ကာမရာဂ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ဣသံ ဈာနံ-ဤ ပဌမဈာန်
 သည်၊ ကာမာနမေဝ - ကာမတို့၏ သာ၊ [ဝေဖြင့် ဈာပါဒစသော နိဝရဏ
 တို့ကို ကန့်၊] နိဿရဏံ - ထွက်မြောက်ကြောင်း ထွက်မြောက်ရာတည်း၊
 ယထာဟ-အဘယ်ကဲ့သို့ မိန့်တော်မူသနည်း၊ “ ကာမာန မေတံ နိဿရဏံ၊
 ယဒိဒံ နေက္ခမ္ပန္တိ-ကာမာန၊ ပေ၊ နေက္ခမ္ပန္တိ ဟူ၍၊ အာဟ- မိန့်တော်မူပြီ၊ [ယဒိဒံ
 နေက္ခမ္ပန္တိ- အကြင်ပဌမဈာန်သည်၊ အတ္ထိ - ၏၊ ဧတံ-သည်၊ ကာမာနံ - တို့၏၊
 နိဿရဏံ-တည်း၊ (ပဋိသန္တိဒါမဂ်ပါဠိ၊)] ပန-ထိုသို့ပင် ရှေပုဗ်ဉ္စသာ ဝေ
 သဒ္ဓါကို ဟောတော်မူအပ်ပါသော်လည်း၊ ဥတ္တရပဒေဝိ - နောက် ပိဝိစ္စပုဗ်
 ဉ္စလည်း(အာနေတွာ ဝတ္တဗ္ဗောဉ္စစပ်)၊ ဣဓေဝတိက္ခဝေ(ပဌမော)သမဏော
 ဣဓ ဒုတိယော သမဏောတိ ဧတ္ထ-ဣဓေဝ၊ ပေ၊ သမဏောဟူသော ဤပါဌ၌၊

ကာမဓာတု၊ ပေ၊ နေက္ခမ္ပန္တိ။ ။ ပဌမဈာန်သည် ကာမဇ္ဈန္တနိဝရဏကဲ့သို့ ဈာပါဒ
 စသော နိဝရဏတို့ကိုလည်း တန်းတူညီမျှ ပယ်ခွါနိုင်သည်မဟုတ်ပါလော၊ သို့ပါလျက်
 အဘယ်ကြောင့် “ ကာမတို့၏ ထွက်မြောက်ကြောင်း ” ဟု သာ ဆိုရပါသနည်း-ဟူသော
 စောဒနာကို ယုတ္တိဒဏ္ဍိအားဖြင့်၎င်း၊ သာဓက (အာဂမ) ဒဏ္ဍိအားဖြင့်၎င်း ပယ်ချလို၍
 “ ကာမဓာတုသမတိက္ကမနတော ” စသည်ကို မိန့်သည်၊ ပဌမဈာန်သည် ကာမဓာတ်
 (ကာမသုံ) ကို လွန်မြောက်၍ ရူပဘုံသို့ရောက်အောင် အကျိုးပေးနိုင်၏၊ ပဌမဈာန်
 ဖြစ်မှီက “ ဆန္နော ကာမော ” စသည်ဖြင့် ဆိုအပ်သော ကာမတို့၏ ဆန့်ကျင်ဘက်
 လည်း ဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ဈာပါဒစသည်တို့၏ ထွက်မြောက်ကြောင်း ဟု မဆိုဘဲ
 ကာမတို့၏သာ ထွက်မြောက်ကြောင်း ဟု ဆိုရပါသည် - ဟူလို၊ ယထာဟ- စသည်
 ကား ပဋိသန္တိဒါမဂ်ပါဠိတော်သာဓကတည်း။ [နိက္ခမတိ-ကာမမှ ထွက်မြောက်တတ်၏၊
 ဣတိ နိက္ခမံ၊ နိက္ခမံယေဝ (သုတ္တန္တံ ဣသက်၍) နေက္ခမ္ပန္တိ။]

ဥတ္တရပဒေဝိ ပန ။ ။ ပိသဒ္ဓါသည် သမ္ပိဏ္ဏန၊ “ ရှေပုဗ်ဉ္စသာ ဆိုအပ်ရုံ မက၊
 နောက်ပုဗ်ဉ္စလည်းဆောင်၍ ဆိုထိုက်သည် ” ဟူလို၊ ပန-ကား ရှေပုဗ်ဉ္စဟောထားသော
 ဝေကို ရှေပုဗ်ဉ္စသာ သုံးစွဲသင့်သည် ဟု စောဒနာအယူကို မနှစ်သက်သော အရဗျတ္တ
 ဇောတက။ [“ န ဟိ ” စသော ဝါကျ၌ ဟိကို ဒဏ္ဍိ အပြင် ဟိတ်အနက်စွဲရာ၌ တသ္မာ
 အပိုထည့်၍ ရှေဝါကျသို့ ပြန်လှည့်သည်၊ ထိုဝါကျကို ဖလဝါကျ ဟု မှတ်၊ တိုက်ရိုက်
 ရှိသော တသ္မာကား ထို ဖလဝါကျကို စွဲရသော လဒ္ဓဂုဏ်ဝါကျတည်း။ [တသ္မာ ထိ၊
 ဟိတ်၏ ဖိုလ်၊ စွဲ ဆို မြဲ ထုံးစံ။]

ဝေကာရော - ဝေ သဒ္ဒါကို၊ အာနေတွာ - နောက် ဆုခေါ်ဆောင်၍၊ ဝုစ္ဆတိ
ယထာ-ဆိုအပ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ- တူ၊ ဝေကာရော - ကို၊ အာနေတွာ - ဆောင်၍၊
ဝတ္ထဗ္ဗော- ဆိုထိုက်၏၊ [ဘိက္ခဝေ - တို့၊ ဣဓေဝ - ဤ သာသနာတော်၌သာ၊
(ပဌမော) သမဏော-ပဌမတန်း သောတာပန် ရဟန်းကို၊ လဟ္တတိ-ရအပ်
၏၊ ဣဓေဝ - ဤ သာသနာတော်၌သာ၊ ဒုတိယော သမဏော - ဒုတိယတန်း
သကဒါဂါမ် ရဟန်းကို၊ လဟ္တတိ -၏- မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ် စသော ပါဠိ
တော်များ၌ (ပဌမော) မပါ။] ဟိ-မှန်၏၊ (တနည်း) ဟိ (ယသ္မာ)-အကြံ
ကြောင့်၊ ဣတော-ဤ ကာမစ္ဆန္တမှ၊ အညေဟိပိ-အခြားလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊
နိဝရဏသင်္ခါတေဟိ-နိဝရဏဟုဆိုအပ်ကုန်သော၊ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ-
တို့မှ၊ အဝိဝိစ္စ-မကင်းဆိတ်မူ၍ ဈာန်- ကို၊ ဥပသမ္ပန္န - ၍၊ ဝိဟရိတုံ - ငှါ၊ န
သတ္တာ-မတတ်ကောင်း၊ (တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဝါ-ထိုသို့ အကုသိုလ်တရားတို့မှ
မကင်းဆိတ်မူ၍ ဈာန်ဝင်စားလျက် နေခြင်းငှါ မတတ်ကောင်းသည်၏ အဖြစ်
ကြောင့်၊ ဝေကာရော-ကို၊ အာနေတွာ- ၍၊ ဝတ္ထဗ္ဗော-၏၊) တသ္မာ-ကြောင့်၊
ဝါ - ထိုသို့ နောက်ဝိဝိစ္စပုဒ်သို့ ဝေသဒ္ဒါကိုဆောင်၍ ဆိုထိုက်သည်၏ အဖြစ်
ကြောင့်၊ ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိ ဝိဝိစ္စေဝ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိတိ - ဝိဝိစ္စေဝ
၊ပေ၊ဓမ္မေဟိဟူ၍၊ ဧဝံ- သို့၊ ပဒဒ္ဒယေပိ- ဝိဝိစ္စဟူသော ပုဒ် ၂ပါးအပေါင်း၌
လည်း၊ သေ-ဤဝေသဒ္ဒါဖြင့်သတ်မှတ်ခြင်းကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၏၊ “သေ ဒဋ္ဌဗ္ဗောတိ
သေနိယမော ဒဋ္ဌဗ္ဗော”-ဋီကာ၊] ဣတိ - ကြောင့်၊ ဧတံ- ဤ ရှေ့ပုဒ်၌သာ ဝေ
သဒ္ဒါဆိုခြင်းကို၊ ဧဝံ-ဤ သင်စောဒက ကြံဆအပ်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊
နဒဋ္ဌဗ္ဗံ- ထိုက်၊ [ဟိ(ယသ္မာ)ကို ပြန်၍အပ်သည်။]

စ-ဆက်ဥုးအံ၊ ပဒဒ္ဒယေပိ-ဝိဝိစ္စ ဟူသော ပုဒ် ၂ပါး အပေါင်း ၌လည်း၊
ဝိဝိစ္စာတိ-ဝိဝိစ္စ ဟူသော၊ ဣဒိနာ သာဓာရဏဝစနေန-ဤ ဝိဝေကအားလုံး
နှင့် ဆက်ဆံသော စကားဖြင့်၊ တဒင်္ဂိဝေကာဒယော - တဒင်္ဂိဝေက အစရှိ
သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ [အာဒိဖြင့် ဝိက္ခမ္ဘန (ဈာန်), သမုစ္ဆေဒ (မဂ်).

ပဒဒ္ဒယေပိစ ကိဉ္ဇာပိ။ ။ပဒဒ္ဒယေပိပုဒ်ကို တယော ဝေ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ၌ ပဓာန သင်္ဂဟ
ဂစ္ဆန္တိ၌ အပဓာနစပ်၊ “ကိဉ္ဇာပိ သင်္ဂဟံ ဂစ္ဆန္တိ”ဟု တွေ့၊ ရှေ့ဝါကျ၌ ကိဉ္ဇာပိ ကာမဇ္ဇ
တို့ ရှိလျှင် ပန, တထာပိရှိသော နောက်ဝါကျ၌ အာဘောဂဟေတုဝါကျ (သီးခြား
ဖြစ်စေ, ဟိတ်ပုဒ်တခုထည်း ဖြစ်စေ) ရှိတတ်၏၊ မရှိလျှင် ရှာဖွေထည့်စွက်မှ အနက်
အဓိပ္ပါယ်စုံလင်၏၊ ထို့ကြောင့် “သမုစ္ဆေဒဝိဝေကာဒိနံ အသမ္ဘဝတော”ဟု ဋီကာ၌
ဟိတ်ပုဒ်ထည့်ပေးသည်၊ “သမုစ္ဆေဒစသော ဝိဝေကတို့၏ ဤဈာန်အရာ၌ မဖြစ်သင့်
သောကြောင့် ကာယဝိဝေကစသော ၃ပါးကိုသာ မှတ်ပါ”ဟူလို၊ [ကိဉ္ဇာပိ နေရာ၌
နနထည်၍ စောဒနာဝါကျ ထုတ်လေဥုး။]

ပဋိပဿဒ္ဓိ(ဖိုလ်), နိဿရဏ(နိဗ္ဗာန်), ဟူသော ဝိဝေကဝုပ္ပါဒ်ကိုယူ၊ တဒဂ်
 ဝိဝေက=ကာမကုသိုလ်၊] ကာယဝိဝေကာဒယောစ - ကာယ ဝိဝေက အစ
 ရှိသည်လည်းဖြစ်ကုန်သော၊ [အာဒိဖြင့် စိတ္တဝိဝေက(ဈာန်), ဥပဓိဝိဝေက
 (နိဗ္ဗာန်)ကိုယူ၊ ကာယဝိဝေက=အပေါင်းအဖေ[တို့မှ ကင်းခြင်း၊] သဗ္ဗေဝိ-
 ကုန်သော၊ ဝိဝေကာ - ဝိဝေက တို့သည်၊ သင်္ဂဟံ - သိမ်းယူ အပ်ကုန်သည်၏
 အဖြစ်သို့၊ ကိဉ္ဇာဝိ ဂစ္ဆန္တိ - အကယ်၍ကား ရောက်ပါပေကုန်၏၊ တထာဝိ-
 ထိုသို့ပင် ရောက်ပါကုန် သော်လည်း၊ (သမုစ္ဆေဒ ဝိဝေကာဒိနံ - သမုစ္ဆေဒ
 ဝိဝေက အစရှိသည်တို့၏၊ အသမ္ဘဝတော-မဖြစ်သင့် ခြင်းကြောင့်၊) ကာယ
 ဝိဝေကော-ကာယဝိဝေက၎င်း၊ စိတ္တဝိဝေကော-၎င်း၊ ဝိက္ခမ္ဘန ဝိဝေကော-
 ၎င်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ တယောဝေ-သုံးပါးသောဝိဝေကတို့ကိုသာ၊ ဣဓ-ဤစွာန
 ကထာ၌၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ - မှတ်ထိုက်ကုန်၏။

ပန- အဘို့တပါးကား၊ [“ဝိဝိစ္စပုဒ်၏ အတ္ထဝဏ္ဏနာမ္ဘတပါး ကာမေဟိ
 ပုဒ်၏ အတ္ထဝဏ္ဏနာကို ဆိုဥားအံ့ ” -ဟူလို၊] ကာမေဟိတိ ဣမိနာပဒေန-
 ကာမေဟိဟူသော ဤပုဒ်ဖြင့်၊ [သင်္ဂဟိတာ၌ စပ်၊ ယ၏ ရှေ့ကပုဒ်သည် တ၏
 နောက်၌သာ များသောအားဖြင့် စပ်ရ၏၊] နိဒ္ဒေသေ - ဟောနိဒ္ဒေသ ပါဠိ
 တော်၌၊ ကတမေ ဝတ္ထုကာမာ၊ မနာဝိယာ ရူပါတိအာဒိနာ-ကတမေ၊ပေ၊
 ရူပါအစရှိသော၊ နယေန-နည်းဖြင့်၊ ယေစ ဝတ္ထုကာမာ-အကြင်ဝတ္ထုကာမ
 တို့ကိုလည်း၊ ဝုတ္တာ- ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ တတ္ထေဝစ- ထို မဟာနိဒ္ဒေသ
 ၌ပင်လျှင်၎င်း၊ ဝိဘင်္ဂေစ - ဈာနဝိဘင်း၌၎င်း၊ ဆန္ဓော ကာမေဟိအာဒိနာ-
 အစရှိသော၊ နယေန-ဖြင့်၊ ယေစ ကိလေသကာမာ-အကြင်ကိလေသာ ကာမ
 တို့ကိုလည်း၊ ဝုတ္တာ - ကုန်ပြီ၊ တေသဗ္ဗေဝိ - ထို အလုံးစုံသော ဝတ္ထုကာမ
 ကိလေသာကာမ တို့ကိုလည်း၊ သင်္ဂဟိတာ - သိမ်းယူ အပ်ကုန်ပြီ၊ ဣစ္စေဝ-
 ဤသို့သာ၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗာ - မှတ်ထိုက်ကုန်၏၊ ဟိ - လဒ္ဓဂုဏ်ကို ပြဉ္ဇားအံ့၊ ဧဝံ - ဤသို့
 ဝတ္ထုကာမ ကိလေသာကာမတို့ကို သိမ်းယူခြင်းသည်၊ သတိ - ဖြစ်လသော၊
 ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိတိ- ဝိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိဟူသောပါဠိ၌၊ (ယုဇ္ဇကိ၌ စပ်၊)
 ဝါ- ပါဠိ၏၊ (အတ္ထော၌စပ်၊) ဝတ္ထု ကာမေဟိ- ဝတ္ထုကာမတို့မှ၊ ဝိဝိစ္စေဝ-

ဧဝံသတိ။ ။အတ္ထော ယုဇ္ဇကိတိုင်အောင် လဒ္ဓဂုဏဝါကျ၊ ရှေ့ဝါကျသည် ယုတ္တိ
 ဝါကျ၊ ဝတ္ထုကာမေဟိဝိ၌ ဝိသဒ္ဓါကို ဣတိဝိ၌ ရွှေ့၍ အနက်ပေး၊ [“ဝတ္ထုကာမေဟိ
 ဝိတိ-ဝတ္ထုကာမေဟိ ဝိဝိစ္စေဝါတိဝိအတ္ထော ယုဇ္ဇကိတိ ယုဇ္ဇမာနတ္ထန္တ ရသမုစ္စယတ္ထော
 ဝိသဒ္ဓေါ (ဝိသဒ္ဓါသည် သင့်သောအနက်တမျိုးကိုစုံစည်းခြင်းအနက်ရှိ၏) ၊ န ကိလေသ
 ကာမသမုစ္စယတ္ထော (“ဝတ္ထုကာမတို့မှလည်း” ဟုပါဠိရှိသိုင်း အနက်ပေးလျှင် ကိလေ
 သကာမကို ဆည်းရလိမ့်မည်၊ ထိုသို့ကိလေသာကာမကိုဆည်းသော သမုစ္စည်းမဟုတ်

ကင်းဆိတ်၍ သံလျှင်၊ ဣတိပိ အတ္ထော - ဤ အနက်သည်လည်း၊ ယုဇ္ဇတိ-
သင့်၏၊ တေန-ထို ဝတ္ထုကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်းဖြင့်၊ [“တေနာတိ ဝတ္ထု
ကာမ ဝိဝေကေန”-ဒီကာ၊] ကာယဝိဝေကော-ကာယဝိဝေကသည်၊ ဝါ-
ကို၊ ဝုတ္တော-ဟောတော်မူအပ်သည်၊ ဟောတိ - ဖြစ်၏၊ ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ
ဓမ္မဟိတိ-ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မဟိဟူသောပါဠိ၌၊ (ယုဇ္ဇတိ၌စပ်) ဝါ-
ပါဠိ၏၊ (အတ္ထော၌ စပ်)၊ ကိလေသကာမေဟိ- တို့မှ၊ (ဝိဝိစ္စဝ - လျှင်)၊
ဝါ-တနည်း၊ သဗ္ဗာကုသလေဟိ-အလုံးစုံ အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မဟိ-
တို့မှ၊ ဝိဝိစ္စဝ-လျှင်၊ ဣတိအတ္ထော-သည်၊ ယုဇ္ဇတိ- ၏၊ တေန- ထိုကိလေသာ
ကာမတို့မှကင်းဆိတ်ခြင်းဖြင့်၊ ဝိတ္ထဝိဝေကော-သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တော-သည်၊
ဟောတိ- ၏၊

စ - ဆက်ဥပုဒ်၊ ဣတ္ထ - ဤ ကာယဝိဝေက ဝိတ္ထဝိဝေက ၊ ပါးတွင်၊ ပုရိ
မေန-ရှေ့ဖြစ်သော ကာယဝိဝေကဖြင့်၊ ဝတ္ထုကာမေဟိ- တို့မှ၊ ဝိဝေကဝစန
တော ယေဝ-ကင်းဆိတ်ခြင်းကို ဟောတော်မူခြင်းကြောင့်ပင်လျှင်၊ ကာမသုခ
ပရိစ္ဆာဂေါ-ကာမချမ်းသာကို စွန့်ခြင်းသည်၊ ဝါ-ကို၊ (ဝိဘာဝိတော-ထင်စွာ
ဖြစ်စေအပ်သည်၊ ဟောတိ-၏၊) ဒုတိယေန- ဒုတိယဝိတ္ထဝိဝေကဖြင့်၊ ကိလေသ
ကာမေဟိ - တို့မှ၊ ဝိဝေက ဝစနတော (ဧဝ) - ပင်လျှင်၊ နေက္ခမ္မသုခ ပရိ
ဂ္ဂဟော-ဈာန်ချမ်းသာကို သိမ်းပိုက်ခြင်းသည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝိဘာဝိ -တာ ဟောတိ၊
စ - ဆက်ဥပုဒ်၊ ဧဝံ - ဤသို့၊ ဝတ္ထုကာမ ကိလေသကာမ ဝိဝေကဝစနတော
ယေဝ-ဝတ္ထုကာမ ကိလေသကာမတို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်းကို ဟောတော်မူခြင်း
ကြောင့်ပင်၊ ဧတေသံ - ဤ ဝိဝိစ္စဝကာမေဟိ ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မဟိ
ဟူသော ပုဒ်တို့တွင်၊ ပဌမေန - ပဌမပုဒ်ဖြင့်၊ သံကိလေသဝတ္ထုဗဟာနံ- သံ
သောကြောင့် “ဝိဝိစ္စဝါတိဝိ” ဟုရှေ့၍ထိုင်ပါ - ဟူလို။ ” - ဒီကာ၊] ဤ ငါးမျိုးကို
အဋ္ဌာနပယောဂ (အဋ္ဌာနပယုဂ်) ဟု ခေါ်ကြ၏၊ သုံးစွဲသင့်ရာ မဟုတ်သော ဌာန၌
ယှဉ်ကပ်သုံးစွဲအပ်သော ဝိ-ဟူလို၊ ဤအလို “ကာမေဟိ- ဝတ္ထုကာမတို့မှ ” ဟူသာ
ပါဠိတော်၌ အနက်ပေး၊ အကုသလေဟိ ဓမ္မဟိ အရကျမှ ကိလေသာကာမ ရမည်။

ဒဿနတ္ထ, ဝိဘာဝနတ္ထ ။ “ ကာယဝိဝေကော ဝုတ္တော , ဝိတ္ထဝိဝေကော
ဝုတ္တော ” တို့ဖြင့် ဝိဝိစ္စဝ၏ ဒဿနတ္ထကိုပြပြီး၍ ထို ဝိဝိစ္စဝပုဒ်၏ ဝိဘာဝနတ္ထကို
ပြလိုသောကြောင့် “ပုရိမေန စေတ္ထ” စသောပါဠိကိုမိန့်၊ [ဧတ္ထာတိ ဝိဝိစ္စဝ၊ ပေါပဒ
ဌယေ၊ ဤအလို “ ဝိဝိစ္စဝ ကာမေဟိ , ဝိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မဟိဟူသော ၊ ပုဒ်
တွင်”ဟု စွဲ၍ “ပုရိမေန-ရှေ့ဖြစ်သော ဝိဝိစ္စဝကာမေဟိ ပုဒ်ဖြင့်”ဟု ပေး၊ ဣတောဝင်္ဂါ
နိဒ္ဒါရိတေ ဝိဝေကဌယေ၊ နိဿယ၌ ဤ နောက်နည်းအတိုင်းစွဲထား၏၊ နေဝံ ဧတေသံ
ဥလည်း ဤနည်းပင်။]

ကိလေသတို့၏ဝတ္ထုကို ပယ်ခြင်းသည်။ ဝါ - ကို၊ (ဝိဘာဝိတံ ဟောတိ၊) [“တဏှာဒိသံကိလေသာနံ ဝတ္ထုနော ပဟာနံ”-ဋီကာ။] ဒုတိယေန-ဒုတိယ ပုဒ်ဖြင့်၊ သံကိလေသပ္ပဟာနံ - သံကိလေသကို ပယ်ခြင်းသည်။ ဝါ - ခြင်းကို၊ (ဝိဘာဝိတံ ဟောတိ၊)ပဌမေန-ဖြင့်၊ လောလတာဝဿ-လျှပ်ပေါ်လောင်လီ သူ၏အဖြစ်၏၊ ဟေတုပရိစ္ဆာဂေါ - အကြောင်းကို စွန့်ခြင်းသည်။ ဝါ - ကို၊ (ဝိဘာဝိတော ဟောတိ၊) [လောလတာဝေါနာမ တတ္ထ တတ္ထ ရူပါဒီသု တဏှုပ္ပါဒေါ၊ တဿ ဟေတု ဝတ္ထုကာမော ဝေ။] ဒုတိယေန - ဖြင့်၊ ဗာလ ဘာဝဿ-မိုက်သူ၏အဖြစ်၏၊ (ဟေတု ပရိစ္ဆာဂေါ ဝိဘာဝိတော ဟောတိ၊) [ဗာလဘာဝေါနာမ အဝိဇ္ဇာ၊ ဒုစ္စန္ဒိတစိန္တာ ဝါ၊ တဿ အယောနိသော မနသိကာရော၊ သဗ္ဗေဝိဝံ၊ အကုသလာ ဓမ္မော ဟေတု။] စ - သည်သာမက သေ၊ ပဌမေန-ဖြင့်၊ ပယောဂသုဒ္ဓိ-ပယောဂ၏ စင်ကြယ်ခြင်းသည်။ ဝါ - ကို၊ (ဝိဘာဝိတော ဟောတိ၊) ဒုတိယေန- ဖြင့်၊ အာသယပေါသနံ - အဇ္ဈာသယကို စင်ကြယ်စေခြင်းသည်။ ဝါ - ကို၊ဝိဘာဝိတံ ဟောတိ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဝိညာတဗ္ဗ- သိထိုက်၏၊ သေ-ဤနည်းသည်။ တာဝ - ကိလေသာကာမပက္ခမှ ရှေးဦးစွာ ကာမေဟိတိတ္ထေ - ကာမေဟိဟူသောဤပါဌ၌၊ ဝတ္ထုကာမေသု - ဆိုအပ်ကုန် ပြီးသော ကာမတို့တွင်၊ ဝတ္ထုကာမပက္ခေ - ဝတ္ထုကာမပက္ခ၌၊ နယော - သိကြောင်းနည်းကည်း။

ပန - ကား၊ ကိလေသ ကာမပက္ခေ - ကိလေသာ ကာမပက္ခ၌၊ ဆန္ဒော တိစ-ဆန္ဒော ဟူသည်လည်းဖြစ်သော၊ ရာဂေါတိစ - ရာဂေါ ဟူသည်လည်း ဖြစ်သော၊ ဝေမာဒိဟိ- ဤသို့ အစရှိသော အပြားတို့ဖြင့်၊ အနကတေဒေါ- များသောအပြားရှိသော၊ [ကာမာသဝ, ကာမရာဂ သံယောဇဉ်, ရူပတဏှာ, စသည်ဖြင့် များသောအပြားရှိသော၊] ကာမန္တန္တောဝေ- ကာမန္တန္တကိုသာ၊ ကာမောတိ-ကာမဟူ၍၊ အဓိပ္ပေတော - အလိုရှိအပ်၏၊ သောစ - ထို ကာမ

ပယောဂသုဒ္ဓိ ။ ။ ကာမရုဏာဓိဂမဟေတု - ကာမရုဏ်ကို ရလိုခြင်းဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ ပါဏာတိပါတာဒိ-သို့အသက်သတ်ခြင်း စသော ကိုယ်မှု နှုတ်မှု သည်၊ အသုဒ္ဓပ္ပယောဂေါ ဟောတိ-မစင်ကြယ်သော ပယောဂဖြစ်၏၊ တမ္ဘိဝေကေန- ထို အသုဒ္ဓပ္ပယောဂမှ ကင်းသဖြင့်၊ ပယောဂသုဒ္ဓိ ဝိဘာဝိတာ၊-ဋီကာ။

အာသယပေါသနံ ။ တဏှာသံကိလေသ ဝိသောဓနေန- တဏှာသံကိလေသကို သုခိသင်ခြင်းဖြင့်၎င်း၊ ဝိဝဇ္ဇုပနိဿယသံဝဓုနေနစ - ဝိဝဇ္ဇုနိဿိတကုသိုလ်ကို တိုးပွား စေခြင်းဖြင့်၎င်း၊ အဇ္ဈာသယ ဝိသောဓနံ-အလိုဆန္ဒကို စင်ကြယ်စေခြင်းကို၊ [အာသယ ကို အဇ္ဈာသယ၊ ပေါသနံကို ဝိသောဓနဟု ဖွင့်သည်။] ဝိမတိဉ္စ “ဝဗုဒ္ဓံ- တိုးပွားစေ ခြင်း” ဟုလည်း ဖွင့်သေး၏။

☰

စွန္ဒကိုလည်း၊ (ဝုတ္တော၌စပ်၊) ဝါ- သည်လည်း၊ (သမာနော၌ စပ်၊) အကုသုလ ပရိယာပန္နော - အကုသိုလ်၌ အကျုံးဝင်သည်။ သမာနောပိ - ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ တတ္ထ ကတမေ ကာမာ၊ ဆန္နော ကာမောတိ အာဒိနာ - တတ္ထ၊ ပေ၊ ကာမော အစရှိသော၊ နယေန - နည်းဖြင့်၊ ဝိဘဏ် - ဈာနဝိဘင်း ပါဠိတော်၌၊ ဈာနပဋိပက္ခတော- ဈာန်၏ ဆန့်ကျင်ဘက်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဝိသု- သီးခြားလည်း၊ ဝုတ္တော- ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ ဝါ-တနည်း၊ ကိလေသ ကာမတ္တာ - ကိလေသာကာမ၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပုရိမပဒေ - ဝိဝိဇ္ဇေဝကာမေဟိ ဟူသော ရှေ့ပုဒ်၌၊ ဝုတ္တော - ပြီ၊ အကုသုလ ပရိယာပန္နတ္တာ - အကုသိုလ်၌ အကျုံးဝင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ဒုတိယပဒေ-ဝိဝိဇ္ဇ အကုသုလေဟိ ဓမ္မေဟိ ဟူသော ဒုတိယပုဒ်၌၊ ဝုတ္တော-ပြီ၊ စ-ဆက်၊ အဿ-ထို ကာမစွန္ဒ၏၊ အနေကဘေဒတော - တပါး မက များသောအပြားရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ကာမတောတိ-ကာမတောဟူ၍၊ အဝတ္တာ - မဟောမူ၍၊ ကာမေဟိတိ - ကာမေဟိဟူ၍၊ ဝုတ္တိ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ။

သောစ၊ ပေ၊ ဝိသု ဝုတ္တော။ ။ “ ထို ကာမစွန္ဒသည် အကုသုလေဟိ ဓမ္မေဟိ အရတွင်ပါဝင်ပြီးဟုတ်ပါလော၊ အဘယ်ကြောင့် ကာမေဟိအရ၌ သီးခြားဟောတော်မူရပါသနည်း” ဟု မေးဘွယ်ရှိ၍ “သောစ၊ ပေ၊ ဝုတ္တော” ဟု မိန့်၊ အကုသုလေဟိ ဓမ္မေဟိ အရ၌ ပါဝင်သည်ကား မှန်၏၊ (ပါဝင်သောကြောင့်ပင် “ ကတမေ အကုသုလာ ဓမ္မော၊ ကာမစွန္နော မျာပါဒေါ” စသည်ဖြင့် အခြားနိဝရဏတို့နှင့်တွဲဘက်၌ ဟောတော်မူ၏၊) “ သို့သော် ဈာန်သမာဓိ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သောကြောင့် (ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားစေလို၍) ကာမေဟိအရ၌ အခြား နိဝရဏတို့မှ သီးခြားလည်း ဟောတော်မူသည် ” ဟုလို၊ [ဝိသုဝိ ဟု ဆိုလိုလျက် ပိကြေ၊ ထိုပိဖြင့် အခြား နိဝရဏတို့နှင့် ရော၍လည်း ဟောတော်မူသည်ဟု ပေါင်းပါ။]

မှတ်ချက်။ ။ ဈာနဝိဘင်း ပါဠိတော်ကိုပြုရာ၌ ယခုစာအုပ်များဝယ် “တတ္ထ ကတမော ကာမစွန္နော၊ ကာမောတိ” ဟု ပါဠိပျက်၏၊ “တတ္ထ ကတမေ ကာမာ၊ ဆန္နော ကာမောတိ” ဟု ပါဠိတော်၌ရှိ၏၊ ဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမေဟိ၏ အကျယ်ပြု ပါဠိပင်တည်း။

အနေကဘေဒတော သေ။ ။ “ဝိဝိဇ္ဇေဝ ကာမေဟိ” အရ၌ ကိလေသာကာမကိုသာ ယူလိုလျှင် “ကာမတော” ဟု ရှိပါစေတော့လော၊ အဘယ်ကြောင့် “ကာမေဟိ” ဟု ဗဟုဝင်ဖြင့် ဟောရပါသနည်း - ဟု မေးဘွယ်ရှိ၍ “အနေကဘေဒတော” စသည်မိန့်၊ “ကာမာသဝ၊ ကာမရာဂသယောဇဉ်” စသောအားဖြင့် များသောအပြား ရှိသောကြောင့် “ကာမေဟိ” ဟု ဗဟုဝင်ဖြင့် ဟောတော်မူပါသည်-ဟုလို၊ [ပါဠိသဒ္ဓါကျမ်းတို့၌ တော ပစ္စည်းကို ဧကဝုဉ် ဗဟုဝုဉ် ၂ မျိုးလုံး အသုံးရှိသော်လည်း သတ္တတသဒ္ဓါကျမ်းတို့၌မူ အသင်္ချဟု ဆို၏၊ သင်္ချာအထူး မရှိသောကြောင့် (အသင်္ချမည်သော) နိပါတ်၌ ဧကဝုဉ်သာ သုံးလေ့ရှိ၏။]

စ - ဆက်၊ အညေသမ္ဘိ - ကာမမှတပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ ဓမ္မာနံ- ဒိဋ္ဌိ
 မာနအစရှိသောတရားတို့၏၊ [အညေသမ္ဘိတိ ဒိဋ္ဌိမာန အဟိရိကာနောတ္ထပ္ပု
 ဒိနံ တံသဟိတဖဿာဒိနံစ၊] အကုသလဘာဝေ - အကုသိုလ်တို့၏ အဖြစ်
 သည်၊ ဝိဇ္ဇမာနေ-ထင်ရှား ရှိပါလျက်၊ “တတ္ထ တကမေ အကုသလာ ဓမ္မာ၊
 ကာမစ္ဆန္နော”တိ အာဒိနာ - “တတ္ထ၊ ပေ၊ ကာမစ္ဆန္နော” အစရှိသော၊
 နယေန-ဖြင့်၊ ဝိဘဇ်-၌၊ ဥပရိဈာနင်္ဂါနံ - အထက်၌ ဆိုအပ်လတံ့ကုန်သော
 ဈာန်အင်္ဂါတို့၏၊ ပစ္စနိကပဋိပက္ခဘာဝဒဿနတော- ဖြောင့်ဖြောင့် ဆန့်ကျင်
 ဘက်အဖြစ်ဖြင့် ပဋိပက္ခ၏အဖြစ်ကိုပြတော်မူလိုခြင်းကြောင့်၊ နိဝရဏာနေဝ-
 တို့ကိုသာ၊ ဝုတ္တာနိ-ကုန်ပြီ၊ ဟိ-ချဲ့၊ နိဝရဏာနိ-တို့သည်၊ ဈာန်ပစ္စနိကာနိ-
 ဈာန်အင်္ဂါ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် တို့တည်း၊ တေသံ-ထို နိဝရဏတို့၏၊ ဝါ-တို့ကို၊
 ဈာနင်္ဂါနေဝ - တို့သည်သာ၊ ပဋိပက္ခာနိ- ဆန့်ကျင်ဘက် ပြတော်မူကုန်၏၊ ဝိဒ္ဓံ
 သကာနိ - ဖျက်ဆီးတတ်ကုန်၏၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ တထာဟိ- ထိုစကား
 မှန်၏၊ သမာဓိ - သမာဓိသည်၊ ကာမစ္ဆန္နဿ- ကာမစ္ဆန္နနိဝရဏ၏၊ ပဋိ
 ပက္ခော-ဆန့်ကျင်ဘက်တည်း၊ ဝိဘိ -သည်၊ ဈာပါဒဿ- ဈာပါဒနိဝရဏ၏၊
 ပဋိပက္ခာ- တည်း၊ ဝိတက္ကော ထိနမိဒ္ဓဿ ပဋိပက္ခော၊ သုခံ ဥဒ္ဓစ္စကုတ္တု၊ စဿ
 ပဋိပက္ခံ၊ ဝိစာရော ဝိစိကိစ္ဆာယ(ဝိစိကိစ္ဆာနိဝရဏ၏)ပဋိပက္ခော၊ ဣတိ-သို့၊
 ပေဋကေ-ပေဋကောပဒေသ၌၊ ဝုတ္တံ- ပြီ။

ဥပရိ၊ ပေ၊ ဒဿနတော။ ။သဝိတက္ကံ သဝိစာရန္တိအာဒိနာ ဥပရိ ဝုတ္တမာနာနိ
 ဈာနင်္ဂါနိ ဥပရိဈာနင်္ဂါနိ၊ တေသံ (ထိုဈာန်အင်္ဂါတို့က) အတ္တနော ပစ္စနိကာနံ (မိမိ၏
 ဆန့်ကျင်ဘက် နိဝရဏတို့၏) ပဋိပက္ခဘာဝဒဿနတော- (ပယ်တတ်သော ဆန့်ကျင်
 ဘက်တို့၏ အဖြစ်ကို ပြတော်မူလိုခြင်းကြောင့်) တပုစ္ဆနိကနိဝရဏဝစနံ (ထို၏ဆန့်ကျင်
 ဘက် နိဝရဏတို့ကိုသာ ဟောတော်မူရခြင်းဖြစ်၏)၊ စာအုပ်များ၌ “ဥပရိဈာနင်္ဂါနံ +
 ပစ္စနိကပဋိပက္ခဘာဝဒဿနတော” ဟု ရှိ၏၊ ဤကားလည်း ဤပါဌ်ကို မူကွဲ ဟု ပြ၍
 “ဥပရိပစ္စနိကဝသေန ပဋိပက္ခဘာဝဒဿနတောတိ အတ္ထံ ဝဒန္တိ” ဟု ဖွင့်သည်၊
 “ပဋိပက္ခ” ဟူရာ၌ ဈာနင်္ဂါတို့က နိဝရဏတို့ကို ဖျက်ဆီးတတ်သော ပဋိပက္ခ တည်း၊
 ထို့ကြောင့် “ဝိဒ္ဓံသကာနိ” ဟု ဖွင့်သည်။

ပေဋကေ။ ။ “မဟာကုစ္စာယနေန ဒေသိတာ၊ ပိဋကနံ သံဝဏ္ဏနာ ပေဋကံ” ဟု
 သာရတ္ထဖွင့်၏၊ ဝိမတိ၌လည်း “နေတ္ထိပကရဏနယာနုသာရိ ပကရဏံ - နေတ္ထိကျမ်း၏
 နည်းသို့ အစဉ်လိုက်သော ကျမ်း” ဟု စကားအပို ပါသည်သာ ထူး၏၊ [ပိဋကနံ +
 ဣဒံ (ဥစ္စာဖြစ်သော အဖွင့်တည်း) ပေဋကံ။] ထိုကျမ်းကို ပေဋကောပဒေသကျမ်းဟု
 ယူကြသည်၊ သို့သော် ထိုကျမ်း၌ နိဝရဏ ၅ပါးနှင့် ဈာန်အင်္ဂါ ၅ပါး တွဲစပ်ထားပုံကို
 ရှာတွေ့၍ မတွေ့ကြ။

ဧဝံ-ဤသို့လျှင်၊ ဧတ္ထ-ဤပိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိ-ပိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ ဟူသော ပုဒ်တို့တွင်၊ ပိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိတိ ဣမိနာ - ပိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိ ဟူသော ဤပုဒ်ဖြင့်၊ ကာမန္တန္ဿ-ကာမန္တန္တနိဝရဏာ၊ ပိက္ခန္တန္တနိဝေကော-ပိက္ခန္တန္တနိဝေကသည်း၊ ဝါ-ကို၊ ဝုတ္တော-သည်၊ ဟောတိ၊ ပိဝိစ္စအကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိတိ ဣမိနာ-ဖြင့်၊ ပဋ္ဌမေ-ငါးပါးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ နိဝရဏာနံ-တို့၏၊ ပိက္ခန္တန္တနိဝေကော ဝုတ္တော ဟောတိ၊ ပန-ဆက် အဂ္ဂဟိတဂ္ဂဟဏေန-ယူအပ်ပြီးသော တရားတို့ကို မယူခြင်းဖြင့်၊ ဝါ - မယူအပ်သော တရားတို့ကို ယူခြင်းဖြင့်၊ ပဋ္ဌမေန - ပိဝိစ္စေဝ ကာမေဟိ ဟူသော ပဋ္ဌမပုဒ်ဖြင့်၊ ကာမန္တန္ဿ - ၏၊ ပိက္ခန္တန္တနိဝေကော ဝုတ္တော ဟောတိ၊ ဒုတိယေန - ပိဝိစ္စ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိ ဟူသော ဒုတိယပုဒ်ဖြင့်၊ သေသနိဝရဏာနံ - ကာမန္တန္တနိဝရဏာမှ ကြွင်းသော နိဝရဏာတို့၏၊ ပိက္ခန္တန္တနိဝေကော ဝုတ္တော ဟောတိ၊ တထာ-ထိုမှ တပါး၊ ပဋ္ဌမေန - ဖြင့်၊ တီသု - သုံးပါးကုန်သော၊ အကုသလ မူလေသု - အကုသိုလ် မူလတို့တွင်၊ ပဉ္စကာမဂုဏဘေဒဝိသယဿ - ငါးပါးသော ကာမဂုဏ် အထူးအပြား ဟူသော အာရုံရှိသော၊ လောဘဿ - ၏၊ ပိက္ခန္တန္တနိဝေကော ဝုတ္တော ဟောတိ၊ ဒုတိယေန - ဖြင့်၊ အာယာတဝတ္ထုဘေဒါဒိ ဝိသယာနံ - အာယာတဝတ္ထု အထူး အပြား အစရှိသော အာရုံရှိကုန်သော၊ ဒေါသမောဟာနံ-တို့၏၊ ပိက္ခန္တန္တနိဝေကော ဝုတ္တော ဟောတိ၊

[နိဝရဏ၊ အကုသလတို့မှ တနည်းပြုလို၍ “ဩယာဒီသုဝါ” စသည်မိန့်၊] ဝါ-တနည်ကား၊ ပဋ္ဌမေန-ဖြင့်၊ ဩယာဒီသု-ဩဃအစရှိကုန်သော၊ ဓမ္မေသု-တို့၌၊ ကာမောယ ကာမယောဂ ကာမာသဝ ကာမုပါဒါန အဘိဇ္ဈာကာယ ဂန္ထ၊ ကာမရာဂသံယောဇနာနံ-တို့၏၊ ပိက္ခန္တန္တနိဝေကော ဝုတ္တော ဟောတိ၊ ဒုတိယေန၊ အဝသေသ ဩဃ ယောဂါသဝ ဥပါဒါန ဂန္ထသံယောဇန နံ-ကြွင်းသော ဩဃ၊ ပေသံယောဇဉ်တို့၏၊ ပိက္ခန္တန္တနိဝေကော ဝုတ္တော ဟောတိ၊ စ-ဆက်၊ ပဋ္ဌမေန၊ တဏှာယ-တဏှာ၏၎င်း၊ တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ-ထိုတဏှာနှင့်ယှဉ်သော တရားတို့၏၎င်း၊ ပိက္ခန္တန္တနိဝေကော ဝုတ္တော ဟောတိ၊ ဒုတိ

ဝေမေတ္တ ။ ။ ဖွင့်အပ်ပြီးသောစကားအားလုံးကို နိဂုံးအုပ်ရင်း အကျဉ်းချုပ် အနက်ကိုပြုလိုသောကြောင့် “ဝေမေတ္တ” စသည်မိန့်၊ ရူပါရုံစသောကာမဂုဏ်ငါးပါး အပြင် ဓမ္မာရုံကာမလည်း ရှိသေးသောကြောင့် ရူပါရုံ စသည်ကို “ကာမဂုဏဘေဒ= ကာမဂုဏ်အထူး” ဟု ဆိုသည်၊ ဒေါသ၏ အာရုံအများရှိရာတွင် “အနတ္တံ မေ အစရိ” စသောအာရုံသည် အထူးဖြစ်သောကြောင့် “အာယာတဝတ္ထုဘေဒ” ဟု ဆိုသည်၊ ဘေဒါဒိ၌ အာဒိဖြင့် မောဟ ပြဋ္ဌာန်းသော ထိနမိဒ္ဓနိဝရဏ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် (သစ္စာ ၄ တန်နှင့် ပုဗ္ဗန္တ စသော) အဝိဇ္ဇာဖုံးအပ်သော အာရုံများကို ယူ။

ယေန, အဝိဇ္ဇာယ-၏၎င်း၊ တံသမ္ပယုတ္တကာနဉ္စ - ထို အဝိဇ္ဇာနှင့် ယှဉ်သော တရားတို့၏၎င်း၊ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကော ဝုတ္တော ဟောတိ၊ အဝိစ- ဤနည်းသာ မကသေး၊ ပဌမေန, လောဘသမ္ပယုတ္တအဋ္ဌစိတ္တုပ္ပါဒါနံ - လောဘနှင့် ယှဉ်သော ရှစ်ပါးသော စိတ္တုပ္ပါဒ်တို့၏၊ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကော ဝုတ္တော ဟောတိ၊ ဒုတိယေန, သေသာနံ-ကုန်သော၊ စတုန္တံ-ကုန်သော၊ အကုသလစိတ္တုပ္ပါဒါနံ- တို့၏၊ ဝိက္ခမ္ဘနဝိဝေကော ဝုတ္တော ဟောတိ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗော - ၏၊ အယံ- ဤဆိုအပ်ပြီးကား၊ တာဝ- သဝိတက္ကံ, သဝိစာရံ စသည်တို့မှ ရှေးဥျး စွာ၊ ဝိဝိဇ္ဇေဝကာမေဟိ ဝိဝိဇ္ဇ အကုသလေဟိ ဓမ္မေဟိတိ ဧတ္ထ - ဟူသော ဤ ပါဠိ၌၊ အတ္ထပ္ပကာသနာ-အနက်ကိုပြခြင်းတည်း၊ ဝါ-အနက်တို့ကိုပြကြောင်း ပြရာ အဋ္ဌကထာတည်း။

စ-အနုသန္ဓေကိုဆက်ဥျးအံ့၊ ဧတ္တာဝတာ - ဤမျှ အတိုင်းအရှည် ရှိသော ပါဠိရပ်ဖြင့်၊ ပဌမဿ ဈာနဿ-၏၊ ပဟာနင်္ဂံ - ပယ်ထိုက်သော အင်္ဂါကို၊ ဒဿေတွာ- ဤ၊ [ပဟာတဗ္ဗတိ ပဟာနံ၊ ပဟာနံစ+တံ+အင်္ဂံ စာတိ ပဟာ နင်္ဂံ = ပယ်ထိုက်သောကာမ, အကုသလဓမ္မ ဟူသောအစိတ်အပိုင်း။] ဣဒါနိ- ၌၊ သမ္ပယောဂင်္ဂံ - (ဝိတက်စသော) ယှဉ်ဘက်အင်္ဂါကို၊ ဒဿေန္တော - သည်၊ (ဟုတွာ- ဤ)၊ “သဝိတက္ကံ သဝိစာရံ”တိ အာဒိ- ကို၊ အာဟ-ပြီ၊ တတ္ထ - ထို သဝိတက္ကံ သဝိစာရံ အစရှိသော ပါဠိရပ်၌၊ (အတ္ထော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊) ဝိတက္ကနံ - ကြံစည်ခြင်း၊ ဝိတက္ကော - ခြင်း၊ ဥပဟနံ - ကြံစည်ခြင်း၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

ဝိတက္ကနံ ဝိတက္ကော ။ ။ ယထာပစ္စယံ - (အာရုံ, မနသိကာရ စသော) အကြောင်း အားလျော်စွာ၊ ပဝတ္တမာနာနံ သဘာဝဓမ္မာနံ - တို့၏၊ နတ္ထိ ကာမိ ဝသ ဝတ္တိတာ-အလိုသို့ လိုက်စေနိုင်သည်အဖြစ်ဟူသောသတ္တိတစုံတရာ မရှိ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဝသဝတ္တိနိဝါရဏတ္ထံ-အလိုသို့လိုက်စေနိုင်သော သတ္တိကိုဘားမြစ်ခြင်းငှါ၊ (“ဝိတက္ကော တိတိ”ဟု ကတ္ထုသတ္တိပြ ဝိဂ္ဂဟလည်း မပြုဘဲ, “ ဝိတက္ကန္တိ သမ္ပယုတ္တဓမ္မော ဧတေန” ဟု ကရဏသတ္တိပြ ဝိဂ္ဂဟလည်း မပြုဘဲ) “ ဝိတက္ကနံ ဝိတက္ကော ” ဟု သတ္တိ တစုံတခု မပါဘဲ, ကြံစည်ခြင်းကြံယာသာ ရသော ဘာဝသာဓနဝိဂ္ဂဟကို မိန့်လေသည်၊ ဤ အဓိပ္ပါယ်နှင့်စပ်၍ မှတ်ဘွယ်ကို သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာသင်္ခိုကာ “စိတ္တံ” အဖွင့်၌ ပြထားပြီ။

ဥပဟနံ ။ ။ တယိဒံ ဝိတက္ကနံ-ထိုကြံစည်ခြင်း ဟူသည်၊ ဤဒိသံ ဣဒံ-ဤ အရာကို ဤသို့ရှုအပ်၏ (ဤအရာသည် ဤသို့ သဘောရှိ၏)၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အာရမဏပရိကပ္ပနံ- အာရုံကိုကြံစည်ဆုံးဖြတ်ခြင်းတည်း၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ အာဟ-ဥပဟနန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိတိ၊ ဤဥပကတ္ထ (အဖြောင့်အနက်) ပြဝါကျ၌ ဝိတက်၏ ကြံစည်ပုံ အခြင်းအရာကို “ဤဒိသံ ဣဒံ”ဟု ပြသောကြောင့် “ဟိုလိုမဟုတ်ဘူး, ဒီလိုဖြစ်ရမည်”ဟု ကြံလည်းကြံ-ဆုံးဖြတ် လည်း ဆုံးဖြတ်ခြင်းကိုပင် ဝိတက်၏သဘောဟု မှတ်။

သွာယံ (သော + အယံ) - ထိုဝိတက်သည်။ အာရမဏေ - အာရုံပေါ်၌၊ စိတ္တဿ - ကို၊ အဘိနိရောပနလက္ခဏော - ရှေးရှုတက်ရောက်ခြင်းလက္ခဏာရှိ၏၊ ဝါ - ရှေးရှုတင်ပေးခြင်း လက္ခဏာ ရှိ၏၊ (အဘိနိရောပန ၌ အဘိ + နိပုဗ္ဗ. ရဟဓာတ် + ဏာပေပစ္စည်း + ယုပစ္စည်း)၊ အာဟနန ပရိယာဟနန ရသော - အစွာ ခေါက်ခြင်း ထက်ဝန်းကျင် ခေါက်ခြင်း ကိစ္စရှိ၏၊ ဝါ - ရှေးရှုခေါက်ခြင်း လှည့်ပတ်၍ခေါက်ခြင်း ကိစ္စရှိ၏၊ တထာဟိ - ထိုစကားမှန်၏၊ တေန - ထိုဝိတက်ကြောင့်၊ ယောဂါဝစရော - ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အာရမဏံ ဝိတက္ကာဟတံ ဝိတက္ကပရိယာဟတံ ကရောတိတိ - အာရမဏံ၊ ပေ၊ က၊ ရောတိဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ - ၏၊ [အာရမဏံ - အာရုံကို၊ ဝိတက္ကာဟတံ - ဝိတက်သည် အစွာ ခေါက်အပ်သည်ကို၊ ဝါ - ဝိတက်သည် ရှေးရှု ခေါက်အပ်သည်ကို၊ ဝိတက္ကပရိယာဟတံ - ဝိတက်သည် ထက်ဝန်းကျင် ခေါက်အပ်သည်ကို၊ ဝါ - ဝိတက်သည် လှည့်ပတ်၍ ခေါက်အပ်သည်ကို၊ ကရောတိ - ပြု၏၊] အာရမဏေ - ၌၊ စိတ္တဿ - ကို၊ အာနယန ပစ္စုပ္ပန်နော - ဆွင်တတ်သောတရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်လာ၏။

ဝိစရဏံ - အာရုံ၌ အထူးသဖြင့် လှည့်လည်ခြင်း၊ ဝိစာရော - ခြင်း၊ အနုသဉ္ဇရဏံ - အာရုံ၌ အဘန်ဘန် ကောင်းစွာ လှည့်ပတ်ခြင်း၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။

လက္ခဏာ - ရသ။ ။ အာရုံတစ်ခုခုကို ဝိတက်က ကြံလိုက်သောအခါ စိတ်လည်း ထိုအာရုံပေါ်မှတစ်ဆင့်ရောက်လျက် နေတော့၏။ ထို့ကြောင့် အဘိနိရောပန - (အာရုံပေါ်၌ စိတ်ကို ရှေးရှုတင်ပေးခြင်း) လက္ခဏာရှိ၏ဟု ဆိုသည်။ ပထဝီကသိုဏ်းကို အာရုံပြု၍ “ပထဝီ = ပထဝီ” ဟု စီးဖြန်းနေသောအခါ အာရုံကို လက်ဖြင့် “ဒေါက်ဒေါက်” ဟု ခေါက်-ခေါက် နေပုံနှင့်တူ၏။ ပဌမဆုံး အာရုံယူခြင်းသည် အာ (အာဒိတော) ဟနန (အစ၌ ခေါက်ခြင်း) ဝါ (အဘိဗုဒ္ဓံ) ဟနန (ရှေးရှုခေါက်ခြင်း) အလုပ်ကိစ္စ ဖြစ်၏။ ထပ်၍ထပ်၍ အာရုံယူခြင်းကား ပရိ + အာဟနန (ပရိတော - ထက်ဝန်းကျင်၊ တနည်း၊ ပရိဝတ္တိတွာ - လှည့်ပတ်၍) ခေါက်ခြင်းကိစ္စ ဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် “အာဟနန ပရိယာဟနန ရသော” ဟု မိန့်သည်။

ပစ္စုပ္ပန်နော။ ။ အဋ္ဌကထာတို့၌ “အာရမဏေ စိတ္တဿ အာနယနပစ္စုပ္ပန်နော” ဟု ရှိ၏။ ဝိသုဒ္ဓိမဂ် မဟာဋီကာနှင့် သာရတ္ထတို့၌ “အာနယနပစ္စုပ္ပန်နောတိ ဧတ္ထ - အာနယနံ စိတ္တေ အာရမဏဿ ဥပနယနံ၊ အာကုနံ ဝါ” ဟု (“အာရုံ၌ စိတ်ကို” မဟုတ်ဘဲ၊ “စိတ်၌ အာရုံကို” ဟု) ပြောင်းပြန်ရှိ၏။ ထိုဋီကာများ လက်ထက်၌ အဋ္ဌကထာဝယ် “အာရမဏေ စိတ္တဿ” ဟု ပါပုံမရချေ၊ နောက်မှ “အာနယန” အဓိပ္ပါယ် ပေါ်အောင် “အာရမဏေ စိတ္တဿ” ၊ ပုဒ်ကို ယူ၍ အနက်ပေးကြဟန် တူ၏။ ဤလက္ခဏာ စသည်တို့၏ အဓိပ္ပါယ်ကို သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ၌ ပြထားပြီ။

သွာယံ-ထိုဝိစာရသည်။ အာရမဏာနမဇ္ဇနလက္ခဏော-အာရုံကို အဘန်ဘန် ပွတ်တိုက်ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏။ တတ္ထ - ထို အာရုံ၌၊ သဟဇာတာနယောဇန ရသော - အတုဖြစ်ဘက် တရားတို့ကို အဘန်ဘန် ယှဉ်ကပ်စေခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ စိတ္တဿ-ကို၊ အနုပုဗန္ဓန ပစ္စုပ္ပန်နော - အာရုံ၌ အစဉ်မပြတ် ဖွဲ့တတ်သော တရား ဟု ယောဂီတို့ ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်လာ၏။ စ - ဆက်ဥားအံ့၊ နေသံ- ထိုဝိတက် ဝိစာရတို့၏၊ ကတ္ထစိ-အချို့ စိတ်၌၊ အဝိပ္ပယောဂေ - မကွေမကွာ ယှဉ်ခြင်းသည်။ သန္တေပိ-သော်လည်း၊ ဩဇ္ဇာရိကဋ္ဌေန - ကြမ်းတန်းသည်၏ အဖြစ်ဟူသောသဘောကြောင့်၊ ဃဏှာဘိယာတသဒ္ဓေါဝိယ-ခေါင်းလောင်း

အနုသဉ္ဇရဏံ။ ။ “ဝိစရဏ (ဝိ-အထူးသဖြင့် + စရဏ - လှည့်လည်ခြင်း)” ဟူသည် အာရုံ၌ “အနု-အဘန်ဘန် (ထပ်ကာ ထပ်ကာ) + သဉ္ဇရဏံ-ကောင်းစွာ လှည့်လည် သကဲ့သို့ ဖြစ်ခြင်းတည်း” ဟု ဥဇ္ဇကတ္ထ ပြသည်။ စိတ်သည် ဝိတက်အစွမ်း ကြောင့် အာရုံပေါ်သို့ ရောက်ပြီးသောအခါ ဝိစာရအစွမ်းကြောင့် ထိုအာရုံကိုမလွှတ်ဘဲ အာရုံ၌ ပတ်ပတ်လည် လှည့်နေသကဲ့သို့ အာရုံကို ထပ်၍ ထပ်၍ ယူနိုင်သည်- ဟူလို။ [လက္ခဏာ စသည်မှာ အနက်အားဖြင့် ထင်ရှားပြီ။]

သန္တေပိ။ ။ “ဝိတက်နှင့် ဝိစာရတို့သည် ပဌမဈာန်စိတ်, (ဌေပဉ္စဝိညာဉ်မှ တပါးသော) ကာမစိတ်တို့၌ မကွဲမကွာ ယှဉ်ကြသည် မဟုတ်ပါလော၊ ထိုသို့ အတူ ယှဉ်ကြရာ၌ အာရုံယူပုံ အဘယ်သို့ ထူးခြားပါသနည်း” ဟု မေးဘွယ် ရှိသောကြောင့် “သန္တေပိ” စသည် မိန့်၊ ဝိတက်နှင့် ဝိစာရတို့သည် ထို စိတ်များ၌ အတူယှဉ်ကြပါ သော်လည်း....

ဩဇ္ဇာရိကဋ္ဌေန၊ ပေ၊ ဝိစာရော။ ။ ဝိတက်၏အာရုံ ယူပုံသည် ကြမ်းတန်းရကား (ခေါင်းလောင်း ထိုးလိုက်သောအခါ ပဌမ အသံကဲ့သို့) အာရုံ၌ ပဌမ ကျရောက်ခြင်း (ပဌမဆုံးယူခြင်း) သဘောသည် ဝိတက်၏သဘောတည်း၊ ဝိစာရ၏ အာရုံယူပုံသည် သိမ်မွေ့ရကား ခေါင်းလောင်း၏ နောက်ဆက်မြည်နေသော အသံကဲ့သို့ စိတ်၏အာရုံ၌ ဖွဲ့စပ်နေခြင်း- ဆက်လက်၍ အာရုံယူခြင်းသဘောသည် ဝိစာရသဘောတည်း။

မှတ်ချက်။ ။ ဤစကားအရ အာရုံတခုအပေါ် ပဌမဆုံး ဝိထိကျရာ၌ ဝိစာရပါရှိ သော်လည်း ဝိတက်၏သဘောက ထင်ရှား၏။ နောက်ထပ် တဒနဝတ္တိကဝိထိများဖြင့် အာရုံကို ဆက်၍ဆတ်၍ ယူရာ၌ကား ဝိတက်ပါရှိသော်လည်း ဝိစာရသဘောက ထင် ရှား၏ဟု မှတ်။

ဃဏှာဘိယာတသဒ္ဓေါ။ ။ ဃဇ္ဇတိ-အသံမြည်တတ်၏၊ (တနည်း) ဟညတေ- တီးခေါက်သောအားဖြင့် ညှဉ်းဆဲအပ်၏၊ ဣတိ ဃဏှာ၊ ဃဋ္ဌိဓာတ်, ကပစ္စည်းတည်း၊ ထောမနိမိဉ္စ ဟနဓာတ်, ဣပစ္စည်း၊ ဣတ္ထိဇောတက အာပစ္စည်းဖြင့် ဣတ္ထိလိနံသာရှိ၏၊ အဘိဃာတေန + ဥပ္ပန္နော + သဒ္ဓေါ အဘိဃာတသဒ္ဓေါ၊ ဃဏှာယ-၏၊ ဝါ-ကို၊ အဘိ ဃာတသဒ္ဓေါ-တီးခေါက်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော အသံတည်း၊ ဃဏှာဘိဃာတသဒ္ဓေါ။

၏ ရှေးရှု ထိုးခတ်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော အသံကဲ့သို့၊ စေတသော- ၏၊ ပဌမာ
ဘိနိပါတော - အာရုံ၌ ရှေးဥျးစွာ ကျခြင်းသည်၊ ဝိတက္ကော - တည်း၊ သုခု
မဋ္ဌေန - သိမ်မွေ့သည်၏ အဖြစ်ဟူသော သဘောကြောင့်၊ အနုရဝေါရိယ-
ခေါင်းလောင်း၏ အဆက်မပြတ် မြည်သံကဲ့သို့၊ ဝါ - ကြေးညီးသံကဲ့သို့၊
စေတသော-၏၊ အနုပ္ပဗန္ဓော-အစဉ်မပြတ်ဖွဲ့စပ်ခြင်းသည်၊ ဝိစာရော-တည်း။

စ - သည်သာမကသေး၊ ဧတ္ထ-ဤ ဝိတက်ဝိစာရတို့တွင်၊ ဝိတက္ကော-သည်၊
ဝိပ္ပါရဝါ-လှုပ်ရှားခြင်း ရှိ၏၊ စိတ္တဿ-၏၊ ပရိပ္ပန္နနဘာဝေါ-ထက်ဝန်းကျင်
လှုပ်ရှားသည်၏အဖြစ် ဟူသော သဘောတည်း၊ အာကာသေ-၌၊ ဥပ္ပတိတု
ကာမဿ - ပျံတက်လိုသော၊ ပက္ခိနော - ငှက်ကြီး၏၊ ပက္ခဝိက္ခေပေါရိယ-
အတောင် ခတ်ခြင်းကဲ့သို့၎င်း၊ ဝါ-အတောင် ခတ်ခြင်းနှင့်တူသည်၎င်း၊ ဂန္ဓာ
နုဗန္ဓစေတသော - ပန်းရနံ့သို့ အစဉ်လိုက်သော စိတ်ရှိသော၊ ဘမရဿ-
ပိတုန်း၏၊ ပဒုမာဘိမုခပါတောဝိယစ-ပဒုမ္မာကြာတောသို့ရှေးရှုပျံသွားခြင်း
ကဲ့သို့၎င်း၊ ဝါ-နှင့်တူသည်၎င်း၊ (ဟောတိ-၏)၊ (ဥပမာန ပုဒ်တို့ကို အတွင်း
သွင်း၍လည်း ပေးလေဥျး။) [“ပါတော-ကျခြင်း” ဟု မပေးနှင့်၊ နောက်၌
ရစ်ဝဲနေလိမ့်ဥျးမည်၊ ထို့ကြောင့် “ပတ=ဂတိမှ” အရ “ပျံသွားခြင်း” ဟု
ပေး။] ဝိစာရော-သည်၊ သန္တဝုတ္တိ-မြင်သက်သောဖြစ်ခြင်းရှိ၏၊ စိတ္တဿ-၏၊
နာဘိပရိပ္ပန္နနဘာဝေါ - အလွန် မတုန်လှုပ်သည်၏အဖြစ် ဟူသော သဘော
တည်း၊ အာကာသေ-၌၊ ဥပ္ပတိတဿ-ပျံတက်ပြီးသော၊ ပက္ခိနော-၏၊ ပက္ခ
ပသံရဏံဝိယ-အတောင်ကို ဆန့်တန်းခြင်းကဲ့သို့၎င်း၊ ဝါ-နှင့်တူသည်၎င်း။

ဝိပ္ပါရဝါ၊ ပေ၊ စိတ္တဿ။ ။ [ဖရဓာတ်သည် ဗျာပန (ပျံ့နှံ့ခြင်း) စလန စသော
အနက်ကို ဟော၏၊ ဤနေရာ၌ ပရိပ္ပန္နနဟူသော နောက်စကားကို ထောက်၍ စလန
အနက်ဟောတည်း။] ဝိတက်သည် (ဝိတက်၏ အာရုံယူပုံသည်) မငြိမ်သက်လှသဖြင့်
လှုပ်ရှားခြင်းသဘောရှိ၏၊ “လှုပ်ရှား” ဆိုသည်ကား ထိနမိဒ္ဓကဲ့သို့ ထိုင်းထိုင်းမှိုင်းမှိုင်း
လေးလေးတို့တို့ မဟုတ်ဘဲ သွက်သွက်လက်လက် ရှိခြင်းတည်း၊ ထိုဝိတက်ကြောင့်
ယှဉ်ဘက်စိတ်လည်း သွက်လက်ရကား စိတ်၏လှုပ်ရှားကြောင်းလည်း ဟုတ်၏။

အာကာသေ၊ ပေ၊ ဘရမဿ။ ။ ဝိတက်၏ ဝိပ္ပါရဖြစ်ပုံသည် ကောင်းကင်၌
ပျံတက်လိုသော (လင်းတစသော) ငှက်ကြီး၏ အတောင်ခတ်နေပုံနှင့် တူ၏။ [ဤ၌
ဝိတက်နှင့်ငှက်၊ ဝိပ္ပါရဖြစ်ပုံနှင့် အတောင်ခတ်ပုံ တူ၏။] ဝိတက်၏ စိတ္တဿ ပရိပ္ပန္နန
ဘာဝဖြစ်ပုံသည် အနံ့ရှိရာသို့လိုက်သောစိတ်ရှိသောပျားပိတုန်း၏ ပဒုမ္မာကြာတောသို့
ရှေးရှု ပျံသွားခြင်းနှင့်တူ၏။ [ဤ၌ ဝိတက်သည် ပျားပိတုန်းနှင့်တူ၏၊ ယှဉ်ဘက်စိတ်
သည် ပျားပိတုန်း၏ အနံ့သို့ အစဉ်လိုက်ပုံနှင့် တူ၏၊ ပရိပ္ပန္နနဘာဝသည် ပဒုမ္မာကြာ
တောသို့ ရှေးရှုပျံသွားပုံနှင့် တူ၏။]

ပဒုမာဘိမုခပတိတဿ - ပဒုမ္မာ ကြာတောသ္မိ ရှေးရှုရောက်ပြီးသော၊ ဘမရဿ-၏၊ ပဒုမဿ - ပဒုမ္မာ ကြာတော၏၊ ဥပရိဘာဂေ- ဌ၊ ပရိတ္တမနံဝိယ- (ဘေးရန်ရှိ- မရှိ သိဘို့ရန်) ရစ်စဲခြင်းကဲ့သို့၎င်း၊ ဝါ- ရစ်စဲခြင်းနှင့် တူသည် ၎င်း၊ ဟောတိ။ (ဥပမာနပုဒ်တို့ကို အတွင်းသွင်း၍လည်း ပေး၊)

ပန-ဆက်၊ နေသံ- ထို ဝိတက် ဝိစာရတို့၏၊ သော ဝိသေသော-ထိုအထူးသည်၊ ပဌမ ဒုတိယဇ္ဈာနေသု - တို့၌၊ ပါကဇ္ဇော - ထင်ရှားသည်၊ ဟောတိ၊ ဣတိ- ဤသို့လျှင်၊ ရုက္ခော-သည်၊ ပုပ္ဖေန-အပွင့်နှင့်၎င်း၊ ဖလေန- အသီးနှင့်၎င်း၊ သဟ - တကွ၊ ဝတ္တတိဝိယ - ဖြစ်သကဲ့သို့၊ (တထာ- တူ) ဣမိနာစ ဝိတက္ကေန-ဤ ဝိတက်နှင့်၎င်း၊ ဣမိနာစ ဝိစာရေန-နှင့်၎င်း၊ သဟ, ဝတ္တတိ- ဖြစ်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဣဒံ ဈာနံ-ကို၊ သဝိတက္ကံ သဝိစာရန္တိ- ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ ပန-ဆက်၊ ဝိဘဏီ - ဈာနဝိဘင်း ပါဠိတော်၌၊ ဣမိနာစ ဝိတက္ကေန ဣမိနာစ ဝိစာရေန ဥပေတော ဟောတိ သမုပေတောတိ အာဒိနာ-အစရှိသော၊ နယေန - ဖြင့်၊ ပုဂ္ဂလာမိဋ္ဌာနာ - ပုဂ္ဂလာမိဋ္ဌာန် ဖြစ်သော၊ ဒေသနာ - ကို၊

သန္တုပုတ္တိ၊ ပေ၊ ဥပရိဘာဂေ။ ။ဝိစာရ၏ သန္တုပုတ္တိဖြစ်ပုံသည် ကောင်းကင်၌ ရောက်နေပြီးသောငှက်ကြီး၏ (အတောင်မခတ်ဘဲ) ဖြန့်ထားခြင်းနှင့် တူ၏၊ ဝိစာရ၏ စိတ္တဿ နာတိပရိပ္ပန္နနဘာဝဖြစ်ပုံသည် ပဒုမ္မာကြာတောသ္မိ ရှေးပြီးသောငှက်ကြီး၏ ကြာတောပေါ်၌ ရစ်စဲနေခြင်းနှင့် တူ၏။ [အစိတ်အစိတ် တူပုံကိုလည်း ရှေးနည်းမှီး၍ သိပါလေ၊ ဥပမေယျ ဘက်၌ “ဝိပ္ပါရဝါ၊ စိတ္တဿ ပရိပ္ပန္နနဘာဝေါ” စသည်ဖြင့် ၂မျိုးရှိသောကြောင့် ဥပမာနဘက်၌လည်း ၂မျိုး ထားပုံကို သတိပြုမှ ဤ ဝါကျများ၌ အဓိပ္ပါယ် ရှင်းပါလိမ့်မည်။]

သော၊ ပေ၊ ပါကဇ္ဇော။ ။ ပဌမဈာန်ထက် ဒုတိယဈာန်သည် ငြိမ်သက်၏၊ ထို ဒုတိယဈာန်၌ ဝိတက်မပါတော့၊ ဤသို့ ပဌမဈာန်၌သာ ဝိတက်ယှဉ်၍ ပဌမဈာန်ထက် ငြိမ်သက်သော ဒုတိယဈာန်၌ ဝိတက်မယှဉ်ဘဲ ဝိစာရသာ ယှဉ်ခြင်းကြောင့် ဝိတက်နှင့် ဝိစာရတို့ အကြမ်းအနုအားဖြင့် ထူးခြားကြောင်း ထင်ရှားသည်-ဟူလို။

ရုက္ခောဝိယ ပုပ္ဖေန ဖလေန။ ။ဤ ဥပမာဖြင့် အပွင့် အသီးနှင့် သစ်ပင်သည် မကွဲပြားသကဲ့သို့ “ဈာန်” မည်သောတရားနှင့် ဝိတက် ဝိစာရဈာန်အင်္ဂါတို့ ကွဲပြားခြင်း မရှိကြောင်း (အစိတ် ဈာန်အင်္ဂါကိုပင် အပေါင်းကိုင့်၍ ဈာန်ခေါ်ကြောင်း) ကိုပြသည်။

ပုဂ္ဂလာမိဋ္ဌာနာ၊ ပေ၊ ဒေသဗ္ဗေ။ ။ပုဂ္ဂလော+အမိဋ္ဌာနံ ယဿာတိ ပုဂ္ဂလာမိဋ္ဌာနာ=ပုဂ္ဂိုလ်ဟူသော တည်ရာရှိသော ဒေသနာ၊ ဝါ-ပုဂ္ဂလာမိဋ္ဌာန် ဒေသနာ၊ “ဥပေတော, သမုပေတော ဟောတိ” ဟူသော ဒေသနာတော်အရ ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်ကို ရသောကြောင့် ထို ဈာနဝိဘင်းဒေသနာသည် ပုဂ္ဂလာမိဋ္ဌာန် ဒေသနာဖြစ်သည်-ဟူလို၊ ထိုသို့ ပုဂ္ဂလာမိဋ္ဌာန် ဒေသနာ ဖြစ်သော်လည်း အရင်းစစ်လျှင် ဝိတက်ဝိစာရနှင့် ပြည့်စုံ

ကစာ - ပြုတော်မူအပ်ပြီ၊ ပန- ထိုသို့ပင် ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာန်ဒေသနာကို ပြုတော်မူအပ်ပါသော်လည်း၊ အတ္ထော - ကို၊ တကြာပိ- ထို ဈာနဝိဘင်း ပါဠိတော်၌လည်း၊ ဝေမေဝ- ဤအတိုင်းသာ၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော- မှတ်ထိုက်၏။

ဝိဝေကဇန္တိတ္ထေ-ဟူသောဤပါဌ၌၊ (အတ္ထော ဝေ ဝေဒိတဗ္ဗော၊) ဝိဝိတ္တိ-ကင်းဆိတ်ခြင်း၊ ဝိဝေကော-ခြင်း၊ နိဝရဏာဝိဂမော-နိဝရဏတို့မှ ကင်းခြင်း၊ ဣတိ အတ္ထော၊ ဝါ- တနည်း၊ ဝိဝိတ္ထော - ကင်းဆိတ်၏၊ ဝါ- ကင်းဆိတ်စေအပ်၏၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဝိဝေကော - မည်၏၊ နိဝရဏာ ဝိဝိတ္ထော-နိဝရဏတို့မှ ကင်းဆိတ်သော၊ ဝါ- နိဝရဏတို့သည် ကင်းဆိတ် စေအပ်သော၊ ဈာနသမ္ပယုတ္တ ဓမ္မရာသိ - ဈာန်နှင့် ယှဉ်သော တရားအစုတည်း၊ ဣတိ အတ္ထော၊ တသ္မာဝိဝေကော- ထို နိဝရဏတို့မှ ကင်းဆိတ်ခြင်းကြောင့်၊ ဇာတံ- ဖြစ်သော ဈာန်တည်း၊ ဝါ-တနည်း၊ တသ္မိံဝိဝေကော-ထို နိဝရဏတို့မှ ကင်းဆိတ်သော ဈာနသမ္ပယုတ်တရားအစု၌၊ ဝါ-ထို နိဝရဏတို့သည် ကင်းဆိတ်စေအပ်သော ဈာနသမ္ပယုတ်တရားအစု၌၊ ဇာတံ- ဖြစ်သော ဈာန်တည်း၊ ဣတိ-ထို့ကြောင့်၊ ဝိဝေကဇန္တိ-၏။

သော အရာသည် ပုဂ္ဂိုလ်မဟုတ်၊ ဈာန်တရားသာဖြစ်သောကြောင့် ထိုဝိဘင်းမှာလည်း ဤပြခဲ့သည့်အတိုင်း “ ဝိတက် ဝိစာရနှင့် တကွဖြစ်သော ဈာန် ” ဟုသာ ကောတော်မူလိုရင်း ဟု မှတ်ပါ-ဟူလို။

နိဝရဏာဝိဂမော။ ။ဝိပုဗ္ဗ ဝိစာတ် ဣပစ္စည်းဖြင့်ပြီးသော ဝိဝေက သဒ္ဓါသည် အပါဒါန်ကိုငဲ့သော အပါဒါန်နိပုဒ်ဖြစ်သောကြောင့် “ နိဝရဏ ” ဟု အပါဒါန်ကိုငင်း ဣပစ္စည်းသည် ဘာဝသာဓနဟောဟုငင်း ပြလို၍ “နိဝရဏာဝိဂမော” ဟု အနက် ဖွင့်သည်။ “ ဝိဝိတ္တိ ဝိဝေကော ” ဟု အဋ္ဌကထာအတိုင်း ဖြစ်စေ၊ “ဝိဝေစနံ ဝိဝေကော၊ ဝိဝိစ္စတေ ဝိဝေကော” ဟု ဖြစ်စေ ဝိဂ္ဂဟပြီ။

ဝိဝိတ္ထောတိ၊ ဝေ၊ ဓမ္မရာသိ။ ။ဣပစ္စည်းသည် ကတ္ထုသာဓနဟော၊ (တနည်း) ဟောတုကမ္မသာဓန-ဟု သိစေလို၍ “ဝိဝိတ္ထောတိ” ဟု ဝစနတ္ထ ပြုပြီးလျှင် ထိုဝစနတ္ထ၏ အဘိဓမ္မေယုတ္တကိုပြလို၍ “ ဈာနသမ္ပယုတ္တဓမ္မရာသိ ” ဟု မိန့်သည်။ “ဝိဝိစ္စတိတိ ဝိဝေကော၊ ဝိဝေစီယတေ (ကင်းဆိတ် စေအပ်၏) တိ ဝိဝေကော ” ဟု လည်း ပြ။ [“ဝိဝိတ္ထောတိ ဟိ ဣမိနာ နိဝရဏေဟိ ဝိနာဘူတော (ကတ္ထုသာဓန) တေဟိ ဝိဝေစီတောတိစ (ဟောတုကမ္မသာဓန) သာဓနဒ္ဓယမ္ပိ သင်္ဂဟိတမေဝ”-ဋီကာ။]

တသ္မာ၊ ဝေ၊ ဝိဝေကဇန္တိ။ ။တသ္မာ ဝိဝေကောဖြင့် ပဌမဘာဝသာဓနကို ညွှန်ပြ၍၊ တသ္မိံဝိဝေကောဖြင့် ဒုတိယ (ကတ္ထု-ကမ္မ) သာဓန ၂ ပါးကို ညွှန်ပြသည်။ “ဝိဝေကော ဇာတံ ဝိဝေကဇန္တိ” ဟုငင်း၊ “ဝိဝေကော+ဇာတံ ဝိဝေကဇန္တိ” ဟုငင်း ပြ။ [ဈာနသမ္ပယုတ်တရားအစု၌+ပါဝင်သည်ကို “ဈာနသမ္ပယုတ်တရားအစု၌ ဖြစ်သည်” ဟု ဆိုသည်။]

ပီတိသုခန္တိတ္ထေ-၌၊ (အတ္ထော ဝေဝေဒိ ဘဗ္ဗော၊) ပိဏယတိ-နှစ်သက်စေတတ်၏။ ဝါ-တိုးပွားစေတတ်၏။ ဣတိ-ကြောင့်၊ ပီတိ-၏။ သာ-ထို ပီတိသည်၊ သမ္ဗိယာယန လက္ခဏာ - လွန်စွာ ချစ်ခြင်းဖြင့် ဖြစ်ခြင်းလက္ခဏာ ရှိ၏။ ဝါ-လွန်စွာနှစ်သက်ခြင်းလက္ခဏာရှိ၏။ ကာယစိတ္တပိဏနရသာ-ကိုယ်စိတ် ၂ ပါးကို ပွားတိုးစေခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။ ဝါ- တနည်း၊ ဖရဏရသာ - ပဏီတရုပ်တို့ဖြင့် တကိုယ်လုံးကို ဖြန့်ခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။ သြဒဗျပစ္စုပဋ္ဌာနာ - တက်ကြွသော စိတ်၏ ဖြစ်ကြောင်းတရားဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်လာ၏။ သုခနံ-ချမ်းသာခြင်း၊ သုခံ-ခြင်း၊ ဝါ-တနည်း၊ ကာယစိတ္တာဗာဓံ-ကိုယ်နာ စိတ်နာ၊ ၂ ဖြာသော ဒုက္ခဝေဒနာကို၊ သုဠု- လွန်စွာ၊ ခါဒတိ-ခဲစားတတ်၏။ ခနတိစ-တူးမြိုလည်းတူးမြိုတတ်၏။ ဣတိ သုခံ၊ တံ - ထိုသုခသည်၊ သာတလက္ခဏံ - မိမိကိန်းရာ

ပိဏယတိ။ သတ္တတ၌ “ပြီဏဓာတ်၊ ပြီဓာတ်”ဟု ၂ မျိုး ရှိ၏။ ထို ၂ မျိုးသည် ပါဠိ၌ “ပိဏဓာတ်၊ ပီဓာတ်”ဖြစ်လာ၏။ တပွန (နှစ်သက်ခြင်း) အနက်ကို ဟော၏။ ပီတိ၌ ပီဓာတ် တိပစ္စည်းဖြင့် ပြီး၏။ ဤ “ပိဏယတိ” ၌ကား “ပိဏ” ဓာတ်တည်း။ “တဗ္ဗေတိ၊ ဝဗ္ဗေတိဝါ”ဟု ဖွင့်သောကြောင့် ကာရိတ် ဏယပစ္စည်းလည်း သက်ထားသည်။

သမ္ဗိယာယနလက္ခဏာ။ ပိယတေ-ချစ်ခြင်း၊ ပိယော- ခြင်း၊ [ပီဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊ (သတ္တတ၌ ကပစ္စည်း) ပီဉ် ဤကို ဣယံပြီ။] သုဠု+ပိယော သမ္ဗိယော၊ သမ္ဗိယေန-လွန်စွာချစ်ခြင်းဖြင့်+အယနံ-ဖြစ်ခြင်းတည်း။ သမ္ဗိယာယနံ-ခြင်း၊ [ဦးကာ၌ “ပရိတုဿန”ကား အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်သာ၊] တံ+လက္ခဏံ ယဿာတိ သမ္ဗိယာယနလက္ခဏာ။

ပိဏနရသာ။ “ပရိမြူဟနရသာ” ဟု ဦးကာဖွင့်သောကြောင့် ပိဏဓာတ်သည်ပင် ဝနန (တိုးပွားခြင်း) အနက်ဟောဟု ကြို၊ ပိဏယတိတုန်းကလည်း “ဝဗ္ဗေတိ”ဟု ဖွင့်ခဲ့ပြီ။ ဖရဏရသာတိ ပဏီတရူပေဟိ ကာယဿ ဗျာပနရသာ-ပီတိ ဖြစ်နေသောအခါ စိတ္တဇရုပ်တို့လည်း အလွန်ကောင်းမွန်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် ထိုရုပ်တို့ဖြင့် တကိုယ်လုံးပြန့်အောင် ဖြန့်ခြင်းသည် ပီတိ၏ ကိစ္စတမျိုးတည်း။

သြဒဗျပစ္စုပဋ္ဌာနာ။ ဥဒ္ဓိ+အဂ္ဂိ ယဿာတိ ဥဒ္ဓိ၊ ဥဒ္ဓဿ (ဥ+အဂ္ဂဿ) အထက်၌ အဖျားရှိနေသကဲ့သို့ ဖြစ်သောစိတ်၏။ ဝါ-တက်ကြွသောစိတ်၏။ ဘာဝေါ-သည်၊ သြဒဗျ၊ စိတ်သည် ထုံးစံအတိုင်း ဘင်ခဏ၌ ချုပ်ရသော်လည်း ဆက်ကာ ဆက်ကာ ဖြစ်နေသောစိတ်အစဉ်မှာ ပီတိအတွက် တက်ကြွနေသကဲ့သို့ ထင်ရ၏။ ထိုစိတ်ကြောင့်ဖြစ်သော စိတ္တဇရုပ်နှင့်တကွ တကိုယ်လုံးကား ဥဗ္ဗေဂါပီတိ ဖြစ်သောအခါ မြောက်ကြွနေတတ်လေသည်။

သုခနံ။ “သုခ၊ ဒုက္ခ-သုခဓာတ် ဒုက္ခဓာတ်သည်၊ တကြိယာယံ-ထိုချမ်းသာခြင်း၊ ဆင်းရဲခြင်းကြိယာ၌၊ ဝတ္တတိ-ဖြစ်၏” ဟု ဓာတ်ကျမ်းနှင့် အညီ ချမ်းသာခြင်းကြိယာ ရအောင် “သုခနံ”ဟု ဘာဝသာခန့်ပြီသည်။ [သုခဓာတ်၊ အပစ္စည်း၊] “သုဠု

သတ္တာနှင့် သမ္ပယုတ္တဓမ္မတို့ကို သာယာစေတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော လက္ခဏာရှိ၏။ သမ္ပယုတ္တကာနံ - သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို၊ ဥပမြူဟနရသံ - တိုးပွားစေခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ သမ္ပယုတ္တကာနံ- တို့ကို၊ (လိုက်စေ)၊ အနုဂ္ဂဟ ပစ္စုပ္ပန်- အဘန်ဘန် ယူခြင်းသဘောတရားဟု ယောဂီတို့ပေါ်ထင်လာ၏။ ဝါ-ချီးမြှောက်ခြင်း သဘောတရား ဟု၊ ပေါ်ရှေးရှုထင်လာ၏။

စ-ဆက်၊ နေသံ-ထိုပီတိသုခတို့၏၊ ကတ္ထစိ-အချို့စိတ်၌၊ အဝိပ္ပယောဂေ-မကွေမကွာ ယှဉ်ခြင်းသည်၊ သတိပ-ရှိပါသော်လည်း၊ ဣဋ္ဌာရမဏပဋိလာဘတုဋ္ဌိ- ဣဋ္ဌာရုံကိုရခြင်းကြောင့် နှစ်သက်ခြင်းသဘောသည်၊ ပီတိ- ပီတိတည်း၊ ပဋိလဒ္ဓရသာနဘဝနံ- ရအပ်ပြီးသော အာရုံအရသာကို ခံစားခြင်းသဘောသည်၊ သုခံ- သုခတည်း၊ ယတ္ထ - အကြင်စိတ်၌၊ ပီတိ- သည်၊ (အတ္ထိ - ရှိ၏၊ ယှဉ်၏-ဟုလို) တတ္ထ- ၌၊ သုခံ-သည်၊ (အတ္ထိ)၊ ယတ္ထ သုခံ(အတ္ထိ)၊ တတ္ထ-၌၊ နိယမတော - ခြံသောအားဖြင့်၊ ပီတိ - သည်၊ န အတ္ထိ- မရှိ၊ ပီတိ - ကို၊

ခါဒတိ”ဖြင့်ကား သုပုဗ္ဗ-ခါဒဇာတ်၊ ကိပ္ပစည်းဖြင့် “သုခ”ပြီးသည်ဟု ပြ၏။ ခနတိ၌လည်း“သုဋ္ဌ”လိုက်စေ၍“သုပုဗ္ဗ-ခနဇာတ်၊ ကိပ္ပစည်း”ဖြင့်ပင်ပြီးစေ၏။ “သုခယတိ-ချမ်းသာစေတတ်၏။ ဣတိ သုခံ”ဟု ဟောတုကတ္ထု သာဓနလည်းပြီ။

လက္ခဏာစသည်။ ။ သာဒယတိ-(ဝေဒနာပစ္စယာ တဏှာနှင့်အညီ၊ မိမိကံန်းရာပုဂ္ဂိုလ်နှင့် သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို) သာယာစေတတ်၏။ ဣတိ သာတံ၊ သာဒဇာတ်၊ ကာရိတ်ပစ္စည်းကြေ၊ အပစ္စည်း၊ ဒကို တပြု၍ သာတံဟု ပြီး၏။ သာတံ (“သာယာစေတတ်သည်၏ အဖြစ်” ဟု ဘာဝပုဇာနကြံ) + လက္ခဏံ ယဿာတိ သာတလက္ခဏံ၊ သုခသည် မိမိနှင့် ယှဉ်ဘက်တရားတို့ကို (ထပ်ကာ နှစ်ကာ ဖြစ်စေသောအားဖြင့်) တိုးပွားစေခြင်း ကိစ္စရှိ၏။ ဒုက္ခသည် သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို (မလွဲသာ၍ ယှဉ်ရသော်လည်း သိမ်းပိုက်ချီးမြှောက်ခြင်း မရှိဘဲ) စွန့်လွှတ်သကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ ဥပေက္ခာသည် အာရုံကို လစ်လျူရှုသကဲ့သို့ ဖြစ်၏။ သုခကား ထို ၂ ပါးကဲ့သို့ မဟုတ်ဘဲ၊ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို အနု-အဘန်ဘန်+ ဂဟ- ယူသကဲ့သို့ဖြစ်၏။ ထိုသို့ ဖြစ်ခြင်းကိုပင် “ချီးမြှောက်ခြင်း-ကျေးဇူးပြုခြင်း”ဟု ခေါ်ကြသည်။

သတိပိ။ ။ “ပီတိနှင့် သုခသည် အချို့စိတ်၌ အတူတကွ ယှဉ်ကြသည်မဟုတ်ပါလော၊ ထိုသို့ ယှဉ်ရာ၌ ထို ၂ ပါးတို့၏အထူးကို အဘယ်သို့မှတ်ရပါမည်နည်း”ဟု မေးဘွယ်ရှိ၍ “သတိပိ” စသည်မိန့်၊ အတူတကွ ယှဉ်ကြသော်လည်း ဣဋ္ဌာရုံရခြင်းကြောင့် နှစ်သက်မှုသည် ပီတိ၊ ထိုအာရုံကို ခံစားခြင်းလည်း သုခ၊ ဤသို့ စသည်ဖြင့် ကွဲပြားကြသည်-ဟုလို၊ ချွေဝိတက် ဝိစာရအထူး ပြတုန်းက “သန္တုပိ”စသော စာသွားမျိုးပင်တည်း။ [“ကတ္ထစိတိ-ပဌမဇ္ဈာနာဒိကေ”-ဋီကာ၊ အာဒိဖြင့် ပီတိသုခ ၂ ပါးလုံး ယှဉ်ရာစိတ်များကို ယူ။]

သင်္ခါရက္ခန္ဓသင်္ဂဟိတာ - သင်္ခါရက္ခန္ဓာဖြင့် သိမ်းယူအပ်၏။ သုခံ-ကို၊ ဝေဒနာ
 က္ခန္ဓသင်္ဂဟိတံ - ဝေဒနာက္ခန္ဓာဖြင့် သိမ်းယူအပ်၏။ ကန္တာရခိန္နဿ-ခရီးခဲ၌
 ပင်ပန်းနေသူ၏။ ဝနန္တောဒက သဝနဒဿနေသုဝိယ - ဇာတဿရတောကို
 ကြားရခြင်း၊ ရေကို မြင်ရခြင်းတို့၌ကဲ့သို့၊ ဝီတိ- သည်၊ (ဟောတိ - ဖြစ်၏။)
 ဝနန္တောယပ္ပဝေသန ဥဒကပရိဘောဂေသု ဝိယ-တောရိပ်သို့ဝင်ရခြင်း၊ ရေကို
 သုံးဆောင်ရခြင်းတို့၌ကဲ့သို့၊ သုခံ-သုခသည်၊ (ဟောတိ၊) တသ္မိံ တသ္မိံ သမယေ-
 ထိုထိုအခါ၌၊ ပါကုဋဘာဝတော- ထင်ရှားသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဧတံ - ဤ
 ဣဋ္ဌာရမဏ ပဋိလာဘတုဋ္ဌိအစရှိသောစကားကို၊ (အာစရိယေဟိ-ရှေးဆရာ
 တို့သည်၊ တနည်း၊ မယာ- သည်၊) ဝုတ္တံ- ပြီ၊ ဣတိ- ဤသို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏။

ယတ္ထဝီတိ၊ ပေ၊ န နိယမတောဝီတိ။ ။ (စေတသိက်ယှဉ်ပုံသတိပြု၊) သုခက ဝီတိ
 ထက် ယှဉ်ရာစိတ်များသောကြောင့် ဝီတိသည် သုခနှင့် အမြဲယှဉ်ကြောင်းပြလို၍ “ယတ္ထ
 ဝီတိ၊ တတ္ထ သုခံ” ဟု မိန့်၏။ သုခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဉ်နှင့် စတုတ္ထဈာန်စိတ်များ၌
 သုခသည် ဝီတိနှင့် မယှဉ်ကြောင်းပြလို၍ “ယတ္ထ သုခံ၊ တတ္ထ န နိယမတောဝီတိ” ဟု
 မိန့်သည်။ ဝီတိကံ ဝီစာရတုန်းကလည်း ဤစကားမျိုး သုံးနိုင်၏။

ကန္တာရ၊ ပေ၊ သုခံ။ ။ ခိဒ-ဒိနဘာဝေ (ပင်ပန်းသည်၏အဖြစ်)၊ တပစ္စည်းကို ဣန္ဒ
 ပြု၍ ခိန္နော၊ ဝနမေဝ ဝနန္တံ၊ သုတ္တန္တကဲ့သို့ အန္တသဒ္ဓါ အနက်သီးခြား မရှိ၊ [“ဒဿန
 သဝနေသု” ဟု စာအများရှိ၏။ ဝီတိဖြစ်ပုံကို ပြရာ၌ “တဿ ဟိ ပုရိသဿ ဇာတဿရ
 ဝနသဏ္ဍာသဝနတော ပဋ္ဌာယ ယာဝ ဥဒကဒဿနာ ဟဋ္ဌပဟဋ္ဌာကာရောဝိယ” ဟု အဋ္ဌ
 သာလိနိ အဋ္ဌကထာ၌၎င်း၊ သာရတ္ထဋီကာ၌၎င်း သဝနကိုရှေ့ ဒဿနကို နောက်ထား၍
 ပြသောကြောင့် “ ဝနန္တောဒကသဝနဒဿနေသု ဝိယ ” ဟု ရှိသင့်၏။] ဝီသုဋ္ဌိမဂ်
 အဋ္ဌကထာ၌လည်း “သဝနဒဿနေသု” ဟု “သဝန” ပင် ရှေ့ကရှိသည်၊ ဤ၌ပါသော
 ဝိယတို့လည်း ဥဒါဟရဏ်ထုတ်ပြသောဥပမာဇာတကတို့တည်း။ [ဝနန္တဉ္စ + ဥဒကဉ္စ-
 ဝနန္တောဒကာနိ၊ သဝနဉ္စ + ဒဿနဉ္စ သဝနဒဿနာနိ၊ ဝနန္တောဒကာနံ - တို့ကို +
 သဝနဒဿနာနိ ဝနန္တောဒက သဝနဒဿနာနိ = ဇာတဿရ တောဒုပ် ရှိလေရဲ့ ဟု
 တောအကြောင်းကို ကြားရခြင်း၊ ရေကို မြင်ရခြင်းတို့။]

တသ္မိံ တသ္မိံ ၊ ပေ ၊ ဧတံ ဝုတ္တံ။ ။ ဣဋ္ဌာရုံကို ရရာအခါ-တော အကြောင်းကို
 ကြားရာအခါ ရေကို မြင်ရာအခါတို့၌ ဝီတိဖြစ်လျှင် အတူယှဉ်ဘက် သုခလည်း ပါဝင်
 ၏။ သို့သော် ဝီတိဖြစ်ပုံက သုခဖြစ်ပုံထက် ထင်ရှား၏။ ဣဋ္ဌာရုံကို ခံစားရာ အခါ-
 တောရိပ်ကို ဝင်မိ၍ အေးကနဲ ဖြစ်သွားရာအခါ ရေကို သောက်ရ ချိုးရရာ အခါတို့၌
 သုခဖြစ်လျှင် ယှဉ်ဘက် ဝီတိလည်း ပါဝင်၏။ သို့သော် သုခဖြစ်ပုံက ဝီတိဖြစ်ပုံထက်
 ထင်ရှား၏။ ထိုသို့ သူ့အခါနှင့်သူ ထင်ရှားခြင်းကြောင့် ပဓာနနည်း နိဒဿနနည်း
 အားဖြင့် “ဣဋ္ဌာရမဏ ပဋိလာဘတုဋ္ဌိ” စသော “ကန္တာရခိန္နဿ” စသော ဤစကားကို
 ဆိုရပါသည်-ဟုလို။

အဿဈာနဿ-ဤဈာန်၏၊ ဝါ-တနည်း၊ အသ္မိ ဈာနေ-၌၊ အယဉ္ဇ ပီတိ-
ဤပီတိသည်၎င်း၊ ဣဒဉ္ဇ သုခံ-ဤသုခသည်၎င်း၊ အတ္ထိ၊ ဣတိ ဣဒံ(ဈာန်)-ကို၊
ပီတိသုခန္တိ-ခံ ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆတိ-၏၊ အထဝါ-ထို့ပြင် တနည်းကား၊ ပီတိစ - ပီတိ
လည်း၊ သုခဉ္ဇ-လည်း၊ ပီတိသုခံ-ပီတိသုခ၊ ဓမ္မဝိနယောဒယောဝိယ-ဓမ္မဝိနယော
အစရှိသော သဒ္ဓါတို့ကဲ့သို့တည်း၊ အဿဈာနဿ-၏၊ ဝါ-တနည်း၊ အသ္မိ
ဈာနေ-၌၊ ဝိဝေကဇံ-ဝိဝေကကြောင့်ဖြစ်သော၊ [ဝိဝေက၏အနက်ကိုအကျယ်
ပေးလိုက အဖွင့်ကြည့်ပေးလေ၊] ပီတိသုခံ-သည်၊ အတ္ထိ၊ ဣတိ ဝေဓိ-ဤသို့လည်း၊
ဝါ- ဤအကြောင်းကြောင့်လည်း၊ ဝိဝေကဇံပီတိသုခံ - ခံမည်၏၊ ဟိ-မှန်၏။

အယဉ္ဇပီတိ၊ ပေ၊ ဝုစ္ဆတိ။ ။ “အယဉ္ဇ ပီတိ ဣဒဉ္ဇ သုခံ” ဖြင့် “ပီတိစ+သုခဉ္ဇ ပီတိ
သုခံ” ဟု ခွန်သမာသ်ကို ပြ၏၊ “အဿဈာနဿ အတ္ထိ” ဖြင့် “ပီတိသုခံ+အဿ အတ္ထိတိ
ပီတိသုခံ” ဟု၎င်း၊ “အသ္မိ ဝါ ဈာနေ အတ္ထိ” ဖြင့် “ပီတိသုခံ+အသ္မိ အတ္ထိတိ ပီတိသုခံ”
ဟု၎င်း၊ ပြ၏၊ ဝိဂ္ဂဟ ၂ မျိုးလုံး၌ပင် (အ) ပစ္စည်း ဟု ဋီကာဆို၏၊ ဥပမာ- “အရိသံ
ယဿ အတ္ထိတိ အရိသသော-ဒူလာလိပ်ခေါင်းနာ ရှိသူ” ဟူရာ၌ ကဲ့သို့တည်း။ [ပီတိ
သုခသဒ္ဓတောစ(မှနေ၍လည်း) အတ္ထိအတ္ထဝိသေသဝတော အဿဈာနဿ အသ္မိ ဝါ
ဈာနေတိ ဧတ္ထ အကာရော (အပစ္စည်း) ဒဉ္ဇဗျော၊ ယထာ-အရိသသော”-ဋီကာ။]

မှတ်ချက် ။ ။ သက္ကတ၌ “အရိသသံ” ဟု လိပ်ခေါင်းရောဂါဟောရှိ၏၊ ပါဠိ၌
(သံ) ပျောက်၍ “အရိသ” ဟု ဖြစ်၏၊ အဿတ္ထိအနက်၌ အပစ္စည်း သက်သောအခါ
ပျောက်နေသော(သံ)လာ၍ “အရိသသော” ဟု ဖြစ်ရသည်၊ အရိသသော၌ (အပစ္စည်း)
ဖြစ်ကြောင်းမှာ သက္ကတ သဒ္ဓါကျမ်း၌ ထင်ရှားပြီးဖြစ်၏၊ ထို့ကြောင့် ထိုပုဒ်ကို ဥပမာ
ပြသည်၊ အကယ်၍ (ဏ) ပစ္စည်း သက်လျှင် ဝုဒ္ဓိရောက်၍ “ပေတိသုခံ” ဟု ဖြစ်စရာ
ရှိ၏၊ အပစ္စည်းသက်သောကြောင့်သာ “ပီတိသုခံ” ဟု ဖြစ်ရသည်-ဟူလို။

ဝိဂ္ဂဟ ၂ မျိုးအထူး။ ။ ပီတိသုခသည် ထိုဈာန်၌ ဟဉ်ရကား ထိုဈာန်နှင့်ဆက်သွယ်
နေကြောင်း သိစေလို၍ “အဿဈာနဿ” ဟု သမ္ပန္နဆဋ္ဌိဖြင့်၎င်း၊ ထိုဈာန်ထည်း၌
ပီတိသုခသည် အစိတ်အပိုင်းအဖြစ်ဖြင့် ပါဝင်နေကြောင်းကိုသိစေလို၍ “အသ္မိ ဈာနေ”
ဟု အဓိကရဏတ္ထုဖြင့်၎င်း ဝိဂ္ဂဟ ၂ မျိုး ပြရသည်ဟု မှတ်။ [ဝိဂ္ဂဟ ၂ မျိုးလုံး၌ပင် အတ္ထိ
ဣယာ ပါနေ၏၊ ထို့ကြောင့် အတ္ထိကိုး၍ အဿဉ္ဇ သမ္ပဒါန် ဟု ဆိုခွင့် မရှိ။]

အထဝါ။ ။ ဝိဝေကဇံကို ဈာန်၏ ဝိသေသနအဖြစ်ဖြင့် ပဌမနည်း ပြပြီး၍၊ ပီတိ
သုခံ၏ ဝိသေသနအဖြစ်ဖြင့် ဒုတိယတနည်းပြလိုသောကြောင့် “အထဝါ” စသည်မိန့်၊
“ဓမ္မောစ+ဝိနယောစ ဓမ္မဝိနယော” ၌ သမာဟာရခွန်တွဲရသကဲ့သို့ ဤပီတိသုခ၌လည်း
သမာဟာရ ခွန်တွဲရသည်။ [လိန်ချင်းကား မတူ “သမာဟာရခွန္ဓေပိ ကတ္ထမိ ပုလ္လိဂံ”
ဣစ္ဆန္တိ သဒ္ဓဝိဒူ” နှင့်အညီ “ဓမ္မဝိနယော” ဟု “သော ဝေါ မမ္မေယေန သတ္တာ” အဖွင့်၌
သုံးသည်။] ထို့နောက် ဝိဝေကဇံ နှင့် ပီတိသုခကို ဗဟုဗ္ဗိဟိတွဲ၍ ဝိဝေကဇံ၌ ပဌမာ
ဝိဘတ် မကြေသော အလုတ္တသမာသ်ဟု မှတ်။

၅၀၆

ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာ

အဇ္ဈတ္တိကနိဒါန်း

(တနည်း၊) ဟိ(ယသွာ)-ကြောင့်၊ ဈာန်-သည်၊ ဝိဝေကဇီ- ဝိဝေကကြောင့် ဖြစ်သည်၊ ဟောတိယထေဝ-သို့သာလျှင်၊ ဧဝံ-တု၊ ဧတ္ထ-ဤဈာန်၌၊ ဝီတိသုခဗြိ- သည်လည်း၊ ဝိဝေကဧမေဝ - ကြောင့်ဖြစ်သည် သာလျှင်၊ ဟောတိ - ဖြစ်၏၊ အဿ-ထိုဈာန်၏၊ တဉ္စ-ထို ဝိဝေကကြောင့်ဖြစ်သော ဝီတိသုခသည်လည်း၊ အတ္ထိ၊ ဣတိ(တသွာ)-ကြောင့်၊ ဧကပဒေနေဝ- ဖြင့်သာလျှင်၊ ဝိဝေကဇီ ဝီတိ သုခန္တိပိ-ခံဟူ၍လည်း၊ ဝတ္ထု-ဆိုခြင်းငှါ၊ ယုဇ္ဇတိ-သင့်၏၊ ပန-ဆက်၊ ဝိဘဇေ-၌၊ ဣဒံ သုခံ ဣမာယ ဝီတိယာ သဟဂတန္တိအာဒိနာ - သဟဂတံ အစရှိသော၊ နယေန-ဖြင့်၊ ဧတံ-ဤဝီတိသုခံ၏ အဖွင့်ကို၊ (ဘဂဝတာ)ဝုတ္တံ-ပြီ၊ ပန-ထိုသို့ ပင် ဟောတော်မူအပ်ပါသော်လည်း၊ အတ္ထော-ကို၊ တတြာပိ-ထိုဈာန်ဝိဘင်း ပါဠိတော်၌လည်း၊ ဝေမေဝ-ဤဖွင့်ဆိုအပ်သည့်အတိုင်းသာ၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော-၏။

ပဌမန္တိ-ကား၊ ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာ-ဂဏန်း အစဉ်အားဖြင့်၊ ပဌမံ-ပဌမ ဖြစ်သော၊ (ဈာန်၌ စပ်၊) ဣဒံ-ဤဈာန်ကို၊ ပဌမံ- ရှေးဥးစွာ၊ သမာပဇ္ဇတိ-

ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာ ပဌမံ။ ။ [ဒို့ကာ၌ ပုဗ္ဗတောပါဌ်ကို အလျင်ဖွင့်ထား၏၊ ယခု စာအုပ်များ၌ “ပုဗ္ဗတာ”ရှိသောကြောင့် ဤပါဌ်ကို အလျင်ဖွင့်မည်။] ပုဗ္ဗံ-ရှေ့သို့ + အနုဂတံ-အစဉ်လိုက်သည်တည်း၊ အနုပုဗ္ဗံ၊ “ရှေ့သို့အစဉ်လိုက်”ဟူသည် ပဌမနောသို့ ဒုတိယလိုက်၊ ဒုတိယ နောက်သို့ တတိယ လိုက်ခြင်းတည်း၊ မြန်မာ ခေါ်ရိုးအားဖြင့် “အစဉ်အတိုင်း”ဟု ဆိုလိုသည်၊ အနုပုဗ္ဗတာ၌ တာပစ္စည်း သတ္တတည်း၊ “တာယ”ဟု ဆိုလိုလျက် ယ ကြေသည်၊ “ဂဏနာယ + အနုပုဗ္ဗတာ - ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာ” ဟု ပြု။ [ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာ ပဌမန္တိပိ ပါဌော၊ တတ္ထာပိ ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာယာတိ အတ္ထော။]

တနည်း။ ။ ဤပါဌ်အတိုင်းပင် “ဂဏနာနု ပုဗ္ဗတာ”၌ ယ အကြေမကြံဘဲ ပဌမာ ဝိဘတ္တုန္တပုဂ္ဂံ ဟု ကြံ၏၊ “ပဌမံ-ပဌမဟူသော သဒ္ဒါသည်၊ ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာ-ဂဏန်း အစဉ်အတိုင်းဖြစ်သော သဒ္ဒါတည်း” ဟု ပေး။ [ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာ ဝါ ပဌမန္တိ ဣဒံ ဝစနံတိ အတ္ထော။] “ဂဏနာနုပုဗ္ဗတော” ဟု လည်း ပါဌ်တမျိုးရှိ၏၊ အနက်မှာ “ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာယ” အတိုင်းပင်တည်း။ [ဂဏနာနု ပုဗ္ဗတော ပဌမန္တိ ဣမိနာ ဒေသ နာက္ကမံ ဥလ္လိဂေတိ-ထင်ရှားပြီ။] ဂဏန်းအစဉ်အားဖြင့် ပဌမ ဖြစ်ရခြင်းမှာလည်း ဘုရားဟောတော်မူစဉ်က ပဌမ ဟောတော်မူအပ်သောကြောင့်တည်း၊ ထို့ကြောင့် ဤ “ပဌမ”ဟူသော အမည်သည် ဒေသနာက္ကမ (ဟောစဉ်) အားဖြင့် ရအပ်သောအမည် ဖြစ်သည်-ဟူလို။

ပဌမံ သမာပဇ္ဇတိတိပိ။ ။ ဤနည်း၌ ဂဏန်းစဉ်အားဖြင့်သာ ပဌမအမည်ရသည် မဟုတ်သေး၊ ပဌမဝင်စားအပ်သောကြောင့်လည်း ပဌမအမည်ရသည်-ဟူလို၊ ဤအလို ပဌမံနောင် သမာပဇ္ဇတိ အနက်၌ တဒ္ဓိတံ အပစ္စည်းသက်၊ သို့သော် “ရှေးဥးစွာ ဝင်စားအပ်”ဟူသော ဤ အမှတ်လက္ခဏာသည် ပဌမ အမည်ရသို့ရန် ဧကန်ဖြစ်သော သဒ္ဒပ္ပဝတ္ထိနိမိတ် အမှတ်တံဆိပ် မဟုတ်၊ တဘကြောင့်နည်း- သမာပတ် ရှစ်ပါးလုံးကို

ဝင်စားအပ်၏။ ဣတိပိ - ထို့ကြောင့်လည်း။ ပဌမံ - မည်၏။ ပစ္စနိကဓမ္မေ-
နိဝရဏစသော ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့ကို၊ ဈာပေတိ-လောင်စေ၏။ (ဈာယ
တိ-လောင်တတ်၏။) ဣတိ ဈာနံ-ဈာနမည်၏။ ဣမိနာ-ဤဈာန်ဖြင့်၊ ယောဂီ
နော - ယောဂီတို့သည်၊ ဈာယန္တိ - ကသိုဏ်းစသော အာရုံကို သိကြကုန်၏။
ဣတိပိ - ကြောင့်လည်း။ ဈာနံ - ၏။ ပစ္စနိကဓမ္မေ - တို့ကို၊ ဒဟတိ - လောင်
တတ်၏။ ဝါ - တနည်း။ ဂေါစရံ-ကသိုဏ်းစသော အာရုံကို၊ စိန္တေန္တိ - သိကြ

ရ၍ ဝသီဘော် ၅ ပါးဖြင့် ဈာန်ဝင်စားမှု၌ အလေ့အလာများသော ပုဂ္ဂိုလ်သည် အစ
မှ စ၍ အဆုံးသို့၎င်း၊ အဆုံးမှ စ၍ အစသို့၎င်း၊ အကြားအကြား၌ လိုရာဈာန်ကို စ၍
၎င်း၊ ဝင်စားနိုင်သောကြောင့်တည်း။ မှန်၏-အစဆုံး ဝင်စားအပ်သောကြောင့် ပဌမ
ခေါ်ရလျှင် ပြခဲ့သော ဝင်စားနည်း အရ နေဝသညာနာသညာဈာန် စသည်ကိုလည်း
“ပဌမဈာန်”ဟု ခေါ်ခွင့် ရှိနေပေလိမ့်မည်။ ထို့ကြောင့် ဝိသုဒ္ဓိမဂ်၌ “ပဌမံ-ရှေးဥျားစွာ+
ဥပ္ပန္နံ-ဖြစ်သော (ရအပ်သော) ဈာန်တည်း။ ဣတိ ပဌမံ”ဟု ဆိုသည်။

ပစ္စနိက ဓမ္မေ ဈာပေတိတိ။ ။ “ဈာပေတိတိ”ဟု စာအများရှိ၏။ ဋီကာ၌ကား
“နိဝရဏာဒိ ပစ္စနိကဓမ္မေ ဒဟတိ”ဟု ဖွင့်၏။ [အာဒိဖြင့် အထက် ဈာန်များအတွက်
ဝိတက်စသော အောက်ဈာန်အင်္ဂါများကိုယူ။] ဤ၌ “ဒဟတိ”အဖွင့်ကို ထောက်လျှင်
“ဈာပေတိ” ဟုတ်ဟန်မတူ၊ “ဈာယတိ” ဟု မူလပါ၌ ဖြစ်ဟန်တူ၏။ မှန်၏-ဒဟန
အနက်ကို ကာရိတ်မပါသော “ဈေ” ဓာတ်ရင်းကပင် ဟောနိုင်သည်။ အနက်သဘော
ကို စဉ်းစားသျှင်လည်း ဝိတက်စသော ဈာန် (အင်္ဂါ) တို့သည် ပစ္စနိကဓမ္မကို သူတို့
ကိုယ်တိုင် လောင်နိုင်-ပယ်နိုင်၏။ သူတပါးကို လောင်စေဘွယ် စေခိုင်းဘွယ် မလို။

ဣမိနာ ယောဂီနော ဈာယန္တိတိ ပိ။ ။ ဣတိပိ၌ ဝိသဒ္ဓါသည် သမ္မိဏ္ဍန၊ “ရှေ
ဝိဂ္ဂဟဏ္ဏကြောင့်သာ ဈာနမည်သည် မဟုတ်သေး၊ ဤကရုဏာသာနေ ဝိဂ္ဂဟဏ္ဏကြောင့်
လည်း ဈာနမည်သေး၏” ဟုလို၊ ထို့ကြောင့် “ပစ္စနိကဓမ္မေ ဒဟတိ (န္တိ)၊ ဂေါစရံ
ဝါ စိန္တေန္တိတိ အတ္ထော” သည် ဤဒုတိယဝိဂ္ဂဟ၏ အနက်ပြု-ဟု ယူကြသော်လည်း
မိမိကား ရှေးဝိဂ္ဂဟ ၂ ချက်၏ အစဉ်အတိုင်း အနက်ဖွင့်ဟု ထင်သည်။

ရှင်းဥျားအံ့။ - “ပစ္စနိကဓမ္မေ ဒဟန္တိ”သည် ယောဂီနော ဈာယန္တိ၏ အနက်ဖွင့်
ဖြစ်လျှင် “ယောဂီတို့သည် (ဤဈာန်ဖြင့်) ပစ္စနိကဓမ္မတို့ကို လောင်ရကုန်၏” ဟု အနက်
ထွက်၏။ အမှန်အားဖြင့် ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ပစ္စနိကဓမ္မတို့ကို လောင်နိုင်ပါရုံလား။
ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်က မလောင်နိုင်ပါ။ ဝိတက်စသည်တို့ကသာ လောင်နိုင်ပါသည်။ ဥပမာ-
လူသည် လောင်စာ ထင်းကို မလောင်နိုင်၊ မီးသည်သာ လောင်နိုင်သကဲ့သို့ တည်း။
ထို့ကြောင့်ပစ္စနိကဓမ္မေ ဒဟန္တိသည် နော်ဝိဂ္ဂဟ၏အနက်ဖွင့် မဟုတ်ဟန်ရာ၊ “ဒဟတိ”
ဟု ကေဝုစကြိယာဖြင့် “ဈာယတိ”ဟု သာ ရှေ့ဝိဂ္ဂဟ၏အနက်ဖွင့်သာ ဖြစ်စရာရှိသည်။
“ဂေါစရံ (ဝါ) စိန္တေန္တိ”ကား နောက်ဝိဂ္ဂဟအတွက် ဈေဓာတ်၏ စိန္တနအနက်ကိုဖွင့်
ခြင်းတည်း။ [“ဂေါစရံဝါ”ဟု ဝါသဒ္ဓါမပါလျှင် သာ၍ကောင်း၏။]

ကုန်၏။ ဣတိ အတ္ထော၊ ဝါ-တနည်း၊ သယံ-မိမိ ဟူသော ဈာန်ကိုယ်တိုင်၊ တံ-ထိုကသိုဏ်းစသော အာရုံကို၊ ဈာယတိ ဥပနိဇ္ဈာယတိ - ရှုတတ်၏။ ဣတိ ဈာနံ-၏။ တေနော-ထိုသို့ ရှုတတ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်ပင်၊ (ဈာနံ)ဥပနိဇ္ဈာန လက္ခဏန္တိ-ဏာရှိ၏ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ၊ တဒေတံ-ထိုဈာန်သည်၊ အာရမဏူပနိဇ္ဈာနံ-အာရမဏူပနိဇ္ဈာန်၎င်း၊ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနံ-ဇ္ဈာန်၎င်း၊ ဣတိ ဒုဝိဓံ ဟောတိ၊ တတ္ထ-ထို ၂ ပါးတို့တွင်၊ ဥပစာရေန - ဥပစာရ ဈာန်နှင့်၊ သဟ-ကွ၊ အဋ္ဌ-နိသော၊ သမာပတ္တိယော-သမာပတ်တို့ကို၊ အာရမဏူပနိဇ္ဈာနန္တိ-ဇ္ဈာန်ဟူ၍၊ ဝုစ္စန္တိ၊ ကသ္မာ - အဘယ့်ကြောင့်နည်း၊ ကသိဏာဒိအာရမဏူပနိဇ္ဈာယန တော - ကသိုဏ်းစသော အာရုံကို ရှုတတ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဝိပဿနာ မဂ္ဂဖလာနိ - ဝိပဿနာ၊ မဂ်၊ ဖိုလ်တို့ကို၊ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနန္တိ-ဇ္ဈာန် ဟူ၍၊ ဝုစ္စန္တိ၊ ကသ္မာ-နည်း၊ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာယနတော-အနိစ္စ စသော လက္ခဏာကို ရှုတတ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဟိ-ဧ၊ ဧတ္ထ-ဤဝိပဿနာ၊ မဂ်၊ ဖိုလ်တို့တွင်၊ ဝိပဿနာ - နာသည်၊ အနိစ္စလက္ခဏာဒီနိ - အနိစ္စ လက္ခဏာအစရှိသည်တို့ကို၊ ဥပနိဇ္ဈာယတိ-ရှုတတ်၏၊ ပန-ကား၊ ဝိပဿနာယ-နာ၏၊ ဥပနိဇ္ဈာယနကိစ္စ-ရှုခြင်းကိစ္စသည်၊ မဂ္ဂေန-မဂ်ဖြင့်၊ ဝါ-မဂ်ကျမှ၊ သိဇ္ဈတိ-ပြီးစီး၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ မဂ္ဂေါ-မဂ်ကို၊ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာနန္တိ-ဇ္ဈာန် ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ၊ ပန-ကား၊ ဖလံ - ဖိုလ်ကို၊ နိရောဓဿ - နိဗ္ဗာန်၏၊ တထ လက္ခဏံ-မဖေါက်မပြန်သည်၏အဖြစ် ဟူသော လက္ခဏာကို၊ ဥပနိဇ္ဈာယတိ-၏။

သယံ ဝါ၊ ပေ၊ ဈာနံ။ ။ ဈာယတိကို “ ဥပနိဇ္ဈာယတိ ” ဟု ဖွင့်၏၊ ထို ဥပနိဇ္ဈာယတိကိုလည်း ဋီကာ၌ “ ပဿတိ-ရှု၏၊ ကြည့်၏ ” ဟု ဖွင့်သည်။ မျက်စိဖြင့် ကြည့်ရှုသကဲ့သို့ ပဋိဘာဂနိမိတ်စသော ထိုအာရုံများကို ကြည့်တတ် ရှုတတ်သည်-ဟူလို၊ ဤအဖွင့်သည် ဈေတတ်၏ ဩလောကနအနက်ဖွင့်တည်း၊ ဥပ + နိတို့ကား အနက်ထူးမရှိ၊ ပုဒ်ကို တန်ဆာဆင်သော ဥပသာရတို့သာ၊ ဈေတတ်၏ ဩလောကန အနက်ဟောကြောင်းကိုလည်း ဒုတိယပါရာဇိက-ဥဇ္ဈာယန္တိပုဒ်၌ အဋ္ဌကထာဖွင့်လိမ့်မည်။ [ဤဥပနိဇ္ဈာယတိအဖွင့်ကိုကြည့်၍ နောက်၌ အာရမဏူပနိဇ္ဈာန-စသည်ဖြင့် သုံးစွဲလတံး။]

ဝိပဿနာယ၊ ပေ၊ ဝုစ္စတိ။ ။ [အဋ္ဌသာလိနိဉ္စ ဝုစ္စတိ မပါ။] မဂ်သည် အနိစ္စစသောလက္ခဏာကို အာရုံပြုသောအားဖြင့် မရှုသော်လည်း နိစ္စစသော ဝိပလ္လာသကို ပယ်နိုင်ခြင်းကြောင့် ထိုအနိစ္စစသော လက္ခဏာကို အသမ္ပောဟ (မတွေ့မဝေ၊ ရှင်းပြီးလင်းပြီး) အနေအားဖြင့် ရှုရာရောက်၏၊ ထို့ကြောင့် မဂ်လည်း လက္ခဏူပနိဇ္ဈာန်ပင်ဖြစ်၏-ဟု ပြလို၍ “ဝိပဿနာယ” စသည်မိန့်။ [မဂ်လည်း ဖိုလ်ကဲ့သို့ နိဗ္ဗာန်၏ တထ လက္ခဏာကို အာရုံပြုသောကြောင့် “တထ လက္ခဏူပနိဇ္ဈာန်” ဟု လည်း ဆိုနိုင်၏-ဟု ဋီကာမိန့်၏၊ တထလက္ခဏာဟူသည် နိဗ္ဗာန်၏ မဖေါက်ပြန်ခြင်း သဘောတည်း။]

ဣတိ၊ လက္ခဏပနိဇ္ဈာနန္တိ- ဇ္ဈာန်ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ ပန-အတ္ထုဒ္ဓါရ သာမညမှ တပါး၊ အတ္ထုဒ္ဓေသ ပိသေသကို ဆိုဉ်းအံ့၊ ဣမသ္မိံ အတ္ထေ - ဤ ဈာန်ပုဒ်၏ အနက်၌၊ အာရမဏပနိဇ္ဈာနမေဝ-ကိုသာ၊ ဈာန်န္တိ-ဟူ၍၊ အဓိပ္ပေတံ- ၏၊

တ္ထေ - ဤ ဈာန်ပုဒ်၏ အဖွင့်၌၊ (ဌတွာ စောဒကော) အာဟ - ဆိုဉ်း၊ (ကိံ) ပန- စောဒနာပါဉ်းအံ့၊ ယံ (ဈာန်) - အကြင်ဈာန်သည်၊ သဝိတက္ကံ၊ ပေ၊ ပိတိသုခန္တိ - ခံ ဟူ၍၊ ဧဝံ - သို့၊ အပဒေသံ - ညွှန်ပြခြင်းကို၊ အရဟတိ- ထိုက်၏၊ တံ ဈာန်နာမ-ထိုဈာန်မည်သည်၊ ကတမံ- အဘယ်ပါနည်း၊ ဣတိ- သို့၊ (အာဟ၊ ပရိဟာရော-အဖြေကို၊ မယာ-သည်၊) ဝုစ္စတေ-၏၊ ဝါ-ဆိုဉ်းအံ့၊ သဓနော - ဥစ္စာနှင့်တကွဖြစ်သော ယောကျ်ား၊ သပရိဇနော - အခြွေအရံနှင့် တကွဖြစ်သော ယောကျ်ား၊ ဣတိ အာဒိသု-ဤသို့အစရှိသောစကားရပ်တို့၌၊ နေဉ္စ - ဥစ္စာကို၎င်း၊ ပရိဇနဉ္စ - အခြွေအရံကို၎င်း၊ ထပေတွာ - ဖယ်ထား၍၊ အညော - ဥစ္စာ , အခြွေအရံမှ တပါးသော၊ အပဒေသာရဟော - ညွှန်ပြ ခြင်းကိုထိုက်သော ယောကျ်ားသည်၊ ဟောတိ ယထာ- ရှိသေးသကဲ့သို့၊ ဧဝံ- တူ၊ ဝိတက္ကာဒိဓမ္မေ-ဝိတက် အစရှိသော တရားတို့ကို၊ ထပေတွာ-၍၊ အညံ- ဝိတက် စသည်တို့မှ တပါးသော၊ အပဒေသာရဟံ - ထိုက်သောဈာန်သည်၊ နတ္ထိ- မရှိတော့၊ ပန- အန္တယကား၊ သရထာ- ရထားတပ်နှင့်တကွ ဖြစ်သော၊ သ ပတ္တိ-ခြေလျင်တပ်နှင့်တကွ ဖြစ်သော၊ သေနာ-စစ်တပ်၊ ဣတိ-သို့၊ ဝုတ္ထေ- ဆိုအပ်သော်၊ ဝါ-ဆိုအပ်ရာ၌၊ သေနင်္ဂေသု ဧဝံ - စစ်တပ် အစိတ်အပိုင်းတို့၌ သာ၊ သေနာသမ္ပုတိ-သေနာ ဟု သမုတ်ခြင်းကို၊ (ဝေဒိတဗ္ဗာ ယထာ - သို့၊)

ယထာ သဓနော၊ ပေ၊ နတ္ထိ။ ။ [ဥပမေယျနှင့် မတူသော ဥပမာနကို “ဝိသဒ္ဓိ သောပမာ” ဟု၎င်း၊ တူသောဥပမာနကို “သဒ္ဓိသောပမာ” ဟု၎င်း ခေါ်၏၊ ထိုတွင်] “ ဝိသဒ္ဓိသောဒါဟရဏံ တာဝ ဒသေန္တော အာဟ- ယထာ သဓနောတိ အာဒိ”- ဋီကာ၊ ဥစ္စာနှင့်တကွဖြစ်သော၊ အခြွေအရံနှင့်တကွဖြစ်သော ယောကျ်ားဟူရာ၌ ဥစ္စာ- အခြွေအရံအပြင် သီးခြားညွှန်ပြစရာ “ယောကျ်ား” ရှိသေးသကဲ့သို့၊ ဤ “သဝိတက္ကံ သဝိစာရံ ပိတိသုခံ” တို့၌ ဝိတက် ပိစာရံ ပိတိသုခ (ဧကဂ္ဂတာ) အပြင် သီးခြား ညွှန်ပြ စရာ “ဈာန်” ဟူသောတရား မရှိတော့၊ ဤသို့ ဥပမာဘက်၌ အရှိနှင့်၊ ဥပမေယျဘက်၌ မရှိ ဖြစ်နေသောကြောင့် ဤဥပမာကို “ဝိသဒ္ဓိသုပမာ” ဟု ခေါ်သည်။

ယထာပန၊ ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ။ ။ ဤကား သဒ္ဓိသုပမာကို ပြသောစကားတည်း၊ “သရထာ သေနာ-ရထားတပ်နှင့်တကွဖြစ်သော စစ်တပ်၊ သပတ္တိ သေနာ-ခြေလျင် တပ်နှင့် တကွဖြစ်သောစစ်တပ် ” ဟူရာ၌ ရထားတပ် ခြေလျင်တပ်တို့ကို ဖယ်ထား၍ “စစ်တပ်” ဟု သီးခြား မရှိ၊ ရထားတပ်စသော တပ်အစုကိုပင် သေနာဟု ခေါ်ရ သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ ဝိတက်စသောဈာန်အင်္ဂါအစိတ်ကို ဖယ်ထား၍ ဈာန်ဟု သီးခြား

ဧဝံ-ဤ၊ အတူ၊ ဣ-ဤ၊ ဈာနံဟူသော ပါဠိ၌၊ ပဉ္စသု-နံသော၊ အင်္ဂေသုယေဝ-
 ဈာနံအင်္ဂါတို့၌သာ၊ ဈာနသမ္ပုတိ - ဈာနဟု သမုတ်ခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏၊
 ကတမေသု ပဉ္စသု - အဘယ် ၅ ပါးတို့၌၊ (ဈာနသမ္ပုတိ - ကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-
 သနည်း၊) ဝိတက္ကော-ဝိတက်၎င်း၊ ပေ၊ စိတ္တေကဂ္ဂတာ - စိတ္တေကဂ္ဂတာ၎င်း၊
 ဣတိ-သို့၊ ဧတေသု-ဤ ၅ ပါးတို့၌၊ (ဈာနသမ္ပုတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏)ဟိ-မှန်၊
 တောနေဝ-ဤ ၅ ပါးတို့ကိုသာ၊ အဿ-ထို ပဌမဈာန်၏၊ သ ဝိတက္ကံ သဝိစာ
 ရန္တိ အာဒိနာ-အစရှိသော၊ နယေန-ဖြင့်၊ အင်္ဂဘာဝေန-အင်္ဂါ၏ အဖြစ်ဖြင့်၊
 ဝုတ္တာနိ - ကုန်ပြီ၊ အဝုတ္တတ္တာ - သရုပ်အားဖြင့် မဟောအပ်သည်၏ အဖြစ်
 ကြောင့်၊ ကေဂ္ဂတာ-တာသည်၊ အင်္ဂ - အင်္ဂါသည်၊ နတောတိ-မဟုတ်၊ ဣတိ
 စေ - ဤသို့ ဆိုအံ့၊ တဉ္စ - ထိုသို့ ဆိုခြင်းသည်လည်း၊ န - မသင့်၊ (စဖြင့် ရှေ့
 စောဒနာမသင့်ပုံကို ပေါင်းသည်၊) ကသ္မာ - ကြောင့်နည်း၊ ဝုတ္တတ္တာဝေ-သရုပ်
 အားဖြင့် ဟောတော်မူအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်ပင်တည်း၊ ဟိ-မှန်၊ တနည်း၊
 ဟိ (ယသ္မာ) - ကြောင့်၊ သာဝိ-ထို ကေဂ္ဂတာကိုလည်း၊ (ဝိဖြင့် ဝိတက်စသည်
 ကိုသာ ဟောအပ်သည်မဟုတ်-ဟူလို၊) ဝိတင်္ဂေ - ၌၊ ဈာနန္တိ ဝိတက္ကော ဝိစာ
 ရော ဝိတိ သုခံ စိတ္တဿေကဂ္ဂတာတိ - ဝိတက္ကော၊ ပေ၊ ဂ္ဂတာ ဟူ၍၊ ဧဝံ- သို့၊
 ဝါ-ဤသို့သရုပ်အားဖြင့်၊ ဝုတ္တာယေဝ-ဟောတော်မူအပ်သည်သာ၊ တသ္မာ၊
 သဝိတက္ကံ သဝိစာရန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံယထာ-ဟောတော်မူအပ်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊
 သ စိတ္တေကဂ္ဂတန္တိ - ဟူ၍၊ ဣ- ဤပါဠိတော်၌၊ အဝုတ္တေဝိ-လည်း၊ ဣမိနာ
 ဝိဘင်္ဂဝနေန-ဤ ဝိဘင်းစကားတော်ကြောင့်၊ စိတ္တေကဂ္ဂတာဝိ -ကိုလည်း၊
 အင်္ဂမေဝ- အင်္ဂါသာတည်း၊ ဣတိ- သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏၊ ဟိ-မှန်၏၊ တနည်း၊
 ဟိ (ယသ္မာ) - ကြောင့်၊ ယေန အဓိပ္ပါယေန - အကြင် အလိုဆန္ဒတော်ဖြင့်၊
 ဘဂဝတာ-သည်၊ ဥဒ္ဓေသော-အကျဉ်းပါဠိတော်ကို၊ ကတော-အပ်ပြီ၊ သော
 ဧဝံ-ထို အလိုဆန္ဒတော်ကိုပင်၊ အနေန- ဤ မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဝိတင်္ဂေဝိ-
 ၌လည်း၊ ပကာသိဘော-အပ်ပြီ၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ (စိတ္တေကဂ္ဂတာဝိ-ကိုလည်း၊
 အင်္ဂမေဝ-တည်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏၊)

ညွှန်ပြစရာမရှိ၊ ဝိတက်စသော ဈာနံအင်္ဂါများအပေါ်၌ပင် ဈာနံဟု ခေါ်ရသည်၊ ဤ၌
 ဥပမာနှင့် ဥပမေယျတို့ သီးခြား ညွှန်ပြစရာမရှိချင်း တူကြသည်။

ယေနဟိ၊ ပေ၊ ပကာသိဘော။ “အဓိပ္ပါယ”ဟူသည် ဝိတက် ဝိစာရ ဝိတိသုခ
 တို့နှင့်အတူ ကေဂ္ဂတာကိုပြတော်မူလိုသော ဆန္ဒတော်တည်း၊ ဤပါဠိတော်၌ ကေဂ္ဂတာ
 ကို ပြဆိုရန် ဆန္ဒတော်ရှိပါသော်လည်း၊ “ ဈာန ” ဟု ဆိုလိုလျက်ပင် သမာဓိ ခေါ်
 ကေဂ္ဂတာပါရှိကြောင်း ထင်ရှားရကား တိုက်ရိုက် သရုပ်မထုတ်တော့ဘဲ ဈာနံဝိဘင်း
 ကျမှ ထိုဆန္ဒတော်အတိုင်း “ စိတ္တဿေကဂ္ဂတာ ” ဟု သရုပ်ပြတော်မူသည်-ဟူလို။

ဥပသမ္ပန္နာတိ-ကား၊ ဥပဂဏ္ဍာ-ရောက်၍၊ ပါပုဏိတွာ-ရောက်၍၊ ဣတိ
 ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ဝါ-တနည်း၊ ဥပသမ္ပာဒယိတွာ-ပြီးစေ၍၊ နိပ္ပါဒေတွာ-ပြီးစေ
 ၍၊ ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ ပန-ဆက်၊ ဝိဘဏ်-၌၊ ဥပသမ္ပန္နာတိ ပဌမဿ၊ ပေ၊
 ဥပသမ္ပဒါတိ-ဒါဟူ၍ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ-ပြီ၊ တဿာပိ- ထို ဈာနဝိဘင်း
 ပါဠိတော်၏လည်း၊ ဝေမေဝ-ဤဆိုအပ်ပြီးသည့်အဘိုင်းသာ၊ အတ္ထော ဝေဒိ
 တဗ္ဗော-၏၊ [ဥပသမ္ပန္နာတိ-ကား၊ ပဌမဿ ဈာနဿ-ပဌမဈာန်၏၊ ဝါ-ကို၊
 ဝါ-သို့၊ လာဘော ပဋိလာဘော-ရခြင်း၊ ပတ္တိ သမ္ပတ္တိ - ရောက်ခြင်း၊ ဖုသနာ
 သမ္ပသနာ-ထိခြင်း၊ သန္တိကိရိယာ - မျက်မှောက်ပြုခြင်း၊ ဥပသမ္ပဒါ - ပြီးစီး
 ခြင်း၊] ဝိဟာသိန္တိ (ပဒဿ)-၏၊ (အတ္ထောဌှ စပ်)၊ ဗောဓိမဇ္ဈေ-ဤ၍၊
 နိသဇ္ဇသင်္ခါတေန - ထိုင်နေခြင်းဟု ဆိုအပ်သော၊ ဣရိယာပထဝိဟာရေန-
 ဣရိယာပုထ် တည်းဟူသော နေခြင်းဖြင့်၊ ဣတိဝုတ္တပ္ပကာရဈာနသမ္ပာဒိ - ဤ
 ဆိုအပ်ပြီးသော အပြားရှိသော ဈာန်နှင့် ပြည့်စုံတော်မူသည်၊ ဟုတွာ၊ အတ္တ
 ဘာဝဿ-အတ္တဘော၏၊ ဝါ-ကို၊ ဣရိယံ - အမူအရာကို၊ ဝုတ္တိ- ဖြစ်ခြင်းကို၊
 ပါလနံ-စောင့်ခြင်းကို၊ ယပနံ-ယာပနံ-ရှည်သောကာလသို့ရောက်စေခြင်းကို၊
 စာရံ - လှည့်လည်ခြင်းကို၊ ဝိဟာရံ - ဣရိယာတပါး၊ ညောင်းညာ များကို၊
 တပါးဖြင့်ဖြတ်၊ မကျလတ်အောင်၊ ဆောင်ခြင်းကို၊ အဘိနိပ္ပါဒေသိ- ပြီးစေ
 တော်မူပြီ၊ ဣတိ အတ္ထော၊ ဟိ - သာဓကကား၊ ဝိဘဏ်-၌၊ ဝိဟရတိတိ-
 ဣရိယတိ၊ ပေ၊ ဝိဟရတိတိ - ဟူသော၊ တေ (သုတ္တံ)- ဤပါဠိကို၊ ဘဂဝတာ
 ဝုတ္တံ ပြီ၊ [ဝိဟရတိတိ-ကား၊ ဣရိယတိ ဝုတ္တတိ - ဖြစ်၏၊ ပါလေတိ - စောင့်

ဥပသမ္ပန္နာတိ။ ။ “ဥပဂဏ္ဍာ၊ ပါပုဏိတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ”ဟူသော အဖွင့်ကို
 ထောက်၍ “ဥပ+သံ-ပဇ္ဇ”၌ ဥပ+သံ ဥပသာရတို့သည် အနက်ထူးမရှိကြ-ဟု သိရ၏၊
 မှန်၏-“ဥပဂဏ္ဍာ”ဟု ပဌမဖွင့်ရာ၌ ဥပကို အနက်ရှိ-ဟု ထင်ရသော်လည်း “ပါပုဏိ
 တွာ” ဟု ဥဇုကတ္ထဖွင့်သောအခါ ပဇ္ဇ၌ ပဒဓာတ်၏ ဂတိအနက်သာ ရသောကြောင့်
 ဥပ-သံတို့ အနက်အထူးမရှိ ဟု သိသာလေသည်၊ “ဥပသမ္ပန္န-ရောက်၍” ဟု ပေး၊

ဥပသမ္ပာဒယိတွာ ဝါ။ ။ ဤနည်း၌ ဥပ+သံတို့ အနက်ရှိ၏၊ မှန်၏- ပဒဓာတ်
 သက်သက်သည် “ရောက်ခြင်း” အနက်ကို ဟော၏၊ ဥပ+သံတို့ အတွက်ကြောင့် ဥပ
 သမ္ပာဒန အနက်ကိုဟောနိုင်၏၊ ထိုဥပသမ္ပာဒနဟူသည်လည်း “ပြည့်စုံခြင်း”မဟုတ်၊
 “ပြီးစေခြင်း”ဟု သိစေလို၍ “နိပ္ပါဒေတွာ”ဟုဖွင့်သည်၊ “ဥပသမ္ပန္န (ကာရိတ်ကြေ)-
 ပြီးစေ၍” ဟု ပေး၊ [ဥပသမ္ပန္နာတိ ဧတ္ထ ဥပ+သံ သဒ္ဓါ ဥပလက္ခတိတိ အာဒိသုဝိယ
 (ဥပလက္ခတိ၌ ဥပအနက် မရှိသကဲ့သို့) နိရတ္ထကာတိ ဒေသေတုံ ဥပဂဏ္ဍာတိ အာဒိ
 ဝတွာ ပုန တေသံ သာတ္ထကဘာဝံ ဒေသေတုံ ဥပသမ္ပာဒယိတွာတိအာဒိ ဝုတ္တံ၊ တသ္မာ
 ဥပသမ္ပန္နာတိ ဧတ္ထ ပတွာ သာဓေတွာတိ ဝါ အတ္ထော။]

ရှောက်၏။ ယပေတိ ယာပေတိ - ရှည်သောကာလသို့ ရောက်စေ၏။ စရတိ - လှည့်သည်၏။ ဝိဟရတိ - ဣရိယာတပါး၊ ပေါဆောင်၏။ တေန - ထို့ကြောင့်။ ဝိဟရတိတိ-တိ ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-အပ်၏။]

ပန-ပရိဟာရပက္ခမှတပါး၊ စောဒကပက္ခကို ဆိုဥးအံ့ ကိ-အဘယ်ကို၊ ကတွာ -၍၊ ဘဂဝါ-သည်၊ ဣမံ ဈာန်-သို့၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ - ရောက်၍၊ ဝိဟာသိ-နေတော်မူသနည်း၊ ဣတိ - ဤကား အမေးတည်း၊ ကမ္မဋ္ဌာန် - ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ဘာဝေတွာ - ဖြစ်စေ၍၊ ဝါ - ပွားစေ၍၊ (ဘဂဝါ ဣမံ ဈာန် ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟာသိ) ကတရံ - အဘယ် ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ဘာဝေတွာ ဘဂဝါ ဣမံ ဈာန် ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟာသိ-သနည်း၊ အာနာပါနဿတိကမ္မဋ္ဌာန်- အာနာပါနဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို၊ ဘာဝေတွာ-ဖြစ်စေ၍၊ ဝါ- ပွားစေ၍၊ ဘဂဝါ - သည်၊ ဣမံ ဈာန်-သို့၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ-ရောက်၍၊ ဝိဟာသိ-တော်မူ၏။ အညေန-မြတ်စွာဘုရား မှ တပါးသော၊ တဒတ္ထိကေန-ထိုဈာန်ကို အလိုရှိသူသည်၊ ကိ-ကို၊ ကာတမ္ပ-ပြုထိုက်ပါသနည်း၊ ဣတိ-ဤကား အမေးတည်း၊ အညေနဝိ-အခြားသူသည် လည်း၊ ဧတံဝါ ကမ္မဋ္ဌာန် - ဤ အာနာပါနဿတိ ကမ္မဋ္ဌာန်းကို သော်၎င်း၊ ပထဝီ ကသိဏာဒီနံ - ပထဝီကသိုဏ်း အစရှိသည် တို့တွင်၊ အညတရံဝါ - တပါးပါးကိုသော်၎င်း၊ ဘာဝေတမ္ပ- ဖြစ်စေထိုက်၏။ ဝါ - ပွားစေ ထိုက်၏။ [အာဒိဖြင့် ပဌမဈာန်ကို ဆောင်စွမ်းနိုင်သော ၂၅ပါးတို့တွင် ကျန် ၂၃ပါး ကို ယူ၊] တေသံ- ထို ကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၏၊ ဘာဝနာနယော - ပွားစေပုံနည်းကို၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂေ-၌၊ ဝုတ္တနယေနဝ- ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်သာ၊ ဝေဒိတဗ္ဗော၊ ပန-ဆက်၊ ဣမ-ဤ ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ၌၊ (ဘာဝနာနယော-ကို) ဝုစ္စမာနေ-ဆိုအပ်သော်၊ အတိဘာရိယံ-အလွန် လေးလံသော၊ ဝိနယနိဒါနံ - ဝိနည်း ပါဠိတော်၏ နိဒါန်းသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဝါ - ဖြစ်စေရာရှိ၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ပါဠိယာ-ပါဠိတော်၏၊ အတ္ထပ္ပကာသနတ္ထေမေဝ- အနက်ကို ထင်ရှားပြခြင်း မျှကိုသာ၊ ကရောမ-ပြုကုန်တော့အံ့၊ ဣတိ-အပြီးတည်း၊ပဌမဇ္ဈာနကထာ- ထာသည်၊ ဝါ-ပဌမဈာန်၏ အဋ္ဌကထာသည်၊ နိဋ္ဌိတာ-အပြီးတည်း။

ဣရိယံ ၊ ဧဝံ ၊ အဘိနိပ္ပူဝါဒေသိတိ အတ္ထော ။ ။ ဣရိယန္တိ ကြိယံ (အမှုအရာ ကြိယာကို) ၊ ဝုတ္တိတိ အာဒိနိ တဿေဝ ဝေဝစနာနိ၊ ဧကံ ဣရိယာပထမာနေ ဣရိယာ ပထန္တရေဟိ ရက္ခဏံ ပါလနံ၊ -သာရတ္ထံ၊ “ယာပေန္တိတိ ယပနာ၊ ဧဝံ ယာပနာ၊ ဧဝံ ဗုဒ္ဓန္တာနံ-ဝသေန ပန ပုရိမပဒေ ရဿတ္တံ ကတံ” - အဋ္ဌသာလိနိ၊ ဤအလို “ယာ ဓာတ် + ဣာပေ + ယုဖြင့် “ယာပန” သည် ပုဒ်ရင်း၊ “ယံပနာ” ကား ဝေနေယျဇ္ဈာသယ အလိုကျအောင် ရဿပြုထားသောပုဒ်တည်း ” ဟု မှတ်။

ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာတိ- ကား၊ ဝိတက္ကဿစ- ဝိတက်၏၎င်း၊ ဝိစာ
ရဿစ-၏၎င်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဣမေသံဒွိန္ဒ-ဤ ၂ ပါးသောတရားတို့၏၊ ဝုပသမာ-
ငြိမ်းစေခြင်းကြောင့်၊ သမတိက္ကမာ - လွန်မြောက်ခြင်းကြောင့်၊ ဒုတိယဇ္ဈာန
က္ခဏေ- ဒုတိယဈာန် ခဏ၌၊ အပါတုဘာဝါ- ထင်ရှား မဖြစ်ခြင်းကြောင့်၊
ဣတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ တတ္ထ - ထိုဝိတက္က ဝိစာရာနံ ဝုပသမာ ဟူသော ပါဠိ၌၊
(စောဒနာ သောဓနာ နယော-စောဒနာ သောဓနာနည်းကို၊ ဝေ-ဤဆိုအပ်
လတံသောနည်းဖြင့်၊ ဝေဒိဘဗ္ဗော)၊ ဒုတိယဇ္ဈာန-၌၊ သဗ္ဗေပိ-လည်း ဖြစ်
ကုန်သော၊ ပဌမဇ္ဈာနဗ္ဗော - ပဌမဈာန် တရားတို့သည်၊ ကိဉ္ဇာပိ နသန္တိ-

ဝိတက္ကဿစ၊ ဝေ၊ သမတိက္ကမာ။ ။ “ဝိတက္ကဿစ ဝိစာရဿစ” ဖြင့် “ဝိတက္က
ဝိစာရာနံ” ပုဒ်၏ အသမာဟာရဒွန်ပုဒ် ဖြစ်ကြောင်း ပြ၏။ “ဝိတက္ကဿစ၊ ဝိစာရောစ-
ဝိတက္ကဝိစာရာ” ဟု ပြု၊ “သမတိက္ကမာ” ကား ဝုပသမာ၏ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်တည်း၊ ချဲ့ပြီး
အံ့၊- “ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာ” ဖြင့် ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ (ဟိုအာရုံ ဒီအာရုံသို့
မတက်ရောက် မပွတ်တိုက်ဘဲ) ငြိမ်သက် နေရုံမျှကို ဆိုလိုသည် မဟုတ်၊ ဝိတက် ဝိစာရ
တို့၏ အပြစ်ကိုမြင်၍ ဒုတိယဈာန်ရအောင် အားထုတ်သော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ စိတ်၌
ဝိတက်ဝိစာရ မပါသော ဒုတိယဈာန်ရသဖြင့် ဝိတက် ဝိစာရတို့ကိုပယ်ခွါ၍ လွန်မြော်
လာခဲ့ခြင်းကို “ဝုပသမာ” ဆိုလိုသည် ဟု ပြလို၍ “သမတိက္ကမာ” ဟု ဖွင့်သည်။
မှန်၏- ရူပဈာန်များသည် အင်္ဂါတိက္ကမဈာန်များတည်း၊ ဆိုလိုရင်းမှာ- “ဒုတိယဈာန်
ခဏဝယ် ဝိတက်ဝိစာရတို့ မဖြစ်တော့ခြင်း မယှဉ်တော့ခြင်းတည်း” ဟု ဥဇုကတ္ထပြလို၍
“ဒုတိယဇ္ဈာနက္ခဏေ အပါတုဘာဝါ” ဟု မိန့်သည်။

မေးဘွယ်။ ။ “ဝိတက် ဝိစာရတို့ကို လွန်မြောက်ခြင်း” ဟု အဓိပ္ပာယ် ဆိုလိုသွင်
တခါတည်း ပြီးစီးအောင် “ဝိတက္ကဝိစာရာနံ (ဝုပသမာ - ဟု မဟောတော့ဘဲ)
သမတိက္ကမာ” ဟု ဟောပါတော့လော၊ အဘယ်ကြောင့် “ဝုပသမာ” ဟု အဓိပ္ပာယ်
တိမ်မြုပ်သော သဒ္ဒါဖြင့် ဟောရပါသနည်း- ဟု မေးဘွယ် ရှိ၏။ အဖြေကား- ဝိတက်
သည် ဟိုအာရုံတက် ဒီအာရုံတက်ဖြစ်၍ မငြိမ်သက်သော အဝုပသန္တ တရားတည်း၊
ဝိစာရလည်း အဖန်ဖန်ပွတ်တိုက်သကဲ့သို့ဖြစ်သောကြောင့် မငြိမ်သောတရားပင်တည်း၊
ထို့ကြောင့် ဝိတက်ကို “ဝိပ္ပာရဝါ၊ ပရိပ္ပန္နနဘာဝေါ” ဟု၎င်း ဝိစာရကို “အနုသုဉ္စရဏ”
ဟု၎င်း ဆိုခဲ့သည်။ ဤသို့ မငြိမ်မသက်လှုပ်လှက်သောသဘာဝတရားများဖြစ်၍ ထိုတရား
တို့၏ မဖြစ်ခြင်းကိုပင် “ဝုပသမာ- ငြိမ်သက်ခြင်း” ဟု ဒေသနာပိလာသဉာဏ်တော်ဖြင့်
သုဋ္ဌာနနှင့်လျော်သော ပါဠိတော်ကို ထုတ်ဖော် သုံးစွဲတော်မူပါသည်။ [ဝုပသမာတိ
ဝုပသမဟေတု၊-ဋီကာ၊ သွာကို ဟိတ်အနက်၌ သက်စေ-ဟူလို။]

ကိဉ္ဇာပိ၊ ဝေ၊ ဝေဝုတ္တံ။ ။ ဒုတိယဈာန်၌ ပဌမဈာန်တုန်းက တရားအားလုံး
(ဝိတက်ဝိစာရသာ မက၊ ဖဿစသော တရားအားလုံး) မပါကြတော့သည် မဟုတ်
ပါလော၊ အဘယ် အနက်အထူးကို ပြခြင်း အကျိုးငှါ (“ဖဿာဒိ ပဌမဇ္ဈာနိက ဓမ္မာနံ
ဝုပသမာ” ဟု မဟော့ဘဲ) “ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာ” ဟု ဟောတော်မူပါသနည်း- ဟု

အကယ်၍ကား မရှိပါပေကုန်၊ ဟိ-မှန်၏၊ တနည်း၊ ဟိ(ယံသွာ) - ကြောင့်၊ ပဌမဇ္ဈာနေ - ဌ၊ ဖဿာဒယော - ဖဿ အစရှိကုန်သော တရားတို့သည်၊ အညေယေဝ- ဒုတိယဇ္ဈာန် ဖဿ စသည်တို့မှ တမျိုး တခြားတို့ သာတည်း၊ ဣဓ-ဤ ဒုတိယဇ္ဈာန်၌၊ (ဖဿာဒယော-တို့သည်) အညေယေဝ-ပဌမဇ္ဈာန် ဖဿစသည်တို့မှ တမျိုးတခြားတို့သာတည်း၊ တသ္မာ - ကြောင့်၊ ဒုတိယဇ္ဈာနေ-၌၊ သဗ္ဗေပိ- ကုန်သော၊ ပဌမဇ္ဈာန ဓမ္မာ - တို့သည်၊ ကိဉ္ဇာပိ နသန္တိ- န၊ (ပြန်လှည့်စပ်သည်၊) ပန- ထိုသို့ပင် မရှိပါကုန်သော်လည်း၊ ဩဠာရိကဿ ဩဠာရိကဿ-ရုန့်ရင်း ရုန့်ရင်းသော၊ အင်္ဂဿ-ဇ္ဈာန်အင်္ဂါကို၊ သမတိက္ကမာ- ကြောင့်၊ ပဌမဇ္ဈာနတော-ဇ္ဈာန်မှ၊ ပရေသံ-နောက်ဖြစ်ကုန်သော၊ ဒုတိယဇ္ဈာနာဒိနံ-ဒုတိယဇ္ဈာန် အစရှိသည်တို့ကို၊ အဓိဂမော-ရခြင်းသည်၊ ဟောတိ-၏၊ ဣတိ ဣမဿ အတ္ထဿ- ကို၊ (ဒီပန၌ ယုပစ္စည်းရှိ၍ ဆဋ္ဌိကံထားသည်၊) ဒီပနတ္ထံ- ပြတော်မူခြင်း အကျိုးငှါ၊ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာတိ-မာဟု၍၊ ဧဝံ-သို့၊ (ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ-ပြီ၊ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

စောဒနာဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ကိဉ္ဇာပိ၊ ပေ၊ ဧဝံ ဝုတ္တံ” ဟု မိန့်၊ ဒုတိယဇ္ဈာန်၌ ပဌမဇ္ဈာန်တုန်းက တရားအားလုံး မပါတော့သည်ကား မှန်ပါပေ၏၊ သို့သော် “ရုန့်ရင်းသော အောက်အောက် ဇ္ဈာန်အင်္ဂါကို လွန်မြောက်နိုင်မှ အထက်အထက် ဇ္ဈာန်များကို ရနိုင်၏” ဟူသော အနက်အတူးကိုပြခြင်းအကျိုးငှါ “ဝိတက္က ဝိစာရာနံ ဝုပသမာ” ဟု မိန့်ရသည်-ဟူလို၊ [ဤကား - “ကိဉ္ဇာပိ” နေရာဝယ် “နန” ထည့်လျက် စောဒနာဘောဂဝါကျ လုပ်ပြီးလျှင် “ဒီပနတ္ထံ” ဟူသော အဖြေကိုမြင်၍ “အဘယ်အကျိုးငှါ” ဟု အတင်ထုတ်အပ်သော ရိုးရာ ကျမ်းတက်နည်းတည်း၊ သာရတ္ထဉ္ဇကား တမျိုးကျမ်းတက်ပြ၏၊ ရှုကြလေတော့။]

ဝါကျနဲ့။ ။ ထို ကိဉ္ဇာပိ-စသော ဝါကျ၌ “ကိဉ္ဇာပိ၊ ပေ၊ နသန္တိ” သည် အနုဂ္ဂဟတ္ထ (သမ္ဘာဝနာ) ဝါကျ၊ ဩဠာရိကဿ-စသော ဝါကျကား ဂရဟာ (အရုဗ္ဗတ္ထ) ဝါကျ၊ ပန-အရုဗ္ဗတ္ထ ဇောတက၊ “အညေယေဝ၊ ပေ၊ အညေဣဓ” ကား ပါရိပေါစဉ် မဟုတ်၊ ဤနေရာ၌သာ “သဗ္ဗေပိ ပဌမဇ္ဈာန ဓမ္မာ နသန္တိ” ကို ခိုင်မြဲစေလို၍ အပိုထည့် အပ်သော ဒဋ္ဌိဝါကျ၊ တနည်း - “ဟိ ယသ္မာ” ဟု စွဲလျှင် ဟောတုဝါကျတည်း၊ ဤဝါကျကို ထောက်လျှင် “ဒုတိယဇ္ဈာနေ သဗ္ဗေပိ ပဌမဇ္ဈာနဓမ္မာ နသန္တိ” သည် ဒဋ္ဌိယဝါကျ၊ ဖလဝါကျလည်း အမည်ရပြန်၏။ [ထုံးစံအတိုင်း “နန-ကိမတ္ထံ” ထည့်လျက် စောဒနာဘောဂ, စောဒနာဝါကျသွင်း၍လည်း အနက်ပေးလေဥား။]

မှတ်ချက် ။ ။ “ဒုတိယဇ္ဈာနာဒိနံ အဓိဂမော ဟောတိတိ ဒီပနတ္ထံ ဝိတက္က ဝိစာရာနံ ဝုပသမာတိ ဧဝံ ဝုတ္တံ” ဟူသောစကား၌ “ဒုတိယဇ္ဈာနာဒိနံ” ဟု အာဒိဖြင့် ဆိုပုံကို ကောက်ချက်ချလျှင် “ဝိတက္က ဝိစာရာနံ ဝုပသမာ” ဟူသောစကားသည် ဒုတိယဇ္ဈာန် ရခြင်း၏အကြောင်းကိုသာ ပြသောစကား မဟုတ်သေး၊ ဝီတိကိုလွန်မြောက်ခြင်းသည်

ဣ- ဤဈာနကထာ၌၊ နိယကဇ္ဈတ္တံ - မိမိကို မှီ၍ဖြစ်သော အဇ္ဈတ္တကို၊ အဇ္ဈတ္တနိ-အဇ္ဈတ္တဟူ၍၊ အဓိပ္ပေတံ-အလိုရှိအပ်၏၊ ဝိဘင်္ဂေ ပန-ဈာနဝိဘင်း ပါဠိတော်၌ကား၊ တနည်း၊ ဝိဘင်္ဂေ ပန-၌လည်း၊ အဇ္ဈတ္တံ ပစ္စတ္တနိ-တ္တံဟူ၍၊ ဧတ္တကမေဝ - ဤမျှလောက်ကိုသာ (ပါဠိရှိအတိုင်း)၊ တနည်း၊ ဝေမေဝ - ဤအတိုင်းသာ၊ (ဖြစ်သင့်သောပါဠိ၊ ဘဂဝတာ) ဝုတ္တံ၊ ပန-ဆက်၊ ယသ္မာ-

တတိယဈာန်ကို ရခြင်း၏အကြောင်း၊ သုခကို လွန်မြောက်ခြင်းသည် စတုတ္ထဈာန်ကို ရခြင်း၏အကြောင်းဟု အထက်ဈာန်တို့ကို ရခြင်း၏ အကြောင်းများကိုလည်း ပြရာ ရောက်သေး၏၊ ထို့ကြောင့် “ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာ”သည် ဝီတိသုခသမတိက္ကမတို့ အတွက်ပါ မှတ်၍ပြသော ဥပလက္ခဏာနည်း၊ အဝယဝုပစာရ (ဧကဒေသုပစာရ) စကားတည်းဟု မှတ်။ [တေသံ (ထို-ဝိတက် ဝိစာရ ဝီတိသုခ သမတိက္ကမတို့၏) ဧက ဒေသဘူတံ ဝိတက္ကဝိစာရသမတိက္ကမဝစနံ အဝယဝန သမုဒါယောပလက္ခဏာနယေန တံ ဒီပကံ (ထို ဝီတိသုခတို့ကို လွန်မြောက်ခြင်းသည် တတိယ စတုတ္ထဈာန်များကို ရခြင်း၏ အကြောင်းတည်း-ဟူသောအနက်ကို ပြတတ်သောစကားဟု) ဝုတ္တံ၊ -သာရတ္ထ။]

နိယကဇ္ဈတ္တံ မဓိပ္ပေတံ။ ။ အဋ္ဌသာလိနီ၊ အဇ္ဈတ္တတိက်အစွင့်၌ “ ဂေါစရဇ္ဈတ္တ၊ နိယကဇ္ဈတ္တ၊ အဇ္ဈတ္တဇ္ဈတ္တ၊ ဝိသယဇ္ဈတ္တ ” ဟု ၄ မျိုးလည်း၊ ထို ၄ မျိုးတွင် ဤ အဋ္ဌတ္တံ အရ၌ ဂေါစရဇ္ဈတ္တ စသည်ကိုမလိုအပ်၊ နိယကဇ္ဈတ္တကိုသာ လိုအပ်၏၊ ဘူးကြောင့် နည်း-အဇ္ဈတ္တသည် ဈာန်၏ ဝိသေသနဖြစ်ရကား “ အဋ္ဌတ္တံ ” အရ ဈာန်ကိုရ၏၊ ထို ဈာန်ကား (မိမိသန္တာန်ကို မှီ၍ဖြစ်သော) နိယကတရား ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

မှတ်ချက်။ ။ ကစည်းဝုတ္တံ - ဒေါ ဓဿစသုတ်၌ “ နိယကော = နိယဇာတံ ” ဟု ရှိသော်လည်း ဤ နိယကသည် ထို နိယတမှဖြစ်လာသောပုဒ် မဟုတ်၊ နိယံ ဝုတ္တံ၌ “ နိယံ (နိဿာယ + ဇာတံ) - မိမိကို မှီ၍ဖြစ်သော ” ဟု အနက်ပေးရသကဲ့သို့၊ “ နိယက-မိမိ သန္တာန်ကိုမှီ၍ဖြစ်သော ” ဟု အနက်ပေးရသောပုဒ်တည်း၊ နိဿာယ + ဇာတံ - နိယံ၊ “ နိယံယေဝ နိယကံ ” ဟု သုတ္တတဒ္ဓိတ်ပြ၊ နိယကဉ္စ + တံ + အဇ္ဈတ္တဉ္စာဝိ နိယကဇ္ဈတ္တံ၊ [“ အဇ္ဈတ္တံတိ သကသန္တတိ နိယကံ ” - အဇ္ဈတ္တတိက်စွင့် မူလဋီကာ၊ ... “ သကသန္တတိ နိယကန္တိ - သကသန္တတိ နိဿာယ ဇာတန္တိ အတ္ထော ” - မဇ္ဇဋီကာ၊]

ဝိဘင်္ဂေ ပန၊ ပေ၊ ဝုတ္တံ။ ။ “ တတ္ထ (ထို နိယကဇ္ဈတ္တကို အလိုရှိအပ်ရာ၌) ကာရဏ မာဟ-ဝိဘင်္ဂေ ပနာတိ အာဒိ၊ ပန သဒ္ဓေါပိ အဝိသဒ္ဓတ္ထော၊ ဝိဘင်္ဂေဝီတိ အတ္ထော ” - သာရတ္ထ၊ ဤဋီကာစွင့်ပုံထောက်လျှင် “ ဧတ္တကမေဝ ဝုတ္တံ ” ဟု မရှိသင့်၊ “ ဝေမေဝ ဝုတ္တံ ” ဟု ရှိသင့်၏၊ “ ဧတ္တကမေဝ ” သည် မပြည့်စုံဟု ပြ၍ “ ဝေမေဝ ” ကား ဤ အဋ္ဌ ကထာနှင့် ထပ်တူဟု ပြ၏၊ ဝိဘင်းပါဠိတော်၌လည်း၊ “ ပစ္စတ္တံ ” ဟု ဟောတော်မူသော ကြောင့် “ နိယကဇ္ဈတ္တကို အလိုရှိအပ်သည် ” ဟူသော စကားနှင့် ထပ်တူလှသည်- ဟုလို၊ [ပစ္စတ္တံကိုလည်း “ အတ္တပနံ + ပတိ ပစ္စတ္တံ = မိမိကိုမှီ၍ဖြစ်သောတရား၊ ဤသို့ ဝိဂ္ဂဟပြုလျှင် နိယကနှင့် တထပ်သည်းကု၏။]

ကြောင့်၊ နိယကဇ္ဈတ္တံ-တ္တံကို၊ အဓိပ္ပေတံ-၏၊ တသ္မာ- ကြောင့်၊ အတ္တနိ- မိမိ၌၊
ဇာတံ- ဖြစ်သော၊ အတ္တနော- ၏၊ သန္တာနေ - သန္တာန်၌၊ နိဗ္ဗတ္တံ- ဖြစ်သော၊
ဇုတိ-သို့၊ ဧတ္ထ- ဤအဇ္ဈတ္တံပုဒ်၌၊ အယံ အတ္ထော- ဤအနက်သည်၊ (ဟောတိ)။

သမ္ပသာဒနန္တိ ဧတ္ထ- နံဟူသော ဤ ပါဠိ၌၊ သဒ္ဓါ-သဒ္ဓါကို၊ သမ္ပသာဒနံ-
နဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ သမ္ပသာဒနံ ယောဂတော-ကြည်လင်စေတတ်သောသဒ္ဓါ
နှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့်၊ ဈာနဗ္ဗိ - ဈာန် သည်လည်း၊ သမ္ပသာဒနံ - န မည်၏၊
(ကိမိဝ - အတယ်ကဲ့သို့နည်း၊) နိလဝဏ္ဏယောဂတော - ညို့သော အဆင်း
ဂုဏ်နှင့်ယှဉ်ခြင်းကြောင့်၊ နိလဝတ္ထံ ဝိယ- နိလဝတ္ထ မည်သကဲ့သို့တည်း၊ ဝါ-

အတ္တနိ၊ ပေ၊ အယမေတ္ထ အတ္ထော။ ။ “အတ္တနိ ဇာတံ” ပါဠိဖြင့် အဇ္ဈတ္တကို “အဓိ
+ အတ္တ” ဟု ပုဒ်ခွဲ၍ အဓိသဒ္ဓါသည် ဇာတ အနက်ဟော၊ “အတ္တနိ + ဇာတံ - အဇ္ဈတ္တံ”
ဟု အဗျယိဘော သမာသ်တွဲပါ-ဟု ပြ၏၊ “အတ္တနိ-မိမိ၌” ဟူရာဝယ် “ မိမိ၏ စိတ်
အစဉ်၌ ” ဟု ၎င်း , ဇာတအရလည်း ဥပါဒ်ခြင်း , မွေးဖွားခြင်း , အနက်ကိုမယူဘဲ
“ ဥပါဒ် ဌီ တင် ခဏ ၃ ပါးလုံးနှင့် ပြည့်စုံသော ဖြစ်ခြင်းအနက်ကို ယူပါ ” ဟု ၎င်း
သိစေလို၍ “အတ္တနော သန္တာနေ နိဗ္ဗတ္တံ” ဟု အဓိပ္ပါယ်ကို ဖွင့်ပြသည်၊ အချုပ်မှာ-
အတ္တနိ + ဇာတံဖြင့် အဓိအနက်နှင့်တကွ သမာသ်တွဲပုံကို ပြ၍ “အတ္တနော သန္တာနေ
နိဗ္ဗတ္တံ” ဖြင့် အဓိပ္ပါယ်ထွက်ပြန်၊ ထို့ကြောင့် အယမေတ္ထ အတ္ထော၌ သဒ္ဓတ္ထ အဓိပ္ပါ
ယတ္ထ ၂ မျိုးလုံးကို “အတ္ထော” ဟု မှတ်ပါ။

သမ္ပသာဒနံ၊ ပေ၊ နိလဝတ္ထံ ဝိယ။ ။ [သံ + ဝိ + ပုဗ္ဗ သဒ္ဓေဝတ်, ကာရိတ်ကြေ, ယု။]
သမ္ပသာဒယတိ - ကြည်လင် စေတတ်၏၊ ဇုတိ သမ္ပသာဒနံ၊ ဤဝစနတ္ထအရ သမ္ပယုတ်
တရားတို့ကို ကြည်လင်စေတတ်သော သဒ္ဓါကို “သမ္ပသာဒနံ” ဟု ဆိုအပ်၏၊ ဈာန်ကို
လည်း ထို သမ္ပသာဒနမည်သောသဒ္ဓါနှင့် ယှဉ်ခြင်းကြောင့် “ သမ္ပသာဒနံ” ဟု ပုဒ်
ဆိုအပ်၏၊ ဥပမာ-အညိဂုဏ်၏ “နီလ” အမည်ကို ထိုဂုဏ်ရှိသော အဝတ်ခြံပေါ်၌
တင်စား၍ အဝတ်ကို “နီလံ” ဟု ခေါ်ရာ၌ ဂုဏ်ပစ္စာရဖြစ်သကဲ့သို့ သဒ္ဓါ၏ သမ္ပသာဒန
အမည်ကို ဈာန်ပေါ် တင်စားရာ၌လည်း ဂုဏ်ပစ္စာရပင် ဖြစ်သည်။ [ဈာန်ဗ္ဗိ၌ ဝိဖြင့်
သဒ္ဓါကို ပေါင်း။]

မှတ်ချက်။ ။ “ နိလဝဏ္ဏယောဂတော နိလဝတ္ထံ ဝိယာတိ- နိလယောဂတော
ဝတ္ထံ နီလံ ဝိယာတိ အဓိပ္ပါယ်သာ ” -သာရတ္ထ၊ နီလအရ အညိဂုဏ်ယူရမည်ဟု သိစေ
လို၍ “နီလဝတ္ထံ” ဟု ၎င်း, နောက်နီလအရလည်း အဝတ်ကိုရသည်ဟု သိစေလို၍ “နီလ
ဝတ္ထံ” ဟု ၎င်း ဆိုသည်၊ နောက်-ပဌမပါရာဇိကဘိက္ခု အဖွင့်၌ကား “နီလသမန္တာဂမေန
နီလောပဋ္ဌော ဝိယ” ဟု ဝါကျဖြင့်ရှိ၏၊ ဤ၌လည်း “နီလံ ဝတ္ထံ ဝိယ” ဟု ရှိလျှင် သာ၍
ရှင်း၏၊ [“ဝတ္ထံ - သည်၊ နီလံ ဝိယ- နီလမည်သကဲ့သို့” ဟု ပေး။] ဤနည်းအလို
ပါဠိတော်၌ “သမ္ပသာဒနံ-ကြည်လင်စေတတ်သော” ဟု ပေး၊ “ကြည်လင်စေတတ်
သော သဒ္ဓါရှိသော” ဟု အဿတ္ထိအနက် မပေးချေ။

တနည်း၊ ယသ္မာ - ကြောင့်၊ တံ ဈာနံ - သည်၊ သမ္ပသာဒနသမန္တာဂတက္က-
 ကြည်လင်စေတတ်သော သဒ္ဓါနှင့် ပြည့်စုံသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ဝိတက္က
 ဝိစာရက္ခောဘဂ္ဂပသမနေနစ-ဝိတက်ဝိစာရတို့ လှုပ်ချောက်ချားမှု၏ ငြိမ်သက်
 ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ [အဋ္ဌသာလိနိဋ္ဌံ (စ) ပါသည်။] စေတော-စိတ်ကို၊ သမ္ပ
 သာဒယတိ - ကြည်လင်စေတတ်၏၊ တသ္မာ ဝိ - ထို့ကြောင့်လည်း၊ (ဝိ ဖြင့်
 ရှေ့နည်းကို ပေါင်း၊) သမ္ပသာဒနန္တိ-ဒန ဟူ၍၊ (ဘဂ္ဂဝတာ) ဝုတ္တံ - အပ်ပြီ၊
 စ-ဆက်၊ ဣမသ္မိ အတ္ထဝိကပ္ပေ-ဤ အတ္ထဝိကပ်၌၊ စေတသော-စိတ်ကို၊ သမ္ပ
 သာဒနံ - ကြည်လင်စေတတ်သော၊ ဣတိ ဧဝံ - သို့၊ ပဒသမ္ပန္နော - ပုဒ်တို့၏
 ဆက်စပ်ခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗော-၏၊ ပုရိမသ္မိ-ရှေ့ဖြစ်သော၊ အတ္ထဝိကပ္ပေ ပန-
 ဌကား၊ စေတသောတိ စေတ-စေတသောဟူသော ဤပုဒ်ကို၊ ဧကောဒိဘာဝေ
 န-ဧကောဒိဘာဝပုဒ်နှင့်၊ သဒ္ဓိံ - တက္က၊ ယောဇေတဗ္ဗံ-စေထိုက်၏၊ တတြ-
 ထို စေတသော ဧကောဒိဘာဝံ ပုဒ်တို့၌၊ အယံ - ဤ ဆိုအပ်လတံကား၊ အတ္ထ
 ယောဇော-အနက်တို့ကို ယှဉ်စေခြင်းတည်း၊ ဧကော-မြတ်သည်၊ ဝါ-အဖေ၊
 မပါသည်၊ (ဟုတွာ) ဥဒေတိ-ဖြစ်၏၊ ဣတိ ဧကောဒိ-ဒိ မည်၏၊ ဝိတက္က ဝိစာ
 ရဟိ-ရတို့သည်၊ အနန္တာရှုဋ္ဌတ္တာ- မတက်ရောက်အပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊
 အဂ္ဂေါ သေဋ္ဌော - မြတ်သည်၊ ဟုတွာ ဥဒေတိ၊ ဣတိ အတ္ထော၊ ဟိ - မှန်၏၊

၀၀၀

ဣမသ္မိံစ၊ ပေ၊ ယောဇေတဗ္ဗံ ။ ။ အခြားအနက်မှ အနက်တမျိုး စီရင်ခြင်းကို
 အတ္ထဿ + ဝိကပ္ပေါ အတ္ထဝိကပ္ပေါ ” ဟု ခေါ်၏၊ ဤ ဒုတိယ အတ္ထဝိကပ်၌ “ စေတ
 သော - စိတ်ကို + သမ္ပသာဒနံ - ကြည်လင်စေတတ်သော ” ဟု စေတသောကို သမ္ပ
 သာဒနံ၏ ဆဋ္ဌိကံအဖြစ်ဖြင့် ရှေ့လှည့်စပ်၊ ပဌမအတ္ထဝိကပ်၌ “ စေတသော ” ကို နောက်
 ဧကောဒိဘာဝံဝယ် ဧကောဒိဉ္စသာစပ်၍ စေတသော၌ သမ္ပန်အနက်မှတ်။

တတြာယံ အတ္ထယောဇော ။ ။ ဧကောဒိဝယ် ကောဉ္စ ရသမျှအနက်တို့ကို ယှဉ်တွဲ
 ပြခြင်း၊ ဥဒိဉ္စ ရသမျှအနက်တို့ကို ယှဉ်တွဲပြခြင်း၊ ဘာဝ၌ ရသင့်သောအနက်ကို ယှဉ်တွဲ
 ပြခြင်း၊ စေတသောနှင့် အနက်ဆက်ပုံကို ပြခြင်းကို “ အတ္ထာနံ- တို့ကို + ယောဇော-
 ယှဉ်စေခြင်း ” အရ အတ္ထယောဇောဟု ဆိုသည်။

ဧကောဥဒေတီတိ ။ ။ ဥဒေတိ၌ ဥပုဗ္ဗ ဣဓာတ်၊ ဣကို ဧဝုဒ္ဓိပြု၊ မုဒ္ဓဗောဓေ “ ဥတ် ”
 ဥပသာရရှိ၏၊ သဒ္ဓိစပ်သောအခါ (ဌ) ဖြစ်၍စပ်၏၊ ဥဒိဉ္စလည်း ဥပုဗ္ဗ ဣဓာတ်၊
 ဣပစ္စည်းဟု ကြံ၊ “ ဥဒေတီတိ ဥဒိ၊ ဧကော (ဟုတွာ) ဥဒိ-ဧကောဒိ ” ဟု သမာသိတွဲ။

ဝိတက္ကပေ၊ ဥဒေတီတိ အတ္ထော ။ ။ ဧကော ဥဒေတိ၏ အနက်ပြတည်း၊ ဤ
 ဝါကျဖြင့် “ ကေသုဒ္ဓါသည် သေဋ္ဌအနက်ဟော ” ဟု ပြ၏၊ ထို့ကြောင့် “ ဧကော-
 မြတ်သည် ” ဟု အနက်ပေးခဲ့သည်၊ “ ဘာကြောင့်မြတ်သနည်း ” ဟု မေးဘွယ်ရှိ၍ “ ဝိ
 တက္ကပေ၊ အနန္တာရှုဋ္ဌတ္တာ ” ဟု မိန့်၊ ကြမ်းတန်းသော ဝိတက်ဝိစာရတို့ မတက်ရောက်

သေဋ္ဌောဝိ - မြတ်သော အရာကိုလည်း၊ လောကေ-၌၊ ဧကောတိ - ဧကော ဟူ၍၊ ဝုစ္ဆတိ-၏၊ ဝါ-တနည်း၊ ဝိတက္က ဝိစာရ ဝိရဟတော-ဝိတက်ဝိစာရတို့မှ ကင်းခြင်းကြောင့်၊ ဧကော အသဟာယော - အဖေမရှိ ဟည်၊ ဟုတွာ-၍၊ (ခဒေတိ-ဖြစ်၏) ဣတိဝိ-သို့လည်း၊ ဝတ္ထု- ဆိုခြင်းငှါ၊ ဝုစ္ဆတိ- ၏၊ အထဝါ- ထို ပြင်တနည်းကား၊ သမ္ပယုဋ္ဌဓမ္မေ-သမ္ပယုတ် တရားတို့ကို၊ ဥဒါယတိ-တက် ကြစေတတ်၏၊ ဣတိ၊ ဥဒိ - မည်၏၊ ဥဋ္ဌာပေတိ - တက်ကြ စေတတ်၏၊ ဣတိ အတ္ထာ-နက်၊ သေဋ္ဌဋ္ဌေန-မြတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့်၊ ဧကော စ-မြတ်သည်လည်း ဟုတ်၏၊ သော - ထို အမြတ်ဟူသည်၊ ဥဒိစ - သမ္ပယုတ္တ ဓမ္မတို့ကို တက်ကြစေတတ်သည်လည်း ဟုတ်၏၊ ဣတိ - ကြောင့်၊ ဧကောဒိ- မည်၏၊ ဧတံ-ဤ ဧကောဒိ ဟူသော အမည်သည်၊ သမာဓိဿ - သမာဓိ၏၊ အဓိဝစနံ - အမည်တည်း၊ ဣတိ - ဤသို့လျှင်၊ ဣမံ ဧကောဒိံ - ဤ မြတ်သည်

ခြင်းကြောင့် မြတ်သည်”ဟူလို၊ ဝိတက်ဝိစာရတို့သည် အာရုံသို့တက်ရောခြင်းသဘော ရှိကြ၏၊ ထို့ကြောင့် ထို ၂ ပါးတို့ မဖြစ်ခြင်း (မယှဉ်ခြင်း) ကိုပင် “ဝိတက်ဝိစာရတို့ မတက်ရောက်” ဟု သုံးစွဲသည်၊ [အဇ္ဈာရယုတေတိ အဇ္ဈာရုဋ္ဌော၊ န+အဇ္ဈာရုဋ္ဌော- အနဇ္ဈာရုဋ္ဌော၊ (သမာဓိ) ဝိတက္ကဝိစာရေဟိ+အနဇ္ဈာရုဋ္ဌော ဝိတက္က၊ ပေ၊ ဋ္ဌော။]

သေဋ္ဌောဝိ ဟိ လောကေ။ ။ “လောကေ”ဟုဆိုသဖြင့် “ပါဠိတော်၌ တိုက်ရိုက် အသုံးမရှိသော်လည်း လောကီလူများ၌ အသုံးရှိသည်”ဟု ပြ၏၊ “ယာဝ ပရေန ဧက ဝတေ ကရောမိ=အကြင်မျှလောက် သူတပါးတို့ကို မြတ်သည်တို့၏ အဖြစ်သို့ ရောက် သည်တို့ကို မပြုရသေး”ဟု သာရတ္ထ၌ လောကီသုံး သာဓကကို ထုတ်သည်။

ဝိတက္က၊ ပေ၊ အသဟာယော။ ။ ဤဝါကျလည်း “ဧကော ဥဒေတိ” ၏ အနက်ပြု ပင်တည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဝါ-အဖေမပါသည်”ဟု တနည်းပေးခဲ့ရသည်၊ “အဖေ” ဟူသည်လည်း ဝိတက်ဝိစာရပင်တည်း၊ “ထို ၂ ပါး မယှဉ်ခြင်းကြောင့် ထို ၂ ပါးဟူသော အဖေမပါ”ဟူလို၊ သာရတ္ထ၌ “ဧကကေဟိ-အဖေမပါကုန်ဘဲလျက်၊ ခုဋ္ဌကေဟိ- ငယ်သူတို့သည်၊ ဇိတံ-အောင်အပ်ပြီ”ဟု သာဓကပြ၏။

အထဝါ။ ။ ဥဒိ၌ သုဒ္ဓကတ္တုသာဓနမှတစ်ပါး ဟောဘုကတ္တုသာဓနနည်းကို၎င်း၊ သမာဓိ၏ သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ကျေးဇူးပြုရာ၌ သမ္ပသာဓန (သဋ္ဌါ) စသည်တို့ထက် သာလွန်ပုံကို၎င်းပြလို၍ အထဝါ-စသည်မိန့်၊ ထင်ရှားစေအံ့ - “ဥဒါယတိ” ၌ ဥပုဗ္ဗ ဣဓာတ်သည် ကာရိတ်ပစ္စည်းကြောင့် “ဥ+အာယ” ဟု ဝုဒ္ဓိ ထင်ရှားလျက် ရှိရ၏၊ ထို ဥဒါယတိကိုလည်း (“ဥဒိတေ ပုဏ္ဏစန္ဒမိ” စသည်ကဲ့သို့) တက်လာစေခြင်း အနက် ဟော ဟု သိစေလို၍ “ဥဋ္ဌာပေတိ” ဟု အနက် ဖွင့်သည်၊ ဒုတိယဇာန် ခဏဝယ် အဝိက္ခေပလက္ခဏာ၌ အစိုးရသော သမာဓိ၏ မပျံ့လွင့်အောင်စုစည်းမှုကြောင့် သမ္ပယုတ် တရားတို့သည် စုစုဝေးဝေးနှင့် တက်တက်ကြွကြွ ရှိကြ၏၊ ထိုသို့ဖြစ်အောင် သမာဓိက သမ္ပယုတ်တရားတို့အား အဟူးတလည် ကျေးဇူးပြုထားသည်-ဟူလို။

ဖြစ်၍ဖြစ်သော သမာဓိကို၊ ဝါ - ဤဝိတက် ဝိစာရ အဖေမပါသည် ဖြစ်၍ ဖြစ်သော သမာဓိကို၊ ဝါ-ဤ မြတ်လည်းမြတ်၊ သမ္ပယုတ် တရားတို့ကိုလည်း တက်ကြွစေတတ်သော သမာဓိကို၊ ဘာဝေတိ ဝဗ္ဗယတိ- တိုးပွားစေတတ်၏၊ [ဘူဓာတ်သည် သတ္တာအနက်အပြင် ဝုဒ္ဓိ (ဝဗ္ဗန) အနက်လည်း ရှိ၏]၊ ဣတိ- ထို့ကြောင့်၊ ဣဒံ ဒုတိယဇ္ဈာနံ-ဈာန်သည်၊ ဧကောဒိဘာဝံ - ဘာဝ မည်၏၊ ပန - ဆက်ဥးအံ၊ သော အယံဧကောဒိ - ထိုသို့သော ဤ ဧကောဒိသည်၊ ယသ္မာ, စေတသော- ၏၊ ဧကောဒိ - ဒိတည်း၊ သတ္တဿ - ၏၊ န ဧကောဒိ- ဧကောဒိ မဟုတ်၊ ဇီဝဿ-အသက်ကောင်း၏၊ န ဧကောဒိ၊ တသ္မာ,တေ-ဤ ဈာန်ကို၊ စေတသော ဧကောဒိဘာဝန္တိ- ဝံဟူ၍၊ (ဘဝတော) ဝုတ္တံ၊ [ဣတိ အယံ-ကား၊ အတ္ထယောဇနာ - တည်း၊ ဤသို့ တကြာယံ အတ္ထယောဇနာကို ပြန်အုပ်ဆိုရန် “ဣတိ ”ပါလျှင် ကောင်း၏၊ မပါလျှင်ထည်း၊]

စ - စောဒနာ ပါဥးအံ၊ အယံ သဒ္ဓါ - ဤသဒ္ဓါသည်၊ ပဌမဇ္ဈာနေဝိ- ဌ်လည်း၊ အတ္ထိနန-ရှိသည် မဟုတ်ပါလော၊ ဧကောဒိနာမကော - ဧကောဒိ အမည် ရှိသော၊ အယဉ္ဇသမာဓိ- ဤသမာဓိ သည်လည်း၊ (အတ္ထိနန၊) အထ- ထိုသို့ရှိပါလျက်၊ ကသ္မာ,ဣဒမေဝ-ဤဒုတိယဈာန်ကိုသာ၊ သ မ္ပသာဒနန္တိစ- နံ ဟူ၍၎င်း၊ စေတသော ဧကောဒိဘာဝန္တိစ-ဝံ-ဟူ၍၎င်း၊ ဝုတ္တံ-ဟောတော် မူအပ်ပါသနည်း၊ ဣတိ - ဤကား စောဒနာတည်း၊ (ပရိဟာရော မယာ) ဝုစ္စတေ၊ ဟိ-ခဲ့၊ တနည်း, ဟိ (ယသ္မာ)-ကြောင့်၊ အဒံ ပဌမဇ္ဈာနံ- ထို ပဌမ ဈာန်သည်၊ ဝိတတ္ထ ဝိစာရက္ခောဘေန-ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ လှုပ်ချောက်ချား ခြင်းကြောင့်၊ ဝိစိတရံသမာကုလံ-လှိုင်းငယ်လှိုင်းကြီးတို့ဖြင့်ရောပြွမ်းသော၊ [ခုဒ္ဓိကာ ဥပုဗ္ဗိယော ဝိစိယော, မဟတိယော တရင်္ဂါ၊] လေ့ထူဝ - ရေသည် ကဲ့သို့၊ သုပ္ပသန္တံ - ကောင်းစွာကြည်လင်သည်၊ န ဟောတိ၊ တသ္မာ- ကြောင့်၊ (ဝိတက်ဝိစာရတို့ လှုပ်ရှားသည့်အတွက် ကောင်းစွာမကြည်လင်ခြင်းကြောင့်၊) သဒ္ဓါယ-သဒ္ဓါသည်၊ သတိဝိ- ရှိပါသော်လည်း၊ သမ္ပသာဒနန္တိ - နံ ဟူ၍၊ န ဝုတ္တံ-ဟောတော်မူအပ်ခဲ့၊ စ-ဆက်၊(တနည်း)စ-သမ္ပသာဒနံ မဟောရုံသာ မကသေး၊ န သုပ္ပသန္တတ္ထာယေဝ - ကောင်းစွာ မကြည်လင်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့်ပင်၊ ဧတ္ထ-အဲဒီပဌမဈာန်၌၊ သမာဓိဝိ-သည်လည်း၊ သုဠ-ကောင်းစွာ၊ န ပါကဇော-မထင်ရှား၊ တသ္မာ,ဧကောဒိဘာဝန္တိဝိ-ဟူ၍လည်း၊ န ဝုတ္တံ-ခဲ့၊

နနုစ။ ။“သမ္ပသာဒနံ စေတသော ဧကောဒိဘာဝံ” ဟူသော ဝိသေသန ၂ ပုဒ် ကို “ပဌမဈာန်ထက် ဒုတိယဈာန်က သဘလွန်ကြောင်းကို ပြလို၍ ယူအပ်သည်” - ဟု ပြခြင်းငှါ “နနုစ” စသော စောဒနာဝါကျနှင့် “ဝုစ္စတေ” စသော သောဇနာဝါကျကို

ပန-အန္တယကား၊ ဣမသ္မိံ ဣာနေ - ဌ၊ ဝိတတ္ထ ဝိစာရ ပလိဗောဓာဘာဝေန-
 ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ လှုပ်ချော့ချားခြင်းဟူသော ပလိဗောဓ၏ မရှိခြင်းကြောင့်၊
 [ယထာဝုတ္တခေါဘာဝေ ပလိဗောဓော၊] လဒ္ဓေါကာသာ- ရအင်ပြီးသော
 အခွင့်အလမ်းရှိသည်၊ (ဟုတွာ) သဒ္ဓါ-သည်၊ ဗလဝတီ-အားရှိ၏၊ စ- ဆက်၊
 (တနည်း) စ-သဒ္ဓါအားရှိရုံသာ မကသေး၊ ဗလဝသဒ္ဓါသဟာယပ္ပဋိလာဘေ
 နေဝ - အားရှိသောသဒ္ဓါဟူသော အဖေကိုရခြင်းကြောင့်ပင်၊ သမာဓိဝိ-
 သည်လည်း၊ ပါကဋော- ထင်ရှား၏၊ တသ္မာ - ထို့ကြောင့်၊ (သဒ္ဓါအားရှိ၍
 သမာဓိ၏ ထင်ရှားခြင်းကြောင့်၊) ဣဒမေဝ - ဤ ဒုတိယဈာန်ကိုသာ၊ (ဣဒ
 မေဝ နောင် စရှိ၏၊ မလို၊) ဧဝံ-ဤသို့ သမ္ပသာဒနံ စေတသော ဧကောဒိဘာဝံ
 ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

ပန-ဆက်၊ ဝိဘဏ်-၌၊ သမ္ပသာဒနန္တိ ယာ သဒ္ဓါ၊ ပေ၊ သမ္မာသမာဓိတိ-
 မိ ဟူ၍၊ ဧတ္ထကမေဝ-ဤမျှလောက်ကိုသာ၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ ပန-ထိုသို့ပင် ဤမျှလောက်
 ကိုသာ ဟောတော်မူအပ်ပါသော်လည်း၊ ဧဝံ-သို့၊ ဝုတ္တေန-ဟောတော်မူအပ်
 သော၊ ဧတေန-ဤ ဝိဘင်းပါဠိတော်ပါဌ်နှင့်၊ သဒ္ဓိံ, အယံ အတ္ထဝဏ္ဏနာ-ဤ
 အနက်အဖွင့်ကို၊ ဝါ-သည်၊ ယထာ- အကြင် အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ (သိအပ်
 သော်၊) န ဝိရုဇ္ဈတိ-မဆန့်ကျင်၊ အညဒတ္ထု-စင်စစ်၊ သံသန္တတိစေဝ-နီးလည်း

မိန့်သည်၊ ချည်းအံ့-သောနောဝါကျ၌ “အခုံဟိ” မှစ၍ “တသ္မာ ဧကောဒိဘာဝံ တိဝိ
 နဝုတ္တံ” တိုင်အောင်သောစကား၏ ဆိုလိုရင်းကား-ပဌမဈာန်၌ သဒ္ဓါနှင့်သမာဓိ ပါရှိ
 သော်လည်း “သမ္ပသာဒနံ” ဟု ဂုဏ်ဖော်လောက်အောင် သဒ္ဓါလည်း မကြည်လင်၊
 “ဧကောဒိဘာဝံ” ဟု ဂုဏ်ပြုရလောက်အောင် သမာဓိလည်း မထင်ရှား၊ ထို့ကြောင့်
 “ထို ၂ ပါးကို နာမည်ဖော်၍ ဟောတော်မူခဲ့” ဟု ဆိုလိုသည်၊ “ဣမသ္မိံ ပန” စသော
 ဝါကျ၏ ဆိုလိုရင်းကား-“ဤဒုတိယဈာန်ကျမှ ထို ၂ ပါးလုံး အားရှိ-ထင်ရှားသော
 ကြောင့် နာမည်ဖော်၍ ဟောတော်မူရသည်” ဟုလို၊ ထို့ကြောင့် ဤ ဝိသေသန ၂ ပုဒ်ကို
 ပဌမဈာန်ထက် ဒုတိယဈာန်က သာလွန်ကြောင်းပြလို၍ ယူအပ်၏- ဟု မှတ်။

ဧဝံဝုတ္တေန၊ ပေ၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ။ ။ ဈာနဝိဘင်း ပါဠိတော်၌ သမ္ပသာဒနံကို “သဒ္ဓါ၊
 ပေ၊ အဘိပ္ပသာဒေါ” ဟု ဟောတော်မူ၏၊ ထို ပါဠိတော်အလိုအားဖြင့် သဒ္ဓါသာရ၍
 ဈာန်ကိုမရ၊ ဤ အဋ္ဌကထာ၌ကား “သမ္ပသာဒနယောဂတော , သမ္ပသာဒနတောဝါ
 သမ္ပသာဒနံ ” ဟု ဈာန်ကိုရအောင် ဖွင့်ထား၏၊ ဧကောဒိဘာဝံကိုလည်း “ဌိတိ၊ ပေ၊
 သမ္မာသမာဓိ ” ဟု ဟောတော်မူ၏၊ ထို ပါဠိတော်အလိုအားဖြင့် သမာဓိသာ ရ၏၊
 ဈာန်ကိုမရ၊ ဤ အဋ္ဌကထာ၌ကား “ဧကောဒိံ ဘာဝေတိတိ” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ ဈာန်ကို
 ရအောင် ဖွင့်ထား၏၊ ထို့ကြောင့် ထို ဝိဘင်းစကားနှင့် ဤ အဋ္ဌကထာအဖွင့်တို့ ဆန့်ကျင်
 သကဲ့သို့ ဖြစ်နေရာ၊ မဆန့်ကျင်အောင် သိထိုက်သည်-ဟုလို။

နှီးနှော၏။ သမေတိစ - ညီလည်း ညီညွတ်၏။ ဧဝံ- ဤသို့ မဆန့်ကျင်လောက်အောင်၊ နှီးနှော ညီညွတ်လောက်အောင်သော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏။ [သမ္ပဿဒနန္တိ-ကား၊ ယာသဒ္ဓါ- အကြင် ယုံကြည်ခြင်းသည်၊ ယာသဒ္ဓဟံနာ - အကြင် ယုံကြည်ပုံအခြင်းအရာသည်၊ ယာ ဩကပ္ပနာ - အကြင် အာရုံ၌ သက်ဝင်ခြင်းသည်၊ ယော အဘိပ္ပဿဒေါ-အကြင် အလွန်ကြည်လင်ခြင်းသည်၊ (အတ္ထိ၊) စေတသော ဧကောဒိဘာဝန္တိ-ကား၊ စိတ္တဿ-၏။ ယာဗြဟ္မာ- အကြင် တည်ခြင်းသည်၊ ပေ၊ ယော သမ္မာသမာဓိ- မိသည်၊ (အတ္ထိ၊)။]

အဝိတက္ကံ အဝိစာရန္တိ - ကား၊ ဘာဝနာယ - နာဖြင့်၊ (ဝိတက္ကဿ-၏၊ ဝါ-ကို၊) ပဟိနတ္တာ-ပယ်အပ်ပြီး၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တေသ္မိ- ဤစွာနှင့်၊ ဝါ၊ တေဿ-၏။ ဝိတက္ကော နတ္ထိ၊ ဣတိ၊ အဝိတက္ကံ-တ္တမည်၏။ ဣမိနာဝ နယေန- ဤနည်းဖြင့်ပင်၊ အဝိစာရံ-ရ မည်၏။ ဝိဘင်္ဂေဝိ - ၌လည်း၊ ဣတိ အယဉ္ဇ၊ ပေ၊ အဝိစာရန္တိ-ဣတိ၊ ပေ၊ အဝိစာရံဟူ၍၊ (ဘဝဝတာ) ဝုတ္တံ၊ [ဣတိ-ဤသို့လျှင်၊ အယဉ္ဇ ဝိတက္ကော - ဤ ဝိတက်သည်၎င်း၊ အယဉ္ဇ ဝိစာရော - ၎င်း၊ သန္တာ-ချုပ်ငြိမ်းပြီးကုန်သည်၊ သမိတာ - ချုပ်ငြိမ်းခြင်းသို့ ရောက်ပြီးကုန်သည်၊ ဝုပသန္တာ - ချုပ်ငြိမ်းပြီးကုန်သည်၊ အတ္တင်္ဂတာ၊ အတ္တတ္တင်္ဂတာ - ပျက်စီးခြင်းသို့ ရောက်ပြီးကုန်သည်၊ အပ္ပိတာ၊ ဗျပ္ပိတာ - ပျက်စီးခြင်းသို့ ရောက်ပြီးကုန်သည်၊ သောသိတာ၊ ဝိသောသိတာ-ခြောက်သွေ့ခြင်းသို့ ရောက်ပြီးကုန်သည်၊ ဗုန္တိကတာ - ကင်းသော အပိုင်းအခြားရှိအောင် ပြုအပ်ပြီးကုန်သည်၊ ဟောန္တိ-

မဆန့်ကျင်ပုံ။ ။ ဝိဘင်းပါဠိတော်၌ သမ္ပဿဒနံအရ သဒ္ဓါကိုသာ ပြသော်လည်း သမ္ပဿဒနံသည် ဈာန်၏ဝိသေသန ဖြစ်သောကြောင့် ဘုရားအလိုတော်မှာလည်း ထိုသဒ္ဓါနှင့်ယှဉ်သော ဈာန်တိုင်အောင်ပင် ယူစေတော်မူလို၏။ ဧကောဒိဘာဝံ အရ ပါဠိတော်၌ သမာဓိကိုသာ ပြသော်လည်း ဈာန်နှင့် အရတုဖြစ်၍ “ဧကောဒိ”+ဘာဝေတိ” ဟူသောအနက်ကိုပင် ယူစေတော်မူလို၏။ ထို့ကြောင့် ပါဠိတော်နှင့်ပုံနှင့် အဋ္ဌကထာနှင့်ပုံမှာ ဂင်္ဂါရေနှင့် ယမုနာရေ ရောသကဲ့သို့ နှီးနှောမိပါသည်-ဟူလို၊ [ကထံ ပနာယံ အတ္ထဝတ္ထနာ တေန ဝိဘင်္ဂပါဠေန သံသန္တတိ၊ သမေတိ၊ ပေ၊ ဝိဘင်္ဂေဝိ ဣမိနာဝ အဓိပ္ပာယေန နိဗ္ဗေသဿ ကတက္ကာ၊-သံရတ္ထ။]

အယဉ္ဇ၊ ပေ၊ သန္တာ ဟောန္တိ။ ။ “အယဉ္ဇဝိတက္ကော အယဉ္ဇဝိစာရော” ဟု ဧကဝစနန္တ ကတ္တား ၊ ခု အစိတ်အစိတ်ကိုရှု၍ “သန္တာဟောန္တိ” ဟု အင်္ဂါသိတနည်းအားဖြင့် မဟုတ်သေးသည်။ ဤနည်းကိုမှီး၍ ဗုဒ္ဓကမ္မဝါစာများ၌ “အယဉ္ဇ နာဂေါ အယဉ္ဇ ဒက္ကော အာယသ္မတော တိဿဿ ဥပသမ္ပဒါပေက္ခာ” စသည်ဖြင့် မဟုတ်သော သံသရာ သုံးစွဲကြ၏။ ဆရာတို့ကား ကုလဒူသန သိက္ခာပုဒ်၌ သမ္ပုတိပေ၊ ကမ္မဝါစာကို နည်းမှီး၍ “ဣမေနာဝဒက္ကော” ဟု ကတ္တားပုဒ်မှစ၍ မဟုတ်သော သံသရာသုံးစွဲတော်မူကြသည်။

နစ်၊ တေန- ကြောင့်၊ အဝိတက္ကံ အဝိစာရန္တိ-ရံ ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- န်၊] ဧတ္ထ-ဤ အဝိတက္ကံ အဝိစာရံဟူသော ပါဠိ၌၊ (ဌတ္တာ-ရပ်တန့်၍၊ စောဒကော-သည်၊) အာဟ-ပြီ၊ (ကိ-အဘယ်သို့ ဆိုသနည်း၊) စ-စောဒနာပါဠာအံ၊ ဝိတက္ကံ ဝိစာ ရာနံ ဝုပသမာတိ ဣမိနာပိ-မာဟူသော ဤပါဠိဖြင့်လည်း၊ အယံ အတ္ထော- ဘာဝနာဖြင့် ပယ်အပ်ပြီးသည့်အတွက် ဝိတက် ဝိစာရ မရှိခြင်းဟူသော ဤ အနက်သည်၊ [ဘာဝနာယ ပဟိနတ္တာ ဝိတက္ကံဝိစာရာနံ အဘာဝသင်္ခါတော အတ္ထော။] သိဒ္ဓေါနနု - ပြီးသည်မဟုတ်ပါလော၊ အထ- ထိုသို့ ပြီးပါလျက်၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ ပုန-တဖန်၊ အဝိတက္ကံ အဝိစာရန္တိ-၍၊ ဝုတ္တိ-သနည်း၊ (ဣတိ- သို့၊ အာဟ-ပြီ၊) (ပရိဟာရော မယာ) ဝုစ္စတော၊ [ဝုစ္စတေဓိနယ်ကား “ဝတ္ထဗ္ဗ မေဝါတိ” တိုင်အောင်တည်း၊] ဧတံ-ဤ စကားသည်၊ ဧဝံ-ဤ ငါ့ရှင်စောဒက၊ ပြောပြအပ်သည့်အတိုင်း မှန်ပါပေ၏၊ အယံ အတ္ထော- ဘာဝနာဖြင့် ပယ်အပ် ပြီးသည့်အတွက် ဝိတက် ဝိစာရ မရှိခြင်းဟူသော ဤအနက်သည်၊ သိဒ္ဓေါ- ပြီးပါသည်သာ၊ ပန-ထိုသို့ပင် ပြီးပါသော်လည်း၊ ဧတံ- ဝိတက္ကံဝိစာရာနံ ဝုပ သမာဟူသော ဤစကားသည်၊ တဒတ္ထဒီပကံ - ထို ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ မရှိ ခြင်းမျှ ဟူသောအနက်ကို ပြသောစကားသည်၊ န - မဟုတ်၊ ဩဠာရိကဿ ပန၊ ပေါဧဝံ ဝုတ္တန္တိ-ဟူ၍၊ အဝေါစုမှ နနု- ဆိုခဲ့ကုန်ပြီ မဟုတ်လော။

သန္တာစသည် ။ ။ သမုခေတ် အတိတ်ဟော တ ပစ္စည်းဖြင့် သန္တာဟု ဖြစ်၏။ “သမု - ငြိမ်းခြင်း” ဟူသည် ချုပ်ခြင်းဟု သိစေလို၍ “ နိရောဓံ + ဂတာ ” ဟု ဋီကာ ဖွင့်သည်။ သမိတာ = သမံ - နှုတ်၊ ဝုပသန္တာ = ဝိ (သုဠ) + ဥပသန္တာ၊ အတ္ထဂံတာ = အတ္ထံ (ဝိနာသံ) + ဂတာ၊ အပ္ပတ္တဂံတာ - ဥပသဂ္ဂေန (အဘိ ဥပသာရဖြင့်) ပဒံ ဝနေတွာ ဝုတ္တံ၊ အပ္ပိတာ- အပ္ပဓာတ်သည် ရေခံခြင်းအနက်ဟော၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “ဂမိတာ” ဟု ဖွင့်၍ “ဝိနာသံ” ဟု ကံထည့်သည်။ သောသိတာ-သောသံ (သုက္ခ ဘာဝံ) + ဣတာ ဂတာ၊ ဗျန္တိကတာ-ဗျန္တိ (ဝိ + အန္တိ = ဝိဂတအန္တိ) - ကင်းသော အဆုံးအပိုင်းအခြား ရှိအောင် + ကတာ၊ ဋီကာ၌ “ ဝိဂတာ ကတာ ” ဟု ပါဠိပျက်၏။ “ဝိဂတန္တိ + ကတာ” ဟု ရှိရမည်။ [တပ္ပါကဋီကရဏပုဒ်ကဲ့သို့ “ ဗျန္တိ ” ဟု ဒီသဖြင့် ရှိသင့်၏။ သို့သော် သဒ္ဓနီတိ - ကိတ် “ ယထာရဟမိဝဏ္ဏာဂမော ဝါ ဘူကရေသု ” သုတ်၌ကား ဣလာ၍ “ဗျန္တိကတာ” ဟု ရဿချပ်ဖြင့် ပုံစံထုတ်သည်။]

ဧဝမေတံ ၊ ပေ ၊ ဧဝံ ဝုတ္တန္တိ။ ။ စောဒကပုဂ္ဂိုလ် ဆိုအပ်သော အနက်ကို “ဧဝ မေတံ” ဟု ဝန်ခံပြီး၍ ဧဝမေတံ၏အနက်ကိုပင် “သိဒ္ဓေါ ဝါယမတ္ထော” ဟု ဖွင့်ပြန်သည်။ ထို့နောက် ထိုစောဒနာချက်ကို ပယ်ဖျက်လိုသောကြောင့် “န ပနေတံ တဒတ္ထဒီပကံ” ဟု မိန့်သည်။ အခြားနေရာ၌ ကိဉ္ဇာပိ ဝါကျနှင့် ပန တထာပိ ဝါကျသွားပင်တည်း။ “နန” စသော ဝါကျကား “တဒတ္ထဒီပက မဟုတ်ကြောင်းကို ရှေ့ပြခဲ့ပြီ၊ သင်စောဒက သာ ကောင်းစွာမှတ်မိဘဲ ရှိသည်” ဟု စောဒကကိုနှိမ်သော အပိုဝါကျတည်း။

အဝိစ - သည်သာ မကသေး၊ ဝိတက္က ဝိစာရာနံ - တို့၏၊ ဝုပသမာ - ငြိမ်းခြင်းကြောင့်၊ ဣဒံ - ဤ ဒုတိယဈာန်သည်၊ သမ္ပသာဒနံ - န မည်၏၊ ကိလေသကာလုသိယဿ - ကိလေသာတို့ လှုပ်ချောက်ချား ကုန်သည်၏ အဖြစ်၏၊ (ဝုပသမာ - ကြောင့်၊ သမ္ပသာဒနံ - မည်သည်။) န - မဟုတ်၊ စ - သည်သာမကသေး၊ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ - ရတို့၏၊ ဝုပသမာ, ဧကောဒိဘာဝံ - ဘာဝမည်၏၊ ဥပစာရဇ္ဈာနမိဝ - ဥပစာရဈာန်သည်ကဲ့သို့၊ နိဝရဏပ္ပဟာနာ - နိဝရဏတို့ကိုပယ်ခြင်းကြောင့်၊ (ဧကောဒိဘာဝံ - ဝမည်သည်။) န - မဟုတ်၊ ပဌမဇ္ဈာနမိဝ - ကဲ့သို့၊ အင်္ဂပါတုဘာဝါစ - ဧကဂ္ဂကဿဈာန်အင်္ဂါ၏ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကြောင့်လည်း၊ (ဧကောဒိဘာဝံ) န၊ ဣတိဧဝံ - သို့၊ ဣဒံဝစနံ - ဝိတက္က ဝိစာရာနံ ဝုပသမာ ဟူသော ဤ စကားသည်၊ သမ္ပသာဒန ဧကောဒိဘာဝါနံ - သမ္ပသာဒန , ဧကောဒိဘာဝတို့၏၊ ဟေတုပရိဒီပကံ - အကြောင်းကိုပြသော စကားတည်း၊ တထာ - ထိုမှတပါး၊ ဝါ - သည်သာ မကသေး၊ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာ, ဣဒံ - ဤဈာန်သည်၊ အဝိတက္က အဝိစာရံ - ရံမည်၏၊ တတိယ စတုတ္ထဈာန်နိဝိယ - တတိယဈာန် , စတုတ္ထဈာန်တို့ကဲ့သို့၎င်း၊ စက္ခုဝိညာဏာဒီနိဝိယစ - စက္ခုဝိညာဏ် အစရှိသည်တို့ကဲ့သို့၎င်း၊ အဘာဝါ - ဝိတက်ဝိစာရ မရှိခြင်းကြောင့်၊ ဝါ - မယှဉ်ခြင်းကြောင့်၊ အဝိတက္က အဝိစာရံ - ရံမည်သည်၊ န - မဟုတ်၊ ဣတိ ဧဝံ - သို့၊ အဝိတက္က အဝိစာရ ဘာဝဿ - ရ အဖြစ်၏၊ ဟေတုပရိဒီပကဉ္စ - အကြောင်းကိုပြသောစကားသည်လည်း၊ ဟောတိ၊ ဝိတက္ကဝိစာရာဘာဝမတ္တပရိဒီပကံ - ဝိတက်ဝိစာရတို့၏ မရှိခြင်းမျှကို ပြသောစကားသည်၊ န - မဟုတ်၊ ပန - ကား၊ အဝိတက္က အဝိစာရန္တိ ဣဒံ ဝစနံ - သည်၊ ဝိတက္ကဝိစာရာဘာဝ မတ္တပရိဒီပကမေဝ - ပြသောစကားသည်သာ၊ (ဟောတိ) တသ္မာ - ကြောင့်၊ ပုရိမံ - ဝိတက္က ဝိစာရာနံ ဝုပသမာဟူသော ရှေ့စကားကို၊ ဝတ္ထာပိ - ဟောတော်မူပြီး၍လည်း၊ (ပုန - တဖန်၊) ဝတ္ထဗ္ဗမေဝ - အဝိတက္က အဝိစာရံ ဟု ဟောတော်မူထိုက်သည်သာ၊ ဣတိ - ဤကား အဖြေတည်း။

အဝိစ။ ။ “ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝုပသမာဖြင့် ပြအပ်သော အနက်သည် ဤဆိုခဲ့ပြီးသော ဒီပနက္ကသာ မကသေး၊ အခြား အနက်များလည်း ရှိသေး၏” ဟု ပြလိုသောကြောင့် “အဝိစ” စသည်မိန့်။ [သီဟိုဠ်မှ “ကာလုသိယ” ဟုရှိ၏၊ မြန်မာမှ “သိ” ဟုရှိ၏၊] “ကလ = သဒ္ဓေ” ဟူသော ဇာတ်, ဥသပစ္စည်းဖြင့် “ကလတိ သဒ္ဓယတိ - အသံပြုတတ်၏၊ ဣတိ ကလုသော(လှိုင်း)၊ လှုပ် ချောက်ချားသော ကိလေသာတို့ကား သဒ္ဓိသုပစာအားဖြင့် (တနည်း) ဥပမာတဋ္ဌိတံဖြင့် ကလုသတို့မည်၏၊ ကလုသာနံ + ဘာဝေါ - ကာလုသိယံ၊ ကိလေသာနံ + ကာလုသိယံ ကိလေသကာလုသိယံ” ဤသို့ကြံလျှင် “ နိဝရဏလင်္ခါတဿ ကိလေသသင်္ခါတဿ” ဟူသော သာရတ္ထနှင့်ညီ၏။

သမာဓိဇန္တိ-ကား၊ ပဌမဇ္ဈာန သမာဓိတော- ပဌမဈာန် သမာဓိကြောင့်၊
 ဇာတံ - ဖြစ်သော၊ ဝါ - တနည်း၊ သမ္ပယုတ္တသမာဓိတော - ယှဉ်ဘက်သမာဓိ
 ကြောင့်၊ ဇာတံ-သော၊ (ဈာန်၌စပ်၊) ဣတိအတ္ထော-နက်၊ တတ္ထ-ထိုသမာဓိ
 ဇံဟူသော ပါဠိ၌၊ (စောဒနာသောနောနယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊) ပဌမဓိ-
 ပဌမဈာန် သည်လည်း၊ သမ္ပယုတ္တသမာဓိတော - ယှဉ်ဘက် သမာဓိကြောင့်၊
 ကိဉ္ဇာပိဇာတံ - အကယ်၍ကား ဖြစ်ပါပေ၏၊ အထခေါ - ထိုသို့ပင် ဖြစ်ပါ
 သော်လည်း၊ အယမေဝ(သမာဓိ)-ဤသမာဓိသည်သာ၊ သမာဓိတိ-သမာဓိ
 ဟူ၍၊(တနည်း၊) အယမေဝ(သမာဓိ)သမာဓိတိ- ဤသမာဓိမှ သမာဓိဟူ၍၊
 ဝတ္ထုဗ္ဗတံ - ဆိုထိုက်သည်၏အဖြစ်ကို၊ အရဟတိ - ထိုက်၏၊ (ကသ္မာ-နည်း၊)
 ဝိတက္က ဝိစာရက္ခောဘ ဝိရဟေန - ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ လှုပ်ချောက်ခြားမှုမှ
 ကင်းခြင်းကြောင့်၊ ဝါ- ကင်းသည့်အတွက် (ဟိတ်ကု)၊ အတိဝိယ- အလွန်
 အကဲသာလျှင်၊ အစလတ္တာ - မတုန်လှုပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ သုပ္ပသန္တ
 ဣာစ-လွန်စွာ ကြည်လင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်းတည်း၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊
 (ထိုသို့ ဤသမာဓိမှ သမာဓိဟူ၍ ဆိုထိုက်ခြင်းကြောင့်၊) ဣမဿ - ဤ ဒုတိယ
 ဈာန်၏၊ ဝဏ္ဏဘဏာနတ္ထံ-ဂုဏ်ကျေးဇူးကို ဟောတော်မူခြင်း၌၊ ဣဒမေဝ-ဤ
 ဒုတိယဈာန်ကိုသာ၊ သမာဓိဇန္တိ-သမာဓိဇံဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ ဝီတိသုခန္တိ ဣဒံ-
 ခံဟူသော ဤပုဒ်သည်၊ ဝုတ္တနယမေဝ - ဆိုအပ်ပြီးသောနည်း ရှိသည်သာ၊

ပဌမဇ္ဈာန၊ ပေ၊ ဇာတံတီ။ ။ “သမာဓိတော+ဇာတံ သာမာဓိဇံ” ဟု ပြု၍
 “သမာဓိ” အရ ပဌမဈာန် သမာဓိကို ယူစေ လိုသောကြောင့် “ ပဌမဇ္ဈာန သမာဓိ
 တော”ဟု မိန့်၊ ဤနည်းအလို “ပဌမံ ဈာန်ံ ဒုတိယဿ ဈာနဿ ဥပနိဿယပစ္စယေန
 ပစ္စယော ” နှင့်အညီ “ပဌမဈာန်သမာဓိက ဒုတိယဈာန်အား ပကတူပနိဿယ သတ္တိ
 ဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏” ဟု ပြ၏၊ “သမ္ပယုတ္တသမာဓိတော ဝါ” ဟူသော ဒုတိယနည်း
 အလိုအားဖြင့် ယှဉ်ဘက် သမာဓိက မိမိမှကြွင်းသော ဈာနသမ္ပယုတ် တရားတို့အား
 သဟဇာတစသော သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏-ဟု ပြသည်။

တတ္ထ ကိဉ္ဇာပိ။ ။ “တတ္ထ-ထို ပဌမဈာန် ဒုတိယဈာန်တို့တွင်”ဟု စွဲ၍ ပဌမဓိ၌
 စပ်ကြ၏၊ “တတ္ထ-ထို ပဌမဈာန်သမာဓိ ဒုတိယဈာန်သမာဓိတို့တွင်”ဟု စွဲ၍ အယမေဝ
 သမာဓိ၌လည်း စပ်ကြ၏၊ ကိဉ္ဇာပိပြင်တက်ကပုဒ်သည် ကိဉ္ဇာပိအတွင်း၌ စပ်ရိုးမဟုတ်၊
 “တတ္ထ-ထို သမာဓိဇံပုဒ်၌”ဟု စွဲ၍ “သမာဓိဇံတိ ဝုတ္တံ” ၌ စပ်လိုကြ၏၊ “သမာဓိဇံ
 ပုဒ်၌ သမာဓိဇံဟု ဆိုအပ်”ဟု အဓိပ္ပါယ်မရ၊ ထို့ကြောင့် နိဿယ၌ ပါဠိပိုထည့်၍အနက်
 ပေးသည်။ [“အတွင်းချင်းဟပ်၊ ပြင်ချင်းစပ်၊ မှတ်လေများစွာ တွေ့တိုင်းတည်း။”]

ကိဉ္ဇာပိ၊ ပေ၊ ဝုတ္တံ။ ။ “ကိဉ္ဇာပိ၊ ပေ၊ ဇာတံ”သည် အနုဂ္ဂဟတ္ထဝါကျ၊ (အထခေါ
 ကို ဝုတ္တံ၌ စပ်ရမည်ဖြစ်၍ နောက်ဝါကျတွင်း မသွင်းရ၊) “ အယမေဝ၊ ပေ၊ သုပ္ပသန္တ

ဒုတိယန္တိ - ကား၊ ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာ - ဂဏန်းအစဉ်မျှသာတည်း၊ ဣဒံ - ဤ ဒုတိယဇ္ဇာန်ကို၊ ဒုတိယံ - ၂ ကြိမ်မြောက်၊ သမာပဇ္ဇတိ - ဝင်စားအပ်၏၊ ဣတိပိ - ကြောင့်လည်း၊ ဒုတိယံ - မည်၏။

ပန-အဘို့တပါကား၊ ဇ္ဇာနန္တိတ္ထေ-၌၊ ပဌမဇ္ဈာနံ - သည်၊ ဝိတက္ကာဒိဟိ- ဝိတက်အစရှိသော အင်္ဂါတို့ဖြင့်၊ ပဉ္စမိကံ-၅ပါးသော အင်္ဂါရှိသည်၊ ဟောတိ ယထာ-သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ ဣဒံ-ဤဒုတိယဇ္ဇာန်သည်၊ သမ္ပသာဒါဒိဟိ - သမ္ပ သာဒ အစရှိသော အင်္ဂါတို့ဖြင့်၊ စတုရမိကံ-၄ ပါးသော အင်္ဂါရှိ၏၊ ဣတိ- သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ - ၏၊ ယထာဟ - သနည်း၊ ဇ္ဇာနန္တိ သမ္ပသာဒေါ ပီတိ သုခံ စိတ္တဿေကဂ္ဂတာတိ- ဇ္ဇာနန္တိ၊ ပေ၊ တာ ဟူ၍၊ အာဟ - (ဇ္ဇာနဝိဘင်း ပါဠိ တော်၌) ဟောတော်မူပြီ၊ စ-ဆက်ဥးအံ့၊ ဧသော - ဤဇ္ဇာန်အင်္ဂါ ၄ ပါး အပေါင်းသည်၊ ပရိယာယောယေဝ-ပရိယာယ် ဇ္ဇာန်အင်္ဂါသာတည်း၊ ပန- စင်စစ်ကား၊ သမ္ပသာဒနံ-သမ္ပသာဒနကို၊ ထပေတွာ-ထား၍၊ နိပ္ပရိယာယေန- ပရိယာယ် မဟုတ် မုချအားဖြင့်၊ ဧတံ- ဤဒုတိယဇ္ဇာန်သည်၊ တိဝဂ္ဂိကမေဝ- ၃ ပါးသော အင်္ဂါရှိသည်သာ၊ ဟောတိ - ၏၊ ယထာဟ-သနည်း၊ ကတမံ တသ္မိံ သမယေ တိဝဂ္ဂိကံ ဇ္ဇာနံ ဟောတိ၊ ပီတိ သုခံ စိတ္တဿေကဂ္ဂတာတိ- ကတမံပေ၊ တာ ဟူ၍၊ အာဟ-ပြီ၊ [ဓမ္မသင်္ဂဏီပါဠိတော် ပေယျာလ အတွင်း၌

တ္တာစ”သည် စောဒက၏ (ပဌမဇ္ဈာန်သမာဓိလဲ သမာဓိပါဘဲ၊ ထို့ကြောင့် ပဌမဇ္ဈာန် ကိုလဲ သမာဓိဇံဟု ဟောသင့်ပါသည်ဟူသော) အာဘောဂကိုပယ်သော အရုဗ္ဗတ္ထ ဝါကျ၊ ထိုဝါကျတွင်လည်း “ အယမေဝ၊ ပေ၊ အရဟတိ ” သည် ဖလ- “ဝိတက္ကာပေ၊ သုပ္ပသန္တက္ကာ”သည် ဟေတုဝါကျ ဟု ထင်၍၊ “ တသ္မာ၊ ပေ၊ ဝုတ္တံ ” သည် လဒ္ဓဂုဏ ဝါကျ၊ ဤတသ္မာမျိုးကို ရွှေနားကဟိတ်၌ မွဲဘဲ “ ဝ. သ္မာထိ , ဟိတ်၏ဖိုလ် , စွဲဆို မြဲထုံးစံ”အတိုင်း “ အယမေဝ၊ ပေ၊ အရဟတိ ” ကိုစွဲ။ [နနု ပဌမဗ္ဗိ သမ္ပယုတ္တသမာဓိ တော ဇာတံ၊ အသ ကိမတ္ထံ ဣဒမေဝ သမာဓိဇန္တိ ဝုတ္တံ ” ဟု စောဒနာဝါကျ အပို ထုတ်၍လည်း အနက်ပေးပါးဥး။]

ပရိယာယော ယေဝ ။ ။ [ပရိယာယ်ဟူသည် သွယ်ဝိုက်၍ယူရသော နည်းပရိ ယာယ်တည်း။] ပစ္စနိကဇ္ဈာယန-ဥပနိဇ္ဈာန ကိစ္စရှိမှ “ဇ္ဇာန” ဟု မုချအမည်ရနိုင်၏၊ ဝိဘင်း ပါဠိတော်၌ သမ္ပသာဒန (သဒ္ဓါ) ကို ထည့်၍ “ ဇ္ဇာန်အင်္ဂါ ” ၄ ပါးပြရာဝယ် သဒ္ဓါသည် ပစ္စနိကဇ္ဈာယန - ဥပနိဇ္ဈာန ကိစ္စ မရှိသောကြောင့် မုချအားဖြင့် ဇ္ဇာန မမည်ထိုက်၊ သို့သော် ရထား၏ အင်္ဂါကို ပြရာ၌ မကင်းရာ မကင်းကြောင်း ဖြစ်၍ သဟ စရဏနည်း - အဝိနာဘာဝနည်း ဟူသော နည်းပရိယာယ် အားဖြင့် ရထား အင်း ကမ္မလာကိုလည်း ရထားအင်္ဂါ၌ ထည့်သွင်းပြရသကဲ့သို့ ဤဇ္ဇာန်အင်္ဂါကို ပြရာ၌လည်း သမ္ပသာဒန (သဒ္ဓါ) ကို ထည့်၍ ပြရသည်၊ ပစ္စနိကဇ္ဈာယန-ဥပနိဇ္ဈာန ကိစ္စရှိ၍ မုချ အမည်ရသော ဒုတိယဇ္ဇာန်ကား ပီတိ-သုခ-ကေဂ္ဂတာ ၃ ပါးသာတည်း။

ပါရှိ၏။] သေသံ - ကြွင်းသော ပုဒ်အပေါင်းသည်၊ ဝုတ္တနယမေဝ - ဆိုအပ်ပြီးသော နည်းရှိသည်သာ၊ ဣတိ-အပြီးတည်း၊ ဒုတိယဇ္ဈာနကထာ နိဋ္ဌိတာ။

ပီတိယာ စ ဝိရာဂီတိတ္ထေ - ပါဌ၌၊ ပီတိ - ပီတိသည်၊ ဝုတ္တတ္ထာယေဝ - ဆိုအပ်ပြီးသော အနက်ရှိသည်သာ၊ ဝိရာဂေါတိ-ကား၊ တဿာ-ထို ပီတိကို၊ ဇိဂုစ္ဆနံဝါ-စက်ဆုပ်ခြင်းသည်၎င်း၊ သမတိတ္ထမောဝါ-လွန်မြောက်ခြင်းသည်၎င်းတည်း၊ ဥဘိန္ဒူ - ပီတိယာ + ဝိရာဂါ နှစ်ပုဒ်တို့၏၊ အန္တရာ - အကြား၌၊ စ သဒ္ဓေါ- စ သဒ္ဓါသည်၊ သမ္ဗုဏ္ဏနတ္ထော - ပေါင်းဆည်းခြင်းအနက်ရှိ၏၊ ဟိ-မှန်၊ (တနည်း)ဟိ-နွေ၊ သော-ထိုစသဒ္ဓါသည်၊ ဝုပသမံဝါ-ဝုပသမသက်သက်ကိုသော်၎င်း၊ ဝိတက္ကဝိစာရ ဝုပသမံဝါ- ဝိတက္က ဝိစာရ ဝုပသမကိုသော်၎င်း၊ သမ္ဗုဏ္ဏတိ-ပေါင်းဆည်း၏၊ တတ္ထ - ထိုပေါင်းအပ်သော အနက် နှစ်ပါးတို့တွင်၊ ယဒါ - အကြင်အခါ၌၊ ဝုပသမမေဝ- ဝိတက္ကဝိစာရ မဘက်၊ ဝုပသမသက်သက်ကိုသာ၊ သမ္ဗုဏ္ဏတိ-၏၊ တဒါ-၌၊ ပီတိယာ ဝိရာဂါတိစ - ဂါဟူ၍၎င်း၊ ဘိယျော-အလွန်ဆိုဘွယ်ကား၊ ကိဉ္စ-အဘယ်နည်း၊ ဝုပသမာတိစ-မာဟူ၍၎င်း၊ ဧဝံ - သို့၊ ယောဇနာ - ပုဒ်တို့ကို ယှဉ်စေခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ - ၏၊ စ-ဆက်၊ ဣမိဿာ ယောဇနာယ - ဤ ယောဇနာနည်း၌၊ ဝိရာဂေါ - ဝိရာဂသဒ္ဓါသည်၊ ဇိဂုစ္ဆနတ္ထော - ဇိဂုစ္ဆန အနက်ရှိသည်၊ ဟောတိ-၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (ဝိရာဂသဒ္ဓါ၏ ဇိဂုစ္ဆန အနက်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ပီတိယာ-ပီတိကို၊ ဇိဂုစ္ဆနာစ-စက်ဆုပ်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ (ပီတိယာ-၏) ဝုပသမာစ-

ဝိရာဂေါတိ၊ ပေ၊ သမတိတ္ထမောဝါ။ ။ [“ဝိရဇ္ဇနံ ဝိရာဂေါ-မတပ်မက်၊ မနှစ်သက်ခြင်း၊ တံ ပန ဝိရဇ္ဇနံ နိဗ္ဗိန္ဒနမုခေန ဟိဋ္ဌနံ ဝါ (ပြီးငွေ့ခြင်းကို ပဓာန ပြု၍ ရှုပ်ချစ်စက်ဆုပ်ခြင်း၊) တပုဋိဗဒ္ဓရာဂပ္ပဟာနံ ဝါ (ပီတိနှင့်စပ်သောရာဂကို ပယ်ခြင်း) တိ ဒသေတုံ တဿာ ပီတိယာ၊ ပေ၊ ဝုတ္တံ ” - ဦးကာ။] ပီတိသည် နှစ်သက်ခြင်းသဘောရှိ၏၊ ထို့ကြောင့် တတိယဈာန်ရအောင် အားထုတ်သောယောဂီ၏ ပီတိကိုစက်ဆုပ်ခြင်း၊ စက်ဆုပ်ရုံတွင် မကဘဲ ဘာဝနာဖြင့် ပီတိကို ပယ်ခွါ လွန်မြောက် နိုင်ခြင်းကို “ပီတိယာ ဝိရာဂေါ - ပီတိ၏ မတပ်မက် မနှစ်သက်တော့ခြင်း” ဟု ဟောတော်မူသည်၊ မငြိမ်သက်သော ဝိတက်ဝိစာရ လွန်မြောက်ခြင်းကို “ဝိတက္က ဝိစာရေနံ ဝုပသမာ” ဟု ဟောတော်မူခဲ့သကဲ့သို့တည်း။

သမ္ဗုဏ္ဏနတ္ထော။ ။ စ သဒ္ဓါသည် ဒုတိယဈာန်၌ ဆိုအပ် ခဲ့ပြီးသော “ဝိတက္က ဝိစာရေနံ ဝုပသမာ” တပုဒ်လုံး၏ အနက်ကို၎င်း၊ ထိုပုဒ်မှ ဝုပသမာအနက်ကိုသာ၎င်း၊ ပေါင်းခြင်း အနက်ရှိ၏၊ ဦးကာ ဦးကား “သမ္ဗုဏ္ဏနံ သမုစ္စယော ” ဖွင့်၏၊ ထိုအလို သမ္ဗုဏ္ဏန (ပေါင်းခြင်း) နှင့် သမုစ္စယကို သဘောတူ ဟု ဆိုလိုသည်၊ ရူပသိဒ္ဓိဦးကာ စနိပါတ်ပုဒ် ဖွင့်ရာ၌လည်း “သမုစ္စယနံ သမ္ဗုဏ္ဏနံ သမုစ္စယော” ဟု ဖွင့်သည်။

ပယ်ခွါလွန်မြောက်၊ ငြိမ်းပျောက်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ ဣတိ အယံ အတ္ထော-ကို၊ ဒဋ္ဌဗ္ဗော - ၏၊ ပန-အဘို့တပါးကား၊ (ဝူပသမ သမ္ဗိဏ္ဏနမှ တပါး , ဝိတက္က ဝိစာရဝူပသမ သမ္ဗိဏ္ဏနကား၊)ယဒါ၊ ဝိတက္ကဝိစာရဝူပသမံ - ကို၊ သမ္ဗိဏ္ဏ တိ-၏၊ တဒါ၊ ဝိတိယာ ဝိရာဂါတိစ-ဂါဟူ၍၎င်း၊ ဘိယျော-ကား၊ ကိဉ္စ-နည်း၊ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝူပသမာတိစ - မာ ဟူ၍၎င်း၊ ဧဝံ ယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ စ-ဆက်၊ ဣမိဿာယောဇနာယ-၌၊ ဝိရာဂေါ-ဝိရာဂသဒ္ဓါသည်၊ သမတိက္ကမ နတ္ထော- သမတိက္ကမန အနက်ရှိသည်၊ ဟောတိ၊ တဿော - ကြောင့်၊ (ဝိရာဂ သဒ္ဓါ၏ သမတိက္ကမန အနက်ရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ဝိတိယာ- ကို၊ သမ တိက္ကမာစ-လွန်မြောက်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ-တို့၏၊ ဝူပသမာစ- ငြိမ်းခြင်းကြောင့်၎င်း၊ (ဥပေက္ခကော ဝိဟာသိ၌ စပ်) ဣတိ အယံ အတ္ထော ဒဋ္ဌဗ္ဗော၊ [ဤအဖွင့်အတိုင်း ပါဠိတော်၌ အနက်ပေးပါ၊]

စ-ဆက်၊ ဧတေ ဝိတက္က ဝိစာရာ- ဤ ဝိတက် ဝိစာရတို့သည်၊ ဒုတိယဇ္ဈာ နေယဝ-ဒုတိယဈာန်၌ပင်၊ ဝါ- ဒုတိယဈာန်တုန်းကပင်၊ ကာမံ ဝူပသန္တာ- အကယ်၍ကား ငြိမ်းပြီးပါပေကုန်ပြီ၊ ပန-ထိုသို့ပင် ငြိမ်းပြီးပါကုန်သော် လည်း၊ ဣမဿ ဈာနဿ- ဤတတိယဈာန်၏၊ မဂ္ဂဒီပနတ္ထံ- လမ်းကြောင်းကို ပြခြင်း အကျိုးငှါ၎င်း၊ ဝဏ္ဏဘဏနတ္ထံစ - ဂုဏ်ကို ချီးမွမ်းပြောဆိုခြင်းအကျိုး ငှါ၎င်း၊ ဧတံ- ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝူပသမာဟုံသော ဤစကားကို၊ (ဘဂဝတာ) ဂုတ္တံ-ပေါင်းဆည်းသောအားဖြင့် ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ [နနထည့်၍စောဒနာ ဝါကျထုတ်ပြီး တနည်းပေးလေဥး။] ဟိ-ချဲ့၊ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝူပသမာတိ- မာဟူ၍၊ ဂုတ္တေ-သမ္ဗိဏ္ဏနတ္ထအဖြစ်ဖြင့်ဟောတော်မူအပ်သော်၊ (ပညာယတိ၊ ဝဏ္ဏဘဏနံ ဟောတိ တို့၌ စပ်) ဣဒံ- ဤ အနက်သဘောသည်၊ ပညာယတိ- ထင်ရှား၏၊ (ကိံ - အဘယ်အနက်သဘောသည်၊ ပညာယတိ-နည်း၊) နန- စင်စစ်၊ (ဧကံသတ္တနိပါတ်၊) ဝိတက္ကဝိစာရဝူပသမော - သည်၊ ဣမဿ ဈာနဿ- ၏၊ မဂ္ဂေါ- လမ်းကြောင်းတည်း၊ ဣတိ - ဤအနက်သဘောသည်၊ ပညာယတိ၊ စ - အဘို့တပါးကား၊ (မဂ္ဂပရိဒီပနတ္ထမှ တပါး ဝဏ္ဏဘဏနတ္ထ

ပါဠိတော် အနက်ပေး။ ။ ဝူပသမ သက်သက်ကို ပေါင်းရာ၌ “ ဝိတိယာ-ကို၊ ဝိရာဂါစ-စက်ဆုပ်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ ဝိတိယာ-၏၊ ဝူပသမာစ-ပယ်ခွါလွန်မြောက်၊ ငြိမ်းပျောက်ခြင်းကြောင့်၎င်း” ဟုပေး၊ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ ဝူပသမာကိုပေါင်းရာ၌ “ ဝိတိ ယာ-ကို၊ ဝိရာဂါစ-လွန်မြောက်ခြင်းကြောင့်၎င်း၊ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ-တို့၏၊ ဝူပသမာ စ-၎င်း” ဟုပေး၊ ဤဝိရာဂါ၏ အနက် နှစ်နက်လုံးသည် သဒ္ဓတ္ထ မဘုတ်၊ အဓိပ္ပါယ်ဏ္ဍ သာ၊ သဒ္ဓတ္ထကား ဝိရာဂ - မတပ်မက်ခြင်း (မနှင်သက်ခြင်း) အနက်တည်း။

ကား၊)တတိယေ- တတိယဖြစ်သော၊ အရိယမဂ္ဂေ- အနာဂါမိ အရိယမဂ်၌၊ ဝါ-ကျမှ၊ အပ္ပဟိနာနံ-ပယ်အပ်သည် မဟုတ်ကုန်သည်ဖြစ်၍၊ (သမာနာနံဝိ- ဖြစ်ပါကုန်သော်လည်း၊ ဝါ- ဖြစ်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ သက္ကာယဒိဋ္ဌာ ဒီနံ-သက္ကာယဒိဋ္ဌိ အစရှိသည်တို့ကို၊ (ပဟာနံ၌ စပ်)ပဉ္စန္ဒါပေ၊ ပဟိနာတိ- ပဉ္စန္ဒါပေ၊ နာဟူ၍၊ ဧဝံ- ဤသို့၊ ပဟာနံ - ပယ်ခြင်းသည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုစ္စမာနံ- ဟောတော် မူအပ်သော်၊ ဝဏ္ဏဘဏနံ - ဂုဏ်ကို ချီးမွမ်း ပြောဆိုခြင်းသည်၊ ဟောတိ ယထာ- သို့၊ တဒမိဂမာယ - ထိုအနာဂါမိမဂ်ကို ရခြင်းအကျိုး၌၊ ဥဿုကာနံ - အားထုတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏၊ ဥဿာဟဇနကံ - အားတက် သရောကို ဖြစ်စေတတ်သည်၊ ဟောတိ ယထာ-သို့၊ ဧဝမေဝ- သာလျှင်၊ ဣဓ- ဤတတိယဈာန်၌၊ ဝါ-ကျမှ၊ အပ္ပသန္တာနံ-ငြိမ်သက်သည် မဟုတ်ကုန်သည် ဖြစ်၍၊ (သမာနာနံ)ဝိ- သော်လည်း၊ ဝါ-ကုန်သော၊ ဝိတက္ကဝိစာရာနံ-တို့၏၊ ဝုပ္ပသမော-သည်၊ ဝါ-ကို၊ ဝုစ္စမာနော-သော်၊ ဝဏ္ဏဘဏနံ ဟောတိ၊ (“တဒ မိဂမာယ ဥဿုကာနံ ဥဿာဟဇနကော ဟောတိ ”ထည့်၊)တေန-ထိုသို့ မဂ္ဂပရိဒီပန ဝဏ္ဏဘဏနအကျိုးရှိခြင်းကြောင့်၊ ဝိတိယာစ သမတိက္ကမာ၊ပေ၊ ဝုပ္ပသမာတိ-မာ ဟူ၍၊ မယာ၊ ဝုတ္တော-ဖွင့်ဆိုအပ်ပြီ။

ဥပေက္ခကောစ ဝိဟာသိန္တိ ဧတ္တ-၌၊ ဥပပတ္တိတော-အသင့်အားဖြင့်၊ ဣက္ခ တိ-ရှုတတ်၏၊ ဣတိ၊ ဥပေက္ခာ-မည်၏၊ သမံ-ညီညီမျှမျှ၊ ပဿတိ- ရှုတတ်၏၊

ဝိတက္က၊ပေ၊ ဝုပ္ပသမာတိ ဟိ။ ။မဂ္ဂပရိဒီပနတ္ထံ၊ ဝဏ္ဏဘဏနတ္ထံတို့ကိုချဲ့လို၍ ဝိတက္က ၊ပေ၊ဟိ-ဟု မိန့်၊ မဂ္ဂပရိဒီပနကို ပြပြီး၍ ဝဏ္ဏဘဏနကို ပြလိုသောကြောင့် ယထာစ- စသည်မိန့်၊ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ၊ ဝိစိကိစ္ဆာ၊ သိလဗ္ဗတပရာမာသ၊ ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယ သံယော ဇဉ်တို့ကို သောတာပတ္တိမဂ်တုန်းကပင် ပယ်ခဲ့ပြီ၊ သို့သော် အနာဂါမိမဂ်ကို ဟောတော် မူခါမှ “ပဉ္စန္ဒ ဩရန္တာဂါယာနံ သံယောဇနာနံ (သက္ကာယဒိဋ္ဌိစသော သံယောဇဉ်တို့ကို) ပဟာနာ” ဟု ဟောတော်မူခြင်းသည် အနာဂါမိမဂ်၏ဂုဏ်ကို ပြရခြင်း အကျိုးရှိ၍၊ ထိုမဂ်ရအောင်ကြိုးစားနေသူတို့အား အားတက်သရောဖြစ်စေသကဲ့သို့၊ ဤတတိယဈာန် ကျမှ ဝိတက္က ဝိစာရ ဝုပ္ပသမကို ပေါင်းဆည်းသော အားဖြင့် ဟောတော်မူခြင်းလည်း ထို့အတူပင်ဖြစ်သည်-ဟူလို။

ဥပေက္ခကော။ ။ဥပေက္ခာကို “ဥပ + ဣက္ခာ” ဟု ခွဲ၍ ဥပသည် ဥပပတ္တိအနက် ဟော၊ (ဥပပတ္တိလည်း ယုတ္တိ=အနုရူပအနက်ဟော)ဟု သိစေလို၍ “ဥပပတ္တိတော + ဣက္ခတိ”ဟု ဝိဂြိုဟ်ပြသည်၊ ဥပပတ္တိကိုပင် “သမံ-ညီမျှအောင်”ဟု၎င်း ထို သမကိုလည်း “အပက္ခပတိဘံ=ဣဋ္ဌဘက်လည်း မကျ- အနိဋ္ဌဘက်လည်း မကျအောင်” ဟု၎င်း ဖွင့်၍၊ ဣက္ခမာတ်လည်း ဒဿန + အက် ၂ မျိုးတွင် ဒဿနအနက်ဟောဟု ပြလိုသောကြောင့် “ပဿတိ”ဟု ဖွင့်သည်၊ တာယ၊ပေ၊သန္တာဂတတ္တာဖြင့် “ဥပေက္ခာ + ယဿ အတ္တိတိ ဥပေက္ခကော”ဟု အဿတ္တိအနက်၌ ကပစ္စည်းသက်ကြောင်း ပြသည်။

အပက္ခပတိတာဝ- တတက်၌ မကျသည်သာလျှင်၊ (အယုတ္တသမာသံ၊ အ ကို ပတိတ၌စပ်၊) ဟုတွာ-၍၊ ပဿတိ-၏၊ ဣတိအတ္ထော၊ ဝိသဒါယ-(သံကိလေသ ကင်းသဖြင့်) သန့်ရှင်း ထင်ရှားသော၊ ဝိပုလဿ - (မဟဂ္ဂုတ် အဖြစ်သို့ ရောက်ပြီးသဖြင့်) ကြီးကျယ် ပြန့်ပြောသော၊ ထာမဂတာယ-(ဝီတိနှင့် မရော ပြွမ်းသဖြင့်) အားအစွမ်းသို့ရောက်သော၊ တာယ - ထို ဥပေက္ခာနှင့်၊ သမန္တာ ဂတတ္တာ-ပြည့်စုံသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ တတိယဇ္ဈာနသမဂ္ဂီ - တတိယဈာန် နှင့်ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ ဥပေက္ခကောတိ- ဥပေက္ခကော ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ၏၊ ပန-ဆက်၊ ဥပေက္ခာ-ဥပေက္ခာသည်၊ ဆဠှုပေက္ခာ-ဆဠှုပေက္ခာ၎င်း၊ ပေ၊ ပါရိသုဒ္ဓါပေက္ခာ- ကွာ၎င်း၊ ဣတိ-သို့၊ ဒသဝိဓာ - ဆယ်ပါး အပြားရှိသည်၊ ဟောတိ၊ ဧဝံ-သို့၊ ဒသဝိဓာဝိ-သော၊ အယံ - ဤ ဥပေက္ခာကို၊ တတ္ထ တတ္ထ- ပဋိသန္တိဒါမေ စသော ထိုထိုပါဠိတော်တို့၌၊ အာဂတနယတော-လာသော နည်းဖြင့်၎င်း၊ ဘူမိ ပုဂ္ဂလ စိတ္တာရမဏ ခန္ဓသင်္ဂဟ ကေက္ခဏ ကုသလတ္ထိက သင်္ခေပဝသေနစ-ဘုံ၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ စိတ်၊ အာရုံ၊ ခန္ဓာ၌သွင်းခြင်း၊ တပြိုင်နက်သော ခဏ၌ဖြစ်ခြင်း၊ ကုသလတိက်၊ အကျဉ်းချုပ်၏ အစွမ်းအားဖြင့်၎င်း၊ [“၎င်း”

ဝိသဒါယ၊ ပေ၊ ဂတာယ။ ။ ဝိသဒါယာတိ သံ ကိလေသဝိဂမေန ပရိဗုတ္တဿ၊ ဝိပုလဿာတိ သာတိသယံ (အလွန်နှင့်တကွ) မဟဂ္ဂတဘာဝပ္ပတ္တိတော မဟတိယာ၊ ထာမဂတာယာတိ ဝီတိဝိဂမေန ထိရဘာဝပ္ပတ္တဿ-ဋီကာ။

ဥပေက္ခာ ပန ။ ။ [နနစေတ္ထ ဥပေက္ခာဝေဒနာဝ န သမ္ပဝတိ၊ တသ္မာ ကထံ အယံတတိယဇ္ဈာနသမဂ္ဂီ ဥပေက္ခာယ သမန္တာဂတတ္တာ ဥပေက္ခာကောတိ ဝုစ္စတိတိစေ= ဤ တတိယဈာန်၌ သုခသာ ယှဉ်၍ ဥပေက္ခာဝေဒနာ မသွဉ်သည် မဟုတ်ပါလော၊ တတိယဇ္ဈာနသမဂ္ဂီပုဂ္ဂိုလ်ကို အဘယ်နည်းဖြင့် “ဥပေက္ခကော” ဟု ဟောတော်မူနိုင် ပါသနည်း ဟု မေးဘွယ်ရှိသောကြောင့် “ဥပေက္ခာပန” စသည် မိန့်၊ ဥပေက္ခာသည် ဝေဒနာကို အရကောက်ရသော ဝေဒနုပေက္ခာသာ မက၊ အခြား ဥပေက္ခာများလည်း ရှိသေး၏၊ ထို့ကြောင့် ဥပေက္ခကော ဟု ဟောတော်မူနိုင်သည်-ဟုလို။

ဘူမိ ပေ၊ ရမဏတော။ ။ ဣဋ္ဌာရုံ အနိဋ္ဌာရုံဖြစ်သောအာရုံ ၆ပါးနှင့် တွေ့ကြုံ ရာ၌ ဝမ်းလည်းမမြောက် စိတ်လည်း မဆိုးဘဲ လစ်လျူရှုတတ်သော တဏှိမဇ္ဈတ္တတာ စေတသိက်ကို ဆဠှုပေက္ခာ (အာရုံ ၆ပါးအတွက် အင်္ဂါ ၆ပါးရှိသော ဥပေက္ခာ) ဟု ခေါ်၏၊ ထို ဆဠှုပေက္ခာသည် ဘုံအားဖြင့် ကာမဘုံ၌ဖြစ်သော ကာမဝစရ တရား၊ ပုဂ္ဂိုလ်အားဖြင့် ရဟန္တာများသန္တာန်၌ဖြစ်သော တရား၊ သောမနဿ သဟဂုတ်စိတ် ဥပေက္ခာသဟဂုတ်စိတ် ၂ မျိုးနှင့်ယှဉ်သော တရား၊ အာရုံအားဖြင့် ၆ ပါးလုံးကို အာရုံ ပြုသောတရားတည်း၊ ဤသို့စသည်ဖြင့် ဥပေက္ခာ ၁၀ ပါးလုံးကို ခွဲခြားရာ၏။ [“ရမဏ တော” ဟု ဋီကာရှိ၏၊ အဋ္ဌကထာ၌ “ရမဏ ခန္ဓသင်္ဂဟ” ဟု တသမာသ်ထည်းရှိသည်၊ အဋ္ဌကထာ စာနေက ကောင်းသကဲ့သို့သင်၏။]

၂ ခုကို ဝုတ္တနယနဝယ် ဝုတ္တဋ္ဌစပ်။] အဋ္ဌသာလိနိယာ - နိမည်သော၊ ဓမ္မသင်္ဂဟဋ္ဌကထာယ-ဓမ္မသင်္ဂဟိ အဋ္ဌကထာ၌၊ ဝုတ္တနယေန-ဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ [အချို့စာ၌ ဝုတ္တနယနေဝဟု ဝေပေါ်၏ ဦးကာ၌ မပါ။] ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏၊ ပန-ဆက်၊ ဣ-ဤ ဝိနည်းအဋ္ဌကထာ၌၊ ဝုတ္တမာနာ-ဆိုအပ်သော်၊ (ဝါ-ဆိုအပ်သော ဆယ်ပါးသော ဥပေက္ခာသည်။) ဝိနယနိဒါနံ-ဝိနည်းပါဠိတော်၏ နိဒါန်းကို၊ အတိဘာရိယံ-အလွန်လေးလံသည်ကို၊ ကရောတိ-ပြု၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ နဝုတ္တာ-မဆိုအပ်တော့ပြီ၊ ပန-ဆက်၊ လက္ခဏာဒိတော-လက္ခဏာအစရှိသောအားဖြင့်၊ ဣ-ဤ တတိယဈာန်၌၊ အဓိပ္ပေတုပက္ခာ-အလိုရှိအပ်သော ဈာနပေက္ခာသည်၊ မဇ္ဈတ္တလက္ခဏာ- အလယ်၌တည်သော သဘောရှိ

ခန္ဓ သင်္ဂဟ၊ ပေ၊ ဝသေန။ ။ ဝေဒနပေက္ခာကို ဝေဒနက္ခန္ဓာ၌၊ အခြားဥပေက္ခာတို့ကို သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၌ သွင်းယူအပ်၏။ ဆ-မြ-မော-တ-ဇာ-ပါ ပေါင်းသည် တတြမဇ္ဈတ္တတာ စေတသိက်ချည်း ဖြစ်၍ ဧကက္ခဏာ၌ အတူမဖြစ်နိုင်၊ ဆဋ္ဌင်္ဂပေက္ခာ ဖြစ်ခိုက် ဗြဟ္မဝိဟာရပေက္ခာ စသည်မဖြစ် - ဟူလို၊ သင်္ခါရပေက္ခာနှင့် ဝိပဿနပေက္ခာသည် ဉာဏ်ချည်းဖြစ်၍ တပါးဖြစ်ခိုက် အခြားတပါးမဖြစ်၊ ဝေဒနပေက္ခာနှင့် ဝိရိယပေက္ခာသည် တရံတခါ တပြိုင်နက်အတူဖြစ်၍၊ တရံတခါအတူမဖြစ်၊ ဆဋ္ဌင်္ဂပေက္ခာသည် အဗျာကတတရား၊ ဝေဒနပေက္ခာသည် ကုသိုလ် အကုသိုလ် အဗျာကတ၊ အခြားဥပေက္ခာတို့သည် ရံခါကုသိုလ်၊ ရံခါ အဗျာကတတို့တည်း၊ ဤဥပေက္ခာ ၁၀ ပါးကို တရားကိုယ်အားဖြင့် အကျဉ်းချုပ်လျှင် ဝိရိယ၊ ဝေဒနာ၊ တတြမဇ္ဈတ္တတာနှင့် ဉာဏ် , ဤ ၄ ပါးသာတည်း။

မှတ်ချက်။ ။ တတ္ထ တတ္ထ အာဂတနယတောတိ၊ ပေ၊ တတ္ထ တတ္ထ ဝုတ္တပဒေသေသု အာဂတနယဒဿနတောစ အယံ ဒသဝိဇာပိ ဥပေက္ခာ ဓမ္မသင်္ဂဟဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗာတိ သမ္ပန္နော၊ ဘူမိတိအာဒိသု ပန ဆဋ္ဌင်္ဂပေက္ခာ ကာမာဝစရာ၊ ဗြဟ္မဝိဟာရပေက္ခာ ရူပါဝစရာတိ အာဒိနာ ဘူမိတောစ ၊ ပေ၊ ဧဝံ သင်္ခေပဝသေနစ အယံ ဒသဝိဇာပိ ဥပေက္ခာ ဓမ္မသင်္ဂဟဋ္ဌကထာယံ ဝုတ္တနယေန ဝေဒိတဗ္ဗာတိ ယောဇနာ၊ - ဝိမတိ၊ ဤဦးကာအတိုင်း အာဂတနယတော သင်္ခေပဝသေနစ ၂ ပုဒ်လုံးကို ဝုတ္တနယနဝယ် ဝုတ္တဋ္ဌစပ်၊ ထိုထို ပါဠိရပ်ဝယ် လာသောနည်းအားဖြင့်၎င်း၊ ဘူမိ၊ ပေ၊ သင်္ခေပအားဖြင့်၎င်း ဓမ္မသင်္ဂဟိ (အဋ္ဌသာလိနိ) အဋ္ဌကထာ၌ ဆိုထားပြီး-ဟူလို။

ထိုတွင် အဋ္ဌသာလိနိ ဤဈာန်အဖွင့်၌ ထိုထိုပါဠိရပ်ဝယ် လာသည့်အတိုင်း ပါဠိတော်များကိုဖော်ပြ၍ ဆိုအပ်သောစကားသာ တိုက်ရိုက်ပါ၏။ ဘူမိ စသောအားဖြင့် ဝေဘန်ပုံကား တိုက်ရိုက်မပါ၊ သို့သော် ထို ဖော်ပြထားသော ပါဠိသွားကို မြင်ရခြင်းအားဖြင့် ဘူမိ စသော ဝေဘန်ပုံကိုလည်း သိလောက်သောကြောင့် “ဝုတ္တဝသေန” ဟု မဆိုဘဲ “ဝုတ္တနယေန” ဟု နည်းပြအနေအားဖြင့် ဆိုလေသည်။ ဤကား ဝိမတိအဖွင့်အတိုင်းတည်း၊ သာရတ္ထ၌ တမျိုးဖွင့်ထား၏၊ ရှုကြလော့။

သည်၏အဖြစ် ဟူသော လက္ခဏာ ရှိ၏။ အနာဘောဂရသာ - ပဏီတသုခ၌ သော်မှ နှလုံးမသွင်းခြင်းကိစ္စ ရှိ၏။ အဗျာပါရ ပစ္စုပဋ္ဌာနာ - ပဏီတသုခ၌ ကြောင့်ကြမစိုက်သည်၏အဖြစ်ဟု ယောဂီဘိညာဏ်အားရှေးရှုထင်လာ၏။ ဝါ- သမ္ပယုတ်တရားတို့ကို ပဏီတသုခ၌ ကြောင့်ကြမစိုက်ခြင်းဟူသော အကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်၏။ ပီတိဝိရာဂ ပဒဋ္ဌာနာ - ပီတိ၌ စက်ဆုပ် လွန်မြောက်ခြင်းလျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏။ ဣတိ- ဤသို့မှတ်အပ်၏။

တ္ထေ-ဤ ဥပေက္ခကောစ ပုဒ်အဖွင့်၌၊ (ဌတွာ စောဒကော အာဟ၊ ကိံ) စ- စောဒနာ ပါဠိအံ၊ အယံ - ဤ ဈာနပေက္ခာသည်၊ အတ္ထတော - အနက် သဘောအားဖြင့်၊ ဝါ- တရားကိုယ်အားဖြင့်၊ တတြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာဝ - ကွာ သည်သာ၊ ဟောတိ၊ သာစ-ကွာသည်လည်း၊ ပဌမဒုတိယဇ္ဈာနေသုပိ- ဈာန် တို့၌လည်း၊ အတ္ထိ-၏၊ တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ တတြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ၏ ပဌမဈာန် ဒုတိယဈာန်တို့၌လည်း ရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) တတြာပိ - ထို ပဌမဈာန် ဒုတိယဈာန် တို့၌လည်း၊ ဥပေက္ခကောစ ဝိဟာသိန္နိ - သိ ဟူ၍၊ အယံ- ဤတတြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာသည်၊ ဝါ- ကို၊ ဝတ္ထဗ္ဗာ- ဟောတော်မူထိုက် သည်၊ သိသာနန- ဖြစ်ရာသည် မဟုတ်ပါလော၊ [ဤ သိသာ ဈာမှ အာဘောဂ ဝါကျဆုံး၍ နနနှင့် တွဲသည်၊ တသ္မာ ရွှေကဝါကျများ၌ အပ္ပဓာန ကာရဏ ဝါကျဖြစ်၍ မတွဲခဲ့၊] (အထ- ထိုသို့ ဖြစ်ရာပါလျက်၊) ကသ္မာ(ဘဂဝတာ)န ဝုတ္တာ၊ ဣတိ- သို့၊ (အာဟ)၊ ဣတိ-ဤကား စောဒနာတည်း၊ အပရိဗျတ္တကိစ္စ တော- မထင်ရှားသောကိစ္စရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (န ဝုတ္တာ၊) ဟိ - ချေ၊ တဿာ- ထို တတြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ၏၊ တတ္ထ-ထို ပဌမဈာန် ဒုတိယဈာန်တို့၌၊ ကိစ္စံ - ကိစ္စသည်၊ အပရိဗျတ္တံ- မထင်ရှား၊ (ကသ္မာ - နည်း၊) ဝိတက္ကာဒိဟံ- ဝိတက်အစရှိသည်တို့သည်၊ (အာဒိဖြင့် ဝိစာရ၊ ပီတိတို့ကိုယူ၊) အဘိဘူတတ္တာ- လွှမ်းမိုးအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ပန-ကား၊ ဣ-ဤတတိယဈာန်၌၊

၉၀

လက္ခဏာဒိတောပန။ ။မဇ္ဈ (ဌိတော) အတ္တာ ယဿာတိ မဇ္ဈတ္တာ (ဥပေ က္ခာ)၊ ဘာဝပ္ပဓာနကြံ၍ မဇ္ဈတ္တာ + လက္ခဏံ ယဿာတိ မဇ္ဈတ္တလက္ခဏာ (ဥပေက္ခာ ပင်ရ၏)၊ အနာဘောဂရသာတိ ပဏီတသုခေပိ တသ္မိံ (မညွတ်ဘဲ နှလုံးမသွင်းဘဲ မနေနိုင်လောက်အောင် မွန်မြတ်သော ထို တတိယဈာန် ချမ်းသာ၌ သော်မှလည်း) အဝနတိပဋိပက္ခကိစ္စာ - ညွတ်ခြင်း၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ကိစ္စ (နှလုံးမသွင်းခြင်း၊ အရေ မပါခြင်းကိစ္စ) ရှိ၏၊ အဗျာပါရပစ္စုပဋ္ဌာနာတိ သာပိ သုခပါရမိပ္ပတ္တိယံ (ဤဈာန်မှ အထက်၌ သုခယှဉ်စရာ မရှိတော့သဖြင့် သုခတို့၏ ထိပ်ဆုံးသို့ ရောက်နေပါသော်လည်း) တသ္မိံ သုခေ အဗျာဝဋ္ဌာ ဟုတွာ ပစ္စုပတိဋ္ဌတိ၊ သမ္ပယုတ္တာနံ ဝါ တတ္ထ (ထိုသုခ၌) အဗျာပါရံ ပစ္စုပဋ္ဌာပေတိ။

အယံ-ဤတတြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာကို၊ (ဝုတ္တာ၌စပ်) ဝါ-သည်၊ (ဇောတာ၌စပ်) ဝိတတ္ထဝိစာရဝိတိဟိ - တိတို့သည်၊ အနဘိဘူတတ္တာ - ကြောင့်၊ ဥက္ခိတ္တသိရာ ဝိယ-မြော်ချီအပ်သော ဥးခေါင်းရှိသကဲ့သို့၊ ဝါ-ဥးခေါင်းမော်နေသကဲ့သို့၊ ဟုတ္တာ၊ ပရိဗုတ္တကိစ္စာ-စွရှိသည်၊ ဇောတာ-ဖြစ်ပြီ၊ တသ္မာ-ထို့ကြောင့်၊ (ထိုသို့ ထင်ရှားသောကိစ္စရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်) ဝုတ္တာ၊ ဣတိ - ဤကား အဖြေ တည်း၊ ဥပေက္ခကော စ ဝိဟာသိန္တိ တေဿ-ပုဒ်၏၊ သမ္ပဿော-အလုံးစုံသော အားဖြင့်၊ အတ္ထဝဏ္ဏနာ-အနက်အဖွင့်သည်၊ နိဋ္ဌတာ-ပြီ။

ဣဒါနိ-၌၊ သတောစ သမ္ပဇောနောတိ ဣတ္ထ - ၌၊ (အတ္ထဝဏ္ဏနာ-အနက် အဖွင့်ကို၊ ဝုစ္စတိ-၏၊) သရတိ-သိတတ် မှတ်တတ်၏၊ ဣတိ၊ သတော - သတ မည်၏၊ သမ္ပဇောနောတိ- ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် သိတတ်၏၊ ဣတိ၊ သမ္ပ ဇောနော-န မည်၏၊ ပုဂ္ဂလေန - ပုဂ္ဂိုလ်ဖြင့်၊ ဝါ-ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာန်ဖြင့်၊ သတိစ- သတိကို၎င်း၊ သမ္ပဇည-ကို၎င်း၊ ဝုတ္တိ-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ တတ္ထ- ထို သတိ သမ္ပဇည ၂ ပါးတို့တွင်၊ သတိ - သတိသည်၊ သရဏလက္ခဏာ - သိမှတ်ခြင်း လက္ခဏာရှိ၏၊ အသံဗုဒ္ဓာနရသာ-မေ့လျော့ ပျောက်ပျက်ခြင်း၏ ဆန့်ကျင် ဘက် ကိစ္စရှိ၏၊ အာရက္ခပစ္စုပ္ပန်နာ-ကိလေသာတို့မှ စောင့်ရှောက်တတ်သည် ဖြစ်၍ ယောဂီတို့ ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်လာ၏၊ ဝါ- ကိလေသာတို့မှ စောင့်

ဥက္ခိတ္တသိရာ ဝိယ။ ။ဥက္ခိတ္တိ (မြောက်ချီအပ်သော) သိရော ယဿာတိ ဥက္ခိတ္တ သိရာ၊ [သုန္ဒရံ မနောကဲ့သို့ သိရောနပုံလိန်၊] တတြမဇ္ဈတ္တတာစေတသိက်၌ ဥးခေါင်း မော်တတ်သောသတ္တိမရှိသော်လည်း အလွန်အကျွံဆိုအပ်သောဥပရိက္ခာစကား၊ ရူပက အလင်္ကာစကားဖြစ်၍ တဒ္ဓမ္မပစာရအားဖြင့် “ဥက္ခိတ္တသိရာ” ဟု ဆိုသည်၊ ဝိယကား ဥပရိက္ခာဇောတကတည်း။ [မဏ္ဍပ်ဆောက်ခင်း အဝဟသန္တမိဝကဲ့သို့တည်း။]

ပုဂ္ဂလေန။ ။ “ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာနေန” ဟု ဖွင့်၏၊ သတော - သမ္ပဇောနောတို့သည် ပုဂ္ဂိုလ်လျှင် တည်ရာအနက်ရှိသော (ပုဂ္ဂိုလ်ကို အရကောက်ရသော) ပုဂ္ဂလာဓိဋ္ဌာန် စကားများဖြစ်၏၊ ထိုစကားဖြင့် ပုဂ္ဂိုလ်ကို ဟောတော်မူလိုရင်းမဟုတ်၊ တတိယဇာန်၌ ပါသော သတိနှင့် သမ္ပဇညတရားကို ဟောတော်မူလိုရင်း ဖြစ်သည်-ဟူလို။

တတ္ထသရဏလက္ခဏာ။ ။ ထိုသို့ တရားသဘောကို ဟောတော်မူလိုရင်း ဖြစ်၍ တရားသဘောကို ထင်ရှားအောင် ပြလိုလျှင် လက္ခဏာရသ စသည်ဖြင့် ပြရသောကြောင့် “တတ္ထသရဏလက္ခဏာ” စသည် မိန့်၊ သရဏ-မှတ်ခြင်းဟူသည် ထိုအာရုံကို မှတ်သော အားဖြင့် သိခြင်းတည်း၊ ထို့ကြောင့် “သရဏံ စိန္တနံ” ဟု ၎င်း၊ ထို သိခြင်းသည် စိတ်၏ သိခြင်းမျိုး မဟုတ်၊ “အာရုံ၌ စွဲကပ်တည်နေခြင်း” ဟု ပြလို၍ “ဥပဋ္ဌာနံ” ဟု ၎င်း ဋီကာ ဖွင့်သည်။ [သမ္မုဿနပဋိပက္ခော အသမ္မုဿနံ၊ ကိလေသေဟိ အာရက္ခာ ဟုတ္တာ ပစ္စု ပတိဋ္ဌတိ၊ တတောဝါ အာရက္ခံ ပစ္စုပ္ပန်ပေတိ။]

ရှောက်ခြင်းအကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်၏။ သမ္ပဇညံ-သည်။ အသမ္မောဟလက္ခဏံ-
 သမ္မောဟ၏ဆန့်ကျင်ဘက် လက္ခဏာရှိ၏။ [အသမ္ပယုဒံ အသမ္မောဟော၊
 သမ္ပဒေဝ ပဇာနနံ၊ သမ္မောဟ ပဋိပက္ခောဝါ။] တိရဏာရသံ-ဆုံးဖြတ်ခြင်းကိစ္စ
 ရှိ၏။ [တိရဏံ ကိစ္စဿ ပါရဂမနံ-ကိစ္စ၏ပြီးဆုံးခြင်း။] ပဝိစယ ပစ္စုပဋ္ဌာနံ-
 စူးစမ်းစိစစ်ခြင်း သဘောတရား ဟု ယောဂီတို့ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်လာ၏။
 [ပဝိစယော ဝိမံသာ- စူးစမ်းစိစစ်ခြင်း။]

တတ္ထ- ထို သဘော သမ္ပဇာနော ဟူသောပါဌ်၌၊ (စောဒနာ သောဓနာ
 နယော ဝေ ဝေဒိတဗ္ဗော၊) ဣဒံ သတိသမ္ပဇညံ - သည်၊ ပုရိမဇ္ဈာနေသုဝိ-
 ရှေးဇ္ဈာန်တို့၌လည်း၊ ကိဉ္စာပိ အတ္ထိ - အကယ်၍ကား ရှိပါပေ၏၊ ဟိ-မှန်၏၊
 (တနည်း၊) ဟိ ယသ္မာ- ကြောင့်၊ မုဋ္ဌဿတိဿ- ပျောက်ကင်းသော သတိ
 ရှိသော၊ အသမ္ပဇာနဿ- ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် မသိသောပုဂ္ဂိုလ်၏
 (သန္တာန်၌) ဥပစာရဇ္ဈာန မတ္တမ္ဘိ-ဥပစာရဇ္ဈာန်မျှသည်လည်း၊ နသမ္ပဇ္ဇတိ-
 မပြည့်စုံနိုင်၊ အပ္ပနာ- အပ္ပနာဇ္ဈာန်သည်၊ ပဂေဝ- ရှေးဥျးမဆွ၊ အစကပင်၊
 နသမ္ပဇ္ဇတိ-နိုင်၊ တသ္မာ-ကြောင့် (ပျောက်ကင်းသော သတိရှိသောပုဂ္ဂိုလ်၏
 သန္တာန်၌ အပ္ပနာဇ္ဈာန်ကို မဆိုထားဘိ) ဥပစာရ ဇ္ဈာန်မျှလည်း မပြည့်စုံနိုင်
 သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) ဣဒံ သတိသမ္ပဇညံ-သည်၊ ပုရိမဇ္ဈာနေသုဝိ-တို့၌လည်း၊
 ကိဉ္စာပိ အတ္ထိ-အကယ်၍ကားရှိပါပေ၏၊ [ပြန်လှည့်စပ်သည်။] ပန-ထိုသို့ပင်
 ရှိပါသော်လည်း၊ တေသံဇ္ဈာနာနံ-ထို ရှေးဇ္ဈာန်တို့၏၊ ဩဠာရိကတ္တာ-ကြမ်း
 တန်းကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဘူမိယံ-၌၊ ပုရိသဿ-၏၊ ဂတိ-သွားရခြင်း
 သည်၊ သုခါဝိယ-လွယ်ကူသကဲ့သို့၊ (တထာ-တူ၊) စိတ္တဿ-၏၊ ဂတိ-ဖြစ်ရ
 ခြင်းသည်၊ သုခါ-သည်၊ ဟောတိ-၏၊ တတ္ထ-ထိုရှေးဇ္ဈာန်တို့၌၊ သတိသမ္ပဇည
 ကိစ္စံ-သည်၊ အဗျတ္တံ-မထင်ရှား၊ ပန - အနွယ်ကား၊ (တနည်း၊) ပန-အဘို့
 တပါးကား၊ ဣမဿ ဇ္ဈာနဿ- ဤတတိယဇ္ဈာန်၏၊ ဩဠာရိကင်္ဂပွဟာနေန-
 ကြမ်းတန်းသော ဇ္ဈာန်အင်္ဂါကို ပယ်ပြီးခြင်းကြောင့်၊ ဝါ - ပြီးသည့်အတွက်၊
 သုခမတ္တာ-နူးညံ့သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ ပုရိသဿ-၏၊ ခုရဓာရာယံ-သင်ဇုန်း
 သွား၌၊ (သမိပျူပစာ-သင်ဇုန်းသွားအနီး၌-ဟူလို၊) ဂတိဝိယ-သွားရခြင်းကို

ဩဠာရိကတ္တာ ပန ။ ။ ကာမံ ဥပစာရဇ္ဈာနာဒိ* ဥပါဒါယ ပဋ္ဌမဒုတိယဇ္ဈာနာ
 နိပိ သုခမာနေဝ၊ ဣမံပန ဥပရိဇ္ဈာနံ ဥပါဒါယ (ဤအထက် တတိယဇ္ဈာန်ကိုထောက်၍)
 “ဩဠာရိကတ္တာ ပန တေသံ ဇ္ဈာနာနံ” နှိ ပုတ္တံ၊ သာစ ဩဠာရိကတာ ဝိတက္ကာဒိထူလင်္ဂ
 တာယ (ဝိတက်ဝိစာရပီတိ ဟူသော ကြမ်းတန်းသော အင်္ဂါရှိသည်၏အဖြစ်ကြောင့်)
 ဝေဒိတဗ္ဗော-ဋီကာ။

ကဲ့သို့ (တထာ-တူ) သတိသမ္ပဇညကိစ္စ ပရိဂ္ဂဟိတာယေဝ - သတိသမ္ပဇည၏ ကိစ္စဖြင့် သိမ်းဆည်းသည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ စိတ္တဿ-၏၊ ဂတိ-ဖြစ်ရခြင်းကို၊ ဣန္ဒြိယဗျာ-အလိုရှိထိုက်၏၊ ဣတိ-ကြောင့်၊ ဣဓေဝ - ဤတတိယဈာန်၌သာ၊ ဝါ-ကျမှသာ၊ (ဣဒံ-ဤ သတိသမ္ပဇညကို) ဝုတ္တံ-ပြီ၊ ကိဉ္စ - သည်သာ မကသေး၊ ဘိယျော-ထို့ထက် အလွန်ရှိသေး၏၊ ဓေနုပဂေါ- အဓိ နွားမသို့ ကပ်တတ်သော၊ ဝစ္ဆော- နွားငယ်သည်၊ ဓေနတော - မှ၊ အပနီတော- ဖယ်အပ်သည်၊ (ဟုတွာ) အရက္ခိယမာနော-မစောင့်ရှောက်အပ်သော်၊ ပုနဒေဝ-တဖန်သာလျှင်၊ ဓေနံ- သို့၊ ဥပဂစ္ဆတိယထာပိ - ကပ်ရေခံသကဲ့သို့လည်း၊ ဧဝံ-တူ၊ ဣဒံ တတိယဈာနသုခံ - သည်၊ ပီတိတော- ပီတိမှ၊ အပနီတံ- ဖယ်အပ်သည်၊ သမာနံပိ-သော်လည်း၊ သတိသမ္ပဇညာရက္ခေန-သတိသမ္ပဇညတည်းဟူသော အစောင့်အရှောက်ဖြင့်၊ အရက္ခိယမာနံ-မစောင့်ရှောက်အပ်သော်၊ ပုနဒေဝ ပီတိံ ဥပဂစ္ဆေယျ၊ (ပီတိသမ္ပယုတ္တမေဝ - ပီတိ သမ္ပယုတ္တ ဒုတိယဈာန် သည်သာ၊ သိယာ- ဖြစ်ရာ၏၊ ဤကား ပီတိံ ဥပဂစ္ဆေယျကို အဓိပ္ပါယ်ထပ်ပြခြင်းတည်း၊) ဝါ - သည်သာ မကသေး၊ သုခေပိ - သုခ၌လည်း၊ သတ္တာ - သတ္တာတို့သည်၊ ရဇ္ဇန္တိ - တပ်မက်ကြကုန်၏၊ ဣဒဉ္စ - ဤ တတိယဈာန်သည်လည်း၊ အတိမဓုရ

ကိဉ္စ ဘိယျော။ ။ “ကိဉ္စ (အဗျယ) နိပါတ်ပုဒ်သည် စ၍အားထုတ်ခြင်း အာရမ္မအနက်၊ သမုစ္စည်းအနက်၊ အလုံးစုံအနက်၊ သမ္ဘာဝနာ အနက်တို့ကို ဟော၏ ” ဟုထောမနိမိဆို၏၊ ဤနေရာ၌ သမုစ္စယတ္ထသင့်၏၊ “သတိသမ္ပဇညဖြင့် သိမ်းဆည်း အပ်သော စိတ္တဂတိကို အလိုရှိအပ်သောကြောင့် ဤဈာန်၌သာ သတော သမ္ပဇာနော ဟု ဟောတော်မူအပ်၏” ဟူသော အနက်သာမကသေး၊ သတိသမ္ပဇညအစောင့်အရှောက် မရှိလျှင် ပီတိသို့ ပြန်ရောက်စရာရှိ၏-ဟူသော အနက်၊ သတိသမ္ပဇည၏ အာနုဘော်ကြောင့်သာ သုခ၌မငြိကပ်” ဟူသော အနက်ကိုပြခြင်းငှါလည်း ဟောတော်မူအပ်၏-ဟုလို၊ ဤအဓိပ္ပါယ်အတိုင်း နိဿယပေးထားသည်။

ဓေနုပဂေါ။ ။ ဧတိ ဒီရံ ပါယေတိတိ ဓေန၊ ဓေနံ + ဥပဂစ္ဆတိတိ ဓေနုပဂေါ၊ ဤ ဝိဂ္ဂဟသည် “ ဓေနံ ဥပဂစ္ဆတိ ” ဟု ယခုရှိသော အဋ္ဌကထာ ပါဠိနှင့် လျော်၏၊ သာရတ္ထ၌ကား-“ဓေနံ + ပိဝတိ” ဟု ဝိဂ္ဂဟပြု၍ “ဓေနုယာ ဒီရံ ပိဝန္တော” ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုအဖွင့်အလို “ဓေနုပေါ” ဟု ပါဠိရှိသင့်သည်။

သုခေဝါပိ၊ ပေ၊ အတိမဓုရသုခံ။ ။ ဝါသဒ္ဓါသည် သတိသမ္ပဇည မစောင့်ရှောက်လျှင် ပီတိသို့ပြန်ရောက်၍ ဟာနဘာဂိယ (ဆုတ်ယုတ်ခြင်းအဘို့ရှိသော) ဒုတိယဈာန် ပြန်၍ ဖြစ်ရာ၏ ဟူသောအနက်မှ အခြား အနက်တမျိုးကို ပြလို၍တက်သော အတ္ထန္တရ ဝိကပ္ပနတ္ထတည်း၊ ဝိကား သမုစ္စယတ္ထ၊ ဣဒ္ဓာရံ၌သာ ကပ်ငြိကြသည်မဟုတ်သေး၊ သုခ၌လည်း ကပ်ငြိကြသည် - ဟုလို၊ ပီတိသည် ပဟာသ (ရွှင်ပျခြင်း) ဥဒဂျ (တက်ကြွခြင်း)

သုခံ - အလွန်ချိုဆိမ့်သော သုခ ရှိ၏၊ (ကသ္မာ - ကြောင့်နည်း၊) တတော - ထို
 တတိယဈာန်မှာ၊ ပရိ-နေဝံ၌၊ သုခါဘာဝါ-သုခ၏ မရှိတော့ခြင်းကြောင့်တည်း၊
 ပန - ဆက်၊ ဧတ္ထသုခေ - ဤ တတိယဈာန် ချမ်းသာ၌၊ သတိသမ္ပဇညာနဘာ
 ဝေန - သတိသမ္ပဇည၏ အစွမ်းကြောင့်၊ အသာရဇ္ဇနာ - မတပ်မက်ခြင်း
 သည်၊ ဟောတိ - ဖြစ်၏၊ အညထာ-တပါးသော အကြောင်းကြောင့်၊ နော
 ဟောတိ-ဖြစ်သည်မဟုတ်၊ ဣတိ- ကြောင့်၊ ဣမမ္ပိ အတ္ထဝိသေသံ - ဤ အနက်
 အထူးကိုလည်း၊ ဒဿေတုံ - ပြတော်မူခြင်းငှါ၊ ဣဒံ - ဤ သတိသမ္ပဇညကို၊
 ဣဓေဝ- ဤ တတိယဈာန်၌သာ၊ ဝါ- ကျမှသာ၊ ဝုတ္တံ - ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊
 ဣတိ- သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ-၏။

ဣဒါနိ-၌၊ သုခဉ္စ ကာယေန ပဋိသံဝေဒေသိန္တိ ဧတ္ထ - ပါ၌၊ (စောဒနာ
 သောနော နယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊) တတိယဇ္ဈာန သမင်္ဂီနော - တတိယ
 ဈာန်နှင့် ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်၏၊ သုခပ္ပဋိသံဝေဒနာဘောဂေါ- သုခကို ခံစား
 ခြင်း၌နှလုံးသွင်းသည်၊ ကိဉ္ဇာပိနတ္ထိ-အကယ်၍ကား မရှိပါပေ၊ ဧဝံ သန္တေပိ-
 ဤသို့ပင် ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ (ဤသို့ သုခကို ခံစားခြင်း၌ နှလုံးသွင်း မရှိပါ
 သော်လည်း၊ သမ္ပယုတ္တံ သုခံ၌၎င်း၊ သုခံ ပဋိသံဝေဒေယျ၌၎င်း စပ်၊) ယသ္မာ-
 ကြောင့်၊ တဿ - ထို တတိယ ဇ္ဈာန သမင်္ဂီပုဂ္ဂိုလ်၏၊ နာမကာယေန- ယနှင့်၊

သဘောရှိ၏၊ ထိုပီတိနှင့်ယှဉ်နေလျှင် သုခအရသာ ကောင်းကောင်း မပေါ်၊ ပီတိမဟုတ်
 သောကြောင့် ဤသုခသည် အတိမရရ-အလွန်ချိုဆိမ့်သော အရသာပေါ်သည်။

ကိဉ္ဇာပိ ပေ၊ ဝေဒေသိန္တိ အာဟ။ ။ “ ကထံ အာဘောဝေန ဝိနာ သုခပ္ပဋိ
 သံဝေဒနာ=ခံစားလိုသောအာဘောဝမရှိဘဲလျက် အဘယ်နည်းဖြင့် သုခကိုခံစားခြင်း
 ဖြစ်သနည်း ” ဟု မေးတွယ်ရှိသောကြောင့် ကိဉ္ဇာပိ စသည်မိန့်၊ ကိဉ္ဇာပိ ထိုင်ရာဝါကျ
 သည် အနုဂ္ဂဟတ္ထဝါကျ၊ (ပန - တထာပိနှင့် အသွားတူသော) ဧဝံသန္တေပိထိုင်ရာ
 ယသ္မာ ၂ ခု၏ နယ်အတွင်း၌ပါသော သုခံ (အတ္ထိ) ဝါကျ၊ ပဋိသံဝေဒေယျတိုင်အောင်
 ဝါကျတို့သည် အရုဗ္ဘတ္ထဝါကျ၊ ဤ အရုဗ္ဘတ္ထ ၂ ဝါကျသည်ပင် တသ္မာဝါကျထောက်၍
 ကာရဏဝါကျ၊ တသ္မာစသော ဝါကျကား ဖလဝါကျတည်း။ [သုခဿ - ကို + ပဋိ
 သံဝေဒနာ-သုခပ္ပဋိသံဝေဒနာ၊ သုခပ္ပဋိသံဝေဒနာယ-၌ + အာဘောဂေါ-သုခပ္ပဋိသံ
 ဝေဒနာဘောဂေါ။]

ယသ္မာ တသ္မာတွံ။ ။ ယသ္မာ ၂ ထပ် ပါပုံနှင့် ဝါသဒ္ဓါနေပုံ ထောက်၍ “ ယသ္မာ
 တဿ နာမကာယေန သမ္ပယုတ္တံ သုခံ၊ တသ္မာ တေမတ္ထံ ဒဿေန္တော၊ ပေ အာဟ ” ဟု
 ပဌမ တနည်း ဆက်သွယ်ပါ၊ [နိဿယ၌ ဤအတိုင်း တသ္မာဝါကျနှင့် ဆက်၍ အနက်
 ပေးထားသည်၊] တတိယဈာန် ဝင်စားခိုက်၌ (ဈာန်စိတ် စေတသိက် ဟူသော) နာမ
 ကာယနှင့် သုခသည် ယှဉ်နေ၏၊ (တတိယဈာန်မှာ သုဝေဒနာ ယှဉ်လျက်ပါနေ၏၊)

သမ္ပယုတ္တံ-ယှဉ်သော၊ သုခံ-ခသည်၊ (အတ္ထိ)၊ [တသ္မာ - ကြောင့်၊ (ထိုသို့ တတိယဇ္ဈာနသမဓီ ပုဂ္ဂိုလ်၏ နာမကာယ သမ္ပယုတ္တံ သုခ ရှိသည်၏ အဖြစ် ကြောင့်၊) တေမတ္ထံ- ဤအနက်ကို၊ (နာမကာယသမ္ပယုတ္တံ သုခ ရှိ၏ဟူသော ဤအနက်ကို၊) ဒေသေန္တော- သည်၊ (ဟုတွာ) သုခဉ္စ ကာယေန ပဋိသံဝေဒေ သိန္တိ-ဟူ၍၊ အာဟ-ပြီ၊] ဝါ-တနည်း၊ (နာမကာယသမ္ပယုတ္တံ - နာမကာယ နှင့်ယှဉ်သော၊ ယံတံ သုခံ-အကြင်သို့သော ထိုသုခသည်၊ (အတ္ထိ၊) အဿ- ထိုတတိယဇ္ဈာနသမဓီပုဂ္ဂိုလ်၏၊ တံသမုဋ္ဌာနေန-ထိုသုခဟူသောဖြစ်ကြောင်း ရှိသော၊ အတိပဏီတေန - အလွန်မြတ်သော၊ ရူပေန - စိတ္တဇ ရုပ်သည်၊ ရူပ ကာယော- ယကို၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဖုဋ္ဌော-တွေ့ထိအပ်၏၊ ယဿ-ယင်း ရူပ ကာယ၏၊ ဖုဋ္ဌတ္တာ-တွေ့ထိအပ်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊ ဈာနာ-မှ၊ ဝုဋ္ဌိတော- ထပြီးသည်၊ သမာနောပိ - ဖြစ်ပါသော်လည်း၊ [ဝိဖြင့် ဈာန်ဝင်စားခိုက်ကို ဆည်းသည်။] သုခံ-ကို၊ ပဋိသံဝေဒေယျ-ခံစားရာ၏၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ (အတိ

ထို့ကြောင့် “ခံစားလိုသော နှလုံးသွင်း မရှိသော်လည်း ခံစားတတ်သော သုခဝေဒနာ ယှဉ်နေ၏ ” ဟူသော ဤအဓိပ္ပါယ်ကို ပြတော်မူလိုသောကြောင့် “ သုခဉ္စ ကာယေန ပဋိသံဝေဒေသိ ” ဟု ဟောတော်မူသည်-ဟုလျှို့ ဤနည်း၌ “သုခဉ္စ-စေတသိကသုခကို လည်း၊ ကာယေန-သမ္ပယုတ္တနာမကာယဖြင့်” ဟု ပေး၊ [ဈာန်စိတ်နှင့်ယှဉ်သောသုခကို စေတသိကသုခ ဟု ခေါ်၏၊ ဈာန်စိတ်စေတသိကကို နာမကာယ ဟု ခေါ်သည်။]

ဒုတိယနည်း။ ။ ဤနည်း၌ “ယသ္မာ အတိပဏီတေန ရူပကာယော ဖုဋ္ဌော၊ တသ္မာ တေမတ္ထံ၊ ပေ၊ အာဟ” တို့သာ လိုရင်းဖြစ်သော ကာရဏ+ ဖလဝါကျတည်း၊ “ ယံတံ နာမကာယသမ္ပယုတ္တံ သုခံ၊ တံ သမုဋ္ဌာနေန ” တို့ကား “အတိပဏီတေန ရူပေန ” ၏ ဝိသေသနတို့သာ၊ ထို့ကြောင့် ယသ္မာ၏ အပြင်ဘက် ရှေ့နားမှာ ထားသည်၊ ယသ္မာ အပြင်မှာ ထားသော်လည်း ယသ္မာ အတွင်းရှိ ရူပေန၌သာ စပ်ပါ၊ အဿလည်း အပို ထည့်အပ်သော သမ္ပန်သာတည်း၊ ယံတံ ဟု သဗ္ဗနာမ် ၂ ခု ရှိရာ၌ နောက်ပုဒ်အနက် မဲ့သာ များသော်လည်း ဤနေရာ၌ နောက်တံသမုဋ္ဌာနေန၏ အနိယမဖြစ်၍ ယံကို၎င်း၊ ရှေ့ဝါကျ၌ ပါပြီးသော နာမကာယသမ္ပယုတ္တံ သုခဖြစ်၍ ရှေ့ကို ပြန်ညွှန်သော တံကို၎င်း ထည့်ထားသည်၊ [တံသည် အနက်မဲ့ မဟုတ် ဟုလျှို့] “ယံတံ နာမကာယသမ္ပယုတ္တံ သုခံ၊ တံသမုဋ္ဌာနေန အတိပဏီတေန ရူပေန= ရှေ့ဝါကျ၌ နာမကာယသမ္ပယုတ္တံ သုခ ဟု ပြခဲ့သော အကြင် သုခသည် ရှိ၏၊ ထိုသုခကြောင့် ဖြစ်သော အလွန်မွန်မြတ်သော စိတ္တဇရုပ်ကို “တံသမုဋ္ဌာနေန အတိပဏီတေန ရူပေန” ဟု ဆိုသည်။

ရူပကာယော ပေ၊ ပဋိသံဝေဒေယျ။ ။ ထိုအတိပဏီတံ စိတ္တဇရုပ်က “ရူပ ကာယကို တွေ့ထိအပ်” ဟူရာ၌ ခန္ဓာကိုယ်ဝယ် ဆက်ကာဆက်ကာဖြစ်သော (ကံ စိတ် ဥတု အာဟာရကြောင့် ဖြစ်သော) ရုပ်အစဉ်ကို ရူပကာယဟု ယူ၍ ထို ရူပကာယ အတွင်းသို့ အတိပဏီတံစိတ္တဇရုပ်ပါဝင်လာသောအခါ ထိုစိတ္တဇရုပ်သည် နီးကပ်နေ

ပဏီတရုပ်သည် ရူပကာယ၏ တွေ့ထိအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) တေမတ္တ-
ကို၊ (အတိပဏီတရုပ်သည် ရူပကာယကို တွေ့ထိအပ်သည့်အတွက်၊ ဈာန်မှ
ထသော်လည်း ချမ်းသာကို ခံစားရာ၏ဟူသော ဤအနက်ကို၊) ဒဿေန္တော-
သည်၊ (ဟုတွာ)၊ သုခဉ္စ ကာယေန ပဋိသံဝေဒေသိန္တိ-ဟူ၍၊ အာဟ-ပြီး၊

ဣဒါနိ-၌၊ ယံတံ အရိယာ၊ ပေ၊ သုခဝိဟာရီတိ ဧတ္ထ-ရိ ဟူသော ဤပါဌ၌၊
(ဝေဒိတဋ္ဌာ၌ စပ်၊) ယံ ဈာနဟေတု - အကြင် ဈာန်ဟူသော အကြောင်း
ကြောင့်၊ ယံ ဈာနကာရဏာ - အကြင်ဈာန်ဟူသော အကြောင်းကြောင့်၊ တံ

သော အခြားတိဇရုပ်များကို ထိအပ်၏၊ “ထိ”ဆိုသည်ကား မဟာဘုတ် အချင်းချင်း
အလွန် နီးကပ်စွာ ဖြစ်ခြင်းတည်း၊ ထိုသို့ထိရာ၌ ထိုဖေါဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို အာရုံပြု၍ ကာယ
ဝိညာဉ်စိတ်ဖြစ်သောအခါ ယဉ်ဘက် သုခဝေဒနာပါလာ၏၊ ထိုသုခကို ကာယိကသုခ
ဟု ခေါ်သည်၊ ထို ကာယိကသုခသည် ဈာန်အတွင်း၌ မဖြစ်နိုင်၊ ဈာန်မှထသောအခါ
ကျမှ ဖြစ်နိုင်၏၊ ထို ကာယိကသုခ ဖြစ်ခြင်းကိုပင် ရည်ရွယ်၍ “ဈာနာ ဝုဋ္ဌိတောဝိ သုခံ
ပဋိသံဝေဒေယျ” ဟု ဆိုသည်။

မှတ်ချက်။ ။ “ယဿ ဖုဋ္ဌတ္တာ၊ ပေ၊ ဝေဒေယျ”သည် ရူပကာယော ဖုဋ္ဌော၏
ကြိယာဝိသေသန တမျိုးပင်တည်း၊ “ဈာန်မှထသော်လည်း ကာယိကသုခကို ခံစားရ
လောက်အောင် ရူပကာယကို ပဏီတရုပ်က တွေ့ထိအပ်၏” ဟုလို၊ ဤ ယဿမျိုး၌
နိယမတသဒ္ဓါထည့်၍အနက်ပေးခြင်းထက် နိဿယပေးသလိုပေးခြင်းက သာ၍ရှင်း၏၊
“ပဋ္ဌမနည်းအရ ဈာန်ဝင်စားခိုက်၌ ခံစားရုံသာ မကသေး၊ ဈာန်မှအထလည်း ခံစား
သေး၏”ဟုလို၊ ဤအလို [“သုခဉ္စ-ကာယိကသုခကိုလည်း”ဟု ပေး။] “ကာယေန”
အရကား နာမကာယချည်းသာ ရ၏၊ ရူပကာယ၌ ခံစားကြောင်း သတ္တိမရှိ။

တေမတ္တံ ဒဿေန္တော။ ။ ဤ ဒုကိယနည်း၌ ဈာန်မှထ၍ ကာယိကသုခ ခံစား
ပုံကို ပြထား၏၊ ပါဠိတော်၌ကား “သုခဉ္စ ပဋိသံဝေဒေသိ”သည် ဈာန်နှင့် ပြည့်စုံနေ
ခိုက် (ဈာန်ဝင်စားခိုက်) ကို ရည်ရွယ်သောစကားတည်း၊ ထို့ကြောင့် “ဈာနသမ္ပယုတ္တ
သုခကြောင့် ဖြစ်သော ပဏီတရုပ်တို့၏ ရူပကာယကိုတွေ့ထိရာဝယ် ဖြစ်ပေါ်လာသော
ကာယိကသုခ၏ ခံစားမှုအကျိုး၏အမည်ကို အကြောင်းဖြစ်သော ဈာန်ဝင်စားခိုက်၌
တင်စားသော ကာရိယောပစာရ (ဖလူပစာရ) အနက်ကို တေမတ္တံ”ဟု မိမိဖွင့်သည်။
[နိဿယ၌ “တေမတ္တံ”၏ အနက်ကို ယသ္မာဝါကျကြည့်၍ စွဲထား၏။]

မူကွဲ။ ။ “ရူပကာယော (ဖုဋ္ဌော) - ဖုဋ္ဌတ္တာ (ဖုဋ္ဌတ္တာ)” ဟု ပါဠိ ၂ ထွေ တွေ့ရ၏၊
ဦးကာတို့၌ “ဖုဋ္ဌော၊ ဖုဋ္ဌတ္တာ” ဟု ရှိ၏၊ သာရတ္ထ၌ “ဗျာပိတတ္တာတိ အတ္ထော” ဟု
အဖွင့်ရှိသော်လည်း ဖုဋ္ဌတ္တာ၏ အဓိပ္ပါယ်နက်သာ ဖြစ်သင့်၏၊ မှန်၏-ဓာတ်ကျင်းတို့၌
ဖုဓာတ်ဟုမရှိ၊ ဖုဋ္ဌဓာတ်ဟု ရှိသော်လည်း ဝိကာသ-ဘောဒန-ဝိရနနစသော အနက်သာ
ရှိ၍၊ ဤနေရာနှင့်သင့်သော ပြန့်နှံ့ခြင်းအနက် မရှိ၊ ထို့ကြောင့် ဖုဋ္ဌော-ဖုဋ္ဌတ္တာတို့သာ
ပါဌမှန် ဖြစ်သင့်သည်။

တတိယဇ္ဈာနသမင်္ဂီပုဂ္ဂလံ-ကို၊ ဗုဒ္ဓါဒယော-ဘုရားအစရှိကုန်သော၊ အရိယာ- အရိယာတို့သည်၊ အာစိက္ခန္တိ-ပြောဆိုကြကုန်၏၊ ဒေသေန္တိ-ညွှန်ပြကြကုန်၏၊ ပညပေန္တိ-ပညတ်ကြကုန်၏၊ ဝါ - အပြားအားဖြင့် သိစေကြကုန်၏၊ ပဋ္ဌပေန္တိ-အပြားအားဖြင့် ထားကြကုန်၏၊ ဝိဝရန္တိ- အကျယ်ဖွင့်ပြကြကုန်၏၊ ဝိဘဇန္တိ- ဝေဘန်ကြကုန်၏၊ ဥတ္တာနီကရောန္တိ-ပေါ်လွင်ထင်ရှားအောင်ပြကြကုန်၏၊ ပကာသေန္တိ- ထင်ရှားပြကြကုန်၏၊ ပသံသန္တိ- ချီးမွမ်းကြကုန်၏၊ ဣတိ- ကား၊ အဓိပ္ပါယ် - ဆိုလိုအပ်သော အနက်တည်း၊ ကိန္တိ- အဘယ်သို့လျှင်၊ (အာစိက္ခန္တိ - နံ သနည်း၊) ဥပေက္ခကော သတိမာ သုခဝိဟာရီတိ - ဥပေ။ ရီ ဟူ၍၊ (အာစိက္ခန္တိ - နံ၏၊) တတိယံ-သော၊ တံ ဈာနံ - သို့၊ ဥပသမ္ပဇ္ဇ- ရှိ၊ ဝိဟာသိ-ပြီ၊ ဣတိဧဝံ-သို့၊ အတ္ထယောဇနာ- အနက်၊ ပုဒ်တို့ကို ယှဉ်စေခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ- ၏၊ ပန - ပရိဟာရ၊ ပေ၊ အံ၊ ကသ္မာ၊ တံ - ထို တတိယဇ္ဈာနသမင်္ဂီပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ တေ-ထို အရိယာတို့သည်၊ ဧဝံ, ပသံသန္တိ-နံသနည်း၊ ဣတိ- မေးတည်း၊ ပသံသာရဟတော-ချီးမွမ်းထိုက်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (တံတေဧဝံ, ပသံသန္တိ-နံ၏၊ ဣတိ-ဖြေတည်း။)

ဟိ-ဇွဲ၊ အယံ - ဤတတိယဇ္ဈာနသမင်္ဂီ ပုဂ္ဂိုလ်သည်၊ ယသ္မာ, အတိမဓရသုခေ-အလွန် ချိုဆိမ့်သော သုခရှိသော၊ သုခပါရမိပ္ပတ္တေ-သုခ၏ အလွန်ဆုံး

ယံတံ၊ ပ၊ အာစိက္ခန္တိ ။ ။ “ယံဖြင့် ဈာနံကိုစွဲပါ၊ ထိုယံလည်း ဟိတ် အနက်ဟော နိပါတ်တည်း” ဟု ၎င်း, “ တံဖြင့် တတိယဇ္ဈာနသမင်္ဂီပုဂ္ဂိုလ် စွဲ” ဟု ၎င်း သိစေလို၍ “ ယံ ဈာနဟေတု ” စသည်မိန့်၊ ဒေသေန္တိ စသည်တို့ကား အာစိက္ခန္တိ၏ ပရိယာယ် ပုဒ်များတည်း၊ ရွှေပုဒ်ကို နောက်ပုဒ်က ထင်၍အနက်ဖွင့်ပုံမှာ နိဿယအတိုင်း သိပါ၊ ဆိုလိုရင်းမှာ - “ချီးမွမ်းကုန်၏” ဟူသောအနက်ပင်တည်း-ဟု ပြလို၍ “ပသံသန္တိတိ အဓိပ္ပါယ်” ဟု ဖွင့်သည်။

မှတ်ချက်။ ။ “ယံတံ၊ ပေ၊ သုခဝိဟာရီတိ ဧတ္ထ” ဟု ဧတ္ထတခုရှိပြီးနောက် “ဝေမေတ္ထယောဇနာ ဝေဒိတဗ္ဗာ ” ဌ ဧတ္ထတခု တွေ့ရပြန်၏၊ ထို ၂ ခုလုံး၏ အစပ်လည်း “ ဝေဒိတဗ္ဗာ ” ဌသာ ဖြစ်သင့်၏၊ သို့ဖြစ်လျှင် ပြခဲ့သောအဖွင့်၌ ဝါကျချင်း ယှဉ်စပ်ပုံသာမက အနက်အဓိပ္ပါယ်ကိုပါ ဖွင့်ခဲ့ရကား “ဝေမေတ္ထယောဇနာ” ဟု ရှိသင့်မည် ထင်သည်၊ သို့မဟုတ်လျှင် ဧတ္ထတပုဒ်ကို အပိုဟု ဆိုရလိမ့်မည်။

သုခပါရမိပ္ပတ္တေ။ ။ “သုခဿ ပရမံ ပရိယန္တိ ပတ္တေ”-ဦးကာ၊ ပါရမီကို “ပရမံ ပရိယန္တိ-လွန်မြတ်သော အဆုံးအပိုင်းအခြား ” ဟု ဖွင့်၏၊ ထိုသို့ ဖွင့်သဖြင့် “ ပရမံ ယေဝ ပါရမီ”ဟု သုတ္တ၌ ဣ ပစ္စည်း, ဣတ္ထိဇောတက ဤပစ္စည်း-ဟု ကြို၊ သုခဿ + ပါရမီ-သုခပါရမီ၊ သုခပါရမီ + ပတ္တိ သုခပါရမိပ္ပတ္တေ = (ဤဈာန်မှ အထက်၌ သုခမယှဉ်တော့ သဖြင့်) ထိပ်ဆုံးသို့ ရောက်နေသော သုခ-ဟူလို။

အပိုင်းအခြားသို့ ရောက်နေသော၊ တတိယဇ္ဈာနေပိ- ဌ သော်မှလည်း၊ ဥပေ
 က္ခကော-အသင့်အားဖြင့်ရှုတတ်သော ဥပေက္ခာရှိပါပေစွ၊ တတ္ထ-ထိုတတိယ
 ဇ္ဈာန်၌၊ သုခါဘိသင်္ဃေန - သုခ၌ ငြိတတ်တတ်သော တဏှာသည်၊ န အာကခို
 ယတိ-မဆွဲငင်အပ်၊ ဝါ-နိုင်၊ စ-သည်သာ မကသေး၊ ယထာ-အကြင် အခြင်း
 အရာအားဖြင့် ဖြစ်လသော်၊ ဝီတိ - ဝီတိသည်၊ န ဥပ္ပဇ္ဇတိ- မဖြစ်၊ ဧဝံ- ဝီတိ
 မဖြစ်နိုင်လောအောင်သော ဤ အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဥပဋ္ဌိတ သတိတာယ-
 ကပ်၍တည်သော သတိရှိသည်၏ အဖြစ်ဖြင့် (ဝိသေသန)၊ သတိမာ- သတိ
 ရှိပါပေစွ၊ စ- သည်သာ မကသေး၊ ယသ္မာ , အရိယကန္တံဝေ - အရိယာတို့
 နှစ်သက်အပ်သည်သာလျှင်ဖြစ်သော၊ အရိယဇနသေဝိတမေဝစ-အရိယာတို့
 မှီဝဲအပ်သည်သာလျှင်လည်းဖြစ်သော၊ အသံကိလိဋ္ဌိ- ကိလေသာတို့သည် မပူ
 ပန်စေအပ် မနှိပ်စက်အပ်သော၊ ဝါ-ကိလေသာတို့ဖြင့်မညစ်နွမ်းသော၊ သုခံ-
 ကို၊ နာမကာယေန- ဖြင့်၊ ပဋိသံဇေဒေတိ- ၏၊ တသ္မာ , ပသံသာရဟော- ၏၊
 ဣတိ(တသ္မာ)ပသံသာရဟတော-ကြောင့်၊ န- ဝီပုဂ္ဂိုလ်ကို၊ အရိယာ , ဧဝံ-
 ဤဆိုအပ်ပြီးသောနည်းဖြင့်၊ ပသံသာဟေတုဘူတေ-ရိုးမွမ်းခြင်း၏အကြောင်း
 ဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော၊ တေ ဂုဏေ - ထိုဂုဏ်တို့ကို၊ ပကာသေန္တာ - န်လျက်၊
 ဥပေက္ခကော သတိမာ သုခ ဝိဟာရိတိ-ဟူ၍၊ ဧဝံ ပသံသန္တိ၊ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ၊

တတိယန္တိ- ကား၊ ဂဏနာနုပုဋ္ဌတာ-ဖြင့်၊ တတိယံ- သော၊ (တနည်း)
 တတိယန္တိ ဧတ္ထ-၌၊ တတိယံ-ဟူသည်၊ ဂဏနာနုပုဋ္ဌတာ-တည်း၊ ဣဒံ-ဤဇ္ဈာန်
 သို့၊ တတိယံ , သမာပဇ္ဇတိ - ကောင်းစွာ ရောက်အပ်၏၊ ဝါ- ဝင်စားအပ်၏၊
 ဣတိပိ-လည်း၊ တတိယံ-သော၊ စ- အဘို့တပါးကား၊ ဇ္ဈာနန္တိ ဧတ္ထ , ဒုတိယံ-
 ဇ္ဈာန်သည်၊ သမ္ပဿဒါဒိဟိ-တို့ဖြင့်၊ စတုရဂီတံ-သည်၊ ဟောတိ ယထာ၊ ဧဝံ ,
 ဣဒံ - ဤ တတိယဇ္ဈာန်သည်၊ ဥပေက္ခာဒိဟိ - ဥပေက္ခာ အစရှိသည် တို့ဖြင့်၊
 ပဉ္စဂီတံ-ငါးပါးသောအင်္ဂါရှိ၏၊ ယထာဟ-နည်း၊ ဇ္ဈာနန္တိ ဥပေက္ခာ၊ ပေ၊ ကဂ္ဂ
 တာတိ- ဇ္ဈာ၊ ပေ၊ တာဟူ၍၊ (ဘဂဝါ) အာဟ၊ [ဇ္ဈာနန္တိ-ကား၊ ဥပေက္ခာ-
 ကွာ၎င်း၊ ပေ၊ စိတ္တသေသကဂ္ဂတာ-တာ ၎င်းတည်း၊] စ -ဆက်၊ သော-ဤ
 ဇ္ဈာန်အင်္ဂါ ၅ပါးအပေါင်းသည်၊ ပရိယာယောယေဝ-သာတည်း၊ ပန-စင်စစ်
 ကား၊ ဥပေက္ခာ သတိသမ္ပညာနိ-ညတို့ကို၊ ထပေက္ခာ-၍၊ နိပ္ပရိယာယေန-
 အားဖြင့်၊ ဧတံ - ဤ တတိယဇ္ဈာန်သည်၊ ဒုဝဂီကမေဝဟောတိ၊ ယထာဟ-
 နည်း၊ ကတမံ တသ္မိံ သမယေ၊ ပေ၊ ကဂ္ဂတာတိ - ကတမံ၊ ပေ၊ တာ ဟူ၍၊
 အာဟ၊ သေသံ ဂုတ္တနယမေဝ၊ ဣတိ - အပြီးတည်း၊ တတိယဇ္ဈာနကထာ-
 တတိယဇ္ဈာန်၏ အဋ္ဌကထာသည်၊ နိဋ္ဌိတာ- ပြီးပြီ၊

သုခဿစ ပဟာနာ ဒုက္ခဿစ ပဟာနာတိ-ကား၊ ကာယိကသုခဿစ-
 ကာယိကသုခကို၎င်း၊ ကာယိကဒုက္ခဿစ-ကို၎င်း၊ ပဟာနာ-ကြောင့်၊ ပုဗ္ဗ
 ဝါတိ-ကား၊ တဉ္စ-ထို ပယ်ခြင်းသည်လည်း၊ ပုဗ္ဗေဝ-ရှေး၌ပင်၊ (ဟောတိ၊)
 စတုတ္ထဇ္ဈာနက္ခဏေ - စတုတ္ထ ဈာန်ခဏ၌၊ န (ဟောတိ)- ဖြစ်သည် မဟုတ်၊
 သောမနဿဒေါမနဿာနံ အတ္ထင်္ဂမာတိ- ကား၊ စေတသိကသုခဿစ-သုခ
 ၎င်း၊ စေတသိကဒုက္ခဿစ-ဒုက္ခ၎င်း၊ ဣတိ- သို့၊ ဣမေသံဒွိန္ဒဝိ- ဤ ၂ ပါးတို့
 ၏လည်း၊ ပုဗ္ဗေဝ - ပင်၊ အတ္ထင်္ဂမာ- ကြောင့်၊ ပဟာနာ - ကြောင့်၊ ဣစ္စေဝ -
 ဤအနက်သည်ပင်၊ ဝါ- ကိုပင်၊ ဝုတ္တံ,ဟောတိ- ၏၊ ပန- ပရိဟာရ၊ပေ၊ အံ၊
 ကဒါ-အဘယ်အခါ၌၊ နေသံ- ထိုသုခသည်တို့ကို၊ ပဟာနံ-သည်၊ ဟောတိ-
 နည်း၊ စတုန္နံ- န်သော၊ ဈာနာနံ-တို့၏၊ ဥပစာရက္ခဏေ-ဥပစာရဈာန်ခဏ၌၊
 (ပဟာနံ ဟောတိ၊)ဟိ- ချေ၊ သောမနဿံ-ကို၊ စတုတ္ထဇ္ဈာနဿ-၏၊ ဥပစာ
 ရက္ခဏေယေဝ-၌ပင်၊ ပဟိယတိ-ပယ်အပ်၏၊ဒုက္ခ ဒေါမနဿ သုခါနိ-တို့ကို၊
 ပဌမ ဒုတိယ တတိယာနံ-ဈာန်တို့၏၊ ဥပစာရက္ခဏေသု-တို့၌၊ (ပဟိယန္တိ-
 န်၏၊) ဧဝံ-လျှင်၊ ပဟာနက္ခမေန - ပယ်ခြင်း၏ အစဉ်အားဖြင့်၊ အဝုတ္တာနံ-
 ဟောတော် မူအပ်သည် မဟုတ်ကုန်သော၊ ဣန္ဒြိယဝိဘင်္ဂေပန - ကား၊ ဣန္ဒြိ
 ယာနံ-တို့၏၊ ဥဒ္ဓေသက္ခမေနေဝ - ဥဒ္ဓေသ အစဉ်အားဖြင့်သာလျှင်၊ ဣဝေဝိ-
 ဤ ဈာနကထာ၌လည်း၊ ဝုတ္တာနံ-န်သော၊ ဧတေသံ သုခ ဒုက္ခ သောမနဿ
 ဒေါမနဿာနံ - ဤ သုခ၊ပေ၊တို့ကို၊ ပဟာနံ-ပယ်ခြင်းကို၊ ဝေဒိတဗ္ဗံ- ၏။

ပန- ဆက်၊ (တနည်း) ပန-ပရိဟာရ၊ပေ၊အံ၊ တောနိ - ဤ သုခ, ဒုက္ခ,
 သောမနဿ,ဒေါမနဿတို့ကို၊ တဿတဿ ဈာနဿ-၏၊ ဥပစာရက္ခဏေ
 ယေဝ-၌ပင်၊ယဒိဝဟိယန္တိ-အကယ်၍ပယ်အပ်ကုန်အံ့၊ အထ-ထိုသို့ပယ်အပ်
 ကုန်လသော်၊ ကဿာ - ကြောင့်၊ ကတ္ထ ဓပုန္နံ ဒုက္ခိန္ဒြိယံ၊ ပေ၊ အပရိသေသံ
 နိရုဇ္ဈတိတိ-တိဟူ၍၊ ဧဝံ-သို့၊ ဈာနေသွေဝ-တို့၌သာ၊ နိရောဓော-ချုပ်ခြင်းကို၊
 ဝုတ္တော-ဟောတော်မူအပ်သနည်း၊ ဣတိ-ဤကားအမေးတည်း။ [ကတ္ထစ-

ပဟာနက္ခမေန ။ ။ ပယ်စဉ်အတိုင်း ဟောလျှင် “ ဒုက္ခဿ စ ပဟာနာ, ဒေါ
 မနဿဿစ ပဟာနာ, ပုဗ္ဗေဝ သုခသောမနဿာနံ အတ္ထင်္ဂမာ”ဟု ဟောရလိမ့်မည်၊
 မှန်၏-ဤဝေဒနာ ၄ပါးအစဉ်အတိုင်း ပဌမဈာန် စသော ဈာန် ၄ပါးတို့က ပယ်ကြ
 သည်၊ “သုခဿစ ပဟာနာ” စသည်ဖြင့် ဟောတော်မူပုံမှာ ထိုပယ်စဉ် မကျသော
 ကြောင့် အဘယ်အစဉ်အားဖြင့် ဟောပါသနည်း-ဟု မေးဘွယ်ရှိ၍ “ ဣန္ဒြိယဝိဘင်္ဂေ
 ပန၊ပေ၊ဝုတ္တာနံ ” မိန့်၊ ဣန္ဒြိယ ဝိဘင်း ပါဠိတော်ဝယ် “ သုဒိန္ဒြိယံ, ဒုက္ခိန္ဒြိယံ, သော
 မနဿိန္ဒြိယံ, ဒေါမနဿိန္ဒြိယံ” ဟု ဟောတော်မူအပ်သော ဒေသနက္ခမအစဉ်အတိုင်း
 ဤ စတုတ္ထဈာန်၌ ဟောတော်မူသည်-ဟူလို။

အဘယ် တရားကြောင့်လည်း၊ ဥပ္ပန္နံ - ဈာနဘာဝနာဖြင့်၊ မခွါအပ်သေး၍ ဆိုင်ရာအကြောင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ခွင့်ရှိသော၊ ဒုက္ခိန္ဒြိယံ-သည်၊ အပရိသေသံ- အကြွင်းမရှိအောင်၊ နိရုဇ္ဈတိ-ချုပ်သနည်း၊ ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ဣဓ-ဤသာသနာ တော်၌၊ ဘိက္ခု-သည်၊ ကာမေဟိ-တို့မှ၊ ဝိဝိဇ္ဇေဝ-သာလျှင်၊ ပေ၊ ဝိဟရတိ-၏၊ ဧတ္ထ-ဤပဌမဈာန်ကြောင့်၊ ဥပ္ပန္နံ- သော၊ ဒုက္ခိန္ဒြိယံ၊ အပရိသေသံ၊ နိရုဇ္ဈတိ- ၏၊ ပေ၊ စတုတ္ထံ ဈာနံ ဥပသမ္ပဇ္ဇေဝိဟရတိ၊ ဧတ္ထ- ဤစတုတ္ထဈာန်ကြောင့်၊ ဥပ္ပန္နံ- မခွါအပ်သေးသဖြင့် ဆိုင်ရာအကြောင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်ခွင့်ရှိသော၊ သောမန သိန္ဒြိယံ-သည်၊ အပရိသေသံ-အောင်၊ နိရုဇ္ဈတိ-၏၊ အတိသယနိရောဓတ္တာ- အလွန်အကဲ ချုပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊ (ဧဝံ ဈာနေသွေဝ နိရောဓော ဝုတ္တော-ဟောတော်မူအပ်ပြီ၊) ဟိ-မှန်၏၊ [ဝိတ္ထာရမဆိုလောက်၍ ဒဠိကရဏ ကြံသည်၊] နေသံ-ထိုဒုက္ခစသည်တို့၏၊ ပဌမဇ္ဈာနာဒိသု-ပဌမဈာန်အစရှိသည် တို့၌၊ အတိသယနိရောဓော - အလွန်အကဲ ချုပ်ခြင်းသည်၊ (ဟောတိ - ၏) နိရောဓောယေဝ- ချုပ်ခြင်း သာမန်သည်သာ၊ န- မဟုတ်၊ ပန- အဘို့တပါး ကား၊ ဥပစာရက္ခဏေ - ဥပစာရဈာန် ခဏ၌၊ နိရောဓောယေဝ - ချုပ်ခြင်း သာမန်သည်သာ၊ ဟောတိ၊ အတိသယနိရောဓော-အလွန်အကဲချုပ်ခြင်းသည်၊ န ဟောတိ- မဟုတ်၊ တထာဟိ- ထိုစကားကို ချဲ့ပြားအံ့၊ နာနာဝဇ္ဇနေ- ဈာန ဝိထိမှ ကွဲပြားသော အာဝဇ္ဇန်းရှိသော၊ ဝါ-အထူးထူး အပြားပြားသော

ယဒိပန။ ။ “စတုန္နံ ဈာနာနံ ဥပစာရက္ခဏေ” ဟု ဆိုခဲ့ပြီးသော စကားသည် “ကတ္ထရပ္ပန္နံ” စသော “ဣန္ဒြိယသံယုတ်-သုခိန္ဒြိယဝဂ် ပါပိတော်နှင့်ဆန့်ကျင်၏” ဟု ထင်မှားသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ အလိုအားဖြင့် ဖောဓနာကို ပြလိုသောကြောင့် “ယဒိ ပန” စသည်မိန့်။ [ကတ္ထစ၊ ပေ၊ နိရုဇ္ဈတိတိ နိရောဓဋ္ဌာနံ နိရောဓကာရတံ (ချုပ်ရာ ဌာန ဖြစ်သော ချုပ်ခြင်း၏အကြောင်းကို) ပုစ္ဆတိ ကတ္ထာတိ ပုစ္ဆာယ၊ ဧတ္ထာတိ ဝိသဇ္ဇနေ ဝိ ဟေတုမှိ ဘုဗ္ဗဝစနံ ဒဋ္ဌဗ္ဗံ.... ဥပ္ပန္နန္တိ-အတ္တနော မဇ္ဈယေဟိ ဥပ္ပန္နံ အဝိက္ခန္တိတံ ” - ဒီကာ။ (အဋ္ဌသာလိနိ ဥပ္ပန္နံ ဟောတိအစွင့်၌ ပြအပ်သော ဥပ္ပန္နအမျိုးမျိုးတွင် ဝိက္ခန္တန ပဟာနံ ဖြစ်သော ဈာန်ဖြင့် မခွါအပ်သေးသော) အဝိက္ခန္တိတ ဥပ္ပန္နကို ယူစေလို၍ “အဝိက္ခန္တိတံ” ဟု ဖွင့်သည်။]

အတိသယနိရောဓနှင့် နိရောဓ။ ။ အတိသယနိရောဓော သုဠပဟာနံ ဥဇု ပဋိ ပဒက္ခန ဝုပသမော၊ နိရောဓော ပဟာနမတ္ထံ၊ “အတိသယနိရောဓ” ဟူသည် ကောင်း စွာပယ်ခြင်း၊ ဖြောင့်ဖြောင့် ဆန့်ကျင်ဘက်တရားကြောင့် ငြိမ်သက် နေခြင်းတည်း၊ “နိရောဓ” ဟူသည်ကား ပယ်ခြင်း သာဓဉ္ဇေ၊ (ပယ်ရုံမျှသာ) တည်း၊ “သုဠ ပဟာနံ ဖြစ်လောက်အောင် မပယ်နိုင်သေး” ဟုလို၊ ထို ၂ ပါးအထူးကို မြဲလေ့၍ “အတိသယ နိရောဓော ဟိ” စသည်မိန့်။

အာဝဇ္ဇန်း ရှိသော၊ ပဌမဇ္ဈာနပစာရေ - ပဌမဇ္ဈာန်၏ ဥပစာရဓာတ်။ နိရုဒ္ဓ
 သာဝိ- ချုပ်ပြီးသည်လည်းဖြစ်သော၊ ဒုက္ခိန္ဒြိယဿ-၏၊ (ဥပ္ပတ္တိ၌စပ်)။ သ
 မကသာဒိ သမ္ပဿနဝါ- မှတ်၊ ခြင်္သေ့အစရှိသည်တို့၏ အတွေ့ကြောင့်သော်
 ၎င်း၊ ဝိသမာသနပတာပေနဝါ- မညီမညွတ် ထိုင်နေရခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော
 ပင်ပန်းခြင်းကြောင့်သော်၎င်း၊ [ဝိသမ+အာသန+ဥပတာပ၊ ဝိသမနိသဇ္ဇာယ
 ဥပ္ပန္န ကိလမထော၊-ဇီကာ။] ဥပ္ပတ္တိ-ဖြစ်ခြင်းသည်၊ သိယာ- ဖြစ်ရာသေး၏၊
 အန္တော အပ္ပနာယံ-အပ္ပနာဇ္ဈာန်အတွင်း၌၊ ဥပ္ပတ္တိ- သည်၊ နက္ခေဝ သိယာ-
 မဖြစ်တော့ရာ၊ ဝါ- တနည်း၊ ဥပစာရေ- ၌၊ နိရုဒ္ဓမ္ပိ- ချုပ်ပြီးလည်းဖြစ်သော၊
 ဧတံ - ဤ ဒုက္ခိန္ဒြေသည်၊ သုဠ- ကောင်းစွာ၊ နိရုဒ္ဓံ - ပြီးသည်၊ န ဟောတိ-
 သေး၊ (ကသ္မာ-နည်း၊) ပဋိပက္ခေန-ဆန့်ကျင်ဘက်သုခသည်၊ (ဆန့်ကျင်ဘက်
 ဇ္ဈာန်သည် - ဟုလည်း ပေးကြ၏၊) အဝိဟတတ္တာ - မပယ်သတ်အပ်သည်၏
 အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ပန-အန္တယကား၊ အန္တော အပ္ပနာယံ-၌၊ ဝိတိ၊ ဖရဏော
 န- ဝိတိ၏ ဖြန့်ခြင်းကြောင့်၊ ဝါ- ဝိတိကြောင့်ဖြစ်သော ပဏီတရုပ်၏ ပြန့်နှံ
 ခြင်းကြောင့်၊ [ဝိတိ ဖရဏောနာတိ ဝိတိယာ ဖရဏာရသတ္တာ (ဝုတ္တံ)၊ ဝိတိ
 သမုဠာနာနံဝါ ပဏီတရူပါနံ ကာယဿ ဗျာပနတော ဝုတ္တံ၊ - ဇီကာ။]
 သဗ္ဗောကာယော-တကိုယ်လုံးသည်၊ သုခေါက္ကန္တော-သုခသည် သက်ရောက်
 အပ်သည်၊ ဟောတိ၊ စ-ဆက်၊ သုခေါက္ကန္တကာယဿ- သုခသည် သက်ရောက်
 အပ်သော ကိုယ်ရှိသ၏၊ ဒုက္ခိန္ဒြိယံ - သည်၊ သုဠ- စွာ၊ နိရုဒ္ဓံ - ချုပ်ပြီးသည်၊
 ဟောတိ၊ (ကသ္မာ) ပဋိပက္ခေန- သည်၊ ဝိဟတတ္တာ-တည်း။

စ- အဘို့တပါးကား၊ (ဒုက္ခပယ်ပုံမှ တပါး၊ ဒေါမနဿ ပယ်ပုံကား၊)
 နာနာဝဇ္ဇနေ ဝေ - နာနာဝဇ္ဇနပင် ဖြစ်သော၊ (ပဌမဇ္ဈာန် ဥပစာရ၌ကဲ့သို့၊
 နာနာဝဇ္ဇနပင်ဖြစ်သော၊ ဟုလျှိုး) ဒုတိယဇ္ဈာနပစာရေ- ၌၊ ပဟိနဿာဝိ-
 ပယ်အပ်ပြီးလည်းဖြစ်သော၊ ဒေါမနသိန္ဒြိယဿ-၏၊ [ယသ္မာနယ်၏ပြင်တက်

နာနာဝဇ္ဇနေ ။ ။ “ယေန အာဝဇ္ဇနေန အပ္ပနာဝိတိ၊ တတော ဘိန္နာဝဇ္ဇနေ=
 အပ္ပနာဝိတိဖြစ်ကြောင်း အာဝဇ္ဇန်းမှ ကွဲပြားသောအာဝဇ္ဇန်းရှိသော၊ အနေကာဝဇ္ဇနေ
 ဝါ= အမျိုးမျိုးသော အာဝဇ္ဇန်းရှိသော” - ဇီကာ၊ ကောဝဇ္ဇနဥပစာရဇော၊ နာနာ
 ဝဇ္ဇန ဥပစာရဇော ဟု ၂ မျိုးရှိ၏၊ ထိုတွင် ဇ္ဈာနဝိတိအတွင်း၌ပါသော ပရိက ဥပစာ
 အနုလုံ ဂေါတြဘူတို့သည် ကောဝဇ္ဇန (ဇ္ဈာန်နှင့်တူသော အာဝဇ္ဇန်းရှိသော၊ အာဝဇ္ဇန်း
 တကြိမ်ကျရုံဖြင့် ပြီးသော) ဥပစာရဇောတို့ မည်၏၊ ဇ္ဈာနဝိတိမရောက်မီဇ္ဈာနအဘို့၌ ဥပ
 စာရဇောတို့ကား ဝိတိများစွာထပ်၍ ဖြစ်ရသလောက် အာဝဇ္ဇန်းလည်း အထပ်ထပ်
 များရကား “နာနာဝဇ္ဇန” ဥပစာရဇောတို့ မည်၏။

ဥပ္ပတ္တိ၌စပ်၊ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဧတံ-ဤဒေါမနဿိန္ဒြေသည်၊ (ဥပ္ပဇ္ဇတိ၌စပ်၊) ဝိတက္ကဝိစာရပစ္စယေ - ဝိတက္ကဝိစာရ ဟူသော အကြောင်းရှိသော၊ ကာယ ကိလမထေစ-ကိုယ်၏ပင်ပန်းခြင်းသည်၎င်း၊ စိတ္တပဿာတေစ-စိတ်ကိုထိခိုက် ခြင်းသည်၎င်း၊ သတိ-ရှိလသော်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ- သေး၏၊ ဝိတက္ကဝိစာရာဘာဝေ- ဝိတက်ဝိစာရတို့၏ မရှိခြင်းသည်၊ (သတိ-သော်၊ ဧတံ - ဤ ဒေါမနဿိန္ဒြေ သည်၊) နေဝဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ ပန-ဆက်၊ ယတ္ထ-အကြင် စိတ္တပွါဒ်၌၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ- ၏၊ တတ္ထ - ၌၊ ဝိတက္က ဝိစာရဘာဝေ - ဝိတက် ဝိစာရတို့၏ ရှိခြင်းကြောင့်၊ ဧတံ- သည်၊ ဥပ္ပဇ္ဇတိ၊ စ- ဆက်၊ ဒုတိယဇ္ဈာနပစာရေ - ၌၊ ဝိတက္ကဝိစာရာ - တို့ကို၊ အပ္ပဟိနာဝေ- န်သေးသည်သာ၊ ဣတိ(တသ္မာ)- ကြောင့်၊ တတ္ထ- ထိုဒုတိယ ဈာန်၏ဥပစာရခဏ၌၊ အဿ-ထိုဒေါမနဿိန္ဒြေ၏၊ ဥပ္ပတ္တိ-သည်၊ သိယာ-၏၊ (ကသ္မာ၊) အပ္ပဟိန ပစ္စယတ္တာ-မပယ်အပ်သေးသော ဝိတက်ဝိစာရဟူသော အကြောင်းရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်တည်း၊ ဒုတိယဇ္ဈာနေ- ၌၊ ဥပ္ပတ္တိ - သည်၊ နက္ခေဝ သိယာ-တော့ရာ၊ (ကသ္မာ၊) ပဟိနပစ္စယတ္တာ-တည်း။

ဝိတက္ကဝိစာရပစ္စယေဝိ ။ ။ ဝိသဒ္ဓေါ အဋ္ဌာနပယုတ္တော (ဌာန မဟုတ်ရာ၌ ယှဉ်စပ်အပ်၏)၊ သော ပဟိနဿာတိ ဧတ္ထ အာနေတွာ သမ္ပန္နိတဗ္ဗော၊ ပဟိနဿာပိ ဒေါမနဿိန္ဒြေယဿာတိ ဣဒဉ္စ “သိယာ ဥပ္ပတ္တိ”တိ ဣမိနာ သမ္ပန္နိတဗ္ဗံ။ [“တဿမယံ အတိစိရံ ဝိတက္ကယတော ဝိစာရယတော ကာယောပိ ကိလဒိ၊ စိတ္တံပိ ဥဟညိ= အလွန် ကြာမြင့်စွာ ကြံစည်စဉ်းစားသော ထိုငါ၏ကိုယ်သည် ပင်ပန်းပြီ၊ စိတ်ကိုလည်း ထိခိုက် အပ်ပြီ”ဟု ဟောတော်မူခြင်းကြောင့် “ ကိုယ်ပင်ပန်းမှု စိတ်ထိခိုက်မှုကို ဝိတက်ဝိစာရ အကြောင်းရှိ၏ ” ဟု ဆိုသည်၊ လက်တွေ့အားဖြင့်လည်း စာကိုကြံစည် စဉ်းစားဖန် များလျှင် ဥးခခင်းနောက်တတ်၏၊ စိတ်လည်း မရှင် မလန်း ဖြစ်လာတတ်၏။]

တတ္ထဿ သိယာ ဥပ္ပတ္တိ။ ။ ဥပ္ပတ္တိ၏ သမ္ပန်ကို “ဒေါမနဿိန္ဒြေယဿ”ဟု ပြခဲ့ပြီး ဖြစ်သောကြောင့် ဤ၌ (တတ္ထ + အဿ၌) အဿသည် ပိုသကဲ့သို့ ထင်၏၊ သို့သော် “အဿပဟိနဿာပိ ဒေါမနဿိန္ဒြေယဿ ဥပ္ပတ္တိ တဝေယျ”ဟု ဋီကာ၌ ရှေ့“ဒေါမန သိန္ဒြေယဿ”နှင့် တွဲဘို့ရန် ပြထားသောကြောင့် မဖျက်သာတော့ပြီ၊ ရှေ့“ဒေါမနသိန္ဒြေ ယဿ”ရှိပြီးသော်လည်း “ယသ္မာ ဧတံ” စသည်ဖြင့် ကာရဏဝါကျတွင်း၌ ပြခဲ့သော ဒေါမနဿိန္ဒြေကိုပင် ထင်ရှားအောင် “အဿ”ဟု ထပ်ပြဟန်တူသည်။

မှတ်ချက်။ ။ “ဒုတိယဈာန်၏ ဥပစာရခဏ၌ ဒေါမနဿိန္ဒြေဖြစ်ရာ၏” ဟူသော စကားသည် (ဈာန်အတွင်း၌ကဲ့သို့ဒေါမနဿိန္ဒြေကို ကောင်းကောင်းပယ်စွမ်းနိုင်သော သတ္တိမရှိသေးကြောင်း ထင်ရှားအောင်ပြသော) ပရိကပ္ပ (ကြံဆအပ်သော) စကား သာတည်း၊ ပဌမဈာန် ရပြီးသော ဈာနလာဘီပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ ဒေါသ မဖြစ်နိုင်၊ ဒေါသဖြစ်လျှင် ဈာန်ကွယ်၏၊ ဒေါမနဿလည်း ဒေါသနှင့် မကင်းနိုင်။

တထာ- ထိုမှတပါး၊ တတိယဇ္ဈာနပစာရေ- ဌ၊ ပဟိနဿာပိ - ပယ်အပ်ပြီးလည်း ဖြစ်သော၊ သုခိန္ဒြိယဿ- န၊ ပီတိသမုဋ္ဌာန ပဏီတရူပ ဖုဋ္ဌကာယဿ - ပီတိကြောင့် ဖြစ်သော ပဏီတရုပ်သည် တွေ့ထိအပ်သော ကိုယ်ရှိသူ၏ (သန္တာန်၌) ဥပ္ပတ္တိ - သည်၊ သိယာ - သေး၏၊ တတိယဇ္ဈာနေ-၌၊ ဥပ္ပတ္တိနတွေဝ သိယာ-တော့ရာ၊ ဟိ-မှန်၊ (တနည်း) ဟိ (ယသ္မာ) - ကြောင့်၊ တတိယဇ္ဈာနေ-၌၊ သုခဿ-၏၊ ဗစ္စယဘူတာ - အကြောင်းဖြစ်၍ ဖြစ်သော၊ ပီတိ-သည်၊ သဗ္ဗသော-အလုံးစုံအပြားအားဖြင့်၊ နိရုဇ္ဈါ-ပြီ၊ ဣတိ(တသ္မာ)-ကြောင့်၊ တတိယဇ္ဈာနေ ဥပ္ပတ္တိ နတွေဝ သိယာ၊ (ပြန်လှည့်စပ်) တထာ-ပါး၊ စတုတ္ထဇ္ဈာနပစာရေ ပဟိနဿာပိ သောမနသိန္ဒြိယဿ, အာသန္နတ္တာ - နီးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ အပ္ပနာပ္ပတ္တာယ - အပ္ပနာသို့ ရောက်သော၊ ဥပေက္ခာယ-၏၊ အဘာဝေန-ကြောင့်၊ ဝါ-တွက် (ဟိတ်ကူ)၊ သမ္မာ-စွာ၊ အနတိတ္တန္တတ္တာစ-မလွန်မြော်သေးသည်၏အဖြစ်ကြောင့်၎င်း၊ ဥပ္ပတ္တိသိယာ၊ နတွေဝ စတုတ္ထဇ္ဈာနေ၊ စ- နိဂုံးကိုဆိုဥးအံ၊ တသ္မာဝေ - ပင်၊ (ထိုသို့ ဈာန်အစိုက်ကျမှ ကောင်းစွာချုပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်၊) ဧတ္ထုပ္ပန္နံ ဒုက္ခိန္ဒြိယံ အပရိသေသံ နိရုဇ္ဈတီတိ - တိ ဟူ၍၊ တတ္ထ တတ္ထ - ထိုထိုစွာနှင့်၊ အပရိသေသဂ္ဂဟဏံ-အပရိသေသသဒ္ဓါကို၊ ကတံ-ပြုအပ်ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့ မှတ်ထိုက်၏။

ဧတ္ထ-ဤ သုခဿစ ပဟာနာ အစရှိသော ပါဠိ၌၊ (ဌတွာ စောဒကော၊) အာဟ-ပြီ၊ (ကိံ) အထ-ထိုသို့ဖြစ်လသော်၊ ဝါ-ထိုသို့ ထိုထိုစွာနှင့် ဥပစာရဓာန်၌ ပယ်အပ်ကုန်ပြီး ဖြစ်လသော်၊ ဧဝံ-သို့၊ တဿ တဿ ဈာနဿ-၏၊ ဥပစာရေ-၌၊ ပဟိနာပိ- ပယ်အပ်ပြီးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ တော ဝေဒနာ-တို့ကို၊ ဣ-ဤစတုတ္ထဈာန်၌၊ ကသ္မာ-ကြောင့်၊ သမာဟရိ - တပေါင်းတည်း ဆောင်တော်မူသနည်း၊ [သံ+အာဟရိ၊ သင်္ဂဟေတွာ+အဘာသိ၊ ဝီကာ။] ဣတိ-သို့၊ အာဟ- ပြီ၊ သုခဂ္ဂဟဏတ္ထံ - အဒုက္ခမသုခဝေဒနာကို လွယ်ကူစွာ ယူခြင်း အကျိုးငှါ၊ (သမာဟရိ-ပြီ၊) ဟိ-ချဲ့၊ (တနည်း၊) ဟိ (ယသ္မာ၊) အဒုက္ခမသုခန္တိ ဧတ္ထ-၌၊ ယာ အယံ ဝေဒနာ - ကို၊ ဝုတ္တာ - အပ်ပြီ၊ သာ-ထိုအဒုက္ခမသုခဝေဒနာကို၊ ဝါ-သည်၊ သုခမာ-သိမ်မွေ့၏၊ အတိဒုဗ္ဗိညေယျာ-အလွန်ခဲယဉ်းသဖြင့် သိအပ်၏၊ သုခေန-လွယ်ကူသဖြင့်၊ ဂဟေတုံ-ယူခြင်းငှါ၊ ဝါ-သိခြင်းငှါ၊ နသတ္တာ-မတတ်ကောင်း၊ တသ္မာ-ကြောင့်၊ ဝါ-(လွယ်ကူစွာ ယူခြင်းငှါ မတတ်ကောင်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ယထာနာမ - ဥပမာမည်သည်ကား၊ ဒုဋ္ဌဿ-ပျက်စီးသောပယောဂရှိသော၊ [ဒုဋ္ဌပ္ပယောဂဿ၊] ယထာဝါ တထာဝါ-ဟုတ်ဟုတ်ငြားငြားသော အခြင်းအရာအားဖြင့်၊ ဝါ-

တော်သလိုလျော်သလို၊ ဥပသင်္ကမိတွာ-၍၊ ဂဟေတုံ ဖမ်းယူခြင်းငှါ၊ အသတ္တ၊
ဏေယျဿ-မတတ်ကောင်းသော၊ ဂေါဏဿ-ကို၊ ဂဟဏတ္ထံ - ဖမ်းယူခြင်း
ငှါ၊ ဂေါပေါ- နွားကျောင်းသားသည်၊ ကေသ္မိံ ဝဇေ- တခုသောခြံ၌၊ သဗ္ဗေ-
န်သော၊ ဂါဝေါ- တို့ကို၊ သမာဟရတိ-၏၊ အထ - ထိုမှနောက်၌၊ ဧကေကံ-
တကောင်တကောင်ကို၊ နိဟရန္တော- ထုတ်ဆောင်လသော်၊ ပဋိပင်္ဂိယာ-
အစဉ်အားဖြင့်၊ အာဂတံ-လာသော၊ (တမိ၌ စပ်၊) အယံ-ဤ ယခုလာသော
နွားသည်၊ သော- ထိုအဖမ်းခံသော နွားတည်း၊ နံ- ထိုနွားကို၊ ဂဏှထ-
ဖမ်းကြကုန်၊ ဣတိ - ဤသို့ ပြော၍၊ တမ္ဗိ-ထို နွားကိုလည်း၊ ဂါဟာပယတိ
ယထာ-ဖမ်းယူစေသကဲ့သို့၊ ဧဝမေဝ-လျှင်၊ ဘဂဝါ-သည်၊ သုခဂ္ဂဟဏတ္ထံ-ငှါ၊
သဗ္ဗာ-န်သော၊ တော- ဤဝေဒနာတို့ကို၊ သမာဟရိ- မူပြီး၊ ဟိ-အကျိုးကား၊
ဝေ- ဤသို့၊ သမာဟဋ္ဌာ- န်သော၊ တော- ဤ ဝေဒနာတို့ကို၊ ဒဿေတွာ-
ပြတော်မူ၍၊ ယံ(ဝေဒယိတံ)-အကြင် ဝေဒနာသည်၊ နေဝသုခံ - သုခလည်း
မဟုတ်၊ န သုက္ခံ၊ န သောမနဿံ၊ န ဒေါမနဿံ-ဒေါမနဿလည်း မဟုတ်၊
အယံ-ဤဝေဒနာသည်၊ အဒုက္ခမသုခဝေဒနာ - တည်း၊ [သုခ စသည် မဟုတ်
လျှင် အညတ္တာပေါ်ဟန နည်းဖြင့် အဒုက္ခမသုခဝေဒနာ ဟု သိနိုင်သည်-
ဟူလို။] ဣတိ-ဤသို့၊ သော-ဤအဒုက္ခမသုခဝေဒနာသည်၊ ဝါ-ကို၊ ဂါဟယိ
တုံ-ယူစေခြင်းငှါ၊ ဝါ-သိစေခြင်းငှါ၊ သက္ကာ-သည်၊ ဟောတိ။

အပိစ - သည်သာ မကသေး၊ အဒုက္ခမသုခါယ - ခါဖြစ်သော၊ စေတော
ဝိမုတ္တိယာ-စေတောဝိမုတ္တိ၏၊ [ဤ စတုတ္ထဈာန်ကိုပင် အဒုက္ခမသုခါ စေတော
ဝိမုတ္တိ ဟု ခေါ်သည်။] ပစ္စယ ဒဿနတ္ထုဉ္ဇာဝိ - ရခြင်း၏အကြောင်းကို ပြခြင်း
အကျိုးငှါလည်း၊ [အဓိဂမဿ ဥပါယဘူတပစ္စယဒဿနတ္ထံ- ဋီကာ။] တော-
ဤဝေဒနာတို့ကို၊ ဝုတ္တာ-တပေါင်းတည်း ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊
ဝေဒိတဗ္ဗာ - န်၏၊ ဟိ- ချဲ့၊ သုခပ္ပဟာနာဒယော- သုခကိုပယ်ခြင်းအစရှိသည်
တို့သည်၊ တဿာ - ထို အဒုက္ခမသုခါ စေတောဝိမုတ္တိ၏၊ ပစ္စယာ- ရခြင်း၏
အကြောင်းတို့တည်း၊ ယထာဟ- နည်း၊ စတ္တာရော ခေါ် အာဝုသော ပစ္စယာ
ပေ၊ သမာပတ္တိယာတိ - ဟူ၍၊ အာဟ - ပြီ၊ [အာဝုသော - ငါ့ရှင်၊ အဒုက္ခ
မသုခါယ-အဒုက္ခမသုခါဖြစ်သော၊ စေတောဝိမုတ္တိယာ-သို့၊ သမာပတ္တိယာ-
ကောင်းစွာရောက်ခြင်း၏၊ ပစ္စယာ-အကြောင်းတို့သည်၊ စတ္တာရော-ငှါးတို့
တည်း၊ အာဝုသော၊ ဣမ-ဤသာသနာတော်၌၊ ဘိက္ခု သုခဿစပဟာနာ၊ ပေ၊
စတုတ္ထံ ဈာန် ဥပသမ္ပဇ္ဇ ဝိဟရတိ၊ ပေ၊ ဣမေစတ္တာရော - ဤ ငှါးတို့တည်း၊
(မူလပဏ္ဏာသ၊ မဟာဝေဒလ္လသုတ်)။]

ဝါ - တနည်း၊ အညတ္တ - အခြားသော သောတာပတ္တိမဂ်၌၊ ပဟိနာပိ - ပယ်အပ်ပြီးလည်း ဖြစ်ကုန်သော၊ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ အာဒယော - သက္ကာယဒိဋ္ဌိ အစရှိသည်တို့ကို၊ တတိယမဂ္ဂဿ-၏၊ ဝဏ္ဏဘဏနတ္ထံ-ဂုဏ်ကိုပြောဟောခြင်း အကျိုးငှါ၊ တတ္ထ - ထို တတိယမဂ်၌၊ ပဟိနာပိ-ကုန်ပြီဟူ၍၊ ဝတ္ထာယထာ- န်သကဲ့သို့၊ ဧဝံ-တူ၊ တေဿ ဈာနဿ-၍ စတုတ္ထဈာန်၏၊ ဝဏ္ဏဘဏနတ္ထံပိ- ငှါလည်း၊ တော - ၍ ဝေဒနာတို့ကို၊ ဣမ - ၌၊ ဝတ္ထာ - တပေါင်းတည်း ဟောတော်မူအပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိပိ-သို့လည်း၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-န်၏၊ ဝါ-တနည်း၊ ပစ္စယဃာတေန-အကြောင်းကို ပယ်သတ်ခြင်းကြောင့်၊ ဧတ္ထ-၍ စတုတ္ထဈာန် ၌၊ ရာဂဒေါသာနိ-တို့၏၊ အတိဒူရဘာဝံ- အလွန် ဝေးကုန်သည်၏ အဖြစ်ကို၊ ဒဿေတုမ္ပိ-ငှါလည်း၊ တော-တို့ကို၊ ဝတ္ထာ-န်ပြီ၊ ဣတိ-သို့၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ-န်၏၊ ဟိ-ခဲ့၊ တောသု-၍ ဝေဒနာတို့တွင်၊ သုခံ - ကာယိကသုခသည်၊ သောမနဿ ယ-သောမနဿ၏၊ ပစ္စယော-အကြောင်းတည်း၊ သောမနဿံ-သောမနဿ သည်၊ ရာဂဿ-၏၊ (ပစ္စယော၊) ဒုက္ခံ-ကာယိကဒုက္ခသည်၊ ဒေါမနဿဿ- ၏၊ ပစ္စယော၊ ဒေါမနဿံ ဒေါသဿ ပစ္စယော၊ စ-ဆက်၊ သုခါဒိယာတေန- သုခ အစရှိသည်တို့ကို ပယ်သတ်ခြင်းကြောင့်၊ ဝါ - ဖြင့်၊ (ဟတာ၌ စပ်၊) သပ္ပစ္စယာ-န်သော၊ တေ ရာဂဒေါသာ- တို့ကို၊ ဟတာ- ပယ်သတ်အပ်ကုန်ပြီ၊ ဣတိ အတိဒူရေ- အလွန်အဝေး၌၊ ဟောန္တိ - န်၏၊ ဣတိ (ဝေဒိတဗ္ဗာ- န်၏)

သုခံ၊ ပေ၊ ပစ္စယောတိ ။ ။ ဝသနံ (အထုံ) ဂန္ဓာလေပန (နံသာ, သနပ်ခါး စသည်) ပုပ္ဖါတရဏ (ပန်း, တန်ဆာ) သမာလေပနာဒိနိဗ္ဗတ္တံ-ကောင်းစွာလိမ်းကျံခြင်း စသည်ကြောင့်ဖြစ်သော၊ ကာယိကသုခံ-သည်၊ သောမနဿဿ-၏၊ ပစ္စယော-တည်း။

သောမနဿံ၊ ရာဂဿ ။ “သုခါယ ခေါ အာရသော ဝိသာခ ဝေဒနာယ ရာဂါ နုသယော အနုသေတိ ” ဟု ဓမ္မဒိန္နာဘိက္ခုနီက သူ၏ ခင်ပွန်းဟောင်း ဝိသာခအား ဟောအပ်သော ပါဠိစကား၍ သောမနဿသည် ရာဂ၏အကြောင်း ဟု ဆိုနိုင်သည်။

ဒုက္ခံ၊ ပေ၊ ဒေါသဿ ။ “ထိုစကားကို ပြောင်းပြန်ပြန်၍ ဒုက္ခသည် ဒေါမနဿ၏ အကြောင်း၊ ဒေါမနဿသည် ဒေါသ၏အကြောင်း” ဟု သိနိုင်၏၊ မှန်၏-ဆင်းရဲဒုက္ခ ရောက်နေသောအခါ အလိုလို စိတ် မချမ်းမသာဖြစ်၍၊ အလိုလို ဒေါသကြီးနေတတ်၏၊ ချမ်းသာသုခ ရရှိသော အခါ၌ကား သောမနဿ (စိတ်ချမ်းသာမှု) ဖြစ်၏၊ ထိုစိတ် ချမ်းသာမှုသည် ကာမဂုဏ်သမားတို့၌ ရာဂတိုးပွားကြောင်းသာ များ၏၊ သိဟိန္ဒု ကျွန်းဝယ် မြာဟ္မဏတိဿသုပုန်တံရာ ၁၂ နှစ် အတွင်း၌ ငတ်မွတ်ခြင်း ဘေးကြောင့် ဆင်းရဲဒုက္ခ ရောက်နေကြသဖြင့် ဝိဇာတ (မွေးဖွားမှု) မင်္ဂလာ တခါမျှ မဖြစ်ခဲ့ရဘဲ၊ သုပုန်ငြိမ်သောအခါ ချမ်းသာရ၍ ဝမ်းမြောက်ကြသောကြောင့် သိဟိန္ဒုတကျွန်းလုံးမှာ ဝိဇာတမင်္ဂလာချင်း ဆက်၍နေ၏-ဟု နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ် အဋ္ဌကထာ၌ ဆို၏။

အဒုက္ခမသုခန္တိ-ကား၊ ဒုက္ခဘာဝေန (ဒုက္ခ+အဘာဝေန) - ဒုက္ခ၏ မရှိခြင်းကြောင့်၊ အဒုက္ခံ - ဒုက္ခလည်းမရှိသော၊ သုခါဘာဝေန - ကြောင့်၊ အသုခံ-သော၊ (ဈာန်၌စပ်၊) ဧတေန-ဤ အဒုက္ခမသုခံဟူသော ပါဠိဖြင့်၊ ဧတ္ထ-ဤ စတုတ္ထဈာန်၌၊ ဒုက္ခသုခပ္ပုပ္ပါပက္ခဘူတံ - ဒုက္ခသုခ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်၍ဖြစ်သော၊ တတိယဝေဒနံ - တတိယဝေဒနာကို၊ ဒီပေတိ - ပြစ်၊ ဒုက္ခသုခါဘာဝမတ္တံ- ဒုက္ခသုခ၏ မရှိခြင်းမျှကို၊ န ဒီပေတိ- ပြသည် မဟုတ်၊ တတိယဝေဒနာနာမ - မည်သည်၊ - အဒုက္ခမသုခါ - အဒုက္ခမသုခဝေဒနာဟည်း၊ ဥပေက္ခာတိဝိ-လည်း၊ ဝုစ္စတိ-၏၊ သာ- ထို အဒုက္ခမသုခါဝေဒနာသည်၊ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌ ဝိပရိတာနဘဝနလက္ခဏာ-ဣဋ္ဌာရုံ အနိဋ္ဌာရုံ၏ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော ဣဋ္ဌမဇ္ဈတ္တာရုံကို ခံစားခြင်း လက္ခဏာရှိ၏၊ မဇ္ဈတ္တရသာ - အလယ်အလတ်၌ တည်မတ်သော သဘောရှိသည်၏ အဖြစ်ဟူသော ကိစ္စရှိ၏၊ ဝါ - လျစ်လျူရှုခြင်းကိစ္စရှိ၏၊ အဝိဘူတ ပစ္စုပ္ပန်နာ-မထင်ရှားသော ဝေဒနာ ဟု ယောဂီတို့ ဉာဏ်အား ရှေးရှုထင်လာ၏၊ သုခနိရောပေဒဋ္ဌာနာ - သုခချုပ်ရာ စတုတ္ထဈာန်ပစာလျှင် နီးစွာသော အကြောင်းရှိ၏၊ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗာ-၏၊ [“သုခနိရောဓောနာမ ဣဓ စတုတ္ထဈာန်ပစာရော”ဋီကာထောက်၍ “သုခဒုက္ခ”ဟု မရှိသင့်။]

အဒုက္ခမသုခံ ။ ။ ဤပုဒ်သည် ဈာန်ပုဒ်၏ ဝိသေသနတည်း၊ ထို့ကြောင့် ဈာန်ရအောင် “အဒုက္ခမသုခံ-ဒုက္ခလည်းမရှိ သုခလည်းမရှိသော”ဟု ပေးသင့်၏၊ ဋီကာ၌ “န + ဒုက္ခံ + အဒုက္ခံ၊ ဒုက္ခဝိရုရံ - ဒုက္ခ၏ဆန့်ကျင်ဘက်” ဟု ကမ္မဓာရည်းသမာသဖွင့်ခြင်းကား လဟုကနည်းအားဖြင့် ဖွင့်ခြင်းသာ၊ ဝရကနည်းအားဖြင့်ကား “နတ္ထိ+ဒုက္ခံ ယတ္ထာတိ အဒုက္ခံ”ဟု ပြ၊ ထို့ကြောင့် ဋီကာ၌ “ယသ္မာ တတ္ထ ဒုက္ခံ နတ္ထိ၊ တသ္မာ ဝုတ္တံ ဒုက္ခဘာဝေနာတိ ” ဟု ဆက်၍ ဆိုထားသည်၊ အသုခံ၌လည်း နည်းတူ၊ အဒုက္ခံစ+တံ+အသုခံစာတိ အဒုက္ခမသုခံ၊ (မ-အာဂုံ။)

ဧတေန၊ပေ၊ဒီပေတိ။ ။ “တတိယဝေဒနာကို ပြစ်” ဟူရာ၌ တိုက်ရိုက်ပြခြင်းမဟုတ်၊ ဈာန်ကို အဒုက္ခမသုခ ဟု ဆိုသဖြင့် ထိုဈာန်မှာ ယဉ်းသာ တတိယ (အဒုက္ခမသုခါ) ဝေဒနာကိုလည်း ပြရာရောက်သည်-ဟု ဆိုလိုသည်။

ဣဋ္ဌာ၊ပေ၊လက္ခဏာ။ ။ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌဝိပရိတဿ-ဣဋ္ဌအနိဋ္ဌ၏ပြောင်းပြန်ဖြစ်သော၊ မဇ္ဈတ္တာရမဏဿ- အလယ်အလတ် အာရုံကို၊ အနဘဝနလက္ခဏာ၊ ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌဝိပရိတံ ဝါ-ဣဋ္ဌာနိဋ္ဌ၏ ပြောင်းပြန်ဖြစ်၍၊ (မဇ္ဈတ္တာကာရေန- ဖြင့်၊) အနဘဝနလက္ခဏာ၊ တတောဝေ မဇ္ဈတ္တရသာ။

ပစ္စုပ္ပန်။ ။ သုခဒုက္ခာနိဝိယ နဝိဘူတာကာရာ၊ ဝိဠိပါသာဏေ မိဂဂတမဂ္ဂေါ ဝိယ (မိဂပဒဝလဉ္ဇနနည်း) တေဟိ-ထိုသုခဒုက္ခတို့ဖြင့်၊ အနမာတဗ္ဗအဝိဘူတာကာရော ပဋ္ဌာနာ-မှန်းဆသိုက်သော မထင်ရှားသော အခြင်းအရာရှိ၏ ဟု ထင်လာ၏။

ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိန္ဒ - ကား၊ ဥပေက္ခာယ - ကွာသည်၊ ဇနိတ သတိ
 ပါရိသုဒ္ဓိ - ဖြစ်စေအပ်သော သတိ၏ ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်ခြင်း ရှိသော၊
 ဟိ-မှန်၊ (တနည်း) ဟိ ယသ္မာ-ကြောင့်၊ ဣမသ္မိံဈာနေ-၌၊ သုပရိသုဒ္ဓါ-
 အလွန် ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်သော၊ သတိ-သတိသည်၊ (အတ္ထိ၊) တဿာ
 သတိယာ - ၏၊ ယာ ပါရိသုဒ္ဓိ - အကြင် ထက်ဝန်းကျင် စင်ကြယ်ခြင်းသည်၊
 (အတ္ထိ၊) သာစ-ကိုလည်း၊ (စ,သဒ္ဓါ အဋ္ဌာနပယုဂ်၊) ဥပေက္ခာယ - သည်၊
 ကတာ-ပြုအပ်ပြီ၊ အညေန-အခြားတရားသည်၊ နကတာ-ပြုအပ်သည်မဟုတ်၊
 တသ္မာ- ထို့ကြောင့်၊ (ဥပေက္ခာသည် ပြုအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) တေ-
 ဤဈာန်ကို၊ ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိန္ဒ - ခြံ ဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ- ဟောတော်မူအပ်၏၊
 ဝိဘင်္ဂေဝိ - ၌လည်း၊ အယံ သတိပေ၊ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိန္ဒ - အယံပေ၊
 သုဒ္ဓိံဟူ၍၊ ဝုတ္တံ-ပြီ၊ [အယံသတိ-သည်၊ ဣမာယ ဥပေက္ခာယ - ကွာကြောင့်၊
 ဝိသဒါ-သန့်ရှင်းသည်၊ ပရိသုဒ္ဓါ-ထက်ဝန်းကျင်စင်ကြယ်သည်၊ ပရိယောဒါ
 တာ-ထက်ဝန်းကျင် ဖြစ်သည်၊ ဟောတိ၊ တေန - ကြောင့်၊ ဥပေက္ခာ သတိ
 ပါရိသုဒ္ဓိန္ဒ - ခြံဟူ၍၊ ဝုစ္စတိ - ဆိုအပ်၏။] စ-ဆက်၊ ယာယ ဥပေက္ခာယ-
 ကြောင့်၊ ဧတ္ထ-ဤဈာန်၌၊ သတိယာ - ၏၊ ပါရိသုဒ္ဓိ - သည်၊ ဟောတိ၊ သာ-
 ထိုဥပေက္ခာသည်၊ အတ္ထတော-အနက် သဘောအားဖြင့်၊ တတြိမဇ္ဈတ္တတာ-
 တာ စေတသိက်တည်း၊ ဣတိ၊ ဝေဒိတဗ္ဗာ၊ စ-ဆက်၊ ကေဝလံ - သက်သက်၊
 (အခြား သမ္ပယုတ်တရားတို့နှင့် မရောမယွက် , ဟူလို၊) ဧတ္ထ - ဤ ဈာန်၌၊
 တာယ - ထို ဥပေက္ခာကြောင့်၊ သတိယေဝ - သည်သာ၊ ပရိသုဒ္ဓါ - သည်၊
 န-မဟုတ်သေး၊ အပိစ-ကား၊ သဗ္ဗေဝိ-န်သော၊ သမ္ပယုတ္တဓမ္မာ - သမ္ပယုတ်
 တရားတို့သည်၊ (ပရိသုဒ္ဓါ - န်၏၊) ပန - သို့သော်လည်း၊ (သမ္ပယုတ် တရား
 အားလုံး စင်ကြယ်ပါကုန်သော်လည်း၊) သတိသီသေန- သတိကို ခေါင်းတပ်
 သဖြင့်၊ ဒေသနာ-ကို၊ ဝုတ္တာ-ပြီ။

ဥပေက္ခာ၊ပေ၊သုဒ္ဓိံ။ ။ “ဥပေက္ခာယ+ဇနိတာ-ဥပေက္ခာဇနိတာ၊ သတိယာ+
 ပါရိသုဒ္ဓိ-သတိပါရိသုဒ္ဓိ၊ ဥပေက္ခာဇနိတာ+သတိပါရိသုဒ္ဓိ ယတ္ထာတိ ဥပေက္ခာဇနိတ
 သတိပါရိသုဒ္ဓိ (ဈာန်)၊ ဤသို့ ဖြစ်သင့်လျက် “ ဥပေက္ခာဇနိတာ ” ဟူသော ရှေ့ပုဒ်
 ဝယ် ဇနိတာဟူသော နောက်ပုဒ်ကိုချေ၍ “ဥပေက္ခာသတိ ပါရိသုဒ္ဓိ” ဟု ဖြစ်သည်။
 [ယခုအခါ၌ ဇနိတ အလယ်ပုဒ်ကြေသော “မဇ္ဈေလောပိသမာသ”ဟု ခေါ်သည်။]

နကေဝလ ဓမ္မတ္ထ၊ပေ၊ဝုတ္တာ။ ။သတိသာမက, အားလုံး သမ္ပယုတ်တရားများ
 လည်း စင်ကြယ်ပါ၏၊ သို့သော် ပဓာနနည်းအားဖြင့် သတိကိုသာခေါင်းတပ်၍“သတိ
 ပါရိသုဒ္ဓိ ”ဟု ဟောတော်မူပါသည်-ဟူလို။ [သတိ သီသေနာတိ - သတိံ ဥတ္တမင်္ဂ
 (ဥးခေါင်း)ကတွာ၊ ပဓာနံ ကတွာတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊-ဦးကာ။]

တတ္ထ-ထို ဥပေက္ခာ သတိပါရိသုဒ္ဓိ ဟူသောပါဌ်၌၊ (စောဒနာ သောဓနာ နယော ဧဝံ ဝေဒိတဗ္ဗော၊) အယံ ဥပေက္ခာ- ဤ တတြိမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာသည်၊ ဟေဋ္ဌာ-အောက်၌၊ တီသု ဈာနေသုပိ-တို့၌လည်း၊ ကိဉ္ဇာပိ ဝိဇ္ဇတိ-အကယ်၍ ကား ရှိပါပေ၏၊ (ယှဉ်ပါပေ၏၊ ဟုလို၊) ပန-ထိုသို့ပင်ရှိပါသော်လည်း၊ ဒိဝါ-နေအခါ၌၊ သူရိယပ္ပဘာဘိဘဝါ- နေအရောင်၏ လွှမ်းမိုးခြင်းကြောင့်၎င်း၊ သောမ္မဘာဝေန- အေးမြသည်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ ဝါ-တနည်း၊ အတ္တနော- မိမိအား၊ ဥပကာရကတ္ထေန- ကျေးဇူးပြုတတ်သည်၏ အဖြစ်ဖြင့်၊ သဘာဝါယ-သဘောတူသော၊ ရတ္တိယာ - ည၌ကို၊ အလာဘာစ - မရခြင်း ကြောင့်၎င်း၊ ဒိဝါ-၌၊ ဝိဇ္ဇမာနာပိ-သော်လည်း၊ ဝါ- ဖြစ်သော၊ စန္ဒလေခါ - လ အရေးသည်၊ အပရိသုဒ္ဓါ-သည်၊ အပရိယောဒါတာ-သည်၊ ဟောတိ ယထာ-ကဲ့သို့၊ ဧဝံ- တူ၊ အယံပိ တတြိမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာ စန္ဒလေခါ - ဤ တတြိမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာ တည်းဟူသော လအရေးသည်လည်း၊ ဝိတက္ကဝိစာရာဒိ ပစ္စနိကတေဇာဘိဘဝါ- ဝိတက်ဝိစာရအစရှိသော ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့၏ တန်ခိုး၏လွှမ်းမိုးခြင်းကြောင့်၎င်း၊ သဘာဝါယ-သော၊ ဥပေက္ခာဝေဒနာရတ္တိယာ- ဥပေက္ခာဝေဒနာတည်းဟူသောည၌ကို၊ အလာဘာစ-၎င်း၊ ဝိဇ္ဇမာနာပိ-သော်လည်း၊ ဝါ- သော၊ (အယံပိ တတြိမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာ စန္ဒလေခါ) ပဌမာဒိဇ္ဈာနဘေဒေ သု-ပဌမဈာန်အစရှိသောဈာန်အပြားတို့၌၊ အပရိသုဒ္ဓါ ဟောတိ၊ စ-ဆက်၊

ကိဉ္ဇာပိ။ ။ ပဓာနနည်းအားဖြင့် သတိကို ခေါင်းတပ်၍ ဟောတော်မူလျှင် ရှိပါစေတော့၊ ဤတတြိမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာသည် ရှေးဈာန်တို့၌လည်းရှိပါလျက် (ယှဉ်ပါလျက်) အတယ်ကြောင့် ဤဈာန်၌ရှိသော သတိကိုမှ “ဥပေက္ခာသတိ ပါရိသုဒ္ဓိ” ဟု ဟောတော်မူရပါသည်ဟု စောဒနာဘွယ် ရှိသောကြောင့် “ကိဉ္ဇာပိ” စသည်မိန့်။

ယထာပန ။ ။ အောက်ဈာန်တို့၌ ဤတတြိမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာ ရှိပါသော်လည်း ဝိဘက် စသော ဆန့်ကျင်ဘက်တို့ လွှမ်းမိုးခံရခြင်း၊ သဘောတူအဖော်ကောင်း၏ချို့တဲ့ခြင်းတို့ကြောင့် ထိုတတြိမဇ္ဈတ္တုပေက္ခာ၏ မစင်ကြယ်ပုံ၊ ဥပေက္ခာက မစင်ကြယ်ခြင်းကြောင့် သမ္ပယုတ်တရားများလည်း မစင်ကြယ်ပုံကို၎င်း၊ ဤဈာန်ကျမှ ထိုအပြစ်များကင်း၍ စင်ကြယ်ပုံကို၎င်း၊ ဥပမာပြလိုသောကြောင့် “ယထာပန” စသည်မိန့်။

သောမ္မဘာဝေန ဥပကာရကတ္ထေနဝါ။ ။ လသည် အေးမြ၏၊ ည၌ မှောင်လည်းအေး၏၊ ထို့ကြောင့် သဘောတူ၏၊ ည၌မှောင်သည် လရောင်တော်ဘို့ ကျေးဇူးပြု၏၊ ထို့ကြောင့် လနှင့်ည၌သည် သဘောတူ၏။ [“သောမ္မဘာဝေနစ” ဟု မရှိရ၊ ဥပမေယျ ဝါကျ၌ “သဘာဝါယစ” ဟု ရှိသကဲ့သို့ ဤ၌လည်း “သဘာဝါယစ” ဟု ရှိသင့်သည်၊ ထိုစကိုလည်း “အလာဘာစ” ဟု ရွှေ့ထိုင်စေ၍၊ ပဘာဘိဘဝါကို ဆည်း၊ “ဥပကာရကတ္ထေနဝါ”၌ ဝါကား သောမ္မဘာဝေနကို ပြသော ဝိကပ္ပနတ္ထ။]

အပရိသုဒ္ဓါယ- သော၊ တဿာ- ထိုတတြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ၏၊ [အန္တယဝါကျ၌ တဿာ ပရိသုဒ္ဓတ္တာရှိသကဲ့သို့ ဤ၌လည်း အပရိသုဒ္ဓတ္တာရှိလျှင်ကောင်း၏။] ဒိဝါ-၌၊ အပရိသုဒ္ဓစန္ဒလေခါယ- ၏၊ ပဘာဝိယ-ကဲ့သို့၊ သဟဇာတာ- ကုန်သော၊ သတိ အာဒယောပိ-သတိအစရှိသော တရားတို့သည်လည်း၊ အပရိသုဒ္ဓါဝ ဟောန္တိ၊ တဿာ- ကြောင့်၊ (တတြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ၏ ထက်ဝန်းကျင် မစင်ကြယ်သည့်အတွက် သတိ အစရှိသော တရားတို့၏လည်း ထက်ဝန်းကျင် မစင်ကြယ်ကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်၊) တေသု-ထိုအခါမှာ နှုတ်တိုင်၊ ကေမ္မိ-တပါးသော ဈာန်ကိုလည်း၊ ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိန္တိ- ဟူ၍၊ နုတ္တံ- အပ်ခဲ့၊ ပန- အန္တယကား၊ ဣမ- ဤစတုတ္ထဈာန်၌၊ ဝိတတ္တာဒိ ပစ္စနိကဓမ္မ တေဇာဘိဘဝါဘာဝါ-ဝိတက်အစရှိကုန်သော ဆန့်ကျင်ဘက်တရားတို့၏ လွှမ်းမိုးမှု၏ မရှိခြင်းကြောင့်၎င်း၊ သဘာဝါယ ဥပေက္ခာဝေဒနာရတ္တိယာ၊ ပဋိလာဘာစ-၎င်း၊ အယံ တတြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာစန္ဒလေခါ-သည်၊ အတိဝိယ-လျှင်၊ ပရိသုဒ္ဓါ-၏၊ တဿာ-ထိုတတြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ၏၊ ပရိသုဒ္ဓတ္တာ- ကြောင့်၊ ပေ၊ ပရိယောဒါတာ ဟောန္တိ၊ တဿာ-ထို့ကြောင့်၊ (တတြမဇ္ဈတ္တပေက္ခာ၏ထက်ဝန်းကျင် မစင်ကြယ်သည့် အတွက် သတိ အစရှိကုန်သော တရားတို့၏ ထက်ဝန်းကျင် မစင်ကြယ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်၊) ဣဒမေဝ - ဤ စတုတ္ထဈာန် ကိုသာ၊ ဥပေက္ခာသတိပါရိသုဒ္ဓိန္တိ-ဟူ၍၊ ဝုတ္တံ၊ ဣတိ ဝေဒိတဗ္ဗံ။

စတုတ္ထန္တိ-ကား၊ ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာ- ဖြင့်၊ စတုတ္ထံ - သော၊ (တနည်း) စတုတ္ထန္တိတ္ထေ-၌၊ စတုတ္ထံ-ဟူသည်၊ ဂဏနာနုပုဗ္ဗတာ-တည်း၊ ဣဒံ-ဤဈာန်ကို၊ စတုတ္ထံ-မြောက်၊ သမာပဇ္ဇတိ-၏၊ ဝါ-၏၊ ဣတိပိ စတုတ္ထံ၊ ဈာနန္တိ တ္ထေ-၌၊ ပေ၊ဟောတိ ယထာ၊ ဧဝံ၊ ဣဒံ-ဤစတုတ္ထဈာန်သည်၊ ဥပေက္ခာဒိဟိ တိဝဂီတံ ဟောတိ၊ ယထာဟ-နည်း၊ ဈာနန္တိ ဥပေက္ခာ၊ သတိ၊ စိတ္တသေကဂ္ဂတာတိ-ဟူ၍၊ အာဟ၊ (ပါဠိတော် အနက်လွယ်ပြီ၊) စ-ဆက်၊ ဒေသော-ဤဈာန် အင်္ဂါ ၃ ပါး အပေါင်းသည်၊ ပရိယာယော ဧဝ-တည်း၊ ပန- စင်စစ်ကား၊ သတိ-ထပေက္ခာ၊ ဥပေက္ခာ စိတ္တသေကဂ္ဂတမေဝ- ဥပေက္ခာ၊ စိတ္တသေကဂ္ဂတာ ကိုသာ၊ ဂဟေတွာ-၍၊ [“ဥပေက္ခာ စိတ္တသေကဂ္ဂတမေဝ”ဟု ပါဠိရှိစေ။] နိပ္ပရိယာယေန - အားဖြင့်၊ ဧတံ - ဤ စတုတ္ထဈာန်သည်၊ ဒုဝဂီကမေဝ-သည်သာ၊ ဟောတိ-၏၊ ယထာဟ-နည်း၊ ပေ၊ ဣတိ- အပြီးတည်း၊ ... စတုတ္ထဈာနကထာ-စတုတ္ထဈာန်၏ အဋ္ဌကထာသည်၊ နိဗ္ဗိတာ-ပြီ။

ပဌမအုပ် တခဏ်းရပ်။